BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XXXIX
F
9
NAPOLI

2XXIV
7
67

Q. HORATII FLACCI
POETAE VENVSINI,

OMNIA POEMATA CVM RATIONE CARMINVM, & argumentis ybique inſertis, interpretibus Acrone, Porphyrione, Iano Parrhaſio, Antonio Mancinello, necnon Iodoco Badio Aſcenſio viris eruditiſſimis.

SCOLIIS'QVE ANGELI POLITIANI, M. ANTONII Sabellici, Ludouici Cœlij Rhodigini, Baptiſtæ Pij, Petri Criniti, Aldi Manutij, Matthæi Bonfinis, & Iacobi Bononienſis nuper adiunctis.

HIS NOS PRAETEREA ANNOTATIONES DOCTISSIMORVM Antonij Thyleſij Conſentini, Franciſci Robortelli Vtinenſis, atque Henrici Glareani apprime vtiles addidimus.

NICOLAI PEROTTI SIPONTINI LIBELLVS DE METRIS Odarum, Auctoris vita ex Petro Crinito Florentino. Qua omnia longe politius, ac diligentius, quàm hactenus excuſa in lucem prodeunt.

Index copioſiſſimus omnium vocabulorum, quæ in toto opere animaduerſione digna viſa ſunt.

O M N I A

V I R T V T I P A R E N T.

VENETIIS,
APVD IOANNEM MARIAM BONELLVM.
M. D. LXVII.

Q. HORATII FLACCI VITA, PER PETRVM CRINITVM FLORENTINVM.

QVINTVS *Horatius Flaccus in Venuſio Apuliæ oppido natus eſt: patrem habuit Libertini generis. Vnde illud: Quem rodunt omnes Libertino patre natum. Pro certo habetur eius natalem fuiſſe duobus circiter annis ante coniurationem L. Sergij Catilinæ, quo tempore celebres erant in ciuitate, ex poetis: Valerius Catullus. Licinius Caluus, & Heluius Cinna. ex oratoribus M. Cicero, Q. Hortenſius. & Q. Catulus. ex philoſophis Varro Terentius. & Figulus Nigidius. Orbilium Beneuentanum (vt conſtat) à puero audiuit, quem appellat alicubi plagoſum, ac mirum quàm breui tempore in bonis literis profecerit. Ingenio enim facili, & auidiſsimo fuiſſe traditur in capiendis optimis diſciplinis. Vbi autem ſatis viſus eſt nauaſſe operam Latinis ſtudijs, Athenas ſe contulit vt Philoſophorum præceptis liberius incumberet, maximeq́ Epicureorum placita videtur probaſſe, vt illud vrbanum dictum teſtatur:*

Me pinguem, & nitidum bene curata cute viſes,
Cum ridere voles Epicuri de grege porcum.

Moribus dicitur fuiſſe ſuboſcœnus, & ad bilem interdum paulo excitatior, adeo erga amicos gratus, atque officioſus, vt nobiliorum etiam ſtudijs, & gratia clarior in dies, ac nobilior eſſet. Nam primo dignitatem Tribunitiam honeſtis ſuffragijs eſt adeptus, & Romanæ legioni præpoſitus, quod ipſe de ſe ſcribit. Amicos vero habuit ex poetis Albium Tibulum. Quintilium Varum, cuius obitum officioſe deplorat: Valgium conſularem, Virgiliumq́ ipſum: ex prima nobilitate Iulium Florum, Maximum Lollium, & Mæcenatem, cum quo ſupra ſeptem annos ſumma familiaritate vixit, quod cum locis multis, tum maxime his verſibus apparet:

Septimus octauo propior iam fugerit annus,
Ex quo Mæcenas me cœpit habere ſuorum
In numero.

Nam cum ipſo quidem Horatio iocari liberius Mæcenas, atque agere conſueuit, eidemq́ concredere ſua ſtudia. In rebus ciuilibus cum ipſa ciuitas magnis factionibus teneretur, varijsq́ ſeditionibus æſtuaret, ſecutus primo eſt Bruti & Caßij partes, quod à multis alijs, & à Sidonio Appollinare traditum eſt, qui ad Iulium Maioranum ſic refert:

Et tibi Flacce acies Bruti, Caßiq́ ſecuto
Carminis eſt auctor, qui fuit & veniæ.

Mox vero accidit, vt fauore Mæcenatis non dignitates tantum aſſequeretur, ſed ipſi quoque Octauio Imperatori foret inſinuatus, cum libere & amice ad illum ſcribat: illas tamen epiſtolas, quæ referuntur à quibuſdam Auguſti ad Flaccum, magis conficta opinamur, quàm dignas tanto principe, eiusq́ ſumma eruditione. Quod ipſum tum alia multa, tum elocutio in primis probat. Compoſuit per plura, quæ vulgo etiam ſunt notiſsima, nos quàm breuiſsime repetemus. Libros carminum quatuor. Epodon, & Seculare carmen, quibus Auguſtum, ac Mæcenatem miris laudibus celebrat. In ſcribendis Iambicis mire efficax habitus eſt. quod & Fabius Quintilianus teſtatur. Inter Lyricos vero, inquit, ſolus ferè dignus eſt legi Horatius: quoniam & inſurgit aliquando, & plenus eſt iucunditatis, & gratiæ, varijsq́ verbis & figuris feliciſsime audax. Ex quo illud peruulgatum.

Hic inter Lyricos ſublime vertice vates
Sidera ſumma ferit: ſeu dulcia furta puellæ
Cantat amicitias, conuiuia, prœlia, paces:
Siue Lycambæis lacerat lateribus hoſtem,
Impetit aut vario corruptos carmine mores.

Apollinaris quoque ſic ad Tonantium de Horatio.

Sed tu per Calabri tramitis aggerem
Vis vt noſtra dehinc curſitet orbita,
Qua Flaccus Lyricos Pindaricum ad melos
Frenis flexit equos plectri potentibus
Dum metro quatitur corda Gliconio,
Nec non Alcaico vel Pherecratio
Iuncto & Lesbiaco, ſiue Anapaſtico
Vernans per varij carminis Eclogas
Verborum violis multicoloribus.

Diomedes Grammaticus, & alij veteres, vndeuiginti carminum modos ab Horatio decantatos aſſerunt: quorum rationes in tertio de Grammatice libro à Diomede de ipſo referuntur. Scripſit de Poetica librum ad Piſones, volumina duo Satyrarum, ac totidem Epiſtolarum. In Satyra vero Lucilium ſecutus eſt, & ſi eum vt luculentum accuſat. Fabius certe Quintilianus præcipuum in Satyra dicit hunc ipſum Horatium, ac purum in primis, & terſum. Quin hoc illi proprium, & peculiare fuit, vt ridenti ſimilis, & quaſi diſsimulans, improbitatem, ac vitia hominum accuſaret. quod eo magis vrgeant, atque efficiant, quæ ſenſim irrepunt, quam quæ aperta fronte inuadunt, quod ipſum & Poeta Perſius demonſtrat.

Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
Tangit, & admiſſus circum præcordia ludit:
Callidus excuſſo populum ſuſpendere naſo.

Sed & Poeta Ouid. ingenue fatetur magnopere ſe Horatianis verſibus delectatum, & eius carmen diligenter audiſſe, veluti Propertium, Macrum, Ponticum, & Baſſum, qui Iambicos luſit.

Et tenuit noſtras numeroſus Horatius aureis,
Dum ferit Auſonia carmina culta lyra.

Permultos vero enumerat Horatius, quorum & ſtudium & iudicium pertoluit, vt Plotium, Mæcenatem, Varium, Virgilium, Fuſcum, Viſcos, Valgium, Pollionem, Meſſalam, & alios. Secutus eſt eum in componendis Lyricis Paulus Paßienus, qui, vt eſt auctor Plinius, mirifice illum exprimebat. Statura fuiſſe traditur breui, corpore obeſo, oculis lippis; quæ vel ex carmine illius varijs locis colliguntur. Moritur autem Horatius anno ætatis ſuæ ſeptimo, & quinquageſimo, vt in Euſebianis annalibus relatum eſt. Alij ſupra ſeptuageſimum annum vixiſſe ſcribunt: quod ego tamen falſum exiſtimo, vt alibi obſeruatum eſt.

ALIA VITA HORATII VENVSINI PER ANTONIVM MANCINELLVM EDITA.

QVINTVS *Horatius Flaccus patre natus eſt, libertino & precone. ſexta enim. Satyra lib.1. ſic ait. Nunc ad me redeo libertino patre natum. Et primo Epiſtolarum volumine ad librum ſuum. Me libertino natum patre, & in tenui re Maiores pennas nido extendiſſe loqueris. Vt quantum generi demas, virtutibus addas. Eius patria Venuſia fuit quod prima Satyra lib.ij. oſtendit hoc modo, Lucanus appulus anceps. Nam Venuſinus arat finem ſub vtrunque colonus Puer à patre in vrbem ductus eſt diſcendi gratia, cuius cuſtodia pudicum ſeruauit ab omni facto turpi atque opprobrio, ipſe & enim 6. Satyr. libri primi, inquit. Sed puerum eſt auſus Romam portare docendum: Ipſe mihi cuſtos incorruptiſſimus omnes Circum doctores aderat quid multa? pudicum. (Qui primus virtutis honor) ſeruauit ab omni Non ſolum facto: verum opprobrio quoque turpi. Romæ nutritus & doctus Iliada: poſtea Athenas ijt: vbi philoſophiæ operam dabat: inde tamen amotus propter bella ciuilia inter Auguſtum & M. Brutum, Bruti partes ſecutus eſt, à quo & tribunum militum factus, ſed habita clade in Philippis paupertate coactus ad carmina ſeſe contulit. Hinc epiſtola vltima ad Iulium Florum ait. Romæ nutriri mihi contigit, atque doceri. Iratus graijs quantum nocuiſſet Achil. Adiecere bonæ paulo plus artis Athenæ. Scilicet vt poſſent curuo dignoſcere rectum. Atque inter ſiluas academi quærere verum. Dura ſed amouere loco me tempora grato Ciuiliſq; rudem belli tulit æſtus in arma. Cæſaris Aug. non reſponſura lacertis. Vnde ſimul primum me dimiſere Philippi. Deciſis humilem pennis inopemq; paterni. Et laris & fundi paupertas impulit audax. Vt verſus facerem Idem Satyra 6. Quem rodunt omnes libertino patre natum: Nunc quia ſim tibi Mæcenas conuictor, at olim Quod mihi pareret legio Romano tribuno. Poſt Auguſti victoriam Horat. à Virgilio & Varro, Mæcenati commendatus in amicorum numerum ab illo receptus eſt: quod quidem eadem ſatyra ſexta ſic ipſe probat. Nulla & enim mihi te ſors obtulit, optimus olim Virgilius poſt hunc Varius dixere quid eſſem, Vt veni coram. ſingultim pauca locutus: (Infans namque pudor prohibebat plura profari.) Non ego me claro natum patre, non ego circum Me ſatureiano vectari rura caballo. Sed quod eram narro. Reſpondes vt tuus eſt mos Pauca, Abeo. & reuocas nono poſt menſe, iubeſq; Eſſe in amorum numero. magnum hoc ego duco. Quod placui tibi, qui turpi ſecernis honeſtum. Non patre præclaro. ſed vita & pectore puro. Porphyrio addit Horatium captum fuiſſe à Cæſare. ſed poſtea beneficio, Mæcenatis non ſolum ſeruatum, ſed etiam Cæſari in amicitiam traditum, quod ſanè ſecus fuiſſe ipſemet Horat. indicat. Nam lib.ij. Ode vero ad Pompilium ſodalem & commilitonem ait. Tecum Philippos & celerem fugam Senſi relicta non bene parmula. Cum fracta virtus & minaces turma turpe ſolum tetigere mento. Sed me per hoſtes Mercurius celer Denſo pauentem ſuſtulit aere, Te rurſus in bellum reſorbens Vnda fretis tulit æſtuoſis. Aduertendum præterea Mercurium viarum atque itinerum ducem. Vt ſcribit Cæſar lib.6. de bel. Gal. hinc ait Horat. Sed me per hoſtes Mercurius celer. vel etiam propter alias cauſas: vt in Ode illa oſtendemus. Amicis erat cariſſimus, hinc prædicta Satyra, inquit. Sit & vino carus amicis: Cauſa fuit pater his: qui macro pauper agello &c. Amicorum vero ſummi erant Plotius Varius, & Virgilius. Vnde Satyra 5. ait: Poſtera lux oritur multo gratiſſima, namque Plotius & Varius Sinueſſa, Virgiliuſque Occurrunt animæ, quales neque candidiores, Terra tulit. neque quis me ſit deuinctior alter o, qui complexus & gaudia quanta fuerunt. Erat præterea inopis & puſilli animi, & raro ac pauca loquentis. Cibi quoque parciſſimi erat. quod Satyra ſexta ſic pandit. inde domum me ad porri & ciceris refero laganiq; catinum: pranſus non auide &c. Recitare ſolebat amicis tantum, & coactus. Hinc ait Satyra iiij. Nec recito cuiquam niſi amicis. idq; coactus. Non vbiuis coram ne quibuſlibet. in medio qui ſcripta foro recitent ſunt multi &c. Eius oculi lippi erant. Vnde Satyr. 5. ſcribitur. His oculis ego nigra meis collyria lippus illinere. Et paulo inferius. Luſum it Mæcenas. dormitum ego, Virgiliuſq; Namque pila lippis inimicum & ludere crudis. Corporis erat exigui, & canus, iraſcebatur facile. facile etiam placabatur. hinc in epiſtola ad librum ait Corporis exigui, præcanum ſolibus aptum Iraſci celerem tamen, vt placabilis eſſem. Obijt auctore Euſebio ætatis anno 57. vt autem Acron ſcribit anno 77. nulla tamen annorum certitudo habetur. Alij enim alia ſcribunt. Quid denique Horat. ſcripſerit in promptu eſt omnibus. Parios iambos latinorum primos oſtendit latio. ait enim lib.1. Epiſtola ad Mæcenatem. Parios ego primus iambos Oſtendi latio. numeros animoſq; ſecutus Archilochi, non res & agentia verba lycambem. Parios autem Archilochios intelligit. Nam in Paro inſula natus eſt Archilochus poeta vt ſcribit Strabo lib 10. de quo in arte Horat idem, inquit. Archilochum proprio rabies armauit iambo. Fabius Quintilianus lib.10 ſcribit iambum à Romanis non celebratum eſſe vt proprium opus, à quibuſdam interpoſitum. Cuius acerbitas in Catullo Bibaculo Horatio. At lyricorum Horatius ferè ſolus legi dignus, nam & inſurgit aliquando, & plenus eſt iucunditatis & gratiæ, & varijs figuris & verbis feliciſſime audax. Sed nouem lyricorum græcorum videlicet longe Pindarus princeps, ſpiritus magnificentia ſententijs, figuris, beatiſſima rerum verborumq; copia, velut quodam eloquentiæ flumine. Propterq; Horatius eum merito credidit nemini imitabilem. Eſt autem imitatus Alcæum, qui in parte operis aureo plectro merito donatur, quia tyrannos inſectatus, multum etiam moribus confert, in eloquendo quoque breuis & magnificus & diligens, & plurimum Homero ſimilis: ſed in luſus & in amores deſcendit maioribus tamen aptior.*

RERVM

RERVM ET VERBORVM INSIGNIVM
IN COMMENTARIIS OPERVM HORATII
LVDEX SERIE LITERARIA.

ABEATIui i e 108
Abila & Calpe 60
Acaſt° 66
Achelous 23
Achillis mors 10.28
Achillis 15
Achemenes 48
Acinacis 29
Accia 73
Acroceraunia 7
Acriſius 74
Acro & Acron 126
Accumbere 83
Accuſatiuo tēporis 163
Adorea 89
Adriaticum mare 22
Adria 82.47
Adytum 22
Æcus 49
Ædes 32
Ægæum mare 2
ægyda 20
Ægyptij 112
ægeria 168
æmus 16
Æneas 800
Æneæ equi 81
Æolica regio 49
æreus 200
æres vox 200
Æs Cyprum 86
æſtas 8
æſchilus 39
æthalides 30
ætates quatuor 35
ætatis fuga 50
æaeus 47.76
Africus 2
Aphroditus 7
Agatharchis 32
agiaia 8
agonis olimpici auctor Hercules 1
agon 1
agriculturæ laudes 103
aguntur fabulæ & referuntur quædam 140
agyleus 93
ahenea 83
aiax Oileus 21
aiax Thelamonius 81
albunea 12
albulæ aquæ 182
Alceus 11.12.16.33
allegoria 19
Alexander 20
alego 80
algidum 16
alium 165
alpes 101
Amata 6
amando 13
ambubaiæ 859
amicitia vulgi 37
amicus 56
amites 108
amoe 7
amoris ſedes 29
amores Sapphus 49
Amphitrou rex 11
Amphion 70
Amphiaraus 74
amyſtis 36
Anacreon 23 95
ancila 63
anguicia 8
angiportus 28
animalium genus 8
anio 18
aner 20
animus 35
annius Milo 161
antomaſia 5
antium 35
Antiochus 66
Antonij libido 111
antiquitas heroici carminis 131
antiphatea 136
anticyra 187
Αντίπαρερα 156
annus 119
apeliotes 30
apelles 817
appium 46
Apollinis fauor in Romanos 6
Apollo cur augur, medicuique 6
Apollini Delphici templum 11
Apollo Liber 16
Apollinis arcus & Gratiæ 16
Apollinares 26
Apollinis templum 32
Apollinis cythara 47
Apollo 53
Apollonio 67
Apollo Palatinus 188
aquarius 53
aquilo 132,69
aquitanius 10
aquila 99
arabis 31
araxes 46
ara Dianæ 125
arbiter 7
arbutus 8
archilochus 133
archos 14
arctos 27
architas 30
arcturus 57
area 14
Argos 22 280
argi plurea 12
argus 15
argilla 25
argonautæ 105
argumentum 128
Ariſtotelis ætas 23
ariſto 39
artes 53
ariadnæ corona 55
aruia 82
armillæ 14
armi 14
arma 14
armenia 46
arpi 26
artos 28
arthemiſium 82
arthemis 117
Aſinius Pollio 39
aſturia 13
aſtrorum curſus 15
aſtee 67
aſturus 145
Attalus Aſiæ rex 2
attali corona 2
attellanæ 140
Athenæ 11
athenarum laudes ibi.
Attilius Regulus 17
atalas 32
Atre⁹ & Thyeſtes 82 157
auaritiæ ſitis 40
auarus 159
auctoritas pythag. 891
aucupum caſus 153
auctoritas ſeruāda 163
auernus 107
aufidus 85
Auguſtus pater priæ 7
Auguſtus 19.27.106
auguſti bella 43
auguſti laus 46
auguſti ſomnus 57
auguſti libri 62
auguſti pater 72
auguſti honores 91
aulocrene 2
auritus 16
auſtee 7
auſpicor 218
auſpicium 203
autumnus 47.103
BAATLON 15
Bacchus 16
Bacchus in gigantes 53
Bacchi cornua 55
Bactra 84
Baiæ 118
Balanus 84
Barbitos 5
Barbita ib.
barino 46
baris 45
baſſareus 84
battus 36
battina 62
beatus 9 40
bellaria 95
bellerephon 29
bellum punicum ſecundum 48
bellū puoicū primū 48
bellides 50
bellerophontes 74. 64. 68
benignus 101
benedico 216
berecynthes 76
beroaldus 20
bilis 13
biſtonides 53
bithynia 35
bitumen 108
banduſia 68
bombycina 98
bombards 129
boreæ vis 85
Bos locutus 5
boſphorus 49
boues Apollinis Mercurius abegit 15
breuitas apta 126
briareus 53
Britania 86
briſeis 41
brontes 8
Brutus 9
Bruti ad milites 19
Bruti fuga ib.
Bruti mors ib:
Bruti auxilia ib.
Bruti genus ib.
Bruti doctrina ib.
Bruti laus ib.
Brundiſium 30
Bulla 107
CAOVCAI dracões 15
Cadmus 139
Cæſaris cædem prodigia ſecuta 5
Cęcubum 25
Cæſar in vrbem 39
Cæa 39 95
Cæos ib.
Cælebs 51.68
Cæmenta 57
Cæſar pater patriæ 84
Cœlius Gallus 130
Calenum 85
Calea ib.
Calos ib.
Calendæ 104
Cala 160
Calones ib.
Campus 14
Camœnæ 13
Camillus 17
Cambiſes 40
Campus Martius 86
camelopardalis 217
caues 2
canities 14
canicula 83.72
cantharus 85.19
cantabri 43.73
cantica 140
Cappadocum rex 204
capitis diminutio 63
Capricornus 53
Capra ſtella 67
caprificus 134
carina 8
carpathos 35
Carpathium mare 35
carminum ætas 94
cades 45
Caſtor & pollus ex ouo 283
Caſtor & Pollux 16
Caſſius & Brutus 19
Caſſi mors ib.
Caſſij virtus ib.
Caſpium mare 46
caſus pretij 188
caſtalia fons 62
cathillus 18
Catus 15
Cathonis mors 87 139
Catones 77
Catones priſcus 77
caucaſus 26 101
cecilius 188
celtæ 10
Cæpheus 84
Cerberus 49
Cerbalus fluuius 26
ceruicem 118
ceres 157
cerebroſus 172
cerites 805
ceſpes 25
cethegi 132
chaldei 15
chalybes 32
chelys 33
cherillus 217
chimæra 29 68.239
chimaros 29
chloris 43
cholera 18
choriambus 8
chorus 6
churus 840
chryſeis 41
cicoreum 82
cicatris 35
Cicero pater patriæ 80
Cicuta 105
cilices 41
Circus Maximus 1
Circus flaminius 2
cythara 83
ciuilis belli initium 38
ciuilis belli cauſæ 38
ciuilis belli modus 39
claſſis 160
claſſium tribuni 101
clare nunciare 96
cleos 16
Cleopatra 37
Cleopatræ mors 37
clio 16
cliens 97
clytemneſtra 157
Cnæus Duminus 119
cnydus 205
coa veſtis 98
cocytus 50
codrus 76
colchi 56
Colles Romani 121
colores 124
collegium 159
comœdia 39.89.139
componere 126
comici poëtæ 139
compilare 157
compita 159
condito 2
condictio 8
coniurare 45

conſtan

conſtantia 59
continentia 59
concaua 135
conuiuarum numerus 76
conuallis 103
conchylia 103
conopeum 112
conſuetudo 129
conſulo 155
conuiuarum tibiæ 100
copula 19
corax 22
corona 6
corinthus 11
corybantes 22
cornu copiæ 23
coronæ in conuiuio 36
corſinium 73
cornix 79
coſtum 57
cos & coi 115
cothurnus 132
cotiſon 68
craſſus 7
crais 13
cratis fluuius 13
cragus, & Gragus 26. 57
craſſi clades 63
creta 30
crepidæ 168
crinis morientium 30
crotoniatæ 13
crocodilli ſtercora 1'5
cteſias 31
cubare in menſa 29
cululli 32
culeus 151
culullus 152
cum 12. 158
cupido 7. 157
cupidinea 24
cupreſſus 50
cupreſſum ſcis ſimulare 125
cura 194
curriculum 1
curius 17
curtus Veneris 83
curule certamen 138
cybele 81
cybira 204
cycoples 8
cyclades 19
cynthus 26 62
cyprus 2
cyrus 40
cythera 24
cytheron 16
DACI 35. 56
Dictyma 20
Dalmatia 27
Dama 10. 192
Danaë 74
Daunia 86
Dauus 104
de auctoritate quatenus nobis imitanda ſit 119
de conſuetudine veteris ſermonis 129
decorum triplex 128
decempeda 51
decus 1
dei potentia 19
Delphi 11. 62
Delphicus Apollo 46
Delos 26. 62
Delphinus 126
Democlis prandium 57
Democrinis 217
de nouis fugiendis 129
deorum cultus 15
deſignare 105
deſideror 205
deucalion 5
deus quis 121
de vetuſtis fugiendis 129
dederunt 203
Diana luna 16.107
diadema 40
diadeo 40
Diana 78
dibapha 52
dicere 199
dieſpitee 34
digreſſio apta 119
didius ſaxa 65
diluuium 5
dimetri 150
dindymene 21
dindyma 21
Dionyſius cum Muſis 6
Dionyſius Bacchus 16
Dionyſius 11
dione 39
Dionyſij iuuenta 55
Dionyſij forma 55
Dionyſij enſis 57
Diomedes 21
diſcus 13
diſcumbere 29
dithyrambi 95
dictyma 16
diuitiæ 17
diuerbia 140
dolia fictilia 25
dolendi decoe 27
dolia veſtalia 85
dorus 112
druſus 89
druſilia 89
duellius 48
dyota 14
dyrrhachium 67
EBRIETATIS præmium 75
ecathana ciuitas 7
echo 16
echion 90
echinus 107
egregij 4
elegum metum 31
eleagro 13
elegos 33
elegia 132
elegiaci ſcriptores 132
elyſij campi 94
emancipatus 111
emolphus 103
enceladus 62
Ennius 94
ens eſſentia 119
epheſus 11
epiſtola 199
epiſtolium 199
epicuri voluptas 14
epicurus 15
epigenes aſtrorum peritus 15
epodi 100
epos 131
equarum libido 28
esto 198
erat 163
erymanthus 26
erythrea 40
eſſe 146
eudoxus 32
euhyus 24
eubyas 81
eumenides 49
euos 55
euphroſine 8
euphrotbus 30
eurus 80
euterpe 6
exemplaria 129
explanatio textus 131
expedio 175
explodo 181
equilinus 105
FABVLARVM initia 145
Fabritius 17
fabula 118
facetus 159
falernum vitium 25. 106
faſces 17
faſti 75
fatum 70
fauni 9. 75
fauonius 8. 67
fauarin 6
femue 111
ferentum 63
feriæ 91
feritas hominis 110
feronia 14
frondes in hæmo 75
fictitia præmunienda ſunt 129
fides 23. 35. 67
fide pro fidei 67
fimbria 60
finis, ſeu intentio poëtarum 147
fit 155
flauus color 6
flagellum 106
focus 103
fœnus 159
fœnerator 104
formiæ 25
fornices 160
fortuna 35
fortis vir 46
fortunatæ inſulæ 94
freta 19
frutex 71
fucus 63
fulmen 17
fulgetra 22
fulmina 22
fulminum genera 34
funebre 107
funereum 104
funeſtum 107
GADES 40
Gallica ora 13
Galitiæ equi 13
Galatia 31
Galli 162
Gallus 135
Ganymedes 77
Garganus 46
Gaſpium mare 46
gaudere 41
gaudium 41
gaza 31
Geloni 46
gemmæ 129
genæ 19
genius 75
genitiuorum ſignificationes 169
Geryones 40 50
getuli 56
getæ Nomades 79
geta 204
gigantes 48
gnoſij calami 21
graciles pueri 9
grando 5
græcorum vitia 13
græcorum fortiſſimi uouem 21
Gragus, & Cragus 25
gratiæ 30
græci 112
gręcis permiſſum eſt fin
gere 130
gratiarum nomina 8
gratiarum habitus 8
glyceros 25
griphes 29
gyges 41
HÆDI ſtellæ 57
hœdus 118
halyæres 79
Hannibalis mores 48
haſdrubal 93
hebrus 23. 81
hecubæ ſomnium 20
hecatheus 20
hedera 96
hedera vnde 4
hedera cur Bacchi 4
hedera cur poëtis 4
helena 157
helicon 15
helena in Troiam 20
heliconis fons 29
helleborum 187
hæmonia 37
heniochus 67
hercules 11. 12. 34
heros 15
hera, id eſt iuno 12
heroës 25. 154
hercules Heracleus 16
hercules Alcides 16
heroſtratus 8
heroicum carmen 134
hermes 15
hermione 139
heſperia 30
hetruriæ fines 6
hexametrum 131
Hexametri heroici decorum 132
hexametri 143
hiberia 31
hic 126
hinnulus 27
hippium 81
hircus 139
hiſpania 31. 56
hiſtoria 131
homo 124
hominum victus 103
homerus 10
homeri patria 10
hormos 25
honuſtus 105
Horatius Tribunus 19
horcos 30
horcoo 30
hyades 7
hybernus 103
hydaſpes 26
hydrops 40
hydra 86
hiems 8
hymetus mons Atticæ 184
hymetus 54
hyppius 8
hiperborei 56. 60
hyrpi 14
hirpini 47
IACVLARI 18
Iambicum 100
Iambicum carmen 22. 132.
iambus 22. 132
iambicus verſus 101
iambici pedes 101
iambici verſus genera 143
iambici carminis decorum 143
iaſon 103
iberia 56
iberia Hiſpania 55
icarium mare 2
icaros 2
ida mons 20
idus 104
iecori 18
ignes, id eſt ſtellæ 17
ilia 6. 162
ilias & Odyſſea 18
ilion 75
iliona 186
illiris 10
imago 17
imbee 46
impotens 37
impiorum pœnæ 70
impedio 175
inius 127
inachus 13 41
indocilis 2
indoctus 2
index 15
india 18
in diem 84
indorum rex Porus 139
inferiæ 39
Ingenuus 29
ino 15
inſolens 22
intercaſi dies 2
interlunium 28
intereus 40
intemperantia 41
inuidia 40
inuocatio quibus facienda ſit 139
inuidioſus 172
iocus 7. 48
iones 17 69
Iouis olympici templum 1
Iouis officia 5
irę vis 22
iræ locus 22
ira 40
iris ad Priamũ qui adit

ad Achillem 15
iſthmoſ 11.91
iſthma 92
iuba 26
iube mors 39
iugurthinum bellū 112
iugula 30
iugerum 105
Iulius Cæſar 17
Iulij ſidus 17
Iulius Antonius 87
Iulus 100
Iunonis tēplū Argis 12
Iuno ſoror & cōiua Iouis 60
Iuno Lucina 106
Iupiter aēe 2
Iupiter pater 27
Iupiter rex 17
Iupiter 155
Iuuenum exercitia in equis 13
iuuenta 38
iuuentus ib.
iuuentas ib.
KOISNIMOA 123
LABSSNVS 65
Lacedæmon 12
Laconica 54
Lacunar 54
Lacus Albanus 86
Lacon 109
Lætari 42
Lætitia ib.
lalage 26
laleo ib.
lalos ib.
lamiarum familia 29
lamna 40
laninium 82
lapitæ 24
lariſſa 12
lariſſus fluuius ib.
lar 17
lares 17.103
larium duplex 35
lauere 71.92
laurus 85
lautus 158
legi 109
lemniſci 57
Leonis ira 19
Leonis natura 105
Lesbos 49
leshium 23
leſtrigones 136
leucothoë 15
leucothea 15
leuia 126
lex roſcij Othonis 200
liber pater 22
libya 40. Libra 53
liber pr ad inferos 55
Lihitina 97
lihurnia 101
liburnæ naues ib.
liburnl 37.ib.
librorū numerus 154
lictores 17
limata 91
lipio 2
liptote 2
literarum inuentor 15
licuus 2
liuia 73
locri 29
lorica 38
loculi 163
lucina 78.109
luceria 26
luctatius 48
lucus 115
Lucrinus lacus 129
ludibrium 19
ludere 83
ludicrum 199
ludi 139
Luna 78
lunæ natura 28
lunæ colores 47
lupus 12
lupi roſtera 79
lupatum frenum 83
luporum omen 82
luſtrum 212
læus 12
lycambes ib.
lycidas 9
lycurgi leges 12
lycæus 21
lycurgus Trax 55
lycij 71
lydia 13
lydus 204
lymphati 37
lympholepti ib.
lincea 49
lyo 11
lypara 71
lyræ inuentor 15
lyra Apollinis 15.70
lyræ inuentio 26
lyris 32.75
lyræ repertor 33
lyra Mercurij 70
lyra 77
lyrici carmis cornu 133
MACHINA 8
Macte 160
Madidus,&vuidus 10
Magna Græcia 27
magneſia 85
magus 29
mala,id eſt famoſa 185
malæ 19
malua 32
malacio ib.
malacos ib.159
malobathrum 43
malum 163
Manubiæ 5
manni 106
manumiſſus 112
marſis 108
marica 75
marſicum bellum 73
Marcus Agrippa 10
Marcus Curius dentatus 200
Marſi 1
Marſia ib.
Mars 7
Martis comites 6
Martis monſtra 7
Marcellus 17
Marcus Antonius 41
Maria fulminata 24
Marcus Herennius 34
Mareotis 37
Marmorum patriæ 112
Martia Reguli 63
matriæ Calendæ 67
maſſicua mons 2
maſſica vina ib.
maſſagetæ 35
marura 16
matinum 30
materia triplex 118
matronæ 135.160
mauri 13.73
mœcenas 3
media 14 46
medicina 15
mediocres 46
melpomene 27
memnon 30
memphis 81
mēbra comœdiarū 140
menſuræ pondus 15
Menelaus in Troiā 20
Menedemus 23
menſe ſecundæ 36
menſes 78
menſis 92
menſium nomina & eorum naturæ 176
mercatura 15
Mercaturis abegit 15
Mercurius abegit 15.24
Mercurius ſermonis au ctor 6
Mercurius cur alatus 7
meriones 21
Mercurij inuenta 15
Mercurius deorum interpres 15
Mercurij quinque ib.
Mercurij virga ib.
merula 163
mera 160
meta currendi 1
metrum Aſclepiadeū 1
metrum 87
metaurus 89
milea 155
mimos 140
mimetinnus 204
Minos 43
minturnæ 35
mola 78
moloſſi 100
molle 126
monſtrum , & portentum 26
monometri 143
mors varia 7
moroſi 14
mos,& Lex 91
muli 27
muneſes 65
munero 103
muneroe ib.
mundus 123
murex 52
muſæ Nymphæ dicuntur 4
muſta condita 25
muſæ cū Dionyſio 33
mycenæ 12
mygdonia 75
myrtoum mare 2
myrtus cur veneris 8
myrrha 31
mytilena 11
myſtes 46
NACA 152
nardus 47
notandi vſus 13
natura dux vitæ 128
nauis inuentio 2
nauis 7
naufragorum vota 9
nectar 19
nemus 6
nenia 39.83.132
neobole 71
Neptunꝰ cur maris deꝰ 7
Neptunus 62
Neptunus iſthmius 194
nepos 201.183
nepa 101
Neronea 89
nereus 20
Neſtor 18
Neſtoris anni 46
neſſus 144
nili auctus 60
niobe 92 201
nireua 77
nix 5
nomades Scythæ 79
nomi 9
nō ſic ſcādes puer 71.155
none 104
norici 20
notus 7.12
nouēdiale ſacrificiū 119
noua verba 133
nume regia 6
numerorum repertor Mercurius 15
Numa Pompilius 16
nupetinus 61
numerus impar 30
numerus par ib.
numantia 48
numidia 54
nua 168
nympha 4
nymphates 46
OB 149
Obſolere 46
Obſonium 195
Occaſio 215
Octauiua 73
Octauia ib.
oculi 93
œconomam 123
odi 157
œnos 15
offedere &defendere 13
officina 8
olea viuax 107
olea victorū Athenis 11
olei natura 13
olores 83
olympia 2
olympici Iouia ſimulacrum ex ebore 1
oneratus 111
onyx 97
operoſus 71
opuntij 29
orchomenos 8
orcus 30.200
ornyx 14
orades 117
orion 80.62
oricum 67
orni 14
ornithiæ 97
orodes 65
Orpheus 15
oſtrea 103
Otho 106
ocium 52
oues 103
ozolæ 29
PACHOAVS 65
Pæius 166
Pagus 49
Palladis inuenta 71
Palladis Galea 20
palladis haſta 20
Pallas armata 20
Pallas 18
Palæſtra 15
pale ib.
palpebræ 19
pallenæ 48
palinurus 61
palliatæ 140
palleo,& timeo
palma arbor 1
pan 15
pandarus 26
panætius 31
pandion 97
pannoſus 172
paphlagonia 30
paphos 32
parra auis 82
pardus 75
parethera 75
parti 17.25.35 39
paris 20
Paridis delitiæ ib.
Paridis mors ib.
parnaſtus 22
Paros inſula 25
parcarum ſtamina 41
parrhaſius 94
paſithea 8
paſtillus 160
paſſer 197
patara 62
patiendum eſſe 28
patroclua 29
pauperies 2
Paulus Aemilius 16
Paulo
pecunia 204
pedes 87
pegaſua 29.71
peierare 96
pelops 157
peloponneſos 12
peleus 88 13
pelicalum odium 69
peligni 76
pemmata 92
penetrale 49
Pentheus 55
Pentametri decorū 132
Pentametri 143
Perſia 26
Perſæ 35
Perſæ vita 40
Perſeus 74
percunctor 159
percuntor ib.
petrimors 39
phaliſci 14
pharmacopola 152
phereclus nauium paridis fabricator 20
pherecydes 23
phidias 1
philoſophia 34
philyria 81
Philippus Macedo 74
phonoa 68
phoneo 68
pharaaies 40 65
phrygius lapis 57

phthia 92
pierus 62
pietas 82
pimpliades 89
pimple ibi.
pimplao ibi.
pindu 16
Pindarus 87
Pimpleides 29
Pirithous 62
Pirene 71
piſinus 22
Pittacus 11
plagæ 3 Plauſus 2
Platani 51
Platos ibi.
Platyno ibi.
Plautus 130
Planipedes 140
plenilunium 28
pletro 30
Pluton 10
poëticæ 123.170
poëma ibi.
poëta ibi.
poeta ſalutor 201
poëticæ laus 149
poëta naſcitur 140.151
poli 30
polyhymnia 6
polymneia ibi.
pomum 163
pontus 106
ponere 116
populus 132
populus arbor 9
portentū,& monſtrū 26
porta eburna 89
poſthac 155
poſtridie 176
præſidium 1
præſtigiator 15
prætexta 36.146
præcordia 105
prætextatæ 140
præceptio ſit breuis 147
profeſti dies 104
prodigere 16
prometheus 22
protion 23.71
prodigus 40
proculeius ibi.
prœtus 5
Progne 97.139
prodigialiter 126
prolepſis vitioſa niſi pur-
getur 194
promethei ignis 7
priapus 103.178
Priami regina 41.148
primitiæ 103
pridie 176
Pruina 8
pugillares triplices 118
pullus 28
puluinar 37
pupulæ 107
puppius 200
purpureum 35
purpura 103
pyios 20 pyrrha 5
pyrrhichius 1
pyrrhus 66
pyramides 85
pythius Apollo 222
pytho 22
Pythagoras 30
pythium carmen 131
pythiæ ibi.
QVADRIGIAE 52
Qualitas carminis
123.154
Qñ nouis vti liceat 189
Quatinus 79
Quatenus ibi.
Quatenus philoſophan-
dum 199
Quintilius 27
Quinquatres 21
Quirites 3
Quirinus 7.16
Quis 157
Quiſque inſanus 175
Quodlibet 184
Quod autem 130
RACEMVS 43
Rapta Helena 20
Rates 2
rauus color 82
recumbere 29
regulus 63 religio 83
remi augurum 65
rerum nomina 15
retia 16
rex paraſiti 304
rhadamanthus 49
rhea 11.76
Rhenus fluuius 20
rhenum 7.118
rhodos 11
Rhodanus 56
rhodope 81
rhombus 103
rhythmus 87
riphei montes 26.60
Robertus 100
Romulus 16
Romæ natalis ibi.
Romuli anni lv. ibi.
Romuli augurium 65
Romæ initium ibi.
roſæ 38
roſæ ſuccus 47
rubrum mare 35
rubeta 107
rudis 199
SABA 29
Sabæi ibi.
Sabelli 66
ſæculum 5
ſæcula pyrrhæ ibi.
ſæculares ludi 272
ſagum 112
ſagax 29 ſagire 42
ſagaces ibi.
ſaiij 36
ſaliares cœnæ 98
ſalinum 51
ſamnites 66
ſangarius 22
ſappho 11
ſapiens 40
ſaeculum 2
Sardinia 92
Saturnus 48
ſatyrus 6
ſatyri 93
ſatyra 140
ſcauri 16
ſcamāder fluuius 20.115
Scardona 101
ſcari 103
ſceptrum regale 16
ſcorta 47
ſcorpius 53
ſcopas 94
ſcribere 124
ſcribēs intentio 123.154
ſcutica 168
ſcurra 172
ſcyphus 29.112
ſecures 16
ſecundæ menſæ 91
ſemele 25
ſenectus 14
ſenum mala 47
ſeptentrio 69
ſeres 17.31
ſermo 154
ſeſquipedale 134
ſextus Pōpeius 10.118
ſextus caſus Græc. 143
ſicambri 87 ſilua 6
Simois fluuius 20
ſimonides 39.95
ſimulare 120
ſinueſſa 85
Siſyphus 50
ſiphon 24
ſipiæ 143
S litera ibi.
ſoccus 132
ſocius cōes,& amicus 12
Socrates 31
ſociale bellum 73
Socrates 65
ſodales 29
ſolis poteſtas 6
Sol in Capricornū 53
Sol in aquarium ibi.
ſolidus 162
ſolſtitium brumale 58
ſolmi 70 ſoracte 30
ſomnium 82
ſoracte vnde 14
ſoreſmos 123
ſors 146
ſordidus 158
ſoſpes 96
ſparta 13
ſparta pueri 82
ſpartacus 73
ſpartum 106
ſpado 112
ſpadones ibi.
ſpondius in ſecundo &
quarto loco 143
S.P.Q Lauinius 82
Stellæ 17
ſteropes 8.92
ſteſichorus 95.119
ſthelenus 21
ſthenobœa 69
ſtriges 107
ſtudeo cū actione 216
ſtylus triplex 128
ſtylum vertere 181
ſubdion 2.24
ſubdium 1
ſublaqueum 12
ſub 155
ſubſolanus 30
ſubutra 107 ſueui 87
ſummum 199
ſupplicia 167
ſupina in u 170
ſurena 65
ſura & poples 175
ſybaris 13
Sybaris fluuius ibi.
ſymmetria 128
ſyria 32
ſyrtes 43.112
ſyrus 106.119.204
ſyrma 102
TABERNA 8
Tabernariæ 140
Tali 166
Tantalus 49.156
Tanais 84 Tanus 158
Tarquinius Priſcus 16
Tarentum 30.63
Taurus 13
Thelegonus 84
Thelæphus 120.133
Tempe 11
Temperantias 41
Teos ciuitas 22
Teres 2
Terminus 103
Terentius metro con-
ſtat 143
Terminalia 142
Tereus 139
tetrachordium 15
tetrametri 148
theucer 21
theucer ſalannius ibi.
thalia 150
Thaliarchus 14
Thebæ 11
Theophraſtus 23
Theopompus 32
Theſſalia 87
Themiſtocles 76
Theſſalus 58.105
Theſſali benefici 10
Thraces feri 93
Thracia 94
thus maſculum 30
thus 31 thuriū 69.184
thyeſtes 22.134
thymum 23
thyoneus ibi.
thyu 13.56 thynos 67
tibia 76
tibiæ inuentio 6
tibuli carmen 132
Tigris fluuius 46
tigres 55.130
tigellius 159 tilia 38
timentes cur pallent 19
timētes cur tremunt ib.
titulos operis 127.154
tityus 62.108
toga libera virilis 36
toga 140 togatæ ibi.
togata 160 tollo 169
tonitrus 39
tonitrua 22.34
tonſores 53
tragœdia 89.145
tragus 39
tragemata 91
tranſlatio apta 119
tragędiæ proprium 139
trimegiſtus 2 tris ib.
trieterica ſacra 16
trimetri iambi 49
tripos 94
triumuiri 106.150
triumphus 150
triplex actorum calcea-
mentum 132
trimetri 22.143
trochus 80 Troia 41
trophæa 46
Troiæ mœnia 56
trulla 184 trix 38
tuba ænea 2
Turris Mœcenatis 112
tuſculum 100
tyberis creſcens religio-
ſus 6
Tyberius 7 tybur 12
tyburtus 12 tybris 25
tydeus 21
tyndaridarum 158
typhon 62
typhoëus ibi.
typhos ibi.
tyrrhenum mare 16
tyrtæus 150
VADA 7
Væ 18
Vaſer 62 Vallis 103
Vappa 158
Varus & Tucca 10
Varius 150
Vaticanus collis 25
vectes 81 velia 61
venaſtum 63
venus erycina 7
Veneris riſus ibi.
Veneris quinta pars 19
Venus erga parum 21
venuſia 26.30
venuſtum 32
venus 11 venale 52
vendibile 52
vertumnus 130 ver 8
veris initium 8.67
verbena 25
verberare 76
verris 78
verba rebus aptāda 132
verba propria & tranſ-
lata 129
verba antiqua ibi.
vernas 103 verna 162
veſtæ templum 6
veſta 6.76
veſtæ ignis 6
veſtalium furta 85
vetos vinum 112
via ſacra 106
viæ præclaræ ibi.
vina 75 vini calor 16
Virgilij vocatiuus 27
vlmus 103
vlna 10
Vlyſſis geſta in Troia-
nos 20.53
vmbilicum vſque perdu-
cere 111
vnguenta 36.8
vnguētum perſicum 65
voluptas 40
vortices 46
vſtica 23
Vulcanus 8
vultur 50
vulpina fraus 158
vaor ibi.
XANTIPPVS 187
Xanthus 92
ZASIAIPA 84
Zephyrus 8
Zephyri 93
Zonæ 32
Zonnion ibi.
Zonniſco ibi.
Zonæ pecunioſæ 218

FINIS.

Q. HORATII FLACCI CARMINVM LIBER I.

ARGVMENTVM.

Alios alijs rebus duci: ſe lyricorum verſuum ſtudio teneri.

Ode prima Monocolos. Sunt enim oēs verſus choriambici Aſclepiadei tetrametri acatalecti, qui conſtant è ſpondeo, & duobus choriambis, & pyrrhichio vel iambo, hoc modo.

Mæcē--nās ătăuīs -uu- ēdĭtĕ rē -uu- gĭbŭs uu

ò ēt -- prāĕſĭdĭūm ēt -uu-- dūlcĕ dĕcŭs -uu- mĕŭm uu

-- -uu- -uu- uu

-- -uu-- -uu- uu

AD MOECENATEM.

*Mecœnas, legit Suidas, contra vulgi morem.

M OECENAS * atauis edite regibus,
O & præſidium, & dulce decus meum,
Sunt quos curriculo puluerem Olympicum
Collegiſſe iuuat: metaq. feruidis
Euitata rotis, palmaq. nobilis
Terrarum dominos euehit ad deos.
Hunc, ſi * mobilium turba Quiritium (* nobilium)
Certat tergeminis tollere honoribus;
Illum, ſi proprio condidit horreo
Quidquid de Libycis verritur areis,
Gaudentem patrios findere ſarculo
Agros, Attalicis conditionibus
Nunquam dimoueas: vt trabe Cypria
Myrtoum pauidus nauta ſecet mare.
Luctantem Icarijs fluctibus Africum
Mercator metuens, ocium, & oppidi
Laudat rura ſui: mox reficit rateis
Quaſſas indocilis pauperiem pati.
Eſt qui nec veteris pocula Maſſici,
Nec partem ſolido demere de die
Spernit, nunc viridi membra ſub arbuto
Stratus, nunc ad aquæ lene caput ſacræ,
Multos caſtra iuuant, & lituo tubæ
Permiſtus ſonitus, bellaque matribus
Deteſtata. manet ſub Ioue frigido
Venator teneræ coniugis immemor:
Seu viſa eſt catulis cerua fidelibus:
Seu rupit teretes Marſus aper plagas.
Me doctarum ederæ præmia frontium
Dis miſcent ſuperis: me gelidum nemus,
Nympharumq leues cum ſatyri chori
Secernunt populo: ſi neque tibias
Euterpe cohibet: nec Polyhymnia
Leſboum refugit tendere Barbiton
Quod ſi me lyricis vatibus inſeris:
Sublimi feriam ſidera vertice.

ANTONIVS.

M OECENAS atauis edite regibus) Prima Ode Mecœnatem alloquitur, oſtenditq́ homines ipſos vel honoris, vel voluptat s, vel lucri cauſa diuerſa exercere miniſteria. Aliqui.n.currēdi ſtudio oblectātur, fungi aliqui magiſtratibus, & imperijs, quidam agricultura, quidam nauali cōmercio gaudent, aliqui vero ocio, ac genio dediti, multos caſtra iuuant, venatio quoſdam, ſe autem inter deos relatum iri, ſi lyricis vatibus annumeretur. (Mœcenas atauis) Metrum eſt Aſclepiadum ab inuentore Aſclepiade nuncupatum. Conſtat aūt Spondeo, Dactylo, cæſura, & duobus Dactylis, vt Mecenas atauis edi te reg bus alij vero etiam ſic ſcandunt Diomede teſte, Mecœnas atauis edite regibus. O & præſidium, & dulce decus meum. Eſt enim Spondeus, Choriambici duo, inde Pyrrhichius vel Iambus. Conſtat autem Choriambicus ex prima longa, duabus breuibus, & vlt. longa, vt verſificās. Pyrrhichius vero ex duabus breuib. vt prius. (Mœcenas atauis) Beneuolentiam captat eum à generibus vetuſtate laudando, officiaque in ſe præbita recenſendo. appellat. o. & præſidium, & decus ſuum. (Atauis edite regibus) Prop. etiam lib. iij ad Mœcenatem, inquit, Mecœnas eques Hetruſco de ſanguine regum, Intra fortunam qui cupis eſſe tuam. Horat. item lib. iij. Carm. Tyrrhena regum progenies. Mart. quoque lib. xj ad Priſcum ſic ait, Quod Flacco, Varioque fuit, ſummoque Maroni Mecœnas atauis regibus ortus eques &c. (O &) Legitur ò, & in omnibus antiquis horum carminum textibus, quos vidimus, & ita legendum eſt. Eritque ordo. O Mœcenas edite atauis regibus. O & præſidium & dulce decus meum &c. ſic.n repetendu plus vehementiæ, & Veneris habet. (Præſidium) Id quidem ad eius ſalutem, & facultates, atque diuitias refertur. lib. enim iij. Ode vero xvj. ſic ait. Nec ſi plura velim, tu dare deneges. Et epiſt. j. Tu me feciſti locupletem. In prima etiam Ode Epodon, inquit, Satis ſuperque me benignitas tua ditauit. Præterea Mœcenatis beneficio non ſolum ſeruatus, ſed etiam in amicitiam Cæſari Aug. traditus. Præſidium vero eſt, quod pro vtilitate, & ſalute alicuius auxilij gratia præponitur. Subſidium quod poſtpoſitum eſt, ad ſubueniendum laborantibus vt Pomp. Feſtus docuit. (Decus) Id certe ad honorem, & gloriam referendū. Secundo etenim, lib. Ode vero xvj. inquit, Nec dijs amicum eſt, nec mihi Te prius obire Mœcenas mearum Grande decus, columenq rerum. Virg. quoque lib. ij. Georg. Decus ſuum appellat, cum ait, Tuq́ ades, inceptumque vna decurre laborem, O decus, ò famæ merito pars maxima noſtræ Mœcenas, pelagoque volans da vela patenti. (Sunt quos curriculo) Sunt aliqui, ait, quos curule certamen oblectat, palmaque nobilis ad deos euehit. i. diuinis honoribus conſecrat. Prop. etiam lib. iij. ad Mœcenatem ait, Sunt quibus Eleæ concurrit palma quadrigæ. Sunt quibus in celeres gloria nata pedes. (Curriculo) Curriculus dimin. eſt à curru, vt Feſt. etiā docet. Ponitur item pro curſu, & loco, ſeu ſtadio, in quo currēdi certamen exercetur. Nonnunq̄ pro curru, vt hic, ſeu pro ſtadio malis. Puluerem Olympicum, hoc ait, quia in Olympia, quę in Piſea regione eſt, Olympicorum ludorum certamen ſemper agitabatur. In Elea vero tellure ne ſemel quidem. Quod quidē lib. viij. edocuit Str. Iouis item Olympij templum in agro Piſano erat, ab Elide ſtadijs minus C C C abſens. Ante illud vero lucus agreſti vetitus olea ſurgebat. In quo ſtadium erat ineratq. tēplo ſolidum ex auro Iouis ſimulacrum, picturæ quoque plurimę, mirabilesq. monſtrabantur in tēplo. ſ. Agonem præterea Olympicum Herculem Alcmenæ, Iouisq. filium inſtituiſſe quidam aſſeruere, quē etiam

(Marginal notes: Metrū Aſclepiadcū — Choriābus — Pyrrhichius — Mecœnas — Præſidium — Subſidium — Decus — Curriculum — Olympia Iouis. — Olympij templum — Agonis Olympici auctor — Hercules)

primum ibi certaſſe, & palmam comparaſſe tradunt. Paulo item inferius, inqt, idem Strabo, ab Iphito Olympicum agonem inſtitutũ conſtare. Sed hoc Solinus declarat apertius. Scribit. n. ꝙ Olympicum Hercules certamen in honorẽ atauí materni Pelopis ediderat. ſed intermiſſum Iphitus Elæus filius eius inſtaurauit.

Olympici Agonis auct. Iphitus Agon.

Herod. vero, lib. viij. ſcribit: Olympicum certamen gymnicum equeſtre fuiſſe, præmiumq. propoſitum oleaginam coronam, qua donarentur. Non. n. pecuniarũ certamen agitabant, ſed virtutis Dio. quoque lib. 5. refert. Herculẽ Olympicum inſtituiſſe certamen & equorum, & palæſtræ, quod Ioui patri dedicauit coronatus, qm̃ & ipſe quoque de hominum gñe, abſque pmio eſſet meritus. Ea vero certamina abſque pugna euicit, nullo pp ſingularẽ eius virtutem ſecum congredi auſo: Meritoq. omnium hoc ab Hercule inſtitutum certamen hr̃ præſtantiſſimum, quod ab optimo viro principiũ ſumpſit. Elegit aũt clariſſimum, atq; optimũ Græciæ locum ad ſtatuẽda certamina, concurſusq. hominũ celebrandos. Cãpos. ſ. iuxta Alpheum flumen ſitos. Hæc ex illo. Pręterea aduertendũ Iouis ſimulacrum non ex auro fuiſſe, vt ex

Olympici Iouis ſimulacrũ ex ebore. Phidias

Strab. retulimus, in tẽplo Iouis olympici, ſed ex ebore. Plin. lib. xxxiij. c. vij. ita ait: Minoribus ſimulacris, ſignisq. innumera prope multitudo nobilitata eſt, ante oẽs tñ Phidias Athenienſis Ioue Olympico facto ex ebore quidẽ, ſed ex ęre ſigna fecit, ac pter Iouẽ Olympicum, quem nemo æmulatur, fecit & ex ebure ęque Mineruã Athenis &c. [Meta) Currendi terminus. [Feruidis) Motu calẽtibus. [Euitata rotis) Declinata, arte. n. opus erat, ne currus

Meta

ad metã offenderentur, circum quam equi currebãt Stat. Flectere ſi poſſet circũ compendia metæ. Virg. lib. 5. Hic viridem Æneas frõdenti ex ilice metam Conſtituit, ſignum nautis pater, vnde reuerti Scirent, & lõgos vbi circunflectere curſus Varro etiam inquit: Circus maximus dictus, ꝙ circũ ſpectaculis ædificatus, vbi

Circus maxim⁹ Circus Flaminius.

ludi fiunt, & ꝙ ibi circum metas fertur põpa, & equi currunt. Et paolo inferius ſic, circus, Flaminius dictus, q ædificatus eſt circũ Flaminium campum, & ꝙ ibi quoque ludis tauricis equi circum metas currunt. [Palmaque nobilis) Corona ipſa victorię, nec eſt amphibologia, vt aiunt. Dij. n. per ſe nobiles ſunt. Vnde nobilis

Palma arbor

palma dicendum, vt maxima intelligatur. [Palma) Palma arbor eſt, cuius lignum põderi ſuppoſitum nunquã deorſum cedit, ſed aduerſus pondus reſurgit. Propterea, inqt Plut. in certaminibus palmã ſignum eſſe placuit victorię, qm̃ ingenium eiuſmodi ligni eſt, vt vrgentibus præmentibusq. non cedat. Hæc, & plura Gell. lib. iij. c. vj. [Terrarum dños) Virg. item lib. iiij. Ipſe deũ tibi me claro dimittit Olympo Regnator, cœlũ, & terras q numina torquet. De triumpho ad Capitolium hic intelligere non placet. [Hunc ſi mobiliũ) Senſus eſt, Si quis ad maximos honores à Quiritibus tolleretur, Nunq̃ profecto regis opibus dimoueretur, vt nauigaret. Eſt aũt ordo, Si turba nobilium Quiritium certat hũc tollere tergeminis honoribus. Nunquam Attalicia conditionibus dimoueas, vt trabe Cypria naui a pauidos ſecet Myrtoũ mare. Præterea textum pars maxima. Nobilium habet, in vnico tñ, Mobiliũ, legi, quod perplacet. Mobilis enim eſt populus, vnde & Sen. in Hercule ait, illum populi fauor attonitũ, fluctuq; magis mobile vulgus Aura tumidũ tollit inani &c. [Quiritium) Romani Quirites à Curibus, oppido Sabinoꝝ appellati, vt Sabinis aliquid daretur, qm̃ inter Romulum, & Tatium fœdus ictum eſt, q ciuitatẽ vnam ex duabus fecerunt, quod quidẽ Liu. in princ. ferme ſcribit. [Certat) Suffragijs ſtudet, & nititur. Tollere, eleuare ad dignitatẽ honoribus maximis, vel recipere in theatro cũ plauſu. Nam ita principes recipiebãtur, quos plauſus tergeminos honores appellat, quæ ſententia placere debet. Maro enim lib. ij. Georg. ait de vrbanis ciuibus. Hic ſtupet attonitus roſtris, hunc

Plauſus

plauſus hiantẽ per cuneos geminatus enim plebisq. patrumque corripuit. Mart. lib. vj. ad Diadumenũ. Quæq. ſonant pleno vocesq. manusq. theatro: Cum populos ſubiit. Cæſaris ora videt.

Tris Triſmegiſtus.

[Tergeminis) .i. maximis. Tris enim (vt aiunt) pro ſuperlatiuo Græci, & Latini vtebãtur. hinc Mercurius, τρισμέγιστος .i. lõge maximus & Plaut. in Aul. Nou fur, ſed trifur τρὶς, ter, dr̃. [Illum ſi) Pro ſi quis, inqt, agricultura oblectaretur, & triticum ſeruauerit, nunq̃ regis opibus dimoueretur ad nauigãdũ gratia quæſtus. Eſt aũt ordo, illum gaudentem ſarculo findere patrios agros, ſi cõdidit in proprio horreo qdqd verritur de Libycis areis, nunq̃ &c. [Condidit) Reſeruauit triticũ. ſ. Libycis agris. Scribit. n. Plin. lib. x. in Africa regionem, ducẽm 50000. paſ. per circuitũ fertilitatis eximiæ, & cũ centeſima fruge Agricolis fœnus reddẽti terrã.

Sarculũ

[Sarculo) Sarcula inſtrumẽta ſunt agriculturæ, à ſarrio .i. purgo, vel (vt ait Var.) à ſerẽdo. ac ſarciẽdo. [Attalicis cõditionibus) Regijs opibus ac facultatibus. Dr̃ enim homo bonę cõditionis. i. diues. Ego ſum poſitus in hac cõditione. i. fortuna, ac ſorte. Et à cõdo cõdis conditũ conditi addita õ formatur. Condicio vero à cõ

Condicio Condictio

dico di, & pactionẽ ſignificat, ac electionẽ, vt apud Te. in Ama. Chry. tu mu. cond. ſi vellet eis morem gerere, ſe daturos ille precium liberalemq. mercedẽ, ipſa vero accepit conditionẽ. i. pactioni promiſſioniq. aſſenſit. [Attalicis) Fuit Attalus Aſiæ rex. Ro-

Attalus Aſiæ rex

manoꝝ enim populus Aſiam bello captã Attalo regi muneris loco poſſidendã tribuit. Sed is poſtea teſtamento eandẽ P. R. legauit. Quod quidẽ Val. lib. 4. & 5. ſcribit Iuſt. lib. 36. narrat. Perpennam conſulẽ Attalicas gazas hereditarias, P. R. nauibus impoſitas Romã deportaſſe fuerat, aſſt ditiſſimus. Vnde lib. 3. ad bello

Attali corona

Maced. Liu. ſcr. Legatos ab rege Attalo coronã aureã ccxlvj. pondo in Capitolio poſuiſſe, gratiasq. ſenatui egiſſe, ꝙ Antiochus legatoꝝ Romanorum auctoritate motus finibus Attali exercitũ deduxiſſet. [Trabe Cypria) .i. naui. per metonymiã. i. tranſnominationem, poſuit n. quod cõtinet pro eo quod continetur. [Tra-

Cyprus

be Cypria) Hoc ait qm̃ Cyprus virtute erat nulla inſularum inferior, nã & vino abundabat, & oleo, frumẽti quoq; ſatis habebat, æris metalla apud Themeſſum vrbẽ abundabãt. Claſſium etiam ædificatio inerat. Auctor eſt Str. lib. 14. Vnde & lib. 3. Ode 29 ait idẽ Horat. Non eſt meum ſi mugiat Africis Malus procellis ad miſeras preces Decurrere & votis paciſci, Ne Cypriæ Tyriæq. merces Addãt auaro diuitias mari. At Plin. lib 5. ſic, Pãphilum mare ignobiles inſulas habet? Cilicium ex quinque maximis, Cyprum ad ortum, occaſumq. Ciliciæ, ac Syriæ obiectã quondã nouem regnorum ſedẽ. Str. vero lib. 3. ſic, in ſinu autẽ Iſſico & Pãphilia Cyprum iacere cõtingit, quæ pelago contigua eſt Ægypto. De Cypro etiã meminit Ptol. lib. 5. Myrtoũ mare) Id iacet

Myrtoũ mare Cythera Aegeũ mare

inter Cretam & Argiã, Atticamq., habetq. latitudinẽ maximã, in quo ſunt inſulę Cythera, Calauria & quę Aeginam cingunt & Salaminẽ. Et ex Cycladibus pleræq. Quod vero contiguũ eſt iã Aegeũ exiſtit. Hæc ex Str. lib. iij [Secet mare) Hic fiat periodus, ſuperiori. n. ſententiæ iungitur. Nec te decipiat Acronis ordo indirectus. [Luctantem Icarijs) Senſus eſt, ꝙ mercator dum metuit tẽpeſtatis periculũ laudat ruſtica vita. Ait vbi euaſerit, naues reficit periculi oblitus, ne pauperiem patiatur, per quod oſtenditur quenque operari artẽ, quam norit, nec poſſe ab illa diduci, & ſeparari. [Luctantẽ) Pugnantem. [Icarijs fluctibus) Icarium mare dr̃,

Icariũ mare Icaros

quod eſt inter Samũ, & Myconem, vt ſcr. Plin. lib. iiij. c. xj. Sol. vero ſic ait, De Strophadibus eſt & Icaros, quæ Icario mari nomen dedit. Hęc inter Samum, & Myconẽ pro currentibus ſaxis inhoſpita, ac nullis finibus portuoſi, ob inhumana littora Infamis eſt. Vult ego Varro Icaꝝ Cretæ ibi naufragio interijſſe, & de exitu nominis impoſitũ nomen loco. Hęc Solin. Haud ab re igitur Icarijs fluctibus, inqt Horat. Str. etiã multa lib. xiiij. [Africu) Ab oc

Africus Rates

caſo brumali Africus eſt, q & Libs nominatur á Græcis, & humidus eſt. Auctor Plin. lib. ij. [Rates) Vocant rates ligna colligata, quę per aquã aguntur, quo vocabulo etiã interdum naues ſignificãtur. Hæc Feſt. Nauẽ vero primus in Græciã ex Cypro Danaus

Nauis inuẽtio

aduexit. ante ratibus nauigabatur inuẽtus in mari Rubro ab rege Erythra. Plura eñã Plin. lib. vij. [Indocilis) Is dr̃ qui nihil diſcere

Indocilis Indoct⁹ Paupecies

poteſt. Indoctus vero q nondum didicit, & tñ diſcere vale. [Pauperiem) Pro paupertate poſuit, pauperies. n. dãnum dr̃, quod quadrupes facit, vt Feſt. ait. [Eſt q nec veteris) Eſt aliqs, inquit, non ſpernẽs optimi vini pocula. i. conuiuia ipſa, nec ſpernens demere partẽ de die ſolido .i. integro negocijs, nũc ſub vmbra arboꝝ iacẽs, nũc apud ſontes & flumina, per qđ voluptati, & genio vacat. [Veteri Maſſici) Optimi vini. Maſſicus. n. cãpaniæ mõs eſt. Plin.

Maſſic⁹ mons Maſſica vina Profeſſ⁹ dies

lib. xiiij. de vinis gñoſis Italiæ, inquit, Certant Maſſica æque ex mõte Caurano Puteolos, Baiasq. proſpectãtia. [Solido) Integro negocijs agẽdis intelligit. n. de die profecto, q Feſt. non erat, ſed procul ab religione numinis diuini, vt docet Põp. Macr. ẽt lib. j. Sat. ſcr. profeſſos hominibus ob adminiſtrandã rem priuatã, publicamq. conceſſos. Interciſos vero deoꝝ hominumq. cões eſſe.

Interciſi dies Liptote Lipo Arbut⁹

Nã (vt Var. etiam docet) interciſi dies ſunt, per quos mane, & veſpari eſt neſas, medio tpe inter hoſtiã cęſam, & exta proiecta fas, videlicet prætorẽ ſari tria verba, Do, dico, addico. [Nec ſpernit) Liptote eſt figura. i. defectiua, à λείπω, quod eſt deficio. Plus. n. intelligitur cum minus dicitur. [Viridi arbuto) .i. arbore amœna, & conuiuijs apta. arbuto enim folio nunquam deciduutq. poma terreſtriq. fragis ſimilia. De qua Plin. lib. xv. & xxiij. [Membra ſtratus) Strata habens per ſynecdochen. Lene caput dulce, ac ſuaue ob murmur. ſ. aquæ ſacræ, quæ ob earum numina ſacræ dicuntur. [Multos caſtra iuuant) Multos, inquit, delectat militia, clan-

Tuba Aenea. Lituus.

gorque tubarum. [Lituo tubæ) Aeneam tubam Piſæus Tyrrhenus inuenit, auctore Plin. lib. vij. Erat autem lituus augurum baculus aduncus, ſine nodo de quo Liu. in princ. Acron vero docet inter tubam, & lituum diſcrepare. Lituus enim equitum

eſt

eſt, & incuruus: Tuba autem pedium, & directa. Litui acutus
ſonus eſt, Tubæ grauis. Gell. præterea ſcribit ꝙ tuba a ſonitu li-
tuus appellata eſt. Virg. ēt ait, Et lituo pugnas inſignis obibat, &
haſta. Et Naſo lib. j. Met. Non tuba directi, non æris cornua fle-
xi &c. Quibus quidem authoritatibus apparet ferme Acronis
dictum conſtare. [Deteſtata) Execrata & maledicta, ob filiorum
obitus. [Manet ſub Ioue frigido &c.) Sunt, inquit, & qui venatio
ni incumbunt ſub dio manentes obliti coniugum ſuarum. Cic.
item lib. ij. Tuſc. ait, conſuetudinis magna vis eſt, pernoctant ve
natores in niue viri ſe patiuntur &c. [Sub Ioue frigido). i. aere.
Iupiter aër — Iupiter. n. (vt dixit Enn.) is eſt, quem Græci vocāt aerem. Dictus
ait Iupiter, quia mortales, atque arbores, herbasque omnem iu-
Sub dio — uat. Nam in eo & ſub eo oēs. Iupiter item cœlum dicitur. Au-
ctor in his eſt Var. Dicimus item ſub dio iacent. i. ſub cœlo. Nā
cœlum Græci τὸν Δία dīt, vt ſcr. Aſc. [Catulis fidelib.) Hoc ait
quia (vt refert Plin. lib. viij.) fideliſſimi ante omnia animalia ho
Canes — mini canes, atque equi. Pugnaſſe aduerſus latrones canē pro dño
accepimus, ſoli dnm nouere, & ignotum quoque ſi repente ve-
niat, intelligunt. Sed in venatu ſolertia, & ſagacitas præcipua eſt,
ſcrutatur veſtigia, atque proſequitur. Val. etiam lib. ix. de cuſto-
dia vitæ ſcr. quod Maſiniſſa rex parum fidei in pectoribus homi
num reponens, ſalutem ſuam cuſtodia canum vallaũt. [Marſus
Marſi — aper) Marſi ſunt Italiæ populi. Str. lib. v. ſcr. Albam eſſe Marſis
finitimam, in excelſo locatam ſaxo, prope Fucinus eſt lacus, lon
gitudine par pelago, qui Marſis & vicinis maximo omnibus vſui
eſt. De Marſis præterea Sil. lib. viij ſic ait, Hæc bellare acies no-
rant, ac Marſia pubes, Et bellare manu, & chelydris cantare ſopo
rem, Vipereumque herbis hebetare, & carmine dentem. Æetæ
Anguitia — prolem anguitiam mala gramina primam Monſtrauiſſe ferunt
tactuque domare venena, Et Lunam excuſſiſſe polo, ſtridorib⁹
oēs Frenantem, ac ſiluis montes vndaſſe vocatis, Sed populis no
men poſuit metuentior hoſpes. Cum fugeret Phrygios trans
æquora, Marſia Crenos Mygdoniam Phœbi ſuperatus pectine
Loton. Cremi autem locus, & vallis erat Phrygiæ, vbi victus eſt
Marſia Aulocrene — Marſia. Plin. vero lib. xvij. c. lxj. refert in regione Aulocrene, per
quam ab apamea in Phrygiam itur, platanum oſtendi, e qua pe-
pendit Marſia victus ab Apolline. Plura tñ de Marſia diximus
Teres — Sat. ja. Iuu. [Teretes) Teres rotundus in longitudine dr, vt Feſt.
ait. [Plagas) Proprie plagæ funes dñr, quibus retia tenduntur cir
ca imam & ſummam partem, vt ſcr Ser. lib. iiij. Aen. Quod qdē
verũ eſſe Plin. etiam lib. xj. c. xxiiij. vř oſtendere his verbis, de ara
neo loquens, Cum vero captura incidit, qui vigilans, & paratus
ad curſum licet extrema hæreat plaga, ſemper in medium currit.
ex quo ſic maxime totum concutiendo implicet. Poſſunt etiam
dici maculæ ipſæ in retib. Inuenies autem plagas vt plurimum
accipi pro feratum retibus, vt hoc loco & apud Maronem lib. iiij.
Aen. Retia rara plagæ, & apud Cic. lib iij. Off. vbi ſic ait, Suot ne
igitur inſidiæ tendere plagas, etiam ſi excitaturus nō ſis, nec agi
taturus. Ipſæ enim feræ nullo inſequente ſæpe incidunt. [Me
do ſtirum) Oſtendit poëta ſuperius diuerſos diuerſis ſtudijs ob-
lectari, ſe vero, inquit, immortalem fore carminibus. i. ſecretos à
populo & gloriam conſequi ſeceſſu, & muſica, ſi Euterpe, Poly-
mniaq; ſe fauebunt. At ſi Mæcenas inter lyricos eum vates inſe-
rer, ad cœlum fama tolletur. [Ederæ) Per ederas carmina ipſa in
telligit, quibus quidem corona acquiritur. Nam illis poëtæ co-
ronabantur. Virg. in Buc. Paſtores edera creſcentem ornate poē
tam. & Plin. ſcribit, Poëtas coronari edera hñti croceum ſemen.
Eam Dionyſio Græci conſecrauerunt, vt ſcr. Diod. Ouid. ēt lib.
iij. Faſt. ait, Cur edera cincta eſt? edera gratiſſima Bacco, Hoc
quoq; cur ita ſit dicere nulla mora eſt. Nyſidias nymphas puerũ
quærente nouerca: Hanc frondem cunis oppoſuiſſe ferūt. Vtq.
Feſt. inquit, Edera dicta eſt ꝙ hæreat, quæ in tutela Liberi puta-
batur eſſe, quia vt ille iuuenis ſemper, ita hæc virēs. Vel quia ita
omnia ſicut ille mentes hominum, alligat. Et Prob. lib iij. Geor.
Ideo poëtis ex edera coronam dari, quia exiſtimatur Liber eſſe
cum muſis. [Præmia) Appoſitio eſt. [Dijs miſcent ſuperis) Fa-
ciunt immortalem, ob gloriam. Ouid. vero lib. iij. de Ar. inquit.
Eſt Deus in nobis, ſunt & cōmercia cœli. [Gelidum) Amœnum.
[Nemus) Id a Græco dř. illi. n. νέμος dicunt, νομός, vel νέμω diſtri
buo, paſco. Vtque Feſt. ait, Nemora ſignāt ſiluas amœnas, Car-
mina ſeceſſum ſcribentes, & ocia quærit, inquit Ouid. lib. j. triſt.
Per nemus ergo ſeceſſum intelligit. Vnde idem Horat. lib. ij. ep.
ad Aug. inquit, Scriptorũ chorus omnis amat nemus, & fugit
vrbem. [Nympharum) Nympha proprie ſponſa dicitur. Penelo
pe ad Vlyſſem, Grata ferunt nymphæ ꝓ ſaluis dōna maritis Mu
ſæ etiam nymphæ dñr, vt hic & in Buc Nymphæ noſter amor li
bethrides. [Leuis) i. ſaltantes. [Satyris) Satyrus animal eſt, quod
(teſte Sol.) de vltimis Libyæ gentib. de hominib. nihil aliud præ
ter, quam figuram Diod. ſcr. lib. j. & v. Satyrorũ riſu ac ioco mu-
ſarumque choro Dion. oblectatum, itaque ſecum duxiſſe quo-
cunque iret. [Chori) Chorus, vt aiunt, multitudo eſt in ſacris
collecta. Dictus autem a corona, eo ꝙ initio in modũ coronæ,
circum aras ſtarent, & ita pſallerent. Corona autem olim aſpi-
rabatur, vt ſcr. Fab. [Secernunt populo) Ab vulgo ſeparant, hinc
egregij appellantur, viri inſignes, quaſi extra gregem. [Si neque
tibijs Euterpe cohibet) Hoc eſt, ſi mihi lyricos verſus ſcribenti,
fauebunt Euterpe, atque Polyhymnia, nunc tibijs, nunc Barbito
perſonantes, non denegantes mihi ſtudium cātus ſui. [Euterpe
pe) Id Muſæ nomen, ſeu delectans, vel iucunda interpretatur ꝓꝓ
voluptatem. ſ. quæ ab audientibus ex honeſti eruditione percipi
tur. De qua Diod. lib. v. Latiſſime tamen de muſis omnibus le-
gito noſtrum carmen de florib. Sunt & qui dicunt Euterpen in-
ueniſſe tibias. Diod. autem lib. vj. ſcr. Palladem tibiam, eiusque
cantum inueniſſe. [Nec Polyhymnia) Sic legit in antiquo textu
bibliothecæ ſummi, Pōtificis, videlicet Polyhymnia, quod nomē
dicitur à πολύ, quod eſt multum, & ὕμνος, laus, ὑμνέω, nam laudo
proprie deos. Polyhymnia ergo quaſi multæ laudis. Nā (vt ſcr.
Diod. lib. v.) cantus ſuauitate poeta reddit gloria immortales.
Sunt & qui legant, Nec Polymneia, vbi ei. diphthongus diuiſa
eſt, & y. ſequentibus m, & n, more græco corripitur, diciturq. πο-
λύ, & μνεία, memoria. Sunt vero qui dñt ſynæreſin eſſe quoties
Polymnia inuenitur, pro Polyhymnia. [Lesboum Barbiton.)
Lesbos (vt Mela ſcrib.) in inſula Troade, vbi Mitylenæ vrbs, ex
qua oriundi Sappho, & Alcæus lyrici vates. propter Alcæũ ergo
Lesboum Barbiton ait poeta, vnde ad Barbiton inferius ſcribit.
Age dic latinum Barbite carmen Lesbio primum modulate ci-
ui, Lesbos dicta eſt a Lesbo rege Iapeti filio, vt Diod. lib. vj. edo
cet. Barbitos autem maſculini & fœminini generis legitur, &
Barbitum neutri. Eſtq. (vt Porph.) organi genus ad modum ly-
ræ. Iulius vero Pollux ſcribit eſſe inſtrumentum muſicum. qđ
pulſatur plectro vel calamo. Plurium chordarum fuiſſe demon
ſtrat Theocritus. Eſichius græcus auctor docet eſſe genus cytha
ræ, vel ipſam lyram, in Suida vero legi eſſe organum muſicum.
[Tendere Barbiton) Dion. etiam lib. vj. ſic inquit: Cytharœdiq.
lyras ſeptē cordes eburneas. & quæ Barbita dicuntur tendentes,
quorum vſus obſoleuit ætate mea, hæc ille. [Sublimi feriam ſide
ra vertice). i. ero fama & gloria ſuper æthera notus.

MOECENAS atauis edite regib.) Hominum ſcribit offi ACR.
cia pragmatice, monocolos. In commemoratione parentum &
& laudatio inuenitur, vt Virg. Qui tanti talem genuere paren-
tes, & vituperatio, vt Iſmarius, aut Rhodope, aut extremi Gara-
mantes. [Edite regib.) Qm dicitur duxiſſe originē ab Hetruſcis,
& contēpſiſſe ſenatoriam dignitatem, manſiſſe autem ſemper in
equeſtri ordine. [O & præſidiũ) Qm eum à cæde liberauit, Bru-
to a Cæſare ſuperato, vel quia per ipſum liberatus eſt, indulgēte
ſibi Auguſto, & multa etiam illi donauit. [Mæcenas) Amicus
Auguſti Cæſaris. [Decus) Quia magna laus eſt placere meliori.
[Sunt quos) Sunt qui delectantur inter curule certamen. Expo-
nit autem varia hominum ingenia, & non vnas voluntates, ne ſit
arrogantiæ, ꝙ ſibi poeticam videatur vendicare doctrinam, cum
ſingulos quuſque rerum aliarum diuerſus habeat amor. [Pulue-
rem Olympicum) Agonalem etiam habere puluerem in curru
ſuo. Circenſes agones in honorem Iouis Olympici ſunt inuen-
ti apud Eliden, vnde Virg Hic & ad Elæi metas. [Feruidis) Ver
tigine ipſa calentibus. [Euitata rotis) Circunducta, ne offenda-
tur. [Palmaq. nobilis) Alios palma nobilis. i. victoria terræ do-
minos facit, & diuinis honoribus conſecrat, vt pote victores, ac
per hoc neque aurigæ, neque viro forti aliud placet. [Terrarum
dños) Amphibologicos dictum eſt, vtrum dominos terrarũ ele-
uet, an ad deos qui ſunt dñi terrarum. [Ad deos) Ad capitolium,
ac ſi diceret cum Triumpho. [Turba Quiritium) Ad vulgi leui-
tatē refert, quia ſunt facile animi, & facile mouetur vulgus. [Ter
geminis) Finitus numerus pro infinito, vel etiam aut quæſtura,
aut præfectura, aut conſulatu. [Honoribus) Zeugma ab inferio
ribus [Nunquam dimoueas) Sicut, inquit, illi cui ſemel agricul
tura placuit, & cœpit de agris ſuis frumentum, nullis præmijs
perſuadeas, vt nauta ſit, ſic nec ipſi cui lyrica profeſſio placuit.
aliud perſuadere poſſe ſcias, iuxta illud: Quot ſententiæ quot ho
mines. Quidquid de Lybicis, ſpecies pro genere. [Vertitur) Col
ligitur, trahitur. Scindere, colere, fodere. [Sarculo) Genus fer-
ramenti ruſtici, quod Græci τὸ σκαφεῖον vocant [Attalicis) Atta
lus rex Pergamenorũ ditiſſimus fuit, cui ꝓꝓ opum magnitudinē
P. R. teſtamento ſucceſſit. [Nunquam dimoueas). i. etiam ſi diui
tiæ regis Attali proponantur, nunquam dimoueas illum. [Cy-

pria) Abuſiue ponit ꝓ quacũq;, ſiue q̃ validiores illic ſũt. [Myrtoũ) A Myrtilo auriga ſiue victimario Pelopis, quẽ cũ dephẽdiſſet, qđ axes ſuos corrupiſſet in Hippodamię certamine, in pelagus eũ pcipitauit: ex cuius ſupplicio mare nomẽ accepit, ſeu à Veneris pp myrtũ, nõ a myrtillo, nã myrtillũ diceret. [Pauidus) ꝓpriũ epithetõ nautaꝝ. [Luctãtẽ) Cõfligẽtẽ. [Icarijs) Icarus Dęd. fil. pẽnis reſolutis quas cera illigatas arte pris ſũpſerat, in mari corruit & nomẽ impoſuit mari Icario. [Mercator m.) Mercator metuẽs tempeſtatẽ, tũc laudat ociũ & agrũ, tñ auelli à nauigio poſtea nõ põt, cũ timere deſierit. Ordo eſt. Mercator metuẽs luctãtẽ Icarijs fluctib. Africũ, ociũ, & oppidi ſui rura laudat, mox reficit quaſſas rates, vt trabe Cypria pauidus nauta ſecet Myrtoũ mare. [Indocilis p.) ꝓ indoctus, vel ĩpatiens pauperiẽ pati. [Eſt q nec, Eſt q delectat conuiuijs apparatis, vt cõtinuare diẽ velit. [Maſſici) Locus eſt in Cãpania, vbi optima vina naſcunt. [Nec p.) Duę abnegatiuę particulę hic ꝓ vna ponunt. [Solido) Integro. [Demere) .ſ. vt nõ intermittat, ſed cõtinuet lętitiã toti⁹ diei. Spernu, liptote. dicit alios lautiore vita delectari. [Viridi) Amœna, & conuiuijs apta. [Stratus) Figura eſt, vt oculos ſuffuſa nitẽtes, pro hñs mẽbra ſtrata ſub viridi arbore. [Sacræ aquæ) Oĩs. n. fons ĩ origine ſua ſacer eſt, & ſonitu ſuo ſuadet ẽt ſomnos. [Multos caſ.) Multos exercitium militare delectat: vt, Iuuat euaſiſſe tot vrbes. [Lituo) Litui acutus eſt ſonus, tubæ grauis. Inter lituũ & tuba hoc diſtare inueni. lituus eqtum eſt, & incuruus, tuba vero peditũ eſt, & directa. [Deteſtata) Execrata pp mortẽ filioꝝ, q̃ in bello pcũt & adoleſcẽtes nimis dilectione incauti ſunt, vt Virg. Vota metu duplicãt matres. [Sub Ioue) Iouẽ ponit aerẽ & nocturnũ ipſ, quo feris tẽdit, ac ꝑ hũ dalijs vocationẽ placere, ita vt nõ capiant affectio cõiugum, dũ eligũt voluptates venãd. [Venator t.) Aut delicatæ, aut nuper ĩ matrimonium copulatę. [Fidelib.) Sagacib. vel ſi lẽtiũ inueſtigẽdo ſeruãtib. Virg. Et odora canum vis. [Teretes) Nõ teretes plagas, ſed tereti ſune factas, ideo. n. ita poſuit q̃ illi debemus ſubſtãtiã vñ ſumimus. [Marſus) Sabellus. Spẽm ꝓ gñe poſuit, vt Virg. Dẽteſq. Sabellicus exacuit ſus. maiores. n. forma, & ferociores eſſe dñr. [Præmia) Poetaꝝ .ſ. q̃ poetæ edera tñ ſolebant coronari. Virg. Paſtores edera creſcẽtẽ ornate poetã. Diuinũ ergo ſe honorẽ dicit ꝑ poẽma adeptũ, ait ergo alios venatione ſe muſica delectari. [Gelidũ nem.) Materiã ipſam carminis pro laude poſuit. nemus aũt, Parnaſſi mõtis dicatũ nymphis. [Nympharũq. l.) Satyris. o & Bacchæ ideo leues, q̃ ſe in ſaltãdo, & ludẽdo velociter rotãt. [Secernunt pop.) .i. dãt mihi meritũ, vt à vulgo ſeparer. [Tibias) .i. poema meum nõ moratur, nec muſæ impediunt.

POR. MOECENAS atauis ed. reg.) Hac Ode Mœcenatẽ alloquitur, iudicãs aliũ alio ſtudio teneri eoꝝ, q̃ appetant lucri cupiditate vel gloriæ, ſe putare aũt inter deos relatũ iri, ſi numero lyrico ſuũ poetaꝝ aſcriptus fuerit. Mœcenatẽ aũt atauis regib. editum, q̃ nobilib. Hetruſcoꝝ ortus ſit. [Palmaq. nob. Terraꝝ dños euehit ad d.) Ambiguũ, vtrum nobilis deos, an palma nobilis. [Mobiles Quirit.) Referẽs ad vulgi leuitatẽ. Loquitur aũt de eo, q̃ fauorẽ vulgi captans oportet eũ ingreſſus ſit theatrum, plauſum ſibi edi à populo. Sic. n. excipiebant in theatrum, principes de q̃bus bene populus ſentiebat. Hos. n. plauſus teigeminos honores appellat. [Attalicis c.) .i. regijs opib. Attalus aũt rex Pergamenoꝝ fuit, cuius hereditate P. R. locupletatus fuerat. Eſt aũt ſenſus. Quicũque conſueuerit agrum ſuũ colere, nunq̃ ſolicitari ad nauigandum, & ſi regias opes ꝓmittas, vt hoc facias. [Cypriaet.) Pro Cyprio ſerto abũdante Cyprijs. n. clauis naues figunt. [Mercator met. ociũ & opp.) Laudat rura ſui, mox reficit rates. [Quaſſas) Seoſos ẽſt, Mercator cũ tempeſtatem in mari patit, abhorret nauigare, & optat ſi ruſticani vitã & in pria ſua rura colere, mox vbi euaſerit periculũ, eãdem vitã repetit. Per qđ colligit neminẽ poſſe aliqđ agere, pter q quod ꝯſueuerit. [Eſt q nec vet. poc Maſſ.) Ordo eſt. Qui nec ſpernit. Dicit aũt alios lautiore vita delectari. [Ad aquę c.) .i. apud fontes. oẽs aũt pariter fontes ſacri hñr, & ideo caput ſacræ aquę. Manet ſub Ioue fr.) Ac ꝑ hoc ſub cœlo. Dicit aũt alios ſtudio venãdi plerũq; in ſiluis pnoctare. [Catulis c. fi.) Melius ſic accipiemus, q̃ vt venationi tñ eos fide ea intelligam⁹, nam & Luc. Fida canũ vis. dixit ergo q̃ ſemper fideles dnis ſunt. [Me doctaꝝ edera præmia frontium, præmia doctaꝝ frõtium ederas ait, q̃ ea ſui poetæ coronabant. vnde & Virg. ait, Atque hãc ſine tẽpa circum Inter victrices ederam tibi ſerpere lauros. [Nympharumq̃ leues cũ Satyris chori,) Per ea egregiam gloriam dicit conſequi, de q̃bus canit ſcil. lyrico carmine materia de nemoribus ac fontib. & ſi quæ ſunt his ſimilia, aut proxima. [Secernunt populo) .i. de grege vulgi ſeiũgunt, ac per hoc ſublimem faciunt.

ASC. MOECENAS atauis edite regibus &c.) Quia principalis lyricoꝝ inſtitutio, atque farrago eſt deſcribere laudes, tã immortaliũ, q̃ mortaliũ, ſed pcipue victoꝝ iuxta illud in Ar. poẽ. Muſa dedit fidib. diuos, pueroſq. deoꝝ. Et pugilem victorem, & equũ certamine primum, vñ lyricoꝝ opera, Græce Ode, hymni, pſalmi, Latine cantus, carmina, cãtileoæ, ſeu cantica, laudeſq. vocantur, iõ poeta, ne contra pſcriptum ſuũ faciat, hac prima Ode, q̃ prœmij munere fungit Mœcenatẽ, cui opus rẽm nuncupat, laudat, & ſe ipm tacite cõmendat. Laudat aũt ipſum quadrupliciter. Primo à gñe, dicens eum editũ atauis regib. vbi ſingula verba põdus ſuũ hñt, primo q̃ cõpellat eũ ſtatim in principio, ꝑ hoc. n. illi opus ſuũ dicat, vt in prioe. ep. Prima dicte mihi ſumma dicenda camœna Mœcenas, vbi (ſi ſo ꝑuacaneũ nõ eſt) annotare poſſumus in trib. pcipuis opib. Mœcenatis nomẽ ſuũ in trib. locis. Nã in primo, vt in pñti ponitur in prioc. In 2 vt in ope ſermonũ ad mediũ, vbi dĩ, Qui fit Mœcenas &c. Et 10 iij. vt iam citant ad finẽ clauſulę. Secdo nõ ſine pondere dr editus. i. in lucẽ datus, vt q̃ nõ offuderit maiorib. ſuis nebulas, qđ Sal. obijcit Cic. ſed lucem adiecerit. Sũma aũt laus, q̃ editus regib. quod ẽt plus eſt, quam ſi regalib. dixerit, Ortus aũt eſt xij Hetruriæ Lucumonibus. Multo aũt maxima q̃ atauis. Nam q̃ primi in ſuo gñe magiſtratũ aliquẽ geſſerunt, cum diminutione honoris noui dicebãtur hoies, cõtra quoꝝ genus antiquũ erat, gaudebant longa ſtemate. vnde Iuuen. Stẽmata qd faciunt, q̃ ꝓdeſt Pontice lõgo Sãguine cẽſeri, Atauus aũt eſt tertius auus. Nã aſcendit a filio, ad prẽm, ad auũ, ad ꝓauũ, abauũ, atauũ, & tritauum, poſt quẽ dñr maiores ſine ꝓpria denoiatione. Deſcẽditur aũt ad nepotẽ, ꝓnepotẽ, abnepotẽ, & trinepotem. Proauus & ꝓnepos dñr à pro, ꝓ eo qđ eſt prope. Sed vt ad rem redeã. Secundo laudat Mœcenatem a beneficentia. Vocans eum pſidium, & dulce decus ſuum. In qua re, q̃ pondetis plurimum ineſt, & memori aio recolere debet vtitur monoſyllabis & diſſyllabis, q̃ florem qdẽ carminis impediunt, ſed mora ipſa, atq. difficultate pondus inſiti augent. Notum eſt aũt grãmaticis. O, & cetera monoſyllaba o vocalem finita, non facere ſynalephẽ ſequente vocali, vñ ſpondeus eſt. [O &) Tertio laudat eũ tacite qdem a modeſtia, & cõtinentia animi. Nã cũ ceteri mortales aliquo ſtudio efferãtur, Mœcenas in equeſtri pmãſit ordine. Iuxta illud Prop. Tota fortunã q̃ copis eſſe tuã. vo ĩ pñnc. Serm. ab eo tanq̃ ab incorrupto cenſore diſquirit. Qui fit Mœcenas, vt nemo, qua ſibi ſortem, Seu rõ dederit, ſeu fors obiecerit, illa Cõtentus viuat, laudat diuerſa ſequentes? Quarto laudat eum a pẽmia lyrici carminis. Alioq. n. nõ tanti faceret eius iudiciũ, quãti nunc facit, dicens, Qđ ſi me lyricis vatib. inſeres &c. quod in fine ponimus, ad qđ reſpicit hic vocatiuus, vt hic ordo. [O Mœc. edite). i. in lucem date & progenie. [Atauis). i. maiorib. tuis. [Regibus). i. q̃ reges fuerũt in Hetruria. O inq̃ Mœcenas, & . i. ſimul. [Præſidium). i. pſes, ad ſalutem, & opes meas, & . i. ſimiliter. [Decus). i. ornamentum meum. [Dulce. i. non rigidum, nec imperioſum, ſed clemens, & perbenignum. [Sunt quos). i. ſunt, qui vario ſtudio nimis afficiãtur. vt & me doctaꝝ &c. q̃ ſi tu inſeris me &c. vt in fine repetemus. Cõmendat autem poeta ſeipm, in hoc q̃ ſe natum ſignat ad lyricum carmẽ, cum in eo ſumme oblectetur, nã (vt Prop. inqt) Naturæ ſequitur ſemina quiſq; ſuæ. Et hæc ad ordinẽ. Cetera Mancin. diſerte, & dilucide pſequitur. ad quẽ quantũ ad carminis genus addere poſſumus ex Diomede, ſi ſyllaba breuis addatur antepenultimæ, aut penult. fiet Pentametrũ elegiacũ, vt ſi pro regibus dicatur, ſerperiſſeris, aut nobilibus Pentametrũ erit primum carmẽ, Mœcenas atauis edite ſceptriferis. [Sunt quos cur.) Cõmemorat varia, q̃bus homines maxime afficiuntur, vt nouiſſime ſe lyrico ſtudio maxime affici dicet. Videtur aũt nõ ſine delectu recitare ſtudia, nã primum fere afficiuntur ad diuinos honores. vnde Tacit. Quinetiã ſapientibus cupido glorię nouiſſima exuitur. Dicit ergo primo loco, eſſe quos tñ gloria titillat, vt ſe deos credant, ſi in Olympico certamine colligendo puluerẽ, quo nihil vilius, palmã obtineant. Verba aũt ſunt electa, vt cũ ordine patebit qui iniõi eſt, Sunt ſup. plurimi ambitioſi. [Quos iuuat). i. delectat. [Collegiſſe cur.). i. paruo aut curru, aut curſu, aut ſpatio currẽdi. [Puluerem Ol.). i. qui ſpargitur in certamine curruli, præcipue Olympico. [Et quos meta). i. palus, aut ſtipes, pro meta poſitus. [Euitata). i. declinata, & cauta, ne contingatur. [Rotis). ſ. curruum. [Feruidis). i. ferrentes curretibus. [Et pal.). i. victoria. [Nobilis). i. pclara, & illuſtres efficiens. [Euehit ad deos) . i. iudicio ipſorum efficit eos, quaſi deos. [Dños). i. qui dij ſunt dñi terrarum. i. ad gloriã, deorum. i. q̃ ſibi dij videantur, ſi palmã obtineãt, aut ſic. Et ſunt, quos palma nobilis euehit dños deis debitã. aut ſic. [Euehit ad deos) ſ. Romanorũ, q̃ in capitolio Rom. ſuos appoſitos eſſe. [Dñs terrarũ) .ſ. vniuerſaũ. Verũ ne multiplex interpretatio ignorãtiæ interpretis detur, nouit lector poetas ſtudere fœcũdis vocabulis, ẽ q̃bus multiplex ſenſus elici põt, q̃ ortuns

tunc amplectendus,atq; admittēdus eſt,qñ loco & ceteris poëtæ dictis congruit. Hoc aūt loco,quia dicturus eſt de ſe,Me doctarū ederæ pmia fontiū Dijs miſcent ſupis,tenēt primā e apoſitionē, vt ſe deos putēt,ſi palmē obtineāt. Animaduertēdū aūt eſt poëtā,vt vehementem ambitionē talium ſignificet rē extenuare. Nā vtitur diminutiuo curriculo,pro paruo curru,aut curſu,aut ſpacio,aut tpe currendi,dicitq́. ꝙ iuuat collegiſſe,quod tñ laborioſum eſt,nō tñ aurum,aut gēmas,ſed puluerē,quo nihil vilius,ſed eñ victoribus,ſiue in pugna,ſiue in curſu decorus eſt. Vt aūt etiā pueri intelligant quo colligatur puluis,& meta euitetur,& occaſionē exercendi eiuſmodi certaminis,qđ à curru curule dr̄, vnde o e,qa primā corripit,ēt dum ſella curulis,aut ędilis dē norint, veteres non ex equo,ſed de curru pugnare ſolitos,vnde inſignes ſunt Achillis,& Hectoris aurigæ,ideoq́. vt aurigādi eſſent multi periti, agebatur curule certamen intra palos,ſeu ſtipites acutos,quos qui pxime ſine læſione rotaꝝ ter primus circuiuit, palmā obtinuit.Ideo aūt pxime vt ſe peritū retorquendi currus doceat,& latiſſimū ſpatium eodē tpe pficiat, nā in ſpatio circulari quo remotius ſis à centro,tanto maiorē ex curſum feceris . Propter celeritatē aūt curſus dicit feruidis rotis accipiēs feruidō pro feruēti.Nā rotæ,qa nō ſemp feruēt,ſed pro tpe, vtpote dū agitatur,nō feruidæ,ſed feruētes dicēdæ ſunt.[Hūc ſi mob.)Secundo loco ſignat affectiones ad honores Romanoꝝ.Tertio circa quietas poſſeſſiones.Quarto circa lucra ex negociatione.Dicit ergo quoſdā ſic affici applauſu,& honore maximo, à R.P. (quo nihil incertius aut incōſtantius)collato, vt nolint eum cōmutare diuitijs Attali. Alios ſic poſſeſſionibus pprijs,& quietis,vt pro eiſdē Attali fortunis nolint nauigare.Alios contra ſic nauigationi deditos,vt tametſi ad tpſ,vtpote poſt naufragia,laudēt ocia,& ruſticationē, tñ paulo poſt reficiant rates laceras iterumq́. nauigent, cū in Mimis ſit Publij,Improbe Neptunum accuſat, qui iterum naufragiū facit,Verba hic quoq; ppria,& ſelecta ſunt.Ordo aūt eſt.[Si turba).i.turbida &confuſa multitudo. [Quiritium).i.Romanoꝝ.[Mobilium).ſ.à propoſito,hoc eſt incertoꝝ,& incōſtantiū,vnde non eſt legendū Nobilium.Notandum aūt,Quiritium hic dici,quāuis ēt dicatur Quiritū . Mobiles aūt eſſe docet auct. nr̄ j.Serm.& Perſ.Sat.j. Nō ſi qd turbida Roma Eleuet,accedas, examenq́. improbū in illa Caſtiges trutina,nec te quæſiueris extra. Nā Romę eſt,qs nō? [Si ergo turba Quiritiū mobiliū Certat) .i.certatim cōtendit.[Tollere).i.extollere.[Hūc).i.quēuis virū. [Honoribus ter.).i.ſummis.vtpote applauſu in theatro aut triūpho, aut (vt Bōfini placet) totius P.R.q tergeminus eſt & tergemini ordinis,ſenarij,equeſtris,& plebeij.[Tu nunq̄ dim.).i.nemo vnq̄ eū dimoueat à ſtudio aliū bonoꝝ.{Cōditionibꝰ).i.fortunis,& diuitijs Attalicis.i.quas Attalus rex Pergami ditiſſimus poſſedit.i.licet pollicearis ei diuitias,Attali nunq̄ efficias,vt ipſe nauta.i.effectus nauta,pauidus,qa nauigādi inſuetus,& imperitus.[Secet).i.ſulcet,&ſcindat nauigādo. [Trabe Cyp.).i.naui in Cypro facta,aut ad Cyprū,tendente.[Mare Myr.).i.in quo ſubmerſus Myrtilus.Et tu nunq̄ dimoueas illū.i.quēuis alium, quieta poſſeſſione gaudētem.[Si con.).i.abſcondit.[Horreo pro.).i.nō cōductitio.[Quidqd ver.).i.verrēdo colligit. [De areis Lib.).i.totū frumentum,qđ poſt triturationē colligitur in Libya. [Illū dico gaudētē fin.).i.pſcindere.[Sarculo).i.illo ruſticano inſtro. (Agros pat.).i.paternos, ſeu ex patrimonio . [Aut patrios).i.in patria,hoc eſt in ſolo natiuo poſſeſſos,Nunq̄ dico dimoueas illū.vt ipſe nauta pauidus ſecet trabe,Cypria mare Myrtoū.[Econtrario Merc.).i.negociator,ſolitus nauigare. [Metuens).i.paulo poſt naufragiū.[Africum)Sup.ventū ab Occaſo brumali flantē. [Et Luctantē).i.certātem.[Fluctibus Ic.).i.maris, in quo Icarus ſubmerſus eſt . [Laudat).ſ.pro tpe. [Ociū).i.ceſſationē à negocio.[Et rura ſui oppidi).i.vicina oppido ſuo.ſed idē Mox.i.paulo poſt.[Reficit rates Quaſſas).i.laceras & cōcuſſas exñs.[Indocilis pati pau.).i.bonoꝝ paucitatē,aut imminutionem.nā paupe ries ēt pro dāno accipitur,vt ſi quadrupes pauperiē feciſſe dicat. [Et q &c.)Proſeqtur poſt bonū,honeſtū,&vtile bonū voluptuoſum dicēs.[Eſt ſup.aliqs) (Dicit aūt ſingulariter innuēs rariores eſſe Romæ voluptatis,q̄ belluaꝝ eſt,quā honoris,aut reꝝ ſtudioſos.) [Qui ſpernit).i.nō vult.(Demere de ſolido).i.integro die nec pocula veteris)Sup.vini,qđ defecatius & laudatius eſt.[Maſſici) A Maſſico mōte dicti . [Nec partē).i.q toto die vult potare & ociari.(ſm alios.Ordo eſt.Eſt q nec ſpernit.i.p liptotē libēter vult pocula veteris Maſſici,nec ſpernit.i.non vult demere partē. ſed nō pcedit ordo cū ſenſu)exñs.[Stratus mēbra).i.hñs mēbra ſtrata.[Nūc ſub arb.viridi,nūc ad cap.lene).i.leniter murmurantis,& fluentis.[Aquæ ſacrę).i.fontis,aut fluminis alicui numini ꝯſecrati.[Multos &c.)Proſeqtur ſtudia eoꝝ qbus nō eſt ppoſitū aliquod certū bonum,aut quod oībus tale videaī,ſed ex ſola opinione.vnde viri Martij oblectātur bellis,quos mulieres deteſtātur. Alij oblectātur venatu &c. Ordo eſt. [Caſtra).ſ.militaria.i.res bellicæ. [Et ſonitus tubæ).ſ grauis.[Permiſtus lituo).i.tubæ clariſonæ & incuruæ.[Vt lit.).i.baculus auguralis,q; pro.i.bella deteſtata.i.cū deteſtatione,&execratione pſecuta.[Matribus).ſ. quoꝝ filij interēpti ſunt aut quæ filijs ſuis timent.[Iuuāt).i.delectāt,multos,qa Romæ multi ſunt Martij viri.[Venator).i.ſtudio venādi deditus.[Manet).i.perſeuerat,& diu durat. [Sub Ioue).i.dio,hoc eſt aëre frigido quia tpe niuium,& algoris : exñs. [Immemor).i.penitus nullā memoriam hñs.[Coniugis).i.vxoris.[Teneræ) i.adhuc iuuēculæ,& in flore ætatis exiſtētis. [Seu) .i.ſiue.[Cerua).ſ.animal illud fugax.[Viſa).i.percepta.[Eſt catul.).i.catellis.[Fidelibus).ſ.dño,& certa ac fideli odorādi vi prędictis.[Seu aper).i.ſilueſter . [Marſus).i.qualis frequens eſt apud Marſam gentē in Italia.[Rupit).i.diſſecuit dentibus aut impetu. [Plagas).i.chordas,ſeu funes extremas retiū.[Teretes).i.oblongas cū rotunditate . [Me d.&c.) Tādem eo puenit quo maxime voluit, vt videlicet ſignificet ſe maxime inclinari ſtudio lyrico, & ita ad id natū.Nam(vt dicit Prop.)Naturę ſeqtur ſemina qſq; ſuæ.Ordo eſt.[Ederæ).i.coronæ ederaceæ.[Præmia).i.quæ ſunt pmia & mercedes.[Frontiū doct.).i.viroꝝ doctoꝝ, quoꝝ frōtes edera decorātur.[Miſcent me).i.conſortē faciunt.[Dis ſupis).i. cœleſtib.[Et nemus gel.).i.opaco frigore tēperatum, ſeu ſit Parnaſſi,ſeu Heliconis,ſiu Tēpe.[Et leues).i.agiles. [Chori).i.choreas ducentiū cœtus.[Chori dico ny.).i.deaꝝ,dignatū,quę ſponſæ ſint.[Cū ſat.).i.illis dijs ſilueſtrib. [Secernūt).i.ſeparant,egregiō facientes.[Me populo).i.popularibus viris. [Si neque Euterpe,muſa illa cohibet).i.arcet à me. [Tibias).i.fiſtulas,quæ olim ex tibijs fiebāt.[Nec Polyhymnia)Quæ ēt eſt muſa à multa laude dicta.[Refugit).i.recuſat.[Mihi tendere).i.diſponere, vt pulſetur.[Barbiton).i.plectrum ſic dictum.[Lesboū).i.quo,aut quali Alcæus poëta lyricus ex Lesbo vti ſolebat. Bonfinis legit. Neue Polhymnia,vt p colliſionē dicatur pro Polyhymnia.[Quod ſi) .i. quinimmo, ô Mæcenas ſi tu inſeris me vatibus lyricis .i. ſi aſcribis me numero lyricoꝝ.[Ego feriam).i.percutiam, & violēter contingam ſidera,tracta metaphora ab his,qui altiores te,ſub qua ingrediuntur,eam vertice feriunt.[Vertice).i.ſuprema parte capitis,à qua obuertuntur capilli . [Sublimi).i.ſurſum à ſimo in altum deducto,hoc eſt nihil mihi optatius cōtingere poſſet,quā vt lyricis aſcribatur, quia tanti mihi eſt bonus lyricus haberi, ac pro Deo coli.non.n.non per arrogantiam cenſet ſe Deum poſſe fieri,ſed ſe lyricum munus tanti facere,vt ſibi Deus videatur.

ANTONIVS THILLESIVS.

HORATII Venuſini Poëtę poëmata.è qbus ipſe in veſtrā vtilitatē,voluptatemq́. explicāda ſuſcepi carmina, ſic.n.ipſe ſuas Odar appellat . Quid ego nūc vobis opus hoc laudib.exornē?putate ne uius aliqđ ingredi amœniſſimū latiſſimumq́. vbi pter cœli nitorē,ſalubritatemq;,terra ſit herbis ac floribus conueſtita, pceræ ac frugiferæ arbores.hic ſub collibus agricolaꝝ ſolertia cultis vmbroſæ iaceāt cōualles.Illic ſpeluncæ penitus cauæ fontes effundant vberes,frigidosq;,atq; aliaꝝ reꝝ ſit copia q̄ oculis afferūt,ac aurib.voluptatē: Sic in hac Horatiana poeſi quaſi ſilua quędā viret variarū rerū delectaris adoleſcentule ſabella ? quā grauiſſimus auctor Ariſt.carminis eſſe animā, inqt,plurimā pcipies hinc,& ſuauiſſimā.mauult alius hiſtoriam audire,occurrit illa,nec domeſtica tm̄,verūetiā peregrina. Ecce hic de grege Epicureo voluptatē appetit,aliqs Democr.ridicula amat.Heraclitus aliqs flebilia.fac aut Phędrū,aut Cliniā,aut Niceratū amatoria velle,Pollucē,aut Erycem,aut Herculem ipſum robuſtiora,ēt alium Orphei ſimilē hymnis,&cāticis delectari.qs hoc cōuiuia hilarius parat ? aut ſtultos ridet vrbanius ? aut miſerabilius lamētatur,vel acerbos iuuenū interitus, vel alias mortaliū calamitates?Virtutes & geſta Heroū canit hic ſolus, ac qbus carminibus?Dij immortales,Deęq́;.Iouis filiæ Pierides erudite, Parnaſi caſtiſſimę cultrices.Sententiæ modo graues dulces,modo magis hūc ornēt,an verba ſelecta, an ipſorū verborū rurſus teres & modulata ſtructura Græcorū luminib. paſſim illuſtrata,dubiū eſt.Quid plura? Pindarū ipm,Alcæū,alioſq́ poetas Lyricos penè innumerabiles,qbus ſe Græcia iactat, ne qd magnificētius dicā,æquauit hic ſolus.nam nr̄i vbi tantā carminis excellentiā audierāt,nō auſi ſunt idē tentare,qđ ſi qs expiri voluit, repudiatus ab oībus &contēptus iacuit, nec eius ſcripta ad poſteros puenerūt. ad extremū vnicus eſt.Hor.Romanæ fidicē Lyræ,quē plenū iucūditatis,quē plenum gr̄ę,quem ſolum ferè legi dignū.Fabius

autumat Quintil. quem eũdem Petronius cum Virg. tm̃ ẽ latinis poetam eſſe p̃dicat, reliquos tanto honore indignos cenſet. at eius æqualis Ouid. ſine inuidia hunc & numeroſum, inq̃t, & eius Lyræ Auſoniæ carmina eſſe culta, nã quid ego nunc dicã de Perſio doctiſſimo ſanè viro, & in dijudicãdis poetarũ ſcriptis acerrimo, adeo vt ne optimo quidẽ illorum, parcat q eum huius ẽt ſermones ſtudioſe imitaret. Vafrum eum p̃dicat, callidũ, iocoſumq́. & ſagacẽ poetã, & alius lucernã clamat hũc eſſe Venuſinã, ſine qua Muſa latina iaceret in tenebris ignota. nihil dico de varijs carminũ gñib. q̃ niſi oẽ hic Rom. ipſos docuiſſe, vñ illa diſceremus, eſſet pterea nihil oĩno. & qd poeticę nr̃æ deeſſet, ſi ijs careret quã, nuda, & inops iaceret, qs nõ videt? Iam illud quantũ eſt? qđ nõ modo legentiũ, atq; audientiũ aĩos ſuauitate pfundit, ſed multa recte viuẽdi pcepta tradit ẽ fontib. hauſta philoſophoꝝ, q fructus ẽ laborib9 nr̃is iucũdiſſimus eſt. & pfecto ſatis meo iudicio pfecit ille, q ẽ lr̃is modeſtiã in primis doct9 eſt ſeruare, pietatẽ, atq; humanis gñis ſocietatem, cõtra q nr̃am religionẽ ſanctiſſimã negligit, q pudorem nõ ex aĩo tm̃, ſed ex ore deterſit, quidqd ſit fides, & amicitia nunq̃ nouit, qui velut alter Timõ hoĩs odit vniuerſos eorumq́. cõmodis & honorib. dieſq́. & noctes aĩo dolet telis inuidiæ grauiter cõſauciato, tm̃ abeſt, vt eum eruditũ exiſtimẽ, q̃uis nefarius ille in opto Muſarũ audeat permanere, nec timeat Iouis filias caſtiſſimas oculis, lingua, & manu inceſtare, vt infra oẽs impuros, vẽtriq́. & gulæ deditos paraſitos, infra nebulones oẽs, atq; adeo pecudes, & mõſtra ipſa deiectũ eſſe cenſeam. nam qđ terrius portẽtũ eſt? quã lr̃as virtutem genitrices tractare, cogitare, loq, & facere turpiſſima. Vt.n. os hoĩs naturę artificio in prõptu poſitũ, ſi oculis eſt peruerſis, ſi buccis plus nimio tumefactis, ſi deformi laborũ rictu, ſi deniq; fœda aliqua nota deturpatum, intuẽtium oculos offendit, ſic vir literarũ ſtudioſus, vitiorũ macula reſperſus æquo non põt animo videri, non põt audiri. Sed ipm̃ tandem poetã & viuendi magiſtrũ audiamus, de cuius vita aliquid dicere, qñ ea notiſſima eſt & paſſim quotidie ab oibus decãtatur, abſurdũ, & eſſet hoc loco, tantaq́. doctiſſimorũ hoium frequẽtia indignũ. Audite igitur qbus verbis, quẽ honorificis Mœcenatẽ ſuum alloqtur Calaber poeta, nõ Enniũ dico, fuit.n. ille multo antiquior, qui in eadẽ Calabria natus, vt fuit, ac nunc ẽt eſt, genus hoium nõ modo in omni literarũ gñe pręſtantiſſimũ, ſed beneficij nunq̃ immemor, Scipionis, Lęlij, Flaminij, aliorumq́. Reip. Rom. principũ virtutes, & triũphos immortali carmine celebrauit, ſed hũc, hunc ẽt noſtratem dico Horat. vt intẽte audiatis. erunt huius verba lõge iucundiora, q̃ fuerunt nr̃a, quæ tñ. vt eſt veſtra oium humanitas, & in me beneuolẽtia, benigne hactenus audiſtis, vnde vobis oibus gratiam ſemp habebo ſummã. Videte q̃ egregie non tm̃ in primo carmine Mœcenatis ſui nomẽ poſuit, ſed illud idẽ voluit primũ eſſe ordine oium verborũ, vt legentium oculis primũ ſtatim occurreret, primumq́. velut aliqđ felix, fauſtumq́. omen, Mœcenatis nomen pronũciaretur eiuſq́. imago in aios hoium incurreret. fauete linguis, duos tm̃, polliceor, verſiculos in p̃ſentia exponam. ſpero, aliquod erit operæprecium audire. Mœcenas atauis edite regibus: O & præſidium, & dulce decus meũ. Enumerat hic Horat. diuerſa hoium ſtudia in eorũ animis natura penitus inſita, inde cõcitatis in curſum eqs aliqui gaudent Olympici ſtadij metas ambire, magiſtratus, alij potius ambiunt, hic aũt, vt vberes ẽ terra fruges pcipiat, agros vomeribus ſulcat duriter & laborioſe. Ille paupertatis ærumnã modo adijciat, roſtris idẽ facit p maris vndas pauide & periculoſe. Eſt q̃ vtriuſq; duritiem deteſtatus molliter viuit ipſe in voluptate. iã vero plurimi libẽtius tubæ clangores audiũt, hilariuſq. geſtiũt in cõfertas hoſtium cateruas penetrare, q̃ inter virgines choros agitare, atq; ſumptis armis ita ad mortẽ feſtinant, tanq̃ vitam inde ſint relaturi. quinetiã venationes ſtudioſi vxores iucundas ceteris vt feras exhortẽt, feras rurſus formidoloſas alijs lætus vident q̃ vxores, ſe vero ſuapte natura ad muſas ppenſum eſſe ſignat modeſte. O Mœcenas, caſus eſt, quẽ veteres non modo vocatiuũ, aut appellatiuum dixerunt, verumetiã ſalutatoriũ, hoc.n. caſu vtimur vbi iubemus aliquem ſaluere, vt ſalue iuuẽtutis ò Princeps, ſecli deliciæ decuſq́. ſalue & apud Comicum (nã ſic honoris gr̃a à multis Terent. dictus eſt) Myſis ſalue, ò ſalue Pãphile. epicorum quoq; pręſtãtiſſimis Virg. Maro, Salue ſancta parẽs, iterum ſaluete recepti Nequidq̃ cineres, animæq́. vmbræq́. paternæ, atque vt eſt in hiſtoria, alter ẽ coruis planiſſime pronũciabat, ſalue Cæſar, alter ſalue Antoni, vt vtercunq; viciſſet, nouus ille grãmaticus, & magiſter auium mercedẽ laboris & quaſi Mineruale acciperet a victore. Quia igitur hoc caſu vt appareat ſalutamus, antiqui vt patrium ſermonẽ omni ex parte locupletarent, caſum, vt dictum eſt, ſalutandi, & ſalutatorium appellarunt. Fuit aũt Mœcenas, vt nemo ferè in primis literis imbutus ignorat, natione Etruſcus, q̃ gẽs & antiq̃tate, & rei militaris peritia, & augurali diſciplina ſatis ſe priſcis tẽporib. nobilitauerit, ad quas p̃claras virtutes acceſſerunt opes imenſæ, acceſſerunt ornamẽta pꝛſus Regia, q̃ ipſe P.R. gẽtiũ victor vſurpauit, ijſq́. Reges ſuos & magiſtratus decorauit. noſtra aũt tẽpeſtate, vt miſſus fiat ſermo Etruſc9, q vt olim Atticus reliqs Gręcis iucũdus erat eũq́. alienigenæ cõplures ſtudioſe diſcebãt, ita hic Italoꝝ aures lepore quodã & ſuauitate demulcet, vt ſi qs ab eo pꝛſus abhorreat, agreſtis quodãmodo, & quaſi barbarus exiſtimet, q̃ laus non leuis eſt. ſed vt eum ſilẽtio prætereã, neq; aliqd dicã de amœnitate, & cultura agroꝝ, deq́. villaꝝ magnificẽtia penè innumerabilium, ipſæ in eadẽ Etruriæ regiones vrbes plurimæ ſunt, & celeberrimæ, inter quas velut Regina quædã erigitur Florẽtia, oium, quot vſpiã ſunt vrbium, cõi pſenſu, & iudicio pulcherrima, vbi quẽadmodum eruditis ſeculis olim in inſula Rhodi gignũium, aut Athenis. aut in magna illa Græcia, aut Syracuſis Gręcę facultatis ſtudium floruit, ſic in vna tm̃ vrbe Florẽtia nõ vnus modo Latinus, ſed Græcus quoq. ſermo noſtra iam memoria domicilium habuit. ẽ qb. alter cum Balbus penè iam obmutuiſſet, alter vero iampridẽ ita eſſet inauditus, quaſi nusq̃ fuiſſet vnq̃, cœpit vterq. ſimul quodãmodo renaſcẽs diſerte loq, ac poẽtice, nec nõ ſapienter multa mortalib. præcipere. idq́. vno tm̃ auctore ciuium ciuium quot vnq̃ ibi fuerũt, clariſſimo, q patrimoniũ ſuũ copioſiſſimũ benigne & cũ magna, & in p̃ntia & apud poſteros laude effundẽs Latinis, Gręciſq́. voluminib. quoꝝ vel noia ipſa iandiu interierant, p multos conqſitis, atq; vndiq́. cõportatis, cõductis etiam vtriuſq; linguæ ſpectatiſſimis pfeſſorib. quos p̃mijs auctos ingẽtib. in ſummo ſemp habuit honore, patriã ſua & ipſa ppetuo ornauit. Quæ cum mecum ipſe cogito ò Laurenti, tu.n. Laurenti Medices opulentiſſima & illuſtris. familia natus, tu inq̃ tuo ſtudio, & regia liberalitate tot, tãtaq́. bona nobis pepiſti tu hęc cogito, te vnũ optime oium de humano gñe meritũ eſſe exiſtimo. nam cum oratione, p̃ſertim erudita maxime differamus à brutis, eaq́. diu perierit, cũ illa p te fuerit nobis reſtituta, reſtituta p te nobis fuit ipſa humanitas. nunq̃ tanti beneficij memoria ex aĩs hoium excidat, tuiq́. ſacratiſſimi manes ſine vlla perturbatione æuo fruantur ſempiterno inter aĩas cœleſtes, vir deoꝝ pſuetudine dignior, q̃ mortaliũ. Quamuis in eadẽ pgenie nõ illud tm̃ ſidus emicuit, ſed aliquot poſt annis, quaſi lux qdã exortus eſt Leo X. Põt. Max. nunq̃ ſine ſummo honore, atq. ẽt veneratione nominandus, q eũ aliquãdiu virtutib. ſuis cũcta illuſtraſſet, fato nobis aduerſo mortifera quadã nube ante diẽ p̃reptus oĩa reliqſſet i tenebris, niſi Dij ipſis euerſionẽ ſeculi miſeratibus ex eadẽ Medicea domo alter ſeſe oſtendiſſet Sol clariſſimus Clemẽs vij. eodẽ ſummo pontificatu ornatus, q q̃uis, vt Atlas, oĩa ſolus ſuſtineat, eiq. Xp̃ianæ religionis incrementũ, ſit curæ, & reꝝ oium tranq̃llitas, nõ tñ oblitus eſt bonoꝝ artium, ratus in ijs ſitã eſſe recte viuẽdi rõnem. Itaque negociũ dedit Ægidio Cardinali ampliſſimo eloquentia, ac varij ſermonis multiplici doctrina ornato, q̃ qui fuit vnq̃ maxime. meoq́. ẽt Io. Matthæo Gyberto Datario Opt. & ſapientiſſ. cuius tãta eſt modeſtia, ingenuus pudor tãtus, vt non videã eius poſſe vllã, ne verbo qdẽ, attingere virtutẽ q multa, magnaq́. in eo elucet, quin grauiter offendatur. tanta rurſus eſt illa, tamq́. varia, & in me nõ vniuſmodi merita ſemp pr æ me, q̃diu vixero, ferẽda, atque ẽt p̃dicãda, vt eũ nullo pacto poſſem, niſi alio feſtinaret oro, tacitus p̃terire. His igitur duob. atq; huius Academiæ aliaꝝ oium florẽtiſſimæ prudentiſſimo, ac doctiſſ. Rectori datum eſt, vt dixi, negociũ, ne huic loco eruditi deſint, facũdi ac modeſti pfeſſores, ne ue ij rurſus honore defraudentur, & p̃mio. qđ tã inſigne beneficium memoria debemus ſemp pſequi gratiſſima. Redeo nunc ad Mœcenatẽ Tyrrhenũ, patria Aretinum, Aug. Cæſari cum quo bellis oibus ab eo geſtis, vt Pedo ſcr. Albinouanus, ſocius interfuit, acceptiſſimũ, atque adeo intimũ, idq́. non fide tm̃, prudẽtia, & vſu reꝝ verumetiã poëticæ ſtudio, qua princeps ille maxime delectabatur. Id aũt genus doctrinę tantopere coluit Mœcenas, vt inter ſui tpis poẽtas haberetur inſignis, iamq́. nõnulla monumẽtis tradidit, vt Elegias cõplures, vt Prometheũ tragœdiã. Laudauit & Octauię Auguſti ſororis venuſtatẽ luculẽtis carminib. ẽ qbus eſt illud. Pexiſti capillũ naturę muneribus gratũ. Et de Berecynthia, ades inqt, ò Cybele montium dea. ades, Et ſonante tympano quate flexibile caput: Latus horreat flagello, comitum chorus vlulet. Idemq́. de ſuo ſepulchro, Nec tumulum curo, ſepelit Natura relictos. Quid autem Auguſtus ipſe, & Neronis magiſter Seneca de huius ſcriptis ſenſerint, nihil attinet nũc oſtẽdere. Illud vero laudandũ eſt in eodẽ Mœcenate, qđ nõ quẽadmodũ puſilli & minutuli hoies inſcitię ſuę

conſcio tio ſemp pauido excubāt ſormidātes,ne bolus,quē mor
dicus retinent,ex ore eripiat famelico & tecireo maledictus,&la
tratib. eruditus ꝓbatosq. viros à ſuis Principib. fugāt,vt inglu-
uiē ſoli expleāt hoies teterrimi, Tantaleis digni ſupplicijs,ſecus
agebat ille,vt.n.quiſq; ingenioſiſſimus erat,doctiſſimusq. ita cū
Octauio ſuo libētiſſime cōciliabat,iamq. nōnulli tāti Principis
familiaritatē voi referebāt acceptā Mœcenati, quoꝝ in numero
fuit Virg.Maro,de quo nō eſt nūc ꝑdicādi locus,&nr hic Horat.
cui cū multa ille largitus eſſet, ociūq. ad Poëticæ ſtudiū cōceſſiſ
ſet,qđ ꝑciū habuit ſummū,pſoluit hic,nā ingenij,&doctrinę ſuę
monumēta Mœcenati conſecrauit,& ꝑter epiſt. & ſermones,ſue
rūt hæc carmina,Odas dico. enimuero egregiam retulit gratiā,
multoq́ plusꝗ acceperat,hic illi reddidit, ſed ſatis in ono Mecœ
nate imorati ſumus,q ſuerit ne ille,q triennū vniuerſum,anteꝗ
diē obijſſet,ne punctū qdē tpis ſomno ſopitus fuit,dubiū eſt.Di
cet aliqs, nihil ne deturē loqueris Mœcenatica, vñ cōis hoium
peſtis Nero vrbis incendiū cū cantu ſpectabat,& voluptate,deq.
eiuſdem domo,vbi ęger ſolitus erat, Auguſtus curari,aut de hoc
tis,quo, vt alij ſuſpicātur Poëtaꝝ flos vētitabat,ibiq. loſit Horto
carmina digna nō libello? qd oia oe nunc ſunt inculcāda?immo
ſentio me lōgius aliquāto,ꝗ minus meū reqrit ꝓgreſſum.itaque
reliqua celeriter pſtringā. O Mecenas,inqt Horat.edite regibus
atauis,cuius antiquū eſt genus,&Regiū atauis ꝓ maioribus poë
tice dixit, vt Virg.Turnus auis,atauisque potens. eſt aūt atauus
quartus ab auo ſic.n.ſtēma gentilitiū & domeſticū ramos diffun
dit ſuos,vt poſt parentem ſit auus,deinceps ſequatur, ab auusq.,
& de quo dictum eſt atauis,nouiſſimo loco ſit tritauus.vltra ma
iores dñr eadēq. rōne Auia dē,& ꝓauia,nepos, ꝓnepos, neptis,
ꝓneptis,quę oia gradus ſiñt eoſdē,quos auus. explicat hic locus
a iurecōſultis abūdet.De regib.nihil opus eſt hic aliqd cōmemo
rare,qs.n.neſcit Regiā ptāe eſſe ſummā,etq. ſanctitatem ineſſe,
& inter hoies plurimū pollere,adeo vt,ſi qs opib.ꝓfluēter abun
det Rex dicat,quaſi inter alios excellens.inde eſt illud,Regē me
eſſe oportuit.& Cic.cauſarū,&iudiciorū Rex dictus fuit publico
oium elogio,qa ceteris Oratorib. anteibat.qn & colludētes pue
ri Regē conſtituebāt,nec eo carebant cōuiuia, aut ſacerdotes. ēt
rōnis ea ꝑtia regē hñt,nec aues modo,aut ſerpētes,ſed apes ipſę
Muſarū volucres.Regem multo magis obſeruāt,ꝗ Aegyptij,aut
Medi. qd opus eſt verbis? Iupiter Opt. Max. & honore & noie
Regis gaudet.& Rea dr hoium & deorū,eiq. mortaliū Reges cu
ræ iunt. Nō potuit igitur Horat. aut maiori,aut ſanctiori, verbo
Mœcenatis ſui familiā exornare,quā dupliciter laudat, ab anti-
quitate & maiorū dignitate.Nā aliqua domus vetuſta eſt,& tri-
taui poteſt,vt ita loquar,atauū,ac domeſticę ſtirpis ramū milleſi
mū oſtētare i ea tñ,vt de antiqs Rom.honoribus dicā,nulla fuit
Prætura,Cēſura oulla aut Coſulatus, aut ēt Triumphus. itaq;
nullo reꝝ geſtaꝝ ſplēdore illuſtrata ſp iacuit obſcura.Cōtra alij
clari fuerunt p ſe,cū nihil luminis à ſuis accepiſſent, vt Siculoꝝ
Rex Agathocles natus è figulo,vt Seru. Tullius ancillæ,&Vul-
cani,vt fama fuit filius, cui⁹ amore capta reꝝ humanarū arbitra
fortuna,(ſic in Romanis fabulis legitur,ſabulas aūt Rom dico,
Romulē incunabula.eiusq. ad ſuperos aſcenſum,Numæ & Aege
riæ colloquiū i ſpelūca.Apicē Tarqnio ab aqla impoſitū,altaq.
nō multa,qb⁹ abūdat Græcia)è ełāculū ſe p feneſtrā inferēs ado
leſcētis cōſuetudine fruebatur. cumq. adeo dilexit,vt nō tñ Pi-
leo.i.libertate ſeruū donaret,ſed eius manum ſceptro, caput aūt
diademate ornaret eadēq hera(illa.n ab Ennio dr Fortuna)mu-
liones cōſulatibus decorauit.Qui oēs è Parētib.nati ignoti ſeip-
ſos nobilitarūt verū illa demō in honore ſummo hē ꝓgenies,cu
ius vetuſtas maiorū virtute ſplēdeſcit,vt de Mœcenatis gñe non
ſemel hic ꝑdicat,multiq. cū eo ꝑterea. O & præſidiū,& dulce de
cus meū,O particula q̇ ꝓducto vocis ſono ꝓnūciāda eſt &gemi
nis Proferēda tpib.Quid aūt ſit tps in ſyllaba,nemo ita indoctus
eſt,qn intelligat,iūgit vero cū recto caſu,vt,ò ego ſelix virū na
ctus in oi virtutū gñe pſtātiſſimū. cū accuſatiuo ò me nūquā qe
tū,donec icolumis redeat meus. nā qs neſcit appellatiuo freqnē
tiſſime herere? certe trib. his modis vno, atque altero verſiculo
vſus eſt Prop.O me felicē,nox ò mihi candida,&ò tu Lectule de
litijs facte beate meis.Et pſidiū,tutamē,& patrocinium.vt.o.pſi-
diū i Vrbe,oppido,aut i arcē collocatū ab hoſtib.locū defendit,
ſic cū multa Mœcenas largitus eſſe Horat. paupertatem hoſtem
mortalib.acerrimā,ab eo ꝓcul fugauit. Et decus meū dulce orna
mētū.vnde præter laudē,gloriamq. voluptas manat,ſuauiſſima,
Eſt aūt honorifica appellatio,num enim tñ dixit ò Mecenas,ſed
pluribus vt ſuū ornaret,vſus eſt verbis. factitat hoc Virg ſed mul
tis exemplis illud non occurrit,quo ſolo erimus contenti.

Troiugena interpres diuum, qui numina Phœbi,

Qui tripodas, Clarij laurus, qui ſidera ſentis,
Et volucrum linguas, & præpetis omnia pennæ.

Porro cū aquarū inhibitæ propemodū vtilitates ſint,grati ſſimeq.
q ſacerdotia gerūt moribus Aegyptiorū,oſtēdut res omnes è ſit
quorū poteſtate cōſiſtere.Itaque cū hydria ad tēplum caſta reli-
gione defertur,tūc in terrā procūbentes, manibus ad cœlū ſubla
tis diuinæ gratias agūt bonitati.Ea ijs eſſe arbitror quod Seneca
ſcribit.Magnorū fluminū capita veneramur.Subita & abdita va-
ſti amnis eruptiu aras habet. Colūtur aquarū calentiū ſontes &
ſtagna,q̇ vel opacitas vel immenſa altitudo ſacrauit.Et Tacit.ſcr.
Sacra & lucos & aras patris amnibus dicari conſueſſe. Hinc &
Horatianum illud ex j. Carm. Nunc ad aquæ lene caput ſacræ.

EVTERPE *cohibet,neque Polymnia. Sic in omnibus legi exempla* ALD. MAN.
ribus, ſed non ſtat verſus, quia pro choriambo pæon quartus eſt.

Nĕquĕ Pŏlȳ ⏑⏑⏑⏑

Legendum igitur, vel Euterpe cohibet,nec Polyymnia,vel, Euterpe cohi-
bet. nec Polymneia. Si Polyymnia ſcandatur ſic,

Eūtēr- -pē cōhĭbēt · ⏑⏑- *nēc Pŏlȳȳ*-⏑⏑-*mnĭă* ⏑⏑

Vt componatur à πολὺ, & ὕμνος, quaſi Multicinam Latine dixeris. Id
videtur ſenſiſſe Phornutus in lib de Nat.Deor. vbi ait: Πολύμνια δὲ ἐκ τῆς πολύμνητον ἀρετὴν ... [illegible] ... *Sin autem Polymneia, ſic:*

Eūtēr - - pē cōhĭbēt · ⏑⏑- *nēc Pŏlȳmnē*-⏑⏑-*jă* ⏑⏑

Nec obſtat & ly corripi ſequentibus m, & n,cum faciant ſyllabam, quæ
præcedit,indifferentem,ſicuta muta liquida, vt apud Græcos Gratinum:
Ἀλλοπρόσαλλος ... [illegible]
... dactylus-⏑⏑*. Callimacum,vt citat Epheſtion. Priſcian.*
[illegible]
... dactylus -⏑⏑ *& tūc componitur ex πολὺ,& μνεία,quòd ſit multa*
memoria,nā louis,& memoria filias eſſe. Muſas teſtatur Heſ. in Theog.
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.
Τὰς ἐν πιερίῃ ...
Μνημοσύνη. Et diſſoluta diphthongo πολυμνεία ... ,
καὶ ... πολυμνία, vnde Polymneia, ſicut elegeia, ἀπὸ τοῦ ... ſe
cundum Ionas. Ouid.

Flebilis indignos Elegēĭă ſolue capillos.

Quanquam Græci tam proſa oratione,quam carmine, Πολύμνιαν ... *cum accentu in antepen. dicunt, vel altero y, ex Polymnia, vel*
n,excluſo,ex ει,diphthongo. Heſiod. in Theog.
Τερψιχόρη τ' Ἐρατώ τε Πολύμνιά τ' Οὐρανίη τε.
Sed de his abunde multa diximus in quarto miſtinationum noſtrarum.

HVNC ſi mobiliū turba Quiritiū,)Et ſi vix credibile vide MAT. Bōſinis.
ri poteſt aliqd ꝑtermiſſum Ode pſertim prima, qđ videatur aut
neceſſariū,aut cōmodum,viris doctiſſ q noſtrum hact.Hor.ſunt
interpretari,& illos in ſuarū interpretationem veſtibulo,vbi dili
gētia ſolet & debet maior,ꝗ in reliqs adhiberi,nō omnia execu-
tos fuiſſe & pſcrutatos,q̇ ad verā auctoris mētē ac ſentētiā perti-
neāt,tñ,cū & aliqd hoc loco deſiderari poſſe iudicauerim, ac cu
piā eos potius imitari,q ex paruis initijs ad maiora deueniūt, ꝗ
q magna ꝓfeſſi opinionē de ſe conceptā tueri nō poſſit,haud ab
re duxi eſſe,ſi ꝓ Annotat.j. tanꝗ ad rē admodō paruā & annota
tu vix dignā ad ſupraſcriptorū verſuū ordinē deſcendero,q cū ſa
tis videri poſſit adoleſcētib.pſertim,qbus hæc ſcribunt &annotā
tur,difficilis & implicitus,alijs prætermiſſus,à Mãc.vero mutila
tus,&(vt ipſe ſentio)inuerſe eſt traditus,&ad declarandū præter
ea in eiuſdē verſibus(quæ ij.erit Annot.)q ſint honores Terge-
mini,quos alij(ni fallor)nō vñt intellexiſſe.Solus .n. Lād.ita rē
attigit inter duas explodēdas(vt ſentio)opiniones ſniasq́ ſuas,
vt caſu quodā & quaſi oolens ſecundā,q̇ optima vr eſſe mihi, nō
ſecus addiderit,ac ſi qs nō diſcernēs diē à nocte dicat,aut dies eſt
aut nox.Qđ ex eius ſcriptis latius videri pōt. Quo in loco dicet
aliqs nimis in alienis fortaſſe reb⁹ curioſus ac ſupſtitioſus & cri
ticus,ea aliena induſtria laudē ſibi vēdicat Bōſinis, qppe q ea di
cit,q̇ Mancin.&Land.attigere.Cū illud ſpm Mancin.&Land.nō
ipſi referri debeat acceptū.Ego vero licet is ſim,apud quē veritas
& ratio lōge magis valeāt,ꝗ quorūuis opiniones,& q nunꝗ vo
luerim ea alieno labore laudis mihi aliqd tribuere, i vniuerſum
tñ nunc pſatum ac dictū velim,& in his &alijs nōnullis locis vti
litatis me alioꝝ potius,ꝗ glorię meæ ſtudioſum ad alioꝝ ſniam
adiecturū eſſe,q̇ viſa fuerint opportuna,in varijs vero aliorū ſen
tētijs illi,q̇ mihi ꝓbabit,aſtipulaturū,nō id qdē, vt videri velim
doctiſſimorū iterpretū iudex &cēſor,ſed vt dubios adoleſcētum
aios,ancipitesq. & aliorū,q mihi fidei aliqd habebūt doctā,quā
tū erit in me,& admoneā quā ſequi debeāt opinionē.Qđ non vi
deo cur poſſit,aut debeat dari mihi vitio,ſi paucis i locis fecero,

& id quidē meo ipſius ſtylo meis verbis, cū omnino cōſtet & appareat, q cunq; de re aliqua ſcripſere poſt primos illos rerū inuentores, prēter admodū pauca, q̄ ipſi vt receētiores aliorū inuētis addidere, eadē dixiſſe & tradidiſſe, q̄ priores dixerāt ac tradiderant, nec aliqbus id in locis, ſed in opibus vniuerſis. Et tñ pro ſuis oia tradidiſſe, & hēri ēt voluiſſe, vt exēplo eſt hoc ipſo in loco, de quo agimus. Māc. (vt alios prętermittā) q in tergeminorū honorū expoſitione duas ꝓtulit ſnias, alterā ex Porph. alterā ex Land. ſcriptis ad verbū exceptas. Sed his omiſſis, erit ordo, Nunq̄ dimoueas hūc Attalicis ꝯditionibus vt nauta pauidus ſecet mare Myrtoū trabe Cypria, ſi turba mobiliū Quiritiū certat tollere .ſ. ipſum, quē cupis dimouere, tergeminis honorib. et ruſſus repete. Nunq̄ dimoueas illū gaudentē ſcindere patrios agros ſarculo, Attalicis ꝯditionibus vt nauta pauidus ſecet mare Myrtoū trabe Cypria, ſi cōdidit, quidq̄d verrit de areis Libycis, horreo ꝓprio. Tergeminos vero honores accipiēdos cēſeo non ꝓ infinitis, aut pręctura q̄ſtura, & ꝯſulatu (vt voluit Acrō) nō pro plauſu populi, quo principes in theatrū excipiebantur (vt voluit Porphyrio, & Porphyrionā ſecutus Māc.) nō pro valde geminatis ac maximis (vt Lādinus, & Lādinū ſecutus Manc.) nō pro pętura, cōſulato, & dictatura (vt idē Lād.) ſed ꝓ oibus honoribus, q a turba Quiritiū & plebe Rom. ꝓueniebāt, ac tergemini ordinis plebei equeſtris ſenatorij hoibus gradatim mādabanī: Quæ q̄dē ſnia fuit media triū (vt dixi) quas tradidit Lād. ita q̄dē dubie, vt ipſemet ignorare viſus fuerit, q̄ vera ſit & ꝓbāda. Et tñ, vt aliq̄d haud dictu alijs, & hoc loco dica (q̄q̄ & id q̄dē parui erit momenti) cū certat, & certe varie habeāt lib. ob id certat legēdū eſſe cēſeo, qđ condidit nō cōdiderit, dixit Hor. cū vtruoq; a verbo dimoueas, ſit referendū. [Me doctarū ederę pmia frōtiū] Sentiāt (vt libet) hoc in loco quęcūq; volūt, alij. Eq̄dē nihil arbitror minus voluiſſe Hor. quā diuinos ſibi honores vēdicare, ſeq. deis miſcere, ac in prima pfectim. Ope arrogātiæ crimē ſubire, ne temeritatis dixerim, & inſolētiæ. Viſus eſt aūt diuinus plane Poeta eiuſmodi verbis (vt mea fert ſnia) nō arrogātię vitio, ſed vt aptius & clarius ſuæ mētis cōceptū exprimeret. Solēt. n. q rē aliq̄ imodice appetūt, eo dicendi gūe frequenter vti. vt ſi dicat cupidus nūmi. & iuuenis, & amans, ſi amica potiat, beatus ſum, nō qđ re vera ſit, ſed ꝙ ſibijpſi beatus videat. Quale eſt ēt illud in ſuperiorib. ꝙ i hūc locū ob id traſtulimus vt eiuſdem gñis Annotat. vno eſſent loco. [Sūt quos curriculo puluerē Olympicū &c.) Dicāt itē & ſentiāt & hoc in loco q̄ velint, alij. Sēſus tñ verus eſt, Palmā & victoriā in ludis Olympicis ita quoſdā delectare, vt ſibi ipſis illi videātur ad deos dños terrarū gloria ipſa & aiorū ſuorū elatione euecti. Eſt aūt verſuū talis ordo, ſunt .ſ. aliq, quos iuuat collegiſſe puluerē Olympicū curriculo, & quos meta euitata feruidis rotis, & palma nobilis euehit ad deos dños terrarū & verbū iuuat ſemp eſt repetēdū donec ad carmē in princ. annotatū pueneris. [Hunc ſi mobiliū turba Quiritiū. In qua Periodo dimoueas verbū (vt ordinaui) ſupplēdū eſt. Qđ ſupuacaneū fuerat admonuiſſe niſi q̄dā oblati fuiſſent aliq̄ñ mihi viri alioq nō ſpernēdi, q obſtinatiſſimo affirmare auſi fuerint aio hunc & illū ea iuuat verbo ꝑcedenti depēdere (qđ abſurdiſſimū oino mihi vī) nō ea verbo ſequēti dimoueas. Dicit igī Horat. (vt redeā vñ diuerterā) Ederę pmia doctarū frōtiū miſcēt me dijs ſuperis. i. videbor mihi ipſi miſceri deis ſi edera fuero coronatus, nō id aūt, ꝙ re vera ſit deis miſtus, & deinde nō ſuo. Dicerē & hoc ipm ſenſiſſe Land. ne debita hoceps alia, q̄ ſequūtur. Hāc aūt ſniam eſſe veriſſimā, vltimi Odes verſus, quos ſubijciā, apertiſſime declarāt. Quod, ſi me Lyricis vatib. inſeris. [Sublimi feriā vertice ſidera). i. videbor mihi ipſi ad cęlū vſq; ptingere, ſi hēbis me i numero Lyricorū poētarū. Oñdit. n. his verſib. ex alieno ſeipm metiri iudicio ſminē laude fraudarē, niſi apertiſſime ea eius colligeret ſcriptis, ſi diligēter illa ppēdas, ſe ſibi ipm ea i re (vt in alijs pmultis) nō cōſtituiſſe, q̄ ita mō negauit, vt neutrarū illū fuiſſe partiū oō imerito dicas. Cū diſcernere nō poſſis qd ſenſerit, aut affirmauerit. [Si neq; tibias &c.) Decreuerā equidē locū hunc nō attingere, vtpote q bene (vt mea fert ſnia) hēret. Sed, q̄m multi ſunt lib. q hñt, neq; Polhymnia ꝓ neue, illud obiter annotandū duxi, verſum claudicare, ſi legamus neq; cuius dictionis prior ſyllaba æque ac poſterior breuis eſt. Nā cū conſtet (vt aliq volūt) ex ſpōdeo, dactylo, cæſura, & duob. dactylis, hoc mō, Euter, pe cohibet, neque Polhymnia, ſiue (vt alij) ea ſpōdeo duobus choriābis, & pyrrhichio, vt, Euter, pe cohibet, neque Polhymnia, vtrobique breuis eſſet ſyllaba pro longa, niſi forte velit q̄piā ſi priore modo ſcādatur, affirmare conſueiſſe id fieri vt breuis ſyllaba, ſi principiū ſit pedis, ꝓducatur, pſertim ſi finalis ſit dictionis, quale (vt exēplo ſaltē vno vtamur) eſt illud in iiij. Aen. Pectoribus inhiās ſpirātia cōſulit exta. Et alia permulta. Prout & nos quoque in nřo grāmatices Cōpendio a v. ab hinc annis edito abūde docuimus, ac oſtēdimus. Sed q̄m ſyllaba, de qua agim⁹, nō eſt finalis dictionis, q̄q̄ mediæ quoq; ſyllabæ eandē fere vim hñt & naturā, vt Ouid. in vj. Met. Vitamq. fatebor. Accepiſſe mihi vitā dederitis i vndis. Tutius eſſe duco, vt neue legamus, q̄ vt eiuſmodi ſequamur abuſus. Eam aūt ſyllabā eſſe longā ſatis erit ꝓbare ex verſu ſequētis Odes, quē ſubijciā, & q trochæum habet in ſede prima. Ne te nřis vitijs iniquū. Sed illud quoque nō prętermittēdum duxi, vt teſtet eo tpe, quo has Odas publice interpretabar, hoc eſt a v. abhinc (vt alias dixi) anno, Antoniū Beninc aſam Anconitanū optimi virum iudicij maximæ experiētiæ, & nō mediocris eruditionis oſtēdiſſe mihi lib. qui haberet. Ne Polhymnia. Quæ quidē lectio, q̄q̄ non diſplicuit q a tñ meus, & alij permulti lib. Nt ue hñt, & id quidem recte vt ſum ipſe quidem ratus, nihil immutandum tunc duxi nunc autem cū vtraque recta ſit lectio, liberum omnibus, relinquendum vtram probare malint.

AD AVGVSTVM CÆSAREM.

C. Caſaris cæde deos voluiſſe vlciſci, multis prodigijs territa Roma, & oppido mouente ne æternum diluuium vt ſub Deucalione, vniuerſum mortalium genus abſorbeat.

Ode II Dicolos tetraſtrophos. Primi quique tres verſus ſunt hendecaſyllabi ſapphici pentametri acatalecti, qui conſtant è trochæo, ſpondeo, dactylo, & duobus trochæis, vel ſpondeo vltimo, ſic.

Iām sā -- tīs tēr -- rīs nĭuĭs -uu ātquē -u dīrā --
Grāndĭ -u nīs mī -- sīt pătĕr -uu ēt rŭ -u bēntĕ -u
Dē xtĕ -u rā sā -- crās pŏpā -uu lātŭs -u ārcēs --

Quartus autem quiſque eſt Adonius dimeter catalecticos ex dactylo & ſpondeo vel trochæo, ſic.
Tērrŭĭs -uu ūrbēm -u

-u -- -uu -u --
∴ -u -- -uu -u -u
-u -- -uu -u --
-uu -u

IAm ſatis terris niuis, atque diræ
Grandinis miſit pater: & rubente
Dextra ſacra iaculatus arceis,
Terruit vrbem:
Terruit genteis, graue ne rediret
Seculum Pyrrhæ noua monſtra queſtę.
Omne cum Proteus pecus egit altos
Viſere monteis:
Piſcium & ſumma genus hæſit vlmo:
Nota quæ ſedes fuerat columbis:
Et ſuperiecto pauidæ natarunt
Aequore damæ.
Vidimus flauum Tiberim retortis
Littore Etruſco violenter vndis,
Ire deiectum monimenta regis,
Templaq. Veſtæ:
Iliæ dum ſe nimium querenti
Iactat vltorem: vagus & ſiniſtra
Labitur ripa, Ioue non probante
Vxorius amnis.
Audiet ciues acuiſſe ferrum,
Quo graues Perſæ melius perirent.
Audiet pugnas, vitio parentum
Rara iuuentus.
Quem vocet diuum populus ruentis
Imperi rebus? prece qua fatigent
Virgines ſanctæ, minus audientem
Carmina Veſtam?

Cui

Cui dabit parteis ſcelus expiandi
Iupiter? tandem venias precamur
Nube candente is humeros amictus
Augur Apollo.
Siue tu mauis Erycina ridens,
Quam Iocus circum volat, & Cupido.
Siue neglectum genus, & nepotes
Reſpicis auctor,
Heu nimis longo ſatiate ludo:
Quem iuuat clamor, galeæque leues,
Acer & Mauri peditis cruentum
Vultus in hoſtem.
Siue mutata iuuenem figura,
Ales in terris imitaris, almæ
Filius Maiæ, patiens vocari
Cæſaris vltor:
Serus in cœlum redeas: diuque
Lætus interſis populo Quirini:
Ne ue te noſtris vitijs iniquum
Ocyor aura
Tollat. hic magnos potius triumphos,
Hic ames dici pater, atque princeps:
Neu ſinas Medos equitare inultos.
Te duce Cæſar.

ANTO. I AM ſatis) Hæc Ode eſt in Cæſ. Auguſti laudē. Scribitur.n. poſt cædē Cæſ. niuis multū & grādinis Iouē miſiſſe terris, terruiſſeq. vrbē tactis de cœlo tēplis, terruiſſe ēt gētes, ne ſeculi Pyrrhæ diluuiū rediret. Tyberim quoque maxime exundaſſe, in Cæſ. videlicet vltionē. Quæ ꝓdigia oia portēdiſſe ciuilia bella, q̄ Auguſtus in Cæſ. pcuſſores egit poëta oſtēdit. Itaque cū dij oēs irati eſſent, nullū poterat populus ruētis imperio inuocare, non ēt ſanctæ virgines Veſtā exorare. Ipſe demū Apollinē inuocat, & Venerē, ac Martē, ad expiandū, tollendumq. cędis ſcelus. Inde Auguſtū quē Mercuriū eſſe vult, vt deū oſtendat, orat vt patiat ſolū vocari Cæſ. vltor, & ſerus in cœlū redeat, vt diutius P.R. lętus interſit, ametq. dici pē & princeps, nec ſinat Medos, & Parthos inultos eſſe. Per qd̄ innuit debere eū Romano imperio bellis ciuilibus toties afflicto ſuccurrere, & in hoſtes cōuerti potius, q̄ in ſuos. [Niuis) Grādo cōglaciato imbri gignitur & nix eodē humore mollius coacto. qd̄ lib. ij. Plin. ſcr. Apuleius vero in lib. de mūdo ſic ait, Niues colligi iactatione denſarū nubiū cōſtat, nā priusq̄ in aquam defluāt, fractæ ac diſcißæ ſpumas agitationibus ſuis faciūt, & mox gelatus humor rigore frigoris inhorreſcit, hæc victis nubibus crebrior ad terrā venit. [Pater) Iupiter intelligit̄ p antonomaſiā. q̄ dici pōt pronomine. i. vice nois poſitio, vt Saturnia ꝑ Iunone. eſt. n. pr̄ oium. Virg. lib. x. Tum pr̄ ops, rex cui ſumma ptās, infit &c. Apul. in lib. de mundo refert: Orpheum de Ioue illa dixiſſe, Iupiter ops eſt primus, & vltimus idē. Iupiter eſt caput & medium, Iouis oia munus, Iupiter eſt fundamē humi, ac ſtellātis Olympi Iupiter & mas eſt, & neſcia fœmina mortis. Spiritus eſt cūctis validi vis Iupiter ignis: Et pelagi radix, Sol, Luna eſt Iupiter ipſe. Ops rex eſt, rel omnis Iupiter ortus. {Rubēte Dextera) Adruborē, ſplēdoremq. fulminis retulit. Acron ſcr. q manubiæ albę & nigrę eſſe dn̄r. Iouis rubea, & ſanguinea. Seru. aūt lib. Aen. ait, in libris Hetruſcoꝝ lectū eſſe iactus fulminū manubias dici. {Sacras arces) Deoꝝ tēpla, ſeu Imperatoꝝ regias pp q publica mala portendebantur. Euſ. in lib. tēporū ſcr. poſt Cęſ. mortē Romę tres ſimul Soles exortos, q paulatim in eundē orbē coierūt. Et inter cetera portēta, q̄ toto orbe facta ſunt, bos in ſuburbano quodā Romæ ad Aratē locutus eſt, fruſtra ſe vrgeri, nō. n. frumēta, ſed hoies breui defuturos. Plut. addit, q Solis lumē caligine obſeſſum fuit, toto nanq; illius annis ſpatio Pallēs globus, & ſine ſplēdore oriēs imbecillē, ac tenuē ex ſe calorē emittebat. Per qd ingratā minimeq. deis cōplacitā Cęſ. necē declarabatur. App. lib. iiij. ſcr. Multa ꝓdigia, ſigna perhorrēda Romę viſa eſſe poſt mortē Iulij Cęſ. Canes luporū vice vlulatus edidere. Lupi ēt ꝑ forū diſcurrere. Bos vocē emiſit humanā, Et infans recē genitus locutus eſt. Ex ſimulacris ēt nōnulla ſudorē, emiſere alia ſanguinē. Hoium immanes voces, armorū ſtrepitus, equorū curſus inſpectāte nemine audiebant. Circa ſolē porro inſolita apparuere ſigna, & imbres lapideis è cœlo miſſi, continuaq. fulmina in tēplis ſtatuiſq. deciderūt. Quorū cauſa ſenatus vates, & haruſpices ab Etruria iuſſit acciri. Virg. ēt in fine lib. j. Georg. de Sole ait: Ille ēt extincto miſeratus Cæſare Romam, Cū caput obſcura nitidū ferrugine texit, Impiaq. æternā timuerunt ſecula noctē. Tpe q̄q̄ illo tellus quoque, & æquora ponti, Obſcœniq. canes importunæq. volucres Signa dabant, quoties Cyclopum efferuere in agros Vidimus vndantē ruptis fornacibus Aetnā: Flāmarumq. globos liqueſactaq. voluere ſaxa, Armorū ſonitum tota Germania cœlo Audijt inſolitis tremuerūt motibus alpes, Vox quoq; per lucos vulgo exaudita ſilētes Ingēs & ſimulacra modis pallentia miris Viſa ſub obſcurū noctis, pecudesq. locutæ Inſandū ſiſtunt amnes, terræq. dehiſcunt. Et mœſtū illacrymat tēplis, ebur, æraq. ſudāt. Proluit inſano cōtorquēs vortice ſiluas Fluuiorū rex Eridanus, cāposq. p oēs. Cum ſtabulis armenta tulit, nec tpe eodē Triſtibus aut extis fibræ apparere minaces: Aut puteis manare cruor ceſſauit, & altæ Per noctē reſonare lupis vlulātibus vrbes. Non alias cęlo ceciderūt plura ſereno Fulgura, nec diri toties arſere cometæ. Ergo inter ſeſe paribus concurrere telis Romanas acies iterum videre Philippi. Quæ q̄dē omnia, q̄a viſa ſunt huic loco cōuenire, haud piguit ſcribere, & ſi potuiſſem lectorē ipm ad Maronis opus remittere. Seculum Pyrrhæ. Deucalionis, & Pyrrhę tpibus, vt ēt narrat Ouid. lib. j. Met. aiūt diluuiū p vniuerſam terrā fuiſſe. Veritas tn̄ alia eſt. Nā (vt Iuſt. lib. ij. ſcr.) Amphitennis Athenarū regis tpib. aquarū illuuies maiorē Græciæ partē abſumpſit, ſupfuere, quos refugia montiū ceperunt, aut ad regē Theſſalię Deucalionē ratibus euecti ſunt, à quo ppea genus humanū conditum dr̄. Seculū) Spatium annorū centū ſeculū vocarunt. dictū à ſene, quod lōgiſſimū ſpatiū ſeneſcendorū hominū id putāt. Auctor eſt Varro. {Noua m.) Diluuiū & interitum humani gn̄is, vel qd̄ ſequitur, cōtraria in diluuio cōtigiſſe dicit. [Proteus) Marinus deus, & paſtor, vatesq. oia noſcēs, quę ſint, quę fuerint, quæ mox vētura trahantur. Quippe ita Neptuno viſum eſt, immania cuius Armēta, & turpes paſcit ſub gurgite phocas, vt inqt Virg. lib. 4. Georg. Ac Diodorus lib. 2. ſcribit, cū Aegyptus rege careret. e a digmoribus quidā in regem aſſumptus eſt quē Aegyptij Cetea, Græci proteū appellant, qui iliaci belli tpe extitit. hunc aerium peritum fuiſſe tradūt & in varias ſe formas vertere ſolitū, vt nūc animal q̄nque arbor, aut ignis, aut qd aliud videretur. Conſuetudo aūt regibus Græcis cauſam huōi trāſmutationis fingēdi præbuit. Nā Aegyptijs mos erat regibus, aut leonis, aut tauri, aut draconis priorem partē in capite ferre inſignia principatus, q̄nque vero arborē, aliq̄n ignem, q̄nque redolentia ſupra caput vnguenta, hęc tū ad decorē ſpectabant, atque ornatum, tum ſtuporem, ac ſuperſtitionē quandā aſpicientibus inijciebāt &c. [Pecus) Marina mōſtra. [Piſciū) Et Ouid. item lib. j. Ille ſuper ſegetes aut merſæ culmina villæ Nauigat, hic ſumma piſcē deprehēdit in vlmo. {Quæ ſedes). ſ. vlmi. [Superiectio) Super terras iacto. [Damæ) Dama genus eſt capræ ſilueſtris, manſueſcitq. raro, cū fera dici iure nō poſſit, vt ſcr. Plin. lib. viij. Natarunt cōtraria fuiſſe oſtendit, piſces. n. hæſere vlmis: Damæ vero natarūt. [Vidimus flauū) Dicit vidiſſe Tyberim maris Tyrrheni violētia repulſum, Numæ regiā, Veſtæq. tēplum iuiſſe deiectum, dum extra ripas effuſus vxori Iliæ querēti Cæſaris obitū ſe iactabat vltorem. Plin. lib. iij. ſcr. Tyberim ſubitis incremētis, & nuſq̄ magis ſtagnantibus aquis, q̄ in ipſa vrbe excreſcere, quodq; vates intelligitur potius ac monitor, actu ſemper religioſus verius q̄ ſæuus. Religioſus aūt. i. euitandus Macr. enim in cap. de Idibus lib. j. Saturn. ſic ait, Nec hoc prætermiſerim, q nuptijs copulandis, Cal. Non. & Idus religioſas. i. deuitandas eēſuerūt. [Flauū Tyberim) Id eius epithetō eſt. Virg. lib. vij. Vorticibus rapidis, & multa flauus harena; in mare prorūpit Flauus aūt color vt ex viridi, rufo, & albo cōcretus. vt ſcr. Gell. ex verbis. Frontinis lib. ij. [Retortis vndis) Non pp turbines, vel quia ripas exibat, Retortis ait, ſed intellige retortis ab æquore, nā & poeta ipſe id aperit. [Littore Hetruſco). i. à mari Tyrrhena. Scribit. n. Strabo, q Hetruriæ fines ad Tybridis ripā extendūtur. Primū vero Hetruriæ oppidū ob liguſticis finibus Luna eſt portu nobile, vt ſcr. Plin. Monumenta regis. {Tēplaq. Veſtæ) Numæ regia Veſtæ tēplum fuerat vt Ouid. lib. vj. Faſt. docet his verbis. Hic locus exiguus, q ſuſtinet atria Veſtæ, Tunc erat intonſi regia magna Numæ. Formarū templi, quæ nūc manet, ante fuiſſe. Dicitur, & formæ cauſa probanda ſubeſt. Veſta eadem eſt & terra, ſubeſt vigil ignis, vtrique ſignificat ſedem terra, focusque ſuum. Et paulo inferius ait, par facies templi, nullus procurſit

Iouis officia
Manubeæ.
Cæſaris prodigia ſecuta
Seculæ Pyrrhæ.
Diluuiū Deucalion.
Seculū.
Proteus
Dama.
Tyberis creſcens religioſus.
Flauus color.
Hetruriæ fines
Numæ regia, veſtæ templum.

rit in illo Angulus,à pluuio vendicat imbretholus. Fuerat aũt à
Pópilio Veſtæ cõi tẽplũ ædificatũ io loro, exſtãte in medio Capi
tolij,&palatij loco,vt Diony.lib ij ſcr.Solinus vero ait,Numam
habitaſſe prius i colle Quirinali,deinde pp ædẽ Veſtæ,in regia,
quę,& tpe ſuo adhuc ita appellabat (Iliæ dũ ſe nimiũ q̃rẽti &c.)
Ilia. Rhea. Sylua. Ilia,Rhea,&Sylua dicta eſt Romuli mr̃ de morte cui᷒ varia tra
didere ſcriptores. Liuius.n.ſcr.vinctã fuiſſe in cuſtodiã datã,nec
aliud. Dion. vero virgis cęſam ſm quoſdã ſm alios necatã ilico,
vel in carcere diu aſſeruatã,ſolutamq. deinde fuiſſe mariuo A-
mulio,qđ quidem & Plut.ſentit addens ab Romulo debitos ma
tri reſtitutos fuiſſe honores.Porph.ſcr.(auct.Enn.)in amnẽ Ty-
berim iuſſu Amulij regis Albanoꝝ præcipitatam. Acrõ edocet.
Mortuã Iliã ſepultam,fuiſſe ad ripã Anienis fluuij,qui in Tybe-
rim incidit, abundanteq. aqs alueo cineres Iliæ in Tyberim de-
duxiſſe,hinc dictã Tyberi nupſiſſe. Iuſt.lib.penult.ſcr. ꝙ Ilia vin
culis onerata fuit,ex quoꝝ iniuria dediſſet. Euſeb. ſcr. in terram
fuiſſe viuã defoſſam,ſed ordo eſt. Vxorius amnis.i.ipſe Tyberis,
vagus dũ iactat ſe vltorem,Iliç nimium quærenti,& ſiniſtra labi
tur ripa Ioue nõ ꝓbante. (Querenti) Cęſaris.ſ.obitum,q eiuſde
ſanguinis fuerat.(Iactat)Oſtẽdit,& gloriatur. Vagus errabudus
& diſcurrens.(Siniſtra)In vrbẽ verſa.nam ea ripa ſiniſtra eſt,quæ
in vrbẽ vergit.(Non probante)Eũ.ſ.labi ſiniſtra ripa & ire deie-
ctu tẽpla Veſtę.(Vxorius)Vxori ſeruiens,ac deditus.Scande aũt
cũ ſuperiori ſic,labi,tur ri,pa Ioue,non pro,bãt vxorios, amnis.
aliter.n. vxorius amnis verſus Adonicus nõ cõſtaret.(Audiet ci-
ues)Vult niues,grãdines,fulminataq. tẽpla,& imbriũ copiã,Ty
berisq. incremẽta portẽdiſſe bella ciuilia ab Auguſtus in Cęſaris
vltionẽ geſta cõtra illius interfectores.(Graues perſæ)Infeſti R.
P.pſę.Perſia.n.iũcta eſt Aſſyrię,vt Str.docet lib.xvj.Vtq. lib.xv.
ait: Perſæ pilis,ſagittis,& fundis vtũtur. Per Perſas deoique Me
dos,&Parthos intelligit.Vñ inferius ait,Nec ſinas Medos equi-
tare inultos Te duce Cęſar.(Vitio parentũ) Piures .n. perierant
bellis ciuilibus inter Cæſ. & Põpeiũ geſtis, & ſic refertur ad piis
tp̃s.Si vero ad futuꝝ & ad poëtæ poſteros referre volueris, dices
Vitio parentũ.i.illoꝝ q Cæſarẽ occiderunt dedere ſed.n.cauſam
belloꝝ ciuiliũ cõtra ſeipſos . (Quẽ vocet Diuũ) Senſus eſt.Quẽ
deoꝝ populus inuocare poterit futurę ruinæ Rom.imperij? q.d.
nullũ irati.n.ſunt ob Cæſaris ortẽ. Quam ẽt pce Veſta exorabit
in auxiliũ ruẽtis imperij?cuinã deoꝝ Iupiter expiandũ cædis ſce
lus cõmittet?Poëta demũ Apollinẽ,inuocat,& Venerem,ac Mar
tẽ ad expiandũ illud , delẽdumq. malũ Cęſaris cæde cõmiſſum .
Poſtea vero Auguſtũ,qoẽ Mercuriũ eſſe vult,orat,vt patiatur ſo
lũ vocari Cęſ.vltor,& ſerius in cęlũ redeat,vt diutius P.R.lętus
interſit, Ametq. dici pr & princeps, nec ſinat Medos, & Pathoa
inultos eſſe , p quod oſtendit eũ debere R. Imperio toties bellis
ciuilibus afflicto ſuccurrere,& i hoſtes cõuerti potius,q̃ in ſuos.
(Roẽtis)Ob imminentia,& futura bella intellige.(Fatigẽt)Ro-
Veſta. gitent.(Virgines Sanctæ)Erat Veſta vrbis Romæ cuſtos,q̃ virgi
nes ſeruabant perpetuo igni . (Quæ vero Deam colebant virgi-
nes,quatuor à principio erãt poſterius aũt pp miniſterioꝝ mul-
titudinẽ ſex factæ,apud deã vitã agentes , quo q̃dẽ ingredi inter
diu nemo ꝓhibebatur,nocte aũt mari nemini immorari licebat.
Triginta vero annos neceſſe erat manere eas innuptas, & caſtas,
ceremoniaſque peragẽtes, quo in tpe opus erat eas decem annis
diſcere,decem ſacra perficere,decẽ vltimis alias edocere . Exple-
to aũt anno xxx.nihil ꝓhibebat eas q vellẽt, nubere vittas depo
nentes , q̃ tem facere paucíſſimæ qbus ẽt inoptabiles vitæ fines
acciderũt, Eas aũt virgines in minoribus delictis verberibus affi
ciebãt põtifices,corruptas vero in monumẽto ſub terra præpara
to deponebãt,prios tñ ab amicis,& conſanguineis tanq̃ mortuæ
Veſte ignis deplorabant,& viuæ in Libitina portatæ.Ignis pterea extinctio-
nẽ ſup grauia oia Romani timebant, itertius vrbis ſigni id affu
turẽs quaecunq; acciderit cauſa muliſq. ipm ꝓcurationib᷒,mul
tiſq. placãtes cultibus adducebãt ireꝝ in tẽplu . Hæc ex Diony.
ij.Gell.aũt lib.j.ſcr.Virginẽ maiorẽ ſex annis , maiorẽ decẽ capi
Amata. nõ licuiſſe,quodq. Amata iter capiẽdũ a põtifice maximo appel-
labatur,qm quæ prima capta eſt, hoc fuiſſe noie tradit . (Minus
aud.)pp Cæſaris cædẽ offenſam.(Carmina) Preces,& hymnos.
(Partes)Officiũ prouinciam,curam.(Scelus)Cæſaris cædẽ. (Ex
piãdi)Ne.ſ.irati dei R Imperio obſint.(Tãdẽ ve.)Apollinẽ eli-
git poëta ad capiãdũ ſcelus eumq. venire præcatur,qm eius Dei
Apollinis Pauor i Romanis pientia ſæpe fauit Romanis.Nã cum ludi j Romæ Apollini cele
brarentur ex vaticinio Martij vatis,carmineq̃ Sibyllino,repenti
no hoſtis aduẽtu plebs ad arma excitata hoſti occurrit, eoq. tpe
nubes ſagittaꝝ in aduerſos viſa ferri,& hoſtẽ fugauit, victoreſq.
Romanos ad ſpectacula dei ſoſpitalis reduxit , auctor eſt Macr.
lib.j.Sat.Dicitur itẽ Apolln ẽt Auguſto in bello Actiaco fauiſſe.

Virg. lib.viij. Actius hæc cernẽs arcũ infẽdẽbat Apollo Deſup, Apollo
omni eo terrore Aegyptus,&Indi,Ois Arabs,oẽs vertebat terga cur au-
Sabæi.(Tãdẽ)Poſt lõga diſpendia,& aduerſa.(Nube cãdenti).i. gur, me
nimbo.Nimbus.n.diuina nubes eſt.(Cãdenteis humeros)Nul- cuſque
la fit ſynalępha,vt ibi,Poſt habita coluiſſe Samo,hic illius arma.
(Amictus)Amictos hñs humeros.(Augur Apollo) Oium q̃ cir Solis po
ca nus geruntur,Solẽ auctorẽ eſſe fatentur. & ꝙ diuerſæ virtutes teſtas.
Solis noia dijs dederũt. Virtutẽ igitur Solis,q̃ diuinationi,cura-
tioniq. pẽſt,Apollinẽ vocauerũt.Quæ ſermonia auct. eſt,Mercu Merc.
rij nomen accepit,auct.eſt Macr.lib.j.Sat. (Erycina) In Erycina ſermo-
Siciliæ mõte excelſoVeneris tẽplum locatũ erat,qđ ſingulari ve nis. au-
neratione colebatur, antiquitus mulierũ frequẽtia refertũ illius tor Bon
miniſterio dicataꝝ quas & ẽ Sicilia, & externis regionibus mul finis
ti locatãt.Erat &Romæ ante portã Collinã Deæ huius ędificiũ,
qđ Veneris Erycinæ tẽplũ dictitabant.Cui cũ æde ſacra inſignis Venna
adiacebat porticus.Auct.eſt Str.lib.vj.Meminit ẽt Ouid, in Faſt. Erycina
(Ridẽs)Veneris epithetõ eſt,ẽt ab Hom. traditũ dixit.n.(vt Por Vene.ri
phyr.tradidit , φιλομμειδὴς ἀφροδίτη i.amans riſum Venus.(Iocus) ſus
Iocũ id accipimus,inqt Fab. qđ eſt contrariũ ſerio.Nã effinge- Aphro-
re,& terrere,& ꝓmittere interim locus eſt,& Catul.ait,Verboſa ditus Io
gaudet Venus loquella.Cantus demũ,riſus,& ſaltationes,& ſiſtu cus.
læ Venerẽ comitantur.(Cupido)Fuit is Veneris Martiſq. filius, Cupido
Deus amoris à poëtis dictus.Eſt aũt amor vis magna mentis,blã Amor.
duſq. animi calor q luxu,& ocio nutritus inter læta fortunæ bo
na.(Neglectum) Ad Martẽ id attinet,nam paſſus erat Romanos
ſuos bellis ciuilibus perdi Reſpiciens, dij.n.aſpicientes fauere dñr
Vnde Anchiſes lib.ij.Aen.ait,Iupiter oṗs,p̃cibus ſi flecteris vllis
Aſpice nos,hoc tñ,& ſi pietate meremur,Da deinde auxiliũ pa-
ter,atq; hæc omina firma (Auctor)Mars intelligitur Romuli pa Mars.
ter,à quo vrbs Roma cõſtructa.(Lõgo ludo)Longis bellis ciuili
bus : Martis.n.ludus in p̃lijs eſt.Manc.lib.j.Saturn.ſer. Effectũ ſo
lis,de quo feruor aioꝝ,de quo calor ſanguinis excitatur , Martẽ
vocari.Vult.n.Martẽ eũdem,ac Solẽ eſſe.(Iuuat)Delectat. (Cla
mor)Bellicus.ſ.Martis.n.comites ſunt,Bellona, Furor, Ira, Pa-
uor,& Fama,vt Stat.ſcr.(Leues)Splendẽtes.(Mauri peditis) Pro
quocunq; bellicoſo Mauꝛũ poſuit, Mauri aut in Lybia ſunt occi
dẽtem verſus,iuxta quos eſt colũnaꝝ fretum, qui cũ vberem re-
gionẽ habitarent,magna tñ ex parte paſtoraliter viuebãt, pugna
bãt frequentius ab equo haſtati,eqs nudis vtẽtes, & iunceis fræ-
nis,gerebant ẽt gladios . At pedites elephantũ pellibus,pro cly-
peis ſe ꝓtegebant,leonũ & pardaliũ,& vrſoꝝ pelles induebãt,&
dormientibus ſternebãt. Auct.eſt Str.lib.xvij.(Siue mutata) Ordo
eſt.Siue tu ales.i.Mercurius filius almę Maię mutata figura in ter
ris imitaris iuuenẽ patiẽs vocari Cæſaris vltor,Serus in cęlũ &c.
(Mutata figura)Cœleſti.ſ.in humanã.Vult.n.poëta Auguſtũ eſ-
ſe Mercuriũ (Ales) Mercurij ſimulacra pẽnatis alis adornantur, Mercu-
quę res mõſtrat Solis velocitatẽ.Nam qa mentis potentẽ Mercu rius cur
riũ credimus,& ſol mũdi mens eſt, ſumma aũt eſt velocitas men alatus
tis,ideo pennis Mercurius,quaſi ipſa natura Solis,ornat, Auctor
eſt Mac.lib.j.Sat. Vult.n.eũdem eſſe Solẽ,&Mercuriũ.(In cœlum
redeas)Hoc ait,qm dixerat eũ eſſe Mercuriũ,& mutata figura in
terris iuuenẽ imitari.(Lætus) Innocens,& ꝓpitius. (Quirini).i. Quirin᷒
Romuli,q poſtea Quirinus dictus eſt. Vnde legitur lib.ij.Faſt.
ꝓxima lux vacua eſt,at tertia dicta Quirino, Qui tenet hoc no-
mẽ,Romulus ante fuit. Siue qđ haſta q̃ris priſcis eſt dicta Sabi-
nis, Bellicus a telo venit in aſtra Deus Siue ſuo regi nomẽ poſue
re Quirites,Seu qa Romanis iũxerat ille Cures.(Iniquũ)Acer-
bũ,aſpeꝝ,indignantem.Ocyor aura(valde ocys,& velux,eſt.n.cõ
paratiuũ pro poſitiuo. Virg.lib.iiij.ait.Vade age nate voca zephy
ros,& labere pẽnis. (Triũphos) Auguſtus bis ouãs ingreſſus eſt
vrbẽ,poſt Philippẽſe prœliũ,& rurſus poſt Siculũ,Curules triũ-
phos treis egit Dalmaticũ Actiacum. Alexandrinũ continuo tri
duo,vt ſcr.Suet.(Pater,atq; princeps)Auguſto.n.patria patrię co Auguſt᷒
gnomẽ vniuerſi repẽtino,maximoq; cõſenſu,detulerũt. Ipſe aũt pẽ priæ
pcatus eſt ſuperos, vt hunc cõſenſum ad vltimũ vitæ finẽ ſibi ꝓ-
ferre liceret,auct.eſt Tranquil.(Medos inultos)Parthos ẽt intel
ligit,à qbus quidem.M.Craſſus,& filius eius P.Craſſus occiſi.de Craſſus
quus Lucan.ait : Vmbraq. erraret Craſſus inulta . Eſt aũt Media Media
duplex maior &minor.Maioris Metropolis eſt Ecbatana magna Ecbata-
ciuitas,& Medici imperij caput,qua Parthi regia vtebantur. Nã na ciui-
reges ibi æſtatem agebãt,frigida enim eſt Media. Media ipſa ma tas
ior olim tots Aſiæ dominata eſt , vt Str.lib.xj. ſcribit Appianus
aũt edocet gloria. belli gerendi elatum Craſſum, vt.ſ.ad Indicũ
penetraret Oceanum & aurum Parthoꝝ raperet, bellum intoliſſe
in Parthos mouiſſe . eum eoq. ad viginti milia hominum inte-
rijſſe decem milia in poteſtatẽ redacta eſſe . Suetonius vero ſcri-
bit quod Parthi Auguſto ẽt Armeniam vendicanti, facile ceſſe- Parthi

runt,ſigna militaria,quæ M.Craſſo,& M.Ant.ademerant, repo-
ſcenti reddiderunt,obſideſq. inſuper obtulerunt. poſtea ſcribit
idem de Tyberio ſic,Recepit & ſigna quæ M.Craſſo ademerant
Parthi. oſtenditque tunc Tribunum militum fuiſſe.

ACR. I A M ſatis terris niuis,atq; diræ) Metrum Sapphicum hende
caſyllabũ tribus verſib.quod conſtat Trocheo,Spõdeo,Dactylo,
& duobus trocheis ita: Iam ſatis terris niuis, atque diræ. Quar
tus adunius dimeter,ex dactylo, & ſpondeo,ita: Terruit, Vrbẽ.
[Iam ſatis terris niuis,atque diræ) C.Cæſaris mortem ſignificat,
quo in ſenatu occiſo,plurimæ tempeſtates, niues, & grandines
fuerunt,quo tempore & inundatione Tyberis dicitur Roma la-
boraſſe. quod pp Cæſarem, in honorem Auguſti Cæſaris vlto
ris eius vult factum videri. Nam de ipſo & Virg. Extinctum
nymphæ crudeli funere Daphnin Flebãt &c.& alibi, Ille etiam
extincto miſeratus Cæſare Romam. Hæc ẽt omnia.i.fulmina,
grandinem,diluuij metum,intelligi vult vindictam Cæſaris fuiſ
ſe. [Diræ) A furijs tractum eſt,quæ diræ dñr.vt & diræ vltricea,
& dirarum verbera noſco &c.[Rubente Dextera) Omnes manu
biæ,albæ & nigræ eſſe dñt.Iouis rubra & ſanguinea. [Sacras).i.
ad ſacras arces.i.templa deorum,vel imperatorum,vel etiam ſa-
cras arces Capitolium dicit.[Terruit genteis) Ergo timere fecit
gentes.[Ne rediret ſeculum Pyrrhæ) Pyrrhæ vxoris Deucalio-
nis,ſub quibus fuit diluuium. [Noua monſtra) Noua mõſtra di
cit fuiſſe diluuium, propter hoc quod ſequitur, Genus piſcium
hæſit ſumma vlmo &c. [Omne cum Proteus) Proteus beluarũ
marinarum paſtor. Hunc dicit marina armenta in montibus di-
luuio pauiſſe,de quo Virg Immania cuius Armẽta,&turpes pa-
ſcit ſub gurgite phocas: [Pecus egit altos Viſere monteis) Oẽ
animal præter hoĩem antiqui pecus dicebant.[Hæſit vlmo) Cõ-
traria in diluuio contigiſſe dicit,vt in arboribus hererent piſces,
ſilueſtreſq. damæ in aquis innatarẽt,quas Virg.in maſculino ge
nere poſuit cũ canibus timidi venient ad pocula damæ.Diluuio
facto,cum tñ Parnaſſus emineret,Deucalion & Pyrrha, quo re-
pararetur genus humanum,Apullinem cõſuluerunt,qui dum re
ſpõdiſſet,vt iacularentur oſſa matris, tunc cognouerunt terram
eſſe matrẽ dictam. Vnde iaculante mox Pyrrha lapides puellæ,
& Deucalione mares nati ſunt.[Vidimus flauũ) Aut turbidũ aut
colore limi flauum,aut Vorticibus rapidis,& multa flauus hare-
na.[Retortis) Aut pp turbines dicit retortis, aut ppea ꝙ in cam
pos exibat non ſolito alueo in maria. Conſtat aũt violentia ma
ris repulſum Tyberim inundaſſe.Hetruſco.i.Tyrrheno quo in-
fluit Tyberis.Monumenta regiã dicit,locus eſt ergo in quo Nu
ma Põpilius habitauit veſtẽ hñs regiã. Cic.de eodem loco,Nu-
per me ad regiam penè cõfecit.[Regis) Numæ Pomp.q ſeditio
nem abſtulit,&religionis cultũ adhibuit. [Tẽplaq Veſtæ) Quia
dicebatur Tyberis p roſtra ante habuiſſe meatũ,quæ tẽplo Veſtę
iũguntur.[Iliæ) Matri Romuli vxori ſuæ.[Quærenti) Querelas
apud ſe deponenti de morte Cæſaris,hominis ſuæ originis. [Va
gus) Nõ recto meatu fluens q extra alueum erraret.[Et ſiniſtra)
Aut infeſta,aut ibi qua magis petita eſt ciuitas,ꝗ redundare cu-
piebat.[Ioue nõ ꝓbante) Non permittente.[Vxorius amnis.) Di
uerſę de Ilia poetaꝝ opiniones ſunt,nã Ilia mr̃ ſuit Romuli,quẽ
ea Marte ſuſcepit, ꝗ mortua ſepulta ad ripam Anienis fluuij dr̃,
qui in Tyberim cadit,& qa abundãs aquis Anio cineres Iliæ in
Tyberim deduxit,ita dicta eſt Ilia Tyberi nupſiſſe,& ideo dixit
vxorius amnis,q ſe ad eius q̃relã iactaret vltorẽ. Alij dñt,ꝙ ipſa
Ilia Anieni nupſerit. Nã poetę multi hoc ſentiunt,ſed Horat. vt
Tyberi det cauſas iraſcendi Tyberis magis dicit vxorẽ.Vxorius
.n.dr̃ vxori deditus,vt Virg. Pulchramq. vxorius vrbẽ Extruis.
[Audiet pugnas) Pugnas ea morte Cæſaris in poſteros deductas
dicit,pp bella ciuilia.Nã Auguſt.percuſſores eius vſque ad Aegy
ptum perſecutus eſt.[Quẽ vocet diuũ) Aduerſos dicit ſuperos,p
tali ſcelere vota humani gñis ſpreuiſſe.[Fatigent) Inſtãter & im
penſe rogent,vt,Diuoſq. in vota fatigent.[Minus audiẽtem) Hy
mnos,& preces non audientem pro ſupplicãtium impietate. [Cui
dabit parteis).i.deuꝝ dabit Iupiter prãtem delendi malum, qđ
patrauit pars Romanoꝝ,non.n.oẽs conſenſerunt in morte Cę-
ſaris.[Iupiter) Iouis mite nomen eſt nec aliq̃d p ſe lędens. Luc.
Nã mitis in alio Iupiter.[Nubę candenteis) Melius candẽti nu
be,ꝗ candẽteis humeros. [Amictus) Candidis nubibus velatus,
& q videri non põt,amicti.n.dij nequeunt cõſpici.[Augur Apol
lo) Auguſtũ q ſe Apollinis filium volebat videri,aut pp Troia-
nũ genus de Veneris ſtirpe.vt eſt,Hũc tu olim cœlo ſpolijs oriẽ
tis onuſtũ Accipies. [Erycina ridẽs) Erycina Venus ab Eryce,in
quo maxime colitur,dicta.Virg. Erycino in vertice ſedes. Fun-
datur Veneri Idalię,ſed Veneris numen nõ vſque adeo mite eſſe
ſolet,nam irata Solis filias perſecuta eſt. [Siue neglectum) Siue
quia Cæſ.occidi paſſus eſt,ſiue qa poſtea in vltionẽ eius bellum
ciuile fieri permiſit. [Et nepotes) Romanos dicit pp Romulum.
[Reſpicis auctor) Mas auctor p Iliam & Romulũ. Virg. Vertice
criſtæ. Et pater ipſe ſuo ſuperꝭ iam ſignat honore.[Ludo) Ludũ
Martis dicit bella ciuilia,cuius ludus in plijs eſt. [Quem iuuat)
Martem.n.& bellicus clamor & ſplendentia tela delectant, vt iu
uat ire & dorica caſtra,Deſertoſq. videre locos.[Et Mauri) Mau
rũ abuſiue poſuit pro quocũq; hoſte.[Siue mutata iuuenem figu
ra) Mercuriũ dicit,ſiue qa in diuerſas poteſtates trãsfigurari con
ſueuit,ſiue quia vult eũ Auguſto per Troianos parentem videri.
Virg. At Maiã auditis ſi quidq̃ credimus Atlas.Et Venias preca
mur,a ſuperioribus vbiq; ſubaudis.[Almæ) Ne almæ filius Cu-
pido putaretur,ideo dicit filius Maiæ. vt Mercurium,oſtenderet.
Virg. Hæc ait,& Maia genitũ demittit ab alto.[Seras in cœlum)
At ſi diceret,diu Viuas Romanis,& tarde diuus fias. Iniquũ ira-
tũ,indignantem peccatis noſtris & pp hoc nos fugientẽ.[Prin-
ceps) Iuxta morem principum qui patres patriæ dñr. [Medos)
Parthos,a quibus Craſſus occiſus eſt,quo pereunte ortũ eſt bel-
lum ciuile. Luc.de eodem: Vmbraq́. erraret Craſſus inulta.

I A M ſatis terris niuis,atq; diræ Grãdinis miſit pater) Poſt POR.
occiſum C.Cæſarem quẽ Caſſius,& Brutus,alijq́. cõiurati inter
fecerũt,multa portẽta ſunt viſa. Tyberis.n.creuit, vt prodigij lo
co hẽretur. Hæc aũt omnia vult videri in vltionem occiſi princi-
pis,& pœnã eorum,qui bella ciuilia agere nõ deſinebant. Quam
inũdationem Tyberis ad periculum ruinarũ alio dicit ſolũ.[Se
culũ Pyrrhæ noua mõſtra quæſtæ) Pyrrha q̃ſta eſt noua monſtra
accidiſſe mũdo interitu gñis humani. Omne cum Proteus pecus
egit altos Proteus Deus erat marinus, vateſq. eſſe dicebatur oia
noſcẽs.[Piſcium & ſumma genus hæſit vlmo) Leniter in retam
atroci,& piſciũ,& palumborũ meminit,niſi ꝙ hi exceſſus lyricis
cõceſſi ſunt.[Et ſuperiecto pauidæ natarũt Æquore damæ) Super-
iecto ęquore.i.ſup terras iacto,illa.ſ.diluuij inũdatione. [Flauũ
Tyberim) Sic ẽt Virg. Vorticibus rapidis &multa flauus harena.
[Ire deiectũ monimẽta regis) Monumẽtum non tm̃ ſepulchrum
dr̃,ſed omne q̃dq̃d memoriã teſtatur. Regiã ergo Numę Põpilij
ſignat.[Littore Etruſco violẽter vndis) Cõſtat violẽtia maris re
pulſum Tyberim redũdare,& ſolitũ effundi p ripas ſuas. Qđ hic
nunc mõſtroſe factũ dicit. Littus aũt Etruſcũ Tyrrheni.i.Thuſci
maris,repulſum Tyberim in littus accipit,in qđ Tyberis exit.
[Ioue nõ ꝓbante) Quòd terreri Iupiter iuſſerit populũ,non pe-
tite.[Iliç dũ ſe nimiũ querẽti Iactat vltorẽ,vagus) Ilia,auct.Enn.
in amnẽ Tyberim iuſſu Amulij regis Albanorũ p̃cipitata eſt. An
tea.n. Anieni matrimonio iuncta,atq; hic loquitur quaſi Tyberi
potius nupſerit. Querenti aũt Iliæ cędẽ Cæſaris intelligendum.
[Audiet ciues acuiſſe ferrũ) ἀσύνδετον trãſit,ſic intelligendũ ita-
que audiet rara iuuentus maiores ſuos acuiſſe ferrum. [Quẽ vo
cet diuum populus ruentis Imperi) Itẽꝝ ἀσύνδετον tranſit,& fera
morẽ hunc habet ſine coniunctionibus tranſeundi. Ceterũ ſubau
diẽda hic eſt coniunctio ergo,ſic.n.ſit plerũque, Ergo quẽ vocet
diuũ populus.[Non pugnas parentum,ſed vitio parentum Ra-
ra iuuentus) Quia in bellis ciuilibus ſub Cæſare,& Pomp.dein-
de ſub Auguſto,& Caſſio, atq; Bruto Romani ſeipſi cõfecerũt.
[Minus audientẽ Carmina Veſtã?) Offenſam.ſ.ſcelere eoꝝ, qui
Cæſarẽ occiderunt. [Tãdem venias p̃camur Nube candẽteis hu
meros amictus) Cõuerſus ad Apollinem, q Actiaco bello Anto
niũ oppreſſit.[Siue tu mauis Erycina ridens, Quã Iocus circum
volat,& Cupido) Poteſt & ridẽs Iocus,& Erycina,ridẽs accipi.i.
Hom. Erycina ridens,ſm illud φιλομμειδὴς ἀφροδίτη.[Siue negle
ctum genus,& nepotes) Ad Martẽ hoc pertinet quẽ inuidioſe ar
guit genus ſuũ.i.Romanos neglexiſſe, quod paſſus ſit eos bello
ciuilis vaſtari.[Heu nimis lõgo ſatiate ludo) Pro bello poſuit lu
dũ,hic.n. vr̃ ludus eſſe Martis. [Acer & Mauri peditis cruentum
Vultus in hoſtem) Mauri pro cuiuſlibet accipe bellicoſæ gentis.
Speciem.n.pro gñe poſuit. [Siue mutata iuuenẽ figura) Adulaẽ
Auguſto Mercurium eum eſſe dicens. [Serus in cœlum redeas)
Suauiter optat Auguſto vt diu viuat. [Ne te noſtris vitijs ini
quum Ocyor aura) Bene hæc dñr,quia ad Mercurium vr̃ loqui,
qui volucer Deus,ſimul eleganter & illud oblique optat vt poſt
exceſſum D.Aug.factus recipiatur in cœlum.[Noſtris vitijs) Id
vtrum ad bella ciuilia referens ait, an latius ex hoc intelligitur.
[Ocyor aura Tollat) Pro, Ocyus tollat σχῆμα ὑπαλλαγή.

I A M ſatis terris) II. Ode in cõmendationem Iulij Cæſ. & A S C.
laudem Auguſti cõmode ſcribitur. Nam poſtq̃ eum cui opus di
cat decenter laudauit,merito Cæſarem vtrũque,quo nihil maius
viderat Roma,extollit. Facit aũt id argutiſſime,aſſerens prodi-
gia quæ Cęſaris necem ſecuta ſunt,in eius vltionem à dijs iratis
allata, neque pro eis placandis aptiorem reperiri Cæſare Augu-
ſto,

ſto.Oia aũt tanto artificio deſcribuntur, vt rem etiã ſonitu literarũ depingere videatur. Nam niuis caſus cum molli ſibilo, vt, qui ſignificatur per literam ſ,cum i,præcedente, quæ his frequẽs ponitur & grandinis horror, atque aſperitas per literam r, quæ in deſcriptione grandinis frequentiſſima eſt. Nam ſatis terris,& niuis in is exeunt. Diræ grandinis,pater rubente,dextera ſacras, arces,terruit,vrbem,terruit graue,rediret, Pirrhæ &c.aut ſemel, aut bis hñt r,quæ litera canina dicitur,& irritatoria aſpere ſonãs vt Grando ſuper tecta crepitans.Sunt & alia in hoc hymno rem ipſam depingentia,quæ ſuo loco,dicã Hic aũt ordo eſt, pater.ſ. deorum ac hoium Iupiter,q per excellentiam intelligitur,dũ pater per ſe ponitur. Eſt aũt emphaticos dictum quod pater,cuius eſt auxilio eſſe,calamitatẽ intulit, miſit iam ſatis niuis, licet nõ amplius mittat, terris.i.in ipſas terras, vt ſit datiuus localis, aut terris.i.in exitium terrigenarum, atque miſit ſatis grandinis diræ.i.execrabilis,nõ natura,ſed deorum ira productæ, id.n.dirum dicitur. Et ipſe iaculatus.i.folmina,deijciens, dextera rubente.ſ. fulgore igneo arces ſacras.i.ædes ſublimes deoꝝ, aut ipſum Capitolium,& ita minatus Imperio Romano, terruit vrbem,videlicet Romam,q̃ peculiariter vrbs dicitur. Eſt præterea emphaſis, vbi dicit ſacras,ſicut apud Virgil.in Georg. Et iam arbuta ſacræ. Deficerent ſiluæ quia ſi ſacras,ergo multo magis potuit alias arces iaculari, Iaculor aũt cum proprie iaculo conueniat, propter penuriam linguæ etiam,(ſm Quintilianum) Ad alia trãsfertur. nam lapidem,fulmẽ,haſtã & ſimilia etiam iaculamur. Æn.j. Ipſa Iouis rapidum iaculata à nubibus ignem &c. Terruit inq vrbẽ .i.vrbanos verentes,ne graue.i.moleſtum, & exitiale ſeculũ Pyrrhæ.i quo Pyrrha Deucalionis vxor vixit,q̃llæ.i.querentis noua monſtra.i.prodigia prius incognita,aut noua.ſ.magna,rediret.ſ. ad Romanos.i.ne iterum fieret diluuium ſicut tempore pyrrhæ erat,cum.i.qñ aut quo ſeculo, Protheus Deus marinus,& cuſtos pecoris Neptuni egit.i.coëgit,omne pecus.ſ.marinũ,vt phocas, ſeu vitulos marinos, canes,lupos,delphinas & ſimiles, viſere.i. ire viſum altos montes, & cum genus piſcium hæſit.i. fixum eſt, vlmo.i.ea arbore,ſumma.i.valde ſublimi, quæ ſedes.i.quod repoſitorium in vlmo,fuerat.ſ.prius,nota.i.ſolita & frequentata,columbis.i.auibus,vt ſit ſpẽs pro genere. Et ſup.cũ damæ.i.aĩalia illa de genere capreatum,pauidæ.ſ.è natura. Vnde Maro, Cũ canibus timidi venient ad pocula damæ.vbi notandũ illum in maſculino,hunc in fœminino enunciare natarunt.i.natauerunt,& hoc æquore.i.mari ſupiecto.ſ.ſup faciẽ terræ.[Vidimus flauum &c.) proſequitur reliqua portenta,dicens Vidimus,ꝙ plus eſt q̃ ſi dicat,dictum eſt nobis,qa(vt Cic.in epiſt.aſſerit)plus mouent viſa,q̃ audita quinetiã certiora ſunt. vnde Plautus,Plus valet oculatus teſtis vnus,q̃ auriti decem, Ordo eſt, Nos vidimus Tyberim.ſ.fluuium illum Romã interfluentẽ flauũ.i.flaui coloris(vnde prius Albula dicebatur)ire deiectum.i.(vt dñt) ad deijciendã (eſt.n.ſupinum)monumenta regis.i.regiã Numæ regis maxime pij,q̃ pro.i.templa Veſtæ,quia monumenta.i.quę Numa Pomp. monumenta ſui reliquit, erãt templa Veſtæ Deæ, iuxta quæ tũc Tyberis cum meatum haberet, per roſtra fluxerat, ne dico deiectum vndis.i.vndoſis fluctibus,retortis.i.repulſis violentes, littore Hetruſco.i.maris Tyrrheni in quod defluit, incrementa autem fluuiorum ferè fiunt,qñ aut vento,aut vi aquarum impeditur defluxus Vidimus inq̃ ire deiectũ templa Veſtæ,dum ipſe vagus.i.extra alueum vagatus iactat.i.iactanter promittit. Iliæ.i. Rheæ matri Romuli,vnde originem duxit Cæſar, querenti.i.cõquerenti nimium,qa cum Pernicie ceterorum, ſed is mulierum mos eſt,vt dũ vni ſtudent,reliquos opprimare negligant querebatur aũt de cæde Iulij Cæſaris iactat ergo ſe vltorẽ ſubaudi fore,& ipſe amnis vxorius.i.nimium deditus vxori,labitur ripa ſiniſtra.i.in eã partem vbi potior pars Romæ eſt,& hoc Ioue non probãte.i.nõ approbante,nõ tñ vetante. Pulchre aũt prima ſyllaba huius vocis vxorius adhæret fini præcedentis carminis,vt depingatur animus viri vxori nimis inhærentis.Ideo aũt Rhea,ſeu Ilia dicitur nupſiſſe Tyberi,quia iuxta eũ dicitur viua defoſſa & obruta, quo circa creduntur cineres eius tandẽ in Tyberim delati per Anienem. Et qa talis inundatio,initium prætendit,ſubit,Iuuentus.i.collectio iuuenum Romanę pubis,rara pp bella inteſtina.ſeu ciuilia, audiens ciues acuiſſe ferrum.i.arma ferres.ſ.in cõ ciues,quo.ſ.ferro,Perſæ.i.Parthi,& Medi,graues.i.infeſti Romano imperio qa paulo ante ſigna Romanis abſtulerant, perirent .i.occiderentur,melius.i.conuenientius & decentius. Audiet prętcrea pugnas.i.pl̃ia,vitio.i.culpa,parẽtum i.maiorum ſuorum.i. non ſolum audiet apparatum belli,ſed & prœlia maiorum ſuoꝝ. Dicit aũt vitio parentũ,ne aut deos, aut Auguſtũ incuſare videatur.[Quem vocet diuum)Cum tñ ſit flagitium in Cæſarem progeniem deorum cõmiſſum,docte hæſitat quem deorum inuocet populus ad placationem obtinendam venturus tãdem, quod primũ intendit à Cæſaris Auguſti laudes, doctnruſq̃. eõ potiſſimũ deligendũ eſſe interceſſorẽ.Ordo eſt. Quem diuum.i.diuoꝝ immortalium,ſic Æn.iiij. Vna dolo diuũ ſi fœmina victa duorum eſt,populus vocet.i.inuocet,rebus.i.ad res, & in ſubleuamẽ imperi pro imperij,ruentis.i.labentis, & tendentis ad ruinã? Qua prece fatigent.i.vſque ad fatigationem rogitẽt,& p̃centur,virgines ſanctæ.i.ſacratæ Veſtæ,vt ſanctimoniales nos dicimus, Veſtam.i.Deam puritatis per ignem ſignãtam, audientem minus.i. non exaudientem,carmina.i.hymnos,& p̃ces carmine ꝯſtantes. Vbi annotandum quod Ouid.dicit: Carmine dij ſuperi placentur,carmine manes. Cui.ſ.deorum,aut hominum dabit Iupiter .i.iuuans pater, & ſummus deorum, partes.i.munus & officium expiandi.i.purgandi ſcelus.ſ.in Cæſarem commiſſum. O Apollo augur.i.qui es augurij & omnium futurorum peritus & ita ſciens,qño & per quem Iupiter placandum ſit, non p̃camur ſup. vt tu venias,ſup.in auxilium noſtrum.tandem.i.poſt longa mala & longam expectationem,amictus humeros.i.habens humeros amictos,ſeu veſtitos,nube candenti.i.frigida,aut candida,q̃ puritatem mentis in hoie,in Deo aũt fauorẽ ſignãt. Aut legamus, vt Bonfi.amictus humeros cãdentis.i.hñs humeros cãdentes amictos nube.ſ.qua videri poſſit,nã dij puri videri nõ p̃nt.[Siue tu ò Er.).i.Venus in Erycinio mõte p̃cipue culta, ridens.ſ.frequẽter. vñ ab Hom.Philomides.i.amans riſum,dr̃, aut nunc ridens.i.bñuola,mauis.i.magis vis ſup.venire,q̃ vt Apollo.veniat, quam.ſ. Venerem Erycinam circũuolat Iocus,q̃ Cupidos.i.filij ſic ab effectu dicti. Siue ò auctor gñtis Romani.i.Mars,vt recitat in primo,& ſtatim in prologo tangit Liuius,auctor dicit,ſatiate.i.ſaturate ludo.ſ.armorum,hoc eſt bello,ꝙ Marti pro ludo eſt ludo dicit heu,quæ inter dolentes vox eſt,nimis longo.i.nimium durãte,quem clamor.ſ.bellicus,iuuat.i.delectat, & quem galeæ leues .i.politæ,& ſplendentes iuuant, & quem vultus Mauri peditis, acer.i.ſtrenuitatem præ ſe ferẽs,in hoſtem cruentum.i.cruore p fuſum ſup.iuuat reſpicis.i.miſeranter aſpicis genus.i.progeniem tuã,neglectũ.ſ.à te,& nepotes neglectos,ſup.venias tandem &c. Siue mutata,venit tandem ad inſtitutum, quo Cæſarem Auguſtum laudare conſtituit,ex eo quod is ſolus Deos placare,& mala propellere poſſet, fungendo videlicet officio caduceatoris.i. interceſſoris pacis inter deum & Romanos,quod quia Mercuriale officium eſt.(Is.n.deorum interpres, ac nũcius fingitur) ideo pulcherrima inuentione rogat,vt velit vocari Romanoꝝ Mercurius.i.interceſſor,atque diutius manere in terris, egregios ducturus triumphos. Pulchre ẽt vtitur longo contextu, vtpote in re graui.atque vbi hæreat,quibus verbis rem conſequatur. Sigñat .o.hmõi inſinuatio quendam pudorem ac verecundiam ex obſcenantiam natam.Ideo aũt dubitare põt an velit inducere perſonã Mercurii,cum ſe pro Apolline aliqñ geſſerit,quod Suet.dicit, & Maro tangit dicens: Tuus iam regnat Apollo,de Auguſto nimirum loquens. Eſt ergo ordo.Siue ò Cæſar Auguſte, tu ales.i.alatus,mutata figura.ſ.humana in diuinã, aut Apollinari in Mercurialem,exiſtes filius almę Maię.ſ.Mercurius, cuius officio fungens ẽt nomen aſſumat,imitaris in terris iuuenẽ.ſ.Mercurium.i. fungaris eius officio in terris, quo ipſe fungitur in cœlis, & pes hoc patiens.i.patienter ferens,vocari.i.vt voceris, vltor Cæſaris,redeas.i.eas,aut redeas,quia ſenſum à cæleſti demiſſum traximus arce,& quia Igneus eſt ollis vigor,& cæleſtis origo,ſerus i. non citius,nec cito in cœlum. Poteſt etiam ordo eſſe, q & magis placet,Siue tu ò Cæſar vltor Cæſaris.i. q à dijs delectus es haud dubie,vt ſis vltor Cæſaris,nam,vt Suet.docet,nihil illi iam erat propoſitum,q̃ vt necem eius vlciſcatur,& acta ratificet, patiens vocari filius almæ Maiæ exiſtens ales imitans in terris iuuenẽ.ſ. Mercurium. Redeas ſerus in cœlum & interſis,diu populo. Quirini.i.Romuli, hoc eſt Populo romano neue.i.vel aura ocyor.i. ventus celerior ſicut tollitur Mercurius. qui(vt dicit iiij.Æn.) Aeneam medio ſermone reliquit, iniquum.i.inæqualem & ita infenſum noſtris vitijs,q.d.quod de Enoch legitur,qui pp peccata hoium raptus eſt in paradiſum, & quod de multis Apoſtolos, Quibus dignus non erat mũdus, Auguſtũ nolle amplius inter ſceleratos cõuerſari. Non ergo te tollat, ſed ames potius hic .i.inter nos,magnos triumphos.ſ.dicere, & ames hic dici pater, atque princeps, ſic enim dictus eſt, hoc eſt pater patriæ. Neu .i.neue,ſinas.i.permittas, Medos.i.Parthos, qui ſigna Romanis ablata Auguſto reſtituerunt, equitare, quia equitando, & ſimulando fugam adoriuntur ſequentes,& incautos occidunt. Vnde Maro, Fidentemque fuga Parthum ne ſinas ergo te duce.i.exiſtente ductore,aut ſub tuo ductu, equitare inultos.i.impunitos,

IN VIRG. ATHENAS NAVIGANTEM.

Ode III. Dicolos diſtrophos. Primus quiſque verſus eſt choriambicus Glyconius trimeter acatalectus, conſtans è ſpondeo, choriambo, & pyrrhichio, vel Iambo, ſic.

Sic tē -- diuā pŏtēns -uu- Cypri u-

Secundus vero quiſque, choriambicus, aſclepiadeus tetrameter acatalectus, è ſpondeo, duobus choriambis, & pyrrhichio, vel Iambo, ſic.

Sic frā -- trēs Hĕlĕnā -uu- lūcĭdă ſȳ -uu- dĕrā u-

-- -uu- u-

-- -uu- -uu- u-

S Ic te diua potens Cypri,
Sic fratres Helenæ lucida ſidera,
Ventorumque regat pater,
Obſtrictis alijs, præter Iapyga:
Nauis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium: finibus Atticis
Reddas incolumen precor:
Et ſerues animæ dimidium meæ.
Illi robur, & æs triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commiſit pelago ratem
Primus, nec timuit præcipitem Africum
Decertantem aquilonibus,
Nec triſteis Hyadas, nec rabiem Noti:
Quo non arbiter Adriæ
Maior: tollere, ſeu ponere vultu freta.
Quem mortis timuit gradum?
Qui ſiccis oculis monſtra natantia,
Qui vidit mare turgidum, &
Infameis ſcopulos Acroceraunia?
Nequidquam deus abſcidit
Prudens Oceano diſſociabili
Terras: ſi tamen impiæ
Non tangenda rates tranſiliunt vada.
Audax omnia perpeti
Gens humana ruit per vetitum nefas,
Audax Iapeti genus
Ignem fraude mala gentibus intulit.
Poſt ignem ætheria domo
Subductum, macies, & noua febrium
Terris incubuit cohors:
Semotique prius tarda neceſſitas
Leti corripuit gradum.
Expertus vacuum Dædalus aera
Pennis non homini datis.
Perrupit Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus arduum eſt.
Cœlum ipſum petimus ſtultitia: neque
Per noſtrum patimur ſcelus
Iracundia Iouem ponere fulmina.

ANTO. S IC te diua &c.) Tertia Ode Nauim precatur, vt Virg. finibus Atticis incolumé reddat, is.n. Athenas nauigabat. Execratur poſtea illum, qui primus ratem pelago cōmiſit, ſpreto omni terrore ventorū, & ſiderum, mariſq́ diuerſis periculis gratia lucri. Ne quidq̄ itaq; dei prudentia. Oceano terras abſcidit, ſi naues impię trāſiliunt vada non tangenda. Hominum deinde audaciā carpit, ruunt.n. per vetita. hinc Prometheus fraude ab æthere ignē detulit gentibus, poſt quē ſubductum macies & noua febrium cohors incubuit terris. Morsq́ prius ſe mota & tarda corripuit gradum. Dædalus ēt pennis volare auſus vltra humanā ſortem. Hercules inferos petijt. Nil deniq; mortalibus arduum dicit, nā cœlum quoq; ſtultitia petimus, nec patimur ſcelere noſtro Iouē iracunda ponere fulmina. [Diua potēs Cypri) Periphraſis eſt Veneris, eius.n. plura tēpla in Cypro erant. de quibus Ser. lib. xiiij meminit. Eſt aūt ſalutare nauibus Veneris ſidus, hinc Sappho ad Phaonē ait, Solue ratem, Venus orta mari mare præſtat eunti. Macr. lib. iij. Sat. ſcr. Cypri eſſe Veneris ſignū barbatū corpore, ſed veſte muliebri, cū ſceptro ac ſtatura viri, putantq́. eundē marem, ac fœmina eſſe. Florus ſcr. Cyprum veteribus diuitijs abundantē & ob hoc Veneri ſacram. Lact. aūt ſcr. lib. j. c xvij. qd Venus, vt in hiſtoria ſacra cōtinetur prima artē meretriciā inſtituit, auctorq́ mulieribus in Cypro fuit vti vulgo corpore quęſtū facerent. Quod idcirco imperauit, ne ſola pręter alias mulieres impudica, & appetēs viroꝝ videretur. Vñ Iuſtin. lib. viij ſcr. mos erat Cyprijs virgines ante nuptias ſtatutis diebus dotalē pecuniā quęſituras in quęſtum ad litus maris mittere, pro reliqua pudicitia libamēta Veneri ſoluturas [Fratres Helenę lucida ſidera,) Caſtorē, & Pollucē deos in mari inuocant, vt ēt Plin. lib. ij. meminit. Neptunus (vt ſcr. Hyg. Caſtori & Polluci dedit poteſtatē naufragis ſaluti eſſe, eorumq́ ſidera alternis lucere aiūt. Alterius vero ſidus habet ſtellas viij. alterius x. Videto tū latius Ode xij [Ventorū pater) .i. rex Aeolus, q in Strongyle Aeoliarū vna regnauit. Cuius fumo qnā flaturi eſſent vēti, in triduū pdicere incolę dicebātur. Vnde Aeolo vētos paruiſſe exiſtimatū auct. eſt Plin. lib. iij. Et nos in Iuuen. plura de Aeolo, q quidem apud nos interpretatur varius, & doloſus. Diod. lib. v. ſcr. q Aeolus velis vti nautas docuit & obſeruatione ignis, qui vēti futuri eſſent pdicebat. Vnde & illum fabulæ ventoꝝ potentem dixere, ob eximiumq́. eiusq́. poteſtatē deoꝝ amicus eſt nominatus. [Iapyga) Iapygia (quā & Meſſapiam Græci vocāt) Regio eſt iuncta Calabriæ & Salētinis, vt ſcr. Ser. lib. vj. dicta aut ab Iapyge Dædali filio. Iapyx vero vētus eſt ex Apuliæ ora pficiſcens, quem eundē Caurū Gell. lib. ij. exiſtimat, nā & eſt occidentalis. Eſt aūt vtilis Græciam petētibus ex Italia. [Animæ dimidiū meæ) Amicus.n. eſt alius ipſe, & æqualis æqualē delectat, vt hī in Ethicis. [Illi robur) Illū execratur, q primus ratem cōmiſit pelago, omni ſpreto terrore gr̄a lucri. [Robur) duritiès ingēs animi. [Aes triplex) Maxima æris, & pecuniæ cupiditas. Vnde Propet. lib. iij. de Peti naufragio ait, Ergo ſollicitæ tu cauſa pecuniæ vitæ es, Per te immaturū mortis adimus iter. Natura inſidiās pontum ſubſtrauit auaris, vt tibi ſuccedat, vix ſemel eſſe pōt. Vel potius æs triplex .i. circa cor intrepidū multiplex æs &c. [Qui primus) Nauim (vt diximus) in Gręciā ex Aegypto Danaus primus inuexit, ante ratibus nauigabatur inuētis in mari Rubeo inter inſulas ab rege Erythra. Lōga naui Iaſonem primū nauigaſſe Philoſtephanus auct. eſt, vt ſcr. Plin. lib. vij. Diod. vero lib. vj. ait, Neptunum, ſm Cretēſes, primum nauigādi arte inuenta, claſſem inſtituiſſe, eiusq́. pfectū eſſe a Saturno factū, quapp traditū eſt poſterius Neptunū imperaſſe mari, ſacraq́. ei ab nauigātibus facta. Addunt & Neptunum equos primū domuiſſe, artemq́. equitādi ab illo traditā ex quo Hippius ſit appellatus. [Africum) De hoc vento ſuperius videto. [Hyadas) Scribit Hyg. in Tauri capite ſeptē eſſe ſtellas, quę Hyades nuncupantur, Hyades aūt, vt inqt Tyro Cic. libertus, ab hyo .i. pluo. nam & cum oriuntur, & cum occidunt tempeſtates, pluuias largosq́. imbres cient, vt Gell. lib. xiij. edocet. [Rabiē noti) Ad meridie Auſter qui Notus dr̄ venit. Eſt aūt humidus. νότος enim humiditas, humorq́. dr̄. Eſt ēt Notus æſtuoſus, nā Auſtro maiores fluctus eduntur, q̄ Aquilone, qm̄ ille infernus eximo maris ſpirat, hic ſummo, noctu Auſter, interdiu Aquilo vehemētior, vt ſcr. Plin. lib. ij [Quo nō) Ordo eſt, Quo noto nō maior arbiter Adriæ &c. [Arbiter Adriæ) .i. dn̄s Adriatici maris, dominatur.n. vel ad extollēdos fluctus, cū ſæuit, vel ad placandos, cū flare deſinit. Arbiter item ille dr̄ cui plena poteſtas eſt. Aucto re.n. Feſto, Arbiter dr̄ iudex qui totius rei habet arbitrium, & facultatē. [Mortis gradum?) Varie.n. mortes hominibus accidunt, vt paſſim vē. Gell. lib. xij. & Macr. lib. j de ſom. ſcribunt Mortem eſſe & natura, & fato, aut ex caſu & violentia extrinſecus illatā. Naturalis ſeu fatalis mors dr̄ vbi corpus animam, nō anima corpus relinquit. Conſtat.i numerorum certam conſtitutamq́. rōnem animas ſociare corporibus ij numeri dū ſuperſunt, perſeuerat corpus animari, cū vero defecerunt, mox arcana illa vis ſoluitur, qua ſocietas ipſa cōſtabat. Impletis itaq́ numeris corpus faſciſcit, cum iam nō poſſit animari. [Monſtra natantia) Plin. lib 9. ſcr. verum eſſe, quidquid naſcitur in parte naturæ vlla, & in mari eſſe. De his aūt latius diximus in Iuuen. [Acroceraunia) ij mōtes ſunt

Pecuniæ

Nauis

Neptunus cur maris deus

Hyppius

Hyadea

Auſter

Notus

Aquilo

Arbiter

Mors varia

Maris mōſtra

Acroceraunia

ſunt altiſſimi, à quibus Epiros incipit, vt Plin.ſcr. Dicitur autem ab ἄκρος quod eſt ſummitas, extremitas ue & κεραυνός fulmen, quia eorum ſummitas fluminibus infeſtatur. Dicuntur quoq; Ceraunia. Luc.lib.iiij. Scopuloſa Ceraunia nauta Summa tenent. [Infames ſcop.) Propterea infames, quia ſcopuli ſunt nauibus infeſti, vel infames propter Acroceraunia dixit, quia fulminibus infeſtantur. [Nequidquam) Diſcreuerat Deus ab Oceano terras, quo tutius viuerent homines, illorum tñ audaciæ mare etiam intrat, fruſtra igitur facta eſt ab elemento diuiſio. [Non tangêda) Periculoſa. Propert.item lib.iij.ait de Peti naufragio. Ite rates curuæ, & leti quoque texite cauſas Iſta per humana mors venit acta manus. Terra parum fuerat, fatis adiecimus vndas, Fortunæ miſeras auximus arte vias. At tu ſæue aquilo, nunquam mea vela videbis. Ante fores dominæ condat oportet iners. [Audax omnia perpeti) Hominum audaciam carpit. ruunt.n. per vetita lucri cauſa. [Iapeti genus) Periphraſis eſt Promethei. Nam cũ Iupiter iratus quidem mortalibus eripuiſſet. Prometheus reſtituere cogitans ceteris remotis deuenit ad Iouis ignem, quo diminuto, & in ferulam coniecto, homines poſtea vſi ſunt. De quibus hæc, & plura Higinius. Re aût vera. Prometheus docuit ignem ferula aſſeruare, vt Plin.ſcr.lib.vij.& Diod.lib.vj.ait. Ex Iapeto Prometheum natum, quem nonnulli tradunt ignem ab dijs furto ſublatum hominibus dediſſe. [Prius tarda) Longius enim antea viuebant homines. [Audax omnia perpeti) Hominũ audaciam carpit. aruunt.o. per vetita lucri cauſa. [Iapeti genus) Periphraſis eſt Promethei. Nam cum Iupiter iratus quidẽ mortalibus ignẽ eripuiſſet, Prometheus reſtituere cogitans, ceteris remotis deuenit ad Iouis ignẽ, quo diminuto, & in ferulam coniecto, homines poſtea vſi ſunt. De quibus hæc & plura Higinius. Re aût vera, Prometheus docuit ignem ferula aſſeruare, vt Plin. ſcr.lib.viij.& Diod.lib.vj. ait: Ex Iapeto Prometheum natum, quem nõnulli tradunt ignem ab dijs furto ſublatum hominibus dediſſe. [Prius tarda) Longius.o. antea viuebant homines. [Corripuit) Accelerauit propter maciem videlicet & morbos. Quod aût Hor.ſcr. Heſiodi eſt. [Dædalus) Is a Paſiphaë abſcõditus, cum nauibus nullo modo euadere Minois irã poſſet, ſibi ac filio Icaro fabricauit alas de quo quidem multa Diod.lib.vj.& Naſo.lib. ij. de Arte. Eos aût volaſſe fictum eſt. Nam (teſte Plin.lib.vij.) vela Icarus, malum & antennam Dædalus inuenit. At Diod.lib. vj.ſcr. Aeolum docuiſſe nautas velis vti. [Acherôta &c.) Eſt Acheron fluuius in Calabria intus in peninſula quadam iuxta Cõſentiam, à quo oppidani Acherontini, vt Plin.lib.iij.ſcr. Poetæ inferorum fluuium eſſe dût, cœno turbidum & æſtuantem, & in Cocytum arenam eructantem. Quæ flumina Charon horrendus portitor terribilis qualore ſeruat, Conto Cymbam ſubigẽs, qua mortuorum animas in alteram ripam transfert. Qua etiam Theſeum & Perithoum poſtea Herculem, viuos quidem trãſtulit certius Str.lib.viij.ſcribit, ꝙ Acheron amnis fluens prope Pylũ vrbem Achaiæ Alpheum intrat, Acherontiq; propter inferorum proprietatem inditum eſt vocabulum, qm ea in ora Cereris, & Proſerpinæ, ac Plutonis templa magno in honore ſunt. [Herculeus labor) Herculi.n. ab Euryſtheo præceptum eſt, vt ab inferis Cerberum ad ſuperos educeret. Vbi Theſea ex vinculis cum Pyrithoo ſolutum fauente ſorore Proſerpina ſuperis reſtituit. Cerberum inſuper vinctum ad hominum conſpectum deduxit, auctor eſt Diod.lib.vj.& Vir. lib.vj.ait: Tartareum ille manu cuſtodem in vincla petiuit Ipſius a Solio regis, traxitq; trementem. Lib. autem v. Iliad. Hom.ſcr. Herculem tunc Plutonem etiam vulneraſſe in humero, quem & mactaſſet, ſi dij necem paterentur.

ACR. SIC te diua) Metrum primo verſu Glyconicum. conſtat ex ſpondeo, & dactylis duobus ita. [Sic te diua potens Cypri,) Secundo Aſclepiadeum. [Sic te diua potens Cypri,) Principium deprecationis, vt nauis beneficis ſideribus cõmendatur. Salutare enim Veneris ſidus eſt. Sic aût aduerb. adiurantis eſt. [Fratres Helenæ) Caſtor, & Pollux. [Lucida ſidera) Epexegeſis. [Pater) Aut Aeolum aut iuxta phyſicos, qui ventos ex motu Oceani naſci volunt, Neptunum dicit. vt, Quid ne pater Neptunæ paras? [Præter Iapyga) Iapyx ventus veſtis Apulia flans Athenas petentibus. Græce Argeſtes dr. [Creditum) Cõmendatum, vt Virg. Anni ſpem credere terræ. [Atticis) Athenienſibus. [Et ſerues animæ dimidium meæ) Amicum partem animæ poſuit, ideo dimidium dixit. Athenas nauiganti Virg. nauigij proſperitatem precatur, & execratur etiam timore periculi eum, qui primus cupiditate lucri ad temeritatem nauigandi deſcendit. [Illi robur & æs triplex) Ac ſi diceret, durus ſine ſenſu periculi. [Triplex) Verbum ab vſurarijs tractum poſuit, quorum auaritia ſpe lucri, vel cõmercij inductum nauigium ſit. [Commiſit) Credidit, vt Ter. Orem lupo cõmiſiſti. [Triſteis Hyadas,) Tempeſtuoſas, & nebuloſas.ſ. vt, Pluuio contriſtat frigore cœlum. [Nec rabiem Noti) Notum ſupra omnes ventos extolit, qui cardinalis eſt ideo arbiter. quia præcipue ſolet paſci æſtibus .i. nutriri fulminibus. [Adriæ) Adriatici maris pro quouis mari. [Tollere) Cõmouere. [Ponere) Mitigare. [Quem mortis timuit gradum) Genus mortis. Tres gradus mortis diffiniuntur: Fato, Caſu, Genitura: Fato vt ſtat ſua cuique dies. Caſu: vt, Sed miſera ante diem. Genitura, vt ſternitur infelix alieno vulnere, vnde Stoici Caſu dicũt: Epicurei fato, Pythagorici Genitura hominem mori. [Qui ſic) Præter lacrymas. Lucan. Qui ſicco lumine campos Viderit Aemathios. [Mare turgidum,) Tumẽs fluctibus ſuis. [Infames) Aut famoſos multorum poetarum carmine, aut propter aſperitatem littoris naufragijs nauium. [Acroceraunia) Sunt montes Epiri, ideo dicti græco vocabulo ꝙ ſui altitudine frequenter fulminentur, de his Virg. Prouehimur pelago vicina Ceraunia iuxta. [Nequidquam Deus abſcidit) Ac ſi diceret. Nunquid ſine ratione ſeparatum eſt mare terris, cum illud elementum periculis, hoc voluptatibus plenum ſit. [Abſcidit) Autem ſeparauit. [Prudens) Prouidens. [Non tangenda) Periculoſa nauigijs, nõ deberent vada accuſari, cum nauis ipſa, nec fieri, nec vſui eſſe debuerit, hoc eſt non tangi. Nam & Virg. Illiditq; vadis, atque aggere cingit harenæ. Ideo enim vada dicta ſunt ꝙ breuitate ſua vadari, hoc eſt ambulari poſſint. [Audax) .i. metu omnia patiens lucri cupiditate. [Iapeti genus) Patronymicum eſt Prometheum dicit filium Iapeti, qui dum ignem ſuperis furatus eſſet. numinum indignatione febres hominibus datæ ſunt, velut calor quem deſiderarunt. [Subductum) Subreptum, furatum. [Terris incubuit) Inſtitit, vt non in ſuo elemento quiete viuerent, qui aliena tentaſſent. [Cohors) Ac ſi diceret: multa genera morborum ad vindictam temeritatis terris immiſſa ſunt. [Semotiq; prius) Tarde venientis. Tarda.n. venientis ꝑ neceſſitatem febrium acceleratæ mortis, quæ tardior hominibus fuerat cõſtituta. [Corripuit gradum) Accelerauit periculo inuento nouo exitio, vt, Corripuere viã interea, qua ſemita monſtrat. [Vacuũ) Apertum, quod non experiendi hominibus cauſas fuerat. Virg. Lan.u.l.c.ſ. & alibi: Præpetibus pennis auſus ſe credere cœlo.

POR. SIC te diua potens Cypri,) Ad nauem loquitur, qua Virg. Athenas petierat adorans eam, vt eum incolumem perferat. [Sic fratres Helenæ lucida ſidera) [Greek] . quia fratres Helenæ lucida ſidera ſunt. Conſtat autem hodie inter nautas Caſtoris, & Pollucis ſtellas plerunque nauibus infeſtas eſſe. [Iapyga) Iapyx à ventoſa regione, vnde flat, dicitur, quæ nunc Apulia appellatur. Dicit ergo optime hoc vento ex Italia Athenas nauigari, & iccirco optat ne alius flet, quàm ipſe nauiganti Virgilio. [Quæ tibi credes Debitum Virgilium) Ambiguũ, vtrum debes finibus Atticis, an finibus Attici reddas, accipiendum ſit. [Et ſerues animæ dimidium meæ) Suauiter hoc dictum ſecundum illam amicitiæ diffinitionem, qua plurimum vtuntur μία ψυχὴ δύο σώμασιν. [Illi robur, & æs triplex Circa pectus erat) Execratur eum qui primus auſus ſit nauigare, dicitq; eum duriſſimo corde ac pectore fuiſſe, quia tanta pericula non timuerit, habet autem hic quidam Homericum χάλκεον ἦτορ .i. ferreum pectus. [Nec rabiem Noti, quo non arbiter Adriæ maior) Arbitrium pro rectore poſuit. Significat autem in Adriatico ſinu neminem magis Noto ſæuire per quod videtur dominationem exercere, vel ad extollendos fluctus cum ſæuit, vel ad placãdos cum flare deſinit. Quem mortis timuit gradum? [Qui ſiccis oculis mõſtra natantia) Quam mortem, inquit abhorrere poteſt, qui monſtra maris & aſperrima ſaxa ſine lacrymis videre potuit. [Infames ſcopulos) Ait propter frequentem naufragiorum, quæ ibi multi patiuntur. [Ceraunia) Montes ſunt Epiri. [Nequidquam Deus abſcidit Prudens Oceano diſſoci.[Terras) Proſpexerat, inquit natura, omnibus vt terræ, quibus ſine periculo vtimur a mari diſcernerentur, ſed hoc fruſtra, cum iam audeat humana temeritas etiam mari ſe cõmittere. [Audax Iapeti genus) Prometheum ſignat, de quo nota eſt fabula.ſ. ignem eum furtim a cœlo hominibus attoliſſe, & iouem ſic terris multas calamitates. [Poſt ignem ætheria domo ſubductum) Heſiodus ait. Cum ignis è cœlo furto Promethei ſubductus eſſet, Pandoram immiſſam terris pœnæ cauſa. Nam per eam mulierem patefacto dolio erupiſſe omnium peſtium genera, quibus homines laborarent, ſecundum eam opinionem hæc dicuntur.

ASC. SIC te diua &c.) Tertia Ode licet ad ordinem forte nõ reſpexerit poeta congrue ſcribitur in gratiam & cõmendationem. Virg. Nam cum prima Ode & Mæcenatem, & ſe (vt diximus) cõmẽdarit ſecunda Aug. principem, ꝗ̃ius eſt, vt in tertia amici ſummi

mi rationē habeat. Is aūt erat ei Virg. & propter ſtudiorum morumq́. conformit item, & pp contubernalem neceſſitudinē, vnde de eo dicit in Serm. Plocius, & Varius Sinneſſe Virgiliusq́ue. Occurrunt animæ quales, neq; candidiores. Terra tulit, neq; q⁹ me ſit deuinctor alter. O qui cōplectus, & gaudia quāta fuerunt, Nil ego iucūdo cooferrē anus amico. Vnde hic bona precatione vtitur in eius ſalutē alloquens (vt Mancin. ſatis proſequitur) nauem quæ Virg. in Atticam traoſuehendum ſuſceperat. Ceterum licet fabulę, & hiſtoriæ a Manc. diligenter enarrantur, tn̄ multa ad venuſtatē vocabulorū pertinentia in alium locum recepit. Non. n. omnia vno loco explicāda ſunt. Eſt aūt particula. Sic, aptiſſima precātibus, vt in bucolis, Sic tibi cum fluctus ſubter labere Sicanos, Doris amarā ſuām non intermiſceat vndā Verum vt ordinē contexā, hic eſt, O nauis. quæ debes finibus Atticis Virg creditū tibi. i. tuæ fidei. i. quæ ea, conditione, eoq́ pacto recepiſti, vt eum reddas finibus Atticis, ego precor, vt reddas eū finibus Atticis incolumē, eum (dicit per appoſitionē) dimidium animæ meæ. Sic ſup. precor vt quēadmodum eum reddas, regat. i. dirigat & gubernet te, diua. ſ. Venus, potens Cypri. i. Dea, & regina in Cypro & fratres Helenę. ſ. Caſtor, & Pollux, appoſitione lucida ſidera. i. q translati ſunt in ſidera, videlicet in Geminos, quæ ſidera dum lucida, & bina apparent, bonum creduntur & nautis & militibus portendere & ſic regat te pater ventorum. ſ. Aeolus. Sed attende vbi ab Aeolo exigitur ventorum imperium in alicuius perniciē, ipſum ventorum regem dici, vt j. Aen. vbi vero amica retentio, patrē, vt hoc loco. Eſt. n. pater caritatis, & beneuolentiæ nomen. Regat dico te, alij ſup. Ventis obſtrictus. i. occluſis in carceribus ventorum, præter Iapyga ſup. ventum flantē ab Apulia, & ita proficiſcentibus illinc Athenas a tergo, quo circa ſecundam facit nauigationem. (Norint ergo pueri pulchre dictum) Quæ tibi creditum debes, quaſi nauis ſit depoſitaria depoſitio, quæ ſuſceperit Virg. Finibus aūt. i. oris, quia Attica regio terminatur mari, incolumē a nominatiuo incolumis, nec reperitur ſecundæ inflexionis, vt imperitiores pcipiunt, nec ſcribitur per o, vt imperitiſſimi etiam faciunt decepti, quia columen columinis reperiunt. Seruos, norit etiam latinis vſu non eſſe ſaluo verbū, ſed ſeruo & conſeruo. (Illi robur) Quia plurimum amico timet, progreditur in deteſtationem temeritatis eius, qui primus nauigauit, dicens, Robur. i robuſtitas & durities, & triplex æs. i. maxima cupido æris, erat illi circa pectus. i. in pręcordijs, hoc eſt multum cupidus erat qui voluit, & multum robuſtus & durus qui auſus eſt primus nauigare. Bene aūt dicit circa pectus, qa (vt dicit Saluator) vbi Theſaurus tuus, illic & cor tuū. Habuit ergo ęs circa pectus, quia pectus. i. cor, in ære. i. pecuniæ acquiſitione. Poſſet etiā interpretari ſic, Triplex æs. i. maxima armatura, hoc eſt maxima cōfidētia, erat illi circa pectus, qui primus nullo. ſ. facto periculo cōmiſit. i. credidit, vt in Eun. Ter. Quem ego cōmiſiſti, pelago. i. mari, truci. i. truculento & immiti, nulli. n. tēpeſtas parcit. Vnde monſtrū vocatur a Palinuro in fine v. Æn. ratem. i. conexionē trabium qa nondū nauis extructa erat, fragilem. i. cito diſſolubilem, nec timuit Africum. ſ. ventum procelloſum, decertantē. i. colluctantē, Aquilonibus. i. cū illis ventis vehementibus, nec timuit Hyades. i. pluuiales ſtellas triſtes. i. nociuas mari & terris, nec rabiē Noti. ſ. venti, qui & Auſter dr̄, quo. ſ. vēto, non eſt maior arbiter Adriæ. i. qui magis ea arbitrio regat Adriā. i. mare Adrianum. ſeu Adriaticu, ſeu. i. ſiue, vult ponere. i. ſedare, ſeu tollere. i. excitare, freta. i. maria feruentia. Quē gradum mortis timuit? q. d. nullū, is ſup. q vidit oculis ſiccis. i. non lacrymantibus, monſtra. ſ. marina natantia, & mare turbidum. i. turbatum & cōmotum, & vidit Acroceraunia. i. montes illos Epiri aſſidue fulminatos, appoſitone ſcopulos infames. ſ. nunc pp frequentia naufragia poſtmodum illic facta. (Ne quidquam Deus &c.) Ex temeritate nauigādi progreditur ad reliquos hominū auſus temerarios. Non. n. cōtenti ſunt graſſari per terras, qa Deus terrā dedit filijs hominum verum & maria tranſiliunt, nec illis cōtenti, Dædalus cum filio aëra tentauit volando, & Prometheus ignem ſurripiendo. Sed neque his elementis contenti, Hercules infernum ſpoliauit, & nos cœlum ipſum petimus ſtultitia, quia temerario auſu gigantes Iouem è cœlo propellere conati ſunt, vnde petere fere in malam partem accipitur, & propter hoc auſus immiſſæ ſunt mortalibus variæ peſtes, & Phyſica ratione & Anagogica. Phyſica quidem ratione, quia poſtquam igne cœpta eſt fieri varia decoctio, cœperunt, & morbi. Anagogica autem, quia Deus iratus pactus noſtris varias demittit pœnas. Quidquid enim patimur pacta noſtra meruerūt, & quia per noſtrum ſcelus non petimur iracundia Iouem ponere fulmina, ideo tacite monet ſi volumus habere finem malorum imponamus & modum culpæ, vnde mala proueniunt, atque

ita plurimum reip. cōducit cohortans ad bonos mores fabulam Promethei latius proſequitur Landinus quām Mancinellus, vnde quia ſæpe occurrit, volui eam his annexam, dicit ergo ſic: Fuit Prometheus filius Iapeti regis Theſſaliæ ex Aſia puella, à qua tertia orbis pars Aſia nominata eſt. Hunc dicunt auxilio Mineruæ cœlum aſcendiſſe, & ferrula ad currum Solis appoſita ignem ſurripuiſſe, & in terras detuliſſe, & ſimulacrum quod ex limo finxerat, illa animaſſe. Hic Ouid. de terra loquens: Quam ſatus Iapeto mixtam fluuialibus vndis. Finxit in effigiem moderantum cuncta deorum. Volunt autem nonnulli huic homini ſic formato Pandoram nomen fuiſſe. At Heſiod. fuiſſe Pandoram nomen puellæ, quæ deorum dona portauit, de qua paulo infra. Irati igitur dij propter huiuſcemodi furtum, Prometheum per Mercuriū in Caucaſo monte vt eius iecur ab aquila ſiue vulture corroderetur, deligandum curarunt. Hoc fabulæ. Ex hiſtoria autem referunt, hunc relicto fratri Epimetheo regno in Aſſyriam abijſſe. Chaldæorumque diſciplinam didiciſſe. Sed poſt hæc in Caucaſi vertice diu moratus, propter liberum cœli proſpectum aſtrorum curſus obſeruare potuit & cum fulminum rerumq́. plurimarum naturam cauſaſque cognouiſſet, ad Aſſyrios reuerſus illos aſtrologiam, & fulminum, vim docuit, & quos omnino ignorabant, ciuilibus moribus inſtituit. Quæ res occaſionem fabulæ præbuit vt hominem ex luto cōpoſitū viuificauerit. Nec aliud ſibi vult, quām eius iecur ab aquila corroderetur, niſi vt noſcentur diuturnæ curæ circa res altas contemplandas. Vir omnino inſignis ab Aug. habetur. Vixitque regnante Argo. Lact. ſcr. illum primum è terra humanum ſimulacru finxiſſe. Plin. primum ex ſilice ignē excudiſſe, & ferula ſeruandum docuiſſe. Addunt præterea deos Pandoram cum vaſe miſiſſe, in quo incluſi eſſent omnes morbi, ſed illud Prometheus fraudem præuidens non recepit. Subdola autem puella iterum abſente Prometheo redijt, fratriq́. Epimetheo obtulit. Accepit ſtultus aperuitq́., vnde omnes ſtatim morbi euolarunt præter ſpem, quæ fundo vaſis adhæſit. Quod iccirco fingitur, quia nullum quamuis in extrema miſeria cōſtitutus ſit, vnquam deſerit ſpes. Longaque inter doctos viros diſputatio fuit, mali plus an boni mortalibus ſpes afferat, vnde illi nomen Epimetheus. i. cui conſilium nō niſi poſt rem fuerint. Nam Prometheus eum ſignificat, qui ante rem bene conſulere poſſit. Hęc ille. Ordo autem eſt. Deus prudens. i. quamuis prudens. i. prouidens, & ęterna prouidentia cuncta prognoſcens, abſcidit. i. diſſecuit, & ſegregauit. ne quidquam. i. fruſtra terras, quia & aridā fecerunt manus eius, & Gen. j. dixit Deus, Congregētur aquę, quę ſub cœlo ſunt in locum vnum, & appareāt arida. Quę ideo cito, non quod ea viderit poëta, ſed vt oſtendā poëtica ſępe cum ſacris literis conuenire. Quęras autem ſi Deus prudens quomodo nequidquam aridam fecerit. At ego rurſus, ſi prudens quomodo dixerit. Pœnitet me feciſſe hominem? Sed certum eſt Deum & naturam nihil facere fruſtra, nec omnipotentem & omnia pręuidētem quauis duci pœnitentia. Verum qui ſciuit hominis tranſgreſſionem non minus vetuit, quia (ſecundum Auguſtinum) tā potens eſt vt malo noſtro vtatur ad bonum abſcidit ergo nequidquam quo ad effectum, quia nihilominus tranſiluerūt mortales, ſed non nequidquam quantum ad doctrinam. Per hoc enim docuit nos non debere tranſilire, noluit tamen cogere arbitrium, vt iuſta ſit in tranſgreſſores animaduerſio. Tunc autem & pœnitentia duci dicitur, quando nos meruimus vt ducatur, ſicut & ira ſci, ſed hęc Theologis relinquamus. Abſcidit ergo Oceano. i. magno mari, orbem terrarum circundante diſſociabili. i. quod diſſociabile fecit, cum naturaliter terrę cohęreat, & ſuperficiem eius perfundat. Si tamen, id eſt ſi nihilominus, rates, id eſt naues, aut reuera rates, impię, id eſt contra inſtitutum diuinum facientes amore lucri tranſiliunt. i. temerarie ſine cunctatione traducuntur, vada. ſ. marina, non tangenda. i. quæ non debuerant à terrigenis tangi. (Gens humana audax perpeti). i. ad finem vſque pati omnia. i. dura, & vetita, ruit per nefas vetitum. ſ. à Deo & lege humana. Gens. i. progenies, hoc eſt filius Iapeti. ſ. Prometheus, audax, id eſt temerarius intulit gentibus. i. ad gentes, ignem. ſ. æthereum, fraude mala. i. nociua mortalibus quia poſt ignem ſubductum. i. furto ſubtractū, domo ætheria. i. ſphæra elementari ignis, aut curru Solis, ſeu Iouis, vt fingitur, macies, & noua. i. non prius viſa, cohors. i. multitudo quaſi vt cohors contra nos armata, febrium. i. variorum morborum, incubuit. i. vt incubatrix & alienæ regionis occupatrix inſiluit terris. i. in terrigenas, que, pro &, neceſſitas tarda, id eſt quæ tarda tunc fuit, leti. i. mortis, prius ſemoti, id eſt longe poſiti ab homine, quia homines priuſquam naturam per variam decoctionem obruerunt, diu vixerant, corripuit, id eſt celeriter arripuit, gradum. i. iter aut ingreſſum ad homines.

Dædalus

Dędalus.ſ.faber ille Athenienſis,expertus eſt .i. tentauit volãdo aerem vacuũ.ſ.hominẽ.i.per quẽ nemo ante volauerat,pennis.i. alis,nõ datia.i.non cõceſſit à Deo & natura homini,q̃a homo ad laborẽ,auis ad volatum naſcitur. Labor Herculeus.i.Hercules laborioſus,ꝑrupit.i.vi fregit & adijt,Acheronta.i.fluuiũ illũ infernalẽ,quem trãſgreſſus Cerberũ ad lucẽ traxit.[Nil arduũ).i.ſatis difficile eſt & inceſſabile,mortalibus.i.hominibus,q̃ quãuis mortales ſunt omnia attẽtant & conãtur. Nos petimus.i.inuadere conamur,ſtultitia.i.temerario auſu,ſicut Gigãtes in fabulis,& Babylonij in vera hiſtoria,cęlũ ipſum.ſ.quo nihil altius, neque magis inacceſſibile,deorũ videlicet regnum ad quod nemo poteſt venire,niſi pater cœleſtis traxit illũ. Eſt ergo emphaſis in pronomine ipſum. Neque.i.& non patimur per.i ꝑꝑ,noſtrum ſcelus Iouẽ .i. deũ ſummum,ponere.i.deponere,fulmina iracũdia.i.quę ſunt indicia iracũdię. Habet aũt Iupiter pro telo fulmẽ triſulcum,triplicẽ eius poteſtatẽ ſignans. Eſtq́. eius propriũ tonare (vnde Theutones diẽ Iouis diem tonantis vocãt) & fulminare vnde Pallas non ſuũ ſed Iouis ignẽ iaculata dr̃ Æn.j. Ipſa Iouis rapidũ iaculata ẽ nubibus ignẽ. Vulcanus aũt dr̃ fabricare Ioui fulmina,quod fingitur,q̃a Iupiter mediam regionẽ aëris ſignificat,in qua talea (vt dñt) impreſſiones gñantur Pallas ſummũ, Vulcanus infimũ, immo in antris ſulphures incluſum, q̃a nimirũ fulmini materia ſufficit. Pulchre aũt quod Iouis eſſet fulminibus dedit, & dicta fulmina iracũda,quaſi Iouis iracũdi, vt Land. interpretatur, pro eo q̃ irati. Nam iracundus is dr̃,qui natura ad irã procliuis eſt,ẽt ſi nũc non moueatur Ira. Iratus aũt is eſt q̃ aliqua cauſa ira perciſus eſt,ẽt ſi natura non ſit iracundus. Quæ elegantia veræ quidẽ ſunt,ſed non ab re vẽ dixiſſe poeta fulmina iracũda,ſunt .n. Ioui duplicia fulmina,quędã naturalia,quæ amica ſunt & aërem purgãt quędã vero ad vltionẽ parata,vnde Aen.j. Et fulmine terres. Et eiuſdẽ lib.iiij Iupiter omnipotẽs.& paulo poſt: Aſpicis hæc? an te genitor cũ fulmina torques Nequicq̃ horremus,cęciq́ in nubibus ignes Terrificãt animos,& inania murmura miſcẽt: &c. Vt ergo diſcrimen ponat fulminũ,dixit iracũda,& id potius quã irata. Quia.n. (vt Ariſt. docet) conſuetudo eſt altera natura vñr per fantaſiam quandã ipſa fulmina ex multa conſuetudine per irã torquẽti iracũdia effecta. Quin adeo D.Aug. argutiſſime docet,hominẽ per conſuetudinẽ longam peccandi reddi imbecilliorem ad reſiſtendũ. Nam felis aut bilis agitatio frequens(quæ in ira accidit)reddit ipſum auctius, quod quo maius eſt, eo magis ad irã procliue eſt,& frequens in coitu Iecoris exulceratio & prurigo, reddit ipſum ad Venerem pronius,quod de ceteris quoque affectionibus demonſtrari poteſt, ſed nos ſatis ſuperque philoſophati ſumus.

AD P.SEXTIVM QVIRENVM CONSVLEM.

Ex veri deſcriptione occaſione ſumpta, mutat ad voluptatem Seſtium, cum eo temporis gratia, & clementia inuitentur omnes, & in Venerem propendeat, cum mors, ex aequo omnes maneat, & vitæ breuitas diu nos ſperare vetet, qua exutis, aut nihil ſupereſt, aut nihil voluptatis ſentimus.

Ode IIII. Dicolos diſtrophos. Primus quiſque verſus eſt Dactylicus Archilochius heptameter Acatalecticus, conſtans è quatuor primis pedibus ſpondeis, vel Dactylis indiſferenter, vt in verſu Heroico, deinde è tribus trochæis, vel ſpondeo vltimo, ſic.

Sõluĭtŭr -uu ãcrĭs hȳ-uu ẽms grã --tã vĭcẽ -uu vẽrĭs -u ẽt fă -u uõni --

Secundus vero quiſque eſt Archilochius conſtans ex penthemimere iambica, id eſt ex iambo vel ſpondeo, iambo, & ſyllaba. Deinde è tribus Trochæis, vel ſpondeo vltimo, ſic.

Trăhūnt u- quĕ ſic u- cās - māchĭ -u nă că -u rĭnās --

-uu -uu -- -uu -u -u --
u- u- - -u -u --

SOLVITVR acris hyems grata vice veris,
 & Fauoni:
 Trahuntque ſiccas machinæ carinas:
Ac neque iam ſtabulis gaudet pecus, aut
 arator igni:
Nec prata canis albicant pruinis.
Iam Cytherea choros ducit venus imminente Luna:
 Iunctæque Nymphis Gratiæ decentes
Alterno terram quatiunt pede: dum graueis Cyclopum
 Vulcanus ardens vrit officinas.
Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto,
 Aut flore, terræ quem ferunt ſolutæ.
Nunc & in vmbroſis Fauno decet immolare lucis,
 Seu poſcat agna, ſiue malit hœdo.
Pallida mors æquo pulſat pede pauperum tabernas,
 Regumq́ue turreis. ò beate Sexti,
Vitæ ſumma breuis ſpem nos vetat inchoare longam.
 Iam te premet nox, fabulæque manes,
Et domus exilis Plutonia. quò ſimul mearis:
 Nec regna vini ſortiere talis:
Nec tenerum Lycidam mirabere: quo calet iuuentus
 Nunc omnis: & mox virgines tepebunt.

SOLVITVR acris hyems) Quarta Ode Seſtium virum conſularem ad voluptatem hortatur. Dicit enim Veris aduẽtu & Fauonij hyemem cedere,naueſq́. æquor repetere nauigãdi gratia, pecora exire ſtabulis,prata,carere pruinis, Venerem imminente Luna nympharum,gratiarumq́. chorum ducere,illaſq́. ſimul ludere,dum Vulcanus in antro Cyclopas fatigat Nuncq́. ait decere myrto, vel floribus ornare caput Faunoq́., & ruriculis dijs honorẽ prębere,vel agna,vel hædis. Mors enim æque pauperũ & diuitum domos adit,vitæq́. breuitas prohibet nos diu ſperare. Quo circa inferos ſubiens, ibi conuiuijs vacare non poterit, nec tenerum Lycidam puerum ſuum mirabitur. [Soluitur) Reſoluitur,moleſcit,laxatur, nam prius aſtricta fuerat frigorum cauſa. Vnde & Virg.lib.ij.Georg.de Vere ait,zephyriq́. tepentibus auris Laxant arua ſinus. Grata vice omnium rerum viciſſitudo eſt ait comicus. Ver autem hyemi ſuccedens eſt gratiſſimum. Nam hyems humide partis te & frigida eſt. Ver autem callidum & humectum, Aeſtas ſicca & calida: Autumnus ſiccus & frigidus, vt Macrob.lib. vij. ſcr. [Veris,& Fauoni,) Pro Fauoni. Ver autem incipit ſecundum Varr.lib j.de Re Ruſt.vij. Idus Febr.quo etiam die (vt Colum. refert) Fauonius ſuſpirare incipit. Et (teſte Plin.lib.ij.) Græce zephyrus dicitur,qui ab Occaſu equinoctiali flat, tepidus quidam & ſiccus aperiens terram, tenui frigore ſaluber. De quo etiam latius lib. xviij. tractauit. [Trahunt) In mare.ſ.nauigandi gratia fugata hyeme. [Machinæ) Machina dicitur conatus,cogitatio,inuentio,μηχανάομαι excogito, machinor. [Carinas,) Eſt carina pars vltima nauis Ouid. lib. iiij. de Ponto. Dum mea puppis erat valida fundata carina, Qui mecum velles currere, primus eras. [Pruinis) Pruina (vt Plin. ſcr.lib.ij.) Ex rore gelido gignitur. Eſt.n.matutino tempore roris gelidi aqua congelata. Dicta autem (vt Feſt. ait) quod fruges ac virgulta perurat. [Cytherea venus) A Cytheris vrbe,in qua enutrita fuit, teſte Heſiod. Ste.lib.viij. ſcr. Cytheram inſulam eſſe in Laconico ſinu,cum vrbe eiuſdem nominis,commodis inſtructa portubus. Idem quoque lib.iij ait: Cythera inſulam eſſe in mari Myrtoo. Eadem vero nos eſſe putemus, ſunt enim loca illa inter ſe proxima. Plin.item lib.iiij.cap.xij. ſcr.in Laconico ſinu eſſe Cythera. [Choros ducit) Veris tempore animalia cuncta in concupiſcentia inclinantur,nec ſolum bruta,ſed etiam mulieres,quarum compleＸio(vt plurimum)frigida eſt,& humida,ſed agente Veris tempore in calorem, & Venerẽ acrius excitantur. [Imminente) Inſtante,aduentante,apparente. [Gratiæ) Harũ nomina tria ſunt, Paſithea,Aglaia,Euphroſine Iouis filię,Veneriſq́. famulæ,quod Lact ſcr.lib.ij.The. ibi.ſ. Non hoc Paſithea blandarum prima ſororum, ab Orpheo in hymnis nominãtur,Aglaia,Thalia, Euphroſyne quæ ab aliquibus Paſithea etiam dicitur, ἀγλαΐα demum ſplendor dicitur, & lætitia, ἀγλαὸς ſplendidus,clarus, ἀγλαΐζομαι ſplendeo,ornor, ἀγλαΐζω honoro, εὐφροσύνη lętitia, εὔφρων lætus, εὐφραίνω lętifico, εὐφραίνομαι lętor, θαλία cõuiuium,ſertum,feſtiuitas Paſithea omnis ſeu tota Dea, πᾶσα .n. omnis dicitur, θεά vero dea. Etheocles aũt Orchomeniorum rex, primus gratiarũ templum extruxit,vt docet Str. lib. 9. Eſt aũt Orchomenos prope Bœotiã teſte eodem. Mela & Plin. lib.iiij.ſcribunt eſſe in Arcadia. Idemq́. Plin.docet Orchomenũ amnẽ eſſe in Theſſalia. Dñt alij gratias nudas incedere,q̃a ſine fuco

ANTO.
Hyems
Ver
Aeſtas
Autum.
Aialiũ genua
Gratiarum nomina
Orchomenos
Gratiarũ habitus

ſuco eſſe debent. Dñt & ſimul cõnexas, quia inſolubiles eſſe gra-
tias decet. Sed vna auerſa incedere, aliæ duæ nos reſpicere dñr,
qm profecta à nobis gratia duplex reuerti ſolet. Hom. lib. v. Il.
ſcr. Grãs elaboraſſe Veneri Ambroſium peplum, quod a Dio-
mede vulneratã reliquit, grauiter concuſſa dolore. (Grauis) .i.
Vulcanus — moleſtas ob operis laborem. (Vulcanus) Diod. in princ. ſcr. Vul
canum ignis inuentorem fuiſſe apud Aegyptios, ſibi primus re-
gnauit. In vj. vero vol. ait, Vulcanum ferri, æris, auri, argenti, &
oium qui igne fabricant, artẽ inueniſſe, eamq. ceteros docuiſſe,
quapp hab̃ re҃ opifices oẽs vota, ſacraq. huic deo maxima faciẽ
tes, ignem in æternam memoriam ſuſcepti beneficij Vulcanum
vocant. Eum poëtæ Veneris maritum dicere. Quodquidem fi-
ctum puto, quia ſine calore Venus ipſe languet: Dixere item in
antro ſub Æolis inſulis manentẽ, hre officinas, Cyclopas ei ob-
ſequentes, fabrumq. Iouis eſſe. Quod fictum eſt, quia loca illa
igne pleniſſima ſunt, ſine quo nihil artificioſum fieri poſſet, nec
Cyclopes — metalli genus vllum fundi, extendiq. valeret. (Cyclopum) Bron
Brontes — tes, Steropes, & Pyracmon Cyclopes inſignes fuere. Hos aũt ar-
tificioſos fuiſſe hoies conſtat, quos Vulcano ignis, deo, attribu-
Steropes — tos, ſub eo Iouis conficere fulmina volũt. De iis Mar. lib. viij. in-
quit, Brontesq. Steropesq;, & nudus membra Pyracmon. βροντὴ
Pyracmon — tonitruum dr̃ βροντάω tono, στεροπὴ fulgur, ἀστραπὴ corruſcatio
dr̃, ἀστράπτω fulguro. Pyramon quaſi ignita incus, πῦρ .n. ignis dr̃,
Officina — ἄκμων incus. Dicti autem Cyclopes a κύκλος, quod eſt orbus cir-
culus ue, & ὤψ oculus, quaſi circularis oculus, vnicum .n. in fron
Taberna — te maximum habuiſſe dr̃. (Officinas) Eſt officina vbi opera fiũt.
Taberna vero vbi venduntur. (Nitidum) Vnguento ſparſum.
Myrtus, cur Veneris — (Myrto) Id ait ad voluptatem, Veneri n. dicata eſt, myrtus, quæ
odorifera eſt, & Venus odoribus oblectatur. Semen eius odorẽ
oris cõmendat, vel pridie cõmanducatũ, vt ſcr. Plin. Myrtea aũt
corona ouantes coronabantur, vt ſcr. Gel. ac idem Plin. Ouid. ve
ro de Myrto Veneris, ita inquit lib. iiij. Faſt. Littore ſiccabat ſu-
dantes rore capillos. Viderunt Satyri turba proterua Deã. Sen-
ſit & oppoſita texit ſua tpa myrto: Tuta fuit facto, vosq. referre
iubet. (Solutæ) Mollificatæ, & reſolutæ fauunio. (Nunc & in vm
broſis) Virg. etiam lib. j. Georg. imminente Vere ſic ait: In pri-
mis venerare deos, atque annua magnę Sacra refert Cereri, læ
tis operatus in herbis: Extremæ ſub caſu hyemis, iam Vere ſe
reno. Tunc agni pingues, & tunc molliſſima vina: Tum ſo
Fauni — mni dulces, denſeque in montibus vmbræ. (Fauno) Fauni dicti
ſunt à fando .i. vaticinando. Vnde & fatuos dicimus inconſidera
te loquentes. Traditum vero eſt in ſilueſtribus locis, fari ſoli-
tos, vt ſcr. Var. erantq. Latinorum dij. (Aequo pulſat pede) Idem
quoque Hor. Sat. vj. ait: Neque vlla eſt: Aut magno, aut paruo
leti fuga, quo bene circa Dum licet in rebus iucũdis, viue bea
Beatus — tus, Viue memor q̃ ſis æui breuis. (Beate Sexti) Beatus dr̃, qui
multa habens ſine malo aliquo degit, vt Cic. in Tuſc. ſcr. Nos ve
ro latius in noſtro carmine de floribus. (Nox) Mors ipſa tene-
broſa. (Fabulæ) Illa quæ de inferis fabulantur poëtæ ſeu ſic: Et
manes, appoſitio fabulæ .i. de qbus poetæ fabulantur. (Manes)
Dij inferi intelliguntur hoc loco, de quibus latius in Iuu. iã di-
ximus ibi .ſ. Eſſe aliquos manes, & ſubterranea regna etc. (Et do-
mus exilis Plutonia) Virg. item ait. Per quem dumos Ditis va-
cuas & inania regna. Cic. autem in lib. de Nat. deor. ſcr. q terre-
na vis omnis, atque natura Diti, patri, dedicata eſt: qui dictus eſt
Pluton — apud Græcos Pluton, quia & recidant omnia in terras, & orian-
tur è terris. πλοῦτος autem diuitias ſignificat, πλούσιος diues dr̃,
πλουτέω ditor, πλουτίζω dito, Diod. præterea lib. vj. ſcr. Plutonẽ
ſepulcrorum, funerumq., atque donorum quæ mortuis impen-
duntur, vſum introduxiſſe, cũ antea nullam earum rerum apud
homines eſſet conſuetudo, quæ cauſa extitit, vt vita functis do-
minari exiſtimaretur. (Regna vini) Talorum iactu, & forte bibe
Lycidã — bant victores .ſ. (Lycidam) Alluſio eſt ad Lycidam puerum in
Buc. Maro. & Theocriti, qui de illo Egl. vij. ait: O dulcis Lyci-
da calamis emittere doctis, Et cõflare nouos, magna dulcedine
cantus Diceris ac te non alter pręſtantior ore Vocibus & nu-
meris meliores inter & ipſos Paſtores tenero qui tangunt fide
ra cantu. Verſibus ipſe tuis nimium delector amice.

ACR. SOLVITVR acris hyems) Metrum quod Phaletium di
citur ſiue Archilochium, quia frequenter vſus eſt Archilocus. cõ
ſtat prior verſus ex parte heroici, quæ dicitur bucolici, quia ne-
ceſſe eſt vt quartus ſit Dactylus, & tribus Trochæis terminatur
ita: Soluitur, acris hyems grata vice, veris, & Fauoni, ſequẽs ver
ſus trimeter iambicus catalecticus eſt, cui vna ſyllaba deeſt ita:
Trahuntq. ſic, cas ma, chinæ cari, nas, quod ſi dixeris carinulas,
erit integer trimeter. Et aliter, primus verſus conſtat ex quatuor
pedibus heroicis, & tribus trochæis, ſecundus Archilochius dr̃,
& conſtat ex Penthemimeri iambica, & tribus trochæis ita, Tra
huntq. ſic, eas machi, næ ca, rinas. (Soluitur) Molleſcis. (Acris)
Nomen eſt neutrale à maſc. gen. ab eo quod acer, vnde etiam in
maſc. gen. in is deſinit, ideo cõmune & oẽ numen facit, vt, Acris
hyems, & acris ſinapi. (Trahuntq. ſiccas) De naualibus, aut pro
reparatione, aut hieme ſubductas, competenti tpe ad nauigatio-
nem in maria reuocant. (Arator) Mutari vſum ẽt vitę, dicit muta
tione tpis. Virg. Ante focũ ſi frigus erit, ſi meſſis in vmbra. (Ca-
nis) Candentibus. (Iam Cytherea choros ducit) Clementia tpis
dicit ẽt aios inuitari ad ludum, ita vt noctem ſaltationib⁹ vacẽt,
voluptate faciente. (Imminente) Appropinquante. (Iunctæque
nymphis) Per nymphas mulieres ĩtelligi voluit, p gras virgines.
Iſta .n. tanq̃ Epicureus exponit ſuadens voluptuoſe viuendũ, p
fragilitate vitę, nec prętermittendã Venere ardẽte lætitiã. (Alter
no terrã quatiunt pede) Pro ſono cantilenæ ad rhythmum, pede
ferienti. (Grauis) Pro operis labore. (Nitidũ caput) Vnguentis
delibutũ. (Impedire) Coronare. (Terræ quẽ ferunt ſolutæ) Solu
tas terras dixit liberas, hoc eſt incultas. Nã Virg. dũ de Agric. lo
queretur ait, Exercetq. frequens tellurẽ, atq; imparat aruis. Idem:
Inculto iniuſſa viteſcũt Gramina: Põt & ſoluta terras aperto iã
Vere illic intelligi. nã pro tpibus & pateſcit, & clauditur Virg.
Vere tumẽt terræ, & de hieme. Rura gelu tunc &c. (Nunc & in
vmbroſis) Quaſi expleto anno, nouo redeunte redeunda ſunt vo
ta, dijs agreſtibus. Pallida mors epitheton mortis, q̃ pallidos fa-
cit. (Regumq. turres) Pro altioribus domibus poſuit, vt taber-
nas pro humilioribus. (Vitę ſumma) Supputatio. p breuiũ anno
rum numero poſuit. vt Virg. Sed fugit interea, fugit irreparabile
tps Fabulæq. & manes dij boni dicebãtur. vñ & mane tractũ pu-
tatur, aut certe ſomnus potius. (Manes) Inferi. Qui ſunt fabulo
ſi. vñ Virg. Perq. domo Ditis vacuas, & inania regna. (Nec regna
vini ſortiere talis) Non accipies p ſortẽ regna vini. (Tenerũ) De
licatum. (Lycidam) Puerum a te ſtupratum. (Quo calet) Quem
impatienter amat. (Tepebunt) Ardebunt vel amabunt.

SOLVITVR acris hiems grata vice veris, & Fauoni:) POR.
Hęc Ode ad P. Seſtiũ conſulatẽ ſcribitur, quaſi deſcribens verni
tpis gratiam, cohortatur ad lætiorẽ indulgentioremq. vitam ad-
monens mortẽ ęqualiter oibus imminere. (Grata vice veris, &
Fauoni) Fauoniũ ventum q Zephyrus græce appellabatur, veris
tpe incipere flare. Virg. teſtis eſt, q ſic ait, Vere nouo gelidus ca
nis cum montibus humor. Liquitur, & Zephyro putris ſe gleba
reſoluit. (Terræ ſolutæ) Vtrũ liberæ, cultui non inſeruientes in-
telligendũ, vt prata ſignare videatur, an tẽpertæ, & æſtu veris ſo-
lutæ, q̃ paulo ante frigore hiemis ſtrictæ erant. Sic & Virgilianũ
illud: Et Zephyro putris ſe gleba reſoluit. (Nũc & in vmbroſis)
Fauno decet immolare lucis, ſic & Virg. Veris tps, aptũ ruſticis
ad ſacrificandũ dicit, q tũc ſomni dulces, & mul. vj. (Seu poſcat)
Attende f g. agnã maluiſſe dicere, q̃ agnum, ſm illud Virg Et cæ
ſa .i. f. p. Neſcio qũo .n. q̃dam elocutiones per fœ. g. gratiores fiũt.
(Pallida mors æquo pulſat pede paupe҃ tabernas) Per tabernas
vulgares domos ſignat p turres, altiores. (Nec regna vini fortie-
re talis) Hoc ad magiſteria conuiuiu҃ ptinet, quæ talo҃ iactib.
ſortiri ſolitos & Plaut. ſignificat in Captiuis, item in Aſin.

SOLVITVR hiems) Quia varietas plurimũ ad ornatũ A S C.
poematum facit, inuitat hoc loco P. Sextium amicũ ad volupta
tem, non immemor profeſſionis ſuæ (erat .n. Epicureus) docetque
oia naturalia ipſum inuitare ad voluptatẽ, cũ ſit verna tẽpeſtas.
Præterea fortunã cũ ſit beatus .i. vt hic ſentit bñ .i. ampliter hñs
diuitias, alibi aũt ſeuerius dicet. Ne ue putes aliũ ſapientẽ, bo-
noq. bẽn. Et ætatẽ cũ ſit iam in ætatis flore, q cito periturus eſt,
vnde monet, vt, Dũ datur voluptate fruatur. Ordo eſt. Hiems .i.
tempeſt. hiemalis .i. pluuioſa & frigida, qualis eſt hyberno tpe, a-
cris .ſ. hactenus, ſoluitur .i. diſſoluitur, nũc vice .i. viciſſitudine, gra
ta .i. vtili, & accepta mortalibus, veris .i. verni, tpis quod hiemem
premit, & Fauoni p Fauonij .i. Zephyri quo flante putris ſe gle-
ba reſoluit. Machinæ .i. inſtrumenta nautica, trahunt, aut (vt Bõſ.
placet) ducunt quaſi volentes .ſ. in mare, carinas .i. naues (à parte
totum) ſiccas, quas in littus pp intermiſſam nauigationẽ ſubdu-
ctas. (Ac neque pecus) Sed ouile. (Gaudet iam) .i. amplius ſtabu
lis, quia in Aprili ad paſcua emittũtur cũ mrĩbus agni, aut arator
nõ gaudet amplius igni vt in Ianuario. Eſt .n. arãdum tpe calido.
vnde Maro: Nudus ara, ſere nudus, hiems ignaua colonis. Nec
prata albicãt .i. hũt alba, pruinis canis .i. ſubcandidis. (Venus Cy-
therea) .i. q̃ in cytheris colitur, ducit iam choros puella҃, Luna
imminente .i. paulo ante noctem quæ humida, & ita frigida eſt.
Et gratiæ .i. Charites decentes, quia nihil decentius Gratijs gra-
tum & decentem facientibus, vnde decẽtes ſunt in comitatu Ve
neris, vt Cupido & Iocus eius filij, nam niſi Ioci, & geſtus ſine

grati non erit Copido, nec ſine cupidine Venus, vnde fatetur cupidine vires ſuas, Aen. j. dicens: Nate meæ vires, mea magna potentia &c. iunctæ. i. aſſociatæ nymphis. ſ. reliqs. vnde iiij. Carm. Gratia cum nymphis geminiſq. ſororibus audet Ducere nuda choros, quatiunt. ſ. ſaltando & tripudiando, terrã pede alterno .i. ſecundũ rhythmum & legem ſaltandi, alternatim poſito, dũ Vulcanus ardens viii. i. vrget fulmine, graues .i. laborioſas, officinas .i. fabricas vbi operantur, Cyclopum. i. miniſtrorum ſuorum, qui Cyclopes in Sicilia ſunt, vt Manc. docet. Decet nunc impedire. i. ligare, aut vincere, caput. ſ. tuum ò Sexti, nitidum. i. vnguento delibutum, aut myrto viridi. i. florenti, quia odorifera eſt, & in tutela Veneris, aut flore. ſ. viola quem florẽ, terræ ſolutę. ſ. iam primũ per zephyrum, ferunt. i. producũt, vnde vulgo violas Martias vocant. (Et decet nunc immolare in lucis). i. ſiluis ſoceduis. (Fauno). i. deo illi latinoꝝ, in ſiluis rñſa dare ſolito, ſeu .i. ſiue poſcat. ſ. rẽ diuinam, aut ſacrificiũ ſibi fieri agna .i. per agnam mactatã, ſiue malit. i. magis velit. hędo. i. fœtu caprino. (Pallida m.) Vt pſeuti voluptate tantiſper (dũ licet) fruatur admonet eum mortis inſtãtis, quæ vetat extendere ſpẽm in res lõge poſt futuras. Vbi annotãdum, & eos qui voluptatem vitandam, & qui amplexandã prædicant mortis meminiſſe, illos quidem vt oõ ametur, quæ tã cito tranſitura, & tam longam pœnitudinẽ paritura eſt, hos vero vt non patiantur tã breuem conditionem manibus elabi. Sed ad ordinẽ reuertamur. O Sexti beate. i. bene hñs, quæ ad felicitatẽ præſentis vitæ faciant. Mors pallida ab effectu, qa pallidos facit exãgues pulſat æquo. i. æquali pede, quod ſpecioſe dictũ eſt, quaſi oĩa contineat ſub pedibus ſuis, & conculcet quæ velit tabernas pauperum .i. tuguria confecta ex tabulis, in quibus mercculas ſuas venundant, & turres. i. magnificas, & turritas ædes regum. i. prędiuitũ. Et ita ſumma. i. ſummus numerus dieꝝ, hoc eſt periodus, & terminus q pteriri non põt, vitæ breuis. ſ. oĩbus, quia (vt dicit poeta) Breue, & irreuocabile tps Oĩbus eſt vitæ. Et Iob: Hõ natus de muliere breui viuẽs tpe &c. vetat nos inchoare ſpẽ lõgam. i. rei diu duraturæ aut diu expectãdæ. Nox. i. caligo mortis, iam. i. ppe diem pmet. i. opprimet te, & fabulæ manes. i. quæ ſunt de rebus incognitis, & multoꝝ iudicio vanis & manibus vetpote de inferis. de qbus Iuuen. Eſſe aliquos manes, & ſubterranea regna &c. Nec pueri credũt &c. q̃ inia cõgruit poetæ Epicureo, licet nõ hoi catholico, eamq. pbat, & ingenioſe excogitauit Bõſ. annot. viij. Alij legũt: Et fabulæ, & manes hoc eſt cõputaberis inter manes, hoc eſt inferos de qbus fabulantur multa poetæ. Legendum eſſet aũt, maneſq. quia q̃ vult in fine poni, & abſumitur p e ſequens, vt ſit Maneſq., ſed legã inanes. (Et domus exilis). i. obſtructa, & modica reſpectu huius mũdi, Plutonia. i. ipſius Plutonis ſup. pmet iam te ſimul ſup. ac. i. immediate poſtq̃ mearis p meaueris, hoc eſt migraueris, nec ſortiere. i. per ſortẽ, & taloꝝ iactũ acqres, regna vini. i. aut primas partes in bibendo, aut potius officium modipetatoris, & regis in conuiuio, de qua re ſic diſſerit Cęl. lib. xv. c. vj. Inoleuerat & Græcis mos alius, vt talis ſortirentur, q cõuiuio pſidens, leges decũbentibus diceret, q̃ vocabantur Nomi, hic vero teſtimonio Varronis Modiperator latine nũcupatẽ, veluti modũ bibendi pſcriberet. Rex ẽt di à Mac. arbitroe qa Gręci Βασιλέα appellãt. Hor. Nec te ui. ſ. t. Hæc ille talis. i. ptalos, vnde p diminutione dicimus taxillos, nec mirabere Lycidã puerꝝ illum teneꝝ. Maro tñ dicit. Curæ non ipſa in morte relinquũt. Veꝝ illic triſtes ſunt curæ q̃ hic ſluicis amatoribus dulces, quo puero. i. cuius amore, omnis iuuentus. i. tota multitudo iuuenũ, calet. i. ardet nũc, & virgines, cũ ipſe pubeſcet, tepibũt .i. tepidius inflãmabuntur quia frigidior eſt mulier, q̃ mas, mox i. paulo poſt, cũ iam quæ patitur facere poterit. Specioſe ergo rem minus ſpecioſam, immo ſummopere deteſtanda cõmemorat. vitio nimiꝝ illius ſeculi, & religionis minus caſtę. Notabũt aũt grãmaticę ſtudioſi. quoꝝ ergo hanc operam nauamus. apud idoneos p q̃ raro iuuenẽ de puella dici, aut virginẽ de pucro, verũ de fęmella bene iuuenculã legimus, quę virgo, eo qđ vigeat, & vireat per ætatem dr̃, etiam ſi caſta non ſit. vnde de Paſiphaë iam triũ, aut plurimũ matre dr̃ in Bue. Ah virgo infelix, quæ te demẽtia cępit.

MAT. Bõnis. SOLVITVR acris hyems grata vice veris, & Fauoni. (Trahuntq. ſiccas machinę carinas) Et ſi oẽs, quos videre mihi contigit, ſic hñt libris, & oẽs, eo pacto legunt interpretes, tñ quia cuncti eiuſdem Odes ſecundi verſus io prima ſede, q̃q̃ Iãbici ſunt, Spondeũ habent, quem recipere poſſunt locis tñ imparibus, primo. ſ. iij. & v. ducunt protrahunt reponendum cenſeo, vt ſit Ducunt, pro deducunt Cum preſertim, quicunque latine ſunt locuti ac proprie, deducere & ſubducere naues dixerint, vt Virg. in j.

Vrbem quam ſtatuo, veſtra eſt. ſubducite naues. Et in iiij. idẽ,
Tum vero Teucri incumbunt, & littore celſas
Deducunt toto naues, natat vncta carina.
Iam te premet nox, fabulæq; & Manes.

Sic habent multi lib. permulti vero alij Fabulęq́ Manes. Mihi vero prior lectio ob id non probatur quod (vt alias rõnes omittam) verſus non ſtaret, qui haberet in ſede penul. Spondeum pro Trochęo, quorum temporum ratio eſt diuerſas. Poſterior vero, quod fabulæ & manes ſubſtantiua ſub nomina, & eorum vtrunque copulam requirit. Nec latine locutus videretur Hor. ea prætermiſſa, niſi per appoſitionem. Cuius rei infinita ſunt exempla, ita tamen vt ſequens verſus incipiat à vocali, vt in primo Virg.

Et quo ſub cœlo tandem, quibus orbis in oris
Iactemur doceas, ignari hominumq; locorumq;
Erramus, vento huc vaſtis & fluctibus acti,

Itaque dicendum fuiſſet Horatio, Fabulæq., Maneſque, cum (vt dixi) ſequatur verſus à vocali incipiẽs. (Et do. exe. Plu.) Quã lectionẽ ipſe quidẽ non improbarẽ, niſi melior viſa fuiſſet, quam in huius Annotationis fine ſubijcerã. Ad hæc ſi fabulæ appoſitiue Manes legamus, abſurda (niſi fallor) videri poterit appoſitio cũ fabulæ nõ ſint Manes, immo potius Manes ſint fabulæ, & appoſitio ipſa ſit declaratio quædam præcedentis non ſubſequentis nominis ad quod refertur, vt virtus bonorum præſidium. i quæ bonorum eſt præſidium. Et propterea (vt dicam tandem quod ſentio) Fabulæq́ manes legendum affirmo, & ita ſcriptum iniatum reliquiſſe Flaccum, & impreſſorum imperitia, ac negligentia ex duabus literis i, & o, factum eſſe vnam m. Quod quidem ipſum (vt alias rationes omittam) videtur etiam ſenſiſſe Virg vj. Aen. cum dixit. perque domos Ditis vacuas, & inania regna.

COEL. RHOD FABVLAM fieri eleganter doctèque vſurpamus pro eo quod eſt munijs vitalibus perfungi, & abire (vt Paul. inquit) In cõmunem locum. Perſij ſatyrici poëtæ id auctoritatis cõprobat.

Indulge genio, carpamus dulcia, noſtrum eſt,
Quod viuis cinis & manes & fabula fies.
Hoc vero ex illo Horatiano apparet profluxiſſe:
Iam te premet nox, fabulæq; manes.

Quin facete luſiſſe putatur quidam nõ omnino malus nec imperitus. Viuentes etiamnum fabulam eſſe. Quæ ſententia, mirũ eſt quam graphice noſtris nos pingat coloribus, quoniam vti fabulæ nec vera inſunt, nec veriſimilia, compari modo vita noſtra, nec veritatis quidquam nec certitudinis habet, niſi illud quo certius nihil. Hominem bullam eſſe, ſed multo magis ſenem, vt M. Varro ait, ex quo rectiſſime videretur Eurip.

Οὐκ ἔστι θνητῶν, ὅστις ἐξεπίσταται,
τὴν αὔριον μέλλουσαν εἰ βιώσεται.

Quod noſtris verbis ſonat, Mortalium nemo eſt, qui craſtinum ſibi audeat polliceri. Et quod grauius aliquanto eſt.

Οὐκ ἔστ' ὁ βίος ἀληθῶς ὁ βίος, ἀλλὰ ξυμφορά.

Hoc eſt, vita non vere vita eſt, ſed calamitas. Sicuti Eurip. idem ſubnotauit ſententialiter. Vnde & Palladas ſcite.

Δακρυχέων γενόμην, καὶ δακρύσας ἀποθνήσκω.
Δάκρυσι δ' ἐν πολλοῖς τὸν βίον εὗρον ὅλον.
Ὦ γένος ἀνθρώπων πολύδακρυ, ἀσθενές, οἰκτρόν,
Συρόμενον κατὰ γῆς, καὶ ἀναλυόμενον.

Lacrymans ſum natus, ſed & lacrymans morior In lacrymis vniuerſam comperi vitam, ò genus hominum lacrymoſum, debile, miſerabile, tractum in terra, ſolutumq.. Nos tñ opinionum illectã vanitate, nobiſq́ blandius ementientes, ſpes inanes omnino confouemus quod ad præſentem attinet, vitæ ſtatum, nec philoſophũ audimus eminentiſſimum Platonẽ ſubinde inſuſurrantẽ.

Τὰς ἐλπίδας ἐγρηγορότων ἀνθρώπων ἐνύπνια εἶναι.

Quam ſententiam iure Latium ſi donamus, Spes eſſe vigilantium ſomnia.

AD PYRRHAM, QVO FRVATVR IVVENE.

Meretricis aſtutias inſectatur. quæ ſimplici munditia inſidias tegeret, quibus adoleſcentium animos caperet, & illos emungeret ſe vero dijs vota ſoluiſſe quod velut è tempeſtate, non ſine naufragio euaſerit.

Ode V. Tricolos tetraſtrophos. Primi quinque duo verſus ſunt Aſclepiadei, Qualis ille, Mæcenas atauis edite regibus Scanduntur enim ſic.

Quis mul — tă grăcĭlĭs -uu- tē pŭĕr ĭn -uu- rŏsā u-
Perfŭ — sŭs lĭquĭdĭs -uu- ŭrgĕt ŏdō -uu- rĭbŭs uu

Tertius autem quiſque eſt Pherecratius Heroicus trimeter Acatalecticus, conſtans è ſpondeo, dactylo & ſpondeo, ſic.

Grāto-

Grātō -- Pȳrrhā ſūb -uu āntrō --

Quartus vero quiſque eſt Gliconius, qualis ille, Sic te diua potens Cypri. Scanditur enim hoc modo.

Cui flā -- nām rĕlĭg ās -uu- cŏmăm u-

-- -uu- -uu- u-
-- -uu- -uu- uu
-- -uu- --
-- -uu- uu

QVIS multa gracilis te puer in roſa
Perfuſus liquidis vrget odoribus
Grato Pyrrha ſub antro?
Cui flauam religas comam?
Simplex munditijs, heu quoties fidem,
Mutatoſque deos flebit: & aſpera
Nigris æquora ventis
Emirabitur inſolens:
Qui nunc te fruitur credulus aurea?
Qui ſemper vacuam, ſemper amabilem
Sperat, neſcius auræ
Fallacis. miſeri quibus
Intentata nites. me tabula ſacer
Votiua paries indicat vuida
Suſpendiſſe potenti.
Veſtimenta maris deo.

Anto. QVIS multa) V. Ode io Pyrrham meretricē inuehitur, poſtulas a q̄n puero ſub antro teneatur, cui ſeſe comat munditijs, & ornatu ſimplex, at animo fallax, Heu quoties flebit illi fidē, mutatosq. deos, mirabiturq. æquora ventis aſpera qui quidē ea nūc pulchra, culta, & miti fruitur credulus, qui ſempee amabilem ſperat, & ſibi indulgentem, neſcius fallacis auræ, hoc eſt fallacis amoris meretricij. Miſeros eſſe illos quibus intentata nitet, & lucet vt eos alliciat. Ait tandem q̄ ſacer Paries votiua tabula indicat ſe humida veſtimenta maris Deo ſuſpendiſſe, vbi certe metaphorice loquitur oſtendens meretricis amore olim implicitum, & denudatum liberatū eſſe peractis votis. vt naufragi faciunt, qui reduces pictas naufragij tabulas, tē-

Graciles puera plis affigunt, & humida veſtimenta. [Quis multa gracilis) Gracilis tenuis delicatus, tenellus, teneri enim & graciles adhuc ſuot pueri, & puellæ. Plut. in vita Lycurgi ſcribit, ita Graciles quidē infantes hunt & venuſti, & aſpectu grati ob leuitatem materiæ. [Vrget) Tenet, amplectitur. [Odoribus) Vnguentis. Cui voluptati cuius & gratiæ. [Simplex munditijs) Animo fallax es cultu tamen, & ornatu ſimplex, benigna, & pura videris. [Heu quoties) Miſerantis interiectio ergа amantem puerum. [Mutatos) Iratos, cum ſe deceptum aduertet, & denudatum ab illa. eſt autem metaphora ſumpta à nautis, quibus dij mutati vidētur, cum tempeſtas ſuperuenit. vnde ait, Et aſpera æquora mirabitur. [Nigris ventis,) Hoc eſt tenebroſis ob tempeſtatem, & nubila. [Æquora aſpera,) Hoc eſt ipſam Pyrrham exaſperatam. Inſolens inſuetus a meretricibus decipi. [Te aurea) Culta ornata, formoſa, miti & ſimplici. nam eam auro comparat metallorum optimo. [Vacuam) Ocioſam & ſibi indulgentem. [Auræ fallacis) Perſtat io metaphora. nam vt venti fallaces ſunt nautis, ita meretrices amantibus, Auræ ergo fallacis. i. fallacis amoris meretricij, qui blandiendo attrahit, attractum nudat, vt mare nautas. [Miſeri) Adde ſuot. [Nites) Luces, & ſplendens alliciendi eos gratia. [Ta-

Naufra[illegible] va[illegible] bula votiua) Naufragio reduces vota perſoluentes naufragij pictas tabulas affigunt, & humida veſtimenta, vt diximus. hinc Maro. lib. xij. ait: Forte ſacer Fauno folijs oleaſter amaris. Hic ſteterat nautis olim venerabile lignum: Seruati ex vndis vbi figere dona ſolebant Laurenti diuo, & notas ſuſpendere veſtes.

ACR. QVIS multa) Metrum duobus verſibus Aſclepiadeum. tertius Pherecratius, qui conſtat ſpondeo, dactylo, & ſpondeo, ita Grato Pyrrha ſub antro. Quartus Glyconicus, qui conſtat ſpondeo, & duobus dactylis ita: Cui flauam religas comam. [Quis multa) Percoontatur Pyrrham, cū qua olim conſueuerat, quo amatore nunc fruatur iuuene, & munditias eius vel blāditias laudat, ſed quadam adhuc amantis inuidia, cum ſe dicat veluti cum dolore eius illecebras, quibus capit ignauorum adoleſcentium animos, tanq̄ naufragium euaſiſſe per damna. [Gracilis) Delectans, tenuis, vnde. Et vmbræ ibant tenues. [Perfuſi liquidis vrget odorib.) Pro fluxu ſeminali. i. coitu & libidine. [Sub antro) Quod loci gratia, & vnguentorū iuuetur, nam in antris proſtare conſueuerunt. vnde & fornices dicti. [Cui flauam rel. co.) Cui comeris? [Simplex mūditijs) Simplicem mūditijs dicit animo factioſam. [Mutatosq. deos) Sibi iratos, cum permiſerint illū in foueā cadere meretriciā. [Flebit) Vt mutatā felicitatem ſuam dū queritur, ipſa in nigredine nudet amatorem, hoc aūt iuxta opinionem hominū dixit, q̄ iratis, aut propitijs dijs lucra ſiue diſpēdia ſua applicāt, vt Luc. O faciles dare ſumma d. e. que. t. Difficiles. [Et aſ. Ni. æ. u.) Bene allegoricos aſpera æquora, & aurā fallacem meretricē vocauit, hoc eſt incōſtantem, nam dum blandiendo inſipientē trahit captum crudeliter nudat incōſtantię maris ſimilis, vnde Virg. Me ne huic c. m. Et id f. ſ. Idē de perfidia mulierum, eia age. r. m. u. & m. ſ. Fœmina. [Inſolens) Non cōſuetus, & inexpertus amorem meretricum. [Aurea) Pulchram, aut certe dicite, ſiue ſimplicem ſignificat. [Vacuam) Sibi vacantem, ſine dolo alijs contēptis ſuo amori deſeruientem. [Auræ) Mutabilis fœminæ. [Miſeri) Mira varietate, dicendo enim eos miſeros, quibus fulgebat intētata, quaſi beatum ſe profitetur, qui iam ab ea euaſit, ſicut in ſequentibus dicit. [Me tabula) Ac ſi diceret, Adhuc non probata ignoranti nites, & places. Paries, metaphora à naufragis qui euadentes pictas cladibus ſuis tabulas præferunt, & cum quibus euaſerint veſtibus eas ad Neptuni templum ſuſpendūt, vt Iuuen. Et picta ſe tempeſtate tuetur, & Virg. Seruati ex vndis vbi figere dona ſolebant. hoc per allegoriam oſtendit poſt nuditatem ſuam à meretricis ſe amore liberatum. (Vuida) Madida, madidus aūt extrinſecus, vuidus intrinſecus. [Deo) Neptuno melius. Madid⁹ Vuidus.

POR. QVIS multa gracilis te puer in roſa pfuſus liquidis vrget odorib.) Pyrrhā meretricem alloqtur, cuius caliditatem ignorās ait ſe quoq; in amorem eius implicitū ſuſceptis votis tandē euaſiſſe. [Gracilis) Gracilē Pro tenero poſuit. Teneri aūt adhuc graciles ſolēt eſſe puellę, & adoleſcētes. [Heu. q. ſi. Mu. que. d. ſl.) Per allegoriam hæc dñr, quibus ſignat tempeſtatū modo mobiles eſſe meretricis huius blanditias. (Miſeri quibus Intētata) Miſeros eos ait, quibus ignota, & inexperta ſit huius meretricis fraudulētia, ſe aūt more eorum, qui euaſerunt maris pericula, vota ſoluiſſe, q̄ amore huius liberatus ſit, Videmus aūt hodie quoq; pingere in tabulis quoſdā caſus quot in mari paſſi ſint, atq; in phanis marinorū deorū ponere. Sunt ēt qui veſtem quoq; ibi ſuſpendūt, dijs eam cōſecrantes. [Me tabula ſacer Votiua paries) Per tabulam votiuam indicat maris potenti Deo veſtimenta ſuſpēdiſſe.

ASC. QVIS multa) Graphice admodum, atq; diſerte in ſe depingit poeta minas, & imprecationes miſere amantium. vbi ab amica alio recepto excluſi ſunt. Nam quod ipſi paſſi ſunt, alios itidem paſſuros cauſantur, ſe vero miſeris amoribus ſimulant ſolutos, cum maxime ſint irretiti. Id ergo hoc loco facit poeta, vt Mancin. narrat. Eſt aūt ordo. O Pyrrha, quis puer gracilis. i. adhuc tener, & imperitus rerum, vrget. i. auide amplectitur te perfuſus odoribus liquidis. i. vnguētis, quorū vſus abuſus. i. abſumptio eſt in multa roſa ſub antro grato, q. d. quicunq; is eſt, perditus eſt ac miſer. Cui. i. ad cuius deceptionem religas. i. inectis: comā flauam. i. flaui coloris exiſtens ſimplex munditijs, ſed ſupp. ſubdola mente, quia forma neglecta, & ſimplex cultus interdum plus placet. Heu: condolentis vox: quoties, quaſi dicat frequentiſſime, flebit ille fidem. ſ. mutatam, & deos mutatos. i. quos credet mutatos, quia prius fauere, poſterius aduerſari viſi ſunt, & quoties ipſe inſolens. i. inſuetus, & inexpertus, emirabitur. i. expreſſe mirabitur, æquora aſpera nigris. i. caliginoſis ventis. i. aduerſa ſibi facta amorum æquora: quæ vt maria dum tranquilla videntur ad perniciem ſpectant, quia Quiſquis amores. Aut metuet dulceis, aut experietur amaros. Qui. ſ. puer inſolens, credulus. i. fidem tibi plus æquo habens: fruitur te nunc aurea. i. tanquam aurea. i. pulchra, & bona qui ſperat te. ſup. fore ſemper vacuam. i. ſibi vacantem, & ſemper amabilem. i. comem & benignam, neſcius auræ fallacis. i. fauoris muliebris, quo nihil inſtabilius. Quia varium, & mutabile ſemper Fœmina. Miſeri ſup. ſunt, vel intellige ô, quod non exprimit, quia non excandeſcit, ſed compatitur, quibus tu nites. i. videris nitida: intentata. i. non experta, quod non dico æmulus, quia paries ſacer. i. qui eſt in ſacello Veneris: indicat me ſuſpendiſſe. Deo potenti maris. i. Neptuno, in tabula votiua. i. quam periclitans voui, veſtimentā humida, quibus enataui non amplius nauigaturus, id eſt amaturus.

AD AGRIPPAM.

Negat ſe eſſe eo ingenio, vt Agrippæ res geſtas pro dignitate ſcribere poſſit, ſibi non conuenire tam ſublime argumentum, proinde Varium poëtam, rectius ſcripturum eius præclara facinora, qui ad Homericam felicitatem proxime accedat.

Ode VI. Dicolos tetraſtrophos. Primi quique tres verſus ſunt Aſclepiadei, qualis ille Mecœnas atauis edite regibus. Scanduntur enim hoc modo.
Scribē -- ris vărĭō -uu- fōrtĭs ĕt hō -uu- ſtĭūm uu
Vīctōr -- Mæŏnĭī -uu- cārmĭnĭs ā -uu- lĭtĕ uu
Quām rēm -- cūnquĕ fĕrōx -uu- nāuĭbŭs aūt -uu- ĕquīs u-
Quartus autem Gliconius, qualis, Sic te diua potens Cypri. Scanditur ſic.
Mīlēs -- tē dŭcĕ gēſ -uu- sĕrĭt uu

-- -uu- -uu- uu
-- -uu- -uu- uu
-- -uu- -uu- u-
-- -uu- uu

Scriberis vario fortis, & hoſtium
Victor, mæonij carminis alite,
Quā rem cūq; ferox nauibus, aut eqs
Miles te duce geſſerit.
Nos Agrippa, neque hæc dicere, nec grauem
Peleide ſtomachum cedere neſcij.
Nec curſus duplicis per mare Vlyſſei,
Nec ſæuam Pelopis domum,
Conamur, tenues grandia: dum pudor,
Imbelliſque lyræ muſa potens vetat
Laudes egregij Cæſaris, & tuas
Culpa deterere ingeni.
Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne ſcripſerit? aut puluere Troico
Nigrum Merionem? aut ope Palladis
Tydiden ſuperis parem?
Nos conuiuia, nos prœlia virginum
Sectis in iuuenes vnguibus acrium
Cantamus, vacui, ſiue quid vrimur;
Non præter ſolitum leues.

Anto. SCRIBERIS &c.) VI. Ode Agrippam alloquitur laudans eum ab rebus geſtis, eum quo & Varium a carminum dignitate. Dicit enim quòd Homerico carmine ab Vario ſcribetur fortis, & hoſtium victor. Scribetur etiam quidquid nauibus, aut equis geſſerit eo duce miles. Ipſe vero tenuis, hoc eſt lyricus, tentabit minime talia dicere. Nec eis ſimilia, quæ Achilles egerit, aut Vlyſſis errores. Nec ſæuam Pelopis domum, reputa Tantali patris impietatem, ſeuitiamque, & odiū Atrei, & Thyeſtæ fratrum Oreſtis, item particulæ furorem. Nā grandia ſunt & tragico digna boatu quali Varius vtitur. Inquit poſtea. Dum pudor & muſa imbellis, & debilis lyræ potens ingenij culpa vetat Auguſti Cæſaris laudes, & ipſius Agrippæ minuere. Quis digne ſcripſerit Martem adamantina tunica tectū, hoc eſt loricatum, atque pugnantem? Quis item Merionæ magnanimi pugnam, ſiue curule eius certamen ad Troiam? aut qs Diomedem ſuperis parem auxilio Palladis? Concludit itaque conuiuia potius & virginum prœlia ſe cantarum, vel ſi quid amabitur ipſi. [Vario) Alibi in Hor. nunc Varius nunc Varus legitur. Ecloga autem ſexta Maronis Varus ſemper. Fuerunt autem

Varus, Tucca. Varus & Tucca (vt ſcribit Euſeb.) Virgilius, & Horatij contubernales, & poëtæ illuſtres, qui Aeneid. libros poſtea emendarunt, ſub lege ea vt nihil adderent. Eum Hor. hic laudat, ſicut etiam in Buc. Maro, vbi ait; Te noſtræ Vare miricæ: Te nemus omne canet &c. Sunt autem qui velint Varium, & Varium eodem tempore poëtas diuerſos fuiſſe. Quintil. præterea de Vario meminit. [Fortis) Magnanimus & virtute valens. [Alite) .i. auſpicio, & omine optimo, quali Homerus vſus eſt in operibus ſuis. [Mæonij carminis) .i. Homerici, de quo Cic. pro Arch. poeta ſic ait: Homerum Colophonij ciuem ſuum eſſe dicunt Chij ſuum vendicant, Salaminij repetunt, Smyrnij vero ſuum eſſe confirmant. Hæc ille. Eſt autem Smyrna in Mæonia regione Phrygiæ vrbs, quæ à multis Homeri patria dicta eſt, vt ſcribit Strab. lib. xij. Ariſtoteles vero (vt Plutar. refert) ſcripſit Mæonem Lydorum regem Homerum pro ſuo natu educauiſſe. Cum itaque Mæonides à poetis appelletur putemus vel ab Mæonia ob Smyrnam, vel ab Mæone rege dictum. Antipater epigrammatum ſcriptor, in Homerum epigramma tale compoſuit. vti Plut. refert. dicerıs ab multis Colophonis alumnus Homere: Hic te Smyrnæum credit, at ille Chium. Quin & Ion quidam, quidam Salamina ſuperbam, Theſſaliam multi te genuiſſe ferunt. Sunt & qui memorent alijs te ſedibus ortum, Sic varijs natus crederis eſſe locis. Dicere ſi liceat mihi Phœbi oracula, cœlum Certa tibi patria eſt, Calliopea parens. Homerum præterea Pindarus, tum Chium, tum Smyrneum fuiſſe ait. Simonides Chium, Ariſtarchus Colophonium, Ephorum Cumeum, quidam etiam Salaminium quidam Argiuum fuiſſe dixerunt. Dionyſius Thrax Athenienſem putauit, filius vero a quibuſdam Mæonis, ab aliquibus Neleris fluminis exiſtimatus poemata duo, Iliada & Odyſſeam, ambo non ab ipſo poeta, ſed ab Ariſtarcho grammatico in numerum verſuum diuiſa, atque diſtincta Ilias quidem geſta Græcorum, & Barbarorum propter Helenæ raptum, ſed præcipue Achillis præclara in eo bello facinora continet. Odyſſea vero Vlyſſis ex Troiano bello in patriam reditum, quotq; ille labores errando pertulerit, atq; vt reuerſus vltus fuerit inimicos, oſtendit. Hæc ex Plutarcho. [Quam rem cunque) Acronis & quorundam ordo hic minime conuenit, ita quòd ſit ordinanda verborū ſeries, Scribetur item ab Vario res illa, quamcunq; rem ferox miles te duce geſſerit nauibus, aut equis, potes etiam conſtruere ſine ſcribetur vt ſit talis loquēdi modus. [Agrippa) M. Agrippa hic intelligitur Cæſ. Auguſti gener. nam eius natam Iuliam habuit. A quibus Cæſar ipſe fortitus nepotes tres, Caium & Lucium, & Agrippam. Neptes duas, Iuliam, & Agrippinam M. Agrippæ Auguſtus offenſis interuenientibus deſiderauit nō nunquam patientiam, & Mecœnatis taciturnitatem. Auct. in his Suet. Appianus vero lib. v. ſcribit ꝙ M. Agrippa è Celtis, qui Aquitani dīr victoriam per illuſtre habuerit, ſcribit item in Sicilia Sext. Pompeium Cn. Pompeij filium iuniorem nauali prælio ab eodem Agrippa deuictum, ille, o. maria omnia de prædationibus infeſtabat. ita, ꝙ Romani maxima fame angebantur. Hæc ex App. Suet. autem addit, ꝙ Auguſtus Agrippam ipſum poſt naualem victoriam in Sicilia cæruleo vexillo donauit. Virgil. etiam lib. viij. de eodem, inquit: Parte alia ventis, & dijs Agrippa ſecundis. Arduus agmen agens, cui belli inſigne ſuperbum: Tempora nauali fulgent roſtrata corona. Vnde aut dicatur Agrippa, noſtrum carmen de floribus te docebit. [Hæc dicere) Tua videlicet geſta. [Pelidæ ſtomachum) Indignationem, & iram Achillis Pelei filij, Patroclus. n. Neſtori lib. xj. Iliad. ait: Probe. n. ipſe cognouiſti, qualis ille ſit, qua moroſitate, quam ſubito incurrat inculpatione, etiam culpa vacantium. Horat. item in Arte ait, Scriptor honoratum ſi forte, reponis Achillem: Impiger, iracundus, inexorabilis, acer, Iura neget ſibi nata, nihil non arroget armis. [Cedere neſcij) .i. inuicti ferocis, inexorabilis acris. [Curſus duplicis) Itus & reditus. [Sæuam Pelopis domum) Tantalus Iouis & Plotes, ſeu Plotidis, nymphæ filius fuit, vt ſcr. Lact. lib. ij. The. fuitq. Phrygiæ rex auct. Euſeb. qui (vt habetur lib. vj Met.) cum Deos hoſpitio ſuſcepiſſet, filium ſuum Pelopem eis comedendū appoſuit, mentitus alias eſſe carnes, a quibus epulis Dij omnes, excepta Cerere abſtinuerunt. Ceres. n. illius humerum edit, ob quod facinus Iupiter illum in inferna detrulit. Collectis autem pueris membris, illum in formam priſtinam reduxere, ſed cū deeſſet humerus ab Cerere ſola conſumptus, ex ebore Dij fecerūt. Pelops deinde regnauit in Peloponneſo, q à ſe dixit, genuitque Atreum, & Thyeſtem Pelopōneſi prius, poſtea Mycenarum reges, in Mycenas. n regnum translatum eſt, vt ſcr. Euſ. Ij vero (vt ſcr. Lact. lib. iiij. The.) alternis vicibus regnabant. Verū Thieſtes cū ſciret regnū penes eum fataliter manſurum, qui Arietem velleris aurei hēret, quem tum Atreus regiam ingreſſus plurimū cuſtodiebat, corrumpens Europam fratris vxorem, imperium ad ſe transferre poſſe iudicauit, hinc ab Atreo eſt regno pulſus. deinde ficta gratia recōciliationis, Atreus fratrem reuocauit, cui filios

Marginal notes: Homeri patria. — M. Agr. — Celtæ Aquitanus. — Achillis mora.

filios

lios ſuos appoſuit epulandos. Ex oraculo poſtea Thyeſtes cum filia ſua Pelopeia concubuit. Vnde natus eſt Aegyſtus, qui Atreũ occidit, & Agamemnonem eius filium Oreſtes poſtea Agamemnonis natus, matrem Clytemneſtram in patris vltionẽ occidit. Propter hæc igitur tot, & tanta ſcelera. Horat. Sæuam Pelopis domum ait. De quibus quidem Seneca poſtea Tragœdias fecit. [Tenues) Humiles, & ingenio imbecilles arrogantiam vitat. [Grandia) .ſ. ſunt prædicta omnia, & tragico digna boatu, qualĩ Varius vtitur. [Imbellis lyræ) Nequeuntis, ac neſcientis bellica, & alta deſcribere. [Cæſaris, & tuas) Auguſtus .n. & Agrippa contra Sex. Pompeium in Sicilia (vt diximus) Pugnarunt, Agrippæ tandem vltima belli prouincia tradita. [Deterrere) Minuere, quæ enim deteruntur, cõminuuntur. [Ingeni) Pro ingenij per apocopen. [Tunica adamantina) Infrangibili loricatum intelligit Martem & pugnantem, quem apte tunc deſcribere difficilius eſt. [Digne ſcribit) .ſ. imbelli lyra. [Merionem) Sic legendum eſt, non Memnonem vt quidam legunt. Verſus .n. non ſtaret, nec bene diceretur. Mẽnonem nigrum Troico puluere, cum per ſe niger eſſet. Antiqui etiam textus Merionem hñt. Fuit autem Meriones, ſeu Myriones, Idomenei comes, & patruelis, quod poſt Hom. oſtendit lib. xiiij. vbi contra Deiphobum pugnet, & lib. xxiij. in ludis Patroclo exhibitis, ait .n. in certamen agit, curruſq. rotaſq. volucres Myriones, terræ deſcendunt protinus omnes. Et poſtea, Erigitur pedibus ſublatus ad æthera puluis. Item, Atque in puluereo volitantes æquore currus. Propter hęc igitur ait. In puluere Troico nigrum Merionem per quam ſanè intelligit curule certamen ab Hom. deſcriptum. Diod. præterea lib. v. ſcribit Minois fuiſſe filios Deucalionem & Molũ. ex Deucalione Idomeneum, ex Molo Myrionem genitos, cum nauibus ac. ad Ilium cum Agamemnone profectus, euerſoque poſtea in patria diem ſuum obijſſe, honorificeq. ſepultos Deorum honore fuiſſe aſſecutos. horum ſepulchra in Gnoſo hac oſtendebantur inſcriptione, Gnoſi Idomenei ſepulchrum aſpice, in quo ego Myrion Moli filius propinquus iaceo. hos, vt nobiles heroas Cretenſes colebant ſacris, in bellorum diſcrimine eorum præſidium inuocantes. [Tydidẽ) De Diomede Tydei filio lib. v. Il. ſic habetur. Hĩc tam Tydidæ Diomedi Pallas ahena Fulgorẽ, vireſq. dedit, quo maior in omnes Surgeret Argolicos aſpectu illuſtrat honoro. [Superi parem) Hoc ait, quoniam Il. lib. v. dum cum Aenea pugnaret Diomedes: Venerem filio auxiliantem percuſſit in dextra. hinc ait ipſa Marti conquerens: Saucia conficior: Tytides impulit in nos. Mortalis ferrum qui cum Ioue fortius ipſo conſereret dextras. Eodem libro percuſſit etiam Martem extrema ventris parte, qua .ſ. lamina ferrea pendet. [Sectis) .i. effractis vel acutis, & præparatis contra iuuenes. [Vacui) .ſ. amore, & ſecuri, vel ab negocijs liberi. [Siue quid vrimur) .i. ſiue aliquid amamus. amantes enim vruntur. hinc Sappho ait: Vror vt indomitis &c. Virg. item lib. iiij. de Didone: Et cæco carpitur igni. Item: Eſt mollis flamma medullas. Sæpe aũt poetæ paſſiuo verbo figurate iungũt accuſatiuum, quod etiam Priſc. admonuit. hinc Statius ait in Syl. lib. v. Carpitur eximiam fato Priſcilla decorem. Et Sil. lib. j. Horrida labenti perfunditur arma cruore. Lucan. lib. ix. Pluribus ille notis variatam pingitur aluum. Ouid. in Ibin: Belides aſſidua colla premuntur aqua. [Non præter ſolitum) .i. ea cõſuetudine. Leues inſtabiles, inconſtantes, vani, vt amatoribus euenit. Concludit autem vel amans, vel liber de amoribus potiuſquam de bellis ſe velle ſcribere, cum ſua muſa imbellis lyrę ſit potena.

ACR. SCRIBERIS Vario fortis, & hoſtiũ) Metrum tribus verſibus Aſclepiadeũ, quartus Glyconicus. [Scriberis) Dicit Agrippæ, Nauales ſeu terreſtres victorię tuę ſcribentur à Vario, perfecto oratore. Ceterum ingenium ſuum impar metrorum ludo dedicatum laudes bellicas canere. [Mœoni) Homerici, qui de Mœonia fuit .i. in tali carmine ſcriberis à Vario, qualis vſus eſt Hom. [Alite) Auſpicio, ſiue bono omine. [Feroa) Fortis. Nos Agrippa vocatiuus caſus. Ordo talis eſt. Quamcunque rem ferox miles geſſerit te duce nauibus, aut equis, nos tenues, nec conamur dicere hęc, nec conamur dicere grauem ſtomachum Pelicę. [Cedere neſcij) .i. inuicti, ferocis i vt, Rumpantur neſcia vinci Pectora. Nec conamur dicere duplices curſus Vlyſſei per mare, nec conamur dicere ſęuam domum Pelopis, dum pudor. & muſa potẽs lyrę vetat deterrere laudes egregij Cęſaris. & tuas, culpa ingenij. [Pelidæ ſtomachũ) Synecdochicos a parte totum. [Nec curſus duplicis) Duplicis aut pp errores dictum, aut quia fertur doloſus, aut certe duplicis pp annos xx. Nam dum alij duces capta Troia poſt x. annos reuerſi ſunt, Vlyſſes ſolus poſt xx. annos reuerſus ad patriam dr. [Nec ſęuam Pelopis) Atreum, in Thyeſtẽ, à qbus dijs humanæ epulę carnis appoſitę ſunt, vnde & Tragœdiam Varius ſcripſit, quem & Virg. laudat. Nam neque adhuc Varro videor ne dicere Cina Digna. [Conamur, tenues) Tenuat vires ſuas, ac ſi diceret, Nos tenues non audemus grandia. [Imbellis) Quod neſciat res bellicas, & altas deſcribere vel triſtes. [Adamantina tunica) Lorica, alluſit propter duritiem, nam bellum in quibuſdam inſuperabile eſt. [Nigrum) Inſtantia certaminis virum fortem pugnando ſquallentem hic fortiter pugnauit in bello Troiano. [Tydidem) Diomedem. [Nos conuiuia) .i. tãtum ex voluptatibus ſcribimus, ordo eſt. Nos vacui cantamus conuiuia. [Prœlia virginum) Iuuenilibus reſiſtentium. [Sectis in iuuenes) In os iuuenum ad repugnandum acutis vnguibus, & præparatis. [Vacui) Amore, vacui .i. non amantes, & ſecuri. [Siue quid vrimur) .i. amamus, qui enim amat vritur. Virg. Vritur infelix Dido, traxitque per oſſa furorem, ſeu forte amantes, & oſtendit ſe omni tempore ſeu amantem, id ſtudij habere. Ordo eſt: Seu non præter ſolitum leues quod vrimur, non enim præter ſolitum leuis eſt dum omni tempore ſit inconſtans. [Leues) Nihil conſtantiæ habentes quæ eſt conſuetudo amatoribus.

SCRIBERIS Vario fortis, & hoſtium Victor Mœonum carminis) Agrippam alloquitur, cuius rebus geſtis negat lyrico POR. carmine ſatisfacere poſſe, ideoque à Vario ea ſcribi debere. Fuit autem L. Varius & ipſe carminis Tragœdiarum, & Elegorum auctor, Virgilij contubernalis. [Mæonij carminis alite) Vt ſi diceret, Homericis auſpicis, ac per hoc Homerica ſublimitate, notũ autem inter opiniones quæ de natalibus Homeri feruntur. & hanc eſſe quaſi Mæonis filius fuerit. [Quam rem cunque ferox nauibus, aut equis Miles te duce geſſerit) Figurata elocutio. Nã cum dixiſſet, Scriberis intulit quam rem cunque miles geſſerit te duce. Simplex aũt elocutio erat, ſcribẽtur res quaſcunque miles geſſerit te duce. [Nec curſus duplicis p mare Vlyſſei) Amphibolũ. Nam & duplicis Vlyſſei poteſt, quod ſignificat callidi. Poteſt & duplicis curſus per accuſatiuum pluralem accipi .i. itus ac reditus. [Nec ſæuam Pelopis domum) Notę hiſtoriæ ſunt de Tantali genere, ex quo Pelops ortus, deinde Atreus & Thyeſtes, deinde Oreſtes, de quorum ſceleribus Tragœdias cõpoſitas ſcimus, quarum ſtilus non niſi ſublimitate fertur, cui ſe negat hic poëta ſufficere. [Culpa deterrere ingeni) Belle culpa ingenij. humanũ vitium aũt non aliud quam humilitatem vult intelligi. Deterrere aũt minuere ſignat, & ex conſequenti, quia quæ deteruntur, cõminuuntur. [Quis Martem tunica tectum adamantina) .i. quæ perrumpi non poſſit. Adamas enim lapis duriſſimus, figurate aũt negat ſe poſſe res bellicas ſcribere, verum Varium potius qui ſit Homerico ſpiritu. [Nos pręlia virginum Sectis vnguibus cantamus vacui) Vtrum cum vacui ſumus, an ideo hæc cantamus quia vacui ſumus .i. à negocijs liberi? quod magis videtur ſenſiſſe, cũ ſubijciat: Non præter ſolitum leues .i. ex conſuetudine leues.

SCRIBERIS Vario &c.) Hac ode laudat M. Agrippam à ASC. rebus fortiter geſtis, & Varium poëtam, atque Homerum ab altiſona muſa, ſe aũt modeſte extenuat confitens imbelli lyra non poſſe grãdia, & horrentia Martis arma conſequi, quod dum ſe poſſe negat, miro artificio aſſequitur. Scriberis eſt hic futuri indicatiui modi, q. a ſecundam producit. Varij etiam meminit in Sermonibus vbi dicit, Plautius & Varius Sinueſſæ, Virgiliuſq. occurrũt. Et Satyra X. Forte epicum ac vt nemo Varius ducit &c. vnde credã alium quam Variũ fuiſſe. Ordo eſt, O Marce Agrippa tu ſcriberis .ſ. aliqñ, licet ego non ſcripſero, Vario .i. à Vario poëta altiſono, fortis & victor hoſtium. Scriberis dico alite .i. auſpicio, & dexteritate, q. a quæ auſpicato fiunt, dextre .i. proſpere fiunt, carminis Męonij .i. Homerici .i. quo carmẽ Homericum ſcriptũ eſt, quãcunque rẽ miles feros geſſerit .i. te duce .i. ſub tuo ductu, nauibus, aut equis. Eſt enim, inquit Bonf. vſitatiſſimus hic loquendi modus, Quidquid egerit exercitus te duce vel honorem vel infamiam aſſequeris .i. adſcribitur tibi quęcunque exercitus egerit te duce. Et addit. Quale eſt Horatianũ quoque illud Epiſt. ij. Quidquid delirant reges, plectuntur Achiui &c. Quod mihi quidem nihil ad rem, immo contra facere vr. Nam ſi luit peccata regum exercitus, vt Dauidis populus Iſrael, nõ regi facta populi adſcribuntur, ſed populo peccata regum imputãtur. [Nos aũt ò Agrippa tenues, nec conamur dicere grandia) .ſ. hoc quod dictum eſt, videlicet quamcunque rem miles te duce geſſerit, nec ſtomachũ Pelidæ .i. filij. Pelei .ſ. Achillis, grauem .i. implacabilem, vt patet Iliad. j. vbi patria Briſeide placari non potuit, vnde addit, neſcij cedere .i. qui nemini, ne Agamẽnom, quidem cedere ſciuit .i. non conamur dicere Iliada Homeri, nec duplices curſus Vlyſſei .i. ipſius Vlyſſis, hoc eſt Odyſſeam, ſed quia græce Odyſſeus huius Odyſſei aut Odyſſeos de ad imitationẽ dixit Vlyſſei, pro Odyſſei, duplices aũt, quia in Odyſſea Hom. eius profectionẽ, & red-

ditum deſcribit. Nec domum Pelopis ſæuam, quod dicit propter Atreum ſæuum in ſe, & Thyeſtem fratres, qui Tragicis materiam in gentem dederunt. Noo, inquit, conamur, ſcilicet dummodo, aut donec pudor. ſ. ingenuus, & naturalis, & muſa potēs lyræ imbellis, id eſt vena lyrici carminis nobis potius, quam heroici conceſſa, vetat deterere. i. diminuere, & minus bonas facere, culpa. i. vitio, iogeni pro ingenij laudes Cæſaris. ſ. Auguſti egregij, quia dicet in epiſtola, Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes, & tuas. ſ. laudes. Vbi anootabis coniunctiones copulare diuerſus caſus, dummodo dictio regens eos exigat, vt hic, quia non liceret dicere tui. Creduntur autem imperiti artifices dedecus afferre rei quam tractant, vnde Aleaander magnus dicitur publico edicto cauiſſe, ne quis ſe præter Apellem pingeret. Deterere autem aptum eſt vocabulum, eſt enim rem bonam minus bonam efficere. Vnde deterius dicitur quid a bono quaſi minus bonum, vt res detrita. Et peius à malo. i. magis malum, quam prius fuerat. [Quis Martem &c.) Tangit ea quæ præclare & magnifice dicta ſibi imitabilia negat, & tamen (vt diai) negando vt euoque imitatur, atque aſſequitur è proaimo. Ordo ergo eſt. Quis ſcripſerit. i. ſcribere potuerit digne, vt Hom. fecit, Martem, ſcilicet Deum belli, tectum. i. pro tectum & armatum, tunica. i. lorica, adamantina. i. ex adamante facta, Vis vt nulla virum, non ipſi excidere ferro Cælicolæ valeant vt vj. Æn. dicitur rumpitur enim adamas non vi, ſed hircino ſanguine. Lorica autem prius ex loris fiebat, ſed Galli ex annulis tereis effinxere. Martis aūt tunicam pulchre adamantinam, id eſt infrangibilem fingit. Aut quid ſcripſerit Merionem Idomenei comitem, nigrum. i. offuſcatum, puluere troico, quo in bello ante Troiam conſperſus eſt, aut Tydiden. ſ. Diomedem Tydei filium. Vnde Tytiden pro Tydiden dixit, parem ſuperis, quia cum Marte & Ænea pugnauit, & Venerem vulnerauit. vnde Aeneid. x. Credo equidem mea vulnera reſtant, ope. i. auailio, Palladis, Deæ ſapientiæ & belli, quia bellum noo recte ſine ſapientia geritur. Nam (vt dicit Saluſtius) priuſquam incipias conſulto, & vbi conſulueris, mature facto opus eſt. Nos. ſ. lyrici, quibus eſt muſa imbellis. i. noo canens bella virilia, cantamus vacui. ſ. curis & ſollicitudinibus conuiuia, & nos cantamus prœlia virginum enim puellarum adhuc forma & ætate vigentium, acrium. i. aſperarum, in iuuenes. ſ. amatores, dum ab eis deſeruntur, aut percutiuntur, & hoc vnguibus ſectis, ob vehementem imperium dum vnguibus omnia diſrumpere tentat, ſiue cantamus ſi quid. i. in aliquo vrimur. ſ. ardore animorum, exiſtentes leues enim inconſtantes noo præter ſolitum, quia nihil incooſtantius amante. vnde in Eun. In amore hæc omnia inſunt vitia &c.

In ſuperiorem Oden

MAT. Boſinis. SCRIBERIS Vario fortis & hoſtium Victor, Mœonii carminis alite, Quam rem cunque feroa nauibus, aut equis Miles te duce geſſerit) In his verſibus etſi non minus ſuperfluum videri poteſt aliquid me dicere tanquam in re, quæ videri poteſt clariſſima & aperiſſima, quàm temerarium, vbi clariſſimi, interpretes ſuam quiſque ſententiam dixerunt, tameo, quia nullius extitit hactenus, qui ea mihi in re ſatisfecerit, & vero ſimile duco fieri poſſe, vt permulti alij meæ ſint opinionis, videri poterit (ni fallor) non ab re, ſi ad ordinationem quoque eorum carminum & hoc in loco deſcenderimus, & noſtram cum aliorum ſententijs contulerimus. Periodi huius igitur, quæ ſolis quatuor his verſibus clauditur, quos ſupra ſcripſi, oec, quantum ad ordinem pertinet, commune habet aliquid cum ſequentibus (vt quidam, quorum videri poſſunt ſcripta, voluerunt) ordo talis erit, O Agrippa ſcriberis Vario fortis & victor hoſtium alite Mœonij carminis, quamcunque rem ferox miles oauibus aut equis geſſerit te duce. i. erit hoc Varij poëtæ oous, & prouincia, vt laudet alite Mœooij carminis, & appellet fortem & hoſtium victorem quācunque rem exercitus geſſerit te duce nauibus, aut equis. Qui quidem ordo, quo explicatior & apertior videri poteſt, eo miror magis clariſſimos tot interpretes tantum putaſſe illic eſt difficultatis & laboris, & rem ipſam obſcuriorem potius & implicitam, quàm apertiorem interpretatione ſua reddidiſſe. Eſt enim vſitatiſſimus hic loquendi modus, Quidquid egerit exercitus te duce, tu vel honorem vel infamiam aſſequeris. i. adſcribentur tibi quæcunque exercitus egerit te duce. Quale eſt Horatianum quoque illud epiſtola ſecunda.

Quidquid delirant reges, plectuntur Achiui.

Et illud eiuſdem Sermone ſexto primi libri.

Non quia Mœcenas, Lydorum quidquid Hetruſcos
Incolui fines, nemo generoſior eſt te

Et alij eiuſmodi multa, quę in auctoribus optimis deprehendes, ſi quia in illorum lectione fueris Paulo attentior.

AD NVMATIVM PLANCVM.

Conſularem, quod Tyburtina regione præcipue delectetur.

Ode VII. Dicolos diſtrophos. Primus quiſque verſus eſt Heroicus Hexameter Catalecticus in duas ſyllabas, conſtans è ſex pedibus Dactylo, & Spondeo indifferenter in omnibus locis, quanquam in quinto aliquando ſpondeus ponitur, et in ſexto dactylus, vbi etiam ſæpe pro ſpondeo trochæus admittitur. Sed de verſu Heroico multa diximus in inſtitutionibus noſtris grammaticis. Scanditur autem ſic.

Laudā -- būnt ălĭ -uu ī clā -- rām Rhŏdŏn -uu aūt Mĭtÿ
-uu lēnēn --

Secundus autem quiſque eſt Dactylicus Alcmanius tetrameter catalecticus, habens quatuor vltimos pedes Heroici verſus, ſic.

Aūt ĕphĕ -uu ſūm bĭmă -uu rĭs uĕ Cŏ -uu rīnthi --

-- -uu -- -uu -uu --
-uu -uu -uu --

LAVDABVNT alij claram Rhodon,
  aut Mitylenen,
 Aut Epheſum, bimaris ue Corinthi
Mœnia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
 Inſigneis, aut Theſſala tempe.
Sunt quibus vnum opus eſt, intactæ Palladis vrbem
 Carmine perpetuo celebrare: &
Vndique decerptam fronti præponere oliuam.
 Plurimus in Iunonis honorem
Aptum dicet equis Argos, diteſque Mycenas.
 Me nec tam patiens Lacedæmon.
Nec tam Lariſſæ percuſſit campus opimæ,
 Quam domus Albuneæ reſonantis,
Et præceps Anio, & Tiburni lucus, & vda
 Mobilibus pomaria riuis.
Albus vt obſcuro deterget nubila cœlo
 Sæpe notus: neque parturit imbreis
Perpetuos: ſic tu ſapiens finire memento
 Triſtitiam, vitæque labores
Molli Plance mero: ſeu te fulgentia ſignis
 Caſtra tenent: ſeu denſa tenebit
Tiburis vmbra tui: Teucer Salamina, patremque
 Cum fugeret: tamen vda lyæo
Tempora populea fertur vinxiſſe corona,
 Sic triſteis affatur amicos.
Quò nos cunque feret melior fortuna parente
 Ibimus ò ſocij, comiteſque.
Nil deſperandum Teucro duce, & auſpice Teucro.
 Certus enim promiſit Apollo,
Ambiguam tellure noua Salamina futuram.
 O fortes, peioraque paſſi
Mecum ſæpe viri, nunc vino pellite curas:
 Cras ingens iterabimus æquor.

ANTONIVS.

LAVDABVNT &c.) Ode vij. Plancum virū conſularem alloquitur laudans, pręponensq́. Tyburis amœnitatem cunctis locis amœnis, aitq́ poſt ea quod vti Notus ſæpe nubila pellit, neque imbres parturit ſemper, ſic ſapiens ipſe finire debet triſtitiam, vitæque labores conuiuijs & molli mero, ſiue in caſtris erit, ſiue in denſa ſui Tyburis vmbra Teucri

inde

inde exemplũ affert, qui licet patriam, patremque fugeret, genio tamen vacabat, triſtis amicos hortans, vt vino pellerent curas.
Rhodos [Clarã Rhodon] Eſt Rhodos in Lycia inſula, vt Medea ſcr. Sol. addit ꝙ nunquam cœlum ita nubilum, eſt vt in Sole Rhodos nõ ſit. Str. lib. xiiij. docet ꝙ Rhodorum vrbs portubus, & vijs, & mœnibus cęteraq. fabrica tantum alias excellit vt nullam et æqualem nedum præſtantiorem proferre valeamus. [Mitylenem] Eſt
Mitylene Mitylene in Lesbo inſula oppidum, vt docet Mela. Inde vero (vt
Alcæus aiunt) oriundi fuere Alcæus, & Sappho lyrici vates, ac Pittacus
Sappho vnus ex ſeptem ſapientibus. [Epheſum] Erat Epheſus in Aſia Io-
Pittac⁹ num regia clariſſima quidem, vt Str. lib. xiiij. ſcr. Erat ibi Dianæ
Epheſus templum pulcherrimum. de quo Plin. lib. xxxj. cap. v. Iuſtinus
Corinthus lib. ij. ſcr. Amazones in Aſia Epheſum condidiſſe. [Bimaris Corinthi] Ephyre antea poſtea Corinthus appellata eſt. Colonia colli applicata medio interuallo qđ Iſthmi appellauimus, inqt Plin. lib. iiij. de Peloponneſo loquens. De Corintho etiam Str. plurima lib. viij. meminit, atque inter alia quòd ciuitas ipſa Corinthiorum ampliſſima vſque fuit, & opulentiſſima, ſeu viros innumerabiles ad ciuile regimen periciſſimos, ſiue eximias opificum artes animo vertis. Erantq. in ea plurima opera ęre laborata. Bimaris autem Corinthi ait, quoniam Iſthmos Peloponneſi promõtorium, vbi ſita eſt, ab altero latere Ionium, ab altero Æ-
Iſthmos geum mare habet, de quo etiam Solin. cap. vij. Iſthmos autem dicitur terra anguſta inter duo maria. [Baccho Thebas] Thebæ
Bacch⁹ vrbs Bœotiæ, nec cedentes Athenis claritate, duorum numinum
Thebæ Liberi atque Herculi (vt volunt) patria. Auctor Plin. libro iiij.
Hercules Diod. vero lib. j. ſic ait: Qui Deum hunc tradunt Thebis Bœotiæ ex Semele & Ioue fuiſſe genitum, aberrare vidẽtur. Orpheũ enim cum ad Ægyptios trãſiſſet, percepiſſetq. ab eis ſacra, & myſteria Dionyſia, eſſet autem amicus Thebanis, à quibus plurimo in honore habebatur, retuliſſe ad eos tradunt huius Dei originẽ.
Delphi [Delphos] Erant Delphi in Parnaſſo monte Phocidis clariſſima vrbs & celebris propter Apollinis Pythij templum, & oraculum vetuſtate inſigne. de quo legito Str. lib. j. Iuſt. vero lib. iiij. ſic ait:
Apollinis Templum autem Apollinis Delphici poſitum eſt in monte Parnaſſo in rupe vndique pendenti, ibi & ciuitatem hominum fre-
Delphici teplũ quentia fecit, qui admiratione maieſtatis vndique concurrentes in eo ſaxo conſedere, atque ita templum, & ciuitatem non muri, ſed præcipitia, nec manufacta, ſed naturalia præſidia defendunt prorſus, vt incertum ſit vtrum munimentum loci, an Dei maieſtas plus hic admirationis habeat. Media ſaxi rupes in formam theatri. quamobrem & hominum clamor, & ſi quando accidit, tubarum ſonus perſonantibus, & reſonantibus inter ſe rupibus
Tempe multiplex auditur. [Theſſala tempe.] Loca amœna à cœli temperamento dicta ſunt tempe, vti Lact. lib. j. inquit. Sunt autem proprie loca in Theſſalia quinque millium paſſuum longitudine, & fermè ſeſquia latitudine vltra viſum hominis attollentibus ſe dextra, læuaq. leniter conuexis iugis, intus ſua luce viridante allabitur Peneus, qui inter Oſſam & Olympum nemoroſa conualle defluit, vt Plin. lib. iiij. edocuit. Intactæ Palladis vrbem. Iuſt. lib. ij.
Amphicteõ rex Athenæ ſcr. quod Amphiction qui poſt Græcum regem Athenarum regnauit: primus Mineruæ vrbem ſacrauit, & nomen ciuitati Athenas dedit. Vtq. alij dicunt, Minerua ipſa ab græcis Athena dicitur. Referunt etiam poëtæ litem fuiſſe inter Neptunum & Mineruam de impoſitione nominis Athenarum, quod quidem latius lib. j. Georg. iam diximus. Carmine perpetuo, iugi & continuo nunquam intermiſſo. Celebrare, Cic. pro L. Flacco ait: At ſunt Athenięſes, vnde humanitas, doctrina, religio, fruges, iura, leges ortæ, atque in omnes terras diſtributę putantur. Iuſt. etiam lib. ij. ſic ait: Primi Athenięſes lanificij, & olei, & vini vſum docuere, arare quoque & ſerere frumenta glande veſcentibus monſtrauere, literæ certe, ac facũdia, & hic ciuilis diſciplinæ ordo veluti templum Athenas habet. Vndique decerptam, ex quocunq; loco, non ſolum inde, vbi Athenienſes legebant, cum victores olea coronabantur. Plin. enim lib. xv. ſcribit, ꝙ Athenæ victores
Athenarum laudes olea coronabant. Poëtæ vero (vt dicit Hor.) ſcribentes de Athenarum laudibus olea ſe coronabant decerpta vndique vt pura ſi Romæ compoſuiſſent, opus Romæ oleam decerpebant. Videtur etiam ſic poſſe intelligi, & forte melius, vt dicat illos præponere oliuam vndique decerptam fronti. i. ad frontem victorum in ludis Athenienſibus, per quod quidem oſtendit poëtas ipſos oliuã
Olea victorum Athenis .i. Athenienſes ludos præponere omnibus alijs. Nam Athenæ victores olea coronabant, vt Plin. ſcr. [Vndique] Ex quocunque Athenienſi certamine decerptam ad frontem victorum. [Plurimus] Adde ſcriptor. [Dicit] Deſcribit. [Aptum equis Argos]
Argos Plin. lib. iiij. de Achaia loquens ait. Inter amnes Inachum, & E-
Hippiũ raſinum eſſe Argos Hippium cognominatum. Str. lib. viij. etiam

de Achaia loquens ſcribit, ꝙ Argos, & Mycenę vrbs ambæ prin- Mycenę
cipatu eminentes, minus ſtadij quinquaginta inter ſe finitimæ Iunonis
erant. Et dicatum Iunonis templum iuxta Mycenas ambabus templũ
fuiſſe cõmune, in quo Polycleti ſimulacra artis laude omnium præſtantiſſima, ſumptu, & magnitudine Phidiæ ſanè imaginib⁹ cedentia. Argos quidem à primordio magis ac magis extit potentia primatum, ſubinde Mycenæ ampliora ſuſceperunt incrementa, poſteriori tempore eas Argiui ſolo æquatas deleuerunt adeo, vt ætate Strab. Mycenæi oppidi, ne veſtigium quidem reperitur. Hom. vocat Argos interdum priſcum, alias Iaſium, Eque- Argi
ſtre quandoque vel Pelaſgicum vel equorum alumnum. Co- plures
gnominationem igitur per epitheta diſtinguit. Equeſtre vero, & equorum alumnum communi quadam proprietate dicit. Hæc ex Strabone, qui etiam addit, ꝙ Peloponneſos per multos prius Pelopõ
annos Argos vocata eſt, eaq. tempeſtate Argos Achaicum noia neſus
ei cœptum. Per Argos denique hic Hor. Agamemnonis prœlia Lacedę
intelligit. [Patiens Lacedæmon] Ea vrbs eſt in Laconia etiam mon
Sparta appellata. Cuius Iuſt. lib. iij. meminit. Hom. lib. ij. Iliad. di- Sparta
uerſas eſſe vrbes oſtendit. Lycurgi præterea leges (vt Cic. lib. ij. Lycurgi
Tuſc. edocet) Laboribus erudiebant iuuentutem venando, cur- leges
rendo, eſuriendo, ſitiendo, algendõ, æſtuando. Spartæ vero pueri Spartæ
ad aram ſic verberibus accipiebãtur, vt multus è viſceribus ſan- pueri
guis exiret, nonnunquam etiam ad necem, quorum non modo nemo exclamabat vnquam, ſed ne ingemebat quidam. Hęc ex illo. Propter id igitur patiens ait Hor. & ſi cunctis agendis patientiſſimi erant, vt large in Lycurgi vita à Plut. oſtenditur. [Lariſſę campus opimæ] Str. lib. ix. vbi de Theſſalia loquitur, ſcr. Lariſſam vrbem eſſe iuxta Peneum fluuium. eſt & alia, vt inquit, in Creta ciuitas à qua ſubiectus, campus Lariſſius vocatur, Lariſſa quoque Oſſe locus eſt quæ penſilis, aut obliqua dicitur à pleriſ-
que. eſt & in Peloponneſo Argiuorum arx Lariſſa. Eleorũ quo- Lariſſa
que agrum Dimamq. diſterminans Lariſſus fluuius eſt. eſt & in Lariſſus
Aſia Lariſſa Phriconia. In agro item Attico Lariſſa eſt. Trall- fluuius
bus quoque eſt vicus. Plura etiam Str. in dicto volumine. [Albu- Albu-
neæ reſonantis] De hac poëta lib. vij. ita ſcr. At rex ſolicitus mõ- neæ
ſtris oracula Fauni Fatidici genitoris adit, lucoſq. ſub alta Conſulit Albunea, nemorum quę maxima ſacro Fonte ſonat, ſæuamq. exhalat opaca Mephitim, vbi quidem Ser. ait, vnum eſſe fontis nomen & ſiluæ, aſſeritque in Tyburtinis eſſe altiſſimis montibus, eſſe vero dictam ab aquæ qualitate. Acron dicit non accepiſſe ab Albunea nympha, cui nemus conſecratum eſt. Porphyrio etiam ſcr. Albuneam Deam in regione Tyburtina fontis præſidem. Strab. lib. v. refert, in planicie Tyburtina fluere. quas
nuncupabant Albulas aquas frigidas multis è fontibus edentes Albulæ
varios ad morbos ſalutares. Lact. præterea lib. j. cap. vj. ſcr. deci- aquæ
mam Sybillam Tyburtem nomine Albuneam, quæ Tyburi colitur vt Dea iuxta ripas amnis Anienis, cuius in gurgite ſimulacrum inuentum eſſe. dicitur, tenens in manu librum. [Pręceps
Anio] In Romæ conſpectu Tybur quidem Herculeum eſt, & Ca- Tybur
taracta. i. deſcenſus, q̃ facit Anio, vbi nauigabilis eſſe incipit, cũ Anio
è ſublimi profundam in vallem præceps defertur, & per vibi ipſi vicina nemora. Hoc ex loco mira fructuum abundantia præter lapidis effoſſiones qui Tyburtinus dicitur, in hãc planicie Anio fluit quouſque Tyberim intret, hæc ex Strab. lib. v. Qui Anio ex Alba decurrens præter Latinam Marſorum vrbem, & propinquum illi campum per Tybur. deſcendit in Tyberim, vt idẽ ait, Plin. item lib. iij. ſcribit quod Anio in monte Trebianorum or-
tus, lacus tris amœnitate nobiles, qui nomen dedere Sublaqueo Subla-
defert in Tyberim. [Tyburti lucus] Sextius Græcus hiſtoricus queum
lib. vj. antiquitatum ſcribit, ꝙ Cathyllus Amphiarai filius poſt prodigialem patris interitum apud Thebas, iuſſu Oeclei aui ſui cum omni fœtu, & ſacris miſſus tris liberos in Italia procreauit.
Tyburtum, Coracem, & Cathyllũ, qui depulſis ex oppido haud Tybur-
lõge ab Roma poſito veteribus Sicanis, ab nomine Tyburti ma- tus
ximi natorum filij oppidum vocauerunt Virg. etiam lib. vij. ait, Corax
Fratris Tyburti dictam cognomine gentem. Solinus quoque Catyll⁹
de hoc meminit ſm Sextium, qui quidem vltra prædicta: Non deſunt, inquit, qui dicant ſingulum fratrem ciuitatem ſingulam condidiſſe. Teſtis eſt mons qui adhuc Cathyllus dicitur, & Cora oppidum inter Volſcos. [Albus notus] Permutant duo venti naturam. Cum ſic Auſter Africæ ſerenus, Aquilo nubilus, vt inquit Plin. lib. ij. Vbi etiam ait, ꝙ Auſter Italiæ humidus eſt &c. νότος, inquit Gell. humor dicitur, hinc notus Auſter dictus. [Molli mero] Dulci, ſuauiq. vino. [Teucer Salamina, patremq.] Poſt finem Troiani belli Teucer morte Aiacis fratris inuiſus patri Talamoni, cum non reciperetur in regnum Cyprum conceſſit, atq. ibi vrbem nomine antiquo patriæ Salamina cõdidit. Auctor eſt
Horat.

Iuſt.lib.vlt. Altera autem Salamin Atticæ regioni adiacet inſula quidem ſtadiorum lxx. in longum porrecta ue (vt alij aſſerunt) lxxx. Scribit hæc Strab.lib.ix. (Cum fugeret).i.quamuis nam ſequitur tamen. Sæpe autem cum pro quamuis reperitur. Cic. ad Cæſium epiſtola vltima,lib.ij. Quæ cum eſſent incerta,exiſtimaui tamen faciendum eſſe &c. (Lyæo) Lyæus Bacchi nomen ab λύω,quod eſt ſoluo, eo quòd mentem & membra vinum diſſoluat,vnde ſequitur paralyſis. Populea corona populeam poſuit coronam propter animi ſolitudinem, hæc enim arbos in tutela Herculis eſt, imitabatur ergo herculem, qui ad inferos pergens eadem fronde ſe coronauit. (O ſocij comiteſque) ſocius par eſt, Comes vero minor quippe qui ſequitur,& ducem habet. Vtque Victorinus lib.j. Rhe.ver.inquit: Socius eſt,qui nobis aliquo pacto ad aliquid agendum coniungitur, Amicus vero eſt,qui nobis vſu vitæ ſimilis,pio ac fideli amore coniungitur. (Auſpice Teucro).i.auſpicij docto,per quod futura noſſe poterat. (Ambiguã) Dubiam,vel duplicem, propter alteram Atticæ adiacentem. (Certus Apollo) Non fallax,ſed veridicus. (Nunc vino pellite curas) Plin. etiam lib.xiiij. ſcr. nimio potu gigni ferè rerum omnium obliuionem, mortemque memoriæ, furoremque etiam. (Iterabimus) Repetemus.

ACR. LAVDABVNT alij claram Rhodon,aut Mitylenẽ) Metrum heroicum. Primus verſus hexameter eſt,ſequens vero tetrameter eſt,qui & Phaliſcus appellatur, eo quòd ex quattuor pedibus vltimis conſtat verſus heroici. Numatium Plancum alloquitur, conſularem virum Tybure oriundum, in cuius gratiam dicit,cum diuerſis poëtis ſtudium ſit diuerſas inſulas oppidaque certorum numinum gratia celebrare carminibus,ſibi Tybur eſſe laudandum, cuius voluptate capiatur,vel amœnitate, ſed Albuneæ nymphæ eiuſdem nemoris vicini,ac Tyburis,de quo Virg. Lucusque ſub alta Conſulit Albunea. Tybur autem Tyburtus condidit, a quo nomen ciuitati eſt, hic fuit filius Cathylli filij Amphiarai. Vt Cathyllusque acerque Corax,ſed hac Ode Plancum hortatur,vt curas voluptatibus, relaxet exẽplo Teucri Telamonij. Claram Rhodo,aut Mitylenen,maritimæ Græciæ ciuitates ſunt. (Bimaris ue Corinthi Mœnia) Quia & Ionio,& Ægęo mari abluitur. (Vel Baccho Thebas,) Ordo eſt: Vel Thebas inſignes Baccho. vel Delphos inſignes Apolline. ſic enim apud Thebas Dionyſius,ſicut Delphis Apollo,colitur à quibus honorem patriæ ſortiuntur. (Theſſala temp.) Amœnitatis Theſſaliæ. Tempe enim tribus caſibus declinatur,nominatiuo,vocatiuo,& accuſatiuo. (Sunt quibus vnum opus eſt) Ac ſi diceret, vnum ſtudium eſt laudibus dicendis operam dare certos,& exinde gloriam quærere laudando tantum Athenas. quas vocauit vrbem Mineruæ, velut proprium ciuitatis nomen. (Carmine perpetuo) Aut vno metro,aut non aliorum laudibus mixtis. (Vndique decerptam) Ex omnibus collectam,ordo eſt. Præponere fronti oliuam vndique decerptam. (Aptum dicit equis Argos) Aptum autem eqs Argos genere neutro abſolute dicit. (Diceſque Mycenas) Hoc eſt ſicut Athenas in Mineruæ honorem, ita Argos & Mycenas laudari in honorem Iunonis. (Nec tam p.) Quia in agoneis verberibus immobiles cædebãtur. (Lacedæmon) Poſt matricidium Oreſtes cum fureret, adijt oraculum de ſanitate oraculum reſpondit,ſic eum poſſe ſanari,ſi Dianæ Scythicæ de Taurica ſimulacrum auferret,profectus itaque eſt,ibi erat ſoror eius ſacerdos, quæ aduenas immolabat,agnouit fratrem,pepercit illi,interrogauitq. cur veniſſet,ille indicauit abſtoleruot idem ſimulacrum. ſimul ſoror ſecuta eſt,delati ſunt ad Italiam & collocauerunt in nemore Aricino ſimulacrum, & conſecrauerunt nemus. poſt hæc Italis immite numen viſum eſt,& aſperum,miſeruntque ad Orientem ſimulacrum quod Lacedæmonij ſuſceperunt. Et ne aut crudelitatem,aut ſacrilegium facerent, ſtatuerunt hi,vt iuuenis aras aſcenderet,& ſuper imponeret manus,& tandiu loris cæderetur ab alio iuuene,quandiu ſanguis de vrbicibus in ara remaneret,& ſatisfaceret numini,inde ergo patiẽs Lacedæmon. (Nec tam Lariſſæ) Lariſſa ciuitas Theſſaliæ, à qua & Achilles Lariſſæus dictus eſt. Virg. Quos neque Tydidea, nec Lariſſæus Achilles. (Percuſſit) Nimia delectatione animum ferijt. (Quam domus) Albuneæ, delectabile nemus eſt conſecratum Albuneæ nymphæ, à qua & nomen accepit. (Et præceps Anio) Aut per deuexa cadens, aut rapidus. (Tyburti lucus) ſilua iuxta ciuitatem eiuſdem nominis. (Mobilibus) Diſcurrentibus. (Detergit nubila cœlo) Purum aërem facit, quem Græci Leuconotum appellant.i.ſerenum. Ordo eſt. Sæpe albus Notus detergit nubila obſcuro cœlo. (Plance) Vocatiuus proprij nominis. (Molli mero) Aut leui,aut ſuaui. nam vino in obliuionem veniunt curæ,& triſtitiæ fugantur. (Seu te fulgentia ſignis) Ac ſi diceret, Seu ſignis militaribus,ſeu bellis miſcearis. (Seu denſa tenebit) ſeu ſis domi. (Salamina) Ciuitas Telamonis,hic filijs ſui Teucro, & Aiaci ad Troianum bellum proficiſcentibus, legem poſuit,vt alter ſine altero non rediret. Aiace itaque ſe perimente, quòd per dolum Vlyſſis iudicio armorum victus ſit cum ipſe corpus Achillis liberaſſe. Teucer memor imperij paterni, patrem,& patriam fugiens,reſponſo Apollinis,cum ſocijs alibi cõdidit ciuitatem. Hunc fugientem,dicit hortando comites ſuos ad pocula conſulatum,& vino triſtitiam mitigaſſe. (Tamen vda lyæo) Madida vino. (O ſocij) Ordo eſt. O ſocij,ò comites,ibimus quocunque feret nos fortuna, melior parente. (Auſpice) Fautore,vel ſponſore. (Apollo) Apollinem dicit,cuius reſponſa, vel promiſſa ſequebatur. (Certus) Non fallax,veridicus. (Ambiguam) Duplicem,vel quòd vna in Cypro, altera in Thracia regione eſſe dicitur, vel quòd vna pulſus eſt,alteram condidit. Virg. ſimiliter ambiguam duplicem poſuit: Agnouit prolem ambiguam,geminoſque parentes (Noua).i.incognita,peregrina. (Peioraque paſſi) Virg. O paſſi grauiora. (Iterabimus).i.iterum nauigabimus.

POR. LAVDABVNT alij claram Rhodon) Hac Ode Numatium Plancum conſularem alloquitur, quia indicat ſe præcipue Tyburtina regione delectari,omnibusq. eam ſua ſententia præponendam affirmat. (Claram Rhodon) Propterea claram,quòd ſoli ſit oppoſita dicit,de qua & Lucilius ſic ait. Rhodos Carpathium in pelagus inclinat apertum. (Bimaris ue Corinthi) Bimarem Corinthum appellat, quòd Iſthmo oppoſita Ionio, & Aegeo ſinu abluitur. (Aptum dicit equis) Homericum,ſic enim de hoc ille. ἄργος ἱππόβοτον. (Me nec tam patiens) Lacedæmõ, Quam domus Albuneæ) Albuneam deam in regione Tyburtina fontis præſidem. & Virg. teſtis eſt, qui in ſeptimo ait: Lucoſque ſub alta. Conſulit Albunea nemorum,quæ maxima. (Tyburti lucus) Tyburtus conditor Tyburis eſt,cuius frater Cathyllus,& Corax quorum Virg.meminit, Cathyllusq. acerq. Corax argiua iuuentus. (Vda Mobilibus pomaria riuis) Irrigua intelligi vult. (Albus vt obſcuro deterget nubila cœlo. Sæpe Notus) Hanc Oden quidam putant aliam eſſe,ſed eadem eſt. Nam & hic Plancum alloquitur, in cuius honore & ſuperiore parte Tybur laudauit. Plancus enim Tyburti fuit oriundus. Album autem Notum, vt græci λευκόνοτον, quod ſerenum faciat. (Vda Lyæo Tempora) ὑπαλλαγή, ipſum enim vinum Lyæo intelligi oportet.i.vino. (Populea fertur) Bene non quamlibet,ſed populeam coronam propter fortitudinem animi. Nam hæc arbor in tutela Herculis. (Ambiguam Salamina) Nunc duplicem intelligamus,quoniam alteram Teucer in Cypro inſula condidit, patria à Telamone patre eiectus. (O fortes,peioraque paſſi) Vt Virg. O paſſi grauiora dabit Deus. (Nunc vino pellite curas; Cras ingens iterabimus æquor) Quidam illud ab itinere verbum fictum putant,ſed nequaquam ſic accipiendum cum ſimplicior elocutio magis rationem habeat. Teucer mari venerat,quia à patria eiectus eſt errans. (Ingens iterabimus) Vt iterent nauigationem ſocios hortatur.

ASC. LAVDABVNT alij) Hoc carmine celebrat poëta Tybur (ſi non fallor) vt ſe gratum Mecœnati oſtendat, abs quo illic locum amœniſſimum dono acceperat, in quo cum muſis ſuis iucunde & quiete tunc viuebat vnde omnibus locis laudatis ipſum præfert. Hortatur autem Plancum amicum, vt exemplo ſuo exemplo naturæ,& Teucri aliquando curas,& ſolicitudines deponat,& vino ampliter indulgeat. Exemplo ſuo,quia ſe Tybur diligere & laudare non ob aliam cauſam, quam quòd ibi tranquille & ſecure viuat. Exemplo naturę,quia non ſemper nubiloſum eſt cœlum,ſed interdum ſudum,& ſerenum. Exemplo Teucri,qui in triſtiſſimo exilio etiam curas mero leuabat. Ordo eſt, Alij.ſ.ſcriptores laudabunt Rhodon inſulam Lycię,claram quia illic nunquam cœlum nubilum eſt. Phanum autem Phœbi clariſſimum eſt,& vrbs ipſa portubus, & ceteris ædificijs incomparabilis,aut Mitylenen oppidum Lesbi,Alcæi & Sapphus patriã. Aut Epheſum Aſiæ vrbem ab Amazonibus conditam, vbi clariſſimum Dianæ templum, aut Mœnia Corinthi bimaris .i. inter mare Ionium & Aegæum ſitæ, à quibus alluitur, vnde propter Emporium opulentiſſima olim fuit prius Ephyre dicta. vel laudabunt Thebas in Bœotia inſignes Baccho, qui illic genitus eſt ex Semele. vel Delphos vrbem in Parnaſſo, inſignes Apolline, qui illic clariſſima reddidit oracula,aut Tempe Theſſalia.i. Theſſalica,loca vſque adeo amœna, vt cetera omnia ſingulariter amœna tempe dicantur. Sunt.ſ. poëtæ,quibus eſt vnum opus .i. ſola cura & ſtudium ac operatio,celebrare carmine perpetuo.i. nulla alia materia interciſo, vrbem Palladis intactæ.i.ſemper virginis

videlicet

videlicet Athenas, à Pallade, quæ ἀθηνᾶ, dicitur, dictas, & præponere. ſ. alijs arboribus, fronti .i. ad ornamentum frontis victricia (hic ordo placet Bonfini adnot. vij.) oliuam ſ. paciferam decerptam vndique. i. ex quouis loco, aut quouis pacto. i. ſunt pacis & literati ocij vſque adeo ſtudioſi, vt nihil aliud celebrent quam Athenas quibus propter literarum ſtudia, Pallas oliuifera præcipue placuit. Non enim ſine pace vigere poſſunt literæ, & ideo vnice laudant Athenas. [Plurimus in Iunonis &c.) Proſequitur alia loca celebria, vt illis omnibus vnum præferat Tybur, quia victoris pretium ex victo dependet. Eſt ergo ordo. Plurimus. ſ. ſcriptor, dicit. i. deſcribit & laudat, ſicut in principio epiſtolarũ. Prima dicte mihi ſumma dicende Camœna Mœcenas, Argos. ſ. Hippium, quod eſt inter Inachum & Eraſinum amnes, vnde addit, Aptum equis, & dicit Mycenas vrbem etiam in Achaia ſtadijs minus quinquaginta ab Argis diſtantem, dites, quia opulenta admodum fuit, dicit autem in honorem Iunonis, quæ ab Argis præcipue culta, eos etiam plurimum dilexerat. Vnde Aen. j. Veteriſq. memor Saturnia belli. Prima quod ad Troiam pro caris geſſeras Argis. Laudabunt ergo dicta loca alij, verum nec Lacedæmon vrbs Lacedæmoniorum, qui Laconica regione diu rerum potiti ſunt & legibus & imperio clariſſima, patiens. ſ. laborum etiam legibus Lycurgi id curantibus, nec campus Lariſſæ vrbis Theſſaliæ patriæ Achillis, opimæ .i. pinguis, & fœcundæ percuſſit. i. affecit me amore ſui tam. i. tantum, quam. i. quantum, domus Albuneæ. ſ. nymphæ aut fontis in Albunea ſilua, reſonantis ſ. dum per ſiluas, & fontes deriuatur. Eſt autem non longe Tybure. Et Anio. ſ. fluuius, præceps .i. præcipitanter, & cum dulci murmure ſe in Tyberim illic præcipitans. Facit autem in genitiuo huius Anienis, ſed antiquus nominatiuus erat Anien. ac lucus Tyburti. i. iuxta Tyburtum, ſeu Tybur, oppidum non longe à Roma abs Tybure conditum, & pomaria vda i. irrigua, riuis mobilius .i. in diuerſas partes ductilibus. [Albus vt obſcuro) Facit quod dixi quia enim in ſuperioribus (vt iam vidimus) præ ceteris locis amœnis Tybur, propter amœnum ſeceſſum extulit, cohortatur Plancum, vt frontem exporrigat, & curas merodemat, ſecutus naturam, & principem virum. vnde dicit Vt i. quemadmodum, Notus ventus ex natura humidus, qui & auſter dicitur. albus. i. ſublustris faciens nubes minus denſas, quia denſæ nigræ ſunt, detergit. i fugãdo amouet ſæpe cœlo obſcuro. ſ. prius, quam ſtare incipias nubila .i. nubes, neque parturit imbres perpetuos .i. continue durantes ſic tu Plance ſapiens, vel memento ſapiens .i. vt ſapientem decet, finire triſtitiam & labores vitæ, molli .i. maturo, & non nimis vehementi mero, ſeu caſtra fulgentia tenent te ſeu denſa vmbra Tyburis tui .i. patriæ tuæ, tenebit te. ſ. peracta militia, hoc eſt tam nunc quando in caſtris degis quàm poſtmodum dum domi ocia læta doces. Id autem in caſtris faciendum docet exemplo Teucri, dicens, Teucer, cum. i. quamuis fugeret Salamina. ſ. patriam ſuam, hoc eſt vrbem Talamonis patris ſui (Declinatur autem hæc Salamin, vel Salamis, huius Salaminos &c. accuſatiuo hanc Salamina) & patrem. ſ. Telamonem filium Aeaci, qui eum ea Iſione Priami ſorore genuit. multum autem eſt, quod dicit fugeret, ſicut in Buc. Mar. Nos patriam fugimus, &c. quamuis autem fugeret, tamen fertur vinxiſſe. i. ligaſſe corona populea i. ex populo facta, qua & Hercules coronatus inferos petijt, tempora. ſ. capitis ſui, vda. i. vaporata, Lyęo. i. Baccho, hoc eſt vino curas ſoluente, Affatus amicos. ſ. comites & ſocios fugæ, triſtes. ſ. propter exilium eius, ſic. i. in hęc verba. O ſocij, & ò comites, nos ibimus quocunque (eſt autem Tmeſis. i. inciſio dictionis quę ab imperitis Temeſis dicitur) fortuna melior parente. ſ. Telamone qui nobis, quibus fortuna belli pepercit, exitium minatur, feret. i. trahet nos. Maro, Quo fata trahunt, retrahuntque ſequamur. Nil deſperandum eſt ſup. vobis Teu hoc eſt me. (Sed moris eſt, vbi quis ſe laudare vult, potius nomen proprium, quam pronomen ponere, preſertim cum illuſtre ſit, vt Aeneid. v. Quę munera Niſo Digna dabis, primam merui, qui laude coronam) duce. t. vos ducentem, & Teucro auſpice. i. auſpicij docto, & peritos & ita ad profectionem, cohortante. enim pro quia, Apollo certus. i. infallibilis, & qui certo ſcit. Sed non voluit aperte locum deſignare, ne diligentiam inquirendi auferas. Non enim licet nobis omnia ſcire, vt Aen. iij. Prohibet, nam cetera parcę Scire Helenum, farique iubet Saturnia Iuno. & ideo Apollo licet certus. ſecundum Ethnicos, fallacie Dęmoniorum deceptos, dubie tamen ſępe reſpondit, quod ne faceret peccatur Aeneas ibidem dicens, Da pater augurium, atque animis illabere noſtris promiſit ergo certus, & eſt antitheton certus & ambiguam. i. incertam mihi futuram, tellure noua. i. in qua prius non fuit Salamin, hęc autem erat Cypri, O viri fortes & paſſi peiora, ſicut Aeneid. j. O paſſi grauiora dabit Deus his quoque finem. Paſſi dicis mecum, ne ſe capertem laboris innuat, pellite nunc curas vino, quia nos iterabimus .i. iterum nauigabimus cras, ingens ęquor, id eſt mare.

SVNT, quibus vnum opus eſt intactę Palladis vrbem Carmine perpetuo celebrare &. [Vndique decerptam fronti pręponere oliuam) Dicam & hoc loco qui mihi placeat ordo, cum ſuus cuique ſit palatus, contra aliorum non ſolum ordinem, ſed & ſententiam. Is igitur talis eſt, ſunt. ſ. aliqui, quibus eſt vnum opus celebrare perpetuo carmine vrbem intactę Palladis, & pręponere alijs. ſ. arboribus & rebus, oliuam vndique decerptam. i. oliuæ laudes vndique collectas, fronti. i. ad frontis decus & honorem, ea enim victores coronabantur. Nam eſto vt frõtem pro capiti accipiamus, & poſſit pars pro toto accipi, imponere, iñ vel apponere dicemus coronam, non pręponere, vt alij voluerunt. MAT. Bonfinis.

LEGIMVS quippe pauperculam quandam interrogatam quid nam marito durata dotis foret, reſpondiſſe. Patriam pudicitiam. Altera, veru eum quęreretur ea ea, an cum viro coiſſet. Minime, inquit, ſed ille mecum. Quędam porro cum fuiſſet clam compreſſa, fœtumq. perdidiſſet ſic nulla emiſſa voce ſe conſtantem ac tolerantem pręſtitit, vt eliſo conceptu reiectoq, parente aliosq latuerit proximos, quippe dolorum magnitudinem, quibus (vt aſſolet) lancinabantur ſubinde conuellebatur quę, vicit ignominię timor. Tantum erat vel in muliebri ingenio tolerantię robur, vt non immerito videatur Horatius cecinisse Carminum primo. [Me nec tam patiens Lacedęmon, Nec tam lariſſe percuſſit campus opimę) Nam, vt inquit Aemylius Probus, Lacedęmoniorum moribus ſumma virtus in patientia ſtatuebatur. Seneca ſcribit, Lacedęmonios conſueſſe liberorum ſuorum indolem experiri publice verberibus admotis, illos ſubinde adhortando, vt flagellorum ictus fortiter perferrent, item laceros, ac ſemianimes, rogando, vt perſeuerantes vulnera pręberent vulneribus. Quam rem copioſius exequitur Lucianus in ſermone qui eſt de gymnaſijs, & ſignificat Thebaidos iiij. Papinius. COEL. RHOD.

Et oliuiferi Eurotæ
Dura manus.

Expoſuit & Lactantius grammaticus, gentis in eo crudelitate taxata. Laconibus hoc item fuit peculiare, omnia impenſius cęlare. Propterea id innuens hiſtoria quinta Thucydides, τὸ κρυπτὸν, inquit, πολιτείας. cum Lacedęmonijs loqueretur. Apud eundem obſeruatum quoque. Nomos dici polemicos cãtilenas Lacedęmonijs in hoſtibus congrediendis concini ſuetas. De Gymnopędijs, quas nudi certantes concelebrabant ijdem mentio Thucydidi etiam ſit, πρώτοις, inquit, τοῖς γυμνοπαιδίαις.

AD LYDIAM.

Riualem ſuum Sybarim oblique notat qui ſic deperiret Lydiam vt ſe neque diſco, neque iaculo, non equo, non armis, non natando exerceret, ſed apud eam velut Achilles inter Lycomedis virgines lateret.

Ode VIII. Dicolos diſtrophos. Primus quiſque verſus eſt Ariſtophanius Dimeter Acatalectus, conſtans è Choriambo, & Bacchio, ſiue Amphimacro, hoc modo.

Lȳdĭă dīc -uu- pĕr ōmnēs u--

Secundus autem quiſque eſt Choriambicus Alcaicus Tetrameter Acatalectus, conſtans ex Epitrito ſecundo, duobus Choriambis, & Bacchio, ſiue Amphibracho, hoc modo.

Tē dĕōs ō- u-- rō Sȳbărīm -uu- cūr prŏpĕrēs -uu- ămān-dō u--

-uu- u--

-u-- -uu- -uu- u--

LYDIA dic per omneis
Te deos oro: Sybarin cur properes amando
Perdere: cur apricum
Oderit campum patiens pulueris, atque ſolis.

Cur

Cur neque militaris

* egtat
* Tem-perat

Inter æqualeis * equitet : gallica nec lupatis
* Temperet ora frænis .
Cur timet flauum Tiberim tangere : cur oliuum
Sanguine viperino
Cautius vitat · neque iam liuida geſtat armis
Brachia , ſæpe diſco ,
Sæpe trans finem iaculo nobilis expedito .
Quid latet , vt marinæ
Filium dicunt Thetidis ſub lacrymoſa Troiæ
Funera : ne virilis
Cultus in cædem , & lycias proriperet cateruas .

ANTO.

LYDIA dic &c.) Octaua Ode in Lydiam meretricem ſcribitur. Sybaris.n.eius amore, officia omnia, quæ prius obire ſolebat, reliquerat, latens apud eam, vti Achilles olim inter filias Lycomedis, latuiſſe fertur, matre iubente, ne videlicet virilis habitus eum in Troiam duceret. De quo late Papinius. Id aũt latere apud Lydiam, & conſueta officia reliquiſſe, in riualem quoque dici exiſtimemus.

Lydia

[Lydia) Meretricis hic nomen ab Lydia regione, quę & Mæonia dr̃ ſumptum eſt autem Lydia annexa Phrygię, ut Str.lib.13.edocet.

Sybaris

[Sybarin) Iuuenis hic nomen non ab re poſitum. Nam Sybaritæ delitijs, & luxuria defluxerunt, vt patebit, & συβάρις Grę̨ce, Latine tacitus, & delicatus dicitur. Alibi tamen fluuis eſt, qui veterem ſeparat Campaniam. Cui. fluuio propriũ illud ineſſe traditur, vt in eius aqua demiſſa virgulta ſaxeſcentur, forma tamen, coloreq́. ſeruato. Auctor eſt Strab.lib.v. Plin.vero lib.iij. dicit : Inter duos amnes, Cratin, & Sybarin vrbem fuiſſe, eodem nomine. ſic etiam Strab. lib.6.ait addens ꝙ ea ciuitas tanta excellentia, & felicitate excreuerat, vt quaternas proximas rexerit gentes & quinque ac viginti vrbes, ſuo ſubdiderit imperio. Totam autem felicitatem intra dies lxx.

Crotoniatæ

Crotoniatæ illis interceperunt adeo delicijs, & luxuria intemperantes defluebant. Vrbe enim potiti, inducto fluuio, cuncta demerſerunt.

Sybaris fluuius

Qui de Sybari biberint ſternutamentis agitari conſtat.

Cratis

Cratis autem homines in eo lotos, Cæſarie candidos, & flauos efficit, ac, multis medetur morbis.

Amãdo

[Amando perdere) Per antiphraſin eſt, nam qui amat, vel qui amatur, ſauere debet, non obeſſe. Pręterea.amando hic poteſt actiue & paſſiue accipi ita vt Lydia amet Sybarin, vel vt ametur a Sybari. [Apricum) Soli expoſitum. [Patiens pulueris) Atque Solis, cum aſſuetus ſit pati, & puluerem & Solem. [Cur neque militaris)

Iuuenũ exercitia i eqs

Iuuenum exercitia narrat. Nam vt Vegetius ſcribit iuniores in equis ligneis exercebantur, tantaq́ cura erat vt non ſolum à dextris, ſed etiam à ſiniſtris partibus, & inſilire & deſilire diſcerent, euaginatos etiam gladios vel contos tenentes.

Gallica ora

[Gallica ora) Gallicorum equorum. Str.lib.iiij.ait ita. Vniuerſa vero natio, quam hæc ætas Gallicam, vel Gallaticam nominat : martis ſtudio, & animorum ardet impetu, conſerendæ pugnæ alacritate impigra. Et paulo inferius ſic : Ephorus tam late Galliæ magnitudinem excedere tradit, vt quam nunc vocamus Iberiam : plurima illius ſpatia, Gallis vſque Cades attribuat.

Gallicię equi

Iuſtinus autem lib.vlt.ſcribit, ꝙ tanti in Gallitia ac Luſitania, & tam pernices viſuntur equi vt non immerito vento ipſo concepti videantur Plin.etiam lib. 8. de equis ſcr. ꝙ in Hiſpania Gallica gens, & Aſturia eſt equini generis &c.

Aſturia

[Lupatis frænis) .i. aſperis à lupinis dentibus, qui inæquales ſunt vt inquit Seruius.

Lupus lupatũ frenum

Lupus autem & lupatum frenum dicitur. Ouid.in Triſt. Et placido duros accipit ore lupos. Et Mar. Mordent aurea, ꝙ lupata cerui. [Tyberim tangere) .i.natare.

Natãdi vſus

Natandi vſum, inquit Veg. æſtiuis menſibus omnis æqualiter debet tyro condiſcere. Non enim pontibus ſemper flumina tranſeuntur, ideoque Rom. veteres campum Martium vicinum Tyberi delegerunt, in quo iuuentus poſt exercitium armorum ſudorem, puluerem q́. dilueret.

Olei natura

[Cur oliuum) Olei natura tepeſacere corpus, & contra algores munire.

Græcorũ vitia.

Vſum eius ad luxuriam inuenere Græci vitiorum omnium genitores in Gymnaſijs publicando. Auctor eſt Plin.lib.xv. Viq. Liuius docet. Hãnibalis milites pugnaturi ad Trebiam oleo mollierunt artus, per manipulos miſſo ab ipſo.ſ.Hannibale. hic autem de cæromate intelligitur, de quo Sat.ij.io Iuuen.iam diximus. Armis.i.armorum exercitatione, vt diſci, & iaculi. hæc enim vna eſt clauſula. [Diſco) Graui lapide, & rotundo, qui exercitij cauſa, corporis, ad auras proijciebatur. Vegetius ait, ad lapides vero vel manibus, vel ſundis iaciendos, exerceri diligenter conuenit iuniores. Dicitur aũt diſcus à δισκεῖν iacere.

Diſcus Iaculari

[Iaculo) Tyrones iacula ad uerſus palum, tanq̃ aduerſus homines iaciebant. Armorum doctor attendebat, vt magnis viribus & deſtinato iactu, haſtile torquerent, vt vel in palum, uel iuxta dirigesẽt miſſile. Quod idem Vegetius edocet. [Filium Thetidis) In mari Ægæo una Cycladum eſt Scyros longitudinis xxv.millium paſſuum, antea Phœnice appellata, vt Plin.lib.4 ait. In ea vero Lycomedes rex erat. apud eum itaque (nam filias habebat) Achillem puellari habitu Thetis depoſuit, Audierat.n.a Proteo vate apud Troiam periturum Achillem, hunc mater eum cælare Achiuos (vt diximus) voluit, ab Vlyſſe tãdem recognitus eſt, & ad Troiam ductus. [Sub) .i.ante. Virg.in Georg. Sub lucem exportant calathis, pro ante lucem. [Lycias cateruas) Lyciorum rex Sarpedon Iouis filius Troianis fauit vbi à Patroclo occiſus eſt. Horat. Lycios pro Troianis omnibus, illorumq́. ſocijs poſuit. de Sarpedonis morte lib. xvj. Ilia late habetur. [Proriperet) Traheret ipſum Achillem.

ACR.

LYDIA dic per omnes) Metrum Choriambicum, quod conſtat ex Choriambo & Bacchio ita, Lydia dic per omnes. Secundus ex Epitrito ſecũdo, & duobus Coriambis & Bacchio ita. Te deos oro Sybarin, cur properas, amando. [Lydia dic per omnes) In Lydiam dicit vulgatis formæ mulierem, & ſibi aliquando dilectæ, cur ita Sybarin diligit iuuenem vt eum ab omnibus officijs amore ſui deſiſtere fecerit, intermiſſa etiam exercitatione campeſtri, & ſic apud eum lateat, ſic vt apud virgines Lycomedis Achillem ferunt. quod per hiſteron proteron in riualem dicit. Ordo eſt. [Lydia dic oro,) Hoc eſt interrogo, per omnes deos cur properas amando perdere. [Perdere) κατ᾽ ἐπίτασιν de clamat. [Amando perdere) Amore perdere vnde eſt, Vt vidi, vt perij. [Apricum) Amœnum, voluptuoſum. [Patiens) Cum poſſit iam ferre militares labores. [Flauum) Turbidum. [Tyberim tangere) Natare, ꝙ adoleſcentibus inter ſumma erat virtutũ exercitationis ſtudia [Cur oliuum Sanguine viperino Cautio vitat) Dicit cur non exercet palæſtram, quam tractantes oleo vngebãtur? magis vitat oleum, quàm ſanguinem viperinum vt ie noſum. [Liuida Brachia) Aſſiduo vſu & pondere armorum. [Diſco) Diſcus genus ludi eſt, certi ponderis dicit Diſcum, quo iuuenes in agone contendebant. fortior eſt iudicandus, qui vltra deſignati ſpatij finem, eum ieciſſet, ita vt miſſilibus certabatur ordo eſt. Neque iam nobilis geſtat liuida brachia armis, ſæpe expedito Diſco, trans finem ſæpe iaculo trans finem. [Filium dicunt) Latuiſſe ſubaudis. Achillem dicunt à Thetide abſcõditum metu belli Troiani. [Ne virilis cultus) Lycij populi luerunt Troianis ferentes auxilium. Vnde eſt, Vnã quæ Lycios, fidumq́. vehebat Orontem. [Proriperet) Raptim vel incaute iret.

POR.

LYDIA dic per omnes Te deos oro) Hæc Lydia amica, fuit Sybaris nomine adoleſcẽtis, cui imputat ꝙ amore ſui implicitũ reſidem fecerit, exercitationum cãpeſtrium. Cur apricum Oderit campum cum patiens pulueris, atque Solis ſit aut fuerit. [Gallica nec lupatis temperet ora frænis,) Gallica ora, pro gallicorum ora equorum Lupata aũt fręna ſunt aſpera. de quibus & Virg. ſic ait, Et duris parere lupatis. [Cur timet flauum Tiberim tangere) Qui in campo Martio exercebantur, & natabant poſt exercitum, quia & hoc videtur neceſſarium militiæ eſſe. [Sæpe diſco, Sæpe trans finem iaculo nobilis) Ad excipiendum trans finem expedito nobilis ſæpe iaculo. dicit autem eum glorioſe & diſcũ & iaculum miſiſſe. Quid latet, vt marinæ Filium dicunt Thetidis ἔλλειψιν, quia ex eo quod latet, latuiſſe accipiendum eſt. [Lycias proriperet cat.) Manifeſte hic, Lycias pro Troianis poſuit.

ASC.

LYDIA &c.) Obiurgat meretricem perdentem Sybarin amando, non ſine amara irriſione pueri eam ita perdite redamãtis, vt omne ſtudium militare propter eam prætermittat, & cum ea delitear eam fouens. Ordo aũt eſt. Lydia dic, quod quia imperioſum, & odioſum eſt. vt in Buc. Dic mihi Damœta &c. mitigat dicẽs, Dic oro te per omnes deos, cur properas.i.feſtinas.ſ. ante ętatem Veneri maturam, perdere.i.deſtruere, amando.i.per amorem, aut quia nimis ipſum amas, quod ſignanter & diſerte, dictum, quia meretrices, quos amant, maxime perdũt. illis enim oblectatæ, cogũt eos ſibi morem gerere, Sybarin puerum illum tacitum, & ita minus repugnantem, & tractabilem, ac delicatum vnde nomen impoſitum à re ipſa. Et dic cur oderit campum apricum.i.Soli expoſitum, patiens.i.cum ſit patiens pulueris, atq; ſolis. Et dic cur neq; militaris.i.cum ſit militaris, equita.ſ.amplius inter æquales.i.coæuos ſuos, nec temperat.i.domitat, & regit, ora gallica.i.equorum gallicorum, frænis lupatis, à lupinis dentibus, ad quorum ſimilitudinem facta ſunt, ſic dictis. Et cur timet tangere Tiberim flauum (Vnde Albula prius dicebatur) .i.

cur non audet amplius natare,& cur vitat oliuum.i.oleum, quo vnctus tutius natet, & luctetur cautius ſanguine viperino.i.qui vitare debeat ſanguinem veneoosiſſimi ſerpentis,qualis eſt vipera. Nec geſtat iam.i.amplius, brachia liuida.i.plumbei coloris, in armis.i.quem colorem inducunt arma,exiſtens nobilis.i.inſignis & multis notus,diſco, & iaculo expedito.i.expedito iacto, aut iaculato,trans finem.i.metam iuuenibus conſtitutam,vt diſcum,aut vectem proijciendo,vires exerceant.[Quid).i.ad quid, latet.ſ.Sybaris apud te, vt.i.quemadmodũ: dicunt:(quod & Stat. poſtea in Achill.dixit)filium Thetidis marinæ.ſ.Deę Achillem ſuper, latuiſſe in aula Lycomedis regis Scyri: vbi ex Deidamia eius filia Pyrrhum genuit,ſub.i.paulo ante,tempora, cum tempora tenderent in funera lacrymoſa Troiæ.i.ante excidium Troianum,dicunt inquam latuiſſe. ne cultus.i.veſtitus virilis proriperet ipſum in cædem,& Lycias cateruas,pro eo quod eſt,in cædem Lyciarum cateruarum,quę Troianis ſuppetias tulerant duce Oronte, & Sarpedone.

MAT. Bõſinis. LYDIA dic per omnes Te deos oro,Sybarim cur properas amando Perdere)Exponit Mancin.amando actiue hic,& paſſiue poſſe accipi.i.dum amas,vel amaris. Landinum (vt arbitror) in expoſitionibus imitatus,cum pro more ſuo exponit, hoc eſt aut illud. Ego vero ita ſentio, vt quicunque eiuſdem Ode verba recte penitauerit & intellexerit, amando ſit actiue omnino accepturus,nullo autem modo paſſiue,& Lydiam ipſam vehementi proſecutam amore Sybarim intelligat,fuiſſeq. illum perdituram ob id ipſum, ꝙ eum apud ſe retineret ad explendam libidinem ſuam,non ꝙ Sybaris illa amori aduerſaretur vt noſtræ tempeſtatis ſcorta faciunt,quæ quantum ad amorem pertinet & libidinẽ, adoleſcentes & iuuenes exquirunt pulcherrimos & Veneris potentiſſimos,ac ſimplices & tyrones,vt facilius irretire illos queant.Quod vbi ſunt ſuis blanditijs & illecebris conſecutæ,eouſq; miſeros apud ſe captiuos retinent,donec penitus iuuentæ illorũ florem,& omnem ſuccum emunxerint,& expreſſerint, ac poſtea emittunt pallidos,macilentos,effœtos,enerues molles,& omnis denique virtutis & fortitudinis expertes. Sed, ſi quos ex eo genere ſortiuntur,pręter formam etiam diuites,poſt exactam adoleſcentiam,patrimonijs quoque exhauſtos,vel,ſi id puduerit, furatum demum ſe perditum ire compellunt. Et propterea dixit Horat. Perdere amando,quod potius dicendum fuerat odio habendo. Id autem apertiſſime demonſtrant vltimi Odes, quos ſubijciam, verſus.

Quid latet, vt marina
Filium dicunt Thetydis ſub lacrymoſa Troia.
Funera? ne virilis
Cultus in cadem, & Lycias proriperet cateruas.

AD THALIARCHVM, QVEM HORTATVR AD HILARIOREM VITAM.

Ode IX. Tricalos tetraſtrophos. Primi quique duo verſus ſunt Dactylici Alcaici Acatalecti,qui conſtant ex Penthemimere Iambica, id eſt ex Iambo vel Spondeo, Iambo, & ſyllaba, quæ dicitur cæſura, deinde è duabus Dactylis, vel vltima Amphimacra, hoc modo.

Vĭdēs ᴗ- ŭt āl ᴗ- tā -ſtĕt nĭuĕ -ᴗᴗ cāndĭ dŭm -ᴗᴗ
Sŏrā ᴗ- ctĕ, nĕc ᴗ- iām - ſŭſtĭnĕ ᴗᴗ ānt ŏnŭs -ᴗᴗ

Tertius autem quiſque eſt Iambicus Archilochius Dimeter Hypercatalectus conſtans quatuor pedibus primo & tertio Iamba, vel Spondeo, ſecundo & quarta Iambo duntaxat. deinde, ſupereſt ſyllaba, hoc moda.

Sȳluā -- lăbō ᴗ- rāntēs -- gĕlŭ ᴗ- quĕ ᴗ

Quartus autem quiſque eſt Dactylicus Alcaicus Acatalectus,conſtans ex Dimetro Heroica, & Dimetro Trochaica, id eſt è duobus Dactylis, & duobus Trochais, vel vltimo Spondeo, hoc modo.

Flūmĭnă -ᴗᴗ cōnſtĭtĕ -ᴗᴗ rīnt ă -ᴗ cūtā --

ᴗ-ᴗ---ᴗᴗ-ᴗᴗ
ᴗ-ᴗ---ᴗᴗ-ᴗᴗ
--ᴗ---ᴗ-ᴗ
-ᴗᴗ-ᴗᴗ-ᴗ--

VIDES, vt alta ſtet niue candidum
Soracte: nec iam ſuſtineant onus
Siluæ laborantes, geluque * • Vide ann. Fr. Rob. ſu pee iſto loco.
Flumina conſtiterint acuto?
Diſſolue frigus, ligna ſuper foco
Large reponens: atque benignius
Deprome quadrimum Sabina
O Thaliarche merum dyota.
Permitte diuis cetera. qui ſimul
Strauere ventos æquore feruido
Deprœliantes: nec cupreſſi,
Nec veteres agitantur orni.
Quid ſit futurum cras, fuge quærere: &
Quem fors dierum cunque dabit, lucro
Appone: nec dulceis amores
Sperne puer: neque tu choreas:
Donec virenti canities abeſt
Moroſa. nunc & campus, & areæ,
Leneſque ſub noctem ſuſurri,
Compoſita repetantur hora.
Nunc & latentis proditor intimo
Gratus puellæ riſus ab angulo:
Pignuſque direptum lacertis,
Aut digito male pertinaci.

VIDES vt alta)Nona Ode Thaliarcum puerũ ad voluptatem, lætioremque vitam hortatur. Dicit .n.cum maxima vigeant frigora,lignis foco repoſitis diſſoluenda ſibi metumq; optimum exhibẽdo, craſtina curet minime, nec item dulces ſpernat amores,aut choreas dum iuueni ſibi canities abeſt, Qui vero dicunt poëtam hic loqui ex Epicuri ſententia, minime veri eſſe videntur. Epicurus.n.epiſtola Herodoto miſſa hæc ait, Cum itaque dicamus voluptatem finem eſſe,nõ luxurioſorũ voluptates,eas ue q̃ in guſtu ſunt poſitæ,vt quidam ignorantes,aut ab nr̃a ſnia diſſentientes,aut male accipientes, arbitrãtur,ſed non dolore corpore,animoq. tranquillum eſſe,& perturbatione vocare dicimus, non.n.conuiuia & comeſſationes nec puerorũ,mulierumq. congreſſus non piſcium vſus,& ceterorum, quæ affert precioſior menſa,ſuaue gignit vitã, verum tõ ſobria, cauſasq. perſcrutans,cur quæque vel eligenda,vel fugiẽda ſunt, opinionesq. expellens,per quas animos vt plurimũ occupat tumultus.Horũ oium initiũ,maximumq. bonũ prudentia eſt.Hęc ille. Thaliarchus aũt nomen eſt à poëta fictũ. Nam dici põt conuiuij,ſeu feſtiuitatis princeps,θαλία nanq. dicitur cõuiuium,ſeu feſtiuitas,ἀρχὸς princeps. [Stet).i.cõſiſtat,plenũ eſſe hic nõ conuenit,nam alta niue candidum dicit.[Soracte)Ser.Sol. ꝙ per paucæ familiæ erant in agro Phaliſcorũ,quos Hyrpos vocabant qui ſacrificiũ annuum ad montẽ Soracte faciebant,idq. operãtes geſticulationibus religioſi impune inſultabant ardentibus ligno rum ſtruibus,in honorẽ diuinæ rei flãmis parcentibus.Strab.etiã lib.v.oſtendit,Soracte in Phaliſcis eſſe iuxta Flaminiam viã,Sub quo monte(vt ait)vrbs erat Feronia,quo nomine,& Dea quædã nuncupabatur,quam finitimi miro dignabantur honore, quo in loco ipſius templum erat mirificum ſacri genus habens. Nam qui eius numine afflabantur,nudis pedibus prunas,& copioſum cinerem inambulabãt nulla læſione ſub hoc Dæmone,id autem quotannis celebrabatur. Horat. vero hic in Sabinia Soracte eſſe oſtendit,vel potius prope,nam prope eſt,vt vidimus.Dictaq. ab vrbe Roma,millibus paſ.vltra xx.Dr̃ aũt Soracte(vt puto)à σωρεία, quod eſt congeries. Vel a σωρὸς quod eſt aceruus, cumulusue. eſt enim mons altiſſimus. [Gelu acuto) Acutum dixit,quoniam gelu ipſum acutum ſit aqua paulatim ſtillante, vel acutum ait,quoniam ſuo innato frigore tum tangitur, pungere videtur, atque vrere.[Diota) Putandi vaſculum a δύο, quod eſt duo, & ὦτα,plurali numero aures,quaſi duas aures.i.anſas habens.[Cetera).i.omnes alias curas. Tu vero voluptati incumbe, & quietæ vitæ, futurorum minime ſolicitus. Dij.n.poſt aduerſa per ſeipſos quietem tribuunt hominibus,& iucunda,hinc ait. [Qui ſimul Strauere &c.) Strauere, quieſcere,fecere,atque ſubſidere.

ANTO. Epicuri voluptas Taliarchus Thalia Archos Phaliſci Hyrpi Soracte Vrbs Feronia

[Fet

Orni. Ornio. [Feruido) Aeſtuanti.[Orni) Arbores ſunt albo cortice graciles, & altæ dictæ (vt puto) ab ὀρνύω, qđ eſt inſurgo, incito, promoueo itaque ſi nec orni, nec etiã cupreſſi graciles quoque & altæ ſtratis ventis agitantur, quod de arboribus erit claſſis, & robuſtia? [Fuge quærere) Hoc ad animi pertinet tranquillitatem, ex qua ſumma voluptas redundat. [Lucro appone) Quia mors imminet, vnde die quoque accidere poteſt. [Quemcunque) Vel bonũ vel malum. [Virenti) Tibi iuueni. [Canities moroſa) Senectus

Senect° Moroſi difficilis, & querula, hinc Iuuen. ait. Vſque adeo grauis vxori, natisq́. ſibiq́.. Vt captatori moueat faſtidia Coſſo. Moroſi aũt (vt Porph. inquit) dñr multorum morum inter ſe contrariorum.

Canicies Canities vero generatur (vt docet Philoſophus) ex putredine. Cum itaque in ſenectute deſit calor naturalis, qui cauſa eſt digeſtionis, neceſſario pilorum materia non bene digeſta putreſcit, hinc poſtea ſenes caneſcunt. Macr. etiam lib. vij. ſcr. Canitiem ex nimio humore fieri, quod phlegma vocatur. Nam ideo albi ſunt cani, qa colorem humoris, quo nutriuntur, imitantur. [Cã-

Areæ Cãpus pus) Martius. ſ. vbi iuniores exercebantur, vt ſuperiori Ode oſtẽdimus. [Areæ) Plateæ, nam loca in vrbe puta areæ dñr, vt Varro, ait, ad ſimilitudinem areæ vbi frumenta ſecta teruntur, & areſcũt. Feſtus etiam Pomp. inquit, ꝙ area proprie dicitur locus vacuus, quaſi exaruerit, nec poſſit quidquam generare. Aduerte tamen campos ampliores eſſe, areas vero minores, hinc poeta ſimul cõiunxit. [Lenes) Voluptuoſi, ſuaues, dulces, gratiſſimi. [Sub noctem) Per noctem. [Compoſita hora) Conſtituta tibi ab amica. [Suſurri) Confabulationes. Catull. Verboſa gaudet Venus loquela. [Nunc & latentis) Ordo eſt. Et nunc repetatur gratus riſus proditor puellæ latentis ab angulo, cum enim riſus auditur puellam latere oſtendit, quod quidam ad voluptatem, & luſum fieri ſolet, hinc illud eſt in Buc. Malo me Galatea petit laſciua puella, Et fugit ad ſalices, & ſe cupit ante videri. [Pignusq́. direptum lacertis) Hic locus per antiphraſim intellectus à quibuſdam fuit, debemus enim intelligere pignus direptum à puella è lacertis amatoris, & annulum a digito eiuſdem. Sic nanque coguntur amatores repetendi gratia, quod reliquerant vi fere ablatum, puellas reuiſere. Nam iccirco illæ id fecerant. [Pignus direptum lacertis) Armillas intelligit direptas e brachijs amatoris à

Armilla Armi. Arma puella, nam (vt Feſtus edocet) Armillas ab armo (quibus viri militares ab imperatoribus donati) dictas eſſe exiſtimant, ꝙ antiqui humeros cum brachijs vocabant armos, vnde arma ab his dependentia ſunt vocata. [Aut dig.) Annulum hic intelligit, direptum etiam à puella ex digito ipſius amatoris. [Male pert.) Ficte, & debiliter tenaci. nam fingũt ſe amatores retinere, quod optant ſibi adimi à puellis, & illud eſt, quo iuſtiores habebãt redeundi cauſas.

ACR. VIDES vt alta ſtet niue candidum) Metrum duobus verſibus Alcaicum, quod conſtat ex Penthemimeri iambica & cæſura, & duobus Dactylis ita, Vides vt alta ſtet niue candidum. Tertius dimeter iambicus Hypercatalecticus. i. ex duobus Dijambis vel ex quatuor iãbis, & cæſura ita, Siluæ, labo, rantes, gelu, que. Quartus Pindaricus ex duobus Dactylis, & duobus Trocheis, ita Flumina, conſtite, rint a, cuto. Inter Pherecratium, & Pindaricũ hoc intereſt. Pherecratium conſtat ex Spondeo. Dactylo, & Spõdeo. Pindaricum eſt duobus Dactylis & duobus Trochæis. [Vides vt alta ſtet) .i. cooperiatur, vt Stant lumina flammæ, & iam puluere cœlum Stare vident. [Candidum) Candidum niuibus. [Soracte) Mons Apuliæ in qua Apollo colebatur, vt, Summæ, deum ſancti cuſtos Soractis Apollo. [Siluæ laborantes) Ponderis magnitudine. [Flumina conſtiterint acuto) Nimietate frigoris etiam flumina concreta à curſu ſuo ſtetiſſe dicit. [Super ſoco) Vt, Multa ſuper P. r. ſ. h. m. & alibi, Gemina ſuper arbore ſidunt. [Large) Abundanter, copioſe pro foci magnitudine. [Benignius) Remiſſius ſolito. [Deprome) Hauri, propina. [Quadrimum) .i. quatuor annis inueteratum. [O Thaliarche) Nomen eius ad quem loquitur. [Dyota) Vinarium vas. i. magarum duas habens anſas. [Permitte diuis cetera) Omnes ſolicitudines ordinationi numinum debere committi dicit. [Qui ſimul) Dixit in momento omnia tranquillantes. [Strauere) Placidum fecere. Virg. Sterneret æquor aquis remo vt luctamen abeſſet. [Æquore feruido) Concitato mari propter ventos præliantes. [Nec veteres agitantur orni) Nec commouentur ſedato fluctu ventorũ. [Quem ſors dierum) Euentus dierum lucrare, & memor mortis citæ, nec lætitiam, nec amores omitte. Ordo eſt. Quemcunque dierum dabit ſors appone lucro. & fuge quærere quid ſit cras futurum. [Fuge quærere) In vituperationem Matheſis dictum, ꝙ magis cruciat expectatione, & quæſitione futurorum. [Appone) patienter fer & habe pro lucro quẽcunque dierum ſiue bonum, ſiue malum dabit ſors. [Neque tu choreas) Choreæ à choro dictæ, quòd iunctis manibus ſaltetur. [Virenti) Tibi. ſ. iuueni, & adhuc viridis ætatis homini. [Moroſa campus) Quòd moroſum tarda deliberatione faciat. [Campus & areæ) Planua ad ludum locus. & repetantur ab inferioribus ſubaudis. [Leneſque) Voluptuoſi. [Suſurri) Confabulationes. Ordo eſt. Nunc & gratus riſus, proditor puellæ latentis ab intimo, angulo repetatur abs te. [Latentis) Virg. Et fugit ad ſalices, & ſe cupit ante videri. [Proditor) Manifeſtator. Virg. Vectusq́. recuſat Prodere voce ſua quẽquam, aut opponere morti. [Gratus puellæ) Puellam ſibi gratam dicit, quæ ſæpe meretricio ritu manibus ludit amatoris. hanc autem dicit impetendam. [Pignusq́. direptũ lacertis) Pignus eſt, aut Armilla de brachio aut annulus de digito datus cauta veniẽdi ad conſtitutum locum & ſubdole. Nam fingunt ſe retinere quod volunt ſibi adimi, vt habeant iuſtam cauſam veniendi. [Male pertinaci) Male in tenendo perſeuerante.

VIDES vt alta ſtet niue candidum Soracte) Thaliarchum ad lætiorem vitam hortatur, vt luſibus adoleſcentiæ, quandiu ætas permittit vtatur. Notandum autem quod neutro gñe Soracte dixerit, cum vulgo Sorax dicatur. Eſt autem hic mons in Phaliſcis. [Stet) Autem plenũ ſic ſignat. vt Ennius. Stant puluere campi. & Virg. Iam puluere cœlũ. Stare vides. & in Buc. Stant & iunipeti, & caſtaneæ hirſutæ. [Flumina conſtiterint acuto) Vtrum ad ſenſum frigoris pertinet, quod velut vitrum pungit, an quod frigus velut vitrum acutum ſit. [Super foco) ſuper focum videtur dicere debuiſſe, ſed frequens in hanc figuram. Horat. vt, Diſtrictus enſis, cui ſuper impia ceruice pendet. [Atque benignius Deprome quadrimum Sabina O Thaliarche merũ dyota) Dyotam amphoram dicit, quòd anſæ eius velut aures ſint, ergo græca appellatione hoc dicitur. [Quem ſors dierum cunque dabit, lucro Appone) Ordo eſt. Quemcunque dierum ſors dabit lucro Appone, per quod dicit vnumquenque diem vitæ noſtræ nos de lucro computare debere, eo ꝙ mors quotidie poſſit accidere. [Nec dulceis amores Sperne puer) Pro dum puer es noli ſpernere. [Donec virenti canities abeſt Moroſa) .i. ſenectus difficilis, nam moroſi dñr multorum morum inter ſe contrariorum. [Cõpoſita) Pro conſtituta. [Nunc & latenꝭ proditor intimo Gratus puellæ riſus ab angulo) Gratus dicit, ſic enim puellæ ſolent verecundiam ſexua cum libidine miſcentes abſcondere ſequentibus amatoribus, & rurſus vt inueniantur, riſu ſe prodere. Tale illud Virg. Et fugit ad ſalices & ſe cupit ante videri. [Male pertinaci) Belle male pertinaci, quia fingunt ſe retinere, quod volunt ſibi adimi, vt iuſtas habeant cauſas per quas veniant.

VIDES vt alta) Ex aſperitate hiemis monet Thaliarchum quaſi principem feſtiuitatis, & conuiuiorum, vt igni, & vino frigus & curas propellat, vt Manc. latius exequitur. Ordo eſt. O Thaliarche tu vides, vt. i. qualiter, Soracte mons ille in Phaliſcis Apollini ſacer, ſtet. i. rigeat, Soracte inquam candidum .i. albicans alta. i. denſa niue, nec. i. & non, hoc eſt vides vt ſiluæ laborãtes. ſ. onere niuium, non ſuſtineant iam .i. amplius onus .i. pondus niuium, quia aut rumpuntur, aut declinantur in terram, & vides vt flumina conſtiterint. i. conſtricta ſint, & impedita a curſu, ſeu fluxu, gelu acuto. i. aſpero, qđ in glaciem conuertit aquas. [Et ideo diſſolue frigus reponens). i. itẽ, atq; itẽ ponẽs large ligna ſup ſoco. i. loco q ignẽ fouet, & deprome benignius. i. indulgẽtius, & abundantius (ſicut cõtra maligne ſit quod parce & ab.no fauẽte) merũ quadrimũ. i. quatuor annorũ, dyota. i. amphora binas aures hñte, Sabina. i. q̃ in Sabinis recõdita eſt, aut q̃ Sabinũ viniū continet, & pmitte diuis, cetera. i. regimẽ mundi, & aurę tẽperiẽ, q. ſ. diui, ſimul. i. ſtatim vt ſtrauere. i. ſedauerit, vẽtos depliãtes. ſ. prius, æquore feruido. i. freto, aut feruido. i. æſtuoſo, & multũ cõmoto, nec cupreſſi, nec orni veteres agitãtur. i. nulla fit amplius cõmotio, ad quorũ exẽplũ tacite inuit & mẽtis agitationes ſedãdas eſſe. [Quid ſit futurũ) Proſeqtur eãdẽ materiã. Quia. n. ſolicitudo rerũ futurarũ pñtiũ demit voluptatẽ, dicit, fuge qrere. i. diſqrere, qđ ſit futurũ cras, & appone lucro. i. deputato de lucro quẽcunq; dierũ ſors, aut ſors dabit. Nec. i. & nõ, & puer. i. cũ ſis adhuc puer, nõ ſperne amores dulces. ſ. ętati puerili iã pubeſcẽti, neq; tu q habilis, & peritus es ſaltãdi, ſperne choreas donec canities .i. ſenectus, moroſa. i. difficilis, & in nulla re cõtenta, abeſt tibi virẽti, & cãpus. ſ. Martius, in quo exercebant iuuenes Rom. & areæ .i. alia loca exercitij in vrbe, q̇ minora ſunt quã cãpus q dictus ꝙ capiat ample, & ſuſurri. i. confabulationes cũ amica, lenes. i. ſuaues ſine rixa. repetantur, ſub noctẽ. i. paulo ante noctẽ, hora cõpoſita. i. ad hoc cõſtituta. Poſſet ſorte intelligi de ſuſurris, hoc eſt murmure fluuiorũ quorum auditus, & proſpectus ſub noctem gratus. & iucundus eſt, ſed quod ſequitur, amicæ congruit. Riſus puellæ. i. datus a puella ab angulo, proditor ipſius puellæ latentis, gra-

tus,

tus.ſ.tibi, repetatur, ſup. nunc i. compoſita hora.ſ. ante noctẽ, aut interdiu, & pignus direptum ſ. à puella, vt ſic occaſione redeunti; lacertus i. ab humeris eius hoc eſt armillæ, aut a digito tuo male. i. non ſatis, pertinaci. i. annulum nō ſemper tenenti, ſed per diſſimulationem dimittenti vt repe[illegible] poſſit, repetatur hunc.

MAT. Bōnis. DISSOLVE [illegible]s ligna [illegible] foco &c.) Exponit Acrõ, & id quidem (vt reor) [illegible] non rect[illegible] remi[illegible] talius & abundantius exponi debere, non ve[illegible] & paucius q maxime abhorret à mente & voluntate auctoris, ſi verba cetera penſes, & recte intelligas. Dicimus. n. aliquem relaxare animum cum libere alicui rei indulget, remittere vero, cum volumus affectum animi huic contrarium oſtendere.

IN MERCVRIVM.

Hymnus ab Alcæo mutuo ſumptus, quo laudat Mercurium, à genere, ab eloquentia, & ſermone, muſica, palæſtra, & furti inuentione.

Ode X. Dicolos Tetraſtrophos, Vt, Iam ſatis terris niuis.

-υ---υυ-υ-υ
-υ---υυ-υ-υ
-υ---υυ-υ-υ
-υυ--

MErcvri facunde, nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formaſti catus, & decoræ
More palæſtræ:
Te canam magni Iouis, & deorum,
Nuncium, curuæque lyræ parentem,
Callidum quidquid placuit iocoſo
Condere furto.
Te, boueis olim niſi reddidiſſes
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret: viduus pharetra,
Riſit Apollo.
Quin & Atreidas duce te ſuperbos
Ilio diues Priamus relicto,
Theſſalosque igneis, & iniqua Troiæ
Caſtra fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
Sedibus: virgaque leuem coërces
Aurea turbam, ſuperis deorum
Gratus, & imis.

ANTO. MErcvri facunde &c.) Decima Ode Mercurium laudat ab genere, ab eloquentia, ab officio, ab inuentis, ab actu, à potentia. Eſt autem hymnus ab Alcæo ſumptus, vt ſcribit Porphyrio. Volunt præterea Mercurium repertorem rerũ plurimarum, quibus vitæ hominum conſuleretur, fuiſſe (Mercurij inuēta) hunc enim primum & verba in ordinem redegiſſe, & multis indidiſſe rebus nomina (Rerũ nomina), fuiſſe quoque literarum inuentorem aiũt. (Literarum inuētor) inſtituiſſeque quo honore, quibusue ſacris colerentur dij. (Deorũ cultus) In primis obſeruator aſtrorum curſus fuit (Aſtrorum curſus), & vocum harmonias adinuenit. Palæſtræ, numerorumque & ad corpora curanda medicinæ artis (Medicina), lyræ inſuper ex neruis trium chordarum, inſtar trium anni temporum, repertorem tradunt (Lyræ inuentor). Tris enim inſtituit voces, acutam, grauem, & mediam. Acutam ab æſtate, Grauem ab hieme, Mediam à vere ſumens. hic & Græcos docuit verborum interpretatione. Vnde & ipſe Hermes. i. interpres appellatur (Hermes), hæc omnia ex lib. j. Diod. Qui etiam lib. vj ſic ait: Tribuuntur præterea Mercurio præconia, diffidia, ac fœdera quæ in bellis fiunt: præcones quoque adijciuntur qui internuncij, eſſe ſolent ob eamque rem ab hoſte tuti. Vnde & ipſum cõmunem vtriuſque dicunt, cum ambobus vtilitatis communis, ac pacis mutuę interpres exiſtat. Menſuram inſuper, ac pondus & mercaturæ quæſtum repperiſſe affirmant (Mēſura pondus Mercatura) occulteque inuicem pe-

[illegible] culandi modum. Præco etiam deorum traditur, nunciusque optimus, quoniam mandata diligenter perficiat. Vnde & interpretis nomen aſſumpſit, non q noms[illegible] aut orationis (vt quidam tradunt) fuerit inuentor, ſed [illegible] pernius quam ceteri mandata referret. Paleſtr[illegible]m eu[illegible] & ex ſeſſitudinis forma [illegible] Mercuri Hic vocandi caſus [illegible] a c[illegible], eſt. n. Trochæos, deinde Spondeus ſequatur, de[illegible] autem vocatiuus latinis meminit Gell. lib. ij cap. xxiiij. meminit item Priſc. lib. vij. Cic. præterea in libro de Nat. deo. ſcribit fuiſſe quinque Mercurios. Tertium tamen Ioue tertio natum & Maia. Ex quo & Penelope Pana natũ ferunt. Quartum vero argentum inueniſſe, & Argum interemiſſe dicũt ob eamque cauſam Aegypto præfuiſſe, atque Ægyptij leges, & literas tradidiſſe. Macr. lib. j. Sat. docet optime Argum pro cœlo accipi, & Mercurium pro Sole. Cui Mercurio Tetrachordium ſcribit attribui, quippe ſignificat is numeros, vel totidem plagas mundi vel quatuor vices temporum, quibus annos includitur. Vel q duobus æquinoctijs, duobusque ſolſtitijs zodiaci ratio diſtincta eſt. Vt lyra Apollinis chordarum vij. tot cœleſtium ſphærarum motus præſtat intelligi, quibus Solem moderatorem naturę conſtituit. (Voce formaſti) Cic. in lib. de Nat deo. Sic iam vero domina rerum (vt vos ſoletis dicere) eloquendi vis, quam eſt pręclara, quamque diuina, quę primũ efficit, vt ea quę ignoramus diſcere, & ea quę ſcimus alios docere poſſimus, deinde hac cohortamur, hac perſuademus, hac conſolamur afflictos, hac dicimus perterritos ab timore, hac geſtientes comprimimus, hac cupiditates, iracundiasque reſtinguimus, hæc nos iuris, legum vrbium ſocietate deuinxit, hæc ab vita immani, & fera ſegregauit. (Catus) Acutus proprie dicitur (teſte Varr.) non ſapiens. Catus ingenioſus, inquit Seru. lib. j. Æn. & Tull. lib. j. de Leg. ait, Quis igitur prudentem, & (vt ita dicam) catum, non ex ipſius habitu, ſed ex aliqua re externa iudicaret? (Palæſtræ) Palæſtra dicitur ludus, & locus. πάλη, lucta. παλαίω, luctor. παλαιστής, luctator. (Iocoſo furto) Non auaritiæ cauſa commiſſo, verum iocando, ludẽdo ue. (Te, boueis) Ordo eſt, Apollo dum minaci voce terret te puerum niſi reddidiſſes boueis olim per dolũ amotas, viduus pharetra riſit. (Te, boueis) Quo tẽpore paſtor Apollo Admeti regis pauit armenta, dum amori vacabat demulcereturque fiſtula, eius boueis incuſtoditas Mercur. in ſiluis abſcondit. Id autem ſolus Battus paſtor, & ſenex aduerterat, itaque ſibi ſilentij gratia vaccam donauit hinc ille, inquit, Tutus eas lapis iſte prius tua furta loquetur. Simulauit Mercurius abire. Nox rediit verſa figura cum voce, petijtque à Batto vt ei aperiret, an boueis aliquas vidiſſet, nam & vaccam, & Taurum tribueret ipſi, inquit ille, Sub illis montibus errant, riſit Mercurius dicens Me perfide mihi prodis? hinc periurum in ſilicem vertit, qui nunc quoq; dicitur Index, hęc lib. ij. Met. Addunt alij Apollinem, vbi omnia prædicta cognouit, ſumpto arcu voluiſſe Mercurium ſagittis offendere, ille tamen callide clam pharetram ei abſtulerat, qua recognita, riſit Apollo, cum prius iraſceretur. (Quin & Atridas) Lib. Il. vltimo lõgo carmine ſcribitur ab Homero, Irim ab Ioue miſſam Priamo ſignificaſſe, Achillem cum donis peteret ſolo comitatus auriga, nec formidaret, Mercurius. n. ducturus erat eum incolumem in illius tentoria. Itaque ſumpto curru, & ideo auriga iter arripuit, occurritque ſibi Mercurius illico, dicens ſe Achillis, aurigam eſſe tunc per aperta vagantem. inde Priami currum, aſcendit, immiſſoque ſomno caſtrorum cuſtodibus. Græcisque omnibus inſcijs ad Achillẽ peruenit Priamus nulli viſus, abaquo Hectoris recepto cadauere, muneribus prius exhibitis, eodem Mercurio duce in Troiam reuerſus eſt. (Theſſalos ignes) Et per hos cuſtodes intelligit, qui ante Achillis clauſum tentorium erant Achille cœnante, dum Mercurio duce aperta ianua ingreſſus eſt Priamus. Homerus. n. lib. Il. vltimo inducit Achillem inter alia hæc Priamo dixiſſe.

Te quoque neſcio quis Deus huc comitetur euntem:
Quandoquidem iuuenile etiam ſi robur ineſſet:
Nec quiſquam auderet, nec ſe committeret hoſti,
Ingrediens furtim reſerato cardine noſtras Decepto cuſtode fores.

(Tu pias lætis) Ordo eſt. Tu gratus ſuperis, & imis deorũ aurea virga pias animas lætis ſedib. reponis, & leuem turbam coërces. (Lætis ſedib.) Campis Elyſijs. (Leuem) Vanam, & delinquentẽ. (Coërces) In tartaro. ſ. (Virga aurea) Virg. lib. iiij. de Merc. inquit.

Tum Virgam capit hac animas ille euocat orco
Pallenteis, alias ſub triſtia tartara mittit.
Dat ſomnos adimitq;, & lumina morte reſignat.
Illa fretus agit ventos, & turbida tranat Nubila.

Homerus item lib. Iliad. vltimo ait, Tum virgam capit, hac oculos

Margin notes (right column): Mercurius deorum interpretes — Mercurij quinq; — Pana — Argos — Lyra Apollinis — Catus — Palęſtra Pale — Boues Apollinia — Mercurius abegit Battus — Index — Iris ad Priamũ qui adit Achillẽ — Mercurius Priami ductor ad Achillem — Mercurij virga

oculos Deus excitat ipſe, Hæc dulces fundet ſomnos, & lumina

Caducei claudit. Mac. lib. 1. Sat. fert Caduceum duobus draconib. ornatū

fuiſſe, marē & fœminā [illegible] nodum obligatis inuicem parte media

Dracones voluminis ſui. Mart. et lib. [illegible] ait, Cyllenes cœliq́ue decus ſa cunde miniſter, Cuius co [illegible] dracone viret.

ACR. MERCVRI facunde [illegible] Metrum Sapphicū hendecaſyllabum. [Mercuri facunde] Mercurium laudat ab arte, vt idem ad Iulium Florum, Seu ciuica iura Reſpondere paras, ſeu condis amabile carmen, Prima feres ederæ victricis præmia, & a genere, vt Virg. Tanti talem genuere parētes. [Qui feros cultus] Qui incompoſitos mores hominum tua eloquentia ab ipſo exordio domuiſti. [Voce] Eloquio, ratione. [More palæſtræ] Exercitatione eloquentiæ, ſiue quia ab ipſo dicitur inuentum exercitium huius certaminis. Hinc. Virg. Et crines flauos, & mēbra decora iuuentæ [Nuncium] Interpretem. Sic Virg. de eodē. Nunc & interpres diuum Ioue miſſus ab ipſo, Teſtor vtrunque caput, celeres mandata per auras Detulit. [Lyræ parentem] Ipſe .n. dicitur lyræ inuentor, & Apollo Caducei. [Callidum] Ingenioſum, doctum. [Iocoſo furto] Dulci. vt Vulcani Martiſque dolos, & dulcia furta. Iocoſum autem furtum vocauit artem præſtigiatorum, quam ipſe inuenit. Præſtigiator vero dicitur ab eo quod præſtringit aciem oculorum, & mire moderatur dicendo Iocoſo, ac ſi diceret, non illo quod ad auaritiam, & fraudem ſpectat. [Te boues olim] Senſus iſte eſt. Abegiſti boues Apollini paſcenti pecus Admeti regis & cum tibi minaretur ſagitta, niſi eas reddidiſſes, volenti telum proferre, pharetram præſtigiatam ademiſti. Ordo eſt, Niſi reddidiſſes olim boues amotas ꝑ dolū, Apollo viduus pharetra, dum terret puerum minaci voce, riſit te. [Quin & Atridas] Ordo eſt. Quin & diues Priamus relicto Ilio te duce fefellit ſuperbos Atridas. [Ilio diues Priamus relicto] Priamus, duce Mercurio, iuit ad Achillem relicto Ilio, & petiuit corpus Hectoris filij ſui. Hinc Virg. Exanimumq́ue auro corpus vendebat Achilles. [Tu pias lætis animas reponis Sedibus, virgaq́ue] Virg. Tum virgam capit, hac animas ille euocat orco Pallentes, alias ſub triſtia tartara mittit, Virgam autem dicit Caduceum quod primo Apollo habuit, & donauit Mercurio lyra ſibi tradita. Huius autem virgæ hæc ratio eſt, Mercurius & orationes Deus dicitur, & interpres deorum, vnde virga bellantes diuidit. i. bellum, nam bellantes interpretum oratione ſedantur, vnde, ſm Liuium Legati pacis Caduceatores dicuntur, & græce Hermea dicitur ἀπὸ τῆς ἑρμηνείας, ſicut contra per fœciales bella ſumebantur. [Leuem] Vanam, peccatricem.

POR. MERCVRI facunde nepos Atlātis) Hymnus in Mercurium ab Alcæo lyrico poeta. Facundum aūt Mercurium dixit, quia orationis inuentor. Nepotem Atlantis, quia Maiæ filius. Maia autem vna ex Atlantibus. [Voce formaſti] Notū eſt Mercurium inuentorem exiſtimari ſermonis, palæſtræ, lyræ, & furtorum. [Magni Iouis, & deoꝝ, Nunciū] Σχῆμα κλῆσιν, hoc & Virg. Amphitryoniadæ magno, diuiſq́ue ferebat. [Iocoſo furto] Bene iocoſo. Nun. n. illo quod ad auaritiæ fraudem ſpectat. Deinde docet quid ſit iocoſo furto aliter. [Boues olim niſi reddidiſſes amotas, per dolum te puerum Apollo dum minaci voce terret, pharetra viduus riſit] Fabula hæc autem ab Alcæo facta, & iterū Mercurius idcirco traditur furandi repertor, quia oratio, cuius inuentor eſt, animos ad audiendum fallit. [Viduus pharetra Riſit Apollo] Belle viduus pharetra pro viduatus pharetra. i. priuatus. [Ilio diues Priamus relicto] Diues Priamus opportune nunc dicitur, quòd tantum. ſ. auri habuerit, ꝙ filij corpus redemit, Mercurio autem duce dicitur ad Achillem veniſſe, qui cuſtodibus ſomnum miſit, vel quòd aurum ſub tutela ſit Mercurij. [Iniqua Troiæ] Pro eo quod eſt inimica. [Theſſalos ignes] Cum ad Achillem venit propter Hectoris corpus redimendum. [Lætis ſedibus] Elyſijs campis. [Aurea virga] Id eſt caduceo.

ASC. MERCVRI facunde) Diſertiſſime accumulat laudes Mercurij, nec immerito, eſt. n. Deus facundiæ, & eloquentiæ, oīſque ſolertiæ, & lyrici eſt deſcribere laudes deorum, vt diximus ex auctore noſtro de Arte, Muſa dedit fidibus diuos, pueroſq́ue deorum. Primo ergo laudat eum a facunda ſapientia, & canendi peritia, quæ duo poeta lyrico ſummæ ſunt neceſſaria, tum à vafritate, & ingenioſo furto lyricis puellarum dolos deſcribere volentibus non minus ſcitu neceſſarijs, ꝙ autem eloquentia feros cultus hominum reformet, atteſtatur etiam poeta in Arte dicēs, Syluestres homines ſacer, interpreſq́ue deorum, Cædibus victu fœdo deterruit Orpheus: Dictus ob hoc lenire tygres, rabidoſq. leones. Et Cic. in princ. Rhet. veterum docet quid valeat coniuncta ſapientia. Ordo eſt. O Mercuri facunde. i. Deus naturalis eloquentiæ, nepos Atlantis, quia ex Maia eius filia genite.

qui cautus. i. acutus, & ingenioſus, formaſti feros cultus hoſum, recentum. i. recenter productorum, voce, & more decore palæſtræ. i. exercitatione, quam inueniſti. Ego canam te nuncium Iouis magni. i. egregij, & deorum ſ. aliorum, & parentem. i. inuentorem, lyræ curuæ in formam teſtudinis factæ, & callidum condere. i. abſcondere, furto iocoſo. i. non auaro nec animo detrimendi [illegible] condere, vt ſequentia [illegible] [Te boues] [illegible] (vt dixi) reliquas Mercurij laudes [illegible] do eſt. Apollo dum terret te puerum. i. cum formam pueri [illegible] induiſſes, voce minaci. i. minanti te transfigere iaculis, niſi reddidiſſes boues. i. vaccas eius amotas olim. ſ. cum priuatus diuinitate armentum Admeti regis pauit per dolum. i. per fraudem, ſicut putauit, quod non putaſſet, niſi diuinitatem amiſiſſet viduus. i. ſpoliatus à te pharetra. i. cum ſenſiſſet te ſibi interea dum tibi minabatur, etiam pharetram cum ſagittis ſublegiſſe, riſu, propter iocundum & argutum furtum tuum. Quin. i. quinimmo, inſuper: Priamus diues, vt qui ingens pondus auri cum Polydoro depoſuerat, & redemptione Hectoris extincti ſecum attulerat, vnde illud primi Aen. Exanimumq. auro corpus vendebat Achilles: Fefellit qa latuit, te duce relicto Ilio. i. dum tuo ductu Ilium reliquit, fefellit, dico Atridas. ſ. Agamemnonem & Menelaum, & ignes Theſſalor. i. excubias Theſſalorum, & caſtra inimica Troiæ per quæ tranſiuit, Tu gratus & ſuperis & imis deorum reponis lætis ſedibus. ſ. Elyſijs, pias animas, & coërces à pijs ſedibus virga aurea, id eſt caduceo, turbam leuem. i. inconſtantem, & quę fidem Deo promiſſam non ſeruauit.

AD LEVCONOEN.

Philoſophica ſententia, ne ſapiens de futuris anxius à Mathematicis pēdeat, cum ſolus Deus ſit præſidens futuræ.

Ode XI. Monocolos. Sunt enim omnes verſus Choriambici Alcaici Pentametri Acatalectici, qui conſtant è Spondeo, tribus Choriambis, & Pyrrhichio, vel Iambo, hoc modo.

Tū nĕ -ᴗ quāſiĕrīs -ᴗᴗ- ſcīrĕ nĕfās -ᴗᴗ- quēm mihĭ quēm -ᴗᴗ- tĭbĭ ᴗᴗ
Fīnēm -- dī dĕdĕrīnt -ᴗᴗ- Leūcŏnŏē -ᴗᴗ- nēc Băbÿlō -ᴗᴗ- nĭōs ᴗ-

-ᴗ -ᴗᴗ- -ᴗᴗ- -ᴗᴗ- ᴗᴗ
-- -ᴗᴗ- -ᴗᴗ- -ᴗᴗ- ᴗ-

Tv ne quæſieris, (ſcire nefas) quē mihi, quem tibi
Finem Di dederint * Leuconoë: nec Babylonios *Leucothoë
Tentaris numeros, vt melius quidquid erit pati?
Seu plures hyemes, ſeu tribuit Iupiter vltimam:
Quæ nunc oppoſitis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum, ſapias: vina liques: & ſpatio breui
Spem longam reſeces. dum loquimur, fugerit inuida
Aetas. carpe diem, quamminimum credula poſtero.

ANTONIVS.

Tv ne &c.) Vndecima Ode Leuconoēn admonet, vltimum vitę finem ſcire non quęrat, conſulebat .n. illa Mathematicos: Hortatur poſtea pñtis diei lætitiam carpere, poſtero nanque credendum minime. [Nefas ſcire] ſ. eſt. Deus. n. futura ſolus vult noſſe, vtq. legitur in lib. de Nat. Deorum. Nihil tam irridebat Epicurus, quam prædictionem rerum futurarum. Epicur. Multa tñ cernunt Aruſpices. multa Augures ꝓuident. multa oraculis declarantur: multa vaticinationibus, multa ſomnijs: multa portentis. [Leuconoë] Nomen eſt à Poëta fictum, Leucooë fuerit enim Orchami Regis filia pulcherrima quidem, & hinc à Phœbo ſtuprata, de qua libro quarto Metaphoſeω Naſo meminit, Leucothea dicitúrque ob λευκὸς, id eſt alba, & θέω, curro. Leuchotea vero

Ino. Matuta — *Chaldæi Bibylõ* — *Numerorum repertor Mercurius* — *Epigenes aſtrorum peritus.* — *Tyrrhenũ mare*

vero filia Cadmi fuit, aliter Ino dicta, ab Homero, ponitur pro Aurora. dicitur.n. quaſi Albunea, ſeu Alba Dea. nã nanque dea eſt. Matuta etiam à Latinis dicitur, vt ſcribit Cic. lib. j. Tuſcul. [Bibylonios numeros) Cic. lib. j. de Diuin. ſcribit, quòd in Syria Chaldæi cognitione aſtrorum, ſolertiaque ingeniorum antecellunt: Babylon autem (vt Solin. ſcribit) quondam Chaldæorum caput extitit. [Numeros) Calculationes ipſas aſtrologorum, Diod. lib. j. ſcribit. Mercurium fuiſſe numerorum repertorem. Plin. lib. vij. inquit, quòd Epigenes apud Bibylonios ſeptingentorum viginti annorum obſeruationes ſiderum coctilibus laterculis inſcriptas docebat. [Pati) Adde poſſis. [Hyems) .i. annos per ſynecdochen. [Quæ). ſ. hyems vltima. [Nunc debilitat &c.) Per quod intelligendum quo tempore hæc Ode ſcribebatur, fuiſſe hiemem aſperam quidem, nam ea mare concitabatur. [Pumicibus) Spongioſis, & aridis ſcopulis. [Debilitat) Dum ſ. ibi illiditur. [Tyrrhenum) Mare Tyrrhenium radens ad Auſtrum verſus. Tyrrhenum vocatur, auctore etiam Dionyſio. Nos Tuſcum; Graij Tyrrhenum perhibent, inquit Mela. At Solinus ſcribit à mari Ligustico ad Siciliam Tuſcum eſſe, quod Græci Ionium, vel Tyrrhenum; Itali inferum vocãt. Tyrrheni autem dicti ſunt à Tyrrheno Lydiæ rege. Et Diod. lib. vj. ſcribit quod Tyrrheni fortitudine egregij magno potiti imperio, ciuitates condidere plures, atque opulentas Claſſe quoque potentes, cum diutius mari imperitaſſent, Italum pelagus Tyrrhenum à ſe denominarunt Pedeſtri, quoque exercitu præualidi tubam primi adinuenerunt. [Sapias) Pro, ſi ſapias, ita Priſc. exponit lib. xviij. de conſtructione Subiunctiui & Marc. lib. xj. inquit, Non puto ſi ſapiam. [Spatio breue) Ob breue ſpatium. [Liques) Et quare eſt diſſoluere, & liquidum facere, hinc liques futuri Optatiui, potando autem vina liquantur. [Inuida) Non enim vult eſſe quod nos ſumus. [Diem) Præſentem, ſcilicet.

ACR. TV ne quæſieris, ſcire nefas, quem mihi, quem tibi) Metrum Choriambicũ Hexadecaſyllabum, quod conſtat ex Spondeo, tribus Choriambicis, & Pyrrhichio, ſiue Iambo ita, Tu ne quæſieris, ſcire nefas, quem mihi, quem tibi. Siue aliter metrum eſt Phalecium, quos ſcanditur ita, Tu ne quæſieris, catalecton, ſcire nefas, catalecton, quem mihi, quem catalecton tibi. [Nec Babylonios Tentaris) Vt qui conantur comprehendere finem vitæ ſuæ numeris. [Seu plures hiemes) Synecdochicos à parte totum, tempus enim pro anno intelligitur, & eſt ſenſus, Licet cognoueris quæ res commoueat mare, neceſſe eſt vt bibendo reſeces curam. [Sapias) Deeſt ſi. [Liques coo.) Potando profetas. [Breui). ſ. propter breue ſpatium. [Carpe diem) Fruere præſenti die nihil credens poſtero. [Quam minimum) Pene nihil ſignificat.

POR. TV ne quæſieris Leuconoë) Leuconoën alloquitur, quæ ſolicita de vita ſua Mathematicos conſulebat. Suadet autem omiſſa cura futurorum vnumquenque diem de lucro computans læta exigat. [Bibylonios numeros) Mathematicos intellige. Babylonij enim aſtrologiam inueniſſe traduntur, per quam Geneſis colligitur. [Et ſpatio breui Spem longam reſeces.) Grate .i. cum ſpatium vitæ breue ſit, noli in longum ſpes tuas porrigere. [Vt melius quidquid erit pati) Nunc videtur alter ſenſus incipere, vt ſic claudatur, Vt melius poſſis pati quidquid erit. Ergo ſubaudiendum hic verbum extrinſecus quod eſt poſſis. [Sapias liques vina) Sapias pro, ſi ſapias veterum conſuetudine dictum. [Quæ nunc oppoſitis debilitat pumicibus mare Tyrrhenum) ſuauiter dictum, quia illiſi fluctus in ſaxa debiles redduntur, hoc eſt vires amittunt. [Carpe diem, quam minimum credula poſtero) Metaphorice primo quoque, inquit, die fruere. Tranſlatio autem à pomis ſumpta eſt, quæ, ſcilicet ideo carpimus, vt fruamur.

ASC. TV ne quæſieris) Argumentum huius Odes à Mancinello diligenter explicatur. Verum quantum ad intentionem, videtur velle cohortari ad trãquillitatem animi, ſine qua nulla voluptas nullaque beatitudo contingere poteſt, ideoque congrue fictum nomen eius ad quam ſcribitur. Nam Leuconoë .i. alba curensq́. puella à Phœbo corrupta fingitur, quod nimia indagatione ſyderum quorum ſol princeps eſt, ſeipſam confecit. Vnde ordo eſt. O Leuconoë, tu ne quæſieris .i. caue diſquiras, & inueſtiges nimium, quem finem .ſ. dierum Dij dederint mihi, & quem tibi, quia nefas ſup. eſt ſcire, & ita non expedit diſquirere. Reuera noluit Deus diem extremum ſciri, vt ſemper parati ſimus. Vnde dicit Dominus in Euangelio, Vigilate itaque, quia neſcitis diem, neque horam, nec tentaris enim neque tentaueris, numeros Babylonios .ſ. ſupputationes aſtrologicas à Babylonijs potiſſimum excogitatas, vt ſupp. poſſis, aut ſi melius pati, quidquid erit. ſ. patiendum, ſeu Iupiter tribuit tibi plures hiemes, id eſt annos, ſeu tribuit tibi vltimam, ſcilicet hiemem hanc, quæ nunc debilitat, id eſt fatigat, mare Tyrrhenum, pumicibus, id eſt ſpongioſis ſcopulis oppoſitis .i. in littore poſitis, ne terras obruat ſapias .i. ſi ſapias, liques .i. coles, & diſſoluas, vina .ſ. promendo, & reſeces .i. amputes, ſpatio breui .ſ. dierum, longam ſpem. Nam ætas inuida fugerit dum loquimur, & ideo carpe .i. carptim abſume, diem .ſ. præſentem, quàm minimum .i. in valde parua parte credula .i. confiſa, poſtero .i. ſequenti die. Quia forte nulla ſecutura eſt, vnde in quarto huius, Quis ſcit, an adijciant hodiernæ craſtina vitæ tempora Dij ſuperi?

DE LAVDIBVS DEORVM ET HOMINVM.

Hæc Ode Pindarum imitatus eſt, in qua miro artificio inſinuat ſe in laudes Auguſti dum dubitat quid potiſſimum dicat, & quid primum, atque ita obiter celebrato Ioue, Pallade, Libero patre, Diana, & cæteris dijs paulatim ad Heroës, Romanorum duces, poſtremo ad Auguſtum deſcendit.

Ode XII. Dicolos, Tetraſtrophos, vt:

Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

–∪–––∪∪–∪––

–∪–––∪∪–∪––

–∪–––∪∪–∪–∪

–∪∪––

QVEM virum, aut heroa, lyra, vel acri
Tibia ſumis celebrare Clio?
Quem deum? cuius recinet iocoſa
Nomen imago,
Aut in vmbroſis Heliconis oris,
Aut ſuper Pindo, gelido ue in Hæmo?
Vnde vocalem temere inſecutæ
Orphea ſiluæ,
Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapſus, celereſq́ ventos,
Blandum & auritas fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid prius dicam ſolitis parentum
Laudibus? qui res hominum, ac deorum,
Qui mare, & terras, varijſque mundum
Temperat horis?
Vnde nil maius generatur ipſo:
Nec viget quidquam ſimile, aut ſecundum,
Proximos illi tamen occupauit
Pallas honores.
Prœlijs audax neque te ſilebo
Liber: & ſæuis inimica virgo
Belluis: nec te metuende certa
Phœbe ſagitta.
Dicam & Alciden, pueroſque Ledæ,
Hunc equis, illum ſuperare pugnis
Nobilem: quorum ſimul alba nautis
Stella refulſit:
Defluit ſaxis agitatus humor:
Concidunt venti: fugiuntque nubes:
Et minax (ſic di voluere) ponto
Vnda recumbit.
Romulum poſt hos prius, an quietum
Pompili regnum memorem, an ſuperbos
Tarquini faſceis, dubito, an Catonis
Nobile letum.

Regulum, & Scauros, animæque magnæ
Prodigum Paulum ſuperante Pœno,
Gratus inſigni referam camœna,
Fabriciumque.
Hunc, & incomptis Curium capillis
Vtilem bello tulit, & Camillum
Sæua paupertas, & auitus apto
Cum lare fundus.
Creſcit occulto velut arbor æuo
Fama Marcelli. micat inter omneis
Iulium ſidus, velut inter igneis
Luna minores.
Gentis humanæ pater, atque cuſtos
Orte Saturno, tibi cura magni
Cæſaris fatis data: tu ſecundo
Cæſare regnes.
Ille ſeu Parthos latio imminenteis
Egerit iuſto domitos triumpho:
Siue ſubiectos orientis oris
Seras, & Indos:
Te minor lætum reget æquus orbem:
Tu graui curru quaties olympum:
Tu parum caſtis inimica mittes
Fulmina lucis.

ANTO. QVEM virũ &c.) Duodecima Ode inſinuatione
vtitur, quo ad Cæſ. Auguſti laudes deueniat, ita-
que Clio muſam alloquitur, dicens. [Qué virum
aut heroa) Quem Deum celebrare incipiet, aut
lyra, aut tibia? Cuiuſq; nomen retinet Echo, aut
in Helicone, aut ſuper Pindo, aut in Aemo? vbi
quidem Orpheo canente ſiluæ, & arbores ſequebantur eum flu-
mina, & venti celeres ſiſtebantur. Dumq; dubitare vĩ quid prius
laudet, Iouem celebrare incipit, inde Pallada, Liberũ, Dianam,
Phœbum, Herculem, Caſtorem, & Pollucem, vide Heroas, Ro-
mulum, Põpilium, Tarquinium, Catonẽm, Regulum, Scauros,
Paulũ Aemylium Fabritium, Curium, Camillum Marcellũ, Iu
lium ſidus. Tandem Aug. Cæſaris laudes præponit oĩbus. Nam
ſecundum ab Ioue vult eſſe in terris. [Heroa) D Auguſtinus co-
pioſiſſime docens, qd ſint Heroës, lib. x. de Ciu. Dei: his verbis,
Nomen Heroum a Iunone dĩ tractũm, q Græce Iuno Hera ap-
pellatur, & ideo neſcio qs filius eius ſm Græcorum fabulas He-
ros fuit nuncupatus, hoc videlicet myſticum ſignificante fabula,
q aër Iunoni deputetur. Vbi volunt Heroas cum dæmonibus ha
bitare, quo numine appellant alicuius meriti animas defuncto-
rum. Idem in vij. Inter lunæ gyrum, nimborũ, ac ventorum cacu
mina aërias eſſe animas, ſed eas animo, nõ oculis videri, & voca-
ri Heroas, & Lares, & Genios. Trimegiſtius quoque auctor eſt,
Heroas Heroas habitare inter aëris puriſſimã partem ſupra nos, & terrã,
vbi nullus eſt nebulis locus. [Acri tibia) .i. altiſſima & graue ſo-
Clio nans. eſt. n. materia grandior & ſublimis. [Clio) muſarũ vna eſt,
Cleos Græce ſic ſcribitur κλειὼ, nam κλέος, eſt gloria, quæ quidem ex re
bus geſtis poetarũ carmine relatis oritur, de qua Diod. lib. v. [Re
tinet) Reſonabit, remittet, reboabit. [Iocoſa imago) .i. Echo, quę
Echo voces noſtras imitari videtur. eſt. n. Echo vox aëris, vel ſonus in
Imago ſilua, vel in cauernis reſonans. Dicitur autem imago quaſi imi-
Helicõ tago, vt ſcribit Porphyrio. [Heliconis) In Aonia Bœotiæ parte
mons eſt Helicon Phocidi affinis, ex Aquilonis partibus. Non
procul à Parnaſſo diſtans, q in Phocide eſt. Parnaſſo ęmulus eſt,
& altitudine & circuitu. Vterq;. n. niuibus pulſatur, & rupes am-
borum ſaxea eſt, hoc autem in loco eſt conſecrata muſis ſedes,
fons quem Caballinus, & Libethridum ſpelunca Nympharum
auctor eſt Strabo lib. vj. Scribit autem Lyſimachus Helicona, &
Cythe- Cytherona denominatos ab Cytherone, & Helicone fratribus, q
ron illic ſingulari pugnarunt certamine. [Pindo) Pindus Theſſaliæ
Pindus mons eſt, vt ſcribit Solinus, ex eius vertice (vt Str. lib. vj. refert)
Inach⁹ Inachus amnis defluit. [Gelido Atmo) Aemus Thracię mõs eſt,
Aemus. cuius excelſitas ſex millia paſſum continet, vaſto iugo procum-
bens in pontum, vt Plin. oſtendit, de quo etiam lib. j. Faſt. habe-
tur. Et quicunque tuas accolit Aemonia. [Temere) Inordina-
te, confuſe. [Vocalem) Canorum, ſummæ, item, perfectæ ſua-
uiſque vocis. [Orphea) Orpheus Trax genere filius Oeagri, do Orphe⁹
ctrina, melodiaque, ac poeſi exceſſit omneis quorum extet me-
moria. Etenim poëma mirandum edidit, & ſuauitate cantus fe-
ras etiam ad ſe audiendum alliciebat, Diod. lib. 5. id ſtribit. [Ar-
te materna) .i. muſica. fuit enim filius Calliopes. Virg. in Buc.
Orphi Calliopea, Lino formoſus Apollo.
[Auritas quercus) Audiendi ſenſus habentes. Auritus (vt Feſtus Auritus
inquit) à magnis auribus dicitur, vt ſunt aſinorum, & leporum,
alias ab audiendi facultate. [Quid prius dicam) ſenſus eſt: Quid
nam prius ego dicam, cum ſolitus laudibus parentum .i. maio-
rum? [Qui rex) Illum ſup. dicam qui eſt rex? Sunt qui legunt:
Res hominum &c. [Varijs horis) .i. die, ac nocte vel varijs tem-
poribus. Vere, Aeſtate, Autumno, Hieme, per quæ omnia tempe
ratur annus. [Vnde) A quo rege. [Viget) Floret, valet conſiſtit.
[Pallas) Virtus, & ſapientia. dicitur autem à πάλλω, quod eſt vi- Pallas
bro, moueo. Bellona enim dicitur haſta vtens, eadem, & Miner-
ua, eſt. putantq. aërem nominatum Palladem, ac Iouis filiam di-
ci. & virginem fuiſſe, qm & non corrumpatur, & ſublimiorẽ lo-
cũ teneat, quapropter ex vertice Iouis dicitur nata. id Diod. lib. j.
aſſerit. Vtq. Cic. in lib. de Nat. Deorum oſtẽdit, Mineruam prin
cipem, & inuentricem belli ferunt. aitq. idem Cic. Mineruam di
ctam, quia minuit, aut quia minatur Macr. lib. j. Sat. ſcribit quod
Porph. teſtatur. Mineruam eſſe virtutem Solis, quæ humanis
mentibus prudentiam ſubminiſtrat. Nam ideo hæc Dea Iouis
capite generata memoratur .i. de ſumma ætheris parte genita, vn
de origo Solis eſt Diod. lib. 6. docet Palladi olearum, oleiq. edu-
cendi in inuentionem tribuiſſe antiquos. Nam ante huius Deę
ortum erat hæc arbor cũ alijs ſiluestribus immiſſa, olei vſus ab-
erat cum eſſent ignota. Addunt ipſi quoque veſtium apparatum
& ædificandi artem, præterea volunt in cæteribus artibus homi-
nibus profuiſſe. Nam & tibiam, eiuſq. cantum & plurima inſtru
menta ad varia opificia adinuenit. [Liber) Scribit Diod. lib. 5. Diony-
Dionyſium orbem ferè deambulantem, multas regiones reddi- ſius
diſſe domeſticas, ac propterea maximis apud omnes honoribus Bacch⁹
celebratũ. Vini, vineæ æque extitiſſe auctorem. Exercitum quo-
que ſecum non tantum virorum, ſed etiam mulierum circundu-
cens. nefarios homines, atque iniquos merita mulctauit pœna.
In Bœotia vixit, in Indiam cum exercitu tranſcendens triennio
poſt multis cum ſpolijs in Bœotiam rediſt. [Primus omnium
triumphauit) Elephanto Indico vectus. Bœotij, ceteriq. Græci,
Thraces quoque in memoriam Indice expeditionis ſacra Trio- Triete-
terica ſibi inſtituerunt. Vnde & in multis Græcis vrbibus trien- rica ſa-
nio Bacchides mulieres conueniebant, apud quas de more virgi. cra
nes Thyrſum ferebant in honorem Dei Bacchantes. Suſtulit, &
omnes impios, qui in orbe erant, ſed maxime Pentheum, ac Ly-
curgum, hæc ex Diod. Macrob. autem lib j. Sat. ſcribit, Ariſt. di-
cere Apollinem, & Liberum patrem vnum eundemq. Deum eſ- Apollo
ſe. Vtque Nævius ait: Liber Sol ab Romanis appellatur, quòd Liber.
Liber, & vagus eſt. Sunt vero qui dicant, Bacchum appellari Li-
berum patrem, quia hominibus libertatem videatur auferre. Nã
etiam Serui ebrietate durante, arbitrante ſe fregiſſe vincula ſer-
uitutis. liberat præterea ab curis, & in agendi ſecuriores facit.
Scribit quoque idem Macrob. dicto libro, quod calor vini, cuius Vini ca
Liber pater auctor eſt, ſæpe homines ad furorem bellicũ vſque lor
propellit. [Virgo) Diana intelligitur, quàm & Lunam eandem eſ Diana.
ſe putans. dicta vero eſt Diana, quia noctu quaſi diem efficeret, Luna
vt ſcribit Cic. in lib. de Nat. deorum. Diod. autem lib. vj. docet, Dictyn
Dictynnam in Creta, genitam ex Ioue & Charmidẽ retia ad ve- na
nandum inueniſſe, ex quo & dictynna eſt cognominata. Conſue Retia.
tudine Dianæ vtebatur, quod cauſam præbuit, vt quidam dictyn
nam, Dianamq. eãdem eſſe exiſtimarent. [Phœbe) Scribit Macr. Apolli-
lib j. Sat. arcum & ſagittis Apollinis ſimulacra decorari, vt per ſa nis au-
gittas intelligatur vis emiſſu radiorum. Manu tamen dextera reus, &
Gratias geſtare, arcum vero cum ſagittas ſiniſtra, quòd ad noxam gratiæ
ſit pigrior, & ſalutem dextera manus promptior largiatur. [Alci Hercu-
dem) Hercules (vt oſtendit Diod. lib. v.) antea Alcæus vocaba- les
tur, occiſis autem duobus draconibus (quos Iuno ad eum miſe- Hercu-
rat) Heracleum dixere, quoniam Iunonis opere gloriam eſſet le
adeptus. ſuccendente tempore duodecim labores executus eſt, Alcæus
quos ei Euryſtheus Mycenarum rex iuſſerat. De quibus quidem Hercu-
late Sat. j. Iuuen. Iam diximus. Fuerat item Alcæus Amphytrio les
nis pater, vt oſtendit Euripides, à quo Alcides Hercules ipſe di- Alcides
citur. [Pueruſque Lædę) Caſtor, & Pollux intelliguntur. Fuit au
tem Caſtor equorum domitor, Pollux vero pugil, hinc ait Hom. Caſtor,
lib. iij. Iliad. Caſtor equũ domitor, Polluxq. in cæſtibus audax, Pollux
Scribit autem Plin. lib. ij. q fulgurum effigies quædam, & anten-
nis

nis nauigantium, aliiſque nauium partibus ceu vocali quodam
ſono inſiſtebant, vt volucres ſedem ex ſede mutantes, graues cũ
ſolitariæ veniebant, mergentesque nauigia, & ſi in carinæ ima
decidiſſent exurentes, geminæ autem ſalutares, & proſperi cur-
ſus prænunciæ, quarum aduentu fugari diram illam, ac minacem,
appellatamque Helenam ferunt, & ob id Polluci, & Caſtori id
numen aſſignant, eosq; in mari deos inuocant, hominum quo
que capita veſpertinis horis magno præſagio conſulgebant. hęc
ex illo. Diximus & plura Ode tertia. (Sic Dij voluere) .ſ. Ca-
Romulus — ſtor & Pollux. (Romulũ) Fuit is decimuſſeptimus ab Aenea du
cens originem, Vir bellicis rebus grauis, ac ſtrenuus, & ad conſti
Romæ natalis — tuendum ciuitatis ſtatum optimum prudentiſſimus fuiſſe perhi
betur. Vrbis autem fundamenta iecit duodeuiginti natus annos
xi. Calend. Maij, horam poſt ſecundam ante tertiam. Regnauit
ann. xxxvij. De Cecinnentibus egit primum triumphum capta
eorum vrbe, & Acrone rege propria manu obtruncato. Rurſum
de Antemnatibus triumphauit. de Veientibus tertio. Apud Ca
præ paludem Non. Quintil. apparere deſiit, annum vitæ agẽs
Romuli Anni 5. — lv. Numa Pompilius eum poſtea, vt naturam ſuperantem mor-
talem templi adoratione, & anniuerſarijs ſacrificijs Quirinum
Quirinus — vocatum ſtatuit honorari. Dionyſius, & Solin. auctores. (Pompi
lij) Numa Pompilius, Curibus Sabinis habitabat vir conſultiſſi-
Numa Pompilius — mus omnis diuini, atque humani iuris. Itaque ab Romanis pa-
tribus accitus rex creatus eſt, ſummaque omnium pace regna-
uit ann. xliij. auctor eſt Liu. (Superbos Tarquinij faſceis) .ſ. Tar
Tarquinius Priſcus — quinius priſcus Romanorum rex, quinquies de Sabinis triumpha-
uit, omne nomen Latinum domuit, regnauit ann. xxxviij. Iam
octogenarius interfectus eſt dolo, ab filijs Anci Martij. Ei autẽ
regnanti Etruſci attulerunt inſignia, quibus ipſi reges ſuos ador-
Sceptrũ regale — nabant, Coronam, videlicet aureum, ſceptrumque habens ſuper
caput Aquilam. Tunicam purpuream cum ſignis aureis, & a-
mictum purpureum fimbriatum. Tulerunt etiam ei duodecim
Secures — illas ſecures ſumptas ex vrbib. ſingulis ſingulas, quas cum virga-
Lictores — rum faſce lictores ante regem ferebant. itaque lictores xij. cum
ſecuribus, ac virgis, & ius dicenti ei aſſtabant, & euntem præcede
Faſces — bant. Auctor eſt Dion (Superbus faſceis) .i. nobiles, & inſigneis.
Catonis mors — (Catonis nobile letum) M. Cato Iunior Vticæ præſidij cauſa p-
erat, vt ſcribit Hirc. lib. v. de bel. Afr. Sed cum aduerteret Vticẽ-
ſes ſe Cæſari dedere velle, & eis perſuadere nulla ratione quiret,
vt ſecum oppidum defenderent, ipſe omnibus rebus diligentiſſi
me conſtitutis, liberis ſuis L. Cæſari, qui tum ei Proquæſtor fue
rat commendatis & ſine ſuſpicione vultus, atque ſermone, quo
ſuperiore tempore vſus fuerat, cum dormitum iſſet ferrum in-
tro clam in cubiculum tulit, atque ita ſe traiecit. Qui dum ani-
ma nondum expirata concidiſſet, impetu facto in cubiculum ex
ſuſpicione, Medicus, familiaresque continere, atque vulnus ob-
ligare cœperunt, ipſe ſuis manibus vulnus crudeliſſime diuellit,
atque animo præſenti interemit. hæc ex Hirtio App. autem lib.
ij. & Plut. dicunt Catonem bis perlegiſſe librum Platonis, qui
de anima inſcribitur. deinde obdormiſſe. poſtea vero ſe ſub pe
ctore impreſſo enſe vulnerauit circa Gallicinium. Effluentibus
itaque viſceribus, cum ſtrepitus inſecutus eſſet, Medicus ac-
currens illæſa viſcera, & vulnus colligauit. Cato deinde pro-
prijs manibus viſcera lacerans, expirauit, anno ætatis 48. Co-
gnita inde Catonis morte, dixiſſe dicitur Cæſar. inuideo morti
tuo Cato, nam & tu gloriæ meæ pro ſalute tua inuidiſti. Scri-
bit etiam de morte Catonis ipſe Florus i Seneca item epiſt. 24.
(Nobile letum) Valerius etiam lib. iij de fortitudine: hanc Ca-
tonis mortem laudat. Cic. item lib j. Off. ſecutus Stoicorum do-
gma laudat mortem Catonis ſeueri, grauis, atque perfecti Stoi-
ci. Stoici enim rigida diſciplina formati mortem paratam ha-
bebant. Verum peripateticorum ſententia vituperatus eſt Cato,
timiduſque potius appellandus, q̃ fortis, cum ſibi mortem con-
ſciuerit, vt incommodum aliquod euitaret. D. quoque Auguſti-
nus hanc ipſam mortem vituperat. Philoſophus item lib. iij.
Ethic. ait: mortem autem ſibi conſciſcere ob fugiendam pau-
pertatem aut amorem, aut moleſtum aliquod, non fortis eſt ho
minis, ſed potius timidi. Eſt enim mollitudinis laborioſa fuge-
re. Atque non quia res eſt honeſta appetit mortem, ſed quia ma
lum fugit. Et lib. v. Nemo vero ſponte iniuriam patitur. Atqui
ſeipſum occidit ſponte id, quod lex non permittit, contra legem
efficit rectam. iniuriam ergo facit. Sed cui nam quæſo? an ciui
tati? non ſibiipſi, nam ſua patitur ſponte. Quapropter, & ciui-
tas mulctat, vt ciuitati iniuriam facientem. (Regulum) M. Atti
Attilius Regulus — lius Regulus Romanæ claſſis imperator, primo Punico bello na
uibus quinquaginta ſupra trecẽtas in Lybiam delatus eſt, à quo
vrbes fere ducentæ in deditionem redactæ ſunt, quæ Carthagi-

Xantippus — nienſium odio ad eum defecerunt. Carthaginienſes poſtea Xan
tippum Lacedæmonium ducem ſibi fecere. Itaque multi Roma
norum cæſi, & capti ſunt cum quibus etiam Attilius imperator
qui poſtea cauea clauis circumuallata incluſis extinctus eſt. hæc
ex Lybico libro Appiani. Meminit etiam Plin. de Viris illuſtrib.
Multa etiam Polyb. lib j. Cic. autem lib. ij. de Finib. ſcribit: Regu
lum Vigilijs & famæ cruciatum, videto etiam Gell. lib. vj. cap.
iiij. & Sil. lib. vj. (Scauros) Scauri patritij fuerunt, quorum, M. Æ- — Scauri
mylius Scaurus eloquentiæ conſultus ex ea gloriam peperit. de
quo late Plin. de Viris illuſtrib Saluſt. etiam in Iug ſic ait. Sed ex
omnibus maxime Aemylius Scaurus homo nobilis, impiger fa
ctioſus, auidus potentiæ honoris, diuitiarum, ceterum callide vi
tia ſua occultans. Meminit etiam de hoc viro Val. lib. iij. de fidu
cia ſui. (Paulum) L. Æmylius Paulus, M. Terent. Var. collega, — Paulus
ſecundo bello pun fuit, quo tempore pugnatum eſt apud Can- — Aemy-
nas contra Hannibalem, vbi primo ſtatim prœlio funda graui- — lius
ter ictus fuerat, tamen & occurrit ſæpe cum conſertis Hanniba-
li, & aliquot locis prœlium reſtituit protegentibus eum equitib.
Romanis. reliquit poſtremo equum, quoniam ſibi vires deficie-
bant ad eum regendum. Cumq; Cn. Lentulus trib. militum pręter-
uehens equo ſedentem, in ſaxo cruore oppletum conſulem vi
diſſet, L. Aemyli, inquit, quem vnum inſontem culpæ cladis ho-
diernæ Dij reſpicere debent, cape hunc equum dum, & tibi viriũ
aliquid ſupereſt. Comes ego te tollere poſſum, ac protegere, ne
funeſtam hanc pugnam morte conſulis feceris etiam ſine hoc, la
crymarum ſatis, luctusq; eſt. Ad ea conſul: Tu quidem Cn. Cor-
neli macte virtute eſto, ſed caue fruſtrà miſerando exiguum tem
pus è manibus hoſtium euadendi abſumas. Abi, & nunc in hac
ſtrage meorum patere expirare. hæc & plura exigentem, prius
turba fugientium ciuium deinde hoſtes oppreſſere conſulẽ igno
rantes, quis eſſet obrueruntq; telis: Lentulum in tumulum arri-
puit equus &c. Hæc ex Liu. lib. ij. tertiæ Decadis. (Prodigum) — Prodige
Prodigere eſt conſumere, vnde, & prodigus fit. Auctor eſt Feſt. — rẽ
(Camœna) Camœnæ Muſæ, à carminibus ſunt dictæ, vel q; ca- — Camœ-
nũt antiquorum laudes, vel q; ſint, caſtæ mentis pręſides, vt Feſt. — næ
ait. (Fabricium) Fabricius Licinius honoribus & auctoritate, o- — Fabriti⁹
mni ciue temporibus ſuis maior, cenſu par vnicuique pauperri-
mo, qui à Sannitib. quos vniuerſos in clientelam habebat, decem
æris, & quinque pondo argenti, totidemque ſeruos ſibi miſſos in
Sannium remiſit continentiæ ſuæ beneficio ſine pecunia prædi-
tus, ſine vſu familiæ abunde comitatus, quia locupletem illum
faciebat, non multa poſſidere, ſed modica deſiderare. Hæc Vale-
rius ſcribit lib iiij. de Continentia. (Curium) M. Curius Sanni- — Curius
tum legatis agreſti ſe in ſcamno aſſidentem foco, ac ligneo cati
no cœnantem ſpectandum præbuit, ille Sannitum diuitias con
tempſit, Sannites eius paupertatem mirati ſunt, nam cum ad eũ
magnum auri pondus publice miſſum attuliſſent, benignis ver-
bis inuitatus, vt eo vti vellet, vultum riſu ſoluit, protinusque ſu
peruacuæ, inquit, ne dicam ineptæ largitionis miniſtri, Narrate
Sannitibus M. Curium male locupletib. imperare, q̃ ipſum fie
ri locupletem, atque illud vt pretioſum, ita malo omnium exco
gitatum munus referto & mementote me nec acie vinci, nec
pecunia corrumpi poſſe. Valer. lib. iiij. de Cõtinentia ita ſcribit.
(Camillum) Furius Camillus ſua induſtria, Phaliſcos in ditioẽ — Camil-
accepit. Veios hieme obſidione domuit, deq; his triumphauit, — lus
damnatus poſtea q; prædam inique diuiſiſſet. Ardeam conceſſit.
Mox cum Galli Senones relictis ob ſterilitatem agris ſuis Ro-
manorum exercitum apud Aliam fluuium occidiſſent, victores
vrbem intrarunt. Tũc Camillus abſens dictator dictus. collectis
reliquijs Gallos improuiſos occidit, Populum Rom. migrare
Veios volentem retinuit, ſic & oppidum ciuibus & ciues oppido
reddidit. Auctor Plin. de viris illuſtrib. (Sæua paupertas) Liuius
etiam in præfatione ait, Quanto rerum minus tanto minus cu-
piditatis erat. Nuper diuitiæ auaritiam, & abundantes volupta- — Diuitiæ
tes deſiderium per luxum, atque libidinem pereundi, perdendiq;
omnia inuexere. (Auitus) Per hoc maiorum ſuorũ parſimonia
contentos oſtendit. (Cum lare) .i. domo. (Apto fundus) Hoc eſt
non egregia, & ſuperba domo. Ouid. lib j. de Triſt. Quæ noſtro
fruſtra iuncta fuere Lari. Idem lib j. de Am. Dij tibi dent, nulloſq; — Lari
Lares, inopemq; ſenectam. Et longas hiemes, perpetuamque ſi-
tim. Lares etiam Dij compitales dicuntur. Suet. in Aug. Com-
pitales Lares ornare bis in anno inſtituit vernis florib. & æſtiuis. — Lares
(Occulto) Occulte procedenti. (Marcelli) M. Marcellus Gallo- — Marcellus
rum ducem apud Padum ingenti exercitu ſtipatum, cum paucis
equitibus inuaſit, quem protinus obtruncatum armis exuit,
exq; Ioui Feretrio dicauit. Id ſcribit Val. lib. iij. de Fortitudin.
Addit Plin. q; Syracuſas per treis annos expugnauit quinquies

conſul inſidijs Hannibalis deceptus, & occiſus eſt. vtque Liuius lib. 3 de ſecundo bello punico teſtatur, ſæpius Hannibalem ab Nola, & ab Cumis in fugam verterat, multis hoſtibus occiſis.

Iulij ſydus
Iul. Cæſ.

[Iulium ſydus) Iulius Cæſar in Deorum numerum relatus eſt, non ore modo decernentium, ſed & perſuaſione vulgi, ſi quidē ludis quos primo conſecratos ei hæres Auguſtus edebat, ſtella crinita per ſeptem continuos dies fulſit exoriens circa horam xj. Creditumque eſt, animam eſſe Cæſaris in cœlum recepti, & hac cauſa ſimulacro eius in vertice edebat ſtella. Suet. ita ſcribit.

Ignes. i. ſtellæ

[Igneis) .i. ſtellas. Cic. lib. v. de rep. Hisque animus datus eſt, ex illis ſempiternis ignibus, quæ ſidera, & ſtellas vocatis. Et paulo inferius ait, Erant aūt hæ ſtellæ, quas nunquam ex hoc loco vidimus, & hę magnitudines omnium, quas eſſe nunquam ſuſpicati ſumus. Ex quibus erat ea minima, quæ vltima ab cœlo, citima à terris luce lucebat aliena. Stellarum aūt globi terræ magnitudinem facile vincebant.

Lunæ ſtellæ

Horat. aūt dicens, Velut inter igneis Luna minores, locutus eſt vulgari opinione.

Iupiter pater
Iupiter rex

[Genti humanæ pater, atq; cuſtos) Iupiter Saturni filius excellit fortitudine, & ceteris virtutibus oēs. Accepto enim poſt Saturnum regno maxima, plurimaque, contulit ad hominum vitam. Primus omnium iuſtitiam docuit mutuo ſeruare inter mortales, omni vi atque iniuria remotis. Poſtea vero q̃ in cœlum delatus eſt, memoria nuis eius animis hominum adeo infixa permanſit, vt omnium quæ in cœlo fierent, velut imbrium, tonitruum, fulminum, ceterorum q́ue huiuſmodi potens, exiſtimaretur. Itaque, ꝙ vitæ cauſa hominibus eſſe videretur, cum fructus terræ ad maturitatem perduceret, Iouem dixere, patrem vero, tum quia ſingulorum ſuſceperit ſumma cum beneuolentia curā, tum quia tāquam dux hominib. extiterit recte viuendi. Imperator, ac rex ob imperij amplitudinem conſultor, ac prouidus propter conſulendi prudentiam appellatus eſt. hæc ex Diod. lib. vij. [Cæſaris) Auguſti. ſ. [Secundo Cæſare) Secundo a te. ſ Nam tu in cœlis ille in terris regnat.

Parthi

[Parthos) Parthorum imperium orientis erat, vt Iuſt. late vij libro oſtendit. Auguſto Cæſari Parthi, & Armeniam vendicāti facile ceſſerūt & ſigna militaria, quæ M. Craſſo & M. Antonio ademerant, repoſcenti reddiderunt, obſidesq. inſuper obtulerunt. Auctor eſt Tranquillus. de quo ēt latius ante diximus. [Latio imminenteis) Quomodo Parthi Latio, hoc eſt, ipſi Italiæ & Romanis imminerent video Appianū in libro Parthico, ibi. n. clariſſime hæc ſcribuntur. [Iuſto triumpho) Iuſtum nanque erat vt ſigna militaria Craſſo adempta reciperentur. Vtq. Tranquillus ſcribit: Auguſtus nulli genti ſine iuſtis & neceſſarijs cauſis bellum intulit.

Seres

[Seras) Seres (vt ſcribit Plin. lib. vj.) regionem inhabitāt, quæ ſpectat æſtiuum Orientem, & primi ſunt hominum, qui noſcantur lanificio ſiluarum nobiles perfuſam aqua depectentes frondium canitiem.

India

[India) India, & maxima eſt, & ad Oriētem expoſita. Vt Str. lib. xv. oſtendit: Fauonij vero ſpiritu ſaluberrima eſt, bis in anno æſtatem habet, bis legit fruges. vti Solinus aſſerit. Dion. ſcribit: Indiam in ipſis Oceani labris ſitam ad Orientem, regionē ſanè iucundiſſimā. [Tu graui curru) Senſus eſt, Siue Auguſtus domuerit Parthos, ſeu Seres, & Indos, Ioue minor æquus orbem terrarum reget. Non enim propter hanc gloriam ſe Ioui æquaret. Itaque ipſe Iupiter Olympum reget, & fulmina in lucos pollutos iacet. Nam ſecundum Pontificum, & Haruſpicum documenta polluti luci fulminibus tangebantur. [Quoties Olympum) ſecundum vulgarem opinionem loquitur. Nam reuera ſi in nube luctetur flatus, aut vapor, tonitrua eduntur ſi erumpit ardens, fulmina, ſi longiore tractu nitatur, fulgetra, ijs finditur nubes, illis perrumpitur. Auctor Plin. lib. ij.

ACR.

QVEM virum heroa lyra vel acri) Metrum Sapphicū Hendecaſyllabum. In hac Ode velut præpoſitio eſt cuiuſdam interti carminis. Nam dubitat quid primum vel quid potiſſimum dicat, vtrum deorum cœleſtium laudes, an Romanorum, & fortium ducum, omnes tamen laudat, cum ſe fingit anceptem per oratoriā paralipſim, verum maiori intentione in Auguſti laudes contendit, quem ſecundum a Ioue vult eſſe in terris. [Quem virum) De viuis iam Semideis. [Aut heroa) De mortuis. Ordo eſt, Clio quem virum, aut quem heroa ſumis celebrare tibia, aut acri lyra, id eſt graue ſonanti. [Quem Deum? cuius recinet iocoſa) Ordo eſt. Quem Deum ſumis celebrare? cuius iocoſa imago recinet nomen. Aut in vmbroſis oris Heliconis, aut ſuper Pindo, vel in gelido Aemo, vnde ſiluæ temere ſunt ſecutæ vocalem Orphea morantem rapidos lapſus fluminum materna arte, & celeres ventos blandum ducere, auritas quercus canoris fidibus. iocoſa aūt imago bene dixit, quæ voces noſtras imitari videatur. [Vnde vocalem) Vocales omnes dicuntur ſummæ vocis. [Arte materna) Muſica. ſ. nam filius Calliopes dicitur. [Auritas) Senſum audiendi habentes. [Ducere) Ad ſe ducere, oblectare. [Quid prius dicam) Illum, ſcilicet qui temperat rex hominum ac deorum, aut quas ego ſoleo dicere laudes, vel quis omnes. [Temperat) Diſtinguit vel diuidit, vel regit. [Horis) A quibus velut temperatur annus per Ver, Æſtatem, Autumnum, & Hiemem, traxit, enim temperat à Lyra. [Vnde) Ex illo, qui cunctas temperat, vel à quo. vt Virg. Vnde genus ducis, & genus vnde Latinum. [Nec viget quidquam) q. d. Iouem ſuper omnia ſine comparatione. [Aut ſecundum) Secundum Aruſpicum dicta, vel diſputationes, qui Iouem primam, ſecundam, & tertiam partem cœli ſolū volunt in fulminibus rotare. [Proximos illi tamen occupauit) Proximam Iouis honori Mineruam dicit, hoc eſt virtutem, & ſapientiam Deo vicinam. vnde nulla quæſtio eſt cur ſupra dixerit, Nil Ioui ſimile, aut ſecundum & in ſequenti Mineruam poſuerit. [Prœlijs audax) Nimia enim vini potatio litem generat, & audaciam. [Virgo) Dianam ſtudioſam venandi dicit. [Neque te ſilebo.) A ſuperioribus. [Metuende certa Phœbe ſagitta. [Apollinem dicit ſagitta metuendum propter Amphionem, qui cum filijs peremptus eſt, nam Apollini, & Dianæ certæ, & ineuitabiles ad feriendum ſunt ſagittæ, vtpote numinis. ſicut eſt, Nec dextræ erranti Deus abfuit. [Pueroſque Ledæ) Caſtorem & Pollucem Ledæ filios. [Amatorem equorum Caſtorem) Dixit, vt eſt. Talis Amiclæi domitus, Pollucis habētis Pollucem vero pugnis, non bellis valentem, ab eo, ꝙ pugil fuerit, ergo pugnos dixit, vt Terentius, pugnos in ventrem ingere. [Hunc equis) .i. equeſtri prœlio. [Alba) Serena, ſignum geminorum, nam frequentius dum oritur, tempeſtas facit. ſed hic proſperum poſuit. [Defluit ſaxis agitatus humor) Laus ſtellæ a tempore. Nam Verno tempore naſcitur, quo & niues reſoluuntur. Virg. Vere nouo gelidus canis cum montibus humor Liquitur. [Agitatus) Solutus. [Concidunt venti) Fugantur, vt eſt. Et hyberni parcebant flatibus Euri. [Fugiunt nubes) Fugantur. [Voluere Dij) Vel pueri Ledæ. [Recumbit) Sternitur quod vento tumuerat. [Romulum poſt hos) Ordo eſt, Dubito an prius memorem poſt hos Romulum, an quietum regnum Pompili an ſuperbos faſces Tarquinij, an nobile letum Catonis. hos autem Romanos duces & nobiles prætereundo cōmemorat, vt Auguſtum cunctis præferat. Nam Romulus vrbis Romæ cōditor eſt. Numa Pompilius à Curibus Sabinis, ad regnum vocatus eſt ſacrorum inuentor. Tarquinius quoque rex virtute magnus, ſed hic Priſcum poſuit, non ſuperbum. Nam faſces nobiles dixit. Cato dum mortuo Pomp. apud Vticam obſideretur amore libertatis manu ſua ſe peremit. Vnde & Vticenſis vocatus eſt. Regulus autem cum Afros viciſſet, ab eiſdē cum paucis captus eſt, quem cum Carthaginienſes Romam pro cōmutatione captiuorum miſiſſent, acquieſcentes Romanos ſuo conſilio reuocauit, hunc Pœni, dum ſacramenti memor reuertiſſet, ſectis palpebris, vigilijs necauerunt. Paulus, & Terentius Varro conſules aduerſum Hannibalem miſſi ſunt. hi apud Cannas Apulię vicum, grandi exercitus R. clade ſuperati ſunt. Paulus poſtquam tantā viuit collegæ ſuorum, vidit ſtragem, ſe perimendum hoſtibus dedit. Fabritius quoque magnis pręmijs à rege Pyrrho tentatus, cum omnis pauper cenſu eſſet corrumpi non potuit, de quo Lucan. Quo te Fabritius regno non vendidit auro. Cuius paupertate clarus, de agro ad cōſulatum reuocatus eſt, & qui nunquam totundit Cæſariem, propter iniuriam præturæ. Camillus de exilio reuerſus victores Gallos vrbe pepulit, & ad internecionem cecidit, victosq. ſua ſponte in exilium redijt. [Pompili regnum) Magna enim pax fuit eius temporis. [Superbos Faſces) Aut nobiles, aut reuera ſuperbos. [Regulum) Referam inquit, inſigni camœna Regulum. [Et Scauros) Nobiles Romanos, qui & cenſores, & conſules fuerunt. [Prodigum) Contemptorem vitæ. [Gratus) Aut delectabilis, aut libens, aut gratiam meritis debens. [Hunc) Ordo eſt. Hunc, & Curium incomptis capillis, & Camillum vtile bello tulit ſæua paupertas, & auitus fundus cū apto lare. i. conueniens fundus, & domus reditui. [Incomptis) impexis. [Vtilem bello tulit) Vt Lucan. Fœcunda virorum paupertas. [Sæua magna) Sæuus vbi Æacidæ telo iacet Hector. [Creſcit occulto velut arbor æuo.) Incrementa arboris, niſi poſteaquam creuerint, non videntur. [Fama Marcelli) Marcellū Octauiæ dicit filium ſororis Auguſti, qui puer mortuus eſt. de quo Virg. Si qua fata aſpera rūpas, tu Marcellus eris. aut illum Marcellum cōmemorat, qui primus Hannibalem apud Nolam, ciuitatē in fugam cōpulit & ab eo poſtea occiſus eſt. [Iulium ſydus) Vt Virg. Ecce Dionei P. Cæſ. [Velut inter) Pulchra comparatio. [Gentis humanę pater atque cuſtos) Apoſtrophe ad Iouem. eſt autem periphraſis. [Fatis) Per fata. [Tu ſecundo) .i. ſis

ſecundus

ſecundus à te.ſ.vt tu in cœlo,ille in terris regnet. [Ille ſeu Par-
thos Latio imminentes) Parthi in Latium nec venerunt,nec tē-
tauerunt venire, ſed quia dilatatum eſt imperium Rom. Latium
vocauit,quia ſubditione lauerat,vt Virg. Imbellem auertis Ro
manis arcibus Indum.i.à ditione Romana. [Egerit) ſub egerit.
[Domitos) ſubiugatos. [Seres & Indos) ſubaudi à ſuperioribus
regnas ſecundus à Cæſare. [Æquus) iuſtus.Ordo eſt Ille æquus
minor te reget latum orbem. [Tu graui) Ordo eſt. Tu quaties
Olympum graui curru, tu mittes inimica fulmina parum caſtis
lucis. [Quaties) Honore numinum fueris. [Parum caſtis) Pol-
lutis ſecundum pontificum documenta & haruſpicum,qui dicūt
nunquam fieri fulmina niſi locis pollutione aliqua alienis.

POR. QVEM virum,aut heroa,lyra,vel acri Tibia ſumis celebra
re Clio?) Hæc à Pindaro ſumpſit. Continet aūt hæc Ode lau-
des deorum,ac principum Rom. [Iocoſa nomen imago) Et hoc
quia velut ludens reſpondet. Imago dicitur quaſi imitago. Heli
conis, Helicon aūt mons Bœotiæ muſis ſacer. [Pindo) Pindus
Theſſaliæ mons. Lucan. Pindus agens gemitus. [Vnde vocalem
temere inſecutæ Orphea ſiluæ) Quid eſt temere? vtrum inordi-
nate & paſſim,atque confuſe,an vero ſine cunctatione & facile?
[Arte materna).i.muſica. Orpheus enim Calliopes muſæ filius.
[Blandum & auritas fidibus canoris Ducere quercus) Blandū du
cere ſua figura dixit,vt, Callidum quidquid placuit iocoſo cōde
re furto. [Auritas quercus) Audenter dictum. Relatum autem ad
id, quod cantu mulcetur. [Quid prius dicam ſolitis parentum)
ſolitis laudibus. vtrum mihi ſolitis, an vulgo. [Vnde nil malus)
vnde aut ad Iouem,aut ad mundum refertur. vnde autem ita po
ſitum. vt,Genus vnde Latinum,pro ex quo. [Neque te ſilebo
Liber) Attendē q̄ promittit ſe dicturum de his, non tamē dicit.
[Puerosq. Ledæ) Græca conſuetudine pueros pro filijs,Caſto-
rem, & Pollucem ſignificat. [Alba nautis Stella refulſit) Nunc
candida & benigna,vt econtrario illud dicitur, Nigro cum lacte
venenum. [Defluit ſaxis agitatus humor) ſaxis littoris).ſ. quæ
ſtrīdantur.i.fluctibus ſe in ea illidentibus. [Et minax,q̄ ſic volue
re ponto) Quōd ſic voluere,pro cum voluere. [Recumbit) Au-
tem pro eo q̄ quieta ſit dictum. [An ſuperbos Tarquini faſces)
Dubium eſt,an ſi quidem ſuperbos faſces dixit,Tarquini ſuper-
bi intelligamus. Tarquinios enim ſuperbus dignus non eſt,cui
laudes inter deos & hos,quos principes nominabat,dicantur. Su
perbos ergo magnificos intelligamus, vt Tarquini Priſci faſces
dicat,non ſuperbi. [An Catonis Nobile letum) Eius qui ſe Vti-
cæ interemit. [Animæq. magnæ) Aemylium Paulum dicit, qui
victus ab Hannibale apud Cannas Apuliæ vicum vitio collegæ
Varronis maluit perire,q̄ ex eo fugere, ergo prodigum contem
ptorem intelligendum. prodigi enim dicuntur proprie qui bo-
na ſua à ſe diſperdunt,quaſi porro ea ab ſe agentes. [Fabritium)
Licinium.ſ. Apto cum lare fundus, & apto lare & conueniente
gratus fundus intelligendus. [Fama Marcelli) Claud. Marcellū
Octauiæ Auguſti ſororis filium. Cuius interitum Virg.in 7.lib.
deflet. [Occulto æuo) Occultum autem æuum,occulte proce-
dens. [Iulium ſidus) C.Cæſaris ſtellam dicit. [Gentis humanæ
pater,atque cuſtos) Quaſi occultius ſeorſus. hoc autem dicit ma-
gis,vt neminem ſecundum abs te velis eſſe,quàm Cæſarem. [Il-
le ſeu Partos Latio) Grata conceptione loquitur. Nam dum ea
tionem induerit pro incolumitate,atque imperio Auguſti, mire
illi honorem indulget,dicens. Siue Parthos domuerit,ſiue Se-
res,atque Indos, nihilominus tibi Olympi regnum conſeruare,
atque fulminare permittet. [Graui curru quaties Olympum,)
Hoc ſecundum vulgarem opinionem dicitur.

ASC. QVEM virum &c.) Perinde atque muſico furore ſe raptū
ſentiat,& inſtigatū ad alicuius laudes celebrandas,quærit à Mu-
ſa,quem virum,aut Heroa, aut Deum ſumat celebrare. Hi tres
enim ſunt laudandi,ſed mirandum eſt ingenium poetę,qui ad vi
res ſuas reſpiciens ab infimis proponit. Nam viri minores ſunt
heroibus,qui quaſi Semidei ſunt, & Heroes dijs immortalibus.
Verum in proſequendo reſpicit ad merita dicendorum, nam à ſum
mis dijs auſpicatus per eos ad diuos ex hominibus factos,ad he-
roas & principes viros ad Auguſtum vſque progreditur. Ordo
autem eſt. O Clio quem virum, aut heroa ſumis.i.aſſumis cele-
brare lyra,vel acri.i.acuta tibia. Quem Deum.ſ.ſumis,cuius.ſ.vi
ri Herois,aut Dei. Nomen imago iocoſo.i.Echo referens cantū
Muſarum laudatorum nomina repetentium, cecinit aut in oris.i.
nemoribus,vmbroſis.i.opacis,Heliconis.ſ.montis Phocidis A-
pollini & Muſis ſacri,aut ſuper Pindo monte Theſſaliç,dicit aūt
antique ſicut Maro, Fronde ſuper viridi, aut in Aemo monte
Thraciæ,vnde.i.de quo monte,ſiluæ ſunt inſecutæ temere.i.ſine
ordine,orphea vocalem.i.voce canentem & plectro, & moran-
tem.i.retinentem,arte materna.ſ.Calliopes muſę, hoc eſt muſi-
ca,rapidos curſus fluminum & celeres ventos,blandum.i.& blan
de potentem,ducere fidibus.i.chordis canoris, quercus auritas,
quia auribus dulcedinem captantes. [Quid dicam prius ſolitis
laudibus).i.ſm ſolitas laudes parentum.i.maiorum,q̄ ſup. eum,
ſcilicet Iouem,qui res ſup.eſt hominum, ac deorum qui temperat
mare & terras & mūdum.i.ornatum vniuerſum,varijs horis. Sed
in quodam lib. legi, Qui res hominum, ac deorum, vt referatur
ad illud Temperat, vt ſit ordo, Qui temperat res hominum, ac
deorum,& mare,& terra &c. Vnde.i à quo,nil generatur maius
ipſo. quod de Deo vero conceditur,nec viget quidquam ſimile,
aut ſecundum.i proximum ei,quod negatur in Deo patre qui fi-
lium æqualem ſibi genuit, tamen Pallas.i Dea ſapientię occupa
uit honores proximos illi. Neq; ò Liber audax prœlijs apud In
dos geſtis,ſilebo te, & nec te ò virgo.ſ.Diana inimica, belluis.i.
feris,nec te Phœbe metuende ſagitta,q̄ iratus promis. Dicā &c.
proſequitur reliquos, dicens: Ego dicam.i.canam & laudabo,
&.i.etiam, Alciden.i.Herculem Alcæi nepotem, & pueros.i.fi-
lios,Ledæ.ſ.Caſtorem & Pollucem geminos, hunc.i.alterū eorum
.ſ.Caſtorem,nobilem.i.magnę famę & clarū,ſuperare equis.ſ.do
mandis, & illum.ſ.Pollucem,nobilem ſuperare.i.excellere, pu-
gnis.i.arte pugillandi,quorum.ſ.fratrum geminorum,ſimul.i.dum
ſimul,ſtella refulſit.i.reſplenduit, alba.i.lucida (vt prius: Sic fra
tres Helenę lucida ſidera) aut fauorabilis,nautis.i.nauigantibus
humor.ſ.vndarum maris,agitatus.i.cōmotus vi ventorum. [Defluit)
.i.deorſum fluit,ſaxis.i.de ſcopulis,& venti concidunt.i.ſimul ca
dunt, & nubes fugiunt.ſ.à mari, & vnda minax.i.prius minans
ſubmerſionem recumbit.i.reſidit,ponto.i.mari. Sic Dij voluere,
hoc eſt cur id fiat neſcitur,niſi q̄ Dij ita voluere,vt dum geminę
faces Geminorum nautis appareant,tranquilla ſint omnia. Sunt &
qui legant, q̄ ſic voluere. Ego dubito an memorem poſt hos.ſ.
deos & diuos, atque Heroas Græcos,prius.ſ.q̄ alios, Romulum
.ſ.regem & patrem Romani imperij,an regnum Pompili.i.Nu-
mę,quietum.i.pacificum,cū ille religioni deditiſſimus,Iani tem
plum ſub perpetua pace clauſerit. An memorem.i.recitem, ſu-
perbos.i.magnificos faſces.i.inſignia regalia Tarquini,pro Tar-
quinij.ſ.Priſci non Superbi cognominati, an nobile letum.i.ne-
cem,quam ſibi ipſe conſciuit,Catonis.ſ.Vticenſis. Bonfinis, q̄a
Tarquinius Superbus illaudabilis videtur, intelligit de faſcibus
Bruti illi ademptis, cui non refragor, putem tamen ſententiam
ſuperiorem non pœnitendam. Videre licet Bonfinis annot.xiiij.
ſm quam ordo eſt. An memorem faſces ſuperbos.i.nobiles, &
quibus Brutus primus conſul quodammodo ſuperbe, quia ſine
collega vſus eſt, Tarquini.i.ademptos Tarquinio Superbo, & fi-
lijs eius propter vim illatam Lucretiæ. Ego gratus.ſ.virtuti tan
torum virorum,vnde imperium Rom.aut partum,aut illuſtratum eſt
referam.i.recenſebo,inſigni camœna.i.carmine, Regulū.ſ.M.At
tilium,& Scauros.ſ.patritios viros,& Paulum.ſ.L.Aemyliū,pro
digum magnę animę,quam pro Rep. deuouit, Pœno.ſ.Hanniba
le,ſuperante.i.apud Cannas,que,pro &, Fabritium.ſ.Licinium.
Hunc & incomptis, proſequitur reliquorum Romanorum laudes, vt
ad Auguſti prçconia tandem perueniat,dicens: Paupertas ſęua
,i.valde magna,vel ſęua quę non miſeratur egenos. Nam q̄ pau
pertatis amatores ſunt,credunt eam non eſſe malam,nec habere
cauſam miſerationis, & fundus auitus.i.ab auis iuſte obtentus,
nec auctus,cum lare.i.domo & familiari re,apto.ſ.tali fundo, tu
lit hunc.ſ.Fabritium iam dictum, & Curium.ſ.Marcum, capillis
incomptis,quia in agro viuit,aut quia intonſi erant Priſci Roma
ni, vtilem bello.i.ad bellum, & tulit Camillum.ſ.Furium alterum
quaſi Romulum & vrbis conditorem. [Fama Marcelli).ſ.Marci.
creſcit velut arbor, æuo occulto.i.imperceptibiliter tranſeunte,
quia nobis dormientibus creſcunt arbores, creſcit aūt fama cla-
rorum virorum poſt mortem,quę viuis,inuidia deterebatur. Sidus Iu
lium.i.quod viſum eſt, cum Auguſtus ludos funebres illi ageret
aut ſplendor glorię eius,micat.i.rutilat & ſplendet, inter omnes
ignes.ſ.cœleſtes,quę ſtellę ſunt, hoc eſt inter omnes omniū lau
des,velut Luna micat inter ignes minores,qa à Sole offuſcatur.
O pater,atque cuſtos gentis humanę.i.humani generis, hoc eſt,
O tu Iupiter cōditor & conſeruator naturę humanę, orte.i.pro-
genite Saturno. à quo etiam Latini reges originem traxerunt,
quia Fauni picus pater Saturni erat filius, dicente Marone Aen.
vij. Fauno Picus pater,iſq. parentem Te Saturne refert,tu ſan-
guinis vltimus auctor. Meminit ergo hic Saturni, quia hic Iu-
lius ex Aenea & Lauinia, Latini filia originem traxit. cura ma-
gni Cęſaris.ſ.Auguſti,eſt tibi data, fatis.i.æterna prouidentia,tu
regnes.ſ.in cœlis, Cęſare exiſtente ſecundo.i.tibi proximo, vt
qui regnet in terris. vnde addit. [Ille).ſ.Cęſ. Auguſtus,ſeu ege-

rit.i. (vt Bonſinis ſentit) rexerit à Ventidio Baſſo prædomitos, aut egerit.i.in Baſſo triumphãs impulerit ſuo auſpicio, licet Antonij collegæ ſui iuſſu Victos Parthos. Mihi autem placet, vt ſit ſenſus, ille.i. Auguſtus, ſiue egerit .i.impulerit ad reddenda ſigna Roma. Parthos imminenteis Latio.i.qui poſt mortem M.Craſſi ablatis ſignis irruiſſent in Latium, niſi Auguſtus fuiſſet. vnde addit, Domitos iuſto triumpho, quia materia iuſti triumphi, eſt ta leis domare, ſeu egerit.i.coëgerit eos petere pacem, & amicitiam Rom. Seras & Indos ſubiectos.i.domitos, oris.i.in oris Orientis.i.Orientalibus, aut ſubiectos.i.additos oris orientis. Legunt Seres, ſed quia corripitur, videtur legendum Seras. accuſatiuus enim tertiæ nõ corripitur niſi in as, ſiue ergo Parthorum, ſeu Indorum ſit domitor, ipſe æquus.i.iuſtus reget, aut (vt Bonſini placet) regat orbem latum, exiſtens minor te, quia tu quaties.i.concuties, aut tu quatias.i.concutias, graui curru, per quem, ſm vulgi opinionem, tonitrua citat. vnde, & Salmoneus volens imitari Iouis fulmina, curru inuehebatur. vnde dicitur Æneid.vj.

Vidi, & crudeles dantem Salmonea pœnas:
Dum flammas Iouis, & ſonitus imitatur Olympi.
Quattuor hic inuectus equis & lampada quaſſans,
Per Graium populos, mediaq; per Elidis vrbem
Ibat ouans, diuumq; ſibi poſcebat honores,
Demens qui nymbos, & non imitabile fulmen
Aëre, & cornipedum curſu ſimularat equorum, &c.

[Tu quaties ergo curru graui Olympum).i.cœlum, hoc eſt aërem, & tu mittes, aut mittas, fulmina inimica lucis.i.ſiluis ſacratis, ſed parum caſtis, & ita pollutis, ac violatis. Lucis autem.i.in lucos. Sunt qui legant terris.i.in terras.

MAT. Bõſinis. DICAM & Alciden, pueroſque Ledæ, Hunc equis, illũ ſuperare pugnis Nobilem, quorum ſimul alba nautis ſidera fulgent: Defluit ſaxis agitatus humor, Concidunt venti fulguntque nubes, Et minax, quòd ſic voluere ponto Vnda recumbit) Acron & Landinus intelligunt hæc dicta de tempore Veris, quo Caſtoris & Pollucis ſidera oriũtur, Mihi vero, vt hoc diſplicet maxime, ita illud probatur vt intelligamus defluere ſaxis agitatum humorem, ventos concidere nubes fugere, & vndã ponto recumbere, non veris tempore, ſed quoties benigna illorum ſidera nautis tempeſtate iactatis apparent, & ſaxa præterea pro ſcopulis, non pro montibus accipiamus, vt aliqui voluere. [Romulum poſt hos prius, an quietum Pompili regnum memorem, an ſuperbos Tarquini faſces dubito an Catonis Nobile letum) Dicant alij, quas volunt, ineptias de faſcibus Tarquini Priſci regis Romanorum. Equidem pro re certiſſima teneo Horatium nihil minus, quàm de eo hac Ode nobilitando, ac laudando cogitaſſe, cui ſatis fuerat duos primos reges laudaſſe. Verum faſces ſuperbos .i.nobiles poſuiſſe pro Iunij Bruti conſulatu, quem ſilentio præteriſſe ingratum videri potuiſſet & impium. Dixit autem Tarquini faſces, quia Tarquinio illos ademerat. Cui quidem ſententiæ meæ aſſipulari viſum eſt. Virgil.in vj. Aeneid. cum dixit.

Animamq; ſuperbam
Vltoris Bruti, faſceſq; videre receptos.

Qui quidem ob id quoque videri poterant ſuperbi & nobiles, quòd auctore Liuio ſolus illos Brutus habuit concedente collega, cum non poſſet vterque conſul habere, ne duplicatus terror videretur, & ex vno rege duo creati, qui regia haberent inſignia. [Ille, ſeu Parthos Latio imminenteis Egerit iuſto domitos triumpho, Siue ſubiectos Orientis oris Seras, & Indos, Te minor latum reget æquus orbem, Tu graui curru quaties Olympum, Tu parum caſtis inimica mittes Fulmina lucis) In his verſibus duo ſunt, quæ annotatione digna iudicauimus. Alterum, quòd cum expoſuerint alij egerit, id eſt ſubegerint, facere non poſſumus, quin affirmemus id nobis minime probari, quandoquidem ad declarandum illos fuiſſe ſubiectos ſatis fuerat dixiſſe, Iuſto domitos triumpho, cum preſertim non Auguſtus, ſed Ventidius Baſſus Aſculanus cõterraneus meus, eos ſubegerit, & de illis domitis, ac ſubactis triumphauerit, & idipſum non Auguſti, ſed Antonij iuſſu, vt Plutarchus in Antonio refert. Verum, quoniam de Parthis Tranquillus in Auguſto hęc refert, Parthi quoque & Armeniam vendicanti facile ceſſerunt, & ſigna militaria, quæ M.Craſſo, & M. Antonio ademerant, repoſcenti reddiderunt, obſideſque inſuper obtulerunt, denique pluribus quondam de regno concertantibus non niſi ab ipſo electum cõprobauerunt. Exponendum arbitror egerit, id eſt rexerit, & a Ventidio domitos ſub imperio tanquam paſtor oues habuerit, niſi velis intelligere Auguſtum ipſum feciſſe, quod Antonij collegæ iuſſu factum eſt, & tunc magis placebit exponi egerit, .i.ante currum, dum Ventidius triumpharet, duxerit. Alterum vero, quod annotandum duxerim, hoc eſt, vt regat, quatias, & mittas, pro reget, quaties & mittes (vt alij voluerunt) legamus & reponamus. Erit autem ordo: ille.ſ.Auguſtus te minor, æquus regat latum orbem, tu graui curru quatias. Olympum, tu mittas inimica fulmina parum caſtis lucis, ſiue terris (vt alij legunt) ſeu egerit.ſ. Auguſtus: Parthos imminentes Latio domitos iuſto triumpho, ſiue.ſ.egerit. Seras. & Indos ſubiectos oris orientis.

AD LYDIAM AMICAM SVAM.

Telephum riualem in odium vocare conatur apud amicam dum vehementer ſe zelotypia commoueri dicit, cum in illum magis affecta videatur, aut alterius amoris veſtigium deprehenderit, adeo vt ne à lacrymis quidem poſſit temperare felices quos mors ſola à mutuo amore dirimit.

Ode XIII. Dicolos, Diſtrophos, Vt I

Sic te diua potens Cypri.

– – – u u – u –

– – – u u – – u u – u –

CVm tu Lydia Telephi
 Ceruicem roſeam, cerea Telephi
Laudas brachia: væ, meum
 Feruens difficili bile tumet iecur.
Tunc nec meus mihi. nec color
 Certa ſede manet: humor & in genas
Furtim labitur, arguens,
 Quàm lentis penitus * macerer ignibus. *vrar ab
Vror, ſeu tibi candidos
 Turparunt humeros immodicæ mero
Rixæ: ſiue puer furens
 Impreſſit memorem dente labris notam.
Non, ſi me ſatis audias,
 Speres perpetuum, dulcia barbare
Lædentem oſcula, quæ Venus
 Quinta parte ſui nectaris imbuit.
Felices ter & amplius,
 Quos irrupta tenet copula: nec malis
Diuulſus querimonijs,
 Suprema citius ſoluet amor die.

ANTONIVS.

Anto. CVM tu &c.) xiij. Oden ad Lydiam amicam poeta ſcribit, vbi dolet riualem Telephum ſibi ab illa præponi. dicit.n. Cum Lydia Telephi aut collum, aut brachia laudat, eius iecur ita ferueſcere, ſeq. nec meorem, nec colorem habere, lacrymari etiam cogi, & zelotypia vri. Appellat inde feliceis quorum amor non malis querimonijs, ſed ſola mors te diſſoluitur. [Cum tu Lydia Telephi) Ode eſt dicolos diſtrophos: Primus.n. verſos Glyconicus eſt. de quo tertia Ode. Secundus vero Aſclepiades. de quo Ode j. [Ceruicem roſeã) Pulchrum collum. Virg.lib.ij.

Ergo age care pater ceruici imponere noſtra.

[Cerea) Mollia. molles carne aptos mente ducimus, inquit philoſophus. [Telephi) Dolorem auget hæc repetitio. [Væ,) Væ, Væ, hic interiectio eſt. itaque cum æ, diphthongo uæ ſcribitur, vt differat à coniunctione ue, quæ ſine diphthongo exaratur. Dicit autem uæ populo, & populum: vt, Caper inquit. Eſt autem dolentis interiectio, teſte etiam Diomede. [Bile) Eſt bilis proprie fellis humor qui iecori adhæret. aliter cholera dicitur, quæ eſt callida, & ſicca. ab ipſo enim epate ad fel tranſmittitur, ex qua ira mouetur, hic cholerici facilius iraſcuntur propter humoris tenuitatem. hic & Iuuen. ait. Bilis iecori Cholera

* *Quid referam quanta ſiccum iecur ardeat ira.*

Χολὴ aut Græce, Latine fel, & χολή. [Difficili) Aſpera, dura. [Certa ſede) Dolore ſummo & timore mens ipſa, & color propriam ſedem relinquunt. Natura enim (vt ſcr Macr. lib. vij.) cum quid de extrinſecus contingentibus metuit altum tota demergitur, ſicut nos quoq; cū timemus latebras, & loca nos occultantia quęrimus. Ergo tota deſcendens vt lateat, trahit ſecum ſanguinem, quo velut curru ſemper vehitur, huc demerſo humor dilutior cuti remanet, & inde paleſcit. Ideo timentes tremūt, quia virtus animæ introrſum fugiens neruos relinquit, qbus tenebatur fortitudo membrorum, & inde ſaltu timoris agitantur. [Genas) Genæ palpebræ dicuntur, vel hæ partes quæ ſunt ſub oculis, vel vbi barba primum oritur. Auctor eſt Feſt. Ennius aūt de dormiente, Imprimitq. genæ genam. Plin. lib. xj. cap. xij. ait. Infra oculos malæ homini tm̄, quas priſci genus vocabant, Pudoris hęc ſedes, ibi maxime oſtenditur rubor. paulo aūt ſuperius oſtendit genus palpebrarum ſedes. ait. n. ſic, Palpebræ in genis homini vtrique mulieribus ēt infectę quotidie, tanta eſt decoris affectatio, vt tingantur oculi quoque. poſtea inquit, Defluere eas haud merito Venere abundantibus tradunt. [In genas) In palpebrarum ſedes. [Furtim) Clam, me inaduertente. [Arguens) oſtendens. Virgil. lib. iiij. Degeneres animos timor arguit. [Lentis) Diuturnis, taciti occulte ſæuientibus. Virg. lib. iiij. Et tacitum viuit ſub pectore vulnus. Item, Et cæco carpitur igni. [Vror) Zelotypia oſtendit ſe cruciari. [Furens) Amoris cauſa. [Memorem notam) .i. diuturnam & longam. [Non ſi me) ordo eſt, Si me ſatis audias, ſi mihi obtemperes, non ſperes perpetuum amatorem. [Barbare) .i. ſæue lædentem dulcia oſcula. [Quinta parte) .i. coitu. Sunt enim partes Veneris quinque, Viſus, & alloquium, tactus poſt oſcula factum. [Nectaris) Gratię dulcedinis, ſuauitatis. Nectar (vt inquit Feſt.) proprie eſt deorum potio. ſignificat autem immortalitatem, νε enim priuationem ſignificat κτείνω, occido. [Imbuit) Perfudit, infecit, repleuit. [Felices) Appellat eos felices, quorum amor nō malis querimonijs, ſed morte ſola diſſoluitur. eſt autem ordo. Felices ſunt ter, & amplius illi quos irrupta copula tenet, nec amor diuulſus malis querimonijs ſoluet eos citius ſuprema die. [Ter & amplius) Ac ſi diceret, Terq; quaterq;. [Copula) Amoris, & gratiæ coniunctio. Eſt & etiam copula funiculus, quo venatorij canes retinentur. Ouid. lib. vj. Triſt.

Timentes
curru
pallent
Timentes
cur tremunt
Genæ
Malæ
palpebræ
Veneris
quinta
pars.
Nectar
Copula

Vtq; tamen pauida nactum veſtigia ceruæ
Latrantem fruſtra copula dura tenet.

ACR. CVM tu Lydia Telephi) Ad Lydiam meretricem erotice, Dicolos, Diſtrophos. Metrum primo verſu Glyconicum, ſecundo Aſclepiadeum. [Ceruicem roſeam,) Pulchram, vt Virg. Roſea ceruice refulſit. [Cerea) Aut mollia aut ceræ ſimilia. [Væ) Interiectio dolentis eſt. [Difficili bile) Hoc epitheton iracundiæ eſt, quia implacabilis fit. Bile aūt iracundia, vt Iuuen. Atque oculis bilē ſubito ſtringit opertis. Plaut. in Amph. Atra bili percita eſt. [Tunc nec mens mihi, nec color Certa ſede manent) Voluor varijs cogitationibus, & color in diuerſa mutatur. [Humor, & in genas Furtim labitur) Secretæ lacrymæ amoris nimietatem prodentes. [Arguens) Demonſtrans, vt illud, Degeneres animos timor arguit. [Macerer) Conſumar, vt eſt mollis flāma medullas. [Penitus) Interius. [Vror ſeu tibi cādidos) Aſpectu crucior, quoties aut vino per ebriam, aut libidine certe amoris alterius in corpore tuo ſigna conſpexero. Ordo eſt, Vror ſeu tibi immodicæ rixę turbarunt candidos humeros mero, ſeu puer furens impreſſit memorem notā labris dente, Immodicę, immenſe. Furens, impatientia amoris. ſ. memorem notam, per quod amoris recordatio ſeruaretur. Non ſi me ſatis. Ordo eſt, Si me ſatis audias, non ſperes perpetuum lædentem barbare dulcia oſcula. Alter ordo hic eſt, Non ſperes ſi me audias amatoribus dulcedinem eſſe perpetuam. [Candidos Turparunt humeros) Liuore reddiderūt deformes. [Speres perpetuum) Illum qui dulcia lædit oſcula. [Quinta parte ſui nectaris imbuit) Luxuria ſui amoris impleuit. [Felices ter & amplius) Multoties ſm̄ illud. O terque, quaterque beati. [Quos irrupta tenet copula) Copula proprie dicitur cuiuslibet rei duplex numerus. Vnde tractum eſt, vt & matrimonium copula diceretur. [Nec malis) ordo eſt, nec amor diuulſus malis querimonijs ſoluet citius ſuprema die .i. quorū amor ante diem mortis iurgijs, & litibus non ſoluitur, debent felices vocari.

POR. CVM tu Lydia Telephi Ceruicem Laudas) Ad Lydiā amicam ſuam hoc ſcribit, à qua riualem ſuū Telephum laudari moleſte ferre teſtatur. [Iecur) Pro corde, ἁπλῶς .i. ſimpliciter. [Difficili bile) Non quam difficilem concipio, ſed dura, & cruciabili, vnde etiam difficiles homines dīr, qui duri, & inexorabiles ſunt. [Humor, & in genas) Decore dictū, quam humor genarum, hos eſt lacrymarum [Concremer) Conuincat interiora pectoris mei amore flagrare. [Lētis) Lentis aūt ignibus diſerte, quaſi occulte ſæuientibus. Quale illud Virg. Et tacitum viuit ſub pectore vulnus. [Impreſſit memorem dente notam) Grate memorē notam dente preſſit, qm̄ doloris memoriam cōem morſus facit eius qui momorderit. [Non, ſi me ſatis audias, Speres perpetuum dulcia barbare) ordo eſt. Non ſperes perpetuum, ſi me ſatis audias, & ſubaudiendum extrinſecus amatorem. [Quę Venus Quinta parte ſui nectaris imbuit) Eleganter, quia in quinque partes amoris fructus eſſe partitus dr̄, viſu, alloquio, tactu, oſculo, cōcubitu, vnde & Terent. illud, Tamen extrema linea amare, haud nihil eſt. [Felices ter & amplius, Quos irrupta tenet copula, nec malis Diuulſus querimonijs, Suprema citius ſoluet amor die) ſenſus, Satis felices exiſtimo eos, quorum inter ſe amor ita conſentit, vt non ante vltimum vitæ diem reſoluatur. Attende elocutionem. Citius ſuprema die, quod ſignat ante diem ſupremum. [Quos irrupta tenet copula) Allegorice dicitur, ſignat autem eos, qui amoris vinculo inter ſe conſtricti ſint, vt nunq̄ diſcerni poſſint.

CVM tu Lydia) Graphice admodum deſcribit in ſe zelū & affectionem miſere amantium, nihil. n. tam illis dolet, q̄ riualem ab amicis laudari. Puellis aūt ſummopere dolet aliam puellam nominari. vt in Eun. probe narrat Terentianus Gnato, admonens, vt ſi qn̄ Thais Phædriam, ille econtrario Pamphilam, ad quam animum adiecit ſe putabatur, cantatum prouocet. Ex eodē aūt ſtomacho docet Telephū nimis laſciuum, & ardentē amatorem nō fore conſtantem, cū nulli amores ſint vere dulces, niſi ꝑpetui. Hæc aūt non in odium Telephi dicta vīre. Erat. n. iuuenis doctus, & poëticæ ſtudioſus, verū poëta lubenter iocatur cū eo. Ordo eſt. O Lydia cū tu laudes roſeam ceruicem .i. fragrātem, aut formoſam, Telephi ſ. amatoris tui, & brachia cerea .i. teretia, & ita facta. vt ea cera ficta putes, væ. ſ. mihi, quia meum iecur, in quo eſt amoris vis, feruēs .i. excandeſcens, bile .i. cholera, difficili .i. aſpera, & difficili ad ſedandū. [Tumet Tunc nec mens, nec color manet mihi certa ſede) Quia trepidat, pectus, & color eſt in facie varius, vt iraſcētibus ſolet. Et humor. ſ. lacrymaꝝ, labitur .i. oboritur, furti .i. clanculū quia nitor occultare dolorem, aut furtim, quia priuſq̄ animaduerto me lacrymare, labitur dico in genas .i. ſinus oculoꝝ, arguens .i. argumento ipſius rei approbans, quam .i. quantum lentis .i. diuturnis, quia quod cito fit, cito perit, contra, quod lente fit, tarde abſumi ſolet, ignibus .i. amoribus, aut flāmis amoꝝ ego macerer .i. abſumar, penitus .i. intrinſecus. Ego vror. ſ. ira, & indignatione, ſeu rixæ. ſ. Telephi, immodicæ mero .i. ꝑꝑ merum ab eo potum, turparunt .i. maculauerūt tibi, repeti poteſt mero, vt intelligatur puer potus eius humeros conſpuere, humeros candidos. ſ. anteq̄ deturpentur, ſiue puer. ſ. Telephus, furens. ſ. amore, impreſſit dente ſup. ſuo, labris ſup. tuis, notā .i. maculam, aut liuorē memorem .i. ad ſui memoriā, vnde Tibul. Tū ſuccos, herbaſq. dedi, qs liuor abiret. Quem facit impreſſo mutua dēte Venus. O Lydia ſi audias me ſatis .i. ſi velis mihi credere, tu nō ſperes perpetuum, ſup. fore amatorem, lædentē barbare .i. more barbaroꝝ, & ruſticoꝝ, oſcula. ſ. tua dulcia, quæ. ſ. oſcula. Venus imbuit .i. perfudit, quinta parte ſui nectaris .i. gratiæ, & dulcedinis .i. quæ tm̄ voluptatis afferant deoſculanti, quantū quinta linea Veneris, hoc eſt coitus cum alijs, felices ſup ſunt ter & amplius .i. conſumatiſſime, quos copula .i. copulatio & coniunctio, irrupta .i. non interrupta tenet, nec .i. & non, & ſupp. quos, amor nō diuulſus .i. vt diſſolutus, querimonijs malis .i. pernicioſis, quia ſunt, non pernicioſæ, de quibus Comicus, Amantium iræ, redintegratio amoris eſt, non ſoluet .i. diſiunget, citius ſuprema die .i. ante mortē, vnde Comicus. Hanc niſi mors mihi adimat nemo. Vult autem tacite dicere ſecum perpetuos fore amores, qui cum Telepho improbo & nimis ardenti puero cito diſſoluentur. ASC.

IN BRVTVM.

Sub nauis allegoria deterret M. Brutum poëta, qui ſub eo militauerat apud Philippos vbi fuſus cum exercitu Brutus ab Auguſto, bellum inſtaurare parabat, iam viribus attritis & Collega Caſſio extincto: quare non tutum iterum belli euentum experiri ſi maxime poſſit.

Ode XIIII. Tricolos, Tetraſtrophos, Vt i
Quis multa gracilis te puer in roſa.

— — — ∪∪ — — ∪∪ — ∪ —
— — — ∪∪ — — ∪∪ — ∪ —
— — — ∪∪ — ∪ —
— — — ∪∪ — ∪∪

NAVIS referent in mare te noui
Fluctus ò quid agis? fortiter occupa
Portum, non ne vides, vt
Nudum remigio latus?
Et malus celeri ſaucius Africo,
Antennæq. gemant? ac ſine funibus
Vix durare carinæ
Poſſent imperioſius
Aequor? non tibi ſunt integra lintea:
Non dij: quos iterum preſſa voces malo.
Quamuis pontica pinus,
Siluæ filia nobilis,
Iactes & genus, & nomen inutile.
Nil pictis timidus nauita puppibus
Fidit. tu niſi ventis
Debes ludibrium, caue.
Nuper ſolicitum quæ mihi tædium,
Nunc deſiderium, curaque non leuis,
Interfuſa nitenteis
Vites æquora cycladas.

ANTO. NAVIS &c.) Quartadecima Ode nauim allo
quitur, hortans illam ne iterum æſtuoſum mare
ingrediatur, ſed portum fortiter occupet, cũ eios
latus remigio careat. malus, & antẽnæ ventis cõ
cuſſæ fuerint, funesq. deſint, nec vela integra ma
neant. Nec Dij ſint, quos iterum naufraga inuo
cet. Et quamuis nobiliſſima ſit, & picta, non propterea timidus
nauta ſibi confidet, aut tempeſtatem euadere poterit. Itaque ca-
uendum monet ne ventis ludus fiat, & inter Cycladas, ſcopulo-
ſaq. freta incidat. Reuera tñ (vt ſcribit Fab. lib. viij. per allegoriã
.i. inuerſionem, qua aliud verbis, aliud ſenſu oſtenditur, P.R. allo
quitur, ne iterum bella ciuilia ſequatur, ſed pacem totis viribus
habere contendat. Porphyrionis autem ſententia verior eſſe vi
detur, vt. ſ. ad M. Brutum loquatur, qui apud Philippos Macedo-
niæ vrbem contra Auguſtum, & M. Antonium pugnans ſiniſtrũ
Caſſius cornu, cui præerat Caſſius. amiſerat, direptis etiam caſtris, pro-
Brutus pter quod Caſſius, ſibijpſi mortem conſciuerat. Ipſe tñ Brutus vi
debatur rurſus inſtruere ſe ad pugnam. Itaque merito poeta per
allegoriam metuere, pro eo ſe teſtatur, qui, & ſub ipſo militaue-
rat. Iode tamen ex prœlio Philippico fatigatus receptus ab Au
guſto veniam meruit. auxilio Mœcenatis. Qui vero de Sext.
Pompeio intellexerunt, non recte quidem, nam ſub Bruto Tri-
bunus militum fuerat poeta, hinc ait: Nuper ſolicitum quæ mi
hi tedium &c. De hoc etiam videto lib. ij. Ode autem viij. (O na
uis) Per allegoriam (vt diximus) P.R. intelligit, vel potius M.
Brutus Brutum. (In mare) In prœlium & cladem. (Noui Fluctus) Noui
Augu- bellorum ciuilium impetus. Apud Philippos Macedoniæ vrbẽ
ſtus Cæſar Auguſtus, & eius collega M. Antonius contra Brutum, &
M. Ant. Caſſium pugnarunt. Brutus Auguſti abſentis ob valetudinem
Caſſius ſiniſtram aciem occupatis etiã caſtris, loco mouerat. Antonius
altera ex parte deuicto Caſſio, admirabili audacia hoſtiũ caſtra
prædabatur. Caſſius caſtris exotus, cum nec vlterius ad exerci-
tum redire poſſet, Philipporum colem propere aſcendit, eminus
quæ geſta erant inſpecturus, propter puluerem caſtra duntaxat
ab hoſtibus capta eſſe diſcernebat, Pindarum itaque ſcutiferum
eius enſem exerere, & necem accellerare imperat. Cunctante
Pindaro, ſuperueniens quidam Brutum altera ex parte victoria
potitum hoſtium caſtra depredari nunciat. Quo audito, Caſſius
hoc ſolum rñdit. Viciſſe nos illi victoriam dicito oẽm. Deinde
ad Pindarũ conuerſus. Quid cunctaris, inquit? cur me à turpitu-
dine iſta non eximis? Pindarus igitur herũ ſuum iugulum vltro
Caſſij præbentem neci tradidit. Brutus cognita Caſſij nece, multis la-
mors crymis, vt optimum Romanorũ, lamentatus eſt, & ſimul beatũ te
ſtatus eſt ab curis, cogitationibus liberatum. Orta luce Brutus
prouocatus quidem in aciem milites eduxit contra hoſtes, illi re
Brutus troceſſere. Brutus in concionem poſtea vocato exercitu milites
ad mili ſuos laudauit. Nã pridie hoſtium caſtra diſſipauerunt. Arguit eñ
tes eos, q non penitus fuerint inſecuti hoſtes, ſed potius ad prædam
conuerſi eſſent. Deinde hortatus eſt, ne in hoſteis irruerent, qm̃
fames, & inopia pro eis in illos militabant, itaque facile inſur-
rectionibus & fame enectis, cum opus eſſet, occurrere poterant:
Cæſar ẽt, & Anton. exercitum congregarunt. Ant. oẽs hortatus
eſt, vt in hoſtes pugnam cauere volentes in montibus manendo
prodirent. Qua de re poſtridie copias iterũ in bellum mouit. Bru
ti milites vi potius, q̃ ducis opinione occurrerunt. Brutus tñ inſi
gni puectus, equo ſingulas percurrebat acies breuibus hortando
verbis. Cædes hinc inde horrida facta eſt, tãdem Bruti milites fu
gam arripuere. Brutus non paucis ſtipatus ad montes procurrit,
quaſi ea nocte reuocaturus exercitũ, aut mare verſus, iter aſſum-
pturus. Per nox itaq; cum reliquis in armis conſiſtit. Ea tñ nocte Bruti fu
Anton. vt Brutũ à fuga cohiberet, armatus perſtitit. Brutus ani- ga
maduerſis hoſtiũ inſidijs, deſperataq. ſuorũ militum virtute, & au
dacia, vnũ ex domeſticis Stratonẽ nomine, necem accellerare iuſ Bruti
ſit, itaq; latus illi enſe aperuit, neque auertẽte ſe Bruto, neq; im- mors
pellẽte, hoc pacto Caſſius & Brutus obierũt. Hæc omnia ex lib.
iiij. App. Quæ quidẽ vltra meæ conſuetæ breuitatis morẽ, latius
explicui, vt illorũ bella, & mores hoc in loco agnoſcerentur. (O
quid agis) Interiectio eſt exclamantis, vel admirantis, ac ſi cœpiſ-
ſet ingredi mare ipm̃. (Occupa) Retine, ac poſſide. Si. n. milites
ſuos pugnare cupientes Brutus, fortiter continuiſſe, vti optabat,
nec clade accepiſſet, nec cædã. (Portum). i. pacem. Sic. n. Fabius
hunc locũ exponit. (Nudum remigio latus) Hoc ait pp mortuũ
Caſſium, qui (vt ſcr. App.) erat antiquior Bruto atque expertior, Dij po-
& auſterus à natura, quapp ei ex mandato parebãt milites. Bru- tentia
tus vero facilis erat, & clemens erga oẽs, itaque oẽs ita ſibi facile Bruti au
obſequebantur. (Malus ſaucius). i. ipſe exercitus. nam p totam xilia
Oden allegoria eſt, vt ſcr. Fab. (Celeri Africo). i. ſæuo prœlio.
(Antennæ). i. vexilla. (Sine funibus) ſine rectore, & militibus, nã
Caſſius obierat ſolo Bruto duce remanente. (Carinæ) Acies, &
turmæ. (Imperioſius æquor) Acre prœlium. (Integra lintea) In
tegra agmina, & vexilla. (Iterum preſſa malo) Nam pridie cla-
dem habuerat Brutus Caſſij ſiniſtro cornu diſſipato à M. Anto-
nio. Dij tñ fauiſſe ei viſi ſunt, qm̃ Auguſti caſtra diſſipauerat,
poſtea vero nullam præbuere opem, nam clade affectus) vti oſtẽ
dimus) ab amico cædem orauit. Plut. ait in vita Bruti, Deus, &
mutare, & abducere cuncta, quæ velit. potens Bruto fortunam
hanc lætam abſtulit, de victoria in Auguſtum intelligẽs. Et pau-
lo ſuperius Caſſius Bruto dixerat, q̃ vellem ò Brute hoc eſſet vt
nõ ſolum armis, equis, nauibus, ſed Deorũ ſuffragijs ſideremus, q
optimorũ operum, ac ſanctiſſimorũ duces ſunt. (Quamuis põti-
ca pinus). i. quãuis tibi ſit exercitus ponticus. ſ. Aſianus, vel Pon
ticum auxilium. Scribit. n. Appianus, q Brutus, & Caſſius longe
ſuperiores fuerãt equitatu, & claſſe, tum ſocijs belli regibus na-
tionibusq. ad Medos vſque & Parthos. Multaque, ex Aſia p vim
abſtulerant, rapuerantque. (Siluæ filia nobilis) Marci. n. Bruti Bruti ge
progenitor fuerat Iunius Brutus, qui Tarquinius euerterat. Ma- nus
ter vero Seruilia Catonius Vticenſis ſoror. Ipſe bonarum artiũ Bruti do
diſciplina, & philoſophiæ ſtudijs imbutus erat. Philoſophos Græ ctrina
cos ferme oẽs attigerat, nec vllius ipſorũ diſciplinæ, vel expers,
vel ignarus fuit. Auctor eſt Plut. (Nil pictis) Senſus eſt, q nihil
in bello proſunt ornamenta nobilitatis, ſed arma, & exercitus.
(Timidus) Perpetuum nautarum epitheton. (Tu niſi) Ordo eſt,
Tu caue niſi debes ludibrium ventis. i. niſi velis vẽtis eſſe ludus;
quod fit cum huc illuc nauis trahitur à tempeſtate. (Ludibrium) Ludi-
Dicitur res digna ludo, & cõtemptu. (Nuper ſollicitum) Hic lo brium
cus oſtendit Horatium Bruti partes ſecutum. (Quæ nauis). i. tu Horat.
Brutus. (Nuper) Paulo ante, cum. ſ. fuit Tribunus eius. (Mihi)
Adde eras. (Sollicitum tædium) Hoc ait, quia Bruti Trib. mili- Tribu-
tum fuerat. Vnde Sat. vj. inquit, Quem rodunt omnes libertino nus
patre natum, Nunc quia ſim tibi Mœcenas conuictor, at olim
Quod mihi pareret legio Romana Tribuno. (Nunc deſideriũ)
Plut. ſcribit de Bruto ſic. Brutum ferunt virtutibus ſuis à pleriſ- Bruti
que amatum, ab amicis deſideratum, præterea admiratum ab o- laus
ptimis. (Interfuſa) Ordo eſt, Vites æquora fuſa inter nitenteis
cycladas. i. vites bella periculoſiſſima propter ſtrenuos duces, q-
bus tu cares ò Brute. Maria aũt anguſtiora perículoſiora ſunt:
Inde freta dñr, quia ſemper ferueant. i. inquieta ſint. (Nitenteis)
. i. ſpumoſas ob multos ſcopulos. (Cycladas) Inſulas in mari Æ- Freta
gæo ſic dictas, quia in orbem iacent contra Delon. Auctor eſt Cycla-
Str. lib. x. & Plin. lib. iiij. Præterea non ſine cauſa cycladas poſuit des
potiuſquam alia maris loca periculoſa. Brutus enim & Caſſius
apud Philippos Macedoniæ vrbem victi fuerant Macedonia aũt
ab Oriente Aegæo pelago terminatur, vt Ptol. ſcribit lib. iij. Er-
go propterea cycladas potiuſquam alia loca dixit vitandas.
O NAVIS referent in mare te noui) In nauim. de Bruto ACR.
reparante bellum ciuile ad Remp. Tricolos Tetraſtrophos Me-
trũ duobus verſibus Aſclepiadeum. Tertius Pherecratius. Quar
tus

tus Glyconicus,qui Tripodia dactylica dr̃.[O nauis) Per allego
riam. Ode iſta bellũ ſignificat ciuile in qua quidam volũt ꝙ mo
neat remp. Certum tñ eſt,ꝙ Sex. Pompeium filium Pompei mo
neat,qui poſteã ſœdus cum Triũuiris fecit, bellũ ciuile denuo
reparare voluit. Secundum aũt ciuile bellum inter Aug.Cęſarẽ,
& Caſſium,& Brutum fuit,qui fuerunt C.Cęſaris interfectores,
ſub quibus Horat.militauit. Metaphoram aũt ſumpſit à naui.ex
cuius armamentis,& milites,& diuerſas voluit adminiſtrationes
intelligi.[Fluctus)Fluctus bellum ciuile vocauit.[Portum)Pa-
cem, vt Terent. In portu nauigo. [Nudum latus) Nudatum ex
amiſſione exercitus.[Et malus celeri ſaucius Africo) Malũ ſau-
cium,graue bellum intelligi voluit,per ventum tempeſtuoſum,
vt,Creber procellis Africus. Malum aũt ſummitatem arboris di
xit,vt,Iubet ocius oẽs Attolli maloa. ſed arbor fœminini eſt,po
ma vero neutri,vt, Aurea mala decem. [Gemant) Fragore ſciſ-
ſionis.[Ac ſine funibus) Aut ſine adminiſtrationibus intelligen
dum,aut ſine impenſis,& pecunia.[Imperioſius).i.violentum,&
cuius nimietati obſiſti non poſſit. [Non tibi ſunt integra Lin-
tea).i.integer curſus ſine exercitu vel auxilijs. Lintea vero vela
dixit,vt ni teneant curſus,certum eſt dare lintea retro. [Nõ dij)
In hoc enim Deos vult iratos intelligi,quia denuo de bello ciui
li cogitetur.[Iterũ preſſa voces malo)Sicut à C.Cæſare oppreſ-
ſa malis rogauit.[Quamuis Pontica pinus) Ac ſi diceret,Magnę
originis,& nobilitatis,ſed per Metaphoram,aut Remp.alloqui-
tur,aut Caſſium,& Pompeium,cuius pater de Mithridate Ponti
co triumphauit.[Nil pictis) Dicit ſtẽmata,& diuitias neceſſitatẽ
vltimæ nõ prodeſſe.[Tu niſi).i.ne victus turpitudini,ludibrioq́.
ſubiaceas. Ordo eſt, Tu niſi caue pro caueas,debes ludibrium
ventis.i.eris ca tertium ventorum.[Nuper ſollicitum quę mi-
hi tædium) Se poſuit pro naui, ſiue rep. quæ ſollicitudinem ex
ſuis malis induxerit,ne iterum ſicut ſub Cæſare trepidaret. [In-
terfuſa nitenteis) Abſolute locutus eſt,ac ſi diceret, Vites æquo
ra fuſa inter nitenteis cycladas.i.longe apparentes, vt inter ini-
qua loca, & tempeſtuoſa vada te cuſtodias, & ſis alienus a belli
conſilijs. Virg de eiſdem inſulis, Sparſasq́. per æquor cycladas.

POR. O NAVIS referent in mare te noui Fluctus) Hac Ode ad
M.Brutum loquitur,qui apud Philippos Macedoniæ vrbem, ab
Auguſto fuſus,videbatur rurſus inſtruere ſe ad pugnam. Merito
aũt. poeta per allegoriam metuere pro eo teſtatur, qm̃ ſub ipſo
militauerat, qui tñ ex prœlio Philippico fatigatus, receptus ab
Auguſto veniam ab eo meruit.[Nonne vides,vt Nudũ remigio
latus?) Manifeſtæ allegoriæ,per quas ſignat ex parte iam debili-
tatum exercitum Bruti, & vires partium eius imminutas. [Vix
durare carinæ Poſſint imperioſius Aequor?) Mira figura dr̃,pro
ſuſtinere vim æquoris. Imperioſius aũt tranſlatiue,pro ſæuius.
[Quos iterum preſſa voces malo) Amphibolot.[Quamuis pon
tica pinus) Hæc ad nobilitatem Bruti referuntur. [Siluæ filia no
bilis) Au tu nobilis ἀνοφελεστία,per caſus.[Nil pictis timidus na
uita puppibus Fidit) ἀλληγορικῶς ait nihil prodeſſe in bello orna
menta nobilitatis.[Nuper ſolicitũ quæ mihi tædium,Nũc deſi-
derium,curaq́ nõ leuis) Ecce hic manifeſte oſtendit ſe poëta par
tium Bruti fuiſſe,quarũ affectione ſeſe teneri oſtendit, ꝑ iſtiua
Bruti miſerationem.[Interfuſa nitenteis Vites ęquora cycladas)
Hic ſenſus per ſe accipiendus,& ſubaudiendus, hic ſuadeo vites
æquora inter cycladas nitenteis fuſa. Sed hoc per allegoriam in
telligendum. Maria tamen,anguſtiora periculoſiora ſunt. Nam
inde freta dicuntur,quia ſemper ferueant.i.inquieta ſint per hoc
ergo ſuadet Bruto, ne ſe arctioribus periculis commutat.

ASC. O NAVIS &c.) Per allegoriam ſumptã à naui quæ tem
peſtate concuſſa temere,priusq̃ inſtaurata fuerit, mare ingredi-
tur,q̃n adeo vt Publius in Mimis ait, Improbe Neptunum accu
ſat,qui iterũ naufragium facit,hortatur M.Brutũ ab Aug. in Phi
lippis deuictum,aut (vt Bonf.annotauit) Sex. Pompeium. Cn.
Põpeij à Cæſare deuicti in Philippis filium,vt à diluuio, & tur-
bine belloꝵ abſiſtat,nec nominis,aut gñis ſui ſplendoribus con-
fidat, cum, & pictæ ſubmergantur naues. Principium aũt mihi
vim habere vr̃,ſi ſub forma interrogãdi,ex admiratione legatur
ſic.[O nauis referent te noui fluctus in mare).i.ò Brute, aut ſex
te,trahent ne te noui tumultus in diſcrimen belli? O quid agis,
q.d.inconſulte agis,& ideo occupa portum fortiter.i.ſtrenue, &
celeriter,priuſquam te tempeſtas.i.belli diluuium obruat.[Non
ne vides) Vt.i.qualiter,latus.ſ.tuum,eſt nudum remigio.i.defen
ſore,& præſidio. [Et vt malus).i.arbor velifera,hoc eſt robur vi
rium tuarum,ſaucius.i.læſus,Africo.ſ.vento impetuoſo, hoc eſt
agitatione ventorum,hoc eſt turbine bellico,ſupp.gemat.[Et vt
antẽnæ).i.vela minora,quæ ſunt quaſi cornua mali à latere eius
poſita. vnde Maro,Cornua velatarum obuertimus antẽnarum.

[Gemant).ſ.põdere,& vi ventoꝵ.[Ac vides ne, vt carina).i.alui
nauis,ſine funibus.i.ruptis rudẽtibus,& funibus,vix.i.cũ ſumma
difficultate,poſſint durare.i.ſuſtẽtare,æquor imperioſius.i.violẽ
tius,& ſuperbius,q̃ par ſit,aut ferre poſſint? [Vide inq̃ q̃d agis)
Quia lintea.i.vela linea,nõ ſunt tibi ò Brute integra,nec dij ſunt
integri.quia.n.ſemel tibi pepercerunt, indignabuntur ſi iterum
à te in cõſimili periculo inuocentur, tunc.n.per temeritatẽ vide
bere facere,quod prius per ignorantiam. [Reſpicit aũt) Quod di
xit illud Publij. Improbe Neptunum &c.aut ſi ad Sex.Põpeium
loquĩ reſpicit, ꝙ & ipſe in Africa deuictus fuerat, quos.ſ.deos,
voces.i.inuoces iterum,p̃ſſa malo.i.periculo ſubmergẽdi. [Quã
uis tu pinus põtica filia ſiluæ nobilis iactes).i.iactanter oſtentes,
& genus.i.progeniem Brutoꝵ,q̃ de ſanguine regio ex Iunio Bru
to primo cõſule originem traxerũt.[Et nomen) Quia Bruti ſem
per habiti ſunt,Romanæ libertatis maximi aſſertores. vnde vr̃ in
ductus hic M.Brutus ad libertatẽ vindicandam, ad q̃ eum Cic.in
epiſt.ſæpe cohortatur. [Iactes ergo genus,& nomen inutile) q̃a
parum cõtra maiorem potentiam profuturum aut ſi ad Sex.ũ lo
quitur,iactes.i.arroges,iactanter tibi genus Deorũ.te Neptuni fi
lium vocari iubens,vt Bonfinius declarat Annot.xvj.Quod tñ ad
finem ponetur.[Nuper ſollicitum) Videtur magis Bruto cõgrue
re,quia Hor.creditur ſub Bruto militaſſe,ſed potuit ẽt ſub Pom-
peio militaſſe,vel qui in Hiſpania,vel qui in Aſia perijt.Sunt qui
ad Pompilium applicent.[Nauta timidus) Propter frequens pe
riculum timori aſſuetus nil fidit.i.confidit,puppibus pictis.i.li-
cet pictis,& Pulchris, tu caue.i.perſpice tibi,niſi debes ventis lu
dibrium.i.ſubmerſionem factam cum inſultatione, & illuſione,
& tu qui ſup.fuiſtĩ nuper.ſ.cum militarem ſub, te tædium ſolli-
citum,quia tædebat me ſollicitum de ſalute, in caſtris tuis milita-
te,& nũnc deſiderium, quia deſidero te abſentem in gratiam Au
guſti rediſſe,& cura non leuis,quia pro te ſollicitus ſum, vites.i.
deuites, æquora fuſa, inter cycladas.i.breues inſulas maris Ae-
gæi,& ita propter anguſtiam ſunt maria illic periculoſa, niten-
teis.ſ.ſpumæa collitione,aquarum inter ſcopulos.i.tu Brute de
uites arma Auguſti,in quæ obnitentes interiere plurimi.

O NAVIS referẽt in mare te noui &c.) Hac Ode p̃ter illud ACR.
ipſum,ꝙ in tertio verſu niſi addas ne poſt nõ, quod in omnibus
quos vidi,deeſt exẽplaribus vt ſit. Nõne vides,neq; ſtabit verſus,
neq; latina erit locutio,& eiuſdem ſunt Odes verſus nonnulli in
multis lib.inuerſi & perperam impreſſi, prout aliarũ multarum,
quoꝵ menſuram, quicunq; volet, paruo poterit labore aſſequi,
& adhibita verſus ipſos in ordinem ac numerum redigere. illud
interim non p̃termittendum duxi,vt aſſirmem tum alijs permul
tis rõnibus placerem mihi Ode ipſa Sex.Põpeium ſignari,&non
Brutum (vt Porph.& Manc.voluere) tũ ea vel maxime,quod (vt
App.refert lib.v.) Sex.Pompeius Neptuni ſe filium vocitari paſ
ſus ſit. & chlamydẽ imperatoriã in Neptuni morẽ ex purpureo
in cæruleum,mutauerit colorem & ꝑpea Iactes genus & nomen
inutile dixit,& alia. Quod quidem confirmat Ode ia.in Epodo
carmine ipſemet Horat.cum dicit, Vt nuper actus cũ freto Ne-
ptunius Dux fugit vſtis nauibus. Quo loco interpretes oẽs de
Sex.Põpeio intelligunt. & ſolus Porphyrio dicit appellatum du
cem Neptunum,q̃a Neptuni ſe filium appellari voluerat. [Non
pictis timidus nauita puppibus. Fidit. tu niſi ventis Debes ludi-
brium,caue) Acron hos verſos ita exponit. Tu niſi caue, pro ca-
ueas,debes,ludibriũ ventis quod tam abſurdum videtur, q̃ quod
abſurdiſſimum,erit aũt ordo,& ſenſus. Tu caue,niſi debes ludi-
brium ventis.i.niſi ita ſtatutum eſt, vt ventorum ſis ludibrium.

NEREI VATICINIVM.

Nereum introducit,qui Paridi belli Troiani exitum vaticinaretur, imitatus Bacchylidem poetam Lyricum qui idem argumentum tractat ſub Caſſandræ perſona. ait enim magno ſuo, & ſuorum malo Helenam ab illo raptam. Nam præterquam quod ipſe ab Aiace ſæuus dabit pœnas vniuerſi Græciæ proceres, Vlyſſes & Neſtor: Teucer, Diomedes, & cæteri. Ilium etiam Priami patris regiam funditus euertent, & ad vnum omnes hoſtes ad internicionem delebunt.

Ode XV. Dicolos, Tetraſtrophos, &c.
Scriberis Vario fortis, & hoſtium.

– – – ∪∪ – – ∪∪ – ∪∪
– – – ∪∪ – – ∪∪ – ∪∪
– – – ∪∪ – – ∪∪ – ∪ –
– – – ∪∪ – ∪∪

PAſtor cũ traheret per freta nauib[9]
Idæis Helenen perfidus hoſpitam:
Ingrato celeres obruit ocio
Ventos: vt caneret fera
Nereus fata. Mala ducis aui domum,
Quã multo repetet Græcia milite,
Coniurata tuas rumpere nuptias,
Et regnum Priami vetus,
Eheu quantus equis, quantus adeſt viris
Sudor; quanta moues funera Dardanæ
Genti. iam galeam Pallas, & Aegida,
Curruſque, & rabiem parat.
Nequidquam Veneris præſidio ferox,
Pectes cæſariem; grataque fœminis
Imbelli cythara carmina diuides.
Nequidquam thalamo graueis
Haſtas, & calami ſpicula Gnoſij
Vitabis, ſtrepitumque, & celerem ſequi
Aiacem. tamen heu ſerus adulteros
Crineis puluere collines.
Non Laërtiaden, exitium tuæ
Gentis, non Pylium Neſtora reſpicis?
Vrgent impauidi te Salaminius
Teucerque, & Sthenelus ſciens
Pugnæ, ſiue opus eſt imperitare equis,
Non auriga piger. Merionen quoque
Noſces. ecce furit te reperire atrox
Tydides melior patre.
Quem tu, ceruus vti vallis in altera
Viſum parte lupum graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu,
Non hoc pollicitus tuæ.
Iracunda diem proferet Ilio,
Matronyſque Phrygum claſſis Achillei.
Poſt certas hiemes vret Achaicus
Ignis Iliacas domos.

ANTO. PASTOR) xv. Ode Bachillidem Horat. imitatur, vt ſcribitur Porphyrio, Nam vt ille facit Caſſandram vaticinari futura Troiani belli, quo tempore claſſis in Græciam parabatur, ita hic Nereũ inducit ventura Troianis mala prædicere. [Paſtor) Periphraſis eſt Alexãdri Priami filij, qui

Paris

Paris prius appellabatur, vt Varro oſtendit. Tradunt alij Parim dictum ἀπὸ τῦ παρίεναι. i. à tranſeũdo intentatam. ſ. mortem quũ expoſitus eſt, & hoc eſt primum, & proprium eius nomen. Alexan-

Alexãd.

der. n. cognominatus eſt ab opitulatione, vt Ouid. innuit in epiſt. ad Helenam, penè, puer cæſis abducta armẽta recepi hoſtibus & cauſam nominis inde tuli, ab ἀλέξω, quippe cognominatus quod eſt auxilior, & ἀνὴρ, quod eſt vir. Tull. in lib. j. de Diu. oſtendit,

Alego Aner Hecubę ſomniũ

Grauidæ Hecubæ viſum fuiſſe in ſomnijs, parere ardentẽ facem quo ſomnio perculſus Priamus Apollinem conſuluit, doceret quid illud portenderet. rñdit Apollo: Puerum, qui Priamo poſt illa tempora naſceretur, fore exitiũ Troiæ, & peſtem Pergamo, ſi eum nutriſſet. Addunt alij Priamum. Propterea iuſſiſſe oriturum exponi, Hecubam vero tradidiſſe infantem quibuſdã, vt paſtoribus regijs alendum traderent, itaq; ſub ida à paſtoribus educatus eſt, Longo poſt tpe regis filius agnitus, inter regios fratres receptus eſt. Poſtea vero (quod quidem Herod. ſcr. volumine j.) ipſi Alexandro cupido inceſſit vxori ſibi per rapinam è Græcia comparandę, itaque Helenam rapuit. Secundo aũt volumine ſcri-

Raptæ Helenæ

bit idem, ſe à ſacerdotibus Ægyptijs intellexiſſe, Alexandrum rapta ex Sparta Helena, cum nauigaret domum in mari Aegęo vẽtis excuſſum in Aegyptũ appuliſſe, vbi à ſuis ſeruis ſacerdotibus accuſatus eſt, & Thoni præfecto littoris, quo appulerãt. Thonis igitur Memphim ad Protheum miſit, hæc nunciatum his verbis, Venit peregrinus quidam genere Teucer, qui rem nefariam in Græcis perpetrauit, quippe ſeducta hoſpitis vxore, & ſecum duces, cum multis admodum opibus ad tuam terram appulit. Virũne ſinimus eum abire impunem, an ea quæ attulit ſecum eripimus? Ad hęc remiſit Protheus, vt ad ſe omnes ducerẽtur, quibus adductis. Alexandrum acriter arguit, q hoſpitis ſui vxorem rapuiſſet, illiuſque etiam bona. Dixitque ablata omnia cum ipſa

Helenę i Troiã

Helena velle, apud ſe eſſe, vt Græco hoſpiti reſeruaret, Alexandro vero tridui ſpacium duntaxat conceſſit, vt abiret. Addit poſtea idem Herod. quendam ſcripſiſſe, Alexandrum à Sparta Helenam ducentem triduo Ilium perueniſſe. ſecundo vento vſum ac mari tranquillo. Sacerdotes narraſſe ſibi etiam ait Herodot. ideo, Menelaum parata claſſe Ilium petijſſe, miſiſſeque legatos

Menelaus i Troiam.

vt Helenam redderent. Ilienſes vero negaſſe iureiurando ſe Helenam habere, atque opes, de quibus arguerentur, ſed ea in Aegypto eſſe omnia apud Proteum regem. Grecos, cum ſe ab illis deſideri arbitrarentur, ita obſediſſe Ilium, donec expugnauerint. Vrbe capta cum Helena non exiſteret, Græci ipſum Menelaum ad Proteum miſerunt, vbi Helenam & pecunias ſuas recepit, deinde ad inſulas Africæ obiacentes ſe contuliſſe, nec amplius de eo quidquam intellexiſſe. hæc ex Herod. Homer. autem ſcribit Helenam in Troia fuiſſe. [Paſtor cum traheret) Senſus eſt, Cum Paris Troianus raptam Helenam per freta traheret, Nereus ventos compreſſit, vt ſæua fata vaticinaretur, Malo ducis auſpicio. [Traheret) Tanquam in rapinam. [Idæis) Apud Idam Phrygiæ

Ida mõs Scamander fluu Simois fluuius.

montem fabricatis nauibus Ilium. à quo monte (vt Mela ſcribit) Scamander & Simois fluuij deſcendunt in Troadẽ. Phereclus autem celeberrimus faber à Minerua dilectus Paridis naues fabricauit, quibus Helenam rapuit. quod ample oſtendit Hom. lib. v. Il. Lycophron etiam inducit Caſſandram prædicentem Paridi huiuſmodi verba. τράφηξ ἰσοχέσει καὶ φερεκλείου πόδες .i. trabs re-

Phereclus nauium. Paridis faber.

vehet, & Pherecleï pedes. pedes quidem ipſas naues à Pherecio fabricatas metaphoricos intelligens. [Perfidus) Non. n. hoſpitij iura ſeruauit, ſed hoſpitis Menelai illo abſente vxorem rapuit. [Obruit) Cõpreſſit, ſub antris & clauſtris poſuit, obruere enim eſt tegere. [Ingrato ocio) Venti. n. ſæuire cupiunt. hinc Poeta dicit. Illi indignantes magno cum murmure montis Circum clau-

Ventus

ſtra fremunt. Et cum ventus ſit fluctus aeris, remotu motu pereunt venti. [Caneret) prædiceret, vaticinaretur. [Fera fata) Crudelia. [Mala aui ducis) Malo omine, malo auſpicio fers tuam domum illam, quam repetet multo milite Græcia &c. [Nereus)

Nereus

fuit is oceani & Tethyos filius teſte Heſiodo, quem omnium antiquiſſimum dixit Orpheus in Argonaut. Neros autem proprie aqua dicitur. [Cõiurata) In Bœotia Aulis eſt, lapidoſa ſanè ora, & Tanagreorum vicus. iuxta portus erat ampliſſimus. quo circa Græcorum claſſem magnum in portum deſcendiſſe credidit. Ser. lib. ix. Naſo etiam lib. xiij. Met. ait, Aulidaq. Euboicam complerunt mille carinæ. Pomp. Mela etiam ſcribit. Aulidem Agamemnoniæ, Grçcorumq. claſſis in Troiam coniurantium ſtationem fuiſſe. Ibi enim coniurauerunt Græci, non ante reuerti, q Ilion caperetur. hinc Dido lib. iiij. Aeneę dixit, Non ego cũ Danais Troianam excludere gentem Aulide iuraui. Hom. autem latius in lib. ij. Il. ſcr. [Moues) O Paris. [Iam galeam Pallas) Scri-

Pallas armata. Aegida.

bit Hom. lib. v. Il. Palladem Iunonis hortatu è cœlo armatam ſe cum in Troianos iuiſſet, tunicam & arma induiſſe, quibus Iupiter pater circundatur cum vult prodire in bellum, tuliſſe ẽt Aegida humeris accõmodatam triſicem horrendam, & vndique terrore redimitam, in ea robur, in ea contentio, in ea minarum vociferatio, & atrox clamor, in ea denique inerat Gorgoneum caput dirum, terribile, & quo nullum vlterius nouit Iupiter mon-

A Palladis galea Palladis haſta.

ſtrum, atq; portentum. Deinde impoſuiſſe capiti, inquit, galeam auream, tribusque criſtis inſignem, ac tot capitum humanorum capacem, quot milites centum vrbium haberent. Poſtremo ſe armatam leui ſaltu in currum aſcendiſſe, ac lanceam corripuiſſe ingentem, validam, grauem, qua Heroum cateruas irata proſternere ſolet &c. Pallas autem Troianis irata eſt propter iudicium Paridis, ſic & Iuno. in quo quidem Venus iudicata fuerat earum pulcherrima. de quo late Ouidius ſcribit in epiſtola Paridis ad Helenam. [Aegida) De Aegide iamiam quod dicat Hom. retulimus. nos vero in carmine de Florib. ita ſcripſimus, Pectoris eſt Aegis proprie defenſio, facta Aere caput diræ medio portando Meduſæ. Pellis Amaltheæ capræ, quam Iupiter ipſe Fertur habere, Aegis proprie eſt, Lactantius inquit. [Nequidquam, Veneris præſidio ferox) Ordo eſt. Tu ferox præſidio Veneris nequidquam pectes cæſariem, & nequidquam imbelli cythara diuides carmina grata fœminis, nequidquam thalamo vitabis graues haſtas, & ſpicula Gnoſij calami, & ſtrepitum & Aiacem celerẽ ſequi, heu puluere collines crines adulteros, tã

ſerus

ferus. Eſt aũt ſenſus, q nec pulchritudo nec canendi ars ſibi in bello proderit, hæ nanque deliciæ mulieribus magis conueniũt. [Veneris præſidio ferox) Melius fuiſſet, Palladis præſidio. Erat Paris Veneris auxilio audax, nam illa duce è Troia in Græciã claſſe iuerat. hinc ait ipſe in epiſtola ad Helenam miſſa: Pręmia magna quidem, ſed non indebita poſco: Pollicita eſt Thalamo te Cytherea meo. Hac duce Sigæo dubias ab littore feci, Longa Phereclea per freta puppe vias. Illa dedit faciles auras, vẽtosq. ſecundo: In mare, nil mirum, ius habet, orta mari. Præterea ſcr. Hom. lib. iij. Il. Paridẽ Menelao congreſſum, cum ab illo traheretur p humum, ab Venere è prælio ſubtractum fuiſſe, reductumq. domũ vſque. Et lib. iiij. refert: Iouem in deorũ conſilio ita dixiſſe: In hoc ſingulari certamine Menelai videlicet, & Paridis, Dij cœlites duę Deæ ſunt q̃ Menelao ſtudent, vna q̃ Paridi. Illæ qdem Iuno, & Minerua, quæ (vt videtis) nõ nihil à cœtu nſo ſemotæ, ſedent plenæ gaudij ea ipſo rei geſtæ ſpectaculo. hæc aũt Venus, q̃ nunc abeſt ſemper ſolicita pro Paride, quęque nunc ab impẽdenti mortis periculo eripuit. etenim ſine dubio penes Menelaum victoria eſt &c. [Pectes cæſariem) Erat. n. delitijs deditus Paris hinc eum arguit Hector lib. ij. Il. cũ viſo Menelao tertius eſt pugnare, dicens: Haud cytharę pulſus, Veneris nec dona iuuabũt, Inſignes ue comæ bello congreſſus ab hoſte Puluerib' qñ me dijs miſceberis auris. [Diuides) Lyricenes. n. nunc voce nunc tyræ ſono vtuntur. [Thalamo) Cubili. [Calami Gnoſij) Gnoſos Cretæ vrbs ingens erat in plano ſita ambitum hñs xxx. ſtadiorũ. Ea Minoia regia fuit. Auct. Ser. lib. a. Calamis autem Orientis populi bella conficiunt, ſed in Creta pręcipuus erat vſu calamorum pro ſpiculis, vt ſcr. Plin. lib. xvj. vbi etiam ait q nullus ſagittis aptior calamus, q̃ in Rheno Bononiẽſi amne, cui plurima ineſt medula, pondusque volucre, contra flatus quoque peruicax, hęc & Creticis cõmendatio, q̃q̃ pferantur Indi, quorũ alia quibuſdam videtur, natura, qñ & haſtarum vicem pbent, additis cuſpidibus. Strepitum armorum. ſ. [Celerem Aiacem) Duo fuerunt Aiaces, vt oſtendit Hom. lib. xiij. Il. Oilei filius, & Telamonis, quos ſimul in pugnam prodiſſe facit in lib. x. epithetis, eos diſtinguit. nã Oilei filium Aiacẽ celerẽ appellat, Telamonis vero Aiacẽ magnũ lib ẽt xiiij. Oilei filium celerrimũ oĩum appellat. Et lib. ij inquit, Quadraginta nauium dux fuit Aiax, Oilei filius in currendo pernix cognomine minor, quis non tãtus quãtus Aiax Telamonis filius erat. [Tñ ſerus) Scribit. n. perempto Hectore ab Achille, Paridẽ, cũ arcu. & ſagittis valeret, Achillem fraude Hecubę ad deſponſatã Polyxenã, in templum Thymbręi Apollinis nocte, & ſolum euocatum occidiſſe. Naſo tñ lib. xiij. ſcr. Apollinẽ hortatum fuiſſe Paridem, in ipſa pugna verſiculi, vt Achillem ſagittis percuteret. ſicque illum periſſe. Et Hom. lib. xxij. Il. morientem Hector introducit ita Achilli vaticinãtem. Vide tñ ne tibi verus hodie vates ſim, qñ te fortem Paris, & Apollo ad Scæas portas interimet. Ipſe tñ Paris (vt ſcribunt alij) à Pyrrho Achillis filio, morti traditus eſt, ſed quia Hor. de Aiace meminit, placet magis illud, q Dares ſcribit, vbi ait, pugnantem Alexandrum Aiacis latus vulneraſſe. Aiacem vero nunq̃ deſtitiſſe donec illum occideret, & ſic Aiacem celerem Oilei filiũ acceptmus. [Laërtiadẽ) Laërtæ filium Vlyſſem. vnde ait ipſe apud Ouid lib. xiij Met. Nam mihi Laërtes pater eſt, Acriſius illi, Iupiter huic &c. Hunc multimodũ appellat Hom. Horat. vero exitium gentis Paridis appellat, qm eius aſtu latens, Achilles mulieri habitu inter filias Lycomedis deprehenſus. & in Troiam ductus eſt, qui Hectorem occidit, & fratres eius plures. Præterea continue Troianis ipſis inſidiabatur, ſuaq. eloquentia græcos diſcedere volentes retinuit. Vnde quidquid actum eſt poſtea in Troianos, Vlyſſes feciſſe videtur. Et Danais eiuſdem ſolertia ſępe pfuit. Cœpit ẽt Helenum Priami filium, & vatem, Rapuit itẽ Palladium, cæſis cuſtodibus arcis Troianę, ſine quo Troia capi nõ poterat. Vnde nõe Troiam vicit, cũ poſſe vinci coëgit. Aſtyanacta ẽt Hectoris filium, à turri capta Troia dicit. Sed latius de Vlyſſe lib. xiij. Met. hr̃. [Pylium Neſtora) Pylos. n. Neſtoris patria fuit in Laconia, mari ſuperincombẽs, vt Ser. ſcr. lib. viij. Fuit aũt Hom. teſte fidiſſimus, ſolerti pectore, & conſilio potens. itaque Achiuos pugnandi artẽ edocebat, cũ ſenex eſſet, atque expertiſſimus. hinc ait ipſe lib. iiij. Il. Agamemnoni: Verũ equidẽ me dius populos in bella fouebo Conſilio, qui ſolus honos ſolet eſſe ſenectæ. is autem xc. duxit naues in Troiam vt ſcrib. Hom. lib. ij. Iliad. [Salaminius Teucer) De hoc vide latius Ode vij. Fuit autem Teucer Telamonis filius illegitimus, vt ſcr. Hom. Iliad. qui inter alios Troianos, occidit egregium quendam, nomine Imbrium, Priami generum, nam Medeſicaſtam Priami filiam, notham in matrimonio habebat. auctor eſt Hom. lib. xiij. Il.

Venus erga Parin · *Paridis delitia* · *Gnoſij calami* · *Rhenus flu.* · *Aiax Oileus* · *Telam.* · *Achillis mors* · *Paridis mora* · *Vlyſſes in Troianos* · *Pylos Neſtor* · *Teucer Salam.*

[Sthelenus) Fuit is Capanei regis filius. Diomedis auriga, q pro Græcis in bello Troiano, plurima glorioſa peregit. Is etiam percuſſo Ænea a Diomede, ingenti ſaxo, illius equos accepit, cœleſti ſemine ortos, ea illis. ſ. quos Iupiter Troi dederat pretiũ Ganymedis filij adempti. Hom. enim lib. v. Il. introducit. Diomedẽ ita Stheleno dicentem, Si Pallas mihi palmam, de amborum cæde conceſſerit, nulla in re mora ſit, quin inſiliẽs in Æneæ equos à curru fræna corripias, & bigam ad noſtra tentoria adducas. Sũt. n. ea genere equorũ, quos Iupiter pro adempto Ganymede filio. Troi donauit, præſtãtiſſimos inter oẽs, qui ſub Sole ſunt, ac ſub Aurora. Ex quibus princeps Anchiſes, furtim Laomedonte inſcio ſuppoſitis equabus quatuor ſuſtulit pullos, apudq̃ue ſe maiore cum cura educauit. Ex ijs duos (vt cernis) feroces Æneæ filio ad belli præſidium contulit, atque tribuit, quos ſi reperimus & prædam, & egregiam ſanè laudem retulerimus. [Merionem) Fuit is Idomenei patruelis de quo plura diximus. Ode vj. Illud hic addimus, Hom. lib. vij. Iliad. inter nouem Græcorum fortiſſimos numerare Merionem. numerãtur. n. Agamemnon, Diomedes, Aiax Telamonius, Aiax Oileus, Idomeneus, Meriones, Eurypbylus, Thoas, Vlyſſes. [Tydides). i. Diomedes Tydei filius, qui vltra plurima glorioſe geſta, Venerem in dextra, & Martem ſub vtero percuſſit. vt late lib. v. Il. habetur. propterea melior patre dr̃ vnde Ode vj. ait Hor. Tydideũ ſuperis parem. Tydeus aũt etiam fortiſſimus fuit. nam ſolus occidit quinquaginta viros, ſibi in itinere ab Etheocle in inſidijs poſitos. quod ſcr. Diod. lib. v. Et latius Hom. lib. iiij. & lib. v. vbi ait, Tydeu fuiſſe parua ſtatura, ſed bellatorem &c. [Quem, tu ceruus vti) Ordo eſt: Quem tu mollis ſublimi anhelitu fugiẽs vti ceruus graminis immemor, lupum fugit, in altera vallis parte viſum. [Graminis immemor) Timoris cauſa, id accidit. [Sublimi anhelitu). i. alto & maximo, quod quidem celeri fuga euenit. delicatus & imbellis. [Hoc) Fugere. ſ. [Tuæ) Videlicet Helenæ. Vnde dixit apud Ouid. Finge tñ ſi vis, ingens conſurgere bellũ. Et mihi ſunt vires, & mea tela nocent. Nec plus Atrides animi. Menelaus habebit, Quã Paris, aut armis anteferendus erit. Penè puer cæſis, abducta armenta recepti, Hoſtibus &c. Et apud Hom. libro iij. inclamabit. Quis. n. cõtendere Graiũ, Audet? & alterna Martẽ decernere morte? [Iracunda claſſis Achilles) Achilles. n. diu pugnare noluit, ob raptã ſibi Briſeida ab Agamenone. Tandẽ cũ ſibi amiciſſimus Patroclus, ab Hectore occiſus eſſet, dolore affectus, in prœlium irruit, vbi multos Troianorũ occidit, & Hectora, q qdẽ ſolus fuerat cã diuturna belli. Vnde eo mortuo, facile potita Ilio potiti ſunt Græci. de cuius incẽdio legito Virg lib. ij. Aen. [Achaicus ignis) In Achaia. n erat Argos, & Mycenæ, vbi Agamenon & Menelaus regnarunt, quorũ gratia tota Græcia ferè in Ilium ijt.

Sthelenus · *Aeneę equi* · *Meriones Gręcorũ fortiſſimi nouem*

PASTOR cũ traheret per freta nauibus) Sub perſona Paridis exponit imminentia Ilio hypothetice. Dicolos Tetraſtrophos. Metrum trib. verſib. Aſclepiadeum, quartos Glyconicus. [Perfidus) Quia in fidẽ amici hoſpitalitatẽ violando cõmiſerit. Ingrato aut ventis, aut Paridi. [Obruit) Mitigauit, compreſſit. [Caneret) Diuinaret, vt ipſa canas oro. [Aui) Pro aue poſuit. i. malo auſpicio. ergo non mala fata ducis, ſed mala aui intelligẽdum eſt. [Multo milite) Multo exercitu. [Coniurata tuas) Inter coniurare, & cõſpirare hoc intereſt, q cõſpirare, interdum bonorum eſt coniurare malorũ. Apud aulidem promontoriũ ab oĩbus Græcis ad excidiũ Troiæ euntibus iuratũ eſt, q vnanimiter dimicarent. vt eſt, Non ego cũ Danais Troianã excindere gentẽ in Aulide iuraui. [Nuptias) Hoc ideo dr̃, vel pp amantis Paridis aium, cui prædicebat, vt doleret ſi legitimam perderet. vel ex Veneris promiſſo, quę pro percepto malo eius iudicio, nuptias mulieris pulchræ promiſerat. [Heu quantus) Significatio cladẽ affuturam dolentis: vt, Heu quantæ miſeris cædes Laurentibus inſtant. [Sudor) Bellicus labor. [Iam galeam Pallas) bene primum Mineruam iraſcentem poſuit adultero, vtpote Dea caſtitatis, aut certe qa iudicio ſuperata eſt, corrupto Paride muneris ipſis præmiſſo Aegida autem ſcutum Mineruæ dixit. Virgil. in Troiæ euerſione, vt eam monſtraret inimicam ait: Iam ſummas arces Tritonia reſpice Pallas Inſedit nymbo effulgens & Gorgone ſæua. [Curruſque, & rabiem parat) Pro furore belli rapiem poſuit. [Nequidquam) Fruſtra. Ordo eſt, Nequidquam pectes Cæſariem præſidio ferox amoris, vel Veneris: vnde in exprobrationem Veneris dictum eſt: Me duce Dardanius Spartam expugnauit adulter: At ego tela dedi, Iouique cupidine bella. [Imbellis cythara) Quæ nihil bellicum ſonet, ne aliquid proſit in bello, ſed per amatorias cantilenas voluptatem fœminis præſtet. [Diuides) Nequidquam a ſuperioribus. [Thalamo graueis Haſtas,). Graues propter diſiunctionem copulæ.

ACR.

copulæ.[Et calami ſpicula Gnoſis)Creteuſis.de cauna.n.ſagittæ fieri conſueuerunt: vt, Perq. Ilia venit arundo.[Celerem ſequi Aiacem.)Ad ſequendum Aiacis viriuu etiam celeritatem dedit, velut quem fugientium nullus euaderet.[Serus) Aut ad eoꝶ dolorem dixit, qui eius cauſa perierunt, aut certe quia quantum ad inertiam ſuam tarde perierit.[Crines puluere collines) Hoc eſt, procuratam capillorum pulchritudinem puluere inquinabis. vt & fœdare in puluere crines. [Non Laërtiadeo) Singulos velut exitiales minatur duces, Vlyſſem, & Neſtorē Nelei filium. Vlyſſes.n.Aſtyanacta præcipitem muro dedit.[Te Salaminius Teucer)De Salaminia ciuitate, Telamonis filius frater Aiacis.[Sthelenus)Filius Capanei.Bene vaticinatur, & pōtia videre, ſcire facit futura. Lucan.Hunc ego fluminea deformis truncus arena, Qui iacet agnoſco.[Sciens pugnæ)Doctus ad pugnandum.[Siue opus eſt)Etiam inſignis domitor, equoꝶ. [Nō auriga piger) Diomedis fuit aurigs, qui corpus Patrocli, Cum Aiace, & Antilocho liberauit.[Ecce furit, te reperire atrox Tydides)Et hocē inertiæ Paridis aſſignat tantam eſſe moram, quanta eum faceret inueniri, ſine certamine.n.velut imbellem eſſe periturum dicit. Vnde & eum, ceruo ad timoris ſimilitudinem cōparat. [Melior patre.)Fortior, quia numina vulnerauit. Vel quia hic ad patriam victor reuerſus eſt, ꝙ patri eius non contigerat. [Quem tu, ceruus vti)Ordo eſt. Quem tu mollis, fugies ſublimi anhelitu, vti ceruus immemor graminis, viſum lupū in altera parte vallis, fugit.[Sublimi fugies) Hypallage figura eſt. pro ſublimi parte corporis.i.ore edito, vel quia ipſe anhelitus ſumma petat potius, ꝗ ima.[Nō hoc pollicitus) Vt fugeres.ſ. [Tuæ)Quam diligis, vt, Daphninq. tuū tollemus ad aſtra.[Iracūda diem proferet Ilio) Non tempus velut propitia, aut amico proteget, ſed in paucos dies differet vindictam. Ordo eſt: Iracūda claſſis Achillei, proferet diem Ilio & matronis Phrygum. Achillei, veterea declinationes, Iſta habēt, Achillei, & Vlyſſei. [Hiemes)Sinecdochicos, pro annis poſuit, vt Virg. Ternaq. trāſierit, & Rutulis hyberna ſub actis. nam & æſtatem ſimiliter poſuit. Nam te iam ſeptima portat. Omnibus errantem terris, & fluctibus æſtas.

POR. PASTOR cum traheret per freta nauibus) Hac Ode Bacchilidem imitatur. nam vt ille Caſſandram facit vaticinari futura belli Troiani, ita hic Protheum.[Ingrato celeres obruit ocio Ventos) Ingratum eſſe ocium ventis, aut quia ſemper feroces ſunt, aut quia ſemper ſæuire cupiunt. [Mala ducis aui domum, Quam multo repetet Græcia)Malo auſpicio ducis, ad quā repetendam omnis Græcia armabitur.[Ne quidquam Veneris præſidio ferox, Pectes cæſariem: grataq. fœminis Imbelli cythara carmina diuides.)Senſus hic eſt. Nec pulchritudo tibi, nec ſcientia canendi in bello proderit. hæ delitiæ.n.mulieribus magis aptæ ſunt.[Diuidea) Pro diſpones.[Ecce furit reperire) Pro furit, ac per hoc diſcurrit, vt te reperiat.[Quem tu, ceruus vti vallis in altera Viſum parte lupum)Ordo eſt, Quem tu fugies vti ceruus lupum in altera parte vallis viſum.[Mollis) Autem imbellis, atque inermis. [Sublimi anhelitu) Per hypallagen dixit, pro ſublimi parte corporis edito, quod eſt.ſ.ore. [Non hoc pollicitus tuæ.)Helenæ.[Claſſis Achillei.)Achillei, & Vlyſſei, veteres dixerunt, ad ſimilitudinem fortaſſis diei & faciei.

ASC. PASTOR cum traheret)Bacchilidem ſecutus īducit Nerea vaticinātem Paridi exitium, cum Helenam raptam traheret. ꝙ Bacchilides a Caſſandra factum dicit. Erat autem Caſſandra filia Priami vaticinium predita, quod ab Apolline pro ſtupro petito, ſed non accepto, tulerat. Affirmauerat.n iureiurando Apollo illi ſe vaticinandi, aut (vt dīt) prophetandi vim daturū, quam vt illa recepit, ſtuprum negauit. vnde iratus Deus, vaticinio eius fidem, & credulitatem abſtulit. vera.n.vaticinata eſt, ſed minus credita. vnde Maro Aen.ij. Tunc etiam fatis aperit Caſſandra futuris. Ora Dei iuſſu non vnquam credita Teucris. Thetis autem mater Archillis, dicit Prothea de Helenæ raptu vaticinatū in Achilleide his verbis: Agnoſco monitus, & Protea vera locutum. Huiuſmodi aūt carmen, & vaticinium eatenus reip.prodeſt, quatenus iuuenes à cōſimili temeritate arceātur. Ordo eſt. (Cum).i.qn̄, paſtor.ſ.Paris.de quo idem, Stat in dicto opere, Soluerat Oebalio claſſem de littore paſtor. Dardanus, incautas blāde populatus Amyclas. vnde hic additur.[Perfidus)Qui contra ius hoſpitalitatis hoſpitam auea it, traheret.i.aueheret violenter per freta.i.per maria, nauibus idæis.i.in Ida ſilua Troiana ædificatis. (Helenam).ſ.Menelai coniugem, hoſpitam.ſ.ſuā, aba qua abſente marito hoſpito ſuſceptus erat, tunc ſup.(Nereus).i.deus marinus nympharum. Nereidum pater obruit.i.ſopiuit ventos .i.ceſſare fecit ventos, ocio ingrato.ſ.ventis, quoꝶ natura eſt agitata. eſt.n.ventus exhalatio terreſtris per aërem mota, aut ingrato Paridi celeriter prædam ſuam auehere molienti, vt caneret fata fera i.exitialia Paridi, & Troiæ, Principium autem carminis eſt. O Pari, tu ducis domum.ſ.tuam, aui.i.auſpicio mala.i.inimīci tibi, & tuis malum hoc eſt exitium, ducis, inquit ſupple eam, hoc eſt Helenam, quam Græcia coniurata.ſ.apud Aulidem tum pete tuas nuptias. & regnum Priami.ſ.patris tui, vetus.i.antiquum, & nobile repetet multo milite.i.grandi exercitu mille nauibus aduecto. Heu cōmiſerantis voa quatenus ſudor.i.labor cū ſudore, adeſt.i.paratus eſt, equis.ſ.belligeris, & quātus ſudor adeſt viris.[Quanta)q.d.maxima, funera.i.exitia, & mortes, moues .i.excitas genti Dardanę.i.Dardanicæ, hoc eſt Troianæ, vbi Dardanus aliqō regnauit.[Pallas).ſ.læſa iudicio tuo, parat, iam galeam.i.caſſidem munimē capitis, & Ægidia.i.munimē pectoris Deæ, ex pelle caprina prius factum, in quo erat caput Meduſę.& parat currus.ſ.bellicos, nam de curru pugnabant, & rabiem.i.furorem bellicum, qui vires iuuant.[Nequidquam &c.)Proſequit̄ reliquum vaticinium hoc ordine. Tu ferox.i.ferociens, & ſuperbiens, nequidq̄ i.fruſtra præſidio.i.ſuper ꝑſidium, hoc eſt protectionem, & tutelā Veneris, cuius videlicet numine fretus in mercedem iudicij de aureo pomo, Helenā rapuiſti, pectes.i.comea cæſariem.i.capillos diffuſos ventis cęſos, & diuides.i.viciſſim canēdo, & tangendo cytharam impartiea, cythara imbelli, nihil ad bellū faciente, ſed potius bellū refugiente, carmina.i.cātica, grata fœminis, quibus bella deteſtata ſunt.[Tu vitabis nequidq̄).i. fruſtra, thalamo.i.cantis per dum eris in thalamo cum amica tua haſta.ſ.Græcoꝶ, graues.ſ.tibi, & ſpicula.i.ſagittas, calami.i.arūdinis, Gnoſij.i.Cretenſia a Gnoſo, ſeu Gnoſo, oppido Cretæ, in qua quod optimæ naſcuntur ſagittæ arundinea & fruſtra vita bis ſtrepitum.ſ.inſequentium hoſtium.[Et Aiacem).ſ.Telamoniō celerem ſequi tū.ſ.tametſi, vitabis in thalamo iam dicta, tu collinies .i.cōmaculabis, ſerus.i.nimis tardus pro tuis quia operæpretium fuiſſet ipſum incunabulis extinctum fuiſſe. quod & Priamus iuſſerat, collines dico puluere.ſ.Troico, dum occiſus in terram cades, crines adulteros.i.comptus, quales adulteris eſſe ſolent. Pulchrum aūt eſt, quia per quæ quis peccat, per hęc & punitur, vt adulter in capillis.[Nō reſpicis Laërtiadē).i.Vlyſſem exitium.i. qui cauſa erit exitij tuæ gentis.i.progeniei, & non reſpicis Neſtora prudentiſſimum conſiliarium.[Pylium).i.Pyli regē? [Teucer Salaminius).ſ.Telamonis Salaminij filius & Sthelenus Capanei regis filius, ſciens.i.peritus pugnæ, ſiue.i.vel ſi, vel auriga nō piger.i.ſtrenuus, ſi opus eſt imperitare equis, impauidi vrgentes, ſcilicet noſces.i.experire quoque Merionem patruelem.ſ.Idomenei.[Ecce)Quaſi ex inſperato, & improuiſo, Tydides.ſ.Diomedes, melior p̄re.i.Tydeo, furit atrox.i.atrociter, reperire.i.vt reperiat te. Quē.ſ.Tydidem, tu mollis.i.effœminatus, fugies anhelitu ſublimi.i.ex ſublimi à te ſopinanti attracto vti.i.quemadmodum ceruus immemor graminis præ timore, fugit ſup.lupum viſum, in altera parte vallis, fugies dico, nō pollicitus.i.qui non ꝑmiſeras, hoc.ſ.te fugiturum, tuæ.ſ.amicæ Helenæ. [Iracunda diē &c.)Poſt exitium Paridis, cōmemorat excidium Troiæ dicens. (Claſſis).i.manus, aut exercitus Achillei.i.Achillis (ſed Græce dī Achilleus, vnde fit Achilleos & Achillei, & per contractionē Achilli)iracunda.i.iracundi Achillis, ꝓferet.i.extendet & ꝓducet.[Ilio).i.Troiæ & matronis Phrygum, diē.ſ.vltimam, de qua Æn.ij.Venit ſumma dies, & ineluctabile tpſ Dardaniæ, fuimus Troēs, fuit Ilium, & ingēs Gloria Teucroꝶ &c. [Ignis Achaicus).i.Achiuoꝶ, vret.i.combureret, poſt certas hyemes, quia poſt decem, quod tamen noluit dicere, domos Iliacas.i.Troianas.

PALYNODIA AD TYNDARIDEM AMICAM.

Recantat quæ petulantius in amicam ſcripſerat, ſed id vt ageret iracundia actum, qua nihil impotentius, atque intractabilius fatetur, imitatus eſt autem Steſicorum Siculum, qui id prius de Helena fecerat. Poſtremo Atrei & Thyeſtæ exemplo iræ atrocitatem, & tyrannidem oſtendit, quam in ſtomacho locum habere dicit.

Ode XVI. Tricolos, Tetraſtrophos, vt Vides, vt alta ſtet niue candidum.

--∪ -- -∪∪ -∪∪

--∪ -- -∪∪ -∪∪

--∪ -- -∪ --

-∪∪ -∪∪ -∪ --

O matre

O MATRE pulchra filia pulchrior,
Quē criminolis cūnque voles modū
Pones iambis: ſiue * flamma, (* flāmia)
Siue mari libet Adriano.
Non Dindymene, non adytis quatit
Mentem ſacerdotum incola Pythius,
Non Liber æque: non acuta
Sic geminant Corymbantes æra,
Triſtes vt iræ: quas neque Noricus
Deterret enſis, nec mare naufragum,
Nec ſæuus ignis, nec tremendo
Iupiter ipſe ruens tumultu.
Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam vndique
Deſectam: & inſani Leonis
Vim ſtomacho appoſuiſſe noſtro.
Iræ Thyeſten exitio graui
Strauere: & altis vrbibus vltimæ
Stetere cauſæ, cur perirent
Funditus: imprimeretque muris
Hoſtile aratrum exercitus inſolens.
Compeſce mentem. me quoque pectoris
Tentauit in dulci iuuenta
Feruor: & in celeres iambos
Miſit furentem. nunc ego mitibus
Mutare quæro triſtia: dum mihi
Fiat recantatis amica
Opprobrijs: animumque reddas.

ANTO. O MATRE &c.) xvj. Ode amicam poëta alloquitur dicens, Siue igni, ſiue aqua, ſeu vti placuerit, iābos deſtruat, quos olim in eam furore ductus ediderat. Deinde ipſius furoris, & iræ effectus oſtēdit, nouiſſime vero mutando triſtia, mitia ſe facturū fatetur, dūmodo mutato carmine iābis ꝑtrario. i. ſcriptis laudib. ſibi amica fiat, Imitatus aūt Steſichorum lyricū poëtam Siculum eſt. qui vituperationem Helenæ ſcribens, cæcatus eſt poſtea vero reſponſo Apollinis eiuſdē laudes deſcripſit, quare oculorum aſpectum recepit. De quo ipſe Horat. etiam in Epodo penultimo meminit ibi. ſ. Infamis Helenæ Caſtor, &c. Eſt autem παλινῳδία. i. recantatio contrarius cantus, πάλιν. i. iterum, & retro ſignificat ᾠδὴ cantus dicitur, ſit autem cum male de quopiam ſcribentes. deinde reſcribimus bene de eodem ſcribimus. (Criminoſis) Probroſis, & maledicis. (Modum) Finē. (Iambis) Iambicum carmē eſt maledicum, ab ἰαμβίζειν quod eſt maledicere, vt ſcribit Diomedes. Eius inuentor Archilochus fuit. hinc

Iābicū carmen

Horat. in Arte inquit: Archilochū proprio rabies armauit iambo. Scripſit enim contra Lycambem ſocerum ſuum abnegata eius filia ſibi ante ſpoſa, ἰαμβίζω (vt ſcribunt alij) eſt iniurior, vitupero, violo, caſtigo. (Mari Adriano) Adriaticum mare in dextro latere Illyricos habet, in ſiniſtro vero Italiam, cuius pars eſt Ionius ſinus, vt docet Str. lib. iij. Quod dixerat autem Horat. hoc loco Adrianum pro Adriaticum ſecus eſt. Plin. enim lib. iij. cap. xiij. de Piceno ſcribens, ita inquit, Vbi nunc ager Adrianus, & Adria Colonia à mari ſeptem millibus paſſuum cap. vero xvj. ab Atria Atriaticum mare appellatum ſcr. Str. item lib. v. vbi de Rauenna meminit, inquit, Andriam quidem inclytam ciuitatem fuiſſe memoriæ proditum eſt. A cuius nomine, & ſinus appellatus eſt, Adriaticus. (Dindymene) Ordo eſt. Non Dindymene, non incola Pythius, non Liber æque in adytis concutit mētem ſacerdotum. (Dindymene) Str. lib. xiiij. ſcribit, Dindyma montes eſſe in Theſſalia. In quo loco eſt Dindymenæ matris deum Phanū, & lib. xij. ait, ꝙ in Phrygia vrbs erat Piſinus nomine emptorium regionis, habebat, & templum maximum magnæ venerationis. Matris deum. Sacerdotes olim præpotentes quidam erant. Sacerdotium maximum habebant Romani templum celebre reddiderunt, acceſſita inde Deæ ſtatua quemadmodum ea, quæ Æſculapij erat, ex Epidauro. Mons quidem vrbi imminebat nomine Dindyma à quo Dindymene dicta eſt, prope Sangarius

Adriaticum
Adria
Dindyma
Pyſinus
Sangarius

amnis fluit, ſecus quem erāt antiqua Phrygum domicilia vt Mydæ, &c. Hæc ex illo. (Corybantes) Corybantes autem (vt idē ait lib. x.) Cretæ populi Cybeles miniſtri erant, inter quos fuiſſe tradunt quoſdam ſpiritibus afflatos, & Bacchicos, cum ſtrepitu, ac ſtrigore cymbaliſque, ac tympanis, & armis item, etiam tibijs, & vociferationibus inter ſacrificādum ſtupefacientes, inque miniſtrorum habitu publica modo quodam ſacra factitantes (Adytis). i. penetralibus. Dicitur autem adytum ab α quod eſt ſine. & δύω ingredior quaſi ſine adyto & ingreſſu, non enim omnibus patet penetralium aditus. (Incola Pythius). i. Apollo qui Pythius dictus eſt ab Pythone ſerpente quem occiderat. Pytho autē dictus eſt à πύθω quod eſt putredo, vel putrefactio, qm̄ ex putredine terræ. poſt diluuiū generatus eſt. Macr. vero lib. j. Sat. fabulam ipſam aperit late. (Incola Pythius). i. aduena. Nam Cic. in lib. de Nat. deor. de Apollinum numero ſic ait, Tertius Ioue tertio natus, & Latona, quem ea Hyperboreis Delphos ferunt adueniſſe, Diod. item lib. vj. ſic ait, Eodem modo plurimum temporis Apollo citra Delum ac Lyciam Delphoſque verſatus eſt ſubiungit poſtea, quòd ab loco, ac geſtis Delium, ac Pythium appellarunt. Herod. lib. j. etiam oſtendit, quòd Apollo Delphis morabatur his verbis. Poſt hæc ingentibus hoſtijs deum, qui eſt apud Delphos exorandum ſtatuit, videlicet Crœſus. Optime igitur Pythius incola. i. habitator Delphorum. ſ. Vel incola. ſ. eorum ſacerdotum, tunc. n. eos incolit, cum eius ſpiritu afflati ſunt. (Liber) Apollinem, & Liberum patrem vnum, eundemq. Deum eſſe aſſeuerat Ariſtotelis. ait. n. in Thracia fuiſſe adytum, Libero conſecratum, ea quo reddebantur oracula. Sed in hoc adyto vaticinabantur plurimo mero ſumpto, vti apud Clarum aqua pota effabantur oracula. Item Bœotij Parnaſſum montem, Apollini conſecratum eſſe memorantes, ſimul tamen in eodem, & oraculum Delphycum, & ſpelunchas Bacchicas, vni Deo conſecratas colebant. hæc ea Macrob. lib. j. Sat. (Triſtes vt iræ) Philoſophus lib. vij Ethic. ſcribit, Iram corpus manifeſte permutare, nonnulloſque in furorem, ac inſaniam adigere. (Noricus enſis) Norici incolæ ſunt alpium, vt Plinius ſcr. lib. iij. Idem quoque lib. xxxiiij. cap. xviij. ſcribit. In Noricis eſſe ferri venā laudabilis. (Tumultu,) id eſt tonitrum, & fulmine: cum enim in nube luctatur flatus, aut vapor, tonitrua eduntur. ſi erumpat ardens, fulmina. ſi longiore tractu nitatur, fulgetra, his finditur nubes, illis perrumpitur. Plinius lib. ij. (Prometheus) Is dici poteſt prouidens vel prudens. Id. n. Prometheus ſignificat. προμηθέω vero prouideo, προμηθεία prouidentia ſeu prudentia. Euſebius aūt ſcribit, ꝙ anno mundi. MMM. D. X. Argis regnante Argo, ſm̄ quorundam opinionem, fuit Prometheus à quo homines factos eſſe cōmemorant, & reuera cum ſapiens eſſet, feritatem eoꝝ, & nimiam imperitiam, ad humanitatem, & ſcientiam transfigurabat. Hæc ea Euſebio. Lactantius vero ſcribit, Prometheum primum ſimulacrum ex luto cōponere inueniſſe. (Principi limo). i. primo hoīs ſimulacro, ea limo facto. Vndique. i. ex cūctis fere animalibus, hinc leonis vim ſtomacho appoſuit à lepore timorē accepit, ab vulp. aſtus, &c. (Inſani leonis) Plin. autē ſcribit, raro leonem placidum eſſe, nam crebrior eius iracundia. Vim ſtomacho appoſuiſſe noſtro, Claudianus de quarto cōſulatu Honorij. ſic ait Iram ſanguinei regio ſub pectore, cordis, proſugit ſambutam flāmis, auidamq. nocendi præcipitemq. ſui rabie ſuccenſa tumeſcit. (Thyeſtem) Iræ Atrei Thyeſtem ſtrauere. Atreus. n. eius frater Thyeſtæ filios edendos appoſuit, iratus, ꝙ ille cū vxore ſua coiuiſſet. De quo latius in Ode vj. iā diximus. (Altis vrbib.) Vt Ilio, Thebis, Athenis, Sagūto, Carthagini. Numātiæ &c. (Inſolens). i. impudens, & audax, qūque non ſolens vt Marcel. ſcribit. Me quoq; excuſat poeta ſeipſum, ꝙ olim Iambos ſcripſerit furore quodā in illam. (Celeres iambos) Idem in Arte ait. Syllaba longa breui ſubiecta vocatur iambus, Pes citus, vnde & trimetris accreſcere iuſſit. Nomen Iambeis, cum ſe nos redderet ictus. Ait aūt eo loco Porphyrius, quæri ſolere cur trimetri appellent tragici Iambicum ſe nos accipiant pedes. qm̄. ſ. tanta breuitas eſt pedū, vt iuncturæ binos cōplectant pedes. Acron vero ſcribit, Horatiū voluiſſe Iambum citrū intelligere ſex pedum verſum. (Mitibus) Dulcibus, placidis iucundis. (Recantatis opprobrijs) In contrarium cantatis criminibus, & maledictis.

Corybātes
Adytū
Pythius
Pytho
Delphycus
Apollo
Liber Pater
Parnaſſus
Iræ vis
Norici
Tonitrua
Fulmina
Fulgetra
Prometheus
Iræ locus
Atreus
Thyeſtes
Inſolēs
Iambus
Trimeter
Iambi

ACR. O MATRE pulchra filia pulchrior) Tyndari ſatisfacit. Ode eſt tricolos tetraſtr. Metrum duobus verſibus alcaicū, quod conſtat ea ſpondeo, & iambo, & cæſura, vel iambica pēthemimeri, & duobus dactylis, ita, O matre pulchra filia pulchrior. Tertius dimeter iābicus hypercatalecticus ita, Pones iambis, ſiue flamma, Quartus pindaricus conſtat ex duobus dactylis, & duobus trochæis ita, Siue mari libet Adriano. Hanc Odē in ſatiſfactionem

nem facit amicæ ſuæ, quam iratus carmine læſerat promittens aboléda, quæ ad eam ſcripſerat. imitatus Steſichorũ poetam Siculum, qui vituperatiunẽ ſcribens Helenæ cæcatus eſt, & poſtea reſponſo Apollinis laudem eius ſcripſit, & oculorũ aſpectũ recepit. Cuius rei, & in Epodo idẽ poeta meminit: Infamis Helenæ Caſtor offenſus, vicem fraterq. Magni Caſtoris, victi parce adẽpta vati: Reddidere lumina. [O matre pulchra filia pulchrior) .i. cõparatione formoſæ formoſior. Comparatiuus .n. & ſuperlatiuus pro poſitiuo proferuntur, vt Virg. Quarum quæ forma eſt pulcherrima Deiopeiam, & Formoſi pecoris cuſtos, formoſior ipſe, pro ipſe formoſus. [Quem cri.) Cumq. Tmeſis eſt quencũque. [Pones Iambis) Ipſi .n. aptiores iniurijs ſunt, qbus eam verſibus læſerat. [Siue flamma) Hoc in ſatisfactionem pro delendo crimine dixit, illud ſecutus Virg. Aut Pelago Danaum inſidias, ſuſpectaque dona Præcipitare iubent ſubiectiſque vrere flammis. [Mitibus) Dulcibus, placidis, iucundis. [Recantatis opprobrijs) In contrarium cantatis criminibus, & maledictis. [Non Dindymene) A monte matrem Deum dicit. Amoris ſe fatetur furore peccaſſe, & probare vult ſic iram moderationem non recipere in animis hominum, quemadmodum alieni furoris bacchantes. [Incola Pythius) A Pythone Apollo. [Non Liber æque) Liber etiã qui ſimiliter ſacerdotes ſuas vexat furore. [Acuta) A tinnitu, acuta autem ſonora. Virg. Pelion hinnitu fugiens impleuit acuto. [Corybantes) Miniſtri Matris deorum. [Quas neque Noricus deterret enſis) Emphraſis eſt. in ipſis enim locis, & probatum ferrum eſt, & optimi gladij fiunt, & ideo ex prouincia ferrum laudauit. eſt autem Noricum pars Illyrici. Virg. tum ſciat aëreas alpes & Norica ſi quis Caſtella in tumulis. [Nec mare naufragũ) Naufragia faciens, quaſi naufragum Virg. Caulonisque arces, & naufragum Scyllaceum. [Nec tremendo) .i. tremore tonitrus dixit vnde eſt, Et mortalia corda Per gentes humilis ſtrauit pauor, ille flagranti, Aut Athon. aut Rodopen, aut alta Ceraunia telo Deiecit. [Ruens) .i. impetuoſe veniens. [Fertur Prometheus addere principi Limo, coactus parti) Senſus pręſenti intentioni neceſſarijs conceptus eſt. Ait autem prometheum cum limo homines fingeret iuſſum eſt omnibus animalibus particulas, prout erat eorum natura, homini apponere. Vnde vim leonis ſtomacho appoſuiſſe, ideo ꝙ iracundia magis accendamur. Timorem à lepore poſuit, à vulpe aſtutiam ceteraq. à reliquis. Ordo eſt. Fertur Prometheus coactus addere principi limo, particulam deſectã vndique, & appoſuiſſe noſtro ſtomacho vim inſani leonis. [Vndique deſectam) Quaſi ex multis hominem compoſuerit. [Iræ Thyeſten exitio graui Strauere) Atreus & Thyeſtes fratres fuerunt, Thyeſtes vero vxorem fratris inceſtauit, ille filios eius patri epulandos appoſuit. Quod ſcelus, & Sol fugiſſe narratur. Hinc Virg. Nec tam auerſus equos Tyria Sol iungit ab vrbe & Statius: Et caligantes abrupto Sole Mycenas. [Stetere) Extitere vſque ad euerſionem. [Hoſtile aratrum) Condendis atque euertendis ciuitatibus, hæc conſuetudo fuit, vt aratro fierent. vt Virg. Interea Aeneas vrbem deſignat aratro. Item Cic. de euertenda in Philippicis, Vt vexillum tolleret, & aratrum circundaceret. [Inſolens) Tantummodo ira commotus. [Compeſce mẽtem) .i. noli me iraſcendo imitari quem pœnitet. [Celeres Iambos) Epithetõ eſt. Sic in arte Poetica de pede Iambo, Pes citus, vnde etiam trimetris accreſcere iuſſit Nomen Iambeis. [Miſit furentem) Propter iram. ſ. Nunc ego mitibus) .i. blandimentis mutare iracundiam cupio. [Recantis) .i. meliore carmine delictis, Recantantur autem opprobria cum mutato carmine laudibus corriguntur. [Animumque reddas) Hoc eſt ſpem mihi redintegrandi amoris facias.

POR. O MATRE pulchra filia pulchrior) Hæc Ode παλινῳδίαν re promittit, ei in quam probroſum carmen ſcripſerat Tyndaridi cuidam amicæ ſuæ .i. recantaturum ea quæ dixerat. dicitq. ſe iracundia motum, ea ſcripſiſſe. Affirmat aũt non magis matris magnæ, aut Apollinis numine inſtinctos furere, quam eos q iracundia ſunt incitati, adeo vt nulla vt hic furor deterreri poſſi. : [Noricus enſis) Speciem pro genere poſuit. Non .n. in norico tãtum enſes fiunt, ſed ſi dr̃, vt Leuis innatat alnus, Miſſa Pado. [Nec mare naufragum) Vt Naufragum Scyllaceum. quòd ibi naues franguntur. [Et inſani leonis Vim ſtomaco poſuiſſe noſtro. Belle de fabula ſenſus pręſenti intentioni neceſſarius cõceptus) Ait autem Prometheum limo homines fingere iuſſum, & ex omnibus animalibus particulas homini apponere, vim leonis ſtomacho appoſuiſſe. idcirco iracundia magis nos incendi, quàm vlla alia animalia. [Iræ Thyeſtem exitio graui) Iam hoc ἀπὸ παραδείγματος infert, quam ſit ira atrox, & exitioſa hominibus. [Imprimeretq. muris hoſtile aratrum,) Hoc eſt, Hæc eadem ira cauſa fuit delendis vrbibus, vſque adeo vt vbi fuiſſent muri, aratrum inducerent. [Me quoque pectoris, Tentauit in dulci iuuenta Feruor) Me quoque, inquit, iracũdia calore iubente, magis accenſa incitauit in iambos. Iambici autem verſus aptiſſimi habẽtur ad maledicendum. Denique & Catullus cum maledicta minaretur, ſic ait: At non effugies meos iambos. [Fias recantatis amica) Remutatis. Recantari probra dicuntur, cum contraria probris carmina fiunt in eum, cui maledixerimus.

ASC. O MATRE pulchra &c.) Palinodia .i. recantatione, fingit ſe velle ſibi reconciliare amicam carmine famoſo læſam & propterea ira excandeſcentem, occaſione cuius damnat iram docetq. quanta ſit eius pernicies, & quæ mala irã ſubſecuta ſint, vt verius iram, dãnare, & proſcribere, q̃ amicam placare velle eẽ ſeatur, vtrunque tñ facere velle vr̃. Dicit aũt in gratiam puellæ. [O filia pulchrior) .i. formoſior matre pulchra. i. tua q̃ fortaſſis torpẽ, & turpior filiæ matrem dixerat, tu pones .i. cõſtitues, iambis .i. iambicis carminibus, criminoſis .i. criminationes, & execrationes inferentibus, quẽcunque modum .i. finem durationis, hoc eſt exitium & exterminationem voles, ſeu libet ſub ponere ipſis modum flamma .i. per igne, ſiue mari Adriano quod ſæuum eſt, & ſuperum dicitur ꝙ ab Oriente Italiã alluit. Hoc eſt ego dedo tibi carmina mea iambica, & maledica, vt deleas, & perire facias ea, ſiue per ignem, ſiue ꝑ aquam, vt libuerit, dũmodo iram remittas, quam remittẽdam docet quia Dyndimene .ſ. Cybele, magna Mater deum, non quatit .i. concutit, mentẽ ſacerdotũ .i. Gallorũ à Gallo flumine Phrygiæ dictorum. ęque .i. æqualiter, aut tantum quãtum faciunt iræ, adytis .i. ſecretis penetralibus, quæ nemini, præter q̃ ſacerdotibus ingredi licebat. ingreſſos aũt, furor diuinus corripiebat. [Et Pythius) .ſ. Apollo Delphicus, incola .i. aduena, & aliũde accitus ea loca, vatesq. incolens, & Liber .i. Bacchus, qui bacchantes furore incendit. non quatit æque mentẽ ſacerdotũ, & Corybãtes Cretæ populi, Cybelis miniſtri ſacro quoque furore rapi ſoliti, non geminant .i. præ furore crebro percutiunt, & crepare faciunt, ſic æra .i. vaſa ærea, vt pelues, & tintinnabula, acuta .i. acute ſonantia, vt iræ triſtes ſup. quatiunt, & corripiunt (dicit aũt triſtes, quia Amantium iræ redintegratio amoris eſt) quas iras, neque enſis Noricus .i. duriſſimi ferri, quod Noricis .i. populis illis albinis eſt, aut Amazonia ſecuris, qua Vindelĩ eos amari dicit Ode iiij. lib. iiij. nec mare naufragum, nec ignis ſæuus, nec Iup. ipſe qui cuncta fulmine terret, ruens .i. pręcipitanter cadens tremendo tumultu .ſ. tonitru cum fulmine deterret .ſ. ab impetu, aut vindicta. [Fertur Prometeus) Docet quomodo ira tam vehemens innata ſit pectoribus humanis quòd q̃a poẽtice facit bene dicit Fertur. Sicut & Maro, Vt perhibent Vt fama eſt &c. Docet deinde exitia propter iram facta. Vnde ordo eſt. Prometheus, qui primum hominem ex luto finxit fertur, coactus addere .i. vt adderet, limo principi .i. primo homini ex limo formato, coactus autem erat a Pandora aut Mercurio adijtes miſſo, particulam deſectam .i. deciſam vndique .i. ab omnibus animalibus, & aliis vnde microcoſmos .i. paruus aut minor mundus dicitur homo, quia cum omnibus participat, & fertur coactus appoſuiſſe ſtomacho noſtro .i. humano, vim .ſ. iracundiæ, leonis inſani .i. rabidi, & furore inſanientis. Iræ .ſ. Atrei, ſtrauere .i. proſtrauerunt. [Thyeſtẽ fratrem eius graui exitio) Quia proprios filios illi edendos appoſuit Atreus. Et iræ ſtetere vltimæ cauſæ, altis vrbibus cur perirent, ſcilicet .i. ob quas altæ vrbes vt Ilion, Thebæ, Corinthus, Numantia, Carthago, & ſimiles euerterentur, & cur exercitus inſolens .i. immodeſte vtens victoria imprimerent muris .i. vbi prius fuerant muri, quorum conſtructio prima fiebat, aratro, vnde deſtructio euerſio ſuprema eodem fiebat aratrum hoſtile, quia ad euerſionem ab hoſtibus inductum, cum prius ad conſtructionem ædificatores aratrum amicum induxerint. Et ideo. [O amica) Compeſce mentem. Feruor pectoris .i. calida bilis ſtomachi mei, tentauit .i. affecit, quoque .i. et me, in dulci iuuenta, cum .ſ. amore ardens ægre ferrem, abs te excludi. Et miſit me furentem in iambos celeres .i. ad deſcribendos verſus iãbo conſtantes, qui, quia pes citus eſt, iratis congruit, vnde (vt viſum eſt) dicitur in Arte Archilochum proprio rabies armauit iãbo, quia pes citus eſt. Vbi annotabis iambum triſſyllabam eſſe vocem tam in proſa, quam in carmine vnde peccauit qui dixit. Iambo vel nulla, vel tantum tertia detur. [Ego quæro) .i. conor, nunc mutare triſtia .ſ. dicta, aut ſcripta, mitibus, quia ſermo mollis frangit iram, ſermo durus ſuſcitat furorem, dum .i. dummodo q.d. nihil aliud quæro, quã vt fias mihi amica & hoc opprobrijs .i. contumelijs in te dictis, recantatis .i. per palinodiam, ſeu recantationem contrarium canendo reuocatis, & deſtructis, & reddas mihi animum, quem læſa auertiſti.

AD TYNDARIDEM DE LAVDIBVS AGRI SABINI, ET MONTIS LVCRETILIS.

Tyndarim puellam, quam prius iambis offenderat, inuitat ad rus ſuũ quod in Sabinis habebat, vt illi plenius ſatisfaciat. Quo autem facilius perſuadeat, laudat illud ab eo quod dij eo ſeceſſu delectentur à pecudum & rerum omnium copia, ab amœnitate, & ſecuritate quæ tuta erit ab ebrioſorum iuuenum petulantia, & Cypri rivalis iniuria.

Ode XVII. Tricolos Tetraſtrophos: Vt, Vides, vt alta ſtet niue candidum.

– – ∪ – – – ∪ ∪ – ∪ ∪
– – ∪ – – – ∪ ∪ – ∪ ∪
– – ∪ – – ∪ – –
– ∪ ∪ – ∪ ∪ – ∪ – –

VELOX amœnum ſæpe Lucretilem
Mutat Lycæo Faunus: & igneam
Defendit æſtatem capillis
Vſque meis, pluuioſque ventos.
Impune tutum per nemus arbutos,
Quærunt latenteis, & thyma deuię
Olentis vxores mariti:
Nec virideis metuunt colubros,
Nec martialeis hœdilia lupos:
Vtcunque dulci Tydari fiſtula
Valles, & Vſticæ cubantis
Leuia perſonuere ſaxa.
Di me tuentur: dis pietas mea,
Et muſa cordi eſt. hinc tibi copia
Manabit ad plenum benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic in reducta valle, caniculæ * (• Vide ann. Fr. Rob. ſuper iſto loco.)
Vitabis æſtus: & fide Teia
Dices laboranteis in vno
Penelopen, vitreamq́. Circen.
Hic innocenteis pocula Lesbij
Duces ſub vmbra: nec Semelius
Cum Marte confundet Thyoneus
Prœlia: nec metues proteruum
Suſpecta Cyrum: nec male diſpari
Incontinenteis inijciat manus:
Et ſcindat hærentem coronam
Crinibus, immeritamq́ue veſtem.

ANTO. VELOX &c.) xvij. Ode Tyndariden puellam inuitat in villam, quam in Sabinis habet laudáſque illam, dicit Faunum ſæpenumero Lyceum Arcadiæ montem relinquere, petereq́. amœnum Lucretilem montem Sabinæ, & ibi ſuas oues paſſim paſcentes, reddere tutas ab æſtu ventis, ſerpentibus, ac lupis. Inde demum rerũ copiã, Tyndaris hîc poterit. Nec æſtum timebit Caniculæ, cantabit & lyrica carmina, ſub vmbra, pocula optimi vini ſumendo nec metuet Cyrum alterum eius amatorem ne ſibi manus inijciat, ſcindat ue crinibus hærentem coronam, aut veſtem. (Lucretilem) Lucretilis mons eſt in Sabinis, quòd eſt locus iſte oſtendit. (Lycęo) Lycæus Arcadiæ mons in quo Lycæi Iouis delubrum. auctore Plin. lib. iiij. quem quidem Iouem Lycęum aliqui Pana volunt ſignificari. de quo Virgil. in Buc. Pan Deus Archadiæ venit. Item: Pan curat oues, ouiumq́. magiſtros. Horat. igitur hoc loco Faunum Pana ipſum intelligit. (Mutat Lycæo) Hypallage eſt, Dicit. n. Faunum relicto Lycæn Lucretilem petere. (Defendit æſtatem) .i. auertit, atque depellit. Nam (vt Gellius ſcribit lib. viij. cap. j.) Offendere proprie & latine ſignificat incurrere in aliquid, & incidere. Defendere vero auertere atque depellere. hinc Quint. Claudius ait, Apinnis hoſtes defendebant facillime. Maro item in Buc. Solſtitium pecori defendite. (Impune) Sine aliqua pœna. (Arbutos) Maro lib. iij. Geor. ait. Poſt hinc digreſſus, iubeo frondentia capris Arbuta ſufficere, & fluuios præbere recentes. (Thyma) Thymi genera duo, candidum radice lignoſa, in collibus naſcens quod & præfertur. Alterum nigrius, floriſq́. nigri. Plin. auctor lib. xj. (Thymũ) (Deuiæ) Errantes, ac paſcentes. (Olentis vxores mari.) Capras periphraſis, quaſi mariti hirci peſſime olent, in primo aũt pede eſt Iambus pro Spondeo. (Martiales) Marti dicatos. (Hœdilia lupos) Pes vltimus Anapæſtus. ſeu antidactylus eſt pro Dactylo, conſtat enim duabus ſyllabis breuibus, & vltima longa. (Hœdilia) Hœdorum ſcepta. Vtcũq; quandocunque. (Fiſtula) .ſ. Fauni .i. Panos. Virg. Pan primus calamos cera coniungere plures inſtituit, Pan curat oues, ouiumq́. magiſtros. Vſticæ cubantis reſupini montis Sabinæ. Hic ea Lucretile, & vallibus Vſticæ montis. (Vſtica.) (Manabit) Profluet, exibit, erumpet. (Opulenta) Abundans, & diues. (Cornu benigno) Id eſt copioſo & diuite alluſio eſt ad Cornu copiæ, de quo Ouid. lib. ix. Metam. ſcribit quod Hercules cũ Acheloo in taurum verſo pugnans, ei alterum cornu fregit Naiades vero illud pomis, & odoro flore repletum ſacrarunt Copiæ, hinc Cornu copiæ dr. Diod. item lib. v. ſcribit cũ Acheloo Herculem ſub tauri ſpecie certaſſe. qui cũ in congreſſu tauri, alterum cornu fregiſſet, Aetolis illud (quod Amaltheæ cornu vocant) dono dedit, fructu omnium vuarum malorum, aliorumq́. eiuſmodi pomorum, copia repletum. Poëtæſque fingũt (vt idem ait) Acheloi cornu foſſam à fluuio ductam, pomis vero, & malis punicis, ac racemis monſtrari regionis fertilitatẽ, quã fluuij humor præſtet, & agros reddat feraciores. Re. n. vera, Hercules in Calydonum gratiam, fluuium Acheloum in alium curſum diuertens plurimos agros ex aquæ irrigatione, fertiles præſtitit. (Cornu copię. Hercules Achęlous.) (Reducta) Concaua & depreſſa, quaſi retroducta. (Caniculæ æſtus) Canicula dicitur minor Canis, qui Procyon dicitur quoniam ante maiorem Canem exoritur, Caniculæ exortu, inquit Plin. lib. ij. accendi Solis vapores quis ignorat? cuius ſideris eſſe ctua ampliſſimi in terra ſentiunt feruent maria, exoriente eo, fluctuant in cellis vina, mouentur ſtagna, Canes etiam in rabiem agitantur, Columel. autem lib. xij. ſcribit, quod Idib. Iulijs, Procyon exoritur mane, & tempeſtatem ſignificat. Poſtea, inquit, ſeptimo Cal. Aug. Canicula apparet, eſtque caligo æſtuoſa. (Canicula. Procyõ.) (Fide Teia,) Id eſt, carmine lyrico, Anacreontis. Nam Anacreõ, lyricus poëta fuit, ætate Pyſiſtrati, & Pherecydis hiſtorici, Pythagoræ magiſtri, vt ſcribit Euſeb. Fuit is patria Teius, qui Bacyllum, puerum, Samium adamauit. Teos autem Ionum ciuitas eſt in peninſula ſita, quæ & portum habebat. Hic eſt Anacreon lyricus. Item Hecateus hiſtoricus. Auctor eſt Str. lib. xiiij. (Fide) Fides (inquit Feſtus) genus cytharæ, dicta quod tantum inter ſe cordæ eius, quantum inter homines fides cõcordet, cuius diminutiuum fidicula eſt. (In vno) .ſ. Vlyſſe qui ab vxore Penelope, deſideratus eſt annos xx. & à Circe adamatus ꝙ Naſo in remedio, & in Metam. docet. (Anacreon. Pherecides. Teos ciuitas Hecateus. Fides. Cithara)

Vitream, claram, pulchram.

(Pocula Lesbij) Strabo etiam lib. xiiij. docet Lesbium vina optima ferre. Vnde & Ariſtoteles (vt Gell. ſcribit lib. xij. cap. v.) annos iam ferè natus duos, & ſexaginta, ægrotans, guſtato vino Rhodio, inquit. Firmum hercle vinum, & iucundum, deguſtato inde Lesbio ait, Vtrũque oppido bonum, ſed ſuauius Lesbium. Id autem vbi dixit, nemini fuit dubium, quin illa voce lepide, & verecunde Lesbium Theophraſtum ſucceſſorem ſibi delegiſſet, non autem Menedemum Rhodium. Petierat enim eius ſectatorum cohors, vt ipſe deligere loci ſui, & magiſterij ſucceſſorẽ. (Ariſtot. ętas. Lesbiũ Theophraſt⁹. Menedemus.) (Semelius) Semeles, Iouisq́. filius Bacchus, de quo apud Ouid. lib. iij. Met. & Dio. lib. j. (Thyoneus) Id Bacchi nomen eſt, à θύω quod eſt impetum facio, occido, excito, feſtino, ſacrificio. Inde Thyas, Thyadis Baccha. (Cum Mar.) .i. ẽ noſtris poculis nulla exorientur prœlia, quod Centauris accidit. (Proteruum) Proterui dicuntur intemperantes, & ignauis, Auct. eſt Tullius in lib. de Fin. (Suſpecta) Solicita, non tuta. Ordo eſt, Nec metuens proteruum cyrum ſuſpecta .i. ſolicita ne male iniijciat &c. (Diſpari) Tibi .i. eo inferiori viribus. (Thyoneus. Thyo.)

ASC. VELOX amœnum ſępe Lucretilem) Ad Tyndarida parętetice. Ode Tricolos Tetraſtrophos. Metrum duobus verſib. Alcaicum, tertius dimeter Iambicus hypercatalecticus, quartus Pindaricus, & hanc Oden ad Tyndarida ſcribit Hor. cui, vt, plene ſatisfaciat, inuitat eã in fundũ ſuum, quẽ in Sabinis habebat. Dicit ergo contẽpto Lycęo monte Arcadię veniſſe ad Lucretilẽ montẽ Faunũ. quẽ quidam incubum vocãt, Lucretilis aũt mons

eſt in Sabinis,ſed hic magis Pana pro Fauno voluit intelligi, nã & capellas ſuas eum cuſtodire dicit.ergo magis ille ordo eſſe debuit Lucretili Lyceum mutat, & eſt hypallage, niſi ea hoc ipſo Lyceo Lucretilis comparetur,quod vtcunque ſæpius cõmutet. [Defendit æſtatem capellis) Remouet æſtus,& frigora prohibet. [Vſque) Continue. [Pluuioſq. ventos) Pluuiam ferentes,tempeſtuoſos. [Impune) Sine damno. [Arbutos) Arbutum quam vulgo appellant, libentius capræ proſequuntur ad paſcendum, vt, Dant arbuta ſyluæ & alibi: Dulce ſatis humor, depulſis arbutus hœdis. [Deuiæ) Errantes paſcentes, vt, Raſa per incultos,errãt animalia montes. [Olentis) Grauis.ſ. hircorum & caprarum,odor: ergo olentis.i.fœtentis,vt, Allia,ſerpillumq.herbas contundit olenteis. [Vxores) Acyrologia eſt,vt Virg. Vir gregis ipſe c.d.&,Quem legere ducẽ,& pecori dixere maritũ. [Nec metuũt) Martis dicatos tutelæ,vt Virg. Martius a.ſt.r.l. [Hœdiliæ) Septa hœdorum,per continens,id quod continetur ſynecdochicos. [Vtcunque) Qñcunque aut quotieſcunque ordo eſt. Tyndari vtcunque perſonuerunt valles,& leuia ſaxa,cubantis. Vſticæ dulci fiſtula,nec metuunt virides colubros,nec hœdiliæ Martiales lupos. [Vſticæ) Nomen montis & vallis. Idem in epiſt.de ſitu eiuſdem vallis: Continui montes,niſi diſſocientur,opaca Valle. Cubantis depreſſæ, vt, Megaroſq. ſinus, Tapſumq. iacentem. [Leuia) Leuigata,plana,vt, Illic,illa cadens,raucum per leuia murmur. Saxa ciet.&, Tu tñ e leuis rimoſa cubilia, limo Vnge, fouẽs circum. [Dis pietas mea, Et muſa cordi eſt) .i.carmen meum placet dijs. [Hinc) .i.de Sabino fundo,nam loci eſt. [Manabit) Abũdabit. [Opulenta cornu) Metaphora cornu Fortunæ, quo dẽ diuitias conſueſſe ligari. [Hic in reducta) Secreta,refrigerata,vt, Penitusq; in valle reducta. [Caniculæ) Canicula ſtella eſt in ore canis. [Vitabis æſtus) Nimios calores,vt, Findit Canis æſtifer arua: [Et fide Teia) Aut chordis hoc eſt fidibus lyricis, aut à ciuitate Arcadiæ, Anacreontis poetæ, vt in Epodo Anacreonta Teium. [Dices) Cantabis per cytharam. [In vno) .i.amore Vlyſſis. [Vitreamq. Circẽ) Aut pulchram, aut procurato lucentem nitore, aut mari vicinam. [Et Lesbij) Optimi vini à Lesbo iſula eſt ſpecies pro genere. [Nec Semelius) Patronymicon eſt. Thyone aũt mater Semeles dicta eſt matris Liberi patri. Dicit ergo p vinum, rixam non futuram inter ſe. Thyoneus aũt filius Liberi fuit,qui in Chio inſula regnauit,pater Thoãtis regis,cuius filia fuit Hypſipyle,q̃ coniuratione facta aduerſus,viros,ſola parẽtem ſeruauit. Quam fabulam,Statius narrauit in ſuo carmine. [Nec procacem Suſpecta Cyrum) Alterius amatoris vocabulum ſub vituperatione memorauit. [Diſpari) Tibi in amore non conſentienti. [Incontinentes) Petulãtes,vel ad læſionem, vel ad damna promptas,quod per amoris furorem quidam habere ſolent. [Hærentem coronam) Pro ornatu muliebri poſuit, vt Virg. Colloq. mo.Bac.& duplicem gemmis auroque coronam.

POR. VELOX amœnum ſæpe Lucretilem) Hæc Ode ad Tyndariden ſcribitur,cui plene cupiens ſatiſfacere poeta,inuitans eam in fundum ſuum quem in Sabinis habebat. [Velox amœnum ſæpe Lucretilem Mutat Lyceo Faunus) Ea figura hoc dictum eſt, quia illud apud Virg. Chaoniam p.g.m.a.ſenſus eſt autem Relicto Lycæo nunc Faunus in Lucretilẽ venit. Lucretilis autem mons eſt in Sabinis. [Defendit æſtatẽ) Ita dictũ,vt Solſtitium pecori defendite,ſignat aũt prohibere. [Olentis vxores mariti) vt nulle capras dicit vxores olentis mariti,quia hirci, quorum vxores ſunt male olent.i.fœtent. Olentis ergo non ſimpliciter accipiendo,ſed grauiter olentis, vt illud eſt: Allia,ſerpillumq.herbas contundit olentes. [Nec virides metuũt colubros) Subtilis & tenuis ἀνάλογ, cum minus dicitur plus intelligitur,ac ſi dicas. Nõ indoctum hominem,quem velis intelligere doctiſſimum. [Nec martialeis hœdiliæ) Et hic metuunt audiendum,quia ſic ſe habet ſenſus. Nec colubros metuunt hœdiliæ,nec lupos, quos Martiales ait,q; in tutela Marti ſint. [Vtcũque dulci Tydari fiſtula) Valles,& Vſticæ cubantis leuia perſonuere ſaxa,vtcunque, pro qñcunque. Senſus eſt. Qñcunque cantu fiſtulæ, Fauni Vſticæ montis. ſaxa reſonuerunt metu colubrarum,& luporum,capræ meæ liberantur,Faunus enim eas in honorem meum tuetur. [Vſticæ cubantis) Vſtica mons in Sabinis, quem cubantem ſuauiter dixit ad reſupinam reginnem eius attendens. [Hinc tibi ad plenũ, manabit opulenta copia benigno cornu.) videlicet copioſo & diuite, nam cornu videtur ſignificare Fortunæ quod Hercules detractum Acheloo victor dicitur donaſſe Fortunę,idque etiam vulgo Cornucopiæ dicitur. [Rutis bonorum,) id eſt copijs ruſticis. [Et fide Teia) Dices laborantes, Anacreon lyricus poeta Teius fuit,id eſt ab vrbe Teia,quam in Paphlagonia eſſe. Saluſt.indicat cum de ſinu Pontico loquitur. Fides autem chordæ dicuntur vnde & fidicinas Comici dicunt citariſtrias. Repromittit ergo amicæ in agello ſuo, ſe in eam lyricum carmen decantaturũ. [Laborãtes in vno Penelopen vitreamq; Circen) In vno Vlyſſe.ſ. vtraſq; amore laborãtes. [Vitream Circen.) Pa. decore mihi vẽ dixiſſe pro candida. [Hic innocentis pocula Lesbij) Antonomaſia eſt,nam vini dicit.i.leuis,& minime caput tentantis. Lesbij aũt vini intelligendũ,è Lesbo iſula. [Nec ſemeleius Cũ Marte confundet Thyoneus) Thyone Semele a Grecis dicta,vñ Thyoneus dr̃ Senſus aũt eſt. Nec ebrietate rixæ orientur. [Nec Metus ſuſpectãt proteruum Cyrum) Videlicet hunc Cyrũ amatorem Tyndaridis. Hęc ergo cum in Sabinis ſecum eſſe cuperet, non eam ſuſpectam .ſ.futuram,ne Cyrus zelo incitatus,manus ei inſerat. [Diſpari) .i.amore non conſentienti ſ.in te.

VELOX amœnum) Puellam amicam in villam ſuam vocat poeta,qua Tyndarida vocat,non ab re. Nã Tyndaridis dicta eſt Helenæ, q̃ ex Ledæ Tyndari vxore eſt genita, mulier adeo formoſa,vt (ſicut atteſtatur in primum Æneid Donatus) oẽs formoſa ab ea dicantur Helenæ, eſſetq; oẽm villæ ſuæ amœnitatem quo puellam alliciat. Villa aũt,ne quẽ lateat, eſt in agro domus,non pagus,qd̃ Villagium,Galli vocãt. Ordo eſt. [Faunus) Deus ſiluester,& Pan eſt dictus,velox.i.celer,citus vt ſumus qui à loco minus læto ad lætiorem proficiſcimur. Mutat.i.cõmutat [Lyræo) .i.linquendo Lyræum montem Arcadiæ. [Sæpe) Quia non ſe iam primum offendit deceptum,aut male cõmutaſſe. [Lucretilem) .i. vt recipiat Lucretilem montem in Sabinis amœnũ. Et vbi aduenit in Lucretilẽ. [Defendit) .i.arcet ne offendat. [Capellis) .i.a capellis meis. [Vſq.) .i.continuo. [Æſtatem) .i.æſtum, & rauma. [Et ventos pluuios) Qui.ſ.ſcabiem inferant, [Vxores mariti.ſ.hirci olentis.i.fœtentis,deuiæ.i.de via aberrantes, vt ſi õdes carpant,quærunt impune.i.ſine pœna,& damno ab lupis,qua per nemus tutum, ab effectu, quia tutos facit, aut quia à Fauno tutum redditur,arbuto.i.frondes arbutorum, quibus cõmode veſcuntur,latentes.i.occultãs,& ita nondum decerptas.& Tyma.i. herbas odoriferas. Nec hœdiliæ.i.hœdi,metuunt colubras.i.fœmellas colubrorum virides in colore; nec lupos Martiales.i.feroces,& in tutela Martis exiſtentes. Vtcunque dulci &c.exequitur reliquam amœnitatem Lucretilis ſui,ad quem amicam allicit dicens. [O Tyndari vtcunque) .i.quandoçunque velles & leuia.i.polita & non aſpera ſaxa. [Vſticę) .ſ.montis. [Cubantis) .i. reſupini,qui eſt in Sabinis,iuxta Lucretilem. [Perſonuere) .i.per omnia ſonitum dedere. [Dulci) Dulci.i.dulciſſona. [Fiſtula) .ſ. Fauni. ſeu Panos,qui hic idem eſt. [Dij tuentur) .i protegunt, me. [Mea pietas) .i.religio,& pios deorum cultus & Mea muſa.i. cantandi vena. [Eſt dijs cordi) .i.ſecundo cor, hoc eſt placenã ex corde. [Hinc) .i.ex hac re.ſ.ex fauore deorum, vel ex hoc mõte. Copia.ſ.dea abundantiæ,hoc eſt ipſa abundantia. [Opulenta) .i. diues. [Bonorum rutis) .i gazæ agreſtis. [Manabit) .i.profluet,& diſtillabit tibi. [Ad plenum) .i.ad ſufficientiã. [Cornu benigno) Quale erat Acheloo ab Hercule detractum. [Io vitabis hic,) Id eſt in hoc loco. [In valle reducta) .i.inter duos colles iacente. [Aeſtus Caniculæ) .i.quos Sol infert dum ingreſſus eſt Caniculam,qui dies Caniculares dicuntur. [Et dices) .ſ.me modulante. [Fide Teia) Id eſt carmine lyrico Anacreontis Teij. [Penelopen) Scilicet vxorem Vlyſſis, & Circen filiam Solis amatricem Vlyſſis. Vitream,id eſt pellucidam, & claram. [Laborantes in vno) Id eſt, in vnius Vlyſſis amore. [Tu duces) .i ad nutum tractabis, hic ſub vmbra pocula Lesbij, ſcilicet vini,innocentis.i.non vehementis,& ita non lędentis. Nam ſicut Maro dicit. Vt Venus eneruat vires,ſic copia vini. [Nec Thyoneus) .i.impetuoſus filius,Semeleius.i.ipſius Semeles,hoc eſt Bacchus per quem vinum ſignificatur confundet prælia cũ Marte. [Nec tu Suſpecta) Quod alterum ames,metues,ſcilicet hic Cyrum.ſ. amatorem tuum,& riualem meum,ne iniiciat tibi diſpari male.i. multum,& in malum tuum,hoc eſt multo imbecilliori, manus.ſ. ſuas incontinentes.ſ.a læſione, & ſcindat coronam.ſ.e frondibus,hęrentem crinibus tuis,& veſtem immeritam.i. quę nõ ſcindi ob peccatum domine.

ASC.

NEC Martialeis hœdilia lupos) Hic duo eſſe errores videntur in dictione hœdilia, nam & di antepenultimã corripitur, cum ſit natura longa,quoniam in ille deſinentia nomina,vt ouile,equile,bouile,& id genus cetera,producunt penultimam,& a vltima producitur natura breuis. Eſt.n.verſus Dactylus Alcmanius catalecticus,qualis ille, Vides vt alta ſtet niue cãdidum,in quo penultimus pes eſt Dactylus, poſtremus pro Dactylo, Creticus pp vltimam ſyllabam omni metro indifferentem,ſic hœdilia ∪∪ lupos ∪ –, Quapropter vel alter legendus verſus eſt, & forte,ſic. Nec martios hœdilia tum lupos,& ſit ordo, Velox Faunus ſæpe mutat

ALD. MAN.

mutat Lucretilem amœnum Lycæo,& vſque defendit æſtatem, pluuioſque ventos capellis meis. Impune per tutum nemus vxores mariti olentis quærunt deuię arbutos latentes,& thyma, tum hœdulia,nec metuunt colubros virideis,nec lupos Martios, vt ſic dixerit lupos Martios,vt Virg.

Martum à ſtabulis rapuit lupus. Et ſcandatur ſic:

Nēc Mār -- tĭōs vv hœdĭlĭā -vv- tūm lūpōs -v-

Vel di,antepen. κατὰ συστολὴν corripitur,vt ſtete,in ſtetĕrunt apud Virgilium.

Obſtupui, ſtetĕrunt comæ.

Et le, in tulĕrunt apud eundem,

Matri longa decem tulĕrunt faſtidia menſes.

Et à producitur,vel quarto, è ſeptem modis communium ſyllabarum,qui vult correptam vocalem, cum partem terminat orationis,& eſt principium pedis eſſe communem,vt apud Virg.

Inualidūs,ĕt ĭamq́ tremens etiam inſcius æui. &c.
Pleiadās,hy̆ădas,claramq́ Lycaonis arcton. &c.
Pectoribūs inhĭans ſpirantia conſulit exta.

Apud eundem. Item:

Dum ſanguīs ĭnĕrat, dum vis materna,

Apud Lucanum. Sic apud Græcos Homerus.

οἱ δὲ μέγα ἰάχοντες ἐπέδραμον ἦσι δ' ἀχνῶν. Idem,
αὐτὰρ ἐπεὶ διαιῶν φέτο ἰαχῇσι δρόμος τε.
ἀλλὰ τόν' ἀκτερέα, καὶ ἄθαπτον πᾶσι ἐόντα.

In quibus vocales breues,& terminant dictiones,& incipiunt pedes ſic, γεια-υυ νεια-υυ καια-υυ Vel quia ſequitur l, liquida quæ producere inuenitur antecedentem breuem, vt apud Perſ.

Cantare credas Pegaſeium mĕlŏs.

Eſt enim Scazon, in cuius ſexta ſede ſemper eſſe ſpondeus vel trochæus debet. Sic Hom.in Hymnis.

ἰατρὸν νοσέων τῆς Ἀλκᾶς μέλος ἀείσω.

μέλος α dactylus -υυ

Sed & hæc copioſe diſputata ſunt à nobis,lib.iiij. inſtitutionum noſtrarum.

AD VARVM.

Quintilium Varum poëtam hortatur vt Tyburi vites ferat quod illic optimum vinum naſcatur,quo animi cura commodiſſime leniuntur, ſi adſit in bibendo modus. Nam quanta ex ebrietate mala proueniant, Centauri & thraces exemplo eſſe poſſunt.

Ode XVIII. Monocolos: vt,

Tu ne quæſieris, ſcire nefas, quem mihi, quem tibi.

---υυ--υυ--υυ-υυ

NVLLAM Vare ſacra vite prius ſeueris arborem
Circa mite ſolum Tyburis. & mœnia Catili: *
Siccis omnia nam dura Deus propoſuit: neque
Mordaces aliter diffugiunt ſollicitudines.
Quis poſt vina grauẽ militiam,aut pauperiem crepat?
Quis non te potius Bacche pater,teque decẽs Venus?
At nequis modici tranſiliat munera Liberi
Centaurea monet cum Lapithis rixa ſuper mero
Debellata: monet Sithonijs non leuis Euius:
Cum fas, atque nefas exiguo fine libidinum
Diſcernunt auidi. non ego te candide Baſſareu
Inuitum quatiam: nec varijs obſita frondibus
Sub diuum rapiam. ſæua tene cum Berecynthio
Cornu tympana: quæ ſubſequitur cæcus amor ſui,
Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem,
Arcaniq́ue fides prodiga, perlucidior vitro.

* Vide ann. Fr. Rob. ſuper iſto loco.

NVLLAM Vare &c.) xviij.Ode Varo amico ſcribit hortans eum,vt vitem priuſquam arborem ſerat,& id quoniam ſobrij anxietates,& ſolicitudines patiuntur, quæ niſi vino tolli non poſſunt. Monet autem modeſte bibendum, exemplo Centaurorum. Ij enim nimio potu certarunt cum Lapithis. Enarrat inde ebrietatis vitia,per eam nanque,illicita Venus admittitur,plus æquo quiſque ſeſe extollit,ſecretaque etiam reuelantur.(Mite ſolum).i.ſolubile, & temperatum à calore, & frigore.(Catili) De hoc vide in Ode vij. propter carmen autem remouit, l, & corripuit mediam. Virgil. enim lib.vij. ait. ANTO.

Tum gemini fratres, Tyburtia mœnia linquunt,
Fratris Tyburti dictam cognomine gentem:
Cathyllusq; , acerq; Corax argiua iuuentus.

(Siccis).i.ſobrijs & ieiunis,nec vino madidis,ſicut ebrij ſunt. Eſt autem ratio,cur vitem priuſquam arborem ſerere debet, qm.ſ.ſobrij curis afficiuntur, quæ ſolo vino tolli poſſunt. hic ait ſuperius: Et vino pellite curas. (Aliter) Quam potando,ſcilicet. (Quis poſt vina,) Quaſi dicat nullus, oſtendit autem quæ dura, grauia,aſpera,& miſera ſunt ſine vino,poſt vini pocula apparere facillima: Bacchus enim lætitiæ dator eſt. (Increpat)Damnat, arguit. (Quis non te potius) Quis non te ſupple appetat potius quam alia ſolicitudinem afferentia? quaſi dicat quilibet. Bacch. autem,& Venus voluptatibus ſunt aptiores. Venus enim vt Bacchus pellit rerum curas. (Decens) Pulchra decora & modeſta, non præteriens modum. (At nequis modici) Temperate bibendum admonet exemplo Centaurorum,qui quidem in nuptijs Pirithoi vino calentes ſponſam Hippodamẽ auferre tentarunt, ſed à Lapithis oppreſſi ſunt vt late oſtenditur Metam.lib. xij. Lapithæ autem Theſſaliæ populi in Pindo, & Othry montibus habuere ſedes,vt Plin.lib.iiij.oſtendit: Centaurorum quoque natio in Theſſalia fuit,dura quidem & agreſtis,vt Ser lib.ix. innuit. Pirithous autem Ixionis Lapitharum regis filius fuit. (Sithonijs).i.Thracibus, nam Thracia prius Sithon dicta fuit, vt Gell lib.xiiij.docet Thraces autem conuiuia vacare ſolebant, quod Stat. Theb.lib.ij.oſtendit his verſibus. Lapithę Sithon

Qualia per Rhodopen rapido conuiuia cœtu
Byſtones, aut media ponunt conuallibus oſſa.

In Ode vero xxvij. ait, Natis in vſum lætitiæ Scyphis Pugnare Thracum eſt.(Euius) Bacchi nomen. Vnde Statius etiam libro ſecundo ait:

Et tunc forte dies ipſo ſignata tonantis
Fulmine, præreptũ cum te tener Euhye partum

Tranſmiſere patri. Vtque Acron ait,lib.ij. Ode xj. Euhyus Liber dictus eſt eo,quod cum dij bellum gigantibus gererent, primus in leonem conuerſus occidit gigantem, ex quo ita Iupiter eum laudauit Euhye,hoc eſt bone fili,Græce enim εὖ nobis bene eſt. υἱός,autem filius.(Cum fas,atque nefas)Senſus eſt. Cum in luxuriam proni propter ebrietatem vix decoro ab indecoro diſcernant,ego non irritabo,te Bacchum.i.non præteribo bibendi modum.(Exiguo fine)Paruo diſcrimine.(Candide)Pulcher. (Baſſareu) Baſſareus Liber appellatur à veſtis Baccharum genere. Vnde & ipſæ Bacchæ Baſſarides appellantur: Eſt autem genus veſtis vſque ad pedes demiſſæ, dictæ a Baſſara loco Lydiæ, vbi ſunt tales. Auctor eſt Acron. (Inuitum).i.nolentem. Bacchus enim trahi videtur non duci,cum poculorum modus præteritur. Nec varijs obſita frondibus. (Sub diuum rapiam).i.tua arcana ò Bacche in publicum non proferam allegorice autem dicit,q́ ipſe factus ebrius ſecreta ſibi cõmiſſa non aperiret. (Obſita).i.circundata,ac tecta. Thyrſis enim.i.haſtis pampinis inuolutis vtebantur in Bacchanalibus.(Sub dion rapiam)ſub dion legendum, vel ſub dium, licet in antiquiſſimis textibus ſit ſub diuum,ad ſub dio dicimus non ſub diuo.i.ſub cœlo. Cœlum nanque Græci τὸν Δία dicunt. auctor eſt Aſcon.ſuper lib.iij. Verrinarum,Varro quoque id meminit. Sæua tene cum Berecynthio Cornu tympana.i.contine à me furoris incitamenta,quæ ebrietate accenduntur, de Corybantibus Cybeles ſacerdotibus dictũ eſt Ode xvj.quomodo tympanis,& cymbalis, & vocibus furorẽ incurrebant. (Quæ).ſ.tympana.i.furoris cauſam ſequitur cæcus amor ſui.i.incauta bibendi cupiditas. Ebrij nanque potare non deſinunt vnquam,ſed magis,magiſque appetunt.(Et tollens)Et quæ ſubſequitur gloria plus nimio tollens vacuum verticem. Ebrij enim ſe maxime laudibus extollunt. (Vacuum verticem) Propter ebrietatem vacuum cerebro verticem dicit. (Arcaniq;) Et quæ ſubſequitur fides arcani.i.ſecreti. (Prodiga).i.futilis, & perfida. (Perlucidior vitro).i.cuncta aperiens ſicuti vitrum,intra quod incluſa omnia apparent & videntur. Euheus Baſſare⁹ Sub diõ

Nullam

ACR, NVLLAM Vare ſacra vite prius ſeueris arborē) Ad Quintilium Varum ſcribit amicum, laudans Tyburtinum vinum. Ode eſt monocolos. Metrum choriambicum, ex Spondeo & tribus choriambis, & pyrrhichio, ſiue iambo, ſiue eſt phaleucium. Scribit ad Varum fidum amicum ſibi, laudans Tyburtinum vinum, & ſuadet, vt quia vernum competens tempus eſt, nullam arborem prius quàm vitem ponat. [Seueris) Poſueris. [Mite ſolum) Fūdum excultum. [Siccis propoſuit) Sobrijs, & ieiunis, vel vino abſtinentibus, ſine quo caro lætitia: vt, Adſit lætitiæ Bacc. dator, & bona Iuno. [Neque mordaces aliter diffugiunt ſolicitudines) Curæ quæ mentem mordeant, & crucient, vt, Hic, tibi fabor. n. quando hæc te cura remordet. [Increpat) Accuſat commemorat, quę ſine vino ſolet. [Quis nō te). i. canet. [Bacche pater) Bacchus pater lætitiæ & auctor, vt, Munera lætitiamq. die. [Te decens Venus?) Decora Bacchus. n. & Venus conuiuijs aptiores ſunt & voluptatibus, vt ſine Cerere & Libero friget Venus. [At ne quis modici) Moderati parci, moderate vino vti. [Rixa) Nam poſt ebrietatem Centauri cum Lapithis pugnauere, vt Virg. Bacchus & ad culpam cauſas dedit, ille furentes Centauros leto domuit Rhœtumq., Pholumq.. Et magno Hyleum Lapithis cratere minantem. Cuius rixæ in bibendo memoriam habendam ſuadet. & monet, ne ſicut fit à Scythis, & ab alijs gentibus vſque ad furorem bibatur. Ordo eſt. Centaurea rixa ſuper mero). i. pro mero, vt nec ſuper ipſe ſua moliter laude laborem debellata cum Lapithis, monet ne quis tranſiliat munera modici Liberi, & Euius non leuis Sithonijs monet. [Sithonijs) Thracibus, vt Sithonio Aquiloni, qui per ebrietatem etiam illicitos concubitus audent, vnde luguinis & capitis quæ ſint diſcrimina neſcit. [Non vis) Liptote, ac ſi diceret Grauiſſimus & iratus. [Fas, atque nefas) Licitum & illicitum. [Exiguo fine) Liptotetice. i. nulla differentia. [Auidi) In luxuriam ſ. proni propter ebrietatem. [Non ergo te candide Baſſareu) Baſſareus dictus eſt liber pater à genere veſtis Baccharum, vnde & Bacchæ Baſſarides dictæ. Perſ. Baſſaris & Lyncem. Baſſaris. n. veſtis genus eſt vſque ad pedes demiſſa, dicta à Baſſara loco Lydię, vbi fit, tali enim & numina vti voluit: vt, Pedes veſtis defluxit ad imos: Et vera inceſſu patuit Dea. [Inuitum quatiam). i. non plus bibam, quàm oportet, aut certe inuitum quatiam ideo dixit, quia in ſacrorum renouatione cōmouebantur ſimulacra. Virg. Qualis cōmo. ex. ſa. Thyas, vbi audito ſtimulant trieterica Baccho Orgia. [Nec varijs,) Hoc eſt non arcana naturæ, vel quæ celari vis, in publicum proferam, & vult per allegoriam intelligi ſe per vinum ſecreta non prodere. [Sæua tene) Reprime. i. ſicut in Berecynthio monte reprimitur ebrietas per myſteria matris deum, ſic & tu reprime, precatur autem Liberum, vt contineat ab eo furoris incitamenta, quæ ipſa ſe in inſaniam accendunt. [Berecynthio) Phrygio. Berecynthos enim caſtellū Phrygiæ eſt. [Tympana) Ebrietatem, nam tympanorū ſtrepitum pro ebrietate poſuit. [Cęcus) Propter ebrietatem neſcius ſui, eſt aūt epithethon amoris perpetuum. Vt vulnus alit venis, & cæco carpitur igni, & Cæci ſtimulos auertere amoris. [Vacuum) Vino vanum, vel plus ſibi arrogando quam oportet, vt idem alibi: Tu ſpem reducis mentibus anxijs Vireſque, & addis cornua pauperi. Poſt te neque iratos trementi regum apices. Neque militum arma. [Prodigia) Perfida, & quæ cōmiſſum fundit arcanum. [Perlucidior) Omnia nudans, ſicut in vitro omnia videntur, & ſubſequitur, à ſuperioribus vbique ſubaudis.

POR, NVLLAM Vare ſacra vite prius ſeueri arborem) Vinum laudat ſuadens Varo, vt in regione Tyburtina, vitem priuſq̄ arborem ſerat. [Et mœnia Catili) Vt ſupra oſtendimus Cathyllū, & Coracem fratres eſſe Tyburti cuius nomine Tybur condiderunt. [At ne quis modici tranſiliat munera Liberi) Ne quis, inquit, immoderate bibat, exemplo ſunt Lapithæ, & Centauri, qui in conuiuio Pirithoi hac ebrietate pugnam contraxerunt. [Monet Sithonijs non lēuis Euius,) Sithonij Thraces ſunt qui per vinolentiam inuitati etiam illicitos concubitus audēt. [Non ego te candide Baſſareu) A genere veſtis Liber Baſſareus appellatur, vnde & ipſe Bacchæ Baſſarides appellantur, [Nec varijs obſita frondibus, ſub dium rapiam) Non proferam in publicum myſteria tua, inquit, latentia alioquin, ac ſecreta, ſed per allegoriā hoc vĕ dicere, ea quæ fidei meæ cōmiſſa ſunt, nunquam ego ebrius factus prodam. [Sæua tene cū Berecynthio Cornu tympana) Oro, inquit, cōtineas à me libere furoris incitamenta, quæ ſeipſa ad cupiditatē inſaniendi accendunt. Et tollens vacuū plus nimio gloria eleganter, quia ex ebrietate plerique plus ſibi arrogant, q̄ debent. [Vacuum ergo verticem). i. vacuum cerebrum accipe.

ASC. NVLLAM Vare) Docet vtilitatem vini temperate ſumpti abigit enim curas, lętificat cor hominis, acuit ingeniū, & ideo monet Varum virum doctum & amicum, nihil priuſquam vitem iuxta Tybur ſerat, verum quia immoderate ſumptum, nocet, moniturus eſt, vt modice ſumat. Ordo hic eſt. [O Vare nullam) .i. ne vllam, ne ſeueris. i. nolim ſeras vllam arborem prius vite. i. priuſquam vitem viniferam circa ſolum mite. i. ſublime & temperatum. [Tyburis) Et mœnia pro Cathyli, hoc eſt quæ Cathyllus Tyburti frater condidit. [Quia Deus propoſuit ſiccis). i. ſobrijs & abſtemijs. omnia dura. i. aſpera, neque ſolicitudines mordaces. i. cor mordentes, & vrentes, vnde curę dictæ ſunt, diffugiūt aliter quam per vina. [Quis increpat) Aut (vt alij legunt) Increpet. i. increpando vocat, aut damnat, poſt vina. i. potus, militiam, aut pauperiem grauem. i. moleſtam? Quis non increpat. i. vocat, & appetit poſt vina potius te Bacche pater, & te ò Venus decens, quæ apta ſunt epitheta. At ne quis, quia (vt dixi) Vinum intemperanter ſumptum vires eneruat, animos obruit, ſecreta prodit, amicos offendit, & lites ac pugnas prouocat, monens eius immodicitatem propter mala, quæ comitantur euitare dicit. At. i. ſed e contrario, ne quis tranſiliat, quia (vt dicit Maro) Vina ſitim ſedant natis Venus alma creandis. Sed fines horum tranſiluiſſe nocet, munera. i. dona & inuenta, quæ non ſunt munera commoda, niſi ſint Liberi. i. vini, modici. i. modice ſumpti, rixa Cētaurea. i. Centaurorum debellata i bello finita cum Lapithis. i. contra Lapithas etiam populos Theſſaliæ, debellata dicit ſuper mero. i. inter bibendum, aut propter vinum vnde Bacchus, & ad culpā cauſas dedit. Et Euius. i. bonus filius Iouis Bacchus, ſic ab Ioue in bello Giganteo vocatus, qui bonus eſt ipſo bene. i. modice vtentibus, non leuis. i. grauis & moleſtus, Sithonijs. i. Thracibus, quia ſæpe pugnant, vnde dicturus eſt Natis in vſum lætitiæ ſcyphis pugnare, Thracum eſt &c. monet cum. i. quando, ipſi auidi libidinum. i. voluptatum ex vino, diſcernunt exiguo. i. modico, fine .i. diſcrimine, ſeu differentia, fas, atque nefas. i. quid fas, & quid nefas. O Baſſareu. i. ò Bacche oblonga veſte indute, candide. i. pulcher, dum temperate ſumeris, ego non quatiam. i. non cōmouebo te inuitum, nec rapiam ſub dium. i. Iouem, hoc eſt aërem, & in apertum, obſita. i. obuoluta & latentia varijs frondibus. ſ. vinis .i. non reuelabo arcana. Te ne ſæua tympana cum cornu Berecynthio. i. quo excitantur ad furorem Berecynthiæ Cibeles ſacerdotes. i. ne prouoces me in furorem, quæ tympana & cornua, ſubſequitur amor ſui, cæcus, quia ebrij ſibi placent, & formoſiores, ac potentiores, ſapientioreſque videntur, quam ſint, vnde exponit. Et pro. i. gloria tollens. i. extollens plus nimio, vertice. i. caput vacuum. ſ. cerebro, aut inaniter glorioſum, & fides. i. fidelitas tacendi prodigia arcani. i. quæ arcanum prodit exiſtens perlucidior. i. tranſparentior, vitro. i. per cuius medium citius arcanum videtur quam res incluſa vitro, quæ non modo non celatur, ſed maior quam ſit apparet.

DE GLYCERA.

Queritur ſe Veneris & Bacchi tum libertatis & ocij impulſu in amorem trahi, quo occupatus non poſsit ſcribere res graues, ſed amatorias duntaxat. Innuit autem facile quenquem in amorem incidere, qui vino & voluptati indulgeat.

Ode XIX. Dicolos, Diſtrophos: Vt,

Sic te diua potens Cypri.

–– –ᴗᴗ –ᴗᴗ

–– –ᴗᴗ –ᴗᴗ –ᴗᴗ.

MATER ſæua cupidinum,
  Thebanæque iubet me Semeles puer
Et laſciua licentia
  Finitis animum reddere amoribus,
Vrit me Glyceræ nitor
  Splendentis Pario marmore purius:
Vrit grata proteruitas,
  Et vultus nimium lubricus aſpici.
In me tota ruens Venus,
  Cyprum deſeruit: nec patitur Scythas.
Et verſis animoſum equis
  Parthum dicere: nec quæ nihil attinent.

Hic

Hic viuum mihi ceſpitem, hic
Verbenas pueri ponite, thuraque
Bimi cum patera meri.
Mactata veniet lenior hoſtia.

Anto. MATER &c.) XIX. Ode poëta ſcribit à Venere, Baccho, & ocio iterū ſe cogi formoſam Glycerã ad amare, quapp Scytharum, Parthorum ue prœlia eum ſcribere Venus non patitur, nec etiã illa quæ ad voluptatem, amorem ue non pertineant, ait tandem peractis ſacris Glyceram ſibi leniorẽ fore. [Cupidinum) Tres Cupidines Cic. fuiſſe docet in lib. de Nat. Deor. Cupido enim primus (vt inquit Mercurio & Diana prima natus eſt. Secundus Mercurio & Venere ſecunda. Tertius quidem eſt Anteros Marte & Venere tertia. Ouid. etiam inquit lib. iiij. Faſt. Alma faue dixi geminorum mater amorum. Dicunt autem Iocum, & Cupidinem Veneris filios, hinc, matrem geminorum. Amorum dici, vnde Horat. ait lib. j. Ode ij. Siue tu mauis Erycina ridens, Quam volat circum Iocus & Cupido. Alter au

Semeles tem allicit, alter coniungit. [Thebanæq. Semeles) Ea.n. Cadmi filia ex Ioue Bacchum tonitru mediante produxit. [Laſciua licẽ

Glyce- ros tia) Corruptiores enim & licentia ſumus. [Glyceræ nitor) γλυκὺς & γλυκερὸς dulcis dr. Pario marmo. Str. lib. x. inquit, paros lapidẽ producit, quem parium appellant ad marmoreas ſcripturas aptiſ

Paros inſula ſimum. Eſt aũt Parox vna Cycladum, auctore Plin. lib. iiij. [Proteruitas) Intẽperantia, & impudentia, ppea ſuſtulit. Et vultus &c. [Lubricus) Luxurioſus, & labilis ad Venerem. [Cyproo) .i. relicta inſula gratiſſima ſibi ſolum me petijt, de Cypro aũt, late in Ode iij. [Scythas) .i. Scytharum prœlia. Scythia vero regio eſt ad

Parthi. ſeptentrionem. [Parthum) Parthi Scytharum exules fuere regnauerunt tamen in Oriente. Comminus in acie prœliari, aut obſeſſas expugnare vrbes neſciebant, pugnabantq. aut procurrẽtibus equis, aut terga dantibus, ſæpe etiam fugam ſimulantes vt incautiores aduerſum vulnera in ſequentes haberent, id lib. xlj. Iuſt. ſer. [Attinent) Ad Venerem. ſ. & luſus, & voluptates. [Viuum ce

Ceſpes ſpitem) .i. aram ex ceſpite. Vult enim dijs ſacrificarem, preſertim Veneri, quo Glycera mitior ſibi fiat. Eſt autem ceſpes, herba cum propria terra euulſa, hinc Naſo lib. ij. Amorum ait: Gramineus

Verbena madidam ceſpes obumbrat humum. [Verbenas) Verbena Iouis ara vertebatur, domus purgabatur, luſtrabaturq.. Serebatur aut domeſtica in hortis flore albo. Sacerdotes purificationibus eam adhibere conſueuerunt plura dia ımus lib. iiij. Georg. [Pueri) Famuli. [Bimimeri) .i. duorum annorum. [Patera) .i. cratera. [Lenior) Mitior Glycera quam proteruam oſtenderat.

ACR. MATER ſæua Cupidum) Ode Dicolos Diſtrophos erotice ad pueros ſuos. Metrum primo verſu Glyconicum. Secundo Aſclepiadeum. Hac Ode renouari ſibi amorem Veneris inſtinctu dicit, adiuuante hunc licentia & Libero Terent. Nam corruptiones ſumus omnes licentia. [Sæua) Crudelis modo, vt, Sæuus amor docuit natorum ſanguine matrem Commulare manus & alibi: Vt ſuperorum ſæuæ memorem Iunonis ob iram, & Stat maternis ſæuus in armis, dicit autem Venerem, vt Matris Acidaliæ. [Semeles) ſemele nomen matris Dionyſi. [Puer) Dionyſius, qui colitur apud Thebas. [Et laſciuia licentia) Ocium quod ſemper in laſciuiam reſoluitur. [Finitis animum reddere amoribus) Iam deſertis & alienis ab animo denuo iiſdem incitari. [Glyceræ) Nomen amatæ puellæ. [Splendentis Pario) Parius lapis candidiſſimum eſt, vnde ſigna multa fiunt propterea. Niueamq. Paron dixit Virg. &, Stabunt Parij lapides ſpirantia ſigna, & alibi: Argentum Parius ue lapis circundatur auro. [Vrit) Incendit. Virg. Carpit enim vires, paulatim vritq. videndo Fœmina. [Grata proteruitas) Amantibus grata procacitas, ſiue impudentia, qua interdum conſueuerunt commendari mulieres. [Lubricus) Ad libidinem proclinis. [Cyprum deſeruit) Relicta in qua Venus colitur, inſula me totum occupauit. [Nec patitur Scythas) Nõ ſinit me cantare de prœlijs, dicit autem ſe amore Veneris & delicijs occupatum ſcribere bella non poſſe. [Verſus equis) In fugam retortis, quare fortiores dicuntur Parthi, vt, Et miſſam Parthi poſcunt in terga ſagittam. [Nec quę nihil attinent) .i. quæ ad voluptatem non pertinent, nec attinent ad amorem, vt, Quin tu aliquid ſaltem potius quorum indiget vſus. [Hic mihi viuum ceſpitem hic Verbenas pueri) Verbena aut terra virens, aut ceſpes ad ſacrificium, bene autem verbenas, ceſpitem, & thus Veneri promittit, quæ non placatur ſanguine. Virg. Tum Venus, haud equidem tali me dignor honore. Et item: Centumq. Sabæo Thure calent aræ, ſertiſq. recentibus halant. Verbenas pueri ponite, herbas ſacras. vt Virg. Verbenaſq; adole pingues & maſcula thura. & Terent. Ea ara ſume hinc verbenas tibi. [Mactata veniet lenior hoſtia) i. facto ſacrificio manſueſcet, hoc eſt lenior Glycera Veneri veniet quam proteruam dixerat.

MATER ſæua Cupidinum) Hac Ode renouari ſibi ait amorem inſtinctu Veneris, ac vini, adiuuante etiam licentiæ libertate. [Vrit grata proteruitas) Dixit, quia plerunque ipſa ſuperbia, ac faſtidium mulieris magis eam amatori commendat. [Et vultus nimium lubricus aſpici) Mire dictum eſt, cuius vultus, eũ aſpectus eſt lubricos in amorem ſui facit iuuenes. Nec patitur Scythas. Et verſis animoſum equis. [Parthum dicere) Hic oſtendit ſe in delitijs Veneris occupatum non poſſe res bellicas ſcribere. [Nec quæ nihil att.) Iucunde nihil ad ſe pertinere ait alia, niſi quæ ad Venerem pertinent. [Mactata venit lenior hoſtia) Veneri. ſ. mactata hoſtia Glycera lenior veniet, de qua bene hoc dictum eſt quia proteruam eam eſſe iandudum oſtenderat. POR.

MATER ſæua Cupidinum) Graphice ſignificat ſe muitum ad adamandum rurſus impelli, illectum videlicet, nitore Glyceræ amicæ ſuæ dulcis. Vnde hæc Ode in gratiam eius ſcribitur. Eſtque ordo. Mater Cupidinum. ſ. Venus, ſæua .i. imperioſa, & dum vult nulli parcens. Vnde Papa Pius: Ah Venus ad nutum trahis omnia numina tecum. Et puer. i. filius ſuper iuuenis. ſ. Bacchus, quia (vt dicit Prop.) Solis eſt Baccho Phœboq. æterna iuuenta. Semeles. ſ. amicæ Iouis. Thebanæ. Id quidem ſecundum Orpheum, verum eſt. Nam Ægyptij Bacchum ſibi vendicant, bene autem, Bacchum addit, quia ſine Cerere & Baccho, friget Venus. Et contra (vt D. Hieron. dicit) Venter mero æſtuans facile deſpumat in libidinem. Et laſciua licentia. i. petulantia carnis indomitæ. Vnde à tribus prouocatur Venus ab influentia Veneris, à vino. Paulus: Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria, & a licentia. i. indulgentia, qua carnis voluptati inſeruitur, cui continentia opponitur, iubet me reddere animum amatoribus finitis. Nã nitor Glyceræ. i. dulcis illius puellæ, ſplẽdentis purius. i. nitidus, marmore Pario. i. candidiſſimo in Paro inſula nato. quod nonnulli alabaſtrum putant, vrit. i. incendit me igni amoris. Et proteruitas. ſ. Glyceræ, quæ ſe non facilem nimis exhibet, ne facilitas nimia contemptum pariat, vnde additur congrue grata. i. quę eam mihi acceptiorem facit, vrit me, & vultus eius nimium lubricus. i. difficilis pre lubricitate, aſpici. i. ad aſpiciendum. Quia enim nitet, & quodam ſpiritu vino prędıtus eſt. non poteſt viſus in eum infigi, ideoq; lubricus eſt vt terra oleo, aut ſanguine, aut alio pingui perfuſa in quam pes figi non poteſt. Venus ruens. i. impetum faciens in me, deſeruit tota. i. cum omni poteſtate ſua, Cyprum patriam ſuam, Nec patitur me dicere. ſ. lyrico carmine deſcribere, Scythas. ſ. populos bellicoſos, quorum exules Parthi ſunt, & Parthum animoſum verſis equis, vnde Maro. Fidentemq. fuga Parthum, de quo in fine ſecundæ Odes dictum eſt. Nec patitur me dicere quæ nihil attinent. ſ. ad amores & Venerem, hoc eſt cogor duntaxat amatorias cantilenas dicere, quia ex abundantia cordis os loquitur. Et ideo quia vror & cogor, ò pueri. i. miniſtri mei, ponite hic ceſpitem viuum. i. cum viridi herba auulſum, ponite mihi hic verbenas. i. herbas ſacrificio aptas, & thura cum patera i. patenti poculo (vulgus taſſiam vocat) meri. i. puri vini, bimi. i. duorum annorum, quia amica veniet lenior. i. minus proterua, minuſque difficilis, hoſtia mactata. i. cæſa Veneri. ASC.

VRIT me Glyc. nitor &c.) Mea quidem ſententia, q̃q̃ ceteri aliter ſentiunt vult oſtendere Flaccus noſter tantam fuiſſe gratiam & Venerem vultus Glyceræ nitoremq. vt nemo poſſet firma oculorum acie illum aſpicere & intueri, ſed cogeretur ſtatim oculos demittere & illo hebetari, vt ſolem aſpicientibus accidit, & propterea lubricum dixit vultum, in quo aſpiciendo nemo poſſet fixam oculorum aciem tenere, quod in Auguſto Cæſare contigit, vt Suet. refert de oculorum illius ſplendore & acie. MAT. Bõſinis.

AD MOECENATEM.

Inuitat eum ad cœnam.

Ode XX. Dicolos, Tetraſtrophos: Vt,
Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

-υ---υυ-υ-υ
-υ---υυ-υ--
-υ---υυ-υ--
-υυ--

VILE potabis modicis Sabinum
Cantharis: græce quod ego ipſe teſta
Conditum leui: datus in theatro
Cum tibi plauſus
Care Mœcenas eques: vt paterni
Fluminis ripæ, ſimul & iocoſa
Redderet laudes tibi Vaticani
Montis imago.
Cæcubum,& prœlo domitam Caleno
Tu bibes vuam. mea nec Falernæ
Temperant vites,neque Formiani
Pocula colles.

Anto. VILE potabis) XX. Ode Mœcenati ſecum cœnaturo vile Sabinum exhibere promittit,quod græca teſta condiderat.quo ſuauius eſſet,ipſe tñ Mœcenas propria domo cæcubum bibet,Horatio .n. nec Falernum nec Formianum ineſt. [Cãtharis) Ordo eſt.[O care Mœcenas eques) Potabis modicis cantharis vile Sabinum,quod conditum græca teſta ego ip
Cãtarus ſe leui.[Cantharis) Cantharus græcum nomen poculi genus,& proprium liberi patris poculum,quem Maro Sileno aſſignat. au ctor eſt Macr.lib. v. Sat. [Græca teſta.i.amphora,quam græcam
Argilla. teſtam appellant,quoniam Argilla(vt quidem putant) ab Argis vocata eſt,apud quos primũ ex ea vaſa confecta ſunt, vel græca teſta ait,qm̃ (vt Plin.lib. xxxv. ſcribit) in Samo plaſtice inuenta fuit.In quo titulo dicit etiam ꝙ fictilia dolia ad vina excogitata ſunt,& ad quas pp quæ Numa rex ſeptimum collegium figulorum inſtituit,vel græca teſta ait, vt intelligas è Græcia illam veniſſe cum aliquo optimo vino.[Leui)Præteritum eſt à lino.Leui igitur.i.picaui & inunxi. Nam(vt Plin. docet lib. xiiij.) in Italia pice ac reſina condiebantur muſta Columella etiam libro xij.indicat vaſa fictilia pro vino ſeruando picata eſſe debere, nõ nulla tñ pura,prout conditio conditurę exegerit.Et Terent.inquit: Releui dolia,quod ſignificat aperui, & quaſi regypſaui,vt etiam Porphyrio docet.[Datus in theatro) Oſtendit,quo tpe vinum illud condiderit, per quod vetus innuit eſſe,vile tñ, hoc eſt non quale Mœcenas Cæcubum,aut Calenum habebat. [Plauſum) Clariſſimi viri populi plauſu in theatro excipiebantur,qđ latius Ode j. oſtendimus. [Paterni fluminis).i.Tybridis Hetruſci.Mœcenas enim ab Hetruſcis regibus oriundus fuit,vt late pa
Tyberis tuit Ode j. Tybris autem (vt Str.lib.v.edocet) ex Apenninis mõtibus effluit partimque per ipſam excurrit Hetruriam, deinceps ipſam diſterminans, primum quidem ab ea diuidit Vmbriam, poſtea vero Sabinos,& Latinos. [Iocoſa imago).i.Echo de qua
Vaticanus. ſuperius ample.[Redderet)Reboaret.[Vaticani Montis)Vaticanus collis,inquit Feſt. appellatus eſt,ꝙ eo potius ſit P.R.vatum reſponſo,expulſis Hetruſcis.eo autem colle ſita eſt Petri Apolloli baſilica.Is denique collis non longe erat à theatro Pompeij,vt Porphyrio aſſerit,de Vaticano vero plura Gell. meminit lib.xv.
Cęcubũ cap.xvij.[Cæcubum) Sinui Gaietano cõtiguum erat Cæcubum oppidum, cui adiacebat Vrbs Fundi in Appia via, tota illa ora præcipua vina generabat. Verum Cæcubum,& Fundanum ſicuti Falernũ & Albanum inter nobilia nominabantur. auct. eſt Str. lib.v.plura diximus in Epodo ix.[Pręlo)Pręlum ligneum inſtru
Calenũ mentũ ad vuam pręmendã [Caleno)Str.lib.v.edocet,Calenum in Cãpania vrbem in primis eximiam adiunctã Caſilino fuiſſe, inde aũt optima vina Romam aduehebantur,vt idem inqt.Sunt
Cales qui è Calibus Calenum dictum putent.de qbus lib.vij.Aen.poë
Calos ta ait,Aequora quiq; Cales linquũt. Sunt qui καλὸς quod bonũ
Oenos ſignificat,οἶνος vinum. [Tu bibes) Cum .ſ. tua in domo fueris. [Vuam)Pro vino poſuit.[Falernæ vites)ſecunda vini nobilitas Falerno agro erat, qui agit à monte Campano læua petentibus vrbanam Coloniam Syllanam nuper Capuæ contributam incipit,auct.Plin.lib.xiiij.[Formiani colles) Oppidum Formiæ iu
Formię xta Caietani,antiqua fuit Leſtrygonum ſedes,vt ſcribit Plin.lib.
Hormi- iij.Straboq. lib.v.ſic ait.Subinde Formiæ,quas condidere Laco
os nes,quas prius Hormias a ſtationibus.i.Hormi bonitate appellabat ὅρμος autem (vt dicunt alij) portus dicitur artificialis.

ACR. VILE potabis modicis Sabinum) Metrum ſapphicum hendecaſyllabum. Mœcenatem inuitat ad cœnam, cui mediocritatem ſuam excuſat promittens ei vinum Sabinum nouitate vile, ſed quod in amphoram græcam miſerit, vt inde aliquid traheret ſuauitatis, eo tempore quo ille in theatro à populo laudabatur.

[Vile) Aut nouum,aut certe abundans minoris precij, vt Virg. Si vero viriamq. feres,vilemq. faſellũ.Et vilibus aut onerat pomis,aut vile vinum,propterea quod ipſi vile ſit,qui meliora potare conſueuerat.[Potabicis modicis)Ordo eſt: Care Mœcenas eques potabis vile Sabinum modicis cantharis, quod ego ipſe leui conditum græca teſta,cum datus eſt tibi plauſus in theatro,vt ripæ Paterni fluminis ſimul & iocoſa imago Vaticani mõtis redderet tibi laudes.[Modicis)Paruis,aut modum habentibus. [Cãtharis)Vaſis vinarijs anſas habentibus. [Leui) Aperui, proruli, vt,Releui dolia omnia.[Care Mœcenas eques,)Conſtat Mœcenatem in equeſtri dignitate manſiſſe ſua voluntate,dum ei facultas conſulatus pateret.[Vt paterni)Paterni ideo,quia de Tuſcia fuit Mœcenas. Vnde oritur Tyberis,vt Virg. Quæ Toſcum Tyberim & Romana palatia ſeruas.nam & Porſenæ dicit affinis fuiſſe.[Redderet laudes)Per Echo.ſ.[Vaticani) Vaticanus mons eſt vicinus theat. in quo dicit per Echo auditas voces reſonare, vt Virg. ſaxa ſonant,vociſque offenſa reſultat imago.[Cæcubum) vinum Campaniæ regionis. [Et prœlo) Prœlum dicitur vnde vuæ premi conſueuerunt.[Mea nec Falernæ, Temperant vites) .i.non fruor vino illarum ciuitatum,neque ſunt mea pocula ſimilia.[Vites)Probati & optimi de quo Virg Rhetica nec cellis ideo contende Falernis. [Neque Formiani) Formiæ ciuitas eſt, vnde eſt hoc deriuatum.

POR. VILE potabis modicis Sabinum) Mœcenatem ad cœnam inuitat promittens ſe ei vinum Sabinum exhibiturum, quod in amphoram græcam miſerat,vt inde.ſ.aliquid adduceret ſuauitatis. Vile pro non vetuſtor videtur dixiſſe. Alioquin Sabinum vinum ſi vetuſtum ſit,non eſt vile. [Modicis)Videtur modicum pro paruo poſitum quod quidam negant, exiſtimantes modicum à modo dictum,& ſignificationem habere eius quod græce μέτριον dicitur. [Care Mœcenas eques) Conſtat Mœcenatem in equeſtri dignitate ſua voluntate permanſiſſe, cum vtique facultas lati claui pateret.[Vt paterni Fluminis ripę) Tyberis ex Etruria venit quem patrem Mœcenati dicit, quia inde Mœcenas fuit oriundus.[Vaticani)Vaticanum autem montem non longe eſſe à theatro Pompeij ſcimus,quem reſonuiſſe ſimul cum ripis plauſu populi dicit. [Conditum leui) Dicit hoc vinum per ſemetipſum inueteratum condidiſſe,leuiſſe ergo ſe gypſo vtique vult intelligi. Huic contrarium eſt Terentianum illud: Releui dolia, atque omnes ſerias quod ſignificat aperui & quaſi regypſaui.[Datus in theatro Cum tibi plauſus) Diximus & ſupra claros & bonæ exiſtimationis viros plauſu populi ſolitos fuiſſe in theatro excipi,malos autem exſibilari.[Tu bibes vuam)Pro vino metonymia τρόπος dicitur huic contrarium Plaut. in Trin. fecit vinum, pro vua dicens. Illud vinum priuſquam coctum eſt pendet putidum. [Mea nec Falernæ Temperãt vites,neque Formiani Pocula colles)Per quod ſignat nec Falernum,vinum ſe habere,quod ei in cœna exhibeat,nec Formianum.

ASC. VILE potabis) Inuitat Mecœnatem ad tenue vinum, quia aſpernaturum non autumat,tacite eum à modeſtia & comi temperantia laudat. Ordo eſt. O Mœcenas care.i.mihi dilecte,eques.i.de ordine equeſtri,tu potabis.ſ.apud me, Sabinum.ſ.vinũ vile.i.modice precij,& inde cantharis .i. poculis illis modicis .i. non multum capacibus,quod conditum teſta græca.i.vaſe fictili ſuper fecem vini græci,quod precioſius & vinoſius debilion ſaporem & vim daret,ergo ipſe, q.d.non per miniſtrum, cui non confidebam,ſed proprijs manibus,leui.i.obturaui, vt non euaporet tunc .ſ. cum plauſus .i. applauſus eſt tibi datus in theatro, ſic ſup.vt ripæ fluminis paterni.i.Tyberis,qui præter Hetruriam patriam tuam labitur,ſup.redderent.i.referrent reſonando,tibi laudes,& ſimul imago iocoſa.ſ.Echo, quæ ſolam vocem pro imagine habet,voce autem cantantium nihil iracundius, montis Vaticani redderet tibi laudes. [Cæcubum) Tu bibes,inquit,domi tuæ,Cæcubam ſup.vinum quod naſcitur iuxta Caietanum agro, & vuam domitam.i.preſſam,prœlo.i.impreſſorio Caleno.i.apud Calenum oppidum Campaniæ, ſed neque vites Falernæ .i. quæ naſcuntur in Falerno monte Campaniæ Italicæ, neque colles Formiani,qui ſunt iuxta Caietam,temperant mea pocula,refert ſingula ſingulis,nam pro Cæcubo negat Falernum, pro Caleno negat Formianum.

IN DIANAM ET APOLLINEM.

Hymnus ad chorum virginum & puellarum, vt ludis Apollinaribus, ex instituto L. Syllæ & libris Martij vatis dedicatis Apollini & Dianæ laudes cantant,qui precibus deleniti, famem & peſtem, bellum in hoſtes transferant.

Ode XXI. Tricolos, Tetraſtrophos i ut,
Quis multa gracilis te puer in roſa.

– – –UU– –UU– U–
– – –UU– –UU– UU
– – –UU – –
– – –UU– U–

DIANAM teneræ dici Virgines:
Intonſum pueri dicite Cynthium,
Latonamq́ue ſupremo
Dilectam penitus Ioui
Vos lætam fluuijs, & nemorum coma
Quæcũq; aut gelido ꝓminet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Siluis, aut viridis Cragi:
Vos tempe totidem tollite laudibus,
Natalemq́ue mares Delon Apollinis,
Inſignemq́ue pharetra,
Fraternaq́ue humerum lyra.
Hic bellum lacrymoſum, hic miſeram famem,
Peſtemq́ue, à populos, & principe Cæſare in
Perſas, atque Britannos
Veſtra motus aget prece.

ANTO. DIANAM teneræ) Bello Punico ſecũdo, vt Macr. lib. j. Sat. oſtendit, ex libris Sibyllinis Apollini ludi primum inſtituti fuere, fertur autem in carminibus Martij vatis inuentum eſſe ita ſcriptum. Hoſten. Romani ſi ex agro pellere vultis, vomicamq. quę gentium venit longe. Apollini cenſeo vouendos ludos qui quotannis communiter Apollini fiant, his ludis faciendis præſit is prætor, qui ius populo, plebiq́ue dabit ſummum. Decem viri græco ritu hoſtis ſacra faciant, hoc ſi recte facietis, gaudebitis ſemper fietq. reſp. melior, Nam is diuus extinguet per duellos veſtros. Itaque decem viris præceptum eſt, vt græco ritu hiſce hoſtijs ſacrum facerent Apollini, boue aurato & Capris duabus albis auratis. Latonæ boue fœmina aurata, ludos in Circo populus coronatus ſpectare iuſſus hæc eſt Macr. Hac igitur Ode hortatur poëta, vt ludis Apollinaribus virgines Dianam, Apollinem pueri Latonamq. laudibus efferant. Apollo enim eorum precibus motus & bellum & famem & peſtem, hoſteſq. etiam à populo pellet. De ludis autem ſecularibus hic intelligere minime conuenit. eſt enim carmen profuſius alibi. vbi de Latona, nulla eſt mentio. Cui quidem in Apollinaribus, ſicuti Apollini ſacrum fiebat, quanquam diuerſis hoſtis, vt oſtendimus. (Dicite) Cantate, laudate. (Intonſum Cynthium). i. Apollinem. Tibullus etiam inquit. Solis æterna eſt Phœbo, Bacchoq. iuuenta Et decet intonſus crinis vtrunque Deum. Eſt autem **Cynthos. Delus** Cynthus mons ſublimis & aſper Delo vrbi imminens, quæ inſula in mari Ægæo ſita vrbem habet in plano poſitam & Apollinis templum, atque Latonæ, quæ ibi Dianam ſimul, & Apollinem peperit. auctor Strab. lib. x. idem etiam lib. xiiij. de Latonæ partu optime meminit. (Supremo Ioui) .i. maximo. (Vos lætam fluuijs) Ordo eſt, Vos virgines tollite laudibus nemorũ comam lætam fluuijs, comam quæcunque prominet aut gelido Algido, aut nigris ſiluis Erymanthi, aut viridis: Gragi, id autem in Dianæ gratiam fieri vult, illa enim in ſiluis vagari ſolebat & montibus. (Lætam fluuijs) .i. fertilem & Luxuriantem fluuiorum hu- **Algidũ** more. (Algido) Algidum oppidum erat poſt montes Tuſculanos ad quos deſcendebat via Latina. Auctor eſt Str. lib. v. Nunc vrbis veſtigia extant, eſtque locus latrocinijs maxime infeſtatus (Erymanthi) Erymanthus mons eſt Arcadiæ, & fluuius ab eo dimiſſus, quod Solinus ſcribit. (Nigris ſiluis). i. vmbroſis. (Gragi) In Strabonis lib. xiiij. ſemper eſt Cragus, ait enim de Lycia ſcribens. Deinceps eſt Anticragus mons erectus, in quo eſt Carmy- **Cragus.** leſus locus in conualle iacens. Poſt hunc Cragus, qui vrbem habet eiuſdem nominis, hic fabulam de Chimæra montibus confingunt, eſt etiam non procul hinc conuallis quædam nomine **Pandar⁹** Chimæra ab littore porrecta. Crago ſubiacet. Pinara vna ex maximis Lyciæ ciuitatibus, hoc in loco Pandarus colitur. (Vos Tēpe) Ordo eſt. Vos mares totidem laudibus tollite Tempe &c. hoc autem in Apollinis gratiam fiebat. (Natalemq́ue mares) Legendum eſt mares non matres, verſus enim non ſtaret aliter, nec ſenſus quadraret ſuperiori. Nam cum virgines Dianæ loca laudarint, nunc mares .i. pueri Apollinis loca celebrant. (Tempe) De ijs videto Ode vij. (Pharetra) De hac vide ſuperius. (Fraterna lyra) ſcribit Higynius, Mercurium cum primum lyram feciſſet in **Lyrę Inuentio** Cylleno monte Arcadiæ, ſeptem chordas inſtituiſſe ad Atlantidum numerum, quòd Maia vna ex illarum numero eſſet, quæ Mercurij eſt mater. Deinde cũ Apollinis boues abegiſſet, deprehenſus ab eo, quo ſibi facilius ignoſceret, petenti Apollini, vt liceret ſibi ſe dice inueniſſe lyram, conceſſit, & ab eo virgulam quandam numeri accepit. Apollo autem lyram acceptam dicitur Orpheum docuiſſe & poſtquam ipſe cytharam inuenerit, illi lyram conceſſiſſe. Fraterna ergo lyra, quoniam Mercurius & Apollo Iouis filij ſunt. (Hic bellum) Ordo eſt, Hic Phœbus veſtra prece motus aget à populo, & à principe Cæſare in perſas, atque Britãnos bellum lacrymoſum, hic aget miſeram famem & peſtem. (Perſas) Perſia tota altiſſimis vallatur montibus à ſeptentrione **Perſia** Mediæ hæret, vt docet Dion. Eſt autem nobis regio orientalis. (Britannos) finis erat orbis ora Gallici litoris, niſi Britannia in- **Britannia** ſula nomen pene alterius orbis mereretur, octingentis & amplius millibus paſſuum longa porrigitur, illic nullus anguis, auis rara, gens inhoſpita, & bellicoſa. Hæc & plura Solin. iacet autem inter ſeptentrionem & occidentem auctore Plin. lib. iij.

ACR. DIANAM teneræ dicite virgines) Ad chorum virginum & puerorum. Metrum duobus verſibus Aſclepiadeum. Tertio pherecratium. Quarto Glyconium. Auguſtus ludos ſeculares inſtituit, quibus hymni Apollini, Dianęq. dicebantur à nobilibus, quas pueri Apollini, Dianæ vergines, hac Ode hoc ipſum docet & hortatur vt cantent. (Dicite) Cantate, vt cui non dictus Hylas puer & Latonia Delos. (Intonſum) Crinitũ. (Cynthium) Apollinem, à Cyntho monte Deli, in quo natus eſt. Virg. Cum canerem reges & prœlia, Cynthius aurem vellit, & admonuit. (Latonamq. ſupremo) Maximo vt Terent. Proh ſupreme Iupiter. (Et rex ipſe Iouis de regnore ſuprema. (Penitus) Aut valde, aut familiariter, vt Penitus genus omne peroſum Fœmineum. (Vos lætam) Ordo eſt, vos dicit lætam comam nemorũ, & quæcunq; prominet fluuijs aut Algido gelido, aut nigris ſiluis Erymanthi montis Arcadiæ, aut nigris ſiluis viridis Gragi, & vos mares tollite Tempe Apollinis totidem laudibus, & Delon natalem Apollinis, & humeꝝ inſignem fraterna lyra. (Tempe) Mons & amœna Theſſalię. (Fraternaq. humeꝝ lyra) q̃a à Mercurio lyra inuenta eſt, & Apollini data ab eo, q̃a Apollinis frater Mercurius putat̃. (Hic bellũ) Ordo eſt, Hic motus veſtra præce à populo & principe Cęſ. aget lacrymoſum bellũ & peſtem cũ miſera fame in Perſas, atq; Britannos. (Lacrymoſum) Luctuoſum, vt Virg. Siue gentis inferre manu lacrymabile bellũ. (Arget) Auertet, aut abiget.

POR. DIANAM teneræ dicite virgines) Dicite pro cantare poſitũ eſt, vt Cui non dictus Hylas, & puer, & Latonia Delos. (Latonamq. ſupremo Dilectã penitus Ioui) ſupremo pro ſummo, vt ſupreme Iupiter à Terent. Dicitur, penitus aũt dilectam pro valde dilectam, vt penitus modo non genus omne peroſum Fœmineum funditus & penitus dilectam intellige. (Nigris aut Erymanthi ſiluis) Erymanthus mons in Arcadia. Nigris autem ſiluis vmbroſis intelligamus. (Gragi) Gragus mons Lyciæ, in quo Chimæra fuiſſe dicitur. (Vos Tempe) Locus in Theſſalia opacitate, & Peneo flumine amœnus, qui in honorem Apollinis merito laudatur, ꝙ ibi laurus plurima ſit. (Fraternaq. humerum lyra) Et hic & ſuperiore accipe inſignem cythara per figuram hæc elocutio intelligenda, vt ſit, Apollinem inſignem humerum habentem, vt Læta comam dicitur à Virg. & multa ſimilia. (Fraternaq; lyra) Quia Mercurius lyram inuenit, qui frater Apollinis. (A populo, & principe Cæſare) Nunquid principe, ad populum referemus, vt ſit, A populo principe, quia P.R. princeps erat & rector omnium populorum, & recte dicitur.

A S C. DIANAM &c.) Dianæ, Apollinis, & Latonem eoꝝ matris laudes canendas monet, dicens, virgines teneræ. i. adhuc incorruptæ, dicite. i. laudate, Dianam, & pueri dicite Cynthium. i. Apollinem, intonſum. i. ſemper crinitum, & Latonam matrem eoꝝ dilectam penitus Ioui ſupremo. i. cęleſti. (Vos Lætam) Conſtructio dependet à ſuperiori ſic. Vos inquam tenerę Virgines, dicite in honorem Dianæ venatricis, comam nemoꝝ. i. frondem, lętam. i. gaudẽtem, aut bene nutritam fluuijs q̃a ſcriptum eſt. Sicut lignũ ſecus decurſus aquaꝝ quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo. Et dicite comam quæcunq; prominet, aut Algido olim oppido poſt montes Tuſculanos gelido. vnde ab algore. i. gelu dicit aut

in nigris.i.vmbroſis, & denſis ſiluis Erymanthi montis Arcadiæ aut in ſiluis Gragi,ſeu Cragi,montis Lyciæ,viridis.i.vireſcẽtis, multis frõdibus. Vos mares.i.pueri laudãtes Apollinem, tollite totidẽ laudibus Tempe.ſ.loca amœniſſima Theſſaliæ lauris conſita,vnde & Apollini gratia,& Deloo inſulã in mari Aegęo,natalẽ Apollinis.i.in qua natus eſt Apollo,&ſup.Apollinẽ inſignem humeꝝ i.habentem humeꝝ inſignitũ,pharetra,& lyra ſraterna, quã à Mercurio dono accepit, hic.ſ.Apollo, motus veſtra prece aget in Perſas ꝗ hoſtes Rom.Imp.&Britannos ẽt hoſtes,aut longe poſitas ab imperio Rom.Vnde Maro in Buc. Et penitus toto diuiſos orbe Britannos,hodie Anglos vocant.bellum lacrymoſum.ſ.victis,quia bellum eſt victoribus iucũdum.Hic aget a populo R.&Cæſ.Aug.principe.ſ.Romani populi,miſeram ſamem & peſtẽ in Perſas atq; Britannos,vbi tria mala ſemper ſormidata enumerat,ex ordine,quia bellum ſamem parit,ſames peſtem.

COEL. RHOD. HIEROPHANTE ex Hieronymi doctrina euitantur Athenis. Quin Romæ monogamus ad ſacerdotium admittebatur flamen,itidem & flaminica. Apidis Aegyptij Tauri ſacra obit ſemel maritus. Taceo veſtales virgines Iunonis quoq; Arginę,Mineruę,Dianęq́ deniq; Apollinis ẽt. Ex quo & lyricus poëta,Dianã teneræ dicite virgines,Intõſum pueri dicite Cynthiũ.

AD ARISTIVM, INDICANS VBIQVE tutam eſſe innocentiam.

Scribit Fuſco, amico bonum virum numinis prouidentia vbique tutum eſſe etiam ſi inter res periculoſiſſimas verſetur neque alio egere adminiculo quam ſola innocentia,quemadmodum ipſi contigit,quem cum in ſilua ſpatiaretur,lupus inermem fugit, & contra malum,ſecũ proverbio, velomus mordeat.

Ode XXII. Dicolos, Tetraſtrophos, vt Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

–u – – –uu –u– u
–u – – –uu –u– –
–u – – –uu –u– –
–uu – –

INTEGER vitæ, ſceleriſque purus
Non eget Mauris iaculis,neque arcu,
Nec venenatis grauida ſagittis
Fuſce pharetra:
Siue per Syrteis iter æſtuoſas,
Siue facturus per inhoſpitalem
Caucaſum: vel quæ loca fabuloſus
Lambit Hydaſpes.
Nanque me ſilua lupus in Sabina,
Dum meam canto Lalagen: & vltra
Terminum curis vagor * expeditus: (*expeditis.)
Fugit inermem.
Quale portentum neque militaris
Daunia in latis alit eſculetis:
Nec iubæ tellus generat, leonum
Arida nutrix.
Pone me pigris vbi nulla campis
Arbor æſtiua recreatur aura:
Quod latus mundi nebulæ, maluſq́ue
Iupiter vrget:
Pone ſub curru nimium propinqui
Solis, in terra domibus negata:
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

ANTO. INTEGER vitæ,) xxij. Ode Fuſco amico, optimo viro,nec iaculis, nec ſagittis opus eſſe quãuis loca periculoſa adeat, quod quidem exemplo ſui oſtendit. Dũ enim ſuam Lalagen cantando apud ſuũ agellum Sabina in ſilua vagaretur,ingens lupus eum inermẽ fugit.Concludit inde ſe Lalagẽ vbicunque fuerit amaturum,vel in frigidiſſima Scythia,vel in ſeruenti Africa. [Mauris iaculis) De Mauris vide ij.Ode poſuit aũt Maura iacula propter leones, quin in Mauritania ſunt. [Syrtes) De ijs late in Epodo ix.[Caucaſum)Is Scythię mons eſt,dictus quaſi Grau caſus,hoc eſt niue candidus, vt Plin.lib.vj. Hero. aũt liber etiam vj.ſcribit,Caucaſum omnium montium altiſſimũ eſſe.[Inhoſpitalem).i.inhabitabilem propter niues,ſcilicet.[Hydaſpes) Is fluuius eſt ampliſſimus, & ad nauigandi vſum aptiſſimus in India Diony.teſte Strabo lib.xv. ſcribit, Hydaſpen Crocodilos habere,& ingredi Indum fluuium.[Fabuloſus Hydaſpes) ſua magnitudine ab omnibus ferè decantatur.[Meam canta Lalagen) Id nomen eſt non ab re fictum, λαλαγεῖν enim vox dicitur λαλέω loquor. λαλιά loquela. λάλος loquax. λαλαγέω voco loquor cano. [Portentum) Mõſtrum rem pręſentem,portentum futurum rem pus reſpicit,vt ſcribit Nonius. [Daunia) Legendum eſt Daunia non Daunias,nam græce etiam Daunia dicitur,& græce Horat. pduxit a in nominatiuo, quoꝝ plura exempla videto in noſtro Verſilogo. Dannia aũt (vt Str.lib.vj. oſtendit) Regiuncula erat iuncta Apuliæ,ait enim, ꝙ ipſi Apuli & Daunij & Peucetij eandem vſurpabant linguam. Ibi quoque oſtendit Luceriã vetus oppidum Dauniorum fuiſſe, vbi erat Mineruæ Phanum. Plin. aũt volumine iij hoc pacto meminit, hinc Apulia Dauniorũ cognomine à Danno,Diomedis ſocero. Poſtea ait, quod annis Cerbalus Daunioꝝ finis, Item Dauniorum Coloniæ Lucretia Venuſia,oppida Canuſium,Arpi &c. Ptol.lib.3. Apuloꝝ Dauniorum inquit.[Militaris) Bellicoſa habebat enim viros fortes, pręterea locis illis clades illa Cannẽſis obtigit,& multa alia prœlia prius & poſterius ibidem actitata ſunt.[Aeſculetis) Aeſculos arbor eſt glandifera inde Aeſculetum.[Iube tellus) Fuit Iuba Mauritanię rex de quo late Iuuen. in fine lib.iiij. In Mauritania aũt leones eſſe Plin.etiam docet.[Arida nutrix) Aquarum penuria ſicca eſt Libya ibi.n.multum torrida zona occupat,quare maxima mediterraneæ Libyæ pars & regio circa Oceanum deſerta eſt, quod Str.lib.vij.edocet.[Pigris campis).i.frigidis,intelligit aũt de regione Scythiæ habente Ripheum iugum,quæ regio aſſiduis obſeſſa niuibus, quippe caſus cõtinuatarum pruinarum quiddam ibi exprimit ſimile pœnarum,damnata pars mundi, & à rerum natura in nubem æternæ caliginis merſa, ipſisq. prorſus Aquilonibus conflatis rigentiſſima.Sola terrarum nõ nouit vices temporum, Nec cœlo aliud accipit quam hiemẽ ſempiternam, auctor eſt Solin. Nulla arbor recreatur æſtiua aura,nã (vt dixi) ſemper hiems ibi eſt.[Quod latus mundi).i.quam mundi partem.[Vrgẽt).i.aggrauant.Nebulæ &malus.[Iupiter).i.aër caliginoſus & rigentiſſimus.[Pone ſub curru Solis).i.ſub zodiaco & torrida zona,quæ quidem æſtiua inhabitalis eſt. [Dulce) Pro dulciter.

Margin: Caucaſus. Hydaſpes. Lalage. Laleo. Lalos. Mõſtrũ. Porteñũ. Daunia. Luceria. Cerbal⁹ fluuius. Venuſia. Canuſiũ. Athi. Iuba. Riphei montes.

ACR. INTEGER vitæ,ſceleriſq. purus) Metrum Sapphicum hendecaſſyllabum tribus verſibus. Quartus Adonius ad Ariſtiũ Fuſcum ſcribit amicũ ſuum,indicans innocentiam ſemper & vbique tuam eſſe ẽt inter res ſæuas ac periculoſas, cuius rei teſtimonium documentumq́. ipſe cœperit cũ alias, tum præcipue cũ in Sabinis in agello ſuo ſpatiantẽ ſe ingens lupus fugerit dubitandum tũ eſt verum iocularitet an vere dicatur, quia lupi ſinguli ſingulos homines inuadere conſueuerunt.[Integer) Innocens. [Nõ eget Mauris).i.quibus vtũtur Mauri,eſt.n.primitiuum pro deriuatione.[Grauida) Plena fertilis.vt bis grauidæ pecudes bis pomis vtilis arbos. [Aeſtuoſa) Aut procelloſas,aut nimio Sole feruẽtes,vnde Virg. Et inhoſpita Syrthis.[Caucaſus)Caucaſus mõs Scythiæ patet habitationes hominum,de quo Virg.[Fabuloſus Hydaſpes)Aut lõginquus,aut de quo multa finguntur miranda.[Lambit) Metaphora à lingua eo ꝙ leniter fluat,& ripas ſuas tanq̃ lingua lambat.[Hydaſpes) Fluuius Mediæ,ſiue Indię, Virg.Vt Medus Hydaſpes.[Nanque me) Ordo eſt,Nanque me inermem fugit lupus in Sabina ſilua,dum canto meam Lalagen, &vagor vltra terminum expeditus curis.[Dum meam canto Lalagen).i.dum amicę laudibus allicior voluptate cantãdi. Meam aũt,quam diligo,vt Virg. Reſtitit,Euridicemq́. ſuam iam luce ſub ipſa Immemor heu,victuſq́. animi reſpexit.[Et vltra) Curarum terminum,progreſſus tanta animi ſecuritate, ut nihil timerem.[Portentum)Pro lupo poſuit.[Militaris)Quia viro fortes, & aptos militiæ habuit. Virg. Hæc genus acre virum. Marſos, pubemq́. Sabellam.Aſſuetumq́. malo Ligurem, Volcoſq́. verutos Extulit,hęc Decios,Marios magnoſq. Camillos. [Daunia) Apulia dicta à Dauno rege ſocero Diomedis, aut á regione in qua regnauit,vnde eſt,Et Dauni miſerere ſenectæ.[Aeſculetis) Sicut Pinetis à Pino,ſic Aeſculetis dixit ab Aeſculo.[Nec Iubæ tellus) Vt ſupra,à rege ſignificat prouinciam. Iuba.n.rex Mau-

torum

rorum ſoit qoæ regio & ſicca eſt,& leoaibus abundans. Virg. io eius e ſetrationem laudans Italiam: Ac rabidæ Tigres, & ſæua leonum Fœmina. Arida nutrix,ſiticuloſa. Virg. Hinc deſeria ſiti regio eſt.{Pone me pigris) Frigidis lotis Scythiæ. Virg. Semper h.i.ſ.e.{Recreatur)Profluatur. {Quod latus) Ac ſi diceret,quam partem.{Malusq́. Iupiter)Iouem aërem poſuit,vt Virg. Iupiter & l d.p.i.ac ſi diceret: Loca ſine Sole. Virg. Plaga,Solis iniqua, & item: Tum Sol Pallentes haud vnq̃ diſcutit vmbras. {Vrget) Comprimit,vt cęrulea glacie concretæ,atq; imbribus atris.{Pone ſub curru) Aut in frigidis partibus Scythię, vel in ardentibus partibus Africæ ſi poneretur.{Lalagen) ſe amicam ſuam dicit ſecurum omnium periculorũ bono innocentiæ poſſe cantare.{Nimium propinqui) Vt ſemper Sole rubens, & torrida ſemper ab igni.{Domibus negata) Cyrenaicam dicit inhabitabilem.{Dulce ridentem) Vt Virg. Fuit aut tibi quidquam Dulce meum.

POR. INTEGER vitæ, ſceleriſq. purus) Ad Ariſtium Fuſcum hæc ſcribuntur,quibus iudicat innocentiam ſemper &vbique tutam eſſe euiui,rei teſtimonium ipſe accepit tunc cum in Sabinis in agello ſuo ſpatiantem ſe lupus immenſæ magnitudinis fugerit.Et hæc dubito verum ioculariter dicãtur an vere,qm lupi dñr ſolere ſingulos hoies inuadere.{Integer vitæ)Vt Virg. O pſtans aoimi iuuenis.{Fuſce pharetra)Grauida pharetraque pro graui, ac per hoc plena metaphora.{Lambit Hydaſpes) Hydaſpes amnis Indiæ. Fabuloſus autem dictus quia India plurima genera miraculorum, & digna fabulis ferat. Lambit autem tranſlatiue dictum eſt à lingua,per quod ſignat Hydaſpen fluuium leniter ſua ripas tangere.{Canto, Compono .ſ. librum Lucij xvj. Collyra inſcribitur, eo q̀ de Collyra amica ſcriptus ſit, etiam nos ſic plerunque loquimur.{Et vltra terminum curis vagor) .i. vltra terminum fundi mei procedo, locorum voluptate oblectatus.Curis autem expeditis,pro ipſe curis expeditus.i.ſecurus. {Neque militaris Daunia) Daunia Apulia dicta à Dauno rege ſocero Diomedis,quam militarem dixit, quia militiæ aptos viros habet.Latis alit Æſcole.Aeſculeta ab Aeſculo arbore ita dñr vt Pineta à Pino. {Nec Iubæ tellus) Mauritania intelligenda à Iuba rege. {Pone me pigris) Cur pigros campos dixerit ipſe oſtēdit ſubijciendo,vbi nulla arbor æſtiua aura recreatur. {Quod latus mundi) Latus pro qualibet mundi parte poſuit. {Malusq́. Iupiter vrget) Iouem pro tempeſtate ponere poëticum eſt. Sic & Virg. Modo Iupiter adſit. Tertia lux claſſem Cretęis ſiſtet in oris.Ergo malus Iupiter,pro eo quod eſt iniqua tempeſtas. {Pones ſub curru nimium propinqui Solis)In Africa.ſ.cui Sol propior eſt,quàm ceteris terris.{Domibus negata)Quia vltimę partes Africæ inhabitabiles ſunt propter nimios calores.{Dulce ridentem) Pro dulciter ridentem. nomen pro aduerbio ponitur.

ASC. INTEGER vitæ)Hac Ode docet poëta quantum valeat innocẽtia & integritas vitę exemplũ a ſe ſumens, qui cantilenis innoxijs intentus dum forte Lalagẽ amicam ſuam cantaret, in lupam ferociſſimũ inciderat inermis,& tñ ille cantantem refugit. Ordo eſt. Fuſce integer vitę.i.integrans aut integram faciens vitam ſuam (plus aũt eſt,q̃ integer vita, ſicut maturus ęui, q̃ æuo) & purus ſceleris, non eget iaculis Mauris, aut Mauri .i. quibus vtuntur Mauri,è manu,hoc eſt eminus ea iactantes,nec arcu,nec pharetra.i.theca ſagittarum, grauida.i.plena,& ita onuſta,ſagittis venenatis.Siue ſup.ſit facturus iter.i.iturus,per Syrtes æſtuoſas quæ ſunt loca arenoſa in Getulia ad torridam zonam tendentes,ſiue per Caucaſum montem Scythię altiſſimũ, & ſanè frigidũ,&ita inhoſpitabilem.i.nulli præbentem hoſpitium vel per ea ſup. loca,q̀ loca Hydaſpes fluuius Indię fabuloſus.i.de quo multa fabulantur,lãbit.i.alluit. Nanque lupus fugit me inermẽ in ſilua Sabina,dũ ego canto Lalagẽ meam .ſ. amicã,& expeditis,aut expeditus,curis vagor vltra terminũ,lupus inq̃ exĩs portẽtũ .i. fera malũ portẽdens, quale neque Daunia.i.pars illa Apuliæ,militaris.i.ad militiã apta, vnde Turnus fuit,alit in Aeſculetis.i.ſiluis vbi Aeſculi naſcũtur,latis.i.amplis. Nec tellus Iubæ.i.Mauritania,nutrix leonum arida,qa aqs eget,cum bonæ nutrices lacte abundare debeant,& tñ feroces nutrit leones. Pone,qa vero id quaſi dexteritate Lalages,quã tũc cãtabat,accidit,dicit ſe vbicunque fuerit,eã amaturũ,& cantaturũ. Ordo eſt. Pone.i.ſiſte & cõſtitue me, vbi cãpis pigris.i.frigore pigritiẽ inducentibus,nulla arbor recreatur.i.renouatur,& fouetur,aura æſtiua.i.Solis calore.i. vbi perpetuũ horret frigus ad id.ſ.latus mundi,qđ nebulæ.i.fœtide nubes,& Iupiter malus .i. aër corruptus & malignus, vrget .i. præmunt,pone etiam me in terra negata domibus.i.inhabitabili,propter calorem videlicet, ſub curru Solis propinqui.ſ.terræ, nimium ego ſupple nihilominus amabo ſemper Lalagen amicam meam ridentem dulce, & loquentem dulce, id eſt dulciter.

AD CHLOEN.

Puellam virorum contactum formidantem increpat, quæ velut hinnuleus amiſſa matre trepidet cũ a viris nihil illi ſit periculi, vtpote qui ament non vt fera hinnulum quærat perdere.

Ode XXIII. Dicolos, Tetraſtrophos: Vt, Quis multa gracilis te puer in roſa.

-- -UU- -UU- U-

-- -UU- -UU- UU

-- -UU --

-- -UU- U-

VITAS hinnuleo me ſimilis Chloë,
Quærenti pauidam montibus auijs
Matrem, non ſine vano
Aurarum, & ſiluæ metu.
Nam ſeu mobilibus veris inhorruit
Aduentus folijs: ſeu virides rubum
Dimouere lacertæ:
Et corde, & genibus tremit.
Atqui non ego te tigris vt aſpera,
Getulus ue leo frangere perſequor.
Tandem deſine matrem
Tempeſtiua ſequi viro.

ANTONIVS.

VITAS hinnuleo) Ode xxiij. Chloẽn puellam alloquitur. Ea.n. Horatij tactum tremebunda vitabat matrem requirens, vti hinnuleus tigridis, aut leonis morſum metuens fugit ad matrẽ. Cumq́. eam non perſequatur, vt tigris, vel leo hinnuleũ, deſinat tandẽ iam matura viro matrem ſequi, potiusq́. ipſi adhæreat.{Vitas hinnuleo) Produxit autem pp aſpirationem ſequentem, vel potius poëtarũ more. vt latius in noſtro Verſilogo apparet, vbi docuimus pluribus exẽplis. h. in metro vim hre nullam. {Hinnuleo} Hinnuleus dimin.eſt ab hinnulo, bene conueniens puellæ timoroſæ. Eſt aũt hinnulus ceruorũ, capreolorũ, caprearum, damarumq́. filius. Plin.ſcribit lib. viij. quòd equo & aſina mares genitos antiqui hinnulos vocabat, contraq. mulos, quos aſini,&equa generarent,ſic etiã Varro dixit.{Siluæ) Hoc loco triſſyllabum eſt. {Veris aduentus) Tunc.n.naſcuntur folia & hinnuli,& lacertæ in rubris apricantur. {Atqui) Certe. {Tigris) Beſtia eſt maculoſa velocitatis tremendæ, vt Plin. ſcr. {Tempeſtiua viro).i.nubilis & viri potẽs.{Frangere).i.lacerare.

VITAS hinnuleo me ſimilis Chloë)Metrum duobus verſibus Aſclepiadeum.& primus verſus per reſolutionem ſcanditur ita. Vitas,hinnuleo, me ſimilis, Chloë. Tertius Pherecratius. Quartus Gliconicus, qui & ipſe per ſolutionem ſcanditur ita, Auia. & ſiluæ metu. Ad Chloen iam maturam viro ſcribit tõtactum ſuum fugientem,cui velut ſuadet virorum eam contactum non debere vitare,& comparat eam hinnolo imbelli & natura timido quod ſicut ille leonem, vel tigridem ſic iſta fugiat viros, feras altruens inſequi, vt occidant, ſe ad hoc velle conſequi eam vt amplectatur. Senſus autem hic eſt,Chloë me vitat,& timet vt hinnolus qui ceruæ matri aberrauit & ad omnes motus auræ, vel ne motis tremit. Ordo eſt,Chloë vitat me ſimilis hinnulo quærẽti pauidam matrem in auijs montibus non, ſine magno metu aurarum,& ſilue.{Auijs) Præter viæ vſum,qua ferè ambulare conſueuerunt. Virg. Auia tum reſonant a. u. r. c. Nam ſeu mobilibus. Hypallage eſt pro mobilia folia inhorruerunt aduẽtu veris.{Inhorruit)Conturbata eſt: vt, Inhorruit armos. Item, Et inhorruit vnda tenebris. {Seu virides rubum Dimouere lacertæ)Colorem,lacertarum expreſſit epitheto,quæ talibus locis læte eſſe conſueuerunt. Virg. Nunc virides etiam o.ſ.l. {Et corde, & genibus).i.animo & corpore ſynecdochicos. Genibus enim capit temere conſueuerunt.{Atqui non ego te) Ordo eſt. Atqui non proſequor ego tè frangere vt aſpera tigris ue Getulus leo tigris velociſſimum animal eſt. Tandem ad proprium deſiderium retulit, vt Virg. Venuſti tandem tuaque expectata parenti. Vicit ACR.

iter durum pieta.[Tempeſtiua) Iam matura viro,& viri patiens & coniunctioni apta.

POR. · VITAS hinnuleo me ſimilis Chluë)Hęc Ode in puellam refugientem tactum viri ſcripta eſt. ſenſus eſt autem Chloë me vitat,atque timet, vt hinnuleus qui matri aberrauit. [Nam ſeu mobilibus Veris inhorruit aduentus folijs)Hypallage. pro Veris aduentu folia mota inhorruerunt .i. commota ſunt, ac tremuerunt.[Seu virides rubum Dimouere lacertæ) Rubus ſpecies eſt mori agreſtis. ſic denique & à ruſticis hodie in Italia appellatur.[Atqui non ego te tigris vt aſpera, ſenſus eſt, Nō ita Chloë tu timere hoc debes, vt hinnuleus, quia ille periculum vitæ à tigride vel à leone timet, ego autem te non ea mente perſequor, vt abſumam, ſed amplectar. Quare non vt ille, ita tu matrem adhuc debes ſequi cum tu ſis id ætatis, vt virum ferre poſſis.

ASC. VITAS hinnuleo) Iucunde comparat puellam meticuloſam & laſciuiuſculam pullo ceruino, dicens: Chloë puella vitat (aut vt alij textus habent, Vitas me ſimilis hinnuleo).i.pullo ceruino quærenti in montibus auijs.i.vbi non ſunt viæ, matrem .ſ. ceruam pauidam, & ex natura, & propter abſentiam puli tunc magis pauentem, non ſine vano metu aurarum & ſiluę, quia ſi cōcutitur leui aura ramus in ſiluis timet inſidias venatoris, aut feræ.[Nam ſeu aduentus Veris) .i. flatus zephyri, aut fauonij, quo flante Ver aduenit inhorruit.i.horrorem fecit, folijs.i.frondibus mobilibus .i. facilè ſe motantibus, ſeu lacertæ virides dimouere .ſ. a loco ſuo rubum .i. quoduis virgultum, aut fruticem, hinnulus ſupp. tremit & corde & genibus, quia præ timore trepidat, & ita facit Chloe quod quaſi miretur poëta ait. Atqui.i.ſed, cur ô Chloë id facis? ego non proſequor te frangere .i. vt frangam te vt tigris aſpera, ve, pro vel, leo Getulus qui ferociſſimus eſt. Et ideo tu tempeſtiua viro .i. iam matura viro, iam plenis nubilis annis, deſine tandem ſequi matrem, ſcilicet tuam.

AD VIRGILIVM.

Miro ingenio Virgilium monet, vt amici mortem æquum ferat at enim ſe non mediocriter dolere, neque doloris modum inuenire ob tanti viri iacturam, verum fruſtra deſiderari quod conſequi non queas Lugere autem ſupra quem ſatis eſt, non ſolum ſtultum & inutile, verum etiam impium.

Ode XXIII. Dicolos, Tetraſtrophos: Vt,

Scriberis Vario fortis, & hoſtium.

---UU--UU-UU
---UU--UU-U-
---UU--UU-UU
---UU-UU

QVIS deſiderio ſit pudor, aut modus
Tam cari capitis? præcipe lugubres
Cātus Melpomene: cui liquidā pater
Vocem cum cythara dedit.
Ergo Quinctilium perpetuus ſopor
Vrget? cui pudor, & iuſtitiæ ſoror
Incorrupta fides, nudaq. veritas,
Quando vllum inuenient parem?
Multis ille quidem flebilis occidit:
Nulli flebilior, quam tibi Virgili.
Tu fruſtra pius, heu non ita creditum,
Poſcis Quinctilium deos.
Quod ſi Threicio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem:
Non vanæ redeat ſanguis imagini:
Quam virga ſemel horrida
Non lenis precibus fata * recludere, (* reducere.)
Nigro compulerit Mercurius gregi.
Durum, ſed leuius fit patientia,
Quidquid corrigere eſt nefas.

ANTO. QVIS deſiderio)Viceſimaquarta Ode affatur Melpomenem, vt præcipere & docere velit, quis pudor aut modus, & finis ſit deſiderio cari amici. Reſpondet muſa, Obijt ergo Quintilius honeſtus, fides, & verus ante omnis, nulli flebilior, quam Virgilio, qui pius fruſtra illum deos poſcit. Sed ſi blandius Orpheo cythara perſonaret, non tamen vita mortuo rediret. Concludit inde quidquid durum non licet emendare, leuius fieri patientia. Is igitur modus muſa præcipitur, & docetur in Virg. ſolamen.[Quis deſiderio) Ordo eſt, O Melpomene cui pater cum cythara dedit liquidam vocem, Pręcipe lugubres cantibus appoſitio, Quis pudor, aut modus ſit deſiderio iam cari capitis. [Deſiderio).i.abſentiæ. quippe quæ abſunt, deſiderantur. [Pudor)Modeſtia & decor. Nam (vt inquit Seneca epiſtola centeſima) eſt aliquis & dolendi decor, hic ſapienti ſeruandus eſt, & quemadmodum in ceteris rebus, ita & in lacrymis aliquid ſat eſt. Imprudentium vt gaudia, ſic dolores exundauere, æquo animo eacipe neceſſaria &c.[Pręcipe)Doce. [Melpomene) A melodia dicitur, qua audientes demulceantur. hinc ſit Horatius. Cui liquidam pater Vocem cum cythara dedit.[Pater) Iouis enim filiæ muſę dicuntur ab Heſiodo in Theogonia.[Ergo)Reſpondet muſa, Ergo, quia ſ. lugubres canthus requiris.[Quintilium) Euſebius ſcribit, Quintilium Cremonenſem Virgilij. & Horatij familiarem fuiſſe, obijſſe ante Virgilij obitum annis ſenis. [Cui) Ordo eſt, Cui ſ.[Quintilio pudor &c. quando inueniet vllum parem: Nuda)Simplex, & pura.[Virgili)Nigidius (vt refert Gell. lib.xiij.cap.xxiiij.) Valeri in caſu vocandi ſcripſit ſomno.i.acuto tono eſſe primam, deinde gradatim deſcendere, ſed ſi quis nunc, inquit Gellius, Valerium appellans in caſu vocandi ſecundum id pręceptum Nigidij acuerit primam non aberit quin rideatur. Priſc. etiam lib. vij. cum Gellio conuenire videtur. [Tu fruſtra pius) Ordo eſt, Tu fruſtra pius poſcis deos Quintilium. [Heu non ita creditum)Ita vt.ſ.repoſcere debeas. [Creditum) .ſ. tibi ab illis. Dijs enim non perpetuo liberos, aut amicos credunt, ac donant, hinc Sen.epiſt.xc.ſcribit Liberos, coniugem, atque patrimonium ita nos habere, debere tanquam non vtique ſemper habituri, & tanquam non futuri ob hoc miſeriores ſi habere deſierimus. [Orpheo) De hoc late in Ode xij.diximus. Maro etiam in fine Georgicorum latiſſime meminit, quo modo Eurydicē vxorem Orpheus ab inferis ſua fretus cythara reuocare fruſtra tentarit. Ait etiam Ipſe caua ſolans egrum teſtudine amorem, Te dulcis coniux, te ſolo in littore ſecum, Te veniente die, te deſcēdente canebat. Tenarias etiam fauces alta hoſtia Ditis. Et caligātem nigra formidine lucum ingreſſus. Maneſq. adijt regemque tremendum, Neſciaq. humanis precibus manſueſcere corda.[Moderere)Pulſando temperes, & gubernes. [Vanę imagini) .i. vmbre. Dido Virgiliana, Et nunc magna mei ſub terras ibit imago, & Ouid. de morte Drusi ad Liuiā, inquit, Supprimere iam lacrymas non eſt reuocabilis iſtis, Quem ſemel vmbrifera nauita linter tulit.[Virgs)de hac vide in Ode decima.[Lenis)Mitis, placidus, facilis.[Fata recludere)Fatorum ſtatuta diſſoluere. ſtatuerāt aūt mortuos minime poſſe redire ad ſuperos Ouidius ēt de morte Druſi ait, Nō tibi nun vllis vincere fata datur.[Nigro gregi).i.vmbris. [Durum)Ordo eſt. Sed quidquid durū eſt nefas corrigere.i.non licet emendare, leuius fit patientia. Plautus ēt in captiuis ait, Decet id pati animo ęquo, ſi id facietis leuior labos erit. Et in Aſinaria, inquit Fortiter malum qui patitur, idem poſt patitur bonum. Seneca item in epiſtola xcix. inquit, Rectus, atque intergerrimus praua fortunę, & dura, atque aſpera ferendi ſcientia mulſit.

ACR. QVIS deſiderio ſit pudor, aut modus)Metrū tribus verſibus Aſclepiadeū. Quartus Glyconicus. Conſolatur hac Ode Virgilium impatienter Quintilij amici ſui mortem lugentem Senſus aūt eſt vel ordo, Da mihi pręcepta carminis in muſa qbus oſtendā quis modus deſiderio eſſe debeat cariſſimi ſodalis aut amici. Quidam aūt fratrem Virgilij hunc volunt eſſe. [Tam cari capitis?)Tam cari amici.[Cui liquidam) Purā dulcem ſiue canorā. Virg. Tum liquidas coruí preſſo ter gutture voces, Aut quater ingeminat.[Pater)Iupiter. Iouis.n.& Mnemoſines Muſæ filiæ eſſe dicuntur. Ordo aūt eſt, Melpomene, cui pater dedit liquidam vocem cum cythara, præcipue lugubres cantus, quis pudor aut modus ſit tam cari capitis.[Ergo Quintiliū)ordo eſt perpetuus ſopor vrget Quintilium cui pudor & incorrupta fides iuſtitię ſoror, nudaq. veritas erat, qō ergo vllum inueniet parem? [Sopor vrget)Mors vt ferrens vrget ſomnos & Tum conſanguineus leti ſopor.[Incorrupta fides) Fides bene eſt appellata iuſtitię ſoror. [Nudaq. ve.) Infucata & pura, q̄ nil occulti habeat aut egeat argumento.[Occidit) Mortuus eſt occidiſſe aūt magnos & proba

tos

ſos viros dicebant. [Tu fruſtra) Irrationabiliter & ſine remedio. vt, Nil iam cœleſtibus vllis Debentem. [Creditum) Cõmiſſum, commendatum, vt Virg. auſus ſe credere cœlo. Vnde & homines animas reddidiſſet dicunt tanquam quas ad hoc cœperint, vt reſtituerent. [Quod ſi) ordo eſt, ꝙ ſi blandius Treicio Orpheo moderere fidem auditam arboribus non redeat ſanguis vanę imagini, quàm Mercurius non leuis recludere fata precibus ſemel cõpulerit nigro gregi horrida virga. [Blandius) Delectabilius. [Orpheo) Orpheus Thraa fuit, qui dum cãtu ſuo, vel cythara arbores cõmoueret & ſequerentur, Eurydicen tñ ſuam vxorem reuocare ab Inferis non potuit. Virg. Reſtitit, Eurydicemq. ſuã. i. l. ſ. i. Immemor heu, victusq. animi reſpexit, ibi omnis Effuſus labor, atque inuictis rupta tyranni Fœdera. [Fidem) Cordam. [Vanæ) inani vmbræ mortuæ. [Sanguis) pro vita vt Virg. Purpuream vomit ille animam. [Imagini) Modo corpori, vt Virg. in iiij. Aen. Et nunc magna mei ſub terras ibit imago Et alibi vmbræ. Idem in eodem, Admonet in ſomnis & turbida terret imago. [Virga) Caduceo: vt, Tum virgam capit, hac animas ille euocat Orco pallanteis alias ſub Tartara triſtia mittit. [Horrida) ſeuera, diſtricta. [Recludere) Aperire. [Nigro compulerit Mercurius gregi) Vmbrarum multitudini congregauit. vt, Compuleramq. gregẽ Corydon & Thyrſis in vnum. [Durum) Senſus eſt, Durum eſt tanti amici mortis dolorem ferre. [Sed leuius fit) Leuigatur. Suadet patientia leuius fieri, quod corrigi non poteſt, vt quidquid erit, ſuperanda omnis fortuna ferendo eſt Terentius. Et vt quimus aiunt, quando vt volumus, non licet. [Corrigere eſt nefas) Non eſt licitum corrigere. nefas enim pro illicito poſuit.

POR. QVIS deſiderio ſit pudor, aut modus Tam cari capitis) præcipe lugubres, Hac Ode πένθ© continet & Quintilium ſodalem Horatij. Senſus autem eſt: Da mihi præcepta carminis muſa vt oſtendam quis modus deſiderio eſſe debet cariſſimi amici. [Ergo Quinctilium perpetuus ſopor Vrget?) Eleganter & poëtice ſoporem pro morte poſuit. [Nudaq́ veritas) Bonum epitheton, ideo, q̃a nihil occulti tenet, ac celat. [Quando) Acuta priore ſyllaba q̃n vim interrogatiuam habet. [Fruſtra pius) Heu fruſtra repoſcis, inquit Quintilium, non ſub hac ſpe illis cõmendatum, ac creditum pro cõmiſſo, vt ſupra: Nauis quæ tibi creditum debes Virgilium. [Non vanæ redeat ſanguis imagini) Imagini. i. vmbræ vt illud: Et nunc magna mei ſub terras ibit imago. [Non lenis precibus fata recludere) ſolita ſibi figura dicit: vt, Callidum quidq̃d placuit iocoſo Condere furto. Nigro compulerit Mercurius gregi nigro negri pro vmbris poëtice, Durum, ſed leuius fit patientia. [Quidquid corrigere eſt nefas) Grata ſententia.

A S C. QVIS deſiderio) Virg. conſolatur ſuper morte Quintil. viri quidem optimi, ſed irreuocabilis, & ideo aut patiendo, aut obliuiſcendo dolorem mitigandum docet, quia quod euitari nõ datur, ſuperatur patiendo. Vnde & Maro Æn. v. Superanda omnis fortuna ferendo eſt. Ordo autem eſt. O Melpomene. i. muſa amœne canens melos, cui pater. ſ. Iupiter, dedit cũ cythara vocem liquidã. i. liquide modulantem, pręcipe cantus lugubres. i. præcine, & doce quis. i. qualis pudor, aut modus. i. modeſtia, aut finis ſit. i. eſſe debeat, deſiderio. ſ. Virgilij, tam cari capitis. i. quod habet de tam caro & præcipuo amico videlicet Quintilio. Reſpondet muſa incipiens. Næniam. ſeu lugubrem cantum. Ergo quæ vox dolentis & indignantis eſt ſopor perpetuus. i. mors vrget. i. præmit, Quintilium. ſ. Cremonenſem contubernalem Virgilij & Poëtæ, cui. ſ. Quintilio, ſup̃erat pudor, & fides incorrupta, appoſitorie ſoror, immo (ſecundum Cic. j. offic. fundamentum iuſtitiæ, & veritas nuda. i. non ſucata, nec palliata quando inueniet parem illi? q. d. nunquam. Ille occidit. i. extinctus eſt mortuus exiſtens flebilis. i. flendus, multis bonis. ſ. viris, ſed nulli flebilior quam tibi Virg. Tu pius. i. tametſi pius, poſcis heu fruſtra deos Quintilium, vt. ſ. eum tibi reddant, quod fruſtra facis quia non ita creditum. i. commiſſum tibi vt ablatum à dijs repetas, aut dijs vt tibi eum reddant. Quod ſi moderere. i. temperes & regas canẽdo fidem. i. cytharam auditam arboribus, modulante. ſ. Orpheo & hoc facias blandius Orpheo Threicio. i. quàm fecerat Orpheus Thracius, dum Eurydicen ab inferis reuocauit. [Sanguis non redeat imagini vanæ). i. ſimulacro, an cadaueri nil præter imaginem hominis habenti, quam. ſ. imaginem, Mercurius non lenis, non exorabilis precibus, recludere. i. reſoluere, fata. i. fatalem mortem compulerit. i. adegerit ſemel, gregi nigro. i. ad gregem mortuorum, ſeu inferorum qui nigri ſunt, virga horrida. ſ. caduceo, de quo prius viſum eſt. Sed quia in vitam reuocari nõ poteſt, quidquid durum. i. aſperum & moleſtum eſt nefas. i. non licet corrigere. i. euitare, ſit leuius. i. tolerabilius. i. per patientiam, quaſi dicat patere quod corrigere nequis.

AD LYDIAM VETVLAM.

Inſultat meretrici, quæ cum iuuenis ob forma & ætatis elegantiam, in amatores eſſet ſuperbiſſima, iam vetula. viciſſim ab illis negligeretur, & puellis magis delectarentur, digna, ſcilicet pro meritis talione, vt eadem patiantur, quæ alijs fecerant.

Ode XXV. Dicolos, Tetraſtrophos, vt: Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

-u --- -uu -u--
-u --- -uu -u--
-u --- -uu -u-u
-uu -u

PARCIVS iunctas quatiunt feneſtras
Ictibus in crebris iuuenes proterui:
Nec tibi ſomnos adimunt: amatque
Ianua limen:
Quæ prius multum facileis mouebat
Cardines. audis minus, & minus iam,
Me tuo longas pereunte nocteis
Lydia dormis.
Inuicem mœchos anus arroganteis
Flebis, in ſolo leuis angiportu,
Thracio bacchante magis ſub inter-
Lunia vento:
Cum tibi flagrans amor, & libido,
Quæ ſoles matres furiare equorum:
Sæuiet circa iecur vlceroſum,
Non ſine queſtu,
Læta quod pubes edera virenti
Gaudeat, pulla magis atque myrtos
Aridas frondeis hiemis ſodali.
Dedicet Hebro.

ANTO. PARCIVS &c.) Ode xxv. in Lydiam meretricẽ rapacẽ ſcribitur, quæ quondã ab iuuenibus adibatur frequentius nunc aũt rarius. quia vetula. Viq́. ipſa formæ faſtu mœchos olim ſpreuerat, ita facta anus viciſſim deſpicietur, flebitq́ ẽt quoties libidinoſo amore torquebitur, non ſine quæſtu, quod iuuenes gaudeant puellis magis, ſpernantq. vetulam. [Parcius) Rarius. [Ictibus) Lapidum. ſ. [Proterui) Intẽperantes, & immodeſti. [Amat limen) Non recedit à limine. [Me tuo longas &c.) Hoc minus audiebat Lydia ꝙ quidam amatores olim dicere ſoliti erãt. [Anus leuis). i. contemnenda. [Arrogantes) ſuperbos, & indignantes te adamare. [Angiportu) Anguſto vico. Intelligit aũt ambitum . i. domorum circuitum. in quo mœchi latere ſolent & imbribus, & ventis expoſiti. Lydia vero viciſſim id patietur. [Thracio vento). i. Borea. [Bacchante) Furente. [Interlunia) Tunc. n. tempeſtates excitari ſolent. Plin. aũt lib. a viij. cap. xlvij de lunari ratione, inq̃t, Quoties ab occidẽte Sole cernitur. prioribusq́. noctis horis lucebit creſcẽs erit, & oculis dimidiatam iudicabitur. Cũ vero occidẽte Sole orietur ex aduerſo, ita vt pariter aſpiciatur, tunc erit plenilunium. Quoties ab ortu Solis orietur prioribusq́. noctis horis detraheret lumen, & in diurnas extendet decreſcẽs erit, iterumq́. dimidia In coitu vero, quod interlunium vocant, apparere deſierit. [Flagrans) Ardens. [Matres equorum) Virg. lib. iij. Georg. ait. Scilicet ante omnes furor eſt inſignis equarum: Et mentem Venus ipſa dedit, poſtea, inquit. Illas ducit amor trans Gargara transq́. ſonantem. Aſcanium, ſuperant montes, & flumina tranant. Plin. lib. viij. ſcribit ꝙ equarũ libido extinguitur iuba tõſa. [Iecur vlceroſum). i. corruptum. In iecore autem libido eſt vt aiunt, ſoletq́. vbi corruptum eſt, vlceroſum eſſe, ꝙ in brutis animalibus ſæpe, videre eſt. [Pubes) iuuentus ipſa. [Edera virenti) Pro edera & myrto puellas, ac iuniores intelligit illæ enim ſemper virent, dũ iuuenes quidem ſunt. [Pulla magis). i. nouella, à pullulo. vnde & pullus equinus, pullus gallinaceus, & hmõi. Lunæ natura.

[Aridas frondes) Allegoricos vetulas mulieres intelligit, quæ aridæ ſunt & ſiccæ. [Dediset)D: putet.[Hebro)hebrus Thraciç annis eſt inter Remum & Rhodopen, qui recipit in ſe flumina Bargum & Sucmum, vt Plin. lib. iiij. oſtendit.

ACR. PARCIVS iunctas quatiunt feneſtras) Metrum ſapphicõ hendecaſyllabum. Quartus adonius. In Lydiam meretricem ra pacem, ſed iam vetulam ſcribit, meritoq. ab amatoribus paſſurã quæ fecerat. Senſus eſt: Iuuenes qui olim feneſtras tuas lapidibus inceſſabant, vt excitata ſomno ijs aperires iam te negligere incipiunt & iccirco hoc rarius faciunt. [Parcius)Rarius. vt, Parcius iſta viris tamen obijciendo memento. [Quatiunt) Concutiunt aphæreſis eſt. [Ictibus)Lapidum. [Proterui) inſolentes, ſuperbi. [Amatq. Ianua limen) Non recedit à limine. Hoc eſt ſemper clauſula eſt nullo iam amatorum iuxta ſolitum veniente, aperte enim recedit à limine. [Facilis) Vncta ne reſonaret aſſidun vſu frequentius aperiendo. Minus & minus .i. quod olim ſolebant amatores tui dicere adoleſcentes: O Lydia pereunte me dormis, iam minus audis, dum deſpicieris propter ſenectutem, ab ipſo autem dictum quod pueri aiebant. eſt autem ordo iam minus & minus audis. O Lydia iam dormis longas noctes me tuo pereunte amore [Inuicem) ſigillatim. modo hunc, modo illum. [Mœchos) pro amatoribus poſuit. [Leuis)ordo eſt. Leuis anus flebis arrogantea mœchos inuicem in angiportu magis ſub interlunia Thracio vento bacchante. [Arrogantes) Te dignantes. [Leuis) Aut contempta aut ab amatoribus vacans. [Langiportu) Angiportum alij dicunt vicum ſine exitu, quaſi in loco deſerto, & ſine conuentu vbi flexura eſſet, alij vicum anguſtum & flexuoſum in modum anguis, vel ipſo ſecreto ſerpentibus tutũ, quaſi anguibus portum. [Thracio vento) Aquilone, vel Borea, vt Thraicio Aquiloni. [Bacchante) inſaniente. Vt Virg. in iiij. Aen. Sæuit inops animi totamq. incenſa per vrbem Bacchatur. Magis ſub interluniatum magis flebis ſub interlunia, quia tum ferè concitantur tempeſtates quaſi tetro tempore, & in deſertis locis ideo fleret vt doloris teſtem vitare. [Sub) Ante, vt Virg. in iij. Georg. Sub lucem exportãt calathis, addit oppida paſtos. [Furiare equorum) Nouo verbo vſus, quaſi in libidinis furorem vrgere. Virg. Scilicet ante omnis furor eſt inſignis equarum. [Vlceroſum) Libidinis indignatione commotum, vel certe quod pro ætate apperente tanquam vlceroſum ſpernatur. [Non ſine quæſtu) Non ſine querela, vt auaritiam meretrices oſtenderet, nec tũ quidem ſine lucro, & precio corporis. [Lęta quod pubea edera virenti Gaudeat).i. quòd puellas iuuenes ament, quas in edera & myrto intelligi voluit. [Pulla) pullam dixit, vt eius coloris puellas oſtendat amari. [Aridas frõdeis).i. anus & decrepitas mulieres, & ſic etiam ętate frigidas, vt Hebro glaciali ſint ſimiles, merito à iuuenibus contemnendas. [Hiemis ſodali) Frigido, vt hie mis tẽpore. Virg. Semper hiems, ſemper ſpirantes frigora Tauri.

POR. PARCIVS iunctas quatiunt feneſtras) hęc in meretricem rapacem, ſed vetulam, & merito ab amatoribus paſſuram quę fecerat ſcripta eſt. Senſus autem eſt, Iuuenes, qui olim frequentius tuas feneſtras lapidibus inceſſabant, vt, excitata ſomno ianuas aperires, iam te negligere incipiunt, & iccirco hęc rarius faciũt. Iunctes autem feneſtras occluſas intelligendum eſt. [Amatque Ianua limen) Mire, in limine ianua eſt, inquit .i. occluſa. Ianua. n. cum aperitur, recedit à limine. [Quæ prius multũ faciles mouebat Cardines) Nõ multum faciles, ſed multum mouebat facilea cardines in hac rę. [Audis minus & minus iam Me tuo longas pereunte noctes) Quæ olim, inquit, ſolebant adoleſcentes amatores tibi dicere. O Lydia pereunte me dormis, iam hoc minus, & minus audis dici. [Flebis in ſolo lenis angiportu) Leuis pro nullius ponderis poſuit. dr̃ aũt pro eo quod eſt contemptibilis, aut ergo amoribus leuis aut amatoribus quondã tuis leuis .i. cõtemptibilis. [Thraſio vento) .i. Aquilone. [Quę ſolet matres Furiare equo℞) Furiare verbum fictum videtur, ꝙ ſignat cum furore concitare. Equas magis ceteris animalibus, in libidinem venelream accendi. Virg. teſtis ita dicens: Scilicet ante oẽs furor eſt inſignis equa℞ [Vlceroſum) Ex contemptu. [Læta quod pubes edera virenti Gaudeat, pulla magis atque myrto) per allegoriam hoc ſignat, iuuẽculos iuniores muliereulas quętere. Puellam aũt myrtu ſubcreſcentem, ac per hoc nouellam intelligendum. [Aridas frondes) Conueniens ſuperiori allegoriæ, pro vetulis mulieribus dixit. [Sub interlunia) Recte, quia tunc ferè concitantur tẽpeſtates, Hebrus Thraſiæ fluuius. [Hiemis ſodali Dedicet Hebro) Vel quod frigidus ſit Hebrus, Hiemis ſodalis dicitur, vel quod partis ſepteotrionalis ſit vbi maximum frigus eſt.

ASC. PARCIVS) Pulcbre minatur Lydię meretrici olim damnatæ ſuperbię talionem. Nam quæ omnis faſtidierit, nec quenq miſerata eſt, nunc anus ab omnibus ſpreta ante fores iuuenum ſe cubabit. Ordo eſt, Iuuenes proterui .i. amore proteruientes & ferocientes, quatiunt parcius .i. rarius & modeſtius, feneſtras .ſ. tuas Lydia, iunctas .i. clauſas .i. quas olim clauſas quatere ſolebant crebris ictibus .i. impulſibus, ſed nunc neque clauſæ ſunt, neque ſi eſſent clauſæ, percuterentur, neque ſi percuterentur non tam crebris ictibus neque ſi tam crebris, tam ardenter, aut animoſe, quia parcius quod aduerbium à parce. Maro in Buc. Parcius iſta viris tamen obijcienda memento. Nec iuuenes adimunt .i. demunt tibi ſomnos & ianua tua amat limen .i. non diſcedit ab eo, qa non aperitur quæ ianua mouebatur prius .ſ. cum frequentes ad te venirent iuuenes, cardines .i. poſtes, ad quos ianua voluitur, facilea .ſ. ad dimittendam ianuam & iterum recipiendam, quod non facerent niſi eſſent faciles. Nam faciles cito offenſam remittunt. Maro, Sed faciles nymphæ riſere ſacello. Tu audis iam minus & minus, quia in dies minus places, audis minus à iouenibus dicere ſolitis, O Lydia dormis .i. potes ne in animũ inducere vt dormias, longas noctes, quæ amantibus longæ videntur, me tuo .ſ. amiſo & amatore .i. me, qui tuus ſum, pereunte .ſ. algore, & imbribus ante fores tuas? [Tu anus) .i. propediem futura anus, hoc eſt vetula, flebis inuicem .i. viſiſſim, ſicut flere illos coëgiſti, męchos .i. adulteros, aut quoslibet tecum coire ſolitos arrogantes .i. ſuperbos, & faſtidioſos exiſtens leuis .i. vaga, hunc curſitans, & obſeruans an quiſquam perditus iotret, vt faciunt proſtitutæ vetulæ, in angiportu .i. viculo, cuius non eſt exitus, qualem meretrices ferè habitant. Flebis dicit vento Thraſio .i. Borea qui frigidiſſimus eſt, bacchante .i. furente & ſæuiente, magis, ſub .i. paulo ante, interlunia .i. tempora quæ ſunt inter nouam & veterem lunã, quibus acrior ventus & libido eſſe ſolet. vnde etiam ad libidinis ardorem reſpexiſſe docet, quod ſequitur. Cum .i. quando amor & libido flagrans .i. ardens tibi, quæ .ſ. libido, ſolet furiare .i. furorẽ rapere, matres equorum .i. equas, vnde Georg. iij. Scilicet ante omnis furor eſt inſignis equarum. Sæuiet tibi circa iecur vlceroſum .i. amoribus ſaucium. eſt enim ſedes amorum, ſæuiet dico non ſine queſtu .i. te conquerente, ꝙ pubes .i. caterua pubeſcentiũ læta .i. iocoſa, gaudeat magis edera virenti .i. puellis moliter amplexantibus, atque myrto pulla .i. ſubnigra, vt eſt dum vireſcit, aut pulla .i. pullulante adhuc, ſicut pullus equinus dicitur, & eſt iucunde dictum, atque dedicet .i. deputet, & cõſecret Hebro .i. fluuio Thraciæ, ſodali hiemis .i. apud quem ſemper eſt hiems, & nimis præcipitanio, frondes aridas .i. vetulas, vt frondes deſiccatas.

DE ÆLIO LAMIA.

Ad Lamiam nobiliſſimum virum & eruditum, indicans ſtudioſum, & bonis diſciplinis excultum vacare cum multis alijs affectibus, tum maxime metu & anxietate.

Ode XXVI. Tricolos, Tetraſtrophos: Vt, Vides, Vt alta ſtet niue candidum.

--∪---∪∪-∪-
--∪---∪∪-∪∪
--∪---∪--
--∪---∪--

MVSIS amicus, triſtitiam, & metus
Tradam proteruis in mare Creticum
Portare ventis, quis ſub arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
Quid Mithridatem terreat, vnice
Securus. ò quæ fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores:
Necte meo Lamiæ coronam
Pimplea dulcis. nil ſine te mei
Poſſunt honores. hunc fidibus nouis,
Hunc Lesbio ſacrare plectro,
Teque, tuaſq. decet ſorores.

Muſis

ANTO. MVSIS &c.) Ode xxvj. oſtendit amicum muſis, hoc eſt doctum virum, & perfectum vacare triſtitia, ſollicitudine, & metu hinc ipſe ventis pmittit auferre à ſe talia, quo vacet lætitiæ & voluptati. Itaque muſam orat. Lamiæ ſuo flores nectat & coronam, ſui nanque honores abſque ea nil proſunt, decetque ipſam, ſororesque ſuas Lamiam ipſum conſecrare nouis fidibus, & Lesbio plectro, hoc eſt lyrico verſu laudare. [Muſis amicus) ordo eſt, Amicus ego muſis tradam proteruis ventis portare in mare Creticum triſtitiam & metus, ſecurus qs rex gelidæ oræ ſub Arcto metuatur, quis vel quid vnice terreat Tyridatem. [Mare Creticum) Creta inſula terminatur ab Occaſu mari Adriatico, à ſeptentrione pelago Cretenſi à Meridie Punico, ab Oriente Carpathio, auctor eſt Ptol. lib. iij. [Sub Arcto) In Scythia ſub ſeptentrione. ἄρκτος enim Vrſa dicitur. ἄρτος vero ſine κ, panis. [Tyridaten) Armeniæ regem, aut Perſiæ. Lamiæ viro quidem, generoſiſſimo & perito. Lamiarum familia nobilis erat in Vrbe. intelligit aũt de Ælio Lamia. de quo etiam lib. iij meminit latiſſime in Ode xvij. Fuit etiam alter Ælius Lamia eiuſdem familiæ, qui Domitiani tẽpeſtate vixit. Cui nupta erat Domitia Logina, quam ab viro ablatam Domitianus etiam in matrimonium adduxit. Deinde Lamiam ipſum in exilium miſit. De Lamijs autem plura iam diximus in Sat. iiij. Iuuen. [Pimplea) .i. ò muſa ſcribit enim Feſtus, quòd Pipleides muſæ à Pipleo ſonte Macedoniæ dictæ ſunt propter liquoris eius vnicam ſubtilitatem. Varro etiam ſcribit, Pipleides & Pimpliades Libethrides, quæ & Theſpiades, à terreſtribus locis cognominatas. Sunt & qui velint hoc loco Pimplea legere. Nam Pimplea locus eſt Macedoniæ muſis ſacer. Pimplao autem impleo ſignificat. [Fidibus nouis) .i. nouis chordis, per quod latinas intelligit, quibus ipſe Horat. tunc vtebatur græcos imitans. [Lesbio plectro) .i. lyrico carmine, quali Alcæus & Sappho Lesbij ſunt vſi.

Lamiarũ fam.

Pipleides

Pimpliades

Piplea

Piplao

ACR. MVSIS amicus, triſtitiam, & metus) Metrum duobus verſibus Alcaicum. Tertius Iambicus nouenarius hypercatalecticus. Quartus Pindaricus. Hæc Ode ad Ælium Lamiam ſcripta eſt. Lamias enim veteres nobilis dicebant familiæ, qua ſignificat doctum & perfectum viꝝ triſti ſollicitudine, vel metu carere. [Muſis amicus, triſtitiam, & metus) ordo eſt, Ego amicus muſis ſecurus quid terreat vnice Tyridaten, tradam triſtitiam & metus proteruis ventis portare io Creticum mare, à quibus metuatur rex Gelidæ oræ ſub Arcto. [Creticum) pro quolibet mari. i. pro appellatiuo ſpeciale. [Quid) Quæ res. [Tyridaten) Tyridates rex Armeniorum, ſiue Perſarum fuit. [Securus) ſecurus amotus à cura dicitur. [O quę fontibus integris) ordo eſt. O Pimplea dulcis, quæ gaudes integris fontibus necte flores, necte coronam meo Lamiæ. [Integris) plenis, & imminutionem neſcientibus. [Pimplea) Pimpleæ muſæ dictæ ſunt, aut à Pimpleo fonte Macedoniæ, vel vico, aut à monte Pimpleo. Orchomeniorum, aut à veſte, hoc eſt à Peplo. [Nil ſine te) hoc eſt aut quia ſine muſa non multum honoris vult intelligi Lamiæ carmina ſua poſſe conferre, aut quia primus Horatius latinum carmen ſcripſiſſe dicitur. [Hunc fidibus nouis) Chordis. vt Virg. in vj. Threicia fretus cythara, fidibusq. canoris. Ordo eſt. [Decet te, tuasq. ſor.) .i. muſas hũc ſacrare nouis fidibus. [Hũc ſacr. Lesbio pl.) Lyrico carmini.

POR. MVSIS amicus) Hæc ode ad Ælium Lamiam ſcripta eſt, qua ſignat doctis viris nullam hęrere ſollicitudinem. [In mare Creticum) Creticum mare, pro quolibet mari. ita ſpecie pro genere vſus eſt. [Quid Tyridaten) Tyridates rex Armenioꝝ fuit. [Pimplea dulcis) Pipleides muſæ dicuntur à Pimpleo fonte Macedoniæ. [Hunc Lesbio ſacrare plectro, Teque, tuasq. decet ſorores) ſic intelligendum. Et tuas ſorores decet hunc Lesbio plectro conſecrare. Lesbio autem propter Sappho, & Alcæum dixit.

ASC. MVSIS) Dicit ſe curis vacuum velle Lamiam celebrare, qd' quia ipſe ſatis non poteſt, muſam vt id faciat precatur. Ordo eſt. Ego amicus muſis. i. dummodo ſim amicus muſis, tradam ventis proteruis portare in mare Creticũ, quod Cretem alluit, hoc eſt Adriaticũ, triſtitiam & metus, exiſtens ſecurus, quis rex gelidæ. i. frigidæ, oræ. i. zonæ, metuatur ſub Arcto. i. Vrſa, aut quis rex metuatur gelidæ oræ ſub Arcto, hoc eſt ſub polo Arctico, & quid terreat vnice. i. præcipue, Tyridatem regem Armeniæ, aut Perſię. O Pimplea. i. ò tu muſa dulcis, quę gaudes fontibus integris .i. quæ in poteſtate habes ad plenũ dicere, necte Lamiæ .ſ. Ælio, meo. ſ. præſidio & amico, flores apricos .i. odoriferos ſub Sole ortos, & coronam. ſ. ex eis, hoc eſt ſertum. Mei honores, quos illi impendam, nil proſunt ſine te. i. ſine muſarum inſpiratione. Et ideo decet te & tuas ſorores. i. reliquas muſas, quæ inter ſe ſunt ſorores, quia filię Iouis, celebrare hunc. ſ. Lamiam meum, fidibus. i. cytharis, nouis. i. præclaris, aut inſolitis Rom. & plectro Lesbio. i. quali vſus eſt Alcæus Lesbius.

MAT. Bõſinis. MVSIS amicus, triſtitiam, & metus &c.) Acron & Land. legunt & interpretantur, qs pro qbus ventis, mihi vero id preter alias rõnes ea vel maximam abſurdum vr̃, ꝙ venti Aeolum hũc regẽ, nec alius eſt quęrendus qui ſit illis metuendus, ꝑter propriũ regem. Et ꝓpea legendum arbitror, & interpretandum, quis rex vt. vtraque dictio nominandi ſit caſus, eſt aũt ordo. Ego muſis amicus ſecutus qs rex, metuatur gelidæ orę. vt gelidę oræ, ſit dãdi caſus nõ gignendi. i. quem regem gelida ora metuat & qd vnice terreat Tyridatẽ, tradam triſtitiam & metus proteruis ventis portare. i. ad portandũ io mare Creticum. In fine aũt quarti verſus & copulã reponendam cenſeo, quæ ſuperiora ſequẽtibus coniũgat. vt ſit, Rex gelidę metuat ore. &, Quid Thyridatẽ terreat.

AD SODALEIS.

Carmen hoc, cuius argumentum ab Anacreonte ſumpſit, protrepticon eſt docens inter pocula ſuauiter quidem vino vtendum & fabulis, verum temperate, ne vt inter barbaros, res exeat in rixam & contentionem. Hinc quam difficile ſit, ſemel meretricio amore illigatum ſe explicare.

Ode XXVII. Tricolos Tetraſtrophos, vt: Vides vt alta ſtet niue candidum.

--υ---υυ-υυ
--υ---υυ-υυ
--υ---υ-υ
-υυ-υυ-υ--

NATIS in vſum lætitiæ ſcyphis
Pugnare, Thracũ eſt. tollite barbarũ
Morem: verecundumq. bacchum
Sanguineis prohibete rixis.
Vino, & lucernis medus Acinaces
Immane quantum diſcrepat. impium
Lenite clamorem ſodales:
Et cubito remanete preſſo.
Vultis ſeueri me quoque ſumere
Partem falerni? dicat Opuntiæ
Frater Megillæ, qua beatus
Vulnere, qua pereat ſagitta.
Ceſſat voluntas? non alia bibam
Mercede. quæ te cunque domat Venus,
Non erubeſcendis adurit
Ignibus: ingenuoque ſemper
Amore peccas. quidquid habes, age
Depone tutis auribus. ah miſer
Quanta laboras in Charybdi,
Digne puer meliore flamma.
Quæ ſaga, quis te ſoluere Theſſalis
Magus venenis, quis poterit deus?
Vis illigatum te triformi
Pegaſus expediet Chimæræ.

ANTO. NATIS in vſum) Ode xxvij. Sodales hortatur ne vino rixentur, vt Thraces agunt, verum benigne, & hilare cõuiuia celebrent. Oſtendit poſtea meretricio amore illigatũ maxime laborare, vixq; diſſolui poſſe re vlla. Huius aũt odes ſenſum ab Anacreõte poeta ſumpſiſſe Porp. edocet. [Scyphis) Scyphus Herculis poculũ erat, ita vt Liberi pris cãtharus. de quo Macr. lib. v. Sat. & nos latius in Ep. vj. [Thracũ eſt) Thraces. n. nimio vino truces ſũt. de ijs etiam ode xviij. latius dictũ eſt. [Barbaꝝ M.) .i. ſęuũ verecũdũ Bac. quo verecũde vtẽdũ eſt. [Vino, & luc.) .i. à cõuiuio & lucernis, qb⁹ in ꝯuiuijs vtebanĩ. Virg lib. j. de Did. cõuiuio. Pendẽt lychni laquearib⁹ aureis Incẽſi, & noctẽ flãmis funalia vincũt. [Medus Acin.) Acinaces. n. (vt aiunt) dr̃ gladius militaris lingua Parthoꝝ, vel Medoꝝ, quod etiam Porphyrio

Scyph⁹

Cantharus

Acinacis

rio innuit. hic tameo pro quocunque gladio ponitur. [Imma-
ne)Pro immaniter.i.ſæuæ & crudeliter.[Diſcrepat) Differt,diſ-
Sodales ſentit,diſcordat. [Lenite) Mitigate,placate,mulcete. [Sodales)
Dicti ſunt ſodales,quod vna ſederent,vt eſſent,quod Feſtus ait.
[Preſſo) Depreſſo,& demiſſo in menſa.ſ.non autem elato ad pu
gnam.Cubabant autem antiqui veſcentes & cœnantes. ait enim
Val. de Inſtitutis antiquis,Fœminæ cum viris cubantibus ſeden
Cobare in méſa tes cœnitabant.M.Tull.lib.vj.epiſt.Accubueram hora nona. cũ
ad te hoc literarum exemplum in codicillis exaraui.Item,Infra
Eutrapellum Citheris accubuit.[Seueri) Vetuſtiſſimi.[Opuntię
Locri magna Græcia Megillæ).i.Locrenſijs. Locri autem ciuitas eſt in magna Græ-
cia iuxta Adriaticum pelagus,vt ſcribit Ptol.lib.iij. Plin. itẽ lib.
iij.ait, quod à Locris Italię frons incipit magna Græcia appel-
lata Dionyſius ſcribit Locros olim in Italiam ex Attica veniſſe,
vbi ciuitatem condidere,quam ſuo nomine appellarunt. Strab.
lib.vj. ſcribit Locridis oram eſſe prope Phocidem in Attica è re
Opũtij gione Eubœæ, quorum aliqui Opuntij dicebantur a ciuitate
Patroclus Metropoli, ex qua natum eſſe Patroclum teſtatur Hom. Et A-
jax Locrus Opuntiorum regnum obtinebat. Aliqui vero Ozo-
Ozola læ nominabãtur.i.odoris,mali &c. Idẽ Str.lib.ix. ait,ꝙ Ephorus
fallitur cũ dixit Locros Italos ab Opuntijs deſcendiſſe qm̃ è Lo
cris Chryſeũ habentibus ſinum coloni in Italiam profecti ſunt
Euanthe ductore. Horat.tñ cum Ephoro ſentit hoc loco. [Quo
beatus Vulnere, qua pereat ſagitta).i.in cuius amore feliciter ar
deat.[Ceſſat voluntas?).i.dicere abnegat.[Quæcunque Venus)
Amoris fides .i.amica.[Domat te).i.iugo ſubijcit Prop.in princ. Et caput im-
poſitis preſſit amor,pedibus. Item lib.ij. Inſtat ſemper amor,ſu-
pra caput inſtat amanti. Et grauis ipſe ſup. libera colla ſedet.[Nõ
erubeſcẽdis) Non pudẽdis & turpibus hinc ait Phędria Hippoly
to. At bene ſucceſſit digno ꝙ adurimur igne, Peius adulterio tur
pis adulter obeſt. Id aut poeta dicit,quo illũ magis hortetur ma
Ingenuus nifeſtare.[Ingenuo Amore).i.libero & nobili non ſeruili. Inge
nuus .n. eſt cui ex natiuitate competit libertas, nec eſt factus li-
ber,ſed natus.de quo legito Inſtitutiones Iuſtiniani de ingenuis
[Tuis)ſecretis & fidis.[Ah miſer) Poſtq̃ ille amorẽ ſuum poë-
tæ manifeſtarat,Horat.eum miſerans ita erudit. [Quãta laboras
in Charybdi).i.quanto diſcrimini exponeris & rapinæ. cõparat
Saga .n.meretriciam rapinam voraci mari.[Saga) Sagæ, inqt Nonius
Sagax dñr fœminæ ad libidinẽ virorũ indagatrices, vnde ſagaces canes
dñr ferarum,vel animalium quęſitores.Lucil. Aetatem & faciem
vt Saga & bona cõciliatrix. Turpil. Non ago hæc per Sagã pre-
cio conductã vt vulgo ſolent.Acron dicit,quod Saga eſt incanta
trix,& malefica,dicta qđ ſatis agat.Feſtus ait,Saga quoq; dĩ mu-
Magus lier ſciorũ,& veri ſapiens.[Magus) μαγεία incantatio dĩ μάγος in
cantator,ſed Perſarũ lingua ſapiens dĩ. Theſſalis venenis ſolue-
re,carminibus.n.& venenis vel inferre,vel expellere hominibus
mala ſolebant. [Pegaſus) Ex Meduſæ ceruice & gutture execto
Pegaſus alatus equus proſiluit, qui longo poſt tpe cum potaret
Pyrene in Pyrene fonte exiſtente infra verticem Acrocorinthi montis
Peloponneſi, haud affluentes aquas habenti ceterum perſpicuas
ad imum, potuitque ſuauiſſimas, à Bellerophonte deprehenſus
Heliconis fuiſſe dicitur. Vulgatum eſt etiam Caballinum in Helicone fon
tem erupiſſe cum ſubiectam ibi ruptam feriret vngula. Hæc ex
Str.lib.viij.Ouid.quoque lib.iiij. Met. ex Meduſæ cruore Pega-
Pegaſus fons ſum natum ſcrib.Heſiod. autem in Theog. ſcr. Pegaſum dictum
quod iuxta Pegas.i.fontes oceani natus ſit.Solin. docet quod in
Aethiopia ales eſt Pegaſus. ſed hæc ales equinum nihil præter
aures habet. Plin.lib. x. ita inquit,Pegaſos equino capite volu-
Gryphes cres,& Gryphas auritos aduncitate roſtri fabuloſos reor illos in
Scythia, hos in Ethiopia Higinus ſcr. Aratum dixiſſe Pegaſum
Neptuni,& Meduſæ Gorgonis filiũ eo dicunt vſum eſſe Bellero
phontem,cũ deuicit Chimæram,quam Heſio.in Theog.tria hr̃e
capita dicit, vnum Leonis,aliud ipſius Chimęræ aliud Draconis,
quin & anterius leonem poſterius Draconem,medio aũt capram
eſſe. & Ouid. lib. x. inquit. Quoque Chimæra iugo medijs in
partibus hircum Pectus & oraleę caudam ſerpentis habebat. Ad-
dit vlterius Heſio. illam per ſingula capita ignem efflare ſolitã.
Sol. autem ſcribit ꝙ in lycia mons eſt Chimæra nocturnis æſti-
Chimæra bus ignem fumidum exhalans. vnde fabula triformis monſtri in
vulgum data eſt quod Chimæram animal putauerunt. Præterea
Chimæros χίμαιρα capella interpretatur, χίμαιρος vero hircus. [Triformi
Chimæra).i. meretrice doloſa & fraudibus plena, vt Chimæra
Bellerophon flammis. de Bellerophõte aũt latius diximus in Sat.x.Iuuen. La
tiſſime vero Hom.lib.ix.Il.de Bellerophonte & Chimæra ſcrib.
ACR. NATIS in vſum lætitiæ ſcyphis) Metrum duobus verſib.
Alcaicum. Tertius dimeter nouenarius Iãbicus hypercatalecti-
cus. Quartus Pindaricus.[Natis in vſum lętitię ſcyphis)Ad hoc
ſpecialiter factis vt eſt, Animal propter conuiuia natum. [Thra
cum)Gentẽ ſignificat,ſicut ſupra poſuit,per ebrietatem rixæ de-
ditam.[Verecundumq́. Bacchum)Verecundum vel quod virgi-
neo ore fingatur, vel quod verecunde eo vti decet. [Sanguineis
prohibere rixis) Figura noua locutus eſt, Bacchum rixis prohi-
bere cum dici potuerit à Baccho rixas prohibet. eſt enim hypal-
lage, vt illud eſt. Accipe Aeneam & tandem arcere periclis. [Lu
cernis).i.conuiuijs,quæ à veſpera inchoari cõſueuerunt.[Medus
Acinacis)Gladius Perſarum,ſed hic pro quolibet poſuit Lucan.
Decurrit Medica fuſis. [Immane quantum) Admirando dicit .i.
valde diſcrepat,hoc eſt non conuenit, nec eſt aptus lætitiæ vini
barbarus animus.[Lenite clamorem)Rixam vel tumultum com
peſcite.[Et cubito remanere preſſo) Quaſi inſurgentes ad iurgiũ
admonet,vt diſcũbant. Inter accumbere aũt & diſcumbere & re-
cũbere hoc intereſt. Accumbere eſt deorũ,vt, Tu das epulis accũ- Accũbere
bere diuũ.Diſcumbere hominum vt diſcũberet oſtro. Recũbere
ferarum,vt,Oſſa ſuper recubãs. [Seueri) Aut vetuſtiſſimi,aut au Diſcumbere
ſteri,vt, Nec cellis ideo contende Falernis. [Me quoq; ſumere)
.i.ſi veſtro vultis me miſcere,conuiuio deeſt.n.ſi ordo eſt.[Dicat Recumbere
frater Megillæ Opuntiæ)Opuntia Locrorũ oppidum dictũ eſt.
Megillæ nomen conuiuæ,quæ Opuntia oriunda erat.[Quo bea
tus Vulnere)Velut voluptuoſus poëta bene beatũ amante dixit.
[Vulnere)Pro amore poſuit,vt, Vulnus alit u.& c.c.i.[Qua pere-
at)Quam amet, vt Virg.in Buc. Vt vidi, vt perij vt me ma.ab.er.
[Ceſſat voluntas?) .ſ. confeſſionis,& deeſt ſi. [Non alia bibam
Mercede) Niſi dixerint,ſubdit.[Quæ te cunque) Tmeſis eſt quæ
cunque Venus, aut amor aut amica. Virg.in Buc. Parta meæ Ve-
neri ſunt munera.[Non erubeſcendis)Non ignobilibus,non ve
recundis. Ignibus amoribus vt Cæco carpitur igni. [Ingenuoq́.
ſemper Amore peccas)Impudendo non erubeſcendo,laudando,
electione,vel iudicio.[Quidquid habes,age)Dic. cogit illum fa
teri,quã diligat.[Depone tutis auribus).i.fidelibus depoſita ſer-
uantibus,hoc eſt ſecretum ſecure cõmitte.[Ah) Interiectio eſt do
lentis.[Miſer Quanta laboras)Oſtendit illum quaſi in aurem ſi-
bi eſſe confeſſum q̃ amaret, & cum execratione miratur,quod ſic
in procacẽ & rapacem, vel ſceleratam mulierem amor eius inci-
derit.[Charybdi)Meretricia voracitate. Terent. Nam quod nos
capere, oportet hęc intercipit vnde eã & mari cõparauit voraci.
[Quę ſaga)Incãtatrix & malefica ab eo dicta, ꝙ ſatis agat .i. quæ
carminibus vel accerſere poſſit mala hominibus vel pellere. Or-
do eſt, Quę Saga Theſſalis poterit te ſoluere venenis?[Venenis)
Herbis. Virg.in Buc Has her.atque hæc p.m.l.u. Ipſe dedit Mœ-
ris. [Pegaſus) Bellerophontis equus,cuius celeritate Chimæra
dr̃ interempta, vnde & alas habuiſſe dr̃. Virg. Alipedumq. fuga
curſu tentauit equorũ. ſicut ſuperius meretricẽ mari,ita hic Chi
mæræ comparauit quaſi multiformi belluæ quę leonis,draconis
& caprę capitibus emineret, flammis armata ſicut meretrix dolis
& incitamentis libidinum. Multiformem autem voluit eam hac
cõparatione intelligi,& omnibus corporis partibus eſſe turpem.
NATIS in vſum lætitię ſcyphis)Protreptrice Ode hæc ad POR.
hilaritatẽ cuius ſenſus ſumptus eſt ab Anacreõte in lib.3. [Natis
in vſum lætitiæ ſcyphis Pugnare, Thracũ eſt) Natis pro factis,
vt apud Lucil. Iudicis Hortenſi eſt ad eam rẽ nata palæſtra. [Ve
recundumq́. bacchum Sanguineis prohibere rixis)Verecundum
.i.detrectandum ita aũt figurata elocutio eſt, vt apud Virg. Et tan
dem arcere periclis.[Acinacis)Gladius Parthicus,ſed nunc pro
omni gladio poſitum eſt.[Dicat Opuntiæ)Nomen huius adole
ſcentis non dicit. Opuntia aũt oppidum Locridos eſt.[Quo bea
tus Vulnere,qua pereat ſagitta) Græce dictõ beatus pereat, ꝙ ſi-
gnat tñ.[Ceſſat voluntas?),bibendi ſ.quam negat ſe bibiturũ,niſi
frater Megillæ amores ſuos narrauerit.[Ah miſer quanta labo-
ras in Charybdi)Intelligendum hic illum in aurem Horat.amo
rem ſuum eſſe confeſſum,ita hic inquit.[Ah miſer Quanta labo
ras in Charybdi)ſignificãs illam quæ amatur procaciſſimam,ſce
leſtiſſimamq́. eſſe.[Quæ ſaga) ſagæ ſunt præcantatrices,quę vel
accerſere carminibus mala hominibus poſſunt vel expellere.
[Vix illigatum te triformi) Vix te,inquit,ab hac Chimæra libe-
rabit Pegaſus, ſed hoc vtique per allegoriam dictũ intelligitur.
NATIS in vſum) Hac Ode,quæ de vini modeſtia inſcribi ASC.
tur,duo ad modum graphice & argute facit. Docet enim vinum
immodice ſumptum ad furorem & bellicum tumultum incitare
deinde ſecreta reuelare, vſque adeo vt quæ inter bibendum dice
re,& ſuæ fidei concedere coegerit, tacere non poſſit quod in ſe
quidem depingit,ſed in altos animaduertit. Neque vero tam in-
tendit ab amore meretricio dehortari,quam oſtendere quam nõ
celare ſecreta poſſunt vino indulgens. Ordo eſt.[O ſodales) .i.
conuiuę,q mecum ſedetis in cõuiuio,pugnare.i.pugnas exerce-
re,

te ſcyphis.i.poculis quibuſlibet, natis .i. inſtitutis & inuentis,in vſum lętitiæ,quam Bacchus rite potantibus confert,vnde Æn.j. Adſit lætitiæ Bacch. dator & bona Iuno, eſt Thracum .i. moris Thracij,hoc eſt id Thraces facere ſolent,qui barbari ſunt & immanes populi. Et ideo tollite.i.amouete à vobis,morem barbarum .i. barbarorum.& prohibete .i. procul habete & arcete,rixis ſanguineis.i.ad effuſionem ſanguinis procedere ſolitis Bacchum verecundum,q.ſemper,puerum & verecunde ſumendum.[Quātum).i.ò quantum,vel quantum putatis immane .i. immaniter, Acinacis Medus.i.enſis,aut mucro perſicus,vel quis alius, diſcrepat .i. differt,vino & lucernis quibus ad noctem potantes vtuntur. Et ideo quia plurimum diſcrepat,lenite.i.mitigate & ſedate clamorem impium.i.ad pugnam prouocantem, & manet cubito preſſo .ſ. ad latera,& non erecta manu ad ictum. Vultis ſi vultis me quoque.i.etiam me,ſumere partem. Falerni.ſ.vini ex Falerno monte Campaniæ,ſeueri.i.veteris, & ita ſeueri,quia nemini paret,aut ſeueri quia ſeuere & modice ſumendi.ſi inq̄ id vultis, dicat frater. Megillę Opuntiæ Locrenſis,quæ cum fratrem non nominet meretrix videtur,quo vulnere .ſ. amoris,ipſe beatus .i. q̄ diues eſt,& ita amare feliciter ſibi videtur,& qua ſagitta.ſ.Cupidinis pereat? Ceſſat voluntas.i.non vult ipſe dicere? ego non bibam alia mercede,niſi videlicet dixerit.Et ad hoc eum indicat, blanditur,vt ſit inter potandum,dicens.[Quęcunque Venus) .i. amica. Eſt autem tmeſis.i.inciſio dictionis. [Quæ te cunque domat?).i.ſubicit ſibi te ipſa adurit te ignibus.i.amoribus non erubeſcendis.i.certo ſcio q̄ non niſi te dignam amas quęcunque ea eſt,& tu peccas ſemper amore ingenuo .i. qui ingenuo congruat .i.peccas quidem quia meretricem amare peccatum eſt (q̄ habere ethnici non ſatis ſeuere prohibebant,ſed duntaxat amare) verum huiuſmodi peccatū non eſt tam turpe vt ingenuitatem polluat, Age q̄dquid habes.ſ.amoris,aut amicæ,depone.i.tanquā depoſitum concrede,auribus.ſ.meis,tutis.i. fidelibus,& tute rē celaturis. Ad quę blandimenta illa fingitur poetę in aurem dixiſſe amicam ſuam. Qua audita,vt oſtendat poeta quam nihil celare poſſunt qui potant ſtatim exclamat. Ah miſer, quem beatum iā dixerat.Quanta in Charybdi.i.voraci meretrice, in qua non minus quam in Charybdi periclitaris,laboras .i. cum labore verſaris ò puer digne melior flamma.i.amore aut amica,& paulo ante dixerat,Non erubeſcendis &c. [Quę Saga).i.venefica,quæ ſe Sagam.i.ſagacem & peritam dicit, & quis magus.i.ſapiens incantator & veneficus,& q̄s Deus poterit te ſoluere.ſ.vinculis amorum,venenis Theſſalis.i.philtro, aut amatorio confecto ex herbis venenoſis quæ in Theſſalia plurimæ naſcuntur. Id enim promittūt veneficæ.vnde Æn.iiij.Quæ mihi reddat eum,vel eo me ſoluat amantē.de qua re in Pharmaceutria plura vīt. Via Pegaſus.i equus alatus & volare ſolitus,in quo Bellerophon Chimæram domuit,vix.i.cū ſummæ difficultate,expediet .i. liberabit te illigatū Chimæra aut Chimæræ.ſ.monſtro in Lycia,triformi .i. hn̄ti tris formas,& totidē capita,hoc eſt hac meretrice,quæ Chimæræ naturā habet,eſt.n.ſerpentinis venenis,leonina feritate,& caprino fętore infecta,flāmas immundi amoris vndiq. euomēs.

ALD. MAN. VINO, & lucernis Medus Acinacis) Q̄m Acinaces Grǣce ἀκινάκης dicitur. Suid. ἀκινάκης μικρὸν δόρυ περσικόν,non acinacis imprimendum, vt erat in exemplaribus, ſed Acinaces iuſſimus & puto nacum errorem,quia non Græci ι,non e,longū, ſed i,pronunciant, quanquam & ipſi meo iudicio perperam ι, enim non i,ſed e, longi ſonom habere debet,ſed de hoc alius erat tractatus. Hinc paraclitum illos dicimus imitari,cum & nobis & Grǣcis paracletus dicendū ſit παράκλητος enim ſcribitur Græce.

AD ARCHITAM.

Architam Tarentinum Geometram & Aſtrologum nobiliſſimum inducit,à nautis petentem, vt cadauer ſuum quod è naufragio in littus euectum erat, ſepeliant. id enim facile & pium eſſe quando quidem mors omnibus eſt communis, heroibus & priuatis doctis pariter atque indoctis quanquam diuerſa ratione,nam hoc melior doctorum conditio, quòd immortalis ſit eorum fama,ſe vero in ſinu Illyrico per tempeſtatem periſſe.

Ode XXVIII. Dicolos Diſtrophos: Vt,

Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mitylenen.

-vv---vv. vv-vv--

---vv---

TE maris & terrę,numeroq. carētis arenę
Menſorem cohibent Archita
Pulueris exigui ꝓpe litt᷑ parua Matinū
Munera: nec quidquam tibi prodeſt
Aërias tentaſſe domos, aīoq́ rotūdum
Percurriſſe polum morituro.
Occidit & Pelopis genitor conuiua deorum:
Tithonusq́. remotus in auras.
Et Iouis arcanis Minos admiſſus: habentq́.
Tartara Panthoiden iterum Orco
Demiſſum: quamuis clypeo Troiana refixo
Tempora teſtatus, nihil vltra
Neruos, atque cutem morti conceſſerat atræ,
Iudice te, non ſordidus auctor
Naturæ,veriq́ue. Sed omneis vna manet nox:
Et calcanda ſemel via leti.
Dant alios Furiæ toruo ſpectacula Marti.
Exitio eſt auidis mare nautis.
Miſta ſenum, ac iuuenum denſantur funera. nullum
Sæua caput Proſerpina fugit.
Me quoque deuexi rapidus comes Orionis
Illyricis Notus obruit vndis.
At tu nauta vagæ ne parce malignus arenæ
Oſſibus, & capiti inhumato
Particulam dare. ſic quodcunque minabitur Eurus,
Fluctibus Heſperijs: venuſinæ
Plectantur ſiluæ te ſoſpite: multaque merces,
Vnde poteſt, tibi defluat æquo
Ab Ioue Neptunoq́. ſacri cuſtode Tarenti.
Negligis, immeritis nocituram
Poſtmodo te natis fraudem committere? fors &
Debita iura, vicesque ſuperbæ
Te maneant ipſum. precibus non linquar inultis:
Teq́ue piacula nulla reſoluent.
Quanquam feſtinans: non eſt mora longa? licebit
Iniecto ter puluere curras.

TE maris) Ode xxviij.oſtendit mortē cōem omnibus.Alloquens aūt philoſophum Architā, dicit nil profuiſſe mortuo ſibi Geometriam, Aſtrologiamq. noſſe. Ille aūt reſpōdere inducitur,oībus moriendū eſſe doctis pariter & indoctis,vario in caſu ſe vero Illyricis vndis fuiſſe obrutum. Itaq; nautas prætereuntes orat. puluerem ſibiipſi inijcere pigeat minima.[Menſorem)Geometram intelligit.Ouid.lib.j.Met.ait,Cōmunemq́. prius ceu lumina Solis & auræ.Cautus humum longo ſignauit limite menſor.[Archita) Architas.Tarentinus & Pythagoricus nobiliſſimus fuit,qui Plat. eum à Dion. necandus eſſet, per epiſtolā eripuit. Eſt aūt Admirationi ſumme habitus apud. Plurimos in omni virtutis genere, in Geometria autem eum primus (vt Plato in Rep. teſtator) inuenit,auctor Laërtius lib.viij. [Matinum littus) Matini populi ſunt in Apulia. vnde Plin. lib. iij. inquit,ea Gargano Mateolani,Nericini,Matini.[Aërias tentaſſe domos)Aſtrologum fuiſſe innuit.[Polum rotundum).Cœlum ipſum poſuit enim pro toto partem per ſynecdochen. Poli nanque dn̄r duo puncta Axem terminantis. in quibus cœlum voluitur vnde dn̄t à πολεῖν, quod eſt verto, hinc & poli vertices appellantur. Virg.lib.j.Georg.Hic vertex nobis ſemper ſublimis [Occidit & Pelopis genitor)Architam ſic reſpondiſſe per proſopopœiam poeta innuit vbi per exempla oſtendit formoſos etiā & dijs oriundos coniunctosq. homines,peritos item mortem eſfugere non potuiſſe. quod in mortis ſolatium dicitur. [Pelopis genitor).i. Tantalus Phrygio rex. de quo latet in Ode vj.Diod. etiam lib.v.ait,Tantalus Iouis filius diuitijs & gloria inſignis, in ea Aſiæ parte,quàm nunc Paphlagoniam vocant, habitauit, plurimum dijs ob gn̄is claritatem carus,poſtmodum felicitatem ſuā inſolenter ferens immortaliū ſecreta, quæ menſe cōmunio-

Anto. Architas Matinū Poli Paphlagonia

nem,

nem, vſuq. deo℞ noucrat, palã protulit hominibus. Qua ex cau-
ſa & viuus pœnam tulit, & poſt obitum, ſm fabulas, tormentis a-
pud inferos inter ſceleſtos perpetuis punitur, ex eo & Pelops &
Tithonus — Niobe orti ſunt, hęc ex Diod. [Tithonus) Fuit is Laomedontis
filius, qui in Aſia Orientem verſus vſque in Aethiopiam militãs
dicitur genuiſſe ex Ida filium nomine Memnona, qui cum Tro-
ianis præſidium tuliſſet, poſtea ab Achille eſt interfectus, id ſcri-
bit Diod lib. 5. Seru. aũt lib 3. Georg. ſcr. quod Tithonus dum iu
uenis eſſet, & forma decorus ab Aurora dilectus raptus fuit ex
Mẽnon — qua Mẽnonem genuit, ſed tandem poſt longiſſimam, optatamq.
vitam audita Memnonis filij morte in Cicadam verſus dicitur a
poëtis, hinc ait Horat. Longa Tithonum minuit ſenectus Lati-
ni quoque poëta Memnonem Auroræ & Tithoni filium aſſe-
runt. [Remotus in auras).i. à terris in auras abijt, hoc eſt expira-
uit. [Minos) fuit is Iouis ex Europa filius, qui leges multas Cre-
tenſibus dedit, ſimulans eas à ſe in ſpelunca quadam meditatas,
ſcribit id Diod. lib. vj. Plato autem in Minoë de legibus introdu
cit Socratem dicere Homerum ſcripſiſſe Minoa in Gnoſo Cre-
tæ, vrbe ampla regnaſſe, nouem annos magno cum Ioue collocu
tum. Accedebat enim (vt idem Socrates ait) in Iouis antrũ eru-
diendus. vnde didicit quod docuit inde ceteros, quæ ab Ioue no
Pythag. — uem annis acceperat. Panthoidem (Pythagoram ſignificat, qui
aliqñ fuit Euphorbus Panthoi Troiani filius à Menelao interfe
Heracl. — ctus. Laërtius lib. vij. ſcr. quod refert Heraclides Ponticus, Py-
Aethal. — thagorã de ſe dicere ſolitum, quod fuiſſet aliqñ Æthalides, Mer
curijq filius putatus eſſet, Mercuriumq. monuiſſe illum, vt pete
ret, præter immortalitatem, quod vellet petiſſe igitur, vt viuens
& vita functus omnium quę contingerent, memoriam haberet.
Itaque in vita meminiſſe omniũ eandemq., memoriam & poſt
mortem reſeruaſſe, longoq. poſt tempore in Euphorbum veniſ-
ſe, atque à Menelao fuiſſe vulneratum. Euphorbus autem dixit
ſe aliqñ Aetalidem fuiſſe atque a Mercurio pro munere hoc ac-
cepiſſe, vt anima illius iugi circuitione vagaretur & in quas vel-
let arbores, vel animantes cõmigraret. Poſteà vero quã Euphor-
bus diem obijt. migraſſe in Hermotinum ipſius animam, qui &
ipſe cum fidem vellet facere Branchidas petijt, ingreſſus Apolli
nis phanum oſtendit clypeum quem illic Menelaus affixerat, ait
enim illũ cum ex Troia remeaſſet, Apollini ſacraſſe ſcutum iam
putrefactum. ſolamq. perdurare eburneam faciem, vbi autem &
Hermotinus vita functus eſt, rurſum in Pyrrhũ Delium piſcato-
rem migraſſe, illumq. omnia memoraſſe, vt .ſ. primũ Æthalides
fuerit, poſtea Euphorbus, deinde Hermotinus, ac poſtea Pyrrhus
effectus ſit, ac deinceps poſt Pyrrhum factum eſſe Pythagoram
omniumq. meminiſſe quæ prædiximus. Hæc Laert. lib. viij. Me-
minit etiam Naſo lib. xv. Met. nam introducit Pythagoram ita
dicentem. Ipſe ego (nam memini) Troiani tp̃e belli Panthoides
Euphorbus eram, qui pectore quondam Cognoui clypeum læuę
geſtamina noſtræ Nuper abanteis templo Iunonis in Argis.
Orcus — [Orco) Orcus Pluto dicitur, ait enim in Verrinis Cic. Vt alter
Orcus veniſſe Aetnam, & non Proſerpinam, ſed ipſam Cererem
rapuiſſe videtur. Sunt & qui velint Orcum dictum ex eo, quod
Orcos — Dij iurabant per Stygem, eſt enim ὅρκος iuramẽtum, ὁρκόω vero
Orcoo — voco ad iuſiurandum, eſt Orcus apud Hom. lib. ij Il. Theſſaliæ
fluuius, qui Peneum olei inſtar ſupernatat, de quo Plin. lib. iiij.
[Nihil vltra Neruos, atque cutem morti &c.) ſenſus eſt, quod
nerui tm̃, & cutis ipſius perierant, anima tñ viuebat ſemper. Non
ſordidus auctor. Cic. lib. j. de Nat Deor. ſcr. de Pythagoreis, quod
tm̃ opinione, præiudicata Poterat, vt ẽt ſine rõne valeret auctori
tas. Nã Pythagorei ſi qd affirmabant, in diſputãdo, quæreretur q.
quare ita eſſet, rñdebant. Ipſe dixit ipſe aũt erat Pythag. (Sed om
nes) Ouid. ẽt inqt in Met. Serius, aut citius ſedẽ properamus ad
vnam. Et de morte Druſi. Fata manant oẽs omnis ea ſpectat aua-
rus Portitor, & turbæ vix ſatis vna ratis. Tendimus huc oẽs, me
tã properamus ad vnam. Omnia ſub leges mors vocat atra ſuas.
Et de morte Tibulli: Si licet vẽ ſacrum mors importuna profa-
nat, Omnibus obſcura inijcit illa manus. [Dant alios) Ordo eſt.
Furiæ dãt alios ſpectacula toruo Marti. i. multi furore ducti ſunt
ludi Marti pugnando enim pereunt. [Exitio) .i. cladi, morti cala
mitati. [Funera). i. mortes. [Proſerpina) Plutonis coniux, quam
dicit fugere nullum caput, qm̃ abſciſſo crine à Proſerpina dam-
natur Orco cuiuſque caput, vnde Virg. lib. iiij. de morte Did. ait.
Crinis — Nondum illi flauum Proſerpina vertice crinem Abſtulerat, ſty-
monien — gioq. caput damnauerat Orco. Quam fabulam aſcindendi cri-
tium. — nis (vt refert Macr. lib. 5.) Virg. induxit ſecutus Euripidem, qui
compoſuit nobiliſſimam fabulam Alceſtim. In qua in ſcena Or
cus inducitur gladium geſtans, quo crinem abſcidit Alceſtidi.
[Deuexi) In deuexo cœlo poſiti, diuidit. n. eũ æquinoctialis cir-
culus cum tauro decertante collocatum (vt ſcr. Higin. Orionis)
de Orione multa Higinius, & Naſo lib. v. Faſt. de quo ait, Cre- — Orion
uerat immenſum, comitem ſibi Delia fecit. Ille Deæ cuſtos, ille
ſatelles erat. Demum relatus inter ſidera ſtellas habet decem &
ſeptem. Huius ſideris incertam eſſe tempeſtatem dicunt nam ſua
magnitudine pluribus dieb. oritur, hinc ait poëta lib j. Aen. Cũ
ſubito aſſurgens fluctu nimboſus Orion. In vada cæca tulit. O-
rionis ſignum ab Accio Iugula appellatur. de quo plura Varro — Iugula
ait lib. iij. de Lingua Lat. [Illyricis) Illyris Adriatici maris latus — Illyri-
occupat, teſte Mela & Diod. Et Plin. lib. iij. inquit. Quæ pars ad — cis
mare Adriaticum ſpectat, appellatur Dalmatia & Illyricũ. [Mali
gnus). i. tanquam malignus. [Particulam dare) ſic etiam Palinu-
rus Aeneæ dixit lib. vj. Aen. Aut tu mihi terram Inijce, id aũt fie
bat ne inſepulti cadaueris anima ab Charonte expelleretur, co-
gereturque errare centum annos circum inferna littora. [Sic)
Adiurantis eſt. [Eurus) Is ventus eſt veniens ab Oriente æqui- — Eurus
noctiali, dictus ab ἠὼ ῥέων. i. ab Oriẽte Sole fluens, is alio ab Græ — apelio-
cis nomine ἀπηλιώτης, ab Romanis nautis ſubſolanus cognomi- — tes
natur. Auctor eſt Gel. lib. ij. c. xxij. [Heſperijs) Italo mari. i. Tyr- — Subſola
rheno, nã Heſperia Italia dicta eſt, ꝙ occaſui ſubiecta ſit, ab He- — nus
ſpero ſtella, vt refert Macr. lib. j. Saturn. [Venuſinæ ſiluæ) Venu- — Heſpe-
ſia colonia fuit inter Lucaniam & Apuliam Horatij patria. [Ple — ria
ctantur) Affliguntur percutiantur πλήττω. n. percutio eſt. [Vnde) — Venuſi-
.i. à quo Ioue & Neptuno. [Tarenti) Tarentum eſt Calabriæ — na
propinqua, & maritima vrbs extrema Italiæ, & Brundulium, de — Plecto
quo multa Ser. lib. v. Dion. etiam ait, Tarentini vero ad littus re- — Tarẽtũ
iecti ibi oppidũ tenent Amycleo℞ olim interitu conditum. Qui — Brũduſ.
bus propinqui Calabri, Iapygumque gens. Florus ſcr. Tarentum
Calabriæ quondam, & Apuliæ, totiuſque Lucanię caput poſitũ
in ipſis Adriatici maris faucibus, quod in omnis terras Iſtriam
Illyrim, Epirum Achaiam, Africam, Siciliam vela mittebat. [Ne
ptuno cuſtode Tarenti) Putandum eſt Neptunum a Tarentinis
cultum, cum plurimum in mari poſſent præterea Seruius lib. iij.
Aen. aſſerit Tarentum à Tarra Neptuni filio ædificatum. [Ne-
gligis immeritis) Ordo eſt, Modo negligis committere. ſ. in me
fraudem poſt te nocituram natis immeritis. Siue negligis te cõ-
mittere. ſ. in me fraudem poſt modo nociturã &c. [Vices). i. pœ-
næ, quę ſuperbis dantur, vel ſuperbę vices. i. alternationes ſæuæ.
nam (vt inquit Terent.) omnium rerum viciſſitudo eſt. [Piacula
nulla) Nullæ expiationes te liberabunt ab hoc ſcelere, & impie
tate ista. [Licebit curras) Poteris currere. [Ter iniecto p.) Impar
numerus mas, & par fœmina vocatur. Item Arithmetici imparẽ
patris, & parem matris appellatione venerãtur. Auctor eſt Mac.
lib. j de Som. Deus aũt impari numero gaudet, vt hẽ ecl. viij. Ma-
ronis. Et maſculum genus religioni tributum eſt. Vnde ait Plin.
lib. xij. de maſculo thure, ſic. Quod ex eo rotunditate guttæ pe-
pẽdit maſculum vocamus, cũ alias. non ferè mas, vocetur vbi nõ
ſit fœmina religioni tributũ ne ſexus alter vſurparetur. Hæc ille.

T E maris & terrę, numeroq. carẽtis arenæ) Metrum priore — ACR.
verſu heroicum. Secũdus heroicus tetrameter. Hęc Ode ex Pro-
ſopopœia formata eſt inducitur n. corpus naufragi Architæ Ta-
rentini ad littus expulſum conqueri de iniuria ſua, & à prætereũ
tibus petere ſepolturam. Qui Archita Pythagoricus fuit Geo-
metriæ & Aſtroſcopię peritus. Pythagorici. n. omnia numeris cõ
ſtare dĩr. Ad eius conſolationem etiam famoſos & dijs oriun-
dus, coniunctoſq. homines periſſe commemorat. [Numeroq.
carentis arenæ) Vt eſt. Quem q ſcire velit, Libyci velit æquoris
idem Diſcere, quam multæ Zephyro turbentur arenæ. [Menſo-
rem) Geometram. [Cohibent) Continet. [Prope littus parua)
Matinum, Matinus mons Apuliæ iuxta quem Archita ſepultus
eſt, ſiue (vt quidam volunt) plana Calabriæ. [Nec tibi quidquã
prodeſt). i. nihil tibi profuit ad mortalem conditionẽ per phyſi-
ce diſciplinam rationem cœli, & ipſas re℞ perſcrutatum naturas.
[Occidit & Pelopis genitor conuiua deo℞) Tantalus Pelopis pr̃
epulat℞ ſcelere deo℞ cõuiua, a q bus pro funeſtis filij dapibus pœ
na perenſius eſt. Virg in vj. Lucẽt genialibus altis Aurea fulcra
toris, epulæq. ante ora paratę Regifico luxu; furiat℞ maxima iux
ta Accubat, & manibus prohibet cõtingere menſas. [Tithonuſq.
rem. in auras) Tithonis Laomedõtis filiũ Auroræ maritũ in au-
ras receptũ dicit. hoc eſt mortuũ. Virg. Tithonia flectere cõtus.
[Et Iouis arcan. Minos &c.) Aut ꝙ ſe Minos pdicabat cum Ioue
colloq & ex cõſilio eius cũcta agere, aut Iouis arcanis Plutonis,
à quo inſtitutus eſt iudex ꝑ recordatione iuſtitiæ, vt Virg. in vj.
Quæſitor Minos vrnã mouet. [Pãthoidẽ ite℞ Orco demiſſum)
nũc Pythagorã ſignificat, q pdicauit ſe apud Troiã Euphorbum,
Panthoi filiũ fuiſſe, qui interſectus a Menelao iterum reuixit fa
ctus Pythagoras, idq. eũ cognouiſſe agnito Clypeio, quẽ templo
Euph

Euphorbus fuerat, hic ante & in Homerum dr̃ renatus, poſtea in pauonem, poſtremò in Ennium poetam, & ideo dici eum neruis, atque cute mortuum, anima diu vixiſſe. [Iterum) Quia ſæpe mortuus eſt transeunte anima eius in alios. (Demiſſum) In inferiori de ſuperioribus dr̃, vt Virg. in ij. Æn. Demiſere neci, nunc caſſum lumine lugeor. [Clypeo) Per clypeum. [Tempora teſtatus) Ordo, Teſtatus Troiana tp̃a refixo clypeo te iudice non ſordidus auctor naturæ, & veri, nihil vltra neruos, atque cutem concesserat atræ morti. (Nihil vltra) i. quamuis nõ ſit mortuus, niſi tñ neruis & cute. [Teſtatus) i. recordatus Troianorum temporum refixo clypeo. [Et calcanda) Intranda vt eſt, Ibant obſcuri ſola ſub nocte per vmbram & alibi, ſed reuocare gradũ ſuperasq. euadere ad auras. Hoc opus hic labor eſt &c. (Dant alios Furię) i. diuerſis generibus quidem, ſed vna morte ſingulos perire. [Spectacula Marti.) Eo quod in ludum Martis per bellicum præcipitentur furorem. [Exitio eſt auidis mare nautis) Vorax ꝙ demerſos ſorbeat. [Mixta ſenum, ac iuuenum denſantur funera) Multitudo morientium totius ætatis: vt, Matres atque viri, defunctaq. corpora vita, Magnanimum Heroum pueri, innuptæque puellę. Sæua caput. (Proſerpina) Quòd omnis ſuſcipiat, q̃ nullus euadat, figura eſt Hypallage. [Fugit Proſerpina) Pro fugiunt Proſerpinam, vt illud. Stant & oues circum noſtri nec pœnitet illas ꝑ nos illarum non pœnitet. [Deuexi) In deuexa parte cœli poſiti. (Rapidus comes Orionis) Ortus. n. & Occaſus Orionis tempeſtuoſi ſunt, ideo & comitem eius Notum ventum dixit, vt Virg. in j. Aen. Cum ſubito aſſurgens fluctu nimboſus Orion In vada cæca tulit. [Deuexum) Autem in deuexa parte cœli poſitum, vnde Virg. Conuexa polus dũ ſidera paſcet. [At tu nauta) Hic quaſi Architam ponit precari nautam ne remaneat inſepultus, ſed iam arenam iniiciat, nam & in ſacris hoc genus ſepulturæ tradebat, vt & ſi nõ obrueretur, manu plena ter iacta terra cadaueri pro ſepultura eſſet, vt, Aut tu mihi terram Iniice, nãque potes. Ideo. n. & particulam arenæ dixit. Ordo eſt: At tu nauta ne parce malignus dare particulam vagæ arenæ oſſibus, & inhumato capiti. (Sic Plectantur Venuſinæ ſiluæ) Quodcunque minabitur Eurus Heſperijs fluctibus &c. (Venuſinæ) Venuſinum ciuitas, & Apuliæ confinis Lucaniæ, cuius ſiluas, quia immenſæ ſunt, pro quibuſcunque poſuit. Admonet ergo vt etiam ſi tempeſtas ſit, quæ tales ſiluas flectat, ne omittat ſepeliendi curam. (Multaque merces, Vnde poteſt tibi defluat æquo Ab Ioue) Hoc eſt, Nec attentus ad lucrum omittat ſtudium iuſta ſoluendi, [Neptunoq. ſacri cuſtode Tarenti) Neptunus apud Tarentum deuotius colebat, vel quia in Neptuni tutela dicitur fuiſſe, ſeu quia Neptuni filius Palanthus apud Tarentum Herculi, & Neptuno Templa conſtituit, vt fortiter per fauorem Herculis faceret, per Neptunum feliciter ageret. (Negligis) Deeſt ſi. [Fraudem) Seu ſtudio committendi fraudem, quæ redundet in poſteros capiat, ſeu certe inhumati piaculum eius filios lædat, & ne longum putaret etiã ipſum delicti ſubiturum pœnas minatur. (Committere) Scias deeſt. [Maneant) Expectent. (Precibus non linquar multis) Vltionem precibus ſuis dandam promittit. (Teq. piacula nulla reſoluent) Hoc eſt nullis hoſtijs expiaberis. Piacula enim dicebãtur quibus facinus expiabatur admiſſum. [Nõ eſt mora, licebit) Vt Virg. Hic tibi nequa moræ fuerint diſpendia tanti, vt excuſationem arceat, dum ne morſum quod cœperat, oſtendit. (Iniecto ter) Vt, manes magna ter voce vocaui.

POR. TE maria & terræ, numeroque carentis arenę) Hęc Ode de Proſopopœia formata eſt, inducitur. n. corpus naufragi Architæ Tarentini in littus expulſum conqueri de iniuria ſua, & petere a pręterereuntibus ſepulturam. [Hic autem Archytas Pyth. fuit, q̃ merito Geometriæ peritus dr̃, quia Pyth. oĩa conſtare numeris credunt. [Matinus) Matinus mons, ſiue promõtorium eſt Apul. iuxta quem Architas ſepultus eſt. [Nec prodeſt quidquam) Nihil prodeſt tibi aduerſus conditionem mortalitatis, ꝙ rationem rerum naturæ, & ipſum cœlum ſis perſcrutatus. [Occidit Pelopis genitor) Tantalus. ſ. hæc aũt ad ſolatium mortis dñr. [Tithonusq. remotus in auras). i. terris exceſſit, ac ꝑ hoc mortuus eſt. [Et Iouis) Minos Cretenſium rex prædicabat ſe cum Ioue colloqui, & conſilio eius cuncta agere. [Habentq. Tartara Panthoiden) Nunc Pythagoram ſignat, quia prædicauit ſe ad Troiam Euphorbum Panthui filium fuiſſe, interfectumq. à Menelao iterum reuixiſſe & factum Pythagoram, id cognouiſſe agnito clypeo, quem Euphorbus habuerat. [Nihil vltra neruos, atque cutẽ morti dare) Iudice te non ſordidus auctor naturæ verũq; te affirmante Pythagora non eum mentitum. Naturam rerum cuius auctor exiſtit. [Me quoque deuexi) Notum eſt ortu, & occaſu Orionis tempeſtates concitari. [Notus) Notum comitem Orionis dicit, ꝙ cum Orione ortus eſt. [Sæua nullum caput Proſerpina fugit) Nullum Proſerpina timet, ac per hoc neminem exceptum habet. [Me quoque deuexi) Deuexum Orionem dixit, vt Virg. Conuexa polum dum ſidera paſcet. i. in deuexo cœlo poſitum. [At tu nauta vagę ne parce malignus arenę) Ad prętereũtes nautas Architam ſe conuertiſſe fingit. [Quodcunque minabitur Eurus Fluctibus Heſperijs, Venuſinę plectantur ſiluę) Venuſia colonia inter Lucaniam & Apuliam poëtę patria, vnde ſiluas Venuſinas pro cuiuslibet poſuit. (Plectantur) Autem luant, atque experiantur ſit. [Neptunoque ſacri cuſtode Tarenti) Cuſtodem Tarenti Neptunum ait, quia pręcipue Neptunus ibi colitur. [Negligis in meritis nocituram) ordo eſt, Negligis, fraudem cõmittere facile eſſe putas. Atque. n. hæc expetet in eos, q̃ ex te nati ſunt. i. in filios tuos. (Teque piacula nulla reſoluẽt). i. nullo modo expiabis hoc ſcelus, ꝙ in me admittis. [Fors & Debita iura, vicesq. ſupbę Te maneãt ipm) Vices ſupba pœnę intelligẽdę, quas ſupbis factis illũ paſſuꝝ p̃cat. [Non linquar). i. p̃ces meę efficiẽt. vltionẽ huius rei p̃ſoluas ꝙ piaculũ in me admittas.

TE maris) Facit qđ in titulo eſt, & a Manc. recitatur. Eſt aũt ferè dialogus, quia inducitur Architas reſpondere, & p̃cari iuſtã ſepulturam, ſine qua (vt Maro ex Aegyptiorum ſuperſtitione dixit lib. vj.) Centum errant annos. Ordo autem eſt. O Archita, parua. i. exigua munera. i. officia funebria ſine iuſta ſepultura. ſ. exigui pulueris in te coniecti, cohibent. i. comprimunt & continent prope littus Matinum, ꝙ ad Apuliam eſt, te menſorem. i. qui fuiſti menſor, quia Geometra peritiſſimus, maris & terræ & arenæ carẽtis numero. ſ. cognoſcibili nobis. i. innumerabilis, nec ꝓdeſt quidquam tibi morituro. i. cũ moriturus fueris, tentaſſe domos aereas. i. cęleſtes, hoc eſt cum fueris Aſtrologus, domos Aſtroꝝ indagaſſe, & decurriſſe, aut percurriſſe, aio. i. cõtemplando, polum. i. per cœlum, aut axes cœli. Rñdet Architas quaſi ægre ferens, qđ ſibi mors obiecta ſit, cum oib. ſit cõis dicens. [Et). i. etiã q. d. non ego ſolus, ſed ẽt genitor Pelopis. ſ. Tantalus, conuiua. i. quamuis ↄuiua deoꝝ, occidit. i. mortuus eſt. Et Tithonus remotus. i. ſublatus ab Aurora in auras dũ ab ea caperetur (qđ iam placet, q̃ qđ Bonfini, dũ in cicadã mutaretur) ẽt occidit & Minos iuſtiſſimus ſapiẽtiſſimus rex Cretæ, admiſſus arcanis Iouis vtpote abs quo didicerat leges & iura, ẽt occidit, & Tartara hñt Panthoidem. i. Pythagoram, q ſe Pãtoidem, hoc eſt Euphorbum dicebat demiſſum iteꝝ Orco. i. ad infernum, cum ſemel illuc poſt mortẽ Euphorbi deſcẽderit, quãuis ipſe teſtat᷑ tp̃a Troiana. i. approbãs ſe fuiſſe tp̃e belli Troiani, clypeo. ſ. ſuo refixo. i. reuulſo a poſtib. vbi ſacratus pẽdebat, nihil ↄceſſerat morti atrę. i. nihil in ſe mortale fateretur, vltra neruos atque cute. i. vltra mortale corpus, quod ſpiritus linquẽs, ſm̃ Pythagoram, in aliud corpus ingrediebatur. Quod & Maro in ſex. poſt certa ſpatia fieri docet, exñs nõ ſordidus, immo clarus auctor naturæ. i. phyſicę, & veri. i. logicæ, qua verum indagatur. Summa aũt erat Pythagoræ auctoritas, vt diſcipuli eius ꝓ argumẽto & approbatione ſatis putarent Pythagoram id dixiſſe, aut ſenſiſſe, non ſordib. ergo auctor, te iudice. i. ẽt iudicante a Horat. ſed vna nox aut mors, cum ille ſeſe mortuum diceret. in conceſſo eſt, ꝙ vna mors manet. i. certe expectat oẽs, & pro. i. via leti. i. mortis eſt calcanda omnibus ſemel. i. conſtitutum eſt oĩbus ſemel mori [Dant alios) Recitat varia fata ac mortis gña Architas vt id ſuum tandem caſum perueniat, & ſepultura p̃cetur. Ordo aũt eſt. Furiæ. ſ. bellicæ, hoc eſt Erinnyes & iræ imoderatæ, dant alios. i. quoſdã, Marti toruo. i. truculento q̃ ſtragę, & ſanguine oblectatur, ſpectacula. i. (vt dñt) recreationẽ, & gaudium ex nece eoꝝ ſpectãda, hoc eſt alij moriũtor in bello. Mare auidum. i. multũ vorax & inſaturabile, eſt nautis. i. nauigare ſolitis exitio. i. ad exitium & calamitatẽ, ſicq́ue melius legitur q̃ exitium. Funera ſenũ & iuuenum mixta. i. cõfuſa, denſantur. i. multiplicantur, q̃a Proſerpina. ſ. Plutonis vxor. nullum. i. non vllum, non fugit vllum caput. i. dãnat Orco quodlibet caput tam iuuenum, q̃ ſenum Notus. i. ventus ille humidus, qui & Auſter dicitur, comes rapidus. i. celeriter rapiens, quidqd offendit, Orionis. i. ſideris, illius nimboſi, deuexi. i. inclinati ad occaſum, quia tam in ortu q̃ in occaſu tempeſtatem ciet, obruit quoq. i. etiã me vndis. Illyricis. i. in mari Illyrico. At tu nauta, q locũ hunc ptrãſis, ne parce. i. ne parcas, malignus. i. tanq̃ malignus, dare oſſibus & capiti inhumano, particulam arenę vagę. i. ventu & ęquis agitari ſolitæ, ſic (apta precationi particula) quodcunque. ſ. malum, Eurus ventus ille oriẽtalis impetuoſus, minabitur. ſ. tibi in fluctibus Heſperijs. i. Italicis, & ſup. ſiluæ Venuſinæ, quæ ſunt iuxta Venuſiam oppidum inter Lucaniam & Apuliam patriam poetę, plectantur. i. feriantur, & minas luant, te ſoſpite. i. incolumi exiſtente. Et multa merces. i. remuneratio & bonoꝝ acceſſio, defluat

fluat.i.deorſum fluat & abunde deſcendat tibi, vnde poteſt.ſ.defluere, quia omne bonũ à Deo manat, vnde dicit ab Ioue æquo, quia oullum bonum dimittit irremuneratum. Eſt aũt proprium epitheton Iouis, vt Aeo. vj. Aut æquus amauit Iupiter. Ideoq. ipſe dicit eiuſdem decimo, Rex Iupitec omnibus, idem, & à Neptuno ſacro cuſtode Tarenti, h.d. quia Tarentious fuerat io gratiam patriæ ſuæ. [Negligis) Proſequitur orationem ſuã Architas, qui ſicut pium opus facientibus bona precatus eſt, ita negligentibus mala imprecatur. Ordo eſt, ſm Acronem. Negligis.i. ſi negligis, ſcias ſup.te cõmittere &c. ſm Porph. nihil intelligendum eſt, ſed dicendum. Negligis modo.i. contemnis, & facile eſſe putas te cõmittere.ſ.in me, fraudem.i. defraudatiooem ſepulturæ, nocituram poſt te nati tuis ſicut dij ſacrilegium Dionyſij Siculi in filiũ animaduertere. Auct. Valerio de neglecta religione, hoc eſt ſi ideo negligis, q̃a non tibi, ſed natis tuis oocituram, fors.i. ſorte, & .i. etiam debita iura.ſ. talionis, & vices.i. pœnæ viciſſim infligendæ, ſuperbæ.i. graues maneant.i. expectent te, ego non linquar à dijs precibus inultis.i. quas nulla vltio in te ſequatur, & nulla piacula.i. nullæ expiationes, reſoluent.i. liberabunt te.ſ. ab impietate, quanquam feſtinas, mora non eſt longa, licebit.ſ. tibi, vt curras puluere iniecto ter.ſ. in tumulum meum.

MAT. Bõſinis. OCCIDIT & Pelopis genitoc conuiua deorum, Tithonusq. remotus in auras) Quanquam & oullus interpres hac de re facit mentionem, ego tamẽ exiſtimo ob id Horat. ſcripſiſſe Tithonũ remotum in auras, q̃ fabulantur illum in Cicadã verſum.

AD ICCIVM.

Expoſtulat cum Iccio familiari ſuo, qui omiſſo philoſophiæ ſtudio, prædæ & pecuniæ inhians, militiæ ſe addixerat præter omnium opinionem, quippe qui pulchre iam inſtructus eſſet ad Stoicam diſciplinam.

Ode XXIX. Tricolos, Tetraſtrophos, vt i vides, vt alta ſtet niue candidum.

– – ∪ – – – ∪∪ – ∪ –
– – ∪ – – – ∪∪ – ∪ – ∴
– – ∪ – – – ∪ – –
– ∪∪ – ∪∪ – ∪ – –

ICci beatis nunc Arabum inuides
Gazis: & acrem militiam paras
Non ante deuictis Sabeæ
Regibus, horribilique Medo
Nectis catenas. quæ tibi virginum
Sponſo necato barbara ſeruiet.
Puer quis ex aula capillis
Ad cyathum ſtatuetur vnctis,
Doctus ſagittas tendere ſericas
Arcu paterno? quis neget arduis ∴
Pronos relabi poſſe riuos
Montibus, & Tiberim reuerti:
Cum tu coëmptos vndique nobileis
Libros Panæti, Socraticam & domum ∴
Mutare loricis Iberis,
Pollicitus meliora; tendis?

ANTO. ICCI beatis) Ode xxix. Iccium alloquitur, dicens eũ auaritiæ cauſa militiam parare Parthis, ac Medis. Verum quis neget flumina in fontes redire poſſe, hoc eſt contraria fieri, cum olim ſtudioſus philoſophię illa relicta militiam ſubeat? [Icci beatis nunc Arabũ inuides Gazis) Gazam,
Gaſa Perſę ęrariũ vocant vt ſcribit Mela Arabum Gazis) Arabię pars (vt Dion. ſcribit) quę ad Orientem & Auſtrum ſpectat, rubro al
Arabia luitur mari. Vtq. Solin. ait, Arabia ſacra interpretatur, partem eius Eudemonem Gręci noſtri beatam nominauerunt, noo fruſtra. nam pręter odores, quos creat plurimos ſola thus mittit in
Thus
Myrrha iiſdem ſaltibus myrrha prouenit. [Sabeę Regibus) Saba regio eſt
Saba thurifera Arabię ſpectans ortus Solis ęſtiui, vt docet Plin. lib. xij. Et Str. lib. xvj. ſcribit, quòd Sabiæ felicem Arabiam incolũt,
Sabęi ſuppellectilem ex argento, & auro multam habent, vaſa, lectos, tripodas, crateras cum operculis, domosq; ſumptuoſas. nam & portæ, & parietes & tecta ex ebore, auro, argento, lapidibusq. incruſtatis ſuot diſtincta. [Medo) De Medis legito in Ode ij. [Nectis) Fabricas, & paras. [Quæ tibi virginum) Ordo eſt. Quæ virginum necato ſponſo tibi ſeruiet? [Barbara) Eſt enim barbara poëtæ reſponſio. [Ex aula) Regia.ſ. vbi regi ſeruierit. [Doctus) Reſpooſio eſt. [Sericas ſagittas) Seres (vt ſcribit Plin. lib. v. cap.
Seres xvij.) regionem inhabitant, quę ſpectat æſtiuum Orientem, lanificio ſiluarũ nobiles. At latius lib. ij. Georg. iam diximus. [Quis neges) Senſus eſt, Quis oeget contraria fieri poſſe cum tu olim philoſophiæ deditus militiæ ſubeas relicta illa? [Pronos) Decliues ab arduis montibus. [Panæti) Fuit Panætius Stoicus, & præ-
Panæti ceptor Scipionis Africani, & Lælij, genere Rhodius, vt Porphyrio ſcribit, eundem vero Cic. imitatus eſt in Officijs. [O Socraticam domum) Appoſitio eſt. Socrates autem (vt ſcribit Laërtius
Socrates lib. ij.) ea potius inquirenda hortabatur, quæ mores inſtruerent, & quorum vſos nobis domi eſſet neceſſarius. De Socrate autem plura diximus io Iuuen. Sat. ij. [Loricis Hiberis) Gręci eandem
Hiberia Hiberiam, & Hiſpaniam nominabant, ſic etiam Romani. Auctor
Hiſpania eſt Str. lib. vij. Ptol. item lib. ij. ſic ait, Hiſpanię, quæ apud Græcos Hiberia dicitur, tres ſunt regiones, Betica, Luſitania, ac Taraconenſis. [Loricis Hiberis) Iuſt. lib. vlt. de Hiſpania loquens, ait, q̃
Galatia Galatiæ regio, tum æris, tum plumbi huberrima, auro quoque ditiſſima eſt, præcipua ijs ferri materia, ſed aqua ipſa ferro violentior, quippe temperamento eius acrius, redditur ferrum. Nec vllum apud eos telum probatur, quod non, aut Bilbili fluuio, aut
Chalybes Chalybe tingatur. Vode etiam Chalybes fluuij huius finitimi appellati, ferroque, ceteros præſtare dicuntur, hæc inde. [Lori-
Lorica cis) Lorica dicta, quòd è loris, & corio crudo pectoralia faciebant, poſtea ſuccuderunt Galli è ferro ſub id vocabulum, ex annulis ferream tunicam. Auctor eſt Varro.

ACR. ICCI beatis ounc Arabum inuides) Metrum duobus verſibus Alcaicum. Tertius Nouenarius, Iambicus, hypercatalecticus. Quartus Pindaricus. Ad Iccium ſcribit, quem miratur philoſophiæ intermiſſo ſtudio, repente ſe ad militarem vitam contuliſſe, cupiditate diuitiarum. nam idem Iccius Panætij Socratici philoſophi, bibliothecam emerat, cuius lectione, ad philoſophãdum fuerat deductus. [Iouides Gaza) Aemulus es, vt Pares diuitias, vt cupiendo diuitias. [Gazis) Pro diuitijs ponit, vt Virg. Arma virum tabulæque, & Troia gaza per vndas. in j. Aen. & in v. Et gaza lætus agreſti. [Et acrem militiam paras) .i. fortem, duram, acerbam. [Non ante deuictis Sabeæ Regibus) Admonet pericula per quæ, ad diuitias gerentes bella perueniunt.i. cum non ſint adhuc debellati, tu nectis iam cathenas. [Horribilique Medo) Forti crudeli. [Nectis cathenas) Aut illigas regibus victis cathenas, aut fabricas, mutuis enim nexibus fiunt cathenæ. [Spõſo necato).i. niſi prius occiſo ſponſo, in ſeruitium captiua oõ venit. [Puer) Regis filius, qui captus pocula miniſtraret. [Sericas) Deriuatiuum eſt ab eo q̃ Seres vocantur. Serica.o. gens eſt, Parthis vicina, ſagittandi arte famoſa, à qua & Sericum vocatur. [Quis neget).i. quis rerum naturam neget poſſe mutari? cum tu ſtudia io contraria verteris, contra hominum opinionem. [Pronos) Procliues, nam proni dñr riui de montibus effluentes, qui impetuoſe fluunt. [Et Tyberim reuerti) Vt Virg. Reuocatque pedẽ Tyberinus ab alto. [Vndique nobiles Panæti) Panætius Stoicus philoſophus fuit p̃ceptor Scipionis Afric. & Lælij, Rhodius natione. Ordo eſt. Quis neget, relabi poſſe riuos proоos, arduis montibus & Tyberim poſſe reuerti, cũ vel tu pollicitus meliora, mutare contendis loricis Hiberis, vndique coëmptos oobilis libros Panæti, Socraticam, & domum. [Socraticam domum) ſectam, ſiue libros. [Loricis Hiberis) Optimæ enim fortes Hiſpaniæ loricæ ſunt. Pollicitus meliora. [Studia) .ſ. profeſſionem ſuam poëta philoſophiam vult intelligi: Elocutio vero nota eſt.

POR. ICCI beatis ounc Arabum inuides Gazis) Hac Oden ad Iccium ſcribit, quem miratur, intermiſſo philoſophiæ ſtudio, repente ſe ad militare ſtudium contuliſſe, per quod videtur concupiſcere diuitias Arabum. [Inuides Gazis) .i. æmularis Arabas in diuitijs habendis, ac per hoc diuitias concupiſcis. [Et acrem militiam paras Non ante deuictis Sabeæ Regibus,) Datiui caſus eſt, hoc eſt illis paras militiam quod eſt aduerſus illos. [Nectis cathenas) Non vincis, ſed fabricas intelligendum, proprie dictum, cathenæ enim ipſæ nexibus quibuſdam conſtant. [Quæ tibi virginum Sponſo oecato barbara,) Scilicet à te necato, ſcilicet ſponſo. [Puet quis ex aula) Regius qui puec qui in aula ſeruierit. [Sagittas ſericas,) Id eſt Parthicas à gente Serum, qui

qui partem orbis terræ Orienti ſubiectam tenent. [Quis negat ardois Pronos relabi poſſe riuos Montibus? & Tyberim reuerti? Παρομοίωσις: Senſus eſt, Quis non credat rerum naturã poſſe mutari vt flumina in montes reuertantur, vnde alioquin deſcẽdunt, cum tu vitæ ſtudia in contrarium verteris, quod ut mo ſperauerat poſſe fieri? Tale eſt illud Virgilianum, Iungentur iam gryphes equis, æuoque ſequenti Cum canibus timidi venient ad pocula damæ. [Cum tu coëmptos vndique nobile Libros Panæti) Panætius ſtoicus fuit præceptor Scipionis Africani & Lælij, genere Rhodius. [Loricis Hiberis) κατ᾽ ἐξοχὴν dixit, quia optimę ſunt Hiſpaniæ loricæ. [Socraticam domum) vt ſi diceret, Socraticæ ſcholæ diſciplinam. [Temnis) Procontemnis. Ordo eſt autem Socraticam domum mutare loricis Hibericis tẽnis pollicitus meliora. Meliora autem abſolute dictum, aut ſtudia ſubaudiendum. ſtudia poëta ſm ſuam opinionem philoſophiã vult intelligi. Nota autem figura elocutionis eſt, quæ dicũt philoſophiam militia mutare, hoc eſt philoſophia dimiſſa, militiã ſumere. vt, Chaoniam pingui glandem mutauit ariſta.

ASC. ICCI) Iccium amicum & viſe literatę amicæ arguit inconſtantiæ, imprudentię, atque auaritiæ, quod relicta philoſophia, lucri gratia, animos ad bella conieceris. Vnde dicit, O Icci, tu inuides nunc, ſcilicet mutato animo, gazis. i. diuitijs, & theſauris, Arabum beatis. i. beatorum, hoc eſt amplis, & paras. i. intendis, & diſponis, militiam acrem. i. ſtrenuam, & nectis. ſ. animo, & opinione præuia, regibus Sabeæ. i. regionis illius thuriferæ in Arabia, non deuictis ante. i. prius à Romanis, & Medo horribili, qui exercitum Romanum fudit, & Craſſo interempto ſigna abſtulit. nam quia contermini ſunt, Parthos & Medos pro eiſdem ſæpe ponit, cathenas. i. vincula. Quæ virginum ſupp. putas in animo, ſeruiet tibi ſponſo. ſ. eius, necato. ſ. abs te? Reſpondet poëta, Barbara. i. quæcunque, ea ſit profecto barbara ſit. Et quis puer, ex aula. ſ. regum captorũ, vnctis capillis. i. habens vnctos capillos more patriæ ſuæ, ſtatuetur ad cyathos. i. erit tibi pincerna? Reſpondit poëta innuens non molles illic eſſe, nec delicatos Ganymedi ſimiles. Statuetur ſupp. puer doctus tendere. i. ad auriculas vſque trahere, aut emittere, arcu paterno, quia & pater eius ſagittandi peritus fuerit, ſagittas ſericas. i. quibus Seres vti ſolent. Quis neget riuos pronos, id eſt occiduos & decliues, poſſe relabi. i. tanto impetu ac ſi labantur referri montibus arduis. i. ad arduos montes? Noue autem dicit relabi montibus. Nam lapſus videtur deorſum debere fieri. Vnde eſt illud, Labere nympha polo. quomodo ergo relabentur aſcendendo? Profecto argute dictum eſt. Nam labi eſt quidem cadere ſine difficultate, vt rex à ſublimi deſcendens, ſed quia riui ferè ab altiore labuntur, vult eos relapſuros dum recurrent contra naturam. Vnde ſenſus eſt, Quis non putet naturam poſſe mutari, ſi vir olim prudens, & philoſophiæ ſtudioſiſſimus ſic mutatus ſit, vt pro libris arma tractet? Et eſt ſimilis ſententia ferè in Bucol. vbi dicitur, Mopſo Nyſa datur, quid non ſperemus amantes? Iungentur iam gryphes equis, æuoque ſequenti Cum canibus timidi venient ad pocula damæ. i. natura mutabit animalium. ſed plus eſt quod hic dicit, Naturam aquarum mutari poſſe. Sed ad ordinem reuertamur. Et quis neget Tyberim reuerti. ſ. amari Tyrrheno ad ortum ſuum, cum tu ò Icci tendis, id eſt paras & intendis, mutare loricis Hiberis. i. accipiendo loricas Hiberas. i. armaturas, quibus Hiberi populi Hiſpaniæ bellicoſi vtuntur, derelinquere (nam qui commutat) vnum derelinquit, & aliud accipit. Vnde venditio atque emptio priſcorum ante vſum pecuniæ erat commutatio quędam. Libros nobileis Panæti, pro Panætij, Stoici diligentiſſimi & doctiſſimi, qui de philoſophia morali plurima ſcripſit. Vnde eum Cic. in Offi. ſæpe imitatur ſæpeque citat, coëmptos. i. ſimul emptos, vndique. i. à quouis, qui eos venales habuit, Vbi graphice depingit naturam inconſtantium. Nam nimis vehementes in vtranque ſunt partem, dum. n. ſtudio intendere parant, omnis libros emunt, quaſi ſi fieri poſſet ſimul euoluere vellent, dum vero à ſtudio remittuntur, penitus deſerunt. Et pro. l. domum Socraticam. i. totam philoſophiam moralem, quam Socrates primus docuit, & quam à cœlo in terras deuocauit, nihil tñ ſcripſit. verum quia ab eo hauſta eſt ferè philoſophia moralis, dicit in Arte, Rem tibi Socraticæ poterunt oſtendere cartæ. Tendis, aut temnis, dito mutare. pollicitus. ſ. iuis meliora, quia melius eſt literis, quàm armis ob auaritiam vacare.

AD VENEREM.

Scribit hanc Oden velut epigramma, quoddam in ſacellum quod Veneri Glycera amica dedicabat.

Ode XXX. Dicolos, Tetraſtrophos. Vt i iam ſatis terris niuis, atque diræ.

-u---uu u-u
-u-—uu-u-u
-u—-uu u-u
-uu-u

O Venvs regina Gnidi, Paphique,
Sperne dilectam Cypron: & vocantis
Ture te multo Glyceræ decoram
Transfer in ædem.
Feruidus tecum puer, & ſolutis
Gratiæ zonis, properentque Nymphę,
Et parum comis ſine te Iuuentas,
Mercuriusque.

ANTONIVS.

O Venvs regina) Ode xxx. hortatur Venerẽ, vt relicta Cypro ſe in ædem Glyceræ transferat (de qua ſuperius ait: Vrit me Glyceræ nitor) ſecumq. ducat Cupidinem, Gratias, & Nymphas Iuuentam, atque Mercurium. eſt autem ædis dedicatio. [Gnidi) Gnidus in Caria vrbs, quæ por- Gnidus
tus duos habuit. Inde memorabiles viri oriundi, primum Eudo- Eudoxus
xus mathematicus Platonis ſodalis, poſtea Agatarchis Peripate- Agatarchis
ticus vir hiſtoricus, ætate Strab. Theopompus diuo Cæſari fami- Theopõpus
liaris, & qui apud eum maxime poterat, item Artemidorus eius
filius, hinc etiam Cteſias fuit, qui Xerxem medicatus eſt, & res
Syriacas, & Perſicas cõſcripſit. Auctor eſt Str. lib. xiiij. [Paphiq.) Cteſias
Paphos Cypri vrbs portum habebat, & templa optime ſtructa, vt Paphos
Str. lib. xv. Plin. autem lib. ij. ait ita Celebre phanum habet Veneris Paphos, in cuius quadam area non pluuit. [Cypron) De hac latius in Ode j. & iij. [Ædem decorã) Aedes dicta ab aditu, quod Aedes
plano pede adibant, vt Varro docet. Aedem autem numero ſingulari, de templo tantum dicimus plurali vero & de domibus & de templo. Seru. lib ij. Aen. [Solutis zonis) Gratiæ enim nudæ, & propterea diſcinctæ incedũt de quibus multa in Ode iiij. [Feruidus) Habet enim faces Cupido, hinc amoris feruorem infert.
[Zonis) ζώνη circulus dicitur, ζωνίον cingulum, ζωννύω & ζώννυμι Zone
cingo. [Comis) Hilaris elegans, benignus, facilis, ſuauis. [Sine Zonyo
te) ſine elegantia, & venuſtate. Venus enim omnium elegantia- Zonyſeo
rum domina eſſe dicatur, vt Porphyrio quoque narrat, & Venu-
ſtum (vt ſcribit Fab. lib. vj.) apparet eſſe id, quod cum gratia qua- Venuſtũ
dam, & Venere dicitur. [Iuuentas) Iuuenta ætas ipſa. Iuuentus Iuuenta
adoleſcentia, & Iuuenum multitudo, Iuuentas, dea eſt ipſa, au- Iuuẽtus
ctor eſt Ser. & Aet. Virg. lib. ij. Lumenque Iuuentæ. Hor. hic, Iuuẽtas
Et parum comis ſine te Iuuentas, hoc eſt ipſum numen. Virg. Tum mihi primegenas veſtibat flore iuuentus. i. adoleſcentia. [Mercuriusque) Is enim mercaturæ quæſtum repperit, verbaq. primus in ordinem redegit, de quo plura legito in Ode x. Eloquentia autem Veneri grata eſt. vnde Catul. ait.

Verboſa gaudet Venus loquela.

Ouid. item lib. j. de Arte,

Non formoſus erat, ſed erat facundus Vlyſſes.
Et tamen æquoreas torſit amore deas.

O' Venvs regina Gnidi, Paphique) Metrum Sapphicum hendecaſyllabum. Quartus Adonius. [O Venus) Quaſi epigramma, hoc eſt in dedicationem Veneris ſcriptum quam ipſe conſecrarat. [Gnidi) vrbs eſt Chariæ. Paphos vero vrbs Cypri inſulæ, vtraque Venerem præcipue colens, precatur enim vt deſertis velut proprijs ciuitatibus adſit ædibus conſecratis. Incertum autem vtrum Glycera amica ſit, an ancilla. [Et ſolutis Gratiæ zonis,) vel liberæ, vel nudæ, quòd non cingantur, & bene nudæ, & ſolutis zonis Gratiæ finguntur, quia amicorum animi ſoluti ſecum, & nudi eſſe debent. [Et parum comis ſine te Iuuentas,) Hoc eſt minus elegans Iuuentas ſine venuſtate, hoc eſt ſine te. Sciendum eſt tamen Venerem non tantum concubitus, ſed etiam omnium elegantiarum eſſe dominam. Aliud tamen eſt Iuuentas, aliud Iuuenta, aliud Iuuentus, Iuuenta ętas putatur. Iuuentas ipſum numen. Iuuentus adoleſcentia. [Mercuriusque) Per Mercurium quę-

ſtum vult accipi tanquam ſine vetuſtate nec lucrum ſic.

POR. O VENVS regina Gnidi, Paphiq́ue, Sperne) Quaſi epigrã ma eſt hoc in dedicationem Veneris ſcriptum, quam ipſe conſecrauit. Gnidos aũt vrbis Cariæ. Paphos aũt vrbs inſulæ Cypri, vtraque Venerem, pręcipue colens. (Feruidus tecum puer) .i. Cupido, q̃ feruorem amoris inferat. (Et ſolitis Gratię zonis) Quia Gratiæ nudę, & ſine nodis finguntur, quia amici animos ſolutos, ac nudos inter ſe hr̃e debent. (Et parum comis ſine te) .ſ. minus elegans. (Sine te) .i. ſine venuſtate. Scire autem debemus Venerem non tantum concubitus, verumetiam, dominam eſſe omniũ elegantiarum, ſic alibi ipſe, Ordinis hęc virtus & erit Venus.

ASC. O VENVS) Vt complaceat Glycerę amicæ ſuę, vocat Venerem, cum comitatu eius in ędem ab ea dedicatam, dicens. (O Venus regina Gnidi) Vrbis in Caria. (Et Paphi) Vrbis in Cypro (Sperne) .i. minus ama. (Cypron) .i. patriam tuam. (Dilectam) .ſ. prius, &. (Transfer te in ędem) .i. ſacellum. (Decoram Glyceræ) .ſ. puellæ. (Vocantis te multo ture Et puer feruidus) .ſ. Cupido. (Et Gratię) .i. Carites. (Zonis ſolutis) .i. habentes zonas ſolutas. (Et Nymphę) .ſ. reliquæ. (Et Iuuentas) .ſ. Dea. (Parum comis) .i. elegans. Et ſuauis parum ſine te, Et Mercurius Deus facũdiæ, quę ad amorem facit, Properent tecum.

QVID PETENDVM, AD APOLLINEM.

Docet quid ipſe & vir frugi ab Apolline petat, cui templum dedicauerat Auguſtus in Palatio minorum bonam mentem, & integram corporis valetudinem, cum læta, & facili ſenectute non ambitioſa illa ampla latifundia, armentorum greges ebur & eiuſmodi.

Ode XXXI. Tricolos, Tetraſtrophos, Vt ſ Vides, vt alta ſtet niue candidum.

--U---UU-UU
--U---UU-UU
--U---U--
-UU- UU- U--

QVID dedicatum poſcit Apollinem
Vates? quid orat, de patera nouum
Fundens liquorem? non opimas
Sardiniæ ſegetes feracis?
Non æſtuoſæ grata Calabriæ
Armenta: non aurũ, aut ebur Indicũ:
Non rura, quæ Lyris quieta
Mordet aqua, taciturnus amnis.
Premant Calena falce, quibus dedit
Fortuna, vitem: diues & aureis
Mercator exſiccet culullis
Vina Sylla reparata merce.
Dis carus ipſis: quippe ter, & quater
Anno reuiſens æquor Atlanticum
Impune. me paſcunt oliuæ:
Me cichorea, leuesq́ malvæ.
Frui paratis & valido mihi
Latoe dones, & precor integra
Cum mente, nec turpem ſenectam
Degere, nec cythara carentem.

ANTO. QVID dedicatum) Ode xxxj. ſcribit Horat. ab Apolline nuperrime dedicato ſe minime petiturũ, quæ ad auaritiam attinent, vti feraces ſegetes, armenta, aurum, ebur, rura & ſimilia. erat enim paruo contentus, & iam paratis, petit autem corporis valetudinem, cum ſana mente vſque ad ſenectutem lyrico ſtudio non carituram. (Dedicatum) Apollinem

Apollinis templum. Suet. ſcribit. Auguſtum extruxiſſe templum Apollinis in ea parte Palatinæ domus, quam fulmine ictam deſiderari Deo aruſpices pronunciarent, addiditque, & porticum bibliotheca latina græcaque. (Nouum Liquorem?) Cum noua dedicatio eſſet, nouo mero ſacrificare volebat, decebatque etiam. (Non) ſup. erat (Opimæ) fertilis. (Sardiniæ ſegetes feraces) Sardiniam inſulam amplectitur ab Oriente Tyrrhenum pelagus, ab Meridie Africum, ab Occidente Sardoum à ſeptentrione mare, quod inter ipſam, & Cirnum circunfunditur, auctor Ptol. lib. iij. Dion. autem ſcribit Cyrnum & Sardiniam ſoli ubertate, & naſcentium copia ſpectatiſſimas. Melam etiam ait, quòd a barbaris colitur. Sardinia fertilis, & ſoli, quam cœli melioris, atque vt fœcunda, ita pene peſtilens. Et Str. item lib. v. ait, quòd Sardiniæ magna pars agrum habet rebus, omnibus felicem. præcipue tritico, diſtat à Corſica ſtadijs lx. Lyris is fluuius eſt, qui Soram interfluit, Fregellas affluit, atque Mynturnas, vrbẽ prope Sinueſſam labiturq́. ſuperne de Apenninis collibus, & Agro Vaſtino præter Fregellas plura. Str. lib. v. & Plin. lib. iij. (Premant) Amputent. (Calena falce) De Caleno videto in Ode xx. (Aureis culullis) .i. poculis, proprie autem cululli, ſeu culullæ calices, quidam erant fictiles, quibus Pontifices, Virginesq́. Veſtales in ſacris vtebantur auctores ſunt Acron, & Porphyrio. (Reparata) Commutata. (Syra merce) In Syria enim omnium ferè abũdantia eſt, vnde Dion. ſic ait. at vniuerſa Syria omni prorſus ubertate, referta eſt, & ad alenda pecora paſcuis, & frugibus copioſa. Plin. autem lib. v. ſcr. quòd Syria quondam terrarum maxima, & pluribus diſtincta nominibus, pars enim eius, Palæſtina vocabatur, qua contingit Arabas, pars Iudæa, pars Damaſcena, pars Meſopotamia, pars Babylonia, & Str. lib. xvj. ait, & Syris mercatores eſſe Phœnices, Syriaq́. ipſa Occidentem verſus Ægyptio pelago terminatur. (Aequor Atlanticum) Oceanus Atlanticus dicitur à monte Atlante, de quo Poëta lib. iiij. ait, Oceani finem iuxta, Solemq́ue cadentem, Vltimus Aethiopum locus eſt, vbi cœlifer Atlas Axem humero torquet, ſtellis ardentibus aptum. (Cicorea) Cicoreum refrigerat, iocinori, & renibus & ſtomacho prodeſt, auct. ea Plin. lib. xx. (Maluæ) Magna græca μαλάχη dicitur, ab emolliendo ventre, vt innuit Plin. lib. xx. Præterea μαλάσσω, mollio ſignificat. μαλακὸς, mollis dicitur. (Paratis) .i. illis quæ omnibus in promptu ſunt, vel quæ iam parani. (Latoë) .i. Apollo Latonæ filij, Λητὼ enim Latona dicitur. (Integra cum mente) Iuuen. etiam Sat. x. inquit. Orandum eſt, vt ſit mens ſana in corpore ſano. Quo in loco ſuper hac re plura iam diximus, non negligenda. (Nec turpem) .i. deformem, de qua lege Iuuen. Sat. x. (Nec cythara carentem) .i. lyrico ſtudio & lætitia.

Sardinia — Lyris — Cululli — Syriæ — Atlas — Cicoreũ — Malua — Malacos — Malatio

ACR. QVID dedicatum poſcit Apollinem) Metrum duobus verſibus Alcaicum. Tertius Dimeter. Iambicus nouenarius, hypercatalecticus. Quartus Pindaricus. Apollinis templum in pallatio dedicauit Auguſtus, ſed Apollinem pro templo, poſuit metonymice, & ſignificat modeſtiam votorũ ſuorum, negans ſe ab Apolline, quę ad cupiditatem, aut auaritiam ſpectent, petere, ſed bonam mentem, bonaq́ue corporis vſque ad ſenectutem precari, cum lyrico ſtudio putatur, tamen diuerſe Horat. Apollinem dedicaſſe ad quem hæc ſcribit. (De patera) Calice, vt hic laticis qualem pateris libamus, & auro. (Nouum Fundens liquorem?) Aut non vetus, vt deos non exquiſitis muneribus placari monſtraret, aut per quod noua inſtaurabatur precatio. nam & ipſum morem ſacrificandi oſtendit, vt ipſa tenens dextra pateram pulcherrima Dido. (Non æſtuoſæ) Aeſtuoſa enim regio eſt, aptior pecori, vt, Calidi lucent buceta Matini. (Aut ebur Indicum) Indis. n. ebur eſt abunde, vt Virg. India mittit ebur molles ſua thura Sabæi. (Lyris) Fluuius Campaniæ eſt interfluens vrbem Minturnenſium. Virg. Et vmbroſæ lyris per regna maricæ. (Taciturnus) Lenis altus, magnus. Vnde Virg. de Tyberis altitudine. Et tacita r. i. ſ. u. (Premant) .i. reprimant putando vitem. (Calena falce) Cales oppidũ eſt in agro Sidicino, vbi optima vina, vt Falerna naſcuntur. (Diues) Ordo eſt, Et diues mercator carus ipſis dijs quippe ter & quater anno impune reuiſes Atlanticum mare, exſiccet vina aureis culullis reparata Syra merce. (Culullis) Poculis proprie autem cululli calices dicuntur fictiles, quibus Pontifices, Virginesq́. Veſtales vtebantur, hic autem pro vrceolis & conchis poſuit. (Syra reparata merce) Syram mercem pro precioſa poſuit, qua venditoris vina à negociatoribus comparentur. (Dijs carus ipſis) Quaſi in hoc dij velut per inuidiam gratos mercatores dicit, quòd, & proſpere & frequentibus nauigant. Aequor Atlanticum, aut pro quocunque poſuit mari, aut Oceanum, vbi, & mons Atlas eſſe perhibetur. Virg. in iiij. Oceani finem iuxta, Solemq́ue cadentem, Vltimus Aethiopum locus eſt, vbi maximus Atlas Axem humero torquet ſtellis ardentibus aptum. (Cicorea) Herba multis & tenuibus radicibus. quas Virg. intyba nominauit in iiij. Georg. Strymoniæque grues, & amaris intyba fibris. (Frui paratis) Aut quæ ego parauerim.

uerim, aut quæ in promptu ſunt omnibus. ordo eſt. Latoë precor dones mihi valido frui paratis, ac cum integra mente, nec degere turpem ſenectam, nec carentem cythara, vt ſit mens ſana in corpore ſano. (At) ſed, vt ſaltem. Virg. in j. Æen. At ſperate d. m. ſ. atque ne. (Degere) Deducere, vt Virg. in iiij. Aen. Nõ licuit thalami expertem ſine crimine vitam Degere more feræ.

POR. QVID dedicatum poſcit Apollinem) Apollinis templum in palatio Auguſtus dedicauit, ergo dedicatum nõ à ſe dicit poëta, ſed q alioquin dedicatus eſt, ipſum autem, ait, dedicatum Apollinem pro templo eius. (Non opimæ Sardiniæ ſegetes feraces) Negat ſe poeta, ab Apolline ea petere, quæ ad auaritiam ſpectant, verum potius bonam mentem, bonamq́. corporis vſq; ad vltimam ſenectam valetudinem. (Non rura, quæ lyris quieta Mordet aqua) Lyris fluuius eſt in Campania interfluens vrbem Minturnenſium. hic autem leniſſime labitur, quem ideo taciturnum dixit. (Premant Calena falce, quibus dedit Fortuna, vitẽ) Cales oppidum in agro Sidicino eſt, in illa autem regione vina Falerna naſcũtur, ergo hoc ait, poſſideant precioſos fundos, quibus fortuna conceſſit. (Diues & aureis Mercator exſiccet culullis) pro poculis. dixit, proprie autem cululli calicea ſunt, quidã fictiles, quibus pontifices, Virgines que Veſtales, in ſacris vtuntur. (Vina Syra reparata merce) Quaſi cõmutatæ vina Syræ merce, Syram autem mercem precioſiſſimam accipe, quæ. ſ. in purpura, & pipere & vnguentis, alijsque ſimilibus eſſe ſolet. (Quippe ter, & quater Anno reuiſens æquor) hoc, quaſi argumenti loco poſitum, ad probandum, quam carus dijs ſit hic mercator. (Me cichorea, leuesque maluæ) Cichorea, intyba ruſtica. Maluæ autem corpori leues intelligendæ. (Frui paratis) Aut ijs, quæ ego paraui, aut quæ parata ſunt. i. in promptu ſunt omnibus. (Latoë dones,) Latoë ab eo, quod eſt lato, figuratum.

ASC. QVID dedicatum &c.) Vt oſtendat quid vota virilia à mulieribus diſtent poſt vota Glyceræ Venerem vocantis, affert ſua quibus Apollinem vocat dicens. (O Latoë). i. Apollo, quid ſup. puras, vates ſup. tuus poſcit, hoc eſt ego poſco) vbi ex more pro prima, & iterum pro ſecunda perſona, tertiam ponit.) (Apollinem,) hoc eſt te. (Dedicatum). i. conſecratũ in ſacello. &. (Quid orat, vates? Fundens nouum liquorem). i. muſtum. (De patera). i. poculo parente. (Non) ſup. poſcit. (Segetes). i. terras & herbas. (Feraces). ſ. frumenti. (Sardiniæ opimæ). i. quales ſunt in Sardinia opima. i. pingui. (Non poſcit) Etiam armenta. (Gratæ). i. vtilia. (Calabrię). ſ. regionis Italię. (Aeſtuoſę) Et ita ibi lanas molles ferunt pecudes, pro quibus armenta dixit, aut certe, & boues teneram carnem. (Non ſup. poſcit aurum, aut ebur Indicum). i. quod fit ex elephanto Indico. (Non etiam rura). ſ. fertilia. (Quę Lyris) Fluuius Italię iuxta Sinueſſam, appoſitorie. (Amnis taciturnus). i. leni fluens agmine, & ita pp renauigationem vtilis eſt: (Mordet aqua quieta). i. parum fluente. (Illi) ſup. quibus. (Fortuna dedit Premant). i. putent, & ſecent vitem. (Falce Calena). i. iuxta Cales oppidum, aut Calenum agrum, q. d. id mihi non poſco. (Et Mercator). i. negociator diues. (Exſiccet). i. ebibat vina. (Culullis). i. poculis. (Aureis). i. ex auro. (Vina, dico, reparata). i. cõparata. (Merce Syra). i. ex Syria, quam ſaluam aduexit. (Exſiccet, dico exillẽs, carus ipſis Dijs, quippe). i. vtpote. (Reuiſens). i. iterum, atque iterum viſitans. (Ter, & quater Anno). i. ſpatio vnius anni. (Impune). i. ſine pœna & damno. (Mare Atlanticũ). i. in Mauritaniam tendens. Exſiccet, inquit, Mercator, quia oliuę paſcunt me, & cichorea, & maluę leues). i. ventrem leuantes, & mollientes. Et ideo poſco. (O Latoë dones). i. concedas. (Mihi valido). i. incolumi & valenti. (Frui paratis). i. iam partis. (At). i. ſed. (Precor dones Cum mente integra Degere, nec ſenectã Turpem, nec carentem cythara). i. muſicę vacantem.

AD LYRAM.

Orat lyram ne ſibi deſit pro viribus ſatagenti, vt carmen quod condat, poſteritati probetur, laudetq́; eam ab amœnitate & vtilitate, qua Deorum & fortium virorum animos exhilarat.

Ode XXXII. Dicolos, Tetraſtrophos: Vt, Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

-u---uu-u--

-u---uu-u--

-u---uu-u--

-uu-u

POSCIMVS ſi quid vacui ſub vmbra,
Luſimus tecũ: quod & hunc in annum
Viuat, & plureis: age dic Latinum
Barbite carmen,
Lesbio primum modulate ciui:
Qui ferox bello, tamen inter arma,
Siue iactatam religarat vdo
Littore nauim:
Liberum, & muſas, Veneremq́ue, & illi
Semper hærentem puerum canebat:
Et Lycum nigris oculis, nigroq́ue
Crine decorum.
O decus Phœbi, dapibus ſupremi
Grata teſtudo Iouis, ò laborum
Dulce lenimen, mihi cunque ſalue
Rite vocanti.

POSCIMVS ſi quid) Ode xxxij. à Barbito. i. ſua cythara, poſcit, vt quidquid ſecum luſerit, diutius viuat, hortatur que, dicat latinum carmen, & canere perſeueret, eius deinde laudes enumerat, dicit enim Alcęum Barbito cecinisse, Liberum, Muſas, Venerem, Cupidinem, & Lycum puerum ſibi dilectum dicit etiã eſſe Phœbi, decus, & gratum ſummi Iouis dapibus dulceq́. ſibi laborum lenimen. Eſt aũt ordo. O Barbite, ſi quid nos vacui ſub vmbra luſimus tecum, poſcimus quod, & viuat hunc in annum, & plures, age dic latinum carmen modulate primum Lesbio ciui. Legitur etiam poſcimur. Tunc talis erit ordo. O Barbite primum modulate Lesbio ciui poſcimur, ſi quid vacui ſub vmbra luſimus tecum, age dic latinum carmen, quod viuat. & hunc annum, & plures. (Vacui) Curis liberi, nam vacuæ carmina mentis opus. (Luſimus) Eſt. n. poëtarum ludus ſcribere carmina vere cũdeq́. ſua carmina luſus vocat. Ludere denique, dr̃ verſibus ſcribere, ſed non ferè niſi opuſcula, qualia ſunt epigrãmata, & hęc opuſcula dñr luſus. (Hunc in annum) In eius finem. (Barbite) De hoc legito latius in Ode j. (Lesbio ciui). i. Alcæo, quem Horat. imitatus eſt, de quo plura in Ode j. (Modulate) Decantate. (Qui ferox bello) Alcæus enim Mytilenæus militiã exercuit, nam diu inter Mytilenęos, & Athenienſes pugnatum eſt demum vincentibus Athenienſibus in quodã prœlio, Alcæus fuge ſe mandans, euaſit, ſed armis eius potiti ſunt Athenienſes, quæ apud templũ Mineruæ ſuſpenderunt, hanc rem Alcæus carmini mandatam in Mitylene repoſuit, indicans Menalippo ſodali ſuam calamitatẽ, ſcribit ea Herod. lib. v. (Liberum, & muſas,) Ferunt Dionyſium Semele natum, delitijs deditum molli corpore, ac præ ceteris decoro, voluptatibus inſuper venereis indulgẽtem, in exercitu mulierum copiam circunduxiſſe armatam haſtis Thyrſo inuolutis. Tradunt, & muſas virgines cum eo profectas apprime eruditas, ijs tum propter cantus ſuauitatem tum quia doctæ ſaltare, boniſq́. artibus erudite erant, Deus ille oblectabat. Scribit ea Diod. lib. v. (O decus Phœbi) Mercurius lyram inuenit in Cylleno mõte Arcadiæ ſeptem cordarum, quam deinde Apollini conceſſit, habita ab eo virgula quadam. Poſtquam vero Apollo cytharam reperit, Orpheo lyram conceſſit. Hig. in his auctor eſt. Quæ quidem ſuperius quoq; iam diximus Diod. etiam docet lib. ix. quomodo Apollo cum alijs dijs celebrauit nuptias Cadmi, & Hermiones, vbi Mercurius vſus eſt lyra, Apollo cythara, Muſę tibijs. Et inferius ſubdit, q Apollinem cytharæ, eiuſq́. muſicæ inuentorem ferunt. (Teſtudo). i. chelys, hoc eſt cythara. χέλυς enim teſtudo dicitur, cuius neruis ſonantibus Apollo, vel Mercurius cytharam, dicitur inueniſſe. Ita Lact. lib. j. The. ſcribit. (O laborum) ordo eſt. Salue ò dulce laborum lenimen mihi cunque. i. quandocunque rite vocanti. (Rite). i. apto loco, & tempore.

ANTO. Ludere Alcæus Dionyſius Muſę cũ Dionyſ. Lyræ repertor Chelys

ACR. POSCIMVS ſi quid vacui ſub vmbra) Metrum Sapphicum hendecaſyllabum. Quartus Adonius hac Ode lyram ſuam alloquitur, vt adſit, & canere non deſiſtat. Poſcebatur enim dicta ſua edere. Luſimus ſcripſimus. vt Virg. in Buc. Ludere quæ vellem calamo permiſit agreſti. Ludum. n. poëtæ carmina ſua velut pro verecundia dicere conſueuerunt. (Viuat) victura pro perpetuis poſuit, vt Virg. Nulla dies vnquam memori vos eximet æuo. (Latinum) Facile intellectui. (Lesbio primum modulate ciui,) Alcæum dixit qui fuit de Lesbo inſula hic etiam res belli

eas adoerſus tyrannos geſſit, & Pittacum Mitylenæum victum eapulit. [Siue iactatam) Qui ſeu in tempeſtatibus, ſeu in bellis conſtitutus cytharæ ſolatium non amiſit. [Liberum, & Muſas) Liber enim, & cantilenam ſuadet, & voluptatem. [Et Lycum nigris oculis, nigroq́. Crine decorum) Pulchrum enim hunc puerum Lycum, Alcæus dileait. Pulchritudo enim puerorum, ſæpe nigris decoratur oculis. [O decus Phœbi) Lyram dicit eſſe Apollinis decus. [Supremi) Summi. vt, Proh ſupreme Iupiter. omni enim lætitia Iouis epulum celebratur. [Dulce lenimen) Malorum enim lenimen eſt cythara cantus, & ſibi, quandocunq; profuturum exoptat. [Cunque) Quandocunque.

POR. POSCIMVS ſi quid vacui ſub vmbra, Luſimus tecũ) Hac Ode lyram ſuam alloquitur Horat. vt ſibi adſit, & canere perſeueret. [Si quid vacui ſub vmbra, Luſimus tecum) Sic poetæ ferè verecundiæ carmina ſua luſus vocant. Vacui autem pluralis numeri eſt, caſus nominatiui, & eſt ſenſus. Nos vacui. i. a negocijs liberi, ſi quid luſimus, exigitur à nobis, vt canamus. [Quod, & hunc in annum Viuat, & plureis) optat carmini, vt perpetuo floreat. ea enim ſcripta quæ ſine virtute ſunt tẽporalia ſolent eſſe. [Age dic latinum Barbite carmen) Barbitoo organi genus eſt, ſed nuc pro lyra poſuit. [Lesbio primum modulate ciui) Lesbium ciuẽ Alcæum dicit. hic aũt, etiam res bellicas aduerſus tyrannos geſſit. [Siue iactatã religaret vdo Littore nauim) Hoc ideo dicitur, quia in nauigationibus hic poëta cum bellicas res ageret, ſæpe tẽpeſtatibus vexatus eſt. [Et Lycum nigris oculis) Hunc Lycu puerum, Alcæus dileait. [O decus Phœbi) Lyram dicit decus Phœbi. [Mihi cunque ſalue Rite vocanti) Conque, pro quandocunq; poſitũ eſt. vt ſit, O dulce lenimen mihi qñcunque te rite vocanti.

ASC. POSCIMVS) Hac Ode Barbiton. i. plectrum ſuum alloquitur, cui, q̃a per proſopopœiam perſonam dat, etiam genus mutat, q̃a maſculino affatur, dicens. [O Barbite modulate). i. temperate ad modulos. [Primum ciui Lesbio). i. ab Alcæo, quem imitamur. [Nos poſcimus). i. exquirimus. [Nos vacui). ſ. cura, & ceteris negocijs. [Luſimus quid). i. aliquid tecum ſub vmbra. ſ. Tyburtina, vt alibi dicit. [Quod viuat). i. extet, &. i. etiam. [In hũc annum). i. ad hæc vſque tp̃a. [Et in plures annos). i. vltra victum eſt. [Nos poſcimos inquam, age) Quæ adhortandi vox. [Dic carmen latinum) Cum prius dixeris græcum [Sub Alcæo) Qui q̃q̃ ſup. ferox bello, quia etiam bellator fuerat, tamen canebat, ſiue ſup. inter arma, ſiue religarat ſup. in littore vdo. i. humido ꝓpter eiectam nauem. [Nauem iactatam). ſ. ab vndis, quia debellatus, & naufragium paſſus, ad littus deuenerat, hoc eſt ſiue iam arma tractabat, ſiue victus nauem reparabat, vtrunque. n. in Odis ſuis deſcripſit, canebat dico. [Liberum, & Muſas, & Venerem, & puerum). ſ. Cupidinem, aut Iocum, hærentem. i. adhærentem ſemper illi. ſ. Veneri. [Et canebat Lycum). ſ. puerum quem amauit. Decorũ nigris oculis, & nigro crine. [O teſtudo decus Phœbi). i. qua Phœbus decoratur, geſtat enim eã, & ô teſtudo grata dapibus ſupremi. i. ſummi, hoc eſt cœleſtis Iouis, adhibetur. n. cõuiuijs Deorum. [O dulce lenimen laborum, ſalue mihi vocanti). i. ſaluus dicaris à me vocante te. [Cunque). i. qñcunque. [Rite). i. decenter.

AD ALBIVM TIBVLLVM POETAM.

Conſolatur Tibullum poëtam ſuo, et aliorum exemplo qui ægre ferebat, ſe ab amica contemni docens id cum multis eſſe commune Venere ita volente, ſibiq́; idem accidiſſe, vt contempta nobiliore, libertina adhæſerit.

Ode XXXIII. Tricolos Tetraſtrophos, Vt i Scriberis Vario fortis, & hoſtium.

---uu--uu-uu
---uu--uu-uu
---uu--uu-uu
---uu-uu

ALBI ne doleas plus nimio memor
Immitis Glyceræ: neu miſerabileis
Decantes elegos: cur tibi iunior
Læſa præniteat fide.
Inſignem tenui fronte Lycorida,
Cyri torret amor: Cyrus in aſperã
Declinat Pholoën. ſed prius Appulis
Iungentur capreæ lupis:
Quàm turpi Pholoë peccet adultero.
Sic viſum Veneri: cui placet impares
Formas, atque animos, ſub iuga ahenea
Sæuo mittere cum ioco.
Ipſum me melior cum peteret Venus:
Grata detinuit compede Myrtale
Libertina, fretis acrior Adriæ
Curuantis calabros ſinus.

ALBI ne doleas) Trigeſimatertia Ode Albiũ Tibullum hortatur, ne doleat, quod ab immiti Glycera ſpernitur, ſic enim Veneri viſum, cui q̃dem placet, & formas & animos impares ſub iuga mittere cum ſæuo Ioco. Hinc pulchra Lycoris Cyrum adamans, ab illo ſpernitur, ille vero ab aſpera Pholoë. Sibimet etiam accidiſſe ait idem nam cum à pulcherrima appeteretur, potius libertinæ Myrtalæ inhæſit, quæ certe acerrima erat. Aliorum itaque exemplo, Albium amicæ deſpectum, ſolari contendit. [Glyricæ) De hac iterum in Ode xix. [Elegos miſerabiles) Elegum metrum binis verſibus conſtat, hexametro heroico, ſubiuncto quinario, quod & Diom. ſcribit, ἐλελίζω, & ἐλεῶ, miſereor dicit, ἔλεγος, dicitur luctus, ἐλεγεῖον, verſus ad mœſtitiam, ſolent. n elegis verſibus miſerabiles hominum ærumnæ amorumq́. labores deſcribi. [Iunior). i. adoleſcentior. intelligitur autem hic eius riualis. [Præniteat tibi). i. magis ſe nitear, ac placeat Glyceræ [Inſignem tenui) Aliorum exemplo, ſolamen ei afferre nititur. [Tenui fronte). i. parua fronte, per quod puellam oſtendit, & magis amandam. [Iungentur capreæ lupis) Maro item in Buc. ecl. viij. ait, Mopſo Nyſa datur, quid non ſperemus amantes? Iungentur iam gryphes equis, æuoque ſequenti cum canibus timidi venient ad pocula damæ. [Turpi adultero) Hinc Phædra Hyppolito ſcribit. At bene ſucceſſit, digno quod adurimur igne, Peius adulterio turpis adulter obeſt. [Ahenea iuga). i. dura, & aſpera, ac ponderoſa. Ahenea autem eſt hic, quadriſyllabum, propter carmen, vt ibi in lib. j. Met. Tertia poſt illas ſucceſſit ahenea proles, & propterea interponenda eſt inter a, & e, litera h. [Melior Venus). i. amica puella. [Compede). i. amoris vinculo, retulit autem ab Myrtalea conditionem. erat enim Libertina. [Libertina) Quint. lib. vij. ait, Seruus cum manu mittit Libertinus. Addictus recepta libertate eſt ingenuus. Ad ſeruos nulla lex pertinet. Addictos legem habet. Suet. vero in Claudio, inquit, Ignarus temporibus Appij, & deinceps aliquandiu Libertinos dictos non ipſos, qui manumitterentur, ſed ingenuos ex ijs procreatos. [Fretis) Æſtibus. [Adriæ Curuantis, Calabros ſinus) Mare Tyrrhenum cum iam ad Iapygiam vſq; reclinat, atque inde in Boream verſus dilatat ſeſe. Adriatici confeſtim nomen ſortitur. auctor eſt Dionyſius. — ANTO. — Elegum metrum — Elexo Elegos — Ahenea

ALBI ne doleas plus nimio memor) Metrum tribus verſibus Aſclepiadeum. Quartus Glyconicus. Albium Tibullum alloquitur elegorum poëtam conſolans eum exemplo aliorum, & hortatur, vt ſit fortiori animo in contemptu, quẽ indigne à Glycera muliere patitur, & commemorat Lycordia, quæ ſimiliter à Cyro contemnatur. rurſus Cyrus Pholoen diligat, & ab ea ſpernatur, ſicut Albius à Glycera. [Neu miſerabiles) Seu q̃a ipſi elegi, hoc eſt carmen eius contemptum miſerabile ſit, ſeu q̃a miſerabilia elegia ſcribantur. [Læſa fide) Quia perfida extiterat amatori. [Tenui) Anguſta, & parua, ſicuti pulchræ hĩc conſueuerunt. [Appulis iungentur capreæ lupis) Aut quia maioris ibi formæ eſſe dñr, vt, Iungentur iam Gryphes equis. [Sic viſum Veneri) Quotieſcunq; ratio non apparet, ſic viſum interponitur, vt Virg. Poſtquã res Aſiæ Priamiq́. euertere gentem Immeritam, viſum ſuperis. [Sub iuga ahenea) Sub durum, ac difficilem amorem. [Sæuo mittere cum ioco) Sæuo aut quia nonnunquam in diuerſum amorem animi diuiduntur, aut quia Cupido ſibi ludos de hominibus exhibet, aut certe q̃ in amorem per iocum venit. [Ipſum me) Dicit ſe amore amicæ ab vxoris coniunctione reuocatum, cuius ita lætibus, vel amaritudine vexetur, quemadmodum Calabriæ littora maris Adriatici tempeſtatibus. Virg. Et littore curuo. [Grata detinuit compede) Compedem ſingulari numero, contra veterum poſuit conſuetudinẽ. [Myrtale) Nomen concubinæ. [Curuantis) Cõmouentis, vel erigentis præ nimio æſtu. — ACR.

ALBI ne doleas plus nimio memor Immitis) Albium Tibullum alloquitur elegorum poëtam. Hortatur autem eum, vt — POR.

ſit

ſit fortiori animo, in contemptu, quem indigne à Glycera mulie
re patitur, quam ideo immitem vocat. (Neu miſerabileis Decan-
tes elegos,) Proprie elegiorum verſus aptiſſimi ſunt fletibus quos
ideo miſerabileis dixit, Nam & nomen ipſum elegiorum παρὰ τὸ ἒ ἒ,
quæ eſt vox lamentantium, dictum putant. (Cor tibi iunior Læ
ſa præniteat) Fide apud Glyceram. ſ. præniteat, quæ fidem hoc fa
ciendo læſerit. (Inſignem tenui fronte Lycorida, Cyri torret a-
mor, Cyrus in aſperam Declinat Pholoën) Tenui fronte pro
anguſta, & puſilla poſuit. frons aũt minor pulchriorem facit mu
lierem. & ideo inſignem tenui fronte accipe, hoc eſt in hac re in
ſignem. (Sed prius Appulis Iungentur capreæ lupis,) Hoc eſt
prius lupi concumbent cum capreis. (Sic viſum Veneri, cui pla
cet impares Formas, atque animos, ſub iuga ahenea Sæuo mit-
tere cum ioco) ſub iuga mittit. ſed ordo eſt. Sic viſum Veneri
cum ſæuo ioco. i. Veneri, & amori ſic placuit, quem amorem ſæ-
uum iocum dixit. non ineleganti conceptione, iuga autem ahe-
nea durum, ac difficilem amorem vult intelligi, hoc Veneri, in-
quit placuit, vt quæ amantur, non conſentiant amatoribus, ſed
in alios ipſæ amores declinent. (Grata detinuit compede Myr-
tale) Cõpedem gratum amorem ſignat. Et videamus ne non ſim
pliciter compedem hic dixerit, ſed referens ad conditionem Li-
bertinæ Myrtales. Attendendum aũt compedem ſingulari nume
ro eum dixiſſe, quod non facile apud veteres inuenitur. (Adriȩ)
Per hoc Adriaticũ ſinum intellige, quod mare, & Calabriã alluit.

ASC. ALBI ne doleas) Hac Ode Albium Tibullum elegiacorum
terſiſſimum iucunde monet temperare dolore de inconſtantia
Glyceræ, quandoquidem, ita placitum eſt Veneri quæ impares
formas, vinculis amorum nectit. quod & ſuo exemplo cõprobat.
ordo eſt. (O Albi). ſ. Tibulle, aut moneo pcor. (Ne doleas plus
nimio). i. longe plus, quam par ſit. (Memor Glyceræ, immitis) Quæ
te inclementer poſt habuit. (Neu). i. ne ue. (Decantes elegos mi
ſerabileis). i. miſeros queſtus tuos cõtinenteis, verſus elegiacos,
vt pote cur iunior. ſ. quam tu præniteat. i. pulchrior, & nitentior
viſus ſit Glyceræ. (Fide læſa). i. violata. (Amor Cyri) Non ſatis
formoſi. (Torret Lycorida). ſ. puellam, aut meretricem. (Inſi-
gnem tenui fronte). i. iuuenculam formoſam, & Cyrus declinat
a Lycoride formoſiore, & amatrice, in Pholoën puellam aſperã
. ſ. Cyro, quem aſpernatur. Sed capreæ iungentur prius lupis Ap
pulis, quam Pholoë peccet. ſ. conſentiendo turpi adultero. ſ. Cy-
ro. (Sic viſum). i. placitum eſt Veneri. (Cui placet mittere for-
mas, atque animos impares, ſub iuga ahenea). i. fortia, & diu du-
ratura vincula. (Cum). i. comitante. (Ioco). ſ. filio ſuo. (Sæuo)
Quia, Quiſquis amores. Aut metuet dulces, aut experietur ama
ros. Eſt enim ſæuus Iocus, quem tantus dolor ſequitur. (Cum
melior Venus). i. amica aptior. (Peteret me ipſum Myrtale Li-
bertina). i. Libertinæ conditionis, & ita non ingenua, & acrior
fretis Adriæ. i. Adriatici maris. (Curuantis). ſ. alluendo. (Sinus
Calabros). i. littos Calabriȩ continuit me compede grata. i. iugo
amorum, quod captiua libenter tuli. ſoli enim peccatorum vin-
culis irretiti libenter ſeruitutem turpiſſimam ſeruiunt.

DE DEI POTENTIA, ET FORTVNÆ.

Teſtatur ſe in impietatem lapſum, cum nimium ex Epicureorum decreto ſuperſtitionem vitat, Illi enim deos humana curare negant, poſt hæc reſipiſcere velle, & ijs accedere, qui Dei prouidentia omnia adminiſtrari putãt.

Ode XXXIIII. Tricolos, Tetraſtrophos: Vt, Vides, vt alta ſtet niue candidum.

--∪---∪∪-∪-
--∪---∪∪-∪-
--∪---∪-∪
-∪∪-∪∪-∪--

PARCVS Deorum cultor, & infrequens,
Inſanientis dum ſapientiæ
Conſultus erro: nunc retrorſum
Vela dare, atque iterare curſus
Cogor relictos. nanque Dieſpiter
Igni coruſco nubila diuidens,
Plerunque per purum tonantes
Egit equos, volucremque currum:
Quo bruta tellus, & vaga flumina,
Quo Styx, & inuiſi horrida Tænari
Sedes, Atlanteuſque finis
Concutitur. valet ima ſummis
Mutare, & inſignem attenuat deus,
Obſcura promens. hinc apicem rapax
Fortuna cum ſtridore acuto
Suſtulit: hic poſuiſſe gaudet.

ANTONIVS.

PARCVS deorum) xxxiiij. Ode ſcribit quod dum
ſectaretur Epicureum ſectam parcus, & infrequẽs
deorum cultor euaſerat. Nunc vero ſe cogi ait, relí-
cta repetere. Deus enim mutare poteſt ima ſum-
mis inſignem attenuare, obſcurum educere pro-
ptereaq;, fortunam hunc eleuare, illum deprimere. Epicurus aũt Epicuri
(vt Cic. ſcribit in lib. de finib. bonorum, & malorum) ea animis ho religio
minum extraxit radicitus religionem, cum Dijs immortalibus,
& opem, & gratiam ſuſtulit, ita ſit, vt non modo homines à Dijs,
ſed ipſi Dij inter ſe ab alijs, alij negligantur. Stoici vero optime
dicebant, Deorum prouidentia mundum adminiſtrari & regi.
Secundum igitur Stoicos poëta credit Deos curare mortalia, ab
illiſq. hominum vitæ conſuli & prouideri, itaque ad illorum cul-
tum redire cogitur. Eſt aũt ordo. Ego parcus & infrequens Deo
rum cultor, dum conſultus inſanientis ſapientiæ erro, nunc co-
gor &c. (Inſanientis ſapientiæ). i. Epicureæ philoſophiæ, & ſe-
ctæ. Eſt enim philoſophia ſtudium ſapientiæ, vt Cic. docet lib. j. Philoſo
Tuſc. (Conſultus) ſcius, peritus. (Dieſpiter) Olim Iupiter di- phia
ctus eſt, vt diei pater. vt ſcribit Macr. lib. j. Sat. meminit, & Gell. Dieſpi-
(Igni coruſco nubila diuidens) ſi in nube luctetur flatus, aut va- ter
por, tonitrua redduntur, ſi erumpat ardens, fulmina, ſi longiore Toni-
tractu nitatur, fulgetra, ijs funditur nubes, illis perrũpitur. Plin. trua
auct. lib. ij. (Per purum tonantes). i. ſerenum. Fulminum autem Fulmi-
plura genera traduntur, quæ ſicca veniunt, non adurunt, ſed diſſi na
pant. Quæ humida, non vrunt, ſed infuſcant. Tertium eſt, quod Fulge-
clarum vocant, mirificæ naturæ, quo dolia exhauriuntur intactis tra
operimentis, nullo alio veſtigio relicto aurũ, & ęs, & argentum Fulmi-
liquatur intus. ſacculis ipſis nullo modo ambuſtis, ac ne cõfuſo num ge
quidem ſigno ceræ. Martia princeps Romanorum icta grauida, par nera
tu exanimato ipſa citra vllum incõmodum vixit. In Catilianis Martia
prodigijs. M. Herennius ſereno die fulmine ictus eſt. auct. eſt fulmina
Plin. lib. ij. (Per purum tonantes) Iuuen. item in Sat. xiij. de im ta
pijs, & ſceleratis trepidantibus inquit, Hi ſunt qui trepidant, & M. Herẽ
ad omnia fulmina pallent. Cum tonat, exanimes primo quoque nius
murmure cœli, poſtea ſubdit. Cura grauiore timetur proxima tẽ
peſtas velut hæc dilata ſereno. (Bruta tellus) ſine ſenſu quanto
magis igitur homines concuti debent? (Styx) Str. lib. ix. de Arca
dia inquit, Apud Pheneum ſanè Stygis aquæ ſtant. ſic enim vo-
cant letalis aquæ ſtillicidium quam ſacram hominum facit opi-
nio poetæ, tũ fabuloſe deſcribunt inferorum paludem στυγός aũt
triſtis dicitur, στυγέω vero odi, timeo. (Tænari ſedes). i. inferi. Tæ
narus enim Laconiæ promontorium eſt aduerſum Africæ, ripa
erecta eſt, ſacram Neptuni ædem conſtructam cõtinens in luco,
propinquaq. ſpelũca eſt, perquam Cerberum ab inferis ſuperius
reductam ab Hercule fabulæ, canunt. id Solin. Scribit & Strab.
lib viij. Scribit item & Seneca in Hercule. (Atlãteus finis) In oc
cidente eſt Atlas mons, de quo latius in Ode xxxj. (Attennat)
propter ſcelera. ſ. (Obſcura promens). i. humilia eleuans, ob vir-
tutem. ſ. (Hinc apicem) ordo eſt. Fortuna rapax cum acuto ſtri-
dore ſuſtulit hinc apicem, hic gaudet poſuiſſe. i. ſummos infimos
reddit, & contra. Fortuna. n. immeritos auget honoribus, Fortu-
na innocuos cladibus afficit, vt Maro dixit. (Apicem) ſummum
honorem, & dignitatem. (Acuto) Flebili, ſonoro, luctuoſo.

PARCVS Deorum cultor, & infrequens,) Metrum duobus ACR.
verſibus Alcaicũ. Tertius Dimeter Iambicus, nouenarius, hyper
catalecticus. Quartus Pindaricus. Hac Ode ſignificat pœnitere
ſe, quod dum Epicuream ſectam ſequeretur, Dijs irreligioſus extite-
rit. (Parcus deorum cultor) Minus colens. (Inſanientis) Res ſa-
crilegas ſuadentis. Epicurei. n. oĩa affirmant cauſari, nec Deos
humana curare. Aduerſus quã ſectã, vel pſuaſionẽ. Virg. Nec cu
rare Deum credis mortalia quenquam hoc ergo & ipſe inculcat. Stoi
ci. n. & Platonici, & eſſe Deũ & humana curare cõfirmant, & ideo
inſanientis ſapientiæ, hoc eſt Epicureæ. Item Virg ſm ſuperiorẽ
ſuaſionẽ. Scilicet ijs ſuperis, labor eſt, ea cura quietos Sollicitat,

[Conſultus)Doctus,peritus.Iuriſconſulti periti eſſe dñs. [Vela dare)Metaphora eſt a nauigatione,eo, ꝙ contempta Epicureorũ diſputatione reuerti ſe ad credendũ , aſſerat Deos curare mortalia,vt,M t.c.e.eſt dare lintea re.[Dieſpiter)Diei pater.[Igni coruſco,)Hoc eſt qui nubilo cœlo tonare,vel coruſcare conſueuit, ſereno aũt toner,vt eſt, Intonuere poli,& crebris micat ignibus æther.[Volucremq́. currũ)Vulgi opinione,Plerunq; ſtolus poetæ concipiunt,vt hic de curribus dictum , pro Olympi ſtrepitu . [Bruta) ſine ſenſo,tarda,vel ſtolida,quod terræ epitheto eſt.[Tęnari)Tænaros promõtorium Laconiæ, per quod deſcenſus eſſe ad inferos fertur,vt Virg. Tęnarias ẽt fauces alta hoſtia Ditis . [Atlanteus)Atlas.n.mons eſt,qui in vltimo oceani fine porrigitur.[Valeat ima ſummis Mutare,) Hoc eſt poterit hoĩum Deus mutare fortunas.[Obſcura) Ignobilia.i.viles perſonas ad honorem ducens denuo.[Apicem)Sũmitatem poteſtatis.[Rapax)Mutabilis , vt Terent. O Fortuna nunq̃ es perpetuo bona,vt ordo eſt, Fortona rapax, hinc ſuſtulit apicem cum acuto ſtridore, hic gaudet poſuiſſe.[Acuto) Luctuoſo illis, quos ediderit,ſiue ſonoro,vt,Non acuta ſic geminant Corybantes ęra.i.hunc eleuat, hunc deijcit mutata vice,vnum exaltans, alterum deponens .

POR. PARCVS Deorum cultor,) Hac Ode ſcribit ſe pœnitentiam agere,ꝙ Epicuream ſectam ſecutus religioſus extiterit.[Sapientiæ Conſultus iterare curſus Cogor relictus) Non inſtaurare,ſed ad eoſdem redire.[Nanque Dieſpiter Igne coruſco nubila diuidens) Senſus eſt, Iupiter,qui non niſi nubilo tonare ſolet. [Per purum) .i. per ſerenum nouit . [Plerunque per purum ſonantes Egit ęquos volucremque currum,) Ex vulgari opinione,plerunque poetæ ſenſus concipiunt, velut, hic vbi dicuntur tonitrua ſtrepitus eſſe currus,& quadrigarum Iouis. [Bruta tellus) Bruti graues,& tardi dicuntur,quod terræ perpetuum eſt . [Tænari ſedes)Inferi intelligendum,quia per Tænarum Laconiæ promontorium deſcenſus ad inferos fertur.[Valet ima ſummis Mutare,) Vt ſi diceret,Poteſt ex minimo potentem,ea potente infimum reddere . [Hinc apicem rapax Fortuna cum ſtridore acuto Suſtulit,) Cum ſtridore acuto,hoc eſt cum fletibus, & lamentatione,ſed non ſua, verum eorum quibus apicem.i.dignitatem aufert . [Hic apicem rapax Fortuna poſuiſſe gaudet) Apicem pro honoris ſublimitate poſuit . Senſus eſt autem Fortuna res humanas plerunque mutat , & ab alio ad alium opes & dignitatem transfert.[Et inſignem attenuat Deus Obſcura promens).i.qui inſignis fuerit attenuatus, claritate mali , quæ adeo produntur ob fortunam, quæ Antij præcipue colitor .

ASC. PARCVS Deorum cultor, &c.) Sancte dãnat ſacrilegam Epicuri hæreſim, quę radicitus ex animis hominum religionem extraxit,vt Manc. recitat . Ordo igitur eſt. [Ego parcus) .i. modicus,quantum ad quantitatem affectionis. [Et infrequens) .i. rarus,cultor.i.venerator Deorum.[Dum ego cõſultus).i. peritus. [Sapientię) .ſ. Epicureę. [Inſanientis) .i. ad inſaniam ducentis, ſicut dr̃,ꝙ prudentia huius ſeculi,ſtultitia eſt apud Deum . [Erro).i.erronea opinione ducor.[Nunc Cogor).ſ.a veritate cognita ea Stoicorũ ſecta. [Dare vela retrorſum).i.dediſcere quod didici,&doctrinã in quam ꝓceſſi reuocare, & ita quaſi de nouo ad initiũ diſcendi redire.[Atq; iterare).i.iterato facere.[Curſus relictos).i.redeũdo ad terminum,vnde excurri,q̃ a tota errani via, cogor vbi redierim,quaſi nihil profectus ſim, nouos facere curſus,quos prius reliquerã.& ẽſt metaphora a nauigante,qui ſi malis velis ſtatim,vt ſoluit nauim impulſos eſt, cogitur ad portum redire,atq; relictos inſtituere curſus.[Cogor,dicit,nanque Dieſpiter).i.Dei pater Iupiter . [Diuidens).i.diſſecans. [Nubila).i. nubes.[Igni coruſco).i.fulgure.[Egit plerunque).i.frequenter. [Equos tonantes).i.tonitruas excitantes . [Et currũ volucrem) .i.velocem cuius rotis ferratis putatur à vulgo tonitru excitari . [Per purũ).i.ſudum,ac ſerenũ tempus,qñ nõ naturale,ſed a Deo curante mortalia,in vindictã alicuius miſſum,probatur fulmen. [Quo).ſ.curru.[Tellus bruta).i.ſine ſenſu,& rõne. [Cõcutitur) .ſ.tremore.[Et vaga flumina,Concutitor,) ſup. [Quo Styx).i.lacus infernales. [Et horrida ſedes Tęnari) Promontorij illius in Laconia, per quod deſcenſus ad Inferos dr̃. [Et ita inuiſi) Quia nemo libenter viſit,aut videt.[Et finis).i.terminus mundi,occidẽtẽ verſus.ſ.[Atlanteus,)Hoc eſt maris Atlantici. [Concutitur . & quia deus valet mutare ima ſummis) .i. vt faciat de imis ſumma,& de ſummis ima. Vnde diua Virgo,Depoſuit potentes de ſede,& exaltauit humiles. qd̃ vt alia eccleſiaſtica ſubinde cito,nõ quod ea viderit poeta,ſed vt oſtendã ethnica ſæpe catholicis congruere. nã Ethnicis eatenus fidẽ habeo, quatenus catholicis fulciuntur.[Et deus attenuat).i.diminuit, & deponit . [Inſignem).i.perſpicuũ,ac potentem virum . [Promens).i.in lucẽ & claritatem proferens . [Obſcura).i.eos qui prius erant obſcuri, quia de ſtercore erigens pauperem,eligit eliſos, & ſoluit compeditos . [Fortuna rapax) Quę tamen nihil facit niſi permittente deo,aut ita nobis ignorantibus ordinante, aliter enim non videretur huic loco congruere . Nam Epicureos damnat,qui in fortunę caſibus omnia ponunt . niſi dicamus more poetico ipſum hęreſes miſcere , ſicut Maro facit, vbi dicit : Fortuna omnipotens , & ineluctabile fatum . aut (vt dixi) Fortuna .i. potentia Dei,non pręuiſa nobis.[Rapax Suſtolit).i.clam abſtulit.[Hinc) Id eſt ab hoc loco, aut capite . [Apicem).i.ſummum honorem . [Et gaudet poſuiſſe hic,) Id eſt in alterius capite .

AD FORTVNAM.

Auguſtum Cæſarem profecturum in Britannia fortuna,quæ Antij religioſiſſime colebatur,cuiuſque numen omnes agnoſcunt,ac venerantur barbariſſimæ & ferociſſimæ gentes.

Ode XXXV. Dicolos , Tetraſtrophos : Vt, Præcedens.

--u---uu-u-
--u---uu-u-
--u---u--
-uu-uu-u--

O DIVA, gratum quæ regis Antium:
Præſens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel ſuperbos
Vertere funeribus triumphos:
Te pauper ambit ſollicita prece
Ruris colonus: te dominã æquoris,
Quicunque Bithyna laceſſit
Carpathium pelagus carina.
Te Dacus aſper, te profugi Scythæ,
Vrbeſque, genteſque, & Latium ferox,
Regumque matres barbarorum, &
Purpurei metuunt tyranni:
Iniurioſo ne pede proruas
Stantem columnam: neu populus frequens
Ad arma ceſſantes, ad arma
Concitet: imperiumque frangat.
Te ſemper anteit ſæua neceſſitas,
Clauos trabaleis, & cuneos manu
Geſtans ahena: nec ſeuerus
Vncus abeſt, liquidumque plumbum.
Te ſpes, & albo rara fides colit
Velata panno: nec comitem abnegat:
Vtcunque mutata potenteis
Veſte domos inimica linquis.
At vulgus infidum, & meretrix retro
Periura cędit. diffugiunt cadis
Cum fece ſiccatis amici,
Ferre iugum pariter doloſi.
Serues iturum Cæſarem in vltimos
Orbis Britannos, & iuuenum recens
Examen Eois timendum
Partibus, Oceanoque rubro.
Eheu cicatricum, & ſceleris pudet,
Fratrumque. quid nos dura refugimus
Aetas? quid intactum nefaſti
Liquimus? vnde manus iuuentus
Metu deorum continuit? quibus
Pepercit aris? ò vtinam noua
Incude diffingas retuſum in
Maſſagetas, Arabaſque ferrum;

ANTO. O DIVA) Ode xxxv. Fortunæ potentiam ſcribit,
illamque à cunctis timeri oſtendit. Auguſtum de
inde Cæſarem in Britannos euntem eidem com
mendat, orat.n.vt illum cum toto exercitu ſeruet
Antium deuictis hoſtibus. [Antium gratum) Erat Antiũ
maritima Latinorum vrbs, nunc diruta penitus.
Diſtant aũt eius veſtigia octo ſtadijs à Neptuno oppido, quod
& nos vidimus. erat etiam ibi portus mirandus quidem. Nã ag-
gere cinctus in ipſo adhuc mari conſpicitur. Str. aũt ſcribit lib. v.
Tempeſtate ſua in ea vrbe magnificas fuiſſe ædes ædificatas prin
Fortuna cipes.n.illic ſæpius ocio vacabant. Erat ibidem & Fortunæ tem-
plum, quod & Flaccus ipſe hoc loco oſtendit. [Præſens) Parata,
potens. Vnde Sal. ita in Catil. Sed profecto Fortuna in omni re
dominatur. Seneca vero epiſt. xcix. ait ita, Errant enim qui aut
boni aliquid nobis, aut mali iudicant tribuere Fortunam. Valen
Anim° tior enim omni Fortuna animus eſt, & in vtranque partem ipſe
res ſuas ducet, beatæque ac miſeræ vitæ ſibi cauſa eſt. At Naſo
Fortuna lib. vlt. Triſt. inquit, Rara quidem eſt virtus, quam non Fortu-
na gubernat: Quæ maneat ſtabili, cum fugit illa pede. De For-
tuna denuo multa iam diximus in fine Satyræ decimæ Iuuen.
[Tollere) Ad honorem & diuitias. vnde Iuuen. inquit, Si For-
tuna volet, fies de rhetore conſul. Si volet hæc eadem, fies de con
ſule rhetor. Et Hircius lib. iiij. de bello Alex. ait, Fortuna ple-
runq; eos, quos plurimis beneficijs ornauit, ad duriorem caſum
Bithyni reſeruat. [Ambit) Circunuenit, orat. [Bithyna carina) Bithyni
ſunt Aſiæ populi iuxta Phryges, & Myſios. vt Str. ait lib. xij. [La
Carpa- ceſſit) Inſtigat, prouocat, frequenter lacerat nauigando. [Car-
thiũ ma pathium pelagus) Eſt Carpathos inſula excelſa, à quo pelago
re quoque nomen inditum eſt, vt ſcribit Str. lib. xj. de Sporadibus.
Daci Plin. autem lib. v. ſcribit, Carpathum vnam eſſe de inſulis Rho-
Parthi diorum. [Dacus aſper) Diuiduntur Daci à Germanis Danubio,
vt ſcribit Tacit. de eiſdem vero latius Str. lib. vij. [Profugi Scy-
thę) .i. Parthi nam ij fuerunt Scytharũ exules, quod etiam ipſo
vocabulo manifeſtatur. Scythico.n.ſermone exules Parthi dñr.
Latium auctor eſt Iuſt. lib. xlj. [Latium ferox) Vnde Anchiſæ vmbra dor
duplex mienti Æneæ in Sicilia lib. v. Æn. ait, Gens dura, atque aſpera
cultu Debellãda tibi Latio eſt. Plin. aũt lib. iij. ſcribit, quod Latium
antiquum à Tyberi Circeos vſque ſeruatum eſt millium paſ-
ſuum l. longitudine, tam tenues primordio Imperij fuere radi-
Mintur ces. Poſtea Latini nomen proceſſit ad Lyrim amnem, qui Min-
næ turnas diuidit. Sinueſſa autem extrema vrbs eſt in adiecto Latio.
Sinueſſa [Purpurei) Purpurati. [Stantem columnam) Metaphora eſt. in-
telligit.n.regni robur. Cuius præſidia (vt inquit Sal.) Non exer-
citus, neq; theſauri ſunt, verum amici. [Populus frequens) Stipa-
tus, & collectus. [Ceſſantes) Deſides, & nihil agentes. [Cõcitet)
Vt Iunius Brutus egit contra Tarquinios, vt item M. Brutus con
tra Iulium Cæſarem. [Anteit) Nunc diſſyllabum eſt. [Sæua ne
ceſſitas) .i. dura. vult aũt poëta Fortunam in omnibus domina-
ri, vnde quæ ipſa voluerit, neceſſario fiunt. Acron legit Serua ne
ceſſitas, tñ & ſæua, & ſerua hic conuenit. Melius aũt ſæua intelli-
git enim poeta fati neceſſitatẽ, cui Fortuna ſubiacet. hinc ait Ma
nilius aſtronomus, Hoc niſi fata darent, nunquam Fortuna tuliſ
ſet. [Trabaleis) Ingenteis & longos veluti trabes. hæc aũt omnia
tormentorum gñа erant. [Cuneos) Intelligit ferrea fruſtula, qui
bus conſtringuntur compedes & manicæ. [Manu ahenea) .i. du-
ra & firma. Ahenea aũt triſſyllabum eſt. nea.n. vnius eſt ſyllabæ
hoc in loco poteſt & ahena legi. [Vncus) Curuum ferrum, quo
rei & infelices trahebantur. vnde Iuuen. Sat. x. ait, Seianus duci-
tur vnco Spectandus. [Liquidumq. plumbum) Nocentes enim
liquefacto plumbo quandoque plectebantur. [Fides albo Velata
Fides pãno) Fides eſt firma opinio, vt docet Cic in Partit. Et Sen. epiſt.
lxxxix. inquit, Fides ſanctiſſimum humani pectoris bonum eſt,
nulla neceſſitate ad fallendum cogitur, nullo corrumpitur præ-
mio. Vre, inquit, occide, non prodam. Liuius præterea lib. j. ſcr.
Numã Pompilium Fidei ſolenne inſtituiſſe, ad quod ſacrarium
Flamines bigis curru arcuato vehi iuſſit, manuq. ad digitos vſq;
inuoluta rem diuinam facere, ſignificantes Fidem tutandam. ſe
demq. eius etiam in dextris ſacratam eſſe. [Nec comitem abne-
gat) Dicit enim Ouid. lib. ij. de Ponto, Et cũ Fortuna ſtatq., ca-
ditq. Fides. [At vulgus infidum) Oſtendit ſuperius Fidem ſequi
Amici- Fortunam quocunque mutata ierit. Vulgus autem, & meretrix
tia vulgi & infidi amici mutatam Fortunam diffugiunt. Vnde Ouid. inqt
lib. ij. de Ponto, Turpe quidem dictu, ſed ſi modo vera fatemur,
Vulgus amicitias vtilitate probat. Et lib. j. Triſt. Donec eris fe-
lix multos numerabis amicos, Tempora ſi fuerint nubila, ſolus
eris. Item eodem in lib. inquit, Horrea formicæ tendunt ad
inania nunquam, Ibit ad amiſſas nullus amicus opes. Vtque co-
mes radios per Solis euntibus vmbra eſt, Cum latet hic preſſus
nubibus, illa fugit. Mobile ſic ſequitur Fortunæ lumina vulgus,
Quæ ſimul inducta nube teguntur, abit. [Cadis) Vaſis quibus vi
na conduntur. Virg. Vina bonus quæ deinde cadis onerarat Ace
ſtes. [Serues iturum) Longũ eſt hyperbaton. tendit enim illuc
vſque, O diua gratum, quæ regis Antium Serues &c. [Examen)
Militum agmen. Metaphora enim eſt ab apibus, quæ alij relin-
quentes alueos examen colligunt, & alio ſe recipiunt. [Eois ti-
mendum Partibus) Orientalibus populis, vt Medis, Parthis, Per-
ſis, Arabibus, Indis. [Oceanoque rubro) Ex mari Eoo, vnde Sol
oritur, quod Indicum vocant, quod Rubrum mare, ſiue Æthiopi Rubrũ
cum appellant, ad Auſtrum verſus effunditur, ex ea maxime par mare
te, qua vaſta quædam ſolitudo, & inhabitabilis terræ plaga con- Perſæ
ſpicitur, ardentibus ſemper caloribus exuſta. Auctor eſt Diony-
ſius. Pliniusque lib. vj. cap. xxvij. ait, quòd Perſę Rubrum mare
ſemper accoluere, propter quod is ſinus Perſicus vocatur. Solin.
autem cap. xlij. ſcribit, Rubrum mare in duos ſinus ſcindi. Quo
rum qui ab Oriente eſt, Perſicus appellatur, quem quidem habi-
tauere Perſidis populi. Ex aduerſo vero vnde Arabia eſt, alter
Arabicus vocatur. [Eheu cicatricum) Deteſtatur poëta bella ci-
uilia, quibus quidem omne nefas cõmiſerant, ſpreto deorum me
tu, ſuorumq. pietate, caritateq. patriæ, quæ omnibus maxima eſ-
ſe debet, quod & Cic. meminit. [Cicatricum) Quas.ſ. bella ciui-
lia dederant. Cicatrix autem dicitur liuor, & obductio vulneris, Cicatrix
ſic dicta quòd occæcet vulnus. [Sceleris) Quod in patriam Ro-
mani milites egerant. [Fratrumque) ſcribit enim App. lib. ij. ſub
Cęſare & Pompeio militaſſe in Pharſalia ad ſimile bellorum fa-
cinus, qui eiuſdem eſſent ciuitatis ciues, ſimul cognati, amiciq.,
nonnulli fratres. [Quid refugimus,) q.d. nihil. [Nos) Appoſitio.
[Dura ætas) .i. ferrea, ait enim Ouid. lib. j. Met. Aurea prima ſata Ætate
eſt ætas, poſtea inquit. Subijtque argentea proles, Auro deterior, quatuor
fuluo, pretioſior ære, Tertia poſt illas ſucceſſit ahenea proles,
Sæuior ingenijs, & ad horrida promptior arma, Non ſcelerata ta
men, de duro eſt vltima ferro. Protinus irrupit venæ peioris in
æuum Omne nefas, fugere pudor, verumq., fideſq., In quorũ
ſubiere locum fraudeſque, doliquе, Inſidięq., & vis & amor ſce
leratus habendi. Viuitur ex rapto, non hoſpes ab hoſpite tutus,
Non ſocer à genero, fratrum quoque gratia rara eſt. Victa iacet
pietas &c. [Intactum) Intentatum. [Neſaſti) Nefarij, ſcelerati.
[Vnde) A quo loco, vel à quo homine, q.d. à nullo. [O vtinam)
optat Horatius fortunam noua incude reficere in Maſſagetas &
Arabas ferrum bellis ciuilibus retuſum. [Diffingas) Reficias, re-
formes tu Fortuna. [Retuſum) Repercuſſum, & hebetatum.
[Maſſagetas) Maſſagetæ populi ſunt in Scythia ad Orientẽ ver- Maſſage
ſus, trans Araxem, quorum ſtudium eſt, vt continuo ſagittandi tæ.
vſu conterantur, infeſtiſſimi admodum hoſpitibus, neque cum
vicinis populis vllam ſeruare diutius amicitiam, neque fidẽ poſ-
ſunt, frumenti ac vini vſum prorſus ignorant. bibunt enim lac
cum equorum admixtum ſanguine, vt Dionyſius ſcribit. Memi
nit item multa Herod. lib. iij. & Str. lib. xj.

O DIVA, gratum quæ regis Antium) Metrum duobus ACR.
verſibus Alcaicum. Tertius dimeter nouenarius Iambicus hy-
percatalecticus. Quartus Pindaricus. Hæc Ode ad Fortunam
ſcripta eſt, cui Cæſaris aduerſum Britãnos profectionem cõmen
dat. [O Diua, gratũ) Zeugma ab inferiori, ſerues iturũ Cæſarem.
[Antium) Apud Antium aũt eſt Fortunę templum famoſiſſimũ,
multorũ et principum donis ornatum. vnde et ciuitas Fortunæ
ipſius tutela dicta eſt. [Pręſens) Parata, potens mutare ſtatus ho-
minum. [Vertere) Conuertere, mutare. vt, Multos mutata reui-
ſens Luſit, & in ſolido rurſus Fortuna locauit. [Ambit) Rogat,
ſupplica. [Te dominam æquoris) Fortuna .n. & æquori dñatur,
ita vt à nauigantibus inuocetur. [Bithyna) Species pro genere,
vt, Innatat ſinus Miſſa Pado. [Carpathium pelagus) Carpathiũ
mare inter Ægyptum & Rhodum ab inſula Carpatho illic poſi-
ta. [Dacus aſper) Gens iuxta Iſtrum fluuium degens aſpera bel-
lis. Virg. Et coniurato d.d. ab Iſt. [Profugi Scythæ) Ab orbe ſe
poſiti, & in mundi extrema parte conſtituti. [Ferox) Victorio-
ſum. Virg. Gens d. atque a. c. d. tibi Latio eſt. [Regumq. ma-
tres) In omnibus ſubaudiendum eſt metuunt, vel metui, iuxta
menſuram quantitatis. [Matres) Proprie timere filijs matrum
eſt. [Purpurei) Purpureum eſt quod totum ex purpurea eſt. [In-
iurioſo) Iniuſto, vt, Vbi cum Turni iniuria matre. Poteſt autem
Fortuna & contra iuſtitiam graſſari. Terent. Id laudi ducis, quod
tu nunc feciſti inopia, iniurium eſt. [Imperiumque frangat) Aut
quia imperium ſemper fragile putatur, aut quia magnę res deterio
ratæ fractæ dicuntur, vt Virg. Fractæ vires. & alibi, Fracti bello
fatiſque repulſi Ductores. [Te ſemper anteit ſæua neceſſitas)

ci ſunt fideles. [Velata panno albo) Qui pauperum eſt veſtitus, pauperes ait ferre fidem ſeruant, quia non habent in quo fallát, etiam colit te, quia ſi fides dicta eſt, vt fiat quod dictum eſt.i.promiſſum, certe fortuitum eſt id præſtare.[Nec).i.& non.[Et fides non abnegat comitem, Vtcunqoe).i.qualitercunque, aut qñcunque.[Tu inimica).ſ.effecta.[Veſte mutata) Quia videtur Fortuna læta aliter indui, q̃ inimica.[Linquis domos potentes).i.potentium.[At).i.ſed.[Vulgus infidum, & meretrix Periura cedit retro).i.retrorſum.ſ.cum Fortuna abeunte, quia.[Amici doloſi).i.non fidi. [Ferre pariter iugum).i.aduerſitatis, ſicut gauiſi ſunt de bonis & lætis.[Diffugiunt cum cadis ſiccatis fece).i. vt primũ vaſa vinaria ad fecem vſque exhauſta ſunt. Bonfinis legit, Et vulgus, quod non ſequar.[Serues iturum) Hucuſque (vt dixi) Dilata eſt cõſtructio. Nam ordo eſt.[O diua, quæ regis Antium &c.) [Serues).i.conſerues precor.[Cæſarem).ſ.Auguſtum. [Iturum).i.qui ire parat.[In Britannos) Quos Anglos vocamus, vltimos orbis. immo (ſm Virg.) extra orbem poſitos. dicit.n.in Buc. Et penitus toto diuiſos orbe Britannos. At in Aen. diait, Extremos hominum Morinos, quos Teruanos vulgus vocat. [Et ſerues recens examen).i.nouam fœturam more apum primo educendorum.[Iuuenum).i.tyronum.[Timendum).i.formidãdum.[Partibus Eois).i.Orientalib.[Et Oceano rubro. Eheu pudet).ſ.me.[Cicatricum).ſ.ſuſceptarum in bello ciuili. [Et ſcelerum) Quod in patriam Romani milites egerant.[Et fratrum.) Vel conciuiũ, vel reuera fratrum in bello ciuili diſcordium.[Quid).ſ.ſceleris.[Nos Aetas dura) Quia ferrea.[Refugimus?) q.d.nihil. [Quid nos nefaſti).i.nefarij.[Liquimus intactum).i.inuiolatum?) q.d. nihil.[Vnde).i.à quo. [Continuit iuuentus manus Metu deorum?) q.d.a nullo.[Quibus aris Pepercit?) q.d.nullis.[O vtinam Fortuna diffingas) Id eſt reformes, reficias, acuas. [Noua Incude in Maſſagetis) Id eſt Scythas. [Et Arabas ferrum retuſum).i. hebetatum.i.in cæde ciuili, hoc eſt vt arma ciuium cæde obtuſa in hoſtes acuantur.

MAT. Bõſinis. VTCVNQVE mutata potenteis &c.) In his verſis, Et, pro At, reponendum cenſeo, vt ſit.[Et vulgus, & meretrix) Nam vnius periodi ſunt carmina, nec latina loquendi ratio amat eo in loco At poni, in quo. Et geminatum quamaptiſſime ponetur.[O vtinam noua &c.) In his verſibus interpretandis dicit Lãd. Thamyrim reginam Cyri caput in vtrem auro liquefacto, ſeu fuſo repletum merſiſſe, & ad id citat Herodotum. Is autem ſanguine repletum fuiſſe dicit non auro.

IN HONOREM POMPONII NVMIDÆ.

Amicitiam ſuam erga Numidam teſtatur pro cuius ſalute dijs ſacrificium vouerat dicens: eo reuerſo incolumi ex Hiſpania ſe velle vota perſoluere, ac feſtum diem agere communia celebrare, genio & voluptatibus operam dare.

Ode XXXVI. Dicolos Diſtrophos: Vt,
Sic te diua potens Cypri.

– – – ∪ ∪ – ∪ ∪

– – – ∪ ∪ – – ∪ ∪ – ∪ –

ET ture, & fidibus iuuat
Placare, & vituli ſanguine debito
Cuſtodes Numidæ deos:
Qui nũc Heſperia ſoſpes ab vltima
Caris multa ſodalibus,
Nulli plura tamen diuidit oſcula,
Quam dulci Lamiæ, memor
Arctæ non alio rege puertiæ,
Mutatæque ſimul togæ.
Creſſa ne careat pulchra dies nota:
Neu promptæ modus amphoræ,
Neu morem in ſalium ſit requies pedum:
Neu multi Damalis meri
Baſſum Threicia vincat Amyſtide:
Neu deſint epulis roſæ:
Neu viuax apium, neu breue lilium.
Omnes in Damalim putres.
Deponent oculos: nec Damalis nouo
Diuelletur adultero,
Laſciuis ederis ambitioſior.

ANTO.

ET ture) Trigeſimaſexta Ode ſcribit ſacrificãdum eſſe, Dijſque agendas gratias obſeruatum ab eis Pomponium Numidam. nuper enim ab Hiſpania ſoſpes redierat. Hortatur inde vt diem læti & hilares celebrent genio operam tribuentes. Eſt enim metrum primo verſu Glyconico. de quo in Ode iij. Secundo verſu Aſclepiadeo. [Fidibus) In ſacris enim fidicines etiam adhibẽtur.[Iuuat) Delectat me. [Placare) Tunc enim placantur Dij cum vota eis perſoluuntur. [Debito) Ex voto.ſ.[Heſperia vltima) Epitheton diſcretiuum. Heſperia.n.Italia dẽ a rege Heſpero. dr̃ etiam Hiſpania Heſperia ab Heſpero ſtella Occidentali. nam Veous, qñ Solem antecedit, quamuis ſubleq videatur poſt Occaſum Solis in Occidente apparet, & Heſperus appellatur, & ab hoc Hiſpania, quia occidentalis plaga ſit, heſperia dicitur, ſed appellatur vltima, Italia vero magna. [Soſpes) Saluus dicitur auctore Feſto. Soſpes item incolumis fortaſſe a verbo græco σῴζειν. [Diuidit) Vt multa ſufficiant.[Lamiæ) De Aelio Lamia dicit. de quo etiam ſuperius in ode xxvj. [Non alio rege) Per id oſtendit eos æquæuos fuiſſe. eodem.n.rectore, & alumno, ſeu præceptore fuerant pueri, & toga mutarant. Nec ꝓ rege patronus eſt accipiendus. quomodo.n.diceret, Mutatæ ſimul togę? De Dño, ſeu patrono Lamia intelligere non conuenit, nam Lamia puer vt ille erat, vt hic oſtenditur. Præterea libera toga ſolis liberis dabatur. [Puertiæ) Pro pueritiæ per ſyncopen.[Mutatæ togæ) Primis annis adoleſcentiæ, quæ anno xuij. incipit, pueri nobiles apud Romanos deponẽtes prætextam ſumebant virilem togam cum ſolennitate in templis oblati, & in forum deducebantur, vnde dicit Seneca, Tenes memoria quod gaudium ſenſeris, cum prætexta poſita ſumpſiſti virilem togam, & in forũ deductus es. Sunt & qui ſcribant, liberam togam adoleſcentibus in feſtis liberalibus exhibere ſolitos, ad ſignificationẽ liberioris vitæ in futurum conceſſe.[Memor arctæ puertiæ, Mutatæq. togæ) Scribitur à Cicerone, ꝙ Scipio nihil difficilius eſſe dicebant, q̃ amicitiam vſque ad extremum vitæ diem permanere, mutari etiam mentes hominum ſæpe dicebat. Et ꝙ ſummi puerorum amores ſæpe vna cum prætexta & toga deponerẽtur. Horum autem omnium Numida memoriam retinebat. Creſſa nota. Plin. lib. vij. de gentium felicitate ſic ait, Vana mortalitas & ad conſcribendam ſeipſam ingenioſa computat more Thraciæ gentis, quæ calculus colore diſtincto pro experimẽto cuiuſque diei in vrnam condit, ac ſupremo die ſeparatos dinumerat, atque ita de vnoquoque pronunciat. Horatius tñ hic Cretenſibus quoque eandem conſuetudinem aſcribit fuiſſe. [Promptæ) Apertæ, exhibitæ, & paratę, lat æque in conuiuium.[Amphoræ) Vinario vaſi.[Neu modus).ſ.ſit, per quod hortatur largius bibẽdum.[Neu morem) ordo eſt. Neu ſit requies pedum in morem Salium.[Salium) Salios duodecim Marti gradiuo Numa Pompilius legit, tunicæque pictæ inſigne dedit, & ſuper tunicam æneũ pectori tegmen, cœleſtiaq. arma, quæ ancilia appellantur ferre, ac per vrbem ire, canentes carmina cum tripudijs, ſolenniq. ſaltu iuſſit. Auctor eſt Liuius. Virg. quoque de hoc, Lanigeroſq. apices, & lapſa ancilia cœlo, vbi poſuit ancilia pro ancile. nam vnum de cœlo prolapſum eſt. hinc etiã Ouid. late meminit lib. iij. Faſt. Atque ancille vocat, quod ab omni parte reciſum eſt. Quemque notes oculis angulus omnis abeſt. Alij tñ dicunt, ancile quaſi ἀμφιχείλιον.i.vndique labrum hñs.[Damalis) Mulier vinoſa & temulenta Numidæ amica. Hinc dicit poëta illam relicto Baſſo eius veteri amico intereſſe debere conuiuio Numidæ noui amici, & cum eo certare bibendo. [Threicia Amyſtide) Amyſtis potio quædam erat apud Thracas, & ideo Amyſtis dicta, quia certa menſura clauſis oculis potabatur, vel erat poculi ſpecies, quod vno ictu hauriebant. Auctores ſunt Acron & Porphyrio. [Roſæ) Valer. lib. ij. de ciuitate Spartana loquens ſcribit, Primos Ionas vnguenti, coronarumque in conuiuio dandarum, & ſecundæ menſæ ponendæ cõſuetudinem haud parua luxuriæ irritamenta reperiſſe. [Viuax apium) Honos apio in Achaia erat coronare victores ſacri certaminis Nemeę, vt ſcribit Plin. lib. xix. Et lib. xx. ait, Suauiores aquas potui incoctum apium pręſtare, & quòd ex aqua coctum, potumque renibus medetur. Viuax autem apium, inquit, quoniam diu vireſcit, nec aret, vt alia multa olera.[Omnes in Damalim) Senſus eſt, ꝙ effecti omnes

Soſpes

Prætexta

Toga libera, virilis

Calculi dierum

Salij

Amyſtis

Corona in cõuiuio

Mẽſæ ſecundæ

Vnguẽta

Apium

ebrij. Damalim aſpicien: Veneris gratia, ſicuti Centauri fecerũt in Pyrithoi nuptijs. Damalis autem ſoli Numidæ inhærebit. [Putres oculos) Vino graues,& infectos,& languidos,aut putes nimio amore. [Diuelletur) ſ. ab ipſo Numida per nouum adulterum, Sicuti,nec diuiſa fuit Hippodame a Pyrithoo per Centauros. [Ambitioſior) Magis ambiens ſuis lacertis.i.quæ magis ambiat, & amplectatur quam ederæ amplectentur arbores, vnde eſt illud Brachia non ederæ non vincant oſcula conchæ.

ACR. E T ture,& fidibus iuuat) Metrũ primo verſu Glyconicum ſecundo Aſclepiadeum. In honorem Pomponij Numidæ hanc Oden ſcribit,pro cuius ſalute ex Hiſpania reuerſi vota perſoluit, lætitiamq. conuiuiorum per ſacrificia ſe exhibere cõmemorat. [Et ture,& fidibus iuuat) Fidicines.n.ſacrificijs adhiberi conſueuerunt,vt Virgil. Inflauit cum pinguis ebur Tirrhenus ad aras. [Placare Deos Cuſtodes) Hic non irata,aut mitigare,aut reconciliare numina parat,ſed aut grates referre, aut vota perſoluere, propitij enim Dei reduxerunt Numidã ſoſpitem. [Et vituli ſanguine debito) .i. votis peractis. debetur enim hoſtia cum votis ſuſceptis promittitur. [Qui nunc Heſperia) Hiſpaniam dixit. Heſperia aũt,ab Heſpero dicta,quaſi in Occidentali plaga. Ordo eſt. Qui nũc ſoſpes reuerſus ab vltima Heſperia,diuidit multa oſcula caris ſodalibus nulli tñ diuidit plura, q̃ dulci Lamiæ, memor ſimul mutatæ togæ. [Diuidit oſcula) Tanquã quæ multis data ſufficerent. Quæ conſuetudo eſt amicorum,dum de longinquo tardius reuertuntur. [Non alio rege) Regem autem diuitem poſuit,aut patronum. Iuuen. Optima ſiluarũ interea pelagiq. vorabit Rex horũ. [Pueritiæ) Pro pueritiæ per ſyncopam dixit,& ſignificauit Numidã,Lamia patrono vſum à pueritia vſq; ad virilẽ ætatem,vnde ait Rege, vel quod eũ Lamiam rexerit. Peractæ aũt pueritiæ ait, q̃a depoſita prætexta accipiebant adoleſcentes togã virilem. Qua cõmemoratione vult videri per hoc quod ſimul togas mutauerint, ætatis æqualitatẽ augere amicitiã. vnde & Virg. Mea quẽ ſpatijs propioribus ætas. [Creſſa) Cretenſi. Cretenſibus.n.mus erat dies lętos albis calculis, nigrios contrarios numerare. ex lectorũ dierũ numero,vna & tempus metiri,malos enim in annorũ numerum non ducebant. [Neu promptę modus amphorę) .i. prolatũ vinum expendatur cõtinuata lętitię. [Neu morem in Saliũ) Salij ſacerdotes Martis,& Herculis dicebantur, qui ſacra ſaltibus celebrabãt. vt cum Salij ad cantus. Nam ꝓprie Salij a ſaliendo dicti ſunt. [Neu multi Damalis meri) Ebrioſam mulierẽ dicit quę a Numida amabatur. vnde hic ſenſus eſt, Cum Numida certamen bibendi ſit Damali nouo amico,non cũ Baſſo. [Amyſtide) Amyſtis(vt quidam putant) potionis genus apud Thracas. Ideo Amyſtis dicta,q̃ clauſis oculis potabatur vno ductu. Alij Amyſtum gẽmam volunt,quę pręſenti vſu Amethiſtus dĩ. Clauſa.n.poculis ebrietatem prohibere credebatur.nã & apiũ ſi Manditur aduerſus ebrietatem putatur prodeſſe. [Neu viuax apium) Diu viriditatem retinens,cuius pene folium non deficit viriditate. [Neu breue lilium) Breue ad tempus retulit. [Putres) Nimio potu marcentes,& libidine reſolutos. [Laſciuis) In aduerſa diſcurrentibus,& vagis. [Ambitioſior) Qui ambitu,& concupiſcentia amplexu facili ſe ita illiget,vt ederæ conſueuerunt.

POR. E T ture,& fidelibus iuuat Placare,& vitili ſanguine debito) Hanc Odeo ſcribit in honorem Põponij nomine Numidæ pro cuius ſalute reuerſi ex Mauritania,vota ſoluere æquũ eſſe dicit. [Et ture,& fidibus iuuat Placare) Fidicinas hodie quoq; Romæ ad ſacrifica adhiberi ſicut tibicines,nemo eſt qui neſciat. [Iuuat Placare,Cuſtodes Numidæ Deos) placare pro eo,quod eſt,gratiam referre, intelligendum. non vt placari irati dñr,cum enim Numidam dicat ſoſpite rediſſe,apparet eũ Deos propitios,& ante ſacrificia habuiſſe. Cuſtodes aũt pro conſeruatoribus accipiamus. [Qui nũc Heſperia ſoſpes ab vltima ,Numida hic ea Mauritania,in qua militauerat,reuerſus eſt. Ergo Heſperiam nunc occiduam partem intellige,non vt Heſperia a Virg. Italia dĩ [Nulli plura tñ diuidit oſcula,Quam dulci Lamię) h.d.quod Numida, quãuis amplecteretur & oſcularetur oẽs ſodales,& amicos ſuos, nullum tñ oſculatur plus,quam Lamiam. ſ. Ælium,de quo ſupra dictum eſt,Nec & meo Lamiæ coronam. [Arctæ non alio rege pueritiæ) pueritia,pro pueritia,per ſyncopen dixit, Signat autem Pomponium hunc Numidam à pueritia Lamia patrono vſum. [Mutatæq. ſimul togæ) Prætextam vtique togæ mutatæ, quam depoſita,virilis accipitur. Per hoc ſignat eos pariter adoleuiſſe. [Creſſa ne careat pulchra dies nota) Album calculum Creſſam notem dicit. Quia Cretenſibus mos erat,lætos dies calculis albis,quos in pharetras mittebant,notare,triſtes autem nigris,per hoc ergo dicit poëta lętum diem exigendum. Neu prompta modus amphorę, Neu morem in ſalium ſit requies pedũ, per quod ſignat,& largius bibendum,& ſaltandum. Salij autem ſacerdotes Martis,hodieque tripudiare in ſacrificijs Martis dicuntur. vnde, Et Salij a Saliendo.i.a ſaltando dicti. Ordo eſt autem. Neu ſit requies pedum Salium more. [Neu multi Damalis meri Baſſum Threicia vincat Amyſtide) Amyſtis (vt quidam aiunt) potio quædam eſt apud Thracas. Alij poculi ſpeciem eſſe aiunt, eo q̃ neceſſe ſit,vno ductu potionem,haurire. Senſus autem eſt, Damalis,quæ multi meri eſt.i.ebrioſa, non vincat Baſſum in potando,ideo Baſſus quoq; multum potat. [Neu breue lilium) Quod breuis temporis eſt,hoc eſt cito deflorеſcit. [Putres oculos) Vino putres intellige. videmus enim ex vino oculos quaſi languidos fieri. [Nec Damalis nouo Diuelletur adultero) Senſus eſt, Nec nouus adulter .i. amator, Damalim auellet, à priſtino ſuo amatore. [Laſciuis ederis ambitioſior) Ambitioſa,ab ambitu lacertorum.i.amplexu,Damalis dicta eſt,quę ob hoc ederę comparata eſt,quia,& illa ſolet arbores ambire .i. circundare. ederas autem,laſciuas dixit, quia quaſi ludentes vagę ſerpunt.

E T ture,& fidibus) Argumentum per Manc.patet,vult enim ob amici felicem reditum, poſt rem diuinam dandum eſſe epulum,quod lautum quidem,& opiparum vult, ſed ſine litibus,& zelotypia. Videtur autem Lamiã alloqui.vt ſit ordo. [O Lamia iuuat) .i.delectat,& proſit. [Placare) .i.placidos,&(vt dicũt) contentos facere, quia dum dijs vouemus non ſunt placati, donec reddiderimus vota. [Et) .i ſimul. [Ture,& fidibus) .i. himnis,& canticis ad lyram dicendis. [Et ſanguine vituli debito) ſ.ex voto. [Deos cuſtodes Numidę) .ſ.amici noſtri. [Qui nunc) ſubaudi reuerſus. [Soſpes) .i.incolumis. [Ab vltima Heſperia) .i. vltima parte Hiſpanię. [Diuidit Caris ſodalibus multa oſcula) Vt de more faciunt Itali,dum poſt longam peregrinationem, ad ſuos ſe recipiunt,tamen nulli diuidit plura,quam Lamię.ſ. Ælio,dulci .ſ. amico & ſodali. [Exiſtens memor pueritiæ) Pro pueritiæ. [Actę) .i transactę. [Non alio rege) .i.ſub eodem rege,ſeu rectore,hoc eſt ſub eodẽ pædagogo. [Et memor togæ mutatæ ſimul) Quòd vno die togam virilem ſumpſerit cum Ælio Lamia. Et ideo. [Ne dies pulchra) .i. feſtiua. [Careat nota Creſſa) .i. Cretẽſi, quiã in Creta eſt multum cretæ.i.terræ albæ. vnde ſicut carbonẽ pro nigredine,ſic cretam pro albedine ponunt poëtę. Non ergo intelligamus Cretenſium eſſe morem, lapillos candidos in vas conijciendi diebus lætis,ſed diem lætum poſſe notari creta.i.colore candido. [Non modus) .i.mẽſura. [Sit amphoræ) .i.vaſi vinario capaci. [Promptæ) .i.depromptę. [Neu) .i.ne ue. [Requies vlla ſit pedum in morem ſalium) .i.quin ſaltent,vt Salij,dum ancilia ferunt. Et poteſt eſſe ſalium,pro ſaliorum,aut adiectiue dictum. [Neu multi) Vult,vt Damalis bibax,& laſciua mulier amica quondam Numidæ,adſit quidam,ſed ſine ſuſpicione zelotypiæ,quam ne inijciat,monet,vt non alteri adbibat,licet alij eam laſciuius ſuſpiciant. Ordo eſt. [Neu Damalis amica Numidæ) mulier ſup. [Multi meri) .ſ capax. [Vincat) .i.ſuperare contẽdat. Baſſum amatorem ſuum abſente Numida. [Amyſtide) .i.poculo vno hauſtu,& clauſis oculis ſiccando. [Threicia) .i.quo Thracea vti ſolent. [Neu roſę deſint) .i.vt adſint epulis. [Nec apium viuax) .i.diu virens,aut virere faciens. nam Eſt apium dictũ,quod apex hoc ferre ſolebat victoris, veterum fieret dum more triumphus. [Neu lilium breue) Quantum ad tempus.i.breuiter deciſurum ſup.deſit. Et omnes deponant,aut deponent. [Oculos putres) .i.corruptos. [In Damalim) .i.eam laſciue reſpiciant. [Nec Damalis Diuelletur a Numida nouo adultero) .i. per nouum adulterum,exiſtens. [Ambitioſior) .i.arctius ambiens,& complectens Numidam. [Ederis laſciuis) .i.quam faciant ederæ laſciuę truncum aut murum cui adhærent.

ASC.

AD SODALES.

Gratulatur Auguſto rerum tantæ victoria Actiaca, quàm ſuperato Antonio & Cleopatra nauali pugna reportauerat,ait enim genio eſſe indulgendum,propulſato periculo quod Imperio Rom. imminebat Antonius enim non contemnendis viribus pro ſumma Imperij decernere parabat ſuperior futurus ſi celeritate vſus ineptijs & delitijs vxoris non indulſiſſet.

Ode XXXVII. Tricolos, Tetraſtrophos: Vt, Vides, vt alta ſtet niue candidum.

--∪---∪∪-∪-

--∪---∪∪-∪∪

--∪---∪∪-∪

-∪∪-∪∪-∪--

Nunc

Vide an not. Frã. Rob. ſuper iſto loco.

NVNC eſt bibendũ nunc pede libero
Pulſanda tellus: nunc ſaliaribus
Ornare puluinar deorum
Tempus erat dapibus ſodales.
Antehac nefas depromere cæcubum
Cellis auitis: dum Capitolio
Regina dementeis ruinas,
Funus & imperio parabat,
Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum: quidlibet impotens
Sperare, fortunaq́ue dulci
Ebria. ſed minuit furorem
Vix vna ſoſpes nauis ab ignibus:
Mentemq́. lymphatam Mareotico
Redegit in veros timores
Cæſar, ab Italia volantem
Remis adurgens: accipiter velut
Molleis columbas, aut leporem citus
Venator in campis niualis
Aemoniæ: daret vt catenis
Fatale monſtrum. quæ generoſius
Perire quærens, nec muliebriter
Expauit enſem: nec latenteis
Claſſe cita reparauit oras.
Auſa & iacentem viſere regiam
Vultu ſereno fortis, & aſperas
Tractare ſerpenteis: vt atrum
Corpore combiberet venenum;
Deliberata morte ferocior:
Sæuis Liburnis ſcilicet inuidens
Priuata deduci ſuperbo
Non humilis mulier triumpho.

ANTO. NVNC eſt bibendum) xxxvij. Ode ſodales hortatur ad lætitiam & voluptatem ob victoriam quidẽ, ab Auguſto habitam contra Antonium, & Cleopatram, quæ ruinas, & funus Rom. Imperio parabat. [Pede libero) .i. ſolutiori, & laſciuiori. [Saliaribus dapibus) .i. copioſis & ſolennibus. nam ſaliares ſacerdotales cœnæ erant, quas Salij faciebant ampliſſimi apparatus. vnde Plin. lib. xxj. c. iij. de coronis ſcribens, ait Sutiles. Saliorum ſacris inuenimus & ſolennes cœnas. Apul. item lib. iiij. ſic vt equus quidem meus tanta copia & quidem ſolus potitus Saliares ſe cœnaſſe cœnas crederet. [Puluinar deorum) Puluinar Puluinaria dicebantur, aut lecti deorum, aut tabulata in quibus ſtabant numina, vt euidentiora eſſent Acron ita ſcribit Seru. etiã lib. iij. Georg. ait, quod puluinaria ſunt proprie lectuli, qui ſterni in quibuſdam templis conſueuerant. [Regina) Cleopatra .ſ. de qua latius quomodo fugerit diximus in Epodo ix. Eſt aũt ordo: Dum Regina impotens ſperare quidlibet. & ebria dulci fortuna cum grege turpium virorum contaminato, morbo parabat Capitolio dementes, ruinas, & funus .i. exitium imperio. [Dementeis ruinas) Pro ipſa demens. [Contaminato) Corrupto. [Morbo) Caſtratione. [Turpium virorum) .i. Spadonum qui Cleopatram ſequebantur, de quibus late in Epodo ix. [Impotens) Valde potens. Virg. item lib j. Georg. Nunquam imprudentibus imber obfuit. i. valde prudentibus. Cic. quoque lib. v. Tuſc. Qui nihil metuant, nil agant, nil concupiſcant, nulla impotentia efferantur. i. valida potentia. [Ebria) Elata, & imprudenti felicitate, vt ebrij vino. [Vix vna ſoſpes nauis) Quo pacto euaſerit Cleopatra, videto latius in Epodo ix. [Ab ignibus) Multæ Lymphati enim Antonij naues vſtæ, multæ ſubmerſæ, multæ captæ ſunt, de quibus ample legito in Epodo ix. [Lymphatam mentem) .i. com- Lympholepti motam inſania, & veſanam. Varro.n. ſcribit, quod in Græcia cõmota mente, quos Lympholeptos appellant, Lymphatos dixerunt noſtri. [Mareotico) Vino .ſ. à Mareotide palude Ægypti, Mareotia vbi optimum vinum hinc ait poëta lib. ij Georg. Sunt Thaſię vites, ſunt & Mareotides albæ. [In veros timores) Quia vere timebat ipſum Auguſtum ſine ſpe, quod eum ſuis illecebris corrumpere poſſet, vt alios fecerat .ſ. Iul. Cæſarem, & M. Antonium. [Adurgens) Proſequens. [Velut) .ſ. adurget. [Accipiter) Auis eſt quæ ſolo raptu viuit. [Molles columbas) Imbelles & mites: Aut molles dixit quia ad capiendum faciles ſunt, vt Virg. Quã facile accipiter ſaxo ſacer ab alto. Conſequitur pennis ſublimem in nube columbam. [Citus venator) .i. celer, & velox in proſequendo feras, & repete à ſuperioribus, adurget. [Hæmoniæ) .i. Hæmonia Theſſal. Theſſaliæ. nam Theſſalia ipſa priori ſeculo Pyrrhæ ab Deucalionis vxore Pyrrha nominabatur, & Hæmonia ab Hæmone, à cuius filio Theſſalo Theſſalia vocata eſt. Plura Strabo lib. ix. [Hæmoniæ) Hic fiat colon. nam ſuperiori ſententiæ conuenit, non ſequenti. Fatale fatis ei ſeruatum, vel fatale .i. mortiferum. [Nec latenteis Claſſe cita reparauit oras) ſenſus eſt ꝙ Cleopatra apud Actium victa in patriam, fuga, delata eſt noluit.n. veloci claſſe extremas Ægypti oras adire, illasq́. ſibi munire, quo tutior eſſet Plutarchus autem in Antonij vita ſcribit, quod vbi in Alexandriam appulit Cleopatra, inter rubrum & Ægyptum, mare Cleop. transferre claſſem inſtituit in Arabicum ſinum, & cum auro, & argento, & magna ſuorum manu in ignotas ſedes commigrare, fugiens, bellum, ac ſeruitutem. Sed cũ primas naues per terram, delatas Arabes igne corrupiſſent. & Antonius tunc etiam in legionibus, quas apud Actium reliquerat ſpem haberet, & incolumes eſſe putaret fruſtra tamen deſtitit Cleopatra ab incepto, & Auguſt° Cleopatra mors portus, ac littora cuſtodire contendit vacans cum Antonio vti prius luxuriæ, & lautię, ac ſumptui. Interea ob Auguſtum in vrbem reuocatum ab Agrippa, qa res vrbanæ præſentiam ſuam deſiderare videbantur, facta eſt dilatio belli. Demum exercitum in Alexandriam adduxit. Antonius aũt ſuis militibus deſtitutus, & proditus, cum accepiſſet Cleopatram (licet falſo) ſibi mortem conſciuiſſe, gladio ſibi ventrẽ percuſſit, ſeq́. in lecto poſuit. Deinde ad Cleopatram deductus eſt adhuc viuens, cui multa dixit, inde ſumpto vino expirauit. Poſt hęc miſit Auguſtus Proculeiũ, vt Cleopatrã viuam adduceret, quo eius pecunijs congeſtis potiretur, & in triumpho etiam duceretur. Illa tamẽ contendit gladio quo accincta erat ſe ipſam necare. Proculeius vero ademit ſibi, febre poſtea oppreſſa eſt omnio planctu. Qua de re eã adijt Auguſtus, promittens quam plurima vti ipſa optabat, & hoc ne ſe occideret. Attamen ne in triumpho deduceretur, clam Auguſto ſibi mortem conſciuit, aſpidis morſu in brachio recepto. Accurrens autem Auguſtus inuenit eam mortuam aureo in lecto iacentem regio more ornatam, quam poſtea magnifice, ac rege vna cum Antonio ſepeliri iuſſit. [Iacentem regiam) .i. territam & mœſtam Alexandriam. [Fortis) Magnanima. [Aſperas ſerpentes) Quia ſolo viſu terrefaciunt homines, & ipſa interre facta tractabat. [Deliberata morte) .i. vbi mori decreuit. [Ferocior ſæuis Liburni) App. lib. ij. ſcribit: Illyriorum gentem Liburnos eſſe, de quibus multa in j. Epodo. Liburni autem (vt etiam Porph. Liburni ſcribit) dicuntur ad mortem eſſe paratiſſimi. [Scilicet inuidens) ſenſus eſt, quo Cleopatra ſe occidit inuidẽs Auguſto, ne ipſa regina priuata .ſ. regno .i. captiua, & ſerua deduceretur in triumpho ſuperbo .i. glorioſo, ob eam deductam.

ACR. NVNC eſt bibendum, nunc pede libero) Metrum duobus verſibus Alcaicum. Tertius Dimeter onomarius iambicus hypercatalect. Quartus pindaricus. Poſt ciuile bellum primum imperium Rom. inter tres diuiſum eſt, ita vt Antonius Orientem, Auguſtus, Gallias, Vrbem Lepidus obtineret. Ant. Auguſti ſororem habuit vxorem, qua ſpreta, amore ductus, Cleopatrę Ptolemæi ſorori coniunctus eſt. Qua indignatione Auguſtus aduerſus Antonium, & Cleopatram bellum geſſit, apud Actium promontorium Epiri & pręfecto claſſis Agrippa, ſuperauit Antonio prœlio nauali. Quo victo & Alexandriam cœpit. Hac ergo, Ode lætitiam ſuam ſignificat ob victoriam Auguſti. [Pede libero) Aut a periculis, aut à fuga ſecuro, aut laſciuiens. [Pulſanda tellus) pedum plauſu ferenda. [Nunc ſaliaribus) ſaliares cœnæ, quas Salij ferebant, dicuntur ampliſſimi apparatus fuiſſe, vnde & in prouerbio erat, Saliares cœnas dicere opiparas & copioſas. Ordo eſt. Nunc eſt tẽpus ornare puluinar deorũ, Saliaribus dapibus. Puluinaria dicebantur, aut lecti deorum, aut tabulata, in quibus ſtabant numina, vt eminentiora viderẽtur. Erat pro eſt. [Dapibus ſodales) Poſt ſaltationem.n. hoſtijs epulabantur, vt Lucan vocat hoſtia pinguis in altos. [Cellis auitis) Antiquis cellis vinarijs. i. vinũ auitũ. [Dũ Capitolio re. Cleo.) Vt eſt, Terruit illa ſuo, ſi fas, Capitolia ſiſtro. Ordo eſt. Dũ regina impotẽs ſperare quodlibet, & ebria dulci fortuna parabat funus, & dementes ruinas Capitolio, & imperio cũ grege turpium viroꝵ contaminatũ morbo. [Turpiũ) Eunuchoꝵ, quos ſatellites habuit Cleopatra

aut

aut malæ vitæ, aut ærætorum. [Ebria) Eluſa fortunæ ſucceſſu,& ob hoc demens, inconſulta, improuida, ſicut ebrij eſſe ſolent. [Via vna ſoſpes naues ab ignibus,) Aut nauis, qua fugit Cleopatra, aut per allegoriam oſtendit Cleopatram primū Iulium Cæſ. corporis ſui illecebris cœpiſſe, ſui Antonium, Auguſtum deinde tentaſſe, ſed eū eius vitaſſe complexus ideo vna ſoſpes nauis ab ignibus. [Lymphatam) Ebrietate inſanā. [Mareotico) In Aegypto Mareotis palus eſt, iuxta quam vinū optimum naſcitur, q̄ ex eius vocabulo Mareoticū appellatur, vt ſupra: Et Mareotides albæ,& Mareotica ſumant. [Volantem) Vt illius fugæ celeritatem oſtenderet. [In veros timores) Non ſictos. [Volantem) Aut fugientem, vt pedibus timor addidit alas, aut nauigantem, vt, Pelagoq́. volamus. Ordo eſt. Cęſar adurgens ſup. illam volantem ab Italia, velut Accipiter vrget molles colūbas, aut citus Venator vrget leporem, vt fatale monſtrū daret cathenis in campis niualis Hæmoniæ, ſupp. à ſuperiore minuit furorem &c. Molles aut propter renitētis vires, aut certe captu faciles, vt Virg. Quam facile. Accipiter ſaxo ſacer ales ab alto cōſequitur pennis, ſublimē in nube colūbam. [Niualis) Frigidę,& niuoſę. [Hæmonię) Thraciæ ab Hæmo, monte ibi.n pugnatum eſt. Virg. O qui me gelidis in vallibus Hæmi Siſtit. [Fatale monſtrum) Aut turpe dixit, vnde,& proſtantes fatales dīr, vt eſt, Romam nō caſta malo, aut velut monſtrū fatis ſibi reſeruatum, aut fato Romanis ſubiectū. [Generoſius) .i. maiore, quam ſexus exigebat animoſitate. [Nec latenteis Claſſe cita reparauit oras) Fines regni latentes .i. nō collegit denuo exercitum, ex intimis regni partibus. Perditis enim rebus Cleopatra, dum omnis in eius auxilium Aegyptus conſpiraret, ne ante reparato bello ad inferiora deſcendens, & gēti ſuæ exilieret grauis, aut occaſionem glorioſæ mortis effugeret contēptu amorem, vel deuotionem ſuoꝝ. Quod Virg. regioni dans in fluminis appellatione retulit. Nilum auxilia offerentem, vt eſt, Pādentemq. ſinus,& tota veſte vocantem Cœruleum in gremiū lacrymoſaq́ flumina victos. [Auſa,& iacentem viſere regiam) .i. regnū ſuum deſperatum,& deiectum. Vultu.ſ. in territo & veluti læto, vt ſpem vultu ſimulat, pręmit altū corde dolorem. [Fortis) Quæ habebat ea deſperatione virtutem. Et aſperas tractare ſerpēteis, vt atrum. Corpore combiberet venenum Cleopatra metu capta, ne duceretur in triumphum, corpori ſuo ſerpentes appoſuit, quoꝝ interiret veneno, vt, Necdum etiam geminos à tergo reſpicit angue. [Deliberata) Aut pro adhuc in cogitatione,& tractatu habita poſuit, aut pro iam ſtatuta morte, vt decreuitq. mori. [Ferocior, prōptior ſæuis Liburnis fuit ad mortem) Illi.n. libenter moriūtur, aut ſæuis ſibi, per quos victa eſt, aut ſæuis fortibus, vt Sæua paupertas, vt Sæuus Hectoe. Sæuumq. tridentē, aut quia Liburnorum gens ad moriendum prompta dr̄, quibus illa ferocior fuit. Virg. Regna Liburnorum,& f.ſ.e. [Scilicet inuidens) ordo eſt. Scilicet non humilis muliēr inuidens, priuata deduci ſuperbo triumpho, inuidens Aug. ne captiuitas ſua illi ſpecioſiorem faceret triumphum. Nam & Liuius refert,& Cleopatram cum de induſtria ab Auguſto capta indulgentius tractaretur, dicere ſolitam. Non triumphabor. [Deduci) Subtrahi.

POR. N V N C eſt bibendum,) Hac Ode lætitiam profitetur ſuā poëta ob victoriam Actiacam Auguſti, qua M. Ant. apud Actium promontorium nauali prœlio ſuperauit, ac deinde Alexādriam cœpit. [Nunc pede libero Pulſanda tellus) .i. libere tripudiādum eſt, ac per hoc ludēdum. [Nunc Saliaribus Ornare Puluinar deorum tempus erit dapibus ſodales) Sacerdotales cœnæ, quas Salij faciunt dīr eſſe ampliſſimi apparatus. Vnde in prouerb. Saliares cœnas dicere opi paras, ac copioſas. [Ante hac nefas depromere Cæcubum Cellis auitis) Per cellas auitas, vinum vetuſtum ſignat. [Funus,& imperio parabat) Funus pro exitio poſitum eſt. Imperio aūt vtique Romano intelligendum. [Contaminato cū grege) .i. cum grege ſpadonum, quos Cleopatra ſatellites, & cubicularios habebat. [Quos modo turpes dixit, quia ferè, ij effœminati ſunt. Fortunaq́. dulci,) Hoc eſt fortunę ſucceſſu demens & inconſulta. [Sed minuit furorem vix vna ſoſpes nauis ab ignibus) Vna nauis, qua.ſ. effugit victa ab Auguſto, ſecundum vnam nauem dictū accipe. [Mentemq́ lymphatam Mareotico Redegit in vero timores) Mareotis paulus eſſe dr̄ in Aegypto, vnde vinum Mareoticum. Dicit ergo lymphatam mentem Mareotico ex ebrietate veſanam accipe. [In campis niualis Hęmonię) Hęmone dicitur ab Hęmone monte, quem niualem merito appellauit, quia eſt frigidiſſimus. [Daret, vt cathenis Fatale monſtrum) A fato ſibi ſeruatum, aut deteſtabile. Aut dictum hoc accipiamus, quaſi decreto nobis fatoꝝ obiectum. [Nec muliebriter. Expauit enſem) Non tanquam enſe perierit Cleopatra, ſed ſignat eam tam pręſtantem animi fuiſſe, vt enſem quoque non timuerit. [Nec latentes Claſſe cita reparauit oras,) Hoc eſt. Nec fugit in latenteis .i. intimas Aegypti regiones, vt vires inde repararet. [Fortis & aſperas tractare ſerpenteis, vt atrum corpore cōbiberet venenum) Hoc ideo dicitur quia ſerpentem ſibi appoſuit, cuius morſu perijt. [Deliberata morte, ferocior Sæuis Liburnis) Deliberata, vtrū pro cognita poſitum eſt, an vero de qua plerique deliberant .i. dubitant? vt ſit hoc perpetuum epitheton mortis. Signat autem in ipſius mortis ſignificatione conſtantiſſimum fuiſſe. Liburni gens ferox, Illyrici ad moriendum paratiſſima. [Scilicet inuidens priuata deduci ſuperbo Non humilis mulier triumpho) Inuidens.ſ. Auguſto, ne captiuitas ſua illi glorioſiorem, honeſtioremq́. triumphum faceret ornatu. Nam & Titus Liuius refert, illa eum de induſtria, ab Auguſto in captiuitate indulgentius tractaretur, identidem dicere ſolitam fuiſſe, id eſt non triumphabor ab alio οὐ θριαμβεύσομαι.

N V N C eſt bibendum) Epulum cum victima celebrandū ASC. monet, ſodales, ob victoriam Auguſti contra Antonium,& Cleopatram in bello actiaco, meminit autem potius Cleopatræ, q̄ Antonij q̄ hic Romanus, illa barbara ſit, quodq́ue hic illius auſpicijs,& militibus rem male geſſerit. Verum, quia (vt dicit Maro Aeneid.ij.) Nullum memorabile nomen. Fœminea in pœna eſt, nec habet victoria laudem Extinxiſſe nefas &c. ideo inducit Cleopatram virili animo bellantem, & victam ſibi mortem conſciſcentem. Et quia id præter naturam muliebrem facit, monſtrum vocat, vt in proceſſu patebit. ordo autem hic eſt. [O ſocij) .i. ò ſocij menſæ, quibuſcum neſci, & conuiuere ſolitus ſum. [Nunc eſt) .ſ. nobis,& omnibus Romanis, bibendum.ſ. ad voluptatem (nam ad neceſſitatem ſemper bibendum eſt.) Notum autem eſt gerundium in dum, & eius gerundiua nomina cum verbo eſt importare quandam neceſſitatem, aut decentiam, vt ita faciendum fuit .i. ita oportuit factum. Mos gerendus eſt Thaidi .i. decet morem gerere,&c. & vtrunque etiam hic, nam bibendum eſt gerundium pulſanda gerundiuum nomen. Tellus pulſanda nunc quod emphraſim per excluſionem habet, quia nun prius pulſanda eſt in quam. [Pede libero) .ſ. à curis,& ſolicitudinibus, hoc eſt nunc liberius ſaltandum,& tripudiandum eſt, & tempus erit nunc ornare. [Puluinar) .i. Tabulas, aut potius lectulos deorum qui in epulo & viſcerationibus ſterni ſolebant, quaſi & dij ipſi accumberent. nam in lectis olim faciebant conuiuia, vnde & triclinium dictū eſt. hinc enim ait poëta noſter primo ſermonum. Sępe tribus videas lectis cœnare quaternos. vbi autem hic dicitur. Tempus eſt ornare puluinar orator diceret ornandi puluinaria. [Dapibus ſalaribus) .i. opiparis,& ſumptuoſis, quales ſunt Saliares. Nam ſicut regium & regale differunt, vt quidquid regis ſit, regium dicatur regale autem regis magnificentia dignum ſiue eius, ſiue alterius ſit, ſic Salium,& Saliare. nam Salium eſt Saliorum. Saliare, Salijs dignum veteri ergo de more ſacerdotes,& rebus ſacris dediti menſis pinguioribus indulſerunt. Vnde bene dicit dapibus, nam & dapes volunt eſſe deorum, aut ſolenniores eſcas. Addit quare dicerat. Nunc, quia ante hac .i. ante huius tempus, nefas ſupple fuit depromere .i. promendo extrahere. [Cellis auitis) .i. in quibus aui vinum condiderant, & ita ſanè vetuſtum ſignificat quod in precio ſummo erat quod etiam à patria laudat, addens. [Cæcubum,) ſupple vinum, natum in Cæcubo monte Campaniæ. Ante dico erat nefas. dum Regina.ſ. Cleopatra regina Aegypti. [Impotens) .i. valde potens. vt Mancinellus aſſerit. vel re uera impotens .i. per impotentiam animi, quia non poterat continere animum a ſperanda re illicita & quam aſſequi non poſſet. Vnde ſicut (quod recte docet in Enchiridio D. Auguſtinus) Deus,& ſancti in cœlo, qui peccare non poſſunt. non ſunt dicendi ob id impotentiores, ſed multo potentiores, ſic qui appetitum ſuum ab illicitis arcere nequeunt, non potentes, ſed impotentes dicendi ſunt, id virium impotentia merito vocatur. [Regina ergo impotens) .i. per impotentiam abſtinendi a negatis, coacta ſperare quidlibet .i. quamlibet rem tam conceſſam, quam non conceſſam. Nec legendum eſt quodlibet, nam quodlibet eſt adiectiuum, nec ſtat ſine ſubſtātiuo, quidlibet autem ſubſtantiue ponitur, & per ſe plenum eſt. [Et Ebria) Docet quo modo Impotens effecta eſt, quia effecta ebria .i. rationis expers, fortuna dulci, quia (vt dicit Maro) Aſpirat primo fortuna labori,& ſic quoque Cleopatræ euenerat quę primo vicerat,& quia Antonio trium viro nupſerat ſperabat poſſe imperium Romanum aſſequi. [Cum grege turpium virorum) .ſ. Spadonum contaminato .i. qui grex erat contaminatus morbo.ſ. caſtratione. dicuntur enim Spadones à verbo Græco σπάω, quod eſt euello, ob teſticulos euulſos. Parabat Capitolio .i. Arci Romanæ. [Ruinas dementes) .i. dementer conceptas & parabat

& parabat imperio.ſ.Rom. [Funus).i.exitium quia actum fuiſſe de imperio Rom.ſi ipſa voti compos fuiſſet, traduxiſſe.n.rerum ſummam Aegyptios. In quo etiam poëta callide aſtruit iuſtam Auguſti cauſam,qui pro Rom.imperio bellabat.Ebria ergo fuit, ſed.(Vix vna nauis).ſ.in qua ipſa euaſit ſoſpes.i.incolumis.(Ab ignibus).ſ.immiſſis à Romanis.(Minuit).ſ.Cleopatræ furorem, ineſt dementiam,& temeritatem,quia oculos,quos læta fortuna eripuit aduerſa reſtituit & redegit mentem.ſ.Cleopatræ. (Lymphatam).i.furore, & ebrietate parcitam. (Mareotico) .ſ.vino, quod in Mareotide palude Aegypti naſcitur, hoc eſt cõfidentia, quam prius ex læto ſucceſſu in Ægyptijs ſuis habebat, in timores veros,quoniam vana fuerat confidentia. Poteſt & huic fini eſſe alius ordo,vt iam dicam. Cæſar ab Italis(recitat quanto impetu Cæſar Cleopatram) vt eam caperet inſecutus ſit & quanta animoſitate illa in fugam coacta, cum non eſſet ſpes reparandi exercitus,ne in triumphum duceretur, adhibitis ſerpentibus ſibi mortem conſciuerit,quod(vt dixi)in laudem vergit Auguſt.Nã laus victoris ea pretio dependet victi. Parum.n.fuiſſet mulierẽ muliebriter agentem viciſſe, vnde ironicos dicit Iuno ad Venerem Aen.lib.iiij.Egregiam vero laudem,& ſpolia ampla refertis. Tuque puerque tuus,magnum,& memorabile nomen. Vna dolo diuum, ſi fœmina victa duorum, dicit ergo Cæſar adurgens ſupple erat remis.ſ.ſuis.ſ.illam vnam nauim Cleopatræ) volantem).i.celeriter ſufugientem ab Italia,cum prius etiam Capitolio ruinas paraſſet,aut quia non eſt verbum,conſtruamus cũ ſuperioribus ſic. Et Cæſar adurgens remis illã vnam nauem Cleopatræ volantem ab Italie, redegit mentem Cleopatrę lymphatam.i.inebriatam.(Mareotico).ſ.vino in veros timores. Adurgens dicit velut. (Accipiter) .i.auis illa prædatria ſupp adurget. (Columbas mol.).i.imbelles, & mites. (Ac vel.ve.ci.).i.celer adurget ſup.leporem in campis Hæmoniæ.i.Theſſaliæ. (Niualis).i niuibus conſperſæ,cum effugere non poteſt, adurgẽs dico, vt daret cathenis.i.vinculis. (Monſtrum ſa.).i.mulierem,quod monſtri ſimile eſt,plus quam viriles animos habentem. (Sed fatis).i.morti deſtinatam. Et quia emphaticos monſtrum pro mõſtruoſa muliere poſuit,refert non ad vocem, ſed ad rem, dicens. (Quæ).ſ.mulier monſtrooſa. (Quære nos).i.intendens perire generoſius.ſ.quam mulieri competat, nec expauit muliebriter .i.more mulierum,vnde dictum eſt. Bellaque matribus deteſtata enſem.i.mucronem nec reparauit cita i.veloci claſſe.i.& non repetiuit ad reparandum exercitum. (Oras).i.extremas partes regni latentes.i.in quibus latere potuiſſet. (Auſa viſere).i.ire viſum aut videre. (Vultu ſe.).i.imperterrito,&.i.ſimul regiam,aulam iacentem.i concuſſam ex re male geſta,&.i.ſimul,ipſa fortis .i.animoſa auſa eſt tractatẽ ſerpentes aſperas.i.aſpides venenoſas.(Vt combiberet).i.contineret, & imbiberet. Corpore.ſ.ſuo. (Venenum atrum).i.atram mortem inducturum, exiſtens morte deliberata.i.poſtquam deliberauerat,& decreuerat mori. (Ferocior Liburnis).ſ.populis Illyriæ.(Sæuis) .ſ.in ſe quia ad mortem paratiſſimis.(Scilicet).i.ſcire licet,cur id fecerit.(Quia inuidens mulier non humilis).i.regalibus natalibus natæ, deduci priuata.ſ.regno ſuo.(Superbo).i.pompoſo,& magnifico triũpho .ſ.Cæſaris Auguſti,vbi acquiſitus eſt,color eſt anticheſi.i.contra poſitione,nam humilis,& ſuperbus anthithera ſunt. Dicitur.n. humile ab humo,quaſi humi ſerpẽs ſuperbum,a ſupra, quaſi ſublime. Erat autem mulier non humilis,quantum ad genus,& animos humiliata tamen per fortunam,quia victa.

AD PVERVM.

Ad miniſtrum ſuum, cui ſcribit ſe non delectari exquiſito apparatu, ſed parabili, frugaliq; vita.

Ode XXXVIII. Tricolos Tetraſtrophos, vt 1

Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

-υ --- -υυ -υ --
-υ --- -υυ -υ-
-υ --- -υυ -υ -υ
-υυ-υ

PERSICOS odi puer apparatus:
Diſplicent nexæ philyra coronæ:
Mitte ſectari, roſa quo locorum
Sera moretur.
Simplici myrto nihil allabores
Sedulus curo. neque te miniſtrum
Dedecet myrtus, neque me ſubarcta
Vite bibentem.

PERSICOS odi puer apparatus) Trigeſimaocta- ANTO. ua,& vltima huius primis voluminis ode. Suo puero ſcribẽs,odiſſe ait perſicos, & ampliſſimos apparatus. Itaq. mediocria ſibi ad voluptatem parãda monet. Perſicos odi puer apparatus. (Perſicos apparatus:) Vino Perſæ magnopere temperant,tñ cuiuſque generis voluptatibus, quas audierint, frui ſtudent. Quod Herod.lib.j.ſer.(Diſplicent nexæ philyra coronę) Philyra caſus eſt ablatiui,vnde Ouid ẽt lib.v.Faſt ait, Ebrius incinctus philyra cõuiua capillos Saltat. Plin.autem lib.xvj.de Tilia,inquit, inter corticem, & lignum tenues tunicas eſſe multiplici membrana, ẽ quibus vincula Tiliæ vocantur Tenuiſſime earum philyræ coronarum Lemniſcis celebres antiquorum honore. Feſtus vero ſcribit, Lemniſcos faſciolas fuiſſe dependentes ex coronis. Plin.lib.xxj.cap.iij ſic ait,Craſſus diues primus argento,auroque ſolis imitatus ludis ſuis coronas dedit.Acceſſerunt quoque,& Lẽniſci, quos adijci ipſarum coronarum honos erat propter Herruſcas,quibus iungi niſi aurei nõ debebant,puri diu fuere ij,cęlare eos primus inſtituit P.Claudius pulcher,bracteaſque etiam philyræ dedit hæc ille. (Philyra) .i.Tiliæ libro & membranula.(Sera) Tarda.(Moretur) Morã trahat vltra alias. Plinius lib.xxj.ſcribit,ꝙ roſa Carthagine. Hiſpaniæ,hieme quoque tota precox eſt.Precox item Campana,ſera Mileſia, nouiſſime tamen deſinit Pręneſtina. (Simplici myrto) i.cui nil aliud addatur. Eſt autem ordo. (Sedulus ergo euro nihil allabores).i. laborando addas ſimplici myrto.(Sedulus)Sine dolo,& ſimplex. (Sub arcta vite bibentem) Pampinis denſa,& vmbroſa,quod quidem in æſtu pergratum eſt.

PERSICOS odi puer apparatus:)Puerum ſuum alloquitur, ACR. & elegantem miniſtrum,quem ſibi mediocria habet parare, negans ad voluptatẽ opus eſſe magnifico apparatu,& opimo. Perſæ ſũt ob nimias diuitias,in ſumptuoſiſſimis delitijs degere dñr. (Philyra) Phylõ Græce foliũ dr, hic ergo coronã de folijs factã poſuit,vt quia ipſæ ꝓcioſiores ſunt. (Mitte ſectari,) Vetat puerũ roſas quæ iam peracto vere inueniri ſolent,ſtudioſe quærere.(Sera) Tarda: vt, Æſtatem increpitans ſeram. (Simplici) Singulari, cui nihil aliud adiungitur. (Neque te miniſtrum Dedecet myrtus).i.tamerſi myrto Præter roſam veteris,non te decet, quia non faciet te gratiæ minoris. (Sub arcta Vite) Sub humilitate.

PERSICOS odi puer apparatus:) Ad puerum ſuum de hilaritate loquitur,negans ad voluptatem opus eſſe magno apparatu. Perſę autem reges ob nimias diuitias in ſumptuoſiſſimis delitijs vitam agere dicuntur.(Diſplicẽt nexæ philyra coronæ:) POR. Hoc eſt diſplicẽt coronæ operoſius factæ mitte ſectari, roſa quo locorũ. (Sera moretur.)Vetat puerũ magnopere roſas ſibi quærere,quę ſolent iam præterito Veris tpe ex frigoribus afferri.(Simplici myrto nil allabores)Senſus.(Nihil allabores myrto applicare.Simplex.n.myrtus delectat,nec in hac te volo ſedulus ſis.i. curioſus,vt plus ꝙ myrto coroneris.Ordo eſt autem.(Nihil curo).i.non curo,ac per hoc nolo,vt plus quã &c.(Neque ſub arcta Vite bibentem) Arctam vitem ſpiſſam,ac per hoc vmbroſam accipe.Plaut.in Aul.Myrto etiam fœm.gen dixit,& neutro. Fœminino ſic,Emyrtetea proſiluit &c. Hęc myrtus Veneris eſt, hæc myrteta nomen ſignificat.

PERSICOS odi)Hæc ode huius libri vltima modeſte cõmemorat poëta parſimoniam ſuam,ſignificans ſe amare cœnam parabilem ſine magno apparatu idque ex profeſſione Epicuri, ASC. qui cum voluptatem potiſſimum animi, ſummum bonum cenſeret,nec eam aſſequi poſſet,niſi qui modicis contentus ſit,nõ.n. cui vis contingere poteſt rerum effluentia.ſæpe ad parſimoniã, & vt apud Senec.legitur, parcos hortulos, inuitauit ſectatores ſuos. Ordo igitur eſt.(O puer).i.miniſter. (Ego odi,) Id eſt odio proſequor. (Apparatus Perſicus) .i. nimis lautos & ſumptuoſos, quales habent Perſæ, vnguento, & reliquo apparatu nimis indulgentea & coronę.ſ.ex roſis,hoc eſt ſerta. (Neq;)

Ideſt

Id eſt connexe filis. [Philyra) .i. ad philyram, hoc eſt circulum factum ea libro ſeu cortice interiore. Tiliæ diſplicent ſup. mihi, q.d. Contentus ſum ſimplici frōde, & ideo. [Mitte). i. omitte, aut dimitte. (Sectari). i. diſquirere. [Quo locorum). i. in quo loco. [Roſa moretur) .i. permaneat anteq̃ defluat. (Sera) .i. tarda, vt. ſ. faciunt delicati, qui roſas cum apud ſe defecerint, ex alienis locis comparant. (Ego curo). i. volo vt tu ſedulus. i. quamuis ſis ſedulus. i. ſeorſum a dolo, hoc eſt diligenter ſeruiens. [Nihil allabores). i. nihil per laborem adijcias. [Myrto ſimplici) .i. purę, & impermiate, quia neque myrtus dedecet te miniſtrum. i. cum ſis miniſter, neque dedecet me bibentem. i. cum bibere parem, non ſub lacunari aureo, ſed ſub vite etiam arcta, id eſt non ſanè ampla.

Q. HORATII FLACCI
CARMINVM LIBER II.

AD ASINIVM POLLIONEM.

Deterret Aſinium Pollionem virum, vndecunque eruditiſſimum & ornatiſſimum à ſcribenda hiſtoria belli ciuilis inter Cæſarem, & Pompeium, quod id adhuc minus tutum eſſet, laudatq; eum à pietate & prudentia, à dignitate, quod de Dalmatis triumpharit, ab eloquentia, quod ita ſcribat, vt geri videatur, non narrari, & ob oculos poni. hinc belli ciuilis calamitatem deflet, quo Romani ſe mutuo conficiunt, Denique muſam monet, vt à cantu lugubri temperet & nænia, cuius inuentor fuit Simonides Ceus.

Ode I. Tricolos, Tetraſtrophos: Vt,

Vides, vt alta ſtet niue candidum.

–-∪–––∪∪–∪∪
––∪–––∪∪–∪–
––∪–––∪–∪
–∪∪–∪∪–∪–∪

M

Otvm ex Metello conſule
 ciuicum,
Belliq́. cauſas, & vitia, & mo
 dos,
Ludumq́ue Fortunę, & gra-
 ueiſq́ue.
Principum amicitias, & arma
Nondum expiatis vncta cruo
 ribus,
Periculoſæ plenum opus aleæ,
 Tractas: & incedis per igneis
 Suppoſitos cineri doloſo.
Paulum ſeueræ muſa tragœdiæ
 Deſit theatris: mox, vbi publicas
 Res ordinaris, grande munus
 Cecropio repetes cothurno,
Inſigne mœſtis præſidium reis,
 Et conſulenti Pollio curiæ:
 Cui laurus æternos honores
 Dalmatico peperit triumpho.
Iam nunc minaci murmure cornuum
 Perſtringis aureis: iam litui ſtrepunt:
 Iam fulgor armorum fugaces
 Terret equos, equitumq́ue vultus.
Audire magnos iam videor duces
 Non indecoro puluere ſordidos:
 Et cuncta terrarum ſubacta,
 Præter atrocem animum Catonis.
Iuno, & deorum quiſquis, amicior
 Afris, inulta ceſſerat impotens
 Tellure: victorum nepotes
 Rettulit inferias Iugurthæ.
Quis non Latino ſanguine pinguior
 Campus ſepulchris impia prœlia
 Teſtatur? auditumq́ue Medis
 Heſperiæ ſonitum ruinæ?
Quis gurges? aut quæ flumina lugubris
 Ignara belli? quod mare Dauniæ
 Non decolorauere cædes?
 Quæ caret ora cruore noſtro?
Sed ne relictis muſa procax iocis
 Cææ retractes munera næniæ:
 Mecum Dionæo ſub antro
 Quære modos leuiore plectro.

ANTONIVS.

M

Otvm ex Metello) Hac prima Ode ſecūdi voluminis hortatur poëta Aſinium Pollionem tragœdiarū ſcriptorem, dum ciuilium bellorum Cæſaris & Magni Pōpeij hiſtoriā conficit ſeuere tragœdię muſam quieſcere ſinat. (Ciuiles belli initium) Ordinatis .n. publicis rebus, poterit tragœdiæ munus repetere. Laudat inde Aſiniū ipſum à pietate, à prudentia, à dignitate, & honore, ab eloquentiæ viribus. Oſtendit poſtea bellorū ciuilium calamitatem, dicit enim Romano ſanguine totum pene terrarum orbem repletū, poſtremo eius muſam hortatur, vt relicto lugubri cantu, ſecum leuiora quęrat, qualia ſanè lyricos verſus decuerint. [Motum ex Metello conſule ciuicum) Ordo eſt. O Pollio, appoſitio inſigne præſidium mœſtis reis, & conſulenti curiæ, cui laurus triumpho Dalmatico peperit æternos honores, tracta motum ciuicū ex Metello conſule belliq́. cauſas &c. [Motum ciuicum) .i. tumultum, & cōmotionem ciuilem, cum .ſ. Q. Metello, L. Afranio conſulibus nimia Pōpeij potentia ciuibus mouit inuidiam, ita, vt Pompeium detractarent, preſertim Metellus ob minutum Cretæ triumphum, & Cato, qui aduerſus potentes ſemper obliquus. detractabant Pompeium, actisque obſtrepebant, hinc dolor Pompeium ad præſidia dignitati paranda impulit, quare orbis imperium ſocietate trium principium occupatum eſt. Nam Galliam Cæſar inuaſit: Craſſus Aſiam: Pompeius Hiſpaniam, quę dominatio decem annos traxit, vt latius Lucius Florus edocuit, & lib. ij. Appian. & Plutarc. in Cęſ. [Belliq́. cauſas) Craſſi morte apud Parthos, & morte Iulię, Cęſaris filię, quę nupta Pōpeio erat, ſtatim emulatio erupit. (Ciuilis belli cauſæ) Nam Pompeio ſuſpectæ Cæſaris opes, & Cæſari Pompeiana dignitas grauis. Ergo Lentulo Marcelloque conſulibus rupta prima coniurationis fide, de ſucceſſore Cæſaris ſenatus .i. Pompeius agitabat. Nec ille annuebat,

nuebat, niſi proximis comitijs abſenti ſibi ratio ſui cõſulatus haberetur, quem decẽ tribus fauente Pompeio nuper decreuerant. Sed diſſimulante eodẽ negabatur, niſi veniret, & peteretur maiorum more. Ille contra flagitabat decreta, ac niſi in fide permanerent, nõ ſe remittere exercitum. Ergo, vt in hoſtem decretũ eſt. His Cæſar agitatus ſtatuit præmia armorum armis defendere, prima ciuilis belli arena. Italia fuit &c. hęc & plura. L. Florus & alij ſupradicti. [Et victa) Cæſar. n. nec ferebat parem. nec Pompeius ſuperiorem, vt Florus ſcr. [Modos). i. quibus modis bellũ geſtum eſt inter Cæſ. & Pompeium, prima. n. ciuilis belli arena Ita-

Ciuilis belli modus

lia fuit cuius arces, leuibus præſidijs Pompeius inſiderat, ſed oĩa ſubito Cæſaris impetu oppreſſa ſunt prima Arimini ſigna cecinerunt, tum pulſus Etruria Libo, Vmbria Thermus, Domitius Corfinio, ſenatus ab vrbe Põpeius Brunduſin, vrbẽ Cæſar pene

Cæſ. in vrbem

vacuam metu ingreſſus conſulẽ ſeipſe fecit. Aerariũ quoque ſpoliauit. Pulſo fugatoq. Põpeio maluit prius ordinare prouincias, quam ipſam ſeq. Demũ in cãpis Philippicis Theſſalię deuictus Põpeius, fugit in Ægyptũ, vbi ſub oculis ſuæ vxoris, liberorũq. gladio trucidatus eſt. Hæc & plura L. Florus. [Ludumq. Fortunæ) Fortunę ludus, eſt imos attollere, ſummos deprimere, ꝙ ipſi Pompeio, & ſocijs quoque euenit. [Principum) Cæſaris & Pompeij. [Graues amicitias). i. noxias, fuerant. n. affines, & vna orbis imperiũ ſibiipſis cũ Craſſo diuiſerant. [Nondũ vncta) Solent. n. arma vngi finito bello, ad fugandã æruginẽ. Per id, aũt oſtendit ciuile bellũ, nõ penitus exhauſtum. [Expiatis) Purgatis, & lotis cruorib. [Opus) Appoſitio eſt. [Periculoſæ plenum aleæ). i. periculoſi ludi, intulit qppe periculum patriæ, ac ciuibus ferè cũctis. Vel periculoſæ aleæ, inquit, qm̃ ſcriptori periculum inferret vera dicenti, quibus offenderentur adhuc viuentes, inde ait. [Et incedis p ignes &c.). i. per odia belli ciuilis ſub ſpecie pacis latentia. [Seueræ tragœdiæ). i. triſtis, & grauis. Tragœdia qppe eſt heroicę Fortunæ inaduerſis cõprehenſio, dicta à τράγος & ᾠδὴ, quia olim auctorib. tragicis Tragus. i. hircus pmium cantus ꝓponebatur, q liberalibus die feſto, Libero pr̃i immolabatur, nam (vt Var. inquit) depaſcit vitem, hinc, & Horat. in Arte ſcr. Carmine

Tragus

q tragico vilẽ certauit ob hircũ. Alij putant à fece, quã Græcorũ quidã τρύγος appellant. Tragœdiam noĩatam mutatis lr̃is, quaſi

Tryx

Trygadiam, qm̃ olim nondum pſonis à Theſpide repertis, tales fabulas peruncti ora fecibus agitabant, vnde Horat. Ignotũ tragicę genus inueniſſe camœnæ. Dicit & plauſtris vexiſſe poëmata Theſpis. Quæ canerẽt, agerentq. peruncti fecib. ora. Poſt hunc pſonæ, pallæq. repertor honeſtæ Aeſchylus, & modicis inſtra-

Aeſchylus

uit pulpita tignis. Edocuit magnumq. loqui, nitiq. cothurno. Ceterum comœdia à tragœdia differt, nam in tragœdia introducuntur duces heroës, reges, in comœdia vero humiles, atque priuatæ perſonæ. In illa luctus, exilia, cedes. In hac amores, & virginum raptus. In illa itẽ reb. exitus triſtis, triſtitia nanque tragœdiæ ꝓprium. Eſt. n. tragœdia miſeriarũ comprehenſio hęc oĩa, ex Diomede accepimus. [Res publicas). i. publicarũ rerũ hiſtoriam. [Cecropio cothurno). i. Athenienſi a Cecrope rege. nã (vt oſtẽdit Horat. in Arte, & Porph.) Theſpis gñe Athen. primũ tragœdias ſcripſit, ad quas agẽdas plauſtro circa ciuitates agebat. Poſt hũc Aeſchylus, ẽt Athenienſis primus tragœdijs perſonã, & pallã, & cothurnos dedit, vt patuit p Horat. [Inſigne pſidium) Eũ cauſas actitaſſe innuit. [Conſulenti). ſ. te p quod eius prudentiam indicat, & ſapientiã. [Cui laurus) Quo pacto triũphãtes Romani duces lauro coronarentur, & aurato curru p vrbem in Capitolium veherentur latiſſime, videto in Epodo ix. [Dalmatico triũpho)

Aſ. Pollio

Aſin. Pollio orator fuit, & conſularis, qui de Dalmatis triumphauit, octuageſimoq́. ætatis ſuæ anno in villa Tuſculana obijt, vt tradit Eu. [Iam nunc minaci) Vult Polliõẽ hiſtoriam optima eloquentia confeciſſe, ita ꝙ oĩa fieri potius, q̃ ſcribi viderentur. [Perſtringis). i. obtũdis. [Litui) De lituo lat e i Ode j. [Subacta) A Cæſare. ſ. Catonis de hoc in Ode xij. ſuperius. [Iuno, & deorũ) Ordo eſt. Iuno, & quiſq; deorũ amicior Afris impotens ceſſerat inulta tellure Rettulit inferias Iugurthæ nepotes victorum. Eſt aũt ſenſus, ꝙ Iuno, & Dij, q Afros tutari fruſtra voluerant victorum Rom. nepotes in Afrorũ vltionẽ traxere. [Rettulit inferias)

Inferiæ

Inferiæ ſunt ſacra mortuorũ, quæ inferis ſoluuntur, ſimiliter lib. xj. Aen. ait Maro de Aenea in funere Pallantis. Vinxerat, & poſt terga manus, quos mitteret vmbris Inferias cæſo ſparſuros ſanguine flammam. [Iugurthæ) Hunc pro cunctis Africæ imperatoribus poſuit. fuit. n. Iugurtha rex Numidarum, cum quo populus R. bellum geſſit magnum & atrox. Vir erat impigri, & acris ingenij, tandem à Boccho Maurorũ rege, & pacis auctore inſidijs captus eſt, & vinctus Syllæ traditus, & ab eo ad Mariũ deductus quẽ vinctũ in triumpho Marius duxit, de quo latius in Epodo ix.

[Quis non Latino) Ordo eſt. Qui campus pinguior Latino ſanguine. i. propter Latinum ſanguinem ſepulcris non teſtatur impia prœlia & Heſperiæ ruinæ ſonitum auditum Medis. [Auditũ Medis) Vbique ſed. n. ciuilium bellorum tumultus auditi ſunt propter varia varijs locis habita prœlia. [Gurges). i. mare, per tapinoſin. i. humiliationẽ. [Ignara). ſ. fuerunt. Cæſar. n. in Hiſpania cum legatis Cn Pompeij Petreio, & Afranio pugnauit, quos ad deditionem ſui coegit. In Illyrico mari tribunus Vulteius cum magna manu cecidit, contra quem Octauius Libo pugnauit Põpeij legatus in Africa vero Curio perijt miſſus à Cęſare. Pugnatum eſt in Epyro apud Dyrrhachium, contra Pompeium tandẽ in Theſſalia, qui victus in Aegyptum fugit, vbi obtruncatus eſt. Poſtea ibidem Cæſar contra Põpeij percuſſores acriter pugnãs, illos debellauit. In Africa deinde contra Cæſarem pugnarunt, Scipio, qui fugiens occiſus fuit ab hoſte. Petreius etiam & Iu- Iubæ mors

ba rex Mauritaniæ victi fugerant. Iuba in ſua regia magnifice epulatus. Petreium orauit cædem, ille regi obſecutus eſt, poſtea Petrei mors

ſibi ipſi Cato vbi id accepit (nam Vticam ſeruabat) ſibi mortem conſciuit. In ipſo Oceani hoſtio Varus, Diusque legati conſti- Catonis mors

xerant, ſed Oceanus vtranque claſſem naufragio perdidit. In Hiſpania apud Mundam pugnando fugientem Cneum Pompeium Cæſonius apud Lauronem oppidum conſecutus interfecit. Cæſar in patriam victor inuectus eſt, poſtea contra Sextum Põpeium ſæpius Auguſtus pugnauit, & vicit. De ijs autem omnib. L. Florus auctor eſt. [Dauniæ cędes). i. Italiæ per ſynecdochen. De Dania vero videto lib. j. in Ode xxij. [Sed ne relicta) Ad muſam poëta ſe vertit, quæ relictis iocis ſeria, grauia & lugubria cecinerat præſenti ode, hortatuſque illam ſecum quærere leuiora, qualia videlicet lyricis conueniunt verſibus. [Procax). i. petulans, immoderata, imprudens, importuna. [Cææ nęniæ) Cæa (teſte Plin. lib. iiij.) inſula eſt in mari Aegæo, quæ tamen Cæos à

Cæa Cæos

Græcis dicitur. Strabo etiam lib. x. ſcribit, Cæon vnam è Cycladibus eſſe quæ cum quaternas contineret vrbes, Tetrapolis vocitata eſt, Duæ ſuo tempore erant Carthea. ſ. & ea quam Iulidem appellant. Ex Iulide Simonides condendorum auctor carminũ Simonides

duxit originem. Item Eraſiſtratus medicus inſignis, & Ariſto peripateticus. [Cææ nęniæ) Id ait, qm̃ Simonides Lyricus poeta ex Ariſto

Cæa ortundus primus næniam inſtituit. i. carmen lugubre, quod Nænia

mortuis dicebatur, & planctus optime deſcripſit. Auctores Actõ & Porphyrio. Tullius etiam lib. ij. de legib. ſcribit, quód nęnia proprie cantus eſt lugubris, & laus in funere honoratorum virorum. Diomedes quoque ait. Id carmen quod cum lamentatione extremum, atque vltimum mortuo accingitur, Nęnia dicit. Declinatur aũt hæc nęnia næniæ, vt muſa muſæ, vt hoc loco. Item in numero plurali hæc nænia næniorum, vt lib. vj. Faſt. Næniaque in volucres falſa figurat anus. [Modos) Verſus & modulationes. [Leuiore). i. lyrico non tragico, vel heroico. [Dioneo antro). i. Venereo. Dione ſiquidem Veneris tertiæ mater fuiſſe dicitur ex Ioue, vt ſcribit Tullius in lib. de nat. Deorum.

M O T V M ex Metello ad Aſinium Pollionem ſcribit con- ACR.

ſularem virum rhetoricę, & poëticę diſciplinę peritum, ſcribendarum etiam Tragœdiarum ſtudio doctum, vt quia ciuilis belli hiſtoriam inter Pompeium, & Cæſarem geſti ſcribere cœperit, ſciret rem inchoaſſe periculoſam, & in ipſa admonitione bellorum ciuilium calamitate refertam, à Lentuli Marcelli conſulatu cœptam, quam alitus repetit, id eſt à Marcello Celere, & Afranio conſulibus. [Ex Metello) Ideo quia fuit Syllę collega. [Ciuicum) Pro ciuile, ſicut hoſticum pro hoſtile veteres dixerunt. [Belliſque cauſas) Eo quòd Cęſari negatus triumphus bellũ fecerit. [Ludumque Fortunę) Quę ludibrio habet res humanas. Graueſque principum amicitias, quia nec perpetuę fuerant, & reip. graues. vt Lucan. Tempus ad Auguſti manc. c. d. Paxq́. fuit non ſponte ducum. Craſſus enim amicitiarum fœdus ad tempus tenebat, quo mortuo Antonius Auguſtus, & Lepidus factus Põpeio imperatore, colliſi ſunt. Graues autem pernitioſas, aut inſidas. [Nondum expiatis vncta cruoribus). i. de quibus nondum loti cruores ſint, quo velut expiarentur delicto, vult ergo intelligi adhuc in manibus eſſe arma ciuilia, nec ſicut ſolebant peracto bello tecta repoſita. Periculoſæ Periculum inferentis. [Aleę) In militia igitur, alea ludebatur, ne exercitus ocio torperet, ꝙ autem periculoſę addit, fraudem, & liuorem ludo illo prodeuntem reſpexit. [Cineri doloſo) Allegoricos dixit, ſicut ignẽ cinere opertum, ita adhuc odia belli ciuilis ſub ſpecie pacis latere, nec tutum eſſe per hiſtorię veritatẽ cum offendimus amicos, qui ea geſſerunt. [Paulum ſeuere Muſa Tragœdię Deſit Theatris) Vt depoſito tragico ſtylo Pollio cautius cœpta deſcriberet, vno enim tempore Tragœdiam, & hiſtoriam ſcribebat,

id eſt non cantetur in theatris edita à te tragœdia, dum occuparis hiſtoria, actus publicos referendo. [Cecropio) Atheniensi. Theſpis.n.apud Athenas, primus tragœdię frequētius dixit vſu cothurnorum, vt ſola Sophocleo tuo carmina digna cothurno. [Præſidium) Fuit.n.& cauſidicus Pollio, & defenſione reis frequenter impēdit. [Et conſulenti) Hoc eſt curiæ expetēti a te das conſilium. [Cui laurus æternos) Laurū hic pro victoria poſuit. Salonas.n.Pollio Dalmatarum cœperat ciuitatem, vnde & ſuum filium, eo ꝙ natus ibi erat, Salonium appellauit. [Cui laurus) Vt poëtæ conuenit. Nam & carmina faciebat. Virg. Pollio, & ipſo facit noua carmina. [Iam nunc minaci) Laut relatoris, tanquam hæc ipſa quæ ſcriberet, ita cōmendare, vt ſe auditor crederet intereſſe, vt Virg. Tū Phaëtontiades muſco, circundat amaræ Corticis. [Fugaces) Aut veloces aut ſplendorem paſcentes armorū. [Equitum vultus) Vt ēt homines terreret fulgor exercitus. [Audire magnos) Videtur mihi, vt audiam, aut ipſos cōcionantes duces, aut referentem de ducibus Pollionem. [Non indecoro) Glorioſo puluere bellico ſordentes. [Atrocem) Conſtantem. Portius.n.Cato apud Vticam elegit potius interire, quam in hoſtiū poteſtatem venire. [Iuno, & deorum) Ordo eſt: Iuno & quiſqs deorum amicior Afris impotens ceſſerat inulta tellure, retulit en ferias Iugurthæ nepotes victorum.ſ.Romanorum, qui Carthaginem vicerant. [Et deorum quiſquis) Tanquam ciuilia bella, quæ poſtea geſta ſunt in Africa ad vindictam Africæ ſuperatæ, Iunonis ira, vel deorum fecerat cōmoueri. [Iugurthæ) Hannibalem intelligi voluit in cūmemoratione Iugurthæ, aut certe, quia in Africa tempore ciuilis belli multi Pompeiani occiſi ſunt. [Quis non latino ſanguine pinguior) Quis non Romanorum ſanguinem vel ſepulchris campus repletus? Lucan. Totoque ex orbe vincente perit. [Auditumq̄. Medis) Pro cladis magnitudine dicit ciuilia bella etiam Perſis audita. Virg. Europæ at Aſ. concurrerit orbis: Audijt & ſi quem tellus extrema refuſo Summouet oceano. [Qui gurges) Tapinoſis eſt. Gurgitem.n pro mari poſuit, vt apparent rari nantes in gurgite vaſto. [Quod mare Daunio) Apuliæ à Dauno, ſed per Apuliam omnis Italia accipienda eſt, in qua ſanguis Romanorum fuſus eſt, vel quia ꝑ Adriaticum mare de Brundiſio Cæſar profectus eſt, Pompeium ſequens. Luc. Brunduſium decimis iubet hanc attingere caſtris. [Non decolorauere cædes) A proprio colore mutauere. Lucan. Tum primum rubuit ciuili ſanguine Nereus. [Quæ caret ora) Pars regionis, aut terræ. [Sed ne relictis Muſa procax iocis).i. necum lyrico carmini aptiores ſint ioci, improbe ſaciat Muſa ſi lugubria miſceat. Ordo eſt. Sed tu Muſa procax ne relictis iocis retractes munera næniæ Cææ, quære mecum ſub Dioneo antro modo leuiore plectro. [Næniæ) Nænia carmen lugubre, quod mortuis dicebatur, quod nunc Græce epitaphion appellāt, quod Simonides Græcus poëta lyricus primus inſtituit a Cæa inſula oriundus, vnde & Cææ, næniæ poſuit, de qua Virg. Cui pinguia Cææ. & Ouid. Cingitur Æn. inſula Cæa mari.

POR. MOTVM ex Metello conſule ciuicum) Hæc Ode ad Aſinium Poll. conſularem virum, & triumphalem ſcripta eſt, qua hortatur eum, vt omiſſo tragœdiarum ſcribendarum ſtudio inchoatum hiſtoriæ opus conſumet. Ac perinde, [Greek].i. in tranſlatione bellorū ciuilium. Pollio hiſtoriam belli ciuilis à cōſulatu Lentuli, & Mamerti cœpit altius repetit.i. Metello Celere, & à L. Afranio conſulibus. Attende aūt, non ciuile, ſed ciuicum dixiſſe antiqua figura, illi.n. ciuica hoſtica, deinde ciuilia & hoſtilia dicebāt. Denominationes aūt hæ ferè liberæ ſunt apud doctos & motū pro bello poſuit. [Ludumq̄. Fortunæ) Hoc eſt quæ res humanas ludibrio habet. [Et arma Nondū expiatis).i. loti cruores ſint, ergo intelligi vult penè adhuc in manibus eſſe arma ciuilia. Solent aūt vngi arma, cum poſt bellum tranſactum reponenda ſunt. Ordo ergo eſt: Nondum expiatis cruoribus periculoſæ plenum opus, aleæ tractas, & incedis per ignes ſuppoſitos cineri doloſo. Allegoricos aūt adhuc odia belli ciuilis, ſub ſpecie pacis oſtendit, nec tutum eſſe hęc ſcribere. [Paulum ſeueræ muſa tragœdiæ Deſit theatris) Qm̄, inquit, hæc ſcribere deſtinaſti parce tātiſper tragico ſtylo. Seueram aūt tragœdiā merito dicit, ꝙ triſtia ferè ſint argumenta tragœdiarū. [Mox, vbi publicas).i. hiſtorias, q̄ publicas res cōtinent. [Ordinare).i. deſcripſeris. [Inſigne mœſtis pſidium reis) Per quod ſigniat, & fortiſſime eum cauſas reorū, in iudicijs defendere, & præterea prudentiſſima cōſilia in ſenatu dare. [Cui laurus æternos honores) Ideo hoc dicitur, quia Pollio Salona vrbe ea Dalmatis capta triūphauit. [Grāde munus Cecropio repetes cothurno) Cecropio cothurno, inquit, quia apud Athenienſes primū eſt ſcripta, atque acta tragœdia Theſpi inuentore eius, atque actore. [Iam nunc minaci murmure cornuum) Iam videor videre, & audire ea quæ hiſtoria refert, per quod ſignat vi eloquentiæ Pollionem omnia ſere ante oculos in relatione pugnarū inducere. [Fugacere Terret equos) Pro velocibus accipe, & in ſermone hodieq. fugam, pro velocitate dicimus, cum de equis loquimur. [Audire magnos iam videor duces) Ambiguū, vtrū.n. ipſos duces concionantis audire, ſe dicat, an Pollionem de ducibus narrantē incertum eſt. [Non indecoro puluere ſordidos) Speciose ac decenter intercidētū: Puluere non indecoro ſordidos, quaſi puluere bellico pulueratos. [Pręter atrocem anim Catonis) M. Portium Catonē ſignat qui Vticæ maluit ſe interficere, imminente Cæſare q̄ in poteſtatem eius venire. [Iuno, & deorum quiſquis, amicior Afris) Senſus eſt: Iuno & quicunque alij dij Carthaginienſibus fuerant, vltionem vaſtæ Africę ex poſteris eorum, qui eam vaſtauerunt, nunc receperunt. [Impones) Autem, non potens. Id.n. ad victos ſine virtute intelligendum. [Retulit inferias Iugurthæ) Nunc latius intelligit oīb. [Quis non Latino ſanguine pinguior Campus) Campus nullus eſt qui non ſepulcris Romanorū bella ciuilia fuiſſe, & ſanguine Romano pinguem factum, ſe oſtendat. Auditumque Medis Heſperiæ ſonitum ruinæ, de ſuperiore oſtendit, ſic.n. intelligendum: Quis non campus ſepulchris teſtatur impia prœlia, ſonitumq̄. Heſperiæ, quem etiam Medi audiuerūt. Sonitum aūt ruinę Medos audiſſe.i. per orbem tranſiſſe, per hyperbolen intelligendum. Cuius ſenſus ex ſubiectis magis illuſtratur, ꝙ dixerit. [Quis gurges? aut quę flumina lugubris ignara belli? quod mare Dauniæ Non decolorauere cædes?) Daunia a Dauno rege Apuliæ, ac per hoc Italiæ, ac deinde Romanæ intelligendum. [Sed ne relictis muſa procax iocis Cææ retractes munera nęnię:) Nęnia lugubrę carmē eſt, quod in mortuos cantatur. Simonides autē ex Cęa inſula lyricus poëta, [Greek].i. planctus optime deſcripſit. Inde Cęam nęniam appellauit, ſenſus eſt aūt, Cum lyrico carmini aptiores ioci ſint, procaciter egeris ò Muſa, ſi lugubria potius Dionęo modulata plectro fuerit, quàm venerea, quę leuioribus modulis aptantur.

MOTVM ex Metello) Secundū librum, ab altiore auſpicatus exordio, admonet Aſinium Poll. (de quo eſt illud in Buc. Maronianis: Pollio, & ipſe facit noua carmina) occulere ad tempus tragœdiam, quam doctiſſime ſcripſit de bellorū ciuilium miſero exitu, eo quòd nondum ſopita eſſent. Ordo autem eſt longo petendus ſic. O Pollio.ſ. Aſini, inſigne pręſidium.i. defenſor, reis mœſtis.ſ. criminis accuſatis, & curię.i. ſenatui, conſulenti.i. conſilium petenti.i. tam in priuatis, q̄ publicis cauſis, cui laurus.i. victoria lauro donata, peperit ęternos honores triumpho Dalmatico.i. quem dua[illegible] deuictis Dalmatis, tu tractas motum.i. tumultum, ciuicum.i. ciuilem, ex Metello conſule.i. ſumens initiū ex conſulatu Q. Metelli, & L. Afranij, aut (vt cum Bōſine altius repetamus) Q. Metelli, & M. Syllani tempore belli Iugurthini, & cauſas belli.i. ambitionem, vnde addit, & pro.i. vitia, & modos, quia etiam in iuſto bello ſępe modus bellandi vitium affert, & ludum Fortunæ, quæ nunc hos, nunc illos extulit, & amicitias.i. conſpirationes, principium.ſ. triumuirum, graues.ſ. reip. quę per eas extincta eſt. Aut amicitias Cæſaris, & Pompeij, graues quia in ſummū odium exereuerunt. Et tractas arma nondum vncta, cruoribus excipiatis.i. purgando deletis, aut nondum exequijs eorum perſolutis, & ita tractas opus plenum aleæ periculoſæ.i. euentus dubij, & formidandi, ſi mutetur victoria, & incedis.i. ingrederis, per ignes ſuppoſitos cineri doloſo.i. ſub quo latet periculum ſummum, & ideo muſa.i. decantatio, tragœdiæ ſeueræ, q̄ eſt de rebus ſeueris, & triſtibus, deſit paulum.i. ad modicum tempore, theatris.i. publicis ſpectaculis. tu repetes cothurno Cecropio.i. alto ſtylo ab Athenienſibus primum inſtituto, munus grāde.i. arduum.ſ. ſcribendæ tragœdiæ, mox vbi ordinaris.i. ordinaueris reſpublicas. Vt vero artificium Pollionis cōmendet, addit. Tu perſtringis.i. ſtrictim penetras, iam nunc.i. interdum, aures.ſ. audientium tragœdiam tuam, minaci murmure, id eſt ſonitu, cornuum, ſcilicet bellicorum, & litui, id eſt tubæ clariſonæ, & incurue iam ſtrepunt, iam fulgos armorum terret equos fugaces, & vultus equitum.i. omnia ad viuum exprimis. [Nam ego videor audire iam) Id eſt interdum. [Duces magnos) Vt Cæſarem, & Pompeium. [Sordidos,) Id eſt ſordidatos. [Puluere non indecoro,) Scilicet quia non dedecus, ſed decus afferente. [Et cuncta terrarum,) Id eſt cuncta, quæ in terris ſunt. [Subacta) Id eſt ſubiugata. [Præter atrocem animum Catonis,) Scilicet Vticenſis. Iuno & deorum, innuit deorum ira quaſi in vltionem Pœnorum, ſeu Carthaginienſium tantam cladem Romanis immiſſam, tantumq̄. furorem, vt ſe mutuis armis conficerent. Ordo eſt. [Iuno & quiſquis).i. quicunque deorum. [Amicior) ASC.

Scilicet

Scilicet quàm Iuno. [Afris] .i. Africanis populis, & præcipue Carthaginem colẽtibus. Quam Iuno fertur terris magis omnibus vnam. Poſthabita coluiſſe Samo. Ceſſerat .i. diſceſſerat ab Afris. [Impotens] .ſ. vlciſci. [Et ita tellure inulta] .i. nulla ſumpta vindicta de nece Afrorum, & deuaſtatione terrarum, euerſioneque Carthaginis, quia dij Romanorum erant potentiores. [Retulit] .i. effeci. [Nepotes] .i. poſteros. [Victorum] .i. eorum, qui Afros vicerant. [Inferias] .i. victimas inferendas. [Inferis] .i. manibus. [Iugurthe] .i. illius & cuiuslibet alterius imperatoris Africæ. [Quis campus] Non ſup. effectus pinguior .ſ. quam prius erat. [Sanguine Latino] .i. per ſanguinem Latinum, hoc eſt Latinorum, & reliquorum Italorum effuſum. [Teſtatur] .i. probatur. [Sepulchris] .i. per ſepulchra & monumẽta Romanorum. [Prœlia] ſup. eſſe impia? aut quia non teſtatur .i. deteſtatur. [Prœlia impia ſepulchris] .i. oſtendo ſepulchra, q.d. nullus non, hoc eſt quilibet teſtatur, & quilibet eſt pinguior. [Et ſonitum] .i. ſonorum caſum. [Ruinæ] .i. cladis. [Heſperiæ] .i. magnæ, hoc eſt Italiæ. [Auditum Medis] .i. ab inimicis Rom. Imperio. [Qui] .i. quis gurges ſup. eſt ignarus belli lugubris? q.d. nullus. [Aut quæ flumina] Sup. ſunt ignara belli lugubris .i. lugendi? q.d. nulla, vt Æn. j. Quæ regio in terris noſtri non plena laboris. [Quod mare non decolorauere] In deteriorem colorem, vtpote ſanguineum nõ vertere. [Cædes Dauniæ] .i. Dauniorum .i. Apulorum & reliquorum Italorum, ſed Dauniæ, quam prius militarem dixit, libenter meminit. [Quæ ora] .i. regio. [Caret noſtro] .i. Romano cruore? q.d. nulla. [Sed ne ô muſa] .ſ. lyrica. [Procax] .i. nimis animoſa, vltra quàm licet petulans. [Retractes munera] .i. officia & partes. [Næniæ] .i. lugubris cantilenæ. [Ceæ] .i. quàm Simonides lyricus ex Cea oriundus primus, aut præcipue ſcripſit .i. ne penitus lugubres cãtus iteres. [Relictis iocis] .i. ocioſis Odis. [Quære mecum ſub antro Dionæo] .i. Venereo, vbi tractari debent amores & res lætæ. [Modos] .i. numeros verſus. [Plectro leuiore] .i. faciliore, & minus rigido, minusque triſti. Hoc autem propter decorum carminia dicit, ne argumentum incongruum ſumpſiſſe videatur.

MAT. Bõtinis. MOTVM ex Metello conſule ciuicum Belliq. cauſas & vitia modos &c.). Oẽs, qui hactenus hanc Oden interpretati ſunt mea quidem ſententia, ſeorſum a veritate & auctoris mente iuerunt, cum Marcelli conſulis collega quis fuerit exprimere voluerunt & quod bellorum ciuilium principium. Nam alij alium tradiderunt, nec veritatem ſunt aſſecuti. Quod equidem non ſatis admirari poſſum, cum id apertiſſime Sal. non ignobilis alioqui rerum ſcriptor in Iugurtha tradiderit, cuius hæc ſunt verba, Poſt Auli fœdus, exercitusque, noſtri fugam fœdam Q. Metellus & M. Syllanus conſules deſignati prouinciam inter ſe partiuerant, Metello Numidia obuenit. In eam igitur (vt idem auct. eſt Sal.) Metellus profectus, exercitu, ad priſtinam ac veterem militaris diſciplinæ normam redacto, Romanam rem contra Iugurtham proſpere geſſit, cui, cum finem bello impoſiturus videretur, C. Marius ab Romã miſſus ab alia negocia, cõſul factus ſucceſſit, illiusq. bene geſtarum rerum gloriam ſibi vendicauit, quod Metellus iniquiſſimo tulit animo, & graues ob id cum Mario inimicitias exercuit. Sed eandem Marius rerum viciſſitudinem expertus. Nam cum Syllam in ea prouincia quæſtorem habuiſſet, finemq. bello eius potiſſime opera impoſuiſſet, triumphauit quidem ipſe de Iugurtha eius tñ triumphi gloria Syllæ, qui Iugurtham captiuũ ad Marium adduxerat P. R. tribuit, qua ea re ciuilia inter eos bella, & poſtea inter Cæſ. & Pomp. & alias geſta ſunt, ſed ea initiũ Metello traxere & ꝓpterea dicit Horat. Motum ex Metello conſule ciuicum. Sed quantum ad Landinum pertinet, parum is proxima annotatione mihi admirationis, attuliſſet, vbi cum viris eruditiſſimis in cõmunem errorem lapſus eſt, niſi & in alium maiorẽ, ac ſibi proprium & peculiarẽ decidiſſet. Affirmat enim & id quidem longa verborum põpa, Horatium velle hac Ode Pollionem à deſcribenda hiſtoria deterrere & dehortari, quod longe alienũ eſſe à mente auctoris ex eius ipſius, quos ſubijciam, verſibus liquet.

Paulum ſeueræ muſa tragœdiæ
Abſit theatris, mox vbi publicas
Res ordinaris grande munus
Cecropio repetes cothurno.

AD CRISPVM SALVSTIVM.

Oſtendit auaros & ſordidos homines, obſcuros & ignobileis eſſe & contra liberalium famam, exemplo Proculei viri in fratres pijſſimi nunquam interire. Poſtremo ex comparatione hydropis colligit eum diuitem, non qui multum late imperat, ſed animo & cupiditatibus, alioquin habendi ſitim extinguit, niſi illæ extinguantur.

Ode II. Dicolos, Tetraſtrophos: Vt, Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

-U -- -UU -U--
-U -- -UU -U--
-U -- -UU -U--
-UU --

NVLLVS argento color eſt auaris
Abditæ terris inimice lamnæ
Criſpe Saluſti: niſi temperato
Splendeat vſu.
Viuet extento Proculeius æuo,
Notus in fratres animi paterni.
Illum aget penna haud metuente ſolui
Fama ſuperſtes.
Latius regnes auidum domando
Spiritum: quàm ſi Libyam remotis
Gadibus iungas: & vterque Pœnus
Seruiat vni.
Creſcit indulgens ſibi dirus hydrops:
Nec ſitim pellit: niſi cauſa morbi
Fugerit venis, & aquoſus albo
Corpore langor.
Redditum Cyri ſolio Phraaten
Diſſidens plebi, numero beatorum
Eximit virtus: populumque falſis
Dedocet vti.
Vocibus, regnum, & diadema tutum
Deferens vni, propriamque laurum:
Quiſquis ingenteis oculo irretorto.
Spectat aceruos.

NVLLVS argento) Saluſtium poëta à liberalitate temperantia celebrat, dicens latenti pecuniæ nullum eſſe ſplendorem honorem ue aliquem, niſi quis ea temperate vtatur. ANTO. Affert ad id Proculei exemplũ, quod erga fratres fuit liberaliſſimus, vnde dicit illũ perpetua fama notũ fore, aſſerit item late regnare illũ ſolum quicunq; cupiditates, ſeq. ipſum domuerit, facit deinceps cõparationem ab hydropico, ad auarum, ſicut.n. hydrops bibendo plus ſitit, ita nunquam ſatiatur habendi ſitis, & poſtremo, inquit, quod ſapiens non appellat beatum illum, qui diues, aut rex fuerit, ſed qui ſine rerum cupiditate, & auaritia vixerit. Nam (vt Cic. inquit) animus tuus oportet ſe iudicet diuitẽ, nõ hominũ ſermo, neq; poſſeſſiones. [Nullus argento] Ordo eſt. O Criſpe Saluſti, inimice lãnæ, nullus color eſt argento abdito terris auaris, niſi &c. Eſt aũt ſenſus quod latenti pecuniæ nullus ineſt color .i. ſplendor, & honor, niſi temperate & modeſte in vſu fuerit. [Auaris terris] Auaræ terræ dĩr, quoniam bona multa in eis latent, & celantur, vt theſauri & hmõi. [Inimice] Vocatiui caſus eſt, mice enim trochæus eſt. [Lamnæ] Et lamna & lamina indifferenter dicitur. Lamnæ .i. latæ maſſæ argenteæ, quæ ipſa pecunia eſt. Erat autem Saluſt. pecuniæ inimicus, quoniam non terris, vti auari ſolent, celabat, ſed impendebat potius neceſſarijs rebus & opportunis, modeſte quidem, & temperate. [Temperato vſu] Non parco, vel prodigo. Prodigus.n. (vt lib. ij. Ethic. ait philoſophus) in erogando exuperat, in capiendo deficit. At illiberalis, atq; auarus in capiendo exuperat, in erogando deficit, vnde exuperatio, & defectio, bonum ipſum corrumpunt, mediocritas vero conſeruat. [Proculeius] Fuit is Romanus eques, & Auguſti amiciſſimus, de quo Plut. ſcribit in Antonij vita, dicit. n. quod Antonius paulo ante quàm expiraret, admonuit reginam Cleopatram, vt ſibi, ac rebus ſuis conſuleret, & maxime omnium, qui cum Cæſare Aug. erant Proculeio ſe crederet. Mortuo Ant. Auguſtus Proculeium miſit, vt curaret Cleopatram viuam, in eius poteſtatem hr̃e poſſe. Demum cum illa arrepto enſe voluiſſet ſibijpſi mortem inferre, Proculeius enſem è manibus ademit. Acron præterea, & Porphyr. dicunt, hunc Proculeium ita pium erga fratres ſuos Scipionem

nem & Murenã fuiſſe, vt ſpoliatis fratribus bello ciuili patrimonium ſuũ ex integro diuideret, quod cũ eis ante quoque diuiſerat. [Aget).i.ducet pecora viſ. [Penna metuente ſolui).i.alijs ſemper voluntatibus ne ab aliquo ſoluantur. Fama aũt quonam pacto pẽnas habeat, legito lib. Aen.iiij. Maro. [Auidum domando Spiritum) Difficilius.n.eſt (vt etiam Heraclito placet) voluptati repugnare, quam iræ, vt philoſophus lib.ij. Et hic, inquit. Et Sal.in Iug. ait: Sed dux, atque imperator vitæ mortalium animus eſt Valer. quoque lib.iiij. inquit, ꝙ animi moderatio, mentes noſtras impotentiæ, & temeritatis incurſu tranſuerſas, ferri nõ patitur, quo euenit vt reprehenſionis morſu ſit vacua. [Auidum pe

Libya cuniæ).ſ.iubet.n. auaritiam fugari. [Libyam) Libya Africæ regio eſt. Aegypto contermina. vt Plin.lib.vj. [Gadibus) In ipſo capi

Gadea te Bethicæ, ab hoſtio freti, Gades inſula eſt, longa paſſuum millibus lxxv. Lata aũt eſt paſſuum millibus xij. quæ tribus millibus abeſt continente habebat oppidum ciuium Rom. quod appellabatur Auguſtana, vrbs Iulia, ſed ab eo latere quo Hiſpaniã ſpectat, inſula eſt in longum. CCM. paſſuum, xl. millium lata.

Erytrea In qua prius oppidum Gadium fuit dictum Erythrea, qm Tyrij

Geriões ab origine eorum orti ab Erythreo mari ferebantur. In hac Geryonem habitaſſe exiſtimatur, cuius armenta Hercules abduxerit. auctor eſt Plin.lib.iiij.cap.xxij. de inſulis in oceano. [Vterque Pœnus) Gaditanus.ſ.& Carthaginienſis. Pœni.n. Carthaginem condiderunt, & vrbem in Gadibus, quam Erythream appellarunt, quod iam ſuperius dictum eſt. [Vni).i.tibi ipſi. [Creſcit)

Auaritiæ ſitis Auarũ hydropi comparat, nam (vt Iuuen. ait) Creſcit amor nummi, quantum ipſa pecunia creſcit. Ouid. itẽ lib.j. Faſt. Creuerunt & opes, & opum furioſa cupido. Et cum poſſideant plurima, plura petunt. Sic quibus intumuit ſuffuſa venter ab vnda. Quo plus ſunt potæ plus ſitiuntur aquæ. [Indulgens).i.concedens. [Dirus).i.deorum ira miſſus, eſt.n. morborum ferè peſſimus.

Hydrops [Hydrops) Intercus dicitur proprie aqua, quam Græci ὕδερον vocant. vt ſcribit Priſc.lib.vj. Cato autem quaſi adiectiuo eo eſt vſus, dicens: Intercutibus ſtupris obſtinatus pro inteſtinis, vt ſit ſecundũ eum hic & hæc & hoc intercus.i.qui, vel quæ vel quod intra cutem eſt, hydrops autem quid ſit, ꝓprie, videto Celſum lib.iij.

Cyrus [Cyri ſolio) Fuit Cyrus Perſarum rex, qui ſubegit Aſiam & vniuerſam orientem in poteſtatem redegit regnauit annis xxx. continuo ſucceſſu totius temporis admirabiliter inſignis, cui tandem ab hoſtibus Scythis trucidato, cum ducẽtis mil

Cambyſes libus Perſarum, ſucceſſit filius Cambyſes, qui imperio patris Ægyptum adiecit. Scribit ea Iuſt.lib.j. Phraaten fuit is Partho-

Phraates rum rex Herodæ filius, qui trucidato patre, regnum occupauit contra quem ſæpe M. Antonius pugnauit, vt teſtatur Plut. ſcribit etiam App.in lib. Mithridatico. Acron autem ſcribit, aliquos dicere Phraatæ ab Antonio ademptum fuiſſe imperium, & per Auguſtum poſtea reſtitutum. Quod autem fuerit Cyri filius (vt idem ait) minime verum eſt. nam Cambyſes Cyri filius fuit (vt diximus) & qui ſibi in regno ſucceſſit. [Redditum Cyri ſolio) Fuit Cyrus Perſarum rex, regnauitque an.xxx. (vt diximus) ſubacta Aſia, & vniuerſo oriente. Ergo Parthis regnauit. Senſus autem eſt, ꝙ virtus & ſapientia, quæ à plebe diſcordat, tollit ie numero beatorum Phraaten reſtitutũ regno Perſarum, hoc eſt i Sapiens non appellat beatum, & regem illum, qui regnum habet, ſed qui ſine inuidia & ſine cupiditate pecuniarum, aceruos ſpectat. Vnde optime, inquit ille: Diligite denarium, ſed parce dilige formam. [Redditum Cyri,) ordo eſt: Virtus.i.prudentia & ſapientia, diſſidens plebi, eximit è numero beatum, ꝓ beatorum. Phraaten, redditum Cyri ſolio. è quo.ſ. eiectus fuerat. Et dedocet ipſa virtus.i. diſſuadet populum, vti falſis nominibus, deferens regnum, & diadema tutum, & propriam laurum, vni .i. ſoli illi, quiſquis oculo irretorto, ſpectat ingentes aceruos. [Populumque falſis).i. diſſuadet populo beatum dicere eum, qui diues eſt, non ſapiens. Tunc igitur falſis vocibus, populus vtitur, cum beatos appellat diuites, & reges, quibus auaritia ineſt ſpreta virtute.i. temperantia, & liberalitate. Vnde optime Hor. idem j. epiſtola inquit. Ad ſummã ſapiens vno minor eſt Ioue, diues, liber, honoratus, pulcher rex denique regum. Val.lib.vij.cap.ij. ait: Nec parum prudenter Anaxagoras interroganti cuidam quiſnam eſſet beatus: Nemo, inquit, ex his quos tu felices exiſtimas, ſed eum in eo numero reperies, qui à te ex miſeris conſtare creditur, non erit ille diuitijs, & honoribus abundans, ſed aut exigui ruris, aut nõ ambitioſæ doctrinæ fidelis, ac pertinax cultor in receſſu, quam in fronte beatior. [Diadema tutũ).i. regiam

Diadeo coronam. Ἀναδέω enim nobis eſt corono, vel circunligo. [Propriamq. laurum) pro laurea.i. propria gloria, quæ nõ aliorũ virtute ſequitur, ſed ſua, & ꝓpria vnicuique. [Oculo irretorto).i. ſine cupiditate, & ſine inuidia. Inuidus enim nuſquam recta acie ſpectat, niſi vbi ærumnæ fuerint, tunc enim lætatur maxime. Vnde lib.ij. Met. Naſo aũt de ipſa Inuidia, Pallor in ore ſedet, macies in corpore toto, Nuſquam recta acies, liuent rubigine dentes, Riſus abeſt, niſi quem viſi fecere dolores &c.

NVLLVS argento color eſt auaris) Auaræ.n. terræ dicuntur cum id in ſe recipiunt, quod non ampliato reddũt fœnore: Saluſt. Criſpum alloquitur, hiſtoriographum, equitem Romanũ, Auguſti amicum liberalitatem, & magnificentiam animi ſui deſcribens. Argentum aũt, pro pecunia, abdita in theſauris dixit. Senſus aũt hic eſt, Diuitiarum ſplendorem, nullum eſſe, niſi honeſte in vſu fuerit, auaris aũt recondendo creſcit ſola cupiditas, vt Iuuen. Creſcit amor nummi quantum ipſa pecunia creſcit. Vnde & hydropici morbo comparauit hoc vitium, ꝙ immoderatæ ſitis, & potius deſiderio creſcente ægritudine, vel vterus auget. [Inimicæ lam.) Lamnam pro inſabricata, & rudi materia, argenti poſuit, quæ obſcuratur ab auaris celata, & vult intelligi Sal. non occultare diuitias. [Temperato) Moderato vſu, ne crederetur prohibendo auaritiam, ſuadere luxuriã. [Viuet extento Proculæ) In perpetuũ. vt Viuuſq. pec ora feretur. Proculeium equitem Rom. laudat amicum Auguſti, qui pius ſic erga fratres ſuos Scipionem & Murænam fuit, vt ſpoliatis bello ciuili, patrimoniũ ſuum ex integro diuideret, quod cum eis iam ante diuiſerat. [Animi paterni) Qui paternum fratribus impenderit amorem. [Aget) Ducet per notitias omnium. [Fama ſupp.) Quibus boni facti fama perpetua ſit, nec penna eius, hoc eſt volatus ad poſteros ſolui poſſit. Volare.n. fama, & Virg. ponit. Fama volat pulſũ regnis ceſſiſſe paternis, Idomenea ducem. [Latius re. auid. dom. Spiritum) Latius, inqt, regnes cupiditatem vincendo, quã ſi per vniuerſum orbem, poſſeſſiones extendas. [Gadibus iun.) Gades autem oppidum eſt in Hiſpania à pœnis conditum, aut quia in parte Africæ ponitur, quidquid freto, aut Gadibus ſeparatur, ideoque vtrunque Pœnum dixit, locis diuiſum, vel certe, qa Carthago, & in Hiſpania eſt, quam Spartaciam vocant. [Vte rq; Pœ.) .i. Orientis, & Occidentis Africanus. [Indulgens) Impendens. vt, Indulgent vino & vertũt crateras ahenos. [Dirus hy.) Hydrops ſubcutaneus eſt morbus de vitio veſicæ natus, cum anhelitu fœtido, & inflatione turgente. Eſt aũt hydropico proprium, vt quanto amplius biberit, tanto amplius ſitiat. [Dirus) pernicioſus. [Albo) Pallenti vt Perſius, Turgidus hic epulis, atque albo ventre lauatur Diffuſus.n. humor, oẽ inficit corpus. Senſus ergo eſt, ac ſi diceret. ſicut ſitis, niſi ægritudine victa non tollitur, ita auaritia, & cupiditas nõ ſatiatur niſi ante aio in ſanitatem continentiæ reuocato. [Redditũ Cy. ſo. Phr.) Cyrus qui primus regnauit in Perſide, Phraates rex Perſarum Cyri filius hic à parentib. deſtitutus, regno pulſus eſt, & à Bragmanis philoſophis Indorũ ſuſceptus, & educatus eſt. Poſtea regno redditus, magno iuſtitiæ & continentiæ documento geſſit imperium. Alij dicunt ei ab Antonio ademptum imperium, & per Auguſtum poſtea reſtitutũ. vult ergo oſtendere, nõ ſicut vulgus putat beatam vitã regnum, aut diuitias facere, ſed ſapientiam. [Diſſidens u.) Diſcrepans, nec his aliquid cum inſpicientibus, & plebe eõe. Ordo eſt. [Virtus b.) .i. ſapientia, q̃ non eſt apud plebẽ. [Diſſidẽs) Numero plebis, eximit Phraate red. ſol. Cyri, regnum, & tutũ diadema differens vni, & propriam laurum, dedocetq. populũ vti falſis vocibus, quiſquis.ſ. ſpectat ingentes aceruos irretorto oculo. Nam quaſi ſupiora exponendo h.d. [Eximit) Effert. [Dedocet) Dedocere cupit, deueſcit, aut diſſuadet populũ, beatũ dicere eũ, qui diuitijs vtatur, aut certe loqui falſum propter hoc ꝙ factione eiectus, Phraates regno ſit. [Propriamq. l.) pro laurea, hoc eſt ſpeciali gloria, quæ nõ virtuti exercitus, ſed prudentis continentiæ debetur perpetua. [Irretorto) Irreflexo à iuſtitia, vel à continentia oculo ad cupiditatem. [Aceruos) pecuniæ cumulos. Virg. Ac velut ingentem formicæ farris aceruum, Cum populat.

NVLLVS argento color eſt auaris) Hac Ode Saluſt. Criſpum equitem Rom. Auguſti amicum, alloquitur, qua liberalitate & magnificentiã animi eius deſcripſit [Argentũ a.) pro pecunia recõdita in theſauris dixit. & ſenſus eſt, Diuitiarũ ſplẽdor nullus eſt, niſi honeſta rõne fuerit in vſu. [Inimicæ l.) Lãnã ꝓ rudi, & in fabricata materia poſuit, ꝑ qđ ſignat nõ libenter hẽc abſcõditas & ſine vſu diuitias. [Viuet extẽto ꝓculeius æuo) proculei⁹ eques Romanus amicus Auguſti rariſſimæ pietatis erga fratres ſuos, Scipionẽ, & Murænã fuit, adeo, vt bona ſua cũ his eq⁹ partibus diuiſerit, quia illi bello ciuili, erant ſpoliati. [Viues extẽto proculeius eques) Ecce, inquit, proculeius, q liberalis in fratres ſuos fuit, æternã ſibi per hanc pietatẽ, memoriam parauit, & per omne æuum fama eius extenta eſt, per quam ſemper volat: illũ

ACR. POR.

aget ſolui metuente pēna Fama ſuperſtes)Sic intulit fama ſuperſtes poëta,quaſi fama illum agat pēna ſua,quæ ab vllo non ſoluitur,nam ſemper volat. [Latius regnes auidū domando Spiritū) Latius,inqt,poſſideas,auaritiam ai compeſcens q̃ ſi per cõtinuationē in Hiſpaniam a Lybia poſſeſſiones extendas.[Gadibus iūgas Gades)Oppidum in Hiſpania à pœnis conditū.[Vterq́.Pœnus)Ergo,inqt, quia Carthagine ſicut Gades pœni condiderūt. [Et aquoſus al.Cor.lan.) Bella conceptione aquoſus languor ὕδρωψ dr̃,Album aūt corpus pro pallido dictum eſt.[Redditum Cyri ſolio Phraaten)Phraates,inqt, qui in regnum Perſarum reſtitutus eſt,non in numero beatoꝝ,ſicut vulgus putat.Nec.n.regnum aut diuitiæ beatos facit.[Cyri ſolio) Regno Perſaꝝ à rege Cyro,qui in Perſide regnauit.[Diſſidens plebis numero beatum Exiit vir.)Ordo eſt.Phraateo eximit numero beatoꝝ virtus, quæ plebis numero diſſidet, hoc eſt quæ virtus.i.ſapientia, non eſt apud plebē[Populumq́. falſis Dedocet vti)Dedocet pro dedocere cubit.i.diſſuadere populo beatum dicere eum,qui regnū, & diuitias poſſideat,quia falſo hoc dicitur, ſolummodo illum, & diuitem,& regē & ſecurum eſſe affirmans, qui diuitijs alienis non inuideat,nec eas concupiſcat.[Propriamque laurum) Laurum pro laurea. per hoc gloriam intelligimus, propriam autem perpetuam.[Oculo irretorio)Hoc eſt oculo non inuidenti.

ASC. NVLLVS argento) Graphice admodū & per quam moraliter ſcribens ad Saluſtium, quem minime auarum fuiſſe conſtat, dicit oēm argenti pulchritudinem in vſu temperato eſſe, nihilque ad famā claram,efficacius liberalitate cū animi continentia,& temperantia,quā deinceps laudat. Ordo eſt. O Criſpe Saluſti inimice.i.q inimicaris.[Lamnæ).i.laminę argenteæ, aut aureæ,qa pecuniam,vt expendatur q̃ vt condatur mauis. [Nullus color).i nullus decor eſt.[Argēto abdito).i.abſcōdito. [Terris auaris).i.amore auroꝝ,theſauꝝ occultantibus. [Niſi ſplendeat vſu temperato).i.per temperantiam ſemoto ab auaritia, & prodigalitate,qa vtraq; vitioſa eſt. [Viuet extremo Proculeius) Exēplo proculei ꝓbat liberalitatis ſplēdorē & gloriam, ſubiuncturus tēperantiæ cōtra auaritiam laudē,ac dicens. [Proculeius) Ciuis ille Romanis,beneficus & liberalis. [Notus).i.cognitus. in.i.erga,fratres.ſ.ſuos.[Animi paterni).i.affectionis paternę,qa patrimonij portionem iteꝝ illis,tanq̃ filijs ſuis condiuiſit. [Viuet æuo extento).i.producto.ſ.in æternum. [Quia fama ſuperſtes).i.ſemper ſtans, vbi mortales ceciderint.[Aget).i.vehet. [Illum).ſ.Proculeium in ore hoium. [Penna).i.alis.[Metuente ſolui).i.ſemper duraturis. & quæ non diſſoluētur,vt alæ Icari, aut etiam auium mortaliū.[Tu regnes).i.quilibet regnet. [Latius) .i.diffuſius,aut magnificentius. [Domando Spiritum).i.animū. [Auidum).i.auarum,quam ſi iongas.ſ.imperando. [Libyam Gadib.).i.vltimæ parti Hiſpaniæ Bethicæ, in qua ēt Tyri Erythrei apud Erythreum mare oriundi,coloniā habuere. & ita. [Vterq́. Pœnum).ſ.tam Libycus,quām Gaditanus,ſeruiat tibi vni.Vt vero latius commendet virtutem temperantiæ, damnat vitium ei oppoſitum,dicens. [Hydrops).i.hydropicus.i.intercute laborans.[Dirus).i.execrabilis,& quaſi Deoꝝ ira laborans.[Creſcit) .i.magis inflatur. [Indulgēs ſibi).i.ſequens appetitum ſuum,qa quanto plus potat,tanto plus ſitit,& quanto plus potat, & ita & morbum,& appetitum auget. vnde addit. [Nec pellit ſitim).i. appetitum bibendi. [Niſi cauſa morbi).i.aqua intercus fugerit .i.abierit venis.[Et languor aquoſus).i.aquæ plenus,fugerit ſupple. [A corpore albo).i.aquis ſic diſtenta cute, vt alba videatur, quaſi dicat per ſimilitudinem ſic. Nec auarum impleri pecunia, nec beatum reddi,niſi auaritiam expulerit. [Virtus diſſidens).i. diſſentiens.[Plebi).i.opinioni. [Eximit numero beatum.i.beatorum. [Phraatē)Parthorum regem filium Horodis,qui patrem ſuum trucidauerat,redditum.i.reſtitutum poſt mortem patris. [Solio Cyri).i.regno Perſarum, in quo Cyrus maxime claruit, hoc eſt omnis populus prædicat Phraaten beatum, quòd regnū Perſarum,in quod pater per parricidum venerat,aſſecutus ſit,pręter opinionem multoꝝ, verum virtus diſſidet.i.nō aſſentitur populo,quia vult nihil eſſe vtile,quod non idem honeſtū, neminemque beatum,niſi qui bonus ſit,& ſapiens. Vnde poeta noſter in epiſt.Ne te putes alium ſapiente,bonoq́.beatum. [Et virtus dedocet populum vti).i.docet populum ne amplius vtatur. [Vocibus).i.ſermonibus falſis. [Deferens.i.attribuens, regnum & diadema.i.inſigne regum præcipue Perſarum.[Tutum).i.ſine periculo poſſidendum.[Et laurum).i.lauream.[Propriam).i.debitam.[Vni).i.ſoli illi,quiſquis.i.quicunque. [Spectat ingentes aceruos).ſ.auri & argenti,aut aliarum rerum, oculo irretorto.i. non retracto ex obliquo,per auaritiam. Nam per tranſeuntes rem placidam,retorquemus oculos in eam. Cælius antiquarum lectionum lib.iij.c.vj.in fine,legit Phraoten & beatoꝝ, vt abſumatur ſyllaba vltima vocali ſequenti, dicens ſic, Quia vero de Phraote facta nobis mentio eſt,dignum perpenſione videri pōt, ecquid Phraotē illum ſignificarit Horat.carm.ij. Redditum Cyri ſolio beatoꝝ &c.quando illius reſtitutionem in principatum abs quo pater fuiſſet excuſſus, & viri præter ſingulares animi dotes frugalitatemq́ ac in primis liberalitatem, copioſe exequitur Philoſt.lib.ij.verum diſcrepant nonnihil tpa &c. ſm cuius verba non vī eximendus,ſed adſcribendus numero beatorum.Quocirca Bonfinis ſic ordinem,& ſenſum colligit. [Virtus diſſidens pl.).i.a plebe diſſentiens.[Eximit Phraaten)Seu Phraoten. [Beatum).i.qui vere beatus eſt.[Redditum ſolio Cyri)Eximit inquā numero.i grege,hoc eſt egregium cenſet & minime in ordinem redigit Phraaten. Quia tamen veriſimile eſt talem à populo cenſeri beatum,& virtutum prædicat poëta diſſidere à populo, ego non abijciam ordinem,& ſenſum à me excogitatum.

QVIA vero de Phraote facta nobis mentio eſt, dignū perpenſione videri poteſt,ecquid Phraoten illum ſignificarit Hor. carm.ij. Redditum Cyri ſolio Phraoten. Diſſidens plebi,numero beatorum Eximit virtus. Quando illius reſtitutionē in principatum abs, quo pater fuiſſet excuſſus, & viri præterea ſingulares animi dotes, frugalitatemque ac in primis liberalitatem copioſe exequitur Philoſt.lib.ij.verum diſcrepant nonnihil tempora,quæ in digitos mittere,nunc minus vacat, iudicabunt volentes,quando interpretum cura non ſatis conſtat ſibi. Phraaten Parthorum regem legimus apud T.Liuium lib.lix.cum quo ab Antiocho Syriæ rege ſit bellatum Gracchanis temporibus. COEL. RHOD.

NVLLVS argento color eſt auaris &c.)exponit hoc loco Land.noſter explodēdas penitus ineptias & ridicula, prout alijs per multis,quos emendare vniuerſos viri eſſet nimium ocioſi. Exponit inquam. Nullus color eſt auaris.i.nimium cupidis inimicæ lamnæ,ita vt colorem non ad argentum (vt debet) ſed ad auaros iubeat referri,quod puerile admodum videtur, & inimice gignendi affirmet eſſe caſus non vocandi. quod ſi fiat,verſus non ſtabit, quippe qui in ſede penult. ſpōdeum habebit pro trocheo. Sed omiſſis hominis nugis erit ſenſus & ordo. O Criſpe Saluſti inimice lamnæ.i.liberalis & ſpernens argentum nullus color eſt argento abdito auaris terris,niſi ſplendeat temperato vſo. Dixit autem auaris terris, ob id, quod terræ reconditos habent theſauros & occultos. [Redditum Cyri ſolio Phraaten &c.)Quanquam hoc in loco variæ ſunt opiniones, & multi inter alia exponunt virtus beatum,pro beatorum, ac ita ordinant, Virtus diſſidens plebi eximit Phraaten redditum ſolio Cyri numero beatum pro beatorum & non patitur eſſe in numero eorum,quo plebs beatos appellat,tamen id non procedere & conuenire ex ipſius auctoris quæ ſequuntur verbis liquebat. Populuſq́. falſos Dedocet vti. Nam Phraatis exemplo diſcit populus recta ſentire,& appellare beatos,non diuites auaros(vt eſt ſueuit)ſed homines liberales & virtute præditos. Et propterea mihi probatur, vt beatum accuſandi ſit caſus ſingularis numeri. & ſit ordo: Virtus diſſidens plebi.i.à plebe diſſentiens, eximit Phraateo beatum redditum ſolio Cyri numero.i.e numero & grege,q.d.facit illum egregium & ſingularem,nec patitur eſſe in numero.i.in turba & multitudine, & grege. MAT. Bōfinis.

AD Q. DELIVM.

Ode Parænetica ad Q. Delium amicum, qua monet, vt vtraque fortuna moderate vtatur, rebus lætis non efferatur, aduerſis non deijciatur, ſed mediocritatem, & æquabilitatem quandam ſeruet interim certus de morte vtcunque vixerit, rem familiarem extruxerit vndecunque natus ſit, atque ob id hilaris viuat dum per ætatem, & facultatem licet.

Ode III. Tricolos Tetraſtrophos, vt i

Vides vt alta ſtet niue candidum.

−−∪−−−∪∪−∪−
−−∪−−−∪∪−∪−
−−∪−−−∪−∪−
−∪∪−∪∪−∪−−

AEQVAM memento rebus in arduis
Seruare mentem: non ſecus in bonis
Ab inſolenti temperatam
Lætitia, moriture Deli,
Seu mœſtus omni tempore vixeris;
Seu te in remoto gramine per dies
Feſtos reclinatum bearis
Interiore nota Falerni:
Quà pinus ingens, albaque populus
Vmbram hoſpitalem conſociare amant
Ramis: * & obliquo laborat (* quo)
Lympha fugax trepidare riuo:
Huc vina, & vnguenta, & nimium breuis
Flores amœnæ ferre iube roſæ:
Dum res, & ætas, & ſororum
Fila trium patiuntur atra.
Cedes coëmptis ſaltibus, & domo,
Villaque flauus quam Tyberis lauit:
Cedes: & extructis in altum
Diuitijs potietur heres.
Diues ne, priſco natus ab Inacho
Nil intereſt: an pauper, & infima
De gente ſub * dio moreris (* diuo)
Victima nil miſerantis Orci.
Omnes eodem cogimur. omnium
Verſatur vrna ſerius, ocyus *
Sors exitura: & nos in æternum
Exilium impoſitura cymbæ.

Vide an not. Frã. Rob. ſuper iſto loco.

ANTO. AEQVAM memento) Hac Ode Delium hortatur ad fortitudinem & tẽperantiam, vt tũ in aduerſis, tum proſperis ſibi temperet eademq́. meote, & vultu conſiſtat. Hinc optime Sen. Nemo deſperet melior lapſis. Nemo confidat nimium ſecundis. Cumq́. moriturus ſit, ei conſulit, vt lętiori vitæ incumbat, dum res, & ætas, Parcæq. etiam ſinũt. Cedet .n. relictis agris, domo, & villa. Nec aliquid intereſt diues ne ac nobilis, an pauper, & infimus natus fuerit, omnes quippe ſerius aut citius Charontis Cymbam adhibimus. (Æquam memento) Ordo eſt. Memento rebus in arduis .i. aduerſis. (Seruare mentem æquam) .i. eandem & immutabilem. (Non ſecus in bonis) .i. proſperis, ſeruare temperatam ab inſolenti lætitia: O Deli moriture. (Ab inſolenti temperatam Lætitia) Cic. lib. j. Off. docet quo modo fortis aius, & magnus maxime cernitur, ſi nulli neque homini, neque perturbationi ai, nec fortunæ ſuccumbat. Io temperantia quoque (vt idem ait) verecundia, & quaſi quidam ornatus vitæ, omniſq ſedatio perturbationum animi & rerũ modus cernitur. Et lib. iiij. Tuſc. inqt. Quemadmodum tẽperantia ſedat appetitiones efficitq́. vt hæ rectæ rationi pareant ſic huic inimica intemperantia oẽm animi ſtatum inflammat, conturbat, incitat. (Inſolenti Lætitia) Immoderata, vel nimia. Cic. enim lib. iiij. Tuſc. ait: Atque, vt confidere decet, timere non decet, ſic qdem gaudere decet, lætari non decet. Prius etiam dixerat, nam cum ratione animus mouetur, placide atque conſtanter, tum illud gaudium dr̃. Cum aũt & inaniter & effuſe animus exultat, tum illa lætitia geſtiens vel nimia dici poteſt, quam ita diffiniunt, ſine rõne animi elationem, habet .n. profuſam hilaritatem. (Seu mœſtus vixeris) Senſus eſt, ꝙ vel mœſtus, vel lętus vixeris, moriturus es oĩno. (Seu te) Ordo eſt: Seu interiore nota Falerni, bearis te reclinatum in remoto gramine, per dies feſtos. (Interiore nota Falerni) .i. ſecretiore vini optimi cado ſignato, quo videlicet tempore, quibus ve cõſulibus illud ſeruatum fuerit. (Hoſpitali) Hoſpitio aptam. (Trepidare) .i. feſtinare. (Dum res) .i. ipſa rerũ copia & patrimonium. (Sororum trium) Parcas intelligit, de quibus late in carmine de Floribus diximus, & alibi. hæ aũt dr̃ habere manibus candida fila & nigra. Candida felicitatem, nigra vero infelicitatem ſignificant. Papin. Iamque dies aderat Parcarum conditus albo Vellere. Ouid. etiam in Ibin: Dixerat, at Clotho iuſſit promiſſa valere: Nevit & infeſta ſtamina pulla manu. (Cedes) Migrabis, inquit, à tuis bonis (Fila atra) Quæ .ſ. mortis admonent, & minant, ideo atra inqt. (Diues ne priſco) Ordo eſt nil, intereſt an diues natus .ſ. fueris à priſco Inacho, an pauper, & de gente infima. (Moreris) .i. habites. (Sub dio) .i. ſub aëre, & ſine domo. (Victima) .ſ. eris nil miſerantis Orci. (Priſco Inacho) Inachus apud Argo primus regnauit annis quinquaginta, regnãte apud Hebræos Iacob, Iſaac filio. Anno mũdi M M M. C C X L. Auctor eſt Euſeb. (Omnes eodẽ) Ouid. quoque in Met. inquit, Serius aut citius ſedem properamus ad vnam. (Omnium verſatur vrna) Ordo eſt, In vrna verſatur oium ſors, ſerius ocyus exitura, & impoſitura nos cymbę in æternũ exiliũ. (In ęter.) Vltima ſyllaba abũdat. ergo cũ ſeq dictione alterius verſus ſcandeẽ.

Tẽperãtia (margin)
Intẽperantia. (margin)
Gaudere (margin)
Lætari. (margin)
Gaudiũ (margin)
Lætitia. (margin)
Parcarũ ſtamina (margin)

ACR. ÆQVAM memento) .i. æqualem, imutabilem, hũs ſemper moderationis propoſitum. .i. in aduerſis talis ſis qualis in proſperi. (Inſolenti) Immoderate lætam ſiue conſuetam. moriendum .n. eſt, ſeu tenax, ſeu largus vixeris. (Reclinatum) Io bibendo reſupinum, & ſoluto a curis animo, te beatum feceris. (Interiore) Nota Falerni, in interiore enim vina reſeruanda reponuntur, quibus ad vetuſtatis inditium & tempus conditum aſcribitur. (Quo pinus ingens) Quæ magnitudine ſua, amœnitatem potantibus præſtat. (Albaque populus) Interiora enim populi folia, alba ſunt. vt Bicolor cum populus vmbra. (Vmbra hoſpitalem) Refugium pp æſtum generaliter præſtantem. (Conſociare) Condenſare, & opacam facere. (Trepidare) Feſtinare. vt Ne trepidate viri. (Huc) .i. ad nemora, & pinus inſtrumenta conuiuij, & voluptatum parentur. (Breuis) Genitiuus eſt breuis autẽ cito tranſeuntis, & temporalis vt ipſe ſuperius, Et breue lilium. (Dum res, & ætas) Patrimonium, & iuuenta apta lætitiæ. (Fila trium) Quæ mortem admoneant, & minentur. & Ideo & atra. Virg. Extremaque fila. laua hernicæ legis. (Cedes coëmptis ſaltibus & domo) Oibus diuitijs, & amœnitate, niſi in vſu ſint carẽdum morte dicit. vt Iuuen. dum tñ à figulis munitam intrauerit vrbem, Sarcophago contentus erit. Et Terent. Dum viuit bene dixit. (Extructis) Compoſitis. vt Qui forte tapetibus altis Extructus. (In altum) Mare iactis opibus extructis in altum ædificijs potietur. hæc eſt concluſio ſenſu. Cum diuitijs vſus nõ fueris, tuis relictis heredes vtentur. (Diues ne priſco natus ab Inacho) Nihil intereſt poſt mortẽ, vtrum diues ſis, & generoſus, an pauper, & humilis genere. Inachum aũt pro nobilitate generis poſuit. Rex .n. Argiuoꝝ Inachus, nobiliſſimus fuit à quo & fluuius, quia io ipſo mortuus eſt, nomẽ accepit. vnde & Virg. ꝓ nobilitate, Et Turno ſi prima domus repetat, origo. Inachus, Acriſiusq́. pater. & Iuue. De quocũque voles proauum tibi ſumito. (Sub dio moreris) Supra .n. iter diuitias, & domum dixerat, ideo hic ſub dio poſuit pauperis manſionem. (Nihil miſerãtis Orci) Implacabilis. Virg. ignoſcenda quidem, ſcirent ſi ignoſcere Manes. (Cogimur) Compellimur. Tytire coge pecus. (Verſatur vrna) Aut ibi ſatum, & conditio vitæ verſatur, aut vrna vbi cineres colligebantur. vt Luc. Num qui plenas plangemus ad vrnas, Hic aũt poeticæ per vrnam quaſi ſorte ad mortem ductos, rapi dixit. vt Virg. Quæſitor Minos vrnam mouet. (Sors) Ideo ſortem, qa vrnam dixerat. Ordo eſt, Sors omnium exitura ſerius, vel ocyus, vt nos impoſitura Cymbæ, in æternum exilium verſatur, in vrna. (Impoſitura Cymbæ) Videlicet impoſitura eſt nos. vt in æternum dirigat exilium. (Cymbæ) Naui Charontis.

POR. AEQVAM memento rebus in arduis. Seruare mentem) Hæc Ode ad Q. Delium ſcripta eſt de animi æquitate, ſubiens bonis non eſſe gaudendum, nec malis deſperandum ſed medium tenorem ſequendum. Moriture Deli, Seu mœſtus omni tempore vixeris, Seu te in remoto gramine per dies feſtos reclinatum bearis) In hoc cauſam oſtendit, cur æquo animo vtendum ſit, qm̃ .ſ. moriendum eſt, Et ſi laſciuus & largus vixeris. (Seu in remoto gramine) Hoc eſt in receſſu nemoris. Reclinatum aũt .i. reſupinum, recumbẽtem, vt ſolent qui ſecuriores & ſoluto animo hoc faciunt. (Interiora nota Falerni) Hoc eſt vetuſtiore, qm̃ interiores lagenæ ſolent eſſe, quæ prius ſtipatæ ſunt. (Quo obliquo laborat Lympha fugax trepidare riuo) Subaudiendũ, ſi ea non vtimur. & eſt totũ aduerbialiter dictũ. (Huc vina, & vnguenta, & nimium breuis Flores ferre iube roſæ) .i. vbi hoſpitalem cõſociant pinus, & populi, & vbi Lympha fugax obliquo laborat, trepidare riuo. (Dum res, & ætas, & ſororum Fila trium patiuntur atra) Hoc eſt, dum eſt, & vñ & dum per ætatẽ hæc decet facere, & dũ fata permittunt viuere q̇ atra fila mortuoꝝ tractant. (Et ſororũ fila trium patiuntur atra) Dum fila atra ſororꝝ patiuntur inquit, pro eo quod eſt, dum ipſę ſorores patiuntur, hoc eſt parcę, quoꝝ fila ſunt atra. (Et extructis in altũ Diuitijs potietur heres) Hoc eſt quæcũ in altũ extruxeris, ac ꝑ hoc magnas, amplasq́. feceris.

[Diues

[Diues ne priſco natus ab Inacho) Verum diues, inquit, & generoſus ſis, an pauper, & ignobilis, nihil intereſt. (Sub dio moreris) ſub cœlo agis, ac per hoc viuis. (Omnium verſatur vrna) Poëtice hoc quaſi ſorte .ſ. ducti ad mortem. (Impoſitura Cymbæ) .ſ. qua Charon vmbras ſepultorum per Acherontem in vlteriora Inferorum .ſ. transfert, & hoc poëtice.

ASC. ÆQVAM memento) Vt temperantiam, & liberalitatẽ Delio amico perſuadeat, memoriã facit fragilitatis vitæ humanæ, admonens, vt dũ licet, fruatur rebus lætis, quas heredi prope diẽ relinquere cogetur, cum mors nemini parcat. Ordo eſt. [Deli moriture memento ſeruare in rebus arduis).i.difficilibus, & aduerſis. (Mentẽ æquam).i.non nimis dimiſſam, nec cõcuſſam, ſed æqualẽ, & memẽto nõ ſecus.i.ↄ ſimiliter, ſeruare in rebus bonis i. lætis. (Mentẽ temperatã).i.moderatã. (Ab inſolenti).i.nimis immodica, & diffuſa lętitia Deli dico. (Moriture).i.q moriturus es, ſeu vixeris mœſtus oĩ tpe. (Seu bearis) .i. beatũ feceris (ſm Epicuꝝ.) (Te reclinatũ in gramine remoto).ſ.à populo. (Per dies feſtos).i.in qbus à negocio publico ceſſandũ eſt. bearis dico. (Nota).i.ſigno. (Falerni).ſ.vini. (Interiore).i.recõditi vini, in intima parte cellæ vinarię. (Aut nota interiore).i.bibẽdo vſque ad ſignũ, qđ eſt in interiore parte paterę. (Iube ferre huc).i.hunc in locũ. (Quo).ſ.loco, pinus ingẽs. (Et populus alba).ſ.in folijs interioribus. (Amãt cõſociare).i.ſocialiter efficere. (Ramis) .i. p ramos ſuos. (Vmbrã hoſpitalẽ).i.potanti ad tps hoſpitium pbiturã. (Et lympha).i.aqua. (Fugax).i.aſſidue dilabẽs. (Laborat).i.conatur. (Trepidare).i.murmur, vt i trepidatione ſit, excitare. (Riuo obliquo).i.obliquas ripas, quę ſaxoſæ ſunt, pcutiẽte. Iube dico ferre huc vina, & vnguẽta, & flores roſæ amœnæ. (Nimiũ breues).i.nimis paꝝ duraturos. vnde in opuſculo de roſa dicit Maro, Quã lõga vna dies, ætas tã lõga roſaꝝ eſt. Quas pubeſcẽtes &c. (Dũ).i. donec, hoc eſt tãtiſper. (Dũ res).i.facultas, & ætas. (Et fila).i. ſtamina. (Soroꝝ trium).i.parcarũ, hoc eſt diſpoſitiones fatales vitę humanę. (Atra).i.nociua dũ rũpuntur. (Patiuntur).i.tibi pmittunt, q̃ tu. (Cedes).i.diſcedes .ſ. a ſaltibus. (Coẽptis).i.quos ſimul emiſti. (Et domo, & villa).i.domo in agro. (Quã Tyberis flauus).i.ſubalbis aqs. (Lauit).i.alluit, & cedes, & .i ſimul. (Ædibus vrbanis extructis in altũ) Quia heres potietur diuitijs à te partis. (Nihil intereſt ne).i.an, tu diues natus.i.pgenitus. (Ab Inacho priſco).i.antiqſſimo rege Argiuoꝝ.i.generoſiſſim⁹ an ditiſſimus, & an pauper natus de gente infima. (Moreris) .i. habites, aut maneas remoratus à morte. (Sub dio).i.Ioue, hoc eſt ſub cœlo. (Exñs victima Orci).i iferi, ſeu Plutonis nil miſerãtis. (Nos cogimur).i.impellimur oẽs. (Eodẽ).i.ad eũdẽ exitũ. (Sors oium verſatur).ſ.in vrna fatali (Exitura ſerius ocyus).i.ſorte ſerius, & ſorte ocyus. Vñ prudẽter fingũt poëtę vitas hoium eſſe in vrna fatali eaq̃ verſata exire, & inde fieri, vt iuuenes moriãtur, nõ minus q̃ ſenes, vt nos admoneãt cũ Euãgelio, Vigilate vtique quia neſcitis diẽ neque horã, & tñ vbi ſemel mortui ſumus, nõ eſt pœnitẽtiæ locus vnde addit. (Sors exitura & impoſitura cymbę) .ſ. Charontis. (In exilium æternum).i.vnde nunq̃ redituri ſumus.

AD XANTHIAM PHOCEVM.

Probat ducum exemplo, Phoceo Xanthia ignominioſum non eſſe, ſi Phyllidis ancilla ſuæ amore capiatur, nam & Achilles Briſeida, Agamemnon, Caſſandram, Aiax, Tecmeſſam, puellas captiuas adamarunt, Phyllida autem ingenuis moribus, regium quiddam præ ſe ferre, neque ignobilem eſſe. neque ſe hoc ex affectu dicere, qui iam quadragenarius ab amore alieniſſimus ſit.

3 *Ode IIII. Dicolos, Tetraſtrophos: Vt,*

Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

–∪–––∪∪–∪––
–∪–––∪∪–∪––
–∪–––∪∪–∪––
–∪∪––

NE ſit ancillæ tibi amor pudori
Xanthia phocen. prius inſolentem
Serua Briſeis niueo colore
Mouit Achillem.
Mouit Aiacem Telamone natum
Forma captiuæ dominum Tecmeſſæ.
Arſit Atrides medio in triumpho
Virgine rapta:
Barbaræ poſtquam cecidere turmæ
Theſſalo victore: & ademptus Hector,
Tradidit feſſis leuiora tolli
Pergama Graijs.
Neſcias, an te generum beati
Phyllidis flauæ decorent parentes.
Regium certe genus, & penateis
Mœret iniquos.
Crede non illam tibi de ſceleſta
Plebe delectam: neque ſic fidelem,
Sic lucro auerſam, potuiſſe naſci
Matre pudenda.
Brachia, & vultum, tereteſque ſuras
Integer laudo fuge ſuſpicari,
Cuius octauum trepidauit ætas
Claudere luſtrum.

NE ſit ancillæ) Erat Phoceo Phyllis ancilla quam certe amore proſequebatur. ait poëta id ipſi nulli eſſe dedecori. Achilles.n. Briſeida, Aiax, Tecmeſſam, Agamemnon Caſſandram, captiuas etiam, & ancillas adamarunt. Probat inde Phyllida, quoque regiũ genus, vti illas habuiſſe, moribus, & forma nobilem, quæ omnia decori amatoribus potius, quam dedecori poſſunt accedere. (Xanthiæ).i. Troianæ, ſeu Phrygiæ ac Barbaræ. Sed ſunt, qui legunt: Xanthia Phoceu. (Inſolentem) Superbum, iracundum, arrogantem. de moribus aũt Achillis. dictum eſt latius lib.j.ibi: Pelidæ ſtomachum. Refert etiam plura Homerus lib.xxiiij. Iliad. (Serua Briſeis) Ea quidem ab Achille rapta fuit ex Lyrneſſo, regia Mineris. Ex Theba vero Eẽtionis patria Andromaches capta fuit Cryſeis, quæ ſanè Agamẽnoni contigit. Ambæ aũt hæ vrbes in eo campo erant, qui poſtea Thebanus campus eſt appellatus, is pp fertilitatem prius à Myſis ac Lydis poſtea ab græcis infeſtatus eſt. Erat aũt in Cilicia, nam Cilices in duos diuiſi erant principatus, alterum Eẽtionis, alteꝝ Minetis. Erantq. iſta oppida Lesbo oppoſita, quibus omnibus Priamus imperabat. quod Achillis verba manifeſte declarant vbi ait, Ante tuas notamus opes ſpatioſaq. regna: Quæ felix pariter Lesbos complectitur, & quæ Comprendit Phrygiæ tellus, ac Helleſpontus. Tunc quidem hæc erant, poſtea variæ mutationes ſunt conſecutæ. Tota aũt ora ſub Troianis in nouem principatus diuiſa erat. & ſub Priamo in bello Troiano conſtituta, & Troia appellata. hæc omnia ex Strab.lib.xiij. (Tecmeſſæ) De hac itẽ Ouid.lib.iij. de Arte meminit, his verbis: Odimus & mœſtas, Tecmeſſam diligat Aiax: Nos hilarem populũ, fœmina læta capit &c. (Atrides).i. Agamemnon, cui diruto Ilio Caſſandra virgo & Priami filia, ſorte obtigit. quæ etiam ſibi quæ facta ſeruarentur à coniuge prædixit, quod Sen. in Tragœdia Agamemnonis, teſtatur latiſſime. (Medio in triumpho).i.in ipſa victoria. (Barbaræ).i. Troianæ. (Theſſalo victore).i. Achille. Is.n. Theſſalus fuit Virg. Nec Lariſſeus Achilles Lariſſa, & Phthia egregia erant oppida in Theſſalia, vt ſcribit Sol. (Et adẽptus Hector) Ordo eſt. Et Hector ademptus tradidit. Pergama leuiora tolli à feſſis Graijs. Vnde & Maro ait: Decimum quos diſtulit Hector in annum. (Neſcias, an) potuiſſet Phoceus ridere poëtæ. Non mirum eſſe, ꝙ Achilles Briſeida, Tecmeſſam Aiax Agamemnon Caſſandram captiuas, & ancillas arſerint. illæ.n. regũ filiæ fuerant, ſuam vero Phyllida humilem eſſe. hinc ait poëta: Illam mœrere regium genus, moreſq. generoſos habere, vt ſimilem illis oſtendat. (Beati).i.diuites vti fuere prædictarum parentea. (Penates) Ij, ſunt omnes dij, qui domi coluntur. (Et Seruius inquit lib. ij. Æn. quod etiam Tullius pro Sylla oſtendere videtur his verbis: Quamobrem vos dij patrij ac penates, qui huic vrbi, atque huic imperio præſideris, &c. Macr. etiam lib. ij. Sat. docet penates eſſe, per quos penitus ſpiramus, per quos habemus corpus, per quos rationem animi poſſidemus. Eſſe autem medium Ethera Iouem, Iunonem vero imum aëra cum terra, & Mineruam ſummum ætheris cacumen. (Lucro auerſam)

ANTO. Priami regna

Id eſt ab lucro abhorrentem, non enim donis ad libidinem allici poterat. [Pudenda).i.turpiſſima. [Teretes) Non craſſas, verum in longitudine rotundas hinc laudabiles. [Integer) Non corruptus libidine aliqua. Potuiſſet Phoceus poëtæ dicere. Tu meam Phyllida ardes hinc eam laudas. Poëta igitur tacitæ obiectioni ita reſpondit. Suſpicari de illo.ſ.me ipſo. [Trepidauit) .i.feſtinauit. [Octauum luſtrum).i. quinquennium, hoc eſt annos quadraginta quos quidem, ab amore alienos eſſe decet.

ACR. NE ſit ancillæ tibi amor pudori) Aſſerit hac Ode ancillæ amorem dño erubeſcendum non eſſe, & ducum ponit exempla, quibus turpitudini datum non ſit in amorem trahi forma captiuarum. [Inſolentem) Factorum ſuorum & victoriæ ſuperbia elatũ. vt ipſe ſuperius, Exercitus inſolens. [Serua Briſeis) Ancilla. vt, Olli ſerua datur operum haud ignara Mineruæ. [Niueo colore) Digna amoris pulchritudine. vt, Et erat cum dignus amari. [Mouit Aiacẽ Telamone) Innata enim voluptate animus mouetur, & proprie motus libidinis eſt. [Telamone) Ideo Telamone natum, quia fuit alius Oilei, de quo Virg. Et furias Aiacis Oilei. [Forma ſpecialiter forma) Pro pulchritudine ponitur: vt, Fortunæ cõſcia coniux. [Medio in triumpho) Aut in medio belli tpe, aut in medio ipſo bello vacuum illi fuiſſe ẽt in periculis amare quod tñ poſuit cum animus ſpe triumphi ad alium amorem inflecti nõ poſſet. [Virgine rapta) Aut Briſeiden dicit, aut Chryſeiden ſacerdotis filiam, ſed magis Caſſandra intelligitur, quæ habuit ſorte Agamẽnonem dñm. [Theſſalo victore) Potuit intelligi Pyrrho qui excidio interfuit Troiæ, ſed qa ſubdidit, Ademptus Hector Achillem ſignificat fuiſſe. [Feſſis).ſ.bello lõgo velut morte Hectoris Troia ſit tradita. [Leuiora) Imbecilliora. vt Decimum quos diſtulit Hector in annum. [Beati) Beatos nobiles dixit, neque enim beati eſſe poterant, quorum erat filia captiua. [Phyllidis flauæ) Phyllis enim capta fuit. [Mœret) Quod nihil ei profuerit, vt ſeruitutem vitaret, triſtis recordatione ſui generis, vt: Qualis populea mœret Philumela ſub vmbra. [Auerſam) Ab horrentem fraudem, & pecuniam. vt Auerſa Deæ mẽs, & diua ſolo fixos oculos auerſa tenebat, vt parentum merita, ex habitu & moribus colligat. vt Virg. Quam ſeſe ore ferens, quã forti pectore, & armis. [Pudenda) Erubeſcenda. [Integer) Caſtus, & quia ani ſecurus pulchritudinem laudat corporis, quia animi ante laudauit, aut certe de quo iam etiam ætas nihil obſcœnum faceret ſuſpicari. [Cuius octauum) xl. annos dixit. quadragenarium enim voluit ſignificare. vt Virg. Veniet luſtris labentibus ætas. [Trepidauit) Feſtinauit. vt ne trepidate viri.

POR. NE ſit ancillæ tibi amor pudori) Ad Xanthium Phocenm hæc Ode dicitur de amore Phyllidis, non eſſe domino ancillæ affectum erubeſcendum. [Prius inſolentem Serua Briſeis niueo colore mouit Achillem) Inſolentem hic ſuperbum arrogãtem, accipe, alioqui inſolens crudelis dr̃, ſuperbiæ aũt Achillis. Virg. quoq; meminit cum de Pyrrho filio eius loquitur ita, Stirpis Achilleæ faſtus. [Arſit Atrides) Medio in triumpho. [Virgine rapta) Medio in triumpho.i.in ipſa victoria capta Troia quæſita. [Barbaræ poſtq̃ cecidere turmæ Theſſalo victore) Poterat accipi Neoptolemus, qui interfuit excidio Troiæ: Sed cum ſubijciat. Et ademptus Hector, ad Achillem reuocauit oẽm excidij Troiæ caſum. [Leuiora tolli Pergama Graijs) Leuiora.ſ.facta Pergama.i.imbecilliora extincto Hectore. [Neſcias ante generũ beati, Phyllidis flauæ decorent parentes) Poſſe aũt fieri ait. quod & hæc regij generis ſit. vnde intelligere debemus Phyllidem captiuam eſſe, ſic enim ſe hñt, & hæc quæ ſubijciuntur, Regium certe genus, & penates. [Brachia, & vultum, tereteſq. ſuras) Eleganter cum puellæ pulchritudinem laudaret, ne ſuſpectus haberetur in amorem eius, adiecit. Integer laudo, fuge ſuſpicari. Cuius octauum trepidauit ætas, Claudere luſtrum. [Aetas) Quadraginta ætatis annos ſe exceſſiſſe oſtendit. Octo.n. luſtra octo quinquennia xl annos ſe claudũt. Quæ ętas videtur iam amori eſſe aliena.

ASC. NE ſit ancillæ) Cõmendat Phoceo amico Phyllida ancillam eiuſque amorem, cuius ne eum pudeat exemplis, probat ancillas etiam principibus viris dilectas fuiſſe & ſi Phoceus dicat eas progenie regali ortas, dicit Phyllidos mores ingenuos, & lepidum corpus, argumento eſſe illam non illiberalibus ortam parentibus. At ne eius amore captum ſuſpicetur, dicit ſe integrum & incorruptum laudare, nec amoribus irretitum cum ſit quadragenarius atque ita frigidus in Venerem ſenior. Ordo autem eſt. O Phoceo Xanthia aliquid textus habẽt Xanthiæ ancillæ.i. Troianæ. ne amor ancillæ ſit tibi pudori. Briſeis ancilla, & amica Achillis. [Sæua).i. imperioſa ad nutum ſuum hominem regens. alij legunt, ſerua. [Mouit).i. affecit amore ſui. [Colore niueo).i. propter nitorem formę. [Achillem prius inſolentem) Sed eius amore domitum. aut dicamus, Mouit prius Achillem inſolẽtem .i. quamuis inſolẽtem, & arrogantem, atq; indomitum. [Forma) .i. ſpecies, & formoſitas. Tecmeſſę captiuę, mouit Aiacem natũ Telamone, qui tñ fortior, quam Oileo natus dr̃. [Dominum).i. quamuis dñm ſuum. [Atrides).ſ. Agamẽnon. [Arſit).ſ. incendio amoris impatientis. [In medio triũpho).i. in ipſa victoria. [Et hoc virgine).ſ. Caſſandra rapta. [Poſtq̃ turmę barbarę).i. barbarorum, qui Troianis auxilio venerant, quod potius dicam, quã vt de ipſis Troianis intelligam, pp Romanorum originem. [Cecidere).i. fuſę, & ſtratę ſunt. [Theſſalos).ſ. Achille victore. [Et Hector ademptus).i. ablatus opera Achillis, à quo interfectus erat. [Tradidit).ſ. per ſuam abſentiam. [Pergama).i. mœnia Troiana. [Tolli).i. diripi. [Leuiora).i. leuis & facilius. [Graijs feſſis).ſ. decennali bello. Vnde Aen. ij. Fracti bello fatiſq. repulſi Ductores Danaum, tot iam labentibus annis. [Tu neſcias).i. neſcire poſſis cognitis moribus, & ſuſpirijs eius an parentes. [Phyllidis flauæ) .i. flaui coloris, ſaltem in capillis. [Beati).i. diuites & potentes. [Decorent).i. illuſtrent & ornent. [Te generum).ſ. ſuum, quia filiæ maritum. [Certe ipſa mœret).i. tacite deflet genus regiũ, vnde ſe ortam dicit, & penates iniquos, vel impares dijs victorum vel iniuſtos, quod familiam ſuam non ſeruauerint. Crede illam delectam tibi non de ſceleſta plebe, neq; ſic fidelẽ tibi, & ſic auerſam.i. alienam a lucro potuiſſe naſci matre pudenda.i. turp. Vnde dicit Iuuen. Sat. vj. Scilicet expectas vt tradat mater honeſtos: Aut alios mores, quã quos habet, vtile porro Filiolam turpi vetulæ pducere turpem. Ego laudo. [Integer).i. incorruptus à more eius. [Brachia, & vultũ, & ſuras).i. poſteriores partes crurum, teretes.i. cum longitudine rotũdas. [Fuge ſuſpicari).i. hẽc ſuſpicionem.ſ. de illo, hoc eſt de me vetulo, vtpote cuius ætas trepidauit.i. feſtinauit. [Claudere).i. perficere. [Octauum luſtrũ).i. quadrageſimũ annum. [Xanthia Phoceum) Mancinellus Xanthiæ in genitiuo caſu legit. exponitq́. Troianæ. At Porph. ad Xanthiam Phoceum hanc Oden ſcriptam teſtatur. Ideoq́. Xanthia vocatiui caſus exiſtimandum. Nam & proprium ancillæ huius nomẽ. Phyllis ſubiungitur. Verum puſillum hoc, ac vix annotatiõne dignum. [Cuius octauũ trepidauit ætas Claudere luſtrum) Luſtrũ pro ſpatio quinque annorum dixit, ſed improprie, vt vulgus. Nam proprie ea voce vſus eſt Ode xiiij. lib. iij. Carm. Fortuna luſtro proſpera tertio. Rurſus improprie ode j. lib. iiij. Carm.

REVOCANDAM ESSE MENTEM, à deſiderio virginis immaturæ.

Dehortatur ſeipſum ne Lalagen puellam viro nondum maturam, contingat, comparatq; eam iuuencæ & vuæ acerbæ honeſta allegoria, luſibus quam Veneri aptiorem ſignificans, breui futurum, vt illa grandior & maturior vltro virum appetat.

Ode V. Dicolos, Tetraſtrophos: Vt,

Vides, vt alta ſtet niue candidum.

--UU--UU-UU
--UU--UU-UU
--UU---U-U
-U-UU-U-U

NONDVM ſubacta ferre iugum valet
Ceruice: nondum munia comparis
Aequare: nec tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.
Circa virenteis eſt animus tuæ
Campos iuuencę, nunc fluuijs grauẽ
Solantis æſtum, nunc in vdo
Ludere cum vitulis ſalicto
Prægeſtientis. tolle cupidinem
Immitis vuæ: iam tibi liuidos
Diſtinguet autumnus racemos
Purpureo varius colore.
Iam te ſequetur. currit enim ferox
Aetas: & illi, quos tibi dempſerit,

Appo

Apponet annos. iam proterua
Fronte petet Lalage maritum,
Dilecta, quantum non Pholoë fugax,
Non Chloris, albo ſic humero nitens,
Vt pura nocturno renidet
Luna mari, Gnidius ue Gyges:
Quem ſi puellarum inſereres choro:
Mire ſagaceis falleret hoſpites,
Diſcrimen obſcurum, ſolutis
Crinibus, ambiguoq́ue vultu.

ANTO. NONDVM ſubacta) Sectãti Lalagẽ puellã pulcherrimam ſub innubilem, alioq́. immaturam. Horat. ſcribit illam iuuencæ comparans nondum valenti Venerij tauri ſufferre pondus. Conſulit igitur illius citam adoleſcentiam, expectare velit. Tunc.n. proterua impudentiq́. frõte virum vltro appetet. Crederẽ attamen ſibi ipſi potius id dicere. Superius.n. de Lalage inquit, q̃ vbicunq; fuerint, illã ſemper amabit. [Nondũ ſubacta) Ode eſt ſimilis nonæ libri j. Eſt aũt ordo. Animus tuæ iuuencæ eſt circa virenteis cãpos nũc ſolantis grauem æſtuũ fluuijs, nunc prægeſtientia ludere, cum vitulis in vdo ſalicto, nondũ valet ſubacta ceruicem ferre iugũ, nondum valet æquare munia cõparis, nec valet tolerare pondus tauri ruentis in Venerẽ. [Sub acta) .i. ſuppoſita, vel attrita. [Iugum) Allegoricos coniugium accipit. [Valet) Tua ipſa iuuenca [Munia) officia Venerea. [Comparis) .i. viri, ſibi adhærẽtis. [Tauri) Viri, perſtat.n. in allegoria. [Iuuencæ) .i. puellæ. [Solantis) Refrigerantis & recreantis. [Cũ vitulis) .i. cũ pueris. [Prægeſtientis) Deſiderantis & exultãtis. [Immitis vuæ) .i. immaturæ puellæ. [Diſtinguet) Diuidet, variabit. [Autũnus) Ab augeo dr̃. q̃ tũc maxime augeãtur hominũ opes coactis agrorũ fructib⁹, vt Feſtus ait. Incipit aũt vij. idus Sextilis, habetq́. dies xcj auctor eſt Varro lib. j. de Re ruſt. [Racemos) eſt racemus botryonis pars. vt Seru. docet lib. iiij. Georg. [Purpureo colore) .i. nigranti roſę ſimilis. Plin. enim lib. ix. ſcribit, q̃ purpurę piſcea florem illũ tingendis expetitum veſtibus, in medijs habent faucibus. Liquoris hic minimi eſt in cãdida vena, vnde precioſus ille bibitur nigrãtis roſæ colore ſublucens, reliquum corpus ſterile. [Ferox) Robuſtior. [Ætas) Adoleſcentia. [Proterua) Impudenti. [Dilecta) Ab omnibus ſcilicet. [Pholoë) De hac lib. j. Ode vero 33. etiam dicit. Cyrus in aſperã. Declinat Pholoẽn, ſed prius Appulis iungentur capræ lupis. Quam turpi Pholoë peccet adultero. [Chloris) Formoſæ puellæ nomen, chloros aũt viridis dr̃. [Gnidius ue Gyges) Gnidium appellat, qm̃ in Gnido vrbe Carię colebant. Venus, quæ omnium elegantiarum dña eſſẽ dr̃. Meminit Tull. lib. iij. Off. de altero Gyge, qui annuli cuiuſdam beneficio, ſtuprũ intulit reginæ Lydorũ, eaq́. adiutrice, regem dñm interemit & rex effectus eſt Lydiæ. [Sagaces) Sagire eſt acute ſentire, unde ſagaces dicti canes. is igitur q ante ſagit, q̃ oblata res eſt dẽ pręſagire. i. futura ante ſentire. Auct. eſt Cic. lib j. de Diu. Et Feſt. inqt, Sagax acutus. & ſolers. i. in omni re prudẽs. Hoſpites peregrinos, qbus. ſ. antea non cognitus eſſet. [Diſcrimen obſcurũ). i. icognita dña. Virg. lib. vj. Vel quo diſcrimine ripas, Hæ linquũt. [Solutis Crinib.) incõſi crines, & ambiguus Gygis vultus obſcurũ diſcrimen reddebant. [Ambiguo) An. ſ. puellæ, an pueri eſſet.

ACR. NONDVM ſubacta ferre iugum valet) Incertũ eſt quem alloquatur hac Ode, virũ amicorum aliqueos, an ſeipſum ait tñ vt reuocet intemperatã mentẽ à cupiditate, & à deſiderio Virginis immaturæ, quã comparat per allegoriã iuuencæ & à tranſlatione incipit, dicendo iugum eam coniũctionis ferre non poſſe, nec tauri tolerare pondus, vt deſignatione pecudis inhabilẽ monſtret viro, ſignificans eam. ita nullo adhuc calore ætatis ſollicitari, vt ſoli eſſet ludo dedita. [Nondum tua iuuenca valet ferre iugum ſubacta Ceruice) .i. domita ceruice. Iugum dr̃ quo iumenta iunguntur. Item ſumma montium iuga appellarunt. Virg. Dũ iuga montis aper, fluuios dum piſcis amabit. [Munia obſequia lege debita) Quod vult intelligi de implendo vxoris officia, Æquare pari affectu ferre, vt, Æquatq́. Sicheus amorem. [Circa virenteis) Circa ludos tñ, non adhuc nubilem cõpenſare ſapit ætatem. [Solantis) Recreantis, vt Virg. Paſiphaẽ niuei ſolatur amore iuuẽci. Ordo eſt, Nũc eſt animus tuæ iuuencæ ſolantis, grauẽ æſtum fluuius circa virenteis campus, nũc eſt animus tuæ iuuencæ ludere cũ vitulis in vdo ſalicto. [Prægeſtientis) Properantis, creſcẽtis. [Immitis vuę) Quia oẽs vuę donec ſunt liuidę, ſemper non ſunt maturæ, ſed autumnus diſtinguet, dum incipient matureſcere. [Diſtinguet autumnus) Per autũni tempus vindemiæ ad colligendũ aptę, per tranſlationem maturitatem expectandã demonſtrat ætatis. [Iã te ſequetur) Non eſt longũ expectare aptam puellæ ætatem ad conſentiendum faciliorem. [Currit enim ferox ætas) Adoleſcentia aũt prona & labilis in multis, ideo ferox dixit, aut quæ ferre valet virum. [Apponet annos) Pro viribus & ętatis flore dixit annos, quia iam per ſenium minuerentur, illi augerentur. [Pholoë fugax) Nomina pro exemplo poſuit, quæ dũ ante viros vitaſſent, poſtea obſcœnarum vitã elegere mulierum. [Vt pura) Habens in ſereno integrũ lumen. vt Virg. Splẽdet tremulo ſub lumine põtus. [Gnidius ue Gyges) Nomen pueri pulchri, de Gnido inſula, Veneri dedicata. vt ipſe ſuperius. O Venus regina Gnidi Paphiq́. huius pueri formã laudat in carmine ſuo. [Fallere h.) Aduenas, qa ſexũ ex ſimilitudine non noſſent.

NONDVM ſubacta ferre iugum valet Ceruice) Hac Ode allegoricos cũ eo agit, qui inhabilem adhuc viro puellam perſequitur, quę luſus magis, quam rei venerearum cupida ſit. [Nõdum munia comparis Æquare) Eleganter, quia de iugo ferendo loquitur, quod de coniugio intelligi vult. [Nũc fluuijs grauẽ Solantis æſtu) Quod ſignificat refrigerantis, Solari æſtũ pro refrigerare gratiſſime dr̃. [Nunc in vdo Ludere cũ vitulis) Dicendo vitulis intelligi uult cũ pueris. [Tolle cupidinem immitis vuæ) Tranſit in allegoriam immaturæ vuæ, comparãs viriditatem adhuc puellæ virginitati. [Diſtinguet autũnos racemos) Hoc eſt nigrorẽ maturitatis variabit. videmus enim racemos cum primum nigreſcere incipiunt. non oẽs ſimul ac vuas colorari. Currit .n. ferox Ætas & illi, quos tibi dempſerit. [Apponet annos) Hic pro viribus ac flore ætatis accipit. Sic.n. ſe habet ſenſus. Quantũ tibi vrgente, iuuentute iam virium decerpſerit, tñ nunc illi citra maxima florẽſcenti accedet. [Nun Pholoë fugax) Quæ viros fugeret. [Albo ſic humero nitens) Pro candido [Dilecta) Quantum non Pholoë fugax. [Non Chloris) Dilecta generaliter accipe, à quocunque q eam viderit dilecta, & vtique pp pulchritudinem, quam in eo prędicat præferendo Chloridi & Pholoë, quas æque pulcherrimas fuiſſe intelligendum. [Gnidiusq́ Gyges) De huius pueri pulchritudine, etiam Ouid. locutus eſt. Mire ſagaces falleret hoſpites. [Diſcrimen obſcurum, ſolutis Crinibus ambiguoq. vultu) ſuauiter hic hoſpites pro ignotis dicit, hoc eſt qui ipſum puerũ non noſſent. Sic enim falli poſſint obſcuro ſexus diſcrimine, & ambiguo vultu. [Sagaceis) Quamuis ſagaces. [Diſcrimen obſcurum, ſolutis Crinibus ambiguoque vultu) obſcurum diſcrimen ſexus, ſcilicet obſcurabat autem per crines ſolutos:

POR.

ASC. NONDVM ſubacta ferre iugum) Hac Ode diſertiſſima poëta noſter amicum, quem (quia inhoneſtum eſt) non nominat, monet deſinat puellas immaturas ſectari, dicens per allegoriam. [Iuuenca tua) .i. puella, quam ſectaris. [Nondum valet ferre iugum) .i. pondus virile. [Ceruice nondũ ſubacta) .i. nondũ domita (bis enim dicetur nondũ) hoc eſt natura nudũ ad Venerem apta. [Nondũ valet ęquare) .i. ex ęquo pręſtare. [Munia) .i. officia. [Cõparis) ſ. tauri, hoc eſt viri. [Nec valet tolerare põdus tauri ruentis in Venerem) .i. viri volentis coire, hoc eſt tuum impetum. [Circa virenteis) Perſiſtit in allegoria & metaphora ab iuuenca ſumpta, dicens. [Animus tuæ iuuencæ) .i. iuuenculæ, q̃ ſectaris, eſt circa campos virenteis, hoc eſt cum puellis æqualibus verſari cupit iuuencæ dico. [Solantis nunc) .i. aliqñ. [Fluuijs) .i. aquis fluentibus. [Æſtũ grauem) .i. dulcibus colloquijs ęqualiũ, Puellares curas. [Et pręgeſtientis) .i. nimis cupientis. [Nunc) .i. aliqñ. [Ludere cum vitulis) .i. coęuis pueris. [Non cũ tau.) .i. viro impetuoſo. [In ſalicto) .i. in loco vbi ſalices creſcunt. [Vdo) .i. aquoſo, qa is ferè humidus, & aquoſus eſt. [Tolle) .i. amoue. [Cupidinem) .i. appetitum, aut cupiditatem. [Vuę) .i. puellę. & eſt alia metaphora. [Immitis) .i. nondũ maturę. [Iam) .i. propediem, qa cito matureſcũt puellę. [Autumnus varius) .i. afferens varias vuas maturas. [Diſtinguet) .i. diſcernet tibi. [Racemos liuidos) .i. vuas adhuc liuentes, & plumbeũ colorem hñtes. i. nondũ plene maturas. [Colore purpureo) .i. à Vere maturis, hoc eſt ſi paulum expectare poteris, quę nunc eſt liuida vua fiet purpurea. i. iuuencula via pubeſcere incipiẽs, Viri potens fiet. Ipſa quę te fugit modo ſequetur te iam. ſ. matura viro. [Enim) Pro quia. [Ætas ferox) .i. robuſta & animoſa, aut quę tunc erit indomita ſub primo furore amorũ. [Curret) .i. feſtinãter adueniet. Et apponet illi annos. ſ. aduenientes, & ad Venerem aptos, quos dempſerit tibi, quia ad medium vſque ętatis dñt anni venire, & apponi, & poſt medium recedere, & demi. Vnde dicit in Arte, Multa ferũt anni venientes cõmoda ſecum: Multa recedentes adimunt. [Iam Lalage) Exponit allegoriã .i. iuuencula quam tu ſectaris.

(Petet maritum) .i. commercium viri, fronte proterua, aut quia matri neganti inimica, aut quia ob formoſitatem ſuperba. (Dilecta).ſ.ab omnibus tantum. (Quantum).ſ.non eſt dilecta. (Pholoe puella illa fugax) .ſ. ab amatoribus, qui nimis frequentes ſunt, & nitens vt Luna renitet .i. reſplendet pura, mari nocturno .i. dum effunditur per mare tempore nocturno, ſic. (Vt Chloris non eſt nitens) .i. pluſquam Chloris formoſa illa puella eſt nitens albo humero, & nitens. (Vt Gyges puer Gnidius) .i. venereus, aut venuſtus, vt quem Venus regina Gnidi omnibus gratijs decorarit, quem puerum. (Si tu infereres choro puellarum Diſcrimen obſcurum) .i. differentia difficilis cognitu. (Crinibus ſolutis, & vultu ambiguo) .i. dubio, an maris, an fœmellæ. (Fallerec hoſpites) .i. aduenas, qui eum in forma, & veſtitu virili non nouerant. (Mire) .i. licet mire. (Sagaceis) .i. rem latentem ſagientes, & quadam ſagacitate olfacientes.

AD SEPTIMIVM.

Septimium veri amici exemplar proponit, qui amici cauſa nullum laborem & periculum ſuſcipere recuſaret hortaturq; vt Tybur aut Tarentum vrbes amœniſſimas ſecum deligat, vbi ſenectam exigat: nam ea regio præterquam quod ſit ſaluberrima, melle, oleo, vino, & omnium rerum feraciſſima eſt.

Ode VI. Dicolos, Tetraſtrophos: Vt, Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

-υ-- -υυ-υ-υ
-υ-- -υυ-υ-υ
-υ-- -υυ-υ-υ
-υυ-υ

SEPTIMI Gades aditure mecum, &
Cantabrū indoctū iuga ferre noſtra, &
Barbaras Syrteis, vbi Maura ſemper
Aeſtuat vnda:
Tibur Argeo poſitum colono
Sit meæ ſedes vtinam ſenectæ:
Sit modus laſſo maris, & viarum,
Militiæque
Vnde ſi Parcæ prohibent iniquæ:
Dulce pellitis ouibus Galeſi
Flumen, & regnata petam Laconi
Rura Phalanto.
Ille terrarum mihi præter omneis
Angulus ridet: vbi non Hymetto
Mella decedunt, viridique certat
Bacca Venafro:
Ver vbi longum, tepidaſque præbet
Iupiter brumas: & amicus Aulon,
Fertili baccho minimum Falernis
Inuidet vuis.
Ille te mecum locus, & beatæ
Poſtulant arces: ibi tu calentem
Debita ſparges lacryma fauillam
Vatis amici.

ANTO. SEPTIMI Gades) Hac Ode Septimio amiciſſimo ſuo poëta ſcribens, ait ſecum eo vltimas etiam, & aſperrimas vrbis horas iturum eſſe, quòd maximā eius beneuolentiam arguit. optat inde vt tybur ſenectæ ſedes haberi poſſit, quod ſi Parcæ non dederint, petet inquit. Tarentum cuius quidem regio ſibi præter omnes arridet, Abundat enim melle, vino, oleo, & tempere ſumma. Hortatur, itaque Septimium velit eo ſecum pergere vbi defuncto ſibi valeat debitas emittere lacrymas. (Septimi Gades aditure mecum) Ode eſt ſimilis ſecundæ libri primi. (Gades) Inſulas Bethicæ oppoſitas in oceano, de quibus late ſuperius Ode ij. huius voluminis. (Cantabrum) Cantabri populi ſunt in Hiſpania Taraconenſi ad oceanum, vt docet Ptol. lib. ij. Eos autem, & vicinas illis gentes, quæ latrocinia exercebant Auguſtus oppreſſit, vt ſcribit Str. lib. iij. Suet. etiam de Aug. ait: Externa bella duo omnino per ſe geſſit, Dalmaticum adoleſcens adhuc, & Antonio deuicto: Cantabricum paulo item infærius ait: Domuit autem partim ductu, partim auſpicijs ſuis Cantabriam, Aquitaniam, Pannoniam &c. (Indoctum iuga ferre noſtra) Quo tempore id poëta ſcripſit. Cantabri ab Romanis ſubacti non fuerant quod Auguſtus poſtea egit, vt diximus, vel indoctum ait .i. non aſſuetum nam paulo ante victus fuerat Cantaber ab ipſo Auguſto. (Barbaras) .i. ſæuas. (Syrtes) ſunt duo ſinus in extrema Africa eas inacceſſas vadoſum, ac reciprocū mare efficit, ita incertis moribus nunc in breuia reſcindit dorſuoſa nunc & æſtibus inundatur inquietis. latius tamen videto in Epodo ix. (Maura vnda) Mauri terminatur oceano occidentali. vt ſcrib. Ptol. lib. iiij. de quibus plura lib. vlt. Str. (Tybur) De eo late ſuperius Ode ſeptima lib. j. (Sit modus) Ordo eſt, Laſſo mihi ſit modus .i. finis maris viarum & militiæ. (Vnde) A quo Tybure. (Parcæ) Chloto, Lacheſis, Atropos. (Pellitis ouibus Galeſi) Galeſus (vt dicit Liuius lib. v. de ij. bel. Pun.) Calabriæ flumen eſt Tarento proximum per quinq; millia paſſuum. Et Plin. lib. viij. ſcribit, Tarētinas oues fuluas eſſe & ſuæ pulliginis. (Phalanto) Hoc duce Lacones Tarentum Apollinis oraculo condiderunt. de quo multa Ser. lib. vj. & nos latius Ode xxviij. lib. j. (Hymetto) Hymettus mons eſt nobilis in Attica, qui mel gignit optimum, vt Str. ait lib. x. qui etiam lib. vj. ſcribit: Tarentinam oram fructum bonitate præcellentem. nam & mel eius & vellera vehementer laudarunt. (Decedunt) procedunt. (Venafro viridi) .i. oleo Venafrano. nam laudes habet olei totus Venafranus ager maxime planis huiuſmodi aruis. Auctor eſt Strab. lib. v. de Campania loquens. (Aulon) Locus eſt contra Tarentinam regionem, ferax optimi vini, vt Porph. inquit, Acron vero dicit eſſe montem Calabriæ. Montem eſſe comparatione Falerni crediderim. Eſt autem ordo. Et Aulon fertilis amicus Baccho. (Falernis vuis) Falerno agro fecunda vini, nobilitas erat non longe à Capua, de quo plura Plin. lib. xiiij. cap. vi. (Debita lacryma) .i. merita, & amica. (Fauillam) poëta lib. vj. de Miſeni cadauere ait, Poſtquam collapſi cineres, & flamma quieuit, Relliquias vino, & bibulam lauere fauillam, Oſſaq. lecta cado, texit Chorineus aheno. Sappho item ait: Sex mihi natales ierant, cum lecta parentis: Ante diem lacrymas oſſa bibere meas. Optat ergo Horat. vt ei Septimius funus celebret, his in locis amœnis.

SEPTIMI) Septimum equitem R. amicum & commilitonem ſuum ac Ode alloquitur, cui ſe tanta gratiæ neceſſitudine fatetur aſtrictum, vt ſi velit, ad vltimas mundi nationes ire ſe cū eo promittat poſſe. Hortatur tamen vt loca gratiſſima ſibi eligat Tyburis, & Tarenti, quorum & amœnitatem laudat. (Gades) Inſulæ ſunt Hiſpaniæ, in vltimam partem oceani. (Cantabrum) Cantabri gens Hiſpaniæ, ſiue Galliæ, necdum a Roma victa. de qua Lucan. Si tibi durus Iber, vel ſi tibi terga dediſſet Cantaber hanc Auguſtus poſtea ſuperauit. (Barbaras) Inhoſpitales propter incertum maris. (Syrtes) Loca ſunt habitatione remota. Virg. Et Numidæ infreni cingunt, & in hoſpita Syrtis: (Vbi Maura ſemper) Propter Africanam addidit Maura, quia vtraque Lybia dicitur. (Sit modus) modum finem dicit laborum, vt eadem domo & ſenectam ageret, & vitam finiret. (Galeſi) Galeſus fluuius eſt iuxta Tarentum, vbi pro paſture copia, vel dulcedine maiores ouibus lanæ ſunt, de quo Virgil. Qua niger humectat flauentia culta Galeſus. (Vnde) A quo .i. à Tybure. (Regnata) Participium eſt ſine verbi ſubſtantia. vt Virgil. Thraces arant, acri quondam regnata Lycurgo. (Phalanto) Phalantus Lacedæmonius fuit, eiectus patria, ac culpa, quòd abſcentibus Lacedæmonijs, filiæ eorū ex ſeruis grauidæ ediderant. poſtea reuerſi patres tali culpa genitos expulerunt, quorum dux Phalātus fuit, qui Tarentinam condidit ciuitatem, vt fertur octauus ab Hercule. (Ille terrarum) Ordo eſt. Ille Angulus ridet mihi, præter omnes ſup. angulos terrarum, pro loco autem angulum poſuit. (Ridet) Lætus eſt, vt Virg. Miſtaq. ridenti colocaſia fundet achāto. &, Omnia nunc rident. (Vbi non Hymetto) Hymettus mons eſt Atticæ regionis, melle abundans, laudat autem Apuliam, & Calabriam, prouincias in qua & Tarentum ſitum eſt, cuius ſe amœnitate, & delitijs delectari dicit. (Nam & melle, & oliuetis præcellunt) Hiemes quoque apriciores habent. (Venafrum ciuitas Samni, oleis abundans. (Et amicus Aulum Fertili Bacco minimum Falernis Inuidet vuis) Hoc eſt, non impar vuis Falernis. Inuidere enim ſibimet ſolent impares in virtute hic Aulon

Auguſti bella

ACR.

lon mons eſt Calabriæ & quia impar non eſt, ideo dixit non inuidere. (Ille te mecum) Eleganter ſe cum Septimio in laudatis locis optat viuere, & eum habere ſuperſtitem defunctoque ſibi, iuſto perſoluere. (Arces) Virg. Auloniſque arces, & naufragum Syllaceum. (Ibi tu calentem) Ordo eſt. ibi ſparges tu calentem fauillam, vatis amici, debita lachryma. i. naturali aut debita propter amicitiam. Antiquorum enim mos erat, mortuorum cadauera concremare, ideo defuncti fauillam dixit. vt eſt, Bibulam lauere fauillam.

POR. SEPTIMI Gades aditure mecum) Hac Ode Septimum equitem Romanum commilitonem ſuum alloquitur, qua teſtatur gratiſſima ſibi loca eſſe Tyburi, & Tarenti. (Cantabrum indoctum iugo ferre noſtra) Apparet Cantabros quæ eſt gens Hiſpaniæ ſine Galliæ, illo adhuc tempore indomitos fuiſſe cum dicit, Cantabrum indoctum iuga ferre noſtra. (Septimi Gades aditurum mecum) Gades oppidum à pœnis conditum, vt ſupra oſtendimus. (Vbi Maura ſemper Æſtuat vnda) Maura hic pro Africa dicitur, quoſ. ſ. tam Africa, d'raã̃s quam Mauritaniæ generaliter Lybia dicitur. (Tybur Argæo poſitum colono) Supra oſtendimus Tybur oppidum à Tribus fratribus conditum eſſe, Tyburto, Cathyllo, Cora, quos genere Argiuos eſſe etiam Virg. teſtis eſt, qui ait, Cathylluſque, acerque Coras Argiua iuuentus. ergo Argeo pro Argiuo antique dicitur. (Sit modus laſſo maris & viarum Militiaque) Modum nunc pro fine dixit, Optat ergo ſibi poſt laborem maris & viarum & militiæ in reliqua ætate Tyboris receſſum. (Dulce pellitis ouis Galeſi Flumen) Galeſus fluuius eſt Tarentinorum Pellitas autem oues dixit, quod Tarētinæ oues pellibus teguntur. De fertilitate autem, & amœnitate Tarētini agri, & Virg. in Georg iiij. ſignificat, & hic Titurius ait, Tarentinorum hortorum qui generis odores, cum vellet intelligi florum. (Et regnata petam Laconi Rura Phalanto) Phalantus Lacedæmonius fuit, quo Auctore, & principe Partheniæ Spartiani Tarentum condiderunt. (Vbi non Hymetto Mella decedunt) Hymettos mons eſt Atticæ, vbi optimum mel naſcitur. (Decedunt ergo econtrario cedunt compoſitum, pro ſimplici. i. cedunt. Senſus autem eſt, Vbi mel naſcitur, quod ab Attico non vincatur. (Viridiq. certat Baccas Venafro) Græca figura, dictum eſt, Illi certat, pro cum illo certat. Bacca autem, pro oliua dixit. videtur ergo ſignificare Tarentino agro, tale oleū naſci, quale ſit Venafrum. (Et amicus Aulon fertilis Baccho) Aulon locus eſt contra Tarētinam regionem ferax boni vini. (Minimum Falernis Inuidet vuis) Pro non inuidet, quia. ſ. non ſit ibi deterius vinum, quam in Falerno agro, inuidet. n. tantum, qui inferior eſt. (Ibi tu calentem. Debita ſparges lacryma fauillam Vatis amici) Legitur etiam Vatis Horat.

ASC. SEPTIMI Gades) Septimum amicum, de quo confidit, quod ſecum in remotiſſimas, & difficillimas oras proficiſci velit precatur, vt ſecum Tybur petat. aut ſi id non detur, Tarentum oppida amœniſſima, in quibus vbi reliquum ætatis degerit poëta, rogat vt ab eo optata donetur ſepultura. Ordo eſt. (O Septimi ami. aditure mecum). i. qui adire mecum velis, ſi opus ſit. vnde hic qualitatem nō tempus notat, Gades. i. inſulam illam in vltimis Hiſpaniæ oris. (Et Cantabrum). ſ. populum Hiſpaniæ. (Indoctum). i. adhuc inſuetum. Ferre. i. pati noſtra iuga. i. imperia dura. (Et Syrtes Barbaras). i. Barbarorum. (Vbi vnda Maura). i. Mauritanica, æſtuat ſemper. (Vtinam Tybur poſitum). i. conditum, à colonu Argeo. i. Argiuo ſ. Tyburto. (Sit ſedes meæ ſen.) Quaſi dicet non te vocem ad Hiſpanos, aut Mauros. (Et ſit mo.). i. finis maris. i. nauigationis. (Et viarum). i. itinerum. (Et militiæ). i. belli. (Mihi laſſo). i. fatigato. (Vnde). i. à quo. ſ. Tybure. (Si Parcæ iniquæ). i. non fauorabiles Deæ. (Prohibent. i. arcent me. (Ego pe. flumen Galeſi) Illius fluuij iuxta Tarentum. (Dulce quibus pellitis). i. pelles eximias habentibus, quas Romanicas vulgus vocat. (Et petam rura regnata). i. recta. (Phalanto). ſ. duci Laconi. i. Laconico. (Ille angulus ridet). i. amœnus videtur mihi. (Præter). i. ſupra omnes. ſ. angulos terrarū. (Vbi mel. non decedunt). i. non deorſum cedunt, tanquam inferioria dignitatis. (Hymeto). i. melli Hymetio. (Et Bacca). ſ. oliuæ. (Certat). i. contendit de dignitate. (Venafro. ſ. monti. (Viridi. ſ. oleis. (Ver vbi) Ordo eſt, Vbi. i. in quo angulo Tarētino. (Ver). i. Verna temperies eſt ſupple, longum. i. diu. (Et Iupiter). i. aër. (Præbet brumas). i. brumales dies. (Tepidas). i. minus frigidos. (Et Aulon) Locus ille Tarentinus. (Fertilis). i. fœcundus. (Et amicus). i. Fauorabilis, aut dilectus Baccho. (Inuidet minimum). i. valde parum, quia parum vincitur. (Vuis Falernis). i. in Falerno monte Campaniæ naſci ſolitis. (O Septimi) Ille locus. (Et beatæ arces) Subaudi illæ. ſ. iam dictæ. (Poſtulant te mecum tu ſparges ibi). i. in illis montibus. (Fauillam). i. inflammulam reliquam, dum cadauer vritur. (Amici vatis). i. hoc eſt meum, qui tibi amicus ſum. (Calentem). i. recenter vſtam ſparges, dicit lachryma debita, pro officio amicitiæ.

AD POMPEIVM VARVM.

Pompeio Varo commilitonem gratulatur, qui cum M. Bruti, & Caſſij partem ſecutus fuiſſet, apud Philippos fuſo exercitu euaſerit ſecum non ſine Mercurij numine, dicitq; ob amicum patriæ reſtitutum poſt iterum expertum periculum, vota merito dijs ſoluenda, & liberiore compotatiuncula ſeſe inuitandum.

Ode VII. Tricolos, Tetraſtrophos: Vt, Vides, vt alta ſtet niue candidum.

– – ∪ – – – ∪∪ – ∪∪
– – ∪ – – – ∪∪ – ∪∪
– – ∪ – – – ∪ – ∪
– ∪∪ – ∪∪ – ∪ – –

SAEPE mecum tempus in vltimum
Deducte Bruto militiæ dulce,
Quis te redonauit quiritem
Dis patrijs, Italoque cœlo,
Pompei meorum prime ſodalium?
Cum quo morantē ſæpe diem mero
Fregi, coronatus nitenteis
Molobathro. Syrio capillos.
Tecum Philippos, & celerem fugam
Senſi relicta non bene parmula
Cum fracta virtus: & minaces
Turpe ſolum tetigere mento.
Sed me per hoſteis Mercurius celer
Denſo pauentem ſuſtulit aëre:
Te rurſus in bellum reſorbens
Vnda fretis tulit æſtuoſis.
Ergo obligatam redde Ioui dapem:
Longaque feſſum militia latus
Depone ſub lauru mea: nec
Parce cadis tibi deſtinatis.
Obliuioſo leuia Maſſico
Ciboria exple: funde capacibus
Vnguenta de conchis. quis vdo
Deproperare apio coronas,
Curat ue myrto? quem Venus arbitrum
Dicet bibendi? non ego ſanius
Bacchabor Edonis. recepto
Dulce mihi furere eſt amico.

SAEPE mecum) Pompeius, ſeu Pōpilius familiaris, & cōmilito, Bruti & Caſſij partes cum ipſo poëta contra Auguſtum ſecutus fuerat, habita clade, victore Auguſto, apud Philippos, euaſit poëta Mercurio duce, vt ſcribit Pompeius vero iterum bella ſubijt tandē redditus patriæ hinc ipſum hortatē, ad debita vota Ioui ſoluēda, hortatur item, vt ſecum liberius conuiuium ineat. Nā recepto amico bacchari, & furere ſibi dulce erat. O Pompei primæ meorum ſodalium, ſępe mecum in vltimum tempus deducte, Bruto militiæ duce, quis dijs patrijs, & Italo cœlo redonauit te Quiritem? Cum quo ſæpe mero fregi diē morantē, coronatus capillos nitentes Syrio Malobathro. (In vltimū tpſ) In vltimam vitæ metam, quæ bello terminari ſolet, q̄ plurimis. (Bruto miſeriæ dulce) De non late lib j. in Ode xiiij. leguto. (Quiritem) De Quiritibus vide in Ode j. (Pompei meorum ANTO.

rum prime ſodalium) Vel Pompili meum prime ſodaliũ, quod non placet. Pompei.n.hic Spõdeus eſt, Inde ſequitur Iambus, & Cæſura. Si aũt Pópili meum leges, erit Trochæus ſecundo loco, eatra carminis vſum. [Diem mo.).i.æſtiuũ, longum & tarde eũtẽ. [Mero fregi).i.conuiuijs, non n.mane & veſperi tñ, ſed meridie, quoque coniurabantur. [Malobathro Syrio) Malobrathrum vnguẽti ſpẽm eſſe, Porph.ſcr. Plin. vero lib.xiiij.cap j.de gñibus vnguentoꝝ ſic ait, Singuli quoque ſucci nobilia vnguẽta faciũt in primis Malobathron, poſtea Iris Illirica & Gyzicena amaracus. Et lib.xij.ita, inqt, At & Malobathron Syria, arborem folio cõuoluto, arido colore, ex quo exprimiẽ oleũ ad vnguenta, ferti liore eiuſdẽ Ægyto, laudatius ex India venit. [Philippos) Philippi ciuitas eſt in Macedonia, quæ datos.n.decebat, Crenida ante Dati nomen appellata, fonte quippe plurimi circa collem habuerit ſcaturiunt aquis. Eum locum Philippus vallo ſepſit, & à ſe Philippos nuncupauit. Condita eſt.n ciuitas in prupto quodam colle. Apud Philippos, demum & Caſſius, & Brutus pugnãtes contra Auguſtum & Antonium victi, ſibijpſis mortem cõſciuere, de quibus omnibus videto Appianũ lib.iiij. Et nos latius diximus in ode xiiij. libri primi. [Relicta nõ bene) Fugientes.n. proiecerant arma. [Parmula).i.ſcuto. [Virtus) Non Bruti, & Caſſij, & ceterorum. [Mento) Barba & facie, cum ſtrati ſunt. [Turpe).i.cruentum. [Mercurius celer) Hoc ait, quoniam poëtæ Mercurio quoque ſubeſſe dicuntur. Vel ꝙ furto quodam celeri fuga inde euaſit. Mercurius.n.occulte ſpeculãdi modum inueniſſe dicitur. [Denſo aëre).i.nube. [Te rurſus) Ordo eſt: Te rurſus in bellum tulit vnde reſorbens. [Fretis æſtuoſis).i.mentis furore. [Obligatam dapem) Voto debitum conuiuiũ. [Sub lauru mea) Intelligendum apud poëtæ domum laurum fuiſſe, ſiue in hortis domui vicinis. [Tibi deſtinatis).i.deputatis. [Obliuioſo) Reꝝ obliuionem præſtãte, id.n.ebrietas agit. [Maſſica) Plin.lib.xiiij. de vinis generoſis Italiæ, inquit, Cetiani Maſſica eque ea monte Gaurano Puteolos, Baiasq. proſpectantia. [Leuia) Polita, & aglypha.i.non ſculpta. [Ciboria).i.pocula. nam proprie ſunt folia colocaſiæ, in quorum ſimilitudinem pocula facta eodem nomine appellantur. Auctor eſt Porph. Plin.aũt lib.axj. ſcribit, quod in Aegypto nobiliſſima eſt colocaſia, quam è Nilo metũt. Thyrſum autem eum folijs latiſſimis, etiam ſi arboreis compareneur, ad ſimilitudinem eorum quæ perſonata in noſtris amnibus vocamus. Adeo quæ Nili ſui dotibus gaudent. vt impleais colocaſie folijs in variam ſpeciem vaſorũ portare gratiſſimum habeant ferebatur hæc in Italia ſuo tpe. [Eaple) Bibendo euacua. [Capacibus) Amplis. [Conchis) Piſcium teſtis, in quibus vnguenta aſſeruabantur. [Vnguẽta) Vnguentoꝝ voluptas à noſtris quoque inter laudatiſſima, atque etiam honeſtiſſima vitæ bona admiſſa eſt, inquit Plin.lib.xiij. Nam Perſarum gẽtis. & Partho eum vnguenta errant. [Deproperare).ſ.nobis.i.valde properare. [Vdo apio) Quod humidis gaudet, ſiue vdo apio, inquit, ꝑ vina, & vnguenta, de apio aũt latius ſupra. [Venus) Taloꝝ iactum ſignificat. Talus.n.ſe a lterum erat, in quibus canis aſſerebat iacturam, erat.n.vnius puncti vt ſcribit Pollux, Venus. & Senio lucrum. Perſius: Quid dexter Senio ferret, Scire.n.in voto, damnoſa Canicula quantum raderet. Auguſt. Præterea ſcribit, Talis iactis, vt quiſque Canem aut Senionem amiſerat, in ſingulos talos ſingulos denarios conferebat in medium quos tollebat vniuerſos, qui Venerem iecerat. Propert. item ait, Me quoque per talos Venerem quærente ſecundos, ſemper damnoſi ſubſiluere Canes. Sunt qui dicant, ꝙ omnes talorum caſus pro conſuetudine ludentium aſſumptorum, erant quinque & triginta, quorum quidam a dijs alij ab heroibus, alij a claris hominibus, aut meretricibus, nomen accipiebant. Qui iactus ſex continebat, Senio dicebatur, qui vero vnum, Canis. Acron autem ſcribit, ꝙ Veneris iactus in talis habebat tricenarium numerum. [Arbitrium).i.dominum, de quo latius ode iij.lib.j. [Aedonis) Triſſyllabum hic legendum eſt, vt conſtet carmen. [Item Bacchabor) Non Bacchor, primus.n.pes debet eſſe ſpondens, non trochæus. Sunt.n. Ædonij Thraciæ populi accolentes Hebrũ fluuium, vt ſcr.Plin. lib.iiij. Quod aũt Thraces vino bacchentur, ode xxvij.lib.j.oſtẽdit his verbis, Natis in vſum lętitię ſcyphis pugnare Thracũ eſt.

ACR. O SAEPE mecum tẽpus in vltimum) Ad Pompeium Varum ſcribit: gaudens ob eius in patriam reditum, quem commilitonem ſibi in caſtris Bruti & Caſſij fuiſſe cõmemorat, & bellis ciuilis euaſiſſe pericula Auguſto victore, qua gratia liberius ſe conuiuium exhibere promittit. Ordo eſt. O Põpei primæ meoꝝ ſodalium, ſæpe deducte mecum in vltimum tẽpus, Bruto duce militiæ quis redonauit Quiritem te dis patrijs & Italo cœlo? [Redonauit) Reddit, redire fecit in patriam. [Quiritem) Romanũ. Notandum tñ, quia ſingularẽ numerum poſuit, cum plurali numero dicatur. [Italoq. cœlo) Cœlum pro Itala regione poſuit, vt idem alibi) Cœlum, non animum mutant, qui trans mare currunt. [Morantem) Prolongo dixit, hoc eſt æſtiuo, qui quaſi cum mora ſpacium ſuum decurrat. [Mero) Datiuus vel ablatiuus accipitur. [Fregi) Aut conſumpſi, aut diuiſi, vt à ſexta hora ſignificet ſæpe epulatos [Malobathro Sy.) Malobathrum genus vnguẽti eſt. [Philippos) Macedoniæ campos, aut ciuitas vbi ab Auguſto Brutus victus occubuit, vnde & Luc. Video iam Phœbe Philippos. [Parmula) Scuto. [Non bene) Non bene aũt, quia arma in fugam verſi proiecerant. [Et minaces) Caſſium & Brutum ſignificat, qui ſe de virtute iactare conſueuerant, aut certe milites eorum. [Turpe ſolum) Aut cruentum, aut quo proſtrati turpiter precarentur. [Sed me per hoſtes Mercurius) Iucunde ſe dicit à Mercurio liberatum vel ꝙ furtim fugiſſet & celerem oſtenderet fugam, vel ꝙ poëtæ ad Mercurium pertinere dicuntur. Aëre nebula. vt nube caua eripiã, ꝑ hoc, & fugæ latebras tutiores oñdit. [Reſorbens) Metaphora a Carybdi, qua.n.impetu quodã ſignificet mentis, & furore correptum, ad Bruti partes reuerſum. [Ergo obligatam redde Ioui dapem) Promiſſum ac debitum redde conuiuium & ſciendum dapem ſingulari numero declinatum. [Sub lauru mea) Vt eſt illud Virg. Hic tñ hac mecum poteris requieſcere nocte, vel certe ſub Aug. victoria, aut tanq̃ poeta inuitat amicũ ſub ſuo carmine. [Nec parce cadis tibi deſtinatis) Vaſis vinarijs, ad eius quaſi reditũ reſeruatis, vt vina bonus q deinde cadis onerarat Aceſtes [Obliuioſo) hoc eſt vino, quo curę pelluñ & labor in obliuionẽ venit. [Maſſico) Pro campano poſuit. [Ciboria eaple) Aut Aleaandrina poma, q̃ hñt ſimilia colocaſijs folia, in quorum ſimilitudinem facta poculis eodem noie appellãtur, aut certe pro cibo poſuit, tanq̃ cibum poculis compenſaret. [Funde capacibus) Largius vtere odoribus. [Conchis) Echinis concharum. [Quis vdo) Interrogatiuum eſt, ſed cum exortatione dicitur. [Vdo apio) Viridi, vel quod in locis aquoſis naſcitur. Corona.n. Appij ebrietatem prohibere dicitur, vt eſt, Floribus, atque apiocrines ornatus amaro. [Deproperare) Feſtinanter afferre. [Quem Ve.) Archipoſiam ſignificat, & teſſerarum iactu datum in bibendo primatum. Veneris autem iactus latiſſimus dicebatur, qui habebat, & tricenarium numerum. [Aedonis) Thracibus Bacchis. [Furere) Aut certe ſaltare, aut ebrium eſſe.

O SÆPE mecũ tempus in vltimũ Deducte Bru.mi duce) POR. Hanc Odẽ ad Pompeium ſodalẽ ſcribit, qua gratulaẽ ei, ꝙ reſtitutus ſit in patriam, & teſtatur cõmilitonem ſibi fuiſſe in caſtris. M.Bruti. [Quis te redonauit Quiritem) Quiritem ciuem Rom. ſignificat. Attende ſingulari numero dictum, quod non facile apud veteres inuenies. [Cum quo morantẽ ſępe mero Fregi) morantem pro longo poſuit vt quaſi cum mora ſpatiũ ſuum decurrat. Fregi aũt diem, vĩ, pro eo quod eſt diuiſi dixiſſe, vt a ſexta hora ſignificet ſe ſæpe epulatos. Mero aũt ſiue datiuo caſu, ſiue ablatiuo accipias habebit ſuam rõnem. Senſus aũt eſt, illa te fregi diẽ, aut illi tes fregi. [Malobathro) Malobathrum vnguenti ſpeciem eſſe ſcimus. [Tecum Philippos) Philippi eſt oppidũ in Macedonia vbi Brutus perijt. [Cum fracta vie.) Qua virtute ſe. Caſſius, & Brutus præcipue iactabant. [Et minaces Turpe ſolũ tetigere mento) Turpe ſolum, aut cruore turpiter fœdatum, vt ſanguine fœdantẽ quos ipſe ſacrauerat ignes, aut nomen eſt loco aduerbij poſitũ. [Turpe ſolum tetigere) Pro turpiter tetigere. Sed me per hoſteis Mercurius celer Denſo pauentẽ ſuſtulit aëre: Sępe oſtendit Hor. ſe in Bruti partibus militaſſe. Iucũde aũt a Mercurio ſe ſublatum de illa cæde dicit, ſignificãs clam & quaſi furto quodã ſe inde fugiſſe. Per celerem ergo Mercuriũ, celeritatẽ fugæ, per id, qđ ait denſo aëre, latebras ipſius fugæ intelligi volt. [Te rurſus in bellum reſor. Voda fretu æſtuoſi) Allegoricos ſignus Põpeiũ poſt fugam illam impetu quodã mentis petiſſe rurſum partes Bruti. [Obligatã) Promiſſam, ac debitam. [Obliuioſo Maſſico) Maſſico vino obliuiones curaꝝ ac ſolicitudinem faciẽte, vel afferẽte. [Ciboria exple) Ciboria proprie ſunt folia colocaſioꝝ, in quoꝝ ſimilitudinem pocula facta eodem nomine appellantur. [Quis vdo Deproperare apio coronas, Curuat ne myrto?) Quia interrogatiue cum quodam hortamento dicitur. Vdo aũt apio pro viridi, vel quod in aqua naſcitur. Deproperare autem valde properare ſignat. [Quem Venus arbitrum dicet bibendi) Archipoſiam.i.inchoationem bibendi in conuiuio talorum iactu ſortiri ſolebant. Venereus autem iactus in talis ſummum numerum habet.i.tricenarium. [Nõ ego ſanius Bacchabor Edonis. [Aedonij Thraces ſunt quos ſolet ebrietas ſortiores reddere. [Recepto Dulce mihi furere eſt amico) Percipiendum eatrinſecus etiam, vt ſit. Etiam furere Dulce mihi eſt, recepto amico.

ASC. O SÆPE mecum) Pompeio veteri amico congratulatur, ꝙ nactus gratiam Auguſti, ciuitati reſtitutus ſit, monetq́. diffuſius vino indulgeat, ſuo exemplo, qui ad ebrietatem vſque potatus eſt, dulce exiſtimans furere amico recepto. Ordo eſt. [O Pompei prime).i.qui primus es, meoꝵ ſodalium.i.amicorum. [O deducte mecum ſæpe in.).i.vſque ad vltimũ tempus.i.donec Brutus victus erat. [Bruto exiſtẽte duce).i.ductore. [Militiæ).i. qui militaſti mecum ſub Bruto, tantiſper dum ille ducatum præfuerit. [Quis).ſ.Deorum, aut amicorũ, q.d. quiſquis eſt optimus eſt. [Redonauit).i.reſtituit & iterum donauit. [Dijs patrijs) Hoc eſt Romanis penatibus. [Et cœlo Italo).i.Italę regioni. [Te quiritem).i.Romanum militem. [O Pompei inq̃ prime).i.pręcipue ſodalium. [Cum quo).i.cuius ſocietate ego coronatus capilloa .i.his capillos coronatos. [Nitentes).i.perfuſos. [Malobathro) .i.vnguento illo. [Syrio).i.ex Syria. [Fregi).i.tranſegi. [Mero).i. bibendo. [Diem morantem).i.æſtiuum, & ita nimis loogũ, niſi mero fractus fuiſſet. [Ego ſenſi tecum Philippos) Locũ illum Macedoniæ, vbi Caſſius & Brutus pugnantes contra Auguſtum, & Antoninm, victi ſunt, ſicut Pompeius prius victus ſnerat à Cęſare, vnde dicit Virg.j.Georg. Romanas acies iterum videre Philippi. Nec fuit indignum ſuperis bis ſanguine noſtro Æmathiã & latos Æmi pingueſcere campos. [Et ſenſi celerem).i.præcipitem ſugam, & hoc. [Parmula).i.breui ſcuto. [Relicta).i.abiecto. [Non bene).i.non decenter. quia contra diſciplinam militarem. [Cum virtus).ſ.Bruti, fracta ſupp.eſt. [Et minaces).i.illi qui minabantur prius Auguſtum expellere. [Terigere mento).ſ. oppetẽdo. [Solum turpe).i.ſanguine fœdatum. [Sed Mercurius) .i.ſubductio quædam mercurialis, aut blande preces. [Celer).i. cito auxilio veniens. [Suſtulit me denſo aëre).ſ.circunſeptum, ita vt non viderer. [Per hoſtes).ſ medios. Alludit aũt ad Priamum à Mercurio per medios hoſtes ad tentoria Achillis perductum ſuſtulit dicit me pauentem. [Sed voda).ſ.bellorum, vnde & Virgilius, pro bello ſæpe diluuium ponit. [Reſorbens te rurſus in bellum).i.impetus & furor animi trahens te iterũ in bellum. [Tulit).i.abſtulit te. [Fretis).i.procellis à feruore dictis vnde addidit æſtuoſis. Ergo quia ſoſpes redijſti. [Redde Ioui).ſ.liberatori tuo. [Dapem).i.epulum. [Obligatam).i.ad quod dandũ ex voto ei obligaris. [Et depone,) Hoc eſt repone, ſeu reclina, & laxa. [Sub lauru mea).i.quæ domi meæ eſt. [Latus feſſum).i.fatigatum, longa militia, quia non deſtitit cum Horatio, vt iam viſum eſt. [Nec parce).i.ampliter indulge. [Cadis).i.vaſis vinaris, vt Aen.j. Vina bonus quæ deinde cadis onerarat Aceſtes, Littore, Trinacrio &c. Accipitur aũt continens pro contento, cadis pro vino, quod io eis aſſeruatum eſt, vnde addit. [Deſtinatis).i. deputatis, & additis animo. [Tibi).i.ad tuam volnptatem, aut ad reditum repoſitis, & ſeruatis. [Obliuioſo) Proſequitur reliquam partem conuiuij, dicens. [Exple).i.ſicca & ebibe. [Ciboria).i. pocula, à ciborijs colocaſiæ ſolijs dicta. [Leuia).i.non aſpera. [Maſſico).ſ.vino. [Obliuioſo).i.curarum obliuionem inducente. [Funde).i.effunde vnguenta. [De conchis).i.concharum teſtis, capacibus. Deinde conuerſus ad pueros ſuos dicit. [Quis curat deproperare).i.properanter facere coronas. [Apio vdo).i.viridi & irriguo q ablatiuus regitur virtute prępoſitionis. [De verbo iunctæ) Ve pro vel. [Myrto).i.fronde, aut ramo Myrti? [Quẽ dicet Venus).i.iactus ille dexter talorum. [Arbitrum).i.regem & iudicem bibendi. [Ego Bacchabor).i.furore corripiar, Baccho indulgens. [Non ſanius Aedonis) pro Aedonijs.i.æque inſane vt faciunt Aedonij Thraciæ populi bibaciſſimi. [Quia dulce eſt mihi furere amico) .ſ. Pompeio: recepto.ſ.ea periculis.

IN BARINEN MERETRICEM.

Deſtomachatur in Barinen periuram meretricem, quod promiſſam ſibi noctem non ſeruarit, doletq́; quod ex periurijs quotidie magis ac magis eniteſcat vt flagitijs dij fauere videantur, & ad perfidiam conniuere: cum non ſolum ab illa non plectatur, ſed creſcat etiam & felicius ei ſuccedant omnia.

Ode VIII. Dicolos Tetraſtrophos: Vt,
Iam ſatis terris niuis, atque dira.

–∪–––∪∪–∪––
–∪–––∪∪–∪––
–∪–––∪∪–∪––
–∪∪––

VLLA ſi iuris tibi peierati
Pœna Barine nocuiſſet vnquam:
Dente ſi nigro fieres, vel vno
Turpior vngui:
Crederem. ſed tu, ſimul obligaſti
Perfidum votis caput: eniteſcis
Pulchrior multo: iuuenumq́ue prodis
Publica cura.
Expedit matris cineres opertos
Fallere, & toto taciturna noctis
Signa cum cœlo, gelidaque diuos
Morte carenteis.
Ridet hoc inquam Venus ipſa: rident
Simplices nymphæ, ferus & Cupido,
Semper ardentes acuens ſagittas
Cote cruenta.
Adde, quòd pubes tibi creſcit omnis:
Seruitus creſcit noua: nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt,
Sæpe minati.
Te ſuis matres metuunt iuuencis:
Te ſenes parci: miſeræque nuper
Virgines nuptæ, tua ne retardet
Aura maritos.

VLLA ſi iuris,) Hac Ode Barinen meretricem periuram poëta alloquitur, non.n. vota perſoluerat, nec pacta ſibi ſeruauerat. Dicit aũt. Si pœna aliqua, vel etiam minima ꝓpter ipſa periuria afficeretur crederet deos eſſe, vel illos curare mortalia. At vbi periurijs pulchrior efficitur, maternoa cineres, & ſigna cum toto cœlo, deosque ipſos expedit fallere. Quippe periuria omnia Venus Nymphæ & Cupido rident, hinc & ei amatorum numerus paſſim affluit. [Iuris peier.).i.iuramẽti, & iuriſiurandi tibi corrupti, nec ſeruati. Vnde Cic.lib.iij.Off. ſic ait, Non enim falſum iurare, peierare eſt, ſed quod ex animi tui ſententia iuraueris, ſicut verbis concipitur more noſtro, id nõ facere periurium eſt. Scite enim Euripides Iuraui lingua mẽtem iniuratam gero. [Barine) Id nomen Gręcũ. eſt βαρύνω enim grauo ſignificat. βαρὺς autem grauis dicitur. Poterit igitur Barine latine dici grauis, vel moleſta. [Turpior vno vngui).i.minima etiam pœna lueres periurium. Crederem ſup. deos eſſe, vel curare mortalia. [Prodis) Exis. [Publica cura) omnes.n.te appetunt. [Expedit matris) Iurauerat illa per hæc omnia poëtæ obſequi velle. [Expedit) vtile eſt. [Taciturna ſigna noctis).i.& Lunã & ſidera interdiu latentia, quæ noctis ſigna dñr, qm̃ in ea appareant, interdiu autem tacere dicuntur, cum non appareant, vnde & Luna ſilens, vel tacita dicitur, cum non luceat. Vel dicas taciturna ſigna noctis, pro taciturnæ noctis, noa enim tacita dicitur, quia tunc omnia pene tacere ſolent hinc Ouid.lib.j.Triſt. inquit. Iamque quieſcebant voces hominumq́ue, canumq́ue Lunaque nocturnos alta regebat equos. Quod autem per ſidera etiam iurarent lib.xij. Aen. Maro oſtendit his verbis. Hæc eadẽ Aenea terram, mare, ſidera iuro. [Signa).i.ſidera, nam (vt Varro ſcribit lib.iij.) Signa dñr eadem, & ſidera. Signa ꝙ aliquid ſignificent, vt Libra, æquinoctium. Sidera quæ inſidunt atque ita ſignificant aliquid in terris perurẽdo, aliud ue. [Venus ipſa) Quæ .ſ. amantibus facilis eſt. [Semper ardentes acuens ſagittas) Propert. item ait de Cupidine. Et merito amatis manus eſt armata ſagittis. Et pharetra ex humero Cnoſia vtroque iacet. Ante ferit, qm̃ tuti quam cernimus hoſtem. Nec quiſquam ex illo vulnere ſanus abit. Ardentes aũt ſagittas dixit Horatius, propter faces, quas etiam cum ſagittis habet, exuri aũt & immenſa ſolicitudine amatorum corda ardere videntur. [Cote cruenta) Dum enim cruentæ ſagittæ ibi acuuntur, cruenta ſit cos. Multi autem amoris impatientia ſibijpſis mortem conſciuere. [Pubes) Adoleſcentia. [Sæpe minatam) Oſtendit quantum ab amatoribus diligeretur, nam cum eis etiam minax eſſet, & aſperrima, attamen eã relinquere non poterant. Textus aliqui etiam minati habent, quod placet, eſt enim ſenſus, ꝙ quamuis ſæpe minati eſſent Ba- ANTO.

rynæ,

rynæ, tamen eam relinquere non valebant. [Iuuencis) .i. adoleſcentibus. [Senes parci) Auari & tenaces, metuebant ergo diuitijs ſuis potiſſimum. [Aura,) Id eſt ſplendor, & nitor.

ACR. V L L A ſi iuris tibi peierati) Scenicum principium in Barynen meretricem, intelligitur enim per hãc inuectionem aliquos præceſſiſſe ſermones, quibus noctem ſibi eadem Baryna interiurando promiſerit, de hinc poſtquam ſefellit, eum in hæc verba velut amantem erupiſſe, vt enim dr̃ iuris iurati, ita poſuit iuris peierati ꝙ nulla fallens pœna perculſa ſit. [Dente ſi nigro) Maxima pœna eſt meretrici ſi ob culpã corporis deformitate puniatr̃. [Crederem) Aut tibi ſubaudiatur iuranti, aut deos vindices eſſe periurij. [Simul) Poſtq̃. [Obligaſti) Deuouiſti, non implendo promiſſa, econtrario enim ſolui vota dñr. [Pulchrior) Auctio eſt data auctioni. [Iuuenumq. prodis) Amatorũ multitudinem ſignificat, dicens eam periuris fieri pulchriorem. [Expedit) propè eſt, vt putem dum videam nõ puniri periuria, in contrarium religionis, ac pietatis verti rõnem, hanc enim vult videri ſacrilegio, promeritam deorũ fauorem. [Taciturna noctis) Obſcuræ, ſiue ſecretæ & ſilentis, vt Virg. Tacitæ per amica ſilentia, Lunæ & ſidera cuncta noctat, tacito labentia cœlu, ac ſi diceret, fas & omnem mũdi maieſtatem in ſacramento vocare. [Rident ſim.) ſimplices enim aut perfidię amoris cum riſu indulgentes, aut q̃a Nymphę ad ignoſcendum faciles ſunt vt. Et qui, ſed faciles Nymphę riſere, ſacello, comites enim Veneris ſunt, ad quam pertinent meretrices. [Simplices Nym.) .i. non iracũdæ, ſed exorabiles. [Ferus & Cup.) Numẽ Cupidinis demonſtrauit immite, & implacabile, & quod ignoſcere neſciret, niſi voluntatem Veneris, & iudicium ſequeretur, vt Virg. Iamq. ibat dicto parens, & dona Cupido. [Semper ardentes ac.) Aut ſemper ardentes, aut acuens ſemper. [Cote cruenta) non in cote cruenta, ſed in qua acuit, vt occidat, immoderatus enim amor, maturat exitũ & declinatur hæc cos, huius cotis. [Adde) Adiunge his, quæ tibi creuerunt experimēto. [Tibi creſcit) Tuę proſtitutioni .i. ſubinde creſcentes amatores: [Seruitus creſcit noua) ſemper adiunguntur tibi noui, nec priores relinquunt te, quamuis relicturos minentur. [Tectum) Lupanar. [Sępe minaci) vim amoris expreſſit vt ꝙ a ſeruis fieri cõſueuit, hoc amatoribus non liceat dum contempti ſe deſerturos minentur & ſic noui veniant, vt non abſcedant priores. [Iuuencis) Filijs iuuenibus, metaphora à tauris, vt ſupra, Nec tauri ruentis in Venerem tolerare pondus. [Te ſenes parci) propter dilacerationem patrimonij, quæ meretricũ incitamentis ſæpe cõtingit. [Miſeræq. nuper) Timore repudij. Maior enim in recenti charitate dolor eſt ſolicitatã cõiugis, maior vis meretricis animum affectione occupatũ viciſſe. [Aura) Aut facilitas qua in amorẽ trahuntur, aut vnguentorum odor, vt ipſe ſuperius, Auræ fallacis.

POR. V L L A ſi iuris tibi peierati Pœna Barinæ) Scenicum principium intelligendum. n. aliquos ſermones præceſſiſſe, q̃bus Baryna hæc noctem iureiurando interpoſito promiſerit. Deinde poſtq̃ ſefellerit, tum in hæc verba hunc erupiſſe. [Dente ſi nigro fieres, vel vno) ſubaudiendũ extrinſecus ſaltem leuiſſimam pœnam ob periurium ſenſiſſes. [Sed tu, ſimul obligaſti) Ac periurio te deuouiſti. [Eniteſcis Pulchrior multo) Adeo multo pulchrior es poſt periuria vt iuuenes te vniuerſi diligant. [Ergo iuuenum publica cura) pro omnium iuuenũ dictum eſt, apud Saluſt. Publicani miſerorũ cauſam. [Expedit matris cineres opertos Fallere) ſenſus eſt. Cũ hoc videatur, propẽ eſt, vt putem rõnem pietatis, ac religionũ in contrarium eſſe verſam, vt qui impij, atq; irreligioſi ſint magis deos promereantur. [Gelidaq. diuos Morte carentes) Et hic & in eo, qui ante hunc ſenſus eſt per zeugma .i. in coniunctione ex ſuperiore accipiendum, expedit fallere. Ridet hoc inq̃ Venus ipſa, rident Simplices Nymphæ, ferus & Cupido) Ridet periurium ſuum Venus, quæ. ſ. amãtibus facilis eſt. [Rident Nymphæ) ſic illud dr̃, Sed faciles Nymphæ riſere ſacello. [Semper ardẽtes acuens ſagittas Cote cruenta) Nimium ἀμφίβολον, vtrũ ſemper ardentes intelligendum an ſemper acuens. Eleganti aũt conceptione de amore dr̃, & ardẽtes ſagittas, & ſemper acuens cruenta cote. [Nec priores Impiæ tectum dñæ relinquunt, Sæpe minati) Hoc oſtendit, ẽ illis amatoribus gratã eſſe quibus fuerit iniurioſa. [Te ſuis matres metuunt iu.) Iuuenci ergo non tñ boues dñr, ſed homines, quamuis in vſu ſit, vt oõ niſi per diminutionem iuuenculos dicamus. [Tua ne retardet au.) Amoris aura, quæ ad te eos fert, ſed vtiq; hoc per allegoriam dr̃.

ASC. V L L A ſi iuris) Barynes meretricis ſpeciem mire, ſed more amatorũ, extollit, q̃ñ quidem etiam periurio, & forma, & fauor illi accedat, vnde & Iupiter, Amaſij poëtæ teſtimonio, periuria ridet amantum, Id aũt fictum eſt, quia meretrices multum expetitæ, coguntur multis noctem promittere, & ita multos fallere, & quia Nitimur in vetitũ ſemper, cupimuſq. negata, ideo pulchriores vñr, vbi peierarint. In vſu aũt non eſt periuro, ſed peiero, licet periurus & periurium ex vſu dicantur. Ordo eſt. [O Baryne grauis) Et Pompoſa meretrix. [Si vlla) .i. quæuis vna, q. d. vel minima. [Pœna iuris) .ſ. iurandi. [Peierati) .i. periurio violati. [Nocuiſſet tibi vnq̃) .i. quouis tpe, q. d. vel ſemel. [Et ſi fieres turpior vel) .i. ſaltem. [Vno dẽte nigro) .i. denigrato. [Vel vno vngui nigro) .i. denigrato. [Ego crederem) .i. fidem hrem, ꝙ dij curarent mortalia aut ꝙ punirẽt periuria, & cetera ſcelera, ſed tu. [Simul) .i. ſtatim, vel in eodem inſtanti. [Dum obligaſti) .i. ob noxiũ feciſti, votis. ſ. dijs promiſſis. [Caput tuũ perfidum) .i. periurio violatum. [Eniteſcis) .i. manifeſte appares. [Pulchrior multo) .ſ. quã prius. [Et prodis) .i. procedis. ſ. è domo, aut templo. [Publica cura) .i. ſolicitudo iuuenum. i. oẽs iuuenes tui amore ſolicitantur, ob ſpeciem tuam. [Expedit) .i. expediens, & vtile tibi eſt. [Fallere) .ſ. periuria, quia pulchrior efficeris. [Cineres matris opertos) .i. ſepultos, per quos iurare vt per rem cariſſimam ſoles, vnde Aſcanius Aen. ix. Per caput hoc iuro, per quod pater ante ſolebat. Et fallere ſigna taciturna noctis .i. tacite labentia. [Cœlo toto) .i. quæ in toto ſunt cœlo, & diuos qui in cœlo ſunt. [Carẽtes morte gelida) .ſ. ab effectu .i. deos immortales, vbi tria cõmemorat, inferos, ſuperos, & ſidera pro intermedijs. Inquam .i. volo dicere, ꝙ ipſa Venus dea amorum. [Ridet hoc) .ſ. periurium tuum. [Et Nymphæ) .ſ. Deæ. [Simplices) .i. faciles, & exorabiles non penſitantes grauitatem periurij. [Et Cupido ferus) .ſ. in amatores, acuens ſemper cote cruenta (quia finis multorum mors eſt). [Sagittas) .ſ. amatorum. [Ardentes) .i. faces, rideat hoc. [Adde, ꝙ pubes) Dicit quod cum formæ acceſſione. he etiam amatorum numerus copioſior, quod (vt dixi) in gratiam Barynes dicit. Nam nihil mulieribus gratius, quam ꝙ pulchræ, & multis dilectæ prędicatur. Ordo eſt. [Adde) .ſ. ſuperioribus, vtpote quod formoſior & dijs charior prodis. [Quod omnis pubes) .i. multitudo pubeſcentium, quæ adhuc ignara doli, & rerum imperita eſt. [Creſcit) .i. Accreſcit tibi, &. [Quod ſer. no.) .i. multitudo amatorũ, qui tibi ſerui ſunt. [Creſcit tibi) Nec priores. ſ. ſerui, ſeu amatores. [Sæpe minati) .ſ. te derelinquere. [Relinquunt tectum dñæ impiæ) .i. tuum, quæ ipſis impia & crudelis, atque inhumana es dña & ita propter impietatem tuam minati ſunt te derelinquere, ſed forma & amoribus irretiti, ꝙ minantur efficere nequeunt. [Matres metuunt te ſuis iuuencis) .i. filijs adoleſcentibus, aut iuuenibus, ne perperdantur te aut quia mulieres potius optant vt filij à multis expectantur, ſicut apud Perſ. Sat. ij. Hunc optent generum rex & regina puellæ. Hunc rapiant, dicamus iuuencis .i. iuuenculis filiabus, ne minus formoſæ procos, aut maritos nõ inueniant. Et ſenes parci metuunt te, aut pp filios, quos in te perditum iri verentur, aut pp filias, quibus vtpote minus formoſis & minus amatis ob id grandiorem dotem parare debent, & virgines .i. iuuenculæ adhuc ætate vigentes, miſeræ .i. miſerandæ ꝙ minus formoſæ, non tñ minus Veneris appetentes ſpernantur, nuptæ .i marito iunctæ nuper .i. nunc parum eſt temporis .i. paulo ante metuunt, ne aura .i. ſplendor aut fauor tuus retardet .i. retineat quo minus domum redeant maritos. ſ. ſuos.

S Æ P E minaci. Sic legit Porphyrio, ſed legendum potius minaci vt ſit participiũ id quod & Acroni placet, vt ſit ordo, nec priores amãtes. ſ. relinquunt tectũ impiæ dñæ ſæpe minati. ſ. relicturos ſe eã, quod valde miſerum, vt quod a ſeruis fieri cõſueuit, id amantibus non liceat, licet contempti deſerturos ſe eam, q̃ amant, ſæpe minati fuerint. Expreſſit. n. vim amoris, vt ait Acrõ. Nam qui capti amore ſunt, iniurias, contumelias, contẽptus, excluſiones, & id genus cetera pertinaciter ferunt peiore conditione, q̃ ſerui. Adde quod eas, quarum amore capti ſunt, appellant Dominas, vti ſerui, nam dñs, & ſeruus correlatiua ſunt pulchræ Propertius amantium hac expreſſit ſeruitutem his verſibus: ALD. MAN.

Tum mihi conſtantis deiecit lumina faſtus,
Et caput impoſitis preſſit amor pedibus.

AD VALGIVM.

Conſolatur Valgium amicum ſuum, virum literatum & conſularem, impatienter ferentem mortem Myſtæ pueri cariſſimi atque omnium rerum viciſſitudinem eſſe ait, non ſemper flare ventos oriri tempeſtates, & imbres non ſemper Neſtorem & Priamum fleuiſſe filios ſuos extinctos, quare à fletu tandem ceſſandum, & Cæſaris triumphis congratulandum.

Ode IX. Tricolos, Tetraſtrophos: Vt,
Vides, vt alta ſtet niue candidum.

Non

– – u – – , u – u –
– – u – – u u – u u
– – u – – u – –
– u u – u u – u – –

NON ſemper imbres nubibus hiſpidos
Manãt in agros: aut mare Caſpium
Vexant inæquales procellæ
Vſque: nec Armenijs in oris
Amice Valgi ſtat glacies iners
Menſes per omneis: aut aquilonibus
Querceta Gargani laborant:
Et folijs viduantur orni.
Tu ſemper vrges flebilibus modis
Myſten ademptum: nec tibi veſpero
Surgente, decedunt amores,
Nec rapidum fugiente ſolem.
At non ter æuo functus amabilem
Plorauit omneis Antilochum ſenex
Annos: nec impubem parentes
Troilon, aut Phrygiæ ſorores
Fleuere ſemper. deſine mollium
Tandem querelarum: & potius noua
Cantemus Auguſti trophæa
Cæſaris: & rigidum Nyphaten,
Medumque flumen gentibus additum
Victis, minores voluere vertices:
Intraque præſcriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

ANTO. NON ſemper) Obierat Valgio puer cariſſimus vn de plus æquo dolore afficiebatur, Hinc Hor. eũ ſolari cupiens per ſimilitudines, inquit, non ſemper manare pluuias, nõ ſemper in mari procellas, eſſe non ſemper eſſe in Armenia glaciem non ſemper Aquilonibus vexari ſiluas, hoc eſt nõ ſemper in rebus eſſe turbationes, & aduerſa ipſe tñ continue ſibi ademptum puerum lacrymabatur nulla quiete habita. Et cum Neſtor Antilochum filium apud Troiam extinctum non omnis ſuæ vitæ annos plorauerit, nec etiam Troilum parentes, ſororesq. fleuerint ſemper, debet etiam ipſe multo magis abſtinere à querelis, Auguſtique Cæſaris nouam Medoꝝ victoriam vna ſecum decantare. [Nõ ſemper imbres nubibus hiſpidos) ode eſt ſimilis ooog lib. j.

Imber — [Imbres nubibus Manant) Plin. lib. ij. ſcrib. ꝙ à terra caligo humida, & per vapores fumida exhalat, hinc nubes quæ in ſublime egreſſæ in liquorem ſoluuntur. [Hiſpidos agros) Incultos & dumoſos. [Manant) proſiliunt, erumpunt, exeunt. [Mare Caſpium)

Caſpiũ mare — id mare ad ſeptentrionem eſt, vt Str. docet lib. xj. qui etiam lib. v. ait, Mare Caſpiũ à pleriſque vocari Hircanum. [Inæquales procellæ).i. aſperrimi venti, & tempeſtates. [Armenis in oris ſtat gla

Armenia — cies iners) Armenia maior eſt, & minor, eſt aũt ad ſeptentrionẽ, de qua legito Ptol. lib. v. & Strab. lib. xj. [Stat) Horret. [Iners)

Garganus — Inertes reddens. [Gargani) Garganus promontorium eſt prope Apuliam ad ſtadia ccc. procedens in pelagus. Orientem proſpectans, vt Strabo ait lib. vj. [Orni) pro quibuſcunque arboribus poſuit. De ornis aũt plura legito Ode ix. lib. j. [Flebilibus

Myſtes — modis) Luctuoſis verſibus, & cantibus. [Vrges) Fatigas. [Myſten) pueri nomen eſt hoc loco. μύστης aũt ſacra diſcens dr̃, myſticus arcanus. [Veſpero) Plin. lib. ij. cap. viij. de Venere ait, Præueniens quippe & ante matutinum exoriens Luciferi nomen accipit, vt ſol alter, cõtra ab occaſu refulgens nũcupatur veſper prorogans lucem vicem ue lunæ reddens. [Surgente).i. in occaſu apparente. [Fugiente).i. mane ipſo, fugere enim vr̃ à Sole cum nõ

Neſtoris anni — appareat ille exorto. [Ter æuo functus) periphraſis eſt Neſtoris, qui apud Ouidium, inquit, Vixit annos bis centum, nunc tertia viuitur ætas multi interpretantur annos xc. inter quos etiam Acron & Euſtathius commentator Homeri, attribuentes ſeculo trigiota annos, is aũt in bello Troiano Antilochum filiũ amiſit interfectũ ab Hectore, vt Ouid. j. Epiſt. narrat, aut à Memnone vt ſcribunt alij. Iuuen. Sat. x. de Neſtoris fletu meminit, de Neſtore etiam plura diximus. Ode xv. lib. j. [Troilon) Is Priami filius puer Achilli congreſſus eſt, & occiſus, de quo Virg lib. j. Æn. Et Plaut. in Bacch. ait, Ilio tria fuiſſe audiui fata, quæ illi forent exitio, ſignum ex arce ſi periſſet, alterum etiam eſt Troili mors, tertium cum portæ Scææ limen ſuperum ſcinderetur. [Sorores) Caſſandra, Polyxena, & Creuſa Æneæ vxor. [Deſine mollium querelarum) per hypallagen deſine molliter queri. [Trophæa)

Trophæa — Tropæon græci dñt, latini vero trophæum, à τροπή, quod eſt conuerſio. τροπὴ verto, τρέπω in fugã verto. Qui aũt dux hoſtem conuerteret, trophæum merebatur, qui vero plenam victoriam conſequeretur, triumphum. Sæpe aũt arbor in qua hoſtiũ ſpolia affigebãtur, trophæum dicebatur, quod late poëta oſtendit in principio lib. xj. Æn. [Trophæa Cæſ. Aug.) ſcribit Suet. Parthi

Auguſti laus — quoque Auguſto, & Armeniam vindicanti facile ceſſerunt, & ſigna militaria, quæ M. Craſſo & M. Antonio ademerãt, repoſcenti reddiderunt, obſideſq. inſuper obtulerunt, Scythas quoque pellexit ad amicitiam P.R. vltro per legatos petendam. [Nyphatẽ)

Niphates — Nyphates mons eſt in Armenia Maſio monti orientem verſus imminẽs, vt Str. lib. xj. docuit. Eſt etiã fluuius vt hic, & apud Luc. Armeniuſq. tenens voluentem ſaxa Nyphatẽ, & Iuuen. Sat. vj. Quoſdam facit eſſe Nyphatẽ in populos, magnoq. illic cuncta arua teneri Diluuio. [Medumq. flumẽ) Media (vt Str. edocet lib. xj.) Duplex eſt maior & minor in maiori æſtatem Parthoꝝ reges agebãt, frigida enim eſt Media. Media maior olim toti Aſiæ

Media — dñata eſt. Traduntq. Medos multaꝝ reꝝ auctores Armenijs fuiſſe. Eſt aũt Media Borealis, & Armeniæ iuncta. [Medumq. flumẽ)

Araxes — Araxẽ intelligit, q Armeniam, & Atropaciam.i. Mediam minorem terminat, & in mare Caſpium egreditur. Tigris etiã labitur per Atropaciã fluuius celerrimus, vnde & nomẽ habet. Nam Medi ſagittam tigrin vocant Auctor eſt Str. lib. xj. [Gentibus additũ

Tigris flu. — Victis, minores voluere vertices) Vult Nyphatẽ & Araxẽ, ſiue Tigrin cũ peruenerint ad victas gentes.i. in Armeniam, & Mediam tanquã ipſi etiam victi ſint, fluere lenibus, & mollioribus vndis.

Vorticea — [Vortices) Vorſus, & vortices dixere antiqui, quæ primo Scipio Africanus in e, literam ſecundam vertiſſe dr̃, eſt autem contorta in ſe aqua, vel quidq̃ d aliud ſimiliter vertitur, inde pp flexum capilloꝝ, pars ſumma capitis, id Fab. lib. viij. docet. [Intraq. præſcriptum).i. conſtitutum terminum ab ipſo Auguſto ne latius vagarentur vt olim. [Gelonos) Geloni (vt Sol. ſcribit) populi ſunt in

Gelon — Scythia, q de hoſtium cutibus & ſibi indumenta faciunt & equis ſuis tegmina, vtque Mela ſcr. Geloni vrbem ligneam habitant.

ACR. · NON ſemper imbres nubibus hiſpidos) Valgium hac Ode conſularẽ alloquitur amicum ſuum, quem cõſulatur Myſtis pueri ſui delicati mortẽ grauiter ferentem indicãs mala hominibus non eſſe continua. [Glacies iners) Aut quæ curſum gelata nõ habet. Vt concreſcũt ſubitæ currenti in flumine cruſtę, aut quę nimietate frigoris pigros efficiat vt Confertoq. agmine cetus Torpeor mole noua. [Querceta Gargani) Vt pineta æſculeta, ſic & querceta poſuit. [Et folijs viduantur) Nõ ſemper folijs viduantur arbores, hoc eſt. Dũ in omnibus ſint vices tporum, continuare luctum Valgium non debere. [Flebilibus modis) Quia poëta erat Valgius & mœrorẽ ſuum cõſolabatur luctuoſis carminibus. [Adẽptum) Tanquam mortuũ fleret ſolatio ſuo ademptũ. [Fugiẽte) ſub Heſpero, vt duo eum tpa tenere mõſtraret. [Senex) Neſtor, q xc. annis, hoc eſt tribus ætatibus vixiſſe firmatur, vnam .n. ætatem xxx. annos ponebant, nõ ergo eũ dicit omni vita ſua Antilochũ ſuum filium fleuiſſe. [Nec impubem parentes Troilon) Troilus Priami filius ętate impar ꝯgreſſus Achilli, de quo Virg. Parte alia fugiẽs amiſſis Troilus armis Infelix puer atq; impar cõgreſſus Achilli, tanq̃ nec ipſe parentibus fletus ſit. [Mollium) Quæ nimiũ teneri affectus ſint, & deſine querelarum, pro deſine queri, figura hypallage. [Et potius noua cantemus Auguſti trophæa) Tanquã ſi diceret. Melius remoto luctu Cæſaris facta cantemus. [Et rigidum Nyphatẽ) Scythiæ fluuium. Plerique putant Armeniæ montem. [Medumque flumen) poëtice quaſi & fluuius ſe victum ſentiat, vt Et pontem indignatus Araxes, & Euphrates ibat iam mollior vndis, vnde gentes tũ victas vult intelligi, quę circa flumina ſunt. Euphratem tñ Indoꝝ amnem vult intelligi. Ordo eſt. Cantemus Medũ flumen voluere minores vortices addictũ victis gentibus. [Intraq. præſcriptũ) Intra conſtitutũ. Auguſtus enim fines Gelonis ſtatuit quos victi egredi nõ auderent ſed præſcriptis limitibus tenerentur, cum ante vbi libuiſſet, excurrerent. [Exiguis equitare campis) A Cæſ. determinatis.

POR. · NON ſemper imbres nubibus) Hac Ode Valgium conſularem amicum ſuum ſolatur morte delicati pueri grauiter affectum. [Non ſemper imbres nubibus hiſpidos manant in agros) Latet ſenſus in hac elocutione, intelligi .n. vult, nec ſemper pluere,

re,nec ſemper agros hiſpidos eſſe.i.horridos,per quod intelligẽdum aduerſa hominibus non poſſe eſſe continua,ac ſempiterna. [Nec Armenijs in oris Amice Valgi ſtat glacies iners) Nam & hic, & in ſubiectis ſenſibus ſemper ex ſuperiore zeugma intelligendũ.[Aut Aquilonibus Querceta Gargani)Garganus mõs eſt Apuliæ,in quo fuit Sipõtus vrbs,& Arpi oppidũ a Diomede cõditũ.Querceta aũt dñr,vt pineta,& vineta,à querceis.ſ.arborib⁹. [Orni)Mõtanę arbores ſunt.Virg. Deſcendere mõtibus Ornos. [Viduantur) Priuantur.[Tu ſemper vrges flebilibus modis Myſten ademptũ nec tibi veſpero Surgente,decedunt amores) Myſten ſemper vrges .i. inſtanti querela quereris Veſpero ſurgente. [Solem).i.Orientem,cũ veſper ſtella,Veneris reſurgit.i.occidit. [At non ter æuo functus) Neſtorem ſignificat, q traditur tribus ſeculis vixiſſe. Antilochum aũt Neſtoris fuiſſe filium notũ eſt. [Deſine mollium Tandem quer.)Deſine querelarum græca elocutione figuratum eſt,alio q nos deſine queri dicimus. [Et rigidum Nyphateo)Nyphates Armenię mons eſt,in quo magna frigora ſunt. [Medumque flumen gentibus additũ victis) Videtur Euphratem Medoꝝ ſignificare, quem ait gentibus victis additũ eſſe .i. in numerum victarum gentium acceſſiſſe,& additũ victis poëticę, quaſi ſit fracta ſero impetus eius poſtquam victus ſit.

A S C. NON ſempre imbres) Argumento Naturæ,quæ viciſſitudines amat,& virorum fortium,qui à lacrymis temperarunt,hortatur Valgium poëtam non vulgarem,vt ſuper Myſtæ puero defuncto lacrymis ſedatis ad lætas Auguſti laudes diceodas accingantur dicens,O Valgi amice. Imbres .i. pluuiæ denſæ terram imbuentes,non ſemper manant.i.diſtillant,nubibus.i.ex ipſis nubibus in agros hiſpidos.i.hirſutos,& aſperos vepribus & dumis, aut procellæ inæquales .i. vndæ maximis ventis agitatæ. ita vt mare inæquale .i. nimis turgidum faciant,ſupple non ſemper vexant .i. moleſtant,& huc illuc vectant,mare Caſpium, quod ad ſeptentrionem vergit,vbi ſęuiſſimi ſunt venti. Nec glacies iners eoim inertiam inducens,propter frigus,quod Maro pigrum vocat,ſtat .i. rigeſcit,in oris .i. regionibus, Armenijs .i. ad ſeptentrionem vergentibus, vſque .i. continue per omnes mens, aut querceta Gargani .i. loca conſita quercubus in Gargano monte Apuliæ creſcentibus laborant .i. vexantur vſque per omnes menſes,& orni .i. arbores illæ, non viduantur.i.ſpoliantur vſque per omnes menſes,folijs.i.frondibus. Et tamen vrges .i. premis inceſſanter,Myſten .ſ. puerum, ademptum.i.ablatum tibi per mortem,vrges dicit modis flebilibus.i.luctuoſis verſibus, vt Elegijs, aut Nenijs,nec amores .i. vehementes ardores ex amore prouenientes,decednnt tibi.i.à te, aut in conſolationem tui. Veſpero ſurgente .i. in occaſu apparente,nec fugiente .i. dum fugit eadẽ ſtella Veneris. quæ noctu veſper, aut Veſperus dicitur, & mane Lucifer. Solem rapidum .ſ. mox appariturum,& ſecum nitorem ceterorum ſiderum rapientem .i. nec veſperi nec mane. [At ſenex) .ſ. Neſtor. [Functus ter æuo) .i. tertium agens ætatem .i. (vt quidam volunt) tertium curſum Saturni, non plorauit Antilochum .ſ. filium ſuum. amabilem.i.licet amabilem,& occiſum ante Troiam,omnes annos.ſ.vitę ſuę, nec parentes .ſ. Priamus, & Hecuba,aut ſorores Phrygię.i. Troianę vt Caſſandra,Creuſa, Polixena,& ceterę fleuere ſemper Troilon .ſ. filium illorum, & fratrem harum,impubem .i. adhuc vix pubeſcentem,cum ab Achille occideretur. vnde Æn. j. Parte alia fugiens amiſſis Troilus armis Infelix puer,atque impar congreſſus Achilli. Deſine tandem querelarum mollium pro eo quod eſt molliter conqueri, aut deſine cantare trophęa.i.victoriam à vertendo hoſte querelarum mollium.i.quę cum molles ſint, de te tamen trophęum agunt, & cantemus noua trophęa Auguſti Cęſaris, & cantemus Nyphatem fluuium Armenię rigidum .i. durum ac vincendum .i. accolas Nyphatis rigidos, & flumen Medum .i. Medicum .ſ. Araxem,additum.i.quia additum eſt,gentibus.ſ.reliquis,victis.ſ. ab Auguſto,voluere minores vortices.i.ſe ob pudorem conſtringere, & minores facere gyros, hoc eſt populos minores excurſus,& cantemus in laudem Auguſti,Gelonos populos illos Scythię ſtigmata ferre ſolitos,equitare campis exiguis,intra pręſcriptum .i. diffinitum,& aſſignatum,quaſi ex pręſcripto ab Auguſto locum.

AD LYCINIVM.

Docet Valgium Lycinium, ad beate viuendum opus eſſe ſumma animi temperantia & prudentia, vt ne quid ſupra conditionem noſtram tentemus aut contra animi humilitate in ſordes deuoluamur, tutius eſſe intra praſcriptum vita finem manere deliberato animo ad omnem euentum fortuna.

Ode X. Dicolos Tetraſtrophos: vt,
Iam ſatis terris niuis, atque dira.

-υ---υυ-υ-υ
-υ---υυ-υ--
-υ---υυ-υ--
-υυ-υ

RECTIVS viues Licini, neque altum
Semper vrgendo: neque, dũ procellas
Cautus horreſcis, nimium premendo
Littus iniquum.
Auream quiſquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obſoleti
Sordibus tecti; caret inuidenda
Sobrius aula.
Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus: & celſæ grauiore caſu
Decidunt turres: feriuntque ſummos
Fulmina montes.
Sperat infeſtis, metuit ſecundis
Alteram ſortem bene præparatum
Pectus. informeis hiemes reducit
Iupiter: idem
Summouet. non, ſi male nunc: & olim
Sic erit. quondam cythara tacentem
Suſcitat muſam, neque ſemper arcum
Tendit Apollo.
Rebus anguſtis animoſus, atque
Fortis appare: ſapienter idem
Contrahes vento nimium ſecundo
Turgida vela.

RECTIVS viues) Lycinio Poëta ſcribit, hortans ANTO.
eum ad temperantiam,& mediocritatem, nam q ſumma petunt,multis ac varijs caſibus opprimuntur,inde grauius decidunt. Qui vero infima tenent,ignaui ſemper habent,& nullius ſunt precij. Ad illud ẽt exhortatur,ne .ſ. deſperet meliora lapſis,ne ue confidat nimiũ ſecundis, eſt.n.omnium rerum viciſſitudo vt & Terent.ſcribit.[Rectius viues Licini,neque altũ)Ordo eſt. O Licini rectius viues, neq; ſemper vrgendo altum,neq; nimium premendo littus iniquum,dum cautus horreſcis procellas.[Altũ).i.pelagus,eſt autem hic allegoria,vult .n. intelligere ſumma minime adeunda, infimaq. fugienda,mediocria vero ſequenda.[Procellas)Caſus arduos,& pericula.[Littus iniquum) propter vada,& ſaxa nautis periculoſa,intelligit autẽ ſordidę, & humilis vitę ſtatũ & anguſtias.[Aureã med.) .i. felicem & pulcherrimam,vnde & Phil.lib.iiij.Pol. ait,ꝙ in omni ciuitate ſunt tres ſpecies hominũ,Diuites, pauperes,& mediocres,inter quos Mediocres
optimi ſunt mediocres,qa medium ſemper eſt optimũ.[Tutus) Phil. idem lib. iiij. Polit. ſcribit,Mediocres ciues magis ſaluari, qm nec inſidias patiuntur,nec fraudes faciunt vt alij,quapp ſine periculo viuunt.Ibidem quoque ait,quanto magis aliqd accedit ad mediũ,tanto melius,quãto magis diſtat ab medio, tãto peius & lib.ij.Eth.ait,ꝙ exuperatio,& defectio bonum ipſum corrumpunt,mediocritas vero cõſeruat.[Obſoleti)inquinati & polluti. Obſolere,
Obſolere eſt de vſu exire. [Sobrius) Tẽperatus,moderatus,ſine ebrietate.[Inuidenda) .i. pulchra,ingenti,ſuperba,ſublimi,& ex qua inuidia oriatur.[Sæpius ventis) per exempla oſtẽdit ſumma oĩa caſibus aſperis oppoñi.[Sæpius ventis)Ouid.ẽt ait.Sũma petit liuor,pflant altiſſima venti, Sũma petunt dextra fulmina miſſa Iouis.[Sperat infeſtis)Id qdẽ viri fortis eſt,vñ Phil.lib.4.Eth. ait,Etenim nemo tollerantior eſt maloꝝ hoĩe forti,is aũt(vt idẽ Fortis vir
ait)hõ fortis proprie dr,qui circa honeſtã mortem,& ea oĩa quę repente eueniunt, atque afferunt ipſam,interritus eſt. [Alteram ſortem).i.iniq̃ fortunam.[Præparatum).i.inſtitutum ab virtute, & edoctũ. [Informes hyemes) Turpiſſima tempeſtates,bonoꝝ ait,& maloꝝ viciſſitudines eſſe oſtendit.[Olim)In futurũ.[Sic erit)

erit) Hic ſit punctum. [Quandam).i.qñque, iungitur.n. ſequentibus, poteſt et iungere ſuperioribus, ſed tunc in futurum ſignifica ret, & olim in preterito. [Apollo) Scribit Diod. lib. vj. Apollinē dicit cytharæ, eiusque muſicæ inuentorem fuiſſe. Macr. aut lib. j. Sat ſcribit, Arcu & ſagittis Apollinis ſimulacra decorari, vt per ſagittas intelligatur vis emiſſa radiorum manu, cũ dextera Gratias geſtare, arcum vero cum ſagitta ſiniſtra, q ad noxam ſit pigrior & ſalutem dextra manu promptior largiatur. Idem quoq; eſt in ode x ij. lib. j. [Anguſtis) Anxijs. [Contrahes) Metaphora eſt. Illud autem Senecæ, quod dicimus, & hic conuenit, Nemo confidat nimium ſecundis nemo deſperet meliora lapſus.

ACR. RECTIVS viues) Ad Lycinium ſcribit, monens periculoſum eſſe magna tentare, nec rurſum ſi pericula timeãtur inter anguſtias humilem vitam ſordide continendam, & per allegoriam nauigantium mediocritatem ſuadet eſſe ſequendam. Ordo eſt, Lycini dum cautus horreſcis procellas rectius viues viues, neq; ſemper vrgendo, neque nimium premẽdo iniquum littus.i. nauigantibus periculoſum. [Auream) Beatam. Virg. Aurea quæ perhibent, illo ſub rege fuerunt Secula. [Obſoleti) Squallidi, ſordidi. [Caret inuidendi Sobrius aula) Inuidia mediocritatem carere dicit ex magnis ædibus quæ ſolent obrui inuidia. [Sæpius ventis agitatus ingens Pinus) Metaphora ab arboribus & ædificij, tanquam maiora, & in alto poſita periculis ſubiacere ſemper, & caſibus, vt Iuuen. Numeroſa parabat Excelſæ turris tabulata, vnde altior eſſet Caſus, & impulſæ præceps immane ruinę. [Feriuntq́. ſummos Fulmina montes) Acroceraunia dicit, quibus à frequenti fulmine nomen eſt datum. [Alteram ſortem) Fortunam bonam, aut malam. [Bene præparatum) Inſtructum ingenio, & fortē doctrina fortunatum, præparat.n. ſe ad temperandam felicitatem, & aduerſam tenendam. [In formes) Turbidas aſſiduis imbribus. [Submonet) Dat diuinitatis exemplum per imitationes temporum, per quæ ſperare in aduerſis, & ſemper fortes eſſe debeamus. [Non ſi male nunc, & olim) Sic erit generalis ſententiam. Non ſemper eandem manere fortunam. Vt Virg. Nunc olim quocunque dabunt ſe tempore vires & olim pro futuro tẽpore poſuit, vt Hunc tu olim cœlo ſpolijs Orientis onuſtum Accipies. [Neque ſemper arcum Tendit Apollo.) Aliud numinis poſuit exemplum, quo eum dicat non ſemper bellorum triſtib. occupari, ſed miſceri dulcia cantilenæ. [Idem) Quiſquis es. [Cõtrahes) Supprimes, metaphora à nauigantibus, nam ſicut de incerto pelagi nautis, ita ſapienti, nec in aduerſis deſperãdum, nec confidendum ſuadet in proſperis. [Appare) Obtempera.

POR. RECTIVS viues Licini,) Hac ode Lycinium Valgium alloquitur monens periculoſum eſſe magna tẽtare, optimumq́. eſſe mediæ vitæ ſtatum [Neque altum Semper vrg.) Allegoria, qua ſignificatur, neque magna nimis appetẽda, nec rurſum dum pericula times, inter anguſtias humilis, ac ſordidæ vitę continearis. [Littus iniquum) Periculoſum pp humilitatem vadoꝝ, ſiue propter ſaxa, ſed & hoc (vt dixi) allegoricos accipiendum. [Caret inuidenda Sobrius).i. ſapiens, q caret inuidenda aula.i. inuidioſa bonorum ſublimitate. [Sæpius ventis agitatur ingens Pinus) Per hæc & quæ ſubiecta ſunt allegoricos ſignificat altiora quæque hominum magis periculis eſſe ſubiecta. [Feriuntq́. ſummos Fulgura montes) Et hic & in ſuperiori ſæpius per zeugma accipiendum vt ſit Sæpius feriunt. [Sperat infeſtis) Quod eſt aduerſum. [Informes hiems reducit Iupiter idem) Per hæc, vices eſſe bonarum & malarum rerum probare vult. [Nõ, ſi male nũc, & olim) Nunc futuri temporis eſt nonnunquam, hic interdum, aut non nonnunquam ſignificat. rebus anguſtis animoſus, atq; fortis appare, hanc allegoria præcipit, nec aduerſis rebus deſperandum eſſe, & ſecundis non nimis confidendum.

ASC. RECTIVS viues) Mediocritatem & temperantiam pulcherrimam profecto virtutem cõmendas, dicit, O Lycini tu viues rectius, neque ſemper vrgendo.i. premẽdo, altum.i. multum exaltatum, & ita profundum mare, hoc eſt non ſectando altiſſima quæque, neque premendo ſemper littus iniquum.ſ. nauibus, aut quia arena carinas terit, aut quia ſcopuli latera concutiunt, dum tu cautus.i. prouidus, horreſcis nimium procellas.i. vndas procelloſas, quę in alto frequentiores ſunt, q̃ ad littora, vnde in Arte, Serpit humi tutus nimium timidusque procellę, hoc eſt neque humillima, quęque & abiectiſſima amplexando. vnde neque honor, neque res acquiritur. [Auream quiſquis).i. quicunque diligit mediocritatem auream.i. optimam & pulcherrimã, is ſup. tutus à periculo ſublimioris cõditionis, caret.i. vacat, ſordibus.i. in immunditijs, tecti obſoleti.i. fere diruti, & ſitu ac immunditia victi, & is ſobrius.i. maioribus abſtinens, & eo quod ſatis eſt contentus, caret aula.i. regia, hoc eſt domo regali, & palatio ſublimi, inuidẽda.i. cui quilibet merito inuideat, quia ſumma petit liuor. [Pinus ingens).i. valde excelſa, agitatur ſæpius.i. valde ſæpe, aut ſæpius, q̃ arbores humiles ventis.i. vi ventorum, & turres celſæ.i. ſublimes, decidũt caſu.i. ruina grauiore, quia res grauis quanto diutius decidit, tanto grauius conteritur. Et fulgura feriunt.i. cõcutiunt montes ſummos, non tñ penitus, qa ſunt ad quos fulgura & venti non pertingunt, pectus vero decenter præparatum.ſ. temperantia, & continentia, ſperat rebus infeſtis.i. dum res ſunt infeſtæ, & aduerſæ, ſortem alteram.i. proſperam. & metuit ſecundis.i. dum res ſunt ſecundæ, & nimium proſperæ, ſortem alteram.i. aduerſam. Vnde Philippus Macedo Alexandri pater, dum vno die tris lætos nuncios accepiſſet, Magne, inquit, Iupiter, pro his tantis bonis modicum reponas mali, ſciens prudentiſſimus rex, q fortuna nunquam eſt perpetuo bona Iupiter reducit.ſ. poſt ſerenitatem hiemes.i. tempeſtates, informes.i. omnium agroꝝ ſpeciem auferentes & contaminantes, & idem.ſ. Iupiter, ſubmouet.i. clanculum aufert hiemes, inducta.ſ. ſerenitate. Si male nunc eſt non erit ſup. continue ſic.i. male &.i. etiam, olim.i. in futuro. Apollo ſuſcitat.ſ. cantu ſuo, quondam.i. aliqñ, cytharam tacentem.i. non reſonantem, neque tendit ſemper arcum.i. non ſemper infenſus, & infeſtus eſt. Nam dum arcum tendit, vltionẽ parat, dum cytharam, hilaritatem. Et ideo qa & Natura, & Dij Naturę moderatores temperatã mediocritatem amãt, appare rebus anguſtis.i. in aduerſis, & afflictis rebus. animoſus atque fortis, & tu idem contrahes vento ſecundo.i. proſpero nimium.i. dũ Fortuna nimium arridet, vela turgida.i. inflata.i. non ſequeris ductum Fortunæ nimium proſperę, ne te pręcipitẽ det.

AD Q. HYRPINVN.

Suadet Q. Hyrpino ne ſe alienis negocijs inuoluat, & curis rerum futurarum, cum paucis natura ſit contenta, ſed potius dum adhuc iuuenes & ſanus eſt, commode ac molliterq́; in ocio viuat ex inſperato ſenectutem ad futuram, quæ voluptates omnes extinguet, ſomnum adimit, grauis moroſaq́; ſibipſi eſt.

Ode XIII. Tricolos, Tetraſtrophos: Vt, Vides, vt alta ſtet niue candidum.

– – u – – ú – u –
– – u – – – u u – u –
– – u – – – u – –
– u u – u u – u – u

QVID bellicoſus Cantaber, & Scythes
 Hirpine Quinti cogitet, Adria
 Diuiſus obiecto, remittas
 Quærere: nec trepides in vſum
Poſcentis æui pauca. fugit retro
 Leuius iuuentas, & decor, arida
Pellente laſciuos amores
 Canitie, facilemque ſomnum.
Non ſemper idem floribus eſt honos
 Vernis: neque vno Luna rubens nitet
 Vultu. quid æternis minorem
 Conſilijs animum fatigas?
Cur non ſub alta vel platano, vel hac
 Pinui iacentes ſic temere, & roſa
 Canos odorati capillos,
 Dum licet, Aſſyriaque nardo,
Potamus vncti? diſſipat Euhyus
 Curas edaceis. quis puer ocyus
 Reſtinguet ardentis falerni
 Pocula prætereunte lympha?
Quis deuium ſcortum eliciet domo
 Lyden? eburna, dic age, cum lyra
 Maturet, in comptum Lacænæ
 More comam religata nodum.

Quid

ANTO. QVID belliſcoſos) Quintum Hyrpinū aliena quærenda minime eſſe admonet. Suadet ēt victus, & gazæ cū ſolicitum eſſe non debere, cū paucis Natura ipſa contenta ſit. Inuitat hinc illū ad lætiorem, cōmodioremq. vitam dū iuuenis eſt, ſuperueniet nanq; ſenectus voluptatū immunis, & expers. [Quid bellicoſus Cantaber, & Scythes) Ode eſt ſimilis nonę. [Cantaber) De Cātabris videto Ode vj. lib j. [Hyrpine Q.) **Hyrpini** Hyrpini Sānitiçę gentis populi, q quidem ea lupo nomē adepti fuerunt, q eis in deducenda Colonia dux oblatus eſt. Sanites .n. lupū vocant hyrpum, ij aūt confines Lucanis adiunguntur, quod Str. lib. vj. ſcribit. [Adria ob.) **Adria** Hic Adria pro mari poſuit maſculino gñe, non neutro, vt quidam aiunt. Luc. lib. v. Sonat Ionio vagus Adria Ponto. de mari vero Adriatico ſuperius dictum eſt. [Trepides) Timeas, curioſus ſis. [Poſcētis pauca) Natura enim paucis contenta eſt, hinc Lucan. ait. Satis eſt populis, fluuiusq. Ceresque. [Fugit retro) Ouid. ēt lib. iij. de Arte ait. Vtendum eſt ætate, cito pede labitur ætas, Nec bona iam ſequitur q̄ bona prima fuit. [Leuis) .i. ſine pili. [Arida can.) Macr. lib. vij. ſcribit, Caniciem ex nimio humore fieri, quod phlegma vocatur, nam ideo albi ſunt cani, q̄ colorem humoris, quo nutriūtur, imitantur, latius in videto in Ode ix. lib. j. [Arida can.) .i. ſicca & macilenta ſenecta, defectu videlicet ſanguinis hinc Iuuen. ait Sat. x. Præterea minimus gelido iam corpore ſanguis Febre calet ſola. [Pellente laſc. am.) Cicero in Catone maiore, inqt, Non modo vituperatio nulla, ſed ēt ſumma laus ſenectutis eſt, q ea voluptates nullas magnopere deſiderat, hoc q̄ppe dixit, q̄ multi vituperabant **Senum mala** ſenectutē, quod voluptatibus careret. [Facilemq. ſom.) .i. mitē, & quietū, nequeunt enim Senes quiete dormire pp morbo⁊ moleſtiam, hinc ait Iuuen. Sat. x. Circūſilit agmine facto Morbo⁊ oē genus ille humero, hic lūbis, hic coxa debilis ambos Perdidit ille oculos, & luſcis inuidet, huius Pallida labra cibū capiunt digitis alienis, iuuenibus aūt facilis eſt ſomnus. [Non ſemper idem) Cōparat floribus adoleſcentiam, ac iuuentam, ſicuti .n. illi paruo tpe vigent, ſic ipſi iuuenes cito deſinūt ſenectutis aduentu. [Neque Luna nitet vno Vul.) Sic ēt iuuenum vultus creſcente ætate **Lunæ colores** mutatur. Lunam aūt nunc pura vē, nunc obſcura, & nigra, hunc rubicūda. Pura ſerenitatem portendit, nigra pluuias, rubicunda ventos. Auct. eſt Plin. & Poe. lib. ij. Georg. [Animū min. æt. cō.) Minorem animū ęternis conſilijs ait, qm̄ vitæ breuitate ęterna⁊ re⁊ conſultationibus expleri non poteſt. [Cur nō ſub al.) Ordo eſt, Cur dum licet, non potamus ſic temere iacentes ſub alta vel **Roſæ ſuccus** platano, vel hac pinu & roſa odorati canos capillos, & vncti Aſſyria nardo? [Temere) Imprudenter & nullo ordine, quod voluptatis eſt. [Roſa od. ca.) Plin. lib. xiij. ſcrib. In vnguentis repertū fuiſſe roſæ ſuccum, meminit item latius lib. xaj. [Odorati) odo- **Nardus** ratos hñtes. [Aſſyria na.) De vnguēto nardino, ſeu foliato intelligit. de quo plura Plin. lib. aiij cap. j. [Aſſyria nardo) Foliū nardi principale erat in vnguētis. Nardi aūt frutex eſt grauis & craſſa radice, ſed breui ac nigra, fragiliq. quamuis pingui folio, paruo, denſoque Cacumina in ariſtas ſe ſpargunt, ideo gemina dote nardi ſpicas, ac folia celebrant, laudatur Syriaticum, mox Gallicum, tertio loco Creticum. auctor Plin. lib. xij. Dicitur aūt hæc nardus, vt hoc in loco, & hoc nardum, ſic etiam hęc coſtus & hoc coſtum. [Euhyus) De Euhyo dictum eſt Ode xviij. libri primi. [Quis puer ocyus) Ac ſi in ipſo conuiuio eſſet ita loquitur. [Ardentis Falerni) optimi vini. [Prætereunte lympha) .i. riuulo præ- **Scorta** ter labente. [Deuium) A via remotū, non enim proſtrabat. [Scortum) Meretricem intelligit. Feſtus .n. ait, Scorta appellantur meretrices, q̄ vt pelliculę ſubigantur, Omnia nanq; ex pellibus facta ſcortu appellātur. [Eburna dic age) Ordo eſt. Age dic cū eburna lyra maturet more Lacænæ religata nodo incomptū, appoſito comam. [Maturet) Feſtinet, de quo verbo legito Gell. lib. ix. cap. xj. [Lacænæ) .i. Laconicæ mulieris, nun .n. de Helena tm̄ intelligit. Vnde Virg. lib. j. Æn. ait, Virginis os habitumq. gerens & virginis arma Spartanæ. Erant nanque Spartanæ venatrices.

ACR. QVID bellicoſus) Hac Ode Hyrpinum alloquitur, vt omiſſa cura rerum publicarum, vel negocijs quæ aliena a nobis ſunt, ociū petat ſenectuti conſulens, vt cōmodis vitæ ſtudeat celerius fugienti. Ordo eſt. Hyrpine Quinti remittas quærere quid cogitet bellicoſus Cantaber Hiſpaniarum gens pugnatrix, & quid cogitet Scythes diuiſus obiecto Adria. [Adria) Gens ſeptentrionalis mare enim proſpiciens figurate Adria genere neutro protulit [Diuiſus) Interfuſo mari à nobis ſeiunctus. Nec trepides naturam dicit hominum, ſi vſus ſufficientia quærant, & breuitatis vitę moram, paucis poſſe eſſe contentam. .i. non timeas paucis vti, q̄ pauca ſufficiunt in vſu æuj. [Fugit ret.) Ordo eſt. Fugit retro leuis iuuentas, & decor arida canicie pellente laſciuos amores, & facilem ſomnum .i. recedit, & a nobis procedente vita in ſenectutem, vt eſt, Optima quæque dies miſeris mortalibus æui prima fugit. [Arida) ſicca, hoc eſt, Aut nihil in ſe impendente per nimiam parſimoniam, vt ſunt ſenes, aut arida minus iuuene calēs. [Facilemq. ſomnum) Eo quod facilem ſomnum iuuenibus pellat ſenectus, vt Pendebat ſomno iam deteriore ſenectus. [Non ſemper idē floribus eſt honor) Naturalibus exemplis probat nihil eſſe perpetuū. [Quid æternis minorem) Ordo eſt, Quid fatigas animum minorem æternis conſilijs .i. q non eſt par æterno⁊ conſilio⁊, non .n. ſemper ſubſiſtit in corpore non minorem animum ad cōſilia, ſed æternis conſilijs minorem voluit intelligi .i. infinitis & diuturnis. [Cur non) Ordo eſt. Cur non potamus dū licet ſic temere iacentes ſub alta platano, vel ſub hac alta pinu, & odorati canos capillos roſas, & vncti Aſſyria nardo? Quæ nunc Syria olim Aſſyria vocabatur. Notandum aūt quod nardum gñe fœminino poſuerit. [Sic temere) paſſim, vt haberet licentiam ipſa laſciuia. [Canos odorati cap.) Abſoluta locutio. Canos capillos odorati, pro habentes odoratos capillos canos. [Diſſipat Euhyus) Liber pater dictus eo, quod cum dij bellum cum gigantibus gererent, primus in leonem conuerſus occidit gigantem, ex quo facto eum Iupiter ita laudauit, Euhye, hoc eſt bone fili græce enim υἱὲ filius dr, hæc vox etiam Bacchis in ſacris trahebatur. vt Virg. Euhye. [Edaces) Eo q̄ comedant, & attenuent, & conſumant. [Quis puer ocyus) Velut in ipſo iam conuiuio voluit videri. [Prætereunte lympha) Decurrente fonte aqua pertia tanq̄ potui leuior. vt fōtes liquidi, atq; cætera flumina curſo. [Quis deuium ſcortum eliciet domo) Quaſi inſcium plurium viarum, & domum .i. non ad publicas diſcurrens per domos, quæ publicæ non omnino proſtet. Scortum aūt dictum putatur à calceamentorum ſolo ſubiecto etiam omnibus vulgatibus. [Lyden eburna dic age cum lyra) Ordo eſt, Hyrpine age dic Lyden eburna lyra, vt religata comas. [Incomptum) Incompoſitum, more Lacænæ. [Maturet) .i. feſtinet. vt Maturate fugam, feſtinantes enim mulieres pexum tantum capillum in nodū colligere conſueuerunt. [Incōptum) Incompoſitum in Helenæ ſimilitudinem. [Lacænæ Helenæ. vt Virg. Non tibi Tyndaridis facies inuiſa Lacęnę.

QVID bellicoſus Cantaber, & Scythes Hyrpine Quinti cogitet Adria Diuiſus obiecto) Et hic Quintum Hyrpinum alloquitur hac Ode, qua continetur alijs negocijs non debere nos nimias ſollicitudines adhibere, ſed potius commodis vitæ noſtræ conſulere celerius ſe rapienti. [Adria Diuiſus obiecto) Interfuſo mari nobis remoto. [Nec trepides in vſum Poſcentis çui pauca) Nec ſatis agas, vt habeas vitę neceſſaria, cum pauca omnino deſideret. [Fugit retro Leuis iuuentas) .i. decidit & remeat à nobis procedenti vita in ſenectutem. [Arida Pellente laſciuos amores Canicię, facilemq ſomnum) Canicie pro ſenecta, quam aridam dixit, q̄ ſenes parci, ac tenaces ſunt. [Non ſemper idem floribus eſt honos Vernis, neque vno Luna rubens nitet) Hęc ad ætatem vult referri, quia nec ipſa ſemper in flore iuuentę permiſet. [Quid æternis, minorem Conſilijs animum fatigas) Diſerte quid, inquit, animum porrigis in rerum ęternarum conſultationem, cum is non ſufficiat breuitate vitę. [Aſſyrięque nardo, Poſſamus vncti) Ea quę nunc Syria dicitur olim addita ſyllaba Aſſyria nominabatur. & adnotandum hic quoque nardum fœminino genere dicit ſicuti ſupra. [Diſſipat Euhyus Curas edaces) Euhyus voce bacchantium Liber pater. [Quis puer ocyus Reſtinguet ardentis Falerni Pocula prætereunte lympha?) ſuauiter quaſi in ipſo iam conuiuio ſit, ſicut ſupra. Quis vdo deproperare apio Coronas curat de myrto. [Ardentis Falerni) Ardentis æſtuoſiſſimi, calorem corporibus & animo concitantis, & bene reſtinguet prǽiecit quia ardentis erat ſubiecturus. [Quis demum ſcortum eliciet) Belle deuium ſcortum Lyden ait, quæ corpore quidem quæſtum faciat, ſed non publice, Deuium enim eſt a via remotum. Ceterum ſcortum meretrix metaphorice dicitur à ſcorto .i. a ſolo calceamentorum ſubiecto omnibus etiam vulgantibus. [Maturet incomptu Lacænæ More comam religata nodū) Grata, vt ſolent mulieres feſtinantes pexum tantum capillum in nodum colligere. POR.

QVID bellicoſos &c.) Argumentum per Mancinellum recitatur. Ordo eſt. O Quinti Hyrpine, remittas diuiſus, id eſt quia diuiſus & ſeparatus es, Adria, id eſt mari Adriatico, obiecto, id eſt intercurrente remittas .i. non tam attente cures, quærere, id eſt inquirere, quid Cantaber populus Hiſpaniæ bellicoſus. & Scythes, id eſt populus Scythiæ etiam bellicoſus, cogitet, id eſt machinetur & moliatur contra Romanum imperium. Sciemus autem feræ maſculina in, a, quæ Græce in ης, deſi- ASC.

nunt,

nans,etiam in es exire poſſe,vt Scytha,& Scythes, planeta & planetes,cometa & cometes &c.nec trepides.i.ne anxietate coocutiaris,in.i.ad vſum æui.i.vitæ, poſceotis.i.exigentis, pauca,quia natura modicis contenta eſt, iouentas.i. iuuenta, ſeu iuuenilis ætas.Eſt aūt Iuuentas Dea ętatis,ſed per metonymiam pro ætate ponitur,lęuis.i.ſine barba & pilis aſperis,& decor.i. venuſtas, fugit retro.i.retrorſum, & hoc canicie arida.i. quæ fit ſocco exhauſto,& areſcente,atque in rugas contracta pelle, pellente.i.refugiente,amores laſciuos, & ſomnum facilem.i. profundum & ſine medicamento parabilem Non ſemper idem honor.i.decor, & floribus vernis.i.qui in Vere abundare ſolent, neque Luna rubens,nitet ſemper voo vultu. Quid.i.ad quid igitur fatigas eon ſilijs ęternis.i.perpetuis,aut rerum æternarum, animom minoré .i.imparem,& qui non poteſt ſufficere,aut quia Epicurice cenſet eum interiturum,aut quia non poteſt ſemper illis intendi. Cur non potamus,dum.i.tantiſper,dum.i.donec licet, iacentes temere.i.ſine ordine,& reſpectu,vt ad voluptatem reconciliantes faciunt,vel ſub alta platano vel ſub pino hac, quę.i. oobis vicina eſt,&odorati capillos canos.i.habentes capillos canos odoratoa .i.odore perfuſos,roſa.i. propter roſam,&vncti nardo Aſſyria.i. vngueoto ex nardo,quæ in Aſſyria præcipue naſcitur Euhyus.i. bonus filius Iouis Bacchus lætitiæ dator,hoc eſt vinum,diſſipat .i.diſſoluit. vnde & Lyæus dicitur, & latine Liber curas edaces .i.mordaces, Quis puer reſtinguet.i. diluet & temperabit o,ocyus.i.celeriter,lympha.i.aqua prætereunte.i.præterfluente. vnde ad riuum ſe ſedere innuit,pocula Falerni.ſ.vini in Campania Italica nati,ardentis,id eſt vehementis nimium niſi temperetur? Quis.ſ. puer eliciet domo, Lyden ſcortum deuium.i.meretricu lam vagari ſolitam? age puer dic.ſup. Lyda maturet.i.properet venire, cum lyra eburna.i. ex ebore facta per quam ſignificat eam pſalteriam eſſe religata more Lacenæ.i.Spartanæ,ſeu Laconicæ mulieris,quæ venatui, intendere ſolet, nodum incomptū, appoſitoriæ comam.i.habeos comam religatam, vt nodum incō ptum.i.ſine motuſitate factum t.niſi potius dicamus ſic,Religata comam.i.habens comam religatam more Lacænæ,in nodum comptū.i.io formam modi compti,& ita duæ erunt particulæ in comptum quod mihi quidem placet,licet maturare velit. Placet & Bonfini quem nunc demum vidi. lego aūt eburna,non (vt ille) eburnea. Nec omnino damno priorem expoſitionem,cum Lacænæ & maturanti non congruat comere nodum comæ.

MAT. Bōfinis. LYDEN? Eburnea) Exponit Acron incomptum nodum .i.incompoſitum. Sunt item qoi dicant & exponant, religata nodum incomptum, appoſitiue comam. vtraque ſatis quidem inepta & abſona (vt mihi videtur) expoſitio. Placet aūt ſic ordinari dic age eburnea cum lyra Lyde religata comam.i.habēs comam religatam in nodum comptum more Lacænæ.ſ.mulieris, maturet.ſ.ad me venire. Eſt enim mulier eo pacto religata comā plerunque gratior (vt aiunt) & magis delectans & iucunda.

GLAR. HADRIA diuiſus obiecto) Scythē pro Daco poſuit,& inter quem & Italiam. Hadriaticum mare interiacet. Eſt autem id cooſuetum non huic modo poëtæ ſed omnibus alijs. Ita paulo ſuperius de Gelonis etiam dixit. Acron autem ait,Hadria gens ſeptentrionalis, mare enim proſpiciens,figurate Hadria genere neutro protulit. Quæ verba,vt puto, a nemine intelliguntur. Poterant aūt corrupta videri,ſi noo ſæpius ita peccaret. in Porphyrione vero pro his verbis,interfuſo mari nobis remoto, legam interfuſo mari à nobis remotus, vt de Dacis loquatur, à nobis mari interfluente ſemotis. Ideoq. minus eos timendos.

AD MOECENATEM.

Mæcenati ſe excuſat quòd res graues non attentet, ſed circa iocos & nugas verſetur. propter lyrici Stili humilitatem, qui non conuenit rebus fortiter bello geſtis. illum multo poſſe ſoluta oratione hiſtoriam de bellis Cæſaris texere, & eiuſdem triumphos pro dignitate deſcribere, ſe amicæ ſuæ laudes malle canere.

Ode XII. Dicolos, Tetraſtrophos? Vt, Scriberis Vario fortis, & hoſtium.

—— UU — — UU — U —
—— UU — — UU — UU
—— UU — — UU — UU
—— UU — U —

Nolis longa feræ bella Numantiæ,
Nec dirum Hannibalem, nec Siculum mare
Pœno purpureū ſanguine, mollibus
Aptari cytharæ modis?
Nec ſæuos Lapithas, & nimium mero
Hilæum, domitoſque Herculea manu
Telluris iuuenes, vnde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris: tuque pedeſtribus
Dices hiſtorijs prœlia Cæſaris
Mœcenas melius, ductaque per vias
Regum colla minantium.
Me dulcis dominæ muſa Liciniæ
Cantus, me voluit dicere lucidum
Fulgenteis oculos, & bene mutuis
Fidum pectus amoribus?
Quam nec ferre pedem dedecuit choris?
Nec certare ioco: nec dare brachia
Ludentem nitidis virginibus, ſacro
Dianæ celebris die?
Num tu, quæ tenuit diues Achemenes,
Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes,
Permutare velis crine Liciniæ?
Plenas aut Arabum domos?
Dum flagrantia detorquet ad oſcula
Ceruicem: aut facili ſæuitia negat,
Quæ poſcente magis gaudeat eripi?
Interdum rapere occupet.

ANTO. NOLIS longa) Hac Ode Mœcenatem alloqtur oſtendēs lyricis verſibos non conuenire bella tractare,ipſe tñ multo melius ſoluta oratione prœlia Cæſaris ſcribet quam poëta lyricis. Itaque dicit Horat.ſuæ puellę laodes cū oſculis,quibus, etiam maxime regū opes aoi permutaodę eſſent.[Nolis longa) Ordo eſt. O Mœcenas nolis aptari mollibus modis cytharę longa bella ferę Numantię &c.[Ferę)Sęuiſſimę.[Numantię) Celtiberoṝ nobiliſſima ciuitas erat Numantia,quę in bello Celtiberico,quod aduerſus Rom.populom geſtum eſt virtutem propriam oſtentauit. quod viceſimom perdurauit ad annum.cō plures enim exercitus cū imperatoribus ad ioternitionem detracti. nouiſſime aūt Numantini obſidione cincti diuturna patiētia tolerarunt,paucis duntaxat exceptis,qui cedentes mutum dediderunt. Durias aūt fluuius pręter Numantiam currit. Auctor in ijs Strab.lib.iij. Florus vero ſcribit. Numantiam ſine muro,ſine turribus modico editam tumulo apud flumen Sylaram quatuor millibus. Celtiberorum Rom.exercitum per annos quatuordecim ſolā ſuſtinuiſſe,nec ſuſtinuiſſe modo,ſed ſęuios aliqn̄ pepuliſſe,pudendisq. fœderibus affeciſſe. Demum Scipione Aemiliano duce maximo oppreſſa ciuitas oullū de ſe gaudium hoſti reliquit. Vnus.n.vidit Numantinus non fuit,q in cathenis duceretur preda,vt de pauperibus nulla arma ipſi cremauerūt. Triumphus fuit tm̄ de nomine.hęc ex illo. Multa ēt ſcribit Liu.lib.lv.lvj.lvij. Mela pterea ſcribit,q̄ vrbium de Mediterraneis in Tarraconenſi Hiſpania clariſſimę fuerūt Pallantia & Numantia. vtq; Ptol.ſcr. lib.ij. Occidentale latus Tarraconēſis ab occiduo alluitur oceano.[Dnō Hannibalem) Qui annos xvj.contra Rom. pugnauit in Italia,vt ſcr.Liu.lib.xxx. Durauit aūt bellum ipſum Punicum ſecundū annis xviij.vt ſcr.Florus.[Durum)Id ait,qa (vt ēt Liu. ſcr.) Hannibalis nullo labore,aut corpus fatigari, aut aius vinci poterat,caloris ac frigoris patiētia par,princeps plinm ibat,vltimus confecto plio excedebat.Erat ei inhumana crudelitas,nihil veri,nihil ſancti,nullius Dei metus &c. Sūt qui legant Dirū. [Siculum mare Pœno purpureum ſanguine,) Cn. Dullius, ſeo Duellius,cōſul in Sicilia aduerſus claſſem. Pœnorū proſpere pugnauit,primusq. oium Romanorum doeum naualis victorię duxit triumphum, ob q̄ cauſam ei perpetuus honos habitus eſt, vt reuertenti,à cœna tibicines canerent,& funale præferretur. hęc ſcribit

Nomantia

Bellum Pun ij.

Hānibalis mores

Duelli⁹.

ſcribit Liu.lib.xviij. Et xix. ait, quod rebus aduerſus Pœnos à

Luctatius Bellum Punicũ prima

pluribus ducibus geſtis ſummâ victoriæ C. Lutatius cõſul victa ad Aegades inſulas claſſe Pœnorũ finem bello impoſuit petentibus Carthaginienſibus pax data eſt. Polyb.aũt lib.j.ſcribit, Victore C.Duellio Pœnos amiſiſſe naues Lex centũ triginta, quas in Romanos tunc duxerant. quarum dux fuerat Hannibal, quidam quem deinde Carthaginienſes cruci affixerunt. Idem quoq; inſerius ſcribit. L.Lutatium conſulem in Sicilia quoq; pugnaſſe contra Carthaginienſes duce Amilcare, Carthaginienſiumque naues. L.vel fractas, vel ſubmerſas lxx.plenas captas fuiſſe, reliquas vero fugiſſe. fuerunt è Carthaginienſibus viui capti, præter eos qui inter certandũ perierant, vltra decem millia hominum. inde ab Lutatio cũ Amilcare fœdus percuſſum eſt. de quo late Polybius dicto j.lib. per hunc itaque modum primo bello, quod Romani aduerſus Carthaginienſes pro Sicilia geſſerũt, finis impoſitus. durauit id bellum ann.axiiij.[Mollibus modis) Lyricis verſibus. (Lapithas) Centaurorum pugnam intelligit in nuptijs Perithoi habitam cum Lapithis. de qua re latius legito in Ode xviij.lib.j.(Nimium mero).i.ſuperbum, iracundum, ferocum, & trucem vino. (Hylæum) Centauri nomen. de quo Maro etiam

Hercules

lib.viij. ait in Hymno Herculis, Tu nubigenas inuicte bimembres, Hylæumque, Pholomque manu, tu Creſſia mactas Prodi-

Pallenẽ Gigãtes

gia &c. (Telluris iuuenes) Circa inſulam Pallenem gigantibus bello cœleſtes laceſſentibus Hercules pro dijs pugnans, multis ex hoſtibus interfectis maximam gloriam adeptus eſt. vt Diod. lib.v.ſcr.[Vnde).i.à quibus. eſt aũt ordo, Vnde fulgens domus Saturni veteris contremuit periculũ. [Fulgens domus) i.Olym-

Saturn⁹

pus & mundus ipſe. [Saturni veteres) Is n.prima ætate regnauit, dixeruntq. à filio pulſum quod Macr.lib.j.Saturnal. precatur, nihil aliud eſſe, q̃ tempora ſeneſcentia ab ijs, quæ poſt ſunt nata depelli. is aũt eſt tempor& auctor, deorumq́ princeps. vt idem ait. Virg. item lib.xij.inquit, Saturnuſq́ ſenex, Ianiq. bifrontis imago. Et lib.viij. Primus ab æthereo venit Saturnus Olympo Arma Iouis fugiens, & regnis exul ademptis. (Ducta collare) Captiui.n.ante triumphalem currum ducebantur.[Dominæ Lycinia)Hæc eius amica erat.[Lucidum)Pro lucide.hinc aũt eius

Iocus

puellæ laudes orditur. [Choris) Tripudijs. (Certare ioco) ſaltibus. Eſt aũt iocus, id quod eſt contrarium ſerio. nam effringere, & terrere, & promittere interim iocus eſt. Fabius auct.lib.vj. [Dianæ ſacro die)Lib.ẽt j.Ode vero xxj.ait, Dianam teneræ dicite virgines.[Nũ tu) oſtendit Lycimiæ oculis & iocis non per-

Achæmenes

mutandas regũ diuitias.[Diues Achæmenes) Nomen regis Perſarũ, inquit, Acron Parthorũ, inquit Porph. Herod.aũt lib.iiij.ſcr. Achæmenem primũ Perſarum regem fuiſſe à quo poſtea oẽs reges Perſiæ vſq; ad Darium deſcenderunt. Alios eodem nomine fuit Xerſis frater, vt idem oſtendit Mygdonia iũcta eſt Phrygiæ, vt docet Plin.lib.v.cap.xxxiij. Phrygia aũt (vt ibidem inquit)

Priami regna

Throadi ſuperiecta eſt, Priamus vero ijs regionibus imperauit: vnde Str.lib.xiij.ſcribit. Achillis verba fuiſſe ad Priamum huiuſ modi. Ante tuas noiamus opes, ſpatioſaq́. regna, Quæ felix pariter Lesbos complectitur, & quæ comprendit Phrygiæ tellus, ac Helleſpontus (Fragrantia).i.olentia, ſeu flagrantia.i.ardentia. Vtrunque enim hic conuenit.[Aut facili ſæuitia negat) Id artis eſt meretriciæ, quod etiam Ouid.de Arte am.lib.iij.ſic præcipit, Quod datur ex facili longum male nutrit amorem, Miſcenda eſt lætis rara repulſa iocis. Mart. item ait, Galla nega, ſatiatur amor, ſi gaudia torpent, Sed noli nimium Galla negare diu.

ACR. N O L I S longa feræ) Ad Mecœnatem ſcribit docens non conuenire hiſtoriam poetæ, vt nec grauea res carmini lyrico, ſed remiſſas potius & iocis aptas. facta.n.Cæſaris ipſum Mecœnatem melius exerciturũ proſaica oratione dicit. Ordo eſt, Nolis aptari mollibus modis cytharæ longa bella ferè Numantiæ, nec durum Hannibalem, nec Siculum mare purpureum Pœno ſanguine. [Durum Hannib.) Fortem qui ſumma difficultate victus ſit. (Feræ Num.) Propter longa bella. decimo enim anno cum Numantinis pugnatũ eſt multa Clade Romanorum.[Nec Siculum mare) Quia ibi primũ nauali certamine Romani Carthaginienſes, duce Lutatio, vicerant. [Et nimiũ mero Hyl.)Intolerabilẽ ebrietate Hylæus centaurus a Perithoo inuitatus ad nuptias viſa puella permotus, eſt & dũ violentus ei eſſe, conaretur, à Lapithis, qui ſimul nuptijs intererant, prohibitus eſt. hinc in certamen itum eſt, & vſque ad pericula dimicatum, Ab Hercule ſunt poſtea ſuperati. de his ſuperius etiam ipſe cõmemorat, Centaurea monet cum Lapithis rixa. Virg. Et magno Hylæum Lapithis cratere minantem.[Telluris iuuenes)Gigantes dicit q bellum numinibus indixerunt. (Vnde) A quibus. Terent. E prędonibus, vnde emerat, ſe audiſſe aiebat. (Domus Saturni vet.)

regia deorũ. vt Panditur interea domus omnipotentis Olympi. [Tuq. pedeſtrib.Dic.) Veritate orationis ſolutę melius q̃ equeſtribus.i.meretricis. [Ductaq́ per) Vincti.n.reges in triũpho catenati ducebãtur. [Me dulcis dñæ Muſa Lyc.) Lycinia aut vxor Mœcenatis, aut ipſius Horatij amica. adoleſcentum more, qui amaras dominas vocant. Ordo eſt, Dulcis Muſa dominæ Lyciniæ voluit me dicere cantus, & oculos lucide fulgentes, & pectus bene fidum. [Mutuis am.).i.alterius, iugalibus. (Lucidum) Nomen pro aduerbio. vt Sublime volantes pro ſublimiter. & Horrendum ſtridens, pro horrende. (Fidum) Fidele. vt Fidus Achates ſe comes.[Quã nec ferre pedem) Quã nec ſaltare dedecet cum nudis virginibus.i.non dedecuit illam iunctis brachijs nitidas virginibus ſaltare in ſacro die celebris Dianę. Natalis.n. Dianæ à virginibus celebrabatur, ſic Apollinis à pueris. vt ipſe ſuperius, Dianam tenere dicite virgines. [Num tu) Ordo eſt, nũquid tu permutare velis crine Lyciniæ, ſup. regna vel bona, quæ tenuit diues Achęmenes, aut Mygdonias opes pingues Phrygię, aut plenas domos Arabum dum detorquet ceruicem ad flagrantia oſcula, aut negat facili ſęuitia, quę magis interdũ gaudet eripi ſup à poſcente, interdum occupet rapere. [Achęmenes) Nomẽ regis Perſarũ. Luc. Achęmeneus Medica Suſis. [Aut pinguis Phr.) Fertilis. vt pinguibus in terris habiles. [Mygdonias op.) Mygdõ rex Phrygię. [Plenas) Diuitiarum.i.diuites & eſt hic ſenſus, Nũ potes tu regnum, aut opes Lycinię amori ꝑponere? [Detorquet) Hic ſcribit faſtidiũ mulieris detorquentis ſe ab oſculis amatoribus .i. dũ flagrantibus oſculis tuis ceruicẽ detorquet auertẽs ſe, vt magis incitet. vt, Et fugit ad ſalices, & ſe cupit ante videri. Aut illud magis volens intelligi, q ceruicem vertat ad oſcula deſignãs, q aut facile iraſcatur aut facile blandiatur. [Gaudeat eripi) Artem meretriciam deſignat, cũ velut irata, aut negat amatori oſcula, aut interdum vltro expetit, ſic ſatiſfaciens indignanti. vt Terent. Nolunt vbi velis, vbi nolis cupiunt vltro.

N O L I S longa ferę bella Num.) Hac Ode ad Mœcenatẽ ſcribitur, qua teſtatur poeta non conuenire hiſtorias & graues res lyrico carmini, ſed magis res iocoſas. cęterum acta Cęſaris melius ipſum ſcribere. [Et nimium mero Hyl.) Nimium pro intolerabili poſuit, Hylęus vnus Centaurorum fuit. Notum eſt aũt prœlium, quod inter Lapithas, & Centauros in conuiuio nuptiali Pirithoi, & Hippodamię exarſit. [Telluris iuuenes) Gigãtes dicit. [Vnde periculum Fulgens con.dom.) Pro à quibus. vt eſt illud Terentianum. Et prędonibus, vnde emerat, ſe audiſſe. [Tuque pedeſtribus Dices hiſtorijs pręl.Cęſ.) Hoc eſt ſoluta, & ciuili oratione. [Lucidum Fulgentes oc.) Pro lucide fulgentis, vt Virg.ait. Horrendum ſtridens, pro horrende. [Et bene mutuis fidũ pectus am.) ordo, Bene fidum.i.valde fidũ. [Nec dare brachia).i.ſaltare. [Diues Ach.) Achęmenes rex Parthorum fuit. [Aut pinguis Phrygię Mygdonias op.) A Mygdone rege, q Phrygiam tenuit. [Permutare velis crine Lyc.) ſenſus eſt, Nunquid tu velis accipere Parthicas, aut Phrygias diuitias, vt Lycinię ſtructũ amittas. [Plenas aut Arabum domos) Plenas pro opulentis dictum eſt. [Dum flagrantia detorquet ad oſcula ceruicem) Magnifice depingit faſtidium mulieris auertentis ab eo, qui oſcula ſibi ſe velit, quod ideo facere ſolent, vt irritent amantibus deſiderium ſui. Flagrantia ergo oſcula maiora intelligamus, hoc eſt ex deſiderio mulieris ardentia oſcula. quę oſcula.ſ.velit ſibi a poſcente, ea torqueri. [Aut facili ſæuitia negat) Quid eſt facilis ſęuitia? vtrum quę facile iraſcitur, an quę facile mollitur. [Interdũ rapere occupet) Rapere occupet, iraſcenti amatori iam ſatiſfacere cupiens. & totum hoc mira energia expreſſum eſt.

POR.

N O L I S longa feræ) Quia lyricis verſiculis non ſunt ſcribenda Cæſaris ꝑclara geſta, quæ Mæcenas melius ſcribet, cõuertit ſe ad amicæ oſcula laudãda, vnde dicit. O Mœcenas, tu nolis bella Numãtiæ, vrbis illius olim in Hiſpania feræ.i.indomitæ, lõga.i.quæ diu durauere, nec Hannibalem durũ (aut virum).i.difficulter domabilem, & impium, nec mare Siculum purpureũ.i.purpuratum, & tinctum ſanguine. Pœno.i.Pœnorũ. hoc eſt Punico, aptari.i. vt hęc aptẽtur, mollibus modis.i.imbellibus verſiculis, cytharæ.i.ad cytharam, aut lyram canendia. Nec ſup.velis (nã duæ aut plures negatiuæ ad vnam in principio poſitæ reſpicientes nihil efficiunt, vt nolis nec bella, nec Hannibalem, nec Lapithas aptari, nõ plus faciunt, q̃ nolis, aut bella &c.) Nec igitur velis Lapithas populos illos Theſſaliæ ſæuos, q a coniugem Perithoo rapere conãtes, & Hylæum centaurũ illum nimium.i.ferocientem, mero.i.pp merum nimis ſumptum, vnde Maro. Et magno Hylæũ cratere minãtem, & iuuenes.i.filios, telluris.i.terræ, hoc eſt & alios gigantes, domitos iuxta Pallentem inſulam, manu Herculea, vnde.i.à quibus, fulgens domus veteris Saturni.i.

ASC.

Olympus

Olympus & ita cœlum ipſum ſtellis fulgens, contremuit.i.cum tremore timuit ſibi periculum, repete aptari.i.vt aptentur mollibus modis cytharæ.[Tuq.).i.inſuper tu ò Mecœnas, dices melius.i.aptius, & doctius. Hiſtorijs pedeſtribus.i.aut ſolutus (vt Landinus & Mácinellus dicunt, forte ꝙ miles pedeſter ſolutior eſt, quam eques) aut dicamus quia in laudem Mecœnatis id dicit, ſuis, hoc eſt hiſtoricis pedibus conſtantibus. nam ſunt & orationibus & hiſtorijs ſui pedes. Dices dico melius prœlia Cæſaris.ſ. Auguſti, & colla regũ minaciũ, non tñ minantiũ, ducta.ſ.in triũpho, per vias.ſ.publicas. Muſa aũt lyrica, voluit me dicere cantus Lyciniæ dulcis dñæ.i.amicæ dulciter mihi dominãtis, aut cuius dñm (licet durum) dulce eſt amanti, & voluit me dicere oculos .ſ.Lyciniæ fulgentes lucidum.i.lucidæ. Sed in his quæ ad ſenſum pertinent, potius pronunciant poetæ accuſatiuum, quam aduerbium in e vt toruum clamat. vitium ſonat, tranſuerſa tuentibus. Vetuſtatem ſapit. rancidum olet. &c. Et voluit me dicere pectus Lyciniæ bene fidum.i.fidele moribus mutuis, quam Lyciniam, nec dedecuit immo (per liptoten) multum decuit ferre pedem choris.i.in choreis, & tripudijs, nec dedecuit certare ioco.i. ſalibus, & facetijs nec dedecuit ludentem dare brachia.i.coniungi, virginibus nitidis.i.ornatis & mundis, die ſacro.i.ſolenni. Dianæ celebris.i.celebrabilis, Num.i.nunquid ò Mecœnas velis tu permutare.i.mutãdo accipere, pro crine.i.capillis Lyciniæ. opes .i.diuitias Perſicas quæ Achæmenes rex Perſarum diues tenuit, aut opes Mygdonias Phrygiæ pinguis.i.quę ſunt ad eam partem Phrygiæ vbi vberrima eſt? aut plenas.i.opulentiſſimas domos Arabum? quaſi dicat ſi te noui, minime (nam nihil ſpecioſius illius capillo, & diuitiarum Mecœnas neque egens neque cupidus fuit) pſertim tũc cum aut dum.i.qñ, ipſa detorquet.i.ex obliquo applicat ceruicẽ ſup.ſuã ad oſcula fragrantia.ſ.ſua.i.vt porrigat oſcula ſua fragrantia.i.bene olentia. aut ad fragrantia oſcula amatoris, aut cum negat facili.i.non dura ſæuitia.i.proteruia ſup.oſcula, quæ gaudeat magis eripi ſup.à poſcente, ꝙ vltro offerre poſcentem, & tñ interdum occupat.i.præueniat, rapere.i.vt ea rapiat etiam non poſcenti, & ita graphicæ deſcri.ingeniũ mulierium, quæ (vt Comicus dicit) dum velis nolunt & dum nolis cupiunt vltro, quod & Mancinellus diligenter oſtendit.

Me dulcis dominæ muſa Lyciniæ.)

GLAR. C I Syllabam in maſculino antea corripuit. Rectius vines Lycinij, hic in fœminino produxit. Quod ideo admonemus, vt appareat non recte de hoc nomine præcepiſſe, qui ſyllabarum rationem noſtra ætate ſcripſerunt, de quibuſdam loquor, Deinde, in dulcis manifeſta amphibologia, dulcis ne muſa, an muſa dominæ dulcis, Denique an dulcis cantus, pro dulceis, vt ſit ſæpe. Porro Acron Lycinia, inquit, aut vxor Mœcenatis aut ipſius Horatij amica. Mihi vero ineptum videtur de Mœcenatis vxore hoc intelligere. Quis enim probat mulierem ita laudarit.

IN ARBOREM.

Execratur arborem, quæ ſe, cum in agro Sabino ſpatiaretur, repente delapſa pene oppreſſerat vituperatq; eam a conſitore quem ſceleſtiſſimum fuiſſe putat & impijſſimum, neque enim à bono viro potuiſſe ſeri tam peſtilentem arborem, additq; grauiſſimam ſententiam, neminem ſic poſſe cauere periculum, quam vbi minimum ſuſpicabatur, periculi neceſſitatem incurrat ſe igitur tam parum à morte abfuiſſe, vt viſus ſit videre apud inferos Aeacum iudicem, Sappho & Alcæum canentem fidibus cum omnium vmbrarum, admiratione.

Ode XIII. Tricolos, Tetraſtrophos: Vt, Vides, vt alta ſtet niue candidum.

--u---uu-u-
--u---uu-u-
--u---u--
-uu-uu-u--

ILLE & nefaſto te poſuit die,
Quicunque primũ: & ſacrilega manu
Produxit arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumq́ue pagi.
Illum & parentis crediderim ſui
Fregiſſe ceruicem: & penetralia
Sparſiſſe nocturno cruore
Hoſpitis: illę venena Colchica,
Et quidquid vſquam concipitur nefas
Tractauit: agro qui ſtatuit meo
Te triſte lignum, te caducum
In domini caput immerentis.
Quid quiſque vitet, nunquam homini ſatis
Cautum eſt in horas. nauita boſphorum
Pœnus perhorreſcit: neque vltra
Cæca timet aliunde fata.
Miles ſagittas, & celerem fugam
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur. ſed improuiſa leti
Vis rapuit, rapietq́ue genteis.
Quàm penè furuæ regna Proſerpinæ,
Et iudicantem vidimus Aeacum,
Sedeisq́ue diſcretas piorum, &
Aeolijs fidibus querentem
Sappho puellis de popularibus,
Et te ſonantem plenius aureo
Alcæe plectro dura nauis,
Dura fugæ mala, dura belli.
Vtrunque ſacro digna ſilentio
Mirantur vmbræ dicere: ſed magis
Pugnas, & exactos tyrannos
Denſum humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum? vbi illis carminibus ſtupens
Demittit atras bellua centiceps
Aures: & intorti capillis
Eumenidum recreantur angues.
Quin & Prometheus, & Pelopis parens
Dulci laborum decipitur ſono:
Nec curat Orion leones,
Aut timidos agitare lyncas.

ANTO. ILLE & nefaſto) Oppreſſus arbore decidẽte Horatius, quæ ſuo in Pago Sabino fuerat, deteſtatur hic eius conſitorem. Oſtendit poſtea nunquam ſatis eſſe hominibus cautum ad euitanda pericula. Mors.n. improuiſa rapuit rapietq́. gentes. ſcrĩbit inde ſe pene inferos adijſſe, vidiſſeq́. Æacum iudicantem, Sappho quoque, atq; Alcæum fidibus canentes. quę omnia maxime mirabantur vmbræ. [Ille & nefaſto) Ordo eſt, O arbos, ille quicunque primum te produxit in nepotum perniciem, opprobriumq́. Pagi poſuit & nefaſto die & manu ſacrilega. [Nefaſto die) Non faſto, ſed abominando. Erant aũt dies Faſtĩ quibus licebat ſine piaculo fari prætori tria verba ſolennia, Do, dico addico. Nefaſti vero, quibus ea fari ius non erat & ſi fari fuiſſent, piaculum faciebant. Auctor eſt Varro. Diximus & plura ſuperius. [Sacrilega manu).i.peſſima, ſceleratiſſima. Sacrilegus.n. proprie dicitur, qui ſacra legit.i.furatur. [Perniciem) Exitium, & necem. [Opprobrium) Crimen dedecus, & infamiam, propter domini oppreſſionem arboris caſu. [Pagi) Pagus villa dicitur à πηγῆ, quod eſt fons, vt Feſtus ait. [Penetralia) Penetrale eſt proprie omnis interior pars domus vt Seru.ij.Aen.ait. [Venena Colchica) Verſus eſt hypermeter. ſcanditur igitur cũ ſequenti. In Ponto autem ibi Colchi ſunt prouentus eſt malorum graminum. Idem vero Epodo penult.ait, Cales venenis officina Colchicis. De quibus latius dictum eſt in Epodo quinto. [Quod quiſque vitet) oſtendit nunquam ſatis cautum eſſe poſſe hoibus improuiſæ mortis ſæuitia, & fatorum caſu imminenti. [In horas).i.hora quaque. [Boſphorum) Duplex eſt Boſphorus, Thracius & Cimmerius. eſt aũt anguſtum mare quo Iò in bouem mutata enatauit conſilio Iunonis. inde ſic appellatũ Dionyſius, & Mela ſcribunt. [Pœnus nauita) Hunc pro quocũque poſuit. Eſt autem ſenſus, quod multi timens loca tñ periculoſa, quibus præteritis putant ſe tutos, ſed decipiuntur. Fata enim

Pagus
Penetrale
Boſphorus

obſtant,& vbi non credunt, illic opprimuntur. [Quam pene fuuæ) Indicat ſe pene inferos adijſſe, vidiſſeq. Æacum iudicatorem Sapphos & Alcæum fidibus canentes. [Furuæ).i.nigræ. [Æacū) Fuit is Iouis filius, quem apud iferos bonorum, ac malorum indicem ferunt fabulæ. Hinc ait Ouid in Ibin: Noxia mille modis lacerabitur vmbra, tuasq; Æacus in pœnas igenioſus erit, Latius tamen dicimus circa principium Iuuenalis. Socrates autē in Gorgia Platonis refert, Iouem hæc dixiſſe Plutoni. Ego igitur constitui iam meos filios iudices, Duos quidem ex Aſia Minoen videlicet, & Rhadamantum, vnum vero ex Europa Æacū. Hi ergo poſtquam mortui fuerint, iudicabunt in prato quodā, ibique in triuio ex quo geminæ portant viæ, altera quidem ad Tartarum, altera vero ad inſulas beatorum. Et Aſiaticos Radamanthus, eos vero qui ab Europa venient, Æacus iudicabit. Minoi autem id munus iniungam, vt ipſe dijudicet ſi quid ambiguum fuerit, vt iuſtiſſime procedat iudicium, rectéq. fiat trāſmiſſio animarum. Hæc ille. vbi etiam legitur, q̃ vterque ipſorum virgam tenet, dum iudicat. Minos aūt conſiderans ſedet ſolus aureū hīs ſceptrum. [Sedeſq. piorum) Elyſium intelligit, quas beatorum inſulas ſuperius appellari oſtendimus. [Æolijs fidib.).i. Leſbij, nam (vt ſcrib Dionyſius) Æolidum inſularum rupes Leſbos eſt & Tenedos, vtq. Str docet lib.xiij Æolica regio ingeos erat & Troiæ adiuncta. [Popularibus).i.eiuſdem populi ipſius Sapphus. ait.n.ipſa ad Phaonem ſcribens, Leſbides infamem quæ me feciſtis amare. Deſinite ad cytharas turbas venire meas. De illis ergo conquerebatur, vt hic Sappho. Amauerat autem impudice, vt aiunt, Teleſippum, Megaram, Atthidem qui aliter expoſuere querentem, non procedit. [Alcæe) Alcæus in parte operis aureo plectro merito donatur, quia tyrānos inſectatus, multum etiam moribus confert, auctor eſt Fab.lib.x.& Plin. Sappho etiā inquit, Nec plus Alcæus conſors patriæq. lyræq. Laudis habet quamuis grādius ille ſonet. [Dura nauis) Alcæus militiam exercuit, victus tandem aufugit amiſſis armis, quam rem carmini mādatam in Mitylene repoſuit. latius tamen videto in ode xxxij. lib.j. [Dura nauis) Repete, dura mala nauis, dura mala fugæ, dura mala belli. [Bibit aure) Auide audit. [Bellua centiceps) Cerberum intelligit. Cerberus autem dicitur quaſi κρεοβόρος.i.carnē edens, nam κρέας, caro eſt, βόρος edax. de hoc Seneca in Hercule furente ait, Poſt hæc auari Ditis apparet domus. Hic ſæuus vmbras territat ſtigius canis. Qui terna vaſto capita concutiens ſono Regum tuetur ſordidum tabo caput Lambunt colubræ viperis horrent iubæ. Longusq. torta ſibilat cauda draco. [Par ita formæ &c.) Centiceps id dicit propter colubras, & viperas capot tenentes. [Eumenidum) Eumenides per antiphraſin appellantur tres infernæ Furiæ, Alecto, Tiſiphone, & Megera. mites.o.interpretantur. de ijs vero latius lib.j.Georg. & in carmine de Floribus. [Prometheus) De hoc late lib.j.videto. [Pelopis parens).i. Tantalis, de quo ſuperius multa. Et Ouid. lib.ij.de Amore inquit. [Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat Tantalus, hoc illi garulla lingua dedit. [Nec curat Oriō leones) Volunt poetæ idem ſtudium apud Inferos quoque quēque ſectari. vnde Virg.lib.vj.ait: Quæ gratia curruum, Armorumq. fuit viuis, quæ cura nitentis Paſcere equos eadem ſequitur tellure repoſtos. de Orione vero legito lib.j. [Lyncas) Lynx animal eſt maculoſum. Virg.lib.iij Georg. Quid lynces Bacchi variæ. in Æthiopia vulgo naſcuntur vt ſcr.Plin.lib.viij.qui etiā lib.xxviij.cap.viij.inquit, Peregrinæ ſunt lyces, quæ clariſſime omnium quadrupedum cernunt.

ACR. ILLE & nefaſto) Execratur arborem cuius caſu in agro ſuo Sabino pene periclitatus eſt funeſtam eam & inſtitutorem eius dicens. & eſt ordo: Arbor ille quicunque produxit te primum in nepotum perniciem, & opprobrium Pagi poſuit &c. [Nefaſto die & ſacrilega manu in nepotum) Nepotes pro poſteris poſuit. [Opprobriumq. Pagi) Tanquam ad totius Pagi, vel totius regionis pertineret infamiam, ſi famoſus ager morte domini fuiſſet. [Fregiſſe) Nouo verbo execratus eſt parricidam. [Et penetralia) Domus ſecreta, in quibus hoſpes fuiſſet occiſus, & fœdus hoſpitale violatum, tanquam minus eſſet, ſi homicidium diceret perpetratum. [Venena Colchica) Specialem prouinciam poſuit pro generali crimine. Colchos enim Scythiæ ciuitas eſt, ex qua Medea fuit venenis, & magica arte potens. [Quid quiſque vitet) Sententia, qua dicit improuidas hominum mentes nulla Fatis obuiare cautela, nec metuere, periculum niſi cum ſit proximum, tamen multos improuiſis opprimi periculis. [Nauita Boſphorum) Aut Boſphorum pro quolibet freto dixit, aut Pœnum pro quolibet nauta. multum enim diuiſus eſt Pœnus à Boſphoro: Boſphorus enim Ponti ſunt fauces, vbi propter anguſtias aſſidua naufragia ſunt. non autem dicitur accepiſſe, quòd inde in bouem Io mutata tranſierit, quaſi Boſphoros. [Et celerem fugā) Fugientes enim Parthi ſagittis vehementiores ſunt. Virg. Aut miſſam Parthi poteſt terga ſagittam. [Vis) Violentia, inexorabilitas. dum quiſque timet hoc, aut illud rapitur ſæua morte. [Quàm penè furuæ regna Proſerpinæ) Ac ſi diceret, paruo interſtitio recenti ſumus. Furua myſtico nomine dicebatur. Proſerpina. aut furuæ flauæ matronymicon. vt Flaua Ceres. Alij volunt furuæ nigræ poſitum. Vnde & furta putant dicta, quia cōmittunt in obſcuro. [Et iudicantem vidimus Aeacum) Achillis auum, qui pro iuſtitiæ bono etiam apud inferos iudicium meruiſſe perhibetur. vnde & Iuuen. Quas torqueat vmbras Aea. [Sedeſque diſcretas) Elyſias. vt Virg. Sed amœna piorum concilia. [Elyſiumque colo) Vt oſtenderet ſe penè Inferos imminente vidiſſe periculo. [Diſcretaſque).i.ſeparatas. [Aeolijs fidibus querentem Sappho) Sappho poeta de Aeolia fuit dialecto in carminibus ſuis vſa, quæ chordarum ſignificatione commemorat. Quærebatur aūt Sappho de puellis ſuis ciuibus, q̃ non amarent, quem ipſa diligebat. Ordo eſt, Et quàm penè vidimus Sappho Aeolijs fidibus querentem de popularibus puellis. [Et te ſonantem plenius aureo Alcæe plectro) Alcæus nomen poetæ eſt lyrici, à quo & metrum Alcaicum dictum eſt, ordo eſt, Et penè vidimus te Alcæe plenius ſonantem plectro aureo dura mala nauis, & dura mala fugæ, & dura mala belli. [Vtrunque).i.omnia ſupradicta. [Digna ſugæ).i.& ſuæ nauigationis mala, & fugæ, & belli audiunt enim plenius ſonantem, Qui res bellicas & nauigationem ſuam ſcripſit dum a Pittaco Tyrāno ciuitas ſuæ pulſus eſſet eo q̃ Mytilenenſibus amorem libertatis ſuaderet, quos poſtea collecto exercitu ſuperauit. [Plenius) Fortius. [Aureo) Meliore aut aureo plectro, propter celebritatem carminis dixit. [Vtrunque) Aut Sappho & Alcæum, aut fugam & pugnas, aut certe carmina, quæ ſic facta ſunt, vt adyti alicuius putarentur digna. [Denſum humeris) Stipatum ad audiendum pugnas compoſitas. vt, Hæret pede pes, denſuſq. viro vir. Ordo eſt, ſed vulgus denſum humeris magis bibit aure pugnas, & exactos tyrannos. [Exactos) Aut amore libertatis expulſos tyrannos, aut facilitatem Alcæi expreſſit vt ille carmina dulciſſima fudiſſe videretur. [Bibit) Auide audit. [Bellua centiceps) Cerberum dixit pro multitudine anguium, qui in capite eius eminebant. finitum ou merum pro infinito poſuit. [Vt tibi nomina mille) Oſtendit autem non immerito populos delectatos. dum Cerberus carminis potuerit amœnitate mulceri. Recreantur, an delectantur. Nā eſt animal anguis auditus capax mali & boni, vt frigidus in p.c.e.a. [Quin & Prometheus) Prometheus raptor per ferulam ignis diuini, vulturis paſtum dum oblectatione teneretur oblitus eſt. Iapetus & Tantalus pro criminibus damnati pœnarum requiem apud Inferos habuiſſe carminum delectatione a poeta firmanē. Virg Quin ipſæ ſtu.do.a.in.lx.tar. [Dulci laborum decipitur ſono) Figura: Decipitur laborum, pro eo quod eſt fallitur in laboribus, & ſenſum laboris amittit, dū carminibus delectatur. [Nec curat Orion leones) Orion venator fuiſſe narratur, Huius vmbram dicit venationi carmina præferre vigente ibi apud Inferos ſtudio, quod habuerat in vita, vt Virg. Quæ cura o p.e.eadem ſequitur tellure repoſtos. [Lyncas).i.damas. vt, Quid Lynces Bacchi variæ, & genus acre luporum.

ILLE & nefaſto te poſuit die) Hac ode execratur arborem in Sabino agello ſuo, quod ſuper deambulantem ſe decidit, ac penè oppreſſit. Nefaſto autem nō faſto, & abominando. [Et ſacrilega manu produxit arbos) Vocatiuo caſu accipe arbos, hoc eſt ò arbos. [Arbos) Vel quaſi ad illius regionis infamiam, arborem ſuum.ſ.dominum oppreſſiſſe. [Et penetralia Sparſiſſe nocturno cruore Hoſpitis) Hoſpitis ſui penetralia cruore ſparſiſſe, hoc eſt hoſpitem in domo ſua interfeciſſe. [Ille & venena Colchica) Colchica, inquit, quia Medea Colchis fuit, quam ſummam veneficam fuiſſe hiſtoriæ Græcorum tradunt. [In horas nauita Boſphorum Pœnus perhorreſcit) Nauita his & quæ ſubiecta ſunt, ſignificat vnumquenque hominum non fere periculum timere, niſi cum proximus ſit. veruntamen plerunque ex improuiſo mala inopinata interuenire, atque opprimere. [In horas, nauita Boſphorum Pœnus perhorreſcit) Boſphorum, fauces ſunt Ponti maris vnde longiſſima Africa ſit, quòd ita Pœnus nauita cum perhorreſcat hunc Boſphorum pro quolibet freto poſuit. Freta autem anguſta maria & contracta ſunt, omnia autem freta à feruore dicta exiſtimantur. [Quam pene furuæ regna Proſerpinæ) Furua nigra ſignificat. vnde furta putant dicta, quòd per nigriores aëris tenebras maxime fiant. [Sedeſq. diſcretas piorum) Diſcretas.i.ſeparatas. Piorum autem Elyſios campos di- POR.

eſt

cit, quos ſeparatim aiunt à ceteris locis inferorũ. Æolus fidibus querentem Sappho, puellis de popularibus. Æolus fidibus, inquit, q. Sappho Æolis dialecto in ſuis carminibus vſa eſt. Queritur autem Sappho de puellis ciuibus ſuis, q. Oden non ament, quã ipſa diligebat amens. (Et te ſonantem plenius aureo Alcæe plectro dura nauis) plenius, inquit, ſonantem. quia Alcæus robuſtior eſt .i. bellicas res, ſcripſit, & nauigationem ſuam, cum à tyrannis Mytileneoſibus pulſus eſt. Aureo aũt plectro pp dignitatem carminis dixit. (Vtrunque ſacro digna Mirantur vmbræ dicere) Vtrunque ad Sappho & ad Alcæum refert. (Denſum humeris bibit aure vulgus) multitudinem ſignat vmbrarum ad audiendum conuenientium. Bibit aũt aure, cupidiſſime audit ſignificat. (Quid mirum) Vbi illis car. ſenſus eſt nõ eſt mirandũ ſi illũ vmbræ libenter audiunt, cum Cerberus & angues Eumenidum ſtupeant admiratione carminis illius. (Bellua centiceps) Cerberũ dicit pp multitudinem anguium, q. ex eo emanant, centiceps eſſe dr. (Et Pelopis parens) Tantalus. ſ. (Laborũ decipitur ſono) Audax figura laborũ decipitur. vult. n. intelligi, audienti illi ſenſum laboris auferri. (Nec curat Orion) Iã dicit Orionẽ vocari à proprijs venãdi voluptatibus agitare ergo, ac p hoc ſequi ſignat.

ASC. ILLE & nefaſto) Graphice execratus arborẽ & eius Satorẽ, cuius caſus ferè oppreſſus fuerat, docet vitæ humanæ incertitudinem, eũ nemo ſatis circunſpectus ſit ad inopinata pericula, ac fata euitanda, cum parum abfuerit, quin ipſe Inferos viſerit vbi poëtarum cœtui additus Sapphus, atque Alcæi, qui quæ in vita cecinerunt, cũ omni ſtupore apud Inferos iterãt, cantica audiuiſſet, quibus ẽt damnatorum ceſſant tormenta, & ceterorũ ſtudia, cum tũ dicat Maro in vj. Quæ gratia currũ, armorumq. fuit viuis, quæ cura nitenteis Paſcere equos, eadem ſequitur, tellure repoſtos. Ordo eſt. O arbos, ille quicunque produxit primum te in perniciem nepotũ. i. poſt ſe venturorum, & in opprobrium .i. execrationem & contumeliam, pagi. i. vici in agro poſuit te & die nefaſto. i. abominando, & manu ſacrilega i. qua ſacra ſurripuerat, aut violauerat. Ego crediderim illum. ſ. qui arbore produxit, &. i. ſimul fregiſſe ceruicem. i. collum. à parte totum, aut reuera ceruicẽ quaſi à tergo per inſidias, parentis .i. patris, aut matris, & .i. ſimul ſparſiſſe penetralia. i. ſecretiſſima domus, cruore hoſpitis nocturno. i. noctu effuſo. ille tractauit. ſ. manu ſacrilega, venena Colchica. i. quæ plurima ſunt apud Colchos, & vbi Medea ſumma venefica nata, & quidquid nefas. i. nefandum, cõcipitur. ſ. animo vſquam. i. vbi vis gentium, ille dixit qui ſtatuit. i. plantauit te in agro meo, te lignum triſte, te lignum caducum. i. quod cadere poſſis in caput dñi. ſ. tui, hoc eſt in caput meum, immerentis. i. q non merueram id de te, Nunquã eſt ſatis cautum .i. proſpectum homini, in horas. i. per ſingulas horas, quid quiſque vitet. i. vitare debeat, nauita Pœnus. i. Punicus, per horreſcit. i. multum horreſcit, Boſphorum. i. anguſtum quoduis mare, vbi nauis facile in ſcopulos pellatur, vt in Boſphoro Thracio & Cimerio, neque timet vltra. i. præter ſubmerſionem, aut naufragium, fata cæca. i. improuiſa, & quę videri non poſſunt, & aliunde. ſ. prouenientia. Miles. ſ. Romanus preſertim pedes, perhorreſcit ſagittam Parthi, & celerem fugam. i. per celerem fugam illatam, ita vt non ſit facultas vlciſcendi, & comminus pugnandi, alioqui non timeret eum, ſed fuga ſimulata illudit Parthus. vnde Maro. Fidentemq. fuga Parthum. & Parthus perhorreſcit ſolum cathenas .i. vincula, & robur Italum .i. vires Italicas, ob quas congredi non audet, ſed vis. i. violentia, leti. i. mortis improuiſa. i. inopinata, rapuit, & rapiet gentes. Quam .i. quantum pene. i. quaſi vidimus. i. ſi arbore oppreſſus fuiſſem, vidiſſem, regna Proſerpinæ vxoris Plutonis, furuæ. i. nigræ, & Æacum filium Iouis iudicantem. ſ. apud Inferos, & ſedes piorum diſcretas. ſ. ab impiorum ſedibus, & Sappho puellam Lesbiam, querentem. i. conquerentem fidibus. i. cythara, Æolijs. i. Lesbica de puellis popularibus .i. eiuſdem populi, hoc eſt etiam Lesbicis, quas impatienter amauerat in vita, & te ò Alcæe, qui etiam Lesbicus erat ſonantem plenius. i. grauiore, & neruoſiore carmine plectro aureo quo pp artem donatus erat dura mala. i. incõmoda, nauis. i. nauigationis, & dura mala fugæ, q̃ turpiter cõmiſiſſe plangit, & dura mala belli, ob quod & fugam & naufragium paſſus eſt. (Vtrunque) ordo eſt vmbræ .i. manes, mirantur vtrunque. ſ. tam Sapphon q̃ Alcæum, dicere digna ſilẽtio. i. ob quę dum dĩr, ſilentium fiat, ſed vulgus denſum humeris .i. ſtipatum & frequens ad humeros Alcæi miratur magis pugnas & tyrannos exactos quæ res ab Alcæo dicuntur. Quid mirum ſi vmbræ mirantur, vbi bellua centiceps. i. Cerberus habens caput centenis capitibus anguium implicitum demittit quod placati animi iudiciũ eſt aures. i. auriculas, atras quia infernales ſtupens illis carminibus? & angues intorti capillis Eumenidum .i. furiarum recreantur illis carminibus. Quin & Prometheus æterno vulture cruciatus, & parens Pelopis. i. Tantalus ſiti & fame laborans, decipitur .i. capit obliuionem laborum. dulci ſono, Nec Orion, licet venator, curat agitare leones, aut Lyncas timidos.

ACRON ſtatim ab initio ita facit ordinem, Arbor, ille quicunque produxit te primum, in nepotum perniciem, & opprobrium pagi poſuit. Ego autem ita puto ordinem eſſe, O arbos quicunque te primum produxit, ille poſuit te & ſacrilega manu, & nefaſto die, in nepotum perniciem, opprobriumque pagi, vt etiam voluntas eius mala exprimatur, quemadmodum ſequentia indicant. (Nauita Boſphorum Pœnus perhorreſcit) Porphyrio coniungit his verbis quod præcedit in horas, q. d. In horas, hoc eſt non ſemper, ſed tum cum periculis proximus ſit, hominẽ periculum timere. Quod autem nauitam Pœnum ait, facit propter diſtantiam, nam ideo Pœnus magis horreſcit. Greci Βόσπορον ſcribunt, non Βόσπορον à bouis tranſitu, quaſi tam anguſtum mare, & vadoſum vt bos tranare queat. Vtrunque ſacro digna ſilentio. Acronis quidam codices habent, Vtrunque .i. omnia ſupradicta, ſed ea aut corrupta, aut aſſuta puto, quia paulo poſt, Vtrunque, inquit, aut Sappho, & Alcæum, aut fugam, & pugnas, Porphyrio recte hoc, vt pleraque. GLAR.

AD POSTVMVM.

Commouet Poſtumum hominem parcum & diuitem, ne nimium intentus rei faciendæ genium ſuum defraudet momentaneam enim eſſe hanc vitam & caducam, ſatius eſſe quæſitis frui cum ſemel moriendum ſit omnibus & dulciſsima quæque relinquenda, idq; hæredi nonnunquam prodigo & ingrato, quamlibet magno labore parta.

Ode XIIII. Tricolos Tetraſtrophos: Vt,
Vides, vt alta ſtet niue candidum.

--u---uu-uu
--u---uu-uu
--u---u--
-uu-uu-u--

EHEV fugaces Poſtume Poſtume
Labuntur anni: nec pietas moram
Rugis, & inſtanti ſenectæ
Afferet, indomitæque morti.
Non ſi tricenis, quotquot eunt dies,
Amice places illacrymabilem
Plutona tauris: qui ter amplum
Geryonen, Tityonque triſti
Compeſcit vnda, ſcilicet omnibus,
Quicunque terræ munere veſcimur,
Enauiganda, ſiue reges,
Siue inopes erimus coloni.
Fruſtra cruento Marte carebimus,
Fractiſque rauci fluctibus Adriæ.
Fruſtra per autumnos nocentem
Corporibus metuemus auſtrum.
Viſendus ater flumine languido
Cocytus errans, & Danai genus
Infame, damnatuſque longi
Siſyphus Aeolides laboris.
Linquenda tellus, & domus, & placens
Vxor: neque harum, quas colis arborum
Te præter inuiſas cupreſſos
Vlla breuem dominum ſequetur,
Abſumet heres cæcuba dignior
Seruata centum clauibus: & mero
Tinguet pauimentum ſuperbo
Pontificum potiore cœnis.

ANTONIVS.

HEV fugaces) Hac Ode oſtendit amico Poſtumo iuuentam effugere, nec pietatem aliquam futuræ ſenectæ aut imminenti morti moram afferre, nō ſi Plutoni die quoque tauri trecentum mactarētur. (Placet autem magis vt trecenis legatur quia debet eſſe ſecundus pes iambus) vnde & regibus & inopibus adeunda eſt Charonis vnda, linquenda tellus domus & vxor heresq. inde optimo cęculo fruetur, & humi ſparget prodigus, quod ipſe tantopere ſeruauerat, per quod innuit quidem poeta Poſtumum ipſum potius debere ſui bonis ſuis, quam abutenda heredibus relinquere. [Fugaces anni) Ouid. lib. iij. de Arte etiam ait: Vtendum eſt ætate, cito pede labitur ætas. Nec bona iam ſequitur, quam bona prima fuit. & alibi inquit. Eunt anni more fluentis aquæ. [Nec pietas moram) Ouid. quoque de morte Tibulli lib. iij. de Amoribus ait.

Ætatis fuga

Viue tamen moriere pius, cole ſacra colentem,
Mors grauis à templis in caua buſta trahet.

[Illacrymabilem) Durum, implacabilem, qui nullis etiam precibus & donis mouetur. [Ter amplum Geryonen) .i. trimembrē. Virg. lib. vj. Et forma tricorporis vmbræ, Reuera tamen tres fratres in Iberia fuerunt Chryſei filii, qui à diuitijs nomen id traxerat, vniuerſæ enim Iberiæ imperabat, habebatque tres propugnatores filios tum robore corporis, tum armis egregios exercitus præterea cuilibet fortiſſimorum militum erat quos demum tribus magnis exercitibus fidentes, ſingulari prouocatione Hercules ſuſtulit, gregesque boum ſecum abduxit Diod. id ſcr. lib. v. Finxere autem poëtæ Geryonem eſſe tricorporem, illiusque vmbram apud Inferos eſſe. Iuſtinus item lib. vltimo ſcribit, Geryonen ipſum non triplici naturæ (vt fabulis proditur) fuiſſe, ſed tres fratres tantæ concordiæ extitiſſe, vt vno animo omnes regi viderentur. Nec bellum Herculi ſua ſponte intuliſſe, ſed cum armenta ſua rapi vidiſſent, amiſſa bello repetiſſe. [Tityon) De hoc Virg. lib. vj. ait:

Nec non & Tityon terra omni parentis alumnum
Cernere erat per tota nouem cui iugera corpus
Porrigitur, roſtroq; immanis vultur adunco:
Immortale iecur tondens fœcundaq; pœnis
Viſcera rimaturq; epulis, habitatq; ſub alto
Pectore, nec fibris requies datur vlla renatis.

Macr. autem lib. j. de Somnio inquit, quod vulturem iecur immortale tondentem nihil aliud intelligi volunt, quam tormenta conſcientiæ obnoxia flagitio viſcera interiora rimantis, & ipſa vitalia indefeſſa admiſſi ſceleris admonitione laniātis, ſemperq. curas, ſi requieſcere forte tentauerint, excitantis, tanquam fibris renaſcentibus inhærendo, nec vlla ſibi miſeratione parcentis, lege hac, qua ſe iudice nemo nocens abſoluitur, nec de ſe ſuam poteſt vitare ſententiam. [Triſti vnda) .i. ſtygia. Virg. lib. vj. Et nouies Styx interfuſa coërcet. [Scilicet omnibus) Naſo item de morte Tibulli. Scilicet omne ſacrum mors importuna prophanat, Omnibus obſcuras inijcit illa manus. [Coloni) Agricolæ, vel inquilini. [Fruſtra cruento) oſtendit fruſtra nos abſtinere à bellis & nauigatione, fruſtra quoque timere Autumni Auſtrum peſtiferum, nam omnino. Inferos adire debemus omnes mortis neceſſitate. [Auſtrum) Plin. lib. ij. ſcribit, quod humidus eſt Auſter preſertim Italiæ, ac noxius. De Autumno autem ait Naſo de Arte.

Cum modo frigoribus premimur, modo ſoluimur æſtu,
Aere non certo corpora languor habet.

[Cocytus) Inferorum fluuius, cocytos luctus, & vlulatus dicitur, cocyto lamentor, cocyu ploro, lugeo, lamentor. Macr. autem lib. j. de Somnio ait, quod non aliud Cocytum eſſe aſſeruerunt, quā quidquid homines in luctum, lacrymasq. compellit. [Danai genus infame) Belidea intelligit, quæ fuere L. filiæ Danai filij Beli, quæ etiam L. filios Ægypti patrueles ſuos ac viros prima coniugij nocte occiderunt, præter minorem natu Hypermneſtram, quæ Lino ſuo pepercit. de quo ample in Naſonis epiſtola habetur. ait etiam in Ibide:

Quaque parare ſuis letum patruelibus auſa:
Belides aſſidua colla premuntur aqua.

[Siſyphus) De hoc in Metamorphoſi legitur.

Aut petis, aut vrges rutūrum Siſyphe ſaxum.

Per quod volunt intelligi (vt Macr. ſcribit) qui apud nos inefficacibus, laborioſisq. conatibus vitam trahunt. [Cupreſſos) Cupreſſi mortuorum domibus præponebantur ideo quod hæc arbor excisa non renaſcitur, ſicut ex mortuo nihil iam ſperandum, quam ob cauſam in tutela Ditis patris eſſe putabatur, vt Feſt. inquit. [Breuem) .i. breuis vitæ. [Dignior) Tu enim illa caruiſti, tanquam dignus. [Tinguet pauimentum) ſparget quod tu ſeruaras tantopere. [Superbo) Nobili, & optimo. [Pauimentum) Domorum ſolum. dicebantur etiam pauimenta Pœnica, hoc eſt marmore Numidico ſtrata, vt ſcribit Feſtus. Pauire vero ferire eſt, vt idem ait, De Pauimento autem plura diximus in Iuuen. Sat. xiij. ibi, verre pauimentum. [Potiore) .i. meliore & digniore cœnis ſacerdotalibus quam ſpargi humi vel digniore vino quo vtebantur in cœnis pontificum.

ACR. EHEV fugaces) Præmiſſo doloris affectu ad Poſtumū queritur de vitæ breuitate, quod nullus iuſtitia, vel pietate mortem poſſit euadere, nec imminentem horam differre, & dicit ſuperuacue timeri, quod non poteſt euitari. [Indomitæque morti) Quaſi ferociſſimæ, à qua nemo exoret indulgentiam ſicut & illacrymabilem ſubiungit Plutonem. [Trecenis) per menſes ſingulos .i. quotidie. Dixit autem eunt pro mortalitatis colore quaſi fluunt & pereunt. [Illacrymabilem) Durum, implacabilem, qui nulla hoſtia, nec ſi diurna ſi placari poſſit. dicit tamen præſentia pericula magnopere homines vitare cupere cum nulla ratione poſſint mortem vitare. [Qui ter amplum Geryonem) Hoc eſt trino corpore monſtruoſum, quem Hercules interemit. Virg Geryone extincto Tirynthius attigit aura, & Tergemini nece Geryonis. Ordo eſt: Qui compeſcit ter amplum Geryonē, & Tityon triſti vnda .i. inferna omnibus enauiganda, quicunque veſcimur terræ munere, ſiue erimus reges, ſiue erimus inopes coloni. [Enauiganda) .i. moriendō eſt. vt, Nauita ſed triſtis nunc hos, nunc accipit illos. [Inopes) pauperes quaſi per opes dicit. [Coloni) optime dixit, quaſi nil proprium habentes, ſed temporales terræ cultores. [Fruſtra cruento) Hoc eſt fruſtra vitamus pugnas & nauigationes & peſtiferum timemus Autumnum, cum neceſſe ſit omnibus mori. [Fractisq.) Tempeſtuoſis. Virg. Quibus omnis ab alto, Frāgitur, inq. ſinus ſcindit ſeſe vnda reductos, vnde, Et raucum ſonum fracta reddidit vnda. In ſcopulos. [Rauci) Tempeſtuoſi, ſonori, vt Virg. Tum rauca aſſiduo longe ſale ſaxa ſonabant. [Metuens Auſtrum) Auſtro.n. ſtante morbi generantur Autumno. Vnde & Iuuen. Iam letifero Autumno cedente pruinis. [Viſendus ater) .i. videbimus ergo damnatorum vmbras, quas videntes beati prætereunt, aut quibus ſcelerati iunguntur. [Languido) Triſti vel deformi, pigro. vt, Triſtiq. palus & innabilis vnda. [Cocytus errans) Flexuoſus. vt, Cocytusq. ſinu labens circumfluit atro. [Infame) Famoſum a crimine Danai.n. filiæ vna nocte iuſſu patris occiderunt maritos. Vnde Virg Sub vna nocte iugali Cæſa manus iuuenum, vnde pro vltione criminis apud inferos vrnis fractis aquam indefeſſæ perhibentur haurire [Damnatusque longi Siſyphus Aeolides laboris) Damnatus laboris dixit, vt damnatus capitis, vel iniuriam. hac autem manere pœna apud inferos Siſyphum dicitur, vt ſaxum contra montis verticē voluat quo ſemper relapſo finem nunquam mereatur laboris. de quo Virg. Saxum ingens voluunt alij. pro hoc tamen flagitio ta li pœna percuſſus eſt, quia Aeginam Aſopi filiam Iupiter adamauit, eamque cuſtodiæ patris furtim ſurripuit, & factum Siſypho confeſſus eſt ille humana leuitate quærenti eam patri prodidit hinc tali apud Inferos pœna damnatus eſt. [Linquenda) A morientibus .ſ. quia etiam dulces relinquunt affectus. [Neque harum) Ordo eſt. Neque vlla arborum harum quas colis ſequetur te breuem dominum .i. parui temporis, præter inuiſas cupreſſos .i. rogis & luctibus conſecratas. Virg. & ferales ante cupreſſos conſtituunt. [Abſumet heres) Hæc cum inuectione dicuntur in eos qui nimia parſimonia conſeruant, quæ prodigi heredes abſumunt. Iuuen. Vt locuple moriatur egens. [Tinguet pauimentum) ſolum promptuarij, hoc eſt perfundet pauimentum negligens heres vino deorum conuiuijs digno. Superbo, pro ipſe ſuperbus hypallage figura.

POR. EHEV fugaces Poſtume Poſtume Labuntur anni) Ad Poſtumum hac Ode loquitur de celeritate currentis vitæ. [Indomitæ morti) Indomitæ quaſi ferociſſimæ, quia nemo ab ea beneuolentiam & indulgentiam exorat. [Illacrymabilem Plutona) Qui nunquam lacrymis placatur. [Qui ter amplum Geryonen) Ter amplum pro trimembri dixit & accipiendum hic extrinſecus quamuis, vt ſit. Quamuis ter amplum. [Quicunque terræ munere veſcimur) pro quicunque viuimus. [Fruſtra cruento Marte carebimus) præſentia pericula magnopere vitare cupimus, cum nulla ratione mortem effugere poſſimus. [Fractisque rauci fluctibus Adriæ) Fractis pro illiſis dicitur. [Damnatusque longis Siſyphus Aeolides laboris) Damnatus laboris ſic dicitur vt capitis damnatus. [Præter inuiſas cupreſſos) Inquit, quia ſuperibus

ncribus cupreſſus adhibetur. [Breuem dominum) Breuem autem dominum.i.breuis vitæ. [Abſumet hæres cæcuba dignior Seruata centum clauibus,) Hæc cum inuectione dicuntur corripienti eum, quod ad nimiam parſimoniam ſe conſtringat, aſſeruans quod heres prodige ſit abſurus. [Et mero Tinguet pauimentum ſuperbo Pontificum potiore cœnis) Effuſurum eum paſſim vina ſignificat quæ hic magnopere ſeruauerat recluſa. Superbo autem pauimento, pro ipſe ſuperbus.

ASC. EHEV fugaces) Poſtumum monet fragilitatis vitę humanæ, cum tanta ſit neceſſitas mortis, ſaciq. varietas, quo ſemel rapiis omnia linquenda ſunt. Aptum autem (vt in Syluis noſtris diximus) eſt negocio nomen. Nam Poſtumus is appellatur, qui poſt patris humationem & ſepulturam natus eſt. Dicit ergo incipiens ab interiectione lamentabili, quia res omnes, tangit: Eheu Poſtume Poſtume anni fugaces.i.aſſidue fugientes, labuntur.i.præcipites cunt, nec pietas.i.pius cultus deorum & parentum (ſcriptum eſt tamen: Honora patrem & matrem & eris longæuus ſuper terram, ſed non erat poëtæ notum) affert rugis & ſenectæ inſtanti.i.properanti & morti indomitę.i.indomabili, quia nulli parcit, moram.i.dilationem. O amice non afferet moram ſi.i.tametſi, places.i placere nitaris, Plutona illacrymabilem.i.nullis lacrymis mobilem, aut flexibilem, quotquot dies eũt.i.per ſingulos dies ſemel, tauris tricenis.i.tot quot ſunt dies in ſingulis menſibus. aut, quia triceni vt triginta primam producit, legatur trecenis.i.trecẽtum tauris, quod plus eſt quam ſi vaccis aut vitulis dicat, qui.ſ.Pluton, compeſcit.i.arcet, Geryonem regem olim Hiſpaniæ, ter amplum.i.licet ter amplum, hoc eſt tricorporem, & Tityon alumnum terræ, Per tota nouem, cui iugera corpus. Porrigitur arcet dicit vnda triſti.ſ.ſtyge.ſ.enauiganda.i.quæ vnda enauigabitur (eſt autem hic ſeptimi caſus) hominibus ſup.nobis, quicunque veſcimur munere.i.alimento terræ, ſiue erimus reges, ſiue erimus coloni inopes. Nos carebimus fruſtra.i.nequidquam Marte cruento.i.cæde per effuſionem ſanguinis, & fluctibus Adriæ.i.Adriaci maris, rauci.i.rauce ſonantis, fractis.ſ.vi ventorum.i.fruſtra neque occidemur gladio, neq; ſubmergemur aquis, & metuemus.i.metuendo cauebimus fruſtra auſtrum.ſ.ventum nocentem corporibus per autũnos, quia Cocytus fluuius infernalis, ater.i.tenebroſus, errans.i.vage fluẽs, flumine languido.i.debili, eſt viſendus.ſ.ſemel, & genus infame Danai.i.filiæ Danai nece patroelium maritorum infames, & Siſyphus Æolides.i.Æoli filius, damnatus.ſ apud inferos, pœna ſup.longi labori, eſt viſendus, & genus viſendum de quo & labore eius dicit Land.ſic, longi laboris, quia perpetui, immo æterni (ſi fabulæ credimus) & æternitate nihil longius. Siſyphus Æolides, horum ſiue hiſtoria, ſiue fabula adeo varia, ambiguaq. traditur, vt difficile ſit omnia proſequi. Nam & plures Siſyphi, & ex pluribus Æolis nati videntur. Primum autem Siſyphum dicunt fuiſſe. regnante Danao Argis. vel ſaltem Lynceo eius nepote, atque genero, qui illi ſucceſſit. Voluntque hunc Ephyram in Achaia cõdidiſſe, quàm deinde Corinthus, Oreſtis filius à ſe Corinthum nominauit, & habuiſſe in vxorem ſeptimam Athlantis filiam Meropeo. de qua Ouid.

Septima mortali Merope tibi Siſyphe nupſit.

Fuit & alter Siſyphus, & hic Æoli (ſed alterius à ſuperiore) filius, regnante Ægeo Athenis, qui (vt refert Lact.) In Iſthmo Achaiæ habitans, prętereuntes aut ſaxo obruebat, aut dum ab eo iuſſi pedes lauarent in mare calce ictos pręcipitabat. [Adduntq. ſuo. at.) Dijs participem factum illa mortalibus prodidiſſe, & furta Iouis cum Ægina manifeſtaſſe. Quo ſcelere à Ioue ea pœna ad inferos detruſum, vt ſaxum ex ima valle ſubuoluens, in montis iugo conſtituere iubeatur. Verum cum ad locum, deuentum eſt, rurſus ſaxum ad ima ruit. hinc Ouid.

Aut petis, aut vrges ruiturum Siſyphe ſaxum.

Et Virgil. ſubtracto nomine, Saxum ingens voluunt alij. Et apud quendam Tragicum: Tum illud quòd Siſyphus verſat ſaxum ſudans nitendo, nec proficit hilum. per quam rem eos arguere poëtæ voluerunt qui perpetuis curis, ac laboribus anxij ſemper circa magna verſantur, & ſummos magiſtratus, atque imperia per ſtultiſſimam ambitionem aſſequi tentant. Et quoniam maiora ſuis viribus expetunt, nunquam quod volunt aſſequuntur, ſed omnes eorum conatus inefficaces redduntur. Sapienter ergo & hoc Lucret.

Siſyphus in vita quoque nobis ante oculos eſt:
Qui petere à populo faſces, ſæuaſq; ſecures
Imbibit, & ſemper victus, triſtisq; recedit.
Et paulo infra:
Hoc ex aduerſo nixantem trudere montem
Saxum, quod tandem ſummo iam vertice rurſus
Voluitur, & plani raptim petit æquora campi.

Hunc volunt Vlyſſis patrem fuiſſe, quod illi etiam Aiax apud Ouid. exprobrat, nec ſanguine cretus Siſypho. Nam quod à Theſeo interfectus ſit (vt nonnulli dicunt) propter diuerſitatem temporum quadrare, nõ videtur, & fortaſſe erit tertius Siſyphus, ſed poëtarum licentia cuncta cõmiſcet, atque confundit. Æolides, Æoli filius. Verum de hoc alibi. nam neque etiam Aeolus vnus fuit. Linquenda tellus, apertè quo animo mortis admonuit, vt videlicet bonis fruatur, dum datur. nam omnia linquenda ſunt dicens tellus.i. terra & fundus, eſt linquenda.ſ.tibi, & domus eſt linquenda, & vxor placens.i.tametſi placens, eſt tamen linquẽda, neque vlla harum arborum quas colis ſequetur te breuem.i.breuis temporis dominum, præter cupreſſos inuiſas.ſ.viuis, quia ſunt indices mortis & ſacerdotibus, quia ſunt funeſtæ. Heres dignior.ſ.quam tu vite, quia te defuncto ſuperſtabit, aut dignior quia fruetur bonis quibus (quia tu abſtines) indignum te cenſes abſumet.i.ebibet, cæcuba.i.bona illa vina, ſeruata.ſ à te dum viueres, centum clauibus tinguet.i.rigabit & madefaciet, mero.i.puro vino, ſuperbo.i.nobili, & ſuperbiente de loco & anno, quo natum eſt, pauimentum, quia iam abũde bibet, vt etiam pauimentũ riget aut vomitu, aut vino in poculis derelicto, quod euaporatum effunditur in pauimentum ab infundentibus, recẽtes in talibus cœnis. quod tamen contra leges artis bibendi apud Romanos ſeruatæ erat. Nam ſignum acris & fortis pototis erat (auctore Plinio) nihil ad elidendum in pauimento ſummum, ac poſtremum potum ea vino reliquiſſe. Vide Cœlium lib.iiij.cap.xxvj. mero dicit potiore.i.meliore, cœnis pontificum i.quã quo pontifices in cœnis ſuis, quæ ſemper ſumptuoſiſſimæ fuerũt (vnde nunc theologicum dicunt vinum) vſi ſunt.

TINGET pauimentum) Hæc Plinij verba ex xiiij. lib. COEL. cap.xxij. multum locis huic Flacci loco afferunt, quem conniuẽtes plerique tranſiliunt Plinij. Hæc ſunt verba apud Romanos RHOD. bibendi ars hiſce ferè conſtabat legibus. Non labaſſe ſermone, non leuatum vomitione, ſed plurimum habuiſſe vno potu, optima fide. [Tinget pauimentum) Non reſpiraſſe in hauriendo, neque expuiſſe nihilque ad elidendum in pauimento ex vino reliquiſſe. Cœlius lib.iiij.cap.xxvj. lege item Bonſ.

NON ſit tricenis quotquot eunt dies) Acron triecnis ex- GLAR. ponit per menſes ſingulos.i.quotidie, ad tricenos menſis dies referens, ſed id inepte, cum carmen triconis nullo pacto admittat, ſed trecenis per e, cuius prima eſt breuis quæ in tricenis longa, quemadmodum in triginta, vt teſtatur Laurentius Valla literarum optimarum vere princeps. [Tinguet pauimentum ſuperbo,) Et Acron, & Porphyrio exponunt ſuperbo, pro ipſe ſuperbus, alij pro optimo, & nobili vino, quod & mihi placet. Ceterũ potatorem per hyperbolem ait ita prodigum, vt multum vini potando, quemadmodũ ſit apud bibones, in terram fundatur, quod ob ineptam cuiuſdam annotatoris expoſitionem dicimus, qui in hunc poëtam adeo ineptiuit, vt indignus videatur venia.

IN SVI SECVLI LVXVRIAM.

Taxat ſeculi ſui luxum, tum in hortis vinarijſq; dilatandis tum maximè edificijs quibus agri occupabantur, iam ad amœnitatem ſolum vides, contra veterum diſciplinam, & frugalitatem quibus quidem priuatus cenſus erat exiguus, ſed communis ampliſſimus.

Ode XV. Tricolos Tetraſtrophos, Vt,

Vides, vt alta ſtet niue candidum.

-–∪–––∪∪–∪∪
––∪–––∪∪–∪∪
–-∪–––∪––
–∪∪–∪∪–∪––

IAM pauca aratro iugera regiæ
Moles relinquent: vndique latius
Extenta viſentur Lucrino
Stagna lacu: platanuſque cœlebs

Euincet vlmos. tum violaria, &
Myrtus, & omnis copia narium
Spargent oliuetis odorem
Fertilibus domino priori.
Tum ſpiſſa ramis laurea feruidos
Excludet ictus. non ita Romuli
Præſcriptum, & intonſi Catonis
Auſpicijs, veterumque norma.
Priuatus illis cenſus erat breuis:
Commune magnum: nulla decempedis
Metata priuatis, opacam
Porticus excipiebat Arcton:
Nec fortuitum ſpernere ceſpitem
Leges ſinebant, oppida publico
Sumptu iubentes, & deorum
Templa nouo decorare ſaxo.

ANTO. IAM pauca aratro) Damnat hac Ode ædificiorũ luxuriam, agri.n. illis occupati minus populo neceſſaria ſuppeditabant. Laudat inde maiorum parſimoniam. Cenſus .n. priuatus olim breuiſſimus erat, res vero cõmunis ingens. [Regiæ Moles) Diuitium prætoria ruri ędificata, quæ regiæ videbantur.i.regum domus. [Vndique viſentur) Ordo eſt, Vndique viſentur ſtagna latius extēta.i.ampliora lacu Lucrino, piſcinas .n. intelligit. [Lucrino lacu) Contiguus Baijs Lucrinus adeſt ſinus, intra quem Auernus eſt, vt inquit Ser. lib. v. Plinius quoque lib. iij. prope Baias eſſe indicat lacum Lucrinum & Auernum. [Platanusq.) Erant in vſu platani apud Romanos, vel in villa, vel in hortis vrbanis ad vmbras inambulationum, quem vſum docuerunt Athenæ in philoſophorum ocio, platos autem latitudo dicitur, platyno dilato. plura diximus in Iuuenalem, ibi Frontonis platani. Cælebs.i. ſine vitibus, per metaphoram, non iunguntur.n. platano vites, quia (vt ſcribit Plin.) iucunda eſt vmbra platani, quanquam Craſſa Cœlibem aũt dictum exiſtimant. ꝙ dignam cœlo vitam ducat, vt ſcribit Feſtus. [Vlmos euincet) Hoc eſt plures erũt platani voluptatis gratia conſitæ, quam vlmi cum vitibus. [Narium) .i. odorum. [Oliuetis) Vbi fuerant oliueta. [Fertilibus) Nunc.n. ſublatis inde oleis violaria, & ſimilia ibidẽ conſerebant ad voluptatem, & odorum gratiam. Ictus Solares radios. vel fulmina intelligit. Laurus.n. non tangitur fulmine, vt ſcribit Plin. lib. xv. [Non ita Romuli) Ordo eſt. [Non ita præſcriptũ auſpicijs Romuli & intonſi Catonis, & veterum norma. [Non ita præſcriptum) .i. præceptum Romulus enim præcepit ſuis agriculturam & militiam, vt late oſtendit Dion. & nos multa in principio Georg [Auſpicijs) principijs & ductu. [Intonſi Catonis).i. rigidi, & hiſpidi propter ſeueritatem, intelligendũ vero eſt de maiore Catone, tunc.n. meliores erant. Præterea intonſi veteres dñr, quia (vt ſcribit Plin. lib. vij.) tonſores in Italiam ex Sicilia venere poſt Romam conditam anno ccccliiij. adducente P. Ticino Mena. primus omnium radi quotidie inſtituit Africanus. Sequens diuus Auguſtus cultris ſemper vſus eſt. Norma recta viuendi regula. [Priuatus cenſus) Res propria. [Commune) .i. res communis, & publica. [Nulla decempedis) ſenſus eſt. Nullus priuatus vir habebat porticum tantam ad ſeptentrionē, pro æſtiuo Sole vitando, quæ etiam potuiſſet ſufficere vmbræ Solis vicini plagæ ſeptentrionali, tunc enim vmbræ ſunt minime, quod Iuuēn. Sat. vij. innuit dicens, Parte alia longis Numidarum fulta columnis Surgat, & algentem rapiat cœnatio Solem. Id quidem priores non habebant tanti luxus. [Decempedis) Decempeda regula eſt, ſeu pertica decempedum, qua fabricæ menſura colligitur. Eſt autem ſenſus, quod antiquorum porticus nõ erat tanta vt potuiſſet decempeda menſurari. [Metata) Menſurata. [Opacam Arcton).i. vmbram Solis vicinioris Arcto.i. Vrſæ boreali. [Fortuitum).i. forte & caſu inuentumque quocunque loco. [Spernere) Quin ibi ſederent, iacerentue. [Leges) Quæ.ſ. parſimoniam iubebant, luxum quoque prohibentes. [Nouo ſaxo) .i. externo loco adducto. Marmor enim è Laconia petebatur viride, & precioſum, cunctisq. hilarius, vt ſcr. Plin. lib. xxxvj. Ex Armenia quoque, & Ægypto vectum eſt marmor. Item è Numidia, Caryſto, & Chio. Iuuen. quoque Sat. xiiij. inquit, Græcis longeque petitis Marmoribus,

ACR. IAM pauca) Antiquorum hic ſeueritatem, & continentiam laudat & queritur de præſentis luxuria ſeculi, quo tanta ædificandi inuaſit libido, vt ædificia latius porrigendo, vel captando amœnitatis aſpectus, breui agros dicat à rationibus defuturos. [Vndique latius) Non latius extenta, ſed latius viſentur, tanquã non in latitudinem, ſed in altitudinem potius extēderentur porrigendo faſtigia, vt Lucrinus Baiarum lacus vndique conſpiceretur. [Platanusque cœlebs Euincet vlmos) Plures erunt, inquit platani, quàm vlmi, quæ ſine fructu ſunt magis ad amœnitatem deambulationis poſitæ, qã vlmi vtiles vitibus & neceſſariç ſunt, hinc notat luxum præſentis temporis, vel quòd myrtus, aut violaria ante ferantur oliuetis, pluſquam odorum copia quam fructus curentur. Cœlebs autem, vitibus vidua, ideo oliuetum dixit fertile priori domino, quia preſertim ſolam poſuerat fertilitatem placere. [Tum ſpiſſa ramis laurea) infructuoſa etiam laurus, aut ad excludendos vmbra ſua Solis ardores poſita, aut certa, quia ideo in viridarijs inſtituebatur, quòd feruidis ictibus fulminum credebatur eſſe contraria. [Excludet ictus) Contra maiorum laborioſam, frugalemque vitam Romuli vel Catonis dicit luxum præſentem. [Præſcriptum) Præceptum à magiſtris ludi tractum, qui præſcripta dant, quæ imitentur. [Intonſi) intonſi autem ideo quia dicebant iniuriam Naturæ fieri, ſi quod tegmento capitis datum fuerat, amputetur vnde & Lucan. Intonſos rigidam in frontem deſcendere canos Paſſus eſt. [Norma) Normam pro recta vita poſuit. Metaphora à fabris, qui normam vocãt ad quàm opus dirigũt. [Commune magnum) Communis res omnis erat illis vt in commune bonum. [Nulla decempedis) Decempeda regula eſt decempedum, ad quos ab artificibus fabrice menſura colligitur.i. nulla priuata domus erat, quæ porticum haberet tantæ magnitudinis vt poſſet ſufficere vmbræ Sole vicino ſeptentrionali plage tunc enim paruiſſimæ ſunt vmbræ. Nam hiemali tempore latiſſimas etiam porticus Solis occupat radius. [Excipiebat Arcton) Quæ tanta eſſet porticus, vt ſeptentrionali plagæ ſufficeret ſui magnitudine, & ad hanc tantum pateret pro declinatione Solis & auræ exceptione, ad cœli enim clima, ſeu porticus veteres, ſeu ædificia conſtituebant, vnde & Iuuen Decembri hiemale. Et algentem rapiat cœnatio Solem. [Metata) Menſurata, diſpoſita. nam metari dicebantur caſtra, magna cura ducum peritiaque conſtitui, quod augmentum luxus ædificio priuato dedit. [Nec fortuitum ſpernere ceſpitem) .i. non licebat aut neglectum horrere aut ridere eum, qui ſuper herbam recumberet, aut dormiret, per quod ſignificat ſimplicem ac ſine ambitu vitam veteribus Romanis fuiſſe, nec magna cura priuatas opes curaſſe, dum ſtudium omne publico ornatui impenderetur, & templis.

POR. IAM pauca aratro iuge) Hac Ode de luxuria præſentis ſeculi loquitur, ſenſus eſt autem. Tanta libido eſt huc tempore latius porrigendi ædificia, vt breui defuturi ſint agri. [Vndique latius Extenta viſentur Lucrino Stagna lacu) Non tantum altitudinem, ſed etiam in latitudinem ſtudet porrigere ædificia. Denique vndique lacus Lucrinus, proſpicietur in Campania. Non autem latius extenta ſtagna intelligendum, ſed latius viſentur. [Platanus cœlebs Euincet vlmos) Cœlibem platanum ait eleganter quoniam econtrario maritati arbores dicuntur, quibus vites iunguntur, per quod autem ſignificat non niſi luxuriæ & ambitioſis voluptatibus ſtuderi. Platanus autem in ambulacris cõſeritur, vnde fructus nullus eſt. [Copia narium) odorem dixit. [Spargent oliuetis) Hoc eſt vbi oliueta fuerunt. Significat autem futurum, vt oleæ arbores vertantur ad conſeruãdas ibi myrtos, & violas &c. quæ ſunt odori, & voluptati. [Non ita Romuli præſcriptum, & intonſi Catonis Auſpicijs, veterumque norma) Præſcriptum, & præceptum dicitur a magiſtris ludi, qui ſcripta pueris dant, præceptum que imitari. Intonſum autem Catonem ait, quia veteres propter ſeueritatem hirſuti erant. [Normam) Pro regula dixit normam. [Fertilibus domino priori) Quæ olim vera ſub priore domino, id eſt ſub prioribus temporibus colebantur, & iccirco fertilia erant. [Tum ſpiſſa ramis laurea feruidos Excludet ictus) Et laurea arbos infructuoſa eſt, & tantum voluptuoſis locis apta. [Priuatus illis cenſus erat breuis, Commune magnum) .i. familiarem rem anguſtam habebant, remp. magnam. [Nulla decempedis) Nemo, inquit, priuatam domum ædificans, decempedum porticum ſeptentrioni obiectam metabatur. Septentrioni autem obiecta porticus ætate delicatioribus grata, eſt quia Solem non contingit. [Nec fortuitum ſpernere ceſpitem Leges ſinebant) ſenſus, & ordo eſt hic. Nec ſinebant leges ſpernere ceſpitem fortuitum .i. non licebat irridere eum, qui ſuper ſtipulam recumberet aut dormiret, per

quod

quod ſignificat ſimplicem, aot ſine ambitione vitam veteribus Romanorum fuiſſe. [Oppida publico Sumptu iubentes, & deo⁊ Templa nouo de ſaxo) Hoc eſt opera templorum in oppidis publico ſumptu, iubẽtes ædificare eſt ergo hic figura ſchema quod ἐνδιάδυς dicimus, vnum in duo ſenſus diuiſit. Oppida.n.& deorum templa, pro eo quod eſt oppidorum templa.

ASCENSIVS.

IAM pauca) Graphice ſui ſeculi luxum in ædificijs extruendis taxat, & maiorum commendat continentiam & parſimoniã dicens. Moles regiæ, id eſt tam ingentea vt regiæ videantur, hoc eſt regales ſtructuræ, relinquẽt iam, id eſt deinceps, ſi ſic pergunt ædificare mortales vt inſtituerunt, pauca iugera aratro, id eſt arationi & aruis ſerendis. Stagna quæ ſunt ad voluptatem, & munitionem ante priorum domos ducta, viſentur, id eſt videbũtur vndique, extenta latius lacu Lucrino, id eſt quam ſit latus Lucrinus, qui tamen mari irrumpente maximus eſt. Et platanus arbor latis folijs, à quibus dicitur cœlebs.i.non coniuncta vitibus quia non naſcuntur in platano, ſed ſub platano abſumuntur vana, euincet, id eſt excedet, vlmos arbores, quibus vites quaſi matrimonio coniunguntur in Italia, tum.i.inſuper, violaria, id eſt copia violarum, aut loca violis conſita, & myrtis arbor odorifera, vt in Bucol. Maro: Et vos ò lauri carpam, & te proxima myrte. Sic poſitæ quoniam ſuaues miſcetis odores, & omnis copia.i. vis narium.i.herbarum, aut frondium odoriferarum ſpargent odorem oliuetis fertilibus.i.vbi erant oliueta fertilia domino priori, Oliueta autem ſunt vbi oliuæ naſcuntur, id eſt oliuiferæ arbores. Tum, id eſt inſuper laurea ſupple arbor, id eſt laurus, ſpiſſa ramis excludet feruidos ictus, ſcilicet Solis, quibus vuæ matureſcerent, non ita præſcriptum, ideſt quod non ita præſcriptum erat auſpicijs.i.principio & ductu, Romuli, qui iuſſit agriculturæ, intendi, & Catonis intonſi, id eſt rigidi & hiſpidi, atque ita ſeueri qui de re ruſtica multa ſcripſit, & norma veterũ, quid de agricultura præceperunt, & ſeruauerunt multa. [Priuatus illis) Ordo eſt. Cenſus priuatus, id eſt res propria erat illis ſcilicet veteribus, breuis.i.modica, & commune ſupple bonum, id eſt publicum, erat illis magnum, nulla porticus metata.i.menſurata dum fieret, decempendis.i.pertica, aut regula decempedũ, priuatis.i.in priuatum vſum ad dictis, excipiebat Arctõ.i.vrſam, hoc eſt partem Septentrionalem, à qua Sol non influit. Ventus autem ſaluberrimus eſt, licet frigidior quapropter addit opacum vt ſcilicet opacitate, vmbroſarum arborum ventivia impediatur. Nec leges, ſcilicet cenſorum, qui delicatos & ſibi indulgentea acrius notabant, ſinebant, ſcilicet homines illos tempore ſpernere ceſpitem, id eſt terram cum herbis & radicibus, fortuitum, id eſt forte inuentum dum ſederet aut recubare vellent, per quo nunc receſſus multo artificio extructos habent. Leges dico iubentes decorare oppida publico ſumptu, & templa ſaxo nouo.i. externo, nec cuilibet viſo.

MAT. Bõſinis. FORTVITVM ſpernere) Hoc loco annotandum duxi, rectam loquendi rationem exigere (quãquam alij aliter ſentiũt) vt in ordinandis verſibus ſuppleas homines aut aliud ſimile, vt ſit, nec leges iubentes, ſupple homines in accuſandi caſu, decorare oppida & templa deorum nouo ſaxo publico ſumptu, ſinebãt, ſupple iterum, homines, ſpernere fortuitum ceſpitem, id eſt dignum reputare in quo ſederent voluptatis gratia. Alias ſperni, & decorari erat dicendum.

GLAREANVS.

VNDIQVE latius Extenta viſentur Lucrino) Et Acron, & Porph. exponunt, non latius extenta, ſed latius viſentur: At alijs contrarium videtur, quibus lubens ego ſubſcribo. Puto.n. poeticam eſſe hyperbolem, quaſi dicat piſcinæ latiores nunc inſtituuntur, quam ſit lacus Lucrinus. [Tum violaria, & Myrtus, & omnis copia narium) Legendum, tum violaria, myrtuſque, & omnis copia narium, Alioqui trochæus fuerit primo loco, quẽ hoc carmen hoc certe verſu non ſuſcipit. [Nulla decempedis Metata priuatis, opacam Porticus excipiebat Arcton) Dicere vult, priſcis Romanis non fuiſſe, vt noſtri ſeculi hominibus, porticus, quæ Septentrioni eſſent expoſitæ atque ita ſolis minime obnoxij caloribus. Itaque excipiebat Arcton, exponẽdum eſt, expoſita erat Septentrioni. Acronis verba mirum quàm hoc falſo exponunt. Nec quiſquam ſenſus ea illis elici poteſt. Domos autem quæ Septentrioni ac ortui erant expoſitæ, non ob vmbram modo amabant, ſed etiam ob ſanitatem. In Porphyrionis autem commentario legẽdum, ędificans decempedis porticum, non decempedum. Hoc corruptum erat vel temporum iniuria, vel ab aliquo ſciolo, vt fieri ſolet. Ideoque annotatione dignum in bono auctore.

AD GROSPHEVM.

Inſectatur mortalium ſtultam temeritatem, qui cum omnes naturæ impulſu ocium & tranquillitatem expetant, tamen ambitione & cupiditatibus excæcati, ſemet in inquietudinem præcipitant. Neque intelligunt ſe à dijs petere quod per ſe ſibi ſi velint, præſtare poſſint, ſi à curis quibus ſe aſſidue torquent temperare poſſint. Sapientis eſſe, de futuro non anxium eſſe: & triſtia lætis compenſare ſi quid aduerſi acciderit quod omnibus ferè ſolet vſu venire, boni conſulere. cum nemo abſolute beatus inueniatur.

Ode XVI. Tricolos, Tetraſtrophos: vt,

Vides, vt alta ſtet niue candidum.

-u---uu-u--
-u---uu-u--
-u---uu-u--
-uu--

OCIVM diuos rogat in patenti
Prenſus Aegæo: ſimul atra nubes
Condidit Lunam: neque certa fulgẽt
Sidera nautis.
Ocium bello furioſa Thrace,
Ocium Medi pharetra decori,
Groſphe non gemmis, neque purpura venale, nec auro.
Non enim gazæ, neque conſularis
Summouet lictor miſeros tumultus
Mentis, & curas laqueata circum
Tecta volanteis.
Viuitur paruo bene: cui paternum
Splendet in menſa tenui ſalinum:
Nec leueis ſomnos timor, aut cupido
Sordidus aufert.
Quid breui fortes iaculamur æuo
Multa? quid terras alio calentes
Sole mutamus? patriæ quis exul
Se quoque fugit?
Scandit æratas vitioſa naueis
Cura: nec turmas equitum relinquit
Ocyor ceruis, & agente nimbos
Ocyor euro.
Lætus in præſens animus, quod vltra eſt,
Oderit curare: & amara læto
Temperet riſu. nihil eſt ab omni
Parte beatum.
Abſtulit clarum cita mors Achillem:
Longa Tithonum minuit ſenectus:
Et mihi forſan, tibi quod negarit,
Porriget hora.
Te greges centum, Siculæque circum
Mugiunt vaccæ: tibi tollit hinnitum
Apta quadrigis equa: te bis Afro
Murice tinctæ
Veſtiunt lanæ. mihi parua, rura, &
Spiritum Graiæ tenuem camœnæ,
Parca non mendax dedit: & malignum
Spernere vulgus.

ANTO. OCIVM diuos) Scribitur hæc Ode ad Groſphū, dicēs ocium multos temere optare a dijs, cum per ſeipſos habere poſſint, remota rerum praua cupiditate & auaritia. Vnde non diuitijs, non honorib. curę cedont, ſed ſola mentis & animi quiete, quā paruo gaudet, hinc Horat. Ipſe paruo lætus, lyricis vocat ocio fruens. [Ocium diuos) Ordo eſt. Groſphe ſimul atra nubes condidit Lunam, neq; fulgent nautis certa ſidera, prenſus in patenti Ægæo rogat ocium diuos. [Ocium) Vacatio eſt à labore, cuius contrarium eſt negocium. [Prenſus) A tempeſtate depreheuſus. Ægeo) Huius maris contracti exitus ſparſi inſulis fluctus adeo, & ipſi plerunque ſtrident & fremunt, vt nullum aliud eſſe mare credatur, quod maiores efferat motus, neque periculoſiores. Protenditur aūt vſque Tenedos, vbi tanquam iam tædeat amplitudinis in Anguſtum dilabitur alueū, ſcribit id Diony. ſcribit & plura Plin. [Cetera ſidera) Siderum obſeruationem in nauigando Phœnices inuenerunt, vt ſcribit Plin. lib. vij. [Bello furioſa Thrace) Thracē. n. bellicoſi ſunt, ide Phyllis ait apud Ouid Armiferam Thracem que regat alter erit. Vbi etiā Ouid. ſicut Horat. hoc loco, Gręcę variauit Thrace Thraces, Latine. n. Thracia dicitur. [Venale) Id proprie dicitur quod eſt venditioni, ea poſitum. Vendibile vero quod facile vendi poteſt hic autē poeta vſus eſt Tmeſi figura. [Conſularis lictor) Dignitas conſulum & huiuſmodi, quæ omnia ocium denegant. [Gazæ) Amplę diuitiæ. [Conſularis) Pro omnia magiſtratu, & imperio poſuit, ergo nec diuitiæ, nec imperia remouent. [Laqueata tecta) Laquearibus ornata laquearia autem ſunt loca ipſa quadrata in tabulatis. [Cui paternum) ſup bene viuitur illi cui &c. [Splēdet)

Salinū Splendere videtur tanquam argentum vel aurum. [Salinum) Patella erat in qua primitiæ dijs cum ſale dabantur, nunc tñ pro vaſculo domeſtico ſalis, dixit ſcribit ita Porphyrio. [Timor) Vel tecta ſuauia, vel ſui ipſius, diuitibus. n ſæpe inſidias parāt. [Cupido ſordida praua cupiditas) .i. auaritia, ſed præter morem genere, protulit maſculino. [Iaculamur) Appetimus, metaphora eſt ab his, qui iacula appetunt hoſtes. [Alio calentes Sole) Virg item lib. ij. Geor. Atque alio patriam quærunt ſub ſole iacentem. [Mutamus) Auaritiæ cauſa (Se quoque) Sicut patriam. Se autem .i. ſeipſum, & curas ſuas. [Scandit æratas) Curæ. n perſequuntur quemlibet vel nauibus, vel equis fugerit niſi paruo contentus fuerit. [In præſentes) In res præſentes, non in futura. [Riſu) Vt illud. Spem vultu ſimulat, premit altum corde dolorem. [Abſtulit clarum) Per exempla nil eſſe beatum ab omni parte probat. Achilles. n quamuis clarus eſſet, & illuſtris, & inclytus, tamen iuuenis obijt. Tithonus vero quamuis diutius vixerit tamen ſenecta oppreſſus eſt, & verſus in Cicadam ante obitum. [Et mihi) Forſan, ſenſus eſt: Forſan & ego diutius te vixero, q paruo fruor & lætor, tendit autem ad illud idem. Nil eſſe beatum ab omni parte, poteſt nanque diuitior citius paupere mori. [Te greges centum) Oſtendit ſe paruo gaudentem ocio frui, & lyricis operam tradere, q diuiti Groſpho non accidit ob imminētes curas ſiue ex diuerſis fortunis diuerſa fiunt ingenia, & nihil eſt omni parte

Quadrigæ beatum. [Hinnitum) Hypermeter eſt verſus. [Quadrigis) .i. ludis Circenſibus. Quatuor autem equi ſimul iuncti quadrigę, quaſi quadriiugæ vocantur, quod ſcribit Gell. lib xix. cap. viij. [Afro murice) .i. Tyria purpura, nam apud Tyrum eſt purpurarum piſcatus hinc Tyria purpura optima omnium perhibetur.

Murex Auctor eſt Strab. lib. xvj. [Murice) Murex piſcis eſt firmiori teſta circundatus, e cuius ſanguine lana tingitur. de quo Plin. lib ix.

Dibapha [Bis tinctæ lanæ) Dibapham purpuram intelligit Dibapha. n. dicebatur quæ bis tincta eſſet magno impendio, quodlibet Pli. lib. ix. ſcribit [Spiritum tenuem) Ingenium tenue. [Graiæ Camœnæ .i. græce Muſæ, in lyricis n. Græcos imitatus eſt. Aicaum potiſſimum. [Parca non mendax) .i. vera & immutabilis, vult autem ex fato eſſe, vt paruo contentus lyrica decantaret. [Vulgus ſpernere) .i. vulgi plauſum & fauorem per quod ſe minime ambitioſum eſſe oſtendit.

ACR. OCIVM diuos rogat) Hac Ode indicat ocium nemini nō gratum eſſe, atque optabile, aſſeritque a dijs ſtulte homines ociū precari, cum ipſi ſibi id præſtare poſſint, ſi cupiditatibus modus ponatur. Nullis præterea diuitijs aut præmijs emi poſſe. Ordo eſt. Groſphe ſimul atra nubes condidit Lunam, neque ſidera fulgent certa nautis, penſus in patenti Ægæo rogat diuos ocium non venale gemmis, neque auro, neque purpura. [Patenti) Lato mari & vbique diffuſo ſine littoris alicuius aſpectu. Bene prēſus, tanquam furtum nauigans factus inſidiatus ſereno. Aegæū aūt mare ab Aegæo Theſei patre dictum. [Certa ſidera) Nota, aut certa ſidelia, quorum claritudo pernox ſit vt metito eis creditur. i. Septentrio. vnde & Lucan. Miſeros fallentia nautas ſidera non ſequimur ſed quæ non mergitur Arctos. [Ocium bello) Optabile etiam bellicoſis nationibus ocium dicit. [Pharetra decori) Quia ſagittarum vſu, & armorum ſplendore decori ſunt Perſæ. Ocium naturale animi affirmat bonum quod nullis poſſit diuitijs comparari. Gaza diuitiæ vt Troia gaza per vndas, hoc vero eſt, quòd non diuitias hoies ab inquietudine excuſent, ſed quies & electa mediocritas Ordo eſt. Non enim gazę, neque conſularis lictor ſummouet miſeros tumultus mentis, & curas volantis circum laqueata tecta. [Lictor) Lictorem pro dignitate poſuit & honore, qui ocia denegat. [Miſeros tumultus Mentis) Non alibi grauiores curas eſſe, quàm vbi maiores ſunt opes demonſtrat. Volantes autem dicit diſcurrentes. [Laqueata) Lacunaria, ſicut Virg. Atque animum celerem nūc huc, nunc diuidit illuc: In parteſque rapit varias, perque omnia verſent: Sicut aquæ tremulum labris vbi lumen ahenis. Omnia peruolitat late loca. [Summaq. ferit laquearia tecti. Laquearia autem dñr opaca cameræ in lacum collectæ. Virg. dependet lychni laquearibus aureis. [Viuitur paruo bene) Paupertate ſola beate approbat viuere. Lucan. O vitæ tuta facultas pauperis, anguſtiq. laris. [Salinum) Pro quocunque vaſe poſuit fictile menſæ pauperis. Tamen ſalinum eſt patella in qua dijs Primitiæ cum ſale offerebant. [Cupido) Pro auaritia dictus, vnde & timor pro cuſtodia cenſus Iuuen. Miſera eſt magni cuſtodia cenſus. [Iaculamur) Pro appetimus, & dum breuis vita ſit maior tētamus. [Quis eauū Se quoque fugit?) A vitijs auaritiæ ſuæ quis poterit fugere, qui derelinquit patriam, diuitias aūt quærit mutatione terrarum vt eſt Atque alio patriam quęrunt ſub Sole iacentē. [Scandit æratas vitioſa naueis Cura) Oſtendit neque mari, neque terra, ſiue maliria poſſe quenq̃ curas fugere ſuas vel pcūs. [Nec turmas equitū relinquit) Non deſerit relictas turmas, relinquit. n. eſt deſerit. Senſus aūt hic eſt. Si equo quis velit curas fugere, non pōt, quia & ceruis, & ipſis ventis ſunt velociores. [Lętus in pñs) Plus pñis lætitia quam ſpe futurorum iuuari dicit. i. non plus lętetur q̃ expedit. [Et amara læto Temperet) Philoſophicū pręceptum ad patientiam exhortans, vt aduerſa lętitia temperentur, & non ſatis proſperis credatur maxime, cū varietate vitę nec pro voluntate ad uia felicitat conſtet, nec ſint aduerſa continua. [Abſtulit clarum cita mors Achillē) oſtendit rerū humanarū diuerſitatem per duo inter ſe contraria, exemplo eorū qui ſunt putati felices. Achilles vero virtute pręcipuus cita morte iuuenis perijt. Tithonus maritus auroræ tarde mortuus eſt per damna perficientis ętatis, viuendo. n. in Cicadam conuerſus eſt. & ideo nihil dicit eſſe homini certum dum illum cita more punietur, alterum vero ſenē conſumpſerit ante vita q̃ fatum. [Porriget hora) Horā pro tpe poſuit .i. variabilis fortuna proſperabitur mihi. [Tibi amara) .i. forſan tibi mors occurrendo me pertranſibit. [Te greges centū) Finito p infinito vſus eſt, vt, Mille meę Siculis errant in montibus agnę. [Bis Afro) Pro Tyrio, ſicut Indū pro Carthaginienſi. [Mihi parua, rura,) Dicit ita plerunque diuerſa eſſe ingenia vt fortunas in diuerſis ſtudijs, vt ſicut alij honoribus & diuitijs clari ſunt ita hic carmine illuſtre mediocritatē. [Camœnæ) Genitiuus ſingularis. [Et Spiritum Graię tenuem camœnę) Dedit mihi tenue ingenium Graiæ muſę. ſ. vt poſſem lyra cantare primo à Gręcis inuenta. Ordo eſt. Et Parca non mendax dedit mihi tenue ſpiritum Graię camœnę, & ſpernere malignum vulgus. [Graię camœnæ) .i. Gręcæ, vel quia Gręci fuerunt poëtę lyrici (quos Hor. imitatus eſt i Alcęus & Sappho, vel quia primi Gręci carmina inueniſſe perhibentur. [Parca non mendax) Immutabilis, vult. n. fataliter ſibi hoc ingenium attributum.

OCIVM diuos rogat in patenti Prenſus Aegęo) Hac ode Groſphum equitem R. alloquitur Sicilienſem indicans nemini non ocium gratum eſſe atque optabile. [Ocium diuos rogat in patenti Prenſus Aegęo) Dicit oēs ſtulte a dijs ocium optare, cū ipſi illud ſibi pręſtare poſſint, quippe cum nullis premijs ematur, non. n. inqt, diuitię, aut honor ſunt cuiquam, quo minus inqetā ſolicitudinis mentē patiatur. [Et curas laqueata circū Tecta) oñdit non alibi grauiores curas eſſe, quam vbi maiores opes ſunt. [Cui paternū Splēdet in mēſa tenui ſalinum) In mēſa tenui, hoc eſt paupere. [Salinū) Patella in qua primitię Dijs cum ſale dantur, ſed nūc pro vaſculo domeſtico ſalis dixit. Dicit aūt bene viui paupertate, qa paternā re familiari contentus victum non abhorreret. [Nec leues ſomnos timor, aut Cupido) Cupidinē hic nō puto pro amore poſuiſſe, ſed pro cupiditate, quare miror maſculino cum gñe Cupidinē dixiſſe cum hac ſignatione hęc cupiditas dicatur. [Terras alio calentes Sole mutamus?) ſic & Virg. Atque alio quęrunt patriam ſub ſole iacentem. Patrię quis exul POR.

Se

[Se quoq; fugit) ſenſus eſt. Quis ſe quoque .i. aut vitium auaritię ſuæ, aut impatientiam ſuam potuit fugere qui patriam reliquit? [Scandit æratas vitioſa naueis cura) Per hoc oſtendit neque mari, neque terra poſſe curas ſuas effugere. [Nec turmas equitum relinquit) .i. etiam ſi equo velis curas effugere, ſequentur illæ te tamen, ſunt enim ceruis & ipſis ventis velociores. [Lætus in præſens) Præſentibus, inquit, delectemur ac fruamur, futura nō quæramus. [Et amara lento Temperet riſu) Amaritudinem vitę hilaritate interpoſita leniat. [Nihil eſt ab omni Parte beatum) Extrinſecus hic audiendum eſt quatenus conceſſum hominibus nō eſt, vt per omnia beati ſint. [Abſtulit clarum cita mors Achillem: Longa Tithonum) oſtendit diuerſitatem rerum humanarum duo inter ſe contraria ponens, breuem .ſ. Achillis vitam, & Tithoni vſque ad vltimam ſenectutem porrectam. [Te greges centum. Siculæque circum. Mugiunt vaccæ) Alij, inquit, diuitias inſatiabili animo cupiunt, at mihi paupertatem cum animi æquitate, per quod oſtendit ſic ingenia diuerſa eſſe plerunque hominibus vt fortunas. [Thebis Afro Murice tinctæ Veſtiunt lanæ) Afrum muricem pro Tyrio, dixit, videlicet quia Tyrij in Africam tranſierunt .i. Carthaginem condiderunt. Bis tinctam autem lanam dibaphum purpuram dicit, quam ſcimus eſſe precioſiſſimam. [Et Spiritum Graiæ tenuem camœnæ; Parca non mendax dedit) Dedit ſpiritum tenuem .i. ſubtilem accipe. [Camœnæ Graiæ) Graię autem ideo dixit, quod hęc carmina ad imitationem Græcorum ſcribit. [Graiæ) Genitiuus ſingularis eſt.

ASC. OCIVM) Commendat verum ocium, & qua via id acquiri poſſit commemorat. Dicens, ô Groſphe prenſus .i. is qui deprehenſus eſt a tempeſtate in Ægæo .ſ. mari, patenti .i. aperto & expoſito ventis & velis, rogat diuos ocium .i. ceſſationem ab illo negocio, ſimul .i. ſtatim vt, atra nubes condidit .i. occuluit Lunā, quia noctu magis timendum eſt, neque ſidera certa nautis .i. cognita & immobilia ferè, vt Vrſæ fulgēt nautis. [Thrace) .i. Thracia furioſa .i. licet furioſa & bellicoſa, petit bello .i. dum bello premitur, ocium .i. ceſſationem belli, & Medi .i. Parthi, decori .i. honeſtati pharetra, qua bene vtuntur, quia optimi ſunt ſagittarij, petunt diuo, ocium non venale .i. non expoſitum a dijs venditioni, neque gemmis, neque purpura, neque auro .i. nullis diuitijs. Nō enim gazæ .i. theſauri & diuitiæ ſup. ſubmouent neque lictor conſularis .i. miniſter faſces ferens ante conſulem, ſubmouet miſeros tumultus .i. agitationes mentis, & curas volantes circum tecta laqueata .i. laquearibus ornata .i. induſtrium maxime domibus verſari ſolitas, Viuitur bene .i. beate, paruo .i. etiam in paruo patrimonio, ab ipſo ſup. cui ſalinum .i. vaſculum ſalis, aut pro ſacrificio, aut pro vſu priuato, paternum .i. a patre per hereditariam ſucceſſionem acquiſitum, ſplendet .i. mundum tenetur, in menſa tenui. Nec timor .i. cuſtodiendæ pecuniæ, vnde Iuuen. Miſera eſt magni cuſtodia cenſus, Aut Cupido ſordidus .i. is Deus qui non amatoribus (qui plerique lauti ſunt) ſed auaris præeſt, qui omnes ſordidi, vnde licet pro cupiditate maſculino genere protulit, Acron autem & Porphyrio notant id mire, & inuſitate factum. Sunt tamen qui legant Sordibus, vt auferet ſordibus .i. per ſordes auaritiæ, verum (vt dixi) ſi etiam Cupido auaritiæ intelligatur ſordidus Deus vt amorum cecus, analogia pateretur vtrū que maſculino genere enunciari. Sed ad ordinem reuertamur, nec timor ergo amittendæ pecuniæ acquiſitæ, nec Cupido, id eſt Deus auaritiæ, ſordidus .i. immundus & minime lautus, auferet .ſ. illi qui paruo contentus eſt, & licet tantum ſalinum haberet, adhuc tamen ſplendidum ac mūdum teneret, leues ſomnos. Quid nos fortes .i. validi, æuo breui .i. parum durantes iaculamur, id eſt appetimus, ſicut qui rem, quam manu attingere nequeunt, iaculo deijcere eminus conantur, aut iactamus animo multa .i. res multas cum paucis vti detur? quid .i. ad quid, mutamus .ſ. peragrando, terras calentes, alio Sole, auaritiæ cauſa? quis exul patriæ .i. carens ſolum patriæ ſuæ, fugit .i. deuitauit quoque .i. etiam ſe .ſ. ipſum? q.d. nemo, quia, Cœlum non animum mutant, qui trans mare currunt. Fugit autem hoc loco (ne quis erret) eſt præteriti temporis, quia primam producit. Scandit, probat quod dixit neminem ſe, aut conſcientiam ſuam fugere, quia cura vitioſa ſcandit .i. ſimul aſcendit naues æratas, & fortes, nec relinquit turmas equitum, qui tamen expeditiores ſunt, quam pedites, exiſtens ocyor ceruis, & ocyor Euro .i. vento orientali, agitāte .i. pellente nimbos .i. nubes, hoc eſt nemo tam celeri vehitur naue, aut equo vt curas effugiat, quæ ceruis & ventis perniciores ſunt & ideo animus lætus in præſens .i. in rem præſentem, oderit .i. fugerit .i. debet fugere, quod eſt vltra .ſ. præſens, hoc eſt adhuc expectandum, & temperet amara .i. res amaras, riſu lento .i. non diſſoluto, ſed temperato & maturo, quia nihil eſt beatum .i. bene ſe habens, ex omni parte. Nam mors cita .i. repentina, Abſtulit Achillem clarum .i. glorioſum, ſenectus longa minuit .i. vſque ad Cicadæ quantitatem extenuauit, Tithonum .ſ. maritum Auroræ. Hom. Il. j. dicit Thetidi oblatam eſſe conditionem ab Ioue de filio vt aut diu & inglorius, aut parum & glorioſus viuat, illamq. accepiſſe breuem & glorioſam vitam, cum vtranque obtinere nō poſſet. (Et hora) .ſ. naſcendi, aut temporis conditio, porriget forſan mihi, id quod negarit tibi .ſ. longam vitam. Centum greges, ſcilicet ouium ſup ſunt circum te, & centum vaccæ. Siculæ mugiunt circum te. Equa apta quadrigis tollit tibi hinnitum (vbi quidam legunt hinnitum, ſed non eſt opus, quia hypermetre verſus non eſt improbandus, dummodo abundans ſyllaba per ſequētem vocalem abſumatur,) hoc eſt, eſt tibi bene educata, ita vt equum appetens hinniat & lanæ tinctæ bis murice Afro .i. purpura Tyria quæ bis tinctæ .i. dibapha illic ſit, veſtiunt te. Sed Parca .i. Dea fatalis ab inſtanti natiuitatis cuique officia, quaniam ad inclinationem diuidens, non mendax .i. verax & (ſecundū Stoicos) infallibili dedit mihi parua rura, quæ ideo ſe fataliter habere contendit quia illis contentus eſt, & ita ſentit ſe naturaliter ad modica natum, quia Naturæ ſequitur ſemina quiſque ſuę, & dedit mihi tenuem .i. exilem ſpiritum .i. venam & inuentionem, aut potius ingeniū, camœnæ Graiæ .i. ad lyricum carmen, Graijs & nondum cuiquam Latinorum egregie datum, imitatur autem potiſſimum (vt dictum eſt) Alcæum, & dedit ſpernere .i. paruitacere, vulgus malignum .i. ſermonem vulgi de me, aut non curare quæ vulgus curat.

ALIO calentes) Id non diſſimile eſt huic quod Adagio circumfertur. In alio mundo, de ijs qui longe diſſident à patria. [Patriæ quis exul) Hoc in loco quanquam alij aliter ſentiunt, tunc tamen arbitror fuiſſe Horatij ſenſum. Quis tantæ eſt dementiæ vt cum patriam quæſtus cauſa deſeruerit, & patriæ ſe fecerit voluntarium exulem, velit ſeipſum quoque fugere & ea nō pręſtare, quæ debeat ac a ſeipſo alienus eſſe? Sumus enim à nobis alieni, & noſipſos fugimus, cum ea cupimus & quęrimus quę non debemus, & quę noſtrarum non ſunt partium. Debemus autem viuere paruo contenti, & non appetere plura, quàm ferat mortalium conditio. Nec leueis ſomnos timor aut cupido Sordidus aufert. MAT. Bōnnis.

GLAR. CVPIDINEM hic non puto, inquit Porph. pro amore poſuiſſe, ſed pro cupiditate, quare mirum maſculino eum genere Cupidinem dixiſſe, cum hac ſignificatione hæc cupiditas dicatur. Hæc ille. Imo ego miror an vſquam apud Horat. aliter, quàm genere maſc. Cupidinem inuenerit. Fieri autem poteſt, vt hoc quoque Porphyrioni abſutum ſit, quemadmodum ſæpe alia alias. Lętus in præſens animus. Laur. Valla lib. iiij. elegantiarum exponit in pręſens .i. in præſentiarum quod aduerbium nuſquam apud veteres reperias, quamuis etiam Perotus, atque adeo noſtra ætas ſæpe eo vtatur. Porrò in commentario Acronis in hanc Oden, quędam ſunt plane inepta, ſed quę ergo temporum iniuria corrupta puto. Vt bis Afro pro Tyrio, ſicut Indum pro Carthaginenſi. Quis enim vnquam Carthaginienſes Indos nominauit? quare ergo Tyrium pro Indum legendum exiſtimo. Item paulo ante, Tibi amara, & quę ſequuntur, a nemine intelliguntur. Verum hæc omnia proſequi, neſcio quid vtilitatis lectori afferre queat, ideoq. iam moleſtus eſſe deſino.

AD MOECENATEM ÆGROTVM.

Amicitiam ſuam & gratitudinem erga Mocenatem teſtatur cum beneficiorum in ſe & mutua beneuolentia memor negat ſe poſſe ſuperſtitem viuere, ſi ille prior decederet, vtpote ſui pars altera, ſic dijs viſum eſſe & fatis, nam ita vtriuſque horoſcopum conuenire, vt eodem tempore penè perierint. Illum Iouis benignitatem in theatro, ſe Fauni beneficio in agro ab arboris lapſu ſeruatum.

Ode XVII. Tricolos, Tetraſtrophos: Vt,

Vides, vt alta ſtet niue candidum.

– – ∪ – – – ∪ ∪ – ∪ –

– – ∪ – – – ∪ ∪ – ∪ ∪

– – ∪ – – – ∪ – ∪

– ∪ ∪ – ∪ ∪ – ∪ – ∪

Cur

CVR me querelis exanimas tuis?
Nec dis amicũ eſt, nec mihi, te prius,
Obire Mœcenas, mearum
Grande decus, columenque rerum.
Ah te meæ ſi partem animæ rapit
Maturior vis: quid moror altera?
Nec carus æque, nec ſuperſtes
Integer. ille dies vtranque
Ducet ruinam: non ego perfidum
Dixi ſacramentum: ibimus, ibimus,
Vtcunque præcedes, ſupremum
Carpere iter comites parati.
Me nec Chimæræ ſpiritus igneæ,
Nec ſi reſurgat centimanus Gyges,
Diuellet vnquam. ſic potenti
Iuſtitiæ, placitumque Parcis.
Seu Libra, ſeu me Scorpius aſpicit
Formidoloſus, pars violentior
Natalis horæ, ſeu tyrannus
Heſperiæ Capricornus vndæ:
Vtrunque noſtrum incredibili modo
Conſentit aſtrum. te Iouis impio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit: volucriſque fati
Tardauit alas: cum populus frequens
Lætum theatris ter crepuit ſonum.
Me truncus illapſus cerebro
Suſtulerat: niſi Faunus ictum
Dextra leuaſſet, Mercurialium
Cuſtos virorum. reddere victimas,
Aedemque votiuam memento.
Nos humilem feriemus agnam.

ANTO. CVR me querelis) Dum Mœcenas acriter ægrotaret, morbi ſæuitia quærebatur, quare Horat. lõge dolebat, hinc ait ſe terreri, & perimi quodãmodo querelis illius. Sed nec Dijs, nec ſibi, gratum eſſe, Mœcenatem morte præire, cum rerum ſuarum foerit decus, atq; præſidium. Vnde iuratum ſe dicit, nullo pacto velle Mœcenati ſupereſſe. Narrat inde amborum horoſcopum conuenire, cum eodem penè tempore oppreſſi fuerint, vtque Iouis tutela, mortem Mœcenati tardauerit, ita eum truncus iuſtuliſſet, niſi Faunus dextra leuaſſet ictũ, hortatur demum Mœcenatem, vota perſoluere, votiuam. ędem, ipſe enim humilem agnam ſacrificabit. (Exanimas) Terres perimis. (Querelis) Querebatur enim Mœcenas morbi ſæuitia. (Amicum) Gratum. (Columen) Præſidium. (Te meæ partem animæ) Amicus enim eſt alius ipſe, & æqualis ęqualem delectat, vt habetur io Ethicis. (Vis) Mortis violentia. (Altera) .i. ego ipſe Horat. altera pars animæ meæ. (Nec carus) Nec carus ero æque .i. ita alijs vt nunc vt tibi. (Nec ero ſuperſtes Integer) Nam Mœcenas pars animæ deeſſet. (Dixi ſacramentum) Innuit ſe iuratũ fuiſſe, nolle Mœcenati ſupereſſe. (Præcedes,) ordo eſt. Vtrunq; præcedes, ibimus, ibimus, comites parati, carpere supremũ iter. (Vtcunque præcedes) Vel ætate, vel ſorte. (Chimæræ igneæ) Id monſtrum erat triceps, per ſingula aũt capita, ignem emittebat, latius tamen videto in Ode xxvij. lib. j. (Centimanos Gigas) .i. Briareus. Virg. lib. vj. Et centum geminos Briareus, ac bellua Lernæ, dixere. n. poëtæ eum habuiſſe centum manus, & capita quinquaginta, is idem Aegęon quoque dicitur. i. terrigena. Sunt textus, qui habeot Gyges, loco Gigas. (Iuſtitię) Iuſtum eſt. n. vt grati ſimus de nobis bene merẽtibus. (Seu Libra) Aſſerit poëta Mœcenatis horoſcopum, conuenire cum ſuo ſeu aſpexerit eum Libra, ſeu Scorpio, ſeu Capricornus. Ptol. vero xxxij. inquit, quod ſi concordia duorum in re aliqua eſt, quod reperitur, ex ſignificatione illius rei, in vtriuſque natiuitate. Si ergo fuerit in loco laudabili. erit inter illos concordia bona, & qui fortior loco fuerit erit ſicut agens & princeps, & debilior ſicut patiens & ſubiectus.

Libra Taurus Scorpius Aries Capricornus Aquarius

(Libra) Id ſignum & Taurus Veneri ſtellę, complexionis temperatę attribuuntur, eo q res oriri faciant, vt ſcribit Ptol. (Scorpius) Id ſignum, & Aries Marti ſtellę (quę naturaliter deſiccat) dantur, vt idem ait. (Capricornus) Id ſignum, & Aquarius, dantur Saturno ſtellę, quę naturaliter eſt frigida, caloriq. contraria, quod idem ſcribit. (Formidoloſus) Formidandus. (Pars violentior Natalis horę) Horę datiuus eſt. Pars autem violentior, de Scorpione ait, quoniam Scorpius Marti datur, de quo Manil. lib. iiij. ſic, & plura inquit Scorpius armata, violenta cuſpide cauda. In bellum ardentes animos, & Martia caſtra. Efficit, & multo gaudentem ſanguine ciuem. Nec prędą, quam cęde magis &c. (Heſperię) Hiſpanę, & occiduę. Capricornus enim (vt ſcribit Hyg.) ad occaſum ſpectat. (Tyrannus) Id ait, qm̃ (teſte Col. lib. xij.) xvj. cal. Ian. Sol in Capricornum tranſitum facit, brumaleq. ſolſtitium eſt, vt Hipparco placet, itaque tempeſtatem ſępe ſignificat. Chaldęi tñ brumale ſolſtitium obſeruant, ix. cal. Ian. Occidit aũt Capricornus xv. cal. Feb. quo die Sol in Aquarium tranſit. (Iouis Tutela) Iupiter enim occultat impedimenta, & cũ fuerit cum Mercurio, delebit infirmitates medicaminibus, vel per iuſtorum medicoꝝ medelas. Auctor eſt Ptolomęus, qui etiam dicit: Iouem, Venerem, & Lunam fortunatas eſſe, eo quod earũ eſt complexio temperata, & quod eis multum caloris, ac humoris ineſt. Opera vero Saturni, ac Martis operibus prędictarum ſtellarum naturaliter, contraria eſſe, eo quod horum alter per frigiditatem intenſam, & alter per ſiccitatem intenſam, operetur. (Cum populus frequens) Conualeſcens Mœcenas, theatrũ adierat, lętusq. populus ei plauſit, tunc autem in agro ſuo. Horatius caſu arboris oppreſſus eſt, vt inquit. (Mercurialium) .i. doctorũ, ſcribit enim Ptolemęus quod Mercurius habet ex homine loquutionem, deliberationem, memoriam, linguam, fel, atque nares.

Sol in Capricornum Sol in Aquarium

ACR. CVR me querelis exanimas tuis?) Mœcenatem ęgrum velut aſſidens, alloquitur, querentem de periculo ſuo, & pro pręſenti ſtatu optantem mortem, pro cuius affectu vel amore, dicit ſe ei eſſe nolle ſuperſtitem, ſed quaſi quodam ſacramento deuinctum, ſociandum morte, cui fuerat vita coniunctus. Ordo eſt. Mœcenas grande decus, & columẽ mearum rerum. (Cur me exanimas tuis querelis?) Nec dijs, nec mihi amicũ eſt te prius obire. (Ah te meę) Interiectio dolentis hoc ſenſo quo ſuperius dixerat amicorum, animam in duobus corporibus conſtitutam. Et ſeruos animę dimidium meę, vnde & vnanimes dicti, hoc aũt dicit ſine dubio, alteram partem nõ retineodam, vna pereunte, hoc eſt ſe negare ſuperſtitem. (Nec carus ęque) Non ero, inquit, ita alteri futurus, ſicut ipſi, nec integram vitam habiturus parte animæ iam in illo extincta. (Nec ſuperſtes Integer.) Quia tu es me dietas meæ animæ. (Vtranq; Ducet ruinam) Vnius caſu dicit ambos perituros. (Non ego perfidum) Falſum, tanq non perfidum de ea re interpoſuerit, iuſiurandũ, quod non ei ſuperuiueret. Ordo eſt. Ego non dixi perfidum ſacramentum, ibimus, ibimus parati carpere ſupremum iter, vtcunq; præcedes. (Vtcunq; præcedes) Seu ætate, ſeu ſorte præcedet in ſupremo mortis die, comitari ſe aſſerit Mœcenatem. (Me nec chimæræ) Nulloꝝ ſubiectione monſtroꝝ ſocietatem diiungi poſſe, quæ nec mortis terrore ſeparetur. (Centimanus Gigas) Briareus. de quo Virg. Qualis centum, cui brachia, dñr: Centenasq. manus. (Sic potenti Iuſtitiæ, placitum) Ac ſi diceret, fataliter habeo vt diuelli à te nõ poſſim. (Seu Libra,) Ordo eſt. Vtrunq; noſtrum aſtrum conſentit incredibili modo, ſeu aſpicit me Libra, ſeu formidoloſus Scorpius, pars violentior horæ natalis, ſeu aſpicit me Capricornus tyrannus Heſperiæ vndæ. Per genituræ cõmemorationem, horoſcopos ſuos ſimiles eſſe, & inter ſe aſſerit conuenire, in quibus vitæ finis apparet, vnde dicit q tempore vno, ille ægritudine, hic caſu arboris, periclitatus eſt. (Formidoloſus) Timendus, qui naturaliter formidandus ſit, vt Saluſt. Et iam tum potentia Cn. Pompeij formidoloſa erat. Violentior præ omnibus iniquior natalis, infeſtus. n. fertur Scorpius genituræ: iuxta Matheſim, tractat genituras amboꝝ, dicens ſe ſeu horoſcopum. i. horam in qua natus eſt, in Libram haberet, ſeu in Scorpionem, qui iuxta Libram eſt, cõtrarius illi. Saturnus erat, ſeu in Capricorno horam habuit, in illis diametres ei erat, hic quadratus, ſicut & Mœcenati quem Iupiter illic poſitus temperauit. (Horæ) Datiuus caſus eſt. (Seu tyrãnus Heſperiæ Capricornus vndæ) Capricornum tyrannum dixit, ideo, quia hyemale ſignum eſt, oritur enim xiij. cal. Ianuarij, & occidit xvj. cal. Februarij, & dum Sol in Capricornum venerit, tunc generat maxime tempeſtate in Italia. Aut ideo poſuit Heſperię vndę, quia voluit intelligi occaſum ſigni huius, magis ſęuire tempeſtatibus, quàm ortum vt Heſperiam vndam occiduam partem oceani, & ex eo occaſum eius voluiſſet intelligi.

(Te Iouis impio Tutela) Mortem dicit ſubmouiſſe Iouis beneficã, ſtellam maleficam reſpicientẽ Saturni. Ordo eſt. Te eripuit tutela Iouis, refulgens impio Saturno, & tardauit volucris alas. Fati, cũ frequens populus ter crepuit, lætum ſonum in theatris oſtendit populũ, pro gratia plauſum dediſſe. (Cum populus frequẽs) oſtendit populum per gratiã Mœcenatis comperto, q̃ euaſiſſet ægritudinis periculũ, in theatro congratulantẽ ſaluti eius abſenti, & adhuc inualido plauſum dediſſe. (Me truncus illapſus cerebro) Ad illud retulit, quod dixit, vtriuſque aſtrũ, certa ratione coniunctũ. (Faunus) Deus agreſtium, & ſiluarũ. (Mercurialiũ) Doctorũ, qui in tutela Mercurij ſunt, Mercurius enim deus facũdiæ dictus eſt. (Ædemq. votiuam memento) Vt memor eſſet voti ſoluendi hortatur, quia ædem, ſi euaſiſſet ſaluti promiſerat. (Nos humilẽ feriemus agnam) Nõ humilem agnam, ſed humiliũ oblationi aptam, Mœcenatis .n. velut potentis votũ, fuerat.

POR. CVR me querelis exanimas tuis?) Hæc dicit Mœcenati aſſidens ægroto, grauiter quærenti de periculo ſalutis ſuæ, negatq. ſe velle ſuperſtitẽ ei viuere mutuę charitatis pignora cõmendãs. Amicũ) Hic pro grato poſuit. (Ah te meæ ſi partem animæ rapit Maturior vis, q̃d moror altera?) ſenſus cõceptus eſt, ex illa amicitiæ diffinitione, quę dicit, Amicitiã animam vnã eſſe in duo corpora, ergo ait: Si te vis fatalis ſuſtulerit amicum, q̃ pars es altera animę meę, partẽ, quę apud me eſt, non retinebo. quod ſignificat non ſe ei ſuperuicturũ. (Nec carus ęque, nec ſuperſtes) Nec charus, inq̃t, alij futurus ſicuti tibi ſum, nec integrã vitã habiturus, parte. ſ. animę meę, in te extincta. (Non ego perfidũ Dixi ſacrm̃) .i. nõ pfidũ iuſiurandũ de hac re interpoſitũ. (Integer) ille dies, vtrunq; noſtrũ abſumet. (Supremũ Carpere iter comites parati) ſupremũ iter, illud dicit, quo quaſi ad inferos itur. (Nec ſi reſurgat centimanus Gigas, Diuellet vnq̃) A te. ſ. à propoſito, de quo nunc apud te loquor & ante iuraui. (Seu Libra, ſeu me Scorpius aſpicit Formidoloſus) ſenſus eſt: In quocunque ſigno horoſcopum natiuitatis meę conſtitutũ habeo, hoc intelligo tuo horoſcopo cõuenire, ac per hoc vnam geneſim nos mutuã ęquitate h̃re. (Seu tyrãnus Heſperiæ Capricornus) Tyrannũ nunc ideo dixit, q̃ hoc hiemale ſignũ oritur xvj. cal. Ian. occidit aũt xvij. cal. Feb. q̃ ipſe in vndas quaſi dñatur. i. ſæuit. (Heſperiæ vndæ) Quare? niſi forte vult intelligi, occaſum ſigni huius, magis ſæuire, tẽpeſtatibus, q̃ ortum vt Heſperiã vndam occiduã partẽ oceani, & ex ea occaſum ſigni huius intelligamus. (Te Iouis impio Tutela Saturno refulgens Eripuit) aiunt, Saturni ſtellã infeſtam eſſe hominibus: Iouis aũt ecõtrario ſaluberrimã, Saturni pericula afferre, eamq́ tñ euinci ſuperfulgẽte Iouis ſtella, per hæc ſigñat, periculo aduerſæ valitudinis, nuper Mœcenatem liberũ, cui ob hanc gratulationẽ populus in theatro plauſum edidit, eodemq́. ſimiliter tempore, & ſe periclitatũ repentino arboris ictu, de quo ſupra locutus, ita autem idem accuſit, vt illud probaret quod ſupra dixit. Vtrunque noſtrum incredibili modo. Conſentit aſtrum.

ASC. CVR me querelis) Argũ a Manc. explicatur. Ordo eſt. O Mœcenas grande decus, & columẽ rerũ mearum, cur exanimas. i. enecas, me tuis querelis, quęrens te. ſ. morbo, quo laboras moriturũ? (Nec amicum) .i. fauorabile & gratũ eſt dijs, nec mihi, te obire prius, q̃ me. ſ. (Ab ſi vis). i. neceſſitas moriendi, maturior. ſ. q̃ decet. i. præmatura rapit te partem. ſ. dimidiatam animæ meæ. (Quid). i. ad q̃d, ego altera pars moror. ſ. in terris. Et illẽs. (Superſtes). i. ſuperſtãs, vbi tu cecideris. (Nec ęque carus). ſ. dijs, quibus carus ſum p̃p te, qui dimidiũ es animę meæ. (Nec integer ablata). ſ. altera parte? (Ille dies). ſ. qui te rapiet ducet vtranq; ruinã. ſ. vtriuſq; occaſum, & mortẽ. Ego enim iurans q̃ nollẽ tibi ſuperuenire. (Nõ dixi perfidũ). i. falſum. (Sacramentum). i. iuramentũ per ſacrã. (Nos ibimus). ſ. tecũ, ibimus inquam. (Vtcunq;). i. quacunq; præcedes parati comites. i. comitãtes te in via. (Carpere). ſ. tecũ, iter ſupremũ, poſt quod. ſ. nõ eſt amplius eundũ. (Nec ſpiritus chimæræ igneæ). i. tota flamma q̃ Chimæra in Lycia dr̃ euomere. (Nec Gigas) Aut Gyges, vt alij. (Cẽtimanus). i. Briareus, aut Ægeon, qui centum manus habuiſſe dr̃, prius q̃ occiſus eſt, ſi. i. tametſi. (Reſurgat). ſ. cũ manibus ſuis. (Diuellet me vnq̃). ſ. abs te. Sic enim placitũ eſt iuſtitiæ potenti. quæ vult vt nemo iniuſtus, & innocẽs contra iuramentũ faciat, vtq́. qui in vita coniuncti fuere in morte non ſeparẽtur, & placitũ eſt ſic Parcis. i. Fatis quæ viã ſemper inueniunt. (Seu Libra) hunc locum vr̃ imitatus Perſius ad Coruinũ ſcribẽs ita. Non equidẽ hoc dubites, amborũ fœdere certo, Conſentire dies & ab vno ſidere duci. Noſtra vel æquali ſuſpendit tp̃a Libra, Parca tenax veri, ſeu nata fidelibus hora. Diuidit in geminos cõcordia Fata duorũ: Saturnumq́. grauem noſtro Ioue frangimus vna: Neſcio quod, certe eſt, qđ me tibi temperet aſtrum. Dicit ergo poeta p̃p vnitatem animorum, & ſtudiorum ſe cum Mœcenate ſub eodem ſidere natum & ita par eſſe, vt ſimul occumbat. Ordo eſt. Seu Libra, ſeu Scorpius formidoloſus, quia Marſi datur, aſpicit me. i. horoſcopum & domum natiuitatis meæ, exiſtens pars violentior horę. (Seu Capricornus tyrannus). i. ſæuus incubator, vnde heſperię, quæ dum Sol in Capricorno eſt, ſemper tempeſtate, aut glacie agitatur, vtrunque aſtrum noſtrum, quia trium meminit, Libræ, Scorpij, & Sagittarij, credam legendũ eſſe, vtcunque, vt ſit, Vtcunque ſup. eſt. i. quiſquis dñs erat in hora natiuitatis noſtræ. (Aſtrum noſtrum). i. conſtellatio, conſentit incredibili modo. (Nam tutela Iouis refulgens). i. irradians tibi eripuit te Saturno impio. i. Fato per malignitatem Saturni inſtanti, q; , pro &, tardauit. i. immoderata eſt. (Volucris alas fati). i mortis. (Cum populus frequens crepuit) .i. applaudendo emiſit, theatris ter ſonum letũ. i. gratulabundum. (Truncus illapſus). ſ. penę cerebro, ſuſtulerat, p̃ ſuſtuliſſet me, niſi Faunus, à fando dictus, & ita cuſtos virorum Mercurialiũ. (Leuaſſet). i. amouiſſet. (Dextra). ſ. ſua ictum. (Memento ergo reddere victimas & ædem votiuam, nos feriemus agnam humilem, quia ipſe humilis, minori Deo, minora dabit.

BAP. PI. DIXI ſacramentum) Erat amicitiæ genus apud Ægyptios laudatum quod appellabant συναποθνῃσκόντων. i. commorientiũ. Quibus huc neceſſitudinis genus placebat, in hac lege copulabantur, vt ſi alteri fatale quippiam accidiſſet, alter vero mortis ſocium ſeſe adiungeret. In tale fœdus ſignificat Horat. ſe erga Mœcenatem iuraſſe, lege prouet. Nræra & Charminoe. Vtrunque noſtrum incredibili modo Conſentit aſtrum. Ser. in j. Georgic. ad illud Virg.

GLAR. QVA locus Erigonem inter Chelasq́. ſequentes Panditur, ita ait Ægyptij xij. ponunt ſigna Chaldæi xj. Nam Scorpium & Libram pro vno accipiunt. Chelæ enim Scorpij faciunt Librã. Hæc ille. Ita hoc loco. Flaccus noſter Libram & Scorpium pro vno horoſcopo vſurpat, quanquam Scorpionem eius horoſcopi violentiorem partem, Capricornum vero alterum horoſcopum, ideoque ab ipſo adiectum Vtrunque quod ideo admonemus, ne quis emendet vtcunque pro vtrunque, vt quidam fecit. Quod autem Acron, atque eum ſecutus Manc. horæ, dicat eſſe datiui caſus, cum ſit genitiui, lectori, iudicandum relinquo, nam ego, vt ingenue fatear horum ſubtilitates non intelligo ſicut nec plane quæ in Acrone paulo ante præcedunt verba.

IN EVM QVI OBLITVS BREVIS vitæ cupiditatibus & diuitijs ſtudet.

Damnat in vita faſtum & ambitioſum ſtrepitum, aſſerens ſibi non eſſe ſumptuoſas aedes preciosam ſupellectilem, neque frequens ſatellitium, verum fortuna ſua contentum, fide, & ingenio mediocri praeditum, nihil amplius optare. Ad bonam partem hominum, iam praepoſtere agere, vt ſepulchro vicina, oblita mortalitatis ſuæ, amplas ædes extruat non ſine pauperum iniuria, quibus cum liberis & vxore proprijs, ſedibus migrandum per vim auulſis agrorum terminis.

Ode XVIII. Dicolos diſtrophos. Primus quiſque verſus eſt Iambicus Archilochius Dimeter Acatalectus, conſtans Amphimacro, & duobus Iambis, vel vltimo Pyrrhichio, hoc modo.

Nōn ĕbūr -υ- nĕ quʼ aū υ- rĕ ŭm υυ

Secundus quiſque verſus eſt Iambicus Archilochius Dimeter Acatalectus, conſtans è quinque Iambis & ſyllaba, recepto tamen in locis imparibus etiam Spondeo, hoc modo.

Mĕ ā υ- rĕni υ- dēt īn υ- dŏmō υ- lăcū υ- năr υ

-υ-υ- υυ

υ-υ-υ-υ-υ-υ

NON ebur, neque aureum
 Mea renidet in domo lacunar:
Non trabes Hymettiæ
 Premunt columnas vltima reciſas
Africa: neque Attali
 Ignotus heres regiam occupaui.
Nec laconicas mihi

Trah

Trahunt honeſtæ purpuras clientæ.
At fides, & ingeni
Benigna vena eſt: pauperemque diues
Me petit. nihil ſupra
Deos laceſſo: nec potentem amicum
Largiora flagito,
Satis beatus vnicis Sabinis.
Truditur dies die:
Nouæque pergunt interire Lunæ.
Tu ſecanda mora
Locas ſub ipſum funus: & ſepulchri
Immemor, ſtruis domos:
Mariſque Baijs obſtrepentis vrges
Summouere littora,
Parum locuples continente ripa.
Quid quod vſque proximos
Reuellis agri terminos? & vltra
Limites clientium
Salis auarus? pellitur paternos
In ſinu ferens deos
Et vxor, & vir, ſordidosque natos.
Nulla certior tamen
Rapacis Orci fine destinata
Aula diuitem manet
Herum. quid vltra tendit? æqua tellus
Pauperi recluditur,
Regumque pueri: nec ſatelles Orci
Callidum Promethea
Reuexit auro captus. hic ſuperbum
Tantulum, atque Tantali
Genus coërcet. hic leuare functum
Pauperem laboribus,
Vocatus, atque non vocatus audit.

ANTO. NON ebur) Oſtendit hac Ode ſe carere ſuperba domo, carere etiam faſtu, eſſe tamen fidei plenũ, & ingenio prędirum. & quòd diues, eum pauperem adit. ipſeque nil vlterius à Dijs poſcit contentus Sabino agello, præfert itaque paupertatem ſuam diuitijs cunctis, in auarum inde inuehitur, qui cum deberet potius ſibi ſepulchrum parare, oblitus vitæ breuiſſimæ domos ſtruebat ampliſſimas proximi agri terminos auellebat, virum & vxorem clientes ſuos proprio iure pellebat, Deos & natos in ſinu ferentes, mors tamen oĩbus æqua, cunctos attrahet, diuites ſimul, & pauperes nullo diſcrimine, qd igitur multa prodeſt appetere. relinquenda ſanè? [Lacunar) Id laquear etiam dicitur, eſt autem locus quadratus in tabulatis. [Hymettiæ trabes) Lapideæ.ſ. marmoreæ. Eſt enim Hymettus Atticæ mons, nobilis, qui mel gignit optimum, effuſioq. marmorum pulcherrimorum ex ora Hymettia erat, vt Strabo docet lib.ix. Et Plin. lib.xxxvj cap.iij. ſcribit L. Craſſum oratorem, primum peregrini marmoris columnas habuiſſem in eodem atrio. Hymettias tamen, nec plures ſex, aut longiores duodenum pedum. [Vltima Africa) De Numidia intelligit, quæ pars eſt Lybiæ, Maſiniſſæ clara nomine, vt ſcribit Plin. lib.v. in Numidia autem lapis erat optimus, ad columnas. Vnde Suetonius de honore Cæſari à populo collato: Poſtea, inquit, ſolidam colũnam prope xx. pedum lapidis Numidici foro ſtatuit. ſcripſitque, Parenti patriæ. [Attali heres ignotus) De Attalo multa videto in Ode prima. [Laconicas purpuras) Plin. lib.ix. cap.xxxv. ait: in Laconicas purpuram fieri, ex purpuráque faſces, ſecureſque Romanæ viam faciebant. Idemque color pro maieſtate in pueritia erat, diſtinguebat ab equitatu curiam, Dijs aduocabatur placandis, omnemque veſtem illuminabat in triumphali miſcebatur auro. [Honeſtæ clientes).i. familiarum mulieres auxiliantes matronis. [Trahunt mihi).i. ad meum decus & ornamentũ. [Supra).i. vlterius. [Laceſſo) Precando fatigo. [Potentem amicum) Mæcenatem intelligit. [Truditur dies die:) Dies diem

Laconicas purpures

pellit. [Nouæ Lunæ) Menſes intelligit, qui etiam tranſeunt breui. [Pergunt interire) Decreſcendo paulatim nouæ Lunæ intereunt, & ſic menſes ipſi. [Tu ſecanda marmoea) In auarum inuehitur. de ſecandis autem marmorib. videto Plin lib.xxxvj. [Locas) Marmorarijs.ſ. & ſculptoribus. [Sub ipſum funus) i. circa vel prope mortem. [Baijs) Baiæ contiguæ ſunt Lucrino ſinui, ab Vlyſſis ſocio nomine Baio ſic dictæ, erant ibi calidæ aquæ, & ad voluptatem, & ad ſanandos morbos accõmodatiſſimæ, quod ſcribit lib.v. Strab. [Vrbes) Inſtans. [Summouere littora) Multi .n. non contenti prætorijs, & amplis domibus, in terra manentibus, etiam in mari ædificabant, prope Baias, voluptatum gratia. [Continent ripa).i. firma ripa. [Quid quod) Addit etiam plura prædictis. [Salis).i. ſaltus. [Pellitur) Auari impietatem innuit, pellentis proprio iure clientes etiam. [Paternos deos) Per id longo tempore eum agrum illius miſeri clientis, & ſuorum parentum fuiſſe, indicat. [Sordidos) Eorũ paupertatem indicat. [Nolla certior) Senſus eſt. Quamuis diues auarus, multa poſſideat, & ſine fine exoptet, attamen ei nulla domus certior eſt, Plutonia domo, illic.n. morabitur in perpetuum. [Rapacis Orci).i. Plutonis, omnes ad ſe rapientis. [Fine deſtinata) Conſtitura fine hominibus omnibus, Illuc.n. traducimur cuncti. [Pueris) Filijs. [Satelles Orci) Charon portitor, intelligitur. [Callidum Promethea) De hoc videto in Ode iij. lib.j. Callidum autem, inquit, quoniam Prometheus dici poteſt prouidens, vel prudens: Prometheo vero prouidro, de quo etiam video in Ode aj. lib.j. [Reuexit) Stygia videlicet cymba. [Tantalum) De hoc lattua ſupra. [Tantali Genus) Vipula Nioben, Attreum, & Thyeſtem. de qbus late ſuperius. [Hic leuare) Ordo eſt. Hic Charon vocatus, atque non vocatus audit, leuare pauperem, functum laboribus .i. qui laborioſam vitam habuerat. morte.n. media, pauper laboribus, & curis omnibus alleuiatur.

ACR. NON ebur, neque aureum) De continentia ſcribit, & paupertatem ſuam omnibus diuitijs præfert, culpans eos, qui obliti breuis vitæ cupiditatibus, & diuitijs ludent. [Non ebur) Pro detruatiuo eburneum. Ordo eſt: Non renidet in domo mea eburneum, neque auream lacunar. [Hymettiæ).i. de Hymetto monte marmora exciſa, quę Thebaica dicuntur. [Neque Attali Ignotus) oſtendere vult Romano, non iure factos, Attali hæredes. [Clientes) Familiares, vicinæ, oſtendit votum clientium, quorum vxores cũ nobilibus togæ prætextæ fiunt, ad ſpem magiſtratuum gerendorum, purpuras carpentes, iuuant matronas. Vnde dicit: Dum ſibi iſta deſunt, fide ſe, & ingenio diuitẽ. [Nec potentem amicum) Mæcenatem ſignificat, à quo ſe dicit maiora non quærere, dum beatum ſe factum fatetur, fundo ab eo in Sabinis accepto. [Truditur dies die) Tanquam parum eſſet, quod dixerat diem die excludi, addidit Integri menſes tranſiliunt, nã per nouas Lunas, recurſus menſium intelligimus. [Nouæq. pergunt interire Lunæ) Deſinunt creſcere, vel potius defectus pati. [Tu ſecanda,) ordo eſt, Tu parum locuples continente ripa, & immemor ſepulchri locas ſecãda marmora. ſub ipſum funus, & ſtruis domos, & vrges ſummouere Baijs littora, obſtrepentis maris. [Summouere littora) Effuſionem diuitum culpat, vt Saluſt. Qui diuitias ſuas profundant in extruendo mari, & montibus coæquandis. [Parum locuples) Minus diues niſi etiam alienum inuadas elementum [Pellitur paternos In ſinu ferens deos.) Ordo eſt. Pellitur, & vir, & vxor ferens in ſinu paternos deos. [Sordidosq. natos) Acerbitatem facti euidenter expreſſit, dum hoĩes pauperes, ac religioſos, ſedibus ſuis violenter expulſos, ſacra deorum penatum ſecum ferre cũ diſcedant, & nihil amplius ꝙ filios ſuos, demonſtrat, quos ſordidos ad grauiorem pellentium inuidiam, dicit. [Nulla certamen,) ordo eſt. [Nulla aula manet diuitem herum, certior deſtinata fine rapaci) Orci.i. nulla domus expectat diuitem dñm quæ certior ſit deſtinata fine rapacis Orci, eaq. vt tollitur, ac ſi diceret: Quamuis ſerius, ocyus ue cuncta fluant, ſunt tñ quæ ſemper manſuræ referantur, vt Roma, ſed nulla domus certior ſe credat rapiendam, & diſſipandam fine rapacis Orci, quàm quæ diuitem continet dominum, domino abſtracta proximi. [Æqua tellus) Superuacue dicit minoris fortunæ hominum fines inuadi, vel diuitiarum moles congeri, dum par ſit omnibus ſepulchri menſura, vnde & Iuuen. Mors ſola, teſtatur hominum corpuſcula. [Pueris) Pro filijs, vt Ne pueri, ne tanta animis. [Nec ſatelles Orci Callidum Promethea) oſtendit nullis muneribus flectendos Manes, vt remeare poſſit quilibet ab inferis. [Hic leuare functum,) ordo eſt. Hic vocatus, atque non vocatus audit leuare pauperem, functũm laboribus. [Audit) Bene audit audit. quia mors, vt neceſſitas eſt, ita perpetua eſt requies laborum.

NON

POR: NON ebur, neque aureum Mea) Hæc Ode in incontinentiam ſcribitur, per quam paupertatem ſuam omnibus diuitijs præfert. [Non trabes Hymettiæ) marmor Achaicum dicit, quod ceditur in Hymetto monte, Atticæ regionis. [Renidet) Fulget ſignificat. [Premunt columnas) Numida autem eſt Africæ pars interior. [Neque Attali ignotus heres regiam occupaui) Attalus rex Aſiæ Pergami regnauit, cuius hereditatem P.R. cepit. Dicendo autem heres occupaui, ſibi ſuſpicionem dat quaſi exiſtimans hereditatem vindicaſſe. [Nec laconicas mihi Trahunt honeſtæ purpuras clientæ) Hoc illo pertinet, quod prætextas togas cum ſibi nobiles conficiunt, ad ſpem magiſtratu agẽdorum votum, ſi vxoribus clientum, ad matronam conficientem conueoire, & purpuram cum ipſa carpere. [At fides & ingeni Benigna vena eſt) Hic locus ſimilis eſt illi Virgiliano. Si vero ingẽtem foribus domus altæ ſuperbis Mane ſalutantũ totis vomit ædibus. [Pauperemq. diues Me petit) Hoc eſt gratia, me petit. [Nihil ſupra Deos laceſſo) Nihil, inquit, amplius Sabinis, hoc eſt nec amplius Mæcenatem opto, qui me ſatis beatum facit donando me vno fundo Sabino, qua poſſeſſione contentus ſatis beatum me iudico. [Truditur dies die) In eos inuehitur, qui intelligunt tempus vitæ ſuæ velociter currere, nihilominus tamen non deſinunt ædificia domorum ingentium, ac ſpecioſa conſtruere, cum potius deberent, ſi memores mortalitatis eſſent ſepulchra ſibi ſtruere. [Mariſq. Baijs obſtrepentis vrbes) Ordo eſt. Littora maris obſtrepẽtis Baijs .i. Baianis littoribus, perſtrepentibus, Hic autem corripit eos qui in Campania affectant mollibus in mare iactis, prætoria ſuperædificere. [Quid quod vſque proximos Reuellis agri terminos?) accedit nunc, inquit, ad ambitionem tuam auaritiæ ſcelus, quod vicinos tuos, per impotẽtiam agris ſuis expellis. [Pellitur paternos In ſinu ferens deos Et vxor natos) Hic ipſa rei acerbitas deſcripta eſt, homines pauperes à religioſis ſedibus ſuis pulſos, etiam ſacra deorum penatium ſecum ferre cum diſcedant, nec aliud amplius, quàm filios ſuos, quos ſordidos dicendo grauiorem inuidiam expellentibus facit. [Nullæ certior tamen Rapacis Orci fine deſtinata Aula diuitem manet Herum) Licet, inquit, ò diues habeas quod optas, ſcito tamen nihil tibi proprium eſſe magis, quàm mortem, illa enim quæ poſſidentur temporalia ſunt, at mors perpetua eſt [Regumque pueris, nec ſatelles Orci) pueris pro filijs poſitum. Regum autem ſignificat omnes & diuites & pauperes, pari mortalitatis conditioni ſubiectos eſſe & iccirco non magnopere appetendos eſſe honores, nec diuitias. [Hic leuare functum Pauperem laboribus, Vocatur, atque audit) Velle videtur, quòd vt mors neceſſitas eſt, ita tamen requies perpetua laborum.

ASC. NON ebur) Quia vt vulgatus, ſed non penitendus ait verſiculus: Turpe eſt doctori, cũ culpa redarguit ipſum: Poeta deteſtaturus aliorũ auaritiam, & in extruendis ædificijs, & augendis fundis inexplebilitatẽ, purgat ſe, ab his vitijs, dicens ſe minime curioſum in ędificijs, & in eorũ ornatu nimis ſplendido, & põpoſo. In veſtitu quoq; minus delicioſum, ſed benignitate ingenij, atq; naturæ animiq. ſatietate, & Mæcenatis beneficio ſatis ampli agelli poſſeſſione diuitẽ, neque amplius à dijs, aut ab amico flagitare. Ordo eſt. [Ebur) .i. menſæ & parietes eburni. [Non renidet) .i. non reſplẽdet in mea domo. [Neque lacunar) .i. laquear .i. locus quadratus in cõnexu tabulatorũ quę ſolaria vulgus vocat, quæ in cœnationibus inaurari ſolebãt. [Renidet in domo mea) Et trabes Hymettiæ .i. marmora pręlõga ex Hymetto mõte Atticæ regioni exciſa, trabis inſtar, quæ Thebaica (ſecundum Acr.) dñr. [Non præmunt columnas) Etiam marmoreas reciſas vltima Africa. vt in Numidia, neq; ego heres ignotus, vt erat P.R. occupaui regiã Attali regis ditiſſimi, in cuius aula aulæa, & intertexo auro indumenta primum reperta dñr. [Et clientæ) .i. pediſſequæ honeſtę, non trahũt mihi purpureas Laconicas .i. non nent lanã, vnde fiat purpura, faſcibus apta. [At) .i. ſed, fides eſt mihi & benigna vena ingeni, pro ingenij, & diues petit me pauperẽ .ſ. ob conſiliũ aut carmina. [Ego nihil laceſſo) .i. laceſſendo peto, deos ſupra .i. vlterius nec flagito amicũ potentem .ſ. Mœcenatẽ largiora, exiſtens ſatis beatus .i. diues, vnicis .i. ſolis Sabinis .ſ. poſſeſſionib. [Truditur dies die) carpit aliorũ ſtultam auaritiam, cũ ſub ipſum funus marmorea parẽt ędificia, & veteres clientes excutiãt, paterna poſſeſſione, cum tñ nulla certior ſit aula, quàm Orci, ad quàm oẽs tendimus. Moris eſt poetę, in hoc preſertim opere, quẽ laudat nominari, & quẽ vituperat non expreſſo nomine, potius mouere, quàm carpere. in quo ſe candidũ, & humanũ ſignificat. Ordo eſt. [Dies truditur) .i. cõteritur, & cito tranſigitur, die .i. à die ſequẽti. [Et Lunę nouæ pergũt interire) .i. vt veteres fiant, & ita intereant non Lunę, ſed (vt dñt) lunationes, hoc eſt illuminationes lunę, & tũ ſup. tu cito morituros locas .i. precio ſtatuto, marmorarijs tribuis. [Sub ipſum funus) i paulo ante ſepulturã tuã marmora, ſecãda .i. incidẽda, polienda & ad opus aptanda, & immemor ſepulchri ſtruis domos. [Et vrges) .i. inſtas vrgẽter ſummouere .i. extẽdere littora, occupando .i. vada vicina, littoribus, ædificijs littora dico maris obſtrepentis .ſ. dulce murmur excitantis aut indignãtis ſe excludi. [Baijs) .i. ad Baias iuxta Lucrinũ ſinum, de quibus Iuuen. Ianua Baiarũ eſt, & gratũ littus amœni ſeceſſus. vrges dico exiſtens, quantum eſt ad opinionem tuam, parũ locuples, ripa continente .i. terræ adhęrente, niſi & mare inuadas. Quid ſup. dicã, cũ multo fœdius & iniquius ſit, quod tu reuellis .i. eruis, vſque .ſ. ſemper. [Terminos agri) .i. limites proximos .i. lapides inter tuum, & proximũ agrum poſitos, & tu auarus ſalis .i. ſaltu tranſcendis (eſt enim verbũ ſalio ſalis) [Vltra limites clientũ) .i. eorum, qui tuo patrocinio & fidei ſeſe cõmiſerunt, & ita & vxor. [Et vir) .i. maritus. [Pellitur) .ſ. à te ferens in ſinu deos paternos .i. penates, quos longa poſſeſſione, & obſeruanti à maiores coluerant. vnde & ipſi pij ſignificantur, qui relictis ceteris rebus, ferunt in ſinu deos paternos. [Et natos) .i. liberos. [Sordidos) .ſ. ob inopiam. Et tũ quamuis tã ardenter, & tam inique hic ædificia, & poſſeſſiones extendere conaris. [Nulla aula) .i. regia domus. [Manet diuitem Herum) .i. dñm. [Certior aula Orci) .i. Plutonis. [Rapacis) .i. ad ſe cunctos trahentis. [Deſtinata) .i. addicta cuilibet. [Fine) .i. in fine dierum. [Quid tendis vltra) .i. quid ſemper plura quæris. [Tellus recluditur) .i. aperitur. [Dum ſepulchrum ſit æqua) Aequalis, aut æque magna, vnde de Alexandro Magno dicit Iuuen. Sat. x. Vnus Pelleo iuueni, non ſufficit orbis, Aeſtuat infelix anguſto limite mũdi, Vt Gyaræ clauſus ſcopulis, paruaq. Seripho, Cum tñ à figulis munitam intrauerit vrbem. Sarcophago contentus erit, mors ſola fatetur, Quantula ſint hominum corpuſcula. Recluditur ergo æqua, quia pro modulo corporis, pauperi. [Et pueris) .i. liberis. [Regum) .i. ditiſſimorum. [Nec ſatelles) .i. portitor & miniſter. [Orci) .i. Plutonis .i. Charon, reuexit .ſ. in hunc mundum, captus .i. corruptus auro, quia vita auro redimi non poteſt. [Promethea callidum) .i. tametſi callidum, vt qui Ioui ignem ſuum furatus erat. [Hic) .i. ſatelles Orci. [Coercet) .i. cohibet ne exeat. [Tantalum ſuperbum) Quia deorum conuiuiam, & genus Tantali, vt Nioben, Atreum, Thyeſtem, Pelopem, & ceteros, qui ab eo deſcenderunt. [Hic vocatus, atque non vocatus) .i. ſiue petit diſſolui corpore mortis huius ſiue malint in miſeria manere audit, quantum ad vtilitatem, licet non omnes, quantum ad vota, leuare .i. liberare pauperum functum laboribus .i. munere vitæ.

HOC genus carminis in pręſenti Ode recte Acron docuit, quod ideo admonemus, quòd in Aldino libro hoc corruptum eſt quem noſtra ætate ferè librarij abſque iudicio libros excudentes ſecuti ſunt. Ceterum marmora ex Hymetto monte exciſa Acr. Thebaica dicta aſſerit Porphyrion Achaica. Strab. meminit eorum lib. ix. ſed abſque cognomine. GLAR.

IN BACCHVM CARMINA IN ſecretis nemoribus docentem.

Dicit ſe Bacchi numine correptum, furore quodam agitari & exclamare Eua territum dei ſpectaculo quem in ſeceſſu quodam viderat Muſas docentem, Satyros attentos auſcultare. Hinc eius laudes geſtaq; commemorat, quod Pentheum, Lycurgum, & aduerſarios ſuos domuerit, quod mulieres capillis & manibus ſerpentes innoxia geſtant, quod in bello gigantum fortiſſime ſe geſſerit mutatus in leonem, quod denique incolumis ab inferis reuerſus ſit.

Ode XIX. Tricolos, Tetraſtrophos: Vt, Vides, vt alta ſtet niue candidum.

– – ∪ – – – ∪ ∪ – ∪ ∪
– – ∪ – – – ∪ ∪ – ∪ ∪
– – ∪ – – – ∪ – ∪
– ∪ ∪ – ∪ ∪ – ∪ – –

BACCHVM in remotis carmina rupibus
Vidi docentem: credite poſteri:
Nymphaſque diſcenteis, & aureis
Capripedum Satyrorum acutas.
Euæ recenti mens trepidat metu:
Plenoque Bacchi pectore turbidum

Lætatur.

Lætatur. euæ parce Liber,
Parce graui metuende Thyrſo.
Fas peruicaceis eſt mihi Thyadas,
Viniq́ue fontem, lactis & vberes
Cantare riuos: atque truncis
Lapſa cauis iterare mella.
Fas & beatæ coniugis additum
Stellis honorem, tectaque Penthei
Disiecta non leui ruina.
Thracis & exitium Lycurgi.
Tu flectis amneis, tu mare barbarum:
Tu ſeparatis vuidus in iugis
Nodo coërces viperino
Biſtonidum ſine fraude crines:
Tu cum parentis regna per arduum
Cohors gigantum ſcanderet impia:
Rhetum retorſiſti leonis
Vnguibus, horribiliq́ue mala:
Quanquam choreis aptior, & iocis,
Ludoq́ue dictus, non ſat idoneus
Pugnæ ferebaris: ſed idem
Pacis eras, mediuſque belli
Te vidit inſons Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter atterens
Caudam, & recedentis trilingui
Ore pedes, tetigitq́ue crura.

ANTO. BACCHVM in remotis) Fatetur Horat. in ſeceſſu vidiſſe Bacchum docentẽ carmina, Muſas diſcentes, Satyros quoque attentos. inde ipſius Bacchi geſta, & laudes celebrat. Mac. aũt lib. j. Sat. ſcribit, Ariſt. multis argumẽtis aſſeuerare Apollinem & Liberum patrẽ, vnum eundemq. Deum eſſe. de Libero autem & Muſis videto Liuius in ode xxij. lib. j. (Nymphas) .i. Muſas. (Satyrorum) Diod. lib. j. ſcribit Oſirim, qui etiam
Diony-ſius Dionyſius dictus eſt ſecum habuiſſe in caſtris, Satyros, ad cantũ & animi remiſſionem aptos. (Satyrorum) Satyrus animal eſt, quod (teſte Solino) de hominibus nihil aliud pręfert q̃ figuram. Hieron. in vita Pauli ſcribit beato Antonio apparuiſſe homunculum aduncis naribus, & fronte cornibus aſpera, cui extrema corporis in caprarum pedes deficiebant qui interrogatus quis eſſet, reſpondit ſe mortalem eſſe, vnũ ex accolis eremi quos deluſa gentilitas Faunos, Satyroſq., & Incubos colit. (Euæ) Vox græca, & bacchantium eſt, careiq. aſpiratione, vcaiunt. (Metu) Numina.n. terrorem quendã incutiunt ſui præſentia. (Plenoq. Bacchi pectore) ſe afflatum diuino Bacchi ſpiritu, indicat. (Turbidu) pro turbide. mens enim trepidabat. (Parce Liber) Tanquã indignus fuerit vidiſſe numen veniam orat. (Fas) Licet e aponas, non aliter. vult.n. probare ſe indignum minime eſſe, numen vidiſſe, eiuſq. myſteria celebrare. (Peruicaces) .i. proteruas, & vagantes, ac diſcurrẽtes. (Thyadas) .i. Bacchas, thyo.n. ſacrifico eſt, oc-
Diony-ſij inuẽ-ra cido, impetum facio, excito, feſtino. (Viniq́ue fontem) ſcribunt Dion. vitis repertorem. viniq. conficiendi rationem, & fructuũ in longiorem vſum ſeruandoꝝ, curam, & modum docuiſſe, auct. eſt Diod. lib. vj. (Lactis riuos) ſcribit Acr. in ſpeluncis Dionyſio vino, melle, & lacte olim ſacrificari. (Iterare) Repetere. (Truncis lapſa) Flauaq. de viridi ſtillabant ilice mella, inquit Ouid. (Con
Ariad-ne coro-na iugis honorem) Coronam Ariadnes intelligit, a Libero patre inter ſidera collocatam, cum Ariadna Libero nuberet, hanc primũ muneri accepiſſe a Venere ſcribit Hygin, cum omnes dij in eius nuptias dona conferrent. habet autem ſtellas nouem in rotundo diſpoſitas. De qua corona, latius dixi lib. j. Geoig. ibi, Gnoſiaq́ ardentis decedat ſtella coronę. (Penthei) Penthio, lugeo ſi-
Pẽtheus gnificat, Pentheos vero luctus dr̃ inde Pentheus. fuit enim viſus aper à matre. & materteris laniatus cũ Bacchi ſacra prohiberet. de quo late Ouid lib. iij. Met. Diod. lib. iiij. ſcribit. Dionyſium ſuſtuliſſe oẽs impios qui in orbe erant, ſed & maxime Pentheũ,
Lycurg⁹ & Lycurgum. (Thracis Lycurgi) Is Thraciæ rex, aduertens vini cauſa in mores multa cõmitti, abſcindi iuſſit vinea, itaque Dionyſi iracundia, per furorem ſua crura amputauit. vt Acron ait. Diod. vero lib. j. ſcribit Oſirim, qui idem & Dion. per Helleſpontum in Europam tranſeuntem, in Thracia Lycurgum barbaroꝝ regem, ſibi obſiſtentem, peremiſſe. Seruius autem abſtemiũ fuiſſe aſſerit. Hom. vero inducit lib. vj. Il. Glauco Diomedem ita dicere quod ſi Deus es certiorem me fac. Nã non eſt mihi ſententia, pugnare cũ Dijs, vt Lycurgus Dryantia filius fecit, fortis alioquĩ vir. ſed poſtquam cũ ſuperis contendendum ſibi putauit, nec diu poſtea vixit. Is.n. aliqñ apud ſacrum montem Nyſæ, nactus temulentas Bacchi comites, eas eſt inſecutus, nec vt Bacchus reueritus, ſed vt vaccas vrgens, proui, quanque furioſo curſu aſſequebatur, ſtimulo pungebat, & omnes humi abijcere Thyrſos coëgit. Bacchas quoque timore perterritus, immani, cum clamore vrgentem Lycurgum cum aliter vitare non poſſet in maritimis fluctibus ſe abdidit. quem pauidum, exanimatum, trementem, nec adhuc ſecurum, Thetys in ſuum ſinum recepit, Ea propter, Dij immortales in Lycurgum vehementer irati ſunt cumq. Saturnius Iupiter, perpetua cæcitate affecit. nec ita multo poſt extinctus eſt, Dijs omnibus ipſi infenſis quod mortalis cũ immortalibus dimicaſſet. (Tu flectis amnes, tu mare barbarum) .ſ. per quos terrarum populos indicat per mare atq̃ inſulas. (Flectis) Domas metaphora enim eſt tracta ab aurigis. (Barbarum) indicũ intelligit. (Vuidus) Humidus & vino madidus. (Separatis iugis) montibus ſemotis. (Sine fraude) ſine cultu & compoſitione, vel ſine dolo, & ſine nocumento aliquo. Serpens enim capiti circundatus, non mordebat. (Nodo viperino) ſacrificabant quippe Baccho, Biſtonides .i. Thraces crinibus ſolutis angues & in capite, & Biſtoni-dea
in manibus geſtantes, vt Porph. ſcr. hoc igitur pacto intelligerẽ, coërces crines, nodo viperino, q̃ ille ſolutos crines, in capite ſerpente circundato conſtringerent. (Biſtonides) .i. Thraces mulieres. Biſtonis enim Thracia dicta eſt, a Biſtone rege, vt ſcr. Lact. lib. ij. The. (Cohors gigantum) Oſiris, qui etiam Dion. dictus eſt Bacchi ĩ gigãtes
(vt ſcr. Diod. lib. j.) Gigantes deuicit, cũ Ioui, Othridiq., & Dijs bellũ intuliſſent. (Leonis Vnguibus) Acron ſcribit, cum Dij bellum cum gigantibus gererent Bacchum in Leonem conuerſum, occidiſſe gigantem, quod hoc loco, & ipſe Horat. indicat. (Cho- Diony-ſij for-ma
reis aptior) Ferunt Dionyſium Semele natũ delitijs deditũ fuiſſe molli corpore ac pręceteris decoro, voluptatibus inſuper Venereis indulgentem, in exercitu mulieꝝ copiam circunduxiſſe, armatã haſtis, Thyrſo inuolutis auct. eſt Diod. lib. v. (Pacis eras, mediuſq. belli) .i. tam pacis q̃ belli potens. Macr. lib. j. Sat. ſcr. q̃ hinc Liber pater belloꝝ potens probatur, q̃ eum primum ediderunt auctorem triũphi (inſons) innocens tibi. ſ. (Aureo Cornu Bacchi cornua
decoꝝ) dr̃ Dionyſius pp̃ ingenij acumen. primus boues ad iugũ iunxiſſe eorumq. opera, frugem iacta ſemina, reddidiſſe, qua exere, illũ cum cornibus finxerunt, quod Diod. lib. v. edocet. Feſtus vero ait: Cornua Liberi patris, ſimulacro adduntur, qm̃ inuentorem vini dicũt, eo quod homines nimio vino, truces fiant. (Leniter) ſuauiter. (Atterens) per humũ trahens. (Te vidit inſons Cer Liber pẽ ad infe-ros.
berus) Liber inferos adijt, qa impetrarat ab Ioue, vt Semelẽ matrem inde reduceret quam, & reduxit. auct. in hoc eſt Hyg.

BACCHVM in remotis) Hac ode indicat à ſe viſum Liberum patrẽ, in ſecretis nemoribus carmina docentẽ & quaſi perturbatus his viſis, exclamat, velut præſentiã numinis ſentiens. Euæ. ACR.
Ordo eſt. Vidi Bacchum docentẽ carmina, in remotis rupibus, & vidi nymphas diſcẽtes, & acutas aures capripedũ Satyroꝝ. (Capripedũ Satyroꝝ) panas dixit, capraꝝ pedes hntes. (Acutas) Et ad audiendũ, & ad ipſarum aurium figurã. (Credite poſteri) .i. q̃ vos credite, q̃ venturi eſtis, talia dicenti. (Nymphas) Muſas nã q̃dam volũt ipſum Solẽ ipſum Apollinẽ, ipſum Dionyſiũ. nã vt illi nouẽ ſacratę ſunt Muſæ, ita Soli nouẽ circuli, & Dionyſio ſimiliter chorus Baccharũ. Modo tñ pro Muſis Nymphas. Virg. Nymphæ noſter amor Libethrydes, aut mihi carmẽ Quale meo Codro, cõcedite. (Turbidu) Turbida mens lætatur. (Parce graui metuẽde Thyrſo) Fronde, vt velut turbatã oſtenderet mentem, putat ſibi infeſto Thyrſo, Deũ imminere. Graui aũt dixit, pernicioſo, vt ipſe ſuperius, Graueſq́ principũ amicitias. (Fas) nõ ſignificat nũc licet, ſed poſſibile eſt. vult.n. probare, ſe Deo nõ indignũ eſſe, myſterijsq. eius, quę ad ſacra eius ptinent, ſufficere cantãdis. (Peruicaces) proteruas, pp̃ Bacchantiũ diſcurſus & ſaltus. (Thyadas) Bacchas dixit, à ſacrificio velut Theadas. Theon, Gręci Deũ ita & ſacrificiũ vocauere. (Atque truncis Lapſa cauis iterare) Ex integro cãtare & repetere, vel certe manere facere, vel iteꝝ tellere. Virg. Et durę quercus ſudarũt ſocida roſcida mella. Ideo aũt ſacra cõmemorat poeta, qa in ſpelũcis, Dionyſio, vino, & melle, & lacte ſacrificabat. (Beatæ coniugis additũ Stellis honorẽ) Ariadnẽ in honorem Dion. cõmentorat, inter ſidera collocatam, quæ coro-

corona dicitur data ardens à Vulcano. vt, Gnoſiaq. ardentis decedat ſtella coronæ. [Tectaq. Penthei) In quibus Pentheus captiuum Liberum patrem, vinctum recluſerat, ob q̃ cauſam Baccharum furore diſcerptus eſt. vel certe notatur fabula eius & Agaues matris. [Thracis & exitium Lycurgi) Lycurgum Legumlator, cum videret per vini temulentiam, in mores multa committi, abſcindi iuſſit vineta, propter hoc iracunda Dionyſi, per furorem crura ſua amputauit, & ideo ad laudem numinis, poſuit ſumptū de inimico ſupplicium. [Tu flectis) Domas, ſiue ſuperas, tanquam eorū curſus declinans, Aut quia gentes multas ſubegit, & per amnes voluit intelligi terras. Aut flectis, pergyras, quia & Dionyſius Nili fontem, ſicut Hercules quęſiuit. Aut vero quia vino eius, immiſcentur aquæ, & ad ſuauiorē vſum flectitur. [Mare barbarum) Indicum, quia Indos Dionyſius ſuperauit. Barbarum aūt pro ſęuo, ac violento, propter ſubitas tempeſtates. [Separatis in iugis) ſecretis ac remotis. [Vuidus) Vino madidus. [Biſtonidū) Biſtonides Thraces ſunt mulieres, quæ in Liberi patris ſacris bacchari conſueuerūt, angues geſtantes in capite. [Sine fraude) ſine compoſitione, quę comi non poterant, vtpote viperini. [Rhetum retorſiſti) Rhetum.n. gigantem, in Leonem cōuerſus, occiderat Dionyſius. [Te vidit inſons) Non ſemper ſed tunc inſons, cū nocere non potuit. Horribiliq. mala maxilla metuēdus. vt Virg. Malæ tenere l.t.d.a.l. [Cornu decorū) Libero cornua nō nulli aſſignant quīn violentia proteruitatem, & contumaciam, conſueuit augere. [Et recedentis) Ordo eſt: Et tetigit pedes, & crura recedētis. [Trilingui ore) Dicitur.n. Dionyſius, & apud inferos regnaſſe, vt ēt ipſi, ita vt Dianæ, triplex daretur poteſtas.

POR. BACCHVM in remotis) Hac Ode indicat a ſe viſum Liberum patrem, in nemoribus carmina docentem, & quaſi perturbatus iis quæ audierat, exclamat. [Et aureis Capripedum Satyrorum acutas) Acutas Satyrorum aures, non ad audiendum tm̄ referendas dixit. ſed etiam ad figuram eorum, nam ſic videmus Satyros longi, oblongas aures, acutasq. habentes. [Lætatur. euæ) Metuit trepidat. [Sacræ ſagittæ) Perturbatum ſignificat. & mira energia totus hic locus explicatur. Plenoq. Bacchi pectore turbidum [Euæ recenti mens trepidat metu: Plenoq. pectore &c) Et eſt bonus ſenſus, viſo enim Deo, quis non perturbetur, licet gaudeat? Et bene repetitum Euæ, quaſi incitamenta mentis, ad hanc exclamationem inſtigante. [Parce Liber, Parce graui metuende Thyrſo) Bene hæc dicuntur ab eo qui per ipſam mentis perturbationem, putet ſibi infeſto Thyrſo, Deum imminere. [Fas peruicaces eſt mihi Thyadas) Fas eſt, nunc non ſignificat licet, ſed poſſibile, vult enim probare ſe deo non indignum eſſe, myſterija eius, cum ſufficiat cantandis his, quæ ad ſacra eius pertineant. [Iterare mella) Ex integro cantare, ac repetere fas eſt. [Et beatæ coniugis additum Stellis) Ariadnes coronam ſignificat, quam Liber inter ſidera collocauit. Pentheum victum recluſerat, qui ob hanc cauſam fulmine ictus eſt. [Exitium Lycurgi) Hic q̄ vitea excidiſſet furore ſibi a Libero iniecto, crura ſibi falce amputauit. [Tu mare Barbarum) Barbarum pro ſæuo, ac violento, propter ſubiecta tempeſtates dixit, flectis autem ex ſuperiore hic quoque audiendo. [Vuidus iniugis) Madidus. ſ. propter vinū. [Nodo coërces viperino Biſtonidum ſine fraude crines:) Biſtonides Thraces ſunt, quæ in ſacris Liberi patris, crinibus ſolutis verſantur angues & in capite, & in manibus geſtant. [Sine fraude) Aut ſine noxa, aut ſine iniuria intelligendum. [Tu flectis amnes) Pro eo, quod eſt domas, poſitum eſt, tanquam decurſus eorum declinet, quo velit. an quia multas terras ſubegit, an vero quia muneri eius miſcentur, & in ſuauiorem vſum flectuntur? [Tu ſeparatis vuidus in iugis) ſeparatis, ſecretis, ac remotis nūc ſignificat. [Rhetum retorſiſti leonis Vnguibus, horribiliq. mala) ſic dicitur illud apud Virg. Maculis quem Thracius albis, Portat equus, bicolor maculis. [Sed idem Pacis eras, mediusq. belli,) Hoc eſt tam belli, quàm pacis potens. [Te vidit inſons Cerberus) Non ſemper inſons, ſed tibi inſons. i. qui nocere non potuit. (Aureo cornu decorum) Cornua Libero patri & nonnullis alijs aſſignantur, quoniam. ſ. violentia proteruitatem, & contumaciam addere ſolet, quæ per cornua ſignificatur. [Leniter atterens Caudam,) Suauiter, vt ſolent dominis canes facere blandientes.

ASC. BACCHVM) Vt Mancin. inquit, hoc carmine celebrat, forte q̄ in eius tutela etiam poëtæ ſunt. vnde poëtico quodam furore, dum hæc ſcriberet, percitus videtur. Eſt aūt ordo. Ego vidi Bacchum docentem in remotis rupibus carmina, quod quia vero ſimile non eſt, addit per parētheſim. [O poſteri) .i. qui poſt me futuri eſtis, credite. ſ. id verum eſſe. [Et vidi nymphas diſcentes, & aureis Satyrorum Capripedum) .i. caprinos pedes habentiū. [Acutas) .i. arrectas, quo ſitu acutiores ſunt q̃ demiſſę. [Euæ) Quia Bacchantium vox eſt. [Mens trepidat metu recenti,) q. d. quem paulo ante hac habuit. [Et lętatur) .i. inēs. [Turbidum) .i. turbide, videlicet pectore exiſtente pleno Bacchi. [Euę Liber) .i. Bacche pater, qui & Liber diceris. [Parce) .ſ. mihi. Nam qui ſentiunt ſe a numine inuadi, excutere moliuntur parce, inquit, ò tu Liber metuende. [Thyrſo) .i. haſta pampinis inuoluta. [Graui) Vt quo furorem ſacrum incutit. [Fas peruicaces) Quaſi Bacchi numine victus, ſignificat ſe non indignum qui vel Bacchum viderit. aut eius præconia celebret, dicens. [Fas) ſup. eſt .i. (ſm̄ Porphyrionem, & Acronem) poſſibile, ſed rectius Mancin. vult, vt ſit licitum & permiſſum eſt mihi. [Cantare Thyadas) .i. Bacchas, hoc eſt Bacchi ſacrificulas. [Peruicaces) .i. peruicaciter diſcurrentes, dum bacchantur. [Et fontem vini) A Baccho inuēti. [Et vberes riuos lactis) Quo Baccho quidam ſacrificare ſolebant. [Atq; iterare mella lapſa truncis) .ſ. arborum in quibus apes examina, & fauos condunt. [Cauis) .i. cauatis, quibus aut mulſum, aut ſacrificium Baccho fit. [Et fas eſt mihi cātare honorem) .i. munus honorificum. ſ. coronam auream. [Coniugis) .ſ. Ariadnes. [Beatæ) q̄ tali munere donata erat. [Additum ſtellis) .i. translatum in ſidera. & fas eſt iterare. [Tecta Penthei) Regis Thebarum, diſiecta non leui, immo grauiſſima ruina, quia mater eius Agaue, ipſum pro vitulo obtruncauit. [Et exitium Lycurgi) .ſ. regis Thracis, qui ſibi crura incidit, volens vites interſecare. [Tu flectis) .i. domas. [Amnes) .i. minus atroces populos, niſi id dicit, quia vino temperantur aquæ in potum, vnde eſt illud Maronis, Poculaq; inuentis Acheloia miſcuit vuis. [Et flectis mare barbarum) .i. barbaras nationes, Indos. [Tu vuidus) .i. vino irrigatus. [In iugis ſeparatis) .i. ſolitarijs. [Coërces) .i. colligas, & irretis. [Crines Biſtonidum) .i. mulierum Thraciæ. [Sine fraude) .i. ſine læſione. [Nodo viperino) .i. viperis in nodum complicatis. [Tu retorſiſti vnguibus leonis) In quem te conuertiſti in bello gigāteo. [Et horribili mala) .i. maxilla leonis. [Rhetum) .i. gigātem illum cum impia cohors gigantum ſcanderet per arduum .i. per difficile iter, aut arduos mōtes. [Regna) .i. in regna Iouis, hoc eſt in cœlum, retorſit dicit, quanquam aptior choreis. [Et dictus) .i. addictus iocis, & ludo. [Ferebaris) .i. exiſtimabaris, non ſat idoneus pugnæ. Sed tu idem eras. [Medius) .i. mediator pacis & belli vtrique. ſ. cōmodus, & vtriuſque potens. [Cerberus) Canis ille infernalis. [Inſons) .i. non nocens tibi. [Vidit te decorum cornu aureo) Cum. ſ. ad Inferos deſcenderes quaſi cornu illud pro aureo ramo portarit. [Atterens leuiter caudam) Vt faciunt canes blandiri volentes. [Et tetigit ore trilingui) .i. triplici lingua lingens. [Pedes & crura) .ſ. tua. [Recedentis) .i. cum recederes.

AD MOECENATEM.

Vaticinatur carminum ſuorum immortalitatem, dum in cygnū transformatum iri ſe, & per totum orbem volaturum oſtendit, neque vllā tantum deſertam, tamq; incultam regionem vnquam non penetrabit nominis ſui memoria, quare non opus illi poſt mortem luctu, & eiuſmodi pompa.

Ode XX. Tricolos, Tetraſtrophos: Vt, Vides, vt alta ſtet niue candidum.

––∪–––∪∪–∪∪
––∪–––∪∪–∪∪
––∪–––∪–∪
–∪∪–∪∪–∪––

NON vſitata, nec tenui ferar
Penna biformis per liquidum æthera
Vates: neque in terris morabor
Longius: inuidiaque maior
Vrbeis relinquam. non ego pauperum
Sanguis parētum, non ego, quē vocas,
Dilecte Mœcenas obibo:
Nec Stygia cohibebor vnda.
Iam iam reſidunt cruribus aſperæ
Pelles: & album mutor in alitem
Superna: naſcunturq́ue leues
Per digitos, humeroſq́ue plumæ.

Iam

Iam Dædaleo ocyor Icaro,
Viſam gementis littora Boſphori,
Syrteiſque Getulas canorus
Ales Hyperboreoſque campos
Me Colchus, & qui diſſimulat melum
Marſæ, cohortis Dacus, & vltimi
Noſcent Geloni, me peritus
Diſcet Iber, Rhodaniq́ue potor.
Abſint inani funere næniæ
Luctuſque turpes, & querimoniæ
Compeſce clamorem, ac ſepulchri
Mitte ſuperuacuos honores.

ANTO. NON vſitata) Hac Ode oſtendit ſe verti in Cygnum auem canoram, ſuaq́. carmina, totũ orbem aditura. tennit itaque nænias, & funeris laudes, ſuperuacuoſq́. ſepulchri honores. eius enim carmina, perpetuam ſibi laudem, & memoriam præbebunt, hinc immortalis erit. Eſt autem ordo: Vates ego biformis, ferar per liquidum æthera, peana nõ vſitata, nec tenui. (Non vſitata penna) Non enim volauerat prius. pec id autem, eius famam intelligit. Vel non vſitata penna.i.lyricis verſibus, quibus adhuc Latini vſi non fuerant, vti & ipſe. (Nec tenui penna).i.nec tenui ſama, vel nec tenui, & humili carmine. (Biformis vates) Vel quia lyrica ſcripſit, & hexametra, vel quia homo erat, & nunc cygnus. (Neque in terris morabor) Hoc ait, quia dixerat: Ferar, per liquidum æthera. (Inuidiaq́. maior) ſemper quippe maioribus inuidetur hioc inuidi, minoris ſunt conditionis. (Non ego pauperum) oſtendit ſe nullo pacto mortalem fore. Eſt autem ordo: Non obibo ego ſanguis pauperum parentum. Non obibo ego, quem tu Mœcenas vocas dilecte. potes & dilecte Mœcenas dicere. (Cohibebor) Coërcebor. vt alij quorum nulla ſama ſuperſtes. (Reſidunt) Hereſcunt. (Aſperæ) Quales.ſ.cygnorum ſunt. (Mutor in alitem) ſe in cygnum mutari dicit, nõ ab re. bonus enim poëta cygno canoro comparatur, ſicut malus, anſeri obſtrepenti. (Superne).i.in parte ſuperiori, ſicut.n. crura, ſic manus, & humeri, pennis velabantur. eſt aũt periphraſis alarum. (Dædaleo ocyor Icaro) Hic nulla fit ſynalœpha. tradunt aũt fabulæ Dædalum, & Icarum fabricatis alis euolaſſe, Icarum tum cecidiſſe ſolutis alis calore ſolis. de quo lege in Iuuen. Sat.j. latius. (Ocyor) Per id indicat ſe non caſurum, vt Icarus cecidit. (Viſam) Innuit ſe totum orbem ſuis carminibus aditurum. (Gementis) Inſonantis, & frementis. (Boſphori) Anguſti maris, apud Thraciam. lege latius Ode aiij. huius libri. Strab. lib. xij. ſcribit Boſphorum eſſe apud Byzantium, mare anguſtum. (Syrtes Getulas) Loca ſunt periculoſiſſima, in mari Lybico. de quibus latius in Epodo ix.

Getuli — Getuli autem, natio frequẽs, & multiplex, iuxta Lybicum mare eſt, vt docet Mela. (Canorus ales) Cygnus intelligitur. (Hyperboreos campos)

Hyperborei — Hyperborei, incolunt vltra Aquilonem, teſte Solino. apud eos mundi cardines eſſe credunt. de quibus latius diximus lib. iij. Georg. (Colchus)

Colchi — Colchica regio, & Iberia, ſibi coniunctæ ſunt, in Ponto prouincia ad Septentrionem. de quibus Ptolemæus lib. v. (Marſæ cohortis).i.tali exercitus. (Dacus)

Daci — Diuiduntur Daci, à Germanis, Danubio, vt ſcribit Tacitus, de quibus late Strab. lib. vij. (Geloni vltimi) Hi populi ſunt in Scythia. de quibus latius Ode x. huius libri. (Iber peritus)

Iberia, Hiſpania — Iberia, & Hiſpania, eadem dicitur. vt ſcribit Strab. lib. iij. A priſcis autem vocabatur Iberia, tractus vniuerſus, extra Rhodanum. Iuſtinus item libro vlt. ſcribit, Hiſpaniam veteres ab Ibero amne, Iberiam primum, poſtea ab Hiſpalo, Hiſpaniam cognominauiſſe. Præterea Iber Iberis gentile nomen eſt, ſint etiam Iberes gens ab Iberis profecta, qui vltra Armeniam habitant. Lucan. lib. vj. etiam ait: Sit tibi durus Iber, aut ſi tibi terga dediſſet. Priſc. lib. vj. id ſcribit. de Iberia autem, iuncta Colchis, multa Strab. lib. aj. (Rhodanique potor)

Rhodanus — Rhodanus ingens fluuius eſt in Gallia, apud Lugdunum vbi Arar Rhodano commiſcetur. de quo multa Strab. lib. iiij. (Inani funere) Nihil mortuo profuturo. (Næniæ) Eſt nænia cantus lugubris, & laus in funere honoratorum virorum. latius dictum eſt Ode j. huius libri. (Turpes) Turpitudinem inferentes. (Mitte) Dimitte. (Superuacuos honores) Eius.n. carmina, ſibi honori accedent, hinc ſuperuacui eſſe videntur ei, honores ſepulchri.

ACR. NON vſitata, nec tenui ferar Penna) Allegoricos ſignificat ſe in cygni figuram mutandum, & carmina ſua, totum orbem impletura, vnde & ſe immortalem futurum promittit. auis.n. in quam ſe transfigurandum dicit, canora eſt, vtpote merito conueniat, & Apollini conſecrata. Non vſitata aũt, propterea, quia non vulgaria, nec cõia ſcripſit. Ordo eſt. Ego biformis vates, ferar per liquidum æthera non vſitata, nec tenui penna. (Inuidiaq́. maior) Ego qui maior ſum inuidia, relinquam vrbes. Inuidia.n. maiorem ſe dicit, quia maioribus inuidetur. (Non ego pauperum) .i. non ero ignobilis, qui putor humilibus parentibus natus. (Nõ ego quem vocas) ordo eſt: Mœcenas non obibo ego quem vocas dilecte, nec cohibeor ſtygia vnda. Significat carmina nõ obire, per quæ æternitatem ipſe mereatur. (Iamiam reſidunt) Iam ſe dicit in formam cygni tranſire. (Sorteſq́. Getulas) Libycas. Virg. Nunc promitte vires, Nũc animos, quibus in Getulis Syrtibus vſi. (Viſam gementis littora Boſphori) Toto orbe ſe vulgandum promittit, vt ẽt perueniat ad barbaras nationes. nam ꝑ cõmemorationem gentium, oẽs terræ partes deſignat. (Hyperboreas campos) Thracios. Hi vltra Aquilonis flatus, Septentrioni ſubiacent. vt eſt, Quin & Hyperboreo ſeptem ſubiecta trioni, Gens effrena virum. (Marſæ cohortis) Pro Italiæ militibus, dixit, vt oſtẽderet ſolos Romanos Dacis eſſe terrori. (Rhodaniq́. potor) Hiſpani & Galli. (Næniæ) Carmen funebre. (Luctuſque turpes) Propter habitum lugentium dixit. (Superuacuos honores) ſuperuacue enim honorari mortuos, multi dixerunt, maxime Horatius, qui immortalitatem ſe videri vult, per carmina cõſecuturum, nam & Virg. Vano & mœſti comitamur honore.

NON vſitata, nec tenui ferar Penna) Poëtice ſignificat ſe in cygni formam tranſiturum, & dulcedine cantus totum orbem impleturum. (Non vſitata,) Hoc eſt non vulgari, nec enim vulgaria ſcribit. (Biformis) Biformem autem ſe dicit, quod & lyrica ſcribat & hexametro. (Non ego pauperum Sanguis parentũ,) Hoc eſt non ego ignobilis, quem putatis humilibus parentum natum. (Non ego, quem vocas dilecte, Mœcenas obibo) negat ſe obiturũ. quod per allegoriam intelligi vult carmina ſua, ſemper floritura. (Iamiam reſidunt cruribus aſperæ) Iam dicit ſe in cygnum transfigurari. (Iam Dædaleo ocyor Icaro: Viſam gementis littora Boſphori) Hoc ſignificat carmina ſua, ad extrema vſque orbis terrarum, & barbaras etiam gentes, peruentura. Gementis autem Boſphori, hoc eſt per ſtrepentis, ac ſonantis. (Hyperboreoſque campos) Qui vltra flatus Aquilonis, Septentrioni ſubiacent. (Et qui diſſimular metum) Marſæ cohortis Dacus. (Italorum militum accipe) Marſi enim Itali ſunt. (Abſint inani fuere næniæ) Næniæ enim ſunt cantus funerum. (Luctuſque turpes) Turpem autem ipſum luctum ait. (Ac ſepulchri Mitte ſuperuacuos honores) ſuperuacua eſt enim ſepultura eis, qui immortalitatem videntur per carmina conſequi. POR.

NON vſitata) Bene de fiducia quadam ſperans poëta, fingit ſe in Cygnum verti, & perpetuo volaturum, per ora virum omnibuſque mundi oris, celebrem futurum ideoque pro eius tranſitu, nullum fore locum luctui, aut nænijs. Ordo eſt. Ego vates.i. diuinus poëta, ferar biformis.i. duplici forma, vt hominis, & cygni præditus, per æthera liquidum.i. aërem purum, penna non vſitata, nec tenui.i. non modicis alis, hoc eſt egregia fama, neque morabor.i. detinebor, longius.i. diutius (a longum) in terris.i. in ſepulchro & ego maior inuidia.i. per inuidiam aut certe quam ſit inuidia, quia inuidiam gloriam ſuperauero, relinquã vrbes.ſ. æthera petens. O Mœcenas ego quem vocas.i. vocando dicis dilecte. Vt in Euang. Vocatis me magiſter & domine &c. non obibo ſanguis.i. vt ſanguis.i. progenies pauperum parentũ, aut ſit: Ego ſanguis.i. licet ſanguis pauperum parentum, quia libertino patre natus, non tamen obibo.i. interibo, nec cohibebor vnda ſtygia.i. apud inferos. Iamiam.i. in hac hora, pelles aſperæ, quales ſunt cygnorum, reſidunt.i. hæreſcunt, cruribus.ſ. meis & mutor ſuperne in alitem album.i. cygnum: & ego ocyor, id eſt celerior. Icaro Dædalo.i. Dædali filio viſam.i. viſum ibo: iam littora Boſphori.ſ. Cimmerij, aut Thracij: gementis.ſ. fluctibus collibus in anguſtia, & viſam exiliens ales canorus, quia Cygnus, Syrtes Getulas.i. quæ ſunt in Getulia: & campos Hyperboreos, qui ſunt vltra Aquilonem, vbi ſunt mundi cardines. Colchus.i. populus Colchiex regionis in Ponto: & Dacus populus Danubio à Germanis diſtinctus, qui diſſimulat metum cohortis Marſæ.i. bellicoſiſſimi populi Italiæ.i. qui licet timet, diſſimulat tamen ſæpe rebellans. vnde eſt illud Maronis: Et coniurato deſcendit Dacus ab Iſtro. & Geloni vltimi, ſcilicet in Scythia degentes. noſcent me.i. carmina mea, aut me propter carmina & Iber. populus Hiſpaniæ: peritus, ſcilicet literarum & armorum, ſed potius literarum, quia armorum periti poë- ASC.

tas

tas non legunt & potor Rhodani.i. Gallus Lugdunenſis, etiam peritus literarum, quia illic ſolebant eſſe rhetorum certamina. vnde eſt illud Iuuen. Aut Lugdunenſem rhetor dicturus ad arā. Et ideo ò Mœcenas abſint nęnio.i.lugubres cantus, funere inani.i.nihil defunctus (quod & Auguſtinus de Pompa funebri ſentit) ſed forte viuis qualecunque ſolatium allaturo, & luctus, & querimoniæ turpes.ſ.viris. Et ò Mœcenas compeſce clamorem ſcilicet populi, ac mitte.i.omitte, ſuperuacuos.i.ſuperfluos, honores ſepulchri.i.ad pompam funebrem pertinentes, quia ſine illis poeta ſe ſatis hoooratum, & clarum futurum confidit, cum non moriturus, ſed traſmutandus in Cygnum ſit. Et hęc in ſecundum Librum.

Q. HORATII FLACCI
CARMINVM LIBER III.

VARIA ESSE HOMINVM INGENIA VARIASQVE FORTVNAS.

Hac Ode, quæ proœmij Vice in ſequentem librum eſſe poſſit ſanctiſſimis præceptis teneram ætatem imbuit. Nam cum inquit, varia ſint hominum conditiones, alij alijs ſtudijs, ſed omnes ad felicitatem contendant, & æqua ſit omnibus mortis conditio priuatis nihilo ſunt feliciores ſatrapæ, quamlibet laute paſcantur felicitatem non in eiuſmodi ſitam, ſed in ſecuritate & animi tranquillitate. quæ plerumque mediocrium fortunam comitatur, extremæ potentium non ita neque prodeſſe, quòd in mari ædificent, quo æque aſcendant curæ, demum ait, ſi purpura & veſtes ſplendidæ dolores non pellunt, non eſt quòd illas velit permutare cum fundo ſuo Sabino.

Ode I. Tricolos, Tetraſtrophos: Vt, Vides, vt alta ſtet niue candidum.

--υ---υυ-υυ
--υ---υυ-υυ
--υ----υ--
-υυ-υυ υ--

D I profanum vulgus: & arceo.
Fauete linguis. carmina non prius
Audita, Muſarum ſacerdos,
Virginibus; pueriſq. canto.
Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipſos imperium eſt Iouis,
Clari giganteo triumpho,
Cuncta ſupercilio mouentis.
Eſt, vt viro vir latius ordinet
Arbuſta ſulcis: hic generoſior
Deſcendat in campum petitor:
Moribus hic, melior que fama
Contendat: illi turba clientium
Sit maior. æqua lege neceſſitas
Sortitur inſignèis, & imos:
Omne capax mouet vna nomen.
Diſtrictus enſis cui ſuper impia
Ceruice pendet, non Siculæ dapes
Dulcem elaborarunt ſaporem
Non auium, cytharæque cantus
Somnum reducent. ſomnus agreſtium
Lenis virorum non humileis domos
Faſtidit, vmbroſamque ripam,
Non zephyris agitata tempe.
Deſiderantem quod ſatis eſt, neque
Tumultuoſum ſollicitat mare,
Nec ſæuus arcturi cadentis
Impetus, aut orientis hœdi,
Non verberatæ grandine vineæ,
Fundusque mendax, arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hyemes iniquas.
Contracta piſces æquora ſentiunt,
Iactis in altum molibus. huc frequens
Cementa demittit redemptor
Cum famulis, dominusque terræ
Faſtidioſus. ſed timor, & minæ
Scandunt eodem, quo dominus: neque
Decedit ærata triremi: &
Poſt equitem ſedet atra cura.
Quod ſi dolentem nec Phrygius lapis,
Nec purpurarum ſidere clarior
Delenit vſus, nec Falernę
Vitis, Achæmeniumque coſtum:
Cur inuidendis poſtibus, & nouo
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem Sabina
Diuitias operoſiores?

D I Profanum) Tertij) voluminis hæc Ode prima edocet reges dominari alijs, regibus vero Iouem cūcti ergo homines metuunt. illi reges, illi numina. oſtendit poſtea varia eſſe hominum miniſteria, variaſq. fortunas, & gradus, vnam tamē eſſe mortis conditionem oſtendit item diuites non ocio, non ſomno, frui. pauperes vero his omnibus gaudere. in auaros inde inuehitur, qui non contenti terreſtribus ædificijs, in mari et ædificabant. Ait demum, ſi dolor non domibus ornatiſſimis, nec purpureis veſtibus tollitur, non optimo vino, non odorib. ſummis, cur ipſe velit talia exoptare? cur itē Sabinā vallē diuitijs maximis permutare, vbi qdē ſecurā vitā agebat? Dicit aūt ſe hēre odio indoctos, ſe tanq̄ Muſaꝝ ſacerdos, cantatuꝝ carmina pueris & virginibus. hinc linguis fauere debent.i.bona fari, vel ſilere. **ANTO.**
[Profanū).i.indoctum, & ſacris Muſaꝝ, nō initiatum, profani.n. dicebantur, ſacris non initiati, qui Fanum intrare non poterant. [Fauere linguis) Fauere, inqt Feſtus, eſt bona fari. At veteres poetę pro ſilere, vſi ſunt fauere. Erat aūt ſacerdotum verbū, in ſacris, quo ſilentium imperabatur, vt rite ſacra peragerētur, nulla voce mala obſtrepente, vel vt bona verba dicerent hinc Tibullus ait: Dicamus bona verba, venit natalis ad aras. Quiſquis ades lingua vir mulierq. faue. Plura tñ diximus & ex Cic. in Iuu. Sat. xij. ibi:

Itc igitur pueri, linguis, animiſq; fauentes. [Non prius Audita) quippe ipſe lyrica primus Romanorum ſcr. cõmendanda quidem. [Muſarum ſacerdos) muſarum miniſtri, ſunt eruditi oẽs, proprieq. muſici. Apollinis vero ſunt & illi, & vates vniuerſi, vt inquit Ser. lib. x. [Virginibus, pueriſq; canto) Vt. ſ. in tenella ætate virtutis iter arripiant. [Regum timendorum) Ordo eſt: Imperium regũ timendum eſt, in proprios greges, imperiũ Iouis, eſt in ipſos reges. [Giganteo triũpho clari) multo magis igitur timẽdus eſt ab regibus, & hominibus ipſis Macr. lib. j. Sat. vbi de Hercule meminit, Ita ſcribit: Gigantes aũt qd aliud fuiſſe credendũ eſt q̃ hominũ quandã impiam gentẽ deos negantẽ, & ideo exiſtimatã deos pellere, de cęleſti ſede, voluiſſe. [Supercilio) .i. ipſo nutu. Virg. lib. x. Æn. de Ioue inqt. Annuit, & toto nutu tremefecit Olympũ. [Eſt, vt viro vir) ordo talis erit: Eſt vt vir latius, viro ordinet arbuſta ſulcis, hoc eſt accidit vt alius alio, plura in agricultura poſſideat. Varia quippe hic hominum miniſteria narrat, variaſq. fortunas. Alius. n. agricola, alio ditior eſt. Alius generoſus, cũ ignobili, ſed bono viro, contendit de magiſtratu. Illiq. turba clientum maior eſt. Tñ mors omnibus æqua eſt. vnde ſummos, & infimos attrahit. [Arbuſta) Arbores dñr vitibus cõneaę, item loca arboribus, ac vitibus conſita. [In campũ) .ſ. Martium ipe Comitiorũ. [Petitor) .ſ. magiſtratus alicuius. Contendat. ſ. cũ illo generoſiore. [Illi) .ſ. ditiori alicui. Aliquis. n. gñe, aliquis virtute, aliquis gaza pollebat. [Neceſſitas) .i. ipſa mors. [Omne nomẽ) Et inſigniũ & infimorũ. [Vrna) Dñr. n. ſorte quadã mori hoĩes. [Diſtrictus enſis) ordo eſt Siculę dapes non elaborabant dulcem ſaporem, illi cui ſuper impia ceruice pẽdet diſtrictus enſis. [Diſtrictus enſis) Alluſio eſt ad exemplũ illud Dionyſij, Syracuſanorũ tyrãni. Nam cũ

Democ. prandiũ

quidam ex eius aſſentatoribus Democles cõmemoraret ſermone copias eius, opes, maieſtatem, dñatus, rerum abundantiã, magnificentiã ædium regiarum, negaretq. vnquam beatiorẽ quenquam fuiſſe: Vis ne igitur, inqt, ò Democle, qm̃ hęc te vita delectat, ipſe eandẽ deguſtare, & fortunam experiri meam? Cũ ſe ille cupere dixiſſet, collocari iuſſit hominẽ in aureo lecto, ſtrato pulcherrimo textili ſtragulo, magnificis operibus picto, abacoſq. q̃ plures, ornauit argento, auroq. cælato. Tum ad menſam, eximia forma pueros delectos, iuſſit conſiſtere, eoſq. ad nutũ illius intuentis eſſe aderant, vnguẽta coronæ, incendebãtur odores. Menſæ conquiſitiſſimis epulis extruebantur. Fortunatus ſibi Democles videbatur, in hoc medio apparatu, fulgentem gladiũ è lacunari, ſeta equina appẽſum demitti iuſſit, vt impenderet illius beati ceruicibus, itaque nec pulchros illos adminiſtratores aſpiciebat, nec plenum artis argentum, nec manum porrigebat in menſam, iam ipſæ defluebant coronæ. Denique exorauit tyrannũ, vt abire liceret, q iam beatus nollet eſſe. Satis ne vĩ declaraſſe Dionyſius, nihil eſſe ei beatũ, cui ſemper aliquis terror impẽdeat? hęc omnia ex lib. vlt. Tuſc. quæſt. Cic. Impia ceruice. i. crudeli, & tyrannica, qualis fuit Dion. [Siculæ dapes) Quæ ampliſſimi paratæ fuerunt Democli. [Non auium &c.) tranquillus de Auguſto

Auguſti ſomnus

ſcribit, q non amplius ſeptem horas dormiebat, ac ne eas qdem continuas, ſed vt illo tpis ſpatio ter, aut quater expergiſceretur, ſi interruptum ſomnum recuperare (vt euenit) non poterat lectoribus, aut fabulatoribus accerſitis, reſumebat, producebatq. vltra prima ſępe lucem. Cui tñ timor imminet, nullo pacto ſomnus reducitur. [Tempe) Loca amęniſſima ſunt, in Theſſalia per quæ labitur Peneus fluuius, de qbus late ſuperius. [Deſiderantem quod ſatis eſt) oſtendit mediocritate gaudentẽ, carere anxietate, timore, & cura. [Arcturi cadentis) Arcturus ſtella eſt, quæ Vrſæ cauda

Arctur⁹

interpretatur. Plaut. in Rud. introducit Arcturum ſic loqui increpui hybernum, & fluctus moui maritimos. nam Arcturus ſignũ ſuum omnium acerrimum vehemens ſuum ea oriens, cũ occido vehementior, occidit aũt ſępius, vt oſtendit Plin. & Col. & nos late lib j. Georg. [Orientis hœdi) Hœdis, ſunt duæ ſtellæ. Oriũtur

Hœdi ſtellæ

aũt (vt ſcribit Col. lib. xij.) v. cal. Oct. Fauonius fiat nonnunquã, Auſter eſt cũ pluuia. Oriuntur item pridie nonas Octobris. Plin. lib. xviij. ſcribit, hœdos oriri iij. calend. Octob. horũ exortus tempeſtates inducunt, vt idem inqt lib. ij. Manilius quoque lib. j. inquit, Tũ ſubeunt hœdi, claudentes ſidere pontum. Mendas non enim fructus produxerat, vel debebat. [Torrentia) Deſiccantia. [Contractu) oſtendit cupidos non contentos ędificijs terreſtribus, etiã in mari ædificare, quo etiam curæ accedũt, niſi relinquere penitus infinitam habendi ſitim. [Cæmenta) A cædendo cæſurę lapidum dñr. ſunt qui dicant cæmenta eſſe ipſa fundamẽta, vel res ipſas neceſſarias, ad fabricam [Cæmenta) Lapides nõ magni modi quibus ædificia conſurgunt, vt inqt Nonius. [Frequẽs

Cæmenta

redemptor) Et dominus faſtidioſus terræ, cum famulis &c. [Frequens redemptor) .i. architectus aliquis & ſuſceptor fabricæ. is enim à primo tpe, videtur redimere, cum aliquid ædificandum conducit. [Faſtidioſus) Erat enim faſtidio ſibi in terra tm̃ habere prætoria, & ędificia niſi in mari quoque habuiſſet. Potes etiã dicere, faſtidioſus timor, ſuperiori tñ melius iungitur. [Sed timor, & minæ) ode etiam in ſuperiori xvj. ait, Patriæ qs exul ſe quoq; fugit? Scandit æratas vitioſa naues Cura, nec turmas equitũ relinquit, Ocyor ceruis, & agente nimbos Ocyor euro. [Poſt equitem) .i. poſt eius terga, in clunibus equi. [Quod ſi dolentẽ) oſtendit ſi diuitiæ multæ, non pellunt dolores, & moleſtias ſe nolle permutare cum diuitijs, etiam maximis Sabinum vallem, vbi quidem ſecuram vitam agebat. [Phrygius lapis) Plin. lib. xxxvj. ſic, Phrygi⁹ lapis.
Phrygius lapis, gentis nomen habet. Eſt autem gleba pumicoſa, vritur ante vino perfuſus, flaturq. follibus donec rufeſcat, ac rurſus dulci vino reſtinguitur, & hoc trinis vicibus, tinguendis veſtibus tm̃ vtilis. Hæc ille. Horatius ergo, de hoc lapide ad tinguẽdas veſtes intelligit, cum dicat quoque Nec purpurarũ &c. [Delinit) placat, mitigat. [Coſtum) Radix coſti, guſtu feruens eſt, Coſtũ
odore eximio, frutice alias inutili, primo ſtatim introitu, amnis Indi, in Patale inſula. Plin. lib. xij. ſcr. [Achæmenium coſtum) .i. Perſicum vnguentum. Nam (vt ſcribit Plin. lib. xiij.) Perſarum eſſe debet genus vnguentum, ſed Parthi madent eo. Achęmenes autem fuit primus Perſarum rex, vti & ſuperius oſtendimus, ex Herod. [Operoſiores) .i. magna opera, & labore, acquiſitas.

ODI profanum) Hæc vox in ſacrificijs frequentabatur, qua ACR.
ſignificaret, vt bona omnia haberentur. quod opportune hic poëta poſuit, qui ſacerdotem Muſarum ſe dicturus erat inferius vt prædicendo profanos, ſacrorum ſe meminiſſe monſtraret. Virg. Procul ò procul eſſe profani. Profani dicebantur, ſacris non initiati, qui Fanum intrare non poterant. Hic tamen per allegoriã, profanos imperitos dicit, qui merito doctis, exoſi ſunt. [Odi) modo præſentis eſt tpis, aliqñ tñ pro præterito ponitur. [Fauete) ſiletæ modo. Sic enim Seru. in v. Æn. exponit, vbi dicit Virg. Ore fauete o. & c. t. r. Ore fauete, apto ſermone vſus eſt, & ſacrificio & ludis nam in ſacris taciturnitas, in ludis neceſſarius fauor eſt, fauet aũt ore, etiam quis per taciturnitatem. Horat. Fauete linguis. [Carmina non prius Audita, Muſarum ſacerdos) Ordo eſt: Ego ſacerdos Muſarum, canto virginibus, & pueris, carmina non prius audita, à Romanis .ſ. quamuis Liuius lyrica carmina ante Horat. ſcripſerit, vt illa non ad plenum, & exacte facta mõſtraret. Canto promittit ſe carmen proditurum quod teneras ætates ad veſtia inſtituit, quibus ad vitam beatam, peruenire poſſint. [Regum timendorum) ordo: Imperium regum timendorum, eſt in proprios greges. Imperium Iouis clari giganteo triũpho cuncta mouentis ſupercilio, eſt in ipſos reges, vnde & Virg. O pater, ò hominum diuumque æterna poteſtas. Vt philoſophice oſtendat, neminem hominum eſſe, à metu immunem, omneſque vindictæ numinum ſubiacere. [Cuncta ſupercilio mouentis) Virg. Annuit & totum nutu tremefecit Olympum. [Latius ordinet) Digerat in ordinem, vinearum, ſatorem dicit. [Hic generoſior Deſcendat) In campo enim Martio, Comitia erant P. R. & ibi deſcendebant qui honorem petere voluiſſent. [Contendat) Nonnulli autem diſtinguunt, aut hic melior fama, & moribus contendat, cum ſupradicto .ſ. qui generoſior petitor deſcendit in campum. poteſt autem & ſic dici, Hic contendat .i. viuat melior fama & moribus, vt oſtendat varios actus hominum, vnu neceſſitate perire. [Neceſſitas) .i. mors, & per hoc oſtendit ſtudia quidem diuerſa eſſe hominibus, ad morum & honorum, gradus, conditionem tamen mortalitatis, vnam eſſe. [Omne capax mouet vrnam nomen) aut qa in vrna hominum nomina. qui honores petebant, mitti conſueuerant, vt qui ſorte egreſſi fuiſſent. de ipſis iudicaretur, aut ſecundum opinionem illam vulgarẽ qua affirmabant ſorte ſingulos ad Orco ad mortem trahi. vt eſt. Et vana verſat in vrna. Mouet uũt. i. voluit ad ſortiendum Fatũ. [Cui ſuper) Deſuper. vt, Ligna ſuper foco. & per allegoriam, ſignificat neminem delicioſe & libenter viuere ſub metu, & ſumpſit exemplum à Dion. Siculorum tyranno magnæ ſæuitiæ, cuius dũ potentia & copiæ a Diogene quodã philoſopho laudarentur, quod ad luxum ei cuncta ſuppeterent rogato eodem philoſopho ad prandium, diſtrictum gladium ſuper ipſum tyrannus è culmine iuſſit ligatum ſeta pendere. quo metu perculſus philoſophus, regalibus, & apparatus copijs, vti non potuit. Tunc Dion. timenti reſpondit, Hoc modo tyrannos viuere, & interſumos apparatus imminentibus vrgeri periculis. [Non auium, cytharæque cantus) Propter illos Siculorum reges, qui aut pro ſolicitudine, aut pro delitijs ſine auium cantu, & ſine cytharæ ſono, dormire non poterant. [Somnus agreſtium Lenis virorum,) Altus, quo ruſtici aut laſſitudine laboris vtuntur, aut animi ſecuritate.

tate. Virg. At ſecura quies,& ordo eſt: Lenis ſomnus, agreſtiũ virorum,non faſtidit humiles domos,& vmbroſam ripã, & non faſtidit deſiderantem, quod ſatis eſt. (Tempe) Loca nemoroſa & amœna ruris. (Quod ſatis eſt) Quod ſufficit ad victum, cultumq́. agri,non ad ambitum diuitiarum. Hæc autem cõuertenda eſt oratio,vt tumultuoſum mare, & ſæuus impetus cadentis Arcturi aut orientis Hœdi non ſollicitat ſomnum &c. ſimilia. (Aut hœdi cadentis & orientis) Qui aut in ortu,aut in occaſu faciunt tempeſtates. vt, Præterea tam ſunt arcturi ſidera nobis Hœdorumq́. d.ſ.& l.a. Et alibi, Pluuialibus hœdis. (Fundusq́. mẽdax) quia agricolæ ſpem nihil ferendo deceperit. Ordo eſt: Et nõ ſollicitat fundus mendax,arbore culpante nunc aquas, nunc ſidera torrentia agros,nunc iniquas.i.nimias & graues hiemes. (Arbore) Quæ florum vbertatem non perferat ad fructum pomorũ,vt Virg. cum de fructifera loquitur: Quotq́. in flore nouo pomis ſe fertilis arbos. Induerat totidem Autumno matura tenebat. (Contracta piſces æquora ſentiunt) Bene dicit piſces, non belluas,vt augeret breuitatem anguſtiati maris,quam exiguitas tanta ſentiret. (Iactis in altum molibus) Verbo ipſo vſus eſt,fabricantium. Iaci enim in mare moles dicuntur, quoties excluditur aqua. (Cementa) Fundamenta vbi ædificium conſiſtit. (Redemptor) Fabricæ ſuſceptor. aut certe q redimat terras cum famulis, & eaſdem faſtidit,maria ſtruens. Ordo eſt. Frequens redemptor & dominus faſtidioſus terræ, cum famulis demittit huc cementa. (Sed timor & minæ) ſcandunt eodem ad illa retulit,quæ beatam vitam adimunt oſtendẽs nec mari,nec terra, quenquam poſſe auaritiæ,aut animi ſui vitia effugere. (Poſt equitem ſedet,atra cura).i.quocunque ierit auarus,ſiue in mare,ſiue in aëre,ſiue per terram,ſemper illum ſequetur atra cura. (Quod ſi dolentem) ſuperfluum dicit ambitum fabricandi, & diuitiarum appetitum,dũ dolores,& mœrorem auferre non poſſunt. (Nec Phrygius lapis) Synadicus, in Synada enim Phrygiæ ciuitate, marmora ipſa cæduntur. (Atchæmeniumque coſtum) Perſicum. Achæmenij .n. perſæ dicti,ab Achæmene rege,vnde coſtum venit. (Inuidendis poſtibus) Ambitioſis ianuis vt eſt. Nec varios inhiant pulchra teſtudine poſtes. (Sublime) Aut altum,aut marmoribus ornatũ intelligitur. (Moliar) Extruam vt moliriq. artem,& manibus ſub uoluere ſaxa. (Cur valle permutem) ſi ſollicitudine carere nõ poteſt, nec commutationibus debent augeri diuitiæ. (Operoſiores) Cum magnopere acquiſitas,ac ſi diceret,laborioſiores.

POR. ODI profanum vulgus,& arceo) Indoctos deteſtatur. Hæc autem Ode multipliciter,per varios deducta eſt ſenſus. (Odi profanum) profanum allegoricos indoctos dicit. Certe profani. proprie dñr ſacris non initiati. ergo quaſi Muſarum profanos dicit. (Fauete linguis) Hic mos in ſacrificijs vſurpatur,& ſignificat bona omnia fere,quod opportune hic poëta intulit,qui & profanos prędicendo,& Muſarum ſacerdotes ſubijciendo,ſacrorum meminerat. (Virginibus puerisq́. canto) Dicit ſe carmen proditurum quod teneras ętates inſtituat,quibus ad beatam vitam peruenire poſſint. (Regum timendorũ in proprios greges) Zeugma eſt, & hic imperiũ vt ad ſuperiorem ſenſum referamus, qa totum tale eſt,Regum timendorũ. in proprios greges, imperium eſt,& per hoc oſtendit neminẽ hominem a metu mortis immunem eſſe, ac per hoc,& infimos, & maximos iiſdem conditionibus ſubiectos eſſe. (Carmina non prius Audita) Romanis vtique nõ prius audita,quamuis Liuius,lyrica ante Horat. ſcripſerit. Sed vẽ illa non Gręcorũ lege,ad lyricum caracterem exacta. (Eſt,vt viro vir latius ordinet Arbuſta ſulcis,&c.) per hoc oſtendit,ſtudia quidẽ, & gradus bonorũ,& mores diuerſa eſſe hominibus conditionem tñ mortalitatis,vnam eſſe. (Hic generoſior Deſcendat in campũ petitor) Campum magiſtratuum petendorum,locum ſignificat. (Æqua lege neceſſitas) Neceſſitatem mortem dixit, qa neceſſe ſit mori. (Omne capax mouet vrna nomen) Hæc ſm illam opinionẽ vulgarem dñr,qua affirmatur ſorte ductus ad mortẽ ab Oeco trahi. (Diſtrictus enſis cui ſuper impia Ceruice pẽdet) per allegoriã ſignificat neminẽ libẽter poſſe viuere ſub metu, & ſumpſit exẽplum Diogenẽ,ſu p quẽ Dion. Sicilię tyrãnus,ſeta gladiũ ſuſpẽdit,antepoſitis epulis,quã ampliſſimis,& ceteris,q̃ ad voluptatẽ animus aduocare pñt,per quẽ oſtendit ſimiliter regiã vitã ſplẽdore rerũ ſuarum,vti nõ poſſe, qa ſemper inſidiarũ metu ſuſpecta ſit. (Non auiũ,cytharæq. cantus Somnũ reducent) Hoc ideo dixit,qm quidam regum Siculorũ, per nimias delitias ad cytharæ, & ad auiũ cantum dormiebant. (Sõnus agreſtium Lenis virorũ nõ humileis domos Faſtidit) Ordo eſt: Nõ faſtidit humiles domos,& ideo humiles à Nõ particula ſubdiſtinguẽdũ. (Nec ſęuus arcturi cadentis Impetus,aut oriẽtis hœdi) Ecõtrario eſt antitetõ,cadẽti orientẽ oppoſuit,valet aũt. Arcturus occaſu magis ſui tẽpeſtates cõcitare. (Nõ verberatæ grandine vineæ, Fundusq́. mẽdax) per zeugmã ex ſuperiore,& hic accipiẽdum. Fundus aũt mendax,merito dr̃,qa plerunque cultori. ſui ſpẽ fallit nõ præſerẽs ad maturitatem fructus quos oſtẽderat. (Arbore nunc aquas Culpãte,nũc torrentia,agros Sidera,nũc hiemes iniquas) hic, illud oſtẽdit,quod dixerat Fundusq́. mẽdax. Plerunque aũt ſterilitas arboribus euenit,per nimias aquas,interdũ per ſiccitates.aliqñ per violentiam frigorũ. (Contracta piſces æquora ſentiunt) tranſit ad eos,q per nimiam luxuriã elaborant ſibi ędificia in mari ponere. (Sed timor,& minæ Scandunt eodem,quo dñs) Redit ad illa, quę beatã vitam adimunt. (Neque Decedit ærata triremi,& poſt equitẽ ſedet atra cura) Hic oſtendit,neq; terra,neque mari quenq̃ poſſe effugere,in ſita animi vitia. (Quod ſi dolentẽ nec Phrygius lapis,Nec purpurarũ ſidere clarior) ſenſus eſt,Si dolorẽ corporis animiq́., nulli diuitiarũ apparatus, excludere pñt, cur laboremus in acquirẽda re? (Phrygius lapis) marmor eſt Synadicum. Synada enim eſſe dr̃ ciuitas Phrygię. iuxta quam hoc marmor cæditur. (Nec purpurarũ ſidere clarior) ſic. non enim oẽm purpuram,ſidere clariorem intelligi vult. (Achæmeniumq́ coſtum) odoramentũ eſt quoddam gratiſſimum Achæmenij autẽ, Perſæ dñr ab Achæmene rege, qui quondam totum orbem tenuit. (Cur inuidẽdis poſtibus).i.magnificis,ac nobilibus. (Et nouo Sublime ritu moliar atrium?) Ordo eſt. Ritu nouo,ſublime atrium,cur moliar. Sublimitatem autem,& ad multitudinem referre poſſumus,& magnificentiam. (Cur valle permutem Sabina Diuitias operoſiores?) Cur, inquit, relicto Sabino agro ſub quo ſecuram vitam ago,contentus,appetam ampliſſimas domũ fundorumque poſſeſſiones, quæ mihi oneri & moleſtiæ ſont?

ODI profanum vulgus) Hac j.Ode. Tertij libri profecto grauiſſima dicit ſe odio proſecutum,& à ſe ne contaminetur arcentem vulgus profanum, à bonis inſtitutis abhorrens, & ita à bonis inſtitutionibus,atque doctrinis alienum cantare virginibus,& pueris adhuc caſtis,carmina non prius audita,& ita dociles,beneuolos,& attentos facit. Atque incipiens pulcherrime docet verum ordinem. Nam greges.i.homines gregarij,& ſubditi, ſunt ſub regibus reges,ſub Ioue,& ita vt reges timendi ſunt ſubditis ita Iupiter regibus, atque ita nullus hic,qui non ſubſit imperio. Nam licet alij diuitijs excellant,alij genere,alij moribus, alij patrocinio,& clientium numero,omnibus tamen indifferenter moriendum eſt, nec hic beatus quiſquam, viuit alia quauis te,quam animi continentia,& tranquillitate,quæ omnibus eam deſiderãtibus,acquiſitu facilis eſt, Damnanda igitur eorũ dementia,qui largis poſſeſſionibus, obtinere ſperant,cũ contra fiat. Ordo aũt eſt. Ego odi vulgus profanum.i.longe à phano.i.templo Muſarum habendum,& ſacrilegum,impium,& temerarium. (Et arceo).i.dimoueo à me,aut quia ſciuit hominẽ facile in errorẽ à mala ſocietate trahi,aut quia non vult talibus,opus ſuum legi. quod etiam in ſermonibus aſſerit. & Perſius in fine j. Sat. fauete ergo linguis,ſilentiũ exhibendo,aut bona comprecando, ego ſacerdo Muſarum, quia poëta vnde & Maro,Me vero primum dulces ante omnia Muſæ. Quarum ſacra fero,ingenti perculſus amore,Excipiant &c. (Canto virginibus,& pueris).ſ.caſtis,quia bonum eſt a primis annis ad virtutem aſſueſcere. (Carmina non prius Audits).ſ. voce latina Incipiens autem dicit. (Imperium) Ordo eſt,Imperiũ regum timendorum,eſt in proprios greges.i. ſubditos,imperiũ Iouis clari triumpho giganteo.i.contra gigãtes habito,& mouentis cuncta,ſupercilio.ſ.ſolo nutu, & in ipſos reges. Eſt tñ diſcrimen hominum,in rebus nihil ad beatitudinẽ facientibus. (Nam eſt).i.contingit,& fit,vt vir ordinet latius viro).i.quam alius vir. (Arbuſta).i.arbores ad quas vites connectũtur. (Sulcis).i. in ſcrobibus.i.habet plures vineas in ordinem ponendas,quã alius &c. (Eſt).ſ.datum.aut contingit,vt hic deſcendat,quaſi in locum periculoſum (vnde elegãter vititur ſm Vallæ ſententiã hoc vocabulo) in campum.ſ.Martium vbi fiebant Comitia ad magiſtratus innouandos Petitor.ſ.magiſtratus, quẽ ambientes in veſte candida,petebant. (Generoſior).i.nobiliore gñe & clarioribus natalibus ortus.ſ.quam alius. (Et vt hic).i.alius,cõtendat.ſ.de magiſtratu obtinendo melior moribus,& fama,& vt turba clientium ſit illi maior,quam alteri verũ neceſſitas.ſ.moriendi,ſortitur inſignes, & imos.i. oẽs cuiuſcunque conditionis ſint,æqua.i.æquabili,lege.i.pacto & forma. Vrna.n. in qua ſunt Fata,& mortes hominum,capax,quia omnia capit,mouet omne nomen & quia is cuius nomen & quia is cuius nomen poſt motam vrnam exciperit vt exit moriturus eſt omnibus incerta eſt hora mortis,certa tamen mors,verum ea ſuperioribus, neminẽ beatum viuere.probat exemplo dicens. (Dapes Simulæ).i. propoſite Democli,à tyranno Siculo. (Non elaborabunt).i.toto la

A S C.

bore,& apparato ooo efficient ſaporem dulcem,illi.ſ. Democli. (Cui enſis diſtrictus).i.vagino exemptus ex equina ſeta, pendet ſuper ceruice impia.i.imminens ceruici impiæ,cantos auium, & cytharæ,nō reducent illi ſomnum.ſ.dulcem & ecōtrario ſomnus viroꝝ agreſtium,lenis non faſtidit.i.non aſpernatur per faſtum. (Domos humileis).i.tuguria & caſas ruſticoꝝ, non faſtidit ripā vmbroſam,non tempe.i.loca amœna, agitata Zephyris . Neque mare tumultuoſum, nec ſæuus impetus Arcturi.ſ.ſideris in cauda Vrſæ . (Cadentis).i.occidentis . quia tunc tempeſtatem citat aut hœdi orientis.i.dum oritur . tunc.n.tempeſtuoſior eſt, ſolicitat deſiderantem,quod ſatis,eſt quia id ſine nauigatione inuenit . [Nec vineæ verberatæ).i.decuſſæ, grandine & fundus mēdax.i. fidem non ſeruans,quia plus accipiens,ꝙ referens.[Nunc).i.interdum [Arbore culpante).ſ.pro excuſatione , aquas quæ flores corruperunt,nunc.i.interdum. (Sidera torrentia agros).i.nimiū calorem.[Nunc hyemes iniquas).i nimis longas, aut magnas. Et tū.[Piſces ſentiunt æquora contracta.i.arctiora facta. (Molibus).i.grandibus ædificijs iactis in altum.ſ.mare.[Redemptor) .i.cui operæ locatæ ſunt , aut qui occupatam fluctibus terram & ademptam à mari ipſo,redemit.[Frequens).i.multas & dñs terræ faſtidioſus.i.quæ in terris habet faſtidiens. [Cum famulis).ſ. ſuis demittit huc.i.in dictum mare . cæmenta.i.lapidea fundamēta.[Sed timor,& minæ,ſcandunt eodem,quo dominus neque eo ra ætra,decedit.i.cedit. De triremi.i.naui ternis remorum ordinibus,agenda. Ærata.i.quamuis ærata, & fortiſſima,& ſedet poſt equitem,qui tū armatior, & tutior . eſt pedite. [Quod ſi) Ordo eſt , quod ſi nec lapis Phrygius.i.tinctura ex marmore Phrygio, nec vſus purpurarum . (Clarior).i.ſplēdidior ſidere.[Delinit).i. mulcet,dolentem,nec vites Falernæ,quę optimum ferunt vinū. [Nec coſtum).i.vnguentum . ex coſto. [Achæmenium).i.Perſicum,ſup.delinit dolentem. [Cur moliar).i.cum molimine extruam.[Atrium poſtibus inuidendis).i.ſumptuoſis, quibus merito inuideatur,& ſublime nouo.i.inſolito ritu,& cur permutem .i.permutando accipiam diuitias operoſiores.i.plus opere & laboris exigentes . Valle Sabina.i.pro valle Sabina quam à Mecœnate dono acceperat,quaſi dicat id nequaquam faciam.

M A T. Bōnus. S O M N V S agreſtium Lenis viroꝝ)Ordo eſt,inqt, Acrō, Lenis ſomnus agreſtium viroꝝ non faſtidit humiles domos , & vmbroſam ripam & non faſtidit deſiderantem quod ſatis eſt . Hæc ille.In quibus bene hūi pręcedunt,ad quod aſſutum eſt,male habet . nam in Ode ipſa diſtinguendum eſt ante,deſiderantē, neque ea connectenda ſunt ſuperioribus,ad idem pertinet,quod paulo poſt ſubnectit idem Acron . Hic aūt conuertenda eſt oratio,inquit,vt tumultuoſum mare,& ſæuus impetus cadentis arcturi,aut orientis hœdi non ſolicitat ſomnum , & cetera ſimilia non ad ſomnu hoc referendum ſed ad Deſiderantem . Hæc ille. at dicet aliquis,nemo in hoc Acronem ſequitur . Video ſed cur huius Acronis auctoritas mihi obijcitur ? qui manifeſte tot erroribus conuincitur,quem qdam ēt Porphyrioni præferunt, cum Acrō ex huius floſculis ſertū perenne, vt ante ēt teſtati ſumus, ſacere conatus ſit,veꝝ male id concinnauit homo cupidus gloriæ.

GLAR. Q V O D ſi dolentem nec Phrygus lapis)Per Phrygium lapidem & Acron & Porphyrio Synadicum marmor intelligunt , ab vrbe Synada Phrygiæ . Cuius vrbis Str.lib.xij.meminit non ita longe a fine , meminit & Ptol.At Plin lib.xvj.cap.xix. aliter de eo lapide ſentire videtur,ad finem prorſus eius capitis , quod lectori indicare dūtaxat volui,ac ipſum ſuo relinquere iudicio, vt in alijs plerisque facimus .

A D A M I C O S.

Ode ſaluberrima de educatione iuuentutis, nimirum , vt in labore , & parſimonia viuere aſſueſcant , dum adhuc ſequaces tractabileſq; ſunt . In militia verſetur, vitam ſub dio agat, diſcat pro patria ſalute mortem contemnere, virtute nihil praſtantius,ignauia nihil turpius ignobiliuſq; ducat,cum ſcelerato autem non communicandum , ne ſimul cum illo pereatur ; illum enim manere certum exitium.

Ode II. Tricolos , Tetraſtrophos : Vt , Vides, vt alta ſtet niue candidum.

‒‒∪‒‒‒∪∪‒∪∪
‒‒∪‒‒‒∪∪‒∪∪
‒‒∪‒‒∪‒‒
‒∪∪‒∪∪‒∪‒‒

ANGVSTAM, amici pauperiem pati
Robuſtus acri militia puer
Condiſcat : & Parthos feroceis
Vexet eques metuendus haſta :
Vitamq. ſub dio , & trepidis agat
In rebus.illum ex mœnibus hoſticis
Matrona bellantis tyranni
Proſpiciens, & adulta virgo
Suſpiret : eheu ne rudis agminum
Sponſus laceſſat regius aſperum
Tactu leonem : quem cruenta
Per medias rapit ira cædeis .
Dulce, & decorum eſt pro patria mori.
Mors & fugacem perſequitur virum :
Nec parcit imbellis iuuentæ
Poplitibus, timidoque tergo .
Virtus repulſæ neſcia ſordidæ
Intaminatis fulget honoribus :
Nec ſumit , aut ponit ſecures
Arbitrio popularis auræ.
Virtus recludens immeritis mori
Cœlum , negata tentat iter via :
Cœtusque vulgareis, & vdam
Spernit humum fugiente penna .
Eſt & fideli tuta ſilentio
Merces . vetabo , qui Cereris ſacrum
Vulgarit arcanæ : ſub iiſdem
Sit trabibus : fragilemque mecum
Soluat faſelum . ſæpe dieſpiter
Neglectus, inceſto addidit integrum .
Raro antecedentem ſceleſtum
Deſeruit pede pœna claudo .

ANTO. ANGVSTAM, amici) Amico ſcribēs, docet robuſtum puerum,debere acri militia, diſcere pauperiem pati& hoſtes eques vexare, vitam ſub dio agere.Nam dulce eſt,& decorum, pro patria mori.Quæ mors omnes proſequitur,& fugaces,& imbelles,virtus autem honore afficitur,nec perit vnquam . Ait inde quenquam impium, ſecum morari nolle. Nam ſpretus Iupiter,ſæpe ſcelerato,addidit etiam innocentem . Raro enim pœna ſceleſtum deſerit,quanquam ſera quandoque . [Angustam,pauperiem).i.grauem,moleſtam,acerbam, difficilē [Parthos feroceis).i.feroces hoſtes. [Sub dio) Sub aëre,ſub ſole, ſub imbri.[Trepidis).i.periculoſis & aſperis.[Illū ex mœnibus hoſticis) Senſus eſt . Illum Romanum militem bellis aſſuetum, & ſtrenuum,timeat regia hoſtis vxor, à mœnibus eum aſpiciens,timeat inq̃,ne ſuo viro concurrat imbelli.[Rudis agminum).i.prœliorum,militiæque.[Leonem).i.Romanum militem ſtrenuum. [Tactu aſpeꝝ).i.dum tangitur,vel vt tangatur. Dulce & decoꝝ. edocet pulchrū eſſe pro patria mori,ergo pugnandū, non fugiēdum eſt cum ēt fugientibus,mors magis inſtet. [Imbellis iuuentæ).i.debilis,& nō aptæ bellis. [Timidoq. tergo).i.fugiēti.[Virtus repulſæ)Senſus eſt,ꝙ virtute præditus,nunquā repulſam habere poteſt,ſplendet.n.per ſe incorruptis honoribus , quos in ſe habet.Vnde ſi peteret magiſtratum,nec populi fauorem haberet repulſam non habet quia omnino , dignus eſt magiſtratu ipſo fungi. [Nec ſumit,aut ponit)Senſus eſt,quod virtute præditus, non ſumit , aut relinquit , magiſtratus arbitrio populi fauentis, vel obſtantis,quoniam omnino virtute ſua illud meretur exeq, nec aliquis ei auferre,poteſt vel dare,quòd eſt in ipſo poſitum . [Virtus recludens)Oſtēdit virtute præditos,humana deſpicere, appetereq. cœleſtia,illisq. diuinos honores exhiberi, cum inter cœlicolas referantur.[Eſt & fideli)Oſtendit virtutem ipſam,ſecreti,etiam tenacem eſſe & fidelem.[Vetabo, qui)Dicit ſe nolle cum ſacrilego conuiuere , vel nauigare ne illius culpa , ipſe quoque opprimatur à dijs. [Cereris ſacrum)Arcanum.Cereris ſacra myſtica,erant.i.ſecreta , nec vulgari , licebat dicunt.n.eam Deorū pœna

occul

occulte conſilijs vſam fuiſſe donec filiam reperiret. [Sub iiſdem trabibus) Sub eodem tecto. [Dieſpiter) Iupiter vi diei pater, teſte Macr. [Inceſto addidit integrum).ſ. ſcelerato, & criminoſo, adiunxit integræ vitæ, virum, & inſontem. [Raro) Ordo eſt, Pœna, claudo pede, raro deſerit, ſceleſtum antecedentem, nam (vt ēt lib. j. Valer. ſcrib.) lentò gradu ad vindictam ſui, diuina procedit ira, tarditatemque ſupplicij grauitate compēſat. Et Iuu. Sat. xiij. Vt ſit magna, tamen certe lenta ira, deorum eſt, quæ quidem ab Hom. ſumpta ſunt ia enim lib. iiij. Iliad. ait: Contemni numen Olympi, Haud impune ſinunt ſuperi, ſcelera impia, quanquam Diſtulerint culpas, hominum, grauiora morantur ſupplicia.

ACRON.

ANGVSTAM, amici) Hanc oden, generaliter ad amicos ſcribit, commonens beatiorem vitam, facilioremque paupe xi ſuadens, ita adoleſcentes, inſtitui debere, vt paupertate, & exercitiu ad militiam firmentur. [Anguſtam) Difficilem, arduam. Parthos ſpecies pro genere. [Sub dio) In campo, vt cum patre in ripa, gelidique ſub ætheris axe. [Et trepidis) Aut in bellis in quibus ſemper trepidatur, aut in periculoſis laboribus: Sic educatum, inquit, adoleſcentem ita clarum eſſe debere, gloria bellicarum rerum, vt etiam mulieribus, & puellis hoſtium notus, ſit ipſa aſſiduitate bellandi. [Suſpiret) Cum illum proſpexerit, timore ſuſpiret, ne aut maritus eius, aut ſponſus militem Romanum Prouocans, neſcius bellicæ artis, intereat. Ordo eſt. Proſpiciens illum ex hoſticis mœnibus, matrona bellantis tyranni & adulta virgo, ſuſpiret: Eheu, eheu ne regius ſponſus, rudis agminum, laceſſat leonem aſperum tactu, quem rapit cruenta ira, per medias cædes, ſeruauit metaphoram, vt, quia Romanum militem leoni comparauit, adderet impetum. [Mors & fugacem perſequitur virum) Contra tela ſurit, & fugacem, qui fugat agentis eſt, & non patientis oſtendit eos magis periclitari, qui fugiunt. [Iuuentæ) Genitiuus eſt, ab eo enim quod eſt iuuenta, iuuentæ declinatur. [Timidoque tergo.) Hoc eſt fugientium, vt eſt. Et in tergum fugientibus, ingerit haſtas. Tergum autem pro quibuſcunque membris poſuit, poſterioribus, quæ vulnerari ſolent, his qui in prœlio fugiunt. [Intaminatis) Incorruptis, aut ſine macula repulſæ. [Secures) Pro faſcibus poſuit, aut pro poteſtate: vt, Sæuumque ſecuri Aſpice Torquatum. hic itaque talis, dum in ſe habet honorem, nec ex populi poteſtate ſumit, nec ab alio dignatur accipere. [Arbitrio popularis auræ) Populi fauore, vt Luc. Popularibus auris impelli pulſuque ſui. vt Virgil. Nunc quoque iam omnium g.p.a. [Recludens cœlum) Aperiens etiam cœlum, vt, Ardens euexit, ad æthera virtus. [Negata via) Vt Virg. inſuetum per iter. [Cœtuſque vulgares) Vilium hominum conſortia. [Spernit humum) Vt Virg. Terreniſque habebant artus, & alibi. Qua me quoque poſſum tollere humo. Virtus virtutem per ſe claram, ornare honorea, non ornari dicit, ab honoribus. Repulſam vero habuiſſe dicebantur, qui honorē petentes, repudiati fuiſſent. Quod cū eueniſſet Catoni Claro, virtutis ſuæ conſcius, corruptum populi iudicium, contempſit, & hoc tamen iuxta ſtoicorum ſectam, qui dicuntur virtutem, ſolam ſufficere, ad beatam vitam, modo vero generaliter repulſa accipienda, virtutem infame ac ſordidam, nunquam eſſe poſſe. [Fugiente pēna.) Tanquam ipſius virtutis fama, terras fugiens, cœlum petat. [Eſt & fideli tuta ſilentio Merces) oſtendit virtutē etiam ſecreti tenacem. [Vetabo) ordo eſt, Vetabo, ſit mecum ſub eiſdem trabibus, & ſoluat mecum fragilem faſelum, qui vulgarit ſacrum Cereris. Sacra Cereris, myſtica erant, nec vulgari licebat, propter hoc, quod occulte conſilijs vſa eſt, donec filiam ſuam reperiret. Vnde Virg. Et fida ſilentia ſacris. Et dici ſecum ſacrilego, nec nauigaret nec manere velle, ne inuoluatur illis periculis. [Soluat) ſoluere dixit, in pelagus dimittere. Soluite vela citi. [Faſelum) Faſelus velox, & oblonga nauis eſt, vt Virg. Et circum pictis, vehitur ſua rura faſelis. [Neglectus) Ad ſupplicium. [Inceſti).i. noxij. [Integrum) Innocentem, vt integer vitæ ſceleriſque purus. [Antecedentem) Præeuntem, tanquam raro pœna deſerat. [Sceleſtum) Et quamuis tarde, tamen puniat meritum, nec ab eo poſſit euadi, nec effugi. Virg. Diſtulit in ſeram commiſſa piacula mortem.

PORPHYRIO.

MORS & fugacem perſequitur virum:) Hic oſtendit eos maxime periclitari, qui fugiūt. [Virtus repulſæ neſcia ſordidæ) Hæc de ſtoicorum ſecta ſunt, qui dicunt virtutem ſolam ſufficere, ad vitam beatam. Repulſam autem generaliter, accipit, pro infamia ac turpitudine. Hoc enim ait, Virtus infamis, ac ſordida, nunquam eſſe poteſt. [Nec ſumit, aut ponit ſecures Arbitrio) .i. hæc poteſtate propria coronatur, quia non alius illi auferre poteſt quod in ipſa poſitum eſt. [Negata tentat iter via:) Negata.ſ. hominibus. His autem intelligi vult, per virtutem acquirere poſſe homines, immortalitatem, qui mortali cōditione ſunt. [Et fideli tuta ſilentio Merces) Inter virtutes.ſ. [Vetabo, qui Cereris ſacrum Vulgarit arcanæ) Abſit, inquit, vt ſub eodem tecto mecum ſint, & cum his nauigem, qui linguam ſuam, vſque ad proditionem myſteriorum Cereris, producunt. [Raro antecedentem ſceleſtum Deſeruit pede pœna claudo.) Hoc proximū eſt illi, quod dicitur, Deos iratos, pedes lanatos habere, quia nonnunquam tarde veniunt, nocentibus, ſecundum hæc ergo. Pœna pede claudo dicta eſt, quam raro deſeruiſſe, ante cedentem ſceleſtum ait, ſignificat difficile non eſſe, perſequi eum cui ob meritum aliquod pœna debetur.

ASCENSIVS.

ANGVSTAM) Docet quis ſit ad militiam aptandus, & quibus inſtitutionibus, quia puer robuſtus. Puer vt ab ineunte ætate diſcat, Robuſtus, vt inuita Minerua, non moliatur prouinciam negatā. Pro inſtitutione aūt, propoſitum habere debet, dulce & iucundum eſſe, pro patria mori, cum alioqui etiam breui moriendum ſit. Item nihil pulchrius eſſe virtute, hoc eſt fortitudine quæ cedere neſciens, cœlum petit. Eius aūt, duæ ſunt alæ, altera, qua fortiter agimus, altera, qua fideliter cōmiſſa, fidei noſtræ, & deorum arcana tacemus, quæ reuelare qui, nefas putat, vt nolit cū eo mare ingredi. Ordo eſt. O amici puer robuſtibus.i. extantibus, & magnis membris, ac robore cum corporibus, tum animi præditus. [Condiſcat).ſ. a puero. [Pati pauperem).i. paupertatem. [Anguſtam.i. anguſtantem, & conſtringentem, ſicut copiæ dilatant condiſcat dicit. [Acri militia.i. in acri militia, aut p acrem.i. ſtrenuam militiam, vt ipſe iam eques, metuendus haſta, quia eius agitandæ peritus: Vexet Parthos feroceis, quia R. Imperio, inimicos, & agat vitam ſub dio i. Ioue, hoc eſt aere, aut cœlo, & in rebus trepidis.i. trepidare facientibus. [Matrona).i. vxor matrimonio, vt mater fiat, dicta πατρῶοι .i. regis inimici. [Bellātis) .ſ. contra Rom. Imperium. [Proſpiciens ex mœnibus hoſticis) .i. hoſtilibus. [Illum).i. talem equitem ita à puero inſtitutū. [Et virgo adulta).i. iam matura viro, iam plenis nubilis annis. [Suſpiret).i. cum ſuſpirio dicat. [Eheu me ſpōſus regius).i. cui regis filia, deſponſata eſt. [Rudis).i. ignarus, & nondum eruditus agminum.ſ. inſtruendorum & ducendorum. [Laceſſat) .i. prouocet ad iram, & pugnam. [Leonem).i. talem equitum, ferocientē in morem leonis. [Aſperū Tactu).i. dum tangatur. [Quem ira) Quæ leoni congrua. [Cruenta).i. cruorē effundens. [Rapit).i. refert. [Per medias cedeis).i. ſtrages. Et ſi dicatur, tam audens cito, morietur, addidit. [Dulce, & decorū eſt pro patria mori Mors perſequitur &).i. etiam. [Fugacem virū) Quia qui hoſtem effugit, non continuo mortem effugit. [Nec mors parcit poplitibus).i. neruis poſt genu, qui fugientibus incidi ſolent. [Et tergo timido iuuentæ).i. iuuentutis. [Imbellis) Quia fugiētis [Virtus neſcia repulſæ ſordidæ).i. quæ nō patitur repulſam ſordidam, quæ fiat ob culpam, aut ineptitudinē, petitoris. [Fulget honoribus intaminatis).i. impollutis nec ſumit, aut ponit.i. deponit. [Secures).i. ſummos faſces, in quibus erat ſecuris. [Arbitrio).i. ad arbitriū. [Auræ).i. fauoris popularis, quia dignus cōſolatu, conſularis eſt etiā ſi repulſus. [Virtus recludēs).i. aperiens cœlū. [Immeritis mori) .i. dignis ſemp viuere. [Tentat iter via neg.).ſ. humani in terris degenti, & ſpernit pēna fugiente, in alijs fugientibus, per æthera [Cœtus vulgares).i. vulgarium. [Et humū vdam.i. cœnoſam, & paludoſam terram. Nec ſoli qui fortiter agunt, præmiabuntur, quia merces tuta, quia in cœlo vbi fures non demoliuntur. [Eſt &).i. etiam. [Silentio fideli).i. de cōmiſſis fidei. [Ego vetabo).i. prohibebo. [Sit).i. vt ſit, vel ne ſit mecum. [Sub iiſdem trabibus) .i. in eadem naui. [Et ſoluat) .ſ. à littore mecum. [Faſelum) .i. nauiculam fragilem. [Is qui vulgarit).i. vulgo reuelauit. [Sacrū Cereris arcanæ) Vt Eleuſinæ quæ ſacra ſua arcana vult teneri. [Quia dieſpiter).i. diei pater, Iupiter cūcta videns. [Neglectus) .ſ. ab inceſto. [Addidit ſæpe inceſto).i. polluto, & non caſto. [Integrum).i. incorruptum, hoc eſt puniuit, temporaliter, ſæpe bonos, cum malis, eo ꝙ in vna ſocietate, iouenit. [Pœna).i. vltio de eorum. [Pede claudo) Quia lente adueniens, hoc eſt licet pede claudo raro deſerit ſceleſtum antecedentem, immo nūquam niſi ipſum ſceleris pœnituerit, ſed nec tunc deſerit.

DE HONESTO VIRO.

Ex ſtoica diſciplina ſcribit, ſapientem nullis minis, nulla tyrannide ad turpitudinem cogi poſſe, honeſto & virtute nixum, qua freti non pauci ad cœlum aſcenderunt.

Ode III. Tricolos, Tetraſtrophos: Vt, Vides, vt alta ſtet niue candidum.

--u---uu-uu
--u---uu-uu
--u---u--
-uu-uu-u-u

IVSTVM, & tenacem propoſiti virũ,
Non ciuium ardor praua iubentium
Non vultus inſtantis tyranni
Mente quatit ſolida: neque auſter
Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminãtis magna Iouis manus,
Si fractus illabatur orbis,
Impauidum ferient ruinæ.
Hac arte Pollux, & vagus Hercules
Innixus, arces attigit igneas.
Quos inter auguſtus recumbens
Purpureo bibit ore nectar.
Hac te merentem Bacche pater tuæ
Vexere tigres, indocili iugum
Collo trahentes. hac Quirinus
Martis equis Acheronta fugit,
Gratum elocuta conſiliantibus
Iunone diuis. Ilion, Ilion
Fatalis, inceſtuſque iudex,
Et mulier peregrina vertit
In puluerem, ex quo deſtituit deos
Mercede pacta Laomedon: mihi
Caſtæque damnatum Mineruæ
Cum populo, & duce fraudulento.
Iam nec Lacænæ ſplendet adulteræ,
Famoſus hoſpes: nec Priami domus
Periura, pugnaces Achiuos
Hectoreis opibus refringit:
Noſtriſque ductum ſeditionibus
Bellum reſedit. protinus & graues
Iras, & inuiſum nepotem,
Troica quem peperit ſacerdos,
Marti redonabo. illum ego lucidas
Inire ſedeis, ducere nectaris
Succos, & adſcribi quietis
Ordinibus patiar deorum.
Dum longus inter ſæuiat Ilion,
Romamque pontus: qualibet exules
In parte regnanto beati.
Dum Priami, Paridiſque buſto
Inſultet armentum: & catulos feræ
Celent inultæ: ſtet Capitolium
Fulgens: triumphatiſque poſſit
Roma ferox dare iura Medis.
Horrenda late nomen in vltimas
Extendat oras. qua medius liquor
Secernit Europen ab Afro:
Qua tumidus rigat arua Nilus:
Aurum irrepertum, & ſic melius ſitum,
Cum terra celat, ſpernere fortior,
Quàm cogere humanos in vſus,
Omne ſacrum rapiente dextra.
Quicunque mundo terminus obſtitit,
Hunc tangat armis, viſere geſtiens,
Qua parte debacchentur ignes:
Qua nebulæ, pluuijque rores.
Sed bellicoſis fata Quiritibus
Hac lege dico: ne nimium pij,
Rebuſque fidentes, auitæ
Tecta velint reparare Troiæ.
Troiæ renaſcens alite lugubri
Fortuna triſti clade iterabitur,
Ducente victriceis cateruas
Coniuge me Iouis, & ſorore.
Ter ſi reſurgat murus aheneus
Auctore Phœbo: ter pereat meis
Excitus Argiuis: ter vxor
Capta virum, pueroſque ploret.
Non hæc iocoſæ conueniunt lyræ.
Quo Muſa tendis? deſine peruicax
Referre ſermones deorum: &
Magna modis tenuare paruis.

IVSTVM & tenacem) Hac ode, ſcribit ſapiẽtem virum & optimum, nulla ſeditione, nulliſque minis tyranni, non tempeſtatibus, non Iouis fulmine, poſſe à ſolida & integra mente concuti & moueri, ſi etiam mundus rueret, impauidum ruinæ ferirent. Itaque virtute, & mente innixus, Pollux, & Hercules, cœlum aſcendere, inter quos quidem ipſe quoque Auguſtus accumbet, hac item virtute, a Tigribus vectus eſt Bacchus, hac inquam virtute, Romulus Martis equis, & militiæ gloria, fugit. Ioſetus, cœlumque aſcendit, Iunone etiam permittente, dum dij conſilium ſuper, hoc agerent. Refert inde plurima, Iunonis verba, in Romuli, Romanorumque gratiam, prolata. Admonet poſtea Muſam, vt deorum ſermones, referre deſinat, cum lyricis iocoſa tm̃ non ſerio, grauiaque conueniant, hinc autem Poeta ipſe longo interuallo, ad Romuli numen, deſcẽdit in Auguſti laudem. [Tenacem propoſiti) .i. conſtantem, & continentem. Conſtantia nanque in reſiſtendo continentia vero in ſuperando, conſiſtit quod philoſophus lib. vij. Eth. ſcribit. [Ardor) Furor, ſeditio. [Vultus) Sæuitia. [Mente quatit ſolida) Concutit, mouet a mente firma, integra, & conſtanti. [Auſter Dux turbidus Adriæ inquieti) Ode quoque tertia libri primi, de eodem ait. Nec rabiem Noti. Quo non arbiter Adriç, Maior tollere, ſeu ponere vult, freta. [Impauidum ferient ruinç) Id fortis viri, officium eſt vnde philoſophus ait lib. iij Ethic. Is igitur homo fortis, proprie dicitur qui circa honeſtam mortem, & ea omnia, quç repente eueniunt, atque afferunt ipſam, interitus eſt. [Hac arte) .i. iuſtitia conſtantia, & fortitudine. [Hac arte) .i. virtute, dicitur. n. ars ab ἀπὸ τῆς ἀρετῆς .i. a virtute, vt Diom. ſcribit. [Pollux) De hoc lege ode xij. lib j. [Vagus) orbis enim plurima loca peragrauit, monſtra domando, iuſſus ab Euryſtheo Mycenarum rege, de quo vide Epodo tertio, & Iuuen. ibi, Sed quid magis Heracleas. [Arces igneas) .i. ſidereas. [Auguſtus recumbẽs) Vult Auguſtum quoque in deorum numero, ſeu nomine, haberi loquitur autem vt ille. Tu das epulis accumbere diuum. nam homines per merita, deorum conuiuijs adhibebantur. [Hac) .ſ. arte, & virtute. [Te merentem) .i. pugnantem, & bene merentem de hominibus. Bacchus enim (vt ſcribit Diodorus) cunctos impios ſuſtulit. Tigres lynces, & tygres, Bacchi currum trahũt. Sed videntur Baccho aſſignari (teſte Probo.) Vt per earum colorem, in vino, varias hominum eſſe mentes, intelligamus vel vt per eas ſçuia demonſtretur. quod quidam poti, infinitam excedunt crudelitatem. [Hac) .ſ. arte, & virtute. [Quirinus) Romulus, hunc autem in Auguſti laudem cõmemorat. [Martis equis) .i. bellido [Acheronta) .i. Inferna ipſos, de Acheronte, legito in ode tertia, [Gratum)

ANTO.
Cõſtantia.
Continentia.

[Gratum) Pro grate. [Conſilantibus) .i. conſilium hñtibus, de recipiendo Romulo. [Ilion, Ilion) hę ſunt Iunonis, Romanis eoo ciliatæ verba, ad deos. [Fatalis, inceſtusq. iudex) De Paride loquitur, qui iudicium habuit trium dearum . de quo late in Ode xv. libri j. (Mulier pegrina) .i. Helena. [Laomedō) ſcribit Hom. lib. axj. Il. Neptenum talia verba Apollini retuliſſe, Stulte quam inſipiens es non ne meminiſti, quæ iam paſſi ſumus apud Ilium mala? Solos nos deorum Iupiter, miſit vt ſuperbo Laomedonti in annum, promiſſa mercede, ſeruiremus, ipſe imperabat . Ego Troianis vrbem latis & quam pulchris muria (ne expugnari poſſent) circundedi. Tu errabūdus, & camuras boues in iugoſæ Idę, conuallibus pauiſti. Sed cum venit accipiendæ mercedis tēpus, tunc debita nos mercede fraudatos minatus dimiſit Laomedon, tibi quidem manibus, pedibusq. ligatis ad lōginquas inſulas deportaturū, vtriuſque aūt aures inſeſſurum, nos animo irato, promiſſa fraudati mercede, reuertimur. Horū tu nunc Troianis gratiā refers &c. Id vero fictum eſſe aiunt, qm cum Troianorum pecunia in ſacro horū deorū ſeruaretur, ab eis Laomedō, petijt redditurum ſe iuraos vnde mœnia inſtaurauit, poſtea tñ nec reddidit, hinc datus eſt fabulæ locus. [Ilion) ordo eſt iudex fatalis, & inceſtus, & mulier peregrina, vertit in puluerem Ilion damnatū mihi, pro à me & caſtæ Mineruæ, cū populo, & duce, fraudulento, ex quo Laomedon, pacta mercede deſtituit deos. [Caſtæ Mineruæ) Id ait, quia dixerat inceſtus iudex, ſcribit aūt Hom. lib. vix. Il. quod Iuno & Minerua ſacrū Ilium, Priamumq., & Troianum populum odio proſequebantur Alexandri gratia, qui deabus ad ſe venientibus eam prætulit, quæ miſeram ipſi libidinem pollicebatur. [Duce fraudulento) .i. ipſo Laomedonte, qui deos fraudauerat, Neptunum .ſ. & Apollinem. [Iam nec Lacænæ) oſtendit Troiana omnia diruta eſſe, ſe Iunone agēte, hinc iræ ſuæ ſatisfactum eſſe. [Famuſus) infamis, rapuit.n. Helenam, Menelai hoſpitis vxorem. [Huſpes) Paris ab Helena, Spartæ hoſpitatus, eam rapuit. [Nec Priami domus) .i. familia. (Periura) propter Laomedonta dicitur, qui Deos deceperat. [Hectoreis opibus) .i. auxilijs . Hector.n. Troiam diſtulit, in decimō annum. [Ductū) Protugatum, fuere quippe inter deos ſeditiones, nā partim Troianis, partim Græcis fauere. (Reſedit) Quieuit. [Protinus) Dehinc. [Graues) Iras quibus in Romanos vſa fueram, ob Troianorum cauſam [Inuiſum) Mihi odioſum, qa Troianæ ſtirpis. (Nepotem) .i. Romulum mei filij Martis filium, ex Ilia Numitoris filia. de quo plura videto in Ode xij. lib. j. (Marti redonabo) .i. Martis gratias iras & odium in Romulum, & Romanos relinq̃. [Quietis) Dij .n. nulla perturbatione afficiuntur. [Dum longus inter) ſenſus eſt, Dummodo Roma ab Ilio diſtet, oppoſito mari, Romani ipſi vbique regnent beati. [Sæuiat) Ne illuc Romani, redire queant, inſtaurareq̃ Ilium. [Exules) Ad Æneam, & comites retulit, à quo Romani ſunt oriundi. [Regnanto) pro regnent. (Dum Priami) ſenſus eſt, Dummodo Priami ſepulchra, & Paridis, armenta paſcendo inſultent feræq. tutæ ibidem catulos celent. i. dummodo Ilion deſertum ſit, ſtet Capitolium &c. [Buſto) ſepulchro. [Inſultet) Inſiliat ſuper, vagetur, calcitret. Inultæ ſine pœna illæſe, ſecure, ac tutiſſime. [Fulgens) .i. auratum. [Medis) pro quibuſcunque bellicoſis Romanis. [Horrēda) hoſtibus .ſ. [Medius liquor Secernit Europen ab Afro) Gadicanum ſinū,

Calpe

Abyla

intelligit, nam (vt Solin. ſcribit) Oceanus ab occaſu Solis irrumpens, læuo latere, Europam, Africam dextro, ſciſſiſq. Calpe, & Abyla montibus, quos dicunt columnas Herculis, inter Mauros funditur, & Hiſpaniam. [Tumidus rigat arua Nilus) Nilus Africam ab Æthiopia diuidens, medios Æthiopas ſecat, certis tamen diebus auctu magno per totam ſpatiatus Ægyptum, fœcundus innatat terræ. Incipit autem creſcere, Luna noua, quæcunque poſt Solſtitium eſt, ſentim, modiceq́ue Cancrum. Sole tranſeunte, abundantiſſimæ autem, Leonem, & reſidet in Virgine iiſdem quibus accreuit modis. In totum autem reuocatur intra ripas, in Libra, vt tradit Herodotus centeſimo die. Iuſtum incrementum eſt, cubitorum, ſedecim, minores, aquæ non omnia rigant, ampliores detinent tardius recedendo, hæ ſerendi tēpora, abſumunt ſolo madente, illæ non dant, ſitiente, vtrunque reputat prouincia. in xij. cubitis, famem ſentit, in xiij. etiam eſurit, xiiij. cubita hilaritatem afferunt, xv. ſecuritatem, xvj. delitias. Auctor eſt Plin. lib. v. cap. x. Fortior, inquit, Roma erit, ſpernere aurum quam appetere, & vſurare. [Irrepertum) Ineffoſum, per quod intelligit, Romam ſpreturam magnam auri copiam, erit enim paruo contenta dicitur autem, id pp Curium, & Fabritium, & alios ſimiles, de quibus lib. j. in Ode xij. [Sic melius ſitum) Auro enim multa ſcelera fiunt, hinc ait poeta lib. iij. Fas omne abrumpit, Polydorum obtruncat, & auro. Vi potitur. Quid non mortalia pectora cogis Auri ſacra fames. Et Ouid. Effodiuntur opes irritamenta malorum. Iamque nocens ferum, ferroque nocentius aurum. Prodierat, prodit bellum, quod pugnat vtroque. [Omne ſacrum rapiente dextra) ſenſus duplex. Vel q̃ Romani ſacra omnia ab externis accipient, quod fecerunt: Vel Romani ſpernent aurum, cuius auaritia, ſacris etiam, non parcitur. [Terminus obſtitit) In quodam antiquiſſimo textu legimus. Extitit, vtrunque tamen placet. Eſt autem ſenſus. Vbicunque terminabitur orbis. [Mundo) .i. terrarum orbi. (Obſtitit) hoc propter mare ait, id enim terræ obſtat ne vlterius tendat. Hinc Ouid inquit, Circumfluus humor. Vltima poſſedit, ſolidumque coercuit orbem. [Qua parte debacchētur ignes) Lybiæ partem intelligit, quam torrida zona occupat, de qua re Sta. lib. xvij. [Debacchentur) Æſtuent, ferueant. (Qua nebulæ, pluuijq. rores) De Riphæo iugo intelligit, ad Scythiam, vbi regio eſt aſſiduis obſeſſa niuibus, quippe caſu continuarum pruinarum, damnata pars mūdi, & ab rerum natura in nubem æternæ caliginis merſa ipſisq. prorſus Aquilonibus, rigentiſſima. Sola terrarum non nouit vices temporum, nec de cœlo aliud accipit, quam hiemem ſempiternam, hæc ex Solino. Potes quoque de Hyperboreis intelligere, ij enim incolunt vltra Aquilonem apud quos mundi, cardines eſſe creduntur, vt idem, loquit, demum Riphæo iugo non nimiū diſtant. [Nimium pij) Hoc ait, quia pij erga Ilium inſtaurandam ſibi ipſis, nocerent minimum, & Iunonis ira. [Rebus) opibus & imperijs. (Alite lugubri) Malo omine & infelici auſpicio. [Triſti clade) Hoc ait quoniam Fimbria vltro è ſenatu egreſſus, vir bellicis artibus inſignis (cum rerum militarium inexpertus eſſet Flaccus) Collega Cinnæ in conſulatu, quem Cinna duabus cum legionibus in Aſiam miſerat, vt Syllæ loco, hoſti iam iudicati, ipſe Aſiam inuaderet, bellumq́ue Mithridati inferret. Flaccum ipſum interemit, in Nicomedia vrbe itaque in puteo latente Romano conſule, bellique imperatore, cum ipſe priuatus duntaxat exiſteret, ſeipſum poſtea exercitus imperatorem nuncupauit. Ilienſibus obſeſſis, ab eo & ad Syllam confugientibus, Sylla ſuaſerat vt ad Fimbriam irent dicerentq́ue illi hoc duntaxat, quàm ſe Syllæ dediſſent, quibus præceptis Fimbria eos veluti Romanorū amicos, collaudauit monuitq. vt ſi etiam Romanum ciuem exiſtentem, intra vrbem reciperent per ironiam faſſus Romanos, atque Ilienſes inter ſe cognatione deuinctos eſſe, ita vrbem ingreſſus omnes ſibi obuios occidit vrbem incendit, illos q. ad Syllam legati iuerant varie confecit. Nullis præterea pepercit, neque ijs q. ad Palladis templum confugerant, quos cum templo ſimul igne cremari iuſſit, deiecit, & vrbis mœnia, hæc & plura App. in lib. Mithridatico. [Coniuge me Iouis, & ſorore) Cic. in lib. de Nat. Deorum ſic ait. Aër autem (vt Stoici diſputant) interiectus inter mare & cęlum & Iunonis nomine conſecratur, quę eſt ſoror, & coniux Iouis. quod & ſimilitudo eſt ætheris, & cum eo ſumma coniunctio. Effœminarunt autem, eum Iunoniq. tribuerunt, q̃ nihil eſt eo mollius. Sed Iunonem ab iuuando credo eam nominatam. Hęc ille. Macr. vero lib. j de Som. ſic ait Eſt autem Iuno aër, & dicitur ſoror, quia iiſdem ſeminibus, quibus cœlum, etiam aër eſt procreatus, coniux, quia aër ſubiectus eſt cœlo. prius autem dixerat, q̃ Iupiter eſt mundi anima. (Vxor Capta) Andromachen Hectoreis vxorem intelligit, vel potius Hecubam, Priami coniugem, cum dicat pueros .i. filios Andromachæ enim vnicus Aſtyanax fuerat, Hecuba vero ſecuta eſt Vlyſſem, vt habetur lib. xiij. Met. verum in Thracia conuerſa eſt in canem. [Non hæc iocoſæ) Muſam hortatus, vt ſeria, deorum ſermones referre deſinat, cū lyricis iocoſa potius, q̃ illa conueniāt, nec telis magna extenuare humili carmine .i. lyrico. [Peruicax) Audax ſtrenuus.

Riphæi

Hiperborei

Fimbria

Iuno ſoror & cōiux Iouis

ACR.

IVSTVM & tenacem) in ſecta Stoica hoc dicitur Iuſtum virū honeſtiq. propoſiti, non terreri ciuium opinionibus, vel minis exigentium, vt aliquid forte rationi contrarium fiat. Ordo eſt iuſtum virum, ſolida mente, & tenacem propoſiti, non quatit ardor ciuium, iubentium praua. [Ardor praua) .i. ſedio iniqua imperantium. [Vultus) ſeueritas. [Inſtantis tyranni) Terrentis. [Mente ſolida) Dicitur iuſti, & conſtantis viri, qui minis, non quatitur tyranni, aut certe mentem, pro conſilio, intelligi voluit, vt Virg. Hic patris Æneæ ſuſpenſam blanda viciſſim Gaudia pertentat mentem. & qua facere id poſſis, noſtram nunc accipe mentem, & hoc auget per Exbaſin, & graditur à populo ad regē, à rege ad elementum, ab elemento ad Deum, à Deo ad mundum labitur. [Inquieti) .ſ. Auſtro duce, vnum pendet ex altero. [Adriæ) Maſculini generis eſt, cuius commotionem mare ſequatur. [Si fractus illabatur orbis) Ad Exbaſin animi conſtantis, retulit, vt Lucan. Secum ruit arduus æther. [Hac arte Pollux, & vagus Hercules) Qui per omnem terram peragrauit, vt

Virg. Nec vero Alcides tantum telluris obiuit. [Innixus) In-
cumbens. Semidei dicebantur, qui ob merita deoꝝ adhibeban-
tur conuiuijs, quod Horat. modo Auguſto dedit, vt Virg. Tu das
epulis accumbere diuû. [Purpureo) Pulchro, vt eſt, Roſeoq. hæc
inſuper addit ore. [Bibet) Vtcunque ad hoc meritum peruenerit,
virtutis via. [Nectar) Potus numinum. [Hac) Quaſi militantem
collo trahi, potentiæ numinis dedit. [Collo trahentes) Potentię
numinis dedit, iugo feras ſubdere, ideo quantum ad mortales in
dociles, quantum ad potentiam Dionyſij, ea more doctas. [Hac)
Virtute animi. [Quirinus) Quirinũ ſiue Romulum in honorem
Auguſti laudat, & ipſum Martis filium, Deum pro virtute factũ,
Acherontem mortuis deputatum, vitaſſe confirmat: Equos vero
Martis, pro pugnandi inſigne poſuit. [Conſiliantibus dijs) Con-
ſilium habentibus dijs, de recipiendo Romulo, in numeꝝ deoꝝ.
[Ilion, Ilion) Repetitio nominis, interdum iracundiam, interdũ
laudẽ ſignificat, vt, Ah Corydon, Corydon quæ te dementia cœ-
pit? &, Ex illo Corydon, Corydon eſt tpe nobis. Ordo eſt. Fa-
talis & inceſtus iudex, & peregrina mulier vertit Ilion in pulue-
rem, Ilion damnatũ mihi, & caſtæ Mineruæ, cum populo, & frau
dulento duce, ex quo Laomedon deſtituit deos, pacta mercede.
[Fatalis) Alexander, per quem deleretur Ilion, vt, Cum fatalis
equus, ſaltu ſuper ardua venit. [Et mulier peregrina) Peregrina
dixit, ad exaggerationẽ, vt Virg. Fœmina quę noſtris erâs in fini
bus vrbẽ. [Ex quo deſtituit deos) Laomedon pro muroꝝ Troię
perfectione, nõ ſoluerat votum, numinibus promiſſum, vt Virg.
Nec dũ Laomedonteæ ſentis periuria gentis. [Damnatũ) Deſti-
nandũ ad perdendum. Virg. Hic Iuno Scæas ſæuiſſima portas
prima tenet. Bene aũt caſtæ qoia inceſtus iudex dixerat. [Laterę)
Helenæ Menelai vxoris, q̃ Alex. pulchritudine ſua, & ornatu, per
ſuaſus, rapuit Virg. At non ſic Phrygius, penetrat Lacedæmona
paſtor. Ledeamq. Helenã Troianas vexit ad vrbes. [Famoſus
hoſpes) Infamis, qui ſidem violauerit hoſpitij, hoſpitis cõiugem
rapiẽdo. [Nec Priami domus) Domum pro gñe poſuit, Paris.n.
Priami filius fuit. Virg Da propriam Tymbreæ domum, da mœ
nia feſſis. [Hectoreis opibus) Vt, Decimũ quos diſtulit Hector
in annum. Opes aũt, pro auxilijs ponuntur, tanq̃ ſine auxilio vi
tæ, vt Terent. Iuno Lucina, fer opem. [Noſtrisq ductum ſedi-
tionibus), i. bellum quod tm̃ fuerat, vt Deoꝝ ſeditionibus, hoc
eſt diſcordijs, & diſſenſionibus decennium traheretur. [Reſedit)
Finitum eſt: vt, Omniſq repente, reſedit flatus. [Protinus) De-
hinc, vt Virg. Mos erat Heſperio, in Latio, quem protinus vrbes
Albanæ coluere ſacrũ. [Et inuiſum nepotem) odioſum ſibi, Ro
mulum dixit, nepos.n. Iunonis fuit, per Martem, quem Iouis, Iu
nonis filium, Homerus affirmat, per genus aũt Romuli Cartha-
go deleta eſt. [Troica) Pro Troiana. Ilia enim Troiana gñe
fuit, vt Virg. Donec regina ſacerdos Marte grauis, geminam par
tu dabit Ilia prolem. [Marti redonabo) Quamuis ſit de Troia-
no gñe, patri ſuo Romulum regnare concedam. [Inire ſedes,)
Ædificare permittam, inqt, vel indigetem fieri. [Ducere) Propi-
nare, potare.i. deoꝝ conuiuijs, & intereſſe permittam. [Quietis)
Philoſophi.n. hanc beatitudinem dijs dederunt, qua eos ocioſos
eſſe, & nihil curare nec alicuius rei ſolicitudine teneri, dicant ſe-
mel mũdo lege diſpoſito, vnde Virg. Scilicet is ſuperis labor eſt,
ea cura quietos Sollicitat. [Dum longus inter ſęuiat) Tolerabi-
lius ſe ferre cõfirmat, vt longo ſpatio maris interiecto, Romæ re
gnent potius Romanoꝝ nepotes, quam vt illo fruatur imperio.
[Inſultet armentũ) Libere ſuperuagetur, conculcet, vt, Inſultare
ſolo, & greſſus glomerare ſuperbos. Inultę, illęſę ſecuræ Siluoſis
enim & deſertis locis feræ catulos tutos celant, vt ſiluas & luſtra
ferarum. [Triumphatiſq.) ſpecies participij eſt: vt, Quondam re-
gnata Lycurgo, & Bacchatamq. iugis Naxon, & Triuphata Co-
rintho. [Dare iura Medis) Medos, hic pro omnibus gentibus po
ſuit, ac ſi diceret, per triumphum ſubditis hoſtibus, leges impo-
nat. [Qua medius liquor) Gaditanum mare dicit, inde.n. incipit
Europa ſecerni a Lybia. [Ab Afro) Ab Africa, ſynecdochicos.i.
per quæ loca diuiduntur Europa, & Africa, duæ partes mundi.
[Aurum irrepertum) Etiam Roma contemnet, quod multo vti
lius eſt, omnibus hominibus, cum latet adhuc ſub terra, minus
enim caſus auaritiæ præſtat. Fortiorem ergo dicit Romam cõte
nendo aurum fore, q̃ in vſus cogendo, vt, Paruoq. potentem Fa-
bricium. ordo eſt. Fortior ſpernere aurum irrepertum, & ſic me-
lius ſitum, cum terra cœlat, q̃ cogerẽ in vſus humanus. [Dextra
rapeam omne ſacrum) ſacra.n. omnium gentium, rapuere Roma
ni non modo aurum. Dextram autem, aut pro auaritia, aut pro
bello poſuit, vt Virg. Quid non mortalia pectora cogis auri ſa-
cra fames. Iuuen. Atque omni ex crimine lucrum Quæſitum.
[Terminus) Finis naturę, quo mundi ſpatia terminantur, ad quẽ
adhuc armis dicit perueniri, ambitu gloriæ, ſiue auri cupidine.
[Qua parte debacchentur ignes) Ceraumenẽ dixit inhabitabilẽ,
vt Virg. Semper ſole r. & t.ſ. ab i. in qua incendium, vt furor bac-
chantibus dominetur, Ideoq dicit debacchentur. [Qua nebulæ,
pluuijq. rores) Septẽtrionalem ſignificat cardinẽ, hoc eſt niualẽ,
vt itẽ Virg. Cærulea glacie cõcretæ, atq; imbribus atris. [Sed bel
licoſis fata Quiritibus) Hac lege dico, coſtituo ſancio, Romanis
hoc ius Fatoꝝ, vt pernicioſum habeant, pro ſe reparare Troiam.
[Ne nimiũ pij) Qui velint pręſtare parentibus contra voluntatẽ
Deoꝝ. [Triſti clade iterabitur) Hoc ideo quidã dictum volunt,
q̃ Fimbria legatus Cinnæ, Ilium tpibus Syllanis oppugnauerit,
ac diruerit, qui mox ſeditione militũ peremptus eſt. Ordo. For-
tuna Troię renaſcens, lugubri alite, iterabitur triſti clade, me cõ-
iuge, & ſorore Iouis, ducente victrices cateruas. [Coniuge, & ſo
rore) ſic Virg. Eſt ego quæ diuum incedo regina Iouiſq;. Et ſo
ror, & coniux. [Ter ſi reſurgat murus aheneus) Hic aut quoties
reparata fuerit diruendam dixit, vt finitũ pro infinito ponat, aut
tertio Troiam ſignat perijſſe: Semel ab Hercule, ſecũdo ab Græ
cis pro Helena, tertio à Fimbria. [Ter vxor) Quidam Androma
chẽ intelligi volunt, pp Hectorem, & Aſtyanacta. [Non hæc io-
coſæ conueniunt lyræ).i. talia non conueniunt noſtræ propoſi-
tioni, à Iunonis verbis, in ſe poeta conuertitur. [Peruicax) Licẽ
tioſa, vel reprehenſibilis. [Modis) Modulationibus metrorum.

IVSTVM, ac tenacem propoſiti virum) In ſecta Stoica, POR.
& hoc dr. Iuſtum virum, & honeſti propoſiti, non terreri ciuiũ
opinionibus, ea rgentium, vt aliquid contra rõnem faciat. [Non
vultus inſtantis tyranni Mente quatit ſolida).i. eum, quem iuſtũ,
& tenacem propoſiti ait, ergo ſeoſus eſt, Sapientem virum nõ qua
tit.i. non conturbat, minax vultus tyranni, ideo.ſ. quia ſolida mẽ
te eſt.i. firma & conſtanti. [Hac arte Pollux, & vagus Hercules)
Vagus dictus eſt, quia orbem terraꝝ peragrauit. [Arces igneas)
.i. ſidereas, ac per hoc cœleſtes. [Quos inter auguſtus recumbẽs)
Bene, quia & ipſe virtutis cultor eſt. [Purpureo bibit ore nectar)
Purpureo ore, claro & ſplẽdido, vt Virg. Lumenq. iuuentæ, Pur
pureum. [Hac te merentem Bacche pater) Hac.ſ. virtute. [Meren
tem) Merentem qũo accipimus? verum ſimpliciter digno, an vt
mereri ſtipendia milites dicimus? [Indocili iugum Collo trahẽ
tes) Alioqui indocili. Non vtique etiam, ſub Libero, qui eas do
cuerit iugum ſuum trahere. [Gratum elocuta conſiliantibus Iu-
none diuis) Conſiliantibus nunc in conſilio agentibus, intelli-
gendum, eſt aut ſenſus, Iunone elocuta quæ erat cum dijs, apud
quos conſilio loquebatur. Gratum elocuta conſiliantibus, non
eſt alia hæc Ode, quam ſuperior, ſed illi adhæret. Quare fallun-
tur, qui eas ſeparant, quippe cum manifeſte hæreant, hoc modo
Hac Quirinus: Martis equis Acheronta fugit. Gratum elocu-
ta conſiliantibus, Iunone diuis ſignificant hac, Romulum in cœ
lum receptũ, Iunone mitigata Romanis, quibus aliquandiu pp
iram, quam in Troianos habuit irata fuit. [Fatalis, inceſtusq. iu
dex) Hæc iam Iunonis verba ſunt, in conſilio. Mihi caſtæq. dã-
na. [Mineruę) Pro à me damnatum Ilion.ſ. [Iam nec Lacænę
ſplendet adulterę, Famoſus hoſpes) Eleganter hęc dñt, quaſi o-
ſtendat Iuno, ſe ad ſatiſfactionem vſque viſionem percepiſſe, de
Troianis. [Ducere nectaris Succos).i. aſſueſcere ſaporibus necta
ris. Dum longe ſit, inquit, ab Ilio Roma, in qualibet parte orbis
Romani, quantum in me eſt, regnent. Eleganter hic peruicacia
iræ, in Troianos deæ exprimitur. [Regnanto) Pro regnent ſe
cunda pro tertia perſona eſt, vt eſt illud Virg. Tertius Argolica,
galea contentus abito. [Dum Priami, Pariſdiſq. buſto Inſultet
armentum,) Hoc eſt paſcendo, ſupergrediatur. [Et catulos feræ
Celent inultę) Perire, quaſi deſertam eſſe velit Troiam. [Horren
da late nomen in vltimas) Non perpetuum epitheton, horrendã Ro
mam dicit, ſed Barbaris horrendam. [Qua medius liquor Secer
nit Europem ab Afro) Gaditanum fretum ſignificat, inde.n. inci
pit diſcerni Europa à Lybia. [Qua tumidus rigat arua Nilus:)
Non ſemper tumidus, ſed tumidus cum rigat. [Aurum irreper-
tum, & ſic melius ſitum, Cum terra celat, ſpernere fortior) Bene
aurum vtilius ait eſſe peius, quam de metallis effodiatur, qm̃ effo
ſum, cauſam pręſtat auaritiæ, ac ſceleribus. Populum aũt R. ait
conſtantiſſimum aurum contemnere merito, qm̃ apud veteres
paupertas magis in honore erat, quam diuitiæ. [Omne ſacrũ ra-
piente dextra) Non Romanoꝝ.ſ. dextra, ſed deoꝝ qui cogunt au
rum in vſus Romanos. extrinſecus autem hic accipienda vox
eſt & vt ſit, & omne ſacrum rapiente dextra. [Viſere geſtiẽs, Qua
parte debacchentur ignes:) Auſtralem cardinem ſignificat, qui
eſt torrentiſſimus. [Troiæ renaſcens alite lugubri) Fortuna tri-
ſti clade iterabitur. Ordo & ſenſus eſt. Fortuna Troię, alite lugu
bri.i. malo auſpicio renaſcens iterato excidio, cadet, hic autem

ſeoſus

ſenſus inde conceptus eſt, q Flauius, Fimbria, legatus, Cinnæ Ilium temporibus Syllanis oppugnauit, ac diruit, quẽ mox ſeditio militum occidit. (Non hæc iocoſæ conueniunt lyræ. Quo Muſa tendis?) Nunc his verbis poeta ad ſe cõuerſus, ait: Non ſe recte facere, q lyrico carmine, cui iocoſa conueniant, ſeueriora loquatur. (Deſine peruicax Referre ſermones deorum) Peruicax nunc, pro licentiore dicitur. (Et magna modis tenuare paruis) Senſus eſt. Deſine magna res, quæ heroico magis carmini cõueniunt, extenuare humilitate lyrici carminis.

ASC. IVSTVM &c.) Deſcribit viri fortis virtutem, & qui vere fortes iuuenti, cœlum meruerint, cõmemorat, Regulum illis annumerans, etiam Iunonis permiſſu, quæ in conſilio deorum, permiſit, vt Romulus virtute cœlum conſcenderet, & Romam conſtrueret, Parthis, & Medis, aliiſque ferre gentibus, dominaturam cui conſonat illud Æn. j. Quin aſpera Iuno. Quæ mare nunc, terraſque metu, cœlumque fatigat. Conſilia in melius referet, mecumq; fouebit, Romanos rerum dominos, gẽtemq; togatam. Verum id ſolum recepit, ne Romani pietate moti, Ilion inſtaurare molirentur, quod cõmode fingitur à poëta ne aut impietati, aut ignauiæ detur Romanis, q Troiam patriam ſuam antiquam nõ reparauerint, quod illis impietati dari poſſet ſi nollet, & ignauiæ ſi nequirent. Ceterum quia hæc materia altior viſ. ꝙ quæ lyræ conueniat, admonet muſam ſeſe reprimat. Ordo eſt Ardor .i. ardens furor, ciuium iubentium praua .i. iniuſta, quis iuſtis parẽdum eſt, & vultus .ſ. crudelis tyranni, inſtantis .i. vrgentis, non quatit .i. non excutit, nec dimouet, ſolida .i. firma & integra mente, virum iuſtum & tenacem propoſiti .i. conſtantem in propoſito. Neque Auſter dux turbidus .i. turbulentus rector, Adriæ .i. maris Adriatici, inquieti .i. commoti; nec magna manus Iouis fulminantis, quatit ſupple eum, quia Iupiter non vult, & Adria non poteſt. Si orbis .i. totus globus cœli fractus illabitur .ſ. in ſe, ruinæ .i. fragmenta cadentia ferient eum impauidum, ſorte nõ pauentem. Pollux alter Geminorum, & Hercules vagus .ſ. ad monſtra domãda, innixus .i. ſtabilitus, hac arte .ſ. ſolidæ virtutis. attigit arces igneas, id eſt cœleſtes, inter quos .ſ. Pollucem & Herculem, Auguſtus recumbens .ſ. in menſa deorum, bibet (ſiue bibit) ore purpureo .i. purpurato, nectar .i. deorum potum. O Bacche pater, tuæ .i. tibi obſequentes peculiariter tigres, trahentes iugum collo indocili .i. indomabili ab aliis, vexere te merentiam .i. militiã agentem, aut bene merentem, hac .ſ. arte virtutis. Quirinus .i. Romulus, fugit equis Martis .i. bello, hac .ſ. arte, Acheronta .i. Infernum, & hoc Iunone elocuta gratum .i. rem gratam Marti & eius ſoboli, diuis conſiliantibus .i. conſultantibus de ſtatu Romano. Inquit, autem Iuno, Iudex .ſ. Paris, qui Veneri pomum adiudicauit, fatalis .i. exitialis, quia ita in fatis fuit, vt Roma ſurgat ex ruinis Troiæ, & inceſtus, quia libidine corruptus Veneri fauit, & mulier peregrina .ſ. Helena, vertit in puluerem Ilion, Ilion bis dicit ad effectum exprimendum, q. d. pulcherrimum quõdam oppidum, damnatum .ſ. ad euerſionem a Diis, cum populo & duce fraudulento .ſ. Laomedonte; mihi & Mineruæ caſtæ .i. vltionem meam & Mineruæ, ab eo tempore ex quo Laomedon rex Troiæ pater Priami, deſtituit .i. defraudauit, deos .ſ. Neptunum & Apollinem, mercede pacta .i. pacto promiſſa pro inſtauratione murorum Troiæ. (Iam nec) Ordo eſt. Nec iam .i. amplius, ſplendet .i. ſplẽdidus apparet, hoſpes famoſus .ſ. Paris, adulteræ Lacænæ .i. Spartanæ .ſ. Helenæ, quæ Parin hoſpitio ſuſceptum, quia tam formoſum vidit, ſecuta eſt, nec domus Priami periura .i. Laomedontis periurio polluta, refringit .ſ. amplius, opibus .i. viribus, Hectoreis .i. ipſius Hectoris, Achiuos .i. Græcos præcipue Achiuos, pugnaces .i. bellicoſos. Et iam bellum ductum .ſ. apud Troiam, noſtris ſeditionibus .i. factionibus, reſedit .i. quieuit, & ſedatũ eſt. Ego, q. d. iam ſaturata, redonabo protinus .i. omnino. Marti .ſ. auctori Romanorum, iras graues .i. alta mente repoſtũ odium in Troianos, & nepotem .ſ. Romulum inuiſum. vnde in vij. Æneid. Heu ſtirpẽ inuiſam &c. vtpote quem ſacerdos Troica .i. a Troianis oriunda, & Veſtæ ſacris à Troia tralatis præfecta .ſ. Ilia, ſeu Rhea Numitoris filia, peperit, Ego patiar illum .ſ. Romulum, inire .i. ingredi, ſedes lucidas .ſ. deorũ, & ducere .ſ. ad os, ſuccos nectaris .i. potus diuinos, & adſcribi ordinibus deorũ quietis .i. æterna quiete gaudentium. Exules .ſ. Troiani, regnãto .i. permitto vt regnent etiam beati in qualibet parte .ſ. mundi, dum longus pontus .i. magnum mare, ſæuiat .i. ferueat, inter Ilion & Romam, dum .i. dummodo, armẽtum .ſ. dum paſcitur, inſultet buſto .i. ſepulchro, Priami & Paridis, & dũ feræ inultæ .i. nõ captæ nec punitæ, cœlent .i. occulant in buſto illorum catulos .ſ. ſuos, ſtet .i. permitto vt ſtet. Capitolium .i. arx Romana, fulgens, & Roma ferox, quia Martia, poſſit dare iura Medis .i. quibuſcunque bellicoſis hoſtibus, triumphatis .i. in triumphum actis. & vt Roma horrenda extendat late nomen in vltimas oras .i. regiones, quas liquor .i. liquidus finus, vtpote Gaditanus, medius .i. interiacẽs, ſecernit .i. diſtinguit, Europem ab Afro .i. Africa. (Et qua) .ſ. parte, Nilus tumidus .i. inflatus, rigat arua .i. in Ægypto. Roma dicit, exiſtens fortior ſpernere .i. ad ſpernendum ꝙ cogere .i. ad cogendum in vſus humanos (vt patet de Curio & Fabritio) & hoc dextra rapiente omne ſacrum, vt à Barbaris fit, ſpernere dicit aurum irrepertum .i. nondum repertum, & ſitum .i. poſitum melius .i. cõuenientius, ſic .i. in viſceribus terrę, cum .ſ. terra cœlat ipſum. Quicunque terminus obſtitit mundo, quo minus peruius ſit, hunc Roma tanget (aut tangat) geſtiens viſere .i. ire viſum, qua parte debacchẽtur, id ſæuiant, ignes .ſ. in Libya & qua parte nebulæ & rores pluuii .ſ. in Riphæis iugis. Sed dico Quiritibus .i. Romanis bellicoſis Fata, hac lege, ne .ſ. exiſtentes nimium pii .ſ. in patriam antiq̃s, & fidentes nimium rebus geſtis .ſ. a ſe, aut ſecundis, velint .i. moliantur reparare tecta Troiæ auitæ, quia fortuna Troiæ renaſcẽs .i. ſi renaſcatur, alite .i. auſpicio, lugubri .i. lamentoſo, iterabitur .i. iterum afficietur, clade triſti, hoc me coniuge & ſorore Iouis, ducente .i. reducente, cateruas victrices .ſ. Gręcorum. (Ter ſi reſurgat) Proſequitur ſermonem Iuno dicens. (Si murus aheneus) .i. etiam aheneus. (Reſurgat) .i. reparetur ter. (Phœbo auct.) .i. approbante, & auxiliante. (Ipſe pereat ter) .i. toties excidatur ſub. ab Argiuis meis, vt Aen. j. Veterisq; memor Saturnia belli. Prima quod ad Troiam pro caris geſſerat Argis. (Et vxor) .ſ. Hecuba, aut Andromache capta. (Ploret ter virum) .ſ. occiſum, vt Hecuba Priamum, & Andromache Hectorẽ, & pueros, vt Hecuba Hectorem, Parin, Deiphobum, Troilum, & reliquos: Andromache Aſtyanacta. Verum quia hæc altiora viſa ſunt, conuertit ſermonem ad Muſam, cuius inſpiratione hæc cecinit, dicens. (O Muſa quo tendis?) Hæc non conueniunt lyræ iocoſæ .i. iocos canere ſolitæ. (O peruicax) .i. procax, & arrogans. (Deſine referre ſermones deo.) Et tenuare .i. deprimere magna, modis paruis .i. propter paruitatem modorum, hoc eſt cantuum lyricorum.

TROICA quem) Mea hęc eſt ſententia, vt Troiam ſacerdotem, non Troianam vt Acron interpretatur, appellauerit, ſed Iliam. (Quanquam à Troianis illam ęque ac alios Romanos originem traxiſſe dicere poſſumus, vt Ouid. in amorib. ele. v. lib. iij. (Ilia ab Idæo Laomedonte genus) Quod Deæ Veſtæ ſacris præeſſet, ex Troia allatis. A qua Dea Veſtales dictæ Virgines, & ſacerdotes, quarum in numero fuit Ilia à Marte compreſſa. MAT. Bõſinis.

IN CALLIOPEN.

Hanc Oden ſuperiore connectit, qua ſublimia & deorum colloquia tractabat: hinc ad humana deſcendit, narratq; ſe olim adhuc puerum in Apulia lauro & myrto à palumbis tectum, vt a feris tutus eſſet, præſagium id venturum innuens quòd poeta, & lyricorum amorumq; ſcriptor aliquãdo, eſſet futurus.

Ode IIII. Tricolos, Tetraſtrophos: Vt, Vides, vt alta ſtet niue candidum.

--∪---∪∪-∪∪
--∪---∪∪-∪∪
--∪---∪-∪
-∪∪-∪∪-∪--

DESCENDE cœlo, & dic age tibia
Regina longum Calliope melos,
Seu voce nunc mauis acuta,
Seu fidibus, citharáue Phœbi.
Auditis? an me ludit amabilis
Inſania? audire, & videor pios
Errare per lucos: amœnæ,
Quos & aquæ ſubeunt, & auræ,
Me fabuloſæ Vulture in Appulo,
Altricis extra limen Apuliæ,
Ludo, fatigatumque ſomno,
Fronde noua puerum palumbes
Texere: mirum quod foret omnibus:

Quicunque

Quicunque celſæ nidum Acherontiæ,
Saltuſque Batinos,& aruum
Pingue tenent humilis Ferenti,
Vt tuto ab atris corpore viperis
Dormirem,& vrſis: vt premerer ſacra
Lauroque,collataque myrto,
Non ſine dis animoſus infans.
Veſter Camœnæ,veſter,in arduos
Tollor Sabinos: ſeu mihi frigidum
Præneſte, ſeu Tibur ſupinum,
Seu liquidæ placuere Baiæ.
Veſtris amicum fontibus,& choris,
Non me Philippis verſa acies retro,
Deuota non extinxit arbos,
Nec Sicula Palinurus vnda.
Vtcunque mecum vos eritis: libens
Inſanientem nauita Boſphorum
Tentabo,& arenteis arenas
Littoris Aſſyrij viator.
Viſam Britanoos hoſpitibus feros,
Et lætum equino ſanguine Concanum,
Viſam pharetratos Gelonos,
Et Scythicum inuiolatus amnem.
Vos Cæſarem altum, militia ſimul
Feſſas cohorteis abdidit oppidis:
Finire quærentem labores
Pierio recreatis antro.
Vos lene conſilium & datis: & dato
Gaudetis almæ. ſcimus vt impios
Titanas, immanemque turmam
Fulmine ſuſtulerit caduco,
Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventoſum,& vrbeis,regnaque triſtia:
Diuoſque, mortaleiſque turmas
Imperio regit vnus æquo.
Magna illam terrorem intulerat Ioui
Fides iuuentus, horrida brachijs,
Fratreſque tendentes opaco
Pelion impoſuiſſe Olympo.
Sed quid Typhoëus,& validus Mimas,
Aut quid minaci Porphyrion ſtatu,
Quid Rhœtus, euulſiſque truncis
Enceladus iaculator audax,
Contra ſonantem Palladis Aegida
Poſſent ruentes? hinc auidus ſtetit
Vulcanus: hinc matrona Iuno, &
Nunquam humeris poſiturus arcum,
Qui rore puro Caſtaliæ lauit
Crineis ſolutos: qui Lyciæ tenet
Dumeta, natalemque ſiluam,
Delius,& Patareus Apollo.
Vis conſilii expers mole ruit ſua:
Vim temperatam di quoque prouehunt
In maius: iidem odere vires
Omne nefas animo mouentes.
Teſtis mearum centimanus Gyges
Sententiarum notus,& integræ
Tentator Orion Dianæ:
Virginea domitus ſagitta.
Iniecta monſtris terra dolet ſuis:
Mœretque partus fulmine luridum
Miſſos ad orcum: nec peredit
Impoſitam celer ignis Aetnam:
Incontinentis nec Tityi iecur
Relinquit ales,nequitiæ additus
Cuſtos: amatorem trecentæ
Pirithoum cohibent catenæ.

DESCENDE cœlo) Quũ ſuperiori Ode Horatio Muſa deorũ ſermones retulerat,eã pñti Ode,cœlo deſcẽdere hortatur,referreq. humana,potius q̃ diuina,itaq; ſcribit ſe puerũ in Vulture, mõte Appulo,dormientẽ,à palũbibus fuiſſe lauro & myrto tectũ,quo eſſet tutior ab viperis,feriſq. oibus. Dicit inde,quod vbicunq; fuerit muſarũ erit,vel in Sabinis,vel Præneſte,vel Tybure,vel Baijs, hoc eſt vbicunq; carminibus operã tradet. Dicit itẽ Muſarum ope liberatum ſe Philippẽſi clade liberatũ,arboris caſu,liberatum quoq; ſicula tẽpeſtate, apud Palinurũ Lucaniæ promontoriũ eſſe. Aſſerit inde Auguſtum Cæſ. ſæpe a Muſis quoq; recreari,Muſaſq. ipſas,recte cõſulere, hinc Iupiter gigãtes euicit,q̃ a nullo conſilio,viribus freti,fuerant. Vis enim conſilij,expers ſua mole ruit. Vis aũt conſilij plena à dijs quoq; augetur,quod ſanè exemplis ẽt probat,ordo. O regina Calliope, age deſcẽde cœlo,& nũc tibi dic longũ melos ſeu mauis acuta voce,ſeu fidibus cythara ue Phœbi. (Regina Calliope) Id ait,quia Calliope cantus ſuauitate,ceteras antecedit,vt Diod.lib.V.edocet,poteſt aũt dici pulchrum carmẽ. κάλλ⊙ enim pulchritudo dr̃ ὄπα vox καλλιοπὴ vero ornate dico. (Melos) τὸ μέλ⊙ μέλους cantus dicitur. (Acuta voce) i.magna,clara,pura,ſecãs aera & auribus ſedẽs.ea.n.perfecta vox eſt & plena. (Auditis) Id interrogatiue legendũ. Nam cum muſam e cœlo ad cantũ vocaſſet,tanquã illa veniſſet,inqt,Poëta. Auditis? nã ipſi videbatur audire illius cantũ. (Me ludit) Deluduntur inſani phantaſmatis,poëtæ quoq; furore ducti,inſaniũt,multaq. videre falſo vñr,hic fingunt ẽt cõtraria rerum naturæ. (Amabilis Inſania) poeticus furor,oblectabatur enim furore illo,quo Muſam audire videbatur. (Audire,& videor) Ordo eſt. Videor audire.ſ.Muſam,& errare per pios lucos,quos ſubeunt & amœnę aquæ,& auræ. (Me fabuloſæ) Ordo eſt. Me puerũ ludo,& ſomno,fatigatum, texere palumbes, noua frõde,Vulture in Appulo,extra limẽ Apuliæ,fabuloſæ nutricis, inde enim oriundus fuerat. (Fabuloſæ) Blandæ,& facetæ quales eſſe nutrices ſolẽt. (Extra limẽ) Extra ianuam. (Apuliæ) Regionis nomen,pro nutrice poſuit. (Vulture in Appulo) Eſt Vultur Apuliæ mõs. (Fronde no.) Viridi. (Palũbes) Quæ Veneri dicatæ ſunt propter id aũt,& myrtum ſe de amore ſcripturum indicauit,per laurum vero poëtam futurum. (Celſæ Acherontiæ) Acherontia oppidũ eſt Lucaniæ,quam nidum appellat,quod parua ſit & in ſummo monte conſtituta,ſicut auium nidi in ſummis arboribus ſolent eſſe,quod Porph. ſcribit. Acron vero aſſerit eſſe in Apulia,conterminam Lucaniæ. Plin.vero lib.iij. ſcribit,in Lucania eſſe Acheronta fluuium,à quo oppidani Acherontini. (Batinos ſaltus) Batina,oppidum eſt in Apulia,vt Porph.docet. Plin.lib.iij.nominat Batinum flumen,iuxta Truentum. (Humilis Ferenti) Ferentũ oppidum in Lucania,in valle poſitum,propterea humile appellauit,quod & Porph.ſcribit.Plin.lib.iij. numerat Ferẽtanos inter Apuliæ populus. (Atris) Venenoſis. (Vt tuto ab atris) Ordo eſt. Vt infans nõ ſine Dijs animoſus dormirem corpore tuto ab atris viperis,& vrſis,vt p̃merer.i.tegerer à ſacra laura & collata myrto. (Sine dijs) i. ſine Phœbi,& Veneris, & Muſarũ numine. (Animoſus) Animoſum ſe dicit fuiſſe,quod in mõte illo,non ſatis tuto dormierat. (Veſter) ſenſus eſt, O Camœnę,ego ducor in Sabinos veſter,& ſeu placet mihi Præneſte, ſeu Tybur,ſeu Baiæ,veſter ero,per quod innuit ſe vbicunq; carminibus vacaturũ. (Liquidæ Baię) i.aquoſę. (Philippis verſa acies retro) Philippi Macedoniæ vrbs, apud quã victus eſt ab Auguſto & M. Ant. Brutus & Caſſius,cuius Bruti Horat. tribunus erat de quo latius ode xiiij.huius lib.i.itẽ ode vij.lib.ij.vbi dixit à Mercurio ſe liberatum hic vero ab Muſa. (Deuota arbos) ſceleſta,& execrabilis,de qua ſuperius meminit. (Nec Sicula Palinurus vnda) putãdum eſt,Horatium de Macedonia fugientẽ,in mari Siculo,vſque ad Palinurũ promontorium Lucaniæ,tempeſtatem fuiſſe paſſum. Plin.autem docet lib.iij.Palinurum Lucanię promontorium eſſe prope vrbem Veliam,quę prius Helea dicebatur. (Vtcunque mecum) ſenſus eſt: Quandocunque eritis mecum, ſine timore æſtuoſum mare tentabo, & ſæuiſſimas

ANTO.

geotea

gentes adibo inuolatus.[Inſanientem) Æſtuantem, de Boſphoro aũt, ſuperius diximus.[Arentes arenas Littoris Aſſyrij) In Aſſyria.n.regione vel vehementior Sol eſt. Sunt Perſia iuncti Aſſyrij. vt Strabo lib.xvj.inquit. [Britannos hoſpitibus feros) Hoſpites.n.immolabant(vt aiunt) [Concanum) Concana, vrbs eſt Mediterranea Cantabrorũ in Taraconenſi Hiſpania, quod ſcribit Ptol.lib.ij. [Gelonos) Scythiæ populos, qui (vt diximus ſupra) ex boſtium pellibus, ſibi & equis faciunt tegmina.[Scythicũ amnem) Tanaim dicit, qui Europam ab Aſia diſiungit, atq; ambarum fines vtrinque per labẽs in Boream verſus, per Sauromatas in Scythiam vſque atque in Meotidis paludem protenditur. oritur aũt ex Indiæ montibus. Dion.ſcribit, & Strab.lib.aj. & lib.vij. [Vos Cæſ.altum) Afferit Aug. Cæſarem ſæpe ab Muſis quoque recreari. Muſasq. ipſas recte conſulere. eſt aũt ordo.

Vos recreatis antro Pierio, altum militia Cæſarem quærentem finire labores ſimul abdidit oppidis cohortes feſſas. [Altum, militia) Inſignem & inclytum.[Abdidit oppidis) Vt ibi hyemarẽt. [Pierio antro).i.Muſico. Auguſtus enim Cæſar, poëticam ẽt attigit. extabat aũt, Tranquilli tpe, vnus liber, ab eo ſcriptus, hexametris verſibus, cuius & argũ & titulus, erat Sicilia. Extabat alter, æque modicus, Epigrãmatum. Tragœdiam quoque Aiacis, magno impetu exorſus, non ſuccedente ſtylo, aboleuit ſcribit, &

Pierius

plura Tranquillus, ipſe.[Pierio antro) Muſarũ. eſt Pierius mons Theſſaliæ, qui ad Macedoniam protenditur. vt ſcribit Plin.lib. iiij. inde Pierides muſæ dãr, vt docet Feſtus. [Vos almæ).i.ſanctę muſæ.[Lene conſilium).i.mitte, ſuaue iucundum. per id aũt, ſapientiam intelligit.[Scimus vt impios) Exemplis oſtendit, cõſilio res bene geri.[Titanas) Indicat vires, ſine conſilio vanas eſſe, & aduerſas vt Titanibus euenit, qui viribus freti in deos inſurreaerunt. [Titanas) Titani filios, & terræ, qui in deos arma ſumpſere, ſed mõtibus appreſſi ſunt. inde eorũ ſanguine, & ex terra gigantes nati, qui ẽt in deos irruere, ſed victi ſunt.[Qui) ordo eſt, Qui vnus æquo imperio, regit &c.[Terram iner.) Deſidem, immobilem. [Fidens iuuentus) ordo eſt, Illa iuuentus horrida, fidens brachijs &c.[Tendentes) Pro contendentes, & conantes. [Impoſuiſſe) Pro imponere. [Minaci).i.alto, & iminenti. [Pelion, Olympo) Pelion, Olympus, & Oſſa ſunt Theſſaliæ montes. vt ſcribit Solin.Maro. aũt lib.j.Georg. ait, Conati ter ſunt impoοere Pelion Oſſam. Scilicet atque Oſſę frondoſum inuoluere Olympum. Ter pater extructos diiecit fulmine montes.

Typhõ

[Sed quid Typhoëus) oſtendit vires ſine conſilio non prodeſſe.

Typhoeus

contra ſapientes. de gigantibus vero latius videto Naſonem, in Metam. [Typhoëus) Typhon, vel Typhoeus triumſyllabarum cum eu diphthongo in fine, non aũt cum œ, diuiſa, vel coniuncta, gigas fuit. de quo Seneca in Octauia inquit. Non tam ferum Typhona neglecto, Ioue irata, tellus edidit, quodam parẽs hunc dicit Lactantius Iouem prouocaſſe de regno, hinc ab irato Ioue fulminatum. Et teſte Ouid lib.v.Metam. Siciliæ ſuppoſitus

Typhos

eſt. τῦφος aũt ſuperbia dicitur. τύφω incendo. τυφόομαι manitec

Encelados

iacto, ſuperbio. [Enceladus) Titani, & terræ filius fuit, & Ætnæ ſubiectus. de quo Maro lib.iij.Æn. [Ruentes) ſine conſilio aliquo. [Poſiturus arcum) ſuperius dictum eſt Apollinem in dex-

Caſtalia fons Delphi

tra habere Gratias, in ſiniſtra ſagittas & arcum. [Caſtaliæ) Caſtalia fons eſt in Parnaſſo, ad fines cuius fontis, Delphi vrbs locata erat, Strab. tpe, vt ipſe docet lib.ix. Probus vero ait, Caſtalium fonte eſſe Delphis, in Apollinis oraculo, qui abluebat ipſam Dei aram.[Crines ſolutos) Eſt enim Crinitus Apollo. Vnde Tibul. ait, Solis æterna eſt Phœbo, Bacchoq. iuuentus. Et decet intonſus crinis vtrunq; deum.[Lycia Dumeta) Lycon Pãdionis filius

Delos
Cynth⁹

a ſe Lycios appellauit, vt ſcribit Ser.lib.aij.[Delius) E Delo, inſula maris Ægei, cui imminet mons, Cynthus ſublimis, & aſper habebat, Delos templum Apollinis, & Latonæ, quę ibi Dianam ſi-

Patara

mul, & Apollinem peperit. auctor eſt Strab.lib.x.[Pataræus) Patara ciuitas eſt Lyciæ, maxima quæ Portum habet, & templa plurima. quod lib.aiij.Strab ſcribit. In ea (vt aiunt) ſex menſibus anni, Apollinis dabantur reſponſa.[Vis conſili expers) Id ad gigantes attinet.[Vim temperatam) Ad Auguſtũ hoc refert.[Prouehunt) Contendũt augent.[Centimanus gigas) Briareus.ſ. [Teſtis mearum ſententiarum) Quòd.ſ.vis conſilij expers mole ruit

Orion

ſua. [Orion Dianæ tentator) ſcribit Higin. aliquos dicere Orionã cũ Dianæ vim voluiſſet afferre, ab ea ſagittis eſſe confixũ inde ad ſidera, pp venandi conſimile ſtudium relatum. latius tñ diximus de Orione in ode xxviij.lib.j.[Iniecta monſtris) ordo eſt. Terra iniecta monſtris ſuis, dolet.ſ.gigantibus ipſius terræ filijs ſuper quos cecidere ſulmine motues.[Nec peredit ignis Ætnã) ſenſus eſt, quod Ætna Encelado impoſita nunq̃ ab igne conſumitur, vt cõtinua Enceladus pęna, afficiatur. Ouid.lib.v.Metam. dicit eſſe Typhoëum, ſub Ætna. [Incontinentis Tityi) Intem-

Tityus

perantis. dicunt enim voluiſſe Latonæ vim inferre, hinc apud inferos eius iecur, aſſiduus vultur depaſcitur. de quo late Maro lib.vj. ibi, Nec non & Tityon terræ omniparentis alumnum.

Pirith⁹

[Pirithoum) Fuit is Ixionis filius qui cum Theſeo ad inferos deſcendit, vt Proſerpinam rapere, ſed ibi detentus eſt. de quo vide Sen. in Trag. Herc. meminit & Diod.lib.v.

ACR.

DESCENDE cœlo).i.deſine loqui de ijs. Propterea dixit Deſcende cœlo, tanq̃ iam velit Muſam tranſire à verbis Iunonis, quæ eam, velut in cœlo habuiſſe oſtenderat. Ordo eſt. [Tibia, deſcende de cœlo, & Calliope Regina age dic longum melos) Melos aũt ſpecialiter, dici volũt cantum paſtoralem, eſt aũt indeclinabile, neutri gñis.[Acuta) ſonora liquida, cõueniẽte melodus.[Auditis?) Dũ ad ſolam Calliopem loqueretur dixit auditis? vt vos ò Calliope, precor, aſpirate canenti, & quaſi Deæ præſentiam ſe ſentire ait, tanq̃ venerit inuocata, quod appellatur Enthuſiaſmos.[An me ludit) Velut interrogãs ſodales ſuos poſuit.i. an dum ſpero, me audire erro, & non audio.i.decipior dulci more poëtico. Ordo eſt. Videor audire, & videor errare per pios lucos.i.videor mihi audire ſ.cantus veſtros tanq̃ diceret, vero audio cantus, & lucis interſum aut errore mentis imaginor, quem ſtudio cõcepi poëtico, aut certe per amœnos lucos Eliſij, vere video muſas errare.[Vulture) Vultur mons Apuliæ, fabuloſam vero nutricem appellauit, quod hę ferre alumnis ſuis, narrare fabulas ſolent. ordo eſt. Me puerum fatigatum ſumno, & ludo texere, palũbes. noua fronde, in vulture Appulo, extra limen fabuloſæ Apuliæ meæ nutricis, nomeo prouincię, pro nutricis poſuit: qua inde Horat.fuit.[Fronda noua) Viridi non antiqua, nec arida, quæ odore & vmbra ſomnos nutriet. Sic Virg. Floribus, & dulci aſpirans, cõplectitur vmbra.[Acherontia) Acherontia ciuitas eſt Apuliæ, cõtermina Lucaniæ, quam ob hoc nidum appellauit, q a parua eſt, & in montis conſtituta ſummitate ſicut nidi auium, in ſummis arboribus. [Saltusq. Batinos) Batina ciuitas eſt Apuliæ contermina Venuſinæ ciuitati. huius territorium paſcuis amenatur, cũ campi ſubiecti, ſiue vicini ſint, qui Macini appellantur nunc abuſiue.[Humilis Ferenti) Ferentũ oppidum eſt Apuliæ, Venuſinę ciuitati vicinum, quod humile appellauit, q a in valle ſitum eſt, ſed nunc ſine habitatore eſt. [Premeret) Tegeret, defenſaret. Sacra aũt ait, non propter ſolum Apollinem, ſed etiam pp ſe, eo ꝙ paruus, extra limen Apulię expoſitus, lauro, & myrto, colubis deferentibus, tectus ſit, in omen futuri poëtę. Laurus.o. dicata Apollini eſt, & myrtus Veneri, quæ lyræ erat, & luxurioſo futura, dũ lyrico carmine, res veneras deſcriberet.[Non ſine Dijs animoſus) Impauidus. vt, Luxuriaq. thoris, animoſum pectus, honeſti ſpadices. ordo: Camœnæ ego veſter infans, animoſus non ſine dijs veſter, tollor in arduos Sabinos &c. Prodigium aũt, fauore diuinitatis, & ſecuritatis ſuæ, fuiſſe confirmat: tanq̃ ſi numen ſibi ineſſe velit intelligi vbicunque ſum, inqt, veſter ium ò Muſæ cuius inſantiam vos cuſtodiſſe manifeſtum eſt. ſignificans ꝙ vbique nil aliud, q̃ ſtudia Muſarum ſcribẽdo carmina colat, vt eſt, Me vero primũ dulces ante omnia Muſæ, Quarũ ſacra fero, ingenti perculſus amore, Accipiant.[Supinum) Montuoſum, vt Colleſq. ſupinos. Situm aũt ciuitatis, deſcripſit, quia in aſcenſu mõtis eſt conſtituta.[Seu liquidæ) Aut inter aquas cõfluẽte aut delitioſæ, ſiue puri aëris. [Veſtris amicum) ordo eſt: Me amicũ veſtris fontibus, & choris nõ extinxit Philippis acies verſa retro, non deuota arbos, nec Palinurus Sicula vnda. Philippis.n a Bruto, & Caſſio dimicatũ eſt, in quorũ parte Horat. fuit. [Palinurus) Promontoriũ eſt Siciliæ, non à Palinuro Æneæ gubernatore dictum, ſed ab Hannibale. vbi redeuntem ſe Horat. de Macedonia periclitatum dixit, q a eſt, & nauibus periculoſus locus.[Vtcunque) Vbicunque. ſæpe enim veteres, vt pro vbi ponebant, vt Virg. Labitur infelix cæſis, vt forte iuuencis.[Nauita) Nauitam hic pro nauigante poſuit.[Boſphorũ nauita) ſic à natatu bouis, dictum.[Et arentes) Calentes. in Aſſyria enim regione Perſarum vehementior eſt Sol, vbi & Antonius dum ad Cleopatram vult reuerti morbo exercitum perdidit. ordo eſt. Et ego viator libens viſam arentes arenas Aſſyrij littoris. & Britannos feros, hoſpitibus, & Concanum lætum equino ſanguine. Littus etiam camporum extremitatem, veteres dicebant. Virg. Iacet ingens littore truncus. & cui littus arandum, Cuique loci leges dedimus. [Feros) Inhoſpitales. Britanni enim immolare hoſpites dicebantur.[Et lætum) Concani gens Hiſpaniæ dicebantur. vel (vt quidam volũt) Thracię, quibus dum vinũ deeſſet, lacte & ſanguine vtebantur. de quibus ait Virg. Et lac concretum, cum ſanguine potat equo.[Viſam) In oibus ſubaudiendum eſt, vtcũque mecum eritis.[Pharetratos Gelonos) Geloni, gens Scythiæ,

ſagittis

ſagittis potens. Virg. Et gens illa quidem ſumptis haud tarda pharetris. [Inuiolatus) Intactus vltione Muſarū. [Amnem) Tanaim. de quo Virg. Turbidus & torquēs fl. h. h. [Vos Cęſ. altū) Altum, magnum, fortem, ſiue triumpho ſublimem. ordo eſt. Vos recreatis Pierio antro. Cęſarem altum militia. Quærentem finire labores, ſimul abdidit, oppidis feſſas cohortes. Feſſas hic non laſſas ſed à labore quieſcentes, ad hyemandum.n. de caſtris, ad oppida ducebat exercitus. [Abdidit) Interius recondidit. [Finire quærentem lab.) Neceſſitate bellorum ad pręſens releuare. [Pierio) muſico, ſecreto. vt oſtenderet Cæſarem poëticæ quoq; artis ſtudioſum. [Vos lene) Per muſas. i. per ſtudium literarū, intelligi vult, mentem ſapientia roborari. Lene. n. cōſilium, ſapientiam ad philoſophiæ moderationē dicit. [Scimus, vt impios Titanas) ordo eſt, Scimus vt ſuſtulerit impios Titanas, caduco fulmine & immanem turbam vnus qui temperat inertem terram & ventoſum mare & qui æquo imperio regit triſtia regna, & vrbes, & diuos, & mortales turbas [Titanas) Hic per Titanas, oſtēdit vires ſine prudentiam non ſolum vanas eſſe, ſed ēt aduerſas ſibi vnde & gigantum poſuit exemplū, qui irrationabili furore, aduerſus deos arma ſuſtulerūt. [Inertem) Aut quę eos genuerit, qui victi ſunt aut quæ iacet ſemper, nec agitatur, aut fertur motu, vt alia elementa. vt Virg. Deſpiciens mare veliuolum, terraſq. iacentes. [Triſtia) De ſtatu ſuo ſemper ſollicita. [Magnum illa terrorem, intulerat Ioui) ordo eſt, Illa horrida iuuētus, fidens brachijs, & fratres tendentes, impoſuiſſe Pelion Olympo, intulerant magnū terrorem Ioui. Melius intelligitur horrida iuuentus, q̃ horrida brachijs, vt, Hic & Aloidas geminos immania vidi Corpora. aut brachia, pro viribus accipienda ſunt. [Tendentes) Contendentes, montibus montes imponere Pelio Oſſam: Scilicet atque Oſſæ, frondoſum inuoluere Olympum. [Minaci) ſublimi eminenti: vt, Mediæq. minans, illabitur vrbis. [Euulſiſq. trun.) Tantæ. n. erat virtutis, vt truncos arborū iaceret in hoſtes. [Ægida) Clypeum Mineruæ. Virg. Contra Neptunum, & Venerem, contraq. Mineruā Tela tenens. [Ruentes) Incōſiderate venientes. [Hinc). i. ex vna parte Iouis. [Auidus) Propter ignis rapacitatem. Virg. Illicet ignis edax, ſumma ad faſtidia tecti voluitur. [Qui rore puro Caſtalię lauit) Caſtalia fons Lyciæ, vbi Apollo armentum dī paſuiſſe, ſiue in monte Parnaſſo, vt Virg. Caſtaliam molli diuertitur orbita cliuo cum Parnaſſum ſignificaret. Solutos aūt dicit ſignificans ſtudium capillorū. vt, Crinem tingens. [Dumeta) Nemota, ſed pp aſperitatem loci, Dumeta dixit. [Delius) Delo inſula, in qua natus memoratur. [Patareus) Patara ciuitas Lycię, in qua Apollo maxime colitur. vt Statius, Seu Lycię Patarę, exercēt dumeta iugis. [Vis conſili expers) ignara gñalis ſententia eſt, nec ſpecialiter pertinēs ad gigantes, q robur corporis, ſine prudētia periculoſum ſit, & inefficax. [Vim tem.) Virtutem moderatā, & ideo dicit iuuari, quod vult ad Auguſtū reuerti, q & fortis erat & ſapiens. p quæ ad culmen peruenit imperij. (Idem ode vj.). i. execrabiles dijs ſunt vires quæ oēm iniquitatem, animo meditātur. [Teſtis) ſuperiorem ſententiam, perſonarū confirmat exemplis. [Centimanus Gyges) Briareus, vt Virg. Et centum geminus Briareus. [Tentator Orion Dianę) Oriō venator fuit qui ſtuprari conatus Dianā eius ſagittis occiſus eſt. [Iniecta monſtris terra dolet ſuis) Dolet, inquit, terra q ita iniecta eſt ſuper gigantes, vt eos quos filius eius voluit ſuis montibus præmat. Iuuen. Vnde fit vt malim, fraterculus eſſe gigātum. [Mœretq. pars) Virg. Hic genus antiquum terræ Titania pubes. [Luridum) ſquallidum, & inferno colore fœdatū. [Nec peredit Impoſitam celer ignis Ætnam) Montem Siciliæ, Encelado ſuppoſitum, quem ad pœnę perpetuitatem ſemper ardere cōmemorat. ſicut & Tityi iecur, à vultore indefeſſo paſtu, non poſſe conſumi. vt Virg. Roſtroq. immanis vultur adunco, Immortale iecur tondens, fœcundaq. pœnis Viſcera, nec fibris requies datur vlla renatis. [Incontinentis) Libidinoſi, qui Latonam voluerit ſtuprare. Tityus, gigas fuit, in nouem terræ iugeribus cubās. ſic Virg. Per tota nouem, cui iugera corpus Porrigitur. [Pirithoum cohibent) Reprimunt reſtringunt. Pirithous. n. conatus Proſerpinam rapere, cathenis dicitur innodatus. vt, Hi dominam Ditis thalamo deducere adorti.

POR: DESCENDE cœlo, & dic age tibia) Inuocat Muſam vt ſe iuuet in carminibus, ſed q ait Deſcende cœlo, ad illud pertinet, q velit iam tranſire à Iunonis ſermonibus, quos in cœlo habuiſſe eam oſtenderat. [Melos) Dulcis cantus. [Auditis?) Hic diſtinguendum, & pronunciandum, interrogatiua. ſigura dicit aūt audire vocem Muſæ cantus aut ōuquid hoc imaginor, errore mentis, quem nimio poëtico ſtudio concepi? [Audire, & videor p.) Hic pios dicit, pro Dijs & hoc pro Muſis dictū eſt. [Me fabuloſæ Vulture in Appulo, Altricis extra limē Appuliæ) Vultur mōs in Apulia vbi dicit ſe poëta educatum quam fabuloſam appellauit, q nutrices alūnis ſuis ferè fabulas narrare ſoleāt. [Ludo, ſatigatū) Ordo eſt, Me puerū ſatigatum ſomno texere, palumbes, noua fronde, in Vulture Apollo extra limē, Apuliæ fabuloſæ nutricis prouincię nomen pro nutricis poſuit. [Quicunque celſæ nidum Acherontiæ) Acheruntia oppidū eſt Lucanię quam nidū appellat, q parua eſt, & in ſummo monte conſtituta, ſicut nidi auiū in ſummis arboribus ſolent eſſe. [Saltuſq. Bantinos) Bantina oppidū eſt, in Appulia. [Et aruum pingue tenēt humilis Ferenti) Ferentū oppidum eſt, & ipſum in Lucania, quod ideo humile appellauit, q in valle eſt poſitum. [Vt premeret ſacra Lauroq. collataq. myrto) ſacram laurum, non ideo tm̄ dixit, q ſit in tutela Apollinis, ſed etiam, q velit ſe diuinitus ea coopertum à colūbis intelligi. [Non ſine dis animoſus infans) ideo, qa ſolitudinem nemoris non expauerat, cum eſſet & ſolus, & infans. quod ipſum prodigū dicit diuinitatis cuiuſdam, quam in ſe eſſe intelligi vult. [Vester Camœnę, veſter, in arduos Tollor Sabinos) Vbicunq; inqt, ſum veſter ſum ō Muſæ, cuius infantiam, manifeſtum eſt, vos cuſtodiſſe. per hoc aūt, ſignificat ſe vbicunque fuerit, nihil aliud, q̃ ſtudia muſica colere. [Seu Tybur ſupinum, ſeu liquidę placuere Baię) ſupinum, inqt, Tybur ad ſitum eius montis aſpiciens, nā in latere montis continuum eſt. [Veſtris amicum fontibus, & choris) ſub Bruto ſe militaſſe Horat. ſæpe oſtendit, & periclitatum, cum ab Auguſto partes eius fuſe ſunt. Quod periculum nunc ait præſidio Muſarum ſe euaſiſſe. [Deuota non extinxit arbos) Deuota oūc euitanda, ac per hoc execrabilis, & deteſtabilis. [Nec Sicula Palinurus vnda) oſtendit ſe etiam in mari circa Palinurum promontoriū, periclitatum. [Vtcunque mecum vos eritis) pro vbicunque accipe. Vt enim veteres, nonnunquam pro tali parti cula ponebant. vt Virg. in V. Cætis vt forte iuuencis pro vbi cæſis. & Ouid. Quaque fuit tellus illic, & pontus, vt aër. [Nauita) .i. nauigans. [Et lætum equino ſanguine Concanum) Concani Hiſpaniæ gens, vel (vt alij dicunt) Scythię, quos oſtendit equino veſci ſanguine, de qua Virg. ſic ait: Et lac concretum cū ſanguine potat, equino. [Et Scythicum inuiolatus amnem) Scythicū amnem, Tanaim ſignificare vt. Inuiolatus aūt ad ſuperiores ſenſus per zeugma referēdum. [Vos Cęſarem altū, militia ſimul Feſſas cohortes abdidit oppidis) Etiam Cęſarem, altum, inquit vos recreatis, cū in hybernis conſtituit exercitum, Per quod etiā Cęſarem ſtudioſum fuiſſe poeticæ oſtendit. [Vos lene cōſilium & datis, & dato Gaudetis almæ) Per Muſas. i. per ſtudium literarū ad ſapientiam corroborari mētem, intelligi vult. Lene. n. conſilium ſapientiam dicit. [Scimus vt impios Titanas, immanemq. turmam) Hac parte, quaſi oſtēdit vires ſine prudentia non tm̄ vanas eſſe, verum ēt ſibi aduerſas. per quod probat illud quod ſupra dixerat. Vos lene cōſilium datis, & dato gaudetis. [Fidens iuuentus, horrida brachijs) ordo eſt. Fidens brachijs iuuentus horrida. melius. n. intelligitur horrida iuuentus, q̃ horrida brachijs. [Fratreſq. tēdentes opaco Pelion impoſuiſſe Olympo) Tendentes pro contendentes. de hoc aūt & Virg. ſic loquitur, Ter ſunt conati, imponere Pelio Oſſam: Scilicet atque Oſſæ frondoſum inuoluere Olympum. Ter pater extructos, disiecit fulmine montes. [Aut quid minaci Porphyriō ſtatu) ſic & Virg. Mediæq. minans illabitur vrbi. niſi quod & in ipſa corporis altitudine minę quædam vitr eſſe, atque horror. [Hinc auidus ſtetit Vulcanus) Auidum Vulcanum dixit pp ignis auiditatem. [Nunq̃ humeris poſiturus arcū) Poſiturus, pro qui nunq̃ ponet. [Qui rore puro Caſtaliæ lauit Crines) Caſtalia fons eſt in mōte Parnaſſo. [Natalemq. ſiluam) Natalē ſiluam nunc in qua natus eſt. Aliter diem natalē dicimus quo quis natus eſt. [Delius, & Patareus Apollo) Delius à Delo inſula dī. Patareus aūt, à Patara vrbe quæ eſt in Lycia. [Vis cōſili expers, mole ruit ſua) Hæc eſt gñalis ſentētia, & ſpecialiter ꝓterea nunc ad gigantes pertinet. [Vim temperatā dij quoq; prouehūt In maius) Hoc ad Auguſtū vult referri, quē .ſ. fortē intelligi vult, & doctū per quæ ad ſublimitatē imperij, fama peruenerit. [Notus & integræ, Tentator Orion Dianæ) Et hic teſtis eſt, mearū ſententiarū, accipe Orion aūt Dianam ſtuprare cū tentaſſet, ſagitta eius occiſus eſt. [Iniecta mōſtris terra dolet ſuis terra, inquit, mater, dolet filios ſuos gigantes mōtibus ſuis ſe premere. [Nec peredit Impoſitā celer ignis Ætnam) Ætna mōs, Encelado ſuperpoſitus eſt, qui ait quamuis ardeat non tā abſumitur, vt ſemper eum premat. [Incontinentis, nec Tityi iecur, Relinquit ales) Incontinentis, libidinoſi, hic aūt adortus eſt Proſerpinam, vel (vt alij aiunt) Latonam, ob quod iecur eius, ſemper renaſcens a vulture conſumitur. [Amatorem trecente Pirithoū cohibent catenæ) Atque hic Proſerpinam rapere tentauit. ob quod dicitur cathenis innodatus eſſe apud inferos.

Deſcende

ASC. DESCENDE cœlo) Quia argumentum diligenter à Mancinello collectum eſt colligamus ordinem, qui talis eſt. [O Calliope regina). ſ. Muſarum [Age Deſcende cœlo) Quia ſphæris cœleſtibus Muſæ præſidere à Platonicis dicuntur. vel de cœleſtibus rebus, ad terrenas, & dic longum melos. i. canticum dulce, ſeu mauis. i. magis vis, nũc. ſ. dicere. [Voce acuta). i. clariſona, ſeu Fidibus i. chordis, & cythara Phœbi. i. quam Phœbus ferie ſecum dicitur. [Auditis). i. an ne exauditis voca mea ò Muſæ? mutat aũt numerum, quia cum Calliope princeps ſit Muſarum eam pro omnibus allocutus erat, non enim lyricis, ſed heroicis præeſt. ſic & Æn. vij. Maro, vos ò Calliope precor, aſpirate canenti. An inſania amabilis. i. furor poëticus, ludit me, quia videor audire. ſ. cantum Muſarum & errare per pios lucos. [Quos ſubeũt). i. attingunt camœnæ, & aquæ, & auræ. quod vt veroſimile faciat fatale ſibi dicit, quia palumbes. i. columbæ ſilueſtres. [Texere). i. operuerunt me puerum. [Noua fronde). ſ. lauri, & myrti virenti. Fatigatum ludo, & ſomno. i. dormiente, poſt ludum puerilem in Vulture monte Apulo. [Extra limen) i. in confinio Apuliæ nutricis. ſ. meæ. [Fabuloſæ). i. garrulæ, vt ſolent nutrices blandę garrire alumnis ſuis. Quod. i. quę res. Foret mirum. i. miranda omnibus. ſ. populis. Quicunque tenent. i. habitant. Nidum. i. oppidulum, poſitum in monte, vt nidus ſolet in arbore, Acherontiæ, illius oppiduli. Celſæ. i. in ſublimi ſitæ, Et ſaltus Batinos. i. ad Batinam oppidulum Apuliæ. Et pingue aruum Ferenti illius oppidi, Lucaniæ. Humilia. i. in decliuo poſiti. forer inquam mirum. Vt. i. qualiter ego dormirem. Corpore tuto. i. defenſo deorum tutela. [Ab atris). i. venenoſis viperis, & vrſis. [Et vt premerer). i. operter. Sacra lauro quæ triumphanti debetur, & myrto, quæ ouanti, aut incruentæ victoriæ datur vnde ſignificabatur futurus poëta lyricus, qui victorum laudes ſine heroica grauitate dicat. Collata. i. congeſta à palumbibus aut in faſciculum colligata, exiſtens infans animoſus, non ſine dijs. i. deorum prouidentia.. Et ideo ò Camœnæ, ego vellet, quia vobis deſtinatus, adhuc infans. Veſter. i. veſtrò beneficio ſeruatus. Tollor in Sabinos arduos, ſeu frigidum Præneſte vrbs in Aterino monte, ſeu Tybur ſupinum. i. molle, & ſupinos faciens, ſeu Baiæ liquidæ propter balnea, placuere mihi ego ſupp. tollor eo veſter. [Acies verſa retro). i. in fugam. [Philippis). i. apud Philippoa, in Æmathia. [Et arbos deuota). i. neci meæ deſtinata. [Et Palinurus). i. promontorium ab eo dictum, non extinxit, in vnda ſicula. [Me amicum). i. fataliter deſtinatum, fontibus, & choris veſtris. [Vtcunque mecum,) ordo eſt, vtcũque. i. quandocunque, ò muſæ vos eritis mecum [Ego nauita). i. obiens munus nauticum. [Tentabo libẽs) .i. etiam voluntarius. [Boſphorum). i. in anguſtiam quamuis maeis boui tranſmeabilem, ſed propter anguſtiam periculoſam. vnde addit. [Inſanientem). i. furentem æſtu. [Et ego viator). i. incedens pedibus. [Tentabo libens arenas arentis). i. ſiccas. [Littoris Aſſyrij) Vbi propter vicinitatem, aut directum aſpectum Solis, maior eſt æſtus, & ita difficilius iter. [Viſam). i viſum ibo Britannos feros. i. crudeles. Hoſpitibus quos tunc immolare ſolebant nunc etiam aduenis ſatis duri. [Et Coocanum). i. populum Concanæ ciuitatis Mediterraneæ, in Cantabria quæ eſt regio Hiſpaniæ Taraconeum. Lætum. i. gaudentem, ſanguine equino, qui eius potu, more Scytharum quorundam tunc veſcebatur. [Viſam etiam) Repete ſemper, vtcunque vos mecum eritis Gelonos Scythiæ populos pharetratos, quia ſagittandi peritos. vnde Parthi, qui dicuntur Scytharum exules ab illis oriundi prius dicti ſunt pharetra decori, & viſam amnem Scythicum. ſ. Tanaim, qui Europam ab Aſia diſiũgit vos Cæſarem &c. docet deinde quid Muſæ in Cæſ. Auguſtum contulerint vtque illi familiariſſimæ ſint dicens. [Vos recreatis). i. reficitis, & molliter fouetis antro Pieeio, in quo ſ. genitę eſtis in Theſſalia, iuxta Macedoniam, hoc eſt veſtro, ſeu poëtico ſtudio, Cæſarem. ſ. Auguſtum altum. i. inſignẽ & ſublimiter ſpectabilem Militia. i. arte militari ſimul. i. immediate, poſtquam abdidit enim hyemate permiſit. Oppidis. i. vrbibus clauſis cohortes feſſas militia. i. longa, Cæſarem dico. Quærentem. i. intendentem finire labores. i. expuere, & abijcere faſtidium ex longis laboribus belli. Vos almæ. ſ. Muſæ datis. ſ. omnibus, ſed præcipue Cæſ. Auguſto, inſequenti patrem adoptiuum Iulium, qui fuit vſque ad pœnitudinem clemens: conſilium lene. i. lenitæ & humanæ vitæ. Vnde ſtudium Muſarum, vulgo ſtudium humanitatis vocatur. [Et vos almæ). i. animorum, immo omnium rerum altrices, quia concordia (quam Muſæ per lene conſilium quod dant, inducunt) res paruæ creſcunt, auctore Saluſt. [Gaudentis dato). ſ. conſilio, quia Muſæ alios inducunt ad humanam vitam, & ipſę inter ſe benignæ, atque humanæ ſunt. Secus faciũt multi, dantes bonum conſilium, & non facientes quod conſulunt. dicunt enim (ait Saluator noſter) & non faciunt. Scimus vt impios (vt probet pietatem) ad quam Muſę nos inuitãt quia prudentiam adiunctam habet, plus poſſe q̃ temeritatem multo ꝑ impietatem, viribus ſuis fidentem, eſſe teſtimonium gigãtum, qui viribus quidem prędit, ſed non virtute, nec pietate, inconſulto Iouem debellare auſi, victi ſunt. vnde dicit Scimus vt. i. quemadmodum is ſupp. videlicet Iupiter. Qui temperat. i. temperamento, quodam diſponit, & tranſmutat. Terram inertem quia immobilem, & nihil niſi virtute cœleſti producentem, & mare ventoſum. i. procelloſum, & aſſiduis ventis agitatum aut ventos, ac nimbos procreans, & qui vnus. i. ſolus regit imperio æquo, quia (vt dicitur Aeneid. x.) Rex Iupiter omnibus idem. & eiuſdem vj. Aut æquus amauit Iupiter. Ipſe autem ſolus hac facit, propriam quidam poteſtate, quia ceteri dei credebantur eius mẽbra vnde nec Apollo quidem qui vaticinij Deus dicitur, futura ſcit, niſi quæ ab Ioue didicerit. vnde dicit Celeno Aen. iij. quæ Phœbo pater omnipotens, Mihi Phœbus Apollo, Prædixit vobis furiarum ego maxima pando. Qui ergo vnus, regit imperio æquo vrbes, & regna triſtia. ſ. inferorum & diuos & turbas mortales. i. omnes viuentes. Suſtulerit Titanas. i. filios Titani, & Terræ, ex quorum ſanguine poſtq̃ montibus oppreſſi fuerunt oẽs, nam pręter ſolem, qui dijs annuẽs, cœlum meruit, progeniti ſunt gigantes impios. ſ. in deos pręterquam (vt dixi) Solem, appoſitorie. Turbam immanem. i. efferam, & crudelem volentem. ſ. diuinis & naturalibus legibus reſiſtere, Illa iuuentus. i. multitudo Titanum, adhuc iuuenum horrida. i. aſpera. Fidens brachijs. i. viribus ſuis, quę potiſſimum bellatoribus in brachijs ſunt. vnde etiã canitur, Fecit potentiam in brachio ſuo, & fratres. i. reliqui gigãtes etiam è terra geniti, Tendentes. i. contendentes. Impoſuiſſe Olympo opaco. ſ. vmbris nemorum. [Pelion). i. montem illum Theſſalię, ab Olympo non multum diſtantem. Intulerant. ſ. dũ primum contra Iouem impia arma ſumerent. Magnum terrorẽ. timuit. n. ne ab eis pelleretur. i. ne beneuolus aſpectus Iouis, terrigenarũ malitiam domare nequiret. [Sed quid Typhoëus) Docet vires inconſultas, nihil poſſe dicens, ſed quid Typhoëus, ſuperbus ille gigas, & Mimas frater eius etiam gigas validus. i. potens viribus. Aut quid Por. etiam gigas Statu minaci. i. ſtans minaciter, & habens ſtatum minacem. Et quid Rhœtus conſimiliter gigas. Et Enceladus potentiſſimus ille gigas in Aetna ſepultus. vnde Æn. iij. Fama Enceladi ſe muſtum fulmine corpus Vrgeri mole hac. Iaculator. audax truncis euulſis. i. qui integras arbores cum radicibus euulſas, iaculari potuit Ruentes. i. pręcipites tendentes poſſent contra Ægida. i. monimẽtum pectoris Palladis. i. contra prudentiam, cuius Pallas auctor & Dea eſt ſonantem ſ, dum agitetur? q. d. nihil Vulcanus auidus. i incenſus, ad pugnam ſtetit hinc. i. ab vna parte Et Iuno matrona quę ẽt Vulcani mater fingitur, produxiſſe eum in femore ſuo, ſine Iouis ſemine, quod fingitur, quia fulmen ex pingui terreſtri natum, in medio infimę regionis aëris ꝓductum partem, aëris, cui Iupiter, pręeſt non tranſcendit. Stetit hinc. i. ex vna parte & Apollo Delius. i. in Delõ natus, & Patareus. i. in Patara vrbe Lycię, viciſſim verſare ſolitus. Nunq̃ poſiturus. i. qui conſtituit nunq̃ deponere, donec vicerit. [Arcu numeris). ſ. ſuis. [Qui lauit). i. imbuit, & irrigat. Eſt. n. pręſentis tp̃is, nam priorem corripit. [Puro rore Caſtalię) .ſ. fontis illius muſis in Parnaſſo ſacratiſſimi, riuo guttatim infuſo crines. i. capillos Solutos i. diſperſos, & qui tenet dumeta Lycię, vnde Patareus dictus eſt. [Et ſiluam natalem). i. Cinthiam in Delo, in qua natus eſt, vnde & Delius dictus vis. i. fortitudo corporis expers conſilij ruit. ſ. in interitum, ſua mole. Sed dij quoq; .i. etiam dij prouehũt in maius vim temperatam. i. prudentia moderatam, Idem. ſ. dij Odere vires mouentes. i. agitantes animos. Omne nefas gigas (aut Gygea) Centimanus. i cẽtum manus habens. ſ. Briareus, aut Aegeon, eſt teſtis meaꝝ ſententiaꝝ, quia ſe proſtratum inuehit. Et Orion tentator. i. ſollicitator. [Dianę integræ). i. incorruptæ domitus ſagitta virginea. i. ipſius Dianæ, à qua cõfoſſus eſt, eſt notus teſtis meaꝝ ſententiarum. [Terra iniecta). ſ. ad ſepulturam, Monſtris ſuis. i. gigãtibus a ſe productis dolet, & mœret partus. i. natos ſuos Miſſos fulmine ad Orcum. i. Infernum, ſeu Plut. Luridum. i. ſqualidum & infero colore fœdatum. Nec ignis celer. i. quamuis celer. Peredit. i. abſumpſit Aetnam poſitam. ſ. Encelado præcipue. [Nec ales additus Cuſtos) .i. obſeruator, & perſecutor nequitiæ. ſ. vultur immortale iecur tondens. reliquit iecur Tityi. qui alumnus erat terræ Incontinentis quia Iunonem de ſtupro interpellauit. [Et catenæ trecentæ). i. plurimæ vt ſit numerus finitus pro infinito. [Cohibent). i. conſtringunt, & arcent, ne exeat ab inferis Pirithoum amatorẽ. ſ. Proſerpinæ cuius rapiendę gratia ad inferos deſcenderat.

Audire

MAT. Böſinis. AVDIRE, & videor) Latina loquendi ratio exigit vt dicamus videor audire, videris recte ſentire, & eiuſmodi alia, ſi oſtendere velim me eſſe qui audiam, & te qui ſentias, non autem videtur mihi audire, videtur tibi recte ſentire. Nam ſi ſecus fiat, verbum illud videtur vtrobique ad tertium referetur perſonam non ad primam & ſecundam. Eaque locutione oſtendere erit, alium quempiam eſſe qui audiat & ſentiat, non me ipſum & te. Eiuſdem etiam naturę eſt verbum dicor, & alia ſimilia, vt diceris eſſe doctus, non autem, dicitur te eſſe doctum. Erit igitur ordo, Videor audire pios.i. Deos & Muſas ipſas (Nam pro deis & muſis, pios nominauit, quod ſenſit, & Porphyrios) errare per lucos, non autem audiri, vt Acron legit, quod voluntati auctoris aduerſatur.

GLAREANVS.

DESCENDE cœlo, & dic age tibia) Encomium eſt muſarum ſtudijque poëtices totam per Odem, deinde quantum ingenium viribus corporibus prępolleat (id quoque ad omnium ſtudiorum humaniorum laudem attinet) exemplis oſtenditur. Porro de multis hac in Ode cum alijs diſſentimus præcipue vero cum Acrone. Primum quidem, cum inquit, Deſcende cœlo.i. Deſine loqui de dijs, etiam alij expoſuerunt, quanquam ſimpliciter de Muſis intelligi poteſt, vt è cœlo inſtuant. Verum cũ idem ait. Tibia deſcende cœlo hoc, prorſus inepte ponit. Nam tibia ablatiui, eſt caſus, Vt voce & fidibus. Nec hoc mihi placet, quod, auditis, ad Calliopem refert, cum ad ſodales loqueretur vt ipſe etiam Acron paulo poſt velut ſui poſt oblitus, refert. Velut interrogans, inquit, ſodales ſuos dixit, An me ludit amabilis inſania? Quod vero lucos Elyſij idem Acron intellexerit, ſanè mirror mihi minime veriſimile videtur. Tolerabilius erat, quod Acherontiam Apuliæ ciuitatem facit, cum Porphyrion Lucaniæ dicat eſſe. Et Plin. Acherontem fluuium in eadem ponit Lucania. Nam Venuſia in confinio erat duorum populorum. vnde & lib.ij. Sermonum ipſe de ſe dicturus eſt, ſequor hunc Lucanus an Appulus anceps. Nam Venuſinus erat finem ſub vtrunque colunus. Idem de Ferento dicimus. Porro idem Acron vbi paulo poſt, inquit, Ordo, Camœnæ ego veſter infans animoſus, non ſine Dijs, diſtinguendum puto poſt infans, nec ſequentibus coniungendum verbis. [Nec ſicula Palinurus vnda) Palinurus, idem Acron, inquit, Prumontorium eſt Siciliæ. Hoc apud neminem inuenio auctorem, ſed omnes Lucaniæ fatentur promõtorium, quod admonendum duxi, fortaſſe librariorum culpa hoc irrepſerit. [Vtcunque mecum vos eritis) Vtcunque pro vbicunque exponit Porphyrion ac poſt eum Acron. Verum exempla Virgilij, Ouidij, vt ad rem faciant non video etiam ſi hanc expoſitione hoc in loco Horatij non reijcio. Quidam vtcunque expoſuere pro quandocunque. [Et arenteis arenas Littoris Aſſyrij viator) Arenteis (idem, inquit, Acron) .i. calentes. In Aſſyria enim regione Perſarum vehementior eſt Sol. Hæc illem Ego magis credo Aſſyriam pro Syria dixiſſe, vt ſæpius alibi, nempe ſuperioris lib. Ode 2j. Aſſyriaque nardo, quod & Acron & Porphyrion eodem loco fatẽtur. [Vos Cæſarem altum, militia ſimul Feſſas) Ordo eſt (inquit Acron) Vos recreatis Pierio antro Cæſarem altum militia. Hæc ille. At ego malim ante militia diſtinguere, vt ſit ſenſus, militia feſſas, Niſi quis ita à poëta dictum putet, vt ad vtrunque referri queat, ea τῷ μέσῳ numero. altum militia, & feſſas militia, vt quidam etiam expoſuerunt, & duæ breues ſyllabæ in Penthemimere pro vna longa, Vos lene conſilium. [Qui rore puro Caſtaliæ lauit Crines ſolutos. Caſtaliæ fons Lyciæ (inquit Acron) vbi Apollo armentum dicitur pauiſſe. Hæc ille. Quæ ſi ab ipſo auctore ſcripta ſunt næ ille egregie inſipiens eſt. Quid porro ego ſuſpicer, dicere ſuper ſedeo. Paulo poſt ad illud poëtę, Vis Conſilij expers mole ruit ſua ex Porphyrione, ait Generalis eſt ſententia, ſed ſpecialiter pertinens ad gigantes, vbi quidam lib. pro ſed habent, nec, haud dubie librariorum errore.

AVGVSTI LAVDES.

Miro argumento Auguſti laudes ingreditur. Nam ait, ſi Iouem credimus imperare ex perſuaſione & fama. multo magis Auguſtum regnare credere, conuenit, cuius imperium & potentiam præſentis intuemur, cuius auſpicijs res Romana, & ſemper in maius creſcit, quanquam à Craſſo & eius exercitu afflicta & ignominia affecta ſit, quia captiui duxerant vxores ab hoſtibus ea affinitate vitam ſuam redimentes, cum Reguli exemplo moneri debebant qui ſemel mori maluit & grauiſſimis ſupplicijs affici, quam vt captiui redimerentur, aut inter hoſtes turpiter ſeruirent.

Ode V. Tricolos, Tetraſtrophos: Vt,

Vides, vt alta ſtet niue candidum.

--u--uu-uu
--u--uu-uu
-u---u--
-uu-uu-u--

Cœlo tonantem credidimus Iouem
Regnare. præſens diuus habebitur
Auguſtus, adiectis Britannis
Imperio, grauibusque Perſis.
Miles ne Craſſi coniuge barbara
Turpis maritus vixit? & hoſtium
(Pro curia, inuerſique mores)
Conſenuit ſocerorum in armis,
Sub rege Medo, Marſus, & Appulus
Ancyliorum, nominis, & togæ
Oblitus, æternæque Veſtæ,
Incolumi Ioue, & vrbe Roma?
Hoc cauerat mens prouida Reguli
Diſſentientis conditionibus
Fœdis, & exemplo trahenti
Perniciem veniens in æuum:
Si non periret immiſerabilis
Captiua pubes. Signa ego Punicis
Affixa delubris, & arma
Militibus ſine cæde, dixit,
Direpta vidi. vidi ego ciuium
Retorta tergo brachia libero,
Portaſque non clauſas, & arua
Marte coli populata noſtro.
Auro repenſus ſcilicet acrior
Miles redibit? flagitio additis
Damnum neque amiſſos colores
Lana refert medicata fuco:
Nec vera virtus, cum ſemel excidit,
Curat reponi deterioribus.
Si pugnat extricata denſis
Cerua plagis: erit ille fortis,
Qui perfidis ſe credidit hoſtibus?
Et Marte Pœnos proteret altero,
Qui lora reſtrictis lacertis
Senſit iners: timuitque mortem.
Hic vnde vitam ſumeret inſcius,
Pacem duello miſcuit. O pudor,
O magna Carthago probroſis
Altior Italiæ ruinis.
Fertur pudicæ coniugis oſculum,
Paruoſque natos, vt capitis minor,
A ſe remouiſſe, & virilem
Toruus humi poſuiſſe vultum,
Donec labanteis conſilio patres
Firmaret auctor nunquam alias dato,
Interque mœrenteis amicos
Egregius properaret exul.
Atqui ſciebat, quæ ſibi barbarus
Tortor pararet. non aliter tamen
Dimouit obſtanteis propinquos,
Et populum reditus morantem,

Quàm

Quàm ſi clientum longa negocia
Dijudicata lite relinqueret,
Tendens Venafranos in agros,
Aut Lacedæmonium Tarentum.

ANTO. COELO tonantem) Hac Ode Auguſtū celebrat, ſcribit enim hominis credere Iouem regnare cœlo, qui tonat & fulminat. Auguſtus vero præſens diuus habebitur ſua virtute, ac potentia imperio additis Britannis & Perſis. Arguit inde, & hoc in Auguſti maiorem laudem Craſſi milites captiui hoſtium puellas thalamo quoque iunxerāt vitæ gratia, ſub regeq. Medo pugnabant Romanæ virtutis, & gloriæ penitus obliti, quod agere non debebant, ſed potius pro libertate, vel honeſta morte pugnare, ſpreto omni terrore. Quod & Regulus agendū eſſe cenſuit, cum à Pœnis captus, & in vrbem legatus in ſenatu conſuluit nullo pacto captiuos permutandos, aut redimēdos eſſe nam vera virtus ſemel amiſſa non redit vnq̃, nec qui ſemel captus eſt timore mortis poterit fortis eſſe, iterum enim capi ſe ſinet, ne pugnando occidatur ab hoſtibus. Reguli demum fortitudinem cōmendat. (Cœlo tonantem) Credidimus, inquit, Iouē regnare cœlo, qm̄ tonat & fulmina, ſunt enim potētiæ maximæ, & nulli niſi Deo propriæ. hinc Lucan. ait: Per fulmina tm̄ Sciret adhuc ſolum cœlo regnare tonantem. (Adiectis imperio Britannis) Ciuitates Germaniæ (vt ſcribit Liu.) cis Rhœnum, & trans Rhœnum poſitæ oppugnatæ ſunt à Druſo. pro illis igitur Britannos poſuit poeta. nam iuncti ſunt & vicini. (Perſis) Tranquillus de Auguſto ſic: Parthi quoque & Armenia vindicantur facile ceſſerunt, & ſigna militaria, quæ M. Craſſo, & M. Antonio ademerant, repoſcenti reddiderunt, obſideſque inſuper obtulerunt. Per Britannos aūt & Perſas ab extremis orbis partibus imperio ſuo gentes ſubdidiſſe intelligit. (Grauibus) moleſtis, & pernicioſis nobis. (Miles ne Craſſi) hoc arguit, quia captiui potius viuere in ſeruitute maluerūt, quàm pugnando pro libertate mori eſt aūt ordo: An Craſſi miles vixit turpis maritus Barbara coniuge & hoſtium. ſ. coniuge? Nam ſi barbara fuiſſet dūmodo non hoſtium decentius foret. Appian. in lib. Parthico ſcrib. cum Craſſo ad xx. millia hominum interijſſe x. millia in poteſtatem redacta

Craſſi clades

eſſe. De Craſſo etiam plura videto Ode ij. lib. j. (Proh curia) Exclamandi interiectio atque dolendi. dolent enim poëta quod Romana curia id dedecus toleraret quæ ſemper ad laudem, & gloriam tenderat, id vero propter Craſſum & eius comites, dr. (Inuerſiq. mores) Hoſtes enim Romanis dominabantur. (Marſus & Appulus) hos Italiæ populus, quia ſtrenuiſſimi erant, pro cunctis nominat. (Anciliorum) Rege Numa ſcutum è cęlo decidit, quod Ancile vocauit eo q̄ ab omni parte reciſum eſſet, vt

Ancile

ſcr. Ouid. lib. iij. Faſt. Reſpōſum eſt poſtea ab haruſpicibus, illi orbis imperium fore vbi Ancile conſiſteret, ne igitur ab hoſtibus reciperetur, vndecim ſimilia Mamurius fabricauit, quæ in tēplo Martis ſeruabantur. Duodecimq. ſacerdotes à Numa inſtituti ea collo ſuſpenſa ferebant ſaltantes, canenteſq. etiam. Hinc ait Ouid. dicto lib. Iam dederat Salijs à ſaltu nomina dicta. Armaq. & certos verba canenda modos. fuitq. reuerentiæ maximæ Saliorum collegium. hinc Africanus eorū vnus fuit. Patritij enim erāt, vt Lucan. oſtendit, dicens: Quæ lecta iuuentus Patritia certatce mouet. (Anciliorū) .i. dignitatū, nam Saliorum collegiū maxime reuerentię erat. Vel. (Anciliorū) .i. Romani imperij, reſpo enim haruſpicum vbi Ancile ſeruaretur, orbis imperium erat. (Nominis) Famæ & gloriæ Romanę vbique notę. (Togæ) Erat hæc proprie Romanorum. Virg. Gentemque togatam illi vero milites demiſſa toga Parthorum veſtibus vtebatur. (Æternæ Veſtæ) per hanc religionem intelligit. Veſta autem vrbis Romę cuſtos erat quam virgines ſeruabant igne perpetuo. de qua legito Ode ij. lib. j. (Incolumi Ioue) .i. Auguſto, quem Ioui cōparauit ibi Pręſens diuus habebitur Auguſtus &c. (Vel incolumi Ioue) .i. Capitolio Iouis ſede. Vrbe Rom. pro qua potienda multi externi mortē etiam ſubierunt. (Hoc cauerat) prouiderat, inquit, Regulus hoc, vt Romani milites captiui redemptionē ſperarent minime, ſed potius pro libertate mortem quod ſubirent. (Diſſentientis) Diſcordantis. (Conditionibus fœdis) Tam turpibus & in honeſtis vt. ſ. captiuorū permutatio fieret, vel redimerentur, nam ſub hac ſpe pugnātes nulli acriter agerent ne occiderētur. (Immiſerabilis) Nō miſerabilis. (Signa ego Punicis) verba ſunt

Regul⁹

Reguli apud ſenatum. Nam Regulus Romanorum imperator à Carthaginiēſibus duce Xātippo Lacedęmonio captus eſt primo bello punico apud Carthaginē cum quingentis. vt ſcr. Pol. lib. j. deinde præſtito iuramento redeundi, niſi rem peregiſſet, ab ipſis Carthaginenſium ad ſenatum R. miſſus eſt, vt captiui hinc inde permutarentur, fœduſq. fieret par & ęquum, nec eſſent Romanis inferioris. Vbi in vrbē aduenit Regulus, domum, vxores, & liberos videre, & alloqui noluit tanq̃ indignus, q̄a captiuus erat, diſſuaſitq. ſenatui captiuorū permutationem vel redemptionē, nec ęquas leges accipiēdas contra maiorum exēpla. inde nauim ingreſſus ad Carthaginenſes redijt à quibus acerrime tortus eſt, ad mortē de quo plene legito Sillū lib. xj. & ode xij. lib. j. (Signa) Romana. ſ. nobis ablata militum ignauia. (Militibus) Romanis .ſ. (Dixit) Regulus ſup. Tergo libero cū liberi eſſent, & ſe tutari potuiſſent. (Vel Li.) .i. nudo exutis armis, reiectoq. ſcuto. (Portas nō clauſas) ſpreto omni noſtro terrore tanquā victores. (Arua coli) Adeo tuti eſſe Afri vñt, q̄ arua nr̃o pręlio vaſtata colūt. per id aūt Romanorū militū accuſat, ignauiā, q̄ capi ſe permiſerunt nō repugnantes. (Repenſus) Redemptus. Scilicet certe. loquitur ironice. (Flagitio) .i. dedecori eorū, quia capi ſe permiſerunt, deberentque ꝓpria virtute potius q̃ auro ſeipſos liberare. (Additis Dānum) perſoluendo. ſ. pecuniā pro eorum redemptionē, quod facere nō debetis. (Amiſſos colores) .i. albos, & priſtinos. optima eſt ſimilitudo. (Medicata fuco) .i. tincta infecta, & colorata, nam φῦκος fucus color dr̄, ſunt & qui velint eſſe purpureū colorem. (Deterioribus) Vilibus, & illis qui olim boni deteriores effecti ſunt. (Si pugnat extricata denſis Cerua plagis) ſenſus eſt, q̄ ſicut Cerua expedita & liberata retibus, & laqueis fugiēdi morem nō mutat, nec pugnat vnquā, ſic accidit illis, qui ſemel captiui fuerint. facile. n. capi iterū ſinent nō repugnando hoſtibus timore mortis, malunt. n. ſub ſeruitute viuere, q̃ pugnando honeſte mori bene aūt timidis Ceruā cōparat. (Erit ille fortis) ironice loquitur. (Altero) ſecundo, ſequenti. (Lora ſonas) Et laqueos. (Hic) ſ. miles iners. (Vnde vitā ſumeret. (Quo pacto euadere poſſet pugnando quidē viriliter euadere potuiſſet. (Pacem duello miſcuit) .i. pugna abſtinuit exorta pace ab hoſtibus. hinc captus eſt, hoſteſq. nunc pace fruuntur. victores. n. noſtrorū militum ignauia. (O pudor) ò dedecus. Regulus idem cū dolore exclamat. (Magna Carthago) Ea enim inclyta erat. Reguli tamē & aliorum clade altior effecta eſt. id vero ait Regulus, quo in captiuos ſenatus odium & inuidiam moueret. (Pudicæ coniugis) apud Silium vxor Martia inquit, Quo fers greſſus? nō Punicus hic eſt Regule quē fugias carcer, veſtigia noſtri Caſtaboti domus, & patriā ſine crimine ſeruas Inuiolata larem, ſemel hic iterumque quid oro Pollutum eſt nobis &c. (Fertur pudicæ) poëtæ verba ſunt, quibus Reguli fortitudinem celebrat. (Coniugis oſculum) Martia Reguli vxor apud Sill. lib. vj. refugienti eam Regulo ait, Non ego complexus, & ſanctæ fœdera tædæ, Coniugium ue peto patrios damnare penates Abſiſte, ac natis fas duc concedere noctem. Hos inter fletus iunctum veſtigia Pœnis Limine ſeduxit Tyrio, quæſtuſq. reliquit. (Capitis minor) .i. ſtultus & inſanus, vel tanquā ſeruus. nam captiuus erat. hinc timuit matronam Romanam & filios ingenuos oſculo deturpare. Capitis aūt diminutio eſt ſtatus cōmutatio, vt qū liber efficitur ſeruus. Eſt autem triplex diminutio capitis maxima, media & minima. Maxima dr̄. cum ciuitas amittitur, nec libertas retinetur, cū defertur quis in inſulam, cū ſeruus efficitur. (Humi poſuiſſe vultum) id egit ne illorū aſpectu, & fletu moueretur. (Virilē vultum) .i. grauem & ſeuerū, non muliebrem. (Labantes) incertos quid agerent. (Alia) Alio tp̄e, quàm tunc, quis. n. contra ſeipſum conſuleret pro reip. ſalute egregius exul. i. inclytus & glorioſus. voluit. n. potius egregie exul eſſe, q̃ turpiter redimi. (Atqui) Certe. Reguli fortitudinem cōmendat, qui ad certos cruciatus cum laude redire maluit, q̃ in patria turpiter eſſe, & cum infamia ſi captiuus redemptus eſſet, vel permutatus. (Barbarus tortor) De Pœna reguli videto in ode xij. lib. j. videto etiam Sill. in lib. vj. (Dimouit obſtantes amicos) Sill. lib. vj. ait de Regulo volenti repetere Carthaginem poſt habitum conſilium, Patrias properabat ad oras Proſequitur vulgus, patres, ac planctibus ingens Perſonat, & luctu campus reuocare libebat Interdum & iuſto captū retinere dolore. Dijudicata lite finita & compoſita lite. (Venafranos in agros) Venafrum eſt Campanorum mediterranea ciuitas, vt ſcribit Ptol. lib. iij. ibi oleum optimum teſte Str. lib. v. erant & amœna loca. (Lacedæmonium Tarentum) Duce Phalanto Lacones Tarentum Apollinis oraculo condiderunt, de quo multa Strab. lib. vj. nos etiam latius Ode xviij. lib. j.

Fucus

Martia Reguli

Capitis diminutio

Venafrum

Tarētū

ACR. COELO ſonantem) Lucanus, Per fulmina tantum Sciret adhuc ſolum cœlo regnare tonantem, ergo ſi famæ, inquit, tm̄ magnitudine deos credimus quanto magis de Auguſti diuinitate credendū eſt? cuius virtutē & potentiam nō audiuimus aliter, ſed videri.

videri. Ordo eſt. Auguſtus adiectis Britannis imperio,& grauibus Perſis habebitur pręſens diuus. per has gentes ab vltimo occidente vſque ad orientem continuaiſſe imperium prouincias acquirendo confirmat Auguſtum.[Grauibusq. Perſis)Pernicioſis, pro morte Craſſi & cęde Romanorum.[Pro curia) Exclamatio dolentis. curię eſt,quę tam indignum caſum pertulerit. [Proh curia) Quia minuerunt famam ſenatus, ideo aůt dedecus Craſſi cõmemorat,vt plus Auguſtum faciat eminere. Inuerſos autem dixit mores hoſtium, quia victorea erant non ꝙ iam non eſſent ſub Romanorum iugo poſiti.[Marſus & Appulus)Cõmemorando milites Romanos ſignificat qui ad bellum Perſicum profecti, & cum Craſſo ſuperati vxores à victoribus ſuſceperunt,vt vitam mererentur,& velut proprijs in ſedibus omnem iam ætatem agerent. hi.n.milites apud Romanos clariores erant. vt Hoc genus acre virum Marſos,pubemq. Sabellam. [Anciliorum nominis, & To.) Ancilia arma,Romani de coelo meruiſſe. pro virtutis inſigni dicebantur. & ideo hæc arma pro virtute,pro dignitate togam poſuit.[Æternæ Ve.)Æterni ignis,qui in ara eius indefeſſe colebatur. vt, Vos æterni ignes,& non violabile veſtrũ Teſtor. [Incolumi Ioue,& vrbe Roma) Quaſi diceret ſtante mundo,aut ſaluo Capitolio, vel rerum natura & Romana vrbe. non.n.mirum ſi Roma capta & Capitolio diruto conſeneſcerent ſub rege Medo ſed incolumi Capitolio, & vrbe Roma, turpiſſimum eſt conſeneſcere ſub hoſtilibus armis. [Hoc cauerat mens prouida Reguli).i.hoc prouiderat ne quis vitam ex captiuitate ſperaret, ſed potius pro libertate moreretur. Captus enim Regulus a Pœnis imperator Rom.dum per cõmutatione captiuorum,Romam ab Afris miſſus fuiſſet,hanc ſententiam in ſenatu dixit, ne captiui aut cõmutarentur, aut redderentur, & in poſterum diſciplina militaris tali exemplo deperiret, nec militi ſpes alia ſalutis, niſi in armis eſſet. Vnde milites Craſſi,qui Reguli diſſimiles animo erant vitam captiuitate pepigerunt. Fœdis turpibus, ꝙ captiuos Afrorum pro ſe reddi noluiſſet. [Perniciem veniens in æu.) In futurorum perniciem proceſſuram ſi tale duceretur exemplum Romanis non pereuntibus,qui capi poterant. [Immiſerabilis) Tanquam non eſſent digni miſericordia, in bello capti.i.niſi pubes captiua immiſerabilis periret, eſſet Pernicies veniens in æuum.[Signa ego punicis) Allocutio Reguli in Senatu de turpitudine,& inertia captiuorum.[Militibus ſine cæ.di.) Vt ſuorum ſignificaret ignauiam,nec eos redemptione dignos,nudatos eos ſine cæde & cõmiſſione pugnæ dixit,armis,vt, Cur ante tubam tremor occupat artus. [Libero) Aut nudo dixit,aut qui cum ingenui eſſent ne occiderentur ſeruire voluerunt, & ligari. [Portasq. non clauſas).i. Afros non timentes,& quaſi iam victores recolentes agros,quos cum exercitu Romano ipſe vaſtauerat.[Auro rep.).ſ.acrior Miles redibit? per ironiam dicit ſub hoc ſenſu. Ergo fortior miles procedet ad pugnam precio redemptus,& ſignificat non poſſe in acie fortiter ſtare militem,qui viuere redẽptione didicerit. aut certe acrior ad vitia redibit.i.deterior redẽptus,velut qui culpam hauſerit damno. [Flagitio additis Damnum) i.& contra conſuetudinem Romanam & diſciplinam eſt, vt milites precio non virtute liberentur. [Neque amiſſos colores Lana refert med.fu.)Sicut fuco,inquit,lana medicata ad priſtinum iam non poteſt colorem reuerti,ita miles vitio captiuitatis imbutus ad priſtinam non põt redire virtutem.[Nec vera virtus) Atqui ait Virg.Quondam ẽt victis redit in pręcordia virtus. ſed ſententiæ nõ ſemper generales, ſed interdum pro negociorũ qualitate firmantur.[Nec vera virtus)Inuoluta incorrupta.[Reponi)Reddi,reſtitui.[Deterioribꝰ) Deterior à bono,peior à malo dẽ.[Extricata) Expedita liberata. & eſt ſenſus. Sicut Cerua plagis erepta conſuetudinem non põt mutare fugiendi,ita & miles,qui ſe perfidiæ hoſtium cõmiſerit,conſtantiam pugnandi habere non potuerit.[Plagis)Retibus. plagæ sũt propriæ funes retium ſunt. [Proteret) Conteret. [Altero) Reſtaurato bello ab prœlium non reuertetur. Ordo eſt. Qui iners ſenſit lora ſtrictis lacertis, & timuit mortem reſtrictis lacertis.i.vinciri ſe pertulit timore mortis, proteret pœnos altero Marte ſi cerua pugnet extricata denſis plagis. [Hic) In bello.[Inſcius) Ignarus rerum,& per hoc ignauus.qui neſciat vitam viro forti potius de armis ſperandam. [Pacem duello miſcuit) Qui tanq̃ in pace ſe hoſtibus credidit,dum ſe debuerit armis tueri. [O pudor) Romanorum. [O) Exclamatio dolentis. [O magno Carthago) Magna.n.Carthago ab accolis vocabatur. ſed hic eam poeta dedecore Romanorum maiorem ait factam. [Altior Italiæ ruinis) Indignatio Romani ducis, qui non virtutibus vrbis contulit Carthaginem ſed ruinis & miſerijs, vt fortior crederetur non in rebus præclaris. Fertur pudicæ coniugis, ad augmentum virtutis pertinet, quod caſtam pro patria Regulus contempſit vxorem. Impudica enim iure potuit contemni. indecorum enim duxit matronam Romanam ſeruum,hoc eſt captiuum oſculo dignum putare.Neglexit etiam paruos filios,qui pro ætatis infirmitate miſerationem patris mereri potuerunt.[Vt capitis minor)Vt inſanus. minoratio.n.cerebri Aporian infert.[Toruus) Terribilis, vt Virg. Optima toruæ Forma bouis.i.in terram deiecto vultu,ne ad effectum aſpectu traheretur.[Nunquam alias dato)Qualem ſententiam nemo vnquam de ſe dediſſet.[Egregius) Glorioſus,qui exulem ſe eſſe maluerit,q̃ infamia redimi. & eſt occultum antitheton. nam merentibus egregium exulem oppoſuit. Mirum eſt ergo,vt ceteris pro ſe mœrentibus ipſe conſtans animo probaretur. [Atqui ſciebat, quæ ſibi barbarus) Qui hac ſecuritate voluntatis ſuæ impleto conſilio rediret ad pœnam contemnens certa ſibi & promiſſa ſupplicia, tanquam impetratis iniunctis negocijs, vel ad otium reuerteretur,vel ad præmium & populum) ſ.Romanum,cum illi populus reſiſteret ad Africam properanti, tam ſecuro & pertinaci animo ipſe omnes deſeruit, q̃ ſolet quis relictis negotijs amicorum,aut clientum litibus diffinitis ad prędia ſua proficiſci propter voluptates,quaſi volens moleſtijs carere.[Venafranos) Venafrum ciuitas Campaniæ eſt. Vnde Venafranos. ad amœnitatis autem exemplum. delitioſas poſuit ciuitates. [Lacedæmonium) A Lacedæmonijs conditum.

COELO tonantem credimus Iouem regnare) Famæ, inquit,de Iouis magnitudine credimus,quanto magis de Auguſti credendum eſt, cuius virtutem & potentiam non audimus ſed videmus? [Adiectis Britannis Imperio, grauibusq̃. Perſis) Per has gentes ab vltima occidentis plaga vſque ad orientalem per continuationem adiunxiſſe imperio ſuo terras Auguſtũ intelligi vult.[Miles ne Craſſi coniuge barbara) Cum magnitudinem rerum geſtarum Auguſti cõmemoraſſet,indignatur eos, qui ſub Craſſo militauerant,oblitos Romanæ virtutis apud Parthos reſediſſet,turpitudinemq. captiuitatis æquo animo ferentis. Turpis maritus vixit? & hoſtium. [Pro curia,inuerſiq. mores Conſenuit) ſic ordinandum.Et hoſtium ſocerum in armis cõſenuit. Nam illa per exclamationem per medium: quæ eſt Græce διὰ μέσον illata eſſe dicuntur, Pro curia inuerſiq. mores: Poeta aůt hoc cum dixiſſet,ita ne hoc Romanos fecit? O mores q̃ inuerſi eſtis, & ò curia quàm indignas res paſſa es. [Sub rege Medo) Medum ſuo more pro Parto poſuit. [Ancyliorum, nominis, & togæ Oblitus, æternæque Veſtæ) Per Ancilia & Veſtem ſacram, ac religiones Romanas vult intelligi. Aeternam autem Veſtam propter æternos,qui in ara eius coluntur ignes,dixit. [Incolumi Ioue) Mire incolumi Ioue,ac ſi diceret,ſtante mundo, incolumi rerum natura. [Hoc cauerat mens prouida Reguli.) Ne quis.ſ. vitam captiuitate ſperaret, ſed potius pro libertate moreretur. [Diſſentientis conditionibus Fœdis) Quod captiuos Afrorum noluit pro ſe reddi.[Exemplo trahenti Perniciem veniens in æuum) Perniciem hinc proceſſuram in futurum tempus, ſi exemplum tale duceretur. [Si non periret immiſerabilis Captiua pubes).i.ſi non periſſent captiui quorum,nemo eorum miſereri deberet. [Signa ego punicis Affixa delubris) Hæc verba ſunt Reguli diſſuadentis, ne permutatio captiuorum fieret. indicat autem indignatione quantum turpitudinis militibus Romanis eſſet: cum facile ſe captiuitati tradere viderentur. [Et arua Marte coli populata noſtro) Vidi,inquit, pœnos agros ſuos colere: qui agri iam à nobis ante fuerant vaſtati. [Auro repẽſus.ſ.acrior Miles redibit?) Ironia: cuius ſenſus valet: Fortior redibit miles ad pugnam precio redemptus quod ſignificat non poſſe fortiter in acie ſtare militem qui didicerit victum ſe poſſe viuere. [Flagitio additis Damnum) Turpitudini,inquit, Romanæ,quæ per ignauiam militum accidit: inſuper vos adiungitis damnum pecuniæ,qua eos redimere vultis. [Neque amiſſos colores Lana refert medicata fuco) (vt lana inquit)medicata.i.infecta,nũquam ad priſtinum redit colorem ita miles imbutus vitio captiuitatis non erit fortis. [Et Marte pœnos proteret altero).i.iterum conſtitutus ad pugnam hoſtis prodierit. [Hic vnde vitam ſume. inſcius. Pacem duello miſcuit,ò pud. O magna Carthago probroſis Altior Italiæ ruinis) ſic vocabatur Carthago magna,quam ait dedecore, & dolis Romanorum altiorem factam. [Fertur pudicæ coniugis oſculum, Paruosq. natos,vt capitis minor,A ſe remouiſſe) Affirmatur Regulus cum Romam captiuus deductus eſſet à pœnis,auerſatus vxoris oſculum. dicens Inhoneſtum matronę eſſe eum,qui ſit infamiæ captiuitatis damnatus .i.ſeruus factus, maritum agnoſcere. Bene ergo additum pudicę coniugis,ne putaret illum ideo oſculum coniugis auerſatum, quod de pudicitia eius iniquus ſenſiſſet.[Donec labantes conſi POR:

lio

liu pa. Fir. x3. nunquã alias da.) Generaliter accipiendum. ſ. qualem ſententiam nemo vnquã de ſe tuliſſet. [Et virilem Toruus humi poſuiſſe vultum) .i. ad humum vultum deieciſſe. Virilem autem vultum ad virtutem animi eius, cum hoc faceret, referens dicit. [Egregius properaret exul) Hoc eſt glorioſus, qui ſe exulẽ maluerit eſſe quam cum infamia redimi. & eſt occultum antitheton. Mœrentibus amicis egregium exulem oppoſuit, quæ figura eam vim habet, vt oſtendat ingens miraculum fuiſſe in hoc ꝙ cum amici pro eo mœſti eſſent ipſe tamen lætus ad hoſtes redierit. [Quã ſi clientum longam negocia) Cum populus, inquit, ei obſiſteret, ne in Africam portaretur, non aliter eos reliquit, quã ſolẽt principes ciuitatis negocioꝝ dijodicatis iuribus, vel ꝑlatis rebus ocioſa mente vrbẽ relinquere feſtinantes in ꝑdia ſua.

ASC. COELO tonantem) Quo Auguſti virtutem cœlo æquet Craſſi & Militum eius, ꝙ Barbaris ſeſe dediderunt incuſat ignauiam, ꝙ Reguli non eſſent virtutem ſecuti, qui Romanos deditos Carthaginienſibus cenſuit, non redimendos, maluit quo potius in duriſſimum ſupplicium redire, ꝙ tam ignauorum redemptionem admittere. Ordo eſt. [Nos credidimus) .ſ. diu propter fulmina & longam perſuaſionem Ioue tonantem .i. tonitru potentem, Regnare cœlo, ſed Auguſtus habebitur diuus præſens .i. adhuc inter mortales cõuerſatus. [Britannis) .ſ. extra orbem poſitis, hoc eſt Anglis, & Perſis grauibus .i. moleſtis adiectis imperio .i. poſtquã illos adiecerit imperio Romano. quod niſi de vicinis intelligitur, nondum fecerat. [Miles ne) .i. an ne decuit, aut dija ita viſum eſt, ꝙ miles Craſſi .i. qui ſub Craſſo militauerat, vixit turpis maritus. ſup. cum coniuge barbara .ſ. Perſa, aut Partha? [Et pro,) q.d. ò infamis curia .i. Romanorum militum turmæ, & pro, ſcribunt quidam prob, vt noſcatur interiectio, mores inuerſi, q a qui dominari debebant, inſeruiunt etiam Barbaris, Marſus & Apulus .i. fortiſſimus quiſque miles Italicus, oblitus Anciliorum .i. inſignium Martis Auctoris ſui nominis .i. famæ, & togæ .i. Veſtis Romanæ, pro qua bracas ferebant apud Medos, & veſtæ .ſ. Deæ æternæ .i. cuius ignis ipſam ſignans, æternus à virginibus ſacratis aſſeruabatur, oblitus dico, Ioue adhuc exiſtente incolumi .i. non deuicto, nec euocato, & vrbe Romana exiſtente incolumi adhuc conſenuit .i. ad ſenectutem vſque libens vixit in armis ſocerorum hoſtium .i. quis hoſtes Romano imperio, ipſis ſoceri ſacti ſunt, ſub rege Medo? q.d. id dedecere maxime. [Hoc cauerat) vt contra maiorum ſuorum inſtituta Craſſum, Craſſiq. militem feciſſe probet, aff:rt Reguli fortitudinem, qui tantum abfuit, vt Barbararum amplexibus irretiretur, vt ne à coniuge quidem Romana & eadem Caſtiſſima detineri poſſet, quin in ſupplicia rediret. Ordo eſt. [Mens prouida) .i. prudens & futura proſpiciens, cauensq. ne turpitudini ſe præbeat exemplum, Reguli .ſ. Marci Attili, diſſentiens conditionibus .ſ. de permutãdis captiuis à Carthaginienſibus oblatis, fœdis .i. turpibus Romano imperio, & trahentis .i. arguentis, & inferentis exemplo .i. imitatio perniciem .i. graue dedecus vſque ad interitum honeſtatis & forte imperij, ſi pubes .ſ. Romana captiua .i. quæ permiſerat ſe ab hoſtibus capi, cũ potius mori debuiſſet, non periret .ſ. in manibus hoſtium, immiſerabilis .i. non digna miſeratione, quia ſi illi fuiſſent redempti, alij forte permiſiſſent ſe quoque capi ea ſpe, vt etiam redimerentur. Vt autem in odium captiuorum incitaret. animo ſenatus, recitat probra & dedecora eorundem, vnde ait Poeta ipſe in ſenatu dixit. [Ego vidi ſigna) .i. vexilla Romana, & arma Romana direpta militibus .ſ. Romanis, ſine cæde .i. ſine effuſione ſanguinis, affixa delubris .i. templis. [Punicis) .i. Carthaginienſibus à Pœnis extructis. [Ego vidi brachia ciuium) (ſecundum Mancinellum, Acronem, Porphyrionem, & Landinum intelligendum eſſet de ciuibus Romanis, ſed quia ſequitur Portasq. non clauſas &c. manifeſtũ eſt de Carthaginienſibus loqui preſertim cum que apud Carthaginem viderit, recitet. vult autem dicere tantum eſſe ociũ Carthaginienſibus, & eos tam parũ formidare Romanos, vt brachijs poſt terga per ocium complicatis, incedant dicamus ergo) .ſ. Carthaginienſium, retorta .i. replicata, & reducta ad lumbos, vbi manus obſecrabundi complicant, tergo libero .i. non timenti ne hoſtis ioſtet, & vidi portas non clauſas, & vidi arua populata .ſ. prius, noſtro Marte .i. bello à nobis nequidquam illato, colli .ſ. nunc à Carthaginienſibus colonis. Et tamen cenſetis ſup. talem militem reducendum. [Scilicet) .i. ſcire licet cur id faciatis, & eſt amara ironia miles repenſus auro .i. redemptus auro penſo. ſed pulchre dicitur repenſus auro quaſi in ſtatera poſitus ſit cum auro, & non virtus, ſed moles eius appenſa, redibit .ſ. Romã, acrior .i. magis ſtrenuus, quam priuſquam captus erat, q.d. id non eſſe vero ſimile. & ideo addidit. [Vos additis flagitio) .i. peccato illorum flagris digno damnum .ſ. auri mittendi in perniciem publis Romanæ tracturę videlicet inde malum exemplum. [Nec lana medicata) .i. iterum imbuta & tincta, fuco .i. colore adulterino, & non naturali, refert .i. reſumit colores, amiſſos .ſ. naturales .i. ſicut lanæ candidæ (nam lanarum, vt loquit Plin. nigræ nõ imbibunt colorem) poſſunt imbibere quemuis colorem, ſed illo imbibito, non poſſunt reſumere priſtinum, ſic virtus incontaminata, denigari quidem poteſt, ſed non ad priſtinum nitorem redire. vnde dicit. [Nec vera virtus cum excidit) .ſ. animis ſemel, curat repooi .i. reſtitui, ipſis animis deterioribus .i. minus bonis, quam prius. [Si pugnat &c.) Tam videtur Regulo non poſſe fieri, vt q ſe capi Permiſerit, fortis redeat, quàm vt cerua ſemel capta & forte elapſa bellicoſa fiat. Vnde ordo eſt. [Si cerua) Animal illud timidiſſimum, cuius totum prę ſidium in fuga eſt, extricata .i. explicata & expedita. quaſi è tricis, plagis .i. retium chordis, denſis .i. multiplicibus & fortibus, pugnat .i. efficitur pugnax, ille qui credidit .ſ. commiſit, ac dedidit ſe hoſtibus perfidis. erit fortis quod vt illud nunquam eueniet. & is qui iners ſenſit lora .i. vincula, lacertis reſtrictis .i. vinctis, & timuit mortem. proteret .i. penitus peſſundabit Pœnos, Marte .i. bello altero. [Hic) .i. huiuſmodi miles. inſcius vnde vitam ſumeret, quia fortiter pugnando non ſe dendo, miſcuit duello pacem .i. in pugna pacem orauit. [O pudor ò Carthago magna altior) .ſ. effecta probroſis .i. dedecoroſis ruinis Italiæ, quia aliter non fuiſſet victrix. Regulus, inquit poëta, vt .i. perinde ac ſi eſſet minor capitis .ſ. diminutione, quę fiebat dum quis captus & hoſtium ſeruus efficiebatur: Non enim reputabatur amplius ciuis Romanus donec poſtliminio patriæ reſtitutus eſſet. [Fertur ergo vt minor capitis) .ſ. diminutione, aut pœna mulctatus, remouiſſe à ſe oſculum coniugis .ſ. Martiæ, pudicæ .i. tametſi pudicæ, nec ob peccatum repudiandæ, & natos .i. liberos paruos & toruus .i. truculentus, quaſi taurina fronte, poſuiſſe humi .i. in humum fixiſſe, voltum virilem, donec ipſe auctor firmaret patres .i. ſenatores labentes .i. vacillantes animo & dubitantes quid nam agerent, conſilio nunquam alias .i. ab alio homine, aut alio tempore dato, quia conſuluerat contra ſalutem propriam pro ſalute patriæ, & ipſe exul egregius properaret .i. feſtinaret redire ad hoſtes. inter amicos mœrentes .i. triſtes. [Atqui) .i. ſed quomodo id fecit. [Sciebat enim quæ) .ſ. tormenta tortor barbarus .i. immanis & efferus pararet ſibi .ſ. Regulo tamen .i. nihilominus, ipſe dimouit amicos aut propinquos obſtantes, & populum morantem .i. impedientem, & in mora tenentem. [Reditus) .ſ. ad hoſtes, non aliter quàm ſi relinqueret longa negocia clientum .i. ſe colentium & fidei ſuæ ſe credentium, quæ relinquere nollent. [Niſi lite dijudicata) .i. deciſa per iudicium tendens .ſ. recreandi animi gratia in Agros Venafranos qui amœniſſimi ſunt & oleis conſiti, aut Tarentum oppidum etiam ſanè quã amœnum, vbi amœnitate cœli mollia ſunt ouium vellera. [Lacedæmonium) .i. à Phalanto Lacedæmonio conditum.

VEL moriendum, vel vincendum bellatori ſcribit exemplo GLAR. M. Attilij Reguli, cuius concionantis verba hic ponit atque ipſius viri ingens Encomium. [Pro Curia, inuerſique mores) Inuerſos autem dicit mores (idem, inquit Acron) hoſtium, quia victores erant, non quod iam non eſſent ſub Romanoꝝ iugo poſiti. Hæc ille. Primum haud quanquam hoſtium ad mores connectendum, ſed ad ſocerorum. Deinde quæ in eiuſdem commentario ſequuntur verba, à me non admodum probantur, atque adeo ea corrupta puto, Porphyrion recte hæc extulit. [Si non periret immiſerabilis. Captiua pubes) Hoc genus carminis in cæſura Penthemimeri perpetuo habet longam apud hunc poëtam ſyllabam, idque ſtudioſe, immo propemodum religioſe obſeruaſſe videtur. Quare ego perirent legam. nota eſt figura. pars in fruſtra ſecant. [Vidi ego ciuium Retorta tergo brachia libero) Mirum vero in Acronis Porphyrioniſque commentarijs hæc verba de Romanis militibus expoſita, ſequentia autem de Carthaginienſibus. Secutoſque hos & Mancinellum, ac Landinum, cum totus hic locus de Carthaginienſibus intelligendus, vt recte Badius in hunc poëtam annotauit, quem non priuandum hac debita laude volui. [Sic pugnat extricata denſis Cerua plagis. [Si legerimus ſic, coniungenda ſunt hæc verba ſuperioribus) Si autem, ſi poſterioribus annectemus, In Acrone ambiguam reperias expoſitionem. Et paulo poſt. [Hic vnde vitam ſumeret inſcius) Idem Acron exponit. Hic in bello vt hic ſit aduerbium cum videatur potius pronomen. Illud non minus ineptum, quam puerile, quod exponit. [Vt capitis minor,) Id eſt vt inſanus. Minoratio enim cerebri ἄφρονα facit. Quæ ridicula ſiue Acronis, ſiue cuiuſdam alterius Ineptientis ſint, non opus eſt reuellere, cum triplex illa capitis imminutio omnibus ſit nota.

AD ROMANOS.

Quantum calamitatis immexerit contempta religio probat multis exemplis, & contra, quantum commodi innocentia & deorum cultus. Craſſum enim & Labienum, Antonij legatum, cum toto exercitu deletos à Parthis refert, ob violatam religionem. Hinc à maiorum moribus iuuentutem ſic degeneraſſe, quod impune paſſim adulteria committantur, ex quibus nothi ignauiq́; filij naſcuntur, ſic nati corruptiſſime educentur. Tantum à maioribus noſtris degenerauimus, vt qui olim fortiſſimi & frugaliſſimi viri fuerunt, nunc autem contra fiat.

Ode VI. Tricolos, Tetraſtrophos: Vt, Vides, Vt alta ſtet niue candidum.

--u---uu-u-
--u---uu-uu
--u---u-u
-uu-uu-u--

DELICTA maiorum immeritus lues
Romane: donec templa refeceris,
Aedeisque labenteis deorum, &
Fœda nigro ſimulacra fumo.
Dis te minorem quod geris: imperas.
Hinc omne principium: huc refer exitum.
Di multa neglecti dederunt
Heſperiæ mala luctuoſæ.
Iam bis Monæſes, & Pacori manus
Non auſpicatos contudit impetus
Noſtros: & adiecisse prædam
Torquibus exiguis renidet.
Pene occupatam ſeditionibus
Deleuit vrbem Dacus, & Aethiops,
Hic claſſe formidatus, ille
Miſſilibus melior ſagittis.
Fœcunda culpæ ſæcula, nuptias
Primum inquinauere, & genus, & domos.
Hoc fonte deriuata clades,
In patriam, populumq́ue fluxit.
Motus doceri gaudet Ionicos
Matura virgo: & fingitur artubus
Iam nunc: & inceſtos amores
De tenero meditatur vngui.
Mox iuniores quærit adulteros
Inter mariti vina: neque eligit,
Cui donec impermiſſa raptim
Gaudia luminibus remotis:
Sed iuſſa coram non ſine conſcio
Surgit marito: ſeu vocat inſtitor:
Seu nauis Hiſpanæ magiſter,
Dedecorum precioſus emptor.
Non his iuuentus orta parentibus
Infecit equor ſanguine Punico:
Pyrrhumq́ue, & ingentem cecidit
Antiochum, Annibalemq́ue dirum:
Sed ruſticorum maſcula militum
Proles, Sabellis docta ligonibus
Verſare glebas: & ſeueræ
Matris ad arbitrium reciſos
Portare fuſteis: ſol vbi montium
Mutaret vmbras: & iuga demeret
Bobus fatigatis, amicum
Tempus agens abeunte curru.
Damnoſa quid non imminuit dies?
Aetas parentum peior auis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

ANTO.

DELICTA maiorum) Hortatur Romanum populum ad Religionem, ne maiorũ delicta amplius luat. Dij nanque neglecti malis plurimis Italiam affecerant: Romanorumq́ue exercitus ſæpe cladem fuerat paſſus. Oſtendit poſtea adulterijs fuiſſe matrimonio contaminata. Inde degeneres natos eſſe, & à maiorum virtutibus diſſidentes, procedenteq́. tempore nequiores, vitioſioresq́ue gigni. [Lues) purgabis. [Labentes) Non labentes, per a legendum eſt, ſecundus enim pes Iambus eſſe debet. Si labentes per à legeres Pyrrhichius eſſet. Labo enim labas prima breui legitur, labor laberis longa. [Dijs te minorem) ordo eſt. Imperas ꝙ geris te minorem Dijs, hoc eſt, quia deos colis. [Hinc) A deorum cultu. [Omne principiũ) .ſ. fuit tibi imperandi. Notandum in hic quod i tollitur ſcandendo, ſicut in ſemiuſtis & cetera. [Huc refer exitum) Ad deos etiam finem referto, hoc eſt cole deos, vt prius & imperabis. [Hinc oẽ prin.) orta ſeditione inter Romulum, & Remum, condendæ vrbis, viſum eſt ambobus, vt omnia materno auo permitterent, itaque iuſſit ille, vt iudices deos facerent verum eorum Coloniam deducere, & imperio potiri oporteret, ſtatuitq́. eis die ſedere ambos iuſſit ſeparatos alterum ab altero, in quibus vellent ſedibus ſacrisq́. prius quæ viderentur dijs peractis bonas aues obſeruare, & vtri prius meliores aues apparuiſſent hunc dñm eſſe Coloniæ, hinc Romulus in Palatino Remus in Auentino augurium acceperũt, auctor eſt Dion. lib. j. vbi Romanas hiſtorias tractat. Apparet itaque Rom. à deoꝝ cultu principium habuiſſe. Romulus inde ſacra etiam multa inſtituit celebranda. [Iambis Monæſes, & Pacori manus) Orodes Parthorum rex Pacorum & Phraaten filios habuit. Pacoro, Artabazis Armeniorum regis ſororẽ diſponderat, quo poſtea mortuo Phraates patrem Aconito oppreſſit. Pacori autẽ nuptiæ factæ fuerunt paulo poſt Craſſi mortem, qui dolo oppreſſus fuerat à Surena ductore exercitus Orodis, erat enim genere, diuitijs, & gloria regi ſecundus, fortitudine vero & robore inter Parthos ætate ſua ferè primus. Auct. Appian. in lib. Parthic. vbi etiam ait, quomodo Pacorum regis filium magnas Parthorum copias in Syriam ducentem Ventidius circa Cyrrſtum occurrens pepulit, Pacoroq́. inter primos occũbente magna ſtrage eos afflixit, quod opus inter cetera memoratu digna oẽs ferè calamitatis, quas Romani ſub Craſſo pertuliſſent, vindicta ſuſtulit. Iã bis poſt Craſſi mortẽ Parthi duce Labieno, qui Pompeianarum partium fuerat, in Siria, vicerunt Didiũ Saxani M. Ant. legatum, inde vniuerſam eam prouinciam occuparunt, quod Liu. ſcr. cxxvij [Monæſes) In Appian. Muneſes, ſcribit enim cum Phraatem Orodem patrem interemiſſet, regnumq́. ſibi vendicaſſet plurimos Parthorum auſugiſſe, ꝗ quæ Monæſes vir clarus, & potens ad Antonium pariter ſuga peruenit. fortunam ſuam Themiſtocli aſſimilans, deinde permittente Antonio iterum Phraatæ regi inhæſit. [Non auſpicatos contudit impetus) In lib. Parthico ſcribit Appianus hoc pacto ferunt die illo Craſſum non (vt Romanis imperatoribus mos fuit) purpurea ornatum veſte, ſed nigra indutum proceſſiſſe, eamque cum animaduertiſſet, immutaſſe, ex ſignis etiam nonnulla veluti infixa vix imago labore ab auferentibus trahi potuiſſe, qua ex cauſa irridens Craſſus agmen properare iuſſit &c. [Non auſpicatos) Conſulares quum in expeditionem iret capere auſpicium ſolebat, non auſpicatos ergo .i. infelices, & quaſi auſpicijs repugnantibus. [Et adiecisse) ordo eſt: Et renidet adieciſſe torquibus exiguis prædam. [Renidet) Gaudet. [Prædam Romanorũ) .ſ. [Torquibus) .ſ. eorum, qui exigui erant. [Seditionibus) Habitis certe inter Cæſarem, & Pompeium, & tunc inter Auguſtum & Brutum, ac Caſſium, & Sex. Pompeium, poſtea cum M. Antonio, de quibus late Suetonius. [Dacus) Dacorum incurſiones Auguſtus coërcuit tribus eorum ducibus cum magna copia cæſis. [Æthiops) Ægyptios intelligit, qui cum Cleopatra, & M. Antonio cum Auguſto pugnarunt apud Actiũ. [Hic claſſe formidatus) Cleopatra .ſ. & Antonius duxerunt in Auguſtum naues pugnaces quingentas, vt ſcribit Plutar. contra quas pugnauit Auguſtus nauibus .cc. de quo latius Epo. ix. [Fœcunda culpæ) Plena ſceleris, oſtendit adulteria fuiſſe primas ſcelerum cauſas.

Romoli augurĩu Remi augurium Romæ initium

Orodes Pacorus Phraates Surena

Labienus Didi Saxa Monæſes

Non auſpicatus

ſas.[Noptias)Cooiugia.[Motus doceri)Arguit puellarum pra-
Iones ua,& vana ſtudia. [Motus Ionicos) Græcos,& laſciuos ſaltus.
Iones enim primi id genus inuenerunt. Iones autem Athenas
profecti ſunt,vt ſcribit Plin.lib.v. Fingitur artubus componitur
De tenero vngui pro eo qđ eſt à prima pueritia. ad geſtus.[Inceſtos) Inhoneſtos,& turpiſſimos.[De tenere vngui) Ab ipſa tenella ętate.i.ab ipſa infantia iungit ſe coæuis ſuis,
etiam conſanguineis.[Mox deinde vbi nupta eſt.Iu.)Vel ſuo vi
ro,vel iuniores.i.grandiores, ſi volueris ad ſuperiora reſpicere,
nam in infantia coæuis hæſerat.[Inter ma.vi.).i.inter ipſas nu-
ptias & conuiuia nuptialia.[Neque eli.) oſtendit φ adulteria
Tranſlatũ catulis, quorum vngues nõdũ durunt. cõmittebant non clam remotis luminibus, ſed palam quoque ẽt viro iubente,ſicq. damnat maritos ſimul,de quibus & Iuuen.ait.
Doctus,& ad calicem vigilãti ſtertere naſo &c.[Iuſſa)Vel a Cu
pidine,vel amatore, vel ipſo viro.[Inſtitor) Mercator aliquis.
[Magiſter)Rector & gubernator.[Dedecorum)Adulterorum.
[Precioſus) multa enim pro coitu impendebat, ideirco facilius
vir aſſentiebatur.[Non his iuuen.) oſtendit degeneraſſe Roma-
nos ex adulterijs,propterea nequiores eſſe. [Infecit equor ſan-
Cn.Duillius guine Punico) Cn. Duillius conſul, in Sicilia aduerſus claſſem
Pœnorum proſpere pugnauit. Luctatius finem bello impoſuit,
Pyrrhus de qua re videto latius Ode xij.lib.ij.[Pyrrhumque)De Pyrrho
rege Epirotarum intelligit, qui auxilio Tarentinorum bellum
Romanis intulit. Cumq́ Romanos aduerſis vulneribus occiſos
videret.Ego,inquit,talibus militibus breui orbem terrarum ſubi
gere potuiſſem,ab Curio,& Fabritio ſuperatus Tarentum profu
git,tum in Græciam regreſſus,dum Argos oppugnaret, ictu te-
Antiochus gulæ obijt,plura etiam Plin.de viris Illuſt.[Antiochum) Is Sy-
riæ rex nimia opum fiducia bellum Romanis intulit nauali prœ
lio,cui Hannibalem præfecerat,ab L. Æmilio Regillo ſuperatus
eſt,inde cum L.Scipione conflixit,victus & vltra Taurum mon
tem relegatus á ſodalibus exciſus eſt, plura quoque Plin. [Sed
ſup.infecit æquor ſangui.Punico maſcula)Dura non effœmina-
Sãnites Sabelli ta.[Vt nunc et.).i.Horat.tempore.[Sabellis docta ligonibus)Sã nites Italiæ populos,Sabellos etiam Græci dixerunt,vt ſcr.Plin.
lib iij. Romulus præterea agriculturam & militiam ſuis reliquerat,vt late oſtendit Dion. [Fuſtes) Virgas,& palos pro ignibus.
[Agens)Ipſe Sol ducens.[Abeunte cur.) ſolari curru terras ſub-
eunte. [Tempus amicum).i. gratam noctem, feſſi enim quie-
ſcunt noctis munere.[Damnoſa quid)Ouid.quoq; ait. Tempus
edax rerum tuque inuidioſa vetuſtas. Omnia deſtruitis &c.

ACR. DELICTA maiorum) Peccata Romanorum. [Refece-
ris) Inſtauraueris,vt Virg. Semper enim refice,ac ne poſt amiſſa
requiras. Anteueni. [Fœda) Aut inculta,aut per nimiam vetu-
ſtatem ſordentia.[Dijs te minorem φ geris imp.) Hoc eſt,quan
to te minorem dijs geris,tanto latius imperas, nam cultu deoꝝ
Romam creuiſſe refert & ſumpſiſſe principium à deoꝝ cultu,eã
dem ſuadet felicitatem debere vſque ad exitum cuſtodire.[Hinc
omne principium,) Hoc eſt tradita perſuaſione ſumptũ eſt qua
aiunt pœnas in poſteros expertes ſæpe differri,quas maiores effu
gerunt,ita eos non ſua,ſed maiorum culpa percelli. [Dij multa
neglecti dederunt Heſp.) Frequenter enim Romani duces non
adnitentibus auſpicijs dimicantes grandi exercitus clade ſupera
ti ſunt. [Iambis Monæſes,& Pacori manus) Monæſes & Paco-
rus reges Perſarum fuerunt aduerſus quos Romani contra numi
num voluntatem pugnauerunt infeliciter. Bis autem Parthos vi
ctoriam retuliſſe ob hoc dixit,quia ante Craſſum, & poſt Didiũ
Saxam cum exercitibus ſuis occiderunt.[Nun auſpicatos) Inco
mitatos dijs contemnentes auſpiciorum neceſſariam veritatem.
[Et adiecisse).i.ex præda Romanorum torques ſuos pondere au
xiſſe victores.[Renidet) ſplendet,eo φ reparati torques & maio
res facti ipſa natiuitate fulgerent. [Penè occup.ſeditionibus,De
luit vrbem) occupatis enim ciuili bello Romanis data eſt occa-
ſio hoſtibus cõmouendi bella, & Ægyptijs, quos Poëta Æthio-
pias appellauit, propter bellum Cleopatræ. [Dacus) Germa-
nus,vt, Aut coniurato deſcendens Dacus ab Iſtro.[Fœcunda cul
pæ ſecula,nuptias primum inquinarunt) ſecula etiam ſanctũ ma
trimoniorum fœdus per adulteria aſſerit corrupiſſe inde fieri,vt
inutiles conſilijs publicis & probis actibus generentur. quidam
enim volunt ipſum Auguſtum tangi his verſibus qui alienam
coniugẽ tulerit, & genus bonũ patris ſanguini alieni coitus ad-
mixtione polluerit.[Ionicos)Græcos,ipſi.n.primi ſaltationem,
membrorũ geſtibus inuenerunt vnde poſtea Pantomimi facti.
[Et fingitur artu) Componitur. vt & corpora fingere lingua,
ſignificat autem per hoc inſtitui meliores ſaltus.[De tenero me-
ditatur vngui) .i. ab imatura, & prima ætate. Meditatur autem
exercet, vt Virg. Nec iam furtiuum Dido meditatur amorem.
[Inter mariti vina) Aut in ipſis nuptijs,aut inter domeſtica cõ-
uiuia. [Impermiſſa) Interlaſſata. [Gaudia) Voloptates ſtupri,
hic impatientia inceſtus oſtenditur. [Luminibus remotis) Tæ-
dis,faculis ad admittendum crimen obſcuritate procurata. hoc
eſt remotis lucernis. [Sed iuſſa coram) Aut á libidine aut á cor-
ruptore,vt Iuuen. Doctus ſpectare lacunar. Doctus & ad calicẽ
vigilanti ſtertere naſo [Inſtitor)Mercator. [Dedecorum precio
ſus emptor) Inceſtum.[Non his iuuentus orta parentibus) Tã-
quam non legitimis contempti nuptijs fuerint nec ex huiuſmo
di nati hominibus illi Romani, qui omnes vicerunt. [Infecit
æquor ſanguine Punico) Luctatium ſignificat, qui nauali bello
apud Siciliam cum Hannibale multa cæde Pœnorum pugnauit.
[Pyrrhumque) Pyrrhus Epirotarum rex Antiochum auxilijs ad
iuuans, victus eſt a Romanis cum ipſo Antiocho rege Syriæ, á
quo & ciuitas nomen accepit. [Antiochum, Annibalemque di-
rum) Aut crudelem,aut pugnacem,qui ab Africano ad vltimum
victus eſt. [Sabellis) Aut Sabinis,aut Marſis,vt,Denteſq́. Sabel-
licus exacuit ſus. Maſcula fortis,robuſta. [Verſare glebas) Ara-
re, vt Virg. Ante ſupinatas Aquilonio g. [Et ſeueræ Matris ad
arbitrium reciſos) Bene & moraliter ſimplicitatem,& patiẽtiam
laboris in iuuenibus per hanc commemorationem oſtendit, eo
quòd ita ſe ſubdant imperijs matrum aut ad earum operentur ar
bitrium, vel quia hæc ruſticis eſt conſuetudo, vt poſt laborem
cum lignis ad matres ſuas reuertantur. [Seueræ) Caſtæ. [Sol
vbi montium) Vt Virgil. Et Sol creſcentes decedens duplicat
vmbras. [Bobus fatigatis) Vt Virg. Aſpice aratra iugo referunt
ſuſpenſa iuuenci. [Amicum) Gratum laborantibus.ſ.ob cape-
ſcendam quietem. [Damnoſa quid non) Ac ſi diceret,cuncta in
peius ruunt,eo quòd nihil æternum ſit, ſed proceſſu temporum
omnia in peius labuntur. Vnde dictum eſt. Nihil eſt enim o-
pere & manu factum, quod non conficiat, conſumatque vetu-
ſtas. [Tulit nos peiores) Nequitiam parentum dicit augeri in
poſteros. [Mox daturos) Nos.ſ.allaturos peiores filios.

DELICTA maiorom immeritus lues) Hoc ex tradita POR.
perſuaſione ſcriptum eſt,qua aiunt pœnas poſteros expendere ſę
pe,quas maiores effugerint. [Donec refeceris) Pro donec refi-
cias. [Hinc omne principium) ſubaudienda eſt extrinſecus par-
ticula,Habes, & eſt ſenſus. Hinc principium imperij habes, φ
deos colas ergo vt imperium perſeueret, perſeuera deos colere.
[Iambis Monæſes, & Pacori manus) hi Parthorom reges fue-
runt, bis autem Parthos retuliſſe de nobis victoriam dixit,quia
& Craſſum antea, & tum Didum Saxum cum exercitibus occi-
derant. [Et adiecisse prædam Torquibus exiguis) Et præda,
quam nobis detraxerunt, torques ſuos exiguos ante ampliaſſe
gaudent, hoc enim nunc ſignificat Renidet. [Penè occupatam
ſeditionibus Deluit vrbem Dacus) ſeditionibus,inquit, diſtri-
ctum populum Romanum ex occaſione penè barbari deleue-
runt. [Fœcunda culpæ ſæcula) Noſtra.ſ.nuptias primum inqui
nauere, per nuptias inquinatas vult oſtendere nos ex ipſa culpa
progeneratos, ac merito nihil rectum in vita facere. [Hoc fon-
te deriuata clades, In patriam populumque fluxit) Turpes,in-
quit,coitus, Fœminarum deſcendunt in liberos quoque,deinde
rempublicam. [Motus doceri gaudet Ionicos).i.molles ſaltus,
quos primi Iones inuenerunt. [Et fingitur artubus) Artubus le
gendum,quia non venit á nominatiuo artus,ſed artes, ſignificat
autem per molliores ſaltus puellas diſcere turpes & libidinoſos
motus rerum venerearum. [De tenero meditatur vngui) Hoc
prouerbium de græco eſt,quod dicunt ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων,quod ſi-
gnificat à prima infantia. [Neque eligit, Cui donec impermiſ-
ſa raptim) Senſus. Neque occaſione extincti ſubito in conui-
uio luminibus properat adulter poſt interuallum occulte.ſ.face
re non permittente tantum marito,ſed etiam iubente. [Dedeco
rum precioſus emptor) Qui dedecora.i.adulteria magno precio
emit. [Non his iuuentus orta parentibus infecit æquor ſangui
ne) Melioribus, inquit, fuit orta parentibus iuuentus illa apud
antiquos noſtros,quæ bella Punica pro patria,& naualibus prœ
lijs geſſit. [Sed ruſticorum maſcula militum Proles) Hodieq́.
ex ruſticis milites lecti meliores habentur. [Seueræ matris ad
arbitrium reciſos Portare fuſtes) Mire ſimplicitatem & patien-
tiam laboris in iuuenibus per id oſtendit, quòd etiam matrum
poteſtati ſe ſubijcerent,cum &ad arbitrium earum operarentur.
[Amicum Tempus agens) Amicum laborantibus.ſ.etiam ami-
cum ob capeſcendam quietem. [Damnoſa quid non imminuit
dies?) Hoc ideo dicit,quoniam videntur omnia per proceſſum
temporum in deterius labi. [Ætas parentum peior auis, tulit
Nos nequiores,mox daturos Progeniem vitioſiorem) Damno-
ſam rem mira facilitate, & breuitate ſucceſſu temporum in de-
terius labi.

ASC. DELICTA maiorum &c.) Sanctæ hortatur ad religionem & templorum inſtaurationem dicens. [O Romane, lues).i.perſolues & purgabis.[Immeritus).i.tametſi immeritus, non tamen penitus immeritus,quia parentum vitia ſi a filijs cõtinuantur, fiunt ipſum propria, ſolet etiam Deus nonnunquam filios propter parentes temporaliter affligere, & in peccato originali (niſi per baptiſmum deleatur) etiam in æternum. [Delicta maiorum).i.progenitorum tuorum. [Donec refeceris templa,& ædes deorum lab.).i.decidentes,& ruinam facientes. [Et ſimulacra).ſ.deorum. [Fœda).i.immunda. [Fumo nigro).ſ.ex negligentia cultus. Tu imperas quod.i.quia geris.i.fateris in geſtu & moribus tuis te minorem dijs, quia ſeruire Deo regnare eſt. Cuius agi frænis, & obtemperare præceptis ſumma libertas eſt. [Omne principium).ſ.Romani imperij,eſt ſup.hinc.i.ex religione & deoꝝ cultu refer hunc exitum.i.finem. [Dij mul.ne.) Cõmemorat mala, quæ ex neglecta religione prouenerunt Italiæ,dicens dij neglecti dederunt Heſperiæ.ſ.magnæ,hoc eſt Italiæ, luctuoſæ propter mala. [Multa mala).i.incõmoda. [Monæſes).i princeps ille Parthorum, & manus.i.exercitus, Pacori filius ipſius Orodis Parthorum regis, contudit iambis, quia ſemel ſub Craſſo, & ſemel ſub Didio Saxa. [Impetus noſtros).i. Romanos non auſpicatos.i.ſine felici auſpicio contra morem initos & renidet.i. (ſecundum Acronem) ſplendet, ſecundum Mancinellum, & Porphyrium, gaudet, quaſi geſtiens, adiecisse torquibus exiguis.i.quos prius exiguos habuerat, ſunt autem in ſorti annuli, aut cycli ferè ex auro de collo equitum auratorum dependentes prædam.ſ.Romanis detractum (legendum eſt ſecundum Philologum) Monæſes. [Dacus & Æthiops).i.Ægyptius vicious Æthiopiæ,deleuit penè.i.quaſi,vrbem.ſ.Romam. [Occupatam ſeditionibus).i.bellis inteſtinis hic.ſ.Aethiops formidatus claſſe. [Ille melior).i.peritior ſagittis miſſilibus.i.emittendis,ſeu manu,ſeu arcu. Secula fœcunda culpæ.i.plena ſceleris,vnde Iuuen. Omne in præcipiti vitium ſtetit &c. [Inquinarunt).i.polluerunt. [Primum nuptias).i.coniugia, quod etiam primum vitium in mundo fuerat ſecundum Iuuen.Sat.vj. Viderunt primos argentea ſecula mœchos, & inquinarunt genus, quia adulterio procreati degeneres effecti ſunt. [Et domus).i. familias,quia qualis pater & mater familias talis ferè familia eſt. [Et clades).i.calamitas, & peſtis inquinationem ſecuta fluxit in patriam & populum. [Deriuata hoc fonte).i.hac origine adulteriorum. [Nam virgo matura gaudet iam doceri motus Ionicos).i. ſaltationes Ionum & ceterorum laſciuorum, de qua re Cœlius lib.iiij cap.x. Ioniam legimus omnium primam vnguentis delibutam ornatamque corollis in conuiuio decubuiſſe. Meoſæ quoque ſecundæ inſigne luxus irritamentum non aliunde irrepſiſſe videntur, vt minus mirer Sybaricas luxuriæ mancipatos (ſicuti Suidæ monumentis proditur) inter mortales cunctos Iones eximie colere ac exoſculari aſſueuiſſe, quod inter Græcos mollitie præſigne maxime furent, vide ibidem & alia loquitur autem de Ionia in Aſia, adeo molli, vt in comicis Græcis Ionicum pro molli delicato & delicato poſitum inuenias. [Et fingitur).i.componitur. [Artubus).i. vt artus habeat compoſitos ad geſtus, aut (vt in Eunucho dicitur) quas matres ſtudent eſſe demiſſis humeris. [Et me. iam nunc).i.adhuc puella, & in domo paterna. [De vngui tenero).i.cum adhuc teneras habet vnguiculas (vnde Græci volentes à primis annis dicere, dicunt à teneris vnguiculis,vt auctor eſt Cic.in Epiſt.j. [Amores inceſtos).i.non caſtos & adulterinos, & querit mox.i.ſtatim vbi matrimonio tradita eſt. Adulteros iuniores quam ſi maritus,aut inter adulteros eos,qui ceteris iuniores ſunt,id autem facit. [Inter vina mariti) Quod nefandum eſt, ſed matrem imitatur. [Neque eligit).i.deſpicit. [Cui donec raptim).i.celeriter, & furtiue. [Gaudia impermiſſa).i.coitum. [Luminibus remotis).i. poſt quam lumina ſint remota, & interdum à ſcientibus adulteris extincta. [Sed iuſſa coram).ſ.marito.i.in præſentia mariti iuſſa ab ipſo, aut adultero ſurgere,& in cubiculum rem habiturum diſcedere, ſurgit. [Non sine conſcio).i.conſcio & conſentiente marito, vnde Iuuen. Doctus ſpectare lacunar. Doctus & ad calicem vigilanti ſtertere naſo. Id autem corruptiſſimorum indicium eſt morum. [Seu).i.ſiue. [Inſtitor).i.negociator. [Aut mer.) ſeu magiſter.i.nauarcha, ſeu (vt dicunt) patronus nauis Hiſpaniæ,vocat ſup. eam. [Exiſtens precioſus emptor) Quia Multum pecuniæ, aut merces illi pro ſtupro dat, quamobrem maritus patitur. [Dedecorum).i.probrorum & vitiorum,eſt enim vtrique dedecori & vitio dandum, tam emptori, quam venditori talis mercis. [Non iuuentus orta his).i.huiuſmodi tam corruptis & infamibus parentibus. [Infecit æquor ſanguine puni.).i.Pœnorum illic occiſorum. [Et cecidit).ſ.percuſſit, licet non occiderit. [Pyrrhum).i.regem Epirotarum, de ſanguine Aeacidarum, quem ab animi nobilitate Cic.lib.j.Off. laudat. [Et Antiochum regem Syriæ ingentem).i.valde potentem. [Et Annibalem docem Carthaginienſium dirum).i crudelem,& execrabilem. [Sed pubes maſcula).i.virilis, militum ruſticorum. [Docta verſare ligonibus).i.bidentibus,& ceteris inſtrumentis agri colendi. [Glebas).i.globos pinguis terræ. [Et portare fuſtes).i.contos,& perticas reciſos. [Ad arbitrium matris ſeuere).i.rigidæ, & non mollis,nec adulteræ. [Vbi).i.poſtquam. [Sol mutaret).ſ.occidendo vmbras montium, quia vmbræ mane ſunt ad occidentem,& veſperi ad orientem,quia ſemper oppoſitæ Soli. [Et demeret bobus fatiguit).ſ.oratione longa. [Fuga).ſ.aratrorum. [Agens).ſ.Sol. [Curru abeunte).i.occidente. [Tempus amicum).i.fatigatis labore,& æſtu, tam bobus quam eorum actoribus,ſupp.infecit æquor &c. [Quid dies).i.tempeſtas. [Damnoſa).i. multi damni afferre ſolita. [Non imminuit?) q.d.nihil non imminuit,hoc eſt omnia imminuit. [Aetas parentum).ſ.noſtrorum. [Exiſtens peior auit).i.ætate auorum. [Tulit).i.protulit nos. [Nequiores).i.minus valentes. [Daturos).i. progenituros mox progeniem vitioſiorem: quam,ſcilicet nos ſumus.

QVÆRELA eſt poetæ incorruptos ſui ſeculi mores,quorum cauſam ait adulteria eſſe. [Hinc omne principium) Pro ſyllaba longa quæ cæſuram facere debebat, poeta ponit duas breues, quod ſemel duntaxat feciſſe inuenitur in hoc genere carminis Mancinellus non recte putat in elidi ſcandendo. Sed hic operęprecium eſt notare quali racemator fuerit Acron: Nam quę verba Porphyrio ad primum carmen huius Odes ponit, & apte & venuſte eadem Acron in ſuum commentarium ſub legit,huic carmini annectens, nihil ſanè propoſito congruentia. [Infecit æquor ſanguine Punico) Luctatium (inquit idem Acron) ſignificat, qui nauali bello apud Siciliam cum Annibale multa cæde Pœnorum pugnauit. Hæc ille quidam emendare hoc volentes,pro Annibale ſuſtituerunt Hamilcarem. Sed ex Polybio lib. j. patet Hannone reſtituendum. Hamilcar enim terra bellabat. Hanno mari. Verum vt id librariorum vitio factum eſſe concedamus,ita quod ſtatim ſubnectit idem,non videtur codicum errore ſcriptum. Pyrrhus,inquit, Epirotarum rex Antiochum auxilio adiuuans victus eſt à Romanis,cum ipſo Antiocho rege Syrię. Hic mire hiſtoriam confudit Acron,cum Pyrrhi bellum centum prope annis præceſſerit Antiochi bellum. [Sabellis docta ligonibus) Sabinis aut Marſis idem Acron exponit. Hoc prius facile concedam,nam & Seruius in tertium Georg.ad illud Virgilij, Denteſq́. Sabellicus exacuit ſus exponit Sabinis, quanquam ex Plinio lib. iij. cap. xij. Samniticus malim. Sed fortaſſis ideo hoc admittitur quod Samnites à Sabinis originem habere dicuntur. Verum illud alterum de Marſis non video quare addiderit Acron de hoc fine Epodon latius differemus. GLAR.

IAM bis Monæſes,& Pacori manus) Eadem ratione qua Acinaces,pro Acinacis,Monæſes pro Monæſis iuſſi imprimere. Nā græce μονάισης dicitur,& eſt Moneſes rectus. Conſtruitur autem ſic. Iam Monæſes bis contudit impetus noſtros non auſpicatos,& manus Pachori.ſ. bis contudit. Quod ſi genitiuum eſſe quis voluerit,& dicatur Monæſis,erit ſis breuis,quòd ſolet euitare Horatius,licet penthemimere defendi poſſit.

AD ASTERIEN DESIDERIO Mariti mœſtam.

Conſolatur Aſterien,Gygis familiaris ſui vxorem, dolentem ob mariti,abſentiam, promittitq́; illum rediturum cum nactus erit ventum opportunum,interim bene ſperet, & ſe gerat modeſte neque patiatur ſibi à quoquam imponi, quo pudicitiam violet, ſed caſtiſſimo marito fidem ſeruet, qui nullis blandiciis poteſt ad adulterium ſolicitari.

Ode VII. Tricolos, Tetraſtrophos, Vt:

Quis multa gracilis te puer in roſa.

– – – u u – – u u – u –

– – – u u – – u u – u –

– – – u u – u

– – – u u – u –

Quid

QVID fles Aſterie, quem tibi candidi
Primo reſtituent vere fauonij,
Thyna merce beatum
Conſtantis iuuenem fide
Gygen? ille notis actus ad Oricum
Poſt inſana capræ ſidera frigidas
Nocteis, non ſine multis
Inſomnis lacrymis agit.
Atqui ſollicitæ nuncius hoſpitæ
Suſpirare Chloën, & miſeram tuis
Dicens ignibus vri,
Tentat mille vafer modis.
Vt Prœtum mulier perfida credulum
Falſis impulerit criminibus, nimis
Caſto Bellerophonti
Maturare necem refert.
Narrat penè datum Pelea Tartaro:
Magneſſam Hippolyten dum fugit abſtinens:
Et peccare docenteis
Fallax hiſtorias monet,
Fruſtra. nam ſcopulis ſurdior Icari
Voces audit adhuc integer. at tibi,
Ne vicinus Enipeus
Plus iuſto placeat, caue.
Quamuis non alius flectere equum ſciens
Aeque conſpicitur gramine Martio:
Nec quiſquam citus æque
Tuſco denatat alueo.
Prima nocte domum claude: neque in vias
Sub cantu querulæ deſpice tibiæ:
Et te ſæpe vocanti
Duram, difficilis mane.

ANTO. QVID fles Aſterie) Gyges maritus Aſteries naui
gauerat hinc illa fletu macerabatur, ſcr. Hor. eam
id agere non debere. Ille. n. primo Vere diues re
dibit. Hortaturque ipſam ad honeſtatem ſeruan-
dam cum Gyges etiam vir ſuus caſtiſſime degat.
Aſter Æſterie id nomē fictum eſt ἀστὴρ .n. ſtella dicitur.
ἀστέρων ſtellarum. [Quid fles) Ordo eſt. O Aſterie quid fles Gy-
Veris gen iuuenem conſtantis fidei, quem candidi Fauonij primo Ve
initium re tibi reſtituent beatū. [Thyna merce Primo Ve.) Primus ver-
ni temporis dies eſtat ſeptimo Idus Feb. habetque dies xci. Au-
Fauo- ctor eſt Varro lib. j. de re ruſt. [Candidi Fauonij) .i. ſereni. Fauo-
nius nius. n. ventus occidētalis eſt tepidus, & ſiccus, vt docet Plin. lib.
ij. ſeptimo autem Idus Februarij Fauonij ſpirare incipiūt. vt do
Thynos cet Columella lib. xij. [Thyna merce) Thynos oppidum eſt Ci-
liciæ, vt docet Plin. lib. v. Et Strab. lib. xij. ſcribit. Thynos vicinos
eſſe Bythynis. [Beatum) Diuitem. [Fide) Pro fidei, ſic etiam his
Naſo. ait namque lib. iij. Metam.

Prima fide, vocisq; rata tentamina fugit.

Fide Et lib. vj. Vtque fide pignus qppe antiqui dicere ſolebant, huius
Fides fidei, & huius fides: huius acie & huius acies: quā rem, & Priſc.
Oricū & Gel. latius docent. [Ille notis) Ordo eſt. Ille Notis actus ad
Oricū poſt inſana ſidera Capræ &c. [Notis) Auſtris, qui humidi
ſunt. [Oricum) Mela de Epiro ſcribens ſic ait. Vrbium prima eſt
Dyrra- Oricum, ſecunda Dyrrhachium, Epidānos ante erat Romani no
chium men mutauere quia velut indamnū ituris omnem id viſum eſt,
Apollo vltra eſt Apollonia. [Poſt inſana ſidera capræ) .i. poſt tempeſta-
nia tem, Heniochus, quem nos latine Aurigam dicimus (vt ſcribit
Henio- Higin.) vna manu vt lora tenens figuratur, cuius in humero ſi-
chus niſtro capra, in manu autem duo Hœdi ſtellis formati dicuntur,
habet præterea ſtellam vnam in capite, in vtroque humero vnā
in manu duas, quæ Hœdi appellantur. Vtque Plin. lib. ij. oſten-
Capra dit, Hædorum exortus, tempeſtatem inducunt. Verum hic poë-
ſtella ta de Capra ſtella intelligit, ait enim lib. xij. Col. ꝑ xv. Cal. Ia-
Capræ nua. Capra occidit mane, & tempeſtatem ſignificat. [Frigidas)
ſtellæ Quia ſolus cubat. hinc ait illa. Non ego deſerto iacuiſſem fri-
gida lecto. [In ſomnis) Vigilans. [At qui Sollicitæ) Oſtendit Gygis cōtinentiam, vt facilius eandē Aſteriem perſuadere poſſit. Eſt autem ordo. At qui vafer nuncius ſollicitæ hoſpitæ, dicens Chloën ſuſpirare, & miſeram vri ignibus tuis vafer tentat .ſ. Gygen mille modis. [Sollicitæ) Anxiæ propter amorem quidem. [Hoſpitæ) .ſ. Chloës. [Ignibus tuis) .i. tui viri Gygis, quo etiam tu vreris. [Vafer) Vafrum, inquit Nonius, eſt cal. dum, quaſi val de Afrum, & Vrbanum. [Vt Prœtum) Ordo eſt. Refert vt perfida mulier falſis criminibus impulerit Prœtum credulum maturare necem. Bellerophonti nimis caſto. Bellerophontes autem Glauci regis Ephyre filius fuit formoſiſſimus, hinc Stheneboea Prœti regis vxor apud quem ille degebat, eum attentauit, promittens regnum coniugis ſui, qui cum renuiſſet, accuſatus ab illa eſt regi, quod ei vim inferre voluiſſet, tandem ſecreto multa ſubire pericula coactus eſt, cunque victor ſemper fuiſſet, gratiā meruit apud patrem ipſius Stheneboæ, quare ipſa furore & ira ducta ſibimet mortem conſciuit. Scribit ea Higinus, & Hom. latius lib. vj. Iliados, vbi non Stheneboeam, ſed Anteam Prœti vxorem appellat. [Pelea) Peleus Æeaci filius, Achillisque pater fuit. Demum cum fratrem Phocum occidiſſet, in exilium abijt ſeuera patris iubente iuſtitia vnde ad Magnetas abijt, vbi ab Acaſto fraterna cæde purgatus eſt, hæc & plura habentur lib. xj. Metamorphoſæ. Addunt alij eo tempore Hippolyten Acaſti vxorem Pelei amore ducta, Peleum attentaſſe, illamque noluiſſe obſequi, quare irata mulier falſo Peleum viro inſimulauit, hinc Acaſtus credulus illum inermem reliquit in Pelio monte, vt Centauris opprimeretur, quod eſſe non potuit nam Chiron illi auxiliatus eſt, inde collecto exercitu Peleus Acaſtum regno priuauit vxoremque ſupplicio affecit. [Magneſſam Hippolytē) Hæc erat Acaſti vxor. Magneſia autem regio eſt Theſſaliæ annexa vt ſcribit Plin. lib. iiij. [Hiſtorias docentes peccare) Qualiter hiſtoria Bellerophontis, & pelei fuit, plura enim exempla, nuncius ille fallax narrabat, quo Gygen ad amorem Chloes traheret. [Icari) Maris Icarij Integer conſtans. [At tibi) Aſteriem commonet vt viri exemplo conſtans ſit vſque. [Quamuis) Ordo eſt. Quāuis non conſpicitur alius atque ſciens flectere equum in gramine Martio. [Aeque) Ita. [Gramine Martio) In campo Martio, vbi Tyrones exercebantur, de qua re legito latius lib. j Ode viij. [Nec quiſquam) Ordo eſt, Nec quiſquam æque citus denatat alueo Tuſco. i. Tyberino fluuio, qui Tuſciam à Sabinia diuidit. Poſt certamen in campo Martio habitum. Tyberim inatabāt: vt, quando flumina alia hoſtibus imminentibus tranatare natando poſſent, de quibus legito Vegetium. [Alueo) Alueus fluuij foſſa dicitur. [Querulæ tibiæ) .i. ſonoræ, vel conquerentis, vt facilius alliceret.

QVID flra Aſterie) Ad Aſterien amici ſui cōiugem ſcribit, ACR.
& eam ſolatur Gygis mariti ſui amore mœſtam, monens, vt cuſtodiat caſtitatem, nec alterius adoleſcentis blanditijs, aut ſpe capiatur, dum maritum ſperare debet primo Vere rediturum. Ordo eſt Aſterie quid fles Gygen .i. iuuenem conſtantis fidei? quē reſtituent tibi primo Vere candidi Fauonij, Thyna merce beatū. [Quem tibi can.) Sereni proſperi, iſte enim ventus verno tempore frequentius flat. [Thyna) Bithyna. Quidam. n. volūe Thynam ciuitatem vicinam Bithyniæ dictam Pōto continem, qdam Thynum, piſcem magis intelligēdum ſuadent. [Ille Notis) Notos pro ventis poſuit. [Ad Oricum) Ciuitas Ciciliæ, vt Aut Oricia Terebintho. [Poſt inſana Capræ ſidera) Hædos videtur ſignificare, quorum ortus, & occaſus concitat tempeſtates, de quibus Virg. Pluuialibus Hędis, & alibi. Hædorumque dies ſeruādi. [Frigidas nocteis) Duplici modo accipi debet, vel propter hyemem quæ peregrinantibus acerbior ſemper videtur, vel propter ſolitudinem: qa ſine ſuis erat, & velut abſtinens frigebat. [Inſana) Tempeſtuoſa. [Inſomnis) Velut vxoris amore nō dormiēs, vt nec vnquā ſoluitur in ſomnos. [At qui ſollicitæ nuncius hoſpitæ) Gygeo à Chloë hoſpita ſua dicit adamatū, quam cōtemnit dicit pro dilectione, vel deſiderio vxoris abſentis, quem etiā per internuncios terret ita eum pro caſtitate moriturū, ſicut hi quorum inferius exempla commemorat. Ordo eſt. At qui vafer nuncius ſollicitæ hoſpitæ tentat illū modis, dicens ſuſpirare miſeram Chloën, & vri tuis ignibus, & refert, vt perfida mulierem impulerit Prœtum credulum falſis criminibus maturare necem nimis caſto Bellerophonti. [Tuis ignibus) Quia etiam tu vreris .i. tui mariti amore. [Vafer) Ad ſuadendum callidus & aſtutus, ſiue malignus, qui nitebatur continentiam ſuſperare. [Vt) Quemadmodū mulier perfida Stheneboea, ſiue Antia vxor Prœti quām commemorat amore Bellerophontis hoſpitis inflammatam, qui dum voluptati eius conſentire noluiſſet, in adulterij

crimen vocatus eſt, quod exemplum ad acquieſcendi terrorem ſignificat à ſuadente propoſitum, ne eadem continentia & ipſe periclitetur. (Narrat pene datú Pelea) Peleus adamatus eſt ab Hyppolyta Acaſti vxore, quæ dum deſpiceretur ab eo, queſta marito eſt ſe ſtupri compellatam, indignatus Acaſtus Peleum duxit inuitatum gratia venandi in Pelion, ibique eum inermem reliquit, à Centauris perimendum, qui ſeruatus, à Chirone collecto exercitu euertit Acaſti regnum, & Hippolytá ſupplicio merito ſatis affecit. Ordo eſt, & narrat Pelea penè datú Tartaro, dú abſtinens fugit, Magneſſam Hippolyten & fallaa ſruſtra monet hiſtorias docentes peccare. (Magneſſam Hippolyten) Magnes Theſſaliæ ciuitas eſt, qui pro diſcretione Hippolytes Caucaſiæ cômemorat, & Amazoniæ vxoris Theſei. (Et pecc. doc.) Et alias ſubauditur, quia & hæ quas ſupra dixit, reliquerant exempla peccandi. (Surdior) Metaphora à nauigantibus, quod ita amantis non audiret preces, quemadmodum ſi a periclitantibus rogentur ſcopuli, vt eſt, ſed nullis ille mouetur Fletibus, aut voces vllas tractabilis audit. (Adhuc integer) Adhuc contemnens eam, quaſi eum demonſtret trahi poſſe in poſterum, ſi diutius immoretur. (Enipeus) Nomen vicini petulantis. (Plus iuſto) Plus æquo, vel nó pro forma, ſed pro libidine. Nec plus placeat, q̃ debet vicinus quod prius commemorando mariti honeſtatem ſuader, vt illud ſeruataq. ſerues Troia fidem. (Quamuis non alius) Ordo eſt: Quãuis non alius æque côſpicitus flectere æquum in Martio gramine, nec quiſquam æque citus denatat Thuſco alueo. (Gramine Martio) In campo Martio bellicis artibus exerceri conſueuerat Romana iuuétus, quibus ita Enipeum ceteros præire dicit, vt merito amari poſſit ſi pudicitiæ cuſtodia non reſiſteret. (Deſpice) Deorſum aſpicias, hoc eſt nec ad voluptuoſos cantus, nec amantis preces permota deſpicias.

POR. QVID fles Aſterie) Hac Ode conſolatur puellam deſiderio coniugis ſui mœſtam, & ſimul monet, ne alicuius adoleſcentis blanditijs, aut ſpe ipſa capiatur, & eſt ordo. (Quid fles Aſterie Gygen quem tibi reſtituent Fauonij primo Vere, Thyna merce beatum, Bithynij iuncti ſunt Thynis, vtraque aút gens Ponto confinis eſt. (Ille Notis actus ad Oricú) Notis pro quibuslibet ventis poſitum eſt. (Poſt inſana capræ ſidera) Hœdos videtur ſignificare, quorũ ortus & occaſus concitant tempeſtates, horum etiam Virg. meminit dicens. Quantus ab occaſu veniens pluuialibus Hædis verberat imber humum. (Frigidas) Duplici modo accipe & pp hyemem qua peregrini retinentur, & pp ſolitudinẽ. (Atqui ſollicitæ núcius hoſpitę) Dicit Gygeo ab hoſpita Chloẽ amari: & ab ea nuncium amoris ad eum mitti. (Et miſerá tuis dicens ignibus vri) Tuis ignibus, quibus ipſa tu vreris .i. mariti tui amore. (Tentat mille vafer mo.) Vafer núcius .i. callidus ad ſuadendú. (Vt Prœtum mulier perfida cr.) Schenobœam ſigñat Prœti vxorem, quæ Bellerophontem hoſpitem amauit, & non conſentientem ſibi adulterum criminata eſt. (Maturare necem) Refert nuncius Gygi hiſtoriam, qua Bellerophontem periclitatum oſtendit, quod hoſpitę in amorem nó cóſentiret, per exemplum eum terret, ne idem & ipſe patiatur. (Magneſſam Hippolyten dú fugit abſtinens) Hæc eſt, quæ nupta fuiſſe Eurypilo traditur. (Et peccare doc. Fallax hiſtorias monet) Subaudiendú & alias, quia & hæ quas ſupra retulit, docent peccare. (Scopulis ſurdior Icari) Icari ſcopuli pro Icarij maris ſcopulis, ſed hos pro quibuſque poſuit, ſurdi autem ſcopuli à periclitantibus dici ſolent, quod quaſi preces eorũ non exaudiant. (Quãuis non alius flectere equũ ſciens) Et reliqua, notum eſt iuuentutem Romanã apud veteres, & exercitatam in campo Martio, & poſt hoc exercitium natare ſolitam fuiſſe in Tyberi, quia peritia nandi rebus militaribus ſit neceſſaria. Dicit ergo Enipeum non debere puellæ huic placere, licet glorioſe in exercitio inter æquales verſet. Prima nocte domú claude, neq; deſpice in vias Sub cátu querulę tibiæ) Ne cú ille quaſi Gyges veſpertino cantu ad feneſtrá Aſteries tibicinẽ adhibere ſoleat, illa cupiditate audiẽdi per feneſtrá deſpiceret, atque ita cupida vidẽdi ſui, ac ſollicitata diem daret.

ASC. QVID fles Aſterie) Aſteriẽ cóſolaturus monet caſtitatẽ & fidem viro ſeruare, dicens. O Aſterie. (Quid) .i. ad quid fles, Gygen maritum tuum, iuuenem conſtátis fide, pro fidei .i. fidem tibi, licet à Chloẽ ſollicitatur. (Quem Fau.) .i. Zephyri. (Candidi) .i. fauorabiles, & benigni venti, reſtituent tibi. (Primo Vere) .i. in principio veris, vt primum poſt hyemem nauigare licebit. (Beatum) .i. diuitem eff. ctum. (Merce) .i. mercimonio, & gaza. (Thyna) .i. e Cilicia aducta. (Ille) .ſ. maritus tuus Gyges. (Actus) .i. impulſus. (Notis) .i. auſtris ventis nimboſis. (Ad Oricú) oppidum illud in Epiro. (Poſt inſana ſidera Capræ) .i. tẽpeſtatẽ excitatam occaſu Capræ, qui ſit a v. Cal. Ian (Agit inſomnis) .i. ſine ſomno, aut vigilans, non ſine multis lacrymis, quod .ſ. abs te abeſt. (Noctes frigidas) Quia in ſecubitu. (At qui) .i. ſed nihilo minus. (Nuncius hoſpitæ ſollicitæ) .ſ. Chloes dicens Chloen ſuſpirare .i. ingemiſcere amore Gygæ, & miſeram .i. miſere perurentem. (Vri ignibus tuis) .i. tibi debitis amoribus, quia immaritum tuum. (Tentat) .ſ. Gygen. (Mille modis eai. vafer) .i. aſtutus, & callidus. (Nam refert) .i. recitat vt Gygen terreat, vt .ſ. qualiter, mulier perfida .ſ. Sthenobœa, ſeu antea, impulerit falſis criminibus .i. criminationibus. (Criminans) .ſ. Bellerophonta, quod à ſe ſtuprum expeteret, quod oblatum recuſauerat. Prœtú .ſ. maritum ſuum. Maturare .i. accelerare, dum daretur. (Bellerophonti nimis caſto) Quia ſi ſtuprum non recuſaſſet, nequaquam delatus, aut criminatus ab ea fuiſſet. (Necem) .i. cædem, non tamen occidit eum, ſed in periculum vitæ miſit. Narrat etiam Pelea regem Theſſaliæ futurum patrem Achillis datum penè Tartaro .i. per necem ad infernum quaſi miſſum ab Acaſto. (Dum abſtinens) .ſ. illicito concubitu hoſpitæ. (Fugit Hippolyten Magneſſam) .i. coniugem ipſius Acaſti regis Magneſiæ, apud quem a patre profugus tunc exulabat Peleus, & ita à contrarijs, niſi hoſpitæ ſuæ Chloẽ conſentiat, monet illi periculum ab ea timendum, & ipſe fallax monet hiſtorias docente peccare ſicut fortaſſis illius Gygæ, quem Cic. iij. Offic. fabuloſæ commemorat opportunitate annuli, quo inuiſibilis efficiebatur, vſum reginæ Lidyæ ſtuprum intuliſſe, eaque adiutricem regem dominum intereniſſe & ſublatis quos obſtare poſſe arbitrabatur regnaſſe. Aut eius, quem Herod. lib. j. dicit vidiſſe Caudaulis Sardium Tyrãni vxorem ipſi ab ipſo Caudale ob ſpecie excellẽtiam nudam oſtẽtatem, quod vbi illa reſciuit, odio mariti flagrantem, Gygem ad ſtuprum coëgiſſe, & necato marito illum cum ea regnaſſe. Aut fortaſſis deorum adulteria, vnde Chærea ille Terentianus corrumpendæ virginis animum ſumpſit exemplo Iouis Danaën, vt in pictura videbat, corrumpentis, quam rem diuus Auguſtinus bonis moribus plurimum obeſſe per ſancte docet. (Fruſtra &c.) Ne mulier virum his argumentis victum timeat. addit Fruſtra, quaſi dicat monet quidem, ſed fruſtra. Nam Gyges adhuc integer .i. incorruptus. Audit voces .i. ſuaſiones nuncij. exiſtens ſurdior ſurdior ſcopulis Icari .i. maris Icari, qui naufragia facientiũ acerbiſſima vota, & præces tanquam non audiant contemnunt, non .n. minus naues colliduntur, & pertinacis fluctibus ſæuis obſiſtunt, at .i. econtrario, tu caue, ne Enipeus iuuenis ille elegans, vicinus .ſ. tuus, placeat tibi plus iuſto .i. quam iuſtum, aut æquũ eſt, ita vt eius amore capta cum eo pecces, quamuis pro quanquam aut tametſi. Non alius .i. nullus alius, conſpicitur ſciens .i. peritus. (Æque) .i. equaliter. (Flectere ſup. in gramine) .i. in campo Martio vbi, Romana iuuentus, exercebatur. (Equum) .ſ. quem flectere, & domare diſcunt futuri equites. (Nec quiſquam denatat) .i. deorſum natat. (Æque citus) .i. celer alueo Tuſco .i. ipſius Tyberis inter Tuſciam & Sabinam per Romam fluentis, claude domum prima nocte .i. prima parte noctis, ſicut prima luce, pro prima parte diei dicitur, neque deſpice .i. deorſum è ſpecula, aut feneſtra inſpice in vias .ſ. publicas, Sub cantu .i. inter cantum Tibiæ querulæ .i. querentis quod duritia tua, & mane difficilis .i. inexorabilis, ipſi iuueni, vocanti .i. compellanti te ſæpe durá, quod .ſ. non flectaris, nec fores aperias amanti.

THYNA merce beatum. Plin. lib. v. c. xxvij. inter Ciliciæ oppida & Thyni meminit. At ſæpe alias Thynorú cum in Aſia tum in Europa ad Pontum Euxinum mẽtio eſt, ad idem Strabo. atque ita Commentarij. Ille notis actus ad Oricum, ciuitas Ciliciæ, inquit Acron, inſignis lapſus ſi non accuſabimus codicem. Hoc etiam hac in Ode conſiderandum lectori, quare hic Fauonij mentio fiat cum is, ſiue ex Cilicia, ſiue ex Ponto nauiganti Romam contrarius, tamen fiat ab occidente in orientem. Aut ergo Zephyrum pro quouis vento poſuiſſe dicetur vel potius Zephyri mentionem feciſſe non quod proſper ſit nauigantibus ab oriente in occidentem, ſed quod eius elementi flatu mare aperiatur, ſub initium Veris, quo videlicet Gygen rediturum ait poeta, Quod Virg. ab initio Georg. primo ſcribit. GLAR.

Vere nouo gelidus canis cum montibus humor
Liquitur, & Zephyro putris ſe gleba reſoluit.

AD MOECENATEM.

Reddit cauſam Mæcenati, quòd Cal. Mart. celebraret, quùm dies ſolis matronis feſtus erat, quo etiam mariti pro vxorum ſuarum ſalute ſupplicabant, nam ſe eo die ait ab arboris caſu ſeruatum & ob id Libero vota ſoluere velle. Mæcenatem, ad epulas inuitans, & celebritatem, omiſſa reipub. cura, quæ pacatis hoſtibus, ſatis tranquilla ſit.

Ode

Ode VIII. Dicolos, Tetraſtrophos, vt i Iam ſatis terris niuis, atque dira.

-υ---υυ-υ--
-υ---υυ-υ-υ
-υ---υυ-υ
-υ--

MARTIIS cœlebs quid agã Calendis:
Quid velint flores, & acerra turis
Plena, miraris, poſitusq́ue carbo in
Ceſpite viuo,
Docte ſermonis vtriuſque linguæ.
Voueram dulceis epulas, & album
Libero caprum prope funeratus
Arboris ictu.
Hic dies, anno redeunte feſtus
Corticem aſtrictum pice dimouebit
Amphoræ fumum bibere inſtitutæ
Conſule * Tullo.
Sume Mœcenas cyathos amici
Soſpitis centum: & vigiles lucernas
Perfer in lucem: procul omnis eſto
Clamor, & ira:
Mitte ciuileis ſuper vrbes cura.
Occidit Daci Cotiſonis agmen:
Medus infeſtus ſibi luctuoſis
Diſſidet armis:
Seruit Hiſpanæ vetus hoſtis oræ
Cantaber ſera domitus catena:
Iam Scythæ laxo meditantur arcu
Cedere campis. *
Negligens nequa populus laboret,
Parce priuatus nimium cauere: &
Dona præſentis cape lætus horæ: ac
Linque ſeuera.

** Tullio legit Bonfinus pro Tullo vt ſit ſynæreſis, qđ multis antiquitatibus cõfirmat.*

** Huic cõſine eſt, proſa certamine deſiſtere, & victoriã vltro concedere Translatum a pugna gladiatoria*

ANTO.

MARTIIS Cœlebs) Martias Calendas matronæ ſolũ celebrabant verum. Horat. quoque eaſdem colebat. Scribit igitur Mœcenati cauſam, ꝙ eo die oppreſſus arboris ictu epulas, & album caprũ Libero vouerat hortaturque illum ad epulum celebrandum & genio (curis omiſſis) vacandum. [Martijs Cœlebs quid agam Calendis) Martias Calendas, inqt, Feſtus matronæ celebrabant, quod ea, die Iunonis, ædes coli cœpta ſit. Ouid. aũt Faſt. lib iij. ſcribit, ꝙ volentibus Romanis cum Sabinis pugnari Herſilia Romuli vxor Sabinas omnesq́. raptas in Iunonis templum accinit, ibique eis conſuluit vt bellũ ipſum dirimerent, quod actum eſt. Venerunt ſi quidem in medium ambarum partium iam certare volentium, hinc pax Perpetua facta eſt, inde cœperunt Romanæ Martias Cal. celebrare. Vel quia tũc arbores & vites, & ager omnis fœcundus eſt, iure fœcunda tempora Latiæ mulieres colunt. Vel quia Iuno Martis genitrix amat nuptas, nam pronuba eſt, propterea mulieres Martem frequentabant. [Martijs Calendis) Hoc die nouum ignem Veſtæ aris accendebant. In regia, & curijs, atque Flaminum domibus laureæ veteres nouis laureis mutabantur. Hoc menſe mercedem exoluebant magiſtris, quam completus annus deberi fecit. Comitia auſpicabantur, vectigalia locabant, & ſeruis cœnas apponebant, Matronæ, vt domini Saturnalibus hæc & plura Macr. lib. j. Sat. Cœlebs) Cœlibem dictum exiſtimant, inquit Feſtus, quod dignam cœlo vitam ducat, dicunt alij, Cœlibem eſſe qui non vult contrahere matrimonium Cœlebs ergo Horat. erat .i. ſine coniuge. [Quid velint flores) mars ipſe Ouid. poetæ in Faſtis narrans cauſas quibus matronæ colerent Mar. Cal. vbi de matre ſua Iunone cauſam attolit, inquit: Ferte Deæ flores, gaudet florentibus herbis, Hæc Dea de tenero cingite flore caput. [Acerra thuris) .i. arcula vbi thũs reponebant vt ſcribit Feſt. [Ceſpite viuo) .i. ara ex herboſo ceſpice. [Sermonis vtriuſque in tertio pede Tribrachus eſt pro Dactylo. [Docte) Vocatiuus eſt. Eſt enim ordo. O docte ſermonis vtriuſque linguæ .i. græcæ & Latinæ, Miraris qd cœlebs agã Martijs Cal. &c. [Album captum) ſuperis enim aptiores erant albæ victimæ inferis nigræ. [Libero) id egerat, quo oppreſſus ab eo liberaretur. [Funeratus) Extinctus, à φονὸς quod eſt cædes φονέω interficio. [Corticem aſtrictũ) ordo eſt: Dimouebit amphoræ corticem. pice aſtrictum inſtitutæ bibere fumum Tullo conſule. [Corticem) ſuberis corticẽ intelligo pice illitum pro amphoræ operculo. [Fumum biberes) Tempore enim fumoſum fit vinũ. [Vigiles lucernas perfer in lucem) Hortatur eum, vt tota nocte, Genio vacet ſecum. [Procul omnis eſto clamor & ira) Indicat vinum illud optimum fore, neque alicui nociturum ad ebrietatem. Vnde ſi centum cyathos Mœcenas ſumpſiſſet, innocui fuiſſent. [Daci Cotiſonis agmen) ſuperius de Dacis dictum eſt. Cotiſon autem rex fuit Getarum cui Auguſtus Iuliam filiam diſpõdit, quo tempore ſibi quoque inuicem filiam regis in matrimoniũ petijſſet. Auct. eſt Tranquillus. [Diſſidet armis) orta fuerat inter Medorum, Parthorumq́. reges diſcordia quædam, quæ ſane principium ea Romanorum ſpolijs aſſumens, ſuſpicionem amittendi regni, & pauorem Medo attulit, Nuncijs itaque ad Antonium miſſis in auxilium vocare cœpit, cum omnibus copijs ſuis ad bellum pollicitus adeſſe. Quod etiam latius Appianus ſcribit in lib. Parthico. [Seruit) ordo eſt, Seruit .ſ. Romano Imperio Cantaber domitus ſera cathena, appoſitio vetus hoſtis Hiſpanæ oræ. Vetus autem hoſtis ait, quia longo tempore id bellum durauerat, de quo late ſuperius. [Iam Scythę) Auguſtus virtutis, moderationisq́. fama, indos etiam ac Scythas auditu tunc cognitos pellexit ad amicitiam ſuam populiq́. Romani vltro per legatos petendam, quod quidem: Tranquil. ſcribit. [Negligens) ordo eſt, Tu negligens .i. ſpernens, & ſecurus ne qua .i. ne aliqua cauſa populus laboret, priuatis .ſ. curis omnibus reipublicæ parce .i. noli nimium cauere .i. prouidere & cautus eſſe &c. [Seuera) Grauia, ac triſtia.

Phonos Phoneo

Cotiſon

Peleus

ACR.

MARTIIS cœlebs) Vt viduę ſine viris, ita cœlibes ſine vxoribus dicebãtur: Calendis Martijs Matronalia dicebãtur, eo ꝙ mariti pro conſeruatione coniugij ſupplicabãt, & erat dies proprie feſtus matronis. Ad Mœcenatẽ ergo ſcribit Horat. non eum debere mirari, quod Calendis Martijs, dum ſit ſine vxore ſacrificet. Hac enim die, ſe caſu arboris commemorat liberatum, & ſeruare ſalutis feſtiua, ordo eſt. [Mœcenas docte ſermonis vtriuſque linguæ) .i. Græcæ & Latinæ linguæ, miraris quid cœlebs agam Martijs Calendis, quid velint flores, & acerra plena thuris, & carbo poſitus in viuo ceſpite. [Acerra) Thuribulum dicebatur, miniſterialis patriæ fictilis. Voueram dulces epulas modo reddit cur faciat hoc, illo die ſe vouiſſe dicit, quo eſt periculo arboris ereptus. [Et album libero caprum) ſuperis aptior erat alba victima. nam Dijs infernalibus ſemper nigra offerri debent, vt. Te caſta Sibylla, Nigrarum multo pecudum te ſanguine ducet. [Prope funeratus) Extinctus ſiue ſepultus. [Hic dies) ordo eſt, hic dies feſtus redeunte, anno dimouebit corticem amphorę aſtrictum pice inſtitutę bibere fumum conſule Tullo. [Dimouebit) Accipiet in vſum conuiuij vinum, quod fumo inueterabatur. [Conſule) pro vetuſtate poſuit. [Cyathos) menſuras dixit quas pro ſexta parte ſextarij dicebant. [Centum) verbo vſus eſt conuiuatum centũ cyathos, ſiue finitum pro infinito poſuit. vt Tibi nomina mille. [Et vig. lu.) Vigilantes in officio luminis. [Procul omnis) ita innocuũ vinum ſe exhibiturum promittit, vt nec oneret nec per ebrietatẽ lites prouocet, vt Timor omnis abeſto. [Occidit Daci Cotiſonis) Cotiſon nomẽ regis Dacorũ, quo victo ſuadet aliquatenus à curis publicis recedi debere, & priuato ſe exercere conuiuio Mœcenatem. [Diſſidet) Diſſentit, diſcordat eo ꝙ ciuilia inter ſe Medi bella gererẽt, nec eis per diſcordiã rebellare Romanis vacaret. [Cantaber) gens Hiſpaniæ. [Sera domitus cathena) Tarda, quia diu bellum cum his geſtum eſt, & cũ difficultate ab Auguſto ſuperati ſunt, & ideo eos Romanis ſeruire dicit, victos & ſubditos. [Iam Scy. la. me. ar.) Vt eos diſtentis arcubus victos, & fugientes oſtenderet. Vt laxos humeris referunt languentibus arcus. [Negligens) ſup. eſto quod pro ſecuritate poſuit, quia non timeret. [Nequa) nequa parte laboraret, vt econtratio. Virg. Secur9 pro negligente poſuit. Securus amorum Germanę. Nimium cauere curare, vel ſolicitus eſſe.

POR:

MARTIIS Cœlebs quid agam Cal.) Hęc ode ad Mœcenatẽ ſcripta eſt, qua teſtatur ſe diem feſtũ Martias Calendas gerere, ꝙ hac lucem maximũ periculũ effugerit, arbore fracta pene Eliſus Calendæ autem Martiæ hodie quoque matronarum dies feſtus eſt, ait .n. nõ debere iraſci Mœcenatem, ꝙ diem Cal. Martiarum

tiarum celebret quamuis matronam.i.vxorem non habeat. [Doctę ſermonis vtriuſque linguę) Hęc ad Mœcenatem annectendu, nam ſic ordinandum eſt, Mœcenas docte vtriuſque linguæ, & intelligendum vtique Græcæ & Latinæ caræ. [Corticem aſtrictū pice dimouebit Amphoræ fumum bibere inſtitutæ) Dicit ſe hoc Calendarum die amphoram ad ſacrificium & conuiuium apertu rum, quam cortice picato operuerit, & in fumario poſuerit cōſule Tullo. [Sume Mœcenas cyathos centum) ſenſus eſt. Licet centum cyathos bibas innocui erunt. [Procul omnis eſto Clamor, & ira) Eſto pro erit, dicit autem adeo innocuum eſſe viuū quod exhibiturus ſit, vt potātes nec oneret, nec per ebrietatem ad litea incitet. [Corticem aſtrictum pice dimouebit amphoræ fumum corticem pro cortici) .i. accuſatiuum caſum pro datiuo poſuiſſe videtur vt ſit ſenſus. Et cortici fumum dimouebit pice aſtrictum, & fumum vtique pro fauilla fumi dixit, qui ſidere ſolet ad quo operimentum amphoræ. [Mitte ciuiles ſuper vrbe curas) Noli, inquit, ſollicitus eſſe de ſalute vrbis, cum ſint tuta omnia, & ſolue animum ad lætitiā in conuiuio meo. [Medus infeſtus ſibi luctuoſis Diſſidet armis) medos ſignificat inter ſe ſeditionibus occupatos eſſe. [Seruit Hiſpanæ vetus hoſtis oræ) Oræ genitiuus caſus, & Hiſpane eiuſdem caſus eſt. [Cantaber ſera domitus cathena) Quia diu bellum cum his geſtum eſt, & tarde victi ſunt. [Parce priuatus) Cū ſis, inquit, priuatus, noli adrogare tibi reip. curam.

ASC. MARTIIS cœlebs) Facete, volens inuitare Mœcenatē ad conuiuium Martijs Calendis. [Quæ matronis celebrea erant) celebrandum dicit ſe non propter coniugem, ſed propter votam ad id adductum, hoc ordine. [O Mœcenas do.) .i. perite ſermonis vtriuſque linguæ.i. Græcæ & Latinæ. Tu miraris, qd ego cœlebs.i. ſine coniuge viuens. [Agam).i. agere intendam. Calendis Martijs matronis .ſ. & matrimonio iunctis celebrandis, & quid velint tibi flores quos feſtiuis conuiuijs adhibebant, & Acerra.i. vaſculum thus ferum, quod thuribulum vocant, plena thuris, & carbo quo incendatur, poſitus in ceſpite viuo.i. ad aram ea ceſpite adhuc virente, quia recens euulſo extructam, ſed ſup. vt noris, quid tibi velint ego prope.i. quaſi Funeratus.i. extinctus, & in funere ducendus. [Ictu arboris) De qua lib.ij. viſum eſt Vuneram Libero.i. deo liberatori, quem prius Faunum & poſtea Mercuriū dixit, ſed poëte ſunt Faunia fando dicti, & Mercurio facundiæ deo, & Libero patri curas ſoluenti, ſacri, ideoq. nō ab re à tribus id factum commemorat. [Epulas dulces) Aut quia cum mulſo, aut quia libetato dulces ſunt, & caprum qui Baccho ſacer eſt, qa vitium hoſtis, vnde Maro in Georg. non aliā ob cauſam Baccho Caper omnibus aris cæditur &c. album, qa Deo fauorabili, & borio, vnde & Maro. Nigram hiemi pecudem Zephyris felicibus album, hic dies.ſ. Calendarū Martiarum, Feſtus.ſ. mihi. [Anno redeunte).i. reuoluto. [Dimouebit amphoræ).i. vaſi fictili grandi. [Inſtitutæ).i. iuſſæ aut incipiēti. [Bibere).i. imbibere. [Fumum) .i. anno conſulatus Tulij.ſ. Cic. ſic enim Bonfinis legendum contendit, vt ſit ſyneræſis.i. contractio duarum ſyllabarum in vnā in nomine Tullio. [Corticem).ſ. ſuberis. [Aſtrictum).i. illitum picene.ſ. euaporare ſinat vinum. [O Mœcenas ſume centum cyathos).i. pocula vini. [Amici ſoſpitis) .i. ob ſoſpitatem amici, & perfer.ſ. potando. [In lucem).i. vſque ad lucem. [Lucernas vigilea).i. vigilantium indices, & adiutrices, & omnis clamor, & ira eſto procul. [Mitte).i. omitte. [Curas ciuiles ſuper) .i. de vrbe: Quia agmen Cotiſonis Daci quia regis Getarum. Qui Dacis vicini ſunt. [Occidit).i. extinctum eſt. [Et Medus infeſtus).ſ. prius diſſidet.i. diſcordias inteſtinas fouet. [Armis luctuoſis ſibi) .i. inter ſe. Seruit proſequitur cauſas ſollicitudinis ponendæ. quia cātaber vetus hoſtis oræ Hiſpane .i. ſolitus eſſe in Hiſpania Seruit .ſ. Imperio R. [Domitus cathena ſera).i. quę ſero, qa poſt multorum Romanorū cladem impoſitā eſt illi, & Scythę meditantur cedere.i. diſcedere cāpis uolentes .ſ. amplius rebellare Augu arcu, quo multū valent, laxo. [Tu ne.).i. ſpernes & parui pēdēs. [Ne qua).i. ne aliqua parte aut via. [Laboret).i. in periculo ſit, populus.ſ. Rom. [Parce).i. caue. [Priuatus).ſ. curis, vel tanq̄ priuatus. Cauere nimiū, & cape læta dona præſentia horæ.i. cōpia, & linque ſeuera.i. ſeria de hora futura conſideranda. Aut legamus, vt Bonfinis, Parte ſic. [Tu priuatus) .i. extra magiſtratum conſtitutus, negligens cauere nimium ne populus laboret, qua.i. aliqua parte, cape lætus dona præſentis horæ, ac linque ſeuera.

COEL. RHOD. MARTIIS cęlebs) In his verſibus ordo talis erit & ſenſus. Hic dies feſtus Calendarum.ſ. Martij dimouebit anno redeunte .i. ſingulis annis, ſtatisq. diebus corticem aſtrictum pice amphoræ inſtitutę bibere fumum.i. vt biberet, conſule Tullo, vt ſit amphore gignendi caſus, & dicamus corticem amphoræ, contra illorum ſententiā, qui dicunt, dimouebit fumum cortici, affirmantes accuſandi caſum pro datiuo poſitum, & eos qui dicunt fumum, pro fumeum ſ. corticem, & illos denique qui exponunt fumum, pro fauilla fumi. Nam ſine dubio fumum refertur ad infinitum illud bibere, & non ad verbum dimouebit, quod ſenſit & Mancinellus. Hæc Bonfinis. Et ſubdit. Equidem ſentio voluiſſe Horāt. ſignificare amphoram ipſam vetuſtate pretioſam fuiſſe, & à Tulij vſque conſulatu bibiſſe, & cępiſſe fumum.i. potentiam ipſam & vim. Nam vina quo veteraſcunt magis, eo fumoſiora fiunt, & magis potentia. Aut fumum pro puluere accepiſſe. Obducuntur enim puluere & ſitu amphoræ, & id genus alia, quę diu non mouentur. [Parce priuatus) parte legendum ſentio, & ſic ordinanda verba omnia. [Tu priuatus negligens).i. parum curans cauere nimium.i. prouidere nimia cura & ſtudio ne qua parte populus laboret.i. ne quo incommodo, & labore afficiatur, Et cape lætus dona præſentis horæ, & linque ſeuera. Non improbat, inquam Horat. Mœcenatem habere curam reip. ſed nimium prohibet, nulla preſertim inſtante neceſſitate.

CALENDIS) Martijs Matronalia dicebantur, inquit Acron, eo quod mariti pro conſeruatione coniugi ſupplicabant. Et erat dies proprie feſtus matronis. Hæc ille, quæ verba initio & fine placent, in medio corrupta ſuſpicor. Nam ſi mariti ſupplicabant quomodo matronalia erant? [Corticem aſtrictū pice dimouebit) Quæ hoc in loco in Porphyrionis commentario legūtur de corticem pro cortici, & ſequentia aliquos verba ab aliquo nebulone aſſuta ſunt vt facile videre eſt ex verborū ordine, quæ inuerſa leguntur, vt Manc. ſatis recte hunc locum expoſuit Porphyrion mihi defendendus erat, Conſule Tullo. Hi libuit ridere Annotatorem noſtrum qui longa præmiſſa præfatione vt ſolet vbique tandem huc deuenit, vt nos ſynæreſim, qualis figura ſit, doceat, neque vllis alijs exemplis, quam Virgilianis, magna grauitate, ſed longe maiore.ſ. iudicio. Hic etiam aſſerit Conſule Tullio legendum, non Tullo, ea credo motus ratione, quod nullum Cos. Romanum putarit cognomine Tulli, ſed ad vnum Ciceronem Tullium reſpiciendum. Cum iō homo ille bellus ne, vnum quidem verbum aut oſtēdat de Cos. narret, aut quare hoc oporteat κατὰ συναίρεσιν legi, probet Tullo bene legitur. fuit .n. L. Iulius Tullus Cos. proximo ante natum Horatium anno, vt ex Saluſtij bello Catilinario manifeſtū eſt. Et ipſe poëta poſtea ode xxj, cum vetuſtum vinum innuere vellet, vnum annum poſt hunc nominauit. Et ode xiiij. vetuſtius a tempore Sparthaci aliquos annis ante Horatij natalem. Quod ideo admonendum duxi, nequis putet nimium vetuſtum hoc vinum fuiſſe. Deinde, vt lector videret quāto iudicio nunc quidā emendet libros. Quod ſi mihi liceret ad eandē formam in auctores nugamēta colligere, haud magno negocio in vnū Horatium Iliade maiorem annotationū librum ſcriberem. Tolerabilius erat quod de parte pro parce ad finem huius odes annotauit. idem, cui & nos ſubſcribimus. GLAR.

AD LYDIAM INDVCENS EAM ſingulis quatuor verſibus reſpondentem.

Ode IX. Tricolos, Tetraſtrophos: Vt, Sic te diua potens Cypri.

–––∪∪–∪–

–––∪∪––∪∪–∪

HO. DONEC gratus eram tibi:
Nec quiſquam potior brachia candidę
Ceruici iuuenis dabat:
Perſarum vigui rege beatior.
LY. Donec non alia magis
Arſiſti: neque erat Lydia poſt Chloën:
Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior Ilia.
HO. Me nunc Threſſa Chloë regit
Dulceis docta modos, & cytharæ ſciens:
Pro qua non metuam mori:
Si parcent animæ fata ſuperſtiti.
LY. Me torret face mutua

Thurini Calais filius Ornithi:
Pro quo bis patiar mori:
Si parcent puero fata ſuperſtiti.
Quid? ſi priſca redit Venus?
Diductoſque iugo cogit aheneo?
Si flaua excutitur Chloë?
Reiectæque patet ianua Lydiæ?
Quanquam ſidere pulchrior
* Ille eſt: tu leuior cortice, & improbo
Iracundior Adria?
Tecum viuere amem: tecum obeam libens.

*Cortice leuior, & uerbalis hyperbole? hoies inconſtãtes, & lubrici fide. Lege pro Subere leuior.

ANTO. DONEC gratus eram) Scribitur hæc Ode tanquam dialogus. alloquitur .n. poëta Lydiam dicens, ꝙ donec ab ea diligebatur, nullus eo beatior erat. reſpondet illa. Donec Horatius non aliam magis arſit, ſe fuiſſe clariorem Ilia Romuli matre. loquitur inde poëta. quatuor .n. verſus reſpondet quiſque demum vterque optat priſtinus amor ambobus redeat, quo vna viuant vnaq́. pereant. [Potior) potentior, ſuperior valentior melior. [Donec non aliam magis) reſpondet Lydia. [Nominis) Famæ, & gloriæ. [Ilia) Quæ fuit Romuli mater. de qua lib. j. latius. [Vigui) Florui, pollui. [Me nunc) poetæ ſunt verba. [Modos) modulationes & verſus. [Si parcent animæ). i. ſi mea morte, Fata parcant Chloë. nam vt Ilia diutius viuat. mori non metuant.

Thurini [Me torret) Lydiæ verba. [Thurini Ornithi) Thurium oppidũ erat in Tarentino ſinu, vt ſcribit Ptol. lib. iij. Erat etiam ibi vinũ optimum, vt ſcribit Str. lib. vj. [Si parcant puero). i. ſi Fata permittant puerum. illum ſupereſſe mihi, ego bis moriar, non tantum ſemel pro ipſo ſeruando. [Quid? ſi priſca) optabat Poëta redire in Lydiæ gratiam. inde ita loquitur. [Priſca Venus) priſca gratia & beneuolentia. [Diductos) Nos ſeparatos ſimultate quadam & odio. [Aheneo) Fortiſſimo. [Quanquam) reſpondet Lydia: Si poëta ad ſe redibit velle cum eo viuere, cum eoque mori. [Adria) Adriatico mari æſtuoſo.

ACR. DONEC gratus) Hæc ode alternis vicibus Lydiam reſpõdente ſibi amicam facit, & agit cum eadem inſtaurationem gratiæ, qua pro merita beatiorem ſe affirmat rege Perſarum. [Donec) Quandiu. [Nec quiſquam potior me.). i. cum nemo mihi à te præferretur. Perſarum enim reges delicioſis copijs vtebantur. [Donec non alia) Hic pro Lydiæ perſonam reſpondet. [Arſiſti) amaſti. vt Ardet amans Dido, traxitq́. per oſſa fu. [Poſt Chloën) non erat inferior Chloë apud te. nomen alterius amicæ. [Multi Lydia nominis) Magnæ famæ, & magnæ formę, & Iliæ matri Romuli præferenda. [Me nunc) Horatius reſpõdet. [Threſſa) Thracia. vt Creſſa genus Pholoë, geminiq́ ſub vbere nati. [Si parcent animæ) ſi Fata parcant illi diu viuendo, cupio pro ea mori. ad augmentum amoris paratum ſed dicit mori, ſi pro altero hoc Fata ferri patiantur. iuxta illud ſi fratrem Pollux alterna morte redemit. [Me torret) Ea perſona Lydiæ vſque ad finem. Ordo eſt: Thurini Ornithi filius Calais me torret Thurinum Bruttorum oppidum. vnde Ornithum dicit fuiſſe. [Quid ſi priſca redit Venus) ſecunda vice tanquam ſua, & ipſius, ſi amorẽ reddimus priorem. [Iugo cogit aheneo) Forti, inexpugnabili ad perpetuitatem redeuntis gratiæ iugum aheneum poſuit. æs enim non ſicut ferrum rubigine conſumitur. Vnde Virg. Et centum vinctus ahenis Poſt tergum nodis. vt velut æternam pacem futuram furoris ærea vincula monſtrarent. Excutitur pro expellitur. [Sidere pulchrior) prout Qualis oceani perfuſus lucifer vnda. [Ille) Calais. [Iracundior Adria?) ſicut illud, Amantium iræ amoris redintegratio eſt. [Tecum viuere) Vt Vna ſalus ambobus erit. [Tecum obeam) Vt Tecum conſumerer æuo.

POR. DONEC gratus eram tibi) Hac ode alternis vicibus reſpõdentem ſibi amicam facit, agit autem cum ea de inſtauratione gratiæ. Donec autem, pro quandiu poſitum eſt. [Nec quiſquam potior brachia candidæ Ceruici iuuenis dabat). i. non quenquã me potiorem habebas, cui Ceruicis tuæ amplexus permittere. [Donec non alia magis Arſiſti) De hinc quatuor verſibus Lydia reſpondet. Et deinde (vt dixi) vices inter eos ſunt dicendi ac reſpondendi quaternis verſibus [Neque erat Lydia poſt Chloën) neque Lydiam. i. me poſtponebas Chloë. [Multi Lydia nominis). i. magni nominis, ac per hoc claræ famæ. [Pro qua non metuam mori, Si parcent animæ Fata ſuperſtiti). i. ſi mea morte illius animæ Fata parcant, vt ſuperſtitem eam mihi faciant, Fata.

[Thurini Calais filius Ornit) ordo eſt & ſenſus, Thurini Ornithi filius Calais nomine. Thurini autem, qui eſt à Thurio oppido Italię. [Pro quo bis patiar mori) Quam carũ habeat Calaim per ὑπερβολῆς expreſſit, bis ſe paratam mori pro illo dicens, quod ideo intulit, vt illum vinceret, quia dixerat ſe paratum pro Chloë mori? ſi quid priſca redit Venus) hic iam tentare incipit Lydiam, an redire ſecum in gratiam velit. [Diductoſque iugo cogit Aheno?) ſi rurſus, inquit, nos Venus iungit ac firmat perpetua coniunctione, propter hoc enim iugum aheneum dicit. Aeris nanque materia, non ſicut ferrum rubigine conſumitur. Quare & Virg non ob aliud mihi videtur dixiſſe: Et centum vinctus Ahenis Poſt tergum nodis, niſi vt perpetuam pacem per Ænea furoris vincula futuram oſtenderet. [Si flaua excutitur) pro expellitur poſitum eſt. [Quanquam ſidere pulchrior) Calais. ſ. [Et iracundior Adria) Adria pro Adriatico mari dicitur.

ASC. DONEC gratus) Dialogo quodam feſtiuo Lydiam ſibi reconciliare nititur dicens. [O Lydia donec). i. tantiſper dũ. [Ego eram tibi gratus). i. acceptus & dilectus. [Nec quiſquam iuuenis potior). i. gratior & acceptior. [Dabat ceruicis) ſ. tuæ candidæ. [Brachia). ſ. amplexando eam. vnde illud Læua eius ſub capite meo &c. Ego vigui. i. in vigore vixi, beatior rege Perſarum qui opulentiſſimus ſibi maxime indulget. Reſpondet Lydia ab eodẽ incipiens. [Donec non arſiſti). i. inflãmatus fuiſti Horat. [Alia) ſ. amica. [Magis) ſ. quam me. i. amore mei. Neque Lydia, ex more de ſe in tertia perſona loquitur. Erat poſt Chloẽn. i. reputata minoris, aut minus dilecta, Tunc ego Lydia multi nominis. i. nobilis, & inſignis talis poëtæ amica ſingularis. [Vigui clarior Ilia Romana) Romani imperij auctore, quia Romuli matre. Addit poëta Chloë Craſſa. i. Cretenſis mulier. Nam mas dicitur Cres Cretis mulier Creſſa regit. i. gubernat pro libito nunc me docta modos. i. modulos & cantus dulcis: Et ſciens. i. perita cytharæ, pro qua ego non metuam mori, ſi Fata. i. mors parcãt (aut parcent) animæ ſuperſtiti. ſ. ipſius Chloës. i. niſi vetat quod ipſa amore mei etiam moriatur. Reſpondet Lydia. quaſi per Amœbęi carminis legem plus ſemper dicens Calais puer ille delicatiſſimus filius Ornithi. i. viri illius qui huc & Ornis aduolauit cum filio. nam ὄρνις ὄρνιθος Ornis huius Ornithos auis, & gallina dicitur Thurini. i. ex Thurio oppido iuxta Tarentum, vbi temperatus aër molles facit, & pueros, & lanas Ouium. Torret. i. vehementer inflãmat. [Me face mutua). i. igne mutui amoris pro quo patiar bis mori cum ille ſemel dixerit, ſi fata parcant (aut parcent.) [Puero ſuper) Adiungit poëta ad reconciliandam eam, Quid ſup. facias aut dicas. [Si Venus). i. amor & gratia. [Priſca). i. priſtina redit ſ. inter nos. [Et cogit). i. in vnum agit. [Nos di.). i. diuiſos Iugo. i. vinculo. [Aheneo). i. ære, & ita fortiſſimo. [Et ſi Chloë flaua). i. tametſi flaua, & ita formoſa excutitur. i. violenter eijcitur, & domo, & animo, & ianua. i. introitus, patet Lydiæ reiectæ? Reſpondet Lydia. [Quanquam ille) ſ. Calais puer eſt pulchrior ſidere. [Et tu leuior). i. inconſtantior cortice. ſ. deſiccato, aut qui ſuper aquas fertur, aut qui cum arboribus immutatur. Et iracundior (Sed amantium iræ redintegratio amoris eſt.) [Adria). i. mari Adriatico. [Improbo). i. impetu bando propter ſæuitiam, & tempeſtates plurimas, tamen ſup. [Ego amem viuere tecum) Et ſi neceſſe ſit. [Obeam). i. moriar. [Libens). i. etiam libenter, tecum.

GLAR. Ἀμοιβαῖον carmen eſt cuius natura eſt, vt proceſſu creſcat. [Neque erat Lydia poſt Chloën) Non erat, inquit Acron, inferior Chloë apud te hoc, corruptum puto. [Me nunc Threſſa Chloë regit) Threſſa, inquit idem, Thracia quod ego etiam à librarijs corruptum putaſſem, niſi ſubiunxiſſet Virgilij carmen libro v. Æneid. Craſſa genus Pholoë, geminique ſub vbere nati. Quare Acronis errorem puto, qui Craſſam ac Threſſam non diſtinxit. Nam ſi Creſſa legit, quare expoſuit Thracia? Si Threſſa, quorſum attinebat Virgilij exemplum? niſi quia in Virgilio quoque Threſſa legendum exiſtimet, quod ego, vt non ſuaſerim auctor, ita neutiquam negauerim. Eadem difficultas eſt Ode xxxvj. lib. j. [Me torret face mutua) Idem Acron ea perſona Lydiæ reliqua eſſe dicta vſque ad finem putat. Quare ipſum legiſſe puto quod pro quid & enunciatiue, non interrogatiue quatuor hos verſus, quod mihi non probatur.

AD LYCEN ASPERAM, & intractabilem.

Vehemens expoſtulatio in Lyces puellæ crudelitatem, quæ amatorem ſuum, vento & nimbus expoſitum, pateretur ante fores ſuas pernoctare, quod

quod vix faceret barbariſſima quæque barbaro nupta marito nec metuat ne viciſſim contempta des pœnas ut humanitatis.

Ode X. Dicolos, Tetraſtrophos, Vt :
Scriberis Vario fortis, & hoſtium.

---uu--uu-uu
----uu--uu-u-
---u--uu-u-
---uu-uu

EXTREMVM Tanain ſi bibires Lyce,
Sæuo nupta viro: me tamen aſperas,
Porrectũ ante fores obijcere incolis
Plorares aquilonibus.
Audis quo ſtrepitu ianua, quo nemus
Inter pulchra ſitum tecta remugiat
Ventis? & poſitas vt glaciet niueis
Puro numine Iupiter?
Ingratam Veneri pone ſuperbiam:
Ne currente retro funis eat rota.
Non te Penelopen difficilem procis
Tyrrhenus genuit parens.
O, quamuis neque te munera, nec preces,
Nec tinctus viola pallor amantium,
Nec vir Pieria pellice ſaucius
Curuat: ſupplicibus tuis
Parcas, nec rigida mollior æſculo,
Nec mauris animum mitior anguibus.
Non hoc ſemper erit liminis, aut aquæ
Cœleſtis patiens latus.

ANTO. EXTREMVM Tanain) Captus amore Lyces Poëta ante illius fores cubabat, dicit inde. Si barbara eſſe, hoc eſt immitiſſima, & nupta viro aſperrimo, tñ eum ante fores iacentem, Aquilonibus opponere non ſine lacrymis patereris peritque ab ea, vt mitior fiat, non .n. poterit diutius aëris imperua perpeti. [Extremum Tanain) De hoc vide ſuperius ode iij. lib. iij. per id vero eam oſtendit immitem. [Porrectum) iacentem. & extentum. [Incolis Aquilonibus) Hoc ait, quia à ſeptentrionalibus flat ſeptentrio interque eum & eaortum ſolſtitialem, Aquilo, qui & Boreas. Quicunque aũt venti à ſeptentrione ſpirant, frigidiſſimi ſunt, niuales ſunt Aquilo & ſeptentrio. Auctor Plin. lib. ij. [Audis quo ſtrepitu) Quo tẽpore ante fores cubabat Poëta, venti ſpirabant. hinc Lycæ ait quod ſequitur. [Nemus) id viridarium erat intra domum. [Puro numine Iupiter) .i. pura ſerenitate. [Ne currente) .i. ne rota currente funis rumpatur, hoc eſt ne tu etiam amans aliquem ſpernaris ab illo. [Penelopẽ) Hæc Vlyſſis vxor xx. annos virum caſta voluit expectare, nec vnquam procis obſequi. de qua lib. j. de Arte ait Naſo: Penelopen ipſam perſta modo tempore vinces. [O, quamuis) ordo eſt: O parcas supplicibus tuis, quamuis, neque te curuent munera nec preces, nec pallor amantium viola tinctus, nec vir ſaucius Pieria pellice, quamuis, nec mollior animo Mauris anguibus. [O) optantis aduerbium. [Tinctus viola pallor) Hinc ait Ouid. lib. j. de Arte: Palleat omnis amans, color eſt hic aptus amanti, violæ autem pallidæ ſunt. Virg. in Buc. pallentes violas & ſumma papauera carpens. [Pellice ſaucius) Deprenſa pellice mulier longe ardet. hinc ait Naſo lib. ij. de Arte: Sed neque fuluus aper media tam ſæuus in ira eſt. Fulmineo rabidos cum rotat ore canes: Nec lea cum catulis lactentibus vbera præbet, Nec breuis ignaro vipera læſa pede: Fœmina quàm ſocij deprenſa pellice lecti Ardet & in vultu pignotamentis habet. In ferrum flammasq. ruit, poſitoq. decore fertur, vt Aonia cornibus icta dei. [Pieria) Nomen eſt pellicis. [Mauris animum) Lege Luc. lib. ix. Mauri vero ſerpentes æſtu ſunt acriores. quod etiam vbique accidit. [Non hoc ſemper) oſtendit ſe non diutius poſſe pati ante fores cubare. hinc mitior effici debeat. [Liminis) Apud quod iaceo. Ouid.

Septẽtr. Aquilo

Pellicũ odium

lib. ij. de Arte, inquit:

Sæpe feres imbrem cœleſti nube ſolutum
Frigidus & nuda ſæpe iacebis humo.

EXTREMVM) Hæc ad puellam Lycem nomine dicuntur aſperam, & intractabilem. [Extremum) Vltimum. [Tanain) Tanais enim fluuius Scythiæ dicitur, qui & Danubius per cuius cõmemorationem vult intelligi barbari animi mulierem. [Porrectum) Extenſum. vt Virg. ACR.

Quaque redit medium Rhodope porrecta ſub axem.

[Aquilonibus) Quia Tanain nominauit, de ſeptentrionali enim parte Aquilo oritur .i. non ſolum, quia in proſperitate es, miſereri mei debes, ſed etiam ſi in captiuitate eſſes coniuncta ſæuo viro, deberes meo ſuccurrere amori. [Nemus) Viridarium dicit. [Poſitas) Deorſum miſſas, poſt niues enim miſſas ſi flat Aquilo eius frigore ſolidantur. [Puro) ſereno. vt pura nec obtuſis per cœlum cornibus ibit. [Ingratam Veneri) Execrabilem Veneri dicit ſi amet ſuperbiam, & contemnat amorem [Currente) Celeriter labente. vult enim intelligere ſciſſuram repudij .i. ne nimia velocitate rotæ rumpatur funis. Dominam rotæ fortunam dixit .i. ne volubilitate rotæ & tu amans contemnaris, & ita in ſtean rotæ lædaris, ſicut equus à conſueta velocitate deficiens conſueuit. [Non te Penelopen) Penelopes Vlyſſis vxoris nota fabula eſt, quæ pro fide abſentis mariti omnes repudiauit reſponſos. [O quamuis) ordo eſt: O quamuis neque curuant te munera, nec preces, nec pallor amantiũ tinctus viola, nec vir ſaucius Pieria pellice, & quamuis non ſis mollior rigida æſculo, nec animo mitior Mauris anguibus pareas tuis ſupplicibus. [Tyrrhenus parens) Italus. [Nec munera) Vt eſt Qm ſordent tibi munera noſtra. & alibi: Nec munera curat Alexis. [Nec tinctus viola) Bene velut amator amœnitatem floris pallori amantium dedit. [Pellice ſaucius) Concubinæ amore vulneratus, vult intelligi maritum Lyces huius amare aliam .i. Pieriam nomine mulierẽ, propter quam contumeliam, vel dolorem ſuadet ad reddendam viro pro pellice viciſſitudinem, ſe amari debere. [Nec rigida) .i. non ſis rigidior æſculo arbore, tanquam lignea & ſine ratione nec aſperior Mauris ſerpentibus calore noxioribus. vt Sæuit agris, aſperque ſiti, atque exterritus æſtu. [Non hoc) .ſ. non ſemper ante limen obſeruantem cœleſtem aquam paſſurum dicit, ſed deſinente per contemptum animo more cartturum.

EXTREMVM Tanain ſi biberes Lyce) Hæc ad puellam Lycem nomine dñt aſperam, & intractabilem. Tanais autem fluuius eſt Scythiæ. per quod vult intelligi eſſe barbaram. [Me tamen aſperas porrectum ante fores obijcere incolis Plorares Aquilonibus) mei tamẽ miſereris, & non patereris frigoribus perire ante fores tuas iacentem. Incolis autem Aquilonibus ad illud pertinet, quod dixerat: Extremum Tanain ſi biberes. Tanais enim flumen in parte ſeptentrionali eſt, vnde Aquilo oriri videtur. [Quo nemus Inter pulchra ſitum tecta remugiat) ſignificat arbores eſſe, vt ſit in pluuio domi quibus nunc ſtrepere tempeſtatem intelligi vult. [Et poſitas vt glaciet niueis puro numine Iupiter) oſtendit, quod reuera in Italia frequenter euenit poſt niuẽ poſitam in Aquilone vento fere natum eſſe & frigore eius gelu ſuper niuem concreſcere. [Ne currente retro funis eat rota) Allegoricos ne intereant harum rerum vices. [Nec vir Pieria pel.) ſau.) vult intelligi maritum huius Lycea amare aliam .ſ. Pieriam nomine propter quod debuiſſe hanc vicem ei cõtumeliæ amando retribuere. Nec rigida mollior æſculo. [Nec Mauris animo mitior anguibus) Cetera enim per parentheſim illata ſunt. POR.

EXTREMVM) Lycem amatorie culpat ob duritiam. dicens: O Lyce, ſi .i. tametſi tu. [Nupta viro ſæuo) .i. horrendo. [Biberes Tanaim) .i. fluuium illum Scythiæ. [Extremum) .i. extrema parte .i. quamuis eſſes barbara .i. barbaris oris verſata, tamen, [Plorares obijcere aquilonibus incolis) .i. incubantibus in regione illa. [Me porrectum) .i. extenſum ante fores aſperas, tu enim audis quo .i. quali ſtrepitu. [Ianua remugiat) .i. crepet percuſſa vento, & quo. [Nemus ſitum) .i. conſitum. [Inter pulchra tecta) .i. in circuitu domus tuæ. [Remugiat, & vt Iupiter) .i. aër glaciet .i. in glaciem conuertat ventis. [Niues poſitas) .i. demiſſas. [Puro numine) .i. iam ſub mera ſerenitate ingratam. Ordo eſt. [Pone) .i. depone ò Lyce, ſuperbiam ingratam Veneri, quia Venus ſuperbientes ſæpe humiliat, cum amoribus ardeant. [Ne funis) .ſ. fortunæ, aut vaſis in quo ſublata ad ſuperbiam es. [Eat retro,) Id eſt retro labatur. [Rota cur.) .i. dum rota currit, ad quam funis replicatur, vt patet dum aqua hauritur è puteis. [Parens Tyrrhenus) .i. qui indulgens eſt & facilis. [Non genuit te Penelopen) .i. tanquam alteram Penelopen Vlyſſis vxorem difficilem, id eſt inexorabilem procis. O deſiderandi vox, quamuis ASC.

id eſt

id eſt quantúuis.[Neq; munera,nec preces,nec pallor amãtium, tinctus violæ).i.colore violaceo. [Nec vir ſaucius).i.amore vulneratus. [Pellice Pieria) ſic dicta,aut potius pſaltria tam perita, vt Pieris cenſeatur. Curet (aut curuat).i.flectat te. [Nec).ſ.ſup. es. [Mollior).i.flexibilior Æſculo arbore illa rigida. [Nec mauris animo) Quia molli corpore erat,anguibus Mauris qui aſperrimi ſunt,cũ ſup. Parcas tuis ſup.quia hoc.i.meum latus. [Non erit ſemper patiens liminis).i.duri cubilis ante limen tuũ. [Aut aquæ cœleſtis).i pluuiæ,hoc eſt non potero ſemper talia pati.

GLAR. EXTREMVM Tanain ſi biberes Lyce,) Tanais, inquit Acron,fluuius Scythiæ qui & Danubius. Vel ex hoc item loco perſpicere licet,quàm perſpicacis iudicij fuerit Acron. Nam cũ Porphyrionis verbis addit continuo declarat ſe nihil ſcire. Fluuiũ Scythiæ Tanain dixit Porphyrion. His verbis Acron aſſuit: qui & Danubius. Ceterum ab initio huius odes hunc ſenſum eſſe puto, O Lyce ſi barbara eſſes,aut apud Tanain nata & nupta, ſæuo.i.barbaro viro,vt Zelotypo ac agreſti non tamen mihi talia faceres,quæ nupta es viro Romano ipſa ex Tyrrheno parente nata. Acron illud. [Sæuo nupta viro) Exponit.i.ſi in captiuitate eſſes coniuncta Sæuo viro, debebas meo ſuccurrere amori, quia, captiuæ hoc licet. [Nec currente retro funis eat rota) Dominam rotæ, idem inquit, fortunam dixit.i.ne volubilitate rotæ, & tu amans contemnaris, & ita inflexu rotæ lædaris ſicut equus a conſueta velocitate deficiens conſueuit. Quæ verba ego planè quid ſibi velint non intelligo. Puto autem in verbis poëtæ metaphoram eſſe à puteis,e quibus aquę vrna ac fune trahuntur. [Nec rigida mollior æſculo) Hæc verba a ſuperiora conſtruit Acron,vt omnibus ſubnectat ſupplicibus tuis parcas, Porphyrion autem. Cetera,inquit,per parentheſim illata ſunt, quæ verba non admodum intelligo. Quanquam & ſis hic intelligit Acron. Badius ea intelligit, ſed ad Acronis ordinem.

AD MERCVRIVM.

Mercurium laudat à lyra inuentione, & cantus efficacia, à quo petit, vt lyra ſua talem inſerat ſuauitatem, vt Lydes amicæ immitem animum poſſit flectere. Nam facile illum hoc poſſe fieri oſtendit, cum eius opera lapides emollitos ait: & Cerberum cum ſeueriſſimis vmbris.

Ode XI. Tricolos, Tetraſtrophos, vt: Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

-U---UU-U--
-U---UU-U--
-U---UU-U-U
-UU--

MERCVRI, nam te docilis magiſtro
Mouit Amphion lapides canendo:
Tuq́ue teſtudo reſonare ſeptem
Callida neruis,
Nec loquax olim, neque grata, nũc &
Diuitum menſis,& amica templis,
Dic modos: Lyde quibus obſtinatas
Applicet aureis.
Quæ velut latis equa trima campis,
Ludit exultim: metuitq́ue tangi,
Nuptiarum expers, & adhuc proteruo
Cruda marito.
Tu potes tigreis, comiteſq́ue ſiluas
Ducere: & riuos celereis morari.
Ceſſit immanis tibi blandienti
Ianitor aulæ
Cerberus: quamuis furiale centum
Muniant angues caput eius: atque
Spiritus teter, ſanieſq́ue manet
Ore trilingui.
Quin & Ixion, Tityoſq́ue vultu
Riſit inuito. ſtetit vrna paulum
Sicca: dum grato Danai puellas
Carmine mulces.
Audiat Lyde ſcelus, atque notas
Virginum pœnas, & inane lymphæ
Dolium fundo pereuntis imo,
Seraq́ue fata.
Quæ manent culpas etiam ſub orco.
Impiæ: nam quid potuere maius?
Impiæ ſponſos potuere duro
Perdere ferro.
Vna de multis face nuptiali
Digna, periurum fuit in parentem
Splendide mendax: & in omne virgo
Nobilis æuum.
Surge, quæ dixit iuueni marito:
Surge: ne longus tibi ſomnus, vnde
Non times, detur: ſocerum, & ſceleſtas
Falle ſorores.
Quæ, velut nactæ vitulos leænæ
Singulos eheu lacerant. ego illis
Mollior, nec te feriam: nec intra
Clauſtra tenebo.
Me pater ſæuis oneret catenis:
Quod viro clemens miſero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Claſſe releget.
I, pedes quò te rapiunt, & auræ:
Dum fauet nox, & Venus: i ſecundo
Omine: & noſtri memorem ſepulchro
Sculpe querelam.

ANTO. MERCVRI, nam te) Mercurium eiusq́. lyram Poeta ad cantus inuitat,quibus Lyde fugax,& impia oblectetur. ipſis denique Mercurij laudes, & potentiam melodiæ concelebrat. Refert etiam Belidum pœnas apud inferos, & illarum cædem in patrueles impie nanque illic puniuntur. id autem agit, ne Lyde ſit impia ſed mitis fiat in eu. [Mercuri, nam te) ordo eſt: O Mercuri dic modos, quibus Lyde applicet aures obſtinatas,nam te magiſtro docilis Amphion mouit lapides canendo,& tu teſtudo callida &c.[Amphion) Is Iouis filius primus muſicam inuenit,primus item cum cythara cecinit, primus illam inuenit vt alij Orpheus: alij Linus auct. Plin.lib.vij. De hoc idem Horat. ait in Arte. Dictus & Amphion Thebanæ cõditor arcis. Saxa mouere ſono teſtudinis,& prece blanda Ducere quo vellet. Solin. vero ait Thebas condidit Amphion non quod lyræ ſaxa duxerit,neque enim par eſt ita geſtum videri,ſed ꝙ affatus ſuauitate homines rupium incolas,& incultis moribus rudes ad obſequij ciuilis pellexerit diſciplinam.[Septem neruis) Diod.lib.j.ſcribit: Mercurium lyræ ex neruis trium chordarum inſtar trium anni tempoꝝ repertorem fuiſſe. Tria.n.inſtituit voces acutam grauem & mediam. Acutam ab æſtate. Grauem ab hyeme. Mediam ab vere ſumens. Macr.lib.j.Sat. ſcribit Lyram Apollinis chordarũ ſeptem fuiſſe. per quas tot cœleſtium ſphęrarum motus prętat intelligi quibus Solem moderatorem natura conſtituit. diximus & plura in lib.j. vbi Mercurium Horat. maxime celebrat. [Callida) Docta, ſcientia.[Loquax).i.vocalis & ſonora. [Olim) Antequam Mercurius reperiſſet. [Modos) Verſus,modulationes. [Obſtinatas) Duras,inexorabiles. [Trima) .i.trium annoꝝ.[Exultim).i.ſaltim vel ſaltuatim.[Nuptiarum) .i.coniugij. [Proteruo) Petulanti & imprudenti. [Cruda) Immatura & duræ. [Tigres) Quę ſunt ferociſſimæ. [Cerberus) De hoc vide ſuperius. Totum vero id ad Orpheum refertur, nam cythara fretus inferos adijt de quibus videto Maro. in fine lib.4.Georg. [Centum anguis) Propter hos item ſuperius dixit Bellua centipes.[Teter) Niger,venenoſus. [Ixion, Tytioſq́ue) De his ſupra oſtendimus. [Vrna) De Belidum vrna loquitur. de quibus Ode xiiij.lib.ij. de ijs etiam ait Ouid.lib.iiij. Metam.

Amphion

Lyra Mercurij

Lyra Apol.

Mollitiq́ue

Molliriq; ſuis letum patruelibus auſa
Aſſiduæ repetunt, quas perdunt. belides vndas.

Et in Ibin, inquit:

Quaq; gerunt humeris perituras Belides vndas:
Exulis Aegypti turba cruenta nurus.

Finxerunt enim poëtæ has apud Inferos eſſe damnatas tali ſupplicio, vt haurientes aquas vrnas abſque fundis conentur implere. vnde Seneca: Vrnasq. fruſtra Danaides plenas ferunt. [Audiat Lyde) optat poëta Lydia ipſa mitior fiat, audito ſupplicio earum, quæ amantibus impiæ fuerant. [Seraque Fata).i.decreta deum ſero venientia. nam (vt oſtendit Apul.in lib. de mundo) Fatum Iouis, decretum eſt Deorum vero vindicta ſera eſt, ſed grauior. Potes etiam ſera Fata ſeram mortem accipere vel futura mala vt indicant ſequentia. [Seraque fata) Ordo eſt. Et audiat Lyde ſera Fata: quæ manent.i.expectant culpas impiæ etiã ſub Orco. [Nam quid potuere maius impiæ) Dictio eſt nominatiui pluralis. Dicit autem quòd impiæ non poſſunt maius ſcelus committere, quàm necare viros. & hoc ait propter ſe, qui ſpernebatur ab Lyde impia, vt oſtendat ſcelus id eſſe maximum. [Etiam ſub Orco) Hinc ait Poëta lib.vj.

Gnoſius hac Rhadamantus habet duriſſima regna:
Caſtigatq; auditq; dolos: ſubigitq; fateri

Quæ quid apud ſuperos furto lætatus inani diſtulit in ſeram cõmiſſa piacula mortem. Seneca item Tragœdia j.ait. Vt fert fama impios ſupplicia vinculis ſæua perpetuis domant. [Vna de multis) De Hypermneſtra dicit, quæ Lino viro ſuo pepercit. de qua late Ouid.in Heroid. [Vna de multis) ordo eſt: Vna virgo de multis digna face nuptiali fuit ſplendide mendax in parẽtem periurum & fuit nobilis in omne æuum. [Face nuptiali Digna) .i.matrimonio. [In parentem) Contra Danaum, non enim mandatum illius peregit in occidendo viro ſuo, vt aliæ fecerunt. [Splendide mendax).i.decore honeſte, & honorifice mendax. nam propter id & decus, & laudem meruit. [Surge quæ dixit) Hypermneſtra apud Ouid. Linceo ſcribens ait: Iamque patrem, famulosque patris, lucemque timebam, expulerãt ſomnos hæc mea dicta tuos. Surge age Belide de tot modo fratribus vnus. Nox tibi ni properes iſta perennis erit territus exurgis: fugit omnis inertia ſomni. Aſpicis in timida fortia tela manu. Quærenti cauſam dum nox ſinit, effuge dixi. Dum nox atra ſinit, tu fugis, ipſa moror. [Me pater ſæuis) Hæc verba Hypermneſtræ miſerentis oſtendunt Lydem quoque miſereri debere. [Et auræ) Ad nauigationem id refert. [Sepulchro Sculpe querelam) Apud Ouid. quoque ait Hypermneſtra Lino. Et ſepeli lacrymis perfuſa fidelibus oſſa Sculptaque ſint titulo noſtra ſepulchra breui. Exul Hypermneſtra precium pietatis iniquum, Quam mortem fratri depulit ipſa tulit.

ACR. M E R C V R I) Mercurium lyræ inuocat repertorem vt inſpiret ſibi modulationem dignam auribus lydes amicę. ordo eſt: Mercuri dic modos quibus Lyde obſeratas aures applicet. Nam te magiſtro docilis Amphion mouit lapides canendo, iuxta hoc quod M. Cic.in Rhet. dixit: Artium magiſtros afferre laudem ſiue vituperationem diſcipulis, rurſus diſcipulos magiſtris. Vnde hic Mercurius laudatur in Amphione diſcipulo, cuius nota fabula eſt, eo quòd idem Amphion cytharæ cantu & pecudes, quarum paſtor erat, ad ſe accerſire conſueuerat, & lapides quibus muri ſunt extructi Thebani. vt Statius: Quo carmine muris, Iuſſerit Amphion Tyrios accedere montes. [Reſonare ſeptem) Vt obloquitur numeris ſeptem diſcrimina vocum. [Nec loquax) Laus repertoris ab opere, q.d. neque loquacem lyram, neque gratam fuiſſe antequam Mercurij doctrina aptaretur ad cantum, nam & ſacrificijs fidicines adhiberi conſueuerant. [Obſtinatas) Clauſas. [Exultim) ſaltim. [Proteruo) Importuno, nimio. Applicet aures velut oblecta iungat, & applicet ad audiendum. vnde eſt dictum, Adeo in teneris aſſueſcere multum eſt. [Equa trima) iam difficilis ad domandum. [Cruda marito) intacta immatura, ſiue intempeſtiua. Sed animo cruda.i.crudelis, ac per hoc aſpera, atque horrens maritum. [Ducere) oblectatione captus quocunque ieris te ſequentis. vt Virg. Mulcentem t.& a.c.q. Ceſſit immanis tibi blandienti C. Hyppallage, cum ipſe magis blandius ſit cerberus. [Spiritus teter, aut poſuit pro veneno, aut pro ſanie) Cadauerum quibus veſci conſueuerat. [Centum) Finitum pro infinito. [Muniant angues caput eius) Vt ait Enn. Anguis villoſi canis. [Ore trilingui) Vt Latratu regna trifauci Perſonat. [Quin & Ixion) Vt atque Ixionij vento rota conſtitit orbis. [Vultu Riſit inuito) Extorquente cythara dulcedine ſui, quod tormentorum pœna non ſinebat. [Dum grato Danai puellas) Danai nota fabula, qui fratris Aegypti inuidia quòd omnes ille filios, hic haberet filias, pactis nuptijs filiabus præcepit vt interemirent acceptos ſponſos, quòd ab omnibus factum eſt præterquam ab Hypermneſtra quę Linu fuga data ſeruauit, ob hoc ſcelus apud inferos hac dicuntur pœna damnatæ, vt aquam in pertuſum dolium iugiter mitterent. [Puellas ſi.) Dixit. [Seraque fata,) Vt, Diſtulit in ſeram cõmiſſa piacula mortem. [Perdere ferro) occidere. [Audiat Lyde ſcelus) Audiat qua pœna damnatæ ſunt, quæ amantibus crudeles fuerunt. [Manent) Expectant. [Etiam ſub Orco) Non ſolum damnantur in aquæ penuria, ſed etiam infernali cruciantur igni. [Duro Perdere ferro) Non ad naturam ferri relatum eſt epitheton, ſed ad earum animum quæ dura, ac crudeli mente hoc auſæ ſunt. vt, Duris genuit te cautibus horrens Caucaſus. [Vna) Hypermneſtra. [Face nuptiali digna) Poſitum eſt enim hoc pro affectionis inſigni tanquam malus præmium fœminis non ſit, cum facibus enim nuptiæ fiebant veſperi apud antiquos. [Et in omne virgo nobilis æuum) Virginem pro muliere poſuit. [Ne longus tibi ſomnus).i.mors. vt, Et conſanguineus leti ſopor. [Mollior) Melior affectuoſior. [Quæ velut nactæ) ordo eſt: Quæ velut nactæ leęnæ vitulos eheu lacerant ſingulos, & eſt. Pulcherrima comparatio. [Me vel extremos Numidarum in agros) In deſerta Numidiæ, quæ feris plena ſunt. aut pro crudelitate Numidas memorauit. vt, Numidę inferni. [Claſſe releget) Remoueat. vt Virg. Atque ideo tauros procul, atque in ſola relegant paſcua. [Dum fauet nox) Vt, Defenſi à tenebris, & dono noctis opacę. [Sculpe querelam).i.per epitaphion in cummemoratione ſcribe quod geſtum eſt.

M E R C V R I, nam te docilis magiſtro) Mercurium vo- POR.
cat lyrę inuentorem, petens, vt inſpiret ſibi modulationem dignam auribus Lydes amicę. Ordo eſt autem: Mercurij dic modos, quibus Lyde obſtinatas applicet aures. nam te docili magiſtro mouit Amphion lapides canendo. nota fabula: Amphionem cytharę cantu, & pecudes, quarum paſtor erat ad ſe accerſiſſe, & lapides, quibus Thebani muri extructi ſunt. [Tuque teſtudo) Quis teſtudine Mercurius Lyram fecit. [Et amica templis) Fidicines hodieque Romę in ſacrificijs adhiberi videmus. [Et adhuc proteruo Cruda marito) Non intempeſtiua, ſed animo cruda.i.crudelis ac per hoc aſpera. atque horrens maritum. [Tu potes Tigreis, comitesque ſiluas Ducere) Hæc ad teſtudinem dicuntur, ſiue ad Mercurium. [Ceſſit immanis tibi blandienti Ianitor aulę) Receptam de Orpheo fabulam tractat, quę refert etiam Cerberum, & cetera inferna cantu cytharę lenita eſſe. [Atque Spiritus teter, ſaniesq. manet Ore trilingui) ſaniem autem cadauerum, quibus veſcitur, intelligi vult, aut pro veneno poſuit, quę in illo eſſe poteſt fingi, cum etiam ſerpentibus hirſutus eſſe videatur. [Quin & Ixion, Tityosque vultu Riſit inuito) inuito vultu. intelligas tantam fuiſſe gratiam cantus, vt in tormentis pœnę conſtitutis extorſerit tamen riſus. [Danai puellas) Pro eo quod eſt Danai filias. [Audiat Lyde ſcelus, atque notas) Mira opportunitate de exceſſu exceſſum repetit, & eſt ſenſus: Audiat Lyde quàm pœna damnatę ſint, quę crudeles amatoribus fuerunt. [Et inane lymphę Dolium fundo pereuntis imo) Ita autem figurauit, vt econtrario plenum vas, & inane illius rei dicitur. vt & Terent. Vini plenum. Seraq. Fata, quare ſera dixerit, ipſe ex ſubiectis oſtendit. [Quę manẽt culpas etiam ſub Orco Impiæ nam quid potuere maius?) Bona paralipſis, per quam impenſior affectio dicentis exprimitur. [Duro Perdere ferro) Non ad naturam ferri relatum eſt epitheton duro, ſed ad animum earum, quæ dira, ac crudeli mente in eos vſæ ſunt. [Vna de multis face nuptiali digna) Hypermneſtram dicit, quæ Linceum maritum ſeruauit, & videtur præſenti affectione illatum. [Face nuptiali digna) Tanquam maius præmium nõ ſit fœminis. [Et in omne virgo Nobilis æuum) Propter pietatem.ſ. quam marito præſtitit. [Quæ velut nactæ vitulos leęnę Me pater ſęuis oneret cathenis) Extrinſecus audiendum, ſi putat vel quid tale, me putet. vt, Si putat, ſęuis cathenis oneret pro hoc facto. [I pedes, quo te rapiunt, & aurę) oſtendit ita propetandũ eſſe, vt non detur ſpatium conſultandi, qua parte ſit fugiendum. [Et noſtri memorem ſepulchro Sculpe querelam).i.monumento meo inſcribe mortis meę caſum, vel cauſam.

M E R C V R I) Mercurium & Lyram eius inuitat Poëta vt ASC.
eius cantu Lyde exemplo Belidũ ab immanitate deterreatur, & amanti mitior fiat, dicens. [O Mercuri, nam Amphion) Vates ille Thebanus, & Muſicus peritiſſimus Docilis.i.habilis ad diſcendã muſicam. [Te magiſtro mouit canendo).i.per cantum. [Lapides).ſ. ad conſtructionem muroꝝ Thebanoꝝ. vnde auct.in Arte: Dictus & Amphion Thebanę conditor vrbis Saxa moue-

ſe

re ſono teſtudinis. (Et tu teſtudo).i.Lyra, aut cythara ad exemplar teſtudinis habens adhuc neruos ſuos iuuenta callida i.valde perita. (Reſonare ſeptẽ neruis) Secundum numerum ſeptem planetarum. (Nec loquax ol.).i.olim anteq̃ inuenta eras nihil dicere ſolita. (Neque grata quia incognita. (Et nunc amica & menſis, diuitum) Ad quas pulſatur. (Et tem.) ſ.deorũ: Dic.ſ.vterque Mo.i.cãtus modulatos. (Quibus Lyde ob.).i.obdurata nũc. (Et applicet aur.) Vt.ſ flectatur, quia eas nunc obſtruit. (Quæ ludit ex.).i.exultando, & ſaliendo. (Velut equa trima).i.triennis. Ludit campis, & expers nuptiarum).i.coitus, aut coniugij adhuc inexperta. audacter nuptias equabus dat quibus pudor non eſt & cruda.i.dura & immatura adhuc. (Marito proteruo).i.laſciuo proteruo. (Metui tãgi).ſ.ab eo, vt autem id ei facile oſtendat, dicit. (Tu potes ducere tig.).i.ferociſſima illa animalia. (Et ſiluas com.) i.te ſequentes, vt ſub Orpheo accidit & morari.i.detinere. (Riuos cel.).ſ.prius. (Et Ianitor immanis aulæ) Quia infernalis.ſ.Cerberus. (Ceſſit tibi blan.).i.blande ſonanti. dũ Orpheus vxorem repetit. (Quamuis centum).i.plurimi angues, muniant caput eius furiale. (Et ſpiritus).i.flatus. (Teter).i.venenoſus. (Et ſanies).i nidor ex corrupto cruore. (Manet).i.diſtillet, & fluat ore trilingui. (Quin &).i.quin etiam, Ixion & Tityos gigantes in Inferno damnati. (Riſit vultu inuito).i.coacto. (Vrna).ſ Belidum. (Stetit paulum).i.ad modicum tempus, ſicca contra præſcriptum. quia coguntur ſemper implere. Dum tu mulces Car. puel.).i.filias Danai. (Audiat) Rogat cytharam, vt ad terrorẽ Lydæ canat pœnas perfidarum Belidum, quas luunt, quia patruelibus ſuis infideles fuerunt dicens. (Audiat Lyde ſcelus).ſ.parricidium, atque pęnas virginum.ſ.Belidum. (Notas).i.volgatas. (Et dolium inane lymphæ).i.aquæ.i.in quo, quia fundo caret, aqua non remanet. vnde dicit Lymphæ pereuntis. (Immo fundo).i. perfundi ſublati locum & audiat. (Fata ſeraq̃.).i.extrema, aut ferro, quia poſt mortem patruelium illata. (Quæ).ſ Fata. (Manent).i.expectant. (Culpas).ſ.Belidum. (Etiã ſub Orco).i.Inferno. Deinde poſt pœnas narrat ſcelus, dicens. (Impiæ).ſ.Belides, impię, inquit dico, nam. (Quid potuere ma.).i.magis impiũ aut ſceleratius, quam quod fecerant. (Nam pot. Per. duro).i.rigido aut ipſæ duræ potuere ferro perdere ſponſos.ſ.patrui ſui filios. (Vna virgo).ſ.Hypermeſtra. (De multis).i.de quinquaginta filiabus Danai. (Digna face).i.tæda. (Nuptiali).i.quæ matrimonio datetur. (Fuit ſplendide).i.cum decore. (Mendax in parentem).i. patrem Danaum. (Periurum).i.qui contra iuſiurandum, & fœdus cum Ægypto initum, iuſſit filios eius occidi. (Et nobilis).ſ. ſplendide & cum honore. (In omne æuum).ſ.futurum quæ dixit. (Marito iuueni).ſ.Linceo: ſurge, ſurge. (Ne ſomnus lõgus).i.æternus. hoc eſt mors detur tibi, vnde non timeas.ſ.à me coniuge & conſanguinea tua. (Et falle ſocerum) Callide non dicit patrem. (Et ſorores).ſ.meas. (Sceleſtas, quæ velut leænæ nactæ vitulos, eheu) Interiectio dolentis vox. (Lacerant).i.iugulant, & trucidant. (Singulos).ſ.maritos, hoc eſt quæque ſuum. (Ego mollior).i.benignior illis. (Nec feriam).i.percutiã te, nec (aut neque tenebo intra clauſtra).i clauſuras cubiculi, vt ceteræ ſuo ex mandato patris tenent. (Pater).ſ.meus Danaus. (Oneret).i.potius amo vt oneret, vel permitto vt oneret dum pia ſim: aut licet oneret. (Me ſæuis).i.magis & immanibus cathenis qđ.i.quia. Ego clemens.i.benigna, quaſi colens mentem, quæ hominis benigna & miſericors ea natura eſt. (Peperci viro).i.marito. (Miſero).i.miſerando, hoc eſt miſeratione digno. nam miſer ferè in bonam partem accipitur. hoc eſt peperci tibi. ſed potius dicit viro quam tibi, quia multa vis excuſationis eſt in eo q̃ viro pepercit. Nam etiam lege diuina, ſicut derelinquet homo patrem & matrem & adhærebit vxori ſuæ, ita multo fortius mulier viro, vt quæ propter virũ procreata eſt. (Vel pater releget).ſ. vnde nõ redeam. (Me claſſe).i.naui. (In extremos agros Num.).i.ad torridam zonam, aut Syrtes. (I).i.abi ò Line, aut Lynceu. (Quo pedes & auræ rapiunt te).i.aufuge quantum potes, etiam auxilio ventorum, & nautium fretus. (Dum).i.donec. (Nox fauet, & Venus) Quæ nubentes legitime ceſto cingit, aut quę mihi tui amorem iniecit. (Omne).i.auſpicio & euentus indicio. (Secundo).i. proſpero: & Sculpe ſepulchro.i.noſtro. (Querelam memorem).i.epitaphium memor noſtri.

GLAR. TV'QVE teſtudo reſonare ſeptem Callida neruis) Macr. lib.j.Sat.ſcribit Apollinis lyram ſeptem chordarum fuiſſe, per quas tot cœleſtium Sphærarum motus præſtet intelligere, dicere vult ſeptem planetarum motus quãquam ea ratio frigida eſt. Si enim octo neruos dixiſſe Poeta, hic tam ſubtilis ſpeculator continuo ſubiunxiſſet per eos tot cœleſtium ſphærarum motus intelligi. Sunt enim octo apud omnes. Rurſus ſi nouem chordas nominaſſet Poeta octo haud dubie hic dixiſſet motus eſſe, atque adeo totidem ex illis ſonos: Nonam autem intelligi oportere cõſlatam ex his octo phthongis ſymphoniam, vt de Muſis quidam non temere philoſophantur, ac nonam ideo dictam Calliopem. Eadem eſt Ciceronis in ſomnio Scipionis tractatio, quæ me non multum moratur, ſed multo minus Macrobij portentoſæ ille magnitudinis commentarius. Ad idem pertinet quod Diod. ait Mercurium lyrę repertorem fuiſſe: atque eam tribus inſtituiſſe chordis, inſtar trium anni temporum, Treis item voces deſumptas grauem ab hyeme acutam ab æſtate, à Vere mediam, magna iniuria Autumni, qui hic indigniſſime plenos fructibus exulat. Alij Orpheum quatuor chordis lyram inſtituiſſe tradunt, vel ad eadem anni tempora, vt iniuria affectus Autumnus, poſtliminio rediret: Vel ad quatuor elementa. Id enim quidam docent. Mirum vero quod non potius ad quatuor mundi cardines: ita enim firmiores ac longiores puto futuras fuiſſe chordas. Longum eſſet referre quis chordam quintam quis ſextam ſeptimamque adiecerit. ac deinceps, vt ad decimã quintam vſque deuentum. Quid enim fructus ex his lector percipit? Pudet planè quoties ea apud doctos lego tam indocte atque abſque omni tractata iudicio cum διὰ πασῶν maximum in muſicis ſiſtem æque in Trichordo haberi queat, atque in Cythara multarum chordarum tametſi ita credere auſi, ac theſi non poteſt: vt in Cythara. Verum hæc omnia nihil ad rem ſed effugia ſunt noſtræ ignorantiæ. quæ nimium fœcunda eſt quoties hæret. Atqui hoc explicandum erat, quare toties apud auctores mentio ſit ſeptem chordarum, quidq́ue per has intelligi oporteat, quemadmodum apud Homer.ij.hym. qui eſt ad Mercurium.

Ἑπτὰ δὲ συμφώνους οἴων ἐτανύσσατο χορδάς.

Et apud Virgilium in Alexi.

Eſt mihi diſparibus ſeptem compacta cicutis. *Fiſtula.*

Et Æneidos ſexto.

Obloquitur numeris ſeptem diſcrimina vocum.

Et hic: Septem callida neruis.

Et ſi quæ ſunt apud alios loca alia, vt plane ſunt apud Claſſicos quam plurima. Quid hic ad noſtri auctoris ſenſum eruendum facit, quam quiſque chordam adiecerit, enarrare? aut ſeptem Planetarum numerum recenſere velut rem nulli notam? Cum interea lectori mens non minus dubia quam antea, hæreat? Non nunc dicam quod ſæpe mecum ingemiſco: hanc Matheſeos partem de qua tantum apud priſcos cautum fuit adeo negligi, vt inter eximie doctos vix vnus aut alter ne dicam adhibere venit manum, immo verius qui poſſit. Sed nunc querelarum ſatis eſt. rem ipſam aggrediamur, Ego per ſeptem ſiue chordas, ſiue neruos, ſiue cicutas, ſiue diſcrimina vocum, intelligo ſeptem illas Diapaſon ſpecies, quos, & modos & tropos priſci: noſtra vero ætas non ſatis apte Tonos nominat, qui nõ minus in Tricordo Mercurij Tethracordo Orphei, ac reliquis deinceps aliquod chordarum inſtrumentis habentur, quam in cythara vigintiquatuor chordarum, per quos omnis cantus regitur, quemadmodũ per pedes carmina. Sunt autem hi modi ex Proſlambanomene ad paraneten hyperbolæon, quibus Ptolemæus octauum adiecit à Meſe ad Netẽ hyperboleon, à primo tamen nihil differentem qui erat Proſlãbanomene ad Meſen vt impleretur ſiſtema maximum διὰ πασῶν à Proſlambanomene ad Neten Hyperbolæon: Et vt noſtræ ætati aliquid demus: Modi ſeptem ſunt ab A graui ad g acutum: Septem videlicet Diapſon ſpecies ex ſeptem grauioribus literis, A, B, C, D, E, F, G, ad ſeptem acutas, a, b, c, d, e, f, g, Neque eſt vllus canens vel cytharæ, vel alij inſtrumento habilis qui non in aliquem ſeptem horum modorum ceciderit. Hæc vt doctis harum rerum plana ſunt, atque adeo etiam nimium prolixa ita huius artis imperitis fruſtra tinniunt. Tum ſi omnium inepties hic enarrare coner: integrum volumen mihi texendum erat. De his modi docte diſſerit Boëtius lib.iiij.muſices, cap.xiiij. Nam quod noſtra ætate octo aiunt Tonos id non video qua ratione dicant: cum octauus ille recens ſit quartæ ſpeciei Diapaſon, ſed quæ ſit diuiſa arithmeticos, non harmonicos. Verum ſi modos inde liceat numerare, vt diximus, non minus xij. futuri etiam xiiij. ſi ſecunda Diapſon ſpecies ac ſexta: illa harmonicos, hæc arithmeticos diuidi potuiſſet. De his Dodecachorda noſtro quibuſdam viſa παράδοξα cum nihil minus ſint diligenter diſſeruimus. Quare nunc deſino moleſtus eſſe lectori: atque ad alia properamus.

Impiæ: nam quid potuere maius
Impie ſponſos potuere duro Perdere ferro.

Hos

Hos verſus ita legendos exiſtimo, vt in parentheſi contineantur hæc verba (Nam quid potuere maius impiæ?) atque etiam interrogatiue legantur. Nam cum impias primum dixiſſet, ſubiungit, mox cauſam impietatis. Et ipſa quidem interrogatio hoc loco magis vrget, quam ſimplex enunciatio. Manciuellus primum imputauit eſſe genitiui caſus, nec diſtinxit poſt Orco. Cetera recte poſuit. Quidam exponunt impiæ inquam, ſed non placet hęc geminatio.

AD NEOBVLEM AMICAM.

Miſerum eſt, ſi quis ita vehementer amet, vt ex amore nullam ſentiat voluptatem, ſed ſemper anxius ſit & ſollicitus, adeo vt ne conſuetum quidem exercitium poſſit repetere.

Ode XII. Dicolos triſtrophos. Primi quique duo verſus ſunt Ionici à minore Sapphici trimetri Acatalecti, qui conſtant è tribus Ionicis à minore vel vltimo Paone tertio, hoc modo.

Mĭsĕrār' ēſt uu-- nĕqu' ămōrī uu-- dărĕ lūdūm uu--
Nĕquĕ dūlcī uu-- mălă vīnō uu-- lăuĕr' aūt ēx uu--

Tertius item verſus eſt Ionicus à minore Sapphicus Acatalectus, ſed tetrameter, conſtens è quatuor Ionicis à minore hoc modo.

ănĭmārī uu-- mĕtŭēntēs uu-- pătrĭā vĕr uu-- bĕră lĭnguā uu--

uu-- uu-- uu--
uu-- uu-- uu--
uu-- uu-- uu-- uu--

** Patruorũ in nepotes cui peculiarũ genuinaq; ſeueritas pro uerbio locũ fecit, quod vulgo dicitur. Ne ſis mihi patruus. Cuius idẽ poëta Ser. li.ij. Ser.j meminit, Sine ego praue & cetera. Lege & Sapere patruos.*

MISERARVM eſt neque amori dare
ludum:
Neque dulci mala vino lauere: aut
exanimari
* Metuẽteis patruæ verbera linguæ.
Tibi qualum Cythereæ puer ales,
Tibi telas, operoſæque Mineruæ
Studium, aufert Neobule Liparæi nitor Hebri.
Eques ipſo melior Bellerophonte,
Neque pugno, neque ſegni pede victus,
Simul vnctos Tiberinis humeros lauit in vndis:
Catus idem per apertum fugienteis
Agitato grege ceruos iaculari: &
Celer alto latitantem fruticeto excipere aprum.

ANTO. MISERARVM eſt) Miſerarum eſſe, inquit poeta, nõ vacare iucundo amori, aut epulis, timere etiam patruorum minas, & contumelias. propter quod ingratam vitam eſſe oſtendit, ſine gaudio & amore. Dicit inde Neobolem Hebrum Liparæum ardere qui eques optimus, quique nulli victus, aut pugno, aut curſu aut iaculis eſſet, itaque operam omnẽ & ſtudium omittebat, ergo non miſera Neobole erat, ſed felix potius cum lætiori vitæ vacaret. [Ludum) Gaudium, lætitiam

Lauere

oblectamentum. [Lauere) Eatricare, pellere. Maro etiam dixit: Et pleno ſe proluit auro. Lauere aũt eſt a lauo lauis verbo tertiæ cõiugationis. ſicuti dicimus ſono ſonas, & ſono ſonis. Hinc ait ille Littora lata ſonunt, vt Priſcianus ſcribit. [Aut exanimari) Ordo eſt: Aut miſerarum eſt metuentes verbera linguæ patruæ exanimari. i. terreri & ſtupeſcere. [Verbera) Minas, & contumelias. nam vt ſcribit Nonius. Verberare nõ ſolum à verberibus dictum, ſed à verbis. [Patruæ lin.) Acrius. n. patrui quã parẽtes eos caſtigãt. [Qualum) Calathum ſeu caniſtrum intelligit, vbi lanę, linum & lanificij opera cõtinentur. [Cytheræ). i. Veneris. [Puer ales) Cupido, & amor ipſe aliger. [Tibi qualũ) Ordo eſt, tibi ò Neobole aufert qualum cytherecę puer ales, tibi aufert tẽlas & ſtudiũ opoſę Mineruę nitor Hebri Liparei, ſimul eques

Operoſus

melior ipſo Bellerophonte, neque victus pugno, neque ſegni pede vnctos humeros lauit vndis Tyberinis. [Operoſę) Multarũ operarum. Operoſus etiam dicitur magnæ operæ, & magni laboris. Item actiue & paſſiue accipitur hinc dr̃ à Cicerone: Senectus operoſa. i. quæ agit & rebus agẽdis operam dat. Et Ouid. moles operoſa laboret. i. quæ ab aliquo operata eſt. [Mineruæ) Pallas veſtium apparatum inuenit, olet quoque vſum docuit ædificandi artem, pluribusque alijs in rebus hominibus profuit. nam & tibiam eiusque cantum & plurima inſtrumenta ad varia opificia inuenit, e quibus operaria dicta eſt auct. Diod. lib. vj.

Palladis inuenta

Tibia

[Neobole) Id nomen dici poteſt noua gleba. νέος enim nouus dicitur, & iuuenis. βῶλος gleba. [Liparei Hebri) A Lipara inſula vna ex Æolijs, dicta ab Liparo Auſonij regis filio, qui illic vrbem ædificauit. vbi poſtea Aeolus imperauit. ſumpta Lipari filia pro coniuge. Auct. Diod. lib. vj. [Vnctos hum.) Vngebant ſe palæſtritæ. Superius aũt dictum eſt: Tyrones in campo Martio ſolitos exerceri inde in Tyberi natare. vngebantur quoque natantes vitandi frigoris gratia. [Humeros) Pes eſt anapeſtus pro Ionico minore. [Melior) Anapeſtus etiam vt ſupra, potiuſquam Tribrachus. vltima. n. ſyllaba cuiusque verſus cõmunis eſt. [Bellerophonte) Qui Pegaſum alatum equum aſcendi, nam prope Corinthum Achaiæ vrbem mons eſt excelſus Acrochorinthus noie vertex eius Veneri ſacram habebat ædiculam infra verticẽ Pirene fons erat haud affluentes aquas habens, ceterum perſpicuas ad imum, potuq. ſuauiſſimas. Fama eſt equum Pegaſum, cum potaret hoc in loco a Bellerophonte deprehenſum fuiſſe, alatum quidem caballum è Meduſæ ceruice proſilientem. quod Strab. docet lib. viij. Higinius vero ſcribit, poſt Chimæræ expeditionem, cum Bellerophontes ad cœlum contenderet euolare neque longe iam abeſſet, deſpiciens ad terram timore permotus decidit. Equus autem ſubuolauit, interque ſidera ab Ioue cõſtitutus exiſtimatur. De hoc etiã ait Ouid. in Ibin: Quique ab equo præceps alienis incidit aruis. Exitio facies cui ſua penè fuit. Str. ſcribit lib. xij. Bellerophõtem Solymos domuiſſe qui poſtea Lycij dicti ſunt. nam Lycon Pandionis filius, à ſe Lycios nominauit. Piſaodrum etiam Bellerophontis filium pugnantem cũ Solymis Mars interemit. Pliniusque lib. vij. ſcribit: Equo vehi Bellerophontem inueniſſe. [Segni pede) Propter ſegnem. i. pigrum pedem. Catus prudens, doctus, ſagax. [Fruticeto) Eſt frutex, q. ad iuſtam magnitudinem arboris non aſſurgit, & ſtatura ſimilis eſt multis herbis, ſed non demoritur, neque areſcit, vt herba. Frutices quoque dicuntur arborum plantulæ: inde fruticari, quaſi fruticem renaſci ex arbore.

Neobole

Lipara

Non ſic ſcandes puer Bellerophõtes

Pegaſus

Pyrene

Solymi

Lycij

Frutices

ACR. MISERARVM eſt neque amori dare ludum) Ad Neobolem amicam ſcribit, amantem Hebrum adoleſcentem, & teſtatur inſuauem eſſe vitam ſine hilaritate & amore. Ordo eſt: Neobole miſerarum eſt neque dare ludum amori, neque lauere mala dulci vino aut exanimari metuentes verbera patruæ linguæ. Lauere pro lauare. ſic enim veteres declinabant lauit pro lauat. vt Virg. Lauit improba teter. Ora cruor. Qui verſus non ſtat ſi præteritum intelligas. [Exanimari metuentes) ſenſus eſt. Aut cruciati caſtigatione verborum. Patruæ autem linguæ pro ſeueræ dixit. Patrui enim adoleſcentibus corripiendis auſteriores eſſe ſolent: quam patres quibus natura ipſa indulgentiam plerunque extorquet. Cicero idem pro ſeueritate cenſuræ patruus quidem magiſter hoc diceret. [Tibi qualum) Calatum. Metonymicos pro lanificio dixit: tanquam amore & pulchritudine amatoris capta contemneret penſa mulierum. [Liparei) A Lipare inſula, vt ſi diceret Liparẽſis. Liparitanæ enim inſulæ eum ciuem demonſtrat. [Bellerophonte) Qui Pegaſo equo vectus Chimæram interemerat. [Pugno) Athletico & Agonico. [Per apertum) Latum) Latum. vt Alia de Parte patentis Tranſmittunt curſu campos. Ordo eſt. Ales puer Cythereæ & nitor Liparei Hebri ſimul vt lauit vnctos humeros in Tyberinis vndis eques melior ipſo Bellerophonte: neque victus pugno, neque ſegni pede: idem catus iaculari ceruos fugientes per apertum agitato grege: & celer excipere aprum latitantem alto fruticeto aufert tibi qualum, & aufert ſtudium operoſæ Mineruæ.

POR. MISERARVM eſt neque amori dare ludum) Hac Ode teſtatur inſuauem eſſe vitam ſine hilaritate & amore. ac deinde puellam quandam captam ſpecie adoleſcẽtis, deſcribit. [Neque dulci mala vino lau.) Antiqua declinatione dixit lauere non lauare. Nam tertiæ coniugationis, hoc verbũ apud veteres erat. Sic enim declinabant. Lauo lauis lauit. non lauo lauas lauat. [Aut exanimari metuentes patruæ) Senſus eſt: Caſtigatione cruciari verborum. Patruæ autem linguæ, pro ſeueræ poſitum. videntur. n. patrui adoleſcentibus corripiendis auſteriores eſſe, q̃ patres, quibus natura ipſa indulgentiam plerunque extorquet. [Tibi qualum) Metonymicos pro lanificio dixit. Sed mulieres

per diminutionem vaſculum hoc vſurpant,quaſi illum dicentes. hoc autem in quo penſa,vel tramam reuoluunt. Liparæi nitor Hebri,hinc tranſit ad laudem Hebri nomine adoleſcentis,quem à Neobole amari indicat. Liparæi autem à Lipare inſula,vt ſi diceret Liparenſis. Simul vnctos,Tyberinus humeros lauit in vndis, Eques ipſo melior Bellerophonte) Diximus & ſupra adoleſcentes poſt exercitium campeſtre in Tyberi nare ſolitos fuiſſe. [Catus idem per apertum fugienteis Agitato grege ceruos iaculari) Catus à catos, & per hoc doctus ſignificatur. ordo eſt autem: Catus idem fugientis ceruos iaculari per apertum agitato grege per apertum autem abſolute, id eſt per campum.

ASC. MISERARVM) Sicut in Sat. Omne vafer vitium ridẽti. Flaccus amico tangit & admiſſus circum præcordia ludit ita & hic Neobolen ſatyrice inuitat ad amandum, non eo animo vt amare perſuadeat,ſed vt amantem ſatue rideat,& auertat. Ordo eſt,O Neobole.[Miſerarũ eſt).i.ad miſeras pertinet. [Neque dare amori ludum).i.non indulgere amori. [Neque lauare).i. diluere,& abſtergere. [Mala) .i. curas anxias. Dulci vino aut eas. [Metuentis).i.timentes (eſt enim accuſatiuus) Verbera linguæ. patruæ.i.obiurgationes patruorum.[Exanimari).i. quaſi emori metu. Tibi quarum,q.d. certe ſcio quod tu ex illis miſeris non ea. & id (vt dixi) Satyrico riſu dicit,quia ò Neobole. quod nomen aptum eſt. dicitur enim Neosbolos nouus fundus,quaſi ſit amatoribus nouus ſundus vnde viuant tantiſper dum illius bona exhauriant. Hebrus quoque fluuius eſt Thraciæ præceps admodum, vnde bene natatori hic attribuitur nomen. & Lipare vna ex Æolijs,quaſi vento agi ſignificet. Dicit ergo: O Neobole,penultima longa quia βολ per ω ſcribitur. [Ales) .i. alatus puer.[Cythereæ).i.Veneris.ſ.Cupido.[Aufer tibi qualum).i.calathum,hoc eſt vas vimineum, in quo fuſos & penſa aut acum, & fila mulieres reponunt,& nitor.i.ſplendor formę Hebri illius pueri Lyparei: Lipare orti. Aufert tibi telas & ſtudium.i.exercitium. [Mineruæ operoſæ).i.quæ varias artes ſtudioſe inuenit & exercuit,præcipue texendi ſimul.i.vt primum viſus tibi. [Lauit in vndis Tyberinis,humeros vnctos) oleo ne contrahantur frigore perfuſos. Exiſtens eques melior.i.peritior. Ipſo Bellerophonte qui Pegaſo volaſſe dicitur. Eſt autem à nominatiuo Bellerophontes,quia vltima producitur. Aut legatur cum Bonfine Bellerophonti. [Neque victus pugno ſegni,neque pede ſegni) quia cum non habeat ſegnes pugnos aut pedes,in neutris vincitur. Et ergo optimus pugil, & curſor. verſus vult, vt legatur: Neque pugno. Idem etiam eſt. Catus.i. calidus.[Iaculari ceruos fugientes).i.aufugientes. Per apertum.ſ.campum. [Grege agitato).i.concitato. & celer.i.velox & ſtrenuus.[Excipere) .i. ad accipiendum quaſi ex inſidijs. [Aprum) .i. ſuem ſiluestrem. [Latitantem in fruticeto).i.loco vbi frutices creſcunt arcto(aut alto,) id eſt Anguſto.

MAT. Bõfinis. EQVES ipſo) Multis argumentis oſtendit Bonfinis hos verſus hoc modo reſtitui debere.

Simul vnctos Tyberinis humeros la-
uit in vndis eques ipſe melior Bel-
lerophonti,neque pugno, neque ſegni pede victus.

GLAR. MANIFESTA ironia eſt in hac Ode,qua neutiquam ad amorem hortatur,ſed amore captam ridet, vt ſequentia indicant. Quæ enim antea ſedulo operi vacabant,nunc deſidioſa deſcribitur. Metrum eſt numero Ioculare, Ionicum,ideoq. aptum ſaltationi,qua etiamnum Gallia vtitur,vt primi quique duo verſus diapente vltimam habeant ſpeciem: Tertius quiſque diateſſaron tertiam ſpeciem,reiecto ſuperne de diapente tono. Ceterum cum nullum ſit facilius carmen ſcanſu,noſtri tamen grammatici mire hic digladiantur Mancinellus,dictiones veritus diuidere,Homerus & melior,exiſtimauit Anapæſtos, pro Ionicis à Minore, cum illic la, hic Bel, ſyllabas omittit, mirum vero, quo illos abiecerit. neque enim ad reliquas potuit locare, quæ ipſe in nullum Catalecticum cadunt numerum. Sine igitur ita legamus.

Simul vnctos Tyberinis humeros la-
uit in vndis, Eques ipſe melior Bel-
lerophonte,neque pugno, neque ſegni pede victus.

Quomodo & Porphyrion legiſſe videtur, & illud Bellerophonte cum habeat ω apud Græcos,nihil remoratur. Siue vt Aldinus liber habet,qui mihi magis probatur, ad hunc modum.

Eques ipſo melior Bellerophonte
Neque pugno,neque ſegni pede victus
Simul vnctos Tyberinis humeros lauit in vndis.

Itaque dictiones diuiduntur, neque ſenſus mutatur. Dicendum tamen eſt carmen eſſe ſimillimum proſæ, & quam impenſe hoc noſtro poëtæ placuerit, ſcire certum non poſſumus, nuſquam autem poſtea eſt vſus.

[Tibi qualum) Metonymicos, inquit Porphyrion, pro lanificio dixit. Sed mulieres per diminutionem vaſculum hoc vſurpant, quaſi illum dicentes, hæc autem in quo penſa vel tramam reuoluunt. Hæc ille. In his verbis ad finem vnum deeſt verbum.

Simul vnctos Tyberinus humeros la-
uit in vndis, eques ipſe melior.Bel-
lerophonte,neque pugno,neque ſegni pede victus

Treis hos verſus ſi quis ſic ſcribat, primum neceſſe eſt diuidere dictiones, quod durum videtur,licet ſupra Ode eadem ſit, Neque dulci ma'a vino lauere,aut ex-

ALD. MAN. *DEINDE Lĕrŏphōntĕ eſt pæon tertius cum eſſe debeat Ionicus à minore, nam licet apud Græcos βελλεροφόντης prima ſit declinationis τῶν ἰσοσυλλάβων. Hom. Iliad ζ.*

Τὸν δ' αὖ ... Βελλεροφόντην

Et paulo inferius.

Ἡ δ' ἔτεκε τρία τέκνα δαΐφρονι Βελλεροφόντῃ

Apud nos tamen eſt tertiæ, Bellerophontes Bellerophontis vt Εὐριπίδης Εὐριπίδου, Euripides, Euripidis Horatius, ode vij. lib. iij.

Vt Prœtum mulier perfida credulum.
Falſis impulerit criminibus nimis
Caſto Bellerophonti. Iuuen. Sat. x.

Omnibus interiis.
Sed caſto quid forma nocet, quid profuit imo
Hippolyto graue propoſitum? quid Bellerophonti?

Quapropter iuſſi ego reſtituendos in ſuum locum quemadmodum habentur Viennæ in antiquo quodam libro apud Staniſlaum Zaur, quem ad me amicus quidam meus miſit hoc ordine.

Eque ipſo melior Bellerophonte.
Neque pugno,neque ſegni victus,
Simul vnctos Tyberinis humeros lauit in vndis.

Hoc modo & ſeruantur integræ dictiones, & non claudicat verſus in dictione Bellerophonte. Nam primi duo verſus cõſtat è tribus Ionicis à minore tertius vero è quattuor, vt ſuo loco licet videre.

AD FONTEM BLANDVSIAM.

Laudes fontis Blandſiæ, quæ in Sabinis eſt regio, in qua erat poëtæ ager, cui ob ſalubritatem & amœnitatem pollicetur ſacrificium & nominis immortalitatem inter nobiliſſimos quoque fontes.

Ode XIII. Tricolos, Tetraſtrophos: Vt,

Quis multa gracilis te puer in roſa.

---UU--UU-U-
---UU--UU-UU
---UU--
---UU-UU

O Fons Blanduſiæ ſpẽdidior vitro,
Dulci digne mero, non ſine floribus,
Cras donaberis hœdo:
Cui frons turgida cornibus
Primis,& Venerem, & prę́lia deſtinat
Fruſtra: nam gelidos inficiet tibi.
Rubro ſanguine riuos,
Laſciui ſoboles gregis.
Te flagrantis atrox hora caniculæ
Neſcit tangere: tu frigus amabile
Feſſis vomere tauris
Præbes,& pecori vago.
Fies nobilium tu quoque fontium:
Me dicente cauis impoſitam ilicem
Saxis: vnde loquaces
Lymphæ deſiliunt tuæ.

O Fons

ANTO. O FONS Blandufiæ) Promittit hic ſacrificium ſonti Blandufiæ apud Agellū ſuum in Sabinis, vbi perſpicuitas ad imum, frigusq. amabile,& amœnum erat, quẽ fontem laudando inter nobiles fontis annumerari cõtendit. [Blandufię) Erat Blandufia regiuncula apud Sabinos, vbi poetæ agellus. [Deſtinat) Cõſtituit, decernit, Fruſtra, mactabitur.n.tibi.[Soboles) Appoſitio eſt. [Laſciui gregis) Hinc appellantur hœdi petulci. [Hora Caniculæ) Higinius ita ſcribit. Canem autem ſua appellatione & ſpecie Caniculam dixerunt, quæ ab Græcis, quod ante maiorē Canem exoritur, Procyon appellatur. Ita etiam Plin. ſcribit lib. xviij. Columella aũt docet lib. xij. q̄ vij. Calend. Auguſti Canicula apparet, quo tempore caligo fit æſtuoſa. Diximus & latius Epodo iij. [Neſcit tangere) Id aũt propter vmbras arborũ erat, & ilicem ſibi imminentem, vt infra oſtendit. [Me dicente) Laudante, & canente. [Loquaces) Murmurantes in ſonantes.

Blandufia

Canicula

Procyō.

ACR. O FONS Blãdufię ſplendidior vitro) Hac Ode Blandufiæ fonti ſacrificiũ promittit. Blandufia.n. Sabinenſis agri regio eſt, in qua Horatij ager fuit. Laudat ergo fontem dicendo eũ perſpicuum vitri comparatione: vt Vitrea Fucinus vnda. [Cras donaberis hœdo) Hœdi immolationem promittit. Amphibolon eſt tñ vtrum dicat donaberis hœdo floribus coronato. [Et Venerẽ, & prœlia deſtinat) Maturi .n. & appetere Venerem & propterea pugnare conſueuerunt. [Fruſtra) ideo fruſtra q̄a inficiet gelidos riuos. [Laſciui) Luxurioſi, petulantis. [Te flag. at.) opacitatem nemoroſi, & abſtruſi fontis oſtendit, per quam dicit Canicularium æſtuum, calores arceri. [Tu frigus am.) Amœnum, vt frigus captabis opacum, & non ipſi amabile, ſed feſſis. [Fies no.) meo carmine prædicatus, inter nobiles fontes prædicaberis. [Vnde loquaces) Vt per leuia murmur Saxa ciet, id eſt ſonantes.

POR. O FONS Blandufiæ) Sacrificiũ hac Ode fonti Blandufiæ repromittit, ſimulq. laudes eius dicit. [Non ſine floribus Cras donaberis hędo) Amphibolon. Incertum eſt enim vtrum dicat hędo donaberis & floribus, an vero donaberis, hœdo, qui erit cũ floribus. i. coronatus. [Et Venerem & p̄lia deſtinat Fruſtra) Fruſtra. ſ. q̄a immolabitur. [Te flagrantis atrox hora Caniculæ Neſcit tangere) opacitatem laudat. per quam dicit calorem Canicularium dierum ad eum non deſcendere. [Frigus amabile) Eleganter pro vmbra refrigeranti calorem æſtiui temporis, dixit. [Fies nobilium tu quoque fon.) Tu quoque inter nobiles fontes nominaberis carmine prædicatus. [Me dicente cauis impoſitam ilicẽ Saxis, vnde loquaces Lymphæ deſiliunt tuæ) ſignificatur in ſaxo natã ilicem arborem, ſub cuius radice erũpit aqua fontis huius. Loquaces autem dixit, quod cum ſaxo cadunt, perſtrepant.

ASC. O FONS Blandufiæ &c.) Feſtiuiſſime celebrat Poeta, fontem in agro ſuo, in Sabinis poſitum pollicens eum carmine ſuo nobilem efficere. Vnde dicit. [O fons Blandufiæ) .i. regiunculæ illius in Sabinis. [Splendidior vitro & digne dulci mero) .i. vt tuis aquis merum diluatur, aut potius vt tibi ex eo ſacrum fiat, quia. Tu donaberis cras hœdo, qui in honorem tuum mactabitur non ſine. i. cum floribus, cui. ſ. hœdo frons turgida .i. aſpera primis cornibus deſtinat. i. decernit & conſtituit Venerem. i. initum, & prœlia, ſed fruſtra, quia inficiet. i. imbuet tibi cras riuos gelidos. i. refrigeratiuos ſanguine. ſ. ſuo rubro exiſtens ſoboles gregis laſciui. i. petulci, quia bene educati. Celebrans autem fontẽ, dicit hora atrox. i. aſpera & ardens Caniculæ flagrantis. i. ardentis neſcit te tangere, quia in vmbroſis locis, aut ſub rupe eſt, vnde gelidos emittit riuos tu præbes amabile. i. dulce frigus. i. refrigerium Tauris feſſis. i. fatigatis vomere. ſ. trahendo in aratro, & pecori vago. i. paſcenti libere tu quoque id etiam tu, non ſolum alij, vt Caſtalia, Dirce. Hippocrene &c. fies ſup. vnus fontium nobilium. i. illuſtrium me dicente. i. laudante in carmine ilicem impoſitam cauis ſaxis vnde. i. è qua arbore tuæ lymphæ .i. aquæ puræ deſiliunt loquaces .i. dulci murmure reſonantes, ſed ſic, vt quaſi loqui videantur, aut loquelas referentes.

GLAR. O FONS Blandufię) Sacrificiũ (idem, inquit, Porphyrion) Hac Ode fonti Blandufiæ promittit, ſimulque laudes eius dicit. Hęc ille & breuiter & vere vt ſolet. Nunc vide vt Acron rhetoricetur, verbiſque Porphyrionis nugamenta addat. Hac Ode, inquiens, Blandufiæ fonti ſacrificium promittit. Blandufia enim Sabinenſis agri regio eſt, in quam Horatij ager fuit elegans emblema q̄ huic purpuræ aſſuatur. Blandufiam & regionis & fontis nomen facit. Ego ſane cum Porphyrione fontis nomen puto, dictumque à Poeta fons Blandufiæ, vt apud Virgilium, fontem Timaui: Niſi quis contendat Blandufia legendum abſque diphthongo, vt à ſit longa poſitione, quæ ad caput dictionis eſt ſequentis, quod apud Græcos frequentiſſimum apud latinos, & ſi rariſſimum preſertim hunc Poëtam, inuenitur tamen. Verum res eſt momenti non admodum magni.

AVGVSTI LAVDES VICTORIS ex Hiſpania reuertentis.

Mira comparatio Auguſti & Herculis, & quidem ad potiſſima. Nam vt Hercules, vt mundum monſtris purgaret, in Hiſpaniam profectus, Geryone extincto maximam gloriam reportauit, ita Auguſtus poſt Antonium, & Reip. hoſtem confectos, Cantabros, pradones, & ferociſſimam gentem domuit, ex quibus luculentiſſimam victoriam reportauit, ſuo periculo, & Martis partam.

Ode XIIII. Tricolos, Tetraſtrophos: Vt,

Iam ſatis terris niuis, atque dira.

—∪———∪∪—∪——

—∪———∪∪—∪——

—∪———∪∪—∪——

—∪∪——

HERCVLIS ritu modo dictus ò plebs
Morte venalem petijſſe laurum,
Cæſar, Hiſpana repetit penateis
Victor ab ora.
Vnico gaudens mulier marito
Prodeat iuſtis operata diuis:
Et ſoror clari ducis, & decoræ
Supplice vitta
Virginum matres, iuuenumque nuper
Soſpitum. vos ò pueri, & puellæ
Iam virum expertæ, male ominatis
Parcite verbis.
Hic dies vere mihi feſtus atras
Eximet curas: ego nec tumultum,
Nec mori per vim metuam, tenente
Cæſare terras.
I, pete vnguentum puer, & coronas,
Et cadum Marſi memorem duelli:
Spartacum ſi qua potuit vagantem
Fallere teſta.
Dic & argutæ properet Neæræ
Myrrheum nodo cohibere crinem:
Si per inuiſum mora ianitorem
Fiet: abito.
Lenit albeſcens animos capillus
Litium, & rixæ cupidos proteruæ.
Non ego hoc ferrem calidus iuuenta
Conſule Planco.

HERCVLIS ritu) Hac Ode hortatur ad ſacrificium & lætitiam Romanos omnes ob Auguſti victoriam, quam victis Cantabris ex Hiſpania reſerebat. [Herculis ritu) ordo eſt modo ò plebs Cæſar victor ab hora Hiſpania repetit penates Herculis ritu dictus petijſſe laurum morte venalem. [Herculis ritu) More Herculis, qui ſemper victor redibat, qui etiam laudis gratia mortem non abhorrebat. Vnde ſpreto omni terrore, atque periculo cuncta ardua ſubibat, non contentus ſui exercitus viribus niſi & ipſe pugnaret. Sic & Auguſtus egit, cum deuicit Cantabros Hiſpaniæ populos. Hercules autem (vt Diodorus ſcribit libro v.) cum exercitu in Iberiam tranſiens. Chryſaori filios tribus magnis exercitibus fidentes, ſingulari prouocatione ſuſtulit. Capta Iberia boum greges ſecum abduxit ad Tyberim vſque, vbi nunc Roma eſt. Abijt inde in ANTO.

Cumæum

Cumçum campum,demum cornu bouis ionixus mare Siculum traiecit cum bobus alijs,&c.[Laurum).ſ.lauram & triumphum. [Hiſpana ora) Auguſtus Cæſar Antonio deuicto Cantabricum bellum geſſit. Domuit autem partim ductu,partim auſpicijs ſuis

Canta-bri

Cantabriam . auctor eſt Tranquillus.Strabo lib.iij.ſic ait, Ceteræ bella omnia hac tempeſtate,deſierunt,(vt dixi)nam Cãtabros & vicinas illis gentes,quæ adhuc latrocinia retinent Cæſar Auguſtus oppreſſit. Et qui Romanorum ſociorum prædones erant nunc,pro Romanis rei militari ſeruiunt. Coniaci,videlicet , & qui Iberi amnis fontes incolunt.De Cantabris autem etiã plura videto ſuperius . Vnico gaudens inuitant ad ſacra reddenda dijs

Auguſti Liuia

Liuiam Auguſti vxorem ſoſpite viro, & victore . Auguſtus autẽ Liuium Druſillam matrimonio Tiberij Neronis,&quidem prægnantem abduxit,dilexitque & probauit vnice,ac perſeuerãter. [Vnico marito)Valer.lib.ij.ſcr.quod quę vno cõtentæ matrimonio fuerant,corona pudicitiæ honorabantur.[Soror clari ducis) Aug.Octauiani ſoror Octauia intelligit,quę vxor fuerat M.An

Octaui Octauia Auguſti pater Accia

tonij . Nam Octauius Auguſti pater morte obijt repentina,ſuperſtitibus liberis Octauia maiore , quam ex Antonia , & Octauia minore,item Auguſto,quos ex Accia tulerat . Accia autem M. Accio Balbo,& Iulia ſororis C. Cæſaris genita eſt vt & Tranquillus,ioq.[Male ominatis).i.verbis turpibus &mali ominis hinc fauere linguis dicebãtur in ſacris.i.bona fari,vel tacere, ne mala omina dicerentur . [Ne mori per vim) Erat enim vbique pax Auguſto Imperatore.[I,pete vnguentum)Puerum ſuum monet vt neceſſaria lætis epulis,paret.[Marſi duelli)Cum Samnites & libertatem & ciuitatis communionem aſſequi vellent, repulſam paſſi deſciuerunt,vnde Marſicum exarſit bellum, Corfinium Pelignorum Metropolim communem vniuerſis Italis ciuitatem demonſtrantes contra populum R.receptaculum, propugnaculumque conſtituerunt,& imperatores creauere . Biennio igitur, bellum protraxere,donec perfectum eſt, vt in ciuitatem commu

Marſicũ bellum Corfinium

niter vocarentur . Cuius rei gratia,tantum belli conflatum fuerit incendium . Marſicum autem, ideo nominatum eſt bellum, quoniam à Marſis rebellandi ſuſcitatum fuerat initium. Auctor eſt Str.lib.v.Euſebius vero docet,quod bellum aduerſum Romanos,Picentes Marſi,Peligniq. mouerint Olimpiade clxxij. paulo ante Saluſtij Criſpi hiſtorici natale Lucius florus,bellum ſo-

Socialis bellum

ciale id appellat.Appianus vero prius ſociale ponit,&ſtatim vix illo finito, ſic ait Marſi ferarum more ſe deceptos ęgre ferentes, iterum çepere arma,denuoque cum ipſis congredi conantur &c. [Spartacum vagantem) Quatuor & ſeptuaginta gladiatores.

Sparta-cus

Capuæ ex ludo Lentuli profugerunt , & congregata ſeruorum, & ergaſtulorum multitudine Chryſo & Spartaco ducibus, bello excitato Claudium Pulchrum legatum , & Publium Voremum prætorem,prœlio vicerunt, ait Liuius lib.xcv. Q. Arius autem prætor . Chryſum fugitiuorum ducem,cum viginti milibus hominum cecidit . Co.Lentulus conſul, male aduerſus Spartacum pugnauit. Ab eodem L.Gellius & Q. Arius prætor,acie victi ſunt. Item C.Craſſus pro conſul . Cn.Manlius prætor , male aduerſus Spartacum pugnauerunt,ait Liuius lib.cxvj.M.Craſſus deinde cum Spartaco pugnauit , cæſis cum ipſo Spartaco millibus quadraginta,ait etiam idem libro xcvij.meminit etiam Florus . Sed latius Appianus lib.j.de bello ciuili inter quæ dicit , Spartacum Thracem fuiſſe, & gladiatorem , qui aliquando cum Romanis meruerat,& in cuſtodia, ac gladiatorijs ſpectaculis aſſeruabatur tantumque animi aſſumpſit, vt lxxiiij. viris comitatus,pro libertate potius illos certare perſuaſerit, quam in ſpectaculis pericula ſubire, itaque per vim repulſis his,q cuſtodiæ præerant,fuga abijt & cetera. [Argutæ) Canoræ . [Myrrheum crinem).i.myrrha madidum. [Lenit albeſcens) Aſſerit canos , ſenectutemque ipſam animos ſæuos lenire,hinc ipſe cum antea iracundus eſſet,iam mitior eſſe , cogitur , & tolerare facilius, ſi Neæram ad eum pergere , ianitor non permitteret . [Calidus iuuenta).i.ardens & feruens . [Conſule Planco)Oſtendit ſe iuueni fuiſſe , tali conſule .

ACR.

HERCVLIS ritu modo dictus ò plebs) Hæc ode in Auguſti laudem ſcribitur,victoris ex Hiſpania reuertentis,vt oñdat eum non per alios, ſed per ſe adminiſtrare, nec ſub hac difficultate adipiſci victoriam,breui tempore , vt proficiſci ad bellum , & reuerti victorem . Ordo eſt O plebs. Cæſar dictus petijſſe laurum venalem,morte modo victor ab Hiſpana ora , ritu Herculis repetit penates. [Morte venalem) mortis enim contemptu, laus victoris quæritur,& triumphi . Laureatæ.n.literæ, de victoria in templo mittebantur,vt eſt . Et iuſtum qui vita bene credat emi,quo tendis honorem , & Vitamque volunt pro laude paciſci.[Vnico gaudens)Lydiam,dicit ſub caſtitatis laude votũ pro Cæſaris reditu ſoluturam.[Et iuſtis operata)operatione veteres ſacrificia dixerunt.Iuſtos vero diuos , quamuis generaliter dici poſſint,nunc tñ ſpecialiter poſuit,tanq̃ qui victoriam vel reduũ Cæſari,merito eius & virtuti præſtiterint. Virg. operationes pro ſacrificijs,vt,Sacra refert.Cereri letis operatus in aruis . [Et ſoror clari ducis)Octauiam Auguſti ſororem,cõmemorat.[Supplice vitta)Non vitta,ſed vittis ſolutis ſupplicantes. vt,Solute crinales vittas,capite Orgia mecum . [Iuuenumq. nuper Soſpitũ) Prodeant nuper ſoſpitum reuerſoꝝ,per Auguſti victoriam.[Iam virum expertæ) .i.nuptæ . [Male ominatis Parcite verbis) Siue quia pro feſtiuitate dierum,feriæ indicebantur,&abſtinebatur à litibus,iurgisq. ſiue quia in ſacrificijs pręcepto ſilentio,bona omina habere iubebantur,ne incaute loquentes,mala omina facerent verum,ideo nunc Parcite malis verbis.i.malis omnibus.

[Tumultum)Cõmotionem bellorum , per vim impulſione hoſtium.[Tenente Cæſare) Vt,Ferrea belligeri compeſcat limina Iani.[Et cadum Marſi)Vinum quod bello Marſico diffuſum eſt, Cadum autem lagenam,vt vina bonus, quæ deinde cadis onerarat Aceſtes.[Spartacum ſi qua potuit)Gladiator fuit Spartacus, hic cum lxxiiij.ſocijs ſimilis conditionis, è ludo fugiens dux factus,per quatuor annos,aduerſumq. Romanos bellans,plura vaſtauit,ideo nullam lagenam euadere potuiſſe cõmemorat, hunc poſtea Pompeius oppreſſit. Vt Lucan. Et ſimili cauſa caderet, qua Spartacus hoſtis . [Neæræ) nomen puellæ citharistriæ,ſiue cantatricis.[Argutæ)Autem ſonoræ,vt, Hic arguta ſacra pendebit fiſtula pinu.[Myrrheum)Perfuſum myrrha,aut inter flauum, & nigrum,vel myrrhei coloris. [Cohibere)Autem pro feſtiuitatis lęuia feſtinare,& in nodum colligere crinem pręcipit. [Si per inuiſum mora ianitorem).ſ.ſi ianitor prohibuerit illam ingredi, ſup.parcam,quia canities mitigat animos cupidos litium & proteruæ rixæ,cum iuuenis eſſem,nõ ferrem hæc. [Lenit albeſcẽs) Canis,ætatis acceſſu,corporis vis extinguitur,& furor . [Cupidos)Superbos iuuenes,vel rixæ pronos animos mitigat . [Calidus iuuenta Conſule Planco) Adoleſcentem ſe fuiſſe commemorat,iraſcique nimis ſolitum,ſi faſtidiretur ab aliquo .

HERCVLIS ritu modo dictus) Hæc in Auguſtum ſcribuntur victorem,ex Hiſpania reuertentem,ꝙ autem Herculi illum comparat,ideo facit,vt oſtendat laborem eum nõ per alios, ſed per ſe adminiſtrare . [Morte venalem perijſſe laurum) Quã eſt morte paratus emere, non enim in bello mori ſperauit vt inde lauream perat . [Prodeat iuſtis operata diuis) Prodeat, & operetur diuis.i.ſacrificet.Operationes.ſ.ſacrificia dixerunt . iuſtus diuos,quamuis generaliter dicere poſſumus, nunc tamẽ ſpecialiter accipiendum.ſ.qui Cæſari victoriam , & reditum meruerint dederint. [Et ſoror clari ducis) Octauiam dicit Auguſti ſororẽ . [Iuuenumq. nuper Soſpitum) Nuper per Auguſtum ſoſpitum reuerſorum.[Male ominatis Parcite verbis) Quid eſt male ominantis verbis parcite? Verum quemadmodum dicitur,vt ciues feriati hodie litibus,iurgisq. abſtineant ſe ? An vt econtrario in ſacrificijs præcipitur. Bona omina habere,ita nunc . Parcite malis verbis.i.malis ominibus ? [Tenente Cæſare terras).i.incolumi Cæſare.[Et cadum Marſi memorem duelli)Nam vinum natum erat temporibus belli Marſici . Spartacum ſi qua potuit vagantem Fallere teſta. Spartacus dux fugitiuorum, per Italiam aliquando graſſatus,multa vaſtauit.[Myrrheum nodo cohibere crinem)Colorem myrrheum in crinibus hodie quoque dicũt , qui medius eſt inter flauum & nigrum,quia properare vult illam, in nodum tñ colligere crines,præcepit . [Si per inuiſum mora ianitorem Fiet : abito) Præcipit puero, vt ſi tardius ad Neærã ab oſtiario admittatur,redeat. Deinde quare hoc præceperit,oſtendit inferendo.[Lenit albeſcens animos capillus) Hæc cum admiratione quadam,& dolore animi dicit. Miratur.n.ſe tam ſegnẽ factum vt in contumelias faſtidientis puellæ nõ iraſcatur,quod ipſum iniuria ſenectutis fieri ingemiſcit . [Lenit albeſcens animum capillus Litium,& rixæ cupidos proteruæ) Animi, inqt iuuenum,qui litium,&rixæ in contemptu amoris cupidi ſunt,ſenili ætate leniuntur.[Conſule Planco)Significat ſe conſule Plãco adoleſcentẽ fuiſſe,iraſciq. mirabiliter ſolitum, ſi faſtidiretur.

POR.

HERCVLIS) Auguſtum celebrans dicit.[O plebs.ſ.Romana.[Cæſar).ſ.Auguſtus . [Dictus modo petijſſe ritu).i.more Herculis. [Laurum,) Id eſt triumphum . [Venalem,) Id eſt acquiſibilem . [Morte).i.periculo vitę . [Repetit modo victor ab ora Hiſpana penates).i.Deos domeſticos. [Vnico &c.) Inuitat omnes ad ſupplicationem,&ad vota Deo reddenda,dicens.[Mulier).i.matrona.[Gaudens vnico marito Prodeat operata).i.vbi operas expleuit.Iuſtis ſacramentis,aut diuis, & ſoror clari ducis .ſ.Octauia,& matres decorę.i.honeſtę virginũ. [Vitta ſupplice)

ASC.

Id eſt quibus eſt uitta ſuppliciter adhibita,& matres iuuenum nu per.ſ.per victoriam Cæſaris ſoſpitum.i.incolumium,& à nece li beratorum ſup.prodeant & vos ò pueri .ſ. laſciuij, & puellæ iam expertæ virum. parcite.i.abſtinete verbis male ominatis .i. cum malo omine prolatis,hoc eſt laſciuis,& obſcęnis. Hic dies mihi feſtus vere.i.ſincere eximet mihi curas atras.i.nociuas & nigredi nem ea ardore inferentes. ego nec metuam tumultum.ſ.hoſtilē nec mori per vim Cęſare tenente.i.tantiſper dum Cæſar tenebit terras,puert.i.abi pete vnguentum.ſ.vt epulum ſolenne fiat,&co ronas,&cadum.ſ.vinarium memorem .i. habentem notam & ſignum.[Duelli Marſi).i.belli ſocialis,aut Marſici, quod in multos annos ſeruatum legitur ſi cadus .i. teſta fictilis,potuit qua .i. aliqua via,aut ratione eſt.n.qua,ſeptimi caſus, cuius ſi etiam teſta,dic.i.vaſe fictili fallere Spartacum .ſ. gladiatorum,& ſeruorū ducem vagantem .ſ. per Italiam,& omnia vaſtantem dic ò puer &.i etiam Neæræ.ſ.meretriculæ argutæ.i canoræ,properet .i. vt feſtinet cohibere.ſ.reticulo crinem.i.capillum myrrheum.i.myrrha perfuſum ſi mora fiet .i. nó admitteris ad eam per ianitorem inuiſum abito,quia patiar modeſte ſine illa feſtum agi nam capillus albeſcens .i. caneſcens mihi leniti ſedat, & leoem facit mihi animum cupidum .ſ. olim litium & rixæ proteruæ .i. pertinacis ego non ferrem .i. non pateret,hoc (aut hæc) .ſ. illam vocatam non venire,aut puerum meum non admitti . Calidus iuuenta .i. ſi adhuc eſſem callidus iuuenta Conſule Planco.i.quæ fuerat mihi, in conſulatu Planci.

GLAR. HERCVLIS ritu modo dictus ò plebs) Ordo Acronis hoc in loco placet, ſed quæ præcedunt verba in eiuſdem cómentario,à me neque intelliguntur,neq; reſtituuntur, paulo poſt ét ad poetæ ſenſum pertinere putat, ꝙ olim laureatæ literæ de victoria in templo mittebātur.Illud hic in templo quid ſit neſcio. Et totum illud nihil ad rem puto . fortaſſis autem corruptum eſt,vt paulo poſt ad illud . [Vnico gaudens mulier marito) Lydiam dicit ſub caſtitatis laude votum pro Cæſaris reditu ſolutu ram,cum Liuia legendum ſit.Quanquam de illa,quomodo intelligendum,mulier vnico gaudens marito ipſe hæſito,cum antea Tyberio Neroni nupta fuerit, à quo prægnās ad Auguſtum venit auctore Suetonio.Porphyrio nihil de Liuia adducit. [Male ominatis) Landinus male nominatis legit,exponit,quæ nominata malum omen inferrent, id fortaſſis propter carmen Cuius legem tñ ipſe ſæpe negligit. Ego totum hoc male ominatis Parcite verbis,dictum puto pro fauete linguis Quo in loco Porphyrionis verba non admodum intelligo , & ſuſpicor ea corrupta eſſe.[Si per inuiſum mora ianitorem Fiet,abito) idem Acrō ita expooit. Si ianitor prohibuerit illam ingredi,quæ verba nihil explicant,ſed ſermo eſt ad puerum quem iubet abire ſi ianitor moleſtus eſſe volet.[Conſule Planco)Horatius ſub Torquato Manlio natus eſt anno ab V.C.DCLXXXIX. Plancus autem Cos fuit cum M.Æmylio Lepido anno Vrbs CCXII. Quapropter Horat.Planco Cos.fuit annorum XXIII. de quibus hic loquitur . Hæc ita explicanda erant commentatoribus, non annotatori. Nunc ſatis viſum eſt illis dicere Horatium tuū fuiſſe adoleſcentem, ideoque iraſci ſolitum ſic naſo ſuſpendentea Lectorem,quæ magis,declaratione indegebant, omittunt.

IN CHLORIM MOECHAM vetulam luxurioſam.

Hac ode oſtendit quantum dedeceat maxime ſenem & pauperem, intempeſtiua laſciuia,cythare cantus,& eiuſmodi voluptates , cum illa ſint potius adoleſcentium .

Ode XV. Dicolos, Diſtrophos : Vt, Sic te diua potens Cypri.

–––∪∪–∪–

–––∪∪––∪∪–∪–

VXor pauperis Ibici,
Tandem nequitiæ pone modū tuæ,
Famoſisq́; laboribus.
Maturo propior deſine funeri
Inter ludere virgines:
Et ſtellis nebulam ſpargere candidis
Non,ſi quid Pholoën ſatis,
Et te Chlori decet . filia rectius
Expugnat iuuenum domos:
Pulſo Thyas vti concita tympano,
Illam cogit amor Nothi
Laſciuæ ſimilem ludere capreæ.
Te lanæ prope nobilem
Tonſæ Luceriam,non citheræ decent,
Nec flos purpureus roſæ,
Nec poti vetulam fæci tenus cadi.

VXor pauperis)Chlorim paoperis Ibici,vxorem monet vt finem rebus venereis imponat , cū iam funeri proxima ſit, itaque lanam potius eam Parare decebat,quàm cytharam tangere vel,coronis inter conuiuias ornari.[Nequitiæ) Laſciuiæ libidini.[Famoſis) Turpibus,& infamibus . [Stellis candidis).i.formoſis puellis.[Pholoën)hæc iuuenis erat,immo filia eius Chloridis, vt ſequentia indicant . [Expugnat iuuenū domos)Hoc eſt è domibus iuuenes attrahit ſua forma.[Thyas) Bacchi ſacri ſicula,de qua ſuperius late.[Concita).ſ.tua filia,alij textus habent.Concitat (Vti Thyas pulſo tympano) Eo autem inſtrumento,bacchantium antiſtites vtebātur,hinc mulieres ilico ad ſacra concitabantur . Chloridis vero filia Pholoē concitabatur ab amore,ſicut Thyas pulſo tympano,hoc quæ pacto,filiā quoque vituperat . [Nothi) Cogniti adoleſcentis . Luceriam Luceria vetus erat oppidum Dauniorum,vbi Mineruę Phanum extitit . Auctor eſt Str.lib.vj.Plin.lib.iij.Dauniorum Coloniam fuiſſe ſcribit. [Flos purpureus roſæ).i.roſea corona, qua in conuiuijs vtebantur.[Vetulam)ſic legitur in antiquis codicibus,ergo vetulam ad Chlorim refertur. [Nec poti &c.) ſenſus eſt,ꝙ non decent vetulam cadi poti ad fecem vſque .i. optima vina, quæ vſque ad fecem bibi ſolent. ANTO.

ACR. VXOR pauperis Ibici) Ad Chlorim mecham ſcribit,vetulam,& luxurioſam,bene dixit.[Vxor pauperis)cui ſolum poterat eſſe ſolatio ſi caſtam haberet vxorem,nec tenuitate eius luxuriam conuenire. [Fide modum) pone modum obſcœnitati, ſiue libidini,aut turpi auaritię, vt Terentius.Leno non vult,me inique loqui.[Maturo propior)ordo . Deſine inter virgines ludere cum ſis propior funeri .i. morti vicinior iam per ętatem. [Et ſtellis) Allegoria.ait enim vt ſtellarum decus,& nitor fuſcatur nebulis & cęlatur,ſic nitorem virginum permiſta anus,obſcurat. [Et te Chlori) ordo eſt,Chlori non ſi quid ſatis decet Pholoën,decet te rectius expugnat filia domos iuuenum,ſup. quam tu concita vti Thyas pulſo tympano.[Filia) Chloridis,in quam ſcribit,& ipſam turpem deſignans,quę furore libidinis incitaretur vti Bacchæ tympanorum pulſu . [Noti) Nomen amatoris . [Laſciuę)Quia hoc genus libidini,& laſciuę aptius.Prope nobilem. [Tonſę Luceriam) Luceria ciuitas eſt Apulię,dicit autem lanificio ętatem eius magis aptam , quam luxui & ebrioſitati . [Fece tenus cadi) Tanquam quę vaſa vino veteri vacuaret.

POR. VXOR pauperis Ibici) Hęc ode ſcribitur in vetulam mœcham & luxurioſam. [Tandem nequitię fige modum tuæ) Nequitię nunc caliditati, & malitię , non vt olim nequam dicebatur ignauus . ac ſenex.[Inter ludere virgines)ordo & ſenſus eſt. Deſine inter virgines ludere,cum ſis funeri propior. [Et ſtellis nebulam ſpargere candidis) Decens allegoria,ait enim . Vt decor ſtellarum nubilo infuſcatur ſic nitorem fieri virginum inter uentu tuo turpem. Quippe cum ſis ętate iam atra,& deformis. Filia rectius expugnat iuuenum domos.[Pulſo Thyas vti concita tympano)hic etiam filiam eius oſtendit vitioſam eſſe,& per libidinem nimiam,ita in furore incitari , Vt Bacchę ſolent pulſo tympano audito.[Te lanę prope nobilem Tonſę Luceriam) Luceria vrbs eſt in Apulia & Samnio . Catexocheo autem pro qualibet lana poſitum.[Nec poti vetulā fece tenus cadi)hoc nō decet ętatem tuam,inquit, in conuiuio multum potare.i.fece tenus potare . Nam vtique cum tota amphora bibitur,ad fecem peruenitur . per fecem autem vetulam vetus vinum accipe.

ASC. VXOR pauperis) Inuehitur in Chlorim vetulam, intempeſtiue laſciuam,dicens.[Chlori vxor Ibici pau.).ſ.per te . [Fige).i.conſtitue firmiter . [Tandem) .i. poſt iam longa tempora modum.i.finem. Tuę nequitię.i.perditę,& luxurioſę vitę, & laboribus famoſis.i.infamibus.[Tu ꝓpior).i.vicinior,& imminē tiur funeri maturo.i.tempeſtiuo . Deſine ludere inter virgines,

&

& ſpargere ſtellis candidiæ.i.puellis in morem ſtellarũ candentibus nebulam.i.te nebuloſam,& obſcuram ſitu,& rugis.O Chlori ſi quid decet ſatis Pholoën.ſ.filiam tuam non ſupp.continuo aut ideo,decet,&.i.etiã te filia tua.ſ.Pholoë,expugnat.i.ſibi dedi cogi,ſicut qui vrbes expuguant,rectius.i.conuenientius ætati,domos iuuenum,qui.ſ.ex conſpecta,excurrunt. Vt.i.quẽadmodum Thyas.i.ſacerdos Bacchi. Pulſans tympana cõcita.i.feſtina tympano pulſo ſup.expugnat domos Baccharum, aut excurrit concitata. Illam,pergit dicens.[Amor noti).ſ.iuuenis per conſuetudinem cogniti cogit illam ludere.i.ſaltare ſimilem, capreæ laſciuiæ Lanæ tonſe prope Luceriam vetus oppidum Dauniorum. Nobilem.ſ.lanificio,decent te.i.decenter conueniunt tibi. Non cytharæ nec flos roſæ purpureus.i.ſertum ex roſa purpureæ nec cadi poti,tenus fece.i.nec vina optima,quæ bibuntur è cadis vſque ad fecem, cum debilia bibantur à delicatis, tantum ad medium cadi,decent te vetulam. Hoc eſt, tuum non eſt intereſſe conuiuijs, nec indulgere cantilenis.

GLAR. ILLAM cogitat amor Nothi) Nothi amatoris hic nomẽ eſt,vt Acron teſtatur.Mancin. Nothi ea iſtimauit eſſe participiũ à noſco & pro cogniti adoleſcentis poſitum. Badius poſterior addit,per conſuetudinem cogniti. Sed carmen non patitur hanc lectionem, vt illi haud dubie norant vterque ſi aut attendiſſent aut cogitaſſent. Ceterum vltimum carmen, rurſus vterque rectius meo iudicio exponunt quam vel Acron, vel Porphyrion, lector iudicet.

AD MOECENATEM.

Fabula Danaës,hiſtorijs nonnullis docet quantum calamitatis afferat rebus mortalium,auri cupiditas Nam ille non ſolum munitiſſimas ciuitates expugnare & euerti, vt Philippus rex Macedoniæ, verum ſacra omnia profanare,coniuges in coniugum perniciem corrumpi, vt Eryphyle Amphiarai vxor Eam eſſe auaritiæ naturam, vt expleri non poſſit, ſed in nouas ſolicitudines pertrahat homines, quare non immerito ſibi cauiſſe, ne quid ſupra conditionem ſuam affectaret, ſed paucis contentus maneret.

Ode XVI. Tricolos, Tetraſtrophos, Vt i Scriberis Vario fortis, & hoſtium.

- - - UU - - UU - UU
- - - UU - - UU - UU
- - - UU - - UU - UU
- - - UU - -

INCLVSAM Danaën turris ahenea,
Robuſtæq́; fores, & vigilum canum
Triſtes excubiæ, munierant ſatis
Nocturnis ab adulteris:
Si non Acriſium, virginis abditæ
Cuſtodem pauidũ, Iupiter,& Venus
Riſiſſent: fore enim tutum iter, & patens
Conuerſo in precium deo,
Aurum per medios ire ſatellites,
Et perrumpere amat ſaxa, potentius
Ictu fulmineo. concidit auguris
Argiui domus, ob lucrum
Demerſa excidio, diffidit vrbium
Portas vir Macedo: & ſubruit æmulos
Reges muneribus. munera nauium
Sæuos illaqueant duces.
Creſcentem ſequitur cura pecuniam.
Maiorumq́; fames. iure perhorrui
Late conſpicuum tollere verticem
Mœcenas equitum decus.
Quanto quiſque ſibi plura negauerit,
A dis plura feret. nil cupientium
Nudus caſtra peto: & transfuga diuitum
Parteis linquere geſtio.
Contemptæ dominus ſplendidior rei,
Quàm, ſi quidquid arat non piger Appulus,
Occultare meis dicerer horreis,
Magnas inter opes inops.
Puræ riuus aquæ, ſiluaque iugerum
Paucorum, & ſegetis certa fides meæ,
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit ſorte beatior.
Quanquam nec Calabræ mella ferunt apes:
Nec Læſtrigonia Bacchus in amphora
Langueſcit mihi: nec pinguia Gallicis
Creſcunt vellera paſcuis:
Importuna tamen paupereis abeſt:
Nec, ſi plura velim, tu dare deneges.
Contracto melius parua cupidine
Vectigalia porrigam:
Quam ſi Mygdonijs regnum Alyattici
Campis continuem, multa petentibus,
Deſunt multa. bene eſt, cui deus obtulit
Parca, quod ſatis eſt, manu.

INCLVSAM Danaëo) Quid aurum poſſit, Mœcenati huc Ode oſtendit, exemplum aſſerens Danaës ferreæ turri ioeluſæ, ne forte alicui iungeretur. Iupiter.o.io aurum verſus, illa potiua eſt. Dicit inde vnumquenque plura optare, vbi plurima habuerit. Se autem paruo contentum, cum multa petentibus, multa deſint. [Danaën) Acriſius pater Danaës, accepto oraculo mortem ſibi futuram ab eo, qui ea filia natus eſſet. illam io turri clauſit. Iupiter vero in aurum verſus, eam vitiauit, ex quo congreſſu natus eſt Perſeus, qui poſtea Acriſium obiecto Gorgonis capite, io ſaxũ vertit. Meminit ita Lact. lib.j. The. Dicunt alij auro pudicitiã virginis vitiatam, quod & poëta noſter hic innuit. Euſeb. aũt ſcribit Acriſiũ fuiſſe xiiij. regem Argiuorũ, & Perſeum ipſum non ſponte interfeciſſe. Lact. etiam plura de Danaë lib.ij. The. [Fore enim) ordo eſt. Enim, ſi quidem fore ſup. norant iter tutum & pateos, conuerſo Deo io pretium. [Satellites) Familiares, miniſtros, & cuſtodes. [Auguris Argiui domus) De Amphiarao dicit, q Apollinis fuit antiſtes, vt ſcr. Lact. lib.j. The. ia autem ne in Thebas iret latuerat, vxore Eryphyle cõſcia quę q dem eũ prodidit, monilis deſiderio ducta quod erat Argiæ vxoris Polynicis, ab Volcano elaboratum. Vt poſtea ab terræ hiatu abſumptus eſt, de quo Statium lege lib.vj. [Vir Macedo) De Philippo Macedoniæ rege intelligit, qui opum, diuitiarumq́. gratia, multas diruit vrbes in Grecia, preſertim. Io Scythiam quoque, prædaodi cauſa profectus eſt, eiuſq́. ęmulos Thebanos, & Lacedæmones, bello confecit, de quibus plura legito apud Iuſtinum lib.viij. & lib.ix. Demoſthenes præterea contra Æſchinem ſcribit. Philippum ſolitum eſſe ſingularum ferè ciuitatum proditores pecunia corrumpere, vnde & Æſchines pecunia corruptus, illi Olynthum tradidit. [Muneribus) Propter munera.i.propter diuitias. [Illaqueant) Capiunt. [Sæuos duces) Piratas dicit, qui cauſa lucri ſæpe illaqueantur. [Creſcentem) Ouidius item ait. Et cum poſſideant plurima, plura petunt. [Verticẽ tollere).i.ad ſummas diuitias aſcendere. [Nil cupientium) Dicit ſe potius adeſſe velle paruo contentis, quam diuitibus, qui nunquam, quod ſatis ſit, hñt, ſemper.n. plura cupiunt. [Splendidior) Nã melius eſt non deſiderare, quã potiri. [Certa fides) Ordo eſt. Et certa fides meæ ſegetis ſorte beatior fallit fulgẽtem imperio fertilis Africæ, eſt aũt ſenſus, ꝙ ipſe beatior eſt ſua ſorte, quã ille qui Africæ dñatur, vbi maxima eſt tritici copia. [Sorte beatior) Sortem appellat capitale.i. iactum ſemẽ. Seges ergo ſua beatior, & fertilior erat ſorte, nam ſæpe accidit, vt vix ſors ipſa.i. iactũ ſemen, colligatur. [Fallit fulgentem) Ego.n. paruo contentus ſum ille vero nequaquam. [Læſtrigonia) Formię oppidum iuxta Gaietam fuit, antiqua Læſtrigonum ſedes, auctore Plin. lib.iij. Str. lib.v. ſcribit totam hanc oram, optima vina generare. [Langueſcit).i. ſeneſcit. [Importuna) Moleſta, inquieta. [Contracta cupidine) Frenato, habendi deſiderio. [Vectigalia porrigã).i. agrorum fructus, dicit aũt ſibi paruo contento videri plura poſſidere, quàm ſi Halyattini regnum cõiungeret Mygdonijs. [Mygdonijs)

Marginal notes: Acro. — Acriſi⁹ Danae. — Perſeus — Amphiaraus — Philippus Maced.

eſt Mygdonia regio in finibus Aſiæ ab rege Mygdono, vt ſcribit Lact.lib.ij. The.Legito item quæ dicta ſunt de Mygdonia ſuperius,nam hic ẽt conueniunt.[Halyattici)In lib j. Herod.legitur Halyattes,ait.n.ſic, Crœſus gñe fuit Lydus parte aũt Halyattæ. & paulo poſt ſic,Porro Halyattes Lydus compoſito cũ Mileſijs bellu,poſtea cũ lvij.regnaſſet annos,vita exceſſit. [Bene eſt cui) Tullius in Parad.inquit.Quem.n.intelligimus diuitem,aut hoc verbum in quo hoĩe ponimus? opinor in eo cui tanta poſſeſſio eſt,vt ad liberaliter viuendũ facile contentus ſit,qo nihil quęrat, nihil appetat,nihil optet amplius. Animus.n.tuus oportet ſe iudicet diuitem,non hominum ſermo,neque poſſeſſiones tuę &c.

ACR. INCLVSAM Danaën) Acriſius pr̃,cũ Danaëo ob pudoris cuſtodiam valida,& munita turri clauſiſſet,verſus in aurũ Iupiter,fingitur violaſſe, quod nũc exemplũ ad oſtẽdendam vim auri & potentiã poſuit, quo Probet in hoc cõpoſitam fabulã de auro imbre Danaës vt mõſtraret nihil non poſſe auro,atque pecunia corrũpi.Ordo eſt. Aheneas turris,& robuſtæ fores,& Triſtes excubiæ, vigilum canũ ſatis munierant incluſam Danaën ab nocturnis adulteris: Si non Iupiter, & Venus Riſiſſent Acriſium pauidum cuſtodẽ abditæ virginis cõuerſo Deo in pretium,fore.n. tutum iter & patens,ſup.ſciebat. [Triſtes)Epithetõ vigiliarũ,eo quod mœſtitudinẽ gñent , ſeu Danaë triſtis nuptijs p cuſtodiam denegatis.[Nocturnis ab adulteris)Occultis, hoc.n.tpſ crimini aptũ eſt,vt eſt : Nec gregibus nocturnus obambulat,cũ & p diẽ lupi inſidiari cõſueuerint.[Pauidũ)Sollicitũ,& cautũ pp iniunctũ ſibi offm.[Conuerſo in preciũ deo)Quia Iupiter in aurũ verſus preciũ vr̃ eſſe concubitus [Per medios ire ſatellites)Per hoſtiũ cuneos,& hoſtiles fremitus.[Et perrũpere amat ſaxa).i.munitiones expugnare. [Potentius) Exaggeratio voluptuoſæ rei. [Cõcidit auguris)Amphiaraũ dicit,cuius vxor Eriphyle monili corrupta egit vt egrederet ad bellũ quod exitiale velut vates pſcius declinabat.[Ob lucrũ)Propter amorẽ monilis. [Demerſa excidio)Deiecta hiatu telluris . Nam p Amphiarao totã domũ poſuit.[Vir Macedo)Philippũ ſignãt Alexandri Magni patrẽ, q multa ciuitates auro proditoribus dato cœpit & diruit.[Munera nauiũ Sæuos illaqueat duces.) Dicit piratas,pp rapacitatẽ ſ.piratæ.n.pp cupiditatẽ lucri latrocinia exercẽt,& ſæpe periclitantur,& eſt ordo . Duces nauiũ,non munera nauiũ. [Cura)Senſus eſt . Curam & famẽ ſ.diuitiarũ maiorũ augeri qſtus cupiditate,vt Iuuen.Creſcit amor nũmi,quantũ ipſa pecunia creſcit. [Iure perhorrui)Pecuniarũ deſideriũ merito ſpreui horrui timore curarũ, vel bonorũ potentia.[Verticem)Augmentum diuitiarũ, & celſitudinem dignitatũ.[Quãto Quiſque ſibi plura negauerit,) Quãto diuitias magis ſpreuerit contẽtus mediocritate cenſus, nec habẽti ambitũ fortunæ maioris tãto deorũ fauore dicit nil poſſe abeſſe.[Et transfuga)Quia dixerat caſtra,ſeruauit metaphoram ſignificando,transfugã dixit eũq qui à diuitiarũ vitijs ſignificet ſe tranſire velle ad virtutis inſignia [Contẽptæ).i cõpoſitæ, & mediocris.Impiger laborioſus.[Magnas inter opes inops) Propter inſatiabilẽ cupiditatẽ . Inopem.n.ſe oſtendit rei deſideratæ auarus,tanq̃ non habeat qď quęrit,vt Iuuen. Egẽti viuere Fato.[Puræ riuus aquæ)Laus mediocritatis ſub agelli deſcriptione.[Et ſegetis certa fides meæ)Vbertas fertilis glebæ nõ decipiens ſpẽ dñi,vel laborẽ agro ſuo plurimum.[Beatior)Multa Africæ patrimonia poſſidente. Ordo eſt.Et certa fides meæ ſegetis beatior imperio fertilis Africæ, fallit fulgentẽ forte.i.illũ qui p ſortã fulget & non natura . Nam naturale eſt vt quis paucis,parciſq. contentus ſit. [Quanq̃ nec Calabrię mella ferunt apes) In Calabria.n.ſunt flores aptiſſimi apibus. Per mella aũt negat poſſeſſionẽ Calabriæ. [Nec lęſtrigonia Bacchus in amphora)Formiana,ſeu Sicula , in quibus locis Cyclopes fuerunt,qui Lęſtrigones vocabãtur.[Lãgueſcit) Veteraſcit.[Pinguia).i.craſſa.[Importuna) Quę importunos facit & odioſos.Poterat tñ quęſtio videri,quia crederetur Poetam dixiſſe contraria, vt eum ſuperius dixerit ſe transfugam diuitum,hic dicat ſibi pauperiem abeſſe,ſed conuenit,nec cõtrarium eſt vt qui diuitum transfuga eſt,importunus paupertate nõ ſit,quam eligit,& quam libenter appetit.[Nec,ſi plura)Quã habeo humanitatẽ circa ſe Mœcenatis oſtendit . Contracta melius mitigato & repulſo deſiderio diuitiarũ efficientem poſuit per id quod efficitur.[Vectigalia porrigam).i.paruus poſſeſſor minora perſoluam tributa.[Regnum Alyattici) Hyliatticus rex Lydię, pater Chrœſi, qui opimo Imperio vſus eſt . [Bene eſt,cui deus obtulit) Omnia fragilitati ſuppetere,& nihil deeſſe dicit .

POR. INCLVSAM Danaẽ turris ahenea) Hęc Ode ad Mecœnatẽ ſcripta eſt,q̃ initium quidem habet ab habitatione Danaës, cetera tractat,quę ſit vis auri,& quantum potentię habeat,p hoc oſtendit factam fabulam de aureo imbre Danaes, vt oſtendatur nihil non poſſe auro,aut pecunia expugnari [Nocturnis adulteris)Belle nocturnis adulteris,quia adulteris nox apta eſt . [Si nõ Acriſium,virginis abditæ Cuſtodẽ pauidũ, Iupiter, & Venus Riſiſſent)Senſus eſt Acriſius filiæ Danaës pudicitiã diligentiſſime cuſtodiſſet,ſi nõ diligentiã hanc eluſam vellent Venus , ac Iup. in aurũ verſus,qď pcium vr̃ fuiſſe concubitus. [Aurum p medios ire ſatellites)In hoc iam excelſũ conſiliũ eſt fabulæ, quã in principio poſuit [Concidit auguris Argiui domus, ob lucrum)Amphiarai.ſ.quẽ Eriphyle vxor corrupta monili aureo pdidit.[Diffidit vrbiũ Portas vir Macedo) Philippũ ſignãt Alexandri Magni patrẽ.[Illaqueant duces).i.capiunt.[Creſcentem ſequit̃ cura pecuniã)Rephendit eos q pecuniã ſic concupiſcũt,tanq̃ feliciores futuri,cũ tanto plus ſollicitudinis,ac curæ habeãt,quãto maior eſt.[Maiorumq. fames)Pecuniarũ maiorũ.ſ.& nunc famẽ pro deſiderio poſuit metaphoricos.Dicit aũt,qď reuera videmus tãto cupidiores,auarioreſq. fieri hoĩes quãto plus acquirãt.[Quãto qſque ſibi plura negauerit,A dijs plura feret)Bella relatio. Senſus eſt. Agellus meus,quamuis oneri mihi ſit locupletiorẽ me tñ facit, nihil amplius.ſ.deſiderantem q̃ ille eſt , qui ſibi clarus vr̃ , quod latiſſimas,multaſq. habeat in Africa poſſeſſiones , hoc ergo fallitur ille locuplex,q ſe beatiorem iudicet. [Quanquã nec Calabræ mella ferunt apes)Licet nil in Calabria poſſideã,inqt, vbi mel optimũ naſcitur. [Nec lęſtrigonia Bacchus in amphora)Lęſtrygones oppidũ cãpanię Formias tenuiſſe dñr. In illa autem regione qm̃ ſaxoſa eſt, pretioſiſſimum vinum Campanũ naſcitur.[Bacchus in amphora Langueſcit) Bacchus langueſcit , quaſi ſeneſcit,ac per hoc veteraſcit, & paulo poſt ait.Promere lãguidiora vina . [Contracto melius parua cupidine Vectigalia) Reip.redditus dñr vectigalia.[Contracta melius parua cupidine Vectigalia porrigã) Senſus cõis eſt,& manifeſtus,ait.n.paruo ſe contentum plus ſibi videri poſſidere, q̃ ſi multum hñs amplius deſideret.[Quã ſi Mygdonijs regnũ Alyattici Cãpis continuẽ:) Ordo eſt,quã ſi Mygdonijs cãpis regnũ Halyattici continuem. Halyatticus,aũt rex Perſarum dr̃ fuiſſe, vel (vt alij dñt rex Lydorum,pater Crœſi.[Bene eſt,cui deus obtulit Parca,quod ſatis eſt manu) Subaudiendum hic extrinſecus pronomen,quod eſt ei,vt ſit, Bene eſt ei, cui deus obtulit parca manu,quod ſatis eſt .

INCLVSAM Danaen) Auri, & munerum vim nociuam deteſtatus,animi continentiam ac modeſtiam laudat,docens veras diuitias,q̃ ſufficientiam pariant,acqri nõ acceſſione rerũ, ſed diminutione cupiditatum.Ordo eſt. Turris ahenea.i.fortiſſima, quaſi ex ære quod rubiginẽ nõ ſentit,& fores.i.ianuæ, aut valuæ robuſtę.i fortes,& triſtes.i.ſeuerę excubię canũ vigilum,munierant.i.defenderant ſatis Danaen filiam Acriſij, qui nepotẽ ex filia timens eã includi fecerat,ab adulteris nocturnis,ſi Iupiter, & Venus.i.influentię illorũ planetarũ,aut(ſm fabulas) dij illi nõ riſiſſent Acriſium cuſtodẽ pauidũ.i.meticuloſum,& auarũ virginis .ſ.Danaës,abditæ.ſ.in turri.Riſerunt aũt.n.pro quia,fore.i.futurũ eſſe,aut qa ſciebant futurũ iter tutum, & patens.i. paruiũ ad eam Deo.ſ.Ioue conuerſo in aurum.i.in imbrẽ aureum in cuius forma ſe p impluuium.i.feneſtram p quam impluit,in ſinũ virginis immiſit Aurum, amat.i.affectat ire qa viam inuenit p medios ſatellites,& amat, perrũpere.i.penetrare ſaxa potentius ictu fulmineo.i.quã faciat fulmẽ.Domus auguris Argiui.ſ.Amphiarai,ſeu Amphiarei,concidit.i.tuit tota,demerſa exitio(aut excidio) ob lucrũ.i.monile qď Eriphyle vxor eius ab Argia vxore Polynicis ob pditum maritũ acceperat vir Macedo.ſ.Philippus Alexandri pr̃,qui à Iuuen.dr̃ callidus emptor Olynthi diffidit.i aperuit violenter portas vrbium,& ſubruit.i.ſubuertit reges ęmulos.i.æque potentes,muneribus.i.donis.Munera illaqueant.i.irretiunt,& in ſeruitute tenent , ſæuos duces nauium.i.piratas qui ſe ob munera mutuo pdunt.[Et tñ,cura ſequitur pecuniam creſcentẽ, & fames.i.deſiderium,maiorũ.i.grandiorum , quia (vt dicit Iuuen.) Creſcit amor nũmi,quantum ipſa pecunia creſcit. Quo circa,ò Mœcenas decus equitum , quia in equeſtri dignitate permanere voluit,ego perhorrui.i.perfecte,& ad finem vſque horrui,iure.i. merito,viſo periculo,tollere.i.erigere,verticẽ.i.extolli,aut ſublimari,habendo verticem conſpicuum.i.clarum,& conſpirabilem late. [Nam quiſque feret).i.accipiet,à dijs tanto plura,quanto plura negauerit ſibi Nam (vt dicit Euangelium) qui ſe humiliauerit exaltabitur. [Ego nudus).i.parum habens,peto.i.adeo, & me transfero , ad caſtra nil cupientium , hoc eſt ſequor factionẽ illorum,qui nil cupiunt, & ego transfuga.i.transfugiens ab ijs, quibus prius adhęſi,geſtio.i.manifeſte cupio , relinquere partes diuitum,exiſtens.ſ.aut futurus,ſplendidior dñs rei contemptę.i. ſpretę , quam ſi diceret occultare meis horreis, quidquid Appulus impiger.i.ſtrenuus colonus arat.i.arando producit & ignẽ

facit

ASC.

faciſ, exiſtens inops. i. ſine [illegible] inter magnas opes, more auari, [illegible] quia [illegible] dicat [illegible] quod habet q̃ quod [illegible] habet. Ritius [illegible] quo [illegible] ſermone, qui incipit. Hoc erat in votis, m[illegible] hortus vbi, & tecto vicinus [illegible] auctius atq; Dij me[illegible] Maia nate, [illegible] pau[illegible] gerum, ad ign[illegible] mea [illegible] ius [illegible] quæ an[illegible] .i. cond[illegible] Africæ, [illegible] eam haberem A[illegible] ſe beatiorem [illegible] Vbi aut[illegible] alia eſt [illegible]) proſe[illegible] ed cu pidicatum minutione [illegible] vni [illegible] Sal[illegible] licet ex[illegible] beat diuitias. [illegible] eſt Q[illegible] nec [illegible] nec B[illegible] lan[illegible] matur, a[illegible] am[illegible] precio[illegible] iuxta Form[illegible] ina, ne[illegible] Gal[illegible] in [illegible] aut in Euganeis [illegible] omnibus emendi[illegible] ras A[illegible] tes no ſtri exiſtima[illegible] carum[illegible] Nu[illegible] tea preciosiore habentur, eorumq. præcipue A[illegible] Vt autem Ser. lib. v. ait, Al[illegible]inum eſt [illegible] palude [illegible] Rauennæ ſitum habens. Martial[illegible] autem [illegible] ait [illegible] lib. xiij. V[illegible] primis Apulia, Parma ſecun[illegible] Al[illegible] ouis, tamen pauperies importuna. i. noo[illegible] pportanda, [illegible] tobitaté vrgens, abeſt. ſ. a me, nec [illegible] Mecenas ſi ego [illegible] plura, tu deneges dare plura ve[illegible] porrigam [illegible] &augeã melius parua vectigalia. i. paruo[illegible] &ag[illegible] fructus, cu pidine. i. cupiditate, contractas [illegible] minuta, [illegible] continué .i. continuo poſſideam regnum Alyatti[illegible] fi lij, hoc eſt Lydiam diu[illegible] campis Mygdoni[illegible] i. Mygdoniæ regionis in finibus Aſiæ ferti[illegible] Multa deſunt p[illegible] tentibus multa. [Bene) .i. ſatis multum eſt [illegible] cui Deus [illegible] manu parca. i. licet parca, tamen quod ſati[illegible] eſt. i. vſque ad ſufficientiam, vt dicitur, vode & Prouerb. xx. Mendicitatem & diuitias ne dederis mi[illegible] tribue tantom victui meo neceſſaria, ne forte ſatiatus illiciar ad negandum, & dicam quis eſt dominus aut egeſtate compulſus furer, & periurem nomen Dei mihi.

GLAR. TRISTIS excubiæ [illegible] triſtes, inquit Acron, epithetum vigi liarum, eo quod mœſtitudinem generent ſeu Dianæ [illegible] nuptijs per cuſtodiam deneg[illegible]. Hæc ille. Vbi triſtis eſſe trocheus quem p[illegible]dem hoc carmen primo loco non recipit. [C]uſtodem pau[illegible]um) idem Acron, [illegible]tum & cautum exponit propter [illegible] ibi officium, [illegible] A[illegible] ex [illegible] ad[illegible] ibi eſſet. Idem A[illegible] poſtea [illegible] domi nus ſplend[illegible] or rei, conte[illegible] legi [illegible] medio critis, qu[illegible] lector rud[illegible] rel[illegible] fides meæ &c [illegible] do eſt, idem [illegible]. Beatior impe[illegible] fertilis A[illegible] um qui per [illegible] fulget & non nat[illegible] Na[illegible] paucis parcisq. contentu[illegible]. H[illegible] ge[illegible] Fal[illegible] nu gimenta abſ[illegible] omni iud[illegible] omne[illegible] unt, nec qu[illegible] reſel[illegible] audet, magni. ſ. auct[illegible] apud [illegible] inter Hor[illegible] interpretes primum [illegible] habere audiui, de [illegible] iurare au[illegible] non intellexiſſe quæ hoc [illegible] expo[illegible] modo ve re ſunt ei[illegible] hæc ſcripta. Ego [illegible] conſtruendum puto. Beatior imperio, nec fulgentem ſurte, ſed contra vtrunque [illegible] expo ſuit Man[illegible]. [Nec læſtrigoni[illegible] Bacchus in amphora) Læſtry[illegible] nius, prima æ, diphthongum habet, & y, ſecunda ſ[illegible]. Vt Odyſ ſea[illegible] decimo patet. At noſter Acron Læſtrigonia expo nit Formiana, ſeu Sicula, [illegible] locis Cyclopes fuerunt, in quit, Læſtri[illegible]nes vocaban[illegible]. Hæc ille. Formiana rectè, ſed [illegible] cula non item. Cyclo[illegible] in [illegible] fuere, Læſt[illegible]gone[illegible] in Italia ad mare [illegible]. Re[illegible] Alyatticu) Purphyrion Alyatti cum [illegible]gem Pe[illegible]arum [illegible] uam al[illegible] ydorum dicant, ſic ille Acron [illegible]dorum [illegible] C[illegible] parentem ſui[illegible] addit Mancinellus patrem C[illegible] Alyatticum, ſed Alyatten voca tum oſtendit ex Herod. [illegible] præterea poetæ ſenſum ad dens. Badius A[illegible]tticum, putat [illegible] Crœſum. Alyattis filium, quaſi p[illegible]tronymicum. Id [illegible] placet, placet & quod paulo ante de ouibus gal[illegible] exp[illegible] Badius. Altinatibus in Eu ganeis, ſiue Venetis. vbi omnes commentatores ſilent, tanquam res ſit nota omnibus.

AD ÆLIVM LAMIAM SENATOREM.

Æ[illegible] Lamiam [illegible] ſupra meminit à generis antiquitate laudat. A[illegible] Lamiarum [illegible] ubi Lamus regnauit, qu[illegible] Lam[illegible] in [illegible] nomen dedit.

Ode [illegible] II. Dicolos, [illegible]ſtrophos, Vt [illegible] Vides, vt alta ſtet niue candidum.

[illegible]

ÆLI vet[illegible]ſto nobi[illegible]is ab Lamo,
Qu[illegible] & pri[illegible]s h[illegible]c Lamias ferũt
D[illegible]minatos, & nepotum
Per memor[illegible]s genus omne faſtus:
A[illegible] es a[illegible] ducis ori[illegible]nem.
Qui Formiarum mœnia dicitur
Princ[illegible]s, & innantem Mar[illegible]
Littoribus t[illegible] Ly[illegible]n
Late tyrannus. cras [illegible]ijs nemus
M[illegible], & alga littus inutili
Demiſſa tempeſtas ab euro
Sternet: aquæ niſi fallit augur
Annoſa cornix dum potes aridum,
Compone lignum cras genium mero
Curabis, & porco bimeſtri.
Cum famulis operum ſolutis.

ANTO. ÆLI vetuſto) Æ[illegible] Lamiæ genus celebrat ait in de cornici[illegible] augurio ſe noſ[illegible] craſtinam tempeſta tem hinc illum monet vt arida ligna cóponat ad ſacrificium, quo [l]uce ſequenti Geniũ mero & por co bim[illegible] curare poſſi[illegible], de Ælio aũt [L]amia lib. j. ode vero xvj. etiam meminit. [illegible]uaodo) Quo niam [illegible] Faſtos Conſule[illegible] intel[l]igit. Locanus: Qui dat noua no mi[illegible] Faſtorum [illegible] in qu[illegible] totius anni fit de ſcri[illegible]tio, vt Feſt. inqu[illegible] [illegible] vero lib vj. ait [illegible] ſtos pro an nal[illegible] à faſt[illegible] & non [illegible] diebus [illegible]. [Formi[illegible] mœnia) De F[illegible] pe[illegible] legito [illegible]) Seru. [l]ib vij. Æn. ſcri b[illegible] Maricam fuiſſe [illegible] Minturnenſium iuxta Lyrim fluuium, afferens [illegible] locum in teſtimonium. Virg. autem in [illegible] de [illegible] ait [illegible] Fauno & Nym p[illegible] laurente Marica Accipimus. [Lyrim) Lyris ſuper ne l[illegible] bu[illegible] & agro Veſtino præter vicũ I[illegible] rege[illegible] autem in [illegible] ſacrum, qu[illegible] in magnis hono [illegible] enſes c[illegible]lebrant oppido incumbentem. Minturnę aute[illegible] inter Formias & [illegible] erant, vtrinque ad ſtadia lxxx. diſt[illegible]. Interfluit autem Ly[illegible] amnis, ſuntq; dictę vrbes omnes m[illegible]. Auctor Ser. lib. v. [Late tyrannus) Rex. Virg. etiam ait: H[illegible]nc po[illegible]ulum [l]ate regem. [Alga) herba marina tenuiſſima. [Au gur [illegible]). i. prænuncia. Annoſa cornix) Heſiodus multa de ho minum æo[illegible] ferens, cornici nouem noſtras attribuit ætates, quad[illegible]up[illegible] eum ce[illegible]tu[illegible] id trip[illegible]catum coru[illegible]. Plin. ſcribit lib. vi[illegible]ix autem [illegible] eſt inauſ[illegible]icatæ garrulitatis, vt ait idem. i. inſ[illegible] aoſp[illegible] repugnantibus Cic. præterea lib. j de Di uin[illegible] ſcribit, C[illegible] dextra, à ſiniſtra cornicem facere ratum. Et [illegible] docet hiemem ſignificari cum terreſtres volucres cõ tra a[illegible] c[illegible]ngore [illegible] perfundentes [illegible], ſed maxime cor[illegible] rux[illegible] etiam lib[illegible] Georg. Tum cornix plena pluuiam vocat improba voce, Et ſola [illegible] ſecum ſpatiatur arena. [Genium) Ge nius eſt numen quoddam fami[l]iare, quod nobis naſcentibus da tur, vt Seru. [illegible] lib. [illegible] Æn. Cenſ[illegible] aſſerebat (vt ſcribunt alij) eum dici Genium ſeu quia, vt g[illegible]namur curat, ſeu quia vna no biſcum [illegible]gnantur, [illegible] quod g[illegible] ſemper tueatur, eundemque eſſe Genium & [illegible] Eucl[illegible] dixit dup[illegible] omni bus appoſitum eſſe [illegible], bonum, & malum, Chriſtiana veri tas Angelos vocat non cum naſcente genitos, ſed nato ſociatos, quorum alter bonus in bonum ſemper vrget quem ſeruat, alter

Fasti.

Marica

Lyris.

Cornix

Genius

autem malis in contrarium nititur & quaſi bonorũ,malorumq. noſtrorum obſeruatore, & teſtes in mortem vſque aſſiſtunt continui. [Operum ſolutis) D em ieſtum indicat.

ACR. Æ L I vetuſto) Æ. uõ Lamiam alloquitur ſenatorem. Æliorum aut a rege ori ſſima a eſt vnde & Lamiæ cog men bulus indi m eſt, quod vulgo Lamiuui genus vo e t um ex e n den. (Vetuſt Anni qu quidem. [Faſt Conſules,qui n is a iaui ſt ſen ur ſ. ria. ſtos autem conſ es vu oua n na factis. [Princeps,Late tyrannus A domino, alibi ciu deli, alibi pro potente ponitur, t mi pacis eius dextram tetigiſſe tyranni. [Lyrim) Lyri ſluuius Campaniæ interfluens vrbem M ne um. de quo L . Et broſæ Lyris per regna Maricę. [Cra s nemus) De futuræ tempeſtatis indicio. vt,Omnia plen e Rura nat nt ſudſi. do eſt. Tempeſtas demiſſa ab Euro ſternet cras nemus multis fo ſternet littus inuti alga. [Annoſa cornix. viuens luuen. Templum vitæ cornice ſecundæ. uui potes,ar dum,Compone gnuo)Dum permiſteris ſerenitate ſtrue ad faciendum ſacrificium. [Et porco bimeſtri.)Du me es habente duos annos volui ſigni ficare & Luna computatos Cum famu lis operum ſolutis cum vacanti ſe , & ab o ſtendit autem tempus hyemis,dum ad cunt , , & ſacrificium Genio in tuit,vt Inuitat g eni ,curasq. reſoluit & Ante focum ſi frigus erit, in vmbra.

POR. Æ L I vetuſto nob ab Lam A ium Lamiam loquitur ſenatorem. Aeliorum familiam o omn um e e originem aff. mat, vnde & Lamiæ cognomen ij adhæſit le Memores genus omne faſtus dicitur Princeps, & nnantem Maricæ l ttoribus Lyrim)Formiani potentiores videri fuiſſe Minturnenſibus, & eorum agros tenuiſſe Lyris flumen vbi Marica Nympha colitur. [Late tyrannus. Qui Lyrim vſque regnum ſuum exten erit. [Et innantem Maricæ Littora tenuiſſe Lirin) Lyris per m iam vrbem Minturnenſium labitur. Maricam autem Minturnenſes maxime colunt, cuius etiam lucus in ipſa Minturnenſi ciuitate eſt. [Sternet aquæ niſi fal augur Annoſa cornix.) Etiam Virg. dicit cornices pluuiæ imminentis præſagas, ſic enim ait. Tum cornix plena pluuiam vocat improba voce au uie pro præſaga.i.diuina poſuit. Annoſa autem ait, quoniam mu e annos viuere affirmatur. [Dum potes,cornix. Compone um. cras genium mero Curabis, & porco bimeſtri. Cum famulis operum ſolutis) Intelligendum eſt villa fuiſſe Lamiam, quem ideo hortatur apud focum epulari. ſic enim ſolent ruſtici hyeme cum feriati ſunt quod ipſum manifeſtatur ex eo quod dixerit Genium curabis cum famulis operum ſolutis. talia ſunt,& illa Virg. Inuitat genialis hyems, & Ante focũ ſi frigus erit, ſi meſſis in vmbra.

ASC. Æ L I vetuſto) Ælium Lamiam amicum à generoſitate laudatum monet tutu o conuiuio proſpiciat,dicens. [O Aeli nobilis ab Lamo vetuſto, Quando).i.quandoquidem. [Ferunt) .i.dicunt ferè omnes. [Lamias priores) i.priſcos.[Et omne genus nepotum).i.poſteriorum, aut minorũ. [Per faſtus).i.libros quaſi annales. [Memores).i.qui in memoriam reducunt conſules, & nobilium magiſtratus. [Denominatos hinc).ſ.a Lamo vetuſto. [ducis originem illo auctore).ſ.primo Lamo, qui dicitur primus. enu .i.poſſediſſe [Mœnia Formiarum annu .i rex. Late .i.regnans, dicitur enaſſe y antem ttori us Maricæ).i Minturne ium deæ hoc o maris iuxta Minturnas. [Tempeſtas demiſſa ab euro) ento orientali. Sternet ndo operiet [Cras nemus).i.ſiluam fron oſam o js Multis).i.fron ibus vi ventorum dec ſis. [Et ſternet littus).ſ.vndis. [Alga her vtſa vt tempeſt ut . vnde in Buc. Protectaq. vi eras erit maxima ventorum,& pluuiarum tempeſtas. Ni ix ait no e garrula ſed erio. Augur) prænunciatrix. nuiæ. [a t) Suppl me & ita tanti e ſupp e [C o on .i ad focum lignum a idu uia. [Tu cur bi nium .i.Deum in geniæ Mero .puro vin , h c c c n is vberius bibendum eſt. po obs me d m e m procel o.[Cum famulis olutis operum) t be pium.

GLAR. Æ L I ab Lamo. De hoc Aeli videtur lib.j. bis dixi e xx & xx tro Æliorum magna apud ſcriptores mentio. ic m L. Aelius Lamia Cõs fuit cum M. Seruilio anno a C o nato quinto, ab Vrbe autem condita. C C L V.

AD FAVNVM.

Faune, qui Græcis Pan appellari tur, nonis Decembris ſacrificabant ne lederet: Nam ex dijs inferis & ſi ſtris putabatur. Orat igitur non vt pr ſit ſed ne noceat dum per agros ſuos tranſit.

Ode XIIII. Dicolos, Tetraſtrophos, Vt i
Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

-υ---υυ-υ-υ
-υ---υυ-υ-υ
-υ---υ-υυ--
-υυ--

FAVNE, Nympharũ fugientũ amator,
Per meos fines, & aprica rura
Lenis incedas: abeasque paruis
Aequus alumnis:
Si tener pleno cadit hœdus anno:
Larga nec deſunt Veneris ſodali
Vina crateri: vetus ara multo
Fumat odore:
Ludit herboſo pecus omne campo:
Cum tibi nonæ redeunt Decembres:
Feſtus in pratis vacat otioſo
Cum boue pagus:
Inter audaceis lupus errat agnos:
Spargit agreſteis tibi ſilua frondeis:
Gaudet inuiſam pepuliſſe foſſor
Ter pede terra.

FAVNE, Nympharum) Faunum agreſtem, ſilueſtrem q. uum erat pe ſuos agros mitis, & innocens eat,cum p en anno hædum,& vinaq;, & odores plurimos tradat, agreſtesq. etiam ibi tripudiene. [Faune, Nympharum) Fauni Dei Latini & erant quos in ſilueſtribus locis traditum eſt ſolito , Varr.ſcr. Seru etiam cet Faunos dictos a fando.i.vat nando, vnde & uos dici us, inconſiderate loquentes. De fauni aũt oeta in Georg. ait. Et vos agreſti m præſentia numina Fauni Ferte ſimul uiu . pedem. [Lenis) Mitis, placidus. [Aequus) Benignus innocẽs. [Paruis alumnis] Vernas intelligit iei ſi o . [Larga nec deſunt) Ordo. Nec deſunt Veneris ſodali larga vina in cratere. Veneris autem ſodali.ſ.tibi Fauno, dixe t.n. une, Nympharum fugientum amator, vel dicas. Nec de ga vi a in cratere ſodale, quia ſine Cerere & Baccho friget Venus. Et lin.lib.xiiij. inquit de ebrijs. Præmiumq. ſummu ebrietati do portentoſa,ac tucundum nefas. Ouid. item lib j.de Art.ait, Vina parat animos, faciuntq. caloribus aptos. Cura fugit, multo diluitur q mero. Illic ſæpe animos iuuenum rapuere puellæ. Et Venus in vinis, ignis in igne fuit. Et in lib.de Rem. Vina parant animos Veneri, niſi plurima ſumas. [Ludit herboſo) Id erat in numinis honorem, vt etiam pecora gauderent,& luderent, quæ ſub eius tutela ſunt. [Vacat) Ab labore ſ. [Nonę Decembres) Tunc.n. Fauno ſacra celebrabant. [Feſtus).i.lætus,id autem erat propter Fauni numen,cum feſta Pagus celebrabat [Pardus) Sunt pardi pantherarum mares. Pantheca autem,& tigres macularum varietate ſpectantur, ſumq. pantherim in candido breues macularum oculi,ferũt colore earum mire ſo ic tari quadrupedes cunctas, ſed capitis toruitate terreri, quamobrem occultato eo re qua dulcedine iuitatas corripiunt. Auct.eſt Plin. lib.viij. Pardus. Acron hic legit, Pagus, vtrunque tamen conuenit. [Agreſteis frondeis:) Id erat, quoniam locis ſilueſtribus Fauni morabantur, hinc in eorum honorem agreſtes frondes per humum ſpargebantur ab ſilua ipſa, non ſolum ab viris. De more autem id fiebat, vnde in Buc. Maro inquit. Spargite humum folijs inducite fontibus vmbras Paſtores, mandat fieri ſibi talia Daphnis. Item Alia Aeglo. Quis caneret Nymphas, quis humum florentibus herbis Spargeret, aut viridi fonteis induceret vmbras. [Foſſor) Agricola, quem gaudere dicit tripudijs in Fauni, ſacris.

ANTO.

Fauni

Ebrietates præmium

Pardus Panthera

ACR. FAVNE, Nympharum fugientum amator,) Quaſi à celeritate ſui Nymphæ Faunorum petulantiam fugiant. [Et aprica) Amœnas, temperata, vt duceret apricis in collibus vua colorem. [Æquus alumnis) Alumnis ruris, vernulis, quos maxime Fauni lædere dicuntur. [Lenis incedas) Propitius, placatus [Pleno anno).i.completo, annuale ei ſe ſacrificium facere oſtendit. [Si) Autem, ſi quidem, vt, Veſtro ſi munere tellus. [Cadit) Immolatur. [Veneris ſodali Vina crateri) Cratere dixit Veneris ſodali, ideo, quia ſine Cerere & Libero friget Venus. [Vetus aram) Non ætatis cultu deſerta, ſed multo thure ſuccenſa, oſtendit autem ſe eos multis ſacrificijs donauiſſe, quibus promerat, quæ petit. [Ludit herboſo pecus omne campo) Tanquã deuotionem diei in omnis honorem etiam pecudes laſciuiendo ſentirent. Nonis etiam Decembr. Faunalia & Faunorũ culta dicebantur. [Feſtus).i.tua feſta celebrans. [In pratis) Pratis aũt, quia Faunalia in ſiluis, & in pratis celebrabantur. [Cum boue pagus) In Pagis enim & in Cõpitis celebrari talia conſueuerunt, vt Virg. Præmiaq́. ingentea Pagos & Compita circum Theſidæ poſuere, atque inter pocula læti Mollibus in pratis vnctos ſaliere per vtrea. [Inter audaceis lupus errat agnos) Non ſemper audaces agnos ſed illo die. tanquam qui numinis interuentu non timeant, quod honori Fauni applicat, feſtiuitates ſuæ tempore lupos nocere pecudibus non ſinentis. [Spargit agreſteis tibi ſilua frondeis) Veluti ſilua per amœnitatem frondes ſpargeret, vt, Spargite humum folijs inducite fontibus vmbras. [Gaudet inuiſam pepuliſſe foſſor Ter pede terra) Cultu vinearum liberatus & Fauno ſacrificat, vt inuitat genialis hyems, curasq́. reſoluit. ter vero ad rhythmum retulit.

POR. FAVNE, Nympharum fugientum amator,) Faunum inuocat, quem aiunt inferum ac peſtilentem Deum eſt ſecundum quæ & nunc Horat. loquitur, cum eum orat, vt tenuis per agros ſuos tranſeat. Et Virg. in ij. Cum apud Memphitem peſtiferi odoris pallidum lucum habere oſtendit, & in conſulendo oraculo eius videri multa ſimulacra miris modis volitantia. Atque imis Acheronta affatur Auernis. Fugientum amator, per laſciuiam dicit fugientium, tale eſt illud. Et fugit ad ſalices, & ſe cupis ante videri. [Si tener pleno cadit hœdus anno) ſignificat ſemper ſe ei anniuerſarium ſacrum hœdo facere. [Vina crateri) Crateram Veneris ſodalem dixit, quia ſine Cerere & Libero friget Venus. [Ludit herboſo pecus omne campo Cum tibi nonæ redeunt Decembres) Nonis Decembribus Faunalia ſunt, hoc eſt dies feſtus Fauni, in cuius honorem pecudes laſciuiunt. [Inter audaceis lupus errat agnos) Non ſemper audaces, ſed illo die, quo videlicet non timeant lupum inter ſe errãtem, & hoc interueniẽte numine Fauni euenire dicit qui quaſi die feſto ſuo vult pecora, quæ ſub tutela ſua ſunt, ſine periculo eſſe. [Gaudet inuiſam pepuliſſe foſſor Ter pede terram) Inuiſam terram foſſoribus merito dicit. quod in ea laborent cum fodiunt, naturale eſt enim omnibus odiſſe laboris ſui materiam, ſignificatur autem agreſtes cum feſto Fauni feriati ludunt in terra tripudiare.

ASC. FAVNE,) Faunum feſtiue rogat, vt innocuus per arua ſua incedat, polliceturq́. ſi id fecerit, ſacrificium, dicẽt. [Faune, Nympharum fugientum) Sunt enim timidę Deæ Faunum, qui rudis, & agreſtis eſt, potiſſimum timentes. [Incedas lenis).i.placidus & innocuus. [Per meos fineis).i.confinia agrorum meorum. [Et per rura aprica).i.Soli expoſita, & vmbroſa. [Et abeas).i.diſcedas. [Æquus).i.benignus, & innocuus. [Alumnis paruis).i. vernis villici natis, aut fœtui pecoris, quod potius credam, quia quaſi obnoxius ſit fœtui conſeruando. addit conſentiet, quaſi dicere velit. [Si hœdus).i.fœtus capræ. [Tener).i.molliter educatur. [Cadit) Cum tibi mactatur. [Anno pleno).i.completo (quia annuale ſacrificium illi fecit) hoc ſi ſingulis annis mactatur tibi hœdus. [Nec).i.& ſi larga vina non deſunt crateræ à nominatiuo cratera, quia ab accuſatiuo tertiæ maſculini fit ſæpe nominatiuus, in a primæ & fœminini, vt cratera ſtatera, caſſida &c. nec ſtaret verſus, vt ſit cratere pro in cratere ablatiuus tertiæ, qui corriperetur.i.poculo illi. [Sodali).i.quod eſt in ſocietate Veneris, quia ſine Cerere & Baccho friget Venus. Venter autem mero æſtuans facile deſpumat in libidinem, & ſi ſupple. [Ara vetus).i.ab antiquo tibi inſtituta. [Fumat tibi multo odore).ſ.thuris, aut potius holocauſti. Proſequitur autem in eius honorem, vt hic hymnus in eius feſto canendus intelligatur dicens. [Omne pecus ludit).i.ſalit, & tripudiat in campo herboſo. [Cum nonæ Decembres redeunt).i.in honorem tuum, quia tunc eius feſtum agebatur. [Pagus).i.paganus, hoc eſt ruſticus, ſeu colonus (id autem melius quàm pardus legitur) feſtus.i.feſtiuus, vacat.ſ. a labore in patris cum boue ocioſo.i.ceſſante ab aratione. [Lupus errat inter agnos audaces).i. audentes tunc quia tua protectione confiſi nihil timent. [Silua ſpargit tibi frondeis agreſteis, & foſſor Gaudet, pepuliſſe pede terra).i.ſecundum rhythmum & numerum ſaltandi. [Terram inuiſam).i. cuius fodiendæ labore deſatigari ſoleat, & ita quaſi in execrationem terræ ſaliendo conculcat eam.

GLAR. ROMANI quædam numina colebant vt prodeſſent quẽadmodum Iouem iuuans pater dictus eſt quædam ne nocerent vt febrem. Ad eum modum Horat. nunc Faunum, vt lenis per agros ſuos incedat precatur. In cõment. Porphyrionis quidam legunt tenuis pro lenis, ſed lib. errant: Quemadmodum paulo poſt Memphitis, pro Mephitis ex vij. Æneid. Quanquam Porph. Memphitem locum intellexiſſe videtur, ſi non aſſutum hoc quoque ei eſt, vt multa alia. Larga nec deſunt Veneris ſodali. [Vina crateri) Mancin. Cratere putauit auferendi eſſe caſus, Itaque expoſuit in cratere, non attendens e, in ablatiuo correptũ, quod huic loco minime quadrat. Crateræ autem datiui eſt caſus vt recte annotauit Bad. Nec enim hunc ſua laude fraudandum puto etiam ſi ipſe non primus hoc notauit.

AD TELEPHVM.

Telephum familiarem ſuum reprehendit, quod genelogias neſcio quas, & curioſas hiſtorias ſcrutaretur, & non potius ea quæ ad vitæ vſum & hilaritatem attinent narret, curetq́; vt ſuauiter potet, & ſine noxa. Gratiarum numero, ad Muſarum numerum cyathos exhauriat, neque progrediar, ne conuiuij gratia perdatur per temulentiam.

Ode XIX. Dicolos, Tetraſtrophos: Vt, Sic te diua potens Cypri.

-- -- - ∪∪ - ∪ -

-- -- - ∪∪ -- ∪∪ ∪ -

QVANTVM diſtet ab Inacho
Codrus, pro patria nõ timidus mori,
Narras, & genus Aeaci,
Et pugnata ſacro bella ſub Ilio.
Quo Chium precio cadum
Mercemur: quis aquã tẽperet ignib⁹:
Quo præbente domum, & quota
Pelignis caream frigoribus: taces.
Da lunæ propere nouæ, *
Da noctis mediæ, da puer auguris
Murenæ. tribus, aut nouem
Miſcentur cyathis pocula commodis.
Qui muſas amat impareis,
Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates. treis prohibet ſupra
Rixarum metuens, tangere Gratia
Nudis iunctа ſororibus.
Inſanire iuuat. cur Berecynthiæ
Ceſſant flamina tibiæ?
Cur pendet tacita fiſtula cum lyra?
Parcenteis ego dexteras
Odi: ſparge roſas. audiat inuidus
Dementem ſtrepitum Lycus:
Et vicina ſeni non habilis Lyco.
Spiſſa te nitidum coma,
Puro te ſimilem Telephe veſpero,
Tempeſtiua petit Chloë:
Me lentus Glyceræ torret amor meæ.

* Vide ann. Fr. Rob. ſuper iſto loco.

ANTO. QVANTVM) Hac Ode Telephum poëtam Græcum familiaremque ſuum, cum loco arguit. is.n. Græcorũ hiſtorias referebat Horat. cum tempus poſceret cõuiuij potius neceſſaria tractare. Hortatur inde puerũ ſuum pocula pparare aſſineq́ tibiæq́. cum lyra, & fiſtula. [Inacho) Fuit Inachus primus Argiuorum rex, qui regnauit annis quinquaginta, anno

Inach[a]

autem mundi M M M C C X L. auct. eſt Euſ.(Diſtet) Differat,
vel abſit.(Codrus) Fuit is Athen. rex xvij. q regnauit annis xxj.
Codrus anno mundi M M M M C X. vt ſcr. Euſ. Vtq. Iuſt. lib. ij. ait:
Cum eſſent inter Athenienſes & Dorienſes ſimultatum, veteres
offenſæ, quas vindicaturi, bello Dorienſes de euentu prœlij ora
cula conſuluerunt, reſponſum ſuperiores fore ni regē Athenien
ſium occidiſſent. Cum ventum eſſet in prœlium, militibus ante
omnia cuſtodia regis Athenienſis præcipitur. Athenienſibus eo
dem tpe rex Codrus erat qui & reſponſo Dei, & præceptis ho-
ſtium cognitis permutato, regio habitu pannoſus ſarmenta col-
lo gerens caſtra hoſtium ingreditur ibi in turba obſiſtentium à
milite, quem falce aſtu cōuulnerauerat, interficitur, cognito re-
gis corpore Dorienſes ſine prælio diſcedunt. Atque ita Athenien
ſes virtute ducis pro ſalute patriæ ſe offerentes bello liberantur.
Poſt Codrum nemo Athenis regnauit. Adminiſtratio reip. an-
nuis magiſtratibus permiſſa hæc omnia ex illo de hoc etiã Cic.
Æacus. in fine lib. j. Tuſc.(Genus Æaci) Fuit is Iouis, Æginæq. filius.
Genuit autem Telamonem, Peleum, & Phocum. Ex Peleo ac Te
tides Achilles ortus, q cum Agamemnone ad Troiam acceſſit.
auctor in ijs Diod. lib. v. (Sacro Ilio) A dijs.n.mœnia ſibi con-
ſtructa fuerant Dion. ſcrib. Ilio in Phrygia eſſe iuxta. Idem mon
tem, ciuitatem olim ampliſſimam, & maximorum Heroum pro
creatricem, quam ferunt ab Neptuno, & Apolline conditam ex-
titiſſe, ſed poſtea direptam & euerſam Palladis, ac Iuno, conſi-
lijs, ſitam prope Xanthi & Idæi Simoëntis vndas. (Chium ca-
dum) De Chio vino optimo ſuperius dictum eſt. (Aquam tem-
peret ignibus). i. tepefaciat vtebantur enim tepida aqua pro di-
luendo vino. per id autem Horat. hiemem tunc fuiſſe innuit.
Peligni (Et quota) ſup. hora. (Pelignis frigoribus) Peligni populi ſunt
Marſis vicini. vt ſcr. Str. lib. v. Sulmo autem Pelignorum eſt Me
diterranea ciuitas, vt docet lib iij. Ptol. Pelignis aũt frigoribus,
ait, quia ex montibus illis niuoſis venire videbantur, qui Sabinis
imminent. (Da lunæ propere nouæ) hortatur puerum ad paran-
da pocula. Eſt autem ordo, O puer, da propere pocula nouæ Lu
næ, da pocula Murenæ auguris, pocula Miſcentur tribus cyathis
commodis autem nouem. (Da lunæ). i. in Lunæ honorem. Hoc
ſit, quoniam ſolebant olim pocula ſumere in deorum honorē,
aut heroum, aut amicarum. Hinc Mart. inqt, Neuia ſex cyathis,
ſeptem Iuſtina bibatur: Omnis ab infuſo numeretur amica Fa-
Cōuiua lerno. (Tribus, aut nouem) Gel. lib. xij. cap. xj. ſcr. Var. dixiſſe con
rum nu uiuarum numerum oportere incipere à Gratiarum numero, &
merus progredi ad muſarum. i. proficiſci ab tribus, & conſiſtere in no-
uem, vt cum pauciſſimi conuiuæ ſunt, non pauciores ſint. quam
tres cum plurimi non plures, quam nouem. Nam multos, inqt,
eſſe, non conuenit, quod turba plerunque eſt turbulenta. Attont
tus nimio videlicet vino. (Nudis iuncta ſororibus) De Gratijs
Berecin videto ſuperius ode iij. lib. j. (Berecynthiæ tibiæ) Id ait, quoniam.
tes obliquam tibiam Phrygiam Midas inuenit geminas tibias Mar-
ſias. Cum tibijs, canere voce Trœzenus Dardanus inſtituit. Au-
ctor Plin. lib. vij. (Berecynthiæ) Berecynthes natio quædam in-
ter Phrygias eſt. Simpliciter vero Phryges Troësq. prope Idam
habitantes Rheam præcipuo venerantur honore, eius Orgia fre
quentares. hanc quidem deorum Matrem vocant, & Veſtam, &
Deam Phrygiam magnam. ab locis autem Idæam. Dindimenã,
Philenam, Peſinontiam, Cybelem. Hæc ſcr. Str. lib. x. Lyra vete
rum Rom. epulis fides, ac tibias adhibere moris fuit. Et in pro-
uerbium vſque Græcorum celebratum eſt, indoctos à Muſis, atq;
Gratijs abeſſe. Apud illos autem mos erat, vt in conuiuijs poſt
cœnam circunferretur lyra, cuius cum ſe imperitum Themiſto-
cles confeſſus eſſet habitus eſt in doctior. Auctor eſt Fab. lib. j. de
Muſice. (Parcentes dexteras) Nil agentes. (Sparge roſas) In men
ſa. ſ. Lycus is ſenex ei vicinus erat. (Non habilis) Non apta erat
enim Lyci ſenis vxor iuuenis. hic ille zelotypus erat & inuidus,
ac odioſus. (Spiſſa te) Laudat Telephum à forma. (Veſpere) De
hoc vide ſuperius. (Tempeſtiua) Viri potens, apta viro. (Len-
tus) occultus, ac longus.

ACR. QVANTVM diſtet ab Inacho) Telephum græcum poë-
tã ſodalem ſuum alloquitur, iocoſe eum corripiens, ꝙ hiſtorias
non pertinentes ad propoſitum potius loquatur, quam quæ ſint
apta conuiuio. Alij volunt reprehendi Telephum, ꝙ quantum
temporis intereſſet ab Inacho, vſque ad Codrum quæreret. Dein
de conuerſus ad puerum, vt impari numero cyatorum faciat po
tiones hortatur. (Codrus) Rex Athenienſium & Lacedæmonio-
rum fuit, hic imminētibus hoſtibus pro patria ſe deuouit, rñſio
incitatus oraculi, quo prædictum fuerat, eos vincere poſſe quorũ
dux fuiſſet occiſus hoc dum peruulgatum fuiſſet, cœpit vitare
ne occideretur. Mutato poſtea habitu gregarij militis ad caſtra
hoſtium perrexit, magnis iniurijs agens, vt occideretur. obri-
muit. vt Virg. Aut alconis habes laudes, aut iurgia Codri. (Et
genus Æaci) Aut Achillis. per has autem fabulas hiſtoriam græ
cam ſignificat. (Sacro) Quia a numinibus muri facti dicebantur
Troiani, hoc eſt Neptuno & Apolline. vt Virg. Cuperem cum
vetere ab imo ſtructa meis manibus periuræ mœnia Troiæ.
(Quo Chium precio cadum) Aut peregrinum vinum dixit, aut
vas vino precioſus. (Tempere) Tepefaciat. nam tepefactis aquis
ſolebant græci vina temperaret. (Quo) Aliquo. (Et quota) ſup.
hora ordinale nomen eſt. (Pelignis caream frigoribus) pelignũ
oppidum eſt Sabinorũ frigidæ regionis (Da puer auguris Mure
næ) puerum pincernam alloquitur. hoc modo veteres feſtiuitatē
conuiuiorum celebrare conſueuerant, vt ſingulos vini cyathos
ſub ſingulorum deorum aut cariſſimorum hominum nomine in
poculis apponi iuberent. (Da noctis mediæ). i. bibamus in hono
rem mediæ noctis, & nouæ Lunæ, & auguris Murenæ. (Tribus
aut nouem) Vt numero deus impare gaudet. tribus autem aut
nouem, aut propter muſas, aut propter Charites, quia lætitiã da
bant. (Attonitus) Vt nō inebrietur. (Vates) pro quolibet ſacrico
la. (Treis prohibet ſupra) Ne ſi ſupra nouē addideris tres ebrius
factus exurgas in lites quæ ſunt Gratiæ lætitiæq. contrariæ. ideo
Gratiæ nudæ pinguntur veluti ſine dolo, ſine fraude, ſine aliquo
velamine. (Cur Berecynthiæ) Berecynthus vrbs Phrygiæ, vnde
& tibias Phrygias dicit. quæ Matris deum ſacris adhiberi con-
ſueuerant, ad quarum cantus, & a conuiuantibus ſaltabatur. vt,
Tympana vos buxusq. vocant Berecynthia Matris. (Parcentes)
ocioſas à cantu, vel à miſcendo ceſſantes. (Lycus) Vicinus hila-
ritatis noſtræ ſtrepitum, & inuidiam patiatur. vt Virg. Fit ſtrepi
tus tectis vocesq. per ampla volutant Atria. (Non habilis Ly-
co) Vxorque ſeni puella inhabili coniuncta eſſet. vnde & zelum
eius oſtendit, dum inhabilem dicit. (Telephe) ordo eſt, Telephe
tempeſtiua Chloë petit te nitidum ſpiſſa coma, & puro ſimilem
veſpero. & eſt laus pulchritudinis Telephi. Nam & crinium
compoſitio numinibus aptatur.

QVANTVM diſtet ab Inacho Codrus) Telephum ado- PORꝛ
leſcentem alloquitur, ꝙ quæ pertinerent ad conuiuij præſentis
apparatum non narraret deinde conuerſus ad puerum hortatur,
vt impari numero Cyatorum repotiones faciat. (Quãtum diſtet
ab Inacho Codrus, pro patria nō timidus mori) comparationē,
inqt, facit virtutum Inachi & Codri. Codrus aũt Athenienſium
dux fuit, q vt patriæ victoriam pareret, interimendum ſe Lacedæ
monijs obtulit. De Inachi aũt virtutibus nulla extitit hiſtoria.
(Et pugnata ſacro bella ſub Ilio) ſacrum Ilium dixit ſecundum
Homericum illud ἴλιος ἱρή. (Quo præbente domum, & quota)
ad epulandum præbente. ſ. quo ſolent dicere. Apud quē & quota.
(Pelignis caream frigoribus) Vtrum peligno oppido vult intelli
gi dici, an vt ſolent poëtæ, ſpeciem pro genere poſuit, vt Lenis
innatat alnus Mincio Pado. (Da Lunæ propere nouæ) ſicut vete-
res ſingulos vini cyathos ſub ſingulorum deorum, aut cariſſimo
rum ſibi nominibus ſolebant in poculum defundere, ſm quæ
nunc hæc dñr. (Tribus, aut nouem Miſcentur pocula cyathis cō
modum) ſecundum illud Numero Deus impare gaudet. (Treis
prohibet ſupra Rixarum metuens, tangere Gratia) ait ſupra no-
uem cyathos ſi tres addideris futurum, vt ebrius factus exurgas
in lites, quæ. ſ. contrariæ ſunt Gratiæ. (Cur Berecynthiæ Ceſſant
flamina tibiæ?) Berecynthus vrbs eſt Phrygiæ. ergo tibias Phry-
gias dicit, quæ ſacris Matris magnæ adhibentur. ad quarum can
tus tamen ſolent & conuiuantes ſaltare. (Parcentes ego dexteras
Odi). i. ocioſas, quæ neque lyram percutiant, nec ſpargant roſas.
(Audiat inuidus Dementem ſtrepitum Lycus) hilaritatis noſtræ
inuidis rumpatur. (Et vicina ſeni non habilis Lyco) merito non
habilis quia puella ſeni iuncta eſt. (Tempeſtiua petit Chloë). i.
matura rebus venereis. (Me lentus Glyceræ torret amor) Ele-
ganter me lentus amor, quaſi latens & occultus nunc intelligen
dum, vt lentus ignis, quia latens ac ſine flamma vrit.

QVANTVM) Facete Telephum poëtam amicum, cuius A S C.
corporis formam prius celebrauit, mouet animũ a carminibus,
quibus græcas hiſtorias nihil ad voluptatem facientes deſcribe-
bat, ad res lætioris conuiuij auertere dicens, O Telephe, tu nar-
ras. ſ. in carmine, quantum Codrus rex Athenienſium, non timi-
dus mori. i. qui ſe deuouit pro patria, diſtet ab Inacho, primo Ar
giuorum rege, & narras genus Æaci, vt Thelamonem, Peleũ, &
Phocum, & bella pugnata ſub Ilio ſacra. i. à Dijs conſtructa, hoc
eſt res nihil ad nos aut ad conuiuiũ pertinentes, & taces quo pre
cio mercemur cadum Chium. i. vini Chij. quod optimum erat,
& q. ſ. puer, temperet. ſ. tepefaciendo, aquam ignibus. & quo præ
bente domum. i. in cuius hoſpitio, & quota. ſ. hora, ego careã fri-
goribus.

goribus. Pelignis.i.apud Pelignos populos vicinos Marſis exiſtens.ſ.ante focum. Et,q.d. qa tu tacea,ego meminero,addit, O puer da propere.i.properanter,pocula nouę Lunę.i.quę ebibam in honorem nouilunij,da etiam pocula mediæ noctis.i.quę ebibam in commemorationem & laudem,eius,da .ſ. tertia pocula. Murenæ auguris.i.quæ ebibam in honorem eius,cuius forte auſpicio conuiuium inieras. & quia tria commemorauerat, addit eius rei rationem dicens,Pocula miſcentur cyathis tribus aut nouem,commodis.i.conuenientibus cuique ſuis.Nam Vates attonitus.i.numine Bacchi,ac Apollinis raptus, qui amat Muſas impares.ſ.nouem, petet ter ternos.i.nouem cyathos .i. pocula,hoc eſt qui in Muſarum ſunt tutela,ad illarum numerum nouem ſumant pocula,qui vero Gratijs, ſeu Charitibus placere, volunt, duntaxat tria,quia Gratia .ſ. Gratiarum,ſeu Charitum vna,iuncta ſororibus.ſ.reliquis duabus nudis,metuens.i.metum habens, rixarum.i.ne fiant rixa,prohibes ſup.cyathos ſupra tris .i. excedentes numerum ternarium. Inſanire iuuat,ſignificat ſe attonitis,& furentibus adſcribendum nouem expetere pocula dicens. Iuuat.i.delectat, inſanire.i.inebriari,cur flammis.i.ſonitus ex flatu tibiæ Berecynthiæ.i.Phrygiæ ceſſant? cur fiſtula pendet cum lyra tacita.i.non reſonante? Ego odi ò Telephe, dexteras parcentes i.abſtinentes a pulſando plectro, ſparge roſas,audiat Lycus maritus Zelotypus,& ita inuidus, ſtrepitum de mentem .i. dementiæ indicem. Et vicina.ſ.coniux Lyci non habilis.i.non apta,quia iuuencula eſt,Lyco.ſ.vetulo,O Telephe,Chloë tempeſtiua.i.iam matura viro,petit te nitidum.i.decorum ſpiſſa coma & petit te ſimili veſpero.i.veſpertino ſideri .ſ. Veneris, puro .i. ſereno. Lentus.i.minus ardens. amor Glyceræ meæ .i. dulcis amica, torret (aut terret) .i. vrit me.

GLAR. QVANTVM diſtet ab Inacho Codrus) Porphyrion,neſcio de quo loquens,Comparatione,inquit,facit virtutũ Inachi & Codri.Codrus enim Athenienſium dux fuit, qui vt patriæ victoriam pareret,interimendum ſe Lacedęmonijs obtulit.De Inachi autem virtutibus nulla extitit hiſtoria. hæc apud illum tanquam ex alio quopiam auctore. Alijs magis placet Telephi importunitatem ab Horario texatam,quod nimia exacte, temporũ ratione etiam in conuiuija narraret rem alioqui per ſe moleſtã. Quemadmodum noſtra ætate quidam ſcioli in menſa dum anima in patina eſt de rebus altiſſimis ſermones ordiuntur. Ad hunc ſenſum colliguntur ab Inacho ad Dodrum dcclxj. plus minus anni ex Chronicis Euſebij. In Acronis commentario Codrus rex Athenienſium ac Lacedæmoniorum dicitur magno errore. Ait etiam græcos conſueuiſſe vinum tepefacta aqua tẽperare Mira mixtura Ad hæc pelignum oppidum eſſe Sabinorũ. Sed vbi hoc legit? Et Antoniũm exponit,vt non inebrietur. Deniq; vatem pro quolibet ſacricola,Hæc ille ſapiens commentator.

AD PYRRHVM SODALEM.

Pyrrhum amicum ſuum monet tam periculoſum illi eſſe Nearchum iuuenem à muliere. quæ illum deperibat,abſtrahere, quàm à Leana auferre catulos ſuos.

Ode XX. Tricolos, Tetraſtrophos: Vt,
Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

-υ--υυ-υ--
-υ---υυ-υ--
-υ---υυ-υ--
-υυ-υ

NON vides,quanto moueas periclo
Pyrrhe Getulæ catulos leænæ?
Dura poſt paulo fugies in audax
Prœlia raptor:
Cum per obſtanteis iuuentum catenas
Ibit, inſignem repetens Nearchum:
Grande certamen,tibi præda cedat
Maior, an illi.
Interim dum tu celereis ſagittas
Promis, hæc denteis acuit timendos:
Arbiter pugnæ poſuiſſe nudo
Sub pede palmam
Fertur: & leni recreare vento
Sparſum odoratis humerum capillis:
Qualis aut Nireus fuit,aut aquoſa
Raptus ab ida.

ANTONIVS.

NON vides quanto) Erat inſignia puer Nearchus apud mulierem quandam. Pyrrhus autem poëtæ ſodalis illum rapere deſtinarat. Admonet igitur eum Horat. illam ſecum pugnaturam victorięque facultatem eſſe penes Nearchum puerum. Nam ille victor erit, quẽ ipſe voluerit laudat inde pueri formam. [Getulæ catuloa leænæ) Amantem mulierem leæ habenti filios comparat, nam ſicut orba natis lea furit,ſic etiã mulier illa rapto ſibi amato puero. [In audax) .i. timidus. [Grande certamen).i.ipſa mulier certans & furens. [Tibi præda cedat Maior,an illi) interrogatiue legendum. eſt enim ſenſus,Vinces ne tu,an illa? [Dentea acuis) Adhuc perſtat in metaphora. [Arbiter pugnæ).i.ipſe puer pugnæ index. Dicitur enim arbiter,q totius rei habeat arbitrium & facultatem. vt Feſt docet. [Sub pede palmam).i.diſſoluto & libero.oſtendit enim victorem fore cui puer voluerit palmam tradere.& ſeipſum. [Nireus) is regnauit in Naxo inſula,fuitq. Charopi filius,atque Algiæ,ſpecioſus admodũ. & qui cum Agamemnone ad Troiam profectus eſt,vt Diod.ait lib.vj.Meminit etiam Hom. in Iliad. [Aquoſa Raptus ab Ida).i. Ganymedes qui filius Trois ab Ioue in Aquilam verſo, raptus dicitur à Poëta lib. v. ibi.ſ. Victori chlamidem auratam &c. ſcribit etiam lib.x. Metam.Ouid. [Aquoſa Ida) Ab Ida enim monte defluunt. Scamander, & Simois vt ſcribit Mela. Nireus Ganimedes

ACR. NON vides quanto) Hæc allegoricos per commemorationem Pyrrhi Epirotarũ regis qui pro Tarentinis aduerſus Rom. pugnauit ad Pyrrhum ſodalem dicuntur, qui puerum Nearchũ nomine,à quadam fęmina dilectum ſollicite extrahere conatur. Facit leęnam vrbem Romam,Catulos,eius vrbis principes. [Getulæ) Getulam pro magnitudine patriæ poſuit. Vt pœnorum, qualis in auris Sautius. [Cum per obſtanteis catervas iuuenum Ibit, Grande certameo repetens inſignem Nearchum) nomine, aut equitem Rom. quem Pyrrhus tenebat Epirota, aut obſcura eloquentia Pyrrhum ſodalem incertamen ire dixit in mulierem, quæ certamen cum eo habitura eſſet, cupiens illi eripere Nearchum ipſam enim leænam grande certamen ire dixit. [Tibi præda cedat).i tibi cognoſces cui maior accidat Victoria,tibi an illi. Hortatur autem illum quieſcere quia inexhauſta ſemper dubioa facit. [Denteis acuit timendos) ſeruat metaphoram leænę in Romæ commemoratione. vult autem intelligi non poſſe reſiſtere amori, commemoratione Paridis victi libidine. nam fabulam tangit. [Poſuiſſe nudo Sub pede palmam Fertur).i.fertur Veneri ſuccubuiſſe, hinc eſt enim dicere poſuiſſe palmam ſub nudo pede, quod ceſſiſſe libidini. dicit autem Horat. fruſtrari Pyrrhum comitem conantem ab amore meretricis reuocare iuuenem. [Arbiter) Parta quòd palmam iudicando poſuerit ſub nudo pede Veneris. vt expleret vno verbo fabulam. aut hunc puerum arbitrium certaminis,poſuit palmam contentionis ipſius calcantem cui,ſe amatum potiſſimum traderet. Porro ſi regem Pyrrhũ intelligere velis,arbiter,non iudex, ſed auctor belli accipiendus eſt. [Sparſum odoratis) Ambigue.n.pueri tondebantur. ad emphaſim vero Venereę ſeruitutis dicit illum habere humeros ſparſos odoratis capillis. [Qualis aut Nireus) Nireus tam ſpecioſus ab Homero traditur, vt omnes Græcos excepto Achille ſuperaret. [Raptus ab Ida) Ganymedem dicit, vt, Quem præpes ab Ida Sublimem pedibus rapuit Iouis armiger vncis.

POR: NON vides quanto moueas periclo) Hæc allegoricos ad Pyrrhum ſodalem dicuntur,qui puerum Nearchum nunc à quadam fœmina dilectum,ſollicitet & ei extrahere conetur. [Inaudax) .i. non audax, ac per hoc timidus. [Ibit inſignes repetens Nearchum Grande certamen tibi præda cedat) maior,an illi obſcura eloentio, quod certamen ipſum ire dixit non mulierem, quæ certamen cum Pyrrho ſactura ſit, cupiens ei eripere Nearchum puerum. [Hæc denteis acuit timendos) Belle hoc dicitur de ea quam iandudum ſub nomine leænæ intelligi voluit. [Arbiter pugnæ poſuiſſe nudo Sub pede palmam) Hunc puerum arbitrium certaminis eſſe dicit, & palmam contentionis ipſius refert. Quo intelligi voluit illum victorem certaminis. futurum, cui ſe tradere voluerit: Qualis, aut Nireus (fuit) Nirei pulchritudinem, & Hom. prædicauit. eum [illegible] &c.

Non

ASC. NON vides) Facete alludens ad Pyrrhum Epirotarum regem nobiliſſimum & ductorem exercitus, ſanè præſtaotem, Ita Ita tamen tandem cedere coactum, monet Pyrrhum ſodalem ſuū poeta ne pergat diuellere Nearchum puerum ab eo amatum è manibus mulieris Ipſius amatricis, ipſumque detinentis, nam etiam ſi extorſerit victoria,iñ fuerit in arbitrio pueri, ad verū voluerit rediturí.Ordo eſt, O Pyrrhe non vides.i.conſideras ne ſupple cum quanto pericolo,pro periculo, mooeas.i.auſerre conetis catolos leęnæ.i.puerum.Nearchū tam ardenter ab amica dilectum & cum tanta feritate repetendum,vt catulum amat leæna, & ſi auſeratur repetit? tu raptor fugies in audax.i.non ſatis audax poſt paulum.ſ.tpis,prœlia.ſ.cum furente muliere dura,eū ipſa ibit per obſtanies cateruas iuuenum repetens Nearcbom.ſ. Puerum inſigoem.i.eleganti forma prędium.i.appoſitoīe grande certamen ſicuti in Buc.Maro. Et certamen erat Corydon cuoi Thryſide magnum aut grande certamen erit, an præda.ſ.Nearchus per te ablatus,cedat maior.i.potior, & pro maiore tpe tibi, an illi.ſ.múlieri,quam leænam dixit. Interim.i.iret ea loci,dū tu promis celeres ſagittas, & hęc.ſ.leęna hoc eſt acris mulier acui dētes,ipſe puer arb.i.qui ex arbitrio victoriam attribuit veri vulē fertur poſuiſſe pugnę.i.victoriā,Sub pede nudo.i.inermi,& oullo præterquam arbitrio munito,aut in ſolo pede,quo vtro velut accedat. & fertur recreare,vento.i.ſtare ociofus ad ſpectaculum recreans vento,humerum ſparſum.i.conſparſum, capillis odoratis.i.vnguento delibutis. qualis fuit aut Nireos rex Naxi indulgētiſſimus,aut raptus.ſ.Ganimedes,ab Ida.ſ.ſilua Phrygiæ aqoo ſa.i.vode duo defluunt fluuij Scamander,& Simois.

GLAR. PYRRHE Getulæ catulos leęnæ?) Ode vt hoius lib. Acroois cōmentarius Pyrrhum Epirotauium Antiocho aus ilium tuliſſe dicitur,hic Tarentinus. Cęterum hęc Acronis comparatio à nomine Pyrrhi ſompta parum congruere viſa eſt Landino, mihi etiam inepta protſus videtur ideoque non multa de ea verba facere placuit.

AD AMPHORAM EODEM ſecom anno natam.

Feſtiue ebriorum naturam deſcribit,quidam enim faceti & hilares quidam ſomnolenti ſunt,nonnulli vino in Venerem accenduntur, Prouocat deinde Catonis exemplo Coruinum. tametſi Philoſophus ſit ad largiorem compotationem, nam præterquam quòd per vinum amicitiam experimur animi quoque triſtitiam illo optime diſcutimus.

Ode XXI. Dicolos Tetraſtrophos: Vt, Vides,Vt alta ſtet niue candidum.

– – ∪ – – – ∪ ∪ – ∪ –
– – ∪ – – – ∪ ∪ – ∪ –
– – ∪ – – – ∪ – –
– ∪ ∪ – ∪ ∪ – ∪ – ∪

O NATA mecum conſule Manlio,
Seu tu querelas, ſiue geris iocos,
Seu rixam, & inſanos amores,
Seu facilem pia Teſta ſomnum.
Quocunque lectum nomine Maſsicū
Seruas; moueri digna bono die:
Deſcende, Coruino iubente,
Promere languidiora vina.
Non ille, quanquam Socraticis madet
Sermonibus: te negliget horridus:
Narratur & priſci Catonis
Sępe mero caluiſſe virtus.
Tu lene tormentum ingenio admoues
Plerunque duro: tu ſapientium
Curas, & arcanum iocoſo
Conſilium retegis Lyæo:
Tu ſpem reducis mentibus anxijs,
Vireisque, & addis cornua pauperi,
Poſt neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
Te Liber, & ſi læta aderit Venus,
Segnesque nodum ſoluere Gratiæ,
Viuæque producent lucernæ:
Dum rediens fuget aſtra Phœbus.

ANTO. O NATA mecum) Amphoram hortatur optima vina effundere in Coruini gratiam, qui & ſi mores Socraticos habet non tñ à potu aborrhebit, Catonis exemplo, is enim mero caluiſſe pluries legitur. Edocet inde quid merum efficiat. [Conſule Manlio) Vno eodemque tempore vini amphoram,& te natum aſſerit. [Seu tu querelas) Viro enim aut querulí,aut hilares,aot venerei,aut pugnaces,aut ſomnolenti fiunt. [Quocunqoe nomine).ſ.conſulum. [Lectum) Erat enim in amphora conſulum nomen in vetuſtatis teſtimonium. [Maſſicum) Vinum optimum.de quo ſuperius.[Digna) Supp.to.[Bono die).i.feſto.[Languidiora) Languidiores reddentia,ſeu vetuſtiora. Dixit enim ſuperius, ode xvj.huius lib. Nec Læſtrigonia Bacchus in amphora. [Langueſcit mihi).i.ſeneſcit. [Non ille) Aſſerit Coruinum non abhorrere potu,exemplo Catonis. [Madet) Perfuſus & eſt plenus. [Socraticis Sermonibus) Socrates primus de vitæ ratione diſſeruit. Primus Ethicē inuenit, ea potius inquirenda exhortans, qoæ mores inſtruerent. dicebatq. ſcire ſe nihil præter hoc ipſum. quod neſciret. Apollinis demū oraculo mortalium oium Socrates ſapientiſſimus pdicatus eſt. auct. Laërtius.[Priſci Catonis) Catones duo celeberrimi fuerunt maior & minor. Maior dicebatur priſcus,conſequenti tpe Caro ci virtutis cognomētum exitit, Nam Romani eum, in quo multarum rerum vſus,ac experientia ſit, Catonem nominabant, is in exercitu,quaſi ſemper aqua vtebatur, q̄ ſi qñ magis,atque magis. calore oppreſſus ſitiret,aceti frequenter hauſtu tum ſedebat,vel ſi quandovires priſtinas deſideraſſet,vegetandi corporis cauſam, ſcuiuſculi nonnihil vini delibare conſueuerant,cum ſeruis in domo ſedere ſolitus eodem pane,eodemque vino veſcebatur. Et imperator & conſul eodem vino qoo & operarij vſus eſt. Cato vero minor,qui pro auom habuit Catonem maiorem, & ſi omni virtute abundaret, attamen ſæpe cum amicis ad Auroram vſque in potationibus vigilabat,cauſam huius rei credont fuiſſe nigocia publica,in quibus p totos dies occupatus, atque ita amicos conuenire,& cum illis verſari prohibitus per noctem, atque potum cum eiſdem eſſe cogebatur. Auctor eſt Plutarchus. Priſci C.Poeta abuſus eſt nomine. Non enim Cato priſcus, ſed Vticenſis vino inuigilabat, vt iam oſtendimus, vel ad tempora ſua reſpexit,Erāt quippe & alij Catones.[Tu lene tormentum) Vini potentiam,& effectus explicat. [Lene tormentum) Vini calorem, atque potentiam, & moleſtia quandam lene tormentum appellat.[Ingenio duro) Seuere naturæ viro,vt Catoni & ſimilibus. [Curas &) Pro.i.arcanum conſilium. [Retegis Ebrij enim ſecreta pandunt.[Iocoſo Lyæo) Per vinum quippe multi iocoſi fiunt,& hilares. Virgil. Aſſit lætitiæ Bacchus dator, & bona Iuno. [Tu ſpem reducis) Multi enim vbi vino incaluere, melius ſperant. [Viresque & addis corona pauperi) Cornua intelligit ipſas vires. Feſt.autem inquit,Homines nimio vino truces fieri,ideoque liberi patris ſimulacro,cornua addi. videto Latius lib.ij.ode xix.Ouid.item lib j.de Art.de vino ait, Vina parant animos,faciuntque coloribus aptos,Cura fugit multo diluiturque mero. Tunc veniunt riſus tunc pauper cornua ſumit, Tunc dolor,& curæ,rugaque frontis abit. Tunc aperit mentes æuo rariſſima noſtro Simplicitas artes excutiente Deo. [Viresque & addis) ordo eſt, Et addis vires & cornua.i.violentiam pauperi poſt te.i.poſt tuum potum. [Trementi neque iratos regum àpices.i.potentias,atque ſublimitantes. Neque militum arma,id aūt euenit. qm̄ ebrius putat ſeſe liberum eſſe & nulli ſubiectom.[Te Liber) Senſus eſt, q Liber Venus, & Gratiæ Veneris comites & lucernæ peruigiles vſque ad ſe ſequentem Aurorā potus prodocent. quod & de Catone legitur, vt diximus. [Segne) Pigræ nunqoam.n.ſoluuntor de quibos videto in libro j.

ACR. O NATA mecum Conſule Manlio) Amphoram vini, alloquitur, cuius vetuſtati annos ſuos computat, & dicit ſe natum Manlio Conſule. Et eſt Ordo. O pia teſta nata mecum &c. [Siue geris iocus) Vino enim aut ioci, aut querele naſcuntur, vel diuerſa quæ memorat. Quocunque enim ex omnibus ſupradictis,ſiue ad iocos ſiue ad querela &c. [Deſcende,

de,

de, Coruino iubente [illegible] inuitare ſigni[illegible]cat [illegible] cuius honore ve ulti[illegible] ſe vina [illegible] pro [illegible]rum. N[illegible] locu [illegible]. D[illegible] pro deſcen[illegible] Mad[illegible] eſt [illegible] ſe en [illegible] vin[illegible] mad[illegible] Te [illegible] euerus [illegible] An[illegible] non V[illegible] Excrea[illegible] [illegible] V[illegible]us In[illegible]enium [illegible] pru de[illegible] T[illegible] hoc eſt [illegible]etate [illegible] produ[illegible] nem [illegible] non poteſt extorqueri [illegible] remoues tormentum [illegible] ibus an [illegible] ibus, etiam ad [illegible]ogitati[illegible]num leu[illegible] vino [illegible] la[illegible] re[illegible] ouer [illegible] Et adde[illegible] uper- b[illegible], qua vi[illegible] violentiam [illegible] vult in- tel[illegible] pauperi[illegible] ordo eſt, & addis cornua pau- p[illegible] te nec [illegible] apices regum ne[illegible] ar- m[illegible]) [illegible] rigore tremen[illegible], & ol[illegible] ſu- per[illegible] & nob[illegible] per vinum. Te Li- ber & [illegible] ordo [illegible] Te L[illegible] & [illegible] laeta Venus & [illegible] ſe- gn[illegible] olum & [illegible] duc[illegible] te dum [illegible]bus, cedens [illegible] aſtra. Segnes [illegible] no [illegible] hoc eſt que [illegible] dum non [illegible] quo [illegible] ſu[illegible], ppea [illegible] dictum eſt, quin[illegible] inter [illegible] iunguntur nunq[illegible] ur [illegible] amicit[illegible] vn de & [illegible] tur con[illegible] tecum omnibus [illegible] tui. [illegible] produ- cens in lucem [illegible] grat[illegible] [illegible] pr[illegible] orum eſſe con[illegible] um. [illegible] au[illegible] fugatis.

POR. [illegible] N[illegible] A mecum [illegible] Man[illegible] [illegible] ampho ra [illegible] bat vi [illegible] ueret quã vetu[illegible] um abeat, [illegible] cum & co[illegible] eo, Sen[illegible], & [illegible] Belle hæc [illegible] ac [illegible] & qui dam [illegible] tem veneream eſſicere[illegible] iubente Promere [illegible] Coruinu [illegible] in cu[illegible] vini a[illegible] orani promere [illegible] ſcēde, Coruino [illegible] vina, &c [illegible] ſcede promere, pro deſcēde [illegible] promas. [illegible] Bibere [illegible] Lan guidiora [illegible] dixit, [illegible] (Sic ergo, & [illegible] ſupra dictu Nec Læſtrig[illegible] Bacchus in amphora Langueſcit mihi (Nō [illegible] madet Se[illegible]moniba[illegible] te ne[illegible] horridus Narratur & pr[illegible] Cat.) [illegible] & [illegible] eſt, [illegible] te negliger, nec eſt in hoc horridus, q[illegible] p[illegible] lu[illegible] us ſit. [illegible] lene tormentu inge[illegible] in adm[illegible] & extorquet plerunq[illegible] & addi cornua paup[illegible] Bene & hoc q[illegible] humilitatis ſuę [illegible] in ma[illegible] per[illegible] melioribus non cedentes accendutur [illegible] aut vio[illegible] ntiam [illegible] gi vult. [[illegible] Liber & [illegible] Venus ſignificat [illegible] ex hac amphora po[illegible] nū mane pr[illegible] lucturum [illegible] lucernæ [illegible] dixit. (Regnorum apices) [illegible] ſignificat [illegible] nodum [illegible] Gratiæ) Hoc eſt quæ n[illegible] non [illegible] Ad hoc aut[illegible] pertinet, q quis [illegible] grat[illegible] inter ſe iuncti [illegible] nunq[illegible] ſoluuntur

ASC. O NATA) Amphoram [illegible]ur, dicens. (O amphora nata mecum) i. cū [illegible] naſcerer. ſ. cunſule Manlio. (Quocunq; nomi- ne) ſ. Conſulu[illegible] ſeruas vinum Maſſicū lectum) i. collectum, exiſtēs digna moueri. (Bono) i. læto die [illegible] Deſcende, Coruino iu bēte Promere vina lan[illegible]diora) i. imbecil[illegible]iora, quod qa Socrati cus videaut modeſtia iuſſu, licet forte melius recipiat. (Seu tu ge ris querelas) i. vinū excitatiuum querelarū, ſeu iocos, ſeu rixam, & amores inſanos ſeu. (O pia teſta geris facile ſomnū. Hæc.n. à diuerſo vino potis ingerūtur. (Non ille) Quanq, inquit, ille. ſ. Coruinus. Madet) i. fluit. (Sermonibus Socraticis) i. moralibus & frugalitatem cū ſobrietate laudantibus tn̄ ſup. (Non negliget te horridus) [illegible] vt horridus & incōcinnus conuictor. (Nā & virtus Catonis priſci) i. veteris, non tn̄ maioris, nec cui priſco cogno- mē erat, ſed V[illegible]ſis, narratur calu[illegible] ſæpe mero. vnde & Sen. di cebat ſe pot[illegible] laudaturū ebrietatem pp Catonem q vituperatu rum Catonem [illegible] ebrietatem. (Tu amoues plerun[illegible]; ingenio du ro) i. diffi[illegible] [illegible] lene) i. moleſtiam tolerabilē, iu amo- ues curas ſapientiu[illegible] tectas) i. aperis. (Lyæo) i. vino, à diſ ſoluendo dicto loco [illegible] tranquillitatem facente. (Conſilium arcanū) i. occultum pr[illegible] [illegible] mentibus anxijs, ſpem, & Vireſque, & addis paupe[illegible] i. petulantiā, aut vio-etiam, nec trementi [illegible]) [illegible] vini apices. (ſublimes magiſtratus regum. (Iratos) i. iracoſe. Neque arma militum) i.

ſate[illegible] (Liber) i. Bacchus, & Gratiæ ſegnes i. tardæ [illegible]e) i. ad [illegible] (N[illegible]dum [illegible] pro [illegible] ecce pro [illegible] Ve[illegible] ad [illegible] & lu[illegible] hoc eſ ar[illegible] i. exercebunt [illegible] hæ bu[illegible] (F[illegible]at) i. occu[illegible] autem.

GLAR. O NATA mecum [illegible] H[illegible] eſt al[illegible] [illegible] xxi. C[illegible] A[illegible] Manlio Tor[illegible] tum [illegible] ore autem [illegible] ſcripta ſit a p[illegible] po[illegible] ſtudum ſu[illegible] um no- min[illegible] o, et[illegible] A tō, ex o[illegible] ſupra [illegible] ad [illegible] querelas, quo[illegible] Mad[illegible] M[illegible] Po ph. & [illegible] eſt. & [illegible] Ac[illegible] aūt, [illegible] eſt, [illegible] in ſuo more [illegible] elegan[illegible] Ca ton[illegible] A[illegible] autem de V[illegible] ex v[illegible] Cato[illegible] A[illegible] ne epiſt[illegible] At a[illegible] cunt, quod tam[illegible] no[illegible] adm[illegible] Ca- tone. vel [illegible] apud Plutarchum ac an[illegible] eſt, Et p[illegible] poeta[illegible] V[illegible] de x[illegible] ij. Ode [illegible] bu[illegible] quamui[illegible] voles Catone [illegible]gas. Tu lene [illegible]entum [illegible] dam amoues ex admoues fecer[illegible] qua [illegible], unum amo uere tormenta duro [illegible]. V[illegible] uertunt epitheton [illegible] lene [illegible] alim, & tormentu pro remedi[illegible] poeta dicat V[illegible] duro ingenio lene tormentum admouere [illegible] dum, A[illegible] legit Adagi[illegible] In [illegible] vino verit[illegible] qui volet [illegible] quid argu et[illegible] gere, [illegible] loco Ac[illegible] vt paulo p[illegible] menti ex ponit pauperi [illegible] tremet[illegible] am de Tripode Apol linis prolata [illegible], cogimur credere & tantum, non adorare.

IN DIANAM.

Conſecrat pinum Dianæ, in fundo ſuo, cuiuſq; officia ac poteſtates nu- merat, pollicetur q; verrem annuatim [illegible]

Ode XXII. Tricolos, Tetraſtrophos: Vt, Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

-υ- -υυ-υ-υ

-υ---υυ-υ υ

-υ---υυ-υ--

-υυ-υ

MONTIVM cuſtos, nemorumq́ virgo,
Quæ laboranteis vtero puellas,
Ter vocata audis: adimisque leto
Diua triformis:
Imminens villæ tua pinus eſto:
Quam per exactos ego lætus annos,
Verris obliquum meditantis ictum
Sanguinem donem.

ANTO. MONTIVM cuſtos) Dianæ officia celebrat. eſt enim montium, nemorumq. cuſtos, eſt virgo fa uet parturientibus, & morte liberat. Poſt hæc pi- num quandam villæ ſuæ imminentem eidē con ſecrat, promittens anno quoque verrem ſacrifi- care (Montium cuſtos &c.) Quæ laborantes. Luna, vt Varro ſcribit, naſcentium dux eſt, hinc ab iuuando & Luce Iuno Lucina dicta ab Latinis. ipſa.n. menſibus actis in lu cem producit infantes. Diod. etiam lib. vj ſcribit, Lucinam partē tium curam habere, officiumq eorum. quæ parturientes perſe- runt. Vnde & in partus diſcrimine, ac difficultate hanc mulie- res præcipue inuocant Deam. Ad Dianam tradunt infantium ac ciborũ. quos id ætatis poſtulet, officium pertinere, qua ex cauſa puerorum nutricem vocari dicunt. Cic. in lib. de Nat. deor. ſcri- bit, q Dianam, & Lunam eandem eſſe putant. Luna [illegible] lucendo nominata eſt. eadem eſt.n. Lucina. Itaque vt apud Græcos Dia- Luna Lucina

nam,

nam, camq. Luciferam, ſic a [illegible] ad noſtros Iunonem Lucinam in
Diana partiendo inuocant quę eadē Diana omouagadr Diana dicta ꝗ
noctu [illegible] diem efficeret, ad [illegible] autem ad partus, ꝗ ij matu
reſcunt, ut ſeptem nonnunquam, aut vt plerunque nouem Lu-
Menſes næ c[illegible] qui [illegible] ia conſciunt, menſe, nominan
tur hæc ex [illegible] Vis vo[illegible] [illegible] narius enim nu[illegible] erus &
mas [illegible] ut [illegible] de quo latius lib. j. ode xxvij.
[Diua [illegible] (a vt etiam [illegible] docet) ca[illegible] exilli
matur, [illegible] Ouidius q. lib. j. Faſt. ait.

Ora vides [illegible] in tres vergentia partes.
Seruet [illegible]
V[illegible] m[illegible]
Ter[illegible] tria virginis ora Dianæ.

Verris [Exact[illegible] anno [illegible] que. Verris) Eſt veres porcus mi
nime [illegible] O [illegible] quum [illegible] m [illegible] c n magis arbor offenditur.
ACR. MON[illegible]M culto [illegible] inago ſuo, conſe-
crat [illegible] ve [illegible] ſacrificaturum prom[illegible]
[illegible] a Dianę [illegible] putatur, Ipſa enim ve[illegible]
[illegible] batur. ipſa [illegible] in honorem Luci[illegible] vnde
à [illegible] inuocatur. ipſa P[illegible] oſerpina. ideoq. ter vocata.
Nam & [illegible] a Latona dicitur [illegible] matrem etiam in fra-
tr[illegible] partu iuu[illegible] Diua tri[illegible] V[illegible] virginis ora Dianę
[illegible] Ordo eſt, [illegible] lætua [illegible]
[illegible] dita [illegible] iſto aduerbium con
cedentis. [illegible] Vertis [illegible] quum m[illegible]
[illegible] porci de ſcribit Nam ſæuus lædunt [illegible]
[illegible] iuxta de[illegible]

POR. MONTIV[illegible] [illegible] mq. [illegible] tria in
fuodo ſuo [illegible] apud [illegible] catu
[illegible] in vtero po[illegible] aut
[illegible] Dia-
nam ade[illegible] quam ideo [illegible] amus quod [illegible] cem
naſcen[illegible] dicatur [illegible]
eſt, [illegible] ex [illegible] Lucina D[illegible] na.

A S C. MONTIV[illegible] Dianam cel[illegible] brans, di[illegible] rg[illegible] na
perpetua virginitate [illegible] dens, cuſtos m[illegible] nemorum qu
venatrix [illegible] quæ vocata eſt, quod ad religionē facit audis puel-
las labor[illegible] vter[illegible] parturientes. etenim Lucina & matri par
turienti Apo[illegible] ob [illegible] munus exhibuit, & Diua triſor
mis [illegible] ora, & tris poteſtates habens, quæ adimis .ſ. parturien-
tes & partum leto .i. morti, prius imminens vt læ. tine inane ſe
ad villam, hoc eſt domum in agro oreo eſto .i. volo ſit tua .t. tibi
ſacra quam ego lætus .i. lubenter [illegible] ans per annos exactos .t.
per annua feſta donem .i. tribuam ſacrificando ſanguine [illegible]
porci maſculi & colleati meditantis .i. cogitantis præ animoſita
te, quomodo inferre poſſet, ictum .ſ. dentium obliquum .i. ex
tranſuerſo. ſic enim feriunt apri & uerres.

AD PHYLIREN.

Ruſtica mulieri promittit omnia futura ſalua in agro, ſi pietatem & deos colat. Illos autem optime coli, placari[illegible] non [illegible] he catombis, ſed pura conſcientia & manibus cadi et rapina non inquinatis.

Ode XXIII. Tricolos, Tetraſtrophos: Vt, Vides, vt alta ſtet niue candidum.

- u - - uu - u -
- - u - - - uu - u -
- u - - - u - -
- uu - uu - -

COELO ſupinas ſi tuleris manus
Naſcente luna ruſtico Phidile ſ
Si ture placaris & horna
Fruge lareis, auidaque porca:
Nec peſtilentem ſentiet Africum
Fœcunda vitis, nec ſterilem ſeges
Rubiginem, aut dulces alumni
Pomifero graue tempus anno.
Nam quæ niuali pa[illegible]ur Algido
Deuota, quercus inter, & ilices:
Aut creſcit Albanis in herbis
Victima, pontificum ſecureis
Ceruice t[illegible]et te n[illegible] attinet
Tentare multa cæde bidentium
Paruos coronantem marino
Rore deos, fragilique myrto.
Immunis aram ſi tetigit manus:
Non ſumptuoſa bla[illegible]dior hoſtia,
M[illegible]it auerſos penateis
Farre pio, & ſaliente mica.

ANTO. COELO ſupinas. Hac Ode ſcribit ad [illegible]
cem, quòd c[illegible] um tendit ſupinas manus [illegible]
[illegible] uidem Luna, [illegible] hurt & fru[illegible] &
[illegible] eius v[illegible] minime ab Africo [illegible] tur,
[illegible] ſegetes ab ri bigine, non etiam [illegible]
autumno [illegible] demum de[illegible]
[illegible] am multum [illegible] modo qui [illegible] & te
[illegible] Horna [illegible] anni [illegible] ſupra
id [illegible] De[illegible] video Epod. ij. [illegible] item
Africum [illegible] xvi [illegible] Et ado[illegible] A o-
nis ab occa[illegible] rum al A[illegible] Liba [illegible] &c. Eſt
autem ventu[illegible] d[illegible] anno Autum
num [illegible] de Arte ait,

Sæpe ab Autumnum [illegible] annos,
[illegible]
[illegible] ſoluimur artus:
[illegible] in corpora [illegible]

[Algido. De [illegible] [Nam quæ) ordo eſt,
Nam d[illegible] a victima, quæ [illegible] tecus, & ilices, aut
creſc[illegible] A[illegible] bnis in [illegible] ſecures, te
coronantem marin[illegible] myrto paruos deos [illegible] Lares in
[illegible] & Ma[illegible] bus [Immu-
nis [illegible] No[illegible] noſa) [illegible] rdo eſt,
non m[illegible] mptu[illegible] ndior farre
pio & [illegible] num putari [illegible] eſſe blan-
diorem & m[illegible] maxima hoſtia, quam cum far
[illegible] pio, [illegible] hoſtias Non nominatiu[illegible]
[illegible] n ceſura [illegible] eſt, & eſſe debet nam ſenſus [illegible]
no[illegible] M[illegible] mollierit antique dixit vt aud[illegible]
ſeru[illegible] De [illegible] ſupra. Farre pio, & ſaliente mi-
Mola ca) [illegible] quæ aqua, farre, & ſale hebat au[illegible] eſt Va
[illegible] xxvij [illegible] Numa [illegible] deos
fru[illegible] & mola ſalſa ſupplicare, atque (vt auctor eſt Hemi
na [illegible] torrere, quoniam totum [illegible] ibo ſal[illegible] eſſet, id vno mo-
do confecu[illegible] nendo non eſſe purum ad rem diuinam niſi
toſtum is & [illegible] caluæ inſtituit farris torrendis feria & c.
ACR. COELO ſupinas) Quandam Phyliren al[illegible] quitur ſuadēs
deos magis puris manibus & b[illegible] na coli conſcientia [illegible] bere. Supi
nas vero dixit [illegible] ſuperiora palmas apertas, & e[illegible] panſas. [illegible]
do[illegible] ſupina ad cœlum cum voce manus. [Naſcente luna) ſo-
lent.n ruſticæ mulieres in initio primæ Lunæ [illegible] effun-
dere preces. [Horna) Annua, vel noua ab horoo deriuatur. [Fru
ge) [illegible] ino nouel[illegible] ounc vſque [illegible] horna nouella vina dñe.
Nam & [illegible] ino ſacr[illegible] abatur. vt V[illegible] fundebat pateris. & Mihi
ſacra parari: Et ſal[illegible] fruges & [illegible] tempora vitt[illegible] Sal. enim
cum farre incendebatur, vt [illegible] [Nec dulces alumni) Quos
nutriendo [illegible] commendauerat. [illegible] interea dulces pendent circū oſcu
la nati. [illegible] graues) pomorum enim vario guſtu langue-
ſcunt corpo[illegible] anno, quo[illegible] maxima copia eſt. Nam &
graue & pe[illegible] pus eſt. vt Iuuen. ſā letifero cedente pruinis.
Iubet e[illegible] nec [illegible] tpis deuotione & ſupplicationibus deos
om[illegible] [Nam quę niu[illegible] ordo eſt. Nam vi[illegible] ma quæ paſcitur
nio[illegible] ido [illegible] quercus, & ilices aut creſcit in Albanis her-
bis [illegible] ſecures [illegible] cu ceruice .i. magos victima potenti-
bus [illegible] [illegible] e nihil attinet) Diſtare dicit inter publica &
priua[illegible] ſacrificia, & aliud pontificibus conuenire, q ad immolan
da deis [illegible] uictias magnas inquirit, aliud vult priuatim debere præ
parari hoc eſt, aut myrtum, aut rorē marinum. Ordo eſt: Te co
ronantē paruos deos marino rore & fragili myrto, nihil attinet
tētare [illegible] multa cæde bidentiū Bidentes propriè dīr oues, quę
duos annos habent, hi vocatę ab eminentioribus dentibus, q eir
ca

ea duos annos naſcuntur. [Immunis aram ſi tetigit manus) ordo eſt, Si manus immunis ſcelerum tetigit aram, ſumptuoſa hoſtia non mollibit auerſos Penates, blandior pio, farre & ſaliente mica. (Saliente mica) Rationem voluit ſalis incenſi monſtrare, quod crepitare & exilire flamma conſueuit. Et nota plus valere far.i. paruum ſacrificium cum innocentia, quam magnum cũ ſcelere. [Immunis) .ſ. ſcelerum & innocens, & ſubaudiendum. [Auerſos) Iratos, offenſos. [Mollibit) Placabit.

POR. COELO ſupinas ſi tuleris manus) Hac Ode quandam Phylirem alloquitur, dicens ei deos puris manibus & bona conſcientia colendos eſſe. [Supinas).i. ſupplices. vt Virg. Tendoque ſupinas. Ad cœlum cum voce manus. [Pomifero anno) pro pomifera parte anni i. tempore autumnali, quod eſt graue & peſtilẽs. [Nam quæ niuali paſcitur Algido Deuota) Dicit aliud conuenire Pontificibus, aliud qui priuatos Lares ſuos orant. Illus enim hoſtias magnas dijs immolare debere. Hos aũt myrto, & marino rore contentos eſſe debere. [Nam quæ niuali paſcitur Algido deuota quercus inter & ilices) Deuota autẽ abſolute dicitur. & ſignificat dijs deſtinatam. Ordo eſt autem, Deuota victima quæ paſcitur niuali Algido inter quercus, & ilices, aut creſcit in Albanis herbis tinguit ſecurus Pontificum ceruice. [Coronantem marino Rore deos, fragilique myrto) Marinum rorem hodieq; in Italia virgultum quoddam appellant. [Immunis aram ſi tetigit manus) ſubaudiendum extrinſecus ſcelerum aut quid tale, quia immunem ſcelerum manum vult, intelligi.i. à ſceleribus puram, quam dicit blandiorem dijs eſſe farre & granis ſacrificantem quam ſi ſumptuoſam hoſtiam ſacrificet. [Non ſumptuoſa blandior hoſtia) Nominatiui caſus ſunt ſumptuoſa & hoſtia quia ſenſus eſt. Non blandior dijs ſumptuoſa & hoſtia per ſacrificium quam manus quæ innocens farre & ſaliente mica ſacrificat. Salientem autem micam ſalis granum intellige, quod ſaliat cum ignem miſſum ſit.

ASC. COELO ſupinas) Phylirem ruſticam ad religionem hortatur, dicens, ô Phylire ruſtica, ſi tuleris.i. extuleris, cœlo i. ad cœlum, manus ſupinas.i. ſurſum extentas, Luna naſcente.i. in nouilunio quod ſuperſtitioſi obſeruant, ſi placaris.i. placaueris, Lares.i. deos tuos familiares, thure, & fruge horna.i. hoc anno nata, & ita nondum corrupta, & porca auida.ſ. cibi, & ita non languente, nec vitis tua fœcunda ſentiet Africum.ſ. ventum, peſtilentem i. nociuum, & quaſi peſtem inferentem, vitibus, nec ſeges ſentiet rubiginem.i. pluuiam quandam rubiginem inferentem ſterilem, quia enecat ſegetem & inducit ſterilitatem, aut dulcea alumni.i. liberi tui, quos alis non ſup. ſentiet tempus graue.i. moleſtum.ſ. Auſtro flante. quem plumbeum vocat alibi Poëta anno, pomifero.i. parte anni poma ferente.ſ. autumno. Nam victima deuota i. addicta ſacrificio, quæ paſcitur in algido.ſ. monte cum oppido haud longe ab Roma niuali, quia niuibus ſæpe tegitur, vnde ab algore nomen ſumpſiſſe videtur, inter quercus & ilices, per quas ſuem intelligit. aut creſcit in herbis Albanis ſ. bos. tinguet.i. imbuet & madefaciet, ceruice.ſ. cruore e ceruice ſecta manante ſecures.i. cultros ad ſacrificium aptos, Pontificum.i. ſolenni ſacrificio ſeruabitur. Nihil attinet.ſ. ad religionem, aut placationem deorum, te coronantem.i. ſi coronaueris, rore marino, & myrto fragili.i. ſerto ex herbis fragrantibus, deos paruus.ſ. penates tuos, tentare ſup. eos multa cæde bidentium i. ouium. Nam ſi manus immunis.i. non particeps ſceleris tetigit aram (tangebant enim teſtantes deos dum ſacrificabant) ipſa non mollibit.i. molliet, hoc eſt mulcebit, & placabit, blandior.i. acceptior penates, auerſos.i. indignatos: hoſtia ſumptuoſa.i. per hoſtiam ſumptuoſam farre pio, & mica ſalienti.i. mica ſalis, hoc eſt quam per molam pie oblatam. Mola autem fiebat ex farre aqua & ſale. Sal autem dicitur à ſaliendo, quia ſalit.i. rem ſalſam facit, & ſalit.i. ſaltat dum in ignem mittitur. Bonfinis contendit ſumptuoſa hoſtia eſſe nominandi caſus ordinemque verum ſic colligi. Hoſtia ſumptuoſa .i. magni ſumptus non mollibit Penates auerſos blandior farre pio, ſed quia quantitas ſyllabæ vltimæ in ſumptuoſa exigit, vt ſit ablatiui caſus, & ſententia optime conſtat, nolui mutare ordinem, quem prius collegeram, neque quidquam in eo abſurdi video modo recte intelligatur intelligo autem vt ablatiui ſumptuoſa hoſtia habeant rationem inſtrumenti, non termini exceſſi, regantur que virtute poſitiui. nam recte diceris. Manus eſt non magis blanda, ſumptuoſa hoſtia .i. per ſumptuoſam hoſtiam, farre pio .i. quàm per far pium &c.

MAT. Bõfinus. IMMVNIS aram) In his verſibus, quanquam omnes interpretes præter vnum Porphyrionem, aliter ſentiunt, & ordinant, talis tamen erit ordo, & ſenſus. Hoſtia ſumptuoſa.i. magni ſumptus non mollibit blandior auerſos penates .i. non erit magis blanda ad molliendos ac placandos illos iratos, quam ſupple mollibit & placabit manus.ſ. ſacrificaturi, ſi immunis.ſ. ſcelerum tetigit aram pio farre & ſaliente amica.

GLAR. NON ſumptuoſa blandior hoſtia) Quæ in Porphyrionis commentario de ſumptuoſa hoſtia in nominatino dicuntur, abſurda, vt pleraque alia, mihi videntur. Neque enim tam inſanus fuit vir ille doctiſſimus. Riſi cuiuſdam ſeueri annotatoris meras nugas in hunc locum, ſed quòd alij huic reſponderunt: vt, Badius preſertim hoc in loco, nolui eſſe longior. Ineptũ enim eſt exiſtimare ſumptuoſa hoſtia, nominatiui eſſe caſus, cum ſint ablatiui inſtrumenti.i. per ſumptuoſam hoſtiam.

IN AVAROS.

Inuehitur in inſanam hominum auaritiam, qui per fas & nefas omnia inuadant terram & mare ædificijs impleant, cum illa nihil profutura ſint, cum aderit mortis neceſſitas felitiores eſſe Scythas: qui plauſtris circumaguntur, & è medio viuunt. neque vltra quam ſatis eſt ad viaticum ſuum, affectant.

Ode XXIIII. Dicolos, Tetraſtrophos, Vt Sic te diua potens Cypri.

---UU-UU
---UU--UU-U-

INTACTIS opulentior
Theſauris Arabum, & diuitiis Indiæ,
Cæmentis licet occupes
Tyrrhenum omne tuis, & mare Ponticum:
Si figit adamantinos
Summis verticibus dira neceſſitas
Clauos: non animum metu,
Non mortis laqueis expedies caput.
Campeſtres melius Scythæ,
Quorum plauſtra vagas rite trahunt domos,
Viuunt, & rigidi Getæ:
Immetata quibus iugera liberas
Fruges, & Cererem ferunt:
Nec cultura placet longior annua:
Defunctumque laboribus
Aequali recreat ſorte vicarius.
Illic matre carentibus
Priuignis mulier temperat innocens:
Nec dotata regit virum
Coniux: nec nitido fidit adultero.
Dos eſt magna: * parentium
Virtus, & metuens alterius viri
Certo fœdere caſtitas.
Et peccare nefas, aut precium eſt mori.
O quiſquis volet impias
Cædeis, aut rabiem tollere ciuicam:
Si quæret, pater vrbium,
Subſcribi ſtatuit: indomitam audeat
Refrænare licentiam,
Clarus poſt genitis. quatenus, heu nefas,
Virtutem incolumem odimus:
Sublatam ex oculis quærimus inuidi.
Quid triſtes querimoniæ?
Si non ſupplicia culpa reciditur:
Quid leges ſine moribus
Vanæ proficiunt? ſi, neque feruidis
Pars incluſa caloribus
Mundi, nec boreæ finitimum latus,

* Petẽtibus duri reponẽdũ cum pſertim dos vxorẽ reſpiciat nõ parẽtes. Non.n. parentũ dotẽ dicimus: ſed vxorum.

Duratæque ſolo niues
Mercatorem abigunt. horrida callidi
Vincunt æquora nauitæ.
Magnum pauperies opprobrium, iubet
Quiduis & facere, & pati:
Virtutiſque viam deſerit arduæ.
Vel nos in Capitolium,
Quo clamor vocat, & turba fauentium:
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & inutile,
Summi materiam mali,
Mittamus. ſcelerum ſi bene pœnitet:
Eradenda cupidinis
Praui ſunt elementa: & teneræ nimis
Mentes aſperioribus
Formandæ ſtudijs. neſcit equo rudis
Herere ingenuus puer:
Venarique timet, ludere doctior,
Seu græco iubeas trocho:
Seu malis, vetita legibus alea.
Cum periura patris fides
Conſortem ſocium fallat, & hoſpitem:
Indignoque pecuniam
Heredi properet. ſcilicet improbæ
Creſcunt diuitiæ: tamen
Curtæ neſcio quid ſemper abeſt rei.

ANTONIVS.

INTACTIS opulentior) In auaros inuehitur, arguens primum eorum plurima, minimeq́. neceſſaria ædificia. non enim contenti terreſtribus, in mari quoque ædificabant, quod quidem nihil prodeſſe dicit, ad fugiendam mortem, omnino nanque licet etiam multa quis poſſideat. moriendum erit. Laudat deinde Scythas, qui domibus carentes, plauſtris pro illis vtuntur & paucis contenti viuunt. Quicunque autem, & laudem & gloriam optat, habendi cupiditatem frænare debet. Vnde damnantur illi, qui acquirendi, gratia omne periculum ſubeunt, ſpreto etiam mari quocunque relictaque arduæ virtutis via. Hortatur inde, vel in Capitolium gēmas, & aurum, vel in mare mittenda, vt malorum cauſæ fugiantur. Damnat poſtea parentum perfidiam, in acquirendis rebus indigno, & vitioſo heredi. [Opulentior) ſup. tu. [Cæmentis) Lapidibus & ædificijs. De cæmento autem latius ſupra. [Adamantinos clauos).i. duriſſimos, & inde infrangibiles. [Sūmis verticibus).i. viris ſummis. [Dira neceſſitas) ſæua mors, quæ lege Fatorum, neceſſario cuique euenit. [Non animum metu) ſenſus eſt, ꝙ mortis neceſſitate, nullis diuitijs carere poſſumus. [Campeſtres Scythæ) Scytharum Nomadum parſimoniam, præponit Romanorum diuitijs. De Nomadibus Scythis, paſtoribus, multa poëta ſcribit lib.iij. Georg. Et Strab. lib. vij. ſic ait, Nomades etenim tentorijs vtuntur, centonum inſtar, pilo contextis, in plauſtri vitam degētes, circumque tentoria, pecora comitantur, à quibus victum capiant, & aluntur lacte, caſeo carne paſcua vero ſectantur loca ſemper herboſa permutantes Hybernis quidem temporibus Mæoticis verſantur in paludibus æſtiuis, vero per campeſtria vagantur &c. [Getæ) Strab. lib. vij. Myſos, Thraces, & Getas etiā Nomadas vocatos inuiti.i. paſtores. [Immetata) ſine metis & terminis. [Liberas).i. communes. [Nec cultura placet) ſenſus eſt, illos ſerere, quantum vni anno ſatis fuerit. [Defunctumque laboribus).i. illum qui anno præcedenti elaborauerat, alter ſequēti anno recreat. quieſcit enim ille altero operante. Cæſar lib. 4. de bello Gallico ſcribit, Sueuos Germanorum omnium bellicoſiſſimos, centum Pagos habere ex quibus quotannis ſingula millia armatorum bellandi cauſa, ex finibus educunt, reliqui vero, qui domi manſerint ſe atque illos alunt, hi curſus inuicem anno poſt in armis ſunt ille domi remanent. ſic neque agricultura neque ratio, atque vſus belli intermittitur, ſed priuati, atque ſeparati agri, nihil eſt. [Vicarius) is dicitur qui vices alicuius gerit.

[Priuignis) Priuignus dictus. quod antequam mater ſecundo nuberet, eſt progenitus, pri, enim antiqui pro prædiacerunt. Auctor eſt Feſtus. [Temperat) Pro obtemperat. [Nec dotata regit virum) Iuſt. lib. iij. refert, Lycurgum inter Lacedæmonum leges, ſtatuiſſe virgines ſine dote nubere, iuſſiſſeq́;, vt vxores eligerentur, non pecunia, quod ſeuerius matrimonia ſua viri coërcerent, cum nullis frænis dotis tenerentur. hinc optime Iuuen. Ait intolerabilius nihil eſt, ꝙ fœmina diues. Eſt autem hoc in loco ſenſus, quòd quamuis ibi dotatæ ſint coniuges, attamen viri ſunt obtemperantes, quod Romanæ non erat. Hinc Iuuen. ait intolerabilius nihil &c. Item imperat ergo viro, ſed mox hæc regna relinquit, Permutatque domos &c. [Certo fœdere) Quod quidem inter virum & vxorem fit vt alter alteri fidem ſeruet. Nam matrimonij bona triplicia eſſe dicuntur, videlicet fides, proles & ſacramentum. In fide attenditur, ne poſt vinculum coniugale cum alio, vel cum alia coëatur. In prole, vt amanter ſuſcipiatur, religioſe educetur. In ſacramento, vt coniugium non ſeparetur, nec cauſa prolis alteri coniungatur. [Et peccare nefas) ſenſus eſt, ꝙ mulieribus illis peccare eſt nefas, mors q́. eſt peccati precium, puniuntur enim illico impudice. quod ſanè in Italorum dedecus dicitur. [O quiſquis) Quicunque, inquit laudem & gloriam optat, habendi cupiditatem frænare debet. [Rabiem ciuicam) Ciuilem ſeditionem. [Pater vrbium ſubſcribi ſtatius) ſicuti Ciceroni prius, deinde Cæſari, poſtea Augusto accidit. Nam App. lib ij. ſcribit quòd Ciceronis conſilio Roma à Catilinæ coniuratione liberata ſaluator pereuntis patriæ viſus eſt extitiſſe. Gratiæ itaque immenſæ, ab omnibus illi habitæ variæque laudationes. Nam Cato patrem patriæ, illum appellauit. quod decus nominis ſublime à populo confirmatum eſt, ac poſtea ad imperatores, qui digni habebantur, defluxit. At Suet. de honore Cæſari a populo collato, Poſtea, inquit, ſolidam columnam, prope viginti pedū lapidis Numidici, in foro ſtatuit, ſcripſitq́ parenti patriæ. Et L. Florus, memoriæ tradidit. C. Octauianum Cæſarem, ob facta ingentia Dictatorem perpetuum patremque patriæ, & Auguſtum appellatum fuiſſe. [Poſt genitis).i. nepotibus, & poſteris. [Quatinus) Non quatenus per e, ſed quatinus per i, legendum eſt. nam ordo & ſenſus talis, Quatinus.i. quoniam, inuidi odimus, virtutem incolumen, quærimus ſublatam ex oculis, heu nefas. [Quatinus) Quatinus eſt quoniam, ſed quantum quatenus, aut, vt auctor eſt Feſtus [Virtutem incolumem).i. probos homines viuentes. vnde Ouid. etiam ait. Paſcitur in viuis liuor, poſt Fata quieſcit. [Quid triſtes querimoniæ?) ſenſus eſt. Quid prodeſt conqueri de vitijs, ſi culpa non punitur ſupplicio. [Quid leges) ſenſus eſt. Quid proſunt leges ſine obſeruatione & vſu? [Pars incluſa caloribus) Intelligit zonam illam temperatam, quæ torrida zona à nobis ſeparatur. [Nec Boreę) ordo eſt. [Nec latus).ſ. mundi: Boreę finitimum. vbi aſſidue niues, vti ſuperius de Hyperboreis, & Riphęo iugo oſtendimus. [Magnum pauperies) ſenſus eſt. Quod paupertas, quę iam in opprobrium, & dedecus habetur, iubet omnia pati, & ſubire ſpreta virtutis via, vt enim dicentur, ſas & nefas vna confunduntur. [Vel nos in Capitolium) Hoc in loco poëta ipſe Horat. conſulit, vel in Capitolium gemmas & aurum, vel in mare mittenda, vt eis malorum cauſæ fugentur. [Clamor) Illuc enim cum ſpectantium clamore & plauſu. triumphantes accedebant. [Scelerum ſi bene pœnitet).i. ſi bene piget ſcelerum & malorum tollantur elementa auaritiæ. [Elementa) Principia & cauſæ. [Teneræ mentes) Puerorum intelligit. vel etiam laſciuientium, dicit autem militiæ exercitia celebranda eſſe, vt vitiorum cauſæ tollantur. [Ingenuus) Liber & generoſus. [Græco trocho) Ab Græcis inuento, vnde & nomen habet græcum. nam τροχάζω curro ſignificat. τροχιὸς orbita, curſus veſtigium. τρόχος reuolutio, rota curſus. [Vetita legibus alea) De ludis lege prohibitis, iure ipſe legum titulos & tractatus conſpicito, plurima enim videbis euitanda. [Cum periura patris) Damnat parentum perfidiam, in acquirendi rebus, indigno, & vitioſo heredi. [Conſortem) Eiuſdem fortis, eſt autem ſors id, quod vulgo capitale appellant, hoc eſt ſumma illa pecuniæ, quam quiſque in medium ponit, ademendas merces. [Improbæ) iniquæ iniuſtę. [Curtę rei).ſ. diuitijs, quæ certe videntur auaris paruæ, ſemper aliquid deeſt, quia habendi ſitis, nunquam cupidis expletur.

Cicero pater patrię, Cęſar pater patrię, Auguſtus pater patrię

Quatinus Quatenus

INTACTIS opulentior Theſauris) Generaliter hac ode inuehitur in luxuriam, omnia profanātem, & ædificijs nouis, & non terram tm̄, ſed etiam maria occupantem. Ordo eſt. Tu auare ſup. opulentior intactis theſauris Arabum, & diuitijs Indię, licet occupes omne Tyrrhenum mare. & mare Ponticum, tuis cæmentis, non expedies animum metu, & caput laqueis mortis, ſi dira ACR.

ſi dira neceſſitas figit Adamantinos clauos ſummis verticibus. [Arabum,& diuitis Indiæ) Ditiſſimas gentes ad ditiarum emphaſin poſuit. [Cæmentis) ſaxis ad fabricandum prouiſis. [Adamantinos) Qui frangi non poſſunt pro metalli ſoliditate. [Dira neceſſitas) pro morte poſuit neceſſitatem. Senſus autem hic eſt, Quamuis multa poſſideas ampla, non tamen ſincera & certa voluptate, his frui potes. Quippe cum neceſſitate mortis aſtricta ſit humana conditio, non poſſis te vllo remedio inde aut premio redimere. Adamantinos autem clauos pro mortis neceſſitate poſuit, quę vinci & expugnari non poteſt. [Campeſtres melius Scythæ) Scythæ campeſtres dicti, eo ꝙ in campis ſine tectis ſub tentorijs viuant, quæ carpentis mouentur. vt Sal. In quibus plauſtra ſedes ſunt. [Rigidi Getæ) Aſperi, fortes propter rigidam regionem. vt ſiue Getis inferre manum ſeu tendere ad Indos. [Nec cultura placet longior annua) .i. qui non plus colant, niſi quod expenſis vnius anni ſufficiat, continue ſedis incerti. [Defunctum laboribus) Liberatum. vt magnis pelagi defuncte periclis. [Æquali recreat ſorte vicarius) in laboribus ſuccedendo vnus alteri. [Illic matre) ordo eſt, illic innocens mulier temperat .i. parat pocula priuignis carentibus matre .i. non ſunt odia nouercarum. [Nec dotata regit virum) Dos eſt donum puellarum nubentiū. Caſtitatem laudat exemplo barbarico, eo ꝙ dotem habent virtutem parentum, & amorem coniugum, quæ viros vitantes externos ſeruant pudicitiam coniugalem. [Et peccare nefas, aut precium mori) mortem precium dixit eſſe peccati, & eſt ſenſus. Et peccare aut eſt illis nefas, aut eſt pœna mori. Nam ad ſuperiora reſpicit. [Si quæret pater vrbium) ſi ſit qui velit patriæ pater vocari, & ſtatuarum titulos habere remoueat licentiam præſumendi, & illicita non præſumat admittere. [Clarus poſt genitis) Aut poſtea laudetur in filijs, aut ob ſeueritatis & correctionis inſtitutum poſteris admirandus. [Quatenus) Quandiu. nam quatenus aduerbium eſt interdum temporis, interdum loci. quatinus vero coniunctio eſt tantum. [Incolumem) incorruptam, ſine corrigentis diſtrictione ſeruatam. [Sublatam) remotam. nam virtus ſic quærenda eſt, vt ſemper præ oculis habeatur. ſed ſic virtutem quærimus, vt ſemper abſens ſit, cauſa videlicet noſtræ nequitiæ. [Quid triſtes querimoniæ) Quid de malis iuuat moribus conqueri, ſi non culpa licentiæ compeſcitur. [Quid leges moribus) vanas dicit leges, niſi moribus & honeſtate ſeruentur vnum pendet e altero, ideo autem vanę, quia ſine moribus. [Si neque feruidis) ſi nihil poteſt obſtare cupiditatibus, per quas non tantum leges irrumpuntur, verumetiam rerum natura expugnatur, lucri cauſa dum etiam nec inhabitabiles orbis regiones, poſſint prohibere commercia. [Finitimum latus) Nobis vicinum. nam ſeptentrionalis plaga, nobis vicinior eſt, vtpote in qua eſt axis. vt Virg. Hic vertex nobis ſemper ſublimis. Et aut ſic eſt nobis intelligendum aut quod eſt melius. Nec latus finitimum Boreæ .i. gelido climati, vt ſit ſenſus. Si nec plaga finitima gelu abigit mercatorem, vult autem intelligi ſeptentrionem tanquam nec hæc, quæ interdicta ſunt natura, abigant mercatorem. [Durataque ſolo nives) Gelu nimietate frigoris ſolidatæ. [Abigunt) Cohibent, repellunt Callidi cupiditatum, & vitiorum diſtinguit origines. primum enim dicit, quòd negotium mortalibus emtorum, nauigijs tentatum eſt, inde ad maiora perrectum, vnde & Virg.

Pauca tamen ſuberunt priſcæ veſtigia fraudis.
Quæ tentare Thetim ratibus, quæ cingere muris.
Oppida, quæ iubeant telluri infindere ſulcos.

[Magnum pauperies opprobrium) Hoc eſt, ex quo cępit probro eſſe pauperies, & crimini dari, per omne nefas diuitiæ quæri cœperunt, vt & quem ſuaſiſſet egeſtas. Vile nefas. [Virtutis) Fortium factorum, ſiue philoſophiæ quibus erat amica & grata, pauperies. [Vel nos) ordo eſt, Si bene pœnitet ſcelerum eradenda ſunt elementa praui cupidinis .i. cupiditatis, & nimiæ teneræ mēſes, aſperioribus ſtudijs formandę, vel in Capitolium, quo vocat nos clamor, & turba fauentium, mittamus gemmas & lapides, & inutile aurum. materiam ſummi mali. vel nos ſubauditur mittamus, in proximum mare gemmas &c. [Summi mat.) ſummum malum auaritiam dixit, ea quia vitia omnia procreantur. [Et teneræ nimis) Duplex intellectus eſt. vtrum puerorum mentes, teneras, dicat eſſe formandas ad aſperiora ſtudia, hoc eſt fortiora, an certe luxurioſorum mentes teneras appellet, quas vult abiectis luxuriæ inſtrumentis auro, & gemmis aſperioribus ſtudijs reformari. [Ingenuus puer) ingenuum ciuem Romanum, voluit intelligi ſiue nobilem vt ingenuus puer vultus, ingenuiq́. pudoris [Ludere doctior) culpat Romanos. quos omiſſo exercitij ſtudio ad Græcos ineptos, luxurioſoſque ludos, filios tranſtuliſſe commemorat. [Seu malis legibus) Luſus aleæ puniuntur propter nuditatis inceſtum. [Cum periuria patris fides) cum patris familiæ ſilua fides ad congregandam heredi pecuniam periuria hoſpites fallat, & ſocios. [Indignoq́. pecuniam) Hęc, inquit, quę per ſcelus acquiruntur congreganti nihil proſunt, dum relicta indignis heredibus per luxuriam conſumuntur, & male parta male dilabuntur. [Curtę neſcio) cupido ſemper adeſt. [Semper aliqd abeſt rei) nunquam tantum res creſcit, vt ſufficere videatur cupiditati.

INTACTIS opulentior Theſauris) Hac ode generaliter inuehitur in luxuriam omnia prophanantem, & ędificijs nouis non terram tantum, verū etiam maria occupantem. [Si figit adamantinos ſummis verticibus dira neceſſitas) Neceſſitate hic pro morte poſuit. Senſus autem. Quamuis multa ampla poſſideas, non tamen ſincera voluptate his frui potes, quippe cum neceſſitati mortis te obſtrictum eſſe ſcias, nec poſſis inde te vllo remedio, aut premio redimere, Adamantinos autem clauos pro neceſſitate mortis, quæ dura eſt, & immutabilis, mala conceptione dictum eſt. [Campeſtres melius Scythę) Quod in campis ſine tectis, viuant dicti ſunt. de quibus & Sal. ſic ait, Scythæ Nomades tenent quibus plauſtra ſedes ſunt. [Et rigidi Getę) Thraces ſunt quos rigidos dixit propter frigora regionum earum. [Immetata quibus iugera liberas Fruges & Cererem ferunt) Immetata .i. interminata cōmune autem inter ſe Barbaris ſolum, eorum eſſe omnibus notum eſt. [Nec cultura placet longior annua) Hoc eſt, Nec plus colunt, quam vnde vnius anni fructum percipiant. [Defunctumque laboribus Æquali recreat ſorte vicarius) Vicē laborandi inter ſe præſtare barbaros oſtendit. [Et metuens alterius viri) ſubaudiendum extrinſecus concubitum. [Et peccare nefas, aut precium eſt mori) hoc eſt peccare nefas videtur, aut quia peccauerit morte pœnas luit. [O quiſquis volet impias) Non recte à ſuperiore Ode hæc ſeparata ſunt, cum inde pendeat & illis annexa ſint. [Si quæret pater vrbium Subſcribi ſtatuis) .i. ſi vult gratiam apud ciues ſuos collocare per quam mereatur, vt publicæ ſtatuæ ponantur, & in titulo earum pater vrbium aſcribatur. [Quatenus, heu nefas) Virtutem incolumem odimus. [Sublatam ex oculis, quærimus inuidi) Qui bonos viros incolumen odimus, etiam mortuos, oderimus. Ipſe oſtendit inferendo inuidi. Vere enim per inuidentiam ſit, vt boni viri dum viuant obſint. [Quid triſtes querimoniæ proficiunt?) ſenſus eſt autem. Quid prodeſt nos, de malis moribus conqueri? [Si non ſupplicio culpa) Licentia pœna compeſcitur. [Quid leges?) ſenſus eſt. Vanæ ſunt leges, ſi non obſeruentur à moribus. [Si, neque feruidis Pars incluſa caloribus) .i. ſi nihil poteſt obſtare cupiditatibus, per quas non tantum leges rumpuntur, verumetiam ipſa natura expugnatur, lucri cauſa adeuntibus pene inhabitabiles orbis terræ regiones. [Nec Boreæ finitimum la.) Quo finitimum latus Boreæ dicit. Auſtrali nominato, cum inter ſe hæc longinqua, & toto orbe diuiſa ſint? nunquid & huic elocutioni ſubtiliorem intellectum adhibemus. vt nec particulam bis accipiamus, ſemel ſic intelligentes. Finitimum Boreæ latus. Iterum ſimpliciter. Nec Boreæ finitimum latus, durataq́. niues mercatorem abigunt? [Horrida callida Vincunt æquora nautæ) magnum pauperies opprobrium, iubet Quid vis, & facere, & pati, ex quo cœpit, inquit, paupertas probroſa eſſe, & oſtentum videri per omne nefas diuitiæ quæri cœperunt. [Opprobrium) .ſ. paupertatis, viam deſerit virtutis. [Scelerum ſi bene pœnitet) Bene, pro valde poſitum. vt apud Ennium frequenter. [Et teneræ nimis Mentes) Vtrum puerorum mentes, teneras nimis, dicit eſſe formandas ad aſperiora ſtudia. An vero luxurioſorum mentes teneras appellat quas vult abiectis gemmis, & auro, formari ad aſperiora ſtudia? [Neſcit equo rudis Hærere ingenuus puer) iraſcitur. Romanos omiſſo militaris exercitij ſtudio, ad Gręcos ineptos, luxurioſoſque luſus tranſiſſe. Cum periura patris fides Cōſortem ſocium fallat, & hoſpitem non eſt, inquit, mirum augeri quotidie cenſum vniuſcuiuſque priuatorum cum omnes ſcelere graſſentur in hoſpitem, in ſocium, in conſortem acquirendi ſtudio, & tamen nil eum his prodeſt, quia indigno hæc heredi relicturi ſunt, qui corruptus luxuria, ſeruare hæc .ſ. non poteſt. [Tamen Curtæ neſcio quid ſemper abeſt rei) hoc ad ipſam auaritiæ naturam refertur, cui cum nihil deſit, ſemper videtur deeſſe. POR.

ASCENSIVS.

INTACTIS Arabum &c.) Quia diuitijs multis mortem effugere non poſſumus, docet improuidos eſſe, qui hic ampla domicilia conſtruunt, prudentiores autem Scythas in plauſtris rem omnem transferentes, quia caſtior & ſanctior eſt in illorum labore & paupertate vita, quam in Romanorum opibus, quas

corrup

corruptiſſimi ſecuti ſunt mores. Ode eſt ſanctis eruditionibus refertiſſima. Ordo autem eſt. Licet tu opulentior .i. ditior. Theſauris Arabum intactis .ſ. à prædatoribus. & Indiæ diuitis vbi auri. lapillorumque vis magna eſt occupes cæmentis tuis .i. fundamentis lapideis, omne .i. totum, mare Tyrrhenum & Ponticum, tamen ſup. ſi dira neceſſitas .ſ. moriendi, figit ſummis verticibus .i. elatis ad multam gloriam, aut felicitatem capitibus, Clauos adamantinos .i. ſpicula duriſſima, & ineuitabilia, non expedires animum metu mortis, nec caput laqueis mortis. Et ideo melius viuunt Scythæ campeſtres .i. non in domibus, ſed in campis viuentes, vtpote quorum domos vagas .i. transferibiles, trahunt plauſtra rite .i. ex ritu regionis, & Getæ rigidi .i. rigidam vitam agentes. de quibus Maro, Mortem contemnunt laudato vulnere Getæ: melius ſupp. viuunt, quibus iugera immetata .i. non cōmenſurata ferunt fruges liberas .i. non coactas limitibus nec legibus, quas Ceres alibi inuenit. vt illic quiſque metat vbi ſeuerit, & non alibi. vnde legifera dicitur à Marone Æn. iiij. Legiferæ Cereri &c. vult autem dicere fruges illic omnes cōmunes eſſe. ſed cōmuni labore partas, & Cererem .ſ. liberam illic, nec cultura placet longior annua .i. quam ad annum plenum, aut ad annonam vnius anni, & vbi vicarius .i. viciſſim ſuccedens, recreat æquali ſorte .i. æquali conditione, quia qui hoc anno laborauit, ſequenti ceſſat, & econtrario, defunctū laboribus .i. qui iam labores exegit. (Illic) ordo eſt, Mulier innocens temperat .i. obtemperat, aut ſe accōmodat, non obijcit. vt Romæ fit, illic .i. apud Scythas, Priuignis .i. priuſquam marito nupſerat, ab eo genitis, carentibus matre, nec coniux dotata, quia non habet diuitias pro dote. vt ſtatim dicet regit virum, vt Romæ. vnde eſt illud, Io autem vtranque, quandoquidem dotata eſt, cubet. Nec fidit .i. non confidit, vt ſe defendat, aut alat, adultero nitido .i. cōpto, quia magna virtus parentium .i. progenitorum, vſitatius autem dicitur, nunc parentum & caſtitas metuens alterius viri .i. deuitans alterius viri cōmercium, fœdere certo .i. fide matrimoniali, quam nunc quoque damus. eſt ſup. illis dos .i. pro dote, aut loco dotis. Non ergo obſtat, quòd dos non eſt parentum, ſed vxorem, quia non conſtruetur dos parentium, ſed virtus parentium, ideoque non ſubſcribo Bonfini legenti petentibus, & reijcienti parentium. (Et nefas) .i. pro re nefanda habent, peccare .i. aut nō peccant, aut precium .ſ. peccati, eſt mori, qui adulteræ morte plectuntur. Paulus autem de morte animæ loquens ait. Stipendia peccati mors &c. O deſiderantis voa, quiſquis .i. quicunque volet tollere ciuitate Romana, cædes impias per bella ciuilia, & pro .i. rabiem, ciuicam .i. ſi ciuium, ſi quæret .i. petet ſubſcribi ſtatuis .ſ. ſibi poſitis, pater vrbium .i. vt ſub pede ſtatuarum, ſibi erectarum ſcribatur pater vrbium .i. hic erat pater vrbium, audeat refrenare licentiam domitam, futurus .ſ. clarus: poſt genitis .i. poſteris, quatinus (aut quatenus) .i. quandoquidem, heu quæ interdolentis vox eſt, nos odimus .i. odio proſequimur (eſt autem ab odi) virtutem incolumem .i. adhuc viuentium, quia inuidia motti detrahimus, ſemper viuētibus, & inuidi quærimus .ſ. virtutem, ſublatam ex oculis .i. defunctorum. (Quid proficiunt querimoniæ triſtes, ſi culpa non reciditur) .i. reſecatur, ſupplicio .i. pœnitentia? quid leges vanę .i. mendaces, & inutiles ſine moribus proficiunt, q. d. nihil, ſi neque pars mundi, incluſa feruidis caloribus .i. torrida zona, nec latus finitimum Boreæ .i. regio Septentrionalis, vbi perpetuum frigus, vnde addit, & niues duratæ ſolo .i. ſuper terram: abigunt .i. deterrent, mercatorem .i. negociatorem mercium? nauitæ .i. nautæ callidi: vincunt æquora horrida .i. horrorem æquorum. Pauperies, appoſitoriæ magnum opprobrium .i. quæ putatur magnum dedecus, & opprobrium, iubet & facere, & pati quiduis .i. quidlibet, & fas, & nefas. vnde Maro. Quid non mortalia pectora cogis Auri ſacra fames? & deſerit viam virtutis arduæ .i. difficilis, primum ſpectantibus. Igitur mittamus nos gemmas & lapides .ſ. precioſos, & aurum inutile .i. ſuperfluum quo non vtimur, appoſitorie materiam .i. occaſionem, ſummi mali, vel in Capitolium .i. in ſummam deorum ædem, quo .i. in quod: clamor .i. applauſus approbantium pietatem, in deos, & turba fauentium .i. applaudentium, vocat .i. inuitat quia ſi quis larga munera in templa contulerit, omnes mortales illi applauſerint, vel ſi in templis nil facit aurum, mittamus in proximum mare, quod nonnulli (teſte D. Hieronymo) fecerunt, dictantes ſe malle mergere aurum, quam illo mergi. (Elementa) .i. ſemina cupidinis .i. Amoris parui, ſicut prius ſordidus Cupido, pro cupiditate, niſi ſit Cupidinis .i. cupiditatis, praui .i. prauæ, ſunt eradenda, ſi pœnitet .ſ. nos, bene .i. iuſto modo, ſcelerum, & mentes nimium teneræ .i. delicatæ, ſunt formandæ, aſperioribus ſtudijs. Puer ingenuus: rudis .i. imperitus rei militaris, neſcit hærere equo .i. equitare, & timet venari: exiſtens doctior, ſeu iubeas ludere trocho Græco .i. more Græcorum, ſeu malis .i. magis velis, ipſum ludere alea, vetita .i. prohibita, legibus .ſ. etiam Romanis. (Cum) .i. quandoquidem fides parentis .i. patris: periura .i. periurio violata fallat ſocium conſortem, & hoſpitem .i. quem hoſpitio ſuſcipere ſolet, fraudans forte eum depoſito properet .i. feſtinet, ſup. linquere, heredi indigno, vt filio prodigo, aut improbo, ſcilicet .i. ſcire licet quid prætendat diuitiæ improbe, & iniquæ, improbandæ, aut quibus nunquam ſatis magna viſa eſt menſura creſcunt tamen .i. nihilominus, neſcio quid .i. aliquid, quid ſit neſcio, abeſt ſemper rei curtæ .i. minui æ iudicio auari.

SI figit adamantinos Clauos) Hoc in loco quod Porphyrion dicit, mala conceptione dictum eſſe à poëta Adamantinos clauos pro neceſſitate mortis quæ dira ac immutabilis, non video qua ratione ſcripſerit. Porro diram neceſſitatem exponere pro morte, & Adamantinos clauos pro mortis neceſſitate, cum ſtatim laquei mortis ſubiungatur, quid aliud eſt, quam ſi dicas. Si mors figit mortis neceſſitatem, nō expedies caput laqueis mortis? Eo dedecunt nos aliquando ſubtiles noſtræ illę expoſitiones. Ego ſimpliciter illa enuncianda puto. Et adamantinos clauos pro duriſſimis vinculis aut ſpiculis exponi poſſe non inficias iuero. (Illic matre carentibus Priuignis mulier temperat innocens) Quidam temperat exponunt pro obtemperat. At Acron exponit temperat, pro parat pocula, quod placet. Nam & Ouid. de ſuo conquerens tempore ait. Lurida terribiles miſcent aconita nouercę. (Dos eſt magna, parentium) Hic rurſus non potui cohibere riſum, cum ſeueri annotatoris cenſuram legerem, qui non dubitauit pro parentium ſubijcere petentibus, & ita temere auctorem deprauere. Porro quod ait omnes lib. habere parentum quos ipſe viderit, non poſſum mirari impudentiam hominis. qui fatetur, Aldinum ſibi viſum lib. in quo hęc bene habent, Sed illud omnium elegantiſſimus eſt, cum conatur oſtendere parentium non poſſe hic locum habere, ob multas, in quit cauſas, quas breuitatis cauſas prętermitto tum ob eam ipſa, quod in gignendi caſu eius nominis parentum dicimus, non parentium qui genitiuus eſt participium à pareo, es, verbo, Hęc ille doctiſſimus grammaticus. Si hoc ad auctorem quidquam attineret, oſtenderem huic pręceptori, quam eſſet minime grammaticus. (Sed alia nunc agimus. quatenus heu nefas) Ita quidam per i, legendum hoc loco putant. Acron autem docet. Quatenus aduerbium eſſe interdum, temporis, interdum loci. Quatinus vero coniunctionem pro tantum Tale. quod etiam Feſtus Pompeius docet, ſi liber non eſt corruptus. Ipſe poëta lib. j. Ser. Sat. iij. videtur pro quoniam vſurpaſſe. Denique quatinus excidi penitus vitium irę. Cetera ita nequeunt. Atqui ego neſcio num auctores hanc perpetuo ſeruarint diſtinctionem. Landinus hoc loco quatenus exponit quouſque, quod mihi placet, quanquam ab Acrone, qui exponit quandiu. non multum abeſt. Valla lib. ij. ait Ciceronem, quatenus ſemper accepiſſe pro inquantum, quod hic optime quadrat. (Nec Borę finitimum latus) Acron exponit, nobis vicinum cum Horat. Borę finitimum dicat, non nobis. In Porphyrionis commentario ſimilia quędam ſe ęque obſcure promuntur, pręterea ſubtilior intellectus quęritur, quod nominato auſtrali latere, Borę ſubiungatur, cum inter ſe, inqt, hęc longinqua, & toto orbe diuiſa ſint. Quaſi non liceat extrema coniungere, ſic loquentes. Auaro mercatori non obſtat frigus, non calor, non ſeptentrio, non meridies, non torrida zona, non frigida. Sanè ita hi loquuntur, quaſi in rebus non magnopere ſoliciti, minusque exercitatique. Quod vero continuo poeta ſubnectit, Duratęque ſolo niues. Acron exponit, gelu nimietate frigoris ſolidatę, & elegans vero gloſſa. GLAR.

AD BACCHVM.

Allegorice oſtendit, tantam eſſe Cæſaris maieſtatem, vt eius laudes non poſſit verbis conſequi, niſi Bacchi numine ad ſtatum, in receſſum aliquem transferatur, & ibi ab illo prius inſtruatur. ipſe enim Deus eſt muſicis & poetis propitius.

Ode XXV. Dicolos, Diſtrophos, Vt

Sic te diua potens Cypri.

---υυ-υ-

---υυ--υυ-υ-

QVO

QVO me Bacche rapis tui
Plenom? quæ nemora, & quos agor in ſpecus
Velox mente noua? quibus
Antis egregij Cæſaris audiar
Aeternum meditans decus
Stellis inſerere, & concilio Iouis?
Dicam inſigne recens, adhuc
Indictum ore alio. non ſecus in iugis
Ex ſomnis ſtupet Euhyas,
Hebrum proſpiciens, & niue candidam
Thracen, ac pede barbaro
Luſtratam Rhodopen. vt mihi deuio
Rupes, & vacuum nemus
Mirari libet. ò Naiadum potens,
Baccharumque, valentium
Proceras manibus vertere fraxinos,
Nil paruum, aut humili modo,
Nil mortale loquar. dulce periculum eſt
O Lenææ ſequi deum
Cingentem viridi tempora pampino.

ANTONIVS.

QVO me Bacche) Oſtendit Horat. ſe Bacchi numine pleoum, ab illo in nemora & ſpecus rapi, ibique Aug Cæſaris numen, & laudes, ſtellis inſerere velle. & Iouis concilio ſcribit. [Noua mẽte) Nuuo ſpiritu. Bacchico. [Quibus Antris) ordo eſt. Quibus in antria meditans, audiar inſerere ſtellis & Iouis concilio, æternum decus, egregij Cæſaris. [Aeternum decus) Auguſtum, inter deos relatum iri oſtendit. Concilio, Iouis? vt interſit ibi, cum alijs dijs. [Inſigne).i.ornamentum. retulit.o.ad illud. Aeternum decus, ſtellis inſerere. [Indictum ore alio) Hoc ideo, quia recens erat inſigne illud. [Ex ſomnum) Vigilans. [Euhyas) Baccha. Eſt enim patronymicũ fœmininum, nam Euhyus Bacchus eſt, ab voce Bacchantium.

Euhyas Hebrus Rhodopen [Hebrum) Fluuius eſt Hebrus, ſupple Rhodupe Thraciæ monte niuoſo, vt ſcribit Plin. lib. iiij. Ibi autem Orpheos ſonare, cantareque ſolitus erat, & ibi ſacra Liberi patris. Orpheo primũ mitiante celebrabantur, vt ſcribit Mela. Eſt autem mons ſublimis, poſt Aemum: vt Strabo ait lib. vij. Ptol. lib. iiij. ait. Rhodopem montem eſſe ſupra Neſſum fluuium atque Hebrum. [Ripas) Fluminum. ſ. ad voluptatem. [Vacuũ nemus) Auguſti decus ab alijs indictum intelligit. [Naiadum).i.muſarum, quæ & nymphæ dicuntur. Virg. in Buc. Nymphæ noſter amor Libetrides, quomodo autem Bacchus Muſis oblectaretur, ſupra iam patuit. [Valentium vertere) Tuo videlicet numine agente. [Proceras fraxinus) Longas arbores Bacchum enim in bella mulieres ſequebãtur, à quibus Bacchantibus, ipſe Bacchus dictus eſt. Auct. Diod. lib. iiij. [Nil mortale) Dixerat enim ſe dicturum æternum decus. Cæſaris. [Humili modo).i. lyricis verſibus, quàm humiles ſunt diuina quoque loquar. [Dulce periculum) Dulcis labor. [Leneæ) A torculari, quo vinum exprimitur Bacchum dici volunt vt ait Diod. libro quarto.

ACR. QVO me Bacche rapis) Hac ode Liberũ patrem inuocat, eo quod ipſe muſicus Deus ſit, petens ab eo vt ſe in ſecreta nemorum ſuorum ducat, vbi numine eius repletus Cæſaris Auguſti laudes canat, allegoricos ſignificans, non ſufficere ſpiritum ſuũ laudibus Auguſti, ſi numinis eius inſtinctu iuuetur. [Aut quos agor in ſpecus) Hic maſculi genere ſpecus. poſui, dicitur, & hoc ſpecus. [Quibus) Grauiter pronunciandum. [Decus) Conſecrationem dic. [Mente noua?) Quæ nouam faciat præſentiam numinis, hoc eſt homini inconſuetam. [Quibus Antris) ordo eſt. Quibus antris meditans audiat inſerere ſtellis, & concilio Iouis. æternum decus egregij Cæſaris. [Indictum ore alio) Ab alio adhuc non dictum. [Ex ſomnis) Vigilans per furorem. [Euhyas) Baccha.i. non aliter Baccha proſpiciens Hebrum fluuium Thraciæ vel Rhodopen montem regionis eiuſdem delectatur, quàm ego videns nemora, ſcripturus Cæſaris conſecrationem in antris Muſicis. [Vt) Quemadmodum. [Deuio) Vaticinanti. Repleti enim numinis, per deuia agi, & remota conſueuerant. Deuium, dictum à via remotum. [O Naiadum potens) Dionyſius habens poteſtatem in Nymphis, vel in Bacchis eſt. [Vertere fraxino) Tantum virium. Liberi ſignificat eſſe cultricibus, vt arbores radicitus poſſint vertere numinis inſtinctu. Nil mortale loquar) Nihil quod mortali conueniant, ſi me in tuus ſpecus, ac ſe creta nemorum duxeris. [Cingẽtem) Amphibolice dictum vtrum ſibi tantum cingentem, an quoſcunque ſuo numine, replere conſueuit.

POR. QVO me) Hac Ode, innocat Liberum patrem, petens ab eo vt ſe in ſecreta aliqua nemorum ſuorum ducat, vbi numine eius, mentem inſtinctus Cæſ. Auguſti laudes canat. Per quæ videtur allegoricos ſignificare, non ſufficere ſpiritum ſuum. laudibus Auguſti, ſine Liberi numine, nam & ipſe muſicus Deus eſt. [Quibus Antris egregij Cæſ. &c.) Quibus graui ſono pronunciandum, eſt. n. ſubiunctiua particula qua præpoſuit, Quos agoe in ſpecus ſubiungit, Quibus antris egregij Cęſaris audiar in quo & κατ' ἐξοχὴν figura denotãda, quia prędictum ſpecus, antra ſum. [Aeternum meditans) Conſecrationem dicit. [Dicam inſigne recens adhuc Indictum ore alio) Per hæc primum ſe lyricą tangere ſignat. [Hebrum proſpicieus) Hebrus eſt Thraciæ fluuius. (Rhodopen) Mons Thraciæ. [Vt mihi deuio) Deuium eſt à via remotum ac per hoc in ſiluis, ac ſolitudinibus agẽtem oſtendit. Diximus autem hæc allegoricos dici, quoniam per ea intelligi vult, ſe inuſitatum Rumanis carmen tractare. [O Naiadum, baccharumque valentium, potens, manibus vertere fraxinos) Vult intelligi tantas vires cultricibus Liberi patris, inſtinctu numinis eius eſſe, vt etiam proceras arbores, radicitus poſſint vertere. [Nil mortale loquar) Subaudiẽdum ſi me in tuum ſpecus, ac ſecreta nemorum duxeris. Cingentem viridi tempora pampino) Vtrum ſibi tantum ea cingentem an quoſcũque numine ſuo complere dignatur.

ASC. QVO me) Significat ſe Bacchico furore correptum, ad Cæſaris æternum decus cõmemorandum, incitari, dicitq. hoc ordine. O Bacche, quo rapis me plenum tui.i. à te, hoc eſt numine tuo poſſeſſum? in quæ, ſupp. nemora, aut in quos ſpecus agor.i. impellor, mente noua.i. mihi in ſolita & à deo Data? quibus antris, audiar meditans. ſ. canendo. inſerere ſtellis, & cõcilio Iouis .i. cœtui deorum æternum decus Cæſaris. ſ. Auguſti egregij.i. incomparabilis principis, aut Cæſ. Iulij, cuius ſidus. ſtellis inſertũ aiunt, vnde eſt. Ecce Dionæi, proceſſit Cæſaris aſtrum, quod Auguſto apparuit. Cum Iulio, ludos funebres ageret. Ego dicam inſigne.i. ornamentum Cæſaris, adhuc recens.i. nouum, & indignum prius.i. nondum dictum, alio ore. ſ. quam iam meo. qui ſacro furore correptus ſum, vnde addit Euhyas.i. Baccha Euhyum inclamans, ex ſomnis.i. peruigil ſtupet non ſecus.i. non aliter, in iugis. ſ. montium Thraciæ proſpiciens.i. porrò aſpiciens. Hebrũ fluuium illum Thraciæ, & Thracen.i. Thraciam candidum niue .i. niuoſam, & Rhodopen montem Thraciæ, luſtratam.i. circũdatam, aut purgatam pede Barbaro.i. Barbarorum Baccharũ ipſam prementium pede non ſecus dicit. vt.i. quamlibet mihi deuio.i. vaganti more Bacchantium, & ripas & nemus vacuum.i. vberem laudum Auguſti, materiam ab alijs indictam. [O Lenex).i. Bacche, id quaſi furens dicit, vt nõ ſuo, ſed numinis inſtinctu, locutus putetur, potens, Naiadũ.i. Muſarũ, quę Nymphę quoq; ſunt, & in Bacchi comitatu, & potens Baccharum, & valentium vertere manibus, fraxinos proceras, id. n. Bacchantibus vſ per furorẽ, Ego nil loquor paruum, aut humili modo. Ego nil mortale loquor. O Lenex dulce periculum eſt, cingentem tpa, viridi pampino.i. fronde vitis virentis, equi Deum. ſ. te, aut ſequi te Deum, cingentem tpa. ſ. capitum eorũ, qui te ſequũtur, pampino viridi.

GLAR. VT mihi deuio) Illud vt puto admirantis eſſe, aut geſtientis. Itaque exponerem. Vt libet.i. mirum, quamlibet, nec ſupplendum eſſe, non ſecus, vt quidam exponunt.

AD VENEREM.

Suſpendit lyram ſuam Veneri, velut miles emeritus tam & fractus qui nolit amplius Martem experiri, innuens, ſe velle amori vale dicere.

Ode XXVI. Tricolos, Tetraſtrophos: Vt, Vides, vt alta ſtes niue candidum.

– – ∪ – – – ∪∪ – ∪ –
– – ∪ – – – ∪∪ – ∪ –
– – ∪ – – – ∪ – ∪
– ∪∪ – ∪∪ – ∪ – –

VIXI puellis nuper idoneus;
Et militaui non ſine gloria:
Nunc arma, defunctúmque bello
Barbiton hic paries habebit:
Leuum marinæ qui Veneris latus
Cuſtodit. hic hic ponite lucida
Funalia, & vecteis, & arcus
Oppoſitis foribus minaceis.
O, quæ beatam diua tenes Cyprum, &
Memphim carentem Sythonia niue
Regina ſublimi flagello
Tange Chloën ſemel, arrogantem.

ANTO. VIXI puellis) Amori finem imponere deſtinat, & in Veneris tempore barbiton affigere tãquam emeritus, orat poſtea Venerem, & Chloën aſperã ſemel flagello tangat. [Militaui) Militiæ ſpecies amor eſt, inquit Ouid. (Nõ ſine gloria) Eſt.n.potitus re cupita. [Arma) Inſtrumẽta ipſa amatoria. (Defunctum bello) Qui finiuit amatoriæ militiæ ludum. (Marinæ Veneris) Ea ſpuma .n. nata eſt in mari, inde dicitur Aphrodite. [Læuum latus) In ſiniſtro templi latere, intelligit. (Funalia) Faces intelligit, quibus amicatum ianuæ vtebantur aliquando. Vectes) Dicti ſunt vectes, pali ferrei, quod manibus vehentur Cæſ. lib. ij. de bello ciuil. Oppidani ſaxa quam maxima poſſunt vectibus promouent. (Memphim) Erat Memphis Aegyptiorũ regia, vrbs magna, & populoſa, & ſecunda poſt Alexandriam. Memphi erat Veneris phanum quæ Græca dea cenſebatur. Quidam Lunæ id dicunt auctor eſt Strab. lib. xvij.

Vectes

Mẽphis

ACR. VIXI puellis nuper idoneus) Hac Ode videri vult iam renunciari carminibus, & lyram conſecrare, & amare deſinere. Idoneus voluptati ſufficiens. [Et militaui) Allegoricos militiã nũc amorem vocat. [Non ſine gloria) Nõ ſine opinione, boni amatoris. [Arma) Lyram dicit. (Marinæ) Mari orte, vt Fas omne eſt Cytherea meis, te fidere regnis. Vnde genus ducis. Atque ideo Aphrodite eſt dicta. ἀπὸ τοῦ ἀφροῦ. i. à ſpuma & eſt ordo. Qui paries marinæ Veneris, læuum latus cuſtodit, ac per hoc in ſiniſtra parte tẽpli, pendebit. (Funalia) .ſ. quibus luminaria ſuſpendi cõſueuerant. (Et vecteis) Hæc inſtrumenta amoris, vult itelligi, quibus faſtus & per vim contemnentium, ſuperantur. [O quæ beatam diua tenes Cyprum) In Cypro.n. inſula Venus, ſpecialiter colit ſimiliter, & apud Memphim.i. Aegyptũ quam ideo carere niue dicit quia calida regio eſt. Sythonia niue a prouincia nomen niuibus dedit, vt Scythoniaſq., niues hyemis, ſubeamus aquoſæ. (Sublimi flagello) In altũ ſublato ictu, quod fit dum quis vehementius vult ferire, & ideo Chloën, quia arrogans eſt, & ſuperba amantibus percuti dicit debere vel vna amoris plaga veneree.

POR. VIXI puellis) Hac Ode vũ iam renunciare carminibus, & lyram conſecrare, & amare deſinere. [Et militani) Allegoricos militiam nunc amorem vocat. (Defunctumque) Perſeuerat in allegoria. (Defunctũ belli Barbiton) Aliquã ſignans amore ſuos ſe barbito cecinisſe, quod eſt organi genus. [Læuũ marinæ) Cõſecratum Veneri barbitõ ſuſpendere in tẽplo eius dicit, in parte ſiniſtra. (Hic ponite) Hæc inſtrumẽta amoris intelligi vult. Mẽphim Memphis in Aegypto ciuitas eſt, quam merito carere niue dicit quia i Aegypto nunq̃ eſt niu, ideo callidior eſt. Sythonij aũt Thraces ſunt, vbi multa niu, vnde κατ᾽ ἐξοχὴν Sythoniam niuem dicit (Sublimi) .i. in altum, ſub leuato. Hoc.n. fit, cum quis vehementius vult percutere, vult aũt Chloen, quod ſit arrogans & ſuperba amantibus, vel vna amoris plaga, a Venere percuti.

ASC. VIXI puellis) Dicit re amatoria Veneri conſecrare, vt non amplius amaturum, verum vt amantium inconſtantiam agnoſcas rogat vt Chloën flagello amoris tangat, dicens. Ego vixi nuper .ſ. in iuuenta, doneus puellis, & militaui .ſ. in caſtris Veneris, non ſine gloria, nunc hic paries, qui cuſtodit læuum .i. ſiniſtrum latus. Veneris marinæ .i. e mari ortæ, habebit arma .ſ. barbiton .i. plectum, defunctum bello .i. quod perfecit partes ſuas in bello Amoris. Ponite ò pueri, hic hic .ſ. ad Pariete Veneris, funalia lucida, quibus noctu ambulant amatores, & vectes .i. ferreos fuiſſe & arcus minaces foribus .ſ. puellarum, oppoſitis quia eas infringere minantur. O diua .ſ. Venus quæ tenes Cyprum beatam .i. diuitẽ & Memphim .i. Aegyptum, carẽtem niue Sythonia .i. qualis eſt in Thracia, hoc eſt nunquam frigidam tange ò regina, ſemel Chloën arrogantem .i. ſuperbam, propter formam. & omnia ſibi attribuentem, flagello ſublimi .i. acri vi Amorum.

GLAR. HIC ponite lucida Funalia) Funalia, inquit Acron .ſ. quibus luminaria ſuſpendi conſueuerant. Hoc etiam Lectori conſiderandum relinquo, nam ego cereos, aut vt Mancinellus, faces accipio.

AD GALATEAM NAVIGATVRAM.

Mira arte Galateam amicam ab inſtituto itinere reuocare conatur nam, vt facilius perſuadeat, quibus vis alijs potius & impijs quã illi tuo auſpicatum iter optat, & mox periculum oſtendit. Nam ex ſignis quibuſdam tempeſtatem imminere ait quam hoſtibus imprecatur, poſtremo Europa exemplo planè non eſſe illi tentandum mare affirmat, neque Auſtro fidendum, nõ magis quam Europa tauro & ſi mitisſimus videbatur.

Ode XXVII. Tricolos, Tetraſtrophos, vt i
Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

-u---uu-u-u
-u---uu-u--
-u---uu-uu-
-uu--

IMPIOS parræ recinentis omen
Ducat, & prægnans canis, aut ab agro
Raua decurrens lupa Lanuuino,
Fœtaq; e vulpes:
Rumpat & ſerpens iter inſtitutum:
Si per obliquum ſimilis ſagittæ
Terruit manos. ego cui timebo,
Prouidus auſpex,
Ante quàm ſtanteis repetat paludeis
Imbrium diuinas auis imminentum:
Oſcinem coruum prece ſuſcitabo
Solis ab ortu.
Sis licet fœlix vbicunque mauis:
Et memor noſtri Galathea viuas:
Teque nec leuus vetet ire picus,
Nec vaga cornix:
Se vides quanto trepidet tumultu
Pronus Orion? ego, quid ſit ater
Adriæ, noui, ſinus: & quid albus
Peccet Iapyx.
Hoſtium vxores, puerique cæcos *
Sentiant motus orienti Hœdi, &
Aequoris nigri fremitum, & trementeis
Verbere ripas.
Sic & Europe niueum doloſo
Credidit tauro latus: & ſcatentem
Belluis pontum, mediaque fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis ſtudioſa florum, &
Debitæ nymphis opifex coronæ,
Nocte ſubluſtri, nihil, aſtra præter,
Vidit & vndas.
Quæ ſimul centum tetigit potentem
Oppidis Creten: pater ò relictum
Filiæ nomen, pietaſque dixit
Victa furore.
Vnde? quò veni? leuis vna mors eſt
Virginum culpæ. vigilans ne ploro
Turpe commiſſum? an vitijs carentem
Ludit imago
Vana? quæ porta fugiens eburna
Somnium ducit? melius ne fluctu

* Latinis ſcriptorib' a græcis inualuit vſus iſtius figuræ, vt è qd timẽdũ ſit abominãtes i hoſtiũ caput iprecentur. Græci.n. ſicdñt.i. ſiqd mali iphyrram.

Ire

Ire per longos fuit? an recenteis
Carpere flores?
Si quis infamem mihi nunc iuuencum
Dedat iratæ: lacerare ferro, &
Frangere enitar modo multum amati
Cornua tauri.
Impudens linqui patrios penateis:
Impudens Orcum moror. O deorum
Si quis hæc audis: vtinam inter errem
Nuda leones.
Ante, quam turpis macies decenteis
Occupet malas: teneræque ſuccus
Defluat prædæ: ſpecioſa quæro
Paſcere tygreis.
Vitis Europe, pater vrget abſens:
Quid mori ceſſas? potes hac ab orno
Pendulum zona bene te ſecuta,
Elidere collum.
Siue te rupes, & acuta leto
Saxa delectant: age te procellæ
Crede veloci: niſi herile mauis
Carpere penſum
Regius ſanguis: dominæque tradi
Barbaræ pellex. aderat querenti
Perfidum ridens Venus, & remiſſo
Filius arcu.
Mox vbi luſit ſatis: abſtineto
Dixit irarum, calidæque rixæ:
Cum tibi inuiſus lacerande reddet
Cornua taurus
Vxor inuicti Iouis eſſe neſcis?
Mitte ſingultus: bene ferre magnam
Diſce fortunam: tua ſectus orbis
Nomina ducet

ANTO. IMPIOS Parræ) Galatea poëtæ amica, migrare
volente, optat Horat. vt impij malo omine per-
gãt, ipſa vero felici auſpicio. Et quia illius digreſ
ſus eum pigebat, tempeſtatem imminere indicat
ꝗ hoſtibus imprecatur. Exemplo deinde Euro-
pes eam à migrandi ſententia reuocare nititur,
illa .n. fidens mitiſſimo tauro è Phœnicia in Cretam vſque, per
æquor, ab illo vecta eſt. inſcio patre Ægenore vbi maxime que-
Parra a- ſtam Venus ſolata eſt. [Impios Parræ) Parra auiculæ genus eſt,
uis in Latio nunc vulgo Parruſa dicitur. Plin. autẽ lib xviij. cap. xlij.
ſcr. Parram oriente Syrio ipſo die non apparere, donec occidat.
[Raua) legitur, & ruſa in antiquis, Raua autem. i. fulua, ſeu ſub ni
Rauus gra. Rauus. n. color dicitur niger, miſtus cum fuluo. Acrõ auctor
color dicunt alij quod rauus color dr̃ qui eſt inter flauum & cæſium.
Idem tñ ferè eſt, quod Acrõ ait. [Raua lupæ) Plin. lib. viij. ſcribit,
Lupoꝝ quod in Italia quoq; creditur lupoꝝ viſus eſſe noxius vocemq.
omen homini, quem priores contemplentur, adimere ad pręſens, inter
auguria ad dexteram commeantium, preciſo itinere, ſi pleno ore
fecerit nullũ omnium præſtantius. [Agro Lanuuino) Str. lib. v.
Aricia ita traductus eſt à Latinis. Poſt Albanum montem, vrbs eſt Ari
cia, in Appia via ſtadijs centum & ſexaginta, Roma diſtans. Cur-
uus aũt cum ſit locus, habet tñ munitã ſummitatem, cui qdẽ ſup
Laniniũ inſidit Laniuiũ Romanoꝝ ciuitas, i Appię vię dextera, à qua ꝓ-
Arthe- ſpectus eſt maris & Antij, eſt & dianę lucus. i. Arthemiſiũ (ſic. n.
miſium vocant) è ſiniſtra via regionis, ex Aricia ad Aricinam viã conſcen
dentibus, quod templu, nominat ędificium Tauricę &c. Præter-
ea in Strabonibus impreſſis perperã Lanuuium legitur, cũ legen
dum ſit Laninium, intelligit. n. Strabo de oppidulo, quod adhuc
extat, diſtans à Veliteris milibus paſ. tribus, vel ad ſummum qua
S. P. Q. tuor quo bis adij, vbi adhuc ẽt legi eſt in marmore. S. P. Q. Lani
Laniuiꝰ nius Sicuti & Velitis in marmore quodam, ęre cuiuſdam baſi in
ſacra ęde ſancti Stephani iam diruta legebatur. S. P. Q. Veliter-
nus, quod marmor nunc è ductus quidã, ex aqua pendente oriun
dus, Cardinaliſq. Rhothomagenſis, Veliternorum, protectoris
familiaris, clam rumpi fecit, ruptumq. ego, paulo poſt conſpexi.
Illius impij nomen taceo, ne ſacrilegio perpetuum celebre foret
imitatus enim fortaſſe Heroſtratum eſt, qui Epheſiæ Dianæ tẽ- Hero-
plum vt eius nomen celebre fieret, exuſſit, Sed dedit ille pœnas, ſtratus
poſt illud .n. ſacrilegium, paucis, poſt annis, in ſummam inopiã
delapſus, & ludibrio cunctis eſt habitus. [Mannos) Puſili equi, Mannis
manni dr̃, quos vulgo buricos vocabant, vt Porphyrio ſcribit.
Acron vero ait, Mannos dictos. quod manſuetudine manum, fa-
miliarius ſequantur. [Anteꝗ ſtanteis &c.) Cornix inauſpicatiſſi
ma eſt, fœtus tempore, hoc eſt poſt ſolſtitium, vt Plin. lib. x. ſcri-
bit. Qui etiã lib. xviij. ait. Cum terreſtres volucres contra aquam
clangores dabunt, perfundentes ſeſe, ſed maxime cornix, hiemẽ
portendunt. [Oſcinem coruum) corui in auſpicijs, ſoli vr̃e intel
lectum hr̃e ſignificationum ſuarum, nam cũ medię hoſpites oc-
ciſi ſunt, oẽs è Peloponeſſo, & Attica regione volauerũt, peſſima
eorũ ſignificatio, cum glutiunt vocem, velut ſtrangulati. Auctor
Plin. lib. x. & lib. xviij. cap. vlt. ait, quod corui ſingultu quodam
latrantes, ſeq. concutiantes, ſi continuabunt ventos portendunt,
ſi vero carptim vocem reſorbebunt, ventoſum imbrem. [Obſci-
nem) oſcinum augurium, à cantu auium dr̃. Et oſcines aues, au-
ſpicium ore faciẽtes, vt Feſtus ait. [Solis ab ortu) legitur etiam,
Lucis ab ortu. Cic. aũt lib. j. de Diu. ſcribit. Coruum a dextra, cor
nicem à ſiniſtra, facere ratũ. Et Acron inquit. Ab ortu Solis ꝓ-
ſpera, corui omnia eſſe aduerſa occaſu. Ego aũt ab ortu Solis, id
verum eſſe expertus ſum, pluries. [Læuus picus) Plin. lib. x. ſcri-
bit Picum Martiũ inſignem, & magnum eſſe in auſpicijs quodq.
ipſi pici principales. Latio ſunt in augurijs. ab rege qui nomen
huic aui dedit. In capite prætoris vrbani L. Tuberonis, in foro
iura pro tribunali reddentis, ſedit picus, ita placide, vt manu ap-
prehenderetur rñdere vates, exitium imperio portẽdi ſi dimitte-
retur, ac ſi exanimaretur ꝑtori, illeq. auem protinus concerpſit,
nec multo poſt, impleuit ꝓdigium. [Sis licet) ordo eſt. O Gala-
tea ſis felix & memor nr̃i licet viuas, vbicunq; mauis. [Læuus). i.
malis ominis. [Vaga cornix) De cornice, Virg. lib. j. Georg. ait.
Tũ cornix plena pluuiã, vocat improba voce. Et ſola in ſicca ſe-
cũ ſpatiatͅ arena. Et caput obiecta querulũ, veniẽtibus vndis. [Sed
vides quãto) imminẽte tẽpeſtate Galateã reuocare à cõſtituto iti
nere Hor. nitit̃. [Trepidet) properet. [Pronus orió) in occaſum
vergẽs de quo late ſuperiꝰ. [Ater ſinus Adrię) Adriaticũ mare ob
ſcurũ tempeſtatẽ portendere indicat. [Albus Iapyx) is ventus eſt
ex Apuliæ ora ꝓficiſcens de quo latius ode iij. lib. j. [Albus). i. ſe
renus) Quãuis. n. ſereno tpe perflet, at tñ ſolet hiemem porten-
dere, vel albus ꝑꝑ albas nubes. [Hoſtiũ vxores) hoſtibus impre
catur, ventoꝝ hiemem, atque ęquori. [Verbere) Fluctuum. ſ. [Sic
& Europe, quemadmodum, inquit, tu Galatea albo Iapygi fidis,
ita Europe credidit albo tauro, & decepta, quãplurima paſſa eſt.
[Europe) ſcribit Herodotus in principio. Curetes Tyrũ appul
ſos filiam regis rapuiſſe Europam. Diodorus aũt lib. 6. ſcribit:
In Creta Minoa, & Rhadamanthum ex Ioue natos, ac Europa
Agenoris, quam tauro Deorũ prouidentia aduectam in Cretam
tradunt. Euſebius docet: Europam à Cretenſibus raptam fuiſſe
naui, cuius fuit inſigne taurus. Niueum doloſo Credidit tauro,
credidit tauro doloſo latus niueum. ſ. eſſe. de quo Ouid. lib. ij.
Metam. ſic ait: Nunc latus in fuluis niuẽ deponit arenis Paula-
timq. metu dẽpto, modo pectora præbet Virginea palpanda ma
nu, modo cornua ſertis. Impedienda nouis, auſa eſt quoq; regia
virgo Neſcia quem premeret, tergo conſidere tauri. [Scatentẽ)
feruentem. [Pontum) Ouid. etiam ait: Medijſq. per æquora põ
ti Fert prædam, pauet hæc, littusq. ablata relictum Reſpicit, &
dextra cornu tenet, altera dorſo impoſita eſt &c. Ponti aũt men-
ſuram a Boſphoro ad Mæoticum quidem fecere certo numero
paſſuum, vt ſcribit Plin. lib. vj. [Audax) auſa enim fuerat tauro in
hærere. [Mediat fraudes) Quas in medio ferè mari cognouit.
vel potius Cyaneas intelligit inſula in Ponto, ſeu magis ſcopu-
los contra Thracium Boſphorum de quibus Mela ſcribit. à nõ-
nullis tñ auctoribus Symplegades, hoc eſt concurrentes, etiam
nominantur. Dicit enim olim fuiſſe inſtabiles. vnde Ouid. lib.
xv. Metam. ait, Timuit concurſibus Argo vndarum ſparſas Sym
plegades eliſarum. Quæ nunc immotæ perſtant. Ventiſque reſi-
ſtunt. [Subluſtri) parum lucida. [Creten) De hac etiam Maro ait.
Centum digeſta per vrbes. [Pater relictum) Genitoris Europæ,
verba ſunt. eſt autem ordo. O pater. appoſitio nomen relictũ
filiæ, pro à filia. [Pietas) Tullius pro Plancio, inquit. Quid pie- Pietas
tas? niſi voluntas grata in parentes? [Vnde? quo veni?) ordo
eſt. Vnde veni? quo veni? vel vnde. i. à qua pietate paterna? quo
veñi? [Leuis vna mors eſt Virginum culpæ) Senſus eſt, quod

vnica mors culpæ.i.criminl,& peccato virginum,leuis eſt,meretur enim virgo peccans plures mortes is proprius & verus ſenſus huius loci eſt,&eſſe debet,non alius.[Vigilans ne ploro)Dubuat an vere ſcelus cõmiſerit. vt relicto patre ſecuta fuerit taurum. [Vitijs carentem).i.me quæ vitio caream, nec verum ſit, quod mihi forte videtur. vt rapta fuerim. [Imago)ſomnus ipſe.[Porta eburna) Virg.in fine lib.vj.Æneid.ait. ſunt geminæ. Somni portæ quarum altera fertur Cornea, qua veris facilis datur exitus vmbris. Altera candenti perfecta nitens elephanto. Sed falſa ad cœlũ mittunt inſomnia manes. Macr.lib.j.de Som. ſuper hoc loco ita ſcribit. Si quis forte quærere velit,cur porta ex ebore falſis,& e cornu veris ſit deputata,inſtruetur auct. Porphyrio qui in commentarijs ſuis hæc in eundem locum, dicit ab Homero ſub eadem diuiſione deſcripta, Latet,inquit,omne verum,hoc tñ anima,cum ab officijs corporis ſomno eius paululũ libera eſt,interdum aſpicit, nonnunq̃ tendit aciem nec tñ peruenit,& cum aſpicit,tamen non libero & directo lumine videt,ſed interiecto velamine,quod nexus naturæ caligantis obducit. Et hoc in natura eſſe idem Virg.aſſerit,dicens. Aſpice nanque omnem quæ nunc obducta tuenti Mortales hebetat viſus tibi, & humida circum Caligat,nubem eripiam.Hoc velamen cum inquiete ad verum vſque aciem introſpicientis,admittit, de cornu creditur. Cuius iſta natura eſt,vt tenuatum viſui peruium ſit. Cum aũt ab vero hebetat,ac repellit obtutum,ebur putatur.Cuius corpus ita natura denſatum eſt,vt ad quamuis extremitatem tenuitatis craſſum,nullo viſu ad vlteriora tendente,penetretur. [Somnium)Id propter vocatur quod tegit figuris,& velat ambagibus, non niſi interpretatione intelligenda ſignificationem rei,quę demonſtratur,auctor idem Macr. [Impudens Orcum moror) ſenſus. Vti ſine pudore patriam reliqui,ita ſine pudore viuo. [Orco moror).i.Plutonem,& mortem,in mora detineo. Non tñ abre. Orcum moror ait. Eſt.n.alluſio quædam,ad illud Euripidis, nam (vt Macr.lib.v.Sat. ſcribit) In Alceſti Euripidis, fabula, in ſcena Orcus inducitur gladium geſtans, quo crinem abſcidit Alceſtidi, quem ſecutus Virg. fabulam abſcindendi crinis induxit lib iiij.Æn. de morte Eliſæ. de Orco tñ, latius ſuperius dictum eſt.[Vilis Europe)ſeipſam per anaſtrophem alloquitur, dicens. [Ouilis Europe pater abſcens vrget te mori,quid ceſſas?) Vel pater abſens vrget.i.inſequitur, ac ſi fueris amatorem ſecuta, quid mori ceſſas? [Filius) Cupido.[Remiſſo arcu) Iam enim percuſſerat Iouis pectora ad Europæ rapinam. [Sectus orbis) Terra enim trifariam partita eſt in Europam,Africam,& Aſiam.

ACR. IMPIOS Parræ recinentis) Amicam peregre proficiſcentem inuitus dimittens: timet ne malis pergat auſpicijs, & optat, vt impij potius,quam ipſa augurio parræ auia, vel ceterorũ quæ ſubijcit proficiſcantur,& per illam cõmemorationem, omnium aduerſorũ nititur eam reuocare ab itinere diſpoſito. Raua aut colore oculorũ torua,aut voce non clara,aut certe rabida. [Raua) Fulua, ſiue ſubnigra, aut rauca.i.vocis obtuſæ,rauus.n.color dr̃ mixtus niger,cum fuluo.[Si per obliquum ſimilis ſagittæ) ſerpẽtis celeritate etiam animalia deterreri dicit.i.ſi tantæ celeritatis eſt ſerpens,vt irrationabilia terreat.[Rumpat).i.incidat tibi, inſtitutũ iter. [Manos) Burdos,manni ideo dicti,q mãſuetudine manũ familiarius ſequantur.[Imbrium)Diuinam cornicem dicit,imminentium imbrium præſciam,vt. Tum cornix plena pluuiam,vocat improba voce. Paludes aũt ſiniſtro die repetere conſueuerat. [Oſcinem coruum) oſcines dñr aues,quæ voce augurium faciunt,pręretes quæ volatu,vt Virg. Qui volucrũ linguas & præpetis omina pennæ. [Solis ab ortu) Ab ortu.n.Solis,proſpera corui omina ſunt aduerſa ab occaſu. [Sis licet felix) ordo eſt. Galatea ſis felix,& memor noſtri,licet viuas vbicunq; mauis .i.ſi ſine me eſſe mauis,ſis felix tñ.[Teque nec læuus vetet ire picus) A ſiniſtra picũ,mali ominis dicit,& vagã volatu cornicem. [Trepidet) Feſtinet,vt ne trepiditate viri, vel trepidet vẽtorum flatu,vel murmure pelagi.[Pronus Orion) In occaſum vergens Orion tempeſtuoſos eſt,& qa amica non valet precibus retinere, minis tempeſtatis conatur vt dum pelago deſæuit hiems, & aquoſus oriõ.[Ego qd ſit ater Adrię,noui,ſinus) Futurę ſe noſſe ſigna tempeſtatis,oſtendit vel ex Adriatici maris ſono,vel ex flatu Iapygis venti,q ex ſereno ſubitam facit tempeſtatem. Et quid albus peccet Iapyx aut pp erectionem fluuium,aut colorem vacuarũ nubium.[Hoſtiũ vxores) Non feritati barbaricæ,nec puerili inſcitię dicit,incognita eſſe poſſe futurę tempeſtatis indicia. [Sic & Europe).i.quemadmodum tu præſumptuoſe ſumis peregrinationem, ſic & Europe præſumptuoſe credidit niueum latus doloſo tauro,& vide quid paſſa ſit. [Doloſo) Falſo. Ioue in taurum mutato.[Scatentem)Repletum,pullulantem,frementem,ebullientem.[Mediasq. fraudes)Nõ fraudes medias,ſed in medio dolo cognitas,nõ ante repertas.[Palluit audax) Vehemẽter timuit,id quod efficitur poſuit,pro efficiẽte i.quę ante audax fuerat tunc palluit. [Studioſa florũ).i.quę nymphis ſtudebat facere floreas coronas. [Sublustri) In crepuſculo, vel ex luce. [Quæ ſimul centum)ordo eſt. Quæ ſimul attigit Creten potentẽ centũ oppidis,victa furore,dixit.O pater & pietas,relicta nomen filiæ.[Pater ò relictũ)Europæ gemiſcentis verba, ò patris pietas, reliquiſti nomẽ filiæ.[Leuis mora eſt Virginũ culpæ)Quãto minus virgo peccare debet,eo peccans digna maiore ſupplicio eſt. Leuior ſi quidẽ mors eſt vitæ,quam pudoris,vt Virg. Ferroq. auerte dolorem.[Vigilans ne ploro) ſic incredibile dicit factũ,vt ſibi ſomno ſimile videatur.[Ludit imago)Imago pro ſomno dr̃, vt ſi nunq̃ fallat imago,& eſt ſenſus.An ſine vitio ſum,& hoc potius ſomnio? Vana per quam ſomnia vana emittũtur,vt. Altera candenti perfecta nitens Elephanto.Sed falſa ad cœlum mittunt inſomnia Manes. [Infamẽ iuuencum) Aut famoſum,aut certe ſibi infamẽ.[Dedat iratæ,lacerare ferro) Vt non potui abreptũ diuellere corpus,& vndis Spargere,vt,Indignationem ſimul ſexua indignatione,mõſtraret.[Modo)Paulo ante,vt,Quem modo nauali Mneſtheus certamine victor Conſequitur.[Impudens) Turpiter, nomẽ pro aduerbio,Eadem,inqt,impudentia viuo,quam patriam reliqui. O interiectio eſt. [Turpis macies) Quæ turpes facit ante deteriorationem formæ,opertat perire. [Succus)Viriditas pulchritudo corporis ſignatur,vt,Corpus ſolidum,& ſucci plenũ.[Pater vrget abſens)Inſequitur, vt mori debeat, etiam abſentis timore.[Zona bene te ſecuta) Tanq̃ quæ adiutura ſit,mortis neglecta conſilium,ideo bene ſecuta.[Age te procellæ Crede veloci &c. Tanq̃ quæ magis debeat ſe tempeſtatibus tradere periura,aut præceps per abrupta demitti quam dominæ impetiũ ſeruiendo per ferre.[Pellex)Concubina,vt exaggeret feritatem barbaricam addit pellex.i.quæ ſic me inſequetur vt pellex ſim, timens meæ pulchritudine. [Perfidum) Doloſum Epitheton Veneris. Ridens Venus, & ad præſens eſt magis conueniens, eo quod ridet eam,in imagine iuuenci deceptam,& quod Veneri iraſceretur, veluti veræ pecudi illuſa concubitu. [Et remiſſo Filius arcu) Merito remiſſo arcu. Cupido,tanquam qui Europæ iam debellaſſet pudorem.[Mox vbi luſit) Eo q Europæ iam debellaſſet pudorem.[Abſtineto)Ceſſa ab ira,& caliditate. [Calidæ rixæ) De calore animi venientis, vel furoris cum cõmotione.i.poſtea quam paſſa eſt diu, illam caſus ſuos conqueri, velut facti auctoris,ignaram.[Cum tibi inuiſus) Ironice dictum, quia minata fuerat ſe cornua tauri fractura non laceres eum,cum ſe tibi rurſus obtulerit. [Sectus) Diuiſus, eo quod vna pars orbis Europe,nomen accepit,altera Aſia dicta eſt,vt Europa. Atque Aſia pulſus. [Numina ducet).i.ex tuo nomine dicetur.

IMPIOS parræ recinentis omen Ducat) Amicã pro egre proficiſcentẽ dimittens inuitus, ne malis auſpicijs exeat timet, & optat,vt,impij potius quã ipſa auſpicio parræ auis, & ceterorũ quæ ſubijcit,proficiſcantur.[Raua decurrens) Raua lupa à colore dr̃.[Rumpat & ſerpens iter).i.vt ſit. In tranſuerſam viã impicos ducat,nõ impios reuocet,hoc eſt pius ſerpens. [Terruit mannos)Manni equi dñr puſilli quos vulgos burdos vocant. nam & hoc ad omẽ dicit pertinere,quod mãni terreantur. Anteq̃ ſtantes repetat paludes.Imbriũ diuina auis imminentũ.[Oſcinem coruũ) Cornix anteq̃ repetat paludes,quam imbrium imminentiũ diuinã ait quia pluuiam futurã ſignificare ſolet,quod ẽt Virg. oſtendit. Tũ cornix plena pluuiam,vocat improba voce. [Anteq̃ repetat paludeis) Paludes nõ ad anni tempus ptinet,ſed ad dica. [Oſcinẽ coruum prece ſuſcitabo)Oſcinem coruũ inuocabo,inquit.[Sed vides quãto trepidet tumultu Pronus Oriõ)Decenter pericula nauigationi oſtendit,qbus illam retineat. Nã reuocare nõ audet.In occaſum aũt pronus orion,intelligendus,nam tunc magnę tẽpeſtates.[Et trementes Verbera ripas)Verbere fluctuũ aut ventorũ.Sic & Europe niueum doloſo.[Credidit auro latus) Sic,hoc eſt dũ eam blandus in mare placidũ Iupiter inducit hæc aũt comparatio Iapygi vento confertur q incipit Placidus, mox in tẽpeſtate citatur.[Mediasq. fraudes Palluit audax) Ad ludum audax,non tunc cum palluit. [Nocte ſubluſtri) Pro ſublucida. [Pater ò relictũ filiæ nomen)Europæ ingemeſcentis verba ſunt. Et filię relictum,pro à filia relictum.[Victa furore) Nunc errore mentis,vel amore.[Leuis vna mors eſt virginũ culpę)Quanto minus peccare virgo debet, eo in peccatis digna maiori ſupplicio eſt.[Vigilans ne ploro)Bene tamẽ incredibile factum eſt vt videatur hoc etiam ſimile ſomno.[Ludit imago) Pro ſomno. [Quę porta fugiens eburna) Virg. Altera candenti perfecta nitens elephanto. Sed falſa ad cœlum mittunt inſomnia. Manet POR.

Impudens liqui patrios penates. [Impudens Orcum moror, ò Deorum) eadem impodentia viuo, qua patriam reliqui. [Specioſa quæro paſcere tigres) προνοεῖος ſolicita eſt, ne deſinat eſſe ſpecioſa quæ deſiderat quam primum perire, dum pulchritudo ſua ſecum ſit. [Vilis Europe, pater vrget abſens) Dubium ooo eſt, ioquit, quio me pater abſentem vilem æſtimet, & sppellet credens me amantem proſecutam & ideo moriendum, eſt vt priorum horum obliuiſcar. [Potes hæc ab orno Pẽdulum zona bene te ſec.) quæ adiutura ſit mortis conſilium. [Aderat quærenti Perfidum ridens Venus) Et ſi perpetuũ ante poſitum nunc epitheton conuenientius ad pręſentia pertinet. Ridet enim & quod eã imago iuuenci deceperit, & quod illa iraſcatur, quaſi vere à pecore decepta ſit. [Mox vbi luſit ſatis) poſtq̃ diu paſſa eſt illam ignarã felicitatis, de caſu ſuo conqueri. [Lacerãdę reddet cornua tauri) Ne laceres eum, inqt, cum ſe tibi turſus obtulerit. [Vxor inuicti Iouis eſſe neſcis?) Ambiguũ verum hoc dicat. Neſcis te coniugem Iouis eſſe, an vero oeſcis te gerere coniugem Iouis. Vt ſi dicas. Neſcis eſſe conſul. [Tua ſectus orbis Nomina ducet) ſectus .i. diuiſus, quia ab huius nomine pars orbis. Europa appellata eſt.

ASC. IMPIOS Parrę &c.) Galatea migraturę, ne illi inuidere videatur bona quidem comprecatur, ſed non ſine cõmemoratione maloꝝ, quę alijs imprecatur & exemplo Europes, q̃ ad terrorem Galateę infeliciter migraſſe docet dicens. O Galatea, omen .i. auſpicium parræ .i. illius auiculæ apparentis ſub tempeſtatem, retinenti, quia oſcinis eſt in augurio & cantu tempeſtatem præoun ciare, & canis pręgnans, cuius, quia ſæua eſt iofauſtus putatur occurſus, aut lupa raua .i. ſubnigra, & partim fulua, aut rauca affectu decurrens ab agro Lanuuino .i. iuxta Lanuuiũ oppidum, ad viam Appiam, oon longe ab Antio olim, & vulpes fœta, etiam infortunij pronoſtica, ducat impios, qui .ſ. malo euentu, digni ſunt, q.d. non te Galatea, nec me, & ſerpens rumpat .i. interrumpat, iter inſtitutum .i. inceptum ab impijs ſi ſimilis ſagittæ .i. celeriter tranſcurrens, per obliquum .i. ex tranſuerſo, terruit mannos .i. puſilloa equos, delicatorum qoi tunc nõ prouehuntur, quid ego auſpex, prouidus timebo? q.d. nihil horum Sunt textos, qui habent ego cui timebo &c. [Nam antεq̃ auis diuinę) .i. diuinatrix, & pręnuncia imbrium, imminentũ .ſ. cornix, repetat paludes ſtantes .i. ſtagnãtes, vt ſeſe lauet, ego ſuſcitabo prece .i. precatu venire faciã, ab ortu ſolis. Vnde fauſti eſt auſpicijs, coruum oſcinem .i. ore canentem, & prognoſticoo booum facientem, quo vis cornicis impediatur. O Galatea, licet .i. licitum eſt per me, quia nihil mali imprecabot, ſis felix, vbicunque mauis .i. magis vis, ſiue hic, ſiue alibi, & viuas memor noſtri & precor ſup. vt oec picus .ſ. Martius læuus .i. ſiniſter, & ita mali ominis, quia prædatores prognoſticare creditur, nec cornix vagx .i. ſpatians in arena, vetet te ire .i. proficiſci. Sed .i. licet ego nil obitem, tu vides quãto tumultu Orion, qui tam in ortu, quam in occaſu nimboſus eſt, & tempeſtatem ciet, pronus .i. occidus trepidet .i. properet. Ego noui .ſ. multa experientia, quid ſit .i. quid portendat, ſinus Adria .i. Adriatici maris, niger .i. obſcurus q̃s vehementẽ tempeſtatem, & noui qd Iapyx .i. ventus ab Iapygia .i. Apulia ſtans, albens .i. albicantes nubes induces, peccet .i. contra id, quod oſtendit facere ſolens, qui pro alba nube, nigram infert tempeſtatem. Vxores & pueri hoſtium, ſentiant cæcos .i. caliginoſos motus. Auſtri orientis, & fremitum æquoris .ſ. Adriatici oigri, & ripas trementes verbere .ſ. vndarum. Sic .ſ. in auſpicato. Europe, filia Agenoris, credidit tauro doloſo .i. Ioui conuerſo in taurum, aut naui, cuius inſigne erat taurus, latus niueum .i. innocuum ſup. eſſe, & palluit .i. mox vſq; ad pallorem timuit pontum .i. mare, ſcatentem .i. manentem, belluis .i. monſtris marinis, & palluit medias fraudes .i. cum eſſet in medijs fraudibus, iam percepeis, audax .i. quę fuerat audax nuper .i. paulo ante, in pratis vbi taurum aſcenderat, & ſtudioſa florum, qoos collegerat, & ipſa opifex .i. effectris, coronæ .i. ſerti, debitæ, quia promiſſæ Nymphis, vidit nocte ſubluſtri .i. parum lucida, nihil pręter, aſtra & vndas, cum eſſet .ſ. in medio maris. [Quę ſi.) proſequitur fabulam, aut hiſtoriam Europes ad terrorem Galateæ, dicens, Quæ .ſ. Europæ, ſimul .i. ſtatim vt tetigit Creteo .i. Cretam inſulam in mari Ægæo patriam Iouis, potentem centum oppidis, dixit. O pater .ſ. Agenor, ò nomen relictum filiæ .i. à filia, q̃ a non meruit te amplius appellare pater, aut relictum .ſ. ſolũ filiæ, cum in te nihil iuris, præter nomen habeat patris, nam & meruit, vt te ipſa pater ſis, & ò pietas .ſ. quam patri debuerat, nec ſine eius conſenſu diſcedere, victa furore .i. temeritate aſcendendi taurum, vnde .ſ. venis? q.d. à patria, qua nihil dulcius, quo ue. venis? quia in terram ignotam vna mors eſt leuis .i. nimis facilis culpæ Virginum, quæ raptores libenter ſequuntur. Ne .i. an. ego vigilans ploro, turpe commiſſum, an imago vana .i. phantaſma, in ſomnis apparens, ludit .i. illudit. nec carentem vitijs?. ſic enim fuit à ſenſu alienata, vt neſciret an reuera auecta eſſet an ſomnians ſibi auecta videretur, quæ .ſ. imago vana fugiens .ſ. ab inferis, porta eburna .i. ex ebore, qua Falſa ad cœlum mittunt insomnia Manes, ducit .ſ. ſecum ſomnum .i. inſomnium Melius ne fuit? q.d. nequaquam, quod ſero agnoſcit, ire per longos fluctus, an carpere flores recenteis .i. recens ortos? Si quis dedat .i. in poteſtatem redigat, mihi iratæ, nunc iuuẽcum infamem .ſ. qui prius tãtum placuerat, ego nitar lacerare, & frangere ferro, cornua tauri, amati mihi modo .i. paulo ante multum .i. vehementer. [Ego impudens) .ſ. ſine pudore, liqui penates patrios & impudens moror .i. differo adire, aut detineo oe me rapiat Orcum .i. Plutona aut Inferos. O ſi quis deorum audis hæc .i. has lamentationes meas, vtinam ego nuda inter errem, aut errem inter leones antequam macies turpis, quam ex mœrore contractura erat occupet .i. inuadet, malas .i. maxillas, decentes .i. roſeo colore, & antequã ſuccus .i. radicalis & naturalis humor, defluat .i. diſpereat, prędæ teneræ de ſe loquitur, ego quęro ſpecioſa .i. tantiſper dum adhuc ſpecioſa ſum paſcere tigres .i. ferociſſimas belluas. O Europe, ad ſe loquitur vilis .i. contemptibilis, pater .i. offcoſio paterna, abſens .i. patris abſentis, vrget .i. impellit. te, ad mortem, quid ceſſas mori? tu potes lædere .i. ſtrangulare collum, pendulum .i. ſuſpenſum, ab hac oroo .i. arbore vicina, zona .i. cingulo ſecuta .i. quod portaſti tecum bene .i. commode. Siue rupes, & ſaxa acuta delemant te læto .i. genere mortis, hoc eſt ſiue malis præcipitio extingui, age crede te procellæ, quæ io te ſcopulos impellat, niſi mauis carpere penſum .i. nere, aut carminare, ſeu pectere lanam, herilem .i. dominæ, quam hic ſortitura es, & mauis ſanguis regius .i. cum ſis filia regis, tradi pellex, & ita odioſa, quia concubina mariti. dominæ barbaræ, quia non Græcæ, aut immitis. Venus ridens quod illi proprium eſt, & filius ſup. Veneris .ſ. cupido arcu, quo prius in Iouis cor iaculum amoris immiſerat remiſſo .i. laxo, & oon tenſo, aderat quærenti .ſ. Europæ. perfidum .i. doloſum Iouem, à quo rapta, & derelicta videbatur. Mox .i. paulo poſt, vbi luſit .i. illuſit & ludibrio habuit, ſatis permittens eam ſine cauſa ſe exanimare, dixit. O Europe ſup. abſtineto ſup. à motu, aut perturbatione irarum, & rixæ calidæ .i. feſtinantis ad vindictam .i. quãdo quidem, taurus inuiſus tibi, reddet tibi mox cornua laceranda .i. mox aderit (& ni fallor) ad virgam virilem alludit, Tu neſcis (rem aperit eſſe vxoe Iouis inuicti, mitte .i. omitte ſingultus, & diſce bene ferre, magnam fortunam, orbis ſectus .i. in treis partes diuiſus ducet tua nomina .i. vocabitur à te Europa, vnde eſt. Nomen donat ei, quod habet, pars tertis mundi.

GLAR. RAVA decurrens lupa) Raua lupa, inquit, Porph. à colore dĩ. Hæc ille breuiter, vt ſolet, nec minus doctæ, innuens eũ colorem, quo eſt lupa, omnibus notiſſimus. Acron aũt, vt oſtenderet iudicij acumẽ, ingenijq. copiã, quinque modis hoc exponit, ita tñ, vt aliq̃ñ etiam Rauca legiſſe videatur. Verum cũ ea omnia diligẽter legeris, nihilo certior fuerit de eius nominis ſignificatione. Rumpat & ſerpens iter inſtitutum. Vt ſit, inqt Porph. in tranſuerſam viam impios ducat, non impios reuocet, hoc eſt pius ſerpeos. Hæc verba nimis argutulã vñt, vt vix credam Porphyrionis eſſe. Poëta .n. ſimplici ſenſu profert, ac vult hæc impijs accidere itineris incõmoda, non Galateæ. At Acron hic ſerpentẽ celeritate ſua equos terrere putat, cum poëta de obliqua ſiue tranſuerſa interruptione potius loquatur, etiã ſi id celeritate fiat, verum illud puſillum. Hoſtium vxores, puerią. cæcos. Sentiant. Non feritati barbaricæ nec puerili inſcitiæ dicit incognita eſſe poſſe futuræ tempeſtatis indicia. Ita Acrõ, quaſi poëta ita ad Galateã loquatur, mirum ſi non noſcis tempeſtatis futuræ indicia, cum hoſtium vxores, ac pueri ẽt illa agnoſcãt. Quæ à poëtæ mẽte alieniſſima puto malã enim tempeſtatem imprecatur hoſtiũ vxoribus, ergo abominãtis ſunt hæc verba vel apposite in Adagio Bœotijs vaticinare, adduxit. Belluis pontum mediasq. fraudes. Manc. homo diligens, & multæ lectionis per pontum, hoc loco intelligit Euxinum mare, quaſi Europs à Phœnice in Cretã vecta ea iuerit, ſed longe erat vt Geographiæ docti ſciunt. Ad idem pertinẽt, quod per medias fraudes Cyaneas inſulas in propontide intelligi voluit. Pietas qoe dixit victa furore. Noo placet ordo quem hoc loco facit Acron, quaſi ipſa Europæ victa furore à poëta dicatur. ſed conqueritur ipſa pietatem, quam patri debebat, victam temeritate, quod auſa fuerit conſcendere Taurum, quem furorem vocat. Ergo pater, relictum nomen filiæ, & ò pietas victa furore, conſtruendum eſt. Non ò pater & pietas relictum nomen filię, vt Acron perperam componit. Et filiæ datiui caſus eſt. [An vitijs carentem Ludit imago Vana) Vana, idẽ inquit, per quam ſomnia vana emittuntur. Hic Acron plane pa

tauit, vana eſſe, ablatiui caſus. vt eſt, porta eburna. quod tamen carmini repugnat. [Vilis Europe pater vrget abſens) Dubiũ non eſt, inqt quin me pater abſentem vilẽ æſtimet, & appellet, credẽs me amantem proſecutam. Et ideo moriendum eſt, vt priorum horum obliuiſcar. Hæc Porph. Doct. putat. Euterpæ datiui eſſe caſus, & vilis exponendum, nihil ęſtimatus, quod & mihi placet. [Barbarę pellex) pellex .i. concubina, inquit Acron, ſed adijcieo dum erat, mariti concubina. Et Barbaram accepit pro immitti, non aũt pro non græca, vt quidam expoſuit, cum ipſa eſſet Syra.

AD LYDEN.

Feriis Neptuni ſe potiſſimum velle bibere ait de elegantiſſimo vino, ſed ita tamen ſobrie. Vt Vegetius, acutumq; reddat ingenium, non ingurgitatione opprimat.

*Ode XXVIII. Dicolos, Diſtrophos, Vt:
Sic te diua potens Cypri.*

– – – ∪ ∪ – ∪ –

– – ∪ ∪ – – ∪ ∪ – ∪ ∪

FESTO quid potius die
Neptuni faciam? prome reconditum
Lyde ſtrenua Cæcubum:
Munitæque adhibe vim ſapientiæ.
Inclinarem meridiem
Sentis: ac, veluti ſtet volucris dies,
Parcis diripere horreo
Ceſſantem Bibuli conſulis amphoram.
Nos cantabimus inuicem
Neptunum, & virideis Nereidum comas,
Tu curua recines lyra:
Latonam, & celeris ſpicula Cynthiæ:
Summo carmine, quæ Cnidon
Fulgenteiſque tenet Cycladas: & Paphon
Iunctis vidit oloribus.
Dicetur merita Nox quoque Nenia.

ANTO. FESTO quid potius) Lydem hortatur, vt in Neptunalibus optimum vinum exhibeat, canetque ſecum viciſſim Neptuni, Nereidum laudes. Latonæ etiam ac Cynthiæ, demum Veneris. [Strenua) Fortis, vigilans. [Cæcubum) optimum vinum, de quo latius ſupra. [Munitæ) ſapientia .n. per ſeipſam fortiſſima eſt. [Adhibe vim) Adde vim. Vino .n. vires augentur. [Inclinare meridiẽ Sentis) oſtendit maiorem diei partem, præteritã, & diem ipſum tendere in occaſum, inde opus, vt citius conuiuia parentur. [Horreo) pro vinaria cella, poſuit. [Ceſſantem) Deſidem & in receſſu manentem. [Virides) Cærulei oẽs, finguntur aquarũ Dij. [Tu curua recines) Declarat illud inuicem. [Summo carmine) Vel maximo, vel nouiſſimo. Quæ Gnydõ Venerẽ intelligit. de Gnydo aũt ſuperius videto De Cycladibus etiam, & Papho. [Fulgentes) propter ſpumas, id accidit.

Olores [Iunctis oloribus) .i. cignis, dicũt enim Veneris magne, currum magnę à cygnis trahi aut qa per albedinem ſignificant lautitiam muliebrẽ, aut potius, qa dulciſſime canant. vt demõſtretur amantium animos, cantu trahi. De curru vero Veneris. Apul. lib. vj. de

Curtus Veneris Aſino aureo, ſic ait, At Venus cœlũ petit, iubet conſtrui currum, quem ei Vulcanus ſubtili fabrica ſtudioſe polliuerat, & ante thalami rudimentũ, nuptiale munus, obtulerat, Lunæ tenuantis detrimento conſpicuum, & ipſius auri dãno precioſum. De multis quæ circa cubiculũ dominæ ſtabulant, procedunt quatuor candidæ colũbę, & hilaris inceſſibus, picta colla torquentes, iugum gẽmeum ſubeũt, ſuſceptaq. dña letæ ſubuolant currum Deæ proſequentes, gãnitu conſtrepenti, laſciuiunt paſſeres, & ceteræ quæ dulce cantitant aues, melleis modulis ſuaue reſonantes, aduentũ Deæ prænunciant, cedunt nubes & cœlum filiæ panditur, & ſummus æther, cum gaudio ſuſcipit Deam, nec obuias aquilas, vel accipitres rapaces, Pertimeſcit magnæ Veneris canora familia. hęc ille. [Merita Nenia) lugubri carmine, & nocte conuenienti

Nenia ſicut & mortuis in nocte .n. tenebrę ſunt, & ſomnus quæ morti ſunt ſimillima. Nenia aũt proprie eſt cantus lugubris, & laus in fuoere honoratorũ virorũ, vt ſcribit Cic. Latius tñ ſupius videto.

FESTO quid potius die Neptuni faciam?) Quid magis faciendũ eſt, feſto Neptunalium die, quam vt Cęcubum depromatur? amicã ſuam alloquitur. [Lyde ſtrenua) .i. cita. [Cęcubum) Vinum dictũ volunt, eo quod cęcet, & confundat ingeniũ. [Munite adhibe vim) Quę nulli caſui ſubiecta eſt. Bene aũt ait. vim ſapientię, per vinum Adhiberi. [Inclinare meridiem Sentis) hoc eſt ſentis inclinare diem in occaſum, q maior fieri deberet, & augeri lętitia. [Ae veluti ſtet) hortator ad celeritatem promendi, dum dicit breuitatem impatientem morarum. [Parcis) Ceſſas quaſi ſtet, cum celeriter abeat. [Bibuli) proprium nomen .i. Bibuli conſulatu reconditum. [Virides) herbis ſimiles aquę ſucatione. [Recines) iterum cantabis .i. alternatim cantabimus. [Latonam) Dianam, propter quod trinominis dicitur. ipſa enim Luna, ipſa Diana, & Proſerpina dicitur, ideo modo Lunam, pro Diana poſuit. [Spicula Cynthię) ſtimulos Veneris dicit amatoris. [Summo carmine) Aut maximo, aut in conſumatione carminis .i. in fine Veneris, cantabimus laudes. [Cycladas) nomina inſularum, quas Venus Vecta, circuit cygnis. [Nenia) Carmine mortuorum. [Nenia merita) Conueniente carmine. nam quia tenebroſa nox eſt merito lugubri carmine dicitur. Nenia enim carmen eſt, quod mortuis cantabatur, in honorem inferorum. Sed quia noctem prędicaturus erat, propter tenebra, & ſomnum, quę morti proxima creduntur, ideo dicit Nenia noctis. ACR.

FESTO quid potius die) Neptunaliorũ diem eſſe ſignificãs. POR. ſit, Quę res eſt quam potius debeam facere, quã vinum promere Neptunalibus? Munitęq. adhibe vim ſapiẽtię munita ſapientia bene dr quia nulli .ſ. fortunę ſubiecta eſt Gręci aũt aiunt. Vim ſapientię adhiberi, per vinum. Inclinare meridiẽ Sentis in occ.) .ſ. diem inclinare. [Ceſſantem Bibuli conſulis amphoram) .i. in horreo ceſſantem, & quaſi reſidentem Bibuli conſulis autem, eo anno, quo Bibulus conſulatum geſſit natam. [Summo carmine) Quę Gnydon, Fulgentiſque tenet Cycladas .i. in conſumatione carminis, Venerem cantabimus. [Iunctis viſit oloribus) oloribus .i. cygnis iunctis, vecta reuiſit Gnydon Cycladas, Paphon. [Dicetur merita nox quoque Nenia) Nenia eſt carmen, quod in mortuos cantatur. Sed bene nocti hoc carmen accommodat, propter tenebras, & ſomnum, quę morti ſunt proxima.

FESTO) Argũ narrat Mancinellus. Ordo eſt. Quid faciã ASC. potius, feſto .i. ſolẽni die Neptuni, quam ſup. lętum conuiuium agam, q. d. nihil, & ideo ò Lyde pro me ſtrenua .i. diligens, Cęcubum ſup. vinum, recõditum .i. iterum atque iterum occultum, & adhibe ſapientię munitæ .ſ. per ſobrietatem, vini .i. violentiam .i. pelle ſapiẽtiam vino, aut, vt Mãcinellus ſentit adauge vires eius quia vinum temperate ſumptum, acuit ingenium. ſed non quadrat loco. non enim vult temperate ſumere, ſed vſque ab ebrietatem. Tu ſentis meridiem inclinare .ſ. ad occaſum, ac parcis .i. ceſſas, deripere horreo .i. cella vinaria, in quam vinum, vt frumentũ in horreum congeritur, veluti .i. perinde atque dies volucris .i. cito volubilis, & tranſiens, ſtet .i. perſiſtat ceſſas dico deripere amphoram .i. magnum vas vinarium, ceſſantem .i. nihil agentem, & ocioſam in horreo Bibuli conſulis. aut amphoram Bibuli conſulis .i. ſignatam anno conſulatus eius ceſſantem .i. ocioſam. Nos cantabimus, inuicem .i. viciſſim Neptunũ, & comas Nereidum .i. Nympharum maris, virides .ſ. aquæ ſunt, tu recines .i. quæ dicam repetes, Lyra curua Latonam, matrem Apollinis & Dianæ, & ſpicula Cynthiæ .i. Dianæ, à Cyntho monte Deli, vbi nata dr celeris, quia venatrix eſt, & ſummo .i. ſupremo carmine, dicetur ſup. ea, videlicet Venus, quæ viſit, Gnydõ oppidum vbi pulcherrima Veneris ſtatua, à Praxitele ſculpta, & Cycladas .ſ. inſulas, circa quas vecta in concha ad Cyprum, & Paphon vbi peculiariter colitur, ad Cyprum, oloribus .i. cygnis, iunctis .ſ. ad trahendum currum Veneris. Et nox quoque .i. etiam, dicetur .i. laudabitur, Nenia .i. cantilena Neniæ ſimili. merita .i. quam meruit, quod nos pernoctantes ſeruarit. Argutæ ſunt rationes ordinis. Nam primo bibendo, expellitur ſapientia, mox canitur à potis ſolutis curis, carmen diei feſto congruum. Deinde carmen venatorium Dianæ, mox laſciuum Veneri at vbi nox, & ratio vino ſepultæ ſunt, cantilena exit in Neniam .i. in vlulatum, & plangenti ſimilem ſcreatum, non quod triſtes ſint, ſed quod ebrij. Neque Nenia ſemper triſtium eſt, ſed imperite canentium, vt puerorum, vetularum, & ebriorum. Vide annotationem xlij. Bonfinis.

SPICVLA Cynthiæ) Per Cynthium Dianã intelligit, nõ MAT. Venerem, interpretantur. Quod ſi huic verbo addatur, & copula, Bõfinis. & verſus æque ſtabit & clariſſima erũt omnia, vt ſit ordo, & ſummo carmine .ſ. recines, ſup. Deam, quæ tenet Gnydon, fulgẽteſq. Cycladas, & viſit Paphon iunctis oloribus .i. Venerem ipſam.

[Quoque

[Quoq; Nenia) Neniam hoc loco accipiendū ſentio pro carmine aliquo ad laudandum noctem accōmodato, vt ſit ordo. Nox quoque dicetur merita Nenia) .i. meritis laudibus non carebit.

GLAR. INTERROGATIONEM habet hæc ode ab initio, quid potiſſimum faciat feſto. Neptuni die, reſpondet continuo bibendum eſſe. Vbi quinque optimo proſequitur ordine. Primum enim pellitur ſapientia ſecundo cantatur carmē feſti diei, tertio carmen venatorium, quarto laſciuum, vltimo ſequitur vlulatus, quam hoc loco Neniam vocat. Ipſe etiam poeta Epiſt. j. pro cantileoa vſurpauit Neniam. Hæc cum ita habent, mirū eſt quàm cōmentatores, præter vnum Badium, nihil horum, attingant. In primis vero Acron, qui ait, quoſdam dicere. Cæcubū vinum dictum, eo quod cecet, & cōfundat ingenium, cum ab oppido Campanæ in ſinu Caietano id nominis habeat. vt è auctor Strab. lib. v. Idem Acron Latonam exponit pro Diana, propter quod trinominis dicitur, inquit. Et ſpicula Cynthiæ ſtimulos Veneris quaſi Cynthia ſit Venus Mancinellus aūt, Adhibe vim exponit, adde vim. Vino enim, inquit, vires augentur. quod recte reprehendit Badius. [Ceſſantem Bibuli Conſulis Amphorā M. Calphurnius Bibulus Quos. fuit cum C. Iulio Cæſare anno ab vrbe cōdita dcxcvj. Qui proximus fuit ante eum annum, quo cœptum eſt bellum Gallicum, quod geſſit. C. Cæſar cum Gallis, à quo ad finem bellorum ciuilium ſunt anni circiter triginta, poſtq. Horatium hæc ſcripſiſſe eſt veriſimile verum hæc non ſunt tanti. [Summo carmine) Quiddam Bellus annotator ante hæc verba ponit in priore carminæ, & coniunctionem, contra fidem omnium exemplarium quaſi non ſit longe venuſtior. Senſus ſi poſt Cynthiæ geminus punctus ponatur, velut qui exeat lector ac deinde inferat, Summo, carmine nouam ſententiam.

AD MOECENATEM.

Inuitat Mœcenatem ad conuiuium quod illi inſtruxerat, cum amphora delicatiſſimi vini & vnguentis, ſuadetq; ne grauetur paululum ad ſe deuertere. Nam licet amphore ſit fortuna non ingratam tamen illi viciſſitudinem rerum futuram, neque diutis mundam paupertatem, itaque æſtu iam peſtilenti inſtante, monet, vt vrbe cedat & ſepoſitis publicis negocijs, genio & bona valetudini det operam, Stultum enim eſſe, nimium velle ſapere, aut de futuro anxium eſſe, ſed eo quod ad eſt bene vti prudentis, feliciſſimi autem qui non ex fortuna pendet, ſed ita ſeipſum comparauit, vt quidquid acciderit, hoc ferat imperturbato animo.

Ode XXIX. Tricolos, Tetraſtrophos i vt,
Vides, vt alta ſtet niue candidum.

– – ∪ – – – ∪∪ – ∪∪
– – ∪ – – – ∪∪ – ∪ –
– – ∪ – – ∪ – ∪
– ∪∪ – ∪∪ – ∪ – –

* Vide ann. Fr. Rob. in iſto loco.

TYRRHENA regū progenies, tibi *
Non ante verſo lene merum cado
Cum flore Mœcenas roſarum, &
Preſſa tuis balanus capillis
Iandudum apud me eſt. eripe te moræ;
Ne ſemper vdum Tibur, & Eſulæ
Decliue contempleris aruum, &
Telegoni iuga parricidæ.
Faſtidioſam deſere copiam,
Molem propinquam nubibus arduis:
O mitte mirari beatæ
Fumum, & opes, ſtrepitumque Romæ.
Plerunque gratæ diuitibus vices,
Mundæque paruo ſub lare pauperum
Cœnæ, ſine aulæis, & oſtro
Solicitam explicuere frontem.
Iam clarus occultum Andromedes pater
Oſtendit ignem. iam Procyon furit:
Et ſtella veſani leonis,
Sole dies referente ſiccos.
Iam paſtor vmbras cum grege languido
Riuumque feſſus quærit, & horridi
Dumeta Syluani: caretque
Ripa vagis taciturna ventis.
Tu ciuitatem quis deceat ſtatus,
Curas: & vrbi ſolicitus times,
Quid Seres, & regnata Cyro
Bactra parent, Tanaiſque diſcors.
Prudens futuri temporis exitum
Caliginoſa nocte premit deus:
Ridetque, ſi mortalis vltra
Fas trepidas. quod adeſt, memento
Componere æquus. cetera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alueo
Cum pace dilabentis Etruſcum
In mare; nunc lapides adeſos,
Stirpeiſque raptas, & pecus, & domos
Voluentis vna, non ſine montium
Clamore, vicinæque ſyluæ:
Cum fera diluuies quietos
Irritat amneis. ille potens ſui,
Lætuſque deget: cui licet in diem
Dixiſſe, vixi: cras vel atra
Nube polum pater occupato,
Vel ſole puro: non tamen irritum
Quodcunque retro eſt, efficiet: neque
Diffinget, infectumque reddet,
Quod fugiens ſemel hora vexit.
Fortuna ſæuo læta negocio, &
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alij benigna.
Laudo manentem. ſi celeris quatit
Pennas: reſigno quæ dedit: & mea
Virtute me inuoluo: probamque
Pauperiem ſine dote quæro.
Non eſt meum, ſi mugiat Africis
Malus procellis, ad miſeras preces
Decurrere; & votis paciſci,
Ne Cypriæ, Tyriæque merces
Addant auaro diuitias mari.
Tunc me biremis preſidio ſcaphæ,
Tutum per Aegæos tumultus
Aura feret, geminuſque Pollux.

TYRRHENA regum) Mœcenatem, vt ſecū conuiuia ineat, exhortatur dicit. n. ſe iandudum optimū pro ſe merum ſeruaſſe, paraſſeq. & & coronas & vnguenta tibi. ordo eſt. O Mœcenas Tyrrhena pgenies regum iandudum apud me, eſt tibi lene merū, cado nō ante verſo. eſt balanus, preſſa tuis capillis cū, roſarum flore. [Tyrrhena regum) De Mœcenatis proſapia latius ode j. [Tibi) In tuā gratiam. [Verſo) Effuſo. [Lene) Mitte ac ſuaue. [Balanus) βάλανος glans dr. Verum Acron dicit eſſe herbā vnguentariam, ſed ſecus eſt. Nam (vt Plin. ſcr. lib. xij. cap xxviij.) Myrabolanū arbor Troglodytis, & Thebaidi, & Arabiæ cōis eſt naſcens vnguēto, vt ipſo nomine apparet, quo item indicatur, & glandē eſſe arborem. fructus eſt magnitudine auellanę nucis, vnde liquor exprimitur, ſeu oleū, odoratum quidem vnguentarij tm corticem premunt medici nucleos tundunt affuſa eis paulatim calida aquam. idem aāt oleum balaninum dr. vnde idem Plin. lib. xiij. cap. j. ſic ait, vnguentorum expeditiſſimum fuit, primumq. vt veriſimile eſt ex brio, & balanino oleo. poſtea vero ſic Suſinum tenuiſſimum omnium eſt. Conſtat ex Lilijs balano calamo &c. & paulo inferius ita, Nardinū, ſiue folatum

ANTO. Balanus Vnguēta

cõſtat omphacio þalanino, loneo, coſto, nardo, amomo, myrrha,
balſamo. [Preſſa) Eapreſſa pro tuis capillis, ea balano.n.liquor
eaprimitur odoratus, ſeu oleum vt diximus. [Æſulæ) Æſculanus
Telegonus Latij populos fuiſſe Plin.ſcr.lib.iij. (Telegoni iuga parricidæ)
Tuſculum indicat. quod in Romæ cõſpectu ſitum erat. in ſum-
mo montis. de quo latius Epodo primo dd aũt, vt, etiam Porph.
aſſerit, Telegonus condidera filius quidem Circes, & Vlyſſis, qui
per ignorantiam patrem occiderat. (Copiam) quam tecũ habes.
[Molẽ propinquam) Ipſius Mœcenatis turrim intelligit. de qua
in Epodis. [O mitte mirari) Ea illa.n.turri tota ferè vrbs ſpecta-
batur. quod latius ſupra oſtendimus. [Iam clarus occultum) pp
imminentem æſtũ, Mœcenatem ad hilaritatem inuitat. [Clarus
Cęphe⁹ pater) Habet.n.Cæpheus ſtellas decem nouem. vt Higin. oſten-
dit. [Andromedes pater).i.Cæpheus. de quo late lib.iiij.Met. &
apud Higin. Colum. aũt lib.aij.ſcr. Septimo Idus Iulias Cępheũ
veſpere oriri. Idibus aũt Iulijs Procyon exoritur mane xiij. Cal.
Aug. Sol in Leonem tranſitũ facit. nono aũt Cal. Aug. Leonis in
pectore, clara ſtella exoritur. [Procyon) De hoc late ſuperius.
[Tu ciuitatem) oſtendit ſuperius paſtores cũ grege languido, æ-
ſtus, fugiendi gratia ſubire vmbram, Mœcenas tñ nunq̃ ab vrbis
cura vacabat. Hinc eum hortatur ad curas ponendas, vt omiſſis
Bactra. futuris præſentia tñ amplexetur. [Bactra) In Scythia eſt Bactra
zariaſpa vrbs quæ & Zariaſpa appellata eſt, vt Strabo docet lib.aj. in Plin.
uñ lib.vj. legitur Zariaſta. vbi etiam ait Bactri quoq; oppidum Za
riaſtes, quod poſtea Bactrum flumine appellatum eſt. [Cyro) Le
Tanais ge de hoc ſuperius [Tanais diſcors) Is fluuius eſt qui Europã ab
Aſia diſiungit, atq; ambarum fines vtrinque perlambens. in Bo-
ream verſus, per Sauromatas in Scythiam, vſque atq; in Mœoti-
dis paludem prætenditur. oritur aũt ea Indiæ montibus. auct.
Dion. & Strab lib.aj. [Diſcors) Vel q̃a Europam ab Aſia diſiun-
git, vel pp populorũ ſeditionem. [Prudens futuri) oſtendit Deũ
prudenter futura cœlaſſe homines, de qua re, illi minime ea cura
re debent pręſentiaq. tñ ſumere. [Aequus) Mitis, benignus, quie
tus, & ſine cura. [Cetera fluminis) Comparat res humanas flumi
nibus, quæ modo placida fluunt, modo inquieta imbriũ copia,
ita & hominum res lætæ, ſubitis aduerſis turbantur. [Potens ſui)
.i.dñs ſui ipſius quod ſolius eſt ſapientis. [In diem).i.in præſen-
tem diem nihil de craſtino cogitãdo. In dies aũt, eſt diem, quod
quotidie cũ quodam incremento, vt, Creſcente in dies multitu-
dine. In diem vero plerunq; cum hoc verbo viuo iungitur. vt,
Volucres in diem viuũt.i.in præſentem diem. nihil de craſtino
cogitantes. (Vixi) Ille aũt viuere dr̃, qui cum lætitia, & virtute de
git. [Occupato) Pro occupet, vt inferiora oſtendunt, [Tamen)
Quamuis nube vel Sole occupauerit aërem Iupiter.i.quãuis poſ
ſit felicia, & infelicia tradere non poterit pręterita abolere. Ergo
fruẽda eſt dies & lætitia remotis curis. nam quæ futura ſunt, põt
eſſe aduerſa. [Quodcunque retro eſt).i.quidquid præterijt. retu-
lit, aũt ad illud, Vixi. Eſt.n.ſenſus, q̃ præterita nullo pacto & Io
piter poteſt deſtruere & infecta reddere, quamuis (vt diximus)
bona & mala poſſis hominibus in futurum afferre. [Diffinget)
Deſtruet. (Fugiens) Præteriens. [Manentem).i.ſtabilem. [Reſi-
gno) Reddo. [Me inuoluo) Me munio ſola virtute, ſi aduerſa for
tuna aufert cæterna bona. [Sine dote) ſine cenſu. [Non eſt meũ)
oſtẽdit ad ſe minime pertinere nauigare, ſed potius velle in pro
ba eſſe paupertate, hoc eſt vult eſſe pauper, & probus. [Votis pa
ciſci) Cum dijs.n.votis mediantibus videmur paciſci, cum aliq̃d
petimus. [Cypriæ) Erat Cyprus ditiſſima. vt latius patuit ode j.
hic aũt locus declarat cur poeta ibi dixerit. vt trabe Cypria, Myr
torum pauidus nauta ſecet mare. (Tum me) Ironice loquitur,
dicens, quòd aura & geminus Pollux feret eum tutum per maris
Aegæi tumultus præſidio ſcaphę biremis.i.paruę nauiculę. per
quod nauigationem effugere ſe innuit. [Geminus Pollux) De
Caſtore & Polluce fauentibus nautis: vide libro primo.

ACR. TYRRHENA) Tuſca. & Tyberis Tyrrhenus dictus eſt.
vt, Tyrrhenoq. boues, in flumine lauit Iberas. Simile eſt autem
principium primæ Odes, Mœcenas atauis. inuitat aũt illum, ad
epulas, cui deſtinatam vini amphoram, & illibatam iam apud ſe
eſſe promittit. Ordo eſt. Mœcenas: Tyrrhena progenies re-
gum, iandudum apud me eſt tibi lene merum non ante verſum
cado cum flore roſarum, & Balanus preſſa, tuis capillis. [Preſſa)
Infuſa, tanq iam capiti impreſſa Balanus autem, herba vnguenta
ria eſt qua componuntur vnguenta, & ideo ſignificat vnguentũ.
[Iandudum) Ac ſi diceret. Hæc omnia in tuo honore, iandiu
ſeruantur apud me. (Vdum Tybur) Propter copiam aquarum.
[Et Aeſulæ) Nomen vrbis alterius in latere montis conſtitutæ.
[Decliue contempleris) Turrim in hortis ſuis, Mœcenas con-
ſtruxiſſe dicebatur, vnde hæc omnia proſpiceret. [Telegoni iu-
ga parricidæ) Tuſculum ciuitas eſt, in iugo montis conſtituta.
Hanc ſignificat nomen cõditoris à Telegono n. Circes filio ſua
data eſt, qui per ignorantiam patrem ſuum Vlyſſem interemit.
[Faſtidioſam deſere copiam) Quæ faſtidium aliq̃n ingerit.i.flu-
xum, vt proprias diuitias aliq̃n faſtidiat. [Plerunque gratæ diui-
tibus vices) Viciſſitudinem rerum dicit gratam ſolere eſſe diuiti
bus, quos interdum poſt diuitias, & copias delectat familiarium
mediocritas. Ordo eſt. Plerunque mundæ cœnæ, gratæ vices, di
uitibus ſine aulæis. & oſtro ſuper paruo Lare pauperum expli-
cuere ſollicitam frontem.i.triſtem & obductam rugis frontẽ lę-
titia extendere, hoc eſt explicauere. vt Plaut. Exporge frõtem.
[Andromedes pater) Cæpheus Aethyopum rex Zetheus, qui in
ter ſidera collocatus dr̃ proximus Orioni. [Oſtendit ignẽ) De-
nunciat æſtatem. vt, Findit Canis æſtifer arua. [Iam Procyon
furit) ſtella, quæ ante Caniculam oritur. [Cum grege lãguido)
Aeſtu fatigato, vt, Nunc & pecudes vmbras & frigora captant.
[Ripa pagis taciturna ventis) Quæ propter ſomnum ſi vento nõ
mutata, vt, Aſpice ventoſi ceciderunt murmuris auræ. [Tu ciui-
tatem quis deceat ſtatus) oſtendit aũt Mœcenatem præfectũ vr-
bis eo tp̃e fuiſſe. [Et regnata Cyro) Cyrus rex Perſarũ fuit. ideo
genus cõmemorat. vt, Vltima ſecum Bactra vehit. [Tanaisq̃. di-
ſcors) Tanais flumen in Mæotidem paludem fluens. Diſcors aũt
ideo dictum, q̃a diſcernit Europam & Aſiam ſiue q̃a incolę regio
nis illius feroces ſunt, & frequenti inter ſe diſcordia collidũtur.
[Prudens futuri) prudenter dicit Deum feciſſe neſciri futura, tan
quam, qui hominem vellet pro breuitate vitæ vti præſentibus.
Ordo eſt. Prudens premit Deus exitum futuri tp̃is caliginoſa
nocte & ridet, ſi mortalis trepidat vltra fas. [Cõponere ęquus) in
ſtus finire. vnde lites compoſitæ dñt finitæ: vt, Non noſtrũ in-
ter vos tanta cõponere lites. [Cetera fluminis Ritu feruntur) di
labuntur, hoc eſt alia curſum ſuum habent, vt ſi Brachia forte re-
miſit. Atque illum in præceps prono rapit aluens amnis. Ordo
eſt: Cetera feruntur ritu fluminis nunc cum pace dilabentis in
Hetruſcũ mare medio alueo, nunc voluentis vna adeſos lapides,
& raptas ſtirpes, & pecudes, & domos per allegoriam deſcribit va
rietates, & vices vitæ humanæ quæ dũ quieta & læta eſt ſubito
aduerſis caſibus inquietatur & perturbatur. [Stirpes raptas) Extir
patas. vt rapidus montano flumine torrens Sternit agros. [Dilu
uies) Noue tempeſtatem dixit, cum oẽs auctores hoc diluuium
poſuiſſent. [Irritat amnes) incitat. vt, Irritat vtrunque telis. [Ille
potens ſui).i.ille felix eſt, qui modum vitę ſuę habet, ſiue qui fu
tura non curat. [Cras vel atra) Perſeuerat perſuadere præſentia
tantum curanda, nec futuris animum cõmodari. [Occupato) pro
occupabis. [Non tamen irritum,) Hoc eſt non poſſe cõmodum
vitæ, quod iam perceptum fuerit infringi. [Quodcunque retro
eſt) Quod iam tranſiuit.i.pręterita non poterunt immutari quã
uis futura incerta ſint, & ideo deſine eſſe ſollicitus de futuris.
[Diffinget) Confundet, immutabit, ſiue conuellet. [Fortuna ſę-
uo lęta negocio) Quæ delectatur incertis, & inquietudine homi
num gaudet, dũ proſpera mutat aduerſis. [Inſolentem) Iniquũ,
nouum: vt, Iuuen. Quoties voluit fortuna iocari. [Ludere per-
tinax) Quoties voluit ſubaudi. [Tranſmutat incertos honores)
Virum ipſos honores incertos, an tranſmutando incerti hãt For
tunæ inconſtantia. [Pertinax).i.perſiſtens. [Laudo manentem).i.
cũ mutabilis non eſt laudo illam. [Si celeres quatit pẽnas, regno
quę dedit).i.dũ ad alium deuolat, reddo quod dederat. [Et mea
Virtute me inuoluo).i.mea virtute me munio non timens incer
ta Fortunę, dũ aut deſidero, aut formido, quod pręſtat bona con
ſcientia, & ſola probitate cõtentus. [Sine dote) ſine opibus, ſine
præmio. [Non eſt meũ).i.nec vitę nec propoſiti mei eſt timere
aduerſa q̃a, nec periculo, nec tempeſtati quæſtu cauſa me cõmit
to. [Et votis paciſci) Tanq̃ paciſcantur cum dijs homines oble-
ctatione votorũ. [Auaro) inſatiabili, cũcta recipienti, quaſi quod
omnia intercipiat. [Tunc me biremi) Duos ordines remorum
habentis. Ordo eſt: Aura & Geminus Pollux feret me per Ae-
geos tumultus tutum præſidio biremis ſcaphę. Ironice dixit,
Non patiar vim maris amore lucri. [Geminus Pollux) Cũ Ca-
ſtore intelligendus eſt amborum enim ſtellę ſimul naſcuntur.

TYRRHENA Regum progenies) Simile eſt illi hoc POR:
principium: Mœcenas atauis, edite regibus. & cur eum ſic appel
let, ibi diximus, Inuitat aũt nunc Mœcenatem ad epulas cui, de-
ſtinatam vini amphoram, & illibatã iam apud ſe eſſe dixit. [Nõ
ſemper vdum Tybur & Aeſulę Decliue contempleris aruum, &
Telegoni iuga parricidę) Tuſculum ſignat quod dicitur Telego
nus Circes filius condidiſſe: qui per ignorantiam patrem ſuum
Vlyſſem occidit. [Molem propinquam nubibus arduis) Turrim
dicit quam Mœcenas dicitur in hortis ſuis extruxiſſe: unde hęc
omnia

omnia proſpectabat. [Solicitam explicuere frontem).i.triſtẽ ex-hilarauere.[Iam clarus occultum Andromedes pater)Cępheus, qui.ſ.inter ſidera receptus eſt.[Iam Procyon furit)Stella eſt quæ ante Caniculam oritur.[Et ſtella veſani leonis)ſtellam pro toto ſigno dixit,in quo ſolem neceſſe eſt eſſe mẽſe Auguſto,quod eſt feruentiſſimum anni tempus. [Tu ciuitatem qui deceat ſtatus. Curas) Apparet illo tpe præfectum vrbis fuiſſe Mœcenatem. [Tanaiſq́ diſcors)Tanais fluuius eſt fluens in Mœotiden paludem,& inde in Pontum. Diſcors aũt dictus,ꝙ diſcernit Europã ab Aſia. niſi forte ad incolas eius referamus hoc epithetōn, ꝙ inter ſe ferociſſimi Barbari diſcordant.[Ridetque,ſi mortalis vltra Fas trepidat.) Qm̃.ſ.nefas eſt inquirere futura, quæ dij nos neſcire voluerunt.[Quod adeſt,memento Cõponere ęquus).i. pñtibus fruere,& ea q̃ adſunt æqua mente compone. [Nunc medio alueo Cum pace dilabentis Etruſcum In mare; nunc lapides adeſos)Varietatem & vices vitæ humanæ,q̃ modo quieta,ac læta eſt,modo aduerſis caſibus inquieta,ac turbulenta,p allegoriam deſcribit.[Cui licet in diem Dixiſſe,vixi)Perſeuerat perſuadere pñtia cõmoda tm̃ amplectenda, de futuris non eſſe cogitãdum.[Non tñ irritum Quodcunque retro eſt,efficiet).i.nõ pốt commodum vitæ,quod iam perceperit,infringere. [Ludum inſolentem ludere pertinax) Veteribus vſitatũ elocutionis genus Ludum ludere,ſicut vitã viuere,& ſeruitutem ſeruire,& multa ſimiliter. [Tranſmutat incertos honores) Verum tranſmutando incertos facit,an quia incerti ſunt,ideo tranſmutare eos putet. [Reſigno quę dedit)Reſigno.i.reddo.[Et mea Virtute me inuoluo)Diſerte.i.me mea virtute munio, nihil ab illa timens,aut deſiderans,contentus ſola ꝓbitate,& bona cõſcientia. [Sine dote) .i.ſine opibus.[Non eſt meum,ſi mugiat Africis Malus procellis) Nec vitæ,nec propoſiti mei eſt,inquit,aduerſa timere,quia nec periculo,nec tempeſtati quæſtus cauſa me cõmitto. [Diuitias mari)Cum mare habeat diuitias, obruendo naues cum reb⁹ pretioſiſſimis. [Tunc me biremis præſidio ſcaphæ, Tutum per Aegeos tumultus Aura feret,geminusq́ue Pollux.) Tunc cum maxime ſæuiat tẽpeſtas,inquit, ego tutus nauigo pſidio ſcaphæ. ſed per hoc allegoricos ſignat ſe tutum,ſecurumq́. viuere, quia non quęrat diuitias. Geminuſque Pollux.) Quia horum ſidera cum ſe oſtendunt laborantibus nautis,præbent ſpem ſalutis.

ASC: TYRRHENA) Mœcenatem inuitãs ait,O Mœcenas progenies Tyrrhena regum.i.regum Tyrrhenorum,hoc eſt Etruſcorum,vt in j.Ode j.libri viſum eſt,merum lene.i.vinũ mite, cado non anteverſo.i.vnde nihil exhauſtũ eſt,eſt tibi iamdudum apud me cum flore roſarum,& etiam balanus,glans vnguentaria.ſ.myrobalani,preſſa tuis capillis.i.ad inungendos capillos tuos inunguentum preſſa,adeſt. eripe te moræ.i.feſtina,qua omnia parata ſunt. Non,aut ne,contempleris.ſ.merito ſemper, videlicet ex domo ſua, quam in loco ſublimi habuit Mœcenas Romæ, Tybur vdum.i.riguum,& aruum decliue Aeſulæ, oppidi in Latio quondam non lõge à Roma in rupe poſiti,& iugi Telegoni parricidæ.i.Tuſculũ à Telegono Vlyſsis & Circes filio,qui patre p ignorantiam,vt aiunt,ſpina venenati piſcis occiſo,in Italiam rediit,& Tuſculum condidit. Faſtidioſam &c.vt Mœcenatem commodius in agrum pelliceat,inducit contemptum rerũ vrbanarũ, quæ ex copia interdũ faſtidium,&,vt dñt,nauſeam patiunt. vnde dicit. Deſere copiam.ſ.rerum, faſtidioſam.i.faſtidium patiẽtem, & deſere molem.i.turrim grande,propinquam nubibus arduis.i. in nubes vſque eductam, & omitte mirari fumum.ſ.ex fumarijs innumeris aſcendentem,& opes.i.diuitias, & ſtrepitũ.i.ſurſurũ, aut pedum coeuntium ſonitum,& omæ beatæ.i.multũ diuitis, q̃ oĩa ex turri ſua proſpectare poterat. Vices.i.viciſſitudines, hoc eſt ſucceſſiones epularum, & apparatum tenuium poſt opiparas & ſumptuoſas cœnas,plerunque.i.vt plurimũ gratæ diuitibus,& cœnæ pauperꝫ mundæ.i.ſatis lautę,ſub paruo Lare,ſine aulæis,q̃ ſint in parietibus,& ſine oſtro.i.purpura, hoc eſt ſine tapetis purpureis,quę ſuper lectos ſternantur, explicuerũt.i.exporrexerũt, frontem ſollicitam.i.dempſerunt fronti ſollicitæ rugas, redacto .ſ.eo ad hilaritatem.[Pater Andromedes).ſ.Cępheus in cœlum tranſlatus,iam clarus.i.ſerenus,oſtendit ignem occultum.ſ.prius,aut vix viſibilem pp vehementiam ardoris eius, & Procyon .i.Anticanis,& ſtella Leonis veſani.i.inſaniam oſtendentis ardore ſuo,furit iam Sole referente dies ſiccos.i.ſine pluuia calidiſſimos,vt in Iulio fit,quo menſe Sol in his ſignis eſt paſtor feſſus.ſ. calore,quęrit iam cũ grege languido.ſ.pręcalore,vmbras & riuũ & dumeta,in quibus delitescant,Syluani.i.ſyluarum Dei,horridi .i.ferulis & alijs virgultis aſperi, & inęqualis, & ripa taciturna, quia impetu aquarũ caret,caret ventis vagis.i.vagari ſolitis,hoc eſt, oĩa prę nimio æſtu refrigeriũ & refocillationem quærunt, tũ tu curas.i.ardenter diſpicis,qs ſtatus deceat ciuitatẽ.ſ.Romanam,& tu ſollicitus times vrbi,qd Seres,proximi ad Indiã populi,& Bactra vrbs in Scythia,regnata Cyro,qui rex Perſarum etiã Scythas debellauit,ſed tandẽ victus pœnas dedit & qd Tanais.i. fluuius ille ex Indía in Scythiam vſque profluẽs, hoc eſt accola eius,diſcors.i.multa prœlia mouens (ſunt.n.bellicoſi) parent.i. moliantur vrbi. Deus prudẽs.i.prouidens,ſciens quanta mala homini ex nimia cura rerũ futurarum obueniãt,premit exitum futuri tpis nocte caliginoſa.i.ignoratione multa, & ridet ſi mortalis trepidat vltra fas.i.pluſq̃ fas eſt. Hunc ordinem non recipit, aut potius non capit Bonfinis, volens ad Mœcenatẽ referri illud Prudens futuri tpis. Mihi aũt parum liquet,cur Mœcenati detur,nã ſi eſſet prudens futuri tpis, non timeret qd Bactra parẽt, ſed quod Bactra pararent. nam ſciret quid parent,& qd poſſint. Nec video cur Deo negetur cõuenire,cũ à Quintiliano, & alijs multis dicatur prouidentia. Contra aũt vr̃ mirifica ſnĩa, Deum prudentem & prouidum futuri tpis celare non exitum tpis, ne aut ſecuri nimis,aut ſolliciti viuamus. cuius ergo horam mortis non latere voluit,& finem mundi,dicens, Vigilate vtique,qa neſcitis diem,neque horam. Et non eſt veſtrũ &c. Memento cõponere.i.bene regere,& moderari, quod adeſt.i.rem præſentem, exiſtens æquus.i.lenis,& quaſi in vtranque ſortem paratus. [Cetera.i.quæ non ſunt pñtia,feruntur ritu fluminis.ſ.Tyberis, delabentis in mare Hetruſcũ nunc cum pace,medio alueo.i.per medium alueum nõ tranſcendendo ripas,& voluentis nunc i.interdũ,lapides adeſos.ſ.vi aquarum, & ſtirpes.i.radices raptas (Inuſitate aũt fœminino vtitur. Nam Maro dixit, At ſtirpem Teucri nullo diſcrimine ſacrum &c.)& pecus & domos raptas. Pốt aũt Ordo eſſet,Lapides adeſos & ſtirpes.ſ.adeſos,& pecus & domos raptas,voluentis dico vna.i.ſimul,hoc eſt vno ipetu,non ſine clamore.i.cũ murmure montium,& ſiluæ vicinę,cum.i.qñ,diluuies .i.inundatio aquarum,fera.i.effera,irritat amnes quietos.ſ.prius. Ille.ſ.hõ quiſqs eſt,deget.i.vitã peraget, potens.i.compos ſui & lætus,cui licet dixiſſe.ſ.veraciter,ego vixi in diem.i.hoc reſpectu diei ſequentis,ad conditionem diei pñtis. pater.ſ.Iupiter, occupato.i.placet vt occupes,cras polum.i.cœlum,vel atra nube.i.tẽpeſtate nubiloſa,vel Sole puro.i.ſereno, non tñ.ſ.pater, efficiet irritum,quia (vt recitat in Ethicis Ariſt.ſm Agathonem) Deus facta infecta facere non pốt,quia ad præteritum non eſt potentia, quodcũque eſt retro.i.quidquid præterijt,neque diffinget.i. deſtruet,& non fictum.i.non prius compoſitum fuiſſet faciet, q; pro.i.non reddet infectum.i.ꝙ non fuerit factum, id quod hora fugiens.i.celeriter pertranſiens,vexit ſemel. Deinde quaſi à Fato ad Fortunam trãſiens,dicit, Fortuna læta negocio ſæuo, quia nihil eſt infelicius,q̃ ſemper fuiſſe felicem,& non amplius eſſe, & pertinax.i.perſeuerans(quia hoc ſolo eſt immutabilis,ꝙ ſemper mutabilis)ludere ludum inſolentem.i.immodeſtum,trãſmutat.i.ad varios applicat,honores incertos,exiſtens benigna nunc mihi,nunc alij vnde ſubdit. Laudo manentem.ſ.Fortunam honam,ſi ipſa quatit.i.concutit auolando,pennas.ſ.alarum, celeris .i.pernices,ego reſigno.i.reſtituo ei,quæ dedit, & inuoluo me mea virtute.i.proprijs bonis,& quæro pauperiem.i.paupertatem,probam.i.honeſtam & decentem,atque approbandam,ſine dote, qa per ſe placet,& prodeſt ſi vere fuerit intellecta, ſed Lucanus de ea dicit, Munera nondum Intellecta Deum. Non eſt meum .i.officij mei, aut inſtituti, decurrere ad miſeras preces.i.miſere precari Deos, ſi malus.i.arbor nauis,mugiat.i.vehementem crepitum faciat,procellis Africis.i.ab Africo vento excitatis, & paciſci.i.pactum facere cum Dijs, votis.i.per vota,ne merces Cypriæ & Tyriæ.i.ex Cypro & Tyro deuectæ, addant diuitias mari auaro, vt cui nunquam ſatis eſt. Tum me (aut tunc) per ironiam, quaſi dicat ſanè quidem vota faciam, & preces miſeras,vt aquas,quia indecenter fiunt, Dijs derideant, quaſi vero aura.i.lenis ventus & Pollux geminus.i.cum fratre, quia dum vtriuſque ſidus apparuit,proſpera ſignificatur nauigatio, ferret me tutum.i.munitum,præſidio ſcaphæ.i.nauiculæ,biremis.i.binis remis impellendæ. feret dico per tumultus.i.tempeſtates, Ægæos.i.maris Aegæi, quod vaſtiſſimum eſt.

GLAR. DECEAT ſtatus) Ordo eſt. Tu ſollicitus quid Seres & Bactra regñata Cyro & diſcors Tanais parent, prudens futuri temporis,id eſt tanquam vir prudens longe in poſterum proſpiciens timens vrbi,deus premit exitum. [Temporis exitum) Sunt qui hæc verba ad deum referant & ſequentibus coniungant. ſed male. Mœcenatem enim Horatius admonet, ne plus æquo verſetur in futurorum cogitatione, & ob id moleſtia ſeipſum afficiat, affirmans id non debere aut poſſe fieri. Nam caliginoſa nocte premere deum aſſerit futura & eum eſſe beatum,

ac ſapientem, qui vtatur præſentibus, parum futura curans. Ode eſt plena optimarum ſententiarum, multijugæ eruditionis, maxime aũt futurorũ curam prohibet. quam Chriſtus vocat ſolicitudinẽ de craſtino. Acron aũt Balanum herbam vnguẽtariam facit, quẽ recte reprehendit Manc. ex Plin. lib. xij. c. xxj. & ſeq. quanquam verba Plinij apud Manc. ſatis miſere habent, non hoc tantum loco. [Faſtidioſam deſere copiam) Quæ faſtidium, inquit Acron, aliquñ ingerit. i. fluxum. Ego luxum puto Acronẽ ſcripſiſſe, quãquam expoſitioni eius nõ ſubſcribo ſicut nec ordini quẽ paulo poſt facit, in quo coniunctio, q; tanquam ocioſa omittitur, non temere vſquam apud hunc poëtam poſita. [Andromedea pater) Quæ hoc loco Acron exponit apud neminem Aſtrologum reperio ſed in eo non admodum miror. [Prudens futuri tẽporis) Qui hec verba Mœcenati tribuit, ac prioribus connectit, plane imprudens eſt, ne dicam impudens, ſed ab alijs iam exploſus, ne nominabitur quidem à nobis. [Geminusque Pollux) Quia horum ſidera cum ſe oſtendunt laborantibus nautis. præbent ſpem ſalutis, inqoit Porph. At Acron, vt aliquid noui diceret Geminus Pollux cum Caſtore, inquit, intelligendus eſt, amborũ enim ſtellæ ſimul naſcuntur.

AD MELPOMENEN.

Abſolutis tribus carminum libris, ſibi diuturniorem famam partã ait quam ſi in eius memoriam area ſtatua aut pyramides Aegyptiorum regum ſepulchra erigerentur. immortalem enim futuram prædicat.

Ode XXX. Monocolos: vt,
Mæcenas atauis edite regibus.

– – – ◡◡ – – ◡◡ – ◡◡

EXEGI monimentum ære perennius,
Regalique ſitu Pyramidum altius:
Qđ nõ imber edax, nõ aquilo impotẽs
Poſſit diruere, aut innumerabilis
Annorum ſeries, & fuga temporum.
Non omnis moriar: multaq. pars mei
Vitabit Libitinam. vſque ego poſtera
Creſcam laude recens: dum capitolium
Scandet cum tacita virgine pontifex.
Dicar, qua violens obſtrepit Aufidus:
Et qua pauper aquæ Daunus, agreſtium
Regnauit, legẽdũ eſſe oſtẽdũt Seru. & Porph. * Regnator populorum: ex humili potens
Princeps Aeolium carmen ad Italos
Deduxiſſe modos. ſume ſuperbiam
Quæſitam meritis: & mihi Delphica
Lauro cinge volens Melpomene comam.

ANTO. EXEGI monimentum) Scriptis hactenus tribus Odarum libris, ait poeta ſe monimentum perfeciſſe, quod omni ære perennius erit. Non. n. aqua non ventis, non annis conſumi poterit. hic inimi me totus peribit, ſed magna ipſius pars erit ſuperſtes, dũ Roma fuerit hortatur inde Melpomenen Muſam, vt ſibi Delphica lauro coronam paret. [Exegi monimẽtum) Ode eſt ſimilis primæ libri j. [Exegi) Perfeci. [Monimẽtũ) Sepulcrum, opus memoriã. [Ære) Aereis ſtatuis. [Perẽnius) Durabilius. [Regaliq. ſitu Pyramidũ altius) Plin. lib. xxxvj. c. ix. ſcr. Pyramide In Aegypto reges Pyramide feciſſe, ne pecuniã ſuccessorib⁹, aut æmolis, inſidiantibus prẽberẽt, aut ne plebs eſſet ocioſa. tres aũt quæ orbẽ terrarũ impleuere fama, ſitæ ſunt in parte Africæ mõte ſaxeo, ſteriliq. inter Memphin oppidum, & Delta nili. Sed Pyramis ampliſſima ex Arabicis lapidicinis conſtat. Trecenta ſexaginta hoium millia annis xx. eam conſtruxiſſe produntur. latius tñ ipſe ibidem legito. Pyramides aũt moles ſunt maxime, ita cõſtructæ, vt è lato in acutum tendant. ita vero dictæ, quod flãmarũ ſimilitudinem hñt, πῦρ. n. ignis dr̃. [Non aqlo impotẽs) .i. valde potens. Boreas. n. lib. vj. Met. apud Ouid. ita loquitur. Apta mihi vis eſt, qua triſtia nubila pello. Et freta concutio, nodoſaq. robora verbo. Induroq. niues & terras grandine pulſo. Idem ego cũ fratres cœlo ſunt natus aperto, Nam mihi campus is eſt, tanto molimine luctor. Vt medius noſtris concurſibus inſonet æther. Exiliantq. cauis eliſi nubibus ignes. Idem ego cum ſubij conuexa foramina terræ. Suppoſuiq. ferox imis mea terga cauernis. Sollicitoq. manes, totumq. tremoribus orbem. [Libitinã) Plut. ſcr. Pompilium inſtituiſſe Libitinam coli, quæ Dea ſit eorũ, quæ mortuis iuſta præſtantur, inſpectatrix, ſiue Proſerpinam illam, ſiue Venerem credimus. [Recens) Nouus, noua. n. plerunq. placere magis aſſolent. Vnde Ouid. in lib. de Ponto ait. Eſt quoque cunctarum nouitas cariſſima rerum. [Tacita virgine) Tacitam virginem Veſtalem appellat, quia ſacris ſilentium præſtabat, quibus tuendis præeſſet. ſcribit. n. Plut. in vita Numæ Pompilij q̃dam ſacra fuiſſe abdita quæ alijs videre nõ licebat, præterquam Veſtalibus. Erant aũt ſm quoſdam (vt idem oſtendit Camilli vita) duo non magna dolia, quorũ alterum apertum, ac vacuum, alterũ plenum, ac clauſum, amborũ vero aſpectus tantũmodo ſanctis virginibus patebat, ſed quidem ea aſſerentes mentiri arbutabantur, ꝙ puellas multa è ſacris corripiẽtes fertur duo dolia abſcondiſſe ſub terra in templo Quirini, vnde locus ille adhuc doliorũ appellationem retinebat. Virgines aũt maiora, ac digniora ex ſacris ſumentes vltra fluuiom fugerant &c. Id aũt Senonum Gallorũ tpe fuit. [Dicar) Laodabor. [Violens Aufidus) Is fluuius eſt apud Cãnas Apuliæ vicum, de quo Sil. lib. x. ita ſcribit. Sãguineus tumidas in campos Aufidus vndas Eiectat, redditq. furens ſua corpora ripis Plin. ſcr. Aufidum ea Hirpinis montibus Canuſium præterfluere. [Daunus) Apuliæ fluuius a Daune rege. [Ex humili potens) ordo eſt. [Ex humili) .i. vili genere. [Potẽs princeps) .i. primus, dicar deduxiſſe ad Italos modos Æolium carmẽ .i. lyricum Lesboum Alcaicum. Alcæũ quippe imitatus eſt Leſbium. Lesbos aũt in Aeolide regione eſt. de qua latius ſupra Superbiam, gloriã tibi ſume ò Muſa. [Delphica) Laurus de duo genera tradit Cato, Delphicam, & Cypriam Delphicam eſſe æquali colore viridiorem, maximis Baccis, atque è viridi rubentibus. hac victores Delphis coronari, & triumphãtes Romę. Cypriam eſſe folio breui nigro, & criſpum. Auct. Plin. lib. xv.

Dolia Veſtaliũ furta

EXEGI monimentum ære perẽnius) Per æternitatem carminis auctor dat laudem, ideo monimentum operis ſui vltra ſtatuas, quas nominato ære ſignat, & magnificentiam, vel ſoliditatem ſepulcrorum, perennius dicit Pyramides autem proprie regum Aegyptiorum ſepulcra ſunt ingenti mole conſtructa, & in cacumen educta in modum flammæ ſurgentis. vnde & eis nomen eſt inditum. Ordo eſt, Melpomene exegi monimẽtum perennius ære .i. durabilius metallo. nam monimentum dicit opus ſuum, quod durabilius dicit ſtatuis diuitũ ex ære factis. [Exegi) Finiui perfeci, vt Ouid. Iamq. opus exegi. [Edax) Corrumpens vt tempeſtatis ideo aquilonem poſuit. vt, Et medijs propetas Aquilonibus ire per altum. quia tempeſtuoſus eſt, & hyemi congruẽs. [Aut innumerabilis Annorũ ſeries) Vt, Annis ſoluit ſublata vetuſtas, hoc eſt nec dicta ſua tempeſtatibus, nec vetuſtate abolenda. [Impotens) Valde potens. [Non omnis moriar) In literarũ laudem dicit ſe corpore moriturum, victurũ eſſe carminibus. ideo non omnis. i. totus. [Libitinam) Libitina lectus eſt, in quo mortui efferebantur. [Vſque ego poſtera Creſcam laude recens) Ordo eſt, Ego recens creſcam poſtera laude dicit poſterorum, Recens autem quaſi nouus. noua. n. magis conſueuere, placere vetera adoleſcere, ideo ſe etiam poſteris oblectationem nouum promittit. Cum tacita aut verecunda, aut pro ſacrificiu tacente, cõſueuerant. n. ſacrificaturæ Capitoliũ tacentes aſcendere, ſiue pro ſacerdotij dignitate claræ. Virg. Tacitæ per amica ſilentia Lunæ. [Violens) .i. torrens. de quo amne Virg. Sed Adriacas retro fert Aufidus vndas. [Obſtrepit Aufidus) Murmurat, per Aufidum Apuliam vult intelligi, cuius prouinciæ flumen eſt. [Et qua pauper aquæ Daunus) Daunus rex Apuliæ fuit, quæ inopia aquæ ſiticuloſa eſt. Ordo eſt: ego potens ex humili princeps dicar deduxiſſe Æolium carmen ad Italos modos, qua obſtrepit Violens Aufidus, & qua Daunus pauper aquæ regnator agreſtiũ populorum. [Ex humili) Ex parua progenie. Gloriatur ſe Libertino patre natum ad tantam ſtudiorum claritatem veniſſe. [Princeps) Primus. vt, Maſſicus ærata princeps ſecat æquora tigri. Primum ſe dicit Æolicam vnam ex quinq; Græcis linguis qua Alcæus vſus eſt poëta, deduxiſſe in vſum latinum. [Sume ſuperbiam Quæſitam meritis) Nobilitatem mentis non natalibus venientem. Ordo eſt, Melpomene ſume ſuperbiam quæſita meritis, & volens cinge mihi comam Delphica lauro tanquam cui placuerit laurus Delphica conſecrata Apollini vel poetis. [Cinge) Liga, vt Virg Baccare frontem Cingite, ne vati noceat mala lingua futuro. ACR.

PORI. EXEGI monumentum ære perennius) Hæc Ode, qua tertius liber conſumatur, in ipſius auctoris laudem ſcripta eſt. [Nõ aquilo impotens) pro valde potens. [Regaliq. ſitu Pyramidum altium) Pyramides regum Ægyptiorum ſepulchra ſunt adeo, ingenti mole ſaxorum in medijs alienis Ægypti ſtructa, vt inter ſeptem miracula habeantur. [Vſque ego poſtera Creſcam laude recens) Eleganter, quia ſemper ſunt quibus hæc elocutio noua ſit, & laudetur. [Dum capitolium Scandet cum tacita virgine pontifex) Tale eſt Virg. illud, Cum domus Æneæ capitoli immobile ſaxum Accolet. [Aufidus) Flumen Apuliæ, in qua Horat. natus eſt. [Et qua pauper aquæ Daunus, agreſtium Regnator populorum) Daunus in Apulia regnauit, à cuius nomine fluuius appellatus eſt, qui pauper aquæ dicitur, quia Apulia ſiticuloſa eſt ob nimios calores. [Agreſtium Regnauit populorum) Adnotanda elocutio per genitiuum figurata eſt. [Ex humili potens) Gloriatur Libertino patre natum, ſe ad tantam claritatem ſtudiorum perueniſſe. [Æolium carmen ad Italos Deduxiſſe modos) Æolica dialecto Alcæus lyricus poëta vſus eſt. Teſtatur ergo Græci carminis modulationem primum in latinam linguam contuliſſe. [Quæſitam meritis, & mihi Delphica Lauro cinge volens Melpomene comam) Delphica laurus dicitur, quia Apollini dedicata eſt, qui Delphicus appellatur ab vrbe Delphis, quæ eſt ſub Parnaſſo monte vbi oraculum eius eſt. [Sume ſuperbiam Quæſitam meritis) Ad Muſam dicit, ac per hoc ad ſtudium ſuum adijce, inquit, tibi gloriam libertate ingenij quæſitam.

ASC. EXEGI monumentum) Poëta quaſi cum hoc tertio libro decreuerit opus componere & finire. Nam omne trinum perfectum confidenter dicit ſe opus immortale peregiſſe, cui ſimile ad finem Metamorph. eadem confidentia de ſe dicit Naſo. Ordo eſt. Ego exegi. i. conſumaui & compleui, monumentum. i. opus quod memoriam mei faciat, perennius. i. diutius duraturũ, ære. i. ſignis, ſtatuis, aut alijs rebus æreis, quæ tamen diu durant, quod æs rubigine non abſumitur vt ferrum, & altius ſitu. i. poſitione, regali. i. ad regium luxum pertinente, Pyramidum. i. quem in Pyramidibus reges Ægypti extulerunt, quia Pyramides non ſunt perductæ niſi ad nubila, fama autem poëtæ tranſcendit ſidera, quòd. ſ. monumentum imber edax. i. edens & conſumens ſtatuas, & ædificia, etiam marmorea non poſſit diruere, non etiam aquilo impotens. ſ. ad hoc, & valde potens ad diruenda ſumma ædificia aut ſeries. i. cõſertus, & connexus ordo, & ſucceſſus, innumerabilis annorum ſ. innumerabilium, aut fuga. i. tranſitio temporum, non poſſit diruere. [Ego non omnis) .i. non totus moriar, & multa pars mei. ſ. anima & fama vitabit. Libitinam. i. Venerem, aut Proſerpinam, quæ mortuis curãdis præeſt. i. manus mortis & funeris. Qui autem ſepeliendis officium debent. Libitinarij dicuntur. Ego creſcam recens. i. renaſcens, vſque. i. tantiſper dũ Pontifex ſcandet Capitolium. i. arcem Romanam, cum virgine ſ. capta, hoc eſt virgine Veſtali, tacita. i. tacente, quod perpetuo futurum fruſtra ſperauit. Dicar. i. laudabor, ea parte, qua Aufidus, fluuius Apuliæ, obſtrepit violens. i. violentus, & qua Daunus etiam Apuliæ fluuius, à Dauno rege dictus, pauper aquæ. i. parũ habens aquæ, ſed regnator populorum agreſtium, quia per inundationem pauperes, & ſine inundatione diuites efficit, repete obſtrepit. Dicar, inquit, potens. ſ. eff. ctus, ex humili. ſ. loco nam Libertino patre natus eſt, deduxiſſe princeps. i. primus carmen Æolium. i. Lesbium, vtpote Alcaicum, ad modos. i. verſus. Italos. i. Italicos. O Melpomene ſume. i. vendica tibi ſuperbiam. ſ. qua hæc dico, aut hanc gloriam quæſitam meritis non arrogantes, & tu volens. i. iubens, cinge mihi comam lauro Delphica, qua triũphantes & poëtas decorari decet.

GLAR. VITABIT Libitinam) Libitinam hoc loco, inquit Acrõ lectus eſt in quo mortui efferebantur accepit ergo pro feretro, quomodo & Porph. lib. ij Ep. hæc verba poëtæ exponit, niſi quod Libitina ſacrauit mire ergo, inquit, dictum & facete, Libitina ſacrauit, quaſi ab ipſo feretro venerationi acceperit poëta defunctus. Ad idem Acron lib. ij. Serm. Sat. vj. ad illud poëtæ. Autumnusque grauis Libitinæ queſtus acerbæ. Libitina, inquit, locus in vrbe, quo conſtituuntur, qui efferenda corpora conducũt, & præbent funeribus neceſſaria. Plutar. vero Libitinam Deam ait inſtitutam coli à Numa Pompilio, quæ velut inſpectatrix ſit eorum, quæ mortuis iuſta ſoluuntur, quàm alij Proſerpinam alij Venerem dici exiſtimant. Ex bis iudicet lector locis, quod volet, fieri enim poteſt, vt nomen plura ſignificet, varijsque accipiatur modis. [Cum tacita virgine) Angelus Polit. in fine Miſcellaneorum hoc loco Acronem reprehendit, merito, quidem ſed de tacita tamen virgine nihil plus Mancinello affert, vter ex altero habeat, mihi non liquet.

Q. HORATII FLACCI CARMINVM LIBER IIII.

AD VENEREM.

Rogatus ab Auguſto, vt in Druſi priuigni ſui gratiam, quartum librum ederet, excuſat ſe quod quinquagenarius cum ſit, alienus ſit a rebus amatorijs & lyrico cantu, hortaturq; Venerem vt ſe relicto Paulum Maximum accedat, iuuenem formoſum, & nobilem eloquentia præterea & opibus potentem, qui in ea re plurimum poſſet, ſe vero per ætatem prorſus ineptum ad eiuſmodi nugas confitetur.

Ode I. Dicolos, Diſtrophos, Vt

Sic te diua potens Cypri.

– – – ∪∪ – ∪ –

– – – ∪∪ – – ∪∪ – ∪∪

INTERMISSA Venus diu
Rurſus bella mones? parce, precor, precor.
Non ſum qualis eram bonæ
Sub regno Cynaræ: deſine dulcium
Mater ſæua cupidinum
Circa luſtra decem flectere Mollibus
Iam durum imperijs. abi
Quo blandæ iuuenum te reuocant preces.
Tempeſtiuius in domo
Pauli, purpureis ales oloribus,
Comeſſabere Maximi:
Si torrere iecur quæris idoneum.
Nanque & nobilis, & decens,
Et pro ſolicitis non tacitus reis,
Et centum puer artium,
Late ſigna feret militiæ tuæ,
Et quandoque potentior
Largis muneribus riſerit æmuli:
Albanos prope te lacus
Ponet marmoream ſub trabe Cypria.
Illic plurima naribus
Duces tura: lyræque, & Berecynthiæ
Delectabere tibiæ
Mixtis carminibus non ſine fiſtula.
Illic bis pueri die
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido

In morem ſalium,ter quatient humum.
Me nec femina, nec puer,
Iam nec ſpes animi credula mutui,
Nec certare iuuat mero:
Nec vincere noui tempora floribus.
Sed cur heu Ligurine, cur
Manat rara meas lacryma per genas?
Cur facunda parum decoro
Inter verba cadit lingua ſilentio?
Nocturnis te ego ſomnijs
Iam captum teneo: iam volucrem ſequor
Te per gramina Martij
Campi, te per aquas dure volubileis.

ANTO. INTERMISSA Venus)Propoſuerat vel le poeta lyricis finem imponere, vt tertij libri finis oſtendit: Sed in eum Venus eũ iterum aggrederetur,quanquam natus annos L. curſus ad lyrica redijt, Itaque hae prima quarti voluminis Ode Venerem ipſam precatur, ne amplius in eũ ſæuiat, ſed in iuuenes potius luſibus aptiores. Ad Ligurinum poſtea puer̃ vertit ſermonem, dicens quo eum nocturnis ſomnijs videt, & captum retinet,fugientemque etiam ſequitur. [Intermiſſa Venus diu) ode eſt ſimilis tertiæ. [Bella)militat omnis amans,& habet ſua caſtra Cupido,inquit Ouid.lib.j.de Am.Attice crede mihi militat omnis amans. [Cynaræ)Ea quidem olim ipſius amica fuerat. [Cupidinum mater) Videto latius lib.j. ode xix. [Luſtra decem) .i. annos L. Ouid.item in Ibin ait: Tempus ad hoc luſtris mihi iã bis quinque peractis &c. [Iam durum) Metaphora eſt à quadrupedibus,quæ adulta non facile domantur. [Tempeſtiuius) ordo eſt. Venus,tu ales oloribus purpureis .i. volucris & alas habens propter olores,diximus enim olores ducere & comitari Veneris currum,ſi quæris torrere idoneum iecur tempeſtiuius.i.aptius comeſſabere in domo Pauli Maximi. [Purpureis) pulchris. [Comeſſabere) Comedes comeſſor enim deponens verbum eſt. & propter carmen m,additur. [Torrere iecur) Adurere & diſſiccare. vnde Ouid.lib.iij. de Am.inquit, Captaq. fœmineus corpore a torret amor. [Iecur) Eſt enim amoris ſedes. [Pauli Maximi) cur Maximi,iamiam oſtendet. [Non tacitus) Ab eloquentia eũ laudat,& pietate. [Artium) Virtutum. [Signa feret) Ouid. quoque lib.j.de Remedio ait: Parce tuum vatem ſceleris damnare Cupido: Tradita qui toties te duce ſigna tuli. [Et quandoque) ordo eſt, Et potentior largis muneribus æmuli quandoque riſerit. [Riſerit)pro deriſerit ſup.æmulum. [Lacus Albanos) poſt Al-

Lac⁹ Albanus banum montem vrbs eſt Aritia in Appia via. Eſt Dianæ lucus .i. Artemiſium,cui lacus inſtar pelagi fluctuans adiacet. Continet autem Albanus mons lacum longe ampliorem ſupradicto, q ad Artemiſium montem iacet is vero lacus hodie lacus caſtelli Pandulphi appellatur. [Sub trabe Cypria) .i. ſub trabe Ænea in Cy-

Æs Cyprium. pro enim æris metalla apud Tamaſſum vrbem abundabant. ſolebant autem Æneæ trabes in templis poni, quas & hodie Pantheon in vrbe Roma habet,in porticu.ſ.de Cypro latius ode j. [Berecynthiæ tibiæ)De is omnibus late ſupra in ode xix.lib.iij. [In morem ſalium) pro Saliorum,de qbus latius ſuperius vide. [Mutui animo)non.n.ſenex mutuo amabitur,vti ſolet iuuenis. hinc Naſo lib. j. de Am. ait: Turpe ſenex miles turpe ſenilis amor. [Sed cur) Ab Venere ad Ligurinum puerum diuertit,miraturq. cur lacrymet,cur etiam ſermonem cum Venere habitum interrerit. [Manat rara)id quidem amoris gratia euenit amantibus ipſis. [Parum decoro)ſilentr. non.n.cum Venere ſermonem abſoluerat pp Ligurini memoriam ſibi occurrentem. [Martij campi gramina)gramina,inquit,quæ erant tibi perennes herbæ,coronatiq. vſque ad fluminis alueum colles,auctore Ser.lib.v.Scribit.n.

Cãpus Martius quòd Martius campus præter natiuam locorum amœnitatem artis & ſolertiæ exornationes admittebat. Campi enim admirabilis magnitudo & curules pariter curſus, & alia equeſtria certamina expedita ſuppeditabat,nec minus tam multis pilam, circulũ, palæſtram exercitatione tractantibus, aliaque incumbentia ſimul opera, Quid perennes ſolo herbas,coronatosque vſque ad fluminis alueum colles? Scenicarum oſtentatio picturarum eius gñis ſpectacula præſtabant,vt difficulter & inuitus abſcederes.

ACR. INTERMISSA Venus) Statuerat Horatius vſque ad tertium librum Carminum complere opus ſuum, qbus editis maximo interuallo hunc quartum ſcribere compulſus eſt ab Augusto in laudẽ priuigni ſui Druſi Neronis,q victor de Rhœtis Vindelicis fuerat reuerſus. Allegoricos aũt ad Venerem ſcr.ꝙ incõpetenter res amatorias ſcribere cogatur,qnquaginta annis.i.decem luſtris grauis,iam & maturus & ab omni voluptate alienus. [Rurſus bella moues)hoc eſt iterum cogor ſcribere,cum iã deſierim. [Sub regno Cynaræ)Amicam ſuam commemorat. ideo aũt dixit ſub regno,tanquam imperet amatoribus,quæ amatur. [Iam durum) Antitheton,mollibus durum opponendo. Mollia enim imperia ſunt Veneris,quaſi ludicra ac delicata. Se antẽ ait durũ,aut quaſi indomabilem propter ætatem, & eſt metaphora à pecoribus qbus cum iam ætate duris iugum,ac fræna adhibentur perdomari non põt. [Iuuenum te)Qui te vltro euocant,quibus facile poſſis perſuadere,quod velis. [Pauli)Paulus fuit nobilis & diſertus adoleſcens & voluptuoſus, cui Veneris luxus cur maxime conuenire dicat in ſequentibus ipſe demonſtrat,dum & nobilem aſſerit & decentem. [Purpureis ales oloribus) Nitidis, aut pulchris,aut Reginæ Veneri dedicatis, vt pro regno purpureos dixerit. [Ales) aut velox aut quia currus eius ab alitibus.i. cygnis,trahitur. [Comeſſabere) Delectabere conuiuando. [Et decens) In flore iuuentutis decorem dicit. [Centum Puer artium) Finitum pro infinito,hoc eſt multarum,q pro bono & faceto ingenio optime poſſit in amore verſari. [Si torrere iecur quæris idoneum)ideo iecur amori dedit,ꝙ iecori amari volunt, felle iraſci,corde doleri. [Et pro ſollicitis non tacitus reis)hunc Paulum cauſidicum dicit. [Late ſigna feret)Valde amabit & iubens. [Æmuli) Riuales & ſecutoris ſui vt eſt: Partim noſtro præmit æmule pyſtris. [Albanos prope te lacus) in Albano monte lacus eſt, vbi paulum dicit optima prædia poſſidere, vnde effuſiones ad cultum. Veneris,& amoris expenſas promittit. [Ponet marmoream ſub trabe Cypria).i.ad marmoreum Veneris ſignũ, & templum decorẽ ſtatuet. Trabem vero Cypriam aut pro diffi cili & nobili poſuit,aut pro amœnitate Veneris elaborata,vt ædificantis diuitias indicaret. [Et Berecynthię) matris deum, in cuius honorem tibię deputatę ſunt vt, Te per alta Dindyma vbi aſſuetis biforem dat tibia cantu. Illic bis pueri in honorem Veneris bis in die promittit pueros ſaltaturos, & Salios. [Cum teneris virginibus)aut pulchris aut gracilibus,aut certe paruis. [Laudantes)hymnum canentes. [Pede candido).i.pulchro. [Salium) pro Saliorum. [Nec puer) ſubauditur delectat. [Iam nec ſpes credula mutui) iam ſibi ſpẽ negat eſſe mutui animi quod amari poſſit, cum ipſe amari non vellet propter ætatem. [Nec certare iuuat mero)Contendere poculis. [Vincire) Coronare. [Sed cur heu Ligurine)Recordatione Ligurini pueri,quem amabat,flere cogitur. [Manat rara meas lacryma per genas?) Non amoris prauitate,ſed ætatis verecundia, cui non flere conueniat pro amore. [Inter verba cadit lingua ſilentio?) Indicium omnij amoris eſt ſubito interloquendum tacere vt incipit effari mediaq. in voce reſiſtit. dicit ſe Ligurinum ſemper ex deſiderio ſomniare, vt ſit errore quodam mentis imaginari eum,quaſi diu quæſitum,& tandem inuentum velut alitem ex ipſo volare complexu. [Dure) Aut fortis aut inflexibilis. [Volubiles) Fluuiales.

PORF. INTERMISSA Venus diu) Poſt conſumatos, editosq. tres Carminum libros maximo interuallo hunc librum quartũ ſcribere compulſus eſſe dr̃ ab Auguſto, vt Neroni eius priuigno victoriã de Rhętis Vindelicis quæſitã illuſtraret. quæ hoc libro continetur quæ ſic incipit. Qualẽ miniſtrum fulminis alitẽ. [Intermiſſa Venus diu Rurſus bella moues?)in ſuperiore libro oſtẽdimus allegoricos bella & militiã Veneris Horat. pro amatoribus dicere. [Sub regno Cynarę)præſignat Cynarã amaſſe,& hoc aũt allegoricos,quod ait ſub regno Cynaræ quaſi ſub dñio. Sed vt dignitatẽ formę eius oſtenderet reginam ſibi fuiſſe ait. [Circa luſtra decẽ) prope annos quinquaginta ętatis iam ſe dicit agere. [Flere mollibus Iam durũ)Antitheton, mollibus.n.durũ oppoſuit. Mollia aũt Veneris imperia,dicit quaſi ludicra,ac delicata ſint,ſe aũt durum, aut quaſi iam indomabilem pp ætatem, nam & hoc tranſlatiue dicitur à pecoribus quæ cũ iam ætate dura ad iuga,ac fræna adhibẽtur perdomari non põt. [Tẽpeſtiuius in domo Pauli, in purpureis ales oloribus) Fabius Max. Paulus fuit nobilis & diſertus,cui venereos luſus nũc cur maxime conuenire dicat,ipſe oſtendit ſubijciendo. [Nanque & nobilis & decens. Et pro ſolicitus nõ tacitus reis, Purpureis oloribus) Qũo purpurei dñr,cum albi ſint potius? ſed purpureũ pro pulchro poetæ dicere aſſueuerũt, vt Virg. Et pro purpureo pęnas dat Scylla capillo. & alibi. In mare purpureũ violentior affluit amnis. [Et pro ſollicitis)

ſollicitis)Non tacitus rei cauſidicũ oratorem eſſe oſtendit paulum. [Et centum puer artium) Vtique bonarum hic artium accipiendum [Et quãdoque potem largis muneribus riſerit æmuli) Quandoque pro Quandocunque poſitum eſt,& eſt ſenſus,Quãdocunque apud puellam potior riuale ſuo fuerit,quãuis ille muneribus commendare ſe ei conatus ſit. [Ponet marmoream ſub trab- Cypria).i.marmoreum ſignum tibi, & templum decorum ſtatuet.[Me nec fœmina,nec puer,Iam) Dicit eum iam ſit ætate declinata,non ſperare poſſe fieri,vt mutuo ametur.[Sed cur heu Liguri ne,cur Manat rara meas lacryma per genas?) Iucundiſſime ſe oſtendit velle excuſare à luſibus iam Veneris, ſed recordatione Ligurini pueri,quem adhuc diligit lacrymas ſibi decidiſſe, & impeditam linguam quo minus poſſet perficere ipſam excuſationem.[Cur facunda)Cur,inquit,lingua mea alioquin facunda ſubito in medio ſermone obmutuit, de pficere poſſim quod cœperam dicere.[Nocturnis ego ſomnijs Iam captũ teneo:iam volucrem ſequor) Dicit ſe Ligurinum ex deſiderio ſemper ſomniare & vt ſit errore quodam mentis imaginari, quaſi eum diu quæſitum tandem inuenerit,& in alitem verſum ex ipſius manibus amittere.

ASC. INTERMISSA) Quia ſuperiori carmine quaſi opus cõcluſurus finierat, graphice hoc ſignificat ſe rurſus ad canendũ Veneris imperio coactum,nimium diſerte, ſed non ſatis verecũ de Ligurini pueri amorem cõfeſſus. quod vocabulum quaſi e re confectum putem.vt ſit ſuauiolo abligurriendus puer. Ordo eſt. O Venus,tu moues rurſus bella.ſ.cum puellis & pueris intermiſſa diu parce precor,precor,inquit,q.d.reuera & ſerio precor (vnde geminauit verbum,pro quo in ſacris literis participium ſæpe ponitur.vt,Veniens,veniet. Expectans,expectaui dñm)Cauſam addit,quia non ſum ſup.talis, qualis eram ſub regno Cynaræ bonæ.i.formoſæ amicæ.i.dum Cynara me ad libitum regeret. [O mater ſæua).i.immitis & dura Cupidinum dulcium.ſunt.n. Cupidines dulces.i.tantiſper dum cupide fiunt dulces amores, ſed Quiſquis amores Aut metuet dulces,aut experietur amaros deſine flectere mollibus imperijs, nimium graphice, quia Venus blandimentis vincit, ſup.me iam durum quaſi ſenio induratum. eſt autem Antitheton eius quod eſt mollibus.circa decem luſtra .i.decem luſtrorum ætatem,hoc eſt iam quaſi quinquagenariũ. Abi ſup.eo quo blandæ preces iuuenum reuocant te.ſ.ad me venientem. Tu ales.i.alis innixa,quia purpureis oloribus.i.cygnis currum tuum trahentibus,comeſſabere.i.conuiuia celebrabis,tẽpeſtiuius.i.ætati congruẽtius,quia ille iuuenis, ego vetulus ſum in domo Pauli.ſ.nomine. Maximi.ſ.diuitis. (Eſt autẽ pulchra alluſio, ad quam D.Auguſtinus alludit. dicens Saulum ferocem quaſi Sauli regi ſimilem, factum Paulum.i.modicum, quia ſeruum Chriſti. Paulus.n.à parum, aut pauco diminutiuum eſt) ſi quæris torrere.ſ.igni amorum. iecur idoneum,quia iuuenile. Eſt autem ſedes amorum. Nanque Paulus ſup.exiſtens puer & nobilis & decens, & non tacitus.i.ſtrenue & diſerte loquens pro eis ſollicitis etiam in re capitali,& centum artium.i.centum alijs artibus præditus,feret late ſigna tuæ militiæ. ſigniferi autem animoſiſſimi & optimi deliguntur. [Et quandoque).i.quandocunque,potentior muneribus æmuli.i.riualis, largis.i.quantumuis, largis.i.quod potẽs plura dare,q̃ æmulis, riſerit.i.gauiſus fuerit, aut deriſerit ipſum,ponet te.i.tibi ſtatuam marmoream prope lacus Albanos ſub trabe Cypria.i.ærea.[Tu duces).i.attrahes naribus,illic.i.in ſacello tibi ſacrato,plura tura, & delectabere carminibus lyræ & tibiæ Berecynthiæ.i.Phrygiæ, hoc eſt ad ea inſtrumenta modulatis,non ſine fiſtula, id eſt adiuncta etiam fiſtula. Pueri cum teneris virginibus.i.teneræ virgines,hoc eſt puellæ, laudantes die.i.quotidie bis,quia mane & veſperi,tuum numen quatinet.ſ.ſaltando ter.i.ad rhythmum,ternarium, humum .i.ſolum, in morem Salium.i.Saliorum ſacerdotum Martis, qui ſalientes ancilia circunferunt,pede candido illi ætati apto. Me autem nec fœmina iuuat.i.delectat, nec puer, nec ſpes eſt mihi credula animi mutui.i.quod poſſum nãciſci mutui amoris amicam,nec iuuat certare mero, quo amicam lucrabantur victores, nec vince tempora.i.coronam capitis,nouis floribus, id eſt dereliqui omnia laſciuia. Sed heu ò Ligurine puer cur inquam dum me amare nego lacryma rara,quia eam occultare voluit,manat, id eſt diffluit per genas meas? cur lingua facunda.ſ.prius, cadit inter verba,ſilentio parum decoro,id eſt non decenter imperfectiq; verbis oborto? quaſi dicat id amore tui fit, quia ego teneo te captum ſomnis nocturnis,id eſt ſomnians videor te cepiſſe, & ſequor te iam volucrem.i.volitantem,per gramina cãpi Martij, & per aquas.ſ.Tyberis volubiles, dura.i.dure, ſcilicet ſeni, aut pro puero timenti.

AD ANTONIVM IVLVM DE laudibus Pindari Lyrici poëtæ.

Scribit Antonio M. Antonij filio Pindarum poëtam omnibus modis inimitabilem ob incredibilem rerum & verborum copiam qua velut torrens exundat vbique ſiue hymnos ſeu pæanas ſcribat, ſeu heroës & ſacrorum certaminum victores laudet, ſeu epitaphia, vel quæuis alia ſcribat. Illum igitur cycnum ait ad cœlum ferri ſe vero apiculam humi ſerpere, & pro ingenij ſui modulo verſus ſcribere, quare ſe Antonio cedere,qui Auguſti laudes felicius poſſit tractare, vtpote poëta eximius.

Ode II. Tricolos, Tetraſtrophos: Vt,

Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

-U---UU-U--
-U---UU-U--
-U---UU-U-U
-UU--

PINDARVM quiſqs ſtudet æmulari,
Iule: ceratis ope Dædalea
Nititur pennis, vitreo daturus
Nomina ponto.
Monte decurrens velut amnis,imbres
Quem ſuper notas aluere ripas:
Feruet, immenſusq́. ruit profundo
Pindarus ore,
Laurea donandus Apollinari,
Seu per audaceis noua dithyrambos
Verba deuoluit: numeriſque fertur
Lege ſolutis:
Seu deos, regeſque canit, deorum
Sanguinem: per quos cecidere iuſta
Morte centauri: cecidit tremendæ
Flamma chimæræ:
Siue, quos Elea domum reducit
Palma cœleſteis: pugilem ue, equum ue
Dicit: & centum potiore ſignis
Munere donat:
Flebili ſponſæ iuuenem ue raptum
Plorat: & vireis, animumq́ue, moreſq́ue,
Aureoſque deducit in aſtra: nigroq́ue
Inuidet orco.
Multa Dircæum leuat aura cycnum:
Tendit Antoni quoties in altos
Nubium tractus. ego apis Matinæ
More, modoq́ue
Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus, vuidiq́ue
Tiburis ripas, operoſa paruus
Carmina fingo.
Concines maiore poeta plectro
Cæſarem: quandoque trahet feroceis
Per ſacrum cliuum, merita decorus
Fronde, Sicambros,
Quo nihil maius, melius ue terris
Fata donauere, boniq́ue diui:
Nec dabunt: quamuis redeant in aurum
Tempora priſcum.
Concines lætoſq́ue dies, & vrbis
Publicum ludum, ſuper impetrato
Fortis Auguſti reditum, forumq́ue.

Lit

Litibus orbum.
Tum meæ, ſi quid loquar audiendum,
* alias, ego ſol. — Vocis accedet bona pars; * & ò Sol
In triũphis acclamabare Io triũphe. — Pulcher, ò laudande, canam, recepto
Ouid. i opere — Cæſare felix.
de Arte amãdi, — Tuq. dum procedis: Iò triumphe,
dixit Io — Non ſemel dicemus, Iò triumphe
Pean. — Ciuitas omnis: dabimusq. diuis
Tura benignis.
Te decem tauri, totidemq. vaccæ,
Me tener ſoluet vitulus relicta
Matre, qui largis iuueneſcit herbis
In mea vota,
Fronte curuatos imitatus igneis
Tertium Lunæ referentis ortum,
Qua notam duxit, niuens videri,
Cetera fuluus.

ANTO. PINDARVM qoiſquis) Pindarum Thebanum nonem lyricorum principem maxime laudat, quem ẽe nulli imitabilem aſſerit, hinc cygno eum comparat, ſe vero api. Antonium poſtea M. Antonij filium & poëtam celebrat, dicens. Illum Cæſaris geſta maiore plectro cantaturum. Vota demum perſoluenda ob Pindar' Augusti incolumen reditum memorat. [Pindarum qſquis) Fuit Pindarus Thebis oriundus. Cumq. Alexander Maced. Thebas raperet. Pindari vatis familiæ penatibusq. iuſſit parceretur, ſcribitq. Plin. lib. vij. & nos plura ſuperius in Horatij vita. [Iule ce-
Iul' Antonius. ratis ope Dædalea) Ad Iulum Antonium, M. Antonij, & Fuluiæ filium ſcribit, cui quidem (vt refert Suet.) Auguſtus Iuliam filiã deſponderat, deinde Cotiſoni Getarum regi, quo tempore ſibi quoque inuicem filiam regis in matrimonium petiſſet. Plut. vero ſcribit, ꝙ Octauia M. Antonij vxor. Antonium priuignum ſuum ex Fuluia genitum, ita magnum apud Auguſtum Cæſarem fecit, vt poſt Agrippam & Liuiæ filios primas partes obtineret, merito ergo Horat. illum celebrat hunc poſtea (vt ſcribit Tranquillus) Auguſt. ſimulacro diui Iulij, ad quod poſt multas & irritas preces confugerat abreptum interemit. [Ope Dædalea) quo pacto Dædalus ſibi & Icaro filio fabricauerit alas ſuperius patuit. [Daturus) Vt fecit Icarus à cuius caſu dictum eſt mare Icarium, qui volet ergo æmulari Pindarum, non gloriam ſed dedecus potius ſubibit. [Vitreo Ponto) Vitrei coloris, vel claro & perſpicuo. [Monto decurrens) Pindarici ſpiritus magnificentiã & rerum, verborumq. copiam velut quoddam eloquentiæ, flumẽ exundanti imbrium copia amni comparat. [Imbres Quem) ordo eſt. Quem imbres aluere ſuper notas ripas. [Profundo ore) ſententijs grauibus. [Ruit) Fluit. [Dithyrambos) metri genus eſt in Bacchi honorem, ceteris rhythmis vehementius, propterea audaces ait. [Noua verba) Magna & admirabilia, vel ab ipſo Pindaro facta. [Numeris Lege ſolutis) .i. rhythmis, qui neque finem habent certum, nec vllam in contextu varietatem, ſed qua cœperunt ſublatione ad poſitionem vſque decurrunt, vt Fabius ſcribit lib. viij. Diomedes item ait, ꝙ omnis ſtructura conſtat rhythmis,
Rhythmus — & pedibus & metris. Rhythmi certa dimenſione temporum terminantur, & pro noſtro arbitrio nunc breuius arctari, nunc lon-
Pedes — gius prouehi poſſunt. Pedes certis ſyllabarum temporibus inſi-
Metrũ — ſtunt, nec à legitimo ſpatio vnquam recedunt. Metra ſunt verborum ſpatia certis pedum temporibus alligata. Rhythmus item eſt verſus imago modulata ſeruans numerum ſyllabarum, poſitionem, ſæpe ſublationemque continens. [Seu Deos) ſcripſit .n. pæanas .i. deorum laudes, & Apollinis. [Reges) Laudauit enim in Olympicis Hieronem Siciliæ regem. Herculem, Theſeum, Pyrithoum, qui Centauros vicerunt de quibus ſupra. [Deorum ſanguinem) Appoſitio eſt. [Chimæræ) Quo pacto Bellerophon Chimæram domuerit, ſupra patuit. [Elea Palma) In ode j. iam dictum eſt. [Pugilem ue, equum ue) Caſtorem, & Pollucem intelligit. de quibus etiam ſuperius. [Signis) ſtatuas intelligit. Munere, laudes eorum accipit. [Leuat) Eleuat. [Dircæum cycnum) Thebanum Pindarum intelligit, à Dirce fonte. [Matinæ) De Matinis populis ſupra eſt. [Operoſa carmina) Magnæ operæ, magni laboris. [Paruus) humilis ingenio. [Per ſacrum Cliuum) Ad arcẽ Capitolinam. Cliuus quidem erat publicus non longe ab eo loco incipiens, vbi pons erat Sublicius, qui iam ſanctæ Mariæ vocitatur, vt aiunt, quo iter ab Ianiculo in fora dicebatur. de quo Ouid. lib j. Faſt. inquit, Vtq. leuis cuſtos armilis capta Sabinis. Ad ſummæ taciros duxerit arcis iter. Inde velut nunc eſt, per quem deſcenditis, inquit. Arduus in valles per fora Cliuus erat. Varro ſcribit. Cliuum publicum ab ædibus plebei publicis, qui eum publice ædificauerit. Erat & Cliuus proximus ad Florales vſus perfuſus Capitoliom vetus ꝙ ibi ſacellum Iouis Iunonis. Mineruæ, & id antiquius quam ędis, quę in Capitolio. [Sicambros) Auguſtus Germanos vltra Albin ſubmouit, ex quibus Sueuos & Sicambros dedentes ſe traduxit in Galliam, atque in proximis Rheno agris collocauit, auctor eſt Suet. latius tamen L. Florus ſcribit. [In aurum tempora priſcum) Maro etiam in Buc. ait. Iam redit & virgo, redeunt Saturnia regna. [Forumque Litibus orbum) Iuſtitium intelligit. [O Sol) ò dies. [Teque) ordo eſt. Et te canam, dum procedis Io triumphe, tota ciuitas dicemus: Io triumphe. Qua ſup. parte. [Notam) .ſ. in fronte. [Fuluus) Color eſt de rufo atque viridi mixtus, in alijs tamen plus viridis in alijs plus rufi habet. Sic Maro fuluam aquilam dixit. fuluum aurum Gell. auctor lib. ij. — Sicãbri Sueui

PINDARVM quiſquis) Hæc ode ad Antonium Iulium M. Antonij triumuiri filium ſcribitur, continens laudes Pindari Lyrici poëtæ, quem dicit, ſi quis imitari velit, ita periculum ſuæ exiſtimationis incurrere, ſicut Icarus conatus ſui. Ope Dædalea. hæc fabula Dædali eſt, dum pennas ſibi & Icaro filio arte mechanica ceris effixis poſuiſſet, vt volatu Minois fugeret tyrannidẽ, Icarus altum petens in ipſo volatu perijt & caſu ſuo mari nomẽ dedit. [Vitreo) Perſpicuo: vt, Vitrea te Fucinus vnda. [Monte decurrens) Torrenti fluuio Pindari comparauit ingenium ſignificans eum & in dicendo citum, & ſenſibus abundantem. [Quem ſuper notas aluere) Qui aluei ripas velut aquis nutritus exceſſerit. [Feruet) Feruere dixit Pindarum vt ignei ingenij acumen oſtenderet. [Laurea donandus Apollinari) Coronandus conſueta poëtis lauro Apollini conſecrata. [Noua) Aut admiranda vt Pollio & ipſe facit noua carmina, aut ab eo inuenta. vt, Finibus expulſum patrijs noua regna petentem. [Dithyrambos) Dithyrambon carmen eſt quo libri in Liberum patrem compoſiti ſunt. Hos Dithyrambos ideo audaces dixit, quia ceteris rhythmis vehementiores ſunt, vel quia noua verba in his Pindarus ſcripſit. [Numeriſque fertur Lege ſolutis) numeris quibus rhythmus ad ſonum pertinens colligitur. non pertinens ad verſuum legem vt Virgilius de pari carmine Numeros memini ſi verba tenerem. Ergo in hoc lex pedum non quæritur, ſed ſyllabarum, & æqualĩ ſono vocis Dithyrambi & æquali rhythmo cantantur. Aut lege ſolutis dixit, quia in hoc metro licet variare, & nõ in eodem metro permanere, ideo autem volunt dictos Dithyrambos, veluti, cui licet alio vti hoſtio, ingreſſus enim vocabulo θύρα Græce appellatur. [Fertur) Velut vates rapitur. [Seu deos, regesq. canit) deos dixit propter Pæanas Pindari reges propter Encomia, quia inter Olympionicas laudauit Hieronem regem Siciliæ. Laudauit etiam Herculem, ſine Ixionem & Pyrithoum, qui occiderũt Centauros, & Proſerpinam rapere conati ſunt. Bellerophontem laudatum commemorat in Chimæra Caſtori quoque & Polluci laudes dixit qui in Elide Epiri ciuitate agone Olympico, pugilatu, & equorum curſu floruerunt: vt, Hic & ad Elei metas, & maxima campi Sudabit ſpatia. In eodem agone poëtæ heroum laudes dicentes coronabantur, & accepto themate certabant. [Siue, quos Elea domum reducit Palma cœleſtes) Cœleſtes dixit propter honorem numinum, quibus agon impenditur. [Et centum potiore ſignis) Dicit magis illuſtrari honore, quem Pindarus carmine ſuo agoniſtico celebret, quam ſi centum ſtatuis honoretur. [Flebili ſponſæ) Etiam in epitaphijs Pindarum ſignificat magnum, cum aut iuuenem fortem, aut puellam mortuam fuiſſe deſcribit & alicuius adoleſcentis morte facit ſponſam deceptam quem inferis ſubducit, & dat immortalitati laudando. [Plorat) deſcribit, vt viri plorantur plangentibus ſponſis. [Moresq., Aureosq.) Aureos mores pro bonis & ſanctis poſuit, vt Virg. Aureaque vt perhibent illo ſub rege fuerunt Secula. [Inuidet Orco) ſeu habet inuidiam nigro Orco. [Dircæum) Thebanum. Dirce enim eſt apud Thebas, vnde Statius, Cęrula cum rapuit Lerneo ſanguine Dirce. Et quia Thebanus Pindarus fuit, ideo Dircęum cygnum dicit, à ſuauitate vocis, ſiue carminis. [Leuat aura cycnum) ſublime facit & multa fama ad cœlum fert. [Antoni) Apoſtrophe ad Antonium, quem alloquitur volẽtem Pindarum imitari. [Ego apis Matinæ More, modoque) Quia cygno Pindarum comparauerat, ſe api contulit pro paruitate in Calabriæ ſaltu Matino paſcenti, de quo legitur. Iam calidi lucent — ACR.

bucceta

buceta Matini: Fugiens ergo arrogantiam api ſe comparat, quæ & circa terram volat, & amœnitate florum depaſcitur. (Fingo) Compono, vt corpora fingere lingua. (Concines maiore poëta plectro) Salius Antonius heroico metro Dio. Medeas in xij. lib. ſcripſit egregios, præterea, & proſa aliquanta Concines ergo, inquit, hoc eſt cantabis nobiſcum tu Antoni. (Maiore plectro). i. melior opere victorem Cæſarem per ſacrum Capitolij Cliuum Captiuos Sicambros trahentem pro triumpho. (Trahet feroces) Quia antequam caperentur. Centuriones Romanos, qui ad ſtipendia miſſi erant tentos crucibus deſixere. (Boniq.) Propitij, vt ſis bonus ò ſeliuſque mis. (Fronde) Laurea corona qua triumphantes vtebantur. (Nec dabunt) Nec aureo ſeculo ſimilem Cæſari virum natum fuiſſe, aut naſci poſſe dicit, ſi in eũ ſtatum tempora decurrant. (Lætoſq. dies). i. publicas ferias, & læti tiam cantabis. (Super) De, vt multa ſuper Priamo rogitans, ſuper Hectore multa. (Forumq. Litibus orbum) orbatum dicit ſorum litibus Cæſaris æquitate. (Tum meæ, ſi quid) ſub fuga, arrogantiæ etiam ſi laudes Cæſari dicturum promittit, vt Virgil. O mihi tam longæ maneat p.u.u. Spiritus, & quantum ſat erit tua dicere facta. (O Sol) Solem pro die poſuit, quo victor Cæſar vrbem ingreſſus eſt. Virg. Tris adeo incertos cæca caligine Soles Erramus. (Recepto Cæſare felix canam, dum procedis: Io triumphe, Io triumphe) Ad ipſum quaſi triumphum loquitur ſacra inuocatione, quæ Io dicebatur, vt Io matres audite. (Benignis) Reditum Cæſari præſtantibus. (Te decem tauri, totidemq.) Ad honorem enim maiorem nominum pertinet, ſiue poëtiium perſonarum, ſi magnis victimis immoletur, vt, Maxima taurus Victima. (Me tener ſoluet vitulus) Abſoluet voto debito, hoc eſt promiſſo. (In mea vota) A medijs promiſſa. (Curuatos imitatus) Lunæ incipientes ſimilis in cornuum curuatione vel breuitate (Qua notam duxit) ſignatum fronte vitulum dijs pro reditu Cæſ. promiſſum, in ea parte, qua nota inuſtus erat, albos pilos ſignificat habuiſſe, cum eſſet toto corpore naturaliter rubens.

POR. PINDARVM quiſquis ſtudet æmulari) Hæc Ode ad Antonium Iulum M. Antonij Triumuiri filium ſcribitur, continẽs laudes Pindari lyrici poëtæ. (Iule ceratis ope Dædalea Nititur pennis) .i. altiora q̃ poſſit expedire conatur dicere, quemadmodum Icarus Dædali manibus factis pennis. (Vitreo daturus Nomina ponto) Quia ab Icaro mare Icarium appellatum. Vitreo aũt ponto. i. vitrei coloris. (Seu per audaceis noua dithyrãbos) Aut plurimum ſibi hic Pindarus permittit, nam & maximo ſpiritu nouas hiſtorias hoc metro canit, noua autem verba aut admirabilia, aut ab ipſo Pindaro facta eſſe accipe. (Numeriſq. fertur Lege ſolutis) Ideo quia plerunque ad voluptatem ſuam quiſq; lyricus poëta metrum ſibi fingit, tñ vt quem ſibi ipſe initio Odes ſtatuit ordinem, neceſſe habeat ad finem, vſque cuſtodire. (Siue, quos Elea domum reducit Palma cœleſteis) Vtrum Caſtorẽ, an Pollucem ſignificat, an generaliter quicunque ex certamina ſacrorum agonum victoria reportauerit? (Et centum potiore ſignis Munere donat) Dicit magis illum honore Illuſtrari, quem Pindarus carmine ſuo dignum fecit, q̃ ſi centum ſtatuis publice honoretur. Flebili ſponſæ, aut ſi, inquit, flebile carmen ſcribit in adoleſcentem aliquem, cuius morte ſponſa decepta ſit, quem In feris ſubducit, atque immortalem facit laudando animum, moreſq. eius, atque virtutem. (Multa Dircæum) Dircæum Pindarũ dicit, quia Thebanus fuit a fonte Bœotiæ Dirce qui aſt Thebis penaimus. Cycnum autem eundem appellat à ſuauitate carminum, quia & cygni canori eſſe dñr. (Leuat aura). i. ſublimem facit. (Matinæ) Matinus mons eſt Calabriæ. (Ego apis Matinæ More, modoq.) Vt Pindarum propter ſublimitatem & ſuauitatem carminis cygno comparauit, ita ſe api, per quod ſignat parua quidem & humilia ſe ſcribere, ſed ſubtilia, ac dulcia. (Concines maiore poëta plectro) Concedit Antonio Iulo, vt ipſe potius triumphos Cæſaris ſcribat cum ſit robuſtior carminia ſpiritu. Hoc enim ſignat dicens. Maiore plectro. (Per ſacrum cliuũ) .i. per ſacram viam. Hac enim triũphantes in Capitolium ibant. (Quo nihil maius, melius ue terris Fata donauere) Cæſare. ſ. (Publicum ludum) .i. publicum gaudium. (Super impetrato Fortis Auguſti reditu,) Apparet Cæſarem de reditu ſuo Romam literas miſiſſe, ſed gratus ſenſus, ſic ſe habet, vt intelligas populum Romanorum, vt ſit publicis acclamationibus deſideraſſe diu reditũ Auguſti. (Tum meæ, ſi quid loquar audiendum) ſpondet ſe quoque carmine aliquo laudes in Cæſarem dicturum. Sed ſignificat breuis verſus in eo q̃ intulerit. Si quid loquar audiendum. (Pulcher, ò laudande, canam, recepto Cæſare felix) Ego felix recepto Cæſare canam. (Tuque dum procedis: Io triumphe) Ad ipſum triumphum conuerſus hæc dicit, Non ſemel dicemus, Io triumphe. (Ciuitas omnis) Notanda figura eſt, vt, Pars in fruſtra ſecant. & ὡς φάσαν οἱ πολλοί, hoc eſt vt dicebant plures. (Te decẽ tauri) Ad Iulium dicit. (Me tener ſoluet) ſoluet debito voti ſuſcepti. (Fronte curuatos imitatus ignes) Vitulum, quo votũ ſoluturus ſic dicit cornua habere tertiæ Lunæ comparabilia .i. adhuc parua. (Qua notam duxit, niueus videri) Cetera fuluus diſcreta & elegans elocutio. ſignat autem vitulum hunc albã frontem tantum habere, in cetero corpore fuluum. i. rufum eſſe.

ASCENSIVS.

PINDARVM &c.) Pindarum celebrans, vt Mancinellus recitat, inquit. (O Iule). ſ. Antonij. (Quiſquis). i. quicũque, ſtudet. i. conatur. (Æmulari). i. imitari idem moliendo. Pindarum is ſupp. nititur pennis ceratis. i. cera affixis. (Ope). i. opera, & auxilio. (Dædalea). i. ipſius Dædali, qui ſibi & filio Icaro cera alas affixit, daturus nomina põto vitreo. i. vitrei coloris & pellucido, vt fecit Icarus. Nam, vt dicit Ouidius, Icarus nomine fecit aquas, hoc eſt quia, vt Icarus nimis alta conabitur, fruſtratus corruet. (Pindarus feruet & ruit). i. præcipitanter in morem torrentis fluit, ore profundo, velut amnis decurrens, monte. i. deorſum currẽns de monte, quem amnem imbres. i. pluuiæ abundantes, aluere ſuper. i. ita, vt tranſcendat. ripas notas, intra quas ſolitus erat decurrere feruet. i. cum feruore & æſtu fertur. Pindarus, dicit, donandus. i. dignus qui donetur. (Laurea). ſ. corona. (Apollinari). i. Delphica, quæ eſt in tutela Apollinis. (Seu) .i. ſiue. (Diuoluit). i. verſat, aut cum impetu diffluere facit, noua. i. inſolita & miranda verba, per Dithyrambos. i. rhythmos illos, in Bacchi honorem factos, audaces. i. audacter & feliciter acres, & fertur numeris ſolutis lege. ſ. metrica, nõ tamen rhythmica. (Seu canit deos, & reges ſanguinem). i. progeniem deorum, per quos ſ. reges, & filios deorum. Centauri populi Theſſaliæ ab Hercule Theſeo, & Pyrithoo domiti, cecidere iuſta. i. merita morte & flamma Chimæræ monſtri, aut mõtis in Lycia cecidit. ſ. ope Bellerophontis, ſiue dicit. i. canit cum laude, vel pugilem. ſ. Pollucem, vel equum. ſ. Caſtorem, potius quam alios victores olympici certaminis, quos palma. i. victoria palmis donata. (Elea). i. apud Elidem merita: reducit domum cœleſtes. i. dijs ſuperis parea, vnde patet eum locum in prima Ode: Palmaq. nobilis Terrarum dominos euehit ad deos, eſſe intelligendum, non de Capitolio, ſed vt illic diximus. Ideo autem potius Geminos, quam alios, quia illi omnium conſenſu forte ob Pindari hymnos in deos ſunt recepti. Et donat ſup. eos dicendo munere, potiore cẽtum ſignis. i. ſculpturis & imaginibus ad eorum effigiem factis. i. quo magis nobiles & immortales efficiuntur, q̃ ſi centum duxerit ad eorum effigiem ſigna. Ve, pro vel, ſeu ſup. plorat iuuenem raptum ſponſę flebili. i. ſiue epitaphium componit & reducit, aut deducit, in aſtra. i. in memoriam hominum, & agnoſci facit vires & animum & mores aureos. i. pulcherrimos, & inuidet. i. ſubtrahit. Orco nigro. i. Inferis. i. non vult vt virtus defuncti ſit cũ eo apud Inferos, hoc eſt æterna obliuione ſepulta, ſed deducit eam ad ſuperos. i. ſic extollit vt immortalis ſit is, quem laudat, & cœlo dignus habeatur. Quidquid ergo hoc attentabit. O Antoni. ſ. Iule multa aula aura leuat. i. extollit, cygnũ Dircæum .i. ipſum Pindarum Thebanum ad morem cygni bene canentem, & alte volantem .i. ſublimi ſtylo, & ſubtili inuentione vtentem, quoties tendit in altos tractus nubium .i. diuino ingenio ad ardua canenda effertur. Ego, quaſi dicat vt quod de me ſentio dicam, paruus. ſ. reſpectu Pindari, fingo. i. compono, carmina operoſa. i. non diuini ingenij de æternitate, ſed opera & ſtudio parta more quo ad qualitatem, & modo quo ad menſuram, apis Matinæ. i. Calabræ, hoc eſt vt apis humilis rorem ex imis floribus decerpit. nec vi. ſed ſedulitate, & ſtudio fauos fingit ac cellulas ſuas, ſic ego modico ingenio prędictus, humilia quidem ſcribo, & quod ingenio non poſſum ſtudio, aſſequor, Tu vero Poëta concines maiore plectro. Cæſarem. ſ. Auguſtum, quandoque .i. quandocunque trahet Sicambros, populos Germaniæ, feroces. ſ. bello per Cliuũ ſacrum qui in Capitolium ducit, exiſtens decorus fronde. ſ. laurea, merita. ſ. iuſto triũpho. (Quo nihil) ſuperiori cohæret, Quo ſ. Auguſto, nihil. i. non aliquid, Fata & boni diui non donauere, nec dabunt terris .i. terrigenis, aliquid maius aut melius, vt ſicut Iupiter optimus maximus eſt in cœlo, ſic Cæſar in terris. Vnde in epiſtolam. Iurandaſque tuum per numen ponimus aras, Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes, quamuis tempora redeant in aurum priſcum. i. in aurea ſecula, quæ ſub Saturno fuiſſe perhibentur. Et concines lætos dies, & publicum ludum vrbis, & forum orbium, id eſt priuatum litibus, id eſt Iuſtitium indictum, ſuper, id eſt pro reditu, fortis Auguſti impetrato, ſcilicet à dijs, per multa vota. Tum, id eſt tunc, bona, id eſt magna pars

meæ

meæ vocis.i.cantilenæ,ſi ego loquae quid.i.aliquid, audiendum .i.dignum vt audiatur accedet.i.addetur, carminibus tuis, & o Sol pulcher.i.ò dies feſtiue,ò Sol laudande, ego felia recepto.ſ.e a periculis Cæſare canam te, & dum ò Sol procedis .i. interea dum tranſigetis,nos omnis ciuitas, dicemus non ſemel.i.frequẽter Io triumphe,Io triumphe, quæ vox exultandum prægaudio eſt. Hic ſenſus,& ordo non placet Bonf. conſtruenti eum ſic,ò Sol.i.ò Cæſar Auguſte qui Sol alter ob oculorum ſplendorem haberis,ego canam te recepto Cæſare, ſed quæro quo Cæſare? ſi Cæſare Auguſto, quid abſurdius,quàm ò Cæſar laudande recepto te Cæſare canam te? ego vero, vt altius rem repetam,non eam inficias. Auguſtum ſiue propter oculorum ſplendorem, ſiue propter Iulij aſtrum ſiue propter in Solis radijs oſtenſam virginem,voluiſſe pro Sole haberi,vnde Maro: Caſta faue Lucina,tuus iam regnat Apollo. Apollinemq́ue Auguſto fauentem inducit,vt Æneid.viij. Actius hæc cernens arcum intendebat Apollo. & ideo ſignanter Solem pulchrum, quia letum & laudandum dicit recepto Cæſare,ſed ordinem non mutem. Et dabimus diuis benignis.ſ.Auguſti conſeruatoribus thura.i.incenſum. Decem tauri, & totidem vacce.i.etiam decem ſoluent .i.liberabunt ab obligatione votiua te.ſ.ò Iule, quia diues es, & tener,vitulus relicta matre, qui iuueneſcit.i.ad iuuentam peruenit largis herbis.i.latis & herboſis pratis,in mea vota.i.ad exoluenda vota mea ſoluet.i.abſoluet me à debitis votis. Iuueneſcit dico imitatus fronte.i.in nota ſimili Lunæ,quæ eſt in fronte ignes curuatos.i.ſplendorem curuorum cornuum Lunæ referentis tertium ortum.ſ.à nouilunio.i.habens maculam albicantem in fronte incuruatam in cornua,vt in Luna tertio die à coniunctione apparent. Imitatus inquam videri.i.vt videatur numerus ea ſup. parte,qua duxit notam.i.maculam albam in fronte,caiſtens fuluus.i.aureum colorem imitans; cetera.i.per cetera à membra, aut in ceteris, vt Æneid.iij. Conſertum tegmen ſpinis ac cetera gratus. Diligenter autem deſcribit faciem, & colorem vituli vt res vera putetur.

MAT. Bõfinis. PVGILEM ve) Ego Bonfini inter alia ait,affirmatim nõ ſignari his verſibus ab Horatio,niſi Caſtorem & Pollucem. Erit autem ordo, Siue dicit.ſ.Pindarus pugilem ue equum ue, vt ſit pugil pro Polluce,equus pro Caſtore,quos cœleſtes Elea palma reducit domum. De quo etiam in ſeqoentibus Ode v.huius libri. Dicam & Alciden pueroſque Ledæ Hunc equis illum ſuperare pugni Nobilem.[Forumque) Hic forum litibus orbum intelligas propter ferias & iuſtitium indictum,vt vult Land.nõ propter Cæſaris æquitatem, vt Acron. Hæc Bonf. [Et ò Sol) Alij Solem pro die acceperunt, ſed ego pro Cæſare ipſo Auguſto accipiendum cenſeo,quem ob id Solem appellauit,quod teſte Suet. tanta erat illius oculorum, lux. tantus ſplendor, vt æque ac Sol heberaret aciem oculorum ipſum intuentium. De quo etiam in ſequenti Ode v. lucem redde,&c.

GLAR. SIVE quos Elea domum reducit) Acron hoc loco ait Elidem Epiri ciuitatem eſſe,quod nullo pacto defendi poteſt. Ceterum Porph. dubitat, vtrum Caſtorem ac Pollucem ſignificet, an generaliter quicunque e a certamine ſacrorum agonum victoriam reportauerint, neque temere dubitaſſe mihi viſus, tametſi nemini dubium de Caſtore ac Polluce intelligi,cum ducit,pugilem ue equum ue. Verum præcedentia etiam de alijs poſſe intelligi ſatis clarum eſt.[Ego Apis marinæ More modoque) Matinum Acron hic Calabriæ ſaltum facit. At Ode xxviij. lib. j. montem Apuliæ. Porphyrion boc loco montem Calabriæ ſeribit. Sed lib.j. Ode iam dicta Apuliæ. Rurſus huius libri Ode xvj. Calabriæ. Vicinitas harum regionum videtur hunc feciſſe errorem. Nec mirum cum ipſe Horat. de ſe dubitaret Lucanus,an Appulus eſſet ob patriam Venuſiam, quæ vtrique populo eſt confinis,nam Venuſinus erat finem ſub vtrunq; colonus. [Tuque dum procedis, Io triumphe) Quidam mutarent tu in te temere meo quidem iudicio,Nam ad ipſum triumphum conuerſus hæc dicit, vt fatetur Porphyrion. Eſt autem ordo. Io triumphe,dum tu procedis,omnis ciuitas dicemus,non ſemel. Io triumphe, illud non ſemel, hos decepit. Iam quod Acron exponit Solem pro die, à quibuſdam reprehenſum eſt quãquam intelligi poteſt. Illi vero Solem pro Auguſto accipi volunt, quod mihi quidem non improbatur, ſi rectè fiat ordo, ad hunc modum. Ego felia recepto Cæſare Canam, O pulcher Sol, ò laudande. quaſi diceret. Anton. ſi receperimus ſaluum Cæſarem feliciter canere poteremus, ac velut venientem honorifice excipere. O pulcher Sol,ò laudande. Dein apoſtrophen poëtæ à Iulo ad triumphum accipimus. [Tuque dum procedis, Io triumphe) Porro rurſus ad Iulum poetam loqui intelligemus.

Te decem tauri,totidemq́ue vaccæ. Atque hic eſt verſus ſenſus horum verborum quæ ideo prolixius commemorauimus,quod Grammatici mire hic tacentur,nec tñ lectorem erudiunt. [Fronte curuatos imitatus ignes) Porphyr. plane intelligit vituli, cornue ad Lunæ cornua comparari. Acronis autem verba ſubobſcura ſunt,& ridicula etiam vbi de nota inuſta loquitur. Alij per frontem intelligunt albam maculam in fronte ad imaginem Lunæ,quod lectori iudicandum reliquimus. nam ego in vtranque hæreo partem. Videri etiam quidam mutarunt in videtur,quod qua ratione fecerint, haud equidem intelligo, Græciam enim hanc per infinitiuos locutionem Latini non refugerunt,preſertim hic poeta.

AD MELPOMENEN.

Muſis fer acceptum, quidquid tandem, id eſt quod in literis aſſecutus eſt, quarum beneficio fieri ait, vt aliquid ad poetica ſtudium mittitur, & in eo operæpretium faciat, & gloriam ſibi comparet in hoc totus ſit, neque rei cuipiam alteri ſtudeat non triumphis Iſthmijs, Eleis, Olympicis, aut eiuſmodi certaminibus.

Ode III. Dicolos, Diſtrophos; Vt Sic te diua potens Cypri.

– – – ∪ ∪ – ∪ ∪

– – – ∪ ∪ – – ∪ ∪ – ∪ ∪

QVEM tu Melpomene ſemel
  Naſcentem placido lumine videris:
Illum non labor Iſthmius
  Clarabit pugilem: nõ equus impiger
Curru ducet Achaico
  Victorem: neque res bellica Delijs
Ornatum folijs ducem,
  Quòd regem tumidas contuderit minas:
Oſtendet capitolio.
  Sed quæ Tibur aquæ fertile perfluunt,
Et ſpiſſæ nemorum comæ,
  Fingent Aeolio carmine nobilem.
Romæ principis vrbium
  Dignatur ſoboles inter amabileis
Vatum ponere me choros:
  Et iam dente minus mordeor inuido.
O teſtudinis aureæ
  Dulcem quæ ſtrepitum Pieri temperas:
O mutis quoque piſcibus
  Donatura cycni, ſi libeat, ſonum,
Totum muneris hoc tui eſt,
  Quod monſtror digito prætereuntium
Romanæ fidicen lyræ:
  Quod ſpiro, & placeo: ſi placeo: tuum eſt.

QVEM tu) Probat quemcunq; naſcentẽ Melpomene placido lumine viderit, nulli rei vacaturũ præter quam poetica,indeq́. nobilem fieri, vti & ſibi accidit. Qui quidem ab Romanis inter vatũ choros ponebatur. Cumq́. digito etiam monſtraretur,viueret,& placeret Melpomenes munus,& beneficium eſſe aſſerit.[Quem tu)Ode eſt ſimilis tertiæ, de Melpomene aũt legito Ode xxiiij. lib.j. [Labor Iſthmus) Iſthmos dicitur terrá anguſta inter duo maria,vt inter Ægeum,& Ioniũ, vbi ſita eſt Corinthus,ibi aũt Iſthmia celebrabantur. Ludi quidem in honorem Neptuni,vtque lib.viij.ſcr.Str. Iſthmo emporium imminebat locus negociatoribus frequentatus, qui exiſtit duorum portuum dñs,quorum alter Aſiæ,alter aũt propinquu a eſt Italiæ, illuc in Iſthmicoꝶ celebratione ludorum multitudo conuenarum concurrebat.In Iſthmo Neptuni,quem Iſthmium vocabant, templum imminebat, picearum arboꝶ luco circuncluſum ANTO.

cluſum vbi ludos Iſthmios decertatos Corinthij celebrare ſoliti ſunt. (Clarabit) Clarum faciet. (Pugilem) Pugiles Athletæ dñr quia pugnis valeant. Curru Achaico curule certamẽ intelligit in Piſea regione apud Elidẽ, de quo latius ode j. (Delijs folijs) Delphica lauro, qua triũphantes coronabantur de qua latius ſupra. (Aquæ) Apud quas ſolẽt poëtę componere. (Aeolio carmine). i. Lesbio & Alcaico, vt ſupra diximus. (Romæ ſoboles). i. Romana ſtirps & populus ipſe. (Minus) Hoc erat populi fauore, & quia gloria inuidiam ſuperarat. (O Pieri). i. Muſa Melpomene. Pierides enim dictæ ſunt à Pierio monte, vt latius ſupra eſt. (Donatura ſonum) Hoc ait, quod Melpomene à Melodia dè qua audientes demulceantur, μέλπω autem, & μέλπομαι canto ſignificat.

ACR. QVEM tu Melpomene) Hac Ode affirmat, qui Muſarũ gratiam in ortu ſuo meruerit, eum nulli alij rei fore aptiorem ſtudio poëtico, & ſubiungit laudes deorũ. (Clarabit pugilem) Notũ omnibus fecerit. Pugiles vero Athletæ dñr, eo quod pugnis valeant. (Non equus impiger). i. nec equeſtri certamine eniteſcet. (Achaico) Græco, vnde aurigæ famoſi. (Neque res bellica) Nõ futurum militem, ſed poetam lauro Apollinis coronandum. Quòd regum tumidas cõtuderit minas) Quod victos reges in triuphi pompa ad Capitolium ducat, nam & victores duces lauro coronabantur. (Sed quæ Tibur aquæ fertile perfluũt) Ac ſi diceret. Non his omnibus fortibus factis claruerit, ſed deſcriptionibus locorũ vel fluminum per poeticam nobilitatem. (Fingẽt) Component. vt, Os rabidum fera corda domans fingitq; premendo. (Aeolio) Alcaico. (Romæ principis vrbium Dignatur ſob.) Auguſtum, vel priuignos eius ſignificat, ſiue poſteritatem Romanam, à qua ſe inter poëtas numerandum promittit. (Et iam dente minus) Virtute ſe & laude ait male loquia & inuidiam ſuperaſſe. Saluſt. Gloria inuidiam viciſti. (O teſtudinis) Lyræ pulchræ & dulciſonæ. (Dulcem ſtrepitum) Muſici fontis. (Temperas) Aptas, componis. (O Mutis quoque piſcibus Donatura cycni, ſi libeat, ſonum) Aut o Muſa, quæ potentia tua & muta animalia oblectare facis aut propter Arionem, quem Cythara in mari canentem delphines ſecuti dicuntur. Virgil. Orpheus in ſiluis, inter delphinas Arion. (Sonum) Dulcedinem cantus. (Muneris) Beneficij. (Quod monſtror,) Hoc eſt quòd cunctis innotuit. (Romanę fidicem lyrę) Lyricus latinę linguę. Fidicen a fidibus. i. chordis, vt, Threicia fretus cythara, fidibusque canoris. (Si placeo) Ac ſi diceret, ſi tamen placeo.

POR. QVEM tu Melpomene ſemel Naſcentem placido lumine videris,) Hac Ode ſignificat & affirmat ſtudio poëtico deditum, nulli poſſe alij rei vacare. Deinde deorũ ſubiongit laudes. (Curru ducet Achaico). i. quadrigali certamine. (Delijs folijs). i. laurea corona. (Sed quę Tibor aquę fertile perfluunt) Proprię aũt ad ſeceſſum ſuum referens dicit, Horat. Tibur enim fere ocium ſuum conferebat, ibique carmina conſcribebat. Aeolio autem carmine ita dictum accipe, vt ſi diceret lyrico carmine, quia quidam lyrici, vt Alcęus, Aeolide magis dialectico vſi ſunt. (Romę principis vrbium Dignatur ſoboles inter amabiles Vatum ponere me choros) ſoboles principis vrbium. Nerones vult intelligi, quos Auguſtus priuignos alioquin, vt ſuos loco filiorum diligebat. (Et iam dente minus mordeor inuido) Hoc vult intelligi de ſe. quod ait Saluſt. gloria inuidiam viciſti. (O teſtudinis aureę Dulcem quoq; ſtrepitum Pieri temperas) ordo eſt. O Pieri, quę dulcem ſtrepitum teſtudinis temperas. (Romanę fidicẽ lyrę). i. lyricus poëta. (Si placeo) ἐπιεικῶς ſi placeo protulit, & ſubaudiendum extrinſecus tamen, vt ſit. Si tamen placeo.

ASC. QVEM tu) Quia, vt Prop. dicit, Naturę ſequitur ſemina quiſque ſuę, vt ſe ad poëticam natum aſſerat, dicit ad muſas natũ in nulla alia re gloriam quęſiturum ſe vero quidquid in Muſica laudis obtinuerit, Muſis acceptum ferre fatetur, dicens. O Melpomene dulce canens Muſa. illum quem tu naſcentem. i. dũ naſceretur, videris. i. aſpexeris, ſemel. ſ. in horoſcopo, placido lumine. i. benigna influentia, non labor Iſthmius. i. agon Iſthmiorum certaminum, clarabit. i. clarificabit pugilem quia pugil non erit, non etiam equus impiger. i. ſtrenuus. ducet illum victorem curru Achaico. i. apud Piſam in Elide regione Achaię, neq; res bellica oſtendet Capitolio, ad quod triumphantes ducuntur, illò exiſtentem ducem ornatum, folijs Delijs. i. lauro Delphica, quod. i. quia cõtuderit. i. violenter ſuppreſſerit, tumidas minas regum. ſ. tumidorũ prius quam vinceretur. Sed quoq; argutę docet ſe à Melpomene aſpectum in geneſi ſua dicens. Sed aquæ quoq; pręfluũt, Tybur fertile, & comę. i. frondes nemorũ, ſpiſſę. i. denſę, fingent. i. efficient, ſup. me nobilem carmine Aeolio. i. Lesbico, hoc eſt Alchaico. Soboles Romę principis. i. quę eſt princeps vrbium, dignatur me ponere inter amabiles choros vatum. Et mordeor iã, id eſt in dies, minus dente inuido. i. incipio inuidiam gloria ſuperare. O Pieri. i. Muſa in Pierio antro genita, quę tẽperas. i. moderaris, dulcem ſtrepitum teſtudinis. i. cytharę aureę, quali Alcęo donandum cenſuit, ò donatura. i. quæ poſſis donare, ſi libeat ſonũ cycni. i. dulciſſimum cantum, quoq;. i. etiam piſcibus mutis. i. nullam vocem, nec pulmonem habentibus, totũ hoc eſt tui muneris. i. beneficij, q monſtror. i. dicor dũ monſtror, digito prętereuntiũ; fidicen Romanę lyrę, quaſi de ſe ſentiat quod Quintil. cẽſuit, ſolũ ſe dignum inter lyricos Romanos, qui legatur, tuũ eſt etiam quod ſpiro. i. reſpiro & viuo, quia ob carminis artem Auguſto reconciliatus eſt, & quod placeo. ſ. Auguſto. Mœcenati, & ceteris quod ne arroganter videatur dixiſſe, addit. Si placeo.

MORDEOR Inuido) Quanquam liuor velut ignis alta petit eſt tamen omnino aliquid vſq; adeo perfectũ & illuſtre, vt eo nõ poſſit attingere. Quo loci perueniſſe ſeſe gloriatur hic Horat. Et etiam alibi. Inuidia maior. In Proo. Herculei labores. Et inimicus &c. (O mutis quoq; piſcibus) ἀφωνότερος τῶν ἰχθύων. i. magis mutus ipſis piſcibus, prouerbialis metaphora eſt de vehementer infantibus atq; infacundis. Piſces. n. nullam ędũt vocem exceptis per paucis, inter quos canis marinus. Cauſam affert Ariſt. quod his neq; pulmo ſit neque arteria, neq; guttur. GLAR.

DRVSI LAVDES.

Druſum Germanicum, in cuius gratiam hunc librum ſcripſit, cõmendat multis nominibus, nam illum Rhætos Vindelicos, gentem ferociſſimam inuaſiſſe ait, perinde atque aquila, viam prædam inuadere ſolet. Hoſtes aũt eo viſo, & ſi aſperrimi eſſent, ita trepidaſſe, vt caprea viſo leone in ſe ruente: Cõmendat & à parentibus & inſtitutione, nam hoc partim debere ait Auguſto, cuius diſciplina & educationem ad tantam virtutem peruenerant partim Claudiorum, ex qua natus eſt familia, ſed maxime bonæ diſciplinæ, quod autem præſtiterit ea familia vel vnus Claudius Nero ſatis declarauit, cum apud Metaurum fluuium. Haſdrubalem cum ingenti exercitu, tanta dexteritate fudit, vt frater Annibal, qui vicinus erat non ſenſerit, niſi proiectũ caput Haſdrubalis ante eius pedes, qua victoria populo Romano rem penè deſperatam reſtituit, fugato tandem Annibale ex Italia.

Ode IIII. Tricolos, Tetraſtrophos: Vt, Vides, vt alta ſtet niue candidum.

--v---vv-vv
--v---vv-v-
--v---v-v
-vv-vv-v--

QVALEM miniſtrum fulminis alitem,
Cui rex deorũ regnum in aueis vagas
Permiſit, expertus fidelem
Iupiter in Ganymede flauo.
Olim iuuentas, & patrius vigor
Nido laborum propulit inſcium:
Vernique, iam nimbis remotis,
Inſolitos docuere niſus
Venti pauentem: mox in ouilia
Demiſit hoſtem viuidus impetus:
Nunc in reluctanteis dracones
Egit amor dapis, atque pugnæ:
Qualem ue lætis caprea paſcuis
Intenta, fuluæ matris ab vbere
Iam lacte depulſum leonem,
Dente nouo peritura vidit:
Videre Rhœti bella ſub Alpibus
Druſum gerentem & vindelici: quibus
Mos vnde deductus per omne
Tempus Amazonia ſecuri
Dextras obarmet, quærere diſtuli:
Nec ſcire fas eſt omnia: Sed diu,
Lateque victrices cateruæ
Conſilijs iuuenis reuictæ

Senſere, quid mens rite, quid indoles
Nutrita fauſtis ſub penetralibus
Poſſet, quid Auguſti paternus
In pueros animus Nerones.
Fortes creantur fortibus: & bonis
Eſt in iuuencis, eſt in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquæ columbam.
Doctrina ſed vim promouet inſitam:
Rectique cultus pectora roborant:
Vtcunque defecere mores,
Dedecorant bene nata culpæ.
Quid debeas ò Roma Neronibus
Teſtis Metaurum flumen, & Aſdrubal
Deuictus, & pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus alma riſit adorea:
Durus per vrbeis Afer vt Italas,
Ceu flamma per tedas, vel eurus
Per Siculas equitauit vndas.
Poſt hoc ſecundis vſque laboribus
Romana pubes creuit: & impio
Vaſtata Pœnorum tumultu
Fena deos habuere rectos:
Dixitque tandem perfidus Annibal.
Cerui luporum præda rapacium
Sectamur vltro, quos opimus
Fallere, & effugere eſt triumphus.
Gens, quæ cremato fortis ab Ilio
Iactata Tuſcis æquoribus ſacra,
Natoſque, maturoſque patres
Pertulit Auſonias ad vrbeis:
Duris vt ilex tonſa bipennibus
Nigræ feraci frondis in Algido
Per damna, per cædeis, ab ipſo
Ducit opes, abimumque ferro.
Non Hydra ſecto corpore firmior
Vinci dolentem creuit in Herculem:
Monſtrum ue ſummiſere Colchi
Maius, Echioniæ ue Thebæ.
Merſes profundo: pulchrior euenit.
Luctere: multa proruet integrum
Cum laude victorem: geretque
Prœlia coniugibus loquenda.
Carthagini iam non ego nuncios
Mittam ſuperbos: occidit, occidit
Spes omnis, & fortuna noſtri
Nominis, Aſdrubale interempto.
Nil Claudiæ non efficient manus.
Quas & benigno numine Iupiter
Defendit: & curæ ſagaces
Expediunt per acuta bella.

ANTO. QVALEM miniſtrum) Hac Ode & aquilæ & leoni comparat Druſum Tyberij fratrem ob eius io hoſtes ſtrenuitatem domuerat nanque Rhœtos, & Viodelicos. Eiuſdem quoque maiorum geſta in eius etiam laudem commemorat. (Qualem miniſtrum) Ode eſt ſimilis ia. lib. j. Eſt autem ordo. Qualem alitem miniſtrum fulminis, cui Iupiter rex deorum permiſit regnum in vagas aues, expertus fidelem in flauo Ganymede, olim iuuentas & patrius vigor propulit nido laborum inſcium &c. (Miniſtrum fulminis) Negant ſolam aquilam vnquam fulmine exanimatam, ideo armigeram Iouis conſuetudo iudicauit, vt Plin. lib. x. (In Ganymede) De hoc ſuperius. (Qualem ue leonem,) ordo eſt. Qualem ue leonem iam lacte depulſum ab vbere fulue matris, caprea intenta lætis paſcuis videt perituta nouo dente. (Nouo dente) Adhuc enim nunquam cedem cōmiſerant leonis parui dentes. (Videre Rhœti) ordo eſt, Rhœti & Vindelici. Nam & intelligendum eſt Druſum, fuit is Tyberij Neronis, & Liuiæ Druſillæ filius, fraterque Tyberij Cæſaris & Auguſti priuignus, qui Rhœtos & Vindelicos alpiū populos domuit, de quibus etiam Suet. ait, quod Aug. domuit partim ductu, partim auſpicijs ſuis Cantabriam, Aquitaniam &c. Item Rhœteos & Vindelicos, ac Salaſſos gentes Alpinas coërcuit. Strab. lib. iiij. ſcribit, quod ſupra Comum ad alpium radices Rhœti, iacent, atque ad Italiam pertinent. Et vinum Rhœticum inter Italica commendata non ſanè inferius, in montanis illorum radicibus naſcitur. Vniuerſa autem montana pars in Orientem, & in Auſtrum vergens à Rhœti, Vindelicisq. tenetur, horum vero feritatem etiam L. Florus ſcribit. De Druſo etiam plurima. (Quid debeas ò Roma Neronibus) Patricia gens Claudia orta eſt ea Regilis oppido Sabinorum, inde Romam recens conditam cum magna clientium manu cōmigrauit, auctore Tito Tatio vel quod (magis conſtat) Tito Claudio gentis principe, poſt reges exactos ſexto ferme anno à patribus in patricios coopta. Deinceps procedente tempore, duodetriginta conſulatus, dictaturas quinque, cenſuras vij triumphos vij. duas ouationes adepta eſt. Inter cognominata autem & Neronis aſſumpſit, quo ſignificatur lingua Sabina fortis ac ſtrenuus. Multa multorum Claudiorum egregia merita, multa etiam ſecus admiſſa in remp. extant, Appius Cęcus ſocietatem cum rege Pyrrho vt parum ſalubrem, iniri diſſuaſit. Claud. Caudex primus freto claſſe tranſiecto Pœnos Sicilia expulit. Tyberius Nero aduenientem ex Hiſpania cum ingentibus copijs Haſdrubalē prius q̄ Annibali fratri coniungeretur oppreſſit. Ea hac ſtirpe Tyberius Cæſar genus traxit & quidem vtrunque paternum à Tyberio Nerone, maternum ab Appio Pulchro qui ambo Appij Cæci filij fuerant. Hæc ea Suet. (Metaurum flumen) Metaurus fluuius eſt inter Phanum Fortune & Senogalliam, propius tamen Phano ad duo millia paſſuum, longe vero à Senogallia xiij. millibus paſs. Eſt aūt in Vmbria vt ſcr. Plin. lib. iij. ingrediturq. mare Adriaticum. Apud Metaurum denique M. Liu. & Claud. Nero conſoles Aſdrubalem Annibalis fratrem, vt illi ſe coniungeret, ex Hiſpania venientem, occiderunt, cæſis etiā lvj. millibus hoſtium, captis v. millibus & quadringentis cū magna prędas, tum omnis generis, tum auri argentiq. Ciuium etiam Romanorum, qui capti apud hoſtes erant ſupra quatuor millia capitum recepta. Sed octo ferme millia Romanorum ſociorumq. occiſa. Plura etiam Liu. lib. vij de bel. Pun. ij. (Tenebris) .i. hoſtibus, qui hominum animis tenebras ob terrorem incutiebant. (Alma adorea) .i. laude & gloria. Nam adoream laudem, ſiue gloriam dicebant, quia glorioſum eum putabant eſſe, qui farris copia abundanter, vt Feſtus inquit. Et Apul. lib. iiij. ait. Ego igitur iam & ipſe poſſum inquam mihi primam iſtam virtutis adoream ad exemplum duodeni laboris Herculis numerare. Item lib. vij. ſic. Domi, foriſq. fortibus factis adoriæ plenæ gloriarer equis armentis. Dicitur autem adorea & adoria licet ab adoreo dicatur. Adoreum olim far vocabatur. (Durus per vrbeis Afer) ſenſus eſt, quod Annibal victo Aſdrubale per Italas vrbes fugit, vt flamma per tædas, & eurus per mare Siculum. Liuius autem ſcribit lib. vij. de bello Punico ſecundo, quod occiſo Aſdrubale, Annibal tanto ſimul publico, familiariq. ictus luctu agnoſcere ſe fortunam Carthaginis fertur dixiſſe. Caſtris inde motis, omnia auxilia quæ diffuſa latius tueri non poterat, in extremum Italiæ angulum Brutios contraxit, & Metapontinos ciuitatem vniuerſam excitos ſedibus ſuis & Lucanos, qui ſuæ ditionis erant, in Brutium agrum traduxit, vtque idem Liu. lib. ix. ſcribit, cum poſtea Locros Scipio recipere vellet inde nocte motis caſtris abijt Annibal idem poſtea à Sempronio conſule in Agro Crotonienſi fuſus, ac fugatus eſt, vbi cæſa ſunt ſupra quatuor millia armatorum, paulo minus trecenti capti viui, & equi quadraginta, & vndecim militaria ſigna, itaque percuſſus aduerſo prœlio Annibal Crotonem exercitum reduxit. Atque (vt Liu. idem lib. x. ſcr.) nihil poſt hæc ab Annibale in Italia geſtum eſt, nam eum Carthaginienſes reuocare ab ipſa Italia. (Vt Italas) Vt. i. quēadmodum legitur aūt cum quadam admiratione. (Rectos) Aequos & benignos, non auerſos vt olim. (Fallere, & effugere) ſenſus eſt, q̄ fallere Roma, & effugere illos erat Afris ſumme triumphus.

[Geos

Aquila

Druſus

Druſilla

Claudij

Nerones

Metaurus

Adorea

(Gens quæ) Ordo eſt. Gens quæ fortis ab Ilio cremato iactata Thuſcis æquoribus pertulit Auſonias ad vrbes ſacra natos & maturos patres per damna, per cædes ab ipſo ferro ducit opes animumq. vt ilex tonſa duris bipẽnibus in Algido feraci nigræ frõdis. (Nigræ frondis) propter vmbram id ait, quæ ex frondium denſitate eſt, vel quia ibi ilices affluunt, quæ nigræ, ſunt frondis. (Natos) Aeneam & Aſcaniũ. (Patres) Anchiſen & Aeneam. (Hydra) Et Hydre Lerneæ corpore centum prodibant ſerpentum cũ capite ceruices quarum ſingulis cæſis duæ renaſcebantur, ob eamq. rem minime vinci poſſe videbatur, cum pars amputata validior redderetur, hanc difficultatem arte ſuperans Hercules Iolaum monuit, vt è veſtigio inciſam ceruicẽ face lignea, ne efflueret ſanguis, inureret, hoc pacto ſuperata bellua, ſagittas eius ſanguine vnxit quo illarũ vulnus morti ferrum redderetur, hæc omnia ex lib. v. Diod. Euſebius vero vbi de Hercule meminit, ita ait Hydram autem calidiſſimum fuiſſe ſophiſtam aſſerit Plato. De Hydra Ouid. etiam ſcribit in principio libri noni, illud ferè quod Diodorus de numero capitum & cæſorum augmento.

(Monſtrum ue ſubmiſcere Colchi) Auream pellem arietis in tẽplo Martis Oeta rex ſuſpenderat, quod longe erat ab vrbe Cybari Colchorum regia, ſtadijs ſeptuaginta, id autem muro circũdederat, cuſtodesq. plures appoſuerat & draconem, ſed reuera tẽpli cuſtos Draco dictus eſt, hæc & plura Diod. lib. v. Ouid. vero lib. vij. Met. ſcribit. Hunc Draconem auxilio Medeæ ab Iaſone occiſum eſſe. Ait autem. Peruigilem ſuper eſt herbis ſopire draconem. Qui criſta, linguisq́ tribus præſignis, & vncis Dentibus horrendus cuſtos erat arboris aureę. (Echioniæ ue Thebæ) Fuit Echion vnus è quinque, qui Cadmo Thebas condere auxiliatus eſt, occiderat autem Cadmus ſerpentem maximum deinde reſponſo ab aëre dato illius dentes ſæuit, è quibus nati ſunt armati homines, qui ſeipſos occiderunt ilico ſuperſtitibus quinque tantum quorum vnus Echion. De hac re latius lib. iij. Met. Ouid. (Merſes) Romanorum ſup. eſt autem à merſo merſas. (Luctere) Nullo modo ſi intelligas, nam per ſe plenus eſt ſermo, eſt enim ſicut merſes ſecunda vox præſentis ſubiunctiui quo pro imperatiuo interdum vtimur. (Luctere) .i. luctam in eas cum Romano. Eſt autem eiuſdem formæ lucter lucteris, vel luctere. (Integrum victorem) .i. antea inuictum. (Coniugibus loquenda) hinc ait Vlyſſi Penelope. Grata ferunt nymphę pro ſaluis dona maritis. Illi victa ſuis Troica facta canunt. Poſtea, Narrantis coniux pendet ab ore viri. Superbos hilares & nobiles ob victoriam aliquã. Non enim amplius victor eſſe poſſum. (Spes omnis) Erat enim Haſdrubal patre eodẽ Amilcare genitus, equę dux impiger, per tot in Hiſpania annos bello Romano exercitatus, gemina victoria inſignis duobus ducibus cum exercitibus deletis, vt Liu. ſcr. lib. vij. de bel. Pun. ij. (Et fortuna) Vt ex Liuio diximus, occiſo Haſdrubale, Annibal ſe agnoſcere fortunam Carthaginis fertur dixiſſe. (Nil Claudiæ) poëtę verba ſunt in laudem Druſi domus Claudiæ. Iupiter Auguſtum intelligit. (Curę ſagaces) ipſius Auguſti conſilia. (Expediunt) Explicant, liberant. (Acuta bella) periculoſiſſima, alluſit autem ad telorum acumen.

ACR. QVALEM miniſtrũ) Hęc ode ſcripta eſt pp quam & quartum librum contra diſpoſitionem fecit, in laudem Druſi Neronis priuigni Auguſti Cęſ. filij Neronis, quem ob inſigne virtutis aquilę comparauit. (Alitem aquil.) Quam & reginam auiũ volunt, vt, Sublimẽ pedibus rapuit Iouis armiger vncis. Ideo tutelę Iouis dicitur deputata quia proſperum auſpicium eius aduerſum Titanas pugnatur accepit. (In Ganymede flauo) rubeo. (Nido laboꝝ) in metaphora aquilę perdurauit, dicendo nidum laboꝝ, pro familia nobilium, & virtutum domo. (Verniq.) Vt, Ruit imbriferum ver. (Inſolitos docuere niſus) inconſuetum niſum ad primos volatus aquilę adhuc aërem & ventos timentis. (Venti pauentem) ſolitam viribus & volatu continuo ad pdam prodire, vt, Fulua draconem Fert auis. (Egit amor dapis, atque pugnę) in agno imbelli dapis, in dracone pugnę. (Qualem ue lętis caprea paſcuis) Qualem, inquit, Leonem primę iuuentę capra timens, talem Druſum hoſtes vibere. (Dente nouo) Adhuc inconſueto ad pdam. (Videre Rhæti bella ſub Alpibus) Hyperbaton longum, ſuperiori ſenſui tẽdet, qualem aquilam vel leonem imbellis pda, talem Druſum videre Rhæti Vindelici Barbarorum gentes. (Nec ſcire fas eſt omnia) .i. licet aliqua ignorare. (Sed diu, lateq.) hoc ſolum, inquit, mihi dicere ſatis eſt ꝙ Rhæ diu potentes & victores à Druſo adhuc puero ſuperati ſunt. (Senſere) probauere virtutem & inſtitutionem Romanam. (Indoles) Ætas, indiciũ futurę probitatis. (Fauſtis) Felicibus cuſtodia virtutũ. (Paternus) Vt pr̃ Æneas. (In pueros animus) Duo fuerunt Nerones priuigni Auguſti, quoꝝ vnum in domo Tiberij Claudij Neronis mariti Liuia peperit, alterum in vtero ad Auguſtũ attulit. Horum altero in Germania morbo abſumpto, alter adoptatus ab Auguſto ſucceſſor principatus eius fuit, & vocatus eſt Tiberius Cæſar. (Fortes creantur fortibus) Filios à parentũ nomine degenerare virtute. (Eſt in iuuẽcis, eſt in equis patrum Virtus) Vt cõtinuo pecoris generoſi pullus in aruis altius ingredit̃. (Promouet) in melius auget. (Inſitã) naturalem. (Rectique cultus) Bona inſtitutione reddi bonum naturale perfectum quæ ſi deſit̃. bene nata deprauari pectora. In laudem Auguſti dictum in cuius domo Nerones educati diſciplinam accepere virtutũ. (Roborant) Confirment. (Indecorat) Indecora faciunt. (Vtcunque) Vbicunque. (Teſtis Metaurum flumen) Metaurus fluuius eſt de Piceni prouincia oriens in Flaminiam decurrẽs, quæ regio Gallia dicebatur. Iuxta hunc fluuium Claudius Nero conſul cum Salinatore collega ſuo ita Haſdrubalem Annibalis fratrem in Italiam auxilio fratri magnum exercitum deducentem, deuicit & interfecit, vt nec profectum ex caſtris conſulem Annibal, dum caſtra muniſſet, nec reuerſum ante recognoſceret, quã fratris caput in caſtra profectum, & de exercitu eius Pœnos captiuos vidiſſet, quo bello ſupra xlv. millia Haſdrubalis exercitus cæſa feruntur. (Tenebris) Tenebras pro Afrorum terrore dixit. (Qui primus alma riſit adorea) Adorea laus publica dicebatur, eo quod victores à victis adorarentur. (Ceu flamma per tædas) poſt laudem fratris fugam deſcribit Annibalis. (Secundis vſque laboribus) In laudem Druſi, qui de Neronis genere deſcendit, cõmemorat, ex quo Haſdrubal occiſus eſt à Nerone, & Annibalem iam mortuum fuiſſe, & creuiſſe Romanos. (Tumultu) Clamore bellico, vt ille etiam cæcos inſtare tumultus ſæpe monet. (Deos habuere rectos) ita dij propitij recti, vt auerſi irati dicebãtur. vt Diua ſolo fixos oculos euerſa tenebat. (Perfidus) Quia ipſius inſtinctu poſt primum bellum fractis pacis conditionibus in bellum reditum eſt. (Cerui luporum) Quaſi fugientis Annibalis orationem fingit ad milites ſuos, qui dicat, Pugnamus contra eos, quos ſi euaſerimus, pro triumpho habendum. ideo autẽ lupis comparauit Romanos, quia auctor nominis eorum à lupa nutritus eſt. (Gens quæ cremato fortis ab Ilio) Tanquam Romana gens per damna & cædes creuerit. ideo exemplum Troiæ ponit, a qua oriundus eſt. vt, Quos nulla fatigant prœlia, nec victi poſſunt, abſiſtere bello. (Sacra) Deos penates. de quibus Virg. Sacra ſuosq. tibi commendat Troia Penates. Hos cape Fatorum comites. (Natosq. maturosq. patres) Vt Aſcanium Anchiſemq. patrem, Teucrosq. penates Commendo ſocijs, & curua valle recondo. quibus liberatis Æneas ad Italiam venit. (Tonſa) Cæſa. In Algido feraci fertili. (Per damna, per cædeis) Ilex enim cæſa ferro melius pullulat. (Non Hydra ſecto) Exemplo Ilicis ramorum damno melioris, Hydræ etiam quæ exciſis ſub Hercule ſerpentum capitibus numeroſior excreſcebat laudat Romãnos bellorum damno meliores ſemper effectos. Colchorum quoq; eos monſtro comparat vbi ſatis draconis dentibus armatis de terræ ſulcis egreſſi ſunt. Quod Iaſon Medeæ arte ſuperauit. Simile & aliud exemplum draconis Thebani, quem Cadmus occidit, cuius ſatis dentibus armati prodierunt ex quibus aliquos in ſocietatem condendæ vrbis Cadmus dicitur aſciuiſſe. (Echioniæ ue Thebæ) Ab Echione conditæ, qui fuit pater Penthei, gener Cadmi. (Merces profundo) ſi merſaueris Romanum, fortior fit. ita autem hoc verbum declinatur, Merſo merſas, vt Fluuio merſare ſalubri. (Proruet) Euertet, euincet vt proruet inſano contorquẽs vertices ſiluas Fluuiorum rex Eridanus, (Integrum) Ante non victum. (Coniugibus loq.) Aut pro laude victoriæ referenda coniugibus, aut pro maritorum virtute coniugibus, narranda. (Multa) pro multum. (Proruet) .i. ſi Romanum prouocaueris ad contentiones. quamuis multorum victor eris, facile ab illo ſuperaberis. (Carthagini iam non ego nuncios mittam ſup.) Adhuc velut quaſi Annibalis verba ſunt. tamen iuxta hiſtoriæ fidem iuxta Haſdrubalis capite, in hęc dicta Annibal dolore dicitur erupiſſe, Agnoſco tem fortuna Carthaginis. (Nil Claudiæ nõ per manus) iam hic poëtę loquitur Druſum Neronem ſignificans, & vires & optima Auguſti conſilia. (Expediunt) Dura bella finiunt.

QVALEM miniſtrum fulminis alitem) Hæc eſt ode, propter quam (vt ſupra oſtendimus) totus hic liber compoſitus eſt. POR. Scripta eſt ergo in Neronem Druſum priuignum, & ſucceſſorem Auguſti, qui Rhætos Vindelicos bello vicit. De imperio autem principis huius duplicẽ facit cõparationem, nam Druſum ait tãto vigore, atque impetu hoſtes Vindelicos inuaſiſſe, quanto vi ſolet aquila, in rapinam irruere primum auium, mox corroborato vigore etiam draconum. Ipſos autem hoſtes ita conterritos eſſe belligerantis Druſi virtute, vt caprea viſu leonis in ſe irruentis.

ctor fuerat, ve, pro vel Colchi non ſubmiſere.i.clanculum immiſere Iaſoni,monſtrum maius,quam hæc,qui tamē draconem, & tauros igniuomos ſubmiſerunt. ve, pro vel, Thebæ Echioniæ.i.ab Echione vno ex dentibus draconis nato conſtructæ, quæ draconem & ex illius dentibus armatos ſubmiſerant, non ſubmiſere maius monſtrum,quia ſi merſes, aut permiſſiue merſes.i.permitto vt frequenter mergas(Eſt enim merſo frequentatiuum à mergo)profundo.ſ.mari gens ſup.illa euenit.i.emergit, pulchrior Luctere.i.ſi lucteris, aut permitto vt lucteris cum ea & in principio vincas. ipſa proruet.i.proſternet cum multa laude victorem integrum.i. non prius ſtratum,& geret prœlia loquēda.i.recitanda, coniugibus.ſ.cum iactantia. Ego non mittam iam.i.deinceps,nuncios ſuperbos, quia victoriæ iudices. Carthagini.i.ad Carthaginem,quia omnis ſpes & fortuna noſtri nominis occidit, occidit.i.penitus extincta eſt: Aſdrubale fratre interempto.ſ.à Claudio Nerone. Nil Claudiæ, proſequitur laudes Claudiæ gentis Annibal,quæ eo plus ponderis habēt, quod ab hoſte dicuntur. Vnde Dido de Teucro, ipſe hoſtis Teucros inſigni laude ferebat. Ordo eſt. Manus.i.copiæ aut vires: Claudiæ.i.Claudiorum,nil non.i.omnia,quæ attentabunt, perficient aut(efficient)vtpote quas Iupiter.ſ.vt volunt, Auguſtus. ſed melius ſimpliciter de Ioue intelligimus, qui auctor & pater Æneadum eſt, defendit numine.i.aſpiratione & fauore benigno, & quas curæ ſagaces.i.prouidæ expediunt.i.liberant, per acuta.i.periculoſiſſima bella.

MAT. Bōtinis. VENTI pauentem) Exponunt aliqui venti pauentem.i. aëra & ventos timentem. Ego vero ita ſentio,vt venti nominādi ſit caſus, & ſit ordo & ſenſus: Venti remotis nimbis.i.dulciori & quieti tempore, quale ſolet veris eſſe docuere inſolitos niſus pauentem, id eſt adhuc timidam.ſ.Aquilam, quæ non eſt prius egreſſa nido & aſſueta volatibus.[Bella ſub Alpibus)Rhœtos & Vindelicos diuerſos eſſe non dubitabit,qui Suetonium in Tyberio legerit, vbi de bellis geſtis in Alpibus facit mentionem, & hic repetendum eſt verbum videre hoc modo: Rhœti videre Druſum gerentem bella ſub Alpibus,Vindelici (ſup.iterum videre) quibus mos vnde deductus ab ær. dex. per.om.ten. Am.ſecuta diſt.querere.

GLAR. IN Ganymede flauo. Acron exponit rubeo, quàm vocem neſcio an vſpiam legerim apud auctores Latinos. [Druſum gerentem Vindelici)Acron & Porphyrion abſque dubio Rhœtos ac Vindelicos vnam crediderunt gentem, vt ſunt Volcæ Tectoſages,& Aulerci Cenomani apud Cæſarem. Quod ſi poſt gentem non legatur,& Vindelici videre poteſt. & Horat.in ea fuiſſe opinione,quod mihi non ſit veriſimile, quare eam coniunctionem haud quanquam omittendam cenſeo, q̄ Mancinellus ſuppledam putaon,alij verbum videre repetendum autumant,ꝙ nō eſt opus,ſi & legatur in cōtextu,& carmen, & ſenſus quoqoe melius conſtabunt. Ceterum Mancinellus incitandis auctoribus ſæpe libentius paraphraſtæ fungitur officio,qoàm auctorum ſolida ponat verba,ideoque hoc in loco de Rhœtis poſuit verbō, domuit quod apud Suet.eſt coërcuit,parum memor illius Lucani. Indomitumque caput Rheni. [Fortes creantur fortibus) Acron exponit filios à parentum nomine degenerare virtute, qoæ verba ego non intelligo puto autem corrupta. [Rectique cultus pectora roborant) Quæ hoc loco argutia eſt in Porphyrionis commentario vix credo eius eſſe ſed vel Acronis. vel alicuius alterius taceματoris. Sunt enim multis. in locis horum auctorum commixta verba, librariorum inſcitia vt opinor, q ea ſperare debuerant. Simplicius erat meo quidem iudicio. Recti cultus vt adiectiuum ac ſubſtantiuum accipere,nā de educatione loquitur, quanquam cum nemine ea de repugnauero. Et illud vtcunque. Acron pro vbicunque exponit. Porphyrion pro quandocunque vt etiam ode iiij.lib.iij.Horat.accepiſſe videtur. Vtcunque mecum vos eritis. At ego malim proprie id exponere pro quantumcunque, vt ſit querela in mores ſuorum temporum Vtcunque defecerint mores,& mali ſint homines,tamen male facta indecora videri honeſte natis. [Dirus per vrbeis Afer vt Italas) Quidam vt legunt pro it, repetentea verbum fertur aut quid ſimile, pro equitauit,Acron autem ait, hic Annibalis fugam deſcripſit, cum potius eius ſæuitia ante occiſum Aſdrubalem narretur non fuga, quippe qui poſt occiſum fratrem longe mitior factus eſt,quod & Liuius fatetur. Paulo poſt idem Acron,tumultu,exponit,clamore bellico, importune hoc loco,vt puto,Clamore enim fana vaſtari non poterant, ſed manu. [Multa proruet integrum) Multa pro multum legitur in Acronis commentario,ſed ab aliqoo temere adiectum opinor, nam verbum proruet ante expoſuerat, & alia quædam ſequentia poetæ verba ante hæc ipſius verba vt facile lector videre poterit.

AD AVGVSTVM.

Scribit ad Auguſtum, qui à Senatu in hoc miſſis legatis, pollicitus ſe breui reditum diutius opinione morabatur, reuocat igitur eum tuo conſilio ſimulq́; laudibus vehit. nam ait P R. non ſecus eius abſentia, affici, ac mater cariſſimi filij abſentis deſiderio tenetur, eiuſq́; præſentia, vt diſcuſſa hyeme, veris amœnitate animos, omnium exhilarari ait eius opera pacem vbique reſtitutam, vt, ne metus quidem vllus ſuperſit, quod leges integerrime adminiſtrantur, proinde non eſſe quod diutius differat reditum ad ſuos.

Ode V. Dicolos, Tetraſtrophos: vt,

Scriberis Vario fortis, & hoſtium.

– – – ∪ ∪ – – ∪ ∪ – ∪ –
– – – ∪ ∪ – – ∪ ∪ – ∪ –
– – – ∪ ∪ – – ∪ – ∪ ∪
– – – ∪ ∪ – ∪ –

DIVIS orte bonis,optime Romulæ * — * Auguſto honorea Prouerbiū reſipiunt in genere oia illa iratis dijs propitijs dijs, dijs bonis &c.
Cuſtos gentis,abes iam nimium diu:
Maturum reditum pollicitus patrum
Sancto concilio, redi.
Lucem redde tuæ dux bone patriæ.
Inſtar veris enim vultus vbi tuus
Affulſit: populo gratior it dies:
Et ſoles melius nitent.
Vt mater iuuenem, quem notus inuido
Flatu Carpathij trans maris æquora
Cunctantem ſpacio longius annuo
Dulci detinet à domo:
Votis ominibusque, & precibus vocat:
Curuo nec faciem littore dimouet:
Sic deſiderijs icta fidelibus
Quærit patria Cæſarem:
Tutus bos etenim rura perambulat:
Nutrit rura Ceres, almaque fauſtitas:
Pacatum volitant per mare nauitæ:
Culpari metuit fides:
Nullis polluitur caſta domus ſtupris:
Mos, & lex maculoſum edomuit nefas,
Laudantur ſimili prole puerperæ:
Culpam pœna premit comes.
Quis Partum paueat? quis gelidum Scythen?
Quis, Germania quos horrida parturit,
Fœtus incolumi Cæſare? quis feræ
Bellum curet Iberiæ?
Condit quiſque diem collibus in ſuis:
Et vitem viduas ducit ad arbores:
Hinc ad vina redit lætus: & alteris
Te menſis adhibet deum.
Te multa prece, te proſequitur mero
Diffuſo pateris: & laribus tuum
Miſcet numen, vt Græcia Caſtoris,
Et magni memor Herculis.
Longas ò vtinam dux bone ferias
Præſtes Heſperiæ, dicimus integro
Sicci mane die: dicimus vuidi,
Cum ſol Oceano ſubeſt.

ANTONIVS.

DIVIS, orte bonis) Abſentem ab vrbe Auguſtũ ad reditum exhortatur cuncti etenim ipſum optabant, cum præſertim iam omnia bella quieſcerẽt, & pax vbique nec timenda regio viſa Romanis eſſet iam cunctis pene ſubactis. eum poſtea vti Deũ coli ab omnibus ſcribit. quod quidem ex hiſtoria ſumpſit. Nam Suet. ait, Prouinciarum pleraſque ſuper templa & aras ludos quoque quinquennales pene oppidatim Auguſto cõſtituiſſe. [Diuis, orte bonis) ode eſt ſimilis ſextæ. Eſt autem ordo. O optime Romulę orte bonis diuis &c. Eſt.n. Auguſtus ortus ab Ænea, Romulo, & Iulio Cęſare per adoptionem, nam re uera filius fuit Acciæ filię Iulię ſororis Cęſaris. [Optime Romulæ).i. Auguſte. Quidam.n. cenſuerunt Auguſtum Romulum appellari oportere, quaſi & ipſum conditorem vrbis. Legito Tranquillum latius. & Luc. Florum in fine. [Gentis) Totius.ſ. [Pollicitus) id per literas actum eſſe intelligamus aut per oratores. [Vt mater iuuenem) ordo eſt. Vt mater & votis omnibus, & precibus vocat iuuenem cunctantem longius anno ſpatio, quem notus inuido .i. odioſo flatu trans æquora Carpatij maris detinet, vel deſtinet.i. diuidit à dulci domo. [Carpathij maris) id mare tendit vſque ad Rhodium, Cretamq., ac Cyprum, vt Str. docet lib iij. [Tutus bos) oſtendit per Cæſarem Auguſtum omnia tuta eſſe, & crimina cuncta fugata. Florus.n. ſcribit, quod Auguſtus clauſo Iani templo conuerſus ad pacem primum in omnia mala & in luxuriam fluens ſeculum grauibus, ſeuerisq. legibus coërcuit. [Fauſtitas) Felicitas vel iucunditas. [Culpari meruit fides) omnes iam fidi ſunt. [Mos & lex) Mos eſt inſtitutum patrum pertinens maxime ad religionem, cerimonias Deorũ antiquorũ, vt Feſtus ait, quod idem Macr. lib. iij. docet. Lex eſt recta ratio in iubendo, & vetando, vt ſcribit Tull lib. j. de Leg. [Maculoſum nefas).i. ſtupra & adulteria. nam eſſe legem tangit. quam de adulterijs coërcendis ſanxit, ea erat lex Iulia. Vnde Tranq. de Auguſto ita ſcribit, Leges retractauit, & quaſdam ex integro ſanxit, & ſumptuariam & de adulterijs, & de pudicitia, de ambitu, & de maritandis ordinibus. De lege autem Iulia latius legito in Iuuen. Sat. ij. ibi.ſ. Vbi nunc lex Iulia dormis. [Simili prole) Non.n. nothi, non ſpurij generantur, verum legitimi & genitoribus ſimiles. [Quis Parthum) per Auguſtum deuictas prouincias enumerat. [Condit diem) Abſcondit Solem. & finit diem colendo agros, id autem pacem vbique eſſe indicat. [Alteris mẽſis).i. ſecundis quę in deorũ honorem exhibebantur. Vnde poëta lib. j. Æn. ait de Didone poſtquam primæ quies epulis menſæq. remotæ. Crateras magnos ſtatuunt, & vina coronant. Hic regina grauem gemmis, auroq. popoſcit Impleuit mero pateram & poſtea, Iupiter hoſpitibus. nam te dare iura loquuntur. Hunc lætumq. Tiriisq. diem &c. Valerius autem lib. ij. ſcribit, Primos Ionas ſecundæ menſæ ponendæ conſuetudinem reperiſſe. At Mac. lib. ij. Sat. docet, Bellaria ſignificare omne ſecundæ menſæ genus. Nam quæ πέμματα Græci, vel ἐπιδορπίσματα dixerunt, ea veteres noſtri appellauere Bellaria. vina quoque dulciora eſt inuenire in Comœdijs antiquioribus hoc vocabulo, dictaq; ea Liberi Bellaria. [Laribus).i. penatibus. colebantur.n. in domo Lares hinc Naſo lib. j. Triſt. de vxore inquit: Illa ſed ante Lares ſparſis proſtrata capillis Contigit extinctos ore tremente focos. Sunt etiam Lares vrbium cuſtodes de qbus idem lib. v. Faſt. ait: Stant quoque pro nobis, & præſunt mœnibus vrbis. Et ſunt præſentes, auxiliumq. ferunt. De laribus tamen latius Epodu ſecunda videto. [Caſtoris) Ode tertia & xij. lib. j. de Caſtore & Polluce dictum eſt. [Herculis) Atheonienſes Græcorum primi vt Deum ſacrificijs Herculem coluerunt, ſuæq. pietatis erga illum Deum, exemplum reliquis præbentes, vniuerſam primum Gręciam, deinde ceteras omnes gentes ad eius cultum conuertere. ſcribit ea Diod. lib. v. [Longas ò vtinam) Ordo eſt: Sicci mane integro die dicimus. [O vtinam bone dux) O bone dux vtinam præſtes Heſperię longas ferias vuidi, cum Sol Oceano ſubeſt dicimus: O bone dux vtinam &c. [Ferias) ſolebant indici ferię ab Imperatoribus propter victoriam, poëta igitur illas fore longas exoptat. [Ferias) Vt ſcribit Pomp. antiqui feſta vocabant. & alię erant ſine die feſto, vt Saturnalia. De ferijs autem plurima legito in Macrob. de varietate dierum lib. j Satur. Sicci ieiuni, ſobrij. [Vuidi) Vinoſi.

ACR. DIVIS, orte) De Auguſto ſcribitur, qui in tranſmarinis partibus diu reſidens ſenatus, ac populi precibus legatione miſſa reditum ſuũ promittens immorabatur. [Romulę) pro Romuleę. [Diuis, orte) vt Dijs genite, & genitore deos. [Cuſtos gentis) .ſ. Romanę. [Lucem redde) plus dixit quam ſalutem. *Si qdem lux* pro ſalute poni conſueuit. vt, O lux Dardanidæ ſpes ò ſanctiſſima Teucrũ. [Inſtar Veris) pro ſimilitudine Veris, q̃a lux dixerat ſuperius, inde comparationem veris tẽpis poſuit. [Vt mater iuuenem) ita patriam Auguſti deſiderare pręſentiam, ſicut à matre reditus abſentis filij conſueuit. Ordo eſt: Vt mater vocat omnibus, votis, & precibus iuuenem cunctantem trans æquora Carpathi maris, quẽ Notus inuido flatu diſtinet à dulci domo longius anni ſpatio. [Votis, omnibus) Tanq̃ vota pro reditu faceret. & omnia aduerſa timeret. [Curuo nec faciem) Vt affectum deſiderantis. Oſtenderet eas partes ſollicita dixit attendi, à quibus ſperat reuerti. [Sic deſiderijs) Tanq̃ patria deſiderio Auguſti percuteretur, dum pro eius ſalute eſſet ſollicita. [Tutus bos etenim) virtute dicit & diſpoſitione Cæſaris præſtitam agris quietem vt ille meas errare boues vt cernis, & ipſum Ludere quæ vellem calamo permiſit agreſti. Almaq. Fau. nomen vt felicitas dictum. [Pacatum volitat per mare nautæ) Compreſſi.n. ab eo fuerant piratæ. Culpari metuit fides tanq̃ cuius tẽpe nec creditum, nec depoſitum negaretur. [Caſta) pudica. vt, Caſta pudicitiam ſeruet domus. [Mos & lex maculoſum edomuit nefas) legem ſignificat, quam de coërcendis adulterijs ſanxit. [Laudantur ſimili prole puerperę) Tanquam ex ea ſe matrimonio culpam prolis & parentum ſimilitudine demõſtraret. vt, Si quis mihi paruulus aula Luderet Æneas qui te tantum ore referret. [Culpam pœna premit comes) Comes, inqt, culpæ pœna eſt, nec differendo vindictam præſtat peccandi licentiam. Quis Parthum paueat? nullas gentes dicit incolumi Cæſare formidare. [Feræ) indomitæ & bellicoſæ Hiſpaniæ gentes. [Condit quiſque diem collibus) Finit, explet. Virg Cantando longos memini me condere Soles. [Et vitem viduas ducit ad arbores) Beneficio Auguſti per hoſtiũ pręſtitam vtilitatem agrorum cultum creſcere viduas vero arbores ſine viribus dixit. Vt, Stratus humi palmes viduas deſiderat vlmos. [Hinc ad vina redit) A labore ad conuiuia. [Et alteris Te menſis adhibet Deum) ſecundæ menſæ dicebantur quæ in honorem deorum exhiberi conſueuerant. Vt non ego te dijs, & menſis accepta ſecundis Tranſierim Rhodia, exhiberi ergo & Auguſto ſignificat honorem Deorum per eaſdem celebritate. [Vt Gręcia) ſic à Romanis promittit Auguſtum dijs penatibus ſociandũ, ſicut a Græcis Hercules, Caſtor, & Pollux, quos & ciuica animi familiaritas cõmendauit, aut quos labor diligi fecit & virtus. [Et magni memor Herculis) Beneficiorum. [Dux bone ferias) aut propter continuationem victoriarum longas optauit ferias aut abominando bella vitam prolixam. [Integro) Toto die. [Sicci) Ieiuni. [Vuidi) pleni. vt vuidus hyberna venit de glande Menalcas. [Subeſt) Subter, eſt .i. in occaſum conditus eſt.

DIVIS orte bonis) Hæc Ode ad Auguſtum ſcripta eſt, diutius in tranſmarinis prouincijs morãtem populi, ac ſenatus legationibus miſſis reditum eius precãtis. [Inſtar Veris enim vultus vbi tuus affulſit) Hoc eſt pręſentia tua ad inſtar vernæ Gratiæ exhilarantur omnia. Vt mater iuuenem, quem Notus inuidos Flatu Carpathij trans maris ęquora Cunctantem ſpatio longius anno dulci diſtinet a domo. [Votis, omnibusque, & preci. vocat) Ordo eſt, Vt mater vocat iuuenem cunctantẽ ſpatio longius anno, votis, omnibusque, & precibus, Cunctantem autem demorantem ſignificat vt eſt apud Virg. Reginam thalamo cunctantẽ ad limina primi Pœnorum expectant. [Sic deſiderijs icta fidelibus Quærit patria Cęſarem) Icta participialiter dr̃, & ſignificat percuſſa. [Nutrit rura Ceres, almaque Fauſtitas) Adnotandum nomen Fauſtitas ſic dictum, quaſi felicitas, aut iucũditas. [Mos, & lex maculoſum edomuit nefas) Eleganter videtur eam legem ſignare, quam de adulterijs coërcendis ſanxit. [Culpam Pœna premit comes) Pœna it comes, inqt, culpæ ſuæ.i. non differt pœnam ſuam delinquẽtibus, per hoc ſignificat ingeneroſe nihil aut negligenter fieri. [Et vitem viduas ducit ad arbores) ſuauiter & viduas arbores dixit prius, quam vites adiunctas habeant, quas cum habent, maritari dicuntur ruſticis. [Et alteris Te menſis adhibet Deum).i. ſecundis. [Et magni memor Herculis) memor beneficiorum eius dicimus. [Vuidi) .i. poti ac madidi. POR.

DIVIS) Auguſtum celebrando, inuitat eum ad reditum dicens, O Romulæ.i. Auguſte, qui es alter Romulus, pater patriæ, & Quirinus dictus (ſunt qui legant Romulæ pro Romuleæ) vt intelligatur ſic. [Cuſtos Romulæ gentis) orte bonis diuis.ſ. Ænea, Aſcanio, Romulo, & Iulio, & etiam Dijs Ioue, Venere, & Marte optime cuſtos gentis .ſ. Romanæ tu habes iam nimium diu pollicitus.i. qui eras, pollicitus ſancto concilio patrum.ſ. cõſcriptorum reditum, maturum.i. opportune feſtinum redi ò bone dux, & redde tuæ patriæ lucem.i. hilaritatem, Enim pro quia, ASC.

vbi tuus vultus instar.i.qui habet ſtatum & formam, Veris.i.temporis verni affulſit.i.fulgendo aſpirauit populo dies it.i. procedit gratior, & Soles nitent melius, quia ſine luctu. Nam vt mater vocat ominibus, votis & precibus, iuuenem.ſ.filium, quem notus .i.ventus ille humidus, detinet inuido flatu, quia ſemper contrario, & ira matris gaudijs inuidentis, trans æquora maris Carpathij detinet inquam cunctantem .i. immorantem lõgius à domo dulci ſpatio anno.i.per ſpatium vnius anni nec ipſa dimouet faciem, ſup. à littore.ſ.maris curuo, quod omni littori cõmune eſt, ſic patria.ſ.Roma, icta.i.percuſſa, fidelibus, deſiderijs, quia ob merita deſiderati, quærit Cęſarem.ſ.te. Etenim bos perambulat nũc tutus ab hoſtibus & pręedonibus, rura Ceres, dea frugum & alma Fauſtitas.i.felicitas producendi, nutrit rura, & nautę.i.nautę volitant.i.celeriter, & miſſibus nauigijs percurrunt, mare pacatum .ſ.piratis. Fides metuit culpari.i.nemo eſt infidelis, domus caſta .i.quia nunc caſta eſt, nulli ſtupris polluitur, Mos.i.honeſtũ inſtitutum diu obſeruatum, & lex edomuit nefas maculoſum.i.turpe adulterium. Puerperæ.i.pueros parientes laudantur, prole ſimili.i.propter prolem ſimilem marito. nam pœna ab Auguſto indicta comes.i.comitans, pręmit.i.ſupprimit, culpam.i.peccata. Deinde proſequitur victorias Auguſti, & pacem, atque beatam vitam illas ſubſecutam, dicens, Quis paueat Cæſare incolum.i. tantiſper dum Auguſtus Cęſar ſit incolumis, Parthum.ſ.ferociſſimum hoſtem Romano Imperio? q.d.merito nullus, quia Cæſar coëgerat Parthos reddere ſigna Romano: Quis paueat Scythen? ſeu Scytham. (Nam maſculina apud nos in a, ſi etiam gręca ſunt exeunt ferè apud græcos in es, hoc eſt in es, vt Scytha & Scythes, planeta & planetas &c.) gelidum, nõ ad bella, ſed in gelida regione natum? Quis paueat incolumi Cæſare fœtus ſup. hominum bellicoſorum, quos germania horrida.i.aſpera, aut frigida, ſed non bello parturit. Quis curet bellum Iberiæ.i.Hiſpaniæ, feræ.i.ferocis? q.d.nemo quia omneis hi aut ab Auguſto, aut eius auſpicijs domiti fuerunt. Et ideo quiſque condit.i.finit diem, in ſuis collibus.i.manet in patria ſua, & ducit vitem ad arbores viduas.ſ.prius propter longa bella, hinc.i.ex homini cultu & labores, redit quiſque lætus ad vina & adhibet alteris.i.ſecundis menſis.i.ferculis ad menſuram appoſitis, te ò Cæſar Deum, quia te pro Deo inuocat. Te multa ordo eſt: Et quiſque in ſecũdis menſis proſequitur te multa prece.i.precatur te, vt Deũ multa & proſequitur te multo mero fuſo pateris, vt.ſ.in honorem tuum ebibatur, vt recitauit paulo ante Mancin. de Didonis conuiuio, ex Aen.j. miſcet tuum numen.i.diuinam potẽtiam tuam, Laribus.i.dijs ſuis domeſticis vt.i.quemadmodum Græcia memor ſup. beneficiorum, miſcet Laribus ſuis numen Caſtoris ſup. & Pollucis, & magni Herculis, nos ſicci.i.nondum poti, dicimus mane.i.matutino tempore, vtpote die integro.i.dum dies eſt adhuc integer, & nos vidui.i.poti, & vino irrigui, dicimus cum Sol ſubeſt oceano.i.poſt occaſum Solis. O vtinam bone dux.i.Auguſte. præſtes.i.exhibeas, Heſperiæ.i.Italiæ longas ferias.i.vacationes ab labore, quas.ſ.ob reditum tuum libenter faciamus.

GLAREANVS.

DIVIS orte bonis optime Romulæ Cuſtos gentis. Manc. coniunxit optimæ Romulæ, perinde atque Romulæ vocandi ſit caſus. Acronis cõmentarius cum primum Romulæ pro Romuleę expoſuiſſet ſtatim cuſtos gentis exponit.ſ.Romanæ quę quã conſonent, non equidem video. Doct. in Adag. Genius malus, legitur Romulæ, vltima cum diphthongo, quod & mihi placet. Votis, ominibusque, & precibus vocat. Ordo eſt (inquit Mancin.) vt mater & votis omnibus, & precibus vocat iuuenem &c. Ex quibus verbis patet illum omnibus, pro ominibus legiſſe, quod erroris, vt in ſoluta oratione ex ſcriptura facile accidere poteſt, ita in hoc genere carminis minime, quod quidem virum diligentem non animaduertiſſe, admodum miror.

AD APOLLINEM, ET DIANAM carmen ſeculare.

Hymnus in laudem Apollinis, & Dianæ, quem ludis ſecularibus ſcripſit, qui centeſimo quoque anno celebrantur, quem item à pueris & ingenuis puellis in eorundem laudem cani poſtulat. Laudat autem Apollinem quod de Niobes filijs, & Tityo in matrem Latonam contumelioſe ſumpſerit ſupplicium, quod Achillem alioqui inuictum, apud Troiam confecerit, quod cytharam & muſicam inuenerit, à quo denique ſe ingenium & artem poeticam accepiſſe fatetur. Dianam laudat quod cum eadem ſit cum Luna & Cerere noctu præſit & menſibus, fruges vegetat alatq́.

Ode VI. Tricolos, Tetraſtrophos: vt,

Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

-υ---υυ-υ--
-υ---υυ-υ-υ
-υ---υυ-υ--
-υυ--

DIVE, quem proles Niobæa magnę
Vindicem linguæ, Tityosq́. raptor
Senſit, & Troiæ prope victor altæ
Phthius Achilles,
Ceteris maior, tibi miles impar:
Filius quamuis Thetidos marinæ
Dardanas turreis quateret tremẽda
Cuſpide pugnax.
Ille mordaci velut icta ferro
Pinus, aut impulſa cupreſſus euro,
Procidit late: poſuitque collum
Puluere Teucro.
Ille non incluſus equo Mineruæ
Sacra mentito, male feriatos
Troas, & lætam Priami choreis
Falleret aulam:
Sed palam captis grauis, heu nefas, heu,
Neſcios fari pueros Achiuis
Vreret flammis, etiam latenteis
Matris in aluo:
Ni tuis victus, Venerisque gratæ
Vocibus, diuum pater annuiſſet
Rebus Aeneæ potiore ductos
Alite muros.
Doctor argutæ fidicen Thaliæ
Phœbe, qui Xantho lauis amne crineis:
Dauniæ defende decus camœnæ
Leuis Agyleu.
Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem
Carminis, nomenque dedit poëtæ.
Virginum primæ, puerique claris
Patribus orti,
Deliæ tutela deæ, fugaceis
Lyncas, & ceruos cohibentis
Lesbium ſeruate pedem, meique
Pollicis ictum,
Rite Latonæ puerum canentes,
Rite creſcentem face noctilucam,
Proſperam frugum, celeremque pronos
Voluere menſeis.
Nupta iam dices, ego dis amicum,
Seculo feſtas referente luces,
Reddidi carmen docilis modorum
Vatis Horati.

DIVE, quem proles) Apollinis hymnum poeta ſcribit. Laudat enim illum q̃ Niobes prolem & Tityon in Latonę matris vltorem peremit, quòd item Achillem ceteris maiorem militibus apud Troiam occiderit. commemorat deinde Apollini ſua lyrica. nam Phœbus ſpiritum Phœbus carminis artem Phœbus poetæ nomen dederat ſibi. hortatur poſt ea pueros puellasque nobiles in Apollinis, & Dianæ laudes ſua carmina decantare. [Diue, quem proles Niobæa magnæ) Nio- ANTO.

bea proles, fuit Niobe Tantali filia, quæ filios ſeptē, totidemq. filias peperit, ſummo decore præſtantes, tali prole ſuperbiens ad modum gloriabatur ſe Latonæ præferens numero filiorum, itaque ira motam fabulæ Latonam ferunt Apollini, vt Niobes filios, Dianæ, vt filias arcu interficerent, mandaſſe. Quibus matri obtēperantibus, contigit eodem tempore, & abundare filijs Niobē, & carere Diod. ita ſcribit lib.v. legito item lib.vj. Met. & lib.vlt. Iliad. & apud Gellium multa nos etiam plurima Sat.vj. Iuuen. (Magnæ linguæ).i.ſuperbæ. vnde lib.vj. Met Niobe: Quid furor auditos inquit præponere viſis Cœleſtes? aut cur colitur Latona per aras: Numen adhuc ſine thure meum eſt &c. [Tityoſq. raptor) De Tityo videto lib.ij. Ode xij. item lib.iiij Ode iij. [Raptor) ſtuprator, voluit enim Latonæ vim inferre. [Prope) Ferè quaſi. (Phthius Achilles) Ordo eſt. Et Phthius Achilles prope victor altæ Troiæ miles ceteris maior tibi impar quamuis filius Thetidis marinæ. poſtea ſequitur, pugnax tremenda cuſpide quateret Dardanas turres. [Phthius) Strab. lib.ix. dubitat an Phthia vrbs, an regio ſit in Theſſalia quam dicit Achilli ſubiectā fuiſſe habuiſſeq. Thetidis Phanum, Plin. lib.iiij. oppidū eſſe docet. Ille procidit de Achillis morte, legito Ode xvj. lib.j. [Ille non incluſus) ordo eſt. Ille Achilles non incluſus equo mentito ſacra Mineruæ &c. Oſtendit autem Achillem non fraude & clam, ſed aperte Troianos potuiſſe opprimere, niſi Apollo eū occidiſſet. [Equo Mineruæ) Euerſionem Troiæ cum Sinone ſuo & equo ligneo, ceteriſq. omnibus quę lib.ij. faciunt Æn. à Piſandro pene ad verbum tranſcripſit Maro, inquit Macr. lib.v. Sat. [Male feriatos) ocioſos, & quietos ob ligneum equum in Ilion ductum, vt Maro docet. [Lætam choreis) De hoc late legere poteris lib.ij. Æneid. [Ni tuis &c.) Eſt viuentem Achillem potuiſſe Troia ad vnum interimere, ita q non valuiſſet Æneas in Letium pergere, & vrbis Romæ conditores producere, verum diuum pater Apollinis & Veneris motus permiſit Achillis interitum, quo Æneas Romanæ vrbi fundatores generaret. [Ni tuis) ordo eſt. Ni diuū pater victus tuis vocibus ò Apollo, gratæ Veneris, annuiſſet rebus Aeneæ muros ductos potiore alite. [Aeneæ rebus) Datiui caſus eſt: Ductos muros Rom. muros iam ductos intelligit. [Potiore Alite) Meliori auſpicio. [Doctor argutæ Thaliæ) Lib j. Ode autem xxxij. diximus Apollinem cytharæ eiuſque muſicæ inuentorem fuiſſe. Thaliā aūt dici poteſt capacitas, ſeu celebritas, quod in longum tempus poëtarum laus parta vireſcat. [Xancho) Amne Troię fluuius eſt, qui oues efficit rufas. vt Plin. lib.ij. Xanthos aūt flauus interpretatur. [Lauis) Antique dixit. Illi.n. lauo lauis & lauas dixerunt. [Dauniæ) Venuſinæ, & Appulę. [Leuis Agyleu) Agya, via dr, leos, leuis, politus. [Porphyrio aūt ſcribit Varronem dicere, q ex reſponſo oraculi in vijs publicis vrbis ſuæ Athenienſes ſtatutis altaribus ſacrificare Apollini inſtituerunt, & Agyleum appellauerē. [Leuis) Politus imberbis. [Virginum primæ,) ordo eſt. O primæ virginum, & pueri orti claris patribus, appoſitio tutela Deliæ deæ arcu cohibētis fugaceis lyncas, & ceruos &c. [Lesbium pedem).i. lyricum carmen. Hortatur enim illos cantare ſuum carmen in Apollinis, & Dianæ laudes. [Face) Lumine. [Noctilucam) Lunam, quaſi nocte lucentem. [Proſperam frugum) Luna.n. nocturno temperamento maturandis frugibus moderatur, vt etiā Macr. edocet. [Celeremq. pronos Voluere menſeis) Tempora duorū tempor ſunt, Vnum annale, quod Sol circuitu ſuo finit. Alterum menſtruū quod Luna circumiens comprehendit. id Varro ſcribit lib.j. de Re Ruſt. Cic. aūt in lib. de Nat. Deorū ait, q Lunæ curſus, quia menſa ſpatia cōficiunt menſes nominatur. [Nupta iam).i. poſtquam nupta eris, nam virgines græce & latine carmina, & Pæanas canebant. [Seculo feſtas referente luces) De ſeculari carmine. & ludis Secularibus latius videto poſt carmen Epodon in carmine Seculari.

ACR. D I V E, quem proles) Hymnum cum Apollini dicit & commendat carmina ſua Secularibus ludis, qui celebrantur poſt centum annos ſupra Tyberim, aut in Capitolio [Quē proles Niobæa) Laus Apollinis de factis, quia in vindictam matris Latonæ Niobem cum filijs ſuis interemit. [Tityoſq. raptor) Qui vim Latonæ inferræ conatus eſt. [Altæ) Magnæ, vt, Hoſtis habet muros, ruit alto à culmine Troia, aut per vituperationē, vt magnus latro, aut altę ſtellę, aut temerarię. [Phthius) A ciuitate dictus, vt Virg. Phthia claraſq. Mycenas. [Tibi miles impar) Vt, Dardana qui Paridis derexti tela, manuſq. Corpus in Aeacidæ. [Thetidis marinæ) ſubauditur Deæ, vt lōge illi dea mater erat. [Ille mordaci) Achilles ruens cadenti arbori comparatur. [Teucro) Pro Teucrio vt, Dardanus, pro Dardanius. Virg. & longo ſoluit ſe Teucria luctu. [Ille nō incluſus) Achillem dicit nihil fraude feciſſe, ſed palam ſemper virtutis fiducia dimicaſſe. vt, Nec equi cava condemur in aluo. Lucem palam. [Equo Mineruæ) Virg. Inſtar montis equum diuina Palladis arte Aedificant. [Male feriatos) Vt, Nos delubra deum miſeri, quibus vltimus eſſet, Ille dies feſta velamus fronde per vrbem. [Falleret aulam) Aulā pro toto Ilio poſuit. neque.n. ſolum regem fefellerunt Achiui, ſed cunctos. [Sed palā captis grauis) Aperto ſemper bello Achilles, non inſidijs grauis, vt, Nō furto melior, ſed fortibus armis. [Heu nefas) Dolenter exclamat poëta Achillem vnū ad internicionem interimere oēs potuiſſe Troianos, vt nec Aeneas profugere ad Romam omine meliore condendam poſſet nec ab eo vel infantibus parceretur, quale eſt illud: Crimine quo parui cædem potuere mereri. Quæ tamen in laudem cōmemorantur Apollinis. [Neſcio fari) Infantes paruos. [Matris in aluo) Etiam in grauidas mulieres ſæuiendum fuiſſe. [Ni tuis,) Hoc eſt Apollinis. (Rebus Aeneę) Troianis à quorum genere meliori alite, hoc eſt vulturam auſpicio erat Roma condenda. [Doctor argutæ fidicen Thaliæ) Doctorem Apollinem non Thaliæ muſæ ſed artis lyricæ, dixit eumq. ad ſtudium ſuum referens. [Lauis) Pro lauas. [Xantho) Xanthus fluuius eſt Troiæ. vt, Xanthiq. fluenta deſerit, ac Delon maternam iuſſit Apollo. [Dauniæ defende) Dauniam à Dauno rege Apuliæ, vnde oriundus Horatius erat. [Leuis) In verbis. [Agyleu) Agyæ vero Athenienſis lingua vici dr̄e quo nomine ideo Apollo vocatus eſt, quia ex Oraculi reſponſo in vicis publicis vrbis ſuæ ſtatutis altaribus et ſacrificis inſtituerant vnde Agyleus dictus eſt. [Virginum primæ, puerīq. claris) Puellas alloquitur, à quibus Dianæ carmen lyrico ſono cantari conſueuerat, vt rhythmum operis ſui in canendo cuſtodiant. [Lesbium) Alcæi lyrici poëtæ qui Lesbius fuit. [Meiq. Pollicis ictum) Modulationem lyrici carminis. veluti ipſe lyram percutiat. [Rite Latonæ puerum) Solenni conſuetudine. [Face noctilucam) Eodem.n. & Diana honore cenſebatur. vnde & Diana Luciferæ nomen accepit. [Proſperam frugum) Rore nocturno nutriente. vt, Quantū longis carpent armenta diebus. Exigua tm̄ gelida ſe nocte reponet. [Celeremq. pronos Voluere menſeis) qa ita tp̄a per lunæ curſum, ſicut Solis peraguntur. ſed circa Lunā proprie menſes dixit, ſic.n. ſingulis menſibus Zodiacum circulū Luna pertranſit, quemadmodum Sol toto anno. [Voluere menſeis) Quia conditionem mortalitatis tp̄ibus anni comparauerat, ne crederentur & homines renaſci. tempora immutationes elementorum, ſiue temporum reparari dixit. Conditionem vero mortalitatis, vt cōmunem nobis, & omnibus, ita irreparabilem. [Nupta iam dices) Loquendo ad vnam de omnibus dicit dum fueritis nuptæ dicetis. [Amicum) Amabile. [Reddidi carmen) Non difficulter Horat. carmen reddidiſſe ſe refert, vel cecinisse.

D I V E, quem proles Niobæa magnæ) Hæc Ode hymnū Apollinis continet, qua cōmendat ei carmina ſua & ſimul alloquitur pueros, puellaſq. quos carmen Seculare docet. [Et Troiæ prope victor altæ).i. pene victor, hoc aūt ad illud pertinet, q dicitur Paris in Achillem ſagittam Apolline dirigente tetendiſſe. PORI

[Ceteris maior, tibi miles impar) Achilles.ſ. [Teucro puluere) Ergo principali pro poſſeſſiuo nomine vſus eſt, vt, Hauriat hunc oculis ignem crudelis ab alto Dardanus, pro eo quod eſt Dardanius. [Falleret aulam) Aulam ſine dubio pro toto Ilio poſitum eſt, neque enim ſolum regem fefellerāt Græci adhibitis inſidijs, verum totum populum. [Neſcios fari pueros) Periphraſticos. [Annuiſſet Rebus Aeneæ potiore ductos Alite muros) .i. annuiſſet, vt meliore alite, hoc eſt meliore auſpicio Aeneas vrbem conſtitueret. [Qui Xantho lauis amne crineis) Lauis veteres dixere & lauere, non lauare, vt ſupra oſtendimus. [Dauniæ defende decus camœnæ Leuis Agyleu) Dauniæ camœnæ ſuæ muſæ dicit Horatius.i. ſui carminis, ſi quidem Daunia Apulia eſt, in cuius finibus natus eſt. [Leuis Agyleu) Agya eſt via, & græce dicitur. Varro ait q ex reſpōſo ſui oraculi in vijs publicis vrbis, ſuæ Athenienſes ſtatutis altaribus ſacrificare Apollini inſtituerūt & Agyleu appellauere. [Virginum primæ, puerīq. claris Patribus orti. Delia tutela deę, fugaceis).i. qui eſtis tutela Delię deę, hoc eſt σχῆμα [illegible]. [Lesbium ſeruate pedem).i. Alcæi lyrici poëtę, qui Lesbius fuit. [Meique Pollicis ictum).i. modulationem lyrici carminis, & ſuauiter hoc dr̄, quaſi ipſam lyram percutiat. [Rite Latonę puerum canentes).i. Apollinem Latonę filium. [Celeremq. pronos Voluere menſeis) Quia ſimiliter per lunę curſum vn̄r tempora peragi. ſed & circa lunam proprie menſes dixit. q ſingulis menſibus Zodiacum circulum pertranſit quem Sol toto anno. [Nuptæ iam dices) Quando fueris iam nupta. [Seculo feſtas referente luces).i. die ſingulo feſtum referente.

D I V E, &c.) Apollinis laudes colligēs dicit. O Diue.ſ. Apollo, quē proles Niobęa.i. ipſius Niobes filię Tātali, ſenſit vindicem ASC.

dicem

dicem.i.vltorē, linguę.ſ. maternæ magnę.i.magniloquæ & ſuperbę ſe Latonę pręferentis & Tityos raptor.i. q̃ rapere voluit Latonā, ſenſit vindicem.ſ.luauriç, & Achilles Phthius.i. Theſſalus, victor ꝓpe.i. quaſi Troiæ altę, exiſtens miles maior ceteris.ſ. bellatoribus, tam Grȩcis, q̃ Troianis, ſed impar tibi, quamuis, exiſtens filius Thetidis, aut Thetidos, marinę.ſ. Deæ, quateret pugnaa.i. aſſidue pugnans, tremēda cuſpide, turres Dardaoas.i. Troianas, tñ ſup. ſenſit vindicem forte violati tēpli. nam cum Caſſandram filiam Priami in templo Apollinis ducere ſperaret, Paris latens poſt ſimulacrum Apollinis emiſit ſagittā in calcem Achillis, in qua parte ſola vulnerabilis erat. Nam (vt Statius in Achilleide recitat) Thetis eum in Styge intinctum armauerat, præter calces, quos dum eū intingeret, tenebat, nec quia immemor manum mutabat. vnde quia ille duntaxat vbi vulnerabilis erat pcuſſus eſt, dicit Virg. lib. vj. id ab Apolline factum his verbis. Phœbe graues Troiæ ſemper miſerate labores, Dardana qui Paridis direxit tela, manuſq̃. Corpus in Æacide &c. Vt vero victoriā Apollinis exaltet ꝓſequitur laudes Achillis dicēs. Ille.ſ. Achilles, ꝓcidit late, & poſuit collum puluere Teucro.i. Troiano, velut pinus arbor grandis, & excelſa, icta.i. percuſſa, ferro mordaci.ſ. bipenni aut ſecuri, aut velut cupreſſus impulſa.i. adiecta. Euro.i. vēto illo vehementi ab Oriente ſtante. Ille.ſ. Achilles, non falleret .i. non erat talis, q̃ vellet fallere exiſtens incluſus equo.ſ. ligneo, mentito.i. mendaciter ſimulāte ſacra.ſ. vota & oblationes Mineruæ non falleret dico Troas male.i. in malum ſuum, feriatos.i. q̃ a cuſtodijs vigilijs, & laboribus male ceſſauerant ſomno & vino indulgentes, & aulam Priami lætam choreis. Sed ipſe grauis.i. moleſtus, vreret flammis Achiuis.i. ignibus Græcis, captos palā .i. aperto Marte, aut, vt, alij textus hñt captis. heu nefas, heu pueros neſcios fari.i. adhuc infantes, & ēt ſup fœtum lateoré in aluo matris, ni.i. niſi pater diuum.ſ. Iupiter victus vocibus.i. precibus tuis, & Veneris gratæ.i. acceptæ.ſ. Ioui, quia eios filię aut gratę.i. gratiam referētis Paridi ꝑ iodicium eius annuiſſet.i. nutu addixiſſet rebus Ænec, muros.i. Romanos, ductos potiore alite.i. meliori auſpicio quod Aeneas precatoe de muris ab Heleno conſtitutis in Epiro, ſic Aen. iij. Effigiē Xanthi Troiamq̃. videtis, Quā Veſtræ fecere manus, melioribus opto auſpicijs, & quæ fuerint minus Obuia Graijs. hoc eſt niſi Iupiter curaſſe vt Aeneas cum ſuis euaderet vt ab eius ſucceſſoribus tandem extrueretur in Italia Roma Doctor argute, proſequitur reliqoas laudes Apollinis & potiſſimum eas quas ſibi conducere ſcit Poëta vtpote in muſica dicens, O Phœbe fidicen.i. fidibus canens, exiſtens doctor Taliæ argutæ.i. muſæ canoræ (nam ad Eurotam ſm Maro. in Buc. docet, Phœbus ediſcere lauros carmina ſua) qui lauis.i. lauias & imbuis, crines.i. capillos tuos, Xanto amne.ſ. Phrygiæ & ò Agyleu leuis.i. qui Athenis in via ſtans leuis.i. imberbis, aut frequenti contactu leuigatus es, defende decus.i. ornamentum, & honorem, camœnæ Dauniæ.i. me, qui ferè Daunius ſum. nam Lucanus An Appulus anceps. Nam Venuſinus arat finem ſub vtrunque coloous, Dauni aūt ſunt Apuliæ populi a Dauno dicti. Venuſium aūt patria Poëtæ non longe eſt ab Apulia. Deinde quaſi ab Apolline exauditus ſit, confidentur ad pueros, puellaſque de carminibus ſuis loquitur dicens, O primæ.i. præcipuæ & clariſſimæ virginum, & ò pueri orti claris parentibus Phœbus dedit mihi ſpiritū.i. viuū ingenium ad excogitandum, & Phœbus dedit mihi artē carminis, & nomen.i. famam poëtæ, & ergo ò vos pueri & puellæ tutela.i. q̃ eſtis in tutela Deæ Deliæ.ſ. Dianæ cohibētis.i. retinentis arcum, q̃ confiat ferè amplius currere nequeūt, lyncas & ceruos fugaces, ſeruate.i. conſeruate ne pereat, aut obſeruate in choreis veſtris pedem Lesbium.i. carmen lyricum, qđ ad imitationem Alcæi Lesbij fingo, & ictū mei pollicis. quod ſyram rāgo, ſeruate dicit canentes.i. laudantes hymnis à me factis, rite.i. decenter: puerū Latonæ.i. Apollinem, & canentes rite noctilucam.i. Lunā noctu lucentem, creſcētem face.i. lomine ſuſcepto à Sole exiſtentem ꝓſperam.i. proſperatiuam, frugum.i. procreandarū, & celerem.i. celeriter idoniam, voluere mēſes ꝓ nos, qui q̃ à Luna mēſi ſunt certis diebus, aut quod Luna grȩce μήνη, mene dr̃, denominati ſunt. nā & Grȩce μὴν, μηνὸς.i. mē, huius menos menſis dr̃. Nupta quȩ modo es virgo, & canis Seculare carmē in fine huius voluminis ponēdum, cum fueris iā nupta dies, ego reddidi.i. pronunciaui carmen amicū dijs.ſ. Apollini, Dianę & Latonæ, & hoc ſeculo.i. ſpacio centū annoꝝ referēte luces feſtas.i. ludos Seculares Apollini ſacro exiſtens docilis modoꝝ.i. carminū, hoc eſt quȩ diſcere potui, cum eſſem puella, modos carminū Horati, pro Horatij: vatis.i. diuini poëtæ. Hic annotandū Horatium. non ab orando dici, nec primam producere. vnde nō recte, inquit Alexander: Tu tamen Horatij doctor, & cetera.

GLAR. LEVIS Agyeu. Mancin. Agileu legit, quaſi nomen ſit compoſitum ex duobus ἄγαν & λεῖος.i. leuis, ſed fruſtra Poëta appoſuiſſet leuis, niſi q̃s dicat ἐπίθετον eſſe vt Plenimyrū vndoſum. ſum. At apud Grȩcos ἀγυιεὺς Apollo dr̃, vt in Arcadicis Pauſanias docet idem Suidas ac Heſichius. Agyleus nunquam memini me apud illos legiſſe. Corruptio culpa ſcribarum accidit qui diphthongum Græcam ij, & latini yi non notarunt, ita poſt y ſubiunxerunt I, pro ia.

AD TORQVATVM.

Oſtendit ex rerum & temporum mutabilitatem, vnumquenque admonens, nihil eſſe vita noſtra atque fugacius. Nam vt illa, citiſſime tempora feruntur, ita homines ad interitum rapiuntur, niſi quod tempora mutua ſucceſſione reparantur, homines vbi ſemel perierint nunquam renaſcuntur, & quidem quando perituri ſint, incertum eſt.

Ode VII. Dicolos Diſtrophos. Primus quiſque verſus eſt Heroicus Hexameter Catalecticus, qualis, Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mitylenen, hoc modo.
Diffū -- gērēnĭ -uu uēs rĕ dĕ -uu ūnt iām -- grāmĭnă -uu cāmpīs --

Secundus quiſq; eſt Dactylus Archilochius dimeter Hypercatalectus conſtans duobus Dactylis, et ſyllaba, hoc modo.
ārbŏrĭ -uu būs quĕ cŏ -uu mā-

--‐UU‐UU‐‐‐UU‐‐

‐UU‐UU‐

DIFFVGERE niues: redeunt iam gramina campis,
Arboribus comæ.
Mutat terra vices: & decreſcentia ripas
Flumina prætereunt.
Gratia cum Nymphis, geminiſque ſororibus audet
Ducere nuda choros.
Immortalia ne ſperes, monet annus, & almum
Quæ rapit hora diem.
Frigora miteſcunt zephyris: ver proterit æſtas,
Interitura, ſimul
Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox — *Fuderit legē dū céſet Böſinis & exponit fuderit fruges pro fugauerit æſtatem.*
Bruma recurrit iners.
Damna tamen celeres reparant cœleſtia Lunæ:
Nos vbi decidimus,
Quo pius Aeneas, quo Tullus diues, & Ancus.
Puluis, & vmbra ſumus.
Quis ſcit, an adijciant hodiernæ craſtina ſummæ
Tempora di ſuperi?
Cuncta manus auidas fugient heredis, amico
Quæ dederis animo.
Cum ſemel occideris; & de te ſplendida Minos
Fecerit arbitria:
Non Torquate genus, non te facundia, non te
Reſtituet pietas.
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum:
Nec Lethæa valet Theſeus abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

DIFFVGERE niues) Hac Ode Veris aduentus deſcribuntur. Oſtenditur inde nil immortale & perpetuum eſſe ab exemplo varietatis temporum. Ver enim Hyemem fugat. Ver Aeſtas Aeſtatem: Autumnus, Autumnum Hyems, quæ tamen omnia viciſſim redeunt. homines vero, vbi ſemel occiderint perpetuo iacent in puluerem verſi, redituri nunquam. Cumque etiam mortalium vita ſit incerta, & ANTO.

ta, & longe breuiſſima Torquatum hortatur ad liberalitatem: nam illa ſola heredis manus effugiunt, quæ amicis donantur. Cum itaque ab Inferis reditum ſperare non poſſit, bonis ſuis non amplius potietur. Amicis ergo donandum donec viuerit, [Diffugere) Ode eſt Dicolos Diſtrophos, in qua duo dactilicum penthemimeri heroica ſubduntur hexametro. [Decreſcentia) i. valde creſcentia. [Prætereunt) i. tranſeunt ripas. verno enim tempore niuium ſolutione flumina creſcunt. Sunt & aliqui textus, qui deſcendentia habent. potes denique decreſcentia exponere quoque deficientia præterita Hiemis pluuia & tunc prætereunt. i. intra ripas eunt, dicens, non enim alueum excedunt.

[Gratia cum Nymphis) Quarta etiam Ode libri j. deſcribens item Veris aduentum ait, iam Cytherea choros ducit Venus imminente Luna, Iunctæque Nymphis Gratiæ decentes Alterno terram quatiunt pede. [Geminiſque ſororibus) De Gratijs multa videto lib. j. ode iiij. [Immortalia ne ſperes) Nil eſſe perpetuum exemplo varietatis temporum probat. [Zephyris) Ij enim veri initium præbent. de quibus ſupra. [Proterit) Conterit, deſtruit, diſſipat. [Damna tamen) Senſus eſt. Quod temporum viciſſitudines certo ſpatio menſium redeunt & reparantur, homines vero vbi ſemel occiderunt, nunquam redierunt. [Damna tamen) Ordo eſt, Tamen vbi nos decidimus. [Lunæ celeres reparant cœleſtia damna, id eſt ipſorum temporum viciſſitudines. [Quo) Pro vbi. ſ. eſt metri neceſſitate poſitum vel quo ſupple iuerunt. [Tullus diues, & Ancus) De ijs ſuperius late patuit. oſtendit autem regibus etiam mortem imminere, atque ineſſe. [Tullus diues) Creuerat enim Roma Albæ ruinis, duplicatoque ciuium numero. qua de re Cœlius mons Vrbi additus. Deuictis inde Sabinis, in magna gloria, magniſque opibus regnum Tulli, ac tota res Romana fuit. Quod Liu. ſcribit. [Quis ſcit) Vitæ breuitatem & incertitudinem indicat. [Cuncta manus) Torquatum hortatur ad liberalitatem. Illa enim ſola heredis manus effugiunt, quæ amicis donantur, cumque ab Inferis reditum minime ſperare poſſit bonis ſuis non amplius potietur. ergo amicis donandum donec viuerit. [Cum ſemel occideris) Non aliqua generis nobilitate, non eloquentia, non pietate ab inferis reuocaberis, inquit, non aliquorum deorum fauore. [Splendida arbitria) Clara & digna iudicia. Minos enim iuſtus eſt iudex. [Liberat Hippolytum) Per Æſculapium illum equis diſcerptum ab Inferis Diana reuocarat qui propterea Virbius dictus eſt, obijt tandem iterum. Non enim ab dea perpetuo liberari ab morte potuit. [Theſeus) De ijs ſuperius patuit. Oſtendit autem nec ſumma aliqua amicitia quemadmodum ab inferis reuocari poſſe.

ACR. DIFFVGERE niues) Ad Torquatum ſcrib. per verni temporis deſcriptionem omnium rerum viciſſitudinem. de quo & Virgil. Vere nouo gelidus canis cum montibus humor Liquitur. [Mutat terra vices) Per rationem temporum dixit etiam ipſam naturam mutari. [Prætereunt) Intra ripas labuntur. [Gratia cum Nymphis) Frigoribus hyemis finitimis amœnitate iam temporis ad ludum & lætitiam Nymphas & Charites prouocari. [Immortalia) Nil immortale eſſe dum etiam tempora finiuntur. [Frigora miteſcunt) Per vices temporum probat æternum non eſſe quod temporale eſt. [Quo Tullus & Ancus) Tullus & Ancus reges Romani fuerunt per quos oſtendit mortem potentibus & pauperibus communem eſſe. [Quis ſcit an adijciant) Id eſt per incertum vitæ neſcire vtrum hodiernum vſque ad diem quem egit ſequens adijciatur cum facile & per horas poſſit occidere. [Cuncta manus auidas fugient heredis, amico) Ipſi in lucrum venire quæ impenſa fuerint voluptati peritura heredibus derelicta. [Et de te ſplendida Minos) Vt, Quæſitor Minos vrnam mouet. [Non Torquate genus) Nec nobilitatem, nec eloquentiam, nec pietatem quenquam morti præripere. [Diana pudicum) Aut fabuloſe dicit Hippolytum ab Inferno reuerſum, aut nil ei ad conditionem mortalitatis profuiſſe, quod ab equis ſuis tractus vitæ reſtitutus eſt, dum in eandem fuiſſet ſortem reuerſus, nec mortem perpetuo potuiſſet effugere. [Abrumpere caro Vincula Pirithoo) Theſeus & Pirithous amici fuerunt quos dicit coniurata amicitia morti eripi non potuiſſe. nam volentes Proſerpinam rapere apud Inferos remanſerunt.

POR. DIFFVGERE niues) Hoc carmen verni temporis habet & continet deſcriptionem. ſcribitur autem ad Torquatum. [Et decreſcentia ripas Flumina prætereunt. i. præter ripas ſuas eunt flumina, quod ſignificant ripas ſuas non excedere, ſed intra alueum labi. [Audet Ducere nuda choros) Nuda quia iam frigora excluſa ſunt. [Immortalia ne ſperes monet annus) i. Ne quid putes immortale eſſe, atque perpetuum reſpice anni tempora, quam nunc quoque celeriter occidens. alij credit. [Damna tñ celeres reparant cœleſtia Lunæ) Cum cõditionem mortalitatis noſtræ temporibus anni comparaſſet, ne viderentur homines renaſci vt tempora intulit. [Quo pius Aeneas, quo Tullus diues, & Ancus) Hoc ideo dicit vt oſtendat conditionem mortalitatis omnibus cõmunem eſſe. [Quis ſcit an adijciant hodiernæ craſtina ſummæ Tempora dij ſuperi?) Quis ſcit an ad ſummam annorum vitæ, quã ad hodiernum vſque diem egiſti, craſtinus dies adiũgatur. i. quis ſcit an cras victurus ſis cum facile & quacunque hora poſſis occidere? [Cuncta manus auidas fugient heredis amico) i. illud tuum erit tm̃, quo dum viuis functus fueris. [Et de te ſplendida Minos Fecerit arbitria) Non dicit eum ſplendidũ, ornatumq. fecerit Minos iudicio ſuo, ſed cum de te ſplẽdide, ac digne iudicauerit Minos ita ſplendida arbitria ad Minos laudem & gloriam pertinent iudicantis, non ad eum de quo iudicat. [Infernis, neque enim tenebris Diana pudicum Liberat Hippolytum) Atqui Virg. ait Hippolytum rediiſſe ad auras æthereas, ita Pæonis reuocatum herbis, & amore Dianæ. ſed nunc non ad illud refert quod poſt diſtractionem illam, quam ab equis ſuis paſſus eſt, in vitam ſuã reſtitutus fertur, ſed ad cõditionem mortalitatis, quam non potuit perpetuo effugere per Dianæ fauorem. [Nec Lethæa valet Theſeus abrumpere caro Vincula Pirithoo) Nota hiſtoria, Theſeum & Pirithoum ad Inferos, deſcendiſſe rapiendæ Proſerpinæ cauſa. nunc dicit vinctos ibi remanſiſſe.

DIFFVGERE) Hac ode ſanctiſſima, quam in ſiluis noſtris latius explanauimus, ea fragilitate humana. qua oẽs citi ad mortem tendimus, inde nõ reuerſuri, docet non diligendas eſſe terrenas opes, ſed liberaliter exponendas, vt quas etiam ſi moliamur diu retinere nequeamus. Ordo eſt. O Torquate niues diffugere. i. liquefactæ in diuerſa loca per riuos fugere, ita vt non amplius appareant, gramina redeunt. i. renaſcuntur iam cãpis & comæ. i. frondes redeũt iam arboribus. Terra mutat vices, quia quæ prius erat gelu conſtricta, nunc Zephyris reſoluitur. vñ Georg. j. Vere nouo canis gelidus cum montibus humor Liquitur, & Zephyris putris ſe gleba reſoluit &c. flumina decreſcentia. i. (ſm Manc.) Multum creſcentia, prætereunt. i. tranſcendunt ripas, ſed verius dicam ſic, Flumina decreſcentia. i. ſe diminuentia, prætereũt ripas. i. (vt Acron interpretatur labũtur intra ripas, nec tranſcendunt. Certum eſt quod De præpoſitio aliquando auget, & aliquando diminuit, ſed cur diminuat potius ratio eſt, quod iam plenum Ver ſignificare vult Poeta. nam niues, inquit, non diffugiunt, quibus incrementa capiunt, flumina, ſed diffugere, ita vt non amplius appareant, & ita flumina decreſcentia prætereunt. non tranſeunt ripas. Præterea ſi adhuc eſſet inundatio fluminum, quæ non fit ſine frigore non adderet, gratia. ſ. vna trium, audet nuda ducere choros, id eſt choreas, cum Nymphis, & ſororibus geminis. i. reliquis duabus, de quibus latius alibi dictum eſt. Verum ex hac grata Veris temperie, quæ Hyemis rigorem deleuit admonemur omnia quæ ſub tempore cum ipſo tranſire, vnde dicit, annus à circumnando dictus, de quo in Georg. Redit agricolis labor actus in orbe, Atque in ſe ſua per veſtigia voluitur annus. vnde & Aegyptij ipſum per draconem caudam ſuã mordentem dipingere ſolebant, & hora, quæ rapit. i. tranſit, diem almum. i. quo præcipue viuimus, & alimur monet ne ſperes immortalia. ſ. aliqua ſub tempore, hoc eſt ſub elementorum regione poſita. Frigora. ſ. hyberna, miteſcunt. i. fiunt mitia. Zephyris. i. Fauonijs, ventis illis dulcibus ab Occidente flantibus Æſtas proterit. i. penitus abſumit. Ver. i. tempeſtatem vernam: Æſtas dico interitura ſimul ſup. ac. i. poſtquam Autumnus pomifer effuderit. i. decuſſerit e paleis fruges vel large nobis vina, poma, & cetera dederit, aut effuderit, perſationem fruges. i. ſemina. Aut legamus cum Bonino non effuderit, ſed vt fuderit. vt ſit, interitura ſimul, vt. i. poſtquam, Autumnus pomifer fuderit. i. ſtrauerit, aut fugauerit fruges. i. fructus Aeſtatis, hoc eſt Aeſtatem ipſam. Ego tñ potius legam, ac fuderit, & bruma. i. breuiſſima dies, hoc eſt Hyems, iners. i. frigore, quod Maro pigrum dicit inertes faciens, recurrit. i. redit mox excuſſo Autumno. bene autem dicit recurrit, quia ab illa à Vere fugata narrationem incepit. Sunt q recurret legant, ſed quia cetera præſentis ſunt temporis, legã recurrit. Damna tñ quo hominis interitum triſtiorem ſignificet, innuit cetera renaſci, cum homo ceciderit non rediturus. Ordo eſt. Quanquam rerum eſt viciſſitudo, tñ Lunæ celeres. i. celeriter innouatæ, reparant damna cœleſtia. i. vi cœlorum rebus corruptibilibus illata: vbi, id eſt poſtquam, nos decidimus, id eſt penitus cecidimus non rediturí, decidimus inquam eo, quo Aeneas pius, id eſt tametſi pius decidit, qui in Numicum fluuiũ decidit,

nec

nec amplius apparuit habitus à poſteris inter deos indigetes, & quo Tullus Regum Romanorum tertius diues, quia res Romanas geminauit, & Ancus ſ. Martius, etiam diues & Regum Romanorum quartus, ſup. decidit. Quia puluis & vmbra ſumus, atque ita omnes interituri. Quis ſcit an dij ſuperi (quod emphaticos dicit. nam ſi de ſuperis tātum certo nemo ſciri multo minus de Inferis) adijciant vitæ, aut ſummæ hodiernæ tempora craſtina? q.d. nullus. quod & Euangelium probat. dicens, Vigilate itaque, quia neſcitis diem neque horam. Si ergo quæras quid de diuitijs faciendum? Cuncta, inquit, quę dederis animo amico .i. benefico & lubenti fugient manus heredis auidi .i. non peruenient ad heredem auidum, q.d. tecum permanebunt. quod & Euangelium aſſerit, Theſaurizate vobis in cœlo. Facite vobis amicos de Mammona iniquitatis &c. Vt autem id faciat, dum licet ac datur, inquit, O Torquate, cum occideris ſemel, & Minos .i. iudex ille Inferorum, fecerit de te arbitria .i. pro arbitrio ſuo iudicia, quæ ne iniuſta vereatur, addit ſplendida .i. ſine inuidię, aut alterius corruptionis macula, iuſte enim poſt hanc vitam iudicabimur omnes. genus .i. generoſitas non reſtituet te. ſ. vitę. non facundia, nō pietas ſup. reſtituet te enim pro quia, neque Diana liberat tenebris infernis Hippolytum pudicum .i. tametſi pudicum, & ita Dianę perpetuę virgini ſumme dilectum, quem tamen Maro ſemel per Æſculapium reſtitutum dicit, & Virbium factum. verum à Virgilio fabuloſa res, hic ſerioſa agitur, aut licet ſemel reſtitutus ſit, non tamen amplius reſtituetur. Nec Theſeus valet ſ. amplius, abrumpere Perithoo ſ. amico, caro .i. ſumme dilecto, vincula Lethea .i. infernalia, quibus tamen ſemel ab eo liberatus fingitur. Sed, vt dixi, pro locis mutantur tabulę. Notit autem grammaticus ſyllabam ris, in ſubiunctiuo communem eſſe. vnde & dederitis & tranſieritis penultima longa leguntur.

GLAREANVS.

HAC Ode Veris aduentum deſcribi Mancinellus putauit, ſed recte hoc ab alijs reprehenſum eſt, nam perfectum Ver hic exprimitur Diffugere, inquit poeta, niues non diffugiunt, & flumina decreſcentia pręterunt iam ripas, non ſuperant, quod & ipſum idem non recte intellexit, quanquam poſtea emendat, ſed ambigue, & gratia nuda audet ducere choros quod factura non erat, ſi quidem frigus eſſet. [Ver proterit ęſtas. Interitura, ſimul Pomifer autumnus fruges effuderit) Hic annotator noſter efficaciſſimus. ſ. rationibus perſuadere nobis conatur pro verbo effuderit legendum. vt fuderit, non intelligens vocem ſimul, & apud hunc poetam, & apud reliquos claſſicos, ſępiſſime pro ſtatim vt accipi. vt ode ix. lib. j. Permitte diuis cetera, qui ſimul ſtrauere ventos. Et ode xvj. lib. ij. Simul atra nubes condidit Lunā. adducerem plura exempla, niſi rem manifeſtam etiam mediocriter doctis eſſe putarem. Eſt igitur ordo. Æſtas proterit Ver interitura ſimul .i. ſtatim, vt pomifer Autumnus fruges effuderit. Recte igitur effuderit legitur, & hic non emendat poetę carmen, ſed corrumpit. Nec poſt ęſtas colus punctus ponendus. Damna tamen celeres reparant cœleſtia Lunę. Hinc Mancinellus abſurdum facit ordinem. Tamen vbi nos, inquit, decidimus, Lunę celeres reparant cœleſtia damna. Cum poſt Lunę diſtinguendum, & contraria ſententia inferenda, Lunę reparant damna. Nos puluis & vmbra ſumus nihil igitur ſperemus non reparaturos. Eſt autem ſententia Epicureorum, ac eorum, qui ſtulte animas quoque noſtras interituras putant Damna autem intelligo referenda. ac interlunium, Eclipſeis, & ſi quid ſimile. [Cuncta manus auidas fugient heredis amico Quę dederis animo) Acron & Porph. hunc locum ita intelligunt ipſe in lucrum venire quę impenſa fuerint voluptati, peritura, heredibus derelicta. Mancinellus intellexit illa ſola heredis manum effugere, quę amicis donentur. Sed memini olim Doct. mihi iuuenis ita expoſuiſſe, Quę dederis amico animo ſ. tuo, quod Hom. toties vocat φίλον ἦτορ, ea omnia fugient auidas manus heredis. Atque id impenſe placet. Eſt etiam conforme Porphyrij Acroniſque expoſitioni.

AD MARTIVM CENSORINVM.

Scribit Cenſorino ſe cupere amicos liberalitate & beneficijs demereri, verum pro ſua tenuitate non poſſe ſtatuas, tripodas vaſa argentea & precioſa munera elargiri, tantum carmina poſſe donare ex quibus tamen non minus quam ex ſtatuis & imaginibus, boni viri illuſtrantur quemadmodum Scipio Africanus ob Ennio Acacm à poëtis & ſcriptoribus diuinitati donati, ſic Hercules, Caſtor & Pollux in Deorum numerum relati ſunt.

Ode VIII. Monocolos: vt,

Mæcenas atauis edite regibus,

–––∪∪––∪∪–∪–

DONAREM pateras, grataque commodus
Cenſorine meis æra ſodalibus:
Donarem tripodas, præmia fortium
Graiorum: neque tu peſſima munerum
Ferres: diuite me ſcilicet artium,
Quas aut Parrhaſius protulit, aut Scopas,
Hic ſaxo, liquidis ille coloribus,
Solers nunc hominem ponere, nunc deum.
Sed non hæc mihi vis: non tibi talium
Res eſt aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus: carmina poſſumus
Donare: precium dicere muneri.
Non inciſa notis marmora publicis,
Per quæ ſpiritus, & vita redit bonis
Poſt mortem ducibus: non celeres fugæ,
Reiectæque retrorſum Annibalis minæ,
Non incendia Carthaginis impiæ,
Eius, qui domita nomen ab Africa
Lucratus redijt; clarius indicant
Laudes, quam Calabræ Pierides: neque,
Si cartæ ſileant, quod benefeceris,
Mercedem tuleris. quid foret Iliæ,
Mauortiſque puer? ſi taciturnitas
Obſtaret meritis inuidia Romuli?
Ereptum Stygijs fluctibus Aeacum
Virtus, & fauor, & lingua potentium
Vatum diuitibus conſecrat inſulis.
Dignum laude virum muſa vetat mori
Cœlo muſa beat. ſic Iouis intereſt
Optatis epulis impiger Hercules.
Clarum Tyndaridæ ſidus ab infimis
Quaſſas eripiunt æquoribus rates.
Ornatus viridi tempora pampino
Liber vota bonos ducit ad exitus

DONAREM pateras) Aſſerit hic Poëta ſe non pateras non æra non tripodas, non ſtatuas donaturum ſed carmina tantum quibus ſanè perpetua maiorq. laus acquiritur. nam dignum laude virum Muſa emori vetat. [Donarem pateras) Ode eſt ſimilis primæ. [Commodis) ſunt textus qui commodis, ſunt qui commodus habent, vtrunque conuenit. Commodus autem .i. vtilis, benignus humanus. [Tripodas) Trium pedum menſas pulcherrimas. vnde Agamemnon inter alia dona Achilli miſerat ob Briſeida Tripodas ſeptem condere, & arte pares. Hom. item inter dona Priami, & quæ Achilli attulit lib. vlt. Iliad. ait, Acro. Tripos

Tum geminos tripodas fuluosq; ex are lebetes
Quattuor.

[Parrhaſius) is pictor fuit Epheſi natus, qui primus dedit argutias vultus, elegantiam capilli, venuſtatem oris. confeſſione artificum in lineis extremis palmam adeptus. Auctor Plin. lib. xxxv. cap. ix. & Fab. lib. ij. meminit. [Scopas) Fuit is marmorarius optimus certans cum Praxitele. Fecit aūt digniſſima opera de quibus legito Plin. lib. xxxvj. cap. v. [Et precium dicere muneri) Dicere carmina eſſe preciū muneris ac ſi diceret precioſum munus. ait. n. Ouid. lib j. de Am. Ergo cū ſilices, cum dens patientis aratri Depereant æuo, carmina morte carent. Cedant carminibus Parrhaſius Scopas Carminū ætas

nibus reges regumq́. triumphi Cedat,& auriferi ripa beata Tagi. [Hæc vis) Vt donare queam prædicta. [Aut animus) .i. talia tu etiam non deſideras. [Notis publicis).ſ. literis palam patentibus,& à repub. traditis. Solent enim ſepulchris geſtorum tituli apponi, quod etiam de magnifico Roberto in diui Petri æde in Vaticano tempore noſtro factum eſt, vbi inter alia illud ſcriptum eſt. Veni. Vidi. Vici. [Vita redit) Per titulos enim ſepulchrorum viuere quodammodo videntur ſtrenuiſſimi viri. [Non celeres fugæ) oſtendit bene facta parum eſſe, niſi fuerint carminibus apte repoſita. De Annibalis fuga ex Italia, & eius clade in patria, latius ſupra patuit. [Eius).i.Scipionis Africani prioris. [Calabræ Pierides) Ennium innuit, qui (vt ſcribit Euſebius) Tarenti natus à Catone quæſtore Romam tranſlatus habitauit in monte Auentino parco admodum ſumptu contentus, & vnius ancillæ miniſterio ſeptuagenario maior articulari morbo perijt,ſepultusq́. eſt in Scipionis monumento via Appia, intra primum ab Vrbe miliarium. Scripſerat autem Scipionis geſta. De quo Naſo lib.j.Am.ait, Ennius arte carens, animoſiq́. Accius oris Caſurum nullo tempore nomen habent. Scribit etiam Fabius Quintil.plura lib.a.[Mercedem tuleris)ſenſus eſt. Niſi carminibus tua geſta narrentur, laudis mercedem & præmium non habueris. Nam carmine fit virtus viuax. [Iliæ,Mauortisq́. puer) De Romulo latius lib.j. [Stygijs fluctibus) .i. ab Inferis, & à morte liberatum. [Aeacum) De hoc late ſuperius. [Diuitibus inſulis).i.Fortunatit inſulis & campo Elyſio Strabo ſcribit lib.j. Homerum oſtendere eorum mortalium felicitatem,& aëris temperiem,qui occaſum incolunt. nam ibi & Fauonius ſpirat,& Elyſius eſt campus,vbi erat flauus Rhadamanthus, victus facilis,nix nunquam, nec multa hiems. Fortunatas etiam inſulas contra Mauritaniæ finem eſſe dicit ad occidentem, vbi Hiſpaniæ terminus habetur. Felices autem dictæ, quia huiuſmodi locis propinque forent. [Intereſt) Præſens eſt. [Tyndaridæ) Caſtoris & Pollucis, quibus ſupra, diximus, Neptunum dediſſe poteſtatem naufragis ſaluti eſſe. [Liber) Vult Herculem, Caſtorem, & Pollucem, & Liberum deos effectos carminum beneficio.

Eunius

Elyſij cā pi Fortunata inſula

ACR. DONAREM pateras) Ad Cenſorinum ſcribit, dicens facultates ſuas tantas non eſſe,vt poſſit pateras vel precioſa vaſa donare. ſed pro diuitijs,quod maius eſt,laudi eius ſe carmen dicturum. [Pateras) Vaſa argentea. [Commodus) Benignus,vtilis humanus. [Aera) ſtatuas. [Tripodas) Menſas. Virgil. Sacri tripodes v. c. & palmæ precium victoribus. [Præmia fortium) Epexegeſis. [Peſſima) Vilia, de carminibus dicit.i.ſi diuitias haberem, carmina non donarem. [Quas aut Parrhaſius) Parrhaſius Athenienſis pictor fuit. [Protulit) Hominibus diuulgauit. [Scopas) ſignorum ſculptor. [Hic) ſcopas. Ille Parrhaſius, nam hic viciniori reſpondet. [Solers) Peritus. [Ponere) Pingere,formare, vt poſuitque immania templa. [Sed non hæc mihi vis) Diuitiarum.ſ.aut animus non tibi talium hic eſt ſenſus. Nec ego talia largiri poſſum, nec ſi poſſem, tu ea deſiderares, vt qui carmina diuitijs omnibus anteferas. [Et precium dicere muneri) Dicere quam precioſum ſit carmen oſtendere. Non quo ſperatet precium. [Non inciſa notis) Victoriarum titulis, quibus defuncti duces quandam immortalitatem conſequuntur. [Impiæ) Quia tergeſſit bellū contra Romanos. [Eius qui domita nomen,ab Africa) Scipionem Africanum ſignificat. [Lucratus) Quia Africanus dictus eſt, vt Saluſt. Cui poſtea Africano cognomen ea virtute fuit. [Quam Calabræ Pierides) Facta,inquit,clarorum virorum,niſi carminibus illuſtrentur,ętatis ſuæ memoriam non excedunt, & ſignificat Ennium, qui facta Africani deſcribit. oriundum de Rhudino oppido Calabrię, ideo Calabræ muſæ. [Si cartæ ſileant) ſi non contineantur ſcriptis, vel libris. [Quid foret Iliæ) Quem fructum haberet Romulus, niſi laudaretur? [Si taciturnitas Obſtaret meritis) Niſi carminibus laudaretur Romulus,quid prodeſſet illi feciſſe talia? [Ereptum Stygijs fluctibus Æacum) Iouis filium immortalitatem dicit conſecutum laudibus poëtarum. [Inſulas) Quas in Oceano conſtitutas Fortunatas appellant, ſiue inſulas beatorum. [Cœlo Muſa beat) Cœli poſſeſſione beatum fecit.i.reddit carminibus memorabilem. [Sic Iouis intereſt) Carminibus poëtarum, & ingenijs fortis Hercules nominatur iunctus conuiuija deorum. [Clarum Tyndaridæ ſidus) Caſtorem & Pollucem dicit,quorum nauigantibus ſalubre ſidus carminibus memoratur. [Quaſſas eripiunt) Carminibus poëtarum dignoſcuntur Caſtor & Pollux eſſe dij. [Liber vota bonos ducit ad exitus) Et ſic à ſuperioribus aut Deus carminibus poëtarum, aut felicia faciens vota precantium.

POR. DONAREM pateras grataq́. cōmodus) Hac Ode indicat ſibi facultates tantas,non eſſe vt poſſit phialas & alia precioſa donare, ſed quod maius eſt carmen ſe Cenſorino largiri. Deinde præfert carmina omnibus diuitijs. [Quas aut Parrhaſius protulit,aut Scopas) Parrhaſius Athenis pictor clarus fuit. Scopas γλύπτης μαρμάρων fuit.i.ſculptor ſignorum marmoreorum. [Solers nunc hominem ponere nunc Deum) Ponere nunc conſtituere,ac fingere. Sed non hæc vis mihi nec tibi talium. [Res eſt,aut animus deliciarum egens) ſenſus eſt, Nec ego talia largiri poſſum,nec ſi poſſem,tu ea deſiderares, quia carmina tibi diuitijs præponenda ſunt. [Carmina poſſumus Donare & precium dicere muneris).i.oſtendere,quam precioſum munus ſit carmen [Non inciſa notis marmora publicis. Per quæ ſpiritus, & vita redit bonis) per quos titulos conſecrati defuncti duces quandā immortalitatem conſequuntur. [Eius,qui domita nomen ab Africa lucratus redijt) Africanum Scipionem ſignat. [Clarius indicant Laudes,quam Calabræ Pierides) Facta,inquit,virorum clarorum niſi carminibus illuſtrentur, ætatis ſuæ memoriam non excedunt. [Quam Calabræ Pierides) ſua vult intelligi carmina, quia vrbe Venuſina natus eſt,quæ eſt in Calabria,atque Apulia. [Fauor vatum potentium) Nam magna vis eſt in ipſa perfecta eloquentia,vnde & Alexander Magnus, cum ad Achillis ſepulchrum perueniſſet. illum felicem iudicauit,qui Homerum tantum vatem ſuarum laudum præconem ſortitus eſſet. [Diuitibus conſecrat inſulis) Inſulis dicit, quas in oceano conſtitutas Homerus μακάρων νήσους dicit. Latini Fortunatorum inſulas appellant. [Cœlo muſa beat) .i. cœli poſſeſſione beatum facit, ac per hoc immortalem reddit. Clarum Tyndaridæ ſidus Epexegeſis, quia Tyndaridæ ſidus ait. Sæpe autem dictum eſt,ſtellas Caſtoris ac Pollucis nauigantibus ſpem meliorem oſtendere.

ASC. DONAREM) Docet nulla munera Muſicis, hoc eſt carminibus eſſe potiora,ſeq́ ea & dare & cōmendare poſſe dicens. O Cenſorine, ego cōmodus i. vtilis & opportunus amicus, donarem meis ſodalibus.i.ſocijs mēſæ pateras, & æra.i. ærea ſigna, grata.i.accepta eis & tripodas.i.trium pedum menſas, appoſitoriæ præmia fortium Graiorum.i.quibus Graij fortiſſimos,quoſque donare ob merita ſolent, neque tu cum ſis præcipuus amicus, ferres.i.auferres,me diuite.i. à me ſi eſſem diues (Nil aūt liberalius nihil habentibus) peſſima imo optima munera.ſ.ferres munera artium.i.artificioſorum ſignorum, quas artes.i.artificioſas res,aut Parrhaſius optimus pictor, aut Scopas optimus ſculptor protulit,hic.ſ.poſterior,hoc eſt Scopas,ſolers.i.ſolerter peritos ponere.i.fingere, nunc hominem,nunc deum, ſaxo.i. è ſaxo,aut marmore,ille.i.prior.ſ.Parrhaſius,ſolers ponere nunc hominem,nunc Deum coloribus liquidis.i.fluidis. Sed hæc vis.i.facultas munerum,non eſt mihi,nec,aut non, tibi eſt res.i.occaſio,aut materia egens,talium deliciarum,quia ſatis earum habes, nec animus quia etiam ſi non haberes, non cuperes aut quia nō cupis,vt auari,vltra id, quod ſatis eſt,verum tu gaudes carminibus, & nos poſſumus donare carmina & dicere precium, id eſt valorem, muneris, aut muneri, quod fieri ſolet, vnde in Eunucho. Munus noſtrum exornato verbis, quantum potes, Non inciſa,dicit precium muneris, id eſt quantum carmina poſſant, quia marmora.ſ.ſepulchrorum.ſ.Sarcophagi, inciſa notis.i.literis,publicis.i.palam patentibus,& à republica traditis titulis,per quæ .ſ. monumenta, ſpiritus, & vita reddit bonis ducibus poſt mortem,quia viuunt ſemper in hominum memoria, non etiam celeres fugæ Annibalis,& minæ Annibalis reiectæ.ſ.à Scipione Africano priore retrorſum, id eſt in timorem verſæ non etiam incendia Carthaginis impiæ, id eſt omnia inſignia facta indicāt laudes eius.ſ.Scipionis Africani maiores,qui redijt lucratus nomen.i.agnomen Africani ab Africa, propter Carthaginem domitam,Clarius quam Pierides.i.Muſæ,Calabræ,id eſt Enniang, quia Ennius Tarenti in Calabria natus eſt. Neque tu tuleris.i. obtinueris,mercedem.i.præmium.i.honorem, eius ſupple quod beneſeceris,ſi cartæ.i.ſcripta in cartis, ſileant. Nam quid foret puer,id eſt filius, Iliæ (quam forte,quia certiorem,priorem nominat,aut quia carmini conducit, aut qui difficilius eſt mulieris quam Dei filium clarificare) Et Mauortis.i.Martis, hoc eſt Romulus,ſi taciturnitas inuida obſtaret meritis Romuli? q.d.nihil foret,ſicut nec Græci nunc clariſſimi. Nam virtus,ſcilicet ipſius Æaci,qua laudari meruit,& fauor & lingua vatum.i.poëtarum, potentium.ſ.in hac re quæ eſt immortalitati conſecrare, conſecrat Æacum ereptum fluctibus Stygijs .i. qui alioqui in Stygijs fluctibus ignotus iaceret, inſulis diuitibus.i.Fortunatis, hoc eſt Elyſijs beatorum campis Muſa vetat virum dignum laude mori .i.aboleri & interire,bene dicit laude dignum ne quis ſperet ſine

merito

merito poſſe fauore poëtarum obtinere immortalitatem. Muſa beat.i.beatum facit cœlo.i.cœleſtium conſortio. Sic.i. per Muſam Hercules impiger.i.ſtrenuus,intereſt epulis Iouis.i.deorum optatis.ſ.ab eo in tota vita. Nam (vt Cic.docet j.offic.) ab adoleſcentia virtutem ſectatus eſt,voluptatem aſperis verbis perſecutus. Et Tyndaridæ. Caſtor & Pollux,appoſitorie clarum ſidus,qa licet duo ſint,vnum tamen ſignum Geminos conſtituũt, quod dum clarum,felix nautis omen,eripiunt (ſic metri lex poſtulat) ſic.i.per Muſica munera,ab infimis æquoribus rates quaſſas.i.per poëtarum monumenta,innotuit nautis Caſtoris & Pollucis ſidus benignum eſſe nautis. Et liber .i. Bacchus, ornatus tempora.i.habens tempora ornata pampino.i.folio vitis viridis, ducit ſic .i. per atteſtationem poëtarum, vota ad bonos exitus, quia ſine poëtis,neque notus, neque inuocatus fuiſſet.

GLAR. NEQVE tu peſſima numerum. Ferres diuite me) Peſſima, inquit Acron, vilia,de carminibus dicit ſi diuitias haberem,carmina non darem. Quę expoſitio nimis argutula eſt,& à nemine probatur. Poëta enim de pateris,rebusq. precioſis loquitur,Cenſorinum non peſſima laturum fuiſſe, ſi quidem ipſi eſſent talia munera & non peſſima dixit.i.optima per liptoten. [Non tibi talium) Res eſt. Ego eum de re familiari dicere exiſtimo,q.d.Res eſt tibi atque animus neutiq. egens talium deliciarum. [Non incendia Carthaginis impiæ) Scipio Africanus ſuperior primus id cognominis meruit,vt auctor eſt Liu.lib.vlt.tertiæ decados,qui Annibalem vicit,& cuius præconium celebrauit Ennius. At is non incendit Carthaginem,ſed tributariam duntaxat fecit. Poſterior vero Africani,Pauli Æmilij filius,eam tertio Punico bello deleuit. Verum ne hoc nihil Ennius, quippe qui longe antea mortuus erat. Horatius igitur ob vicinitatem tum nominum, tum rerum,hiſtoriam confundit,vt ſæpius faciunt poëtæ. Hæc cauſa fortaſſis fuit, cur Porphyrion Calabræ Pierides exponat ſua carmina, de poëta loquens quia in vrbe Venuſina natus eſt, quæ in Calabria,neque Apulia eſt. Obiter etiam notandum oppidum,vnde Ennius natus fuit,ab Acrone Rhudinum dictum, à Plinio autem ac Ptolomeo Rhudiam,à Strabone vero Rhodęos lib. vj. Id quia tarento proximum eſt dedit occaſionem quibuſdam,vt Ennium Tarenti natum dicerent. Hoc etiam in eodem Porphyrione a Mancinello non eſt intellectum,vbi de Tyndaridis loquitur,nam Tyndaride apud Poëtam putauit genitiui caſus,quod eſt nominatiui. Sed nemo hic Mancinellum ſequitur, ideoque de eo nos quoque dicere ſuperſedebimus. Ceterum hunc Cenſorinum,Martium nominatum in quibuſdam libris inuenio,quare C.Martium Cenſorinum hunc fuiſſe puto,eum inquam,qui factus Cos. cum C. Aſinio Gallo,Anno ab vrbe condita ccxlvj.

AD MARCVM LOLLIVM.

Modeſte Lollio immortalitatem carmine ſuo pollicetur: Nam vt non ſit ſummus, aut ſummis proximus, non tamen de futuram ait ſcriptis ſuis ſuam laudem, & vitam,quemadmodum neque latet Pindarus,Simonides, Alcæus,Steſichorus, Anacreon,Sappho & cæteri ſi Homerus primum locum teneat,& illos longe ſuperet: Carminum autem tantam eſſe vim, vt Helenam, Teucrum,Stenelum,Hectorem,Deiphobum, Agamemnonem immortalitate donauerint, alioquin obſcuriſſimos futuros, vt ij qui ſine laudatore poeta perierunt, & ſi non minus fortes fuerint; quare & Lollium ſe velle ait ab obliuione ſcriptis ſuis vindicare.

Ode IX. Tricolos, Tetraſtrophos: Vt, Vides, vt alta ſtet niue candidum.

‒‒U‒‒‒UU‒U‒
‒‒U‒‒‒UU‒UU
‒‒U‒‒‒U‒‒
‒UU‒UU‒U‒‒

NE forte credas interitura, quæ
Longe ſonantem natus ad Aufidum,
Non ante vulgata per arteis
Verba loquor ſocianda chordis.
Non, ſi priores Mæonius tenet
Sedeis Homerus: Pindaricæ latent,
Cæaq́., & Alcei minaces,
Steſichoriq́ue graues camœnæ:
Nec, ſi quid olim luſit Anacreon,
Deleuit ætas. ſpirat adhuc amor:
Viuantq́ue commiſſi colores
Aeoliæ fidibus puellæ.
Non ſola comptos arſit adulteri
Crineis, & aurum veſtibus illitum
Mirata, regaleisq́ue cultus,
Et comites, Helene Lacæna:
Primus ue Teucer tela Cydonio
Direxit arcu: non ſemel Ilios
Vexata: non pugnauit ingens
Idomeneus, Sthenelus ue ſolus
Dicenda muſis prœlia: non ferox
Hector, vel acer Deiphobus graueis
Excepit ictus pro pudicis
Coniugibus, pueriſq́ue primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi. ſed omnes illacrymabiles
Vrgentur, ignotiq́ue longa
Nocte: carent quia vate ſacro.
Paulum ſepultæ diſtat inertiæ
Celata virtus. non ego te meis
Chartis inornatum ſileri,
Tot ue tuos patiar labores
Impune Lolli carpere liuidas
Obliuiones. eſt animus tibi,
Rerumq́ue prudens, & ſecundis
Temporibus, dubijſq́ue rectus,
Vindex auaræ fraudis, & abſtinens
Ducentis ad ſe cuncta pecuniæ,
Conſulq́ue non vnius anni,
Sed quoties bonus, atque fidus
Iudex honeſtum prætulit vtili: &
Reiecit alto dona nocentium
Vultu: & per obſtanteis cateruas
Explicuit ſua victor arma.
Non poſſidentem multa, vocaueris
Recte beatum: rectius occupat
Nomen beati, qui deorum
Muneribus ſapienter vti,
Duramq́ue callet pauperiem pati:
Peiusq́ue leto flagitium timet:
Non ille pro caris amicis,
Aut patria timidus perire.

ANTO. NE forte credas) Scribit minores nõ debere à ſcribendo abhorrere, timentes eorum ſcripta non fore perpetua, cum tot prius doctiſſimi viri ſcripſerint,& laudem maximam fuerint conſecuti, itaq; probat exemplo poſteros etiam non deterritos laudem quoque meruiſſe, vt Pindarum, & alios plures poſt Hom.quem dicit poëtarum,ſummũ. Pollicetur exinde Lollij laudes ſuis carminibus celebrare quod vbi egit, oſtendit beatum ſe non multa poſſidentem, ſed qui deorum muneribus vtitur ſapienter, & pauperiem nati neſcit timens flagitia magis quam mortem vllam,paratus pro caris amicis,& patria mori. [Ne forte credas) Ode eſt ſimilis nonæ, eſt autem ordo. Ne forte credas interitura verba,quæ natus ego ad Aufidum longe ſonantem loquor ſocianda chordis per artes non ante vulgatas. [Aufidum) Apuliæ flumen, de quo latius ſupra non ante vulgatas, primus enim latinorum Horatius lyrica laude digna ſcripſit. [Mæonius) Homerus de quo late ſuperius. [Cæaque) Cæa

Cęa teſte Plin. lib iiij. inſula eſt io mari Ægęo, propinqua Helenę inſulę, quę tamen Cęos à Gręcis dicitur & Hydruſa olim Str. etiam libro decimo ſeribit. Cęon vnam ex Cycladibus eſſe, quę cum quaternas contineret vrbes, Tetrapolis vocitata eſt. duę vero teſtant. Carthea.ſ. & quam Iulidem appellaoi, ad quas reliquatum habitatores concurrerunt. Ea Iulide Simonides condendorum auctor carminum duxit originem, Eraſiſtratus medicus inſignis, & Ariſto Peripateticus. Fab. autem lib. x. ſic ait,

Cęos

Simonides

Simonides tenuis alioqui ſermone proprio, & iucunditate quadam commendari poteſt, pręcipua tamen eius in commouenda miſeratione virtus eſt. vt quidam in hac eũ parte omnibus eius operis auctoribus pręferant. [Alcei minaces) Id ait quia tyrannos inſectatus eſt. vt Fab. Quintil. ſcribit latius tamen ſuperius videto. [Steſichorique graues Camœnæ) Fab. ſic lib. a. Steſichorus quam ſit ingenio validus materię quoque oſtendunt maxima bella & clariſſimos canente duces, & epici carminis onera lyra ſuſtinente. reddit enim perſonis in agendo ſimul loquendoq. debitam dignitatem ac ſi tenuiſſet modum videtur ęmolari proximus Homerum potuiſſe. ſed redundat, atque effunditur, quod vt eſt reprehendendum. ita copię vitium eſt. [Anacreon) Fuit is lyricus poëta tempore Piſiſtrati, & Pherecidis hiſtorici & Pythagorę magiſtri. Auctor eſt Euſeb. nos tamen plura ſuperius. [Æoli puellę) .i. Sapphus Lesbię. nam (vt diximus) in Æolia regione Lesbos eſt. [Non ſola) Ordo eſt, non ſola Helenę Lacęna arſit comptos crines adulteri & aurum illitum veſtibus mirata & cultus regales, & comites. Hic vero carminum vim oſtendit. [Noo ſola) ſenſus eſt, quod non ſola Helena, quę pulcherrima fuit, amauit Paridem ſed alię plures ante eam. At quooiam poëtę aliqui de illis ſcripſere nihil latent ac ſi oon fuiſſent. Carminum igitur beneficio memoria rerum & bene geſtorum laudes perpetuę fiunt. hinc Helena quia Homeri preconio & aliorum vatum cantata eſt, perpetuo celebratur. [Primus ue Teucer) ſenſus eſt, quod non Teucer Telamonius primus optime vſus eſt ſagittis, ſed multi ante ipſum attamen ac ſi non fuiſſent, latent. Teucer vero hominum ore verſatur Homeri preconio. de quo quidem latius ſupra. [Cydonio arcu) .i. Cretenſi. nam Cydonia ciuitas vna eſt è tribus Cretæ eximijs. vt ſcribit Str. lib. a. Ioca autem calami ſpiculis aptiſſimi, vt alibi dictum eſt. [Non ſemel Ilios Vexata) ſenſus eſt, quòd pluries Ilios bello vexata fuerat, ſed quia nulli vates ſcripſere, nulla eſt memoria niſi quando ab Agamemnooe. & id propter Homerum. Ergo carmine fit viuax virtus. [Non pugnauit ingens) ſenſus eſt, quòd non ſolus Idumeneus & Sthenelus cantanda prœlia pugnarunt, ſed plures alij tamen ac ſi non fuiſſent, latent, quoniam nullus eorum laudes poëta cecinit ſicut Homerus Idomenei & Stheneli præconia cantat. Non ferox Hector ſenſus eſt quod non primus Hector & Deiphobus pro patria pugnarunt, ſed multi alij tamen perpetuo latent carentes poëtarum munere quod nõ euenit Hectori & Deiphobo, maxime enim ab Homero laudantur. [Illacrymabiles) Quoniam eorum nulla eſt memoria. [Ignotique) Et ignoti .ſ. ſunt quia carent ſacro vate. [Sacro vate) Ouid. de Arte lib. iij. ais.

Stesichorus

Anacreon

Adde quod inſidie ſacris à vatibus abſunt:
Et facit ad mores ars quoque noſtra bonos.
Eſt Deus in nobis ſunt & commercia cœli
Sedibus ætheriis ſpiritus ille venit, Et alibi:
At ſacri vates & diuum cura vocamur.
Sunt etiam qui nos numen habere putent.

[Sepultæ inertiæ) Senſus eſt, quod virtus oon celebrata carminibus ignauiæ ſimilis eſt, ac ſi nulla fuerit. [Noo ego te) pollicetur iam Lollij laudes ſcribere. [Vindex) Liberator. [Conſulque) ſenſus eſt, quod Lollij animus toto vitæ tempore victor erat non ſolum anno vnico vti cooſul, Victor autem ſui ipſius, & cupiditatem. [Sed quoties) Toties conſul eius animus videbatur eſſe quoties auaritiæ, & aliorum huioſmodi victor erat. [Obſtantes cateruas) Cupiditatum .ſ. [Sua arma) Sua conſilia ſuam virtutem. [Beatum) Seneca in Epiſt. beatum appellat animo bona cuncta retinentem. Tullius vero beatum vocat, qui bona multa retinens abſque malo degit, ipſe vero Horat. alibi, loquitur Ne ue putes alium ſapiente, bonoque beatum. [Deorum muneribus) Vt ſunt diuitiæ amici, & huiuſmodi. [Callet) Acute nouit. [Noo ille) Supple erit.

ACR. NE forte credas interitura) Ne caſu credas peritura, Ad M. Lollium ſcribit conſularem affirmans immortalia fore ſcripta ſua, quamuis ante eum ſint alij meliores poetæ. Nam nec Homeri magnitudinem obſtare, quo minus Pindarus & alij poetæ, qui poſt eũ orti ſunt, clari eſſent. [Natus ad Aufidum) Ipſe Horatius, qui primus latinus lyricus fuit. [Non ante) Quia ipſe prior lyrica carmina apud latinos ſcripſit. [Non, ſi priores Mæonius tenet) Mœonius Homerus à Mæonia dictus eſt. [Pindariæ latent, Cææque) propter Simonidem lyricum poëtam, qui de Cęa inſula fuit, vnde & Pindarus. Minaces autem Alcæi Camœnę dictæ ſunt, quoniam adeo amarus fuit, vt auſteritate carminis ſui multos de ciuitate ejceret. [Steſichoriq. graues) magnæ, profundæ, & ipſe bellorum poëta ſcriptor. [Nec ſi quid olim luſit ſi Anacr.) ideo luſit, quia iocis & conuiuijs digna cantauit. vt Carmina qui luſi paſtorum: Anacreon autem Satyram ſcripſit amicus Lyſandri. Alij dicunt quod ſcripſit Circen & Penelopen in vno laborantes. vnde in j. lib. in ode Velox dices laborantes in vno Penelopen, vitreamq. Circem. [Spirat adhuc) Recens eſt. [Viuuntq. commiſſi calores) Calores pro amoribus poſuit Sapphoautem ſignificat, quæ Æolide dialecto vſa eſt. [Arſit) Amauit. vt, Formoſum paſtor Corydon ardebat Alexin. [Adulteri) raptoris Alexandri. [Regaliſq. cultu) Quis regis Priami filius. [Et comites) uineris. Helenæ Lacęna, de Lacedæmone. vt, Ac non ſic Phrygius penetrat Lacedæmona paſtor Ledæamq h.t.u.a.u. vel quia noo ſola Helena amauit Paridem. nam & aliæ ſimiles cupidæ fuerunt, ſed magis hæc formoſa carmine poëtarum. [Primus ue Teucer tela Cydonio) Teucer Telamonis filius ab Homero inducitur ſagittis periti ſſime vſus. Cydooio aũt Cretenſi à Cydonia ciuitate vbi primum de pecudum cornibus arcus curuati ſunt. [Non ſemel Ilios Vexata) Ab Hercule enim ante euerſa fuerat. & hæc Ilios & hoc Ilium dicitur. vt, Cecidit q. ſuperbum Ilium. [Non pugnauit ingens Idomeneus, Sthenelus ue) ſed hi carminibus pręlati ſunt ceteris. vt Teſandrus Stheneluſq. duces. Sthenelus autem Capanei & Euadnes filius fuit. [Non ferox Hectori) oſtendere vult, licet multiformes fuerunt illos tantum fama celebrari, quos commendauere poëmata. Nam nec ſolus Hector & Deiphobus pro patria perierunt. Sed hi magis carminibus noti ſunt. Similiter & ante Agamemnona paris virtutis fuiſſe plures, ſed oeſciri ſilentio. & ideo ſe ad ſcribeodum priorum confirmauit exemplis. [Grauis Excepit ictus) Vt Laniatum corpore toto Deiphobum vidit lacerum crudeliter ora. [Ignotiq. longa Nocte) Tanquam neſciantur velut mortui, quos modo deſcribit occiſos. [Sacro vate) Laude, carminũ. [Paulum ſepultæ diſtat inertiæ Cælata virtus) non laudata virtus ſimilis eſt inertiæ. ita enim ſilentio obſcuratur tanquam ſi nulla fuerit. [Inornatum) illaudatum, vt, Quis te magne Cato tacitum, aut te Coſſe relinquat. [Rerumq. prudens) philoſophię aptus, vnde, & rerum prudentes philoſophi dicti ſunt. [Et ſecundis Temporibus dubijſq. rectusque) Quem neque proſpera neque aduerſa mutauerunt. [Vindex auaræ fraudis) punitor. vindicare enim apud veteres non tantum defendere, ſed etiam punire ſignificabat. [Et abſtinens) Abſtinentem dicit Lollium pecuniæ, quam aut ideo ad ſe cuncta ducere poſuit, quia auari ſtudent pecunijs aut quia pecunioſorum gratiam omnes ſequuntur. [Conſulque non vnius anni ſidus) Virtute, & honeſtate Lollium præfert. [Sed quoties bonus, atque fidus) Quoties, inquit, iudex bonus es, honeſtum vtili præponis, vel quoties bellorum victoris reip. coosulis, toties conſularis vteris poteſtate, & virtute tua perpetuus conſul efficeris. [Honeſtum prætulit vtili) plus dilexit honeſtatem, quam vtilitatem. [Alto) prudẽti profundo. [Nocentium) Noxiorum, & corrumpere iudicia tentantium. [Victor) Vel cupiditatis, vel hoſtium. quoties victor emerſeris, toties conſul efficeris. [Non poſſidentem multa, vocaueris Recte beatum) non recte diuitem beatum vocari, ſed illum rectius beatum dicit, qui felicitatem moderetur, & non habet execrabilem paupertatem, pluſquam timeat morte peccatum. [Occupat) ſibi vindicat. [Callet) ingenioſe nouit. vt ipſe albi, legitimumque ſonum digitis callemus & aure.

NE forte credas interitura) Hęc Ode ad Lollium ſcripta eſt conſularem, qua affirmat immortalitatem habitura ſcripta, ſua, quamuis alij ante ſe meliores poetę, nam nec Hom. magnitudioem obſtare, quo minus Pindarus, & alij poetę qui poſtea mortui ſunt clari habeantur. Prima autem ſyllaba Odes huius circunflexe enuncianda eſt, vt ſit, ne credas, id eſt ne credideris. [Ante vulgatas per artes) Gloriatur ſe primum lyrica carmina Latina lingua auſum ſcribere. [Cęęque, & Alcęi minacis) Simonides lyricus poëta Cęus fuit, id eſt ex Cęa inſula. Minaces autem Alcęi Camœnę dicuntur quoniam adeo amarus fuit, vt auſteritate carminis ſui multos ex ciuitate ejceret. [Nec ſi quid olim luſit Anacreon) Luſit quia iocis & conuiuijs digna ſcripta. [Viuuntque commiſſi calores Aeolię fidibus puellę) Calores pro amores dicũtur. Sapphos autem ſignificat, quę Æolidæ POR.

lidæ dialecto vſa eſt. [Non ſola compos arſit adulteri crineis) Arſi pro deperijt, aut amauit dictum eſt. hac autem Periodo colligit ſæpe eadem facta, quæ legimus circa Ilion geſta, ſed ea tantum quibus clarus poeta contigerit, perpetuum obtinuiſſe memoriam. [Paulum ſepultæ diſtat inertiæ Cœlata virtus) Non, inquit, multa diſtat ab inertia virtus, ſic vt de illa, ita de hac quoque ſileatur. [Secundis Temporibus, dubijsq. rectus).i. proſperis & aduerſis æquitatem retinens. Vindex auaræ fraudis Vindicem nunc propunitore poſuit, quia vindicare apud veteres non tantum defendere, verum etiam punire ſignificat. [Ducẽtis ad ſe cuncta pecuniæ) Vtrum pecunia pro auaritia poſuit, quæ merito ad ſe cuncta ducere dicitur quia auari rapere omnia ſtudent, an ducentis ad ſe cuncta pecuniæ ad hoc referans dixit, quia pecunioſorum gratiam omnes ſequuntur? [Conſulque nõ vnius anni) Virtutes tuæ, inquit, te perpetuũ conſulem faciunt. Sed quoties bonus, atque fidus Iudex honeſtum prætulit vtili, & Reiecit alto dona nocentium Vultu, & p obſtantes catervas. [Explicuit ſua victor arma) Quoties, inquit, animus tuus boneſta iudicans præmia ſublata à nocentibus reſpuit, toties glorioſius ex hoſtib. victoriam reportauit. Non poſſidentem multa vocaueris Recte beatam. Ordo non recte vocaueris beatum multa poſſidentem. [Non ille pro caris amicis, Aut patria timidus perire) De eſt erit ait autem eum, qui his artibus inſtructus ſit, non dubitare pro amicis, & patria mortem ſubire, ſi neceſſe ſit.

ASC. NE forte) Conformiter ad ſuperiorem oden cohortatur poetas ad ſcribendum, cum non ſolum Homerica carmina, ſed & ceterorum poetarum æternam famam meruerint, veruntamẽ quia primus ferè ſcripſit Homerus, licet non primi Homeri tempore fortes vixerint, tamen primi in memoria hominum habentur qui ab Homero laudãtur. vnde patet virtus carminum, quo circa Lollium amicum ſuis carminibus celebrat poeta. Ordo eſt. O Lolli, ne.i. nolim credas forte verba, quæ ego natus ad Aufidum fluuium iuxta Venuſinum, ſonantem longe, loquor ſocianda corpus.ſ. lyricis per artes non vulgatas ante, quia primus ferè Romanorũ lyrica ſcripſit, interitura.i. peritura, quia ſi.i. tametſi Mæonius.ſ. vates, hoc eſt Homerus, tenet ſedes priores quam.ſ. Pindarus, tamen ſup. Camœnæ Pindaricæ & Cææ.i. Simonideæ, & Camœnæ minaces.i. acres, Alcæi.ſ. Lesbij, & graues Camœnæ Steſichori latent.i. ignotę ſunt, Nec ætas deleuit ſi Anacreon, lyricus ille poeta luſit.i. ſine labore cecinit ad lyricam, & compoſuit quid.i. aliquid. Non autem dubitat quin compoſuerit. Vnde particula ſi non ponitur hic dubitatiue, ſed aſſertiue. Amor commiſſus.i. mandatus vt reueletur, fidibus.i. plectris, aut cytharæ, puellę Æolię.i. Lesbię, hoc eſt ipſius Sapphus, ſpirat.i. ſpiritum ducit, & vitam habet adhuc. Eſt autem metaphora ſumpta ab animantibus, & calores.i. vehemens affectus, commiſſi.i. mandati, & concrediti vt reuelentur, & poſteris notificentur, fidibus puellę. Æolię.i. Sapphus, viuunt.ſ. adhuc Non ſola, mõſtrat argute quid carmina poſſint. Nam per Homeri carmina multi tantiſper dum mundus erit, erunt in memoria, qui vt multi qui ante Homerum geſſerunt pręclara ignobile perijſſent. ordo eſt. Non ſola Helenę Lacęna.i. Spartana arſit.i. ardẽter amauit crines adulteri.i. Paridis, comptos.i. compote pexos, & aurum illitum veſtibus.ſ. opere Phrygionum, qui acu pinguit, arſit dico miraca cultus regales & comites regales id Moraliter, quia comites ferè conformes ſunt duci. vnde & Aeneid. iiij. Multa viri virtus animo multusque recurſat Gentis bonos. Ve, pro vel. Teucer.ſ. Telamonius, non direxit primus arcu Cydonio.i. Cretico, tela.i. ſagittas, & Ilios.i. regio Ilia, aut ciuitas Phrygiæ (dicitur autem Ilium, Ilion, & Ilios, vt hic, quod rarius ceteris) nõ eſt vexata ſupple bello, ſemel ſup. tantum, quia etiam ſub Laomedonte ab Argonautis capta fuerat, vnde Anchiſes Aen. ij. Satis vna ſuperq. Vidimus excidia, & captæ ſuperauimus vrbi. Nõ ſolus Idomenæus & Sthenelus iogens.i. ingenti animo, & virtute præditus, Pugnauit prœlia dicẽnda.i. digna quæ dicantur. Muſis.i. carminibus inſpiratione Muſarum compoſitis, & tamen prędicantur ij præcipue ab Homero, quia fortiter contra Troianos pugnauerunt. Non ſolus ſupple Hector ferox, vel Deiphobus acer qui ambo ſunt filij Priami, excepit primus ictus grauis, quia mortiferos, pro coniugibus, & pueris.i. liberis. Multi vixere fortes ante Agamemnona, qui erat princeps exercitus Græcorum ante Troiam, ſed omnes vrgentur.i. opprimuntur morte & obliuione, illachrymabiles.i. quaſi indigni lacrymis, & ignoti longa nocte.i. obliuionis perpetuæ caligine, quia carent vate.i. poeta ſacro.i. religione quadam venerando. Virtus cœlata.i. occultata, diſtat paulum.i. modicum (diſtat tamen, quia ſicut lucerna poſita ſuper candelabrum multis lucet, poſita autem ſub modio, ſoli ſibi, aut ſub modio poſitis, ſic virtus nota multis prodeſt, ignota ſoli in quo eſt verum, vt in epiſtola dicet. Non vixit male qui viuens, moriensque fefellit.i. delituit) inertiæ ſepultæ.i. ab inertia ſepulta. Et ideo ò Lolli, ego non ſilebo te inornatũ meis cartis.i. carminibus in cartis deſcriptis, (Sunt autem textus, qui habent Sileri) ve, pro vel, ego nõ patiar obliuiones liuidas.i. obſcuras, aut potius inuidioſas, carpere.i. corrodere & abſumere tot labores tuos, quia animus eſt tibi, & prudens.i. prouidens rerũ .ſ. quæ prouideri poſſunt, & rectius.i. equus temporis ſecundis, & dubijs.i. aduerſis, vſque adeo vt dubites quid aggrediare, animus inquam exiſtens vindex fraudis auaræ.i. expellens à ſe omnem fraudem auaritiæ, & abſtinens pecuniæ ducentis.i. placi detrahentis ad ſe cuncta. Quia. Et genus & mores regina pecunia donat. Et eſt tibi animus conſul.i. dignus conſulatu, nõ vnius anni, ſicut qui in comitijs fiunt, nam multi ſunt conſules indigni conſulatu & contra, ſed toties conſul quoties exiſtens, bonus, atque iudex, prætulit honeſtum.i. bonum honeſtum per ſe expetibile, vt virtutem, vtili.i. rei vtili. Cicero autem iij. Offic. docet, nihil eſſe honeſtum ꝙ non idem vtile, nec vere vtile quòd non idem honeſtum multum tamen videntur vtilia male viuentibus, quæ non ſunt honeſta. Id autem ſatis eſt ad hunc locum & ſupple reiecit alto.i. magnifico vultu dona nocentium.i. noxiorum, qui ſe muneribus redimere confidunt. Et eatſtès victor .i. voti compos, explicuit ſua arma.i. ſigna & vexilla, per cateruas .i. hoſtiles, paſſionum potiſſimum: obſtantes.i. obluctantes, Tu ò Lolli non vocaueris recte beatum poſſidentem.i. eum qui poſſidet multa. Nam is rectius occupat nomen beati qui callet.i. multo vſu callide ſcit vti ſapienter muneribus deorum.ſ. paupertate & diuitijs, de paupertate.n. dicit Lucan. Et munera nondum Intellecta deum, hic tamen videtur pro diuitijs poſuiſſe, nam addit. Et callet pati duram pauperiem, & timet peius.i. attẽtius flagitium.i. turpe peccatum, leto.i. morte Iuuen. Magnum crede nefas animam præferre pudori &c. Ille.i. quicunque talis eſt non timet perire.i. mori, pro amicis caris, aut patria quæ vna omniũ complectitur caritatis, ſm Cic. in offic.

GLAR. CÆÆ'QVE, & Alcæi minaces) Propter Simonidem lyricum poetam, qui de Cæa inſula fuit vnde & Pindarus fuit. Hæc Acron. vel hic locus argumento eſt & in Acronis cõmentario quædam corrupta eſſe vel temporum iniuria, vel librariorum inſcitia. Secunda enim huius libri ode Dircæum exponit, Thebanum de Pindaro.

AD LIGVRINVM.

Monet ne quis ob corporis, bona quæ momentanea ſunt & flaxa, ſuperbiat.

Ode X. Monocolos i Vt,

Tu ne quæſieris ſcire, nefas, quem mihi, quem tibi.

---UU--UU---UU-U-

O CRVDELIS adhuc, & Veneris muneribus potens,
Inſperata tuæ cum veniet pluma ſuperbiæ:
Et quæ nunc humeris inuolitant, deciderint comæ:
Nunc & qui color eſt Puniceæ flore prior roſæ:
Mutatus, Ligurinum in faciem verterit hiſpidam:
Dices, heu (quoties te ſpeculo videris alterum)
Quæ mens eſt hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis incolumes non redeunt genæ?

ANTO. O CRVDELIS adhuc) Hac ode ſcribit Ligurinũ quandoque fore, vt pœniteat ſuæ ſuperbiæ, idque agebat, vt ſibi moriger eſſet. [O crudelis) ode eſt ſimilis vndecimæ. Ordo autem eſt. O crudelis, & adhuc potens &c. [Veneris muneribus).i. grata forma. [Inſperata) Putas enim ſemper habere adoleſcentiam, ſed veluti Ouidius Naſo, inquit, forma bonum

num fragile eſt, quantunque accedit ad annos Fit minor, & ſpatio carpitur ipſa ſuo. (Pluma) Lanugo, & pili ipſi. (Deciderint comæ) Poſt pueritiam.n. comas incidebant, vt late patet apud Martialem (Mens).i. voluntas obſequendi.ſ. amãtibus. (His animis) His voluntatibus obſequendi alijs. (Incolumes) Iuueſles, & imberbes, ac ſine pilis, nã pilis corrũpuntur genæ.i. malæ hoc loco.

ACR. O crudelis adhuc) Vt, O crudelis Alexi nihil mea carmina curas, Significans amoris querelam. (Et veneris muneribus potens) Pulchritudine. (Cum veniet pluma ſup.) Plumam ꝑ barba incipiente poſuit. (Et quæ nunc humeris inuolitant, deciderint comæ) Vſque ad pubertatem.n. pueris comæ nutriri conſueuerant, vt, Crines cui lactea ceruix Excipit. (Puniceæ) Punicea meliorẽ dixit. (Puniceæ) Sanguinei coloris, vt, Puniceis inuecta rotis. (Prior) Pulchrior. (Hiſpidã) Iam hirſutam barbam. (Dices heu q. te) Mutationẽ formæ ꝑ ætatẽ aſpectã dolebis in ſpeculo.

POR. O crudelis adhuc, & Veneris muneribus potẽs) Hæc Ode in Ligurinum ſcripta eſt, querelam amoris continens. (Muneris potens).i. ob munera, quæ in te Venus contulit. (Inſperata tuæ cũ veniet pluma ſuperbiæ) Pluma pro prima barba poſuit. (Nunc & qui color eſt puniceæ prior flore roſæ) Prior pro melior. (In faciem venerit hiſpidam).i. hirſutam.

A S C. O crudelis) Breuis eſt, & lepida Ode, ſed bonis moribus, quibus parum prodeſt, omnis longa. Ligurinum.n. cuius amore ſe captum in prima huius Quarti confeſſus eſt, nunc argumento nititur ad ſe trahere, quaſi vero doliturus ſit, ſi turpitudini nõ ſatis indulſerit. Ordo eſt. O Ligurine, crudelis, quia adamãtem non redamas ſicut in Buc. Maro. O crudelis Alexi nihil mea carmina curas &c. & potentes adhuc muneribus Veneris.i. Venuſta te formæ, cum pluma inſperata.i. canicies, venerit tuæ ſuperbiæ.i. ſuperbo capiti tuo, & comæ.i. capilli, quæ inuolitant nunc humeris tuis, deciderint.i. defluxerint, & color, qui nunc eſt prior.i. præſtantior, flore roſæ puniceæ.i. purpurei coloris, mutatus.ſ. in deteriorem, verterit Ligurinum, hoc eſt te tam indulgẽtem puerorum, in faciem hiſpidam.i. aſperam, barbarã & rugoſam, tu quoties videris te in ſpeculo alterum.i. immutatum, dices, heu cur eadem mens.i. voluntas.ſ. obſequendi amatoribus, quæ hodie.ſ. in virili, aut ſenili ætate eſt ſup. mihi, non fuit puero.i. cur non morem geſſi, dum potui? vel cur genæ.i. maxillæ, & faciei eminentes partes, non redeunt incolumes.i. in priſtinam formoſitatem his.ſ. morigeris & obſequioſis animis. Idem dicit Lena illa Scytha nomine in Hecyra Terent. his verbis. Heu me miſeram, cur non iſtæc nunc mihi ætas, & forma eſt aut tibi hæc ſententia?

AD PHYLLIDEM.

Celebraturus poeta natalem Mæcenatis ſui, qui dies erat Idibus Aprilis menſis, qui veneri ſacer, eſt inuitat Phyllidem amicam ad conuiuij celebritatem multo cum apparatu exhibendam, neque grauetur venire, quod ſperet quidquam de Amore Telephi amaſii ſui, nam ille ab alia puella ditiore detinetur. Proinde non eſſe ſpem de illo, ac ne velle quidem eam debere imparem ſibi ambire probat exemplo Phaëtontis & Bellerophontis.

Ode XI. Dicolos Tetraſtrophos: Vt, Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

-∪---∪∪-∪-∪
-∪---∪∪-∪--
-∪---∪∪-∪--
-∪∪--

EST mihi nonum ſuperantis annum
Plenus Albani cadus: eſt in horto
Phylli nectendis apium coronis:
Eſt ederæ vis
Multa: qua crineis religata fulges:
Ridet argento domus: ara, caſtis
Vincta verbenis, auet immolato
Spargier agno:
Cuncta feſtinat manus: huc, & illuc
Curſitant miſtæ pueris puellæ:
Sordidum flammæ trepidant rotantes
Vertice fumum.
Vt tamen noris, quibus aduoceris
Gaudijs. idus tibi ſunt agendæ,
Qui dies menſem Veneris marinæ
Findit Aprilem
Iure ſolennis mihi, ſanctiorq́ue
Pene natali proprio: quod ex hac
Luce Mœcenas meus affluenteis
Ordinat annos.
Telephum, quem tu petis, occupauit,
Non tuæ ſortis iuuenem, puella
Diues, & laſciua: tenetq́ue grata
Compede vinctum.
Terret ambuſtus Phaëthon auaras
Spes: & exemplum graue præbet ales
Pegaſus, terrenum equitem grauatus
Bellerophontem,
Semper vt te digna ſequare: & vltra
Quàm licet, ſperare, nefas putando,
Diſparem vites. age iam meorum
Finis amorum,
(Non enim poſthac alia calebo
Fœmina) condiſce modos, amanda
Voce quos reddas. minuentur atræ
Carminæ curæ.

EST mihi nonum) Hac ode Phyllida inuocat, vt ſe cũ Mœcenatis natale celebrare velit, nec ſperet Telephum amplecti poſſe, ille namque à ditiore puella tenetur, itaque Horatium ipſum eius amatorem potius adire debet. (Eſt mihi nonum) ode eſt ſimilis ſecundę. (Apium) De hoc late ſuperius. ANTO.

(Hederæ vis) Plin. lib. xxiiij. cap. xxxix. ſcribit, quod hedera mentem turbat, purgatq́. caput largius pota. Neruis intus nocet, iiſdem neruis adhibita prodeſt, omnia genera eius refrigerant. Sũt autem genera xx. vrinam cient potu, capitis dolorem ſedant, pcipue cerebro, ſuccus hederæ tædia narium graueolentiamq́. emẽdat, præcipue albæ ſatiue, idem infuſus auribus caput purgat. Acini qui croci ſuccum habent præſumpti potu a crapula tutos præſtant denigrant capillum corymbi, hęc ea Plinio vbi. & tu ipſe plurima legito. (Religata) Cum Veneris.ſ. (Verbenis) De ijs ſuperius late. (Manus) Multorum.ſ. (Agendæ) Celebrandæ. (Findit Aprilem) Idus enim vocamus diem, qui diuidit mẽſem Iduare nanq; Hetruſca lingua diuidere eſt, vnde vidua quaſi valde idua.i. valde diuiſa aut vidua.i. à viro diuiſa, vt autẽ idus omnes Ioui, ita Calendas omnes Iunoni tributas confirmant, vt ſcribit Macr. lib. j. Saturn. (Marinæ Veneris menſem) De Aprili multa Macr. lib. j. Saturn. Inter quæ ait. Verrium Flaccum aſſerere in Aprili conſtitutum, vt matronæ Veneri ſacrum facerent. Multa item Varro, & Naſo lib. iij. Faſt. (Telephum) Erat his quem Phyllis amabat. Horatius eum cum ditiore puella eſſe dicit, vt eam ad ſe facillius alliciat (Sortis) Fortunæ, & conditionis. (Compede) Amoris vinculo. (Terret ambuſtus) Phaëtontis & Bellerophontis exemplo oſtendit ardua & ſublimia ſperanda non eſſe, nam ſępe id obfuit, hinc Telephum minime ſperare debet Phyllis, ſed illa tantum quæ ſunt ea digna. (Auaras ſpes).i. ingentes, & cupidas nimium, & illicitas. (Ales Pegaſus) Superius dictum eſt de hoc, & Bellerophonte, qui auſus in Pegaſo ipſo ſedere, aſcendit aëra, indeque cecidit, de quo Higinius etiam. (Grauatus) Grauiter ferens. (Diſparem vites) Nõ enim amori tuo reſpondet, vti ego. (Finis amorum) Conſtituerat enim poeta poſt hanc nullam ardere. (Curæ) Quas.ſ. ex Telepho concipis. Hederæ

ACR. EST mihi nonum ſuperantis annum) Ad Phyllidem ſcribit amicam ſuam inuitans eam ſub promiſſione vini Albani veteris ad lætitiam conuiuij exhibendi natali Mœcenatis. (Albani cadus) Elocutio eſt Albani cadus, vt Vina bonus quę deinde cadis onerarat Aceſtes. (Nectendis apium coronis) Vel quia Alcæus frequenter ſe dicit apio coronari, vel quia tardius deputatur, qui prandet apio coronatus, vt, Atque apio crines ornatus amaro. (Religata).i. coronata. (Verbenis) Verbenæ ſunt

omnes

omnes herbæ, frondesque ſeſtæ ad aras coronandas, dictæ, quaſi herbenæ. [Rider).i.ſplendet. (Caſtis).i.puris ſacris. [Cuncta feſtinat maous) multitudinem miniſtrantium pro apparatus feſtinatione ſignificat. [Curſitant mixtæ pueris puellæ) Vt, Totidemq. pares ætate miniſtri. [Sordidum flammę trepidant rotantes Vertice ſumum) Duo epitheta poſuit, quia & flammæ veluti ſub quodam tremore voluuntur, & fumus ſordidus eſt .i. niger. (Vt tamen noris) Diem natalem Mœcenatis ſignificat, vt fidem faciat promiſſæ lætitiæ. (Agendæ) Celebrandæ. [Qui dies menſem Veneris marinæ Findit Aprilem) Quia Idus veluti diuidunt menſem. Aprilis autem Veneri conſecratus eſt. (Iure ſolennis) merito amicitiæ. [Pene) Autem per adulationem poſuit. [Luce) Die. (Affluentes).i.creſcentes, aut multos. [Ordinat) Diſponit toto anno facienda. (Telephum quem tu petis, occupauit) Amauit, verum ad eandem Phyllidem an ad alram in loquatur incertum eſt, quia non prodidit nomen, dicit tamen Telephum puerum, quem oſtendit ab ea amari, alterius dilectricis amore occupatum. [Non tuæ ſortis) Non tuæ conditionis, non tuæ mediocritatis, nec profeſſionis. (Grata compede) Amoris vinculo. [Terret ambuſtus Phaëton auaras Spes) Ne quid auide & ſupra conditionem noſtram apperamus. Phaëtontis & Bellerophontis exemplo monet, qui impoſſibilia cupiendo ad pericula peruenerunt. (Grauatus) Grauiter ferens Bellerophontem, dicitur enim auſus Pegaſo ferri per aëra in terram decidiſſe. Semper vt te digna ſequare poſſibilia ſuadet appetere & ſibi competentia, & digna parere. Senſus hic eſt. O Phylli vitam potentiorem Telephum, & tibi diſparem, qui & aliam amat ſed dilige me, qui tibi par ſum. Finis enim eris mei amoris, quia ſi conſenſeris, aliam non amabo. (Condiſce modos) Diſce, inquit, carmina, & lyræ ſonos, quos ſuaui voce cantes, ne ruſtica vidiaris. [Minuentur atræ Carmine curæ) Tunc enim voluptas admittitur ſi cura pellatur.

POR. EST mihi nonum ſuperantis annum) Hic ſignificat ſe diem natalem Mœcenatis velle celebrare, loquitur autem ad Phyllidē amicam. [Qua crines religata ſulges ſulgere ſoles) non enim iā coronatam eſſe dicit, ſed inuitat eam vti coronetur. Ridet pro grata eſt, ac ſulget. (Cuncta feſtinat manus) Ad multitudinem miniſtrorum refertur. [Sordidum flammæ trepidant) Non ocioſum ἀργῶς dictum eſt. [Idus tibi ſunt agendę) Qui dies menſem Veneris marinæ Findit Aprilem) Idus Apriles ſignificat. Aprilis autem menſis ἀπὸ τῆς ἀφροδίτης dictus videtur nec immerito, cum in res Venereas ob ipſo omnia animalia excitentur, ſignat autem Idibus Aprilibus natalem diem Mœcenatis eſſe in cuius honorem ſacrificet, & epuletur. [Telephum, quem tu petis, occupauit) Ad mulierem loquitur, cuius nomen non oſtendit, ſignat autem amari ab hac Telephum puerum, quem iam alia occupauerat. (Non tuæ ſortis) Non tuæ conditionis, tuæ mediocritatis. (Tenetq. grata compede vinctum) puellæ grata compede amoris vinculum ait. (Terret ambuſtus) Ne quid auide & ſupra conditionem noſtram appetere conemur, Phaëtontis & Bellerophontis proponit exempla. (Semper vt te digna ſeque. & vltra Quam licet, ſperare, nefas putando, Diſparem vitet) dicendo Diſparem vites difficilis dictionis phraſis Monet autem vt diſparem vitet, vt poſſit ſe digna ſequi, & nefas habere in ſpem referre pluſquam oportet. (Age iam meorum Non enim poſt hoc alia calebo fœmina) Quare finem amorum ſuorum hanc dixerit, ipſe oſtendit. Ordo eſt. Iam meorum finis amorum condiſce modos.

ASC. EST mihi) Feſtine inuitat Phyllida ad ſe venire, reiecta ſpe de Telepho puero pulchro diuite, & docto, dicens. O Phyllicadus plenus Albani ſup. vini ſuperantis nonum annum, & ita vetuſtate commendabilis eſt mihi. i. habeo ipſum & appium. i. herba coronis apta nam eſt apium dictum, quod apex hoc ferre ſolebat Victoris, veterum fieret dum more triumphus, & multa vis .i. copia, ederæ, illius herbæ, qua in honorem Bacchi coronabantur Poëtæ. & poturi, eſt mihi coronis nectendis .i. ad nectendas coronas, qua tu ſulges .i. fulgebis. Eſt enim hic futuri temporis tertiæ coniugationis, nam à ſecunda depoſito e fiunt tertiæ verba, vt ſerueo & ſeruo &c. religata. i. habens religatos crines Domus ridet .i. feſtiuitatem oſtentat, argento .i. vaſis argenteis, ara vincta verbenis caſtis .i. herbis ad ſacrificium aptis, auet .i. cupit ſpargier. i. conſpergi, agno immolato. i. ſanguine eius imbui. Cūcta manus. ſ. famulorum, feſtinat. i. præparare conuiuium puellæ mixtæ pueris curſitant huc & illuc, & flammę trepidant rotantes .i. voluentes, vertice. i. ſupra verticem, aut à vertice, fumum ſordidum. Vt tamen noris quibus gaudijs. i. ad quæ gaudia aduoceris, Idus. ſ. Aprilis, ſunt agendæ tibi ſup. mecum, qui dies. ſ. Iduū, findit. i. diuidit. Aprilem menſem Veneris marinæ i. quo Veneri ſacra fiebant, exiſtens iure. i. merito, ſolennis mihi & ſanctior. i. celebratior penè. i. quaſi, natali proprio. i. quam ſit natalis proprius, quod Mœcenas meus. ſ. patronus, ac amicus, ac præſes, ordinat .i. ea ordine inchoat, ea hac luce. i. die, annos affluentes. i. accreſcentes, quia cum illi natalis ſit, quoties redit annum apponit, vnde & Perſius. Qui tibi labentes apponit candidus annos. Ne autem dicat Phyllis ſe nolle abs Telepho abire ait. Puella diues & laſciua, occupauit Telephum iuuenem, non tuę ſortis. i. conditionis & fortunę, & tenet vinctum compede grata. i. accepta, illi. Et ne ſperet reconciliari ait. Phaëton, filius Solis & Clymenes, ambuſtus dum currum Solis imprudenter regendum accepiſſet, terret ſpes auaras. i. vltra meritum: & poſſe & Pegaſus ales. i. alatus equus, grauatus. ſ. temerario pondere prętulit Bellerophōtem equitem terrenum. i. qui non in aëre, ſed in terra equitare debebat, graue. i. magni momenti, Exemplum Mancinellus vult grauatus actiue ſummi, vt ſit grauatus. i. grauiter ferens equitem terrenum &c. vt ſequare ſemper te digna. i. non viliora, & ve putando te nefas, ſup. eſſe ſperare vltra quam licet, vites diſparē .i. longe pręſtantiorem, age tu iam finis meorum amorum. (Non enim calebo. ſ. per amorem poſt hac. i. deinceps, alia fœmina. ſ. quam te) condiſce modos. i. verſus meos quos (autem quo). i. vt reddas eos, voce amanda. i. delectabili, nam curæ atrę. i. te vrentes amore Telephi, minuentur carmine. i. canendo.

ORDINAT annos). i. diſponit toto anno facienda, idem inquit, quod mihi non ſit veriſimile. Sed ordinat. i. numerat vt ordine inchoat. [Telephum, quem tu petis, occupauit) Ad mulierem, inquit Porphyrion, loquitur, cuius nomen non oſtendit. Hæc verba planè corrupta puto. Et legendum. De muliere loquitur, cuius nomen oſtendit. Ex his ſanè Porphyrionis verbis Acron dubitationem elegantem facit. Ego nihil hic video difficultatis, niſi ipſi aliter Horatij verba legerint, neque enim ad aliam loquitur quam ad Phyllida. GLAR.

AD VIRGILIVM NEGOCIATOREM.

Luculenta Veris deſcriptio cum videlicet flare incipiunt eteſiæ venti, & hirundines nidulari, & paſtores apud gregem in herbis canere, qua inuitat Virgilium Myropolam, vt alias tam appetente, & ſitim prouocante, ad compotationem, ſed ea conditione vt ſi Calenum velit bibere vnguenta redimat, ſe enim non poſſe id gratis ob paupertatem præbere.

Ode XII. Dicolos, Tetraſtrophos: Vt, Scriberis Varia fortis, & hoſtium.

—–—UU—–UU–U–
—–—UU—–UU–U–
—–—UU—–UU–U–
—–UU–U–

IAM veris comites, quæ mare temperant:
Impellunt animæ lintea Thraciæ:
Iam nec prata rigent; nec fluuij ſtrepunt
Hyberna niue turgidi.
Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens
Infelix auis, & Cecropiæ domus
Aeternum opprobrium, quod male barbaras
Regum eſt vlta libidines.
Dicunt in tenero gramine pinguium
Cuſtodes ouium carmina fiſtula:
Delectantque deum, cui pecus, & nigri
Colles Arcadiæ placent.
Adduxere ſitim tempora Virgili. * — * Vide ann. Fr. Rob. ſuper iſto loco.
Sed preſſum Calibus ducere Liberum
Si geſtis, iuuenum nobilium cliens:
Nardo vina merebere.
Nardi paruus onyx elicier cadum.

Qui nunc Sulpitijs accubat horreis,
Spes donare nouas largus, amaraque
Curarum eluere efficax.
Ad quæ ſi properas gaudia; cum tua
Velox merce veni. non ego te meis.
Immunem meditor tinguere poculis:
Plena diues vt in domo.
Verum pone moras, & ſtudium lucri:
Nigrorumque memor, dum licet, ignium
Miſce ſtultitiam conſilijs breuem.
Dulce eſt deſipere in loco.

ANTO. IAM veris comites) Virgilio ſcribens Veris tempora explicat, inde illum ad conuiuia exortatur. dicens. Dulce eſſe quãque deſipere loco & tempore. [Iam veris comites) ode eſt ſimilis ſextæ. [Veris comites animæ Thracię) Decimo.n.Cal. Martij venti Septentrionales, qui vocantur Ornithiæ, per dies triginta eſſe ſolent, tum & hirundo aduenit, vt Colum.lib.xij.cap.ij.ſcribit: De ijs igitur ventis Poëta intelligit, nam ipſe quoque de hirundine meminit. [Animæ Thraciæ) .i.venti illi Ornithiæ Septentrionales. [Infelix auis) .i.hirundo.

Ornithiæ

[Cecropiæ domus) Pandion enim Athenarum rex Prognem & Philumelam genuit, quæ Progne Itym filium in Terei viri vltionem peremit, vt late patet in Metam. Ouid. [Deum) Pana.ſ. [Adduxere ſitim) Videlicet calidi Veris aduentu. [Calibus) Campaniæ populis vbi Calenum vinum optimum, latius in ſuperius dictum eſt.

Pandiõ

Progne

Cliens

[Cliens) Is proprie dicitur cuius cauſam aduocatus tuetur, & defendit, quaſi colens ab colendis patronis, hic vero cliens accipitur domeſticus, & amicus, & comes, & iuuenum ſectator nobilium qui vti & nobiles vnguenta feret. [Nardo) Nardino vnguento, de quo ſupra. Eſt aũt ſenſus, q́ afferendo ſecum nardi paruum onychem.i.vaſculum, lucrabitur optima vina.

Onyx

[Onyx) Naſcitur onyx lapis in Arabiæ montibus & in Germaniæ poculis vaſis inde factis primum, deinde pedibus lectorum ſelliſq́; . eo vretet & Amphoræ magnitudine Cadorum vſi ſunt, hunc aliqui lapidem Alabaſtritem vocant, quem cauant ad vaſa vnguentaria, quoniam optime ea incorrupta ſeruare dicitur, hæc & plura Plin.lib.xxxvj.cap.viij. Præterea (vt dicunt alij) ὄνυξ ὄνυχος vnguis dicitur, inde onyx lapidis genus, eo q́ humano vngui ſit ſimilis. [Horreis) Pro cellis vinarijs dixit. Spes donare. optimo enim mero ſpes redit & lætitia. [Cum tua merce) Cum tuo nardi onyche. [Immunem) Sine aliquo munere tuo. [Diues vt) Diuites enim & optima vina & vnguenta conuiuijs præbent. [Nigrorum ignium) Funeralium.ſ. [Conſilijs) .i.prudentiæ.

ACR. IAM veris comites, quæ mare temperant) Ad Virgilium negociatorem ſcribit admonens Veris tempus eſſe aptum nauigio. Vſitatum autem poëtis eſt animas flatus ventorum dicere, dum, ad graue vocabulũ referunt animas, vt, Quantum ignes animęq́. valent. [Temperant) .i.tranquillum reddunt. [Iam nec prata rigent) Ipſo enim tpe & hiems clauditur, & Veris amœnitas aperitur, quo Fauonius cœperit flare. [Nidum ponit Itym flebiliter gemens Infelix auis) Progne enim verſa eſt in hirundinem. [Itym) Is filius fuit Prognes, quem occidit culpa Terei. [Et Cecropiæ) Cecrops dux fuit Athenienſium. Athenienſes enim fuerunt Tereus & Progne. Per Prognem vero hirundinem ſignificat, quæ eo tpe apparet, nota hiſtoria eſt, q́ pro ſtupro ſororis Philumelæ ad vindictam filiũ Terei occiderit Progne & fuit pœna peior peccato, dum cõmittitur parricidium propter inceſtum vnde Tereus comperto facinore dum ambas inſequitur ipſe in vpupam dicitur mutatus, illæ fugientes in hirundinem & luſciniam. [Cecropiæ domus) In domo.n. Cecropia, hoc eſt factum ſcelus. [In tenero gramine) Vt cum ros in tenera pecori gratiſſimus herba. [Cuſtodes ouium carmina fiſtula) Pana ſignificat, à quo fiſtulam dicunt inuentam, vt, Pan primus calamos cera coniungere plures Inſtituit. [Deum) Pana. vt, Pan curat oues ouiumq́. magiſtros. [Adduxere ſitim tempora) Pro æſtate poſuit. [Calibus ducere Liberum) Calenum vinum ducere.i.bibere. [Cliens) Aut Auguſti, aut priuignorum eius Neronum, aut Mœcenatis dicit. [Nardo vina merebere) Ioculariter. nunc ſe Calenum vinum prolaturum promittit, ſi vnguentum acceperit. Si dederis, inquit, nardum, tibi dabitur vinum à me. [Nardi paruus onyx) onyx metallum gemmæ ſimile. de hoc ad vnguenta odorata parua fiebant vaſa. de quo Lucanus ad oſtẽtationem luxus, Tota effuſus in aula Calcabatur onyx. [Qui nũc ſulpitijs) ſulpitia horrea dicebantur, vbi nunc Galbe. illic hordeum condi conſueuerat. [Spes) Cadus.ſ. maiora enim ſibi per licentiam poti ꝑmittere ſperando conſueuerunt. [Efficax) Potens, qui largitate ſua curas expellat. [Ad quæ ſi properas gaudia cũ tua velox merce veni) Vt ſupra dixi.i. pocula non dabuntur tibi, niſi & tu ad me initium mercis ampullam detuleris vnguenti. [Immunem) ſi veneris ſine munere. [Plena diues vt in domo) Vt gratis paleã ſicut diuites conſueuerunt. [Nigrorumq́. memor, dum licet, ignium) Lugubrium ignium, vt, Memor mortis lætitiam non recuſet. [Miſcet ſtultitiam breuem) Breuis temporis ocium. [Dulce eſt deſipere in loco) Iucundum a ſeueritate diſcere aliquando.

POR. IAM veris comites, quæ mare temperant, Impellunt animę lintea Thraciæ) Virgilium alloquitur, iterum autem Veris tempus deſcribit, ceterum animas pro flatibus ventorum vſitatiſſimum eſt poëtis, ſic denique Virgilius ait. Quantum ignes. animæq. valent. [Iam nec prata rigent, nec fluuij ſtrepunt Hyberna niue turgidi) Atqui Veris tempore intumeſcere flumina incipiunt. [Niue turgidi) Adultum iam Veris tempore vult intelligi qm̃ nix omnis elapſa eſt. [Nidum ponit Itym flebiliter gemẽs Infelix auis) Prognem. ac per hoc hirundinem ſignat. [Et Cecropiæ domus Aeternum opprobrium) Cecropiæ domus, quoniam Athenienſes fuerunt. [Cecrops autem Athenienſium Dux. Quod male barbaras Regum eſt vlta libidines) Nota hiſtoria eſt Progne ob ſtupratam & lingua debilitatam Philumenam ſororem a Tereo marito, filium ſibi cõmunem & illi Itym nomine occidit, & epulandum imprudenti appoſuit, deinde, palam facto facinore, cum fugeret cum ſorore infeſtum maritum, in hirundinem & luſciniam transfiguratas eſſe ipſum quoq; Tereum in vpupam autem eſſe conuerſum. [Cui pecus, & nigri Colles Arcadiæ Placent) Pana paſtoralem Arcadiæ Deum eſſe ſignificat. [Iuuenum nobilium cliens) Auguſti Mœcenatis aut nobilium Neronum priuignorum Auguſti dicit. [Nardo vina merebere, Nardi paruus onyx eliciet cadum) onyx genus ampullæ marmoreę, ioculariter autem dicit, Si attuleris vnguentum domum, ego ꝓferam vinum Calenum. [Qui nunc Sulpitijs accubat horreis) Sulpitij Galbe horrea dicit. hodieq. autem Galbe horrea vino, & oleo, ſimilibusque alijs referta ſunt. [Spes donare nouas largus) Cadus.ſ. potulentus autem ſtiuus plerunque maiora ſperare. [Cum tua velox merce veni) Cum ampulla vnguenti.ſ. [Plena diues vt in domo) Vt ſi diues ſim & in domum oiczm omnium rerum plenam te inuitem. [Nigrorum ignium) Funerium dicit, quaſi lugubrium ignium. [Miſce ſtultitiam conſilijs breuẽ) Breuem ſtultitiam, hoc eſt breuis temporis.

ASC. IAM veris comites) Vrbaniſſime & doctiſſime, vtpote poëtarum doctiſſimum, Virgilium Maronem ex Veris aduentu ad voluptatẽ inuitat, dicens: Animæ.i.venti. Thraciæ.i.Ornithię, dictę q́ à Thracia flantes aues aduehant appoſitorie comites Veris.i.quæ comitantur Ver, & adueniunt cum Vere, quæ temperant.i.ſedant mare, impellunt iam linthea.i.vela linea, hoc eſt flare incipiunt, & ita verna eſt tempeſtas. Iam nec prata rigent.i. aſpera non ſunt amplius gelu, nec fluuij ſtrepunt turgidi niue hyberna.i.hyemali: auis infelix.i.miſerabilis.ſ.hirundo ex Progne facta: ponit.i.conſtruit ex luto nidum. gemens flebiliter Itym, ſcilicet filium, quem Tereo patri epulandum appoſuerat, & exiſtens ęternum opprobrium domus Cecropię.i.Athenienſium regiæ, quod male.i.cum malo ſuo, eſt vlta barbaras.i.inceſtas libidines: regũ.i.ipſius Terei regis Thraciæ, qui ſororem coniugis ſuæ Philumelam vitiauit, vnde dolet quod non potius patrem, q̃ filium trucidauerit. Bene aũt ad pluralem tranſit, cum de vno loquatur, quia amantes in vno læſi omnes, aut multos accuſant. Comicus. Non poſſum perpeti meretricũ contumelias, de vna Thaide loquens. Venus apud Virg. Æn.j. Nauibus infandum amiſſis, cum vna tantum amiſſa eſſet Dido eiuſdem tertio. Nuſquam tuta fides, cum à ſolo Ænea videretur decepta. Cuſtodes Pinguium ouium dicunt fiſtulas, carmina in tenero gramine, & delectant Deum.ſ. Pana, cui pecus, & colles nigri.i.vmbroſi Arcadiæ placent, id apte cõmemorat quia Virg. iam Buc. cecinerat. O Virgili, tempora adduxere ſitim, quia calorem. vnde ſitis ſit, ſed ſi geſtis.i.auide cupis, ducere Liberum.i.vinum, preſſum Calibus.i.Calenum, à Calibus, populis Campanię Italię preſſum, tu cliens.i.cultor. & ſodalis iuuenum nobilium qui ſe vngere ſolent: merebere vina.ſ mea nardo.ſ.tuo ab illis obtento Paruus onyx.i.vaſculum ex onyche nardi.i.oppletum nardo, eliciet cadum.ſ.vini, qui accubat.i.occultatur, nunc horreis Sulpitijs.i.cellaris, quæ ſunt ad ea loca quæ dñr Galbæ Sulpitij, horrea eaſtẽa largus donare ſpes nouas.i.rerum non ſperatarum, prius quàm

eius

eius vino quis lætior effectus fuerit & efficax.i.efficaciter potēs: eluere.i.abſtergere, amara.i.amaritudines curarum, quia vinum bonum lætificat cor hominis. Ad quæ gaudia.ſ.boni vini ſi tu properas.i.feſtinas venire, vini cum tua merce.i.onyche vnguenti nardini. Ego non meditor tinguere.i.irrigare, meis poculis te immunem.i.nullum munus afferentem vt.i.tanquam ſim, aut vt faceres diues, in domo plena.i.opulenta, q.d. non inuito te niſi Simbolum conferas: verum pone.i.depone moras & ſtudium lucri quia licet onyx vnguenti ſit minor, eſt tamen precioſior, & memor ignium nigrorum .i. amorum, quibus in obſcuro operam damus aut ſcortorum, quibus nigri ſunt capilli & oculi. vt placet Bonfini, aut (vt mihi placet, & cetera ferè) ignium funeralium, quia qui ad voluptatem inuitant, breuitatem vitæ quam illi indulgere datur ferè commemorant, quam prudenter ipſi videant. vnde eſt illud. Collige virgo roſas dum flos nouus, & noua pubes, & memor eſto æuum ſic properare tuum. Et illud Perſianum, Indulge Genio, carpamus dulcia: noſtrum eſt Quod viuis, cinis, & Manes, & fabula fies. Viue memor leti, fugit hora, hoc quod loquor, inde eſt, & multa ſimilia. miſce, ſup. iantiſper dum licet: ſtultitiam breuem conſilijs.ſ.ſeueris, quia dulce eſt deſipere.i.oſtendere ſe deſipientem: in loco.i.vbi opportunum eſt vt inter veros amicos, & inter ſimulatos amicos, vt Brutus fecit inter Tarquinos. Prudenter autem dicit breuem.i.breui duraturam & in loco. Et ſi dicas nullum locum eſſe ſtultitię, concedam ſi inepta ſit & vitioſa verum ſtultitia accipitur hic pro hilaritate non ſimulata.

MAT. Bõfinus. IMMVNEM) Immunem Latini vocant quem ἀσύμβολον Græci nempe eum, qui nihil confert ad cõuiuium. In prouerb: Immunem venire. [Nigrorumque memor) Exponunt omnes quos vidi interpretes nigrorum, ignium.i.funeralium &c. Equidem affirmauerim Horatium voluiſſe Virgilium ad epulas inuitatum admonere vt omiſſis ad tempus ferijs, recrearet animum, ac refocillaret occultorum vel ignobilium amorum memoria. Aut alludiſſe ad alicuius vel puellę, vel pueri colorem, vel ad crines nigros, quæ plerunque per grata contingunt, quale eſt illud in ſuperioribus Ode xxxij.lib. j. cum dixit. Et lycum nigris oculis nigroq. Crine decorum. [Cornicis viu. tem.) Viuacitas cornicis in prouerbium abijt, quod eſt, Cornice viuacior, de vehementer annoſis Heſiodus namque cornici nouem noſtras ætates attribuit, quadruplum eius ceruis, id triplicatum coruis.

GLAREANVS.

IAM veris comites quę mare temperãt) Mancinellus hoc de Ornithijs intelligit, ex verbis Colum.lib.xj.cap. ij. de iiſdem ventis. Nam & hic poëta de hirundine meminit, vt Columella, Porphyrio autem adultum iam veris tempus poëtam deſcribere ait, quod ex eo patet. Adduxere ſitim tempora Virg. Quod x. Calend. Martias quando Ornithie flare incipiunt, ac per triginta dies durant, vix intelligi poteſt. Quare Land. de Eteſijs hoc dictum exiſtimat. Verum Eteſiæ Calend. Auguſt. incipiant flare, ac itidem per triginta dies durēnt, non videtur hoc de hirundine quadrare. Nidum ponit Ityn flebiliter gemens infelix auis. Ego de Ornithijs intelligere cum Mancinello malim, & cum Porphyrione adultum Ver intelligere tempus autem Ornithiorum non ad amuſſim à poëta obſeruatum ſed præteritis non ita pridem credo vſum, perinde atque præſentibus, vel propter carmen, vel quia ita libuit. Porro hanc Oden ad Virgilium ſcribit, negociatorem, vt ait Myropolam, vt Landinus, Poëtam vt alij: Ego ad poëtam vix credo hanc Oden ſcriptam, videtur enim oblique taxare, vt ſolet, vnguentarij auaritiam, cum ait verum pone moras, & ſtudium lucri, niſi quis & hęc iocalariter dicta intelligat, vt præcedentia pleraque. [Et Cecropiæ domus Æternum opprobrium) Hic Acron, Cecrops, inquit, Dux fuit Athenienſiũ, Athenienſes enim fuerunt Tereus & Progne. Hac ille Tereus Thraciæ Tyrannus ab Ouid. dicitur, Athenis ne an alibi natus, ignotum Ad idem pertinet, quod paulo poſt idem Acron ait in domo Cecropis hoc factum ſcelus, cum in Thracia, quanquam per filiam Cecropis Strabo in Daulide, ſed hæc non ſunt tanti.

IN LYCEN ANVM FACTAM.

Inſultat Lyce meretrici, quam ſupra barbaram ac præfractam queſtus erat quod ſe inhumaniter excluſerat, & iuuenis inſolenter ſe geſſerat erga omnes amatores verum iam vetula viciſſim faſtidiretur ab ijs, quos olim tam ſuperbe reiecerat, dijs numirum id agentibus, vt ad decrepitam ætatem vsus in pænam reſeruaretur,

Ode XIII. Tricolos, Tetraſtrophos: vt,
Quis multa gracilis te puer in roſa.

–––∪∪––∪∪–∪–
–––∪∪––∪∪–∪∪
–––∪∪––
–––∪∪–∪–

AVDIVERE Lyce di mea vota: di
Audiuere Lyce: fis anus: & tamen
Vis formoſa videri:
Ludisque: & bibis impudens:
Et cantu tremulo pota Cupidinem
Lentum ſolicitas. ille virentis, &
Doctæ pſallere Chiæ,
Pulchris excubat in genis.
Importunus enim tranſuolat aridas
Quercus: & refugit te, quia luridi
Dentes, te quia rugæ
Turpant, & capitis niues.
Nec Coæ referunt iam tibi purpuræ,
Nec clari lapides tempora: quæ ſemel
Notis condita faſtis,
Incluſit volucris dies.
Quò fugit Venus heu? quo ue color decens?
Quo motus? quid habes illius? illius?
Quæ ſpirabat amores:
Quæ me ſurpuerat mihi,
Felix poſt Cynaram, notaque, & artium
Gratarum facies: ſed Cynaræ breuis
Annos fata dederunt:
Seruatura diu parem
Cornicis vetulæ temporibus Lycen:
Poſſent vt iuuenes viſere feruidi
Multo non ſine riſu,
Dilapſam in cineres facem.

ANTO. AVDIVERE Lyce dij) Lycen arguit meretricẽ quę iam anus amari optabat ac iuuenis. [Audiuere Lyce) Ode eſt ſimilis v.lib.j. [Lentũ) ſpernit.n.te vt anum. In genis oculos illius aſpiciẽs,
Oculi vel malas. Si neſcis oculi ſunt in amore duces, inquit Propertius. Et Apul.lib.x.Metam. ita ſeribit, Cauſa omnis & origo pręſentis doloris, & etiam medela ipſa, & ſalus vnica mihi tute ipſe es, iſti enim tui oculi per meos oculos ad intima delapſi pręcordia meis medullis acerrimum commouent incendium Ergo miſerere tua cauſa pereuntis &c. [Importunus) Inquietus, quaſi ſine portu. [Aridas Quercus).i. aridas anus. [Luridi) ſupra modum pallidi, inquit Feſtus. [Capitis viues).i.cani.
Coa veſti bõbicina [Coę purpurę) De bombycina veſte intelligit, quam in Co mulier Pamphyle platis. filia prima texere docuit. de qua re legito plura in Plin.lib.xj. Nos etiam plura in Iuuen. [Notis condita faſtis) In faſtis.n. conſulum tempora ſcribebantur quorum anis tempora preterita noſcebantur. [Venus) Tua forma & gratia. [Motus).ſ. Veneri aptus. [Illius?) Illius .i.tuę iuuentutę tuę Veneris & gratię. [Surpuerat) Pro ſurripuerat. antea enim Lycen iuuenem Horatius amauerat, & tunc quidem ſuperbam & immitem. [Felix) Ordo eſt, Felix fuiſti, & nota poſt Cynaram meam.ſ. primam amicam. [Cornicis) De huiuſce auis ętate ſuperius legito. [Feruidi) Amore calentes. [Facem) .i. Lycen ipſam olim iuuenem & ſplendentem vti fax eſt nunc vero anum, & extinctam.i. ſine ſplendore aliquo.

ACR. AVDIVERE Lyce) Ad Lycen meretricem ſcribit, de cuius ſuperbia in iij.lib. queſtus eſt, eo quod anus facta contemnitur à iuuenibus, de quorum amore ante plaudebat. Vis formoſa videri. vtrunque in anu muliere turpiſſimum eſt. vt & formoſa velit videri, & laſciuire. & ideo addidit impudens. [Et cantu tremulo)

mulo)Tremulum vel ad vocem vel ad ætatem retulit.[Cupidinem lenium) iuuenum.ſ qui ideo lentus eſt. quoniam tu eis ingrata es per ętatem.[Ille virentis & Doctæ pſallere Chiæ) multum decoram vult Chiam mulierem videri, vel ꝙ virenti ætate ſit,& docta pſallere, vel quod genis.i.facie pulchra ſit,& ideo Cupidinem eacubare in genis ejus induxit. [Importuno enim tranſuolat aridas Quercus) per irriſionem quercum aridam voluit anum mulierem intelligi. quas amorem, dum feſtinat ad iuuenes, neceſſe eſt tranſuolare.[Luridi)Nigri ſquamoſi.[Quia rugæ)Vt, Frontem obſcœnam rugis arat.[Turpant) Fœdant. vt turpantem puluere crines. [Et capitis niues) Niuem pro crine poſuit. [Nec Coæ referunt) Coæ precioſæ à loco. in hac enim inſula melior purpura tinguitur. [Nec clari lapides) ſignificat autem nec veſtimentorum cultu, nec gemmarum precijs ad pulchritudinem reuerti annis iam & ętate conſumptam. [Incluſit volucria dies) ſignauit, depoſuit ſepeliuit. incluſi enim defuncti tumulo dicuntur.[Venus) Amor cuius ab ea fugam ideo ſe ſimulat dolere, vt ei mœrorem incitet maiorem. [Motus) ſaltatus .i. quid habes illius ætatis priſtinæ? aut quid tibi primæ gratiæ remanſit? [Surpuerat) Sincope pro ſurripuerat, hoc eſt alienum amore fecerat. [Felix)pulchra. Poſt autem ad qualitatem pertinet, aut ad tempus.i.ſecunda pulchritudine à Cynare, ac poſt illam defunctam tu ad amandum elegantior. [Notaq. & artium Gratarum facies)probata & artifica. [Sed Cynaræ breues Annos Fata dederunt) Tanquam quæ immatura perierit. Seruatura diu parem Cornicis vetulæ temporibus Lyceu, cornix enim diu dicitur viuere, cui Lycen comparat per longinquitatem vitæ.[Poſſent vt iuuenes viſere feruidi) Vt quæ incenderat vultum ſuum ad vicem facis, in cinerem & annis conſumeretur ætatia iuuenibus iam facta riſui. Et quod facem dixerat, bene delapſam in cineres memorauit. [Delapſam in cineres facem) Ita, inquit, amiſiſti pulchritudinem ſicut fax conſumpta in cinerem.

POR. AVDIVERE Lyce di mea vota) Ad Lycen loquitur: de cuius ſuperbia in tertio queſtus eſt in illa Ode, cuius initiũ eſt, Extremum Tanaim ſi biberes Lyce, ergo ſenectutẽ illi nũc opprobat, per quam ingrata iuuenibus facta faſtiditur.[Et tamẽ vis formoſa videri. Ludiſque, & bibis impudens) Illam laſciuire ait, & ideo bene additum impudens. Cupidinem lentum ſollicitas qui ideo lentus eſt quoniam tu ei ingrata es per ætatem.[Ille virentis. & Doctæ pſallere Chiæ pulchris eacubat ingenis) Cupido.ſ.ob multa autem decoram eſſe Chiam. vult intelligi, quod virenti ætate ſit,& docta ſit, & ideo Cupidinẽ in ipſis genis eius dicit eacubare.[Importunus.n.tranſuolat aridas Quercus) Allegorice aridas quercus pro ſenio affectas mulieres & importunus iocus, ἀφορμὴ dr̃.[Nec Coæ referunt iam tibi purpuræ, Nec clari lapides)Hoc eſt quod ſupra dixit, Et tñ Vis formoſa videri; ſignificat.n.illam Puellari ſe veſte,& gemmis eacolere.[Quæ ſemel notus condita faſtis, incluſit volucris dies) Quæ iam retro acta ſunt. [Quæ me ſurpuerat mihi) .i. ſurripuerat. [Felix poſt Cynaram notaque, & artium Gratarum facies) poſt Cynaram, vtrum ad qualitatem pertinet, an ad tempus i.ſecunda pulchritudine? [Delapſam in cineres facem) ἐμφατικῶς illam autem amoris facem delapſam aut in cineres,& conſumptam refriaiſſe.

ASC. AVDIVERE Lyce) Lycem meretricem ſuperbam olim, nunc aũt, quia vetulam reiectam, taxat, exprobans illi inutiles conatus ac dicens, O Lyce, dij audiuere mea vota.i.deſideria, dij, inquit, audiuere, qa tu es anus .i. vetula,& tamen vis videri formoſa,& ludis,& bibis impudens .i. ſine pudoris. & pota .i. ebria ſollicitas cantu tremulo, quia anili, Cupidinem .i. Amorem aut amatorem lentum.i.lente acceſſurum ad vetulam. ille .ſ. Cupido, eacubat.i.excubias & vigilas facit, in pulchris genis.i.oculorum finibus Chiæ.ſ.puellæ, virentis.ſ.in flore ætatis,& doctę pſallere. Ipſe.n.importunus.i.inquietus, aut tibi minus conueniens, tranſuolat quercus aridas.i.vetulas vt quercus arentes,& refugit te quia dentes luridi.i.obſceni pallore,& rugę quæ ſunt in fronte,& niuea capitia .i. cani. hoc eſt capilli caneſcentes turpant.i. turpem reddunt te. Nec purpuræ Coæ.i.bombycine veſtes nec lapides clari.i.pellucidi lapilli, quos meretrices vetulæ gerere ſolent, referunt.i.reducunt tibi iam tempora quę dies.i.tempeſtas, volucris.i.velocitet abiens incluſit ſemel faſtis .i. annalibus, aut Faſtorum libris, notis .i. per conſules cognitis. Heu (ſimulatus dolor exprobrandi vim habens) quo fugit Venus .i. venuſtas, quo ue fugit color decens? quo fugit motus.i.agilitas corporis? quid habes ò Lyce, illius, illius, inquit, pulcherrimę puellæ, quæ eras iuueneula, quæ ſpirabat .i. ſpiritu quoddam attrahebat. aut accumulabat amores quæ ſurpuerat, pro ſurripuerat .i. clanculũ rapuerat mihi me? q.d.nihil. nam felix ſup.fuiſti.ſ.in attrahendis amatoribus poſt .i. ſecundum Cynaram quam adhuc pluris fecerat Poëta, & facies tua nota gratarum artium .i. propter gratas artes, quę callide ad ſe trahebat amatores, ſed Fata.ſ.benigna, dederunt Cynaræ breues annos, ne ſenectę mala pateretur, ſeruatura .i. quæ reſeruare voluerunt, Lycem diu, tempore parem .i. equalem, temporibus cornicis vetulæ .i. annoſæ, vt iuuenes feruidi .ſ. in eam prius, aut adhuc in alias feruidi, cum illa frigeat poſſent viſere .i. viſum ire, non ſine multo riſu .i. cum multa irriſione facem .i. faciem Lyces olim, vt facem inflammantem, delapſam in cineres, id eſt iam extinctam & nullius efficaciæ.

AD AVGVSTVM.

Commemorat res ab Auguſto geſtas, velut per catalogum quendam, cuius tantam eſſe virtutem & in remp. beneficentiam colligit, vt neque Senatum, neque populum & ſi maxime velit, & de eius ſalute totus pendeat nunquam factis dignam laudem referre poſſe affirmet. ſi quidẽ eius auſpicijs & conſilio, Druſus Claudius, Vindelicos, Brennos, Genaunos, gentes Alpinas, in Romanorum poteſtatem redegit eius copijs & opibus Tyberius Rhetos, Pannonas, Dalmatas, & bonam partem Germaniæ ſubegit denique eius opera Aegyptus, Cantabri, Medi, Indi Scythæ, Britanni, Galli, Hiſpani, Sycambri Romæ. Imperio parere coacti ſunt.

Ode XIIII. Dicolos, Diſtrophos, Vt i Vides, vt alta ſtet niue candidum.

--υ---υυ·υυ
--υ--·υυ-υ-
--υ---υ-υ
-υυ-υυ-υ--

QVAE cura patrum, quæ ue quiritium
Plenis honorum muneribus, tuas
Auguſte virtutes in æuum
Per titulos, memoreſque faſtos
Aeternet? ò, qua ſol habitabileis
Illuſtrat oras, maxime principum,
* Quem legis expertes Latinæ
Vindelici didicere nuper,
Quid Marte poſſes. milite nam tuo
Druſus Genaunos, implacidum genus,
Brennoſque veloceis, & arceis
Alpibus impoſitas tremendis,
Deiecit acer, plus vice ſimplici.
Maior Neronum mox graue prœlium
Commiſit: immaneiſque Rhœtos
Auſpicijs pepulit ſecundis,
Spectandus in certamine Martio;
Deuota morti pectora liberæ
Quantis fatigaret ruinis:
Indomitas prope qualis vndas
Exercet auſter Pleiadum choro
Scindente nubeis: impiger hoſtium
Vexare turmas: & frementem
Mittere equum medios per igneis.
Sic lauriformis voluitur Aufidus:
Qui regna Dauni præfluit Appuli:
Cum ſæuit: horrendaque cultis
Diluuiem meditatur agris:
Vt barbarorum Claudius agmina
Ferrata vaſto diruit impetu:
Primoſque, & extremos metendo
Strauit humi ſine clade victor:
Te copias, te conſilium, & tuos
Præbente diuos. nam tibi, quo die
Portus Alexandrea ſupplex,

* Mihi magis, inquit Bõſinis, placebit, vt ꝙ ꝑ quãti nõ quẽ legatur

Et vacuam patefecit aulam;
Fortuna luſtro proſpera tertio
Belli ſecundos reddidit exitus:
Laudemque, & optatum peractis
Imperiis decus arrogauit.
Te Cantaber non ante domabilis,
Meduſque, & Indus, te profugus Scythes
Miratur, ô tutela præſens
Italiæ, dominæque Romæ:
Te fontium qui celat origines
Niluſque, & Iſter, te rapidus Tigris,
Te belluoſus qui remotis
Obſtrepit Oceanus Britannis,
Te non pauentis funera Galliæ,
Duræque tellus audit Iberiæ.
Te cæde gaudentes Sicambri,
Compoſitis venerantur armis.

ANTO. QVÆ cura patrum) Oſtendit non à ſenatu, non à populo vnquam Auguſto pro meritis poſſe honores plene reddi, ipſo enim auctore, ipſo inquã præbente copias, & conſilium, ſuosq. diuos, Geloni. Brenni, Alpini, Cantabri, Medi, Indi, Scythæ. Ægyptus, Britanni, Gallia, Iberia, Sicambri Romano imperio parebant. [Quæ cura patrum) Ode eſt ſimilis nonæ. Eſt aũt ordo: O Auguſte quæ cura patrũ quæ ue Quiritium plenis muneribus honorum per titulos memoreſque faſtos in æuum æternet virtutes tuas. [Honorum) .i. dignitatum tuarum. [Per titulos) Geſtorum. ſ. [Faſtos) Libros, in quibus totius anni fit deſcriptio. Faſti enim dies feſti ſunt, vt Feſtus edocet. [Gelonos) De his ſuperius. [Brennos) Ii ſunt Alpini populi teſte Plin. lib. iij. & Lucio Floro. [Acer) Fortis & ſtrenuus. [Plus vice ſimplici) oſtendit duplici clade affectos hoſtes. [Maior Neronum mox graue prœlium) De Tyberio nunc intelligit qui Druſo maior natu fuit vt patet etiam per Suetoniũ. [Mox) .i. poſt Druſi mortem. Druſus enim Germanicus domitis hoſtibus inter Salam & Rhenum fluuios victor oppetiit, vt Strabo docet lib. vij. Suetonius etiam ait ſic de Tyberio, Druſum fratrem in Germania amiſit, cuius corpus pedibus toto itinere progrediens, Romam vſque peruexit. Liuius autem lib. cxl. ſcribit, ꝙ Druſus ea fractura equo ſuper crus eius collapſo trigeſimo die, quam id acciderat, mortuus eſt in Germania &c. [Maior Neronum) Tyberius poſt Druſi mortem Rhœticum. Vindelicumq. bellum geſſit, inde Pannonicum, inde Germanicum, Rhœtico, atque Vindeliquo gentes Alpinas, Pannonico Brennos & Dalmatas ſubegit. auctor eſt Tranquillus. Strabo etiam lib. vij. ſcribit, Tyberius naualibus pugnis Vindelicos inuaſiſſe. Euſebius etiam ſcribit ꝙ Tyberius Vindelicos & eos qui Thraciarum cõfines erant, Romanas prouincias fecit. Idque ſcribit Euſebius etiam anno xv. poſt Alexandriæ captiuitatem. hinc igitur patet de ipſo Tyberio intelligendum ibi. Maior Neronum. [Deuota pectora) ſ. Rhætorum, & Vindelicorum qui vt liberi eſſent, morti ſe exponebant. [Indomitas prope) ordo eſt, Impiger hoſtium vexare turmas & mittere frementium equum medios per ignes, qualis Auſter choro Pleiadum ſcindente nubes exercet vndas prope indomitas. [Pleiadum choro) ſunt Pleiades in cauda Tauri ſeptẽ ſtellæ, quas appellauere Virgilias, vt ſcribit Plin. & Gel. lib. xiij. vtque Higinius ait, exiſtimantur choream ducere ſtellis. & Colum. ſcribit Virgil. xj. Calend. Maias. cum Sole oriri, eſſeque Africum, vel Auſtrum, & humidum diem. Latius tamen diximus lib. j. Georg. [Tauriformis Aufidus) Habens tauri formam. fluuij enim cum cornibus pinguntur, & propter aquarum murmur & impetum, & propter retortas ripas. [Claudius) Tyberius. de Claudia domo latius ſupra patuit. [Alexandrea) Alexandria, & Alexandrea dicitur: vt Priſcianus docet lib. ij. qui hunc locum Alexandrea per e, legit. quo modo autem cœperit Alexandriam lege ſuperius, & etiam carmen Epodon. [Peractis imperiis) .i. omnibus tuo imperio ſubditis. [Optatum decus) ſcribit Florus, quod Auguſtus ob ingentia facta dictator perpetuus & pater patriæ dictus eſt. Tractatum etiam in ſenatu, an quia condidiſſet imperium Romulus vocaretur. Sed Sanctius & reuerentius viſum eſt nomen Auguſti, vt iam tum dum colleret terras, ipſo nomine & titulo conſecraretur. Præterea ſcribit Suetonius. Cum Auguſtum Senatus cum populo Romano conſalutauit patrem patriæ, reſpondit Auguſtus lacrymans his verbis (ipſe enim ſicut Meſſalæ oppoſui) compos factus votorum meorum patres conſcripti, quid habeo aliud Deos immortales precari, quam vt hũc conſenſum veſtrum ad vltimum vitę finem mihi perferre liceat? Per hæc igitur verba ego intelligo optatum decus cognomen Patris patriæ. [Arrogauit) Deſcripſit, deputauit tribuit. [Cantaber) De Cantabria latius ſupra, de Medis item. Indus ſcribit Euſebius, quod Indi ab Auguſto per legatos amicitiam poſtularunt. Strabo autem lib. xv. ſic ait. His ea addi poſſunt, quæ a Nicolao Damaſceno dicuntur. Refert enim ſe Antiochiæ quæ apud Daphnem eſt, Indorum legatos vidiſſe qui ad Cæſarem Auguſtum venerant, qui quidem plures ex Epiſtola ſignificabantur, ſed tres tantum ſeruati erant. quos vidiſſe ſe ait, ceteri longitudine via magna ea parte perierant, addit etiam Epiſtolam græcam fuiſſe in membrana ſcriptam, in qua ſignificaretur Porum eſſe qui ſcriberet, & cum ſexcentis regibus imperaret, Cæſaris tamen amicitiam multifacere, & paratum ſe quocunque voluerit aditum exhibere. & in quibuſcunque rectum fuerit, opitulari. hæc dicit in epiſtola contineri. Allata preterea eſſe dona Octo ſeruos nudos in ſubligaculis aromatibus delibutos, eſſe autem dona alia, Mercurium à puero brachia caetum, quem nos vidimus. Item viperas ingentes & ſerpentem decem cubitorum & teſtudinem fluuialem trium cubitorum, & perdicem vulture maiorem &c. [Te profugus Scythes) Parthi (de quibus latius ſupra) Scytharum exules dicti ſunt. [Nilus) Nilus incertis oritur fontibus ſecundum quoſdam, immenſo longitudinis ſpatio ambulans demum pluribus in locis, & latens, & exiens Africam ab Aethiopia diuidens, medios Aethiopes ſecat, longo poſtea interuallo in Aegyptum mare ſe euomit. hæc & plura Plin. lib. v. cap. x. [Iſter) Iſter (vt Strab. ait lib. ix.) Oritur ab extremis Germaniæ partibus, ſuperiore autem fluminis partes in fontes verſus vſque ad præcipites eius decurſus, quos cataractas nominant, Danubio, vocant, quæ maxime per Dacorum agrum delabuntur. alias vero inferiores vſque in Pontum per Getas Iſtrum vocitant. [Rapidus Tigris) oritur Tigris in regione Armeniæ maioris fonte conſpicuo in planicie, à celeritate autem Tigris, dicitur, ita enim appellant Medi ſagittam. auctor Plin. lib. vj. [Belluoſus Oceanus) in eo enim variæ ſunt belluæ. vt alibi diximus ex Plin. [Britannis) Auguſti tempore vniuerſa ferè Britanniæ inſula Romanis propria familiariſque habita, vt docet Strab. lib. iiij. [Galliæ) De Gallia, & Iberia multa ſuperius. [Sicambri) Diximus etiam ſupra Auguſtum Germanos vltra Albin ſubmouiſſe. ex quibus Sueuos & Sicambros cedentes ſe traduxit in Galliam atque in proximis Rheno agris collocauit, vt, Tranquillus ait. [Compoſitis) Paccatis, & repoſitis, ac collocatis.

QVÆ cura patrum, quæ ue Quærit) Negat vllos à ſenatu, vel pop. R. dignos honores inueniri, qui pro meritis, vel triumphis Auguſti æternitati ipſius conſecrentur. [Per titulos) Qui ad commemorationem honorum, vel rerum geſtarum inuenti ſunt, ipſi enim faſti dicuntur indices virtutis, ſiue in quibus, memoria temporum continetur. [Aeternet) Aeternum faciat & laudibus conſecret. [O qua Sol habitabileis) Habitabilis propter inhabitabilem cecaumenem. [Quem legis expertes Latinæ) Latinitatis neſcij, vel ciuilitatis. Auguſto imputat de Vindelicis Druſi victoriam, quia eius ordinatione & exercitu vicerat. [Milite nam tuo) Hyperbaton ordo enim rectus eſt, Druſus acer non ſimplici vice deiecit Gelonos &c. [Implacidum genus) Implacabiles Geloni & Brenni gentes Galliarum. [Plus vice ſimplici) Aut in ſimplicem vicem, quia dupla, nam dederant clade perculſi ſunt, aut quia dixit acer non ſimplici vice. [Maior Neronum) Druſus, qui maior natu fuit. [Spectandus) Famoſus, terribilis bellator. [Deuota morti pectora liberæ) Rhætiorum gentis libertatis amore morti animos deſtinatos fuiſſe dicit. [Quantis fatigaret ruinis) Tempeſtati furenti viri fortis animum comparauit. [Pleiadum) Pleiades dictæ ſunt, quæ & Virgiliæ, harum ortus tempeſtuoſus eſt. [Scindente nubeis) Ita pugnante Druſum ſcidiſſe dicit hoſtium turmas, vt ventus nubes, vndaſque conſueuit. [Mittere equum) Irrumpendo in hoſtium cuneos. [Per ignes) In medium pugnæ furorem. [Sic tauriformis voluitur Aufidus) Omnium famoſorum fluminum vultus cum cornibus finguntur, ideo tauriformis propter impetus & mugitus aquarum. vt, Corniger Heſperidum fluuius regnator aquarum. [Diluuiem minitatur agris) Inundationem Fluminis viro forti comparat pro Druſi laude, vt, Aut rapidus montano flumine ACR.

Horat.   n iij   torrens

torrens Sternit agros. [Primoſque & extremos metendo) Vt, Proxima quæq. manus gladio metit. [Sine Clade) Sine damno ſuorum militum dicit te copias te conſilium Auguſti auſpicijs Druſum dicit hoſtes fudiſſe, & felicitatem habuiſſe. [Nam tibi quo die Portus Alexãdrea ſupplex) Felicitati aſſignat Auguſti Druſi victoriam demonſtrando ante annos duodecim eo die Alexandream ab Auguſto captam, quo Druſus Vindelicos ſuperauit Pompei enim mortem Actiaco bello vltus Auguſtus eſt. [Et vacuam patefecit aulam) ſine damno, ſine hoſte, ſine domino. [Et optatum per) Actis immortalitatem & conſecrationem videtur ſignificare. peractis enim imperijs diuinos honores meruit Auguſtus. vt idem in ij. Epiſt. Præſenti tibi maturos largimur honores. Iurandasq. tuum per nomen ponimus aras. [Non ante domabilis) Non ante Cæſarem victus. [Pro fugus Scythes) Aut ſub Aquilone incertus conſtitutus, aut qui nunquam in eodem loco maneat. [Tutela præſens) ſic idem alibi. Res Italas armis tuteris, moribus ornes. [Præſens) Aut potens ſiue propitia. vt, Virg. Et vos agreſtum præſentia numina Fauni. [Te fontium qui celat origines) Origo enim Nili neſcitur. vt, Et gens ſi qua iacet naſcenti conſcia Nilo. Gentes fluminum in eum memoratione deſignat. [Obſtrepit Oceanus Britannis) Britãni enim interfuſo Oceano à terris, omnibus ſeparantur. vt, Et penitus toto diuiſos orbe Britannos. [Non pauentis funera Galliæ) Galli enim mortem non pauent. [Duræque laborioſæ) Vt, Aut impacatos à tergo horrebis Iberos. [Te cæde gaudentes Sicambri) Bella optantes aſſidua, qui & Germani. [Compoſitis veneratur armis) Pacatis moribus & feritate depoſita.

POR. QVÆ cura patrum, quæ ue quiritum) Negat vllo ſenatus populi ue Romani obſequio poſſe pro meritis dignos honores inueniri virtutibus Cæſaris, quibus in æternum conſecretur. [Per titulos, memoresque faſtos Aeternet?) Fictum verbum eſt æternet Quem legis expertes Latinæ Vindelici didicere nuper, Quid Marte poſſes) Non ſic hæc dicit, quaſi ab Auguſto Cæſare Vindelici debellati ſint, ſed quod Druſus eius ciuibus, auſpicijsq. Auguſti eos debellauerit. [Gelonos, Brennosque) Ciſalpinæ gentes ſunt hæ. [Et arces Alpibus impoſitas tremendis) Non arces tremendas (vt dictum eſt) intelligamus, ſed hos tremendos. i. timendos, qui eas habitant. [Deiecit acer, plus vice ſimplici) Vult intelligi in vaſtandis his, non tantam illis cladem intuliſſe, quantam ipſi dederant, ſed duplam, hoc eſt eam non ſimplici vice reddidiſſet. [Maior Neronum) Ordo eſt. Druſus eſt maior Neronum. hic enim maior natu fuit. [Deuota morti pectora liberæ) Eleganter non metuentes mortem liberam perpetuo epitheto dictum accipe quantis fatigaret ruinis, hoſtium ruinis. ſ. [Indomitas prope qualis vndas, Exercet Auſter Pleiadum choro ſcindente nubes impiger hoſtium vexare turmas) Mirum quod ſequitur. cum enim prædixiſſet, qualis non intulit quod erat conſtans, talis, ſed impiger. Ergo ſic totum intelligendum, Qualis eſt Auſter cum ortu Virgiliarum Pleiadum concitatus, cum exercet vndas tam impiger Druſus hoſtium turmas vaſtabat. [Per ignes) Ignes nunc pro acerrimis, concitatisque periculis accipere debemus. [Sic tauriformis voluitur Aufidus) Omnia fluminum genera taurino vultu, & cornibus pinguntur propter impetus, & fremitum ipſarum aquarum. [Cum ſæuit horrendam que cultis Diluuiem meditatur agris) Male dixi meditatur, quia in ipſo actu eſt, nec debet cogitare, aut condiſcet re, id quod iam facit. [Primoſque, & extremos metendo) ſic & Virg. Proxima quæque metit gladio ſuo. [Sine clade victor) .i. ſine ſuorum clade. [Te conſilium & tuos præbente diuos) Hoc ideo dicitur, quia auſpicijs Cæſaris hæc geſſiſſe dicitur. [Nam tibi, quo die) Ita euenit vt poſt annos quindecim Druſus eo die Rhætos Vindelicos vinceret, quo die Auguſtus Alexandriam vicerat. [Et optatum peractis) Immortalitatem & conſecrationem videtur ſignificare, cum dicat peractis imperijs. [Te profugus Scythes) Profugus dicitur, qui nunquam eodem loco manet, vnde & Nomades dicuntur. [Te non pauentis funera Galliæ, Duræque tellus) Per zeugma ex inferiore verſu Audit accipere debemus. Non pauentes autem Gallos funere ait, quia vel ferocia, vel vana perſuaſione rurſus renaſcendi mortem non timebant, de quibus Lucanus ait, Animæque capaces Mortis & ignauum rediturę parcere vitæ. [Compoſitis venerantur armis,) Id eſt pacatis.

A S C. QVÆ cura) Auguſtum iam ab auſpicijs & dexteritate, quam à rebus geſtis celebrans, inquit, cum deſiderio & admiratione, O Auguſte, quæ cura patrum .i. ſenatorum quæue cura Quiritium .ſ. populi R. æternet .i. æternas faciat, muneribus plenis honorum tuas virtutes per titulos & faſtos .i. annales & Faſtorum libros, memores .i. rerum memoriam facientes. in æuum .i. in ſempiternum? O maxime principum, per eam partem qua Sol illuſtrat .i. luce clarificat, & viſit oras habitabiles, quem Vindelici .ſ. populi in Alpibus a Druſo domiti, expertes .ſ. prius, legis Latinę .i. Romanæ. didicere nuper .i. nuper nunc parum eſt temporis, quid poſſes Marte .i. bello. Bonfinis legit illuſtret. & quam legis expertes. vt ſi, O maximi principum, qua &c. quam .i. ò quantum, Vindelici expertes legis Latine didicere nuper quid poſſes Marte, & ita particula quam determinet verbum didicere. quæ conſtructio eſt quidem vſitatior, quam qua verbo didicere duos accuſatiuos demus ſiue copula, quem quid. ſed quia Horatius dicitur à Fabio in figuris feliciter audax, nollem omnem figuratam locutionem auferre preſertim cum ſit tolerabilis vt hic. Quem didicere quid poſſes Marte, vt ſic, Quem didicere, hoc eſt didicere quid poſſes Marte, & ita nihil mutaui. Nam Druſus .ſ. Tiberij Neronis frater, acer plus ſimplici vice, id eſt valentior quam ſua Vnius dexteritate, nam & Auguſti & propria virtute valuit (Is autem verus eſt ſenſus ab alijs commentarijs nundum acceptus. nam de duplici clade minus. ad laudem Aug. faceret) Deiecit milite tuo .i. a te accepto exercitu Gelonos, & Brennos (In libro Bonf eſt, Genaunos, & poſtea Brencos) populos ſecundum Porphyrionem, Ciſalpinos (verum quia vt Marcellus recitat ex Suetonio, Tyberius in Pannonico bello Brennos & Dalmatas ſubegit videntur Brenni non Ciſalpini, ſed Thracibus vicini ſicut & Geloni ſecundum Herodotum, qui in confinio Scythiæ Agathyrſos & Gelonos ponit. vnde quia durum ſit fratrem pro fratre poſuiſſe dicam Druſum etiam Brennos & Dalmatas ſubegiſſe, ſicut conſtat Tyberium etiam Vindelicos à Druſo prius deuictos domuiſſe, aut vt Bonfinis innoit non tamen explicat. ordo poteſt eſſe, Didicere inquam Vindelici, nam Druſus deiecit ſupple eos milite tuo, & maior Neronum .i. Tyberius acer plus vice ſimplici deiecit Gelonos in placidum, id eſt implacabile genus, & Brennos, aut Breneos, veloces, & arces impoſitas Alpibus tremendis. & ſupple commiſit mox graue prælium &c. aut igitur Ciſalpinos, aut Thracibus vicinos dices) appoſitiuè genus implacidum .i. aſperum, bellicoſum, & arces, ſcilicet Rhætorum & Vindelicorum impoſitas Alpibus tremendis: Maior .i. ſenior: Neronum .i. Claudiorum videlicet Tyberius, cõmiſit mox .i. paulo poſt mortem Druſi graue prælium, & pepulit .ſ. à ſedibus ſuis, auſpicijs ſecundis .i. proſperis, videlicet Auguſti, Rhætos populos in Alpibus, immanes .i. efferos, eras ſpectandus .i. ſpectari dignus in certamine Martio, quantis ruinis fatigaret pectora .ſ. Rhætorum Vindelicorum & ceterorum nõ prius ſubditorum legibus Romanis, deuota .i. voto addicta & deſtinata, morti libere .i. quæ eſſet cum libertate. Maluerint enim in libertate mori, quam in ſeruitute viuere, in quo oſtenditur generoſus animus eorum, quem ideo laudat tacite Poeta, vt maior ſit gloria victoris, quæ ex precio victi populi dependet, eras inquam talis qualis Auſter exercet vndas prope .i. quaſi indomitas: choro .i. chorea, Pleiadum .i. ſeptem illarum ſtellarum, ſcindente .i. diſſoluente in pluuia nubes, & exiſtens .ſ. Tyberius, impiger .i. ſtrenuus, vexare turmas hoſtium & mittere equum frementem per medios ignes .i. pugnæ furorem. [Sic Tauri formis) ordo eſt, Aufidus fluuius Apuliæ, tauriformis .i. habens formã Tauri qui perfluit regna Danni Appuli .i. quondam Appulorum regis, voluitur ſic cum ſęuit per inũdationem, & minatur agris cultis .i. ſatis, diluuiem .i. inundationem horrendam, vt Claudius .ſ. Tyberius, diruit vaſto impetu agmina barbarorum, ferrata .i. armata, & ſtrauit humi .i. per humum, metendo, id eſt reſecando, & vellendo, primos & extremos .i. omnes obſtantes, exiſtens victor ſine clade .ſ. ſuorum, & hoc ò Auguſte te præbente copias .ſ. exercituum, & conſilium, & diuos tuos .i. tibi fauorabiles. Nam eodem die (tranſactis tamen duodecim annis) quo Alexandrea .ſ. regia Ægypti: ſupplex .i. ſubacta, patefecit tibi portus & aulam vacuam .ſ. rege: fortuna proſpera reddidit tertio luſtro .i. intra tertium luſtrum ſecundos exitus belli, quia victoriam, & arrogauit imperijs peractis .i. omnibus tuo imperio ſubditis laudem & decus optatum .i. dictaturam perpetuam, & patris patriæ appellationem. [Cantaber) Populus Hiſpaniæ, non domabilis ante, & Medus, & Indus, & Scythes, id eſt Scytha profugus, id eſt Parthus, aut Scytha in plauſtris domicilia (vt prius vidimus) habens, miratur te ò tutela præſens, id eſt præſenti numine ſtrata, Italiæ, & Romę dominæ, id eſt principis vrbium quam vt egregiam doceat, ſeorſum ponit Nilus, qui cœlat origines fontium, id eſt vnde oritur & Iſter, qui in quibuſdam locis Danubius dicitur, & Tigris fluuius Armeniæ, & Oceanus belluoſus .i. multa monſtra & belluas varias continens qui obſtrepit Britannis remotis

motis.ſ.à globo huius mundi. vt in Bucolicis Maro: Et penitus toto diuiſos orbe Britannos. & tellus Galliæ non pauentis funera .i. mortem, aut quia bellicoſus eſt Gallus, aut quia perſuaſum etiam tunc habuit poſt hanc vitam eſſe & aliam. vnde hic ſæpe mutuo dabant, quod illic reciperent. & tellus Iberiæ.i.Hiſpaniæ, difficilis ad vincendum, audit te.i.obtemperat tibi. & Sicambri, populi inferioris Alemaniæ gaudentes cæde, venerantur te armis compoſitis, id eſt ſedatis.

MAT. Bõnis. MAIOR Neronum) De Tiberio intelligendum eſt qui maior natu fuit non de Druſo quod ex Suetonio oſtendit Bonfinis, & illam particulam non apertiſſime declarare dicit, q.d. Horatius poſt Druſum & Druſi obitum.

GLAREANVS.

MILITE nam tuo Druſus Gelonos, implacidum genus) Gelonos ponit pro Germanis, longe petitum nomen, vt ſolet. Quod etiam lib. ij. admonuimus. Acron ait Gelonos, ac Brennos gentes Galliarum eſſe, quod neſcio vbi ipſe legerit. Porphyrion adijcit Ciſalpinas gentes eſſe. Quidam Genaunos emendarunt pro Gelonos. Plinij lib. ita variant, vt nihil inde certi dicere queamus. vbi de victis gentibus Alpinis & de Pannonia, nam Brennos alibi, alibi Breunos reperias Ptolemæus inter Vindelicos numerat Breunos, inter Pannonicos autem Breucos. Florus cum venonibus, & vindelicis à Druſo victis, & Brennos numerat. Strab. quoque lib. vij. inter Pannonicos Breucos enumerat, vt Ptolemæus, & Plinius. Quare conijcimus de Breucis nullam eſſe dubitationem, quin ſint Pannoniæ populi. Sed qui Vindelicis ſunt vicini. Brenie an Breuni ſint appellandi, hoc vtique Lectori indicandum relinquo. Ceterum, quod Acron Porphyrionque Druſum maiorem Neronum putarunt recte à Mancinello redargutũ eſt ideoq. à nobis omittitur. [Diluuiem minitatur agris) Et Acron, & Porphyrion meditatur legunt. Addit Porph. male hoc dixiſſe Poëtam, quia in ipſo, inquit, actu eſt nec debet cogitare, aut condiſcere, id quod iam facit. Sed cum meditor ſit exercere meditatio exercitatio, etiam aliquando armorum, vt Valla probat lib. j. Elegantiarum, non video quid ſibi velit Porphyrion. [Nam tibi, quo die Portus Alexandrea) Ita euenit, inquit Porph. vt poſt annos xv. Druſus eo die Rhætus Vindelicos vinceret, quo die Auguſtus Alexandream vicerat. Hæc ille vbi rurſus Rhætos ac Vindelicos vnam facit gentem. Deinde xv. ait annos, qui ſunt xiſ.a primo Conſulatu Auguſti, cum Q. Pedio, ad finem bellorum ciuilium, quando tertium fit Conſul Auguſtus, tertio, aut ait poëta, luſtro, ſed nondũ expleto. Si quidem luſtrum, pro ſpatio quinque annorum acceperimus. At ego luſtrum, ſi proprie vſurpare volumus, pro Olympiade accipio. Itaque recte poëta dixit, tertio luſtro, id quod Porphyrion occaſionem præbuit erroris ſi modo non totus huius Odæ commentarius corruptus eſt, quod equidem ſuſpicor. Poëta ſanè ad plenam laudu Auguſti accumulationem hoc quoque adijcitur, Ciuilibus armis finem impoſitum poſtquam Ægyptus capta fuerit. Quod Dion. Halicar j. fatetur lib. Nihil autem de iſtac comparatione cuius meminit Porphyrion, ſi modo Porphyrion eſt, ac non potius aliquis impoſtor.

AVGVSTI LAVDES.

Excuſat ſe quod cum in primis cupiat ſcribere geſta Auguſti. ob ingenij & ſtili exiguitatem non poſſit, illa enim maiora eſſe, quam quæ lyrico conueniant, nam vir ille, inquit, non ſolum fines à ſe imperij ampliauit, ſed ſigna etiam à Parthis ablata reſtituit, pacem toti orbi peperit, ſaluberrimis, inſtitutis & legibus populumq; à priſtinam integritatem, & incorruptos mores reduxit.

Ode XV. Dicolos, Tetraſtrophos: Vt,

Vides, vt alta ſtet niue candidum.

– – ∪ – – – ∪ ∪ – ∪ –

– – ∪ – – – ∪ ∪ – ∪ –

– – ∪ – – – ∪ – ∪

– ∪ ∪ – ∪ ∪ – – – – –

PHOEBVS volentem prœlia me loqui,
Victas & vrbeis, increpuit lyra:
Ne paruâ Tyrrhenum per æquor
Vela darem. tua Cæſar ætas
Fruges & agris rettulit vberes:
Et ſigna noſtro reſtituit Ioui,
Direpta Parthorum ſuperbis
Poſtibus. & vacuum duellis
Ianum Quirini clauſis: & ordinem
Rectum, & vaganti fræna licentiæ
Iniecit: amouitque culpas:
Et veteres reuocauit arteis:
Per quas Latinum nomen, & Italæ
Creuere vires: famaque, & imperi
Porrecta maieſtas ad ortum
Solis, ab Heſperio cubili:
Cuſtode rerum Cæſare, non furor
Ciuilis, aut vis eximet ocium:
non ira, quæ procudit enſeis:
Et miſeras inimicat vrbes.
Non qui profundum Danubium bibunt,
Edicta rumpent Iulia: non Getæ,
Non Seres, infidi ue perſæ,
Non Tanain prope flumen orti.
Noſque & profeſtis lucibus, & ſacris
Inter iocoſi munera Liberi
Cum prole, matroniſque noſtris,
Rite deos prius apprecari,
Virtute functos more patrum duces,
Lydis remiſto carmine tibijs,
Troiamque. & Anchiſen, & almæ
Progeniem Veneris canemus.

PHOEBVS volentem) Auguſti laudes hæc Ode continet vti & præcedens. ille enim à Parthis Craſſo ablata ſigna reſumpſit: Ianiq. etiam templum omni bellorum remoto furore clauſit. ANTO. (Phœbus volentem) Ode eſt ſimilis præcedenti. Eſt autem ordo. Phœbus increpuit me lyra volentem loqui prœlia, & vaſtas vrbes. [Parua vela) Lyricos verſus intelligit non aptos, quidem cantandis prœlijs. (Tyrrhenum per æquor) Metaphora. intelligit autem maxima Cæſaris Auguſti geſta. (Tua Cæſar ætas) Auguſtum laudat à pace qua ſanè bona cuncta proueniunt, vt fruges & ſimilia. (Signa) De ijs videto in fine Odæ ij. lib. j. [Ianum Quirini) Numa Pompilius mitigandum ferocẽ populum armorum diſſuetudine ratus, Ianum ad infimum. Argiletum indicem pacis, bellíq. fecit, apertus vt in armis eſſe ciuitatem clauſus pacem circa omnis populos ſignificaret bis deinde poſt Numæ regnum clauſus fuit, ſemel Tito Manlio conſule poſt primum Punicum perfectum bellum, iterum Auguſti tempore poſt bellum, Actiacum pace terra, mariq. parta hæc ex Liuio. Suet. etiam de Auguſto ſic Ianum Quirinum ſemel, atque iterum à condita Vrbe ante memoriam ſuam clauſum in multo breuiore temporis ſpatio terra, marique pace parta clauſit. Florus item ſic, Auſusq. tandem Cæſar Auguſtus lxx. ab Vrbe condita anno Ianum geminum claudere. bis ante ſe clauſum ſub Numa rege, & Victa primum Carthagine. hinc conuerſus ad pacem primum in omnia mala & in luxuriam fluens ſeculum grauibus, ſeuerisq. legibus coërcuit &c. Plutarchus quoque de Numa & Iano ſic. Eſt & eius templum Romæ duabus portis, quod belli ianuam vocant. Legitimum enim ipſum aperiri, cum bellum ſit, in pace autem Claudi. meminit item de Iani templo Ouid. lib. j. Faſt. [Ianum Quirini) Macr. lib. j. Satur. ſcribit: Ianum Quirinum dictum, quaſi bellorum potentem, ab haſta quam Sabini Curim vocant. [Et ordinem Rectum) Auguſtus enim (vt diximus) conuerſus ad pacem primũ in omnia mala, & in luxuriam fluens ſeculum grauibus ſæuerisq. legibus coërcuit. [Veteres artes) Quatuor virtutes intelligit, Prudentiam, Iuſtitiam, Tempe-

rantiam, Fortitudinem. nam ars (vt etiam Diomedes ſcribit)
ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ab arete.i.ab virtute dicitur. [Maieſtas) Amplitudo
& dignitas. [Imperi) Pro imperij. [Procudit).i.cudendo eaté
dit, ac fabricat. [Edicta Iulia).i. Auguſti in Iuliam gentem ado-
ptati. [Nosq.& pro.) Oſtendit ſe die quoque dijs ſacrificaturum,
cantaturumque ſtrenuos duces, & Veneris progeniem, vnde Iu-
lia gens ortum habuit. Nam ex Venere ortus eſt Æneas inde
Aſcanius, à quo Iulus, cui regni loco apud Albam ſacra eſt pote
ſtas attributa, atque honor, cuius familia fuit maxima, atque cla-
riſſima omnium. auctor eſt Dion.lib.j. Ex eadem familia Iulius
Iulus Cæſar eſt. vnde Maro ait, Iulius à magno demiſſum nomen Iu
lo. quod non de Aſcanio intelligendum eſt, ſed de Iulo Aſcanij
filio, qui magnus fuit. quantum ad ſacram poteſtatem, & hono
Bõſinis rem vt oſtendimus. [Profeſtis lucibus) Profeſtum diem dicebát
Profeſti dies qui feſtus non erat, vt Pompeius ait. [More patrum) Valer.lib.
ij ſic ait, Maiores natu in conuiuijs ad tibias egregia ſuperiorum
Conni- opera carmine comprehenſa pangebant, quo ad ea imitanda iu-
uarũ ti- uenem alacriorem redderent. Cic. item lib.j. Tuſc. ſcribit, eſſe in
bia Catonis originibus, ſolitos eſſe in epulis canere conuiuias ad ti
bicinem de clarorum hominum virtutibus. [Lydis tibijs) De ijs
late ſuperius. [Iocoſi) Dantis iocos lætitiam, iucunditatem. [Ve
neris progeniem) Iuliam gentem, vt diximus.

ACR. PHOEBVS volentem prœlia me loqui, Victas, & vrbeis,
increpuit lyra) Non lyra increpuit, ſed volentem me prœlia ly-
ra loqui, quod eſt lyrico carmine Phœbus increpuit. a non bus
enim aptum, hoc eſt metrum. vt cum Canerem reges & prœlia,
Cynthius autem Vellit, & admonuit. [Ne parua Tyrrhenum p
æquor) Per allegoriam ſignificat magnam materiam non ſuffi-
cienti ingenio & humili generi carminis non debere committi.
[Fruges & agri retulit vberes) Seu quia in pace diligentior cul
tus vberiorem fructum, facit, ſeu quia ipſe Deus Cæſar faueat
frugibus, vt, Ecce Dionei proceſſit Cæſaris aſtrum, Aſtrum quo
ſegetes gauderent frugibus. Et ſigna noſtra reſtituit Ioui) Quæ
interfecto Craſſo cum exercitu, Auguſtus a Parthis ſuſceperat.
[Et vacuum duellis Ianum) ſignificat oia pacata ſub Cæſare tem
plo Iani clauſo. quod belli tempore ſemper patere conſueuit.
vnde ad ſignificationem futuræ pacis apud Virg Claudétur bel-
li portæ. [Duellis) Bellis. [Ianum) Quirinum. [Euaganti fræ-
na licentiæ) Leges tulit, quibus mores regerentur. [Emouitque
culpas) Remouit, reiecit, vt, Emoti procumbunt cardine poſtes.
[Veteres reuocauit ar.) In his.n. virtutibus veteres vitę artes eſſe
dicebant, Prudentiam, Iuſtitiam, & Fortitudinem, & Temperan
tiam, per hac omnes conſtare voluerunt diſciplinas. [Ad ortum
Solis, ab Heſperio cubili) Vt Imperiũ Oceano, famam, q termi-
net aſtris ab Oriente ad Occaſum imperiũ ſignificat perueniſſe
Romanum. vt, Et qua Sol inter vtrunque recurrens Reſpicit O-
ceanum. [Exuet) Excludet. [Procudit) Incudibus producit en-
ſes, & fabricat. [Et miſeras inimicat vrbes) Inimicas facit. Miſe-
ras autem, tanquam bellum facientes. [Non qui profundum
Danubium bibũt) Gentes á fluuio, vt, Qui Tyberim, Fabarimq.
bibunt. [Edicta rumpent Iulia) A nullis gentibus dicit leges Au
guſti contemni.in Iuliam.n gentem fuerat adoptatus Auguſtus.
[Infidiq. Perſæ) Craſſum.n. ſecurum de pace perſuaſerant. [Nõ
Tanaim prope flumen orti) Scythę. [Noſque & profeſtis luci-
bus) Profeſti dies dicebantur quia ante feſtos erant. [Iocoſi)
Lætitiam iubentis. vt adſit lætitiæ Bacchus dator, & bona Iu-
no. [Apprecati) Inuocantes. [Virtute functos more patrum du
ces) Duces, inquit, optimos parentum pietate venerabimur, in-
ter quos Auguſtus eſt. [Lydis remiſto carmine tibijs) Lydis ti-
bijs læta cantabantur. Phrygijs triſtia. tres.n.modos habebant
tibiarum Ionicum, Lydum, & Phrygium, quem & Barbarum, in
honorem autem Lydorum dictum, ꝙ ipſi primi tibias inuene-
runt. [Troiamq. & Anchiſem, & almæ Progeniem Veneris ca-
nemus) In honorem Auguſti Venerem laudari vult, quia ab Iuli
deſcẽdit origine. Ordo, Nos apprecati deo canemus duces fun
ctos virtute more patrũ remixto carmine tibijs Lydis, & Troia.

POR. PHOEBVS volentem prœlia me loqui) Quidam ſeparát
hanc Odem, à ſuperiore, ſed poteſt illi iungi, quoniam hic lau-
des dicuntur Auguſti. [Phœbus volentem prœlia me loqui, vi
& vrbes, increpuit lyra) Non lyra increpuit, ſed volẽtem prœlia
me lyra loqui.i.lyrico carmine. [Ne parua Tyrrhenum p ęquor
Vela darem) Allegoricos ſignificatur, ne magnam materiam hu
mili generi carminis cõmitterem. [Et ſigna noſtro reſtituit Io-
ui) Signa quæ adempta Romanis interfecto exercitu à Parthis
Craſſo duce, Auguſtus recuperauit. [Ianum Quirini clauſit).i.
pacem, vbique fecit, tunc.n. claudebatur. belli vero tpe patebat.
nã & Virg. volens oſtendere perpetuam pacem futuram ſic ait:
Claudentur belli portæ. [Et ordinem Rectum euaganti fręna
licẽtiæ iniecit) Ordo eſt: Iniecit fræna licentiæ ordinem rectũ
euagãti. [Non furor ciuilis, aut vis exiget ociũ) Exiget nunc ex
cludet ſit quaſi extra ager. vt Terent. Spectandæ, an exigendæ.
[Nõ ira, quæ procudit enſeis) Procudit, hoc eſt fabricat. [Et mi
ſeras inimicat vrbes) Inimicas fictum verbũ eſt.i.inimicas facit.
[Non Tanaim prope flumen orti) Scythas ſignat. [Lydis re mi-
xto carmine tibijs) Aiũt tres modos tibiarum eſſe Ionicum, Ly
dium, Barbarum. [Et almæ progeniem Veneris canemus).i. gen
tem Iuliam, quæ in Iulio nepote Veneris oriunda exiſtimatur.

PHOEBVS) Iterum Auguſtum laudans dicit, Phœbus.i. ASC.
Apollo, increpuit.i. crepitu reprehendit me (ſic Maro in Buc. Cũ
canerem reges & prœlia, Cynthius aũt vellit & admonuit Paſto-
rem Tytire pingues Paſcere oportet oues deductum dicere car-
men) Volentem loqui.i.dicere, lyra.i.lyrico carmine conſequi
prœlia.ſ. Auguſti. & vrbes victas ab eo, ne darem parua vela per
æquor Tyrrhenum.i.ne immenſam laudem tenui ſtylo manda-
rem. Quia ò Cæſar Auguſte tua ætas.ſ. aurea, retulit, & .i. ſimul.
Agris fruges vberes.i.abundantes, & reſtituit Ioui noſtro.i.Ca-
pitolino, ſigna direpta ſuperbis poſtibus.i. tholis Parthorum, vbi
erant affixa, poſtquam ablata fuerant Craſſo & Clauſit Ianum
Quirini.i.templum Iani Quirini clauſit, vacuum duellis.i.bel-
lis, & iniecit licentiæ.i. diſſolutione licenter viuendi vaganti.ſ.
prius, rectũ ordinem, & fręna.i. morum leges tulit & amouit cul
pas & reuocauit veteres artes.ſ. frugalitatis & continentiæ, per
quas nomen latinum & vires Italæ creuere.ſ. primum, vt docet
Liu. in j. præfatione & fama ſup. creuit, & maieſtas imperi, pro
imperij eſt porrecta i. extenſa, ab Heſperio.i. occidentali cubili
Solis ſupple vſque ad ortum, aut ortus, Solis. Furor ciuilis.i. inte
ſtinus, aut vis.ſ. externa, non eximet, aut exiget.i. non abolebit
ocium Cæſare cuſtode.i. tantis per dum Cæſar erit cuſtos rerum
Ira, quæ procudit enſes, & inimicat.i. inimicas facit miſeras vr-
bes, & ij qui bibunt Danubium profundum.i. Germani, Panno-
nes, Daci, qui oẽs ſunt bellicoſi, & Seres.i. populi ad Indiam, &
Perſæ infidi & Getæ, de quibus Maro, Mortem contemnunt
laudato vulnere Getæ, & orti prope Tanaim flumen.i. Scythæ
non rumpent edicta Iulia, quæ Auguſtus maximopere conatus
eſt efficere rata. Nam (vt Suet. ſcribit) nihil conuenientius du-
xit, quam necem auunculi vindicare, tuerique acta. vnde hic Iu
lia.i. Iulij Cæſaris potius, quàm Auguſti dicam. Et nos, inquit
poeta, prius apprecati rite.i. vt decet deos, canemus & profeſtis
.i. non feſtis, lucibus.i. diebus, & ſacris.i. feſtis inter munera.i. do
na: liberi.ſ. patris Bacchi, hoc eſt vini iocoſi.ſ. ab effectu, cũ pro-
le.i. liberis & matronis.i. vxoribus noſtris, canemus dico more
patrum.i. maiorum noſtrorum carmine, remiſto.i. attente & arti
ficioſe, quaſi iterum, atque iterum mixto, tibijs Lydis.i. à Lydis
inuentis, duces, functos virtute.i. iam virtute in cœlum transla-
tos, & Troiam.i. Troianos priſcos. & Anchiſen & progeniem Ve
neris almæ.ſ. Æneam, Iolum reges Albanos, Romulum Iulum
Cæſarem, & Auguſtum.

QVEM ab initio huius Ode ordinem faciunt & Acron, & GLAR.
Porphyrion, etiam ſi non improbem, tamen coactum, puto mi-
rum vero ſi non & concrepare lyra dicere licet. Illud autem.
[Et ordinem Rectum euaganti fræna licentiæ Iniecit) Quidam
pro euaganti legunt, & vaganti, quod mihi diſplicet. Placet aũt
ordo Porphyrionis. Iniecit fræna licentiæ ordinem rectum eua
ganti. [Edicta rumpent Iulia) Recte hoc Badius de Iulio intel-
lexit cum Suetonio, maxime enim laborauit Auguſtus, vt rata
eſſent, quæ Iulius inſtituerat. Denique conſiderandum lecturi,
quam verum ſit, quod Acron ait. Profeſtos dies dici, qui ſint an
te feſtos, cum Feſtus Pompeius dicat profeſtos dici non feſtos.

COMMENTARIVS IN CARMEN
Epodon Q. Horatij Flacci, per Antonium Mancinellum Veliternum.

EPODI dicũtur verſus metro quolibet ſcripti, & Epodi
ſequentes clauſulas habentes particularum ipſo-
rum verſuum, quales ſunt Epodi, Horatij in qui-
bus ſingulis verſibus, ſingulæ clauſulæ adijciũtur.
vt, Nox erat & cœlo lucebat Luna ſereno. dein-
de, Inter minora ſidera. & quæcunque ſunt ſimiles.
Dicuntur autem Epodi ſinecdochicos à partibus verſuũ, quæ le
gitimis & integris verſibus ἐπάδονται.i. accinuntur. hæc ex Dio
mede. Ex quibus colligimus, quod Epodos proprie dicitur ver-
ſiculus ſequens, tñ & ſuperior & ſequens ſimul Epodos vocatur
per ſinecdochen.ſ. vnde & alibi ait, Iambicum eſt carmen ma- Iãbicũ
ledicum

ledicum plerunq; trimetro verſu, & Epodo ſequente compoſitū. Epodos aūt mediam producit. nam per ω, ſcribitur quod etiam probat Sidonius hoc Phalecio hendecaſyllabo: Sermonumq́ ſales nouomq́. Epodon huiuſmodi aūt verſus (teſte Manlio Theodoro) conſtat ſpondeo, dactylo, & tribus trochæis. Auſonius ēt ait choriambum carmen epodos Græci quidem in vltima accentum faciunt, & ita mediam corripiunt. Epodon carmen dicitur (ſm Acronem) quando prior verſus maior eſt, ſecundus minor, ſed continuo tenore primi verſus ſenſus verſu ſequenti concluditur. Epodos (loquit Tortel.) Apud nos dici poteſt carminis cantus, inde Epodion dimin. id eſt paruum carmen, quod á Lyricia clauſula breuia dicitur, quaſi præciſos verſus integris ſubijciat. hoc autem modo, componeretur ab ἔπω & ᾠδή. Diom. tamen ſententia magis placet vt Epodi dicantur verſus illi, quia ἐπᾴδονται.i.accinūtur. ἐπᾴδω vero accino, & incanto ſignificat. ἐπῳδή incantatio dr̃ ἐπῳδός incantator, ἐπᾴδω componitur ex ἐπὶ & ᾄδω.i.canto. inde enim ἐπᾴδω.i.accino. Acron etiā putat poſſe dici ab Epos. atque huius Iambici metri inuentorem fuiſſe Archilochum ſcr. Horat ſic dicens, Archilochū proprio rabies armauit Iambo. Hunc ſocci cepere pedem, grandesq́. cothurni. De Iambo latius dictū eſt Ode xvj. lib. j. Epos deniq; (vt Diom. ſcr.) Græce dr̃ carmen hexametron diuinarum rerum & heroicarum, humanarumq. cōprehenſio, Epos latine primus digne ſcrip. Liuius, is qui Romanorum geſta decem & octo complexus eſt libris qui & annales inſcribuntur, ꝙ ferè ſingulorum annoꝝ actus cō[illegible] incant. Epos autem appellatur (vt Græcis placet) ab ἔπω, dico proprie enim Epos eſt ἔμμετρος λόγος.i. metricus ſermo, vel ab ἕπω i. ſequor, quoniam hoc verſu verba reſpondent motuo. ἔπω ergo duo ſignat, dico vel ſequor. Gell. lib. 17. cap. 9. ſcr. Epos .i. carmē dici ab ἕπεσθαι καὶ εἰπεῖν.i. ab eo quod eſt ſequi, & dicere.

Q. HORATII FLACCI
EPODON LIBER.

AD MOECENATEM.

Epode ad Mæcenatem profecturum cum Auguſto, à quo Liburnorum claſſi præfectus erat ad bellum nauale contra Antonium & Cleopatram, in qua ſollicitus poeta de hominis ſalute ſcribit eo abſente, ſe nunquam futurum ſecuro animo itaque malle ſe eum quouis ſequi, & periculo ſuo militare, vt eius præſentia fruatur non vt faciat quæſtum, quam domum in ocio, ſed ſine eo viuere.

Ode I. Dicolos Diſtrophos. Primus quiſque verſus eſt Iambicus, Hipponactius, Trimeter, Acatalecticus, conſtans è ſex Iambis, recepto tamen in locis imparibus etiam Spondeo, hoc modo.

ībĭs -- lĭbūr ᴗ- nīs īn -- tĕr āl ᴗ- tă nā ᴗ- uĭŭm ᴗᴗ

Secundus quiſque eſt Iambicus, Archilochius, Dimeter, Acatalectus, conſtans, quatuor Iambis, recepto tamen in locis imparibus etiam Spondeo hoc modo.

ămī ᴗ- cĕ prō ᴗ- pūgnā -- cŭlă --

--ᴗ---ᴗ-ᴗ-ᴗᴗ

ᴗ-ᴗ---ᴗᴗ

IBis liburnis inter alta nauiū
  Amice propugnacula,
Paratus oē Cæſaris periculum
  Subire Mœcenas tuo.
Quid nos? quibus te vita ſit ſuperſtite
  Iucunda; ſi contra; grauis;
Vtrum ne iuſſi perſequemur ocium
  Non dulce, ni tecum ſimul?
An hunc laborem mente laturi, decet
  Qua ferre non molleis viros,
Feremus? & te vel per Alpium iuga,
  Inhoſpitalem & Caucaſum,
Vel occidenteis vſque ad vltimum ſinum,
  Forti ſequemur pectore?
Roges, tuum labore quid iuuem meo,
  Imbellis, ac firmus parum.
Comes minore ſum futurus in metu:
  Qui maior abſenteis habet.
Vt aſſidens implumibus pullis auis
  Serpentium allapſus timet
Magis relictis: non, vt adſit, auxili
  Latura plus præſentibus.
Libenter hoc, & omne militabitur
  Bellum in tuæ ſpem gratiæ:
Non vt iuuencis illigata pluribus
  Aratra nitantur meis:
Pecus ue Calabris ante ſidus feruidum
  Lucana mutet paſcua:
Nec vt ſuperni villa candens Tuſculi
  Circæa tangat mœnia.
Satis ſuperque me benignitas tua
  Ditauit. haud parauero,
Quod, aut auarus, vt Chremes, terra premam:
  Diſcinctus aut perdam vt nepos.

IBIS Liburnis) Mœcenas (vti etiam Appianus oſtendit) ſecutus eſt Auguſtū in Siciliam vſque cum M. Agrippa contra Sex. Pompeium, vbi tandem bello nauali Pompeius ipſe ſuperatus eſt, vt late oſtendimus Ode vj. libri primi. Secutus item Auguſtum Mœcenas eſt contra M. Antonium & Cleopatram apud Actium Epiri promontorium, vbi naumachia Liburnarum preſertim victus Antonius in Aegyptum vſque fugit, Auguſto etiam perſequente, donec Alexandriam vi cœpiſſet. ibi Antonius ſibi mortem conſciuit & Cleopatra. Horat. itaq; Mœcenatem alloquitur euntem in naumachiam cum ipſo Auguſto, paratum omne Cæſaris periculum ſuo protegere. hinc et timens dolet poëta ſe relictum eſſe in vrbe, dicens ocium ſine Męcenate ſibi non dulce fore, ſed libenter in Mœcenatis gratiam militare voluiſſe. non autem lucri cauſa quo fieret dicior nam minime parare cupit. quod aut auarus vti Chremes continuo labore accumulet, inde abſcondat, aut vti conſumptor, & prodigus diſſipet. Oſtendit itaque ſe paruo, & iam parto contentum illoq. parce fruiturum. (Ibis Liburnis &c.) Ode eſt Dicolos Diſtrophos, habetq́. metrum iambicum quod binis verſibus ſcãditur. Primus enim iambicus hexameter eſt, vel trimeter ſi miſceantur ſpondei. Secundus tetrameter, vel dimeter ſpondeis inſertis. Meminiſſe tamen debemus (vt ſcribit Diomed.) vitium ANTO.

non

non eſſe in huiuſmodi verſibus, ſi primus pes, tertius & quintus ſpondei inter ceteros iambos occurrent, aliquando aliqui, ea iti bus aliquando nullus eritq. ſincerus iambicus ſine alienis pedibus. Hoc & in tetrametro obſeruabimus vt primum pedem & tertium ſpondeum ſi quando occurrit, recipiamus. Secundum & quartum iambos reſeruemus. Tu autem lector animaduerte Horatium in illo verſu. Roges tuum laborem quid iuuem meo, poſuiſſe. Spondeum in quarto loco. nam imitatus eſt vetere Comicos, qui quidem ſpondeum in ſecundo, vel quarto loco poſuerunt, quod inuenerunt etiam apud Græcos Comicos vetuſtiſſimos, quamuis tamen raro, fieri hoc idem de quo late Priſc. li. 1. In lius autem Theodorus metrum iambicum ſenarium ſcribit recipere ſpondeum, dactylum, & anapæſtum locis imparibus, pyrrhichium vltimo tantum loco. In ſecunda autem Epodo hos pedes Flaccus Horat. poſuit vt dictum eſt. quos locis ſuis oſtendimus. Priſcianus quidem ſcribit veteres comicos, ac tragicos latinos, in iambico omnibus in locis indifferenter poſuiſſe quinque pedes .ſ. iambum, tribrachum, anapæſtum, dactylum, vel ſpondeum,

Claſſiú Tribuni

ſed vltimo loco iambum, vel pyrrhichium ſolum. [Ibis Liburnis) Erant ſub præfectis claſſium deni tribuni per cohortes ſingulas conſtituti, ſingulæ autem Liburnæ, ſingulos nauarchos .i. nauicularios habebant. qui exceptis ceteris nauiarum officijs gubernatoribus, atque remigibus & militibus exercendis quotidianam curam & iugem ea habebant induſtriam. auctor eſt Vegetius. Mœcenas ergo, vel Tribunus cohortis erat vel ſingulæ Liburnę præpoſitus. potius vero tribunus. [Liburnis) Auguſto dimicante Actiaco bello. cum Liburnorum auxilio præcipue victus fuiſſet Antonius, experimento tanti certaminis patuit Liburnorum naues ceteris aptiores. Ergo ſimilitudine, & nomine vſurpato earundem inſtar claſſem Romani principes texuerunt.

Liburnia

Liburnia nanque Dalmatię pars eſt, cuius exemplo naues bellicę fabricabantur, & appellabantur Liburnæ. minime aũt habebant remorum ſingulos ordines paulo maiores binos, idoneæ menſuræ ternos vel quaternos, interdum quinos ſortiebantur remigum gradus. in Actiaco vero bello longe maiora concurriſſe nauigia refertur, vt ſenorum etiam vel vltra ordinum fuerint. hæc ex Vegetio. [Liburnis) App. lib. ij. ſcribit Illyriorum gentẽ Liburnos eſſe. Plin. lib. iij. cap. xxij. ſic ait, Liburniæ finis & ini-

Scardona

tiũ Dalmatiæ Scardona in amne. Ea ſexaginta duobus millibus paſſuum à mari. Strabo lib. vij. docet. Scardonam eſſe oppidũ Liburnicum. Ptolem. item lib. ij. Liburnorum vrbem Scardonam ponit, pauloq. inferius dicit inſulam, in qua duę ciuitates, ſcribit autem Scardum eſſe montem. [Amice) Non Cæſaris caponas vti Porphyrio, nam ſtultiſſimum quidem, ſed ipſius Horatij. Satyra enim vj. ait ad Mœcenatem. Ita te quoque amicum. Præfectum cautum & paulo poſt: Quod te fortius amicum. Propugnacula in maioribus Liburnis propugnacula turreſq. conſtituebantur, vt tanquam de muro, ita de excelſioribus tabulatis facilius vulnerarent, vel perimerent inimicos, vt idem Vegetius docet. Quod autem amplæ naues, altaq́ propugnacula in bello nauali apud Actium fuerint. Maro quoque lib. viij. ita oſtendit.

Alta petunt pelago credas innare reuulſas
Cycladas, aut montes concurrere montibus altos.
Tanta mole viri turritis puppibus inſtant.

[Subire tuo) Protegere tuo periculo. [Quid nos? quibus te vita ſit ſuperſtite) In cunctis omnibus antiquis codicibus id carmen habere legimus ſi non ſit, vt quidam legunt. itaque talis erit ordo: Quid nos ſup. agemus, quibus vita iucunda ſup. ſit vel erit, ſi te ſuperſtite, adde ſit vita nobis, ſi contra .i. ſi te haud ſuperſtite vita ſit nobis grauis erit & moleſta nec vllo pacto ſit legendũ eſt. ſententia .n. non ſatis conſtaret, Porphyrio quoque ſi legit. dicit .n. poetam poſuiſſe bis particulam ſi, & ſemel abundare & verbum extrinſecus accipiendum ſit, vt plena fiat elocutio. ſi igitur extrinſecus accipiendum eſt ſit verbum, ſi bis legendum eſt, nec prętera ſemel abundat, vt dixit idem Porph. quod ſanè ordo noſter oſtendit. [Vtrum ne) ſenſus eſt. Debemus ne otium ſequi non dulce niſi tecum ſimul an, patiemur bellicum laborem, laturi mente .i. quem mente ſolum ferre debemus, quoniam corpore non valemus? quem .ſ. laborem decet ferre viros non molles. [Iuſſi) Abs te quidem ò Mœcenas. [Ocium) Quietem, & vacationem militiæ. [Mente laturi) Toleraturi mente tantum ipſum laborem. corpore enim imbecilli nequimus. [Alpium iuga) Al-

Alpes

pes montes ſunt altiſſimi, qui Italiam ab Germania ſubmouent teſte Plin. lib. iij. Horum montium difficultatem legito apud Liuium lib. j. de bello Pun. ij. non autem die in Alpium iugũ per-

Caucaſus

uentum fuit ab Hannibale xv. vero die Alpibus ſuperatis Italiam attigit. [Caucaſum) Caucaſus Scythiæ mons eſt, dictus quaſi Craucaſus, hoc eſt niue candidus vt Plin. lib. vj. ſcr. Herod. quoque lib. vj. ſcribit. Caucaſum omnium montium altiſſimum eſſe. [Inhoſpitalem) inhabitalem propter niues. [Roges) Rogare poſſis. [Minore metu) Ea ſi quidem metuam duntaxat quæ videro, abſens vero per diuerſas ſuſpiciones etiam plura timebo, quàm quæ accidere poſſunt. [Aſſidens) Incumbens. [Non, vt adſit) ſenſus eſt, vt magis timet relictis pullis auis, qa maior metus abſentes habet, & quamuis adeſſet, non tamen plus auxilij, præſentibus ferret quam relictis, ſic etiam Horat. magis timet abſenti Mœcenati, quamuis præſens plus auxilij non ferret. [Non vt adſit) Ordo eſt. Non vt adſit .i. quamuis adſit, latura, ſit plus auxilij præſentibus ſup. quàm relictis. Eſt autem legendum. Non vt adſit auxilij, per apocopen vel non vt ſit auxilij, ſic enim in antiquo eſt codice. [In tuæ ſpem gratiæ) Non igitur in ſpem prædæ & lucri vt .ſ. plura ſibi aratra comparet. [Non vt) Ordo eſt, Non vt aratra nitantur illigata pluribus iuuencis meis .i. vt plures mei iuuenci aratris alligati nitantur. & id per hypallagen. [Pecus ne Calabris ante) In ſecundo pede Tribrachus eſt, qui poteſt etiam in quarto pede locari, quoniam temporibus par eſt iãbo, de quo Priſc. [Calabris Lucana mutet paſcua) Dicit vt ante calorem pecus mutet Lucana paſcua Calabris .ſ. paſcuis. Lucania enim non multum calet æſtate. Varro ait: Neque eadem loca æſtiua & hiberna idonea omnibus ad paſcendum, itaque greges ouium longe abiguntur ex Apulia in Samnium æſtiuatum, & à campeſtri æſtate exiguntur in altos montes. Lucania autem (vt Str. docet lib. vj.) inter Tyrrhenum, Siculumq́. latus iacet, qbus Samnites propinqui. accolæ vero tractum omnem poſt Calabros Apuliam vocant. [Ante ſidus feruidum) .i. ante æſtatis initium, quod eſt vij. idus Maias, teſte Col. lib. xj. vel quia idibus Iunijs calor incipit, vt ibidem ſcribit. Sed potius de canicula, quæ vij. cal. Auguſtas apparet, hinc caligo æſtuoſa. vt idem dicto libro edocet, qui etiam lib. viij. de modo paſcendi, inquit. Sed obſeruandum eſt ſidus æſtatis per emerſum Caniculæ. [Superni Tuſculi) Tuſculum in Romæ conſpectu erat in ſummo montis ſitum, Ciuitas egregijs ornamentis inſignis. eam vinea coronabant, tectaq. magnifica, ex ea præſertim regione, quę in Romanũ deſcendebat aſpectum, aderant & villę varijs decoratæ apparatibus. Hæc ex Str. lib. v. Erat autem Tuſculum in colle ſitum, q oppoſitus eſt oppidulo quod nunc Rocca Papæ appellatur, nam & nomen & veſtigia quędam eo in loco adhuc retinet [Circæa mœnia superni Tuſculi: Id ait, quoniam Telegonus Circes & Vlyſſis filius dicitur Tuſculum ædificaſſe [Tangat) .i. iuxta ſit villa, vt ſuperni Tuſculi mœnia tangat. [Villa candens) .i. ſplendida, & vario decorata apparatu tales enim villæ ſub Tuſculo erant vt diximus. [Benignitas) Benignus proprie dicitur is, qui bonis & dignis largitur. vt Feſt. ait. [Ditauit) Epiſt j. etiam Mœcenati, inquit: Tu me feciſti locupletem. [Haud parauero) ſenſus eſt, q non parabit, quod aut auarus vti Chremes continuo labore accumulet, inde abſcondat, aut vti conſumptor & prodigus diſſipet, per quod oſtendit ſe paruo & iam parto contentum, illoq. parce fruiturum. [Chremes, terra premam) Terent. in Heaut. ſcr. Chremem multa ſuo labore bona inueniſſe. Vtq. Clitipho eius filius prodigus illa non poſſet perdere neque egeret, ſibi proximis cõmiſit, & credidit, vbi ei eſſet præſidium victus, & veſtitus Horat. idem contra auarum j. ſcribit, Quid iuuat immenſum te argenti pondus & auri furtim defoſſa timidum deponere terra. Maro etiam lib. ij. Georg ait: Condit opes alius, defoſſoq. incubat auro. [Diſcinctus nepos) .i. negligẽs diſſolutus incomptus ineptus. [Nepos) .i. conſumptor, prodigus, luxurioſus. Nepos enim (vt ſcribit Diom.) ſignificat, & certum cognationis gradum & conſumptorem. Priſc. etiam ait lib. ij. Nepos filius filij, & nepos luxurioſus. Nepotes, inquit Feſtus, luxurioſæ vitæ homines appellati, q non magis ijs rei familiaris ſuę cura eſt, quàm his quibus pater, auoſq. viuunt, Porphyrio vero dicit ita: Nepotem veteres prodigum, ac luxurioſum dicebant, quia re vera ſolutiores, delicatioriſq́ victus ſoleant eſſe ſub auo nutriente. Nepa autem Scorpius dicitur Cic. in Arato: Atque oculos vrget pedibus, pectuſq. nepa .i. pro nepæ .i. Scorpij vel, & Priſc. lib. vij. docet Feſtus vero ſcribit, quod nepa ſidus cancer appellatur, vel (vt quidam volunt) Scorpius. Nonius præterea ſic ait: Nepam quidam Cancrum putant. nam vere Scorpius dicitur Plin. lib. xj de Scorpionibus ſcribit, quòd quidam ab ipſis fętum deuorari arbitrantur, vnum modo relinqui ſolertiſſimum, & qui ſe ipſius matris clunibus imponendo tutus & à cauda & morſu loco fiat. Hunc eſſe reliquorum vltorem, qui poſtremo genitores cõficiat ſuperne. pariuntur autem vndeni. hæc ille Merito ergo nepa .i. Scorpione nepos deducitur .i. conſumptor.

Tuſculũ

Benigñ

Nepos

Nepa

Ibis

A C R O N.

IBIS liburnis) Metrum hoc Iambicum dicitur. primus.n. verſus Iambicus trimeter eſt ſecundus dimeter Iambicus. Epodon hoc carmen dicitur primus enim verſus maior eſt, ſecundus minor. Et primus verſus ἐπῳδὰ.i.precanitur, vel quia græce Epos carmen dicitur, ideo Epodon hic liber nominatur, quia continuo tenore primi verſus, ſenſus verſu ſequenti concluditur. Huius vero metri inuentor ſertur Archilochus. Duo ſunt genera huiuſmodi ſtyli. Epodon & Prodon. Epodon dicitur, quaſi poſt cantatio, vt quid dicat primus verſus ordo ſequentis explanet. Prodon per contrarium, quaſi ante cantatio. Hoc ipſum Itẽ Epodon quaſi Prodon, hoc eſt poſt vocem, poſt cantilenam. Liber iſte Epodon appellatur. & quæritur de nomine ipſius. Soluitur ſic. aut quia in itinere poſito Mœcenati hoc dicit, aut quoniam ita verſus ordinati ſunt ſingulæ quibuſque clauſulæ recinant. Clauſulas dicunt Lyrici præciſos, & non integros verſus Præcedit ſemper trimeter, Iambicus & ſequitur dimeter. Trimeter autem dicitur, qui habet ſex Iambos dimeter, qui habet quatuor Iãbicus trimeter Tragicus recipit pedes dextros videlicet Spondeum primum, tertium, & quintum. Siniſtros Iambos, videlicet ij. quartum & vj. vt Diu. potentea ferè via ſatis opem. Comicus erit, qui frequentes. Tribrachos habet vt Agite quod dubitatis hilares dare choros. Satyricus medius. vt Muſæ Iouẽ laudate, & hilares date choros. [Ibis Liburnis) Mœcenatem proſequitur euntem ad bellum nauale, cum Auguſto aduerſum Antonium & Cleopatram. Ad Actiacum bellum iturus Cæſar Auguſtus Liburnis præpoſuit Mœcenatem. hac igitur illum poeta oratione. Liburnæ naiculæ textæ viminibus. [Amice propugnacula) Vt in muro, ita & in nauibus ſiunt propugnacula, poſt quæ dimicantes armati conſiſtunt. [Quid nos) Eclypſis deeſt faciemus. [Superſtite) Pro præſenti poſuit vt Plaut. Nemo adeſt ſuperſtes. [Vtrum ne iuſſi) A Mœcenate, aut à Cæſare. ipſo enim agẽte Horatius ab Auguſto meruerat militiæ vocationem, quod iniucundum ſibi ſine ipſo confirmat. [An hunc). ſ. tecum ſuſcipiemus laborem. quem molles ferre non poſſunt? [Inhoſpitalem) Aut propter nimia frigora, aut inhabitabilem propter montis ipſius aſperitatem. vt inhoſpita Syrtis. [Pectore) Animo. metonymicos. imbecillẽ enim ſe corpore in ſequenti dicturus erat. [Quid iuuenem meo) Humanæ mentis ratio eſt, vt Dilectis plus timeatur abſentibus per diuerſas ſuſpiciones, dicit ergo, quod non comitatu ſuo imbecillis fortiſſimum virum poſſet iuuare, ſed aut præſens cum eo timor eſſet, aut ſalutis eius minorem præſens ſuſtineret ſollicitudinem. Lucanus vt Timorem ſollicitæ mentis oſtenderet Euentus belli ſciat vltima coniux. [Vt aſſidẽs implumibus pullis auis) Apta inertium curæ auium comparatio. Illæ enim nidos non relinquunt cura pietatis dum vindicare nõ poſſunt. [Serpentium alapſus) vt ipſa ſerpentium incurſus timet magis pullis relictis. [Libenter) Hoc & omne militabitur. [Bellum) Noue & eloquenter dixit militabitur bellum, vt pugnam pugno, ſeruitutem ſeruio. [In tuæ ſpem gratiæ) Non ſpe prædæ, ſed gratiæ Mæcenatem ſed dicit nolle deſerere. [Ante ſidus feruidum) Ante Canicularis dies. [Lucana mutet paſcua). i. non ſaltus Lucaniæ æſtiuos accipiam, ad quos greges vitantes æſtus Calabriæ transferantur. [Superni) Alti in ſuperiore poſiti. [Cãdens) Aut pro altitudine niuoſa, aut marmoribus compta. [Circæa tam mœnia) Telegonus Circes filius Tuſculum condidit, aut Circæa mœnia Campaniæ. i. nolo continuare agros Tuſculanos vſque ad Circæum. [Benignitas) Liberalitas. [Parauero) Acquiſiuero. Et eſt pronunciatum futuri temporis vt docuero Virg. Donec me flumine viuo Abluero. [Vt Chremes) Nomen in Terentio diuitis, & tenacis. [Diſcinctus) Diſſolutus, & liberius agens. vt Malchinus Tunicis demiſſis ambulat. [Nepos) Luxurioſus, negligens.

POR. IBIS Liburnis inter alta nauium amice propugnacula) Hic liber Epodos inſcribitur ſ. quòd ita verſus in eo ordinati ſunt vt ſingulis quibuſq. clauſulæ ſuæ ſuccinantur. Clauſulas autem Lyrici appellant, quaſi præciſus verſus integris ſubiectos, qualis eſt ſecundus. Amice propugnacula. & deinceps alterni, quibus tertia pars deeſt, quo minus ſint præcedentibus ſimiles ipſi ſequẽtes. quos merito Hellines clauſulas appellant, & ἐπῳδούς. Baſi enim tertia pars opus eſt vt integer ſiat. [Ibis Liburnis inter alta nauium Amice propugnacula) Non videtur verecundiæ Horatij conuenire vt amicum ſe Mœcenati dicat, cum Clientem debeat dicere. Nunquid ergo ſic ordinanda phraſis eſt, vt amice Cæſaris intelligamus, & ideo bis Cæſaris accipiendum erit vt ſit tale, Amice Cæſaris Mœcenas ibis Liburnis paratus omne periculum Cæſaris tuo periculo ſubire. [Quid nos? quibus te vita ſit ſuperſtite Iucunda, ſi contra grauis) bis poſuit periculũ, ſi ſemel abundat. melius enim ſic loqueretur. Quibus ſe ſuperſtite vita Iocunda eſt, ſi contra, grauis eſt. ergo verbum eatrin ſecus accipiendum ex eo ſit, vt plena ſiat elocutio. [Si contra grauis). i. ſuperſtiti contraria. [Vtrum iuſſi perſequemur ociũ) Iuſſi a te? aut nunquid à Cæſare? dicitur enim Cæſar Auguſtus dediſſe Horatio militiæ vacationem, cum alijs negaſſet. An hunc laborem mente laturi, decet. [Quem ferè non molles viros, Feremus?) Senſus autem eſt hic, ait: Nũquid animo laboratur ei per abſentiam tuam, ſuſcipiemus, & corporis laborem tecum eũdo? corpus.n. labor volt non mollium virorum. Comes minore ſum futurus in metu. [Qui maior abſenteis habet.) Senſus eſt, ſi comes ſim, minorem metum patiar, qui ſemper abſentibus maior eſt. Attende à ſingulari numero ad pluralem tranſitum feciſſe nunc. [Vt aſſidens implumibus pullis auis Serpentium allapſus timet) Attende elocutionem. Illis timet per datiuum caſum, nõ pro illis timet ſic Terent. Syre tibi metuit. [Non vt adſit, auxilij Latura plus præſentibus) Sit verbum hic deeſt & ſi particula, qa ordo & ſenſus hic eſt. Non vt plus auxilij præſentibus ſit latura ſi adſit. [Pecus ue Calabris ante ſidus feruidum Lucana mutet paſcua) Ambigua quidem elocutio eſt, ſed cum ante ſidus feruidum dicat, & Calabriam manifeſtiſſimum ſit calidam eſſe, apparet eum, hoc dicere: Non vt pecua ante feruidiſſimum æſtatis tẽpus ex Calabria in Lucaniam tranſeat. [Circæa tangat mœnia). Tuſculum intelligendum, quia Telegonus Circes & Vlyſſis filius hoc oppidum condidit. Senſus eſt autem, vt neque in Tuſculano poſſideam villam, quæ ibi ædificia habeat vſque ad ipſam vrbem. [Satis ſuperque me benignitas tua Ditauit.) Donatũ ſibi in Sabinis fundum à Mœcenate Horatius ſæpe teſtatus. [Quod, aut auarus, vt Chremes, terra premam) Quoniam Chremes nomen ſenis eſt in Comœdijs, ibi enim ſenes ferè auari finguntur, videtur non immerito Chremetem. auarum dixiſſe ſenſus autẽ: Non ſtudebo nummos acquirere, quos theſauris conditos terræ ſuffodiam per quod ait nolle nũmos habere plures, quàm opus ſit, ac per quod ſollicitam habeat vitam. [Diſcinctus aut perdam vt nepos.) Diſcinctos pro negligentibus ſolent dicere. nepotem autem veteres prodigum, ac luxurioſum dicebant, quia reuera ſolutiores, delicatioriſque victus ſoleant eſſe qui ſub auo nutriuntur.

ASC. IBIS Liburnis amice) Laudat Mœcenatem, quod Auguſtum in bellum nauale ſequi decreuit, ſe autem derelictum conqueritur dicens. O Mœcenas amice, ibis, quia decreuiſti ire Liburnis ſ. nauibus, quæ pro celeribus, & aptis quibuslibet nauib᷒ que pro celeribus, & aptis quibuslibet nauibus accipiuntur inter alta propugnacula nauium paratus ſubire omne periculum Cæſaris. ſ. Auguſti, tuo periculo. Quid nos ſup. faciemus quibus vita ſit iucunda te ſuperſtite, ſi contra. i. ſi nõ ſis ſuperſtes, grauis? Aut legendum eſt ſi, vt Mancin conſtruit. Vtrum ne. i. an ne iuſſi. ſ. à te perſequemur. i. continuabimus, ocium non dulce. ſ. futurum, niſi ſimul tecum an nos laturi hunc laborem mente, qua decet viros non molles ferre, feremus, & ſequemur te, vel per iuga. i. ſummitatem, Alpium. i. ſummorũ mõtium, Italiã ab Hiſpania, Gallia, & Germania diuidentiũ ex parte, & caucaſum montẽ Scythiæ inhoſpitalem. i. inhabitabilem propter frigora, vel ſequemur te forti pectore vſque ad vltimum ſinum occidentis. ſ. maris? Roges. i. interroges forte, quid. i. in quo ego imbellis, ac parum firmus, iuuem tuum laborem meo ſupple labore? reſpõdet: Ego ſum futurus comes in minore metu, qui. ſ. metus, habet. i. occupat, maior abſentes, vt auis aſſidens. i. incubans pullis implumibus. i. nondum plumeſcẽtibus timet magis relictis, quàm ſup. ſi adſit, non ſupple ideo quaſi ſit allatura præſentibus plus auxilij, pro auxilij, ſed ſupple quia certior eſt quid pullis ſiat. [Hoc bellum, & omne) Supple aliud militabitur libenter in ſpem tuæ gratiæ. i. vt gratiam tuã aſſequamur. Non ſup. ea ſpe vt aratra alligata nitantur. i. arationem laborent, pluribus iuuencis meis ue, pro vel, non ſup. vt pecus meum. i. grex ouium. mutet paſcua Lucana Calabris, ante ſidus feruidum. i. ante æſtum canicularem. Nec ſup. ea ſpe, vt villa ſup. mea, candens. i. nitens, & ſplendens (vt in epiſt. Hos ſolos aiunt ſapere & bene viuere, quorum Conſpicitur nitidis fundata pecunia villis) Tangit. i. æquiparet altitudine, mœnia Circæa. i. à Telegono Circes filio fabricata, Tuſculi ſuperni. i. multum editi. Benignitas. i. benigna largitas tua ditauit me ſatis ſuperq. (Haud). i. non parauero. i. voluero, ſi deturpare. i. comparare & acquirere, id quod ego aut premam. i. infodiam terra, vt Chremes. ſ. comicus auarus, aut quod ego perdam. i. prodigam, vt nepos. i. lubricus & perditus puer diſcinctus id eſt diſſolutus & in omni luxuria diffluens.

IN Q. HORATII EPODON LI-brum Henrici Glareani annot.

Ode prima.

MIRA eſt hic, ne dicam monſtruoſa, Acronis, ac Mancinelli de Epodis interpretatio, quam perſequi non viſum eſt operæprecium. Epodi dicuntur (inquit Diom.) necdochicos à partibus verſuum quæ legitimis & integris verſibus ἐπῳδόμενα.i.accinuntur. Hæc inter reliquas multas placet interpretatio ſynecdochicos autem dixiſſe videtur, quod a parte denominatio eſt totius. Huiuſmodi cantilenis etiam barbaræ nationes vtuntur, quanquam nõ prorſus ad eum modum. [Amicæ propugnacula) Nimis arguius eſt hoc in loco Porphyrionis ordo, ſi modo eius eſt ac non alicuius impoſteris, ſed à Mãcinello rectè redargutus. Idem iudico de bis poſita coniunctione, ſi in quinto, ſextoque verſibus nam ſit, non legendum eſt, in quinto verſu, quantumuis hic repugnet Mancin. (Vtrum ne iuſſi perſequemur ocium Non dulce, ni tecum ſimul?) Huius quæſtionis duæ ſunt partes, ocium ne perſequar, an laborem tecum ſubeam? Ocium tu iuſſiſti, laborem autem ferè ſtrenuus decet virus. Tandem poſt deliberationem intulit: Feremus & te vel per alpium iuga &c. Deliberauit itaque ſe iturum. Hæc ideo diximus, quod commentatores hunc locũ indigniſſime tractant, preſertim Mãcinellus cum ſuo corpore & mente, præter auctoris & ſenſum & mentem. Quem quidem doctum ac diligentem virum miror cum Epodon legem ita prorſus ignorauerit, vt Iamborum locũ, atque adeo carminis Iambici rationem confuderit, quæ apud hũc poëtam optime habet. Quippe qui locis paribus nullo alio vſus ſit pede quam Iãbo ac Tribrachy. Quare in hoc verſu, Roges tuom labore quid iuuem meo, non legendum eſt laborem in accuſandi caſus, vt Badius legit. Nec in quinto poſt, Nõ vt ſit auxilij pro non vt adſit auxili, vt Mancin. ex antiquo codice male allegat: Carmen enim non patitur, quantumuis vetuſtis indicet codex. Adſit enim legẽdum eſt, & auxilij ſynæreſis eſt. [Circæa tangat mœnia) Tuſculũ intelligendum, inquit Porphyrion, quaſi poëta non nominet Tuſculum, Quid ſi hyperbole eſt, ad nimis longam villam oſtendendam, à Tuſculo Circæum, vſque promontorium etiam in Latio? Vt Ode xvj. lib. iij. Quam ſi Mygdonijs regnum Halyattici Campis continuem: Quod etiam innuit Acron, ſed obſcurare ſatis: Nolo, inquit, continuare agros Tuſculanos vſque ad Circæum.

VITÆ RVSTICÆ LAVDES.

Ode II. Dicolos, Tetraſtrophos: Vt,

Ibi Liburnis inter alta nauium.

υ-υ-υ-υ-υ-υ
--υ---υυ

BEATVS ille, qui procul negocijs,
  Vt priſca gens mortalium
Paterna rura bobus exercet ſuis,
  Solutus omni fœnore:
Nec excitatur claſſico miles truci:
  Nec horret iratum mare:
Forumque vitat, & ſuperba ciuium
  Potentiorum limina.
Ergo aut adulta vitium propagine
  Altas maritat populos:
Aut in reducta valle mugientium
  Proſpectat erranteis greges:
Inutileisque falce ramos amputans,
  Feliciores inſerit: *
Aut preſſa puris mella condit amphoris:
  Aut tondet infirmas oueis:
Vel cum decorum mitibus pomis caput
  Autumnus aruis extulit:
Vt gaudet, inſitiua decerpens pyra.
  Certantem & vuam purpuræ:
Qua muneretur te Priape, & te pater
  Siluane tutor finium.
Libet iacere modo ſub antiqua ilice:
  Modo in tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ:
  Queruntur in ſiluis aues:
Fonteſque lymphis obſtrepunt manantibus:
  Somnos quod inuitet leueis.
At cum tonantis annus hibernus Iouis
  Imbreis, niueiſque comparat:
Aut trudit acreis hinc & hinc multa cane
  Apros in obſtanteis plagas:
Aut amite leui rara tendit retia,
  Turdis edacibus dolos:
Pauidumque leporem, & aduenam laqueo gruem
  Iucunda captat præmia.
Quis non malarum, quas amor curas habet,
  Hæc inter obliuiſcitur?
Quod ſi pudica mulier in partem iuuet
  Domum, atque dulceis liberos:
Sabina qualis, aut peruſta ſolibus
  Pernicis vxor Appuli: *
Sacrum & vetuſtis extruat lignis focum
  Laſſi ſub aduentum viri:
Claudenſque textus cratibus lætum pecus,
  Diſtenta ſiccet vbera:
Et hornà dulci vina promens dolio,
  Dapes inemptas apparet:
Non me Lucrina iuuerint conchylia,
  Magis ue rhombus, aut ſcari;
Si quos eois intonata fluctibus
  Hyems ad hoc vertat mare:
Non Afra auis deſcendat in ventrem meum,
  Non attagen Ionicus
Iucundior; quàm lecta de pinguiſſimis
  Oliua ramis arborum;
Aut herba lapathi prata amantis, & graui
  Maluæ ſalubres corpori,
Vel agna feſtis cæſa Terminalibus,
  Vel hœdus ereptus lupo,
Has inter epulas, vt iuuat paſtas ouei
  Videre properanteis domum:
Videre feſſos vomere inuerſum boues
  Collo trahenteis languido:
Poſitoſque vernas, ditis examen domus,
  Circum renidenteis lareis.
Hæc vbi locutus: fœnerator Alphius,
  Iam iam futurus ruſticus,
Omnem relegit idibus pecuniam:
  Quærit calendis ponere.

* His verſibus arborũ ſitũ deſcribit

non aũt arborũ putatio ſignatur voluit Acron, Hæc Bõ finis.

* Hic et, copulam adijciẽdam affirmo. Boni.

ANTONIVS.

BEATVS ille) Hac Ode ruſticæ vitæ laudes, & commoda poeta ſcribit, appellatq. ante omnia beatum illum, qui ſuis bonis paterna rura exercet, & colit, & remotus ab omni fœnore militia foro, & ciuium faſtu. Scribitur aũt eodem metro, quo

Agricultura laudes quo & præcedens. Præterea cum duæ vitæ traditæ ſint homini ruſtica & vrbana, antiquior eſt multa ruſtica. prius enim rura coluerunt homines, quam vrbes haberent, neque ſolum antiquior cultura agri, ſed etiam melior. Vnde qui eam colerent, piam & vtilem vitam agere credebant. omnium enim rerum ex quibus aliqd exprimitur, nihil eſt agricultura melius, nihil vberius, nihil dulcius, nihil homine libero dignius. Dirigitur ea ad duas metas, ad vtilitatem & voluptatem. Vtilitas quærit fructum, voluptas delectationem. Hinc Hom. Laërtem lenientem deſiderium quod capiebat è filio colentem agrum, & eum ſtercorantem facit. [Beatus ille) Virgilio quoque libro ſecundo Georg. ait: O fortunatos nimium ſua ſi bona norint Agricolas, quibus ipſa procul diſcordibus armis Fundit humo facilem victum iuſtiſſima tellus, Si non ingentem foribus domus alta ſuperbis Mane ſalutantum totis vomit ædibus vndam &c. poſtea ſequitur. At ſecura quies, & fallere vita, Diues opum variarum at latis ocia fundis Speluncæ, viuique lacus, ac frigida tempe, Mugitusque boum, mollesq. ſub arbore ſomni &c. Et *Scipio* Sen. epiſt. j. lib. xiij. de Scipione maiori, inquit: Abluebat corpus laboribus ruſticis feſſum. Exercebat enim opere ſe, terramq. vt mos fuit priſcis, ipſe ſubigebat. [Procul negocijs,) Id *Hoium victus* eſt ab moleſtis vrbanæ vitæ (vt priſcia gens mortalium) homines à principio genitos dicunt in agris paſtum quærentes ſilueſtri, & incondita vita vixiſſe, quibus herbæ & arborum fructus vltro victum præberent, idemque nullo ſubſidio fulti duram agebant vitam. Erant enim nudi, nullo neque ædium, neque ignis adinuento vſu, cibo in diem quæſito agreſtes fructus in vſum futurum condere & ſeruare ad egeſtatem ignorabant. Experimento deinde edoctos & ſpeluncas aiunt quæſiſſe ad euitandam vim frigoris, & fructus ſeruare cœpiſſe. Demum notitia vtilium rerum percepta, ceteras quoque vitæ hominum commoditates breui tempore eſſe adinuentas, hæc & plura Diod. in principio. (Solutus omni fœnore) liber ab omni debito & vſura. non enim illi ſubijcitur aliquo pacto ſeu neceſſitatis, ſeu lucri cauſa. [Fœnore) Fœnus (vt Pompeius ſcribit) appellatur naturalis terræ fructus, ob quam cauſam nummorum fœtus fœnus eſt vocatus. Marcellus vero ait, quod fœnus dictum eſt, quaſi fœtus, vel ſœtura, eo quod pecuniam pariat. [Nec excitatur) Vitæ incommoda, quibus ruſtici carent, proſequitur, non enim ruſtici auaritiæ cauſam militiam ſubeunt, non nauigandi curam, non ſaluiandi tædia. [Claſſico truci) Terribili tubæ ſonitu. Claſſicum præterea dicimus & tubam ipſam, & ſonum. Eſtque claſſicum tuba retorta. quod Seruius docet libro vij. Æn. Priſc. vero libro v. de xij. car. ait, quod claſſes equitum ordines vocant, qui maxime vtuntur tubis. [Forumque vitat) Forum iudicatorum, & litium eſt ſedes, vt Marcell. docet. Forum eſt negociatoris locus. Forum eſt in quo iudicia fieri ſolent, vt Feſtus aſſerit. (Superba ciuium limina) per hæc ſalutationum officia innuit. hinc ait poëta lib. ij. Georg. Si non ingentem foribus domus alta ſuperbis Mane ſalutantum totis vomit ædibus vndam. [Ergo aut) Ruſticæ vitæ commoda, atque oblectationes incipit explicare, primoque de verno tempore. [Vitium propagine,) id eſt ſtirpe. propagationum vero genera, ac modus legito apud *Emolphus* Colum. lib. iij. Culturas autem vitium & arborum Emolphus Athenienſis inuenit. vt Plin. ſcribit lib. vij. Acron ait: Adulta pro adultarum quod minime probandum eſt. Nam (vt docet Colum. lib. iij.) Propago tertio anno à matre ſeparabitur. Palladius etiam ſcribit. Propagines poſt biennium radicatas transferendas. [Maritat populos) Huc ait, quoniam (vt ſcribit lib. iij. Colum. de arbuſtis) Vitem maxime populus alit, deinde vlmus, deinde fraxinus. Plin. etiam lib. xviij. de vmbris arborum, ſcribit populo nullam eſſe vmbram, ludentibus folijs. Scribit item, quod vlmorum leuis eſt vmbra. etiam nutriens, quæcunque opacat. Scribit item arbores maritare, niſi validas inimicum eſſe, enecante veluei vitium incremento. Propterea igitur Horat. ait: Altas maritat populos. Et Colum. lib. iij. docet arbores ſexto anno ſi iam firmæ videbuntur maritandas. [Reducta valle,) Id eſt depreſſa, vel ſecreta, quaſi retroducta. *Vallis Conuallis.* Sunt enim valles loca, quæ montibus ſubſidunt. Conuallis (vt inquit Feſtus) eſt planicies ex omni parte comprehenſa montibus, collibus ue, vallis autem duobus lateribus incluſa planities. [Inutiles falce ramos amputans) Acron ait, putatorem ſignat, quod quidem minime verum eſt, nam ille tantum ſignatur, qui parat inſitionem. Vnde etiam Maro lib. ij. Georg. ait, Aut rurſum enodes trunci reſecantur, & alte Finditur in ſolidum cuneis via, deinde feraces Plantæ immittuntur. Naſo item ait, Veneris inſitio, fac ramum ramus adoptat. De inſitione autem videto Plin. lib. xvij. [Preſſa mella) preſſa ait, quoniam preſſis fauis mella defluunt. Vnde Maro lib. iiij. Georg. ait: Mella premes. Sunt autem mellis conficiendi tempora duo. Ver, atque Autumnus, ſed vernum ſuauius candidiusque, ac omnino præſtantius autumnali eſt. auctor Ariſt. lib. ix. de Animalibus. [Amphoris) Amphora vaſis genus eſt. à Græcis ἀμφορεὺς dicitur. [Tondet infirmas oueis,) Id eſt imbecilles & molles. Vnde *Oues* Maro lib. iij. Georg. ait, Glacies ne frigida lædat Molle pecus, ſcabiemq. ferat, turpesq. podagras. Colum. etiam lib. vij. appellat pecus molliſſimum. Præterea Palladius lib. vj. de Maio. ſcribens, docet locis temperatis eo menſe ouium celebrandam eſſe tonſuram. docet item quo vnguine perungendæ ſint, vt toto anno curentur. [Vel cum decorum) Autumni commoda narrat. [Decorum caput) poëtico more Autumnum deſcribit, *Autũn.* quaſi corporalem Deum pomis coronatum. Feſtus inquit, Autumnum dictum, quod tunc maxime augeantur hominum opes coactis agrorum fructibus. [Vt gaudet) .ſ. ipſe ruſticus, vt autem nunc pro, quam exponitur. ſicut item inferius ibi. Has inter epulas. vt iuuat paſtas oues videre properantes &c. Eritque tunc admirandi aduerbium. Poſſet item exponi vt quemadmodum. [Certantem & vuam purpuræ) Nigram vuam intelligit mixto rubore quodam. Purpura enim piſcis eſt in concha degens, quæ florem illum tinguendis expetitum veſtibus in medijs habet faucibus, liquoris hic minimus eſt in candida vena, vnde pretioſus ille bibitur nigrantis roſæ colore ſublucens, reliquum corpus ſterile. Auctor eſt Plin. lib. ix. [Muneretur) Plin. libro xviij. ſcribit, quòd olim, non guſtabant nouas fruges, aut vina, antequam ſacerdotes primitias libaſſent. Aruorum autem ſacerdotes Romulus in primis inſtituit. [Muneretur) Munero, & muneror actiua in ſignificatione recte dicitur, inquit Porphyrio. Priſcianusq. lib. viij. docet, antiquos multa huiuſmodi protuliſſe. vt partio & partior, reuerto, & reuertor &c. [Priape) Is Deus *Priapus* non ſolum in vrbium templis, ſed in agreſtibus quoque locis, tanquam vinearum, atque hortorum cuſtos celebratur fructuum fures caſtigans, ei ſacra cum riſu, & ludo fiebant. fabulantur antiqui Dionyſi ac Veneris filium fuiſſe aſſeruntq. nonnulli priſcos illos, cum vellent hominum pudenda occultius numinare. Priapum dixiſſe, auctor Diod. lib. v. Et nos latius lib. iiij. Georg. [Siluane tutor finium) Hoc ait, quoniam Siluanus aruorum etiam deus eſt. hinc Virg. lib. viij. ait,

Siluano fama eſt veteres ſacraſſe Pelaſgos
Aruorum pecoriq. deo, lucumq; dicamque:
Qui primi fines aliquando habuere latinos.

[Liber iacere modo ſub antiqua ilice) In antiquiſſimo cod. manente in ſummi Pontifici bibliotheca apud ędem S. Petri in Vaticano hoc ſuperiori coniungitur, in aliquibus etiam diuiditur. Acron, Porphyrio, & Diomedes coniungunt, & ita agendum eſt, nam ſuperiori ſententiæ hæret. Dixit enim Vel cum decorum mitibus &c. [Libet) .ſ. ruſtico, placet autem magis, vt ſint verba ipſius Horatij, ſicut ſuperiora, ad Alphium fœneratorem, quam ipſius Alphij, vt Acron, Porphyrioq. voluerunt. Vnde hiemis etiam commoda in ruſtica vita narrabit ſicut ſuperius, & Veris & Autumni. Præterea, quo pacto potuiſſe vrbanus ciuis ruſticas voluptates narrare, & oliuas, aut lapathum & huiuſmodi præponere delicatis cibarijs, quibus fuerat aſſuetus? Horatius ergo illuc vſque proſequi videtur. Hæc vbi locutus, quo in loco ſum eſt ſupplendum. Tenaci autem gramine dixit, quoniam gramen geniculatis, ſerpit internodijs, Crebroq. ab ijs & ex cacumine nouas radices ſpargit, iumentis herba non alia gratior, ſiue viridis, ſiue in fęno ſiccata, quod è graminum genere ſeptem internodia habet, efficaciſſime capiti contra dolores ad alligatur. Gramen denique capiti circundatum ſanguinis è naribus fluxiones ſiſtit. Plin. ſcribit lib. xxiiij. [Obſtrepunt) Circunſonant, & obmurmurant. [Queruntur aues) Queruntur ait, quoniam veteres omnium animalium voces, pręterquam hominis querelam dicebant. vt Porphyrio aſſerit. vnde Virg. ait: Et cantu querule rumpunt arbuſta cicadæ. Item, Et veterem in limo ranæ cecinere querelam. Et de bobus, Atque omne querelis Impleri nemus. [Manantibus) Exeuntibus, ac profluentibus. [Somnos leues) perpetuum Somni Epitheton. Maro lib. v. Cum leuis æthereis delapſus ſomnus ab aſtris &c. Deinde inquit, Ipſe volans tenues ſe ſuſtulit ales in auras. [At cum tonantis) nunc hiemis commoda ad ruſticam vitam explicat. [Annus hibernus) .i. hiems ipſa, eſt enim ſynecdoche totum pro parte. Hibernus *Hibernus* autem ab imber deſcendit, dempta in litera, vt a patre paternus, & à matre maternus. Imber autem pro pluuia, & omni humore ponitur. [Imbres) .i. pluuias. Plin. lib. ij. ſcribit, quòd à ter-

ra

ra caligo humida, & propter vapores fumida exhalat, hinc nubes, quæ in ſublime egreſſæ in liquorē ſoluuntur. [Tonantis Iouis) .i. aeris, qui venius eſt, & nubes, imber poſtea, vt Var. ſcribit. Nos etiam latius diximus Ode prima ibi. Manet ſub Ioue frigido venator. Tonantis autem Iouis dicit .i. aeris, quoniam ſi nube luctetur flatur aut vapor, tonitrua eduntur, vt docet Plin. lib. ij. Si erūpat ardens, fulmina, Si longiore tractu nitantur, fulgetra, ijs findiur nubes, illis perrumpitur. [Plagas) De ijs late in

Amites Ode prima. [Amite leui) Amites perticæ aucupales, vt ſcribit Feſtus Porphyrio etiam dicit eſſe furculas, quibus retia in venatione, vel in aucupio ſuſpenduntur. Qui aut tramite legit non, recte quidem, cum etiam antiqui textus amite habeant. [Et verſus non conſtaret, eſſet enim ibi Antibachius, quem verſus Iambicus non recepit, legendo autem Aut amite, pes erit Dactylus, qui ab Iambico recipi ſolet. [Leui) Expolito. [Rara) Propter maculas. [Dolos) Appoſitio eſt. [Laqueo) .i. pedica. [Aduenā gruē) De longinquo venire grues. Plinius libro decimo oſtendit, ſicuti & Ciconiæ veniunt, ſed grues Hiemis, Ciconias vero Æſtatis aduenas dicit eſſe. [Præmia) Appoſitio eſt. [Quis non malarum) Concludit prædictis commodis, & voluptatibus quēque poſſe obliuiſci auaritiæ, & omnium cupiditatum. [Malarum ſupple) Rerum, ſeu cupiditatum. [Amor) Auaritia ipſa, quæ quidem vrbania ineſſe ſolet, id autem ad illud retulit. ſolutus omni fœnore. Nec exercitatur claſſico miles truci &c. [Quid ſi pudica) Vel quod vtrunque enim eſt in antiquis codicibus. [Quid) Supple erit? quaſi dicat voluptas maxima, quod autem pro ſed expone, ſicque ſententia iūgetur illucusque. Non me Lucrina &c. [In partem iuuet Domum) Tunc mulier in partem iuuat domum, cum & ipſa quoque, vt vir, aliquid operatur, quod ſofetiora, declarant. [Sabina qualis) Iuuen. etiam Sat. vj. Sabinas & apulas mulieres laudat ait enim. Intactior omni Crinibus effuſis bellum dirimente Sabina. Et paulo poſt, inquit. Malo Venuſinā, quam te Cornelia mater Gracchorum. [Pernicis Appuli) Id eſt celeris & impigri. [Sacrum focum) Dijs enim Penatibus facer eſt, vt etiam Acron aſſerit. Porphyrio item ſcribit. Focum eſſe Deorum Penatium aram. Sunt autem Penates omnes dij, qui domi coluntur, de his Seruius lib. ij. Aeo. [Vetuſtis) Per id ſicca oſtendit. [Sub aduentum) .i. ante vel circa. Virg. lib. iij. Georg. ſub lucem exportāt calathus, pro ante lucem, vt etiam Priſcianus edocet. [Lætum pecus) Pingue. [Diſtenta) Plena lactis. [Siccet) Mulgendo. [Horna vina) Hornum exponit Nonius ipſius anni. Porphyrio autem huius anni. Sunt qui velint dici ab hoc & anno, dixerunt .n. hornam frugem, quæ hoc anno prouenit. [Dolio vaſa grandia dicuntur, quibus vinum reconditur. Auctor eſt Nonius. [Inemptas) Sic etiam eſt in antiquo textu. Virg. quoque de ruſtico ſene libro iiij. Georg. dixit. Seraque reuertens Nocte domum dapibus menſas onerabat inemptis. [Non me Lucrina iuuerint conchylia &c. Ordo eſt, Non me magis iuuerint .i. delectauerint Lucrina conchylia, magis vt rhombus &c. [Ma-

Oſtrea gis) .ſ. quam dapes inemptæ. [Lucrina conchylia) Oſtrea intelligit, nam Sergius Orata primus optimum ſaporem oſtreis, Lucrinis adiudicauit A. Brunduſin poſtea aducta oſtrea compaſcebātur in Lucrino, auctor eſt Plin. lib. ix. Strab. etiam lib. v. ſcribit. Lucrinum ſinum capiendis oſtreis vbertimum. Sunt autem oſtrea piſces ſilicea teſta incluſi. Ouid. lib. v. Faſt. Oſtreaque in cō-

Cōchylia. chis tuta fuere ſuis. Conchylia vero ſunt ex genere purpurarum, vt oſtendit Plin. libro nono. [Rhombus) Piſcis eſt planus,

Rhōb⁹. cui dextrum latus reſupinum eſt, vt idem libro nono ſcribit. Et Martialis ait, Quamuis lata gerat patella rhombum. Rhombus latior eſt tamen patella. Plinius libro nono, capite quinquageſimoquarto docet. Rhombum Rauennæ optimi ſaporis eſſe.

Scari [Scari) Sic eſt in antiquis codicibus. ſic etiam in Plinio, non autem ſcauri, græce etiam σκάρος dicitur. Plinius libro nono capite decimo quinto ſcribit ſua tempeſtate ſcaro principatum datum fuiſſe, quia ſolus piſcium dicitur ruminare, herbiſque veſci non alijs piſcibus. Carpathio maxime mari frequens, inde adductos Tyberio Claudio principe Optatus Elipertius præfectus claſſi inter Hoſtienſem & Campaniæ oram ſparſos diſſeminauit &c. Gellius præterea libro ſeptimo capite decimoſexto aſſerit Varronem ſcripſiſſe ſcaros Cilices præſtantiores alij. [Eois fluctibus) .i. Orientalibus propter Carpathium pelagus dixi, vbi ſcarorum maxima copia vt oſtendimus. Carpathium vero pelagus tendit vſque ad Rhodum. Cretemque, ac Cyprum, vt ſcribit Str. libro iij. [Eois) Per aſpirationem antecedentem hic ſcribi debet, nam venit ab eos, quod eſt dies & Aurora. Eos .i. mane plerique non aſpirant inde venit Eous eoa eoum, ſemper producta prima, Heous vero cum h, corripit ſemper. [Intonata) Priſcianus libro nono ſcribit Horatium hoc loco intonata protuliſſe ſm analogiam pro intonita. [Intonata) Sonora effecta. [Hyems) Tempeſtas. [Afra auis) Gallinam Numidicam dicit, vt ſcribit Porphyrio. Plinius etiam libro decimo meminit de Numidicis auibus in parte Africæ Numidia. Varro autem lib. iij. ſcribit, Gallinas Afras fuiſſe grandes, & varias, quæ propter penuriam ſuo tempore magno venibant, idem Plinius libro decimo, capite xxix. ſcribit de Meleagridib. Africæ gallinarum genus gibberum varijs ſparſum plumis. Quæ nouiſſimæ ſunt peregrinarum auium in menſas receptas &c. [Attagen Ionicus) Hanc autem maxime Ionius celebrat, vocalis eſt alias, captus vero obmuteſcens, quondam exiſtimatus inter raras auea vt Plin. aſſerit libro decimo. [Ionicus) Ionia Cariæ iuncta eſt, in Ionia autem Miletus, atque Epheſus optimæ vrbes, atque clariſſimæ, vt ſcribit Strabo libro xiiij. [Iucundior, quam) Innuit agrorum fructus cetera alia ſuperare. [Iucundior) Supple eſt. [Lapathi) Huius herbæ vis fluctus facit, vrinam ciet caliginem oculorum diſcutit, nec a malua diſſimiles effectus habet, vt ſcribit Plinius libro xx. ſcribitur autem cum th. [Maluæ) Malua græce μαλάχη dicitur, ab emoliendo ventre, vt innuit Plinius libro xx. præterea μαλάσσειν, mollio ſignificat, μαλακὸς vero mollis dicitur. Oſtendit autem Poëta agrum vltra pomorum commoda, afferre, quoque ſaluſiferas herbas. [Terminali- Terminus

bus) Termino ſacra fiebant, quòd in eius tutela fines agrorum eſſe putabant, denique Numa Pompilius ſtatuit eum, qui terminum exaraſſet, & ipſum, & boues ſacros eſſe. Auctor eſt Feſtus, qui etiam ſcribit, quod Termonem Ennius Terminum dixit. Eſt autem Termon Græca dictio, quæ nobis Terminum ſignificat. Ouid. præterea libro j. Faſtorum x. Calendas Martij, id eſt die xx. Februarij Termino deo ſacra fieri ſolita, quem duo domini de parte diuerſa coronabant, bina ſerta, & bina dona ferentes. inde communis terminus ſpargebatur cæſo agno vel porca lactente. Vicina omnis ad dapes ſupplex conueniebat, cantans Termini laudes. Dionyſius item libro ſecundo ſcribit Pompilium iuſſiſſe vnumquenque circunſcribere fundos ſuos, ſacroſque finibus lapides apponere, lapideſque ipſos ſacraſſe Ioui Terminali, ſtatuiſſe deinde et ſacra quotannis omnes die conſtituta facere ſuper locum ipſum cocuntes, hoc Romani Terminalia a Termonibus vocant, fineſque ipſos vnius literę mutatione à noſtra lingua, inquit Dionyſius proferentes. Terminos appellant, quos ſi quis occultauiſſet, aut tranſtuliſſet, ſacrum eum eſſe dei lege ſtatuit ita vt volenti eum occidere, tanquam ſacrilegum, & ſecuritas adeſſet, & purgatio pollutionis. Deos enim putabant Terminos, ſacrificabantque eis non animatum aliquod, neque enim prom eſt cruentare lapides, ſed pultes & liba, atque alias quaſdam fructuum primitias, hæc ex Dionyſ. [Hœdus) Is (vt Varr. ſcribit) dictus eſt Hœdus

quaſi fœdus. ſic .n. Sabini dicebant, illi etiam fircus. Romani vero hircus dixerunt. Loco enim .ſ. Sabinorum. Romani aſpirationem ponebant, vt aiunt. [Has inter epulas) Poſt ciborum frugalitatem enarratam, alias etiam explicat voluptates. [Vt iuuat) Id eſt quemadmodum, ſeu quam vt diximus. [Poſitoſque vernas) ordo eſt. Et videre vernas, appoſitum examen ditis domus poſitos circum renidentis Lares, poſitos autem, inquit, circa Lares .i. focos, quoniam (vt etiam oſtendit Col. libro xij.) villicus ruſticus epulari circa Larem domini focum familiarem ſemper conſueſcere debebat, & idem Horat. Sat. vj. lib. ij. de vita etiā ruſt. ait, O noctea, cœnæque deum, quibus ipſe meique Ante Larem proprium veſcor, vernaſq. procaces Paſco libatis dapi-

bus. Vernas autem filios intelligit. [Vernas) Vernæ appellan- Vernas

tur ex ancillis ciuium Romanorum Vere nati, quod tempus anni maxime naturalis fœturæ eſt, hic autem vernas pro natis poſuit. Nam & Maro lib. ij. Georg. de ruſtica vita ait. Interea pendent dulces circum oſcula nati. [Ditis examen domus) .i. quod ſolet eſſe in domo diuitis, cui plures ancillæ, plures vernas edūt. [Renidentes Lares) .i. ſplendentes focos. Colebant enim domi Lares in ipſo foco, qui deorum penatium ara eſt, vt etiā Porphyr. edocet. Vnde Naſo quoque Triſt. lib. j. de vxore, inquit. Illa ſed ante Lares ſparſis proſtrata capillis. Contigit extinctos ore tremente focos. Cato item in re ruſtica ait. Paterfamilias Lares

vbi ad villam venit, vbi Larem familiarem ſalutauit, fundum eo- Focus

dem die, ſi poteſt, circūeat &c. Deinde inferius de villici officio ait. Focum purum circunuerſum quotidie prius quam cubitum eat, habeat. Calendis, Nonis, feſtus dies cum erit, coronam in focum indat, per eos itaque dies Lari familiari pro copia ſupplicet. Et Colum. libro duodecimo de Villico, inquit. Conſueſcatq. ruſticus circa Larem domini focum familiarem ſem-

per

per epulari. Ergo Lar eſt ipſe focus. Et Tibul. inquit. Vos quoq; felicis quondam nunc pauperis agri Cuſtodes fertis munera veſtra Lares [Hæc vbi locutus]. ſ. ſum, inquit Hor. quod magis placet, vt dixi, quam vt Acron, Porphyrioque exiſtimant, verba. ſ. fuiſſe Alphij, quòd ſi eſſet Alphius, ipſe hucuſque ab ipſo principio dixiſſet, non tantum ab illo verſu Libet iacere, vt potant quidam.

Fœnerator [Fœnerator) Maiores noſtri in legibus poſuere furem dupli condemnari, fœneratorem quadrupli. Quanto peiorem ciuem exiſtimarint fœneratorem, quam furem, hinc licet exiſtimare. Et virum bonum cum laudabant, ita laudabant, bonum agricolam, bonumque colonum, ampliſſime laudari exiſtimabatur, qui ita laudabatur, Cato ſcribit in re ruſt. merito igitur in fœneratorem Horat. inuehitur. [Redegit) Collegit, exegitque à debitoribus ſui prædia comparaturus, cognoſcens iam ruſticæ vitæ

Idus oblectationem, iucunditatemque. [Idibus) Idus vocantur dies, qui diuidunt menſem, iduare. n. Etruſca lingua diuidere eſt. Vnde vidua quaſi valde idua, aut vidua. i. à viro diuiſa. Auct. Macr.

Calendæ lib 1. Satur. [Calendis) Calendæ initia menſium dicuntur à calo .i. voco. Nam minor Pontifex nouæ Lunæ primum obſeruabat aſpectum, viſum regi ſacrificulo nunciabat, itaque ſacrificio ab rege & minore Pontifice celebrato, idem Pontifex calata. i. vocata in Capitolium plebe iuxta curiam Calabram quot numero dies à Calend. ad Nonas ſupereſſent, pronunciabat, hinc & ipſi curię, ad quam vocabantur. Calabræ nomé datum eſt, ideo autem minor pontifex numerum dierum, qui ad nonas ſupereſſent, calando proferebat, quòd poſt nouam Lunam oportebat Nouarum die populares, qui in agris eſſent, confluere in vrbem accepturos cauſas feriarum ab rege ſacrorum, ſciturosq. quid eſſet eo menſe

Nonæ faciendum, vnde quidam hinc Nonas æſtimant dictas, quaſi nouæ initium obſeruationis, vel quod ab eo die ſemper ad Idus nouē dies putentur. Auct Macr. lib 1. Satur. [Ponere) Apud alios. ſ. fœnoris cauſa, per quod oſtendit poëta non facile quenquam diſcedere poſſe ab auaritia, & ſolua fœnoris cupiditate.

A C R O N.

BEATVS ille, qui procul negocijs) Laus vitæ ruſticæ. Virg. O fortunatos nimium ſua ſi bona norint Agricolas. [Negocijs) Litibus, ſiue difficultatibus vrbanis. [Vt priſca gens mortalium) Antiquitatem ſignificat, cuius aurea ſecula credita ſunt, quod præter ciuitatum muniones omnes in agris viuebant. [Exercet) Colit. vt, Exercetque frequens tellurem, atque imperat aruis. [Solus omni fœnore) Liber a debitis & a fœnore. [Claſſico miles truci) Terribili turba. vt, Nec ſomnos abrūpit cura ſalubres. [Horret) Timet. [Forumq. vitat, & ſuperbia ciuiū Potentiorum limina.) Salutationes potentiorum vitans, vt Si nō ingentem foribus domus alta ſuperbis. Mane ſalutantium totis vomit ædibus vndam. [Adulta) Pro adultarum, quæ iam duci, & propagari poſſint. [Altas maritat populos) Coniungit. Sic enim maritat hic dixit, vt ſupra viduas viribus carentes. [In reducta) Depreſſe, ſiue ſecreta, aut certe flexuoſa, dum ſequitur montes. [Errantes) Libere paſcentes, vt ille meas errare boues. [Inutileſque falce ramos amputans) Putatorem ſignificat arborum. [Feliciores) Fertiles. vt, Exit ad cœlum ramis felicib. arbos, aut preſſa puris mella condit amphoris, hoc eſt ſuos premit, vt a cera ſeparet mel ſincerum. [Aut tondet) Quæ in æſtu velleribus premantur. [Mitibus pomis) Veluti de eſtuo mimietate. [Vt gaudet iuſitiua decerpēs pyra) Propter laboris, vt, Inſere Daphni pyros, carpent tua poma nepotes. Certamen & vuam, vt Purpureæ preciæque. [Qua muneretur te Priape) Dignus donis deorum. [Siluane tutor finium) Cuſtos agri, ſiue fructuum. [Libet iacere modo ſub antiqua ilice) Antiqua magna, vt, Forte ſub arguta conſederat ilice Daphnis, hoc eſt refugio apta paſtorum. [Tenaci gramine) Quod terram radicibus ſtringat & ceſpite. [Interim) Pro interea. [Fonteſque lymphis obſtrepunt manantibus) Strepitu ſuo Somnos ſuadent, vt, Sępe leui ſomnum ſuadebit inire ſuſurro. [Quod) Quæ res, vt Terentius. Qui habet ſalem, quod in te eſt. i. quæ res. [Annus hibernus Iouis). i. hyberna pars anni, vt, Iupiter humidus Auſtris. [Comparat) Colligit. [Trudit) Excludit, ea pellit, vt, Fruſtra trudentes pectore montē. [Multa cane) Fœmini generis canem dixit, vt, Viſæq. canes vlulare per vmbram. [In obſtantes plagas) Fugæ aprorum oppoſitas plagas, hoc eſt, Retia, vt retia rara plagæ lato venabula ferro. [Amite) Pertica. [Leui) Limpido, gracili. [Turdis edacibus dolos: Pauidumq. leporem) Epitheta ſingulis dedit, turdos edaces dicendo, & pauidus lepores. [Aduenam) Quia trāſmarinæ ſunt, vt, Scrimoniæq. graues. [Quis nō malarum, quas amor curas habet) Amor auaritia habens mala curas. i. cupiditates. [Pudica) Caſta, vt caſtum ſeruare cubile coniugis, & poſſit paruos educere natos. Sabina qualis exempla pudicitiæ a mulieribus ruſticis ſumpta. [Pernicis) Celeris, velocis, impigri, vt, Progenuit pedibus celerem & peruicibus alis. [Sacrum vetuſtis) Dijs. n. penatibus ſacer eſt. [Extruat lignis focum) Vt poſt laborem diligentia & ſtudio reficiatur vxoris. [Claudenſq. textis cratibus) Crates à paſtoribus texi conſueuerunt ad mutandas pecudibus māſiones, vt appoſitæ greges muniant ab incurſione ferarum: vt, Cum fremit ad cauſas. [Lætum) Aut fœcundum, aut pingue. [Diſtenta) Plena, vt Luc Diſtentas ſiccant pecudes. [Horna) Dulci nouella. [Dapes inemptas apparet) Suo labore præparatas, gratuitas, vt, Dapibus menſas onerabat inemptis Vxor. [Lucrina) De Lucrino Baiarum lacu. [Iuuerint) Delectauerint, vt iuuat euaſiſſe tot vrbes Argolicas. [Magis ne rhombus) Rhombus & ſcarus piſces ſunt precioſi & ſapore, & raritate. [Hyems) Tempeſtas, vt, Dum pelago deſæuit Hyems. [Afra auis) Struthio. Attagenes autem in Ionia abondare dicuntur. Et attagen maſculini generis declinauit. [Quam lecta de pinguiſſimis Oliua ramis) Nullas diuitias boni agri fructibus conferendas. [At herba lapathi) Oſtendere vult agrum præter vtilitatem fructum etiam herbas ſalutares afferre. [Vel agna feſtis cæſa Terminalibus) Ad excludenda. n. iurgia Terminaliorum dies fuerat conſtitutus, qui per epularum feſtiuitatem cæſis agnis ſeruari faceret fines conſtitutos. Siue in honorem mortuorum ipſe colebatur dies, & poſt Parentalia, eo quod in ſacris Termini poneretur. [Vel hœdus ereptus lupo) Factus gratior ea perdito. [Properantes) Feſtinantes ad ſtabula vt ipſe lactæ domum referent diſtenta capellę Vbera. [Feſſos) Ipſo labore, vt, Aſpice aratra iugo referunt ſuſpenſa iuuenci. [Poſitoſque vernas) Pueri dominatæ vernæ dicuntur, vt, Vnus vernula, tres domitæ. Examen vero ad infantium ſimilitudinem retulit. [Renitentes) Splendentes. aut vult, aut garrulitate. [Lares) Focos, metonymicos. [Hæc vbi locutus, fœnerator Alphius) Fœneratorem quēdam inducit Alphium, qui laudans vitam ruſticam, commoda tamen fœnoris non omittit. [Omne relegit Idibus pecuniam) Tanquam. n. eum pro fœnoris lucro iam receptæ pecuniæ pœniteret ita recollectam Idibus, Calendis properat commodare. [Ponere) Deponere.

BEATVS ille, qui procul negocijs) Hęc ode laudes ruſticæ vitæ continet. negocia autem hic moleſtias vrbanæ vitę vult intelligi. [Nec excitatur claſſico) Et reliqua elegauter oſtendit incommoda vitæ quibus ruſtici carent. [Et ſuperba ciuium Potentiorum limina.) Salutationum officia dicit. [Altas mari populos) Proprie maritari arbores dicuntur, cum vites his adiunguntur, ſed ſpeciem, pro ſpecie poſuit. nō enim populi maritari, ſed vlmi ſolent. hinc autem iam commoda ruſticæ vitæ enumerare ac deſcribere incipit. [Vel cum decorum mitibus pomis caput Autumnus aruis extulit) Poëtica fantalia finxit autumnū, quaſi corporalem deum pomis coronatum. [Inſitiua decerpens pyra) Merito inſitiua, nam pyrorum arbores quæ ſponte natæ ſunt, neceſſe eſt dura, atque aſpera poma dent. [Qua muneretur te Priape) Et munero, & muneror in actiua ſignificatione recte dicitur. [Queruntur in ſiluis aues) Queruntur, inquit, quoniam veteres omnium animalium voces, præterquam hominis querelam dicebant. Virg. denique, Et cantu querule rumpuntur arbuſta cicadę, inquit, & de ramis. Et veterem in limo ranæ cecinere querelam, & de bobus. Atque omne querelis Impleri nemus. [Fonteſque lymphis obſtrepunt manantibus: Somnos quod inuitet leueis) Suauis elocutio. Fontes obſtrepunt quod Somnos inuitet. [At cum tonātis annus hibernus Iouis) Annus hibernus pro hibernum tempus anni. Nota autem ſynecdochen eſſe annum pro parte anni dicere, ſic & Virg. Nunc frondent ſiluæ, nunc formoſiſſimus annus. [Aut amite leui rara tendit retia) Amites hodieque appellantur furculæ, quibus retia in venatione, vel in aucupio ſuſpenduntur, & eſt figura epexegeſis, quia retia doli ſunt. [Quod ſi pudica mulier in partem) Non ait quòd ſi & pudica vxor ruſticis contingat, qualis Sabina. Nec enim exiſtimat difficile eſſe ruſticam vxorem pudicam, cum omnes pudicas eſſe intelligi velit, ſed hoc ait, quòd ſi vxorem habeat, quæ alioquin pudica eſt, poteſt autem vtique accidere vt eſt conſuetudo ruſtica, vt vxor ei non ſit, vel quia nondum ducta eſt, vel quia aliquo caſu adempta ſit. [Sacrum vetuſtis extruat lignis focum) Proprie hoc vitæ ruſticæ eſt, focum amare, Sacrum autem dixit, quia ara deorum Penatum eſt focus. [Et horna dulci vina promens dolio) Horna, vina dīt huius anni, nō ergo dulci dolio, vt dictum eſt, ſed tranſlato epitheto dulcia vina intelligamus, hoc quoque ad idioma ruſticæ ſimplicitatis pertinet, hornum vinum bibere, POR.

[Dapes

[Dapes inemptas apparet) Virgilianũ eſt, ſic & ille cum de vita ruſtica loqueretur ait. Dapibus menſas onerabat inemptis [Nõ me Lucrina iuuerint conchylia, Magis ue rhombus, aut ſcari; Si quos eois intonata fluctibus hiems ad hoc vertat mare) Intelligi vult ſcaros, piſces in orientali mari eſſe, & difficile fieri vt etiam in Italia capiantur, niſi quos inde violentia tempeſtatis adduxerit. [Non Afra auis) Afram autem gallinam Numidicam dicit. [Non attagen Ionicus) Cum attagenas fœminino genere vulgo dicant, attendendum quod maſculino genere hic dixerit. Attagen autem auis Aſiatica inter nobiliſſimas habita, Ionicus vero ab Ionia dictus, quæ eſt regio Aſię in qua eſt vrbs Epheſus. [Vel Agna feſtis cæſa Terminalibus Vel hœdus ereptus lupo) iucunde expreſſit ruſticorum frugalitatem. [Videre feſſos vomerem inuerſum boues Collo trahentes languido) hoc Virgilianũ illud eſt. Aſpice aratra iugo referunt ſuſpenſa iuuenci. Languido autem collo, laſſo & vtique voluptas domino hoc cogitanti quantum vtilitatis ex aratione agrorum contulerit. [Poſitosque vernas, ditis examen domus) hoc eſt qui vernæ ditem domũ faciunt, hinc ditem frequentem, ac familioſam accipe, ne vltra ditem domum nunc intelligas, cum de ruſtico patre familias loquitur. Hæc vbi locutus fœnerator Alphius, Iam iam futurus ruſticus) Et reliqua, vrbaniſſime poſtremo finxit hac non de ſua perſona dicta eſſe, ſed de cuiuſdam fœneratoris, per quod vult intelligi, neminem neſcire quid iucunditatis habeat ruſtica vita, nec tamen quiſquam ab ea in qua conſueuerat, poteſt diſcedere. Omnem relegit Idibus pecuniam. [Quęrit calendis ponere) Exigit, inquit, à debitoribus pecuniam, comparaturus prædia, cogitans iucunditatem vitę illius, quam in ruſticis laudat, ſed rurſum ſtimulatus cupiditate pecuniarum, quærit eam fœnori dare.

ASC. BEATVS ille) Ruſticam vitam iuſtis laudibus celebrat dicens ille beatus ſup eſt, qui procul negocijs .i. mercatibus, & ſollicitudinibus vrbanis exercet, vt priſca .i. primi ſeculi gens .i. genus mortalium, rura paterna .i. patrimonio ſibi acquiſita, bobus ſuis .i. proprijs, exiſtens ſolutus omni fœnore .i. debito exoluendi fœnoris cum nihil ad vſuram acceperit, liber: Nec ipſe miles quia non militat, excitatur, truci .i. feroci, & ad ferociam inuitanti, claſſico .i. tubæ ſonitu bellicum canente, nec horret .i. cum horrore non formidat, male iratum .i. commotum ventis, quia non nauigat, & vitat forum .ſ. iudiciale .i. lites & ſuperbia limina ciuium potentiorum .i. nulli clientelam, quia nullius eget patrocinio præſtat. Ergo qui alienis curis vacat, aut maritat .i. coniungit, quaſi indiſſolubili matrimonio altas populos ꝓpagine .i. ſtirpe, & palmitibus vitium .ſ. quas vites habent adulta .i. ad iuſtam ætatem perducta. Aut proſpectat .i. procul aſpectat greges mugientium .i. boum, errantes .i. late & libere paſcentes, in valle reducta .i. incurua collis ambitum ſequente, & ipſa amputans falce .i. cultro incuruo, ramos inutiles, infructuoſos, inſerit feliciores .i. fœcundus per oculationem aut inſitionem, aut condit amphoris .i. vaſis late circumlatis, dum fiunt, puris .i. mundis mella, preſſa .ſ. è fauis, aut tõdet oues infirmas, vellerum onere, aut ſcabie depreſſas. [Vel cum Autumnus) .i. pars illa anni inter æſtatem & hiemem, extulit aruis caput ſuũ decorum .i. decoratum & onuſtum, pomis mitibus .i. maturis, vt .i. quam, aut ò quantum, ſeu qualiter, gaudet .ſ. agricola, decerpens pyra inſitiua .i. ex inſitis ſuis, quia dulce eſt productos ſua opera decerpere fructus, & decerpens vuam certantem purpuræ .i. cum purpura in ſpecioſitate coloris, qua .ſ. vua, muneretur .i. donet, quaſi primitijs frugum, te ò Priape deus hortorum, & te ò Siluane tutor .i. qui es tutor finium .ſ. Agrorum eius. Libet .ſ. agricolæ, iacere modo .i. aliquando, ſub ilice antiqua, modo in gramine tenaci .i. cohęrente, aut attrahente aquę labuntur interim altis ripis, & ita dulci murmure ſomnũ prouocant, aues queruntur .i. concinunt in ſiluis, & fontes obſtrepunt lymphis .i. aquis, manãtibus .i. ſcatentibus, quod .i. quæ res, inuitet .i. inuitare poſſit leues ſomnos. At cum annus hibernus .i. hiemalis & pluuioſus, comparat .i. accumulat, imbres & niues Iouis tonantis .i. aëris, agricola ſup. aut trudit acris apros in plagas obſtantes, & hoc multa caue hinc & hinc .i. ab vtroque latere .ſ. vrgente, aut ſectante, aut tendit retia rara .i. fila rarius cõtexta, amite .i. pertica, leui .i. cito volubili, vt aues, opprimat, appoſitoſue dolos, turdis .i. auibus illis, edacibus .i. aſſidue edentibus (ſunt enim pingues, vnde Mart. Inter aues turdus, ſi qs me iudice certet. Inter quadrupedes gloria prima lepus) Et capta laqueo leporem pauidum, & gruem aduenam, quia ex Thracia aduolantem, appoſitoſue pręmia iucunda .ſ. doli & laboris. Quis non obliuiſcitur .i. obliuiſcatur, inter hæc .ſ. ſtudia malarum ſup. curarum, quas amor habet? q.d. nullus, & ita quilibet. Eſt autem figuratus ſermo à Seruio, Valla, Sulpicio, & alijs notatus Quid ſi pudica, ordo eſt legendo quid. Quid ſup. erit, aut dicas, & ſi &c. vel legendo quod quę particula conditionalis eſt, ſic, quod ſi mulier .i. vxor pudica, iuuet domum in partem .i. pro parte, hoc eſt partim ſubeat onera domus, atque iuuet liberos dulces, ens talis, qualis Sabina .ſ. mulier à caſtitate multum olim iam laudata, aut vxor Appulis pernicis .i. ſtrenui ad curſum & laborẽ, peruſta Solibus extruat lignis vetuſtis .i. diu conſeruatis, & ita ſiccis vnde à prouidentia laudanda venis focum ſacrum .ſ. Penatibus, aut ante quem tanquam aras Penatum nihil impudicum, aut facere, aut loqui auſa ſit, aut vbi parcum conficiat ignem, & ita lignis ſolita ſit parcere tanquam ſacris, ſub .i. paulo ante, aduentum viri laſſi .ſ. labore Bonfinis vult addendam eſſe vocabulo Appuli particulam, & vt ſit. Et peruſta Solibus &c. quam tamen non appoſui, quia in vetuſtis exemplaribus non eſt, neque neceſſaria eſt, quando enim multa dicimus, ſatis eſt vltimo addere copulam, vt homini neceſſaria ſunt victus, amictus & domicilium, tam recte dicitur, quam victus, & amictus & domicilium: Sic hoc loco, iuuet domum, extruat focum, & ſiccet vbera, pro & autem, ponitur q. cum dicitur Claudensq. textis &c. & claudens pecus lætum .i. ſanum, & bene curatum, cratibus textis .i. ſeptis ea cratibus .i. contextis perticis effectis, ſiccet .i. euacuet lacte vbera diſtenta .i. vſq; ad diſtentionem lactis plena. [Et promens dolio dulci) non corrupto, aut dulce adhuc vinum continenti, quia vina horna .i. eodem anno nata, apparet .ſ. ad victũ mariti, dapes inemptas, vt ex agro, aut horto decerptas, ſi inquã hæc faciat, conchylia .i. oſtrea & ſimilia. Lucrina .i. in lucrino ſinu capta, ve, pro vel, rhombus, piſcis planus apud Rauennam optimus, aut ſcari .ſ. piſces Carpathij maris ruminantes, ſi hiems .i. tempeſtas, intonata .i. ſonora effecta, quaſi tonitru. (Notandum autem tonatum dici ſicut tonitrum, & ſonatum ſicut ſonitum. Nam primo Sermonũ dicet. Magna ſonaturum) vertat quos .i. aliquos tales piſces, fluctibus eois, aut eois .i. orientalibus, aut à Carpathio mari, ad hoc .i. noſtrum, hoc eſt Italicum mare, hæc inquam omnia licet delicatiſſima, non iuuerint .i. oblectauerint magis me, quàm dapes inemptæ, & ab vxore pudica, & ſedula decoctæ. Et auis Afra .i. Africana, vt Numidica gallina, non deſcendat iucundior in ventrem meum, & attagen, auis prius quam capta eſt vocalis. Ionicus, in Ionia potiſſimum repertus, non deſcendat iucundior in ventrẽ meum, quam oliua lecta de pinguiſſimis ramis arborum, aut herba lapathi .i. lapathum ipſum, amantis prata .i. ſponte naſcentis in pratis, & quam maluæ .ſ. herbæ ſalubres .i. ſalutem afferentes corpori graui .ſ. excrementis, quia mollificant ventrem, ſicut & lapathum, vt dicetur ſecundi Serm. Sat. iiij. [Vel agna cæſa feſtis Terminalibus) .i. Termino deo ſacris, vel hœdus ereptus, vulneratus tamen lupo. Vt .i. oh qualiter, & eſt cum admiratione iucunda dictum, iuuat videre inter has .ſ. inemptas epulas, oues paſtas properantes domum, & videre boues feſſos trahentes collo languido .i. languenti, & ex labore in terram demiſſo, vomerem inuerſum .i. contrario modo ab aratione, quia ſurſum verſum, properantes domum, & videre vernas .i. ex ancillis ſuis natos, appoſitoſue examen .i. fœturam ſeruorum per modum apum eductorum, domus ditis .i. diuitis, & opulentæ, poſitos circum lares .i. ignes aut focos, renidentis .i. ſplendentes & omni nidore terſos. Vbi .i. poſtquam locutus ſup. ſum, inquit poëta, hæc .i. huiuſmodi laudes agriculturæ. Alphius fœnerator .i. vſurarius, futurus .i. qui decernit fieri, iam iam .i. propediem, ruſticus .i. agricola, aut ruri viuens, redegit .i. coaceruauit (ſic Mancinellus legit, ſed Bonfinis, & antiqui textus ferè habent relegit, quaſi recollegit, eſt enim præteriti temporis, vt metrum docet, ſed aptior videtur vox præſentis temporis, qualis eſſet, repoſcit, recepiat, aut ſimiles niſi capiti addatur particula quam, vt ſit quam omnem, hoc ordine. Quærit Calendis ponere omnem pecuniam quam redegit idibus, ſed nihil muto) Idibus .i. ad idus alicuius menſis, quæ circa medium eius ſunt, omnem pecuniam .i. ſortem pecuniariam ad vſuram datam. ſed ſup. aut, & quam particulam Bonfinis addendam cenſet, ego non cenſeo, quia ſine copula gratius mihi dicitur, quærit ponere .i. iterum ad vſuram dare (nam qui dat ad vſuram nummos, ponit eos vt accipiantur, qui autem ſe ære alieno diſſoluit reponit eos) Calendis .ſ. proxime ſeq. & ita non tenetur deſiderio ruris niſi dum eius commendationem audit.

GLAREANVS.

INVTILEISQVE falce ramos amputans, Feliciores inſerit) Acron putatorem intelligi vult, Manc. inſitorem. Ego vtrunque. [Non attagen Ionicus Iucundior) Manc. ſupplet verbum eſt. [At ego puto conſtruendum. Non iucundior deſcendat

in

in ventrem meum. (Hæc vbi locutus) hic recte admonet Manc. diſtinguendum ac ſupplendum verbum ſum. Ceterum idem au-ctor ad hoc carmen. Libet iacere modo ſub antiqua ilice, ait A-cronem, Porphyrionem & Diomedem hæc ſuperioribus coniun gere, quod neſcio quam verum ſit, ſi hæc totius propemodum odes verba Alphij faciant, vt Porph. plane fatetur, ſed iudicet le-ctor. Hoc elegans eſt in noſtro annotatore qui in hac ode bis ſup. & coniunctionem, ſemel poſt illud dimetrum, Pernicis vxor Appuli. Iterum poſt illud trimetrum. Omnem redegit idibus pe cuniam. At in neutro opus eſſe Badius illi ſatis luculenter oſten dit. Itaque nos de eo dicere ſuperſedebimus. Eiuſdem audacie eſt, quod ſequente Ode, verſu v. Quis pro Quid, legendũ idem annotator putat, non exiſtimans Horatianum candorem id ha-bere, vt quid veneni legatur, egregius vero iudex.

AD MOECENATEM,
Alium deteſtans.

Facete & copioſe ludit in re ridicula, nam deteſtatur alium, tragiceq́ perſequitur, vt virulentius quam aut cicuta, aut vipera ſanguis, aut Camidia veneſica, aut Medea, quo tauros ſopiuit in Colchis, aut Neſſi Centauri venenum, quo extinctus eſt Hercules.

Ode III. Dicolos, Diſtrophos: Vt ſ Ibis Liburnis inter alta nauium.

u-u---u-u-u-

u-u---uu

PARENTIS olim ſi quis impia manu
Senile guttur fregerit:
Edat cicutis allium nocentius.
O dura meſſorum ilia.
* Quid hoc veneni ſæuit in præcor-
dijs?
• Quis .i. qbus, legẽdũ cenſet. Num viperinus his cruor
Incoctus herbis me fefellit? an malas
Canidia tractauit dapes?
Vt Argonautas præter omneis candidum
Medea mirata eſt ducem.
Ignota tauris illigaturum iuga,
Perunxit hoc Iaſonem:
Hoc delibutis vlta donis pellicem,
Serpente fugit alite.
Nec tantus vnquam ſiderum inſedit vapor
Siticuloſæ Apuliæ:
Nec munus humeris efficacis Herculis
Inarſit æſtuoſius.
At ſi quid vnquam tale concupiueris
Iocoſe Mœcenas: precor
Manum puella ſuauio opponat tuo:
Extrema & in ſponda cubet.

ANTONIVS.

ANTO. PARENTIS olim) Hac Ode Mecœnatem allo-quitur allium deteſtans. Eo ſi quidem eſo offen-ſus Poëta fuerat, vnde dicit illud cicutis, viperi-noq. ſanguine eſſe nocentius. Metrũ vero idem eſt cum ſuperioribus. (Senile guttur) ſunt enim ſenes moroſi, & anxij, graueſq. omnibus. Hinc Iuuen. Sat. x. inquit, Vſque adeo grauis vxori, natiſq., ſibiq., vt captatori moueat faſtidia Coſſo. (Cicutis) Cicuta eſt venenum eſt publica olim Athenienſium pœna inuiſa. ſemini & folijs re-frigeratoria vis quaſi enecat, incipiunt algere ab extremitatibus corporis. Venerem extinguit teſtibus circa pubertatem illita.
Allium Hæc & plura Plin. lib. xxv. (Allium) .i. aſperi ſaporis & quo plu-res nuclei fuere, hoc eſt aſperius tędium hoc quoque alitu vt cæ pis ſerpentes abigit, & ſcorpiones odore, beſtiarum omnium icti bus medetur. Antiqui & inſanientibus dabant crudum, oculos hebetat, inflationes facit, ſtomachum lędit copioſe ſumptum, ſi-tim gignit. Auctor Plin. lib. xx. Galeni autem auctoritate, Allium eſt Theriaca ruſticorum. (Dura meſſorum ilia.) Virg. etiam in Buc. ait, Theſtylis & rapido feſſis meſſoribus æſtu Allia ſerpil-lumq. herbas contundit olentes. (Hoc) Allium .ſ. (Præcordijs) Præcordia Exta homini ab inferiore viſcerũ parte ſeparantur membranis, quæ præcordia appellant quia cordi prætenduntur. Plin. lib. xj. (Canidia) ſub hoc canidiæ nomine, inqt, Porphyrio Gratidiam Neapolitanam vnguentariam intelligi vult, quam veneficam Horat. ſemper inſectatur. Vnde etiam tertia ode ſequenti in eam ſcribit. (Vt Argonautas) Ordo eſt, Medea vt .i. poſtquam, mirata eſt Iaſonem ducem candidum præter omnes Argonautas. illi-gaturum tauris ignota iuga perunxit hoc .ſ. allio, id autem puerę fictio eſt, vt allij vim oſtendat. (Argonautas) Iaſon Æſonis filius Argonauto Iaſon iuxta Pelion montem nauim ædificauit ingentem, poſtea opti-mos eorum qui ſecum irent, elegit numero liiij. quorum clariſſi mi erant Caſtor, & Pollux, Hercules, Telamon. Orpheus, & ipſe Iaſon. Nauis Argo dicta eſt ab Argo eius Architecto, vel ab eius velocitate, quám ἀργὸν appellabant. Demum in Colchos appule runt, vt aureum vellus arriperent. communicato autem conſi-lio cum Medea regis Æetæ filia. illa ſe adiutricem ad perficiendũ certamen pollicita eſt. Iaſon iureiurando data fide vxorem ſibi eam futuram perpetuo ſpoſpondit. inde Medea Argonautas ad templum duxit Martis qui peremptis cuſtodibus erepta aurea pelle ad nauem reuerſi ſunt. Medea draconem pellis cuſtodiæ in cubantem, ſemperq. vigilem veneno, perimens cum Iaſone ma te conſcendit. Cum ipſo demum Medea annis decem Corinthi conuixit, ex quo filios etiam peperit. Poſtea vero Iaſon Glaucæ Creontis Corinthi regis filiæ amore captus, virginem nuptui à patre petijt. qua ſumpta Medeam Iaſon vrbe expulit. Sed noctu regiam ingreſſa. medicamentis quibuſdam immutata faciem, do mum incendit radice quadam ab Circe inuenta, ea virtute, vt in cenſus ignis nequiret extingui. Iaſon tamen euaſit, Glauca, Cre-ontes igne abſumpti ſunt. Quidam ſcriptores volunt Medeæ fi-lios dona quædam ſponſæ attuliſſe venenis illita, quæ cum illa corpori applicuiſſet, incidiſſe in morbum, & patrem auxilium filiæ ferentem, cum corpori illius hæſiſſet, ilico expiraſſe. Irata autem Medea, quòd Iaſon euaſerat, in eius calamitatem omnes iugulauit natos excepto vno, qui fugit is Theſſalus dicebatur. Theſſalus Deinde fidiſſimis ſocijs fugæ aſſumptis Medea noctu ex Corin tho fugiens, Thebas ad Herculem iuit. Iaſon vero ſibi ipſi mor-tem conſciuit. Relicto Hercule, Athenas ad Ægeum regem ſe contulit, inde Phœniciam perijt. poſtea ad ſuperiores Aſiæ par-tes tranſiens clariſſimo ceſit regi. Ex quo Medum filium pepe-rit, à quo Medi populi dicti ſunt: Tragici poſtmodum miranda quædam, de Medea, variaq. ediderunt. Hæc ex lib. v. Diod. Dixi-mus & plura in Iuuen. Sat. j. & in Bucol. Ægloga quarta, videto item Naſonis Epiſtolam, vbi Creuſam appellat, non Glaucam. videto item lib. vij. Metam. (Mirata eſt ducem) Ipſa Medea apud Ouid. inquit: Cur mihi plus æquo flaui placuere capilli. Et de-cor, & linguę gratia ficta tuæ, Et formoſus eras, & me mea Fata trahebant, Abſtulerant oculi lumina noſtra tui. (Ignota iuga) Medea Iaſoni, inquit: Dixerat interea tibi rex, vt dura ferorum Inſolito premeres vomere colla boum Martis erant tauri, plus quam per cornua ſæui, Quorum terribilis ſpiritus ignis erat. Aë re pedes ſolidi, prætentaq. naribus æra, Nigra per afflatus hæc quoque facta ſuos. (Hoc delibutis) Ordo eſt, Vlta pellicem do-nis delibutis hoc .ſ. allio &c. (Delibutis) hoc eſt voctis, à delibuit .i. vnxit. (Serpente fugit alite) Vbi Medeę venenis noua nupta arſit cum regia Creontis illius patris, filios Medea iugulauit en-ſe in Iaſonis patris vltionem, inde draconibus ablata eſt, Athe-naſq. adijt, vbi ab Ægeo rege etiam thalamo recepta fuit. Hæc ex lib. vij. Metam. (Vapor) Æſtus hoc loco. alibi fumus, vel nebu la, vel odor. (Siderum vapor) Caniculæ ex ortu accendi Solis va poris quis ignorat? inquit Plin. lib. ij. Cuius ſideris effectus am pliſſimi in terra ſentiũtur. feruent maria ex oriente eo fluctuant in cellis vina. Canes quidem toto eo ſpatio maxime in rabiem aguntur. Canicula autem dicitur Procyon .i. Anticanis, quia an-te Canem maiorem exoritur. Vtq́. Colum. docetur vij. Calen. Auguſt. Canicula apparet, quo tempore caligo fit ęſtuoſa. (Siticu loſæ) Quæ ſemper ſitit. (Apulię) Accolę tractum omnem poſt Calabros Appuliam vocant, vt ſcribit Str. lib. vj. In ea (vt ſcribit Ptolem.) vrbes ſunt Theanum, Nuceria, Arpi, Canuſium, mons Garganus. (Manus Hercules) Hercules Eurynomum, puerum miniſtrantem ſibi in cœna a vino calefactus pugno occidit inui

tus. Qua ex re dolore perculſus Calynodia cum vxore Deianira, Hiloq́ puero ex ea orto receſſit. Cum itinere ad Euenum peruenisset flumen, Neſſum Centaurum reperit precio viatores flumen tranſuehentem. Hunc traductam Deianiram violare conantem, muliere viri opem implorante, Hercules ſagitta transfixit, cum prius tamen Deianiram cognouiſſet. Moriturus ex vulnere, pollicitus eſt ei ſe amoris medicamentum traditurum quo nullam præter ſe mulierem Hercules aliam appetere, iuſſit itaq; ſemine, quod ex eo excideret, cum oleo & ſanguine ex ſagitta defluente immixto, Herculis tunicam vnguere. quo dato conſilio cum expiraſſet, illa clam Hercule, quod mandatum erat, aſſumpſit longo poſt tempore Hercules captam Iolem ſecum ducens Euryti filiam ex Euboea in montem profectus eſt nomine Ceneum ibiq. ſacra facturus. Licham domeſticum quendam ad vxorem Deianiram in Trachinam miſit, vt ei veſtem, qua in ſacris vti conſueuerat, afferret. Quæ cum a Licha amorem Ioles percepiſſet, cupiens ſe omnibus amore præferri tunicam iuxta Centauri conſilium tinxit. hanc à Licha rei inſcio delatam, Hercules indutus medicamenti vi paulatim inualeſcente torqueri maximo dolore cœpit. Virus enim ſagittæ veneno vipereo infuſæ corpus conficiebat. Itaque Licham veſtis Latorem primum occidit. Deianira vero intellecta re laqueo vitam finiuit. Hercules autem conſtructa pyra in Oeta monte ex reſponſo Apollinis, & deſperata ſalute in pyram ſcendit, rogans, vt ignem ſubijceret. tunc Philoctetes in gratiam ſagittarum quas ei Hercules reliquerat, pyram ſuccendit, ſubitoq. fulminibus circum cadentibus, pyra exuſta eſt. Accadente Iolao vt oſſa colligeret, cum nullum penitus repertum eſſet, credentes Herculem ſecundum oraculi reſponſa ad Deos tranſlatum, illi vt heroi ſacra quædam fecerunt. Hæc meminit Diod. lib. v. quod etiam lib. ix. Metam. Ouid. ampliſſime ſcribit. (Efficacia Herculis) Id quidem Herculis perpetuum eſt epitheton. Efficax enim dicitur qui facile poteſt efficere, & implere quidquid voluerit. [Iocoſe) Iocoſis gaudens. [Sponda) Exteriore parte lecti.

volunt Terentiam concubinam Mœcenatis eum ſignificare voluiſſe.

PORPHYRIO.

PARENTIS olim ſi quis impia manu Senile guttur fregerit) Execratur allium ſignificans ſe grauiter vexari. (Edat) Edat autem dicendum potius, quam edit quoniam ſic declinatur edo ca eſt, deinde modo optatiuo tempore futuro vtinam edam edas edat. Pluraliter autem edamus edatis edant. Et allium dicendum vt ſolium, dolium, non vt vulgo aleum. (O dura meſſorum ilia) Qui fœtidum allium prandet. de quibus & Virg. in Buc. Theſtylis & rapido feſſis meſſoribus æſtu Allia, ſerpyllumq́. herbas contondit olentes. (Edat cicutis) Cicuta herba eſt venenatiſſima. (An malas Canidia tractauit dapes) Sub hoc Canidiæ nomine Gratidam Neapolitanam vnguentariam intelligi vult quam veneficam Horatius ſemper inſectatur. ſed quia non licet probroſum carmen in quenquam ſcribere, iccirco ferè poëtę ſimilia effingunt. Sic & Virg. in Buc. pro Cytheride Lycoridem appellat. (Candidum Medea mirata eſt ducem) Iaſonem ſignat. (Candoris autem nomine. & Virgilius in ſignificatione pulchritudinis ſemper vtitur. vt, Candidus inſuetum miratur limen Olympi. & Candida Dido. & Candida Maia. Notam autem hiſtoriam hunc in locum conuertit, quaſi Medea allio perunxerit Iaſonem, vt eum muniret aduerſus vim taurorum flammam ſpirantium qui iuſſu regia ſubigendi erant, ſi vellet pellem auream accipere. (Hoc delibutis vlta donis pellicem, Serpente fugit alite) Vt cum ait, Ruens volens aderat. (Nec munus humeris efficacis Herculis) De veſte illa loquitur ſanguine Neſſi delibuta, quam à Deianira coniuge ob iram Hercules cum ſe induiſſet, incendio eius abſumptus eſt. Efficacis autem perpetuum epitheton vult eſſe Herculis. (At ſi quid vnquam talem concupiueris Iocoſe Mœcenas, precor) opportune iocoſum appellat, cui velit iocos ſuos commendatos eſſe.

A C R O N.

PARENTIS olim ſi quis impia manu) Si quis ergo, inquit parricidium fecerit, comedat allium pro pœna, quia eſt veneno nocentius. (Senile) Ad augmentum ſceleris dixit ſenile, quia etiam ſi occiſus non eſſet, mori tamen potuerit, vt Lucan. Iam ſenia extremum piguit vergentibus annis. (Edat) ſi enim veteres declinabant. vt, Te nec tantus edet dolor tacitam. (O dura meſſorum ilia) Fortia. vt, Durus amor. (Num viperinus) Viperinum ſanguinem venenum dicit. (Incoctus) permixtus. (Canidia tractauit dapes) Canidiam, pro Gratidia poſuit. non enim proprium nomen notari decebat in carmine. vt, Nulli grauis eſt percuſſus Achilles. fuit autem Gratidia vnguentaria Neapolitana, quaſi malefica. (Mirata eſt) Adamauit. quem ſuper omnes maleficiorum herbas allio perunctum tauros ignem ſpirantes naribus vnxiſſe ſignificat. (Hoc delibutis vlta donis pellicem) Glaucen dixit Creontis filiam, quam dum reuerſus à Colchis Iaſon voluiſſet accipere vxorem, propter amorem Iaſonis Medea repudiata victa dolore oblatione coronæ malefica arte compoſitæ incendit & occiſis filijs Medo & Mermeto dolorem ſuum vlta pennatis draconibus fugit vectu, & Medeam conſtituit ciuitatem. (Nec tantus vnquam ſiderum inſedit vapor Siticuloſæ Apuliæ) Non tanto ardore Solis ſiccari Appuliam dicit, quanto ardore allium comedentium viſcera peturit. (Nec munus humeris efficacis Herculis inarſit æſtuoſius) Neſſus Centaurus vulneratus ab Hercule, eo quòd Deianiram vxorem eius rapere voluiſſet, dum ea ſuſceptam ab Hercule Euenum fluuium traijceret, vt ſe de eo vlciſceretur, lanam tinctam ſanguine ſuo Deianirę dedit, dicens eam ab Hercule ſatis amandam, ſi ex accepta lana confectum veſtimentum Herculi dediſſet, hoc illa muliebri facilitate ſeruauit. Quando autem ſe amari minus cognouit ab Hercule, pallium factum ei vt indueretur, dedit. quo tacto Hercules tanto ardore correptus eſt vt ipſe laniaretur, Nec ardorem vinceret, niſi quòd pyram ſibi in monte Theſſaliæ fecit, ſe inijciens. purgatus corpore, inter deos affirmatur receptus. Deianiram autem Hercules acceperat victo Cheloo fluuio Calinodiæ, quæ Deianira fuit Oenei filia, Tydei ſoror. Hanc autem fabulam ideo commemorauit, vt ardorem Hercules incendio allii comparet. (Tale) .i. aliquid ſimile. Iocoſe, læte, iucunde. (Manum puella ſuauio opponat tuo) .i. refutet puella ſuauium tuum pro allij fœtore, & ſponda lecti fugiat olentem virum. Quidam

. A S C E N S I V S.

PARENTIS) Alij morſu læſus Poëta dire ipſum execratur, dicens, ſi quis fregerit olim .i. quouis tempore, manu impia .i. contra pietatem maxime faciente, guttur ſenile parentis, edat quaſi pro iuſta pœna allium nocentius cicutis .i. quam ſint cicutę herbæ ſucco frigidiſſimo necantes, cuius ſucci hauſtu Socrates extinctus dicitur. O dura ilia .i. inteſtina meſſorum, quis .i. quibus, vt Bonfinis legit, hoc venenum ſæuit in præcordijs, & tamen ipſos non cruciat, immo refrigerat, vt in Bucol. Theſtillis & rapidos feſſis meſſoribus æſtu Allia, ſerpyllumq́. herbas contondit olentes. Si legatur quid, vt exemplaria habent dicamus ſic, O dura ilia meſſorum, quæ allio non læduntur. deinde addatur quid .i. quæ res, aut quis ſeruit, vt ſit à ſero, hoc veneni in præcordijs? vel quid .i. quantum hoc veneni ſæuit &c. Nam .i. nunquid, cruor viperinus .i. viperæ, ſerpentis venenoſiſſimæ incoctus .i. immixtus, aut innatus his herbis, hoc eſt allijs, fefellit me qui .ſ. herbas putabam eſſe? an Canidia hoc eſt Gratidia venefica, tractauit .i. infecit contractu, herbas malas .i. noxias mihi? Medea venefica illa notiſſima apud Colchos, vt .i. poſtquam, mirata eſt Iaſonem ducem .ſ. Argonautarum, candidum .i. formoſum, præter .i. ſupra omnes Argonautas .ſ. reliquos, perunxit ipſum illigaturum .i. qui erat ligaturus tauris .ſ. ferociſſimis, iuga ignota .i. inſolita, & non prius impoſita, hoc .ſ. veneno allij. Et ſup. ipſa vlta pellicem .ſ. Glaucam Creontis regis Corinthiorum filiam ab Iaſone ductam donis .i. quibuſdam munuſculis à filijs ad Glaucam allatis, delibutis .i. inunctis, atque infectis, hoc .ſ. veneno, quod in allio eſt (Non tamen putat id allio effectum, ſed tantam vim allio eſſe, vt talia fieri poſſint) fugit ſerpente alite, id eſt alato poſt incenſam regiam, vt Manc. recitat. Nec tantus vapor .i. exhalatio, ignea ſiderum .i. vi ſiderum demiſſa, inſedit vnquam Apuliæ ſiticuloſæ quia æſtuoſæ quantus ſup. ardor allij inſedit mihi, nec munus Herculis efficacis .i. Herculem efficacis virtutis virum, miſſa tunica quam camiſiam vocant venenato ſemine & ſanguine infecta, inarſit humeris .i. in humeris Herculis, æſtuoſius .i. ardentius quam ſup. allium inarſit præcordijs meis. At ô Mœcenas iocoſe .i. qui iocis gaudes, ego precor ſi concupiueris vnquā quid .i. aliquid tale .i. allij eſum puella opponat tuo ſuauio .i. oſculo, aut ori manum, ne .ſ. os ipſius contingas, & cubet extrema ſponda .i. parte lecticæ vltima, hoc eſt eam des pœnam, vt ab amica ſpernatis.

IN MENAM LIBERTVM. Pompei Magni.

Acerrima inuectiua in Menam Pompei libertum transfugam ſceleratiſſimum & arrogantiſſimum nebulonem, qui Tribunus militum ab Augusto factus, quanquam non ſemel eo defecerat nullum non contemnebat præ ſe.

Ode IIII. Dicolos, Diſtrophos, Vt: Ibis Liburnis inter alta nauium.

u–u–––u–––uu
––u–––uu

LVPIS, & agnis quãta ſortito obtigit;
Tecum mihi diſcordia eſt,
Ibericis peruſte funibus latus,
Et crura dura compede.
Licet ſuperbus ambules pecunia:
Fortuna non mutat genus.
Vides ne, ſacram metiente viam
Cum bis ter vlnarum toga;
Vt ora vertat huc euntium
Liberrima indignatio?
Sectus flagellis hic triumuiralibus
Præconis ad faſtidium,
Arat Falerni mille fundi iugera:
Et Appiam mannis terit:
Sedilibusque magnus in primis eques
Othone contempto ſedet.
Quid attinet tot ora nauium graui
Roſtrata duci pondere
Contra latrones, atque ſeruilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

ANTO. LVPIS, & agnis) Hac Ode Poëta in Menam li
bertũ inuehitur. Is enim pecunia ſuperbus erat,
& in ordine equeſtri receptus, Tribunusq. mili-
tum factus. Acron autem & Porphyrio ſcribunt,
Menam Cn. Pompei Magni libertum fuiſſe. De-
inde apud Sex. Pompeium Magni filium manſiſ
ſe, quo quidem exercente piraticam ad Auguſtũ præfectus claſ-
ſis relicto Sexto confugit iterũ poſtea ad Sextum reuerſus eſt, rur
ſus illo relicto ad Auguſtum rediit. à quo tribunus militum fa-
ctus eſt. Suet. et ſcribit neminem vnquam libertinorũ adhibitum
ab Auguſto cœnę, excepto Mena, ſed aſſerto in ingenuitatẽ poſt
proditam Sex. Pompei claſſem. Metrũ vero eſt primę Ode Epo-
dõ ſimile. [Sortito) Ex ſorte & naturali diſpoſitione. Naſo quo-
que in Ibin ait, Pax erit hæc nobis donec mihi vita manebit, Cũ
pecore infirmo quę ſolet eſſe lupis. [Ibericis funibus) Græci eã
Iberiæ dem Iberiam, & Hiſpaniam nominabant, ſic etiam Romani, vt
Str. lib. iij. Ptol. item lib. ij. ſic ait, Hiſpaniæ quæ apud Gręcos Ibe
ria dr̃, tres ſunt regiones, Betica, Luſitania, ac Tarraconenſis.
[Ibericis funibus) oſtendit eum fuiſſe Pompei remigem in Ibe
ria. Pompeius enim in Iberia ſæpe contra Sertorium pugnauit,
à ſenatu quidem miſſus cum Metello in Sertoriũ & Perpennam.
demum obtruncato Sertorio à Perpenna amico, quem & heredẽ
inſtituerat, Pompeius ipſe plenam victoriam habuit nouiſſime
contra Perpennam pugnauit, qui captus & occiſus Iberici belli
finis extitit. ſcribit ea App. lib. j. Libro item ſecundo aſſerit, quo
tpe Pompeius Brũduſium ſe contulit timore Cæſaris, eius exer
citum in Iberia conſediſſe omnibus in promptu paratis, quocun
que neceſſitas ire cogeret. Erant aũt illic Petreius & Afranius
Pompei prætoris, cõtra quos Cæſar ipſe pugnauit ac vicit, eoſq.
ad Pompeium liberos redire conceſſit, relicta Hiſpania ſibi poſ-
ſidenda. propter hæc igitur oſtendere videtur Horat. Menam
Spartũ Pompei remigem in Iberia fuiſſe. [Ibericis funibus) Spartum
herba eſt ſponte naſcens & quæ non queat ſeri. Carthaginienſis
Hiſpaniæ citerioris portio, nec hęc tota, montes quoque ſparto
operit. id in aquis, mariq. inuictum eſt. in ſicco præferunt è can
nabi funes. in vſu eſt nauium armamentis, iunco Græci & ad fu
nes vſi ſunt. inde translatus à pœnis ſparti vſus. Plin. auctor lib.
xix. meminit. item Gel. lib. xvj. cap. iij. Dicens igitur Horat. Ibe
ricis funibus, ſparti funes intelligit, quibus nautę vtuntur. [Per-
uſte latus) Peruſtum his funium videlicet flagris, per quod eum
viliſſimum, ignauiſſimumq. fuiſſe remigem oſtẽdit. [Crura) Ti
bias intelligit, Crus. n. nunc coxa, nunc tibia dicitur. [Dura com
pede) Ferreis annulis & pedicis, quales quidem remiges ipſi fer-
re ſoliti. [Sacram viam) Via ſacra illa quidem erat (vt legitur) Via ſacra
quæ à Capitolio tendit ad Titi arcũ. ſic dicta (vt Varro ſcribit)
quia ſacra quotquot menſibus ferebantur in arcem. i. Capitoliũ,
& per quam augures ex arce profecti ſolebant inaugurare. Scri-
bunt alij in hac via, quĩ iuxta forum Romanum erat, fructus &
poma vendi ſolita. Vnde ait in arte Ouid. Rure ſub vrbano po-
teris tibi dicere miſſa Illa, vel in ſacra ſint licet empta via. [Cũ
bis ter) ordo eſt, Cum toga vlnarum bis ter. per quod amplam
fuiſſe oſtendit. Hinc etiam ait Ammianus, Sudant ſub ponderi
bus lacernarum. Iuuen. quoque Sat. j. Criſpinum eiuſdem fortu
næ cum Mena de Toga ſic taxat: Cum pars Niliacæ plebis, cũ
verna Canopi Criſpinus Tyrias humero reuocante lacernas Vẽ
tilet æſtiuum digitis ſudantibus aurum. [Vlnarum) Seruius in Vlna
Bucol. & lib. iij. Georg. ſic ait: Vlna, ſm̃ alios, vtriuſque manus
extenſio eſt, licet Suetonius vnum cubitum velit eſſe tantũmo-
do quod magis verum eſt. hæc ille, hic vero conuenit magis ſi-
gnificatio prima, vt intelligamus amplitudinem togæ, non lon-
gitudinem, vt aliqui ſentiunt. [Liberrima indignatio). i. iuſtiſſi
ma & ingens. Libere. n. non timide agebatur in eum. [Sectus fla
gellis). i. virgis cęſus Iuuen. Sat. vj. de mulierum ſęuitia in ſeruos
ait, hic frangit ferulas, rubet ille flagellis: Hic ſcutica &c. vbi nõ
ſecat, ſed rubet in omnibus legitur. Flagella autem dñr ſummæ Flagella
arborum partes, ab eo quòd ventorũ crebros flatus ſuſtineant.
Virg. lib. ij. Georg. Neue flagella Summa pete. [Triumuirali-
bus) Innuit Menam publice quoque in maius dedecus faſtiga-
tum. Triumuiri. n. ſupplicijs præerant. Hinc ſic Sal. in Catil. ait,
Triumuiroſq. ad ſupplicium poſtulabat. Soſia item in Plauti
Amph. ſic inquit, Quid faciam nunc, ſi tres viri me in carcerem Auguſtus
compegerint, inde cras è promptuaria cella depromat ad flagrũ?
Plin. quoque lib. xxj cap. iij. ſic ait, Atque ob id duci eum in vin
cula Triumuiri iuſſiſſent. Vtque Liuius lib. xj. ſcribit Trium- Triũuiri
uiri capitales tunc primum creati ſunt, vbi Curius Dentatus cõ-
ſul Samnitibus cæſis, Sabiniſque victis bis in eodem magiſtratu
triũphauit. [Præconis ad faſtidium). i. tandiu cæſus donec etiam
præconi faſtidio eſſet. per quod intelligendum, dum noxij cæ-
debantur, præcones tubas inflare ſolitos. Qui mos adhuc mea in
patria Veliteris ſeruari ſolet. [Falerni fundi) ſecunda vini nobili- Falernum vinum
tas Falerno agro erat, qui ager à ponte Campano læua petenti-
bus vrbanam Coloniam Syllanam nuper, Capuæ contributã in
cipit, vt ſcribit Plin. lib. xiiij. In agrũ vero Falernum Appia via
ibatur, propterea Appiæ quoq; meminit. [Iugera) Iugeri menſu Iugerũ
ra in ducentos & quadraginta longitudinis pedes dimidioq. in
latitudine patet. Auctor Quintil. lib. j. Teſte aũt Plin. lib. xviij.
iugerum vocabatur, quod vno iugo boum in die exarari potuiſ-
ſet. [Appiam) præclariſſimæ ſunt viæ (vt Strab. ait lib. v.) Ap- Viæ pręclaræ
pia, Latina, Valeria. Appia quidem ad mare vſq; Sinueſſam pro-
tenditur. Valeria vero in Sabiniam vſq; ad Marſos. Hæc à Ty-
burtinis capit initium. Inter Appiam & Valeriam media Latina
eſt, quæ ad Caſinum oppidum coniungitur Appiæ, à Capua de-
cem & nouem diſtans ſtadijs. Plin. autem ſcribit, Appium Clau
dium Cæcum in cenſura viam vſque Brunduſium lapidibus ſtra
uiſſe. Vnde illa Appia dicta eſt. [Mãnis) manni equi dicti, ꝙ man Manni
ſuetudinem manũ ſequantur, vulgo burrichi dicebantur, vt Por
phyr. ſcribit. [Sedilibusq. primis) Pedianus in oratione pro Cor
nelio ſic ait, Quanquam L. Roſcius Otho biennio ante Conſul
firmauit in theatro, vt equitibus Romanis quatuordecim ordi-
nes ſpectandi gratia darentur. Et Seneca epiſtola xliiij. inquit.
A me hercle multis quatuordecim gradus clauſi ſunt, non om-
nes curia admiſit. Lucius etiam Florus lib. xcix. epit. Liuij ſic
ait, Lucius Roſcius Tribunus plebis legem tulit vt equitibus
Romanis in Theatro decimuſquartus gradus proximi aſſigna-
rentur. [Othone contempto). i. ſpreta Othonis lege. [Quid atti Otho
net) Quid prodeſt, inquit Horat. expugnaſſe piratas, & manum
ſeruilem, cum Mena olim & ſeruus & pirata cum Sexto. ſ. Pom-
peio nunc Tribunus ſit militum? [Roſtrata ora) Nauium pro-
ras intelligit habentes in fronte roſtra, ærata, propter ſcopulos,
ſcilicet ne offendantur. [Contra latrones) Contra piratas intelli
git. Sextus enim Põpeius maria omnia deprædationibus infeſta
bat, ita vt Romani maxima fame augerentur. In Sicilia autem

nauali prælio cum Agrippa deuicit vt lib.v. Appian. ait. de quo latius Ode ſexta libri primi iam diximus. [Seruilem manum) Syrus quidam in Sicilia ad libertatem, & arma ſeruos concitauit. Itaque ſexaginta ſeruorum millia collegit iure belli refractis ergaſtulis. Inde caſtella, vicos, oppida miſerabili direptione vaſtauit, cœpit & caſtra prætorum. Tandem Perpenna imperatore ſupplicium de eis ſumptum eſt apud Ætnam. Iterũ poſtea inſurrexere, vt prius ſæuientes. Aquilius tandem deleuit. Tertio duce Spartaco, & gladiatores, & ſerui multo peiora fecerunt. Demum Licinius Craſſus eos circa Brutium angulum ſuperauit. Hæc omnia late habentur apud Lucium Florum. [Hoc tribuno militum?) Id eſt & latrone & ſeruo.

ACR. LVPIS & agnis) Hic quem alloquitur, libertus fuit Cn. Põpei Magni poſtea mortuo Pompei filio eius exercente piraticã, ad Auguſtum relicto Sexto confugit. Iterum ad Sextum reuerſus eſt, rurſus illo relicto ad Auguſtum rediji, & ab eo Tribunus militum factus eſt. (Quanta ſorti.) Inimicitiæ aut naturales ſunt, aut voluntariæ, Sibi ergo cum iſto naturales inimicitias eſſe dicit, ſicut agnis & lupis. Sortito autem aduerbium qualitatis eſt. i. ex ſorte. i. naturaliter euenit. [Ibericis peruſte funibus latus) Cruciatibus afflictæ, & vinculis Hiſpanorum qui ſunt diſtricti ad reſecanda delicta. [Peruſte latus) Abſolute dixit, vt Lacrymis oculos ſuffuſa nitentes. [Dura compede) Ferrea aut cruda. [Licet ſuperbus ambules pecunia). i. libertum te eſſe diuitiæ excuſare non poſſunt. [Sacram metiente te viam) Cum in dignationem videntes eum togatum incedere, per moueri. Metiente dixit ambulantem. vt, Stabili greſſu metitur littora cornix. [Cum bis ter vlnarum toga) ſex enim vulnis habebat diffuſam togam. [Liberrima indignatio?) Iuſtiſſima & libera. [Sectus flagellis) Tanquam qui ad maius dedecus vitæ à publico ſcit vindice verberatus. nam vt tribunis plebem, ita Triumuiris ius erat alienos ſeruos cædendi. Sectus ergo cæſus. vt Iuuen. Secat ille flagellis. [Arat Falerni mille fundi iugera) Falernum regio eſt Campaniæ Vini boni fertilis. [Sedilibusq. magnus in primus eques,) Hoc eſt in ordine equitum. [Othone contempto inter primos ſedet) Quia L. Roſcius Otho legem Theatralem tulerat, vt in quatuordecim ordinibus ſederent equites. de quibus in duobus ſederent Tribuni, non tamen ſerui, quia Menas Tribunus factus erat ab Auguſto, vt Iuuen. Sic libitum vano, qui nos diſtinxit, Othoni. Quid attinet tot, hoc eſt quid prodeſt ſuperatos piratas, ſi is qui piraticam exercuit, inter Sexti Pompei ſeruos. Tribunus, factus eſt militum.

POR. LVPIS & agnis quanta ſortito obtigit: Tecum mihi diſcordia eſt) Hanc Oden in Menam ſcripſit libertum Pompei magni, qui præfectus claſſis fuit Sexto Pompeio bellum aduerſo Auguſtum Cæſarem gerente. Hic cum claſſe ad Cæſarem tranſierat, deinde ad Sextum rediji, & rurſus refugit ad Cæſarem. [Tecum mihi diſcordia eſt) Intelligendum hic extrinſecus tãta. Sic enim conſequens erit elocutio. [Quanta ſortito obtigit diſcordia lupis & agnis, tanta mihi tecum eſt. [Ibericis peruſte funibus latus) Teſtibus cæſum ſæpe, hac per hoc malum ſeruum fuiſſe vult intelligi. Ibericos autem funes, ideo dicit, quia in Iberia. i. Hiſpania plurimum ſpartum naſcitur. [Vides ne, ſacram metiente te viam Cum bis ter vlnarum toga. Vt ora. vertat huic, & huc euntium Liberrima indignatio?) Id eſt vides ne vt euntea ora huc & illuc vertant? Ordo eſt: Vides ne vt liberrima indignatio vertat huc & illuc ora euntium te metiente ſaciam viam cũ bis ter vlnarum toga. [Liberrima indignatio?) ſignificat autem populum ex indignatione, quod ille oblitus conditionis tam magnificus incedat detorquere ab illo aſpectum. & bene liberrimã indignationem dixit, quia libere, ac palam hunc videntes in ſeruitute inuehuntur. [Cum bis ter vlnarum toga,) Hoc eſt cum ſex vlnarum toga. hanc aũt iuſtæ togæ menſura intelligendum eſt. [Sectus flagellis hic triumuiralibus) Triumuiralibus aũt, quod dixerit ſpeciali elocutione vſum eſſe pro generali puto neque enim triumuiris tantum, ſed etiam alijs poteſtatibus ius eſt alienos ſeruos flagellare. [Præconis ad faſtidium) Aſpere, donec aliud agentibus triumuiris præco cum velle, deſinere iuberet. [Et Appiam mannis terris) Eleganter mannis, quia nimiarum delitiarum affluentia eſt equos burrichos habere. Mannos autem equos vulgo burrichos appellant. [Appiam) Pro qualibet via poſuit. [Arat) Proprie, quia Falerni agri meminerat, quo, ſcilicet Appia via neceſſe eſt ire. [Sedibusque magnus in primis eques Othone contempto ſedet) Et magnus eques & ſedilibus in primis cum vehementi indignatione profertur. ex quatuor aũt ordinibus, quos lege Roſcius Otho tribunus pleb. in Theatro equeſtri ordini dedit, duo primi verſus Tribunitijs vacabãt.

[Quid attinet tot ora nauium graui Roſtrata duci pondere Cõtra latrones, atque ſeruilem manum,) ſenſus eſt, Quid prodeſt claſſem roſtratis nauibus ducere aduerſum latrones, ac fugitiuos, quos Sex. Pompeius armauit, cum hunc patimur tribunum equitem Romanum eſſe.

LVPIS, & agnis) Menam Libertinæ conditionis hominem quanto odio proſequatur ob ſuperbiam eius, commemorat hac Ode dicens. O ſup. Mena, peruſte latus. i. habens latus peruſtum, funibus Ibericis. i. chordis nauium ex ſparto Iberico factis, frequenti ictu quaſi igni induratum, & peruſte crura. i. habẽs crura peruſta & compreſſa, dura compede, cum. ſ. ad tranſtra alligatus remigares, tãta ſup. diſcordia eſt mihi tecum, quanta diſcordia obtigit ſortito. i. ex ſorte. i. natura, quam animalium, quodq. naſcendo ſortitur, lupis, & agnis, qui inter ſe inimiciſſimi ſunt. Cauſam addit. Nam licet tu ambules ſuperbus pecunia. i. propter pecuniam, adulatione, & fraude partam, tamen fortuna non mutat genus. i propterea non minus es degener, & minime generoſus. Vides ne, arguit eum excæcatum ſtrepitu fortunæ non videre importunitatem ſuam dicens, Vides ne ò Mena vt. i. qualiter, liberrima. i. nullo metu diſſimulata, indignatio ſup. eſt, cum toga. ſ. tua bis, ter. i. ſex vlnarũ, vertat. i. vertere faciat huc & huc. i. in quamlibet partem ora euntium. i. tranſeuntium, & hoc te metiente. i. eundo menſurante, viam ſacram quæ ducit in Capitolium? indignatio autem populi eſt dicentis. Hic. ſ. qui tam pompoſus incedit, ſectus. i. conciſus flagellis triũuiralibus. i. iuſſu triumuirorum incuſſis ad. i. vſque ad faſtidium. i. tædium & contemptum. præconijs. ſ. inflantis tubas & pronunciantis crimina ipſius tantiſper dum cædebatur, arat mille iugera fundi Falerni. i. fertiliſſimi præcipue vini, ſed poteſt videri ad ſuperbiam eius dictum, quod optimi vini fundum aret & terit mannis. i. eqs io delitijs habitis, Appiam. ſ. viam, huc illucque ob equitando, & ipſe effectus magnus eques ſedet in primis ſedilibus. ſ. quatuordecim, equitibus aſſignatis in theatro, Othone. ſ. L. Roſcio, qui eam legem tulerat. ſpreto id contempto, quia libertine conditionis credo eum locum occupauit. Quid attinet. i. ad remp. facit & quid prodeſt tot roſtrata ora nauium duci. i. educi graui põdere, contra latrones. i. piratas, atque contra manum ſeruilem. i. ſeruorum ſub Syro, Spartaco, & ſimilibus graſſantium, hoc hoc, id eſt tam vili homine, tribuno. i. exiſtente tribuno militum? q. d. hunc potius debellandum, quam illos. ASC.

IN CANIDIAM VENERICAM.

Ode V. Dicolos, Diſtrophos: Vt,

Ibis Liburnis inter alta nauium.

U-U---U---UU

--U---UU

AT O deorum quiſquis in cœlo regis
Terras, & humanum genus:
Quid iſte fert tumultus? aut quid omnium
Vultus in vnum me truces?
Per liberos te, ſi vocata partubus
Lucina veris affuit:
Per hoc inane purpuræ decus precor,
Per improbaturum hæc Iouem,
Quid vt nouerca me intueris? aut vti
Petita ferro bellua?
Vt hæc trementi queſtus ore, conſtitit
Inſignibus raptis puer,
Impube corpus; quale poſſet impia
Mollire Thracum pectora:
Canidia breuibus implicata viperis
Crineis, & incomptum caput,
Iubet ſepulchris caprificos erutas
Iubet cupreſſus funebris,

Et vncta turpis oua ranæ ſanguine,
Plumamque nocturnæ ſtrygis,
Herbaſque, quas * & Colchos, atque Iberia
Mittit venenorum ferax.
Et oſſa ab ore rapta ieiunæ canis,
Flammis aduri Colchicis.
At expedita Sagana per totam domum
Spargens auernaleis aquas,
Horret capillis, vt marinus, aſperis
Echinus, aut currens aper:
Abacta nulla Veia conſcientia,
Ligonibus duris humum
Exhauriebat, ingemens laboribus
Quò poſſet infoſſus puer
Longo die bis, ter ue mutatæ dapis
Inemori ſpectaculo:
Cum promineret ore, quantum extant aqua
Suſpenſa mento corpora:
Exerta vti medulla, & aridum iecur,
Amoris eſſet poculum:
Interminato cum ſemel fixæ cibo
Intabuiſſent pupulæ.
Non defuiſſe maſculæ libidinis
Ariminenſem Foliam,
Et iocoſa credidit Neapolis,
Et omne vicinum oppidum:
Quæ ſidera excantata voce Theſſala,
Lunamque cœlo deripit
Hic irreſectum ſæua dente liuido
Canidia rodens pollicem,
Quid dixit? aut quid tacuit? ò rebus meis
Non infideles arbitræ
Nox, & Diana, quæ ſilentium regis:
Arcana cum fiunt ſacra:
Nunc nunc adeſte: nunc in hoſtileis domos
Iam, atque numen vertite.
Formidoloſis dum latent ſilnis feræ
Dulci ſopore languidæ:
Senem, quod omnes rideant, adulterum
Latrent ſuburranæ canes,
Nardo perunctum: quale non perfectius
Meæ laborarunt manus.
Quid accidit? cur dira barbaræ minus
Venena Medeæ valent?
Quibus ſuperba fugit vlta pellicem
Magni Creontis filiam?
Cum palla, tabo munus imbutum, nouam
Incendio nuptam abſtulit.
Atqui nec herba, nec latens in aſperis
Radix fefellit me locis.
Indormit vnctis omnium cubilibus
Obliuione pellicum.
Ah, ah, ſolutus ambulat veneficæ
Scientioris carmine.
Non vſitatis Vare potionibus,
O multa fleturum caput,
Ad me recurres: nec vocata mens tua.
Marſis redibit vocibus.
Maius parabo: maius infundam tibi
Faſtidienti poculum.

** Iolcos legēdū eſſe Porph. docet qui ea ē Teſſaliæ vrbem dicit quod & Steph. & Euſt. in Hom. catal. affirmat hanc Hom. Iaolcon vocat Stat. tiſsimum aūt eſt ſuſpicari Colchon, vt corrupte apud Porph. legitur eā ē Theſſaliæ putāt Iolcon deno minatā, ab Iolco Amyri filio a quo apud Laeriſtaos campus.*

Priuſque cœlum ſidet inferius mari
Tellure porrecta ſuper:
Quàm non amore ſic * meo flagres; vti
Bitumen atris ignibus.
Sub hæc puer, iam non, vt ante, mollibus
Lenire verbis impias:
Sed dubius vnde rumperet ſilentium,
Miſit Thyeſteas preces.
Venena magnum fas, nefaſque, non valent
Conuertere humanam vicem.
Diris agam vos: dira deteſtatio
Nulla expiatur victima.
Quin, vbi perire iuſſus expirauero:
Nocturnus occurram furor:
Petamque vultus vmbra curuis vnguibus:
Quæ vis deorum eſt manium:
Et inquietis aſſidens præcordijs,
Pauore ſomnos auferam.
Vos turba vicatim hinc, ſaxis petens
Contundet obſcœnas anus.
Poſt, inſepulta membra different lapi,
Et * Exquilinæ alites.
Neque hoc parentes, heu mihi ſuperſtites,
Effugerit ſpectaculum.

** Mei, inquit Boſ. legēdū ē, cū paſſione ſit accipiendum, non actiue. ſ. quo Varum Candia nō Varus Candidā proſequatur.*

** Hoc loco ni fallor inquit Bonf. vel, Exquilotina legendum erit, vt ſtet verſus, cui vnate ſyllaba ſi Exquilina legamus vel vna ſyllaba equ, vocali nō abſcietur.*

ANTONIVS.

ATO deorum) Hæc Ode in Candidam veneficam ſcribitur, ea quippe adamana Varum, à quo ſpernabatur, prætextatum puerum cum Sagana, Veia, & Folia veneficis molieribus clam ceperat, ſpoliauerat, in foſſam vſque ad mentum cum incantata aqua immerſerat, quo ex illius famæ deficientis medulla & iecore amoris poculum parare poſſet, puer autem ſalutis expes, diris imprecationibus illa eſt inſecutus: De eadem vero Canidia latius Epod. iij. diximus. Præterea de Canidia, & Sagana lae idem Horat. ſer. in Sat. vij. primi libri, vbi incipit carmen vidi ego met nigra ſuccinctam vadere palla Canidiā &c. Eſt autem metrum primo ſimile. [Ato deorum) Timentis pueri verba ad deos. At enim timoris interiectio eſt quæ quidem plenam affectis, motuſque animi ſignificationem habet. [Deorum quidquid).i. quicunque dei in cœlo regitis terras, & hominea ſunt aliqui textus, qui habent Quiſquis. [Fert) Appetit. [Tumultus) Mulierum furor. [Ecquid ferunt).i. appetunt. [Per liberos te) Canidiam puer orat iam ſe capientem. [Veris partubus) .i. legitimis filijs, vel non fictis partubus per quòd innuit eam, vel non peperiſſe vel ex adulterio cōcepiſſe. [Lucina) Hanc grauidæ inuocabant. quoniam exactis menſibus lucem naſcentibus Iuno præbet. vnde appellatur Iuno Lucina, ab iuuando & luce, vt Varro docet. Macr. lib. vij. ſcribit quomodo Diana, quæ Luna eſt, artemis dicitur, quaſi ſerotemis, hoc eſt aërem ſecans Lucina parturientibus inuocatus, quia proprium eius munus eſt diſtendere rimas corporis & meatibus viam dare: quod eſt accelerando partui ſalutare. [Inane) Varium. non enim tibi proderat. [Purpuræ decus) Prætextam intelligit. Patricii enim bullam auream cum toga, cui purpura prætexebatur, vtebantur, Cordi autem figuram in bulla ante pectus annectabant, vt illam inſpicientes, ſe homines cogitarent, ſi corde præſtarent, Togam vero prætextam ferebant, vt ex purpuræ rubore ingenuitatis pudore regerentur, vt Macr. lib. j. Saturn. ſer. [Petita ferro bellua?) Leonem intelligit. vulneratus. n. obſeruatione mira percuſſore nouit, & in quantalibet multitudine appetit. Eum vero, qui tela quidē miſerit, ſed tamen nō vulnerauerit, correptum raptumq. ſternit vulnerat, auctor Plin. lib. viij. [Iniſignibus) hoc eſt prætexte, & aurea bulla. [Impube corpus) ſupple tale erat. [Thracum pectora) ſunt enim Thracea bellicoſiſſimi & crudeles. Hinc Polyd. lib. iij. Æn. ait Æneæ, Heu ſoge crudeles terras. Mela etiam ſer. Thraces feroces eſſe & immines. vnde, vt inquit, quidā feri ſunt & ad mortem paratiſſimi, nec fœmininis quidem ſegnis eſt animus ſuper mortuorum virorum corpora interfici, ſimulque

ſepeliri votum eximium habent. Eſt autem Thracia Europæ regio iuxta Myſiam & Macedoniam & Propontidam, vt lib iij. Ptol. edocet, Dion. etiam aſſerit Thracea per ampliſſimam regionem diffuſos, partim ad latus Propontidos maris colere partim ad Helleſpontum contectos, partim etiam ad Ægeum tenere. (Caprificos) Eſt caprificus e ſiluestri genere ficus nunquam matureſcens eius virtutes pluimæ. Quarum vna eſt quòd caprificus ferocium taurorum collo circundata, in tantum rabidam naturam compeſcit vt immobiles præſtet Plin. lib. xxiij. ita ſcribit. Naſcitur autem in parietibus & ſacris monumentis. hinc aliqui dictam putant caprificum, quod parietes, quibus naſcitur carpit. (Cupreſſos fun.) Cupreſſus Diti ſacra eſt, & ideo funebri ſigno ad domos poſita, vt Plin. lib. xvj. ſcribit. Seruius autem lib. vj. Æn. ſic ait, Cupreſſus adhibentur ad funera, vel quod cæſa non repullulat vel quod per eam funeſtata oſtenditur domus, ſic læta frondes indicant feſtæ. Varro tamen dicit, Pyras ideo cupreſſo circundari, propter grauem vſtrinæ odorem, ne eo offendatur populi circunſtantis corona, quæ tandiu ſtabat reſpondens fletibus per ſicæ planctuum principi, quandiu conſumpto cadauere, & collectis cineribus diceret nouiſſimum verbum Ilicet, quod ire licet ſignificat. Vnde eſt dixitque nouiſſima verba. hæc Seruius ibi, Et ferales ante Seruius ibi, Et ferales ante cupreſſos Conſtituunt. (Funebres) Luctuoſas. Funerum vero dicitur, quod ea funere conſtat. Funeſtum quidem quod funere inquinatum eſt. (Turpis ranæ) De rana rubeta intelligit, cuius & in terra, & humore vita plurimis referta medicaminibus, vt Plin. lib. viij. Dicuntur autem rubetæ, quia in vepribus, & rubis viuunt vt idem ſcr. lib. xxxi. Et lib. xxxi. de ouis, aſſerit quomodo ranæ habent & cum ouis ſocietatem ſimul fronti impoſitæ contra epiphoras. (Strygis) De ſtrigibus lib. vj. Faſt. ſic ait Naſo. Sunt auidæ volucres, non quæ Phineïa menſis Guttura fraudabat, ſed genus inde trahunt. Grande caput, ſtantes oculi, roſtra apta rapinæ. Canicies pennis, vnguibus hamus ineſt. Nocte volant puerosque petunt nutricis egentes, Et vitiant cunis corpora rapta ſuis. Carpere dicuntur lactentia viſcera roſtris. Et poto plenum ſanguine pectus habent. (Et illis ſtrigibus nomen, ſed nominis huius Cauſa

Iberia. quòd horrenda ſtridere nocte ſolent. (Colchos, atque Iber.)

Pontus. Hæ regiones ſibi coniunctæ ſunt in Ponto prouincia ad Septentrionem. de quibus late Ptol. lib. v. In Ponto autem prouentus eſt malorum graminum. Hinc Ecl. viij. Maro legitur. Has herbas, atque hæc Ponto mihi lecta venena Ipſe dedit Mœris, naſcuntur plurima Ponto. (Flammis Colchicis) Qualia Medea Colchis tractatur. Epodo etiam pen. idem Horat. de Canidia inquit, Cales venenis officina Colchis. (Sagana) Alterius veneficæ nomen. (Expedita) Accincta. (Auernales aquas) Contigua

Auern⁹. Baijs Lucrinus adeſt ſinus, intra quem Auernus eſt. In Auerno maiores noſtri, inquit Strabo lib. v. Homerica defunctorum vaticinia fuiſſe fabulis edidere, Eſt autem Auernus & fundo, & hoſtio ſinus commodus & magnitudine, & natura portum continens. Superſilia quædam ardua Auernum vndique circuncludunt præter hoſtium, Straboniſ tempore amœnis culta modis. olim autem agreſtibus referta nemoribus, & proceris arboribus inuiſa, quæ ſuperſtitione quadam vmbris obſcurum ſinum reddebant. Rumor erat indigenarum ſuperuolantes aues, quas teter exhalans odor examinaret in ipſas aquas decidere, ſicut in locis ad Plutonem deferentibus hac autem locorum partem Plutoni dicatam opinabantur, placatisque prius per ſacrificia dijs Manibus illuc intrabant, aderant enim qui talibus exponendis doctores eſſent ſacerdotes locorum fructus percipientes, fons vero ibi fluuialibus ſcatens aquis excurrit in mare, ab eius vſu abſtinebant omnes, Stygias opinantes eſſe aquas. eo in loco conſtructum erat oculum, ea aquarumque feruore vicinatum Phlegethontem eſſe coniecturam factitabant, & ex Acheruſia palude, iuxta Miſenum. hæc ex ſtrabo. (Auernales a.) In Auerno defunctorum vaticinia fiebant, qua locis pars Plutoni dicata exiſtimabatur. Maro quoque de Didone veneficia pro amore parante dixit lib. iiij. Æn. Sparſerat & latices ſimulatos fontis Auerni. Erat enim prope fons in mare excurrens, à cuius vſu abſtinebant omnes, Stygias opinantes eſſe aquas, vt latius paulo ſuperius diximus. (Echinus) Echini piſces ſunt è cancrorum gene-

Echin⁹. re, in quibus ſpinæ pro pedibus, ingredi eſt ijs in orbem volui: ora in medio corpore in terram verſa. Plin lib. ix. id ſcribit. Eſt etiam terreſtris echinus, qui erinacius aliter dicitur. (Abacta) Remota nulla conſcientia. i. cognitione ſuſpitius cordis. (Veia) Alterius veneficæ nomen. (Ligonibus) Ligo ruſticum inſtrumentum eſt. dicitur autem quòd propter latitudinem ſub terra facilius legitur, vt Varro docet. (Exhauriebat) Effodiebat cua

cuabat. (Quo poſſet) Ordo eſt, quo loco puer infoſſus poſſet emori in longo ſpectaculo dapis mutatæ bis, terque die. puero enim ante ponebantur epulæ ſæpius, deinde mutabantur, vt ſpectaculo magis puer ipſe affligeretur eſuriens. quod etiam Porphyrionis eſt ſententia, & magis quidem conueniens, quam aliorum quorundam opinio. (Quantum) Ordo eſt. Tantum quantum corpora ſuſpenſa ab aqua extant mento. (Execta vti) Veneficij cauſam explicat, vt. ſ. ea pueri viſcerib. amatorium poculum facerent. Plin, lib. xxviij. ſcribit, non paucos Græcos ſingulorum viſcerum, membrorumq. hominum. ſ. etiam ſapores dixiſſe. alij autem medullas crurum quærebant, & cerebrum infantium. Miletus oculorum ſuffuſiones felle hominis ſanari docuit. (Iecur) Pueri. ſ. quod aridum appellat Horat. Iuuen. vero Sat. j. ſiccum. ait enim, quid referam quanta ſiccum iecur ardeat ira. quod quidem propter choleram ait, quæ calida eſt & ſicca. Cholera autem ab ipſo epate ad fel transmittitur, ea qua ita mouetur, bene cholerici facilius iraſcuntur, propter humoris tenuitatem. (Interminato) Senſus eſt, quod ex pueri medulla, & iecore amoris poculum volebant efficere, cum ſemel intabuiſſent pupulæ fixæ cibo interminato. i. cum iam moriturus eſſet. (Interminato cibo) . i. interdicta. non enim fuerat terminatus in ore ipſius pueri, ſed tantum poſitus ante oculos, vt magis cruciaretur. hinc ait: Pupulæ fixæ cibo, & de hoc oſtendit ſenſum illum Acronis, & alterius non conuenire ibi: Longo die bis, terque &c. Vel interminato. i. aſſiduo, & valde terminato, & per id immobili. (Intabuiſſent)

. i. languiſſent. (Pupulæ) Paruæ oculorum imagines, quas phyſi **Pupulę.**

ci dicunt ante triduum morituris non apparere. Plin. etiam ait lib. vij. In oculorum, & narium aſpectu indubitata eſſe mortis ſigna. Celſus quoque libro j. de indicijs mortis, inter alia ſcribit, eſſe oculos concauos & ſi oculi lumen refugiunt, & illacrymant, quæque in his alba eſſe debent, rubeſcunt, atque in iiſdem venulæ pallent, pituitaque in his innatans nouiſſime angulis inhæſerit &c. (Foliam) Hæc alia venefica erat. (Ariminenſem) Fuit Ariminum vmbrorum Colonia, ſicut & Rauenna. verum vtraque Romanos accepit Inquilinos. habet autem Ariminum portum, & eiuſdem nominis amnem. auctor eſt Strab. lib. v. (Neapolis otioſa) Innuit prædicta Neapoli facta eſſe. Nam gratidia Neapolitana fuit, vt ſuperius dictum eſt. Otioſa autem Neapolis à poëta dicitur, quoniam (vt Strab lib. v. edocet) Habebat Neapolis calidarum aquarum ſcatebras, & apparatiſſima balnea. Inde plurimi Roma ſeceſſum faciebant, aut quietis atque ocij gratia, preſertim qui eruditioni operam darent, aut remiſſioris vitæ deſiderio, maxime quos ſenectus affligebat, vel aduerſa va-

letudo &c. (Voce Theſſala) . i. magica. Theſſali enim cantibus **Theſſali.**

Lunam cœlo ducere dicebantur. bene Tibull. Elegia viij. ait: Cantus & à curru Lunam deducere tentat, Et faceret, ſi nõ æra repulſa ſonent. Et Plaut. in Amph. inquit, Ego pol hodie vlciſcar illum Theſſalum veneficum, qui perverſe vertit familiæ mentẽ **Venefica.**

meæ. diximus & plura in Iuuen. Sat. vj ibi. Vna laboranti poterit ſuccurrere Lunę. & illic, Theſſala philtra. (Irreſectum pollicem) . i. valde, & vſque ad periculum roſum, de vngue autem intelligit. per hoc demum Canidiæ atrocitatem, & furorem oſtẽdit. Liuido atro, inuido, moleſto, & rabido. Sequenti Epodo, An ſi quis atro dẽte me petiuerit. (Quid dixit? aut quid tacuit) q. d. omnia ſcelera protulit, nec quidquam prætermiſit. (Arbitræ) Iudices, mediæ, conſciæ, teſtes. (Quę ſil. re.) Nocte. n. omnia ſilent, ſed tunc potiſſimum cum Luna latet. vnde Plin. lib. xvj. cap. lv. ait inter omnes conuenit vtiliſſime in coitu eius ſterni, ſupple arbores, quem diem alij Interlunium, alij ſilentis Lunæ appel-

lant. (Diana) Diana, & Luna eandem eſſe putant: Luna a lucen **Diana,**

do nominata eſt. Diana vero dicta, quia noctu quaſi diem efficeret. auctor Tull. in libro de nat. deor. in veneficijs autem, ac **Luna.**

magicis Diana ſemper inuocabatur. quod item lib. iiij & lib. vj. Æneid late patet. Numen veſtram potentiam. (Hoſtiles do.) In vatem eſt imprecatio, a quo ipſa ſpernebatur. vnde orat noctem, & Dianam efficiant illum ſenem quoque adulterum eſſe, & ita cruciari amoris impatientia vt nocturno tempore, quo & feræ quieſcunt, vnguento perunctus per vrbem vagetur ad viſendas amicas, canes allatrent, & omnes irrideant. (Formidoloſus) Ordo eſt, Dum feræ dulci ſopore languidæ latent ſiluis formidoloſis, canes ſuburranæ latrent ſenem nardo perunctum, quo, id eſt ut, omnes irrideant adulterum. Quale, id eſt tali nar-

do, quali &c. (Suburrenæ canes) Erat Suburra celeberrima in **Suburra**

vrbe regio, ſic dicta quòd ſub muro terreo carinarum eſſet, ut ſcribit Varro. qui deinde ait Suburra Iunius ſcribit ab eo quòd fuerit ſub antiqua vrbe, cui teſtimonium poteſt eſſe quod ſubeſt, & loco, qui terreus murus vocatur. (Nardo per.) Id eſt nardino vn-

guento Summa commendatio vnguentorum eſt, vt tranſeuntem fœminam odor inuitet etiam aliud agentem. Nardi foliũ principale eſt in vnguentis frutex eſt graui, & craſſa radice, ſed breui, ac nigra, folio paruo, denſoq́. Cacumina in ariſtas ſe ſpargunt. ideo gemina dote nardi ſpicas, ac folia celebrant. Sincerum quidem leuitate deprehenditur, & colore rufo, odorisq́. ſuauitate, & guſtu, maxime ſiccante os ſapore iucundo. Laudatur Syria cum mox Gallicum, tertio loco Creticum. ita Plin. lib. xij. ſcribit.
Ablatiui in e. [Quale) pro quali. inuenies tamen à crudele etiam, & à perenne, & bimeſtre. de quibus noſtram Spicam declinationis videto. Priſc. lib. xvij. dicit, Horat. hoc loco poſuiſſe tale quale, pro tali quali. [Meę manua) per id vnguentariam fuiſſe apparet. [Quid accidit?) miratur Canidia, cur voti compos veneficijs ſuis nõ fieret contra Varum ipſam ſpernentem. [Venena Medeæ). i. qualibus Medea vſu eſt in Glaucam Creontis filiam, & Iaſonis ſponſam. [Superba). i. potens. [Vltra pellicem) Expulſa Medea, Iaſon Glaucam, ſeu Creuſam Creõtis regis Corinthi filiam duxit vxorem. quapropter irata Medea per filios dona quædam venenis illita ſponſæ miſit, quæ cum illa corpori applicuiſſet incidit in morbum, paterq́. auxilium filiæ ferens, cum corpori illius hæſiſſet, illico expirauit. auctor Diod. lib. v. Nosq́. plurima diximus Epodo iij. [Palla) Erat palla honeſtæ mulieres veſtimentũ, hoc eſt tunicæ pallium vt Marcell. aſſerit. [Tabo). i. veneno. Atqui aſſerit ſe omiſiſſe de illis, quæ Medea egerat. miratur igitur cur voti compos non fuerit. [Indurmit vnctis) Ordo eſt, Indormit Varus cubilibus vnctis obliuione omnium pellicũ. putat enim aliam veneficam id egiſſe, vt Varus. ſ. amore liber omnium ſit oblitus meretricum &c. [Pellicum) propter ſeipſam id ait. [Ah, ah) doloris interiectionis. poſſunt etiam riſus eſſe aliquando. [Nõ viſitatis) Ordo eſt, O Vare, appoſitio caput fleturum, recurres ad me potionibus non viſitatis, nec mens tua redibit ad me vocata vocibus Marſis. [Marſis vocibus). i. cantibus. Sunt Marſi Italiæ populi prope Fucinum lacum. Solin. autem ſcribit: Marſorum gentem ſerpentibus illęſam eſſe nihil mirum, nam à Circes filio ſi genus dicunt, & de auita potentia deberi ſibi ſciunt ſeruitium venenorum, ideoq́. venena contemnunt. Medeę filius Marſis imperauit. Agnitia autem Medeæ ſoror vicina Fucino loca occupauit, vbi ſalubri ſcientia aduerſus morbos reſiſtentes, cum deſiſſet hominem viuere, Dea eſt habita. hæc ex illo. Virg. etiam lib. vij. de ijs meminit. vnde ait: Neque eum viuere in vulnera cantus Somniferi, & Marſia quæſitæ in montibus herbæ. [Faſtidienti. ſ. me Canidiam. [Sidet) Deſcendit, ſuberit. i. elementorum ordo mutabitur. [Bitumen atria ignibus) Bitumen liquidũ quod naphtham vocant, igni admotum corripit ignis, & ſi corpus eo illitũ igni admoueris, deflagrat, nec aqua vllo pacto extingui poteſt, ſed magis ardet, niſi valde multam ſuper infuderis. nigrum bitumen Babilonij in lucernis pro oleo vtebant. hæc ex Strab. lib. xvj. Plin. lib. xxxv. cap. xiiij. ſcrib. Bitumen alibi eſſe limum, alibi terram, gignebatur, & pingue, liquorisq́. oleacei in Sicilia, vtebanturq́. eo ad lucernarum olei vice. Vis bituminis quæ ſulfuris. [Sub hæc) Circa hæc. [Iam non, vt ante mollibus) Erat enim ſalutis expers. [Lenire) pro leniebat. i. mulcebat, placabat, mitigabat. [Mollibus). i. blandis. [Vnde rumperet ſilentium) Vnde loqui inciperet. [Thyeſteas preces). i. diras Imprecationes, & qualibus Thyeſtes in Atreum vſus eſt cognitis filiorum membris, vt in tragœdijs late habetur. De Atreo autem, & Thyeſte latiſſime diximus Ode vj. libri primi. [Venena magnum fas, nefasq́.) Ordo eſt, Venena non valent conuertere humanam vicem, appoſitio magnum fas, & nefas. i. meritum, & pœnam cuiuſque. Eſt enim ſenſus, quòd venena licet multa poſſint efficere, attamen nullo pacto conuertent cuiuſque merita, nam vel pręmijs, vel pœnis afficientur omnino merentes. [Diris) Diræ execrationes dicuntur, ac deteſtationes, ſeu maledicta, vt etiam Porphyrio aſſerit. [Agam) Inſequar. [Dira deteſtatio) ſiue execratio, & maledictio [Nulla expiatur victima) Nullo ſacrificio expiari. i. purgari poteſt. itaque quod imprecatur omnino futurum innuit. [Nocturnus occurram furor) indignatio & ira. Ouid. item ait in Ibin, Tum quoque cum fuero vacuas dilapſus in auras, Exanimis manes oderit vmbra tuos. Tum quoque factorum veniam memor vmbra tuorum, Inſequar, & vultus oſſea forma tuos. Quidquid ero ſtygijs, erumpere nitar ab vndis: Et tendam gelidas vltor in ora manus. Me vigilans cernes, tacitis ego conditus vmbris Excutiam ſomnos viſus adeſſe tuos. Denique quidquid ages ante os, oculosq́. volabo: Et querar, & nulla parte quietus eris. Verbera ſæua dabunt ſonitum, nexæq́. colubris Conſcia fumabunt ſemper ad ora faces. [Quæ vis deorum eſt Manium). i. furiarum. ergo multo magis timendum. [Inquietis pręcordijs) Hinc Iuuen. Sat. xiij. inquit, de periuris, & ſceleſtis, Cur tamen hos tu Euaſiſſe putes, quos diri conſcia facti mens habet attonitos, & ſurdo verbere cædit, Occultum quatiente animo tortore flagellum. Philoſophus ait, Stultos malorum memoria torqueri. [Vos turba) Ordo eſt, Turba hominũ. ſ. vicatim, hinc, & hinc ſaxis petens contundet vos appoſitio obſcœnas anus. huius autem furoris ipſe cauſa erit vt populos. ſ. ea ſaxis opprimat ſcelerum cauſa. [Vicatim) per vicos [Obſcœnas) maledicas, immundas, vitabiles. [Different) Diſtrahent. i. in varias partes ferent, dilaniata. ſ. [Exquilinæ alites) Exquilinus mons dicitur vbi ædes eſt Matiæ maioris, & Viti in macello. Dictæ Exquiliæ ab excubijs regis, ſeu ab eo quod excultæ ab rege Tullo eſſent, vt Varro docet. [Neque hoc) Cum dolore optat earum ſupplicia à ſuis etiam parentibus aſpicienda. eſt autem ordo, Hoc ſpectaculum neque effugerit parentes. ſ. meos, heu mihi ſuperſtites. Heu dolentis interiectio. dolet enim parentum memoria, dolet item ſe harum ſcelere ſuperſtitem parentibus ſuis eſſe non poſſe, vt æquum eſſet euntibus ordine Fatis.

A C R O N.

A T O deorum quidquid in cœlo regis) In Canidiam veneficam ſcribit inducta perſona pueri, qui ad immolationes captus vociferans rogat, ne mulierum conſociarum turba pereat incluſus. [Ato Deorum) At vacat. vt At tibi pro ſcelere exclamat pro talibus auſis. Necromantiam factam deteſtatur à Canidia maga, quæ infoſſo puero regio animam ex torquere non ambigit. [Aut quid omnium) Quaſi etiam vultus crudelitate turbentur. [Per liberos te) Vult intelligi, aut non peperiſſe Canidiam. aut de adulterio ſobolem ſuſcepiſſe. [Per hoc inane purpuræ decus precor) Velut prætextatus puer apud eas purpuræ decus inane dixit, quia non proderat perituro. [Per improbaturum). i. vindicaturum. humanæ enim victimæ Ioui acceptę eſſe non poterant, quia à iuuamine hominum Iupiter dictus eſt. [Inſignibus raptis puer) ſpoliatus prætexta puerili. [Impube corpus) Aut delicatum, aut pulchrum, quod & crudelitatem potuiſſet flectere Barbarorum. [Breuibus illigata viperis) Tanquam ipſa venefica furiali habitu crines haberet viperis implicatos. [Iubet ſepulchris caprificos erutas) Ligna etiam infelicia, & ſterilia è ſepulchris collecta præparata ſignificat, tanquam ſacris inferis profutura. [Cupreſſos funebres) Vt ferales ante cupreſſos. Conſtituunt. [Et vncta turpis oua ranæ ſanguine) Non ranæ oua ſed vncta ranæ ſanguine. Rana enim infernum, & venenoſum animal eſt. vt Iuuen. Et Stygio ranas in gurgite nigras. Turpis, grandis vt Cui turpe caput tales enim ranæ volgo rubetæ dicuntur, & magis venenoſæ ſunt. de quibus ait Iuuen. Ranarum viſcera nunquam inſpexi. & idem alibi, Miſcet ſitiente rubetam. [Herbasque, quas & Colchos, atque Iberia mittit) Colchos ciuitas Ponti eſt herbis veneficis abundans. vt has herbas, atque hæc Ponto mihi lecta venena Ipſe dedit Mœris, naſcuntur plurima Ponto. Nam & hic quidam volunt Iberiam non Hiſpaniam dictam, ſed Ponto ciuitatem vicinam. vnde Et ferrugine clarus Ibera. Et illic pro Pontica. [Et oſſa ab ore rapta ieiunæ canis) Vt Lucan. Morſusq́ luporum Expectat ſiccis p. ſ. a. [Flammis aduri Colchicis) Quales Medea tractauit apud Colchos de lignis infœcundis. [Expedita) ſuccincta. [Sagana) Nomen veneficæ alterius, hęc fœnatoris cuiuſdam vxor fuit. [Spargens Auernales ſimul aquat) Vt ſparſerat, & latices ſimulatos fontis Auerni. [Aſperis) Erectis ipſo factorum furore, vt Lucan. Erectis diſcuſſa comis. [Currens) Furens. vt inhorruit armos. [Abacta Veia nulla conſcientia) Veiam etiam aliam nomine veneficam ſacrificio ipſi ait interfuiſſe. quam nonnullo ſcelere miſceri commemorat. [Exhauriebat) Aperiebat, vt Latus hauſit apertum. vt infoderetur puer. [Ingemens laboribus) Animoſitate operis laborantem ſignificat. [Quo poſſet infoſſus puer) Vt extante capite infoſſi, dum diuerſos cibos porrigant, diu animam reſeruaret. [Exerta vti medulla) Vt de viſceribus eius amatorium poculum facerent Vel ex medulla. [Interminato) Interdicto iam cibo moreretur. [Intabuiſſent) Defeciſſent. vt Et ſale habentes artus in littore ponunt. [Nec defuiſſe maſculæ libidinis Ariminenſem Foliam) Magam alia ſignificat Ariminenſem Foliam nomine, vt ſororum libidine calentem. [Ocioſa credidit Neapolis) Aliena ab his curis, ocio vacans. vt Virg. Illo me tempore dulcis. [Theſſala) Magica. & huiuſmodi ars maxime Theſſalorum eſt. vt & Lunam cantibus deponant, & aſtra commoueant. [Hic) Tunc. vt Hic regina grauem gemmis auroq́. popoſcit Impleuitq́. mero pateram. [Canidia rodens pollicem) habitum, & modũ Canidiæ expreſſit furentis. Petronius, vt monſtraret furentem, Pollice

ait vſque ad periculum roſo. [O rebus meis) Nunc verba ſunt inductæ Canidiæ. [Arbitræ) Conſciæ, teſtes. Saluſt. Atque ibi procul amoris omnibus arbitris. [Nox, & Diana) pro Luna poſuit. [Arcana cum fiunt ſa.) .i. dum ſecreta nocturna ſacra celebrantur. [In hoſtiles do.) Vari cuiuſdam aduerſum quem amore eius inflammata ſacrificabant. [Formidoloſæ dum latent ſiluis feræ) Vt nocte vexaretur, quæ etiam feris quieti eſt. vt, Cum tacet omnis ager, pecudes, pictaſq. volucres, Quæque lacus late liquidos, quæque aſpera dumis Rura tenent. [Senem quod oẽs) Vſque in ſenectam amet, & riſui ſit. [Latrent Suburranæ ca.) Vt per amoris impatientiam nocte ambulans à canibus Suburrani latretur. [Nardo per.) Vt placendi ſtudio nardo vteretur, quale nec ipſa habere poterat quæ vnguentaria erat. [Quale) Antipto ſis, pro quali. [Quid accidit) miratur cur in capiendo Varo preces ſuæ tardius audiantur. & aut ſe Medeam ponit pro perfectione artis, aut Medeam ideo nominauit quia quaſi inuenerit, & docuerit ſacrum. [Superba) potens. vt, Hinc populum late regem belloq. ſuperbum. [Vlta) Dolorem morte Glauces. [Cum palla, tabo) Alij veſtimentum, alij coronam oblatam à Medea volunt, infectam venenis, qua ſumpta perirent incendio. [Atqui nec herba) Dicit ſe dum nihil prætermiſerit de his, quæ a Medea facta ſunt. cur ipſa nihil obtinet, admirari. [Indormit vnctis) ita nihil valere dicit actionem ſuam, vt Varus aduerſum quem omnia fecerit immemor ſui odoratis pellicum cubiculis teneatur quietus. [Ah, ah, ſolutus ambulat veneficæ) Actionem ſuam credit inuenta doctiore venefica ſpretam. [Non viſitatis Vare potionibus) ob amoris ſui vinculis Varum dicit nouis, & magicis potionibus abſolutum. [O multa fletarum caput) Tanquam aduerſum quem aggredi vehementiora diſponat, vt alienatus mente voluntati eius velut neſcius obediat. [Vocibus) incantationibus. [Faſtidienti poculum) Vt etiam vis poculi carminibus adderetur. [Priuſq. cæ. ſi. in. ma.) Ante, inquit, ipſis elementis rerum natura mutabitur, quàm non ita Varus amore meo ardeat, vt igni bitumen appoſitum. [Iam non vt ante) Vt cui adderet deſperatio libertatem. [Mollibus) Blandis. vt, Manduq., trahit Molle pecus. [Miſit Thyeſtes, preces) Diras. Et tales in oſſus puer preces cœpit effundere quales in Tragœdijs inducitur Thyeſtes cognitis filij membris in Atreum locutus. [Venena magnum fas, nefaſq., non valent Conuertere humanam vicem) Lex enim humana habet malis pœnam, bonis præmia polliceoda. & ideo furens puer. dicit, hoc eas carminibus mutare non poſſe. [Diris agam vos) promittit ſe in eas ſæuiturum poſt mortem, vt omnibus vmbra locis adeo, dabis improbe pœnas. [Quæ vis deorum eſt) Vt inſomnes faciant, & malis gaudeant. [Poſt inſepulta membra differeot lupi) Vt iam quia eum ipſa pœna ſepeliebant illæ grauius aliquid paterentur, ea poſitæ feris, & auibus inſepultæ. [Et Exquilinæ alites) Romanæ. .i. vultures. [Vos turba vicatim) Multorum ſe populo promittit furorem, vt ex omnibus vicis turba concurrens ex ſaxis obruat pro ſatorum carmine. [Neque hoc parentes) pœnas earum etiam à parentibus ſuis ait videndas, quod cum dolore promittit, qui ſe viuere magis uoluerit, quam uindicare.

PORPHYRIO.

ATO deorum qoidquid in cœlo regis Terras) Verba prætextati uociferantis in domo Canidiæ, quæ ſignificat ab ea furtim raptum, ut Necromantiam ea eo faceret. Et bene abrupta exclamatio in cœlom. hoc enim dicit Peremptum eſt quidquid in cœlo eſt regens terras. [Quid iſte fert tumultus) Tumultum autem dicit rapinæ ipſius, quam paſſus eſt. [Aut quid omnium Vultus in vnum me truces) Earum dicit quæ cum Canidia conſciæ miniſtræ ſceleris huius fuerant. [Per hoc inane purpuræ decus precor) Quo magis oneret atrocitatem ſceleris huius, prætextatum, ac per hoc honeſtum, ac delicatum facit hunc puerum eſſe. Inane ergo decus purpuræ, apod eam inane intellige, quæ .ſ. ſine reſpectu æquitatis eius in eum ſæuiat. [Inſignibus raptis puer, Impube corpus) Inſignia pueri intellige raptam prætextam, ac bullam, & eſt σχῆμα ἐπεξήγησις puer impube corpus, hoc eſt impube corpus erat. [Quale poſſet impia Mollire Thracum pectora, Etiam Thracum, ſic dicitur illud apud Virg. Quis talia fando Myrmidnnum, Dnlopum ue, aut duri miles Vlyſſi, pro etiã Myrmidonum Doiopum ue. [Breuibus implicata vipereis Crineis, & incomptum caput) Furiali habitu eam deſcripſit, & breues viperæ perpetuo ἐπίθετον dicitur, nam ſunt tales. Nota autem eſt figura elocutionis, Illigata crines, & illigata caput. [Iubet ſepulcris caprificos erutas) Noo inde iubet, ſed ex ſepulchris nouiſſimis erutas accipe, quoniam inferna, ac venefica eſſe hæc ſacrificia intelligi vult. Alia denique ſunt, & quæ ſubijciuntur, Iubet cupreſſos funebres &c. [Herbas, quas & Colchos) Vrbs eſt Theſſaliæ. Theſſalia autem venenorum ferax eſt. Iberia autem nunc, quæ io Ponto eſt, intelligenda. porro autem, vt Virg.

Naſcuntur plurima Ponto.

[Plumamq. nocturnæ ſtrigis) Sic dicuntur, vulgo ſtrigiæ, quia à nominatiuo ſtrix, non ſtrigia. hęc autem auis eſt nocturna mali ominis. [Flammis aduri Colchicis) per veneficia accendiſſe vult. ſed hoc propter Medeam dicitur, quæ Colchis fuit. [At expedita ſagana per totam domum) Saganam hanc ex conſcijs, ac miniſtris veneficij illius accipe. [Expeditam) ſuccinctam videtur dicere. [Abacta nulla Veia conſcieotia) Ablatiui caſus eſt, & eſt ſenſus, Veia, quæ nulla mala conſcientia remota eſt. [Longo die bis, terq́ mutatæ dapis In emori ſpectaculo) Vt magis incitaretur puer, ait illi ante poni epulas, & ſæpe mutari. [Exerta vti medulla, & aridum) Non videtur cauſam tanti facinoris epithetis dolo malo conſcitura ſignificat autem Canidiam, amoris potionem Varo præparare. infert enim, Non viſitatis Varo potionibus interminato. [Non defuiſſe maſculæ libidinis Ariminenſem Foliam) Dicit etiam Foliam nomine veneficam huic ſcelere interfuiſſe quod ait maſculæ libidinis, ad id pertinet, ꝙ dicantur quædam mulieres habere naturam monſtruoſæ libidinis coeundi fœminis, quo crimine etiam Sappho male audijt. [Et ocioſa credibile Neapolis) Videtur ſignificare ſcelus hoc Neapoli factum. nam (vt ſupra diximus) Gratidia hæc Neapolitana fuit. Neapolim autem ocioſam pro quietam dixit. ſimul, quia ocioſis .i. vitæ quietioris aptiſſimus ille receſſus eſt. [Hic irreſectum ſæua dente liuido) ſed illud attende, vt duabus præpoſitionibus exaggerata ſit facinoris atrocitas, irreſectum, pro valde & ſæpius ſectum. [Quid dixi? aut quid tacuit) ſenſus eſt, quæ ſcelera non dixit, aut quæ ſilentio præterire potuit? [O rebus meis. Non infideles arbitræ) Hæc iam Canidię verba ſunt. [Nunc in hoſtileis dnmos. Iram atque numen) Varo hæc imprecatur, à qoo faſtidiebatur. [Quale non perfectius Meæ laborarunt manus) hinc ſcias illam (vt diximus) vnguentariam fuiſſe. Attende autem elocutionem conſtitutam, quale non perfectius, cum ſit dicendum, quo non perfectius. [Quid accidit? cur Barbaræ minus Venena Medeæ valent) Indignatur venena Medeæ eſſe, quibus illa vſa ſit, cum ſe de pellice ſua vlta eſt. [Cum palla, tabo munus imbutum) Palla manus figura eſt, quę ἐπεξήγησις dicitur. Tabo autem nunc veneno, alitee Virg.

Huic atro liquuntur ſanguine guttæ:
Et terram tabo maculant.

[Indormit vnctis omnium cubilibus. Obliuione pellicum) Et reliqua, obſcura elocutio, quę ſic ordioanda eſt, Indormit cubilibus vnctis obliuione omnium pellicum. & eſt ſenſus: Neſcio quare ſunt pręſentiora veneficia, quę cubile vngunt medicaminibus, per quę medicamina obliuio ei datur omnium pellicum. pellices autem Canidia pro ſe ſola dixit. [Ah, ah, ſolutus ambulat veneficę Scientioris carmine) hoc eſt quod ingemuit, quòd alia ſcientior venefica inuenta ſit, quàm ipſa eſt. [Ad me recurres, nec vocata mens tua Marſis redibit vocibus) Voces ſuas Marſas dicit quaſi magicas, vt ſit ſenſus: Mens tua magicis meis vocibus ſemel euocata nunquam redibit ad ſanitatem. Aut nunquid hoc dicit. Mens tua a me incantata nũquam redibit etiam ſi Marſis vocibus reuocetur. Marſi autem periti incantationum ſuot. huic etiam rei Virg. teſtis eſt, qui ſic ait: Spargere qui ſomnus, cantuq. manuq. ſolebat. [Faſtidiente poculum) Faſtidienti .ſ. me. [Miſit Thyeſtes, preces) .i. diras execrationes, qualibus in Tragœdijs Thyeſtes Atreum execratur. [Venena, magnũ faſq., nefaſq. noo valent) magnum fas venena ſunt ſi hoſtibus dentur magnum neſas ſi amicis. [Non valent Conuertere hum. vi.) ſic ſenſus eſt, Quamuis venena multa poſſunt oon tamen valent merita in contrarium vertere, vt liberent pœna, qui male mereantur. Vice autem appellantur pœnę, quę in ſceleratos pro admiſſis regerentur. Diris agam vos (dira deteſtatio dirę vt dixi) execrationes dicuntur ac deteſtatione, ſiue male dicta. Agam autem nunc perſequar ſignat. [Vos turba vicatim hinc, & hinc ſaxis petens Contundet obſcœnas anoi) Eleganter, qui inſanos ſolent fuſtibus, & lapidibus inſectari, vt eos ab omnibus ſuis fugent. [Exquilinę alites) Et alibi ſępe oſtendit in regione aggeris, quę eſt extra portas Exquilinas, ſolita fuiſſe pauperum corpora, vel comburi, vel proijci. [Neque hoc parentes heu mihi ſuperſtites Effugerit ſpectaculum) ſubaudiendum hic extrinſecus vos, & eſt ordo, & eſt ſenſus talis, Neque hoc ſpectaculum effugerit vos ò parentes, mihi ſoperſtites, & bene heu ait .i. dolenter, iuxta parentum

tum commemorationem gemitus inſertus eſt heu, quia & ipſe ſuperſtes eſſe vellet.

ASCENSIVS.

AT O Deorum) Canidiam ueneficam, quę puerum prętextatum ad ueneficium rapuerat, taxans inducit ipſum puerum in raptu ſic queritantem. At, q.d. ut humanas opes non implorem, ò quidquid deorum (aut quiſquis) .i. quicunque exiſtens Deus in cœlo, regis terras & genus humanum, quid iſte tumultus .i. mulierum furor fert .i. affert noui, aut quid ſibi uult? ecquid (uel aut quid) uultus truces omnium .ſ. harum ueneficarum .ſ. Saganę, Veię, Folię, & Cratidę, ſeu Canidię ſup. conuertuntur in me unum? Ego precor ò Canidia ſup. te, per liberos .ſ. tuos, quorum memoria, quia illis ſimile contingere poſſet, mihi parcere debeas, ſi Lucina uocata .i. inuocata a te, affuit ueris .i. non ſimulatis, partubus .i. ſi quos liberos habes, & ij qui tui dicuntur, non ſunt ſuppoſiti, ſed tui, precor etiam per hoc decus purpurę .i. per hanc prętextam, quam ut nobilis puer ferebat, inane .i. nihil mihi proficiens, quia nihilominus rapior, & per Iouem improbaturum .i. damnaturum hęc, & ita de te ſupplicia ſumpturũ, quid intueris me ut nouerca, aut ut bellua .ſ. leo, petita .i. laceſſita ferro? hactenus ſunt pueri verba. Vt hæc trementi, verba ſunt Poëtæ narrantis quomodo veneficæ illę duce Canidia puerum indulgẽtem inclementer abripuerunt, dicentisq́. ſic. Vt .i. poſtquam, puer queſtus .i. conqueſtus. hæc .i. huiuſmodi, quæ dicta ſunt, ore tremuli, conſtitit inſignibus .ſ. nobilitatis & generis, videlicet prętexta & bulla aurea raptis, exiſtens corpus impube, ſup. tale, quale poſſet mollire impia pectora Thracum .i. Barbarorum ferocium, quales ſunt Threces. Canidia magiſtra veneficarum implicata crines, & caput incomptum .i. habens ea implicata (ſeu implicita) more furiatum, viperis .i. ſerpentibus venenoſis, pro modulo capillorum vetulæ. nam vult illi viperas pro capillis fuiſſe, iubet caprificos .i. ficus ſilueſtres, erutas .i. euulſas, ſepulchris, vt ad Necromantiam aptæ ſint, & iubet cupreſſos funebres .i. ad funera pertinentes, & oua uncta ſanguine ranę turpis .i. rubetæ, & plumam ſtrigis .ſ. auis, nocturnæ .i. nocte pueros auferre ſolitæ, ſicut & Lamiæ, & herbas .ſ. venenatas ad philtra aptas, quas & Colchos .ſ. inſula patria Medeæ, & Circes, atque Iberia, quæ eſt ad Pontum, non Hiſpania hoc loco, ferax venenorum, quia naſcuntur plurima Ponto, mittit, & iubet oſſa rapta, ab ore canis ieiunę, aduri flãmis Colchicis .i. à Colchicis veneficis edoctis, vt à Medea, quæ regiam Creontis incenderat. At .i. ſed, Sagana .i. ſecunda venefica, ſpargens per totam domum aquas Auernales .i. ab Auerno lacu, quo ad Inferos deſcenditur, hauſtas, horret .i. horrida eſt, capillis aſperis .i. erectis, vt echinus marinis .ſ. piſcis habẽs teſtam tam aſperam vt eſt calix caſtaneæ (Eſt & echineis piſcis, qui quòd naues immoratur, remora dicitur) aut aper .ſ. ſilueſter, currens, quia tunc ſpinoſas ſetas erigit. Veia, quæ tertia venefica, nulla .i. non vlla, non abacta .i. depulſa ab incepto, vlla conſcientia, cum .ſ. nullam recti, aut pietatis haberet conſcientia, q.d. animi humanitate ſecluſa (ſunt autem abacta & Veia nominatiui, nulla & conſcientia ablatiui caſus) exhauriebat .i. effodiebat, humum duris ligonibus, quo .ſ. loco, vel quo .i. adeo, vt puer .ſ. prætextatus ille raptus, infoſſus poſſet emori in longo ſpectaculo dapis his, terque .i. frequenter mutatæ, die .i. per ſingulos dies. volebat enim puerum deſiderio cibi tantum oſtenſi emori, vt eius medulæ deſiderij explendi vim haberent, cum .ſ. puer, promineret .i. extaret, ore ſup. tantum, quantum corpora ſuſpenſa aqua .i. ab aquis, extant .i. eminent, mento .i. cum eſſet infoſſus mento tenus, ideo vt .i. vt, medulla pueri exerta .i. extracta (ab ex, & ſero, fit exero) & iecur aridum exertum eſſet poculum amoris .i. philtrum. nam in iecore, & medullis putatur ſumma vis amoris. cum pupulæ .i. paruæ imagines oculorum pueri intabuiſſent .i. mortem reſolutæ eſſent. ſemel cibo interminato .i. non ad termi num .i. os perducto, ſed tantum oſtenſo. Non defuiſſe, docet & quartam veneficam Foliam nomine affuiſſe, dicens, Et Neapolis ocioſa .i. fabulis, & nugis vacans & talium rerum credula, aut ocioſa, quòd propter amœnum ſeceſſum multos ocio deditos alliciat vnde Ouid. xv. Met. Et in ocia natam Parthenopen, vt Bõfinis notauit, & omne oppidum vicinum .i. tota vicinia, quia à Gratida Neapolitana hæc gerebantur, credidit Foliam Ariminenſem .i. ab Arimino illuc vſque aſcitam, mulierem ſup. libidinis maſculæ .i. fortis, ſicut maſcula bilis dicitur, aut in maſculos, aut reuera ſuperne more maſculorum incumbere ſolitæ, non defuiſſe, immo affuiſſe, quæ .ſ. Folia venefica, deripit .i. deorſum rapit, cœlo ſidera decantata .i. carmine deorſum tracta, voce Theſſala .i. magica, qua Theſſali plurimum valuiſſe creduntur, & Lunam ſup. decantatam. vnde Maro in Buc.

Carmina vel cœlo poſſunt deducere Lunam.

[Hic,) Id eſt hoc loco & tempore cum iſte veneficæ congregatæ ſuas quæque partes explerent, Canidia quæ princeps erat, ſæua .i. immitis, rodens pollicem .ſ. ſuum, quem furentes & impatientes rodere ſolent. vnde Petronius (vt recitat Acron) Pollice ad vſque ad periculum roſo, irreſectum .i. valde ſectum, aut certe non ſectis vnguibus, quod immundæ veneficæ conuenit, dente liuido .i. inuido, aut obſcœno, quid dixit, aut quid tacuit .i. non dixit? q.d. fas non eſſe dicere ſcelera quæ dixit, quia nihil quod execrabile eſſet, tacuit aut furentis morem exprimit, cui neque quæ dicat, neque quę taceat comperta ſunt, dixit autem tandem. [O Nox, & Diana) .i. Luna, quæ regis ſilentium .i. ſilentem noctem, cum ſacra arcana, qualia ſunt magica à Romanis prohibita, ſunt non infideles, immo fideles, arbitræ, meis rebus .i. quæ res meas pro arbitrio aut celare & perficere, aut reuelare & fruſtrari poteſtis, adeſto nunc, & vertite nunc in domos hoſtiles .ſ. Vari, iram, atque numen .i. veſtram potentiam nocendi, dum, id eſt donec, feræ languidæ .i. proſtratæ, dulci ſopore, latent ſiluis formidoloſis, canes Suburranæ .i. quæ ſunt in Suburra regione Romana, latrent ſenem .ſ. Varum, quo .i. vt, omnes irrideant ſenem adulterum perunctum nardo .i. vnguento nardino ſupple tali, quale (vt Mancinellus vult) pro quali, ex Priſciani auctoritate, malim tamen dicere non rectum a perfectius, ſed allaborarunt, vt ſit .ſ. vnguentum nardinum meæ manus non laborarunt perfectius .ſ. quam hoc ſit laboratum. Quid accidit .ſ. noui, quod impediat vim incantandi? cur dira venena .i. philtra: Medeæ barbaræ, id eſt qualibus illa vſa eſt, minus .i. non valent, ſupple modo, aut minus valent, quàm tunc valuerunt? quibus, ſcilicet venenis ipſa ſuperba quia voti compos, fugit vlta pellicem, ſcilicet Glaucam aut Creuſam filiam Creontis magni .ſ. Corinthiorum regis. [Cum palla) Connectitur ſuperioribus, ſic. Cum .i. quando, palla, id eſt veſtis honeſta mulieri apta, ſicut pallium viro, appoſitiue munus .i. donum, imbutum, id eſt tinctum, tabo .i. veneno tabificatiuo, abſtulit nouam nuptam, id eſt ſponſam Iaſonis Creuſam, aut Glaucam incendio, ſcilicet ignis ex veneficio, oborti. Atqui .i. ſed, quomodo non efficio quod volo? nec herba, nec radix latens in locis aſperis fefellit me, & tamen ſupple Varus indormit cubilibus omnium pellicum .i. aliarum concubinarum, quas ſibi quòd ſe eius vxorem cẽſeat, pellices cenſet: vnctis obliuione .i. munitis contra incantamenta, quæ vt inefficacia obliuione præterit Varus. & hic ſenſus mihi quadrantior, quàm is quem Mancinellus colligit. Nam ſequitur ah, ah, quæ vox iam reſciſcentis eſt, ipſe ambulat ſolutus .i. expeditus, carmine .i. per carmen, veneficæ ſcientioris, id eſt peritioris, quàm Canidia .ſ. ſit, aut quàm ego ſim, vt verbis Canidiæ dicas, quæ proſequens ſermonem in Varum ait: O Vare caput fleturum .i. qui præcipue fleturus es, tu recurres ad me potionibus non vſitatis .i. non vulgaribus, vtpote ex pueri medullis. Nec mens tua redibit .ſ. in ſe vocata .i. reuocata, vocibus Marſis .i. quibus Marſi, & quicunque alij in Italia qui faſcino quod poſſunt valent, quia ego parabo, & ego infundam tibi faſtidienti .i. ſuperbe contemnenti .ſ. hæc leuiora pocula, poculum maius .i. potentius & efficacius. Cœlum fidei .i. ſedem capiet prius inferius mari .i. quam ſit mare, & hoc tellure .i. terra, quæ infima modo eſt: porrecta ſuper .ſ. cœlum non flagres .i. ardeas: ſic amore meo .i à me tibi immiſſo: alioqui, ſecundum Vallam, diceret mei, quomodo Bonfinis legendum cenſet, vti .i. quemadmodum. bitumen ſupple flagrat: ignibus atris .i. piceis, & vix extinguibilibus. Puer ſub hæc .i. circa, aut inter hæc, vel paulo ante quam hæc fierent: non lenire .i. non leniebat, ſeu leniebat. iam .ſ. amplius, impias .ſ. veneficas, precibus mollibus, vt fecit antequam veneficas ſciſſet: ſed dubius vnde rumperet, ſilentium, id eſt vnde loqui inciperet, miſit .i. emiſit, preces, id eſt imprecationes, Thyeſteas, id eſt quales Thyeſtes in Atreum fratrem miſerat. Venena .i. veneficia, non valent conuertere vicem .i. viciſſitudinem humanam, appoſitiue magnum fas, & nefas .i. vt faciant id, quod fas eſt nefas, aut e diuerſo, quia fas nemo ſine prę mio, & nefas ſine pœna committit. Agam .i. perſequar vos diris .i. execrationibus. deteſtatio dira .i. quæ dira dicitur execratio nulla victima expiatur .i. purgatur. Quin .i. quinetiam inſuper: vbi .i. poſtquam, ego iuſſus .ſ. à vobis, in quarum manibus ſum, perire .i. emori expirauero .i. ſpiritum emiſero, quod argutiſſime dictum eſt. Nam veneficę perite ipſum velint ſerum animus non eſt periturus, ſed expirandus. Et ergo ego occurram .ſ. vobis,

vobis, furor nocturnus.i.agens vos nocturno tempore in furias, & ego vmbra.ſ.corporis mei, hoc eſt inter Manes deputatus, petam.ſ.inſidioſe, & violenter vultus.ſ.veſtros, curuis vnguibus.ſ. meis, quę vis.i.poteſtas, aut violentia eſt Deorum Manium.i.inferorum, quia id dij Inferi poſſunt, cum prodeſſe nequeunt. Et ego aſſidens, tanquam perſecutor, præcordijs.i.intimis affectionibus veſtris, inquietis.i.furore, & timore percitis, auferam.ſ.vobis ſomnos, pauore.i.per pauorem, quem vobis immittam. At ne tnane putent. etiam viuorum minatur ſupplicium addens. Vos turba, proſequitur (vt dixi) puer execrationem ſuam, dicens. Turba.ſ.populi, viuentis, petens.i. inuadens vos, vicatim.i.per vicos, hinc & hinc.i.ex vtraque parte, ſaxis.i.lapidibus, contundet.i.tundendo obruet, vos anus.i.vetulas obſcœnas quia veneficas, & libidinoſas. Poſt.i.& poſtea, lupi & alites.i.aues, Eſquilinæ.i. quæ in Eſquilijs, vbi cadauera, & immunditias ſectantur, verſari ſolitæ, diſſerent.i.in diuerſa ferent, & diſtrahent membra.ſ.veſtra inſepulta. vbi in dictione Eſquilinæ non fit ſynalœpha. Neque hoc ſpectaculum.i. tormentum veſtrum, quod parentibus meis ob necem meam ſpectaculo erit, effugerit heu (inter dolentis vox) parentes.ſ.meos, ſuperſtites.i.adhuc viuentes, q.d. vos quidem facitis, vt contra curſum naturæ parentes mihi ſuperſtites ſint, ſed non efficietis, vt vos illis ſuperſtites ſitis, quia vltione publica de vobis ſumpta gaudebunt.

GLAR. DIRIS agam) Motis plurimum improbandi meminit poëta, qui eſt, vt nihil dicant homines niſi diras admiſceant deuotiones, & imprecamina. Lege in Prouerb. Execrationis templum, & Oedipi imprecatio.

At ò Deorum quiſquis in cælo regit.

At Vacat, inquit Acron. Mihi vero minime videtur vacare, ſed eſſe particulam abrupto loquentis, vt planum euadit ex hoc Virgilij, quod idem Acron adducit.

At tibi pro ſcelere, exclamat, pro talibus auſis.

Quaſi qui plura prius ſecum animo voluerit, vt nihil eſt cogitatione celerius, tandem in hæc proruperit verba. Sed & alij hoc notarunt. Ceterũ hoc in loco, quiſquis, legunt doctiores etiam ſi alteram lectionem, quidqd, non reijciendam putem. [Herbaſq., quas & Colchos, atque Iberia) Colchos, inquit Acron, ciuitas Ponti eſt. Porph. autem vrbem Theſſaliæ facit. Sed librariorum culpa hoc addidiſſe arbitror, qui ea regione vrbem ſcripſerunt. De Iberia idem in Acrone vitium. Sed & de Veia in eodem tres loci in medio lib. corrupti erant, quos omnes emendare non potuimus, pro exacta tamen legunt omnes exerta, quod & mihi magis arridet. [Interminatio cum ſemel fixæ cibo) Interminatio.i.interdictio, exponit Acron, vt ſit a verbo interminor, quod compoſitum eſt ex inter & minor. Mancin. & Badius ex in, & terminor, compoſitum putarunt non recte, mea quidem ſententia. [Indormit vnctis omnium cubilibus Obliuione pellicum) Manifeſta amphibologia. Porphyrion ita ordinat. Indormit cubilibus vnctis obliuione omnium pellicum, vt genitiuus omnium pellicum regatur ab ablatiuo obliuione, q.d. iacet in cubili ſuo oblitus omnium pellicum. Pellices autem Canidia pro ſe ſola dixit, vt idem ait. Alij vero ita ordinanda putant hæc verba: Indormit cubilibus omnium pellicum vnctis obliuione, ita vt genitiuus omnium pellicũ, regatur ab ablatiuo cubilibus, q.d. Ego quæ velut vxor ſum, ab illo contemnor, ceterum ipſe ſecurus apud quaslibet pellices (ita vocat reliquas) verſatur, quarũ cubilia probe munita videntur aduerſus mea incantamẽta. Idq. ſequentia verba comprobant. [Ah, ah, ſolutus ambulat) Quaſi iã reſiſcat. [Nec vocata mens tua Marſis redibit vocibus) Porphyrionis expoſitio hoc in loco prior, magis ſimplex videtur. Quidam redibit, & vocata, ad alias incantatrices referunt, quod videtur coactius. Sed lectori hoc iudicandum relinquimus.

IN MALEDICVM POETAM QVENDAM.

In Caſsium quendam, & nonnulli volunt, poëtam maledicum quidem illum, ſed in ignauos tantum, & quietos. hortatur igitur eum Horatius vt in ſe conuertat impetum, qui vicißim poſſit remordere, non ſecus ac Archilochus Lycamben, & Hipponax Bubalum.

Ode VI. Dicolos, Diſtrophos: Vt, Ibis Liburnis inter alta nauium.

υ-υ---υ---υυ

--υ---υ-

QVID immerenteis hoſpites vexas canis,
Ignauus aduerſum lupos?
Quin hoc inaneis, ſi potes, vertis minas:
Et me remorſurum petis.
Nam qualis aut Moloſſus, aut fuluus Lacum,
Amica vis paſtoribus,
Agam per altas aure ſublata niueis,
Quæcunque præcedet fera.
Tu cum timenda voce compleſti nemus:
Proiectum odoratis cibum,
Caue: caue: nanque in malos aſperrimus
Parata * tollo cornua.
Qualis Lycambæ ſpretus infido gener,
Aut acer hoſtis Bubalo.
An ſi quis atro dente me petiuerit,
Inultus vt flebo puer?

* Tollere cornua. pro eo qđ eſt aio eſ ferri. Tranſlatum à pecoribus q̃ cornibus oppoſitis minatur

ANTONIVS.

QVID immerenteis) Hæc Ode in maledicum ſcribitur qui in exteros, & infirmos, quietosq. potius, quam in ciues, & in fortes timenda voce latrabat. hortatur eum Horat. vt in ſe (ſi poteſt) vertat inanes minas. nam remorſurus eſt, non enim vt puer flebit, ſi quis eum atro dente petierit. [Quid immerenteis) Metrum eſt ſimile primo. Eſt autem ordo. Tu canis ignauus aduerſus lupos, quid vexas hoſpites immerenteis? [Hoſpites) peregrinos & externos. [Canis) Ouid. etiam in Ibin. ait,

Vulneraq; immitis requiem quærentia vexat:
Iactat, & in toto verba canina foro.

Cani autem non ab re maledicum comparauit, nam canum rabies Syrio ardente omni peſtifera eſt, quod etiam Plin. ſcribit. [Ignauus) inutilis dr̃, & non aptus induſtriæ nã induſtrios gnauos dicimus. [Lupos) fortes viros, & q remordere pñt. [Quin).i. potius, hoc loco vario quidem modo auctores hac particula vtũtur, quod etiam Gell. lib. xvj. meminit. [Nam qualis aor) Ordo eſt, Nam talis qualis aut Moloſſus canis, aut fuluus Lacon appoſitio, vis amica paſtoribus ſublata aure per altas niues agam.i.ſoram, quæcunque fera præcedet. Per id autem oſtendit ſe ſagacem eſſe, nec vnquam præcedentem feram dimiſſurum, hoc eſt ſibi nocentem aliquem relicturum, quin vicem reddiderit. Comparat demum ſe optimis canibus, illum vero ignauis, & clamoſis tantũmodo. [Moloſſus) Epirotarum gens Moloſſi ſub Pyrrho Neoptolemo fuere. Theop. xiiij. Epirotarum gẽtes fuiſſe refert è quibus celebratiſſimæ Chaones, & Moloſſi, quippe qui totius Epiroticæ terræ quandoq; regnum tenuere, prius qdem Chaones poſterius vero Moloſſi, qui propter regum agnationem magis, ac magis amplificati fuerant. nam ex Æacidarum ſanguine prognati erant. Str. lib. vij. id ſcribit. Plin. autem lib. viij. refert in Epiro agnitum à cane in conuentu percuſſorem domini, laniatuq., & latratu adactum, vt cogeretur fateri ſcelus. Hos canes & Maro lib. iij. Georg. laudat, his verbis, Nec tibi cura canum fuerit poſtrema, ſed vna Veloces Spartæ catulos, acreq. Moloſſum paſce ſero pingui. [Fuluus Lacon) Lacones canes Naſo etiã lib. iij. Met. laudauit. Scribit.n. Spartana gente Melampus. Item, Pręualidusq. Lacon. Laconica autem regio eſt Achaiæ, quæ Priſcis annis centenis pręfuit vrbibus, vnde Hecatompolis vocitata eſt, de qua quidem multa Str. lib. viij. memin. [Amica vis paſtoribus) Epexegeſis eſt ſuperiorum per appoſitionem igitur leges. dicit enim Moloſſum canem, & Laconem eſſe vires amicas paſtoribus per eos nanque, & ab lupis, & ab furibus tuti redduntur. [Proiectum cibum) Metaphora eſt. Per id enim eum ignauum eſſe innuit. Verbis nanque magna oſtendit, deinde re minima acquieſcit, vt canes ignaui ſolent obiecto cibo, quod Moloſſus, aut Lacon non facerent vbi latratus emiſerint fera aliqua præcedente. [Parata tollo cornua) Nunc ſe tauro comparat. qui inſtigatus cornibus ferit. [Qualis).i. talis ero qualis gener ſpretus infido Lycambæ. [Lycambæ gener) Lycambes Neobolem filiam habuit, eam Archilocho poetæ ſpopondit, abnuit poſtea. iratus

Moloſſi

Lacon

igitur

Igitur Archilochus in eum metrum Iambicum, & maledicum ſcripſit, qua de re Lycambes cum filia laqueo vitam finiuit. Id autem, & Acron aſſerit. Fuit autem Archilochus Lacedęmonius Rom. regnante Tullo Hoſtilio, vt dixit Cornelius Nepos. Meminit etiam lib. j. Valerius in tit. De ſeueritate. Quintil. item ſcribit lib. x. In Archilocho fuiſſe ſummam vim elocutionis, tũ validas, tum breues, vibranteſque ſententias, plurimum ſanguinis, atque neruorum. [Acer hoſtis Bubalo) Hipponax poeta hic intelligitur. fuerat enim deformis à Bubalo pictore pro riſu depictus, quo furore poëta commotus, tali carmine illum perſecutus eſt, vt vitam laqueo finire adegerit. quod item Acron docet. Dicunt alij Bubalum ſculptorem fuiſſe, & Antherenum à quibus Hipponax ipſe turpi effigie in contemptum fuerat ſculptus. qua de re turpi carmine eos eſt inſecutus, vnde laqueo ſe ſuſpenderunt. [Atro dente).i. venenoſo. [Flebo) Expletur lacrymis egeriturque dolor, inquit Ouid. Pueri autem offenſi lacrymas egerunt, ita quadam, quò d ſe vleiſci non poſſunt.

ACR. QVID immerentes) Caſſium maledicum poëtam in ſe ieritæ minaturq. ſi ſolita rabie fuerit elatus. [Immerentes) Nihil mali meritos. [Hoſpites) Peregrinos. [Vexas) Fatiga, vt, Dulichias vexaſſe rates. [Canis) Bene maledicum canem vocauit, velut qui & ipſe morderet. [Ignauus aduerſum lupos) Lupis homines fortes comparauit. Vitas ergo inquit, qui ſe vleiſci põt, at miſeros lædis, quia carminibus aliquos mordeat. [Amica) Amicos canes paſtoribus dixit, vt Virg. Veloces Spartæ catulos, acremque Moloſſum Paſce ſero pingui, nunquam cuſtodibus illis Nocturnum ſtabulis furem, incurſuſq. luporum, Aut impacatos à tergo horrebis Iberos. [Vis) ſagaces canes dixit, vt, Et odora canum vis. [Agam per altas aure ſublata niues,) ſeruat metaphoram, & dicit ſe agere, hoc eſt perſequi aure ad latratus poſita in feras, & oſtendit ſe perſecuturum verba maledici. [Tu cum timenda voce) Demonſtrat eum pecuniam quærere maledictis, qua accepta ita deſiuerit, vt canis, qui reperto cibo inſectari deſiit. [Caue) Non ſe aut munere placandum, aut precibus dixit, ſi maledictis eius cœperit reſpondere. [Paratæ tollo cornua) vt, Occurſare capro, cornu ferit ille caueto. [Qualis Lycambæ ſpretus infido gener,) Lycambæ datiuo caſu poſuit. cuius hæc fabula eſt, Lycambes habuit filiam Neobolem, hanc cum Archilochus in matrimonium poſtulaſſet, promiſſa, nec à patre data eſt. huic iratus Archilochus, in eum maledicum carmẽ ſcripſit, quo Lycambes tãto eſt dolore compulſus, vt eum filia vitam laqueo finiret. [Aut acer) Hipponactẽ ſignificat. qui Bubali filiam nuptum petijt & pro deformitate eſt contemptus. Illud tñ verius volunt, Bubalum fuiſſe pictorem apud Clazomenas ciuitatẽ Aſię, hic Hipponactem quendam poetam deformẽ pro riſu pinxit, quo ille furore cõmotus, tali eum carmine perculit, vt ſe laqueo ſuſpenderet. vnde nunc ſimilis carminis vim maledico imitatur Horat. [Atro dente) Maledico, aut obtrectatorio ſermone.

POR. QVID immerentes hoſpites vexas canis) In hac Ode allegoricos videtur loqui ad eum, qui tum dicacitatis amaritudine inſectaretur quietos alioquin homines, ideo ſibi gloriam aſſignauerit, quòd illi cedentes ei viderentur non ſufficere rñdere. [Amica vis paſtoribus) Amica nunc pro vtili dr̃. [Agam per altas aure ſublata niueis, Quæcunque præcedet fera) De ſe hoc Poëta dicit ſignificans non defuturam ſibi linguæ amaritudinem, ſi prouocetur alicuius improbitate. [Qualis Lycambæ ſpretus infido gener) Lycambæ datiuus caſus. Archilochum autem ſignificat, qui Lycamben probroſis carminibus vſque eo inſectatus eſt, vt ille mortem ſibi conſciſceret, hoc autem eo fecit, & ille filiam ſuam in matrimonium promiſſam, mox denegaſſet. [Aut acer hoſtis Bubalo) Æque datiui caſus eſt, vt huic Bubalo. Hipponacta ſignificat, q æque Iambicis verſibus Bubalum perſecutus eſt. Inultus vt flebo, inultus vt puer.

ASC. QVID immerenteis) Impiam cuiuſdam inſolentiam qui non remorſuros mordebat, caſtigat dicens. [O canis).i. vir canina rabie. [Quid vexas hoſpites).i. peregrinos, & externos. [Immerenteis).i. qui nihil in te cõmeruerunt exiſtens. [Ignauus).i. ſine opera, & arte torpens. [Aduerſum lupos?).i. acres, aut nociuos viros? [Quin).i. potius. [Si potes, verte (aut vertis) minas) .ſ. tuas. [Inaneis).i. nullius efficacię. [Huc).i. in me. [Et pete (aut petis) me remorſurum).i. qui remordeam te. [Nam ego exiſtens talis qualis, aut Moloſſus).i. canis Epiroticus. [Aut Lacon).i. canis Laconicus. [Fuluus).ſ. in colore. [Appoſitorie vis amica) .i. quorum vterque eſt amica vis paſtoribus.ſ. contra lupos. [Agam aure ſublata).i. erecta. [Per altas niueis,) ſup. feram. [Quæcunque fera præcedet. Tu vero cũ compleſti nemus voce timenda).ſ. latratu tuo, quem timeo. qui te non noſcunt. [Odoraris) .i. libenter ſi inuenias, odoraueris. [Cibum proiectum) Quia putidum, q d. ſectaris imbelles, & tamen nihil capis. [Caue, caue).i. me laceſſere. [Nam ego aſperrimus in malos, tollo cornua) In morem bouis petulci. vnde in Satyra de ſe facit dicentes. Fœnum habet in cornu. exiſtens talis qualis gener.ſ. Archilochus. [Spretus Lycambę).ſ. ſocero eius infido, quia negauit filiam, quã ei deſponderat, hoc eſt compellam te ad ſuſpendium, ſicut Archilochus Lycambem, aut exiſtens tibi talis qualis acer hoſtis, ſcilicet Hipponax. [Bubalo).ſ. pictori, aut ſculptori, quem ad ſimile exitium compulit. [An putas ſup. quod ſi quis petiuerit) .i. laceſſiuerit me. [Dente atro).i. inuido. [Ego flebo inultus vt puer?) Quaſi dicat id minime fecero.

GLAR. QVIN huc inaneis, ſi potis, vertis minas?) Quin, Mancin. exponit.i. potius, oblitus quod Valla, cuius ſtudioſus lector fuit: exponat pro cur non. Ideoq. hic locus interrogatiue legendus, quod nec Badius animaduertit qui verte, & pete legit, pro vertis, & petis, male vtrunque cum nec carmen, nec ſenſus patiatur.

IN BELLVM CIVILE GESTVM CONTRA Brutum, & Caſſium.

Execratur belli ciuilis furorem, quo Romani ciues crudelius inter ſe, quã vlla fera, & lupi ſui generis beluas non laniant, vt ſe mutuo homines, quanquam ait, Fatis hoc potius imputandum ſit, vt poſteri dent pœnas ob parricidium à Romulo commiſſum in fratrem innocentiſſimum.

Ode VII. Dicolos, Diſtrophos: Vt, Ibis Liburnis inter alta nauium.

--u--u---u-

--u--u-

QVO' quò ſceleſti ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enſes conditi?
Parum ne campis, atque Neptuno ſuper
Fuſum eſt Latini ſanguinis?
Non vt ſuperbas inuidæ Carthaginis
Romanus arceis vreret:
Intactus aut Britannus vt deſcenderet
Sacra catenatus via:
Sed vt, ſecundum vota Parthorum, ſua
Vrbs hæc periret dextera.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
Vnquam, niſi in diſpar feris.
Furor ne cæcus, an rapit vis acrior?
An culpa? reſponſum date.
Tacent: & ora pallor albus inficit:
Menteſque perculſæ ſtupent.
Sic eſt. acerba fata Romanos agunt,
Sceluſque fraternæ necis:
Vt immerentis fluxit in terram Remi
Sacer nepotibus cruor.

ANTO. QVO' quò ſceleſti ruitis?) Hac Ode Romanos arguit ciuile bellum inſtaurantes. de quo tamen intellexerit, non facile dignoſci poteſt. De bello quidem Actiaco contra Antonium Cleopatram intelligere magis placet. Id enim finis armorum ciuilium fuit. de quo etiam prima Epodo Horat. innuit. [Quò quò ſceleſti ruitis?) Metrum eſt ſuperioribus ſimile. Incipit autem ab exclamatione propter armorum tumultum. [Ruitis?) ſine conſilio quidem. [Enſes conditi) Poſt Caſſij, & Bruti, & Sexti Pompeij interitum qui erant bella ciuilia, itaque omnis Romanorum vis, atque poteſtas ad duos tandem Antonium.ſ. & Auguſtum Cæſarem peruenerat, vt Appianus libro ſeptimo meminit. Propter Cleopatram exinde deſciuit Antonius. qua de re pugnatum eſt acriter apud Actiũ Epiri promontoriũ, vt latius prima Epodo narrauimus. [Non ſuper

Fuſum eſt Latini ſanguinis? Intactus Britannus) Finis erat orbis ora Gallici littoris, niſi Britannia inſula nomen penè orbis, alterius mereretur octingentis, & amplius millibus paſſuum longa porrigitur. Auctor eſt Solin. Pol. lib. ij. ſcribit, In inſulis Britanniæ nec montes, neque paludes, nec fluuiorum fontes eſſe. [Intactus Britãnus) D. Hieronymus de temporibus ſic ait, Claudius de Britannis triumphauit, & Orcadas inſulas Romano adiecit imperio, in cuius gloriæ memoriam filium ſuum Britannicum appellauit. Sunt autem Orcades xxx. anguſtis inter ſe ductæ ſpatijs auctor Mela. Plin etiam lib. iiij. de ijs ſcrib. [Cathenatus) Ibat enim victus. hoſtis autem triumphantem oneratus colla cathenis. [Sacra via) De hac ſuperius patuit. [Sed) ſup. Fuſus eſt Latinus ſanguis. [Secundũ vota Parthorũ) Craſſo pugnante in Parthos ingens clades accepta eſt ab Romanis, vt latius ſecũda Ode lib. j. iurauimus, quare Parthorum animi ad ſummum elati ſunt. deinde tamen ſub M. Antonio repreſſi, prœlijs. n. octo, & decem ſuperati ſunt. Antonius poſtea ad ciuile bellũ conuertit animum. De Parthis autem legito App. in lib. qui Parthicus inſcribitur. Vbi etiam legitur, ꝙ Ventidius ſolus de Parthis vſque ad ætatem Appiani triumphauit, qui ſub Traiano Imperatore ſcripſit. Aduerte tamen Ventidium triumphaſſe priuſquam Antonius in Parthos iuiſſet. [Sua dextera). i. bellis ciuilibus.

Orcadas

Feritas hois

[Neq; hic lupis) Plin. lib. vij. de homine ait, Nulli rabies acrior, denique cetera animantia in ſuo genere probe degunt congregari videmus, & ſtare contra diſſimilia. Leonum feritas inter ſe nõ dimicat, ſerpentium morſus non petit ſerpentes, ne maris quidẽ belluæ, ac piſces, niſi in diuerſa genera ſæuiunt. At Hercule homini plurima ex homine ſunt mala. Seneca itẽ epiſt. ciij. ſic ait, Ab homine homini quotidianum periculum, aduerſus hoc te expedi, hoc intentis oculis intuere, nullum eſt malum frequẽtius, nullum pertinacius, nullum blandius. Tempeſtas minatur anteꝗ̃ ſurgat, crepant ædificia anteꝗ̃ corruant, prænunciat fumus incendium, ſubita eſt ex homine pernicies, & eo diligentius tegitur quo propius accedit &c. [Furor) Impetus, inſania, ira. [Vis acrior). i. fatalis neceſſitas. [Culpa) ſcelus aliquod cuius cauſa in ſeipſos irruerent Deorũ numine. [Tacent) oſtendit illos verbis ſuperioribus conuictos tacuiſſe, deinde conſcientia culpæ, & ſceleris palluiſſe. [Perculſæ) Territæ memoria culpæ, ac ſceleris. [Stupent) Torpent, incertæ ſunt, ſenſu carent. [Sic eſt) Illis tacẽtibus, pallentibus, & ſtupentibus inouit Fato & culpa Romanos agi ad bella ciuilia ſupplicium ſubeuntes ob Romuli cædem in fratrem admiſſam. [Acerba Fata Romanos agunt,) App. in lib. qui Syrius inſcribitur, narrat Magos Seleuco regi conſulenti de die, & hora iaciendorũ fundamentorũ vrbis, ſic reſpondiſſe, Fatalem quidem ſortem, O rex, ſiue bonam, ſiue malam, neq; hominis, neque vrbis fas eſt permutare quædam. n. vrbium quemadmodũ, & hominum ſors eſt &c. [Scelus fraternæ necis) Vt dij, in quorũ tutela ea loca eſſent, augurijs legerent eũ, qui nomen nouę vrbi daret. qui conditam imperio regeret, Palatinum Romulus, Remus Auentinum ad inaugurandũ templa capiunt. priori Remo augurium fertur ſex vultures, iamq. nunciato augurio cũ duplex numerus Romulo ſeſe oſtendiſſet, vtrunq; regem ſua multitudo cõſalutauerat. inde cum altercatione cõgreſſi, à certamine irarũ ad cędẽ vertuntur. ibi in turba ictus Remus cecidit. Vulgatior fama eſt ludibrio fratris Remũ nouos tranſiliſſe muros, inde ab irato Romulo interfectũ. ita ſolus potitus Imperio Romulus, condita vrbs cõditoris nomine appellata, Palatinum primũ. in quo ipſe erat educatus, muniit &c. hęc ex Liuio, Luc. ẽt lib. j. ait, Fraterno primi maduerunt ſanguine muri. [Vt). i. poſtꝗ̃. [Sacer nepotib.) . i. execrandus, & horrendus. nam ſuo cruore id erant expiaturi.

ACR. QVO' quò ſceleſti ruitis?) Illud bellum cũ exclamatione ſignificat, quod ab Auguſto geſtũ eſt contra Brutum, & Caſſium interfectores Cæſ. [Enſes conditi) Vaginis incluſi. [Parum ne cãpis) Ciuilis belli tpe. [Intactus) Ante inuictus. [Vt deſcenderet) Vt victus pro triũpho duceretur. [Sed vt) Qui occiſo Craſſo metuebant Romanos, niſi bellũ ciuile emerſiſſet. [Sua vrbs hæc periret dextera) Vt Lucan. In te verte manus, nondũ tibi defuit hoſtis. [Neq; hic lupis mos) Vt ſe ipſi perſequerentur. [In diſpar feris,) Hoc eſt in diuerſam naturam. [Vis acrior) Fatalis quędã neceſſitas. [An culpa) Velut interroget cauſas furoris. [Et albus ora pallor inficit) Velut qui conſcientiam peccati monſtraret. vt, Pallor ſimul occupat ora. Albus aũt palloris epitheton. [Acerba Fata Romanos,) Hoc eſt (tanquam illis tacentibus ipſe intellexerit belli ciuilis originem) inde in nepotes tractam diſcordiã, quia occiſo fratre Romulus parricidium perpetrauit. vnde eſt: Fraterno Primi maduerunt ſanguine muri. [Sacer) Execrabilis.

POR. QVO' quò ſceleſti ruitis?) Eleganter in tumultum ab exclamatione incipit. ab eos autem dicit, qui furioſa mente inſtaurare bellum ciuile conabantur. [Aut cur dextris Aptantur enſes conditi?) Qui iam conditi erant, cur dextris accommodantur? ac ſi diceret: Stringitis gladios in vagina iam conditos. [Neque hic lupis mos, neque fuit leonibus vnquam, niſi in diſpar feris) ſenſus eſt: Feræ non faciunt quod vos ò Romani, ſanguinem inuicem petentes. nam feræ quæ eiuſdem ſunt generis, inter ſe pacem habent, diſpares ſe inſectantur. [In diſpar feris) Diſpar aduerb. eſt nunc, ac ſi diceret diſpariter feris. [Furor ne cæcus, an rapit vis acrior?) Quæ eſt acrior vis, quam furor? aut nunquid Deorum ira? [Tacent, & ora pallor albus inficit) Elegans ocioſitas, quaſi his verbis conuicti tacuerint, deinde conſcientia ſceleris palluerit. [Sic eſt, acerba Fata Romanos agunt) Eleganter quaſi tandem inuenerit furoris huius cauſam, intulit. Sic eſt, ſenſus enim ſine dubio hic eſt: Fato agimur ad hoc bellum, ſupplicium pendentes ob cædem Romuli in fratrem admiſſam. [Sacer nepotibus cruor) ſacer vtique pro venerabili nunc intelligendũ, niſi forte epitheton (vt ſolet) ad ipſum facinus reuocamus, vt ſacer cruor, pro ſacro. i. execrabili cæde effuſo dictum ſit. ſacrum autem & pro execrabili veteres dixiſſe notum eſt, & apud Virg. Quid non mortalia pectora cogis Auri ſacra fames?

QVO' quò) Duæ ſunt voces. Nam ordo eſt. [Quò ò ſceleſti, quò inquam ruitis?). i. ſine conſilio ſermoni: [Aut cur enſes conditi?). i. abſconditi iam pacatis bellis. [Aptantur dexteris). ſ. veſtris? [Et ne parum ſanguinis Latini?). i. Italici. [Super Fuſum campis, aut Neptuno). i. mari? q d. ſatis ſuperque. [Non vt &c.) Ordo eſt. Non ſup. ideo ſic ruitis, aut hæc facitis. [Vt Romanus vreret ſuperbas arces Carthaginis inuidæ). i. inimicos veteres expugnetis. [Aut vt Britannus) Populus ferox. [Intactus). ſ. ab armis Romanis, aut nondum ſubactus. [Deſcenderet). i. in contumeliam duceretur. [Catenatus). i. catenis à triumphante vinctus. [Sacra via). i. per viam ſacram, quæ in Capitolium ducit. [Sed vt, Vrbs). ſ. Roma. [Periret ſua dextera). i. proprijs viribus & inteſtinis bellis. [Secundum vota Parthorum) Qui. ſ. id magnopere deſiderabant. vnde ne illis complaceant merito abſtineant. quo ſenſu dictum eſt Æneid. ij. Hoc Ithacus velit, & magno mercentur Atridæ. [Neque hic mos). i. ſæuiendi in conſimilem ſpeciem. [Fuit vnꝗ̃ lupis, nec leonibus feris, niſi in). i. contra. [Diſpar). ſ. animal, aut genus animãtium. Si legatur nunꝗ̃, tunc determinabit particulam feris, vt ſit. [Neque hic mos). i. ſæuiendi. [Fuit lupis, nec fuit leonibus feris). i. efferis, & ſæuientibus. [Nunquã niſi in diſpar). ſ. genus animantiũ. [Ne) Pro an. [Furor cæcus). i. vos excæcans. [An vis acrior?). i. Fatalis neceſſitas, aut occulta deorũ iræ. [An culpa?). ſ. veſtra. [Rapit) ſup. vos. [Date reſponſum). i. reddite. [Tacent, & pallor albus) Qualis ex pudore & timore naſcitur. [Inficit ora). ſ. eorũ. [Et mentes perculſæ). i. attonitæ Deorum ira. [Stupent. Sic eſt). i. certe ea ratio eſt. [Acerba fata, & ſcelus fraternæ necis,) Quia Romulus Remum occiderat. [Agunt Romanos) Quaſi conditoris, ſicut protoplaſti ſcelus in omnes poſteros defluxerit. [Vt). i. poſtquam. [Cruor Remi immerentis). i. innocui. [Fluxit in terram, exiſtens Sacer). i. honore proſequendus. [Nepotibus). i. omnibus poſteris, & minoribus. Hic ergo non Auguſtum taxat, ſed eos qui contra eum bella mouebant, quaſi Fatale ſit, vt ſub tam bono principe turba in arma ruat. ASC.

NEQVE hic lupis mos,) Senſus, & ordo eſt. [Hic mos). ſ. vt homines alter in alterum inuicem ſæuiant. [Neq; fuit lupis, nec leonibus Nunquam (ſup. iterum fuit) hic mos feris, niſi in diſpar) . ſ. genus ferarum vt feris ſit ſubſtantiuum. Poſſumus etiam, & congrue nomen feris coniungere lupis, & leonibus ſed ita tamen vt nunquam omnino legatur, non aũt nunquam, hoc modo. [Hic mos, neque fuit lupis, nec leonibus Nũquam feris) . i. ſæuientibus. [Niſi in diſpar). ſ. genus ferarum. i. niſi in feras diuerſi, & non ſui generis, Quam ſententiam mutuatus eſt ab Horat. noſtro Plin. in princ. vij. nat. hiſt. cum dixit leonum feritas inter ſe non dimicat, & ſerpentium morſus non petit ſerpẽtes &c. [Nec fuit leonibus Vnquam, niſi in diſpar feris) Quidam, pro Vnquam, legunt Nunquam ſi Porph etiam exponit diſpar diſpariter. Mihi placet, vt feris ſit adiect. ad leonibus, & diſpar intelligamus genus. Vt ſit ordo, Neque vnꝗ̃ hic mos fuit feris leonibus niſi in diſpar genus. Et ſanè hic eſt ſenſus ſimplex ac verus. MAT. Bõſinis.

IN ANVM LIBIDINOSVM.

In anum, quæ cum annoſa eſſet, & fœtida, mirabatur Horatium in ſe tam frigidum, non animaduertens, ſe ob portentoſam deformitatem ab illo faſtidiri.

Ode

Ode VIII. Dicolos, Diſtrophos: Vt, Ibis Liburnis inter alta nauium.

υ-υ---υ---υ-
--υ---υ-

ROGARE longo putidam te ſeculo,
Vireis quid eneruet meas?
Cum ſit tibi dens ater: & rugis vetus
Frontem ſenectus exaret:
Hietq́ue turpis inter aridas nateis
Podex, velut crudæ bouis.
Sed incitat me pectus, & mammæ putret,
Equina quales vbera,
Venterq́ue mollis, & femur tumentibus
Exile ſuris additum.
Eſto beata: funus, atque imagines
Ducant triumphales tuum:
Nec ſit marita, quæ rotundioribus
Onuſta bacis ambulet.
Quid? quod libelli Stoici inter Sericos
Iacere puluillos amant?
Illiterati num minus nerui rigent?
Minus ue languet faſcinum?
Quod vt ſuperbo prouoces, ab inguine
Ore allaborandum eſt tibi.

ANTO. ROGARE longo) Hac Ode anum arguit eum terrogantem, cur ad Venerem tardus eſſet cũ ipſa deformis, & æuo putida cauſam præbet. itaq́. eius vitia exprimit. [Rogare longo) Metrum eſt idẽ cum ſuperioribus. [Rogare) Adde non pudet. eſt .n. figura apoſiopeſis. i. reticentia vel interruptio, ſiue potius ſynecdoche eſt. fit. o. cum ſubtractam verbũ aliquod facis ea ceteris intelligitur. In apoſiopeſi vero quod taceat, incertum eſt. fit aũt interceptum ſilentiũ cum quis iraſcitur, aũt perturbatur, his. n. affectibus tñ ſermonis defectio congruit, quæ omnia latius in carmine figurarum docuimus. [Putidam) Corruptam, & acerbe fœtidam. [Eneruet) Debiliter, relaxet. [Dens ater) Niger, & obſcurus. Naſo lib. iij de Arte inquit, Quid ſi præceptam ne fuſcet inertia dentes, Oraque ſuſcepta mane lauentur aqua. [Rugis exaret) Idem Naſo lib. iij. ait, Quam cito me miſerum laxantur corpora rugis, Et perit in niueo qui fuit ore color. [Rugis) Quibuſdam ſemitulis. [Exaret) Deſcribat, deſignet. [Hiet) Pateat. [Podex) Eſt Romanorum podex, colosque Pelaſgum [Crudæ). i. duræ, vel potius infirmæ. Crudus. n. dicitur qui cibum in ſtomacho habet ægre difficileq́ue digeſtibilem, & quo offenditur vel tanquam nimio, vel tanquam nouo. [Sed incitat) Per ironiam. i. irriſionem, dicit ſe incitari ad libidinem à mammis illius putidis. [Equina quales vbera) Propter carmen quales pro qualia dixit. Accidentis. n. relatiuum ſequenti ſubſtãtiuo adhæreret. Eſt ergo figura alleotheta i. aliter poſita. ſolet. n. per hanc genus confundi. Virg. in Buc. Dulce ſatis humor. [Pectus, & mammæ putres) Figura eſt ſyllepſis. ſeu conceptio p genus, nam genus fœmineum concipit neutrum. Luc. item in j. lib. Vis erat hinc leges, & plebiſcita coactæ. id autem latius patet in Carmine figuratum. [Mollis) Lentus, & rugoſus, non tenſus vti

Femur. puellis. [Femur). i. pars coxæ anterior, poſteriores. n. partes dicuntur fœmina. Coxa vero eſt pars ipſa ſuper femora. [Exile) Tenue gracile. [Suris) Dicuntur ſuræ tibiarum partes craſſiores. [Eſto beata) Sis, inquit Poëta & diues, & nobilis, & gemmis ornata precioſiſſimis, non tamen effugies quin anus ſis, & deformis. [Imagines) Apud antiquos defuncto aliquo imagines comitabantur gentilitia funera, quapropter totus aderat familiæ eius, qui vnquam fuerat, populus. Quod Plin. docet lib. xxxv. Et nos latius diximus in Iuuen. Satyra viij. [Marita) Sponſa aliqua.

Onuſt°. [Onuſta) Onuſtus dicitur, cui onus ipſum honori eſt, vt ſi quis hoſtium ſpolia ferat. Sed oneratus eſt, qualicunque preſſus

Oneratus. pondere. Onuſtus ab honore deſcendit oneratus ab onere. Auctor Seruius lib. j Æneid. [Rotundioribus). ſ. quam illius ipſius anus. per quod digniores baccas intelligit. rotundiores enim magis laudantur. [Quid). ſ. eſt, vel ſignificat. Eſt autem ſenſus. Quid eſt, vel quid ſignificat, vel quid dicam, q Stoicos libros in puluillis habes, an propterea minus dureſcunt nerui illiterati, vel minus languet faſcinum. i. ipſe Priapus? Illiterati autem nerui videbantur eſſe ſine illorum librorum præſentia, ipſa autem vt docta videretur, illud agebat, quo magis inde amaretur. [Sed quoniam anus erat, & turpis nihil iuuabat ad neruorum tentiginem. Nerui enim literas neſciunt, nec literarum ſtudium habent, aut appetunt. Itaque potius ore illi erat laborandum. [Stoici) Philoſophia ſtoá. i. porticu dicti ſunt apud Athenas enim porticus erat, vbi Xeno docebat, inde Stoici appellati. ij ſummũ bonum in ſola virtute ponebãt. [Sericos puluillos) Seres) vt ſcribit Plin lib. vj.) regionem inhabitant, quæ ſpectat æſtiuum Oriẽtem, lanificio ſiluarum nobiles, perfuſam aqua depectentes frõdium caniciem. Solinus etiam addit, q lanuginis tetram ſubtilitatem humore domant ad obſequium. quodque hoc illud eſt Sericum in vſum publicum damno ſeueritatis admiſſum, & quo oſtentare potius corpora, quam veſtire primo fœminis, nunc ẽt viris perſuaſit luxuriæ libido. [Puluillos) Torulos, ceruicalia, & plumacia. puluillus. n. diminutiuum eſt à puluino, qui apponi ſolet quo mollior ſit ſeſſio, ſiue caput, quaſi pluminus. Tullius lib. 9. epiſt. Sella tibi erit in ludo tanquã Hypodidaſcalo pxima, eam puluinus ſequetur. Qui autem generali magiſtro ſub eſt, dicitur Hypodidaſcalos, ab ὑπὸ, quod eſt ſub, & διδάσκαλος magiſter doctor. [Iacere amant) Id quidem oſtendendæ doctrinæ cauſa agebatur, vtque eorum tegmina non decorticarentur, vt item digniores viderentur, puluillos eis ſubijciebat. [Illiterati ſenſus eſt, An nerui ſine literis minus arriguntur, vel neruus propter literas minus languet, qui neruus, vt ab inguine exurgat, ore eſt allaborandum illi, nam literæ nil faciunt ad arrigendum. [Rigent) Dureſcunt. [Faſcinum) Priapus ipſe. Nam (vt Plin. lib. xix. cap. vij. ait) ortos, & foros tantum contra inuidentium faſcinationes dicabant, in remedio erant Saturnica ſigna. Hinc Virg. lib. iiij. Georg. ſcribit, Et cuſtos furum, atque auium cum falce ſaligna Helleſpontiaci ſeruet tutela Priapi. [Superbo inguine). i. dedignanti propter anus turpitudinem. Inguen autem proprie ſumma coxæ pars dicitur iuxta pudenda. Prouoces, porrò longeq́ue voces. i. erigas. Iacebat. n. in inguine neruus languidus propter illius turpitudinem.

ACR. ROGARE longo) Inuehitur in eam, à qua dicebatur lentus in Venerem, & fœtoris ipſius, vel ætatis eſſe affirmat magis, q eam faſtidit, quàm ipſe nihil poſſit. [Et rugis vetus Frontem ſenectus exaret.) Senecta enim nonnunquam ea rugis apparet. vt, Frontem obſcœnam rugis arat. [Podex) Pudenda pars corporis, vt Iuuenalis, Et podice leui. [Sed incitat me pectus) Vt re uera incitat. [Venterque mollis) Luridus, rugoſos. [Femur tumentibus exile ſuris additum) Ætate iam ſine muſculis, & ſuris indiſcrete diſſociatum. Beata diues, vt idem ſupra, Neſcias an te generum beati Phyllidis flauæ decorent parentes. [Ducant) Tanquam nobilium funus, imagines te præcedant maiorum. [Nec ſit marita quæ) Hoc eſt nulla mariti cura ſit comptior gemmis. [Baccis) Gemmas dixit. vt, Colloque monile Baccatum. [Quid? quod libelli ſtoici inter Sericos) ſiue quòd amicos habere ſtoicos, vt eos amoris, & coitus notaret, ſiue quia libros ipſos legere conſueuerat, vt docta videretur, quos ad oſtentationem in ſericis plumacijs reponebat. [Illiterati num minus nerui rigent?) Ita ſcolaſticorum coitus eliſis, tanquam minus in libidinem poſſint literas ignorantes. [Minus ue languet faſcinum?) Virilem penem faſcinum dixit propter obſcœnam figuram, quam in ſequenti adiecerat lingua enim deterſa fronte mulieres amputare ſe infantibus putant faſcinum. [Superbo) Faſtidienti. [Ore allaborandum eſt tibi) Aut lingua, aut magis blandimentis, vt Iuuen. Vox blanda, & nequam digitos habet.

POR. ROGARE longo putidam te ſeculo, Vires quid eneruet meas?) In anum libidinoſam ſcribit. quam aſpernatur. Eſt autem ſenſus. Cum ſis longæ ætatis iam, & deformis, ac putida, mirum eſt te deſiderare complexus meos, preſertim cum etiam ſine iniuria virium mearum hoc tibi prouenire non poſſit. [Et rugis vetus Frontem ſenectus exarat.) Virgilianum eſt. Et frontem obſcœnam rugis arat. [Velut crudæ bouis.) Crudam, pro dura, aut indomita videtur dixiſſe. [Venterque mollis,) Mollem ventrem neceſſe eſt ei eſſe, quæ iam rugoſa, ac diſſoluta ſit. [Et femur tumentibus Exile) Ingenioſa deſcriptio. Nihil enim tam deforme, quam craſſiores pedes eſſe infra genua, quàm ſupra ſcilicet. Et

illud

illud ſignate, ꝙ additum dixerit, quaſi inconueniens in hac diuerſitate tumoris, & exilitatis, addita ergo quaſi applicata ibi hęc aut appoſita videantur. [Eſto beata funus, atque imagines Ducant triumphales tuum) Placeas tibi licet generoſitate, ac diuitijs inquit, dummodo deformitatem hanc effugere non poſſis. Io funere autem nobiliſſimi cuiuſque ſolebāt præferre imagines maioꝝ, quod obſeruari videmus in funeribus principum. [Quid? quod libelli Stoici inter Sericos Iacere puluillos amāt?) Significat illam vendicare ſibi ſtudium philoſophiæ, & ob id cū libro frequenter eſſe ad regendum. ſ libidinis vtilitatem. [Illiterati num minus nerui rigent?) Quid prodeſt, inquit, oſtentare literatam eſſe, cum nihil hoc te adiuuare poſſit ad erigendum mihi penem, qui literas neſcit, nec earum ſtudium habet. Neruos pro virili membro dixit. & eſt ordo, Nō minus rigent nerui. & rigent pro frigidi ſunt accipe, ac per hoc lenti, & marcentes. [Minus ue languet faſcinus?) Æque pro virili parte poſuit quoniam præfaſcinandis rebus hęc membri deformitas apponi ſolet.

ASC. ROGARE) Petulanter taxat anus impudentiam, vtens figura loquendi indignantibus familiari. ſicut, Me ne incepto deſiſtere victam? vt ſit, Pudet ne, aut ita ne decedet. [Te putidam) .i. marcidam, & penitus corruptam. [Longo ſeculo) .i. æuo. [Rogare quid eneruet) .i. debilitet vires meas? fortaſſe in Venerem intelligit. [Cum dens ſit tibi ater, & ſenectus vetus exaret) .i. ſulcet tibi frontem rugis. [Et podex turpis) .i. anus, aut inguem. [Hiet) .i. hiatum, & aperturam faciat. [Inter nates) .i. clunes. [Aridas) .i. effœtas. [Velut bouis) .i. vaccæ. [Crudæ) .i. male digerentis, & ita alui fluxum patientis. [Sed forte dices, quod pectus ſupple tuum putre incitat me, & mammæ putres, quales ſupp. habēt vbera equina) .i. ventres equarum (niſi cum Seruio figurate dictū mauis quales pro qualia) [Et venter mollis) .i. depreſſus. [Et femur exile) .i. coxæ modica. [Additum ſuris tumentibus) .i. inflatis cruribus. [Incitat) Supple me. Id autem per ironiam addis. [Eſto beata) Ordo eſt. [Eſto) .i. concedatur vt ſis. [Beata) .i. diues. [Atque imaginem triumphales) .i. ſtemmata maiorum tuorum, qui triumpharunt. [Ducant) .i dum ducetur, ſequantur tuū funus. [Nec ſit marita) .i. vxor. [Quæ ambulet oneſta) .i. cum honore onerata. [Baccis) .i. vnionibus aut margaritis. [Rotundioribus. ſ. quàm tu, aut tuis, tamen ſupple turpis es vetula. verum quid ſupple ſibi vult. [Quod libelli Stoici) .i. de philoſophia Stoicorum. [Amant iacere inter puluillos) .i. puluinaria, aut ceruicalia. [Sericos) .i. ſerico panno inuolutos. i. cur, vt docta videare libros ad lectum tuum ponis, aut cur literatos potius, quàm alios ſectaris? [Num) .i. nunquid. [Nerui illiterati) .i. illiteratorum. [Rigent) .i. ſurgunt, & intenduntur minus, & faſcinum. i. inguem, aut membrum virile. [Minus languet) .ſ. inter libros. [Quod) .ſ. [Faſcinum? vt prouoces) .i. excites ad Venerem. [Ab inguine ſuperbo) .i. docti viri te aſpernantis. [Allaborandum eſt tibi ore) .i. blandimentis. Vnde Iuuen. Sat. vj. Quod enim non incitat inguem Vox blanda, & nequàm digitos habet. aut fellatricem notat.

MAT. Bōſinis. QVID? quod) Senſus eſt. [Quid?) ſupple dicis, aut aliud ſimile. [Num illiterati nerui) .i. hominum illiteratorum mentulæ. [Et faſcinum minus rigent aut languent Quod) .i. quia. [Libelli Stoici amant iacere inter puluillos Sericos) .ſ. tuos, vt intelligamus rigere, pro arrigi, & dureſcere, languere vero pro cadere, & marceſcere, contra Porphyrionem, qui exponit rigere, pro marceſcere, quod maxime abſonum videri poteſt.

DE BELLO ACTIACO.

Lætus ob Cæſaris victoriam partam apud Actium Epiri promontorium petit à Mæcenate quando iterum vna comeſſabuntur, quemadmodum paulo ante fecerat cum Sext. Pompeio qui contra magna ſeruorum manu, Siciliam inuaſerat, & mare latrocinijs infeſtabat, ab Auguſto ſuperatus eſt. nam, inquit Antonius, vt turpiter in muliercula gratiam nihil non agens patriæ ſuæ exitium intentabat, ita ab Auguſto turpiter fugatus, atque ad mortem compulſus eſt.

Ode IX. Dicolos, Diſtrophos: Vt,

Ibis Liburnis inter alta nauium.

—∪——∪——∪—

—∪——∪∪

QVANDO repoſtum cæcubum ad feſtas dapes,
Victore lætus Cæſare,
Tecum ſub alta (ſic Ioui gratū) domo
Beate Mœcenas bibam,
Sonante mixtum tibijs carmen lyra,
Hac Dorium, illis Barbarum?
Vt nuper: actus cum freto Neptunius
Dux fugit vſtis nauibus,
Minatus vrbi vincla, quæ detraxerat
Seruis amicus perfidis,
Romanus, (eheu poſteri negabitis,)
Emancipatus fœminæ,
Fert vallum, & arma miles: & ſpadonibus
Seruire rugoſis poteſt:
Interq́ue ſigna turpe militaria
Sol aſpicit Conopeum.
Ad hunc frementeis verterunt bis mille equos
Galli canentes Cæſarem:
Hoſtiliumq́ue nauium portu latent
Puppes ſiniſtrorſum citæ.
Io triumphe, tu moraris aureos
Currus, & intactas boues.
Io triumphe, nec Iugurthino parem
Bello reportaſti ducem,
Neque Africano; cui ſuper Carthaginem
Virtus ſepulchrum condidit.
Terra, mariq́ue victus hoſtis, punico
Lugubre mutauit ſagum:
Aut ille centum nobilem Cretam vrbibus
Ventis iturus non ſuis,
Exercitatas aut petit Syrteis noto:
Aut fertur incerto mari.
Capaciores affer huc puer ſcyphos,
Et Chia vina, aut Lesbia:
Vel quod fluentem nauſeam coërceat:
Metire nobis cæcubum.
Curam, metumq́ue Cæſaris rerum, iuuat
Dulci Lyæo ſoluere.

ANTO. Antonij libido. QVANDO repoſtū) M. Antonius poſt Parthos Cleopatrę amore ductus, quaſi bene geſtis rebus in regio ſe ſinu deficiebat. Aegyptia mulier ab ebrio Imperatore precium libidinum Romanū Imperium petijt. promiſit Antonius veluti hæc omnia latius ſcribuntur à L. Floro. Itaque in patriam pugnaces nauis quingentas duxit auctore Plutar. Peditum millia centum. Equitum millia xxiiij. Antonio igitur circa Actium Epiri promontorium naueis habente, Cæſar Auguſtus illuc duxit naueis pugnaces ccl. peditum xc. millia. Equitum fermè parem Antonio numerum. Inter pugnandum autē naues lx. Cleopatræ, quæ poſt magnas naues collocatæ erant, velis ſublatis per medios pugnantes fugam arripuerunt. Antonius poſthabitis omnibus in quinqueremem proſiliuit, & Cleopatram inſecutus eſt. Itaque ad Tænarum appulerunt Antoniana claſſis ægre decima hora ſuperata eſt. Mortui non ſupra quinque milia fuere. Captæ autem naues trecentæ. Exercitus item omnia victori ſe dedit. Poſt hæc Cæſar ab Actio profectus Athenas. Hic igitur lætus victoria. Horatius Mœcenatem ſuum alloquitur. vt vna optimo vino quamprimum gaudeant ſicut etiam paulo ante victo Sext. Pompeio fecerant. Arguit inde Antonium, ꝙ muliebri Imperio ſe ſubdiderit, cum liber eſſet, & alter orbis Imperator. puerum tandem hortatur optima vina miſceat. Iuuat enim mero dulciſſimo curā, & metum rerum Cæſaris ſoluere. Penultima etiam Ode libri primi de Antonij, & Cleopatræ clade plurima idem Horat. meminit. [Quando repoſtum)

poſtum) Metrum eſt ſimile præcedentibus. Eſt autem ordo. O
beate Mœcenas, lætus ego victore Cæſare, qñ ſub alta domo (ſic
Ioui gratum) tecum bibam Cęcubum repoſitum ad feſtas dapes?
Vetus vinum Cęcubũ — Præterea Plaut. in Caſ. inquit, Qui vtuntur vinu vetere, ſapien-
teis puto. [Cæcubum) Sinui Caietano contignum erat Cæcu-
bum oppidum, cui adiacebat vrbs Fondi in Appia via. Tota illa
ora præcipua vina generabat. Verum Cæcubum, & Fondanum,
& Setinum ſicuti Falernum, & Albanum inter nobilia numera-
batur. Auctor eſt Strabo lib. v. Plin. etiam lib. xiiij. ſcribit, q̃ an-
tea Cęcubo erat generoſitas celeberrima in plauſtribus popule-
tis ſinu Amyclano. quod ſuo tempore interciderat, & incuria co
loni, locique anguſtia. Sib. vero iij. docet, Amyclas fuiſſe prope
Tarracinam, Fundos, Caietamq. verſus, & à ſerpentibus deletas.
Turris Mœcenatis — [Sub alta domo). i. in alta domo. Intelligit aũt Mœcenatis tur-
rim, ex qua Nero incendium vrbis proſpectauit. Suet. enim ſic
ait, Hoc incendiom è turre Mœcenattana proſpectans, lætusq.
flãmæ, vt aiebat, pulchritudine ἅλωσιν Ilij decantauit in illo ſuo
ſcenico habito, hoc eſt captionem, ſeu captiuitatem, & expugna
tionem Ilij. Idem quoque ſcribit, Aoguſtum ægrum cubare ſoli
tum in Mœcenatis domo. [Sic) Vt Cæſaris victoria gaudeamus.
Dorus — [Ioui gratum) Eius enim numine vicerat Auguſtus. [Hac Do-
rium) Dorus Dorienſes Parnaſſo affines habitatores conſtituit,
ſibiq. ſuperſtites à ſe vocatos reliquit, quod Str. lib. viij. aſſerit.
Gręci — & Plin. lib. vj. cap. ij. ſcribit, Tria tñ genies Græcis iure dici, Do
ricam Ionicam, Æolicam, ceteras Barbarorum eſſe. [Illis Barba
rum). i. Phrygium, Nam obliquam tibiam in Phrygia Midas in-
uenit, geminas tibias Marſias in eadem gente, Lydios modulos
Amphion, Dorios Thamiras Thrax, Phrygios Marſias, Phryx
cum tibijs canere voce Trœzenius Dardanus inſtituit, auctor eſt
Plin. lib. vij. Diod. vero lib. vj ſcribit Palladem tibiam eiuſq.
cantum inueniſſe. [Vt nuper) Bibimus. ſ. [Actus cum freto) or
do eſt: Cum dux Neptunius actus freto fugit vſtis nauibus.
Sex. Pō. — [Dux Neptunius) Sext. Pompeius intelligitur, qui fuga euaſe-
rat ex Hiſpania, contractiſq. infelicis belli reliquijs cum inſu-
per ergaſtula armaſſet, Siciliam, Sardiniamq. habebat, iam & claſ
ſe medium mare inſederat. O quam diuerſus à patre, ille Cilicas
extinxerat, hic pyratas in patriam agitabat. Hæc ex Floro. App.
Autem lib. v. ſcr. Agrippam in Sicilia pugnantem contra Sext.
Pompeium naues in fugam adegiſſe, quarum ſeptem ſupra decẽ
celeri curſu reliquas antecedentes ad Pontum delatæ ſunt. Alię
intercludente Agrippa, partim ab inſequentibus ex impetu re-
pulſæ ſunt, partim inſurgentes confractæ, aut igni abſumptæ.
quæcunque vero in mari pugnam ſuſtinebant, quę geſta erant in
tuentes, ſeipſas dedidere hoſtib. Pompeius ipſe ex claſſe ſe pro-
ripiens Meſſanam ſubito confugit. Tres ex Cæſaris Auguſti na-
uibus mari immerſæ, Pompei octo ſupra viginti. Reliquæ autem
combuſtæ ſunt, aut redactę in poteſtatem, aut ad terram compol
ſæ perierunt, ſeptem & decem duntaxat foga elapſis. Pompeius
poſt hęc cognita peditatus defectione ad hoſtes. veſtem immuta
uit, & ex imperatoria priuatum ſibi induit. Deinde ex Meſſana
in Pontum profugit, ac ſeptem ſupra decem, quas præmiſimus,
comitatus nauibus ad Antonium ſe contulit. Peruenit tandem
inter hoſtium manus Titius autem Pompei exercitũ Antonio
aſciuit. Ipſum præterea Pompeium Mileti interemit, cum qua-
drageſimum ætatis attigiſſet annũ, ſiue propria ad id prouectus
ira, ſiue iubente Antonio. Sunt qui Plancum non Antonium id
iuſſiſſe exiſtiment, hæc omnia ex App. lib. v. Actus freto op-
preſſus in freto Siculo ab Agrippa. [Dux Neptunius) Sextus
Pompeius intelligitur quem appellat ducem marinũ, quoniam
prædonibus mari dominabatur. [Vſtis nauibus fugit) Nauium
quippe Pompei octo ſupra viginti merſæ ſunt, reliquæ aut com
buſtæ, aut redactæ in poteſtatem, ſeptem & decem duntaxat fu-
ga elapſis, quibus è Meſſana in Pontum ad Antonium ſe contu-
lit: Sed Mileti à Titio Antonij pręfecto interemptus eſt, vt pau
lo ante dictum eſt latius. [Quæ detraxerat ſeruis) Armauerat .n.
ergaſtula Pompeius in patriam, habens Siciliam & Sardiniam.
[Perfidis ſeruis) Non .n. Pompeio contra Romanos eoꝝ dños
fauere debuerant. [Romanus) Ordo eſt. Romanus miles emanci
patus fert vallum, & arma fœminæ, & poteſt ſeruire rugoſis Spa
donibus, eheu poſteri negabitis. Sunt præterea qui dicant,
heu heu duarum ſyllabarum eſſe. Ego vero in antiq. lib. Eheu re-
peri. [Romanus mi.) M. Antonius intelligitur. is .n. poſt Par-
thos exoſus arma in ocio agebat, ſed captus amore Cleopatræ
quaſi bene geſtis rebus in regio ſe ſinu reficiebat. Ægyptia mu-
lier ab ebrio Imperatore precium libidinum Romanum Impe-
rium petijt, promiſit Antonius. Itaque in patriam arma para-
uit. Pugnatum eſt ab Auguſto contra eum, & Cleopatram apud
Actium Epiri promon[...] Prima dux fugæ regina cum au-
rea puppe, veloq. purpureo in[...], mox ſecutus An-
tonius. Sed inſtabat veſtigijs Cæſar. demum vſque in Alexan-
driam perſecutus eſt. Qua capta Antonius ſibi ipſi mortem con
ſciuit. Cleopatra quoque iuxta ſuum Antonium admotis ad
venas ſerpentibus ſic morte, quaſi ſomno ſoluta eſt. hic finis ar-
morum ciuilium fuit. Hæc omnia ex L. Floro. [Emancipatus)
Emancipatus — Id eſt ſui iuris, & nullis poteſtati ſubiectus. proprie autem filius,
vel nepos, qui ab iugo, à poteſtate vel manu patris, vel aui eſt re
laxatus, & ſui iuris effectus, emancipatus dicitur. Manumiſſus
Manumiſſus — vero ſeruus dicitur à ſeruitute ereptus, vel emiſſus. Itaque eman
cipatio pertinet ad liberos, manumiſſio vero ad ſeruos. Marcus
autem Antonius emancipatus dicitur à Poëta, quoniam ſui iu-
ris erat, & nulli ſubiectus. Erant enim duo tunc ſimul orbis
imperatores. Auguſtus, ſcilicet & ipſe Marcus Antonius. quod
latius oſtendit Plutarchus in Antonij vita. Subiecit tamen, ſe
Cleopatræ amoris gratia poſſe etiam hoc referri ad omnes mi-
lites Romanos cum Cleopatra ſentientes quos appellat eman-
cipatos. i. ab militia emiſſos, & relaxatos. Nam Antonius poſt
Parthos exoſus arma apud Cleopatram quieſcebat cum ſuis om
nibus. [Negabitis) Sunt enim adeo fœda, & indigna hæc, vt,
ſcilicet Romanos miles fœminæ, & Spadonibus ſeruierit, vt vix
credi ab vllo poſſint aut debeant. [Fert vallum, & arma fœmi-
næ) Gerit curam bellici apparatus Cleopatræ. Vallum au-
tem ipſa munitio dicitur. nam valli ſunt fuſtes, quibus vallum
munitur. Seu per vallum & arma fœminæ, intelligit aureum
ſceptrum, & diadema reginæ, quæ omnia Antonius gerebat
cum purpurea veſte ingentibus gemmis aſtricta, vt ſcribit Flo-
Spado — rus. [Spadonibus) ſpado caſtratus aliquis dicitur. à σπάω, vel
σπάζω, quod eſt aufero, traho, diuello. teſtes enim euelluntur.
Aiunt præterea quòd Eunuchus adoleſcens eſt. Spado vero
ętate grandior. dicitur autem ab Eunucho ab εὐνὴ, id eſt cubile,
& ἔχω cuſtodio, quia id hominum genus adhibebatur ſeruandis
cubilibus regum, & principum. σπαδίζω tamen caſtro ſignificat.
Spadones — [Rugoſis) Longæuis. [Et ſpadonibus Seruire rugoſis poteſt)
Cum admiratione, indignationeq. id legendum eſt. Erant au-
tem Spadones bello præpoſiti cum Antonio. Plutarch. enim
in Antonij vita ſic ſcribit. Addebat Cæſar hæc verba, Anto-
nium quidem amatorijs poculis infectum ne ſe quidem regere,
ac gubernare poſſe. Pugnaturos autem contra ipſum fore Pho-
tinum, & Mardionem Eunuchum, & Chardionem, & Iradem
Cleopatræ conſtricem, quibus Antonij imperium plurimum
gubernaretur. In vita autem Pompeij oſtendit idem auctor
Photinum quoque Eunuchum fuiſſe, & Ptolemæi regnum mi-
niſtraſſe, dum Ptolemæus iunior eſſet. Hic etiam ſenatum pri-
morum coëgit ad conſultandum quid de Pompeio agendum eſ
Ægypti Conopeum — ſet, itaque cædendum eſſe iudicarunt. [Conopeum) Id velum
erat quo in Ægypto ad arcendos culices vtebantur. vbi ſcribunt
Herodotus, & Porphyrio. κώνωψ autem κώνωπος, culex dicitur.
hoc vtebatur in ſua naui Cleopatra, quæ nauis Antonias dice-
batur, vt ſcribit Plutarch. Florus vero aſſerit, Cleopatræ nauim
auream puppem, velumque purpureum habuiſſe. [Turpe haud
enim decebat ijs delitijs vti in tanto bello. [Ad hunc,) Id eſt
aduerſus Romanum militem, videlicet Marcum Antonium.
[Galli) Multi reges Antonio fauebant, ſed inter alios ab eo de-
ſciuerunt, antequam pugna inciperetur, Deiotarus, & Amyn-
tas, qui quidem rex erat Lycaoniæ, & Galatiæ, vt Plutarchus
edocet. Ephorus autem (Strabo teſte lib. iiij.) Galliæ magni-
tudinem tradidit vſque ad Gades. Ergo Gallatia Galliæ pars
erat. Propter Amyntæ itaque agmen hoc loco poëta inquit,
Gallos in Antonium verſos fuiſſe. quos poëta ipſe icirco me-
morauit, vt Romanorum ignauiam magis argueret. nam cum
Galli indignarentur ſpadonibus ſeruire, multo magis Romani
hac eadem re indignari debebant. Addit etiam aliud, quòd ho-
ſtium naues. Id eſt Ægyptiorum latebant dum pugnaretur apud
Actium, & inter pugnandum fugerunt. Romani vero contra
patriam ipſam certabant. Quorum fuere duces cum ipſo An-
tonio, Publicola, Cœlius, Marcus Octauius, M. Nitteius, Ca-
rudius. [Hoſtiliumque nauium puppes) Sexaginta Cleopa-
træ naues intelligit, quæ quidem dum nauale certamen habere-
tur, erant in tuto loco nihil agentes. Plutarchus id oſtendit
his verbis: Sed cum Agrippa leuium cornu circunduceret, coa-
ctus eſt Publicola longius ſe extendere. quamobrem cum me-
dia Antonij claſſis abrupta eſſet turbatis ordinibus, & implica-
tis parumper trepidatum eſt. Erat tamen commune certamen
& pugna vtrinque æqua, cum naues ſa. Cleopatræ, quæ poſt
magnas naues collocatę erant, velis ſublatis per medios pugnan
res

tes fugam arripiunt,ſuoſq. perturbant. [Porta latent) .i. in intro loco . erant enim poſt magnas naues collocatæ (vt oſtendimus) Ægyptiorum naues lx. [Citæ) .i. fugaces, veloces, & fugæ aptiores. [Siniſtrorſum) intellige poſt naues ſiniſtri cornu, in quo Cęlius erat, tanquam in tutiori . Antonius enim & Publicola dextrum habebant . econtra vero Cæſar dextro cornu ſibi reſeruato, ſiniſtro Agrippam præfecit . Auctor eſt Plutar. [Io triumphe) Io vox eſt ouantis . Naſo lib. ij. de Arte :

Trium phus

Dicite Io Paean, & Io bis dicite Paean:
Decidit incaſſes præda petita meos.

Romulus autem primus triumphum inſtituit ſua in vrbe, triumphauit .n. de Ceninenſibus, & Antènatibus, hoc modo. Vltimus ipſe poſt pompam ibat purpurea veſte amictus, comamq. lauro coronatus, & vt dignitatem regiam ſeruaret, curru quadrijugo inuectus . Aliæ vero equeſtres, pedeſtreſq. copiæ ſequebantur inſtructæ egregie Deos laudantes patrijs Carminibus, ſicq. vrbem intrarunt . poſt pompam autem, & ſacrificium Romulus, Extructo templo in vertice Capitolini collis Ioui, quem Feretrium Romani vocant, Ceninenſium in eo regis ſua manu interfecti ſpolia conſecrauit. Hæc omnia ex Dion. lib. ij. Quo autem pacto poſteri triumpharint latius diximus in Iuuen. Sat. x. [Iugurthino bello) Bellum populus R. cum Iugurtha rege Numidarum geſſit, quod magnum fuit, & atrox. Demum à Baccho Maurorum rege, & pacis auctore inſidijs captus eſt, & vinctus Syllæ traditus, & ab eo ad Marium deductus, quem tandem victum in triumpho Marius duxit cal. Ian. cum magna gloria, quo die etiā ſin conſulatum Marius inijt fauente populo etiam contra leges. auctores Plutar. & Sal. [Africanum) P. Cornelius Scipio primus nomine victæ a ſe gentis Africanus eſt dictus, vt ſcribit Liu. & Plutarch. Is natus annos xxiiij. proconſul in Hiſpaniam miſſus Carthaginem nouam vrbem opulentiſſimam, vbi Carthaginienſium duces oēm belli apparatum, & quidquid precio dignum habebant congeſſerant, expugnauit, diripuitq. . Haſdrubalis inde caſtra vi cepit eo fugato cum paucis . Maſiniſſam Numidiæ regē Rom. populo ſua virtute iunxit. Hiſpanię populi omnes, aut imperium, aut ſocietatem Romanorū acceperunt . Gaditani etiam ſpōte ſe Romanos dedidrre. Scipio receptis omnibus, pulſis Carthaginienſibus L. Lentulo, & Manlio Acidino prouincia tradita Romam redit . vbi paulo poſt conſul declaratus eſt. Contendit poſtea in Siciliam, è Lilybæo, deinde in Africam ijt . vna nocte Syphacis Numidiæ regis caſtra, & Haſdrubalis altera recepit, atque incendit . Poſthæc C. Leotulum, & Maſiniſſam contra Syphacem miſit, quare in prœlio ille captus eſt, & ad Scipionem ductus . Hannibal itaque ex Italia reuocatus fuit in patriam, vbi apud Zamam victus eſt à Scipione, ſed è media cæde cum paucis effugit Scipio aūt Carthagine Rom. populo tributaria effectu, exercitum in Italiam reduxit. itaque celeberrimo triumpho vrbem eſt inuectus. Auct. Liuius, & Plutar. [Super Carthaginem) hic Horatium alluſiſſe puto ad illius ſepulchri inſcriptionem . Nam (vt Plutarch. memoriæ tradidit frequentior fama eſt. Literni Africanum mortuum, ibiq. ex ſua inſtitutione ſepultum eſſe, ne patria parum memor beneficiorum ſuum funus celebraret, monumentumq. ei factum, ac ſtatuam ſuppoſitam, quam poſtea tempeſtate diiectam Liu. ſe vidiſſe teſtatur. Præterea apud Caietam in marmoreo ſepulchro, Æneaq. vrna hæc inſcripta reperiūtur. Deuicto Hannibale, capta Carthagine, & aucto Imperio, hos cineres marmore tectus habes. Cui non Europe, non obſtitit Africa quondam. Reſpice res hominum, quam breuis vrna premit. Ad hæc igitur alluſit Horat. Quod autem Acron ſcribit, apud alios non legi, intercepta hiſtoria preſertim Liuij . Quod quidem ſi ipſe olim ita legiſſet, placeret itaque . [Terra, mariq. victus hoſtis) Iam ad Antonium Poëta redit, quem dicit terra, mariq. victum accepiſſet pullatum ſagum in variaq. fuiſſe loca, ve Auguſti victoriam oſtendat . diaerat enim Victore lætus Cæſare. [Terra, mariq.) Quo tempore apud Actium Naumachia pugnatum eſt terreſtribus copijs ab Antonio, Canidius præerat cū xviij. legionibus, & xxij. millibus equitum, à Cæſare Taurus, qui vtique inſtructa acie in litore quieſcebant, euentum naualis pugnæ expectantes . Inter pugnandum fugit Cleopatra cum nauibus lx. ſecutus eſt eam Antonius cum ſola quinqueremi, Alex. & Siculo duntaxat comitibus . Eius claſſis cum diu Cæſari reſtitiſſet, decima hora ſuperata eſt . Canidius poſtea noctu è caſtris fugit ſuoſq. prodidit, itaque illi ſe victori dedidere . auctor eſt Plutar. [Sagum) Erat ſagum veſtimentum militare, vt ſcribit Nonius . Dicit autem Horat. Antonium poſt amiſſam claſſem pullatum veſtimentum accepiſſe relicto Punico .i. Tyrio, & purpureo. [Aut ille) hoſtis .ſ. Antonius, qui fugiendo varia loca adijt.

Sagum

[Petit Cretam iturus ventis non ſuis) hoc ait Poëta, quoniam Antonius fugiens quinqueremi, vt Cleopatram aſſequeretur, ab illa in ſua naui receptus eſt, ſicq. ad Tenarum appulit, vt docet Plutarch. Vel ventis non ſuis .i. non proſperis, non ſecundis, non exoptatis. Vnde & Sappho inquit, Non agitur vento noſtra carina ſuo . Eſt autem Tænarus promontorium Laconicæ regionis Peloponneſi, cuius limites ſunt à ſeptentrione Corinthiacus ſinus, & Iſthmos, deinde Creticum pelagus, ab Ortu Solis etiam Creticum mare, vt Ptol. lib. iij. ſcr. Propterea hæc igitur poëta inquit, aut petit Cretam &c. [Exercitatas aut petit Syrtes Noto) Antonius enim ab Tænaro diſcedens in Libyam peruenit, Cleopatra vero in Cyprum remiſſa eſt . Vt autem hæ, quæ in Libya erant copię ab Antonio deſciuerunt, voluit ille quidem ſibi mortem conſciſcere, ſed prohibuerunt hi, qui ſecum erant, delatus eſt igitur Alexandriam. [Syrtes) Sal. in Iug. ſcribit, Syrtes duos eſſe ſinus prope in extrema Africa impares magnitudine, pari natura, quorum proxima terra prælata ſunt, cetera, vti ſors tulit, alta, alia in tempeſtate vadoſa . nam vbi mare magnum eſſe, & ſæuire ventis cœpit, limum, arenamq., & ſaxa ingentia fluctus trahunt, facies locorum cum ventis ſimul mutatur . Syrtes à tractu nominatæ. Inter eas ſitum oppidum Leptis à Sidonijs conditum. hæc ex illo. σύρω, autem traho nobis ſignificat Solinus vero ſcribit, q vtræq. Syrtes ducentis quinquaginta millibus paſſuum ſeparantur . ſed aliquanto clementior, quæ minor eſt . eas inacceſſas vadoſum, ac reciprocum mare efficit . cuius ſali defectus, vel incrementa haud promptum eſt deprehendere, ita incertis motibus nunc in breuia reſcindit dorſuoſa, nunc æſtibus inundatur inquieris . De Syrtibus etiam Str. lib. iij. meminit . multaſq. Luc. lib. is. [Incerto mari) pro ipſe incertus, vel per incertum mare, cuius nomen ignorabat, adeo remotum erat . [Capaciores) poſtquam Antonij fugam victore Cæſare patefecit, lætitiæ gratia vina optima iubet afferri. [Capaciores) Valde capaces, & amplos, ſeu mauis ampliores alijs . [Scyphos) Scyphus Herculis poculum erat, ita vt Liberi patris Cantharus. Herculem vero fictores veteres non ſine cauſa cum poculo fecerunt, & nonnunquam caſſabundum, & ebrium . non ſolum q is heros bibax fuiſſe perhibetur, ſed etiam q antiqua hiſtoria eſt, Herculem poculo tanquam nauigio ventis immenſa maria tranſiſſe . Auctor eſt Macr. lib. v. Sat. [Chia vina) Aut Lesbia, Chia vina Aruſia intelligit . Eſt enim Aruſiū promontorium Chij, ex quo vinum, quod Aruſium vocant, vt ſcribit Plin. lib. xiiij. cap. x. Chios aūt inſula eſt vnū Cycladum teſte Solino . Homeri ſepulchro alijs antecedēs. Str. etiam docet lib. xiiij. Chium, & Lesbū vina optima ferre. De Lesbo autem plura diximus Ode j. [Nauſeam coërceat) Nauſea proprie vomitus dr̄, qui fit propter ſentinæ fœtidam aquam vo de & a nauis dicitur. Tradunt autem optimo vino comprimi vomitum . vtq. Celſus lib. ij. ait, ſtomacho idoneum eſt vinum auſterum, licet iam aſperum ſit . Item reſinatum . & Plin. lib. xiiij. ſcribit. Vini naturam eſſe ex hauſtu accendente calore viſcera intus, foris infuſo refrigerare . [Dulci Lyæo ſoluere) Lyæus Bacchi nomen, ab λύω, quod eſt ſoluo. eo q mentem, & membra vinū diſſoluat, vnde ſequitur Paraliſis, de quo etiam Ode vij. diximus. Plin. præterea lib. xiiij. ſcribit, nimio potu gigni ferè rerum omnium obliuionem, mortemq. memoriæ, furoremq. etiam .

Syrtes

Scyph⁹

ACR.

QVANDO repoſtum Cæcubum ad feſtas dapes) Repoſtum .i. ſeruatum, feſtis conuiuijs impendendum. Scribit autem de bello Actiaco, quod cū Antonio, & Cleopatra à Cæſare Auguſto geſtū eſt. [Tecum ſub alta) In Mœcenatis .ſ. domo. [Sonante mixtum tibijs) Quòd eſt artificijs miſcere lyræ tibiarum ſonitus. [Hac Dorium illis Barbarum) Tibijs Barbarum .i. Phrygiū . [Lyra, Dorium, Vt nuper, actus cum freto Neptunius Dux fugit vſtis nauibus) hac deuotione, inquit, victo Antonio tecum bibam, quam nuper ſuperato Sex. Pompeio, qui ſeruorum manum in Sicilia congregatam nauali prœlio in freto perdidit, & inſula pulſus eſt. Vnde, & Neptuniū ducem vocauit, eligentem maritimū conflictum . [Minatus vrbi vincula) minatus eſt quæ detraxerat ſeruis fractis ergaſtulis . [Romani (eheu poſteri negabitis) Emancipatus fœminæ) Ad Antonium retulit, quem dicit pro mancipio Cleopatræ datum, nec à poſteris præ infamia credendum, vt, Sequiturq. nefas Ægyptia coniux. [Fert vallum & arma miles) Quaſi præceptis Cleopatræ Romani milites ſeruientes, & arbitrio Eunuchorum, quorum illa obſequijs vtebatur. [Rugoſis) Rugoſi enim ætate ſunt. [Sol aſpicit Conopeū) Conopes græce culices dicuntur, & quia in Ægypto multi ſunt & habitacula quæ ſibi Ægyptij faciunt ad arcenda culicum moleſtiam Conopea appellantur . quidam reticulum dicunt Ægyptiorum reginæ, quod ſupra lectum tenderetur aduerſum culi-

ces

ces inter vexilla portatum. [A hunc fremente eis) Contra Antonium. quia ad Cæſarem confugerunt, & equos aduerſus Antonium cum ſiniſtro conuerterunt. [Canentes) Laudantes: vt, Regemq. canebant. [Puppes ſiniſtrorſum citæ) Veloces ad fugiendum: vt, Prima citæ Teucris ponam certamina claſſis. [Intactas) Paratas ad ſacrificandum pro triumpho. Intactas, aut integras, & fioceras. vt, Et intacta totidem ceruice iuuencas. [Nec Iugurthino parem) Non tanta, ait, gloria triumphauit Marius de Iugurtha. [Super) Contra, deuicta enim Carthagine uirtute Scipionis Africani, cum Afri aduerſum Romanos denuo rebellarent conſulto oraculo reſponſum eſt, vt ſepulchrum Scipioni fieret, quod Carthaginem reſpiceret, nũc leuati cinere eius ſunt Pyramide in Vaticano conſtituta, & humati in ſepulchro eius in portu Carthaginem reſpiciente. [Hoſtis) Antonius. [Punico) Purpureo ſago, aut patrio. [Ille) Metellus ſiue Antonius, unde & Metellus Creticus dictus eſt. [Centum nobilem Cretam vrbibus) Vt Centum vrbes habitant magnas uberrima regna. [Ventis iturus non ſuis) Non proſperis, non optatis. [Exercitatas aut petit Syrtes Noto) Non Noto petit, ſed Noto exercitatas, hoc eſt vento tempeſtuoſas, & naufragas. [Aut fertur incerto mari) Pro ipſe incertus. & iturus quo caſus attulerit: ut, Ibant obſcuri ſola ſub nocte per vmbram. [Capaciores) Pro lætitia maiores. [Fluentem) Imminentem, aut præ potu nimio flentem. [Metire nobis cęcubum) Imple vinum bonum, quod aduerſum nauſeam proſit. [Curam) Id eſt ſollicitudinem, & metum de abſentia Cæſaris venientem ebrietate ſopiri. [Dulci Lyæo ſoluere) Pellere, vt, Nunc vino pellite curas.

P O R P H Y R I O.

QVANDO repoſtum cæcubum ad feſtas dapes) Ad hoc repoſitum, vt non niſi ad feſtas epulas proferretur. [Victore lętus Cæſare) Vt ex inferioribus apparebit, eam victoriam Cæſaris Auguſti ſignat, quam de Antonio, & Cleopatra quæſiuerat. [Tecum ſub alta (ſic Ioui gratum) domo Beate Mæcenas bibã) Vt nos ob victoriam Cæſaris læti epulemur, quippe cum ipſe ſit auctor eius victoriæ. [Sonante mixtum tibijs carmen lyra, Hac Dorium, illis Barbarum?) Nimirum tibijs Barbarum. diximus autem & ſupra tris eſſe ſpecies apud Græcos omnium carminũ, Ionicum, Lydium, Barbarum. [Vt nuper actus cum freto Neptunius Dux fugit vſtis nauibus) Vt nuper bibimus, ſubaudiẽdum cum Sextus Pompeius freto Sicilienſi victus, fugatusque eſt. Neptunium ducem Sextum Pompeium, noli ſimpliciter dictum accipere, quaſi qui in mari dux fuiſſet, ſed quod ad eã ſtultitiam proceſſiſſet inflatus marinarum rerũ felicitate, vt Neptuni filium ſe diceret, & Cyanea veſte obduceretur. [Minatus vrbi vincla, quæ detraxerat Seruis amicus perfidis) Et ſupra diximus Sextum Pompeium etiam fugitiuis in Sicilia ſollicitatis claſſem armaſſe. [Romanus (eheu poſteri negabitis) Emancipatus fœminę) Qui non intelligunt, putant importunum tranſitum repente a Sexto Pompeio ad Antonium factum, neſcientes redire Poëtam ad initium Odes, vbi ait: Victore lætus Cæſare vbi de Antonio, & Cleopatra victorem vult accipi. Deinde comparatione lætitiæ pręſentis mentione facta Sexti Pompeij, & fugæ eius referẽs id, quod cœperat, exequitur turpitudinem Antonij, partiumque eius. [Eheu poſteri negabitis) Non crederent, inquit, poſteri Romanos milites velut dotales Cleopatrę datos, tã fœda ſunt hęc, vt non videãtur ab ullo Romano admitti potuiſſe. Ordo eſt: Romanus miles, & Spadonibus ſeruire rugoſis poteſt. adiuuandum hoc pronunciatione: vt rei indignitas, & indignatio dicentis exprimatur. [Sol aſpicit Conopæum) Quaſi retis genus eſt ad culices prohibendos, quo maxime Alexandrini vtuntur: quia ibi ex Nilo culices abundant. [Adhunc frementem vertere bis mille equos Galli canentes Cæſarem) Significat equitum Gallorum duo millia ab Antonij partibus ad Cæſarem transfugiſſe, quorum mentio iam facta eſt: ut Romanos, qui ſub præpoſitis ſpadonibus æquo animo militarent, magis oneraret per comparationem Gallorum, qui hoc dedignãti ad Cæſarem ſe contulerunt. [Hoſtiliumque nauium portu latent Puppes ſiniſtrorſum citæ) Ordo eſt: Puppes hoſtilium nauium latent portu. Elocutionem attende mirandam, συναλλαγὴν περίφρασιν. Siniſtrorſum citæ autem quod dixerat, manifeſtum eſt Alexandriam verſum eſſe. Intelligendum autem e littore Epiri ubi pugna naualis cum Antonio fuit. ſi Italiam petas in dextra neceſſe eſt: ſi Alexandriam in ſiniſtra. [Iò triumphe, tu moraris aureos currus) Quaſi Deum inuocat triũphum: tu, inquit, moraris currus, qui iam parati ſunt. [Et intactas boues) .i. indomitas non ſic dixit, quaſi fœminis tantũ triumphantes ſacrificent, ſed quia metro quid gratius fœminino genere boues, quàm maſculino dicuntur. Denique vt Virg.

Ille meas errare boues, vt cernis.

[Iò triumphe, nec Iugurthino, parem Bello reportaſti ducem) Non tanta, inquit, gloria C. Marius de Iugurtha triumphauit. [Terra, mariq. victus hoſtes Punico Lugubre mutauit ſagum) Hoc eſt depoſuit coccineam chlamydem Antonius, quaſi .ſ. imperator vtebatur, & accepit lugubrem .i. nigram. & vtrum ob luctum victarum partium hoc facit, an vt in fuga lateat? [Exercitatas, aut petit Syrteis Noto) Nam & alibi ait, vndas exercet Auſter incerto mari. ἀναφορά ad ipſum .i. ipſe fertur incertus conſilij. [Vel quod fluentem nauſeam coërceat Metire nobis Cæcubum) Quia auſteriſſimum eſt Cæcubum vinum, merito nauſeam coercet, & metire, inquit, quia cyatho hauriebat ex cratere vinum.

A S C E N S I V S.

QVANDO repoſtum &c.) Quia argumentum ex Mancinello patet. Ordo eſt. O Mæcenas beate, vt cui ex ſententia ſuccedunt omnia: quando (Quæ deſideratiue ponitur particula ego lætus Cęſare .ſ. Auguſto, victore .ſ. M. Antonij, & Cleopatrę, bibam tecum ſub alta domo .i. turri tua. ſic enim gratum .i. placitum eſt, Ioui. ut .ſ. ille vincat, & nos bibamus Cæcubum ſupple vinum repoſtum, pro repoſitum .i. ſeruatum, & receptum, ad dapes feſtas .i. feſtiuas, & hoc lyra ſonante carmen mixtum tibijs, hac .ſ. lyra ſonante Dorium .i. Doricum, quia lyræ ſolers, & cantor Apollo in Parnaſſo Dorijs vicino pręcipue colitur, & illis .ſ. tibijs ſupple ſonantibus Barbarum, aut carmen, aut Barbarum pro Barbare, quia à Phrygibus inuentę ſunt, vt ſupple bibimus, nuper .i. nunc parum eſt temporis .i. paulo ante, cum .i. quando: Dux Neptunius .i. marinus .ſ. Sextus Pompeius Cn. Pompeij Magni filius, actus .i. agitatus, freto .i. per mare: fugit nauibus vſtis ſcilicet ab Agrippa, fugit dico minatus .i. qui fuerat minatus urbi, vincla .i. loca, hoc eſt ſeruitutem, quæ vincla detraxerat ſeruis perfidis exiſtens amicus .ſ. eis. [Romanus) Proſequitur victoriam Auguſti cum deteſtatione Antonij, dicens, Eheu poſteri, vos negabitis id quod dicturus ſum: quia monſtruoſum eſt, videlicet, quòd Romanus miles emancipatus .i. liberatus omni ſeruitute, & quam Sextus Pompeius, & quam Parthi minitabantur, fert vallum, & arma fœminæ, ſcilicet Cleopatræ, & poteſt ſeruire .i. in animum inducere vt ſeruiat, Spadonibus, ſcilicet Ægyptijs, quia illic Eunuchi, & Spadones ſemper plurimi factis, rugoſis, quia ſucco virili exhauſto, rugas ferè contrahunt. & Sol aſpicit Conopeum .i. velum ad arcendos culices, turpe, ſcilicet Martijs viris, inter ſigna militaria .ſ. Romana Galli .ſ. Galatiæ Amyntæ regis milites canentes .i. laudantes, Cæſarem .ſ. Auguſtum, vertere (aut verterunt) ad hunc, ſcilicet ad expugnandum, hoc eſt ad Roman. ſic degenerantem: bis mille equos frementes. quia bellicos, & animoſos. Et puppes .i. poſteriores nauium parte, citæ .i. veloces ad fugam, nauium hoſtilium, ſcilicet Cleopatræ, quas ſexaginta habuit ocioſas, latent, ſcilicet dum bellum gerebatur, in portu, id eſt in loco tuto: ſiniſtrorſum .i. poſt naues ſiniſtri cornu. Exclamat ergo præ gaudio poëta dicens: Iò, quæ exultantis aut ouantis vox eſt, triumphe .ſ. Auguſto debite: tu moraris .i. in mora tenes: currus aureos, ſaltem auratos, & boues intactas .ſ. iugo, quas mactare deſtinauit. Iò triumphe nec reportaſti ducem parem, ſcilicet Auguſto, ſupple è bello Iugurthino, vnde Marium triumphantem reduxit, neque reportaſti parem Africanum, ſcilicet Scipionem, cui virtus condidit ſepulchrum .i. titulum, ſuper Carthaginem, ſcilicet deuictam. Acron autem dicit ſic, Deuicta Carthagine virtute Scipionis Africani, cum Afri aduerſum Romanos denuo rebellarent, conſulto oraculo reſponſum eſt, vt ſepulchrum Scipioni fieret, quod Carthaginem reſpiceret: tunc leuati cineres eius ſunt Pyramide in Vaticano conſtituta, & humati in ſepulchro eius in portu Carthaginem reſpiciente. [Terra) Redit ad Antonium, dicens: Hoſtis .ſ. Antonius .i. victus terra per defectionem Canidij, & mari perfugam Cleopatrę: mutauit Punico .i. pro Punico .i. purpureo, ſeu Tyrio dibapho, accepit ſagum id eſt paludamentum militare: lugubre, quia nigrum. Ille, ſcilicet hoſtis victus vtpote Antonius. aut iturus eſt Cretam nobilem .i. inſignem centum vrbibus: ventis non ſuis .i. non ſecundis, neque quo velit pellentibus aut petit Syrtes exercitatas, id eſt ſinus illos maris vexatos: Noto .i. vento illo humido, aut fertur mari incerto, id eſt incognito, aut ipſe incertus. quo fata, ventique trahant. Et ideo ò puer: affer .i. apporta mihi ſcy-

phos capaciores.i.multum capaces,& vina Chia,aut Leſbia quæ tranſmarina ſunt,vel metire.i.menſura, & propina nobis.i.Mœcenati & mihi : Cæcubum vinum Italicum, quod coërceat.i.reſtringat, nauſeam fluentem .i. vomitum ex vino externo prouocatum iuuat .ſ. nos ſoluere dulci Lyæo .i. vino . à diſſoluendo enim dicitur à Bacchus Lyæus . curam & metum rerum Cæſaris .i. quem pro Cæſare ſuſcepimus :

GLAREANVS.

VEL ex hac Ode liquet Odas non eſſe ſcriptas ita tempore poſteriores,vt ſunt ordine librorum. Eandem enim Auguſti victoriam tractat libro primo Carminum,Ode penultima. [Hac Dorium,illis Barbarum?) Superſediſſem ſanè de illis quidquam dicere , ſi non Porphyrion bis repeteret de modis. Treis (inquiens) ſpecies omnium Carminum ſupra diximus, Ionicum , Lydium,Barbarum. Hoc enim Ode vltima lib.iiij. etiam docuit. Ceterum in Porphyrionis verbis pro, Lydium ego Dorium lego . Et Lydium in Ionico modo intelligo non ob hoc tantum,quod Ionia in Lydia erat,ſed quod modi etiam ſimiles, vt populi vtriuſque mores. Loquitur autem Porphyrion hic vulgato more. Erant ſi quidem tres modi vulgares, vt nunc quoque cantorum ac ludionum vulgus habet,vt, re, mi, hoc eſt Ionium in vt,Dorium in re,Phrygium ſiue Barbarum in mi. Nam Mixolydium non norunt etiam aliquanto doctores Muſici,& pauci noſtra ætate vulgo tenores ad eum modum componere poſſunt. Nempe vt quartæ Diapente ſpeciei, ſuperne annectant primam Diateſſaron ſpeciem. Ad quem modum veteres Eccleſiaſtici mitas effinxerunt cantilenas,hodie vel nullæ, vel pauciſſimæ ad eum modum à Symphoniſtis produntur. A veteribus tamen ſumptas elegantiſſime componunt. Ceterum ſeptem eſſe tropos,ſiue modos nemo eſt qui ignoret,qui ſeptem illas diapaſon ſpecies norit , à ſeptem literis maioribus ad ſeptem minores. Noſtra ætas vocat ſeptem eſſentiales literas tres porro modi Dorius,Phrygius,ac Lydius , ſuos habens ſubiugales,hypodorium, hypophrygium, ac hypolydium, cum quibus habent communia diapente ſyſtemata . Sic enim ſex ſunt modi, quibus additur Mixolydius,vt fiant ſeptem. Verum ille ſi inferne ad eius diapente annectes diateſſaron,vt ipſe ſuperius habet, prorſus recidit in Dorium modum.Itaque propter Mixolydius, non habet ſubiugalem ab alijs diſtinctum natura, ſed meditatione duntaxat id, quod ex hac quæ longe eſt argutior theoriæ facile intelligitur. Si quis enim omnes diapaſon ſpecies mediet, & harmoniacos, quæ quidem mediari poſſunt (ſecunda enim ſpecies Diapaſon harmoniacos mediari non poteſt, nec ſexta arithmeticos) fient duodecim modi,quibus noſtra ætas vtitur, ſed appellatio manet a ſeptem ſpeciebus Diapaſon,vt ſupra docuimus lib. iij. Hæc commentatores docere debebant, ſed nihil de ijs intelligunt.Nec ego quidquam dicerem niſi hi Carminum libri eſſent,vbi illa explicari conueniebat,ſed nunc deſinam, ne videar oſtentator,quòd vitium à me ita puto alienum , vt nullum magis. Mancinellus putat ſatis eſſe, ſi quid de Doribus afferat,& quis primus tibiam inuenerit , quaſi hoc multum pertineat ad explicationem huius difficultatis. [Puppes ſiniſtrorſum citæ) placet quòd Porphyrion hoc loco docte differit. Mancinellus ait ſiniſtrorſum dictum de nauibus Cleopatræ, quæ poſt ſiniſtrum cornu in portu ſteterint,quod neſcio vt intelligendum. Si enim ab Oriente in Occidentem verſa ſteterit Antoniana claſſis, nimirum portum Epiri à dextrum habuit. Acron celerrime penſum abſoluit, ait enim , puppes ſiniſtrorſum citæ .i. veloces ad fugiendum. Hoc quoque dubium,citæ nomen ne ſit, an potius participium a cieo . Lector ipſe deſpiciat quid ſequatur. Quod autem paulo ante per Gallos Mancinellus Galatas intelligit, placet. At quæ ex Ephoeo apud Strabonem citat,de Galliæ magnitudine vſque ad Gades,huic loco non quadrant. Neque Gallatia,Galliæ pars eſt,vt inepte collegit. Sed hæc non eſt opus conuincere multis argumentis apud Geographiæ peritos , apud indoctos autem nil proficies , quantumuis lucteris. [Cui ſuper Carthaginem) Hic Acro hiſtoriam affert incerto auctore , quæ ſi vera eſſet , facile in eius concederem ſententiam. Sed nihil eiuſmodi apud claſſicos, vt puto reperias. Ego propemodum adducor à poëta hoc dictum ad hunc ſenſum , Cui virtus ſepulchrum condidit ſuper Carthaginem , quaſi diutius duraturum quàm ipſa Carthago . quod etiam verum eſt . [Aut ille centum nobilem Cretam vrbibus) Ille Metellus,inquit Acron,ſiue Antonius. de Metello ineptum eſt hoc loco intelligere . [Metire nobis cæcubum) .i. imple vinum bonum,idem inquit,quod aduerſum nauſeam proſit . Porphyrion autem,quia auſteriſſimum eſt cæcubum vinum,inquit, merito nauſeam coërcet. Quæ duo quam concordent, iudicet lector, nam ego plane non intelligo .

AD MEVIVM POETAM.

Imprecatur Mæuio poëta, æmulo ſuo nauigaturo ſubitam tempeſtatem, & tale naufragium,quale paſſi ſunt Græci in monte Caphareo,ob violatam ab Aiace Oilei filio Mineruæ ſacerdotem,cum à Troia excidione reuerterentur .

Ode X. Dicolos, Diſtrophos: Vt,

Ibis Liburnis inter alta nauium.

u-u-u-u-u-uu
u-u---uu

MALA ſoluta nauis exit alite,
Ferens olentem Meuium.
Vt horridis vtrunque verberes latus,
Auſter memento fluctibus.
Niger rudentes Eurus inuerſo mari,
Fractoſque remos differat.
Inſurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit trementeis ilices.
Nec ſidus atra nocte amicum appareat;
Qua triſtis Orion cadit.
Quietiore nec feratur æquore
Quàm Graia victorum manus.
Cum Pallas vſto vertit iram ab Ilio
In impiam Aiacis ratem.
O quantus inſtat nauitis ſudor tuis,
Tibique pallor luteus,
Et illa non virilis eiulatio,
Preces & auerſum ad Iouem :
Ionius vdo cum remugiens ſinus,
Noto carinam ruperit.
Opima quod ſi præda curuo littore
Porrecta mergos iuuerit :
Libidinoſus immolabitur caper ,
Et agna tempeſtatibus,

ANTONIVS.

MALA ſoluta nauis) Meuius poëtarum peſſimus tum Maronis, tum Horatij æmulus, vti & Bauius erat. Huic Meuio nauigaturo tempeſtatem poëta imprecatur hac Ode. [Mala ſoluta nauis) Metrum eſt ſimile prioribus. [Mala alite) Malo auſpicio. [Differat) Diſpergat: [Orion cadit) .i. occidit . de hoc autem ſuperius in Odis . [Graia victorum manus) De hac re legito Maronem lib. j. Æn. ibi :

Pallas ne exurere claſſem
Argiuum, atque ipſos potuit ſubmergere Ponto ,
Vnius obnoxam,& furias Aiacis Oilei?

[Pallor luteus) Violaceus pallor,& croceus. Vnde etiam Horatius lib. iij. Carm. Ode vero x. inquit :

Nec tinctus viola pallor amantium .

Et Maro in Bucol.

Mollia luteola pingit vacinia caltha .

Et Apul.lib. xj. inquit : Nunc albo candore lucida,nunc croceo flore lutea,nunc roſeo rubore flammida. [Opima præda) Cadauer Mæuij intelligit, quod pingue fuiſſe innuit . Opimæ hoſtiæ præcipue pingues dicebantur, vt Feſtus ait . Et opima magnifica .

gnifica,& ampla ſpolia. [Libidinoſus caper) Huic olentem Meuium apte comparauit.

A C R O N.

MALA ſoluta) Solui dicitur nauis quando de ſtatione, vel portu dimittitur. vt, Soluite vela citi. [Alite) Hic & hæc ales. ſed hic pro auſpicio poſuit alite. [Olentem) Putentem: vt, Allia, ſerpyllumque herbas contundit olentes. De quo & Virg. Qui Bauium non odit, amet tua carmina Meui. [Horridis vtrũque verberes latus) Tempeſtatem imprecatur Meuio nauiganti. [Differat) Ceſſare faciat. [Montibus altis) Qui maiore tempeſtati ſubiacent altitudine ſui. [Trementes) Commotas, & vi venti inclinatas. [Nec ſidus atra nocte) Nigra ſine amico nauigantibus Lunæ lumine, hoc eſt proſpero, vt, Nec candida curſum Luna negat. [Qua triſtis Orion) Tempeſtuoſus, in occaſu enim ſigni ipſius, maxime tempeſtates emergunt: vt, Nimboſus Orion. [Cadit) occidit: vt, Suadentque cadentia ſidera ſomnos. [Quietiore nec feratur æquore) Pro minus concitato. [Quam Graia victorum manus) Talem nauigationis optat errorem, qualem poſt Troiæ excidium laborem Græci victores pertulerunt, aut naufragium reuertentes in monte Caphareo. [Cum Pallas vſto vertit iram ab Ilio) Minerua enim ſacerdote ſua ab Aiace vitiata, iram verterat à Troianis in Græcos: vt, Pallas ne exurere claſſem. Argiuum, atque ipſos potuit ſubmergere Ponto, Vnius ob noxam, & furias Aiacis Oilei. [Et illa non virilis eiulatio) Planctus rationis expers, & magis fœminis conueniens, vt fœmineum clamorem ad ſidera tollunt. Et Iuuen. Flagrantior æquo. Nun debet dolor eſſe viri. [Auerſum) Non audientem, & iratum: vt, Auerſa Deæ mens. [Ionicus) Adriacus. [Carinam ruperit) Nauem ſoluerit tempeſtate, à parte totum. Carina autem totius nauis compago eſt. [Opima) Præcipua, aut pinguis. [Porrecta mergos iuuerit,) Hoc eſt ſi cadauer Meuij in littore erectum marinis auibus tacuerit cibus. [Porrecta) Extenta: vt, Quaque iacet medium Rhodope porrecta ſub axem. [Libidinoſus immolabitur caper) ſimilitudini impudici, & petulantis poetæ animal comparat immolandum ſi mortis eius voti compos extiterit.

P O R P H Y R I O.

MALA ſoluta nauis exit alite, Ferens olentem Meuium) Hic eſt Meuius importuniſſimus poeta, quem & Virg. conſimili contumelia nominat: Qui Bauium non odit, amet tua carmina Meui. Olentem autem pro putido dictum accipe. eſt enim σχῆμα κατὰ τόπον. [Mala alite,) Hoc eſt malo auſpicio, & attende, alitem hic fœminino genere dixiſſe, alibi maſculino. vt qualem miniſtrum fulminis alitem. [Vt horridis vtrunque verberes latus, Auſter memento fluctibus) Iucunde quaſi vento præſenti præcipiat, & vtrunque latus nauis vtique intelligendum eſt. [Niger rudentes Eurus inuerſo mari,) Quid eſt inuerſo mari? an contrarijs fluctibus? [Quæ triſtis Orion cadit) Qua nocte, ſcilicet. [Cum Pallas vſto vertit iram ab Ilio In impiam Aiacis ratem,) Hoc eſt ex Virg. lectione ſatis notum. [Et illa non virilis eiulatio) Eiulatio potius id dicitur, quòd eſt quaſi gemitus flentis. πρὸς τὸ ὀνοματοποιία. [Ionius vdo cum remugiens ſinus Noto carinam ruperit) Vdo autem Noto, hoc eſt aquoſo, ac pluuioſo. [Opima quod ſi præda curuo littore) opimam prædam corpus ipſius Meuij intelligamus. ex quo apparet pinguem fuiſſe.

A S C E N S I V S.

MALA ſicut amico Virg. bonam nauigationem primo Carminum precatus eſt, ita hic malam Meuio vtrique inimico. Nam in Buc. dicit Maro: Qui Bauium non odit, amet tua carmina Meui. Ordo eſt. [Nauis ferens Meuium olentem).i. fœtidum hominem. [Exit ſoluta).ſ. a littore. [Mala alite).i. aue, hoc eſt auſpicio. [Et ò Auſter vente, memento, vt verberes vtrũque latus).ſ. nauis. Fluctibus eius horridis, & Eurus ventus ab oriente flans niger.i. nubiloſus, & inimicus. [Differat).i. diſtrahat & in diuerſa ferat. [Rudentes) .i. funes nauium, & remos fractos. [Et hoc mari inuerſo).i. eo quod imum eſt ſurſum verſo. [Et Aquilo) Ventus à ſeptentrione flans à latere orientali, qui vehemens dictus eſt, quod vt Aquila volat, inſurgat ſupple tantus, quantus frangit ilices trementes, ſupple in altis montibus. Nec ſidus pergit dicens. [Nec ſidus ſupple vllum amicũ,) Id eſt benignum. [Appareat nocte amicum).i. caliginoſa & aduerſa. [Qua Orion).i. ſidus Orionis ortu, & occaſu, ſed potius in occaſu tempeſtatem ciens cadit triſtis.i. inimicus nauigantibus. Nec Meuius feratur æquore quietiore, quàm ſupple vecta eſt. [Manu Graia).i. Graiorum victorum.ſ. Troiæ, cum Pallas vertit iram ab Ilio vſto in impiam ratem Aiacis.ſ. Oilei, quam cum ceteris apud Caphareа profligauit, quòd Aiax ille cum Caſſandra in templo Deæ concubuerat. O quantus ſudor inſtat nautis tuis ò Meui, & quantus pallor luteus.ſ. croceus à luto pro colore, cuius prima lunga, inſtat ſupple tibi. [Et illa eiulatio).i. exclamatio, non virilis quia mulıebris, ſupple inſtat tibi, & preces inſtant tibi. [Ad Iouem auerſum).i. indignatum, & non audientem. [Cum ſinus Ionius).i. Ionij maris. [Remugiens Noto).i. vento illo. [Vdo).i. humido. [Ruperit carinam).i. ventrem nauis tuæ. [Quod ſi præda opima).i. pinguis, videlicet cadaueris tui. [Porrecta curuo littore).i. circum curuum litus. [Iuuerit).ſ. adeſum. [Mergos).i. aues marinas facile mergentes. [Caper).i. hircus, quia tu fœtidus es, libidinoſus, quia pro te libidinoſo. Et agna, quam vt gratiorem iam deuoueo. [Immolabitur).ſ. à me. [Tempeſtatibus) Quæ te obruerunt.

AD PECTIVM INDICANS SE AMORE captum, non poſſe verſus ſcribere.

Ode XI. Dicolos Diſtrophos. Primus quiſque verſus eſt Iambicus, Hipponactius, Trimeter, Acatalectus, qualis ille. Ibis Liburnis inter alta nauium. Hoc modo.

Pĕctī -u nĭhĭl u- mē sĭ -u cŭt ăn u- tĕ ā u- ĭuuăt uu

Secundus vero quiſque eſt Sapphicus, conſtat Penthemimere Heroica, & Dimetro Iambico, id eſt è duobus Dactylis, & ſyllaba, deinde è quatuor Iambis recepto tamen in locis imparibus etiam Spondeo, hoc modo.

Scrībĕrĕ -uu vērsĭcŭ -uu lōs - ămōs u- rĕ pĕr uu cŭlsūm u- grăuī -u

-uu--uu-u-uu

-uu-uu-u-uuu--u

PECTI, nihil me, ſicut antea, iuuat
Scribere verſiculos, amore perculſum
grаui:
Amore, qui me, præter omneis, expetit
Mollib' in pueris, aut in puellis vrere.
Hic tertius december, ex quo deſtiti
Inachia furere; ſiluis honorem decutit.
Heu me per vrbem (nam pudet tanti mali)
Fabula quanta fui; conuiuiorum & pœnitet:
In quis amantem & languor, & ſilentium
Arguit, & latere petitus immo ſpiritus.
Contraque lucrum nil valere candidum
Pauperis ingenium querebar applorans tibi:
Simul calentis inuerecundus deus
Feruidiora mero arcana promorat loco.
Quod ſi meis inæſtuat præcordijs
Liberabilis: vt hæc ingrata ventis diuidat
Fomenta, vulnus nil malum leuantia:
Deſinet imparibus certare ſummotus pudor.
Vbi hæc ſeuerus te palam laudaueram:
Iuſſus abire domum, ferebar incerto pede
Ad non amicos heu mihi poſteis, & heu
Limina durat, quibus lumbos, & infregi latus.
Nunc glorantis quamlibet mulierculam.
Vincere mollitia, amor Lyciſci me tenet:
Vnde expedire non amicorum queant
Libera conſilia, nec contumeliæ graues:
Sed alius ardor, aut puellæ candidæ,
Aut teretis pueri longam renodantis comam.

ANTONIVS.

PECTI, nihil me,) Amico Pectio ſcribens Horat. ait, verſus componere non iuuare ſe, vt olim, eſt enim graui amore perculſus Lyciſci pueri. [Pecti, nihil) Primus verſus hexameter Iambicus eſt, ſecundus vero duos habet Dactylos cum cæſura poſt quatuor de Iambico verſu. [Hic tertius December) ordo eſt. Hic tertius December decutit honorē ſiluis, ex quo deſtiti furere Inachia. In Decembri autem folio cunctis pene arboribus excidunt, paucæ enim excipiuntur. [Inachia) De hac eadem ſequenti etiam ode meminit. Heu me ordo eſt: Heu me quanta fabula fui per vrbem, nam pudet tanti mali, & pœnitet conuiuiorum. [Arguit) oſtendit. [Latere immo) Latera enim gemitu laborat. [Spiritus) Anhelitus. [Contra ne lucrum) ordo eſt. Querebar ne tibi apploràns ô Pecti nil valere contra lucrum candidū ingenium pauperis calentis, ſimul Deus inuerecundus mero feruidiore promorat arcana loco. [Lucrū) .i. auaritiam meretriciam, ob quam diues riualis Horatio præferebatur. hinc & Ouid. lib. ij. de Arte inquit: Ipſe licet venias Muſis comitatus Homere: Si nihil attuleris, ibis Homere foras. [Calentis) Amantis. [Inuerecundus Deus) Vel Bacchus, vel Cupido ij enim reddunt inuerecundos. [Arcana promorat) Latius iamiam ſuperius de vini effectu patuit. Eſt autem ſenſus, quòd vbi vino incaluerat, ſecreta ſua Pectio manifeſtabat, conquerens quòd eius ingenium candidum nil valeret apud auaram meretricem. [Liberabilis) .i. ira libera. libera quidem ab amore. [Ingrata fomenta) Querimonias intelligit nil amori proficientes. [Fomenta) Medicamenta. [Submotus pudor) .i. honeſtas nunc ab amore ſubmota deſinet amori potentiſſimo certare. Eſt autem ſenſus, quòd ſi liber erit, non magis amori vacabit. [Vbi hæc) .ſ. me nolle iterum amore ſubijcere. [Te palam) Coram te Pectio. [Seuerus) Grauis continens. [Hæc laudaueram) Quòd ſubmotus pudor deſinet certare imparibus, id eſt quòd conſtans eſſe volebam. [Iuſſus) A te Pectio. [Poſtes) Inachiæ, ſcilicet. [Nunc gloriantis) Lyciſci amore pueri ſe ardere nunc innuit.

A C R O N:

PECTI, nihil me, ſicut antea iuuat) Metrum primo verſu ternarium Iambicum. Secundus ex pentemimeri Dactylica, & Iambica. Alij dicunt eſſe ternarium Iambicum quadratum à Dactylico, & Iambico. [Pecti, nihil me, ſicut antea iuuat Scribere verſiculos) Dicit ſe amore detentum ad faciendum verſus, nec delectationem habere, nec animum. [Expedit) Exequitur. [Siluis honorem decutit) Hiemem ſignificat per caſus foliorum, vt cum ſiluis Aquilo decuſſit honorem. [Heu me per vrbem (nam pudet tanti mali) Fabula quanta fui, non conuiuiorum pœnitet, ſed quòd fabula fuerit. [Conuiuiorum) Quod, vt finem amoris eius oſtenderet, ſub pœnitudine recordatur. [In quis) In quibus. [Languor) ſtupor, ſiue animi torpor, ſiue cruciatus qui ſolet amatoribus euenire. [Arguit) Probat, vt, Degeneres animos timor arguit. [Et latere petitus immo ſpiritus) Quia & ſuſpirijs aliquoties amor producitur, vt ille. Suſpirans, imoq. trahens à pectore voces. [Contraque lucrum) Contra meretriciam cupiditatem, quæ lucrum captans riualem præferebat Horatio, quæritur ingenium Poëtæ optimi nil valere. [Inuerecundus Deus) Dionyſ. [Simul) Poſtquam. vt, Quæ ſimul inuerſum contriſtat Aquarius annum. [Feruidiora mero arcana promorat,) Hoc eſt vino accendebatur in amorem. [Quod ſi meis inæſtuat præcordijs) Vt iracundia cōmotus amatam à qua ſpernebatur, & ipſe contemneret. [Ingrata) ſine effectu inſita, vt, Fruſtraque laborem Ingratum trahit. & ibi enim de equi coitu loquebatur. [Fomenta, vulnus nil malum) Querelæ in ſolatia doloris nec deſiderio afferunt fructum. [Ferebat incerto pede) Ebrius, vt Terent. Neque pes, neque mens. [Dura) Implacabilia. quia excluſus liminie eſt dum amaret, ait. Infregi latus. [Lyciſci) Delicati pueri. cuius amor ſuperbiam meretricis me fecit contemnere quam amabam. [Vnde expedire non amicorum queant Libera conſilia,) Nullis ait conſilijs à pueri eius amore, niſi forſan alio amore reuocabor. [Candidæ) Pulchræ. vt, Candida Dido. [Teretis) Gracilis.

PORPHYRIO.

PECTI, nihil me, ſicut antea iuuat) Pectium contubernalem alloquitur, indicans occupato ſibi amore Lyciſci pueri, non libere verſus ſcribere. [Hic tertius December, ex quo deſtiti Inachia furere, ſiluis honorem decutit) ſiluarum honorem, foliæ arborum. & Virg. dixit. Frigidus & ſiluis Aquilo decuſſit honorem. Reuera autem menſe ferè Decembris ſpoliantur arbores folijs. [Heu me per vrbem Fabula quanta fui,) Hoc autem quaſi iuxta ſe poſito illatum eſt, nam pudet tanti mali. quod ideo intulit, vt oſtenderet cur ingemuiſſet. [In quis amantem languor, & ſilentium Arguit.) Arguit, media ſyllaba producte pronunciandum, quia præſentis temporis eſt. [Et latere petitus immo ſpiritus) Spiritum latere peti non pectore ait, quia in ſuſpirando conſtat latera laborare. [Contráq. lucrum nil valere candidum Pauperis ingenium) Contra lucrum, contra ſtudium lucri .i. contra auaritiam. Senſus autem eſt, querebar tibi plorans, quòd candor animi mei, & honeſta ſimplicitas ſine diuitijs nihil gratiæ haberet apud auaram puellam. Querebar apploràns tibi. [Simul calentis inuerecundus Deus Feruidiora mero arcana promorat loco) Et vtique amore calentis accipiendum ſenſus verus eſt. Cum ebrietatis ſeueritatem pepulerat pectore meo, tum ego amoris mei iniuriam flens apud te querebar. Inuerecundum ergo Deum, Liberum vult intelligi, quòd inuerecundum ſe per vinolentiam faceret. [Quod ſi meis inæſtuat præcordijs Liberabilis) Confundit lectorem varietas elocutionis. Obliqua enim modo ratione tranſiuit ad rectam: nam ſupra oblique dixerat: Querebar tibi nil valere candidum pauperis ingenium. At hæc iam eſt recta: Quod ſi meis inæſtuet præcordijs. [Deſinet imparibus certare ſummotus paribus) Imparibus æmulis .ſ. qui largiri multa poſſunt. cum ego non poſſim. Imparibus autem certare per datiuum caſum figuratum eſt, vt Virg. Tibi certet Amyntas. [Vbi hæc ſeuerus te palam,) Hoc eſt ſeuere dixeram arrogans mihi conſtantiæ laudem. [Iuſſus abire domum) A te, ſcilicet. [Quibus lumbos, & infregi latus. Vnde expedire non amicorum queant Libera conſilia) Bene libera, quia veri amici bene ſolent delicta amicorum reprehendere ſtudio emendationis. [Nec contumeliæ graues) Non iam amicorum, ſed ipſius pueri qui amatur. [Aut teretis pueri) .i. recta crura, aut brachia habentis. Teres autem in longum rotundum dicitur.

ASCENSIVS.

PECTI) Pectio amico familiari amorea ſuos fatetur ſatis inuerecunde, dicens: O Pecti ſcribere verſiculos, nihil iuuat ſicut antea me percuſſum (aut perculſum) amore graui .ſ. Lyciſci pueri: amore (repetit) qui expetit .i. perſequitur, & excruciat me præter .i. ſuper, omnes .ſ. alios amatores: vrere aut in pueris mollibus, aut in puellis hic .i. præſens December tertius, ex quo, id eſt poſtquam deſtiti .i. deſij, furere Inachia .i. amore Inachiç puellæ, decutit ſiluis honorem .i. frondes .i. iam tertia agitur hiems, poſtquam dereliqui Inachia heu me quantæ fabula fui per vrbem, cum .ſ. furerem amore Inachiæ, quaſi dicat quid dico? Nam pudet tanti mali, & pœnitet conuiuiorum, in quis .i. in quibus, languor & ſilentium .i. quòd in conuiuijs languens amore ſilerem, & ſpiritus .i. anhelitus meus, petitus .i. attractus, immo .i. profundo latere, arguit .i. euidenti argumento probauit ſupp. me amantem. Et querebar .ſ. tibi & alijs, apploràns ingenium pauperis .ſ. poëtæ nil valere contra lucrum candidū .i. auaritiam, quę meretricibus candida videtur, apploràns dicit ſimul .i. ſtatim, poſtquam deus inuerecundus .i. Cupido, vel potius eius prouocator Bacchus immodicus, promerat .i. promouerat, loco .i. ſtatione ſua, mero feruidiore .i. acri vino, arcana .ſ. mea .i. intima prę cordia, calentis .i. ardentis amore. Quod ſi bilis libera .i. ſtomachatio, & indignatio vera, inæſtuet (aut inæſtuat) meis præcordijs .i. me ad veram iram compulerit, ſicut tunc ſimulabam iratum. ita vt diuidat .i. diſpergat ventis, hæc fomenta .i. medicamenta, ingrata .i. has querimonias inutiles, quia nil alleuantia .i. imminentia, vulnus .ſ. amoris malum .i. pernicioſum, pudor ſubmotus .i. qui nunc clanculi à me amotus eſt, deſinet certare imparibus .i. potioribus .i. non amplius victus cedet, ſed vincet. Vbi ego ſeuerus .i. tanquam ſeuerus, hoc eſt rigide ſequens verum, laudaueram hęc .i. huiuſmodi propoſitum, palam .i. coram te, aut te conſcio, ego iuſſus .ſ. à te, abire, domum, ferebar pede incerto, id eſt titubante, ad poſtes heu mihi non amicos .i. ad hoſtia Inachiæ, & heu ad limina dura, vtpote quibus infregi lumbos, & latus meum, cum neque lacrymis, neque precibus cederent. Amor Lyciſci pueri gloriantis vincere mollitia quamlibet muliercu lam, tenet nunc me, vnde .i. à quo libera conſilia amicorum, nec

grauea

graues contumeliæ amicorum, non queant expedire, id eſt ſoluere me,ſed ardor,id eſt feruens amor alios puellæ candidæ,aut pueri teretis,id eſt proceri, renodantis, id eſt eligantis loogam, id eſt prolixam comam.

AD MVLIEREM FOEDAM ET ANVM.

In anum libidinoſam,& putidam,quæ Horatio muneras, & literas ſolebat miſsitare, perinde ac ipſe non ſentiret quid illa ſibi vellet eiuſmodi liberalitate,munerum vt cum eſſet fœdiſsima,& ob id contemptiſsima,ab illo redamaretur, & ad voluptates ſuas abuteretur.

Ode XII. Dicolos, Diſtrophos: Vt,

Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mitylenen.

-UU-UU---UU--
-UU-UU-UU--

QVID tibi vis mulier nigris digniſſimæ barris?
Munera cur mihi, quid ue tabellas
Mittis nec firmo iuueni, nec naris obeſæ?
Nanque ſagacius vnus odoror:

* Polypus Fucũ ſimpliciter pro colore reperire licet, & ſucare, ꝓ colorare hic apud Horat.

* Polypus, an grauis hirſutis cubet hircus in alis:
Quàm canis acer, vbi lateat ſus.
Quis ſudor vietis, & quam malus vndique membris
Creſcit odor: cum pene ſoluto
Indomitam properat rabiem ſedare: nec illi
Iam manet humida creta, colorque
Stercore fucatus crocodili: iamque ſubando
Tenta cubilia, tectaque rumpit:
Vel mea cum ſæuis agitat faſtidia verbis,
Inachia langues minus, ac me.
Inachiam ter nocte potes: mihi ſemper ad vnum
Mollis opus, pereat male, quæ te
Lesbia quærenti taurum monſtrauit inertes:
Cum mihi Cous adeſſet Amyntas;
Cuius in indomito conſtantior inguine neruus.
Quàm noua collibus arbor inhæret:
Muricibus Tyrijs iteratæ vellera lanæ,
Cui properabantur? tibi nempe.
Ne foret æqualeis inter conuiua, magis quem
Diligeret mulier ſua, quàm te.
O ego non felix, quam tu fugis: vt pauet acreis
Agna lupos, capreæque leones.

ANTONIVS.

QVID tibi vis) In mulierem, & deformem, & olentem hic inuehitur,quæ quidem ſæpe Horat. tum munera, tum literas mittere ſolebat Veneris gratia. (Quid tibi vis)ode eſt ſimilis vij.lib.j. (Barris).i.elephãtis quorum quidem coitus aduerſus eſt,vti & leonum,lyncum,camelorum, tigrium, & rhinocerotum. auctor eſt Solinus. Dicit autem elephantis dignam,quoniam auerſi coëuntes ad eius deformitatem videre non poſſent. (Tabellas) Pugillares triplices intelligit,à tribus.ſ.folijs,qui quidem rebus amatorijs, & leuioribus ſeruiebant. Mart.lib.vlt.

Pugillares triplices

Tunc triplices noſtros non vilia dona putabis,
Cum ſe venturam ſcribet amica tibi.

(Nec firmo iuueni) Erat enim natus anno L.vt ſuperius oſtendit. (Neque naris obeſæ).i.craſſæ. nam interdum etiam in naribus carunculæ quædam ſimiles mulieribus mammis naſcuntur. eæque unis partibus, quæ carnoſiſſimæ ſunt inhærent, auctor eſt Celſus lib.vj. habentes itaque taliaq; odorem aliquem non facile ſentiunt. (Nanque ſagacius vnus) ordo eſt. Nanque vnus ego.i.ſolus &c. (Polypus).i.caruncula modo alba, modo ſubrubra,quæ narium oſſi inhæret, & modo ad labia pendens narem implet, modo retro per id foramen, quo ſpiritus à naribus ad fauces deſcendit, adeo increſcit vti poſt vuam conſpici poſſit ſtrangulatq. hominem maxime Auſtro,aut Euro flante,ferèque mollis eſt, raro dura. Auctor eſt Celſus lib.vj. (Hircus).i. hirci fœtor,qui ſub brachijs eſſe aliquibus ſolet ob humorem illuc defluentem. Vnde Alexander Aphrodiſcus in problematis ait,Cur axilla inter alia loca multo grauiſſime olet? verum quòd ſpiramẽtis ferè caret, grauis autem odor in his præcipuus eſt propter putredinem, quæ ibi gignitur ob humiditatis moram, quæ nec dimouetur, nec exercetur philoſophus item particula x. Probl. ſcribit,Cur alæ omnium maxime partium noſtri corporis male olent? verum quòd omnium minime reſpirare poſſunt,malus autem odor locis huiuſmodi contrahi maxime ſolet,quoniam putredo quiete interioris qualitatis conſiſtit? an ideo quòd immobiles,inexercitatæq. habentur? Scribit etiam ibidem,cur homines,qui virus redolent,fœdius quàm hirci oleant cum ſe odorifice vnguentarint. an hoc to multis accidere ſolet,velut cum acido dulce cõmixtum eſt, dulcius totum exultat. tum etiam omnes poſtquam ſudarunt, grauius olent. vngoentum autem concalefaciendi vim habet,itaque ſudorem poteſt prouocare. (Vietis membris).i.languidis,ſine vi,& naturalibus priuatis viribus, quod Feſt.edocet. (Soluto penè) Emiſſo virili ſemine. Penem enim caudam vocabant,inquit Feſtus,à pendendo quidem. (Humida creta) Erat in medicaminibus,& Chia terra candicans vſus ad mulierum maxime cutem lactei coloris eſt hæc auctor Plin. lib.xxxv. (Humida) ob coitus ſudorem. (Fucatus) φῦκος color dicitur Latine fucum dicunt,verſo υ,græco in u. (Stercore crocodili:) Eſt crocodilo vita in aqua,terraq. cõmunis. Duo autem ſunt eorum genera,aliquis multum infra magnitudinem,in terra tantum,odoratiſſimisq. floribus viuit, ob id inteſtina eius diligenter exquiruntur iucundo nidore refracta. crocodileam vocant, oculorum vitijs vtiliſſimam cum porri ſucco iunctam, & contra ſuffuſiones,vel caligines, illita quoque ex oleo cyprino moleſtias in facie enaſcentes tollit. Ex aqua vero morbus omnes,quorum natura ſerpit in facie,nitoremq. reddit,lentigines tollit,ac varos,omnesque maculas. Auctor Plin.lib.xxviij. (Subando) ſubagitando. Eſt enim à ſuibus tractum, cum libidinem prouocant. (Tenta) ſtrata. (Tecta) Linteis,ac culcitra. (Vel mea cum) ordo eſt. Vel quam malus odor vndique creſcat vietis membris, cum ſæuis verbis agitat mea faſtidia. (Inachia langues) Lesba ſunt illius anus ad Horat. (Ac me).i.quàm me. (Mollis).ſ.es. (Ad vnum opus) Ad vnum coitum. (Pereat) ordo eſt. Male pereat Lesbia quæ quærenti.ſ.mihi taurum, monſtrauit te inertem. (Taurum).i.virum venereum,ac forte vt taurus eſt. nam (vt philoſophus ſcr.lib.v. de Animalibus) vaccæ tauros non patiuntur propter rigorem genitalis,nimiamque tentiginem, ſed clunibus ſubſiſtentibus ſemen recipiunt genitale. id autem & nos vidimus. (Cous) Cos inſula eſt in Caria, vt ſcribit Mela, Strab.lib.x.inter Cycladas numerat, lib. autem xxiiij. docet & inſulam,& vrbem Con appellatam. vrbs vero non magna eſt, ſed optime omnium habitata & aſpectu iucundiſſima his,qui eo nauigant. Inſulæ magnitudo eſt ad ccccc.& l.ſtadia, tota fertilis, & quemadmodum Chius, & Lesbus optimo vino abundans, viri Coi illuſtres fuerunt,Hippocrates, item Simus medicus Philetas poëta ſimul,ac iudicialis,Nicias.qui Coorum tyrannus fuit, & Ariſton. hinc fuit Themneſtus vir clarus, in adminiſtranda rep. Niciæ æmulus. (Iteratæ lanæ) De purpura dibapha.i.bis tincta,intelligit,de qua latius in Odis. (Tibi) Horatio,ſcilicet. (Mulier) Volebat enim Horatium purpura ornare ita optima, vt inter conuiuas æquales etiam ab alienis vxoribus magis diligeretur.

Cos

Coi

ACRON.

QVID tibi vis mulier) Eandem, quam ſupra alloquitur, impudentem in amorem ſuum. (Nigris barris?) Elephantis, à barritu dictis,aut certe nigris, Indis, ſiue Mauris qui nigri ſunt. (Munera cur mihi,quid ne tabellas) Quid mihi,inquit,munera, aut codicillos amatorios dirigis,dum libidini tuæ,nec ſicut iuuenis ſufficiam,nec fœtoris tui neſcius ſim. (Polypus, an grauis) Dicit ſe nec putorem narium,nec hircorum ferre,quo illa laborabat. ab hircorum enim fœtore dicti ſunt, & olentis tituli. (Quàm canis acer, vbi lateat ſus) Sagacitatem ſuam inuenien-

do muliebrium membro℞ putorem cani comparauit feras quærenti. [Vietis malus) Vt Terent. Vietus, veternoſus, ſiue rugoſis, & vetuſtate cõfectis. [Creſcit odor, cum pene ſoluto) Penem tam mulieris, quàm viri poſuit coitu finito. [Humida) Humefacta ſudore. [Stercore fucatus crocodili) Hoc enim ad conſeruandam cutem, vel candorem faciendum mulieres vti dicebantur. [Iamque ſubando) Metaphora à ſue, quæ ſubare dicitur. dum ergo tu cales tãta libidine rumpis ſtratum vt in coitu properes. [Vel mea cum ſæuis agitat faſtidia verbis) Tanquam eum nõ ſatisfacientem furori ſuo verbis increpet. [Inachia langues) Verba Canidiæ inducit. [Inachiam ter nocte potes) Aliam puellam nominat, de qua illam fatigare conſueuerat. [Mollis) Debilis. [Opus) Pro coitu poſuit periphraſtice, vt Virg. cum de coitu boum loqueretur. Hoc faciunt nimio ne luxu obtuſior vſus ſit genitalia. [Pereat male, quæ te Lesbia) Mala Lesbiæ imprecatur quæ ſibi eum oſtendit, dum illa validiorem quæreret taurum. i. iuuenem ſatisfacientem. [Cum mihi Cous) Nomen pueri de Co ciuitate, cuius inguinis firmitatem arbori comparat. [Muricibus Tyrijs iteratæ vellera lanæ, &c.) Hoc eſt precioſæ quæ ſecundo fucabatur: vt, Tyrioq. ardebat murice lena. [Cui properabantur) Interrogatiue pronunciandum eſt. [Magis quem Diligeret mulier ſua) Tanquam quæ propterea veſtibus precioſis ornaret, vt etiam à mulieribus alienis amaretur.

POR. QVID tibi vis mulier nigris digniſſima barris?) In mulierem fœdam, atque anum hæc ſcribit, Barrhi autem elephanti dicuntur. Vnde & vox eorum Barrhitus appellant. porrò autem elephanti ferũtur auerſi coire, ex quo videtur Poëta dicere cum his eam concumbere debere, qui illam non videant propter deformitatem ipſius. [Nec firmo iuueni,) Hoc eſt valido, qui ſufficere libidini tuæ poſſit. [Neque naris obeſæ?) Hoc eſt neque occluſæ nares, vt poſſim putorem tui corporis ferre. [Polypus, an grauis hirſutis cubet in alis, Polypus) Non in alis, ſed in naribus intelligendum. [Quis ſudor vietis, & quam malus vndique membris Creſcit) Vieta autem dicuntur ex neceſſitate contorta. vt Terent. oſtendit, Vietus, veternoſus ſenex neceſſitate cõtortus. [Malus vndiq; membris) Hoc iam pronunciandum, vel inferendum cum admiratione. [Cum penè ſoluto Indomitam properat rabiem ſedare,) Aſpere, cum ex faſtidio tui penis languet, tu taurum cupiens libidini tuæ ſatisfacere, dum moueris, ſudas, diluisq. cretam, & ſtercus crocodili, quibus faciem fricare conſueuiſti. [Iamque ſubando Tenta cubilia, tectaque rumpit) ſubare propere ſues dicuntur cum libidinantur. inde translatio facta in cetera animalia. Tenta autem cubilia lectum dicit reſtibus, ſiue faſciolis ſubtentum. [Vel mea cum ſæuis agitat faſtidia verbis) Vel illud ait, quale eſt, cum me quaſi per blanditias corripit, ꝙ faſtidio cum ea concumbam, imputans ꝙ exercitationem Venerem cum Inachia amica, quàm cum ipſa agam. [Pereat male, quæ te Lesbia quærenti taurum) Mihi quærenti taurum. Taurũ autem pro valido, ac forti concubitore dixit. [Cum mihi Cous adeſſet Amyntas,) Hoc eſt cum nõ deeſſet mihi ſagaciſſimi adoleſcentis occaſio. [Muricibus Tyrijs iteratæ vellera lanæ) Purpuram tyriam, quæ iterum. i. bis, tinguitur conchylio. vnde hodie Διβάφους appellant. [Ne foret æquales inter conuiua, magis quem Diligeret mulier ſua, quàm te) Blanditur dicens ſe magnopere feſtinare illi precioſis purpuris veſtem conficere, vt ex hoc inter contubernales eius probaretur, quàm illum diligeret.

ASC. QVID tibi vis) Petulanter petulantem anum carpit, dicens. O mulier digniſſima barrhis i. elephantibus nigris (ſunt enim oẽs nigri. vnde de ipſis primum dictum eſt. It nigrum cã pis agmen. coëunt aũt auerſe, vt ab coitus fœtore, & obſcœnitate minus offenderentur. quo circa illam ipſis dignam argute cẽſet) Quid vis tibi. i. quid prætendis? cur mittis mihi munera, ve, pro vel. Quid. i. ad quid, mittis mihi nec iuueni firmo. i. ſatis potenti ad libidinem tuam explendam, neque naris obeſæ. i. occluſæ & pinguis, ſeu craſſæ? hoc eſt neque habenti narem obtuſam & occluſam, ita vt parum olfaciam. Obeſum pro pingui ẽt apud Maro. legunt, illic, Obeſaq. terga aut obeſæ. i. circumeſæ, aut cirrum toſæ naris, ita vt virtus odoratiua perierit. Dicit ergo, Cur mittis mihi neque te exaturare, neq; fœtorem tuum ſufferre valenti, munera & tabellas. i. triplices pugillares, in quibus amores & res amatoriæ inſcribebantur. Docens etiam ſe non obeſæ naris, addit, Nanque ego vnus. i. ſolus, odoror. i. olfacio (pro quo vulgarius dicitur odoro) ſagacius. i. minore ſagacitate, & peritia naſi (nam ſagacitas naſi eſt. vnde Plaut. Sagax naſum habes) an Polypus, ſup. ſit cauſa fœtoris in naſo. Eſt autem (vt Manc. recitat) caruncula quædam putida in naſo. An hircus. i. hircinus fœtor, grauis. i. moleſtus, & difficulter tolerabilis, cubet. i. quiete maneat (alludit aũt ad cubilia hircorum, quæ fœtidiſſima ſunt) in alis. i. ſub axilis, hirſutis. i. piloſis, ſagacius dicit, quam canis acer. i. ſtrenuo olfactu, ſup. odorat, aut ſentit, vbi lateat ſus. i. aper (poſſet dici vbi lateat ſus acer, ſed plus roboris eſt dicendo, Canis acer, vt ſe vel acri cani præferat) odoror etiam ſagacius, qui (aut quis). i. qualis ſudor (quia ſequitur is, ſuauius, qui quam qs legitur) & quam. i. quantum, malus odor creſcat (aut creſcit) vndique membris vietis. i. flaccidis, & vetuſtate languescentibus cũ. i. quando ipſa membra vetulæ, properant ſedare rabiem indomitam. ſ. libidinis, pene. i. cauda virili, ſoluto. ſ. ab intentigine emiſſo ſemine, aut ſoluto è ſubligaculis. Nec creta humida. i. ebia terra cretici coloris, & color fucatus. i. fuco, & adulterino colore quæſitus ſtercore. i. oleto, crocodili. illius animalis in Ægypto frequentis, manet illis. ſ. membris tuis vietis, quia ſudore, & anhelitu reſoluitur, iam. ſ. in coitu, & tu rumpis (aut ipſa rũpit) iam ſubando. i. ſubeundo. more ſuum diuturno coitu, cubilia tenta. i. ſtrata, & tecta. i. cooperta tapetis, aut lineis cooperimentis. i. tam immodice te agitas, vt cubile pene rumpas. alludit autem ad tentoria, quæ ſuperne tegunt, vt vir muliere, tenta autem dicit propter penem, q. d. tu me & membrum meum rumpis, vel. i. etiam, dum tu agitas (ita repoſuit Bonfinis, nam alij agitat legunt). i. moues mea faſtidia. i. quibus te faſtidio, & contemno, verbis ſæuis. i. ſuperbis dicendo. ſ. ò Horati, tu langues minus Inachia. i. minus fatigaris ſubagitando Inachiam, ac. i. quàm me tu potes ter nocte. ſ. vna, Inachiam ſup. cognoſcere, aut (honor ſit auribus) futuere. quod ex more ſubticuit, ſicut Comici milles, Ego Eunuchum illum vel ſobrius, Tu autem es mihi ſemper mollis. i. languens & impotens, ad vnum opus. ſ. Veneris. Pereat Lesbia male, quę mihi quęrenti taurum. i. fortem ſubactorem. monſtrauit te inertem. i. ignauum, & torpentem, præcipue cum Amyntas Cous, ex Co inſula iuuenis, adeſſet. i. præſto eſſet mihi, cuius neruus. i. mentula, inhæret conſtantior in inguine. i. membro muliebri indomito. i. indomabili, & ſemper prurienti, quàm noua arbor inhæret collibus. Cui putas ò Horati, q. d. ne gratis à te ſtuprum quęſiſſe dicar (vnde prius, Munera cur mihi) vellera lanæ iteratæ. i. bis tinctæ, muricibus. i. purpuris Tyrijs properabantur i. cito parabantur. Nempe. i. ſi neſcis certe ſupp. properabantur tibi. Ne conuiua foret inter æquales. i. coæuos ſodales, quem ſua. i. propria mulier. i. amica, aut potius vxor diligeret magis quam ſupple ego te. O ego leuis. i. inconſtans, & imprudens, & quam tu fugis vt agna pauet. i. pauore fugit lupos acris, aut vt capreæ ſupple pauent leones.

AD AMICOS.

Ad amicos ne nimium ſe curis macerent, dum adhuc ſunt iuuenes, ſed per occaſionem nonnunquam animum remittant, ex Chironis Centauri ſententia. qui Achillem diſcipulum monebat, vt apud Troiam qui periturus erat vino & fidibus ſe exhilararet.

Ode XIII. Dicolos, Diſtrophos. Primus quiſque verſus eſt Heroicus, Hexameter, Catalectus qualis ille, Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mitylenen, hoc modo:

Hōrrĭdă -ᴗᴗ tēmpē -- ſtās cæ -- lūm cōn -- trāxĭt ĕt -ᴗᴗ imbrēs --

Secundus vero quiſque eſt Archilochius, conſtans Dimetra Iambico, & Penthemimere Heroica, id eſt quatuor Iambis, recepto tamen in locis imparibus etiam ſpondeo, deinde è duobus Dactylis, & ſyllaba, hoc modo.

Nĭuēs ᴗ- quĕ dē ᴗ- dūcūnt -- Iŏuēm ᴗ- nūnc mărĕ -ᴗᴗ nūnc ſȳl -ᴗ ŭæ ᴗ-

-ᴗᴗ-------ᴗᴗ--

ᴗ-ᴗ---ᴗ--ᴗᴗ-ᴗᴗ-

HORRIDA tempeſtas cœlum contraxit & imbres.
Niueſque deducunt Iouem. nunc mare, nunc ſiluæ
Threicio Aquilone ſonant. rapiamus amici

Occa

Occaſionem de die; dumq́ue virent genua;
Et decet; obducta ſoluatur fronte ſenectus.
Tu vina Torquato moue conſule preſſa meo.
Cetera mitte loqui. deus hæc fortaſſe benigna
Reducet in ſedem vice. nunc & Achæmenia
Perfundi nardo iuuat; & fide Cyllenea
Leuare diris pectora ſolicitudinibus:
Nobilis vt grandi cecinit Centaurus alumno,
Inuicte mortalis dea nate puer Thetide
Te manet Aſſaraci tellus: quam frigida parui
Findunt Scamandri flumina, lubricus & Simois.
Vnde tibi reditum certo ſub tegmine Parcæ
Rupere: nec mater domum cærula te reuehet.
Illic omne malum vino. cantuq́ue leuato.
Deformis ægrimoniæ, & dulcibus alloquijs.

HORRIDA tempeſtas) Hac Ode amicos hortatur ad lætiorem vitam. Cum.n.non plueret, nunc ningeret, & in mari, ac ſiluis tempeſtas eſſet, occaſionem ad voluptatem rapiendam eſſe docet, eo nanque tempore aliud agi non poterat. [Horrida tempeſtas) primus verſus hexameter eſt. ſecundus vero quatuor pedes habet ex Iambico verſu, & duos Dactylos cum cæſura. [Cœlum). i. nubes, aër enim in nubes contrahitur, indeq́. imbres decidunt. [Et imbres) Ordo eſt, Et imbres, & niues deducunt Iouem .i. deorſum ducunt aërem. Videtur enim quodammodo cũ pluuia aër deſcendere. [Siluæ) Metri cauſa triſyllabum fecit. [Occaſionem) Dicitur occaſio opportunitas temporis caſu proueniẽs, vt Feſtus ait. [De die). i. tempore ipſo. [Virent genua) Dum vigent, & valent. [Obducta rugis). i. obſita vt mœſtis euenit. [Conſule m.) Horat. enim Manlio Torquato conſule natus eſt. quod ſuperius etiam ſcripſit. [Cetera) ſenſus eſt: Vacandum eſſe conuiuijs tantum, cetera vero omittenda, vt ſunt minus læta. nam Deus in melius forſitan reducet. [Achæmenio). i. Perſico. Achæmenes enim (teſte Herod. lib. iiij.) fuit primus Perſarum rex, à quo poſtea reges omnes vſque ad Darium deſcenderunt. [Fide Cyllenea). i. lyra. Mercurius enim lyram inuenit, & Phœbus cytharam, de quibus late in Odis. [Nobilis) Vt ſenſus eſt, quo Centaurus Chiron Achilli alumno prædicens mortem apud Troiam, monuit omne malum vino, & cantu leuandum. eodem itaque modo, & ipſe agit. [Grandi alumno) Iuuen. item Sat. vij.

Metuens virgæ iam grandis Achilles
Cantabat patrijs in montibus.

[Aſſaraci tellus) Troiam intelligit. Nam Dardanus Ioue natus genuit Erichthonium, is Troẽ, Tros Aſſaracum, ex quo Capys natus eſt, inde Anchiſes, hinc Æneas &c. Auctor Naſo lib. iiij. Faſt. [Scamandri) Ex Ida Phrygiæ monte Scamander, & Simois fluuij deſcendunt in Troadem, vt Mela ſcribit. [Mater cerula) .i. Thetis marina. [Ægrimoniæ). i. triſtitiæ. Eſt autem ordo: Illic vino, cantu, & dulcibus alloquijs leuato omne malum deformis ægrimoniæ. Acrimonia autem eſt animi vitueitas, vt inquit Nonius. [Deformis) Deformes efficientis. [Dulcibus alloquijs) dulcibus verbis dulci ſermone.

ACR. HORRIDA tempeſtas) Hortatur amicos ſuos, vt pluuio aëre, quo aliud facere non poſſunt, licentiæ, & poculis indulgeãt. [Cœlum contraxit) pro nubibus, vt, Iam cœlum, terramq́. meo ſine numine venti miſcere. [Et imbres) Vt, Effuſis imbribus atris tempeſtas ſine more furit. [Dumq́. virent genua) Hoc eſt quando iuuentus viret, ſenectus arida deponatur, vt, Genua labant, vaſtos quatit æger anhelitus artus. de iuuene. Ille pedum melior motu fretusq́. iuuenta. [Obducta ſoluatur fronte ſenectus) lætitia reddatur frons obducta mœrore. [Tu vina Torquato moue conſule) Conſule vina repoſita proferri iubet, quo ipſe natus eſt Manlio Torquato. [Deus hæc fortaſſe benigna Reducet in ſedem vice) ſi quæ minus læta ſunt, vt quæ ſollicitudinem moueant, de Deo ſperanda dicit, vt in melius mouentur, dummodo lætitiæ non prætermittatur occaſio. [Achæmenio) Perſico. [Et fide Cyllenea) Lyra, chorda, quam traditur Mercurius inueniſſe, qua accepta ab eo Amphion cantu dicitur muros feciſſe Thebanus. [Grandi centaurus alumno,) Vt Iuuen.

Iam grandis achilles cantabat patrijs in montibus.

[Nobilis vt cecinit) Nobilem Chironem dicit, cuius vmbram ponit Achilli prædicentem Fata ſua. [Aſſaraci tellus) Aſſaracus auus Anchiſæ, à quo & Troiani. [Tellus) In qua ſepeliendus erat [Findunt Scamandri flumina) Scamander fluuius Europam ab Aſia diuidere dicitur, ideo poſuit findunt. [Lubricus & Simois) fluuius Troianorum, vt, Vbi tot Simois correpta ſub vndis Scuta virum, galeasque, & fortia corpora voluit. ſiue pro natura aquæ lubricus. [Certo ſub tegmine Parcæ) Vt, Rumpunt ſtamina Parcæ [Cærula) Nomen a colore maris .i. marina, vt, Cæruleus Nereus. [Ægrimoniæ) Animi, vel ægritudinis.

HORRIDA tempeſtas cœlum contraxit & imbres) Hortatur contubernales, vt quoniam ipſo cœlo pluuio nequeant aliud agere, in conuiuium ſecedant. Cœlum autem pro nubibus accipe, & contraxit in vnum coëgit, ac per hoc denſas fecit intelligendum. [Et imbres Niuesq. deducunt Iouem &c.) Quaſi cũ imbribus ad terras Iupiter deſcendat. [Rapiamus amici Occaſionem de die) Vtrum occaſionem, quæ de die pluuio incidit, an vt conuiuia de die dicebantur à primo mane cepta? [Obducta ſoluatur fronte ſenectus) obducta .i. in rugas contracta, ac per hoc ſeuera, ac triſtis. Sic ergo & ſenectutem pro grauitate ac ſeueritate accipe. [Torquato moue conſule preſſa meo) præcipit vina proferre Manlio Torquato conſule diffuſa, quo anno ipſe natus ſit, quod & alibi amphoram alloquens oſtendit, ſic dicens, O nata mecum conſule Manlio. ad hoc ergo pertinet, ꝙ dicit Torquato meo. [Et fide Cyllenea) .i. chorda quam Mercurius inuenit ac per hoc lyram [Nobilis vt cecinit grandi Cent. alumno) Chiron. ſ. Centaurus, alumno. i. Achilli. [Deus hæc fortaſſe benigna Reducet in ſedem vice) ſenſus eſt. Hæc quoque, de quibus ſollicitus es, fortaſſe benignus reſtituet tibi Deus, vices rebus humanis conſtituit. [Vnde tibi reditum certo ſub tegmine Parcæ Rupere) Tale eſt & illud, Extrema & alijs Parcæ fila legunt. [Nec mater domum cærula te reuehet) per matrem Thetidem, atque ex hoc metonymicos mare intelligamus. POR

HORRIDA) Inuitat amicos, & ſodales ad hilare conuiuium dicens. [Tempeſtas horrida). i. pluuioſa, & aſpera. [Contraxit) .i. condenſauit in nubes cœlum. i. aërem. [Et imbres, ac niues deducunt. i. deorſum, quia in terram, ducunt Iouem. i. aërem in nubem contractum, & per pluuiam reſolutum. [Mare ſupple ſonat nunc, & ſiluę ſonant nunc, Aquilone Threicio). i. à Thracia flante. [Et ergo ò amici rapiamus Occaſionem). i. læte conuiuandi. [De die). i. tempore. [Et dum). i. donec. [Genua). ſ. noſtra. [Virent). i. in vigore ſunt. [Et dum decet). ſ. per ætatem. [Soluatur ſenectus fronte obducta). i. quæ erat obducta triſtitia exporrigatur hilaritate [Tu moue) .ſ. fundendo, & bibendo vina preſſa. [Torquato conſule meo). i. anno natiuitatis meæ, quo Torquatus conſul erat. [Mitte). i. omitte. [Loqui cetera) .i. ſerioſa, quæ nihil ad lętitiam faciant. [Nam deus reducet fortaſſe hęc) .ſ. triſtia, quæ agitare poſſumus. [In ſedem). i. tranquillitatem, & ſedationem. [Vice). i. viciſſitudine. [Benigna) .i. fauorabili. [Iuuat) .i. delectat ſup. me. [Nunc perfundi nardo Achęmenio). i. Perſico. [Et leuare pectora ſup. à ſolicitudinibus duris (aut diris) fide Cyllenea). i. lyra à Mercurio inuenta. [Vt). i. quemadmodum [Centaurus nobilis). ſ. Chiron iuſtiſſimus Centaurorum ſecundum Hom. [Cecinit grandi alumno) .ſ. ſuo ſup. Achilli dicens, [O puer inuicte nate mortalis Dea Thetide). i. licet ex dea mortalis tamen. [Tellus Aſſaraci) .i. Troiana, quam Aſſaracus aliquando poſſedit. [Manet te) .i. ſtatuta eſt tibi exitio. [Quam) .ſ. tellurem. [Frigida flumina Scamandri) Fluuij ab Ida profluentis. [Parui). i. exigui. [Et Simois lubricus) .i. labilis, & difficulter retenibilis. [Findunt) .i. ſecant & abſumunt, aut potius diuidũt per medium eius fluendo. [Vnde) .i. de qua tellure. [Parcę) .i. Deę Fatales. [Rupere). i. rumpendo fila Fatalis vitę negauerunt tibi reditum ſub tegmine. i. contextu Fatorum. [Certo). i. ineuitabili. [Nec) .i. & non & vnde, mater cęrulea .i. cęrulei coloris, quia marina dea non reuehet te domum) .ſ. nauibus. [Leuato illic). i cum illic fueris, vino & cantu, & dulcibus alloquijs. i. affationibus blandis. [Omne malum ęgrimonię). i. ęgri animi, & triſtitię deformis, quia eſt ęgritudo animi etiam honeſta. ASC.

AD MOECENATEM.

Purgat ſe apud Mæcenatem, quod promiſſum carmen non abſoluerit amore nimirum prohibente, neque id ſine exemplo nam, & Anacreontem amaſſe, & Mæcenatem ipſum veri ait, ſed ò puella Helena non inferiori.

Ode XIIII Dicolos, Diſtrophos. Primus quiſq́ verſus eſt, qualis. Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mitylenen.

Mōllĭs ĭn -uu ērtĭā -uu cūr tān u- tām dīf -- fūdĕrīt -uu īmīs --

Secundus autem quiſque eſt Iambicus, Archilochius, Dimeter, Acatalectus, qualis ille: Amice propugnacula, hoc modo.

ōbli -- uĭōu- nēm sēn -- sĭbūs uu

-uu-uuu----uu--

--u---uu

MOLLIS inertia cur tantam diffuderit imis
Obliuionem ſenſibus,
Pocula Lethæos vt ſi ducētia ſomnos
Arente fauce traxerim:
Candide Mœcenas occidis ſæpe rogando.
Deus deus nam me vetat,
Inceptos, olim promiſſum carmen, iambos
Ad vmbilicum adducere.
Non aliter Samio dicunt arſiſſe Bathillo
Anacreonta Teium:
Qui perſæpe caua teſtudine fleuit amorem
Non elaboratum ad pedem.
Vreris ipſe miſer. quod ſi non pulchrior ignis
Accendit obſeſſam Ilion,
Gaude ſorte tua. me libertina neque vno
Contenta Phryne macerat.

ANTO. MOLLIS inertia) Cor inceptos Iambos omiſerit interroganti Mœcenati reſpondet amorem fuiſſe cauſam. [Mollis inertia) Primos verſus hexameter eſt Dactylicus. Secundus vero Iambicus tetramet. [Mollis inertia) Ordo eſt, Candide Mœcenas occidis ſæpe rogando. Cur mollis inertia &c. [Mollis inertia) Viles & molles reddens ſegnitia. [Letheos) obliuioſos, λήθω enim obliuio dicitur, inde Lethe fluuius infernus, vnde bibentes obliuione afficiuntur. [Deus deus) Cupido. ſ. [Ad vmbilicum) .i. finem. nam in fine libri vmbilici ornamenti genus ſolent poni. vnde Mart. finem tertij libri ita claudit: Ohe iam ſatis eſt ohe libelle: Iam peruenimus vſque ad vmbilicum. & alibi idem quoque ait: Nunquam grandia nec moleſta poſcit: Quę cedro decorata, purpuraq. nigris pagina creuit vmbilicis. [Samio Bathyllo) Anacreon Lyricus poëta fuit ætate Piſiſtrati, & Pherecidis hiſtorici Pythagorę magiſtri, vt ſcribit Euſ. fuit ia patria Teius, qui Pathillom puerum Samium adamauit. Teos autem Ionum ciuitas eſt in penultima ſita. hinc eſt Anacreon Lyricus. item Hecat. hiſt. vt Str. ait lib. xiiij. [Non elaboratum ad pedem) Id autem propter amoris curam eueniebat. [Ipſe) Tu Mœcenas. [Pulchrior ignis) Pulchrior puella, quàm tua ſit. intelligit autem Helenam, dicens quòd ſi Helena non fuit pulchrior ipſius Mœc. amica debet illa gaudere Mœc.

ACR. MOLLIS inertia cur tantam diffuderit) Dicit ſe inertia, & obliuione oppreſſum tanquam Lethęum ſumpſerit poculum. [Pocula Letheos vt ſi ducentia ſomnos Arente fauce traxerim) Vt Lethęi ad fluminis vndam Securos latices, & longa obliuia potant. [Candide) Pure, ſimplex. [Ad vmbilicum) Ad perfectionem, ad finem. [Non aliter Samio dicunt arſiſſe Bathillo) Bathillus Pantomimus fuit, de quo Iuuen. Molli ſaltante Bathillo. [Arſiſſe) Amaſſe. [Anacreonta Teium) A Teia poëtam. [Qui perſępe caua teſtudine) Qui per metrum amorem ſuum flebiliter cantauit. [Vreris ipſe miſer) Aut valde dixit, aut miſer conſolandi cauſa, tanquam qui frui amata non poſſet, quę eius erat, ſignificari non potuit, & de patrono incógrue dicebantur. [Quod ſi non pulchrior ignis) .i. non melior, quàm te iam vrit Mœcenas, quod gratificans dicit Terentię, quam amauit Mœcenas. [Obſeſſam Ilion) Ad Helenam refert. [Me libertina neque vno Contenta Phryne macerat) Libertinam ſe amare Phrynem affirmat, quę licet viro non ſit vno contenta, turpitudinem tamen eius ſe fatetur ferre pro amore.

MOLLIS inertia cur tantum diffuderit imis Obliuionem ſenſibus) Ad Mœcenatem loquitur, ſignificans illum frequenter de ſe quęrere cur negligat carmina ſcribere. deinde quaſi interrogationes eius volens effugere amorem cauſatur. [Inceptos, olim promiſſum carmen, Ad vmbilicum adducere iambos) Iambos vtrum carmen olim promiſſum, an olim inceptos, ambiguū eſt. Ad vmbilicum adducere pro finire, & conſumere, quia in fine libri vmbilici ex ligno aut oſſe ſolent poni. [Non aliter Samio dicuntur arſiſſe Bathillo Anacreonta Teium) Attende per ablatiuum dictum arſiſſe Bathillo, & hoc ſępe Virg. per accuſatiuum dixerit Formoſum paſtor Corydon ardebat Alexin. [Non elaboratum ad pedem) Hoc ideo, quia (vt ſupra oſtendimus) Lyrici poëtę prout libet cuique verſus ſibi fingunt. [Vreris ipſe miſer) Mœcenati h.d. quia & ipſe Terentiam dilexit. cuius & ſupra ſic meminit: Manum puella ſuauio opponat tuo: Extrema, & in ſponda cubet. [Quod ſi non pulchrior ignis Accendit obſeſſam Ilion, Gaude ſorte tua) In honorem Mœcenatis gratificatur Terentię, Helenę eam comparans. hoc autem ait: Si non fuit Helena ſpecioſior, iocunda hęc miſeria eſt, & accendit, Iliō, ad amorem magis pertinet quo Troia cremata eſt, nec immerito, quia ipſe amor ignis ſolet dici. POR.

ASC. MOLLIS) Mœcenati reſpondens, ait? O candide Mœcenas, occidis ſup. me rogando .i. interrogando, cur mollis inertia diffuderit ſenſibus imis tantam, obliuionem .i. cur ita ſopitis ſenſibus à canendo refrigeſcam, veluti (aut vt ſi .i. perinde atque, traxerim fauce arenti .i. ſitienti, pocula ducentia ſomnos Lethæos .i. obliuioſos. Nam Deus .ſ. Cupido. Deus .i. quem Deum eſſe affirmare cogor, vetat me adducere ad vmbilicum .i. ad conſumationem, aut ad medium, iambos inceptos .i. iambicum carmen inceptum olim, appoſitorie carmen promiſſum .i. quod tibi promiſeram. Dicunt .ſ. ſcriptores, Anacreonta .ſ. Lyricum Teium .i. ex Teo Ionum ciuitate, arſiſſe non aliter .ſ. quàm ego ardeam, Bathillo .ſ. puero, aut ſaltatore, Samio .i. ex Samo inſula qui .ſ. Anacreon, fleuit perſæpe teſtudine .i. cythara, amorem non elaboratū ad pedem .i. ad menſuram iuſtam, vel potius ad pedem non elaboratum .i. non elaborate obſeruatum. Ipſe .i. tu ò Mœcenas, vreris miſer .i. miſerando amore, quòd ſi non pulchrior ignis .i. nō fuit pulchrior Helena, quæ fuit facula monſtrata Hecubæ partu recenti Paridem, quæ accendit Ilion .i. Troiam, obſeſſam .ſ. a Græcis. Eſt autem à nominatiuo hæc Ilios. vnde prius vexata Ilios dixit, gaude tua ſorte, quia te dignam amas. Nam Phyrne libertina .i. libertinæ conditionis, nec (aut neque) contenta vno .ſ. amatore aut viro macerat me in amore ſui.

AD NEÆRAM CONQVERENS periurijs illius ſe deceptum.

Ode XV. Dicolos, Diſtrophos: vt, Mollis inertia cur tantam diffuderis imis.

-uu-------uu-

--u-uu-uu

NOx erat: & cœlo fulgebat luna ſereno
Inter minora ſidera:
Cum tu magnorum numen lęſura deorum
In verba iurabas mea,
Arctius, atque edera procera aſtringitur ilex
Lentis adhærens brachijs:
Dum pecori lupus, & nautis infeſtus Orion
Turbaret hibernum mare:
Intonſoſque agitaret Apollinis aura capillos:
Fore hunc amorem mutuum,
O dolitura mea multum virtute Neæra.
Nam ſi quid in Flacco viri eſt:
Non feret aſſiduas potiori te dare nocteis:
Et quæret iratus parem.
Nec ſemel offenſæ cedet conſtantia formæ:
Si certus intrarit dolor.

At

At tu quicunque es felicior; atque meo nunc
Superbus incedis malo:
Sis pecore, & multa diues tellure licebit:
Tibique Pactolus fluat:
Nec te Pythagoræ fallant arcana renati:
Formaque vincas Nirea:
Eheu tranſlatos alio mœrebis amores:
Aſt ego viciſim riſero.

ANTONIVS.

NOX erat) In Neæram ſcribitur Ode arguitur .n. illa periura à Poëta. nam cum iuraſſet ſe perpetuam fore illius alteri poſtea hæſerat. [Nox erat, & carmen eſt ſimile præcedenti. [In verba mea) ſecundum verborum meorum formam. [Viri) .i. veneni, vel naturalis virtutis. nam (teſte Nonio) virus quandoque pro naturali virtute legitur. de quo latius diximus lib. j. Georg. ibi, Viroſaq. Pontus Caſtorea. [Potiori) .i. riuali, qui potior & valentior eſt apud te. [Parem) .i. mutuo amantem puellam. [Offenſæ formæ) .i. quam tu offendiſti periurio. [Conſtantia) Continentia, & perſeuerantia non ſuccumbet formæ tuæ, ſed libera erit. [Pactolus) Lydię fluuius aurifer. hinc aliter Chryſorroham vocant, vt Solinus ait. [Pythagoræ arcana renati) .i. quanquam philoſophus ſis. cur autem renati, in Odis late diximus. [Nirea) De Nireo item in Odis, ample.

ACR: NOX erat) Neęram amicam ſuam alloquitur, periurijsque eius ſe deceptum ſignificat, quòd amorem ſuum in alium tranſtuliſſet, quem negat perpetuum futurum. [In verba iurabat mea) ſicut ego oſtendebam tibi iurare ita iurabas & ſecundum verba quæ proponebam iurabas arctius te mihi cõiunctam fore, quàm ilici hederam. [Arctius) Diligentius. [O dolitura mea multum virtute Neęra) Quia ſi iratus fuero contemnam te, & incipies dolere. [Nam ſi quid in Flacco viri eſt) .i. ſi quid habet in ſe virile Horatius. [Aſſiduas) Frequentes. [Potiori) Meliori riuali. [Nec ſemel offenſę cedet conſtantia formę) Tunc conſtantia amatoris cedit formę mulieris, quando lęſus non audet abſcedere. hoc eſt quod dicit, Si offenſus fuero non cedam formę tuę. i. non tibi ſeruiam, non perſeuerabo iniuriam paſſus. [Tibique Pactolus fluat) Pactolus fluuius aureas trahens arenas .i. quanquam habeas tantas diuitias, vt tibi videatur Pactolus fluere. [Nec te Pythagorę fallant arcana) .i. quamuis ſis Philoſophus. Pythagoras enim dicebat animas poſt mortem redire in aliena corpora. [Mœrebis,) Id eſt dolebis.

POR: NOX erat, & cœlo fulgebat Luna ſereno Inter minora ſidera) Queritur de Neęra quòd non ſeruet fidem iuſiurandi, quo ſe obſtrinxerat, ſemper cum Horatio victuram. deinde horrendum ipſum iuſiurandum vult facere noctis ſilentium erat, inqt, ſerenum ac Luna lucebat. [Cum tu magnorum numen lęſura deorum) Ad euentum refert, quaſi cum iuraret, iam perfidiam fallendi in animo haberet. [In verba iurabas mea) hoc eſt mea per verba conceptum iuſiurandum. [Lentis adhęrens brachijs) .i. amplexu brachiorum cùm hęc iurares. [Dum pecori lupus, & nautis infeſtus Orion) huic ſimile eſt, In freta dum fluuij current, dum montibus vmbrę Luſtrabunt, conuexa polus dum ſidera paſcet. Nam ſi quid in Flacco eſt viri. i. ſi quid virile Flaccus in ſe habet. [Non feret aſſiduas potiori te dare noctes) potiori non ex ſua perſona Flaccus dixit, neque enim riualem ſibi ſuum pręfert, ſed qui apud te potior eſt. Nec ſemel offenſę cedet conſtantia formę quando ſemel offenſa eſt .i. non vincetur conſtantia mea à tua forma, quo minus illam contemnat, & relinquat, ſi indignationem certam conceperit. [Et tu quicunque es felicior) Ad riualem hoc dicit. Atque meo nunc Superbus incedis malo. i. tibi placens, ac glorioſus. [Sis pecore, & multa diues tellure licebit) etiam diuitijs felix ſis pręter amorem. Neęrę. [Tibiq. Pactolus fluat) .i. abundes auro, quia Pactolus fluuius aurum ferre dicitur. Nec te Pythagorę fallant arcana renati .i. licet doctiſſimus ſis. quare autem renatus Pythagoras dicatur, notum eſt, vt ſupra diximus. [Formaq. vincas Nirea) hunc ſupra retulimus formoſiſſimum ab Hom. prędicari, hoc verſu νιρεὺς δ' αὖ συμῆθεν ἄγε τρεῖς νῆας ἐΐσας, νιρεὺς, ἀγλαΐης δ' υἱὸς χαρόποιό τ' ἄνακτος νιρεὺς ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ ἴλιον ἦλθε. [Eheu trãslatos alio mœrebis amores) ingemiſces tam vicem illius, qui relinqui meruit. [Aſt ego viciſſim riſero) Modo coniunctiuo dicitur tempore futuro. vt eſt illud Terentianũ, vxore opus eſt, duxero.

ASC. NOX erat) Amatorie accuſat Neęram periurij, hoc ordine, Nox erat, & Luna fulgebat cœlo ſereno inter ſidera minora, cũ tun Neæra læſura .ſ. periurio, numen magnorum deorum, iurabas in verba mea. i. obſeruare, quæ abs te petebam, adhærens brachijs meis lentus. i. adhærẽtius. atque i. quàm ilex procera aſtringitur. i. ſtricte amplectitur hedera ſ. frutice. Iurabas inquam hũc amorem. ſ. noſtrum, aut inter nos fore mutuum, dum. i. donec lupus ſup. fuerit infeſtus pecori, & Oriõ. i. ſidus eius impetuoſum, infeſtus. i. vim inferens nautis, turbarit (aut turbaret) pro turbauerit, mare hybernum). i. hyemale, & dum aura. i. ventus, agitarit (aut agitaret) capillos intonſos Apollinis hoc eſt in perpetuum. O Neęra dolitura multum mea virtute. i. propter virtutem meã. Nam ſi quid viri a animi virilis eſt in Flacco, hoc eſt in me, loquitur tamen tanquam de alio in tertia perſona. ipſe Flaccus nõ feret .i. non perpetietur te dare potiori .i. ditiori, aut amantiori noctes aſſiduas, & iratus. ſ. tibi, quæ: et parem i. amicam redamantem ſe. Nec ſi dolor certus. i. firmus & conſtant, intrarit. ſ. præcordia, conſtantia .ſ. eius, cedet. i. locum dabit formę ſemel offenſæ .i. per contemptum lęſæ. Et (aut at) tu ò riualis, quicunque es felicior. ſ. quàm ego atque incedis nunc ſuperbus meo malo. i. damno, licebit. i. permittetur, ſis. i. vt ſis, diues pecore, & multa tellure, & Pactolus fluuius aurifer in Lydia fluat. i. fluendo afferat aurum tibi nec arcana Pythagoræ renati .ſ. ſecundum eum fallant te. i. ſis prudentiſſimus, & vincas forma Nirea formoſiſſimum adoleſcentem vt prius patuit. Eheu quæ interdolentis vox, q. d. nihilominus tu męrebis. i. mœſte feres amorea translatos alio. i. ad aliam amicam. Aſt ego riſero, ſi. ſ. euenerit, viciſſim. i. per vices.

GLAR. LENTIS adhærens Brachijs) Acron hæc verba ita colligit, quaſi ad puellæ iuramentum pertineant. Ait enim iurabas arctius te mihi coniunctam fore quam ilici, hederam cum poëtæ verba aliter ſonent. Nempe cum illius lentis brachijs adhæreret arctius atque hedera procera aſtringitur ilex. Tum illam iuraſſe &c. Badius lentius legit, exponitque adhærentius, ſed nemo in hoc eum ſequitur atque ipſe varie hoc in codice excudit. Nam ſi quid in Flacco viri eſt. Mancinellus viri eſt, exponit, veneni, vel naturalis virtutis non attendens hic iambum eſſe oportere, nec ſpondeum hic locum habere. Virus autem pro veneno primam producit, vt illud Virg. Ille malum virus ſerpentibus addidit atris.

QVERITVR BELLIS CIVILIBVS nullum imponi finem.

Tanta eſt inquit, Romanorum potentia, vt ſeſe non ferant, ſed in mutuam perniciem ferantur, vt videri poſſit fato quodam fieri vt ſubinde nouo atque nouo bello ciuili Roma peritura ſit, quæ ne à ſocijs quidem & vicinis potuit vnquam euerti neque ab extremis hoſtibus. quare conſulit, vt exemplum Phocæorum ſequantur, qui communi conſenſu patriam reliquerunt, diris execrationibus ſe deuouentes, ſi vnquam quiſquam rediret in patriam, quod illis feliciter ſucceſſit. Itaque ad fortiter audendum hortatur, & nauigandum ad felicem aliquam regionem, cuiuſmodi eſſe fortunatas inſulas, vbi omnia inſeminata, & inarata naſcuntur, planeq; ſine vllo labore, & cultura proueniunt, & quidem feliciſsime, vbi nihil poteſt deſiderari ad beatam vitam quemadmodum olim aureo ſeculo, cuius tantum in illis veſtigia relicta ſunt.

Ode XVI. Dicolos, Diſtrophos. Primus quiſque verſus eſt heroicus, hexameter. hoc modo.

ălteră-vv iām tĕrĭ-vv tūr bĕl--lis ci--uīlĭbŭs-vv ătās--

Secundus vero quiſque eſt iambicus, hipponacteus, trimeter, qualis ille. Ibis Liburnis inter alta nauium.

Quanquam in hac Ode ſecundus quiſque verſus conſtat è ſolis iambis, quod ſemel tantum legitur feciſſe Horatius. Quamobrem verſus ille, Eamus omnes execrata ciuitas, ſic eſt legendus: Eamus omnes execrata ciuitas. Quod & Porphyrioni placet, vt ſit figurata locutio, Eamus omnis ciuitas execrata hac, & qua poterunt reditus abſcindere dulces. Sunt enim omnes iambi, hoc modo.

Sŭīs v- ĕt ĭ -v pĕā Rŏ v- mă vĭ v-rĭbŭs v-rŭīt vv

-vv-vv-- --vv--

v--vv- v-v- vv

ALTERA iã teritur bellis ciuilib9 ętas:
Suis & ipſa Roma viribus ruit,
Quam neque finitimi valuerunt perdere Marſi,
Minacis aut Etruſca Porſenæ manus,
Aemula nec virtus Capuæ, nec Spartacus acer,
Nouiſque rebus infidelis Allobrox,
Nec fera cærulea domuit Germania pube,
Parentibuſque abominatus Annibal:
Impia perdemus deuoti ſanguinis ætas:
Feriſque rurſus occupabitur ſolum.
Barbarus heu cineres inſiſtet victor: & vrbem
Eques ſonante verberabit vngula:
Quæque carent ventis, & ſolibus, & oſſo Quirini,
Nefas videre, diſſipabit inſolens.
Forte quid expediat, communiter, aut melior pars
Malis carere quæritis laboribus.
Nulla ſit hac potior ſententia: Phocæorum
Velut profugit execrata ciuitas:
Agros, atque lareis proprios, habitandaque fana
Apris reliquit, & rapacibus lupis:
* Ire, pedes quocunque ferunt: quocunque per vndas (• Ite, legit Böſ. quo cōſtet nitor Horat.)
Notus vocauit, aut proteruus Africus.
* Sic placet? an melius quis habet ſuadere? ſecunda (• Id eſt, placet ne vobis hęc ſententia)
Ratem occupare quid moramur alite?
Sed iuremus in hæc, ſimul imis ſaxa renarint
Vadis leuata: ne redire ſit nefas:
Neu conuerſa domum pigeat dare lintea: quando
Padus Matina lauerit cacumina:
In mare ſeu celſus procurrerit Apenninus:
Nouaque monſtra iunxerit libidine
Mirus amor: iuuet vt tigreis ſubſidere ceruis:
Adulteretur & columba miluio:
Credula nec flauos timeant armenta leones:
Ametque ſalſa leuis hircus æquora.
Hæc, & quæ poterunt reditus abſcindere dulceis,
Eamus omnis execrate ciuitas,
Aut pars indocili melior grege. mollis, & expes
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus eſt virtus, muliebrem tollite luctum:
Etruſca præter & volate littora.
Nos manet Oceanus circumuagus: arua beata
Petamus arua, diuites & inſulas:
Reddit vbi Cererem tellus inarata quotannis:
Et imputata floret vſque vinea:
Germinat & nunquam fallentis termes oliuæ:
Suamque pulla ficus ornat arborem:
Mella caua manant ex ilice: montibus altis
Leuis crepante lympha deſilit pede.
Illic iniuſſæ veniunt ad mulctra capellæ.
Refertque tenta grex amicus vbera:
Nec veſpertinus circumgemit vrſus ouile:
Nec intumeſcit alta viperis humus:
Pluraque fœlices mirabimur: vt neque largis
Aquoſus Eurus arua radat imbribus.
Pinguia nec ſiccis vrantur ſemina glebis:
Vtrunque rege temperante cœlitum.
Non huc Argoo contendit remige pinus:
Neque impudica Colchis intulit pedem,
Non huc Sidonij torſerunt cornua nautæ:
Laborioſa nec cohors Vlyſſei.
Nulla nocent pecori contagia: nullius aſtri
Gregem æſtuoſa torret impotentia.
Iupiter illa piæ ſecreuit littora genti:
Vt inquinauit ære tempus aureum.
Aere, dehinc ferro durauit ſecula. quorum
Pijs ſecunda vate me datur fuga.

ANTONIVS.

ALTERA iam teritur) In Romanos bella ciuilia repetentes hæc Ode ſcribitur. Conſulit autẽ eis relinquere penitus patriam, confugereq. ad diuites inſulas prope oceanum manentes, quæ loca pijs tantummodo conſtituit Iupiter. Ibi.n. nullo Marte vexabunt, vti in vrbe Roma continue eueniebat. [Altera iam teritur) primum carmen exametrum dactylicum eſt. ſequens vero exametrum iambicum. [Suis viribus) vnde & Liuius in Prologo ita ſcribit: Quanto rerum minus tanto minus cupiditatis erat nuper diuitiæ auaritiam, & abundantes voluptates deſiderium per luxum, atque libidinem pereundi, perdendiq. omnia inuexere. [Marſi) De ijs ſuperius late. [Æmula virtus Capuæ) Florus ſcribit, Campaniæ caput fuiſſe Capuam quę quondam inter tris maximas Romam, Carthaginemq. numerata, pro qua vrbe P.R. Samnites inuaſit. [Spartacus acer) De hoc in odis legito. [Nouiſq. rebus) .i. coniurationi Catilinę. [Infidelis Allobrox) Allobroges Galliæ populi ſunt iuxta Rhodanum, quorum Metropolis eſt Vienna. Auctor eſt Str. lib. iiij. Vtq. Sal. ſcribit: Catilina legatos Allobrogum ad ſocietatem belli patrij ſollicitauit. illi tamen incerti quid agerent, tandem rem omnem Q. Fabio Sangæ aperuerũt, Cicero poſtea per Sangam conſilio cognito legatis præcipit vt ſtudiũ coniurationis ſimularent &c. [Cærulea pube) Germanis omnibus truces, & cærulei oculi, rutilæ comæ, magna corpora &c. [Auctor eſt Tacitus. [Abominatus) propter crudelitatem deteſtatus. [Impia perdemus) Ordo eſt: Perdemus nos impia ætas ſanguinis deuoti .i. execrabilis, & deteſtandi. [Rurſus) ſicuti antequam Roma eſſet ædificata. [Barbarus victor) .i. voti compos. Barbari enim plures, & Auguſto, & M. Antonio auxiliati ſunt. [Eques) .i. equus ipſe hominem portans omnes enim antiqui ſcriptores, vt hominem equo inſidentem, ita & equum, cum portaret hominem equitem vocarunt. Auctor Macr. lib. vj. (Quæque carent) ordo eſt. Et inſolẽs eques .i. audax, & impudens, diſſipabit oſſa Quirini quæ carent ventis, & ſolibus, appoſitio nefas videri. [Carent ventis, & ſolibus) Varro poſt roſtra fuiſſe ſepulchrum Romuli ſcribit, vt ait Porphyrio. [Forte quid) Ergo eſt: Forte communiter, aut melior pars quæritis quid expediat carere .ſ. expedit malis laboribus. abſtinendum igitur eſt à ciuili furore, & petere loca peiorum de quibus iam dicet. [Malis laboribus) ſunt enim, & bona labores vt honeſti &c. Malos autem labores, ciuiles, & bellicos motus intelligit. [Nulla ſit hac potior ſententia) ordo eſt. Nulla ſententia ſit ac potior .ſ. ire quocunque ferent pedes, quocunque per vndas vocabit Notus, aut proteruus Africus velut Phoceorum &c Cõſulit autem vt potius patriam ipſam relinquant alio tendentes, quam velint ciuili furore concurrere. [Phoceorum) Phocis regio eſt Bœotię appoſita, vt ſcribit Str. lib. ix. Vtq. lib iiij. edocet. Phocenſes cum ab natali ſolo diſcederent, in Gallia Narbonẽſi Maſſiliam condiderunt, habito prius Epheſi à Diana Oraculo, nam Ariſtarchæ matronæ admodum honoratæ Dea in ſomnis aſtiterat, imperans, vt accepto quodam à ſacris ſimulacro, vna cum Phocenſibus nauigationem Ariſtarcha ſubiret &c. Iuſtin. autem libro xxxiij. plura ſcribit. [Execrata ciuitas,) Ciuium multitudo peſſima, abominabilis quaſi ſine ſacro. [Sic placet? an melius quis habet ſuadere?) Per interrogationem hęc leguntur. Eſtq. ordo. Sic placet? an quis habet melius ſuadere? nam tanquam nomen poſuit infinitum. [Simul imis ſaxa) Ordo eſt, Simul ſaxa leuata ab imis vadis renarint, id eſt iterum ſurſum natauerint. quod quidem erit nunquam. Nam ſaxa ſemper erunt in vadis imis, nec vnquam poterunt enatare. [Padus) Is fluuius eſt qui ab imis radicibus Veſuli montis exortus paruis ſe primum fontibus colligit, & aliquatenus exilis ac macer mox alijs omnibus augeſcit, adeo vt per ſeptem ſeſe hoſtia effundat. Vnum de ijs magnum Padum appellant. inde tam

citua

citus proſilit, vt diſcuſſis fluctibus diu qualem emiſit vndam agat ſuumq́. ēt in mari alueum ſeruet, vt Mela docet. [Matina lauerit cacumina). i. Matini montis Apuliæ apicem quod nunquã erit. [Apēninus) Is mons eſt, qui ab alpibus illic inchoatis citeriorē Galliam ab vlteriori ſeparant Septentrionem verſus in Siculum vſque protenditur fretum Italiam per medium ſecās. quod Dionyſius ſcribit. [Leuis). i. vt ſit abſque pilis cũ ſit hirſutus. [Amet æquora.) Innatet vti piſces, & ibi degat. [Mollis) Iners, & muliebris, non virilis. [Expes). ſ. meliorũ. [Inominata) Infelicis quaſi nullo omine, nulla regione cōdita. [Etruſca littora) Mare Tyrrhenum. [Oceanus) Apud quem ſunt inſulæ Fortunæ. de quibus late ſuperius. [Termes oliuæ) Proprie dicitur termes caulis olearum, vt Porph. ſcribit. Acron vero ait ꝙ termes dicitur extremus oliuæ ramus ſicut vitium palmet. (Suam arborem) Non inſitã. [Crepante pede) Tanq̃ animali poëtice dat pedes aquę. [Plura) ſ. prædictis. [Vtrunque) Imbre, & æſtus. [Argoo remige) De Argo naui intelligit. Eſt aũt ſenſus, ꝙ illuc nō auari, vt Iaſon & Phęnices, non impij, vt Medea, & Vlyſſes ierunt. Iupiter. n. ſolis pijs loca illa conſtituit. Poteſt ēt ſenſus eſſe talis, ꝙ Argonautæ nō petierunt loca illa, nec Cadmi ſocij quęrentes Europã, nec Vlyſſi cohors per multa vagata. nam ſi petijſſent, nunquã ſe contuliſſent alio. [Cornua) Antēnarũ. ſ. [Impotētia). i. vis. [Aere, dehinc ferro) Ordo eſt, Aere durauit ſecula, dehinc ferro. [Quorũ). ſ. ſeculorũ quinatorũ ferro. [Secunda fuga) Proſpera. n. fuga eſt mali ſeculi conferre ſe ad felicia loca prædita. [Datur) Suadetur.

ACR. ALTERA iam teritur bellis ciuilibus ætas) Altera qñ Antonius dimicauit contra Auguſtum. [Suis & ipſa Roma viribus ruit) Magnitudine ſua laborat. [Marſi) Qui primi mouere bella ciuilia. [Æmulæ) Inuida. [Nouisq. rebus) Magnis, vt Pollio, & ipſe facit noua carmina. [Nec fera cærulea domuit Germania pube) Cærulea ad oculos retulit, quod ſtigmatico hñt, aut gutta ceſia oculorũ colore. i. cæſio. [Abominatio) Execrationibus habitus. [Deuoti ſanguinis) Execrabilis, & deteſtãdi. [Rurſus) Sicut antea. [Victor) Compos voti, vt illi victor ego, & Tyrio conſpectus in oſtro. [Oſſa Quirini) Non. n. licet pateſieri templum eius. [Iuremus in hæc) Per hæc verba. [Imis) Deeſt ab. vt, Ilium & omnis homo fumat Neptunia Troia. [Renarint) Supra male notauerint, vel ſurſum emerſerint. Procurrerit, occiderit, proceſſerit, quod fieri non poteſt. [Noua libidine) Nouo deſiderio. [Subſidere) Succumbere. i. qñ Tigres conuenient cum ceruicia in amore, qui ſibi diſcordant per naturã. [Credula) Vt credãt ſe leonibus [Ametq́. ſalſa leuis) Leuis hircus cōtrã naturam, cum hiſpidus ſit. [Mollis & expes). i. quietiores, & qui amore ſol genitalis nolit ſectari meliora, reſideat in Penatibus proprijs. [Vos quibus eſt virtus in animo) ſupple diſcedite. [Muliebrem tollite luctum) Vt, Non hoc ipſa ſibi tps ſpectacula poſcit. [Etruſca præter, & volare littora nauigate Tyrrhenũ mare. [Nos manet Oceanus) In quo ſunt inſulæ Fortunatæ ad aquas. Saluſt. in hiſtoria dicit victum voluiſſe ire Sertorium. [Diuites) Fœcundas. vt Virg Diues opum variarũ. [Reddit vbi Cererem tellus inarata quotannis) Vt, Ipſaq́. tellus Omnia liberius nullo poſcente ferebat. [Et nunq̃ fallentis). i. fructibus abundantis. [Termes) Ditermes extremus ramus oliuæ, ſicut vitium palmes. [Pulla) Nigra, ad colorem pomi retulit. [Illic iniuſſæ veniunt ad mulctra capellæ) Sic Virg. Ipſæ lacte domum referrent diſtenta capellæ Vbera. [Tenta) Diſtenta, plena. [Nec veſpertinus circumegit vrſus ouile) Vt, Nec magnos metuent armenta leones. [Nec intumeſcit alta viperis humus:) Vt nec repit immenſos orbes per humum, neque tanto Squameus in ſpiram tractu ſe colligit anguis. [Colchis) Medea. [Non huc Sidonij) Cadmi ſocios ſignificat. [Cornua) Capita velorum cornua dār. vt, Cornua velatarũ obuertimus antennarum. [Laborioſa nec cohors Vlyſſei) Vt ſupra, Nec curſus duplices per mare Vlyſſes. [Nulla nocēt pecori contagia) Vt, Nec mala vicini pecoris contagia lædent.

POR. ALTERA iam teritur bellis ciuilibus ætas) Queritur in hac Ode, quod bellis ciuilibus nullus finis imponatur. Altera ætas ergo. i. alterum ſeculũ. [Suis, & ipſa Roma viribus ruit) Hoc eſt quod T. Liuius ait, Vt iam magnitudine laboret ſua. [Minacis aut Etruſca Porſenæ manus, Æmula nec virtus Capuæ) Æmula, inquit, quia imperium ereptum iri à Romanis ſperauit. [Nouisque rebus infidelis Allobrox) Hoc ad tps illud refertur, quo Catilinæ factio coniurauit, & penè legati Allobrogum illi conſenſerant. [Nec fera cærulea domuit) Cęruleos Germanos ad colorem oculorũ referens dixit. [Impia perdemus deuoti ſanguinis ætas) Hic concluditur ſnia inde cœpta: Quam neque finitimi valuerũt perdere Marſi. Et deuoti ſanguinis pro abominati atque execrati dictũ eſt. [Barbarus heu cineres inſiſtet victor, & vrbem) Non barbarica execratur, ſed ciuilia. quo ergo dicit? niſi forte aut futurum vt reliquias aiternas bellis ciuilibus vrbis Romæ Barbari inuadant. [Quęque carent ventis, & ſolibus, & oſſa Quirini) Hoc ſic dicitur, quaſi Romulus ſepultus ſit, non ad cœlum raptus, aut diſcerptus. nam Varro poſt roſtra fuiſſe ſepulcrum Romuli dicit. [Forte qd expediat, cõiter, aut melior pars Malis carere quæritis laboribus) ſubdiſtinguendum. hęc. n. interrogatiua figura dr̃. ait enim. Fortaſſe aut oēs cõiter, aut certe melior pars quæritis carere malis laboribus. melior ergo pro eo quod eſt maior dictum eſt, ſicut apud Virg. Nunc adeo melior quoniam pars acta diei eſt. [Nulla ſit hac potior ſnia: Phocęorũ) Elocutionis ſenſus hic eſt ordinandus: Si quęritis quid vobis agendum ſit accipite conſilium, vt nulla ſit potior ſnia, quàm earis quocunque pedes vos ferent, velut Phoceorum ciuitas profugit execrata agros atque Lares patrios, habitandaq́ Phana apris reliquit, & rapacibus lupis. Phocei autem relicto patrio ſolo in Galliam venerant, Maſſiliamq́. vrbem condiderunt. [Henriq́. rurſus occupabitur ſolum) Ingemiſcit tam deſertum ſuturũ ſolum vrbis Romæ q̃ fuerat antequam ipſa Roma conderetur. [Ire, pedes quocunque) Hoc ſuperioribus iungendum eſt: Nulla ſit hac potior ſententia quàm earis quocunque vos pedes ferẽt. [Sic placet? an melius quis habet ſuadere? ſecunda) Sic placet, interrogatiue pronunciandum eſt. Senſus. Hoc nempe placet, an aliquis veſtrum habet melius quod ſuadeat? Et attende figuram elocutionis, an melius, quis habet ſuadere. Suaderet. n. verbum loco nominis poſitum eſt pro ſuadela, quia ſic accipiēdum, an quis habet meliorem ſuadelam. [Secunda Ratem occupare quid moramur alite?) Hoc iam hortatiue dicitur quaſi non proferendo meliorem ſuadelam profeſſi ſint optimum conſiliũ eſſe proficiſcendi. Secunda autem alite, proſpero auſpicio dicitur, vt ſupra. [Sed iuremus in hęc, ſimul imis ſaxa renarint Vadis leuata: ne) Per hoc reuertendum non eſſe dicit. hæc. n. ſaxa nunquã renabunt. [Neu conueſſa domum pigeat dare lintea: qñ Padua Matina lauerit cacumina:) Nec radices quidem Matini montis contingere poteſt Padus nedũ cacumina. q̃ppe cum Padus fluuius Galliæ ſit, Matinus mons Calabrię, per auxeſin ergo vr̃ reditum execrari. [In mare ſeu celſus procurrerit Apenninus:) Apēninus mons mediam Italiam porrigitur longe à mari, ſed eleganter dixit, In mare procurret. i. promontorium fiet. [Mirus amor) Ipſe ex ſubiectis oſtendit q̃ mirum. [Adulteretur & colũba miluo:) Iocunde adulteretur, quia dicitur columba nulla alij ſuccumbere, q̃ cui ſe ſemel iunxit. Niſi forte ad id retulit, ꝙ diuerſum aial miluius ſit à columba. [Credula nec flauos timeant armenta leones.) Non q̃ ſemper credula ſunt, ſed in hoc credula facta, vt ſe leonibus cõmittant. [Ametq́. ſalſa leuia hircus æquora) Duplex diuerſitas, vt amet æquora hircus. i. vt in mari moretur, & ꝙ leuia fiat cũ alioqn ſetoſus ſit. [Hæc, & quę poterunt reditus abſcindere dulceis, Eamus omnis execrata ciuitas) Ordo. Hæc execrata. i. execratione. i. iureiurando interpoſito, & eſt figura elocutio. Eamus ciuitas. vt, Pars in fruſtra ſecãt. Dulces aũt. reditus non de his dicit, quippe cũ abhorreant eos, ſed qui alioquin dulces ſolent eſſe. [Aut pars indocili melior grege. mollis, & expes Inominata perprimat cubilia) Aut oīs ciuitas eamus, inqt, aut pars maior remaneat, q̃ mollis animi. & ſine ſpe eſt, expersq́. virtutis. ferè aũt imperitorum ac deteriorũ maior modus eſt, hoc eſt in meliorib. victor, vt ait ille χείρονες [illegible]. [Inominata perprimat cub.) Inominata nunqd ſic dictum eſt, vt abominata ſolet dici? an quaſi nullo omine, ac nulla religione condita, & ideo infelicia? [Nos maneat Oceanus circumuagus: arua beata) Ordo eſt. Oceanus circũ arua beata vagus. Fortunatas aũt inſulas ſignãt, & bonũ epitheton Oceanus vagus. [Et imputata floret vſque vin.) Bene vſque quaſi ſemper, aut nũquid ꝑ valde poſitum, quaſi valde floret, ac ꝑ hoc fertilis. [Germinat & nũquam fallentis termes oliuę:) Termes appellat̃ ꝓprie caulis olearũ arborum. Nunquam fallētis aũt, non eſt ꝑpetuum epithetō oleæ, ſed ſibi nunq̃ fallentis. [Suamque pulla ficus ornat arborē:) Eleganter & ſuã ornat. ſuã. n. ad illud ꝑtinet, vt nō inſertas arbores fici, ſed ſpōte natas intelligamus. ſic. n. econtrario Virg cũ de ſatiuis arborib. loqueretur, ait, Miraturque nouas frōdes, & non ſ. p. Deinde qm̃ alibi fici q̃ ſponte naſcantur. durę atque inelegantes ſolēt eſſe, hic ait ficus ornat arborē ſuã, vt pulchram, & gratã naſcitur oñderet. Pulla aũt nigrã ſignãt, ſicut Virg ait. Ne maculis infuſcet vellera pullis Naſcentum. Vñ & pulla veſtē appellamus. [Leuis crepante lympha deſilit pede) Poëtica elegãtia dictum, & leuis lympha, & crepãte pede deſilit ſonus, Verſus imitat̃ velocitatē & ſtrepitum aquę currentis. [Refertq́ tenta grex amicus vbera:) Bene amicus refert, vt pręd[illegible] ſponte, Venire ad

ad Mulctram,hoc intelligamus. [Pluraque felices mirabimur:) Plura,quam ſupra dixi.unde refert quæ ſunt hęc plura. [Vtrunque rege temperante cœlitum.)Vt nec nimia pluuia humum radat,nec rurſum ſiccitas vrat. [Non huc Argoo contendit remige pinus. Neque impudica Colchis)Medeam ſignificat,quæ Iaſonem perſecuta cum Argonautis nauigauit,per quod ſignificat venefieia ab eis ignota fuiſſe. [Non huc Sidonij torſerunt cornua nautę. Laborioſa nec cohors Vlyſſei.) Subaudiendum,ſi.n.huc veniſſent,nollent recedere. per Sidonios autem Cadmum Thebarum conditorem vult intelligi. [Vlyſſei) Metri cauſa ſeparatio.i.dięreſis facta eſt,vt materia, & pictai ſolet dici niſi forte ita declinauit vt dici. nam vtrunque nomen videmus producta ſyllaba terminari,ita & paulo poſt Achillei dixit. [Iupiter illa piæ ſecreuit littora genti)Hoc eſt,ad hoc ſecreuit,vt pia gente habitarentur. [Quorum pijs ſecunda vate me datur fuga) Quorum ſeculorum.i.ærei, ac ferrei fuga vobis pijs datur à me vate.i.datur vobis conſilio meo vt effugiatis peſſima ſecula.

ASC. ALTERA iam teritur) Argutiſſime deteſtatur ciuilia bella,dicens. Altera ætas.ſ.Romanorum, quorum ſuperioris ætatis plurimi extincti erant,teritur iam bellis ciuilibus, & ipſa Roma ruit ſuis viribus.ſ.in ſe conuerſis. Nos ergo impia, quia ferrea ætas,ſanguinis deuoti.i.morti addicti, perdemus.i.deſtruemus, & exterminabimus ſupple eam hoc eſt Romã,quam neque Marſi populi bellicoſiſſimi in Italia,finitimi.i.quamuis cõfinio, vbi pernicioſiſſimi ſunt hoſtes,habitãtes, valuerunt perdere,aut manus.i.poteſtas,Etruſca.i.Etruſcorum, perſonæ.ſ.regia minacis, quia minauerit Romanis necem,niſi Tarquinium Superbum regem ſuum recipiant, nec virtus Capuæ, oppidi præcipuum in Campania Italica, æmula.i.quę ex æquo imitari Romam contendit, nec Spartacus,gladiator ille acer,quia collecta manu ſeruorum tot ſtrages dedit, nec Allobrox.i.populus ille Gallię,in Delphinatu,& confinio,infidelis.i.non ſeruans fidem,rebus nouis.i.coniurationi Catilinę,nec Germania fera.i.immaniter bellicoſa nube.i.multa prole florente cęrulea.i.cęruleos oculos habente. domuit,& quam Annibal abominatus.i.pro dito omine execratus parentibus.i. a maioribus noſtris ſupple non domuit. Nos inquam perdemus eam,& ſolum occupabitur rurſus feris, vt à lupis,& vrſis. qui illic antequam vrbs condita eſſet habitarant,& heu barbarus.ſ.auxiliarius victor inſiſtet.i.pedibus impellet,cineres.ſ.Romanę cauſę,ſi ita pergunt mutuis ſe occidere armis,& eques.i.equus ab equite tectus, verberabit vngula ſonante vrbem,& ipſe inſolens.i.petulans,diſſipabit (nefas videri, aut videri.i.quod videri nefas erit) oſſa Quirini.i.Romuli, quæ carent ventis, & ſolibus.i.quæ occulta ſemper fuerunt,vt Romulus in cœlum aſſumptus putetur. [Forte quid expediat) Perinde atque in rebus deſperatis haberi ſolet,confuſo vtitur ſermone,vt Æneas apud Maronem Aeneid.ij. Iuuenes fortiſſima fruſtra &c. Ordo quoque varius eſſe poteſt,vt ſit: Si forte cõmuniter.i.omnes ex communi conſenſu,aut melior.i.ſanior, & prudentior pars quęritis quid expediat.i.quid facto opus ſit carere, id eſt ad carendum,aut vt careatis,laboribus malis.i.pernicioſis quales ſunt in bellis inteſtinis ſemper. Et ſi ſupple id quęris, nulla ſententia ſit potior hac, videlicet ire.i.abire hinc quoque pedes ferant,& quocũque Notus,aut Africus ſuperbus,quia prędominans,vocabit.ſ.vos, velut ciuitas Phocæorum execrata.i. execrabilis,aut execrata ab Apolline, qui illis ob ſcelus pernicioſum dedit conſilium, profugit.ſ.in Galliam Narbonenſem, vbi Maſſiliam ac mare condidit vrbem Romanis ſemper amicã, & nunc quoque clatam, verum damnatur Phocenſium ciuitas quod profugit.i.porrò fugit agros,atque Lares patrios(aut proprius)quod Romanos facere volentes impediuit Furius Camilles,& etiam Scipio Africanus aliquando. Porphyrio autem ſic conſtruit: Velut ciuitas Phocæorum profugit execrata.i.poſtq̃ erat execrata agros atque Lares patrios,& is ſenſus placet,& reliquit Phana.i.templa dijs dicata,habitanda aptis,& lupis rapacibus,Bonfinis cenſet poſt vocem ciuitas,addendum quę relatiuum in eodem verſu,ſed abſumendum à vocali ſequenti. Item legendum, Ire & ſuadere,vt ſit ordo. Nulla ſententia ſit potior hac.ſ.mea: Ire quoque ferent pedes, quocũque Notus vocabit, aut proteruus Africus velut profugit execrata ciuitas Phocæorum,quę reliquit agros atque Lares proprios,& Phana habitanda aptis,& lupis rapacibus. deinde ſequitur: Sic placet.i.placetne vobis hęc ſententia? an quis.i.aliquis veſtrum,habet melius, ideſt rem aliquam meliorem, & magis conducibilem quam ea ſit quam dixi ſuadere.i.dicite illam, & conſulite in commune. Illis autem tacentibus ſic peregit: Quid moramur &c. Hoc ordine res videatur paulo facilior, ſed quia vetus lectio colerari poteſt,& dara opera in re perplexa obſcuri ſunt poetę,nihil immutem. Sic placet.i.ſtat ne ſententia ſic profugere, vt illi fecerunt? an quis habet.ſ.paratum,aut excogitatum, ſuadere.i.quod ſuadet melius, quàm.ſ.profugere? q.d.credo neminem melius ſuadere poſſe. Vnde prius execrata actiue ſummam non quam execratus ſit Apollo, ſed quæ patriam infelicem execrata bono auſpicio meliorem petijt. Addit ergo, Quid moramur occupare ratem.i.naues quibus profugamus,alite.i.aue, ſecũda.i.felici, & proſpero auſpicio? Sed iuremus in hæc.i.in hoc pactum, aut hanc conditionem,ne ſit nefas redire.i.vt liceat redire, ſimul.i. ſtatim poſtquã, & non prius quam,ſaxa renarint.i.renatauerint, leuata.i.ſuper aquas lata imis.i.ab imis vadis:quòd nũquam fiet, & ita vult abire nunquam redituros. Neu.i.ne ue, pigeat dare lintea.ſ.vela,conuerſa domum.i.redire.ſ.tunc,& non prius,quãdo Padus lauerit cacumina Matina.i.verticem Matini montis in Apulia. quod etiam nunquam eueniet, niſi diluuium fiat. ſeu quando Appenninus celſus, ſcilicet mons, Italiam dirimens, procurrerit.i.more aquarum profluxerit, aut vt promontorium deſinerit in mare,& quando mirus,id eſt inſolitus amor,iunxerit libidine noua,id eſt inſolita,monſtra, ſcilicet vt iuuet, id eſt delectet tigres, ſubſidere, id eſt ſe ſubijcere ad ineundum ceruis, & vt columba fideliſſima auium, adulteretur miluio.i.cum miluo,ſeu miluio aut inimica nec armenta credula, id eſt confidentia,timeant leones flauos, & hircus leuis, id eſt depilatus, & imberbis effectus, amet æquora ſalſa, & fugiat, ſcilicet frondes collium. Eamus omnis ciuitas execrata, id eſt nos qui ſumus omnis, id eſt tota ciuitas,execrata,id eſt cum execratione, & maledictione proteſtata,hæc & ſupple alia omnia, quæ poterunt abſcindere.i.impedire, reditus duces, ſcilicet alijs, hoc eſt poſtquam per imprecationem, & execrationem dixerimus omnia,quæ impediant reditum,aut ſi non omnis ciuitas, eamus nõ pars melior grege Indocili, id eſt imperſuaſibili, hoc eſt nos qui ſumus dociles, & ſaniore conſilio præditi, vt qui maluimus patriam deſerere. quam in perpetuo bello degerere. Nam ſi iurauerint nolle redire priuſquam dicta eueniant, certum ſit nunquam vellere redito. Dico autem melior non maior pars, ſed pudentior, & grauior. quia ſequitur mollis, & expes, ſcilicet pars quæ muliebris eſt,& nullam ſpem melioris terræ habet, perprimat, id eſt perpetuo premat cubilia, ſcilicet Romana,vt poeti iubent ceteris abeuntibus,innominata, id eſt infauſta,& nullo felici omine ſabricata. Vos aut quibus eſt virtus, ſcilicet animi, hoc eſt qui non eſtis tam molli animo, vt potius velitis manere in tam perdita patria,quam nouas quærere terras,tollite luctum muliebrem,id eſt ad mulieres pertinentem, quæ dum migrare coguntur lugent, vt Aeneid.v.ad finem exemplo docent,& volare,id eſt celeriter nauigare, præter, id eſt prætereundo,littora Hetruſca,id eſt maris Tyrrheni. Oceanus circumuagus,id eſt vage fluctuans circa orbem terrarum,manet.i.expectat nos petamus arua,arua inquam beata,& inſulas diuites,id eſt fortunatas, quas Saluſtius in Oceano aſſerit. Diodorus autem vult in meridiano Oceano eſſe. Plinius vero vltra Aquilonem. vbi tellus inarata reddit quotannis, id eſt ſingulis annis Cererem,id eſt,fruges,& vinea imputata,id eſt non putata,nec reciſa, floret vſque,id eſt continue,& termes,id eſt ramus nouus oliuę, nunquam fallentis,id eſt ſemper fructum ferentis germinat, & ficus pulla,id eſt nigra,dum natura eſt, ornat ſuam, id eſt in qua naſcitur, arborem. Mella caua, proſequitur felicitatem, & fœcunditatem Fortunatarum inſularum,dicens. Et ſupple vbi mella manant,id eſt diſtillant, ex ilice,id eſt arbore illa glandifera, caua,id eſt cauata,& lympha,id eſt aqua liquida(vnde addidit leue)deſilit,id eſt deorſum ſalit de altis montibus,pede, id eſt ſcaturgine,aut vortice,crepante,id eſt crepitum dante. Capellæ veniunt illic iniuſſæ,id eſt non coactæ, aut vocatæ, ad mulctra, id eſt vaſa in quæ mulgentur, & grex amicus, ſcilicet ouium, & etiam aliorum animalium vtilium, refert,ſcilicet ex paſcuis vbera tenta,id eſt diſtenta lacte,nec,id eſt: & non vrſus veſpertinus, id eſt ſub veſperam exire ſolitus, circungemit, id eſt deſiderio edendi non gemit circum ouile,id eſt cautas. Nec humus alta, id eſt edita, intumeſcit viperis, id eſt pernicioſiſſimis ſerpentibus. Et nos felices, ſcilicet vbi illic fuerimus,mirabimur plura, ſcilicet quàm dicta ſunt videlicet,vt,id eſt qualiter neque Eurus ventus ille aquoſus radat, id eſt perſtringat arua, imbribus largis,id eſt quòd illic nunquam officit ſegetibus vis aquarum,nec tamen ſemina pinguia vrantur glebis ſiccis, & hoc rege cœlitum,id eſt Deo temperante,id eſt moderante vtrunque, ſcilicet & pluuiam, & ſiccitatem Pinus,id eſt nauis ex pinu facta, non contendit huc,id eſt ad has inſulas,remige Argon, id eſt ea intẽ

tione

tione, qua Colchos petierunt Argonautæ. ſ. ob aurei velleris cupiditatem, neque Colchis. ſ. Medea in Colcho nata, impudica. i. venefica, & ob ſtuprum patrem, & patriam prodens, intulit pedē huc i. non intrauit in has inſulas, ſicut Iaſone Corinthum ingreſſa eſt, & nautæ Sidonii. i. Phœnices negociatores ob auaritiam nauigantes, non tranſierunt cornua. ſ. antennarum, huc. i. ad has inſulas, nec cohors Vlyſſei laborioſa. i. multis laboribus, & varijs doloribus agitata, non contendit huc, & nulla contagia nocent ſupple hic pecori. ſ. ouium, & nullius i. non vllius, impotentia. i. vis nulli parcere potens, aſtri. i. influentiæ cœleſtis, æſtuoſa. i. ardens, nam torret ſupple hic gregem, quia Iupiter ſecreuit. i. ſegregauit, & recepit, genti piæ. i. religioſæ, illa littora. ſ. Fortunatarum inſularum, vt. i. poſtquam, Iupiter inquinauit aureum tempus ære. i. aureum ſeculum, quod erat ſub Saturno patre eius, mutauit in æreum. Græci tamen ponunt argenteum intermedium. vnde & Iuuen. Sat. vj. Viderunt primos argētea ſecula mœchos. Nam ſupple Iupiter, durauit. i. duriora, & peiora fecit (Nā aurum quanto mollius, tanto melius dicitur) ſecula ære. i. conuertendo in ærea, & de hinc ferro. i. faciendo ferrea, in quibus nunc ſumus quorum. ſ. ſeculorum ærei, & ferrei, fuga ſecunda, id eſt proſpera, datur. i. conceditur pijs, me vate. i. vaticinante, quia poteſt ſe in Fortunatas inſula recipere. per quod videri poteſt conſulere ſibi mortem conſcire, vt his malis liberati illis bonis gaudeant, nam vt viui illuc transfugiant, ridiculum videtur.

MAT. Boſsius. E A M V S) Omnis Sic legendum eſſe carminis ratio poſtulat, & hoc pacto diſtinguenda ſunt verba ipſa, & dictiones Eamus omnis execrata ciuitas, aut (ſupple iterum eamus) pars melior indocili gregi. i. nos qui ſumus indocili grege, & plebe meliores. Mollis & expes. ſ pars. i. illi qui ſunt molles, & ſine ſpe perprimunt. i. ſemper premant innominata cubilia. Et propterea peregit. Vos, quibus &c.

G L A R E A N V S.

ALTERA iam teritur bellis ciuilibus ætas) A morte Tyberij Gracchi, quando primum bellum ciuile fuit, auct. Dionyſio, ad finem vſque bellorum ciuilium, intercesſere anni centum ac duo. Itaque Porphyrion, altera ætas. i. alterum ſeculum recte exponere videtur. Acron autem Marſos primum mouiſſe bella innuit, ideoque ætatem accepiſſe videtur pro tertia centenarij parte, vt Herodotus tradit libro ij. Erāt autem ab eo bello vſque ad finem bellorum ciuilium anni plus minus ſexaginta. Ideoq́ iam teritur, inquit poeta, altera ætas, nondum exacta erant, quæ iccirco annotanda duximus, ne temere damnemus, quæ aliquo pacto nullam habere poſſunt defenſionem. Et certe à poeta quædam ita ambigue prolata ſunt, vt ſtudio quæſiſſe videri queat, ne deſit Grammaticis de quo rixentur. [Nouisq́ue rebus infidelis Allobrox.) Vel hæc exemplo eſſe poſſunt eorū quæ iamiam diximus. Videtur enim Horatius dicere. [Quam neque Catilina perdere potuit, qui prope totā concitaſſet Galliam in rempub. At Allobroges laudandi, qui nouis rebus ſuam fidem non dedere, ſe honeſtum vtili prætulere. poſſunt autem alia eſſe lectorum iudicia. Acron enim exponit nouis, id magnis, quod mihi diſplicet. [Impia perdemus deuoti ſanguinis ætas.) Hic concluditur (inquit Porphyrion) ſententia inde cœpta. Quam neque finitimi valuerunt perdere Marſi. Quare miror quid Mancinello venerit in mentem, vt ſuppleret accuſatiuum nos. ait enim. ordo eſt. Perdemus nos impia ætas ſanguinis deuoti. Badius non negleat. Aptius autem idem Mancinell. Taciti verba de cæruleis Germanorum oculis, quam quidem alius de Britannia Cæſaris verba adduxit. [Nefas videti) Legendum videri propter carmen, quantumuis reclament codices. Neque enim alios pedes præter Iambicum hoc loco recipit. [Aut melior pars.) Melior pro eo quod eſt maior dictum eſt, ait commētarius hoc in loco Porphyrionis, vt habent quidam codices, at ego Acronis puto. Nam Porphyrion poſtea ad hoc carmen: Aut pars indocili melior gerere mollis, & expes Innominata perprimat cubilia: Aut omnis ciuitas canius, inquit, aut para maior remaneat, quæ mollis animi, & ſine ſpe eſt. Hæc ille. Ergo melior exponendum pro ſanior. [Phocæorum Velut profugit execrata ciuitas: Agros) Porphyrion coniungit, ciuitas execrata agros atque lares patrios, quod placet. Hic libet ridere noſtrorum nugonem ac inſignem fatuum, qui hoc in loco tria mutare auſus eſt verba, nulla motus ratione, quam quód ita placuit. poſt, ciuitas addit quę (hoc enim habet ille, vbique aliquid ſinat) & ita legit, pro ire, ſuadet, pro ſuadere. Mirum vero quam ille ſibi placeat hoc inuento tanta in alieno opere eſt audacia, Phocęorum autem cum diphthongo puto ſcribendum, pro Phocęorum, à nominatiuo Phocęus. Vbi notandum, Phocęam eſſe nomen vrbis Ioniæ in Aſiæ, vnde denominatiuum Phocæus, Græce φωκαιεὺς apud Herodotum, & φωκαεῖς apud alios. Latine Phocęenſes tetraſyllabon. Longe vero eſt regio Phocis in Græcia. vnde denominatiuum φωκεὺς, vel φωκιεὺς. Verum hic ſcribendi error ita inualuit, & in Latinis, & in Græcis codicibus, vt Planum ſit illos hanc differentiam, vel ignoraſſe, aut obſeruare noluiſſe. Mancinellus etiam hiſtoriam hanc narrans & de Maſſilienſium origine, nomina, regionesq́. confundit. Nihil enim hic de Phocenſibus in Gręcia, vt ille narrationem incipit. Verum hiſtoria nota eſt apud Herodotum libro primo. In Str. Græco codice iam φωκικῶν leges φωκέων pro φωκαιέων, cum de Ionice loquitur, ſed errore librariorum haud dubie. A Phocęenſibus eſt Adagium φωκαίων ἀρὰ. i. Phocęenſium execratio, de quibus hoc loco poeta. & à quibus Maſſilienſes in Gallia Narbonenſi originem trahunt. A Phocenſibus autem regionis Græce alterum eſt adaugium φωκέων, ſiue φωκικὴ ἀπόνοια. i. Phocenſium deſperatio. De his erudite Doct. in Chiliadibus. [Laborioſa nec cohors Vlyſſei.) Metri cauſa, inquit Porphyrion, ſeparatio. i. diæreſis facta eſt, vt materia, & pictai ſolet dici, niſi forte ita declinauit, vt dici. Nam vtranque nomen videmus producta ſyllaba terminari. Ita & paulo poſt Achillæi dixit. Hæc ille. Quæ verba ego plane non intelligo. Cum nomina tertiæ declinationis τῶν συνῃρημένων apud Græcos in noſtram Latinam traducta, ei habeant in genitiuo, vt Orpheus Orphei, Tydeus Tydei. Ita Achilleus Achillei, & Vlyſſeus Vlyſſei. Mirum vero quod in ſextam oden libri primi nihil eiuſmodi notauerint hæc noſter Porphyrion, vbi eſt, Nec curſus duplicis per mare Vlyſſei, vt ſuſpicer hæc corrupta eſſe. De datiuo autem Græco non eſt dubium quin & ει diphthongum in ei reſoluta habeat. Sed & dici ineptum exemplum eſſe videtur.

E A M V S omnes execrata ciuitas Sic habetur in omnibus, quæ quidem ipſe viderim, exemplaribus. Sed quoniam in hac ode ſecundi quique verſus conſtant é ſolis iambis, quod ſtudio ſe feciſſe videtur Horatius, omnis legendum eſt, vt ſit omnis ciuitas eamus, quæ eſt, vt Porphyrio ait, figurata elocutio, vt Pars in fruſtra ſecant. hinc ſubiungit Porphyrio, aut omnis ciuitas eamus, inquit, aut pars maior remaneat, quæ mollis animi, & ſine ſpe eſt, expersque virtutis. Eſt autem ordo, omnis ciuitas execrata hæc, & quæ poterunt abſcindere redditus dulceis, eamus execrata, hoc eſt execratione, & iureiurando interpoſito, ſic ſupra. Forte communiter quęritis, quid expediat, aut melior pars carere malis laboribus, nulla ſentētia ſit potior hac, ire quocunque ferent pedes, quocunque Notus, aut Africus proteruus vocabit per vndas, velut ciuitas Phoceorum execrata agros, atque patrios lares profugit, reliquitque fana habitanda apris, & lupis rapacibus. execrata agros, & patrios lares, ſic dixit, vt Saluſtius in Catilinario, Interea plebs coniuratione patefacta, quæ primo cupida nouarum rerum nimis bello fauebat, mutata mente, Catilinæ conſilia execrari, Ciceronem ad cœlum tollere, veluti ex ſeruitute erepta, gaudium, atque lętitiam agitabat. [Nos manet oceanus circunuagus. arua beata. Petamus arua diuites & inſulas.) ſic eſt legendum, non arua beata petamus arua. tum vt ſecundus verſus conſtet é ſolis iambis, vt ceteri, tum etiam quia bis dicendo, arua arua petamus beata, maiorem habet ad perſuadendum vehementiam, vt relinquam patriam. & circunuagus eſt proprium oceani epitheton, quia vagatur circum omnem terrā nec placet his Porphyrionis expoſitio, oceanus circum arua beata vagus, quia valde ſiccum eſt, & quaſi imperfectum quod ſequitur, petamus arua, niſi addatur epitheton. ALD. MAN.

Odé XVII. Epodon.

Tuusq́ue venter partum eius.

Videtur legendum partumeius, vt ſit à partu partumeius, quód fœcunda eſſet Canidia, id quod ex Acrone colligitur, cum dicit. Partumeium dicit filium Canidię, quem habere ſe fœcunditatis gratia iactatur. quanquam ipſe ſic conſtruo, & tuus venter Partum eius. i. fœcundus eſt tibi, quia ſubiungit, & obſtetrix lauit pannos rubros tuo cruore.

Vtcunque fortis exilis puerpera.

Porphyrio, & qui eum ſecuti ſunt, exilis nomen eſſe dixit, cum ſit verbi exilio ſecunda perſona, nec aliter ſtat verſus, vt ſi iambus in quarta ſede, in qua ſpondaus eſſe non debet, quod & ipſe

Horatius

Horatius in Poëta ſic docet:

Spondeos ſtabileis in iura paterna recepit.
Commodus, & patiens, noo vt de ſede ſecunda
Cederet, aut quarta ſocialiter.

Quod ſi exilis hic nomen ſit, foret ſpondeus in quarta ſede contra legem Trimetri Iambici, quali vſus eſt Horatius. Scanditur autem ſic.

ŭtcūn -quĕ fŏr v- tĭs ĕx v- ĭlĭs v- pŭĕr v- pĕră vv

Quod noo aduertiſſe Porphyrionem, miror.

ROGAT CANIDIAM.

Magam, vt ſibi parcat.

Iterum Canidiam inſectatus, ſed ironice orat per omnia ſacra magica, vt iam ſibi parcat, velle enim illi libenter cedere, & victum fateri, modo non grauetur ipſa veneficium, quo dementauerat, à ſe auferre ſe iam nimium expertum quid illa carmine ſuo poßit, iam ſatis pœnarum dediſſe proinde parcat ſupplici vel Achillis exemplo qui Telephum hoſtem ſeruauit & Hectorem Priamo patri reddidit, & Circes, quæ Vlyßis ſocios priſtina forma reſtituit.

Ode XVII. Monocolos. Sunt enim omnes verſus Iambici, hipponactei, trimetri, acatalectici, qualis ille. Ibis Liburnis inter alia nauium. hoc modo.

Iām iam ĕf -- fĭcā v- cī dō -- mănŭs v- ſcĭēn v- tĭā v-
Sŭpplēx -- ĕt ō v - rō rē -- gnă pēr v- Prōſēr -- pĭnæ v-

--v--v-v-v-

--v---v---v-

IAM iam efficaci * duo manu ſciētiæ — * dare
Supplex: & oro regna p Proſerpinæ,
Per & Dianæ non mouenda numina,
Per atque libros carminum valentium
Refixa cœlo deuocare ſidera,
Canidia parce vocibus tandem ſacris:
Citumq́ue retro ſolue ſolue turbinem.
Mouit nepotem Telephus Nereium:
In quem ſuperbus ordinarat agmina
Myſorum: & in quem tela acuta torſerat.
Vnxere matres Iliæ addictum feris
Alitibus, atque canibus homicidam Hectorem:
Poſtquam relictis mœnibus rex procidit
Heu peruicacis ad pedes Achillei.
Seroſa duris exuere pellibus
Laborioſi remiges Vlyſſei
Volente Circe membra: tunc mens, & ſonus
Relapſus, atque notus in vultus honor.
Dedi ſatis, ſuperque, & pœnarum tibi
Amata nautis multum, & inſtitoribus.
Fugit iuuentas, & verecundus color
Reliquit oſſa pelle amicta lurida:
Tuis capillus albus eſt odoribus:
Nullum à labore me reclinat ocium:
Vrget diem nox, & dies noctem: neque eſt
Leuare tenta ſpiritu præcordia.
Ergo negatum vincor, vt credam miſer,
Sabella pectus increpare carmina:
Caputq́ue Marſa diſſilire nenia.
Quid amplius vis? ò mare, & terra, ardeo:
Quantum neque atro delibutus Hercules
Neſſi cruore: nec ſicana feruida
Furens in Aeta flamma. tu, donec cinis
Iniurioſis aridus ventis ferar:
Cales venenis officina Colchicis.
Quæ finis? aut quod me manet ſtipendium?
Effare: iuſſas cum fide pœnas luam:
Paratus expiare, ſeu popoſceris
Centum iuuencos: ſiue mendaci lyra
Voles ſonari: tu pudica, tu proba,
Perambulabis aſtra ſidus aureum.
Infamis Helenæ Caſtor offenſus vice,
Fraterq́ue magni Caſtoris, victi prece,
Adempta vati reddidere lumina.
Et tu (potes nam) ſolue me dementia,
O nec paternis obſoleta ſordibus,
Nec in ſepulcris pauperum prudens anus
Nouendialeis diſſipare pulueres.
Tibi hoſpitale pictus: & puræ manos:
Tuusq́ue venter partumeius: & tuo
Cruore rubros obſtetrix pannos lauit.
Vtcunque fortis exilis puerpera.

ANTONIVS.

IAM iam efficaci) Per ironiam fatetur Horat. ſe Canidiæ veneficis cedere. petitq́. ab illa veniam, dicens ſe ardere q̃ maxime, & vexari dementia agentibus veneficijs. [Iam iam efficaci) Metrum eſt ſimile primæ Ode Epodon. [Do manus) Tanquam victus. [Efficaci) Perfectæ, & effectus capaci. [Scientiæ) Scilicet veneficiorum Canidiæ. [Proſerpinæ) Hãc enim veneficæ inuocant. [Non mouenda) Non tentanda, ne. ſ. iraſcantur. [Carminum). ſ. Canidiæ. [Sacris) Execrandis. [Turbinem) Quo quaſi eius mentem ligauerat. [Mouit nepotē) Per aliorum exempla docet eam precibus flectendam. [Nepotem Nereium). i. Achillem Nerei nepotem ex Thetide natum. [Telephus) Is fuit Herculis filius in Myſia magno in honore habitus, vt ſcribit Diod. lib. v. Cum autem à Myſia Græcos arcere voluiſſet ab Achille percuſſus eſt in ſemore ſiniſtro, conſulto exin de oraculo intellexit, nullo pacto ſanari poſſe, ni rurſus eodem loco ab Achille vulneraretur: Vnde (vt Pli. ſcr. lib. xliiij. c. xviij.) rubigine Telephum proditur ſanaſſe Achilles, ſiue id ærea, ſiue ferrea cuſpide fecerit, ita certe depingebatur ex ea decutiens gladio. Rubiginis autem vis eſt ligare, reſtringere. [Ad dictum) Damnatum, & deuotum. [Homicidam) Fortem. [Procidit) Geniculatus eſt. Quomodo autem Priamus duce Mercurio petierit Achillem pro Hectoris cadauere redimendo, late in Odis dictum eſt. [Peruicacis) Peruicaces dicuntur, qui in contentione vſque ad peruincendum perſeuerant, vt Porph. ſcribit. [Remiges Vlyſſe) Quo pacto ij conuerſi fuerint in apros, & alias feras a Circe, legito lib. xiiij. Met. apud Naſonem. [Soous) Sermo. [Notus honor in vultus). i. vultus hominum. [Amata nautis) Oſtendit, qd paſſus fuerit Canidiæ veneficio. [Inſtitoribus) Mercatoribus. [Verecundus color). i. rubor. ipſe nanque pallidus effectus erat. [Reclinat) Remouet. [Vrget diem) oſtendit ſe noctesque, dieſq́. cruciari. [Negatum pectus) Amori. ſ. alienus. [Sabella carmina) Marſos intelligit Samnitibus vicinos, qui valebant carminibus, vt ſuperius patuit. [Increpare) Effingere conſumere, cruciare. [Diſſilire) Turbari, corrumpi. [Nenia) Incantatione. de qua late ſuperius. [Quid amplius vis?) Tu Canidia. ſ. [Atro) Venenoſo. [Delibutus) Perunctus. [Neſſi cruore) De hoc ſupra latius. [Nec Sicana) ordo eſt, Nec quantum ardet feruida flamma vrens in Ætna Sicana. [Tu, donec cinis) Ordo eſt. Tu. ſ. Canidia tanq̃ officina cales venenis Colchicis, donec ferat aridus cinis ventis iniurioſis. [Aridus cinis). i. exuſtus. [Colchicis) Qualibus Medea Colchis vtebatur, vel venenis Colchicis, id eſt venenoſiſſimis herbis quales apud Colchos eſſe dicuntur. [Stipendium) Tributū, vt tibi tradā. [Mendaci lyra). i. falſis, & fictis laudibus. [Sidus aureum) ordo eſt: Tu perambulabis aſtra ſidus aureum. i. inter ſidera eris relata. [Infamis Helenæ) ſteſichorus Lyricus poëta Siculus vituperationem Helenæ ſcribens, cæcatus ex Caſtoris, & Pollucis indignatione. poſtea vero reſponſo Apollinis eiuſdem laudes deſcripſit quare oculorum aſpectum recepit placatus, & Caſtore, & Polluce. [Et tu potes) ordo eſt: Et tu Canidia

Teleph'

dia ſolue me dementia, nam potes. [O nec paternis obſoleta ſordibus) .i. inquinata, vel polluta vilibus parentibus omnia tamen (vt dixi) per ironiam dicuntur. [Nouendiales pulueres) Reliquiarum cineres intelligit. Nouendiale enim ſacrificium dicitur, quod nono die mortuo fit, ex quo ſepultus eſt. [Hoſpitale) Benignum mite placidum. [Partum eius) Is enim eius filius ſuppoſitus erat, propterea id inquit. [Obſtetrix) Ea dicitur quæ infantes in ortu ſuſcipit ab obſtando. Obſtat enim & opponitur parturienti. [Vtcunque fortis exilis puerpera) Ordo eſt. Tu exilis puerpera .i. quando paris, vtcunque fortis .i. quomodocunque, & maxime fortis es. Laudat enim eam, quòd quamuis exilis eſſet, attamen in puerperio fortis erat. Omnia demum per illuſionem accipe.

ACR. IAM iam efficaci do manus ſcientiæ) Iterum in Canidiam magam dicit, ꝙ efficaces eius artes probauerit. [Defixa cœlo deuocare ſidera) Vt, Siſtere aquam fluuijs, & vertere ſidera retro. [Mouit nepotem Telephus Nereium) Telephus rex Myſorum. his Græci ad Troiam euntes, putantes eos Troianos eſſe, bellū intulerunt. Telephus reſtitit, & ſingulari certamine cum Achille conflixit, à quo & vulneratus eſt, ſed cum poſtea errore cognito in amicitiam rediiſſent, ab Achille herbis curatus eſt, quarum ſcientiam habebat Chirone docente. Quod exemplum ideo ponit Horatius, vt ſicut Achilles Telepho, ita ſibi Canidia ignoſcat. [Homicidam) pro viro forti poſuit. [Poſtquam relictis) Etiam Priamo, inquit, roganti pro Hectore Achilles victor ignouit. [Dedi ſatis, ſuperq., pœnarum tibi) Vt, Parcere ſubiectis. [Lurida) Tabida, nigra. [Nullum à labore me reclinat ocium) Nullum tempus ſibi præſtari carmine eius ad requiem oſtendit. Increpare dirumpere, ſiue incitari. [Caputq. Marſa diſſilire nenia) Vt tanquam mortuum canam [O mare terra) ſub indignatione exclamat. Vt Terent. O cœlum, ò terra, o maria Neptuni. [Ardeo) Dicit ſe non voluntate amare, ſed vi magici carminis. [Ætna) Mons eſt Siciliæ ſemper ignitus. [Quod me manet ſtipendium? Certis enim ſtipendijs milites ocia merebantur. [Siue mendaci lyra) Tanquam de ea falſa caneret per timorem. [Infamis Helenæ Caſtor offenſus) Steſicorus poeta Siculus dū vituperationem Helenæ dixiſſet, indignatione Caſtoris, & Pollucis oculos amiſit, ſed placati poſtea lumina ei reddiderunt. [Tibi hoſpitale pectus, & puras manus) Ironicos autem laudat omnia, hoſpitale pectus, pu[illegible], & puerperium, cum pollutam eam humanis ſacrificijs [illegible]iſſet. [Tu vſq; venter partumeius) Partumeium dicit filium Canidiæ quem habere ſe fœcunditatis gratia iactabatur. [Et tuo cruore rubros obſtetrix pannos lauit) Cacophaton in ſenſu.

POR. IAM iam efficaci do manus ſcientiæ) In hac Ode figuratim cum Canidia agit, nanque vt ſatisfaciat, lacerat eam elegerant vrbanitate. [Scientiæ) Veneficiorum .ſ. intelligendum. [Supplex, & oro regna per Proſerpinæ) Eleganter, [illegible] per deas ipſius orat eam, quia veneficæ Hecaten colunt. [Et Dianæ non mouenda numina) hoc eſt non laceſcenda, vt moueantur .i. iraſcantur. [Per atque libros carminum valentium) ordo, atque per libros carminum. ipſius autem Canidiæ dicit. [Parce vocibus, tandem ſacris) Vocibus verbis, Dialogos nunc de ſacris, quia ſacrum religioſum, & execrabile ſignificat. [Citumq. retro ſolue) Retro ſolue, id quod dubium eſt reſolue, dicimus citum .i. cito, turbinem autem dicit quòd quaſi obligauerit mentem eius. [Mouit nepotem Telephus Nereium) Exempla affert, quibus oſtendat etiam inimicos precibus eorum, quibus irati erant ad miſerationem adductos. notum autem hiſtoria, Telephum ab Achille vulneratum eſſe, fragmentoq. haſtæ, qua vulneratus erat, ab eodem Achille curatum. [Homicidam Hectorem) Aliter eſſe dicit, quàm vulgo dicitur. Nunc enim pro viro forti dictum, qui multos in bello occiderit. [Heu peruicacis ad pedes Achillei) De hac diuiſione in ſuperiore ode locutus ſum circa nomen Vlyſſis. Peruicaces autem dicuntur, qui in contentione vſque ad peruincendum perſeuerant. [Amata nautis multum, & inſtitoribus) Amaſa vocatiui caſus eſt, ò amata. ſed hoc vrbaniſſima contumelia dicitur, quia ſub illa laude quod adeo pulchra ſit, vt à Muſis ametur. [Fugit iuuentas, & verecundus color) ſibi dicit Horatius hæc fugiſſe per cruciatum, quem de carminibus illius patiatur. Verecundum autem colorem eleganter pro rubore dixit, ex quo ſignificat ſe pallere. [Tuis capillus albus eſt odoribus) Nunc oſtendit quare ſupra dixit Fugit iuuentas. [Nullum a labore me reclinat ocium) Laborem animi vult intelligi quaſi quibuſdam tormentis animi per veneficia illius crucietur. [Neque eſt leuare) Figurata elocutio, pro neque contingit. Adductus ſum vt credam Sabellis carminibus defigi mentes humanas. Sabella autem carmina pro Marſis poſuit, & neniam pro incantatione. alioquin nenia proprie carmen eſt, quod mortuis cantatur. [Cales veneni officina Colchicis) Ipſam mulierem officinam veneniorum diſerte dixit. Colchicis autem manifeſtum eſt propter Medeam dici. [Quæ finis? aut quod me manet ſtipendium?) Quod vult intelligi, quod apparet ex eo, quod ſtatim infert: Iuſſas cum fide pœnas luam. [Infamis Helenæ Caſtor offenſus vice) Steſicorum ferunt cæcum factum eſſe, quòd infamia carmina in Helenam feciſſet deinde oraculo admonitum palinodiam feciſſe .i. contrario carmine eam laudaſſe, & lumina recepiſſe. [Solue me dementia) ordo eſt. Solue me dementia, nam & tu potes. [O nec paternis obſoleta ſordibus) Vrbaniſſime obſcura dicitur ironia in contrarium nanque accipienda hæc: Quis enim ſic laudat, qui ſimpliciter agit? ò quæ non es ſordidi generis, nec oſſa humana ad maleficia colliges, & reliqua. [Nouendiales diſſipare pulueres) cineres reliquiarum vult intelligi. nam nouendiale dicitur ſacrificium, quod mortuo fit nona die quam ſepultus eſt. Nec illud ſine amaritudine eſt in ſuperiori verſo, quòd anum illam appellet, quæ adhuc amari velit. Et adnotandum pluraliter dixiſſe pulueres. [Tuusq. venter partumeius) per ironiam hæc dicuntur. vult intelligi illum partumeium, qui filius eius exiſtimabatur ſuppoſuiſſe ſibi non peperiſſe. [Et tuo cruore rubros obſtetrix pannos lauit, Vtcunque fortis exilis puerpera) ſecundum veterem declinationem præſenti tempore dicitur lauit. vtcunque autem quotieſcunque ſignificat, & eſt ſenſus. Quotieſcunque paris puerperio ſanguinatos pannos obſtetrix lauat. Sed illud argute dictum: Exilis fortis puerpera, quia fortem vult intelligi eam .ſ. quæ non peperit. Exilem autem ſub illa ſpecie, quaſi puerperio facta ſit deformis per exilitatem corporis ad maciem naturalem, dicit.

ASCENSIVS.

IAM iam) Graphice irridet Canidiam placentem ſibi, ꝙ veneficijs multa poſſet, ſupplicans per ironiam, vt ſibi parcat. vnde dicit, O Canidia, ego ſupplex do iam iam .i. iam tandem, manus .i. fateor me victum, & ſubijcio me, ſcientiæ .ſ. tuæ, vt in veneficijs, efficaci .i. efficienti quidquid volet. Et oro per regna Proſerpinæ, quæ magicæ, & veneficæ arti præeſt, & per numina Dianæ non mouenda .i. non commouenda ad iram, atque per libros carminum .i. incantamentorum, valentium deuocare .i. deorſum, & in terras vocare ſidera defixa (aut refixa) .i. reſoluta, quæ prius erant fixa cœlo, Parce tandem vocibus ſacris .i. diris, & imprecationibus in me abſtine, & ſolue ſolue, inquit retro .i. fac retrorſum, q.d. quia amplius tolerare nequeo, turbinem citum .i. girū, quo me implicaſti, me turbantem & agitantem ſubito in furiam. Quod vt faciat, conatur eam inducere exemplis ſummorum virorum, qui depoſita ira victis pepercerunt, dicens: Telephus rex Myſię vulneratus ab Achille, mouit .ſ. ad pietatem nepotem Nereium .i. Achillem Thetidis, quę vna Nereium eſt, filium, in quē .ſ. Achillem. Telephus ſuperbus, quia non patiens ipſum tranſire per regna ſua, ordinarat agmina Myſorum, & in quem torſerat .ſ. Achilles, tela acuta .i. haſtam, cuius rubigine poſtea eum ſanauit. Vnde Ouid. Vulneris auxilium Pelias haſta tulit. Matres Iliæ .i. Troianæ luxere (aut vnxere, vt alij legunt) Hectorem homicidam .i. ferocem, qui nemini pepercit, addictum .ſ. a dijs, alitibus, atque canibus feris poſtquam ter circum mœnia tractus illis expoſitus erat, poſtquam rex .ſ. Priamus, procidit ad pedes Achillei .i. Achillis (à nominatiuo Achilleus) heu peruicacis .i. vincere contendentis, & in opinione permanentis. Vnde in Arte dicit: Scriptor honoratum ſi forte reponis Achillem. Impiger, iracundus, inexorabilis, acer: Iura neget ſibi nata, nihil non arrogat armis. Quomodo autem ad eum a Mercurio perductus venerit Priamus, prius viſum eſt. Vnde & Æneid. j. Exanimumq. auro corpus vendebat Achilles. Procidit in quam mœnibus .ſ. Troianis relictis, quia clam in tentoria Achillis ingreſſus eſt. Setoſa, alijs exemplis, & argutioribus contendit Canidiam debere placari, & ignoſcere ſupplicanti, cum Circe Solis filia, & venefici peritiſſima Vlyſſis ſocijs veniam conceſſerit, eoſq. in priſtinam formam reduxerit, dicens: Remiges Vlyſſei, id eſt ſocij Vlyſſis qui illi remigrandi officium præſtiterunt, laborioſi, quia decennali nauigatione afflicti, exuere, id eſt exuerunt, hoc eſt depoſuerunt, membra ſetoſa, id eſt varijs ſetis obtecta. verſi enim erant plurimi in ſues, pellibus duris, quia etiam ſetius, & hoc Circe volente, id eſt concedente, vt in priſtinam formam redirent tum, id eſt tunc cum Circe id voluit, mens & ſonus, id eſt loquela humana, & honor notus, id eſt priſtinus decor humanus, relapſus eſt in vultus .i. in facies eorum. O amata multum nautis,

nautis, & inſtitoribus.i.mercatoribus, ego dedi tibi ſatis ſuperq́. pœnarum.i.ſatis à te punitus ſum, quòd in te ſcripſeram, quia iuuentas.i.iuuenilis ętas fugit.ſ.me & color verecundus.i.rubens, qualis eſt verecundia pertuſis. & pueris, reliquit oſſa.ſ.mea, amicta.i.obſita, pelle lurida.i.multum pallida, & obſcœna. Capillus ſup.meus, eſt albus tuis odoribus.i.medicamentis, aut philtris. Nullum ocium reclinat me à labore.i.ſum in continuo labore. Nox vrget diem, & dies vrget noctem.i.neque noctu, neque interdiu requiem habeo, ſed noctu diem, & interdiu noctem deſidero, neque eſt.i.& non datur mihi leuare, ſpiritu.i.reſpiratione pręcordia tenta .ſ. philtris tuis. Ego (aut ergo) miſer vincor, ita vt credam pectus ſupple meum negatum.ſ.amori tuo increpare.i.increpare crepitu quodam carmina Sabelle, id eſt Marſica, hoc eſt faſcinatorix, & caput meum diſſilire.i.in diuerſa ſalire, Nenia.i.magico cantu. Marſa.i.quo Marſi valent. Quid vis amplius? deinde quaſi impatiens exclamat tragice. O mare, & terra, ego ardeo ſupple tantum, quantum neque arſit ſupple Hercules, delibutus.i.perunctus in ſubtunica, ſeu camiſia, atro cruore Neſſi, quo Deianira ipſam imbuerat, nec quantum ardet ferui da flamma vrens in Ætna Sicana.i.monte Siciliæ. Tu ò Canidia, officina.i.tanquam officina, aut fornax, cales venenis Colchicis.i.qualibus Medea vſa eſt vreris in me, donec ego ferar.i. auferar à ventis iniurioſis, cinis.i.effectus cinis aridus, hoc eſt totus exhauſtus. Quæ finis ſupple erit? an quod ſtipendium manet.i.expectat me? effare.i.eloquere, edoce me? Ego luam.i.pee ſoluam, cum fide.i.fideliter, pœnas iuſſus.i.quas iuſſeris, paratus expiare.i.purgare me tibi, ſeu popoſceris centum iuuencos, ſeu voles ſonari.i.prædicari, mendicari lyra.i.falſis carminibus, quibus virtutem tuam prædicem in hac forma, tu pudica, tu proba, ſidus aureum.i.tranſlata in ſidus aureum, perambulabis aſtra.i. incedes inter ſidera per media aſtra. Alio autem exemplo docet ob carmina ignoſcendum, quia Caſtor offenſus à Steſichoro vice Helenæ infamis.i.infamatæ per eum, & frater magni Caſtoris.ſ.Pollux etiam offenſus vice ſororis infamatæ, victi prece.ſ. Steſichori, reddidere vati.i.poetæ Lyrico.ſ.Steſichoro, lumina adempta.i.viſum prius ablatum. Et tu ò Canidia ſolue dementia.i.furore, nam tu potes.ſ.me ſoluere, ò nec obſoleta.i inquinata, ſordibus paternis.i.maiorum tuorum, neque anus prudẽs (aut prudens):i.præ pudore verita, diſſipare pulueres nouendiales.i. cineres defunctorum peractis exequijs poſt nouem dies, in ſepulcris pauperum, quia eos diſſipare pro magico vſu ſolebat. Meminerimus autem omnia per amaram irriſionem dici, ita vt dum laudare videatur, ſummopere damnet, vnde addit. Pectus ſup.eſt tibi hoſpitale .i. mite, & placidum, vt hoſpitem decet, & manus purę.i.innocentes, & venter tuus eſt partumeius.i.fœcundus partu frequenti, videtur autem deductum vocabulum à partu meio. nam parturientes micturiunt, ſic legit Philologus, non pactum eius. Ironicos itaque partumeius dicitur, nam partus ſuppoſitus erat. Et obſtetrix lauit pannos rubros tuo cruore, quem .ſ. cum filio in partu emiſerat, quæ tamen nihil pepererat, tu puerpera vtcunque.i.quacunque virtute, fortis .ſ. præter morem aliarum puerperarum, exilis.i.extra ſtatum ſalis, veluti nullo labore fatigata, quod etiam indicium eſt non veri partus, eſt ergo exilis media breui ſecundæ perſonæ ab exilio exilis exilit, vt & ratio carminis exigit, & ſententia comprobat, & Bonfinis adnotauit.

GLAREANVS.

ERGO negatum vincor, vt credam miſer) Quidam legũt, ego, pro ergo & connectunt, negatum corpus, quod ſequente verſu ſequitur. Sed magis mihi placet, vt ergo legatur, exponaturque negatum .i. vt negem. Sabella autem carmina pro Marſis non exponam, quod proxime ſequatur Caputque Marſa diſſilire ogna, etiam ſi ita exponit Porphyrion, ac eum ſecutus Mancin. Quanquam Mancinellus parum memor eſt quid expoſuerit lib. iij. Ode vj. ad illud Sabellis docta legionibus. Vbi ex Plinio oſtendit Samnites etiam Sabellos dictos, à Grecis Sannitas. Tolerabilius erat ſi Sabina hoc loco expoſuiſſet, vt Seru. iij. Georg. facit ad illud Virgil. Denteſque Sabellicus exacuit ſus. Quauquam in huius Odes commentario quędam Acronis, videntur commixta Porphyrionis verbis, aut aſſuta ab aliquo impoſtore, vt illud ad nomen de, exilis, neque ego Porphyrionem hoc ignoraſſe puto verbum videlicet eſſe, non nomen. Neque enim duo epithetæ vni tribuuntur ſubſtantiuo abſque copula.

CANIDIA RESPONDENS INDVCITVR eodem carmine.

QVID obſeratis auribus fundi preces?
Non ſaxa nudis ſurdiora nauitis
Neptunus alto tundit hibernus ſalo.
Inultus vt tu riſeris corytia *
Vulgata ſacrum liberi cupidinis?
Et exquilini pontifex venefici
Impune vt vrbem nomine impleris meo?
Quid proderit ditaſſe Pelignas anus?
Velocius ne miſcuiſſe toxicum,
Si tardiora fata te votis manent?
Ingrata miſero vita ducenda eſt in hoc:
Nouis vt vſque ſuppetas doloribus.
Optat quietem Pelopis infidus pater,
Egens benignæ Tantalus ſemper dapis:
Optat Prometheus obligatus aliti:
Optat ſupremo collocare Siſyphus
In monte ſaxum: ſed vetant leges Iouis.
Voles modo altis deſilire turribus:
Modo enſe pectus Norico recludere:
Fruſtraque vincla gutturi innectes tuo,
Faſtidioſa triſtis ægrimonia.
Vectabor humeris tunc ego inimicis eques:
Meæque terra cedet inſolentiæ.
An quæ mouere cereas imagines,
Vt ipſe noſti curioſus, & polo
Deripere Lunam vocibus poſſum meis:
Poſſum crematos excitare [illegible]uos.
Deſiderique temperare po[illegible]:
Plorem artis in te nil valenti[illegible]m?

* Lege Polit. Miſcell. cent.i. cap.x.

ANTO.

QVID obſeratis) H[illegible] Ode Danidia inducitur reſpondere ſuperiori, [illegible]t itaque illa nullo pacto velle Horatium ſoluere dementia cum ipſe eius arcana manifeſtauerit, vrbemq́. totam eius nomine impleuerit. [Quid obſeratis) Carmen eſt ſim[illegible]denti. [Obſeratis) obſtrnctis rectis, clauſis. [Hibernus) [illegible] [Inultus vt) ſenſus eſt. Patiar ne vt tu inultus &c. [C[illegible]ferna, à Cocyto flumine, veneficia autem infernis fiu[illegible]tionibus. Commiſiſſeq́. Horatio ſua ſecreta ſacra Cania videtur, tanquam Pontifici. [Sacrum liberi cupidinis?) Appoſitio eſt, liberi cupidinis. Regnat.n.& in dominos ius habet ille deos, vel liberi cupidinis.i.amoris in liberum aliquem, & ingenuum. [Exquilini veoftici) Pro veneficij. In Exquilijs aũt ſepulchra erant, hinc ibi veneficia fiebant. [Pontifex) Tanquam Pontifex, & iudex, ac cenſor ſacrorum. Pontifices enim ſacrorum curam habebant. [Impune) ſup. patiar. [Pelignas anus) Vt te.ſ.hac dementia liberarent, quia quidem meis veneficijs cruciaris. de Pelignis vero in Odis legito. [Velocius,) Id eſt quod te velocius perimat, ne veneficijs meis diutius crucieris. [Tardiora votis) Tu enim perire velles, nec potes. [Suppetas) ſuppedites, oppleris. [Pelopis pater,) De Pelope, Tantalo, Prometheo, Siſypho videto in Odis. [Norico) De Noricis, & Norico ferro late in Odis dictum eſt. [Faſtidioſa) ordo eſt. Tunc ego triſtis faſtidioſa ægrimonia vectabor eques inimicis humeris.i.tuis. [Inſolentiæ) Importunitati, impudentiæ, audaciæ, & magnæ potentiæ. [Mouere) Moueri facere. [Deſideri) Pro deſiderij.i.Cupidinis, & Amoris. [Plorem artis) ſenſus eſt. Cum tot, & tanta (vt dixi) efficere valeam, plorabo ne in te meam artem nil poſſe? quaſi dicat minime, ſed te maxime cruciabo quocunque modo.

ACR.

QVID obſeratis auribus fundi preces?) Vt, Cur mea dicta negat duras dimittere in aures. [Non ſaxa nudis ſurdiora nauitis) Inducit Canidiam precibus ſuis implacabiliter reſpondentem. [Dapis) Huius dapis.

POR.

QVID obſeratis auribus fundi preces?) Fecit Canidiam reſpondentem. [Obſeratis auribus ſurdiora) Dicit Canidia ſignifi

cans

cans ſe preces eius nolle audire. [Inultus vt tu riſeris) Videtur Canidia commiſiſſe Horatio ſacrificia ſua, quæ ille ridens diuul gauerit. [Cocytia) Cocytia autem ſacrum Cupidinis eſſe dicit, quia maleficia hæc, quæ per inferna fiunt, ad amorem pertinere vult intelligi. Et liberum cupedinem dixit, quod quaſi nulli obnoxius ſit, & omnes amores laudat, ſic denique & apud Virg. dicitur. Nate patris ſummi, qui tela Typhoëa temnis. Cocytia ſacra dicuntur, quæ inferis dijs à veneficis fiunt, inde fortaſſe quòd Cocytus fluuius ſit Inferorum. Et Exquilini Pontifex venefici (Pontificem nunc quaſi cenſorem, ac iudicem dicit) quia Pōtifices de ſacris iudicant. Exquilini autem merito, quia (oſtendit ſæpe) extra portam Eſquilinam, hoc eſt ibi in aggeribus religiones, & ſepulchra erant, inter quæ noctibus illa malefica ſacra cōficiebat. [Quid proderat ditaſſe anus) Fallit ſenſus hic, quaſi Canidia dicat ſe Pelignas anus donis ditaſſe, & veneficiorum ſuorum artes ſe docere, ſed ſubiecta repugnant huic intellectui, ergo ſic potius intelligendum quid tibi prodeſt Horati adhibuiſſe tibi magnis mercedib. Pelignas anus, quæ veneficijs meis te per carmina liberarent? [Velocius) Per quod tibi Horati arceſſeris: vt tormenta vitæ carminibus meis irrogata effugeres. [Sed tuo, Faſtidioſa) Tardius mor eris quàm optaſti. [Nouis) Hoc eſt vt ſuppedites, & quaſi miniſter ſis cruciatibus. [Vectabor) Quid eſt humeris vectabor? niſi forte ſubaudiendum extrinſecus lectantibus, aut quid tale, ſic. n. iactare humeros ſolent qui gloriantes incedunt, quòd ſi ita eſt, inimicis eques iungendum erit, vt ſi diceret, equitabo ſuper inimicos meos. Aut nunquid humeris inimicis? quod ſi ita eſt inimicis vectabor intelligamus, quaſi ſuper inimicorum meorum humeros ero: ac ſic vectabor, atque equitabo. [Faſtidioſa) Vitæ faſtidioſæ. ſ. & ſunt ablatiui caſus faſtidioſa ægrimonia. [Terra ſedet inſolentiæ) Nunc quaſi nouæ potentiæ intelligendum. [Curioſus, & polo) Choro ſtellarum, ſcilicet. [Deſiderique). i. amoris potionem conficere. [Plorem) ſenſus hic eſt: An quæ difficiliora facere poſſum. i. cereas imagines animare, & Lunam cœlo euocare, & vmbras mortuorum ab Inferis elicere, ac per hoc potione mentem amore incendere, nihil in te potero, artiſque meæ circa te impotentiam flebo?

ASCENSIVS.

QVID obſeratis) Inducitur Canidia ſuperioribus ſic reſpondens. [Quid. i. ad quid ò Horati, fundi preces auribus) . ſ. meis, obſeratis. i. occluſis tibi? quia Neptunus hybernus. i. hyberno tempore, maris fluctus non tundit. i. concutit, alto ſalo. i. profundo mari, ſaxa ſurdiora, i. minus pia nautis (datiuus eſt) nudis id eſt eiectis, aut ad ſcopulos impulſis. Inultus. i. patiar ne vt tu inultus, riſeris. i. deriſeris, ſacrum Cupidinis liberi. i. a nullo ſubacti, & cunctos ſubigentis, appoſitorie cocytia. ſ. ſacra. i. quæ illi à nobis quaſi Deo fiunt, dum philtra conficimus, vulgata. i. diuulgata à te, vt & tu Pontifex. i. à nobis Pontificio donatus, & arcanis eruditus, venefici pro veneficij. Exquilini. i. quod extra portam Exquilinam fieri ſolet, impleris. i. impleueris, impune. i. ſine vindicta, vrbem meo nomine. i. infamia mea. Quid proderit te ditaſſe. ſ. donis tuis, anus. i. vetulas: Pelignas. i. Sabinas. & miſcuiſſe toxicum. i. venenum, velocius. i. præſentius, & citius enecans? quaſi dicat nihil. Sed (aut ſi) Fama. i. expectant te, tardiora votis. ſ. tuis. i. quàm velis, vita ingrata ducenda eſt tibi miſero, in hóc. i. ad hoc, vt ſuppetas. i. ſuppedites, & ſatis ſis, vſque. i. continue nouis laboribus. Tantalus infidus pater Pelopis, qui ſacra Deorum reuelauit, egens ſemper dapis benignæ, quia impia dapes vtpote filium Dij appoſuerat, optat. ſ. apud inferos, quietem. Et Prometheus aliti. ſ. vulturi eius cor exedenti, optat quietem. Et Siſyphus optat collocare ſaxum in monte ſuperno, ſed leges Iouis, volentis quemlibet manere, vt mortuus eſt, vetant. ſ. finire labores. Tu voles modo. i. aliquando, deſilire altis turribus, & voles recludere. i. aperire modo. i. aliquando, pectus, ſcilicet tuum, enſe Norico. i. duriſſimi ferri, aut falcato, & innectes tuo gutturi vincla. i. vincula, fruſtra, quia non poteris ſtrangulari, exiſtens triſtis ægrimonia. i. moleſtia animi, faſtidioſa Ego, inquit Canidia, vectabor eques, humeris inimicis. i. ſuper humeros tuos, & terra cedet inſolentiæ. i. petulantiæ meæ. An ego poſſim, vt ipſe. i. tu curioſus, noſti mouere. i. facere, vt quaſi per ſe moueantur, imagines cereas, & deripere Lunam cœlo vocibus. i. incantamentis meis, & poſſim excitare. ſ. ad vitam, mortuos crematos, & temperare poculum deſideri, pro deſiderij. i. amoris, plorem exitum artis meæ nihil habentis. i. potentis in te? quaſi dicat minime.

Q. HORATII FLACCI CARMEN SAECVLARE, AD DEOS PRO IMPERIO ROMANO.

Carmen hoc ſeculare appellatur, quod ſecularibus ludis, qui centeſimo quoque anno fiebant, cani conſueuerit ab electis ad hoc pueris prætextatis, & puellis virginibus, idq; Apollini, & dijs ceteris, pro incolumitate populi Romani, & ſalute totius imperij. Erat autem hoc inſtitutum ex verſibus Sibyllæ cuiuſdam, quæ quoto quoque anno, & quibus ceremonijs, & in quo loco fierent, præſcripſerat: Precatur ergo Apollinem, vt vrbe Roma nihil ſit maius neque excellentius: Dianam vt partus fortunet: Parcas, vt quæ reſtant fata in melius vertant, & in ſumma deos ceteros, vt iuuentuti bonos mores ſenibus quietem, & felicitatem populo Romano dent, vt ſemper quidem victor, verum ſupplices mitis, qui iam maxima orbis parte ſubiugata Scythis ipſis, & Perſis Indiſq; formidabilis eſt, atque adeo eius amicitiam ambiant. Poſtremo hymnum abſoluit, commendatis Apollini, & Dianæ precibus, quas à dijs exauditas ſperat.

Ode Dicolos, Tetraſtrophos: qualis ille.

Iam ſatis terris &c. hoc modo.

-∪---∪∪-∪-∪

-∪---∪∪-∪--

-∪---∪∪-∪-∪

-∪∪--

PHOEBE, ſiluarumque potens
Diana,
Lucidum cœli decus, ò colendi
Semper, & culti, date quæ precamur
Tempora ſacro:
Quo Sibyllini monuere verſus,
Virgines lectas, pueroſque caſtos
Dijs, quibus ſeptem placuere coles,
Dicere carmen,
Alma Sol, curru nitido diem qui
Promis; & celas: aliuſque, & idem
Naſceris: poſſis nihil vrbes Roma
Viſere maius.
Rite maturos aperire partus
Lenis Ilithyia, tuere matres:
Siue tu Lucina probas vocari,
Seu genitalis

Diua, producas ſobolem: patrumque
Proſperes decreta ſuper iugandis
Fœminis, prolisque nouæ feraci
Lege marita:
Certus vt denos decies per annos
Orbis, & cantus, referatque ludos,
Ter die claro, totiesque grata,
Nocte frequenteis.
Vosque veraces ceciniſſe parcæ,
Quod ſemel dictum eſt, ſtabilisque rerum
Terminus ſeruat, bona iam peractis
Iungite fata.
Fertilis frugum, pecorisque tellus
Spicea donec Cererem corona:
Nutriant fœtus & aquæ ſalubres,
Et Iouis auræ.
Condito mitis, placidusque telo
Supplices audi pueros Apollo:
Siderum regina bicornis audi
Luna puellas.
Roma ſi veſtrum eſt opus: Iliæque
Littus Etruſcum tenuere turmæ,
Iuſſa pars mutare lareis, & vrbem
Soſpite curſu:
Cui per ardentem ſine fraude Troiam
Caſtus Aeneas patriæ ſuperſtes
Liberum muniuit iter daturus
Plura relictis:
Di probos mores docili iuuentæ,
Di ſenectuti placidæ quietem,
Romulæ genti date, remque, prolemque,
Et decus omne.
Quique vos bobus veneratur albis
Clarus Anchiſæ, Venerisque ſanguis:
Imperet bellante prior, iacentem
Lenis in hoſtem.
Iam mari, terraque manus potenteis
Medus, Albanasque timet ſecureis:
Iam Scythæ reſponſa petunt ſuperbi
Nuper, & Indi:
Iam fides, & pax, & honor, pudorque
Priſcus, & neglecta redire virtus
Audet: apparetque beata pleno
Copia cornu.
Augur, & fulgente decorus arcu
Phœbus, acceptusque nouem camœnis,
Qui ſalutari leuat arte feſſos
Corporis artus:
Si palatinas videt æquus arceis,
Remque Romanam, Latinumque felix:
Alterum in luſtrum, meliusque ſemper
Proroget æuum.
Quæque Auentinum tenet, Algidumque
Quindecim Diana preces virorum
Curet: & votis puerorum amicas,
Applicet aureis.
Hæc Iouem ſentire, deosque cunctos
Spem bonam, certamque domum reporto,
Doctus, Phœbi chorus, & Dianæ
Dicere laudes.

COMMENTARIOLVS IN CARmen Seculare per Anton. Mancinel.

Seculares ludi

PHOEBE, Siluarum) Seculares ludi apud Romanos, inquit Pompeius Feſtus, poſt centum annos fiebant, quia ſeculum in centum annos extendi exiſtimabant. Horatius autem hoc loco ſcribit, ludos Seculares fieri ſolitos anno cx. fiebantque in campo Martio, vt tradit Zoſimus Græce referens Sibyllinos verſus ſuper his editos in quibus continetur, vt anno cx. in campo Martio ſolennia ſacra fierent, & noctu, & interdiu, Parcis autem furuæ agnę mactarentur, caprigenumque pecus, ſimiliter & Dianæ: Terræ vero ſcophra. Ioui Tauri candidi interdiu. Iunoni nitida iuuenca: Apollini Pæanas Latini pueri patrimi, & matrimi, & puellæ patrimæ, & matrimæ canebant in tēplo. Nuptæ ad aram Iunonis orabant. Accipiebant februa viri, & fœminæ, preſertim fœminæ. Dehinc in templis ferè omnibus, primitias portabant, ſic enim agendo omnis Italiæ tellus Romano iugo, Romanoque ſceptro colla ſubdere non recuſaret. Hæc quidem in Sibyllinis verſibus continebantur. Addunt alij, quod primo die Princeps ipſe, & Quindecimuiri mane Capitolium aſcendebant, ibique ſacra de more agitabant, tum in theatris conueniebant ad ludos in honorem Apollinis, & Dianæ faciendo. Sequenti vero die nobiles matronę conueniebant in Capitolium. Supplicabant Deo, frequentabant lectiſternia, canebant hymnos. Tertio denique die in templo Apollinis Palatini ter noueni pueri prætextati, totidemque virgines, patrimi omnes matrimique Gręca, Romanaque voce carmina, & Pęanas concinebant quibus imperium ſuum, & incolumitatem populi Dijs immortalibus commendabant. Ludi autem celebrantur omnibus theatris omnium generum, & ſacrificia templis omnibus fiebant noctu pariter, atque interdiu. Sed (vt ſcribit Tranquillus) Secularibus ludis Auguſtus iuuenes vtriusque ſexus prohibuit vllum nocturnum ſpectaculum frequentare, niſi cum aliquo maiore natu propinquorum. [Phœbe, ſiluarumque potens Diana) Ordo eſt. O Phœbe, & Diana, Siluarum potens, appoſitio lucidum cœli decus, &c. [Colendi) Venerandi. Cleanthes (vt ſcribit Cicero de natura Deorum) dixit mundum eſſe Deum Varro etiam ſcribit: Terram, & cœlum (vt Samothracum initia docent) eſſe deos magnos. [Quod Sibyllini) Placet vt quod, & quo legatur. Antiqui enim Codices vtrunque habent. Erit itaque ordo. Quo .ſ. tempore ſacro Sibillini verſus monuere virgines &c. At ſi legeris quod, dicatur. Date virgines lectas, & pueros caſtos dicere Carmen dijs, quibus ſeptem placuere colles. Quod Sibyllini monuere verſus, & ſic per parentheſim hoc carmen legetur. Poteris etiam ita ordinare. Quod .ſ. tempus ſacrum monuere Sibyllini verſus, deinde iterum repetatur. Date virgines lectas, & pueros caſtos dicere carmen dijs &c. Sibyllini autem verſus (vt oſtendimus) iubebant, ut anno .cx. in campo Martio ſolennia ſacra fierent. Rite igitur dices, Quod .ſ. tempus ſacrum Sibyllini verſus monuere. [Lectas) Electas, nam patrimæ eligebantur. [Septem colles) Vt Tarpeius, qui Capitolinus dicitur, & olim Saturnius. Item Auentinus: Palatinus: Cœlius: Eſquilinus: Viminalis, & Quirinalis. [Alius) Videtur enim cum oritur mane quoque alius eſſe eum veſperi in Occidente latuerit, attamen eſt idem. [Rite maturos) Ordo eſt. O Ilithyia lenis rite aperire maturos partus, tuere matres. Poſtea uero talis erit alter ordo. O Diua ſiue tu probas uocari Lucina, ſeu genitalis, producas ſobolem &c. [Lenis) Facilis, mitis, propitia. [Aperire partus) De Lucina, & Diana partubus fauentibus, & in Odis, & in Epodis late dictum eſt. [Ilithyia) hoc nomine Diana appellabatur parturientibus prepoſita unde & Naſo lib. ix. Metamor. introducit Alcmenam Iole Hylli uxori ita loquentem: Faueant tibi numina ſaltem. Corripiantq. moras tunc cum matura vocabis Prępoſitam timidis parientibus Ilithyiam. quam mihi difficilem Iunonis gratia fecit. [Seu genitalis) Solis, & Lunæ natura ad omnium generationem plurimum confert. Sol enim igneus, ac ſpiritalis exiſtit. Luna uero humida ac frigida. Aër utrique communis, ab eis itaque generari, atque nutriri corpora omnia, rerumq. ſingula à ſole, & Luna perfici dicunt, auctor eſt in ijs Diod. lib. j. [Decreta p.) Nuptiales leges intelligit. [Iugandis) Matrimonio coniungendis. Eſt autem ordo, Super iugandis fœminis, & ſuper marita le-

Deus q

Colles Romani

ge

ge feraci nouæ prolis. De lege autem Iulia hic intelligitur, de qua latius diximus in Iuu. Sat. ij. ibi. Vbi nunc lex Iulia dormis. (Certus vnde nos) Ordo eſt. Vt certus orbis per annos decies vndenos ter die claro, & toties grata nocte referat cantus, & ludos frequentes. (Voſque veraces) Ordo eſt. Et vos Parcæ veraces cecinisse, iungite bona fata iam peractis, & terminus rerum ſtabilis ſeruet quod ſemel dictum eſt. (Conditio telo) In Odis dictũ eſt de arcu, & ſagittis, quas in manu ſiniſtra tenet Apollo. Si pro ſi quidem. (Veſtrum opus) Nam Apollinis conſilio in Italiam venit Æneas vrbis Romæ auctor. Cum. n. apud Delon in Apollinis templo dixiſſet Æneas. Da propriam Tymbreæ domum da mœnia feſſis. Et genus, & manſuram vrbem ſerua altera Troiæ Pergama, reliquias Danaum, atque immitis Achilli. quem ſequimur quo ne ire iubes, vbi ponere ſedes. Da pater augurium atque animis illabere noſtris. Reſpondit Apollo. Dardanidæ duri, quæ vos à ſtirpe parentum. Prima tulit tellus eadem vos vbere læto Accipiet reduces, antiquam exquirite matrem. Hic domus Æneę cunctis dominabitur oris. Et nati natorum, & qui naſcentur ab illis. Hæc Phœbus &c. Ea cuncta habentur libro iij. Æn. apud Maro. vbi etiam Penates dormienti Æneæ Apollinis iuſſu dixerunt. Corythum, terraſque require Auſonias &c. (Iuſſa pars) Appoſitio eſt. Iuſſa autem diuum oraculis vnde libro iij. Aen ait Aeneas. Diuerſa exilia, & deſertas quærere terras Augurijs agimur diuum &c. (Cui). ſ. parti Troianorum. Eſt autem ordo Cui caſtus Æneas patriæ ſuperſtes daturus plura relictis muniuit iter liberum per Troiam ardentem ſine fraude. ſ. ipſius Aeneæ. Dicendo autem ſine fraude, oſtendit Aeneam non fuiſſe proditorem, vt aliqui ſcripſerant, & hoc in Augusti laudem. (Plura relictis) Plura illis quæ apud Troiam reliquerant. (Romulæ genti) Pro Romulę. (Quique vos) Qui legendum eſt, non quæ, de Auguſto. n. intelligitur, nam de ipſa gente Romulea iam dixerat. Codices attamen aliqui antiqui etiam quæ habent. Quod autem quæque vos legendum minime ſit, oſtendit ſecundum quæ coniunctio, nam ſuperabundaret in ordine, qui talis eſſet. Et quæ ſup. Romulea gerens, appoſitio clarus ſanguis &c. Legas igitur, quique vos &c. Imperet bellante. Ordo eſt. Prior bellante. i. potior, ac melior agente bella imperet lenis. ſ. mitis, in hoſtem iacentem. i. deuictum. Virg. lib. vj. Tu regere imperio populos Rom. memento. Parcere ſubiectis, & debellare ſuperbos. (Medus) Parthus etiam intelligitur, de quibus late ſuperius. (Albanas). i. Romanas. Roma enim ea Albanis originem habuit. (Scythæ, & Indi) De ijs etiam in Odis, hæc autem oſtendunt etiam quique vos legendum eſſe, vt de Auguſto intelligatur. (Iam fides) Poſt bella confecta quod egerit Auguſtus, & in odis, & in Epodis dictum eſt. (Copia cornu.) De Cornu copię in odis legito. (Augur Phœbus) Quare augur, & cum arcu, late in odis. ſic etiam de Camœnis. (Salutari arte) Apollini medendi poteſtas attribuitur, quia temperantia Solis calor morborum omnium fuga eſt. auct. Macr lib. j. Sat. (Palatinas arces) Auguſtus. n. Apollinis templum in ea parte Palatinę domus excitauit, quam fulmine ictam deſiderari adeo auriſpices pronunciarant. Addita porticus cum bibliotheca latina gręcaque quo loco iam ſenior ſępe etiam ſenatum habuit. auctor eſt Tranq. (Latiumq. felix) ordo eſt. Et felix videt Latium. (Alterum in luſtrum) Luſtratum pro ſeculo poſuit. nec ſine cauſa luſtrũ ait, qm̃ luſtrum quinquennium dicebatur quod poſt quinquennium vnaquęque ciuitas luſtrabatur, hinc hoc loco luſtrum appellat ludos ſeculares, quia tunc & ciuitas, & omnes ferè luſtrabantur. (Quęque Auentinum) Ibi. n Dianę templum erat ſed in ceteris Dianę templis ceruorum cornua affigebantur, in Auentino boũ ſuſpendere conſueuerunt. (Quid ita) Lege Plutarchi Problemata. Item de templo Dianę latius lib. iiij. Dionyſ. (Algidum) De hoc in odis. Quindecim vi. ij. enim ludis ſecularibus pręerant. (Hęc Iouem ſentire). i. velle hęc. i. vt Diana curet quindecim virorum preces, & puerorum vota. (Hęc Iouem ſentire) ordo eſt. Iouem, Deosq. cunctos ſentire hæc reporto domum ſpem bonam, & certam. (Et chorus). i. puerorum puellarumque cętus ad ſacra collectus. (Doctus) Per hoc. ſ. carmen dicere laudes Phœbi, & Dianæ reportat domum ſpem bonam, & certam.

POR. PHOEBE, ſiluarumq. potens Diana) Secularis carminis duplex deuotio eſſe conſueuerat, aut enim pro ſedanda, aut pro vitanda peſtilentia, aut pro certo, & conſtituto numero annorum, centeſimo. n. decimo anno in Capitolio à pueris, & puellis impuberibus cantabatur. Ideo autem tempora numeraturus ab Apolline, & Diana principium ſumpſit, quia ipſi in honore Solis habebantur, & Lunæ vt Virg. Georg. carmen dicturus ſub alijs vocabulis numinum ipſos inuocauit, dicens. Vos à clariſſima mundi Numina habentem cœlo quæ ducitis annum Liber & alma Ceres. (O colendi Semper &c.) Colendi in futurum, culti in præteritum. (Dijs, quibus ſeptem placuere colles) Romam ſignificat in ſeptem collibus. At Virgil. Scilicet & rerum facta eſt pulcherrima Roma Septẽ quę vna ſibi muro circundedit arces. (Alme Sol) Econtrario perpetuum Solis lumen oſtendit dando ei, & præteritum, & futurum tempus, dum idem alius renaſcitur. Sicut enim ortu ſuo diem, ita diſceſſu noctem facit. (Poſſis nihil vrbe Roma Viſere maius) Magnitudinẽ ſuam precatur vrbi Romæ ſeruari. (Aperire) Aedificare. (Lenis Ilithyia) Lenis. i. propitia. Ipſam. n. Lucinam Lunam, & Dianam oſtendit, quam myſtico nomine, ſicut in ſacris dicebatur, Ilithyiam nominauit, ſic eã, & Homerus vocauit, ipſa. n. partubus mulierũ putabatur fauere. (Seu genitalis) Genitalem vocauit Dianam, q̃ & Lunam intelligi voluit, quia vt calore Solis animantur ſemina, ita Lunæ humore nutriuntur, penes ipſa enim & corporum omnium ratio eſſe dicitur & poteſtas (Patrumq. prosperes decreta) Nuptialibus, inquit, legibus faueas. (Feraci Lege) Fœcunda, quæ procreandorũ liberorum cauſa promulgata eſt, quę lex Iulia dicitur. (Certus vndenos decies per annos) Decies vndenos annos centum decẽ dians per orbem, circuli annalis peractos, pro quibus, & carmen Seculare dicebatur. Ludi enim ſeculares ternis diebus, & noctibus agebantur, pro cultu Solis die, & nocte Lunæ. (Vosq. veraces cecinisse Parcę) Quæ vera mortalibus prædicant futura. Et vos ait proſperitate ſacrum carmen, quod pro perpetuitate imperij Rom. ex Sibyllæ libris in celebritate ludorum conſtitutum eſt, vnde eſt. His ego nec Metas rerum, nec tempora pono. Imperium ſine fine dedi. (Stabiliſque) Perpetuus, & immutabilis. (Iam peractis) Perfectis rebus vberiora Fata iungite, quæ nihil habeant aduerſitatis. (Fertilis frugum, pecoriſque tellus Spicea donet Cererem corona) Laudat Italiam, & optat frugum vbertatem, & proſperam pecorum fœturam. Vnde & coronas offerri Cereri pro meſſium fertilitatem promittit. (Et aquæ ſalubres,) Dulces, ſerenæ, vt Tum tenues date rurſus aquas, & paſcere rurſus. (Et Iouis auræ) ſerenus aër, vt Solis ad occaſum tum frigidus aëra veſper temperat. (Condito mitis placiduſque telo) Mitem & placidum dicit Apollinem qui eſt ſagittis armatus. Sin. n. iratus. Actius hæc cernens arcum intendebat Apollo. (Siderum regina) Ita pro puellis Lunam, vt Apollinem pro pueris precatur. (Roma ſi veſtrum eſt opus) ſi Romam, inquit, numina coli iuſſiſtis turmis Iliacis, ſtatutis veſtris fauere, vt ſemper felix ſit, vt apud Virg. Si tot reſponſa ſecuti Quæ ſuperi. Maneſque dabant, ſiue propter Iliam ſacerdotem Romuli matrem. (Littus Etruſcum) Propter euandrum, qui illic prior regnauit. (Iuſſa) Deorum reſponſa, vt Augurijs agimur diuum, & alibi. Mutandæ ſedes, & Italiam Lyciæ iuſſere capeſſere ſortes. (Soſpite curſu) Propter nauigationem. vt Bellum ingẽs geret Italia, populoſq. feroces Contundet, moreſq. viris, & mœnia ponet. (Cui per ardentem ſine fraude Troiam) Aut vt, Troia non proditione videretur euerſa, ſed Fato, aut ſine fraude, ſine læſione, vt Biſtonidũ ſine fraude crines. (Caſtus Æneas) Pro religioſo ſiue propitio poſuit, vt hac caſti maneant in religione nepotes. (Liberum muniuit iter) Vt Flammam inter & hoſtes Expedior, dant tela locum, flammæque recedunt. (Daturus Plura relictis) Poſteris maiora daturus, da ſyllaba breuis ſemper eſt, præter in imperatiuo, vt, Accipe, daque fidem. (Remque prolemque, Et decus omne.) Imperium, decoremque optat, & populum, vt populo imperium, & populus imperio Romano præſtetur. (Quique vos bobus veneratur albis) Vt Hinc albi Clitumne greges & maxima taurus Victima, per quam rem deuotionem Rom. vult intelligi religioſam. (Lenis) Mitis, vt Parcere ſubiectis. (Clarus Anchiſæ, Veneriſque ſanguis) Per Aeneam Romani accipiendi. (Bellante prior) ſiue Auguſtum priorem dicit ad arma aduerſum rebelles, & ſubiectis mitem. vt, & Parcere ſubiectis, & debellare ſuperbos, ſiue quia Rom. mos erat, vt iuſtis cauſis bella ſuſciperent & niſi per fœciales edicta belli cauſa minime pugnarent. (Albanas ſecures:) Romanos magiſtratus. Albanas dixit, vt Albanique patres. (Iam Scythæ reſponſa petunt ſuperbi). i. præcepta, quæ eos auctor ſeruare iuberet, vt Hic mihi reſponſum primus dedit, & hoc in laudem Auguſti. (Nuper, & Indi) Vt, Imbellem auertis Romanis arcibus Indum. (Iam fides, & pax, & honor, pudorq.) Armis pacem, & honorem, pudoremq. Romanos dicit quæſiſſe, & reparata virtute ſuperiori tempore neglecta rediſſe fortunam. ipſa enim eſt quæ copiam beato. i. diuitię cornu diffundit. Audet re properat, nil iam dubitat vt Virg Magnus ab integro ſeculorum naſcitur ordo. (Augur, & fulgente decorus arcu) Propter augurium, & ſagittarium vſum, atque muſicã.

Virg. Augurium, cytharamq́. dedit, celeriſq́. ſagittas. [Acceptus nouem Camœnis) Dilectus, quia ſibi conſecratæ ſunt Muſæ. [Qui ſalutari leuat arte feſſos) Ipſe enim eſt deus medicinę. [Leuat) Medicinali peritia. [Si Palatinas videt æquus arces) Propitius. vt, Nec Saturninus hæc oculis pater aſpicit æquis. [Alterum in luſtrum) Vt ſequentem anum ſemper meliurem exhibeat. Prorogat, dilatet, differat. & eſt tempus pro tempore pro prorogabit. [Quæque Auentinum) ſenſus eſt: Et ſi Diana quę Auẽtinum tenet, & Algidum quindecim virorum preces curat, & votis puerorum aures applicat, in alterum luſtrum ęuum proroget. [Algidumq́.) Locus eſt, vel mons appellatus ab aſſiduo frigore. [Quindecim Diana preces virorum) In templo.n. Dianæ deputati erant quindecim viri tam ad reſponſa capranda, quàm ad ſacrificia offerenda. [Amicas) Propitias. [Hæc Iouem ſentire deoſq́. cunctos) Finis ſacri carminis hoc habeat vt in hęc verba deuoto ſolueretur quando dicerent ſentire Iouem vota, & deos cũctos, ad omnia etiam numina precationem carminis perueniſſe, auditus ſpe ſe certa domum reuerti.

POR. P H OE B Æ, ſiluarumq. potens Diana) Hoc carmen ſeculare inſcribitur, cum.n. ſeculares ludos Auguſtus celebraret, ſecundum ritum priſcæ religionis, à virginibus pueriſq́. prętextatis in Capitolio cantatum eſt. [Lucidum cœli decus) Hoc ad ambos refertur, ad Phœbum, quando idem Sol eſt, & Dianam, quia eadẽ Luna eſt. [Date quę precamur Tempore ſacro) Non tempore priſco dicendum eſt, ſed tempore quo priſca imitantur. [Dijs, quibus ſeptem placuere colles).i. quibus Roma placuit, quę in ſeptem collibus conſtituta eſt. [Aliusque, & idem) Cacozelon. nam quomodo poteſt quis, & idem eſſe & alius? videtur ad illud retuliſſe, quòd idem quidem Sol ſemper ſit, ſed renouans diẽ alius videatur. [Poſſis nihil vrbe Roma Viſere maius) Et hic ex ſuperiore audiendum precamur. [Rite maturos aperire partus probas) Pro facilis ac propitia aperiundis partubus, oſtendit autem eandem Lucinam, & genitalem Deam appellari. [Diua, producas ſobolem, patrumq́. Proſperes decreta ſuper iugandis Fœminis, proliſq́. nouę feraci Lege marita) Implicata phraſis, quę ſic ordinanda eſt, Diua producas ſobolem proli nouę, patrumq́. decreta proſperes, & ſuperiugandis fœminis, maritaq. legi feraci. Maritam autem legem pro maritali Plautina videtur auctoritate dixiſſe ſimiliter enim, & ille locutus eſt, vbi ait ſenex, pulchra ędepol dos pecunia eſt alter reſpondit, quę quidem nõ marita eſt, pro eo quod eſt, quę non maritalis eſt. [Certus vt denos decies per annos Orbis, & cantus referatq́. ludos) Orbem nunc circulum temporum in ſe.ſ. redeuntium accipe certum autem pro pleno atque perfecto, Senſus enim hic eſt: Vt perfectus orbis annorum & decem cantus referat, & ludos, pro eo quod eſt homines certi temporis cantus referant, & ludos. [Voſq́. veraces ceciniſſe Parcę, Quod ſemel dictum eſt, ſtabiliſq́. rerum Terminus ſeruat) ſyllepſis eſt. ex verbo.n. ſingularis numeri ſeruet, pluralis naſcitur ſeruent. [Quod dictum eſt ſemel ſtabiliſq́. terum) Epitheton eſt termini. [Bona iam peractis Iungite Fata peractis).i. pręteritis fatis bona iungite fata, ac per hoc cõtextum ordinem facite bonorum futurorum. [Nutriant fœtus & aquę ſalubres, Et Iouis aurę. [Fœtus generaliter omnium rerum accipe, & animalium, quę ad vtilitatem noſtram pertinent. Salubrea autem non tantum aquę verum etiam aurę intelligendum. [Cõdito mitis, placiduſq́. telo Supplices audi pueros Apollo:) Hic ſenſus ſm eorum opinionem conceptus eſt qui Apollinem peſtilentem Deum putant eſſe. Porro autem quidam dij ideo placãtur vt proſint quidam ne obſint, ſm q̃ de Apolline dicitur: Cõdito mitis, placiduſq́. telo ſupplices audi pueros Apollo, ne noceat.ſ. Videtur autem Homerus ſic & de illo ſenſiſſe, cum ait, τὸν δ' ἔκλυε φοῖβος ἀπόλλων. ἦν ἀλέκοντ' ὀνάμενος, per quod ſignificat ab eo peſtem Græcis immitti, & planctus. Plaut. in Mercat. fabula idem ſentit, cum inducit matrem familias precari Apollinem orato ſuo vt parcat. [Siderum regina bicornis) Poëticum eſt dicere Lunam ſiderum reginam, quòd clarior inter aſtra videatur. [Roma ſi veſtrum eſt) Quare Romam Apollinis, & Dianæ dicat nondum video, niſi forte ex lectione Virgiliana hoc cœpit, vbi dicitur frequenter, & Apollinis oraculis inſtructum Æneam Italiam petijſſe. ad quem intellectum, & ipſe nos adduxit poëta in ferendo, Iuſſa pars mutare Lares, & vrbem, ſine dubio.n. oraculo iuſſa intelligitur. Pars iuſſa autem ad illud refertur, quòd nõ omnes Ilienſes cum Ænea fuerint, ſed pars eorum alibi. [Cui per ardentem ſine fraude Troiam) Cum vtique fraude Grecorũ incenſa Troia ſit, ſed ſine ſua fraude. [Caſtus Æneas patrię ſuperſtes) Quod ideo videtur dictum, quia quorundam opinione infamatus Æneas eſt crimine proditionis. [Daturus Plura relictis).ſ. ſuis Troianis, quos ſecum in Italiam adduxit daturus plura quam in patria amiſſa reliquerant. Relictis ergo à nominatiuo plurali venit generis neutri quod eſt relicta. [Quique vos bobus veneratur albis Clarus Anchiſæ, Veneriſque ſanguis) Hoc ad Cęſarem Auguſtum pertinet, quia Iulia gens ab Iulo, & per hoc Venere, & Anchiſæ deſcendiſſe exiſtimatur. [Bellãte prior, iacentem Lenis in hoſtem) Sic & Virg. Parcere ſubiectis, & debellare ſuperbos. [Iam mari, terraque manu potenteis) Subaudiendum vtique eſt Romanorum. [Iam Scythiæ reſponſa petũt).i. expectant præcepta Romanorum per quod ſubiectos eſſe Imperio Romanorum intelligi vult. [Et neglecta redire virtus) Audet neglecta ſuperiore tempore nũc.i. temporibus Auguſti. [Apparetque beata pleno Copia cornu.) Quaſi corporalem Deam hic accipe Copiam vtique rerum omnium abundantiam. [Si palatinas videt æquus arceis) Apparet iam eo tempore ab Auguſto dedicatum fuiſſe in palatio Apollinis templum cuius, & Virgil. meminit: Ipſe ſedens niueo candentis limine Phœbi, Dona recognoſcit populorum. [Alterum in luſtrum, meliusque ſemper Proroget æuum) ſenſus eſt. Sic acceptas aras habet Apollo, quę in palatio dedicatæ ſunt ſi propitius Romanos aſpicit, melius ſeculum tribuat futurum. [Quęque Auentinũ tenet Algidumq́. Quindecim Diana preces virorum Curetur: & votis puerorum amicas, Applicet aureis) Hic quoque & ſuperiore ſenſu per zeugma ſi particula arceſſenda eſt vt ſit, ſi quindecim virorum preces Diana curat, & ſi amicas aures applicat puerorum votis) & quæ ex ſuperiore Dianam pertinebit) alterũ in luſtrum meliusq. ſemper proroget æuum. [Hæc Iouem ſentire, deoſque cunctos Spem bonam, certamq́. domum reporto Doctus, & Phœbi chorus, & Dianæ dicere laudes) Phœbi, & Dianæ.

A S C E N S I V S.

P H OE B E) Carmine hoc ſeculari proſequitur laudes Apollinis, & Dianæ ſororis eius dicens. O Phœbe.i. ò Apollo ſplendide, & ò Diana potens ſiluarum, quia montium cuſtos, & venatrix, appoſitiue lucidum decus.i. ornamentum cœli. ſunt enim Sol & Luna, O colendi ſemper, quia nunquam ſatis culti, culti, & tamen ſemper culti.i. venerati, date.i. concedite quæ precamur, date inquam quod Sibyllini verſus monuere, videlicet virgines lectas.i. electas, vtpote vtrunque parentem habentes, & ſine macula, aut mancitate, & pueros caſtos dicere tempore ſacro .i. C X. quoque anno, cũ Seculares agendi ſunt ludi, carmen vobis, & ceteris dijs, quibus ſeptem colles, quos Romanus murus includit, placuere.ſ. ad inhabitandum. O alme Sol, qui promis .i. proferas diem nitido curru.ſ. inuehendo ipſum in noſtrum hemiſphærium, & celas.ſ. oculis auferendo eum, & qui naſceris alius.i. quodammodo nouus, & tamen idem, tu nihil.i. non aliqui, non poſſis viſere.i. viſum ire, aut videre, aliquid maius vrbe Ro. vnde patet eam ſumme placere. [Rite) Proſequitur hoc hymno preces in ludis Secularibus, canendas, dicens, O Ilithyia, id eſt Diana placatrix, ab ἱλάσκομαι, quod eſt placo, ſeu ἱλάω, quod eſt Deos benignos facio, vnde additur hic lenis.i. benigna placida, & parata, aperi rite.i. decenter, & tempeſtiue partus maturos, ſiue ò Dea tu probas.i. approbas, & vis vocari Lucina, ſeu genitalis.i. ad generationem faciens, tuere.i. protege, matres.i. prægnantes, & producas.ſ. ad ortum ſobolem.i. nouam propagationem, & proſperes.i. proſpera facias, decreta, id conſtituta & placita patrum, ſuper.i. de fœminis.i. filiabus iugandis.i. matrimonio iungendis, & ſuper marita.i. vxore, feraci.i. fœcunda lege.i. obſeruata lege Iulia contra adulteros, prolis nouæ.i. quæ ferat nouam pro legem legitime, hoc eſt ſine adulterij vitio, vt orbis certus.i. certa reuulutio, aut circumitio temporis, per decies vndenos.i. per centum, & decem annos, referat.i. reducat Romæ, cantus.i. hymnos, & ludos.ſ. Seculares, frequentes.i. celebratos, ter die claro.i. feſtino & ſolenni, & toties.i. etiam ter, nocte grata.i. etiam feſtiua. Et vos Parcæ.i. Deæ fatales, veraces ceciniſſe .ſ. in eo quod cecinistis, & conſtituiſtis, iungite fata bona.ſ. futura, Fatis ſupple iam peractis, & terminus.i. exitus rerum, ſtabilis, ſeruet (aut ſeruat) quod ſemel dictum eſt.i. conſeruate quod per Sibyllam dixiſtis, non perituram Romam dum hi ludi celebrentur. Tellus fertilis frugum, & pecoris donet.i. muneret, Cererem, ſcilicet inuentricem frugum, corona ſpicea, id eſt ſpicis conſerta, & aquæ, & auræ Iouis, id eſt venti, ſalubres, id eſt ſalutares, nutriant fœtus, Et ò Apollo audi mitis, & placidus, & hoc telo, id eſt ſagittis tuis, quibus iratus peſtilentiam infers, condito, id eſt incluſo in pharetra, pueros ſupplices, id eſt ſupplicantes, & ò Luna regina ſiderum, quia noctu inter ſidera regnas,

gnas,bicornis .i. habens,dum nouilunium eſt,bina cornua,audi puellas ſupplices. Audi,inquam,ſi(vt dicunt)pro quia Roma eſt veſtrum opus .i. vobis auſpicibus conſtituta,& ſi turmæ Iliæ .i. Troianę tenuere littus Hetruſcum.i.venerunt per mare Tyrrhenum in Italiam (de quibus Iuno Ænei .i. Gens inimica mihi Tyrrhenum nauigat æquor) appoſitorie pars.ſ. Teucrorum, iuſſa.ſ.à Dijs,mutare Lares.i.domos,& Penates & vrbem curſu ſoſpite.i.proſpero,& incolumi cui.ſ.parti iuſſæ, Æneas caſtus.i.impollutus à dolo,& proditione,ſuperſtes patriæ.i.ſuperſtans deorum voluntate dum patria ceciderat,muniuit iter liberum .i. fecit ſibi viam liberam per Troiam ardentem,ſine fraude.ſ.ſua hoc eſt ipſius Æneæ daturus.i.conſtituatus vt daret comitibus,& dijs quos ſecum auexit . plura relictis .i. quàm reliquerant,quia melior eſt Roma,quàm Troia. O dij date iuuentæ docili .i. capaci doctrinę,mores probos.i.approbandos, & date ſenectuti.i ſenio confectæ turba,placidæ .i. tranquillam vitam, & pacem amanti quietem & date genti Romulæ .i. à Romulo ortæ,aut inſtitutæ, rem.i.diuitias,& imperium,& prolem.i.progeniem, & omne decus Legendum eſt Remq́. prolemq́. propter carmen, Et clarus ſanguis Anchiſæ,& Veneris.i.Iulia domus,qui veneratur vos .ſ. dum triumphat,vt Iulius prius,& nunc Auguſtus,bobus albis.i. candidis imperet prior .i. præſtantior,melior ac potentior,bellante.i.rebellante ſi forte quis rebelles,exiſtens leuis .i. mitis,in hoſtem iacentem.i.fatentem ſe victum Medus .i. Parthus timet iam manus,& ſecures Albanas.i.Romanas. potentes terra & mari,& Scythæ,& Indi ſuperbi nuper.i.paulo ante,petunt nunc reſponſa.i.oracula parti ſuæ timentes.[Iam fides)ordo eſt,fides & pax & honor,& pudor priſcus.i.prioris ſeculi,& virtus neglecta .i. multum temporis . audet iam redire, & Copia beata apparet ſup. cum cornu pleno.ſ.omnis boni . Et Phœbus augur .i. diuinandi peritus ,quia Sol omnia videt & decorus arcu fulgente , quia arcitenes à Marone , & longe iaciens ab Home. dicitur, & acceptus.i.gratus nouem Camœnis.i. Muſis, quia in medio reſidens complectitur omnia Phœbus . eſt enim medius planetarum Sol qui leuat arte ſalutari.i.medicinali . vnde ipſe apud Ouid. lib. j. Met. Inuentum medicina meum eſt,opiferq́. per orbem Dicor,& herbarum ſubiecta potentia nobis. A Sole enim virtutem accipiunt herbæ artus corporis feſſos .i. ægros ſi videt æquus.i.benigno aſpectu arces Palatinas, quas illic Auguſtus ei conſecrauerat, & rem Romanam .i. imperium , & Latium felix proroget.i.extendat,æuum.i. vitæ durationem, in.i.vſque ad alterum .i. proximum,luſtrum .i. ſeculum, quo magnum luſtrum condatur,& proroget ſemper melius .i. proſperius,& probius. Aut ſic,ſi videt æquus arces Palatinas proroget rem Romanam, & Latium felix in alterum luſtrum, & in æuum ſemper melius . Et ſi ſup.Diana quę tenet Auentinum,& Algidum,vbi ędem habet,videt æqua Palatinas arces , curet preces quindecim virorũ, qui ludis ſecularibus pręſunt,& applicet aures amicas.i.fauorabiles votis puerorum, Ego,inquit poëta, reporto domum .ſ. ex æde ſacra, bonam , & certam ſpem , quaſi reſponſum acceperit à ſpiritu Iouem,& Deos cunctos ſentire hæc.ſ.quæ precatus eſt.& chorus.ſ.puerorum,& puellarum,doctus,ſup. eſt per hoc carmẽ, dicere.i.decantare,laudes Phœbi,& Dianæ, q.d. poëta,optatum ſe conſecutum finem , quem qui & nobis Deus Opt. Maximus conceſſit, ſit benedictus in ſeculorum ſecula . Amen.

GLAREANVS.

ANGELVS Polit. Miſcell. c. lxviij. eleganter à diſerte de his differit ludis. Ceterum ſeculares ludos,non quod fierent anno vel c. denique,vel etiam centeſimo decimoq́. nuncupatos putat . Sed ob id magis, inquit,ꝙ plerunque ſemel hominis ætate fierent vt multa alia,quæ rata ſunt,poſt ſeculum euenire loquentium conſuetudo vſurpat. Hæc ille . Quaſi vero non,& ſeculum hominis,centum intelligantur anni . Nam ætatem hominis intelligere ſeculum,ne ipſe quidem Domitio Martialis commentatori concedit.Ego ſeculum.C.annos intelligo,ac inde ſeculares dictos ludos.Ætatem vero hominis eſſe xxxiij.an. ac mẽſeis iiij. vt ex Herod. lib. ij. docuimus, videlicet in ſingula ſecula ternas hominum ætates. Et apud Herod.recte dictum trium ſpatio ætatum ſolitos inſtaurari ludos ſeculares. [Rite maturos aperire probas) Aperire.i.ædificare,exponit Acron . Sed id ego corruptum puto. Idem Acron paulo poſt,decies vndenos annos centum dixit,inquit,quare puto Acronem legiſſe,non vndenos, ſed vt denos,& ſequenti verſu,& cantus,non vt cantus,quod placet. Rurſus idem poſtea Ilias turmas referri poſſe putat ad Iliam matrẽ Romuli, quod ego neutiquam puto . Eodem loco iuſſa nomen putauit,exponitq́. iuſſa.i. deorum reſponſa,cum iuſſa,ſit participium.[Remq́. prolemq́., Et decus) Verſus eſt hypermeter . Ceterum ego exponerem. [Rem) .i. diuitias. [Prolem) .i. liberos . [Decus).i.imperium.[Quæque Auentinum tenet,Algidumq́ue Quindecim Diana preces virorum) Hæc carmina ac ſequentia ad finem vſque,magnam habent,& obſcuritatem,& difficultatẽ . Porph. ait, Hic quoque ex ſuperiore ſenſu per zeugma,ſi,particulam acceſſendam eſſe,vt ſit ſi xv.virorum preces Diana curat. At eo quidem modo nullus ſit ſenſus abſque altera huius propoſitionis parte. Ideoq́. alij,ſi,repetunt,ſed cum verbis priorum carminum,ſi Diana æqua videt palatinas arces,curet preces xv. virorum,procurabit,vt illud proroget, pro prorogauit Acron expoſuit, non inepte meo quidem iudicio . Et ſolent poetæ quandoque modos ac tempora propter carmen confundere . Vltimũ autem verſum Sapphicum cũ Adonico , vt Acron exponat non video,& Porph.mutilus eſt commentarius. Alij autem non chorus Phœbi exponendum putant,ſed ſupplenda quædam,vt ſit ordo,Chorus puerorum puellarumq́., doctus dicere laudes Phœbi & Dianę,reportat etiam domum bonam certamq́. ſpem,vt ego . Sed in hoc toto carmine videtur popularis eſſe ſtilus , quemadmodum in Prologis Terentij aliam,quàm in ipſo actu videmus phraſin.

IODOCVS BADIVS ASCENSIVS Carolo ab Villa noua: Antonio à Porta , Clementi Mulato, Antonio Toledoni, Iacobo Phœnolo, ceteriſque è Lugdunenſi pube bonarum literarum ſtudioſis. S.

ADHORTATVS ſum vos adoleſcentes optimi ſępenumero ante hac ad virtutis , literarumq́.cultiorum ſtudia,vt ad quæ vos & vrbis,& pręceptoris veſtri auctoritas inuitet . Nunc vero ornatiſſimi archipræſulis noſtri Franciſci de Rhoas illuſtre ad omnem virtutem,probitatemq́. exemplar & ſpeculum,ad ſui imitationem vos pene compellit. Turpe ſi quidem , ac dedecoſum foret ſub tam vigilanti paſtore gregem dormitare,quod ne faciatis artem hanc poeticam rurſus lucidaui,&(vt dicũt)regulis proſaici auxi. Valete,& proficite.Rurſum ex ædibus noſtris apud Parrhiſios ad cal.Oct.Anni M. D. XI.

IODOCI BADII ASCENSII IN Artem Poeticam Horatianam familiaris interpretatio , adiectis ferè ſingulis locis regulis addiſcentibus admodum commodis .

HVMANO capiti &c.) Ad operis huius compoſitionem iuxta Seruianum præceptum ſex per ordinem annotare conſueuimus . Poetę vitam . Titulum operis . Qualitatem carminis . Scribentis intentionem . Numerum librorum & Explanationem . Verum quia Poetę vita in principio Carminũ explanata eſt,nunc eam fruſtra repetiuerimus . Titulus autem operis eſt . Q . Horat. Flacci ad Piſones de Arte Poetica inſtitutio . Pro quo intelligendo audiamus Diomedem. Poetica,inqt, eſt fictę verę q́. narrationis congruenti rythmo, vel pede compoſita metrica ſtructura ad vtilitatem,voluptatemq́. accommodata. Diſtat aũt Poetice à Poemate,& Poeſi,quod Poetice ars ipſa intelligitur . Poema autem pars operis,vt Tragœdia. Poeſis contextus,& corpus totius operis effecti . vt Ilias,Odyſſea, Æneis . Poematis genera ſunt tria. Aut enim actiuum eſt,aut imitatiuum quod Gręci δραμματικὸν.i.drammaticon, vel μιμητικὸν .i.mimeticon vocant. Aut enarratiuum, vel enunciatiuum,quod Græci ἐξηγητικὸν .i. exegeticon, vel ἀπολογητικὸν, apologeticon dicunt : Aut commune, vel mixtum,quod Græci κοινὸν,cœnon, vel μικτὸν,appellant . Drammaticon,vel actiuum eſt in quo perſonę agunt ſolę ſine vlla poetę interlocutione,vt ſe habent Tragicę, vel Comicę fabulę,& quędam Bucolice apud Virg. vt, Tityre tu patulę. Dic mihi Damœta,& te Quo Mœri pedes. Dramatici autem Poematos genera ſunt quatuor apud Gręcos. Tragica,Comica,Satyrica,Mimica, Apud Romanos prętextata, Tabernaria,Attelana,Planipes,Exegeticon , vel enarratiuum eſt in quo Poeta ipſe loquitur ſine perſonę vllius interlocutione,vt ſe habent tres libri Georgicę apud Virgil. Et prima pars quarti .

Item carmina Lucretiana. Huius autem ſpecies ſunt tres Angeltice, Hiſtorice, Didaſcalice. Angeltice eſt qua ſententiæ ſcribuntur, vt eſt Theognidis liber, Hiſtorice qua narrationes, & genealogię componuntur, vt Heſiodi Theogonia. Didaſcalice eſt qua comprehenditur philoſophia, vt libri Varronis, Empedoclis, Lucretii. Item aſtrologia, vt Arati, & Ciceronis. Cœnon vel cõmune eſt in quo poeta ipſe loquitur, & perſonæ loquentes introducuntur, vt eſt ſcripta Ilias, & Odyſſea tota Homeri, & Æneis Virgilij. Huius ſpecies ſunt duæ. Prima heroica, vt Ilias, Æneis. Secunda Lyrica, vt Archilochi, & Horat. Item nunc quoque Elegia, vt Ouid. Faſti de quibus omnibus ſuo loco latius diſſeremus. Pro deſcriptione poeticæ ſubnotandum eſt triplicem eſſe

Materia triplex. Qualitas carminis. Scribentis intẽtio.

materiam ſcribentium, triplicem ſtylum, triplex potiſſimum decorum, triplicem qualitatem, triplicem finem, & his ſimilia. Materia quidem triplex eſt, quæ his nominibus ſignificatur, Argumẽtum, Fabula, Hiſtoria de quibus omnibus latius dicemus ibi. Sumite materiam veſtris qui ſcribitis æquam Viribus, vbi &c. quæ hic tacta ſunt paucis explicabuntur. Qualitas carminis à numero pedum eſt hexametra, ab argumento didaſcalica, ſeu doctrinalis, a ſtylo mediocris. Scribentis intentio eſt Piſones, ceteroſq. Romanus in Artem Poeticam inſtituere, vt docte ſcribant, & ſcripta caſtigẽt, doluit enim poetæ artem tam diuinam, & tam pauciſſimis datam, a tot imperitis tam impudenter vſurpari. Gręcos præterea propter exactam in caſtigando diligentiam Rom. pręfert. Quanti autem ſit poetica Ars, & nomen, poetæ per indicem inuenies. Numerus librorum hic nõ quęritur, vnus enim nec ſané magnus, ſed vnionum dignitate æſtimadus, habet enim cõmoditatem quam maximam, & delitias plurimas. Nam doctrinam optimam ſalibus ſuis ſic condijt, vt nutriat, & delectet cõmode. Sunt qui in quinque particulas diuidant. In quarum prima inquiunt. Poeta vitia extirpat. In ſecunda verbi decorũ inſtituit. In tertia rerum qualitatem, & perſonarum decora, & diſcrimina, item Pormatos genera, & inuentores demonſtrat. In quarta actores, formam agendi, & quomodo conſummata fuit, docet. Et in quinta ad diligentem caſtigationem cohortatur. Prima eſt in principio. Secunda incipit ibi: Sumite materiam. Tertia ibi. Res geſtæ regumque &c. Quarta ibi. Tibia non vt nunc. Quinta ibi. Nil tantum noſtri liquere poetæ. Quas quidem particulas licet non omnino impermixte, ex ordine tñ perſequitur poeta. His prænotatis veniamus ad explanationem.

Q. HORATII FLACCI DE ARTE POETICA LIBER, AD PISONEM.

IANVS

HVMANO &c. In hac prima itaque parte poëta imitatus ſolertem, & non ignauum agricolam prius nocuas herbas. i. vitia, & errores euellet quam ſementem vtilem i. bonę compoſitionis artem inſerat. Et ab eo vitio auſpicatur, in quo primus & ob id plurimus error contingere ſolet. Modicus enim error in principio (vt philoſophi verbum eſt) maximus fit in fine.

Soreſmos. Auſpicatur inquam à Soreſmo .i. mala accumulatione ſeu aggregatione. σωρὸς enim, hoc eſt ſoros, dicitur cumulus ſeu aceruus, vel a coiniſmo. i. vitio ſi cõmunicatione, ſeu cõmixtione ſermonis. κοινὸς enim, hoc eſt coinos dicitur cõmunis, ſed quod Grece kinos profertur, latine cœnos dicitur, quia per oi diphthongo Græci i, nos e proferimus. Vnde epicœnium ſub cõmune, & cœnobica cuius eſt cõmunis vita. Sed vt quo occepi pergam, maximus ornatus rei eſt, vt ſit vniformis ſeruata .ſ. Symmetria. i. cõmenſuratione.

Coiniſmos.

Symmetria. Mũdus. Ob id enim totũ vniuerſum opus Dei mundum. i. ornatum appellamus, quod cum ſingulæ eius partes bonæ ſint, totum tamen lõge melius eſt. quod ſpiritus ſanctus nobis per Moſen indicauit de ſingulis dicitur. Et vidit Deus quod eſſet bonum de vniuerſo autem, Viditq. Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona. Vbi ſignanter valde additur, quia cõ ſingula eſſent bona vniuerſa erant valde bona. Compoſiturus itaque carmen debet in morem architecti totam materiam

Oeconomiã. ſuam animo metiri, vt bonam œconomiam. i. domus ſeu ædificij, hoc eſt ſtructuræ totius regulam ac diſpoſitionem ad amuſſim ſeruet. Cui Menander ille Comicus tantum conceſſit, vt ea habita, atque animo concepta, Comœdiam abſoluiſſe ſe gloriaretur. Ea enim bene præconcepta niſi imperitus fuerit artifex, facile dictum vitium vitauerit. De quo M. Fabius Quintilianus libro octauo capite, de ornatu ſic loquitur: Soreſmos, ſiue (vt alij legunt.) coniſmos, appellatur quædam mixta ex varia ratione linguarum oratio, vt ſi Atticis, Dorica, Ionica, Æolica etiam dicta confundas. Cui ſimile vitium eſt apud nos, ſi quis ſublimia humilibus, vetera nouis, poetica vulgaribus miſceat. Id enim tale eſt monſtrum quale Horatius in prima parte libri de Arte Poetica fingit, Humano capiti ceruicem pictor &c. Dicit autem Poeta ad Piſones ſic. Si pictor velit iungere, id eſt annectere, capiti, humano, Geneſis primo, vbi, id eſt virginea, & muliebri, ceruicem equinam, id eſt oblongam, cuiuſmodi habet & equus, & inducere varias plumas, id eſt partes plumarum auium, membris collatis, id eſt compoſitis, & congeſtis, vndique, id eſt ex quacunque parte animalis ita ſupple, vt mulier formoſa ſuperne, id eſt a parte ſuperiore, vtpote a facie, deſinat, id eſt terminetur, turpiter, id eſt ſine commenſuratione, in piſcem atrum, id eſt difformem, vtpote piſtricem, vos admiſſi, id eſt intromiſſi, ſpectatum, id eſt ad ſpectandum: O amici Piſones, teneatis, id eſt poſſitis ne continere riſum? quaſi dicat ſocio quod minime. Et ſi, inquit, ò Piſones non poſſitis videre talem tabulam quin rideatis, neque poema nõ ſeruato decoro, atque œconomia ſine riſu conuerti poteritis, quia ò Piſones credite librum fore, id eſt futurum eſſe, perſimilem iſti. ſ. vili tabulæ, id eſt picturæ, cuius ſimple libri, ſpecies vanæ, id eſt inutiles, & ridiculoſæ, finguntur, id eſt componuntur, veluti, id eſt tanquam, ſomnia, id eſt inſomnia, & phan-

HVMANO capiti ceruicem pictor equinam
Iungere ſi velit, & varias inducere plumas,
Vndique collatis membris: vt turpiter atrum
Deſinat in piſcem mulier formoſa ſuperne:
Spectatum admiſſi riſum teneatis amici?
Credite Piſones iſti tabulæ fore librum
Per ſimilem, cuius, velut ægri ſomnia, vanæ
Fingentur ſpecies, vt nec pes, nec caput vni
Reddatur formæ. pictoribus, atque poëtis
Quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas.
Scimus, & hanc veniam petimuſque, damuſque viciſſim.
Sed non vt placidis coëant immitia: non vt
Serpentes auibus geminentur, tigribus agni.

phantaſmata, ægri.i.hominis ægrotantis, & debilitare cerebri laborantis, ita vt nec pes.i.finis, ſi a ſummo incipias, nec caput.i. principium, reddatur vni formæ.i.vni compoſitioni vnius qualitatis. Deinde facit obiectionem dicens. Pictoribus, atque poëtis quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas. Cuius ordo eſt, ac ſi dicant Piſones, Horati, Vetus eſt Prouerbium, quod æqua.i.æqualis poteſtas audendi ſupple pingere, & fingere, vel (vt alij legunt) addendi, quidlibet.i.quamlibet, rem fuit ſemper pictoribus, atque poëtis.i.pictores, & poetæ habuerunt ſemper poteſtatem pingendi, & fingendi quidquid vellent. Qui ergo vitio datur ſi pro libito operantur? Reſpondet Poëta, Scimus ſupple hanc poteſtatem fuiſſe ſemper pictoribus, atque poëtis, & nos poëtæ petimus.i.pcamur quando quid ſcribere volumus, hãc veniam.i.hanc conceſſionem, & damus viciſſim.i.quaſi per vices, & mutuo.ſ.alijs petentibus, quaſi dicat & nos quando aliqd componimus ex libito fingimus, & ea libito fingentibus ignoſcimus ſi modo nos legem ſeruemus, & illi legem ſeruent. Sed non ita vt immitia.i.fera & crudelia, coëant.i.connectantur, placidis.i.leuibus & mitibus rebus non etiam ſic vt ſerpentes.i.res humiles, & humi repentes, geminentur.i.multiplicentur auibus.i.rebus ſimilibus nec ſic vt agni.i.res pacificæ, & imbelles, geminentur tigribus.i.rebus ferocibus, & rapacibus, quaſi dicat licitum, quidem eſt pictori pingere, & poetæ fingere dummodo in ipſa pictura, & figura nihil ſit repugnans, aut a natura abhorrens, quia nihil aut pingi, aut fingi debet quod non ſit vero ſimile, nihilque à poeta introduci quod, aut notæ hiſtoriæ repugnet, aut antique Philoſophiæ, veterumque Theologiæ contradicat. Niſi quatenus poetis permiſſum eſt, qui affectiones loquentium, & ſecundum diuerſos locos ſæpe diuerſas ſequuntur philoſophorum ſententias, atque opiniones. Vnde Aen.j.

Cana fides & Veſta, Remo cum fratre Quirinus
Iura dabunt. At eiuſdem quarto:
Nuſquam tuta fides &c.

Item ex perſona Iouis Aen.j. de Romanis dicit,

His ego nec metas rerum, nec tempora pono:
Imperium ſine fine dedi.

Qui ex ſua perſona dixit Georg.ij.

Non res Romanæ perituraq; regna.

Item ex ſententis Epicureorum dicitur.

Nec curare Deum credis mortalia quenquam.

Ea aliorum autem.

Phœbe graues Troiæ ſemper miſerate labores. Item Horat.
Neque enim Diana pudicum Liberat Hippolytum.

Quem Maro Virbium, id eſt bis virum factum dicit, & Pæonis artibus liberatum à morte. Longum eſſe diuerſitatem fabularum recenſere, tutius autem eſt maiorum, atque peritorum auctoritate fulciri. Et hęc de ſententia & ordine. Quantum ad vocabula, & filum orationis meminerimus primo loco Poëtam vt eſt ad inuentionem aptiſſimus, conuenienter vti metaphora à pictoribus ſumpta. {Nam vterque vſque adeo ſibi conſentit, vt & poëta pingere, quod de Virg. dici ſolet, & pictor ſcribere, vt apud Plaut. Non potuit pictor melius eius faciem deſcribere, non immerito dicatur, ſicut vtriuſque opus legi. Poetæ quidem in Bucol.

Scribere legi. *Pierides vitulam lectori paſcite veſtro.*

Et apud Perſium, quis leget hæc? Pictoris autem in vj. Aen. vbi de pictura Dædali dicitur.

Quin protinus omnem Perlegerent.

Colorea. Præterea vterque opus ſuum coloribus exornat, vterque varietati ſtudet, & rerum memoriæ conſulit. Nam quod doctis poëta literis, hoc rudibus pictor tabellis efficit. Sicut itaque pictor artis expers videbitur ſi iuſtam membrorum inter ſe commenſurationem non obſeruet, ſed Andromaches caput Sapphus corpuſculo annectat ſic poëta ſi heroas, principeſque viros ſcripturus rerum viliſſimarum meminerit, aut in Elegorum Lyricorum ue ſuauitatem deſcenderit. Et ſicut ille errat dum varias rerum particulas ſub vnam formulam congere conatur, aut à natura abhorrentia effingere, aut inter ſe repugnantia coniungere, ita hic, id eſt poëta dum res arduas cum humilibus, lætas cum triſtibus vera cum aperte falſis commiſcet. Humano capiti, de muliebri loquitur, dicturus Mulier formoſa ſuperne.

Homo. Homo enim communis eſt generi, ſed fœmineum Epitheton
Ceruicē refugit, non enim vna homo vulgo dicitur, Ceruicem i Hortenſius (vt dicit Quintilianus in octauo) primus protulit, alija ceruices dicentibus. Superne aduerbium de loco in loco, ad locum dicitur. Spectatum, primum ſupinum eſt quod ſemper motum expreſſum, aut latentem deſiderat. Quidlibet audendi, non leges quodlibet, quia quidlibet cum ſit ſubſtantiuum per ſe plenum eſt, quodlibet autem adiectiuum non ſine Quodlibet.
ſubſtantiuo ponitur. Cetera manifeſta ſunt dummodo meminerimus illic: Sed non vt placidis: Poetam aggredi vitium ineptæ digreſſionis, de quo in ſequentibus latius dicam, & alios legere audendi, alios addendi, ſed verior eſt lectio audendi veriorque ſententia. Nam non omnes quod concipiunt exprimere poſſunt, vt patebit ibi: Et fortaſſe expreſſum Scis ſimulare. itaque licet quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas, non tamen addendi. Non ſine delectu autem poſuit Poëta ea quæ in textus habentur animalia. Nam ſerpente dicuntur à ſerpendo. ſerpens autem penitus humi ingreditur, aues autem q a ſine viæ limite in ſublime, quo volunt auolant. intelligit ergo humillimum genus, & altiſſimum. Tigri autem nihil ferocius aut concitatius, at agno nihil imbellius aut placidius. ijs ergo res ſummopere repugnantes intelligit, ſicut ſerpente, & aue characteres maxime diſtantes.

Regula quæ ex hoc textu elicitur eſt hęc.

Compoſiturus, ſeu conſcripturus quodlibet opus ſic rem omnem excogitabit, excogitatam diſponet, diſpoſitam ornabit, vt nihil monſtri ſimile, aut repugnans in eo ſit, ſed omnia ſimilia, atque inter ſe quadrantia.

Tria ergo primum ſunt neceſſaria: Materiæ totius excogitatio, atque inuentio. Excogitatæ aptata œconomia, ſeu diſpoſitio. aliter enim in poemate, aliter in Hiſtoria locabuntur res narrandæ, & diſpoſitæ exornatio, in qua elegantiæ, & decori habenda eſt ratio.

I A N V S.

HVMANO capiti) Non ſolum in omni vita, ſed etiam in oratione nihil eſt difficilius, quàm videre quid deceat, πρέπον Græci vocant, noſtri decorum. Cuius ignoratione, cum in ſententijs, tum verbis peccant, nihil æque vitandum, ac contraria. Vitabimus autem ſi iudicium cõſiliumque adhibuerimus. Quæ veluti guſtus, atque odor, nulla poſſunt arte tradi. Sed ea aſſequimur via, ſi rationem quandam alte petemus, pleraque ponderabimus, & locis temporibus, perſoniſque dicenda ſint, accommodabimus. Maximam in primis curam exigit fictio, in qua tria ſeruari neceſſe eſt, vt aut qualia fuerint, aut ſint, aut qualia dicuntur, & exiſtimantur, aut qualia expediat, referantur. Eſt & ſuus conuenientiæ labor adhibendus, vt quę in naturam cadunt, fingantur, illius ordo non perturbetur, nec rationalia cum ratione carentibus coniungãtur, nec contraria copulentur, nec ab artis abſint rectitudine, omnia eodem tendant, ab iiſdem proficiſcantur partes magnitudine, natura qualitate conueniant, Si Achilles iracundus, inexorabilis ex lea deſcribitur, facile à bello abſtinebit Gręcorum omnium precibus non flectetur, ſua in bello munia non præſtabit, monſtrum erit, & ſi Patrocli morte non agitabitur, ni Hectoris cadauer circa mœnia raptabit, ni ad Patrocli ſepulchrum Troianos mactabit. Erit contrarium ſi Tireſias ſuam deplorauerit cęcitatem, ſi Polyphemus arietis fortunam non laudabit, quia cæcus. Nec vitio carebit rurſus poema ſi pius Aeneas cum deſpe tutandæ patriæ deciderit, non patrem, vxorem, filium tutabitur, non ſacra ſuſcipiet, penates cuſtodiet, ſi vlla frangetur tempeſtate, ſi clauo fixus cupidinis, à Didonis ſinu auelli non poterit, ſi denique pacem, rogatus negauerit. Ne ergo inter ſe pugnantia licentioſi poeta efficiant, ſed venuſtate, & proprio decoro conformata deſcribant. {Humano capiti ceruicem pictor equinam, &c.) Naturæ imitatio eſt pictura, cui ni reſpondeat, portentum faciet, non pigmentum. Riſum, inquit, concitabit pictor, ſi tabellam propoſuerit, effigiemque effinxerit, quę muliebri vultu, & equino collo ſit, corpus habeat plumis obſitum, deſinatque tandem in piſcis caudam. Eadem eſt ratio in poemate, vt, ni quadret vndecunque, ridea merito, & explodatur. Bene poeticam picturæ comparat, cum poeta nihil aliud ſit, quàm loquens pictor, & pictor, mutus poeta. Vterq. oras, regiones, formas, ſpecies, pugnas, acies remigium hominum ferarumque motus effingit. Vnde pictorum, poetarumque portenta, quę de inferis traduntur finguntúrque, vocat Cicero. vterque pingit, ſed poeta felicius cuius colores tempore non ſeneſcunt, non tempeſtatibus oblitterantur, non vt vlla deleantur, ſed ætate tanquam igni aurum redduntur precioſiores. (Amici) Etiam irridebitis. (Vanæ ſpecies) .i. ſomnia. Omnium quę videre ſibi dormientes videntur quinque ſunt nomina. Somnium tegitur figuris, & velatur imaginibus. Viſio eſt,

cum id quis videt, quod eodem modo quo apparuerit, euenit. Oraculum, cum à parente, vel à ſacerdote, vel à Deo admonemur. inſomnia in ipſo tantum ſomno ſunt, nullamq. vtilitatem, vel ſignificationem relinquunt, & talia ſe ingerunt dormienti, qualia vigilantem fatigauerant. Viſum, quod phantaſma Græci vocant, hi, cum inter vigiliam, & multam quietem adhuc vigilare ſe exiſtimans qui dormire cœpit, aſpicere videtur irruere in ſe paſſim vagantes formas a natura, ſeu magnitudine, ſeu ſpecies diſcrepantes. Somnia à quiete animi maxime pendet. Hinc fit, vt virtute præditi meliora videant ſomnia apud etiam vigilantes meliora meditentur animo, vel corpore affecti deteriora concipiant. vt & homines morbo laborantis propoſita animi ſunt vitioſa, nec propter corporis perturbationem animus potem quie ferre. [Finguntur ſpecies) Quidquid vſquam exiſtit, ſubſtantia eſt. nam accidentium proprie eſſe. eſt alteri inhærere. Subſtantia aut incorporea eſt, aut corporea. Hæc vel anima carens, vel animata. Animata aut ſenſum non habet, aut ſentit vt animal. quod aut irrationale eſt, aut ratione, vt homo, quæ ſpecies eſt dicta à noſtris philoſophis ſpecialiſſima, quòd ita ſit ſpecies vt genus eſſe non poſſit. Species ergo ea eſt, quæ dicitur de multis qui numero tantum diſcrepent. [Vanæ) Quod nunquam ſint. Nam eorum quę non ſunt, nulla eſt diffinitio, & quæ non diffiniuntur, ſcientia non poſſunt comprehendi. [Vni formæ) Nam vniuſcuiuſque ſpeciei vna eſt forma ſubſtantialis. Forma aut ſubſtantiam denotat, aut accidens. Subſtantialis eſt quæ dat eſſe rei. Accidentales infinitæ ſunt. Nam vniuerſæ res conſtant ex materia, & forma, & à forma vnumquodque appellatur. [Pictoribus atq; poëtis) prouerbium de poëtarum licentia, quibus impune videtur licere, vt ſuo fingant omnia arbitratu. ſed longe ſecus eſt, neque enim libera datur poteſtas, verum circunſcripti quidam fingendi ambitus conceduntur, preſertim in fingendo, in quo magna eſt ratio adhibenda. Fabulæ enim ſi aurium mulcendarum tantum gratia finguntur, & nihil ſubſit bonæ frugis, vel ſaltem ad communem vitam, merito eliminantur. Illæ quæ in ſapientiæ ſacrario excogitatæ ſunt, ad quandam virtutum ſpeciem hominis alliciunt intellectum. Sed eæ aut argumento ficto ſunt, & per mendacia totus ordo contexitur, aut veri fundantur ſoliditate, quòd perfecta quædam, & compoſita proferantur. In illis nihil magnum, nihil arcanum. Eæ omnem continent philoſophiam. Verum & ipſæ, in aliam ſciſſe diſcretionem, diuiduntur. Aut enim narratio per turpia, & indigna nominibus, ac monſtro ſimilia componitur. Quod ipſum fieri vetat Plato. aut ſacrarum rerum notio honeſtis tecta verbis, & decoris veſtita rebus enunciatur. Quod fecit Orpheus, qui ſuorum dogmatum myſteria fabularum integit in volucris, & poëtico velamento diſſimulauit. Ad cuius exemplar Pythagoras ſuam ipſe finxit formauitq. philoſophiam. Neque enim natura nudam ſe apertamq. æquo animo oſtendit patitur, ne vulgo indignis manibus attrectetur. Sed ęnigmatum nodis, & figurarum velamentis gaudet operiri, vt à ſolis tractetur ſapientibus. Hinc Pythagoras quibuſdam præceptis philoſophiæ velauit. hinc Ægyptij pro templis ſphinges apponebant. hinc Numenio philoſopho quod Eleuſina ſacra interpretanda vulgauerat, ſomnia prodiderunt Eleuſinas Deas proſedas in lupanari proſtare poſcinunias. Eæ ergo ſunt fabulæ altiſſimis plenæ miſterijs, rerum ſecretarum contemplationem totiusq. naturæ cognitionem complectentes. In his ſe poëta exerceat, huiuſmodi Socraticis agatur furoribus. quidquid hauſurus ſit, hinc hauriat. quidquid finxerit, hinc deducat, ne ſua temere immiſceat, ne ſerpentes auibus coniungat. [Pictoribus) manet in incœpta metaphora, & reſponſiuncula. [Petimus veniam) Non placet Acronianum illud, vt veniam petamus tanquam poëtæ, demus tanquam critici. Quin potius innuiſſe puto vt alternis vitijs ignoſcamus, & eodem ſeruo opus eſt, viciſſim nos obregamus, atque ideo (viciſſim ſubiunxit, quod & veniam demus, & quaſi debitum reddi petamus. Datur autem hęc poëta venia, ſi, quæ finguntur, ita conſtent, vt vni formæ reſpondeant, & rerum congeries pręter naturam non ſit, nec agni tigribus copulentur. Quod facit poëta, cum ſublimia humilibus vetera nouis, poëtica vulgaribus miſcet. Id vitium αἰρεσμομὲν Gręci vocant. [Incepts gr.) Recte poſt totius operis conuenientiam diſpoſitionem, ordinemq. collocat. Neque eſt quod tam faciat è propoſito diſcedere, nec in incepto perſiſtere, quam non omnia conuenientię percepta mente, cognitioneq. complecti. Natura rerum nihil habet ordine pręſtantius, quo ſublato, omnia hęc pereant, neceſſe eſt, & in veterem confuſionem antiquumq. chaos reuoluantur. Exercitus ſimul ac turbari cœpit, profligatur. Statuam effingas, neque quęque membra ſuis locis diſponas, prodigium facies poëma, hoc ipſo ordine carens fluitat, & tumultuatur. qui ſunt ędificaturi, licet ſaxa arenam, & quę ad opus ſunt neceſſaria congeſſerint, niſi illis collocandis, diſponendiq. adhibuerint artificium, nihil pręclari operis ſurget. Si pro veſtibulo cubiculū, pro aula lararium collocarint, non hęc ſolum membra, ſed omnem domum perturbabunt. Sic quę poëta meditetur, quantumlibet magnas adferat cogitationes, & diuina congerat inuenta, niſi magno ordine ſuis quæque locis ſtatuerit, meditata digeſſerit, & in ſe commiſſa deuinxerit, cumulum rerum faciet atque congeſtum. Difficile eſt ſuo omnia loco diſponere, ad quod magnum adfert auxilium memoria, vt quę quiſque dicturus concipiat, vbi conueniant, videat, nec diſſona alienis locis collocet. inceptiue oblitus, longius a fine vagetur. Licet tamen a materia digredi paulom, & in ipſo itinere ſi non diſcedere, certe deflectere, ne lector ſimilitudinis ſatietate fatigetur. qui tamen fallendus eſt ne ſentiat ſe abduci, ſe ratione ipſa deferri putet, atque hae potiſſimum in re magna ſunt, ingenijs frens adhibenda, ne velut ſegetes fœcundæ, & vberes emittunt herbas frugibus inimiciſſimas, ſic illa, quāuis magna, & vtilia, aliena tamen gignant.

A C R O N.

HVMANO capiti) De inæqualitate operis loquitur, & dat præceptum ſcribendi poëma. Et prius præceptum eſt de diſpoſitione, & conuenientia carminis. Scribit autem ad Piſones, viros nobiles, & diſertos ad patrem, & filium, vel (vt alij dicunt) ad fratres. Capiti autem comparat poema, quod ſine œconomia ſit picturæ eiuſmodi ſimile, quæ habeat ceruicem equinam, & diuerſorum animalium membra, & pennas quæ perſons definat in piſcem. [Et varias inducere plumas) Imponere plumas varijs coloribus natura floridas, vel varios diuerſarum auium colores. [Vndique) Ex diuerſis .ſ. animalibus. [Collatis membris) Coniunctis ad ſuperiorem, & deſcriptam formam, vt habeat humanum caput, & collum equi, & caudam piſcis. Et multum præcipit conuenientiam, poëtam ſeruare debere. [Atrum) Fœdum, magnum. [Deſinat) Finiatur. [In piſcem) hoc eſt in marinam belluam .ſ. piſtricem. [Formoſa ſuperne) Vt facie ſit formoſa mulier inferius autem monſtris varijs deturpetur. [Superne) ſuperiore parte, vultu & ceruice. [Spectatum admiſſi riſum teneatis amici) ſi fueritis admiſſi ad ſpectaculum, ô Piſones non ne riſum poteritis tenere? Vel ſpectatum admiſſi .ſ. quaſi ad ſpectandum miſſi. Et eſt ſenſus, Si admiſſi fueritis introire ad ſpectandum tale animal pictum poteritis riſum tenere ô Piſones? [Cuius velut ægri ſomnia vanæ Finguntur ſpecies) Qui non habet ordinem, cuius ita vanæ ſunt ſpecies quemadmodum ægrotantium ſomnia, quæ videntur habere imagines varias. [Pes) Finis. [Caput) principium. [Vni reddatur formæ) Vni corpori, vt neque principium conueniat. [Æqua) pro æqualis, quaſi per obiectionem, ita vt aliter reſponderit. Eſt, inquit, poteſtas, ſed non vſque adeo vt iniqua finguntur. [Scimus) hoc ita eſſe. [Et hanc veniam petimusq. damusq. viciſſim) ſicut nos licentiam concedimus alijs ſcribere, ita nobis petimus licere Petimus, quaſi poëtę, damus quaſi critici. [Sed non vt placidis) Ita debemus habere licentiam ſcribendi, & ſic debent eſſe artificioſa poëmata, vt non mitia adiungantur aſperis immoderate. [Geminentur) Iungantur.

P O R P H Y R I O.

HVMANO capiti) Hunc librum, qui inſcribitur de Arte poëtica, Ad Lucium Piſonem, qui poſtea vrbis cuſtos fuit miſit. Nam ipſe Piſo poëta fuit, & ſtudiorum liberalium antiſtes. In quem librum congeſſit præcepta Neoptolemi de Arte Poëtica, non quidem omnia, ſed eminentiſſima. Primum præceptum eſt περὶ τῆς ἀνακολουθίας. Nam vt pictor, ſi humano capiti, equi dederit ceruicem, eamq. voluerit decorare pennis, & inferiorem partem membrorum exprimere piſcis effigie, ſuperiorem vero mulieris exornare ſpecie, videbitur quòd valde contra naturam omnia faciat, ita poëtices ornatus cauſa, ſi plus quàm exigit materia aliquid inſtitutum ornetur, contemni. [Riſum teneatis amici?) Percontantis eſt hæc vox, & præcipientis vtique rideri oportere. [Pictoribus atque poëtis quidlibet audiendi ſemper fuit æqua poteſtas) Sequens præceptum eſt, omnes quidem poëtas poteſtatem habere fingendi, ita vt aliquid faciant, non vt velint cum auibus ſerpentes, vel cum agnis tigres iungere.

Piſones

GLAREANVS.

PISONES Calphurniorum cognomen, eximia familia, viriq́ue ex ea plures, maxime poſt bellum Macedonicum, inter quos Lucius Calphurnius Piſo, C. Cæſaris ſocer, & C. Piſo Ciceronis gener. Prioris meminit Plutarchus in Cæſare, poſterioribus ipſe Cicero de Claris Oratoribus. Sed ego malim, de ijs qui ſub Auguſto vixere Piſonibus. Lucio ac Co. viris conſularibus intelligere. De Lucio plane intelligit Porphyrion. Filij, ve vocari non legant. Itaque ad patrem Lucium Piſonem, ac eius filios ſcripſiſſe ſatis claret ex ſequentibus poëtæ verbis, Maxima pars vatum Pater, & iuuenes patre digni, vbi inepte meo iudicio Acron exponit, magiſter & diſcipuli. Ab initio autem huius operis idem exponit, ad patrem & filium, vel vt alij dicunt, ad fratres. Hæc ille adeo nihil apud hunc certi eſt.

ASCENSIVS.

POSTQVAM Poëta animaduertit in eos, qui malam œconomiam facientes, compoſitionem ex varijs argumentis rerum non cohærentium, aut inter ſe repugnantium, aut à natura alienarum, aut ex diuerſis characteribus dicendi coaceruant, nunc reprehendit eos qui propter oſtentationem ingenij ſui ad id, quod maxime natura aſpirante poſſunt inutiliter digrediuntur, aut qui grauem materiam nimis delitioſis egreſſibus in laſciuiam trahunt, & dicit: Vnus & alter pannus .i. vna & altera pannoſa .i. ex varijs fruſtis ac particulis rerum Ecbaſis, hoc eſt digreſſio, pannus dico purpureus .i. particula per digreſſionem addita reſplendens, & luxurioſa, qui .i. vt ſplendeat .i. relucere, late .i. amplius, aſſuitur .i. inutiliter, & inepte annectitur, plerunque .i. vt plurimum, vel frequenter inceptis .i. exordijs, grauibus .i. res graues præ ſe ferentibus, aut à graui ſumptis, & profeſſis .i. pollicentibus, & profitentibus, ſeu præ ſe ferentibus, magna .i. magnarum rerum altiloquentiam, cum .i. quando lucus .i. ſilua incedua, Dianæ .i. illius Deæ venatricis, & venationis, & cum .i. quando, ara, ad quam ſacrificabantur infantes viui, Dianę deſcribitur. & cum ambitus .i. circuitus, aquæ .i. alicuius fluuij aut amnis, properantis .i. amœnius decurrentis, aut cum flumen Rhenum, cuius amœniſſimus eſt proſpectus propter ciuitatum, caſtellorum, prætorumq́. varietatem, & ornatum, aut arcus pluuius .i. Iris, Mille trahens varios aduerſo Sole colores, deſcribitur ad oſtentationem, & fortaſſis graphice atque diſerte, ſed nunc .i. tali tempore, non erat locus .i. opportunitas, his .i. huiuſmodi rebus deſcribendis, & fortaſſe .i. ponamus a caſu quod tu ſcis ſimulare .i. ad viuum, & ad ſimilitudinem rei naturalis effingere, aut depingere, cupreſſum .i. arborem præamœnam, & ad hortorum delitias propter fragrantiam, & Frondium decus maxime. idoneam. quid hoc ſupple conducit, & prodeſt tibi, ſi is ipſe ſupple qui pingitur à re, ære dato .i. mercede ſoluta, enarrat .i. è fluctibus natando ad littus euenit expes .i. ſine aliqua ſpe totus miſerabilis, & mœſtus, & nauibus fractis .i. diruptis, & ſubmerſis? q.d. nihil iuuans conſimile in re Poëtica eſſe, vt dicam Amphora cœpit inſtitui .i. vas magnum cœpit fieri, rota currente .i. cum primum figulus rotam in gyrum traheret. Cur vrceus .i. vaſculum exiguum, exit .i. in exitu, & in fine conſpicitur? hoc eſt, cur tu iam grandia, & magnifica in propoſitione tua polliceris, & tam exilem, atque tenuem compoſitionem perficis? denique .i. vt tandem aperte, & vno verbo dicam quoduis ſupple Poëma, ſiue Syntagma ſit ſimplex .i. non pannoſum ex varia digreſſione, & vnum .i. vniforme, non altiſonum in principio, & humile, aut depreſſum in fine. Per quæ concludit inutilem digreſſionem, & ineptam rerum, ſtylorum ne confuſionem ſummopere vitandam. Apta autem digreſſio tribus modis fit, vt quarto Quintiliani colligitur. Aut probandi alicuius gratia, vt deſcriptio portus in primo Æneidos, vbi dicitur, Eſt in receſſu longo locus &c. ad probandum veriſimile eſſe naues Æneæ illic occultatas eſſe cum Tyrij ceteras comburere parent. Item deſcriptio nauis in quam deſcendiſſe viſus eſt Turno Aeneas in nono, vt veriſimile ſit Turnum è conſpectu Aeneæ ſic ablatum eſſe. Aut tranſitionis gratia, vt videlicet congruus fiat tranſitus de materia in materiam. vt Ouidius in Metamorphoſi, fluuios deſcribit, vt per eos in varias materias ingrediatur. Aut denique apparatus gratia, qui tunc contemnendus eſt, ſi vel ad œconomiam, vel ad principalis argumenti declarationem facit, vt deſcriptio conuiuij Didonis in primo Aeneidos. Fit itaque

Digreſſio apta

apparatus huiuſmodi, vel rei ſimilis adductione, vel Pathica acclamatione, vel dicendorum apertione. Quod ergo neceſſarium eſt, aut non affectanter iucundum, prætermitti non debet. Itaque non damnat Poëta ſi quis, aut lucum Dianæ, & illic auium concentus, herbarum ſpiramenta, florum ornatus, arborum vmbras, & ſpecimen, riuorum tepidum murmur fontium ſcaturiginem, animalium depaſcentium mœrorem, atque id genus alias amœnitates deſcriberet, niſi tunc faceret cum non eſſet his locus, & ita de reliquis. Vtitur autem Poëta quibuſdam vocabulis ſignanter. Non enim ſine ratione dicit purpureus pannus, qui præter ceteros lucet, & non dicit quod intexitur, ſed quod aſſuitur, vt oſtenderet non de contextu, & principali argumento rei, ſed extraneum eſſe. Nec ſine ratione dicit lucus .i. ſilua incædua, quæ propter religionem loci non cæditur, & ita plurimum ornatus habet. nam in ſtabula alta ferarum, & volucrum concentorium dici poteſt. Affectanter quoque ara Dianæ deſcribenda dicitur, ad quam magica arte infantes viui ex materni viſceribus rapti mactabantur. Ad quam etiam Agamemnon Iphigeniam filiam ſuam legitur trucidaſſe, aut, quod Seruius aſſerit, cum occiſa pro ea cerua ad Thoantem regem Tauricæ regionis confugiſſet, ſacerdosq́ue Dianæ Dictynnæ facta eſſet, & Deam ſecundum morem ſanguine humano placaret, agnouit Oreſtem fratrem qui leuandi furoris cauſa cum amico Pylade Colchos petierat. Vnde latus patet ad digreſſionem campus: Quis enim tam ſterili ingenio, vt non moueat pathos ex materno vlulatu, ex infantulorum innocuo cruore illic fuſo ex ſacrificij enormitate, ex Iphigeniæ caſu, ex Oreſtis inopinato acceſſu, ex Pyladis amica aſſiſtentia, & ex ſexcentis alijs? hę igitur res plurimam digreſſionem pariunt ſicut fluuiorum ambitus, maxime Rheni deſcriptio, qui cum inter Germaniam, & Galliam ad Oceanum Britannicum defluat, plurimos meatus oſtendit. Quod autem dicit Rhenum neutro genere, eſt, quia coniungit hoc nomen flumen. Fluuiorum ſiquidem nomina tunc maſculina ſunt quando ſubaudiatur, aut apponitur fluuius non flumen. In deſcriptione quoque arcus pluuij plurima poteſt eſſe digreſſio. Egregie autem dicit. Scis ſimulare .i. ad ſimilitudinem rei naturalis effingere, quæ prima virtus, & pictoris, & poëtæ, & oratoris. vnde Quintilianus in octauo in titulo de ornatu, Magna virtus eſt, res (de quibus loquimur) clare, atque vt cerni videantur, enunciare, atque huius ſummę (iudicio quidem meo) virtutis facillima eſt via. naturam intueamur, ac ſequamur. Omnis enim eloquentia circa opera vitæ eſt. Eſt autem Græcum prouerbium ſumptum à pictore, qui cum egregiæ ſimulacrum cupreſſum, eam omnibus operibus ſuis immiſcuit. quod ineptiſſime fieret, ſi arbor ad delitias iuuenta in re triſtiſſima vepote in naufragio deſcriberetur. Sicut enim videre eſt apud Perſium, & Iuuenalem, ſolebant qui naufragium fecerant ſe in trabe depictos portare, & picta ſe tempeſtate tueri, ne ſemper cogerentur ſuos caſus exponere, & vt commiſerationem ſui excitent. Conſimiliter quoque qui molliculos habent numeros, aut felices metaphoras, aut congrua epitheta, aut ſonoras voculas, aut graueis ſententias, aut faceta dicteria, aut vrbana ſcommata, aut lepidos ſales, aut alias quaſuis Veneres, aut Charites, ſeu Gratias, eas vbique pluſquam ſatis, oſtentat, nullumq́. carmen conficiunt, in quo ſua Venere non vtantur. ſed (vt Quintiliani verbum eſt) affectatus, nimiusq́. fucus ſummopere vitandus eſt, pręcipue vero quoties importunus, atque impertinens fuerit. Expes dicitur ſine ſpe, deſtitutos, & deſolatus, & habet nominatiuum, & vocatiuum ſingularem nominatiuum, accuſatiuum, & vocatiuum in plurali. Quod autem dicit nauibus fractis pluraliter, facit ad augendam miſeriam, ſicut Venus in primo Aeneidos, Nauibus infandum amiſſis, cum vna eſſet tantum amiſſa. Amphora eſt vas amplum, quod circunfertur quaſi ex latino, & græco, Nam am dicitur circum, & phora latio, vt φέρω fero. Vrceus vaſculum ad recipiendum oleum. Innuit ergo vt quoduis Poëma ſit ſimplex, quo ad ſtylum, & vnum, quo ad materiam. De ſtylo autem, & materia locuti ſumus in præambulis, vbi docuimus triplicem eſſe ſtylum, qui triplici materiæ congruit. Nam res humiles humili, mediocres mediocri, & ſublimes ſublimi competunt.

Lucus

Ara Dianę

Cupreſſum ſcias ſimulare

Regula.

Non igitur rem grauem auſpicati, aut grauiter dicere polliciti, res leuiuſculas, aut quantumuis ſplendidas delitiolas, quanquam enim ad eas nati videmur, impertinenter ingereremus, neceſſe enim eſt, ſit quoduis ſimplex duntaxat, & vnum. Quo circa cauenda eſt oſtentatio ingenij in re minus apta, vt aptiſſimo docemur hic exemplo.

Inceptia

Inceptis grauibus plerunque, & magna profeſsis
Purpureus, late qui ſplendet, vnus, & alter
Aſſuitur pannus: cum lucus, & ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, aut pluuius deſcribitur arcus.
Sed nunc non erat his locus: & fortaſſe cupreſſum
Scis ſimulare. quid hoc? ſi fractis enatat expes
Nauibus, ære dato qui pingitur? amphora cœpit
Inſtitui: currente rota cur vrceus exit?
Denique ſit. quod vis ſimplex duntaxat, & vnum.

IANVS INceptis grauibus) Magnum poëmatis vitium eſt, vbi gran dis propoſita ſit materia, excurſus facere, & egreſſiones importunas. per locos preſertim communes. Duo autem ſunt ob quæ maxime hac in re peccatur. nimium ingenium cui imperari non poſſit, & iudicij inopia. quòd ſi floſculos quoſdam abdiderint, putent ab eruditis probari. ſed cum illiuſmodi deſcriptiones abſint à propoſito, vituperantur. Hi ſunt poëtæ illi, quos pingue quiddam ſonare ait Cicero, quoſque inæquales vocant Seneca. Non negarim tamen donanda eſſe ingenijs multa, ſed condonanda vitia ſunt, non portenta. Virg. Georg. lib. iij. ſic peſtilentiam deſcribit, vt nec diſcedat à materia, nec vagetur diutius. Idem facit in Fama, & in ſuis catalogis. Lucanus in prodigijs, Maſſilienſi nemore, catalogis, magisq́. nimis eſt. In hoc genere ſunt omnes locorum, oppidorum, temporum deſcriptiones, quæ ſi nimium luxuriarint, ſunt damnandæ. Sunt & argumentationes, ne poëta non quidquid, poteſt dicat, ſed quidquid decet, nec argumentis argumenta colligat, & probationes, quaſi nihil ſatis firmum ſit, probationibus firmet. Nec minus digreſſio ſit in elocutione & quædam poëtica euagatio, cũ plus dicimus, quam conueniat. quale eſt Virgilianum illud, Num capti potuere capi, Et Lucan. Temporis anguſti manſit concordia diſcors. Meſſala aiebat in eo carmine Virgiliano, Quidquid apud duræ ceſſatum eſt mœnia Troiæ, Hectoris, Æneæq. manu victoria Graium Exit, Hic Virgilium debuiſſe deſinere quod ſequitur. Et in decimum veſtigia retulit annũ. Sed hæc poëtis condonantur, nec, tam paruis, decet, maculis offendaris, dummodo raro, & quidam euagandi modus adhibeatur, vt ſequentia prioribus annexa vnum corpus efficiant. quod non faciet poëta, ſi grandia profeſſus in varias egredietur deſcriptiones, & pollicitus ardua, tempeſtatum aut pluuiarum tenui occupatione occupabitur, quem iure figulo comparat Horatius, qui cum amphoras cœpit, vrcem effingat. [Aſſuitur) Pro panno floſculos oſtendit, exiguasq́. deſcriptiones, quæ licet purpureæ precioſæq́. ſint, non tamen principio conueniunt. [Profeſſus grandia) Ergo Panegyricum balnea, ſiluas, & eiuſmodi ſcribentibus vagari licet, quod magna non polliceantur. [Magna) Tantum magna profeſſis. [Ara Dianæ) De Diana Taurica intelligit, ad cuius aram hoſpites mactarentur, Iphigeniæ, & Oreſtis aduentu celebrata, quibus illius ſimulacrum in faſce lignorum abſconditum auectum eſt, vnde Faſcellinis Diana dicta. Lucum dixit ob Ariciam, vbi illi templum ædificatum eſt. [Rhenum) Neutro genere protulit, quod flumen dixerat. Diuidebat olim Galliam a Germania, nunc Germanorum virtute vicinis locis occupatis, mediam penè interſecat Germaniam, è Rheticis alpibus ortus, ſeptentrionali oceano miſcetur. [Arcus) Aut rerum naturalium naturam vult oſtentare ſcire. Per ariam Dianæ vult intelligere res ſacras Horatius, quas vult poëta oſtentare callere ſe. [Pluuius arcus) Irin intelligit. Poetæ tunc Irim de cœlo mitti introducunt, cum rerum præſentium ſtatus eſt mutandus, quod Iris indicium eſt äëris permutationis, à ſudo aëre nubium concitans globos. [Cupreſſum) Græci Cypariſſum dicunt, in quo nos y in v vertimus, vt in cumino, & gubernatore. [Amphora) Græca eſt dictio, nec vas eſt certæ menſuræ, cum ſit ingentis magnitudinis. Figuli rotam inuenit Anacharſis, cuius circuitu vaſa formantur. inde quia apud Homerum figuli rota inuenitur, aiunt verſus illos falſos eſſe, & ſubditios. [Denique) Præceptum concludit, debere eſſe poema vnum, & ſimplex cœptæ materiæ correſpondeat, nec mixtum aut implicitum ſit.

A C R O N.

INCEPTIS grauibus) Aliud præceptum. Docet non importune inducendam eſſe parabulam, aut deſcriptionem, ſed aut parabola, aut deſcriptio apte debent iungi incepto bene poemati. Qui enim incipit granditer, & leuiter finit, vituperandus eſt. [Profeſſis) Aut his qui conantur aliquid ſcribere. Aut reſpexit ad naturam quorundam poetarum, qui incipiant deſcribere grandia, & in communes exeant locos, qui tametſi boni ſint, tamen ſuperflui habentur, & plerunque ridentur. In magno poëmate exceſſus debemus adſpergere, quaſi ad reficiendas aures, pro bono colore, exceſſus dicit. [Aſſuitur pannus) De his dicit qui ſeueram, & ſubtilem materiam cœperint ſcribere, floſculos quoſdam interponunt. Zeugma ab inferiori. Ordo eſt, pannus aſſuitur qui ſplendeat, vt bona ſit quidem œconomia, ſed incongrua, cum lucus, & ara deſcribitur Dianæ ſupple ab inferioribus. [Per amœnos) Riuos per campos diſcurrentes. [Ambitus) Circuitus. [Pluuius,) Id eſt pluuioſus. [Aut flumen Rhenum) Notandum flumen Rhenum genere neutro. Saluſt. in hiſtorijs nomen Danubium habet. [Sed nunc non erat his locus) Vt de his poſſes ſcribere, quaſi aliquis reſponderit, Non erat locus, vt hoc deſcribere, ſed quoniam bene ſcribis, ideo introduxiſti. [Et fortaſſe cupreſſum) Irriſio pictoris cuiuſdã qui nihil aliud quàm cupreſſum nouerat depingere. Prouerbium eſt in malum pictorem, qui neſciebat aliud pingere, quam cupreſſum. Ab hoc naufragus quidam petiuit, vt vultum ſuum exprimeret, ille interrogauit, num ex cupreſſo vellet adijci aliquid, quod prouerbium Græcis in vſu eſt. nam naufragi ad miſericordiam commouendam, caſus ſuos in tabula deſcribunt. vt Iuuenal. Vim rogat, & picta ſe tempeſtate tuetur.

Simulare) Græco prouerbio vſus eſt, quaſi ſcribere. [Quid hoc) Quid ad naufragium qui dat pecuniam vt deſcribatur cupreſſus, pertinet? Ita ergo qui ſcribit, niſi opportune ſcripſerit, non ſibi comparat gloriam, ſicut ille qui male cupreſſum depingit. [Amphora cœpit) Hic quidam dicunt præceptum aliud eſſe, alij eum de œconomia adhuc loqui. [Cur vrceus exit?) Id eſt, Cum à magnis incipis, cur in minora deſiſtis? cur vile ſit opus tuum? & eſt tranſlatio à figulis. Rotam autem dicit, quæ cum voluitur, vaſa finguntur à plaſte. [Denique ſit quiduis ſimplex duntaxat, & vnum) Quidquid vis ſcribere, ſimplex ſit. i. cœptæ materiæ, & nondum finitæ non debes aliam adiungere.

P O R P H Y R I O.

INCEPTIS grauibus) Præceptum tertium eſt natura quorundam poëtarum peſſima, qui incipiunt grandia deſcribere, deinde in locos cõmunes exeunt qui, licet boni ſint. tamen ridentur ac ſuperuacui habentur niſi loco poſiti ſint. Purpureus late qui ſplendeat, vnus & alter Adſuitur pannus. Per hoc, locos communes ſignificat. [Aut flumen Rhenum) Non dixit genere maſculino Rhenus, ſed neutro hoc Rhenum. quia hoc eſt flumen. [Et fortaſſe cupreſſum Scis ſimulare) Hoc prouerbium eſt in malum pictorem, qui neſciebat aliud bene pingere quam cupreſſum. Ab hoc naufragus quidam petiuit, vt fatum ſuum exprimeret, ille interrogauit, num ex cupreſſo vellet aliquid adijci. quod prouerbium Græcis in vſu eſt. [Amphora cœpit Inſtitui currente rota, cur vrceus exigit?) Hoc dicit, quaſi cum de alia materia inſtitueris ſcribere, aliam efficis? quo modo ridendus eſt figulus, qui cum deſtinauerit amphoram fingere, vrceum efficiat.

A S C E N S I V S.

QVID poeta docuit malam œconomiam, ineptam exaggerationem materiæ, diſcordem rerum communicationem, & impertinentem digreſſionem vitare nouitque neminem ſcribere, qui eadem vitia vitare nolit, oſtendit quare non omnes euitent. Nempe quòd (vt alibi dicit) Dum vitant ſtulti vitia in contraria currunt. Monet ergo vt hæc prædicta &c. vitia caute fugiamus, ſic vt in medio conſiſtentes in neutram partem tranſgrediamur. Et dicit, O pater, hoc eſt ò tu Luci Piſo, & vos iuuenes Piſones digni patre ſupple tali. vipore ſtudioſo & bono, nos plurima pars vatum, id eſt nos plurimi vates, decipimur ſpecie, id eſt ſimilitudini, recti, id eſt rei recti rectæ ac debitæ, quia dum laboro eſſe breuis, id eſt dum aliquis laborat eſſe breuis, fio. i. talis efficitur, obſcurus (ſuam perſonam more declamantium in vitia inſerit de ſe minime loquens) Neruus, id eſt ſolida compoſitio, & vitium plena animique, id eſt animoſa ſententia, deficiunt, id eſt derelinquunt, aut potius fugiunt, & ſui de

fectum

ſectum habere cogunt. ſectantem.i.eum qui nimis ſectatur, leuia.i.cōcinna, & bene currentia.i.ſæpe eneruatos verſiculos ſcribet, qui dat operam vt ſcribat delicatos, profeſſus.i.qui profitetur, & in principio operis pollicetur grandia.i.ſublimia carmina, turget.i.inflatur, & ſpumoſam carmen efficit, tutus nimium.i.qui nimium amat, & cupit eſſe tutus, & timidus nimium procellę i. qui nimium timet altitudinem maris, quæ ferè procelloſa eſt, ſerpit.i.repit, humi.i.in terra, hoc eſt qui nimium veretur ſublimiora quam poſſit aggredi, qui imperitus eſt nec poteſt conſiſtere in medio, labitur in nimis humilia. Et hæc contra eos, qui in malam œconomiam imprudenter vitant. Is autem qui cupit.i.vult variare.i.mutare prodigaliter.i.monſtroſe per modum prodigij, rem vnam.i.quæ deberet eſſe vniformis, appingit.i.ſimilis eſt appingenti, ſiluis.i.locis ſaltuoſis, delphinum.i.piſcem illum marinum, & fluctibus ſupple marinis, aprum.i.porcum ſiluestrem. Et cauſa eſt, quia fuga.i.vitatio, culpæ.i.vitij, ducit in vitium ſupple oppoſitum, ſi ipſa fuga caret arte.i.peritia. Probat deinde exemplo cuiuſdam fabri ærarij, qui ſingulas partes hominis graphice excudebat, & tamen totum ſeruata Simmetria effingere neſciebat. Ad cuius ſimilitudinem multi ſingulas res Poematis docte, & diſerte faciunt, totum tamen quia œconomiam ignorent, conficere decore neſciunt. Sunt autem qui hunc fabrum

Imus

putent eſſe dictum Imum nomine. Acron tamen & Porphyrio (quamuis Acron vtrunque dicat) potius à loco ſic dictum arbitrabantur. Dicit enim Acron, Aemilius ludus eſt in quo Aemilius gladiatores ſuos habuit. circa hunc ludum Imus erat quidam ſtatuarius. Alij dicunt Imum.i.breuem, Alij in extrema parte poſitum Porphyrio ſic, Æmilij Lepidi ludus gladiatorius fuit, quod nunc Polycleti balneum eſt. Hic demonſtrat ærarium fuiſſe fabrum imum, hoc eſt in angulo ludi tabernam habentem. Ordo igitur eſt, Faber ærarius.i.qui ſtatuas æreas effingebat imus.i.imo loco habitans circa ludum gladiatorem ſupple Aemilium.i.Lepidi Aemilij, exprimet ſupple quando mercedem dabis.i.ad viuum effinget, vngues, & imitabitur ære.i.ea materia ærea, capillos molles.i.molliter fluentes. ſicut in Virgil.in ſexto. Excludent alij ſpirantia mollius æra, Credo equidem viuos ducent de marmore vultus. Exprimet inquam exiſtens infelix.i.infauſtus, ſumma.i.conſumatione, & perfectione operis, quia neſciet ponere.i.ſtruere debita poſitione, & ſitu membrorum, totum.i.totam effigiem. Si ego, inquit Poëta, curem.i.laborem componere quid.i.aliquid, non velim me eſſe magis hunc i.huiuſmodi vel talem, quam me ſpectandum.i.ſpectabilem, & pulchrum, nigris oculis i.propter nigros oculos, & nigro capillo.i.propter nigrum capillum, viuere naſo prauo, id eſt marcido & turpi, quaſi dicat nolim ſingulas partes ſcire ponere, niſi & totum componere ſcirem. Leuia prima longa ſunt plana, polita, & nō aſpera Procellę ſunt inſlaturæ maris ex aqua, & vento a percellendo dictæ. Prodigaliter non prodigaliter legendum eſt quia prodigus ſecunda corripit. Delphinum, hic eſt ſecundæ declinationis. A genitiuo enim delphinos fit nominatiuus delphinus, ſicut ab elephantos elephantus. Hunc.i.talem. ſicut in nono Aeneid. Hunc ego te Euryale aſpicio. Exprimet, inquit Acron, aut Acron (vtrunque enim ſcribitur, ſed Acro latine magis, Acron græce, ſicut Plato & Platon, & Cicero, & Ciceron, &c. & imitabitur, & neſciet, futura ſunt pro præſentibus. Si tamen intelligas quando ei mercedem dabis, aut quando volet, nihil præter conſuetudinem erit. Molle opus laudatur, ſed artifex vituperatur. Reliqua nota ſunt. De apta tamen breuitate non nihil dicemus, de quo Cicero in Rhetorice veteri de enarratione loquens, ita inquit, Nunc de enarratione ea, quæ cauſa continet expoſitionem, dicendum videtur. Oportet igitur eam tres habere partes, vt breuis, vt apta, vt probabilis ſit.

Ponere
Componere
Leuia
Prodigialiter
Delphinus
Hic
Acro
Molle
Breuitate apta

Breuis erit ſi vnde neceſſe eſt, inde ſumatur initium, & non ab vltimo repetatur, & ſi cuius rei ſatis erit ſummam dixiſſe, eius partes non dicentur. Nam ſæpe ſatis eſt quid factum ſit dicere, non vt enarres quemadmodum factum ſit. Et ſi non longius, quàm ſcitu opus eſt in enarrando procedetur. & ſi nullam in rem aliam tranſibitur, & ſi ita dicetur vt nonnunquam ea eo quod dictum ſit, id quod dictum non eſt, intelligatur & ſi non modo id quod obeſt, verum etiam id quod nec obeſt nec iuuat, præteribitur, & ſi ſemel vnumquodque dicetur, & ſi non ab eo in quo proxime deſitum erit, incipietur deinceps. At multos imitatio breuitatis decipit, & cum ſe breues putant eſſe, longiſſimi fiunt, cum dant operam, vt res multas breuiter dicant, non vt omnino paucas res dicant, & non plures, quàm neceſſe ſit. Nam pleriſque breuiter dicere videntur. qui ita dicūt. Acceſſi ad ædes puerum vocaui reſpondit, quæſiui dominum domi negauit eſſe, hic tametſi tot res breuius non potuit dicere, tamen quia ſatis fuerat dixiſſe, dominum negat eſſe domi, fit rerum multitudine longius. Quare hoc quoque in genere vitanda eſt breuitatis imitatio, & non minus rerum non neceſſariarum, quàm verborum multitudine ſuperſedendum eſt. Et hinc de partitione paulo poſt breuitas eſt, cum niſi neceſſarium nullum aſſumitur verbum. Hęc ille. Oportet ergo qui breuitate vti volet, eſſe diſertum, vt tunc vtatur quando opus eſt. Nam ſæpe orator rem vnam in partes diuiſeris: ſicut Virg.in partitionem vitę Aeneę in tres æſtates, & tria hyberna tempora, vt ſi Iupiter triennium dixiſſet, modicum quid promiſiſſe videretur. Norit ergo orator, & conſimiliter poëta tunc conſtringere, nunc dilata materiam ſuam. Neque vero loquimur de ea breuitate in qua eclypſis eſt, hoc eſt vocabula deſunt. Nam ea nunquam laudabilis eſt: niſi quod deſit de ſe conſtet, hoc eſt niſi breuitas fiat ſine obſcuritate. Sciendum præterea illic, qui variare cupit rem prodigialiter vnam, oratori ſemper vitandam, & poëtæ iam conceſſam carpi, & reprehendi licentiam, qua non digredimur ſolum, ſed & materiam mutamus. quæ mutatio, ijs qui rea varias docent vt ſunt didaſcalici.i.doctrinales vitioſa nō eſt, ſicut ijs qui rem vnam incipientes narrare, prius quam eius narrationem abſoluant, rem penitus diuerſam, & nihil ad inſtitutum pertinentem interſerunt, & poſtea ad inſtitutum redeunt, qui nimirum (vt Poeta dicit) variant rem prodigialiter. Etenim monſtro ſimile eſt ita res commiſcere.

Regula igitur eſt.

Tranſitionem in aliam materiam ita faciemus, vt compoſitio non ſit monſtri, ac prodigij ſimilis. Præterea non ſic vnum vitabimus peccatum, vt in aliud incidamus, ſed rem viribus noſtris æquam aggreſſi ſic pertractabimus, vt finis principio, ac medio reſpondeat. Qui tamen penitus diuerſa docent, ſatis fecerint ſi corpus ſit vnum, licet membra diuerſa, dummodo non repugnantia.

IANVS

MAxima pars vatum) Nulla viuendi virtus eſt, cui nō ſuum vitiū ſit proximum. In viuendo timiditas, & aſtutia prudentia aſſimulat, ſeueritas iuſticiam fingit temeritas velatur fortitudine, parcitas igitur temperantia Ad quas ſiquis affectet, niſi doctiſſima rerumque cognitione firmatus fuerit, hallucinabitur, cecutiensque quidquid ſe primum offerret, pro recto ſequetur, ſæpeque pro virtutibus vitia, quæ aliarum mentita ſpeciem obuiam veniunt, amplectetur. In loquendo dum ſuntque obſeruantur, res & verba. Res ſedem verbis, verba rebus dant

Maxima pars vatum, pater, & iuuenes patre digni
Decipimur ſpecie recti. breuis eſſe laboro,
Obſcurus fio. ſectantem leuia, nerui
Deficiunt, animique: profeſſus grandia turget:
Serpit humi, tutus nimium, timiduſque procellæ.
Qui variare cupit rem prodigialiter vnam:
Delphynum ſiluis appingit, fluctibus aprum.
In vitium ducit culpæ fuga: ſi caret arte.
Aemylium circa ludum faber Imus & vngueis
Exprimet: & molleis imitabitur ære capillos:
Infelix operis ſumma: quia ponere totum,
Neſcit. hunc ego me, ſi quid componere curem,
Non magis eſſe velim: quàm prauo viuere naſo
Spectandum nigris oculis, nigroque capillo.

lumen. In rebus inuentio obſeruatur, in verbis elocutio quæritur, in vtriſque collocatio. Quæ inuenienda, & quomodo inuenta collocanda, ſatis duobus preceptis dictum eſt ab Horatio. Iam ſuas partes exigit elocutio minor illa quidem inuentione ſed non facilior, & poëtis maiori obſeruanda. Inuenire enim, & diſponere, quamuis poſſit prudens, & ſtudioſus, eloqui tamen, id eſt quæ mente conceperis, promere, non niſi ingenioſiſſimi, vt orator, & poëta. Nec tamen ita eſt ſectanda elocutio vt rerum, qui nerui ſunt poematis, neglecta diligentia, toti circa,

ca inanem verborum ſonitum occupemur,& verſiculari ſermone opus non eaornemus, ſed effœminemus. Nam veluti forma picta,ſicta colorata offendit, ſic nimis cultú poëma luxurioſum, & plus æquo magnificum, ſtomachum mouet. Sunt ergo eloquendi virtutes,quas figuras dicimus,tres,io quibus omnis oratio non vitioſa verſatur grauis vna mrdiocris altera tertia attenuata appellantur. Sed vicina habent vitia propinqua,in quæ facile incauti delabuntur. Grauem qui ſectantur,tumidi fiunt quandoque & inflati, ſuffultam id genus appellant. Mediocris ſtudioſi,languidi ſæpe euadunt,& enerues,quod dicunt diſſolutum. Attenuatæ figuræ amatores, aridi exeunt, & exangues, quod ea ille appellant. Sed hæc omnia, dicendi præſtantiſſimus magiſter ſtylus,commendat. cui omnis artis,ingenij, prudentiæq. loci,omneſq. ſe efferunt ſententiæ. Hic verba omnia, quæ cuiuſque ſunt generis maxime illuſtria eligit,collocatque, & facit vt pure, & latine loquamur, deinde plane, & dilucide, tum vt ornate,ad rerumq. dignitatem apte,& decore. Mutatur autem is crebro. taliſq. ea ſtylus vt plurimum,qualis eſt vua. In Ennio,ſub quo naſcens primum nec ſatis firma poëtica,lacertos mouere cœpit. Mera eſt natura,& ſimplex dicendi genus,vt caſtiſſimam illius ſeculi videas integritatem. Pacuuius paulo ornatior, cultior & elaboratior. nam de Terentio noſtro tam poteſt iti inficias,à Lælio,& Scipione compoſita ſabulas, quàm negari ingentem illis fuiſſe grauitatem. Virgilius vbertatem copiam, iudicium, & rerum illam dominam redolet Romam. Cœpit Ouidius cum ſeculo luxuriari. Nam Tibullam nemo negrt ocio marceſcere,nec furor ille Neronianus latet in Lucano Senecam affectare nimis non ſui ſeculi ſapientiam tragœdiæ indicant. Sub Domitiano vt recte viuere,ſic recte ſcribere difficillimum fuit. Hinc durus Statius quem plus conari ſentias, quàm aſſequi. Syllium ſcias intellexiſſe quid melius eſſet,nec voluntatem,quin ſublimius ſcriberet,& excelſius,ſed iogenium ac vires deſuiſſe. Itaque ſanè licet affirmare,eundem ingenio colorem eſſe qui animo ſit. Pictores plerunque & ſtatuarij quo habitu corporis ſint,ipſis operibus cognoſcuntur. ſic poëta,ſi animo fuerit ſano,& compoſito & temperato, & ſiccum & ſobrium habebit ingenium,illo vitiato,hoc corrumpitur. Danda eſt ergo opera, vt ſicut animum, ſic ſtylum excolamus. Optimum quenque imitemur,nullum ſit verbum rubiginoſum nulli ſenſus tarda,& inerti ſtructura compoaatur,ſic quod aures demulceat, quod oculos delectet. Denique ſermo talis ſit, quale hominis corpus,vt nec venæ appareant, nec oſſa numerentur ſed temperatus ac bonus ſanguis impleat membra,& eaurgat toris, & ipſos neruos robur tegat,& decor commendet. (Breuis eſſe laboro) Magna uirtus,res de quibus loquimur,clare, atque, ut cerni uideantur, enunciare, nec in omni ſermone quidquam tam eſt elaborandum, quàm ur intelligamur, nec lectorem fatigemus. Triplea eſt ad hanc rem uia. aut enim ſic loquemur,ut oihil addi poſſit,aut ut nihil detrahi eſt & inter utranque tertia ut nec aſſurgat oratio,nec penitus deprimatur. Breuitate utemur in rebus minimis, quæ dicuntur ieiunius, nec his poteſt orationis ubertas adhiberi,ſed quidquid dilucidum eſt prçclare dici uidetur,quæ ſi quis ornare uelit, rem agat puerilem, cum tamen debeat plane, & perſpicue expediri. delectat breuitas, cum altiorem præbemus intellectum, quàm ipſa per ſe uerba declarent, aut plus ſignificamus quàm dicimus, ut illud Virgilianum,

Demiſſum lapſi per funem.

Quo equi magnitudo demonſtratur,aut etiam, quod non exprimimus, innuimus. ut,

Quos ego.

Illa autem laudatur potiſſimum, quæ plura paucis complectitur. Virgil.

Et campos vbi Troia fuit.

Cui illud contrarium eſt,

Venit ſumma dies,& ineluctabile tempus.
Dardaniæ. Et Ouidianum illud,
Iam ſeges eſt vbi Troia fuit.

Sed huius breuitatis ſtudioſi fiunt plerunque obſcuriores, non recti obſcuritate,vt in Tymæo Plato,ſed de induſtria,veluti Heraclitus Scotinus Obſcuritatem maaime facit inuſitatorum, & exoletorum verborum receptio,eorumq. ambiguitas, & non ſeruata proprietas. Sieq. multa vitabimus quæ humilia putemus verba,& infra rerum dignitatem,eaq. circunſcribemus,vt qui ſparthum erat dicturus, hibericas ait herbas. Fit rurſus obſcuritas contextu,nec tam longus ſit,vt cum nequeat intentio perſequi, vel verba differuntur, diuq. expectata via ad clauſulas redeunt, vel medio ſermoni aliquis ſenſus inſcribitur: vt.

Saxa vocant Itali, medijs quæ in fluctibus aras.
Et rurſus dum equinum inſcribit pullum.
Nec vanos horret ſtrepitus.
Pluribus inſerto, quinto demum verſu.
Si qua,inquit, ſonum procul arma dedere,
Stare loco neſcit.
Vitanda & ſermonis ambiguitas. vt,
Aio te Æacida Romanos vincere poſſe.

Potiſſimam nubem inducunt ſermoni,qui inania congerunt verba.& communem loquendi conſuetudinem peroſi, ſpe nitoris ducti,ita miſcent & iungunt ſenſus,vt exolui nequeant, quique aſperam amant,& perfractam compoſitionem diſturbant de induſtria ſi quid effluaerit placidius,nec iuncturam volunt ſine ſalebra,virilemq. putant & fortem, quæ aures inæqualitate percutiat. Ea his ſunt illi,quos deſlexa verba,tanquam exquiſitoria delectant non ſecus quam pomiliones,ſtrumoſi,diſtortiſq. corporibus maiori apud quoſdam ſunt in precio. Sic nihil delectat ex communi,quòd recta nihil ea ingenio habere putent,quæ peſtis totam occupauit Æmiliam. Nec minore contrahitur obſcuritas in ſimilitudinibus,ſi ignotæ ſint, & obſcuræ cum quod illuſtrandę rei gratia aſſumitur,clarius eo ipſo eſſe debeat,quod illuminatur, qualis eſt Virgilij illa.

Qualis vbi hybernam Lyciam, Xantiq. fluenta.
Deſerit,aut Delon maternam inuiſit Apollo.

Quos Horatius reprehendit. Hi ſunt quibus breuitatis æmuli neceſſario orationi verba ſubtrahunt,quibus ſententiæ amputantur,& verba ante eapectatum cadunt ſatiſq. putant factum,ſi ipſi ſua intellexerint,quod nolint lectorem occiſum. hioeq. putant ſe haberi doctiſſimos,ſi,quæ dicent interpretanda ſint. Suetonius refert Tiberium Cæſarem moroſitate ſtylum obſcuraſſe ſolitum. Fit enim plerunque vt iudicij nimia ſeueritate,& triſti cenſura nihil abſolutum putemus, niſi in quo vehementiſſime elaboratum ſit. Hinc nimia cura quæ ſcribas peiora fiunt, neque tam lima poliuntur,quàm exteruntur. Appelles hac ſe vna in re à Protogene ſuperari fatebatur,quod ille manum de tabella ſciret tollere. Calimachus κακότεχνος dictus eſt, quod nullum diligentiæ finem haberet. In Saluſtio mira cootingit in breuitate felicitas, certabat cum optimis ſententijs, nec illas corrumpebat, ſed vincebat. qui cum parente breuitatis Thucydide breuitate cootendit, vicitque,& in ſuis caſtris eum cecidit. Sic enim ſententiam à Thucydide dictam expreſſit, vt paucioribus comprehenderit verbis,& nihil ſaluo ſenſu detrahi poſſit. ea eſt, Res ſecundæ mire ſunt vitijs obtentui. Titus Liuius tamen corruptam hanc ſententiam obijcit Saluſtio, non Thucydidis amore, ſed vt læderet quem non timebat, putaretque facilius poſſe à ſe Saluſtium vinci,ſi ante à Thucydide vinceretur, ſed veluti ea breuitate timenda eſt obſcuritas, ſic cauendum ne pro periphraſi periſſologiam effingamus, & macrologium .i. eſt longior quam oportet ſermo fugiendus, & ſuperfluis onerata verbis oratio vitanda. Lepide M. Tullius,cum quidam filium in vtero matris decem menſibus fuiſſe dixiſſet, Aliæ,inquit,in penula ſolent ferre. Eſt & vitium maximum, ſententias repetendo corrumpere,& dum contentus non ſis bene ſemel dixiſſe,facere ne bene dixeris repetendo, Ouidius cum Polyxena eſſet adducta,vt ad Achillis tumultum immolaretur, Hecubam facit dicentem,

Cinis ipſe ſepulti
In genus hoc ſæuit.
poterat hoc contentus eſſe. adiecit,
Tumulo quoque ſenſimus hoſtem,
Nec is contentus addit,
Æacide fœcunda fui

Pulchrum erat. ſi quod bene ceſſerat,reliquiſſet. neque enim minor virtus eſt ſcire deſinere,quam dicere. ſed ſua non ignorauit Ouidius vitia,ſed amauit, & quo peccabat, in alijs reprehendebat. nam cum Varronis carmina legiſſet,

Deſierant latrare canes,vrbeſque ſilebant,
Omnia noctis erant placida compoſita quiete.

Dixit meliores fore verſus,ſi ſecundi vltima pars abſcinderetur. Nec mediocri eget cura compoſitio, vt non ſolum turpem ſonum verba iuncta non edant, ſed ne occaſionem turpitudinis dent,quale illud,

Incipiunt agitata tumeſcere. &,Placidumque petiuit
Coniugis infuſus gremio per membra ſoporem.

Quod ſi orator corrumpitur verbis maxime improprijs, redundantibus, comprehenſione obſcura, compoſitione fracta, vocumq. ſimilium aut ambiguarum captatione puerili,certe ſi pro

prijs

prijs vtemur verbis recto ordine, non in longum dilata concluſione, nihil deerit, nihil ſupererit, ad apertum faciemus poëma & dilucidum. [Decipimur ſpecie recti) Cacozelon vocant, quoties ingenium iudicio caret, & ſpecie boni fallitur omnium in eloquentia vitiorum peſſimum. Zelus eſt vbi ſententia temperatur, vt nec modum excedat, nec infra deijciatur. [Quod ſi plus æquo res extollitur, cacozelus, ſi ad infima deijcitur, chamæzelus dicitur. Dionyſius hæc. [Sectantem leuia) Inter graue, & attenuatum dicendi genus quoddam eſt intermedium interiectum, & quaſi temperatum, nec acumine poſterioris, nec flumine vtens ſuperioris, cuius proprium eſt vno tenore fluere ſolamq. afferre æqualitatem, & facilitatem, omnemq. orationem verborum ſententiarum modicis ornamentis diſtinguere, & dicendi quoddam candidu genere delectare, non arctis iunctum numeris, ſed ſolutum liberius, non atrox, non mirabile, ſed caſtum & verecundum, non quod animos perturbet, ſed placet, non tam perſuadeat quàm delectat concinnisque vtatur ſententijs, & probabilibus. Debet autem hoc in genere neruorum, vel minimum, ſuauitatis eſſe plurimum, quippe cui omnia dicendi ornamenta conueniant, & quòd translationes quaſi ſtellæ illuſtrent. vt cum Ennius arcem, & vrbem orbas dixit. Alligantur & huic quidam lepores, vt inſignis & floreos ſit oratio. ſed niſi ſumma aſſequamur, diſſoluti & neruis articuliſq. effracti euademus, in quod vitium decidimus deſidia diſcentium & inſcitia præcipientium: Sat enim putamus bonos nos poëtas eſſe, ſi molliter finxerit carmen, ſi commode canetur, & ad fidem referatur, ſi numerum variarit, ſi non vno ſemper modo cæſuram fecerit. atque ita dum dulces eſſe volumus, prædulces ſumus, & effracti explicatione non ſplendida, ſed operoſa, & cultu nimis acquiſito, verborum compoſitione molli, oratione magis laſciua quàm læta. Quod ſi digrediendum ſit, malim poëtam hirta indutum toga, quàm fucatum, & meretricis veſtibus inſignitum. Feramque commodius rudem Ennij muſam, quàm cultum carmen Adriani, vt Animula vagula, blandula hoſpes, comesque corporis, quæ nunc abibis in loca? Pallidula, rigidula, nudula, nec vt ſoles dabis iocos. Aut tinnitus Gallionis, aut calamiſtrum Mecœnatis debilem facito manu debilem pede, coxa, tuber adſtrue giberum lubricos quate dentes, vitam dum ſuperem bene eſt: hanc mihi vel acutam ſi ſubdas crucem feram. Et alibi, Quid turpius amne ſiluiſq. ripa comantibus? vide vt alueum lyntribus arat verſoq. vado remittat ortos. Et illud, Sol & aurora rubent, plurima inter ſaxa mouit aqua fraxinos ne exequias quidem vnus inter miſerrimos viderem eas. Quis cum hæc legit verba tam improbe ſtructa, tam negligenter abiecta, tam præter omnem conſuetudinem poſita, non illum ſpadonibus comitatum ſupinum videat, & diſcinctum? Quo ergo pulchriora ſunt quæ ſenſu, & elocutione diſſolueris, eo orationem magis deformem facias, quòd luce verborum, collocationis negligentia deprehenditur. Primus Caſſius Seuerus ab illa veteri dicendi grauitate, & directa via flexit orationem. Deſerunt nerui quoties firmus ſanè paries, & duraturus non placet, niſi ornatus, pictus & expolitus, quod fit verborum laſciuia, ſententiarum lenitate, compoſitionis licentia.

Profeſſus grandia) Magna, & ornata verborum conſtructio maieſtas, amplaque grauitas ſententiarum grandiloquium faciunt poëma, vehemens, varium, copioſum, ad commouendosq; & conuertendos animos inſtructum atque paratum, in quo non minor ſit vis quàm copia, crebra epitheta, propria, probata, ſine quibus nuda ſit oratio, & incompta. Volentibus id aſſequi, nunquam ſpecies ab vtilitate diuidenda eſt. Sigillius Studioſus, verbis nitidus, magnus ſublimis, figuris iucundus, tranſlationibus magnificus, compoſitione elaboratus, tanquam eloquentiæ propola. Grandiloquos plerunque faciunt poëtas, fauor popularis, & larga principum manus. Neque enim poteſt tenue pectus magna concipere, nec non niſi magno in opere probari. Nobiles equos longus curſus, & magna ſpatia commendant, ſic poëtam latus campus oſtendit, per quem niſi liber feratur, & ſolutus, frangitur & debilitatur. Illum populi plauſus accendit huic magni honores diuitiæ, muneraq. vires miniſtrant. Mirantur Virgilium addidiſſe ſubitarium finem carmini canentem. at ego minus miror. cui enim diuinum non excitet ſpiritum Auguſtus auditor, & vniuerſus populus Romanus ſpectator? qui illius inclitis verſibus in theatro aſſurrexit vniuerſus, & forte præſentem ſpectantemq. Virgilium veneratus eſt ſic quaſi Auguſtum. non enim ſemper poëtæ non aſſurgendum. Habet Venerem ſubmiſſa quandoque oratio, præſertim ſi quid dicendum incidat humile, cauendum ne tam graui dicendi generi macula inuratur. Virgil.

Cæſa, inquit, iungebant fœdera porca.

Fecitq. elegans fictio nominis ne vile eſſet, quod fuiſſet ſanè ſi (porco dixiſſet. Ridetur poëta ille qui ait,

Prætextam in ciſta mures roſere Camilli.

At illud Virgilianum admiramur, Exiguus mus.

Facit additum epithetum ne plus expectemus, & caſus primus minus dedecet, & inuſitata vnius ſyllabæ clauſula gratiam facit. Si ergo ſemper ardens, ſemper grauis, ſemper acer fuerit, inque hoc vno ſe exercuerit, aut huic tantum generi ſtuduerit, vix ſanus poterit iudicari. Cupiunt ſublimitatem in poëmate quæ ſenſu carentia actum quendam, & animum ſumunt: vt,

Pontem indignatus Araxes,
Ferrumque armare veneno.

Sed veluti modico vſu ac opportuno attollitur, ſic frequenti tædio completur. Fit autem ea grauis ſuffultum, & turgidum, ſi inſaniam affectabit, & grandius aliquid quàm res poſtulet, narrabit. Eſſet huiuſmodi Virgilianum illud,

Templa Dei ſaxo venerabar ſtructa vetuſto.

Niſi ſubeſſet hiſtoria. Caſſius Seuerus reprehendi meruit, quod ſemper ardens, ſemper eſſet concitatus, & crebris plenus ſententijs. Quod vitabit poëta, ne pro grandi turgidus fiat. [Serpit humi) Humile dicendi genus numeris penè ſolutum eſſe oportet, tenue, vagum. Sed ne licenter errare videatur, nimium cultum horreat, ſed idipſum decet, quod nihil habeat ornati, & ſua ſit pulchrum ſimplicitate. non gemmæ, non cincinni, non calamiſtri appareant, fucus omnis repellatur, ſola munditia, ſola remaneat elegantia, acutæ ſententiæ, & crebræ quæ in hoc genere, etiam ex abdito erutæ delectant, ſermo purus, in transferendis verbis verecundus, in priſcis parcus, inuſitatis frequens, translationibus delectetur, paulo etiam liberius, & quàm molliſſimis, compoſitio placida, lenis ſubmiſſa, non verba iterentur, non venuſtates quærantur, non ſimiliter concludantur, non paria paribus referantur, nulla lumina aſſumantur illuſtria, nec proſopopœiæ fiant, vt ab inferis mortui excitentur. Sales facetiæque mirum quam huic generi conueniant. Proprium autem eſt docere omnia, & dilucidiora facere, non ampliora, ſubtili quadam & preſſa ratione. nihil ſordidum, nihil captatum, nil contra vllum propoſitum, ſenſus honeſti, nec altius dicti, nec magnifice, ſed in ſententiam coacti. abſint ſtimuli illi acres, & ſubiti ictus ſententiarum, furorque ille poëticus non elatus, violentus, currens, ſed effuſus. purus fluens. Connexio non excitet, non pungat, non feriat: ſed interdum prætelabatur otioſa, & ſine tædio ſpatietur. nec careat hoc ſuaui dicendi genere, habet enim quandoque plus virium remiſſa, & lenis oratio, quam ille ſummus ardor, & contentio. Cum de rebus dicitur grandioribus, ipſæ res verba rapiunt, ita fit cum grauior tum ſplendidior. Sed tenues res dicuntur ieiunius, quibus vix orationis vbertas poteſt adhiberi, ſatiſq. habent ſi dilucide dicantur, & perſpicue. Sed cauendum, ne dum niſi tritum volumus, & commune, in ſordes incidamus, & aridi exangueſq. euadamus, ne dum plus iuſto coli fugimus, plus iuſto ornamenta negligamus, & dum cruta nolumus, alas velamus. Serpunt enim humi qui ita rem tractant, vt debent, ſed aliquanto minutius. Qui aculeis quibuſdam, interrogatiunculiſq. pungunt anguſtis, quibus licet lector aſſentiatur, nihil tamen animo mutatur, idem abit qui aduenerat. Serpit rurſus humi qui dum vitat ne vt flumen infinite feratur oratio, eneruat compoſitionem, vt nulla eſſe vis poſſet, vitium ineſſe Siculis refert M. Tullius. Non ſit ergo poëta hoc in genere humilis, ſed placidus & non abiectus, ſed nitidus, non depreſſus, ſed planus. [Serpit humi) Qui dum vult conſuetudinem imitari, & putat ſe ob facilitatem poſſe aſſequi, experiens decipitur, & dum plurimum ne ſit ſanguinis cauet: omnem ſuccum demit, dumque maximas vires ſtudet ſubtrahere. non aduertit integram. orationis eſſe oportere valetudinem. Ne pudet bonus poëta vno eodemque genere ſemper vtendum, ammiſcenda ſunt hæc ipſa, & omnia ſimul copulanda, nec in vno diu præſtandum, ſed tanquam in aciem omnibus inſtructus armis poëta exierit, nunc huc, nunc illo, veluti res dicendæ exegerint, vtetur. eodemque in opere nunc dicet ſummiſſius, nunc aget preſſius, nunc totus aſſurget, & exultabit audacius, nec id temere vel arbitratu, ſed quemadmodum dicendorum ratio popoſcerit, moderabitur. Tripartitam hanc varietatem, locum, tempus, perſonas inſpiciet. Quoties probandum aliquid, quoniam neceſſitatis eſt, ſubtile ſequemur, & tenue. cum delectare placet, in quo omnis ineſt ſuauitas, modicum, & mediocre genus tentabimus, dicemusque

muſque explanatius, tum etiam vberius, & ad popularem intelligentiam accommodatius. Si vero flectendi ſunt animi, & mouendi, vehemens illud & arduum, cuius proprium eſt vincere aggrediemur, atque ita humilia dicemus ſubtiliter, temperata mediocriter: grauiter magna. Denique ſi quid de vita de moribus, de omni conſuetudine ſcripſerimus, tenue erit, iucundum & ad delectationem accommodatum. Si quando animi perturbantur, vehemens incenſumque fuerit & concitatum, eadem vtetur in ſtylo ratione, modo maiestus erit, & grauis, modo huic contrarius, ardens, erectus, infenſus. Cumque proprius ſuus ſit cuique ſtylus, & hic fluat, & redundet, ille breuiter, & circunciſe dicat, hic ſiccus & ſobrius quandam amet dicendi frugalitatē ille pinguis florida laſciuiat oratione, bonus poëta nulli addicet ſe, nec quo illum fortuna tulerit, tanquam hoſpes deferetur, ſed permiſcebit omnes ſtylos, & omnia, & ea omnibus ſuam ſibi eloquentiam conflabit. Virgilius non iam hominis, ſed poeticæ nomen, non eadem omnibus in locis, etiam in Ænea vtitur contentione. Mutatur crebro, nonnunquam etiam ad quotidianum genus ſermonis accedit, nec ſemper eundem perpetuumq. dicendi ſpiritum ſine vlla commutatione obtinet. modo argutijs agit, & acumine, modo totus aſſurgit, modo à grauiſſimo diſcedens ad medium delabitur, modo arctatur, vt magia contra itam poſſit, nunc inundat copioſiſſimus, vt nihil ſit addendum, nunc ſiccus eſt & ſobrius, nunc cultus, & floridus, nunc hæc omnia permiſcet, & facit vnum quoddam ex omni vniuerſitate pulcherrimum temperamentum. Hunc ergo imitemur, hunc ſequamur, ab hoc ne latum quidem vnguem digrediamur, ſi poëticam aſſequi deſideramus. [Qui variare cupit) Nihil poterat poſt tria dicendi genera opportunius collocari, quam ipſa varietas, cum figuram in dicendo commutare oporteat, vt facile ſatietas varietate vitetur. atque ideo verborum ſententiarumq́ flores ſpargentur, non æqualiter, ſed diſtincte, tanquam inſignia quædam, & lumina. Picturam nulla æque res commendat atque varietas. Muſica reclamet ſi vnam ſerues æqualitatem; nec flexiones admittas. Ipſa terra hic læta ſegetibus eſt, & pratis, ibi ſiluis, & rupibus hiſpida, hic ſicca harenis, hic irrigua fontibus, pars vaſto apperitur mari. Nihil denique aut animo, aut corpori placebit, ſi varietatem ſuſtuleris, quod maximis voluptatibus ſemper faſtidium ſit finitimum, & ſimilitudo mater ſit ſatietatis. Poëma ſine intermiſſione, ſine reprehenſione, ſine varietate, licet clarū ſit pictum coloribus, non tamen erit in delectatione diuturnum. Homœologia fit, quoties nulla varietatis gratia tędium leuatur, quæ non animo ſolum, ſed etiam auribus eſt ingratiſſima. Itaque bonus poëta non in eadem ſemper hærebit ſententia, ſæpe declinabit à propoſito, ſæpe ſe ipſum reuocabit, ſæpe eadem multis modis verſabit, & quæ dixit repetet, ſæpe argumenta rationibus concludet, interrogando vrgebit, & rurſus ipſe ſibi ad interrogata reſpondebit. nunc hominum mores deſcribet, nunc muta quædam inducet loquentia, nunc ſimilitudines comparabit. vtetur exemplis, occupabit quæ opponi poſſe videat, breuitatem ſequetur, modo rem diffuſe ſubijciet oculis modo ſupra feretur quàm fieri poſſit. nunquam denique in vno eodemq. ſcribendi, ſtylo conſiſtet: Veruntamen hæc niſi collocata, niſi ſtructa, niſi nexa recte fuerint, ſiluis delphinum adpingemus. nam quid poterit eſſe tam monſtro ſimile, quàm vnam rem variare indecore, nec perſonarum reſpicere conuenientiam, & lenem ſe præbere, vbi vi agendum ſit, aſperum eſſe, vbi lenitas deſideretur, nec ſcire dicendi genera, & figuras apte, commode, ſuisq. locis collocare? An non etiam fluctibus aprum collocabimus, ſi ad id quod propoſueramus, alicuius placentis verbi decore rapiemur? ſi non ornamenta quæremus, ſed lenocinia? ſi non ſat erit bene, & præclare dixiſſe, etiam belle, & feſtiue volemus? ſi rebus nomina modum excedentia aut non accedentia impoſuerimus? ſi nihil proprium placebit, & in transferendis nimium delectabimur, ſplendoremq. conabimur acceſſere, & verbis vtemur aliud ſignificantibus, & ſimilitudinem non ſeruantibus? Variabimus etiam prodigaliter, cum vno nimis verbo vtemur & in eius ſignificatione iocabimur, vt in Satyris Q. Ennij, Nam qui lepide poſtulat alterum fruſtrari quem fruſtratur fruſtra. eū dicit fruſtra eſſe. Nam qui ſeſe fruſtrari quem ſentit qui fruſtratur, is fruſtra eſt, ſi non ille eſt fruſtra. Nec minus agit prodigaliter, qui in aliam, quam incœperit, materiam, exit. Pacuuius reprehenditur, quod cum Zetum, & amphionem fratres de muſica introduxiſſet diſputantes, omnis diſputatio in ſapientiæ rationem, & virtutis vtilitatem conſumitur. Virgil. male audiuit, id eſt reprehenſus, & accuſatus eſt, quod comparationem illam de Diana ad Didonem variauit indecenter.

Qualis in Eurotæ ripis, &c.

Quid enim ſimile, inquit, Didoni, ſerio inceſſu incedenti inter Tyrios principes, operi inſtanti regnisq. futuris, cum Dianæ venatibus ac luſibus, & pharetra? ſed licuit illi euagari, variareque ſimilitudinem. Eidem vitio dant quod in Ætnæ deſcriptione variarit indecenter tertio,

Portus ab acceſſu, &c.

Voluiſſent nimium reprehendendi cupidi homines, illum aut rei cauſas exquirere, vt Claudianus, aut ſpumantis materiæ flumina oſtendere, vt Pindarus, ſed artificioſus poëta, vt oſtendat rei miraculum aportu aduerſus Ætnam, ea narrat, quæ procul potuere nauigantes deterrere. nam quod

Ad cetera, nubem
Turbine fumantem piceo, & candente fauilla.

Reprehendunt quod non fumare ſoleant, quæ ſunt candentia, puerile eſt. neque enim fumantem dixit candente fauilla, ſed nubem candentem fauilla, oblitusque eſt noſter Gellius hanc locutionem libro quinto notaſſe pro Virgil. contra Iulium Iginum,

Ipſe quirinali lituo, &c.

Nemo ergo poetarum tam docte hac vſus eſt varietate, quàm Virg. preſertim in catalogo, vbi potiſſimum diſcedit ab Homero, nec ordinem vrbium populorumq́. ſeruat, nec eandem ſemper repetit figuram, ſed variat, quod caſtæ aures Latinæ crebram horreant repetitionem, atque illa in eo maxime delectat varietas, quod nec ſingulos inducit duces pugnantes, quodque plures inter pugnandum nominet, qui prius non ſint dicti, quòd nec duces manum conſerant ſemper, nec in catalogo niſi primi deſcribantur.

Variare cupit rem ꝓdigialiter vnam) Varietas, inquit M. Tullius, Latinum verbum cum ſit, proprie in diſparibus dicitur coloribus, transferturq́ in multa diſparia. Qui, inquit, varium ſtudet poema efficere, atque vt ſimilitudinem vitet, plus nullo vacat eloquentiæ, vtque admirationem excitet, & noua inſerit & miranda, niſi artem norit, in proximum vitium cadet, medijq. terminos excedet, & ſuæ illæ in poëmata varietates tam erunt prodigioſæ, quam ſi pictor in ſiluis delphinum pingeret, aut aprum in fluctibus.

Vnam) Recte vnam, neque enim prodigium erit plures ſimul materias committere vnam eandem rem, ſed eandem nimis diſcutere, nimis exornare, fruſtulatimq. ſimari. i. quod vitio datur. Prouerbium huiuſmodi erat apud Græcos delphinus in ſicco, quòd ſtatim moriatur. Videtur autem Horatius ſe ſuo telo iugulare, qui in Odis ſcripſerit,

Piſcium in ſumma genus hæſit vlmo,
Nota quæ ſedes fuerat columbis,
Et ſuperiecto pauidæ natarunt
Æquore damæ. quin & Ouidius,
Et ſumma, inquit, piſcem deprehendit in vlmo. nec diu poſt,
Et modo qua graciles gramen carpſere capellæ,
Nunc ibi deformes ponunt ſua corpora phocæ.

Sed datur venia, quod inundationem deſcribant, quam fas eſt per amplificationem exagerare.

In vitium ducit) Ob virtutem vitiorumq. vicinam, qua maledicus pro libero, temerarius pro forti, effuſus pro copioſo accipitur.

Culpæ fuga) Timendum eſt, ne dum alterum fugias vitium in alterum cadas. In epiſtolis hanc repetit ſententiam,

Dum vitant ſtulti vitia, in contraria currunt.

Si caret arte) Qui imperiti ſunt, nec vllam nouere artem, licet magno ſint ingenio, quod ignorent quæ ſubiūgenda ſint magnis incœptis, quæ fulcienda, quæ relinquenda, quæ varianda, diſſolutum poëma faciunt, & ex diuerſis congeſtum, vt cohærere non poſſit, ſimile puerorum commentarijs, in quos magnas ſententias, & res bonas, nullo tamen ordine referuntur. Vnde fit vt indocti maiorem habere copiam videantur, quod dicunt omnia. Doctis electio placet, & modus. Debent ergo in poëta ſpectari, natura, doctrina, vſus. natura ingenio, doctrina ſcientia, vſus fructu continentur.

Æmilium circa ludum) Bene ageretur cum poëtica, ſi quamlibet eius partem aſſecuti, in noſtram tota veniret poteſtatem. Veruntamen quædam eſt totius forma, partiumq. connexio, vt, ſi quid ulli membro defuerit, fruſtra ſit in ceteris laboratum. Erunt enim multi, quos non deſeret inuentio, non corrumpet collocatio, non ſtylus decipiet, non fallet variatio, ſed cum in vnum omnia corpus redigentur, illa Venus decorq. poëticus deſiciet, nec omnia ubique paria ſibi eademq. erunt. Bonus poe-

ta

ea vno ibit gradu, vna via gradietur, ſic collocabit ſingula, vt proximis reſpondent, nec ſtylus cum materia diſcrepet, aut variatio cum inuentione diſcordet, aut diſpoſitio cum cõcluſione diſſentiat. Quin & in re etiam tenui ſæpe occupantur poëtæ nec tam contextu quàm floſculis ornamentisq. detinetur, maioremque vni ornandæ parti operam, q̃ ceteris impendunt. vnde quidquid eſt, inæquale eſt, nec totum laudatur opus, ſi quædam emineant notabilia. non celebratur ſilua in qua vna arbor magna ſit & ſpectata, niſi in eandem tota ſurgat magnitudinem tota inſpicienda rea eſt, tractanda tota. poëma non vno ſit membro admirabile, ſed omni corpore, nec ſolo laudetur membro, ſed ſingulis. quin nec totum laudetur, ſi vni parti ſua defuerit pulchritudo. Nec recuſo quo minus ſingula membra ornentur, omnia. non dicetur formoſus adoleſcens, cuius oculi laudentur, aut os, aut manus, ſed ille cuius vniuerſa facies partibus ſingulis abſtulit admirationem. Poëtę ergo nihil deeſſe oportet, nihil ſupereſſe. ſciat æque deſinere, ac dicere. nec quidquid erit patietur frigeſcere, ſemper creſcat oratio, nouasque vires eundo acquirat, cui cum ad ſummum perduxeris, quidquid adijcias detrahere videaris, vt facile deficiat qui deſcendat. Potiſſima laus in ſumma ſubducenda conſiſtit, quam niſi quis recte opportuneque putauerit, omnis ratio confundetur. Æmiliorum familiæ patritiæ, & vetuſtæ initium dedit Mamercus Numæ filius vult creditus, ſit dictus quod eodem fuerit nomine filius Pythagorę. Is cum mira eſſet ſermonis lepiditate, ob id ipſum, Æmilius eſt appellatus. nec diu Mamerci nomen in vſu fuit poſt illum ter dictatorem, & anno ac ſemis cenſorem. Triſariam inuenio diuiſam familiam, vt alij Pauli, alij Scauri, alij Lepidi nominentur. Pauli celebratur ars in bello in Pyrrhum, vbi Valerius Torquatus abſorptus, dedicata. vnde poſtea oracula reddebantur. Sed vigore, fideque in rempub. neſcio an quiſquam illum vicerit, qui ad Cannas ſponte perijt. cuius filia Africani vxor fuit. filius autem patri non diſſimilis celebratiſſimum illum è Macedonia victo Perſe triumphum duxit quo tempore Domitijs Ænobarbi ſunt dicti. huius filij duo in adoptionem dati, alter Maximis, alter Scipionibus, duo viuente adhuc patre mortui. in quo hæc Paulorum defecit familia. licet quendam Properi. Paulum celebret. Scauris diſpar fortuna, quippe qui ſupra tres ætates iacuerint obſcuri, vſque ad Marcum illum ſenatus principem, cuius pater carbonariam fertur artem exercuiſſe. hic ille eſt qui Varum accuſatorem tam lepide luſerit, ea cuius munificentia Athletarum certamen tractum Romæ qui de vita ſua libros tres ſcripſit, Dolabellam accuſauit, Metellam pontificis Maximi filiam duxit vxorẽ, domumq. habuit magnificam in ea parte palatij, qua ad viam ſacram deſcenditur, cuius columnæ poſitæ poſtea ſunt in theatro Marcelli, cuius filius Sullæ priuignus ſcenam dedit temporariã, qui Tertiam Muciam à Pompeio impudicitiæ crimine repudiatam vxorem duxit, accuſatus a M. Tullio defenſus eſt. Hunc puto illum eſſe, quem in Syria præfectum dimiſſum ferunt à Pompeio, cuius ſororem, Antiſtia repudiata, idem duxerat Pompeius. Fuere Scauri vſque ad Claudij Imperatoris tempora, inter quos declamatur ille in precio eſt, cuius orationes ſenatuſconſulto combuſtæ ſunt. Feturq. alius ad faſces prouectus, qui ancillarum ſuarum menſtrua vocabat. Tandem ea familia in Scauro, qui etiam Mamercus eſt dictus, maieſtatis accuſato, extincta eſt. Nam Terentium Scaurum, qui Caſelli errores notauit, non puto ex his eſſe. At Lepidi non tam antea vtiles quam poſtea pernicioſi P. R. fuere. Laudandus, qui puer bello Celtiberico ciuem ſeruauit, cuius ſtatua in Capitolio ſenatuſconſulto poſita eſt, quiq. cenſor, & Pontifex maximus, cum L. Flacco reip. cauſa in gratiam redijt. nec minus Porcina orator, & qui viam a Placentia Ariminũ perduxit, quiq. princeps ſenatus quinquies fuit. Execrandus vero, quem Pompeius Italia eiecit, & ante omnes

Qui geſſit ſocija impia bella tribus,
Qui libertatem Mutinenſi Marte receptam,
Obruit auxilija vrbe gemente noua.

Poſt quem ſecunda progenies auo ſimilis, meritas pendere pœnas ſunt coacti. [Ludum) Licet plerunque abſolute literarium intelligamus, attamen hoc loco pro gladiatorio accipimus, vbi ſe exercitent gladiatores, vt matutinus, vt gallicus, magnus. Iudicat autem eius ſtatuarij tabernam, qui vngues exprimeret recte & capillos. [Imus) .i. in ima parte habitans, vt ab ſummo ad imũ .i. ſtatim vltimus poſt ludum Æmilium. [Exprimet) Exprimere ſciet. [Vngues) Non tam poëtica, quàm cetera corpora ex ijs ipſis ſpeciem accipere debent, ex quibus vires. Si quia eadem corpora muliebriter comat, fœdiſſima ſunt ipſo ferme labore, nec ornat corpus, ſed mens detegitur. Tranſlucida illa & verſicolor quorundam elocutio res ipſas effœminat, quæ illo verborum ambitu veſtiantur. Poëma, ſi toto corpore valeat, vngues polire, & capillos reponere, non putemus ad noſtram curam pertinere. [Molles) .i. mobiles, animatos & viuos, vnde eſt illud Virgilianum.

Excudent alij ſpirantia mollius æra.

[Imitabitur) .i. excudet. [Summa) Quod nos breuiarium dicimus, olim, cum Latine loqueremur, ſummarium vocabatur. [Totum) .i. ſummam neſciet finire venuſtatem, & decus poëmati addere. Eſt enim quædam Venus quæ explicari nequit, ſed ex diutino vſu tanquam ex igne ſtatim proſilente ſuccenſum lumen ſolet in animum irripere. [Ponere) Coniungere totam machinam finire. [Hunc) Talem huiuſmodi poëtam, & fictorem, qui in ſumma peccabit. [Curem) Velim. [Prauo) Turpi. [Naſum) In quo plurimum eſt decoris. [Nigris) Pulchris in Odis ait, Nigris oculis, nigroq. crine decorum, quod hi nigri ſint decentiſſimi, mirumq. adijciant formæ augmentum. Coma vt nitida eſſet, & diſcriminata, maxime dabant operam Lacedæmonij pueri, quod Lycurgi dictum illud eſſet, Coma pulchros venuſtiores fieri deformes autem ferociores.

A C R O N.

MAXIMA pars vatum) Apoſtropham facit ad Piſones .i. pars poëtarum decipimur ſtudio virtutis, & imagine boni, dum præterimus veritatis imaginem delabentes in vitia. [Pater, & iuuenes) Et magiſter, & diſcipuli. [Breuis eſſe laboro) Quaſi diceret, volo ſcribere breuiter. Laus eſt enim breuiter narrare, ſed dum vult aliquis breuiter narrare, fit obſcurus. [Sectantem leuia nerui Deficiunt, animiq.) ſæpe eneruatos verſus ſcribet, qui dat operam, vt ſcribat delicatos. [Leuia) ſplendentia, bene cadentia, vt, Pars leues ocreas lento ducunt argento. [Serpit humi) It per terram. i. dicendo vilia, ille qui tute vult ſcribere, & non audet ſe magnis imponere rebus. Dum quidam inflatos verſus vitant, fiunt viles, terræq. ſit proximus qui timet inflate dicere dum ſe tueri vult. [Qui variare cupit rem) Qui vult varium ſcribere, ſæpe inepta ſcribit. [Prodigialiter) Mirabiliter, monſtroſe. [In vitium ducit) .i. dum vult fugere culpam, cadit in vitium. Docet hic non eſſe indulgendum eloquentię, ne quis incidat in opinionem inepti, & ſuperflui. i. culpæ fuga ducit in vitium, ſi neſcit aliquis culpam vitare. vt ipſe alibi: Dum vitant ſtulti vitia, in contraria currunt. [Æmilium) Ab Æmilio inuentum, qui faciebat ſtatuas quæ ponebantur in harena, vbi ludi celebrantur. Æmilius locus in quo quidam Æmilius gladiatores ſuos habuit. Circa hunc ludum Imus, erat quidam ſtatuarius. Alij dicunt imum breuem. Alij in extrema parte poſitum ludi, qui cum vngues, & capillos, & alia membra bene formaret, in perfectione ſtatuæ deficiebat. Hic ergo dicit nihil oportere deeſſe poetę. [Exprimet, & imitabitur) Futurum pro pręſenti. [Infelix) ſup. in perfectione operis, non doctus, ſed infelix. [Ponere) Finire. [Totum) .i. finẽ .i. venuſtatem conſumationis. Interdum enim videmus ſingula membra artificioſe facta, & totius operis formam minime placituram. [Hunc) Talem. vt, Hic finis Priami fatorum, hic exitus illum Forte tulit. [Si quid componere curem) Nolo me parte quadam corporis fœdiſſimum eſſe, & reliquis ſplendidum, ſed magis opto integra eſſe ſpecie. ita enitor omni parte poëta videri, nulla in parte alia diſcrepans. [Non magis eſſe velim) ſi me, inquit, huic fabro conferre voluero, ero dimidia corporis parte ridendus, vt partem ridendam habeam, quamuis laudandus ſpectandus ſim in alia .i. hunc me eſſe nolo. i. huic ſimilis eſſe recuſo, qui perfectus non eſt. [Quam prauo viuere naſo) Marcido, turpi. Si velim, inquit, aliqd ſcribere, nolim huic eſſe ſimilis, ſed magis volo me eſſe pulchrum nigris capillis & oculis, & cum torto naſo, quam ſcribere poëma cui aliquid deſit. [Spectandum) Laudandum. i. videndum, vt vna pars pulchra, alia deformis ſit, quod dedecet.

P O R P H Y R I O.

MAXIMA pars vatum Decipimur ſpecie recti) Hoc tale παράγγελμα eſt: Erramus, inquit, & dum conamur veram virtutem ſequi, in vicina virtuti vitia incidimus. nam breuiter ſcribentem ſequitur obſcuritas, leuia componentem nerui inhibent, diſerta profitentem vitia ſpreta recti inſpectio. [Qui variare cupit rem prodigialiter vnam) aliud hoc præceptum eſt, non eſſe fabulis indulgendum, nec extenuandam vſq; in vitia materiam. [Aemilium circa ludum faber Imus) Æmilij lepidi ludus gladiatorius fuit, quod nũc Polycleti balneum eſt. hic demonſtrat ærariũ fuiſſe fabrum imum, hoc eſt in angulo ludi tabernam habentem.

ASCENSIVS.

IN hac parte, quam ſecundum poſuimus: Poëta ſermonis decorum explicaturus, monet quemlibet materiam æquam viribus ſuis ſumere. Nemo etenim natus ad humile, aut mediocre dicendi genus, ad ſublime feliciter aſpirauit. quod innuit Maro dicens in Buc. Cum canerem reges, & prœlia Cynthius aurem Velli, & admonuit, paſtorem Tityre pingues Paſcere oportet oues deductum dicere carmen. quod eſt? Apollo monuit me natum ad humile dicendi genus vtpote Bucolicum, non canere reges, & prœlia.i.nõ aggredi heroicum carmen, quod altiſonum Natura dux vita eſt, & ſublime. Nec mirum, quia (vt inquit Propert.) Naturæ ſequitur ſemina quiſque ſuæ. Et ſi in mechanicis ad quod ſe quiſque opus natum ſenſerit, in eo opere maxime proficit, non abhorrens à vero eſt in literarijs quoque lucubrationibus ſectandam eſſe ſummopere naturam, qua duce nemo facile errauerit. Vt ergo quis & facunde, & diſerte, & ea ordine quod vult, dicat: ſummopere neceſſe eſt, vt materiam æquam viribus deligat. Nam non omnibus vna vena eſt. Vnde etiam poëta noſter ſibi negatam fatetur carminis heroici maieſtatem dicens lib. Sermonum ij. Sat. j ad Trebatium dicentem: Aude Cæſaris inuicti res dicere, multa laborum præmia laturus (dicens inquam ſic) Cupidum pater optime, vires Deficiunt, neque enim quiuis horrentia pilis Agmina, nec fracta pereuntes cuſpide Gallos, Aut la- Materia triplex bentis equo deſcribat vulnera Parthi &c. Eſt autem (vt prælibauimus) materia triplex. Primo, quia aut omnino vera eſt, & re vera geſta vt in hiſtorijs. aut non vera eſt, ſed veræ ſimilis, & quę geri potuit, vt argumenta Comica, aut neque vera, neque vero ſimilis, vt multæ fabulæ poëticæ, qualis apud Virgil. aſſerens naues Æneæ mutatas in Nymphas. & multæ transformationes apud Ouid. quibus tamen aut ad naturam, aut ad hiſtoriam, aut ad myſticam rem aſpiciendum eſt. Hæc autem tria videlicet fabula, hiſtoria, & argumentum diffiniuntur a Cic. lib. j. ad Heren. ſic, Fabula eſt quæ neque veras, neque veriſimiles continet res. Fabula vt eæ quæ in Tragœdijs traditæ ſunt. Hiſtoria eſt res geſta, ſed ab ætatis noſtræ memoria remota. Argumentum eſt ficta res, Hiſtoria quæ tamen fieri potuit. velut argumenta Comœdiarum. Sunt Argũ præterea quædam materiæ ſublimes, & de diuinis, & heroicis ac regalibus rebus tractantes, quæ ſublimi characteri, atque heroico carmini competunt. Sunt mediocres, vt doctrinales, quæ mores, leges, inſtituta, aut artes docent, ſiue hæ liberales ſint: vt Aſtrologia Arati, & phyſica Lucretij, ſiue mechanicæ, vt agricultura Heſiodi, & Maronis, quibus mediocris character, ac carminis qualitas competit. Sunt ad hoc humiles, vt paſtorales, hiſtrionicæ, humileſq. apologi, ac triuiales doctrinæ. quibus infimus character humillimaque qualitas competit. Stylus præterea, Stylus triplex ſeu character, ſeu figura, ſeu genus dicendi, eſt tam in oratione quàm in carmine triplex. Nam eſt genus dicendi vber, ſeu ſublime, aut altiſonum. eſt gracile, ſeu tenue, atque humile, eſt mediocre. Vberi dignitas, atque amplitudo eſt Gracili venuſtas, & ſubtilitas. Mediocre in confinio eſt vtriſque modi particeps. De- Decorũ triplex corum ad hoc vt in ſequentibus latius patebit, potiſſimum triplex eſt. Rerum verborum & perſonarum. Qualitas quoque carminis. vt ſtylus (nam ferè pro eodem accipiuntur) eſt triplex potiſſimum, Sublimis, mediocris, & humilis. Genus Poëmatum præterea (vt oſtenſum eſt) triplex eſt, Narratiuum, actiuum, & mixtum. Quod agitur, triplici agentium calceamento diſtingui ſolet, vt dicetur ibi: Archilochum proprio &c. Eſt præterea triplex intentio poëtis, vt explicabitur ibi: Aut prodeſſe volunt &c. Dicit ergo poeta, vos qui ſcribitis.i.ſcribere intenditis: ſumite.i.vltro capite & deligite, materiam æquam.i. æqualem viribus veſtris (quia ſumere minorem puſillanimi eſt, maiorem temerarij) Et verſate.i.conſiderate, diu.i.pluſculo tempore, quid humeri veſtri.i.vires veſtræ, recuſent.i.refugiant, ferre.i.portare, & quid humeri veſtri valeant ferre. Quia nec facundia, id eſt bene fandi donum naturale, aut acquiſitum, nec ordo lucidus.i.rem lucidam faciens, deſeret hunc (orator diceret eum) cui res erit lecta, id eſt electa, id eſt qui rem delegerit iuxta vires ſuas.

Sumite materiam veſtris, qui ſcribitis æquam
Viribus: & verſate diu, quid ferre recuſent,
Quid valeant humeri. cui lecta potenter erit res?
Nec facundia deſeret hunc, nec lucidus ordo.
Ordinis hæc virtus erit, & Venus: aut ego fallor:
Vt iam nunc dicat iam nunc debentia dici,
Pleraque differat, & præſens in tempus omittat.
Hoc amet; hoc ſpernat promiſſi carminis auctor.

IANVS SVmite materiam) Nõ poſſunt vitia quæ ab Horatio fugienda notantur, tam facile vlla via vitari, quàm ſeipſum metiẽdo, ſuum ingenium, ſuas vires penſiculando. cum enim ſeipſum quis perſpexeris, totumque tentarit, intelligit q̃ apta, quam idonea habeat inſtrumenta ad id quod affectet, ad ſequendum, nec aggrediatur quibus ſe imparem eſſe cognoſcet, ſed quàm quiſque nouit artem, in ea ſe exerceat. Inde exclamat ille,

Qua pote quiſque, in ea conterat arte diem.

Virgilius nondum Deo plenus. regum Albanorum res geſtas exorſus omiſit. Propertius, & Horatius quo minus Auguſtum celebrarint, Heroici carminis maieſtate, & ſublimitate ſunt deterriti. Dum pudor,
Imbeliſque lyra muſa potens vetat.
Laudes egregij Cæſaris, & tuas
Culpa deterere ingenij.

Nihil ergo turpius q̃ malignum pondus, quod ferre nequeas capiti committere quo mox cogaris poplitem flectere, & ab incœpto abſtinere. Verſandum animo, an poſſis cogitata exequi & ad metam perducere. ſed tamen ita verſandum, ne dum bene dicere deſperamus, cupiditate, & labore conſumamur. ad perfectum enim ſtudio, non indignatione opus eſt. notumq. eſt illud Iulij Flori Stultum eſſe, velle melius dicere q̃ poſſis. Curandum vt q̃ optime dicamus, dicendum tamen pro facultate, nec putandum ſola illa bona eſſe quæ latent, & quæ inuenire nequeamus. [Verſate) Tractum à baiulis, qui vecturas onerum corpore ſuo factitant. quod genus Græci βασταζόντας i vocant. [Cui lecta) Præmium ſubducit bene verſantibus eorum materiam. [Cui) Cum ad ſumendam pro viribus materiam inuitaſſet, opportune fructum oſtendit. [Potenter) Quantum quis poteſt, nouum aduerbium recte formatum. [Facundia,) Id eſt qui non, vt vellet, ſed vt poteſt, materiam elegerit, is nec vbertatem verborum ditemque dicendi copiam deſiderabit, nec diſpoſitione confundetur. [Ordinis hæc virtus) Licet ſint quamuis formoſa quæ inueneris, niſi diligentia collocentur, omnis venus, omnis ſuauitas deſideratur. Nihil eſt bonis ingenijs feracius, quæ veluti fœcundæ ſegetes non ſolum fruges, ſed etiam herbas effundunt frugibus inimiciſſimas, quas ordo euellet. Poëta imperatorem imitabitur, ſuo quæq; loco vbi plurimum proficere, & valere poſſint, tanquam equites, pedites, leuemq. armaturam in maximis, opportuniſque partibus collocabit, & veluti ille in pugnando, ſic in dicendo hic facile victoriam conſequetur. Tanti autem eſt ordo, vt vel deformia poëmati inſerere, non dedeceat, non vt emineant, ſeu neceſſaria ſint, ſed vt ſuos locos tenendo, meliorem locum concedant melioribus, vt quædam in corporibus membra videmus ineſſe. Schemata & metaplaſmos ita amant poetę, vt manifeſta etiam vitia ſequantur, quæ ſi detrahas, carmini ſuauiſſima demas condimenta, ſin vnum in locum congerantur, totum vt acre, putidum, rancidum faſtidimus. Ordo igitur ea gubernans, & moderans, nec apud ſe nimia, nec vbilibet aliena eſſe patietur. Summiſſa quædam impolitisq. ſimillima inter ipſos talos ac venuſtos locos ſeſe interponens illuſtrat oratio quæ ſi ſola ſit, proijcitur tãquam vilis, ſi autem deſit, illa pulchra non prominent, non in ſuis quaſi regionibus, poſſeſſionibusq. dominantur, ſibique ipſa propria luce obſtant, totumque confundunt. [Aut ego fallor) Veluti corrigentis i. aut ego poëticam non noui. [Vt iam nunc dici) ordo duplex eſt naturalis primum, quo ita res exponenda vt geſta eſt. Alter artificialis dicitur, quo à medijs rebus incipimus. Ille hiſtoricis, hic conuenit poetis. Hoc fecit Virg. qui à nauigatione incepit Æneæ, non à Troiæ excidio. Si enim primum excidium narraſſet, non poſſet quæ voluit de Didone effingere. Hoc comici faciunt, & tragici. Lucanus quòd à principio belli ciuilis ordiatur, à multis excluditur Helicone. [Iam nunc dicat) .i. modo vtatur ordine naturam. [Pleraque differat).i.modo vtatus ordine artificiali. [Præſens in tempus) Multa occurrunt, quæ ſi differas, ſint profutura, præſentia nihil efficiant boni, vt Virg in lib iij.

Claſſemque ſub ipſa
Antandro, & Phrygiæ molimur montibus Idæ.
Quo in loco omittit, vt lepidius referat in nono.

[Pręſens in tempus,) Id eſt nunc differat. [Auctor) Poëta. [Hoc amet)

amet.i.quod eſt par ſuis viribus. [Hoc ſpernat) Quod non poteſt bene reddere dilucidum.

ACR. SVMITE materiam) Præcipit poëtis, vt eam materiam eligant quæ vires eorum non excedat antequam materiam incipias, vide an incœpta poſſis implere. [Verſate) Conſiderare. [Cui lecta potenter) Qui poſſibilia eliget poſſibiliter implebit. [Nec facundia deſeret hunc nec lucidus ordo).i.diſpoſitio, quia reuera ordo manifeſtat omne quod dicitur. [Ordo lucidus) ἐναργὲς quia ordo facit lucidam orationem. [Venus) Venuſtas. [Aut ego fallor) Aut ego fallor, aut iſta eſt ars quam dicturus ſum, vt quædam dicat, quædam ſeruet in aliam partem, vt quæ debent dici, ſine dilatione dicantur, quæ non debent, pro tempore differantur. [Iam nunc) In præſenti. [Iam nunc debentia dici) Quæ in præſenti dicenda ſunt. [Pleraque differat, & præſens in tempus omittat) Vt Virg. in nono narrat quomodo fabricatæ ſunt naues quibus de Ilio nauigauit Æneas, cum in tertio non dicat. [Hoc amet, hoc ſpernat promiſſi carminis auctor) Quod debet dicere in præſenti, quod debet dicere in futuro, vt non omnia dicas quæ veniunt in mentem.

POR. SVMITE materiam veſtris qui ſcribitis æquam) Præcipit eis qui ſunt poëtæ, vt eam materiam eligant quam poſſint implere. [Cui lecta potenter erit res).i.qui legerit id quod præſtare poſſit, potenter figurauit εἰς τὸ δυνατόν. [Ordinis hæc virtus erit, & Venus, aut ego fallor) Loquitur nunc περὶ τῆς τάξεως, quo ordine ſeruandum à poëtis Venerem, aut decorem carminis ſignificat.

GLAR. CVI lecta potenter erit res) Hic libet rurſus noſtrum ridere annotatorem, tot verbis in omnes doctos debacchatum quicunque datiuum (mihi) per ablatiuum à me, & ſimilia exponere ſolent. Nam per ablatiuum ablationem ſignificari per datiuum acquiſitionem præcipit, quaſi hoc nemo ſciat. quanquam qualis eſt acquiſitio, cum dicitur, Paulo amputatur caput, & Socrati eripitur pecunia, & in mille ſimilibus? Verum enim vero in hoc Virgilij, Cui non dictus Hylas, quare non liceat exponere (cui) .i. à quo? Et in hoc eiuſdem, Nemo ex hoc numero mihi non donatus abibit, quid prohibet exponere (mihi) pro à me? Hic, ſcilicet tam nobilis grammaticus obllabit. Sed obſtant ea auctoribus allegata exempla minime. Neque enim nos negamus recte dici, lecta mihi, vt Quintilianus ſępe habet, & item alij, ſed quod non liceat mihi exponere pro à me cum additur paſſiuum participium, hoc quidem inficias imus. Præterea quædam exempla perperam adducit, vt illud ex Ode xxvj. lib. j. Carminum, Quis ſub arcto Rex gelidæ metuatur oræ, Vbi ineptiſſime hic gelidæ oræ, exiſtimauit datiui eſſe caſus, cum ſit genitiui, vt in eam Oden obiter diximus. Et illud, Cæco carpitur igni, eiuſdem iudicat eſſe caſus, cum ſit ablatiui caſus. Quod ſi mihi liberet in adnotationibus ita ſplendide rhetoricari, vt hoc loco ille fecit, omnes Arcadas ac Bœotios vocant, qui eius non adſtipulentur ſententiæ, oſtenderem huic nugatori quàm ſit Atticus, imo quàm ſit audaculus, vt nihil aliud dicam. Sed aliud agimus. [Et præſens in tempus omittat) Eiuſdem acuminis eſt, quod ad hæc poëtæ verba idem prodidit. Placet mihi, inquit, vt (præſens) ad auctorem referatur, non ad tempus, vt ſit præſens.i.operi ſuo fauens. aut ſi ad tempus omnino referendum eſt, ſit talis ordo, auctor pleraq; differat, & omittat præſens.ſ.tempus.ſ.aliud. Hęc ille docte vt alia. Laurentinus Valla lib. iij. Elegantiarum, exponit in præſens tempus.i.in ſuum tempus, & idoneum. Idq; mihi magis arridet.

MAT. Bõfinis. PLERAQVE differat) Placet mihi, vt aut præſens ad auctorem referatur, non ad tempus, & ſit præſens, id eſt operi ſuo fauens aut ſi ad tempus omnino referendum eſt, ſit talis ordo: auctor pleraque differat, & omittat præſens, ſcilicet tempus, in tempus, ſcilicet aliud, non autem omittat, ſcilicet pleraque in præſens tempus, id eſt in tempus illud, quod tunc erit præſens, in quo deprehendere videas abſurdi neſcio quid equidem, & abſoni.

ASC. PRO verbi decoro ſeruando monet, vt in nouitijs tenues, id eſt parci, & cauti.i.circunſcripti, & prouidi ſimus, ne aut ridiculi, aut futiles habeamur. in tritis autem, & vulgaris non vulgares, ſed egregij, vtentes eis aliquando translatiue, quæ tūc tantum gratiam habent quando quo transferuntur facile agnoſcitur.

De nouis fugiendis

De hac re ita dicit Cic. in de Orat. Ergo ille tenuis orator modo ſit elegans, nec in faciendis verbis erit audax, & in transferendis verecundus, & parcus, & in priſcis, reliquiſq; ornamentis, & verborum, & ſententiarum remiſſior. hæc ille. quæ his poëtæ noſtri verbis conformiſſima ſunt. Sed vt ad auctorem noſtrū peculiarius reſpiciam, conſiderabo q̃ anxie, & ſcrupuloſe vocabulorum nouitiorum fingēdi poteſtatem faciat. Si forte, inquit, neceſſe eſt &c.q.d. Si reprehenſionem euitare voluerimus: hæc occurrant oportet, vt videlicet ſit neceſſarium rei nouæ vocabulum effingere, cum vetus nondum ſit, aut non extet. Deinde vt id pudenter faciamus (non ſtaret aūt verſus, nec tanta eſſet vis ſententiæ, ſi prudenter legatur) præmuniendo videlicet, vt dicemus huiuſmodi periculis, vt ita loquar &c. Tum vt parce, nec affectaſſe videamur rebus nouis, aut innominatis vocabulū dare. nec carmen ſtaret ſi parce legatur. Nam ablatiuus tertiæ in e correptum definit, aduerbium comparabile in e productum legca ergo parce. Tum vocabulum Græco fonte cadat, ne barbarum ſit penitus. Denique ſi id licentiæ non laudi dandū putabimus. Neque vero periculoſius fingemus etiam doctis penitus incognita, ſed cinctutis non exaudita Cethegis. Mirus autem artifex poëta, quod præcipit etiam exemplis docet. Nam cinctutis noue pro cinctis dixit. Sicut induperatorem Satyrographus pro imperatore.

Cethegi

Cethegorum autem familia (vt ex Saluſt. in Catilina colligere licet) nobilis fuit Romæ, & ſummum bonum in celeritate conſtituit. Præterea noue dixit Inuideor, pro eo quod eſt mihi inuidetur. Apte autem dixit detorta: quaſi non nata ſponte, ſed violenter expreſſa. Græco fonte: Metaphora eſt à riuis. atque ita docet quomodo etiam veteribus noue vtemur. Sed quia idem ferè iudicium eſt de veterrimis, & recentiſſimis vocabulis, vtraque enim ſunt fugienda, audiamus quid de vetuſtis cenſeant peritiores. Vitanda autem eſſe nimium vetuſta vocabula apud Aulum Gellium Atticarum noctium libri primi, capite decimo, ſic admonemur, Phauorinus philoſophus adoleſcēti veterum verborum cupidiſſimo, & pleraſque voces nimium priſcas, & ignotiſſimas in quotidianis: communibuſque ſermonibus exponenti: Curius, inquit, & Fabritius, & Coruncanus antiquiſſimi noſtri, & his antiquiores Horatij illi trigemini planè, & dilucide cum ſuis fabulati ſunt, neque Auruncorum, aut Sicanorum, aut Pelaſgorum, qui primi coluiſſe Italiam dicuntur, ſed ætatis ſuæ verbis locuti ſunt. Tu autem perinde quaſi cum matre Euandri nunc loquare, ſermone multis annis iam deſito vteris, quòd ſcire, atque intelligere neminem vis quæ dicas. Non ne homo inepte, vt quod vis abunde conſequaris taceres? Sed antiquitatem tibi placere ais quod honeſta, & bona, & ſobria, & modeſta ſit. Viue ergo moribus præteritis, loquere verbis præſentibus. Atque id quod à C. Cæſare excellentis ingenij, ac prudentiæ viro in primo de analogia libro ſcriptum eſt. Tanquam ſcopulum ſic fugias inauditum, atque inſolens verbum. Hæc ille. Quintilianus autem libro primo Inſtitutionum ſuarum, titulo de vetuſtate ſic:

De vetuſtis fugiendis

Verba & à vetuſtate repetita non ſolum magnos aſſertores habent, ſed etiam afferunt orationi maieſtatem aliquam non ſine delectatione. Nam & auctoritatem antiquitatis habent, & quod intermiſſa ſunt, gratiam nouitati ſimilem parant. Sed opus eſt modo, vt neque crebra ſint hæc, nec manifeſta, & quia & iam nihil eſt odioſius affectatione, neque vtique ab vltimis etiam obliteratis repetita temporibus qualia ſunt topper, & antigerio, & exanclare, & proſapia, & Saliorum carmina vix ſacerdotibus ſuis ſatis intellecta. Sed illa mutari vetat religio, & conſecratis vtendum eſt. Oratio vero cuius ſumma virtus eſt perſpicuitas quam ſit vitioſa ſi egeat interprete? Ergo vt nouorum optima erunt vetera, ita veterum maximè noua. Hæc illi. Quorum alter penitus vitanda docet vetuſtiſſima quæque, alter cum moderamine niſi exoleta fuerint, in ſermonem noſtrum aſciſcenda. De qua re compendioſe ſanè atq; vtiliter, vt in reliquis, ſic loquitur Sulpitius: Ex obſcuris, & exoletis quæ omnino vitanda ſunt, famam eruditionis non affectabis. Cauebiſq. eam nimiam diligentiam, & circunlocutionem, quæ obſcurans orationē, gratiam & fidem amittit. Dicendumq. eſt aperte, ne ad nos intelligendos ſit opus interprete. Nam non intelligi vel maximum vitium eſt. Quatenus autem auctoritas maiorum nobis imitanda, ſic proſequitur idem Quintilianus, eodem capite dicens:

De auctoritate quatenus nobis imitāda ſit.

Similis eſt circa auctoritatem ratio. Nam etiam ſi poteſt videri nihil peccare qui vtitur his verbis, quę ſummi auctores tradiderunt, multum tamen refert non ſolum quid dixerint, ſed etiam quid perſuaſerint. Neque enim tuburcinabūdum, & lurcinabundum iam in nobis quiſquam ferat, licet Cato ſit auctor. Nec hos lodices, quanquam id Pollioni placeat. Neque gladiolam, atqui Meſſala dixit. Nec parricidatum, quod in Cœlio vix tolerabile videtur, Nec collos mihi Caluus perſuaſerit, quæ nec ipſi iam dicerent. hæc ille. Non ergo omnia quę auctoritatem habent niſi & conſuetudinem habeant, imitari liceat. Non enim quia in Plauto legimus delitiam, papauerem, gutturem. & in Cicerone nea, & odias. & in alijs quæ uſu grā-

maticorum interdicuntur, ſic quoque loquemur. Vt vero quid de conſuetudine, quam ſeruatum oportet, ſentiendum ſit nõ ambigatis, ſubieci eiuſdem Quintiliani lib. j. titulo de conſuetudine veteris ſermonis, verba, quæ huiuſmodi ſunt, Supereſt igitur conſuetudo.

De conſuetudine veteris ſermonis

Nam fuerit penè ridiculum malle ſermonem, quo locuti ſunt homines, quam quo loquantur. Et ſane quid eſt aliud vetus ſermo, quam vetus loquendi conſuetudo? Sed huic ipſi neceſſarium eſt iudicium, conſtituendumq. in primis idipſum quid ſit, quod conſuetudinem vocemus. quæ ſi ex eo quod plures faciunt nomen accipiat, periculoſiſſimũ dabit præceptum nõ orationi modo, ſed (quod maius eſt) etiam vitæ. Vnde enim tantum boni, vt pluribus, quæ recta ſunt placeant? Igitur vt velli, & comam in gradus frangere, & in balneis compotare, quamlibet hæc inuaſerint ciuitatem, non erit conſuetudo, quia nihil horum caret reprehenſione. At lauamur, & tondemur, & conuiuimus ex conſuetudine. Sic in loquendo non ſi quid vitioſe multis inſederit, pro regula ſermonis accipiendũ erit. Nam vt tranſeam, quemadmodum vulgo imperiti loquuntur, tota ſępe theatra, & omnem circi turbam exclamaſſe barbare ſcimus. Ergo cõſuetudinem ſermonis vocabo conſenſum eruditorum ſicut viuendi conſenſum bonorum. Hæc ille, quæ de his ſatis. Idem tñ

Verba propria, & trãſlata

Quintilianus de varietate vocabulorum de antiquis, ac tranſlatitijs ſic diſſerit lib. j. Propria ſunt verba cũ id ſignificant, in quod primum denominata ſunt tranſlata cum alium natura intellectum, alium loco præbent, vſitatis tutius vtimur, noua non ſine quodam periculo fingimus. Nam ſi recepta ſunt modicam laudem afferunt orationi. Repudiata etiam in iocos exeunt. Audendum tamen. Nanque, vt Cicero ait, etiam quæ primo dura viſa ſunt, vſu molliuntur.

Conſuetudo

Conſuetudo vero certiſſima loquendi magiſtra, vtendumque plane ſermone, vt nummo, cui publica forma eſt.

Verba antiqua

Idem lib. viij. Cum ſint autem verba propria, ficta, tranſlata, proprijs dignitatem dat antiquitas.

Noua verba

Nanque, & ſanctiorem, & magis admirabilem faciunt orationem, quibus non quilibet fuerat vſus. Eoq. ornamento acerrimi iudicij P. Virg. eſt vſus. olli enim, & quia nam, & mis, & pone pellucent, aſperguntq. illam quæ etiam in picturis eſt gratiſſima vetuſtatis imitabilem arti anctoritatem. Sed vtendum modo, nec ex vltimis tenebris repetenda, & paulo poſt, Multa ex Græco formata noua ac plurima Sergio, Flauioque data, quemadmodum videntur vtique ens, & eſſentia, quæ cur tantopere adſpernemur nihil video, niſi quòd iniqui iudices aduerſus nos ſumus. Ideoq. paupertate ſermonis laboramus. Quædam tamen perdurant. nam & quę veters nunc ſunt, fuerũt olim noua, & quædam in vſu perquam recentia.

Ens eſſentia

Fictitia præmunienda ſunt

Er iterum paulo poſt, Nam cum ſint verbo℞ alia (vt dicit Cicero) natiua. i. quæ ſignificata ſunt primo ſenſu, alia reperta, quæ ex his facta ſunt, vt iam nobis ponere aliqua, quæ illi rudes homines primiq. fecerunt, fas non ſit. At deriuare, flectere, coniungere quod natis poſtea conceſſum eſt, quando deſijt licere? Et ſi quid periculoſius finxiſſe videbimur quibuſdam remedijs præmuniendum eſt, vt ita dicam, ſi licet ita dicere, permittite mihi ſic, aut conſimiliter. hęc ille.

Quãdo nouis vti liceat

Bobardas

Gẽmæ

Sunt autem qui tribus de cauſis nouis, aut tranſlatitijs cum venia vti nos monerent, vel quia res noua iã eſt, & ob id veteri vocabulo carens, vt bombarda machina bellica nuper inuenta, quod vocabulum fictum eſt à bombo, id eſt a ſono, & ardeo, quia cum ardore editur. Similiter quando rei deeſt vocabulum, vt groſſus, aut nodus in vitibus ex quibus pampinis exit quo gemmas Maro vocat, propter gemmas quæ in nodis digitorum pellucent. Sic ſitire ſegetes, & fructus laborare dicimus, Aut quia res obſcœna eſt. Vnde Virg. folliculum concipiendi ſeminis genitale aruum, & ſulcos appellauit, dicens Georgicorum tertio, Hoc faciunt nimio ne luxu obtuſior vſus Sit genitali aruo, ſulcoſque oblimet inertes. vel quia nota, & iucunda eſt tranſlatio, vt flumen & torrens notum eſt vocabulum aquæ fluentis. Transfertur autem ad orationem, q̃ ſimile quiddam habet. nam vtrunque fluit, & lumen orationis, & generis claritatem, & concionum procellas dicimus. vt Cicerone pro Milone, Clodium ſontem gloriæ appellat.

Trãſlatio apta

Debent enim in tranſlationibus tam verborum, q̃ rerum duo ſeruari. Alterum vt claræ ſint, alterum vt non diſſimiles ijs ad quæ transferuntur. Accurandum quoque eſt vt metaphorę. i. translationes perdurent. Turpe enim eſt a translatitijs ad propria, & ad primigenia, vel econuerſo redire. vnde (vt Cicero docet) ſi quis amicos ſimulatos hirundines vocat, quòd ſicut hirundines aduentante hyeme auolant, ita illi ingruente aduerſitate aufugiunt, non dicet, Speraui cibo meo gallinam educaſſe, ſed hirundinem offendi, prima enim hieme aufugit, ſed euolauit. vt autem, inquit Quintilianus, tranſlata probari niſi contextu orationis non poſſunt. Sed ad explanationem veniamus, quæ talis eſt, Tu tenuis .i. exilis & modicus, & cautus .i. circunſpectus, in ſerenis, id eſt de nouo fingendis, verbis, id eſt vocabulis, dixeris egregie, id eſt excellenter, & non vulgariter, ſi iunctura, id eſt compoſitio callida, vtpote facta à viro experto, id eſt elegans, & inſueta elocutio, & cohærens ſermo, reddiderit. i. effecerit, verbum notum, id eſt tritum, & vulgare, nouum .i. quaſi recens ortum ac inuentum. ſi neceſſe eſt forte, id eſt à caſu, abdita rerum. i. abditas, & nondum nominatas, monſtrare, id eſt ſignificare, indicijs, id eſt vocabulis conceptum mentis indicantibus, recentibus .i. recenter factis, continget .i. cum difficultate eueniet, & licentia ſumpta pudenter. i. cum pudore, dabitur. i. condonabitur, fingere verba ſupple non exaudita. i. non intellecta, Cethegis. i. eiuſmodi viris, quales erant Cethegi, cinctutis. i. ad bellum accinctis, & militaribus. Nam imbelles Virg. diſcinctos appellat, dicens, Fecerat igni potens diſcinctos Mulciber Afros. Et Perſius, Non pudet ad morem diſcincti viuere Nattæ? & verba noua, & ficta nuper .i. recenter, habebunt fidem .i. pondus, & auctoritatem, ſi cadant .i. deriuentur, detorta. i. verſa, parce .i. ſobrie, de fonte Græco .i. origine Græca. Autem pro ſed, quid dabit .i. permittet: Romanus Cæcilio, & Plauto veteribus Comicis, ademptum. i. negatum, Virgilio, & Varro poëtis recentioribus? quaſi dicat nihil. Et ſi ego poſſum acquirere pauca ſupple vocabula noua. cur inuideor. i. cur mihi inuidetur? (Et hoc dicens noue vſus eſt verbo) Cum. i. quandoquidem, lingua Catonis, & Ennij. i. Ennij poetæ, ditauerit .i. locupletauerit, ſermonem patrium, id eſt Latinum, & protulerit. i. effinxerit, noua nomina. i. noua vocabula rerum, licuit. i. licitum fuit, & licebit ſemper, producere. i. ad notitiam hominum deducere, nomen. i. vocabulum, ſignatum. i. effictum, nota .i. notamine, ſiue moneta præſente .i. qua præſentes vtuntur. iuxta verbum Quintiliani, qui ſermone vt numero, cui publica forma eſt, vtendũ vult, eſt enim tranſlatio a nummis. vt .i. quemadmodum ſiluæ mutantur folijs. i. frondibus ſui, in annos, id eſt per annos, pronos .i. volubiles, & decliuos, cito labentes, & inſtabiles, vt inquam prima ſupple folia cadunt. i. decidunt, ita vetus ætas verborum .i. vocabulorum, interit. i. deperit, & verba modo, id eſt paulo ante, nata .i. effecta, florent, & vigent ritu, id eſt more iuuenum, qui ſunt in flore ætatis. Eſt autem exemplum ſumptum ex ſexto Iliados, vbi Diomedes cum Glauco certans, eius genus percontatus eſt. Ad quem Glaucus in hæc verba ſic traducta reſpondit: Quid genus, & ſtirpem rector generoſe requiris? Tale viris genus eſt, quales in robore frondes. quæ. ſ. intereunt, & renaſcuntur. Nec ab re dicit in annos, quaſi dicat in circulos, quia viciſſitudo rerum circularis eſt. Et dictus eſt annus. quaſi circum natans. ab an, quod eſt circum, & ideo ab Homero depingitur dracone caudam ſuam mordente. iuxta quod Virgil. in Georg. redit agricolis labor actus in orbem: Atque in ſe ſua per veſtigia voluitur annus.

Annus

Probat autem tribus argumentis, atque exemplis perire omnia, perire homines, perire verba, ſi quidem recipitur in terram fluctus, & quę antea arabatur, modo ſit locus nauibus. ſi ergo natura mutatur maris, & terræ, quanto magis debemus credere perire homines, & verba eorum? bene ergo dicit: Debemur morti nos, noſtraq;. vbi etenim terra in mare ducitur, paludes vertuntur in ſegetes, flumina ſuum mutant curſum, quid non mortale credas? Oſtendit ergo argutiſſime ex visceribus Aſtrologiæ, & naturalis ſcientiæ vocabula recentiora debere recipi. Nam ſi peruetuſtis vti non licet, operæpretium eſt ſi loqui volumus, noua fingamus, veluti quia decrepiti, & nimium ſenes viuere non poſſunt, neceſſe eſt vt mundus perpetuetur, nouì naſcantur homines. Quod autem vocabulorum vſus ab hominibus inuentus interire debebat natura ſic volente, vt recentiora floreant, probat per violentiam naturæ à maioribus (vt dixi) exemplis.

Exẽplaria

Lucrinꝰ lacus

Primum eſt de Lucrino lacu, qui eſt iuxta Cumas: per quem Auernus in mare defluit. vnde Virgil. Georgicorum ſecundo. An memorem portus Lucrinoq. addita clauſtra: Atque indignatum magnis ſtridoribus æquor, Iulia qua ponto longe ſonat vnda refuſo. Vbi Seruius, In baiano ſinu Campaniæ contra Puteolanam ciuitatem duo lacus ſunt, Auernus, & Lucrinus, qui olim propter copiam piſcium vectigalia magna præſtabant. ſed cum maris impetus plerunque erumpens exinde piſces excluderet, & redemptores grauia damna paterentur, ſupplicauerunt ſenatui, & profectus Caius Iulius Cæſar ductis brachijs excloſit partem maris, quæ ante infeſta eſſe conſueuerat, & reliquit breue ſpatium per Auernum, quo & piſcium copia poſſet intrare, & fluctus non eſſent moleſti. quod opus Iulij dictum eſt. Et hic regis opus appellatur. Nam

regis

regis opus eſt mare adimere terræ, vel admittere. Reges enim ta lia facit. ſecundum Acronem tamen non Iulium, ſed Auguſtum dicit. Et re vera vtriuſque opus eſt, quia tempore Auguſti iterum erupit mare, ſed Auguſtus niſus eſt iterum repellere. Vnde Virg. ix. Æn. Qualis in Euboico Baiarum littore quondam Saxea pila cadit, magnis quam molibus ante Conſtructam iaciút Ponto, ſic illa ruinam Prona trahit penituſq. vadis eliſa recumbit. Miſcent ſe maria, & nigræ attolluntur arenæ, quibus verbis oſtendit humanam diligentiam contra naturæ ineptum nil poſſe. Secundum exemplum eſt de palude Pontina quam (vt ex compendijs in xvj. Liuij colligitur.) Cornelius Cethegus deſiccauit ita iam arata largam vbertatem frugum afferret. Hæc Horatij tempore inundatione laborauit quam Iulius Cæſar deſiccare voluit, niſi præuentus morte fuiſſet. De his tamen ſic dicit Acron: Diuus Auguſtus duas res diuinas fecit: Pontinam paludem ſiccauit, vt ad mare meatum haberet, poſt etiam arari poſſet. & portum Lucrinum muniuit. Tertium exemplum eſt de Tyberi, qui Auguſti tempore repletus fragmentis murorum erutorum Romam obruit pro magna parte. Vnde Auguſtus ei aliā viam ſignauit ab eo loco, quod Velabrum à velis, vel à vectura dicebatur, vbi Vertumnus colitur. De quo Propert. in ſecunda quarti: Romanum ſatis eſt poſſe videre forum: Ac quondam Tiberinus iter faciebat, & aiunt: Remorum auditos per vada pulſa ſonos. At poſtquam ille ſuis tantum conceſſit Alumnis, Vertumnus verſo dicor ab amne Deus. Seu quia vertentis fructus p̄æcipimus anni. Vertumni rurſus credidit eſſe ſacrum.

Vertum nus

Ordo igitur eſt: Nos debemus. i. obnoxij ſumus: morti, id eſt interitui, quæ pro & noſtra debentur ſupple morti, ſiue Neptunus, id eſt fluxus maris: receptus ſupple in alueos ſuos tanquam in locum proprium, arcet, id eſt amouet: claſſes, id eſt naues terra, Aquilonibus, id eſt per tales ventos, quod ſupple eſt opus regis, tempore Iulij Cæſaris, & poſtea Auguſti, ſiue ſupple palus Pontina diu ſterilis, id eſt infœcunda, & apta remis, id eſt nauigationibus: alit, id eſt mittit vicinas vrbes, & ſentit aratrum graue propter fœcunditatem terræ, quæ quia pinguis eſt aratro adhæret. ſeu amnis tempore Tybris, doctus ab Auguſto iter melius, id eſt conuenientius mutauit curſum ſuum: iniquum, id eſt contrarium, & nociuum frugibus: facta mortalia. i. mortalium, peribunt, id eſt interibunt, nedum, id eſt non modo, honos, id eſt decor, & viuax gratia ſermonum, id eſt locutionum, & vocabulorum, haud, id eſt non ſtet, id eſt perduret, hoc eſt non ſolum vocabula non permanebunt in vigore, ſed & alia omnia hominum inuenta peribunt cum & naturalis immutentur, Multa vocabula renaſcentur, quæ cecidere iam, & multa cadent. i. interibunt, quæ nunc ſunt in honore ſi vſus volet penes quem ſupple vſum, id eſt in cuius poteſtate eſt, arbitrium, id eſt liberum iudicium, & vis, id eſt poteſtas, & norma, id eſt regula loquendi. Addamus ſuperioribus pauca. Primum illic, Græco fonte cadant, illud Quintiliani libro octauo. Vt primo libro dixi, Græcis magis conceſſum eſt fingere, qui ſonis etiam quibuſdam non dubitauerunt nomina aptare, non alia libertate quam illi primi homines rebus appellationes dederunt, noſtri autem in iungendo, ac deriuando paulum aliquid auſi vix in hoc ſatis recipiuntur. Secundo quoſdam peritos viros legere. Quod autem non quid autem, vt ſit ordo. Dabit Romanus Plauto & Cæcilio, quod ademptum eſt Virgilio, & Vario? q.d. minime. Et argumentatur ab auctoritate, quia non minor videtur eſſe auctoritas poſterioribus, quam prioribus. Plautus ex Vmbria Sarſinas fuit, de quo Aulus Gellius lib. iij. cap. iij. In piſtrino Plautum inſcripſiſſe, Varro & plerique alij memoriæ tradiderunt, cum pecunia omni quam in operis artificium ſcenicorum pepererat, in mercationibus perdita inops Romam rediſſet, & ob acquirendum victum ad circumagendas molas, quæ truſatiles appellantur, operam piſtori locaſſet. Cuius epitaphium Varro in lib. j. de poëtis ponit, dicens, poſtquam eſt morte captus Plautus Comœdia luget, Scena eſt deſerta, Riſus, ludus, iocuſque, & numeri Innumeri, ſimul omnes collacrymarunt. Cæcilius autem hic Statius dictus, natione Gallus fuit Inſuber, Alij quaſi Gallis eam gloriam inuidentes Mediolanenſem, & Ennij contubernalem dicunt fuiſſe, Obtinet autem, Sedigio iudice, primum inter Comicos locum. Multum tamen a Menandro eum frigere docet Gellius lib. ij. cap. ix. Tertio ibidem melius legi Vario quàm Varo. Varus enim belliger, & poëta fuit, qui Æneida Virgilianam corrigendam ſuſcepit. Varius autem, de quo auctor noſter in carminibus ſcribit, Vario fortis, & hoſtium victor Mæonij carminis alite, & primo Sermonum, Plotius, & Varius Sinueſſæ, Virgiliuſque Occurrunt animæ quales neque candidiores. Terra tulit &c. Et in eodem Satyra x. Forte Epos acer vt nemo, Varius ducit, molle atque facetum Virgilio annuerant gaudentes rure Camœnæ. Item veram lectionem eſſe puto, Nedum ſermonum haud ſtet honos. ſi enim demeretur negatio haud ſenſus eſſet, honorem ſermonis ſtare, quod poeta pernegat.

Græcis pmiſſis fingere

Qđ aūt

Plautus

Cæcili⁹ Gallus

Varius

Nunc ad regulam, quæ talis eſt.

In vocabulis effingendis, & parci ac cauti erimus, poterimus autem tritis vocibus nouarum gratiam mereri, ſi eas callide. id eſt per quandam tranſlationem, aut conſtructionem non vulgarem coniunxerimus. Quod ſi rebus preſertim nouis, ac nuper inuentis neceſſe eſt nouum vocabulum imponere, imponemus id parce prudenter. i. præmiſſo verbo & veniæ, & iuſta Græcam originem. Neque vero decenter fingere vetamur, cum natura indicet rerum innouationem, quæ tam in verbis, quam in ceteris rebus naturalibus, & humanis, id eſt artificialibus toleranda eſt. Summopere autem annitendum eſt, ijs potiſſimum vtamur, quæ præſens doctorum conſuetudo, atque vſus comprobat.

In verbis etiam tenuis, cautuſque ſerendis,
Dixeris egregie: notum ſi callida verbum
Reddiderit iunctura nouum. ſi forte neceſſe eſt
Indicijs monſtrare recentibus abdita rerum:
Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget: dabiturque licentia ſumpta pudenter.
Et noua, fictaque nuper habebunt verba fidem: ſi
Græco fonte cadant, parce detorta. quid autem
Cæcilio, Plautoque dabit Romanus, ademptum
Virgilio, Varioque? ego, cur acquirere pauca
Si poſſum, inuideor? cum lingua Catonis, & Enni
Sermonem patrium ditauerit: & noua rerum
Nomina protulerit? licuit, ſemperque licebit,
Signatum præſente nota producere nomen.
Vt ſiluæ folijs pronos mutantur in annos:
Prima cadunt. ita verborum vetus interit ætas:
Et iuuenum ritu florent modo nata, vigentque.
Debemur morti nos, noſtraque: ſiue receptus
Terra Neptunus, claſſeis Aquilonibus arcet,
Regis opus: ſterilis ue diu palus, aptaque remis
Vicinas vrbeis alit: & graue ſentit aratrum:
Seu curſum mutauit iniquum frugibus amnis,

IANVS

IN verbis etiam tenuis) Totius poëticę fundamentum elocutio emendata, & Latina, quam ſcire non tam eſt præclarū q̄ turpe neſcire. Cæciliū, & Pacuuium male locutos accuſat vetuſtas, atque eo acrius, ꝙ in illa ætate vt innocentiæ, ſic Latine loquēdi ſumma laus fuit nemoq. Romæ viuebat aliqua domeſtica barbarie nō infuſcatus, qui non recte loqueretur. Creſcēte deinde imperio, cum ex diuerſis locis inquinate loquentes cōfluxiſſent, paulatim vulgo cœpit Romanus ſermo corrumpi, ita vt candor ille Latinæ linguæ Liuius ab Aſinio Pollione Patauinitatis accuſet. Eadem ratio, & Athenis accidit, tantiq. fuit Attice loqui, vt Theophraſtus, qui optime omnium loqueretur, ab Attica anicula, cum quanti aliq̄d vēderet preconaretur, hoſpes ſit appellatus, quod fertur tuliſſe moleſtiſſime, ꝙ non hoſpitis effugerit ſpeciem, cum ætatem ageret Athenis. quin & Demoſthenes male fertur ab Æſchyne audiſſe, ꝙ non verba, ſed portenta loqueretur, ob eamque rem vt putidus exagitaretur, quo magis expurgandus eſt ſermo, & diligēs ratio adhibenda, & vnūquodque verbum mittendum ſub trutina, qualeque ſit inſpiciendum. verba enim q̄bus Latinus ſermo vtitur, aut noſtra ſunt, aut pelegrina, aut ſimplicia, aut compoſita, aut propria, aut tranſlata, aut inuſitata, aut ficta. Noſtris vtēdum crebrius, quæ in Latio ſint nata, & cum vrbe Roma educata. Peregrina non ſectanda nec quærēda, nec curioſe magis q̄ Latine loqui videamur. ſunt aūt pelegrina ex omnibus ferè gentibus, Præneſtinis, Sabinis, Oſcis, Tuſcis, Atellanis, & omni ferè Italia. quin & Gallis, Afrie, Sardis, Hiſpanis, ſed Græcis potiſſimum, vnde noſtra maiori ex parte deducta. qua ex re tanta Romanæ linguæ mutatio facta eſt, vt pri

Dictus iter melius: mortalia facta peribunt:
Nedum ſermonum ſtet honos, & gratia viuax.
Multa renaſcentur, quæ iam cecidere: cadentque,
Quæ nunc ſunt in honore vocabula: ſi volet vſus:
Quem penes arbitrium eſt, & vis, & norma loquendi.

mum fœdus in Romanos, & Carthaginēſes ictum L. Iunio Bruto, M. Valerio conſulibus, ſtatim poſt eiectum vrbe regiū dominatū, ne antiquitatis quidem periti ſſimos plerique niſi difficulter intelligere potuiſſe, afferat Polybius. Quare illi videntur errare, qui eandem Romanam Latinamque linguam putant cum omnino Latina illa ſit vetuſta, Romana vero hæc noua ea multis compacta componuntur autem apud nos verba, aut ex noſtris tam integris quàm corruptis duobus, aut ea noſtro, & peregrino, aut ea duobus peregrinis, quin etiam ex noſtris tribus, vt Capſis, id eſt cape ſi vis. Lupercalia, quæ à luendo per caprum componuntur. nam à (luo) & præpoſitione per & (caprom) lupercalia componuntur. Solitaui illa, quæ ſue, oue, & tauro hebant. Propria ſunt certa rerum vocabula, penè cum ipſis rebus nata. quæ ſi abiecta, obſoletaq. ſint, vitanda ſunt, lectis, & illuſtribus vtendum proprijs dignitatem dat antiquitas, ſit enim ſanctior, & admirabilior oratio, ſi quædam non quibuslibet in vſu inſerueris. ſed ab his abſtinendum, quæ ab omni vſu ſint remota, & ex pontificum commentarijs, vetuſtiſſimisq. fœderibus contracta, vnde famam eruditionis quidam affectant, vt quædam quaſi ſoli ſcire videantur. Propriorum virtus eſt ſcire artium, ſtudiorum nauticæ, rei militaris ruſticæque, & cæterarum proprietatem ſcire, & conſuetudines. ne dictum conſulem. dicas dictatorem rēnunciatum, aut deſignatum, legem factam, ſenatuſconſultum promulgatum, aut latum fugienda tamen aliquando proprietas, veluti in obſcœnis, ſordibus, & infra dignitatem humilibus tranſlata neceſſitas inuenit, & vt in veſtitu accidit, delectatio celebrauit. Delectat autem maxime, quod ingenij. ſpecimen ſit tranſilire ante pedes poſita, & longe repetita ſumere, facereque, vt qui audit, alio deducatur cogitatione, nec tamen aberret. Transferuntur animi, & referuntur, mouentur, ſed obſeruandum, vt conueniant, ſimilia ſint, & clariorem rem faciant ſi quando licentioſiora fuerint aliquo verecundo adminiculo fulcienda, ne omnino abrupta videantur. fictis nouisque abſtinendum quòd, & ægre cum decore formentur, & homines ferè, quæ non recognoſcunt, aſpernantur. Nouantur aut ſi Græca transferantur, aut Latina coniungentur deriuenturue, vt perpeſſionem dixit Cicero, & Cato aurumoitatem. quando tamen nouantur, videndum an vſquam in Latina ſint lingua, quæ ſane ditior eſt quàm putēt qui in illius adytum non penetrarunt. Omnis verborum laus non rationis, ſed conſuetudinis quàm ſequi debemus, & in ea exerceri. Caius Cæſar in libro de ratione latine loquendi ad M. Tullium Ciceronem ait. Ac ſi vt cogitata præclare eloqui poſſent, nonnulli ſtudio, & vſu elaborauerunt, cuius te pene principem copiæ, & inuentorem, bene de nomine ac dignitate populi Romani meritum eſſe exiſtimamus, hunc facilem, & quotidianum nouiſſe ſermonem, nunc pro relicto eſt habendum. [Egregie) Docte tranſlate, commode. [In verbis etiam tenuis) Tenuem pro ſubtili poſuit, & molli, non aſpero. [Serendis) Id eſt componendis. Collocationes enim verborum ſunt, compoſitio, concinnitas, numerus. [Tenuis) In proprijs. [Cautus) In tranſlatis, bona verba ſunt ſplendida, antiqua, propria, tranſlata, mala vero vulgaria, obſoleta, aliena, gentilia, obſcura. [Egregie) Debent ergo verba eſſe vitata, & exinita, quæque in veteribus ſcriptis ſint frequentata. [Nouum) Ad id quod diximus, alluſit. Nouantur etiam verba, ſi ex notis coniungantur, vt aurifodina, nauum vt appromitto. [Iunctura) Compoſitio. Laberius nimis licentioſus hac in re eſt habitus, qui Mendieimonium dixit adulteritatem & depudicare, & manuari, id eſt furari, inuolare, multaque alia huiuſcemodi. [Si forte neceſſe) Si in qualibet arte non ingenua ſolum, & liberali, ſed & ſellularia, licet ijs qui in eis verſantur earúm rerum quæ nouæ ſunt, vocabula conſtituere, quo magis liceat poëtæ. cui de medio foro verba arripere, quæ ſordida ſint, plerunque ne ſplendentia quidem non licet? Sexcentæ res ſunt preſertim in philoſophia, quæ nomina deſiderent, nec habent quæ cum habeant, faſtidio noſtro perdiderunt, id autem eſt indignius, quòd in egeſtate faſtidium nō conuenit. Nouanda ſunt igitur verba, ſed ſi careamus, ne ſi aſilum habemus, tu œſtron inculces, atque ideo forte addidit. [Indicis) Indicia, animorum ſunt verba. [Abdita rerum) Aut de occultis rebus, id eſt naturalibus intelligit, aut de ijs quæ inueniuntur in dies, & in hunc diem latuerunt, vt nihil ſit quo prohibeamur bombardam dicere campanam, & ſtapedem. nam barones, epiſcopus, parœcia apud Ciceronem leguntur. Vir noſtroq. tempore vtraque lingua doctus Gaza, Ouiparis, & Viuiparis optime vſus eſt. Nęuius in his formandis nimia eſt vſus luxuria, quippe apud quem pudicolor dicatur Aurora noctícolor Memnon, & ſilenta loca murcidæ. ignauæ, dulciorilóquus, & vituperones legantur. [Callida iunctura) Docta compoſitio, & doctæ ſapienterque coniuncta. [Cincturis Cethegis) Licet eloquentiam in Bruto, Valerio, Appio, Fabritio, primisque illis Romanę reipublicæ fundatoribus fuiſſe negari non poſſit de quo tamen extet, memoriæqua ſit proditum eloquentem extitiſſe primus eſt Marcus Cornelius Cethegus, quem his celebrat carminibus Ennius:

Additur orator Cornelius, ſuaueloquente
Ore Cethegus, Veturio collega Philoni.
Is dictus ollis auris popularibus olim,
Qui tum viuebant homines atque æuum agitabant,
Flos delibatus populi, & ſuada medulla,

Huic ſi tanta fuit eloquentia, quantam in eo prædicat Ennius, cum infans eſſet Latina res, multa nouare fuit neceſſe, vt quaſi auctor eſſet conditorque verborum. Ob hoc Horatius noua verba Cethegis ait non exaudita, atque ideo ſubiunxit. [Cinctutis) Quod is mos fuerat Cethegis, vt ſeminudi in bellum proficiſcerentur. vnde Lucanus:

Exertiq; manus veſana Cethegi. Et alibi,
Nudiq; Cethegi.

Syllius octauo libro:

Ipſe humero exertus gentili more parentum
Difficili gaudebat equo.

Nam & Ouid. cinctutos dixit lupercos. Primis illi Romæ temporibus, tunicæ in vſu non erant, ſtatuæ Romuli in Capitolio, & Camilli in Roſtris togatæ ſine tunicis viſebantur, quo habitu delectatum ferunt Catonem, vt capiſtro ſub toga cinctus in forum prodiret, quod volens innuere Hor. cinctutos dixit Cethegos, ni malis cinctutos pro expeditis accipi, nec diſcinctis .i. ad pugnam paratis, vnde præcincti ſtrenui dicebantur, vnde εὔζωνος ſtrenuus Græce appellatur, vtcunque, dum cinctutos dixit, id voluit intelligere, non illis audita, quibus licebat vndecunque noua verba effingere. Cethegi dicti ſunt Cornelij, quod nomen in multis Roman. familij adſcitum eſt Cornelij appellati Scipiones, Lentuli, Sullę, Cinnę, Labeones, quod etiam ſomniſſe ibi Celſus, & Tacitus, Ruffini, Nepotes, Coſſi, Aſinæ. [Pudenter) Nō ſcurriliter. Theophraſtum refert Cicero dixiſſe Metaphoram verborum debere eſſe pudendam. [Parce detorta Gręco) Quoties interpretamur, ſi vno verbo Græcum verbum exprimere non poſſumus, idem pluribus verbis tentabimus, vel Græco vtemur, ſi Latinum non occurrerit, vt in Ephippijs, quæ parce ſunt detorquenda, vt propola, qui ille eſt, qui vænum res expoint, vt Plautus in Aulularia, Gelaſinus, Schœnobatem ſunt qui nolint. Diuus etiam Hieronymus imparee ſynonidem dixit pro iugo. [Quid autem) Argumentatio ſumpta ea M. Tullij tertio de finibus, apud quem ipſe Cicero Catonem alloquitur. Sic enim Zenoni licuit, cum rem aliquam inueniſſet, inuſitatum inauditumque ei nomen imponere, cur non liceat Catoni? [Cæcilio) Hic ille eſt Statius, qui a M. Tullio malus Latinitatis auctor perhibetur, cui Volcatius Sedigitus palmam ſtatuit de comico, ſeruus is fuit, nam Statius ſeruile nomen erat, poſt ea verſum eſt in cognomentum, appellatusque eſt Cæcilius Statius. Cæcilij Romæ dicti ſunt Metelli, orti a Cæculo Prænestia conditore, vel à Cæa de Troiano Aeneæ comite. [Plautoq.) Plautus latinæ linguę genius, M. Accius dictus eſt, & a pedū planitie Plotus, mox Plautus dictus. M. Catonis ætate Romæ floruit P. Clodio L. Porcio conſulibus, Catone cenſore mortuus eſt, centum viginti annis ante conſulem Ciceronem. [Virgilio) Virgilius acerrimi vir iudicij, quamuis verborum nouationibus non delectetur, ſic tamen antiquis vſus eſt, vt tanquam vſitata eluceant. Ollis dixit, quianam, porre, pollucet, cernere ferro, ceteraque, iuſſo pro iuſſero, vellemque, dum nihil poſſet fingere, quod non inſigniter aſperum, durum, abſurdumque eſſet maluit Græcis vti, vt ſpeleæ ferarum, trieterica, Thyas, & Orphi, Inousque Palęmon, quod de pręceptore ſuo Parthenio ſumpſit. Lychnum maluit quàm lucernam. quin & peregrina amauit. Vros enim dixit, &

Camuris hirtę ſub cornibus aures.

Id eſt,

Id eſt, in ſe redeuntibus.

[Varioque) Varius poeta Virgilij Horatijq. amicus Thyeſtem Tragœdiam edidit, in qua ſummopere laudatus eſt, vt in Medea Ouid ſed non defuerunt qui de laudum cumulo demerent quod Virg. ſcripto eam edidiſſet pro ſuo Fuere tamen eodem tempore .ſ. Varius poëta, & Varius dux, licet & hic è poëtica non expunctus. Vari Alfeni dicti ſunt, & Accij. [Inuideor) Non nouum protulit, ſed ante a Plauto vſurpatum, qui in Truculento ait. qui inuident, egent, illi quibus inuidetur, rem habent, ni velis impersonale dictum antea inuideor nuſquam. Mire tamen cum de nouatione loqueretur verborum, verbum aut nouauit, aut vetuſtum protulit tanquam renouatum. [Poſſum) .ſ. recte nouare verba, & parce, detorquere à Græco fonte. [Catonis lingua) Eum intelligit Catonem, quem iam neceſſarium fuit naſci reip. quam Scipionem, alter enim cum noſtris hoſtibus, alter cũ moribus bellum greſſit, vnde Cenſorinus, quaſi malis moribus deuictis appellatus eſt. Canterio vehebatur hippoperijs impoſitis. Cornelius Nepos ait, eum quæſtorem ex Africa redeuntem Q. Ennium è Sardinia deduxiſſe, quod non minoris eſtimauit, quam quilibet ampliſſimus Sardinienſis triumphus. Carmen ſcripſit de moribus. Saluſt. à Leneo Pompei magni liberto reprehenſus eſt, quod Catonis verborum ineruditiſſimus fur eſſet, vnde noto inceſſitur epigrammate:

Et verba antiqui multum furate Catonis,
Criſpe Iugurthinæ conditor hiſtoriæ.

[Et Enni) Cum duo fuiſſent Enni, nec id indocti animaduertiſſent, factum eſt vt de patria, & libris ambigatur. Hic tamen ille eſt Rudienſis, qui primus res Romanas Heroico carmine complexus eſt, quem imitatos Ciceronem, & Virgilium non impune accuſat Seneca, quippe cui reſpondet Aulus Gellius. [Signatum) perſtat in ſumpta metaphora ab ære, vir perfectiſſimus dixit, verbis vtendum eſſe, vt numis publica moneta ſignatis. [Vt ſiluæ folijs) Confirmaturus nouari poſſe verba. Male, inquit ageretur de re Latina, ſi cum multa intereant, non noua orirentur. Intereunt autem verba, & noſtro faſtidio, & politiori iudicio, quod antiquis ruſticamus placebat ſermo, & qui plenioris ſoni eſſet, ſequens ætas facta delicatior manum iniecit, & veluti diſciplinam priſtini ſeculi, ita & ſermonem faſtidire cœpit, & noua verba parturire, antiquare illius noua ſubſtituit, antiquorumq. illam pinguitudinem exiſtare ſermonis caſtigauit. Hinc ut litera paululum ceſſit de medio, & i cœpit delectare, vt Manibiæ, libido, maximus, commiſſator, delixus, ariſpex, contimax, aucupium, ſed verborum eadem ratio eſt quæ, & vini, vt nec nouum placeat nec nimis vetuſtum vllum habeat ſuauitatem, quędamq. in eo ſit ætas, cum non de muſto ac lacu ſumitur, nec natum conſule Tullo, aut Opimio quæritur. Delectant tamen quædam antiqua repetita, vt peccatu dixit Cicero, & fretu, & anitiitas. Adferunt enim plerunque vetuſta verba, quia intermiſſa ſunt, gratiam nouitatis ſimilem, quæ etiam antiquitatis auctoritate iuuatur. Modus ergo adhibendus, ſemperq́ Cæſaris illud notum ante oculos, vt tanquam ſcopulum ſic inſolens verbum effugiamus, non minus obliterata repetenda, vt exantlare, proſapia, aplauda, iloces, ſlaces, hallucinari, caperatum, & plurima id genus, quæ illi ſolent libenter vſurpare, qui ſero in literis profecere, vt quæ nunquam didicerint, cum ſemel ſcire cœperint, magnifaciant. Siſenna vſitati ſermonis emendator à Caio Rufio, cum Sputarilicia dixiſſet, lepide irriſus eſt. [Vt ſiluæ) Comparatione oſtendit nihil ſtabile eſſe in rebus humanis. [Interit) Perit, extinguitor, Plautus. Qui per virtutem peritat, non interit. [Nata) Ficta, nuper facta. [Vigent) Vigorem habent, delectant. [Nos, noſtraque) Argumentum à maiori. Si nos, inquit, noſtraq. omnia etiam grandia, & quæ immortalia putantur, peribunt, an putamus verba non interitura, quæ tanquam folia ſingulis annis decidunt, & renaſcuntur, nec habent quidquam ſtabile? [Receptus) De Lucrino lacu intelligit à C. Iulio Cæſare magnis molibus incluſo, quod opus Virg. celebrat lib. ij. Georg. Iulia qua ponto, &c.

Auguſtus deinde profecturus in Pompeium, portum Iulium apud Baias immiſſo in Lucrinum, & Auernum mari, lacum effecit. [Receptus) Incluſus. [Regis opus) puto intelligi de Italico Labyrintho, quem fecit ſibi Porſenna rex Hetruriæ ſepulchri cauſa, ſimul vt externorum regum vanitas quoque ab Italicis ſuperaretur. Plinius meminit lib. xxxvj. [Sterilis) De Pontina intelligit, quam duo amnea faciunt, Auſidus, & Vfens, quæ viginti quatuor vrbium loca occupabat, eam exiccauit Cornelius Cethegus conſul, cui ea prouincia obuenerat, agerq́. ex ea factus eſt. Caius Iulius Cæſar, qui ſiccaret, morte præuentus eſt, idemq́, Hoſtienſem portum rei difficultate deterritus omiſit, quem poſtea Claudius Imperator perfecit. [Vicinas vrbeis) Anxurem, Pipernum, Saturam, Setiam, ſed &

Capenates, Lucumque Feruniæ.

Amnis) Tybris. [Doctus) Ab Agrippa nomine Auguſti. [Iniquum) Tybris cum omnia longe, lateq́ inundaret, & crebro magnam iacturam agro Romano inferret, Auguſtus alueo purgãdo animum adiecit. Et quia nihil eſt quod tam faciat inundationes, quam ſinus fluuiorum, quod recto non poſſint curſu deferri, quem ad velabrum Tyberis flecteretur, dato Agrippæ negocio, in hũc quem cernimus, rectum alueum redegit, totumq́. purgauit, terminos in ripa diſpoſuit, quos effoſſos vidimus hac inſcriptione. IMP. CÆS. DIVI FILIVS, AVG. PONT. MAX. TRIBVNI POTEST. XVII. EX SENATVSCONSVLTO TERMINAVIT. R. R. EX PROXI. CIPP. PED. XL. S. Id eſt, Ruderibus reiectis ex proximis cippis pedes quadraginta ſemis. [Mortalia facta) Quid enim aliud agunt nouę leges, niſi vt veteres pellant, & prioribus derogent? quin & cœli hæc marisq́. facies conflagrabit vniuerſa, & in antiquum chaos fundetur. [Mortalia facta peribunt) Eſt enim neceſſe, vt quę ortum habeant, occidant, eaq. potiſſimum, quæ homines fecerint. Stultum enim eſſet putare mortalem quenquam poſſe aliud perficere immortale. [Nedũ) Is ergo mutantur omnia, neq; quidquam tam magnum eſt, quod non vices patiatur, an mirandum eſt vocabula interire, & noua renaſci? Vtimur hac particula (nedum) præpoſita maiori re. [Viuax) Quę diu viuat. [Vſus) Cum vbique poſſit, omniumq́. rerum ſit dominus, in verbis tamen potiſſimum dominatur, qui illorum ſit ſolum quoddam, & fundamentum. Is ille eſt optimus dicendi artifex, & magiſter, quo duce multi paruo ingenio, nullis pene literis, vt bene loquerentur, ſunt conſecuti. M. Varro in illis libris de lingua Latina ad M. Tullium qui deſiderantur, in omnibus pene verbis conſuetudinem dominari affirmabat, omnia enim analogiæ, & anomaliæ diſputatio (quarum alteră Ariſtarchus, alteram Crates peritiſſimi grammaticorum. Græcorum, ſumma ope defendebant) ſolo vſu conſuetudineq́. terminatur. Darius ille magnus Aſiæ regnator quanti eſſet vſus volens oſtendere, accitis ad ſe Græcis, qui eius parent imperio, rogabat, cuiuſnam precij magnitudine patres mortuos comederent, nunquam ſe facturos reſponderunt. Tunc vocatis ex India qui Gallaciæ vocitantur, apud quos hæſitandi parentes mos eſt, adhuc Græcis aſtantibus, quomodo præmio ſciſcitatus eſt admitterẽt, vt parentum corpora cremarentur, reſponderunt Darium loquĩ meliora, hoc pacto oſtendit vſus, & conſuetudo quanti eſſet. Afranius rogatarum poëta, ſapientiam vſus, & memoriæ filiam dixit, quod ſapientem non diſciplinis tantum inſtructum, ſed in noſcendiſque rebus verſatum eſſe oſtendit.

Eius verſus eſt,

Vſus me genuit, mater peperit memoria,
Sophiam vocant me Graij, vos ſapientiam.

Cauẽdum eſt autem in verbis ne decipiamur, vt pro vſu abuſum ſequamur, qui illius mentitus ſpeciem imprudentibus ſe offert, neq; enim vitia, & quæ inuaſerint ciuitatem, probamus, ſi enim vſum probabimus quod plures faciant, periculoſum erit, & formidabile, cum plures ſemper pro malis accipiantur. Erit ergo vſus vt viuendi conſenſus voluntasq́. bonorum, ſic loquendi conſuetudo, & quædam quaſi coniuratio eruditorum. [Vis) Ratio.

IN verbis etiam tenuis) Si facienda ſunt tibi noua verba ACR.
obſeruata, vt ea dicas quæ placeant, & habeant auctoritatem. [Dixeris egregie) Cum laude dices verbum vulgare, ſi illud bene compoſueris. Ariſtotelis libros quidam tranſtulit, ſed cum volens transferre τὸ ὄν, non inueniret quomodo diceret finxit ens, & laudem quæſiuit. Exponit de verbis veteribus, & nouis, quomodo poëtica licentia fiant. Nam aliqua, licet vulgaria ſint, tamen cum aliqua compoſitione poſſe ſplendeſcere. [Callida iunctura nouum) Elegans, & noua elocutio, & cohærens ſermo. Optimum enim dicendi genus, ſi noua verba opportune, & proprie ponantur. [Si forte neceſſe) Nouum verbum bene facis, ſi fuerit neceſſitas. [Indicijs monſtrare) Proferres res nouas .i. ne facias verbum nouum quando neceſſitas non eſt. [Indicijs monſtrare recentibus addita rerũ) Mire dixit. Indicia enim animi, verba ſunt. Indicijs ergo recentibus, rudi inuentione verborum, quia indicia rerum, verba ſunt, ſecundum Philoſophos. [Cinctutis) Antique dixit, id eſt militaribus vitis, & ad militiam paratis, vnde per contrarium dixit poëta. Diſcinctos Mulciber Aphros .i. imbecilles ad militiam. [Non exaudita) Non ante comperta, nondum cognita, pro eo quod eſt antiquis incogni-

ta.i.ſi neceſſitas fuerit tibi vti verbis recentibus,quæ non audierunt Cethegi antiqui oratores licet vti,ſed moderate, vnde ait: Dabitur licentia ſumpta pudenter. [Verba fidem) Noua verba ficta habebũt fidem,ſi de Græcis verbis contorta fuerint,vt quod Græci κώνωπα dicunt,nos culicem.[Quid autem Cæcilio,Plautoq. dabit Romanus)Quare negauerint Romani Virgilio,& Vario,quòd dederunt antiquis poetis.i.noua verba facere? Et hoc dicit, non quod negauere, ſed quaſi cauſam quærens, quæ nam eſſet ratio ſi voluiſſent negare.

Nam ſi hos prohibet, nec illis licuiſſe demonſtrat:

[Virgilio,Varioque) Cæcilius ante Virgilium,& Varium fuit, ideo dicit,Virgilium,& Varium nihil poſſe dicere quod illi non dixiſſent. Ergo oportet illos quærere noua verba. [Ego cur acquirere pauca ſi poſſum,inuideor?) Mire,dum de fingendis verbis loqueretur,ſecundum Græcos ipſe effinxit inuideor.i. inuidiam patior,Inuideor enim negatur poſſe dici,aut inuideor,pro hibeor. [Cum lingua Catonis,& Enni)Marcus Furius,& Cato ille qui Cenſorius dictus eſt, & Ennius, quod priores patres dixerunt,illi in ſuis carminibus poſuerunt,& ſuper hoc noua verba inuenerunt.[Ditauerit)Locupletauerit,auxerit nouis verbis. [Signatum) hoc tractum eſt à nummis.[Præſente nota)Notamine præſentis temporis. Verbi gratia,fruitus ante dicebatur,modo fructus,ante punait dicebatur,modo pupugit dicitur. Vel præſente nota,verbo nouiter inuento, vt hoc nomen inuentum eſt tempore principis illius.[Producere) Ad notitiam hominum deducere. [Vt ſiluæ folijs pronos mutantur in annos) pronos,volubiles,decliuos,& cito labentes, & inſtabiles, ne aſpernentur noua verba, comparatione nouorum foliorum docet placere.[In annos) per annos,& eſt Homerica comparatio. [Debemur morti) Argumentis probat perire omnia,perire homines,perire verba.Si quidem recipitur in terram fluctus,& quę ante arabatur, modo fit locus nauibus. Si ergo natura mutatur maris,& terræ,quanto magis debemus credere homines,& verba eorum? Perimus ergo nos & noſtra, vbi terra in mare ducitur, paludes vertuntur in ſegetes,flumina ſuum mutant curſum.[Receptus terra Neptunus) Mare in terram recipitur,quando portus componitur.[Regis opus) Auguſtum dicit,qui ſiccauit Pontinam paludem. Nam regis opus, eſt mare admittere terræ. Reges enim talia faciunt. D. Auguſtus duas diuinas fecit Nam Pontinam paludem ſiccauit, vt ad mare meatum haberet, vt poſt & arari poſſet,& portum Lucrinum muniuit,de quo Maro. An memorem portus,Lucrinoq. addita clauſtra? Atque indignatum magnis ſtridoribus æquor. Iulia qua Ponto longe ſonat vnda refuſo? [Sterilisq. diu palus)Lucrinum portum ſignificat, & alios qui mari facti ſunt ab Auguſto, & alia regum opera. Hoc eſt regis opus,quod nullus facere poteſt niſi rex. [Seu curſum mutauit iniquum frugibus amnis) ἀπὸ κοινοῦ,ſiue generaliter, vt quidam accipere volunt quando campos aptos agriculturæ liberant, auertentes flumina quæ infeſta ſunt eis. [Amnis) Tyberim intelligimus. Hunc enim deriuauit Auguſtus qua nunc incedit. Ante enim per Velabrum fluebat. Vnde & Velabrum dictum,quod velis tranſiretur.[Doctus iter melius)Inductus meliori via.[Mortalia facta peribunt) Zeugma à ſuperioribus.[Nedum ſermonum ſtet honos).i.Si hæc omnia mutantur, verborum gratia perennis manere quo modo poteſt? [Honos) pulchritudo. [Viuax) perpetua. [Multa renaſcentur) Item fient quæ iam fuere, vocabula ſupple,& commercia ſermonum, quæ ſunt ſublata de vſu.[Si volet vſus).i.conſuetudo & ratio loquendi. Ratio enim vſu,& conſuetudine vincitur. Vſus enim facit auctoritatem,interdũ,& conſuetudo vincit regulam, vt frequenter Cicero modium ponit pro modiorum, & liberum pro liberorum, hoc vſu dicitur. [Quem penes) Conuerſio eſt .i. penes quem. [Arbitrium) .i. iudicium,cuius in poteſtate eſt vſus ſermonis, & vis loquendi.

POR. DIXERIS egregie, notum ſi callida verbum) Exponit nunc de verbis veteribus ac nouis quomodo poetica ſint. Nam licet aliqua vulgaria ſint,ait tamen illa cum aliqua compoſitione ſplendeſcere. Verbi gratia,Curgulio ſordida vox eſt,ornatu accedente vulgaritas eius abſconditur,hoc modo,Populatq. ingentem farris aceruum Curgulio. Curgulio apud Hom eſt qui faba libenter veſcitur. [Si forte neceſſe eſt Indicijs monſtrare recentibus) Quod ſi iam,inquit,ad rem aliquam explicandam verba antiqua non ſuffecerint,permittitur poetæ noua fingere. Indicia verba appellauit,philoſophi enim dicunt indicandarum rerum cauſa,inuentas eſſe voces. [Fingere cinctutis non exaudita Cethegis Continget)omnes enim Cethegi morem ſeruauerunt eundem Romæ, inter cetera deſcriptam comam retulerunt.

Nunquam enim tunica vſi ſunt. Ideo cinctutos eos dixit quoniam cinctum eſt genus tunicæ infra pectus aptatæ. Eis ergo non exaudita verba,tanquam inſolita,& interciſa nemo dixit. Eſt autem inteſtinum puſillum. Et deinde verbi gratia,ſic alapam cum vno digito imam fecimus auriculam.[Et noua fictaq. nuper habebunt verba fidem, ſi Græco fonte cadant parce detorta)Et magis,inquit,auctoritatem mereri poſſunt noua verba,ſi à Græco fuerint in Latinum deriuata. Tranſtulimus triclinium, quod antea cœnaculam vocabamus,quia ibi cœnabatur. οἶνον vinum,& a cylice calicem,& a coccyte cuculum.[Ego,cur acquirere pauca Si poſſum inuideor?) Cum Plauto Cæcilioq. permiſſum ſit verba fingere, cur mihi non liceat Latinum ampliare ſermonem,& nouis vti verbis? Inuideor,poſuit,pro inuidetur mihi.[Debemur morti nos, noſtraq.) Comprobat nunc morti vniuerſa eſſe deſtinata, etiam verba interire cum opera hominum. [Sterilisq. diu palus) Diuus Cæſar duas inſtituerat res facere, Portum Hoſtienſem munire, & Pontinam paludem, quæ eſt in Campania, ad quadrageſimum miliarium emittere in mare. Hanc ergo ſignificat in hoc recepiſſe, vt iam aretur. [Seu curſum mutauit iniquum frugibus amnis) Tyberim intelligimus,hunc enim Agrippa deriuauit qua nuc vadit, antea per Velabrum fluebat.[Cadentq. quæ nunc ſunt in honore vocabula,ſi volet vſus) hoc eſt, ratio loquendi vſus enim nihil aliud eſt, quàm regula ſermonis Latini.

Cum lingua Catonis,& Enni) M.Furius,qui & Cenſorius dictus eſt Cato,inquit Acron. In quibus verbis M. Portius legendum,non M.Furius. Et quæ continuo ſequuntur verba eiuſdem Acronis. Quod priores patres dixerunt,ego de Catone,& Ennio intelligo. Deinde quæ eiuſdem rurſus ſequuntur.Illi in ſuis carminibus poſuerunt, & ſuper hoc noua verba inuenerunt de Virgilio,Varoque. Neque enim Cato vlla carmina compoſuit, ſed orationes ac hiſtorias, vt teſtatur Cic.de Clar. Orat. At hæc non ſunt tanti. Illud quod ſuper hæc poëtæ verba. Regis opus ſterilisq. diu palus,idem Acron dicit, corruptum puto. Nam cum primum hoc de Pontina palude expoſuiſſet,non ita multo poſt de Lucrino portu refert intelligendum. Sed ſunt commiſta commentaria, vt iam ſæpius indicauimus.

GLAREANVS.

NEDVM ſermonum ſtet honos) Nedum, ſanè quam eleganter pro tantum abeſt, vt poſuit, vt Terent.in Heaut.Satrapes ſi ſiet amator,nunquam ſufferre eius ſumptus queat. Nedum tu poſſis. Non me latent,quæ lib.ij. de hac dictione a Valla præcipiuntur, atqui haud ſcio num quis ea ita ſeruarit. Quod autem Badius negationem adijcit,atque ita legit. Nedum ſermonum haud ſtet honos,declinandum eſt,atque fugiendum, immo ego admiratus ſum vehementer quid ei in mentem venerit,cum hæc tam temere mutaret.

ASCENSIVS.

IN hac parte aggreditur Poëta decorum rerum prælibans varia genera,& varias qualitates carminum cum eorũ inuentoribus iuxta diuerſitatem rerum.Et primo loquitur de heroico carmine,quod & dignitate,& antiquitate primum eſſe conſtat. Dignitate quidem,quia (vt Græce diffinitur) eſt diuinarum, & heroicarum,humanarumq. rerum continentia. Itaque argumenti dignitate ceteris præſtat,quia Tragica res ob id humiliores cenſentur ꝙ triſtem exitum habent. Excellit præterea ſtyli qualitate,ſeu charactere. Nam cum triplex ſit ſcribendi character,humilis ſiue tenuis,quo in Bucolicis Virgilius vſus eſt, & mediocris, quo in Georgicis, & ſublimis ſiue altiloquus, quo in Æneide, ſublimis maxime heroico carmini quadrat,quod Græce Epos dicitur,ab eo quod eſt ἕπομαι.i.eſt ſequor, qa in eo dicenda ea quæ iam dicta ſunt,perpetuo tenore ſequũtur. Nam raro partem orationis, & rariſſime ſententia totam cum carmine terminamus. Neque vero quodlibet hexametrum heroicum dicitur, quia & Satyrica,& doctrinalia hexametra ſunt, ſed non continuo heroica, quia non continent heroum geſta, neque diuorum, hominumq. iuncta. Antiquitate quoque præſtat,quia (vt inquit Plinius) heroicum carmen oraculo debemus, vnde Poëta noſter poſtea, Dictæ per carmina ſortes. Et vitæ monſtrata via eſt,& gratia regum Pierijs tentata modis,ludusq. repertus. Et longorum operum finis ne forte pudori Sit tibi Muſa lyræ ſolers, & cantor Apollo,vnde & Pythium hoc carmen dicitur, quia cum Apollo in matris vltionem Pythonem ſerpentem interemiſſet, accolæ eius Dei laudes hoc carmine celebrabant. Vel quia Pythiæ Phœbi ſacerdotes hoc verſu ipſius oracula, ſeu reſponſa pronunciabant, quæ ideo Pythiæ dictæ ſunt, quod Pythonis corio tripos Delphicus tegebatur. vnde & cortinam dictam volunt.

Heroicũ carmen

Epos

Hexametrũ

Antiquitas heroici carminis

Pythiũ carmen

Pythiæ

lunt. Quod autem hoc carmine heroum geſta canenda ſint, maxime indicauit Homerus, q̃ illi (vt inquit Plinius) fons ingeniorum eſt. &, vt Donatus etiam Comicis, & Tragicis legem præſcripſit, is autem Iliada de regum geſtis, & fortiſſimorum ducum egregijs facinoribus deſcripſit, cuius decorum ita colligit Sulpitius. Hexametri heroici decorum in apta pedum cõmixtione, & varietate ſeruabit, ſi pes non terminet partem orationis, niſi forſe in primo, quarto, quinto ue loco. Et ſi Dactylici pedes alternis vel interiectis ſpondaicis temperentur, & contra, illepidus eſt enim verſus proſæ, interciſaq́. nimis orationis ſuccuſſans, & maxime ſi ſecundus pes partem orationis terminet vehementer offendit, quod fiet minus indecore in tertio, ſi in monoſyllabum deſignat, & dictiones exiguæ ſint. Languide proſterni videtur, qui ſpondeum habet in quinto. Inſurgunt, & fluunt canore quinque continui Dactyli. Inceduntq. cum decore Spondei quatuor, ſi ipſa res exigat. Sententia in verſus ſequentis partem diſcurrens, multorumq́. carminum inter ſe multiplicatio, q̃ alij cæſuram, alij comma appellant, plurimum iucunditatis habet in loco, vt vbi aut ſuauitate, aut continuatione, aut vehementia opus eſt. Abſoluto vero ſenſu conſtantia plus interdum grauitatis cenſentur habere. In triſyllabam vocem ſi deſinant, totius videntur inſurgere. In monoſyllabam niſi encletica ſit, frangi videntur. Male in pentaſyllabam, & tetraſyllabam deſinunt, gratius in biſyllabam. Vocalium crebras concurſiones eiuſdemq́. literæ, & ſyllabæ aſſiduitatem, diſſonantiamque, & ſibilationem magis etiam quàm in ſoluta oratione ſtudioſe vitabimus, omnemq́. cultum cum latinitatis integritate ſeruabimus. Verbis vtemur electis nunc ſuauibus, nunc canoris, vt res poſtulabit. Quare tenenda eſt vis elementorum, vocales enim non ſunt vocis eiuſdem, i anguſtior eſt, e plenior, reliquæ pleniores, ſemiuocales ſonoræ ſunt, maximeq́. l, m, r, x. ſ, aſpera eſt, frequentata ſibilat, i preſertim antecedente. Sed omnem aſperitatem ipſa pronunciatione tam in ſingulis quàm in connexis conſonantibus facile cognoſcemus, hæc & plura ille. Maxima autem laus eſt in hoc verſu, ſi primo, quarto, ac ſexto loco Spõdeus ſit, vt apud Virgilium. Deceſſiſſe videt, ſua iam promiſſa repoſcet. Item. Immotamq́. coli dedit, & contemnere ventos. Item. Cui non dictus Hylas puer, & Latonia Delos. Ex quinque Dactylis fluit, vt, Panditur interea domus omnipotentis Olympi. Spondeus quinto languidum quidem verſum facit, ſed loco congruum, vbi aut languor eſt dicentis, aut ſententiæ grauitas. Languor dicentis eſt in illo ij. Æneid. Conſtitit, atque oculis Phrygia agmina circunſpexit. Et in illis artificioſis verſibus, quos in vita Auguſti Suet. citat:

Impia dum Phœbi Cæſar mendacia ludit.
Dum noua diuorum, cœnat adulteria.
Omnia ſe à terris tunc numina declinarunt.

Fugit, & auratos Iupiter ipſe thoros, &c. quaſi numina (nam de Sinone manifeſtarium) mœſto animo diſceſſerint, atque ita tardato greſſu. Grauitas autem rerum, aut ſententiarum eſt in illo. Virgiliano, Chara deum ſoboles magnum Iouis incrementum. Semper autem (vt Seruius præcepit) vbi ſpondeus eſt in quinto loco, ponitur Dactylus in quarto. Plura patebunt in Elegiaci carminis decoro. Dactylus in ſexto non ponitur, niſi abundans ſyllaba vocali ſequenti abſumatur. Ordo textus eſt. Homerus poëta ille inſignis: monſtrauit. i. indicauit nobis exemplo ſuo, quo numero. i. quo genere carminis: res geſtæ regum, & ducum, & bella triſtia (quod eſt bellorum perpetuum epitheton) poſſent ſcribi. i. decantari, quia heroico hexametro, quo vſus eſt.

Vnde ſit regula.

Heroum, principiumq́ue virorum inclyta facinora Heroico carmine, quale eſt Homeri in Iliade, & Maronis in Æneide, deſcribi volunt.

Res geſtæ, regumq́ue, ducumq́ue, & triſtia bella
Quo ſcribi poſſent numero, monſtrauit Homerus.

IANVS Res geſtę) Vnumquodque poema materiam in ſe continet, & tractationem, materia in verbis, tractatio in verborum eſt collocatione. De verbis copioſe dictum eſt ab Horatio. ſupereſt vt collocationes exequatur, quarum tres partes ſeruntur, compoſitio, concinnitas, numerus, & quia non eundem numerum vnaquæque res deſiderat, quo carmine, quæcunque cupias, ſint complectenda, oſtendit, ne res grãdes tenui humiliq́. carmini cõmittas, aut amores conuiuiaque, quæque iocos exigunt, heroico tradas enarranda. Heroici carminis inuentionem Apollini acceptam ferimus, quod eo carmĩne oracula olim reſpondebant. Hinc & Pythius, verſus dicitur, q̃ interfecto ab Apolline Pythone accolæ hexametrum heroicum ſex ſpondeis compoſitum cecinerunt. deinde ſoluta ſpondei altera ſyllaba ſine damno temporis cœpit inſeri. Iudæi Apolline excluſo putant Moſen hoc carmine primum cecinisſe. Apud Græcos licet dubitari nõ debeat, quin ante Homerum fuerint poëtæ, quod ex eius carminibus intelligi poteſt, quæ apud Ilium in procorum epulis canebantur, tamen primus heroum res geſtas hoc verſu cecinisſe putatur Homerus, hinc heroicus dictus, nam & Epicus dicitur, q̃ ſermonum capax, quodque per eius pedes ſimplicius, & facilius verba cant, & decurrant. Hunc Ennius longum vocauit. Dignitate primus eſt, plena oratione grauis, & grauitatis honore ſublimis, multaque pulchritudinis venuſtate præclarus. Huic carmini potiſſimum conueniunt fabula, allegoria, antiqua hiſtoria, conueniens dictio.

ACR. RES geſtæ) Docet quomodo ſingulæ res, & quibus metris ſcribendæ ſint. [Numero) Metro: vt, Numeros memini, ſi verba tenerem.

POR. RES geſtæ, regumq́ue ducumq́ue) Incipit nunc loqui de omnibus metris: de elegiaco, & iambico.

ASC. PROSEQVITVR Elegiacum carmen, de quo Diomedes grammaticus in hæc verba, Elegia eſt carmen compoſitum hexametro verſu pentametroq. adinuicem poſitis, vt, Diuitias alius fuluo ſibi congerat auro.

Et teneat culti iugera magna ſoli, quod genus carminis ſcripſerunt apud Romanos Propertius, & Tibullus, & Gallus imitati Græcos Callimachum, & Euphorionem. Elegia autem dicta ſiue à lugendis mortuis, ferè enim defunctorum laudes hoc carmine comprehendebant, ſiue à miſeratione, quæ Græco ἔλεος dicitur. quod Tyrrhenus, Græcique Elegias iſto metro ſcriptitauerunt. Cui opinioni conſentire videtur Horatius ad Albium Tibullum Elegiarum auctorem ſcribens, qui ab ea, qua diximus miſeratione, Elegos miſerabiles dicit, hoc modo, Neu miſerabiles decantes Elegos.

Apud Romanos autem id carmen quod cum lamentatione extremum, atque vltimum mortuo canitur. Nenia dicitur. Elegia autem videtur cognominari q̃ mortuis, vel morituris aſcribitur, hæc ille. De inuentore autem huius carminis, vt Poëta noſter aſſerit, inter grammaticos controuerſia eſt. Sunt tamen quibus placet vt Theocles Naxius cum inſaniret, ipſum inueniſſe dicatur: Nam (vt dicunt) elegia ab ἐλεγαίνω. i. inſanio dicitur. De huius carminis decoro Sulpitius Verulanus ita diſſerit. Pentametrum Elegiacum ſenſum concludere debet, ſuauiſq́. in vocem biſyllabam deſinit. Proxime pentaſyllabam tetraſyllabamq́. Peſſime in triſyllabam, & monoſyllabam, hæc ille, Nunquam ergo præcedentis pentametri ſententia hexametro ſequenti perficietur, ſed ediuerſo, & ferè binis verſibus ſenſus concludetur, aut in binis prioribus erit quædam ſuſpenſio, quæ binis ſequentibus penitus abſoluetur. Nam rariſſimum eſt vt in ſextum ſuſpendatur ſententia. Et quia binis ferè ſententia concluditur, ideo quidam vnũ verſum eſſe voluerunt, vndecim. ſ. pedum. Pulchrum præterea eſt (quod & fluens efficit carmen) tam hexametrum, quàm pentametrum gemina continere epitheta, ſiue adiectiua cum ſuis ſubſtantiuis, quorum talis ſolet eſſet ſitus, vt ambo adiectiua præponantur, & ſubſtantiua ſubſequatur, ſic vt prius ſubſtantiuum priori adiectiuo reſpondeat, & poſterius ſuperiori.

Vt apud Tibullum:

Aut gelidas hybernus aquas cum fuderit Auſter.

Quem ſacri impreſſo mutua dente Venus. In qua re cauendum eſt ne conſimilibus vocalibus terminentur, ſicut in Bucolicis. Mollia luteola pingit vacinia caltha. quæ confuſio tamen per quantitatem ſyllabarum tollitur. Poteſt etiam præponi vnum adiectiuum, & inter ipſum & ſubſtantiuum aliud adiectiuum poni cum ſuo ſubſtantiuo, ſicut in verſu iam dicto. Et teneat culti iugera magna ſoli. Idem Tibullus, Vincuntur molli pectora dura prece. Pulchrum præterea eſt vt prima ſyllaba tertij pedis ſit vltima dictionis, & primus pes ſit Dactylus, & ſecundus ſpondeus, nec frequens eſt vocatiuo verſum claudere, ſed totum carmen quauis bona ſententia finire non indecorum eſt. Neque vero ſemper eadem obſeruanda ſunt. Nam varietas vt in picturis, ita in omni dicendi genere gratiam habet. At (vt Quintil. monet) nimius fucus, exquiſitusq́. ornatus vitandus eſt. Quoniam aũt pulcherrimum eſt vt verba rebus quadrent. Qui etenim Epitaphia, aut Nenias hoc carmine ſcribere volet,

Marginal notes: Hexametri heroici decorum. — Elegia. — Tibulli carmen. — Elegiaci ſcriptores. — Elegia. — Nenia. — Pētametri decorum.

Verba reb⁹ aptanda ſicut ſententias graues,& ſeueras,ita verba,& ſeuera,& rigida habebit. Qui Epigrammata ſalibus,& facetijs plurimis vtetur. Qui amores,iocis,blanditijs,minis,nugis,precibus,ſuſpicionibus,ſuſpirijs,queſtibus,gaudijs,mœroribus, & id genus rebus alijs eos conſciciet. qui res ſacras aut quamuis diſciplinam, vt Ouid. in Faſtis,multis eruditionibus,varijs hiſtorijs,& ſententijs cógruis locupletabit. Non ergo ſola querimonia Elegiaco carmine deſcribitur,vnde dicit Poëta. Querimonia.i.querela vt defunctorum aut miſere amantium,incluſa eſt primum.i.à prima inſtitutione verſibus vtpote Elegiacis,iunctis.i.connexis, impariter.i. impari numero, pedum,quia hexametro cum pentametro, ſententia compos voti.i. deſiderij ſui,hoc eſt quæ potitur voto, eſt etiam incluſa poſtea, vel apud poſteros. Tamen grammatici certant.i.diſputant,& contendunt, quis emiſerit.i.primum ediderit. Elegos.i.luctus,hoc eſt verſus Elegiacos,exiguos.i.modicos reſpectu heroicorum, vel quia Epigrammata, Epitaphia, & alia breuia hoc carmine ſcribuntur, vel quia ſententiæ non in multos verſus extenduntur. Et lis.i.controuerſia,eſt adhuc ſub iudice.i. nondum eſt ſententia data,quia adhuc dubitatur quis fuerit auctor. Auctor edit,& emittit opus,quod exire dicitur. Perſius,ſic quid tamen aptius exit. Qui in contempto diminutiuo vtitur, dicens,Si qua Elegidia crudi Dictarunt proceres. Sicut ab epiſtola ſit epiſtolium.

Regula.

Res lamentabiles,vt Epitaphia,& miſere amantium querimoniæ,Elegiaco verſui cuius incertus eſt auctor conueniunt.

Verſibus impariter iunctis querimonia primum,
Poſt etiam incluſa eſt voti ſententia compos.
Quis tamen exiguos elegos emiſerit auctor:
Grammatici certant: & adhuc ſub iudice lis eſt.

IANVS Verſibus impariter iunctis) Elegiam quis primus ſcripſerit in ambiguo eſt, ſunt qui Etheoclem Naxium primum veluti fureotem hoc carmen cecinisse, nec deſunt qui Archilocho tribuant. Terentianus Callinoum putat. Hoc ſane conſtat, defunctorum laudes hoc carmine celebrari ſolitas,vnde ſibi nomen elegia ſumpſit,hinc & miſerabiles verſus dicti ad Horatio ad Tibullum. Crediderim ego, præficas,quæ conductæ plorabant in funere,hoc carmine vſas,lugubrem næniam cecinisse. Pentameter licet hexametro ſubiugatur, legimus tamen, & monocolon, vt illud in Commodum imperatorem, Commodus Herculeum nomen habere cupit, Antoninorum non putat eſſe bonum. lege Lampridium. (Impariter) Terentius Scaurus in commentarijs in arte poetica libro decimo, impariter aduerbium figuraſſe, inquit Horatium. (Incluſa) An incluſa.i.deſcripta, & comprehenſa, an ad id alludit, quod neceſſe ſit ſententiam duobus verſibus concludere. (Compos) Vt illud Propertianum, O me felicem, ò nox mihi, &c. Callimachus, & Philetas primas ſibi in elegia vendicant partes apud Græcos,ex noſtris Tibullus cum Propertio certat. (Exiguos) Tenues, molles. (Lis eſt) Irridet grammaticos, quòd de re leui & inutili certent. (Grammatici) Qui & critici ſunt appellati,ſed Horatius eos irridet,ſeu reſpexit,quia eorum eſt omnia indagare.

ACR. VERSIBVS impariter iunctis) Elegiacum ſignificat, quia elegia cum metrum minus habet ſyllabarum, quam heroicus verſus qui præcedit,quod elegiacum metrum conſtat ex pentemeri.i.ex duobus dactylis,& ſyllaba, quis tamen inuenerit elegiacum,incertum eſt. Verſibus impariter iunctis.i.alterno metro. Vnus enim hexameter verſus,eſt alter pentameter. Hoc inquit, merito primo triſtia, poſt etiam cœpere læta deſcribi. (Poſt etiam incluſa eſt) Res triſtes,& lugubres primo elegiaco carmine ſcribebantur, poſt etiam lætæ.

POR. VERSIBVS impariter) Imparibus. Nam hexametro priore,ſequenti pentametro ſcribuntur.

COEL. RHOD. QVIS tamen exiguos) Propter inconſtantiam quæ inter Græcorum eſt auctores de his rebus,ſic Horatius loquitur. Sunt enim qui elegum carmen primitus enunciatum tradunt a Naxio quodam, Sunt item alij qui à Polymneſto Colophonio. Cœl.lib.v.cap.xxij.

IAC. BON. GRAMMATICI certant) Huic dubitationi nos, inquit Bononienſis,ex Terentiano illud adiungimus: Pentametrum dubitant,quis primum finxerit auctor. Quidam non dubitant dicere Callinoum.

ASCENSIVS.

Iābicū carmen HIC ait de Iambici carminis inuentore,oſtendens pedem, vnde carmen dictum eſt etiam Comicus, & Tragicos ſibi ſumpſiſſe. De cuius quidem pedis,eiuſque carminis decoro, cum illic dicendum ſit: Syllaba longa breui ſubiecta vocatur Iambus,nūc tantum quæ præſentem locum aſpiciunt annotabimus, vnde dicit,Rabies.i.furor excandeſcens, & nimium vehemens, armauit.i.quaſi telis muniuit in Lycamben: Archilochum.i.poëtam illum iambo ſup. pede, proprio.i.ab ipſo ad hoc munus inuento Socci,qui ſunt calcei Comœdorum.i.ipſæ Comœdiæ,cœpere,id eſt aſſumpſerunt,hunc pedem,id eſt Iambum,& cothurni, id eſt calcei Tragœdorum, grandes, id eſt altiſoni, cœperunt pedem hunc aptum.i.quadrantem,& congruum, ſermonibus alternis.i.alterius, vt Acron ſentit,ſiue Comœdiæ,ſiue Tragœdiæ,& vincentem.i.ſuperantem,& ſedantem,ſtrepitus.i. turbas,& commotiones,populares.i.ipſius populi. Et natum.i. natura idoneum,rebus agendis.i.ad agendas res. Circa quæ primum reſpiciendum eſt ad hiſtoriam,quæ huiuſmodi eſt. Lycambes ciuis Lacedæmonius Neobolen filiam deſponſauit Archilocho poëtæ,quam eidem poſtea denegauit. Ob quam rem indignatus Archilochus ſic in patrem,filiamq́. Iambicus carminibus inuectus eſt,vt pater impatiens contumeliarum, morte Iambos illius vitare voluerit. Nam ad laqueum confugit, & ſeipſum ſuſpendit. vnde Ouid. in Ibin,Tincta Lycambeo ſanguine tela feram. Erat autem Archilochus poëta, Parius, cuius ſcripta Lacedæmonij publico edicto ſubmouerunt, vel propter turpitudinem, vt videre eſt apud Valerium maximum de Seueritate, vel propter inuiſam Lacedæmonijs ſententiam, vt Plutarchus in Apophtegmatis ſenſit,dixit enim melius perdere arma, quàm vitam, cum contra Lacedæmonij Vitam cupiant pro laude paciſci. Sunt qui Iambum ab ἰάπτω,id eſt noceo,maledico,multo cum detrimento,alij ab ἰαμβίζω,quod apud antiquos dicebatur,nunc vero ὑβρίζω, quod eſt contumelior, conuicior, vitupero,violo,caſtigo, dictum volunt,alij aliunde. Semper autem triſyllabo vocabulo proferri debet. Quia vero de decoro alibi locuturus ſum,ſatis ſit nunc dixiſſe, quòd huius carminis præcipui ſcriptores apud Græcos fuerunt Archilochus,& Hipponax. Apud Romanos Lucilius, & Catullus. Secundo annotandum eſt,quod prius tetigi, ſecundum triplicem carminum ſtylum,eorum auctores tripliciter in pedibus ornari. Nam Tragœdi,id eſt Tragœdiarum, quæ altiloquo ſtylo conſtant, actores ornantur cothurno, id eſt calceamentis vtrique pedi aptis,& valde altis, quia dicitur primo Æneid. Virginibus Tyrijs mos eſt geſtare pharetram. Purpureoque alte ſuras vincire cothurno. Et ideo cothurnus pro alto ſtylo capitur, vt in Bucolicis.

Lycambes

Achilochus

Iambus

Triplex actorū calciamētum Cothurnus

Sola Sophocleo tua carmina digna cothurno.

Et Martialis, Virgilium propter altiloquentiam cothurnatum vocat,dicens. Grande cothurnati pone Maronis opus. Comœdi vero.i.Comœdiarum auctores ornantur ſoccis,per quos ſignificatur mediocre dicendi genus. Eſt enim genus calceamenti mediocriter alti,quo ruſtici vtuntur,vt atteſtatur Terent. in Heaut. Qui vero infimum genus agunt,vt mimi,planipedes ſunt.i.planis,& non eleuatis pedibus exiſtentes. De Tragœdiæ,& Comœdiæ decoro etiam paulo poſt dicemus. Tertio vbi dicitur. Et populares Vincentem ſtrepitus,annotabimus eius ſenſum dupliciter accipi. Aut ſic. Vincentem ſtrepitus.i. plauſum a populo excitatum. Ita vt propter celeritatem pedis ſtrepitus agentium populi ſtrepitum vincat. Aut ſic,vt ſit ſenſus,Applaudit quidem populus iſti pedi, ſed vincit populares ſtrepitus.i. applauſus, quia plus meretur laudari quàm laudetur.

Soccus

Regula eſt talis.

Conuicia acria & maledica, qualibus Archilochus in Lycambē vſus eſt,Iambico carmini competunt,ſed Comœdiæ,& Tragœdiæ Iambum propter eius commoditatem recipiunt.

Archilochum proprio rabies armauit iambo.
Hunc ſocci cepere pedem, grandesq́ue cothurni,
Alternis aptum ſermonibus, & populareis
Vincentem ſtrepitus, & natum rebus agendis.

IANVS Archilochum) Iambico carmine primū conuicia ſunt explicata, vnde Ouid. de amorum remedijs. Liber in aduerſos hoſtes ſtringatur Iambus. Dictus pes ex Iambes nomine famulę Celei, licet à triumphante Baccho,quaſi Triambum dictum putēt, ſed à Marte ortum ſanè

ſauè placet,atque ideo breui longaq. ſyllaba conficitur, quod in iaculãdo breui primum acceſſu, deinde in eatenſum paſſum ꝓferimur, vnde a priſcis Appulis, Daunius dictus, quod is primus aduerſus Diomedem gradariam illiuſmodi pugnam inſtituiſſet. Primus eo vſus fertur Archilochus in Lycamben ſocerum quòd Neobolen filiam deſponſatam illi negaſſet, eiuſq. felle conuicia miſcuit, vt Lycambes laqueo ſe ſuſpenderit. Erant in Archilocho breues vibranteſque ſententiæ, plurimum ſanguinis atque neruorum, veruntamen nimis obſcœnis maledictis inuiſam ſibi domum lacerauit: vnde eius libri à Lacedæmonijs ciuitate exportati, quòd eorum lectione puerorum animi inficerentur. Eius interſectores Apollo arguit Delphis. Ariſtophanes quenque Iambum eius longiſſimum optimum putabit. Claruit regnante Romulo, quamuis Corn. Nepos ſcriptum reliquerit fuiſſe eodem tempore, quo Tullus Hoſtilius ſummam Romæ habuit. Critias lepide eum accuſat, vt hominem ineptum, qui de ſeipſo multa probra dixerit, quæ aliter neſciremus, nam quod ſeruæ filius fuerit, quod patriam ob paupertatem relinquens in Thaſum venerit, & quod hic inimicus ſic habitus, quòd ſine diſcrimine amicos inimicoſque momorderit, præterea quòd mœchus libidinoſuſque fuerit, denique quod ſcutum abiecerit, nunquam profecto ſciremus nili ea ipſo. Hæc Elianus de varia hiſtoria. Iambus à Romanis, vt propriũ opus celebratus non eſt, à quibuſdam tamen interpoſitus, vt à Catullo, Bibaculo, & Horatio. Cato tamen Vticenſis prærepta ſibi Lepida nomine vxore. Iambos in Scipionem ſcripſit, imitatus Archilochum. (Proprio).i. a ſe inuento, quid ſi proprio.i. ſolio, & non mixto, ſed ipſe verus integrique exiens? (Socci) Comœdiæ. (Grandes cothurni).i. Tragœdiæ. (Vincentem ſtrepitus).i. altius, ſtrepitu ſonantem. (Rebus agendis.) Dramatico poëmati.

ACR. ARCHILOCHVM proprio rabies armauit Iambo) Iambicum metrum primum Archilochus inuenit, quo vſus eſt in Lycamben, quem perſecutus eſt, quod ei Neobolen deſponſatam iam filiam denegauit, in tantum vt Lycambes Iambos volue rit morte vitare, nam ad laqueum confugit. (Hunc ſocci cœpere) Comœdiam ſignificat. (Grandeſque cothurni) Magnæ laudes clamantium exceperunt hunc pedem, aut grandes cothurni tragœdiæ. Ideo autem in dubio poſuimus, quia difficile hoc metro tragœdiographi vtuntur. Nam ſpondaico penè metro ſemper videntur ſcribere. (Alternis ſermonibus) Illi, & illi.i. comœdiæ, & tragœdiæ, aut perſonarum reſponſionibus, aut tantum comœdiæ, quia in comœdia multæ perſonę inuicem ſibi ſuccedunt. (Et populareis Vincentem) Altius ſonantem in ſcena, quàm clamor populi. (Aptum) In agendis.i. in definiendis rebus tales ſtrepitus excedit iſte pes, vt vincat populi clamores quia Iambus vincit clamores ſpectantium, hoc eſt, quia plus meretur laudari quam laudetur. More hominum dixit (Natum) propter comœdiam.

POR. ARCHILOCHVM proprio rabies armauit Iambo) Primus Archilochus Iambos ſcripſit in Lycamben generum ſuum. (Hunc ſocci cœpere pedem, grandeſque cothurni) Quo comœdiæ, & tragœdię ornantur, qui iambicus appellatur, nam hoc diſtat iambicus ab iambo, quod iambus ex iambis cõſtat, & maledictis armatur, iambicus autem metro magis quàm ratione ſimilis eſt iambo. (Alternis aptum ſermonibus) Nihil enim poëta in tragœdia dicit, ſed plures perſonæ, itaque Heroicum Heroum ſolet res referre, quid actum ſit, tragœdia agit. (Et populares Vincentem) Ipſum altius in ſcena ſonantem quàm populi clamor eſt.

ASC. ARCHILOCHVM proprio rabies armauit Iambo) Primus Archilochus Iambos ſcripſit in Lycamben generum ſuum. Hæc Porph. Sed ſocerum ſuum legendum, ipſius verba conuincemus facile, quæ in ſextam Oden Epodon ſcripſit, ad illud. Qualis Lycambæ ſpretus infidus gener, Archilochum, inquit, ſignificat. Si igitur Lycambæ gener fuit Archilochus, Lycambes eius erat ſocer. Ad hæc autem poëtę verba, quæ mox hic ſequuntur. Et populareis Vicẽtem ſtrepitus, magis placent quę inde Porphyrion loquitur, quàm quæ Acron de plus merita laude arguitur.

COEL. ARCHILOCHVM proprio) Fuit Archilochus præcellens poeta, ſi quis auferat obſcœnitatem, ac verborum amarulentiam. Inde apud Cic. in epiſt. ad Att. amarulentia, ſelleq. conſperſa multo, immo deſtricta edicta vocantur Archilochia. Cæl. lib. vj. c. xxxvj.

ASC. TANGIT lyrici carminis materiam, dicens, quod lyricis carminibus quæ dicuntur Ode j. Cantica, vel Hymni, laudes debentur priuatæ, & peculiares laudes diuorum, aut deorum, victoriæ, amores aut potationes cuiuſuis ſiue hominis, ſiue fidei, ſiue alterius animantis, dicit ergo: Muſa.i. Dea inuentionis, dedit.i. conceſſit, & permiſit, fidibus.i. chordis, quibus lyræ, & reliqua inſtrumenta muſices reſonant referre.i. recenſere, & enarrare, diuos.i. deos, ſiue deorum laudes. Et pueros deorum.i. heroas, & pugilem victorem.i. victoriam pugilis. Et equum primum certamine ſupple curuli, & curas.i. amores iuuenum, & vina.i. potationes, libera, id eſt quæ homines liberos efficiunt. Pro huius carminis decoro primum ſeruandum eſt: vt pro dicendorum qualitate carmen ipſum varium ſit, nam in rebus lætis debet quodammodo fluere: in triſtibus languere: in arduis, & difficilibus tarditatem habere, quam pariunt literarum colliſiones, & monoſyllabarum dictionum concurſus. Itaque Horatius in Lyrico carmine ferè (vt Quintilianus inquit) ſolus apud Romanos legi dignus. (Nam & inſurgit aliquando, & plenus eſt iucunditatis, & gratiæ, & varijs figuris, & verbis feliciſſime audax) ſtatim in principio ad Mœcenatis dignitatem reſpiciens læto, & fluido vtitur carmine. Mox ad ſeſe reuertens, & quantum illi eſſet obnoxius conſiderans, impedito, dicens: Mœcenas atauis edite regibus, & præſidium, & dulce decus meum. In rebus etiam terribilibus, literarum, quæ terrorem inducit, & quam Perſius caninam vocat, frequenter vſurpat, ſicut in ſibilantibus, vt in niuis caſus literam, dicens. Iam ſatis terris niuis, atque diræ Grandinis miſit pater, & rubenti Dextera ſacras iaculatus arces Terruit vrbem. Secundo animaduertendum eſt, & laborandum, vt genus carminis pro qualitate rerum aſſumatur. Nam cum varia ſint lyricorum carminum genera, aliud alij materiæ congruit, quod probe obſeruabit, qui Horatium ad vnguem inſpiciet. Tertio accurandum eſt, ne quam oportet prolixior ſit. & ne vltra centeſimum verſiculum progrediatur. Quarto cauendum eſt, ne maieſtas illa quę in Heroico carmine: aut magnifica triſtitiam, quæ in tragico, aut querimonia ſit flebilis, quæ in Elegiaco, aut nimia mordacitas, quæ in iambico, aut ſatyrico primum exigitur, in hoc carmine redundet. Sunt etenim ſui cuiuſque carminis ſales: ſunt ſuæ facetiæ, atque venuſtæ Charites, quæ omnia is potiſſimum obſeruabit, qui ad ea natus eſt, vt optimorum diligentiſſimus imitator. Quia vero in omni carmine rerum, perſonarumq. decora obſeruanda ſunt, ideo de ipſis in commune proſequitur Poëta.

Regula autem hæc eſt.

Lyricis carminibus, atque odis, ſeu canticis, & hymnis conueniunt deorum, heroum, victorumque tam pugilum, quam equorum laudes, iuuenum ad hoc amores, & conuiuia.

Muſa dedit fidibus diuos, pueroſque deorum,
Et pugilem victorem, & equum certamine primum,
Et iuuenum curas, & libera vina referre.

ANVS MVſa dedit fidib.) Lyrã primus fertur Mercurius inueniſſe, eamq. Apollinem donaſſe, ſumpto ab illo caduceo. Hec lyricis vatib' nomen dedit, ad quam carmina ſua cantabant, ſtatuebaturque is chorus L. virorũ, ac tauro donabantur. Hi ſunt q primi deorum immortalium laudes cecinere, qualis Orpheus, & Linus, his conuiuijs adhibebantur, qui heroum res geſtas celebrarent, mox palmas Athletarũ, pugilum, iuuenumq. amores, & conuiuia decantarunt. Prime apud illos dantur Pindaro, quem putat Horat. ſpiritus magnificẽtia, ſniarũ verborumq. copia nemini imitabilem. Poſt hunc Steſichorus, Alcęus, Simonides, Alcmã, Anacreõ, Bacchylides, ſed & Sappho, Corinnaq. mulieres memorantur. Ex noſtris ſolus ferè legi dignus Horat. (Muſa) Iouis, & Memorię filiæ, licet cœli & terrę putet Alcmęon. Initio treis fuere quod oĩs ſonus triformis eſſet, aut.n. voce edit, aut flatu, aut pulſu. Quędã ciuitas earũ ſimulachra Apollini dedicatura, terna trib. locauit artificibus, vt qui pulchriora formaſſet, ab illo potiſſimũ electa ſumerẽtur, contigit vt æquę pulchra fabri factitaſſent, cumq. diſcerni non pſſit pulchriora, placuit oĩa dedicari. Hinc nouẽ extitimatæ, qbus poſtea Heſiodus noĩa impoſuit. (Pueros) Filios deorũ.i. heroas. (Pugilem victorem) Nobilibus Athletis qui Olympia, Pythia, Iſthmia, Nemea viciſſent, Græcorum maiores, ita magnos honores inſtituerunt, vti non modo in conuentu ſtantes cum palma, & corona ferrent

cent laudes, poëtarumque carminibus cantarentur, ſed etiam cum in ſuas reuerterentur ciuitates, triumphantes quadrigis inuehebantur, è qua Republica perpetua vita inſtitutis vectigalibus fruebantur Romani paleſtram non admiſere, nec gymnica, quod nudare inter ciues corpora flagitij principium ſit, vnde auerſa, præpoſteraq. Venus concitentur. [In certamine) In curſu, in Olympiaco ſtadio, & quouis ludo. [Curas) Amores, libera conuiuia, & comeſſationes, quæq. genium oblectãt. Putarim ego veteres cantiones, vt Antiopam, aut Andromachã lyrico fuiſſe carmine deſcriptas. [Seruare vices) Nihil potestat ab Horatio poſt ea præcepta, quæ quo carmine quæcunque res deſcribendæ ſint, continentur ſubiungi opportunius, quàm illi reſpondere, qui forte è media turba exclamaſſet confundi ſe tam vario carminum genere, ſcire ſe aut Heroicum, aut quoduis aliud carmen cudere, omnia ſimul ignorare, lepide hunc ſubmouet Horatius, & irridet, quod poëta dicendus non ſit, qui nõ ſuo arbitrio, quocunque carmine, tanquam miles telo utatur. Poteſt & hoc hoc præceptum ad ea quæ ſequuntur coniungi, vt de ordine, diſpoſitione, vicibus.i.perſonarum proprietatibus ad res ipſas pertinentibus intelligat. atque ideo colores.i.orationis ornamenta ſubiungit. [Muſa dedit fidibus) Lyrico carmine laudare deos, & heroas Olympiacos. [Pueroſque deorum) Filios deorum, more Græco. Vel pueros deorum appellat Heroas. [Et pugilem victorem) Pollucem, licet alij dicant Pindarum, & Amphionem, qui ante omnes ad palmam venerunt. [Et equum) Id eſt, Caſtorem. [Et iuuenum curas) Amores. [Et libera vina) Liberas comeſſationes, quia liberius faciant vina homines loqui, vt Anacreon. [Muſa dedit fidibus diuos, pueroſque deorum.) Nunc de lyrico carmine loquitur, quo metro ſcribuntur aut Heroum laudes, aut Olympionicarum. Pueros autem deorum Heroas dicit. [Et iuuenum cu.) Hoc eſt amores, quos Lyrici celebrant. Et lib.vj.ref. Qualia ſunt Anacreontis carmina.

ASCENSIVS.

MONET ergo Poëta, vt is qui ignorat rerum, verborumque decora, non vendicet ſibi nomen poëtæ, ne ue turpius ducat diſcere quod neſcit, quam neſcire. Non omnia eodem ſtylo explicanda ſunt, nec eadem verba ijſdem vbique, & ſemper congruunt. Nam vt pro fortunarum qualitate animi nobis mutantur, dicente Terent. in Hecyra: Profectò hoc ſic eſt, vt puto, omnibus nobis, vt res dant ſeſe ita magni, atque humiles ſumus, ſic & verba mutari debent, quæ ſunt animorum indicia. Proinde quiſquis aliquam perſonam decore exprimere volet, ſeſe eam ipſam finget, hoc eſt perſuadebit ſibi quòd ipſe ea ſit, & in eius conditione, & qualiter ſi ea eſſet loqueretur. ita nunc quoque loquetur. Ad pingendas enim res nihil eſt præſtantius, quam vt quis id ſe animo videre fingat, quod verbis cõſequi deſiderat, vt ergo poëtam exponam. Ordo eſt. Cur.i. quamobrem, ego ſalutor.i.in ſalutatione vocor. Poëta, ſi ego nequeo.i.non valeo, que, pro &, ignoro.i.neſcio, ſeruare.i.obſeruare, vices.i.varietates, quæ ex rerum proueniunt viciſſitudine, dicente Comico. Omnium rerum viciſſitudo eſt, deſcriptas, id eſt ab idoneis, & peritis auctoribus inſtitutas, que, pro &, colores.i.varios ornatus, operum.i.effectuum? q d.inutile, & indecore. Et cur ego pudens.i.verecundus, & pudore affectus, praue.i.indecenter, malo.i.magis volo, neſcire.i.ignorare, ſup. verborum, rerumque decorum, quam diſcere? quaſi dicat ſtulte & imprudenter id faciam. Oſtendit autem, quæ ſunt vices rerũ, & verborum colores, dicens. Res.i.materia, Comica.i.qualis eſt in Comœdijs deſcribenda, non vult exponi.i.populo enarrari, verſibus Tragicis.i.Tragœdiæ congruis. Et cœna Thyeſtæ.i. materia Tragica, qualis eſt cœna Thieſtæ, indignatur.i.ægre fert, narrari.i.recitari, item.i.conſimiliter, carminibus dignis priuatis ſupple rebus, & à priuata perſona geſtis; ac pro &, dignis prope.i.quaſi, ſocco.i.comico ſtylo, ſingula quæque.i.vnaquæque, ſortita.i.poſtquam obtinuerunt locum.i.decorum ſuum, decenter.i.apte, & vt decet teneant.i.conſeruent ſupple eum ſic, vt res Tragica verſibus Tragicis, & Comica Comicis exponatur. Tamen.i.nihilominus, Comœdia tollit.i.exaltat, interdum.i.aliquando, pro affectione loquẽtis, vocem ſupple ſuam, que, pro &, Chremes.i.quiuis pater Comicus iratus in filium, delitigat.i.obiurgat, ore tumido.i.inflato, hoc eſt ſermone altiſono. Et Tragicus.i.perſona Tragica, vt Heros, rex, aut alius quiuis princeps, dolet.i.dolorem ſuum oſtendit, plerũque.i.plurimum, ſermone.i.oratione pedeſtri.i.humili, & pedeſtri homini congruente. Probat exemplis, dicens, Telephus, & Peleus, reges illi, cum, id eſt quando, vterque ſupple eſt pauper, & exul.i. egenus, & regno expulſus proijcit.i.ſtomachoſe effutit, aut effundit, & in vulgum ſpargit, ampullas.i.inflationes verborum, & verba ſeſquipedalia i.pedem, & dimidiatum habentia, ſi curat id eſt deſiderat, tetigiſſe.i.cõmouiſſe, querela.i.queſtubus ſuis, cor ſpectantis.i.inſpicientis eum? q.d.minime. Non eſt ſatis, id eſt non ſufficit. Poëmata eſſe pulchra.i.bonam œconomiã, & probata verba habere. Sed ſunto.i.volo vt ſint, dulcia, id eſt varietate, & venuſtate delectantia, & agunto, id eſt volo vt agãt, & impellant animum auditoris, quocunque.i.in quacunque ſententiam volent, quia vt vultus humani.i.hominum humanorum, arrident.i.cum riſu applaudunt ridentibus, ita.i.conſimiliter, adſunt.i.auxilio ſunt, & compatiuntur flentibus. Quocirca dolendum eſt primum tibi ipſi.i.oportet vt tu ipſe doleas, id eſt te dolere oſtendas ſi vis me flere, id eſt vt ego miſerias tuas fleam. Et ò Telephe, vel ò Peleu, tua infortunia, id eſt tuæ aduerſitates, lædent.i.afficient me dolore, tunc ſupple quando videbo te dolere. Si tu loqueris.i.exprimes, & ages, male.i.indecenter, mandata, id eſt partes tibi commiſſas, ego ſupple, id eſt quiuis auditor, aut dormitabo dum tu ages, aut ridebo ſupp.te. Verba triſtia.i.mœſta, & ſeuera, decent, id eſt decenter exigunt, aut exprimunt, vultum mœſtum.i.ſpeciem hominis mœſti. Et verba plena minarum decent iratum. Et verba laſciuia, id eſt iocularia, & petulantia, decent ludentem.i.iocantem. Et ſeria, id eſt ſerioſa, dictu.i.dum dicuntur ſupple decent, vultum ſeuerum.i.hominis rigidi, & nimis ſequentis verum. Etenim, pro quia, natura, id eſt imitatio naturæ, format.i.effingit, nos potius ſupple quàm loquamur, intus, id eſt in animo, ad omnem habitum.i.ad omnem qualitatem, & diſpoſitionem fortunarum, & iuuat.i.delectat nos, aut impellit ad iram, aut deducit.i.deorſum ducit nos graui mœrore, id eſt dolore, ad humũ, id eſt terram, & angit.i.anguſtat, & conſtringit nos, & poſt.i.poſtea, effert, id eſt eloquitur, motus.i.affectiones animi, lingua interprete, id eſt per interpretationem linguæ. Hęc auctor noſter. quæ, vt latius exponamus, ſic repetenda ſunt. Deſcriptas vices, ſecundùm Acronem ordinem diſpoſitum per ſpecies, & varietates intelligit. Notum eſt autem quòd etiam rhetores colores vocant. Poëta ſalutor, hoc ſecundum Græcos qui nomine officij ſalutant, potiſſimum ſi in eo dignitas eſt, vt in officio poetæ. Ideoq. dicunt χαῖρε ποιητὰ, quòd profertur Græce chære piitis, aut poetes, id eſt ſalue poëta. Vocem Comœdia tollit, vt apud Terentium: O cœlum, ò terra, ò maria Neptuni. & Proh ſupreme Iupiter. Et Tragicus plerunque docet, quia etiam rex in exilio, aut alia quauis magna in ærumna conſtitutus animum ſubmittit, & vocem, quòd exemplis probat Telephi, & Pelei. Telephus autem filius fuit Herculis ex Auge nympha progenitus, vt Sophocles atteſtatur: quia matre inter virgulta abſconſus continuo vt natus eſt, a paſtoribus repertus fuit à cerua exhibito vbere nutritus. Vnde nomen ſumpſit, nam θηλὴ, theles, dicitur nutritus, & ἔλαφος, elaphos, ceruus, & cerua. θηλὴ, mamma fœminæ, ſeu papilla. Et tractu temporis robuſtus effectus in Myſia tandem magno in honore habitus eſt, quod Diod.lib.v.ſcribit. Cum autem è Myſia Græcos in Troiam proficiſcentes arcere voluiſſet, ignarus quid tanto apparatu molirentur, cum Achille confligens, grauiter vulneratus eſt: quia (vt aiunt) Vlyſſem inſequens a trunco, quem in vinea forte oſtendit, præpeditus eſt. At cum in dies magis vulneris dolore grauaretur: nec additis proficerent remedia. Apollinem conſuluit, qui reſpondit. eum non aliter liberari poſſe, quàm vt iterum ab Achille vulnerandus accederet, quod vbi effecit, ſtatim ſanatus eſt quod tetigit Ouid. libro j. de Remedio, cum ait. Vulnus Achilleo quæ quondam fecerat hoſti Vulneris auxilium Pelias haſta tulit. Quod Plin.lib. xxxiiij.cap.xviij.ad naturalem referens hiſtoriam, dicit ferri naturam reſtrictiuam eſſe, & ſiccam. quare in emplaſtris plagarum conſolidationis limaturam ferri medici conſueuerunt adhibere. Rubigine ergo ferri, quo fuerat vulneratus Telephus, eum iam reconciliatum Achilles ſanauit, vt a Chione edoctus fuerat. Alij tamen dicunt eum cognito errore Græcis reconciliatum, herbarum virtute ab Achille ſanatum, vnde Claudianus. Sanus Achilleis remeauit Telephus herbis. Cuius pertulerat vires, & ſenſit in vno Letalem, placidamque manum, medicina per hoſtem Contigit, & pepulit, quos fecerat ipſe, dolores. Præterea autem quòd ſtatim natus expoſitus eſt, & per varios caſus, & tot diſcrimina rerum ad regnum peruenit largam materiam Tragicis præbuit, vnde Iuuen. in prima, Im-

punc diem conſumpſerit ingens Telephus. Ea autem tempeſtate, qua ærumnis afficiebatur, veriſimile eſt eum non inflata habuiſſe verba. Peleus autem Æaci filius, cum Phocum fratrem interemiſſet, in exilium detruſus, ad Ceicen regem Trachinæ, quæ in Theſſalia ciuitas eſt, effugit. Vnde Ouid. in Metam. Felix, & nato, felis & coniuge Peleus, Et cui, ſi demas iugulati crimina Phoci. Omnia contigerint, fraterno ſanguine ſontem. Expulſumq. domo propria Trachinia tellus Accipit. In eo ergo exilio non proijcit ampullas, id eſt inflata verba. nam ampullas vocamus inflata vaſa, & vitrea, & quæ ex vento, & pluuia generantur bullas. Seſquipedalia autem verba ſunt, quæ faciunt pedem, & dimidiatum. Nam ſeſqui dicitur qua quid cum ſemi, id eſt cum dimidio eius, vnde proportio ſeſquialtera eſt inter quatuor, & ſex, ſex & nouem, octo & duodecim, decem, & quindecim, & ſic de alijs. Non ſatis eſt &c. quia oportet vt delectent. Cœna Thyeſtæ, hic ponitur maxime pro materia Tragica, vtpote mœroris plena. vnde Seruius ſuper xj. Æn. Atreus, & Thyeſtes fratres fuerunt in ſe inuicem ſæui adeo, vt Thyeſtes cum Ærope fratris vxore concumberet. Quo facto dolens Atreus liberos proprios epulandos appoſuit. Sed cum Thyeſtes poſt cognitum facinus requireret vltionem à dijs ci Apollo reſpondit, poſſe alio ſcelere illius facinoris vindicem naciſci, ſi cum Pelopeia filia concuberet. Quo facto natus eſt Ægyſthus fatalis in Atrei geminam prolem. Sed Iupiter Menelai fata miſeratus eſt propter Helenæ coniugium, & eum per diuerſa errare maluit, quam Ægyſthi manibus interire. Agamemnon autem ab Ægyſtho adultero coniugis ſuæ interemptus eſt, propter appoſitos ergo filios vocauit Cœnam Thyeſtæ,

Regula eſt.

Quia nemo imperitus Artis Poëticæ, quæ officia à maioribus præſcripta, & operum exornationes iuſtas ſeruare docemur, ſibi nomen poëtæ vſurpaſſe probatur, conandum eſt nobis vt illis ſeruatis qualitatem carminum rei deſcribendæ accõmodemus, nec rem Comicam Tragico cothurno demus, aut Tragicam Comico ſocco. Veruntamen pro animo dicentis Tragœdia interdum deprimitur, & Comœdia extollitur. Ideoq. fortuna, & animus loquentium conſiderabuntur. Quam rem ſi recte attenderimus, non pulchra ſolum. i. perfecta, & integra, ſed & dulcia, id eſt delectantia, & concinna fecerimus poëmata. Nam cum verba ſint conceptuum ſigna, talis erit ſermo, & vultus loquentis, qualem veriſimile eſt eius animum eſſe.

IANVS Deſcriptas) Expoſitas, enarratasque vires. Si aut neſcio, aut non poſſim ſeruare, cur volo inter poëta numerari? Vel deſcriptas. i. diſpoſitas, determinatas, data perſonis, & rebus. [Operumq. colores). i. cauſas probabiles, q̃ dant dignitatem poëticam operibus. Terent. in Adelph. Vbi Mitio pater Æſchynum accuſat filium, optime ſeruat vices, & colores operum, vt cum Mitio dicat, in qua ciuitate tandem te arbitrare viuere? Ne id nimiũ ſit Mitionem introduxit leniter accuſantem, & Demeam duriſſima blandientem, ſi enim acerbius, & crudelius inuectus fuiſſet Mitio, color debitus nullus fuiſſet ſeruatus. (Salutor?) Vocor, dicorq poëta, poëtæq. nomen mihi adſciſco, vel ad veterem alludit ſalutationes matutinas, qui honor non niſi dignioribus exhibebatur. [Verſibus exponi) Præceptum dat comicæ materiæ deſcribendæ ſimul, & tragicæ, ſi. n comœdiam ſcribas, tenui vtẽdum eſt ſtylo, vt ſermo potius q̃ poëma ſit, nihilque aliud quotidiani ſermonis diſſimile habeat, niſi vt quibuſdam verſiculis ſit adſtrictos.

Deſcriptas ſeruare vices, operumq́ue colores,
Cur ego, ſi nequeo; ignoroq́ue; poëta ſalutor?
Cur neſcire, pudens praue, quàm diſcere malo?
Verſibus exponi tragicis res comica non vult.
Indignatur item priuatis, ac prope ſocco
Dignis carminibus narrari cœna Thyeſtæ.
Singula quæque locum teneant ſortita decenter.
Interdum tamen & vocem comœdia tollit;
Iratusque Chremes tumido delitigat ore.
Et tragicus plerunque dolet ſermone pedeſtri.
Telephus, & Peleus, cum pauper, & exul vterque,
Proijcit ampullas, & ſeſquipedalia verba;
Si curat cor ſpectantis tetigiſſe querela.
Non ſatis eſt pulchra eſſe poëmata: dulcia ſunto;
Et quocunque volent, animum auditoris agunto.
Vt ridentibus arrident; ita flentibus adſunt
Humani vultus. ſi vis me flere; dolendum eſt
Primum ipſi tibi: tunc tua me infortunia lædent.
Telephæ, vel Peleu, male ſi mandata loqueris,
Aut dormitabo, aut ridebo. triſtia mœſtum
Vultum verba decent; iratum, plena minarum;
Ludentem, laſciua: ſeuerum, ſeria dictu.
Format enim natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum; iuuat; aut impellit ad iram;
Aut ad humum mœrore graui deducit; & angit:
Poſt effert animi motus interprete lingua.

dianum ſermonis genus accedendum, neque comico ſerpendum ſemper humi, aſſurgẽdum quandoque eſt ad cothurnum, atq; hac vna in re maxime exoritur poetæ difficultas, dũ ſtudet, vt quid deceat ſeruetur, ne aut perſona, aut loco, aut tempore offendat, quàm nõ eadem res probetur ſemper aut reijciatur. Illud celebratiſſimum decedere obſeruandum, vt ſit conſentaneum, nec in factis ſolum, verum in dictis vultu denique & geſtu, inceſſuque reſpondeat. [Cœna Thyeſtæ,) Id eſt Tragœdia. (Indignatur) Non patitur. [Numeris) Verbis ſententijs. (Priuatis) Humilibus. [Socco) Comœdia. (Quæque) Tam Comœdia, quam Tragœdia. (Singula) Vt Comędia humilem ſtylum, grauem Tragœdia, vtranque perſonarum ſeruet dignitatem, pro ut cuiuſque exigit auctoritas. [Decenter) Cum decoro. [Tollit vocem) Exclamat Terent. in Adelph. O cœlum, ò terra, ò maria Neptuni. Vbi Donatus ait eſſe, quod dicit Horat. in poëtica,

Interdum tamen, & vocem
comœdia tollit.

Neque enim vt nos prorſus vulgo loquimur, pronunciant comici, neque iam procul à natura recedunt, quo vitio periret imitatio, ſed morem huius cõmunis ſermonis quodam ſcenico exornant. Dubitatum eſt à pleriſque an comœdia poema eſſet, quod humi ſerpat, characterq. ſit humilis. Horat. Serm. j.

Ingenium cui ſit, cuius mens diuinor, atque os
Magna ſonaturum, des nominis huius honorem.

Idcirco quidam comœdia nec ne poëma eſſet quęſiuere, quod acer ſpiritus ac vis, nec verbis, nec rebus ineſt. Vnde viſum eſt nõnullis Platonicis Democriti locutionem, etſi abſit à verſu, tamẽ quod incitatus feratur, & clariſſimis verborum luminibus vtatur, potius poëma putandum, quàm comicorum poëtarum. Cui cum ergo exigit comœdia inornatum, & quandam negligentem diligentiam, ſermonem purum, ab omni fuco alienum, ſententias acutas, & breues, & neſcio vnde ex abdito erutas, ante omnia ſalibus poſtulat aſpergi, tam facetiarum quàm dicacitatis. Tragicos contra decet ampla ſententiarum grauitas, verborum maieſtas, grandiloqui ſint, varij, copioſi, vehementes, moueant potius quam delectent. Sunt hæc propria cuiuſque ſed temperanda interdum, & varianda, neque Tragico omnibus locis eadem contentione vtendum, ſed nonnunquam etiam ad quoti-

[Delitigat) Aduerſum ſeu ſeruum, ſeu filium. [Chremes iratus) .i. quæcunque perſona irata in comœdia introducatur. [Tragicus) Tragica perſona introducta. [Pedeſtri) Humili, comico, comparatione equeſtria. [Exul) Cum introducuntur in tragœdia pauperes, &. exules. Telephus) Herculis filius à ceruα nutritus diu mendicauit, regnoq́ue caruit, imperauit autem Myſiæ, quam cum inuaderent Græci, ne Troianis finitimis ſuppetias ferrent. Telephus vltum iniurias procedit, vulneratusque ab Achille, à quo apud Troiam poſtea ſanatus. Pugnauit etiam cum illo Hiera coniux, qua à Nereo occiſa. Græcorum ſeniores parci corpori ob formam iuſſerunt, intacta ab Homero eſt, quòd Helenam omnibus rebus ſuperauerit. [Telephus, & Peleus) Euripides reprehenditur ab Ariſtophane, quòd Telepho, & Peleo regno pulſis verba nimis ſuperba dederit. [Seſquipedalia) Longa præter menſuram .i. glorioſam, & timidam orationem. Menſurarum appellationes, quibus vtimur, ſunt duodecim, digitus, vncia, palmus, ſextans, pes, cubitus, gradus, paſſus, decempeda, actus, ſtadium, milliarium. Digitus eſt in pede pars ſextadecima. Palmus, quarta. Sextans, habet digitos duodecim. Pes, palmos quatuor. Cubitus, pedem & ſemis. Gradus, pedes duos ſemis. Paſſus, pedes quinque. Decempeda,

cempeda, pedea decem. Actus, pedes centum viginti. Stadium, pedes ſexcentos viginti quinque. Milliarium, pedes quinquies mille. [Proijcit) abijcit à ſeſe, & non vtitur verbis ampulloſis. [Si curat) ſi, inqt, vult ſpectatores moueri querelis tragicarum perſonarum, neceſſe eſt vt in poëmatis, non doctrina ſolum ſit, ſed Venus appareat, quę auditorem capiat, & in quo voluerit affectus deducat. [Pulchra) Docta vndecunque. [Dulcia ſunto,) Ex veteribus legibus ſumpta verba. [Dulcia) .i. mollia, ſuauia, quæ lacrymas concitent, non quæ terrorem incutiant, vt ſeſquipedalia. Neque enim ſufficit poëmata ornare, niſi verba loquentibus accommodata adhibeantur. [Quocunque volent) Nihil agit poëta, niſi omnem auditoris affectum in ſuam redegerit poteſtatem, vt nũc flere cogat, nunc riſum concitet, nunc iram promoueant, nunc admirationem excitet, ꝙ ſi hæc vis affuerit, actum eſt, aliud egẽt ſpectatores. [Vt ridentibus) Ad id reſpondet, quòd magnum ac mirabile videatur, hominem toties omni motu animi concitari, preſertim in rebus alienis, quod ait facile fieri poſſe, ſi in ſententijs locisq́., quos agas tracteq́. dicendo, nulla appareat ſimulatio, ſed ea ſit orationis ad alios permouendos natura, vt poëta in ſcribendo motum indicet. Ita flentibus adſunt. Ita, inquit, affectus omnes in animis noſtris ſunt, vt ex quacunque imagine moueri poſſint. [Si vis me flere) poëta cum opus ſcribit, perſonam eius inducat oportet, quem introducit, & eoſdem affectus concipiat, nec ſi lugentem faciat, leuis animus ac remiſſus in verbis appareat, hinc a Platone Democritoq́. in ſcriptis relictum eſt. bonum poëtam ſine inflammatione animorum exiſtere non poſſe, & ſine quodam afflatu quaſi furoris, quo enim poteſt is qui audit, dolere, odiſſe, inuidere, & ad fletum miſericordiamq́. deduci niſi omnes hi motus in ipſo loquente, impreſſi atque immixti videantur. [Male mandata) Non conuenientia ſibi. [Aut dormitabo) ſigna libenter non audientis ſunt, oſcitari, loqui cum altero, meditari, horas exquirere, aut dormire, nam qui delectantur, erecti ſunt, intuentes, taciti, & vultu probantes audita, qui vt aues cantu, ſic oratione ſuſpenſi tenentur, atque hoc debet aucupari poëta, populi enim aures, vt eſt apud M. Tullium, tanquam tibię ſunt, quæ ſi inflatæ ſonum non referunt, abijciuntur. [Ridebo) Irridebo, non mouebor. [Triſtia mœſtum) ſi mœſtum, inquit, introduxeris, ſint verba illius triſtia, humanarum miſeriarũ caſus grauiter accipiuntur, ſi dolenter referantur. Afflicta, & proſtrata virtus maxime luctuoſa eſt, quæ ſi recte deploretur virtus, q audit, ea quæ de altero dñt ad ſuas res reuocat, quas aut tulerit acerbas, aut timeat. D. Auguſtinus motum ſe ad lacrymas fatetur Virgiliana de Didone lectione, quem .n. non moueat? Dulces exuuię. [Plena minarum) Quid .n. turpius, q̃ initia dare iratis verba? aut totos implere numeros, vel lõgius exordiri? Recte Virg.

Me ne incepto deſiſtere victam? Et alibi,
Heu ſtirpem inuiſam. Et Dido apud eundem,
Sed & moriemur inultæ. Et alibi,
Proh Iupiter ibit.

Debet autem iratum ſermo non ſolum incipere ex abrupto, ſed breuibus ſententijs, & crebris figurarum mutationibus, veluti inter æſtus iracondiæ fluctuare. [Format enim) Ratio præcepti. Si enim inquit, lingua animi interpres eſt, oportet vt ea quę lingua exprimit, prius animo impreſſa videantur. [Habitum) ſtatum & qualitatem rei. [Fortunatarum) Tam bonarum quam malarum. [Iuuat) Prohibet ne iraſcaris. [Ad humum) Humilitatem, & ad id alludit, quòd in mœrore ſolebant proſtrati iacere.

ACR. DESCRIPTAS ſeruare vices) Diſpoſitum ordinem per ſpecies & expoſitas varietates ſi neſcio proſequi, ac non poſſum, quare appellor poëta? id eſt, ſi ea quæ percepti, neſcio ſeruare, vt meis carminibus inſeram pulchras res viciſſim ad decorandum opus. [Poëta ſalutor?) hoc ſecundum Græcos, qui nomine officij ſalutanti χαῖρε ποιητά. [Cur neſcire pudens praue, quàm diſcere malo?) Ordo eſt. Cur praue pudens malo neſcire, quàm diſcere? quare praue magis nolo diſcere, quàm turpiter ignorare? v.g. praue pudens eſt, qui turpiter ignorat, vel erubeſcit. Si neſcio, quare magis erubeſco diſcere? Si neſcis, non turpiter diſcis, ſed ſi interrogatus fueris, turpiter neſcis ſi tacueris. Nam praue verecundus eſt ille qui erubeſcit diſcere quod commodum eſt. Sunt quædam doctrinæ quæ duplici ſcientia concipiuntur. Verſum facere diſcis. Si audieris ſex pedibus conſtare exametrum, ſiue Heroicũ metrum, dactylo, & ſpondeo, ecce, habes veram peritiam, debes alteram percipere, vt ſcias quo fit ſpondeus, & quo dactylus. Horat. Si didiſti præcepta, quare neſcis? Poſſum ſcire quidem, verbi gratia. Quia iambico metro comœdia ſcribitur. Sed quo fiat iambicus, neſcio. [Verſibus exponi Tragicis) Spondaicis, & altis ſenſibus, aut verbis. Et hoc exequitur quod ſuperius promiſerat. [Deſcriptas ſeruare vices) Res, inquit, parua & comica non debet alte tractari, & difficulter, vt tragica, Tragœdia enim alto ſtylo deſcribi, comica vero humili gaudet. [Priuatis) Communibus, iacentibus ſenſibus, quaſi enim prima ſunt verba, quibus vtuntur. [Ac prope ſoc.) ſoccis comœdiam intelligimus. Cothurnis tragœdia. [Dignis carminibus) humilibus verbis. Tragœdia enim altos ſortita eſt ſenſus, & verba. Narrari cœna. Humilibus verbis tragœdia exponi non vult, & communibus ſenſibus .i. comico ſtylo. Singula quæque locum teneant ſortita decenter. Vnaquæque res quomodo decenter inuenerit ſibi locum, ita teneat. [Interdum tamen, & vocem Comœdia tollit) Vt Terent. O cœlum, ò terra, ò maria Neptuni. Item, Proh ſumme Iupiter. [Iratusq. Chremes) Comœdia de Chremete. [Timido ore) Elato ſermone. [Et tragicus plerunque dolet) Quia tragœdia ſemper dolores exponit, hoc eſt dolores deſcribit. [Telephus & Peleus) hi ambo diuites fuerunt, & omnibus ſuis bonis conſumptis ad tantam inopiam deuenerunt, vt exules facti mendicandi ſibi vndecunque victum conquirerent. Mendicantes aũt non humiliter, ſed proterue, & quaſi imperando petebant. Miſcete nobis panem. Aliter, Hi quondam diuites fuerunt, & grandia verba, & tumida ſemper conſueuerunt, tandem inopia compellente exules facti ſunt & mendicantes. Ideo alta, & ſeuera verba, quibus vſi fuerant, dimiſerũt, & humilibus verbis, & blandis animos ſpectantium mulcere cœperunt. Ideo dixit. Et Tragicus plerunque dolet ſermone pedeſtri .i. humili. Hic Peleus dicitur occidiſſe matrem ſuam, aut Phocum fratrem ſuum, ob hanc cauſam exul factus eſt à ciuibus, aut quia vagabatur paſſim dolore percuſſus. [Proijcit ampullas) .i. irata verba, inflata, grandia, emittit orationem tumidam. Cum enim regea eſſent, & in ærumna verſarentur, alte loqui nõ poterant ſummis calamitatibus merſi. [Ampullas) Inflata, & ſuperba verba. Adhoc enim ampullos vocamus, quaſi inflata vaſa. [Et ſeſquip. ver.) Seſquipedalia verba proprie ſeſquipedes habentia. Vtrumque autem magna, & elata verba proijcit, & vtitur communibus, vt exul. [Si curat cor ſpe. te. q.) ſi id agit vt ſpectatorem flere cogat. Hic verſus, & ſequentibus iungi poteſt, Si me vult flectere ad miſericordiam, deponat elata verba. Cor enim ſpectantis tangimus, quando idonea verba dolore proferimus .i. iſtæ perſonæ proijciunt elata verba, ſi volunt auditores ad miſericordiam flectere. [Non ſatis eſt pulchra eſſe poëmata) ſunt quædam poëmata per œconomiam compoſita, & probata verba habentia, ſed interdum venuſtate carent. Habeant ergo quæ ſunt probata etiam venuſtatem, & quocunq; volunt, auditorem, ſiue ad miſericordiam, vel ad indignationem trahant. [Vt ridentibus arrident, ita flentibus adſunt) .i. Affectus omnes in animis noſtris ex noſtra natura, & ſinguli mouentur, cum imagines ſuas viderint in alijs. [Male ſi mandata loqueris) Quaſi ſi mandata, non quaſi tua, ſed ſecus quàm aut dolor mandet aut lætitia. [Aut dormitabo) Hoc grauius eſt, quàm ridebo. Alterutrum enim faciũt auditores, ſi ſine affectu ſit dictio. Non ſolum ad perſonarum dignitatem, ſed etiam ad conditionem ætatemq́. aptanda ſunt verba, & vnicuique perſonæ quod eſt proprium. [Format enim na.) ſenſus eſt. Poëta debet formare intra ſe perſonam aptam his rebus. Natura quippe delectat cum delicata videmus. Natura enim iraſcimur, delectamur miſeretur. quia ſubſtantiæ harum ſunt formatæ in animis noſtris à natura, vt illud Ciceronis. Ardeat orator ſi vult iudicem incendere. [Poſt effert animi motus interprete) .i. extollit, ſublimat .i. natura quæ me deijcit animi miſeratione, extollit aſperitate, modo deducit ad humanitatem modo extollit ad iracundiam.

POR. DESCRIPTAS ſeruare vices) Hoc eſt, ordinem poſitũ per ſpecies ſignorũ, quare poëta dr̃. [Cur neſcire pudens praue, q̃ diſcere malo?) huius verſus ſenſus talis eſt Cur malo neſcire praue pudens .i. erubeſcens ne videar ignoraſſe, q̃ malo diſcere? [Indignatur item priuatis) hoc eſt, humilibus verbis tragœdiam impleri. [Et tragicus plerunq; dolet) Exigit ſæpe tragœdia, vt pedeſtribus ſcribatur verbis, vt cum Telephus, & Peleus regio habitu mutato loquantur. Neque enim debet in habitu auxilium petentis regaliter loqui. [Proijcit ampullas) hoc à Callimacho ſuſtulit, qui dixit. [Si curat cor ſpectatis tetigiſſe querela) hoc eſt, ſi id agit, vt attente ſpectantem flere cogat. [Dulcia ſunto.) Nunc quaſi legem ponit, & præcipit. Sunto enim, & agunto, ſunt & agant, ſignificant, ſed leges antiquæ his ferè plenæ ſunt, quæ ſignificantur verbis. [Si vis me flere) hoc Demoſthenicũ eſt. Nam cũ ad illum is q vapulauerat acceſſiſſe, peteretq́. ſummiſſe vt cauſam ſuam ageret, eo ꝙ cæſus eſſet, negauit ſe facturum, quia ille non vapulaſſet illo affirmante factum eſſe, ei ſuperuacuas dixit eius querelas, tunc tertio cum indignari videret, & toto affir-

mare

mare cum lacrymis affectu, dixit, nunc ſe illi credere. Capiebat enim dicendi impetum ex iraſcen e. [Tunc tua me infortunia lædent,) Id eſt tunc tuæ me calamitates mouebunt, quod Græci ἀτυχήματα vocant.

GLAR. TELEPHVS, & Peleus) Quæ hoc loco in Acronis leguntur cōmentario, de mendicitate Pelei, & Telephi, à nebulone aliquo conficta ſuſpicor. Et ipſe Acroo. in Epodon aij. Ode de Telepho magnificentius ſenſit. Mouit nepotem Telephus Nereium. Quidam etiam hunc locum interrogatiue legunt, ego enunciatiue malim, & proijcit. i. omittit ea ponere, vt Acroo.

COEL. RHOD. ET Tragicus plerumque,) Alluſum arbitror ad Tragici cothurni maieſtatem, qui eſt veluti equeſtris comicæ humilitatis ratione. Cœlios lib. aij. cap. liiij.

GLAR. QVIA decorū perſonarum in primis obſeruandum eſt, oſtendit quo pacto id ſeruabitur. Neq; enim rex regalia ſemper habebit verba, nec ſeruus ſeruilia, rex etenim depreſſius loquitur per q̃ humiliter, ſeruus elatus oppido quam ſuperbe. Proinde dicit, Si verba. i. locutiones, dicentis. i. volentis ex arte loqui, erunt abſona. i. abhorrentia, & longe diſſona, fortunis. i. conditionibus & ſtatui eius qui loquitur, equites ſupple aurati. i. nobiles Romani, & pedites. i. plebeij Romani tollent. i. immoderate leuabunt cachinnum. i. diſſolutū riſum (ſi etenim triſtis, & defortunatus iocoſa verba proferat, aut lætitia geſtiens triſtia, q̃s ferat? Proinde multum refert, quo quiſq; animo affectus ſit. [Neq; tamen idem animus omnibus cōuenit. nec omnibus idem dandus eſt ſermo tametſi æqualiter affectis) Nam multū intererit. i. referet, aut differētia erit, ne pro an Dauus. i. quiuis ſeruus Comicus loquatur in Comœdia, ne pro an, herus priorem corripia, quia tñ Acron, Porphyrio, & Landinus interpretantur pro dño, ideo legimus herus ne. Sunt q legant an heros, vt Philologus legendū cenſet, ſalua metri quidem rōne, ſed non ſententiæ, quia Dauus ferè in Comœdia loquitur, heros in heruico, niſi dicamus Therſitem nō ſeruū, tametſi plebeium ad Agamēnona loqui. Præterea non inſolens eſt repetitio particulæ ne, nam ſic Maro j. Æn. Qui teneāt (nam inculta videt) homines ne, feræ ne. Sunt qui legant Diuus ne loquatur, an heros, ſed lectio noſtra placet. Intererit præterea ne pro an (vbi quidam male legunt vt) ſenex maturus tam æui q̃ æuo, tam moribus q̃ annis, an feruidus, vtpote adoleſcens feruens iuuenta. i. iuuenili ætate florente, adhuc. i. non ſolū ad differentiam fortunæ, ſed ēt ætatis reſpiciendū eſt (quod in fœminino ſexu vſ vnico vocabulo exponere. Nam matrona licet, ea ſit, vt A. Gell. docet, quæcunq; in matrimonium vt mater fiat, recipitur, tñ vulgo ea duntaxat dī, quæ præpotens eſt, & multorū mater. Nutrix aūt iuuencula, & paupercula ferè eſt, ne tamen vocabulo alio cōmoqueret, epithetis adiuuat dicens, intererit multū an matrona potens. i. prædiues ſupple loquatur, an nutrix ſedula. i. diligens, quod paupertatis ſignū eſt, intererit præterea multū an mercator. i. negociator vagus, q diu vagatur per diuerſas regiones ſup. loquatur, ne pro an cultor agelli virentis. i. agricola, qui cogitur in agro ſuo permanere. Nam (vt dicit Virg. in Georg.) Redit Agricolis labor actus in orbem. Mercator igitur de omnibus regionibus, agricola de agro ſuo dūtaxat loqui debet, intererit item multū an Colchus. i. quiuis de Colcho inſula, vbi naturaliter homines ſęui naſcūtur. Et ſunt qui legūt. Agelli an Colchus, per colliſionem. An Aſſyrius. i. aliqs de Aſſyria, vbi naturaliter homines aſtuti, & callidi naſcūtur, an ſupp. loquatur aliqs nutritus Thebis. ſ. in Thracia, vbi natura ſunt periti, an Argis. i. apud Argos in Græcia, vbi homines natura ſunt magnanimi, hoc eſt patriæ ēt ſeruanda eſt qualitas, q̃a (vt dicit Porph.) ēt patria eſt principiū, & genus ſuæ cuiuſq; generationis, & (vt Ser. inquit in 6. Æn.) Afri ſunt verſipelles, & fraudulenti. Alemanni feroces, & temerarij. Galli aūt ſunt tardo ingenio. Et hæc quidē præcipue conſideranda ſunt ijs, qui rem quāuis nouam fingere volunt, vnde dicit. Aut ſequere famam. i. rumorem, aut traditionem maiorū de aliquo, non deſcribēdo mitem quem Homerus, aut Virg. aut quiuis alius bonus auctor ferocē deſcripſit, aut finge dicta tua conuenientia. i. concordantia, ſibi. i. inter ſe (non aūt dices, ſibi. i. famæ,) hoc eſt qualemcunq; ab initio inſtitueris, talem ad finem vſq; perducas. De fama ſequenda dat exempla, dicens. O ſcriptor. i. tu q vis ſcribere, ſi reponis. i. rectè deſcribis, vt emendatius, aut verius, aut elegantius q̃d dicas, forte i. fortaſſe, Achillem honoratū. i. multis carminibus præcipue Homeri laudatum, ipſe exiſtens impiger. i. ſtrenuus, iracundus. i. naturaliter iraſcens, inexorabilis. i. difficilis ad placationem, acer. i. vehemēs ad vindictam, neget iura nata ſibi. i. neget ſe legibus conſtringi nihil non arroget. i. omnia vindicet ſibi, armis. i. per arma. Talis enim ab Homero inducitur qui eū pedibus velocem appellat, quocirca Statius cū ſuper glaciem prima nocte eūcretam cucurriſſe dicit. Præterea poſt raptam Briſeida nullo munere, nulliſq. precibus placari potuit, nec ad defendendos cōtra Hectora Græcos ſocitari donec Patroclus occubuerat. Medea vxor Iaſonis, & Colchorū regis filia feroa, ſicut fuit in Iaſonē, & in filios ſuos, quos (vt quidam volunt) dum epulum deeſſet, dijs hoſpitio ſuſceptis appoſuit, vt aūt ea Diodori lib. v. traditur. Medea Iaſonis amore capta, illū à Colchis in Theſſaliam ſecuta eſt, eumq. decennium Corinthi cū eo fuiſſet, filioſq. peperiſſet, ſpreta ob nouam nuptam Creuſam, ſeu Glaucam Creontis filiam furore percita domū incendit radicet quadam a Circe inuenta, ea vitta ſe, vt incēſus ſemel ignis extingui nequiret, Iaſon tñ euaſit, Glauca, & pater igni abſumpti ſunt. Quidam ſcriptores volūt Medeę filios dona quædam ſponſæ attuliſſe venenis illita, quibus tactis ſponſa, & pater conſumpti ſunt. Irata aūt Medea q̃ Iaſon euaſerat, eamq. ſpreuerat, in eius calamitatem oēs iugulauit vtriuſq; liberos, excepto Theſſalo, qui aufugit, patriæque poſtea nomen dedit, ſit ergo feroa, de qua Virg. in Buc. Crudelis tu quoq; mater, & inuicta. i. implacabilis. Ino. i. vxor Athamantis viri de mētis, ſit flebilis propter amiſſionem filij, q̃a fugiens furorem mariti, præcipitauit ſe in mare cum filio, & dicta eſt Leucothea, & filius eius Palæmon, qui Melicertes antea dicebatur Ixion. i. vir ille, ſit ſup. perfidus. i. fidefragus, ipſe. n. ex Antione Periphantis filia natus, Diā Eionei, vel (vt alij ſcribunt) Euponei filiam vxorem duxit, cui multa contra dotem ſe daturū pollicitus eſt. Nam (vt Acron, & Porphyrio dīt) moris erat apud antiquos, vt ductuſi vxores, nuptialia munera, & dotem vltro ſoceris darent. Cum igitur pacta non ſeruaret, ſocer illi equos abſtulit, quem cum accerſiuiſſet dolo, tanquam omnia ſoluturus, foſſam ingentem præſtruxit, igniq. repleuit, ac cinere extincta texit, ſocerumq. in eā demerſit. Verū cum de tam iniqua cæde nemo illum luſtrare vellet, tādem a Ioue luſtratus eſt, quo tempore Iunonem de ſtupro interpellauit, nec dubitauit cū nebula, quam Iupiter in formam Iunonis finxerat, coire ſeu concubere, vnde Centauri orti ſunt. Quapropter apud Inferos a rota, cui alligatus eſt, circumuoluiſur. Perfidus ergo fuit in ſocerum, & in Iouem. Io ſit vaga, quia propter concubitū Iouis à Iunone in vaccam verſa, diu euagata eſt. Et Oreſtes filius Agamemnonis, & Clytemneſtræ, qui propter interfectū patrem ab Ægyſtho adultero, & propter interfectos adulterū, & matrem à ſe (vnde furijs agitatus eſt) ſemper mœſtus fuit, ſit triſtis, qualis apud Tragicos ſemper inducitur.

Regula talis eſt.

Seruandum eſt igitur ſtudioſe decorum perſonarum pro ſua cuiuſque fortuna, ætate, ac patria. In deſcribendis autem viris ſi notæ ſunt, famam ſequi debemus, & à maiorum præſcriptis nō diſcedere, ſint nouæ, & à nobis pro libito fingendæ, tales fingemus, vt nihil repugnans habeant.

IANVS EQuites, & pedites,) Ideſt vniuerſus populus, vel alludit ad equeſtrem ordinem, cui propria erant conſtituta loca in theatro. [Deducit) declinat quemcunq;. [Angit) exagitat. [Effert) Manifeſtat, adaperit. [Abſona) Non conuenientia. [Intererit multum) Nihil tam varium quam hominū mores, qui probe ſunt poëtæ perноſcendi, vt vnicuique perſonę proprij actus tribuantur. Hinc artius Euripides, quòd frequentius ex philoſophorum decretis, vt Anaxagoræ, & ſapientum aliorū dicta quædam vel barbaris mulieribus, vel ſeruis narranda commiſiſſet. Terentius ſapientiores dominis ſeruos introducit, quod licet in palliata, ſecus in togata, idem ſeueras ſententias lepide ridiculis perſonis tribuit, vt magis delectent, nec caruit latronibus, q̃ Soſiæ dederit nimis grauem ſententiam. Ne quid nimis. Eſt igitur obſeruādum quantū quæque

Si dicentis erunt fortunis abſona dicta:
Romani tollent equites, peditesque cachinum.
Intererit multum Dauus ne loquatur, an heros,
Maturus ne ſenex, an adhuc florente iuuenta
Feruidus; an matrona potens, an ſedula nutrix;
Mercator ne vagus, cultor ne virentis agelli;
Colchus, an Aſſyrius; Thebis nutritus, an Argis.
Aut famam ſequere: aut ſibi conuenientia finge
Scriptor. honoratum ſi forte reponis Achillem:
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
Iura neget ſibi nata: nihil non arroget armis.

Sit Medea ferox, inuictaque flebilis Ino.
Perfidus Ixion: Io vaga: triſtis Oreſtes.

quæque perſona ſuſtineat,&qd illius ſit proprium, vt cum comœdia imitatio ſit vitæ,ſpeculum conſuetudinis,imagoq. veritatis,non diſcrepet à natura,ſcripto fabularum, perſonæ ſint rebus competentes, ſententiæ vitæ congruentes, ioca non infra ſoccum,ſeria nec vſque ad cothurnum,raræ corruptelæ, & vti errore concitiſi,amores,ſit leno periurus,amator feruidus callidus ſeruus,amica illudens,vxor inhibens,mater indulgens, patruus obiurgator, ſodalis opitulator, miles prœliator, ſed & paraſiti edaces,parentes tenaces,meretrices procaces. Mores etiam populorum inſpiciendi. Athenienſes paruo momento iraſcuntur, iidemq. rurſum ad miſericordiam facillime conuertuntur,magiſtratibus formidoloſi, hoſtibus benigni. Carthaginienſes ferè crudeles,magiſtratibus obtemperantes, in ſubiectos intolerabiles, abiecti dum timent, ſuperbi cum imperant, quos nec luſu, nec gratia demulceas,quando enim Cleoni rogati, vt differrent concionem,quòd hoſpites domi haberet, paruiſſent? aut Alcibiadi cothurnicem quæ concionanti effluxerat, certatim capiendam reddendamq. curaſſent,cum Hannonem, quòd leone onerario pro iumento vteretur,in auxilium egerint? Lacedæmonij ſeueri, Thebani cupidi,& ſuis multa condonantes,Bœotij Craſſi,denique Scythæ ſoli crudeles. Itali regali nobilitate præfulgidi,Galli ſuperbi,ſtolidi,leues Græci. Afri ſubdoli, auari Syri, acuti Siculi,luxurioſi Aſiani,& voluptatibus occupati,Hiſpani elata iactantiæ animoſitate præpoſteri,Cretenſes mendaces,ventres pigri,Phryges timidi,ſemiuiri, Iudæi cordis peruicacia obdurantes. [Dauus) Frequens in comœdijs ſeruus, Philoſtratus ait,quòd quemadmodum in fabulis vtitur vulpe Aeſopus, ſic in comœdijs comici Dauno vtuntur miniſtro.[Maturus) Cui ſermonis grauiſſimæ partes debentur. [Loquatur) Verba ſunt accommodanda pro qualitate perſonarum. [Feruidus) Ardens amator,impotens,imbecillis. [Sedula) Diligens,officioſa. [Vagus)Qui multa viderit,& norit. [Vigentis) In quodam codice vetuſto eſt,virentis. [Colchus) Sæuus natura Aſſyrius, aſtutus Adiabenicus,prope Parthos ſunt Aſſyrij .i. poſt Aſſyriam. [Aut famam) ſcripturus poëta,ſi veram vult hiſtoriam contexere,famam ſequatur,nec ſcribat quæ prorſus excedant veritatem,ſi mauult fingere,conſtet ſibiipſi,fingat res veriſimiles.[Honoratum) An propter illud Alexandri dictum nobile? O fortunate adoleſcens, qui tuæ virtutis præconem Homerum inueniſti. An q nunquam ſub Agamemnonis imperio fuerit? hinc quoties eius perſona in tragœdijs inducebatur,licet regalia ſceptra nunquam tenuerit,diademata tamen ſemper erant. [Reponis Achillem) iterum ſumis ab Homero cantatum Achillem. Plato lib.iij. de republica Homerum accuſat,quòd Achillem nimis ſæuum fecerit, hominum deorumq. contemptorem, qui Apollinem perniecioſiſſimum deorum vocet, quodque nimiam illi attribuerit lamentationem, quòd auarum fecerit, & crudelem, vt cadauer Hectoris circa muros Iliacos traxerit, & captiuos ſupra Patrocli rogum immolarit,qui deæ filius fuerit,& a Chirone ſapientiſſimo educatus. Achilles molli,& aurea cæſarie fuit,varijs hic inde nodulis pendenti, & per collum fluctuanti, naribus pene aduncis ſuperciliis tenuibus,& leniter inflexis ad Lunæ formam fronte niuea,oculis cæſijs,tanta gratia,& venuſtate, vt cū aciem oculorum flecteret,omnium in ſe oculos alliceret, vt auctor eſt Philoſtratus.[Iracundus)ob raptam Briſeidem. [Inexorabilis) Quem nec Phœnix nec Neſtor potuerit placare.[Armis) putet ius eſſe in armis. [Feroa) Io fratrem, patrum viri, filioſque. Ouid. vna Medeæ Tragœdia facile omnes Latinos Tragicos ſuperauit. [Inuicta) Quæ non tulerit Iaſonem alteram capere vxorem. [Ino) Athamantis vxor, quæ cum Melicerta filio in mare ſe præcipitem dedit, Leucothea à Græcis,à noſtris matura. Matutæ ædem ancillis Romæ nefas erat ingredi,vna introducebatur,& ea alapis cedebatur. Ab hac Romanæ matronæ bona filijs non optabant,ſed nepotibus, quòd in filijs fuerit infeliciſſima. [Perfidus) In ſocerum, in Iouem,in Iunonem,quippe qui Iunonem amarit, proque ea nubi ſit permiatus,quæ omnis fabula contra inanis gloriæ ſectatores compoſita eſt, q gloriam quaſi virtutis imaginem amplectentes, nihil ſincerum aut ſibi conſentiens operantur. [Triſtis Oreſtes) An triſtis, q ex cæde materna melius expiari cuperet,mortemque paternam defleret, furiſque agitaretur,an ad inſaniæ ſpeciem alludit,quę cum plures ſint,alia hilares,alia triſtes reddat? quidam ſunt qui imaginibus,non mente falluntur,qualem inſanientem Aiacem vel Oreſtem. poëtarum fabulæ ferunt,quos neceſſe eſt ob id triſtes fieri, qua inſaniæ ſpecie multi qui ingenio claruerunt, vel in ſtudijs philoſophię, vel in republica adminiſtrāda, vel in carmine pangendo, laboraſſe feruntur, vt de Hercule legimus Bellerophonte,Empedocle,Socrate,Platone,atque hinc ille eſt morbus quem melancholiam Græci vocant, noſtri atram bilem.

ACRON.

SI dicentis erunt fortunis abſona dicta) Si non conueniunt verba loquentis fortunæ,ridebunt Romani. [Intererit multum Dauus ne loquatur, herus ne) Vnicuique perſonæ proprius actus formandus eſt. [Sedula) ſtudioſa,officioſa,ad obtemperandum parata. [Vagus) Qui paſſim nauigat. vt, Impiger extremos currit mercator ad Indos. [Colchus, an Aſſyrius. Thebis nutritus,an Argis) Nam Colchus, non niſi ſæuus inducendus eſt, Aſſyrius,aſtutus,callidus. Nec inducas Argis natum timidū, aut Thebis facias imperitum.[Aut famam ſequere,aut ſibi conuenientia finge) omnis poëta, aut certam hiſtoriam tangit, aut fingit. Si ergo certam ſcribis,famam ſequere, aut ſi fingis,habeat artem,& veriſimilitudinem figmentum tuum. [Si forte reponis Achillem) Quaſi iterum reducis,ac reddis viuum carmine tuo.Vel etiā reponis,ſcribis, aut transfers quod alij dixerunt de ipſo.Apud commentarios ſic inueni relatum. Apud antiquos tragœdiarum comœdiarumq. ſcriptores, cū primum in ſcenam prodirent,fauorabiliter excipiebantur. etiam ſi male agerent,vt illorum adſcribendum iterum allicerentur animi, & prætore cogente totam neceſſe erat agi fabulam, ſi vero iterum male egiſſent, incipiebant derideri. Et ideo dixit (reponis) quaſi iterum profers. Alij ſic exponunt,poni dicitur agiliter ſcribi. Reponis igitur,iterum ſcribis. Si ergo Achillem, de quo ſemel Homerus ſcripſit, velis ſcribere,talem debes ſcribere,qualem Hom. oſtendit. Aut reponis,ad imitationem Homeri deſcribis. [Impiger) Velox ſit in tuo carmine, vt miles qualis ab Homero inducitur talis adſcribatur. [Iura neget ſibi nata) Neget ſe legibus conſtringi,ſine lege omnia faciat,& ſic eum ſcribe vt non curet de lege. [Nihil non arroget armis) Nihil ſit quod non ſperet perpetrari per arma, quantum ad ſe ſpectet, quia vnuſquiſque fiduciam ſuam priuatam credit,non æſtimans eſſe communem, vt ſit præſumptor, vt habeat fiduciam vincendi, vt omnia armis deuindicet.[Sit Medea ferox)Medea dum dij in domo ſua haberent hoſpitium,dumq. nil carius haberet,filios ſuos ad comedendū adpoſuit,ideo ferox,& crudelis eſt. [Flebilis) Propter amiſſionem filiorum. Athamas enim maritus eius vnum perſequens,occidit, alterum dum ſequitur cecidit in mare,quorum caſum flet mater. [Ino) Vxor Athamantis dementis fuit,quæ furorem mariti fugiens,ſe præcipitauit in mare cum filio,& dicta eſt Leucothea, & filius eius Palæmon,qui Melicertes antea dicebatur. [Perfidus Ixion) Moris erat apud antiquos, vt ante ductas vxores,nuptialia munera vltro generi ſoceris darent. Ixion ergo cum filiam Eionei accepiſſet vxorem,& dotem daret inuitus,ſcrobem fecit ingentem,quam igne repleuit,ac ſummam leuiter contexit cinere. In hac ſocerum,quem ſimulans ad cœnam inuitauerat,merſit,ac ſic paſſus eſt illum viuum exuri. Ob hoc perfidus dictus eſt. Siue dum conuiua Iouis eſſet, Iunonem de ſtupro temulentus auſus eſt appellare. Alij dicunt quòd concedente Ioue cum Iunone concubuit,& poſtea patefecit.[Triſtis Oreſtes) propter conſcientiam, quia matrem demens interfecit.

PORPHYRIO.

ROMANI tollent equites, peditesq. cachinum) Ridebit equeſter ordo, & plebeius. Cachinum autem eſt verbum ſecundum ὀνοματοποιίαν fictum a ſono riſus. [Intererit multum Dauus ne loquatur,herus ne) Hoc eſt, vnicuique perſonæ actus aptandus eſt, apud Menandrum inducitur ſeruus tanquam liber loquens, hoc ille indulgenter, & inconſulto, vt omnia domino ſimpliciter fateatur, Itaque aliquo modo illum excuſat.[Aut famam ſequere,aut ſibi conuenientia finge) hoc aliud præceptum eſt. Nam poeta ſcripturus,aut ſecundum hominum conſenſum, debet aliquid ſcribere, aut ſi hiſtoriam tanquam tritam non vult attingere,debet conuenienter totam inducere. [Scriptor honoratum ſi forte reponis Achillem) Apud antiquos, tragœdiarum comœdiarumq. ſcriptores cum primum in ſcenam prodirent,fauorabiliter accipiebantur, etiam ſi male agerent, vt illorum ad ſcribendum iterū allicerentur animi, & prætore cogente totam neceſſe erat peragi fabulam. Si vero iterum male egiſſent, incipiebant derideri,ideo dixit(Reponis)quaſi iterum profers.[Perfidus Ixion)Moris erat apud antiquos,vt ducturi vxores nuptialia munera,& dotem vltro ſoceris darent. Ixion ergo cum Eionei filiam accepiſſet vxorem, & dotem daret inuitus, ſcrobem fecit

fecit ingentem, quem igne repleuit, & in ſummo leuiter cinere contexit, in hanc Ixiona, quem ſimulans, ad cœnam inuitauerat, mersit ac ſic paſſus eſt viuum illum exuri, ob hoc perfidus dictus eſt Ixion.

GLAREANVS.

DAVVS ne loquatur, an heros.) Ita legit Aldus. At Doct. in Adagio. Tireſia cæcior, legit, Diues ne loquatur an Irus. Badius legit, Dauus ne loquatur, herus ne. Quidam etiam legunt, Diuus ne loquatur, an heros. Quas lectiones iudicio cõmitto. Sunt enim omnes tolerabiles. Quod autem quidam codices habent, Dauus ne loquatur, an herus, corruptum eſt, quippe herus primam corripit. [Thebis nutritus an Argis) Nec inducas Argis natum (inquit Acron) aut Thebis facias imperitum. Hæc ille. At qui ſi de Bœoticis Thebis ait, vt puto, non video quo modo hoc quadret, cum Bœotij de ſtupiditate apud omnes male audiant. Vnde eſt, Bœoticum ingenium, vt ſit ſenſus, Thebis nutritus apud ſtupidos, an Argis apud ſolerteis. Badij liber ab ipſo excuſſus, exponebat nutritus Thebis. ſ. in Thracia, vbi natura ſunt periti, quod ego non capio.

IAC. BON.

INTERERIT multum) Nos, inquit Iac. Bononienſis, vbi Dauus legitur, Diuus reponimus. Nam ſenſus eſt, ni fallor. Honeſtius quadrat ſi ſubſequẽtia accurate penſitentur. Poëta. n. gradatim variarum rerum ac perſonarum præponi ſeruandum oſtendent, à diuo ad heroëm, mox ad ſenem aliosq. inferiores decurrit, q carmen infra poſitum clarius exponet: Ne quicunque deus, quicunque adhibebitur heros &c. Ceterum ſi Dauus iuxta neotericum interpretem legatur, fatuus erit ſenſus niſi ſtatim ſubſequatur, & legatur, Herus, hoc eſt dominus. quod ſi fit, tunc claudicabit verſus in ſyllaba.

ALDVS MANVTIVS.

INTERERIT multum) Miror, inquit Aldus nõ aduertiſſe quoſdam non dici poſſe, an herus, vt in multis etiam eſt exẽplaribus, idque repugnante ſyllaba. Sunt qui legunt, diues ne loquatur an Irus. Sunt qui, diuus ne loquatur an heros. Sed melius legitur, Dauus ne loquatur an heros.

ASCENSIVS.

PERSEVERAT Auctor in inſtitutione ſua, dicens. Si tu committis. i. exhibes, ſcenæ. i. publico ſpectaculo, quid. i. aliqd inexpertum, vnde nemo vnquam fecerit periculum, & audes formare. i. de nouo inſtituere, perſonarum nouam. i. cuius mores nunquam prius auditi ſunt, ea ſupple ſeruetur. i. continuetur, ad imum. i. infimum, hoc eſt ad extremum vſque (Eſt. n. metaphora aſcribentibus in pariete vel carta, in quibus quod infimum idẽ, & vltimum eſt) ſeruetur inquam ſupple talis qualis processerit. i. inceperit progredi, ab incepto. i. à principio. Et conſtet. i. ſit cõformis, ſibi ſupple ipſi, hoc eſt ne alterius moris dicatur ſine cauſa in principio, quam in fine. Oportet. n. vt perſona noua cuius mores ad libitum finguntur, ſit ſui ſimilis nihilque non vero ſimile egiſſe dicatur. Et ideo difficile eſt dicere proprie. i. tanquam propria, communia. i. ab alijs intacta, & nondum vſurpata, ſed in commune relicta, quia re vera multi difficiles ſunt inuentores, ſed facillimi imitatores. Et ideo dicit, tuque. i. & tu deducis in actus. i. inter agendum componis, rectius. i. conuenientius, & facilius, carmen Iliacum. i. rebus Troianis ab Homero compoſitum, quàm ſi tu primus. i. inuentor, & excogitator, proferres. i. porro aut ante alios ferres & in ſcenam vſque perduceres, ignota. i. alijs incognita. i. ab ijs nunquam recitata Si quis autem dicat, miſerrimi eſſe ingenij nihil inuenire, ſed ſemper inuentis vti reſpondet poëta eſſe viam, qua publica priuata fiant, dicens. Materies. i. materia, publica. i. ab inuentore omnibus æqualiter propoſita, erit iuris priuati. i. ſui cuiuſque, vel tui proprij, ſi non moraberis. i. moram feceris, circa orbem. i. circulum, vilem. i. vulgarem, & patulum. i. omnibus, & ſemper patentem, hoc eſt ſi non eundem, & vbique ſimilem procedendi ordinem, & modum ſeruaueris. Non enim oportet inuentorem omnia vniformiter imitari, ſed ne tranſlatorem quidem, vnde dicit. Nec pro, & non, & tu interpres. i. tranſlator, & expoſitor alterius linguæ, & non curabis. i. non conaberis, quamuis velis eſſe fidus, reddere verbum verbo. i. transferre (vt dicunt) de verbo ad verbum, nec tu imitator. i. qui prætendis aliquem alterius linguæ imitari, deſilies. i. deorſum ſalies, in arctum. i. in locum anguſtum præſcribendo tibi omnimodam imitationem, vnde. i. à quo loco arcto, pudor. i. verecundia, turpe eſt inceptis deſiſtere, aut lex operis abs te incepti prohibeat. i. vetet, proferri. i. protrahendo reducere, pedem. i. modum procedendi. Nec incipies. i. exorderis, ſic. i. taliter, vt. i. qualiter, ſcriptor quidam ſup. Cyclicus. i. orbicularis, qui cyclum orbem, ſeu ordinem mutare neſciuit, vt Antimachus, olim ſupple fecit, dicens. Ego cantabo. i. carmine proſequar, fortunam. i. miſerabilem caſum Priami regis Troianorum, & bellum nobile quod omnibus debeat eſſe notum, in quibus quidem verbis propoſitio eſt magnificẽtiſſima, proinde ſubdit Poëta, Quid hic. i. huiuſmodi promiſſor feret. i. afferet, dignum tanto hiatu. i. tã ſuperba propoſitione, & effutitione? quaſi dicat nihil. Non montes parturient. i. cupient, aut videbuntur parere, & mus ridiculus. i. omnibus riſui habẽdus naſcetur, id eſt edetur ab ipſo monte. Et tractum eſt ex diuerbio græco, atque Æſopi Apologo. in quo habetur, vt quidam ruſtici offenſi vmbra, & ſterilitate cuiuſdam montis viderũt, cum ſubinde in ipſo deambularent, Talpam aut Murem exitum, aut vermes quærentem, quo monſtro territi credentes montem parturire, eiuſque partu omnes valles, atque vberes glebas profundatum iri verentes, collectis armis, & manu conſerta vt recentem partum interficerent. Murem exilientem inuenerunt, qui cum riſu exceptus eſt. Et ideo dicit Poëta. Quanto rectius ſupple egit hic videlicet Homerus? quaſi dicat maximo, qui nihil. i. non aliquid: qui inquam non molitur. i. cum molimine, & difficultate attentat aliquid inepte. i. indecenter, dicens in principio Odyſſeæ. i. poëmatis de Vlyſſe compoſiti. Muſa dic mihi virum, qui poſt tempora Troiæ captæ vidit mores, & vrbes multorum hominum, quod quidem verbum licet ſimpliciſſimum, & intellectu facillimum, & multiplices tamen eſt ſignificationis. Significat. n. eum oportere prudentem eſſe, qui mores hominum multorum vidit, & vrbes. Præſtantiſſima. n. rerum magiſtra eſt experientia. Eundem locum alijs verbis tranſtulit Philelphus, dicens. Callentem dic Muſa virum, qui mœnia ſacræ Diruta poſt Troiæ, multumque, diuq. peterrans. Et mentes hominum multorum vidit, & vrbes, quia vero familiariter auſpicatur, dicit q is qui ita auſpicatus vtpote Hom non cogitat dare fumum ex fulgore. i. ſplendido exordio fumoſum, & humilem proceſſum. Naturaliter. n. fumus flammam præcedit, & flãma ſequitur, vt dicit, ſed cogitat dare lucem ex fumo. i. poſt fumũ, vt promat. i. in medium proferat, dehinc. i. poſtea. ſ. ſpecioſa. i. ſanè pulcherrima miracula. i. res admiratione dignas, vtpote Antiphatem Lamij filium, qui Formias in Italia condidit, & qui vnus ex Leſtrigonibus fuit. Leſtrigones autem humana carne veſcebantur, que, pro &, Scyllam, & Charybdim. i. eas mulieres in monſtra & pericula marina verſas, Cum Cyclope. i. Polyphemo, Cyclum hoc eſt orbẽ, ſiue oculum rotundum in fronte habente. vt Virg in iij. Æn dicit: Argolici clypei, aut Phœbeę lampadis inſtar. Nec ſup. talis videlicet Homerus, orditur. i. incipit, reditum. i. regreſſum Diomedis ab interitu. i. morte, Meleagri. i. fratris eius, hoc eſt non incipit à primo rerum, quæ nihil ad propoſitum faciunt exordio. ſicut nec Virg. incipit à cauſa belli Troiani, nec ab excidio Troię, ſed ſic, Vix è conſpectu Siculæ telluris in altum Vela dabant læti, & reliqua. Nec, pro & non, orditur. i. non incboat, ab ouo gemino, quod Lede ex Ioue concepit, hoc eſt non incipit à natiuitate ipſius Helenæ, quæ fertur cauſa fuiſſe belli Troiani, ſed a decimo anno obſidionis Troię. Nota autem eſt fabula, quo pacto Iupiter cum Lede vxore Tyndari concubuit in ſpecie cygni, quæ ex eo concepit duo oua, ex quorum altero natus eſt Pollux, & Clytemneſtra, ex altero Caſtor, & Helena. quam quia Paris rapuit, Troianum bellum exortum eſt. longum autem eſſet, & inexplicabile ſi quis omnium rerum quarum meminerit, origines explicare velit. Et ideo Homerus feſtinat ſemper ad euentum. i. ad exitum rei, & rapit. i. deducit auditorem, ſeu lectorem, in res medias. i. a medio hiſtoriæ inchoatas, non ſecus. i. non aliter ac. i. q, notas. i. præcognitas illi. & relinquit ſupple ea quæ deſperat, tractata. i. poſtquam tractauerit, poſſe niteſcere. i. habere nitorem. i. prætermittit ea quæ videntur non habitura ſplendorem ſi dicantur. Atque pro &, & mentitur ita & fingit ſic res nouas, & remiſcet. i. commiſcet, vel re vera iterum atque iterum miſcet, ſic. i. hoc modo, veris falſa, ne pro vt, non, vt mediũ ſupple Poëmatis, vel narrationis, non diſcrepet. i. diſſonet, primo. i. principio, & vt imum. i. finis non diſcrepet, medio, hoc eſt vt fictio ſit concors, & ſui ſimilis, nec diſcrepant. Vnde ſit talis regula. Qui nouam. i. non prius cantatam perſonam pro libito fingere volet, eam ſibi conſtantem, ac ſui per omnia ſimilem finget. Ceterum quia difficile eſt rem nouam ab alijs nondum occupatam, & ita cõmunem ſibi vendicare, ac propriam facere, cõſultius erit aliorum inuenta traducere, quæ tunc ſibi propria fecerit, ſi non eundem penitus contextum rei ſeruarit. ſed multa alio modo, ac forma dixerit. neque enim qui ſcripta aliqua etiam fideliter transferre volet, ea verbum è verbo transferret,

ret, ſed ſenſom è ſenſu. non.n omnia æque dioerſis linguis congruunt. Sed neque pompoſum & turgidũ ſecerit eaordiũ. creſcete.n.& augeri debet vt loquẽtis vox, ita & ſcribẽtis ſtylus. oeque altius aut longius ꝙ par eſt repetetur narratio, ſed ad exitum feſtinans, multa vt nota dũmodo media.i.cuius cognita ſint, tranſibit multaq. pro libito addenda ſi ſpecioſe dici ab eo nequeunt indicta relinquet. In figmeotis aũt veriſimilitudinem ſeruabit. In quibus omnibus Ho. excelluiſſe in eoufeſſo eſt.

Si quid inexpertum ſcenæ committis; & audes
Perſonam formare nouam: ſeruetur ad imum,
Qualis ab inceptu proceſſerit: & ſibi conſtet.
Difficile eſt proprie communia dicere: tuque.
Rectius Iliacum carmen deducis in actus:
Quàm ſi proferres ignota, indictaque primus.
Publica materies priuati iuris erit: ſi
Nec circa vilem, patulumque moraberis orbem:
Nec verbum verbo curabis reddere, fidus
Interpres: nec deſilies imitator in arctum:
Vnde pedem proferre pudor vetet, aut operis lex.
Nec ſic incipies, vt ſcriptor Cyclicus olim,
Fortunam Priami cantabo, & nobile bellum.
Quid dignum tanto feret hic promiſſor hiatu?
Parturient montes: naſcetur ridiculus mus.
Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte.
Dic mihi muſa virum, captæ poſt tempora Troiæ,
Qui mores hominum multorum vidit, & vrbeis.
Non fumum ex fulgore, ſed ex fumo dare lucem
Cogitat: vt ſpecioſa dehinc miracula promat,
Antiphatẽ, Scyllamq., & cum Cyclope Charybdim.
Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Troianum orditur ab ouo.
Semper ad euentum feſtinat: & in medias res
Non ſecus, ac notas, auditorem rapit: & quæ
Deſperat tractata niteſcere poſſe, relinquit.
Atque ita mentitur: ſic veris falſa remiſcet.
Primo ne medium, medio ne diſcrepet imum.

IANVS SI qd inexpertum) .i.ſi vis nouam perſonam introducere, q̃ à ceteris poẽtis intacta ſit, vt de Didone Virgilij, licet antea quædam de ea dixerit Ennius, ſic tractãdum eſt, vt, oia ſibi reſpondeant. [Inexpertum) .i. nouom, vel quod ante ĩ ſcenam noo venerit, vt Octauia Senecę. [Imum) .i. ad finem, exitum. [Deducis) Componis. [Ignota, indictaq.) .i. noo cõmunia, ſed recondita. [Iliacum) .i. ſumes imitandum Homerum. [Difficile eſt proprie) Magnam rem aggreditur, difficilem, & periculoſam, qui vult ſecare mare nullo duce, nec ſibi ſaltem Vrſa propoſita. quẽ ſi contingat portum apprehendere, nulli debitũ eſt erraſſe illum diutius, longiusque iter emenſum eſſe, quam ſi ſtellam ſequens, clauo herẽs, quo eundum erat, vela conuertiſſet. eadem in poëmate conſiciendo ratio. duce auctoreq. opus eſt, quẽ ſequamur, cui hereamus, & quem nobis imitandum ante alios proponamus. Notantur ſanè alibi ab Horatio imitatores tanquam ſerui, ſed illi notantur, quorum imitatio eſt vitioſa, qui circa vilia, & ſingula quæque verſantur. Ducimus natura ipſa in quoduis ſcribendi genus, ſed ea noo ſatis perficere poſſumus, niſi imitationem adhibeamus, id eſt tota mente atque animo, quem optimum putamus, intueamur, nec ad amuſſim ſequamur, aut facilia quædam inſignia ue, & penè vitioſa imitemur, ſe quæ maxime excellant, ea diligentiſſime perſequamur, vt quem elegerimus, imitaodo effugamus. nec oos terreat quòd eadem multi dixerint: aperiuntur ſępius à poetis materiæ, quam præripiantur. Ætnam montem quo minus Ouidius tractaret, nihil obſtitit quod iam Virg. impleuerit, oec Seuerum quidem Cornelium vterque deterruit. Multę ſunt eadem in re res tractandæ, nec iuuentutia iuueota obſtant. Optima eſt vltima conditio, parata inuenit verba quibus aliter inſtructis nouam poteſt faciem facere, nec illis manus inijcit, tanqoam alieois, ſuot enim publica, & iuriſconſulti oegant quidquam publicum vſu capi. Multum igitur confert imitatio, ſi tñ caute, & cum iudicio apprehendat, vt illa ſola cootenti non ſimus, de noſtro adijciamus, nec ſequamur perpetuo. nam neceſſe eſt ſemper poſteriorem eſſe qui veſtigia ſectetur. Debet aũt ante omnia imitator, quę acceperit ingenij ſui cura & facultate in vnum ſaporem varia illa libamenta coofundere, vt licet vode ſumptum quidq. ſit appareat, aliud tamẽ eſſe videatur, vt in noſtris corporibus facere videamus naturam. alimenta.n. quandiu io ſua qualitate io ſtomacho perdurant, onera ſunt, vbi mutantur, io vires ſanguinemq. trãſeuntque. Idem in ijs quibus alontur ingenia, præſtamus quæcunque hauſimus, cõcoquamus, vt in ingenium eant, oon in memoriam. Sententias non aucupentur, quod ipſum imperiti eſſet, ſed ſi quas acceperimus transformemus, vt ſolent fures, qui earum reꝝ quas ceperuot, ſigna cõmutant, ob hanc imitationem maiorum veſtigia præſtat indagari. nam ſi tantummodo ad indicia veteris memoriæ ſtat, curioſi potius eſt ꝙ ingenioſi. Ouid. Porcij Latronis nimis ſtudioſus habitus eſt imitator, ita vt multas eius ſententias in verſus ſuos transferrent. [Cõmunia) Quæ ab omnibus accipi poſſent .i. intacta, & non ſcripta à ceteris. [Proprie dicere) .i. proprijs verbis, vt propria dicentis eſſe videantur. [Iliacum carmẽ) .i. perſonas deſcriptas ab Homero, quæ facilius ſcribuntur illo duce. [In actus:) In ſcenam. Omnis.n. fabula quinque actus habet. [Deducis) Collocas, ponis. [Proferres) Scribere, proferenda dares tuis perſonis. [Primus) .i. non imitator. [Publica) nota, monet quo pacto fieri poſſit imitatio, vt licet materia nõ ſit tua tñ videatur. Fiet aũt, vt inquit, ſi noo totum vndecunque volueris imitari, & quædam prętermittes, quędam de tuo addes [Publica) Vt bellum Troianũ, Thebanum. [Priuati iuris erit) Eius qui ſcripſerit. [Si oon circa) .i. ſi non voles totũ opus imitandum circumire, & quæ dicta ſunt ab illo ſumere quod ipſm, vile tuum faciet poëma. [Moraberis) Occupaueris i. circa ea q̃ ſcripta ſunt ab illis, quos imitaris, perſiſtes. [Vilem) Qood ipſum te vilẽ faciet. [Nec verbũ verbo) In interpretatione verbũ verbo oõ reddẽdum teſtes ſuot quicunque de bonis literis præcepta tradiderunt. Genus oẽ verboꝝ vi:q., ſi fieri poſſit, ſeruanda, quod ſi aliter fieri oõ poſſit, idem plurib. exponendum, ſnię eædẽ, earumq. formę, rerumq. ordo cuſtodiẽdus, verba nõ contẽoendo omnino, ni abhorreãt a more noſtro, qm̃ ipſum difficile eſt, & non oiſi vtraque lingua conſumatiſſimi viri. Occurrũt verborum proprietates, varietates, figuratum, ipſum poſtremo ſuũ, &, vt ita dicã vernaculæ linguæ genus, q̃ niſi varientur appoſite, reſonant diſſone, & abſurde. M. Tullius cum Prothagorã Platonis, & Oeconomicum Xenophontis, Aeſchinis, Demoſtheoiſq. duas contra ſe pulcherrimas orationes interpretaretur, multa pretermiſit, multa addidit, multa mutauit, vt proprietates alterius linguæ ſuis proprietatibus explicaret, nec voluit verbum de verbo, ſed ſenſum de ſenſu exprimere. Multa apud Græcos bene dĩr, quæ ſi ad verbum transferamus, in latino noo reſonant, & contra, q̃ apud nos placent, apud illos diſplicent, Aulius ferreus ſcriptor a Lucilio appellatus eſt, ꝙ Sophoclis Electram male conuertiſſet. Aote oia ſeruanda eſt Etymologia, neque id magni putandũ, ſi diuerſis q̃dam vocẽtur noibus. Scythæ Gongoſiroo Apollinẽ vocant. Neptunũ Tageſmana, Venerem Argempaſam, Veſtam Tenuti. neceſſe eſt ſi veritas, etymologia appareãt. quanta aũt interpretando ſit vtilitas, vel ipſe teſtis eſt Cic. in de Orat. lib. j. quo in gñe exercitationis proprietas, ſpleodorq. verboꝝ, copia figuraꝝ, vix explicanda, ꝓter ea imitatione optimoꝝ ſimilia inueniendi facultas paratur, intelligentia, & iudicium acquiritur. [Reddere) Interpretari, trãſferre. ſed ſenſum ſenſui curabis reddere. [Nec deſilies) Redigaris. Caueat, inquit poëta qui alium eſt imitaturus, ne imitatione eo perducatur, vnde egredi noo poſſit. vt accidit Auguſto, qui cum Sophoclis tragœdiam vellet traducere ꝑꝑ nimiam figuram dicendi pſequi nou potuit. [Arctum) Anguſtum locum. [Proferre pedem) Egredi è materia. [Lex) Quæ vult vt coouenientia ſit in poëmate. [Nec ſic incipies) Multum eſt, re bene incipere, vt inceptus poſſit ſtylus bene ſeruari, & ſemꝑ maiora legeotibus ſe offerant, ꝙ in primo aditu ſit propoſitum. Vnde nihil æque eſt quod principia cõmendet, ac verecundia, nõ elatis incẽſa verbis ſed potius acuta ſententijs. Quid.n. in reꝝ natura eſt omnium quòd ſe vniuerſum profundat, & quod totum repente euolet? Omnia q̃ fiunt aguntur ue, lenioribus principijs natura ipſa prætexuit. Poëta naturæ imitator granditer turgideque incipiet, vt maiora appareant principia his quæ ſequentur? Illud Virg. At nunc horrentia Martis. Ideo notatum à Tucca Varoq. emunctæ naris viris ſeu poetis ſublatum ꝙ nimis alte ſonaret, & a verecundia

cundia principiorum abeſſet. Probat id debere fieri Horatius, boni maliq́ue poëtæ comparatione. [Incipies) Non id principium tuo poemati dabis. [Scriptor Cyclicus) Cyclicus à cyclo. i. circulatis, quod circulator eſſet, & circunforaneus. Antimachum non credo intelligi, quem clarum poëtam vocat Cicero, & Plato tanta feratur attentione audiſſe. [Fortunam Priami) Carmen Cyclici poëtæ de illius vitioſo poëmate translatum. [Nobile) Superbũ, magnum. [Fortunam) Proſperam, & aduerſam. [Nobile) Ad quod reges, duces, & heroës acciti ſunt. [Promiſſor) Hoc de ſe modeſte vſurpat Quint. in. i. quid dignum feret hic promiſſor? [Feret) Afferet in medium. [Tanto hiatu?) Ore tam lato, tam ſublimi voce. [Parturient montes) Prouerbium Græcum in eos qui nullo conſilio, magno impetu, nullo proſpecto fine, grandia aggrediuntur. Quo diuus Hieronymus vtitur in Iouinianum. [Parturient) Laborabunt, et pariant. Liuius. Aliquando dolor populi Rom. pariat, quod iam diu parturit. [Ridiculus mus) Sic & Virg. Exiguus mus. Caſus ſingularis magis decet, & clauſula vnius ſyllabæ non vſitatę gratiam addidit. Quint. lib. viij. de ornatu. [Quanto rectius hic) Homerus concentu prope diuino mirabiliq́ue quadam muſica præditus, cunctos poëticos modos attigit. Omnes poëtas ea virtute qua quiſque ipſorum eſſet eminentiſſimus ſuperauit. heroica ſublimitate ſupra Orpheum attollitur, Venere ſententiarumq́ue lepore Heſiodum vincit, omne pugnandi genus ante oculos poſuit, pacis quietisq́ue officia cantus, amores, conuiuia deſcribit, opus ruſticum decenter attingit, & cõmode, anni tempora, nauigationes, armorumq́ue fabricationes cõmemorat ea diligentia, vt in magnis rebus ſublimitas eluceat, in paruis appareat proprietas, ac modo copia, modo breuitate mirabilis, vndique autem perfectus conſpiciatur. Poëtarum quos improbat verſus, tanq̃ aliud agens, non minus iucunde q̃ vrbane commutat, & reddit meliores, quod cum pleriſque apud Heſiodum fecit, tum maxime vbi ille Cycni clypeũ fingit Gorgonis imaginem nimis demiſſe, nulloque ardore poëtico inſignem deſcripſit Homer. humilitatem quaſi eius corrigens ait,

At clypei medeo ſtant Gorgonis ora Meduſa,
Flammisbuſq; micat torue, & furiale venenum:
Perq; caput vari flectuntur nexibus angues,
Quam circum horrenda peſtes terrorq; pauorq;,
Extremos clypei tractus gyrumq; coronant,

Orphei ſimiliter theologiam in multis locis, & Muſæi oracula eodem modo correxit. Papius etiam ex antiquioribus poëtis volẽs Iouem principium, & cauſam rerum omnium dicere, ait.

Iupiter omnipotens ex ſtercore conditæ turpi,
Multorum ſimul atque ouium. At contra Homerus.
Iupiter omnipotens celſi regnator Olympi.

Pugnas deorum quas facit, pugnantemq́ue cũ Apolline Neptunum, victumq́ à Pallada Mortẽ, iuxta veteris theologie Orpheiq́. arcana orgia ſecretiore myſteriorum ratione ponit. Quo tempore floruerit, variæ ſunt ſententiæ, plurea cla. poſt Troiam euerſam anno, fecit illum in certamen cum Heſiodo apud Euboëam deſcendiſſe, eaque pronunciaſſe carmine, quæ de Aiacib. compoſuerat, quibus acies amborum ductu in ordinem redactas inſuperabiles fuiſſe commemorat, cum Heſiodus ea protuliſſet quibus fratrem monet vt omni ſtudio agriculturæ incumberet, ne ea fortaſſe neglecta alienæ opis indigens vagari cogeretur. Septem vero vrbes de eius patria certabant, Smyrna, Rhodus, Colophon, Salamin Ius, Argos, Athenæ. Appion quidem grãmaticus ſub Cæſare Auguſto tota circuulatus eſt Græcia, & in nomen Homeri ab omnibus ciuitatibus adoratus. Is aiebat Homerum vtraque materia conſumata, & Odyſſea, & Iliade, verum principium adiecuiſſe operi ſuo, quo bellum Troianum cõpleaus eſt huius rei argumentum afferebat, quod duas literas in primo verſu poſuiſſet induſtria, librorum ſuorum numerum continentes. [Hic) Fecit Homerus. [Inepte) Alludit ad id, quod omnes Græci inepti nuncupantur, vt etiam à M. Cicerone in libris de Oratore, quaſi velit ſolum Homerum ex Grȩcis carere hoc vitio ineptitudinis. [Dic mihi muſa virum, captæ) Verſus Homeri non ad verbum de verbo traducti ex principio. Odiſſeæ. Dic. Expone, narra. [Virũ) Vlyſſem, cui voluit ſemper comitẽ eſſe prudentiam Homer. q̃ poëtico ritu Mineruam nominauit qua duce oĩa horrenda ſubijt, omnia aduerſa ſuperauit, Cyclopis ſpecu egreſſus eſt, à Solis armento abſtinuit ab inferis remeauit. Scyllã Charybdimq́. prætemauigauit, Circes populis non mutatus eſt, ad Lotophagos non remanſit, ad Syrenas non acceſſit. Erat Vlyſſes ingenioſus, & eloquẽtiſſimus, ad inuidiam pronus, apud eũ ficta ſimulataque omnia, aſpectu pallidus, & ſubtriſtis, ſemper cogitabundus, affectatam præ ſe ferens humanitatem, rei militaris mediocriter doctus, pluris tamen habitus eſt quàm eſſet, naualis pugnæ oppugnandiq́. haud ignarus, ſagittandi peritiſſimus habitus, poſt captam Troiam maior, quod equum ligneum excogitauerit, quodque illic inclufus propior, & audacior cæteris extiterit, ſtatura exigua, & ſimis naribus fuit, oculorum lumen crebris varijsq́. cum ſuſpicionibus, tum commentationibus diſtractũ, atq. aberrans cogitabundum hominem exprimebat. In fabulis ſemper palliatus introducitur, ſiue quod aliquando inſaniam ſimulauerit quo tempore tectum ſe eſſe voluit, ne agnitus cogeretur in bella prodire, ſeu ob ſingularem ſapientiam, qua tectus munitusq́. plurimum focijs profuit. [Captæ) Poſt deletũ Ilium. [Fulgore) Flamma, igne, ex magno principio. [Ex fumo) Re tenui, & debili principio. [Dare lucem) Luculentum opus componere. [Ex fumo) Prouerbium de fumo ad flammam. [Dehinc) Poſt tenue principium. [Promat) Edat, narret, exponat. [Antiphaten) Læſtrigonum regem, qui humana carne veſcebantur. [Charybdim) Voraginem. [Nec reditum) Eos reprehendit qui nimis alte longeq́. ordiuntur, cum poëtarum proprium ſit a medijs incipere, et Hom. fecit à precibus Chryſæ ſacerdotis, & Virg. a ſecũdo anno erroris Æneæ, quo vitio videntur ferè Latini omnes poëtæ præter Virgilium, laboraſſe. Reditum Diomedis. [Meleagri) Fratris Tydei, patrui Diomedis. [Interitu) A principio familiæ. [Diomedis) Diomedes corpore fuit agili, oculis cæſijs, recto naſo, crinibus tortis, ac ſine vllo lenocinio hirtis, & globoſis. [Gemino ouo) A partu Lædæ, ſed à precibus Chryſę. [In medias res) Iuxta finem: inter principium, & finem eius quod ſcribere intendit. [Ad euentum feſtinat) Ad finem properat, nec principia dicit, ſed apte rapit auditorem, vt quæ præceſſerunt, apte, & commode intelligat. [Quæ deſperat) Nec enim omnia cogitur poeta narrare. De Palamede Neptuni nepote, viro fortiſſimo, & iuſtiſſimo fraude in fidijsq́ue Vlyſſis cæſo, nihil meminit Homerus, licet ferant Homerum cum Ithacam appuliſſet, Vlyſſis anima euocata res Troianas didiciſſe hac conditione, et nullum de Palamede faceret mentionem. [Mentitur) Non ſolum omittit multa bonus poeta, ſed ſi viderit non poſſe quadrare, mutat vt Virg. de Didone, quam conſtat fuiſſe caſtiſſimam. [Remiſcet) Non ſolum ſemel, ſed ſæpe miſcet. [Primo) Ab initio, omnia omnibus reſpondeant. [Falſa) Ficta.

SI quid inexpertum) Nonum. Si quid, inquit, probatum vis recitare, caue vt ſit conſtans, vſque ad extremum. [Nouam perſonam) Nouam materiam. [Et ſibi conſtet) In ſe finiatur materia, nec ad aliud tranſeat. [Difficile eſt proprie communia dicere) Satis difficile eſt dicere cõia verba, ita vt auditor cogitet eſſe propria dicentis. [Cõia dicere). i. dicere intacta. Nam quãdo intactum eſt aliquid, cõe eſt, cum ſemel dictum ab aliquo ſit proprium. Item communia. i. non ante dicta, quia ſi quid dictum ante ſit, eſt proprium. Communia autem, quia quandiu a nullo ſunt acta vel dicta, ſingulis æque patent ad dicendum. vt, verbi gratia. Quemadmodum domus vel ager ſine domino cõis eſt, occupatus vero iam proprius ſit, ita & res à nullo dicta eſt cõmunis. [Publica materies priuati) Docet quomodo aggrediatur aliquis carmen iam ab aliquo ſcriptum. Materia iam dicta ab aliquo deſcripta. Senſus, nota, inquit, materiam tunc videbitur, quaſi propria vniuſcuiuſque eſſe, ſi nouo & non vſitato genere elocutionis ornetur. Id etiam dicit. Materies priuati iuris erit, ſi eam cum arte fueris interpretatus, ſi non eam totam velis perſequi. i. ſingula communi imitari. Nam quædam prætermittere debes. Et poetica licentia, pro materia (materies) dixit. Materies. n. lignum eſt. Publica. n. materies eſt, vt bellum Troianum tuum fiat, & quaſi à te inuẽtum, ſi non vtiliſſimis verbis explicetur. Ideo non debes perſequi omnia, quia ſunt quæ implere non poſſis, aut quæ conuerſa, in Latinum placere nõ poſſunt. Senſus eſt. Si quid transfers, non, inquit, fideliter eſt interpretãdum. i. verbum ex verbo, nec in has anguſtias incidere debes. [Si non circa vilem) Si non feceris carmen tuum ſpatioſum, & amplum ex alieno ſenſu, licet enim quædam ſumere, & non multa. [Vilem). i. vacuum, inanem, quia vilem te facit totus orbis, id eſt ad finem ductum totum carmen, tota materia. Aliter, id eſt ſi non iiſdem verbis ſenſibusq́. vteris quæ ab alijs dicta ſunt, ac magis interpres fias, quàm verus dictor. [Orbem) Cyclon dicit, orbem nanque cyclon dicunt Græci. Aliter vilem te facit poëma tuum, ſi volueris totum orbem circumire. i. totum poëma imitari. [Nec verbum verbo curabis reddere.) Noli curare ſingula verba interpretari, ne facias poëma tuum vile. Interdum. n. inueniuntur quæ in latinitatem conuerti non poſſunt. [Nec deſilies imitator in arctum) Senſus eſt. Si q̃d tranſ- ACR.

fers,non,inquit, fideliter eſt interpretandum.i.verbum ex verbo,nec in has anguſtias deſcendendum, nec ita te imitatione ſiue æmulatione obſtringas, vt procedere, vel progredi longius erubeſcas. Nam pudor vetat nos à maioribus incipere, & in exiguum deſinere,quia pudendum eſt inchoata deſerere. [Aut operis lex)Operis lex eſt vt apta perficiantur. Nec ſic incipies, vt ſcriptor Cyclicus olim) Aliud præceptum, & hoc eſt quod præcepit, Noli à grauib. & ab elatis verbis incipere, nam omnis poëta debet paulatim creſcere. Cyclicus poëta eſt, qui ordinem varietate neſcit,vel qui carmina ſua circunfert, quaſi circunforaneus,aut nomen proprium Cyclicus, & ſignificat Antimachum poetam. Alıter cyclici dicuntur,qui circum ciuitates meant recitantes. [Fortunam Priami cantabo) Inquit,ille Antimachus. [Quid dignum tanto feret hic promiſſor hiatu?) Hoc cothurno quid dignum tanto prooemio,& rauio ore poſſet afferre? [Parturient montes,naſcetur ridiculus mus) Qui à maioribus partibus incipit,& in proceſſu vileſcit ignus eſt riſu.[Quàto rectius hic) Homerus,qui nihil incipit,inepte. [Non fumum ex fulgore) Fumum ex fulgore facere dicuntur hi qui à maiori incipiunt. [Antiphatem) Lami filium dicit,qui Formiarum oppidum condidit. Læſtrigones ſunt dicti ſæui homines,ex quibus fuit Antiphates,dicit ipſos Læſtrigones,ad quos Vlyſſes delatus eſt,qui humana carne veſcebantur. [Nec reditu Diomedis ab interitu Meleagri)Meleager,& Tydeus fratres fuerũt. Antimachus poeta reditum Diomedis narrans, ab exordio cœpit primæ originis .i.ab interitu Meleagri. Hic ergo præcipit longo prooemio non vtendum eſſe. Superfluum itaque initium declinans. Maro inchoauit. Vix è conſpectu Siculæ telluris in altum Vela dabant læti. [Nec gemino bellum Troianum orditur ab ouo).i Caſtore,& Polluce. Gemino autem vtriuſque ſexus, aut magno, aut pro trigemino.i. Troianum bellum cœpit ab ouo,ex quo geniti ſunt Caſtor,& Pollux. Et eſt Hypallage, gemino principio; vel à gemino ouo,quia Pollux quidem erat filius Iouis, & Lædę,Caſtor vero Tyndari,& Lædæ.[Ab ouo) A natiuitate geminorum Pollucis, & Caſtoris. qui ouo nati creduntur ex Ioue, qui in forma cygni compreſſit matrem eorum. Abinde ordiendum,quòd Græci dicunt cycnon. [Semper ad euentum feſtinat, & in medias res)Ita,& aperte principia dicit,vt ex his facile exitus cognoſcantur. [Et in medias res).i.Adducit bonus poëta auditorem ſuũ quaſi ad nota. Hoc eſt,ita à medietate incipit,quaſi ſuperiora nota ſint. [Semper ad euentum feſtinat) Cogitans faſtidium lectoris,ad exitum operis properat.Ideoq. non longius ab origine abſcedendum.Sic Ilias Homeri à precibus Chryſæ ſacerdotis,inquit,& Odyſſea à concilio deorum, docet quomodo falſa confingas. Atque ita mentitur. Vt omnia congrua videantur. [Et quæ deſperat).i.bonus poëta relinquit ea quæ placere non poſſunt. Hoc eſt præterit ea quæ in tractu ingrata ſunt. [Atque ita mentitur) Hom.non ad vituperationem Hom.refert. nec enim veritatem poëtæ pollicentur, ſed diſcrepantiam in eo quod fingunt,vitare debent, vt omnia congrua videantur. [Si veris falſa remiſcet) Pro commiſcet, mutata præpoſitione: vt,Vterque recuſſo.vt apud poetam: Si non veris falſa remiſces, pro commiſcea.

P O R P H Y R I O.

DIFFICILE eſt proprie cõia dicere,tuq. Rectius Iliacum) Aliud catholicum, & quaſi interrogans. At n.inquiunt, difficile eſt communes res proprijs explicare verbis.[Si nõ circa vilem,patulumq. moraberis orbem)In eos dicit qui ad finem Iliada Homeri ſcripſerunt. ideo & patulum orbem dixit. [Nec verbo verbum curabis reddere fidus interpres) Hoc eſt, ſi non quæſieris,vt ad verbum cõmutes,nec exprimere carmen,ſed magis ſenſus,alioquin ſi quid tranſtuleris, & puſillum erit, & ineptum.[Parturient montes,naſcetur ridiculus mus)Græcum hoc prouerbium eſt, ὤδινεν ὄρος, εἶτα μῦν ἀπέτικτεν. [Nec reditu Diomedis ab interitu Meleagri) Antimachus fuit Cyclicus poëta, hic aggreſſus eſt materiam quam ſic extendit,vt xxiiij. volumina impleuerit,antequam ſeptem duces vſque ad Thebas perduceret.

G L A R E A N V S.

SI quid inexpertum ſcenæ committis) In ſex his carminib. poëta,inexpertum,nouum,cõe,ignotum,indictum, pro eodem, mea quidem ſententia, vſurpauit. Omnia.n.hæc vnam claudũt ſententiam, vltimumque carmen quarti expoſitio eſt. Facit ad hoc idem Acronis de cõi commentum. Et nota, cõi proprium comparauit, cum ſtatim poſt, publico priuatum. [Publica materies priuati iuris erit) Quinque vero hoc loco verſus obſcurum planè habent ſenſum. Publicam materiam intelligo,non, vt iam diximus,cõem intactam atque indictam,ſed cõtra à multis dictam,& in publico etiam notam ac celebratam quàm tamẽ priuatam poſſe fieri poëta docet,quemadmodum Virg. Troianã hiſtoriam,quæ publice celebrata fuit,& à multis ſcripta,tamẽ ingenio atque inuſitato genere elocutionis velut ſibi propriã fecit. Nec diſſonat huic ſenſui Acronis expoſitio, quanquam intricata ea,nec ſatis quod vult explicans. Videtur aũt tria cauenda præcipere,vt publica materia priuati fiat iuris. Primum,Si nõ circa vilem,patulumq. moraberis orbem. Secundum,Nec verbum verbo curabis reddere fidus. Interpres.i.tanquam hoc agas, quòd fidus interpres agere debet. Tertium: Nec deſilies imitator in arctum,Vnde pedem proferre pudor vetet, aut operis lex. Quibus verbis corripit eum,qui nimiam adhibet curam in imitationem,de qua deijci ſæpe contingat pudore aut operis lege. Quanquam,vt ingenue fatear, nullus commentarius mihi latia hoc explicat,quo minus hęſitem. Porro de fido interprete,ſententia ab omnibus ita allegatur,quaſi Horat. voluerit dicere,nõ eſſe fidi interpretis verbum verbo reddere,cum Horat.contrariũ ſentiat.Qui ex publica materia priuatam facere velit,non debere hoc facere quod fidus facere ſolet interpres, cuius officiũ eſt, ꝗ maxime fieri queat,& linguarum patiatur proprietas,verbum verbo reddere. Quod oĩ ætate vis quiſquam felicius fecit Doct. At nos ignorantiæ noſtræ ſuffugium ex poëta quærimus qui lõge alia mente hoc dixit,etiam ſi non negẽ poſſe alio transferri. [Vt ſcriptor Cyclicus olim)Hoc in loco de Cyclo adeo ineptit Acron,vt merito ipſum cyclidum appellaueris, ſicut paulo poſt de gemino ouo.Quæ ſi ipſius ſunt,ac non potius alicuius impoſtoris, ne ille egregie inſanus eſt. Sed apud doctos non eſt dubium,multorum ſæpe hic eſſe racemationes.

DESCRIBIT auctor decorum perſonarum pro ætatis conditione, cuius obſeruatio plurimum gratiæ, & venuſtatis carminis affert,vnde dicit. Tu Piſo ſupp.audi quid ego ſupple deſiderem,& quid populus deſideret mecum. (Maluit zeugma ꝗ caſuum vt dicunt conceptionem facere.) Si tu eges plauſoris.i. tibi applaudentis(vbi quidam ploſori,iuxta veterem conſuetudinem legunt)& ſi eges manentis ſup. populi,aulæa.i.donec aulæa deponantur,quæ ſunt ornamenta parietum, ſic dicta ꝙ in aula Attali regis inuenta ſunt & ſeſſuri, id eſt permanſuri in ſede ſua,vſque,id eſt tantiſper,donec cantor, id eſt principalis actor, vt Calliopius dicat. Vos.ſ.ſpectatores, plaudite,id eſt donec finita fuerit fabula, in cuius fine moris eſt dicere. Vos valete, & plaudite.Calliopius recenſui. Si ergo vis demorari ſpectatorem delectatione, & illecebra quadam audiendi vſque ad finem fabulæ,mores cuiuſque ætatis ſunt tibi notandi.i.conſiderandi, vt in carmine tuo obſeruentur. & decor eſt dandus.i.decorum, ꝙ Græci πρέπον vocant,eſt adhibẽdum naturis mobilibus.i.mutabilibus, & annis.i.ſecondum annos, quod de ſingulis probat, dicens. Puer qui iam ſcit reddere voces.i.loqui & reſpõdere (infans.n.et qui non fatur nihil agere poteſt,& ideo ſignanter addidit iam,quia non omni tempore ſciunt,& apte reſpondere, & recte ingredi pueri,alioqui ſentirem cum Bonfinis qui legendum cenſet. Reddere cum voces,ſe quia tempus ſpecificatur per iam, nihil mutem) & puer qui iam ſignet humum certo pede,id eſt q̃ imprimit veſtigijs ſuis terram,& qui firmiter incedere poteſt, geſtit.i.manifeſto geſtu ſe deſiderare ſignificat, colludere paribus, id eſt cum coæquis ſuis,& colligit iram.i.cito iraſcitur,& ponit.i. deponit iram ſup.temere.i.faciliter & ſine cauſa faciliter.n.iraſcitur & faciliter placatur. Et mutatur in horã, ꝙ vulgo dẽ de hora in horam. Iuuenis imberbis.i.inueſtis, & nondum hñs barbam, hoc eſt ſm Græcos ephœbus,cuſtode.i pædagogo,remoto tandem.i.poſt multam expectationem eius, vtpote ann xiiij.ætatis eius gaudet.i.delectatur, equis & canibus,& gramine, campi aprici.i.Soli expoſiti,& pareotia loci. vnde Terent. in Andr. Vt pleriique ſolent,aut equos alere,aut canes ad venãdum Et Virg. in iiij. Æn. Iulum ephœbum & adhuc impuberem venatione, & equorum curſu delectatum inducit his verbis: At puer Aſcanius medijs in vallibus acri Gaudet equo, iamque hos curſu, iam præterit illos Spumantemque dari pecora inter inertia votis Optat aprum, aut fuluum deſcendere monte leonem Et ſup. iuuenis imberbis,eſt cereus,id mollis,& facilis,vt cera, flecti,id eſt ad flectendum,in vitium,id eſt in malos mores,& aſper.i.durus,& repugnans, monitoribus, id eſt cohortantibus ad virtutem, & dehortantibus à vitio. Tardus prouiſor, id eſt circumſpector,vtilium ſup.rerum,& prodigus,id eſt profuſus, æris,

ASC.

id

id eſt pecuniæ, quę prima ex ęre facta eſt, ſublimis.i.magnificus, ſuperbus, & erectus, que, pro &, cupidus.i.ardens ad omnia, & pronus.i. præceps, & velox, & nimium paratus relinquere amata.i. quæ prius amauit. ætas, que pro &, animus virilis.i. qui debet eſſe in viris, quærit.i. veſtigat, & accumulat opes.i. diuitias, & amicitias.i. bonorum virorum commercia, & hoc ſtudijs.i. conatibus, & exercitijs conuerſis.i. in melius verſis, & inſeruit.i. multū ſeruit, honori.i. adhibendum honorem, hoc eſt ambitioſus efficitur, & cauet commiſiſſe.i. patraſſe, quod laboret.i. laborare debeat, mox.i. paulo poſt, mutare.i. circumueniunt, id.i. obſident, & occupant, ſiue inuadunt, ſenem, vel.i. ſiue, quòd.i. quia ipſe miſer quærit.i. aggregat diuitia, & abſtinet inuentis, ac timet vti, vel.i. ſiue, quod.i. quia miniſtrat.i. diſpenſet omnes res, timide.i. cum timore, & gelide.i. lente, & cum tarditate. priuſquam enim nummum expendat, cum decies reſpicit. Exiſtens dilator.i. perendinator, ſeu vt dicunt procraſtinator, & querulus.i. natura queruloſus, & longus ſpe.i. habens ſpem in longum tempus, cum etenim ſit propinquus morti, ea tamen ſpetat quæ longe ſunt poſita. Et (vt Seneca dicit) quanto minus relictum eſt viæ, tanto plus viatici quærit. que, pro &, auidus.i. cupidus, futuri.i. rei futuræ fortaſſe poſt ipſum, & difficilis.i. durus ad præſtandam, & (vt dixi) querulus, & laudator.i. commendator, temporis acti.i. quod agebatur ſe puero.i. cum ipſe eſſet puer, ſicut Neſtor apud Homerum. Et re vera omnes ſenes dicunt meliores mores fuiſſe cum ipſi pueri eſſent, quam nunc cum ſenes ſunt. Verum (vt Ouid. dicit.)

Laudamus veteres, ſed noſtris vtimur annis.

Cum tamen Satyrographus dicat.

Terra malos homines nunc educat, atque puſillos.

Et caſtigator.i. obiurgator, & cenſor.i. iudex, minorum.i. iuniorum. Sunt (vt Cic. inquit) anxij, difficiles, & moroſi ſenes. vnde ſubdit auctor anni venientes.i. quot tanquam venturos expectamus vſque ad quadragenarium numerum ferunt.i. aſſeruot ſecum, multa commoda.i. multas commoditates, vtpote vires, diuitias, prudentiam, & honorem, & anni recedentes.i. quod dolemus nimium procedere à quadrageſimo vſque ad extremam ſenectam, adimunt.i. auferunt nobis multa ſup. commoda, videlicet ſanitatem mentis, & corporis, quia ſenes imbecilles, & plerunque deliri ſunt. Et ideo nos qui volumus aliquid componere quod delectet ſpectatorem, morabimur.i. immorabimur, & attenti ſemper erimus ſemper in adiunctis, & aptis.i. conuenientibus, & quadrantibus æuo.i. ætati cuinſque. ne pro vt partes.i. officia, ſeniles.i. ſenibus debita, non mandentur.i. committantur iuueni, & ne partes viriles.i. viro debitæ, mandentur puero, quod ineptum eſſet.

Regula:

Vt vero cunctis placeamus ſeruandum eſt vniuſcuinſque ætatis decorum, ita vt puer inducatur ad luſum procliuis, facilis ad iram, facilis ad placationem, & in reliquis inconſtans. Adoleſcens autem vt exceſſit ephœbis remoto iam pędagogo, gaudeat equis, canibusq́. venaticis, & ludo campeſtri. ſit mollis, & ad flectendum facilis, minoribus aſper, à frugalitate abhorrens, ad prodigalitatem pronus magnanimus, & cupidus rerum, quas tamen cito derelinquat. Iuuentuti autem amores, & cum æqualibus compotationes quadrant, Virilis ætas vero quærit opes, & amicitias, inſeruit honori. Porro ſenex ſit difficilis, & moroſus, ad auaritiam propenſus, ac iuuentæ ſuæ immodicus laudator, vt in textu graphice præſcriptum eſt.

IANVS

Tu quid ego, & populus mecum deſideret, audi.
Si plauſoris eges aulæa manentis, & vſque
Seſſuri, donec cantor, vos plaudite, dicit:
Aetatis cuiuſque notandi ſunt tibi mores:
Molibusq́ue decor naturis dandus, & annis.
Reddere qui voces iam ſcit puer: & pede certo
Signa humum: geſtis paribus colludere: & iram
Colligit, ac ponit temere: & mutatur in horas.
Imberbis iuuenis, tandem cuſtode remoto,
Gaudet equis, canibusq́ue, & aprici gramine campi,
Cereus in vitium flecti, monitoribus aſper,
Vtilium tardus prouiſor, prodigus æris,
Sublimis, cupidusq́ue, & amata relinquere pernix.
Conuerſis ſtudijs, ætas, animusq́ue virilis
Quærit opes, & amicitias: inſeruit honori:
Commiſiſſe cauet, quod mox mutare laboret.
Multa ſenem circumueniunt incommoda: vel quod
Quærit, & inuentis miſer abſtinet, ac timet vti:
Vel quod res omneis timide, gelideq́ue miniſtrat,
Dilator, ſpe longus, iners, auidusq́ue futuri,
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero, cenſor, caſtigatorq́ue minorum.
Multa ferunt anni venientes commoda ſecum:
Multa recedentes adimunt. ne forte ſeniles
Mandentur iuueni partes, pueroq́ue viriles:
Semper in adiunctis, æuoq́ue morabimur aptis.

TV quid ego) Pręceptum quo pacto quiſque Poëta poſſit attentū auditorem habere. id autem fiet, ſi mores cuiuſque ætatis ſeruabuntur. neque enim ſatis eſt perſonarum decorum ſeruare, ni ſeruetur, & ætatis. [Ego) iudex ſeuerus, doctus, & criticus.i. cenſor. [Populus) indoctus. [Plauſoris) plauſus manuum colliſione edebantur. poſt ludis peractis quo maior ederetur plauſus claui, & lapides in labrum conijciebantur. Claudus deinde pulcher inſtituit, vt lapidū collectus ita feret, vt veri tonitrus ſimilitudinem imitaretur. quæ Claudiana tonitroa ſunt appellata. [Eges).i. vis plauſum dari tuę fabulæ? [Manentis) Expectatis. [Aulæa) Vſq; ad finem fabulæ. Aulæa, pictus erat ornatus eſt Attalica regione Romā vſque platus, pro qbus ſuppara poſterior ætas accepit. erat autem minutum velum, quod populo obſiſtebat, dum fabularum actus commutabantur.
[Manentis) Expectantis. vt quater obducerentur aulæa.i. totos actus, tam fabulam. [Seſſuri) Sedebant enim theatro, ſed ſenatores in orcheſtra.
Senatus a populo ſecretus ludos ſpectare cœpit P. Cornelio Scipione, Cn. Sempronio Longo Coſs. quæ res vulgi animum, & fauorem à Scipione auertit. [Et vſque) Nunquam diſceſſuri vſque ad finem. [Cantor) Actor. Comœdiæ, qui cantica pronunciabat. quæ modis temperabantur, non à Poëta, ſed à perito artis muſicæ, nec iiſdem ſemper modis, ſed mutatis. [Donec vos) ſpectatores. [Notandi) Exprimendi, ſignificandi, aperiendi. [Decor) ornatus, gratia, Venus. [Mobilibus) Quæ in horas mutantur. [Ætatis cuiuſque) Varro quinque ætatis gradus æquabiliter putauit eſſe diuiſos, vnumquenque .ſ. præter extremum, in annos xv. itaque primo gradu vſque ad ann. xiiij. pueros dictos, quòd ſint puer, & impubes ſecundo ad trigeſimum adoleſcentes ab adoleſcendo ſic nominatos. tertio ad quinium & quadrageſimum iuuenos appellatos, quòd temp. re militari poſſent iuuare quarto ad ſexageſimum ſeniores vocatos, q tunc primum ſeneſcere corpus incipiat. inde vſque in finem vitæ quintum gradum factum, ſenesq́. vocitati. Hippocrates ſeptem ætatis gradus fecit. vt prima ætas infantia eſſet, ſecunda pueritia, tertia adoleſcētia, quarta iuuentus, quinta virilis ætas, ſexta æuis maturitas, ſeptima ſenectua. Solon decem fecit ætatum ordines per annos ſeptenos. vt prima ætas infantiæ ſit ad emiſſionem dentium, pueritia, ad pubem, & genitalia tentamenta, in cuius fine craſſior fit vox & inæquabilis, vnde hirquitalli dicti. adoleſcentia, ad barbæ longitudinem, ſed huius iij. gradus in principio mellephebus, in xvj. ephebus, in xvij. exephebus iuuenta, ad vires virilis ætas, ad ſtirpem relinquendam cui, & vj. hebdomas deputatur ad prudentiæ proceſſum, & ſtrenue agendum. æui maturitas vij. & viij. hebdumadę continetur, ad ſenſum vigentem, & linguam cōſumatam, ſenectus, reliquias habet virium. decrepita, morti natura eſt. Seruius Tullus ætatis gradibus tribus contentus fuit, cum cenſum Rumæ inſtituerit, vt qui minores eſſent annis xvij. pueri inde ad annum xlvj. iuniores, ſupra eum ſeniores appellarentur. [Scit puer) poſt ſeptimum annum firmatis dentibus, voce, & pede, inter ſeptimū & quartumdecimum. [Certo pede) Non vario, non imbecillo. [Signat) Figit veſtigia. [Geſtit) Cum geſtu cupit. [Paribus) cum æqualibus. [Iram) Cito iraſcitur. [Temere) ſine cauſa, nullo conſilio. [Mutatur in horas) homo à ſtirpe ipſa neque abſolute bonus nec malus naſcitur, ſed ad vtrunque procliue illi eſt ingenium, habet ſemina vtrarumque rerum, quæ educationis diſciplina in partem quamuis alteram emicant. atque ideo do-

tendi ſunt pueri,vt ſciant quæ ſequenda quæ fugienda. Nihil an
tem eam ætatem æque commendat,ac verecundia,vt enim ſeni-
bus grauitas, in iuuenibus alacritas , ita in adoleſcentulis vere-
cundia quadam quaſi dote naturæ commendatur. Hinc pietas
oritur, hinc honor erga ſenes, hinc tuta fit caſtitas, bonus enim
tegendæ caſtitatis pudor comes eſt, qui ſe prætendat,& quæ pri
ma pericula ſunt pudicitiam tentari non ſinat . Hæc illa eſt,quæ
motum, geſtum,inceſſum tenet . nam mentis habitus in corpo-
ris ſtatu cernitur . Hęc denique linguę frenu adhibet . quod qui
fecerit omnes virtutes in vna verecundia conſequetur. [Imber-
bis)Imberbum libentius dicere maiores quam imberbum. Var-
ro imberbi iuuenes,& Cic. imberbum dixit . quin & Cal. Ian.
de lege Agraria imberba iuuentute. T. Liuius imberbes putat di
xiſſe vulgariter.[Remoto)poſt xvj.an.ſumpta virili toga. [Tan
dem)Ad iuuenum deſiderium alludit.[Cuſtode) pędagogo,ma
giſtro, quod officium apud maiores noſtro ſeruile erat aprici pa
tentis quem Sol aperiat.[Cereus) Facilis,mollis. [Flecti) Ineſt
noſtris ſenſibus implicita boni imitatrix , malorumq. omnium
mater voluptas,cuius corrupti blanditijs,quę natura bona ſunt ,
 quadam illecebra dulcedineq. carent,non cernimus. difficileq.
eſt in illo ętatis quaſi flexu ſtare,aut ſine caſu aliquo pro lapſio-
ne ue ingredi . Illæ enim cupiditates quę nobiſcum ſunt genitę
ac educatę,cum diutius incluſę,& prima ętate,& parentum cura
& pedagogorum magiſterio compreſſę conſtrictęq. fuerint, vbi
primum libera toga ſumitur quaſi carcere emiſſę,ſubito ſe non-
nunquam profundunt,atque eijciunt vniuerſę. Tunc itaque ma
gna eſt cura adhibenda,dum facilis animus eſt,& adhuc tractabi
lis,dum idoneum tempus eſt laboribus,ingenijs, per ſtudia agi-
tandis,& corporibus per opera exercendis . [Aſper) Durus, qui
non facile monitorem ferat.[Tardus)Quia non cogitat.[Subli
mis)Tumidus,elatus,ſuperbus,glorioſus.[Amata relinquere) ſi
forte conſuetus fuerit. [Pernix) Calor plurimus qui in iuueni-
bus, eſt facit vt motu plurimo vehementiſſimoq; inquietentur ,
quo deſiſtente prudentiores eſſe incipiunt, atque ideo non tan-
tum mente valent iuuenes , mens vicem gerit apud nos inſtru
menti . ſed a natura dati . cetere enim omnes ſcientię arteſq. no
ſtra opera ſunt,mentem vero ipſam opus eſſe naturę fatendū eſt.
& quemadmodum manus ſtatim à principio ſuum opus non exe
quitur,ſic mens non niſi ętate procedente conſumatur & abſolui
tur,hinc virilis ętas prudentior.[Cauet) Fugit committere. vn-
de dicendum ſit illi,non putaram.[Ætas) Virilis . Poſt xxx. an.
Honori . Ambitioni per virtutem. [Mutare laboret) Nec teme
re incipit,ne cito deſiſtat.[Multa ſenem)Quemadmodum ex am
phora, quod eſt ſinceriſſimum , effluit primum grauiſſimum
quodq. turbidumq. ſubſiſtit, ſic in ętate noſtra quod eſt optimū
primo eſt quod cum exhauſeris ſola fęx remanet . Hinc ſene-
ctus mala ętas a Plauto dicitur . & Virgil. noſter .

Melior quoniam pars acta diei .

Prima ergo ętatis pars optima , nam deinde ,

Subeunt morbi triſtiſq. ſenectus .

Miſer abſtinet . Calor qui eam continet ſedem , qua ſpera-
mus & ſapimus,facit vt ſecuro animo ſimus , vnde iuuentus ſpe
plena eſt,ſenes parum ſperare poſſunt,& quia non ſperant,parũ
parcunt.[Gelideq. miniſtrat) Gelidi enim & frigidi ſunt ſenes .
hinc ex crementoſi ſunt,& vigiles,minuſq. concoquunt.ſiccitas
autem quę in eis eſt,facit vt nigreſcant,parumq. videant, ſicci
tas cutem induret.[Spe longus)Non quod ardenter ſperet,ha-
bet enim minus ſpei ſenectus,ſed multa animo conſtituat,ne-
potes,pronepoteſq. mediocris,nec ſentiat vicinam mortē.[Di-
lator)Quod differat negocia.[Difficilis)Quem omnes oderint,
querulus vnde Nęuius tardigemulum ſenium appellauit. [Lau
dator temporis acti) Vitio malignitatis humanę, vetera ſemper
in laudem pręſentia in faſtidio ſunt. Romanis lex erat quę à
quinquageſimo anno militem non cogebat à ſexageſimo ſenato
rem non citabat.[Caſtigator) ſenes adoleſcentium vitam ea ſua
libidine moderantur,quę tunc eſt,non quę ante fuit .[Anni ve-
nientes) Tota ętas virili. [Ferunt) Afferunt,quia vires,ingeniū,
virtutes,mens,diuitię,doctrina,hęc omnia ea ętate creſcunt.[Re
cedentes) In ſenecta.i.mala ętate. [Morabimur) hęc omnis no-
ſtra ſit vis . [Adiunctis) In illis rebus quę ſunt ętati adiunctę a-
ptę.[Ne forte ſeniles)ſeruandę ſunt partes perſonarum,vt ſi pue
rum introducas,& ſcribas,loquatur quę puero congrua ſint.nam
ſi adoleſcentem auarum,leuem virum , ſenem prodigum deſcri-
bas,natura ipſa non conſtet,ſed contraria coniungantur.[Adiun
ctis) In illis quę illi ętatis,quam deſcripſeris,adiuncta ſint,& pro
pria . Morabimur . Circa ea verſabimur .

ACR. QVID ego & populus mecum) .i. quid libenter audiant
omnes .i. quid quiſque ex eo expectet donec tollantur aulęa ad
finem peractæ Comędiæ . Si vis,inquit,expectare populum vſq;
ad finem fabulæ donec dicat actor, Vos plaudite,& ſi vis,inquit,
expectare plauſorem , donec tollantur aulæa . mores vniuſcu-
iuſque ętatis obſerua. Plauſoris,& ploſoris legitur. Nam &(plo
dere) veteres,& (plaudere) dicebant,vt claudere. [Aulæa) An-
tea qui ludos dabant,aulæa,ſuſpendebant, quæ in fine ludorum
deponebantur. Aulæa autem dicta,eo in aula Attali regis in-
uenta ſunt deuicto eo. [Donec cantor).i.actor.i.donec finita fa-
bula tollantur aulæa . Cantorem voluit appellare eum qui hoc
in ſummo dicit.[Plaudite)hæc erat conſuetudo in conſumatione
Tragœdiarum.[Ætatis cuiuſque) Ac ſi diceret Si debes loqui de
iuuenibus,non de eis proprietatem ſenium aliuſue ætatis.[Mo
bilibuſq.) Currentibus, qui certis temporibus mutantur,annis .ſ.
accidentibus. Et eſt magnum epitheton. Quid enim natura mo-
bilius puero adoleſcenti,& natura ſene ? τὸ πρέπον.i.cuique pro-
prium tribuendum eſt. [Decor naturis) Ad ætatem retulit,(natu
ris)Docet enim quemadmodum debeat vir loqui,& quemadmo
dum mulier. [Reddere qui voces iam ſcit puer) Qui iam poteſt
fari,vt Maro. Ac veras audire,& reddere voces.i.puer qui iam po
teſt loqui . Sunt enim pueri,qui quamuis agnoſcant quædam,ta
men non loquuntur . quale eſt illud apud poetam. Incipe parue
puer riſu cognoſcere matrem . [Et pede certo Signat humum ;)
Imprimit veſtigijs ſuis , qui incidere poteſt iam firmo veſtigio .
nam infantes certum pedem non habent,quia tremunt membra
eorum . [Paribus colludere) Cum ætatis ſuæ æqualibus ludere,
ſic ſcribendus eſt atque formandus,vt cum paribus ludat,non cū
ſene.[Et iram colligit) ſine ratione . nam pueri,& ſine cauſa ira
ſcuntur,& temere illos decet iraſci.[Imberbis) Imberbus,& im
berbis,ſicut inermus,& inermis . [Gaudet equis, canibuſq.) Ve
Terrnt. Aut equos alere,aut canes ad venandum.[Aprici)Calli
di patentis loci.Cereus in vitium.Facilis comparatio .i. pronus
eſt adoleſcens ad vitium. Aut quaſi cereus ita flectitur in vitium,
aut flectit ſe. [Vtilium tardus) Tarde videt vtilia quæ proſunt ſi-
bi.[Sublimis)ſuperbus,erectus.[Cupiduſq.) Ardens ad omnia.
[Et amata relinquere pernix) hoc eſt velox ad faſtidium cupito
rum.i.leuis inconſtans,cito quæ ante amauerat contemnens.Im
berbes enim quæ amant aliquando cito dimittunt . [Conuerſis
ſtudijs) Mutata voluntate iam vir factus non eſt prodigus æris,
ſed cupidus reponendi . [Inſeruit honori) Ambitioſus efficitur,
dat operam,vt honorem accipiat [Commiſiſſe cauet) pœniten-
da committere.i.timet hoc facere quod poſtea laborabit mutare
[Multa ſenem) Docet quæ ſunt incommoda ſenectutis,& la-
borant quærere,& quæſita aliquando non tangunt.[Inuentis mi
ſer abſtinet)Ea ſua ſententia Horatius(miſer)inquit.[Abſtinet)
deeſt ſe.[Ac timet vti) Quia neſcit.ſ.quandiu viuat. [Gelideq.)
.i.eneruate,quia omnis conatus ſenum imbecillis eſt.Ideoq. pa-
rata non tangit.[Miniſtrat) Agit,gubernat . [Dilator) Quia per
pigritiam ſenſus ſemper differunt quæ facienda ſunt , aut ſpem
longiorem habent viuendi,hac de cauſa non tangunt.[Spe lon-
gus) .i. hic cum ſit proximus morti, ea tamen ſperat quæ longe
ſunt poſita. [Difficilis) Durus ad præſtandum. [Querulus) Ira-
cundus.[Laudator temporis acti,Se puero) Laudat tempora pri
ſtina ad vituperationem præſentium.[Se puero) hoc eſt in puerit
tia.[Cenſor)Iudex,chirurgator. [Ferunt) .i. afferunt . vt Maro :

Omnia fert ætas, animum quoque .

[Anni venientes) Vſque ad quadrageſimum annum,ſiue quin-
quageſimum venire dicuntur anni inde iam abire.i.recedere.O-
mnes anni venientes dici poſſunt,etiam qui ſenibus accedunt ,
ſed illi præcipue qui acceſſu ſuo,& corporis,& animi augent vir-
tutem. [Ne forte ſeniles)Ne forte des verba ſenum adoleſcen-
tibus,aut adoleſcentium ſenibus.[Semper in adiunctis)hoc eſt,
Quæ hæreant,aut congruant, & apta ſint ætati,& eſt iſte ordo .
Semper in adiunctis,& aptis æuo morabimur.i.moribus ſemper
viendum,vt puero adiuncta ſit leuitas , adoleſcenti feruor , ſeni
maturitas .

PORPHYRIO.

SI plauſoris eges aulæa manentis).i.ſi vis te ab adſtante audi
ri donec aulæum leuetur,& donec is qui agit, dicat, Vos valete,
& plaudite,quæ conſumatio,& comędiæ,& tragœdiæ eſt,hæc tri
buenda ſunt, quæ omnia ſubijcit .

GLAREANVS.

SI plauſoris eges aulæa manentis) Aulæa autem dicta eo
in aula Attali regis inuenta ſint deuicto eo,inquit Acron. Hoc
vltimum ab aliquo indocto adiectum arbitror. Neque enim
Attalus hic , qui Eumenis fuit filius , à Romanis deuictus fuit ,
ſed amicus , populum Romanum heredem inſtituit. Dixi-

mus

mus de ijs latius Ode prima. [Reddere qui voces iam ſcit puer) Hic rurſus noſter adnotator inſigne temeritatis ſuæ affert teſtimonium. Putat.n.pro(qui)legendum(cum)vt pro quando exponatur, alioqui Horatium viſum ſolos eos ſignicare qui ea ipſa facerent, geſtire, paribus colludere, non autem pueros omnes, ſed pudet plura eius referre verba. Non vidit ille ab Horatio ſatis ſuperque prouiſum per particulam (iam) vt non tam facile auctori verba immutaret.

MAT. Bōnus. REDDERE qui) Signatur hoc loco, tempus, & ætas qua fiant, non autem ille qui ea faciat. Et propterea, cùm ſic reddere voces (id eſt quando, puer ſcit reddere voces, hoc eſt infantiam ipſam euaſit) legendum eſt, non, qui ſcit reddere. [Secum. Multa recedentes) Hinc Terent. in Phorm. Ipſa ſenectus morbus eſt, quod prouerbiali figura dictum videtur. Nam in ſenibus vt abſit morbus, ipſa ſenecta per ſe mala valetudo eſt. Quapropter illud frequens apud Homer. eſt χαλεπὸν γῆρας .i. moleſtia ſenectus.

ASC. HIC auctor docet, quæ publice agenda ſunt, & quæ tanquam acta narranda, dicens, res .i. materia comica, aut tragica, aut agitur .i. tanquam iam vere fiat repræſentatur, in ſcenis .i. locis vmbroſis ad ſpectaculum conſtructis, aut refertur .i. narratur, & recenſetur, acta .i. geſta intus .i. in domibus, aut poſt aulæa, hoc eſt dicentur acta eſſe, & egredientes narrabant quomodo acta ſunt. Sicut Pythias egreſſa dicit. Chæream caſtratum intus, vt Parmenonē cruciaret, licet id verum non eſſet. Nuptiæ etiam intus fieri ſolent, vnde Terentius ad finem Andriæ: Ne expectetis dum exeat huc, intus deſpondebitur, intus tranſigetur ſi quid reliquum eſt quod reſtat. Itaque non omnia fient coram populo. Veruntamen (vt dicit auctor demiſſa per aurem .i. res auditæ, & per aurem duntaxat conceptæ. irritant .i. afficiunt, & compungunt ad aliquam affectionem lætitiæ, aut triſtitiæ, ſegnius .i. tardius, & minus viuaciter (dicitur enim ſigne quòd ſeorſum .i. ſeparatū eſt ab igne, qui maxime actiuus perhibetur) quàm ſupple ea quæ ſunt ſubiecta fidelibus oculis, .i. quæ viſa ſunt, plus etenim mouent quæ videntur quàm quæ audiuntur duntaxat. dixit autem fidelibus oculis, quia certius ſcimus quæ vidimus, quàm quæ audiuimus, vnde Plautus: Plus valet oculatus teſtis vnus, quàm auriti decem. Et ſup. ea quę ſunt demiſſa per aurem .i. audita tanquam ab alijs viſa, irritant ſegnius animos, quàm ea quæ ipſa ſpectator tradidit ſibi .i. videndo ſibi notificat. Et quamuis ſupp. ita ſit tamen non promes .i. proferes, & palam adduces in ſcenam .i. publicum ſpectaculum, digna .i. res dignas, geri .i. agi, intus .i. in locis obſcuris, vtpote in cameris, aut cœnaculis, quæ intus finguntur eſſe. Et tu tolles multa ex oculis ſpectantium. quæ facundia præſens .i. cito dans intelligere quod volumus, narret .i. recitet, mox .i. paulo poſt. nec pro & non, & Medea vxor Iaſonis, non trucidet .i. truculenter occidat pueros .i. filios ſuos, coram populo .i. in conſpectu populi, aut Atreus frater Thyeſtæ, nefarius .i. nefanda auſus, coquat palam .i. conſpectu populi, exta humana .i. accipiēdo à parte totum, homines, videlicet filios Thyeſtæ. Et Progne ſoror Philumelæ aut ſup. non vertatur .i. mutetur in auem, videlicet in hirundinem ſm quoſdam, vnde Georg. iiij. Et manib. Progne pectus ſignata cruentis. Aut Cadmus rex Thebarum ſupp. non vertatur in anguem .i. draconem coram populo. Ego .i. incredulus .i. non credens ſic debere fieri odi .i. odio proſequor, quodcunque .i. quamcunque rem tu oſtendis mihi, ſic .i. palam cum ſit obſcœnum, & triſte viſu, nec facile creditu. Atque ita oſtendit quo argumento comœdia, aut tragœdia fieri debet, oſtenſurus quàm profuſe, & qua ratione fieri debeat. De Medea autem nota eſt fabula, quàm in ſuperiori lectione recitauimus, quomodo Iaſonem tuuit, & ſecuta eſt, & ab eo in matrimonium accepta poſt partum quorundam filiorū, & repudiata per nouas nuptias eoſdem Iaſoni epulandos appoſuit. vnde in Buc.

Sæuus amor docuit natorum ſanguine matrem
Commaculare manus.

Atrei vero fabulam illic narrauimus. Aut cœna Thyeſtę. Prognes autem tangitur in Buc. vbi dicitur.

Aut vt mutatos Terei narrauerit artus
Quas illi Philumela dapes, quæ dona pararit: Et reliqua.

Tereus .n. rex Thraciæ Prognem Pandionis regis Athenarum filiam vxorem duxit, cuius precibus dum Philumelam ſororem adduceret, eius amore captus ſtuprauit eam, atque illi ne facinus indicaret, linguam abſcidit, ſed nihil profecit. Nam Philumela cruore ſuo facinus in veſte deſcripſit. Aut (vt alij volunt) ac depinxit, quo cognito Ityn cōmunem filium Tereo epulādum appoſuit. Atque inter epulandum cum ſæpius filium quęreret matrer reſpondit. Quod petis intus habes. Quo accepto pater in ſiluas auolauit mutatus in vpupam, ſicut Itys in phaſianū, Progne in hirundinem, & Philumela in auem ſui nominis, quæ luſcinia dicitur. Cadmus autem rex Thebarum (vt Acron recitat) & Hermione in angues conuerſi ſunt. Nā Hermione, inquit, filia Martis & Veneris dicitur fuiſſe. Dicuntur autem in angues conuerſi propter occiſum draconem, qui erat Marti conſecratus. ex cuius ſeminatis dentibus (vt dicitur) acies armatorum nata eſt.

Regula autem hæc eſt.

Quamuis magis moueant viſa quàm audita, non omnia tamen oculis exhibebuntur atque viſu obſcœna, aut immania, aut nimis triuialia forent, ſed intus acta enunciabuntur.

Aut agitur res in ſcenis: aut acta refertur.
Segnius irritant animos demiſſa per aurem,
Quàm quæ ſunt oculis ſubiecta fidelibus: & quæ
Ipſe ſibi tradit ſpectator. non tamen intus
Digna geri, promes in ſcenam: multaque tolles
Ex oculis, quæ mox narret facundia præſens.
Nec pueros coram populo Medea trucidet:
Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus:
Aut in auem Progne vertatur: Cadmus in anguem.
Quodcunque oſtendis mihi ſic, incredulus odi.

IANVS AVT agitur res in ſce.) In Tragœdijs Gręcorum tria ſunt, Angelus, Exangelus, & Autangelus. Angelus, eſt is qui nunciat ea quæ acciderunt. Exangelus, qui nunciat ea quæ ſunt intus illis qui ſunt extra, quē Thucydides Diangelon appellauit. Autangelus autem eſt, qui a nullo miſſus nunciat ſpōte ſua. [Res) Materia quæcunque. [Refert) Nunciatur. [In ſcenis:) Quę facta ſunt domi. neque .n. conuenit omnia in ipſa ſcena fieri, ſed multa narrare, vt de Medeæ ſæuitia. [Aut agitur) Vnde Dramatica dicta eſt fabula. [Segnius) Non tam acriter, atque ardenter irritant, mouent. Duo ſunt quibus animi mouentur, oculi & aures. ſed oculorum ſenſus maxime acerrimus, qui ponit penè in conſpectu animi quæ cernere, & videre non poſſumus. Vnde recte illi feciſſe videntur qui primi localem memoriam inuenerunt: quæ auribus, aut cogitatione perciperent etiam oculorū commendatione animis traderentur. [Demiſſa) Nunciata. [Fidelibus) Plus enim oculis quam auribus credimus, & mouemur. vnde carent libri ſpiritu illo propter quem maiora eadem illa cum aguntur, quàm cum leguntur, videri ſolent. Hinc per portam illam corneam oculos volunt ſignificari, quod & cornei ſint, & ceteris membris duriores. nam eburnea, os ſignificat, & dentes, quòd quæ loquimur, falſa eſſe poſſunt, quæ videmus, ſine dubio vera ſunt, iuxta illud Plauti: Pluris eſt oculatus teſtis vnus, quàm auriti decem. Socrates tamen ad philoſophiam percipiendam, plus auribus dediſſe videtur quam oculis, quo cum ſentit Lactantius, quòd doctrina, & ſapientia auribus percipi poſſit oculis ſolis non poſſit. [Tradit) Videt, ſumit de ſe iudicium facit. [Promes) Deduces, propones oculis. [Tolles ex oculis) Dabis auribus nunciāda. [Facūdia) Nūcius dilucide narrans. [Nec pueros) Huiuſmodi inquit, ea oculis tollenda ſunt, & verbis explicanda. [Narret) Introduc nuncium narrantem. [Incredulus) Vel quòd putem ſi fieri debere, vel tanto caſu attonitus non credam poſſe fieri, vt mater filios trucidet, aut homo in anguem vertatur.

ACR. AVT agitur res in ſcenis:) Vt in Andria de puero, aut in Eunocho de Thaide, Dorias, verbi gratia, iraſcitur ante populum. Medea ingreſſa, occidit filios ſuos, poſtea refert hoc ad populum. Vel agitur res in ſcenis quando oſtenditur Medea fugiens, & iratus Oreſtes refertur, quando Medea docetur filios peremiſſe, neque præſes exhiberi poteſt Medeæ parricidium. Vel intelligendum eſt, quædam in ſcenis aguntur, vt puer expoſitus. Vel acta referūtur, vt ſeruus in Epicharmo liberatus. Magis autem animos noſtros perueniunt, quæ fieri videmus, quàm quæ audimus. Non tamen omnia in ſcena agi debent, ſed aliqua referri. [Segnius irritāt animos demiſſa per aurem) Citius mouent ſpectatores ea quæ aguntur in ſcena, quàm quæ referuntur ad ſcenam .i. aliquis celerius poteſt diſcere videndo, & dare animum rei, quàm audiendo. [Ipſe ſibi tradit ſpectator.) Quia ipſe mihi trado quæ video, & alter mihi tradit quod narrat. [Nō tamen intus)

Tamen abundat, aut quamuis magis delectent quæ uidentur, ꝙ quæ audiuntur, tamen dignam rem intus geri non facias ante conſpectum populi .i. quamuis populus delectetur, facta tamen non proferas in ſcenam, quæ debent intus agi. [Multaq. tolles) .i. illa quæ ſecreta ſunt, ne dicas. i. noli multa deſcribere, tantum loquenda dic. [Nec pueros coram populo Medea trucidet) Noli ita deſcribere fabulas coram populo, vt ipſa crudelitas ſit præſens. [Pueros) Filios, more Græcorum. [Cadmus in anguem) Cadmus, & Hermione in angues conuerſi ſunt. Nam Hermione filia Martis, & Veneris dicitur fuiſſe. Dicuntur autem in angues conuerſi propter occiſum draconem, qui erat Marti conſecratus, ex cuius ſeminatis dentibus dicitur acies armatorum nata eſſe. [Incredulus odi).i. non credens ſic debere fieri, ac per hoc ſperno atque contemno. [Aut agitur res in ſcenis, aut acta refertur) In tale tranſit, catholicon. Duo ſunt genera nunciorum. Alter eſt qui ex ſcena acta nunciat, puta ſi filios Medea occidit, nunciatur Iaſoni. Neque enim decet hæc in ipſa ſcena fieri. alioquin incipit verus actus fieri, non fabula. Alter eſt qui in ſcena commiſſa profert extra ſcenam puta ſi adulterium Clytemneſtra commiſerit, vt hic quis appellatur.

GLAREANVS.

AVT agitur res in ſcenis) Dicere vult, omnem rem in populi conſpectu vel agi, vel actam oſtendi. Agitur vt puer in Andria exemplū præbet. Acta oſtenditur, vt ſtuprum virginis a Chęrea illatum. Hæc propter Acronis commentarium uitioſe. Porphyrionis corruptorem diximus, & alios nonnullus, qui hunc locum non recte explicant.

ASCENSIVS.

TETIGIT quid in tragœdijs potiſſimum palam agerur, & quid non. Nam trucidationes huiuſmodi Tragicæ ſunt, non Comicæ. in Comœdijs autem ſolent non agi, ſed recenſeri arationes, nauigationes, pericula maris, nuptiarum celebrationes ſeruorum potationes, virginum violationes, & eiuſmodi: Nunc autem magis ad comœdiam reſpiciens, vnde & quam diffuſe conſtare debeat, paucis tangit, dicens, Ne ue minor, & reliqua. quorum Ordo eſt. Fabula vtpote Comœdia. quæ vult .i. deſideat, poſci. i. requiri, & exigi, & reponi .i. diligenter cuſtodiri ſpectata .ſ. populo iterum ad ſpectandum exhibenda, ne ue .i. vel non ſit minor. i. breuior quinto actu, neu. i. vel non ſit productior. i. longior, quinto actu .i. habeat præcipue quinque actus ita vt neque plures, neque pauciores. Nec Deus. i. interpoſitio auxilij diuini, vel manifeſta præſentia Dei, aut inuocatio diuini auxilij, interſit alicui operationi, niſi nodus. i. difficultas, & rerum indiſſolubilis connexus, dignus vindice. i. qui Deum habeat vindicem, & diſſolutorem, inciderit. i. è caſu interuenerit, hoc eſt nunquam fingetur diuinitus factum eſſe, quod eſt æque veriſimiliter humanitus fieri poterit. In Tragœdijs etiam ſi quis ſeruum vult occidere. indigna res cui Deus interſit, aut inuocatio nominis eius dignior autem cum filius patrem, aut pater filium occiderit. Similiter apud Poëtam legimus in nono Turnum ingreſſum fuiſſe caſtra Troiana, illicq́ multam cædem impune feciſſe quod incredibile videretur niſi ſubiunxiſſet, Huic Iuno vires animumq. miniſtrat, vel ſic, nec Deus. i. inuocatio auxilij diuini, interſit rebus dicendis niſi dignus vindice nodus inciderit. i. niſi maiora moliamur, quàm quæ humanis opibus effici poſſent. vnde nec Comici, nec Elegiaci, nec Satyrici, nec Epigrammatici, nec id genus ſcriptores inuocare ſolent. Nec quarta perſona laboret. i. conetur cum difficultate intelligendi loqui in eadem ſcena, hoc eſt in vna eademq. ſcena licet complures perſonæ ſint raro, plures ꝙ tres loquentur, quòd ſi quarta loquatur, id admodum parce faciat, ne confuſio loquentium difficultatem intelligendi pariat. Chorus. i. multorum collocutio, & cantus, qui in Tragœdijs quibuſdam adhuc conſpicitur, & in Comœdijs eſſe ſolebat, defendat. i. protegat partes, & officium virile actoris .i. non multarum perſonarum partes ſuſcipiat, ſed virilem partem tueatur. i. vnius viri vtpote actoris, vel alterius viri, aut reuera officium virile dicit, ſicut Liuius in Prologo pro parte mea virili dicit, vel ſecundum Porphyrionem præcipit, ne viris agentibus fœminarum inducatur chorus nec fœminis virorum. Nec. i. ne ue, chorus ſup. intercinat. i. canat, quid .i. aliquid inter medios actus, quòd non conducat. i. vtile non ſit propoſito. i. principali inſtituto. Et ſup. quod non hæreat. i. quod non cohæreat, & quadret, apte. i. decenter, ille videlicet chorus, faueat bonis. i. dicat laudes in fauorem bonorum, & concilietur. i. conciliationem faciat, amice. i. amicabiliter vel, vt quidam volunt, cum amica, ſed minus placet. Et regat. i. compeſcat iratos. Et amet. i. ſe amare oſtendat, timentes peccare. i. innocentes. ille laudat dapes. i. fercula, breuis menſæ. i. breuis refectionis. ille laudat iuſtitiam ſalubrem, quia, vt inquit Acron, ſemper incolumis eſt ſalus, vbi eſt iuſtitia, & reges. i. rusticę rectores, vel leges, quæ, vt Cic. inquit, & virtutibus præmia, & vitijs ſupplicia proponunt. Et laudet otia .i. tranquillitatem pacis apertis portis, quia in pace portæ panduntur, & aperiuntur. vnde vt dicitur ij. Æn. poſtquam Troiani pacem habere ſperabant.

> *Panduntur portæ, iuuat ire & Dorica caſtra:*
> *Deſertosq; videre locos.*

Aperiuntur ergo portæ ciuitatum tempore pacis, & clauduntur belli portæ in templo Iani. vnde Æn. j. Claudentur belli portæ &c. Ille inquam chorus tegat commiſſa .i. celet, credita ſibi, hoc eſt non palam faciat credita conſilia, neque nodum fabulæ ante finem (ne populus aufugiat) diſſoluat, & precetur, & oret deos, vt fortuna ſup. bona redeat miſeris .i. ad bonos iniuſte patientes, & miſeratione dignos. Nam miſeri ſine culpa, non ſine pœna ſunt. Et habeat .i. diſcedat, ſuperbis. i. à ſuperbis, & elatis. Quia de comœdia, & tragœdia. decoro paulo poſt loqui polliciti ſumus, nunc de ipſarum deſcriptione, & partibus pauca præmittemus ex Diomede, qui ſic inquit tragœdia eſt heroicæ fortunæ propoſitio. Tragœdia (vt quidam volunt) dicitur à tragos, qui eſt hircus, & Ode .i. cantus, quoniam olim auctoribus Tragicis tragos .i. hircus præmium cantus proponebatur, qui Liberalibus die feſto Libero patri ob hoc ipſum immolabitur, ꝗa, vt ait Varro, hirci depaſcunt vitem. Vnde Horat. in arte Poët.

Tragœdia

Hircus

> *Carmine qui tragico vilem certauit ob hircum,*
> *Mox etiam agreſtes Satyros nudauit.* Et Virg. Georg. ij.
> *Non aliam ob cauſam Baccho caper omnibus aris* Caditur.

Alij putant a fece, quam Græcorum quidam trygon appellant, tragędiam nominatam per mutationem literarum ſ, videlicet in a, quoniam olim nondum perſonis à Theſpide, aut Theſpi repertis, tales fabulas peruncti ora fecibus agitabant, vt rurſum eſt Horatius teſtis ſic,

> *Ignotum tragicæ genus inueniſſe Camœnæ*
> *Dicitur, & plauſtris vexiſſe poëmata Theſpis,*
> *Quæ canerent, agerentq; peruncti fecibus ora.*

Alij à vino dictam arbitrabantur propterea ꝙ dicebatur tryx. vnde trygetos vindemia quoque eſt quia Liberalibus apud Atticos die feſto Liberi patris vinum cantoribus pro præmio dabatur. Cuius rei teſtis eſt Lucil. in xij. Comœdia eſt priuatę, ciuiliſq. fortunæ ſine periculo vitæ comprehenſio dicta ἀπὸ τῆς κώμης. i. à pagis comis, ſeu res comes, κῶμαι enim appellantur pagi. i. conuenticula ruſticorum. Ita iuuentus, vt ait Varro, Attica circum vicos ire ſolita ſuit, & quæſtus ſui cauſa hoc genus carminis pronunciabat. Aut certe à vicis. Nam poſtquam ex agris Athenas commigratum, & hi ludi conſtituti ſunt, ſicut Romæ Compitalitij, ad canendum prodibant, vel ἀπὸ τοῦ κώμου i. comeſſatione (nam κῶμος, dicitur feſtiuitas in conuiuio, & comeſſatio) quia olim in huiuſmodi fabulis amantium iuuenum comeſſationes canebantur. Comœdia, & tragœdia differunt, ꝙ in tragœdia introducuntur duces, heroës, reges, in comœdia humiles atque priuatæ perſonæ. In illa luctus, exilia cædes. In hac amores virginum raptus. Deinde ꝙ in illa frequenter, & pene ſemper dantur rebus lætis exitus, & triſtes. & liberorum, fortunarumq. priorum in peius admiſſio. triſtitia nanque tragœdię proprium eſt. Ideoq. Euripides petente Archelao rege, vt de ſe tragœdiam ſcriberet, abnuit, & precatus eſt ne accideret Archelao aliquid tragędię proprium oſtendens nihil aliud eſſe Tragœdiam, quàm miſeriarum comprehenſionem. Poëtę primi comici fuerunt. Suſarion, Rullus, & Magnes, hi veteris diſciplinę iocularia quædam minus ſcite, & venuſte pronunciabant. Secunda ætate fuerunt Ariſtophanes, Eupolis, & Cratinus, qui & pręcipuorum vitia ſectati acerbiſſimas Comœdias compoſuerunt. Vnde Horat. in Serm.

Comœdia

Ludi, Compitalitij

Tragœdiæ proprium

Comici Poetæ

> *Eupolis atque Cratinus Ariſtophanesq; poëtæ,*
> *Atque alij quorum comœdia priſca virorum eſt*
> *Si quis erat dignus deſcribi, quod malus aut fur,*
> *Aut mœchus foret, aut ſicarius, aut alioqui*
> *Famoſus multa cum libertate notabant.*

Tertia ętas, fuit Menandri, & Philomenis, qui omnem acerbitatem Comędię mitigauerunt, atq; multiplicia argumenta Gręcis auctoribus ſecuti ſunt. Ab his Romani fabulas tranſtulerunt, & conſtat apud illos primo latino ſermone Comędiarum Liuium Andronicum ſcripſiſſe. Sunt qui velint Epicarmum in inſula Co exulantem primum hoc carmen frequentaſſe, & ſic a Co, Comœdiā dici. Antea itaque galeris non perſonis vtebātur, vt qualitas coloris iudicium faceret ętatis, cum eſſent aut albi, aut nigri, aut rufi. Perſonis vero primus cœpit vti Roſcius

Gallus

Gallus præcipuus hiſtrio, qui oculis obuerſis erat, nec ſatis deco rus in perſonis, niſi paraſitus pronunciabat. Iuitin Togatæ Comœdiæ dicebantur, quòd non omnia in publico honore con fuſa cernebantur, quæ Togatæ in prætextatas, & tabernarias diuidebantur. Togatæ fabulæ dicuntur, quæ proſcriptæ ſunt ſecundum ritus, & habitus hominum Togatorum, id eſt Romano

Togatę Togæ Palliatę

rum. Toga nanque Romana eſt. ſicut Græcas fabulas ab habitu eorum Varro Palliatas ait nominari. Togatas autem cum ſit generale nomen, ſpecialiter tamen pro Tabernarijs non modo communis error vſurpat, quia Flautus Togatas appellat, ſed & poëtæ, vt Horatius qui ait, Vel qui Prætextas, vel qui docuere Togatas. Togatarum fabularum ſpecies tot ferè ſunt quot, & Palliatarum. Nam prima ſpecies Togatarum, quæ prætextatæ dicuntur in quibus imperatorum negocia agebantur, & pu-

Prætextatæ Prętextæ

blica, & reges Romani, & duces inducuntur, perſonarum dignitate, & ſublimitate Tragœdijs ſimiles. Prætextatæ autem dicuntur quia ferè regum, vel magiſtratuum, qui prætexta vtuntur in huiuſmodi fabulis acta comprehenduntur. Secunda ſpecies

Tabernariæ

Togatarum, quæ Tabernariæ dicuntur humilitate perſonarum, & argumentorum ſimilitudine Comœdijs pares, quibus non ma

Attelanæ

giſtratus, regeſque ſed humiles homines, & priuatæ domus inducuntur. quæ quòd olim tabulis tegerentur, communiter Taber-

Planipes Minos

nariæ vocantur. Tertia ſpecies fabularum latinarum eſt earum, quæ à ciuitate Oſcorum Attela, in qua primum cœptæ, Attelanæ, dictæ ſunt argumentis, dictiſque iocularibus ſimiles Satyricis fabulis Græcia. Quarta ſpecies eſt Planipes. græce μῖμος dicitur. Ideo autem latine Planipes, quòd actores planis pedibus, id eſt nudis proſcenium introirent, non vt Tragici actores cum cothurnis neque vt Comici cum ſoccis olim. nó in ſuggeſtu, ſcœnæ, ſed in plano Orcheſtræ poſitis inſtrumentis mimicis agitabant. Cuius Planipedis Atta Togatarum ſcriptor ita in Ædilitia fabula meminit, Datum eſt aurum, exultat Planipes. Si quas tamen ex ſoccis fabulas fecerant. Palliati pronunciabant. Togata prætextata à Tragœdia differt, quod in Tragędia heroës introducuntur, vt Pacuuius Tragœdias nominibus heroicis inſcripſit Oreſten, Chryſoco, & his ſimilia, ſicut & Accius. in prætextata autem ſcribitur Brutus, vel Decius. Item Marcellus, Togata tabernaria à Comędia differt. quòd in Comędia Græci ritus inducuntur, & perſonæ Græce, vt Laches Soſtrata. in illa vero Latinæ. Togatas tabernarias in ſcænam du-

Satyræ Agunt fabulæ, & referũt quædam

ctauerunt pręcipue duo, Afranius, & Q. Ennius. Nam Terentius, & Cæcilius Comędias ſcripſerunt. Latina Attellana à Gręca Satyrica differt, quod in Satyrica è Satyrorum perſonæ introducuntur aut ii quæ ſunt ſimiles Satyris. In Attelana obſcęnæ perſonæ, vt Maccus. quæ omnes fabulæ Drammaticæ ſunt ab agendo dictæ. Nam agi fabula non referri ab actoribus dicitur. Sunt tamen quæ referuntur. quocirca Horatius vtraque ſignificatione interpretatur, cum ita fabula dicit, Aut agitur res in ſcenis, aut acta refertur. ſicut in Græco choro vbi tres perſonæ tantum agunt. At latini ſcriptores complures perſonas in fabulas introduxere, vt ſpecioſiores frequentia facerent. Satyrica eſt ludendi cauſa iocandiq. ſimul vt ſpectator inter res Tragicas, ſeriaſq. Satyrorum quoque iocis, & luſibus delectaretur. &, vt Horatius ſentit his verbis, carmine qui Tragico &c. Mimus eſt Mimus

ſermonis cuiuſlibet motus ſine reuerentia, vel factorum cum laſciuia imitatio. Mimus dictus, quaſi ſolus imitetur, cum & alia idem Poëmata faciant, ſed ſolus quaſi priuilegio quodam quod fuit commune poſſedit. ſimiliter atque is qui verſum facit dictus poëta. i. factor, cum & artifices, qui æque quid faciunt non dicantur poëtæ membra Comędiarum tria ſunt, Diuerbium, Canticum, Chorus. Diuerbia ſunt partes, in quibus diuerſorum per- Poëta

ſonæ verſantur. Perſonæ autem diuerbiorum, aut duæ, aut tres, Mẽbra

aut raro quatuor eſſe debent, vltra augere numerum non licet. Comœdiarum

In canticis autem vna tantum debet eſſe perſona, aut ſi duæ fuerint, ita debent eſſe, vt ex occulto vna audiat nec loquatur ſed Diuerbia

ſecum, ſi opus fuerit, verba faciat. In choris vero numerus per- Cãtica

ſonarum diffinitus non eſt quippe iunctim omnes loqui debent, Chorus

quaſi voce confuſa, & concentum in vnam perſonam reformantes. Latinæ autem Comędiæ chorum non habent, ſed duobus tantum membris conſtant, diuerbio, & cantico. Primis autem temporibus aſſerit Tranquillus omnia, quæ in ſcena verſantur, in Comędijs acta. Nam & Pantomimus, & Choraules in Comędia canebant. Verum actores Comędiarum pro facultate, & arte potiore principatum ſibi artificio vendicabant. ſic factum eſt vt nolentibus cædere mimis cum artificio ſuo ceteris, ſeparatio fieret reliquorum. Nam dum pauciores inferioribus qui in omni magiſterio erant, ſeruire dedignabantur, ſeipſos à Comędijs ſeparauerunt, ac ſic factum eſt, vt exemplo ſemel ſumpto vnuſquiſque ſuæ artis rem exequi cęperit, neque in comędiam venire. cuius rei indicia produnt nobis antiquæ Comędiæ. in quibus inuenimus, Acta tibijs, paribus, aut imparibus, aut ſeranis. quando enim chorus canebat choricijs tibijs, id eſt choraulicis artifex concinebat. In canticis autem pythaulicis reſponſabat. Sed quod paribus tibijs, vel imparibus inuenimus ſcriptum. hoc ſignificat, quòd ſi quando monodio agebat, vnam tibiam inflabat, quando ſynodio, vtranque hæc Diomedes.

Regula autem eſt.

Comędia quinque pręciſe continebit actus, nec in vna ſcena vltra quatuor perſonas inducentur loquentes quinetiam quarta raro loquatur. In nulla autem ſeu fabula, ſeu hiſtoria inuocetur deus aut dea, nec interueniſſe dicetur vbi humanis opibus regeri poterit. In tragędijs autem chorus, id quod in textu præſcribitur, munus explebit.

Neue minor, neu ſit quinto productior actu
Fabula: quæ poſci vult: & ſpectata reponi.
Nec deus interſit; niſi dignus vindice nodus
Inciderit: nec quartaloqui perſona laboret.
Actoris partes chorus, officiumque virile *
Defendat: neu quid medios intercinat actus,
Quod non propoſito conducat, & hereat apte.
Ille bonis faueatque; & concilietur * amicis:
Et regat iratos: & amet peccare timenteis.
Ille dapes laudet menſæ breuis: ille ſalubrem
Iuſtitiam, legeſque, & apertis ocia portis.
Ille tegat commiſſa: deoſque precetur, & oret;
Vt redeat miſeris, abeat fortuna ſuperbis.

IANVS

POſci) Bona fabula. [Ne minor) Omnis comędia, ſiue tragędia quinque actus habet, hoc eſt quinquies in ſcena dicitur. Comędia enim

• Inuocatio quibus faciẽda ſit Vide an not. Fr. Rob. in locum alias amico

vetus choros habuit vt Tragędia qui actus diuidunt excluſo choro, vt aliqua quies ſpectatoribus daretur, actus interpoſitus eſt dum tibicẽ populum delectaret. nonnulli in proſcenio, ne locum quidem reliquerunt. vnde apud illos dirimere actus quinque partitos difficile eſt. [Poſci) Placere quæ vult, & delectare. [Spectata) Quę ſemel acta & viſa eſt. [Reponi) Iterũ recitari. Eunuchus Terentij tã en ſucceſſu, & plauſu primo eſt acta, vt rurſus eſſet vendita, & ageretur iterum pro noua. [Productior) Prolixior. [Nec deus interſit) Deos introduci ſolitos in comędijs. vel teſtis eſt Amphytrio Plautina. in qua non ſolum Iupiter, & Mercurius ſub Amphytrionis Soſięq. perſonis agunt, ſed & ipſe Iupiter perturbato tantis malis Amphytrioni confeſſus deum & qualis videri ſolet, cęlicolis affuit, illumq. bono animo eſſe iuſſit. Introducuntur & dij in comędijs, prologis narrandis vt Lar in Aulul. Auxilium in Ciſtell. Poteſt & ad inuocationes referri, quas ſuis locis. i. difficillimis, & arduis opportune fieri conuenit, vt

Pandire nunc Helicona dea
cantuſque mouere.

Sed & magna ſemper arte in quocunque poëmate dij introducuntur, cum eo res deducta eſt, vt viribus humanis perfici non poſſit. Æneas interfecto Priamo tenentibus omnia Gręcis & igne nũquam è regia euaſiſſet, niſi,

Ducente deo flammam inter
& hoſtes.

Nec Turnus Troianis caſtris erupiſſet, ni Iuno vires animũq. miniſtraſſet. Hinc Minerua medijs cętibus Graium cohibendo Achilli interuenit ſoli perſpicua, aut aliorum nemo tuetur. Hinc illa Virgiliana matrona in medijs millibus auxiliabunda fratri conuerſatur.

Miſcetque viris, nec cernitur vlli.

[Interſit) In comędijs interueniat, vel quocunque poëmate. [Nodus) Difficultas, res difficilis, quę aliter explicari non poſſit. [Vindice) Vindicante, exponente, & liberante te ab ignoratione rerum. [Nec quartaloqui perſona) In Dramate tres perſonę tale agunt, quarta muta eſt, quamuis Latini plures perſonas in fabulis introduxerint, vt ſpatioſiores frequentia facerent. Ea muta perſona Cophon Proſopon facit, vnde illud Mart.

Comœdi tres ſunt, ſed amat tua Paula Lupercos,
Quatuor & Cophon Paula Proſopon amat.

Plures tribus introducuntur recte, ſi tumultum non fecerint, ſed dum duæ aut tres loquuntur ceteræ taceant. Poteſt & quarta perſona ad ſcenicos primarum, ſecũdarum, tertiarumq́. partium referri. neque enim ſolent mutæ perſonæ magnas partes habere in fabulis, ſed tres aut quatuor, reliquę parum loquuntur. [Actoris partes) Chorus perſonas non habet definitas, quippe omnes cuncti loquuntur quaſi voce confuſa, & concentum in vnam perſonam formant, nunc circa fumantes aras ſpatiantes, nunc gyros reuoluentes cum tibicine concinunt. Eſt autem eius officium laudare virtutes, perſequi vitia, a Dijs veniam impetrare, & fauere infelicibus. Poteſt eſſe tam virorum quàm fœminarum, vt in Troade Senecæ. [Actoris) Hiſtrionis in ſcena & mimi. [Officium virile) ſolet ſeruari in choris, vt ſi laudandus ſit virorum ſit chorus, ſi mulier mulierum. Hinc ait: Defendat partes actoris. i. quas partes quiſque actor fecerit, viriles, an muliebres, ſic tamen chorus vt iubet, ſermonem ſemper grauem & virilem eſſe oportet. Vel actoris partes. i. vnum cõmendet ex actoribus, non omnes ſimul, & officium virile defendat. i. ſi quid egit viro dignũ laudet. [Defendat) ſuſcipiat ſibi. Medios intercinat actus. Recte medios actus, nam quemadmodum perſonis nimisq. de proſcenio in ſcenam redeuntibus, apud Latinos actus diſtinguebatur, ſic apud Græcos aſcendente in orcheſtram choro. [Intercinat) Chorus canat. [Quo non propoſito) Quidquid canit chorus, debet ad argumentum referri. & plerunque ad eum ipſum actum quem diſtinxit. [Propoſito) Rei argumento. [Hæreat) Accõmodetur materiæ. [Regat) Mitiget, moderetur, vt in Hercule furente. [Timentes) Pauentes, vt Hyppolitum. [Dapes) Frugalitatem. [Salubrem) Quæ ſalutem det cuſtodientibus. [Ocia) Pacem. [Apertis portis) Cum tuta ſunt omnia. [Commiſſa) Quæ eius fidei ſunt credita. [Miſeris) Vt Hectori.

A C R O N.

NE ue minor, neu ſit quinto productior actu). i. non loquatur in fabula plus quinque perſonis. [Fabula, quæ poſci vult, & ſpectanda reponi). i. quæ vult poſci à populo, & reponi ſpectanda vt denuo agatur. i. quæ vult in auctoritatem venire. [Nec Deus interſit; niſi dignus vindice) Non debes inducere deum in ſcenam in tua fabula, niſi cauſa ſubueniendi, & puniendi. Aliter, Tum demum, inquit, auferri debet deus, cum digna res interuentu eius exponitur. Alioqui male ponitur ſi quis ſeruum ſuũ vult occidere, ſed magis cum filius patrem aut pater filium occidit. Item, Tunc, inquit, perſona numinis debet interſeri, quoties adeo difficilis res eſt vt non niſi interuentu numinis explicari poſſit, vt habemus apud Poëtam, ingreſſum fuiſſe Turnum caſtra Troiana, illicq́. multas cædes impune feciſſe, Incredibile eſt ſolum iſta ſine numine implere potuiſſe. Vidit hoc poëta nimis arduum, & ſubiunxit. Huic Iuno vires, animumq. miniſtrat. [Nec quarta loqui perſona laboret) Quartam certe perſonam quando inducimus, aut non omnino loqui debet, aut pauca, non dixit, taceat, ſed non loquendo laboret, quo aptior ſit dictio. Inducitur autem quarta perſona, aut vt annuat, aut vt ei aliquid imperetur. [Actoris partes chorus, officiumq́. virile Defendat:). Sic debet vnoſquiſque recitare fabulas, vt audientes laudent eum ſuumq. officium laudando protegant ab accuſatoribus. Quando vir agit virum, chorus debet induci. Chorus, inquit, non multarum perſonarum actus defendat, ſed vnius ſuſcipiat. Non ideo, inquit, multarum perſonarum partes ſuſcipiat, quia in choro multi ſunt, ſed virilem partem tueatur, hoc eſt vnius viri. Virile autem non aliqua re aſtuta, ſed vnumquemque contingit. Eſt autem ordo: Chorus defendat partes actoris, & officium virile. Alij ſic exponunt, Etiam ſi mulierum ſit chorus, eodem nomine appellatur, nec intereſt aliquid, an mulierum ſit chorus an virorum, dummodo verba conueniant. [Defendat:) Tueatur. Mire dixit, Ne ue, inquit, ipſe chorus inter medios actus aliquam rem canat incõgruam. i. ad canat quod ad præſentem rem aptum ſit. Ne chorus aliquid diſcrepet ab argumento, neque aliquid inter medios actus debet abſurde caní, id eſt inter actus viri ne inducas chorum mulierum. [Et regat,) Id eſt compeſcat, mitiget. Docet qua cauſa chorus debet induci, vt faueat bonis, & concilietur amice. [Peccare timenteis) Innocentes. [Salubrem iuſtitiam,) Quia ſemper incolumis eſt ſalus vbi eſt iuſtitia. [Et apertis ocia portis). i. in pace, quia in pace portæ patent: vt,

Panduntur portę. En econtrario,

Qua mœnia clauſis
Ferrum acuunt portis.

[Ille tegat commiſſa) Celer, credita ſibi. i. non palam faciat credita conſilia. [Miſeris,) Ad miſeros. [Fortuna). ſ. bona, nam eſt & mala: vt,

Hac Troiana tenus ſteterat fortuna.

P O R P H Y R I O.

NEV ſit quinto productior actu Fabula:) Ne incipiat tragœdia plus quam quinque partibus impleri. [Quæ poſci vult, & ſpectata reponi) Illud dixit, Si forte reponis Achillem, hoc eſt quæ placere vult, & iterum proferri. [Nec deus interſit; niſi dignus vindice nodus Inciderit:) Tunc demum, inquit, inferri debet deus, cum digna res interuentu eius exprimitur, alioquin male ponetur, vt in eo, ſi quis ſeruum voluerit occidere, Sed magis cum aut filius patrem, aut filium pater occidit. [Nec quarta loqui perſona laboret) Tres enim perſonæ tragœdiam itemque comœdiam peragunt, ſi tamen quarta interponitur, non loqui debet, ſed annuere, ſtatimq. dimitti. [Actoris partes chorus, officiumque virile Defendat,) Id eſt ne viris agentibus fœminarum inducatur chorus, ne fœminis viriles, ſed agentes ex vſu has partes cuſtodient.

G L A R E A N V S.

NE ue minor quinto, neu ſit productior actu) Hoc de quinque perſonis perperam Acron intelligit, quanquam codex poteſt eſſe corruptus. Mirum vero quam & Acron, & Badius hoc quòd ſtatim ſequitur, exponant. [Nec deus interſit; niſi dignus vindice nodus Inciderit,) Sed vltima Acronis placet, vltimaq. Badij expoſitio, tunc numinis perſonam inferẽdam, quoties adeo difficilis res ſit, vt non niſi interuentu numinis explicari poſſit, aut niſi maiora moliamur, quam quæ humanis opibus effici poſſint. [Actoris partes chorus, officiumq́. virile) Auctoris impreſſerat Aldus, ſed non placet. Acron autem ſi vſquam alibi certe hic adeo delirat, vt abſque indignatione a nemine legi poſſint quæ hoc loco ſcribit. Sed neque Porph. expoſitio mihi ſatis facit. Res non eſt omnino difficilis. Illud tamen (virile) lectorem moratur, nec mihi ſatis intellectum.

A S C E N S I V S.

HIC loquitur de luxu, & pompa theatrali, oſtendens quo pacto incrementum ſumpſit, additurus nonnulla de fabularum progreſſione, atque decoro. & dicit, Tibia. i. fiſtula facta ex tibia potiſſimum gruum qua modulos faciebant, non ſup. erat olim iuncta orichalco. i. inſtrumento facto ex orichalco, quòd in colore auro ſimile eſt, & æmula tubæ. i. imitatrix æqualem ſonum reddendo, q. d. Fiſtula erat olim ex tibijs gruum & non ex metallo confecta, neque tam ampla vt ſonum tubæ redderet, ſed erat tenuis. i. modica, & ſimplex. i. non compacta, & pauco foramine. i. habens pauca foramina, quia ſecundum Varronem tantum quatuor foraminum apud priſcos fuit, vtilis. i. idonea, & cõmoda, aſpirare. i. cantantibus choris concinere, & adeſſe. i. auxilio eſſe, atque pro complere flatu, id eſt ſonitu ſuo, ſedilia. i. ſeſſiones hominum, nondum nimis ſpiſſas. i. adhuc non nimis repletas populo, quæ, id eſt ad quæ ſedilia populus ſané. i. valde, numerabilis. i. facilis ad numerandum, vtpote paruus, id eſt modicus, & frugi, id eſt parſimoniæ inſeruiens, & caſtus, & verecundus, coibat. i. conueniebat. poſtquam ſupple populus Romanus victor exterarum gentium, cœpit. i. incœpit, extendere agros. i. poſſidere ampliores poſſeſſiones, & murus latior ſupple cœpit amplecti vrbes. i. ciuitates extentiores factæ ſunt, & genius, id eſt deus naturæ, cœpit placari (quaſi iratus fuerit in ſobrios qui genium ſuum defraudare dicuntur) vino diurno (quia interdiu vacare cœperunt potationibus, cum prius tantum labente die in cœnis conuiuere ſolerent) aut vino diurno. i. quotidiano. i. poſtquam ſingulis diebus potationibus, & comeſſationibus indulgere cœperunt: diebus feſtis. i. tempore feſtiuo: impune. i. ſine punitione, tunc ſupp. licentia i. impunitas, & permiſſio maior, ſcilicet quam prius acceſſit, & numeris. i. aut verſibus, qui numero cõſtant, & pro quibus ſæpe numeri ponuntur, aut numeris rerum ſcenicarum, vt actorum, & ornamentorum, ac inſtrumentum muſicorum & foraminum in eis: aut numeris ſ. chordarum, quia ante tres chordæ erant poſt ſeptem factæ ſunt, deinde nouem, que, pro &, & modis. i. modulationibus. Et cauſa eſt quare non

tanta

tanta licentia maioribus erat, quam addit Poëta dicens, Quid n. ruſticus indoctus liber laborum .i. paulo ante ſolutus à labore, & confuſus .i. permixtus, vrbano .i. vrbem habitanti, & turpis .i. deformis permixtus honeſto .i. pulchro ſaperet .i. ſapere poſſet? ſic, id eſt hoc modo, tibicen .i. canens in tibia, addidit arti priſcę .i. veteri motum .i. geſtum corporis, & luxuriam .i. voluptatem tripudiandi & ipſe vagus .i. vagabundus propter motum, traxit veſtem .i. ſyrma, quę veſtis oblonga σύρειν quod eſt traho dicta, per pulpita .i. per tabulas ſcenę. Et voces .i. ſonoritates, & modi inſolentiores, creuere .i. creuerunt etiam ſic .i. hoc modo, fidibus .i. chordis, ſeueris, id eſt grauibus prius, & facundia pręceps, id eſt iucunda eloquentia, quę cum ingenti impetu fertur, tulit, id eſt attulit, vel protulit, eloquium, id eſt eloquentiam. inſolitum, id eſt inconſuetum prius, & ſententia ſagax rerum vtiliū, id eſt ſapiens res vtiles, & diuina, id eſt diuinatur, futuri, id eſt rei futurę non diſcrepuit Delphis ſortilegis, id eſt ſortes dantibus, id eſt talia cœpit dicere qualia in templo Apollinis dicuntur, cum antea eo ſapientes loquerentur, & eorum pręceptum pro reſponſo eſſet.

Regula autem eſt.

Sicut apparatus ſcęnici paulatim ſuſceperunt incrementum, ita & verborum, ac ſententiarum pondus in poëmatis.

Tibia non vt nunc orichalco vincta, tubæque
Aemula, ſed tenuis, ſimplexque foramine pauco
Aſpirare, & adeſſe choris erat vtilis; atque
Non dum ſpiſſa nimis complere ſedilia flatu.
Quo ſanè populus numerabilis, vtpote paruus.
Et frugi, caſtusque, verecundusque coibat.
Poſtquam cœpit agros extendere victor: & vrbem
Latior amplecti murus: vinoque diurno
Placari Genius feſtis impunè diebus:
Acceſſit numeriſque, modiſque licentia maior.
Indoctus quid enim ſaperet, liberque laborum,
Ruſticus, vrbano confuſus, turpis honeſto?
Sic priſcæ motumque, & luxuriam addidit arti
Tibicen: traxitque vagus per pulpita veſtem.
Sic etiam fidibus voces creuere ſeueris:
Et tulit eloquium inſolitum facundia præceps:
Vtiliumque ſagax rerum, & diuina futuri
Sortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis.

IANVS

Tibia non vt nunc) Tibię quanto in pretio fuerint apud Populum Rom. honos tibicini a Numa Pompilio adhibitus teſtatur, quo per tribunos conſulari poteſtate ſpoliati cum receſſiſſent Tyburq. petiſſent, magna arte reuocati, ingentique lętitia excepti ſunt. Eorum opera in ludis, ſacris, nuptijs, funeribus erat neceſſaria, quòd modulatione rationalis anima oblectatur, licet apud mortuos non tibicines, ſed ſicinistę, & ſiticines canerent quodam proprio tubę genere. Sibaritę in Italia ad tibias dimicabant. idem in Gręcia Lacedęmonij, qui nec pugnabant niſi muſis litaſſent. Amazonum regina cū ad Alexandrum venire, vt conciperet, tibicina pro maximo munere regem donauit, inueniſſe autem tibias Pallas perhibetur, & ob oris deformitatem reieciſſe, & Ariſtoteles octauo Polyticorum, non tam ob deformitatem reiectas putat, quàm quòd nihil tibiarum vſus confert ad intelligendum, vnde tutore Alcibiade Attica iuuentus deſijt tibijs canere, & lyram ſumpſit. Comœdias ad tibias agi ſolitas vel illud indicat, quòd Roſcius in ſenectute tardiores ſibi fecerat tibias. quia & in antiquis comœdijs acta inuenimus paribus tibijs, aut diſparibus, aut ſeranis, aut dextris, aut ſiniſtris. Monodio vnam tibiam inflabant, ſynodio vtranque. dextræ ſua grauitate ſeriem dictionemque comœdiæ pronunciabant, ſiniſtræ & ſeranæ acuminis leuitate iocos oſtendebant, vtriſque mixtos grauitate iocos denunciabant. (Foramine pauco) Quatuor enim a principio fuerant, aucto eorum numero creuit vox tibiæ, de cuius foraminibus vicinis acutus ſonus emittitur, de longinquis vero, & termino proximis, grauior item acutior per patientiora foramine grauior per anguſta, & vtriuſque cauſæ ratio vna, quia ſpiritus vbi incipit, fortior eſt defectior, vbi deſinit. (Vincta) Compacta. (Æmula) Magnitudine vocis. (Tenuis) Ad ornatum. (Adſpirare) Capere vt ſonaret. (Sedilia) Caueam. (Spiſſa) Plena ſpectatoribus. (Quo) Flatu. (Numerabilis) .i. rarus. (Victor) Romulus pomœrium poſuit à foro Boario vbi æneum tauri ſimulacrum erat, vt magnam Herculis aram complecteretur, inde certis ſpatijs interiecti lapides per ima montis Palatini ad aram conſiti. mox ad Curias veteres, tum ad ſacellum Larum, forumq. Romanum. Capitolium non à Romulo, ſed a Tito Tatio additum, mox pro fortuna pomœrium auctū, nec niſi ijs qui protulerint imperium, terminos vrbis propagare dabatur, non tamen Romani duces, quanquam magnis nationibus ſubauctis vſurpauerunt, quod nunquam prouinciali, ſed Italico agro acquiſito mos proferre fuit Lucius Sulla vltimus Romanorum ducum id fecit. Cæſar campum Martium vrbi addere cogitabat. Auguſtus deinde protulit, quem imitatus Claudius nouos vbi terminos poſuit. M. Varro lib antiquitatum duodeuigeſimum ſcriptum reliquit, Vectiū augurem non ignobilem ſolitum dicere, ſi ita eſſet vt tradebant hiſtorici de Romuli in vrbe condenda augurijs ac duodecim vulturibus, quoniam centum viginti annos præteriſſet incolumis populus Romanus ad mille & ducentos peruenturū. (Extendere) Augere imperiū. (Placari, genius) Genio maiores noſtri vino, non hoſtia faciebant natali die. vnde illud,

Funde merum genio.

Id autem ea fiebat cauſa, ne die qua ipſi lucem accepiſſent, alijs demerent. Genio facta neminem oportebat ante guſtare quàm eum qui fecerit. Eſt autem genius, cuius in tutela quiſque natus viuit, dictus quòd nobiſcū ſit genitus, vel quòd ſtatim nos genitos ſuſcipiat, & tueatur. Duplicem omnibus omnino genium nobis datum affirmant ſapientes, quibuſdam etiam datū videre ſuum genium, ſed quod multiplices ornauerit virtutes hinc io Homeri carminibus nō Deos immortales credendum cum viris fortibus colloꝗuutos, nec adfuiſſe pugnantibus, ſed ſalutares genios cum iiſdem verſatos, quorum adminiculis enituere, Pythagoras, Socrates, Numa ſuperior, Scipio Africanus, Marius, Octauius Auguſtus, Brutus, Conſtantinus, Iulianusque imperatores. (Feſtis) Statis, conſtitutis. (Impune) Sine legibus. (Placari) Sacrificare. (Diurno) Ad diem perducto. (Impune) Sine vlla lege ſumptuaria, quæ multiplex erat plures enim leges ſumptuariæ latæ fuerunt, quæ ſumptum coërcebant in cibis. (Quidem .n. ſaperet) Romani mores per adcitam laſciuiam paulatim euerti cœperunt, hinc aucta tibia, auctæ fides, auctum loquendi genus, menſuraque theatri moles poſita, nam antea ſubitarijs gradibus, & ſcena in tempus ſtructa ludi edebantur, quin & vetuſtiora ſi repetas, ſtantem populum inuenias ſpectauiſſe. Eo deinde luxus ventum eſt, vt proceres Romani in ſcena pollucrentur. (Saperet) Cur non corrumperetur. (Liberque labor) Tutus ab omni bello. (Vagus) Tibicen. (Sic) Ex hac luxuria. (Seueris) Grauibus. (Fidibus) Præter tibias, & fides maiorem vocem cœpere. (Ante tres chordæ erant, poſt ſeptem, deinde decem, quoniam tot ſunt humanæ harmoniæ varietates Lacedæmonij: è Timothei fidibus neruos demi iuſſerunt, quòd plures quam ſeptem haberent. (Præceps) Facta ob luxuriam. (Sententia) Philoſophia. (Diuina futuri) Per quam poſſimus futura conijcere. (Delphis) Obſcuriora ſunt dicta eorum philoſophorum reſponſis Delphicis, & Apollinis.

ACRON.

TIBIA non vt nunc oricalcho) Docet qua cauſa tempore multa mutata. Tibia enim ante non erat ita ornata, & neque tam multis foraminibus tubæ æmula. Modo vero, & ornata eſt, & tam multa habet foramina, vt ſonet quemadmodum tuba. Oſtendit luxuriam recentem, & ambitionem natam eſſe, antiquitatem vero ſeueram fuiſſe. nam prius tibia non erat ambitioſa, nec multis diſtincta foraminibus. Varro ait ad Marcellum de lingua Latina, quatuor foraminum fuiſſe tibias apud antiquos. Et ſeipſum in templo Marſiæ vidiſſe tibias quatuor foraminum. Quare quaterna foramina antiquæ tibiæ habuerunt. Alij dicunt non plus quàm tria. (Aſpirare, & adeſſe choris erat vtilis,) Id eſt paucis ſpectantibus, ſufficiebat, inquit, breuis tibia ad ſedilia populi complenda, quæ eo tempore adhuc non erat ſpiſſa atque denſa. (Atque nondum ſpiſſa) Nondum erat vtilis tibia ad ſedilia populi complenda,

id eſt

id eſt complere flatu ſuo ſpiſſa theatra vel aures omnium ſpectatorum, adeo erat tenuis: & ſonus eius vix audiebatur per totam ſcenam. [Quo ſanè).i.ad ſedula expléda.i.ad theatrum pauci conueniebant. [Numerabilis) Paruus, quia numerari poterat. [Poſtquam cœpit agrus extendere).i.poſtquam cœperunt homines ita epulari, velut in feſtis diebus. poſtquam cœperunt impune vti conuiuijs, quaſi ſacris cœnis, creuit luxuria. [Placati genius) Deeſt (cœpit) poſtquam cœperunt naturali Deo ſacrificare. [Feſtis) Quaſi feſtis. [Impune).i.non contradicente lege aut moribus. [Acceſſit numeriſq. modiſque licentia maior) Quia ante tres erant chordæ, poſt ſeptem factæ ſunt deinde decem. [Indoctus) Quidem.n. Poſtquam cœpit eſſe indoctus populus, ſine differentia cœperunt eſſe omnia, & hac de cauſa delicias inuenerunt. Tibicines vero vt populus voluptatibus teneretur. Confuſus autem eſt mixtus. Dicit autem cauſam per quam creuit licentia, propter imperitiam populi, & qua nulla erat differentia bonos, & malos. [Liberq. laborum ruſticus) Liber tam à ciuili bello, quàm ab extraneo. [Sic) Taliter poſtquã creuit populus, & ſuperſtitio eius. [Motumq. & luxuriam addidit arti) Geſtum corporis, & voluptatem propter multitudinẽ foraminum, & tibiarum ſupra modum aucta eſt magnitudo.
[Traxiq. vagus per pulpita veſtem) Propter geſtum vagus, quia non in vno loco, nec in vno modo tibicen, ſed varie huc atque illuc ſeſe circunfert. [Per pulpita) Per tabulas ſcenæ. [Sic etiã fidibus voces creuere ſeueris) Soni, modi inſolentiores ſiue numeri. nam prius tetracordi erant cytharœdi. Antea.n.lyra ſeptem chordas habuit tantum, poſtea excogitata eſt cythara. Siue aliter (creuere.) Cythara.n.monochordos fuit deinde paulatim dextra læuaq. addentes ponebant. Tragœdijs ſatyra dicitur amata, in quibus, ſalua maieſtate grauitatis, iocos exercebant ſecundum Cratini inſtitutionem. Is.n.primus Athenis Dionyſia dum eſſent, ſatyricam fabulam induxit. Alia autem ſatyra eſt illa mordax, vt Lucilij, Perſij, Iuuenalis. Hæ autem fabulæ ſatyricæ dicuntur, vt Tragicæ, & Comicæ. [Tulit) Protulit. [Eloquium inſolitum) Inſolitum eloquium.i.nouam eloquentiam, hoc eſt inflatam, & non propriam. Sic & facundia elapſa eſt in loquacitatem, & facta vitioſa, nunc.n.cœperunt facunde eloqui, & amplius ſolito. Facundia præceps, eſt iucunda eloquentia.
Vnde facundus fatu iucundus. Sed facundia præceps, eſt quæ cum ingenti impetu fertur eloquentia, quanquam antea neceſſaria erat, & vtilis, circa promiſſionem futurorum cœpit furibunde, & Delphice ſimilis eſſe amiſſa moderatione. [Vtiliumq. ſagax).i.inuentrix, gnara & diuina futuri, ſicut philoſophia, quæ ita futura præuidet ſicut diuinatio. [Sortilegis) Sortes dantibus, per quas futura noſcuntur. [Non diſcrepuit ſententia Delphis.i.quæ antea vtilis erat, talia cœpit dicere, qualia in templo Apollinis dicuntur.

PORPHYRIO.

TIBIA non vt nunc orichalcho vincta, tubæque Aemula, ſed tenuis) Colligit priore tempore, certiore lege ſcriptas eſſe fabulas, quàm hoc ſeculo. Nam nec tibia quæ interijt, tam pretioſa erat, neque tam magna quam nunc eſt, quæ orichalco ornatur, quod ſimillimum bracteæ auræ eſt. [Simplex foramine pauco) Terna.n.tantummodo habuit antiqua tibia. [Sic priſcæ motumq., & luxuriam addidit arti) Motum nunc geſtum dicit. [Sic etiam fidibus voces creuere ſeueris) Ante.n.ſeptem habebat, excogitata poſtea cythara eſt. [Et tulit eloquium inſolitum facundia præceps) Vſus eſt dicere quę præcepit eloquentia. [Vtiliumque ſagax rerum, & diuina futuri ſortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis) Ante.n.ſapientes loquebantur, & illorum pręceptum pro reſponſo erat vt σὺν θεῷ. Et multa quæ in templo Apollinis Delphici ſcripta ſunt, & ſeptem ſapientum pręcepta, ſententiam, dixit, vt apud Gręcos.

GLAREANVS.

TIBIA non vt nunc orichalco) Quid tuba ſit, apud neminem puto ignotum, ex illo potiſſimum Ennij. At tuba terribilĩ ſonitu tarantara dixit. Quid autem tibia ſit eius æmula. non item clarum eſt. Ego phthongorum, non foraminum multitudine intelligo. Neque.n.tuba foramina habet. Si quis etiam de magnitudine aut ſonitus vehementia putet. intelligi, nõ admodum repugno. Quanquam diuerſa hodie, vt olim tibiarum genera in vſu habentur, quædam ſuperne inflantur, decem foraminibus ante, & poſt connumerato eo etiam vbi exit flatus. Sed & hæ duplices, quædam ſimpliciter ſuperne inflatur in latum porrecto foramine, mitem reddentes ſonum, quædam linguis prominentibus, duabus veluti pennis quæ ori imponuntur, atque hæc proxime ad tubam, clamoſum ſonitum reddunt. Quædam ſuperne inflantur foramine anguſto, ac rotundo, inferne ſex, aut ſeptem foraminibus. Sed duræ inflationis eſt hæc tibia, clamoſa, & à longo gratior ſpatio. Sunt etiam tibię, quæ tranſuerſe inflãtur, quas ego puto fiſtulas dicit vt hodie in bellis Germania vtitur, & Heluetij, quidam Germani Heluetias vulgo vocant. Verum quotuſquiſque hodie eſt qui inter fabulam ac tibiam diſcrimen vllum norit, aut apud Græcos inter αὐλὸν καὶ σύριγγα? Et quod Plin.lib.vij.c.lvj.inquit, Fiſtulam Pan, Monaulam Mercurius, Obliquam tibiam Midas in Phrygia, Geminas tibias Marſias in eadem gente inuenit, apud me nondum ita clarum eſt, vt nihil hæſitem ſi quis ex me differentiam noſtra ætate ſcire velit. vt taceam de præcentorijs, geminis, vaſtis, miluinis, thurarijs, ſimplicibus, Græce monaulis Aegyptijs, Serranis, Gingrijs, Lidis, & ſi quæ aliæ à gentibus nomina habent, de quibus paſſim multi ſcribunt, ſed pauci formas explicant. Sed illud (orichalco) commentatores in varias traxit ſententias. Porphyrion ſimillimum bracteæ aureæ potat. qua fiſtula ornetur, quod ſimilis vero puto, quàm quod Badius inſtrumentum facit ex orichalcho. Acron etiam ex Varrone oſtendit tibiam olim quatuor fuiſſe foraminum. Gallia hodie tabulis vtitur, & quædam Italiæ partes tribus inferne, & vno ſuperne. Sed de his ſatis. Eſt item vincta) à vincio legendum, non (iuncta) à iungo. [Nondum ſpiſſa nimis complere ſedilia flatu) Illud (nondum) Acron coniungit ad (vtilis) hoc eſt ſenſu, Nondum erat vtilis tibia ad ſedilia populi complenda, cum Horatius ad (ſpiſſa) retulerit hoc ſenſu, Tibia illa tenuis, & ſimplex foramine pauco vtilis erat ad cõplenda ſedilia nondum ſpiſſa nimis. [Indoctus quid.n.ſaperet, liberq. laborum) Poſtquam cœpit eſſe indoctus populus (idem inquit) ſine differentia cœperunt eſſe omnia. Fortaſſe (doctus) legendum. Nam alioqui non intelligo. Sequentia etiam verba de tibicinibus, mutila ſunt. Et quod, liber, inquit, tam à ciuili bello, quàm ab extraneo, mihi diſplicet, placet autem quod Badius ait liber laborum.i.paulo ante ſolutus à labore. [Sic etiam fidibus voces creuere ſeueris) Acrõ hoc loco, neque ſonum à modo aut numero recte ſeparatum intellexit, cum ſoni ſint phthongi, modi vero tropi, quos noſtra ætas tonos vocat, numeri vero ſonorum metra, Inter lyram vero, & cytharam innuit diſcrimẽ, ſed obſcure. Cum lyra trichordos tetrachordoſqne frequenter noſtra ætate etiam hexachordos inſtituatur, Cythara vero vigintiquatuor chordis ferè. Illud porrò quod ait cytharam olim fuiſſe monochordon, nuſquam antea legi, nec puto eſſe verum. Monochordon, vero inſtrumentum etiamnum hodie frequens viſitur.

IANVS OB hircum) Ob nomen tragœdię, & vetuſtum morem nam olim tragicis auctorib. τράγος, id eſt hircus pręmium cantus proponebatur, hęc Tragœdię libero patri dicatę. [Mox) Deinde cum vidit Tragœdia nõ placere, nec iocos habere. [Agreſtes Satyros) Vetuſtiſſimę ſatyrę genus ſola carminum varietate mixtũ erat vnde ſibi nomen ſumpſit. eam primum tragici poëtę idu

Carmine qui tragico vilem certauit ob hircum,
Mox etiam agreſteis ſatyros nudauit: & aſper
Incolumi grauitate iocum tentauit. eo quod
Illecebris erat, & grata nouitate morandus
Spectator, functusque ſacris, & potus, & exlex,
Verum ita riſoris ita, commendare dicaces
Conueniet ſatyros; ita vertere ſeria ludo:
Ne, quicunque deus, quicunque adhibebitur heros,
Regali conſpectus in auro nuper, & oſtro,
Migret in obſcuras humili ſermone tabernas:

xerunt, vbi liceret licentius laſciuire, nec vt putãt multi ex luctu in gaudium finiebat, ſed perpetuum riſum eleganti, ſcenicoque modo habebat. vt apud Euripidem. Her. emptus à Sileno, vti villicus, & ſeruus mittitur in agrum ad vineam fodiendam, ille magnis viribus ſumpto ligone, vites eradicat, eaſq. comburendas in villam humeris comportat, cum veſcitur, panes ingentes frangit, ingentem bouem

Aut dum vitat humum, nubeis, & inania capret,
Effutire leueis indigna tragœdia verſus:
Vt feſtis matrona moueri iuſſa diebus:
Intererit ſatyris paulum pudibunda proteruis.

bouem mactat, fores cellæ vinariæ diruit, eaſq. pro menſa parat, optimum doliorum delinit alterũ ſeruum qui agro præeſt toruum aſpiciens, iubet ocyus poma ad ſe ex arboribus, adferre, denique conſurgens vicinum flumen in habitationem introducit, quod cuncta deleuit. Varro Menippum imitatus, Satyras ſcripſit. Cum in theatro agebantur Satyræ, ſcena ornabatur arboribus. ſpeluncis, montibus, reliquiſq. agreſtibus rebus. nam in Tragœdijs, columnis, & faſtigijs, ſignis, regalibuſq. ornamentis, in Comœdijs, priuatis ædificijs, & mœnianis proſpectibuſq feneſtras habentibus, ad communium ædificiorum imitationem ſcena inſtruebatur. [Nudauit) Apperuit quod in Satyra multa fiunt libere, & dicuntur liberius. [Agreſtes) Erant enim perſonæ quædam Satyricæ, vt Silenus, & Satyrus, cum canus, tum barbarus. Dionyſius, ludos editos ſcribit Romæ, in quorum pompa chori Satyriſtarum in Silenorum ſpeciem agerentur ornatu, & amictu Satyrico. [Nudauit) Nudos introduxit. [Satyros) Satyricam ſcripſit fabulam. [Tentauit iocum) Satyram. [Grauitate) tum carmine, tum perſonis, ſalua tragœdia, iocos ſcripſit. [Spectator) populus qui conueniebat ad ludos. [Illecebris) Nugis, ioci. [Nouitate) Noua omnia habent gratiam. [Functuſq. ſacris) qui iam ſacrificauerat. [Ex lex) Quem nulla lege potes regere .i. qui ſacris, & rei ſeriæ operam dedit iam cupit voluptati genioq. indulgere. [Verum) Cũ dixiſſet Satyram ſumpſiſſe initium à Tragędia, dat legem quatenus, & quouſque diſcedendum ſit à grauitate. [Commendare) Laudare, & ſcriptos dare. [Riſores) Quod Satyri leues ſint, & rideant, ſerijs iocos mixtos habeant. [Dicaces) Qui malignis ſalibus hunc, & illum laceſſunt, mordent, & latrant [Seria) Tragędiam [Ludo) .i. Satyra .i. introducere eaſdem perſonas in Tragędia, quas in Satyra. [Deus) Vt Silenus, Bacchus, Pan, & Semidei heroës, vt Hercules. [Regali auro nuper) in Tragędia [Obſcuras tabernas) In comędiam. Tabernariæ fabulæ dicebantur apud Romanos, humilitate perſonarum, & argumentorum ſimilitudine comędijs pares, dictæ quod priuatæ domus in qua ſcena fingebatur, tabulis tegerentur. [Nubeis, & inania) .i. das perſonam Tragicam in Comędia. [Humum) .i. comędiam [Effutire) Inepte, & imprudenter emittere ſignificat. Marcus Varro. eiiax nihil ſignificare ait, ſed effutitium eſſe verbum quoddam Cic. Tuſcul. v. Nec hoc ſic agitur, vt ex tempore quaſi effutire videatur. vnde Plautus in Truculento ſutatim dixit. i. impudenter, & inconſulte. [Leueis) Vt puta ex Iambis omnibus, qui culpantur in Tragędijs. Incitantur autem Tragędiæ Spondaico carmine. vnde M. Tullius Pacuuij carmina in Tragędia, quæ Teucer inſcribitur, ſpondealia appellauit. [Moueri feſtis) Comparatio ſumpta à matrona, quæ ita corpus mouet, vt grauitatem ſeruet. Matronis ſaltare quibuſdam diebus apud Romanos licitum fuiſſe illud indicat Saluſtianum, Pſallere ſaltare elegantius, quàm neceſſe eſt probæ. Erat matronis ſaltandi cura, ſed non curioſa vſque ad artis perfectionem, vnde eſt illud Horatij.

Doceri motus gaudet ionicos matura virgo.

Extant Scipionis verba, qui quæritur in ludum hiſtrionũ conuenire pueros virgineſque ingenuos, vt in vno ludo quingentos ſe vidiſſe teſtetur. Saltationem autem Romanis fuiſſe non indecoram, vel ſolus exemplo eſt Appius Claudius, qui ſalius vſq; ad ſenectutem fuit, & pro gloria habuit, quod inter collegas optime ſaltitaret. Scipio Africanus triumphale corpus ſuum mouebat ad numeros, qui & M. Tullij ætate inter Gabinium Ciceronis inimicum, & M. Cęcilium Craſſum diuitis filium magna contentio fuit quiſnam melius ſaltaret. Orta eſt ſaltatio ab illis temporibus heroicis, & a Socrate, & Platone Chryſippoq. probata, à Lacedæmonijs celebrata tanquam ad bella vtilis, a Romanis eſt in ipſis ſacris vſurpata. [Moueri) .i. ita ſaltet vt à grauitate non diſcedat. Ita Satyra à Tragędia non diſcedet omnino, quæ eius eſt filia.

A C R O N.

CARMINE qui Tragico) Docet quomodo mutata eſt diſciplina poëtarum, nam primus Theſpis Tragędiam ſcripſit. [Vilem certauit ob hircum) Hircus fuit pręmium Tragędo. Vnde & Tragędia dicta eſt. τράγος enim Græce, hircus appellatur. Ille qui propter hircum ſcripſit Tragica carmina, ipſe deſcripſit qualiter ſe habent agreſtes Satyri. [Mox etiam) Non multo poſt ille aliquos carmine Satyros induxit, qui nudi pergunt. Nam docet vnde nata ſit Satyra, ex Tragœdijs .ſ. [Agreſtes) ſeueros, quia vitia carpant. Satyros enim poſtea etiam Satyra adiunxit Tragœdiæ. Nudauit autem, quod liberius in ea dicantur, & fiant pleraque. [Et aſper incolumi grauitate) Carmini ſimilis, & aſper Tragędus, ita admiſcuit iocum Tragędię, vt ſeueritatem ſeruaret incolumem .i. quamuis eſſet aſper, ſic iocatus eſt Tragędus per Satyram, vt non amitteret grauitatem. Aſper autem ſcurrus. Et hoc ad habitum retulit, quia proterua quædam in Satyris dicuntur, & fiunt. [Eo quod illecebris erat) Ideo admiſcuit Tragędiæ Satyram, vt per illecebras teneret ſpectatorem. Antea non voluptatis cauſa inuenti ſunt ludi, ſed religionis .s. Idea Satyram admiſcuit Tragędiæ, qua ſpectator grata erat nouitate retinendus, qui ſpectator veniebat poſt ſacrificia iam pranſus, iam potatus. Illecebris autem, quia habet Satyra illecebras, quæ iocum continet, & riſum mouet, auditor volebat delectationes nouiter factas audire. [Spectator) Populus videlicet ad obſeruanda ſacrificia, aut feriatus, & omnia negligenter accipiens, ſecurus, & ſine lege [Verum ita riſores) Debet miſceri Satyra Tragędia, vt perſonis ſuum decus ſeruetur. [Riſores) Satyri, aut quia riſum mouent, aut quia res rident humanas. [Commendare) .ſ. ſpectatoribus. Omnia enim quæ dicuntur a poëtis, ita debent dici, vt commendari videantur. i. libenter aſpiciantur. Dicaces autem, iocoſos, & liberos ad dicendum mordaces. [Ita vertere ſeria ludo) Videlicet cum Satyra Tragędiam. [Ne quicunque deus quicunque adhibebitur heros) ſubaudi, in carmine tuo, ò poëta. Ac ſi diceret, ille qui debet ſcribere de Dijs, vel de regibus, non debet eos vili carmine ſcribere. [Conſpectus) Conſpicua. [Migret in obſcuras humili ſermone) hoc decet, vt conſonantia dicamus. [In obſcuras tabernas) .i. in humilem modum. i. non humiliter loquatur. Tabernas autem, humilia cubilia ſiue caſas, Aut dum facis illum humilitatem vitantem facias inter nubem cœlumq. verſari. Effutire. hic emittere, proprie autem effutire eſt inepte loqui. Illum autem Tragœdum poëtam, quem non decent leuia raro Satyrica ſcribere decet, & ſi ſcribit, temperare & Satyrorum, procacitati ſatisfacere. Vt matrona feſtis diebus iuſſa ſaltare, cum quadam verecundia moueri iubetur, ita Satyra paululum erubeſcere debet vſurpata auctoritate. [Vt feſtis matrona moueri iuſſa diebus) ſunt enim quædam ſacra quibus ſaltant matronæ, ſicut in ſacris Martia deorum. [Proteruis) Aut quia vitia notant, aut ſtudent riſui. Nam & ipſa Tragœdia paulum pudibunda debet eſſe, quæ miſceatur Satyris. Vel interit paululum non paulum pudibunda.

P O R P H Y R I O.

CARMINE qui tragico vilem certauit ob hircum) Circa hunc enim Tragędiarum ſcriptores apud antiquos contendebant, & Tragœdia inde appellata eſt. [Vt mox etiam agreſtes Satyros nudauit) hoc eſt, Satyrica cœperunt ſcribere, vt Pomponius Athlantem, vel Siſyphon, vel Ariadnem.

A S C E N S I V S.

PERSTAT in inſtituto ſuo poëta, & monet, vt verba rebus, & perſonis quadrent. Eſt autem duplex intellectus primorum verborum, eo quòd in aliquando auget, vt ſit inornata. i. valde ornata. Aliquando negat, vt impotens. i. non potens. & inornata. i. non ornata. Primo modo ſic interpretantur, Ego ò Piſones ſcriptor. i. qui volam ſcribere non amabo ſolum nomina verba Satyrorum inornata, & dominantia. i. habentia propriam ſignificationem, ſed inornata, verumetiam ſup. volam ad proprietatẽ, & ornatũ accedere. Secundo modo ſic exponunt. O Piſones ego ſcriptor. i. qui volam ſcribere, non amabo ſolum nomina inornata. i. valde ornata, & proprie ſignificantia, & dominantia, & pluſquam ſui iuris eſt importantia, vt virtus Æneę. i. Aeneas, ſed quę .i. quoque verba Satyrorum. i. Satyrographorum, hoc eſt non ero contentus in altera parte orationis, quę per nomina ſignificatur, ſeruaſſe decorum, niſi etiam in verbis. i. reliqua parte obſeruetur. Mihi autem ita interpretari placet, vt nomina & verba ſingulę. i. partes orationis, ſint inornata, id eſt non ornata quia in Satyra, quæ ornatum verborum refugit. Sunt enim Satyri agreſtes Dei, vnde illis ſermo ruſticanus competit. veruntamen erunt verba dominantia, id eſt electa, quantum ad ſententias in quibus vim habent. Nec tamen ſatis eſt conuenientia habere nomina,

mina,& verba,niſi & perſonis quadrent. vnde addit. Nec pro & non ego ſcriptor, id eſt qui volam ſcribere Satyras non enitar, id eſt non conabor, differre ſic colori Tragico, id eſt à Tragœdia, ſcilicet ſic effugere ſublimitatem Tragœdiæ, vt nihil interſit an Dauus ſeruus loquatur, an Pythias audax, id eſt temeraria effecta lucrata, id eſt poſtquam lucrata eſt, talentum, id eſt tale pondus pecuniæ. Simone, id eſt domino ſuo emuncto, id eſt deluſo, vel ſub ſpem melius faciendi pecunia priuato. ſic apud Terent. Emunxit argento ſcorm. Neque tamen de Pythia Terentius loquitur, ſed de ea, quæ apud Lucil. a domino per aſtutias talentum accepit, quaſi dicat, & ſi Dauus callidus eſt ſeruus, & Pythias lucrata talentum callida ancilla, & ita in qualitatem multum conueniunt, tamen quia in ſexu differunt, intererit multum Dauus ne loquatur, an audax Pythias, an Silenus cuſtos, & famulus alumni .i. à ſe nutriti Deus videlicet Liberi, ſeu Bacchi, hoc eſt quamuis ſit petulans ſeruus, & petulans ancilla, non tamen ad petulantiam Sileni, qui cuſtus, & nutritor eſt Liberi, ſeu Bacchi peruenient. Ego ſequar carmen fictum .i. quod ego fingam, ex noto, id eſt ſecundum ſimilitudinem carminis approbati, & mihi noti, hoc eſt ego argumenta Satyrica ex Tragœdijs notis confingam. vel ita fingam carmen, & ita Comœdiam ex notis rebus, vt quis exiſtimet ſe imitari poſſe, laboret autem cum aggreſſus fuerit. Nam virtutis eſt ita ſcribere Comœdiam, vt imitatio eius facilis videatur, & executio difficilis ſit. Quis enim neſcit modum litigandi quomodo obiurgat pater filium, adoleſcens iraſcitur meretrici, & alia huiuſmodi? Ordo igitur eſt. Ego ſic ſequar carmen fictum ex noto, id eſt ſic faciam carmen fictitium ex re nota, vt quiuis, id eſt quilibet, vel potius quicunque, ſperet ſibi idem, id eſt ſpem habeat idem poſſe facere, ſudet .ſ. præ labore, & laboret multum, auſus, id eſt conatus facere idem, laboret fruſtra, id eſt in vanum. vnde acclamat tantum .i. tantum, pollet, id eſt valet ſeries .i. aptus ordo, & diſpoſitio quæ œconomia dicitur, quæ pro &, iunctura, id eſt ſubtilis compoſitio verborum, tantum honoris, id eſt venuſtatis, & leporis, accedit, id eſt adijcitur, ſumptis, id eſt ijs quæ ſumuntur, de medio, id eſt de rebus omnibus propoſitis, & communibus Fauni, id eſt dij ſilueſtres. à fando dicti. deducti ſiluis, id eſt à ſiluis ducti in theatrum, caueant me iudice, id eſt meo iudicio, ne iuuenentur, id eſt iuueniliter loquantur, vnquam, id eſt quouis tempore verſibus nimium teneris, id eſt nimis blandam ſententiam habentibus, quia Faunorum, id eſt Satyrorum eſt mordere, velut .i. ſiruti ſup. iuueniliter loquantur, innati triuijs, id eſt in medijs ciuitatibus, aut hominum conuenticulis, ac pene .i. quaſi, forenſes, id eſt in foro verſati, hoc eſt ne nimium vrbanos mores aſſumant, aut ne crepent, id eſt per crepitum proferant, verba immunda, id eſt obſcœna, & nimium lubrica, quæ pro, id eſt ignominioſa, id eſt ignominiam, & contemptum patientia. quoniam pro quia ſupple ij. quibus eſt equus, id eſt equites hoc eſt qui ſunt de ordine equeſtri, & pater, id eſt qui ſunt de ordine patricio, hoc eſt ſenatores. vel ij quibus eſt pater, id Liberi ingenui, qui ſub patre ſunt, & res, id eſt diuites, vel reipublicæ gubernatores, offenduntur ſi quid obſcœne dicatur, ne pro & ſi emptor ciceris fracti, id eſt piſti, aut emptor nucis, id eſt vilis popellus, qui aut cicere, aut nucibus viuit, probat, id eſt approbat huiuſmodi compoſitionem, non tamen ij quibus eſt equus, & pater, & res accipiunt, id eſt libenter capiunt, aut donant, id eſt numerant compoſitorem coronam, id eſt brauio, vel præmio pro laude certantium, quaſi dicat non quod vulgo, ſed quod peritis placeat faciendum eſſe.

Regula autem eſt.

Non ſatis eſt in Satyris obſeruare vocabula illis apta, quę ſint inornata .i. ſubruſticana quidem, & minus culta, ſed in pondere ſententiarum dominantia. Verum animaduertendum eſt, vt perſonis quadrent, quia aliter ſeruus, quam ancilla. & aliter Satyrus, quam homo loquetur. Neque vero Fauni ac Satyri, qui dij ſilueſtres ſunt ſic loquentur, vt in vrbibus nati, aut conuerſati videantur. nec tamen tam obſcœne, vel pudicæ aures non ferant, ſed in re è medio ſumpta .i. ad libitum excogita, tale ſeruabitur temperamentum, talisq. iunctura, vt facilis quidem videatur, ſed difficillima ſit imitatio.

IANVS NOn ego inornata.) Id eſt, non putabo me Satyrographum probū, ſi ruſticis tantum verbis, & procacibus proprijsq. fuerim vſus, tantumq. diſceſſerim à Tragœdia, vt opus Comœdiæ ſimile ediderim, ſed ſi finxero aptos Satyros ex rebus notis .i. ex argumentis Tragœdiarum, & Comœdiarum, quam rem, licet multi ſint putaturi facilem, nihilominus ſi aggredi voluerint, ſudabunt multum, & fortaſſe res difficultate deterrebuntur. (Amabo) Non ſectabor vt amatores. (Inornata) Ruſtica, ſic adeita de ſiluis. (Verba dominantia) Propria non tranſlata, quæ nullo poſſis alio verbo melius exprimere, ne verecundiæ ſubiacent. vt,

Dic mihi ſimpliciter, comœdijs, & citharœdis
Fabula quid præſtet, carius vt futuant.

Non ego inornata, & dominantia nomina ſolum,
Verbaque, Piſones, ſatyrorum ſcriptor amabo:
Nec ſic enitar tragico differre colori;
Vt nihil interſit dauus ne loquatur, an audax
Pithias, emuncto lucrata Simone talentum:
An cuſtos, famulusque dei ſilenus alumni.
Ex noto fictum carmen ſequar: vt ſibi quiuis
Speret idem: ſudet multum, fruſtraque laboret
Auſus idem. tantum ſeries, iuncturaque pollet:
Tantum de medio ſumptis accedit honoris.
Siluis deducti caueant me iudice Fauni;
Ne velut innati triuijs, ac penè forenſes,
Aut nimium teneris iuuenentur verſibus vnquam:
Aut immunda crepent, ignominioſaque dicta.
Offenduntur enim, quibus eſt equus, & pater, & rex:
Nec, ſi quid fricti ciceris probat, & nucis emptor,
Aequis accipiunt animis: donant ue corona. *

Adciti in vrbem, & in theatrū, & Satyram. (Siluis) Et ſiluis, quod ſiluicolæ ſint ſatyri. vel ſiluis, è ſcena quæ arboribus ornabatur inſtar ſiluæ. (Me iudice) Quantum valeam iudicare. (In triuijs) In quibus ſunt nugæ, & dicuntur vrbani ioci. (Forēſes) Qui in foro verſantur, qui habent iocos, & mordacia dicta, ſcommata, & dicteria. (Iuuenentur) Laſciuiant. (Teneris) Delicioſis, mollibus, ſuauibus, delicatis. (Crepent) Diuus Hieronymus ait cum Antonius iret ad Paulum heremitam, occurriſſe illi Faunum, qui magis frendebat quam diceret. (Crepent) .i. loquentes crepitum edant. (Immunda) Non propria, non Latina. (Ignominioſa) Contumelioſa. (Equus) Equeſtris ordo. (Pater) Patrij. (Res) .i. cenſus vt aſſidui foro adeſſent. Clodius legem tulit, ne cenſores quenquam equeſtri ordine equo priuarent, niſi accuſatus fuiſſet, id eſt omnes nobiles, & diuites. (Offenduntur) Quia plus habent iudici. (Fricti ciceris) In theatro vendebatur cicer, & fricta oua. Vnde Martialis. Vendit qui madidum cicer corona. (Frictum) A frigo verbum eſt, quod torreo ſignificat, & frango. Plautus in Bacchidibus, tam frictum illum reddam, quam frictum eſt cicer. & in Pœnulo, papauer tritticum, & frictas nuces. Pro emptore autem ciceris, & nucis, accipitur plebs illa infima, quæ erat in gradibus inferioribus. (Et ſi) Etiam ſi laudat plebs docti, & ſeueri non probant, & ingenioſi. (Probat,) Id eſt ſi plebs plauſum dat.

* Arbitratur & illud inter prouerbia refero dum in hominē de ima plebe, et infirmęq. fortis

(Tragico colori) Characteri & perſonæ Tragicæ, id eſt non tantum à Tragœdia diſcedat, & in Comœdiam dilabatur. (Alumni) Bacchi a ſe nutriti. (Noto) Ex nota materia, ex notis rebus, neque magni fariam, ſi argumentum ſententiæque aliunde ſint quæſitæ, & notæ dummodo ordo, & compoſitio polleat. (Sudet) Ex labore. (Laboret) Exagitetur, cruciatur, oleum & operam perdat. (Pollet) Sibi vendicat. (Series) Ordo, diſpoſitio. (Iunctura) Decens ſtructura verborum, & connexio. (Sumptis) Verbis, ſcilicet de medio, id eſt de communi, & nota materia. (Honoris) Gratiæ venuſtatis, & dignitatis. (Siluis deducti) Caueant, inquit, Satyram ſcribentes, ne Fauni introducti, qui ruſtici, & ſilueſtres eſſe debent nimium loquantur eleganter, & ciuiliter, laſciuiantque vrbane, quoniam ſpectatores non eſſent læti, ſed poëtam exploderent. (Deducti)

ACR. NON ego inornata) Non tantummodo ruſtica, & propria verba quæro in Satyris, ſed etiam decus perſonarum. (Inornata) Vt ruſtica & vilia, vt eſt dicere peſtilitatem, aut quæ Græci vocant, ἄκυρα. (Et dominantia nomina) Propria ſignificantia.

tia. Dominantia enim nomina ſunt, ſi proprijs vocabolis nuncupantur, vt lubricoſa pagina. Hæc autem non adeo propria ſunt, vt. Virtus me ſregit Æneę, quid eſt niſi ipſe Æneas? Senſus, Ego, inquit, non ſola verba amo, quando ſatyras ſcribo, quæ ſunt inornata ac dominantia.i. paulo horridiora, & ipſi ſatyris congrua. Dominantia autem, quæ nouitate inflationis aſſumpta ſua tantum auctoritate utantur, ſed etiam ea quę habent ornatum aliquem, & non omnino ſua auctoritate excuſent rudem ſermonem (Satyrorum) pro Satyrographorum. [Nec ſic enitar Tragico differre colori) Non tantum tentabo prolongari à Tragico metro, vt in meis ſcriptis non diſerte interponam perſonas loquentes Satyricam fabulam ſic xit oportere ſcribi, vt ſit inter ſeueritatem Tragœdię, & lenitatem Comœdiæ medio temperamento figurata .i. non ſic volo eſſe differentiam inter Satyricū, & Tragicum vt in moribus nulla ſit differentia, vt eodem modo ſeruet ætates Satyricus, quemadmodum Tragicus.i. nec ſic volo diſcrepare Satyram à Tragœdia, vt perſona non habeat decus ſuum. Dauus induxit hic comicam perſonam cum de Satyris loqueretur. [Audax Pythias) Quæ eſt auſa eludere dominom ſuū non dicit de Pythia Terentiana, ſed apud Lucilium inducitur Tragœdiographum, ancilla per aſtutias accipere argentum à domioo. nam feſellit dominum, & accepit ab eo argentum, vel talentum. hæc eadem meretricula rapax Thais, quæ lucrum facit. [Emuncto) Deluſo, vt Emunxi ſenem argento. [Anguſtos) Dicendo (cuſtos) grauiorem perſonam oſtendit. [Dei) Liberi, quem ipſe nutriuit. [Ex noto fictum carmen ſequar) Argumenta Satyrica ex Tragœdijs notis confingam, id eſt fingam carmen quod ea nota poſſit eſſe materia.i. ita fingo carmen, & ita Comędiam ea ootis rebus, vti quiuis exiſtimet ſe imitari poſſe, laboret autem cum aggreſſus fuerit. Nam virtus eſt ita ſcribere Comœdiam, vt imitationi facilis videatur, & executioni difficilis. Quis enim neſcit modum litigandi quomodo obiurgant pater filium, adoleſcens iraſcitur meretrici, & alia huiuſmodi. [Auſus idem, tantum ſeriea) ordo rerum diuiſio operis. Ordo verborum, œconomia, compoſitio, verborum i. tantum valet ordo, & compoſitio, vt eas difficile ſit imitari. [Tantum de medio ſumptis accedit honoris).i. rebus quæ aptæ ſunt Comœdiæ. Nam de medio, hoc eſt de noto ſumptæ ſcribuntur. Aut ſumptis de medio.i. de his quę nota ſunt ſenſibus ſeu verbis, aut ex ſerie, & iunctura verborum. [Siluis deducti) Aliud pręceptum, aut iudicium noſtrum caueat, aut iudice me .i. poëtę deducti ſiluis timebunt iudicium noſtrum, ita ſumus optimus iudex. Deducti autem ſiluis ideo dicit, quia ſolent Poëtę diſcere in ſiluis, & agere, hoc eſt in Helicone, & in alijs ſimilibus locis. Timebuot ergo ne videantur non vti poëticis verbis ne illo vituperem, quaſi vtentes Forenſi oratione. [Ne velut) Aliud pręceptum .i. oon debere iocari in poëmate, vt nati in triuijs, vel io foro videantur. Hoc eſt habeat modum iocus eorum .i. ne ſint, nimium delicati, ſed habeat ſeueritatis aliquid carmen illorum. [Aut immunda crepent) .i. non propria, non Latina, ſed immunda, & ignominioſa *κατὰ τὸ αὐτό*. Neceſſe eſt enim vt immunda ignominiam trahant. [Offenduntur enim quibus eſt equus & pater, & res) Equeſtris ordinis dignitas ſenatoria, vnde patres conſcripti ſunt. Res autem aut cenſus, & patrimonium, per hoc honeſtiores, & docti.

PORPHYRIO.

NON ego inornata, & dominantia nomina ſolum) Inornata proprie ſignificantia dominantia nomina, quę proprijs vocabulis nuncupantur, vt libri, capſa pagina. Hęc autem non propria ſunt, vt virtus me fregit Æneę, id eſt Aeoeas. [Offenduntur enim quibus boneſtus equus, & pater, & res,) Id eſt equites Romani, quibus honeſtus cenſus eſt proprietate verborum delectantur.

GLAREANVS.

VERBA'QVE Piſones Satyrorum ſcriptor amabo) Satyrorum pro Satyrographorum idem exponit, quod ſi eſt, ego malim Satyrorum pro Satyram dictam intelligere. bis enim antea intelligi poteſt à poëta poſitum, & ſcriptor Satyrarum coniungere, Alij tamen verba Satyrorum connectunt. [Siluis deducti caueant me iodice Fauni) Via alibi tam ridicula dixit Acron atque hoc loco, ſed ab impoſito re aliqua adſura puto. Ideoq non refellenda diximus.

ASCENSIVS.

REDIT principaliter ad iambici trimetri rationem, oſtendens eius Romanos non ſatis obſeruantes fuiſſe cohortansq. Piſones, vt exemplaria Græca inſpiciant, & dicit, Syllaba longa ſubiecta i. poſtpoſita breui vocatur Iambus, appoſitoiſe pes citus i. veloa, & rapidus, vnde.i à qua celeritate, iuſſit .i. voluit, nomen accreſcere.i. dari, iambeis ſup. verſibus, trimetris .i. trium menſurarum, cum .i. quamuis, ipſe pes redderet in ſingulis verſibus dum ſcanduntur, ſenos ictus.i. ſea repercuſſiones digitorum, exiſtens ſimilis.i. vniformis ſibi, primus.i. à principio, ad extremum, id eſt vſque ad finem. ſed pridem.i. à multo tempore. non ita.i. talis.i. non vbique poſitus, ſed vt ipſe effectus tardior, & grauior paulo veniret ad aures.i. perciperetur auribus recepit in iura paterna.i. in loca ſibi a patribus.i primis conditoribus derelicta, Spondeos .i. pedes illos ſtabiles i. tardiores, & cunctatiores, exiſtens commodus .i. libenter locum ſuum accommodans, & patiens .i. patienter ferens locum ſuum vſurpari, ſic tamen vt non cederet .i. diſcederet, ſocialiter .i. iure conſoliditatis, de ſecunda ſede, & quarta .i. de locis paribus. Nam in ſexto quoque frequens eſt immo (vt quidam volunt) neceſſarius. vnde in Perſio, Pegaſeū mellos aut nectar. non melos legendum quidam volunt. Ia videlicet iambus, apparet rarus in trimetris. Acci.i. Accij, & Enni.i. Ennij, nobilibus.i. eſt quamuis multum notis, & multum laudatis. Sequentes bifariam explicantur, nam quidam legunt Magno cum pondere. quidam Magno quòd pondere. priores ſic explicare poſſunt. Et his pes prætermiſſus ſupple premit.i. damnat, & deprimit, turpi crimine.i. infami nota, aut operæ.i. operationis ſiue operantis, nimis celeris.i. feſtinantis, aut carentis, cura.i. diligentia, aut artis ignoratæ. Præmit inquam verſus miſſos in ſcenam .i. ad ſpectacula nominis exhibitos, cum magno pondere .i. cum maxima multitudine, hoc eſt ſi qui ſanè multos verſus compoſuerint, & iambici ratione non ſeruauerint, deprimerentur, & notabuntur vitio nimiæ celeritatis, aut negligentiæ, aut ignorantiæ. ſicut Ennius, & Accius notati ſunt. Si quia autem dicat nobiles eſſe illorum verſus, & à multis laudatos, & icciro non debere damnari, reſpondet poëta, Nun quibus.i. quilibet, iudex.i. volens de poëmatis iudicare videt ſup. meorem.i. cognoſcit Poëmata immodolata.i. non ſuis modulis conſtantia. Et ſi ſup. venia indigna .i. quæ non deberet dari, eſt data poëtis Romanis, oe.i. ante ego vager.i. ſine ratione pedum. & lege carminis huc illuc percurram, & ſcribam licenter.i. licentioſe? q.d. minime. An ſupple potius ego tutus .i. protectus arte mea, & cautus.i. cauens, & circunſpectus intra ſpem venię.i. quamuis ſim in ſpe veniæ mihi dandæ, putem .i. rear, omnes ſupple homines viſuros ſupple eſſe mea peccata.i. vitia, & errores? q.d. multo potius. Poſteriores vt Bonſinis, qui quòd legunt, ſenſum ſic colligunt, Ne.i. an icciro, quòd.i. quia, non quiuis.i. non quicunque iudex, videt immodulata Poëmata præmit .i. deprimit, & damnat verſus miſſos in ſcenam.i. ſub aures populi in theatrum, magno pondere.i. in magna mole, aut graui ſupercilio, noo inquam premit crimine turpi operæ nimium celeris, & carentis cura, & ſup. quòd venia iodigna.i. quam non meruerunt quia mediocribus eſſe poëtis. Non Dij, non homines, non conceſſere columnæ, eſt data poëtis Romanis .i. an ideo quòd quidam diſſimulant, ego vager. & ſcribam licenter? an ego tutus, & intra ſpem veniæ .ſ. dandæ, cautus .i. mihi cauens & proſpiciens noo nimis de venia daoda ſecurus. putem omnis .ſ. mortales, viſuros mea peccata? q. d. multa potius faciam hoc poſterius quàm illud prius. In hoc ordine ſolum offendit, quòd quiuis per quicunque exponitur. pro quo malim legere qoiſquis, & certe oiſi legatur quiſqois, aut quiuis exponatur per quicunque ooo videt, ſed videns locum haberet, & tameu lex metri id non admittit. Denique.i. & vt breuiter, quod volo, dicam vitaui.i. poſui, & vitaui culpa .i. quòd à nemine culpet, tamen ſup. non merui laudem .i. non debeo laudari niſi ſic vitia vitauero, vt & artem ſeruauero. Et quia nimia venia Romanis Poëtis data eſt, vos ò Piſones verſate.i. frequenter voluite exemplaria Græca.i. libros Græcorum poëtarum manu nocturna, & diurna.i. tam noctu quàm interdiu. At .i. ſed forte dicetis, veſtri proaui, id eſt maiores, & antiquiſſimi Romani, laudauere, id eſt laudauerunt nunc, numeros, id eſt bonos verſus, & bene numeratos, ſeu bonos modulos verborum, id eſt facetias, vrbanitates, & venuſtates ſententiarum Plautinos, id eſt ipſius Plauti poëtæ. Reſpondet Poëta Mirati inquam ſunt vtruoque.i. & numeros, & ſales nimium patienter, id eſt cum nimia patientia, quia debebant caſtigare quoa laudauerunt, ne, id eſt vt non dicam ſtulte, id eſt quòd ſtultu mirati

Iambus

rati ſunt, quod tamen dicere poſſemus, ſi modo, id eſt dummodo. ego & vos Piſone. ſcimus ſeponere, id eſt ſeparare, inurbanum ſupple dictum, id eſt ruſticum, & inelegans. dicto lepido, id eſt à vrbano, & ſuaui, ſiue vrbano verbo. & ſi modo callemus, id eſt callide cognoſcimus, ſonum legitimum, id eſt legi carminis conuenientem, callemus, dico, digitis, quibus menſuram deprehendimus, & aure, id eſt iudicio aurium, quo bonos modulos, bonamque carminis venam dijudicamus. Solent enim qui menſuras carminum diſtinguere diſcunt, eas digitis dignoſcere, quibus numerum deprehendunt, auribus autem concentum modulos. Quia hoc loco de Iambico carmine, quo Comici, & Tragici fere vtuntur, dicere polliciti ſumus, afferemus in medium pauca ex Priſciano grammatico. cuius verba ſunt huiuſmodi in tractatu de Comicis verſibus cum non ſolum Terentius, ſed Plautus etiam, Ennius, Acciusq., & Neuius, atq; Pacuuius, Turpiliusque, & omnes tam Tragœdiæ, quam Comœdiæ Latinæ veteris ſcriptores, eodem metri modo Iambici ſunt vſi, vt in omnibus locis indifferenter ponerent quinque pedes, id eſt Iambum, vel Anapeſtum, vel Dactylum, vel Spondeum, abſque poſtremo loco, in quo vel Iambum, vel Pyrrhichium omnino poſuiſſe inueniuntur, miror quoſdam vel abnegare eſſe in Terentij Comœdijs metra, vel ea quaſi arcana quædam, & ab omnibus doctis ſemota ſibi ſolis eſſe cognita confirmare. Quod vt vel imperitiæ, vel arrogantiæ vitium effugiamus, breuiter de ſuprad ictis metris auctorum exponamus, & vetuſtiſſimorum teſtimonij etiam metrorum, verſuumq. approbationibus vtentes. Sciendum igitur, quòd Iambici verſus vel monometri ſunt ex duobus pedibus ſimplicibus coniuncti vel dimetri ex quatuor vel trimetri ex ſex, vel tetrametri ex octo. Nam pentametri ex decem, & hexametri ex duodecim rariſſime inueniunt. Ergo trimetris, & tetrametris frequenter vtuntur Comici, alijs vero raro, & in medio diſperſis pronunciationis rhythmicæ cauſa, & diſtinctionis. Ideo autem Spondeum vel Dactylum in ſecundo, vel quarto loco poſuerunt, quòd inuenerunt etiam apud Græcos Comicos vetuſtiſſimos quamuis tamen raro, fieri hoc idem. Solent autem Latini in multis initium aliquid accipientes à Græcis ab anguſto in effuſum licentiæ ſpatium hoc dilatare, quomodo fecerunt in ſexto caſo ſecundum vetuſtiſſimos Græcorum grammaticos. Sextum enim caſum illi dicebant ἐμέθεν emethen, σέθεν ſethen, ἕθεν ethen, id eſt à me, à te, à ſe quæ in omnibus caſibus ſeruare magiſtri Latini. S quoque cum rariſſime neceſſitate carminis vim conſonantis amittat apud Græcos, Latini tamen tum licentia & maxime vetuſtiſſimi ſubtrahunt eam in metris frequenter. Sunt tamen

Terẽti[s] metro conſtat Iambici verſus genera Monometri Dimetri Trimetri Tetrametri Pentametri Hexametri Spõde[us] in ſecũdo & quarto loco Sextus caſus Grecorũ S litera Iambici carminis decorum

qui altitudinis cauſa etiam, & pompalitatis, quæ ſtylo elocutionis conuenit Latinæ, hoc factum dicant. Hæc autem frequentia Dactyli, vel Spondei facit, vt pene diſſoluta, & pedeſtri ſimillima eſſe videatur perſonarum ſermocinatio. hæc Priſcianus, & reliqua quæ illic ſequuntur. Qui ergo decorum Iambici trimetri ſeruare volet, iuxta doctoris noſtri præceptum aut omnibus in locis Iambum ponat, & faciat Iambicum carmen ſequenti Epodo. ſicut ipſe Poeta cum dicit, Mala ſoluta nouis exit alite Ferens olentem Mæuium. Epodos autem dicunt verſus quolibet metro ſcriptos, & ſequentes clauſulas habentes, quales ſunt Horatij. in quibus ſingulis verſibus ſingulæ clauſulæ adijciuntur. Aut in ſecundo, & quarto loco Spondeum recipiant. Veruntamen apud Tragicos recipit Dactylum, & Tribrachum locis omnibus præterquam nouiſſimo, qui Spondeus eſt. Anapæſtum tantum locis imparibus. Sed (vt Priſcianus docet) neque Comici, neque Tragici Latini eam legem ſeruant, immo frequenter carmen ſuum Iambo vel Pyrrhichio claudunt, vt poëta cum primum animum ad ſcribendum appulit. Cuius menſura eſt. Poe. iambus. ta cum. Iambus. primani. Dactylus. mad. ſcri. Spondeos. ben ad. Spondeus. pulit. Pyrrhichius. vnde patet quam frequens ſit in Comœdijs literarum conſumptio per vocales ſequentes.

Regula autem eſt.

Verſus Iambicus ab Iambo, qui quòd ex breui, & longa conſtat pes citus ac præceps eſt denominatus, olim ſex Iambus conſtabat. ſed trimeter, id eſt trium menſurarum eſt dictus, ꝙ bini Iambi propter celeritatem ſingulas duntaxat menſuras facerent: nunc vero vt grauior fieret, locis imparibus Spondeum recipit, nec tamen à ſecundo, aut quarto recedit, quanquam in trimetris Accij, & Ennij raro conſpicitur. Veruntamen ex hoc ſolo pede vel decenter poſito, vel prætermiſſo iudicare poſſumus, aut diligentiam, aut negligentiam ſcribentis. Sed non omnes cognoſcunt artificium carminis, & Romanis Poetis datur nimia venia, ac permittitur licentia. ob quam tamen diligens poeta non ſecordius aget, ſed Græcorum exempla noctu, diuq. verſabit, nec Plauti, aut alterius Poetæ Latini ſalibus exemplum ſumet, quia minus diligentes à dictis offenduntur. Sic quidem ſecundum priorem lectionem, & conſtructionem. ſecundum poſteriorem autem ſic, Et licet non quicunque videt poëmata immodulata .i. non habentia modulos, & pedes ſolitos, deprimat ea licet Romanis poetis detur nimia venia, non continuo vagari. nec Romanos, ſed Græcos nobis imitandos proponere docet.

Syllaba longa breui ſubiecta, vocatur Iambus,
Pes citus: vnde etiam trimetris accreſcere iuſsit
Nomen iambeis: cum ſenos reddere ictus,
Primus ad extremum ſimilis ſibi. non ita pridem,
Tardior vt paulo, grauiorque veniret ad aureis:
Spondeos ſtabileis in iura paterna recepit
Commodus, & patiens: non vt de ſede ſecunda
Cederet, aut quarta ſocialiter. hic & in Acci
Nobilibus trimetris apparet ratus, & Enni.
In ſcenam miſſos magnos * cum pondere verſus,
Aut operæ celeris nimium, curaque carentis,
Aut ignoratæ premit artis crimine turpi.
Non quiuis videt immodulata poëmata iudex:
Et data Romanis venia eſt indigna poëtis.
Iccirco ne vager? ſcribamque licenter? an omneis
Viſuros peccata putem mea? tutus, & intra
Spem veniæ cautus, vitaui denique culpam:
Non laudem merui. vos exemplaria Græca
Nocturna verſate manu, verſate diurna.
At noſtri proaui Plautinos & numeros, &
Laudauere ſaleis, nimium patienter vtrunque,
Ne dicam ſtulte, mirati: ſi modo ego, & vos
Scimus inurbanum lepido ſeponere dicto.
Legitimumque ſonum digitis callemus, & aure.

IANVS

SYllaba lõga breui) Fabulæ theatrales Iambico verſu conſtant, ꝙ ſit orationi ſimillimus, quoniã verba melius in ſyllabas longas finiunt, & cadunt. nec dici poteſt quàm aptiſſimus ſit Iambicus in ijs quæ demiſſo ac humili ſermone decuntur. Sed Iambicorũ non eadem omnium eſt ratio, ſunt enim vel monometri, vel dimetri, vel trimetri, vel tetrametri, nam pentametros, & hexametros rariſſime eſt inuenire trimetris, & tetrametris frequenter vtuntur Comici. Græcis magna cura Iambi fuit. Latini veteris Comœdiæ ſcriptores ſequi voluerunt, prologos, & primarum ſcenarum actus trimetris comprehenderunt, deinde tetrametros ſubdiderũt, poſtea variarunt. Vnde putauit antiquitas, Latinorum Comœdias longe plus habituras gratiæ, ſi infra trimetros conſtitiſſent. [Pes citus) Vnde præpes à Terentiano dictus. & Auſonius velociorem Parthorũ ſagittis vocat. [Vnde) Ea qua celeritate. [Trimetris) Licet enim ſenarius ſit verſus, quod ſex pedes capiat. tamen quia ter feritur, hinc trimetris dicitur.

Scandendo binos quod pedes coniungimus.

Idq. ob Iambi ſit celeritatem. [Accreſcere) Addere. [Ictus) ſex pedes. [Primus,) ſcilicet verſus Iambicus. [Similis) Quoniam omnes Iambi erant, alterios opis non egens, id eſt nullum admiſcens pedem niſi Iambum. [Pridem) Paulo ante. [Non) Vt cœpit variari. [Grauior) Vt moueret populum, vel ſua grauitate delectaret. [Stabile) Contra Iambici celeritatem. [Aures) ſpectatorum. [Stabiles) ponderoſos. [In iura paterna,) Id eſt locis imparibus. nam impar ergo numerus mas, par fœmina nuncupatur. Arithmetici imparem numerum patris, & parem matris nomine venerantur, vnde monas ſolum numerorum ſeminarium, menſurarum, incrementorumque cauſa Iupiter dicitur. licet cupidinem, concordiam, pietatem, amicitiaq. alij vocent dias vero Iuno perhibetur, quod inter eam

* Pro cũ, qđ coniunctionẽ legẽdã indicat Marthę[us] Bõſinus

eam ac moralem prima coniunctio ſit, conſortium que conſimile. hinc communis & germani loquis. [Recepit) Cum enim Iambicus verſus nimis celer eſſet, placuit admiſceri Spondeos, qui impetum illius cohiberent, ſed locis imparibus, ſuſcipit autem Iambicus pedes quinque. Iambum, Tribrachum, Anapæſtum, Dactylum, Spondeus, & ſolutiones eorum. [Commodus) Qui libens admiſerit. [Socialiter) Communiter, & promiſcue. [Secunda ſede) .i. locis paribus. [Hic) Iambus commodus, & patiens, qui Spondeum amittat. [Nobilibus) Notis celebratis, vt apud Plautum in Rudente, qui ſe ſcelere fieri volunt nobiles. & Cicero, crudelitatem Phalaridis nobilitatem dixit. ſic Terentius nobile ſcortum appellauit. [Ennij) Comici poëtæ. [Acci) L. Accius Tragœdiarum ſcriptor Marco Pacuuio iam ſene haud parum iunior iiſdem ædibus Romæ fabulam cum docuiſſent, Pacuuio octoginta annos nato, Accio xxx. quorum familiare colloquium Tarenti habitum celebratur, cum durior, acerbiorque Pacuuio videretur Accius. Fuit & Accius poëta, qui C. Iulio Cæſari in collegio poëtarum venienti non aſſurrexit, neque ob id ſuperbiæ, aut temeritatis crimine notatus eſt. [Sede ſecunda aut quarta) Vt loca paria ſibi cuſtodiret. [In ſcenam miſſos) Licet, inquit, Iambicus Spondeus admittat, id tamen obſeruandum vt ſciamus ſuis locis, & temporibus collocare, ne nimis turgidos verſus faciamus, & graues, quod Spondei faciunt, non eſt ergo accelerandum, adhibenda cura, & ſeruanda. [Ars premit) Bonus iudex & criticus, item ſpectator in theatro taxat, accuſat, ſuggillat. [Verſus) Iambicos. [Magno cum pondere) .i. ponderoſos & turgidos. [Curæ) In quo nulla ſit cura adhibita. [Operæ celeris nimium) Cum nihil poëtæ ſit pernicioſius, quam ex tempore carmina cudere. Dionyſius ad Ælium Tuberonem, multos, inquit, incidere in vitium ex ignorantia, multos ex confidentia, quod non putent ſe poſſe aut peccare, aut reprehendi. hos damnat Horatius. [Cur æque caremus) i. negligentius. [Turpi crimine) Quid enim turpius quam velle id facere, cuius artem ignores? [Quiuis) Criticus ſpectator grammaticus. [Immodulata) ſine modulo, rhythmo, numero pauci ſunt qui intelligunt. [Data) A populo, à ſpectatoribus. Iudicum penuria errores non cognoſcuntur. [Indigna) Quæ dari non debet. [Romanis) Latinis, ex ignoratione auditorum. [Vager) Ego, ſcilicet qui præcepta do qui ſum emunctæ naris, vager. i. nulla lege ferar, quo me tempeſtas detulerit. An alludit ad rationem Iambici verſus, vt nulla lege, modo Iambos modo Spondeos inferar, nec numerum animaduertar, & tantum ſtudeat, vt ponderoſos verſus faciat & ſonoros? [Idcirco) Quod venia detur. [Scribam licenter) Vtar data venia Romanis poëtis, ſine arte. [Tutus) Qui abſtinebo ne peccem. neque enim ſatis eſt à vitio abſtinere. maius quoddam exigit. poëma. nam ſi nihil pecces, vitas culpam non tamen mereris. [Intra Spem veniæ) ſic intra famam, cui contrarium eſt extra, quod vltra opinionem omninoque per quam multum ſignificat. [Veniæ) Non credens veniæ promiſſe. [Exemplaria Græca) Nam Græci diligentius ſcripſerunt, & doctius, præſertim Iambico verſu. [Verſate) i. eandem quam Græci adhibere diligentiam. neque enim ars præſtat omnia, diligentia opus eſt, quæ animi attentionem, curam, cognitionem, vigiliam, aſſiduitatem, laboremq; ſe complectitur. Nocturna & diurna. Natura & doctrina ſatis poſſunt, ſed ſtudio opus eſt. vigilandum ergo nec expectandum, vt alieno tantum labore ſis diſertiſſimus. nullus vnquam bonus poëta euadet, qui non diu noctuque ſtuduerit. Alexander ille Macedo, domitor Orientis noctes ad officia habebat tripartitas, quietis publicæ rei, & muſarum ob eamq. rem lecto ſtratus Ænea concha ſuppoſita, brachio extra cubile porrecto, pilam tenebat argenteam, vt cum neruorum rigorem ſopor laſſaſſet infuſus: lapſæ pilæ tinnitu ſomnum abrumperet. Nos quibus hæc cura eſt ſola, putamus poëticam aſſequi, ſi noctes perpetes ſomno vinoq. ſepulti, vigili tantum naſo exegerimus. [At veſtri proaui Plautinos) Plauto vitio datur id, quod cum ceteris Latinis eſt commune, vt licet muſas credamus, ſi Latine loqui velint, nõ alio quàm Plautino ſermone locuturas: tamen eius Iambus paulo laxior & liberior, & à Venere illa ſolis conceſſa Atticis deſtituitur, tantumque à Græcis comicis vincitur, quantum ipſe Latinos ſuper eminet omnes. ſed & illud eius proprium ferunt, & genuinum, vt nimis multos inferat iocos: aliquando importunos, & mœſtis perſonis, & temporibus datos. quin & quædam nimis abſtruſa, quæ à vetuſtiſſimis hiſtoricis ſint requirenda, inculcat vnde ſit obſcurior multis in locis: ſæpeque apud eum nimis vocem tollit Comœdia, vt in Tragœdiam tranſiliat. poſtremo accuſatur. quod actorem ad populum facit loqui, quodque perſonis in ſcenis exiſtentibus, aliam ex occulto omnis loquentem inducat vt illa perſonarum expectatio indecora videatur, nec veriſimilis. [Proaui) Quorum ætate floruit Plautus. [Saleis) ſalſum licet in conſuetudine pro ridiculo tantum accipiamus omne ſignificat quod inſulſum non eſt, eſtque quoddam ſimplex orationis condimentum. Cicero omne, quod ſalſum ſit, ait eſſe Atticorum. hinc Catullus.

Nulla in tam magno corpore mica ſalis. à quo Martial.
Nullaq; ne mica ſalis. vt pleraque omnia.

[Vtrunque) Et numeros, quibus nimis licentioſus extra Trimetros vagatur, & ſaleis à quibus abeſt Venus illa Attica. [Saleis) Comœdia tum verborum, tum rerum habet elegantiam verborum ſex modis: aut ex Homonymia, quam Latini æquiuocationem vocant, cum plura eodem vocabulo ſignificantur, vt illud Ductare, apud Plautum, diuidere peniculus, limare. ex Synonimia cum idem diuerſis dicitur nominibus, vt eo, accedo. ex loquacitate loquendique laſciuia, quam Græci ἀδολεσχίαν vocant, cum quis eodem nomine ſæpius vtitur. vt in Pœnulo, Quippini, & in Rudente, licet, & cenſeo ex denominatione, cum proprio nomini aliquod extra feſtiuitatis gratia adijcitur, vt Mimax vocor Midas, & in Menechmis, Seu tu Clyndrus, ſeu Coriembus, ex diminutione: vt Socratidium. & in Sticho, Stephaniſcidium. ex mutatione, vt ex Cryſalo crucisſalum. Rerum vero modi omnino duo, aut per deceptionem, vt cum in Muſtellaria credit Theuropides domum lauris inſeſtari, & in Trinummo, Philto agrum putat eſſe infeliciſſimum. aut per ſimilitudinem, vt de Amphytrione in Menechmis. [Seponere) Diuidere. [Inurbanum) Vrbanitas, eſt ſermo arte, & riſu quendam geſtum ex conſuetudine doctorum oſtendens. cui contraria eſt ruſticitas,

Demoſthenem vrbanum fuiſſe dicunt, dicacem negant.

[Lepido,) Id eſt venuſto, quod cum gratia quadam, & Venere dicitur. [Sonum) Modulum. [Digitis) Credo ad illud alludere quod apud maiores noſtros ad manum cantabant hiſtriones. quæ res in vſu eſſe cœpit auctore Liuio Andronico ſuorum carminum actore. [Dicto,) Id eſt Scimus rationem facetiarum.

ACRON.

VNDE etiam Trimetris) Iambus citus voluit ſex pedum verſum Trimetrum vocari, cum ſoleant poëtæ metrum pedem vnum vocare. Iambus voluit duos Iambos metrum vocari propter ſuam celeritatem. Quæritur cur Trimetri appellantur, cum ſenos accipiant pedes quoniam tanta eſt breuitas eorum, vt iunctura pedes binos accipiat. [Primus ad extremum ſimilis ſibi) Ordo eſt hic primus ſimilis ſibi, nunc autem non. nam adhibentur etiam nothi. Senſus autem hic eſt, primus Iambus aliquando vſque ad extremum erat ſimilis, id eſt antea totum Iambicum metrum ex Iambis conſtabat, nunc adhibentur etiam nothi. [Tardior vt paulo) Iambicum metrum vt paulo tardius reſonaret, imparibus locis ſuſcepit ſpondeum. nam ante ſoli Iambi ponebantur. [Spondeos ſtabiles. Tardos) Ad comparationem Iambi tardiores, & cunctantiores. [In Acci Nobilibus Trime) Accius, & Ennius legem metri in fabulis minime ſeruauerunt. Nam quoſdam verſus longiores habent. [In ſcenam miſſos magno cum pondere verſus) ſæpe verſus quamuis magnum ſonantes reprehendit iudex, aut quaſi ſine cura factos, aut ſine arte, quia non ſufficit ſi magnum ſones, ſed debes etiam cum arte ſcribere, & cura. [Monet ne aut Tragœdia negligenter ſcribatur aut imperite. Multi, inquit, vituperant verſus miſſos in ſcenam aut celeres, aut imperitos. [Aut operæ,) Id eſt negligentia, aut imperitia vituperatur in Tragœdia. [Aut ignoratæ premit artis crimine turpi) Quia negligentia Spondeos non admiſcet, aut imperitia incongruis locis ponit. dicit ob Spondeos Enni verſus crimine premi. [Et data Romanis venia eſt indigna,) Id eſt non ſeruent legem carminum, ſi non iudicatur de erroribus poëtarum. Ideo ſcribam, non ſeruans poëmatis legem neque ordinem, venia datur. Videtur autem Ennium carpere. quia Romanus poëta non debet petere veniam. nam debet ſummus eſſe. [Viſuros peccata putem) An cum putauero omnes viſuros mea peccata ero tutus? [Vitaui denique culpam) Quod ſi culpa careant verſus. nunquid & laudem mereri poſſunt? Data, inquit venia culpam vito, non laudem promereor. [Vos exemplaria Græca Nocturna verſate manu) Græci enim optime, & caute ſcripſerunt eos legite, & ipſos ſequemini. Nam latini, moderati ſunt. [At veſtri proaui Plautinos, &c.) Plautum dicit

ſtruſtra

fruſtra probatum ab antiquis, cui & ſales, & metri ſcientia defuit. Vtrunque autem laudauerunt ne dicam temere. [Stulte) Quem non debuerunt tam patienter laudare, quia immoderatus eſt in metris, & in iocis. oſtendit autem non recte in omnibus antiquos poëtas eſſe laudatos. [Si modo ego & vos Scimus) ſi quidem nos ſcimus decernere mala à bonis. Hoc dicit ſi auditores ſciunt audire, non debet poëta immoderatus eſſe. [Callemus) ſcimus, nouimus. Digitis autem & aure, quia ſonus metri pollicis ſtrepitu, & auris perceptione probari ſolet, vnde & Dactyli pedes quidã dicti ſunt, & ipſi pedes appellati ſunt, quoniam ſonum metrorum, pulſu pedis noſtri adiuuamus.

PORPHYRIO.

SYLLABA longa breui ſubiecta vocatur Iambus) His enim ſyllabis conſtat, vnde etiam Trimetris accreſcere iuſſit nomen Iambeis. Omnes verſus Tragici, Iambici, Trimetri appellantur. Quæri autem ſolet cur Trimetri appellentur, cum ſenos accipiunt pedes: quoniam.ſ.tanta breuitas eſt pedum, vt iunctura binos complectatur pedes. [Non ita pridem) Tardior vt paulo, grauiorq. veniret ad aures, Spondeos ſtabiles in iura paterna recepit. [Commodus) Apud omnes enim antiquus velox eſt, & raro Spondeum recipit, nunc hoc tempore inſerit. [Non vt de ſede ſecunda Cederet aut quarta) Poteſt ſine dubio, vel primo loco, vel tertio, aut quinto inſeri Spondeus. Sed vtique ſecundo, & quarto excludatur. His enim locis Iambus interponitur. [Aut operæ celeris nimium, curaq. carentis) Eos ſignificat qui Tragœdias actitant. [Scimus inurbanum lepido ſeponere dicto) Lepidum eſt, venuſtum & ſuaue. [Legitimumq. ſonum digito callemus, & aure). i. metra digitis, & aure ſentimus, probantes an conſonantes.

GLAREANVS.

HIC & in Acci Nobilibus trimetris. Nobilibus quidam putant bis nomen fuiſſe, quidã eaponunt. tametſi nobiles apud plures exiſtimentur, ſintque in multa laude, ac celebritate. Poteſt etiam fieri, vt [illegible] hoc dicat, vt ſolet in alijs. vituperat enim eos, quòd Iambum raro habeant, cum hoc optimum Iambicum ſit carmen, quod plurimis incedit Iambis, vt docent grãmatici. [In ſcenam miſſos magno cum pondere verſus) His in tribus verſibus poëta quatuor reprehendit in Iambico carmine magnum ſonum, operæ, celeritatem, ac negligentiam, denique imperitiam. Et in verbo (premit.) Scimus intelligendum Iambus, vt recte Badius expoſuerat. Sed noſter adnotator hic alio eum propè auertit, qui ſolita audacia pro præpoſitione (cum) legit (quod) colligitq. ordinem à ſexto carmine hoc modo, an iccirco vager, ſcribamq. licenter? an putem omnes viſuros peccata mea: quod. i. quia, non quiuis, iudex. i. quicunque videt immodulata poëmata, premit verſus miſſos magno põdere in ſcenam crimine turpi operæ nimium celeris carentis cura. & ſupple iterum (quod) id eſt quia, data eſt indigna venia Romanis poëtis? Hæc ille ſeuerus adnotator. In quibus primum hoc inepte annectit ſuperioribus, an putem omnes viſuros peccata mea. Deinde negationem (non) putat determinare etiam verbum (premit) quod præcedit in priore verſu, quod inauditum eſt Latinis auribus. Ego itaque nouam ſententiam ordior ab ipſo aduerbio (non) quaſi diceret, Iambus omiſſus, quam deturpet carmẽ, non ab omnibus iudicari recte poteſt. Et Latini poëtæ hac in re vt in alijs, multum licentiæ ſibi vſurparunt. Ego tamen ea de cauſa nolim vagari licenterq. ſcribere, immo ita tutus, ac cautus intra ſpem veniæ, vt omnes putem viſuros peccata mea, promiore videlicet natura in vituperationem delictorum, quàm in benefactorum laudem. Quod ſi etiam culpam vitauero, nullam tamen laudem merear. cuius gratia potiſſimum poëmata componuntur. Quapropter ad Græcorum auctorum exemplaria vltimo hortatur. Hæc pluribus verbis contra meum morem, egi, quod Acronis commentarius hinc nimium ineptit, & Porphyrionis perijt.

MATTH. BONF.

MAGNO cum pondere) Ordo eſt, an iccirco vager, ſcribamq. licentius? an putem omnes viſuros peccata mea? quod. i. quia non quiuis iudex. i. quicunque vidit immodulata poemata, premit verſus miſſos magno pondere in ſcenam crimine turpi operæ nimium celeris carentis cura, & ſup. iterum quod, id eſt quia data eſt indigna venia Romanis poëtis.

ASCENSIVS.

IGNOTVM Tragicæ &c.) De hac re Donatus in Terentium (vt ſtatim recitabimus) aliter ſentire videtur. Nam initium Tragœdiæ, & Comœdiæ à rebus diuinis inchoatum aſſerit, quibus pro fructibus vota ſoluentes operabantur. antiqui & ante conſtructionem Athenarum. vnde refert: Itaq; vt rerum, ita etiam temporum ipſorum cœpto ordine Tragœdia primo prolata eſſe cognoſcitur. Nam vt ab incultu, & feris moribus paulatim peruentum eſt ad manſuetudinem, vrbesq. ſunt conditæ: vita mitior atque otioſa proceſſit, ita res Tragicæ longe ante comicas inuentæ. Quamuis autem retro priſca voluentibus reperiatur Theſpis Tragœdiæ primus inuentor, & Comœdiæ veteris pater Eupolis cum Cratino, Ariſtophaneq eſſe credatur. Homerus tamen qui ferè omnis Poëticæ largiſſimus fons eſt, etiam his carminibus exempla præbuit, & velut quadam ſuorum operum lege præſcripſit, qui Iliada inſtar Tragœdiæ, Odyſſeam ad imaginem Comœdiæ feciſſe monſtratur. Nam ad illius tale, tantumq. documentum ab ingenioſiſſimis imitatoribus, & digeſta ſunt in ordinem, & diuiſa ſunt ea quæ etiam tunc temere ſcribebantur adhuc impolita, atq; in ipſis rudimentis haud quanquam vt poſtea facta ſunt decora. hæc ille. Vult ergo ante Theſpim Tragœdiam fuiſſe, ſed nihil contra auctorem noſtrum ſentit. Non enim dicit Tragœdiam ab eo eſſe inuentam, ſed ignotum prius genus Camœnæ Tragicæ, q. d. argutius, & politius adductum genus Tragœdiæ ab eo in vſum. quod tamen Æſchylus poſtea longe politius effecit. Hic igitur oſtendit Poeta quo pacto apud Græcos aucta, & conſumata eſt fab. à qua apud Romanos nouum genus cœptum, & vetus continuatum, qui nõ minus laudis, quam Græci meruiſſent, ſi in caſtigando tam accurati fuiſſent. Proinde monet potiſſimum Piſones, vt caſtigandi diligentiam non fugiant, potiusq. ament docti eſſe quàm videri. Cuius ordo verborum, & ſenſus eſt, Theſpis vetus ille, & ferè primus Tragœdiarum apud Athenienſes ſcriptor dicitur. i. fertur vulgo inueniſſe. i. excogitaſſe, genus Camœnæ. i. fabulæ Tragicæ ignotum. i. inauditum, & incognitum prius, & vexiſſe plauſtris. i. vehiculis, Poëmata. i. opera ſua in genere Dramatico facta. quod dictum Acron exponit dupliciter. vel quòd tam multa ſcripſiſſe dicatur, vt ea poſſet plauſtris aduehere. vel potius quia ante chori eſſent in plauſtris conſtituti circa vicos primum Tragœdias dicebat. veroſimile aũt eſt ante theatri ſcenarumq. inuentionem fabulas in plauſtris eſſe actas. i. præſentatas. Et ita dĩ Theſpis vexiſſe Poëmata plauſtris, quę Poëmata actores peruncti ora. i. habentes facies vnctas, & illitas fecibus, canerent. i. pronunciarent, & agerent. i. geſtu repreſentarent. vnde Porphyrio, & Diomedes dicunt quoſdam putaſſe Tragœdiam appellatã eſſe quaſi trygodiam, quia Græci fecem tryga appellant. Cœl. aũt lib. ix. cap. x. dicit ſpeciem coloris, quo ante excogitatas perſonas faciem obungerent, Batrachion vocari. Æſchylus verus Tragicus, & etiam Comicus fuit ſup. repertor. i. inuentor perſonæ. i. faciei fictitiæ, a perſonando dictæ, quia per medium eius fit ſonus ſecundum loquentium qualitatem. vnde vnus multas perſonas agere poteſt producit tamen ſecundam quam perſonã corripit, & repertor pallæ. i pallij velantis, honeſtæ. i. decoræ, & pulchræ, quia palla non niſi honeſtis perſonis datur, fuit inquam repertor poſt hunc. i. poſt Theſpim, & inſtrauit. i. inſtruxit pulpita. i. proſcenia, quo plures agere poſſent, tignis. i. trabibus tranſuerſis modicis, quia rerum ferè initia modica ſunt. Et edocuit loqui magnum. i. magnifice, & niti. i. inniti inter agendum, cothurno. s. alto calceamento quo altiloquentia ſignificaretur. Comœdia vetus ſucceſſit his. i. ſecuta eſt Tragœdias, non ſine. i. cũ multa laude. Sed libertas. i. impunitas ſcribendi, & carpendi vnumquenq; etiam viuentem, & proprio nomine, excidit. i. dilapſa eſt, in vitium. ſ. quia in perniciem bonorũ virorum, & in vim. i. violentiam, dignam regi. i. moderari, lege. i. præcepto, ne quis viuentem ſub nomine proprio carpat, neue libellum famoſum edat. Lex. i. illud publicum edictum, eſt accepta. i. approbata à populo & poëtis, & chorus. i. multitudo ſimul canentium, & laudantium bonos, obticuit. i. ſiluit, & prætermiſſus eſt, turpiter. i. inhoneſte, & hoc iure nocendi ſublato. Turpe. n. eſt nolle bonos laudare, quia malos non poſſit diffamare. Noſtri poëtæ. i. Latini nil. i. nullum genus fabulæ, liquere. i. dereliquerunt, intentatũ. i. quod non tentarent imitari, & ipſi auſi deſerere veſtigia Græca, & celebrare. i. celebria reddere facta domeſtica. i. patria, quaſi domi ſuę acta, non meruere minimum decus immo per liptotem, maximum vel, id eſt ſiue ſupp. ij qui docuere prætextas, id eſt prætextatas fabulas, quæ ſunt de nobilibus Romanis prætexta veſtibus,

bus, vel, id eſt ſiue ij ſupple qui docuere Togatas, id eſt fabulas de P.R. qui Togatus eſt nec pro & non. Latium, id eſt regnum Italiæ vel imperium Romanum, non foret, id eſt non eſſet potentius claris armis, id eſt facto armorum, & rebus bellicis, quàm lingua, id eſt quàm eloquentia, ſi vnum, id eſt vna res, videlicet labor limæ, id eſt caſtigationis, non oſtenderet, id eſt tædio afficeret quenque .i. quemlibet poëtarum, vel legamus coniunctim ſic. Si labor, id eſt diligentia, limæ .i. caſtigationes, & mora .i. dilatio, & (vt dicunt) patientia caſtigandi non offenderet vnumquenque poëtarum. Quod ægre ferens exclamat poëta, dicens, O vos Piſones, exiſtentes ſupple ſanguis Pompilius, id eſt progenſes à Numa Pompilio producta, quia Calpus filius eſt Numæ Pompilij, à quo Calpurnij Piſones traxerunt nomen, vos inquam Piſones reprehendite carmen quod multa, id eſt multum tempus, & multa litura, id eſt deletura, & caſtigatio. non coërcuit, id eſt concinuit intra decorum ſuum, veteres enim in ceratis tabulis ſcribebant. vnde ſcripturam non placentem linendo

Literã delebant. vnde literam quaſi lituram dictum volunt. vel (vt alij) quaſi legiteram à legendo. Atque pro & reprehendite ſupple carmen & quod multa dies, & multa litura non caſtigauit perfectum, id eſt poſtquam caſtigatum eſt, decies ad vnguem, id eſt ad extremam examinationem, ſicut marmorarij politionem marmorum vnguibus per ipſa ductis examinant. vnde ad vnguem factum dicimus perpolitum, & perfectum. ſicut Poëta, in Sermo-

Fabularũ initia nibus, ad vnguem factus homo. Circa inuentionem Satyrarum, & Tragœdiarum, & Comœdiarum, pauca ex Donato grammatico recitabimus, qui vult initium Tragœdiarum, & Comœdiarum à diuino officio eſſe inchoatum. Nam antiqui illi, & ferè primi mortales dijs frugum pro frugibus iam collectis vota ſoluebant, vbi conſtructis altaribus, & hirco admoto chorus ſacer canebat genus carminis in laudem Liberi patris quòd à tra-

Togus Tragœdia go, id eſt hirco Tragœdia dicebatur, quia Tragus vitibus inimicus eſt. vel quia cantoribus in præmium dabatur. vel quia pellis hircina muſti plena ſolenne in præmium cantoribus. vel (vt modo dictum eſt) à fece, quam Græci τρύγα vocant. Illo enim tempore nondum erant perſonæ, & ita fecibus vini ora deformabant. Materia autem illius veteris Tragœdiæ prima laudes, & gratiarum actiones pro frugibus fuerunt. vnde ij. Georg. Non aliam ob culpam Baccho caper omnibus aris Cæditur. & veteres ineunt proſcenia ludi. Deinde cœperunt ingenia iuuenum non ſolum laudes Deorum canere, ſed etiam ad mores ędificandos hominum vitas deſcribere. quod quia faciebant quo tempore hircus immolabatur, & vt hirco donarentur, manſit fabulę nomen Tragœdia. Veroſimile eſt eos, vt ſublimitatem immortalitem, & beatitudinem, Deorum plenius colligerent hominum etiam maximorum humilitatem, fragilitatem, & infelicitatem oſtendiſſe, quæ hodie quoque materia eſt Tragędiæ nouę, quam Theſpis inuenit. Poſtea idem introduxit Satyros, Satyramq. priſcam compoſuit Comędiæ priſcæ non diſſimilem, in qua mores hominum etiam obſcęniſſimi populo exponebantur cum nota eius qui perpetrauerat, quæ res diu bonis moribus multum profuit. Multi enim ne notarentur peccare veriti ſunt. vnde Iuuen. in Satyra prima, Enſe velut ſtricto, quoties Lucillius ardens Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens eſt Criminibus. Lucillius enim primus Satyram nouam carmine hexametro ſcripſit apud Romanos ſeruata libertate veterum Comicorum. vnde Poëta noſter in Sermonibus. Eupolis atque Cratinus, Ariſtophaneſque poëta, Atque alij quorum Comędia priſca virorum eſt. Si quis erat dignus deſcribi quòd malus, aut fur, aut męchus foret, aut ſicarius, aut alioqui Famoſus, multa cum libertate notabant. Hic totus pendet Lucilius, hoſce ſecutus mutatis tantum pedibus, numeriſque. Quia vero poſtea, aut odio proprio, aut aliorum inſtigati etiam bonos viros deformare mali poëtæ cœperunt, nam Ariſtophanes etiam Socratem iniurioſe notauit, lata eſt lex apud Græcos, & vt deinceps nemo nominatim quemuis viuentem notaret. & ideo remotus eſt chorus à nolentibus laudare, qui vituperare non poterant. & facta eſt noua Comœdia à Menandro potiſſimum, quam ad Latinos transtulerunt Romani poëtæ, & à principio græca argumenta ſecuti ſunt. Deinde imitationem Græcorum relinquentes formauerunt Latina argumenta, hinc ſunt Comœdiæ prætextatæ, & Satyra Lucilij. & ſublato iure nocendi Satyra noua.

Regula eſt.

Caſtigandum eſt priuſquam emittatur opus.

Ignotum tragicæ genus inueniſſe camœnæ
Dicitur; & plauſtris vexiſſe poemata Theſpis:
Quæ canerent agerentque peruncti fecibus ora.
Poſt hunc perſonæ, pallæque repertor honeſtæ
Aeſchylus & modicis inſtrauit pulpita tignis:
Et docuit, magnumque loqui, nitique cothurno.
Succeſſit vetus his comœdia, non ſine multa
Laude: ſed in vitium libertas excidit, & vim
Dignam lege regi. lex eſt accepta: chorusque
Turpiter obticuit, ſublato iure nocendi:
Nil intentatum noſtri liquere poëtæ:
Nec minimum meruere decus, veſtigia Græca
Auſi deſerere, & celebrare domeſtica facta:
Vel qui prætextas, vel qui docuere togatas.
Nec virtute foret, claris ue potentius armis,
Quàm lingua, Latium: ſi non offenderet vnum-
Quenque poetarum limæ labor, & mora. vos ò
Pompilius ſanguis tamen reprehendite, quod non
Multa dies, & multa litura coërcuit: atque
Perfectum, decies non caſtigauit ad vnguem.

IANVS Ignotum tragicæ) Tragœdiæ initium habuit rebus diuinis, cum pro frugibus ſaciebant, hircumq. aris admouebant. dicabatur enim Libero patri, vnde ſibi nomen ſumpſit, ni malimus à fece dictum. Primum actitari cœpit in Peloponneſo. Eius ortum Dorienſes ſibi adſcribere, auctor eſt Ariſtoteles. (Theſpis) Theſpidi primum refertur accepta, ſed ab Aeſchylo in lucẽ producta eſt, & fortior validiorq. conſtituta, illis temporibus quibus Romę tribunos, & ædiles ſibi plebs per ſeditionem creauit. Illuſtrauit autem illam potiſſime Euripides oſor mulierum, tanti habitus, vt cum in Macedonia immiſſis ab Aemulo canibus dilaniatus eſſet, eius oſſa per legatos repeterent Athenienſes, Macedones in pernegando perſtiterunt, putantes eius ſepulchro Macedoniã decorari. Romani primum Liuio Andronico auctore ſpectarunt. (Camœnæ) Tragici carminis Tragœdiæ. (Vexiſſe) Circumuectos Tragœdos circum egregias vrbes Græciæ in curribus. (Canerent) Quantum ad chorum. (Agerent) Quantum ad mimos, & hiſtriones in diuerbijs. (Æſchylus) Quem Pythagoricum vocat Cicero, à quo ornati hiſtriones veſtibus heroum, & heroinarum. quem Plato nugari dicit, quòd in re leuicula ab Homero diſſentiat. Cum Athenis ob aduecta Theſei oſſa Tragicorum certamen in eiuſdem Theſei honorem inſtitutum eſſet fabulamque Sophocles longe iunior dediſſet, victus iudicum ſententela pronunciatus. grauate id ferens, in Siciliam cum deueniſſet, ibi paulo poſt teſtudinis ictu moriens prope Gelam ſepultus eſt. Ariſtoteles tradit Tragœdiam multifarie permutatam in eam faciem quæ nunc eſt, ab Aeſchylo conſtitutam. (Perſonæ) Ne ora eſſent fecibus perungenda. Apud Romanos primus Roſcius perſona vti inſtituit, quòd eſſet oculis peruerſiſſimis. Antea non perſonis vtebantur, ſed galeris, vt qualitas coloris, indicium faceret ętatis. Ad quem vetuſtum ritum puto alludere Plautum, cum dat petaſum Soſiæ, ni malis, quod peregre aduenerit. omnes autem hiſtriones cogebãtur in ſcena ponere perſonam, præter Attellanos, vnde perſonati dicti, & perſonatæ fabulæ. (Pallæ honeſtæ) Quæ honeſtis tantum dari ſolita ſit. Eſt enim veſtis muliebris ad veſtigia vſque deducta. Syrmata etiam trahebant Tragici. (Tignis inſtrauit pulpita) Neque enim antea certo loco agebantur fabulæ. Primum Agitharchus Athenis Aeſchylo docente Tragœdiam ſcenam fecit, & de ea commentarium reliquit. nam theatrum à Dionyſio inuectum ferunt. (Modicis tignis) Vel ad ſcenarum exiguitatem alludit, vel id vult indicare, quòd Latinorum pulpitum latius fuit, quàm Græcorum, qui pulpitum, λογεῖον appellant. (Magnumque loqui) propter crebros Spondeos, quidquid ornamenti. Sophiſtica acceptum refert Georgiæ Leonti-

no, hoc idem Æſchylum Tragœdiæ tribuiſſe palam eſt. veſtem enim addidit, pulpitum, perſonas nuncios, quibus & ſcenæ, & proſcenio opus ſit. præterea vehementiam in dicendo, paradoxos, ſpiritum, magniloquentiam, elocutionem tranſgreſſiones adiectiones, variaque ornatus genera quibus Tragœdia potens magnificaq. emanaret. [Nitı cothurno) Ingentes inducere perſonas, magnos timores incutere exitus facere funeſtos, & de hiſtorica fide argumenta Petere. [Loqui).i.dedit vim vehementiamque, tranſgreſſionesq. ſumere conceſſit ſibi ipſe Æſchylus. [Vetus Comœdia) Comœdia diu poſt Tragœdiam inuenta, & ipſa ruſticis primum celebrata eſt in eorum conuenticulis, vnde illi nomen impoſitum. Antiquitus ruſtici iniuriam à ciuibus paſſi, noctu in vrbem venientes quæ paſſi fuerant recenſebant. eum iuuentum placuiſſet, quod verecundia eius rei multi coërcerentur, in vrbem vocati dato loco eadem ipſa interdiu actitare cœperunt nemini parcentes. Suſarion primus prodit, cuius Comœdiæ initium fuit, ſpectatore aduertite. Suſarion hæc dicit. Turpes fœminæ, attamen ſine probro nullam eſt domum habitare. Cum potentum luxuria, & vitium creuiſſet, interdictum eſt ne quid dicerent nominatim, ſed per ænigmata paſſa eſt nota ri principium potentia vnde in pauperes hoſpitesq. cœpere cauillari, hinc triceps facta Comœdia. Prima manifeſte reprehendens, in qua Ariſtophanes, Eupolis atque cratinus. Media per ænigmata mordet, in qua Plato. Nouæ autem princeps Menander, quæ ab antiqua differt, tempore, lingua, metro, diſpoſitione. Tempore, quod noua Alexandri magni ætate cœpit, antiqua bello Peloponneſiaco floruit, lingua, quòd hæc altior ſuit, & grauior, & illam purior dulciorq. Atticus ſermo cõmendat, metro, quod noua plerunque Iambico, altera multi modo vtatur verſu, diſpoſitione, quòd in noua chorus non interuenit, in illa frequẽtius. Rurſus antiqua inter ſe differt, quòd circa Suſarionis tempora perſonæ ſine ordine veniebant. Cratinus conſtituit treis perſonas, eiſq. decorem ordinis addidit. Ariſtophanes deinde omni expulſa antiquitate, maiorem ei tribuit ſplendorem, habuit autem Comœdia appertos cauillos vſque ad Eupolidem, cuius caſu deterriti cæteri à mordacitatibus abſtinuere. Is enim eum Baptas fabulam docuiſſet, Alcibiademq. taxat, ab illo exceptus, vt qui exercitui præeſſet, in mare proiectus eſt, hoc inſuper addito conuicio, Eupolis qui in ſcena toties tinxiſti, nunc te ſalſis tingo lymphis. [His) Tragicis. [Vetus) Archæa dicta eſt, teſtis eſt Donatus. [Sine multa laude) Magna enim cõmendatione in vrbem accepta eſt, dum Athenienſium libertas fuit, quod multum moribus prodeſſet, quod quiſque caueret, ne de ſe materiam daret. [Vetus) Quantum ad nouam. [Libertas) Taxandi, carpendi, mordendi nominatim. [In vitium) Quod non vt ante, indigne facta, ſed quæ vellent ſuo arbitratu carperent, licentiusq. poteſtate abuterentur, & ea libidine læderent. [Lex eſt accepta) Lata enim lege ſanxerunt Athenienſes, ne quiſquam crimen infamiæ nominatim in alterum ingereret, ſi læſiſſet, capite mulctaretur. [Accepta eſt lex) Ad Romanum morem alludit, lex enim vbi probabatur ſuffragijs omnium, à tribunis accipi dicebatur. [Chorus) In quo maledicentiæ gladius perſtringebatur. [Turpiter) Quod lege coërcitus. [Iure) Poteſtate facultate data ab Athenienſibus. [Sublato) Antiquato, aboleto. [Nocendi) Taxandi, mordendi, lacerandi. [Noſtri) Romani. [Intentatum) Omnia ſunt auſi, nam Græcas fabulas Latinitati donarunt. [Veſtigia) Quia qui imitatur, retro cedit, auſi ſunt nouas, Latinasq. excogitare fabulas. [Domeſtica) Romana, vt ſcribere Brutum, Tarquinium & ſimilia. [Facta) Argumenta Latinorum. [Togatas) Togatæ omnes fabulæ appellatæ, quæ argumento conſtarent Latino, aut palliatæ Græco. Prima earum ſpecies prætextatæ dicuntur Tragœdijs ſimiles. Secunda tabernariæ, quæ & togatæ vocantur, Comœdijs ſimiles. Tertia Attellanæ ab Oſcis acceptæ, argumentis iocisq. pares Satyris, quas actitare nulla erat infamia, quæ & perſonatæ dicebantur. Quarta, Planipes, quæ Mimus à Græcis, vel quod planis.i.nudis pedibus agatur, vel quod implanere, ioculariter decipere dixerunt veteres. Planipedes Reciniatos à recinio quadrato veſtimento vocauerunt. Sic & Rhinthunicos, quod Rhinthonem planum appellauerunt. Latinæ autem omnes fabulæ per pauciores agebantur perſonas. [Nec virtute) Pro recepto enim eſt omni virtutum genere ceteras nationes a Romanis victas, ſoli Græci videntur literis præſtare, quod ſi alterum Ciceronem, vel illum diuturniorem fata condonaſſent, tam & illam Græcis palmam extorſeramus. [Armis) Re bellica. [Limæ labor) Non deeſt, inquit, Romanis ingenium, non ars, ſola carent cura. Nec Græcis pares eſſe poſſunt, quod non ſtudeant emendationi. [Limæ) Emendationi. [Labor) Vnde Ouidius. Non tamen emendandi labor hic, quàm ſcribere maior. [Mora) .i. ſi non offenderemur mora. [Pompilius ſanguis) Diximus Calpurnios Piſones auctorem generis Calpurnij Numæ Pompilij filium celebrare. Id te ne decipiat, fuiſſe Romæ Pompilios, qui Lenates ſunt dicti, quamuis alij eſſent Lanati. [Multa dies, & multa litura) Nihil præclarum ne à natura quidem rerum cito effici poteſt, pulcherrimum quodque difficultatem habet propoſitam, maioraq. animalia diutius a parentum viſceribus continentur. Stultum eſt & temerarium emittere, quod mox ſit reuocandum, omnia noſtra dum naſcuntur placent, expectandum ex quouſq; calor ille ſcribendi refrixerit, vt tanquam aliena ſumamus in manus. [Multa litura) Emendationis eſt detrahere, mutare, adijcere, tumentia premere, humilia excollere, luxuriantia ſtringere, reſoluta componere, exultantia coërcere. Notum eſt illud de Virgilio, ſolitum eſſe ingenij recentes partus rudes facere, & imperfectos, deinde tractando, calendoq. reddere oris vultusq. liniamenta. [Decies) Crebro. [Ad vnguem) Non placet de morſo vngue intelligas, ſed ad amuſim potius fabre, graphice, vt ne minima quidem pars tanquam in ſtatua ſit non expolita.

ACRON.

ET plauſtris vexiſſe poëmata) Nam multa ſcripſiſſe, quæ poſſet plauſtris aduehere. Ante enim chori in plauſtris conſtituti circa vicos Tragœdias dicebant, & hoc ad chorum retulit, quoniam Tragœdia choros habebant. [Pallæq. repertor honeſtæ) Pulchræ, decoræ, quoniam palla non niſi honeſtis perſonis datur. [Et modicis inſtrauit pulpita tignis) Oſtendit ſcenas non fuiſſe antea grandes. [Non ſine multa) Quia nominatim appellabantur principes ciuitatis à Comœdiographis, alij in honorẽ, alij in iniuriam. [Sed in vitium) Licentiam habebant Satyrici mores cuiuſcunque ſcribere, antequam lex à Senatu lata fuiſſet. Ergo in vituperationem chorus erupit, quod libertas ſublata vituperare deſit, vel poſtea vituperari cœpit ipſa Comœdia, quia libere maledicebat, & reprehendebat mores hominum, & hac de cauſa lege prohibita eſt ὀνομαστὶ κωμῳδεῖν, quæ nominatim male loquebatur.i.maledicebat. Vetus autem dixit ad comparationem eius quæ poſtea inuenta eſt, vel vetus ideo, quia priuſquam iudicium incurrit & amiſit choros, Neoterica appellata eſt, licet primum inuenta, ſed poſt tragœdias. [Et vim dignam lege regi) In violentiam, & iniquitatem, dum enim in Comœdijs ſuis aliquos carpunt, vim incurrunt. Ante vero in Comœdijs libere licebat lacerare, quod poſt ea lege prohibitum eſt, quod factum eſt ſub Auguſto. [Sublato iure nocendi) Lacerandi, quoniam ſublata eſt actoribus loquendi libertas. [Nil intentatum noſtri liquere poetæ,) Hoc eſt cum Latini ſcripſerunt huiuſmodi Comœdias, in quibus nominatim maledicebant. [Et celebrare domeſticam).i. priuſquam voluerunt vt ſuis, & cum cœpiſſent poëtæ noſtri Græcos imitari, & Latinas hiſtorias ſcribere, laudati ſunt. [Vel qui prætextas).i.& qui prætextatas fabulas fecerunt, vel togatas, meruerunt non minimum decus. Prętextatam dicunt Tragœdiam, Comœdiam togatam. Alij autem dicunt prętextatam, & togatam Comœdias eſſe, ſed togatas in quibus gręca argumenta ſunt, in quibus Latina, prętextatas. Et togatas Helius Lamia, Antonius Ruffus, Cn. Meliſſus, Afranius, Pomponius, ſcripſerunt. Comœdiarum genera ſunt ſex, Statariæ, motoria, prętextata, tabernaria, togata, palliata. [Nec virtute foret, claris ue potentius) Non minorem cõſecuti fuiſſent Latini gloriam ex eloquentia, quam ex armis, ſi in corrigendis carminibus laborare voluiſſent. [Limę labor, & mora) Expolitionis, & emẽdationis. Lima enim nitidius facit quod fuerat ſcabrum. Limam enim pro correctione poſuit tranſlatiue, hoc eſt, ſi carmen ſuum vnuſquiſque emendare non faſtidiret. [Vos ò Pompilius ſanguis).i. Piſones, ab ipſo enim originem trahebant. Calpus filius eſt Numę Pompilij, à quo Calpurnij Piſones traxerũt nomen. [Ad vnguem) Tractum à marmorarijs, qui iuncturas marmorum vngue pertentant. Alibi, ad vnguem factus homo, ad perfectionem, ad examen, hoc eſt ad perfectum iudicium. Hoc ergo dicit. Reprehendite, ò Piſones, illud carmen, quod neque multum tempus, neque litura correxit.

PORPHYRIO.

IGNOTVM Tragicę genus inueniſſe Camœnę) Theſpis primum Tragœdias ſcripſit genere Athenienſis, ad quas agendas plauſtro circum ciuitates egregias Gręcię vehebatur.

[Quę

[Quæ canerent, agerentq́. peruncti fæcibus ora) Ex hoc etiam putant quidam Tragœdiam appellatam, quaſi Trygodiam, quia fæcem tryga appellant. [Poſt hunc perſonæ pallæq́. repertor honeſtæ) Æſchylus primus Tragœdijs cothurnos, & perſonam, & pallam dedit. Horum enim trium auctor eſt. [Pallæ honeſtæ) Precioſæ. [Succeſſit vetus his Comœdia) Quæ appellatur Archæa. Eſt genus autem maledicaciſſimum, & multum diſtans ab hac noua. [Vos o Pompilius ſanguis) Quia Calpus filius eſt Numæ, à quo Calphurnij Piſones traxerunt nomen.

GLAREANVS.

E T plauſtris vexiſſe poëmata Theſpis) Vel hoc loco videre licet, quam multa Acronis cõmentarijs aſſuta ſint. Ait enim tam multa ſcripſiſſe, quæ poſſet plauſtris aduehere. Corrupta tamen puto verba. Melius hic Porphyrion. Theſpis, inquit, primum Tragœdias ſcripſit, genere Athenienſis, ad quas agendas plauſtro circum egregias Græciæ ciuitates vehebatur. [Et vim dignam lege regi) Hoc factum idem Acron ſub Auguſto, cum poëta hic de Græca Comœdia loquatur, longe ante Auguſti tempora ſcripta, ſtatim ſubijciens Latinos omnia auſos tentare, ac ſequi. Sed non videtur Acron temporum habuiſſe rationem etiam in alijs.

ASCENSIVS.

THESPIS quidem primus apud Græcos Tragœdiam in plauſtris nondum factis theatris agendam inſtituit, ſed mox ornamenta adiecit Æſchylus. Cui vetus Comœdia licenter quẽlibet nominatim carpens ſucceſſit, ſed ex quo libertate abuſi etiam bonos carpere cœperunt, lata eſt lex, ne quem viuentem nominatim taceret, qua lata etiam choros turpiter obticuit. Romani autem quæcunq; apud Græcos viderant imitati ſunt, quod non ſine laude effeciſſent, ſi caſtigandi laborem non refugiſſent. Ridet Poëta in hoc principio eos, qui vt veri poëtæ videantur, ſeſe inſanos ſimulant. Nam Democritus ſententiam protulit, quam & Plato aſſeruit. Neminem eſſe verum poëtam, qui compos eſſet ſui, fruſtraque poëticas pulſare fores, qui nondum afflatus eſſet furore. Proprium enim eſt, vatis inſanire, vnde de Sibylla dictum eſt in tertio Æneid. Inſanam vatem aſpicies. Et in Bucolicis volens poëtico munere fungi, dixit inſanire libet. Cuius cauſa videtur eſſe, quia in vero poëta dominatur Deus, & ſpiritus ille propheticus: vt non humanitus, ſed diuinitus allata videantur. vnde Ouidius.

Inſaniunt poëta

Eſt Deus in nobis, agitante caleſcimus illo,

Verum poëta oſtendit plus gratiæ ineſſe carminibus ex ſapientia, quam ex illo ſubito calore compoſitis. Ideoq́. Græcos in ea re præſtare Romanis: quia Græci laudi, Romani diuitijs ſtudent, dicit. Ergo quia Democritus notiſſimus philoſophus credit ingenium.i. vim intelligendi nobis à naturæ ingenitam, eſſe fortunatius.i. ad carmina fingenda dexterius, & promptius: arte miſera, vtpote quæ ſine ingenio nihil poteſt, & quia excludit Helicone, id eſt à conſortio Muſarum, & diuinorum poëtarum in Helicone monte Muſis ſacro conuerſantium, poëtas ſanos, id eſt non afflatos poëtico furore: bona, id eſt magna pars poëtarum ſupple non curat: ponere, id eſt deponere vngues non, ſcilicet curat ponere barbam, & petit loca ſecreta, & vitat balnea quo plura conueniunt. Et hoc ideo, enim, id eſt quia: nanciſcetur, id eſt acquiret precium, id eſt mercedem videlicet laudem, & nomen, id eſt famam poetæ, ſi nunquam, id eſt nonnunquam: non commiſerit vnquam Lycino viro opulentiſſimo, & tonſori, quem poſtea dicunt factum ſenatorem à Cæſare, caput ſupple ſuum inſanabile, id eſt tam inſanum quòd eſſet impurgabile, tribus, Anticyris, id eſt elleboro naſcenti tribus Anticyris (Reperitur autem hic elleborus, vt in iij. Georg. & hoc elleborum.) Anticyra enim inſula eſt vbi elleborum, ſiue veratrum candidum naſcitur, quod eſt purgandum cerebrum citra noxam capitis. Porphyrio dicit, Anticyram eſſe locum in Achaia, vbi elleborum naſcitur, quo ſumpto dementes ſanantur à capitis dolore, immo contra quemuis furorem valet: vnde in Sermonibus.

Danda eſt ellebori multo pars maxima auaris.

Neſcio an Anticyram ratio illis deſtinet omnem.

Quia vero talis ſimulata inſania nihil ad poëtam facit, ideo ironicos de ſe loquitur Poëta vtens exprobratiua particula, & dicit. O ego ſupple ſum læuus, id eſt ſiniſter, & ad carmen infortunatus, qui purgo bilem ſub hora, id eſt extremitate verni temporis, hoc eſt ſub exitu veris. Sunt tamen qui legunt ſub horam. Non alius, id eſt nemo, faceret meliora ſupple poëmata quàm ego: ſi non purgarer, quia totus eſſem inſanus: verum.i. ſed: nil, id eſt nulla laus poëtarum, eſt id eſt reputatur, mihi, id eſt à me tanti caloris ſupple vt velim immundus, & inſanus haberi, ergo quia nolo facere quo alios poëta fieri prædico, ego fungar vice, id eſt officio cotis.i. lapidis quo ferrum acuitur, quæ valet efficere ferrum acutum cum ipſa ſit exors, id eſt ſine ſorte, & officio ſecandi, & ipſe.i. ego, docebo munus, & officium ſcribendi, & vnde, id eſt quare, opes, id eſt auxilia ſcribendi, vel metaphoricos diuitiæ, parentur, id eſt acquirantur, & quid alat, id eſt foueat, & formet, id eſt inſtituat poëtam, quid deceat ſupple? poëtam, quid non ſupp. deceat poëtam, quo, id eſt ad quem finem, virtus, id eſt veraſapientia, ferat, id eſt ducat, & quo error ferat, quia ſapere, id eſt ſapientem eſſe, & philoſophiæ peritum, eſt principium, & fons ſcribendi recte, cartæ Socraticæ, id eſt ſcripturæ philoſophicæ, non quas Socrates ſcripſit, qui nihil ſcripſiſſe dicitur, ſed quas Plato, & reliqui philoſophi ex eius ore collegerunt, potuerunt oſtendere tibi rem.i. argumentum, & materiam ſcribendi, & verba non inuita, immo vltronea, ſequentur rem prouiſam.i. prius ex philoſophia notam, vnde & Aſinius Pollio. Male, inquit, Hercule eueniat verbis niſi rem ſequantur. Poëma enim conſtat ex re, & oratione. Res autem ex philoſophia originem trahit vt præcepta contineat. Oratio in grammatica, & rhetorica dicitur. Eſt enim numerata locutio, quæ rei inſeruire debet, contra quod peccant, qui vt bonam clauſulam inſerant, totam rem mutant. Oſtendit ergo Poëta quid ex philoſophis diſcere debeamus, dicens. Qui didicit quid debeat patriæ, in qua natus eſt, & quid amicis, & quo amore parens ſit amandus, & quo frater, & quo hoſpes, id eſt hoſpitio acceptus, & quod officium ſit ſupple patris conſcripti, id eſt cum alijs ad ſenatum aſcripti, quod officium ſit iudicis, quæ partes.i. quod officium ſupple ſit ducis miſſi in bellum, ille.i. is profecto.i. reuera, ſcit reddere, id eſt attribuere, cuique.i. vnicuique perſonæ conuenientia, id eſt quæ ei conueniunt. Ego iubebo.i. volam vel præcipiam, imitatorem doctum.i. eum, qui volet docte imitari, reſpicere, id eſt iterum atque iterum inſpicere exempla vitæ, & morum hominum, & ducere.i. trahere, hinc.i. ex huiuſmodi exemplari, voces, id eſt locutiones viuas (aut veras) id eſt ad viuum effictas, quia fabula nullius Veneris, id eſt ſine venuſtate, & ſine pondere, id eſt maieſtate loquendi, & ſine arte confecta ſpecioſa locis (aut iocis,) id eſt habens ſpecimen locorum, vel in ſuis locis, & morata.i. inſequens mores hominum, recte.i. debite, oblectat, id eſt delectat, & afficit interdum populum, valdius, id eſt vehementius, & moratur, id eſt detinet deſiderio ſpectandi, melius, id eſt amplius, quàm verſus inopes rerum.i. egeni ſententiarum bonarum, & nugæ, id eſt carmina futilia, & nihil ad rem agentia, canoræ.i. iuſto numero, ornatis verbis, & multa concinnitate compoſitæ. Muſa, id eſt Dea poëtarum, dedit Graijs.i. Græcis, auaris.i. cupidis, nullius, ſupple rei, præter laudem.i. prætérquam laudis, ingenium ad excogitandum, & loqui ore rotundo, id eſt perfecto, & hoc quia philoſophiæ ſtudent. Sed pueri Romani, id eſt liberi Romanorum, diſcunt longis rationibus.i. per longos calculos, & longas computationes, diducere.i. diuidere, aſſem.i. libram duodecim vnciarum in partes centum. Filius Albini, ſupple, inquit, præceptor calculorum, dicat ſi vncia eſt remota.i. ablata, de quincunce.i. de quinque vncijs, quid ſuperat, id eſt reſtat? Reſpondet puer, vel potius poëta. Si tu es filius Albini ſic interrogatus poteras dixiſſe.i. fieri poteſt vt dicas, triens ſup. ſuperat.i. reſtat. Et præceptor dicit adulando, eo (aut hem) filia ſi ſic ſapis, tu poteris ſeruare tuam rem. Triens enim.i. tertia pars aſſis, quæ quatuor vnciæ ſunt reſtat à quinque deducta vna. Interrogat iterum magiſter. Si ſupple vncia redit, id eſt accedit, vel additur ad quincuncem, quid fit? reſpondet puer. Semis, id eſt dimidium aſſis, hoc eſt ſex vnciæ, contra quod inſtitutum exclamat Poëta, dicens. Speramus, id eſt debemus ne ſperare, quaſi dicat nullo modo, carmina linenda, id eſt digna quæ linantur cedro, quæ eſt arbor quæ non ſentit cariem, & cuius ſucco illitæ cartæ non conſumuntur, & ſeruanda, id eſt digna quæ conſeruentur, cupreſſo.i. ſcrinio, aut arca cupreſſina, leui, id eſt leuigata, & polita, quia libri arca cupreſſina incluſi à tineis non vexantur, poſſe fingi, id eſt componi, cum.i. poſtquam, ærugo, id eſt macula, videlicet auaritia, & cura.i. cupiditas, peculi pro peculij agendi, imbuerit.i. inſtituerit, vel inſtruxerit ſemel animos iuuenum, ad hæc.i. ad huiuſmodi calculos ponendos? quaſi dicat nequaquam.

Regula eſt.

Tametſi Democritus cenſuit poëtam bonum naſci, bonitateque ingenij, & diuino furore potius quàm arte, & eruditione, non tamen prętermittenda eſt eruditionis diligentia, ſed res ſcribendæ ea philoſophorum libris, & deſcribendorum officia ex moralibus depromentur, quibus habitis rem verba ſequentur non inuita. Quod vt aſſequamur, potius Græcos ſolius laudis, quàm Latinos pecuniæ auaros mirabimur, ac imitabimur.

IANVS Ingenium) Cauſam reddit negligentiæ, quòd putent nonnulli ad poëmata conficienda ſatis eſſe furorem illum poëticum. [Credit) Qui in ſcriptis reliquit. [Miſera) Quæ tantum contemnatur, & in nullo ſit precio. Democritus negabat quenquam poëtam magnum eſſe poſſe ſine inflammatione animorum, & ſine quodā afflatu furoris. [Helicone) à Nymphis, à poëtica. [Bona) magna pars poëtarum incedit inculta. [Ponere vngueis,) Id eſt inculti ſunt, & ſordidi, quo furentes videātur magis, & vulgi in ſe concitent ex neglectu corporis admirationem, vt ſolent Pſeudo philoſophi. [Ponere) Præſecare, id eſt inceſſu tantum oſtendunt ſe bonos poëtas, intus tamen nihil eſt bonarum literarum. [Secreta petit loca) Fugit, & horret hominum conſuetudinem. [Balnea) Loca vbi multitudo conueniat. [Tribus Anticyris) Non vnius Anticyræ ſolum elleboro, ſed ſi plures ſint. Elleborum in Anticyra inſula tutiſſime ſumi putauit antiquitas, eius vis vt humores noxios in quibus morborum cauſæ ſunt, extrahat, eius ſpecies ſunt duæ, nigrum & candidum, obſeruatum cādido ſtomachum, nigro aluum purgari. [Commiſerit) Ad radendum. [Tonſori Licinio) Is iſte Licinus de quo diſtichon incerto auctore circumfertur.

> Marmoreo Licinus tumulo iacet, at Cato paruo,
> Pompeius nullo, credimus eſſe deos?

De quo item tumulo Martial.

> Altaq. cum Licini marmora puluis erunt.

[Læuus) Contrarius mihi ipſi. Vt illud

> Si mens non læua fuiſſet.

Ingenium miſera quia fortunatius arte
Credit: & excludit ſanos Helicone poëtas
Democritus: bona pars noia vngueis ponere curat,
Non barbam: ſecreta petit loca: balnea vitat.
Nanciſcetur enim precium, nomenque poëtæ:
Si tribus Anticyris caput inſanabile nunquam
Tonſori Licino commiſeris. O ego leuus,
Qui purgor bilem ſub verni temporis horam.
Non alius faceret meliora poëmata. verum
Nil tanti eſt. ergo fungar vice cotis: acutum
Reddere quæ ferrum valet, exors ipſa ſecandi.
Munus, & officium, nil ſcribens ipſe, docebo:
Vnde parentur opes: quid alat, formetque poëtam:
Quid deceat: quid non: quò virtus, quò ferat error.
Scribendi recte, ſapere eſt & principium, & fons.
Rem tibi Socraticæ poterunt oſtendere chartæ.
Verbaque prouiſam rem non inuita ſequentur.
Quid didicit, patriæ quid debeat: & quid amicis:
Quo ſit amore parens, quo frater amandus, & hoſpes:
Quod ſit conſcripti, quod iudicis officium: quæ
Partes in bellum miſſi ducis: ille profecto
Reddere perſonæ ſcit conuenientia cuique.
Reſpicere exemplar vitæ, morumque iubebo
Doctum imitatorem: & veras hinc ducere voces.
Interdum ſpecioſa iocis, morataque recte
Fabula, nullius veneris, ſine pondere, & arte,
Valdius oblectat populum, meliusque moratur:
Quam verſus inopes rerum, nugæque canoræ.
Graijs ingenium, Graijs dedit ore rotundo
Muſa loqui, præter laudem nullius auaris.
Romanis pueris longis rationibus aſſem
Diſcunt in parteis centum diducere. dicat
Filius Albini, ſi de quincunce remota eſt
Vncia: quid ſuperat? poteras dixiſſe triens. heu
Rem poteris ſeruarem tuam. redit vncia: quid fit?
Semis. ad hæc animos ærugo, & cura peculi,
Cum ſemel imbuerit: ſperamus carmina fingi
Poſſe linenda cedro, & leui ſeruanda cupreſſo?

aut quomodo dicamus. Inſunt ſanè nobis quædam ſemina magnarum cogitationum, quaſdamq. adumbratas intelligentias animo ac mente concipimus, quas niſi illuſtret ſapientia, fruſtra eſt quòd ſperemus illam dari poſſe lucem. [Sapere) ſcire diuina, & humana, nam ſapientia eſt diuinarum humanarumq. rerum cognitio. [Chartæ Socraticæ) .i. philoſophia, ex cuius officina multi philoſophi emanarunt morales. Socrates primus philoſophiam ad mores deduxit, & tanquam aliud agens, rem ad noſtrum vſum detorſit. [Inuita Mi.) Quia verborū eſt officium res interpretari. [Non inuita) .i. volente & ſponte. [Qui dicit,) Id eſt qui nouit officia, bonum, ac malum honeſtum ac turpe, iuſtum ac iniuſtum intelligit, quæ ferè omnis eſt poëta ad ſcribendum materia. [Conſcripti) ſenatoris. [Cuique perſonæ) A ſe in poëmate introductæ. [Reddere) Dare, attribuere decorum cuique perſonæ. [Exemplar) Vnde ſimile ſumat [Imitatorem,) Id eſt poëtam. Nihil enim aliud eſt poeſis niſi imitatio vitæ, & morum, quæ hominis propria eſt, facitq. vt vel hac vna differat à ceteris animalibus, hinc ſi vel læta, vel męſta ſpectemus, vix poſſumus contineri quin idipſum imitationem effingamus. [Exemplar,) Id eſt qua vita quiſque viuat. [Hinc,) Id eſt à vita & moribus. [Viuas) Veras, proprias. [Specioſa) Culta, ornata, ſpectata, locis pulchre locata. [Morata) Quæ bene mores omniū perſonarum imitata ſit vt doceat. [Veneris) Gratiæ, lenocinij, quæ ſit rudis. [Pondere) Verborum, clauſularum, ſententiarum. [Arte) In ipſa fabula conſtruenda. [Valdius) Magis. [Moratur) Detinet ſpectatorem, quod non erit niſi ea delectatione. [Verſus inopes) Inanes, vacui, ſine hac imitatione. [Nugæque canoræ,) Id eſt verba canora, tumida, quæ nugæ ſunt, niſi rebus ſeruiant. Elaborandum eſt vt poëma verbis rebusq. æque ſit pulchrum. Si alterum ſit eligendum, malim ſapientiam in eloquentem quàm ſtultam loquacitatem. [Ingenium) Ad inueniendum res, rotundum os ad eloquendas. Græci & verbis ſunt ſpectabiles, & rebus, quòd huic rei operam impendebant, cum Romani à teneris vnguiculis ſtudeant lucro. [Rotundo ore) Perfecto, pleno, vel ſine offenſione, & aſperitate in ſe reuoluente. [Nullius) Rei, niſi gloriæ. ſolam laudem affectant. [Romani pueri) Poëtica Romæ malis temporibus in vſu eſſe cœpit. Olim dum illa viguit Romana virtus, qua & Græci ceteræque nationes ſunt ſuperatæ, rudi adhuc populo non ſe inſinuauerat poëtica, quę poſtquam aduenit, iam boni mores peſſum ire cœperunt, præſertim ſub Octauio. ad quę tempora alludit poëta, cum bonum hominem inuenire non erat, non ergo reprehendit Arithmeticam Horat. poëtis neceſſariam, ſed in ea quæritur omnem pueritiam lucri cauſa occupari. Deſciuit autem populus Romanus à vetere illa glo-

[Bilem atram) Quia à Græcis melancholia dicitur, quæ affectio eſt heroica. [Non alius) Niſi purgarer, nemo eſſet melior poëta, quoniam efficere inſaniſſimus, adeo atra bile laboro. [Tanti) Non expedit. [Cotis) Qua ferrum acuitur. [Exors) Sine poteſtate, & facultate ſecandi, ſeipſam non poteſt acuere. [Vnde) Ea me. [Opes) Poëticæ, vt ſcias quid dicas. [Scribendi recte ſapere eſt) Poëticæ ſicut reliquarum rerum fundamentum eſt ſapientia, cuius ignoratione non minus in poëmatis quàm in vita peccatur, quæ adhibenda non in ſententijs ſolum, ſed in verbis, neque enim omnis ætas, omnis fortuna, omnis auctoritas, nec non locus tempusque eodem, aut verborum genere tractanda, ſunt, aut ſententiarum. [Rem) Omnis vbertas, & quaſi ſilua dicendi à philoſophia proficiſcitur, quæ mater eſt omnium benefactorum, & benedictorum, ſine qua nec quidquam definire, nec quidquam poſſumus iudicare, nec copioſe lateque de varijs magniſque rebus dicere. Quomodo enim de religione, de morte, de pietate, de charitate patriæ, de virtutibus ac vitijs, de animi perturbationibus, ſine ea quam dixi philoſophia quidquam explicabis? Prius habenda res eſt de qua dicamus, quam cogitandum, quibus verbis quidquam,

ria,

ria, non hominum inopia, ſed deſidia iuuentutis, & parentum negligentia, & inſcitia præcipientium, & obliuione moris antiqui. [Longis rationibus) Singulorum dierum. [Diducere) Diuidere, continuare. [Filius Albini) Albinorum familia ab vltimis temporibus Romæ habita eſt in precio, hinc, qui ſacra curru excepit ortum putarim, nam cum qui poſt reges exactos vnus è quinque tribus plebis fuit, pro recepto habemus fuiſſe ea hac familia. Notum familiæ iuſſere Spurius ad furcas Caudinas, Aulus corruptus a Iugurtha, & Lucelus bello ſociali ſaxis fuſtibusq. à militibus cæſus. Poſthumios illos, Tubertos, Barbatos ſeacentis claros triumphis, vt Albinos fuiſſe non ſatis conſtat, ſic manifeſtum Poſthumiorum cognomen Albinis confertum fuiſſe. [Filius Albini).i. quicunque nobilis. [Ad hæc) Ad lucrum & vitia. [Ærugo) Pecunia ex ære, quæ ſeruata rubiginem contraxit.i. auaritia. [Cedro) Cedrino oleo, quo inunctæ cartæ à tineis cuſtodiebantur. [Cupreſſo) In articulis ex cupreſſo fabricatis. Leui, polita, ornata.

ACRON.

INGENIVM miſera quia fortunatius arte) Quia Democritus dicit plus valere ingenium quàm peritiam. Et quia dicit non eſſe bonos poëtas, niſi qui inſaniunt. Hoc idem, & Plato. Vel Democritus ait poëtam non arte fieri, ſed natura naſci. Ergo quia Democritus ingenium debilius putat arte, ideo miſeram eam dicit, & homines propterea multi fingunt furorem, vt poëtæ videantur. Miſera autem ars eſt, ſi quidem non meretur poëtæ nomen accepere qui habet artem, niſi habeat etiam ingenium. Ingenium autem ſolum ſufficit ad poëtam, non ars. Verbi gratia. Quatuor ſunt genera poëtarum, eſt altus, eſt medius, eſt tenuis, eſt grandiloquus. Tenuis, & medius arte fiunt, magnus & grandiloquos natura. Iſte vero Democritus eſt, à quo ſecta exorta eſt Epicurea, qui multa phyſica ſcripſit. [Fortunatius) Beatius: vt, Fortunate ſenex. [Non vngueis ponere curat) Poëtas non vult more philoſophorum incedere. Notat hic imperitos, qui putant poëtas optimos eſſe eos qui ſunt demiſſo capillo vel barba. Barbam in ſingulari numero, hominum, in plurali, hircinas dicimus. [Si tribus Anticyris) Anticyra dicitur inſula, in qua multum naſcitur hellebori, & cicutæ. Hoc ergo Diaſyrtice dicit Horatius. Si intonderit caput, nanciſcetur nomen poëtæ, quod caput ſanatur tribus datis horis. [Tonſori) L. Licinius dicebatur tonſor opulentiſſimus, quem poſtea dicunt factum Senatorem à Cæſare, quia dicebatur nimium odiſſe Pompeium. Et eſt ſenſus: Si non cõmiſerit tondendum caput Licino, quod tres Anticyræ non poſſunt curare adeo inſanum. [Qui purgo bilem) Propter purgandam bilem rado caput, qui catharticum accipio ad purgandum me vel, qui purgo bilem, pro bilibus.i. qui curor. Senſus eſt. Cum ſciam à Democrito eos veros poëtas iudicatos qui ſunt inſani. vel, Purgo bilem, choleram reiicio potionibus. [Non alius faceret).i. nemo eſſet magis in opinione poëta, ſi eſſem demiſſo capillo. [Verum Nil tanti eſt).i. nullius momenti ſum, quoniam non ſum demiſſo capillo, & quod per ſingulos annos cholerā purgor, dicebatur enim melancholicus fuiſſe Horat. vel Verum nil tanti eſt.i. non curo, ſed cõtemno dici poëta. Ac ſi diceret. Non poſſum poëta eſſe, vt contemnam curam corporis mei. [Exors ipſa ſecandi).i. quæ non habet munus, & officium ſecandi à natura tributum. vt, Exortem ducere honorem. [Scribendi recte ſapere eſt, & principium, & fons).i. copia verborum, quæ debet ſequi principia. Contra illos qui dicunt poëtam inſanire debere, hic ait, vt poſſis recte ſcribere, principio opus eſt ſapere. [Rem tibi Socraticæ poterunt oſtendere cartæ).i. libri, & hoc dicit non debere poëtam expertem eſſe philoſophiæ. Item aliter. Poëma conſtat ea re & oratione, res ex philoſophia originem trahit, vt præcepta contineat. Dicit ergo, quod inuenta re, verba etiam in vita ſequuntur.i. tunc non deſunt, cum habueris quid dicas. Et Pollio idem dixit, Male Hercule eueniat verbis, niſi rem ſequantur. [Qui didicit patriæ quid debeat &c.) Id eſt qui legit libros de officijs, & oſtendit poëtas imbui debere philoſophia. Dicit autem hoc, ille optimus poëta eſt, qui didicit quid ſingulis debeat.i. quo amore debeat vnuſquiſque circa patriam eſſe, aut parentes, ſiue amicos. [Reſpicere exemplar vitæ) Exemplum eſt paradigma, exemplar ἀρχέτυπον. Hoc dicit. Conſuetudinem vitæ iubeo reſpicere eum qui vult recte imitari, vt eum inducat adoleſcentem, debet ſcire quemadmodum iuuenes ſolent viuere. Quid enim eſt Comœdia niſi imago vitæ quotidianæ? [Viuas) Veras. [Hinc).i. à vita quotidiana, à moribus communibus. [Speciosa locis).i. ſi opportune fuerint inductæ perſonæ, aut locis, aut argumentis, vt non ſit argumentum abſurdum. [Morataque) Moroſa fabula malis moribus morata, hominis dicitur. Morata enim bene inſtituta vnde & in conſuetudine eſt bene moratum eum dici, qui bonos mores habet, in qua mores ſingulārum perſonarum optime exprimuntur. [Nullius Veneris).i. venuſtatis, & ingenij, quæ ad artem ſpectant. Oſtendit modo quantum prodeſt conſideratio conſuetudinis, dicẽs quod interdum fabula opportunitate perſonarum inductarum, & expreſſione morum quamuis ſit ſine arte, ſine venuſtate, ſine grauitate ſententiarum, plus placet quam verſus quidem bene ſonantes, ſed morum obſeruatione carentes. Magis poſſunt delectare res ſine ornatu, quam ornata poëmata verbis ſine rebus. [Sine pondere, & arte) ſine magnis ſenſibus, ſine grauitate verborum.i. non laborat poëta loqui rem ſapienter inuentam. Menander cum fabulam diſpoſuiſſet, & eam nondum verſibus adornaſſet, dicebat tamen ſe iam compleſſe. [Nugæq. canoræ) Nullius momenti verba bene ſonantia. [Rotundo).i. perfecto. [Præter laudem nullius auaris) Qui ſolam laudem cupiunt in ſcribendis carminibus. [Romani pueri) A prima ætate calculum diſcunt, hoc eſt computationibus operam dant. [Aſſem) Aſſis eſt totum patrimonium, ſextans, quadrans, triens quincunx, dodrãs, deunx, ſemis, partes aſſis factæ. Quincunci additur vncia.i. ad alias quinque accedit alia vncia. [Triens) Tertia pars libræ, quę facit vncias quatuor, cum ſit libra vnciæ duodecim. [Olie) Euge.i. bene, hoc ille dixit qui interrogatus fuerat. [Ad hæc animos ærugo) Æruginem appellat auaritiam quaſi maculam.i. cũ auaritia occupauerit à prima infantia animos hominum Romanorum, ſperandum non eſt poſſe ſcribere carmina recipienda in auctoritatem. [Linenda cedro, & leui ſeruanda cupreſſo) Vtraque enim res odore ſuo ſummouet tineas.

PORPHYRIO.

INGENIVM miſera, quia fortunatus arte) Ait enim Democritus poëticam natura magis quàm arte conſtare, & eos ſolos poëtas eſſe veros, qui inſaniant, in qua perſuaſione Plato eſt. [Si tribus Anticyris) Locus eſt in Achaia Anticyra, vbi helleborum naſcitur, quo ſumpto dementes ſanantur, hoc enim ſumpto capitis dolor ſanatur. [Qui purgo bilem ſub verni temporis horam) Omnes enim verno tempore purgationem ſumũt, quod vocatur κάθαρσις. [Scribendi recte ſapere eſt, & principium, & fons).i. ſcire quid ſcribas, hoc enim ſapere eſt. [Rem tibi Socraticæ poterunt oſtendere cartæ) Poëma conſtat ex re, & ratione. Res ex philoſophia originem trahit.i. vt præcepta contineat, has dicit Socraticas cartas etiam deinde comitabuntur verba. [Verbaque prouiſam rem non inuita ſequentur) Hoc tale eſt, Dicere, inquit, tunc poteris, cum habueris quod dicas, & Aſinius Pollio idem dixit, Male Hercule eueniat verbis, niſi rem ſequantur. [Interdum ſpecioſa locis, morataq. recte Fabula) Colligit ſæpe magis placuiſſe fabulam, quę nudis narretur verbis, quoniam res ſpectatorem delectarent, quam quæ locis cõmunibus explicaretur. Si, verbi gratia, circulator referat de Regulo quomodo captus ſit, aut punitus, verba ſordida ſi non delectant attamen res euocat auditu digna. [Morataq. recte fabula) Bene inſtructa, vnde in conſuetudine dicere ſolemus bene moratum eum qui rectos mores ediderit. [Nullius Veneris) Nullius voluptatis, nec decoris. [Graijs dedit ore rotundo Muſa loqui, præter laudem nullius auaris) In hac ſola cupiditate promerentur laudem tanquam Protogenes ille qui Ialyſum finxit decem annis. Vel Apelles qui totidem pinxit annis, non enim vt acciperent, feſtinabãt, ſed vt placerent, morabantur. [Et leui ſeruanda cupreſſo?) Libri enim qui aut cedro illinuntur, aut arca cupreſſi incluſi ſunt, à tineis non vexantur.

GLAREANVS.

INGENIVM miſera quia fortunatius arte) Ergo quia Democritus ingenium debilius putat arte (inquit idem) Ideo miſeram eam dicit. Beatius legendum in Acrone, nam ita paulo poſt exponit illud (felicius) in contextu. Riſi autem illud ter repetitum, demiſſo capillo, & inſulam Anticyram, & ter item ea potiſſimum, purgo bilem: & quòd à Democrito orta ſit ſecta Epicurea, & ſi totonderit caput, nanciſcetur nomen poëtæ, quod caput ſanatur tribus datis horis. Miror quis has nugas ſub alicuius docti hominis nomine, auſus fuerit in vulgus edere. [Reſpicere exemplar vitæ) In eodem legitur. Exemplum, eſt paradigma: exemplar ἀρχέτυπον, quod ego nunquam

legi, quod ſciam: ſed vel προσέταται, vel ἀρχέταις legendum exiſtimo.

ASCENSIVS.

Finis ſeu intẽtio poëtarum.

HIC vt Poëtæ voti ſui compotes fiant, ſciantque quem finem prætendere debeant, oſtendit triplex eſſe intentum poëtæ, & quis intentu ſui compos præcipue laudandus ſit, addens cui, & quatenus ignoſcendum ſit. Innuit autem triplicem finem poëtarum, dicens. Poëtæ autem volunt prodeſſe, id eſt aut tantum vtilitatem, ſeu frugem morum, aut doctrinæ prætendunt, vt qui ſeuere, aut Satyram ſcribunt, aut quamuis artem præcipiunt: aut volunt delectare, id eſt prætendunt ſolam delectationem audientium, vel perlegentium: vt qui laſciua carmina, aut Elegias amorum ſuorum edunt: aut volunt ſimul dicere, & iucunda, id eſt delectabilis, & idonea vitæ, id eſt congrua ad bene viuendum. Deinde oſtendit quid illis faciendum ſit, qui prodeſſe volunt, id eſt qui præcipiunt, dicens, Quidquid præcipies, id eſt quamcunque artem præceptionibus trades: eſto breuis, vt animi dociles, id eſt quos breuitate efficis dociles, percipiant, id eſt intelligant, cito dicta, id eſt quæ dixiſti vel præcepiſti, & vt fideles ſupple animi teneant, id eſt non obliuiſcantur ſemel commiſſa. Et eſt metaphora ſumpta à vaſe, vel ab amico: quod vel qui ſi ſecreta à domino, vel amico tradita diligenter contineat, & non effutiat fidele vel fidelis dicitur. Omne ſuperuacuum, id eſt quod vltra capacitatem diſcipuli præcipitur: manat, id eſt diſtillat, & ſuperfluit, de pectore pleno, id eſt de ingenio non amplius capace. Ficta cauſa voluptatis, id eſt ad ſolam delectationem inuenta, ſint proxima veris, id eſt veriſimilia. Et fabula, id eſt fictio poëtica non poſcat, id eſt exigat, ſibi credi, id eſt fidem ſibi adhiberi, quodcunque velit (aut volet) ſupple fingere. Neu, id eſt ne ue pro & non, extrahat, id eſt eximat puerum viuum, aluo, id eſt ex ventre Lamiæ, id eſt ſtrigis deuoratricis, quia hoc non eſt veriſimile. Sunt autem Lamiæ mulieres, quæ a nutricibus dicuntur noctu volare, & pueros, quos ſolos vagantes offendunt, deuorare, ad terrorem videlicet puerorum. Ineptiret ergo poëta, qui hoc vt veram hiſtoriam oculis ſpectantium exhiberet. Sequentibus oſtendit poëta cuius intentum maxime laudetur dicens. Centuriæ ſeniorum, id eſt graues viri vtpote ſenes, agitant, id eſt expellunt ſupple Poëmata expertia, id eſt nullam partem habentia, frugis, id eſt vtilitatis, hoc eſt ad ſolam delectationem ficta. Et Rhamnes, id eſt equites Romani celſi, id eſt in ſummo loco ſedentes, quorum ferè molles ſunt auriculæ, prætereunt, id eſt negligenter audiunt, & contemnunt: Poëmata auſtera, id eſt nimium ſeuera, & nullam delectationem habentia, quaſi dicat qui prodeſſe volunt, placent quidem ſermonibus, ſed non iuuenibus, qui delectare, e diuerſo, verum is qui miſcuit vtile, id eſt vtilitatem, dulci, id eſt delectationi, tulit, id eſt abſtulit, omne punctum, id eſt omnium ſuffragium, quod tractum eſt ab ambientibus, id eſt magiſtratum ambiendo petentibus, qui ſuffragia petentes tabulas ceteras circunferebant, in quibus ſuffragatores, hoc eſt (vt dicunt) voces ſuas dantes, punctum deſcribebant, qui ergo omne punctum tulit, omnium ſuffragio, & conſenſu creabatur, vtpote ab omnibus laudatus, & omnibus placens. Idem quoque fiebat in cauſis centumuiralibus, nam auditis partibus tabella circunferebatur iudicibus, ac ſinguli punctum, ſiue notam imprimebant, quo vel qua aut damnarent, aut abſoluerent. Tulit ergo omne punctum delectando lectorem, & monendo pariter, id eſt ſententias vtiles habendo, quibus lector ad virtutem moueretur. Hic, id eſt huiuſmodi liber, id eſt ita compoſitus codex: meret, id eſt lucratur. Soſijs, id eſt illis librarijs fratribus, qui tunc Romæ libros vendebant, æra, id eſt pecuniam grandem. Et hic, id eſt huiuſmodi liber, tranſit mare, id eſt fertur ad vltra marinas oras, & prorogat, id eſt extendit ſcriptori, id eſt auctori, noto, id eſt (vt dicunt) famoſo, longum æuum, id eſt indelebilem ferè memoriam. Et quia nemo ad vnguem perfectus eſt, qui in nullo erret, oſtendit ignoſcendum eſſe certis erroribus, dicens. Sunt tamen delicta, id eſt errores in ſcribendo, quibus nos velimus ignouiſſe, id eſt dediſſe veniam, nam neque chorda percuſſa à citharœdo, reſpondet, id eſt non reddit ſemper ſonum, quem manus, & mens, & intentio percutientis vult, quæ, id eſt quia remittit, id eſt refert, vel reddit, perſæpe, id eſt frequenter: poſcenti, id eſt exigenti ſonum grauem ſonum acutum, & arcus non ſemper feriet, id eſt transfiget ſagitta ſua quodcunque minabitur ſupple ferire, ſic lego, & intelligo, alioqui legerem cum Bonfine cuicunque, vt ſit. Nec arcus feriet ſemper ſupple omne, cuicunque minabitur. Quod vero docte diſſerit de quæcunque, & ſimilibus duo verba poſtulantibus (nam inepte dixeris, amo quemcunque bonum, pro eo quod ſit omnino bonum, aut optimum quenque &c.) nihil ad rem facit, qua ſiue quodcunque, ſiue quicunque legas, eadem ſint duo verba, ſed quodcunque regitur à ferire cuicunque à minabitur. Verum .ſ. ſed vbi, id eſt poſtquam plura, id eſt multa, nitent, id eſt reſplendent, & decora ſunt in carmine, ego non offendar, id eſt lædar, paucis maculis, id eſt paucis erroribus, quas, id eſt quos, aut incuria, id eſt negligentia, fudit, id eſt emiſit, aut natura humana prona ad peccandum, & errori proxima, cauit, id eſt effugit, parum, id eſt non ſatis diligenter, quid ergo eſt, id eſt quid ex illo infertur. Reſpondet. Vt ſi ſcriptor, id eſt qui ita componit opus, & ſi librarius, id eſt ſcriba qui mercede tranſcribit opus, peccat vſque, id eſt ſemper idem, id eſt in eandem re, quamuis eſt monitus ſupple cauere talem errorem, caret venia, id eſt, indignus eſt, cui ignoſcatur, & citharœdus, id eſt canens in cythara, ridetur, id eſt deridetur, qui oberrat ſemper eadem chorda. Talis enim eſt incorrigibilis, & ſtolidus reputandus, ſic, id eſt eodem modo, ille videlicet poëta, qui ceſſat multum oſcitans, & negligens eſt in multis locis, fit mihi, id eſt reputatur à me, ille, quaſi dicat notiſſimus, Cherilus, id eſt malus poëta, qui Alexandrum Magnum ſecutus bella eiuſdem deſcripſit, cui Alexander dixiſſe fertur, Malle ſe Therſiten Homeri eſſe, quàm huius Achillem, id eſt viliſſimum Græcorum ab Homero deſcriptum, quam præſtantiſſimum, qui à Cherilo poſſet deſcribi. Depactus autem eſt Cherilus cum Alexandro, vt ſi bonum verſum faceret, aureo numiſmate donaretur, ſin malum, colaphis feriretur, qui ſæpe maledicendo colaphis nectus eſt, vt dicit Acron. Vnde Poëta. Quem ſupple Cherilum, ego miror cum riſu, id eſt cum irriſione bonum ſupple eſſe, bis, terque, id eſt in duobus, aut tribus verſiculis. Et idem, id eſt ego ideo indignor, id eſt ægre fero poëtas malo ſcribere audere. Quod ſi quis dicat, Homerus bonus, id eſt perfectus, dormitat, id eſt negligenter agit quandoque, id eſt aliquando. Reſpondet Poëta, ac ſi dicat fateor quidem, verum, id eſt ſed, fas eſt, id eſt licitum, ſomnum, id eſt dormitionem, obrepere, id eſt latenter interuenire, longo operi, aut opere in longo, vt alij legunt, quantum fuit Homeri. Peccant ergo qui licentia abutuntur in Epigrammate vno, qua vſos vident poëtas in opere magno. Comparat deinde poëta, ſicut in principio huius opuſculi, Poëſim picturæ, quia ſicut picturarum quædam propter aptos colores, licet menſuram non ſeruauerit, longius ſtantibus, & ſemel inſpicientibus placet, & quædam propter ſymmetriam, id eſt bonam commenſurationem prope ſtantes, & bene inſpicientes plus delectat, ita & Poëſis quædam ſemel audita placet, quia canora, & iucunda videtur, ſed vbi noſcitur neque œconomiam, neque decorum ſeruaſſe, vilipenditur, quædam, ſcilicet illa obſeruans, decies repetita placet, vnde dicit, Poëſis, id eſt compoſitio poëſis, erit vt pictura, quæ, ſcilicet pictura, capiat, id eſt delectet te magis ſi ſtes propius, & quædam, id eſt alia ſupple magis delectet ſi abſtes, id eſt ſi ab illa ſis longius, hæc, id eſt delectans longius abſtantem, amet (aut amat) obſcurum, id eſt in obſcuro videri, & hæc quæ magis delectat propius, viſa volet videri ſub luce, quæ, ſcilicet luce, non formidat argutum, id eſt ſubtile, acumen, id eſt ingenium, & examen iudicis hæc, id eſt quæ vult de longe, & in obſcuro videri, placuit ſemel, id eſt cum primum viſa eſt, & hæc volens de prope, & ſub luce videri, placebit repetita .ſ. reuiſa, decies, id eſt frequentiſſime.

Regula eſt.

Cum tria prætendant poëtæ, aut prodeſſe tantum, aut delectare tantum, aut ſimul vtrunque efficere, qui prodeſſe volunt aliquid docendo, ſint breues, & dilucidi, qui delectare, ſint veriſimiles, & dulces, nec quidquam à vero abhorrens fingant, qui vero ſimul & vtiles, & dulces ſunt, palmarium auferunt. Quod ſi qui penitus præſtare nequeunt, ne ſint tamen ob id incorrigibiles, nec ſibi in modico quouis carmine vendicent licentiam, quam Homero, & Maroni, ceteriſque grauibus poëtis in magno opere conceſſam viderint. Potius autem moliantur veram artem, quàm delectabilem imitationem ac ſimilitudinem ſeruare, vt quanto interius, ac penitus cognoſcantur, tanto magis delectent, & amentur, quod & picturis bonis contingere ſolet.

Aut

IANVS

Aut prodeſſe volunt, aut delectare poëtæ:
Aut ſimul & iucunda, & idonea dicere vitæ.
Quidquid præcipies, eſto breuis: vt cito dicta
Percipiant animi dociles: teneantque fideles.
Omne ſuperuacuum pleno de pectore manat,
Ficta voluptatis cauſſa, ſint proxima veris.
Nec quodcunque volet, poſcat ſibi fabula credi;
Neu pranſæ Lamiæ uiuum puerum extrahat aluo.
Centuriæ ſeniorum agitant expertia frugis:
Celſi prætereunt auſtera poëmata Rhamnes.
Omne tulit punctum, qui miſcuit vtile dulci,
Lectore delectando, pariterque monendo.
Hic metet æra liber Soſijs: hic & mare tranſit;
Et longum noto ſcriptori prorogat æuum.
Sunt delicta tamen, quibus ignouiſſe velimus
Nam neq; chorda ſonũ reddit, quẽ vult manus, & mẽs;
Poſcentique grauem perſæpe remittit acutum:
Nec ſemper feriet * quodcunque minabitur arcus.
Verum vbi plura nitent in carmine: non ego paucis
Offendar maculis: quas aut incuria fudit:
Aut humana parum cauit natura. quid ergo?
Vt ſcriptor ſi peccat idem librarius vſque,
Quamuis eſt monitus, venia caret; & citharœdus
Reditur; chorda qui ſemper oberrat eadem.
Sic mihi qui multum ceſſat, fit Cherilus ille,
Quem bis, terque bonum, cum riſu miror: & idem
Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus.
Verum opere in longo fas eſt obrepere ſomnum.
Vt pictura, poeſis. erit, quæ, ſi proprius ſtes,
Te capiet magis: & quædam, ſi longius abſtes.
Hæc amat obſcurum: volet hæc ſub luce videri,
Iudicis argutum quæ non formidat acumen.
Hæc placuit ſemel: hæc decies repetita placebit.

* Bonſinis legit cuicunque .i. omne illud cui minabitur arcus. Id eſt, nõ ſemper aſſequeris qđ cupis

AVT prodeſſe volunt) Habent inter ſe nonnullam ſimilitudinem veſcentes, & ſcribentes, vt quibuſdam vtantur ad voloptatem, qoibuſdam ad neceſſitatem. Docendi neceſſitas, in rebus eſt conſtituta, delectatio vero, in modo, quo docemus. Proſumus autem, cum morata recte eſt fabula, delectamus, cum iucunde ſcribimus, vt non ſolum ptimo placeant, ſed ſæpe repetita voluptatem afferant legentibus. (Delectare) Iucunde narrando. (Et iucunda, & idonea) huiuſmodi eſt omne opus Virgilianum, in quo nulla eſt inutilis delectatio. nulla inſuauius vtilitas, quædamq́. omniom diſciplinarũ ſcientia, tanquam ab aliud agente inter poſita, veluti vnum illud è multis. Cum in ſexto puniri patriæ venditores, contra, præmis patriç defenſoribus ſolui oſtendit, nihil aliud, niſi fugienda vitia, & ſectandas docet eſſe virtutes, nullam enim maiores noſtri artem eſſe voluerunt, quæ noo aliquod reipublicç commodũ daret, hinc Plato cogendos cenſuit poetas, vt bonos viros felices appellarent, malos vero miſerrimos, ſi qui ſecus feceriut, omni republica eliminandos putauit, quod dom malas ferrent ſententias, domeſticam diſciplinam corrũperent, & virtutis omnes neruos eliderent. (Idonea) Quæ proſint. (Iucunda) Quæ delectent. (Quidquid præcipies, eſto breuis) Breuitas licet in vniuerſo laudem non habeat, laus tamen eſt interdum in aliqua parte dicendi, preſertim ſi quid præcipias, vbi non eſt euagandum, ne pręcepta animo effluant. Sic, & in ſententijs quę acutę eſſent debent, & vibrantes. vt,

Trahit ſua quenque voluptas. &,

Degeneres animos timor arguit. & ſexcenta huiuſmodi, fiſt autem breuitas, cum nullum verbum redũdat, tantumq́. eſt verborum quantum eſt neceſſe. Homerus Menelaum ipſum dulcem quidem tradit, ſed pauca dicentem, ſicut enim gratus eſt qui cognoſcenda appetit, ſic grauis qui cognita inculcat. (Præcipies) Cum volueris prodeſſe. (Dociles) Quos voles docere. (Percipiant) Intelligant. (Teneant) Apud ſe diutius... (Pectore) Diſcentis. (Ficta) Cum delectamus, voluptatis cauſa fingere omnino oportet, poëta fingat ſanè non aſpera, non immitia, quibus nulla poſſit fides adhiberi. Virgil. de telis Polydoro infixis quæ reuiruerant, finxiſſet ſanè quam abſurde, ni ſumpſiſſet ex Romana hiſtoria de haſta Romuli, quæ de Auentino monte in Palatium iacta frondnit, & arborem fecit, non potuit tamen non male audire de nauium in nymphas mutatione, deque per aureum ramum ad inferos deſcenſu, quodque Irim fecit Didoni comam ſecantem, licet hoc ſumpſerit ex Euripide. Plato in ſecundo de republica, Heſiodum, & Homerum inſectatur, quod nimis de dijs abſurda finxiſſent, quo dicto prouocatus C. Caligula de Homeri carminibus abolendis cogitauit. (Volopcatis) Vt iucunda fingamus quæ delectent. (Puerum Lamiæ) Dion Chryſoſtomus Libycam ſcripſit hiſtoriam, in qua hæc de Lamijs, Haud longe à littore maris curuum eſſe locum, arenoſum mari perſimilem, in quo littora magna exiſtunt, & aggeres arenoſi, in mari vero ab vndis circumuicina omnia deſerta ferè manent, veruntamen ſi naufragi forte eiecti fuerint, ferè apparentes eos omnes qui vel pereagrant vel aberrant, rapiunt. quarum natora, & corporis figura talis habetur. Faces eſt mulieris, & formoſæ quidem, vbera, & pectora longe pulcherrima, quæ neque pictor poſſit effingere, color ſplendidiſſimus, gratia quędam ab oculis, & manſuetudo in animum incidit quoties aliquis eam viderit, reliqua pars corporis dura, & infrangibilis ob ſquamas, inferiora ſunt ſerpentis, vt ima pars in caput deſinat ſerpentis valde quidem horrendi. Hę ferę alas non habent quemadmodum ſphinges, neque enim loquuntur, vt illę, neque aliam vocem emittunt, ſed ſolum ſibylla acutiſſima quemadmodum dracones, terreſtrium omnium velociſſimę, vt nullum poſſit eas animal effugere. Cetera quidem animalia viribus expugnant homines, hę ſolum deceptione. Pectora apperiunt, & vbera oſtentant, eum vero qui aſpexerit, veneficijs cogunt ad deſiderium confabulationis, & hi quidem velut ad mulieres accedunt, illę intrepidę manent, inferius ſępe reſpicientes, ornatumq́. mulieris imitantes, atq; ita qui propius acceſſerit, rapiunt, nanque manus ſunt ferarum, quas aliquanti perocculrant, ceterum ſerpens mordens veneno interficit, cadauer comedunt ſerpens, & quod reliquum eſt feræ. Philoſtratus in Apollonio de Lamia viuos pueros ingluti ente ab ipſo Apollonio compreſſa meminit. Lamias etiam eſſe terriculamẽta poetorum, vel ex Apuleio ſatis conſtat, nam Lamiam mulierem à Demetrio amatam, ciuitatis perniciem à comicis dictam, Plutarchus celebrat, quin & de Lamijs in Policitis meminit Plato. quo cognomento Æliorum familia Romę non inter poſtremas habita (Pranſæ) Quæ vocauerit. (Extrahat) Poeta. (Centuriæ ſeniorum) Romulus re Sabina compoſita, Tatioque in conſortem regni accepto, cum populum in curias triginta diuiſiſſet centurias treis equitum conſcripſit. Rhamnenſes a Romulo, Tatienſes à Tatio, Luceres à Lucumone, vel à Luco, id eſt aſylo, quarum numerum cum augere vellet Tarquinius Priſcus ab Accio Nauio augure prohibitus eſt. (Centuriæ) Senatores nobiles. (Agitant) Deijciunt, oderunt, deturbant, inſectantur. (Expertia) Inutilia, quæ non habent partem in fruge, quæ noo proſunt. (Auſtera) Inſuauia, immitia, dura, aſpera. (Rhamnes) Equeſter ordo, id eſt iuuenes. (Prætereunt) Contemnunt, nihil faciunt. (Auſtera) Quæ non delectant. (Tulit omne punctum) Sumptum de ſuffragijs in campo Martio, quæ punctis notabantur, non ſcribebantur. In ponte erat ſuggeſtus locus vbi ſedebant conſules, adſtabant qui ſuffragia prætereuntis populi notabant puncto in certis tabellis, qui plura habuiſſet, is conſul per præconem renunciabatur. Poſſet & referri ad iudicia, & dum dixit centuriæ ſeniorum pro Senatoribus accipi. Rhamnes vero pro equeſtri ordine. inter quos cum de iudicijs lis eſſet, tandem pepigere, vt promiſcue iudicarent, licet in iudicijs non punctis notarentur ſententiæ, ſed tabellis cæreis quæ in ciſta conijciebantur, inſculptas habentes literas, A abſolutionis, C condemnationis, N ampliationis, id eſt quod non liqueret. Iudicum tamen decurias dixerunt, non centurias. (Miſcuit) Qui docuit & delectauit. Laus poëtæ eſt, vt proſit doctrina, delectet elegantia, nam & doctam lectionem ſine vlla delectatione negligere ſe ait Cicero in Toſculanis. (Omne punctum) Omnium ſuffragijs commendatur. (Monendo) Docendo. (Liber) Huiuſmodi ſcripta. (Soſijs) Soſij bibliopolæ clari tunc erant. (Aëra) Affert magnum lucrum. (Noto) Quem notum facit. (Æuum) Semper eum viuere facit, licet moriatur, ſuper-

eſt tamen ſemper eius fama. [Sunt delicta) Non minima, inquit, in poëmate faciunt vt ſit vitioſum. Donantur multa poëtis, quæ vel negligentia contraxit, vel fortaſſe ignoratio, neque enim poteſt humana natura noſſe omnia, verſicula tamen, & lenticula plus offendit ſi in facie ſit, quam magna cicatrix in reliquo corpore. [Poſcenti) Citharœdo. [Grauem) Craſſum. [Chorda) Carmini comparatur, arcus ingenio. [Semper feriet) Collimabit. [Nitent) Plura ſint bona. [Offendar) Mouebor. [Maculis) Peccatis erroribus. [Incuria) Negligentia. [Natura) Ingenium. [Quid) Quod velis. [Scriptor) Ex ſcriptor. [Vſque) Iugiter, continuo, ſæpius. [Ceſſat) Ignoſcendum poëtis quandoque, vnde critici ſæpe multa poëtica licentia dici fatentur, quod multa poëtis, dentur, quibus poſſint opus ornare, ſed tamen in longo tantum eſt opere ignoſcendum, in quo difficile eſt non quandoque dormitare. [Ceſſat) Negligens eſt, & dormitat poeta. [Bis terque) Duos aut tres verſus. [Cherilus) Alexãdri poeta Samius ab Herodoto eruditus, tam malus, quam bonus Homerus, cui aureum numiſma pro bono verſu dabat Alexander, colaphum pro malo, ſed cum res geſtas Alexandri ſcripſiſſet, ſeptem tantum verſibus laudatur. [Miror) Non laudo, quaſi fieri non poſſit, vt bonum carmen à malo poſſit poëta prouenire. [Indignor) Bono carmine mali poëtæ iram ſuſcipio. [Dormitat Homerus) Sumptum ex ſententia Marci Tullij, cui quandoque ipſe videtur dormitare Homerus, & Demoſthenes, neque enim poſſunt omnia eſſe perfecta quæ etiam boni auctores dicunt, labuntur aliquando, cedunt oneri, indulgent ingenio, nec ſemper intendunt animum, aut fatigantur. Eſt tamen magno iudicio circunſpiciendum, ne ea damnemus quæ non intelligamus. [Bonus) Boni poetæ interdum labuntur Homer. nullum vnquam ingenio feliciorem extitiſſe conuenit, ſiue operis fortuna, ſiue materia æſtimetur, fertur tamen dormitaſſe, quod cum deos hominibus inſeruerit, egregia hominibus facinora tribuit, dijs vero humilia. Cumque conſtet Paridem cum Helena vi ventorum in Ægyptum delatos, præſentes faciat oppugnationi, & ipſam ſpectantem Paridem Menelaumque pugnantes, quam æquius fuiſſet abditam domeſticis parietibus ſtare, cum Hector, Priamusque totque matronæ Troianæ tot filijs, fratribus, viriſque orbatę, non potuiſſent contineri, quin in eam impetum facerent? Tertium eſt, quod cum bellum Troianum ſe ſcripturum profiteatur, poſt Hectoris interitum moræ impatiens ad Vlyſſem feſtinet, nec de vrbe expugnata vllum verbum facit, niſi quod Demodochum, ac Phemium in conuiuijs canentes ad cytharam inducit, fingitque tot deas, & Circen Vlyſſis deperiſſe amore, cum ſenea laboribusque aſſiduis attritus iam eſſet, licet Pallas fingatur illi hyacinthinas comas appendiſſe, vnde Homericus morio dictus. Iram Neptuni in Vlyſſem ob Polyphemum ortam fabulatur cum æquius fuiſſet ob Palamedem Neptuni nepotem, cum etiam in prima marina cuſpide perfoſſus interijſſet. Sic & Achillem non ob amicam iratum Græcis, ſed ob Palamedis necem. [Obrepere) Subintrare. [Somnum) Tenuem negligentiam. [Pictura poëſis) ſæpe à nobis dictum, pictorem eſſe mutum poëtam, poëtam vero loquentem pictorem, nam vt mittam quod vterque fingit, quæ ratio, quæ ora qui locus Græciæ, quæ ſpecies formæ, quæ pugna, quæ acies, quod remigium, qui motus hominum, qui ferarum, non ita ab Homero expictus eſt, vt oe Apelles quidem, aut Parrhaſius melius ante oculos ponere potuerit? [Capiat) Delectet. [Hæc) Alia pictura. [Argutum) ſapiens iudicium, ingenium doctum, intelligaa.

A C R O N.

QVIDQVID præcies, eſto breuis,) Id eſt præcepta debent eſſe breuia, quia ſi longa fuerint, aures deficiunt auditorũ. Percipiant ergo animi, & dociles fiant, quia quod percipio, & intelligo, docet me. Item, eſto breuis, id eſt ſerua neceſſaria. [Teneantque fideles) Vt ſeruent quod accipiunt, ne effluant quæ audiunt. [Pleno de pectore,) Id eſt faſtidiente, eſt ſenſus. Pectus enim quod iam varietate ſatiatum, & plenum eſt, ea quæ ſuperuacua audierit, non retinet. [Manat) Effluit. [Nec quodcunque) Ordo. Quodcunque velit ſibi credi fabula poſcat, id eſt Comœdia aut fabula, id eſt poëmata quæ finguntur propter voluptatem, ſint veriſimilia. [Neu pranſæ,) Id eſt ne rogat tale argumentum fabula, quòd deuorauerit Lamia puerum, qui de vtero eius poſtea viuus prolatus ſit. [Extrahat,) Id eſt eximat. [Centuriæ ſeniorum agitant expertia frugis) ſenea Romani non probant poëmata quę ſunt leuia, adoleſcentes non delectantur auſteris. Quid ergo faciendum eſt poëtæ? poëmata temperare, vt & voluptati ſeruiat iuniorum, & ſeueritati ſatisfaciat ſeniorum. [Agitant experita,) Id eſt perſequuntur quę vtilitatem non habent, item expertia frugis, id eſt inutilia, aliena à maturitate, carentia bonitate vel auſteritate. [Celſi prætereunt, &c.) Senſus eſt, Senes grauitate carminis, & dictionis pondere delectantur, iuuenes auſtera, & grauia non amant. Rhamnes, Luceres, Tatienſes Romanæ tribus erant, vel, vt verius, equitca. [Omne tulit, &c.) Omnium ſuffragium, omnium iudicium meretur ille, qui & dulcis eſt, & vtilis Puncta dicuntur populi ſuffragia, vſus eſt hoc verbo Cicero in Fundania. Item aliter. Solus ſuffragia, & iudicium populi tulit, qui vtile, & dulce poëma ſcripſit, & qui prodeſſe, & delectare poteſt. Punctum ideo dixit, quia antea ſuffragia ſcribebantur. Hoc ergo dicit. Omnium meruit fauorem, iuxta legem tabellariam, quæ cauerat non voce, ſed puncto debere fieri ſuffragia. [Hic meret,) Id eſt præſtat, id eſt dignus eſt emi. vel meret, mercedem affert. [Noto) Famoſo, in opinione poëtæ poſito. [Sunt delicta rameo, quibus) Inter multa bona ſi habueris mala pauca, ignoſcendum eſt. [Nam neque) ſi ergo cytharis mala pauca, ignoſcendum eſt. [Nam neque) ſi ergo cytharœdus errat, multo magis venia tribuenda poetis eſt, ſi in quibuſdam errauerint. [Nec ſemper feriet) Nec ſemper ſagittarij deſtinata iaculantur. Hoc vult dicere. Merentur poëtæ veniam, quia pene omnes in errore verſamur. [Verum vbi plura) ſi carmina facio optima, non eſt mirum, ſi poſſum offendere in paucis locis. [Maculis) Vitijs, peccatis, delictis. [Incuria fudit) Negligentia qua maculæ funduntur. Quid ergo eſt quod moneo ſi poeta iidem peccet ſæpe, monitus caret venia, quemadmodum ſcriptor vel antiquarius, ſi in eodem peccat ſæpe monitus. [Librarius vſque) ſcriptor naturalis, vel bibliopolas veteres dicebant. Hoc Tranquillina affirmat. [Vſque) ſemper, iugiter. [Fit Cherilus ille) Cherilus poëta fuit, qui Alexandrum magnum ſecutus bella eiuſdem deſcripſit, cui Aleaander dixiſſe fertur, male ſe Therſitem Homeri eſſe, quàm huius Achillem. Cherilus Alexandri poeta depactus eſt cum eo, vt ſi verſum bonum faceret, auro numiſmate donaretur. ſi malum, colaphis feriretur, perſæpe male dicendo colaphis necatus eſt. [Quem bis, terque) ſi vnum, aut duos verſus bene dixerit, admiror quaſi bonum præter ſolitum. Non enim dixit laudo. [Quandoque bonus,) Hoc eſt negligenter ſcribit, id eſt quandoque errat bonus poeta. [Verum operi longo fas eſt,) Id eſt laſſitudinem ſumere, id eſt negligentiam carminis agere. [Vt pictura poëſis erit,) Id eſt non erit diſſimilis poëtica ars picturæ. Nam quomodo pictura quædam de proximo vult videri, alia eminus, vt vitta cælentur, ita & poëma aliud ſemel lectum placet. Probum autem poëma placet, etiam ſæpe repetitum. Aliter, vt pictura, ita poëma aliud dum recitatur, in præſens placet, aliud poſtea ſæpe repetitum. [Hæc amat obſcurum,) Id eſt mala, quia fuco, id eſt coloribus magis poteſt placere, quàm arte.

P O R P H Y R I O.

NEV Pranſæ Lamiæ viuum puerum extrahat aluo) Hę ad infantes terrendos ſolent nominari, non eſt ergo poëticæ, quòd tale argumentum fingat, vt deuoratum Lamia puerum educat. [Centuriæ ſeniorum agitant expertia frugis,) Id eſt, ea quæ nugatorie dicuntur, ea agitant ſenes. [Expertia) Quæ expertia frugis ſunt exagitant. [Omne tulit punctum qui miſcuit vtile dulci) ſolus ſuffragia iudicum tulit, qui & vtile, & dulce ſcripſit, id eſt, qui & prodeſſet, & delectaret. Punctum autem ideo, quod antiqui ſuffragia non ſcribebant, ſed puncto notabant. [Hic meret æra liber) ſenſus. Hunc bene vendent bibliopolæ. Antea Soſij erant notiſſimi qui commercium librorum faciebant. [Quas aut incuria fudit) Incuria, eſt negligentia quæ curam non habet. [Sic mihi qui multum ceſſat, fit Cherilus ille) Poëta peſſimus fuit Cherilus ille, qui Alexandrum ſecutus, opera eius deſcripſit. Huius omnino ſeptem verſus laudabantur, cui Aleaander dixiſſe fertur multum malle ſe Therſitem Homeri eſſe, quam Cherili Achillem. [Verum operi longo fas eſt obrepere ſomnum) ſed excuſationem, inquit Homerus, mereri poteſt ſi aliquid in tanto opere non reſpondet magnitudini carminis ſui. Vt pictura poëſis erit. Non erit diſſimilis poëtica picturæ. Nam quomodo in hac propius quædam ſpectanda ſunt, quædam longius, ita poëticea quædam ſtatim aſpicienda ſunt, quę lucida erunt, prope cognoſcentur, quę vero obſcura, longius remotis.

GLAREANVS.

NEC quocunque velet, poſcat ſibi ſabula credi) Hoc in loco Acroois verba vehementes corrupta ſunt, ait enim. Ordo eſt. Quodcunque velit ſibi credi, ſabula paſcat, cum Horatius contrarium dicat. Sed hæc non ſunt tanti. [Vt ſcriptor ſi peccat idem librarius) Et hoc quoque loco via expedies, quid voluerit Acron. Quidam connectunt, ſcriptor librarius quod placet. Badius tepetit coniunctionem (ſi) deinde ſupplet conſunctionē (&)ad quem modum noo fuerit difficile, etiam alios quoſdam locos obſcuros explicare. Ego tamen, etiam ſi maxime poſſem, non facerem.

ASCENSIVS.

HIC blande cohortatur ad caſtigationem Poëmatis, oſtendens poëtam niſi ſummus ſit non poſſe laudari: cum tamen in ceteris rebus (vt Ariſtot. in Top. auctor eſt) mediore laudemus tanquam bonum, & cauſam eius rei ſubiungit, dicens Poema non eſſe neceſſitatis, ſed voluptatis. Poſſemus.n. ſine numero, & metro quod concepimus eloqui, proinde ſicut in ſecundis mē ſis vbi ſaturi ſumus, ſibi vulgatiores ieiunis ventribus grati, reijciuntur, & bellaria niſi ſuauiſſima ſint, diſplicent, ita Poëma niſi optimum, & compoſitiſſimum vileſcit, quo circa cōſulit quod imperatoribus agendum ſit, monens, vt opus compoſitum conſeruent ſibi in nonum annum, & demum relegant: quia quæ ſubito calore capitis placent, refrigeratis diſplicent, & quia cuique ſua placent, monet vt ad peritiorum referant iudicium, dicens. O maior iuuenum.i. qui grandior es inter duos filios Piſonis. quamuis.i. licet, aut quantum, tu fingeris.i. inſtitueris, & componeris, &.i. ſimul, voce.i. eruditione, paterna.i. patris tui Piſonis viri optimi, & eruditiſſimi, fingeris dico ad rectum.i. veram artem, & ſapis.i. ſapiens es, aut artem percipis, & deguſtas, per te .i. proprio ingenio fretus, tamen ſup. tolle.i. aufer a me, memor .i. recordaturus hoc dictum tibi.i. ad tuam eruditionem, mediū, id eſt mediocritatem, & tolerabile.i. tolerantiam concedi.i. permitti, recte.i. debite, certis.i. quibuſdam rebus. quamuis.n. quiuis conſultus iuris.i. iuriſperitus, qui in iure conſulitur, & actor cauſarum.i. cauſidicus, mediocris.i. mediocriter eruditus, abeſt virtute.i.a peritia. Meſſalæ diſerti.i. optimi iuriſconſulti, & neſcit.i. non ſcit tantum quantum Aulus Caſellius, optimus actor cauſarum. Sed tamen.i. attamen, eſt in precio.i. multi magnifaciunt eum, ſed ſup. homines, dij, & columnæ.i. pilæ vbi poetæ ponebāt epigrammata ſua, non conceſſere poëtis eſſe mediocribus.i. vt poetæ ſint mediocres, & laudentur, quia vt.i. quemadmodū ſymphonia.i. conſonantia carminis: diſcors.i. male compoſita, & vnguentum craſſum, i. mali odoris ſicut leuē odorem dicimus ſuauem, & vt papauer.i. pulmentarium ex papauere compoſitū cum melle. Sardo, quod peſſimi ſaporis eſt, ſicut & Corſicum propter copiam taxi arboris amariſſimæ, cuius florem de paſtæ apes mella amara conficiunt, vnde Virg.

Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos.

Vt inquam hæc incondita fercula offendunt.i. lædunt, conuiuas inter menſas gratas.i. obſonia delectabilia: quia cœna poterat.i. perfici, ſine iſtis vilibus eſculentis, ſic Poema natum, id eſt inuētum, animis iuuandis.i. delectādis, hoc eſt ad delectationem animorum: ſi deceſſit ſummo.i. ſumma perfectionem paulum.i. modicum, vergit.i. tendit, ad imum.i. ad infimam æſtimationem, qa non laudatur mediocre. Et tamen omnes etiam indocti audent Poëma conficere, quod ægre ferens Poëta, dicit, is qui neſcit ludere.i. luctari, & exercere res militares: abſtinet armis campeſtribus.i. non vtitur inſtrumentis, quibus in campo Martio exercetur iuuentus Romana. Et indoctus pilæ.i. qui neſcit ludere pila, ve, pro vel: diſci.i. maſſæ rotundæ, quam in aërem proijciūt, aut trochi.i. quaternarij ſecundum Acronem. Nam Græci quaternarios trochos vocant, aut trochi.i. rotæ: quam currēdo pueri ſcutica regunt. Sunt tamen qui putent turbinem ex huo dici, quo pueri exercentur? ſed hic pro exercitio militari accipitur, quieſcit.i. abſtinet a ludo, ne coronæ.i. circunſedentes in modum coronæ, ſpiſſæ.i. denſæ, tollant.i. eleuent, & extollant: impune.i. paſſim, riſum.i. vocem irriſionis. Et tamen ſupple is qui neſcis.i. ignotat: verſus.i. artem verſificatoriam, ſeu metrificandi, audet fingere.i. componere. Reſpondet Poeta per obiectionē cum ſtomacho, & indignatione, quia per antipopboram. Quid ni.i. cur non audeat fingere verſus: liber.i. nulla ſeruitute tētus, & ingenuus.i. ex libera matre natus: preſertim.i. præcipue: cenſus.i. cenſitus ſummam nummorum: equeſtrem.i. vſque ad ſummam quadringentorum ſeſtertium: quæ ſola dignum reddidit, vt quis eques Romanus fieret. & remotus ab omni vitio? Ad hoc Poeta abnuendo, & quatiēdo caput ſolummodo reſpondet, non.n. eſt reſponſione dignum, quaſi dicat faciant tales inepte ſuperbientes, & ſibi placentes, qui incorrigibiles ſunt, quod volunt. Ego certo ſcio quòd tu maior Piſonum nihil dices, & facies Minerua.i. ſapientia: inuita.i. nolente.i. quod tibi à ſapientia negatum eſt, id.i. tale iudicium eſt tibi, & ea.i. talis: mens.i. animus eſt tibi, tamen ſi quid ſcripſeris olim.i. quandoque tempore futuro, ſupple illud deſcendat.i. tranſeat: in.i. ad aures Meti, id eſt Metij iudicis, qui prædiligens carminum fuit æſtimator. Habet autem primam longam etiam apud Virgilium: ideo Me ti pro Meti dicit, & in aures patris tui Lucij Piſonis: & noſtras, id eſt meas & prematur.i. occultetur: in, id eſt vſque ad, nonum annum quia licebit.i. licitum erit: delere.i. caſtigare & auferre: quod male poſitum eſt: membranis.i. cartis, in quibus ſcripſiſti. poſitis.i. repoſitis, intus.i. penes te, in ſcrinijs tuis, quod non ediderís.i. nondum promulgaueris. Sed vox miſſa.i. emiſſa: neſcit reuerti.i. irreuocabilis eſt, vnde alibi: Volat irreuocabile verbum. & Philoſophus. Quod ſemel dictum eſt, amplius reſumi non poteſt.

Regula autem eſt.

Quoniam quæ in ceteris ferè rebus laudatur mediocritas, in poetis non recipitur: qui niſi ſummi ac perfectiſſimi ſint, nihil laudis meruerint (quæ enim ad voluptatem comparantur, ſi non delicatiſſima fuerint, reijciuntur, ſicut bellaria minus ſapida ſaturis appoſita) nemo carmen audeat edere, non quod ſit ad vnguem caſtigatum, & bonorum iudicio probatum atque ne ſubito calore iam recens natum placeat, nouum, recondatur in annum, quia ad non emiſſa ſemper tempeſtiua fuerit caſtigatio at Neſcit vox miſſa reuerti.

O maior iuuenum, quamuis & voce paterna
Fingere ad rectum; & per te ſapis: hoc tibi dictum
Tolle memor: certis medium, & tolerabile rebus
Recte concedi. conſultus iuris, & actor
Cauſarum mediocris, abeſt virtute diſerti
Meſſallæ: nec ſcit quantum Caſcellius Aulus:
Sed tamen in precio eſt. mediocribus eſſe poëtis
Non homines, non di, non conceſſere columnæ.
Vt gratas inter menſas ſymphonia diſcors,
Et craſſum vnguentum, & Sardo cum melle papauer,
Offendunt: poterat duci quia cœna ſine iſtis:
Sic animis natum, inuentumque poema iuuandis,
Si paulum ſummo diſceſſit: vergit ad imum.
Ludere qui neſcit, campeſtribus abſtinet armis:
Indoctuſque pilæ, diſci ue, trochi ue quieſcit:

IANVS IVuenum) Piſonum. [Voce) Diſciplina, arte, doctrina L. Calpurnij Piſonis. [Fingeris) Doceris, inſtitueris. [Dictum) Sententiam, ſummam præceptorum. [Tolle) Aufert tecum. [Medium) loquit, medium vt in virtutibus eſt optimum, ſic in Poëtica nō admittitur, ſunt ſanè quædam diſciplinæ, in quibus perueniſſe ad mediocritatem laudi datur, poeta nil patitur mediocre, niſi optimus ſit, neq̃ eſt. Vt.n.q. demerſi ſunt i aqua, nihilo magis reſpirare poſſunt, ſi non longe abſunt a ſummo, vt iam iā poſſint emergere, quàm ſi etiam cum eſſent in profundo, vt nec catulus ille qui iam appropinquat vt videat, plus cernit quam is qui modo eſt natus, item qui proceſſit aliquanculum ad poeticam, niſi peruenerit vnde optimus euadat, nihilominus excluſus eſt Helicone, quam ille qui nihil proceſſit. Putat enim M. Tullius inhoneſtus eſſe poetis, in ſecundis tertijſq. conſiſtere. [Actor) Orator quicunque peritus iuris mediocris. [Aulus Caſcellius) Iuriſconſultus. [Meſſalæ) M. Valerius Meſſala, cui nobilitati par fuit eloquentia, dignitatē à maioribus acceptam ſeruauit libertatem patriæ quoad potuit, tutatus eſt. Felix ſi nō genuiſſet, qp

ma

pe

Ne ſpiſſæ riſum tollant impune coronæ.
Qui neſcit, verſus tamen audet fingere. quid ni?
Liber & ingenuus, preſertim cenſus equeſtrem
Summam nummorum: vitioq́ue remotus ab omni.
Tu nihil inuita dices, facieſq́ue Minerua:
Id tibi iudicium eſt: ea mens. ſi quid tamen olim
Scripſeris; in Metij diſcendat iudicis aureis,
Et patris, & noſtras: nonumq́ue prematur in annum.
Membranis intus poſitis delere licebit,
Quod non edideris. neſcit vox miſſa reuerti.

pe cuius filio Meſſalino Cottę, quòd palmas anſerum condire iuenerit, palma ſit eributa. Eius vxor, Terentia, quæ Ciceroni nupſit, & Saluſtio, ſed familiæ indebilé maculam iniecit Meſſalina poſtremæ libidinis, quæ vigintiquatuor horis quinquies & vigeſies concubuit, nec ſoli Meſſalæ Valerij ſunt appellati, nam Maximi, Sorani, Anciates, Leuini, Coruini, Publicolę, Falcones, Popeitij, Flacci, Proculi, ſub Valeriorum nomine cenſentur. [Caſcellius Aulus) A. Caſellius vindex optimus habitus conſultus iuris. De cuius erroribus dicitur ſcripſiſſe Terentius Scaurus Adriani temporibus. [Columnæ) Baſilicæ, theatra, poeticus. [Vt gratas) Comparatio, qua oſtendit ideo poëticam non admittere mediocritatem, quòd cum animis delectandis ſit inuenta, niſi id faciat (quod non niſi perfecta facit) offendit potius quàm vllam afferat voluptatem. [Symphonia) Concentus. [Craſſum) An craſſum ſic vocat malum, vt leue bonum? vel potius craſſum, quaſi ſurdum, quod non penetret. [Papauer) pro quibuſcunque bellarijs malis poſuit, & tragematis, quæ niſi bona ſint, fruſtra eſt quòd menſæ adhibeantur. [Papauer) Placenta vel condimentum ex papauere vel melle amaro. [Sardo) Quod peſſimum eſt. [Iuuandis) Delectandis, excitandis. [Summo) A perfectione. [Vergit) Declinat .i. ſi paulum à perfecto abeſt, nihilo plus bonum eſt, quàm ſi in immo eſſet. [Ad imum) Ad infimum .i. ad malum. [Ludere qui neſcit) Exclamatio ad id alludit quod dicitur.

Qua pote quiſque in ea conterat arte diem.

[Campeſtribus armis) Campeſtria arma ſunt exercitamenta in campo Martio, vbi tyro ad palum exercebatur, & curſu, luctando, haſta, pilo, diſco, pugillatu, ſaltuq́. firmabatur, Tyberiq́. proximo ſudorem, puluerem, ac laſſitudinem natando deponebat. [Abſtinet) Non ludit. [Diſci) Diſcus erat ſphærica forma ænea, vel lapidea pila, in qua erat annulus ad inſerendum dignum, vt aptius iacerent. [Coronæ ſpiſſę) ſpectatores frequentes. [Impune) habebitur ludibrio à ſpectatoribus. [Quid ni?) Cur non poſſim poëma ſcribere, & audeam cudere carmen? [Liber) Qui liber ſum. [Cenſus) Cenſi more veterum dicebantur, qui centum millia in profeſſione detuliſſent, huiuſmodi facultates, cenſus dicebantur. [Cenſus) participium, vt docta grammaticam. [Minerua inuita) Repugnante natura. [Olim) Quandoque. [Eſt) pro ſit. [Iudicium) poëtam non diuitijs, & dignitate fieri, ſed natura fauente. [Iudicis Metij) ſeueri iudicis, quis Metius hic fuerit, non pro comperto habentur. Senſus eſt. Recita alicui ſeuero & docto amico. [Patris) Tui L. Calpurnij Piſonis. [Intus) Domi tuę. [Poſita) Conſtitutis in tuo Muſęo, coërcitis, & conditis. [Reuerti) .i. non poteſt emendari quod eſt ſemel editum, & emiſſum.

A C R O N.

FINGERIS) Formaris, eruditis. [Medium) Non ex toto perfectum. [Certis rebus) Ac ſi diceret, non omnibus .i. paucis .i. recte conceditur quarundam rerum eſſe mediocritatem, vt ſi iuriſperitus non fuerit aliquis, quo modo Caſellius Aulus, aut orator, quomodo Meſſala, attamen ferendi ſunt, ſi fuerint mediocres, quod in poëtis non idem eſt. [Non conceſſere) Hyperbolicos ait. Nec enim ſaxa concedunt aliquid poëtis de mediocritate, Columnas autem dicit vbi ponebant poëtę epitaphia. [Vt gratas inter menſas) Quemadmodum inter menſas iucundas offendit aut malus cantor, aut malum vnguentum, aut papauer cum amaro melle, cum poterat prandium confici ſine his, ita poëma, quod inuentum eſt propter amicos delectandos, ſi paululum receſſerit à perfectione, non placet, ſine quo poëma te res hominum poterat explicari. [Symphonia) Concentor, cantor. [Craſſum) Mali odoris. Nam vt leuem odorem dicimus ſuauem, ita & craſſum malum. [Sardo) Sardiaco. Papauer autem poſuit pro placenta. [Sine iſtis) ſine concordi ſymphonia, & ſine craſſo vnguento, & papauere. [Iuuandis) Delectandis. [Si paulum ſummo deceſſit) ſi modicum à perfectione receſſerit, fit poëma peſſimum. Si exiguum receſſerit à ſummitate, vergit in vitium. [Vergit) perit. [Trochi) Quaternarij, nam trochos Græci quaternarios vocant, aut trochi .i. rotę, quam currendo pueri ſeu

tica regunt. [Ne ſpiſſę riſum tollant impune coronę) Ne rideat coetus ſpectantium qui in ſimilitudinem coronę circundatur. [Quid ni?) Cur non audeant verſus fingere qui neſciunt? quid reſtat niſi permutato ordine ingenuus quilibet liber a tributo perſoluat ſummam nummorum equeſtrem .i. equeſtri ordini diſtributam? Nam conſuetudo erat Romanorum, vt liberi tributa non ſoluerent, cæteri vero ſtipendia ad opus militum ſoluebant. [Liber & ingenuus) Cum ſtomacho pronunciandum, quaſi Antipophora .i. ſi homo bene natus eſt licet verſus illi facere. Et eſt aliud liber, aliud ingenuus. [Preſertim cenſus equeſtrem Summam nummorum, vitioq́. remotus ab omni) .i. euſque (ad) ſubaudiendum eſt, in cenſum equeſtrem receptus eſt, aut qui ſit profeſſus ſe habere tantam pecuniam, quantam deberet habere eques. Non enim licebat ante equitem Romanum fieri, niſi habuiſſet certam ſummam pecuniæ, hoc eſt, quadringentotum ſeſtertiorum. [Tu nihil inuita) A ſuperioribus pendet. O Piſo, nihil dicas aut facias inuita Minerua .i. ſapientia. Inuita autem Minerua facimus, quod eſt ſtultitiæ, eſt autem verbum artificum, inuita Minerua quia ipſa Minerua inter characteres poëſis præeſt. [In Metij deſcendat iudicis aureis) Aut iudicio Metij, aut noſtro, vel patris laudentur aut culpentur. [Nonumq́. prematur in annum) ſi mala ſunt carmina, vſque ad nonum annum lateant, & ſtudioſius corrigantur. Miſſa pro emiſſa.

P O R P H Y R I O.

HOC tibi dictum Tolle memor) .i. hoc verbum in mente habe. [Medium, & tolerabile rebus Recte concedi) Quarundam rerum eſſe mediocritatem. [Conſultus iuris, & actor) Conſultus iuris aliquis ſi neſciat quantum Caſellius Aulus, iuriſconſultus tunc optimus, attamen poteſt eſſe mediocris. Nec ſi quia orator idem poteſt quod Meſſala, ſeit attamen non eſſe ideo contemnendum. [Et Sardo cum melle papauer) Corſicum & Sardum mel peſſimi ſaporis eſt. [Metij iudicis) melius perdiligens carminum fuit ęſtimator. [Nonumq́. prematur in annum) Exemplo Cinnæ poterit vti, vt carmen ſuum, ſi malum eſt, nouem annis diſſimulet.

G L A R E A N V S.

SYMPHONIA diſcors) Acronis commentarius exponit ſymphonia .i. cantor, concentor. Et paulo poſt. [Sine illis) .i. ſine concordi ſymphonia. Ruſſus paulo poſt, Trochos, inquit, Græci quaternarios vocant, quod vbi ipſe legerit, miror. Porro ad illud. [Quid ni?) Dij boni quantum eſt verborum ineptiſſimorum. Sed hæc tot nunc ſeculis legimus abſque iudicio, & ſatis eſt Acronis videri, cum fortaſſis impoſtoris ſint, quanquam quis ille Acron fuerit, plane dubito. [Preſertim cenſus equeſtrem) Cenſus hoc loco participium eſt, & ſummam quadringentorum ſeſtertiorum, intelligo cenſum equeſtrem ante Auguſtum, qui eum poſtea ampliauit auctore Suetonio. Quadringente autem ſeſtertia decem millibus valent coronatis Franciſcis Budæana ſupputatione.

A S C E N S I V S.

QVIA Poëta oſtendit Artem Poëticam eſſe difficillimam, quippe in qua nemo veram laudem, niſi qui eam in ſummo attigerit, meritus ſit. oſtendit eandem eſſe digniſſimam, quam totis viribus noſtris ſtudeamus aſſequi. Ea namq́. eſt quæ prima homines à feritate ad manſuetudinem, ab incultis, ſilueſtribusque moribus, ad vrbanos, à cædibus ferinis, ad eiuſdem concordiam conuocauit. Eadem eſt qua præditi non ſolum ſummis mortalibus vtpote imperatoribus triũphantibus, verum etiam dijs immortalibus cõparentur. Imperatoribus quidem, & ſummo cuiq; victori, quia eadem palma, eademq́. laurus fortiter agenti, & cum qui fortiter egerit diuine laudanti, decreta eſt, neque id quidem abs te, aut citra meritum. Nam ſi victori in iuſto bello deorum immortalium

Poëtica laus

mortalium gloria, qui triumphus eſt, decernitur non tam q̄ hoſtium victor effectus eſt, quam quod eiuſmodi gloria ad extimulem victoriam mortales animos facile pelliceat, iuſtiſſime eadẽ gloria poetæ vt pote tantũdem, aut eo quidem amplius de republica merenti adiudicatur. Qui etenim fortiter agit, ſemel quidem, & id paucis conſpicientibus facit, qui vero fortia, & inclyta geſta recitat, à mille millies legi, relegique poteſt. Quin adeo non minus poetarum præconia quam fortiſſimi ducis dextra in bello profuiſſe comperta ſunt. Homerica ſi quidem tuba cum alios multos, tum Alexandrum illum Magnum ad fortiter agendum inflammauit, vſque adeo vt ſtans ad ſepulchrum Achillis, Fortunatos diceret, illius Manes, qui Homerũ meruerint habere preconem. Quod alij ſic dictum volunt. O fortunate adoleſcens qui tuæ virtutis preconem Homerum inueneris. Silius autem Italicus his verſibus.

Felix Aeacida cui tali contigit ore

Gentibus oſtendi, crevit tua carmine virtus.

Tyrthæus autem (pro quo quidam apud Iuſtinum mẽdoſe Cyrthæum ſcripſerunt. Et fere omnes legunt Dircæum. qui de Pindaro Dirçęo. i. Thebano intelligunt, vt Land. ratus illud Poetæ Ode ij. Carm. lib. iiij. Multa Dircæum leuat aura cygnum, neque liquido autim aſſerere, vtrum a poeta, ſic ſcriptum. Nam licet Tyrthæi hiſtoria, quam mox recitabo, Tyrthæo ſuffragetur, tamen quia de inſignibus loquitur poetis, & Pindarus Tyrthæo multo inſignior eſt, videtur de Pindaro poſſe intelligi, preſertim cum & ipſe animos verſibus acuerit, vnde de eo in dicta ode ij. legimus. Se deos, regesq. canit, deorum Sanguinem: per quos cecidere iuſta Morte Centauri, cecidit tremendæ Flamma chimeræ. Lacedæmonios plus quam dexteritas quiſque ducum adiuuit, quem Tyrthæum vocant, & Æneas Syluius, ſeu Papa Pius in ea epiſtola in qua de laude Poetica loquitur, & ſexcenti alij atteſtantur. Eius autem hiſtoriam Acron recte tangit, dicens, Lacedæmonijs diu aduerſum Meſſenios certantibus oracula reſponderunt, non aliter victoriam poſſe habere niſi Athenienſem ducem habuiſſent. Miſſis Legatis qui hoc ab Athenienſibus poſtularent. Athenienſes in contumeliam ipſis Tyrthæum quendam claudum dederunt, dicentes iuxta ignauiam ipſorum hunc eis ducem poſſe ſufficere, ſed oracula quæ promiſerunt non fruſtrata ſunt, nam Tyrthæus licet corpore eſſet debilis, ſcripſit tamen carmen heroicum, quo accenſi Lacedemonij in aciem proceſſerunt. ſicq. conſecuti ſunt victoriam. Item Tyrthæus fuit genere Athenienſis poeta deformis omni parte membrorum, is primus tubam inuenit quo etiam Lacedemonij vſi duce vicerũt Meſſenios. Nam cum diuturno tempore inter Lacedæmonios, & Meſſenios bellum traheretur, conſuluerunt Lacedemonij Apollinem, quibus reſponſum eſt, non aliter poſſe vincere, niſi cũ duce Athenienſi pugnarent, quibus Athenienſes Tyrthæum dederunt, & ita Lacedæmonij vicerunt, cum hoſtes nouus tubæ ſonus terruiſſet, hæc Acron, cuius ſecundę ſententię aſſentitur Porphyrio. Sed Iuſtinus in Epitomatis Trogi lib. iij. plenius exequitur hiſtoriam, dicens. Interea Meſſenij cum virtute non pollent, per inſidias expugnantur. Deinde cum per annos octoginta grauia ſeruitutis verbera, pleraque vincula, ceteraq. captæ ciuitatis mala perpeſſi eſſent, poſt longam pœnarum pœnitentiam, bellum inſtaurant. Lacedęmonij quoque eo conſpiratius ad arma concurrunt, quo aduerſus ſeruos dimicaturi videbantur. Itaque cum hinc iniuria, inde dignitas animos acueret, Lacedæmonij de belli euentu oraculo Delphis conſulto, iubentur ducem belli ab Athenienſibus petere. Portò Athenienſes cũ reſponſum cognouiſſent in contemptum Spartanorum Tyrthæum poetam claudum pede miſere, qui tribus prælijs fuſus, eouſque deſperationis Spartanos adduxit, vt ad ſupplementum exercitus ſeruos ſuos manumitterent, hiſque interfectorum matrimonia pollicerentur, vt non numero tantum amiſſorum ciuium, ſed & dignitati ſuccederent. Sed reges Lacedęmoniorum, ne contra fortunam pugnando maiora detrimenta, ciuitati infunderent, reducere exercitum voluerunt, ni interfuiſſet Tyrthæus qui compoſita carmina pro concione exercitui recitauit. In quibus hortamenta virtutis, damnorum ſolatia, bellique conſilia conſcripſerat. Itaque tantum ardorem militibus iniecit, vt non de ſalute, ſed de ſepultura ſolliciti teſſeras ſuis, & patrum ſuorum nominibus inſculptas dextro brachio deligarent, vt ſi omnes aduerſum prælium conſumpſiſſet, & temporis ſpatio confuſa corporum lineamenta eſſent, ex indicio titulorum tradi ſepulturæ poſſent. cum ſic animatum reges exercitum viderent, curant bellum hoſtibus nunciare. Meſſenijs autem non timorem res, ſed æmulationem mutuam dedit. Itaque tantis animis concurſum eſt, vt raro vnquam cruentus prælium fuerit, ad poſtremum tamen victoria Lacedæmoniorum fuit. Hæc ille. Ad eam ergo victoriam Tyrthæi non parum profuerunt carmina. Dijs vero immortalibus in hoc comparantur poetæ, q̄ Dictæ per carmina fortes, quia (ſm Plinium) Heroicum carmen oraculo debetur, abs quo inuentum eſt. Præterea lyræ ſolers, & cantor Apollo fuit. Ordo igitur eſt. Orpheus Theologus ille, & antiquiſſimus poetas facer, quia Muſarum ſacerdos, & interpres Deorum, qui voluntatem Deorum menti ſuæ inſpiratam mortalibus expoſuit, deterruit. i. deterrendo abduxit homines ſiluestres. i. in ſiluis habitantes, cędibus. i. a mutuis interfectionibus. ſic etiam Bonfinis intelligit. Acron tamen non male de cędibus ferarum intelligit, quia reuera Orpheus non iam a cędibus hominum deterruit, quia Argonautas laudauit, & bella ceu multos, quàm à cędibus ferarum ob victum. veſcebantur enim tũc carnibus ferinis etiam crudis, vt de Achille atteſtatur Statius, vnde addidit, & fœdo. i. turpi victu, quia nonnulli crudis carnibus veſcebantur, omnes vero bellnino more viuebant, & dictus eſt ob hoc. i. quia hõc faciebat, lenire, id eſt mitigare cantu ſuo. & demulcere tigres, & rapidos leones, quia homines eorum quibus veſcuntur, naturam induunt. Et Amphion vates Thebanus, conditor, id eſt reparator (ſecundùm quoſdam) vrbis Thebanę, quæ eſt in Thracia, dictus eſt mouere. i. mouiſſe, ſono teſtudinis. i. lyræ ex teſtudine primũ factæ, ſaxa. i. lapides, quibus conſtructa ſunt mœnia Thebana, quia indignauit homines ad ea ex lapidibus conſtruenda, & dictus eſt ducere prece blanda. i. blanditijs ſuis, ſaxa ſupple eo quo vellet. Sapientia cui homines ſtudebant, fuit quondam hæc, id eſt in huiuſmodi rebus, ſecernere, id eſt ſeparare, ſacra, id eſt res ſacras, profanis, id eſt à non ſacris, quæ procul ſunt à fano, & prohibere, id eſt arcere homines, à concubitu vago, id eſt meretricio extra matrimonium, & dare maritis iura, ſicut ſunt iura dotium, & moliri, id eſt cum mole, & difficultate facere, oppida, id eſt operimenta ciuitatum, cuiuſmodi ſunt mœnia, & incidere ligno, id eſt tabulis ligneis, leges, id eſt publicas ſanctiones. Et honor, & nomen venit ſic, id eſt per huiuſmodi opera, vatibus. i. poetis, diuinis, id eſt diuino ſpiritu afflatis, & carminibus, id eſt poematis eorum. Poſt hoc. ſ. Orpheum, & Amphionem, Homerus poeta ille inſignis, id eſt illuſtris, & nobiliſſimus, & Tyrthæus vates ille Athenienſis, exacuit, id eſt inflammauit, & acres fecit verſibus ſuis, in bella Martia, id eſt cruenta, qualia Mars gerit, animos mares, id eſt viriles, fortes, id eſt reſponſa Apollinis, ſunt dictæ. i. data per carmina heroica, ſcilicet. Et via vitæ, id eſt ratio viuendi vt pote philoſophia, eſt monſtrata per carmina. & gratia regum eſt tentata, id eſt ſollicitata, modis Pierijs, id eſt Muſicis, hoc eſt proxima via ineundi gratiam regum eſt eos, eorumq. geſta laudare. Ludus vt pote lyricus, aut potius ſcenicus, eſt repertus, id eſt inuentus, modis Pierijs, id eſt verſibus poeticis. Et finis longorum operum, id eſt recreatio omnis laboris ſupple inuenta, eſt Pierijs modis, id eſt modulationibus, vel finis, id eſt laudatio, & merces omnium operum, & ne, id eſt vt non, vt Muſa non ſit tibi pudori, id eſt verecundiæ propter eius vtilitatem, aut difficultatem, Apollo Deus ille magnus, eſt ſolers, id eſt diligenter peritus, lyræ, illius inſtrumenti Muſici, quod à Mercurio inuentum dono accepit, & ita Lyricos commendat, vt prius Scenicos, & inuentus eſt cantor, id eſt modulator, quaſi dicat Deo honori eſt, homini pudore eſſe non poſſe. Ne quid autem erubeſcas puer, quia diximus Epinomatis, & poëmatis in ablatiuo plurali, quia id docti ferè vſurpant, licet recentiores poematibus dicere malint. Cauebis præterea ne enim vulgo Dircæum legas, licet Amphion Dircæos ſit, quia manifeſta hiſtoria Tyrthæum dici probat, & Acronis interpretatio. Cui etiam ſuffragatur, quòd Homerus dicitur, non Mæonius, aut Mæonides, vt duo ſint propria nomina, nam vt vſitate dixeris Mantuanum, & Siculum, ita minus apte Virgilium, & Siculum, ſed Virgilium, & Theocritum, ſicut hic Homerus, & Tyrthæus, ſed acta agimus.

Regula autem eſt hæc.

Nec vero ob difficultatem contemnatur poëtica prouincia, attendenda eſt eius vtilitas, ac dignitas. Vtilitas quidem, quia primi laude digni mores, primęq; leges, ac ciuitates laudandæ à quouis viro eloquentia, & Muſis prędito ſunt inſtitutę, atque ob gloriam adipiſcendam, quam carmina pariunt, conſeruatæ. Dignitas vero, quod & Apollo q oracula ſua heroicis verſibus edidit. Muſicæ peritiſſimus comprobetur, & tam deorum, quàm hominum laudes carminibus contineantur.

Silueſtreis homines ſacer, interpreſque deorum
Cædibus, & victu fœdo deterruit Orpheus,
Dictus ob hoc lenire tigreis, rapidoſque leones.
Dictus & Amphion Thebanæ conditor arcis
Saxa mouere ſono teſtudinis, & prece blanda
Ducere quo vellet. fuit hæc ſapientia quondam;
Publica priuatis ſecernere, ſacra profanis:
Concubitu prohibere vago: dare iura maritis:
Oppida moliri: leges incidere ligno.
Sic honor, & nomen diuinis vatibus, atque
Carminibus venit. poſt hos inſignis Homerus,
Tyrthæuſque mares animos in Martia bella
Verſibus exacuit. dictæ per carmina ſortes:
Et vitæ monſtrata via eſt: & gratia regum
Pierijs tentata modis: luduſque repertus,
Et longorum operum finis: ne forte pudori
Sit tibi muſa lyræ ſolers, & cantor Apollo.

IANVS Silueſtreis homines) Quo quæque difficiliore habet acceſſum, eo ſolet eſſe præſtantior, quæ natura non ſemel in cluſit quæ precioſa tulit. Poëtica cũ nullam recipiat mediocritatem, ſanè oportet eſſe precioſiſſimã. Eam ob rem eius enumeratur laus ab Horat. nec immerito, cũ poëtis hæc vita ciuilis, leges, congregati homines in vrbibus, boni denique mores, quin & omnis religio referantur accepta. Primus Orpheus fertur ad manſuetiores cultus humanum genus redegiſſe, hũc Ciconeum, vel à Biſaltica Thracię fuiſſe aiunt, diſcerptumq. à mulieribus, quod marium ſectaretur libidinem. Fulmine tamen ictum indicat epigramma de eo in Dio Macedoniæ inſculptum.

Orphea candenti transfixum fulmine Thracem
Cum curua Aonides hic poſuere lyra.

Scripſit de fabulis epigrammata hymnos. Ælianus tradit falſa de eius ſapientia narrari, cum Thracum ſit neſcire literas. Eius cythara dijs volentibus ad Lyrneſia ſaxa delata eſt, caput vero a mulieribus euulſum Lesbon appulit, hiatumq. cauernoſæ terræ quendam incoluit, vnde conſulentibus reſpondebat. Nec Lesbij Æoleſq. omnes ac finitima Ionia ſolum cõcurrebat, ſed vſque ad Babylonem reſponſa tranſmittebãtur, vnde Cyrus maior accepit. Quæ mea ſunt, eadem & tua ſunt, mortem innuens, quod ille non intellexit. Eius ſtatua in Lybethris ex cupreſſo Alexandri Magni temporibus emiſit ſudorem. Fuit & alter Orpheus Crotoniſtes ſub Piſiſtrato tyranno, qui ſcripſit Argonautica. [Silueſtreis) Et quod in ſiluis habitarent, & quòd duris, ſæuis, fœdiſq. eſſent moribus. [Sacer) Semideus. [Interpres) Vt poetæ, & theologi, & ſacerdotes. [Cædibus) Qui nullis erant coërciti legibus. [Lenire tigreis) Tolle hominibus ſapientiam, & leges, lupus erit homo homini, non homo. Sunt tamen qui fabulam non putent de Orpheo, quod animalium ſenſus cantu detineantur, cerui enim fiſtulis capiuntur, cygno hyperboreos cytharæ cantus adducit, piſces in ſtagno Alexandriæ ſtrepitu detinentur, fiſtulis aues alliciuntur, elephanti Indici organica voce permulcentur infantibus crepundia vagitus abrumpunt, fides Delphinis amicitiam hominum perſuadent, cantu dirumpuntur ſerpentes, grandines, meſſeſq. tranſeunt, manes cientur: laborat Luna. In Lydia inſulæ tibiarum cantu mouentur, quid manus loquar? ita diuina carmine placatur. [Thebanæ conditor arcis) Qui Thebas à Cadmo conditas muro cinxit lyrę cantu. [Teſtudinis) Lyræ. [Saxa) Homines ſtultos, & duros. [Prece) Suauibus carminibus. [Fuit hæc ſapientia) In hoc vno verſatur ſapientia, vt doceret quomodo eſſet viuendum. [Vago) Habere vxores cõmunes more ferarum. [Iura) Vt quiſque ſuam haberet vxorem. [Quondam) Cum non erant diuiſa, nunc autem non eſſet ſapientia, quia diuiſa ſunt. [Leges incidere ligno) Quernis tabulis leges olim ſcribebantur, cum nondum æris vſus eſſet. Solon cum in poëtica ſat clarus eſſet, leges verſibus ſcribere exorſus eſt, ſic incipiens.

Legibus his oro primum rex Iupiter adſit,
Fortunamq; ferat felix, nomenq; ſecundet.

Gręcarum etiam vrbium multę ad lyram leges, & decreta publica recitabant. [Sic) Ex hac ſapientia. [Diuinis) Qui deorum interpretes eſſent, quos Plato vocat diuinos. [Poſt hos) ſ. primos, qui homines cogere eſſe manſuetiores, poſt Orpheum, Linum, Muſęum. [Dirçeus) Emenda Tyrtheus, neque .n. intelligit de Pyndaro) licet quidam eloquentię fluuius fuiſſe dicatur) ſed de Tyrthæo Athenienſe, de quo interrogatus aliquando Leonidas reſpondiſſe fertur, ad iuuenum animos incitandos bonum ſibi videri, quod illius permoti carminibus, tanquam aliquo ſurore correpti, nullis parcentes periculis in pugnas ruerent. Hic claudus, luſcuſque, & toto corpore deformis, ludibrij cauſa Lacedæmonijs datus ab Athenienſibus pro duce, cum iam rebus ſuis diffiderent Spartani, compoſita carmina exercitui pro concione recitauit, in quibus ornamenta virtutis, damnorum ſolatia, belli conſilia conſcripſerat, tantumq. ardorem militib. adiecit, vt nõ vſquam cruẽtius pugnatum, victumque ſit. [Animos) Spartanos, apud quos etiã mulieres virili ſunt animo. [Dictæ ſortes per carmina) Ante Troiana tempora cum poetæ nõ eſſent, reſponſis oraculorum poëtica facultas continebatur, nec ſolum carmine ſemper reſpondebant, verum & reſponſis poëtæ quaſi diuini laudabantur vt & Homerum feliciſſimum, & quaſi Deum futurum prædixerunt. Re Chriſtiana firmata, cœpere oracula conticeſcere, & Bœotia quæ propter oraculorum multitudinem multiuoca dicebatur, obmutuit. Id factum eſt poſtquam per Thamnum nũciatum eſt magnum Pana perijſſe. [Sortes) Vatũ reſponſa per carmina dicta. [Vitæ monſtrata via) Hinc Græcorum ciuitates liberos in Poëtica erudiebant, quòd ſoli poetæ eſſent ſapientes, vnde alibi Horat.

Os pueri tenerum, balbumq; poëta figurat,
Mox etiam pectus præceptis firmat amicis,
Inſtruit exemplis: inopem ſolatur & ægrum.

Plato & Ariſtoteles poetarum exemplis, ſuis dicti perſæpe fidem aucupantur, & fons Chriſtianæ eloquentiæ Paulus, Epimenidis Menandriq. dicta vſurpat. Varro, Empedocles, Lucretiuſq. philoſophiam verſibus comprehenderunt. Zeno à Poëtica profectus. Ipſa demum Aeneis quid aliud eſt quam Ethica? Atque neſcio quo modo efficacius præcepta ſalutaria verſibus comprehenſa in animos hominum dimittuntur. Dicere ſolitus erat Cleanthes, quemadmodum ſpiritus noſter clariorem ſonum reddit cum illum tuba per longi canalis anguſtias tractum patenti ore nouiſſimo exitu effundit, ſic noſtros ſenſus clariores carminis arcta neceſſitas efficit, negligentius audiuntur, quæ ſoluta oratione dicuntur, vbi acceſſere numeri, & egregium ſenſum adſtrinxere certi pedes, eadem illa ſententia velut lacerto excuſſa retorquetur. [Via) Ratio viuendi, id eſt philoſophia. [Tẽtata modis) Accepta carminibus, & acquiſita. vnde illud Ouidij.

Cura ducum fuerant olim regumq; poëtæ:

Sic Ariſtophanem Ptolemæus, Chœrilum etiam peſſimum poëtam Alexander, Ennium Scipio, Archiam Lucullus, Virgiliũ Auguſtus, Claudianum Honorius, Auſonium Gratianus, in ſuis maxime repoſuerunt. [Luduſq. repertus) Poſſet de ſcrupis intelligi .i. de nodis, & de ſic implicitis poematis, vt enodari nõ poſſint Græci ænigmata vocant, de quibus Apuleius meminit Floridorum primo. Vel ludum accipere pro quiete, & animi relaxatione, quæ in poetica eſt quàm maxima, atque ideo ſubiungit operum finem. ni malis referre ad theatrales ludos, quod nõ placet. [Finis) Quies a magnis laboribus. [Pudori) Ne turpe putes. [Solers) Docta, perita.

A C R O N.

SILVESTREIS) Siluas habitantes. [Cædibus, & victu fœdo) Quia interficiebant beſtias, & manducabant, ipſe eos fecit congregari, ſimulque habitare. [Et Amphion Thebarum conditor arcis) Cadmus Thebas conſtituit, eas muro cinxit Amphion. [Fuit hæc ſapientia quondam) Olim poëtæ ſapientiam, & eruditionem incultorum hominum prohibebant, id eſt aliquando fuit hæc ſapientia in poëtis, vt docerent quomodo viuendum ſit priuatim, vel publice. [Vago Meretricio. Dicit quomodo poëtę docendo carminibus ſuis, hominum, qui modo ferarum viuebant, mitigaſſent animos. [Sic) .i. propter ſapientiam. [Diuinis vatibus) Sacerdotibus adæquauit poëtas. Hoc etiam Maro.

Quique ſacerdotes caſti, dum vita manebat:
Quique pij vates, & Phœbo digna locuti.

Tyrthæuſque mares animos in Martia bella Verſibus exacuit) Lacedæmonijs diu aduerſum Athenienſes certantibus oracula reſponderunt non aliter victoriam poſſe habere niſi Athenienſem

ſem ducem habuiſſent. Miſſis legatis, qui hoc ab Athenienſibus poſtularent, Athenienſes in contumeliam ipſis Tyrthæum quendam claudum dederunt, dicentes iuxta ignauiam ipſorum hunc eis ducem poſſe ſufficere. Sed oracula quæ promiſerunt, non fruſtrata ſunt. Nam Tyrthæus licet corpore eſſet debilis, ſcripſit tamen carmen heroicum, quo accenſi Lacedæmonij in aciem proceſſerunt, ſicq́. conſecuti ſunt victoriam. Item Tyrthæus fuit genere Athenienſis poëta, omni deformis parte membrorum. Is primus tubam inuenit. Quo etiam Lacedæmonij vſi duce vicerunt Meſſenios. Nam cum diuturno tempore inter Lacedæmonios, & Meſſenios bellum traherent, conſuluerunt Lacedæmonij Apollinem. Qui reſponſum eſt, non aliter eos poſſe vincere niſi cum duce Athenienſi pugnarent. Quibus Athenienſes Tyrthæum dederunt, & ita Lacedæmonij vicerunt, cum hoſtes nouus tubæ ſonitus terruiſſet. (Sorte) Reſponſa Apollinis. (Via) ratio, hoc eſt etiam philoſophia monſtrata eſt verſibus. (Et gratia regum) Carminibus ſunt deſcripti reges, carmina meruerunt amicitias regum. (Et longorum operum finis) hoc eſt vt carmen libenter operarentur, & cum delectatione opus ad finem perducerent. (Fons) Laudatio. (Ne forte pudori ſit tibi) Ideo, inquit, enumeraui hæc ne erubeſcas referri in numerum poëtarum, id eſt. Ideo dixi multa commoda naſci de carmine, ne forte ò Piſo, Poëma ſordidum videatur. Solers autem proprie dicitur, qui habet peritiam rerum difficilium. (Cantor Apollo) Inuentor citharæ, qui præeſt Muſis.

PORPHYRIO.

SILVESTRIS homines, ſacer interpresq́. deorum Cædibus, & victu fœdo deterruit Orpheus) Orpheus primum poeticam illuſtrauit, ex hoc dicitur leniſſet tigreis, & leones, quia eſ feratos hominum animos placauerit carmine. (Leges incidere ligno) Aereis enim tabulis antiqui non ſunt vſi, ſed roboreis has incidebant leges, vnde ad huc Athenis legum tabulæ, Axones vocantur. (Tyrthæus) Fuit hic genere Athenienſis poëta, omni parte membrorum deformis, primus hic tubæ moderationes dedit ex hac cauſa. Nam cum Lacedęmonij bellum aduerſum Meſſenios gererent, diuq. traherent dubium Martis euentum, reſponſum acceperunt ab Apolline, ſi vellent vincere, Athenienſi duce vterentur, à quibus rogati Athenienſes, miſerunt Tyrthæum claudum, & luſcum, quem deformem crederent, vſi ſunt auxilio Lacedæmonij, quibus ille cantum monſtrauit tubarum, quarum in auditu territi ſono Meſſenij fugerunt, adepti ſunt victoriam Lacones. (Dictæ per carmina ſortes) Per verſus exametros reddidit reſponſa Phœmonoe Pyrrho Epirotæ petenti. Aio te Æacida Romanos vincere poſſe. (Et vitæ monſtrata via eſt) Sententijs ſapientum quibus inſtructa vita eſt.

GLAREANVS.

TYRTHÆVSQVE mares animos in Martia bella) Hanc hiſtoriam Acron bis narrat, primum verbis ſuis, vbi ab initio Athenienſes in pleriſque codicibus perperam pro Meſſenijs legitur. Secundo verbis Porphyrionis, quæ partim inuertit, pleraque mutilauit. Multi etiam codices Dircæum habent, & Landinus plane ita legit, ſed errat. De Tyrthæo præter alios, etiam Str. lib. viij.

MATTH. BONF.

CÆDIBVS, & victu) De cædibus hic intelligendum arbitror, quas inter ſe illius tempeſtatis homines exercebant, non de cædibus beſtiarum, & ferarum, vt opinit Acron.

ASCENSIVS.

NATVRA fieret laudabile &c.) Quia vetus eſt opinio poëtam naſci.i.ſponte Muſarum ingenijq́. beneficio prodire, oratorem vero fieri.i.diligenti eruditione tradentis, & feruenti ſtudio accipientis. Nec enim dicunt poëtam poſſe euadere, qui non idem ad hoc natus ſit. Proinde diuinus ille Plato inter cetera, quæ de futuro poeta, tradidit indicia, id habet, ꝙ poëta non ſummi artificij ſui incrementum. Vnde apud noſtros diuinus Maro non minus artificioſe ſeruauit humilem characterem in Bucolicis, & mediocrem in Georgicis, quàm ſublimem in Aeneide. quapropter Heſiodus apud Græcos dicit, ſe potum Caballino fonte nullo à labore à pecudu cuſtodia ad poëtarum collegium vocatum. Et Ennius apud Latinos dixit, ſe ſola receptione animæ Homericæ repetente poetam euaſiſſe, qua opinione perſuaſi multi eruditionem, & ſtudia contemnunt, iactantes ſeſe ad Poëticam natos. Quos Poëta noſter hic irridet & eius imitator Perſius in principio operis ſui, vnde ſic dicit. Quæſitum eſt.i.quęſtio, & dubitatio fuit inter grammaticos, & Poëtices ſtudioſos, ſup. an carmen laudabile .i. dignum laude, fieret natura .i. ſolius naturę beneficio an arte.i.eruditione, & ſcientia per ſtudium acquiſita. Ego, inquit poëta, nec.i.& non, non video quid ſtudium .i. diligens exercitatio diſcentis, profit.i proficiat alicui, aut vtilis ſit, ſine diuite vena .i. benignitate naturę, qua carmina abundantius proueniunt. Nec video quid ingenium.i.beneficium naturę nobis ingenitum, proſit rude .i. quod eſt incultum, & nulla eruditione adiutum, ſic .i. vſque adeo, altera res, vtpote ingeniū, poſcit.i.requirit, opem.i.auxilium, alterius ſup. rei, videlicet ſtudij, & coniurat amice .i. amicabiliter conſpirat, ſic vt nunquam quid boni faciat ingenium ſine ſtudio, nec ſtudium ſine ingenio. Moleſte autem fert Poëta ſolos Poëticę ſtudioſos eruditionem, & diligentiam contemnere, cum ceterarum rerum poſſeſſores iam feruenter ſtudeant, & dicit ſup. is qui ſtudet contingere .i. alios attingere, curſu .i. currendo, metam optatam .i. limitem ſtatutum in ſtadio, tulit .i. paſſus eſt, & ſecit, puer .i. à pueritia, multa.i.multas res, vtpote ſudauit .i. ſudorem emiſit in ęſtate, & alſit.i.algorem, ſeu gelu per hiemem ſuſtinuit, & abſtinuit Venere, & Baccho .i. luxuria, & vino nimio. Vnde Virg. in carm. de Venere, & vino.

> *Nec Veneris, nec tu vini capiaris amore:*
> *Vno namque modo vina, Venusq; nocent.*

Vt Venus eneruat vires, ſic copia vini &c. Et ſup. is tibicen qui cantat Pythia.i.carmen in honorem Apollinis pro Pythone interempto decantatum, didicit prius, & extimuit magiſtrum.i.nullus ignorans artem Muſices, Muſicam profitetur etiam in inferioribus rebus, vtpote in ducendis tibijs, niſi forte qui eandem prędidicit, & tamen in arte Poëtica eſt ſatis eſt.i.videtur ſatis eſſe, dixiſſe.i.vt quiuis dicat per iactantiam, ego pango.i.compono, & conficio, mira.i.admiranda Poëmata, ſcabies.i.turpis prurigo, & lepra, occupet .i. inuadat, extremum .i. eum qui vltimus ſcribet verſus. Turpe.i.indecorum eſt, mihi relinqui.i.vt ego relinquar, & fateri me neſcire ſane .i. vt ſanum decet, quod non didici. Et hoc metaphoricos locutus eſt poëta vtens tranſlatione à ludo puerorum, ita enim pueri currentes aiunt. Occupet ſcabies in extremo remanentem, veruntamen quia laus in proprio ore ſordet, & non veriſimile eſt multos propria opinione tam illudi, oſtendit ad eam aſſentationem accedere. Ideo dicit Poëta. Vt .i. quemadmodum, ſup. facit pręco qui cogit.i.compellit, turbam.i. multitudinem populi ad emendas merces, ſic Poeta diues agris, & diues nummis poſitis in fœnore.i datis ad vſuram, iubet aſſentatores ire.i.venire, & accedere ad lucrum, vero pro ſed, ſi ſup. aliquis eſt qui poſſit.i.valeat, ponere .i. anteponere, recte .i. debite vnctum.i.obſonium pingue, quod Perſius ſic interpretatur, Calidum ſcis ponere ſumen, Scis trita horridulum comitem donare lacerna, & qui poſſit ſpondere .i. interuenire, & fide iubere pro paupere cliente, ſup. leui.i.facili, & emaci adulatore, & qui poſſit eripere.i.liberare implicitum.i.inuolutum & irretitum, litibus.i. contentionibus, atris.i.obſcuris, & dubijs, vel nocuis, ego mirabor ſi ipſi beatus.i.tam diues, ſciet internoſcere.i diſcernere, amicum mendacem.i.adulatorem, & verum. Tu ò maior Piſonum, ſeu.i.ſiue, donaris.i.iam donaueris, quid .i. aliquid, cui .i. alicui, ſeu.i.ſiue, velis (aut voles) donare.i.donaturus es, nolito ducere aduerſus factos tibi.i.à te ſup. virum plenum lętitię.i.hilaritatis propter bona tua, vel pinguem propter obſonia tua. Sicut in Georg. quid faciat lęta ſegetes, quoniam pro quia, talis ſup. audiens verſus tuos clamabit pulchre ſup. verſus tuos eſſe compoſitos, & bene, & recte, & palleſcet.i.prę nimia admiratione ſe pallidum finget, ſuper his videlicet verſibus tuis. Et ſtillabit.i effundet, rorem.i.lacrymarum guttas, ex oculis amicis.i.ex nimia lętitia, quam de proſperitate tua habet, qua ſe amicum ſignificat, & ſaliet.i.prę nimia lętitia exultabit, & tundet .i. percutiet pede ſuo, terram, vt.i.quemadmodum, ſup. ij qui conducti in funere.i. ad funebre obſequium plorant, dicunt, & faciunt prope .i. quaſi plura, dolentibus.i.ijs qui dolent, ex animo.i.de vero corde, ſic.i. eodem modo, deriſor .i. callidus aſſentator, mouetur .i. demonſtrat ſe affici, plus vero laudatore.i eo qui ad verum laudat.

Regula eſt,

Tametſi quęſitum eſt, an carmen laudabile fiat natura, id eſt pręſtanti ingenio, ac diuinę vena naturę, an arte, id eſt ſtudio, eruditione, & vt riſum eſt, Democritus (quod etiam aſ-

ſerit

ſerit Quintilianus) bonitati naturæ plus concedit, non tamen perfectum (qui ſolus laudatur) poëtam efficiet ſine ſtudio, quo circa cum alijs certaminibus atque exercitijs, qui præmia tollere volunt, multos labores ſubeant, idem poëtis faciendum eſt, qui ſibi placere non debent nec aſſentatoribus preſertim ſibi obnoxijs fidem habere.

Natura fieret laudabile carmen, an arte,
Quæſitum eſt. ego nec ſtudium ſine diuite vena,
Nec rude quid proſit video ingenium: alterius ſic
Altera poſcit opem res: & coniurat amice.
Qui ſtudet optatam curſu contingere metam,
Multa tulit, fecitque puer: ſudauit, & alſit:
Abſtinuit Venere, & vino. qui Pythia cantat
Tibicen; didicit prius, extimuitque magiſtum.
Nunc ſatis eſt dixiſſe, ego mira poëmata pango.
Occupat extremum ſcabies. mihi turpe relinqui eſt:
Et quod non didici, ſanè neſcire fateri.
Vt præco ad merceis turbam qui cogit emendas:
Aſſentatores iubet ad lucrum ire poëta
Diues agris, diues poſitis in fœnore nummis.
Si uero eſt, vnctum qui recte ponere poſſi:
Et ſpondere leui pro paupere: & eripere atris
Litibus implicitum; mirabor, ſi ſciet inter-
Noſcere mendacem, verumque beatus amicum.
Tu ſeu donaris, ſeu quid donare voles cui:
Nolito ad verſus tibi factos ducere plenum
Lætitiæ. clamabit enim pulchre bene, recte:
Palleſcet ſuper his etiam ſtillabit amicis
Ex oculis rorem: ſaliet: tundet pede terram.
Vt qui conducti plorant in funere, dicunt,
Et faciunt prope plura dolentibus ex animo: ſic
Deriſor vero plus laudatore mouetur.

IANVS Natura fieret) Vetus eſt verbū, naſci poëtā, quaſi nullo egeat artis adminiculo. Si.n.vt a nobis antea dictum eſt, poëtica nihil aliud eſt q̄ imitatio naturæ, q̄d arte opus eſt ad ea exequēda, q̄ nobis ipſa ſuggerit natura, vñ oīs ars profecta eſt, quæ niſi naturam commoueat, nihil egiſſe iudicatur? Quod ſi tāti eſt natura, vt in picturis, ſignis, alijsque operibus, ad quorum intelligentiā minus habemus inſtrumenti, recta tamen & praua iudicamus in naturæ imitatione, cuius neminem voluit natura eſſe inexpertum, quippe qui ea omnia in nobis ſentiamus noſtris infixa ſenſibus, cui dubium eſt, ad ea dijudicanda ſatis eſt naturam? Adde quòd ſi ars earum rerū eſt quæ ſciuntur. ſiiq̄ expenitus proſpectis planeq. cognitis, atque ab opinionis arbitrio ſeiunctis, quomodo poteſt eſſe ars in ea facultate, quæ tota ingenio cōſtet, & quibuſdā igniculis quaſi diuinis, vt ipſe poeta cum ſua legat obſtupeſcat, admireturq. illa eſſe orta? Eſt ſanè verum magnam & potiſſimam partē poſſidere naturam, cuius vi quædam artis ſimulacra, quarum in nobis habemus ſemina, ſine doctrina mouentur, primamq. illam vim & ingenium à natura tribui, q̄ nos acutos faciat ad excogitandum, vberesq. ad explicandum, quæ nulla poſſunt arte comprehendi, ſed infirma ætate, imbecillaq. mente vis naturæ per caliginem cernitur, quæ niſi arte confirmetur, progredi longius non poteſt, cumq. ad illuſtrem naturam ratio quædam cōſtimatioque acceſſerit artis, præclarum, ac ſingulare quiddam ſolet exiſtere, atque vt nota poëtica arte non conſtat, ſic ſine quibuſdam præceptis ab peritis notatis, & obſeruatis bona eſſe non poteſt, ars enim dux certior eſt, quam natura, certas habemus rationes, quæ ordinem habent, & quaſdam errare non patientes vias, quæ ars, cum naturæ conſeruandæ cauſa inuenta ſit, & id quod à natura datum eſt, quia fortuitum eſt, nec ſemper paratū eſſe poteſt, tuetur, & quod deeſt acquirit, nec ſemper tamen ſectanda ars, nam vt naturam æmulam ſuarum virium nonnunquā artem eſſe patitur, ſic irritam quandoque feſſo labore dimittit. Coniungenda ergo vtraque ita, vt altera alterius ope ſuſtētetur. (Quæſitum) Diſputatum eſt longa ventilatione. (Laudabile) Bonum poëma. (Studium) Ars. (Vena) Longo ingenio. (Rude) Non excultum arte. (Non video) Sumptum ex vetuſto iudicandi more. Solebant enim iudices cum ſententiam pronunciabant, addere. Si quid mei eſt iudicij. (Proſit) Prodeſſe poſſit. (Sic) Studium ſine diuite vena. (Opem) .i. natura poſcit auxilium ab arte. (Coniurat) Conuenit, coniungitur. (Qui ſtudet) Non ſatis eſt valere ingenio, nec callere artem, niſi diligentiam adhibeamus, quæ etiam ingenium ex tarditate incitet, & artem cura, & cogitatione adiuuet, & vtriſque quaſi lumen aliquod adhibeat, ars demonſtrat tantum vbi ſit illud quod quæras, reliqua in cura, cogitatione, labore, vigilantia, id eſt diligentia conſiſtunt. Non enim vt quiſque verſum pedibus inſtruxit, ſenſumque teneriorem verborum ambitu inuexit, continuo in Heliconem venit. Sudandum eſt vt ad montem Parnaſum perueniamus. (Metam) Meta idem eſt quod inuerſus turbo. νύσσα à Græcis appellatur, at hic pro fine ponitur. (Puer) Iam inde à pueritia aſſueuit, & didicit currere. (Sudauit) In æſtu. (Alſit) In frigore. (Pythia) Pro quibuſcunque poſuit cantionibus. Muſicorum magna eſt cura, non artis ſolum, ſed & vocis, vnde Nero Cæſar pomis abſtinebat, clyſtere vomituq. augendæ vocis cauſa purgabatur. (Vino) Quod obeſt arterijs, & voci. (Venere) Frequens Venus obeſt voci, & raucedinem concitat, hinc fiebat Comœdijs, & ijs quibus vox erat cuſtodienda infibulatio cute quæ ſuper glandē eſt trāſuta filioq. relicto, donec circa foramina cicatriculæ fierent, tunc imponebatur fibula, quæ erat æneus circulus. (Tibicen) Qui tibia canit. (Prius) Quam dicat ſe peritum. (Nūc) Cum nulla fiat exercitatio, nil laboris impenditur. (Pango) Scribo. Pangi dicuntur verſus figi in ceram, veluti plātæ cum in terram admittuntur. (Occupet extremum ſcabies) Sumptum è ludo puerili, qui in curſura vltimo ſcabiem imprecatur, quaſi omnes præter vnum ſint victores. (Mihi turpe relinqui eſt) Loquitur ex perſona reſpondentis, qui, dum vltimus non ſit, ſat ſecum putat actum belle. (Et quod non didici) Licet poëticam non didicerim, tamen poëmāta pulchra pango, & poëticam profiteor. (Præco) Præcones lapide qui in foro ſublimior erat, & editior, populos conuocabant ad emendas merces, & oblata pretia pronunciabant. Argentarij habebant ſummam rerum venalium, ab his accipiebant forarij, à quibus demum coactores nummos exigebant. Quæ volumus emendare, primum diutius nobiſcum tractamus, duobus deinde aut tribus legimus, mox alijs tradimus adnotanda, notasq. eorum, ſi dubitamus, cum vno rurſus, aut cum altero penſitamus, nouiſſime pluribus recitamus, ſed amicis certis electisq., quibus credamus, quos & tanquam ſingulos obſeruemus & tanquam non ſingulos timeamus. Oritur que ex hac recitatione magna vtilitas, vt de quibus dubitat, quaſi ex conſilij ſententia ſtatuat multaſque multi admoneant & vultus, oculis, nutu, manu, murmureq. oſtendant, quin etiam ſilentio, quod ſi acre ſit, & intentum, non minor quandoque plauſus, quam clamor redditur. Inſpiciendum tamen, ne quædam ſæpe ſint quæ ſingulis fortaſſe nō placent, omnibus plurimum, vnde Pomponius ſecundus Tragœdiarum ſcriptor, ſi quid tollendum amicus, ipſe retinendum putabat, dicere ſolebat. Ad populum prouoco. Primus omnium Romanorum qui aduocatis hominibus ſua ſcripta recitauit, fuit Aſinius Pollio. qui iniquam cum Cicerone de eloquētia litem habuit, tamq. paulatim ea res excreuit, vt miſeri poetæ rogarent vltro, & ambirent qui dignarentur audire, & ne id quidem gratis, nam & domū mutuabantur, & auditorium extruebant, & ſubſellia conducebant, & libellos diſpergebant, vt beatiſſimus recitationis eorum euentus conſequeretur. (Poſitis in fœnore) Vnde apparet malum eſſe poëtam. (Vnctū) Lautum conuiuium, opulentam, & opiparam cœnam. (Ponere) Apponere. (Spondere) Sponſionem facere, & vadem heri pro tenui ſupplectile. (Eripere) Eximere. (Beatus) Diues pecia. (Plenum lætitiæ) Admonet eos qui, aut acceperint, aut expectent, non poſſe eſſe bonos iudices. (Palleſcet) Ex magna admirationem. (Rorem) Lacrymas præ lætitia. (Vt qui conducti) Præficas intelligit, quæ ante domum mortui laudes eius canebant dictæ q̄ ancillis lamentantibus præficerentur, præficæq. vocatæ vſque ad ſecundū bellum Punicum. Populus tandiu adſtabat, quandiu cadauer conſumeretur, cineresq. colligerentur pronunciabatur, ilicet, interim reſpondebant flentibus præfica, quæ planctus princeps erat, non udoris. Plautus de præficis, & Lucilius in Horatij ſententiam. Mercede, quæ conductæ flent alieno in funere præfice multo. & capillos ſcindunt, & clamāt magis. [illegible] Græce dictę. Nam & threni lamētationes

nes dicuntur. & ϑρῆν@ Nænia. [Deriſor) Adulator qui imponit miſero lectori, magna.n.iactura oritur ex adulatione, nam etiam ſi non ſtatim nocet adulator, ſemina in animo relinquit, ſequiturq. nos etiam cum ab illo diſceſſimus, reſurrectutú poſtea malum, vt qui ſimphoniam audierunt, ferunt ſecum in aurib. modulationem, quæ actiones impedit nec ad ſeria patitur intendi. Sic adulatorum, & prauus laudantium ſermo diutius hæret quàm auditur, nec facile eſt animo dulcem ſonū excutere. [Laudatore vero) Proprie dixit laudatorem. Laus non ad vocem refertur, ſed ad ſententiam, vt laudatus ſit ille qui iudicatur laude dignus. Laudatio vero vocem exigit, vnde nemo laudem funebrem, ſed laudationem dixit, cuius officium oratione conſtat.

ACRON.

NATVRA fieret laudabile carmen, an arte. Quæſitum eſt. Multi quærunt vtrum poeta naſcatur, an fiat. Ego vtrunque dico, habere poëtam debere.i.artem, & ingenium. [Sine diuite vena) Hoc eſt ſine, ingenio bono, & ſine natura. [Rude) ſtultū, ſine ſtudio, & imperitum. [Alterius ſic Altera) Vt illud Saluſtianum. Alter alterius auxilij eget. [Coniurat amice) Conuenit amicabiliter. [Qui ſtudet optatam) Qui ſtudet ad gloriam venire, multa debet perferre.i.ſudare, algere, vigilare, abſtinere à Venere. [Curſu) Labore & opere, curſu qui primus vult eſſe. [Sudauit) Per æſtatem.ſ.[Alſit) Per hyemem frigus ſuſtinuit. [Pythia cantat).i.Pythonem compoſitum ab Apolline. [Non ſatis eſt dixiſſe, ego mira poëmata pango) Iactare, & dicere, optimus poeta ſum, cum non ſim. [Pango) Compono.i.ego poſſum mira poëmata componere, hoc dicit malus poëta. [Occupet extremum ſcabies) Ille patitur ſcabiem qui extremus componet verſus ἀστεϊσμῶς autem locutus eſt à ludo puerorum. Ita.n pueri currentes aiunt. Occupet ſcabies in extremo remanentem. Id eſt ego poëta ſum, habeat ſcabiē qui non eſt poeta. Hoc ergo ex perſona illorum dixit qui dicendo carmina ſcimus facere, nihil ſciunt, volunt tamen ſe æſtimari poetas. [Mihi turpe relinq eſt) Turpe mihi eſt, vt vltimus faciam carmina. (Sanè neſcire fateri) Ordo eſt mihi ſanè turpe eſt fati neſcire. [Vt præco ad merces turbam qui cogit emendas) Quēadmodum præco voce hortatur populum accedere ad emendas merces proſcriptas, ita & poeta diues hortatur aſſentari ſibi in carmine perdona multos. [Aſſentatores) Blandos, falſos auditores. [Diues agris, diues poſitis in fœnore nummis) Qui multos agros, & multos nummos habet poſitos in fœnore. [Si vero eſt, vnctum qui recte ponere) Id eſt, qui bene paſcat. Vnctam autem lautum conuiuium, vnde in alto loco. Accedes ſiccus ad vnctum Perſius, Calidum ſcis ponere ſumen. vnctum recte appellat pulmentarium bene coctum, & eſt Satyrice dictum. Si vero ſit poeta qui bene paſcat, hoc eſt, ſi habet eum qui cœnam præparet, bene mirabor ſi iſtiuſmodi homo poſſit falſum amicum à vero diſcernere, nam cū falſus amicus eodem modo eum laudet, & verus, non poterit largus poeta inter bonos maloſque habere iudicium. [Spondere) Interuenire, & fidem dicere. [Leui) Tenui & egenti, vel vili. [Tu ſeu donaris, ſeu quid donare velis cui: Nolito ad verſus tibi factos ducere plenum Lætitiæ) O Piſo, ſeu donatis alicui, ſeu donaturus es, hoc auditorē carminum tuorum ne trahis, vt pro donis lætetur, nolito pretio aliquem laudatorem tuis verſibus locare, ne tuo munere lætus fictas tibi laudes perſoluat. [Pulchre bene, recte) Eſſe compoſitos verſus. [Palleſcet) Pallidus fiet cum cœperit te falſum laudare, quaſi præ nimia admiratione. [Super his).i.ſuper hæc quæ dixit bene, pulchre. [Stillabit amicis Ex oculis) Ficte laudando, & præ gaudio flendo. [Amicis) Id eſt aſſentatoribus. [Vt qui conducti plorant in fauore) Hoc eſt qui conducuntur ad funera, ſicut grauiora faciunt vere dolentibus, ita & aſſentatores plus laudant, quam amicus vero. Itē antiqui prēficas dicebant mulieres, quæ mortuos alieno cōductę plorabant, quod fit in quibuſdam prouincijs, à quo beneficijs redimitur.

PORPHYRIO.

OCCVPET extremum ſcabies) Hoc ex luſo puerorum ſuſtulit, qui ludentes ſolent dicere. Quiſquis ad me nouiſſimus venerit, habeat ſcabiem. [Si vero eſt, vnctum qui recte ponere poſſit) Hoc eſt, ſi habeas eum qui cœnam preparet. [Vt qui cōducti plorant in funere, dicunt) Alexandriæ, obolis conducūtur qui mortuos fleant: & hoc tam valde faciunt, vt ab ignorantibus, illorum fuiſſet credantur qui efferuntur. Hi ergo vocantur Threnodę.

GLAREANVS.

SI VERO eſt, vnctum qui recte ponere poſſit:) Vnctū recte appellat (idem Acron inquit) pulmentarium bene coctum. Ego vnctum participium eſſe exiſtimo, & vnctum ponere recte, id eſt bene tractare eum qui è balneo vnctus ad cœna veniebat, more perſcorum.

ASCENSIVS.

VT IN pręfatione noſtra diximus, auctor in tale aperia ſui potiſſimum ad diligentem caſtigationem cohortatur, quippe cuius negligentiores Romanos offenderit. Ceterum, quia dicere inſtituerat quis minus idoneus ſit caſtigator, vtpote qui menſa tua captus eſt, pergit oſtendens ſolertiam. & prudentiam veterum regum.i.principium conuiuiorum, quos tes cum alij, tum Martialis perſępe vocat, quotū morem ſic exponit Reges.i præ diuites viri dicuntur, vrgere.i.torquere, multis cululiis.i.calicibus vinarijs. Eſt.n.diminutiuum à culeo, qui eſt ſaccus, ſiue vter ex corio, in quo vinum reponebatur. Vnde Poeta Carm 3.

Diues, & aureis Mercator exſiccet culullis.

Vina Syra reparata merce, quia vero ſubobſcure dictum videri poteſt, declarat ſequentibus more Virgiliano, dicens. Et pro.i. dicuntur torquere mero.i.dicuntur contrahere ad cōfeſſionem puro vino, eum ſupple quem laborant (aut laborent).i.conātur, perſpexiſſe.i.perfecte cognouiſſe, an ſit dignus amicitia, quaſi dicat, diuites, vt capiant, vina bona proponunt, quia ebrius, & pueri, & fatui dicent tibi verum. Tu autem miſer, vt capiaris. Verum vt noſcat Piſo quis bonus ſit caſtigator, & quodnā eiuſdem officium, pergit dicens. Si condens carmina, anni latēres ſub vulpe, hoc eſt ſub dolo vulpino, nunquam fallant te.i.caue ne te fallant ingenioſi homines laudantes mala carmina, ſicut in Apologis Æſopi illius Phrygij fabulatoris: Coruus illuſus eſt à vulpe, & emunctus caſeo, quem in ore ferebat dicebat.n. vulpes pulcherrimam fore auium ſi canere ſciret qui captus laude, & canere incipiens, caſeum demiſit, quo habito, quę prius laudauerat, deridere cœpit, ſed ſi tu recitares quid.i.aliquid compoſitionis tuæ. Quinctilio videlicet Vario Cremonenſi poetę, & Virgilij amico, aiebat.i.diceret ad te, ſodes, quod blandientia eſt, q.d. ſi audes puer, corrige hoc, & hoc.i.hunc, & hūc errorem, ſi ſupple negares te ſupple poſſe facere melius, iubebat.i.iuberet te expertum.i.quem expertus eſſet bis, & ter fruſtra ſupple operatum eſſe delere.i.penitus deponere, vel potius ſic iubebat, te expertum bis, & ter fruſtra ſupple operatum eſſe, delere.i.penitus deponere, vel potius ſic. Iubebat, te expertum bis, & ter fruſtra.i.qui feciſti periculum, an poſſes carmen tuum incōditum reſarcire fruſtra.i.in vanum, delere verſum, & nouum facere, & reddere incudi.i.nouo artificio componendi verſus, male tornatos.i.male compoſitos, ſed ſi tu malles.i.magis velles, defendere delictum.i.errorem tuum, quàm vertere.i.corrigere, nullum.i. non vllum, non ſumebat vllum verbum, aut ſupple vllam operā, inanem, id ſine vtilitate vltra, quin.i.quo minus, amares te, & tua ſupple carmina, ſolus ſine riuali.i.æmulo riuales.n.ſunt vnius amatores, qui ſæpe inter ſe rixantur quod tractum eſt à ruſticis, vel à tauris ad vnum riuum conuenientibus. Vir bonus, & prudens reprehendet verſus inertes.i.ſine grauitate, & arte factos, & culpabit duros.i.male ſonantes, & allinet.i.apponet atrum ſignū.i.maculam atramenti, calamo tranſuerſo.i.penna per tranſuerſum ducta, incomptis.i.verſibus ornatus, & recidet.i.amputabit, ornamenta ambitioſa.i.ſuperflua, & ad ſolam pompam facta & coget parer verſibus parum claris.i.obſcuris. lucem.i.claritatem & arguet.i.damnabit, dictam.i.quod dictum eſt, ambigue.i.dubie, & notabit.i.nota indicabit, mutanda.i.quæ debeantur mutari, & fiet Ariſtarchus.i.Ariſtarchi ſimilis, qui grammaticus Homeri carmina annotauit verubus, & ſtellis, quem imitatus etiam eſt Hieron.noſter. Nec ſup. vir bonus, & prudens dicet, id ego offendam.i.lædam amicum, in nugis.i.rebus vilibus? qualia ſunt carmina incondita. Ideo autem non dicet hæc, quia hæ nugæ.i. huiuſmodi facilia carmina, & incondita, ducent.i.afferent ſeria mala, vtpote malam dicendi conſuetudinem, & incorrigibilitatem, quod in Arte poetica grauiſſimum peccatum eſt.

Regula eſt.

Sicut reges, id eſt principes, paraſitos, & ceteros familiares vino torquere ſolent, vt, quam tetuni diſſimulant, veritatem fateantur, ita poeta aduigilare debet, vt de carminibus ſuis verum obtineat iudicem, qualis Poëtæ tempore erat Quinctilius. Nec tamen ſatis eſt bonum iudicem obtinuiſſe, niſi illi obtemperaueris.

Laborent)

Reges dicuntur multis vrgere culullis,
Et torquere mero, quem perſpexiſſe laborent:
An ſit amicitia dignus. ſi carmina condes:
Nunquam te fallant animi ſub vulpe latentes.
Quinctilio ſi quid recitares, corrige ſodes
Hoc aiebat, & hoc. melius te poſſe negares
Bis, terque expertum fruſtra, delere iubebat:
Et male tornatos incudi reddere verſus.
Si defendere delictum, quàm vertere, malles:
Nullum vltra verbum, aut operam ſumebat inanem:
Quin ſine riuali teque & tua ſolus amares.
Vir bonus, & prudens verſus reprehendet inerteis;
Culpabit duros: incomptis allinet atrum
Tranſuerſo calamo ſignum: ambitioſa recidet
Ornamenta: parum claris lucem dare coget:
Arguet ambigue dictum: mutanda notabit:
Fiet Ariſtarchus: nec dicet, cur ego amicum
Offendam in nugis? hæ nugæ ſeria ducent
In mala deriſum ſemel, exceptumque ſiniſtre.
Vt mala quem ſcabies, aut morbus regius vrget,
Aut fanaticus error, & iracunda Diana:
Væſanum tetigiſſe timent, fugiuntque poëtam,
Qui ſapiunt: agitant pueri: incautique ſequuntur.

IANVS Laborent) Student, cum labore tentant. [Culullis) multis poculis, & cibis. [Vrgere) pungere. [Códes) ſi recitabis poëma. [Sub vulpe) non decipient te callidi, vaſri, & aſtuti non vulpinabunt. [Quinctilio) hic ille eſt Quintilius Varus emunctiſſimi in iudicandis poëmatis ingenij iudicijq., cui emendandi Virgiliani operis ab Auguſto demandata eſt cura. Qui in Germania cum tribus legionibus legatis, auxilijsq. cæſus eſt qua clade tátú conſternatus eſt Auguſtus, vt caput foribus illideret vociferans, Quintili Vare redde legiones. Suetonius auctor. [Sodes) ò amice, ſi audes. [Delere) totú opus. [Male tornatos) male politos, & compoſitos. [Vertere) mutare, & emendare. [Inanem) Quę nihil afferat vtilitatis, & lucri. [Riuali) Nemo prę ter te amaret tuú carmen. [Vir bonus) officium boni iudicis deſcribit, q pro nihilo ducit ſi amicú ſuo offendat iudicio, dú admoneat errorum. Illi .n. patientiſſime reprehenduntur, q quammaxime laudari merentur. Verſatur autem potiſſimum emendatio in adijciendo, detrahendo, mutando. Docta auris, in parum expletis deſiderat, fragoſis offenditur, lenibus mulcetur, & contortis excitatur, ſtabilia probat, clauda deprehendit, redundantia ac nimia faſtidit. Legem vero emendationis ipſe Horatius exequitur in epiſtolis vltimis. [Incomptis) Non accuratis. [Allinet) ſuperinducet. [Tranſuerſo) Non prouerſo, nec recto, ſed in latus ducto vnde tranſuerſus verſiculus Ciceroni ad Atticum. Aduerſa carta Marſidi. [Atrum) .i. delebit omnia. [Ambitioſa) Luxurioſa, redundantia. [Claris parum) Breuibus, obſcuris. [Notabit) Aſteriſco, obeliſco, cerula miniatula. [Ariſtarchus) Criticus & grammaticus cui à Piſiſtrato demandata eſt cura. Homericorum carminum in vnum corpus redigendorum. Qui ſimul ac offenderat malum carmen, negabat Homeri eſſe. Rapſodiæ ob eam rem dicuntur Homeri libri, quaſi in vnum volumen conſuta carmina. Carmina autem Homerica in theatris cum virga pronunciabant Homeriſtę, hinc apta virgę carmina, in Floridis Apuleius, à qua virga poëtarum interpretes Rhabduchi a Platone dicuntur. [Nugę) Quas tu nugas putas eſſe. [In mala ſeria) Incipiet enim ex illo inſanire poëta, nec deinde proficiet, magnos enim plerunque profectus perdidit arrogans de ſe perſuaſio. [Siniſtre) Contrarie, in malum ſuum omen. [Regius morbus) Quem & Aquarum, & Auriginem vocant, colore potiſſimum detegitur, cum in oculis quod album eſſe decet, ſit luteú, totumq. corpus cum pallore quodam albeſcit. Regius putatur ductus, quod eo laborantes baſilice curantur, exercitatione, frictione, ſi hiems ſit, balneo, ſi æſtas frigidis nationibus, lectoq. & conclaui cultiore clauſo loco, ludis & laſciuia adhibitis, per quæ mens exhilaretur. [Fanaticus) Vt ſunt lymphati, laruati. nam in templis, & ſacris locis corripiuntur ſacro furore, & diuino. [Iracundia Diana) Quam nemini licuiſſe videre impune, teſtis eſt Actæon. [Vęſanum) Minus ſanum, cuius mens quodam motu perturbata ſit vnde exiſſe poteſtatem dicitur, quòd in mentis poteſtate, cui totius animi regnum tribuitur, non ſit. [Qui ſapiunt) Qui prudentes ſunt. [Timent tetigiſſe) Ne quid ipſi contrahant inſaniæ excogitatione. [Agitant) prętereuntem inſequuntur. & eius augent inſaniam. [Incauti) Qui neſciunt quàm magnum ſit periculum inſanos inſectari.

A C R O N.

REGES dicútur multis vrgere culullis) Reges enim quos volunt recipere in amicitiam, multo mero inebriant, tentantes an per potum quę habent ſecreta prodant. Docet autem hoc loco multa cura, & ſtudio adſciſcendos amicos eſſe. [Culullis) .i. calicibus, & eſt diminutiuum à Culeo, vt alibi. Ipſe diues, & aureis mercator exiccet culullis.

Vina Syra reparata merce.

[Et torquere mero,) Id eſt trahere ad confeſſionem, id eſt vino explorare ingenia dignorum amicorum. [Perſpexiſſe) pęuidere. [Condes) Compones: vt,

Reſpondere paras, ſeu condis amabile carmen.

[Núquam te fallant animi ſub vulpe latentes) ingenioſi homines laudant mala carmina, ideo vt te fallant aſtutia animi, qui cum ſint vafri, & ſubdoli, innocentem ferunt vultum, quaſi vulpes in Aeſopi fabula contra coruos. [Sub vulpe) ſub impoſturis adulantium, ſub dolo. Vulpes enim doloſum animal eſt, vt in Aeſopi fabula, hic & qui verſus facis, ex fictione facile adulantium potes ſubdolos animos pręuidere. [Quinctilio ſi quid recitares) hic Quintilius erat Varus poëta Cremonéſis amicus Virgilij. [Hoc aiebat, & hoc) maledictum dicebat malo poëtę, vt corrigeret malos verſus. [Melius te poſſe negares) Deeſt (ſi) id eſt, ſi negaſſes te meliora carmina poſſe facere, iubebat vt denuo verſus corrigerentur, quemadmodum ferramentum maleductum, redditur incudi, & bene ibi formatur. [Male tornatos) Male compoſitos. [Vertere) Corrigere, mutare. [Quin ſine riuali teque, & tua ſolus amares) ſine riuali amantur carmina, quando ab eo ſolo amantur qui facit ea. Riualem autem pro æmulo poſuit. Riuales enim ſunt vnius meretricis amatores, hoc tractum eſt ab antiquis. Riuales enim dicebantur qui in agris riuum haberent communem, & propter eum ſæpe diſcreparent. [Inertes) ſine grauitate factos. [Duros) Male ſonantes. [Incomptis) .i. non bene ſonantibus, non bene currentibus, ſine œconomia ſcriptis. [Allinet) .i. apponet. [Signum) Notam culpæ ſignificat, nam notari verſum male formatum dicimus. [Tranſuerſo calamo) Tranſuerſum ducta penna, vitia carminum maculabis. [Ambitioſa) ſuperflua. [Arguet ambigue) Amphibologias vituperabit. [Mutanda notabit) Deſignabit, certa faciet, quæ mutari debent. [Fiet Ariſtarchus) Nomen Græci grammatici, qui Homeri carmina adnotauit. Ille ergo iudex etiam optimi poëtæ fiet, quod Ariſtarchus Homerum emendans hoc ſigno notauit verſus, quos iudicauit Homeri non eſſe. [Nec dicet, cur ego amicum Offendam in nugis) Sicut multi dicunt. Cur ego debeo corrigere amicum in ſuo errore. [In mala ſeria) In malas neceſſitates, ſi non fuerit emendatus, irriſio laudatis, in alijs maioribus ipſum docebit errare. [Siniſtre) Contrarie, quia vt ſuperius dixit.

Neſcit vox miſſa reuerti.

Et ideo poſtquam mali poëtæ carmina publicant contraria, ab omnibus excipiuntur, irrecuperabiliter deridentur, ſicut ſcabies, & regius morbus, ceteriq. morbi quos ipſe dicit, ſunt incurabiles adeo, vt vix aut nunquam poſſint curari. [Regius) Quem quidam dæmoniacum, alij comitialem, alij arquarum vocant, quem Græci ἴκτερον dicunt, quibus oculi vireſcunt. [Aut fanaticus error) Fanaticum errorem pati dicuntur qui à Fanis percutiuntur. i. qui lymphatico agitatur. [Iucunda) Læſione, offenſa. [Agitant) Perſequuntur. Nam pueri prætereuntibus illudere ſoliti, quos inſectantur, in dementiam compellunt. [Incauti) Qui poſſunt lædi ab inſano poëta.

P O R P H Y R I O.

REGES dicuntur multis vrgere culullis) Reges enim quos volunt recipere in amicitiam, multo mero inebriant, tentantes an per potionem, quæ habeant ſecreta, prodant. Et torquere mero. [Hoc eſt protrahere ad confeſſionem. Animi ſub vulpe latentes) Sannatores, & mydronas appellamus qui benigne irrident. [Quinctilio ſi quid recitares) Hic erat Quintilius Varus Cremonenſis amicus Virgilij equos Romanos. [Et male tornatos incudi reddere verſus,) Hoc eſt denuo verſus ſcribere, quo modo ferramentum male formatum, redditur incudi,

incudi, vt ibi formetur. [Qui ſine riuali) Æmulum riualem dicit [Incomptis allinet atrum Tranſuerſo calamo ſignum) ſignificat ac notat verſum male formatum. [Fiet Ariſtarchus) Hic Homeri carmina adnotauit. Ille ego iudex etiam optimi poëtæ, Ariſtarchus fiet. [Aut fanaticus) .i. qui lymphatico agitatur. [Agitant pueri, incautiq. ſequuntur) Nam pueri prætereuntibus illudere ſolent, & quos inſectantur, in dementiam compellunt.

GLAREANVS.

IN mala deriſum ſemel, exceptumque, ſi iſtre Acron coniungit carmen hoc cum prioribus, exponitq. in mala feria. i. malas neceſſitates. Alij diiungunt à prioribus, connectuntque cum poſterioribus. Sed eſt obſcurius dictum vtrouis modo coniungas.

ASCENSIVS.

IN mala, hic oſtendit quo dementiæ perueniat poëta malus ſibi placens, & incorrigibilis, eo. ſ. vt veluti fera quæuis ab omnibus vitetur, quòd ſi quem arripuerit, ad ſatietatem vſque longa recitatione torquet. Ordo autem in principio (ſecundum Acronem) eſt continuandus cum ſuperioribus, vt ſit, Hæ nugæ ducent in mala feria. i. in malas neceſſitates. Poteſt tamen ſic accipi, vt .i. quemadmodum, ſup. is quem ſcabies mala .i. quoduis genus lepræ, aut morbus regius, quem quidam dæmoniacum, alij comitialem, alij acquatum vocant, & quem Græci ἴκτερον dicunt, vrget. i. torquet, aut error fanaticus. i. furor, quo percutiuntur, qui a Fanis tanguntur, & lymphatico agitantur, hoc eſt qui alicuius numinis furore vexantur, qui & lymphatici, & Ceriti dicuntur. Et ſup. is quem Diana iracunda .i. offenſa, & læſa, vrget .i. perſequitur furore ſubaudi ab omnibus fugitur. ſic omnes qui ſapiunt timent tetigiſſe poëtam væſanum .i. male ſanum, & deprauatum, que, pro &, fugiunt eum ſup. deriſum in mala. i. in malum eius, quia ſine emendatione, & exceptum. i. incorreptum ſemel, ſiniſtre. i. ſine vtilitate eius, & pueri agitant. i. perſequuntur, vt inſanum, & incauti, vt indocti qui vitioſum hominem cauere neſciunt, ſequuntur. i. imitantur. Poteſt etiam conſtrui ſine ſubauditione verbi, ſic: Qui ſapiunt timent tetigiſſe poëtam væſanum, & fugiunt poëtam deriſum ſemel in mala, & exceptum ſiniſtre, vt eum quem mala ſcabies, aut eum quem morbus regius vrget. Hic .i. huiuſmodi malus, & incorrigibilis poëta dum ſublimis. i. glorioſus, & ſibi placens, ructatur. i. eructat, & euomit verſus ſuos, vel dum ructatur. i. eructat, & euomit verſus ſuos ſublimis. i. magnificos, & altiloquos, & errat. i. captus furore illo vagatur, ſi decidit. i. deorſum cadit, veluti anceps. i. captator auium, intentus .i. operam dans, merulis ſup. capiendis (& eſt Merula auis quæ mera .i. ſola volat, cum ſturni gregatim volent) in puteum ue pro vel foueam, licet clamet longum. i. longo tempore, Io ciues. i. ô boni vicini, & conciues mei ſuccurrite mihi ſup. pereunti, non ſit ſup. aliquis qui curet tollere .i. erigere eum ex fouea, quod ſi quis curet ferre opem. i. auxilium, & demittere .i. deorſum in puteum mittere, funem .i. reſtem, vel chordam, qua eum extrahat, ego. i. quiuis aſtans, dicam. i. dicere poſſit, qui ſcis. i. quo modo ſcis an qui in puteo eſt, prudens. i. ſciens, & volens, deiecerit ſe huc. i. hunc puteum, atque nolit ſeruari? Et ego narrabo. i. quiuis aſtans narrare poterit, interitum. i. mortem, poëtæ Siculi, videlicet Empedoclis. Et dicam, Deus immortalis haberi &c. Pro hoc contextu intelligêdo prius quam pergamus, operæprecium eſt cognoſcere vim ſimilitudinis aucupis, & poëtæ errabundi in foueam decidentis, quæ tracta eſt ex Apologis. Aucupes enim aucupio intenti, vt aues emiſſas recipiant, miro modo clamare ſolent, & ſeſe nonnunquam ne auibus capiendis terrori ſint, in puteos ac foueas demittere. Quorum clamore excitati agricolæ vicini, & accurrentes, vt auxilium ferant, ab ipſis cum deriſu, & execratione dimiſſi ſunt. Euenit autem poſtea, vt ijdem aucupes capiendi auibus nimium intenti in non præuiſas foueas inciderent. Et cum clamarent Io ciues ſuccurrite, propter illuſionem præteritam nullus accurrit, & ita ſubmerſi ſunt. Similem fabulam habet Æſopus, de paſtoribus ſæpe falſo contra lupum auxilium petentibus, quod cum vere petebant, non habebant. In hunc autem eſt aucupi ſimilis poëta, quòd cum ſæpe correptus, noluit ab errore diſcedere, ſi in foueam deciderit, credatur prudens, & volens incidiſſe. Bene autem dicit poeta prudens, non prudenter, quia multi ſcientes, & prudentes peccant, nemo ſcienter & prudenter. Empedoclis, autem hiſtoria ſic ab Acrone recitatur. Empedocles ſuit Agrigentinus philoſophus Pythagoricus qui ſe in flammas Ætnæ montis Siciliæ iniecit immortalitatem affectans, vt videlicet in cœlum crederetur tranſlatus. quod eius crepidulæ prodiderunt, quas flamma eructauit, æreis enim vſus fuerat. Is dicebat ingenia frigido circum præcordia ſanguine impediri. Crepidulæ ſunt quas ſoleas vocant. Ordo igitur eſt. Empedocles dum cupit haberi. i. iudicari Deus immortalis, frigidus. i. male ſanus, inſiluit Aetnam. i. montem Siciliæ ardentem. Et igitur ſit ius, & liceat poëtis, quod licuit philoſopho omnis inſano, ſup. is qui ſeruat. i. eripit à morte, inuitum .i. volentem ſeipſum occidere, facit idem. i. ſimile, occidenti .i. qui occidit, & interficit. Cuius dicti rationem ſic Landinus colligit: Si quis, inquit, ſeipſum perdat, idem ille erit, & cædens, & cæſus. Hunc igitur ſi ſeruabis, non ſolum eum ſeruabis qui occidebatur, ſed eum quoque qui occidebat, & ita erat ſimilis occidenti. ſed non procedit hæc ratio. Mens enim dicentis eſt, quòd tantum peccat, qui volentem mori ſaluet. ac qui nolentem interficiat. Et rationem ſubiungit, quia, qui ſemel ita affectus eſt, vt ſeipſum velit occidere, nunquam poſtea erit homo .i. ſanæ mentis, vt more humano ſuperuiuere velit. Et ita tanto, aut maiore malo affeceris ſeruando volentem mori, quanto bono priuaueris volentem viuere occidendo eum. Neque requiritur extrema varietas hic ex inuidia contra poëtam male loquentis. Inducitur enim quiuis de vulgo ipſum in fouea deprehendens, & dicens ipſum furore proprio, propter grauiſſimum crimen in eam incidiſſe. Et addens nec pro & non, & ſup. poeta hic non fecit ſemel ſup. duntaxat, immo frequentiſſime, hoc quod nunc fecit .i. non ſemel præcipitauit ſeſe in foueam. Nec & non, & ſi erit retractus. i. iterum extractus, non erit iam .i. poſt hac, homo .i. ſanæ mentis, & .i. non ponet. i. deponet amorem. i. cupiditatem mortis famoſæ, qua ſeipſos occidentes pereunt, ſicut Annibal, & Cato. Nec apparet ſatis. i. non eſt ſatis cognitum, & perſpectũ, cum (aut cur) factitet verſus. i. cum ſit ſæpe inſanus verum minxerit in cineres patrios. i. patris, & an ipſe inceſtus. i. inceſto pollutus, mouerit. i. violauerit, & perturbauerit, bidental triſte. i. locum fulmine tactum, & bidente piandum quem nefas erat tetigiſſe. Vnde Perſius Sat. ij.

An quia non fibris ouium, Ergennaq; iubente
Triſte iaces lucis, euitandumq; bidental etc.

Certe .i. quæcunque cauſa fuerit, certum eſt quòd fuit, ac pro & ipſe recitator carminum ſuorum acerbus .i. ingratus, iniucũdus, fugat indoctum, & doctum. i. omnes mortales, velut .i. ſicut, vrſus animal illud ferox, ſi valuit frangere clathros .i. cancellos, & oppoſitiones hoſtiorum caueę ſuę, vero pro ſed, tenet .i. detinet, que, pro &, occidit. i. interficit, & necat legendo. i. recitando malos verſus ſuos quem arripuit .i. in fuga capere potuit, exiſtens hirudo. i. tanquam hirudo. i. ſanguiſuga, non miſſura. i. talis quæ non dimitteret cutem plenam ſanguinis, niſi ſup. ſit plena cruoris. i. ſanguine ſaturata. Eſt autem diſcrimen inter harundinem, hirundinem, & hirudinem. Nam harundo canna eſt, hirundo auicula, & hirudo ſanguiſuga, quæ ſanguinem exugit. Tangit ergo vltimo loco vitium inepte, & moleſte recitantium, de quibus Iuuen. Sat. j.

Semper ego auditor tantum, nunquam ne reponam
Vexatus toties rauci Theſeide Codri? Et alibi,
Et Auguſto recitantes menſe poëtas.

De quibus etiam Poëta noſter ſæpe in Sermonibus meminit.
Sed canendum eſt nobis receptui.

Regula autem eſt hæc.

Summopere cauendum eſt, ne in opinione noſtra perſiſtentes, incorrigibiles ſimus, & dum gloriam capiamus, omnibus ridiculi ſimus. quod vitium pulchre vitauerimus, ſi ſapientum iudicio auſcultauerimus.

IANVS SVblimeis) Vel ad recitationem alludit eorum, qui ſolebant eſſe in foro, & quandoque recitantes ſupra cippum ſe imponere, vt de Caluo legimus, vel (ſublimem) pro turgido) accipit, & elato. [Ructatur,) id eſt temere, & nullo conſilio euomit

Hic, dum ſublimeis verſus ructatur, & errat:
Si veluti merulis intentus decidit auceps
In puteum, foueam ue: licet, ſuccurite, longum

Clamet, io ciues: non ſit, qui tollere curet.
Si quis curet opem ferre, & demittere funem:
Qui ſcis, an prudens huc ſe deiecerit? atque
Seruari nolit? dicam, Siculique poëtæ
Narrabo interitum. deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles: ardentem frigidus Aetnam
Inſiluit. ſit ius, liceatque perire poëtis.
Inuitum qui ſeruat, idem facit occidenti.
Nec ſemel hoc fecit: nec ſi retractus erit: iam
Fiet homo: & ponet famoſæ mortis amorem.
Nec ſatis apparet, cur verſus factitet: vtrum
Minxerint in patrios cineres: an triſte bidental
Mouerit inceſtus. certe furit: ac velut vrſus,
Obiectos caueæ valuit ſi frangere clathros:
Indoctum, doctumque fugat recitator acerbus:
Quem vero arripuit, tenet, occiditque legendo,
Non miſſura cutem niſi plena cruoris hirudo.

mit. (Errat) Non ſolum corpore, ſed ſcribendo. (Decidit) exemplo Thaletis Mileſij, qui irriſus eſt, quod dum intentus nocturna ſidera inſpicit, in puteum deciderit, nec viderit quæ erant ante pedes, dum remotiſſima inueſtigat. Huiuſmodi erit poëta, qui dum ſibi ipſi applaudit, & inania nubesq; ſectatur, in manifeſtiſſimos errores, tanquam in ignorantiæ puteum decidit. vnde ſi auxilium petat, nemo ſit qui manum, vel funem porrigat, quod putat volentem illum illuc ſe demiſiſſe. quippe qui admonitus non vitarit. quin & timebunt omnes auxilium ferre, ne ſi rurſus ſe præcipitet. olrum perdant, & operam. (Intentus) Qui ſectatur. (Io) Exclamantis eſt. (Longum) multum: vt, Longum formoſe vale diuq;. (Succurrite) adeſt eo ciues, & opem ferte. (Demittere) magnitudinem ſignificat putei, vt illud Virgilij. Demiſſi per funem. quo ſignatur equi magnitudo. (Poetæ) Empedocles fuit Didaſcalius poeta, qui verſibus philoſophiam comprehendit, vt immortalis a ſuis crederetur, in Ætnam ſe præcipitauit. & iam voti compos fuiſſet, ni illum crepida flammis emiſſa, quibus æneis vtebatur, prodidiſſet. (Dicam) Illi volenti afferre auxilium, & funem demittere poëtæ, qui per imprudentiam ceciderat in puteum. (Siculi) Melij Agrigentini. (Haberi) Dici, exiſtimari a ſuis diſcipulis. (Frigidus) An ad eius alludit opinionem, qui hominum ingenia frigido circa precordia ſanguine impediri aiebat? an potius frigidus pro ſtulto poſuit, & ſegni? qui ſi quid hominibus perſuaſiſſet, ideo ſe immortalem perſuadebat futurum. (Ætnam ardentem) Quæ plurimis locis ignem euomit. non editis ſolum, ſed adiacentibus. vnde cur vnicus mons a Meſſala, & Valgio dictus ſit, dubitare ſe ait Seneca. (Liceat perire) Nihil tam in poteſtate hominis eſt, ac mors, vel teſtis Portia. libertatem autem mortis velle eripere, hæc quidem vis eſt. (Idem facit occidenti) Idem facit ac ſi occideret, vtrunque enim vim eſt inferre. Veteres, Facio idem tibi, dicebant Græca conſtructione .i. idem quod tu facis. (Nec ſemel) Quod condonandum eſſet, nam (ſemel) vitinium eſt ad (pene nunquam) ex eodem ſenſus eſt, quod Craſſum ſemel in vita riſiſſe ſcribit Lucilius, vnde illud Virgilij.
Tum primum noſtri Cacum videre timentem. Id eſt ſemel. (Nec fiet homo) Brutum erit animal, nihil ſapiet, vt illud, Terentianum, Cenſen' hominem me eſſe? vel refert ad Empedoclem, ob cupiditatem famæ immortalitatis adipiſcendæ. (Amorem) Cupiditatem. (Famoſa) Diuulgatæ, celebratæ, vel infamis. Anima enim in corpore dimittenda eſt arbitrio eius qui dedit. (Nec ſatis apparet) Non liquet, id eſt furentis ſunt carmina, ſed ignoratur quo læſo numine is illi furor ſit immiſſus, vtrum impius in patrios manes, an loca ſacra violarit. vtcunque vitandus eſt & fugiendus, ne ſi nos arripuerit, malorum carminum lectione enecet. (Minxeris in cineres patrios) Magna quondam fuerat ſepulchrorum religio, vt etiam extra gentem inferri fas negarent eſſe, illa violare capitale erat, nulla vi deleri neque moueri poterant, atque vt cetera extinguebantur, ſic ſepulchra vetuſta ſanctiora reddebantur, ac locus ipſe multa religioſa iura complectebatur, qui in loco publico eligi non poterat, ſed extra vrbem ſecus vias, quin & ſepulchra mutare non licebat, vnde illud diploma vetuſtum, Cum ante hos dies coniugem, & filium amiſerim oppreſſus neceſſitate, corpora eorum fictili ſarcophago commendauerim, donec his locus quem emeram, ædificaretur via Flaminia inter miliaria ſecundum, & tertium euntibus ab vrbe parte læua rogo domine Imperator, permittas mihi in eodem loco in marmoreo ſarcophago quem mihi modo comparaui, ea corpora colligere, & quando me eſſe deſiero, pariter cum eis ponar. Placet Lubentius Celſius pro magiſter ſubſcripſi. Tertio Nonas Nouembres Antio Pollione, & Optimo conſulibus. (Cineres) Comburebant enim corpora Romæ ab ipſa populi Romani infantia. vnde lex in duodecim tabulis, In vrbe non ſepelito, neue vrito. (Bidental) Loca tacta fulmine, acri ſtudio procurabant maiores noſtri, ſacerdotem adhibebant, colligebantque diſperſa fulminis veſtigia, terræq. ſacris rite peractis, conſtructa ara cæſaq. bidente eum locum bidental appellabant, quem violare piaculum erat. (Inceſtus) pollutus. Inceſtum dicitur quæcunque pollutio. (Mouerit) Violauerit ligone vel aratro (Triſte) Quod in malorum procuratione fieret, ſic & Perſius.

Triſte iaces lucis euitandumq. bidental.

An potius triſte dixit, quod quædam ſint fulmina læta quæ cum a prima cœli parte venerint, & in eandem conceſſerint, ſummam portendant felicitatem? (Inceſtus) Eo ipſo, quod mouit bidental. (Certe) Agitur, inquit, quouis ſcelere furioſus eſt. (Caueæ) Caueam ne pro arena poſuit, in qua feræ exhibebantur, quam & Virgilius pro conceſſu populi accipit in v. lib.? an caueam receptaculum intelligit, qua non ſolum auiculas includi mos erat, ſed & feras ad ludos? quam aulam vocat Petronius in carm. *Premit aduena claſſes.*

Tigris, & aurata gradiens vectatur in aula,
Vt bibat humanum populo plaudente cruorem.

Sed nec imperite, cum caula ſeptum ouium, Græcum ſit nomen addita c, litera (Clatros) Cancellos, repagula, quæ pede inter ſe diſtent, vnde clatrata feneſtra, Plauto ac Catoni, clatrare, Columellæ. Propertius:

Et canis in noſtros nimium experrecta dolores:
Cum fallenda meo pollice clatra forent.

Et Virgilius, inſertas feneſtras dixit, id eſt clatratas. (Recitator) Qualis Ligurinus ille apud Martialem. (Hirudo) Apta ſimilitudo. vt enim hirudo ſi corpori hæſerit nequit euelli, niſi plena ſanguinis, ſic poeta ſitientes nactus aures tantum recitat, & tam mala carmina, vt nedum ſanguinem, ſed animam miſero exugat auditori. Danda eſt ergo opera, ne fanatici, ne ceraſtæ, ne vrſi, ne hirudines ſimus. Ad perfectam illam poeticam, quæ mediocritatem non admittit, contendendum eſt. Quam vt aſſequi poſſimus, primum boni, & haberi, & eſſe quæramus, ab omni corporis ſenſu contagioneq; primum auertamus, imitemurque agricolas, qui ſentibus omnem prius agrum pet purgant, poſtmodum ſemina faciunt. ſic nos cum examinis omnium rerum ſordidarum cupiditatem eiecerimus, ceterosq. affectus igne ferroq. extirpauerimus, omni iam cupiditatum quaſi ſpinarum commixtione ſuffocata, tunc demum hæc diuina poeticis ſemina excipiemus. Fallimur, ſi putamus, corruptis obſcœnisq. moribus ſpeculationes ſpiritusq. immiſceri diuinos. (Nec nos labor terreat, qui ardua ingredientibus primus ſe ie offert, conantesq. aſcendere deturbat. An vſquam eſt quod poſſimus vtilius glorioſiusq. hoc quod ſupereſt æui exigere? Nam quod vtilitatem in ea negent eſſe vllam, eſt ſane nulla iis qui omnia mercede metiuntur, eaq; affectant, quæ lucellum afferunt, famiq. potius quam famæ, oneri quam honori, cœno quam cœlo ſtudent. ſed quos aurea delectat virtus, nihil habent maius quod ſuſcipiant, quippe quæ omnem viuendi rationem contineat, fortium res geſtas interire non patiatur, impie facta quaſi inuſta nota vlciſcatur, perpetua ſtigmata improbis inuſat, bonos ſempiterna muneret gloria. Quid enim aliud heroici, niſi perfectum hominem deſcribunt? Elegiographi inanes cogitationes, ſtulta amantium conſilia amoris quam intolerabile iugum oſtendunt. Tragici tyrannorum exitus, fortunæq. aleam patefaciunt. Comici, priuatam vitam quaſi in ſpeculo demonſtrant. Satyrici vitia ſectantur. Lyrici fortium res geſtas commemorant. Denique quocunque graditur pede, nihil habet, niſi præcepta exemplaq. vitæ ſaluberrima ſuis cultoribus, qui non quantum quidq. proſit, ſed quanti quidq. ſit, metiuntur, quæ magnum præbet præmium, quæ ſeipſam largitur poſſidendam, vt qui illam adipiſcatur, nullis immotus ſit caſibus, nullius externæ opis egeat, ſuis animoſus diuitijs, & tanquam e ſpecula mortalia deſpiciens. Et nos iam duri ſumus tam inepti, tam barbaris ipſis immaniores, qui tantum cœleſte munus, virtutum, omnium ſeminarium, ex quo tot clariſſima lumina lumen acceperunt, in ſitu ſqualoreque neglectum iacere patiemur? tantum

rum doctrinæ ſapientiæq́. theſaurum contemnemus? tam ſuauem concentum picatis auribus negligemus? quin agite, ſignũ hoc noſtrum Horatianum attulamus. huc ipſa præcepta pro aquila haſtæ alligemus. En, ego vltro nomen do, profiteor inuocatus, procedoq́. in medium miles voluntarius, & ſi per vos licet, anteſignatum me vobis polliceor, non mea fretus eruditione quæ tenuis eſt, magnitudinemq́. tantę profeſſionis non ignoro, ſed nonnulla fortaſſe diligentia, vt quod vel ingenio, vel doctrina non poſſum labore ſaltem, & cura perficiam. Itaque non hortor iam vos ad hæc ſtudia, quos video incitatos, ſed deſiderium veſtrum ardens, & concitatum peto. Diligentiam vero, & conſtantiam expoſtulo. Facile eſt quod velis, excogitare, verum illud quod cogitaueris, conſequi difficile. Conſequemur autem ſi inuigilare voluerimus. quid enim tam arduum eſſe poteſt, & ſecluſum, quo humanum ingenium penetrare non poſſit? nihil tamen agit, qui ſine puluere, & ſudore ad ea ſperat poſſe peruenire, quæ nos populo, & habenti nubila terræ eripiunt, cœloq́. inſerunt. Ipſa opus conſtantia, ne aut ignauia ab incœpto deſiſtamus, aut quaſi difficultate victi, pedem referamus, ne ue tanquam adulterini pulli é ſchola præcipitemur, ſed veluti ſoboles generoſa quorum acies conſtans in ſolem perdurat, ducemur & recipiamur.

ACR: RVCTATVR) Pro Eructat. vt, Et iam nox humida cœlo. Præcipitat. (Sic veluti merulis intentus decidit auceps) Sẽſus eſt, Nec ſemel inſanos verſus faciet, nec carebit cupiditate, tanquam aſſiduè in foueam cadat. (Dum cupit Empedocles) Empedocles fuit Agrigentinus Pythagoricus, qui ſe in flammas Ætnæ montis iniecit, immortalitatem affectans. quod eius crepidulæ prodiderunt, quas flamma eructauit. æreis enim vſus fuerat. Empedoclea vnum dicebat, ingenia frigido circa præcordia ſanguine impediri. (Idem) Simile. (Nec ſatis apparet cum verſus) Neſcitur pœna propter quam facit verſus malos inſanus poëta, an quia læſerit bidental, an quia violauerit patris ſepulchrum bidental locus fulminis. Triſte autem, quòd propter lapſum fulmen conſtituitur. Et eſt bidental a bidentibus dictum. nam reliquias fulminis pontifices cum ſacrificio ſepeliebant. (Mouerit inceſtus) Inceſtus dicitur homo pollutus, qui flagitiũ commiſerit, aut in ſororem, aut in ſacerdotem, aut in affinem. (Clathros) Oppoſitiones oſtiorum. (Indoctum doctumq́. fugat). i. omnibus dicit, Audite me, cum ab omnibus fugiatur. (Nõ miſſura) Cum comprehenderit corpus. (Hirudo) Sanguiſuga. Alij ſanguiſugam, & alij ſanguiſugiam dixerunt. Diſtat autem inter harundinem, hirundinem, & hirudinem. Harundo, canna eſt, hirundo, auicula, hirudo, ſanguiſuga.

POR: HIC, dum ſublimeis verſus ructatur, & errat:) Ructatur, pro Ructat. Antiqui & ructo, & ructor dixerunt. hic genere patiendi extulit ructatur, vt venatur, lauatur. (Siculiq́. poëtæ) Narrabo interitum. (Empedocles) Fuit Agrigentinus phyſicus, qui ſe in crateram præcipitem dedit Ætnę, immortalitatem affectãs. (Ardentem frigidus Ætnam inſiluit) Dum ſe credit ea opinione hominum collecturum diuinitatem, ſi nunquam comparuiſſet. (An triſte bidental) Id quod Iouis fulmine percuſſum eſt, bidental appellatur, hoc expiari non poteſt. Sunt autem qui putant ab agna dictum bidental. (Hirudo) Hæc ſanguiſuga appellatur.

Q. Horatij Flacci Artis Poëticæ Finis.

IODOCI BADII ASCENSII

Sermonum Horatij familiaris, explanatio. Et primo Prænotamenta quędam.

Titulus operis. Satyrarum origo.

QVI fit, Mæcenas, &c.) In exponendis, inquit Seruius, auctoribus hæc conſideranda ſunt: Poëtæ vita, Titulus operis, Qualitas carminis, Scribentis intentio, Numerus librorum. Et explanatio. Vita autem Horatiana prius per Mancinellum dilucide explicata eſt. Titulus autem operis, Liber Sermonum, ſeu Satyrarum Quinti Horatij Flacci. Pro quo ſciendum eſt, primo omnium Tragœdiam veterem inuenta eſſe, deinde Comœdiam veterem, tũ Comœdiam nouam, & vltimo loco Satyram nouam, quam nunc in manibus habemus. Vnde (vt de origine ſingulorum pauca dicamus) notandum eſt vetuſtiſſimam etiam gentibus fuiſſe conſuetudinem ſacrificandi dijs, & vota ſoluendi præcipue poſt vini, frugumque collectionem. Conueneruut enim in agros ſuos ibiq́. ex ceſpitibus altaria conſtruxerunt, quibus incenſis, & admoto hirco, quoddam genus carminis ruſticum, & incultum canebant, quod ab hirco (qui græce τράγος dicitur) Tragœdia cœpit denominari. Vnde etiam optimo cantori hircus in præmium dabatur. Ideo autem Baccho Deo vini immolabatur caper, ſeu hircus, quod viribus morſus eius ſumme nociuus eſt, vt atteſtatur Ouid. in Faſtis: & Virg. in Georg. dicens:

Non aliam ob culpam Baccho caper omnibus aris
Cæditur, & veteres ineunt proſcenia ludi.

Prima ergo inſtitutio Tragœdiarum erat Deorum laus, & gratiarum actio. ſed quia viri præpotentes ſibi diuinas laudes vſurpabant, ſurrexerunt ingenioſi, qui in huiuſmodi carminibus oſtẽdebant quantum humana fragilitas á Deorum Immortalium felicitate diſter. Vnde regum, & principum, qui ex ſuperbo, & magnifico ſtatu ad humiles fortunas deſcenderunt, calamitatem memorabant, & hinc Tragœdia, quam modo habemus, exordiũ ſumpſiſſe creditur. Semper enim in Tragœdia principium lętum eſt, & finis mœſtiſſimus. Contrarium autem fit in Comœdijs, de quarum origine pauca dicamus. Priuſquam Athenienſes mœnia muroſq́. conſtruxerant, cum adhuc in Vicis, & Pagis degerent, ſacrificaturi Apollini Nomio. i. paſtorum, vicinorumque Deo conuenticula & comeſſationes frequentabant, in quibus carmen ruſticum decantabant, quod á comeſſatione, vel conuentione Comœdiam appellabant. Erat autem vetus illa Comœdia ad reprehendenda hominum vitia principaliter inuenta, vnde ſurrexerunt veteris Comœdiæ ſcriptores, qui cum multa libertate vniuſcuiuſque etiam viuentis, & interdum præſentis vitia ſub proprio eius nomine notabant. vnde dicetur á poëta noſtro in hoc primo Sermonum.

Eupolis, atque Cratinus, Ariſtophanesq́; poëta,
Atque alij quorum Comœdia priſca virorum eſt,
Si quis erat dignus deſcribi, quòd malus, aut fur,
Quod mœchus foret, aut ſicarius, aut alioqui
Famoſus, multa cum libertate notabant.

Hinc omnis pendet Lucilius, hoſce ſecutus mutatis tantum pedibus, numeriſque. Ea autem libertas diu multum profuit bonis moribus. Nam multi timentes diffamari, veriti ſunt turpiter viuere, & ſaltem palam peccare. Vnde dicit Iuuen. Sat. 1.

Enſe velut ſtricto quoties Lucilius ardens
Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens eſt Criminibus.

Vt autem turpia, & obſcœna vitia, quæ fœda dicta ſunt, poſſent liberius taxare introduxerunt nonnulli Satyros, qui (ſecundum eos) ſunt Dei ſyluestres petulãtia, & obſcœnitate gaudentes, ſunt enim laſciui, & immundi. Sicut enim noſtro tempore ludis iocularijs, aut moralibus, qui timent reprehendi ſi liberius loquantur, introducunt fatuos, aut ſomniantes, aut conſimiles, ſub quarum perſonis conceptum ſuum exprimunt. ita tunc temporis, qui obſcœna in proprijs perſonis verebantur enarrare, aſſumebant perſonas Satyrorum, qui ſecundum diuerſitatem materiæ diuerſæ ætatis introducebantur, modo cani, modo impuberes, modo alterius ætatis. Et ſic ſatis patet origo veteris comœdiæ, & etiam veteris Satyræ. Nam in materia ſimiles erant, & in genere metri. Differebant autem in hoc quòd in Comœdia non erant Satyri, ſicut in Satyra. Orta eſt autem Satyra ſtatim poſt veterem Tragœdiam. Vnde Lucilius ſtatim á principio Satyram fuiſſe teſtatur. Et Horat. in opuſculo de Arte Poëtica ſic dicit:

Carmine qui tragico vilem certauit ob hircum,
Mox etiam agreſtes Satyros nudauit &c.

Ex quibus verbis poteſt elici Satyram á Satyris dijs potius dici, quam á Satyra lance, vel á Satyra lege, vel á ſaturitate, vt Donat. quoque conſentit. Poſtquam autem poëtæ Græci diu in hoc genere ſcribendi verſati erant, multumq́. moribus bonis profuerant, cœperunt abuti licentia ſcribendi. Nam aut inuidia moti, aut precio illecti, etiam bonos ciues diffamabant. quo circa lata eſt lex, ne quis in quempiam viuentem ſub proprio eius nomine libros famoſos edat, aut carmen componat. Vnde poſtea Menander comœdiam nouam adinuenit, cuiuſmodi nunc in Plauto, & Terentio conſpicitur. Vltimo autem loco apud Latinos tantum inuenta eſt Satyra noua á Lucilio, qui veterem libertatem reprehendi ſeruauit, ſed genus carminis mutauit, nam hexametro eam ſcripſit. quem ſecuti ſunt Horatius, Perſius, & Iuuenalis, quantum ad genus carminis. ſed propter legem de famoſis libellis latam. non tam libere viuentium crimina taxauerant.

Quia tamen more Satyrorum petulantiam de vitio in vitium ſaliunt, & Satyrico ſale vnumquenque fricant, remanſit nomen Satyræ. Horatius tamen maluit opus ſuum librum Sermonum, quàm Satyrarum appellari. Cuius rei variæ aſſignantur rationes. Prima quæ eſt Acronis, quia vili ſermone potius, quam tumenti confecit. Vnde auctor ipſe negat Satyricos eſſe poëtas eo quòd tam pedeſtri, familiari ſermone vtantur. Dicit enim Satyra quarta.

Primum me illorum dederim quibus eſſe poëtas

Excerpam numero, neque enim concludere verſum.

Dixeris eſſe ſatis, neque ſi quis ſcribat vti nos ſermoni propiora, putes hunc eſſe poëtam. Secunda ratio eiuſdem eſt, quia ad præſentes ſcribuntur hi libri, ideo Sermonum appellantur. Sermo enim dicitur eo quòd feratur inter duos, aut plures viciſſim loquentes, tunc enim dicitur Sermo, quando verba vltro citroq. habentur, aut quando ad præſentes loquimur, ſicut declamatores, ſeu prædicatores noſtri ſermonem facere dicuntur. Quamuis autem vtraque harum rationum probet opus hoc rectè Sermones appellari, neutra tamen probat quin poſſint Satyræ appellari. Nam & Satyræ pedeſtri ſermone volunt fieri, & ad præſentes haberi. Vnde datur tertia ratio: quia.ſ. Satyra eſt nomen maledicum vitiorum acerbe caſtigatiuum, ideo Poeta noſter ne lectores acerbitatê nominis tetrici aufugiant, maluit Sermones, quàm Satyras appellare. Seruauit enim mediocritatem inter acerbitatem Lucilij, & ſuauitatem Iuuen. Quocirca non ab indignatione, ſed à quadam admiratione opus ſuum incepit. Nec contra peccatores exclamat, ſed Mœcenatem ſuauiſſimum amicum, & præſidium ſuum alloquitur. Præterea in toto opere conatur ſeueritatem nimiam effugere, vt quaſi ridendo ægrotos animos ad ſui lectionem alliciat. vnde Perſius de ipſo:

Sermo

Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico

Tangit, & admiſſus circum præcordia ludit.

Qualitas carminis

Et hæc de titulo operis. De qualitate carminis notum eſt quòd eſt hexametrum Satyricum. hexametrum.i. ſex pedum ſicut heroicum. Multum tamen differt ab heroico. Primo, quia in heroico carmine pertractantur res magnificæ, & altiores, quam & humanis opibus poſſint depleri. quo circa diuini numinis habet a principio inuocationem. In Satyrico res humiles, & viles, vtputa vitia hominum reprehenduntur. vnde non ab innouatione, ſed aut ab indignatione, aut ab admiratione faciunt Satyrici exordium, perinde ac ſi multitudine vitiorum laceſſiti, & prouocati ad ſcribendum non poſſint amplius tacere. Sicut fatetur Iuuen. Sat.j. dicens, Difficile eſt Satyram non ſcribere. Volunt enim Satyrarum ſcriptores ſignificare, quòd non ex petulantia animi, ſed multitudine vitiorum coacti ſcribant. Secundo in heroico carmine introducuntur diuinæ, & regales perſonæ. Vnde nomen ſumpſit. Nam heroës propriè dicuntur ſemidei, qui ex altero parente immortali, hoc eſt Deo. ex altero mortali, hoc eſt ex homine nati ſunt. Sicut Hercules ex Ioue, & Alcmene, Achilles ex Thetide, & Peleo, Æneas ex Venere, & Anchiſa &c. quia ergo mixtim Dij, & homines in carmine illo loquuntur, & de principibus viris tractatur, ideo heroicum dicitur. In Satyrico autem humiles, & viles loquuntur perſonæ vt ſerui, & peccatores. Tertio, heroicum carmen exornatur figmentis Poëticis, & alto genere dicendi conſtat. Satyricum nuda veritate, & pedeſtri ſermone conficitur, vſque adeo vt Horatius tam familiarem ſæpe verſum confecerit, vt neſcias proſaicus ne, an metricus ſit eius ſermo. Quinetiam diuiſam interdum inuenias dictionem, vt continuatus videatur ſermo. Neque hoc vitio dandum eſt Poetæ, ſed maxime laudi. Seruauit enim decorum ſuû. Nam Satyricæ materiæ non congruit heroica exornatio, nec lepos, aut fucus, aut ſuauitas dicendi, ſed mera ſimplicitas, & non aſpernanda ſeueritas cum execratione congrua, quæ omnia ab Horatio ſummopere ſunt obſeruata. Vnde male laudant Iuuenalem, quòd ſuauem, & floridum habeat verſum, cum ſeuero, & rigido potius opus ſit. Neque vero inopia artis, aut ingenij huiuſmodi fecit Horatius compoſitionem, ſed voluit ſermonê materiæ, circa quam verſatur, non diſſimilem eſſe. Qui enim carminum eius opus perlegerit, nihil deliciosius, aut fucatius, aut iucundius offenderit. Sed hæc hactenus in eos, qui poëtam ab eo damnant, de quo ſummopere laudandus eſt. Scribendi autem intentio, expulſis ab animis hominum vitijs virtutem inferere. Vnde Poeta noſter doctiſſime opera ſua diſtinxit. In prioribus enim duobus libellis, quos ſermonum inſcripſit, vitia perſequitur. In reliquis duobus, quos Epiſtolarum nomine nuncupauit, & virtutem, & honeſtatem ferè præcipit. In qua re agricolam ſolertem imitatur, qui prius radices, & herbas nociuas ex agro ſuo euellit, quàm ſementem conſerat. Et vt paucis dicam, idem videtur prætendere Poëta in Sermonibus, quod prædicatores noſtri dum prædicant. & idem in Epiſtolis, quod D. Paulus. quamuis autem a Chriſtiana veritate multum Poëtica frigeat, pulchrum tamen eſt etiam ab Ethnicis virtutem agnoſcere. atque idem audire ferè quod à catholicis, ſed hæc alias. Librorum numerus iam patuit. Nunc ad explanationem procedamus. In qua hunc morem ſeruabimus. Circa principium Satyræ argumentum totius ponemus, & ſemper primo ſententias deinde vocabula, ſi qua in ſuperioribus prætermiſſa ſunt, explicabimus, & tertio loco ordinem verborum, & expoſitionem rudibus, quibus hanc operam ſuſcepimus, ſubiungemus.

Heroës

Scribendi intentio

Librorum numerus

Explanatio

ASC. QVI ſi, &c.) In hac igitur prima Satyra Horatius auaritiam, atq; inſatiabilitatem humani animi circa diuitiarum acquiſitionem damnat, monetq́. ſanctam mediocritatem eſſe complectendam, nec vltra quam ſatis eſt petendum. Quod ſi fieret, bene ſe res humanæ haberent, & ſua quiſq; ſorte contentus quiete viueret. Percontatur aūt in principio cum quadam admiratione, atq; indignatione animi ipſum Mœcenatē, quo fiat ꝙ nemo viuat contentus ſua ſorte, ſed quamcunque conditionem viuendi obtinuerit, aut nactus fuerit aliam quærat. Ex deductione aūt, & proceſſu textus vr̄ eius rei cauſam aſſignare auaritiam hominum, qui ſibi terminum diuitiarum non præfigunt. Qui, circunflexe pronunciandum eſt. tranſit.n. in aduerbiū, & ſignificat quare, aut quō. Sæpe aūt eo modo loquūtur auctores, dicentes: Qui fieri poteſt? Qui vocare? Qui ſcis eos diſcordare inter ſe? in qua re decipiuntur illiterati ponentes quid pro qui. Fit, ponitur impersonaliter. Imperſonalia aūt vniuerſitatem notant: vt dicit Seruius. eſt ergo perinde ac ſi dicat: Quomodo fit vt oēs ita viuant nemo &c. Mœcenas ſummus fautor, atque amicus poëtarum fuit, cuius præſidio Virg. Horatius, Propertius, & complures alij fouebantur, vſque adeo vt ceteri poetarum cultores ab eo Mœcenates appellentur. huic Virg. Georg. ſua dicauit, & Horatius ferè opera ſua nuncupauit. Eſt tn̄ iuſtior ratio, quare in hac re Mœcenatem compellet, is etenim verus iudex eſſe poteſt, qui corruptus non eſt. Nam (vt in ſecūdo huius videbimus) Male verū examinat omnis Corruptus iudex. Mœcenas aūt incorruptus in hac re fuit. Nam cum eſſet nobiliſſimus, & ex antiquiſſimis Hetruriæ regibus ortus, & Auguſto Cæſari chariſſimus, à quo facile potuiſſet ad altiora prouehi, equeſtri in ordine contentus maiorem dignitatem nō appetiuit. Nobilem fuiſſe teſtatur Horat. in principio Carm. dicens: Mœcenas atauis edite regibus, O & præſidium, & dulce decus meum. Et huius primi Satyra ſexta in principio, Non quia Mœcenas Lydorum quidquid Hetruſcos Incoluit fines, nemo generoſior eſt te &c. Contentum fuiſſe ſorte ſua fatetur Propertius, dicens: Mœcenas eques Hetruſco de ſanguine regū: Intra fortunā qui cupis eſſe tuam. Vt nemo quam ſibi ſortē &c. eleganter dictum. Nam quoties relatiuum antecedenti præponitur, & ab eius rectore gubernari vr̄, quæ eleganter in eodem caſu ponitur. rarior tn̄ eſt huiuſmodi locutio, quam qua oratores vtantur. Seu ratio dederit, ſeu ſors obiecerit, rationem hic volunt accipi pro ratiocinatione, & diſcurſu animi. Sors autem.i. quod ſortimur.i. pro ſorte accipimus. Sortes aūt ſunt ſpecies vaticinationis, quibus aliquid ſortimur. Sors etiam eſt caput, ſeu principale quod damus fœnori. Nam fœnus eſt lucrū illud quod accreſcit ſorti. Illud ergo quod à Deo optimo maximo accepimus ſors dici poteſt. Nemo n̄ vitam ingreditur, quin & boni, & mali ſortem accipiat. Signate aūt dixit ratio dederit, aut ſors obiecerit. Nam quod per rationem inuenimus, id tanq̄ petentibus datur quaſi vero citra meritum ſortimur, id obijcitur nobis. Vnde ſcies præpoſitionem ob, illis congruere quæ præter ſpē, & ex improuiſo obueniūt. Vnde obuenit, quod nō quæſitum venit. Offenditur quod nō quæſitum inuenitur. ſicut lapis in quo pedem lædimus. Obijcitur quod nō petenti vltro offertur, aut obtruditur. Tangit aūt, inquit Acron, duas ſectas Stoicorum, qui dn̄t omnia Fato & rōne, & quaſi neceſſitate euenire nihilq́. fieri ſine fatali rōne. Vnde dr̄, Seu ratio dederit. & Epicureorū, qui dn̄t omnia à caſu, & fortuna prouenire, & deos nō curare mortalia. vnde dr̄, ſeu ſors obiecerit. iuxta quem ſenſum melius legeretur ſors. non nulli tn̄ legunt ſors & ferè in idē redit. Senſus ergo eſt duplex. Primo ſic, & verior meo iudicio: O Mœcenas, qui pōt fieri, ꝙ nemo ſit contentus ſua ſorte, & portione quā aut per rōnem .i. induſtriam & ſolertiam obtinuit, aut per caſum, & fortunā. Quædam.n. per rationem quædam per fortunam obtinemus. Fors aūt fortuna eſt, habet ablatiuum ab hac forte. Secūdo ſenſus eſt. Vt nemo ſit contentus ſua ſorte. ſiue dicas omnia per rōnem & prouidentiam diuinā dari, ſicut Stoici, ſiue oīa fortuito euenire, ſicut Epicurei. Laudet diuerſa ſequentes, ſup. quilibet. Ideo aūt laudat ſequentes diuerſa officia, & exercitia, quia & ipſe vult diuerſa ſequi. Quod enim libēter facimus, id in alio laudamus. Ordo eſt: ō Mœcenas vir integer, qui tua ſorte contentus, qui.i. quō, quare, fit.i. ab omnibus efficitur, & viuitur ſic, vt nemo ſit contentus illa ſop. ſorte.i. proportione rerū, quam ſortem ſeu ratio.i. ratiocinatio, & prouidentia, dederit ſibi, ſeu ſors.i. fortunatus euentus obiecerit.i. non merenti vltro obtulerit, ſed ſop. quilibet laudet ſequentes.i. eos qui ſequuntur, & affectant diuerſa ſupp. officia & ſtudia, ſeu exercitia viuendi? O fortunati &c. probat exemplariter neminem eſſe cōtentum ſua ſorte, ſed vnūquenque alterius conditione ſua meliorem putare. ſic tn̄, vt ſi Deus illam offerret, recipere nollet. Vnde infert Iouem, hoc eſt Deū ipſum, quia à iuuando dictus eſt, merito talibus hominibus iraſci. Exemplo inq̄ docet. Nam miles.i. qui con que in bello fecerit ſtipendia, cum iam annoſus fractis membris non pōt amplius militare, vocat mercatores beatos eo ꝙ ſine fractione membrorū negocientur. Mercator aūt deprehenſus in mari, & timens ſubmergi, dicit militiam eſſe potiorem q̄ mercaturā, eo ꝙ mercatores ſint in longo, & diuturno periculo, imo ferè cōtinuo à principio.ſ. vitæ vſque ad exitum. milites aūt momento vnius horæ confligunt, & aut cito moriuntur, aut lætam victoriam obtinent. ita aūt mori pro beneficio reputatur. Nam

Q. HORATII FLACCI
SERMONVM, LIBER I.

SATYRA PRIMA.

QVI ſit, Mœcenas, vt nemo, quam ſibi ſortem
Seu ratio dederit; ſeu ſors obiecerit; illa
Contentus viuat? laudet diuerſa ſequentes?
O fortunati mercatores, grauis annis
Miles ait, multo iam fractus membra labore.
Contra mercator, nauim iactantibus auſtris,
Militia eſt potior. quid enim? concurritur: horæ
Momento cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat iuris, legumque peritus,
Sub galli cantum, conſultor vbi oſtia pulſat.
Ille datis vadibus, qui rure extractus in vrbem eſt;
Solos felices viuentes clamat in vrbe.
Cetera de genere hoc (adeo ſunt multa) loquacem
* Delaſſare valent Fabium. ne te morer: audi,
Quo rem deducam. ſi quis deus, en ego, dicat,
Iam faciam, quod vultis: eris tu, qui modo miles,
Mercator: tu conſultus modo, ruſticus. hinc vos,
Vos hinc mutatis diſcedite partibus. eia
Quid ſtatis? nolunt. atqui licet eſſe beatis.
Quid cauſſæ eſt, merito quin illis Iupiter ambas
Iratus buccas inflet? neque ſe fore poſthac
Tam facilem dicat, votis vt præbeat aurem?

* Laſſare, vt valeāt &c. legēdū cenſet Bōſ. pro prec. præcedētia verba

mala ſi euitari non poſſunt, tanto tolerabiliora ſunt, quanto breuiora. Item iuriſconſultus, & aduocatus, quando conſultores petentes conſilium etiam in media nocte moleſtant eum, itaque neque in die, neque in nocte requieſcere poteſt. [Dicit agricolã eſſe felicem, qui extra ſtrepitum popularem requieſcit noctu. Econtrario agricola, qui cogitur abſoluẽdum vectigal, aut aliud debitum, & ad liberandos vades ſuos derelinquere rus ſuum, & frequenter adire vrbem, clamat ſolos eſſe felices, qui viuũt in vrbe, quia non coguntur toties, & ire & redire ad forum iudiciale, & ſi vadant, cum minore tamen fatigatione. Cetera de genere. Si autem, inquit Poëta, vellem cetera exempla eorum, qui diuerſa laudant enarrare, non poſſem, quoniam tam multa ſunt, vt valeant laſſare Fabium maximum virum garrulum, & loquacem. Et ita per tranſitum (ſicut moris eſt Satyricis) taxat Fabium de loquacitate. Sunt autem qui dicunt iuriſperitum fuiſſe. de quo in vltimo verſu ſecundæ Satyræ mentio fiet. Bontinus legit, Laſſare valeant. quæ lectio cõcinnior videtur, niſi quia plus eſt delaſſare, quod ſeruando legem liceat loquacem vt Delaſſare queant Fabium, ſed non auſim immutare. Deinde vt paucis inepritudinem votorum humanorum explicet, oſtendit eos qui dicunt ſe velle mutare conditionem vitæ, ſi eis ab aliquo Deo daretur optio, & concederetur petitum, non mutaturos. vnde non propter ſtatus ſui imperfectionem, ſed propter animi inconſtantiam conuincuntur id deſiderare. quapropter non videtur ratio quare Iup. iratus non inflet in illos ambas buccas ſuas, & dicat ſe non amplius eos exauditurum. Hęc ſumma ſententiarum eſt. O fortunati, O tribus caſibus iungitur nominatiuo, vt hic. & primo Aen. O fortunati quorum iam mœnia ſurgunt. Accuſatiuo, vt in Georg. O fortunatos nimium bona ſi ſua norint Agricolas. & vocatiuo, vt, O Melibœe Deus nobis hęc ocia fecit. Cum accuſatiuo autem quando indignanter ponitur, vehementiam notat, vt, O hominum ſceleſtum. O virum ſceleratũ. quapropter vbi non eſt vehemens excandeſcentia ſubticetur auctore Valla. Fractus membra, græca eſt figura poëtis tantum conceſſa. Contra non dices econtra, ſed econtrario. Sub, quando accuſatiuo temporis iũgitur ſignificat paulo ante. quaſi iam vergẽte in tale tempus. vt, Sub noctem exportant calatis .i. tempore vergente in noctem, & paulo ante noctem. Neque vero neceſſe eſt, vt ſemper accuſatiuo iungatur, nam ſi ponatur pro in bene ablatiuo iungitur, vt ſub galli cantu .i. in ipſo galli cantu. hic autem leges. Sub galli cantum .i. paulo ante galli cantum Conſulo cum datiuo ſignificat conſilium do & proſpicio. vt, Conſule honori, & rebus tuis. Cum accuſatiuo autem ſignificat conſilium pẽto. vnde conſultor qui conſilium petit, & conſultus qui conſulitur .i. abs quo conſilium petitur, quales ſunt iuriſconſulti. Non ergo diſcedunt à ſignificatione ſua. Ne te morer .i. ſuſpenſum teneam. Vt autem hanc breuitatem dicendi etiam pueri cognoſcant, ſciant quòd Poëta per phantaſiam fingit ꝙ ante quemuis Deum ſint quatuor perſonæ. vt ex vna parte miles volens eſſe mercator & iuriſconſultus volens eſſe miles, & ruſticus volens eſſe vrbanus & econtrario. & Deus audiens eorum precibus dicat eis, fiat quod vultis mutare conditiones veſtras. quo facto videt eos non moueri ad mutandum ſtatum ſuum ſicut pecierant. Vnde quærit Deus cum indignatione. Eia quid ſtatis .i. quare non mutatis ſtatum veſtrum ſicut petiiſtis? illi autem (quanquam mira eſt in verbis breuitas) videntur eſſe confuſi, & præ verecundia tacere. vnde aſtantium quiſpiam dicet Deo nolint, q. d. tu conceſſiſti eis petitiones. vt mutent ſtatum, ſed ipſi nolunt iam mutare quando poſſunt. Et ita melius videtur legi Nolunt, quam nolint. quando autem Deus audit eos nolle, quærit atqui .i. ſed quare nolunt? licet eſſe beatis. vbi pro latinitate ſcies ꝙ verbum eſſe cõſimiles copulat caſus. vnde ſubauditur datiuus eis. vt ſit, Licet eis eſſe beatis. Scies etiam ꝙ nonnulli voluere iſta verba (Atqui licet eſſe beatis) à Poë. dici ſicut ſequentia. Quid cauſæ &c. circa quæ ſcies ꝙ Iupiter dicitur quaſi iuuans pater hominum, atque Deorum genitor. ſolus enim Iupiter à poëtis fingitur vtroſque, & mortales, & immortales genuiſſe. illiq; qui vnum Deum fatebantur, Iouem appellabant. Sed quia poëtæ ſæpe ea quæ vni nomini conueniunt, confundunt, & vni perſonæ attribuunt, inuenimus varias proprietates Ioui attributas. Nam nomen illud nunc ſummo Deo datur, nunc planetæ, nunc aëri ſuperiori, nunc regi viro mortali filio Saturni. multi tamen Ioues fuerunt, ſed quantum ad inſtitutum noſtrum facit, Ioui attribuuntur tonitrua, & fulmina, eo quod in ea parte aëris fiunt, quæ Iouis appellatione ſignificatur. vnde cum dicit, Iouem debere ambas buccas inflare in illos inconſtantes, videtur mihi de fulmine loqui, quaſi Iupiter .i. aër buccis ſuis concipiat fulmen, & inſlet in eos quos proſternere vult, ſicut nos buccis noſtris vẽtum concipimus, quem efflamus. Eſt enim bucca pars illa laxa ſub malis noſtris. Poſthac, proprie ſignificat poſt hoc tempus, ſed generaliter accipitur, vt hic, Vel poſt hoc tempus, vel illud, vel poſt aliud. Plura aſpicientia grammaticen explanare poſſẽ, ſed vereor ne prolixior ſim. Ordo igitur eſt. Miles .i. is qui vt bellum gerat ſtipendium accipit eſt enim nomen miniſterij, nõ dignitatis. Nam quos milites multi vocant, deberent equites auratos vel iuratos appellare. Miles igitur .i. ſtipendiarius, & belliger grauis .i. plenus, vel grauis .i. grauatus, annis .i. annoſitate & ſenio, iam fractus .i. habens iam fracta membra ſua multo labore, ait: O fortunati mercatores .i. ò quam fortunati .i. felices, & beati ſunt mercatores. Contra .i. econtrario, mercator .i. negociator, auſtris .i. ventis illis impetuoſis, iactantibus .i. in diuerſos fluctus impellentibus .i. quando Auſtri iactant nauem ſuam, ait ſup. ꝙ militia eſt potior .i. eligibilior quam mercatura. quid enim .i. cur nõ eſſet potior quam mercatio? concurritur .i. concurſus fit, & conflictatio, momento .i. breui ſpatio, horæ .i. breuiſſimi temporis. & aut mors venit cita .i. velox & ſubdita, non diuturna ſicut in mari, aut victoria læta venit ſup. Peritus iuris, & legum laudat .i. beatum appellat agricolam, vbi .i. qñ conſultor .i. is qui petiturus eſt conſilium, pulſat .i. frequenter impellit hoſtia, ſub cantum .i. paulo ante cantum galli, hoc eſt in media nocte. Ille videlicet ruſticus, qui datis vadibus .i. poſtquam dedit vades .i. ſponſores, vt certo die adeſſet, aut in caput illorum animaduerteretur extractus rure .i. neceſſitate coactus exire à rure in vrbem, clamat ſolos viuentes in vrbe eſſe felices, quia non coguntur tam longe ad forum feſtinare. Cetera .i. (vt quidam volunt) cetrũ, hoc eſt præterea. ſed melius accipitur, vt ſit nomen. Cetera .i. reliqua .ſ. exempla, de hoc genere .i. de genere eorum, qui non ſunt contenti ſorte ſua, ſunt adeo .i. intantum multa, ꝙ ſup. valent delaſſare .i. vſque ad extremam fatigationem laſſare (aut legamus cum Bontine, Vt valeant laſſare .i. laſſum efficere) Fabium Maximum Narbonenſem loquacem .i. multum garrulum, & aſſidue loquentem. Sed ò lector ne morer .i. ſuſpẽſum teneam te, audi quo .i. ad quid deducam rem, de qua loquor. Si quis .i. ſi aliquis Deus dicat iſta optãtibus, en .i. ecce videte, pręſto ſum, ego faciã quod vultis, tu qui modo .i. paulo ante, eras ſup. miles, vel tu qui modo .i. nunc es miles, eris mercator ſicut deſideraſti, tu modo conſultus .i. qui modo es iuriſconſultus eris ſup. ruſticus, & ſup. econuerſo. Vos .ſ. miles, & iuriſconſultus diſcedite hinc .i. ab hac parte, vt miles ſit mercator, & iuriſconſultus ruſticus, & vos .ſ. & mercator, & ruſticus diſcedite hinc .i. ab hac parte, vt .ſ. mercator fiat miles, & ruſticus conſultus, aut ſaltem vrbanus, & hoc dico partibus .i. officijs, & conditionibus veſtris mutatis. Illo audito hinguli ut nuli abire, vt mutent ſtatum ſuũ, vnde dicit Deus ad eos: Eia quid .i. propter quid ſtatis .i. moramini, & non acceditis ad ſtatim petitum? cum autem præ verecundia, & confuſione nihil reſponderet dicit aſtantium vnus: Domine Deus ipſi nolunt, ſupple mutare conditionem ſuam & accipere nouum ſtatum. dicit Deus, Video quòd nolunt, atqui .i. ſed quare nolunt? licet .i. licitum, & permiſſum eſt eis ſupple eſſe beatis .i. bene habentibus, & felicibus. dicebat enim miles ſi eſſem mercator, eſſem felix, & ediuerſo. Quia [illegible] nolunt nunc acceptare quod petierunt, dicit poëta: Quid cauſſæ .i. quæ cauſa, quæ ratio eſt, quin .i. quominus, cur non, Iupiter .i. iuuans pater, & Deus fulminis, iratus, id eſt ſuccẽſus, inflet illis .i. in illos, ambas buccas ſuas plenas fulminis? q. d. nihil cauſæ eſt vt non faciat, immo iuſtiſſima ratio, vt id faciat, neque pro & non, & dicat .i. minetur ſe non futurum eſſe poſt hac .i. poſt illud tempus, tam facilem .i. tam exorabilem, vt præbeat aurem votis eorum .i. vt tam faciliter exaudiat vota eorum, qui quod impetrauerunt, acceptare nolunt. Tales autem multi ſunt, qui cum ſalutem a Deo petant, vt Deus eis, aut aduerſitatem, aut infirmitatem (Quæ multis via ſalutis eſt) Donet, nolunt. ſed pergendum eſt.

Præterea, ne ſic, vt qui iocularia, ridens
Percurram: quanquam ridentem dicere verum
Quid vetat? vt pueris olim dant cruſtula blandi
Doctores: elementa velint vt diſcere prima.

ASC. PRæterea, ne ſic, &c.) Quia Poëta quadam phãtaſia vtus eſt, & fictione, vnde riſus poſſit legenti, vel audienti excitari, dicit ſe locuturum ſerioſe, q̃q̃ ridendo poſſit etiam verum dici, & operępretium ſit doctorem interdum eſſe blãdum, & affabilem. Prætendit autem textus hanc rationẽ. Si quis inter-

Sed tamen amoto quæramus ſeria ludo,
Ille, grauem duro terram qui vertit aratro:
Perfidus hic caupo, miles, nautæque, per omne
Audaces mare qui currunt: hac mente laborem
Seſe ferre, ſenes vt in ocia tuta recedant,
Aiunt: cum ſibi ſint congeſta cibaria: ſicut
Paruula, nam exemplo eſt magni formica laboris,
Ore trahit quodcunque poteſt: atque addit aceruo,
Quem ſtruit, haud ignara, ac non incauta futuri.
Quæ, ſimul inuerſum contriſtat aquarius annum;
Non vſquam prorepit: & illis vtitur ante
Quæſitis patiens. cum te neque feruidus æſtus
Dimoueat lucro: neque hiems, ignis, mare, ferrum:
Nil obſtet tibi: dum ne ſit ditior alter.
Quid iuuat immenſum te argenti pondus, & auri
Furtim defoſſa timidum deponere terra?
Quòd ſi comminuas, vilem redigatur ad aſſem.
At ni id fit, quid habet pulchri conſtructus aceruus?

terroget quoſcunque negociatores, ſiue laboribus vrgeantur, vt agricolæ, ſiue aſtutia, & calliditate lucrum quærant? vt caupones, ſiue temeritate, & audacia, vt nautæ, ſiue alia quauis arte, vt ſatigatione, qua de cauſa tot labores totq. pericula ſubeant, dicerent omnes, vt in ſenectute habeant quo poſſint inopem defendere vitam, & ſe doctos eſſe exemplo formicę, quę cū parua ſit magno tamen, immo admirando labore in horrea ſua dū ſudum eſt.i.ſerenitas colligit, vt habeat vnde viuat in hieme. Contra quod exemplum Poëta ſubtiliter inſtat, oſtendens longe rationabilius eſſe inſtitutum, ac factum formicæ, quam auari hominis. Primo qa formica tempeſtiue colligit, vtpote in æſtatis ſerenitate. Auarus autem, & in feruore æſtatis, & in algore hiemis per ignem, per aquas, per ferrum inceſſanter congregat. Secundo, formica, quærit vt vtatur quæſitis. Auarus autem vt condat in terram, aut vt nummos ſuos ſpectet in arca ſerrata, & non audet partis vti. vnde recte dicit Seneca, Tam deeſt auaro quod habet, quàm quod non habet. Et per modum Dialogi dicitur, Diues auarus eget. quare? quia dum petit vſus Tangere parta timet cur? ne minuatur aceruus. Et ob id dicetur in ſecundo auarum eſſe inſipientiſſimum, immo ſolos auaros eſſe ſtultos, quia omnis ſtulticia, & omne vitium ex quadam auaritia.i.mala concupiſcentia naſcitur. Tertio formica terminum ſibi conſtituit. non enim plus quàm ſatis eſt quærit immo citra abundantiam. Nam parce, & ſobrie cum patientia viuit, & partis vtitur, quod non faceret ſi abundantiam frumenti accumularet. Auarus autem quanto plus habet tanto plus cōcupiſcit. Iuxta illud Iuuen. Creſcit amor nummi quantum ipſa pecunia creſcit. Non ergo bene imitatur formicam, qui modum rebus ſuis ſtatuere neſcit, aut partis vti aut opportunitatem obſeruare quærendi. quæ tria, vt quilibet ſeruet, & pigritiam fugiat præcipitur à Salomone, Prouerbio ſexto: Vade ad formicam ò piger, & conſidera vias eius, & diſce ſapientiam. Quæ cum non habeat ducem, & præceptorem nec principem, parat in æſtate cibum ſibi, & congregat in meſſe quod comedat. Multa docte per Acronem explanata ſunt, quæ tamen conſulto prætereo. At ſi neſcis, Parentheſis eſt elegans interpoſitio clauſulæ in medio ſermonis, qua remota ſermo maneret integer. vt ibi: Paruula (nam exemplo eſt magni formica laboris) Ore trahit &c. Plenus ſermo eſſet Paruula formica ore trahit. Antitheton autem eſt contrapoſitio, quando aut contraria, ſententiæ, & tunc etiam dicitur contentio, aut contrariæ dictiones connectuntur, quod ad ornatum plurimum facit. vt ibi. Paruula formica magni laboris. Scita pure honeſtius dici: Sum tibi iucunditati, voluptati, dolori exemplo &c. quam iucunditas, aut iucundus &c. Ideoq. dicitur in textu: Formica eſt exemplo, potius quam exemplum. Aduerte lector ſtudioſe multa doctiſſime, & diligentiſſime à Poëta noſtro dici, quę non aduertenti triuialia, & minus laborata creduntur. Vnde, quia exemplum formicæ auarus pro ſui excuſatione adducit, videbis omnia quæ ad auaritiam facere poſſent exprimi. Nam primum auaritiæ ſignum in formica eſt, ꝙ cum ſit paruula magnos ſubit labores, & deſiderio habendi, immo maiore faſce quam ipſa ſit ſępe opprimitur. Secundum, quia non portat, ſed trahit vbi portare neſcit. Non humeris tantum, ſed etiam ore, Non vnum genus frumenti, ſed quodcunque poteſt. Tertium, quia non trahit vt in diem viuat, aut prolem, nutriat, ſed (quod auaritiæ ſummum indicium eſt) addit aceruo quaſi non ſit contenta aceruo, niſi accumulatio fiat. Sed quòd ſigna illa induſtrię ſint atque grauitatis non auaritię, probat Poëta contra auarum, oſtendens quòd & tempus obſeruat, & modum ponit, & partis frugaliter vtitur: Pręterea ſignate dictum eſt. Dum ne ſit te ditior alter, quia multis iuncta eſt inuidia cum ipſa auaritia, & illi non ſolum accumulant, vt ſint valde diuites, ſed etiam ne alter ſit eis ditior, quibus. plus aut certe tantundem dolent aliorum diuitię ac proprię inopię. Sed finem

ſacio. Ordo eſt. Præterea, ne ſic percurram.i.celeriter explicem intentum meum, vt qui ridens percurrit ſupple ioculatia, id eſt res ludicras, & iocoſas, quanquam, id eſt tametſi, quid vetat, id eſt prohibet, ridētem, id eſt eum qui ridet, dicere verum, id eſt rem veram? quaſi dicat nihil, vt, id eſt quemadmodum, doctores, id eſt præceptores, & magiſtri, blandi, id eſt dulces & effabiles, dant pueris cruſtula.i. partem placentæ, aut ſimile quid delectabile guſtui, vt pueri, ſcilicet velint diſcere prima elementa, id eſt primas literas. ſed quanquam nihil vetat ridendo verum dicere quæramus ſeria, id eſt res ſerioſas, & ſeueras, ludo amoto, id eſt iocularibus rebus abiectis. Ille qui vertit grauem, id eſt pinguam & ponderoſam terram duro aratro, id eſt agricola qui terram pinguem forti aratro arando inuertit, & hic, id eſt alius perfidus, id eſt callidus, vafer, ſubdolus, & aſtutus, caupo, id eſt venditor vini. item miles, id eſt vir belliger, & nautę audaces qui currunt per omne mare, aiunt, id eſt dicunt, ſeſe, id eſt ſeipſos, ferre, id eſt ſufferre, pati laborem hac mente, id eſt hac intentione, vt ipſi ſenes recedant, id eſt ſe recipiant in ocia, id eſt deſitionem, & requiem tuta, id eſt munita contra paupertatem, & inediam, cum, id eſt quando, cibaria, id eſt viatica alimenta, ſint congeſta, id eſt accumulata, & congregata ſibi ſicut, id eſt quemadmodum, paruula formica (nam ipſa eſt exemplo, id eſt ad exemplum magni laboris) trahit ore quodcunque poteſt, atque addit, id eſt apponit, aceruo, id eſt cumulo. dicitur enim aceruus, quaſi aggeruus ab aggerendo. quem, ſcilicet aceruum ſtruit, id eſt congregat, & accumulat haud, id eſt non, ignara, id eſt neſcia, neque pro & non, & non incauta. immo cauta, & prouida, futuri, id eſt rei futurę, videlicet famis, & inedię quę poſſet obuenire. hęc quaſi pro auaris adducta ſunt. contra quę reſpondet Poëta dicens, Quę inquam formica quam tibi male proponis in exemplum ſimul, id eſt immediate poſtquam, Aquarius, id eſt tale ſignum cœleſte, contriſtat, id eſt pluuioſum, & triſtem facit, annum inuerſum, id eſt illud ſignum reuolutum, quia (vt dicitur in Georgicis) Redit agricolis labor actus in orbem, Atque in ſe ſua per veſtigia voluitur annus. Quando ergo annus rediit ad idem ſignum, tunc eſt inuerſus, & completus. vel ideo eſt in Aquario inuerſus, quia iam dies incipiunt augmentari, & annus ad productionem nouarum rerum verti. Senſus autem eſt, quòd formica dum Sol intrat Aquarium, id eſt circa medium Ianuarij non prorepit, id eſt procul repit, quod minus eſt, quam procurrere, non inquam prorepit. vſquam, id eſt ad aliquem locum, & vtitur illis quæſitis, id eſt quæ conquiſiuit, ante .i. prius, exiſteos patiens ſupple famis, & contenta rebus ſuis. hoc inquam facit formica quam tibi ò auare in exemplum dicis ſumere cum neque feruidus æſtus, id eſt ardor Solis dimoueat, id eſt diſgreget te lucro, neque hiems, id eſt pluuia, & gelu hiemis. neque mare, id eſt aqua maris neque ferrum, id eſt arma inſidiantium ſupple dimoueant te lucro cum nil obſtet tibi, dum alter, id eſt quiuis alius, ne, id eſt non, ſit ditior te. Caue lector, ne dicas mare ferum, quia ſyllaba prima in ferus, a, um, corripitur. Dic ergo ferrum &c. [Quid iuuat immenſum &c.) Docet auarum ſtultiſſimum eſſe, eo quòd auri, & argenti pondera ſummo labore parta, & acquiſita in terram fodiat, & cum anxietate cuſtodiat, nihilq. vtilitatis, aut fructus inde capiat. Interrogat autem quid iuuet eum id facere. Reſpondet auarus, quid, id eſt quæris quid iuuat? ſi tu, id eſt quicunque ſis comminus aceruum quantumcunque magnum nihil addas, tandem redigetur ad vilem aſſem. Ne ergo minuatur, cuſtodit eum. Reſpondet Poëta, Sed niſi id fiat, id eſt niſi diminuatur, & eo vtamur, quid habet pulchri? quaſi dicat nihil. Probat deinde ſtultum eſſe plus deſiderare quam ſatis ſit naturæ, quæ modicis contenta eſt. vt dicit Seneca. cum tamen non poſſimus plus quam ſatis eſt abſumere.

Omnia per Acronem ſatis explanata ſunt. vt autem intelli-

gas latinitatem eius, Genitiuus conſtructus cum nomine numerali vult ſincopari, ideoq́. dicit centum millia modium non modiorum. Milia autem ſubſtantiuum eſt, & eius ſingulare hoc ille mille, huius mille. Comeſſe etiam conſuetius apud doctos reperias quam comedere. Allegoricos Græcum eſt aduerbium, latine dici poſſet allegurice. Nam græca pleraque in os exeunt. Ordo eſt. O auare, qui iuuat .i. delectat te timidum .i. anxium, & formidoloſum ne amittas, deponere .i. quaſi deponendo abſcondere, furtim .i. ſecrete, terra .i. in terra defoſſa .i. multum effoſſa, vel aperta fodiendo, immenſum .i. tam magnum, q́ vix menſurari queat pondus .i. ponderoſum cumulum argenti, & auri? Reſpondet auarus, Quid .i. quæris quid iuuet, hoc ſup. iuuat. quia ſi comminuas illud immenſum pondus, redigatur .i. paulatim compellatur diminui, vſque ad vilem aſſem .i. ad vltimum nummum, & minimam quantitatem. Cui Poëta, at .i. ſed, ni .i. niſi, id .ſ. diminutio pecuniæ per temperatum vſum ſit, quid pulchri .i. quam pulchritudinem, habet aceruus .i. cumulus auri, & argenti, conſtructus .i. coaceruatus? q. d. nihil pulchritudinis habet.

ASC. Millia frumēti &c.) Probat etiam q nihil vtilitatis habet copia plenior iuſto .i. quam ſatis ſit, dicens, Si ſup. tua area .i. locus aridus, vbi trituratur, & flagellatur frumentum, triuerit .i. terendo purgauerit. In Italia enim boues, aut equi pedibus terendo paleam frumentum excutiunt. centum millia ſupp. modium, aut (ſi latinitas pateretur) centum millia modiorum frumenti. non .i. nunquid, tuus venter capiet hoc .i. propter hoc, hac de cauſa plus quam meus? q. d. non, vt .i. quemadmodum, ſi tu vehas .i. portes forte in humero tuo onuſto .i. multum onerato, inter venales .i. inter ſeruos qui exponuntur venales, reticulum .i. ſacculum in morem retis factum, vel re vera reticulum .i. paruum rete panis, tu nihilo .i. in nullo plus, accipias, id eſt conſumas de pane, quàm ille qui nil portarit .i. portauerit. Olim dum ſerui Romæ venales exponerentur, vnus eorum omnium panē in reticulo portabat, nec tamen magis comedebat, quam qui nihil portabant. ſic qui granaria plena frumenti, & ſacculos plenus argenti habent, non plus poſſunt comeſſe, quam venter eorum capiat, & tantum ſæpe comedit, qui quotidiano labore victum ſuum quæritat. Vel .i. etiam, dic mihi auare, quid refert .i. diſtet, diſcriminis ſit, interſit, viuenti, id eſt illi qui vult viuere, intra finea .i. limites, & metas naturæ, an aret, id eſt colat arando eſt. enim ab aro aras arare. centum iugera .i. centies tantum terræ, quantum iugum .i. par boum. vel iumentorum vno die poſſit arare. Declinatur autem (ſecundum Laur. Vallam) hoc iugerum huius iugeri ſecundum ſecundam declinationem. & in plurali per tertiam hæc iugera horum iugerum &c. reperitur tamen in ablatiuo hoc iugere, ſed ad rem. an aret inquam .i. colat centum iugera, an mille? q. d. nihil refert. quia c. iugera ei ſufficere poſſunt. Obijcit auarus. videtur enim Dialogus quidam vnde recte Sermonem appellauit. At .i. ſed, ſuaue .i. dulce, delectabile eſt tollere .i. auferre ſumere ex magno aceruo, q. d. licet ea paruo aceruo quantum naturæ ſatis eſt ſumere poſſem, tamen delectabilius eſt e a magno ſumere. vnde manifeſtum eſt hanc ſitim habendi multa naſci non ex indigentia naturæ, ſed ex inſatiabilitate animi cupidi. Miratur ergo Horat. quomodo id fiat. docetque periculoſius eſſe multa poſſidere, quam pauca, quæ tamen ſufficiant. quia multi propter diuitias excæcantur auaritia. Multi etiam (vt docet Iuuen.) occiſi ſunt. Et vtitur poëta huiuſmodi parabola. Si quis, inquit, ſitiret, & opus haberet cyatho aquæ lympidæ, & puræ, poſſet eam ſine periculo ex fonte non magno haurire. ſi quis autem cupiditate motus mallet eam ea Aufido fluuio Apuliæ rapaciſſimo haurire, forte impetus fluuij partem ripe ſimul cum haurire raperet, & immergeret. Sic ſi cui ad honeſtam vitam debendam. c. aureis opus eſſet, poſſet ſibi mediocrem ſummam congregare, vnde eos quando neceſſitas vrgeret, aut vſus poſtularet ſine periculo acciperet, ſed ſi auaritia ductus mallet ingentem aceruum accumulare vnde eos caperet, forte obrueretur à potentioribus. Redeamus ad ordinem, Dum, id eſt dummodo relinquas .i. permittas, concedas nobis, haurire, id eſt accipere tantundem ex paruulo

Millia frumenti tua triuerit area centum.
Non tuus hoc capiet venter plus, quàm meus: vt ſi
Reticulum panis venales inter onuſto
Forte vehas humero: nihilo plus accipias, quam
Qui nil portarit. vel dic, quid referat intra
Naturæ fineis viuenti, iugera centum, an
Mille aret? at ſuaue eſt ex magno tollere aceruo.
Dum ex paruo nobis tantundem haurire relinquas.
Cur tua plus laudes cumeris granaria noſtris?
Vt tibi ſi ſit opus liquidi non amplius vrna,
Vel cyatho: & dicas, magno de flumine mallem,
Quam ex hoc fonticulo tantundem ſumere. eo fit,
Plenior vt ſi quos delectet copia iuſto:
Cum ripa ſimul auulſus ferat Aufidus acer.
At qui tantuli eget, quanto eſt opus; is neque limo
Turbatam haurit aquam; neque vitam amittit in vndis.
At bona pars hominum decepta cupidine falſo,
Nil ſatis eſt, inquit: quia tanti, quantum habeas, ſis.
Quid facias illi? iubeas miſerum eſſe libenter:
Quatenus id facit, vt quidam memoratur Athenis
Sordidus, ac diues, populi contemnere voces
Sic ſolitus: populus me ſibilat: at mihi plaudo
Ipſe domi: ſimul ac nummos contemplor in arca.

ſupple aceruo, quantum tu ex magno, cur, id eſt quare laudes tua granaria, id eſt cameras amplas plenas frumenti plus, id eſt amplius, & abundantius, noſtris cameris .i. paruis vaſculis viminеis, aut fictilibus. in quibus tm̄ frumenti recondimus, quantum nobis opus eſt? q. d. tu ſine cauſa id facias, vt .i. quemadmodum, ſi opus ſit tibi .i. ſi opus habeas, & indigeas, vrna vel cyatho .i. paruo vaſculo, liquidi .i. puræ aquæ, & non amplius q̄ vrna vel cyatho, & dicas, ego mallem ſumere de magno flumine, quam ſumere tantundem .i. eundem cyathum, vel eandem, aut æque magnam vrnam de hoc fonticulo .i. de hoc paruo fonte, eo .i. ex eo, & per id fit, vt ſi copia .i. abundantia multitudo plenior .i. refectior maior, iuſto .i. quam iuſtum, & neceſſe ſit delectet quos .i. aliquos Aufidus .i. ille fluuius Apuliæ, acer, id eſt vehemens, & rapidus, ferat, id eſt auferat, ſubmergat eos, auulſos .i. a terra ſirma vulſos, cum ripa, id eſt cum parte ripæ, ſeu marginis ipſius fluuij. At .i. ſed, is qui eget .i. ſe indigentem oſtendit, tantuli .i. tam parui, & non pluris, eſt enim diminutiuum a tantum tanti, qui inquam eget tantuli quanto eſt opus, id eſt expediens, & neceſſarium, is, id eſt talis, neque pro & non, haurit aquam turbatam limo, id eſt poteſt ſibi neceſſaria ad honeſtam vitam ſumere ſine ſordibus, & inhoneſtate vitæ, neque pro & non, & non amittet vitam in vndis .i. non obruitur nimis diuitijs. ſicut illi qui plus, quam ſatis eſt. requirunt. At bona pars hominum &c. toto reſiduo huius Satyræ molitur poëta auarum ab opinione praua reducere. quapropter ea quæ auarus in commendationem pecuniæ adducere poteſt, poëta vilipendit. Dicit ergo quòd multi licet cognoſcant ſibi non multis diuitijs opus eſſe. tamen multas accumulant, vt propter eas honorentur, & ſapientes magniq́. viri reputentur. Nam, vt dicit in Epiſtolis, Hus ſolos animo ſapere, & bene viuere quorum Conſpicitur nitidis fundatas pecunia villis, Et Iuuen. Quantum quiſque ſua nummorum ſeruat in arca, Tantum habet, & fidei. Contra huiuſmodi homines, quibus id perſuaſum eſt, dicit Poëta, quòd vix ſit aliud remedium, quam vt iubeantur libenter eſſe miſeri. Magna enim miſeria eſt, ſatis ſuperque habere, & ſemper agere, multa poſſidere, & non audere illis vti, aut frui. Et vt auditorem alliciat, adducit hiſtoriam de Timone Athenienſi. de quo Acron ſatis dicit. addit autem Porphyrion, belle dictum eſſe Populus me ſibilat, & quia ſibilat prædixerat paulo poſt intulit plaudo. Inde autem hoc dictum eſt, quòd malos principes theatrum ciuitatis ingreſſos populus exhibilabat, bonos autem plauſu excipiebat. Occeptat etiam narrare fabulam de Tantalo, quam auarus audiens & neſciens poëtam de ſe loqui, ridet, & captus eſt priuſquam perſentiat. & hoc eſt quod dicit Perſius. Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico Tangit &c. Tantali autem fabula huiuſmodi eſt, Tantalus Ioui, & Plotes, ſeu Photydis, Nymphæ filius fuit, vt ſcribit Lactant. libro ſecundo. Fuitque Phrygiæ rex auctore Euſebio, qui (vt habetur libro ſecundo Metam.) Cum deos hoſpitio ſuſcepiſſet filium ſuum Pelopem ex auaritia eis comedendum appoſuit, mentitus

Tãtalus

mentitus alias eſſe carnes, à quibus carnibus dij omnes, excepta Cerere abſtinuerunt, Ceres autem illius humerum edit, ſed dij eburnum humerum Pelopi reſtituerunt, & per Mercurium eius animam ab inferis reuocarunt. vnde Virg. Homeroq́. Pelops inſignis eburno. Tantalum autem dij ob id facinus in inferna detruſerunt, vbi æterna ſiti ac fame laborat. Nam vt acriori deſiderio vrgeatur, ad labia vſque habet limpidiſſima, & puriſſima flumina decurrentia, & ſupra hos odorifera poma, quæ dum caput leuat, vt ea capiat ſimul eleuantur, & ſemper effugiunt ſimiliter dum ſitibūdus, vt fluminum aquas hauriat os inclinat, etiam flumina deſcendunt, ita ꝗ mento tenus, nec vltra ea contingat. vnde dicit hic Horatius, Tantalus à labris ſitiens fugientia captat Flumina. Acron autem dicit ipſum à furijs prohiberi, quæ apud inferos tres ſunt, Alecto, Tiſiphone, & Megæra. Allegorice quidam dicunt per Cererem terram ſignificari. Eſt enim Dea frugum, quæ in terra naſcuntur. Terra autem carnes exedit, & humerum eburnum .i. oſſa derelinquit. Dicunt etiam gentiles apud inferos eſſe legem talionis, & in eo quenque membro puniri in quo peccauit, vnde Tantalus qui filium epulandum dedit, fame & ſiti laborat. Pulchre autem auarum ſignificat, qui in medio diuitiarum, & epularum poſitus eis vti non vult, quibus Tantalus vti non poteſt immo ſecundum Horat. auarus rebus ſuis vti non valet quia cogitur ab eis abſtinere, tanquam à rebus ſacris quas conſumere, aut alienare non licet, aut ſi quam voluptatem ex eis capit, ea ſicca eſt, qualem ex pictura viſa habemus, quæ ſemper inanis eſt. vnde recte dicitur j. Aeneid.

Atque animum pictura paſcit inani.

Ordo eſt. At pro ſed, bona .i. magna, pars populi decepta falſo cupidine .i. falſa cupiditate, inquit, nil ſatis eſt. vel ſic, decepta cupidine .i. cupiditate, inquit, falſo, & non vere, ꝗ nil eſt ſatis. Nam Cupido Deus amoris, & filius Veneris maſculini eſt generis, ſed quando cupiditatem ſignificat fœminini generis eſſe deberet. vnde aut figurate dixit falſo cupidine, quod vero ſimile eſt. nam in carminibus etiam pro auaritia dicitur ſordidus Cupido. aut diuidendum eſt ſicut diuiſimus, inquit, falſo ꝗ nil eſt ſatis. cauſa eſt, quia tu ſis .i. æſtimeris & habearis, tanti .i. tanti valoris, & tantæ virtutis quantum habeas. vt ergo plurimi æſtimeris, fac vt plurimum habeas. Quid facias illi cui hoc perſuaſum eſt? reſpondet, Tu iubeas eſſe libenter miſerum. Miſer enim eſt qui multa habet, & egeſtate laborat, & libenter talis eſt, quia voluntate. Quatenus .i. quandiu ſecundū Acronem, vel quatinus, quoniam quidem ipſe fecit hoc, vt .i. quemadmodum, quidem ſordidus .i. ſordide ob auaritiam viuens, ac diues memoratur feciſſe Athenis. loquitur autem, ſecundum Acr. de Timone, qui ſolitus erat contemnere .i. vilipendere, non curare, voces .i. increpationes, & reprehenſiones populi, ſic .i. hoc pacto dicens, populus ſibilat me .i. ſibilando me explodit. & vitam meam ſordidam damnat, at pro ſed ipſe .i. ego, plaudo .i. plauſum, & aſſentationem facio mihi, domi .i. in domo mea, ſimul ac .i. ſtatim poſtquam, ego contemplor .i. conſidero, & aſpicio nummos .i. pecuniam meam, in arca .i. in ſcrinio, vel ciſta. dicitur autem arca ab arcendo, quia arcet volentes accedere.

Tantalus à labris ſitiens fugientia captat
Flumina. quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur. congeſtis vndique ſaccis
Indormis inhians: & tanquam parcere ſacris
Cogeris: aut pictis tanquam gaudere tabellis.
Neſcis, quid valeat nummus? quem præbeat vſum,
Panis ematur, olus, vini ſextarius: adde,
Quis humana ſibi doleat natura negatis.
An vigilare metu exanimem, noctéque, dieſque
Formidare malos fures, incendia, ſeruos,
Ne te compilent, fugienteis: hoc iuuat? horum
Semper ego optarim pauperrimus eſſe bonorum.
At ſi condoluit tentatum frigore corpus:
Aut alius caſus lecto te affixit: habes qui
Aſſideat; fomenta paret; medicum roget, vt te
Suſcitet? ac reddat natis, cariſque propinquis.
Non vxor ſaluum te vult, non filius: omnes
Vicini oderunt; noti, pueri, atque puellæ.
Miraris, cum tu argento poſt omnia ponas;
Si nemo præſtet, quem non merearis, amorem?
At ſi cognatos, nullo natura labore
Quos tibi dat, retinere velis, ſeruaréque amicos:
Infelix operam perdas: vt ſi quis aſellum
In campum doceat parentum currere frænis.

ASC. TAntalus à labris) Hic Poëta probat ſtultitiam taliter viuentiū per fab. Tantali, quam modo recitauimus, dicens Tantalus rex Phrygiæ ſitiens .i. ſitibundus, & graui ſiti confectus, captat, id eſt frequenter capere conatur, flumina .i. aquas puriſſimas fluentes apud Inferos, vbi ipſe eſt. fugientia à labris .i. à labijs ipſius Tantali, dum ſe inclinat ad ea capienda. hac narratione incepta ridet auarus, qui quia ad eū loquitur poëta, fingitur præſens. vnde dicit auctor, Quid .i. ad qd rides ò Auare? Fabula quam occepi narrare de Tantalo, narratur de te mutato nomine, hoc eſt ſolum intereſt ꝗ tu non habes nomen Tantali, quia omne quod de pœna Tantali narratur, tibi conuenit. tu enim inhians .i. auide cupiens plura accumulare, aut ea quę habes cuſtodire, indormis .i. etiam cum dormire deberes intendis ſaccis .i. loculis pecuniarum congeſtis .i. cōgregatis, & accumulatis vel refertis, vndiq; .i. ex oī parte, tam iuſte ꝗ iniuſte, & tu cogeris .i. compelleris auaritia iubente, parcere, id eſt abſtinere, & continere te à ſaccis tuis plenis auro & argento, tanquam ſacris .i. tanquam eſſent res ſacræ, quas in vſum ſuum conuertere non licet homini prophano, aut cogeris gaudere ſaccis pecuniarum tanquam tabellis pictis .i. depictis, quæ res inaniſſima eſt. Neſcis ò auare, quid .i. quantum aut quo .i. ad quid, nummus .i. pecunia ſignata, valeat .i. vtilis ſit, & neſcis quem vſum præbeat, præbet ſup. talem vſum, vt eo panis ematur, & holus .i. quæcunque herba qua veſcimur, & ſextarius .i. parua menſura vini. Adde etiam illa, quis .i. quibus natura humana doleat .i. ægre ferat negatis .i. ſi eſſent negata ſibi, hoc eſt omnia quæ ad victum, & amictum neceſſaria ſunt. de quibus dictum eſt, Habentes victum, & amictum his contenti ſumus. Aduerte autem grammatice relatiuum non debere conſtrui prius quam antecedens. quapropter melior eſt grammaticorum ordo. quis natura humana doleat negatis ſibi quam hic, quis negatis ſibi natura humana doleat. Ponitur autem quis in ablatiuo plurali iuxta ſecundam declinationem. Nam quis, & qui mixtim declinantur, & per ſecundam declinationem, & per tertiam. per ſecundā, enim dicimus, cuius, à quo qui, quorum, quis, quos, & à quis per tertiam quis, cui, quem, à qui, quibus & a quibus. Olim autem in communi genere dicebant quis in nominatiuo, & quem in accuſatiuo. vnde & in Eunucho Terentij, Pythias de fœminis nimirū loquens, Hūc oculis ſuis noſtrum nunquam quiſquam vidit. vbi Donatus, Quiſquam, inqt, antiqua eſt locutio, ſed nunc (vt notiſſimum eſt) tantum in maſculino dicitur. (An vigilare metu) &c. totus hic Sermo (ſicuti dictū eſt) habet quandam formam Dialogi. Quia ergo auarus prius dixerat iucundum eſſe ex magno aceruo ſumere, & vnumquenque tanti eſſe, quantū habet, ideo oſtendit Poëta auarum non hēre delectationem, aut fructum ex diuitijs, qbus non audet vti, ſed veluti Tantalum eorum pręſentia magis cruciari. Vnde probat hic non ſuauitatem, aut veram voluptatem, ſed metum, & anxietatem eſſe poſſeſſionem magnarum diuitiarum. Iuxta ꝗ dicit Iuuen. Miſera eſt magni cuſtodia cenſus. Interrogat ergo auarum an ipſum iuuet ſemper vigilare in metu, & anxietate ne diuitias ſuas amittat. Enumerat autem quatuor quæ diuitias auferunt, malos, id eſt prædones, & raptores qui vi rapiunt, fures qui furtim, & clam ſublegunt, incendia quæ caſu, & infortunio demunt, & ſeruos qui dolo, & fraude fugam facientes compilant, id eſt diminuunt diuitias. Quod vocabulum mihi ſumptum videtur ex Apologis Æſopi, è quibus Poëtam noſtrum multa ſumpſiſſe conſtat. Narrat autem Æſopus virum quendam mediocris ætatis duas vxores duxiſſe, alteram iuuenculam, quæ vt maritum ſibi ſimilem redderet, canos eius pilos extraxit, & alteram vetulam, quæ eadem de cauſa nigros ſuſtulit. vnde ambæ compilando, id eſt pilos euellendo, maritum caluum, & allegoricos pauperem, & nudum reliquerunt. vnde compilare eſt doloſe aliquem expoliare. At ſi condoluit, reſpondet auarus, Tametſi diuitiæ non ſine anxietate cuſtodiuntur, habent tamen vtilitatem ob quam debeant cuſtodiri, videlicet quod habentibus eas aſſiſtunt amici in infirmitatibus, & medicinam adhi- Cōpilare

bens

bent, & medicos procurant. Noo vxor &c. reſpondet Poëta oſtendens omnioo ſecus euenire. vnde duplices homines nobis deuinctos, & obnoxios habere poſſumus. videlicet beneficio, quos amicos vocamus, & conſanguinitate ſeu affinitate, quos neceſſarios. neutri autem horum obſequuntur, aut aſſiſtentiam faciunt diuiti auaro. Noo amici quia eos non habet. Iuſtum enim eſt ꝙ qui ſanus nulli quidquam dedit, ſed pecuniam pluſquam omnes homines amauit, in infirmitate neminem habebat, qui ſibi condoleat, aut amicus ſit. Noo etiam neceſſarij, quia contra naturam eſt, ꝙ heredes alicuius diuitis auari ſalutem eius procurent, quia (vt docet Iuuen.) etiam filius mortem patris diuitis, & auari exoptat. Dicit ergo Poëta. Ac ſi cognatos &c. quę verba, ſic Porphyrio exponit. Senſus eſt, An te putas ita operam perdere ſi cognatos. quos tibi ſine labore tuo natura tribuit retinere volueris, ſiue amicos ſeruare, vt ſi quis velit Aſinum frę̨nis regere, vt equi fungatur officio? Et hoc videlicet de aſino prouerbium, aut prouerbiale eſt, quia infacetum atque inurbanum erit ſi putemus illud ad præſens à Poëta fictum eſſe. hæc Porphyrio. Melius autem in iudicio intelligunt, qui dicunt Poëtam aſſertiue dicere ita eum operam perdere q vellet neceſſarios ſuos ſibi facere, & retinere amicos, ſicuti qui aſinos vellet regere frænis. Pulchrum autem & dignum notatu eſt, ꝙ prouerbialia etiam vilia facetiam habent ſi nota, & antiqua ſint, inurbanitatem autem ſi agreſtia ſint & noua fingantur. Ordo igitur eſt, Au ô auare. hoc iuuat, id eſt delectat, te videlicet te exanimem, id eſt ſemimortuum, & ferè exanguem, metu. i. præ timore, vigilare, & formidare noctes, & dies, id eſt omni tempore malos fures, vel malos, vt prædones, & raptores qui vi auferunt, & fures qui furtim, & incendia quæ per infortunia, & ſeruos, ne ipſi ſerui fugientes compilent. i. denudent & (vt ita dicam) depauperent te. ego, inquit, Poëta optarem eſſe ſemper pauperrimus horum. i. huiuſmodi bonorum, quæ cruciatum afferunt, & metum. Reſpondet auarus. At. i. ſed, q d. attamen licet diuitiæ cum anxietate cuſtodiuntur, tamen vtilitatem habent. nam ſi corpus tuum tentatum. i. inuaſum, & moleſtatum frigore condoluit, aut ſi alius caſus. i. aliud genus ægritudinis caſu eueniens, affixit te lecto ita, ꝙ cogaris in lecto ęgrotus manere, nam qui oppoſitus eſt lecto, recedere dum vult poteſt. qui affixus eſt, non poteſt. ſi ergo fueris in lecto ægrotus, & habueris diuitias, tu habes ſupp. amicum qui aſſideat. i. iuxta te ſedeat ad conſolandum, aut confortandū te, & qui paret. i. pręparet (venit enim a paro paras parare) fomenta. i. nutrimenta, & conſortamenta naturæ tuæ, & qui roget medicum vt ſuſcitet. i. releuet te ab infirmitate vnde mori debeas ſine medico, ac reddat. i. reſtituat te, natis. i. liberis, & caris propinquis. Ad quæ poëta oſtendit multo aliter euenire diuiti auaro, dicens, Vxor non vult te ſaluum, filius non volt te ſaluum. ſ. fieri, omnes vicini oderunt. i. odio proſequuntur te. Eſt. n. vtriuſque temporis in ſignificatione, licet, in coniugando tantum præteriti ſit temporis. Nam odio non legitur. licet ſemel apud Ciceronem odias legatur. Noti vt pueri, & puellæ. i. omnes familiares oderunt te. ſed cum tu poſtponas argento omnia. i. ames plus argentum quàm amicos aut familiares, miraris ſi nemo præſtet tibi amorem, quem non merearis? q. d. non debeas inde mirari, quia id iuſtum eſt. At pro ſed, ſi velis retinere, & ſeruare amicos. i. in amicitia, & beneuolentia erga te cognatos. i. tecum ab eodem ſanguine natos, quos natura dat tibi nullo labore. i. ſine opera tua ſola neceſſitudine ſanguinis, tu infelix perdas operam. i. fruſtra labores, vt. i. quemadmodum, ſi quis doceat. i. conetur docere, aſellum. i. iuuenem aſinum, parentem. i. obtemperantem, & obedientem frænis, currere in campum, ſupple perdit operam. quia aſinus non mutabit naturam. Non eſt autem aſini natura parere frænis, & iuſſu domini ſui currere, ſicut non eſt natura heredum amare diuitem auarum neceſſarium ſuum, cui etiam ab inteſtato ſuccedant. Eſt ergo prouerbium. Aſinum docet parere frænis, qui ſibi lacrymas petit heredis. Nam tritum eſt prouerbium, Heredis fletus ſub perſona riſus eſt, ſub perſona. i. ſub velamento faciei. Notandum autem eſt parentem deduci à pareo ſecundæ coniugationis. habet enim primam longam, quam parens pro patre, & matre, & parens corripiunt. ſed ad reliqua redeamus. Odi

A S C. Denique ſit finis quærendi) Infert Poëta principale inſtitutum totius Satyræ videlicet vt faciamus finem quærendi, nec vltra ſufficientiam quæramus. Probat autem exemplo cuiuſdam, cuius nota ſuo tempore erat hiſtoria, poſtmodum aūt obſcurior, qa de ea nihil dicunt Commentarij, quàm periculoſa ſit magnæ pecuniæ ſordida poſſeſſio. Nā quidam, inquit, Vuidius cum tam ſordidus, & miſer vixiſſet, ꝙ nunquam ſe melius quàm ſeruo, ſuos veſtire auſus eſſet, miſerrime vitam amiſit. Nam à liberta caput eius ſecuri ablatum eſt. quapropter dicit poëta, quòd ipſa erat fortiſſima Tyndaridarum. De quo vocabulo dicam ſtatim, vbi fabulā ab Acrone tactam recitauero, quæ hæc eſt, Pelops Tantali filium, & Atreum, & Thyeſtem genuit, qui alternis vicibus regnabant, verū Thyeſtes eum ſciret regnum penes eum fataliter manſurum, qui arietem velleris aurei haberet quem tūc Atreus regiam ingreſſus plurimū cuſtodiebat corrumpens Europam fratris vxorem imperium ad ſe transferre poſſe iudicauit. Hinc ab Atreo eſt regno pulſus. Deinde ficta gratia reconciliationis Atreus fratrem reuocauit, cui filios ſuos appoſuit epulandos quàm rem vt vindicaret Thyeſtes, oraculum Apollinis conſuluit. vnde accepit reſponſum, ſe nouo ſcelere poſſe vindictam reperire ſi videlicet cū filia ſua Pelopeia concūberet. quod & fecit & Argyſthum genuit qui poſtea Atreum patruū ſuum occidit, & cum Clytemneſtra Agamemnonis vxore adulterium commiſit. cuius etiam cōſilio Agamemnonem Atrei filium patruelem ſuum à bello Troiano redeuntem interemit. Alij autem dicunt Clytemneſtram ipſam hoc effeciſſe. vnde Iuuen. Hoc tantum refert ꝙ Tyndaris illa bipennem Inſulſam, & fatuam dextra, læuaque tenebat. Tyndaris. i. Clytemneſtra Tyndari filia ex Leda, ex qua Iup. in ſpecie cycni Helenā genuit coniugem Menelai, quę etiam Tyndaris à Virgilio vocatur, eo ꝙ ex Tyndari vxore nata ſit. ſicut Hercules Iouis filius Amphitryoniades vocatur. Helena aūt aut Paridem ſecuta aut ab eo rapta, poſt mortē eius Deiphobo nupſit, cuius mortis cauſa extitit. Nam, vt ipſe apud Virgilium in vj. Aeneid. recitat capta Troia veteri marito forte reconciliationis gratia aditum fecit, & pugionem marito nouo, id eſt Deiphobo, quem ſub capite locare cōſueuit, dormienti ſurripuit. Vnde ab inimici oppreſſus, & poſt faciei deformationem naſique detruncationem, occiſus eſt. vtraque ergo Tyndaridum extitit cauſa mortis mariti ſui, & (vt nonnulli dicunt) Clytemneſtra propria manu

Pelops
Atreus
Thyeſtes

Clytemneſtra

Helena

Denique ſit finis quærendi; quoque habeas plus:
Pauperiem metuas minus; & finire laborem
Incipias, parto quod auebas: nec facias, quod
Auidius quidam (non longa eſt fabula) diues,
Vt metiretur nummos; ita ſordidus, vt ſe
Non vnquam ſeruo melius veſtiret; ad vſque
Supremum tempus ne ſe penuria victus
Opprimeret, metuebat. at hunc liberta ſecuri
Diuiſit medium fortiſſima Tyndaridarum.
Quid mi igitur ſuades? vt viuam Menius? aut ſic,
Vt Nomentanus? pergis pugnantia ſecum
Frontibus aduerſis componere. non ego auarum
Cum veto te fieri: vappam iubeo, ac nebulonem.
Eſt inter Tanaim quiddam, ſocerumque Viſelli.
Eſt modus in rebus: ſunt certi denique fines;
Quos vltra, citraque nequit conſiſtere rectum.
Illuc, vnde abij, redeo: nemon vt auarus
Se probet: ac potius laudet diuerſa ſequentes:
Quodque aliena capella gerat diſtentius vber,
Tabeſcat? neque ſe maiori pauperiorum
Turbæ comparet? hunc, atque hunc ſuperare laboret?
Sic feſtinanti ſemper, locupletior obſtat:
Vt cum carceribus miſſos rapit vngula currus;
Inſtat equis auriga, ſuos vincentibus, illum
Præteritum temnens extremos inter euntem.
Inde fit; vt raro, qui ſe vixiſſe beatum
Dicat; & exacto contentus tempore vitæ
Cedat, vti conuiuia ſatur; reperire queamus:
Iam ſatis eſt: ne me Criſpini ſcrinia Lippi
Compilaſſe putes, verbum non amplius addam.

manu maritum interemit, ſed ſiue propria manu, ſiue conſilio, ſiue alio quouis pacto id effecit, certũ eſt fuiſſe occaſionem mortis eius. vnde ab Oreſte filio ſuo etiam ipſa in vindictam patris interempta eſt. Hæc de hac fabula ſatis prolixe ſunt dicta, quamuis multa reſtent alibi dicenda. Quod autem in textu

Tyndaridarũ.

dicitur, Tyndaridarum, videtur Patronymicum maſculini generis pro patronymico fœminini generis poni. quod quidam excuſant, dicuntque à poëta eo conſilio factum, vt oſtenderet quòd liberta illius auari non ſolum mulieres eius familiæ, ſed & viros ſuperauerit. Alij autem dicunt ſic intelligendum, nõ quòd ipſa ſit fortiſſima Tyndarides, id enim dici non poteſt, ſed per ſubauditionem fortiſſima liberta, aut ancilla, aut imitatrix Tyndaridarum. Neque vero intelligas eam fuiſſe de familia, aut genere Tyndari, ſed imitatricem Tyndaridos.i.Clytemneſtræ, vel Helenæ, ſicut fortes viros omnes Hectores vocant. Ordo eſt. Denique.i. vt tandem paucis quod volo dicam. hoc.n. ſignificat hæc dictio denique. ô auare, finis.i. meta, & terminus, quærendi.i. congregandi diuitias ſit tibi. & cum.i. quando, tu habeas plus, metuas.i. formides minus, pauperiem.i. paupertatem, & egeſtatem. Aliquando autem pauperies ſignificat damnum. vt ff. ſi quadrupedes pauperiem feciſſe dicatur. & incipias finire Laborem parto.i. acquiſito, eo quod auebas.i. cupiebas, hoc eſt poſt quam acquiſiti quod deſiderabas. Contra quod faciunt, qui quanto plus habent, tanto plus concupiſcunt. Nec facias illud quod quidam Vmidius ſup. fecit. de quo fabula non eſt longa.i. longe, repetenda & ignota. vel longa.i. multis verbis recitanda. vt igitur quidam Vmidius, ita diues, vt metiretur nũmos quod ſignum maximæ granditatis pecuniæ, nam qui mediocrem ſummam habent, aut pondere, aut numero decernunt, & ita ſordidus.i. ſordide, & tenaciter viuens, vt non veſtiretur vnquam melius ſeruo, metuebat enim ad vſque. quod nos dicimus vſque ad ſupremum.i. vltimum tempus vitæ ſuæ, ne penuria.i. egeſtas, & difficultas victus opprimeret ſe at pro ſed, liberta eius fortiſſima, ſupple imitatrix Tyndaridarum.i. exiſtẽtium de domo Tyndari, diuiſit.i. ſecuit hunc videlicet diuitem auarum patronum ſuum medium.i. per medium eius ſecuri.i. tali inſtrumento quod

Cum

à ſecando dicitur. Caue autem puer ne dicas diuiſit cum ſecu-

Sordid⁹

ri, quia cum præpoſitio non iungitur inſtrumento, ſed comiti,

Lautus.

aut concomitantiæ, vt argutus docet Valla. Sordidus eſt, qui

Auarus.

ſordide rem poſſidet, & turpem vſum habet. Contra lautus, qui

Tenax.

nitide rem expendit. Auarus proprie qui cupide acquirit, & tenax, qui difficulter expendat. Quid nam igitur ſuades? auarus conuictus argumentis Poëtæ, nec valens inficias ire, quin turpe, & periculoſum, miſerumque ſit in auaritia ſeneſcere, indignatus obijcit vitium prodigalitatis, vt eius reſpectu honeſtior videatur auaritia, quam qui ei ſtudent, parſimoniam vocant. quidnã (aut quid mi) igitur ſuades? quaſi dicat viſo quòd tantopere dãnas qui ſua cuſtodiunt, quidnam ſuades? non ne vt viuam Mæuius (multi textus habent Neuius) aut vt Nomentanus, viri prodigiſſimi, & vt ipſe omne patrimonium meum in gula, & libidine conſumam. Hic aduertendum eſt, quòd Mæuium quidam nimis parcum, & ſordidum intelligunt. Alij autem prodigum, & luxurioſum. Priores inducti ad hoc ſentiendum, quia poëta quærit an perſeueret componere ſecum pugnantia. id eſt inter contraria. quod non eſſet, niſi vita Mæuij eſſet contraria vitæ Nomentani, quem omnes prodigum perhibent. vnde ſequitur Mæuium fuiſſe maxime auarum. Sed qui dicunt eum etiam prodigum fuiſſe, non minus efficaces habent approbationes. quarum prima eſt, quòd alijs locis Horatius ipſum Mæuim libidinoſum, & olentem atteſtatur. vt in Epodo, Mala ſoluta nauis exit alite Ferens olentem Mæuium. in cuius fine dicit, Optima quod ſi præda curuo littore Porrecta mergos iuueris, Libidinoſus immolabitur caper &c. vbi innuit eum pinguem, & libidinoſum fuiſſe, & ob hoc libidinoſum caprum pro eius morte immolandum. Liquet ergo ipſum non parcum fuiſſe, quia alibi dicit, eum bona patria abliguriſſe. Secunda ratio eſt, quia ſi Mæuius parcus, & auarus fuiſſet, auarus non oppoſuiſſet eum Horatio improbanti auaritiam. Non enim cohæret ſententia, vt dicat auarus, Viſo quòd damnas auaritiam, quid nam ſuades? vt viuã, ſcilicet ſicut Mæuius.i. ille auarus? reſponderet enim Poëta. Dixi tibi quòd nolo vt ita viuas. Tertia eſt ex modo loquendi, quia ſi Horatius voluiſſet quòd auarus interrogaret an viuere debeat vt Mæuius auarus, an vt Nomentanus ꝓdigus, non poſuiſſet, Quid igitur ſuades? ſed verum igitur ſuades. & præcipue non poſuiſſet. Aut Nomentanus, ſed An vt Nomentanus, vt bene accipiunt qui Laurentium Vallenſem de an, & vel intelligunt. Nec obſtat quòd verſus non patitur, vt dicatur vt an &c: quia Poëta noluiſſet pro verſu inepte loqui. Nam facile alium compoſuiſſet. veroſimile eſt ergo quòd per Mæuium etiam luxurioſum intelligat. Et quando dicitur, Quomodo ergo dicit Poëta, quòd ſint pugnantia ſecum? Reſpondebis, quòd poeta non vult quòd ea quæ auarus adducit, ſint ſecum.i. inter ſe pugnantia, ſed quod auaritia quam prius auarus approbauerat, & prodigalitas Mæuij & Nomentani, quam non obijcit, ſint pugnantia frontibus, id eſt extremitatibus aduerſis. ſunt enim duo extrema vitioſa, inter quæ eſt virtus media. Nam (vt dicit etiam alio loco) Virtus eſt medium vitiorum vtrinque reductum. Vnde hic addit Poeta, Cum ego veto te fieri auarum non iubeo te fieri Vappam, & Nebulonem.i. hominem profuſum, perditum,

Vappa

& leuem. Nam Vappa dicitur vinum quod efferbuit, atque omnem vigorem amiſit, & Nebulo eſt obſcurus, & leuis, & ſine vitæ claritate, qualis eſt prodigus; qui cum patrimonium ſuum abſumpſit in delitijs eſt quaſi Vappa, id eſt vinũ quod efferbuit, quia in ſummam miſeriam redactus vapidus, & mollis efficitur, nihilque vigoris amplius retinuiſſe videtur. Eſt etiam ſicut nebula, quia amiſſa honeſtate, & abiecto pudore cogitur alienas menſas ſectari, inter quas eſt vt nebula, id eſt fœdus, & obſcurus ſine pondere, & virtute. Eſt inter Tanaim, probat vrbane me-

Tanus

dium eſſe in rebus. Nam Tanais, aut Tanus (vtrunque enim ſcriptum reperio) Spado erat, hoc eſt cui teſticuli erant eruliſi, ſocer autem Viſelli erat hernioſus, id eſt (vt vulgo ditũt) ruptus, & ita habebat non ſolum teſticulos, ſed & partem inteſtinorum ſub virga virili. inter ergo ſacculos teſticulorum plenos & inanes medium eſt. Eſt modus in rebus, auctoritas nota. Illuc, vnde abij, redeo &c. dictum eſt in principio huius Sermonis, quòd nemo ſit contentus ſua ſorte, & quòd quilibet vellet mutare conditionem, & ſtatum ſuum, quod vitioſum eſt. Poſſet autem auarus dicere, quòd non ſit in ea re vitioſus, quia non vult mutare propoſitum ſuum, ſemper enim vult in auaritia perſtare. vnde illi qui volunt ſtatum ſuum mutare, quantum ad auaritiam non mutantur, quia ideo volunt ſtatum ſuum mutare, vt per nouum ſtatum plura lucrentur, permanent ergo in auaritia, & in cupiditate plura habendi vnde dici ſolet: In nobis vitia decreſcunt omnia: ſolam Præter auaritiam, quæ nobis debilitatis fortior efficitur creſcens creſcentibus annis. Licet ergo quis conſtans fuerit in auaritia, aut in alio peccato, non propterea, inquit Poëta, ſe probet, id eſt probum putet, & laudet, immo potius laudet diuerſa ſequentes, quia melius eſt animum mutare, quam in malo perdurare. Præcipit etiam poeta, quòd nemo inuidia tabeſcat, ſi res vicini ſui meliores videat, neque ſe ideo pauperem putet, quia ditiorem videt, quia qui ad hoc tendit, vt ſe nemo ſit ditior, nunquam erit contentus quibuſcunque rebus habitis, ſed ſemper alium ditiorem ante ſe inueniet, ſicut in curruli certamine qui omnes ante ſe exiſtentes vellet ſuperare, & (vt dicunt) poſtergare, nunquam quietus eſſet. Pro quo ſciendum eſt, quod curule certamen dictum eſt à curribus, ſed

Curule Certamen.

metri cauſa aufertur vnum r, non enim dicitur currule, ſed curule. Inſtitutum autem videtur, vt iuuenes periti ſint artis aurigandi. Nam priſcis temporibus ſummi bellatores non in eqs, ſed in curribus bellabant, vt de Hectore, Achille, ceteriſque fortibus viris in bello Troiano ex Homero, alijſque auctoribus cõſtat: Fiebat autem curule certamen hoc modo. Erat latus campus in quo metæ, vt pali, aut ſtipites erant circumpoſitæ, circum quas qui proxime, & velociſſime ter currum ſuum illæſum perduxit, victoriam obtinuit. Stabant autem omnes certare volentes cum curribus in equis ſuis in æquali diſtantia, & dato ſigno omnes ſimul proruebant. Maxima autem gloria erat proxime metas currum ducere, & cum ad metas non alliderę, quia qui hoc faciebat maximum ſpatium percurrebat. in circunferentia enim maius ſpatium eſt, quam circa centrum. Magnæ autem peritiæ erat euitare metas. vnde dicit Poeta noſter in prima Ode, Sunt quos curriculo puluerem olympicum Collegiſſe iuuat, metaque feruidis Euitata rotis &c. Vbi de varijs ludis, & eorum inſtitutoribus, & de locis vbi inſtituti ſunt, multa valde egregia ex Commentarijs quilibet diſcere poterit. Mihi autem hic ſatis eſt oſtendere in quo conſiſtat comparatio, quam Poeta noſter hic facit inter auarum, & aurigam in curuli certamine properantem. Et meo quidem iudicio in hoc conſiſtit: quòd cum auriga qui primus primum circuitum perfecit, redit ad faciendum ſecundum, offendit iam in via ſua ante ſe eos, quos habuit poſt ſe, vnde vult extremum quem primum ante ſe inuenit, iterum præcedere, & ſic quandiu in curſu circulari eſt, ſemper aliquem ante ſe inuenit quem præcedere conatur. eo modo auarus quamuis ſit ditiſſimus, tamen

ſemper

ſemper inuenit aliquem ante ſe i. habentem aliquid quod ipſe non habet, & quod vellet habere. quapropter qui vellet omnes in omnibus diuitijs ſperare, nunquam eſſet contentus, aut quietus quacunque re habita. Et ita iudicio meo iſtæ tres dictiones equis ſuis vincentibus, poſſent eſſe eiuſdem, hoc eſt datiui caſus, quamuis Acron velit ſuis equis eſſe ablatiuos inſtrumentales, & quamuis Philologus legat ſuos, cum Porphyrione, dicatque in exemplari vetuſto ſic ſe legiſſe, vt in conſtructione patebit. Inde hi vt raro &c. quia igitur, inquit, omnes ante euntes ſuperare volumus, ideo nemo in tota vita ſua poteſt ſatiari diuitijs. Poſſumus enim, inquit, reperire conuiuas, qui ventrem ſatiant, ſed auarum qui mentem ſatiatam habeat, non inuenimus. vnde de guloſo ſolet dici, quòd citius ventrem quam oculum ſatiet. & de auaro, quòd citius ſaccum quam mentem expleat. Criſpinus, iſte poëta erat garrulus, & Aretalogus ob id dictus. Aretalogus autem eſt facetus mentitor, qui mendacia pulchre colorat, & vero ſimilia facit. is autem dogmata Stoicorum ſcripſit multis, ſed incultis verſibus. Ne ergo poeta noſter garrulus habeatur, & nimis prolixi ſermonis, vt Criſpinus, dicit ſe finem dicendi facturum. Non autem quòd poſſet credi Criſpini verſus abſtuliſſe, ſed vt ille verboſus haberi. & ita per tranſitum more Satyrico Criſpinum taxat. Ordo eſt. Dicit auarus, igitur quoniam tantopere auaritiam damnas, quid nam ſuades mihi? (verſus non ſtaret ſi legatur, Quid igitur ſuades. lege ergo. Quid nam igitur ſuades) non me ſuades, vt viuam Meuius (vel Neuius, vt alij legunt) aut vt Nomentanus. i. prodigus, & luxurioſus ſicut Mœuius, & Caſſius Nomentanus? Eſt autem reprehenſorum modus oppoſitum vitium obijcere. hi cui dicas. Quare ita præceps tuis? reſpondebit, Vis ergo vt limacem ſequar? Reſpondebat poëta, Pergis. i. non ne perſeueras, componere, id eſt comparare, pugnantia, id eſt repugnantia, ſecum, id eſt inter ſe, frontibus. i. extremitatibus, aduerſis. i. contrarijs, qualia ſunt quæ prius reprobaui, & quæ nunc adducis? Cum. i. quando, ego veto te fieri Vappam, id eſt hominem perditum per prodigalitatem, & Nebulonem, id eſt libidinoſum & leuem. Quiddam, id eſt quoddam diſcrimen, quædam differentia eſt inter Tanaim Spadonem, qui nihil habet in ſacculis teſticulorum, & inter ſocerum Viſelli, qui cum hernioſus ſit, ſacculos illos plenos, & maximos habet. Modus, id eſt menſura, & moderatio, eſt. i. conſiſtit in rebus, & certi fines. i. limites ſunt in rebus, vltra quos, & citra quos, rectum, id eſt res iuſta, & recta nequit, id eſt non valet conſiſtere. Sed redeo. i. reuertor, illuc. i. ad illud propoſitum, vnde, id eſt à quo, abij, id eſt digreſſus ſum. Nemo probet, id eſt approbet lauder, commendet ſe, vt, id eſt quia, ſit auarus, & in auaritia permanens, ac laudet potius ſequentes diuerſa ſupple officia, hoc eſt mallem quòd ſtatum ſuum cupiat mutare, quam quòd in auaritia permaneatque pro &, nemo ſupple tabeſcat. i. inuidia conſumatur, quòd. i. quia capella, id eſt capra aliena, gerat, id eſt portet, vber, id eſt mamillas diſtentius. i. pleniores & magis diſtentas. Neque comparet ſe maiori turbæ pauperiorum, atque ſic faciendo laboret ſuperare hunc, atque hunc, id eſt vnumquenque. Cauſam addit, quia locupletior, id eſt aliquis ditior ſemper obſtat, id eſt opponitur, properanti, id eſt feſtinanti ſic vnumquenque ſuperare, vt, id eſt quemadmodum, cum, id eſt quando vngula. i. pes quorum firmiter terræ infixus, vt fortius, & celerius currant, rapit, id eſt raptim trahit. currus miſſos, id eſt emiſſos, carceribus, id eſt locis vbi equi arcentur ne currãt antequam ſignum datum ſit, vnde ſecundùm Seruium, Carcer in ſingulari ſignificat cuſtodiam noxiorum, in plurali equorum retinacula. Cum inquam ita equi currus rapiunt, auriga. i. director equorum inſtat, id eſt ſecundùm Acronis intellectum, inſtantiam, & preſſuram facit, equis ſuis, id eſt per quos ſuos, vincentibus, id eſt alijs qui vicerunt, vel ſicut prius dictum eſt, auriga inſtat, id eſt feſtinanter inſiſtit, equis ſuis vincentibus. i. quã uis equos ſuos viciſſe ſemel videt, tamen adhuc inſtat, & vrget eos, vt vltimum primi curſus iterum vincat, & bis curſum ſuum perficiat priuſquam ille ſemel, & hoc eſt quod dicit, temnens, id eſt parui æſtimans, & facilliter ſuperare ſperans, illum præteritũ, id eſt quem ſemel præterijt euntem inter extremos, quaſi dicat ſi vellet omnes ſuperare, quos ante ſe offendit, nunquam haberet finem, quia quem ſemel præterijt redeundo circulariter iterum ante ſe inuenit. Secundum Philologi autem lectionem, auriga inſtat, id eſt innititur, vt anteuertat equis vincentibus, id eſt ijs qui vincunt ſuos, ſcilicet equos. Verum ſequentia plus arrident communi lectioni, & noſtræ, vt opinor, interpretationi, præſertim cum exprimat inſatiabilitatem animi non contenti ſemel viciſſe, cum inſtet equis ſuis vincentibus, vt iterum vincant. Inde. i. hac de cauſa, fit. i. comparatum eſt, contingit, euenit, vt queamus. i. poſſimus reperire raro aliquem, qui dicat ſe vixiſſe beatum, & qui exacto tempore vitæ. i. poſtquam expliuit tempus vitæ ſuæ, cedat. i. decedat, contentus. i. ſatiatus vita, quemadmodum, conuiua ſatur ſupple cedit, & non prius requirit quam ſaturitatem, & repletionem ventris, qui facilius impletur, quam animus auari qui inſatiabilis eſt. Iam, ſatis eſt ſupple de auaritia dictum, ne tu putes. i. aliquis putet, aut arbitretur, me compilaſſe. i. furatum eſſe, & abduxiſſe, ſcrinia. i. capſas librorum, Criſpini, id eſt illius poëtæ. garruli, lippi, id eſt inepti vel lippos oculos habentis, non addam amplius verbum, ſed finem dicendi faciam.

GLAREANVS.

ACRON hoc loco, cum Horatium, Lucilio, & Iuuenalĩ comparaſſet, vltimum hæc adijcit verba. Denique niſi Iuuenalis, inquit, ſcripſiſſet, iſto nemo eſſet melior, quaſi Iuuenalis in Satyra ſit præferendus Horatio. Memini olim ex Doct. ſæpe audiſſe, Iuuenalem Satyræ maieſtatem corrupiſſe nec ſciſſe Satyram ſcribere. Idque etiam mihi viſum, Sed Acronis hoc iudiciũ de Satyricis tam eſt ingenioſum, quam expoſitio vocis Satyræ. Plerique enim, inquit, Satyram a lance, quæ plena diuerſis frugibus in templo Cereris infertur, nomen accepiſſe dicunt. Alij quod hoc carmen ita multis ac varijs rebus refertum ſit, vt audiẽtes ſaturet. Alij quod ita Satyra conuicia, ac crimina hominũ libere inuadat, vt ſaturi homines. i. ebrij. Hęc & plura ille. Ego puto ex ſententia huius poëtæ in arte, potius ex agreſtibus illis dijs appellatam Satyram. Ipſe. n. poëta ita ait,

> Verum ita riſores, ita commendare dicaces,
> Conueniet Satyros.

Et paulo ante.

> Carmine qui Tragico vilem certauit ob hircum,
> Mox etiam agreſtes Satyros nudauit.

Ad quæ verba etiam ipſe Acron ita ſcribit, Docet, inquit, vnde nata ſit Satyra.

> Loquacem Delaſſare valent Fabium.

Ante loquacem diſtinctio eſt, & ſuſpenſa ſententia, cui figurate, nec minus eleganter infertur, loquacem delaſſare valent Fabium. Quæ non intelligens ſubtilis, ac argutus ille an notator legendum exiſtimat, laſſare vt valeant, præcedit enim, inquit, adeo multa. i. tam multa quas particulas, vt, coniunctio ſubſequi conſueuit. Imperioſus grammaticus, qui poetam noſtrum ad haſce nugas adigit.

> Non tuus hic capiet venter plus.

Quidam hic, quidam hoc, alij hinc legunt, quod mihi maxime probatur. Quod autem in commentario Acronis legitur quia habes centum millia modios, corruptum eſt. Legendum enim modium.

> Decepta cupidine falſo.

Et notandum, inquit Acron, cupidinem genere maſculino pro cupiditate noue poni. Immo ego miror quis has nugas in Horatium vexerit, apud quem cupido nullo nunquam genere alio inuenitur, quam maſculino. Id etiam Ode xvj. lib. ij. Carminũ annotauimus, Caue conſtruas, falſo inquit, vt Badius exponi poſſe contendit.

> An ſi cognatos nullo natura labore.

Siue interrogatiue per an legatur, ſiue enunciatiue per at, intelligendum tamen ſemper eſt, ſi retinere velis. ſ. his tuis moribus, ac auaritiæ ſordibus, nihilo plus efficies, quam qui aſellum ſubfrænis currere docere velit.

> Vmidius quidam (non longa eſt fabula) diues.

Acron hoc loco ſupplet, ita, vt ſit ita diues. In Porph. commẽtario ſuppletur, ideo, ſed legendum puto, adeo, vt ſit, adeo diues. Præterea quidam Vmidium, quidam Vnidium, quidam etiam Vbidium ſcribunt, de quibus nihil certi habemus quod affirmare queamus. Fortiſſima Tyndaridarum. Hoc Acron de Clytemneſtra, aut Helena intelligit. Porphyrion de Clytemneſtra. Sed ſi hoc ita eſt oportuit Tyndaridum genitiuum eſſe, non Tyndaridarum. Sed videtur Horatius ab accuſatiuo fœminino græco τυνδαρίδα formaſſe nominatiuum fœmininum Tyndarida, Tyndaridæ, ſicut ab accuſatiuo τὸν κρατῆρα fœmininum cratera. Huius rei admonuit nos olim Domi. E. R. præceptor noſter. Quid mi igitur ſuades? vt viuam Meuius? aut ſic. Mira in his proprijs variatio. Nam quidam Nenius legunt alij Menius, vt Porphyrio epiſt. xvj. ab initio, quod placet. Satyra

ra autem tertia paulo poſt, vtrunque nomen eſt, Menius abſentem Neuium cum carperet, quanquam quidam eo loco pro. Nenio legunt Nomium, quod item placet. Acron autem hic de Menio hæc habet, Menius tam parcus fuit, vt merito ſordidus appellaretur. Eademque verba apud Porphyrionem leguntur. Sed Satyr. iij. de Menio longe alia ſcribit Porphyrio. Quod ad hunc locum attinet, ego per Menium neutiquam hominem ſordidum intelligo. Quorſum enim attinebat Horatiô impugnanti, auarum ab auaro opponi? Hoc ſenſu, Horati, quando auaros damnas, vta igitur, vt viuam Menius, qui fuit auarus? Quid inſulſius, immo quid alienius à poëtæ mente? Quare intelligendus Menius qualis à poëta deſcribitur epiſt. xvj. ſcurra ac prodigus, qualis etiam Nomentanus. Nec obſtant verba, ſequentia, pergis pugnantia ſecum Frontibus aduerſis componere. Pugnantia.n. hic ſunt Horatij exempla, auari vt Ouidij, & prodigi, vt de Menio ac Nomentano. Illuc, vnde abij, redeo, memnon vt auarus. Nemnon' vt auarus legi dum, non autem, Nemo at ſit auarus? vt quidam ea Acronia commentario decepti legunt. Quippe Acron omnia ſequentia verba ad auarum torquet, cum Horatius ad huius Satyræ principium reſpexerit, atque adeo ad prima verba, Qui fit, volens nunc huic Satyræ finem imponere. Eſt autem hic ſenſus. Qui fit vt nemo ſe probet, excepto vno auaro, ac potius vnuſquiſque laudet diuerſa ſequentis, tabeſcatq́. quòd aliena capella gerat diſtentius vber, neque quiſquam ſe cõparet maiori turbæ pauperiorum, immo laboret hunc atque hũc ſuperare? quaſi dicat. Si turbam pauperiorum poſt nos relictam intueremur, potius quam ditiorum antecedentem videremus vtique quam longe hanc illa ſuperaret, quietiores mente futuri. Et niſi repetatur illud, Quid fit certe nullus erit hic ſenſus. Badius Hercule hunc locum non intellegit. Sed ita nobis olim expoſuit Doct. præceptor noſter. Eſt autem totus locus interrogatiue legendus. Porrò expoſitio quoque Porphyrio. & ſequens comparatio, noſtræ ſententiæ maxime congruent, vt lector ipſe iudicabit.

ARGVMENTVM.

SATYRAE II.

Tigelli Hermogenis poeta liberaliſſimi in ſuos compotores meminit, & Satyra tertia.

AMBVBAIARVM collegia, pharmacopolæ,
Mendici, mimæ, balatrones, hoc genus omne
Mœſtum, ac ſolicitum eſt cantoris morte Tigelli.
Quippe benignus erat. contrà, hic ne prodigus eſſe
Dicatur metuens, inopi daré nolit amico;
Frigus quo, duramq́ue famem depellere poſſit.
Hunc ſi perconteris, aui cur, atque parentis
Præclaram ingrata ſtringat malus ingluuie rem,
Omnia conductis coëmens obſonia nummis:
Sordidus, atque animi quòd parui nolit haberi;
Reſpondet. laudatur ab his, culpatur ab illis.
Fuſidius vappæ famam timet, ac nebulonis,
Diues agris, diues poſitis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti mercedes exigit; atque
Quanto perditior quiſque eſt tanto acrius vrget.
Nomina ſectator modò ſumpta veſte virili
Sub patribus duris tironum. maxime, quis non,
Iupiter, exclamet; ſimulatque audiuit? at ipſe
Pro quæſtu ſumptum facit. hic, vix credere poſſis,
Quàm ſibi non ſit amicus: ita vt pater ille, Terenti
Fabula quem miſerum nato vixiſſe fugato.
Inducit; non ſe peius cruciauerit, atque hic.

ASCENSIVS.

AMBVBAIARVM collegia, pharmacopolæ, Mẽdici, &c.) In hac ſecunda Satyra Horat. primum oſtendit exemplis quo Dum vitant ſtulti vitia in contraria currunt. Cum enim nolint circa medium in quo virtus conſiſtit, immorari, ſed contenti ſint alterum extremum à quo abhorrẽt effugere, in alterum extremum non minus vitioſum dilabunt. Deinde oſtendit multos magis ex opinione ſua praua, & ex cõcupiſcentia effræni peccare quã ex rerum diſcrimine. vnde oſtẽdit non minus voluptatis eſſe in proſtituta, quam in nobili matrona ſi non falſa opinione duceremur. Contra multo grauius eſſe peccatum, atque periculum in matrona, quam in ancilla, aut publica meretrice, quo circa dehortatur nos ab adulterio cõmittendo. Quod vero ad Lupanaria videtur inuitare, nõ ſic intelligas quaſi laudabile ſit, ſed minus vitioſum. Neque vero ita damnabile reputabatur ſimplex fornicatio à gentilibus qui legem diuinam nõ agnoſcebãt, ſicut à nobis qui veritatem agnoſcimus quo circa in ſentẽtijs poëticis, quæ chriſtianę veritati conſonæ ſunt, comprobentur quę mim', ab Ethnico dictę puteotur. Et hæc de argumento huius Satyræ. Ambubaiarum collegia &c. M. Tigellius Hermogenes Muſicus tam prodigus, inquit, largitor fuit, quod omnes gulæ proceres, ac perditæ libidinis homines quales ſunt tibicines, hiſtriones, paraſiti, gnatones, mimi & mimæ, epulones, balatrones, mendici, vnguentarij, caupones, & omnes qui ad horum pertinent collegia, mœſti a ſolliciti ob eius mortem effecti ſint, & non immerito (dicit hoc autẽ per ironiam ex affectu eiuſmodi hominum) quia certe erat benignus, immo erat prodigus largitor, dans quibus non oportuit & plus quam decuit. Contra hic &c. econtrario dabitis eſt alius tantum prodigentiam effugiens, vt ne prodigus cenſeatur, nolit dare amico inopi quo frigus, aut dirã famem poſſit propellere. Vide quam ſignate notet tenacitatem auari. Non dicit quòd nolit dare cuicunque petenti, ſed ne amico quidem. Nec cuicunque amico, ſed ne inopi quidem. Neque dicit, quod nolit amico inopi dare equum, aut veſtem honeſtam, aut alia ad honeſtius, & commodius viuendum vtilia, ſed quod nolit ei dare. Quo poſſit inopẽ defendere vitam, & frigus & famem non tenuem, ſed diram, & execrabilem propellere. Si perconteris aut. i. interroges, hunc. i. alterum horum, videlicet Tigellium, quare patrimonium ſuum ita abliguriat, & dilapidet, reſpondet quòd nolit reputari ſordidus, & parui animi. Laudabitur autem ab his qui talem vitam amant, & conſimilia faciunt. Culpabitur autem ab illis, qui aut virtutem mediam colunt, aut in oppoſitum vitiũ fugiunt. Si vero perconteris Fuſidium auarum vſurarium, qui pro ſingulis denarijs ad vſuram præſtitit quinos lucrari vult cũ tamen ſit ditiſſimus agrorum, & pecuniarum, ſi inquam quæras ab eo quare id faciat, reſpondebit, quòd timeat reputari Vappa aut nebulo, id eſt homo prodigus atque iners, & ſine induſtria, nihil conſilij, aut penſi habens nihilq́. ſuperlucrari ſciẽs. Oſtendit autem poëta quomodo fieri poteſt, quòd quinas mercedes pro capite, hoc eſt ſorte, ſeu principali pecunia ad vſuram præſtita exigit, quia ſectatur iuuenes perditos, qui duros, & rigidos patres habentes ſeſe ad militiam conuertunt. vnde ſi parentes diutius vixerint, ex caſtrenſi peculio vſurarius ille ſolutionem ſibi comparabat. Nam licet illi qui in paterna poteſtate ſunt, rem paternam alienare non poſſunt, peculium tamen caſtrenſe poſſunt, & quia in ea re maxima fraus eſt, & [illegible] iuuenum incautorum, quæri[illegible] auctor quis tam patiens eſſe [illegible], vt non inuocet Iouem in vltionem talis facinoris. At ille [illegible] quæſtu &c. facit hypophoram, id eſt obiectionem. po[illegible] enim aliquis dicere, quòd Fuſidius ille dignus ſit qui multum lucretur, vel quòd neceſſe habeat multa lucrari, ex quo graues ſumptus faciat, immo pro magnitudine lucri. Contra quod dicit Poëta, Hic. i. dicis quòd hic pro quæſtu ſumptum facit. Vix, inquit, poſſis credere quantum ipſe ſit inimicus ſibi, ita quòd Menedemus in tertia Comœdia Terentij, quæ ab eo dicitur Heautontimorumenos, id eſt ſeipſum crucians, non maiorem abſtinentiam fecerit. neque ſeipſum grauius cruciauerit, eo quòd filium ſuum Clinian per duritiam ſuam coegit in militiã abire, quam ille ſeipſum cruciat ne prodigus habeatur. Nunc pauca vocabula declaranda ſunt. Ambubaiæ ſecundum Acronem Syrorum lingua dicuntur mulieres tibicinæ. Alij latinũ putant, & dictum quòd am. i. circum, Baias locum amœniſſimum, & voluptatis plenum verſentur. Collegium, eſt collegarum. i. eorum qui ad idem officium miſſi ſunt, aut circa idem ſtudium verſantur, conuenticulum. Pharmacopola gręce, vnguentarius ſeu

Ambubaiæ.
Collegium
Pharmacopola.

ti venditor latine dicitur. Nam pharmacon ſignificat vnguentum, & pola venditorem. nam πωλῶ eſt vendo. Vnde etiam bibliopola, venditor eſt librorum. In locis autem calidis nulla voluptas ſine vnguento eſt. Mendici, hic ſunt paraſiti, & menſarum delicatarum ſectatores per aſſentationes ſuas. Mimi, ſunt hiſtriones, & mimę ſaltatrices geſtu, & ſaltatione corporis gratiam captantes. Balatrones, ſunt Seruilio Balatroni ſimiles perdite gula, & voracitate. vt autem a balatu dicantur, non patitur verſus. Nam balare primam producit, quæ in balatrones hic corripitur. Tigelli per apocopem pro Tigellij dicitur.

Tigellius. Nam in alia Satyra vocabitur Tigellius, non Tigellus, de quo ſic dicit Porphyrio: Marcus Tigellios Hermogenes Muſicæ artis ſcientia prędirus Caio Cæſari dictatori ſuit familiaris poſtea Cleopatre quia dulciter cantabat, & iocabatur vrbane. Auguſto quoque ita placuit, vt inter familiares, ac domeſticos haberetur. hæc ille. Scias autem lector, c, literam poni pro Caio. & licet ſcribatur per c, profertur tanquam per g, ſcriptum

Percunctor. Percunctator. Gaius. Percontari eſt ſciendi, & experiendi gratia aliquid rogare, & vel à cuncta, id eſt mora deducitur, eo quòd quos percunctamur difficilia moram faciant prius quam reſpondeant, & tunc ſcribitur per v, & c, vel dicitur à conto. i. baculo, quo nauta inquirit profunditatem maris, & tunc per o, ſine c, ſcribitur percontor. Quinas mercedes capiti. i. pro ſingulis nummis datis quinque exigit bene enim, & proprie hic poſuit quinas, Nam diſtributionem notat. Caput autem, ſeu capitale, vel ſors eſt ea pecunia quam ad vſuram damus Lucrum autem vocatur

Fœnus. fœnus quaſi fœtus pecuniæ. vnde etiam à fœtu dictum eſt, vel q ſit fœtus terræ lucro cedens. ſine cultura enim naſcitur. Cetera in conſtructione patebunt. Ordo igitur eſt, Collegia. i. ſocietates, & conuenticula Ambubaiarum, id eſt mulierum tibicinarum, & ſaltatricum, ac laſciuarum: Pharmacopolæ, id eſt vnguentarij, ſeu vnguenti venditores, mendici. i. paraſiti & hiſtriones, mimæ ſaltatrices, & cantatrices hiſtrionicam exercentes. Sunt tamen qui legant mimi, vt maſculinum genus præpolleat, quod ſi offendero, non deleam, nec ſi mimę legatur refellam, quia rara lib. fides: dum ex ſua quiſque ſententia alius corrigere alius inuertere veteres lib. audet. Acron autem mimæ legit, quo modo ſibilus vitatur balatrones, id eſt comedones, & gulæ indulgentes. omne hoc genus laſciuorum, & luxurioſorum hominum eſt mœſtum ac ſollicitum morte. i. propter mortem Tigellij. Tigelli. quippe, quia certe ipſe erat benignus, vt dicebāt ipſius amatores & ſectatores, cum potius dicendus prodigus eſſet. Eſt autem amara irriſio Poëtæ, non carens Satyrico ſcommate. vult ergo dicere, q Trigellius ſummopere fugiebat auarus, aut ſordidus reputari. In locutione aūt eſt zeugma à poſteriori, vt noſcunt grammatici. Contra. i. econtrario hic. i. alius, metuens ne dicatur eſſe prodigus, nolit dare amico inopi, & egēti aliquid, quo poſſit propellere. i. procul à ſe pellere frigus, & diram. i. ſæuam, & immanem famem. ſi tu percunteris. i. interroges hunc, videlicet Tigellium prodigum, cur ipſe malus. i. vitioſus, & perditus, ſtringat. i. diminuat Paulatim & conſumat, ingluuię. i. voracitate gulę, ingrata. i. odioſa heredibus, vel ingrata, q vnde beneficium accepit, non refert, ſed ſibi duntaxat vtitur, ſtringat inquam præclaram rem. i. valde amplum & clarum patrimonium aui, atque parentis. i. patris. i. quod auus patri, & pater ipſi filio dereliquit. ſtringat inquam patrimonium ſuum, coemens. i. ſimul emens, omnia obſonia. i. omne genus cibariorum. nummis. i. pecunijs, conductis. i. ad vſuram acceptis pro quibus tanquam pro rebus conductis mercedem pendere debebat. Nam obſonium eſt quidquid comedi poteſt vltra panem ipſum gallice pitance. Si tu ergo percunteris hunc, ipſe reſpondet, q hoc facit, q. i. quia nolit haberi. i. reputari ſordidus, & parui animi, ipſe autem in hoc reſpondens laudatur ab his. i. ab aliquibus, qui ſimile faciunt aut quibus hoc prodeſt, & culpatur. i. argoitur, & reprobatur ab illis. i. alijs, qui aut virtutem mediam. i. liberalitatem, aut vitium oppoſitum. i. auaritiam colunt. Bonfinis autem qui negat ablatiuos actiue ſignificantes paſſiuis conſtrui diceret hoc ſenſu loco culpatur ab his. i. propter hæc, aut nomine horum, & laudatur ab illis. i. propter illa, aut nomine illorum ſed eius dicto parum moueor. Fuſidius diues agris & diues nummis, poſitis in fœnore. i. ad vſuram, timet famam. i. infamiam, Vappæ, & Nebulonis. i. ignaui, & perditi hominis, & ideo hic exigit. i. expoſtulat capiti. i. principali ſummæ expoſitæ, quinas mercedes. i. pro ſingulis nummis quinque, atque vrget. i. compellit, ſoluere tanto acrius. i. vehementius, quanto quiſque eſt perditior. i. minus accuratè res ſuas agens. Sectatur enim. i. inſequitur. & captat vt in libro ſuo ſcribat, nomina tironum. i. nouorum militum & hoc dico veſte virili, id eſt toga, quam anno quartum decimum accipiebant, & tunc ſtipendia facere poterant, ſumpta. i. accepta, ſub duris. i. ſeueris, & rigidis patribus. Hoc autem, vt dixi, fecit propter peculium caſtrenſe. Quis ſimul ac. i. immediate poſtquam audiuit, quòd Fuſidius talia facit, non exclamet, O maxime Iupiter, quare ſupple non percutis fulmine tam auarum, & iniquum hominem? Deinde poeta ponit obiectionem. quaſi quis dicat, At pro ſed, ò Horati, ille. ſ. Fuſidius, facit ſumptum, id eſt expenſas, pro quæſtu, id eſt ſecundùm magnitudinem quæſtus, & lucri, & ita videtur illi non tradendum ſi multa lucretur. Reſpondet poëta, Hic, id eſt dicis tu quòd hic, videlicet Fuſidius faciat ſumptum pro quæſtu, vt vix poſſis credere quam, id eſt quantum, non amicus, id eſt inimicus ſit ſibi, hoc eſt quatenus Genium ſuum fraudet, hoc eſt alimenta naturæ ſuæ debita ſubtrahat, ita, id eſt in tantum eſt ſibi inimicus, vt ille pater, ſcilicet Menedemus, quem fabula, id eſt tertia Comœdia, Terentij, id eſt Terentij, inducit viriſſet miſerum nato, id eſt filio videlicet Clinia, fugato, id eſt coacto ire in militiam, non cruciauerit ſe peius, id eſt durius, & accumulatius, atque, id eſt quam hic, de quo loquor, videlicet Fuſidius.

Si quis nunc quærat, quo res hæc pertinet. illuc,
Dum vitant ſtulti vitia, in contraria currunt.
Malchinus tunicis demiſsis ambulat: eſt qui
Inguen ad obſcœnum ſubductis vſque facetus,
Paſtillos Rufillus olet: Gorgonius hircum.
Nil medium eſt. ſunt qui nolint tetigiſſe, niſi illas
Quarum ſubſuta talos tegat inſtita veſte.
Contra, alius nullam, niſi olenti in fornice ſtantem.
Quidam notus homo, cum exiret fornice: macte
Virtute eſto, inquit, ſententia dia Catonis.
Nam ſimulac venas inflauit terra libido:
Huc iuuenis æquum eſt deſcendere: non alienas
Permolere vxores. nolim laudarier, inquit,
Sic me, mirator cunni Cupennius albi.

ASC. SI quis nunc quærat &c. Oſtendit ad quod propoſitum Tigelli prodigalitatē, & Fuſidij auaritiam deſcripſerit, vt. ſ. oſtendat q dum vitant ſtulti vitia, in contraria currunt quod in de Arte poetica ſic dicit, In vitium ducit culpę fuga ſi caret arte [illegible] ergo, vt ſic vitemus vnum extremum vitioſum ne in alterum pręcipitemur, ſed circa medium mutemur. Malchinus tunicis demiſſis ambulat idem aliorum etiam plures [illegible] nonnullos Mœcenatem [illegible] Agrippam tangit. Nam [illegible] veſtibus talaribus, & [illegible] tenuiſſimis vtebatur. [illegible] veſtibus precioſis quos Cato [illegible] iactauit, dicit Iuuen. Sat. xiij. Præcipitare volens etiam [illegible] veſtem Purpuream teneris quoque Mœcenaribus aptam. Nec obſtat, q Mœcenas ſummus amicus, & fautor Horatij erat, quia etiam amicorum vitia moderate notabat, vnde de eo dicit Perſius,

Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico Tangit &c.

Malacos. Malchinus autem vocatur, quia malacos mollem ſignificat. In Acronis Comment. tamen ſcriptum reperi Malthinus, & ſimiliter in Porph à maltha quod malachon, id eſt mollis dicitur. Agrippam autem dicunt vſum veſtibus ad nares vſque deciſis, vnde hic facetus dicitur. Nam facetus is proprie dicitur qui facit aliquid vrbane. aut dicit cum geſtu non inuenuſto. Dici autem ſolet de talibus tunicis, q nihil ſit eis facetius, quia ſemper ſtant, quando dominus earum ſedet. Demiſſis, id eſt deorſum miſſis. Subductis. i. ſurſum vel ſurſum ductis. Paſtillos: à pane per diminutionem dictos affirmat Feſtus Pompeius, vt ſit panis ex aliqua admixtione ſuaui: Alij tamen volunt paſtillos hinc vnguentum Facetus. Paſtill. ſignificare. Quidam notus homo &c. ſi hanc ſententiam Cato nequam Poëta diuinam dicit, intelligat ſic quaſi ſine vitio, aut peccato liceat accedere meretricem, & proſtitutas falſo intelligis, ſed id prætendit Cato, & etiam poëta, quod minus malum eſſet ad proſtitutas accedere, quàm alterius torum violare. Quod vero Cato hoc ſenſit, patet quia frequentanti Lupanaria dixit, non debere eum illic habitare. Et poeta in textu dicit hoc faciendum eſſe quando terra libido vrget. per hoc

enim

enim quod dicit terram libidinem ad hoc inſtigare, ſignificat non honeſtum eſſe factum ſed tolerabile vitium. vnde lex ciuilis non approbat, ſed tolerat in ciuitatibus bonis Proſtibula. Non tamen in honeſto loco debent conſtitui, vnde hic dicitur Fornices deſcendere, quaſi ad locum abiectum. Nam & fornices ſunt ſpecus illi, qui ſunt ſub arcubus murorum ciuitatis, aut theatri, aut ſub arcubus triumphalibus, in quibus proſtitutæ reſidebant, & inde fornicari dictum eſt. Permolere, ſubagitare, Satyrica petulantia dictum eſt. Nam rem veneream ſignificat, in qua alter alteri ſuperponitur, vt mola molæ cum rotatur. Ludarier, pro laudari. per paragogen Comicam. Mirator, laudator & ſectator. ſic Lucanus, Miratorq. Catonis. i. imitator. Cupennius, de quo Porphyrio ſic dicit C. Cupennius Libo Cumanus Auguſti familiaritate clarus, corporis ſui diligentiſſimus, ſectator matronarum concubitus. Albi cunni miratorem videtur mihi non pro candido dixiſſe, cum vtique poſſint, & vulgares mulieres etiam meretrices candidæ eſſe, ſed ad veſtem albam qua matronæ maxime vtuntur, relatum eſt. hæc ille. Macto Macte. i. magis aucte. i. cumulate ſignificat. quo verbo in ſacrificijs auctis, & accumulatis vtebantur, & ad eos quorum virtutem augeri volebant etiam dicere conſueuerunt. Repertum eſt etiam mactus. Nam olim integrum erat, nunc præter vocandi caſum nullum oſtenderis. Ordo eſt: Si quis quærat nunc quo. i. ad quod propoſitum, hęc res quam de Tigellio, & Fufidio dixit pertinet, dicam ſupple q̃ pertinet illuc: i. ad illud propoſitum, quòd dum ſtulti vitant, id eſt effugere conantur, vitia quæ ſunt in altero extremo, currunt, id eſt pręcipites ruunt in contraria, quę ſunt in reliquo extremo. Malchinus, id eſt quidam mollis, & delicatus, vt, Mæcenas, ambulat. i. ocioſus incedit, tunicis demiſſis. i. deorſum ad talos vſque miſſis eſt alius (vt Agrippa ſecundum quoſdam) qui exiſtens facetus, vel volens videri facetus ambulat tunicis ſubductis. i. ſurſum ductis vſque ad obſcœnum inguem. i. vſque ad podicem. Rufillus vir ille delicatus, olet paſtillos. i. ſemper odorem habet paſtillorum. i. bonorum odorum. & Gorgonius, homo fœdus, & incultus, olet hircum. i. fœtorem hircinum maxime ſub alis habet. vnde nil eſt medium. i. nolit ſeruant medium, in quo tamen virtus moralis conſiſtit. Sunt nonnulli, qui nolint tetigiſſe. i. polluiſſe, & naturaliter cognouiſſe niſi illas, quarum talos. i. imas partes crurum inſtita. i. matronalis veſtia oblonga, & reliqua indumenta cooperiens, tegat inquam talos veſte ſubſuta. i. cui inſtitæ eſt veſtis ſubſuta, qua teguntur tali. De inſtita, vt vidimus apud Bonfinem, ſic in de Arte Amandi Ouidius, Eſte procul vittæ tenues inſigne pudoris, Quęque tegis medios inſtita longa pedes, hoc eſt niſi matronas quæ ſtolis albis vtebantur. Contra. i. econtrario, alius nolit tetigiſſe niſi ſtantem. i. proſtantem, in fornice. i. Lupanari, olenti. i. fœtenti. Quidam homo notus. i. nobilis, & iuuenis tamen, cum exiret fornice. i. proſtibulo, & Catonem vellet fugere, ſententia dia, id eſt diuina Catonis, inquit, macte. i. ò magis aucte virtute, eſto, id eſt permittatur tibi hoc facere. Nam ſimul ac, id eſt ſtatim poſtquam tetra. i. obſcœna, libido. i. appetitus venereus, inflauit. i. incitauit venas ad luxuriam æquum. i. permiſſum eſt, vos ò iuuenes deſcendere huc. i. ad Lupanaria, & non eſt æquum permolere. i. ſubagitare alienas vxores. Cupennius. i. C. Cupennius Libo, mirator. i. laudator, & ſectator, cunni. i. membri muliebris, albi. i. alba ſtola tecti, hoc eſt matronalis, inquit, ego nolim me laudarier. i. laudari ſic. i. ſicut laudatus eſt iuuenis. qui non ad matronas, ſed ad meretrices acceſſit.

Audire eſt operæprecium, procedere recte
Qui mœchis non vultis: vt omni parte laborent:
Vtque illis multo corrupta dolore voluptas,
Atque hæc rara, cadat dura inter ſæpe pericla.
Hic ſe præcipitem tecto dedit: ille flagellis
Ad mortem cæſus: fugiens hic decidit acrem
Predonum in turbam: dedit hic pro corpore nũmos:
Hunc perminxerunt calones. quin etiam illud
Accidit; vt quidam teſteis, caudamque ſalacem
Demeteret ferro. iure omnes: Galba negabat.
Tutior at quanto merx eſt in claſſe ſecunda?
Libertinarum dico: Saluſtius in quas
Non minus inſanit: quàm qui mœchatur. at hic ſi,
Qua res; qua ratio ſuaderet: quaque modeſte
Munificum eſſe licet, vellet bonus, atque benignus
Eſſe: daret. quantum ſatis eſſet: nec ſibi damno,
Dedecorique foret: verum hoc ſe amplectitur vno;
Hoc amat, & laudat: matronam nullam ego tango.
Vt quondam Marſæus amator Originis, ille
Qui patrium mimæ donat: fundumque, laremque:
Nil fuerit mi, inquit, cum vxoribus vnquam alienis.
Verum eſt cum mimis: eſt cum meretricibus. vnde
Fama malus grauius, quam res, trahit. an tibi abunde
Perſonam ſatis eſt, non illud, quidquid vbique
Officit, euitare? bonam deperdere famam,
Rem patris oblimare, malũ eſt vbicunque. quid intereſt
Eſt in matrona, ancilla, pecces ue togata?

ASC. Audire eſt operępreciũ, i hoc textu auctor tria facit. Primo dehortatur ab adulterio, & matronarũ concubitu, oſtendens eos qui matronas ſectantur, raro libidinem ſuam explere. aut voluptatem conſequi propter cuſtodiam matronarum, & ſi quando intẽtum obtinuerint, in maximo periculo eſſe, & ſæpe multos dolores pati. Nam alius eorum cogitur ſe præcipitare detecto, aut per feneſtram alius flagellis cęditur quaſi vſque ad mortem, alius ſpoliatur ab illis qui ad hoc inuigilant alius coactus eſt corpus ſuum, & maxime virilia redimere ab auaro marito, alius ſtupratur quod vitium turpitudinis, & inominabile dicitur, aut vrina conſpergitur. alius teſticulos, & caudã virilem amittit. Secundo oſtendit amores in libertinas eſſe vitioſos, & ſæpe damnoſos. & hoc exemplo Saluſtij hiſtoriographi, qui cum libertinas perdite amaret, & patrimonium ſic conſumpſiſſet, nec vereretur earum amores fateri, ex ſenatu expulſus eſt, & infamis habitus: Tertio exemplo Marſæi probat meretricios amores eſſe cauſam famæ bonæ ac rei familiaris perdendæ, vnde concludit non ſatis eſſe perſonam certam in peccato fugere, ſed oportere ipſum peccatum in quacunque perſona deuitare. Illud autem: Quid intereſt in matrona &c. Acron ſecundum Stoicorum diſciplinam eſſe dictum docet, qui dicunt omnia vitia eſſe paria. Contra quos eſt tamen ſequens ferè Satyra. vnde oportebit dicere poëtam more poëtico diuerſas opiniones recitare, aut ſenſum eius fuiſſe, quòd non refert in qua perſona quis peccat cum ſine peccato eſſe non poſſit, quamuis grauius ſit in vna perſona, q̃ in alia. Prima dictarum partium eſt in principio. Secunda ibi, Tutior at quanto. Tertia ibi, Vt quondam Narſæus. Primorum duorum verſuũ duplex eſt ſenſus. Prior vt ſi, O vos qui non vultis mœchos procedere recte. i. habere bonum proceſſum, & proſperitatem, operæprecium eſt. i. dignum opera, hoc eſt vtile, & iucundum eſt tanquam res habens in ſe precium, & mercedem laboris, audire qualiter in omni parte laborent. Et ſic videtur intelligere Acron, & ita legi debet, ſicut etiam ipſe legit in accuſatiuo mœchos. vel in eodem ſenſu poteſt legi mœchis in datiuo, vt ſit, vos q̃ non vultis vobis, & inſtitutum procedere mœchis recte operæprecium eſt audire. Alius ſenſus eſt, O vos qui non vultis procedere ad ſcorta veſtra recte, id eſt directa via, & publica, ſed ſinuoſo flexu, & ſecreto itinere operæprecium eſt vos audire in quanto periculo, & quam modica voluptate tales ſint. & tunc mœchis erit datiuus localis, vt ſit, Qui non vultis procedere mœchis, id eſt ad mœchas, & concubinas, ſeu ſcorta veſtra, recte &c. Dura pericla, per ſyncopam pro pericula. Nummos, pro corpore, vel ne ſtupretur, aut occidatur, vel ne caſtretur. & hoc vltimo modo ponetur totum pro parte, corpus pro membro virili. Caudam ſalacem, à ſaliendo potius dici volunt, q̃ membrum illud in libidine ſaliat. Galba negauat eſſe iure factum, in qua re amare Seruium Galbam iuriſconſultum poëta notat, qui ſi contra manifeſtum pro adulteris reſponderet, quia & ipſe adulter eſſet. Tutior at quanto merx eſt in claſſe, ſecunda, Claſſis præcipue duo ſignificat. primo congregationem plurium nauium, quanquam pro vna naue etiam apud Virgilium interdum accipiatur. & ſunt qui uolunt à ſonitu aquarum inter naues fractarum nomen accepiſſe. Alij autem à ligno, quod Græci calon uocant. unde & cala pro fuſte ligne quem milites interdum

terdum portant, accipitur à Lucilio, cum dicat, Frange calam mi ſer, vt calcas .i. frange baculum tuum, & fac ignem vt caleas. Inde autem dicuntur Calones, qui baculos poſt dominos ſuos portant.

Calones

Secundo accipitur claſſis pro portiuncula alicuius multitudinis in varios ordines pro diuerſis meritis, & officijs diſtinctæ, vnde apud Quintil. præcipiuntur diſcipuli debere in claſſis diſtribui. vbi ergo vulgo dicitis, Ego ſum in ludo noſtro de primo, aut de ſecundo loco, doctius diceretis, Ego ſum ſe prima, aut ſecunda claſſe. Liuius autem oſtendit quinque fuiſſe militum claſſes in exercito Romanorum. & inde reor claſſica dicta tubarum clangores, quibus milites, vt in claſſes ſuas eant, & ad hoſtiú turmas agminatim procedant, exhortatur. Totus autem muliebris ſextus in tres claſſes diſtribui poteſt ſecundum quod tres ſunt ſtatus hominum. Nam omnis homo, aut liber genitus eſt. & in nullam ſeruitutem redactus. & ſic dicitur ingenuus, & liber, aut io ſeruitute natus, aut in ſeruitute redactus, nunc tamen manu miſſus eſt, & libertate donatus, & ſic libertinus eſt. Aut adhuc in ſeruitute tenetur, & tunc ſeruus dicitur. Sic & in mulieribus matronæ ingenuæ, & libere ſunt, & primam claſſem faciunt, libertinæ ſecundam ancillæ tertiam.

Matrona

Dicitur autem matrona (vt Aul. Gel. vult) quæ vt mater fiat in vxorem ducitur, quamuis nondum mater ſit. Et qui poëtam in illo verſu, Eſt in matrona, ancilla pecces ne rogata, volunt de his tribus claſſibus loqui, dicunt togatam pro libertina capi. Alij autem alium ordinem attendentes accipiendam putant pro deprehenſa in adulterio, & proprerea infami. ſicut in ij. Sat. Iuuen. patet vbi damnatę propter adulterium oſtenduntur accipere togam more meretricum. vnde bonus ordo eſſet, vt dicatur nihil intereſſe quantum ad famę, & rerum perditionem, an quis peccet in matrona .i. libera & coniugata, an in ancilla .ſ. ſoluta, ſed non proſtituta, an vero in togata .i. infami, & proſtituta.

Togata

Cum tamen grauius ſit peccatum in matronæ corruptione quàm in ancillæ, & in ancillæ, quàm in meretricis concubitu ordo eſt, O vos qui non vultis mœchus .i. adulteros, procedere .i. habere proceſſum, & proſperitatem, recte .i. ad libitum eorum, vel ſic, O vos qui non vultis conatum procedere .i. proſperari, mœchis, id eſt adulteris, vel, vt dixi, ſic, O vos qui noo vultis procedere .i. proficiſci recte .i. recta via mœchis .i. ad mœchas, vt datiuus localis, operęprecium eſt audire &c. Aut ſecundom Acronem ſic, Operæprecium eſt vos mœcos, qui non vulti procedere recte, id eſt recta via ad Proſtibulum, ſed occulte ad matronas, audire, vt .i. quemadmodum, laborant .ſ. mœchi, &c. Inter has conſtructiones ne te incertum faciam, meo iudicio prima pręferenda eſt, & eius ſenſus eſt, O vos qui odiſtis mœchos, & non vultis eos proſperari, audire aduerſitates quas patiuntur. Ideo autem alloquitur eos, qui adulterium non amant, quia adulteri non libenter audiunt ſua incommoda, & ſecundum hanc lectionem dicendom eſt męchos in accuſatiuo. Ad qood dicendum multum nos inuitat quòd hi duo verſus ſompti ſunt ex Ennio, apud qoem accuſatiuus præconſtruitur illo verbo procedere, tum dicit, Audire eſt operæprecium procedere recte, Qui rem Romanam voltis &c. Legamus ergo ſic, O vos qui noo vultis mœchos .i. adulteros, procedere recte .i. habere rectum proceſſum, & proſperitatem, operæprecium eſt, id eſt iucundum & res digna laborē, audire vt .i. qualiter, mœchi ſupple laborent, id eſt in periculo, & labore ſint ex omni parte, que pro &, vt .i. qualiter, voluptas quam habent in peccato adulteri, cadat .i. accedat, contiogat illis, corrupta .i. diminuta, multo labore, id eſt propter multos labores, & cadat illis rara, & ſæpe inter dura pericla .i. pericula. vnde hic, id eſt vnus eorum, dedit ſe præcipitem tecto, id eſt præcipitanit ſe de tecto, marito .ſ. aduentante ſubito ille, id eſt alius, cæſus eſt, id eſt percuſſus eſt flagellis vſque ad mortem excluſiue, ſicut de Saluſtio narratur. Hic, id eſt alius fugiens, decidit in acrem, id eſt vehementem, & immitem turbam prædonum, qoi noctu vias publicas per quas ille fugere putauit, obſident. hic, id eſt alius, dedit nummos pro corpore ne ſtupretur, vel pro membro virili ne caſtretur. Calones, id eſt miniſtri militum, permixerunt huoc, id eſt alium, id eſt vrina fœdaoerunt, aut ſtupro ſodomitico polluerunt quinetiam illud accidit, vt quidam maritus .ſ. demeteret, id eſt abſcinderet, ſicut meſſores herbas abſcindunt, ferro, id eſt cultro ferreo, teſtes, id eſt teſticulos, & caudam, id eſt virgam, ſalacem libidinoſam, hoc eſt membrum virile, Omnes ſupple dicebant factum ſupple iure .i. iuſte & ſecundum. iura. Sed Galba, id eſt Seruius Galba iuriſconſultus, negabat ſupple iure factum eſſe, quia cum ipſe eſſet adulter, & matronarum ſectator, nolebat adulteros tam acriter puniri. At pro ſed, quanto tutior, quaſi dicat multo tutior eſt, merx, id eſt res familiaris in ſecunda claſſe, id eſt in ſecundo ordine mulierum. Hic nota quòd pulchre vſus eſt auctor vocabulis vtrique ſignificato huius nominis claſſis conuenientibus. Nam merx, cis, eſt res quam mercatores per claſſes traducunt venalem. vnde bene Merx eſt io claſſe ſecunda, & allegorice loqoitur de re illa, quam habemus in ſtatu libertinarum. Vnde ſe exponit auctor dicens. Ego dico in claſſe libertinarum, id eſt mulierum libertinæ conditionis, id eſt quæ neque ingenuæ ſunt, neque ancilla, ſed medio modo ſe habent, quia ancillæ fuerunt, ſed libertinæ factæ ſunt. vnde potius libertinæ, quàm liberæ dicuntur, in quas, id eſt circa quas libertinas: Saloſt .ſ. Criſpus nobiliſſimus Hiſtoriographus, oon minus, id eſt ita inſanit, ac, id eſt ſicut, qui mœchatur, id eſt adulterium committit. At, pro ſed, ſi hic videlicet Saluſt. vellet eſſe erga libertinas amicas ſuas, bonus, id eſt commodius, atqoe benignus, id eſt beneficus, eatenus ſupple qua, id eſt quatenus, res, id eſt patrimonium eius ſuaderet, & qua, id eſt quatenus, hoc eſt inquantum ratio ſuaderet, id eſt permitteret, que pro &, qua, id eſt quatenus, vel in quantum, licet .i. licitum eſt vnicuique eſſe munifico .i. muneris largitori, ipſe daret ſupple taurum, quantum eſt ſatis, nec pro & non foret, id eſt non eſſet ſibi damno, id eſt ad damnum, que, pro &, dedecori, id eſt ad dedecus, & infamiam. verum pro ſed, ipſe Saluſt. ſupple amplectitur, id eſt palpat ſe, hoc eſt placet ſibi. hoc vno, & amat, & laudat hoc vno ſe, quòd poteſt dicere: Matronam oullam ego tango. nullam pro non, & vllam, ego noo tango, id eſt polluo ſeu corrumpo. vllam matronam, id eſt coniugem legitimam alicuius liberi hominis, vt, id eſt quemadmodum, Marſæus ille .ſ. notiſſimus amator, Originis, id eſt Mimæ, & meretricis ſic dictæ, qui donat .i. donauit, patrium fundum, id eſt omnem rem immobilem, qoam à patre ſuo ſucceſſione hereditaria ſuſcepit. cuiuſmodi ſunt arua, & vineæ, q; pro &, patrium larem, id eſt domum paternam, inquit, id eſt dicit, oil, id eſt oulla res venerea, vel nollum commercium naturale, fuerit mi, id eſt mihi vnquam cum alienis vxoribus. Nota, a genitiuo mis, ſit mi in datiuo, quo Virg. & Horat. ſatis crebro vtuntur. mis autem in vſu non eſt. A genitiuo autem mei, ſit datiuus mihi. Item vxor dicitur quaſi vnxor, quia limen per qood noua nupta domom mariti intrauit ſolebat contra maleficum lupino adipe iungi. Sed ad ordinem reuertamur. Verum cum mimis, & cum meretricibus, hæc verba poſſunt eſſe Marſæi, ſed potius videtur eſſe Poëtæ reſpondentis Marſæo in hoc ſibi applaudenti, quòd rem noo habuerit cum alienis vxoribus. vnde conſtruamus ſic, vt dicat Poeta, verum pro ſed, ò Marſæu, res fuit tibi cũ mimis, id eſt circulatricibus, cantatricibus, ſaltatricibus, & cum meretricibus. vnde, id eſt ex quarum commercio, ſama, id eſt nomen trahit, id eſt attrahit ſibi, grauius malum, id eſt damnum, & iacturam, quàm res, id eſt quam ſit damnum rei familiaris ſecundum Acronem, vel quàm res, id eſt quàm res familiaris ſup. trahat, hoc eſt plus de fama, quam de rebus perditur in meretricio concubito, qui licet vili precio comparetur, inhoneſtus tamen eſt, & contemptibilem facit. An ò Marſæu tibi ſatis eſt abunde euitare perſonam, id eſt certam conditionem mulierum, vt ſolas matronas, & vxores alienas, & non euitare illod quod officit, id eſt nocet vbique, & hoc ſecundum Acronem, vel ſic, Et non euitare vbſque, id eſt in quacunque perſona, qood officit, id eſt quod contra honeſtatem, & proſperitatem rerum noſtrarum facit, & ſic intelligatur, patet ex ſequentibus. vnde ſubditur. Deperdere bonam ſamam, & oblimare .i. abradere, & diminoere rem patris, id eſt patrimoniom, eſt malom vbicunque, id eſt in quacunque perſona ſup. fiat. Quid intereſt, id eſt quæ differentia eſt, an tu pecces in matrona, id eſt in libera, & coniugata, an in ancilla, ve pro vel, in togata, id eſt in infami, & proſtituta? Hic nota quòd Ob duo ſignificat, propter & cootra, vt feci hoc ob amorem tui, id eſt propter amorem in te, & inde dicitur officium, illud exercitium, & opus ob quod, id eſt propter qood qoid factum eſt, & ſic in bonam partem accipitur. Officio autem eſt contrafacio, hoc eſt contra vtilitatem alterius, & obſom, id eſt contra vtilitatem ſum, id eſt noceo. ſic obſto contraſto, & multa alia. vnde hic quidqoid officit, id eſt nocet. Item nota quòd quia Horatius voluit vti ſtylo pedeſtri, & familiari, quali in familiari ſermone vtimur, ideo ſtuduit facere verſus non multum à proſa diſcrepantes. verſus enim dicuntur, quia poſt certos pedes à fine vnius lineæ vertimur ad principiom alterios lineæ, ipſe autem interdum ſic fecit verſum, quod vna pars dictionis maxime compoſitæ ſit in fine vnius verſus, & alia in principio alterius. ſicut hoc loco intereſt diuiditur, & alibi Iureiurando.

Villius,

Villius in Fauſta Syllæ gener, hoc miſer vno
Nomine deceptus, pœnas dedit vſque, ſuperque,
Quàm ſatis eſt. pugnis cæſus, ferroque petitus,
Excluſus fore, cum Longarenus foret intus.
Huic ſi mutonis verbis mala tanta videntis
Diceret hæc animus: quiduis tibi? nunquid ego à te
Magno prognatum depoſco conſule cunnum,
Velatumque ſtola, mea cum conferbuit ira?
Quid reſponderet? magno parte nata puella eſt.
At quanto meliora monet, pugnantiaque iſtis
Diues opis natura ſuæ. tu ſi modo recte
Diſpenſare velis; ac non fugienda petendis
Immiſcere. tuo vitio, rerum ne labores,
Nil referre putas? quare, ne pœniteat te,
Deſine matronas ſectarier: vnde laboris
Plus haurire mali eſt: quàm ex re decerpere fructus.
Nec magis huic inter niueos, viridesque lapillos,
Sit licet hæc Chærinte tuum tenerum eſt femur, aut crus
Rectius: atque etiam melius perſæpe togatæ.
Adde huc, quod mercem ſine fucis geſtat: aperte
Quod venale habet, oſtendit: nec, ſi quid honeſti eſt,
Iactat, habetque palam: quærit quo turpia cœlet.

ASC. Villius in Fauſta &c.) Hic auctor exemplo Villij oſtendit quàm periculoſum ſit nobiles mulieres ob nobilitatem ipſam ſectari monſtratq. quòd quãtum ad exigentiã naturæ nihil referat nobilis an ignobilis fuerit mulier. quod autem nobilem ſectamur etiam deformẽ, & vulgarem ſæpe candidiorem pro explenda carnali voluptate refugimus, id inquit, ex noſtro vitio, non ex rerũ vitio ſeu exigentia naturæ prouenit. Natura.n. ſolum petit defectum ſuppleri, & ſuperfluũ euacuari. Ad quam rem accidentia reſpectiua nihil faciunt, qualia ſunt eſſe filiam conſulis habere affines, cognatosq. nobiles. Deinde pulchre admonet, vt deſinamus matronas ſectari, cum ſæpenumero minus pulchræ ſint quã proſtitutæ, & ſemper plus peccari, plusq. periculi ſit in ipſis, quã in meretricibus. Quod aũt matronæ q̃dam pulchriores videantur, hinc fit, qa fucatæ, & exornatæ ſunt, & partes quas pulchras habent oſtentãt, & quas deformes, occultãt, cum meretrices omnia nuda habeant, & nihil cœlent: Ceterum meminerimus, quod poeta non intendit nos ad meretricũ amplexus inuitare, ſed eos qui continentes viuere nolunt, monet, vt potius proſtituras quærant, quam matronas. Exemplũ autem Villij ab Acrone inculcate, & confuſe recitatur, vnde tres videntur Commẽtarij ſententias recitare, quarũ primam tenet Porphyrio, qui dicit: Villius pro Annio dicitur. Annius autem Milo maritus fuit Fauſtę Cornelij Syllæ filiæ, qui a familia Longareni rediens a cœna ante ædes ſuas, ne adulterum deprehenderet, pugnis cæſus, eſt & ferro petitus, quem ait nulla alia re in hanc iniuriam ac contumeliam recidiſſe, quam quod magnæ nobilitatis vxorem habere affectauerit. Hæc ille. In quo cum Acrone concordat. Notum autem eſt poëtas licentioſe interdum nomen vnius pro alterius nomine vſurpare, vt apud Virg. Pollucis habenis, pro Caſtoris. Reuocatio ſanguine Teucri, pro Dardani. Et manibus Progne pectus ſignat cruentis, pro Philumela, ſed Satyricis, quibus ſub proprio nomine vetitum eſt vitia reuerare, licitum eſt nomina commutare, vnde hic Villius ponitur vbi deberet poni Annius, quod ſeruato eodem metro fieri poteſt, & tunc gener proprie caperetur, quia Annius reuera gener Syllæ fuit. Secunda ſententia Acronis eſt, quòd Longarenus fuit maritus Fauſtæ, & Villius adulter, qui cũ maritum abſentem putaret, ad Fauſtam accedens deprehenſus, & cæſus eſt. Tertiam ponit Landinus, cuius verba ſunt. Ego potius credo Villium & Longarenum duos fuiſſe adulteros, & riuales, & ſic Villium à riuali cæſum. Nam quòd ait Syllæ gener, loquitur ex deſiderio Villij, non quod eſſet gener, ſed ꝙ eſſe cuperet. Sic Virg. ij. Æneid. de Chorebo, qui nondum gener fuit, ſed affectabat eſſe. Qui gener auxilium Priamo, Phrygibusq. ferebat. Harum expoſitionum, autem primam, aut vltimam accipere poſſumus. Gener eſt maritus filiæ noſtræ. Muto, membrum virile hic ſignificat, ſicut in obſcœno carmine Virgilij, Mutinum. Barbari autem putant arietem ſignificare, aut veruecem. Niueos lapillos.i. vniones, viridesq. vt ſmaragdos. Sic licet hoc Cherinte, apoſtrophe eſt.i. conuerſio ſermonis ad abſentem. Dicunt Commentarij Cherinum proſtitutum fuiſſe pulcherrimũ. Ego vero, ſi noui ingenium Poëtæ, potius dicam iuuenem delicatum fuiſſe, qui brachia, & crura ſua oſtentabat tanquam pulchra, cum exilia habet, & ita Satyrico ſale Cherinthum potius defricat, quam eius ſpeciem reuera laudet. Cetera patebunt in conſtruendo. Ordo igitur eſt: Villius.i. Annius Milo gener Syllæ.ſ. Cornelij Syllæ, & qui toties Fauſtam filiam eius ſubagitauit, vt maritus eius videri poſſit: Villius inquã deceptus .i. illuſus in Fauſta Syllæ filia, hoc vno.i. hoc ſolo nomine, ꝙ eſſet filia Syllæ, dedit.i. luit pœnas: vſque.i. quantum ſatis eſt, que pro &, ſuper.i. vltra: & ſupra quam ſatis eſt, exiſtens cæſus pugnis, & petitus.i. inuaſus: ferro.i. armis ferreis: exiſtens inquã excluſus: fore.i. a ianua propria, ſi pro Villio Annium ponis, aut ab ianua amicę adulteræ, ſi pro ipſo Villio ponatur cum.i. quando Longarenus.ſ. adulter: foret.i. eſſet intus, & fecerat ſeruos ſuos obſeruare portam, ne maritus accederet, & ſi vellet violenter intrare, iuſſerat vt eũ cęderent, ſicut etiam fecerũt. Si aĩus .i. ratio, diceret Villio ſeu Annio: videnti.i. conſideranti tanta mala, quæ paſſus eſt propter matrimonium nobilis mulieris: hęc.ſ. ſequentia, verbis Mutonis.i. membri virilis, quod ẽt Mutinum dicitur.i. tanquam ipſum membrum ad ipſum loquatur, & dicat. O Villi, vel ò Anni, quid vis tibi? Num quid cum mea ira.i. prurigo venerea, vel excitato libidinis, deferbuit .i. multum caluit. ego depoſco à te cunnum.i. membrum muliebre, prognatum magno conſule.i. filiam conſulis. & velatũ, id eſt abſcõditum, ſtola.i. veſte candida matronarum? In his verbis videtur tertia ſententia approbari, vt Villius, & Longarenus ambo adulteri, & riuales dicãtur, quia ſi maritus eſſet Fauſtæ, nõ eam peteret quoties ad Venerem excitaretur, ſed eã haberet. Si ergo membrum virile hoc interrogaret Villium, quid reſponderet? oſtendit Poeta quòd reſponderet. Puella.ſ. Fauſta, eſt nata, id eſt progenita magno patre, ſcilicet à Cornelio Sylla conſulari viro. At pro ſed, quanto meliora, & pugnantia.i. contraria, iſtis.i. turpibus cõcupiſcentijs, natura diues ſuæ opis.i. facultatis monet.i. cohortatur? quaſi dicat multo meliora monet natura, quæ nõ nobilem, ſed qualemcunque puellam deſiderat niſi ratione gubernetur. Tu quicunque es, ſi modo.i. dummodo velis diſpenſare, recte.i. cum ratione, & non immiſcere.i. confundere, fugienda.i. mala, quæ fugi debent, petendis.i. bonis, quæ petenda ſunt, putas nil referre.i. nihil intereſſe, an tu labores.i. ad vitium traharis, aut pecces, quo, id eſt proprio vitio, quod ex mala concupiſcentia animi tui naſcitur, ne pro an, labores ſupple vitio rerum.i. ex exigẽtia naturæ aut ex diſpoſitione rerum? quaſi dicat tu debes ſcire magnam eſſe differentiam inter vitia quæ ex propria malitia, & petulantia animi committis, & inter ea, quæ ex imbecillitate naturæ, aut difficultate rerum perpetras. Quare ne pœniteat te, deſine ſectarier.i. ſectari matronas.i. vxores alienas, vnde.i. è quarum commercio, eſt.i. datur, & contingit, haurire.i. accipere, plus mali.i. nociui, & pernicioſi laboris (non enim omnis labor malus eſt) quàm eſt haurire fructus.i. fruitionis, & voluptatis, ex re .i. ex ipſo facto adulterij. Nec femur eſt magis tenerum huic .ſ. nobili matronæ. nec crus eſt ruſticus huic.ſ. nobili matronæ, inter niueos lapillos, hoc eſt inter margaritas, ſeu vniones, que pro &, virides lapillos.i. ſmaragdos, aut ſimiles.i. propterea quòd lapilli. precioſis exornetur matrona, non ideo habet pulchriora membra, licet ò Cherinee puer de corpore tuo ſuperbiens, tuum ſupple crus, aut femur ſit hoc.i. tale, hoc eſt tenerum, & rectum, & illud per parentheſim interponitur: Deinde continuat principalem conſtructionem, dicens. Atque etiam.i. inſuper, crus vel femur togatæ.i. meretricis publicę, & infamis, eſt perſæpe.i. valde ſæpe, melius.i. pulchrius & decentius. Adde.i. adijce, huc.i. ad hanc differentiam meretricis à matrona, quod meretrix ſupp. geſtat.i. portat, mercem.i. carnem ſuam venalem, aperte.i. nude. ſine fucis.i. ſine adulterinis coloribus, & ſine exornatione doloſa, & oſtendit illud quod habet venale. Neque pro & non, & ſi quid.i. aliquid, honeſti.i. pulchri in ea eſt, ipſa non iactat & habet palam, & quærit ſup. medium, quo cęlet.i. occultet turpia, hoc eſt publica peccatrix non oſtentat ſolummodo pulchra membra ſua, & occultat turpia, ſed omnia aperta, & nuda gerit. Matrona aũt ſi quid pulchri habet, id oſtentat, & inde ſe iactat, ſi quid aũt turpis id occultat. Quibus oĩbus non aliud vult dicere Poëta, q̃ ꝙ non allicimur ad amandas matro-

Annius Milo

nas propter pulchritudinem earum, quia meretrices ſæpe pulchriores ſunt, & ſi matronæ pulchriores videntur .i. hoc ideo, q pulchra membra ſua oſtentant, & turpia occultant, & ornent. Et ita magis peccamus ex opinione noſtra, quàm ex rerum diſferentia, quocirca exemplo vulgari monet ne capiamur, alitus inſpiciendum eſſe corpus matronæ. Vnde ſequitur.

Regibus hic mos eſt: vbi equos mercantur, apertos
Inſpiciunt, ne, ſi facies (vt ſæpe) decora
Molli fulta pede eſt: emptorem inducat hiantem,
Quod pulchræ clunes, breue quod caput, ardua ceruix.
Hoc illi recte: ne corporis optima Lynceis
Contemplere oculis: Hypſea cæcior, illa,
Quæ mala ſunt, ſpectes. ò crus, ò brachia: verum
Depygis, naſuta, breui latere, ac pede longo eſt.
Matronæ, præter faciem, nil cernere poſsis,
Cetera, ni Catia eſt, demiſſa veſte tegentis.
Si interdicta petes, vallo circundata, (nam te
Hoc facit inſanum) multæ tibi tum officient res:
Cuſtodes, lectica, ciniflones, paraſitæ,
Ad talos ſtola demiſſa, & circundata palla
Plurima: quæ inuideant pure apparere tibi rem.
Altera nil obſtet: Cois tibi pene videre eſt,
Vt nudam: ne crure malo, ne ſit pede turpi:
Metiri poſsis oculo latus. an tibi mauis
Inſidias fieri, preciumque auellier, ante,
Quàm mercem oſtendit? leporem venator, vt alta
In niue ſectatur: poſitum ſit tangere nolit:
Cantat; & apponit: meus eſt amor huic ſimilis: nam
Tranſuolat in medio poſita: & fugientia captat.
Hiſcine verſiculis ſperas tibi poſſe dolores,
Atque æſtus, curaſque graues è pectora pelli?

ASC. Regibus his mos eſt &c.) Continuãdo materiam prælibatam monet auctor, ne pulchritudine faciei, vel alterius membris patentis in matrona capti negligamus cetera eius membra deformia inſpicere, monetq. nos vt imitemur reges .i. diuites, q ne pulchritudine capitis, aut ceruicis, aut cluniũ equi ſic capiantur, vt negligant inſpicere crura, an illa recta, & ſana ſint, & in inceſſu molliter reponantur, ſimiliter, & pedes an vngulas nimis teneras, aut aliud vitiũ habeant, ſolent eos primũ coopertos, quaſi ad genua vſq; inſpicere currentes. Vnde rectius Acron legit opertos .i. rectos & coopertos, quam Landinus apertos .i. nudos, vt manifeſte patebit intelligenti filum & ſeriem textus. Nam ad hoc reſpicit, q matrona bonas partes corporis ſui oſtentat, quapropter qui ceteras tales eſſe putant, decipiuntur, & amore inardeſcunt. Quod ſi qs petat etiam ceteras partes intueri, multa inueniet obſtacula, quæ in textu enumerantur, quibus ſatis liquet ſtultos eſſe, qui matrona ſectantur, eo q multo labore rem minus valentem indagant, & pulchriorem, & acquiſitu facillimam, vt candidam meretriculam, contemnunt. Ad hoc dicunt perditi amatores adducentes carmen vulgatum, cuius ſententia eſt, q ſicut venator nobilis nollet comeſſe leporem retibus, aut ſine labore captum, ſed ſolummodo eum quem ipſe ſuis laboribus, & cum maxima difficultate acquiſiuerit & ceperit venando, ita delicioſus amator nollet amicam facilem acquiſitu, vtpote meretriculam, ſed matronam, quæ quanto difficilior eſt ad acquirendum, tanto magis amatur acquiſita. Et reuera talis eſt hodie quoque inordinata eorum eſtimatio, qui nihil bonum putant, quam quod care emitur, & cum labore acquiritur. Contra huiuſmodi amatores dicit Poëta, q tali carmine non poſſunt pellere curas & ſollicitudines ex animo, quas patiuntur. Quia (vt dicit Ouid.) Res eſt ſolliciti plena timoris amor. Signate autem & diſerte dicit in pectore amantis eſſe æſtus & curas. Nam æſtus dicitur ab æſtuando .i. ardendo, & cura dicitur, eo q cor vrat, vnde Cupido Veneris filius amorũ Deus flammas in altera manu portat, quibus amantium pectora incendit, hinc de Didone incenſa amore ipſius Aeneæ dicitur in principio iiij. Aeneid. At regina graui iandudum ſaucia cura Vulnus alit venis, & cæco carpitur igni. Nunc ad vocabula. Lynceis .i. acutiſſimis, quales habuit Lynceus, de quo Acron ſatis dicit, & Lynx animal maculoſum, de quo in naturalibus ſermo eſt. O crus, ò brachia, exclamationes ſunt perditi amatoris pulchritudinem & decentiam crurum & brachiorum matronarum admirantis, ſicut in Eunucho Terentij exclamat Chærea perditus amore iuuenis. O faciem pulchram. Depygis .i. ſine pyga, hoc eſt depreſſis clunibus, quod vitioſum eſſe docent mulieres, quæ decuplam veſtem ad clunes maiores oſtentandas deferunt, aut certe quæ cautius agentes farturam non exiguam ad nates alligant. Sunt etiam qui pygam dicant eſſe inguem, ſeu membrum naturale, & depygem dici mulierem, quæ illud membrum deforme, & ad podicem vergens habet, vnde circa finem illius Satyræ, vbi Poëta dicit timendum eſſe deprehenſo in adulterio, ne pygam amittat, de virga virili potius quam de clunibus videtur intelligendum. Breui latere, quod & vitioſum eſt, & ad prolem periculoſum. Interdicta .i. ceteras partes, quas non vult videri. Acron autem intelligit aliter vt patuit. Dicimus autem. Interdico tibi hac re, non hanc rem, vt docet Valla. Cetera pate

bunt in exponendo ſeriatim. Vnde ordo eſt. Hic .i. huiuſmodi, mos .i. cõſuetudo, eſt regibus .i. diuitibus, vbi .i. quando mercantur .i. emũt equos, inſpiciũt ſup. equos opertos .i. tectos quaſi vſq; ad genua, ne pro vt non, vt ſi facies .i. figura corporis, decora .i. ſpecioſa, fulta .i. ſuſtentata, molli .i. fragili, pede .i. vngula vt ſæpe ſup. contigit, inducat .i. deceptione illiciat, emptorẽ hiantem .i. cupidum, & præ cupiditate negligentem ad occulti vitij inquiſitionem, q .i. quia, vel eo q clunes .i. nates ſunt pulchræ, & caput equi eſt breue, quod Virgilius argutum vocat in Georgicis, & q ceruix .i. ſuperior pars colli, eſt ardua .i. erecta. Illi .ſ. reges & diuites ſup. faciunt recte .i. decenter, hoc .i. prudenter cooperiunt equos, dum eos emere volunt. Nec pro non & tu non contemplere .i. contempleris .i. inſpicias, lynceis .i. acutiſſimis oculis, optima .i. optimas partes corporis matronæ, & ſpectes .i. inſpicias, illa ſupple membra quæ mala ſunt exiſtens cæcior Hypſea .i. quam ſit Hypſea mulier cæciſſima. Sunt qui legant contemplans oculis quæ lectio mala non eſſet, ſi modo antiqua ſit. O crus ſup. pulchrum, ò brachia ſupp. pulchra, exclamationes ſunt amantis, cui reſpondet Poëta. Verum pro ſed, quanquam ſup. crus & brachia decentia ſunt, ipſa matrona eſt depygis .i. depreſſis clunibus, eſt naſuta .i. inepto & inflato naſo, eſt breui latere, eſt longo pede, vnde nil .i. non vllam partem, tu non poſſis cernere vllam partem matronæ .i. in matrona, præter faciem eius, matronæ loquam tegentis .i. abſcondentis, cetera .i. ceteras partes corporis ſui, veſte demiſſa, id eſt deorſum ad pedes vſque miſſa, ni .i. ſi non, vel niſi, ipſa eſt Catia .i. Catiæ ſimilis, quæ cum pulchra haberet crura, veſtes ad genua vſque ſuccinxit. Si autem petens .i. volens contingere aut inſpicere, interdicta .i. partes quibus interdicit tibi, & quas non vult a te videri, circundata .i. ſepta, vallo .i. circumuallata & conſtipata multo comitatu. Nam hoc .ſ. q; difficulter poſſis eam inſpicere, & q vetaris eam accedere, facit te inſanum .i. magis amantem, quia Nitimur in vetitum ſemper, cupimusq. negata. Itiud autem dicitur per parentheſim. Et nota q circundata vallo poteſt eſſe nominatiui caſus ſecundum Acronis conſtructionem, qui vult ſic conſtrui, vt matrona intelligatur eſſe circundata vallo, vt ſit. Si petes interdicta, ipſa matrona eſt circundata vallo. Sed meo iudicio vniformius conſtruitur in accuſatiuo ſic. Si petes .i. voles attentare & aſpicere, interdicta .i. membra matronæ vetita tibi, & circundata vallo .i. circumuallata, multitudine veſtium & comitum, tũ .i. tunc, multæ res officient .i. nocebũt, ſcilicet cuſtodes, qui iuſſi ſunt eam cuſtodire lectica in qua matronæ nobiliſſimæ portabantur, ciniflones, id eſt cinerari, qui capillos criſpos faciunt calamiſtris in cinere calefactis, paraſitæ .i. geſticulatrices & adulatrices, quæ ventris implendi gratia diuites ſequuntur, & ſtola .i. veſtis alba matronalis, demiſſa, id eſt deorſum miſſa ad talos, id eſt vſque ad pedes, & plurima palla .i. longiſſima veſtis, qua ceteræ veſtes palliantur .i. teguntur, circundata .i. circumiecta, quia facile exuitur. Et nota quòd plurima poteſt eſſe epitheton, ſeu adiectiuum huius nominis palla, & erit idem quod longiſſima, ſicut in Georg. Cum ſe nux plurima ſiluis Induet. plurima, id eſt longiſſima nux, hoc eſt amygdalus ſecundum Seruium, vel capietur abſolute .i. ſubſtantiue in neutro genere & plurali numero, ſicut capit Acron, vt ſit Stola demiſſa ad talos & palla circundata, & plurima .i. plurimæ aliæ res, quæ inuideant .i. noceant,

ceant, & per modum inuidentium impediant, rem.i.diſpoſitionem & formam corporis matronali, apparere.i.manifeſtari tibi, pure.i.ſimpliciter, ſine quouis velamine, altera.i.proſtituta, nil.i. nullo modo, vel nulla re obſtat.i.facit tibi obſtaculum, ne perſpecte videatur. Nam eſt.i.permittitur, contingit, datur tibi videre eam. Cois ſupp. veſtibus tenuiſſimis & tranſlucentibus, pene.i. quaſi vt nudam, ne ipſa ſit malo.i.turpi & diſtorto crure, & ne ſit turpi pede, & poſſis metiri.i.menſurare, oculo.i.viſu latus ipſius, an breue ſit, an ſatis longum. An.i.vtrum, mauis.i.magis vis, & præoptas inſidias fieri tibi à matrona monſtrante ſe qualis nõ eſt, & pretium.i.mercedem concubitus, auellier, id eſt auelli & abſtrahi à te, antequam mercedem oſtẽdi, id eſt antequam merx, id eſt caro. & corpus matrone oſtendatur tibi? quia per munera ſolet fieri aditus ad matronas, vnde precium ſoluunt antequã mercem aſpiciant ſtulti mercatores. Deinde inducit Poëta pro reſponſione quoſdam verſiculos, quibus propoſitum ſuum defendere videntur ſtulti amatores. Venator vt ſectetur leporem in alta niue, nolit tãgere ipſam leporem poſitum.i.antepoſitum, ſic.i.ſine labore ſuo hoc, inquit Poëta, cantat ſtultus amator & apponit, id eſt adiungit, vel venator cantat hoc, & apponit leporem, quem venatione ſua cepit, ſocijs comedendum, meus amor eſt ſimilis huic, hoc eſt venatori, quia ipſe tranſuolat, id eſt contempta derelinquit, poſita in medio, id eſt parata, & quæ in medio omnium ſunt, vt meretrices, quas quilibet poteſt faciliter habere, & captat, id eſt perſequitur, fugientia, id eſt ea quæ difficilia ſunt ad capiendum, cuiuſmodi ſunt nobiles matronæ. Ad hæc poëta cum indignatione interrogat, hiſcine, pro nunquid his, nunquid tu.ſ.ô perdite amator, ſperas dolores.i.cruciatus conſcientiæ, & æſtus.i.incendia amoris, & curas.i.ſollicitudinem & exultionem cordis, poſſe pelli.i.expelli è pectore tuo, his i.huiuſmodi verſiculis? quaſi dicat minime id facies, vnde addit ſequentia.

Non ne cupidinibus ſtatuet natura modum quem?
Quid latura, ſibi quid ſit dolitura negatum,
Quærere plus prodeſt; & inane abſcindere ſoldo?
Num, tibi cum fauces vrit ſitis: aurea quæris
Pocula? num eſuriens faſtidis omnia præter
Pauonem, rhombumq́. tumẽt tibi cum inguina: num, ſi
Ancilla, aut verna eſt præſto puer, impetus in quem
Continuo fiat; malis tentigine rumpi?
Non ego: nanque parabilem amo Venerem, facilemq́;.
Illam poſt paulo, ſed pluris, ſi exierit vir.
Gallis hanc Philodemus ait: ſibi, quæ neque magno
Stet precio: neque cunctetur, cum eſt iuſſa, venire.
Candida, rectaque ſit, munda hactenus, vt neque longa,
Nec magis alba velit, quam det natura, videri.
Hæc vbi ſuppoſuit dextro corpus mihi lęuum:
Ilia, & Aegeria eſt? do nomen quodlibet illi.
Nec vereor ne, dum futuo, vir rure recurrent:
Ianua frangatur: latret canis: vndique magno
Pulſa domus ſtrepitu reſonat: vel pallida lecto
Deſiliat mulier: miſeram ſe conſcia clamet:
Cruribus hæc metuat: doti deprenſa: egomet mi.
Diſcincta tunica fugiendum eſt, ac pede nudo:
Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.
Deprendi miſerum eſt: Fabio vel iudice vincam.

ASC. NON ne cupidinib. &c. Sicut prædictum eſt. nõ omnia quæ à Poëta iſto præcipiunt, Chriſtianæ veritati cõſona ſunt. Vt enim in epiſtola ad Albium fatetur, dicens. Me pinguem & nitidum bene curata cute viſes. Cum ridere voles Epicuri de grege porcum Epicureus fuit nõ Chriſtianus. Epicurei autem ſummũ bonum in voluptate diffinierunt. Voluptate autem ſine animi tranquillitate & corporis indolẽtia conſtare negabant. Quapropter ne ſolicitudine & labore delicatorum ciborum cruciemur, monuit Epicurus, vt iuxta naturæ moderationem paucis & ijs communibus, & in medio poſitis cõtenti eſſemus, vnde & ipſum magna ſobrietate vixiſſe ex epiſtolis Senecę conſtare poteſt. Similiter in libidine corporis euacuanda præcipit non pulcherrimas, aut nobiliſſimas matronas eſſe petendas, ſed ne tentigine & inflãmatione torqueamur, cum eis, quas primas offenderimus nobis conſentiẽtes eſſe coëundum. Vnde auctor vt adulterium proſcribat, nefandiorem multo cõcubitum maſculorum videlicet, admittendum innuit. Io qua re à Chriſtiano audiendus non eſt, Sed qui legitimi matrimonij contra libidinem remedium non habent, debẽt præuenire, vt libidinis impetum non ſentiant, ſed carnem ſuam ſobrietate, abſtinentia, vigilijs, ieiunijs, laboribus, veſtium vilitate, mulierum vitatione, ceteriſque remedijs doment & frenent. Senſus poëtæ patebit in conſtruendo. Soldo. per detractionem, hoc eſt per ſincopam dictum eſt. Nam ſolido debuit
Solidus dici. Solidum autem eſt plenum & denſum, nullos poros aut vacuitates habens, ſicut marmor. Nam ſolũ Oſcorum lingua totum ſignificat. Eſt ergo ſolidum, quod omnes partes ſuas habet plenas & denſas. Et in propoſito per allegoriam ſolidum vocat, quod ab officio non vacat, ſed neceſſario requiritur, vnde panis ſolidus eſt cibus quia eo carere nõ bene poſſumus, & nuſquam vacat, Phaſianus autem inanis eſt cibus, eo ꝙ ſine eo bene viuere poſſumus. Sic ſecundum poëtam muliebre commercium ſolidum eſt, ſed matronarum inane. Verna, dicitur domi noſtræ ex ancilla noſtra natus, vel nata, & volunt à Vere deduci, eo ꝙ tunc magnus fiat Vernarum prouentus. Inde fit vernaculus a,
Verna um, ad Vernas pertinens, vt vernacula lingua.i.domeſtica & vulgaris, ſeu materna, quæ vernæ vtũtur. Tentigo dicitur titillatio venerea. Illam poſt paulo, pulchram imitationem verborum adulterarum facit Poëta. Nam ne in colloquio deprehendãtur, paucis verbis vtuntur, & ferè his quæ Poëta ponit. Cum.n. adulter interrogat qñ veniam? reſpondet, paulo poſt, ſed pluris, hoc eſt maiori pretio, quàm ſolita ſum tibi ſeruire, vel quàm pollicitus es mihi. Alio autem tempore idem quęrenti dicit, ſi exierit vir.i.maritus meus. Acron aũt intelligit, vt ordo ſit. Philodemus ait, ego relinquo ſup. paulo poſt.i.poſtquam paululũ ex pectaui illam, quæ dicit ſup. ſed pluris &c. verum meliorem puto conſtructionem q̃ daturi ſumus. Galli magnæ Matris deorum, hoc eſt Cybelis ſacerdotes **Galli**
lapideo cultro teſticulos ſuos euulſerunt, vnde cum coire nõ poſſint, facile poſſent expectare difficilem & moroſam mulierẽ, non aũt illi qui impatiẽtes ſunt libidinis, & ita poteſt intelligi de Gallis ſacerdotibus à Gallo fluuio ſic dictis, vel de Gallis.i. Galliarum populis, q cum ſint pulchrarum mulierum amatores maximi & eas multa pecunia ſibi comparent, cenſuit Philodemus huiuſmodi mulierem difficilem & precioſam eſſe Gallis relinquendam. Ilia, & Aegeria.i.nobiliſſima & pulcherrima, ſicut Ilia & Aegeria. Nam **Ilia**
Ilia fuit filia Numitoris Albanorũ rẽgis, quem cũ frater eius Aemulius expuliſſet, & Lauſum filium intereniſſet, Iliam Veſtalem.i.monialem fecit, ne qd de ſanguine Numitoris ſupeſſet. Veruntamen (vt Romani iactabant) Ilia à Marte oppreſſa, Remum & Romulum fratres gemellos cõcepit, quos Numitor necari iuſſit, & matrem poſt partũ viuam in terram fodi iuxta Tyberim. Vnde fingitur Tyberi nupſiſſe. Miniſtri autem qui pueros occidendos portauerunt, viſa lupa territi aufugerunt. Credebatur autem lupa à Marte ad hoc miſſa, nam in tutela Martis eſt, vnde & vberibus ſuis eos nutriuit, donec à Fauſtulo quodam paſtore inuenti, Accæ coniugi educandi traduntur, vbi inter paſtores ſe contra latrones exercuerunt in armis, & tandem recognita auum maternum Numitorem in regnum ſuum reſtituerunt, ſibi autem Romanam ciuitatem conſtruxerunt, quæ omnia apud Liuium in principio totius operis latius patent. Quia ergo Ilia, ſeu Rhea, Numitoris regis filia fuit, conſtat nobilem fuiſſe, & quia Marti complacuit, pulchram. Ægeria autem Nym **Ægeria.**
pha fuit pulcherrima, Numæ Pompilij ſecundi Romanorum regis coniux, à qua ſe nouæ religionis, q̃ docuit, pręcepta accepiſſe populo dicebat, vt maioris auctoritatis eſſent, & melius obſeruarentur. Vtraque ergo nobilis & formoſa fuit, qualem finxit quamlibet puellam eſſe cum qua Poëta rem habuit. Lubrice aũt & Satyrice, hoc eſt ſatis petulanter Poëta rem narrat. Vnde ne multis te lector teneam, ordo eſt. Nonne plus prodeſt quærere.i.inquirere & ſcrutari modum, quem natura ſtatuit cupidinibus, vel melius ſic, quem.i.qualem modum.i.menſuram & moderationem, natura ſtatuit.i.conſtituit, cupidinibus.i.cupiditatibus & concupiſcentijs carnis, & abſcindere.i.diſcernere, ſegregare, inane.i.ſuperfluum, ſolido.i.à ſolido, hoc eſt neceſſario & perutili? Num, id eſt nunquid, cum.i.quando ſitis vrit.i.exſiccat tibi fauces, id eſt extremitate gutturis, quęris aurea pocula .i.vaſa aurea priuſquam velis potare? q.d.non. Num.i.nunquid,

ita & plurima.i.plurimæ aliæ res, quæ inuideant.i.noceant, & permotu eſuriens.i.multum famens,faſtidis.i. cum ſaltu & ſupe bis contemnis omnia, ſup.obſonia vel cibaria, præter pauonem auem illam pulchram & precioſam,non tamen teneram, & præter Rhombum.i.piſcem illum,qui tunc temporis in pretio magno apud Romanos fuit? & cum inguina.i.vitilia,tument.i.inflantur & eleuantur tibi,num,id eſt nunquid, ſi ancilla, aut puer verna.i.ſeruus domeſticus,in quem impetus libidinis fiat, id eſt poſſit fieri continuo, eſt preſto.i.paratus, & in promptu,malis tu.i.magis velis,rumpi.i.diſſolui & cruciari,tentigine, id eſt ſtimulatione libidinis,quàm ſup.impetum facere in eum, vel in eam? Non ego.i.ego,inquit Poëta, non mallem rumpi libidine,quàm cum verna.i.puero,aut puella rem habere, in quo ſe porcum Epicureum potius,quàm caſtum bonorum morum præceptorem demonſtrat Poëta, vnde ſurda aure nobis hic tranſeundus eſt,aut vt ſcopulus vitandus. Sed Romanis,cum gentiles eſſent, præcepit,apud quos tunc adulterij vitium maximum reputabatur,maſculorum autem & meretricum concubitus vitium quidem iudicabant, ſed tamen tolerabile. Nanque pro quia,ego, inquit Poëta, amo Venerem.i.mulierem cum qua rem venereâ exerceam, parabilem.i.paratam,& paruo pretio comparandam, quæ pro &,facilem.i.quæ cito facit quod peto. Philodemus eiuſdem ſectæ & opinionis ſectator ait,ego ſupple relinquo illã, quæ ſupple quando interrogatur ab amatore quando venire debebit,aut quando parata erit,dicit,poſt.i.poſtea, paulo.i.modico tempore,ſed pluris.i.pro maiore pretio, quam ille voluit dare, & alio tempore dicit quòd venire debebit, aut quòd parata erit,ſi vir i.maritus exierit,hanc ergo.i.huiuſmodi. pretioſam & difficilem matronam relinquo,inquit Philodemus, Gallis.i.vel ſacerdotibus Cybeles,qui cum caſtrati ſint, bene expectare poſſunt, vel Gallis, id eſt populis Galliæ curioſis mulierum amatoribus,qui magno pretio mulieres difficiles appetunt. Sibi ſupple dandam dicit,quæ neque ſtet,id eſt proſtet, vel cõſtet magno pretio,neque cunctetur, id eſt moram faciat cum eſt ioſſa venire. Candida rectaque ſit, hæc & omnia ſequentia ſunt potius verba Poëtæ,quàm Philodemi,propter vltimum verſum,in quo de Fabio mentio fit? quem iuriſperitum garrulum fuiſſe in prima Satyra dixit, hic autem adulterum eſſe ſignificat. Sed ordinem proſequamur. Ea ſup.quam ego amabo,inquit Poëta, ſit candida.i.formoſa & recta.i.pulchra,& munda.i.bene curata, & polita cute,hactenus.i.ad hoc vſque,& non vltra,vt neque,id eſt non,velit videri magis longa,nec magis alba, quàm natura dat, id eſt quæ contenta ſit pulchritudine & forma naturali,ita quòd non fucet ſe adulterino colore vt formoſior videatur,neque cothurnos altiores capiat vt longior, quàm natura dat credatur. vbi.i.poſtquam,vel quando hęc.i.huiuſmodi puella quæcunque ſit,ſuppoſuit mihi dextro.i.dextra parte iacenti, corpus ſuum læuum.i.in læua,hoc eſt ſiniſtra parte iacẽs,ipſa eſt.i.putatur mihi eſſe.Ilia.i.mater Remi & Romuli,& Ægeria.i.nympha illa vxor Numæ Pompilij, do illi nomen quodlibet.i.quodcunque placet,nec vereor.i.non formido,ne vir.i.maritus, recurrat.i.celeriter redeat, rure.i.ex agro ſuo, interea dum futuo, id eſt in actu venereo ſum,& ianua frangatur à viro,& canis latret,& domus reſonet pulſa vndique magno ſtrepitu eorum, quos maritus ſecum adduxit,& mulier pallida exclamans ſup.væ,deſiliat.i.deorſum ſaltat à lecto, & ipſa conſcia adulterij commiſſi clamet ſe miſeram, & hæc ſcilicet mulier,depenſa.i.deprehenſa,quod in verſu ſtare non poteſt,metuat,id eſt timorem ſuſcipiat. cruribus id eſt pro cruribus ſuis,ne rumpantur a marito, & doti,id eſt ne perdat dotem. Sunt qui legant Cruribus,hæc metuat,doti,deprehenſa,egomet mi,& tunc deprehenſa,id eſt apprehenſa à marito. Depiendimus,ſeu deprehendimus propter aliquid in ipſo facto. Reſcimus autem poſt factum, ipſa ergo metuat cruribus & doti,inquit Poëta, & egomet metuam ſupple mi.i.mihi, quia fugiendum eſt mihi tunica diſcincta,id eſt nondum cincta, ac pede nudo,ne nummi mei pereant, aut ne pyga, id eſt virga virilis pereat,aut denique ne fama pereat.i.infamis efficiar.Ego vincam, id eſt probabo & conuincam oppoſitum dicẽtes, quòd miſerum eſt deprendi.i.deprehendi in adulterio,vel.i.etiam,Fabio,illo iuriſperito aliquando deprehenſo, iudice.i iudicante & approbante. Deprehendi leges propter verſum,non deprehendi. Quidam legunt Miſerum eſt, & tunc ſubintelligitur quòd vt ſit,quòd miſerum eſt deprendi, alij non ponunt eſt, ſed ſubaudiunt eſſe. vt ſit, Ego vincam deprendi eſſe miſerum &c. Alij væ pallida vna dictione.

MAT. TEGAT instita) Inſtita matronalis videtur eſſe veſtis ad Bonnus. medio ademiſſa pedes vt 10 j.de Arte amand.teſtatur Ouid. his verſibus. Eſte procul vittæ tenues,inſigne pudoris:
Quæque tegis medios inſtita longa pedes. Et paulo poſt,
Subſuta auferendi eſt caſus,& cũ veſte conueuit, notitiã inſtita.

GLAR. SI quis volet Acronis Porphyrioniſq. ingenio quàm late alterum ab altero diſtet,diſpicere, & ſi multis alijs locis, quemadmodum ſæpe admonuimus, potiſſimum tamen ab huius Satyræ principio fieri licebit qui vtriuſque commentarium legerit. Quam pauca,dij boni,quàm vere omnia Porphyrion. Rurſus quam ambigue,quàm confuſe omnia Acron diſſerit.

Quinas hic capiti mercedes exigit.

Mercedes pro vſuras dixiſſe poëtam Porphyrion ait. Addit Acron centeſima ſignificari. Eſt autem vſura centeſima,quando de centum duodecim ſoluuntur, hoc eſt ſinguli ſingulis menſibus. Sic dicta quod centeſimo menſe æquet ſortem. Quinque igitur centeſimæ in ſingulo menſes quinque exiguet, quæ vſura ingens eſt, cum noſtra ætas ægre tantum in xij. menſeis eroget. Badius de ſingulis nummis ait auarum quinque lucrari velle,quod ego non intelligo, neque ipſum intellexiſſe quid diceret,puto. Quemadmodum etiam quod paulo poſt poeta, inqt. Nomina ſectatur Tyronum,ad caſtrenſe peculium inepte retulit,cum poeta præcipitem fœneratoris auaritiam notet, vt fatetur Porphyrion,quod iuuenibus,qui adhuc in patria erant poteſtate, audebat nummos cum vſura quina centeſima credere non abſque periculo exigendi,cum certus non eſſet de ſoluendo. Sed auaritiæ tanta vis erat,vt hoc tentare auderet. Et ipſi iuuenes,amore capti alicuius puellæ,qua potiri abſque pecunia non poterant nihil penſi habebãt,quid de pecunia paterna ageretur. Cuius elegans exemplum eſt Antipho ille Terentianus in Phormione cum ſua Phanio,multaq; ſimilia apud Comicos. Illud autem,ſimulac, quod ſequenti verſu a Poëta ponitur pro ſtatim vt expoſitum eſt,non per immediate, vt idem eſſert Badius, quam latine, iudicẽt alij.

At ille pro queſtu ſumptum facit hic?) Antipophora eſt auctore Porphyrione. Seu & illud hic, quo reſponſio fit,etiam per interrogationem legendum cum quadam quaſi admiratione. Badius hunc locum recte explicuit. Quarum ſubſuta talos tegit inſtita veſte. Matronæ(inquit Acron)Stola vtuntur demiſſa vſq; ad imos pedes,cuius imam partem ambit inſtita ſubſuta. Hæc eadem verba Porphyrion, vnde Acron haud dubie ſublegit. De ſtola muliebri veſte nemini dubium,de inſtita autem hic locus non paruã facit difficultatem. Si enim dixiſſet Poëta(quod carmen tamen non patitur)Quarum ſubſuta talos tegit ſtola inſtita,vt eſſet ſenſus. Quarum talos ſtola tegit ſubſuta inſtita, melius intelligeretur. Acron adijcit,ſubſutam veſtem prætextam dixit. Perotus in ſuo cornu hoc allegat de ſtola, perinde atque planum eſſet Inſtitam eſſe ſtolam. Ego autem puto,vt plane dicam quod ſentio, Hypallagem eſſe, & inſtitam dictam pro ſtola,& veſtem intelligendum,quemadmodum & Ouid.lib.j.de Arte amand. vſurpauit,vel inſtitam,vel limbum,vt illud Virg. Date claſſibus auſtros. Verum cui noſtra hæc ſententia non placet,habet noſtri annotatoris longe elegantiorem, quam ipſe non intelligo, nec illum intellexiſſe puto.

Quidam notus homo,cum exiret fornice macte Virtute eſto inquit,ſententia dia Catonis. Eſto,aduerbium conſentientis vel approbantis,inquit Acron,quod mihi diſplicet,puto enim poſitum pro ſis. Quod vero & Porphyrion cum Acrone, Catonem intelligunt Cenſorinum,mihi non ſit veriſimile. Poëta enim de ſuo loquitur tempore. Notus inquiens homo nimirum de quopiam quem nominare adhuc viuentem nolebat ſentiens. Cenſorinus autem Cato ante ſeculum deceſſerat. Præterea duorum Catonum tempora & mores facile de Vticenſi conuincunt.

Audire eſt operæprecium,procedit recte. (Qui mœchis non vultis) Audire vero eſt operæprecium triplicem Acronis hic expoſitionem,quarũ vltima haud dubie à nugatore aliquo aſſuta eſt. Sicut non ita multo poſt de Villio Syllæ genero. Illud autem ridiculum magis,quòd caudam ſalacem ſalſam eſſe putat. Et quidam intelligo,maritus,& demeteret,adultero. Nam vt adulter ſibi demeſſuerit,non videtur veriſimile. Quãquam etiam locus ita legi poterat,quin etiam illud Accidit,vt quidam teſteis,caudamq. ſalacem Demeter ferro. Verum quid opus eſt poëtæ immutare lectionem,cum ſenſus alioqui facile elici queat?

-Atque etiam melius perſæpe togatæ.

Togatam vocare videtur infamem ac repudiatam,valet meretricem. Nam alioqui in verbo ſequenti geſtat,ſenſus non procederet. Eſt autem mire verſus ſermo,cum antea de nobili loquerentur,ſtatim hic meretricis comparationem facit ad ipſam.

-Ne corporis optima lynceis Contemplere oculis.)

Doctor

Doctor in Adagio, Hypſæa cęcior, legit lyncei in genitiuo, à nominatiuo Lynceus, Præterea contemplans pro contemplare, quæ lectio placet. De Lynceo Valerius Max. lib. j. cap. viij. vbi de miraculis. Acron ait trans, parietem hunc de vidiſſe. Sed aſſumentum eſt impoſtoris vt puto.

Si interdicta petes vallo circundata.
Idem Acron exponit, vallo circundata .i. cuſtodijs munita, circundata ſatellitibus. Medius Badius hoc de veſtium ac comitum multitudinem expoſuit.

-Poſitum ſic tangere nolit.) Illud ſic, ἀπαντικῶς intelligendum. Acron exponit ſic, ad eomedendum paratum. Porphyrion autem appoſitum in cœna. Ego eum de viuente intelligo loqui lepore, vel infirmo, vel non fugiente.

-Quem Quid latura ſibi, quid ſit dolitura negatum Quærere plus prodeſt,) Ordinem eſſe puto, quem negatum ſibi Quid ſit latura, quid dolitura, plus prodeſt quærere, & abſcindere inane ſolido. Miſeram ſe conſcia clamet Cruribus, hæc metuat doti. Porphyrion pro ancilla exponit quæ ſit conſcia dominæ in hoc adulterij facinore. Vt Satyra ij. ſequentis libri Quo te demiſit peccati conſcia herilis Contractum. Landinus quoque tale quiddam prodidit. Sed mediatricem vocat. Quare exponendum. Hæc ancilla metuat cruribus vxor deprenſa doti, ego mihi, hoc eſt, vel vitæ meæ, vel ne pereant nummi, &c.

SATYRA III.

Mnibvs hoc vicium eſt cantoribus; inter amicos
Vt nunquam inducant animum cantare, rogati:
Iniuſſi nunquam deſiſtant. Sardus habebat
Ille Tigellius hoc. Cæſar, qui cogere poſſet,
Si peteret per amicitiam patris, atque ſuam? non
Quicquam proficeret. ſi collibuiſſet; ab ouo
Vſque ad mala citaret, Io Bacche, modo ſumma
Voce, modo hac reſonans, quæ chordis quatuor ima.
Nil æquale homini fuit illi: ſæpe velut qui
Currebat fugiens hoſtem. perſæpe velut qui
Iunonis ſacra ferret. habebat ſæpe ducentos,
Sæpe decem ſeruos. modo reges, atque tetrarchas,
Omnia magna loquens. modo, ſit mihi menſa tripes, &
Concha ſalis puri, & toga, quæ defendere frigus,
Quamuis craſſa queat. decies centena dediſſes
Huic parco paucis contento: quinque diebus
Nil erat in loculis. noctem vigilabat ad ipſum
Mane: diem totum ſtertebat. nil fuit vnquam
Sic impar ſibi nunc aliquis dicat mihi? quid tu,
Nulla ne habes vicia? immo alia, haud fortaſſe minora.
Meniùs abſentem Neuium cum carperet: heus tu
Quidam ait, ignoras te? an vt ignotum dare nobis
Verba putas? egomet mi ignoſco, Menius inquit.
Stultus, & improbus hic amor eſt, dignuſque notari.
Cum tua peruideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitijs tam cernis acutum,
Quam aut aquila, aut ſerpens Epidaurius? at tibi contra
Euenit: inquirant vitia vt tua rurſus & illi,
Iracundior eſt paulo, minus aptus acutis
Naribus horum hominum, rideri poſſit, eo quòd
Ruſticius tonſo, toga defluit & male laxus.
In pede calceus hæret. at eſt bonus, vt melior vir
Non alius quiſquam: at tibi amicus: at ingeniū ingens
Inculto latet hoc ſub corpore. denique te ipſum
Concute: * nunqam tibi vitiorum inſeuerit olim
Natura, aut etiam conſuetudo mala. nanque
Neglectis vrenda filix innaſcitur agris.

ASCENSIVS.

Mnibvs hoc vitiū eſt cantoribus;) Vrbane ad modū, atque facete Poeta in principio hu' tertiæ Satyræ inconſtantiā atq; intemperantiam Tigellij Hermogenis muſici notat, oſtendens eū in nulla re aut modū, aut conſtantiam ſeruaſſe. Deinde qa oblitus ſuorum peccatorum auide aliena vitia taxare vl detur, q & Mæuius facere ſolebat, ideo nactus occaſionē eos carpit, q cum ſua vitia ſibi condonent, aliena nimis acerbe reprehendūt, cum quæ leuia ſunt amicis ignoſcere debeamus, memores fragilitatis humanæ, quia nemo ſine crimine viuit. Tandem à Cynicis ad Stoicos conuertens ſermonem, eorum dogma vehementer reprehendit quo dicunt vitia omnia eſſe paria & pari pœna punienda, oſtenditq. inſanos eſſe eius ſectæ profeſſores, qui ſe ſolos ſapietes eſſe iactant & p ſapientiā beatos eſſe, nulliusq. egere, ſed reges eſſe, cum tamen à pueris vt ſatui vexentur & trahantur, & in miſeria viuant. Hoc argumentum eſt. Omnibus hoc vitium eſt, habet Horat. de more vt principium Satyræ ab vrbaniore alicuius rei narratione incipiat, ad auditores lectoreſq. alliciendos vt hic à communi vitio cantorum, quod hodie quoque habent. Per amicitiam patris .i. Iulij Cęſaris patris adoptiui Auguſti, & ſuam .i. propriam, quia vtrique carus fuit, vt in ij. Satyra dictum eſt. Ab ouo ad mala, hic duo aduertes. Primum, q veteres Romani ſolummodo cœnas pompoſas habebant, non prandia, ante quam autem ad cœnam irent, ſemper in balnea deſcendebant, vnde reuerſi plerunque ouum ſorbebant. Secundum, q duas duntaxat menſas .i. poſitiones, aut genera ferculorum habebant. Vnam carnium, ſeu piſcium & alteram pomorum. Appellatione aūt pomi continentur oēs fructus arborum habentes corticē durum. Mala aūt ſunt ea quæ vulgo poma appellamus, vnde accipiendo pomum generaliter, pyra ſunt poma, ſed non ſunt mala. Tetrarcha dr à tetras, quod eſt quatuor, & arche principium, quaſi princeps quartę partes alicuius regni, ſicut Herodes dictus eſt Tetrarcha. Qui vero ſolus totius mūdi principatum hēt, Monarcha diceretur. Decies centena .i. mille nūmum, centena.n. pro centum accipitur, diſtributiuū pro principali ſeu abſoluto. Pulchre aūt poſt decies centum intulit quinque dies, quaſi duplo minori tempore q̄ centū multiplicentur, cōſumat, hoc eſt quolibet die ducentena. Noctes vigilabat, de accuſatiuo tpis variæ ſunt grammaticoꝝ ſententiæ. Seruius dicit honeſtiorem eſſe locutionem in accuſatiuo, quod Valla irridet, dicens potius Græcoꝝ imitationem. Acron dicit ideo in accuſatiuo poni, vt ſugē vigiliam oſtenderet, ſignificans accuſatiuū tpia importare continuationem & totalitatē, ſed Valla refragatur, eo q nonnunquam particula totalitatis addatur, vt Totos hoſce Parmeno dies te quietū reddam, & Hic iam tercentum totos regnabitur annos. Porphyrio dicit aduerbialiter in accuſatiuo dici. Has ſententias quidam meo iudicio non imperite ſic concordat, dicitq. de tpe tripliciter poſſe interrogari per qn̄, intra quod tempus, & quandiu. Ad quęſtionem factam per qn̄, ſemper in ablatiuo reſpondebis, vt Qn̄ datum eſt? anno milleſimo &c. non annum milleſimū, niſi pręponatur præpoſitio accuſatiuo deſeruiens. Ad quæſtionem factam per intra, expreſſa præpoſitione haud dubie in accuſatiuo pones, ſed ea tacita in ſolo ablatiuo, vt intra quot dies perlegis Virgiliū? intra xx. dies. vbi cauebis puer ne dicas. Faciā, vel hoc infra viij. dies. nam intra dicendum eſt, non infra in hoc ſenſu. Sine prępoſitione autem dices. Octo diebus Virgilium perlegit, vt in textu noſtro. Quinque diebus .i. poſt quinque dies, vbi nō bene diceres. Quinque dies Nil erat in loculis. Sed ad quęſtionem factam per quandiu, licet in ablatiuo reſponderi poteſt, conſuetius tn̄ & melius in accuſatiuo, reſpondebit, præcipue dum tempus integrum, & continuum ſignificas, vt quandiu patet atri ianua Ditis? Noctes atque dies .i. per totum tempus. Sic referre putant, an dixeris craſtinum diem, an craſtino die tecum ero, quia priori modo ſignificas te per totum diem craſtinum cum eo futurum. Poſteriori aūt, quauis parte craſtini ei affuturū. Neque ſatis efficax eſt mihi ratio Vallæ, qua multa contra ceteroꝝ auctoritatem probare conatur, quæ eſt. Quidquid alicui dictioni addictum à bonis auctoribus reperitur, hoc ipſa per ſe neque ſignificat, neque connotat, ſed, accuſatiuo temporis additur

Accuſatino tēporis

Pomū Nux Malum

* Alias, nū tibi quid .i. num aliquid vitiorum. Sic legēdum cēſet Bonfinis.

ditur dictio totum, ergo non importat totalitatem, verbo in ſcõ additur verbum cœpi, ergo non ſignificat inceptionem vel inchoationem. Nam maior ipſius non eſt vniuerſaliter vera, ſed vt dicitur à Doctrinali, Aequiualens geminis harum ſi iungitur vni Dictio pro reliqua tantummodo debet haberi. Sed hæc grãmatici videant. Aduerte etiam, verbum erat hic, & ſæpe alias ꝑ

Erat eſſet poni, vt Quinque diebus. Nil erat. i. nil eſſet, vel fuiſſet in

Loculi loculis. Loculi autem ſunt ſacculi pecuniarum in hoc loco. Immo alia & fortaſſe minora, hic diligentiſſime aduertes puer poëtam duo prudenter facere. Nam & arrogantiam, mendaciumq.

Auctoritas ſeruandas. euitat, & auctoritatem ſuam non diminuit. Arrogantiam & mẽdacium euitat, quia fatetur ſe non eſſe ſine peccatis. Auctoritatẽ ſuam ſeruat, dicens peccata ſua eſſe alia, & minora, per hoc innuens duo eſſe neceſſaria ad hoc, vt quis habeat auctoritatem reprehendendi aliqua vitia. Primum, vt eadem vitia, quæ reprehendit, ipſe non habeat. Nam turpe eſt doctori cum culpa redarguit ipſum. Vnde neſcio qua fronte, aut quo ore contra ſimplicem fornicationem declamare audent, qui publice concubinam ſuam domi fouent. Audiendi tamen tales fortaſſe ſunt, ſed non imitandi, & licet in hoc non peccant, ꝙ verbo caſtitatem docent, peccant tamen quia exemplo dedocẽt, vnde optimum prædicatorem imitari deberent, de quo ſcriptum eſt. Cœpit Ieſus facere & docere. Secundo neceſſarium eſt, vt quia nemo ſine crimine viuit, ea vitia quæ prædicator cõmittit ſint minora, quam quæ reprehendit, aut ſaltem ſecreta. Vnde errant qui dicunt, Satyricos ſeipſos reprehendere, quo alios poſſint liberius taxare, cum omnino oppoſitum faciant. Nam Horat. ſe omnino purgare conatur, ſed finem facio. Ordo eſt. Hoc vitium eſt omnibus cantatoribus. i. omnes cantores habent hoc vitium, vt ipſi exiſtentes inter amicos, rogati cantare, nunquam inducant. i. poſſint inducere animos ſuos, cantare. i. ad cantandum, iniuſſi. i. quãdo non iubentur neque rogantur, nunquam deſiſtant. Videte hic manifeſtam auxeſim, in qua ſingula verba pondus habent. Primum dicit omnibus, non quibuſdam duntaxat. Secundo cantoribus, quorum officium eſt cantare, non alijs qui cantare neſciunt. Tertio non dicit inter quoſcunque, ſed inter amicos. Quarto non dicit, quòd non cantent, ſed quòd non poſſint inducere animos ad cantandum, etiam ſi velint. Quinto non dicit aliquando ſed nunquam, ſexto non dicit, quòd non cantent quando cantus eorum non petitur, ſed quando rogati ſunt. Et ſeptimo, quòd non ſolum non cantent quando ab amicis rogantur, ſed quòd quando iniuſſi ſunt. i. fortaſſe tacere iuſſi, non ſolum cantent, ſed nunquam deſiſtant cantare, vnde vtroque vitio peccant, & ita in hoc primum notatur Tigellius, quòd & nimis impudenter tacebat, & nimis impudenter cantabat. Vnde dicitur. Sardus habebat &c. Ordo eſt. Ille. i. iam notus ex præcedenti Sermone Tigellius, Sardus. i. ex Sardinia natus, habebat hoc ſupple vitium. Si Cæſar Auguſtus, qui poſſet cogere eum vt cantet, peteret. i. amice depoſceret, per amicitiam patris ſup. adoptantis, videlicet Iulij Cæſaris, atque ſuam. i. propriam. Nam vtrique familiaris fuit Tigellius, ipſe Auguſtus nõ proficeret quidquam. i. in aliquo, quia non poſſet precibus impetrare vt cantet, ſi autem collibuiſſet. i. libido cãtandi Tigellium cępiſſet, ipſe citaret. i. recitaret, ab ouo. i. à primo ferculo & à principio cœnæ, vſque ad mala. i. vſque ad fructus, qui dantur in vltima parte cœnæ, & in ſecunda menſa, ſicut hic caſeus datur ſuis temporibus in fine mẽſæ, citaret inquam Iò Bacche, quæ vox eſt nimia lætitia, aut ſaturitate affecti. Verſus autem vult dicatur Bacche eho, non Io Bacche, quia eho primam producit, vt cuius notum eſt. Præterea Bacche vocatiui caſus à nominatiuo Bacchus vltimam corripit, cuius contrarium tamen fieret ſi legatur Iò Bacche. Veruntamen aduertes lector ſummæ artis eſſe apud oratores & poëtas dare perſonis, quas loqui faciunt proprios ſermones, quod Liuius in concionibus ſuis ſeruaſſe laudatur. Vnde ſępe ineptis perſonis attribuunt poëtæ ineptos ſermones, vt Terentius & Plautus militibus glorioſis, vt argute annotauit Donatus in Eunuchum. Si velimus ergo vitio ſyllabarum poëtam noſtrum notaſſe vitium cantandi in Tigellio, non erat abſurdum dicere Iò Bacche, immo ſic in omnibus ferè codicibus inuenies, ſed ad ordinem redeo, recitaret inquam Iò Bacche, modo, id eſt aliquando, ſumma voce. i. ſummæ chordæ, quæ acutiſſima eſt, & modo. i. interdum hac voce quæ reſonat ima. i. depreſſa & infima quatuor chordis. i. ſecundùm Acronem, poſt quatuor chordas, hoc eſt quinta chorda, quia vult eum pentachordio vſum fuiſſe, aut ſecundũ Porphyrionem, quæ reſonat ima, id eſt infima, quatuor chordis. i. inter quatuor chordas, quia dicit eum tetrachordo, ſeu tetrachordio vſum. i. inſtrumento quatuor chordarum, vtcunque autem modo notatur in hoc quòd medium non ſeruauit, ſed aut ſumma aut infima chorda, & per hoc aut acutiſſima, aut depreſſiſſima voce recitauit. Nil fuit illi homini. i. in illo homine, æquale. i. vniforme & conſtans. Ipſe currebat ſæpe velut ſup. currit qui fugiens hoſtem ſupple currit. Perſępe. i. valde ſæpe, ſupple lentiſſimo gradu incedebat, velut. i. ſicut, incederet ſupple qui ferret ſacra Iunonis in capite, qui ne cadant lente incedit. Ipſe habebat ſæpe ducentos. i. plurimos ſeruos, & ſæpe decem, id eſt paucos ſeruos. Sunt qui legant Sæpe duos ſeruos, ſed exemplaria ferè habent, decem, non duos, loquens, id eſt in ore ſuo pompoſe verſans, modo reges atque tetrarchas, id eſt principes viros, & omnia magna. i. magnifica & pompoſa, hoc eſt interdum tam magnificus voluit videri, vt non loqueretur niſi de regibus & principibus, quia ſicut qui de deo eſt, de Deo loquitur, ita qui de curia regum & principum videri vult, de ipſis ſemper loquitur. Modo. i. interdum autem tam parcus & tam ſummiſſo animo fuit, vt dicat tripes, id eſt ſedicula trium pedum, ſit mihi menſa, id eſt tabula ad quam comedam, & concha. i. teſta conchæ marinæ, puri. i. inconditi ſalis, ſit mihi obſonium ſupple & toga ſit mihi veſtis ſupple quæ toga quamuis ſit craſſa. i. pingui & vili panno, queat. i. poſſit, defendere. i. depellere a me frigus, iſtud autem creditur dixiſſe vbi omnia conſumpſerat. Nam, ſubaudi ſi, ſi tu dediſſes huic parco & paucis contento, decies centena. i. mille nummos, nil. i. nullus numus, erat, id eſt fuiſſet in loculis, quinque diebus. i. intra uel poſt quinque dies, ipſe uigilabat noctes. i. per totum tempus nocturnum, vſq; ad ipſum mane. i. tempus quo Sol manat. i. oritur, vel dicitur a ſalutatoribus mane. i. bene ſit tibi, ſtertebat autem, id eſt dormiendo profundo ſopore conſumebat totum diem. Nil, id eſt nulla res, fuit vnquam ſic impar. i. inæqualis & diſſimilis ſibi, ſicut Tigellius. Nunc aliquis dicat. i. poſſit dicere mihi, hoc eſt Horat. loquitur enim de ſe poëta, Quid tu Horati ſupple facis, aut de te ſentis? nulla pro non & vlla, habes ne vlla vitia? reſpondet Poëta, immo ſupple habeo alia vitia ſupple & fortaſſe minora, quam reprehendo in Tigellio. Alij textus habent, Haud fortaſſe minora, & ita ſicut dixi, duo prudenter facit, nam & iactantiam fugit, & auctoritatem ſibi ſeruat. (Mæuius abſentem &c.) Exemplo Mœuij detractoris reprehendit eos qui cum ſuis vitijs ignoſcant & in eis videndis cęci ſint, aliorum vitia acerbiſſime carpunt, & vident ea aquilinis & ſerpentinis oculis. i. acutiſſimis. Aquila enim tam acuti viſus eſt, vt recto intuitu Solis radios ſuſtinere poſſit, quin & pullos ſuos Solem aduerſum intueri cogit, & ſi qui lucem Solis non ſuſtinentes auertantur, illos velut adulterinos è nido præcipitat. Serpens etiam ſubtiliſſimi eſt viſus, vnde gręce dracon a δέρκω. i. aſpicio dicitur. Reprehendit ergo eos qui nimis ſeuere carpunt, nimis auide, etiam perperam de hominibus iudicantes, & facta indifferentia quæ & bona & mala eſſe poſſunt in peiorem partem interpretantes, quales ſunt qui negligentiam circa cultum corporis reprehendunt, & ad ingenij cultum non aſpiciunt. Cum tamen ſi velint eſſe ſapientes & boni amici, deberent facere ſicut parentes, qui liberorum ſuorum corporalibus vitijs honeſtiora vocabula dant, aut ſicut amatores, qui amicarum ſuarum corporalibus vitijs non offenduntur, immo ſæpe delectantur. Veruntamen ſciant Chriſtiani ſic diligere homines, vt eorum vitia non diligant. Quæ vero dubia ſunt, etiam Chriſtianiſſimus in meliorem partem accipere poteſt, quod Poëta tam de vitijs corporis, quam de vitijs animi abunde probat. Vnde principalis diſputatio eſt hic contra eos, qui triſti vultu & ſeuera barba vt Cynici philoſophi nimis acriter in omnes inuehuntur, ita nullis, ne amicis quidem, parcant. Et etiam contra eos qui, quod peius eſt, virtutem in vitium vertentes, omnia carpunt. Manifeſtum autem eſt Poëtam ſolummodo contra eos hæc ſcribere, qui ex maleuolentia & detractorio animo, aut nimis inhumaniter hęc faciunt. Non enim loquitur contra eos, qui humane corrigunt. Nam tota intentio Satyricorum intendit fraternæ correctioni. Cetera in conſtructione patebunt. Ordo eſt. Cum, id eſt quando Mæuius inuidus ille poëta & maleuolus detractor Virgilij & Horatij carperet, id eſt maleuole roderet & diffamaret, Neuium, virum illum bonum, abſentem, quod ſignum detractionis eſt. Nam corrector bonus præſentem ſecrete commonet, quidam, forte Virgilius aut ipſe Horatius, ait Heus, tu Mæui, ignoras te, id eſt vitia tua, quì tam auide carpis Neuium? an putas te ignotum dare nobis verba, id eſt decipere nos de factis tuis? Nam dare verba eſt decipere, eo quòd qui bona verba dant ſine effectu, decipiunt. Mæuius autem, inquit, id eſt reſpondit: Egomet ignoſcõ, id eſt veniam

do i

do: mi.i.mihi. Ad quod poëta. Hic.i.huiuſmodi, amor quo quis ſe amans aliorum vitia carpit & ſua diſſimulat, eſt ſtultus, quia qui prudens eſt vitia ſua agnoſcit vt emendet, & improbus, quia vir probus alteri nõ facit quod ſibi fieri non vult, & dignus notari.i.diffamari & reprobari. Tractum eſt ab infamibus, quibus ob deteſtabile facinus inuritur nota, vnde notari dicuntur infames. Cum tu lippus.i.quaſi lippus & male videns, peruideas.i.perſpicias, tua mala.i.propria vitia, oculis inunctis.i.collyrio impeditis ne recte videas, cur, id eſt quare, cernis.i.vides in vitijs amicorum, tam.i.tantum, acutum, id eſt acute, quàm, id eſt quantum, aut aquilæ ſupple cernunt, aut ſerpens Epidaurius, id eſt Romam vectus ab Epidaurio inſula, hoc eſt quantum quicunque ſerpens. At pro ſed, euenit tibi contra.i.econtrario, vt &, id eſt etiam, illi inquirant.i.inueſtigent, rurſus.i.viciſſim tua vitia. Si ſupple quis eſt iracundior.i.modico magis inclinatus ad iram, quam decet, & ſi eſt paulo minus aptus, id eſt affabilis & ſocialis, ipſe poſſit rideri acutis naribus.i.contractis naribus in rugam, horum hominum, id eſt irriſorum & inuidorum, eo, id eſt propterea, quòd.i.quia toga, veſtis à tegendo dicta, defluit, id eſt deorſum fluit, & ea humeris cadit illi exiſtenti tonſo, ruſticius.i.paulo nimis ruſtice & negligenter, quod de Cæſare dictum putant, & quia calceus male.i.multum & inepte, laxus.i.diſſolutus hæret in pede, vel quòd calceus laxus male hæret in pede. At pro ſed, ò inuide, huiuſmodi vir quem tu, ob cultum irrides, eſt ita bonus vir, vt non ſit alius quiſquam melior. at pro ſed, eſt amicus tibi, at pro ſed, ingens, id eſt excellens ingenium late ſub hoc corpore inculto, veluti in Virgilio, quem Mænius carpebat. Et eſt hic ſententia ſimilis illi. Corporis exigui vires contemnere noli. Ingenio pollet cui vim natura negarit. Denique, id eſt vt vno verbo dicam, concute, id eſt examinate ipſum, & eſt tractum à veſtibus, quæ dum concutiuntur patent ſordes, & pulueres antea latentes, num, id eſt nunquid natura, aut etiam conſuetudo mala, inſeuerit, id eſt immiſeuerit tibi per inclinationem ad peccatum, quid, id eſt aliquid vitiorum, ſic Bonfinis legit, & melius quàm qui. Nunquam tibi vitiorum, quia nunquam vitiorum durius ſonat, hoc eſt, an ne tibi aliqua vitia ſunt inſita per inclinationem naturæ, quæ prona eſt ad malum, aut per conſuetudinem malam viuendi, quæ quaſi altera natura eſt, dico mala conſuetudinem. Nanque pro quia, filix, id eſt herba nociua, vrenda, id eſt quæ debeat vri & cõburi, innaſcitur agris neglectis, id eſt incultis, hoc eſt ſicut in agris etiam bonis, & fertilibus ſi non colantur, & inſerantur bona ſemina per ſe naſcuntur ſpinæ, & herbæ nociuæ, ita ſi quis bonam habeat naturam, & eam non colat diſciplina, per ſe innaſcentur vitia ex mala conſuetudine & mala conuerſatione.

ASCENSIVS.

Illuc præuertantur: amatorem quòd amicæ
Turpia decipiunt cæcum vicia: aut etiam ipſa hæc
Delectant: veluti Balbinum polypus Agnæ.
Vellem in amicitia ſic erraremus: & iſti
Errori nomen virtus poſuiſſet honeſtum.
At pater vt gnati, ſic nos debemus amici.
Si quod ſit vicium: non faſtidire. Strabonem *
Appellat pætum pater: & pullum, male paruus
Si cui filius eſt: vt abortiuus fuit olim,
Siſyphus. hunc varum, diſtortis cruribus, illum
Balbutit ſcaurum, prauis fultum male talis.
Parcius hic viuit: frugi dicatur. ineptus
Et iactantior hic paulo eſt: concinnus amici
Poſtula, vt videatur. at eſt truculentior, atque
Plus æquo liber: ſimplex, fortiſque habeatur.
Caldior eſt: acres inter numeretur. opinor
Hæc res & iungit, iunctos & ſeruat amicos.
At nos virtutes ipſas inuertimus: atque
Sincerum cupimus vas incruſtare. probus quis
Nobiſcum viuit, multum demiſſus homo: illi
Tardo cognomen pingui damus. hic fugit omneis
Inſidias: nullique malo latus obdit apertum:
Cum genus hoc inter vitæ verſetur: vbi acris
Inuidia, atque viget vbi crimina, pro bene ſano,
Ac non incauto. fictum, aſtutumque vocamus.
Simplicior ſi quis: qualem me ſæpe libenter
Obtulerim tibi Mœcenas: vt forte legentem,
Aut tacitum impellam, quouis ſermone moleſtus:
Communi ſenſu plane caret, inquimus eheu
Quam temere in noſmet legem ſancimus iniquam,
Nam vitijs nemo ſine naſcitur. optimus ille eſt,
Quis minimis vrgetur. amicus dulcis, vt æquum eſt,
Cum mea compenſet vitijs bona: pluribus hiſce,
(Si modo plura mihi bona ſunt) inclinet: amari
Si volet. hac lege in trutina ponitur eadem.
Qui, * ne tuberibus propijs offendat amicum,
Poſtulat: ignoſcat verrucis illius. æquum eſt
Peccatis veniam poſcentem, reddere rurſus,

PRæuertamur, id eſt tranſeamus, illuc, id eſt ad illud propoſitum redeamus quòd turpia vitia amicæ, id eſt mulieris amatæ, decipiunt cæcum amatorem, ita quòd ea non videat aut iudicet eſſe turpia, vnde ſolet dici. Omnis amatori formoſa videtur amica. Et quæcunque placet res erit apta ſatis. Amator autem & amica libidinis eſſe poſsũt, ſed amicus honeſtatis nomen gerit, turpia inquam vitia amicæ decipiunt cæcum amatorem, quòd ea non videat, aut non iudicet eſſe turpia. aut etiam hæc ipſa turpia vitia amicæ delectant ipſum amatorem. veluti polypus, id eſt fœditas, & immunditia naſi: Agnæ, id eſt illius meretricis, delectat ſupple Balbinum illum nobilem adoleſcentem. Sunt qui legant pulypus propter metrum. ſed Philologus oſtendit etiam Polypus prima longa, recte legi. Ego vellem, inquit Poëta, quòd nos erraremus ſic in amicitia, hoc eſt quòd tantum amaremus amicos noſtros, vt nõ perciperemus eorum modica vitia. Veruntamen (vt dixi) debemus ſic diligere homines, vt eorum vitia non diligamus. Et (vt vetus philoſophorum eſt verbum) debemus amicos diligere vſque ad deos, & non vltra, id eſt ita quòd amore amici non offendamus Deum, neque quidquam contra iuſtitiam & veritatem faciamus. & vellem, inquit Poëta, quòd virtus poſuiſſet illi errori quem oſtendimus in amico, honeſtum nomen, ita quod eius exilia vitia in bonam partem acciperemus, vel melius ſic, quòd virtus poſuiſſet iſti errori quo erramus in factis vitioſis amicorum honeſtum nomen, ita quòd non dicatur error, ſed humanitas, benignitas, clementia, amicitia, aut ſimili modo. At pro &, vt, id eſt quemadmodum, pater ſupple non faſtidit, id eſt non contemnit cum faſtu & ſuperbia, vitium, id eſt deformitatem, gnati, id eſt filij, ſic debemus non faſtidire, id eſt non ſuperbe contemnere, vitium amici, ſi ipſe amicus habet quod, id eſt aliquod vitium. Et nota quòd nos debemus amare vitium amici. nec dicit quòd non debemus amicum corripere, ſed quòd non debemus eius vitium modicum ſuperbe contemnere tanquam nos nullum vitium habeamus. Probat autem quomodo pater excuſat vitium filium, non in moribus, quia illud corrigi deberet, ſed in corpore, quod emendari non poteſt. Pater appellat ſuper filium ſtrabonem, id eſt oblique & ex tranſuerſo videntem, pætum, id eſt habentem tremulos oculos, & ſe facillime in quamuis partem vertentes, ſicut falcones videmus habere, & videtur dici pætus à petendo eo quòd quamcunque rem petat, eo faciliter oculos dirigat. vel quòd petat.i.aggrediatur faciliter vnumquenque oculis ſuis. vnde Venus dicitur pæta, & creditur in muliere viuacitas ſignum eſſe, & ad formoſitatem facere. vitium ergo oculorum appellat nomine pulchritudinis, & ſicuti.i.alicui, eſt filius male.i.multum & vſque ad difformitatem, paruus.i.paruæ ſtaturæ, vt.i.quemadmodum, Siſyphus abhortiuus filius Antonij triumuiri. fuit olim, appellat ſup. eum pullum ſuum.i.tenellum puerulum, ſicut pullum eq. placidus & tener eſt. Siſyphus autem iſte dicitur fuiſſe intra bipedalem ſtaturam. vnde vocat eum abortiuum, quaſi ante maturum partum editus ſit. & appellat hunc.i.alium filium diſtortis cruribus.i.qui habet diſtorta & curuata crura varum.i.haben

* De Strabonum, & Pætorum cognominib. vide Cæ. lib. viij. c.aix. & Noniũ Marcel. Bonfin.

* Tubera maiora vitia dixit, verrucas minora q̃ Sermones nenos appellat. Doct.

rem ſolummodo crura iotroiſum modicum retorta, vel patum elata, & balbutit.i.balbutiendo per blanditias vt puero complaceat, appellat illum.i.alium, fultum.i.ſuſtentatum & innitentem talis, male, id eſt multum & cum malo eius, prauis i.vitioſis & in directis. appellat inquam ſcaurum, id eſt habentem talos eatentos, hoc eſt eleuatos. Tali autem ſunt illa oſſa quæ nectunt crura pedibus. Applicat nunc ac, vitia mortalia. Si hic, id eſt aliquis amicus, viuit parcius ſupple quàm deceat, hoc eſt nimis parce & quaſi auare, dicatur frugi, id eſt homo vtilis, & ad frugem, id eſt commoditatem ſpectans, & non homo prodigus, aut perditus. Si hic, id eſt alius, eſt ineptus .i. arrogans, & iactantior paulo, id eſt modico ſupple quàm deceat, hoc eſt ſi ſe nimis laudet, & plurima de ſe promittat quando eſt in ſocietate amicorum, ipſe poſtulat, id eſt exigit & petit, vt videatur concinnus, id eſt comis & affabilis amicis, & ſe non fingens nec diſſimulans, ſed quidquid in animo habet proferrens. at pro ſed, hic ſupple, id eſt alius, eſt truculentior, id eſt nimis ſeuerus & immitis paulo plus quàm conueniat, & eſt liber, id eſt audax in reprehendendo, aut dicendo id, quod habet in animo, plus æquo .i. quam æquum & iuſtum eſt, ipſe poſtulat vt habeatur fortis non truculentus, & ſimplex, id eſt non fictus nec doloſus, ſed quidquid in animo habet dicens ſine diſſimulatione. Et ſi ſup. eſt caldior, id eſt calidior & feruentior ad iram quam deceat ipſe vult vt numeretur inter acres viros. ego opinor, inquit Poëta, quòd hæc res.i. huiuſmodi modus cenſendi de vitijs amicorum, iungit amicos .i. facit inire & coire in amicitiam, & ſeruat amicos iunctos ne diſſoluantur. At pro ſed, nos inuertimus .i. in malum & in contrarium vertimus ipſas virtutes amicorum appellantes eas nomine vitiorum, atque cupimus.i. deſideramus, incruſtare.i. illinire tanquam impurum aut putridum, vas ſincerum .i. purum & ſine carie, vel ſincerum, id eſt ſolidum & plenum non vitioſum, cui non eſt opus incruſtatione. Probat exemplis. Si quis probus, id eſt modeſtus homo viuit nobiſcum, ipſe vocatur ſupple homo multum demiſſus, id eſt vilis & ignauus ſine induſtria aut acrimonia. & damus illi pingui .i. qui eſt pinguis, cognomen tardo, id eſt cognominamus eum tardum, qui pinguis eſt, & ita quod naturæ eſt damus vitio. Si hic, id eſt alius, fugit omnes inſidias, id eſt ſocietatem inſidioſorum & malignantium, q; pro &, nulli pro non & vlli, & non obdit.i. non opponit vel obijcit, vlli malo, id eſt maleuolo, latus ſuum apertum.i. cum nullo malo litem quærit, nec in via vllum laceſſit, aut impellit vt faciunt petulantes & pacis inimici, cum.i. quando, verſatur inter hoc genus vitæ, id eſt viuentium, vbi, id eſt in quo genere vitæ, acris, id eſt vehemens inuidia, & crimina, id eſt criminationes & accuſationes, vigent, id eſt ſunt in vigore, nos vocamus eum pro bene ſano ac non incauto, id eſt vbi deberemus eum vocare bene ſanum & prouidum, aut non incautum .i. bene ſcientem cauere litem & incommoda, vocamus eum fictum, id eſt ſub dolum ſimulatorem & fraudolentum, & aſtutum, id eſt callidum vafrum in altero decipiendo. dicitur ab aſty ſeu aſtu, quod Attica lingua vrbem ſignificat, in qua homines callidiores & fraudulentiores ſolebant eſſe, quam in agro aut rure. Et ſi quis eſt ſimplicior, id eſt modico nimis ruſticus & importunus, ita quòd non obſeruet tempora aut perſonas, ita vt ipſe forte moleſtus exiſtens impellat quouis, id eſt quocunque ſermone amicum vel patronum ſuum legentem, aut tacitum, id eſt tacite aliquid contemplantem, nos inquimus, id eſt dicimus, quòd talis caret plane, id eſt omnino, communi ſenſu, id eſt quòd ſit pecus & totus inconſideratus. cetera dicta ſunt per parenthem, quæ ſic introducuntur. Si quis inquam eſt ſimplicior .i. paulo nimis ſimplex, & ſine aſtutia, aut duplicitate, qualem ò Mœcenas ego obtulerim libenter me tibi, & ſæpe volui quòd talis oblatus fuerim &c. Eheu, dolentis eſt interiectio, & abſolute, id eſt ſine caſu poſt ſe ponitur, vel geminando heu dicatur heu heu vel heheu quam.i. quantum, temere.i. inconſiderate, ſancimus.i. fecimus, in noſmet.i. in noſmetipſos, iniquam legem. Nam iuſtum eſt vt qualiter alios iudicamus ita alij nos iudicent. Nam.i. quoniam quidem nemo naſcitur ſine vitijs .i. nemo qui naſcitur vacat vitijs: Non enim ſciuit (vt opinor) Poëta de peccato originali cum quo naſcimur, ſed vult dicere, aut quòd nemo qui naſcitur eſt ſine vitijs, aut quòd nemo ſic naſcitur, vt non inclinetur ad aliqua vitia, & qui ſequendo naturalem inclinationem non aliqua vitia committat. iuxta hoc quod prius dictum eſt, quòd aut natura, aut conſuetudo mala inſeuit nobis vitia. quia ergo nemo naſcitur ſine vitijs, id eſt nemo qui naſcitur eſt ſine vitijs, aut nemo ſic naſcitur, vt non inclinetur ad aliqua vitia, & committat aliqua vitia, ille eſt optimus cenſendus, qui vrgetur, id eſt premitur minimus, ſupple vitijs, hoc eſt, quia nemo ſine peccatis eſt, ille eſt optimus iudicandus, qui minima peccata commiſit, id eſt pauciſſima & leuiſſima. Nam minimum poteſt deriuari à paruum & a paruum. Amicus dulcis, id eſt iucundus & ſuauis, compenſet, id eſt debet ſimul penſare, & æſtimare, mea bona, id eſt virtutes meas cum vitijs meis. Eſt autem metaphora. hoc eſt tranſlatio ſumpta à trutina, ſeu libra, per quam rerum pondus & valorem penſando, hoc eſt (quod dicunt) ponderando diſcernimus. & quando de duabus rebus volumus ſcire vtra maioris ſit ponderis, tunc penſamus eas ſimul ponendo vnam in vna lance, & alteram in altera; & tunc ea quæ leuatur, iudicatur eſſe minoris ponderis & valoris. vnde apud Perſium, Nec ſi quid turbida Roma eleuet accedas. Vtitur ergo hanc phantaſia. Poëta noſter, quòd virtutes noſtræ ponantur in vna lance, & vitia in altera, ſicut ſanctum Michaelem Metaphorice imaginamus facere, & tunc ſi vitia plus ponderis habeant, iudicabimur vitioſi & mali, & ſi virtutes, ſtudioſi & boni. vnde dicit, Dulcis amicus, vel is qui dulcis eſt amicis, compenſet, id eſt ſimul penſet, vt, id eſt ſicut, eſt æquum, id eſt iuſtum, mea bona cum vitijs, & ſi volet amari à me inclinet ſe, id eſt aſſentientem & fautorem monſtret ſe his ſupple bonis meis, pluribus, id eſt quæ plura mihi ſunt, quàm vitia, ſi modo, id eſt dummodo tamen, plura bona ſunt mihi, id eſt dummodo habeam plura bona quam vitia, & ponetur a me hac lege, id eſt ſecundum hanc legem, in eadem trutina, id eſt eadem ſtatera, hoc eſt iudicabitur eodem iudicio. Scies autem lector melius eſſe vt legatur pluribus hoc ſe, quam hiſce, ſed pergemus. Is ſupple qui poſtulat, ne pro vt non offendat, id eſt lædat & offenſum faciat amicum, proprijs tuberibus, id eſt per allegoriam, magnis & enormibus vitijs ſuis ignoſcat, id eſt det veniam verucis, id eſt allegorice paruis vitijs illius, ſcilicet amici. Tuber eſt quoddam genus herbæ capitoſæ naſcentis in terra, & etiam eſt quædam magna inflatura & caro ſuperflua naſcens in capite, aut facie hominis plerunque, quæ magnam difformitatem affert. Veruca autem eſt modica eleuatio carnis. quam in facie quiddam ſignum virilitatis libenter nutriunt, ſæpe autem in manibus iuuenum naſcuntur, & faciliter amouentur. Nam ſi filo tenui ligentur, ſiccantur & decidunt. Allegorice ergo dicit. Qui vult vt magnis vitijs ſuis ignoſcatur, debet ſaltem paruis vitijs proximi & amici ſui ignoſcere. Vnde declarat ſe auctor, dicens æquum, id eſt iuſtum eſt, poſcentem, id eſt eum qui poſcit veniam peccatis ſuis, reddere ſupple veniam rurſus, id eſt viciſſim vitijs aliorum, iuxta quod ſcriptum eſt. Qua menſura menſi fueritis, remetietur vobis, & rurſus. Nolite iudicare, & non iudicabimini, & plura alia quæ auctor non vidit, ſed veritas ſemper veritati quadrat.

Denique, quatinus excidi penitus vitium ire,
Cetera item nequeunt ſtultis hærentia: cur non
Ponderibus, moduliſque ſuis ratio vtitur? ac res
Vt quæque eſt, ita ſupplicijs delicta coërcet?
Si quis eum ſeruum, patinam qui tollere iuſſus,
Semeſos piſces, tepidumque ligurierit ius,
In cruce ſuffigat: Labeone inſanior, inter
Sanos dicatur. quanto hoc furioſius, atque
Maius peccatum eſt? paulum deliquit amicus:
Quod niſi concedas, habeare inſuauis, acerbus

ASCENSIVS.

Denique, quatinus excidi &c.) Tranſit paulatim ad reprehendendũ dogma Stoicorum dicentium omnia peccata eſſe paria, & pari pœna punienda, & ſolum ſtultũ peccata habere. Contra quod vltimum, primo dicit quædam eſſe vitia, quæ penitus excidi non poſſunt, vt vitium iræ, quapropter ſi dicamus omnes etiã modica vitia habentes, æqualiter peccare, oportebit ſecundum Stoicos, vt omnes æqualiter ſtultos dicamus, & æquali pœna puniendos, dicit ergo, Denique, quatinus excidi &c. quoniam vitium iræ &c. inhærentia ſtultis, quia Stoici omnes peccatores ſtultos dicunt, non poſſunt penitus excidi, quia ſemper pronitas ad peccandum manet quodammodo radicaliter in nobis. & præcipue vitium

Odiſti: & fugis, vt Druſonem debitor æris:
Qui, niſi cum triſtes miſero venere calendæ,
Mercedem, aut nummos vnde vnde extricat: amaras,
Porrecto iugulo, hiſtorias, captiuus vt, audiuit.
Comminxit lectum potus: menſa ue catillum
Euandri manibus tritum deiecit: ob hanc rem:
Aut poſitum ante mea quia pullum in parte catini
Suſtulit eſuriens: minus hoc iucundus amicus
Sit mihi? quid faciam, ſi furtum fecerit? aut ſi
Prodiderit commiſſa fide? ſponſum ue negarit?

tium iræ dicit, non tam vt ſe excuſaret, qui pronior ad iram fuit, quàm quòd ira ſubito nos inuadit. Primus autem motus creditur non eſſe in poteſtate noſtra. Cur non. Quare, inquit, iuxta magnitudinem peccati, & iuxta genus peccati delicta non puniantur. Vnde ſi quis ſeruum, quia ius piſcium ligurierit, crucifigat, inſanus habetur, quanto inſanior eſt, qui amicum fugit, quia modicum peccauit? Quod niſi concedas &c. Occurrit obiectioni Stoicorum. Dicerent enim Stoici, qui omnia vitia paria eſſe dicunt, neminem parum peccare, ſed omnes, æqualiter. Contra quos dicit. Niſi concedas peccatum amici eſſe modicū, tu habearis inſuauis & acerbus & non dulcis amicus. Et quia ea diſciplina Epicureorum contra Stoicos diſputat, adducit ea vitia quæ Epicurei minima putant, vt guloſitatem ſerui ſequentes voluptatem & appetitum ſuum, id eſt ebrietatem & comeſſationem. Commiſſa fide, datiuus eſt antiquus quintæ declinationis. Nam tam in proſa, quam in metro apud antiquos datiuum quintæ declinationis in e, comperies, vt die, fide, acie, etc. pro diei, fidei, aciei. Intelligunt tamen nonnulli ſub, vt ſit ſub fide commiſſa, ſed melius eſt datiuum iudicare. Ordo eſt. Denique .i. vt tandem paucis dicam, quatinus, id eſt quoniam quidem, vitium iræ, id eſt iracundiæ, item, id eſt ſimiliter, cetera vitia hærentia, id eſt inhærentia & inſita, ſtultis, id eſt omnibus peccantibus, quos Stoici ſtultos dicunt. Iuxta quod dicitur etiam alibi Stultorum infinitus eſt numerus, nequeont penitus excidi, cur, id eſt quare, ratio, id eſt cenſura noſtra non vtitur ſuis, id eſt proprijs & debitis, modulis, id eſt moderationibus & ponderis, id eſt grauitatibus in infligendis, ſcilicet pœnis, ac, pro &, vt, id eſt ſecundum quòd, quæque, id eſt vnaquæque res, in qua peccauit, id eſt vnumquodque genus peccata eſt, ita coërcet, id eſt propellit, ſupplicijs, id eſt per ſupplicia, delicta, id eſt vitia & peccata? Ideo enim fiunt ſupplicia vt arceantur peccata, quocirca grauiſſima ſupplicia dicuntur in exemplum dari. Supplicium autem dictum putatur à ſupplicando, eo quòd Gallis olim mos erat puerum deuouere, id eſt ad mortem vſque vouere dijs, & eum molliter educare, finito autem anno ſacrificare ſupplicando & imprecando vt ſi quid mali toti patriæ dij illaturi eſſent, in caput illius pueri conuertant. Si quis ſuffigat in cruce, id eſt crucifigat eum ſeruum, qui iuſſus à domino ſuo, tollere, id eſt amouere, & (vt dicunt) leuare de menſa, patinam, id eſt patens vas & magnam patellam in qua piſces, aut carnes iuſſulentæ, id eſt cum iure ſuo in menſa ponuntur, inglutierit, id eſt auide propter dulcedinem abſorbuerit & vorauerit. Semeſos piſces, id eſt dimidiate comeſtos. ἡμι enim dimidium Græci vocant, & Latini aſpirationem in ſ, vertentes ſemi dicunt, à ſemi ergo, & edo dicitur ſemeſos, quaſi ſemi eſus, que, pro &, ius tepidum, id eſt ſemifrigidum, in quo piſces comeduntur. Eſt enim ius aqua illa in qua carnes, aut piſces cocti ſunt. Si quis inquam hoc faciat, ipſe dicatur, id eſt cenſeatur inter ſanos, id eſt inter eos qui ſanæ mentis ſunt, & ſapienter, ac æque velint iudicare, inſanior, id eſt dementior, Labeone, id eſt iuriſperito, qui etiam Auguſtum Cæſarem reprehendere auſus eſt. Sunt qui legant. Si quis enim ſeruum, alij. Si quis eum, & vtroque modo ſtat verſus & ſententia. Si ergo inſanus eſt qui ſeruum plus iuſto damnat, quanto furioſius atque maius peccatum eſt hoc quod ſequitur? amicus tuus deliquit, id eſt peccauit modicum. quod, ſcilicet ipſum modicum & non multum deliquiſſe, niſi concedas, tu habeare, id eſt tu habearis, inſuauis & acerbus, & non dulcis amicus, & eſt dictum per parentheſim. Nam ordo eſt amicus tuus deliquit modicum, & tu odiſti, id eſt odio proſequeris eum (eſt enim præſentis temporis in ſignificando) & fugis eum, vt, id eſt quemadmodum, debitor æris, id eſt pecuniæ fœnerariæ, fugit ſupple Riſſonem, vel Ruſſonem. vt Acron ſcripſit. Et recitat duas opiniones de eo. Prima, quòd fœnerator fuit, & etiam hiſtoriographus imperitus, vnde dum debitorem qui ſoluendo non erat, finito termino offenderat, acriter increpauit eum, & ideo quia hiſtoriographus fuit, alluſit Poëta ad hiſtorias eius male deſcriptas, dicens, quòd audit amaras hiſtorias Riſſonis, id eſt increpationes & obiurgationes inepti hiſtoriographi. Alia opinio eſt, quòd reuera hiſtorias ineptas, & propterea amaras cogebatur audire. Vnde ſicut Poëta noſter tangit in de Arte Poëtica, & Perſius in prima Satyra, & ſimiliter Iuuen. in principio operis ſui. Mart. ſæpe, & multi alij, ſolebant enim ij ſcriptores opera ſua libenter recitare viris peritioribus, alij vt caſtigarentur, alij vt noſcerentur & famam acquirerent, verum qui imperiti erant, non minus laudari volebant & noſci quàm qui periti, immo ſæpe magis, quam propter ſæpe audiri volebant, quod indigne fert Iuuen. dicens.

Semper ego auditor tantum? nunquam ne reponam
Vexatus toties rauci Theſeide Codri?

Et quia pauci eos audire volebant, muneribus auditores comparabant. Vnde Perſius.

Calidum ſcis ponere ſumen,
Scis comitem horridulum trita donare lacerna etc.

Riſſo ergo cuius mentio hic fit, vt hiſtorias ſuas recitaret, dabat pauperibus poëtis, aut alijs doctis viris pecuniam ad vſuram, de qua ſingulis calendis fœnus perſoluebant, aut ſortem reddebant. Nam auari fœneratores vſuram primi menſis ſtatim accipiebant, itaque finito menſe (nam calendæ ſunt primus cuiuſlibet menſis dies) aut vſuram pro finito menſe, aut ſortem, id eſt totam pecuniam reſtituebant. Si qui autem tam pauperes erant, quòd neque fœnus, neque ſortem dare poterant, eos tanquam captiuos ſecum duxit, & coëgit pro vſura reddenda audire hiſtorias à ſe ſcriptas, quæ tam malæ erant, & tam amaræ eis, quòd quaſi enecandi iugulum ſuum præbebant, & ita acrius taxat auaritiam Riſſonis, aut imperitiam eius in ſcribendis hiſtorijs. Et hanc opinionem ſequitur Porphyrio dicens. Octauius Druſus acerbus fœnerator fuiſſe traditur, idem ſcriptor hiſtoriarum, ad quas audiendas ſignificat ſolitum fuiſſe cogere debitores ſuos, quibus, ſcilicet illas audire pœna grauiſſima erat. Hoc enim ſignificat Porrecto iugulo &c. Hæc ille. Nunc reuertamur ad ordinem, ſed ne iterum interrumpatur, ſcies legendum eſſe vnde vnde, non vndecunque, nec vnde tantum, quia verſus non patitur. Eſt autem vnde vnde idem quod vndecunque. Quoties enim quæſitiua, aut relatiua geminantur, poſteriorem partem in cunque vertere poſſumus, vt vbi vbi vbicunque, quotquot quotcunque, vnde vnde vndecunque. Quiſquis tamen reſoluitur in quicunque, non quiſcunque, & quidquid in quodcunque, non quidcunque. Ordo eſt. Odiſti & fugias amicum, eo quòd modicum peccauit, tam diligenter vt debitor æris ſupp. odit & fugit Riſſonem, qui inquam debitor niſi extricat, id eſt corradit, extorquet, colligit, vnde vnde, id eſt vndecunque & ex quacunque re, mercedem, id eſt fœnus & lucrum, aut nummos omnes, quos accepit .i. ſortem, cum .i. quando, triſtes calendæ .i. primus dies cuiuſlibet menſis, qui debitorem triſtem facit, venere .i. venerunt miſero debitori, audit .i. cogitur audire, vt .i. veluti captiuus, amaras hiſtorias .i. increpationes, vel melius hiſtorias ineptas, & propterea amaras ad audiendum, porrecto .i. extenſo, iugulo .i. gutture, tanquam enecari timeat amaritudine hiſtoriarum. Oſtendit autem quę ſint illa parua vitia, dicens. Comminxit lectum &c. quę pauca ab Epicureis vitia cenſentur. Item de catillo .i. paruo catino, quem dicunt Euandri manibus tritum, quidam dicunt tam antiquum fuiſſe, & diu ſeruatum, ꝙ vſu Euandri Arcadis quem Æneas in ea parte Italiæ, vbi nunc Roma eſt, offendit hoſtilibus vtentem, detritum dicat, qui propter dolere poteſt ſi deijciatur. Melior tamen & frequentior eſt ſententia Acronis & Porphyrionis, vt Euandrum hunc plaſtem ſtatuarium fuiſſe dicamus, & catinum ipſum triuiſſe rota ſua more figuli. Ordo eſt. Amicus potus .i. ebrius, comminxit lectum .i. minxit in lecto tuo, quia cum ebrius eſſet domum redire non potuit, ve, pro vel, deiecit menſa .i. proiecit de menſa, catillum .i. paruum vaſculum, tritum .i. formatum, manibus Euandri optimi plaſtæ, nunquid ſup. ipſe ob hanc rem .i. propter hanc cauſam, aut hoc .i. propter hoc quòd ipſe eſuriens, ſuſtulit .i. accepit impudenter pullum antepoſitum in mea parte catini, ſit mihi minus iucundus amicus? q.d. non ita fieri debet. Nam quid faciam ſi fecerit furtum? aut prodiderit .i. reuelauerit ſecreta, commiſſa fide .i. fidei ſuæ, aut negarit .i. negauerit, ſponſum .i. promiſſum, vel quod ſpopondit pro alio ſoluere.

Quis paria eſſe ferè placuit peccata, laborant.
Cum ventum ad verum eſt: ſenſus, moreſq́ repugnant,
Atque ipſa vtilitas iuſti prope mater, & æqui.
Cum prorepſerunt primis animalia terris,
Mutum, & turpe pecus, glandem, atque cubilia propter,
Vnguibus, & pugnis, dein fuſtibus, atque ita porro
Pugnabant armis, quæ poſt fabricauerat vſus.
Donec verba, quibus voces, ſenſuſque notarent,
Nominaque inuenere. dehinc abſiſtere bello;
Oppida cœperunt munire; & ponere leges
Ne quis fur eſſet, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam cunnus deterrima belli
Cauſſa: ſed ignotis perierunt mortibus illi,
Quos Venerem incertam rapientes, more ferarum,
Viribus editior cædebat: vt in grege taurus.
Iura inuenta metu injuſti fateare neceſſe eſt,
Tempora ſi, faſtoſque velis euoluere mundi.
Nec natura poteſt iuſto ſecernere iniquum;
Diuidit vt bona diuerſis, fugienda petendi:
Nec vincet ratio hoc, tantundem vt pecces, idemque;
Qui teneros caulea alieni fregerit horti:
Et qui nocturnus diuum ſacra legerit. adſit
Regula; peccatis quæ pœnas irroget æquas;
Ne ſcutica dignum, horribili ſectere flagello,
Nam vt ferula cædas meritum maiora ſubire
Verbera; non vereor: cum dicas eſſe pares res
Furta latrocinijs: & magnis parua, mineris
Falce reciſurum ſimili te, ſi tibi regnum
Permittant homines. ſi diues, qui ſapiens eſt,
Et ſutor bonus, & ſolus formoſus, & eſt rex:
Cur optas, quod habes? non noſti quid pater, inquit,
Chryſippus dicat: ſapiens crepidas ſibi nunquam,
Nec ſoleas fecit: ſutor tamen eſt ſapiens. quo?
Vt quamuis tacet Hermogenes; cantor tamen, atque
Optimus è modulator: vt Alfenus vafer omni
Abiecto inſtrumento artis, clauſaque taberna,
Sutor erat: ſapiens operis ſic optimus omnis
Eſt opifex: ſic rex ſolus. vellunt tibi barbam
Laſciui pueri; quos tu niſi fuſte coërce;
Vrgeris turba circum te ſtante: miſerque
Rumperis; & latras magnorum maxime regum.
Ne longum faciam: dum tu quadrante lauatum
Rex ibis; neque te quiſquam ſtipator, ineptum
Præter Criſpinum, ſectabitur; & mihi dulces
Ignoſcent, ſi quid peccauero ſtultus, amici;
Inque vicem illorum patiar delicta libenter:
Priuatuſque magis viuam te rege beatus,

ASC: Quis paria eſſe ferè placuit peccata, laborant. Cum ventum ad verum eſt:) Hic manifeſte reprobat dogma Stoicorum. Primo in hoc, quod dicunt omnia peccata eſſe paria. Secundo in hoc redarguit eos q dicunt ſi reges eſſent, ſe omnia peccata pari pœna eſſe punituros. Circa primum ſciendum eſt, q quidam dicunt Stoicum dogma fuiſſe, non quod omnia peccata eſſent paria, ſed ea duntaxat quæ in eodem genere ſunt. Nam animum metiebantur, non rem, Vnde ſi quis animo furandi tantúmodo obolū ſublegerit, non minus furem eſſe dicebant, quam qui mille nūmos verum Horat. ſic cōtra eos diſputat, ac ſi dicerent omnia peccata eſſe paria ſimpliciter, & ea quæ eiuſdem generis ſunt inter ſe, & cum his quæ alterius ſunt generis, contra quem errorem etiam ſancti Thomæ, extant argumentationes. Poeta autem noſter innititur hoc medio. Senſus, mores, & vtilitas, quæ eſt mater iuſti & æqui, iudicant peccata non eſſe paria, ergo non ſunt dicenda paria. Cōſequentia videtur probabilis, quia nō eſt vero ſimile ſenſum omnium hominum eſſe in ea re deprauatum, & inſtituta conſuetudinem, ſeu mores omniū ciuitatum errare, aut vtilitatem bonam falſo inniti. Et aſſumptum probatur. Primo de ſenſu humano, quis audito ſacrilegio, aut latrocinio ſenſus noſter magis mouetur & ſuccenſet, quam audito ſimplici furto. Igitur dicendum eſt q grauius eſt peccatum ſacrilegi, & latronis, aut homicidæ quam furis. Secundo patet de moribus hominum, quia ante leges latas, & poſt eas ſemper apud omnes ciuitates & regna cōſuetudo fuit, vt grauius puniretur homicida & ſacrilegus, quā vſurarius aut fur. Tertio patet de vtilitate, q nihil quod contra bonam vtilitatem eſt in rep. perpetuo conſtat, ſed conſuetudo puniendi peccata ſecundum grauitatem eorum obſeruata eſt à primordio rerum vſque ad hæc tempora, ergo vtilitas exigit vt ita fiat. Dicat tunc Stoicus, non loquor de vtilitate, ſed de iuſtitia & ęquitate naturali. Nam cum ita ſit, q omnis faciens contra iuſtitiam naturalem iniuſtus ſit & ſtultus, ſiue parum tranſgrediatur, ſiue multum, conſequēs eſt vt omnis tranſgreſſor æquitatis æqualiter dicatur peccare & pariter puniendus eſſe. Contra hoc probat Poëta. Primo, quod nihil eſt veræ vtile, quod ſit contra iuſtitiam aut æquitatem, quia ipſa vtilitas vera eſt mater iuſti & æqui. Probat etiam, q iuſtitia qua vtimur in arcendis & puniendis vitijs, non eſt de iure naturali, ſed de iure gentium. Nam vtilitas peperit rerum diuiſionem, quam ſecutæ ſunt leges. Nam ſecundum eos qui veritatem ſacræ ſcripturæ non habebant, fatebantur tamen omnium rerum generabilium, & corruptibilium fuiſſe principium, & deueniendum ad primum productum, quod Philoſophus negauit homines primi beneficio Solis ex luto erant procreati & in cauatis arboribus, cauerniſq. terrarum reſidebant, erantq. illis omnia cōmunia. Quapropter & propter victum, & propter Venerem ſæpe ferina bella gerebant, hoc eſt dentibus & pugnis, poſtea autem fuſtibus, & tandem etiam armis. Sed cum primum loqui cœpiſſent, & ſe mutuo intelligere, ſtatuerunt vt quam quiſque portionem terrę occuparet, eam propriam haberet. Cum vero multi vbi non ſeuerunt, meterent, lata eſt lex vt nemo fur, aut latro, aut adulter eſſet, & deinde vt ſtatuta obſeruarentur, & contra iuſtitiæ oppreſſores defenderētur, oppida muniuerunt vnde conſtat vtilitatē peperiſſe leges & iuſtitiā & non naturam. Nam ſi natura peperiſſet, prior fuiſſet iuſtitia. Prętereà multa diſcernuntur per iuſtitiam, quæ per naturam diſcerni non poſſunt. Natura enim poteſt diſcernere quid ſibi ſit cōueniens & appetendum, & quid diſconueniens & fugiendū, ſed nō poteſt diſcernere quid ſit iuſtum, & quid iniuſtum. Aliter enim omnes iuris periti eſſent qui naturam ſanam haberent. Veruntamen eſt q plurimæ leges ex naturali dictamine rationis firmantur quas etiam indocti ſtatim approbant, plurimæ tamē ex vtilitate ortum habuerunt, vt de vſucapione & proſcriptione, exhæredatione, & alijs multis patet. Circa ſecundum quod dicūt Stoici ſe omnia peccata æqualiter punituros ſi eſſent reges, redarguit eos ſic. Vos dicitis, oēs ſapientes ſunt reges ſutores, formoſi diuites, & ſic de alijs, ſed vos eſtis (vt dicitis) ſapientes, ergo eſtis reges, ſutores, &c. Si aūt reges eſtis, ergo male dicitis vos hoc facturos ſi reges eſſetis. Ad hoc dicerent Stoici, q ſapiens ſit rex, & ſutor, & reliqua, non actu ſed arte aut dignitate, ſolus enim ſapiēs dignus eſt vt regnet, & rex eſt licet non regnet. Contra tales reges oſtendit Poëta quam miſeri ſint, qui etiā a pueris vexentur. Et ſi dicant, id ſe æquo animo tolerare, vt contemnendo non poſſidendo contētis credantur, monſtrat id eos ęgre ferre. Vnde concludit ſe malle eſſe priuatum & amicis charum, quā talem regē omnibus odioſum. Quis paria &c. Ordo eſt. Illi quis.i.quibus placuit.i.viſum eſt, peccata eſſe fere paria, laborant.i.in ſumma difficultate verſantur, imo in probatione ſua deficiunt, cum.i.quando vētum eſt (impersonaliter dicit) .i.peruētum eſt, ad verum.i.ad veritatem inueſtigatam. Nam ſenſus.i.naturale iudicium rationis & ſenſus omnium hominum, & mores.i.conſuetudinis & ſtatuta, ſeu inſtituta omnium ciuitatum, & ipſa vtilitas prope .i.quaſi, mater.i.inuentrix, iuſti.i.iuſtitiæ legalis, & æqui.i.æquitatis naturalis, hoc de iuris ſcripti & non ſcripti. Quod aūt vtilitas ſit mater iuſti & æqui, probatur ſic. Cum.i.qn̄, animalia videlicet homines, prorepſerunt.i.proceſſerunt, primis terris, hoc eſt per hypallagem, cū prima animalia prorepſerunt terris, vel dicit primis terris, quia terræ tunc erant nouæ, & primæ quia ante animalia productę, vnde & tellus mater deorum dicitur, & hominū.

Aoimalia inquam per appoſitionem exiſtentia mutum pecus, quia homines ſecundum hos neſciebant loqui ſicut naturaliter loqui potuiſſent, cum nullas linguas adhuc didicerint, & turpe pecus, vtpote mutum. Pecus autem eſt omne quod caret humana effigie, homines autem primos ex terra editos pecus appellat eo quod pecoris ſimiles eſſent, cum neque loquerentur neq; colerentur. Hæc autem longe à veritate aliena ſunt, ſed naturaliter locuti ſunt philoſophi, quos poëtæ trahentes omnia in maiorem admirationem figmentis ſuis inſecuntur. Cum inquam prima animalia prorepſerunt terris exiſtentia mutum & turpe pecus, pugnabant propter glandem.i.fructum arborum, & maxime quercuum, quo veſcebantur, & propter cubilia in quibus more ferarum cubabant, vnguibus & pugnis, dein'.i. deinde, fuſtibus, id eſt baculis, atque ita porro deinceps multo poſt armis, quæ arma vſus.i.diligentia & induſtria & experientia fabricauerat poſt .i.poſtea pugnabant inquam ſic, donec inuenere.i.inuenerũt verba, que pro &, nomina, vnde enunciato vera vel falſa cõſtat, quibus verbis & nominibus notarent.i.ſignificarent, voces.i.loquelas, & ſenſus.i.conceptus ſuas. Nam (ſecundum Philoſophum, primo Perihermenias) voces ſunt ſigna conceptuum. Dehinc.i. poſtea quam, loqui cœperunt & ſe mutuo intelligere, cœperunt ſup. abſiſtere bello, quia verbis ſe mutuo ſæpe placabant, & cœperunt munire oppida & ponere.i.ſtatuere leges nequis.i.aliquia eſſe fur, neu.i.ne ue latro, neu.i.ne ue adulter. Quod autem contra adulteros lata eſt lex, & pro coniuge aut muliere bella etiam illis temporibus ferebant, aſſerit Poëta dicens. Nam cunnus.i. membrũ muliebre, hoc eſt mulier formoſa, fuit teterrima.i.peſſima cauſa belli, ante Helenam.i.prius quam Helena rapta à Paride eſſet cauſa belli Troiani, ſed illi perierunt ignotis.i.à nullo deſcriptis, mortibus.i.obitibus & occiſionibus, quos rapientes.i. violenter capientes, incertam Venerem.i.cõmunem mulierem, quæ tunc nullius erat coniux, ſed omnibus communis, more ferarum.i.belluarum, editor.i.eminentior, viribus.i.robore & fortitudine cedebat.i.occidebat, vt.i.quemadmodum taurus.ſ.fortior alios cedit in grege.i.congregatione armentorum. Præterea ò Stoice neceſſe eſt vt fateare.i.fatearis, iura eſſe inuenta, metu.i.ob metum, iniuſti.i.nequis faciat iniuſtum, ſi velis euoluere .i.repetere, tempora.i.chronica.i.libros in quibus ſcribuntur res geſtæ cum temporibus ſuis, & faſtos.i.libros in quibus deſcribũtur feſta & obſeruationes temporum & cauſę obſeruationum, vt patet in faſtis Ouidij. Nec natura poteſt ſecernere.i.diuidere iniquum.i.iniuſtum à iuſto, vt.i.quemadmodum, diuidit.i.ſegregat, bona diuerſis.i.à malis, & fugienda.i.nociua & diſconuenientia, petendis.i.appetendis, & conuenientibus ſibi. Nec ratio.i.iudicium rationis, vincet.i probabit hęc, vt tantum, que pro &, idem .i.eodem modo peccet qui fregerit teneros caules alieni horti, & qui nocturnus.i.noctu, legerit.i.furatus fuerit, ſacra.i.res ſacras, diuum.i.diuorum ſeu deorum. Regula igitur, adſit.i.adhibeatur peccatis, quæ irroget.i.imponat ipſis æquas.i.conuenientes pœnas. non autem dices æquas.i.æquales, quia hoc dicunt Stoici, contra quos hic diſputat, Vel conſtrue ſic, regula adſit.i. detur, quæ irroget pęnas æquas.i.æquales peccatis, ita quod paruis peccatis irrogentur paruæ pęnæ, & magnis magnæ, adſit inquam regula, ne pro vt non, vt ò Stoice non ſectere.i.ſecteris, hoc eſt perſequaris horribili flagello, dignum.i eum qui tantum dignus eſt ſcutica.i.tenui loro, aut corio percuti, hoc eſt ne grauiorem pœnam inferas quam decet. Scutica enim dicitur gręce σκύτος.i.corium, Flagellum eſt virga ſumpta de ſummis flagellis.i.extremitatibus arborum, quæ flagris.i.ventis agitantur, quibus virgis ſi maiores & horribiles ſint, non ſolum cutis dilaniari, ſed & caro contundi poteſt. Acron autem ſubintelligit. Non vereor, vt ſit. Non vereor ne ſectere dignum ſcutica horribili flagello, ſed meo iudicio melius cohæreat conſtructio quã dedimus. Senſus enim eſt. Adhibeatur ergo lex puniendi, ne grauius punias ò Stoice quam decet.i.quam æquum eſt dico ne grauius punias, quia non vereo ne mitius, aut leuius punias quã oportet. Cum enim Stoicus ſit ſeuerus nimis & immitis, ideo vellet omnia peccata poſſe æqualiter punire, vt omnia grauiter, immo vltimo ſupplicio afficiat, non autem ideo vt omnia mite puniat & leui ſupplicio, & hoc eſt quod ſubdit poëta, vnde bonus eſt ordo. Adſit regula.i.ſtatuatur regula, quæ irroget peccatis pęnas aquas.i.æquales & non maiores, ideo ne ò Stoice ſectere.i.perſequaris & afficias horribili flagello dignum ſcutica, hoc eſt ne grauius punias quam deceat. Nam non vereor.i.non timeo, vt cædas ferula.i.leui baculo, quo præceptores literarum vti ſolent, aliquem meritum.i.qui meruit, ſubire.i.pati, maiora verbera.i.ſæuiora flagella, hoc eſt. Non vereor quod mitius, aut clementius punias quam decet, cum dicas furta eſſe pares res latrocinijs & parua.i.parua delicta, eſſe pares res.i.parta magnis, tu mineris te reciſurum.i.amputaturum, ſimili falce.i.ſimili ſecuri, aut genere ſupplicij, parua cum magnis, ſi homines permittãt tibi regnum.i.ſi habeas poteſtatem animaduertẽdi in ſanguinem & vitam hominum. Simili falce, allegorice finali punitione, bene autem dicit falſe reciſurum. Eſt enim metaphora.i.tranſlatio ſumpta à meſſoribus, qui falce recidunt.i.amputant ęqualiter omnes herbas & magnas & paruas, vnde bene permanſit in tranſlatione, addens reciſurum. Notum autem eſt, quod fala falcia eſt inſtrumentum curuum, quo herbæ inciduntur. Tranſit autem Poëta ad redarguendum Stoicos in eo ꝙ dicunt ſapientes eſſe reges, & tamen ſe qui ſapientes dici volũt, multa facturos quę modo non faciunt ſi eſſent reges. Ordo enim eſt: Si is qui ſapiens eſt, eſt diues & bonus ſutor ſolus formoſiſſimus, & eſt rex, cur ò Stoice optas id quod habes, hoc eſt regnum, quia nullus eſt rex ſine regno, ſi ergo rex es, oportet vt regnum habeas. Reſpõdet Stoicus, & inquit: O Horati non noſti.i.ſcis ne quid Chryſippus pater.i.reſtitutor Stoicæ ſectæ dicat? dicit ſupp. quod ſapiens nunquam facit ſibi crepidas, nec ſoleas.i.calceamenta eleuata, quibus Philoſophi vtuntur, & tamen ſapiens eſt ſutor i.crepidarius. Philologus acriter in crepidas Horatij, & Perſij ludere geſtit, hoc eſt in quantitatem duarum primarum ſyllabarum, quas longas eſſe debere contendit vt Græcis, ego contra ab Latinis ſtabo, dicamq́ licet ſimilis ſit græcis vox, & illis ab alia origine duæ, aut ſaltem prima longa, nobis tamen poteſt latina eſſe deductio, & ſecundum eam ambę breues. Nam ſicut crepido prima breui dicitur, ita & crepidæ duabus breuibus à crepando, nec eſt longe quæſita originis ratio, nam crepidæ ſine crepitu in ingrediente raro ſunt. Idem in Virgilium diſputat de Inarime, ſed Virgilij defenſio in Cõmentarijs Tragœdiarum Senecæ conſpicitur. Quærit Horat. quo.i.per quid, vel quomodo poteſt eſſe ſutor, ſi nunquam fuit? Reſpondet Stoicus, vt.i.quemadmodum, quamuis Hermogenes, de quo in principio huius Satyrę dictum eſt, tacet.i.non cantat, tamen eſt cantor, atque optimus modulator, & vt.i.quemadmodum, Alfenus ſutor Cremonenſis, qui Romæ conſulatum geſſit, vafer.i.aſtutus, erat ſutor, omni inſtrumẽto artis abiecto, & taberna.i.officina clauſa.i.poſtquam omne inſtrumentum artis ſutoriæ abiecit, & tabernam in qua vendebat calceamenta ſua clauſit, adhuc tamen erat ſutor ſapiens.i.peritus operis, licet nõ faciebat, ſic omnis optimus.i.ſapientiſſimus, vel quia contra elegantiam diceiur optimus omnis, cum dicendum ſit, optimus quiſq; coniugamus hoc modo, ſic, optimus.i.ſapientiſſimus eſt ſolus omnis artifex, & ſic eſt rex Reſpõdet Poëta pueri laſciui petulantes, vellunt tibi barbam, quos pueros.ſ.niſi tu coërces.i.repellis à te fuſte.i.baculo, tu vrgeris.i.premeris, turba .i.multitudine ſtante circum te, & tu miſer rumperis ex impatientia, & latras.i.more canum amare obiurgas pueros. O maxime magnorum regum.i.ò peritiſſime Stoicorum. Sed ne longum faciam, inquit Poëta, dum tu rex.i.qui iactas te eſſe regem, ibis lauatum.i.ad balnea, vt te laues, quadrante.i.viliſſimo precio, neq; quiſquam ſtipator.i.comes ſectabitur te præter ineptum Criſpinum, de quo dictum eſt in vltimo verſu primæ Sat. & dulces amici ignoſcent mihi, ſi ego ſtultus ſm cenſuram Stoicorum peccauero quid.i.in aliquo, & ego patiar libenter inuicem.i.viciſſim peccata eorum, que, pro &, ego priuatus.i.exiſtens extra dignitatem regiam, viuam magis beatus.i.beatior, te rege.i.qui dicis te eſſe regem.

MATTH. BONF.

NVM qua tibi vitiorum inſeuerit vlim Natura) Hic rurſus ſeuerus annotator noſter poëtæ verba immutare non dubitat. Num tibi quid vitiorum &c. durum & abſonum iudicans, ſi poëta diceret, nam aliqua natura. Quaſi, qua coniungendum ſit cum natura, non cum mala. Elegans ſanè iudex. Inuenit tamen, qui hoc loco eum ſequendum putaret, Badium.

COEL. RHOD.

CVM genus hoc inter vitæ verſetur, vbi acris. [Inuidia) Aulam notat, & homines in ea miſere degentes, atque eo omnia hęc verba ſuos torquenda, quod Acronem neglexiſſe video, & quoſdam alios.

GLAREANVS.

LABEONE inſanior, inter Sanos dicatur, quanto hoc furioſius,) Diſtinguendum eſt ante Labeone, non poteſt inſanior. Ceterum Acron ad illud. Quanto hoc furioſius. Quod

fecit

fecit (inquit) dominus, quam quod ſeruus admiſit, cum Horat. ad ſequentia reſpeacerit, iamiam dicturus, Paulum deliquit amicus, odiſti & fugis. Cetera in parentheſi indicta ſunt, à nullo commentatorum exacte diſcuſſa. Sunt autem à Poëta aduerſus Stoicos dicta verba, qui peccata omnia paria faciebant ergo paulum delinquere, non admittebant. Videbantur autem in hoc inſuaues acerbiq. rerum iudices contra omnium & opinionem, & vſum. Vnde & paradoxon hoc creditum, atque à Cicerone, quoque tertio loco tractatum. Tu igitur, inquit Poëta, niſi concedas amicum paululum peccare poſſe, habere, vt Stoici, inſuauius acerbus. Atque hic eſt verus horum verborum ſenſus. [Nec vincet ratio hoc) Mirum quam hoc loco corruptus ſit Acronis commentarius, & ſibi contrarius ad ea quę præcedunt de natura. Quę omnia qui emendare volet, idem iungat vulpes & mulgeat hircos. Ad illud autem. Ne ſcutica dignum horribili ſectere flagello, ſupplet, non vereor, quod poſtea tertio ſequitur verſu, ſed inepte huc refertur, vt recte annotauit Badius. Stoicos enim in hanc duntaxat partem peccare ait. quod leuia peccata, æque atque magna puniebant, quod Horat. reprehendit. (Vt Alfenus Vafer) Poſt vafer diſtinguendum. Dicere autem debuit Varus, vt puto, ſed irriſorie vafer dixit. Nam P. Alfenus Varus Cos. fuit anno ab V. C. ccluij. quo tempore Horat. neſcio an adhuc vixerit. Poteſt tamen de eo antea ſcripſiſſe quod multis temporibus repraodum eo erat. preſertim qui humili natus erat loco. Quod vero tertio inde ſequitur verſu, ſic optimus omnis. Et opifex, conſtruendum eſt, omnis ſapiens eſt optimus artifex.

A R G V M E N T V M.

Reſpondet ijs qui ſe nimis mendacem dixerant, atque primum Satyræ originem oſtendit.

S A T Y R A E IIII.

EVPOLIS, atque Cratinus, Ariſtophaneſque poetæ
Atque alij, quorum comœdia priſca virorum eſt:
Si quis erat dignus deſcribi, quòd malus, aut fur,
Quòd mœchus foret, aut ſicarius, aut alioqui
Famoſus: multa cum libertate notabant.
Hinc omnis pendet Luſcillius hoſce ſecutus,
Mutatis tantum pedibus, numeriſque facetus,
Emunctæ naris, durus componere verſus. *
Nam fuit hoc vitioſus: in hora ſæpe ducentos,
Vt magnum, verſus dictabat ſtans pede in vno;
Cum flueret lutulentus. erat, quod tollere velles.
Garrulus, atque piger ſcribendi ferre laborem:
Scribendi recte: nam vt multum, nil moror, ecce
Criſpinus minimo me prouocat; accipe ſi vis,
Accipe iam tabulas. detur nobis locus, hora,
Cuſtodes: videamus vter plus ſcribere poſſit.
Di bene fecerunt: inops me, quodque puſilli
Finxerunt animi, raro, & perpauca loquentis.
At tu concluſas hircinis follibus auras
Vſque laborantes, dum ferrum molliat ignis:
Vt mauis, imitare. beatus Fannius, vltro
Delatis capſis, & imagine: cum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem:
Quod ſunt, quos genꝰ hoc minime iuuat: vtpote plureis
Culpari dignos: quem vis media erue turba:
Aut ob auaritiam, aut miſera ambitione laborat.
Hic nuptarum inſanit amoribus: hic puerorum:
Hunc capit argenti ſplendor: ſtupet Albius ære:
Hic mutat merces ſurgente à ſole ad eum, quo
Veſpertina tepet regio: quin per mala præceps
Fertur: vti puluis collectus turbine: ne quid
Summa deperdat metuens: aut ampliet vt rem.

ASC. EVPOLIS, atq; Cratinus, &c.) In hac Satyra Poëta primū Satyræ nouæ originem paucis tāgit, Luciliumq. nouæ Satyræ ſcriptoré in ea re notat, in qua ſe plurimi iactabant videlicet quod profuſe & incondite ſcriberet, & ita Criſpino qui plurimos, ſed inconditos & malos verſus ſcribebat, & propterea ſe extollebat, reſpondet, vnde à tribus ſe purgat. Primo à difficultate ſcribendi. Secundo à ſimplicitate ſcriptorū. Tertio à malignitate animi. Circa primum ſic procedit quia Criſpinus in prima Satyra notatus lippitudine.i. ineptitudine ſcribendi, prouocauerat Horatium ad certamen ſcribendi verſus, vt is qui plures ſcriberet, victor haberetur, oſtendit Poëta laudabilius eſſe paucos verſus, & eos bonos ſcribere, quam multos malos. Et ſi quis dicat, Luciliū in hoc laudatum, quod ducentos verſus vna hora ſcriptitauit, dicit eum in hoc non laudandum eſſe, quia in hoc maxime peccauit, quod incaſtigatos verſus reliquerat, & lutulentus fluxerat, circa ſecundum, quia quis dicere poſſet Horatianos verſus, quibus Satyram deſcribit, eſſe etiam inconditos, eo quod non habeant acrem ſpiritum, & verborum granditatem, dicit hoc ad Poëticū opus pertinere, ſed Satyrā, ac Comœdiā non eſſe poëmata. Circa tertiū, oſtendit multis argumentis ſe non malignitate, animi Satyram ſcribere, ſed quia à patre ita inſtitutus fuit, monſtratq. Satyricum opus non eſſe inuidioſum niſi ijs, q male viuunt. Quod vero neque malignitate, neque petulantia animi ſcribat, ꝓbat ex eo quod opus ſuū, non omnibus recitet, ſed amicis duntaxat, & id coactus, nec coram omnibus, aut vbique, ſed coram paucis, & in ſecreto. Hæc omnia ſuo loco patebunt. Principium huius Satyræ ab Acrone bene declaratur. Adducuntur autem tres ſententiæ de Fannio. Beatus enim dicitur bene habens, id eſt diues, vnde orta eſt tertia ſententia, quòd heredipetæ .i. qui hereditatem eius, eo quod liberos non haberet. petebant, capſas librorum eius & imaginem referebant in ædem Apollinis, vbi omnium poëtarum in auctoritatem receptorum libri reponebantur, & poſt mortem etiam imagines ſtatuebantur. Vnde alibi: Scripta Palatinus quæcunque recepit Apollo. Et Perſius. Ad ſacra vatum carmen affero noſtrum. Beatus etiā fortunatus dicitur, vnde orta eſt prima Acronis ſententia. Irridetur autem Fannius, qui libros ſuos ineptos voluit ab omnibus noſci, cum tamen Horat. neminem ſua ſcripta legere permittat. Stupet Albius ære: Albius proprium eſt nomen, cuius infra Poëta meminerit. Nā licet non abſurdum putetur vt dicas, ſtupet albius .i. tenerius ære, auctoritate tamen careas. Minimo me prouocat, quidam ea ponunt minima re, quia minimum eſt prouocari ad multos verſus deſcribendos, ſi ſint mali, ſed argutius dicit Acrō de minimo digito. ordo eſt. Eupolis atque Cratinus & Ariſtophanes poëtę Comici, atque alij virorum .i. alij viri, quorum priſca .i. antiqua Comœdia eſt, notabant .i. taxabant, diffamabant cū multa libertate, quia etiam ſub proprijs nominibus, ſi quis erat dignus deſcribi, quòd pro quia, foret .i. eſſet, malus .i. iniuſtus, ſicut econtrario bonum virum eum, qui iuſtus eſt, appellamus. Nec poteſt generaliter accipi, eo quod poſt genus male ponerentur ſpecies, aut fur, aut mœchus .i. adulter, aut ſicarius, id eſt latro, qui ſica, id eſt pugione homines occidit ad diuitias habendas, aut famoſus .i. multa infamia notatus, aut alioqui, id eſt quouis alio modo Lucilius primus nouæ Satyræ ſcriptor ſecutus .i. imitatus, hoſce .ſ. veteres Comicos: & hoc mutatis tantum pedibus & numeris, id eſt genere carminis, quia illi Iambicis ferè verſibus ſcribebat, Lucilius autem hexametris, ipſe tn quam ſecutus hoſce, pendet, id eſt dependet, omnis, id eſt totus, hinc, id eſt ex his dictis poëtis, exiſtens facetus, id eſt vrbanus & lepidus, emunctæ, id eſt purgatæ naris, hoc eſt eo quod naſum emunctum & non mucoſum haberet, per quod duo oſtenduntur. Primum, ſecundum Acronem, quod ſapiens erat. Secundum quod callidus & argutus vitiorum reprehenſor erat. Nam vulgo dici ſolet. Nihil opportunius ad munditiam niſi offendi poſſe, quam mulierem mucoſam, ea enim viſa quilibet mundat ſe priuſquam eam irrideat aut alte monſtret, qui ergo emunctas nares habet libere mucoſas ridere poteſt. Præterea qui nares purgatas habent, acrius

* Emunctæ naris dr, q eſt acri exactoque iudicio quaſi purgatis varibꝰ, mucoque emūctis

acrius olfaciunt & clarius loquuntur, vnde poſſunt allegorice fœtorem vitiorum indagare, & inuentum arguere. Durus, id eſt difficilis, componere .i. ad componendum verſus. Nam ipſe Lucilius fuit vitioſus, hoc, id eſt in hoc, quod ipſe dictabit, id eſt puero ſcribenti componebat, & proferebat vt magnum, id eſt tanquam rem excellentem & dignam laude, cum ſit reprehendenda, ſæpe ducentos verſus, in hora, id eſt ſpatio vnius horæ ſtans in vno pede, id eſt quantum poſſit quis ſtare in vno pede, cum, id eſt quamuis, ipſe flueret lutulentus, id eſt plenus luto, hoc eſt turbulentus, ſicut fluuius nimis rapidum currens lutum ſecum trahit, erat in verſibus eius quod velles tollere, id eſt ſecundum Acronem, imitari & accipere ad imitationem. Vel tollere, id eſt amouere, tanquam ſuperfluum aut ineptum. Tollere enim plura ſignificat, aliquãdo eſt educare, vt in Andria Terent. Quidquid peperiſſet, decreuerunt tollere, aliquando ſecum portare, vt, Tolle lectum tuum &c. aliquando de medio auferre & deponere, vt, Tolle tuum precor Hannibalem. Et, Tolle tolle, crucifige eum. De Lucilio autem ſic dicit Quintil. Satyra quidem tota noſtra eſt, in qua inſignẽ laudem adeptus eſt Lucilius, qui quoſdam ita ſibi deditos adhuc habet amatores, vt eum non eiuſdem, modo operis auctoribus, ſed omnibus poëtis præferre non dubitent. Ego quantum ab illis, tantum ab Horatio diſſentio, qui Lucilium fluere lutulente, & eſſe illic aliquid quod tollere poſſis putas. Nam eruditio in eo mira & libertas, atque inde acerbitas & abunde ſalis. Hæc ille. Vnde patet, & maxime ex eo quod ſequitur, videlicet quod erat garrulus, quod ſuperfluum tollendum .i. auferendum & abijciendum intelligere poſſumus, vt ſit ordo. Cum .i. quandoquidem, ipſe flueret lutulentus, erat ſupp. in verſibus eius aliquid quod velles .i. poſſes velle tollere .i. reſecare & deponere erat enim garrulus .i. ſuperfluus in verbis, atque piger ferre .i. ad ferendum .i. ſuſtinendum laborem ſcribendi, ſcribendi inquam recte. Nam nihil moror, id eſt diſcutio vel dubito, vt .i. quantum multum ſcriberet, hoc eſt ſcio quod multum ſcripſit, ſed non recte. Ecce Criſpinus ineptus & multorum verborum poëta, qui capſas plenas verſuum de documentis Stoicorum ſcripſerat, prouocat, id eſt porro vocat me ad certamen ſcribendi minimo ſupple digito ſignificans ſe plus valere in minimo digito ſuo, quam valeo in toto corpore meo, vel minimo, id eſt minima re prouocat me dicens. O Horati accipe ſi vis, accipe iam modo tabulas (in ceratis enim tabulis ſcribebant) & ponendo bis accipe ſignificat importunitatem prouocantis, & dicendo iam vult ſemper paratum ſignificare, detur nobis locus in quo ſcribamus & hora in qua ſcribamus, & cuſtodes qui obſeruent, ne alios pro nobis ſcribat & videamus vter ſupple noſtrum poſſit plus ſcribere, non dicit autem melius ſcribere, ſed plus, id eſt plures verſus facere. Ad hoc poëta. Dij bene fecerunt, quod finxerunt, id eſt compoſuerunt de terra, ſicut figuli fingunt vaſa, me inopis, id eſt exigui, que, pro &, quod finxerunt me puſilli, id eſt modici animi loquentis raro, & perpauca .i. valde pauca .i. gratias habeo Deo, quod non ſum garrulus & multorum verborum ita quod cum verboſo Criſpino velim contendere. At tu ò Criſpine, vt .i. ſicut mauis imitare .i. inſequere, auras .i. ventoſitates incluſas follibus hircinis .i. factis ex pellibus hircorum, auras inquam laborantes .i. in labore, & operatione exiſtentes, vſque .i. continue, dum .i. donec, ignis molliat .i. mollificet & mitiget ferrum, hoc eſt ſi vis effundas è pectore tuo verſus vt videaris tam repletus verſibus, ſicut, folles repleti ſunt vento dum fabri ferrum mitigant, flatu enim ignis excitatur, imitare inquam auras exiſtens Fannius .i. ſicut Fannius beatus capſis, librorum .ſ. & imagine. vltro, id eſt te non requirente, delatis ad bibliothecas publicas, cum nemo legat mea ſcripta, timentis recitare, ob .i. propter hanc rem, quod .i. quia, ſunt quos hoc, id eſt noſtrum genus ſupple ſcribendi, hoc eſt Satyricum: minime, id eſt nullo modo, iuuat, id eſt delectat, vtpute non delectat ſup. plures .i. valde multos dignos, culpari .i. reprehendi. Circa latinitatem qua dicitur: Scripta mea timentis, ſcies (vt Valla recte præcipit) quod omnis genitiuus ſignificat, aut tantum actiue, ſeu poſſeſſiue, aut tantum paſſiue, aut mixtim, nunc actiue nunc poſſeſſiue, nunc paſſiue. Tantum actiue, aut (quod ferè idem eſt) tantum poſſeſſiue ſignificabant olim hi genitiui primitiui, meis: tis, ſis, noſtrum, & veſtrum, quorũ tres primi ab vſu receſſerunt. Tantum paſſiue ſignificant reliqui quinque genitiui primitiui, mei, tui, ſui, noſtri, & veſtri. Mixtim, hoc eſt indifferenter ſignificant omnes alij. Secundo ſcies, quod genitiui tantum actiue, aut poſſeſſiue ſignificantes volebãt coniungi dictioni rem agentis, aut poſſidentis importanti. Idem dices, nullus noſtrum hoc fecit, non autem nullus noſtrorum, aut nullus noſtri. Sed genitiui tantum paſſiue ſignificantes volunt conſtrui cum dictione paſſionem, aut partitionem importante, cuiuſmodi ſunt nomina verbalia paſſiue ſignificantia, & nomina genitiuum ex vi partitionis paſſiue regentia, vt amor mei, quo ego amor. Ceteri autem genitiui ſecundum diuerſam ſignificationem diuerſis iunguntur, vt creatio Dei, quam Deus creat, timor Dei quo Deus timetur amor Dei quo Deus amat, vel amatur. Tertio ſcies, quod quia genitiui tantum poſſeſſiue, aut actiue ſignificantes, in vſu non ſunt, ideo ponimus loco eorum pronomina poſſeſſiua in eodem caſu cum rem poſſeſſam aut agente ſignificante, vt liber meus non, liber mei, in quo Priſcianus & eum ſequentes errant, amor meus quo amo, amor mei quo amor, aliquid meum quod poſſideo, aliquid mei de nominatiuo ego, quo perſona mea ſignificatur partiri, hoc eſt aliquid de me, vel de corpore meo. Quarto ſcies quod quia dicti genitiui ſuam proprietatem ſeruare volunt quando in vſu ſunt aut poſſeſſiua pro ſe poni, ideo competit eis diuerſos caſus & per coniunctionem, & ſine ea ſæpe coniungi, vt apud Terentium. Præſidio meo atque hoſpitis, vbi non dices, Præſidio mei atque hoſpitis, & hic. Scripta mea timentis, & in Euangelio. Tuam ipſius animam, non reſolues tui ipſius. Errant ergo qui poſſeſſiuum in primitiuum latine reſoluendum cenſent, cum liber mei, aut ſcripta mei latinum non ſit, Quinto ſcies, ad poſſeſſiua tanquam primitiua ſine, relationem fieri, vt in Andria Terentij, Fortunas meas qui filium haberem &c. Hæc ad præſens ſatis ſint, nunc ad ordinem reuertamur. Quemuis media elige turba .i. ex toto populo, quemuis .i. quemcunque vis, aut laborat .i. peccato vexatur, ob auaritiam, aut laborat miſera ambitione .i. cupiditate honoris, quæ miſeros facit, quia nemo cupidus contentus eſt, omnis autem male contentus, etiam ſi multa habeat, miſer eſt. Hic .i. aliquis ex populo inſanit amoribus nuptarum. Hic, id eſt alius, inſanit amoribus .i. neſanda libidine puerorum. Splendor argenti capit .i. irretitum tenet, & nimium delectat, hunc .i. alium. Albius vir ita appellatus, ſtupet .i. ſtupidus & inſanus efficitur, ære .i. propter æs Corinthium varijs ſignis impreſſum nec dicas, albus, id eſt pallidus. Hic, id eſt alius, mutat merces, id eſt facit mercatum commutando merces ſuas, olim enim omnis venditio erat quædam commutatio ante vſum argenti, mutat inquam, à ſole ſurgente, id eſt ab Oriente ad eum ſupple Solem, quo Sole regio veſpertina, id eſt vbi Sol veſperi, tepet, id eſt tepida, & non iam callida eſt, ſicut in Oriente, vult autem Occidentem ſignificare, vt ſit ab Oriente in Occidentem, quin, id eſt quinetiam, fertur, id eſt violenter ab auaritiam impellitur, præceps, id eſt feſtinus & inconſideratus, vt, id eſt veluti, ſicut puluis collectus à turbine, id eſt ab impetu ventorum, per mala, id eſt per dura & periculoſa, metuens nequid, id eſt aliquid, deperdat, id eſt amittat de ſumma ſui patrimonij, aut ſupplo mutat merces, vt ampliat rem, id eſt diuitias ſuas. Et de his inſert Poëta.

Genitiuorum ſignificationis

Omnes hi metuunt verſus: odere poëtas.
Fœnum habet in cornu: longe fuge. dum modo riſum
Excutiat ſibi: non hic cuiquam parcet amico.
Et quodcunque ſemel chartis illeuerit; omneis
Geſtiet à furno redeunteis ſcire, lacuque
Et pueros, & anus. agedum pauca accipe contra.
Primum ego me illorum, dederim quibus eſſe poëtas,
Excerpam numero, neque enim concludere verſum
Dixeris eſſe ſatis: neque ſi quis ſcribat, vti nos,

ASC. Omnes hi metuũt verſus &c.) Obiectum erat auctori noſtro, quod paucos & eos aridos, ac humiles verſus ſcriberet, quadam animi maleuolentia ad Satyricam prouinciam ſe inuita Muſa contorquens. Nam ſi ad Satyricam natus eſſet, longe cultiores & magis fluentes verſus (vt dicebant) pangeret. Reſponſum eſt autem à Poëta noſtro primum videlicet quod paucos ſcriberet, non enim id ſibi vitio dandum putat, ſed ecõtrario Lucilio, ceteriſque qui cum multos verſus ſcriberent, eos lutolentos & incaſtigatos emittebant. Nunc autem reſponſuros, ſecundo obiecto, videlicet quod aridos & humilea verſiculos ſcriberet, oſtendit ad Satyricum altitudinem ſtyli nõ pertinere. Nam Satyra ſicuti in

principio

Sermoni propiora; putes hunc eſſe poëtam.
Ingenium cui ſit, cui mens diuinior, atque os
Magna ſonaturum; des nominis huius honorem.
Iccirco quidam comœdia, nec ne poëma
Eſſet, quæſiuere: quòd acer ſpiritus, ac vis,
Nec verbis, nec rebus ineſt: niſi quod pede certo
Differt ſermoni, ſermo merus. at pater ardens
Sæuit; quod meretrice nepos inſanit amica
Filius: vxorem grandi cum dote recuſet:
Ebrius &, magnum quod dedecus, ambulet ante
Noctem cum facibus. nunquid Pomponius iſtis
Audiret leuiare; pater ſi viueret? ergo
Non ſatis eſt puris verſum perſcribere verbis:
Quem ſi diſſoluas, qui vis ſtomachetur eodem,
Quo perſonatus, pacto pater. his, ego quæ nunc,
Olim quæ ſcripſit Lucillius, eripias ſi
Tēpora certa, modosq́; : & quod prius ordine verbū eſt,
Poſterius facias, præponens vltima primis:
Non, vt ſi ſoluas, Poſtquam diſcordia tetra
Belli ferratos poſtes, portasq́ue refregit:
Inuenias etiam diſiecti membra poëtæ.

principio huius ſermonis patuit ex Comœdia priſca ortum habet, de Comœdia aūt & priſca & noua dubitatur, an mereatur dici poëma, & plures tenent quod non eo, quod Comicus non habet ea quæ poëtę, neceſſaria ſunt videlicet ingenium.i. naturalem & ingenitam venam & benignitatem ad carmen. Nā ingenium dicitur ab ingignendo quaſi ſit quiddam intus à natura genitū. Mentem diuiniorem quam cęteri habent.i. poëtico furore raptā ad altiora, quā vt humana dicantur concipienda, & os magna ſonaturum.i. altiſonum & eruditum ſtylum floſculis.i. figuris & figmentis Poëticis decenter ornatū. Si quis dicat in Comœdia eſſe acrem ſpiritum, eo quod Comicus pater interdum ardenter cōtra filium luxurioſum exclamet, dicit poëta id ſatis non eſſe. Nam etiam extra comœdiam in vulgari & vernaculo ſtylo id facit. Quia ergo in Comœdia & in Satyra non ſunt verba altiſona, & quamuis maieſtatem habentia, nō merentur dici poëmata.i. opera facta à poëta in eo quod poëmata quoui conſtent metro. Nam poëmata etiam diſſoluta maieſtatem & grauitatem ſuam habent, vt liquido patet exemplo Enniano: Poſtquam diſcordia terra &c. In quibus verbis quamuis ſententia plena haberi non poteſt, videtur loqui de templo Iani, quod tempore pacis clauſum fuit ferratis poſtibus, vnde j. Æn. Diræ ferro & compagibus arctis Claudentur belli portæ &c. Hoc autem, quod hi dicitur, Fœnum habet in cornu.i. quemcunque Satyrico ſtylo petit & ferit, ſicut bos petulcus et ſolitus cornibus ſuis ferire, vt homines fugiant fœnum in cornu portat, tā, vt noſcatur, quam vt cornua fœno inuoluantur ne lædant. Solent etiam in pratis boues petulci fœnum collectum appetere, & ita in cornibus aliquid fœni derelinqui, quod videntes aufugiunt. Agedum, adhortandi eſt aduerbium, & ſcies ſecundum Vallam hæc tria age, agite, & agedum hoc differre, quod age tantum ſingularis numeri verbo apponitur agite tantum pluralis, agedum vero vtriuſque. Sonaturum, ſicut lauaturum ſecundum regulam dixit. Nam & ſoniturum & loturum dicitur. Nepos luxurioſus dicitur, & vulgo meretrices amatores ſuos nepotes, & illi amicas nepies vocant. Ante noctem cum facibus, quidam allegoricos de facibus amoris dictum volūt, ſed rectius me iudice ſimpliciter intelligas. Viri enim honeſti ſine facibus noctu non ambulant. Sed ebrij, qui noctu cum facibus redeant, faces ſecum deferebant, etiam ante noctem cum facibus redibāt, quod magnum dedecus erat. Perſona dicitur ſecundum quoſdam, quod per eam fiat diuerſus ſonus ſecundum qualitatem & ætatem loquentis, eſt enim quam faciem falſam appellāt Galli. Perſonatus autem dicitur Comœdus in perſona Comœdiam agens. Ordo eſt. Omnes hi prædicti metuunt verſus Satyricos ſup. & odere.i. oderunt, poëtas Satyricos, dicentes viſo Satyrico poëta, Vides ne eum? ipſe habet fœnum in cornu, fuge longe ab eo ne feriat, hoc eſt Satyrico ſtilo te notet, hic enim dummodo excutiat ſibi riſum.i. poſſit ridere ex quadam petulantia animi, non parcet cuiquam amico, quin ipſum notet & infamem reddat, & quodcunque ſup. peccatum ipſe illeuerit.i. inſcripſerit illicit chartis, geſtiet.i. immoderate cum geſtu exteriori corporis, ſui gaudebit, & cupiet omnes & pueros & anus.i. vetulas.i. omnes cuiuſcunque ſexus & ætatis, redeuntes à furno vbi panis, fit, & à lacu vbi hauritur aqua & piſces capiuntur, quibus carere non poſſumus, ſcire.i. vt ſciant, loquitur Poëta, Agedum calūniator accipe pauca contra.i. in contrarium pro defenſione Satyricorum. Ego primum.i. antequam Satyricos defendam à petulantia iſta, excerpiam.i. eximam me de numero illorum, quibus dederim eſſe poëtas. Notandum autem in accuſatiuo poſt datiuum coniungi verbo eſſe, neque pro & non, & nō dixeris.i. nō recte quiſquam dixerit, concludere.i. ſub certis pedibus & numeris claudere verſum eſſe ſatis vt quis ſit poëta, neque ſi quis ſcribat propiora .i. valde vicina, ſermoni.i. orationi vulgari, vti.i. ſicuti nos Satyrici ſcribimus, putes hunc.i. talem eſſe poëtam, ſed des honorē huius nominis, videlicet poëtæ illi cui ſit ingenium.i. ingenita vis ad carmen, cui mens diuinior quam ceteris, hoc eſt diuino furore percita ad altiora, quam vt humana credantur concipienda, atque cui ſit os ſonaturum magna.i. magnifice & altiſone, quod concepta debite eloqui poteſt. Quidam grammatici periti quæſiuere.i. dubitauerunt, Comœdia eſſet Poëma nec ne.i. an non, iccirco.i. propterea quod acer ſpiritus, ac vis.i. vehementia loquendi, nec ineſt verbis nec rebus.i. ſententijs, niſi quod ſermo meus.i. pure proſaicus, differt.i. diſtinguitur ſermoni ſupp. Comico, certo pede.i. metri genere. At pater ardens, obijcitur ab his qui volunt quod Comœdia ſit Poëma. Et ſcies quod Poëma eſt quod vis opus poëticum. Poëſis eſt tota editio alicuius poëtæ. Poëtice eſt ipſa ars. Poëta eſt factor & artifex: Poëtria græce mulier poëtices perita dicitur. Dicit ergo aliter ſentiens, At pro ſed, pater Comicus ardens.i. excandeſcens & ita feruens, ſęuit.i. magnifice loquēdo obiurgat, quod filius nepos.i. luxurioſus inſanus amica meretrice, recuſet vxorem cum grandi dote, & quod ipſe ebrius ambulet ante noctem.i. prius quam nox ſit, cum facibus, quod magnū dedecus ſup. eſt. Reſpondet Poëta, quod hoc non ſatis ſit ad hoc vt attingat Poëticam celſitudinem. Nam quilibet pater etiam in vernacula lingua ſæuire poteſt, ſed non poëtice loqui. vnde dicit, Nunquid Pomponius pupillus perditus (quem pertranſitum norat) audiret leuiora.i. leuiorem obiurgationem ſi pater viueret, iſtis.i. quam ſint iſta quæ tu de Comico patre adducis? q.d. non vnde concludit, Ergo non eſt ſatis perſcribere verſum puris.i. ſine figuris, & magna ſono verbis, quem verſum ſi diſſoluas (aut diſſolues).i. à metro ſoleas, & pedum ordinem diſſoluas, quiuis.i. quilibet pater, ſtomachetur.i. elato ſtomacho obiurgabit filium, eodem pacto.i. modo quo pater perſonatus.i. qui à perſonato comœdo agitur. Si tu eripias his, quæ ego nunc ſup. ſcribo, & quæ Lucilius olim ſcripſit.i. Satyricis verbis, certa tempora & modos.i. rationem metricam & facias verbum quod eſt prius ordine, poſterius, præponens.i. anteponens, vltima verba primis, tu non inuenies membra.i. imaginem & agnitionem, poëtæ diſiecti, vel diſſecti.i. diuiſi, vt.i. quemadmodum, ſup. inuenies ſi ſoluas hæc ſequentia verba Ennij poëtæ, Poſtquam terra diſcordia refregit.i. frangendo reſoluit, poſtes ferratos.i. ferro munitos, belli.i. quibus bellum in templo Iani includitur, & portas ſup. ferratas belli. quæ verba reuera maieſtatem Poëticam etiā ſoluta habent, quod autem dicit Membra poëtæ, tractum videtur à cadaueribus Hominum diſſectorum, quorum membra non agnoſcuntur, nec caput regis à ſerui poſt reſolutionem carnis diſcernitur, vt à Satyrico recte annotatum eſt.

Poëma
Poëſis
Poëtice

ASC. HActenus hęc, &c.) Purgauit ſe poëta ab eo quod & paucos & non altiſonos verſus ſcriberet, nūc ab eo quod Satyrā ſcribit, ſe defendit, oſtēditq́. primo, quod ſicut non eſt impunitandū accuſatoribus publicis ſi timoris ſint multis, ſed illis qui

Hactenus hæc: alias iuſtum ſit nec ne, poëma.
Nunc illud tantum quæram: merito ne tibi ſit
Suſpectum genus hoc ſcribendi. Sulcius acer
Ambulat, & Caprius, * rauci male, cumq́ue libellis,
Magnus vterque timor latronibus: at bene ſi quis,
Et viuat puris manibus: contemnat vtrunque.

crimina cōmittunt, quia qui innocens eſt, neque accuſatorem, neque iudicem iuſtum, neque executorē formidat, ſic qui innocens eſt & honeſtæ vitæ, Satyricos timere non debet. & hoc generaliter de omnibus qui Satyram ſcribunt dictum videtur.

* Rauc⁹ legit Bõſinis, vt ſit male rauc⁹.i. nō ſatis adhuc raucus, ita vt acerſit epithetō v nius, raucus viro alterius.

Secundo

Vt ſis tu ſimilis Celi, Byriq́ue latronum:
Non ego ſim Capri neque Sulci: cur metuas me?
Nulla tabernas meos habeat, neque pila libellos:
Quis manus inſudet vulgi, Hermogeniſq́ue Tigelli.
Non recito cuiquam, niſi amicis, idq́ue coactus
Non vbiuis, coram ue quibuſlibet. in medio qui
Scripta foro recitent, ſunt multi: quiq́ue lauantes:
Suaue locus voci reſonat concluſus. inanes
Hoc iuuat, haud illud quærentes, num ſine ſenſu,
Tempore num faciant alieno. lædere gaudes
Inquis: & hoc ſtudio prauus facis. vnde petitum
Hoc in me iacis? eſt auctor quis denique eorum;
Vixi cum quibus? abſentem qui rodit amicum?
Qui non defendit alio culpante: ſolutos
Qui captat riſu hominum, famamq́ue dicacis:
Fingere qui non viſa poteſt: commiſſa tacere
Qui nequit: hic niger eſt: hunc tu Romane caueto
Sæpe tribus lectis videas cœnare quaternos:

Secundo oſtēdit de ſeipſo Poëta, quod nō ſcribat. Satyram animo diffamandi quemcunq;, quia diffamatores libellos ſuos aut publice recitant, aut videndos omnibus exponunt. immo multi in medio foro, aut in balneis recitare ſolent: Horatius autem tantūmodo coram paucis amicis, & id coactus recitare ſolitus cauebat ne carmina ſua in manus vulgi deciderent. Tertio purgat ſe ab obiectione, quę talis eſt. Quamuis coram paucis recites & id coactus, non tamen cogeris Satyram ſcribere. vnde conſtat te ex malignitate & animo lædendi ſcribere. Hoc autem Poëta maxime negat, docens teſtimonio omnium quibuſcum vixerit, ſe nunquam amicū carpſiſſe, immo frequenter defendiſſe. Præterea non ſuetum eſſe captare riſus hominum, quemadmodum facere ſolent ex petulantia animi ſcribentes, vnde Perſius de ſe. Sed ſum petulanti ſplenne cachinno. Rident enim q manifeſte irridens, ſed deteriores diſſimulant. vnde inique fert, quod odioſus ſit reprehendendo ſine malitia animi ineptitudines hominum, cū tamen multi in menſa omnibus iniq; detrahentes vrbani & chari habeantur. quod vero ex malignitate animi non faciat, probat, quia non facit ſicut illi, qui ſub ſpecie amici.i. vt auctoritatem maiorem habeant, amicis detrahunt. Vnde multi dicunt ſe dolere, aut admirari de facto turpi amicorum ſuorum, ne ex malitia id facere putentur, & vt vera dicere credantur. Horatius autem non fuit diſſimulator & falſus detractor, quia aperte vitia notauit eorum, qui notatu digni erant. Quarto ſi quis dicat, Attamen Cur Satyram ſcribis, ſi malignus non es, nec lædere gaudes? dicit ſe hoc à paterna inſtitutione didiciſſe. Pater enim, inquit, cum vellet me docere vitia effugere, docuit me exemplis perditorum hominum. Ad cuius ſimilitudinem Satyrici, vt vitia effugere doceant, vitioſos vt non imitandos notam, quomodo edoctus ſit à patre in ſequētibus verſibus patebit. Ordo eſt, Ego ſupple diſputaui hactenus .i. hucuſque hæc & quæram aut inueſtigabo. alias.i.alio tempore, an Comœdia ſeu Satyra ſit iuſtum Poema .i. iuſte dicendum poëticum opus, nec ne.i.an non. Nunc quæram illud ſup.audire vel diſquiram & diſcutiam, ne pro an, hoc genus ſcribendi, hoc eſt Satyricum, ſit tibi merito.i.iuſte ſuſpectum tanquam malitioſum & iniquum. Fulcius accuſator, ille acer.i. vehemens ambulat, & Caprius alius accuſator etiam acer, idem enim epithetō intelligitur vtrique conuenire vt in Poëtica ſecundum legentes Dircæuſq. cum dicitur, Poſt hos inſignis Homerus, Dircæuſq́. ſ. inſignis (Bontinis tamen legit raucus) vterque inquam ambulat, qui duo ſunt rauci male.i.multum, accuſando.ſ.crimino ſos. vterque autem eſt magnus timor latronibus, cum libellis ſuis accuſatorijs. At, pro ſed [illegible] quis viuat bene.i.laudabiliter, & puris.i.innocentibus & innocuis, iuſtiſq. manibus contemnat .i. ipſe poſſet contemnere vtrunque accuſatorem criminum. Poſſo ergo vt tu ſis ſimilis in moribus.ſ.& in factis, Cœli pro Cęlij,

& Byrrhi, pro Byrrhij, latronum .i. qui latrocinantur cōſumptis bonis ſuis, ego tamen nō ſim ſimilis ſupp. Caprij, & Fulci pro Fulcij accuſatorum, hoc eſt quāuis tu ſis latro, tamen ego non accuſabo te in iudicio. cur ergo metuas me? Nulla taberna, hoc eſt nullus locus vbi libri venditur. Nam taberna eſt pars domus, quā vulgo bothiclam vocant, vbi res venduntur, & officina vbi fiunt. Neque vlla pila i. locus vbi verſiculi diffamatorij affigi ſolent vt legantur. Eſt.n. pila columna in publico ſtana, ad quam, ſicut etiam in pilis pōtium, libri venales exponūtur, & epigrāmata figuntur, habeat meos libellos, quos ſcribo, hoc eſt in nullo publico loco inueniuntur Satyræ meæ quis.i.quibus, manus vulgi.i.vilis populi, que, pro &, Hermogenis Tigelli, pro Tigelij. de quo ſupra dictum eſt inſudet .i. tractando ſudorem emittat. Nec recito Satyram meam, cuiquam.i.cuicunq; niſi amicis, que, pro &: & id ſupple facio coactus. Non tameo vbiuis.i.vbicunque locorum, ve, pro vel, coram quibuſlibet .i. in præſentia quorumcunque, ſed ſup. in ſecreto & coram diſcretis. Multi autem ſunt q recitent ſcripta ſua in medio foro, que, pro &, multi ſupple ſunt qui lauantes.i.dum eſt in balneis ſe lauant, ſupple recitent, quia locus concluſus & teſtudinatus ſicut eſt in balneis, reſonat voci.i.vocem repercutit, ſuaue.i.ſuauiter. hoc autem iouat.i.delectat, inanes.i.inanis gloriæ cupidos, non quęrentes.i.qui non diſquirunt & inueſtigant, num .i. an ne faciant illud ſine ſenſu.i.inconſiderate & ſine ratione, vt homines ſenſum non habentes, num.i.an ne, faciant alieno.i.importuno tempore. Sed tu ait Poëta, ò aduerſarie, inquis.i.forte dicis mihi, ò Horati, tu gaudes lædere.i.dum aliquem lædis, & facis hoc exiſtens prauus.i.maleuolus, ſtudio.i.exercitio tuo. Reſpondet Poëta, vnde.i.à quo auctore vel delatore, petitum.i.acquiſitum & adductum, iacis.i.proijcis hoc maledictum conuitium, aut crimen in me? Denique quis eorum cum quibus vixi, eſt auctor.i.aſſertor, quod talis ſim qui gaudeam lædere? q.d. ego certo ſcio quod nullus hoc de me dicet, cum ſim longe alterius ſententiæ dico enim quod qui rodit .i. carpit, amicum abſentem, & qui non defendit amicum abſentem alio culpante.i.dum alius eum iniuſte culpat, & qui captat.i.affectat habere riſus hominum, ſolutos.i.diſſolutos & expertes rationis, & qui captat.i.affectat habere famam, dicacis .i. dicteria & irriſionem in alios iacientis ſicut multi gaudent vocari iocundi irriſores, & qui poteſt fingere .i. compoſite & veroſimiliter narrare, non viſa .i. ea quæ non vidit, & qui nequit tacere .i. ſilere, commiſſa.i.credita fidei ſuæ, hic.i.huiuſmodi, eſt niger, id eſt malus & venenoſus, ò Romane caueto, id eſt fugito, hunc, id eſt huiuſmodi & non me, quia talis ſupple non ſum. Ad oppoſitum fieri oſtendit, dicens: Tu videas, id eſt quilibet poſſit videre, quaternos, id eſt ſingulis quatuor, hoc eſt duodecim ſupple conuiuas, cœnare ſæpe in tribus lectis, id eſt in triclinio.

E quibus vnus auet, qua vis aſpergere cunctos
Pręter eum, qui præbet, aqua: poſt, huoc quoque, potus.
Condita cum verax aperit præcordia Liber.
Hic tibi comis, & vrbanus, liberq́ue videtur
Infeſto nigris. ego ſi riſu, quòd ineptus
Paſtillos Rufillus olet, Gorgonius hircum:
Liuidus, & mordax videor tibi? mentio ſi qua
De Capitolini furtis iniecta Petilli
Te coram fuerit: defendas, vt tuus eſt mos.
Me Capitolinus conuictore vſus, amicoſq́ue
A puero eſt: cauſſaque mea permulta rogatus
Fecit: & incolumis lætor quòd venit in vrbe:
Sed tamen admiror; quo pacto iudicium illud

ASCENSIVS.

E Quibus) .i. quorū, vnus auet.i.auide cupit, ſpargere.i.probro afficere, quauis.i.quacunque ſupp. ratione, vel via. Vbi nota puer, quod qua per ſe plenum eſt, ſicut & aliqua, vt in Bucolicis, Et ſi nō aliqua nocuiſſes, mortuus eſſes. Et ita dicitur primo Aeneidos. Si qua fata ſinant. vbi Seruius dicit qua vacare. Sed aliorum iudicio non vacat. ſignificat .n. quacunque via. ſeu quocunque medio vt hoc loco auet aſpergere, quauis, id eſt quacunque ratione, ſiue iuſta, ſiue iniuſta cūctos præter eum, qui præbet aquam .i. paſcit .ſ. præter regem conuiuij, hoc eſt præter patrem familias, qui præbet aquam & mantilia, ceteri autem ſinguli ſimbolum .i. portionem ſuam apportant. Plerią; autem Commentarij intelligunt dominum conuiuij omnia dare, vnde dicit Purphyrio: Sed videamus an cōmoda ſynecdoche aquam præbere dicitur pro paſcere. hæc ille. Poſſumus autem per hoc quot aquam præbet dominum conuiuij citra ſynecdochen intelligere, vt moris fuiſ-

ſe

Fugerit hic. nigre ſuccus loliginis, hæc eſt
Aerugo meta: quod vitium procul abfore cartis,
Atque animo prius, vt ſi quid promittere de me
Poſſum aliud: vere promitto. liberius ſi
Dixero quid, ſi forte iocoſius: hoc mihi iuris
Cum venia dabis. inſueuit pater optimus hoc me,
Vt fugerem, exemplis vitiorum quæque notando.
Cum me hortaretur parce, frugaliter, atque
Viuerem vti contentus eo, quod mi ipſe paraſſet:
Non ne vides, Albi vt male viuat filius? vtque
Barus inops? magnum documentum, ne patriam rem
Perdere quis velit. à turpi meretrices amore
Cum deterreret: Sectani diſſimilis ſis.
Ne ſequerer mœchas, conceſſat cum Venere vti
Poſſem: deprenſi non bella eſt fama Treboni,
Aiebat. ſapiens vitatu, quidque petitu
Sit melius, cauſſas reddet ibi: mi ſatis eſt: ſi
Traditum ab antiquis morem ſeruare, tuamque,
Dum cuſtodis eges, vitam famamque tueri
Incolumem poſſim. ſimulac durauerit ætas
Membra, animumque tuum: nabis ſine cortice. ſic me
Formabat puerum dictis: & ſiue iubebat
Vt facerem quid: habes auctorem, quo facias hoc:
Vnum ex iudicibus ſelectis obijciebat.
Siue vetabat: an hoc inhoneſtum, & inutile factu
Nec ne ſit, addubites? flagret rumore malo cum
Hic, atque ille. auidos vicinum funus vt ægros
Exanimat: mortiſque metu ſibi parcere cogit:
Sic teneros animos aliena opprobria ſæpe
Abſterrent vitijs. ex hoc ego ſanus ab illis,
Perniciem quæcunque ferunt: mediocribus, & queis
Ignoſcas, vitijs teneor. fortaſſis & iſtinc
Largiter abſtulerit longa ætas, liber amicus,
Conſilium proprium. neque enim cum lectulus, aut me
Porticus excepit: deſum mihi. rectius hoc eſt:
Hoc faciens, viuam melius: ſic dulcis amicis
Occurram, hoc quidam non belle. nunquid ego illi
Imprudens olim faciam ſimile? hæc ego mecum
Compreſſis agito labris. vbi quid datur oci:
Illudo chartis. hoc eſt mediocribus illis
Ex vitijs vnum: cui ſi concedere nolis;
Multa poetarum veniat manus; auxilio quæ
Sit mihi: nam multo plures ſumus: ac veluti te
Iudæi cogemus in hanc concedere turbam.

ſe & hactenus eſſe dicamus, dominum conuiuij ſolere ex vrbanitate aquam prębere côuiuijs ſuis, qui lauent anteq̃ diſcumbant. Præter ergo eum qui prębet aquam ſine dubio eſt pręter dominum conuiuij exiſtens potus.i.potu acceptus.i.ebrios, cû Liber.i.vinum, verax, id eſt faciens ſæpe veritatem dici, aperiet præcordia.i.ſecretiora & interiora cordis, condita.i.prius abſcondita. Nam (vt Arte Poëtica dicitur) Reges dicuntur multis vrgere culullis. Et torquere mero, quem perſpexiſſe laborant, An ſit amicitia dignus. Et (vt vulgo dicitur) Ebrius, incautus, pueri dicent tibi verum. Aduertes autem quod liber eſt nomen Bacchi, qui Deus vini dicitur. Eſt autem generalis regula, quod nomina deorum ponuntur pro rebus quibus præſunt, vt apud Terent. Sine Cerere, & Baccho friget Venus. Id eſt ſine frumento.i.copia tibi, & ſine vino friget luxuria. Liber ergo.i.vinû. maluit autem hic dicere Liber quam Bacchus, quia ideo Liber dicitur quod homines libere loquentes faciat. ſed ad Poëtam redeamus, hic.i.huiuſmodi detractor, videtur tibi infeſto.i. qui te dicis eſſe infeſtum & ſuccenſum, nigris.i.contra nigros & malos homines, videtur inq̃ comis.i.facetus & vrbanus & liber, ego autem ſi.i.quia, riſi, quod Ruffillus ineptus olet paſtillos.i.nimios odores, & Gorgonius olet hircum.i.nimium fœtorem quem habet ſub alis, eo quod ſe non mundat. Non enim vitiû naturę, ſed negligentię in Gorgonio intelligas, ego videor tibi liuidus.i. vt inuidus liuore obſcurus, & mordax, id eſt detractor & corroſor aſſiduus alterius famę. Tu autem detractor, ſi qua.i.ſi aliqua, mentio.i.memoria, aut recitatio fuerit iniecta coram te, de furtis Petilli.i.Petillij, Capitolini.i.qui, eo q coronam Iouis in Capitolio furatus erat, Capitolinus agnominabatur. Erat autem Capitolium arx totius ciuitatis Romanæ vbi templum Iouis erat. tu inquã defendas Petillium non vere nec amice, ſed ſicut tuus mos eſt.i.iuxta morem tuum fraudulenter, vt videaris amicus eius quo tibi melius credatur. & dicas, Capitolinus Petillius videlicet vſus eſt me conuictore.i.cum quo libenter vixi, & amico à puero.i.a cunabolis.i.ab eo tempore, quo adhuc pueri eramus. Amicitia autem quo antiquior eo maior & charior eſſe deberet, & ipſe rogatus fecit permulta.i.valde multa, cauſa mea.i.ad vtilitatem meam & lætor, q .i. quia, ipſe viuit incolumis .i. ſanus & ſaluus, in Vrbe, hoc eſt in ciuitate Romana, ſed tamen ammiror quo pacto fugerit illud iudicium quod debeat de ipſo tanquam de ſacrilego dari. vnde Poëta, hic.i.in hoc vltimo dicto, eſt ſuccus.i.virus, nigræ.i.malitioſæ, loliginis.i.per allegoriam obſcurationis famæ eius & latentis detractionis, hæc eſt mera .i. pura, ærugo.i.obſcuratio & conſumptio famæ Petilli. ſicut .n. ærugo ferrum exedit & obſcurat, ſic talis detractio famam amici. quod Vitium, inqt Poëta, ego promitto vere prius quam plura de me dicam.i.in primis, abfore.i.abfuturum eſſe, & remotum iri procul à cartis meis, atq; animo meo, vt ſup. promitto, ſi poſſum promittere, quid.i.aliquid aliud de me. Si, aut dixero, quid.i.aliquid, liberius.i.magis libere & ſine diſſimulatione quam oportet, & ſi dixero forte quid.i.aliquid, iocoſius .i. magis iocoſe q̃ decet, tu dabis mihi hoc iuris cum venia tua, hoc eſt dabis mihi veniam, ſi hoc quodam iure mihi vendico. Nam pater meus optimus vir, inſueuit.i. inſtituit & aſſueſcere fecit, & eſt melius quã ſi legas inſueuit inquam.i.inſtituit à pueritia me hoc .i. hoc modo, notando.ſ.quæque vitiorû.i.quælibet vitia exemplis .i. per exempla male viuentiû, vt fugerem ſup. ea, ſicut & Satyrici notant. Cû me hortaretur &c. Poëta tria facit. Primo oſtendit qbus exemplis à patre inſtitutus ſit. Secundo profitetur ſe paterna inſtitutione à pernicioſis vitijs immunem permanſiſſe, mediocribus tamen ne arrogãs videretur, ſe implicitum fatetur. Tertio pulcherrime oſtendit, quo pacto ſe ſperat ab illis mediocribus poſſe purgari. & ita ſimul docet quo & nos vitia cauere poſſumus, aut corrigere ſi quis autem vitium, quo fortaſſe iocoſius & petulantius q̃ æquum ſit Satyram ſcribit, tale quis putet q ei veniam neget, auctoritate plurimorum poëtarum illum in ſuam ſententiam ire coget, veluti Iudæi nonnullos Romanos i ſuas ceremonias conuenire compellebant. quod more ſuo pertranſitum notat. Conceſſa cum Venere vti poſſem, conceſſa .i. permiſſa à lege ciuili, nô à lege Dei, quam Horatius non agnoſcebat. Sapiens vitatu, quidque petitu Sit melius, p latinitate aduertes puer. Supina poſteriora tantûmodo cum nominibus adiectiuis in paſſiua ſignificatione conſtrui, & hoc loco vitato & petitu conſtruuntur cum hoc nomine melius. Nec dices, Sapiens reddet tibi melius cauſas, quam ego, quia pater nullas cauſas reddebat. Ordo autem eſt. Sapiens reddet tibi cauſas, quid ſit melius vitatu i.vt vitetur, que, pro &, quid ſit melius petitu.i.vt petatur & fiat. Similiter & illud qđ interrogatiue leges: An hoc inhoneſtum, & inutile factu. (Nec ne ſit, addubites?) Exanimat.i.ſine animo facit, hoc eſt perturbat. verſus autem non ſtaret, nec ſententia ſi exanimat legatur. Item cum dicit. Largiter abſtulerit &c. ſcies aduerbia à poſitiuo ſecundę declinationis in e, regulariter exire, vt docte, pulchre & a tertiæ declinationis in er, vt fortiter, dolenter, ſed ſæpe contra fieri comperies vbi opportunum fuerit. Nam largiter, ampliter, duriter. & dulce, ſuaue, & ſimilia ſæpe leges. Ordo eſt. Cum .i.qñ, pater hortaretur me vti.i.vt viuerem parce frugaliter.i.pro modulo frugum mearum, atq; vti.i.vt viuerem contẽtus eo ſup. patrimonio, quod ipſemet pater paraſſet, & dereliquiſſet, mi.i.mihi, aiebat ô fili, nô ne vides vt.i.qualiter, filius Albi, pro Albij, illius viri diuitis & auari, viuat male? Sic.n.ſæpe fit vt auarum patrê ſequatur prodigus infans, aut itidem auarus. nam generatio malorũ vix medium tenere, quod non didicit, poteſt, que, pro &, nô ne vides vt.i.qualiter, Barus.i.ille prodigus adoleſcens, q omne patrimonium ſuû dilapidauit, nunc viuit inops.i.pauper ſine terra, & ſine auxilio? quod ſup. eſt magnû documentum, ne qs velit

ſit perdere .i. prodigere & conſumere rem patriam .i. patrimonium ſuum. Cum.i.quando, deterreret.i.deterrendo dehortaretur à turpi amore meretricis, aiebat, ſis diſſimilis Sectani, qui meretricem perdite amabat, & ne.i. vt non ſequerer mœchas .i. adulteras, cum .i. quando, poſſem vt Venere conceſſa.i. voluptate meretricum à lege permiſſe. aiebat, ò fili, fama Trebon .i. Trebonij, deprenſi .i. deprehenſi in adulterio non eſt bella, immo turpis. vbi habent ſententia Acronis & Donati, quod licitum eſt vti meretrice, ſed non licet eam amare, vtrunque autem illicitum eſſe lex docet chriſtiana. Aiebat enim pater, ò fili, ſapiens.i. philoſophus moralis, reddet tibi cauſas, quid ſit melius vitatu .i. vt vitetur, que, pro &, quid ſit melius petitu.i. vt expectatur. Sunt autem duæ dictiones quid que. vnde non ſcribes quidque, ſatis .i. ſufficit mi .i. mihi patri tuo homini illiterato ſi poſſim ſeruare in docendo te morem.i. conſuetudinem ſiue inſtitutum traditum ab antiquis .i. à maioribus noſtris, qui filios ſuos exemplis docebant & maiorum imaginibus, & ſi poſſim tueri.i. conſeruare vitam & famam tuam, incolumem.i. illæſam à vitijs, dum, id eſt quandiu, eges.i. indiges, cuſtodis .i. pædagogi qui te cuſtodiat. Nabis autem ſine cortice.i. viues ſine alterius adminiculo, ſeu gubernaculo, ſimulac .i. cum primum & immediate poſtquam ætas ſup. maior durauerit .i. conſolidauerit, & firmauerit membra ſup. tua; que, pro &, animum tuum. Sic, inquit Poëta, pater meus formabat.i. informabat, me puerum .i. cum adhuc puer eſſem, dictis.i. monitis, & ſiue pater meus iubebat vt facerem, quid .i. aliquid ſupple boni, dicebat ſupple tu habes auctorem, quo auctore facias hoc quod moneo. & hoc dicens, obijciebat.i. pro obiecto & exemplo dabat, vnum ex iudicibus ſelectis.i. ſeorſum ex equeſtri ordine lectis. & ſiue vetabat ſup. aliquid, aiebat ſup. an .i. nunquid addubites.i. debeas dubitare, an hoc ſit inhoneſtũ factu.i. vt fiat, vel dum fit, & an ſit inutile factu.i. vt fiat, nec ne.i. an non, cum hic atque ille.i. vnus & alter, flagret.i. ardeat & frequens ſit malo rumore .i. infamia & opprobrio? q.d. non debes dubitare, ſed certo ſcire, quòd hoc ſit inhoneſtum & inutile, propter quòd plures incurrunt infamiam. Addit Poëta, vt.i. quemadmodum, funus vicinum.i. mors vicini, exanimat.i. ſine animo facit, & terret, ægros .i. ægrotantes, auidos .i. cupidos vitæ, que, pro &, cogit parcere ſibi, ſeruando diætam, & acquieſcendo conſilio medicorum, & non faciendo quæ ſibi mortem inferre poſſent, ſic opprobria .i. infamia, & diffamatio, aliena, abſterrent ſæpe teneros, imbeciles, & iuueniles animos à vitijs, vel ſecundum ſi Acronem, vt fumus vicinum exanimat auidos .i. auaros, ægros.i. ægrotantes & cogit parcere ſibi.i. largius viuere, & Genium ſuum non defraudare, ſic opprobria &c. Ego, inquit Poëta ſup. ſum ex hoc.i. ex inſtitutione paterna, ſanus.i. mundus, & immunis ab illis ſup. vitijs, quęcunque ferunt.i. afferunt, perniciem .ſ. noctuam, & ſi noſtro more dicam mortalem culpam, ego autem teneor mediocribus vitijs, & talibus ſup. quis.i. quibus, ignoſcas.i. quilibet tenetur facile ignoſcere, & veniá dare, vnde & venialia noſtris dicuntur. Et fortaſſis longa ætas abſtulerit.i. dempſerit, iſtinc.i. ab iſtis mediocribus vitijs largiter.i. abunde, & amicus liber.i. corrector amicus audacter corripiens, & proprium cõſilium. Neque pro & non, etenim cum lectulus, in quo cubo, aut porticus, in qua ocioſus deambulo, excepit me.i. cum ſim, aut in lecto ſolus, aut in porticu, non deſum mihi.i. ſaluti, & correctioni vitæ meæ. Nam agito.i. diſputo mecum, compreſſis labris.i. tacite dicens, hoc.i. huiuſmodi factum eſt rectius. & ego faciens hoc.i. talem rem, viuam melius, & ego occurram ſic.i. taliter faciendo dulcis.i. ſuauis, & iucundus amicis meis quidam.ſ. mihi notus, fecit ſupp. hoc non belle.i. non pulchre, ſed turpiter, nunquid ego imprudens faciam olim.i. quando poſthac ſup. facinus ſimile illi turpi facto? q.d. non. hæc inquam agito mecum compreſſis labris, & illudo.i. ſine labore, natura ſic dante faciliter, & ſine curioſitate quaſi ludendo inſcribo, hæc.i. huiuſmodi exempla vitioſa, vt ea fugiam chartis.i. libellis, vbi.i. quoties, quid.i. aliquid, oci.i. ocij datur.i. conceditur mihi. Et hoc.ſ. quod vitia aliorum ſcribo, ſicut prius dictum eſt iocoſius, eſt vnum ex illis mediocribus vitijs quæ dixi me habere.ſ. vni vitio, ſi nolis concedere.i. veniam dare, multa manus.i. ampla copia poëtarum veniat, & ſit mihi auxilio i. in auxilium. Nam ſumus multo plures quã fortaſſe putes, ac pro &, nos cogemus te concedere.i. conuenire in hac turbam.i. in ſententiam, & opinionem multorum poëtarum, qui Satyram ſcribendam cenſuerunt, veluti.i. quemadmodum, Iudæi ſup. cogunt multos ad cærimonias ſuas.

GLAREANVS.

ERAT, quod tollere velles) Erat, inquit Acron, quod velles imitari. quod ex Porphyrione accepiſſe videtur. Nam & ille nonnulla eſſe in Lucilio dixiſſe videtur, quæ velis inde excerpere, & pro tuis habere. Sed ipſe poëta Sat. x. contrarium ſenſiſſe videtur vbi ait de Lucilio. At dixi fluere hunc luculentum, ſæpe ferentem Plura quidem tollenda relinquendis. Et Quintil. lib. x. eodem pacto Horatium intellexiſſe videtur etiam ſi aliter de Lucilio iudicatur. [Agedum pauca accipe contra) Audis tu qui reprehendis Satyricos poëtas, inquit Acron, nõ quòd Horatius multum recitet, ſed quod videtur conſcius peccatorum. Hæc verba non intelligo. Sed corrupta puto. [Ambulet ante noctem cum facibus) Ante noctem cum facibus, idem inquit, pro per noctem, aut ante tempus noctis, quia cæci ſunt amatores, quia vtuntur facibus eo tempore quo non eſt vtendum. Hæc ille. Ante pro per etſi inuſitatum eſt, tamen Propemodum magis placet, quam quæ ſequuntur. [Sulcius acer Ambulat, & Caprius, rauci male,) Et Acron, & Porphyrion plurali numero rauci legunt. Quod etſi aliquo pacto intelligi queat, mali tamen legere, raucus male, videlicet, vt, Sulcium acrem. hunc autem raucum appellarit, quod nos olim admonuit Doct. præceptor noſter. Notarunt hoc etiam alij. [Nulla taberna meos habeat neque pila libellos,) ſupplendum puto coniunctionem cum. Mirum vero cum noſtri grammatici tam copioſi ſint in ſupplendis verbis, cur ita dormitarint. Eſto, inquit, vt tu ſis ſimilis Cœli Birrique latronum, ego non ſim ſimilis Sulcij, aut Capri, cur igitur me tuis me? cum nulla taberna meos habeat, neque pila libellos. Hoc meum eſt iudicium, ſequatur quiſque quod ipſi videbitur. [Auidos vicinum funus, vt ægros. Exanimat) Quæ Porphyrion hoc loco adducit, placent, Acron non contentus ijs, ſua aſſuit nugamenta de auaris. Badius cupidos vitæ exponit, ſed ſequar Porphyrionem.

ASCENSIVS.

EGRESSVM magna me excepit Aricia Roma) Lucilium (inquit Porphyr.) hac Satyra æmulatur Horat. iter ſuum à Roma vſque Brunduſium deſcribens. quod & ille in iij. lib. fecit, primo à Roma Capuam vſque. & inde ad fretum Siciliense. hæc Porph. Deſcribit ergo in hac Sat. Poë. iter quod cum Helio. rhetore Brund. habuit, In qua deſcriptione non immemor Satyrici ſtyli multas hominum ineptias, ſuasque ſubinde vrbaniſſime notat, vt in explanatione patebit. Ordo itaque eſt: Aricia ciuitas illa diſtans ab vrbe decem millia paſſuum excepit, modico hoſpitio me egreſſum magna Roma. Antitheton: magna & modico. Helio. rhetor doctiſſimus linguæ Græcorum, erat comes, id eſt ſimul miſſus, & mecum iter faciens: inde, id eſt deinde, Forum Appi, id eſt Appij, differtum, id eſt in diuerſis partibus plenum, nautis atque cauponibus malignis excepit ſupple me. Aduerte autem quòd Acron diſtinxit, vt tribus generibus hominum Forum illum plenum intelligatur, nautis cauponibus, atque malignis, ſupple hominibus. Veruntamen,

ARGVMENTVM.

Imitatur Lucilium, qui à Roma ad fretum Siculum, ipſe vero iter ſuum Brunduſium vſque deſcribit, & comites ſuos.

SATYRA V.

EGRESSVM magna, me excepit Aricia Roma
Hoſpitio modico: rhetor comes Heliodorus
Græcorum longe doctiſſimus: inde Forum Appi
Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignaui diuiſimus, altius ac nos

Præcinctis vnum. minus eſt grauis Appia tardis.
Hic ego, propter aquam, quòd erat deterrima, ventri
Indico bellum, cœnanteis haud animo æquo
Expectans comites. iam nox inducere terris
Vmbras, & cœlo diffundere ſigna parabat.
Tum pueri nautis, pueris conuicia nautæ
Ingerere. huc appelle. trecentos inſeris: ohe
Iam ſatis eſt. dum æs exigitur: dum mula ligatur:
Tota abit hora. mali culices, ranæque paluſtres
Auertunt ſomnos. abſentem cantat amicam
Multo prolutus vappa nauta, atque viator
Certatim. tandem feſſus dormire viator
Incipit: ac miſſæ paſtum retinacula mulæ
Nauta piger ſaxo religat: ſtertitque ſupinus.
Iamque dies aderat: cum nil procedere lyntrem
Sentimus: donec cerebroſus proſilit vnus:
Ac mulæ, nautæque caput, lumboſque ſaligno
Fuſte dolat. quarta vix demum exponimur hora.
Ora, manuſque tua lauimus Feronia lympha.
Millia tum pranſi tria repſimus: atque ſubimus
Impoſitum ſaxis late candentibus Anxur.
Huc venturus erat Mœcenas optimus, atque
Cocceius, miſſi magnis de rebus vterque
Legati, auerſos ſoliti componere amicos.
Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinere. interea Mœcenas aduenit, atque
Cocceius, Capitoque ſimul Fonteius, ad vnguem
Factus homo, Antoni, non vt magis alter, amicus.
Fundos Aufidio Luſco prætore libenter
Linquimus, inſani ridentes præmia ſcribæ,
Prætextam, & latum clauum, prunæque batillum.
In Mamurrarum laſſi deinde vrbe manemus,
Murena præbente domum, Capitone culinam.
Poſtera lux oritur multo gratiſſima: nanque
Plotius, & Varius Sinueſſæ, Virgiliuſque
Occurrunt: animæ, quales neque candidiores
Terra tulit: neque quis me ſit deuinctior alter.
O qui complexus, & gaudia quanta fuerunt.
Nil ego contulerim iucundo ſanus amico.
Proxima Campano ponti quæ villula, tectum
Præbuit: & parochi quæ debent, ligna, ſalemque.
Hinc muli Capuæ clitellas tempore ponunt.
Luſum it Mœcenas: dormitum ego, Virgiliuſque
Nanque pila lippis inimicum, & ludere crudis.

quia in prima Satyra caupones, id eſt vini venditores, malignos ſignificauit dicens, Perfidus hic campo, poteſt malignis epitheton eſſe de cauponibus. Nos ignaui, id eſt non operoſi, & diligentes ad laborem, & inter faciendum, diuiſimus, id eſt duobus diebus fecimus hoc iter, à Roma, ſcilicet vſque ad forum Appij, quod eſt vnum, id eſt vnius diei iter, præcinctis, id eſt expeditis, & inſtructis ad iter altius ac, id eſt quam nos, ſcilicet eramus. via Appia eſt minus grauis, id eſt moleſta tardis, quia multa habitacula, ſeu diuerſoria continet, in quibus retici & requieſcere poſſunt. Ego indico, id eſt proclamo vētri meo, bellum, id eſt ieiuniū, & abſtinentiam ei famelico denuncio hic, id eſt in foro Appij, quòd, id eſt ideo quòd, aqua erat teterrima, id eſt peſſima, & inſipidiſſima, expectans haud, id eſt non, æquo, id eſt patienti, ſed iniquo, & impatienti animo comites meos cœnanteis, id eſt qui cœnabant, quamuis aqua erat mala. Eſt autem accuſatiuus caſus cœnanteis. Nox parabat, id eſt cœpit, iam, id eſt paulo poſt, inducere terris, id eſt in terra ſpargere vmbras, & diffundere, id eſt diffuſe oſtendere cœlo, id eſt in cœlo, vel per cœlum, ſigna cœleſtia quæ ſunt in Zodiaco. Pueri, id eſt miniſtri ad occupanda loca à dominis ſuis miſſi, ſupple parabant ingerere nautis conuitia & nautæ pueris. dicebant autem pueri ad directorem nauis. appelle ſupple nauem, huc, id eſt ad nos inſeris, id eſt nunquid immittis in tam paruam nauim trecentos ſupple homines? Ohe, quod faſtidientis eſt voc, iam ſatis eſt ſupple hominum in naui, interea autem dū æs, id eſt nauium, precium, portorium exigitur per nautas ab intrantibus dum mula ligatur ad trahendum nauiculam, tota hora, id eſt magna pars noctis abit, culices, id eſt minutæ muſcæ, quæ in Italia plurimæ circa paludes ſunt mali, id eſt nociuæ, & infeſtæ, que, pro &, paluſtres, auertunt, id eſt à nobis vertunt, & amouent ſomnos. Nauta prolutus, id eſt potto lautus, id eſt ampliter irrigatus, multa vappa, id eſt vili, & euaporato vino, quod plurimum potauerat, cantat amicam abſentem, id eſt canticum amatorium de amica abſente, atque pro &, viator, id eſt is qui mulam direxit, certatim, id eſt per certamina cantans viciſſim de amica ſua. Sed viator feſſus cœpit tandem dormire, & nauta piger, religat, id eſt iterū atque iterum alligat (licet alibi diſſoluere ſignificet) retinacula, id eſt funes quibus naues trahuntur ac retinentur, ne per fluctum retrocedere cogantur, mulæ miſſæ paſtum, id eſt in paſcua, religat inquam ſaxo, id eſt ad ſaxum, & ipſe ſupinus, id eſt iacens facie ad cœlum verſa ſtertit, vt nautæ ſolent dum profunde dormiunt. Et iam dies aderat, cum ſentimus lintrem, id eſt nauiculam nil procedere, donec vnus cerebroſus, id eſt peruerſi cerebri, & mali capitis, vel (vt quidam dicunt) modici cerebri. Nam volunt cerebroſum, inuidioſum, & pannoſum per contrarium

Cerebroſus

ſignificare, cum tamen a ſignificatione ſua non deſcendant. Nam Cerebroſus eſt non vnius ſed varij cerebri, & per hoc furioſus. Inuidioſus eſt in quem multum inuidiæ inferimus, licet ipſe non inuideat. Pannoſus eſt plenus pannis, id eſt diuerſis particulis aſſutis. Nam pannus pro fruſto accipitur. vt in Arte Poetica: Vnus & alter Aſſuitur pannus. Eſt ergo pannoſa res varijs fruſtis, particuliſque conſuta. donec inquam vnus cerebroſus, id eſt iracundus, & furioſus, proſilit, id eſt porrò è naui ſalit, ac dolat, i. verberat, & concauat, ſaligno fuſte, id eſt ramo rapto de ſalice. quæ aquas amat, lumbos mulæ, & caput nautæ. Nos exponimur è naui ad terram tā dem vix quarta hora poſt ortū Solis, cum tamen cum Sole, vel ante Solem deberent exponi, & exponebantur ad templum Feroniæ in tertio milliario a Terracina. vnde dicit, Et ô Feronia Dea coniux Iouis Anxuris, id eſt imberbis, nos lauimus, id eſt lauamus ora. i. faciem, que pro &, manus noſtras, tua lympha. i. aqua iuxta templum tuū fluente. Scies puer lauo, & primæ, & tertiæ coniugationis eſſe. vnde hic ponitur in tertia coniugatione lauimus, nam p̄ſentis eſt temporis. in præterito enim eo quòd eſt diſſyllabū prima produceretur. Tum. i. deinde nos pranſi, repſimus. i. lente proceſſimus tria millia, atque ſubimus Anxur oppidum impoſitum ſaxis candentibus. i. ſplendentibus late, Mœcenas optimus, ſup. vir, vel amicus, erat venturus huc. i. ad hoc oppidū videlicet Anxur, atque Cocceius erat venturus huc, qui duo erant miſſi ab Auguſto Cæſare vterque de magnis rebus, quia de pace concilianda exiſtentes legati ſoliti. i. conſueti, componere auerſos. i. inimicos amicos. i. componendo facere de aduerſis, & inimicis amicos. Ego lippus. i. laborans oculis fluentibus, illinere. i. illinebam, vel cœpi illinere (& eſt tertiæ coniugationis hic, non quartæ) oculis meis nigra collyria. i. medicamenta, quæ oculis lippientibus adhibentur. interea Mœcenas aduenit atque Cocceius, que pro &, Fonteius Capito ſimul, q tamen ab Antonio miſſus erat, exiſtens homo factus ad vnguem. i. politus, & perfectus in nulla re notandus, intantum vt alter non ſit magis amicus Antoni, pro Antonij. Fundus Aufidio Luſco prætore, continuat deſcriptionem itineris ſui artificioſe. Nam dicendo linquimus, ſignificat ſe tranſiſſe Fundos. Vnde Strabo, Sinui Caietano contiguum eſt Cæcubum, cui adiacet vrbis Fundi in via Appia. Tota hæc ora præcipua vina gerit, Hinc Cæcubum, Fundanum, Secinum, Falernum, & Albanum. Notat aūt hoc loco inſolentiam ignobilis prætoris, qui cū de ſcriba ſenator factus eſſet, inſignia ſenatoria inſolenter oſtentabat fundis vbi nō congruebat. Scies autem ſcribarum officium infimo hominum generi Romæ commiſſum cum apud Græcos, & etiam Hetruſcos nobiliſſimo cuique mandetur. Nam Porſenæ ſcriba ob id à Scæuola occiſus eſt, quòd regali pompa ſplendidum regem eſſe credebat. Eſt autem is ſcriba, quem cancellarium dicunt licet largius accipi ſoleat, & pro legiſperitis, & pro ſcriptoribus. Præterea autem regum Hetruſcorum veſtis ad Romanos magiſtratus tranſlata eſt,

Inuidioſus

Pannoſus

& eſt purpurea præcipue pectus ambiens. Latusclauus autem inſigne ſenatorum eſt. Batillum autem vaſculum dicit, in quo carbones incenſi eſſent, quibus ferrum ad inurendas notas reis candebat. Parochi, a præbendo dicti. vnde & parochiæ. quæ victum præbent curato. Salem autem pro condimento etiam maſculino genere dices puer, ſicut & docti omnes, licet Afranius antiquiſſimus. Salmcrum dixerit. Lippis & crudis .i. Horat. & Virg. Nam ferunt Mœcenatem cum inter Horatium, & Virgilium clariſſimos poetas cogitabundus, & triſtior ſederet, ab altero eorum interrogatum. Vbi nam eſſet. vrbane reſpondiſſe, Inter lacrymas, & ſuſpiria. Lippi enim oculi quales Horat. habuit lacrymas, & crudus ſtomachus, vt Virgilij, ſuſpiria emittit. Ordo eſt, Nos linquimus, id eſt pertranſimus facto prandio, libenter Fundos .i. ciuitatem Fundanam, & hoc Aufidio Luſco prætore .i. quia Aufidus Luſcus ibi prætor fuit, & non potuimus ferre ineptitudinem eius. nos libenter linquimus Fundos ridentes præmia .i. inſignia præturæ, ſcribæ .i. qui prius ſcriba fuerat, videlicet prætextam .i. veſtem regalem nobilibus pueris, & poſt etiam ſenatoribus ad ornatum pectoris conceſſam, & latumclauum .i. veſtem ſenatoriam; quam lata faſcia ambiebat, & batillum .i. vaſculum, prunæ .i. carbonum, quibus nota infamiæ candente ferro inurebantur reis. Deinde nos laſſi .i. feſſi, manemus in vrbe Mamurrarum .i. illorum nobilium, qui è Formijs oriundi erant, hoc eſt igitur Formijs manemus illa nocte, Muræna præbente domum .i. lectum, & hoſpitium, & Capitone culinam, id eſt coquinam, hoc eſt victum. Poſtera lux .i. ſequens dies oritur multo gratiſſima. Nanque Plotius, & Varius poëta (nam Varus vir bellicus fuit) & Virg. doctiſſimus poëtarum, occurrunt nobis Sinueſſæ, id eſt apud Sinueſſam, exiſtentes animæ, quales neque candidiores .i. pulchriores, & ab inuidia puriores terra tulit, id eſt produxit, vel portauit, neque quies .i. quibus alter deuinctior, id eſt obligatior, me, id eſt quàm ego. Eſt autem honeſta locutio, Sum tibi deuinctus, id eſt amicitiæ vinculo obligatus. O qui, id eſt quales, quàm iocundi complexus, & quanta gaudia fuerunt nobis? ego ſanus, id eſt quam diu habeam ſanam mentem, nil pro non & aliquid, non contulerim, id eſt velim conferre, ſeu comparare aliquid iucundo amico? quaſi dicat nihil mihi charius, aut iucundius eſſe poteſt, quam amicus, villula, id eſt parua villa, quæ eſt proxima Campano Ponti, præbuit nobis tectum, id eſt hoſpitium, & Parochi, id eſt præbitores qui ad hoc in vijs publicis conſtituti erant, vt miſſis a ſenatu ligna, & ſalem darent. Nam cetera ipſi ſecum ferebant. Parochi ergo ſupple præbuerant ea quæ debent præbere, videlicet ligna, & ſalem. Hinc .i. ab hoc loco digreſſi, muli qui ſarcinulas portabant, ponunt, id eſt deponunt, tempore, pro tempori, id eſt tempeſtiue, & (vt dicunt) de bona hora, cliтellas, id eſt ſellas rudes ſuper quas ſarcinas portant, quas deponunt vbi hoſpitandum eſt. Aduerte autem puer nomine tertiæ declinationis pro aduerbijs in tempore, aut in loco poſita in i latine proferri, non in e, niſi poëtice, de loco autem in e. De aduerbijs in tempore exempla ſunt, luci veſperi, tempori. De aduerbijs in loco, Carthagini, Animoni, &c. In qua re imperiti plurimi falluntur, dicentes, Natus eſt Carthagine pro Carthagini. Recte autem dicitur, Veni in tempore, quia nomen eſt. ſed ſine præpoſitione dixeris veni tempori. Si auctoritatem quæris, habes hic Acronem, & Seruium ſuper iiij. Æneid. in verbis Aulide, & Carthagine. muli ergo deponūt onera, & ſellas ſuas tempore .i. cum adhuc multum temporis diei ſuper eſſet. vnde Mœcenas it .i. vadit, luſum pila, & ego, & Virgilius imus ſup. dormitum. Nam ludere pila eſt inimicum .i. moleſtum, & nociuum lippis, vt mihi, inquit Horatius, & crudis, vt Virgilio. Scies etiam multas locutiones quibus vulgares vtuntur, apud Latinos non eſſe, vt pilare, globare, aleare &c. Nam latini dicunt ludere, pila, globo, diſco, alea &c. Non magnopere autem curo ſiue Virgilius, ſiue Vergilius ſcribatur. Nam nonnulli vetuſtatis indagatores Virgilius, alij Vergilius ſcribendum cenſet.

Hinc nos Coccei recipit pleniſſima villa:
Quę ſuper eſt Caudi cauponas. nunc mihi paucis
Sarmenti ſcurræ pugnam, Meſſique Cicerri
Muſa velim memores: ei quo patre natus vterque
Contulerit lites. Meſſi clarum genus Oſci:
Sarmenti domina extat. ab his maioribus orti
Ad pugnam venere. prior Sarmentus, equi te
Eſſe feri ſimilem dico. ridemus: & ipſe
Meſſius, accipio: caput & mouet. ò tua cornu
Ni foret execto frons, inquit: quid faceres? cum
Sic mutilus minitaris? at illi fœda cicatrix
Setoſam leui frontem turpauerat oris.
Campanum * in morbum, in faciem permulta iocatus,
Paſtorem ſaltaret vti Cyclopa rogabat:
Nil illi larua, aut tragicis eſſe cothurnis.
Multa Ciccerus ad hæc: donaſſet iam ne catenam
Ex voto laribus, quærebat. ſcriba quod eſſet:
Deterius nihilo dominæ ius eſſe. rogabat
Denique, cur nunquam fugiſſet: cui ſatis vna
Farris libra foret, gracili ſic, tamque puſillo.
Prorſus iocunde cœnam produximus illam.
Tendimus hinc recta Beneuentum: vbi ſedulus hoſpes
Pene macros arſit, dum tundos verſat in igne:
Nam vaga per veterem dilapſo flamma culinam
Vulcano, * ſummum properabat lambere tectum.
Conuiuas auidos cœnam, ſeruoſque timenteis
Tum rapere, atque omneis reſtinguere velle videres

ASC. Hinc nos Coccei) &c.) Pergit in deſcriptione itineris ſui Poëta, multa vrbanitate ineptitudinem carpens ſcurrarum, & variam mortalium vitam figurans. Quo circa licet plurima ab Acrone ſatis argute explanata ſint, tamen vt imperitiores quoque accipiant, clarioribus repetemus. Poteſt autem primorum verborum duplex eſſe ſenſus. Nam Porph. dicit ꝙ Poëta indicat ſe Capua profectum in Coccei Neruæ villa manſiſſe, quæ eſt ſupra tabernas Caudij oppidi, & ſecundum hunc ſenſum legendum eſt, Hinc nos Coccei recipit pleniſſima villa, quaſi poſtridie eius diei ad villam Coccei veniſſent. Alij legunt hic .i. Capuę, ſed melior eſt lectio ſi hinc legatur. Alius ſenſus eſt, Nunc accepti ſumus hoſpitio in villa Coccei, quę villa cum ſit pleniſſima, ſupereſt .i. excedit, cauponas Caudi .i. melius ibi accepti fuimus i villa, quàm fuiſſemus in cauponis oppidi. Vbi hæc tria vocabula notanda ſunt. Hoſpitium enim eſt vbi amici recipiuntur. Caupona vbi pro precio. & villa domus in agro. Quod autem Muſam inuocat, ignari (vt inquit Acron) reprehendunt, propterea quòd in de Arte Poetica dicitur, Nec Deus interſit niſi dignus vindice nodus Inciderit, hoc eſt ꝙ poëtæ non debent facere inuocationem Dei, quoties humano ingenio nodus .i. difficultas poſſit diſſolui. veruntamen (vt Acr. docet) oratorie hic poëta inuocat, & non ſine multa vrbanitate. Nam iucundiſſimum eſt in re ridicula grauitate verborum interdum vti. Vnde & Iuuen. de magnitudine rhombi locuturus ait Satyra iiij. incipe Calliope, licet hic cōſidere, non eſt cantandū, res vera agitur, narrate puellæ Pierides &c. Meſſi clarum genus Oſci, Porphyrio intelligit vt ſit, oſci ſunt clarū genus Meſſij & eſt ironia, quia Campani ignobilea ſunt. Equi feri ſimilē ideo dixit, ꝙ toruam, & ſetoſam frontem haberet; vt equus ferus. Campanum in morbum, Porphyrio. Campani qui Oſci dicebantur ore immundi habiti ſunt. vnde & Oſcos dictos putant quaſi obſcœnos. hæc ille. Quod autem Meſſius dixit, accipio, varie intelligunt. Nam accipio prætermiſſa ſignificatione qua ſignificat ad cœnam accipere aliquando ſignificat intelligere, aut intellectum rei accipere. ſicut dare, dicere, aut intellectum rei dare. vnde poteſt eſſe accipio .i. intelligo quid vis dicere, vel melius tranſlatum dicas a gladiatore, qui ſe vulneratum ſentiens dicit, accipio, ſup. vulnus illud, relaturus aliud in te. vnde minabundus ſecum dicit Paſtorem Cyclopa, Polyphemum intelligit. De quo in iij. Æn. ſatis ampla fit mentio. vt vero ex Odyſſea Hom. trahitur, Cyclopes Siciliæ immaniſſimi corporis homines fuerūt, & vnum tantum oculum in fronte habebant. vt dicit Virg. Argolici clypei aut Phœbææ lampadis inſtar, hoc eſt ad magnitudinem clypei Græcorum, aut globi Solaris, non quantus eſt, ſed quantus videtur nobis, Cum vero Vlyſſea vagabundus per tempeſtatem ad eam regionem appulſus eſſet, vnus cyclopum Polyphemus nomine oues ſuas paſcens, deſcendentem Vlyſſem cum ſocijs captiuos in ſpeluncam duxit, & cum duos ex ſocijs deuoraſſet, Vlyſſes dormienti fuſte ficulneo oculum illō tranſfixit.

•Ob ſic reponēdum putat Boſ. vt ſit ob morbū .i. loquacitate & ſermonis fœditatem q̄ affirmāt illis eſſe peculiarem

•Et ſūmū, ſic legit Boſ.

Nam aliter, qm̃ ad hoſtium antri iacebat, exire nõ potuiſſet cum ſocijs. Neque vero ſatis fuiſſet occæcaſſe, niſi noua ſolertia exitum inueniſſet. nam hoſtium antri occluſurus pecudes ſingulas exire fecit, palpans eorum dorſa. quod videns Vlyſſes innuit vt ſub ventre arietum ſe ipſi ſuſciperent, ſicut & ipſe fecit, vnde ſaluus euaſit cum comitibus ſuis. Polyphemus ergo toruam cicatricẽ euulſi oculi in fronte habebat, ſicut & Meſſius. vnde poterat ſaltare Cyclopem.i. ſaltando exprimere perſonam Cyclopis, hoc eſt Polyphemi, ſine larua.i. facie adulterina ex cortice, aut corio, aut chartis compacta & ſine tragicis cothurnis.i. altis calceamẽtis, eo quòd magnus eſſet. Multa Cicirrhus ad hæc, Cicirrhus (aut Cicerrus) Meſſius Sarmento ſeruitutem obijciebat. vnde quærit an cathenam, qua vt ſeruus conſtringi ſolebat Laribus donaſſet. Vbi ſcies q̃ qui aliquo munere, aut ſtatu perfuncti erant, ſolebant inſignia, & arma illius Deo dicare, vt pueri exeũtes pueritiam Laribus bullam, & puellæ Veneri puppas bellatores Herculi arma ad poſtem figebant. vnde petulanter interrogat an ne cathenam ſuam laribus donaſſet tanquam manumiſſus, & inſert quod quamuis eſſet ſcriba.i. permiſſu dominæ fungeretur officio ſcribæ, tamen domina propterea non perdiderat ius ſuum. Præterea Romani multos annos farre vixerant, & pulte, vnde ſeruorum cibos permanſiſſe diu veroſimile eſt. Dabantur autem ipſis ſeruis ſingulis menſibus terni modij farris, aut frumenti, quod dimenſum dicebatur, & eo debebant eſſe contenti, non enim plus pro victu accipiebant. Quod ſi parcius viuerent, id illis ad peculium.i. propriam poſſeſſionem accedebat, vt ſatis oſtendit Dauus Terentianus de Geta ſeruo, ita in prima ſcena Phormionis loquens, Quod ille vnciatim vix de dimenſo ſuo ſuum defraudãs Genium comparsit miſer, id illa vna urſum arripiet, haud exiſtimans quanto labore ſit partum &c. Quia vero edacibus ſeruis omnis exigua fuerat menſura, nonnulli fame coacti aufugerunt. Sarmentus autem, ſecundùm Acronem interpretationem, exili & gracili corpore fuit, ita quod libra farris contentus eſſe poſſet. Vnde percunctatur Meſſius, quare aliquando fugiſſet, cum nullam fugæ cauſam videretur habere. Turpiſſimum autem erat in ſeruo fugiſſe. Nam in eius contumeliam furcam in veſtibus portabat, in ſignum quòd eam aliquando meruiſſet, vnde & furcifer dicebat. Sunt autem qui non minus conuenienter interpretantur, dicentes Sarmentum pinguem, & elatum ventrem habuiſſe. vnde per ironiã gracilem, & puſillum vocat Meſſius vicem, gerens in eo, quòd ſe Polyphemo comparatum audiſſet ob magnitudinem, & frontis toruitatem. Sunt qui dicant de hoc Sarmento dictum eſſe illud Iuuenalis. Si potes illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas Cæſaris ad menſas, nec vilis Galba tuliſſet. Vnde manifeſtum eſt eum non ſobrium fuiſſe, quando iniquas.i. minores menſas Cæſaris ferre noluiſſet. Erat autem ſeruilis ſcurra. Scurra autem is dicitur, qui non habita ratione ſuæ dignitatis tam in ſe, quàm in alios dicacitate ſua dicteria iacit, & conuitia ad riſum mouẽdum alijs, & ſibi ventrem implendum. Vrbanus autem modeſte, & cũ dignitate riſum, iocumq́. excitat. Vbi ſedulus hoſpes Pene macros &c. mira (inquit Porph.) energia.i. viuacitate, & actiuitate hic ſenſus explicitus eſt. Nam re vera res ipſa pingui videtur, aut coram oculis agi, non narrari tantum. Si quis autem ad allegoriam conferre velit, miram ſententiæ vbertatem inueniet in eo quòd ſedulus hoſpes veterem domum pro beneficio ferè amiſiſſet, vnde fortunæ iniquitas damnari poſſet. ſed hæc alijs relinquo. Arſit, ab ardeo eſt præteritũ. Ardeo autem varie accipitur, vt indicant verſiculi. Ardet mens, ardet clypeus, domus ardet, & ignis. Hæc amat, hic ſplendet, hæc vritur, vrit & ille. Vnde hic quidam arſit paſſiue interpretatur dicens, hoſpes.i. domus hoſpitis, arſit pene.i. quaſi combuſta eſt. ſed meo iudicio melius actiue caperetur. Nam ordo, & ſenſus eſt, dum hoſpes ſedulus verſat in igni macros turdos, pene arſit macros turdos, & totam domum quaſi combuſſit. Turdus, Martiale iudice, auium delicatiſſima eſt, vnde ait, Inter aues turdus ſi quis me iudice certet: Inter quadrupedes gloria prima lepus. Quando autem macri ſunt, laido a vente aſſantur. vnde forte incendij cauſa. Vulcanus faber eſt Iouis, quo officium ſine igni non fit, vnde pro igni accipitur. Qui vero dicunt ſeorſum eſſe, hoſpes arſit.i. domus hoſpitis, dicunt hunc locum ſumptum eſſe ex 2. Æneid. vbi dicitur, Vulcano ſuperante domus, iam proximus ardet Vcalegon. Accipias igitur, vt placet. Ordo eſt. Villa, id eſt domus in agro, ſeu (vt dicunt) poſſeſſio Cocceij, pleniſſima, id eſt abundantiſſima frugum, & cæterorum eſculentorum, recepit nos hinc, id eſt à Capua ſupple digreſſos, quæ villa ſupereſt, id eſt excellit, & ſuperat in abundantia victus caupones, id eſt domicilia, & diuerticula mercenaria, Caudi, id eſt Caudij oppidũ, vel ſupereſt, id eſt ſuperat, & excedit in diſtantia à Capua caupones Caudij. O Muſa, id eſt ò Dea inuentionis poëticæ, ego velim memores.i. recites, dictes nunc mihi paucis ſupp. carminibus, pugnam.i. contentionem animo pugnãtium, Sarmenti ſcurræ.i. inepti, & impudentis hiſtrionis, que, pro &, Meſſi, pro Meſſij Cicirrhi (aut Ciceri) etiam ſcurræ, & velim etiam memores quo patre.i. quibus parentibus, & maioribus, vterque natus conceſſerit.i. commiſcerit lites. Oſci.i. Campani, ſup. ſunt clarum.i. nobile genus, Meſſi.i. Meſſij, hoc eſt Meſſius ortus eſt ex Campanis, q́ nomines obſcœni, & ignobiles. vnde per ironiam dixit clarum genus, vel ſic, Genus Meſſi.i. Meſſij, eſt clarum genus Oſci.i. cuiuſdam viliſſimi hominis Oſci nomine vel patria. quod potius credatur, quia dicturus eſt Sarmentum loqui in Campanum morbum.i. contra vitium patriæ ipſius Meſſij. Domina autem Sarmenti adhuc extat.i. in rerum natura adhuc eſt, hoc eſt adhuc viuit. vnde notum eſt illum ſeruum fuiſſe, & ita ignobilem. Extare autem eſt extra ſtare, vel permanere in ſtatu ceteris decedentibus. vnde extare dicuntur libri quondam cum ceteris perditi, ipſi ergo ambo orti his.i. huiuſmodi maioribus venere.i. venerunt, ad pugnam verbo.ſ. hoc eſt ad rixam Sarmẽtus prior ſup. ait ego dico ò Meſſi te eſſe ſimilem equi feri.i. ferocis, & indomiti nos, inquit poeta, ridemus cum hoc diceret, & ipſe Meſſius ſup. dixit, accipio.i. intelligo quid vis dicere, vel accipio ictum tuum illaturus meum, hoc eſt dicens mouet caput, ſicut faciunt minitantes, & Sarmentus ad hoc inquit, ò quid faceres, ni.i. niſi, tua frons foret.i. eſſet, cornu execto.i. hñs cornu exectum.i. euulſum & quaſi extraſectum. Nam poſt x, non ponitur s, ideo ab ex & ſeco fit execo, & ex & ſequor, exequor, ab ex & ſalio, exilio, & ſic de alijs. ſi ergo frons tua non haberet cornu exectum, quid faceres, cum tu mutilatus.i. mutilatus propter abruptum cornu, mineris ſic.i. tam ferociter? Declarat autem Poeta cauſam huius conuitij dicens. At fœda.i. turpis & honeſta, cicatrix.i. ſignatura derelicta ex vulnere, turpauerat.i. turpem fecerat illi videlicet Meſſio, frõtem ſetoſam.i. ſetis, hoc eſt duris pilis plenam leuiſ.i. ſiniſtri oris, hoc eſt in ſiniſtra parte frontis ſetoſæ. Item Sarmentus ſup. iocatus fuit, & irriſit permulta.i. abunde, in morbũ Campanum.i. fœditatem oris Campanorum, & dicacitatem eorum, vel in morbum Campanum.i. ad ſimilitudinem morbi.i. petulantiæ, & dicacitatis Campanorum (hoc poſterius mihi placet licet Bonfinis legat Campanum ob morbum) in faciem.i. figuram eius, immo totius corporis ipſius Meſſij, rogabat vt.i. vt ſaltaret.i. ſaltando repræſentaret, & ageret Cyclopa (accuſatiuus græcus, cuius nominatiuus eſt hic Cyclops).i. Polyphemum, cuius magnus oculus in fronte erat ab Vlyſſe euulſus, paſtorẽ ſup. ouium, & dicebat ſup. nil pro non, & in aliquo illi non eſt opus.i. indigentia in aliquo, larua.i. facie falſa ex corticibus facta qua faciẽ Polyphemi imitaretur, aut cothurnis.i. alto genere calceamenti, Tragicis.i. quo vtuntur Tragœdi in Tragicis ludis, vel cothurnis.i. alto genere loquendi, quo vtũtur Tragici, & Polyphemus altiſſima voce clamabat vbi aufugere ſentit Græcos. Cicirrhus Meſſius reſpondit ſup. multa ad hæc, quæ Sarmentus obiecerat, & quærebat ne pro an, ipſe Sarmentus donaſſet.i. dicaſſet, iam cathenam qua quia ſeruus, ligari ſolebat, Laribus.i. Deis familiaribus, quibus a nobilibus pueris dum virilem togam ſumunt, bulla dicari ſolebat, & aſſerebat ſup. ius.i. poteſtatem, eſſe dominæ nihilo.i. nulla re deterius.i. minorem, & viliorem, eo q̃ eſſet ſcriba. Deterius venit, aut à deter inuſitato vocabulo, aut à detero verbo per metaphoram ſignificat peius, & vilius, eo q̃ res detritæ viles malæ ſunt, & eo viliores quod deteriores.i. magis detritæ, Denique.i. tandem poſt cetera, rogabat.i. interrogabat, cur.i. quare, ipſe vnquam fugiſſet, cum eſſet is, cui exiſtenti tam gracili, & tam puſillo vna libra farris foret.i. eſſet ſatis, quãto magis trimodium? non ego coactus eſt fame, aut inedia fugere. Hæc per ironiam potius dicta credimus. nam non veroſimile eſſet ſcurram vocacem gracilem puſillumque fuiſſe. Nos ergo inquit Poeta, produximus illam cœnam prorſus, id eſt porrò verſus vndequaque iucunde. Et nos tendimus.i. proficiſcimur, hinc.i. ab hac villa Cocceij, Beneuentum oppidum, olim maleuentum dictum, recta ſupple via. Non autem moris eſt addere via ſed recta per ſe plenum eſt. vbi.i. in quo loco hoſpes ſedulus.i. diligens, & operoſus, penè.i. quaſi, arſit.i. combuſtus eſt vna cum domo ſua, vel hoſpes.i. domus hoſpitis, arſit penè. ſicut 2. Æn. Iam proximis ardet Vcalegon. vel ſicut diximus. Vel hoſpes ſedulus dum verſat macros turdos.i. aues ſic dictas in igni (melius quàm in igne dicitur) ipſe pene.i. quaſi, arſit, id eſt combuſſit macros turdos vna cum domo ſua. Nam Vulcano

cano.i.igni dilapſo.i.diſperſo,per veterem culinam.i.coquinam .i.poſtquam ignis diſperſus eſt,flamma vaga .i. vagabunda properabat,lambere.i.molliter contingere, ſummum tectum.i.culmen domus. Caue ne legas dilapſa, vel delapſa eſt. Nam Acron recte dilapſo Vulcano legit. Ideoq. non auſcultabimus Bonfini legenti, Dilapſa eſt flamma culinam Vulcano,& ſummum &c. Potius acciperem quod ſecundo loco dicit, vt ſic legatur: Dilapſa flamma culinam Volcano ſummum &c. Tu videres .i. quilibet poſſet videre ſicut iiij. Æn. Migrantes cernas,totaq. ex vrbe ruentes. conuiuas auidos .i. cupidos ibi, & ſeruos timentes ne cœna perderetur,rapere cœnam .i. cocturam pro cœna,& videres omnis.i.omnes qui aderant,velle.i.laborare,reſtinguere.i.vt reſtinguant ignem. Omnis eſt accuſatiui caſus. Quia (vt Seru. dicit) accuſatiuus pluralis tertiæ declin. recte in is,exit,quando genitiuus pluralis in ium.vt tres trium tris,Priſc. arctiores regulas ponit. Errant autem,qui nominatiuum, & vocatiuum etiam in is,exire docent, præter quam in paucis Syrtis, Trallis,Alpis &c.

Incipit ex illo montes Apulia notos
Oſtentare mihi: quos torret Arabulus: & quo
Nunquam erepſemus: niſi nos vicina Triuici
Villa recepiſſet lacrymoſo non ſine fumo,
Vdos cum folijs ramos vrente camino.
Hic ego mendacem ſtultiſſimus vſque puellam
Ad mediam noctem expecto. ſomnis tamen aufert
Intentum Veneri. tum immundo ſomnia viſu
Nocturnam veſtem maculant, ventremque ſupinum,
Quattuor hinc rapimur, viginti & millia, rhedis,
Manſuri oppidulo, * quod verſus dicere non eſt:
Signis perfacile eſt. venit viliſſima rerum
Hic aqua: ſed panis longe pulcherrimus: vltro
Callidus vt ſoleat humeris portare viator:
Nam Canuſi lapidoſus, aquæ non ditior vrna,
Qui locus à forti Diomede eſt conditus olim.
Flentibus hinc Varius diſcedit mœſtus amicis.
Inde * Rubos feſſi peruenimus: vt pote longum
Carpentes iter, & factum corruptius imbri.
Poſtera tempeſtas melior: via peior, ad vſque
Bari mœnia piſcoſi. dehinc Gnatia lymphis
Iratis extructa dedit riſusque, iocosque:
Dum flamma ſine, tura liqueſcere limine ſacro
Perſuadere cupit. credas Iudæus apella:
Non ego. nanque deos didici ſecurum agere æuum:
Nec ſi quid miri faciat natura: deos id
Triſteis ex alto cœli dimittere recto.
Brundiſium longe fini chartæque, viæque.

ASC. INcipit ex illo) Deſcribit iter ſuum vſque ad terminum,idest Brunduſium,quo miſſus erat, quòd autem montes Apuliæ notos ſibi dicit,hoc eſt,quòd Venuſinum oppidum eſt inter Lucaniam, & Apuliam, vt alibi dicet, ipſe autem Venuſinus erat. Lucanus an Appulus anceps. vbi pu. corripitur. Arabulus dicitur,quia ὑπὸ ἄτην βάλλει.i.peſtem & nocumentum inijcit. A forti Diomede,qui bello Troiano finito in Italiam profectus Arpos,& Canuſium condidit. Barum autem, Gnatia, & Rudia Pediculorum.i.eius nominis populorum oppida ſunt. Dum flamma ſine, anaſtrophe eſt, id eſt tranſuerſio, ſeu poſtpoſitio præpoſitionis. Nam ordo eſt. Dum cupit perſuadere thura liqueſcere ſine flamma. vnde puto deprauatum eſſe Acronem vbi dicit flammas ſine thure cõſumi,pro eo quod eſt thura ſine flammis conſumi. Nanque deos didici, ab Epicuro, ſcilicet qui docuit deos non curare mortalia facta, quæ ſi curare vellent, ſollicitudine vrgente, beati eſſe non poſſent, ſed triſtes,quæ ratio quam friuola ſit, neminem chriſtianorum latet. Iactabat tamen ſe Epicurus mortalium genus duobus magnis malis leuaſſe,videlicet religione præſentium, & metu futurorum. dicit enim deos non curare mortalia, vnde fruſtra coluntur,& poſt mortem aliam non eſſe vitam,vnde fruſtra metueremus Inferna, ſed hæc ſacrilega ſunt. vnde Poëta noller alibi longe aliter ſenſit. immo errorem reuocat primo Carminum ita dicens Ode xxxiiij. Parcus Deorum cultor, & infrequens Inſanientis dum ſapientiæ Conſultus erro. vbi ſapientiam Epicureorum inſanientem vocat,& erroneam. Eſt autem poëtarum varias ſequi opiniones congruit autem huic loco poſtquam Epicurice pollutionem faſſus eſt,ſe Epicureum oſtendere. cui ſectę voluptuoſa vita,& lubrica pudori non fuit. Ordo eſt Apulia, pars illa Italię,incipit ex illo.i.poſtquam illinc profecti ſumus, oſtentare mihi montes notos.i.quos cum vicini patriæ meæ eſſent bene noram,dicit Poëta. quos montes Arabulus ventus ille peſtifer torret .i. vrit,& exiccat,& quos nunquam pro non,& vnquam,nos non erepſemus, pro erepſiſſemus per ſyncopam .i. rependo,& tarde procedendo euaſiſſemus,ſed illic defatigati occubuiſſemus, niſi villa .i. ſuburbium Triuici illius oppiduli, ad quod vehicula iuncta accedere nequeunt, recepiſſet nos,non ſine,id eſt cum fumo lacrymoſo, id eſt lacrymas prouocante, & hoc dico camino,id eſt igni,vrente.i.comburente,ramos vdos, id eſt humidos,& virides humorem intrinſecus habentes, cum folijs,id eſt frondibus. Caminus non eſt fumarium,per quod fumus exit,ſed ignis ipſe. Focus autem non eſt ignis, ſed locus vbi ignis fit, a fouendo dictus. ego, inquit Poëta ſtultiſſimus, expecto, id eſt expectaui, hic, id eſt in hac villa, puellam mendacem, quia non tenuit promiſſum, vſque ad mediam noctem. ſomnus aufert tamen,id eſt tandem & ſic ſæpe capitur, & ita non vacat, Veneri,id eſt libidini meæ,intentum, id eſt conatum ſuum, vel id ad quod intendebat. Acron autem ea ponit ſic, Somnus aufert me intentum Veneri. & ſic eſt participium, tum, id eſt præterea vel inſuper, ſomnia, id eſt inſomnia,vel phantaſmata,maculant, id eſt polluunt,immundo viſu, id eſt propter immundum viſum,quo videbar mihi puellam complecti, veſtem nocturnam, qua noctu vtebar, que pro &, ventrem ſupinum, id eſt ad eſt ad ſuperos,hoc eſt cœleſtes verſum. Quædam exemplaria habent ventremq. ſuperbum.i.elatum,vel vino ſpumantem,& effrenem. credo tamen ſupinum potius legendum. vult autem dicere ſe pollutum eſſe, quod, cum Epicureus eſſet haud turpe dixerit. Landinus tamẽ vult ꝙ ſub nomine ſuo alium notet. quod veroſimile non eſt. Nec tamen ob id ſe ita reprehendit, vt auctoritatem minuat, q a inter leuia,ſeu mediocria vitia cõputandum putauit. vnde ſe ſtultum fuiſſe fatetur,ꝙ puellæ crederet. Nos rapimus .i. celeriter rapti tranſimus rhedis .i. vehiculis, hinc .i. ab hac villa, quatuor & viginti millia,ſupp. paſſuum. Ornate autem dixit quatuor,& viginti. Nam (vt Valla annotauit) quando inter partes numeri ponitur coniunctio, tunc vltra viginti, & circa centum, hoc eſt intra viginti,& centum, præponemus minorem numerum. ſed ante viginti, & poſt centum,& vbi ſine coniunctione. econtrario fiet. Dices ergo decem,& quatuor,centum & quatuor, non tamen viginti, & quatuor, ſed quatuor, & viginti. vel omiſſa coniunctione viginti quatuor. & ſic de conſimilibus. Nos ergo rapimur rhedis ſupple per quatuor,& viginti millia paſſuum,manſuri, id eſt vt maneamus, oppidulo, id eſt in paruo oppido, quod non eſt ſupp. conceſſum dicere verſu,hexametro.ſ.hoc autem oppidum ſecundum Acr. dicitur Equotutium. ſecundum Porph. Equuntutium ſecundum Landinum Entractiium, ſi codices mendoſi non ſunt. Non eſt autem dicere.i.non licet dicere vel non eſt in poteſtate mea dicere. ſicut hic, non eſt ſoluendo dicimus de eo qui ſoluere non poteſt,ideo autem non eſt dicere verſu hexametro, quia cum ſyllaba breuis inter duas longas ponitur, non eſt dictio apta metro hexametro, perfacile.i.valde facile,eſt ſup. dicere,ſignis.i.per ſigna aqua quæ eſt viliſſima rerum.i.res viliſſima,hoc eſt minimo vendi ſolet, venit .i. venditur, hic .i. hoc in loco. Scies puer vile dici quidquid facili precio emitur, vt vilis eſt panis, vbi non care emitur. vnde male accipiunt qui putant rem vilem eſſe contemptibilem,& ſordidam. veneo autem eſt venum eo.i.vendor,& producit iam in præſenti,quàm in prę terito primam ſyllabam. venio autem.i.aliquorſum eo,habet in præſenti,& in eius temporibus primam breuem, in ceteris longam. A qua ergo quæ eſt viliſſima rerum, quia duo elementa communia ſunt, aqua & aër, & maxima ſolet in plerisque locis eſſe aquarum copia, illic tamen cum ſit terra ſicca (vt apud Perſium: Sitiat canis Appula quantum) aqua venit.i.venditur. ſed panis eſt ibi longe pulcherrimus. in tantum ut uiator callidus .i. prouidus & in eo itinere ſic exercitatus,ut callum in pedibus habeat,ſoleat portare panem illũ humeris ſuis ultra .i. ad ulteriora loca.

.
• equotutiũ vocat oppidum

• Rubi oppidũ vñ Virg. Robeã virgam deflexit

loca. Nam panis eſt, ſupple Canuſi.i.Canuſij, vel apud Canuſium lapidoſus.i.durus non ditior, id eſt non carior vena aquæ.i. quàm vendatur vena aquæ apud Equuntium, & ita panis Equotutij commutatur cum aqua Canuſina. vel ſic, panis Canuſi lapidoſus eſt, & vena aquę non eſt ditior, id eſt melior quia vtrunque ibi malum eſt. ſed prior ſententia magis placet. Qui locus, ſcilicet Canuſinus, eſt olim conditus a forti Diomede. qui etiam cum Æneam duellum iniit, cuius coxam lapide percuſſit, quantum, inquit Homerus, duo homines robuſtiſſimi ætate mea tollere non poſſent. Vnde certum eſt fortem fuiſſe. Varius Poëta, & amicus noſter, diſcedit, id eſt digreditur a nobis hic, id eſt hoc loco exiſtens mœſtus, & amicis flentibus propter diſceſſum eius. Nos peruenimus inde, id eſt ea illo loco, Rubos, id eſt ad illud oppidum exiſtentes feſſi, vtpote carpentes, id eſt qui carpſimus, longum iter, id eſt viam longam hoc loco, & factum corruptius, id eſt moleſtius, & difficilius, imbri, id eſt per pluuiam. Poſtera tempeſtas, id eſt aura ſequentis diei, erat melior, id eſt non pluebat. ſed via erat peior, quia iam mollificata præcedenti pluuia, vſque ad mœnia Bari, oppidi piſcoſi, vbi multæ ſunt paludes, & multa ſtagna in quibus copia eſt piſcium, & ita via lutoſa dum pluit. dehinc, id eſt de hoc loco, Gnatia ciuitas Pediculorum, id eſt illorum populorum, inter quorum ciuitatea eſt extructa, lymphis, id eſt aquis exiſtentibus iratis, quia nolunt ibi eſſe. dedit nobis riſus, & iocos, dum cupit perſuadere, id eſt efficere vt credamus, thura liqueſcere, id eſt liquefieri, in ſacro limine, id eſt altari vel introitu templi. quam rem, dixit Poëta credat Iudæus appella, id eſt circunciſus, & ſine pelle, id eſt præputio. ab a priuatiua particula, & pelle. Credebantur, autem Iudæi à Romanis eſſe ſuperſtitioſi, vt in actibus Apoſtolorum ſatis conſtat, eo quòd multa miracula à Deo inuiſibili facta afferebant, quæ Romani hiſtoriographi non credentes inuertebant, hoc eſt praue recitabant. vt apud Iuſtinum in exitu Iſrael de Ægypto, ferè omnia miracula deprauata legas, dicentem non per maris Rubri diuiſionem Ægyptios eſſe ſubmerſos, ſed per nimiam pluuiam impeditos ne fugientes perſequerentur. Credat ergo, inquit Poëta: Iudæus hoc, non ego. Nanque pro quia, ego didici in ſcholis Epicureorum, Deus agere æuum, id eſt perpetuam vitam ſecurum, id eſt ſeorſum à cura, id eſt non curando res inferiores. Nec pro & non, & didici ſupple ſi natura faciat quid, id eſt aliquid, miri, id eſt mirandi, vel aliquod miraculum, Deos triſtes, id eſt ſollicitos, non demittere, id eſt deorſum mittere id, hoc eſt illud mirum, ſeu miraculum ex alto tecto Cœli. Brunduſium autem fuit finis, id eſt terminus, longę viæ, & longæ chartæ, in qua ſcribebam iter meum.

GLAREANVS.

HVC appelle, trecentos inſeris) Verba ſunt nautæ, inquit Porph. iraſcentis, cum plures naui imponantur quam pepigerat, id eſt pactus erat. Alijs videntur hæc puerorum verba ad nautam nimis cupidum multos accipere, quod etiamnum hodie in conſuetudine habent quanquam in conducta naui fortaſſis habebit locus Porphyrionis expoſitio. [Ac miſſæ paſtum retinacula mulæ Nauta) Syntheſis eſt, præterea mulæ gignendi ne, an dandi caſus ſit, per ambiguum. Porphyrion vero ait, Poſtquam obdormierunt viatores ducit nauta mulam disiunctam paſtum, ac nauis retinacula ad ſaxum ligat. Hæc ille. Ex quibus verbis per ſyllepſim accipimus viatores eos, qui naui vehebantur. [Prætextam, & latum clauum, prunæque batillum) Acron nihil hic notat, quam prætextam purpuream exponens quæ in pectore extenditur ſenatorum, quæ verba corrupta puto, & mutila. Porph. clarius hæc expoſuit, Luſcum poëtæ iſtius fuiſſe, quod magnipenderet indutum ſe eſſe lato clauo ac prætexta, & de balneis publicis prunas ſibi domum à mediaſtinis afferri. Landinus per Batillum vaſculum intellexit, prunas autem intelligi quibus ferrum candeſcat ad inurendam reis notam. Hæc ille mihi confinxiſſe videtur, & ſecutus tamen eſt eum Badius. At Batillum ex Plinij libro xxxiij. cap. viij. apparet ferreum eſſe inſtrumentum palæ ſimilitudine, quo prunæ præbentur. Nam vbi de duabus argenti differentijs incipit, Batilis, inquit, ferreis candentibus ramento impoſito, quod candidum permaneat. Probatur. Hæc Plinij verba belle cum Porphyrione conueniunt. Fieri autem poteſt, vt Landinus Catillum legerit, vt quidam alij. [Quæ ſuperet Caudi Caupona) Obſcurius eſt ſermo, Porphyrion autem à Capua, inquit, profectus in Coccei Neruæ villa manſiſſe ſe indicat, quæ eſt ſupra tabernas Caudij oppidi. Hæc ille. Quæ verba, ſi recte intelligo, innuunt non fuiſſe Caudij poëtam, & comites, ſed ſupra Caudium, extra viam in Coccei villa poëta tamen more ſuo cauponas eius oppidi taxat, apud quas alias diuertit, Nam Venuſiam hæc etiam ducebat via. Quod autem alij ſupereſt exponunt, id eſt excedit, quaſi qui in Coccei villa melius accepti fuerint quàm in Caudinis cauponis, frigidum mihi videtur. [Campanum, in morbum, in faciem permulta iocatus) Ordo eſt. Permulta iocatus in Campanum morbum, in faciem. Non igitur locum habet, quod noſter annotator, in, mutat in ob, ſatis impudenter vt cetera ſolet. Quis autem ſit ille morbus, commentatores non ſatis luculenter explicant, ora videlicet fœditatem, aut arrogantiam, vt Acron. Ego propemodum adducor talem quendam fuiſſe morbum, qualem hodie Neapolitanum vocant, ex eadem regione in has nationes noſtra ætate a militibus non ſine clade multorum hominum allatum, qui faciem, corpusque miſerrimis cicatricibus deturpare ſolet, Quem ego non minus nocuum, quàm lepram puto, multique boni viri in ea ſunt opinione. Porphyrion vero putat ore immundo fuiſſe Campanos, atque inde videri quibuſdam Oſcos dictos, quaſi obſcœnos, quam opinionem tidet Feſt. Pompeius. Porro Oſcos vltra Circæos in Campania habitaſſe, auct. eſt Plin. lib iij. cap v. [Rogabat Denique cur nunquam fugiſſet) Nunquam legendum puto, non, Vnquam. Eſt autem manifeſta ironia, & ſermo perquam obſcurus, innuit enim neque cum libra farris contentum, neque gracilem, neque puſillum, ideoque ſæpe fugiſſe, & libram farris contemptim dixit pro demenſo, cum Demenſum quaternos contineret modios, vt auctor eſt Donatus in primam Porphyrionis ſcenam. [Non vagus per veterem dilapſo flamma culinam) Dilapſo legit Acron, vt ſit adiectiuum à Vulcano, quod placet. Noſter bellus annotator rurſus hic auſus eſt adijcere verbum, eſt, præterea ad finem verſus coniunctionem, &, legit enim dilapſa eſt flamma culinam, & Vulcano ſummum properabat lambere tectum. Vbique deeſt illi aliquid, vbique hiat ſententiæ iunctura. Sed hic noſtræ gratia emergendi modus eſt per ſummam optimorum auctorum iniuriam. [Conuiuos auidus cœnam, ſeruosque timentes) Et hic locus obſcuritatem habet ob ambiguitatem participij timentes, ſit ne ſeruorum an conuiuarum epitheton. Deinde qui rapere cœnam, qui extinguere velle intelligantur, cum dicit, omnes videres, qui timeant, & qui timeantur, & quid timeant Commentatores ferè ſilent, nec ego conjecturas meas vbique aſſerere poſſum. [Nam Canuſi lapidoſus, aquæ non ditior vrna) Equuntutium Canuſio præfert. Nam in Equuntutio ait bonum eſſe panem, Canuſij lapidoſum, & qui non vrna aquæ ditior, ſignificans æque Canuſij malam eſſe aquam atque Equuntutij. Quanquam illud ditior, quid referat panem ne an locum, ambiguum eſt. De loco, & ſi videtur durum, non eſt tamen omnino abſurdum, quippe quod verbum proximo ſequitur verſu. [Inde Rubos feſſi) In Rubos, habeant aliqui libri, ſed errant. Seruius lib. j. Georg. ad illud Virgili. Nunc facilis rubea texatur fiſcina virga. Exponit, quæ circa Rubos Italiæ abundat, plurimaque naſcatur, Allegatque hunc locum Horat. Mancin. de ſanguineo virgulto intelligi poſſe putat. Quare Seruius ad hoc oppidum deducat adiectiui appellationem equidem mirabar, forte quòd rubeus, a, um, non ſit vox Latina, niſi a rubis, quanquam rubra etiam in Virg. legi poſſit. Sed iudicent hoc, doctiores. Rubos autem Italiæ oppidum omnes habent, quod nemo opinor ignorat, Landinus Campaniæ ait. Ego Apuliæ puto, inter Canuſium, & Barium, nota etiam apud Ptolemæum nomina maxime vero ex hoc itinere.

ARGVMENTVM.

Veram nobilitatem non generis, & ſtemmatum antiquitate, aut quauis alia re, ſed ſola virtute conſtare.

SATYRA VI.

NON, quia Mœcenas Lydorum quidquid Etruſcos
Incoluit fineis, nemo generoſior eſt te:
Nec, quòd auus tibi maternus fuit, atque paternus
Olim qui magnis legionibus imperitarint:
Vt plerique ſolent, naſo ſuſpendis adunco
Ignotos; vt me libertino patre natum.
Cum referre * negas, quali ſit quiſque parente
Natus, dum ingenuus: perſuades hoc tibi vere:
Ante poteſtatem Tulli. atque ignobile regnum,
Multos ſæpe viros nullis maioribus ortos,
Et vixiſſe probos, amplis & honoribus auctos.
Contra Leuinum Valeri genus, vnde ſuperbus
Tarquinius regno pulſus fuit, vnius aſſis
Non vnquam precio pluris licuiſſe, notante
Iudice, quem noſti, populo: qui ſtultus honores
Sæpe dat indignis: & famæ ſeruit ineptus:
Qui ſtupet in titulis, & imaginibus. quid oportet
Non facere à vulgo longe, lateque remotos?
Nanque eſto, populus Leuino mallet honorem,
Quam Decio mandare nouo: cenſorque moueret
Appius, ingenuo ſi non eſſem patre natus
Vel merito, quoniam in propria non pelle quieſſem.
Sed fulgente trahit conſtrictos gloria curru
Non minus ignotos generoſis. quo tibi Tulli
Sumere depoſitum clauum? fierique tribunum?
Inuidia accreuit: priuato quæ minor eſſet.

ASC. NON, quia Mœcenas &c.) Quoniam Horatius ſæpe male audiuerat. quòd libertinæ conditionis patre, & eo precone natus eſſet, in hac Sat. vj. ſe, aliosq. humili loco natos conſolatur, atque maleuolis reſpondet, oſtendens non nobilitatem ſanguinis, ſed morum ingenuitatem eſſe dignam veris honoribus, multosq. ignobiles per virtutem nobilitatos, & ad ſummam dignitatem perueniſſe. mouet tamen infimæ conditionis homines in ſuo ordine debere perſtare. & ne ſe ob id neceſſario miſeros iudicent enumerat multa commoda priuatis hominibus conceſſa, quibus indignitate conſtitutis carendum eſt. Pie autem patrem ſuũ commendat ab optima inſtitutione ſui: cuius ſe neque pigere debere oſtendit. & hęc huius Satyræ ſumma. Plurima ab Acrone argute, ſed forte non ſatis clare dicuntur. quocirca planioribus repetemus. Non qa Mœcenas, laudat Mœcenatis modeſtiam atque benignitatẽ erga humili genere natos: quãuis ipſe altiſſimo loco. i. regali proſapia genitus eſſet. Et licet Acron velit ſubintelligi verbũ habes vt ſit. Non quia habes Hetruſcos, tamen nullo ſubaudito videtur plena, immo perfectior eſſe conſtructio. vt ſit ordo: O Mœcenas, tu non ſuſpendis adunco naſo. i. ſubſannas, vt plerique ſolent, homines ignotos. i. ignobiles, vt me natum libertino patre, ideo quia nemo Lydorum quidquid Lydorum incoluit Hetruſcos fines, eſt generoſior te. & ſic magis grãmatice, ſed minus eleganter diceretur: Quiſquis Hetruſcos &c. Neutrum. n. genus plenius, & copioſius ſignificat quàm &c. ideoq. plus videtur eſſe. Quidquid Lydorum quàm quiſquis Lydorum. Erat ergo Horat. patre libertino, & precone natus. Ante poteſtatem Tulli, plenus eſt genitiuus. nam nominatiuus eſt Tullus, non Tullius. Tullus. n. vnus fuit ex ſeptem regibus Romæ ſeruilis conditionis. Tullius autem orator inſignis. ſed de eo non fit hic mẽtio. fit autem mentio de quodam Tullio, cuius hiſtoriam Acron narrat ibi. Quo tibi Tulli ſumere depoſitum &c. regnum ignobile, propter ignobilem regem dicit. Valeri genus. i. generationem, vel de genere Valerij Publicolæ. Coactus autem eſt facere periphraſin. i. deſcriptionem, & etiam apocopen, quia Valerius in verſu hexametro poni non poteſt. Et eſt ſenſus: Tullus ſeruilis conditionis, & plerique alij quamuis ignobili genere nati eſſent, per virtutem ad ſummum imperium maximosq. honores peruenerunt. Econtrario autem Leuinus, quamuis eſſet nobiliſſimi generis, quia de Valerio Publicola originem ducens, qui cum Bruto propter Lucretiæ corruptionem Tarquinium exegit, tamen quia turpiter vixerat, non eſt vnquam pluris æſtimatus à populo quàm precio vnius aſſis. & ſi populus qui ſæpe dat honores indignis, & adimit dignis hæc fecit, quid oportet nos facere à vulgo per ſapientiam remotos? Sunt qui legant. Quid oportet non facere &c. Et dicunt non congruere quòd Horat. dicat ſe remotum à vulgo, cum tamen ſe libertinum patrem habere fateatur. Sed iſti non aduertunt, quòd licet in genere à vulgo non remoueatur, in ſententia tamen, & iudicio, cum ſapientiæ ſtuduiſſet, longe remotus fuit. Legamus ergo cum Acrone: Quid oportet nos facere &c. Nam eſto, inquit, quòd populus mallet honorem dare Leuino propter nobilitatem quamuis eſſet malignus propter turpem vitam, quàm Decio nouo. i. qui nunquam prius fuit in dignitate, nec natus ab ijs, qui in dignitate fuerunt. Talis. n. nouus homo dicitur. & ſi etiam Appius plebis defenſor moueret Decium ab honore magiſtratus, q̃d ſup. oporteret nos remotos vulgo de hac re ſentire? Dicit Horatius transferens ad perſonam ſuam. Ego ſupp. dicerem quòd ſi pro quia, non eſſem natus ingenuo patre: Appius ſup. moueret me. vel etiam merito, & ſine iniuria quamuis eſſem melior quoniam non quieſſem. i. quieuiſſem in propria pelle. i. in proprio ordine. Per quę verba hoc mihi videtur velle dicere, quòd homines ignobiles non ſint ſubſannandi, dũmodo ſint boni, nec tamen ad nobilium dignitatem ſublimandi, ſed debent in ſua pelle quieſcere. Quod prouerbiale Acron eſſe dicit. Alij tractũ putant ex fabuli Æſopi. In quibus aſinus volẽs timeri: pellem leonis quam inuenerat, induit: ac ſuam exuit, atque ita ad concilium animalium accedens, omnibus timori fuit donec agnoſceretur vox eius. qua cognita, & pelle leonis detracta, omnib. ridiculis fuit. Sed fulgente trahit, alia. n. obiectio talis eſt. Quamuis conſultius, ac melius eſſet quemque in ſuo ſtatu ac ordine manere, tamen gloria ſuo ſplendore tã ignobiles, quam nobiles ad dignitatem affectandam trahit, atque conſtringit. Ad hoc reſpondet Poëta oſtendens eam gloriam, & ambitionẽ multas moleſtias, multam inuidiã, multaque incommoda afferre, immo plurimis, dum nimiam celſitudinẽ quæriunt, opprobrium, ac infamiam, eo q̃ dum ad nouas dignitates accedimus, vita noſtra antea ignota & non inquiſita ab omnibus inquiritur. Ordo eſt. O Mœcenas, tu non ſuſpendis adunco naſo, id eſt non irrides, nec ſubſannas. vt. i. ſicut, plerique ſolent ignotos. i. ignobiles, vt me natum patre libertino. i. libertinæ conditionis, qui. ſ. ſeruus fuerat, ſed per manumiſſionem libertate donatus, & libertinus factus. Non inquam faſtidis, aut ſubſannas ignobiles, ideo quia nemo Lydorum eſt generoſior te, quidquid, id eſt quicunque eorum incoluit, id eſt habitauit olim, Etruſcos fines, id eſt Etruriam, ſeu Thuſciam. Nec ideo quòd, id eſt quia, auus maternus, atque paternus fuit tibi, qui ambo imperitauerint olim magnis legionibus. i. qui magnarum legionum imperia tenuerint. vnde dicitur in principio Carm. Mœcenas atauis edite regibus. Ideo autem nõ ſuſpendis naſo adunco, id eſt non irrides ignotos, cum, id eſt quoniam, tu negas referre, id eſt intereſſe quali parente quiſque ſit natus, dum, id eſt dummodo, ſit ſupple ingenuus, id eſt nobilis, & liberalis in moribus tu perſuades tibi hoc vere quod ſequitur, ſcilicet multos viros nullis, pro non & vllis, non ortos vllis parentibus, id eſt quorum parentes iam ignoti ſunt, ac ſi nulli fuiſſent vixiſſe, &, id eſt ſimul probos, & auctos, id eſt accumulatos, amplis honoribus, id eſt dignitatibus ante poteſtatem Tulli regis Romanorum, qui ex ſeruo Rex factus eſt, & ante ignobiles Regnum Tulli, id eſt antequam ignobilis Rex Tullus regnaret. Contra, id eſt econtrario tu perſuades tibi vere Leuinum, nobilem, ſcilicet illum virum, ſed malis

* neges leg. Boſ.

moribus, entem genus, id eſt de genere, Valeri, pro Valerij, per apocopen, vel ſyneræſim, vnde, id eſt à quo, ſcilicet Valerio Publicola Tarquinius Superbus ſeptimus, & vltimus Rex Rom. fuit pulſus. i. à ciuitate Romana exactus, non licuiſſe. i. nõ fuiſſe æſtimatum, vnquam pluris, precio vnius aſſis, & hoc populo iudice notante. i. reprehendente mores eius quo noſti. i. vt noſti, ſm Acronem, vel ſic. Et hoc dico eo iudice quo noſti. ſ. factum eſſe, videlicet populo notante. Si de congruitate dubitas puer, ſcies quòd licuiſſe regit genitiuum pluris, propterea, quòd verba pretium, aut mercedem connotantis, precium, vel mercedem in ablatiuo regunt, præter has dictiones tantum, quantum, plus, & minus, quæ cum ſuis compoſitis ſi ſine ſubſtantiuo ponantur, in genitiuo, reguntur. vnde dices: Emi equum tribus aureis, & non pluris. Item quanti emiſti equum? tribus aureis. Quanti vendis panem tuum? non pluris quàm alij, fortaſſe etiam minoris. i. minori precio. Genitiuus autem pluris, quia comparatiui gradus eſt, regit ablatiuum precio, & precio, quaſi ſubſtantiuum, regit genitiuum vnius aſſis. Licuiſſe autem paſſiue ſignificat. i. æſtimatum eſſe, hoc eſt populus non iudicat Leuinum quamuis nobilem pluris quàm vnius aſſis precio valere qui populus ens ſtultus dat ſæpe indignis honores & ens ineptus, & inſulſus inſeruit. i. innititur, famæ. i. ſequitur famam.

Qui etiam ſtupet. i. ſtupore afficitur, & miratur, in titulis, id eſt nominibus dignitatum, & in imaginibus quas nobiles, aut in foro, aut in ſtemmate habent, ſi ergo populus hoc fecit, quid oportet nos, id eſt nos ſapientes facere remotos longe, & late à vulgo, id eſt ab opinione, & errore, ſtultoq. iudicio vulgi. Nanque, pro quia, eſto, id eſt poſito quòd populus mallet, id eſt magis vellet mandare, id eſt committere, honorem, id eſt magiſtratum, ſeu dignitatem, Leuino nobili, ſed ignauo, quam Decio nouo, id eſt ignobili, & qui nunquam prius in honore fuit cõſtitutus, quãuis gnauus, & vtilis eſſet, & Appius cenſor, id eſt morum iudex, & corrector moueret ſupp. Decium, quid ſupp. de hoc ſentiendum eſſet? Reſpondet Poëta, vel, id eſt etiam merito ſine iniuria dicerem ſup. me deponi, & moueri, ſi non eſſem natus patre ingenuo. i. qui neque ſeruus vnquam fuit, neque ex ancilla natus eſt, quia tunc non quieſſem. i. non quieuiſſem, in propria pelle. i. per allegoriam in proprio ſtatu, & ordine. Quidam in tertia perſona legunt: Ingenuo ſi non eſſet patre natus. Vel merito, qm̃ in propria non pelle quieſſet. & illis facile eſt inuenire ordinem, ſed nos auctoritatem Acronis ſequemur. Nam modeſtius de ſe loquitur Poëta quàm de ipſo Decio, q. d. Neſcio quid dicam de Decio, ſed me quidem dicerem merito moueri, ſi non eſſem nobilis. Sed inquit Poëta, nos videmus quòd gloria. i. ambitio, ſeu cupiditas gloriæ trahit, allicit curru fulgente, in quo ſedet, eo quòd ſummus magiſtratus curru veheretur, non minus. i. æque, ignotos. i. ignobili genere genitos, generoſis. i. quàm generoſos, & nobiles. i. omnibus iucunda eſt ipſa gloria, & omnes tendunt ad eam. vnde dicit, conſtrictos. i. quaſi a cupiditate naturalis coactos ad gloriam appetẽdam. Reſpondet ad hoc poëta vtẽs quadam admiratione, aut figurata quæſtione, quæ reſponſionem non deſiderat. Quo inuidiæ. i. ad quam inuidiam, q. d. ad maximam, accreuit tibi ô Tulli ſumere &c. & ita illud totum, Sumere depoſitum clauum, fieriq. tribunum eſt ſuppoſitum eius verbi accreuit. ille genitiuus inuidiæ regitur ab aduerbio quo. ſicut enim dicimus eo rerum. i. ad eas res, & eo inuidiæ. i. ad eam inuidiam perueni, ita etiam quo rerum, & quo inuidiæ. Quia tamen multi textus habent inuidia accreuit, poteſt eſſe ordo, O Tulli qui à Cæſare, eo quòd Pompeianus eſſes, è ſenatu motus, poſt mortem Cęſare ad ſenatoriam, tribuniciamq. dignitatem quamuis ignobilis eſſes rediſti, quo. i. quouſque, vel inquantum, accreuit tibi inuidia ſumere. i. quia ſumpſit, clauum. i. latum clauum. i. veſtem ſenatoriam, depoſitum, id eſt quam depoſuiſti, iuſſu Cæſaris, & fieri tribunum (Porphyrio oſtenderat ſcriptum. Fieriquetribuno) Quia factus es tribunus, quæ inuidia eſſet minor priuato, id eſt ſi manſiſſes priuatus, hoc eſt ſine dignitate illa? Sunt qui per clauum intelligunt gubernaculum, eſt enim gubernaculum nauis, ſed melius eſt de veſte ſenatoria, quæ latusclauus dicitur, cum Acrone interpretari. Verum conformior eſſet ordo, ſi legatur inuidiæ quam inuidia. Tu legas vti placet. Quia dum quid mihi placeat indico, legem alijs non præſcribo.

Nam vt quiſque inſanus nigris medium impedijt crus
Pellibus; & latum demiſit pectore clauum:
Audit continuo, quis homo hic? aut quo patre natus?
Vt ſi qui ægrotet, quo morbo Barus: haberi
* Vt capiat formoſus: eat quacunque: puellis
Inijciat curam quærendi ſingula: quali
Sit facie, ſura quali, pede, dente, capillo:
Sic qui promittit, ciueis, vrbem ſibi curæ,
Imperium fore, & Italiam, & delubra deorum:
Quo patre ſit natus, num ignota matre inhoneſtus,
Omneis mortaleis curare, & quærere cogit.
Tu ne Syri Damæ, aut Dionyſi filius, audes
Deijcere è ſaxo ciueis? aut tradere Cadmo?
At nouius collega gradu poſt me ſedet vno.
Nanque eſt ille, pater quod erat meus hoc tibi Paulus
Et Meſſalla videris. at hic ſi ploſtra ducenta,
Concurrantque foro tria funera: magna ſonabit
Cornua quod, vincatque tubas. ſaltem tenet hoc nos.

A S C E N S I V S.

NAM vt quiſq; &c.) Oſtendit quomodo magiſtratus omnis inuidiæ ſubiacet, & quomodo multi dũ ſine merito gloriam affectãt, in famiam incurrunt. Nam eaiſtẽ tium in nouo magiſtratu vita & genus inquiritur. priuatorum autem latere ſolet. Periphraſticos autem. i. circulatorie deſcribit magiſtratus aditionem. nam nigra calceamenta Lunis inſcripta, item ad medium vſque cruris porrecta olim Solis nobilibus & in magiſtratu exiſtentibus competebant. Sicut ergo Barrus perditi amoris iuuenis, dum cõptus, atque cultus ſe per vicos puellis oſtentabat vt formoſus iudicaretur, oĩbus curam inijciebat inquirendi quali facie, ſura, pede, dente, atque capillo eſſet, ita eorum qui per magiſtratus aditionem nobiles haberi volunt, vita ac genus inueſtigatur, atque ſi ſeruilis, aut ignobilis alioquin conditionis inueniuntur ab omnibus deſpiciuntur. diciturque eis ſingulis: Tu ne filius Syri Damæ aut Dionyſij. i. alicuius ſerui aut ignobilis, audes ciues, aut nobiles deijcere è ſaxo Capitolino? Vbi ſcies q̃ qui magiſtratum aliquem doloſe aut factioſe tentabant adire, ſolebant deprehenſi è ſaxo Capitolino præcipitari, quadam iuſta ratione, qua ſancitum eſt: vt qui nimis ſublimari voluit, cogatur humiliari cum præcipitatur. Sed quia (dicit enim Iuuen. Sat. ij. Loripedem rectus deri-deat: Æthiopem albus &c.) nemo alium corripere opportune poteſt, in quo ipſe corrigendus eſt, ideo ignobilis conſtitutus in dignitate non videtur auctoritatem habere præcipitandi eos, qui ſimilem dignitatem affectant. Textus ferè habent Syridamæ, pro vna dictione. ego vero arbitror cum diſtinctione legendum eſſe: Syri, Damæ, aut Dionyſi filius. vt ſint tria nomina. nam Syrum ſeruum ex Syria vocare ſolent Comici. Damam autem alibi vilem & ignobilem teſtatur Poëta. Dionyſius autem homo humilis cõditionis fuit. Cadmus autem, ſecundum Acronem & Porphyrionẽ, crudeliſſimus tortor, ſeu carnifex fuit. Sunt autem qui legãt chamo. i. vinculo. de quo in pſalmis. In chamo & freno. Leges autem Deijcere e ſaxo. nam aliter verſus nõ ſtaret, quamuis latinitas bona eſſet. At Nouius collega &c. hunc locum varie intellectum video. primo ſic, vt is qui a populo reprehenditur, q̃ cum eſſet homo libertinę cõditionis, auderet accipere imperium & auctoritatem puniendi ciues atque nobiles, reſpondeat populo: Verum eſt, q̃ ſim filius Damæ, aut Dionyſij, aut Syri, ſed tñ ſum nobilior quam Nouius, quia ipſe ſedet vno gradu poſt me. eſt. n. libertinus ſicut pater meus, cum ego ſim liber. Reſpondet populus. Non ne hoc. i. propter, hoc, q̃ Nouium præcedis in dignitate videris tibi Paulus. aut Meſſala. i. nobiliſſimus iuriſconſultus? q. d. populus, non multum eſſe viciſſe Nouium hominem libertinę conditionis & ignauum. Ad hoc reſpondet reprehenſus prætendens magnæ gloriæ eſſe pręcedere Nouium, cum ſit excellentis virtutis in clamando. nam vocem habuit tam magnam, q̃ licet ducẽta plauſtra, & tria funera. i. pompæ funebres in foro concurrerent, ipſe vinceret cornua & tubas, quibus in funere vtebantur. Et ita ſine dubio Poëta Satyrice carpit Nouij vehementem garrulitatem. & opinor hanc eſſe mentem Poëtæ. Alij tamen, quia certum eſt Horatium fuiſſe libertino patre natum, & quia in textu ponitur me, cum dicitur Poſt me ſedet, ideo volunt q̃ Poëta de ſe loquatur, ſed non procedit, quia immediate infert. Nunc ad me redeo, ſignificans ſe non loqui de ſe, ſed de eo quem populus,

* Hic vt, aduerb. addi vult Bõſ. vt hic incipiat period° ſequens Si, legit his Bõſ. Vide ad longum ſuper eare illius annot.

populus, eo quòd libertinæ conditionis eſſet, reprehenderat magiſtratum adijſſe. Aduerte autem quòd nonnulli volunt Nouiū eſſe fictitium nomen, quaſi dicatur nouus homo. Vno gradu lata poſt erat lex, vt nemo in quatuordecim primis gradibus theatri ſederet, qui non haberet cenſum equeſtrem .i. quadrigenta ſeſtertia. Vnde euenit vt multi ignobiles etiam leonum pueri cēſum equeſtrem habentes tempore Domitiani (vt conqueritur Iuuenalis) ſederent in illis gradibus, vnde nobilium pueri, & ipſi nobiles pauperes eiecti erant. videtur autem tempore Horatij ratio dignitatis habita, vt ingenuus præcedere libertinum & libertini filium, libertini filius libertinum, & filius ingenui filium libertini. omnes autem ad equeſtrem ordinem prouecti illic locum habuerunt. vnde dicitur Collega .i. einſdem ordinis .ſ. equeſtris. Funus, dicitur pompa illa quæ in ſepeliendis nobilibus exhibebatur. & videtur à funalibus .i. funibus piccatis, aut ceratis, & incenſis nomen accepiſſe. Saltem tenet hoc nos. reor eſſe ironicam reſponſionem populi dicentis. Saltem hoc nos ſolatur vt ſuſtineamus, alioqui indignaremus q̄ libertinus equeſtrē ordinem teneret. vel eſt reſponſio conſimilis Poëtæ. Ordo eſt. Nam pro quia, vt quiſque .i. vbi primum aliquis (ſic Bonſinis.

Quiſq; inſanus Eſt autem notanda locutio Quiſque inſanus. & opinor veram lectionem eſſe, Nam vt quiſquam .i. quiſpiam) inſanus .i. ambitione inſaniens, impedijt .i. cinxit, medium crus .i. genua, nigris pellibus .i. mollibus ocreis nigri coloris crura vſque ad genua ambientibus, quę hodie in vſu plurimo ſunt etiam ignobilibus. Sed

Impedio aduerte ſignate dictum eſſe impedijt crus. Nam quibus ſe nobiles ornant qui lento gradu incedere poſſunt, ignobiles ſe impediunt. Eſt autem impedire pedes aliquo implicare ne procedāt. vnde omnis prohibitio proſperi proceſſus rei, dicitur impedimē-

Expedio tum. Contrarium aūt ſignificat expedio, quod eſt extra impedimentum pono. Notum autem puto verſum ita legi debere, Nigris medium impedijt crus, nō Nigria impedit medium crus. & vt pro poſtquam, demiſit .i. deorſum miſit, pectore .i. de pectore, latumclauum .i. veſtem ſenatoriam, audit continuo quando incedit per viam publicam à ſeſſoribus percunctari, quis homo eſt hic, aut quo patre eſt natus? vt .i. quemadmodum, ſi is ſupp. qui ægrotet .i. laboret, ſupple eo morbo .i. ea ægritudine animi, hoc eſt ſtultitia, quo morbo Barrus ſupple ægrotauit, qui ſtultus in amoribus puellarum eis complacere ſtuduit, ægrotet inquam, vt cupiat haberi .i. reputari à puellis formoſus, ipſe inijciat puellis quacunque .i. per quamcunque viam eat, curam .i. ſollicitudinem, quærendi .i. ſcrutandi ſingula, ſupple membra eius, vtpote quali facie ſit, quali ſura ſit. eſt autem ſura illud carnoſum quod eſt poſt tibiam ſub poplite. Poples autem eſt contra genu flexura illa. & ſolent homines fortes & pulchra crura habentes ſu-

Sura

ras magnas & elatas habere. Item quali pede ſit, quali dente, & quali capillo .i. qualibus dentibus, pedibus, capillis (Bonfinis quia hunc ordinem non capit, vult ita legi textum, haberi vt, Si cupiat. ſed nihil mutem. (Sic .i. eodem modo, ille ſupple qui promittit .i. pollicetur ambitioni ſuæ ciues, vrbem, imperium, Italiam .i. totam illam regionem, & delubra .i. templa deorum, vel porticus templorum, fore .i. futura eſſe, ſibi curæ .i. à ſe curanda, eo quòd magiſtratum talem gerat, vt cenſor qui regit ciues & mores ciuium, ædiles vrbem .i. ædes in vrbe dictatores, conſules, imperatores, imperium, & ſic de alijs, cogit .i. impellit, omnes mortales .i. homines cuiuſcunque ſtatus, & fortunæ ſint, curare, & quærere quo patre ſit natus, num .i. an ne, ſit inhoneſtus .i. ignobilis, & minus honorandus, matre ignota .i. propterea quòd mater ſit ignobilis. Dicit enim populus, quando intelligit aliquem ignobilem accepiſſe iuriſdictionem in ipſos ciues, & nobiles, Tune .i. nunquid tu, ſupp. audeos filius Syri .i. alicuius ſerui ex Syria, aut Damæ .i. alicuius ſcurræ, ſicut Dama fuit aut Dionyſius, pro Dionyſij .i. alicuius paraſiti audes deijcere .i. deorſum iacere, hoc eſt præcipitare e ſaxo, ſup. Capitolino, ciues qui .ſ. ſiniſtre affectabant magiſtratum, aut tradere ciues Cadmo .i. illi tortori, & carnifici crudeliſſimo præcipitandos, aut tradere chamo .i. vinculo, & carceri, aut ſuſpendio, vt voluit Landinus. & veroſimilius eſt, quia ſaxo præmiſit, nec Romanum nomen eſt Cadmus. Et ſi Cadmus ſit tortor, eius officio eſſet deijcere ſaxo, Reſpondet reprehenſus populo, At pro ſed, hoc eſt quamuis ſim ignobilis ſum tamen nobilior Nouio, & ita poſſum hunc magiſtratum bene adire. Nam Nouius vir ille libertinus collega, id eſt mecum in equeſtri ordine conſtitutus, ſed poſt me in theatro, & foro vno gradu. nanque pro quia, ille .ſ. Nonius, eſt ſupp. illud quod pater meus erat, hoc eſt libertinus. Reſpondet populus indignatus, q̄ propterea ſe magnipendit, q̄ Nouium præcedere quæ-rit. Nunquid tu videris tibi Paulus, & Meſſala .i. nobiliſſimus iuriſconſultus, hoc .i. propter hoc, q̄ Nouium pręcedis? Reſpondet iterum reprehenſus, At pro ſed? q.d. attamen quamuis propterea non ſim Paulus aut Meſſala, tamen glorioſum eſt talem virum præcedere. Nam hic videlicet Nouius ſi ducenta ploſtra (aut plauſtra) .i. currus habentes rotas ferratas, & tria funera .i. tres pompæ funebres inſtructæ ſolenniter, concurrant .i. ſimul ſint in foro, ipſe tamen ſonabit ſupple tam magna .i. tam magnæ, & tam alte. eſt enim nomen pluralis numeri pro aduerbio poſitum, nec poteſt eſſe ablatiui caſus, vt indicat verſus, q̄ vincat .i. excedat cornua, & tubas quæ inflantur in pompis magni funeris? Reſpondet populus vel poeta ironice, ſed melius populus, Si mihi credis, ſaltem hoc .i. hæc res quòd tam vehementem vocem habet, tenet nos, id eſt contentos facit.

ASC. NVnc ad me redeo, oſtenſum eſt quomodo qui ex humili progenie nati ſunt, debent in ſuo ſtatu permanere ſi volunt inuidiam, & odium nobilium effugere. Nam merito quodam modo videntur odio proſequendi, qui altiorem gradum quàm generi ſuo conueniat affectant, aut ſortiti ſunt. Non enim virtus ſed fortuna dignitates largitur. quod liquido conſtat. Nam ſi virtuti neceſſario darentur (ſicut dari deberent) dignitates, ſequeretur quòd vt quiſque optime viueret ita maximam obtineret dignitatem, cuius contrarium videmus. Nunc ergo oſtendit auctor noſter exēplo ſui differentiam inter ea, quæ fortuna nobis obijcit, & quæ certo merito, & ratione obtinemus, dicens, quòd quia natus eſt humili patre, vtpote libertino, & præcone, ideo potuerunt plurimi ſibi inuidere, quòd olim à Marco Bruto tribunus militum factus eſſet, quia hoc ſupra genus ſuum fuiſſe eueneat. Veruntamen immerito inuiderent, quòd Mœcenatis amicitiam nactus ſit. Nam eam per virtutem, non per caſum aut aſtutiam obtinuerat. Non enim Mœcenas talis erat, qui aliquem indignum in amicorum numerum aſſumeret. Quod vero maturo iudicio aſſumptus ſit probat ex multis. Primo, quia optimorū virorum commendatione, quales ſunt Virg. & Varius, qui nollent aliquem indignum cōmendare. Secundo, quia non lepore aut venuſtate linguę placuit. ſed ſola virtute. Nam cum primum oblatus eſſet Mœcenati vix loqui potuit, & genus ſuum profeſſus eſt. Tertio quia non ſubito motu aſſumptus eſt, ſed poſt interuallum nouem menſium. Vnde concludit Poëta magnum eſſe tali viro placuiſſe, qui ſcit ſecernere honeſtum a turpi. & hoc propter vitæ, & conſcientię puritatem, tametſi pauca mediocria vitia fortaſſis habeat, quæ ſic tolerari debent, quemadmodū næui, id eſt paruæ

Nunc ad me redeo libertino patre natum:
Quem rodunt omnes libertino patre natum;
Nunc, quia Mœcenas tibi ſum conuictor: at olim
Quod mihi pareret legio Romana tribuno.
Diſsimile hoc illi eſt: quia non vt forſan honorem
Iure mihi inuideat quiuis: ita te quoque amicum:
Preſertim cautum dignos aſſumere, praua
Ambitione procul. felicem dicere non hoc
Me poſſum caſu: quòd te ſortitus amicum.
Nulla etenim mihi te fors obtulit. optimus olim
Virgilius, poſt hunc Varius dixere, quid eſſem.
Vt ueni coràm: ſingultim pauca locutus,
Infans nanque pudor prohibebat plura profari:
Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Satureiano vectari rura caballo,
Sed, quod eram, narro, reſpondes (vt tuus eſt mos)
Pauca: abeo: & reuocas nono poſt menſe: iubesque
Eſſe in amicorum numero. magnum hoc ego duco.
Quòd placuit tibi, qui turpi ſecernis honeſtum:
Non patre præclaro, ſed vita, & pectore puro.
Atqui ſi vitijs mediocribus, ac mea paucis
Mendoſa eſt, natura alioqui recta. velut ſi
Egregio inſperſos reprendas corpore næuos:

Si neque auaritiam. neque ſordeis, ac mala luſtra *
Obijciet vere quiſquam mihi: purus, & inſons.
(Vt me collaudem) ſi viuo, & carus amicis:
Cauſſa fuit pater his: qui macro pauper agello
Noluit in Flaui ludum me mittere Magni:
Quò pueri magnis è centurionibus orti,
Leuo ſuſpenſi loculos, tabulamque lacerto,
Ibant * octonis referentes idibus æra.
Sed puerum eſt auſus Romam portare, docendum
Artes, quas doceat quiuis eques, atque ſenator
Semet prognatos. veſtem, ſeruoſque ſequenteis
In magno vt populo ſi quis vidiſſet: auita
Ex re, præberi ſumptus mihi crederet illos.
Ipſe mihi cuſtos incorruptiſsimus omnes
Circum doctores aderat. quid multa? pudicum,
Qui primus virtutis honós, ſeruauit ab omni
Non ſolum facto verum opprobrio quoque turpi:
Nec timuit, ſibi ne vitio quis verteret, olim
Si præcor paruas, aut, vt fuit ipſe, coactor
Mercedes ſequerer: neq; ego eſſem queſtus. ob hoc, nūc
Laus illi debetur, & à me gratia maior.

* Octonaera .i. octonos aſſes quæ merces erat magiſtri & idibus perſoluebatur, vt ſentit Acrō legēdū nun octonis idibus .i. octauo die menſis etc. Lege Bōnnis Annot.

uæ maculæ in formoſo corpore. Nam candida corpora plerunque næuos inſperſos habent, nec tamen ideo ſunt contemnenda. Si neque auaritiã &c. Cauſa fuit pater his &c. quia vero patris ignobilitatem profeſſus eſt poſſet quis dicere nō veroſimile eſſe quòd habeat probos, & ingenuos mores, ob quos fuerat a Mœcenate ſuſcipiendus. Virtutes enim, & ſcientiæ eruditione bona, atque ſtudio diligenti acquiruntur. quapropter cum fuerit pauper, & ignobilis pater eius, non videtur probabile quòd filium ſuum erudiri fecerit. Ad hoc reſpondet poëta oſtendens ſe beneficio, & cuſtodia Patris à magnis vitijs immunem euaſiſſe, & ab eodem ad ludum ſeu ſcholas bonarum artium, quas equitum, & ſenatorum filij adiſcere deberent, adductum eſſe in tam honeſtis veſtibus, & tam frequenti comitiua quòd qui eum ſic vidiſſet, crederet eum tales ſumptus ex rebus aui ſui ſibi derelictis facere. Quod ſi quis dicat. hoc vitio eſſe dandum patri, qui ſupra vires patrimonij, ac rerum ſuarum filium eruditi fecerat, quoniam conſultius videtur pecunias, quas in erudiendo filio abſumpſit, illi poſt ideo das relinquere, ne filius ob inopiam cogatur idem vile officium exercere, quod ipſe pater exercuit, ad hoc reſpondens Poëta dicit, quòd pater hoc non timuit, quia non putauit turpe eſſe filio liberaliter erudito parua lucra ſectari. In qua redat nobis poeta bonam doctrinam vt ſimus diligentes, & non parci circa liberorū eruditionem. pecuniæ enim deperditę redimi, & recuperari poſſunt, ſed tempus adoleſcentiæ volat irrecuperabile. Monet etiā vt laudatum præceptorem filij noſtris deligamus, qui eos ad virtutem, & bonos mores, non ad auaritiam inſtruat. Nam licet illis temporibus omnes in dignitate conſtituti docti erant, & periti literarum, tamen diuites qui filios ſuos magis ad diuitias accumulandas, quam ad honores deſtinabant, ſolebant eos mittere ad calculatores .i. ad eos qui calculis ſeu denarijs proiectilibus docebant computare, & ſummas ex varijs precijs colligere, vt, ſcilicet ſciant artem ſcribendi, & computandi per quam poſſent ſcire precia rerum particulatim vendendarum, ſicut hodie pluſes tales ludi aperiuntur, in quibus mercatorum filij eadem addiſcunt. Nobilium autem pauci eruditi cupiunt. Ordo eſt. Ego redeo nunc ad me natum patre libertino, quem omnes rodunt .i. latenter carpunt, & diffamant, tanquam natum libertino patre, & dico ſup. quod ò Mœcenas, quia ego ſim nunc tibi conuictor .i. aſſidue tecum viuens, & quòd legio Romana .i. certa portio exercitus Romani pareret olim, quando ſub Bruto tribunus militum eram mihi tribuno militum, hoc .ſ. eſſe amicum, & conuictorem tuum, eſt diſſimile illi .i. quo eram tribunus militum quia vt .i. quomodo quiuis .i. quicūque inuideat .i. poſſit inuidere mihi forſan, iure .i. merito, honorem .i. dignitatem tribunatus, non ita .i. non eodem modo, inuideat ſup. mihi iure, quoque .i. etiam te amicum .i. quòd te habeam amicum præſertim .i. præcipue, te exiſtentem cautum, id eſt prouidum aſſumere, id eſt in aſſumendo dignos amicitia, exiſtentes .ſ. procul, id eſt longe, à praua, id eſt iniuſta, & pernicioſa ambitione, id eſt cupiditate honoris. Cauſſam addit, quia ego non poſſum me dicere felicem caſu .i. caſualiter, & fortuna, hoc, id eſt in hoc quòd ſum ſortitus te amicum. etenim quia certe nulla ſors .i. nulla fortuna, & caſualis euentus obtulit mihi te. Sed Virgilius optimus, & integerrimus vir, qui non vellet mentiri, & Varius etiam optimus vir, dixere, id eſt dixerunt tibi, quid eſſem. Virgilius ſupple dixit olim, id eſt multo ante, & Varius poſt hunc, vt, id eſt poſtquam, veni coram ſupple conſpectu tuo, ego locutus pauca, ſcilicet verba, ſingultim, id eſt per interualla, ſicut faciunt ſingultantes (nanque, pro quia, pudor, id eſt verecundia infans, id eſt competens infantibus, vel faciens me infantem, id eſt neſcientem loqui, prohibebat profari, id eſt proloqui plura) non narro me natum claro patre vectari, id eſt ſequenter vehi, caballo, id eſt ab equo belligero, Satureiano, id eſt in Satureianis fundis Apuliæ, vbi optimi ſunt equi nato, circum rura. Sicut faciunt nobiles, qui potentiam ſuam oſtentant equitando frequenter circum villas, & pagos. ſed narro ſupple me eſſe illud quod eram. Tu ò Mœcenas reſpondes pauca ſicut tuus mos, id eſt tua conſuetudo eſt, & ego habito reſponſo abeo .i. diſcedo, tu reuocas me poſt, id eſt poſtea, nono mēſe, hoc eſt poſt nonum menſem, vel iam nono exiſtente menſe, & iubes me eſſe in numero amicorum tuorum. Ego duco, id eſt reputo, ęſtimo hoc eſſe magnum, quòd placui tibi, qui ſecernis, id eſt ſegregas, & diſcernis, honeſtum, id eſt virum honeſtum vel rem honeſtam, à turpi. Atqui, id eſt ſed certe, ſi mea natura eſt mendoſa, id eſt contaminata, mediocribus ac paucis vitijs, ipſa eſt alioqui, id eſt aliter, hoc eſt à magnis, & multis, recta, id eſt impolluta, quia neque magna, neque multa habeo vitia, vnde ſic me reprehendes, velut ſi reprehendas næuos .i. paruas maculas, inſperſos corpore egregio .i. præter cetera formoſo. Aduerte grammatice, melius legas inſperſos. vt ſit dictio compoſita. quàm iuſparſos. Nec obſtet quòd compoſitum cum hac præpoſitione in, ſæpe datiuū regit. Nam virtute præpoſitionis etiam ablatiuum regere poteſt. vt quarto Æneidos: Hærent infixi pectore vultus &c. Sic & hic, Inſperſo corpore. Egregium autem dicitur quod extra gregem, id eſt vulgarem multitudinem, hoc eſt quod cetera ſui generis excedit. Si quiſquam non obijciet mihi vere auaritiam in nimis auide acquirendo, neque ſordes in nimis ſordide expendendo, neque obijciet Luſtra, id eſt Lupanaria: mala, id eſt nociua, & pernicioſa: quia curauit quædam tolerabilia. de quibus alibi, Huc æquum eſt iuuenes deſcendere, non alienas Permolere vxores &c. mala autem putat quæ virilem animum effœminant, & patrimonium abſumunt, ac iuuenem infamem reddunt. Chriſtiano autem homini omnis fornicatio mala eſt. Licet autem Horatius in Venerem indulgentior fuerit quàm vt omnem damnaret, non tamen dicam cum Bonhne, luſtra, id eſt tempora, mala, id eſt male expenſa, quia luſtra pro luparum, id eſt meretricum cubilibus aptius cum ſuperioribus hæreot. ſicut enim ari male acquirendo, & auendo proprie peccant, & ſordidi nimis parce vtendo. ita venerei nimis prodigendo. Si inquam vt me collaudem, hoc eſt dato quòd liceat mihi me collaudare, viuo purus, & inſons ab huiuſmodi magnis vitijs, & ſi viuo charus, id eſt iocundus, & acceptabilis amicis meis, pater meus, quē alij propter ignobilitatem generis vilipendunt, fuit his rebus, vel his virtutibus quas habeo, & fugæ vitiorum quæ non habeo cauſa, qui, ſcilicet pater exiſtens pauper in agello macro, & per hoc infœcundo: noluit me mittere in ludum, id eſt ſcolas, ſeu locum exercitij literarij. Flaui, pro Flauij. more ſuo, id eſt illius calculatoris, & arithmetici, quod, id eſt ad quem ludum magni, id eſt nobiles, & potentes pueri, orti, id eſt nati ex magnis Centurionibus, ibant ſuſpenſi læuo, id eſt ſiniſtro, lacerto, id eſt brachio, id eſt habentes ſuſpenſos ſub læuo brachio, loculos, id eſt ſaculos, in quibus habebant calculos, id eſt paruos lapillos, vel denarios proiectiles, quibus faciebant computum, aut continentes tabulam. vnde addit, que pro &, tabulam ceratam, in qua ſcribebant varias debitorum, aut preciorum ſummas quas in vnam generalem redigebant, ibant inquam referentes, id eſt portantes ad præceptorem ſuum, Idibus octonis, id eſt quæ in ſingulis menſibus octo ſunt, æra, id eſt ſcolaticam mercedem.

* Luſtra hic non pro lupanaribus vt oēs accipit Bōſ. ſed pro tēporibus, & exponit mala luſtra .i. male & fruſtra diſpenſa tēpora

Nota quòd omnes dies menſium tribus nominibus ſignificantur, aut enim Calendæ ſunt, aut Nonę, aut Idus, primus autem cuiuſlibet menſis dies Calendæ dicuntur ſequentes quatuor in octo menſibus, & ſex in quatuor menſibus Nonæ, qui notantur per hanc vocem, immo. vt per i, Iulius, per m, Martius, per m, Maius, & per o, October. Et poſt Nonas in ſingulis menſibus octo ſunt Idus, & ideo dixit, octonis Idibus. Poſt Idus autem

Menſiū nomina & eorū naturæ

tem

tem ſequuntur Calendæ ſequeotis menſis. Sed ne titubes puer ſcies quàm multi dicunt vnum duntaxat diem eſſe Calendarum, vtpote primum menſis. vnum Nonarum, vtpote ſeptimum in dictis quatuor menſibus,& quintum in reliquis octo. vnum etiã Iduum, vtpote decimumquintum in dictis quatuor menſibus ſex nonas habentibus, Et decimumtertium in reliquijs. Et ideo quando ipſo die calendarum, Nonarum aut Iduum factum ſignificas, pones in ablatiuo dicens, Calendis, Nonis, Idibus Ianuarij vel Ianuarij. quando vero alio die factum eſt, videbis an ſit ante Calendas, an ante Nonas, an ante Idus, & hoc habito computabis quotus dies ſit ante illas,& pones in ablatiuo nomẽ rum diei ſi loqueris ſine præpoſitione. Nomen autem Calendarum, Nonarum aut Iduum pones frequenter in accuſatiuo interdum tamen ſi vis in genitiuo. vt quod factum eſt ſecundo die Ianuarij, dices factũ eſſe quarto Nonas, vel Nonarum Ianuarij. Et cauſa huius eſt, quia cũ dicis quarto Nonas, ſenſus eſt quarto die ante Nonas, includendo tamen diem Nonarum, & hoc ſecundum eos qui dicunt vnum tantum diem Nonas dici. vel quarto die inter Nonas, vel quarto die Nonarum dicendo quatuor vel ſex eſſe Nonas. Et ita regitur accuſatiuus virtute præpoſitione inter, vel ante ſubintellectæ, & genitiuus virtute huius nominis die. Scies præterea, quod quia, ſicut prius dictum eſt, tempus in quo aliquid factum eſt, ponitur in ablatiuo, ideo dicimus quarto Nonas, non quartum. Veruntamen licite diceris ad quartum Nonas. & eſt hæc ſola differentia, quòd dicendo quarto Nonas ſignificas aliquid factum, vel dictum eſſe præcipue eo die, qui eſt quartus inter Nona, ſed dicendo ad quartum Nonas, innuis te neſcire certum diem. ſcire tamen quòd ſit apud, vel circiter quartum diem ante Nonas Tertio ſcies, quòd quia nomina menſium ſunt adiectiua, & maſculini generis, propterea quòd hoc nomen menſis eſt maſculini generis, ideo poſſumus dicere quarto Nonas Ianuarij, vel Ianuarias. Ianuarij ſi intelligitur ille genitiuus menſis: Ianuarias ſi referatur ad Nonas. Quarto ſcies ꝙ non dicimus primo Nonas, Idus, aut Calendas, ſed Nonis, Idibus, aut Calendis. nec dicemus ſecundo, quia ſecundus dicitur à ſequendo. modo intelligimus loqui de die præcedenti. & ideo dicemus pridie, hoc eſt die præeunte.

Pridie & ſimiliter in accuſatiuo vel genitiuo, vt pridie Nonas, vel pridie Nonarum, pridie huius dei, pridie illius diei. Quinto ſcies, ꝙ licet forte liceat dicere expreſſa præpoſitione quarto poſt Nonas, tamen quia vſitatius eſt reſpicere ad diem ſequentem, quàm ad diem præcedentem, ideo melius dices quarto Iduum, quia ille qui eſt quartus poſt Nonas, eſt etiam quartus ante Idus. Vna tamen eſt dictio qua vſitare vtimur reſpiciendo ad diem præce-

Poſtridie dentem, videlicet poſtridie, & hæc in genitiuo vel accuſatiuo vt poſtridie Nonarum vel nonas, hoc eſt die poſteriore Nonarũ, vel die proximo poſt Nonas. Scies vltimo, quòd pridie, & poſtridie reſpectiua ſunt. & ideo nunquam ponuntur ſine correlatiuo tacito vel expreſſo. Vnde non dices. Ego veniam poſtridie ad te, non enim idem eſt quod cras, ſed dices. Ego veniam poſtridie nuptiarum mearum ad te, vel poſtridie quam ciuitatem intrauero ad te veniam, vel ad te veni. Nam tam de præterito, quam de futuro ponitur. Et ſimiliter dicendum eſt de pridie, non enim eſt idem quod heri, quamuis conuerſo heſternum licentce ponatur pro pridiano. Hæc autem apud Laurentium Valenſem ornatius dicuntur. Hic vero vbi familiares eſſe ſtudemus, ſi non fallimur. multo apertius, & elatius habita ſunt. Sanè, licet Bonfinis malit legere Octona referentes Idibus æra vt ſit octona æra, quàm octonis Idibus, ego tamen non accedo. tum quòd ſingulis menſibus octo ſunt Idus. tum quòd illis durantibus quouis die æra, id eſt mercedem totius menſis ferebant. & quia id ſingulorum menſium Idibus ideo dicit Octonis, & referentes. Quare autem Idibus, id conijcere licet, quòd Idus ad medium ſunt menſis à diuidendo dictæ, & ideo ab ijs qui ad Idus vſque venerant, iure exigere videbantur, & ab incoo ſtantibus parum accipiebant damni, licet ante finem venire deſierint. Nunc ad ordinem redeamus. Ibant inquam pueri Centuriorum referentes, id eſt portantes (re enim vocat) octonis idibus, id eſt ſingulis menſibus in ipſis Idibus, quæ vbique octo ſunt æra, id eſt mercedem ſcolaticam, hoc enim hodie fieri videmus, vt ſcriptoribus, & calculatoribus ſingulis menſibus detur merces. morum autem, & ſcientiarum præceptoribus, ſemel duntaxat, aut bis, aut quater in anno. Sed ipſe pater auſus eſt portare me ſupple puerum, Romam, id eſt ad ciuitatem Romanam, docendum, id eſt vt doceat artes ſupple liberales quas artes quiuis, id eſt quilibet, eques atque ſenator, doceat, id eſt debeat fateri duceri, prognatos, id eſt progenitos, ſemet, id eſt à ſemetipſo, hoc eſt ab ipſis equitibus, & ſenatoribus. Si quis autem vidiſſet in magno populo veſtem meam, & ſeruos ſequentes me, crederet illos ſumptus, quos videret in me fieri, præberi mihi ex re auita, id eſt ab auo derelicta. Quod dupliciter intelligi poteſt. Primo vt credatur eſſe inſtitutus hæres ab auo diuite, vt pater viuus cogatur illos ſumptus pro eruditione filij facere. vel melius ſic, vt pater credatur illo ſumptus non acquiſiuiſſe laboribus ſuis, ſed à patre ſuo acquiſitos poſſidere. facilius enim expendimus parta alieno labore quàm noſtro vt ſit ex re auita, id eſt ex patrimonio derelicto patri meo ab auo meo, Ipſe pater meus, habet autem emphaſim, quaſi dicat non ſeruus. non amicus patris, ſed ipſemet pater aderat mihi, cuſtos incorruptiſſimus, id eſt quem nullo modo potuiſſem corrumpere, vt voluntatem meam ſequeretur contra ſalutem meam, circum omnes doctores, id eſt ducebat me ad quoſcunque doctores ibam. Ciues autem plurimi dant filijs ſuis doctorem, qui Græce pedagogus, id eſt pueri ductor dicitur. Quid multa ſupple, de eo dicerem? ipſe pater meus ſeruauit me pudicum, id eſt intactum & mundum, non ſolum ab omni facto turpi, verum, id eſt ſed quoque, id eſt etiam, ab omni opprobrio, id eſt diffamatione turpi. Qui honor eſt primus virtutis. hic duo aduertes Primo circa latinitatem, & elegantiam, quòd quando relatiuum qui quæ quod ponitur inter duo ſubſtantiua, quorum ſequens eſt proprium nomen, tunc vult eleganter ſequenti non præcedenti conformari. quando autem ſequens, eſt appellatiuum, poteſt alterutri conformari. Maxime autem mediante verbo vocatiuo, aut ſubſtantiuo ſequenti cohæret. vt in ſemine tuo qui eſt Chriſtus: non quod eſt Chriſtus. Seruauit me pudicum qui primus virtutis honos. non quod, ſcilicet eſſe pudicum eſt primus virtutis honos. Secundo, circa ſententiam ſcies, quòd pudicitia eſt ea virtus, qua pudore quodam naturali: ac verecundia ingenua retrahimur turpi, atque inhoneſto facto. Talis autem in muliere, ac puero commendatur. Amiſſa nanque pudicitia nihil in muliere commendandum. De puero autem dicitur a Comico, Erubuit, ſalua res eſt. vnde ſenſus poteſt eſſe, quòd pudicitia ſit primus honor, quia primum neceſſarius, vtpote in adoleſcentia vel reuera quod ſit primus, id eſt principalis honor eſſe pudicum, id eſt inuiolatum ab omni facto turpi, ac opprobrio, vt ſcilicet quis ſit, & re, & nomine pudicus. Nam volentibus perfecte viuere duo ſunt neceſſaria vita bona, & fama. vita ipſis, fama proximo, ſed hæc hactenus. Nec timuit &c. ſoluit obiectionem, qua quis poſſet dicere patrem eius non prudenter egiſſe, qui tantum expoſuerit circa filij eruditionem, quòd non ſatis dereliqua filio, vt poſſit lautius, & ſecurius viuere. Ad hoc enim dicit Poëta, quòd pater non eſt veritus ſi filius pauper rerum, & diues honeſtatis, atque prudentiæ paruas mercedes ſequeretur. Et re vera ſi hoc multis perſuaſum eſſet patribus, melius cum multis ageretur. Nam qui liberis prælargas diuitias relinquere volunt, eos ad ignauiam inuitant. Satis enim eſt imitari auiculas, ac ceruos. Nam hæc cum pullos eduxerint, & viam qua victum ſibi quærirent, oſtenderint, illi dum ſugere docuerint, nullam præterea adhibent curam. Sic parentes qui liberos ſuos Deum timere, eiuſque mandata ſeruare, & victum honeſte quærere docuerint, ſatis diuitiarum reliquerunt. Sed ordinem perſequamur, Nec pater ſupp. timuit, ne quis verteret olim, id eſt quouis tempore futuro, ſibi vitio, ſi ego exiſtens præco, aut coactor.i.accumulator, & coaceruator nummorum ex venditione colligendorum, vt, id eſt quemadmodum, ipſe fuit, ſequerer paruas mercedes, id eſt parua lucra, neque ego eſſem quæſtus, id eſt pro quæſtu, que pro &, laus debetur illi maior ob hoc, & maior gratia debetur illi ob hoc, quòd, id eſt diligentior fuerit ad dicandum me ſcientijs, & virtutibus, quam rerum copijs.

ASC. NIL me pœniteat &c. vt ſe patris ſui, qui humilis conditionis erat, pœnitere non decet deceat, oſtendit in ſplendidu ſtatu nulla eſſe

Nil me pœniteat ſanum patris huius: eoque,
Non, vt magna dolo factum negat eſſe ſuo pars,
Quòd non ingenuos habeat, clarosque parentes:
Si me defendam. longe mea diſcrepat iſtis

incommoda, quæ humili ignota ſunt. Ordo enim eſt, Nil .i. in nullo, pœniteat me ſanum, id eſt ſi fuerim ſanus, huius .i. huiuſmodi patris, libertinæ .ſ. cond

Et vox, & ratio. num ſi natura iuberet
A certis annis æuum remeare peractum;
Atque alios legere ad faſtum, quoſcunque parenteis
Optaret ſibi quiſque; meis contentus, honeſtos
Faſcibus, & ſellis, nolim mihi ſumere, demens
Iudicio vulgi, ſanus fortaſſe tuo: quòd
Nollem onus haud vnquam ſolitus portare moleſtum.
Nam mihi continuo maior quærenda foret res:
Atque ſalutandi plures: ducendus & vnus,
Et comes alter: vti ne ſolus, rus ue, peregre ue,
Exirem: plures calone, atque caballi
Paſcendi: ducenda petorrita. nunc mihi curto
Ire licet mulo, vel, ſi libet, vſque Tarentum:
Mantica cui lumbos onere vlceret, atque eques armos.
Obijciet nemo ſordeis mihi; quas tibi Tulli:
Cum Tiburte via prætorem quinque ſequuntur
Te pueri laſanum portantes, œnophorumque.
Hoc ego commodius, quàm tu præclare ſenator,
Milibus atque alijs viuo quacunque libido eſt,
Incendo ſolus: percontor quanti olus, ac far:
Fallacem circum, veſpertinumque peretro
Sæpe forum: aſſiſto diuinis inde domum me
Ad porri, & ciceris refero, laganique catinum.
Cœna miniſtratur pueris tribus: & lapis albus
Pocula cum cyatho duo ſuſtinet: aſtat echinus
Vilis: cum patera guttus, Campana ſupellex.
Deinde eo dormitum, non ſolicitus, mihi quòd cras
Surgendum ſit mane: obeundus Marſia: qui ſe
Vultum ferre negat Nouiorum poſſe minoris.
Ad quartam iaceo: poſt hinc vagor: aut ego lecto,
Aut ſcripto, quod me tacitum iuuet, vngor oliuo:
Non quo fraudatis immundus Naca lucernis.
Aſt vbi me feſſum ſol acrior ire lauatum
Admonuit: fugio rabioſi tempora ligni.
Pranſus non auide, quantum interpellet inani
Ventre diem durare: domeſticus ocior. hac eſt
Vita ſolutorum miſera ambitione, grauique:
His me conſolor, victurum ſuauius; ac ſi
Quæſtor auus, pater atque meus, patruusque fuiſſent.

conditionis, ſed ſolertis libero rum eruditoris, que pro &, eo .i. iccirco, ego non defendam .i. purgem me ſic, vt .i. quemadmodum, magna pars ſupp. hominũ purgantium ſe, negat eſſe factũ ſuo dolo .i. vitio & iniquitate. quòd .i. quia, non habeat parentes ingenuos .i. liberos à natiuitate, & claros, & illuſtres, hoc eſt, ego ſi peccauero non imputarem parentibus dicendo me non poſſe præclare agere quia ex claris non ſim natus, ſicut plerique faciunt, quaſi vero claritas parentum ſit cauſa, cur qs præclare agat. Vox mea .i. locutio, & ratio .i. mens, & ſententia, diſcrepat .i. diſſentit longe, illis .i. ab illis ita ſe defendentibus. Nam ſi natura iuberet æuum peractum à certis annis .i. per certos annos, remeare .i. redire, atque iuberet legere .i. eligere, quoſcunque parentes .i. ſi natura, aut naturæ rector Deus vellet res quæ paulo ante interierunt, reparare, hoc eſt liberis omnibus quorum parentes obierunt, parentes quoſlibet, hoc eſt quos vellent aut eoſdem, aut alios dare, quiſque, id eſt quicunque, optaret, id eſt eligeret ſibi parentes, ad faſtum, id eſt ſuperbiam, ego contentus meis ſupple parentibus, nollem (aut nollim ſumere, ſcilicet parentes, honeſtos, id eſt honeſtatos, & decoratos, faſcibus .ſ. virgarum, qui ijs dabantur qui ex officio magiſtratus cædere quemuis poterant, eos enim lictores ante eos ferebãt. vnde pro magnis honoribus faſces vſurpamus & honeſtos ſellis, ſcilicet curulibus. nam primi magiſtratus in ſellis curulibus vehebantur. Nollem inquam ſumere ſic honeſtos, exiſtens demens .i. inſanus, & puer ſę mentius, iudicio .i. ſecundum iudicium vulgi, & exiſtens fortaſſe ſanus .i. ſanæ mentis, tuo .ſ. iudicio ò Mæcenas, quòd .i. quia ego haud .i. non ſolitus .i. conſuetus vnquam portare onus moleſtum) quia omne nomen honoris etiam oneris eſt) nollem .ſ. ipſum portare. Nam ſi ſupple nobiles parentes haberem, & magiſtratum gererem, maior res .i. diuitiarum copia foret .i. eſſet quærenda .i. acquirenda, continuo .i. ſtatim, atque plures ſupple forent ſalutandi mihi, id eſt deberem plures ſalutare, vt ab eis ſportulam merear. vnus & alter comes, id eſt cliens mecum iens, eſſet ducendus, id eſt conducendus ſupple mihi, vti, id eſt vt ne, id eſt non, exirem ſolus, id eſt incomitatus, ve pro aut, aut rus, aut peregre. plures calones, id eſt miniſtri ſuſtes, & ligna, aut vallum ferentes, & plures caballi, id eſt equi belligeri, ſupple eſſent paſcendi, id eſt nutriendi mihi, petorrita, id eſt vehicula illa, in quibus tunc vehar, eſſent ſupple ducenda, id eſt conducenda mihi, nunc cum, ſcilicet priuatus ſim, & humili loco natus licet mihi ire .i. proficiſci, vel .i. etiam ſi libet, vſque Tarentum curto, id eſt modico, & puſillo mulo, cui mantica, id eſt ſarcina corio inuoluta, hulceret, id eſt lædat hulcus faciens lumbos, id eſt poſteriores partes dorſi, atque eques, id eſt inſeſſor, hulceret ſupple armos, id eſt anteriores partes, dorſi, id eſt humeros, hoc eſt ego exiſtens eques hulcerem eius armos pondere corporis mei, ſed nota quòd muli inſeſſorem equitare vocat, ſicut poſtea dicturus eſt pueros ludere par impar, equitare in harundine longa, cum tam eques, quàm equito ab equo proprie dicantur. Nemo obijcit mihi ſordes, id eſt ſordidam, & auarorum vitam quas ſupple ſordes, populi

Eſt hypermetrũ peregre ue nec legitur peregre aut

ſupple obijciunt tibi ò Tulli, de quo prius dictum eſt. Quo tibi Tulli &c. cum, id eſt quando quinque pueri, id eſt miniſtri domeſtici, portantes laſanum, id eſt vas in quod exoneretur venter, que pro &, œnophorum, id eſt vas in quo vinũ fertur. ſequuntur in via Tiburte .i. quæ ducit Tiburte. prætorem. Hic nota antitheſim, Nam licet vſque Tarentum ire priuato ſine comite, id eſt procul à ciuitate. non licet prætori cum quinque comitibus ſine, pluribus ire in via Tiburtina, quæ proxima eſt. O præclare ſenator, ſcilicet ò Tulli (& nunc ironice vocat præclarum, hominem ambitioſum, & de magiſtratu gloriantem) ego uiuo hoc, id eſt in hoc, uel pro tanto commodius .i. cum maiore cõmodo, minore onere, quam tu, atque uiuo commodius alijs millibus ſupple hominum. Ego incedo .i. deambulo ſolus ea, ſupple uia, quacunque ſupple via libido .i. uoluntas, eſt incedere, ſcilicet. ego percunctor, id eſt interrogo, & diſquiro, quanti, id eſt quanto precio, holus, id eſt quæuis herba, qua veſci ſolemus, ſupple uæneat, aut venundetur. Et ego peretro ſæpe ſolus Circum fallacem, id eſt in quo plures falluntur ꝙ ibi meretrices fallaces ſedeant, aut quòd ibi Sabinæ tempore Romuli falſę .i. deceptę ſunt, ut dicit Liuius in primo, aut quia ibi furta uenduntur ueſperi. unde ſubdit, quæ pro .i. peretro ſæpe forum ueſpertinum .i. quod à furibus ueſperi celebratur, ego aſſideo diuinis, .i. meretricibus illic diuinantibus, ut Iuuenalis ſatis notificat, & ego refero me, id eſt redeo inde domum, ad catinum, id eſt uas eſcarium, porri, id eſt illius herbæ, & ciceris, illius leguminis, que pro &, lagani, id eſt panis piperacei, & ſiliginei. Cœna miniſtratur, ſupple mihi à tribus pueris, & vnus lapis .i. menſa lapidea, ſuſtinet duo pocula, id eſt vaſa potoria, cum cyatho, id eſt vaſe maiore, vnde depromitur potus guttus, id eſt vas guttatim oleum in balneis lauanti emittens, aſtat echino? id eſt iuſta echinum .i. calicum receptaculum, ſicut enim nucleus caſtanearum in echinis includitur, ita pateræ clauduntur echino, id eſt cooperculo ex corio. aſtat ergo echino cum paterna .i. patente vaſe, exiſtens ſuppellex Campana, id eſt è terra Campaniæ regionis in Italia, hoc eſt omnia vaſcula illa ſunt mihi pauca, & ea fictilia. Deinde, id eſt poſtquam ſic cœnatus ſum eo dormitum, non exiſtens ſupple ſollicitus quòd ſurgendum ſit, id eſt quòd ſurgere debeam, cras .i. poſtridie eius diei, mane, id eſt tempore matutino, & quòd Marſia, id eſt temerarius iudex, ſicut Marſia erat iudex Apollinis, aut potius ſecundum Acronis opinionem, ſtatua Marſiæ in foro poſita, forte ideo, vt eius iudicij temerarij exitum iudices aſpiciant, non ergo ſollicitus ſum quòd Marſia, id eſt vel iudex, vel locus, in quo Marſiæ ſtatua eſt, ſi ſupple obeundus, id eſt ex oppoſito adeundus, qui, ſcilicet Marſia, negat ſe poſſe ferre, id eſt pati, vultum, id eſt aſpectum, minoris Nouiorum, id eſt illorum duorum fratrum, quorum minor ob æs alienum non audiebat illic comparere, & ita iocoſe pertranſitum taxat eum Poëta more ſuo. Ego taceo, id eſt recubo, ad quartam ſupple horam, & ego vagor, id eſt vaganti ſimilis ſine certo negocio ſecurus deambulo poſt hanc. ſcilicet quartam horam. aut ego &c. hoc duplicetet

plicitèr conſtruitur. Priore modo ſic, Aut ego vngor oliuo, id eſt vngo balneum, & hoc ſupple eo quòd iuuet, id eſt recreet, & delectet, me tacitum, id eſt tacentem, lecto aut ſcripto, id eſt poſtquam id legi aut ſcripſi. Et ita lecto, & ſcripto ablatiui ſunt in deſignatione ſequelæ poſiti. Poſteriore, qui magis placet, quia Porphyrio verba frequentatiua cenſet, & ordo arridet. conſtruitur ſic, Aut ego lecto, id eſt frequenter poſt dormitionem lego, aut ſcripto, id eſt ſcribo. quod etiam frequenter facio, aut quod, id eſt quæ res, me iuuet, id eſt delectet, tacitum, id eſt tacentem, vngor oliuo, id eſt oleo oleæ, aut oliuæ arboris, non ſupple eo, quod ſupple vngitur. Naca, id eſt viliſſimus quiſque, vt ſunt fullones, immundus, id eſt ſordidus vngitur inquam lucernis fraudatis, id eſt poſtquam lucernas ſuo oleo putido, & immundo ſpoliauit. Lego cum Philologo Naca, non nata, vide eius annotationes à fronte operis poſitas. At, id eſt ſed, vbi, id eſt poſtquam, Sed acrior, id eſt vehementior, & ardentior, quam vt de facile ſuſtinere poſſim, admonuit me feſſum ire, id eſt vt ego feſſus eam lauatum, ego fugio tempora rabioſi ſigni, id eſt Caniculæ, caſtens pranſus non auide, id eſt guloſe, ſed ſupple tantum quantum interpellet, id eſt ſuſtineat, aut expediens ſit, durare diem inani ventre, id eſt ieiunio, ego ocior, id eſt in ocio ſum domeſticus, id eſt domi, hæc, id eſt huiuſmodi eſt vita ſolutorum, id eſt eorum qui ſoluti, & expediti ſunt, miſera, & graui ambitione, id eſt cupiditate magiſtratus, & ego conſolor me his, id eſt huiuſmodi oblectamentis, me inquam victurum ſuauius, ac, id eſt quàm, ſi pater atque auus que pro &, patruus, id eſt frater patris mei, fuiſſet quæſtor, id eſt receptor publicus, & coaceruator fiſci, cum fuerit coactor, id eſt exactor preciorum rerum priuatarum, vt dictum eſt.

MATTH. BONF.

NON quia) Horum verſuum verus eſt ordo, O Mæcenas non ſuſpendis naſo adunco, id eſt non deſpicis, ac derides ignotos, id eſt ignobiles, & vili genere natos, vt ſcilicet non deſpicis me natum libertino patre, vt plerique ſolent. ſ. facere, cum referre negas quali parente ſit quiſque, quia nemo Lydorum (quidquid incoluit fines Hetruſcus) eſt generoſior te. ſ. ſuſpendis &c. quod auus maternus tibi fuit, ac paternus, qui magnis legionibus imperitarint.

ALDVS MANVTIVS.

SVSPENSI Loculos) Per loculos, tabularum loculos, non pecuniarum intelligit Bonfinis, quas pueri, dum liberalibus dant artibus operam, nullos ferè habent, & tabulas eas eſſe in quibus diſcendi gratia pueri computa quædam ſiue calculationes deſcribunt, non autem in quibus data, & accepta annotarentur, vt Land. vult. [Immundus Natta) ſcribendum, immundus Naca. Appellantur enim Nacæ, vt ait feſtus, fullones, quod nauci ſint, id eſt nullius precij. Omnia ferè opera ex lana νάκαι dicuntur a Græcis. Significat autem νάκος pellem ouium. Suidas νάκος προβάτου δορά. Naca igitur vnico, c, ſcribendum. Ponitur autem hic pro Fullone, & homine nullius precij, qualis ouiũ villoſa pellis.

GLAREANVS.

NON quia Mæcenas Lydorum, &c. Non quia habes (inquit Acron.) Hetruſcos fines. quos incoluit quidquid Lydorum fuit, & quæ ſequuntur reliqua. Si ea Acronis ſunt ac non alicuius impoſtoris, næ ille egregie ineptus eſt, qui non modo nõ explicat nobis Auctoris ſenſum, ſed etiam corrumpit, quod quia alij etiam notarunt, à nobis omittitur. [Ante poteſtatem Tullij) Tulli pro Tulli, Nam Seruium Tullium ſextum Romanorum Regem innuit. Acron autem non apposite allegat Virgil. verba Æneid. vj. Ocia qui rumpet patriæ, reſideſque mouebit Tullius in arma viros, cum Virgilius ibidem de tertio Romanorum Rege, nempe Tullo Hoſtilio loquatur, qui vtrique nõ ignobilis fuit. Badius autem ſcribit, Tullus vnus fuit ex ſeptem Regibus Romæ ſeruilis conditionibus, Tullius autem orator inſignis. Sed de eo non ſit hic mentio. Hæc ille, dignum notatu, ſcilicet quaſi nullus alius Tullius quàm Cicero fuerit. At Tullus Romanorum Rex non fuit ſeruilis conditionis, tertius nempe. Tullius autem videlicet ſextus de quo hic loquitur, fuit vtique. In commentarijs itaque non oportuit hæc corrumpere. In carmine propter ſynæreſim vtique ita ponere licuit, quanquã ego hæc Synæreſim paſſa velim vbique duplici, ij, ſcribi, ſi vius reciperet. Tullij, Valerij, &c. vt dij idem. [Inuidia accreuit, priuatoque minor eſſet) Hæc Acron interrogatiue legiſſe videtur, mihi magis placet ſimplex enunciatio exempli cauſa eius quod præceſſit. [Vt ſi qui ægrotet, quo morbo Barrus) Hoc in loco noſter annotator carmina peſſime corrupit, ineptiſſimeq́. legit ad hunc modum. Vt ſi quis ægrotet quo morbo? vt Barrus habert ſi cupiat formoſus. Tantam audaciam non vidi multis annis in quoquam. Sed ſcilicet tanto audaciores ſumus, quãto indoctiores. Non vidit is carminis legem, ſi quis pro qui legerit, id neutiquam habere locum. Octauum autem hinc carmen, dij boni quàm eleganter fecit. Vt Tullus Rex non multo diſſimilius Metium Suffetium. Curare enim ad præcedentia, quærere autem ad ſequentia referri putat. [Tu ne Syri damæ, aut Dionyſi filius,) Colloquium eſt irati atque indignantis populi in ambitioſum quendam. Tu ne ſi ius Syri, inquit populus, aut Damæ, aut Dionyſij, audes deijcere e ſaxo ciues? aut tradere Cadmo? Reſpondet ambitioſus, quid ni audeam? cum collegam habeam Nouium vno poſt me gradu humilioris conditionis, quippe liber ego, etiam ſi libertino patre natus, cũ Nouius aliquando ſeruus fuerit, nunc libertus? Obijcit rurſus populus. ſ. ob hoc ſuperbiendum tibi, quòd Nouium præcellis? atque ob hoc te Paulo, aut Meſſalæ æquandum cenſes? Reſpondet rurſus ambitioſus, aliquid eſſe præcellere Nouium. Quippe qui tam clamoſus ſit, vt quamlibet aliam magnam vocem ſuperare queat. Tandem quaſi placatus populus victuſque, ſaltem hoc nos tenet, reſpondet, alio qui inſurrecturi aduerſus te, ſed viciſti. Eſt autem amara ironia, & pertranſitum amare etiam tactus Nouius. [Nunc quia Mæcenas tibi ſum conuictor) Quod tibi ſum conuictor homo libertino patre natus, plures reprehendunt, ſed immerito. Quod autem Tribunus militum, fortitan merito. Nam hoc illi diſſimile eſt, hoc magno loco natis melius conueniebat, quæ fortuna mihi contingit. Illud a virtute procedit, quæ vtique mihi contingit. Quare inſulſe mihi amicitiam ſuã obijciunt. Atque hic eſt verus ſenſus horum verborum. [Ac mala luſtra) Mala luſtra autem, inquit Porphyrion, perpetuo epitheto dixit. Nec enim ſunt bona vt ad diſcretionem eorum mala diceret. Hæc ille. Quæ Acron autem adducit de luſtris, vbi præda videtur incluſa, mihi non placent. Longe autem ineptiſſimum quod annotator noſter ait, luſtra Horatium pro temporibus poſuiſſe. Quæ vero [illegible] commouerit eum, nihil nos mouet. Catonis enim verba ſunt laudantis eum, qui maluit rem cum ſcorto habere, quàm cum maritata. [Si & viuo charus amicis) Poſt amicis non ponemus colon punctum. Nam hyperbaton nondum finitum eſt, quod ſexto ab hinc verſu cœperat. Eſt enim ſenſus. Quod purus ac inſons ſum, quod charus amicis, debeo hoc patri meo, qui horum omnium eſt cauſa. Magni.

Quo pueri magnis è Centurionibus orti.

Pulchra nominum colluſio magni pueri, è magni nati Centurionibus. Flauium autem Calculatorem ſui temporis notat, aut Romanorum potius mores, quemadmodum in arte dixerat. Romani pueri longis rationibus aſſem Diſcunt in partes centum deducere. Quæ de Flauio in Porphyrione leguntur, corrupta ſunt, nec à nobis reſtituta. [Altat Echinus. Vilis, cum patera guttus) Quidam, quod nimis aſyndeta hæc viſa ſint, legunt echino, & vilis coniungunt cum guttus. Vellem autem à commentatoribus diligentius explicata hæc nomina. In Porphyrione quædam corrupta ſunt, in Acrone confuſa, quippe quædam etiam falſa, vt guttus genus vnguenti, cum vaſis ſit genus. Atqui apud me non eſt certum vtram lectionem magis probem. Campanam ſuppellectilem intelligo fictilia potius, quàm Ænea. Nam hic omnia humilia deſcribit, vt patet de eſcis, porro, cicere, & lagano.

Pro-

ARGVMENTVM.

Deſcribit rixam Rupili Præneſtini, cum græculo quodam Perſio. Nam cum rex ille proſcriptus eſſit ab Auguſto, fugit ad Brutū, vbi Horatium contempſit propter ignobilitatem, quam ob rem ab eo hac Satyra perſtringitur.

SATYRA VII.

Roſcripti Regis Rupili-
pus, atque venenum
Hybrida quo pacto ſit Perſius vltus, opinor
Omnibus & lippis notum, & tonſoribus eſſe.
Perſius hic pergama negocia diues habebat
Clazomenis: etiam lites cum Rege moleſtas:
Durus homo, atque odio qui poſſet vincere Regem
Confidens, tumidusque, udeo ſermonis amari,
Siſennas, Barros vt equis præcurreret albis.
Ad Regem redeo. poſtquam nihil inter vtrunque
Conuenit. hoc etenim ſunt omnes iure moleſti,
Quo fortes, quibus aduerſum bellum incidit inter
Hectora Priamiden, animoſum atque inter Achillem
Ira fuit capitalis: vltima diuideret mors:
Non aliam ob cauſſam, niſi quod virtus in vtroque
Summa fuit. duo ſi diſcordia vexat inertes:
Aut ſi diſparibus bellum incidat; vt Diomedi
Cum Lycio Glauco: diſcedat pigrior, vltro
Muneribus miſſis. Bruto prætore tenente
Ditem Aſiam, Rupili, & Perſi par pugnat: uti non
Compoſitus melius cum Bitho Bacchius. in ius
Acres procurrunt, magnum ſpectaculum vterque.
Perſius exponit cauſſam: ridetur ab omni
Conuentu: laudat Brutum: laudatque cohortem,
Solem Aſiæ Brutum appellat: ſtellaſque ſalubreis
Appellat comites, excepto Rege: canem illum,
Inuiſum agricolis ſidus, veniſſe ruebat
Flumen vt hibernum, fertur quo rara ſecuris.
Tum Præneſtinus ſalſo, multumque fluenti
Expreſſa arbuſto regerit conuicia, durus
Vindemiator, & inuictus, cui ſæpe viator
Ceſſiſſet, magna compellans voce cucullum.
At Græcus, poſtquam eſt Italo perfuſus * aceto,
Perſius; exclamat: per magnos Brute deos te
Oro: qui reges conſueris tollere: cur non
Hūc Regē iugulas? operū hoc (mihi crede) tuorū eſt.

ASC. PRoscripti Regis Rupili p' &c. In hac (vt dixi) Satyra, taxat Poeta ſcurrilia conuiuia Rupili cognomine regis, & Perſij cuiuſdam Clazomenij, quibus, aut potius quorum vitijs poëta inſenſus erat, forte ab illis (vt Acron dicit) laceſſitus. Militauerat enim Horat. quoque ſub Brut. Ex Porphyr. autem paucis argumentum habe. Ropilius Præneſtinus cognomine rex, poſt exilium, in quod dam natus profugerat, militauit in Attica ſub Actio Var. deinde cum præturam gereret, proſcriptus à triumuiris confugit ad Brut. & comites habitus eſt, ibiq. militantem Horat. Hac iurgio laceſſiuit, propter quod amaritudinem ſtyli Poeta in eum ſtrinxit ſcurrilem concertationem eius cum Perſio Clazo. ex parte videlicet Aſiatico, & matre Romana nato Satyrice notans. Proſcriptus dicitur à pro, id eſt ante ſcriptus, in conſpectu videlicet omnium tabula publica, vt aut viuus, aut mortuus vbicunque deprehenſus ad tribunal trahatur. Et ita proſcriptorum erat peior conditio, quam exulum. Hybrida eſt animal ex diuerſi generis parentibus natum, vt aquila, ex aquila, & vulture, ſecundum Acronem, aut canis ex gregario, & venatico natus, ſicut Perſius ex Aſiatico patre, & matre Romana. Lippis, & tonſoribus, in tonſtrinis enim noue fabulæ ferè recitari ſolēt, ad eas autem conueniunt Lippi ob medelam, quia & tunc tonſores chirurgici erant. Siſennas Barros ſic Acron legit, dicens, Siſennam Bar. medicum loquacem fuiſſe. Porph. videtur cenſere legendum eſſe, Siſennas, Varrosque exponit enim ſic. Adeo fuit rabie orationis amarus Perſius, vt Siſennam, atque Varrum longe anteiret, ſed hoc ipſo ita gloriabatur, quaſi quadrigis triumphalibus incederet. Landinus legit Bar. exponens pro elephantis, ſicut in Epodo. Quid tibi vis mulier nigris dignisſima Barris. Sed tamen dicit populos loquaces fuiſſe à loco Sileonas dictos. Ego vero vt viros loquaces dicam cum Porphyrione inuitor, quia dicti ſermonis amari fuiſſe, vt forte Siſenna, & Varrus fuerunt, vt præcurrere equis albis ſit triumphare. Vt vero Barros legam inuitor propter Antitheton, vt Barri, id eſt elephanti nigri, de quibus illud Ennianum quod Virg. ad formicas tranſtulit. It nigrum campis agmen, & Poëta in dicto verſu. Nigris dignisſima Barris, opponantur equis albis. Sed quomodo ſermone vincat Barros, audi. Vicit Siſennas quos Barros, id eſt tardos vincat reſpectu Perſij, quaſi dicat Siſennas Bar. fuiſſe .i. elephantinam tarditatem habuiſſe reſpectu Perſianæ velocitatis, qui quaſi equis albis incideret, de quibus diuerſe citatur verſus Virgilianus, ab Acrone enim, vt poſitus eſt, à Landino ſic. Qui ſuperent candore niues qui curſibus auras. Ordo eſt. Ego opinor notum ſupple eſſe

* Acetū p mordacitate dixit Horat. teſte Doct.

omnibus lippis .ſ. oculorum, aut alterius membri ægritudine laborantibus, & tonſorum ope egentibus, & tonſoribus, id eſt omnibus tonſtrinas frequentantibus, quo pacto, id eſt quomodo Perſius. Hybrida, id eſt mixto genere ex patre Aſiatico, & matre Romana natus, ſit vltus pus atque venenum, id eſt putidam, & fœdam, ac ſcurrilem criminationem. Rupuli (autem Rumpili) pro Rupili cauſa metri, regis, ſcilicet cognomine proſcripti, id eſt proſcriptione expulſi. Hic de quo, id eſt loquor, Perſius exiſtens diues, habebat per magna, id eſt valde magna negocia, Clazomenis, in ea ciuitate Aſiæ, & habebat etiam lites, id eſt contentiones moleſtas (hoc totum Ironice dicit) cum rege, ſcilicet Rupilio ſic cognominato, exiſtens dignus homo, atq; talis ſupple qui poſſit vincere odio, id eſt inuidia, ac moleſtia, regem, id eſt Rupilium, ſed alludit ad vocabulum, quaſi magnum ſit vinceret regem, exiſtens præterea confidens .i. ſibi multum fidens, & tumidus .i. ſuperbus, & inflatus, & ſermonis adeo, ideo in tantum, amari .i. ſalſa reprehenſor, vt præueniret, id eſt anteiret, & vlt præterierit obuertere poſſe, equis albis, id eſt quaſi velocitate albororum equorum fretus, Siſennas .i. homines quantum vis dicaces. Barros .i. Elephantes, vel Elephantos, qui nigri & tardi ſunt, & equis albis, & colore, & motu contrarij.

Ego Redeo ad regem .ſ. ad narrationem conuitiorum regis Rupili .ſ. poſtquam nihil conuenit, id eſt nulla pars concordiæ, & nulla via pacaſcendi eſt inter vtrunque, ſcilicet Rupilium, & Perſium, etenim .i. quia certe, omnes ſupple homines quibus bellum incidit aduerſum .i. cum aduerſario, ſunt moleſti ac infeſti, hoc iure .i. hac proportione, quo .i. quā ſup. ſunt fortes .i. tantum ſolent eſſe moleſti, quantum fortes, & potentes quilibet. n. in contentione cum aduerſario vtitur totis viribus ſuis, ita capitalis .i. vſq; ad caput, id eſt vitæ ablationem, fuit inter Hectora Priamidem, id eſt Priami filium, atque inter Achillem Pelei filium animoſum .i. magnanimum, ita inquam fuit capitalis, vt vltima mors diuideret, & dirimeret, & terminaret, & non ob aliam cauſam niſi quòd ſumma virtus fuit in vtroque, ſi diſcordia vexet .i. titillet, afficiat, torqueat, duo .i. duos, inertes .i. nullam artem, aut virtutem habentes, aut ſi bellum incidat diſparibus, id eſt forti cum imbecillo, vt ſup. incidit Diomedi viro forti cum Glauco Lycio, viro timido, & inerti, pigrior, ſcilicet illorum duorum, dicedat, ſcilicet à lite aut pugna vltro .i. ſine repugnatione aut obſiſtentia, & hoc muneribus miſſis .i. mittens munera fortiori, ſicut Glaucus Diomedi, fertur enim Glaucus aurea arma ſua miſiſſe Diomedi, ab eo ferrea recepturus, vnde ſumpſit comparationem Aulus Gellius lib. ij. cap. xxiij. dicens, Diomedis hercle arma, & Glauci non diſpari magis precio æſtimata ſunt. Sunt qui legant muneribus .ſ. gladiatorijs,

torijs, hoc eſt exercitio dimicandi, miſſis.i.prætermiſſis, Hæc autem omnia dicta ſunt per parentheſim, nam ordo eſt. Poſtquam nihil conuenit inter vtrunque. Bruto prætore &c par.ſ.concertantium, Rupili pro Rupilij, & Perſi pro Perſij, pugnat.i.concertat, non pugnis, ſed lingua ſcurriliter. Bruto prætore tenente.i. dum Brutus prætor teneret, Aſiam ditem.i.diuitem prouinciam, ſic ſup.vti.i.vt, Bacchus, gladiator ille ſtrenuus, non ſit compoſitus i.ad digladiandum ſimul exhibitus populo, melius.i.proportionabilius cum Bitho, alio gladiatore tantundem ſtrenuo. Ipſi ergo acres concurrunt (aut procurrunt) in ius.i.ad prætorem ius dicere ſolitum, hoc eſt contendunt inter ſe, vterque ſup.conuenerit, exiſtens magnum ſpectaculum Perſius exponit cauſam ſup. litis ſuæ, & ridetur ab omni conuentu, ipſe laudat Brutum, & laudat cohortem.i.omnes quibus Brutus præerat, tanquam prætor, & appellat Brutum ſolem Aſiæ.i.maximum lumen, & appellat comites ſup Bruti ſtellas ſalubres.i ſalubrem afferentes, omnes ſup.excepto rege videlicet Rupilio, & ruebat.i.vehementer dicebat, illum videlicet Regem Rupilium, exiſtentem Canem, hoc eſt Caniculam, aut Sirium veniſſe in Aſiam, exiſtentem ſidus inuiſum.i.odioſum agricolis, ruebat inquam.i.præcipitanter, & raptim loquebatur, vt.i.quemadmodum flumen hybernum.i.imbribus ac niuibus hyberno tempore auctum ſupple ruit, quo.i.in quo, vel per quod ſecuris rara.i.aurea quam Mercurius illam ruſtico datus exceaxit, fertur.i.impetu voluitur. Tum Præneſtinus &c.tangit in generali conuitia, quæ Rupilius Præneſtinus in Perſium retecit. Ordo eſt. Tum.i.deinde, Præneſtinus regerit.i.infert, conuitia in Perſium expreſſa, ai bullo i.ex pectore, ſalſo & multum fluente, exiſtens durus vindemiator i.tanquam durus vindemiator (dicitur autem hic per ſyncopam vindemiator, quia vindemiam habet ſecundum longam. Vnde Virg. Non eadem arboribus pendet vindemia noſtris) & inuictus i.inſuperabilis, cui vindemiator, viator.s.iter ſuum faciens, compellans magna voce ipſum cucullum.i.cucullo indutum, aut cucullo aui ſimilem ceſſiſſet.i.victoriam reliquiſſet in conuitijs regerendis. At pro ſed, poſtquam Græcus.ſ.Clazomenius Perſius, eſt perfuſus aceto Italo.i.cantus Italica acerbitate ipſius Præneſtini, ipſe Perſius exclamat, O Brute, ego oro.i.interrogo te per magnos Deos, cur tu qui conſueſti.i.cõſueuiſti, tollere.i.exigere Reges, ſicut Iunius Brutus Tarquinios exegit, & hic Brutus C.Cæſarẽ regni affectatorem Senatu occiderat, cur inquam non iugulas hunc regem ſ.Rupilium? crede mihi, hoc.i.iugulare omnes reges, eſt tuorum operum.i pertinet ad munus, & officium tuum, & ita debes iugulare hunc licet ſolo cognomine regem.

GLAREANVS.

HYBRIDA quo pacto ſit Perſius vlius Hybrida quare dixerit Poëta, Acron vt minimum quinque deſcribit rationes. Sed.ſ.fœcunda eſt ignorantia, melior eſt ratio Plin.lib.viij.cap. xiij. Et ex eo planum, cum is eſſet diuerſis natus parentibus.

Siſennas Barros.

Acron Siſennam Barrum, vnum facit, Porphyrion duos, quanquam in Porphyrione Varrus legitur errore, vt puto codicum. Barri meminit priore epiſtola, vt hominis libidinoſi. Mea quidem opinione Horat Siſennam Barrum vnum intellexit, non duos, alioqui dixiſſet Siſennas Barroſq. vt equis præcurreret albis, quod & carmen patitur. Meminit Doct.in adagio. Equis albis præcurrere. Illud autem conuenit, quod tertio dein verſu, ab Acrone per præteritum perfectum expoſitum eſt. Sed non mirum, cum Glauci, & Diomedis permutatio apud Hom. Iliad.v. notiſſima, ibidem diuerſa narretur. Sed elegantiſſimum eſt quod de aurea ſecuri fabulatur idem Acron. Magis eo in loco Porphyrion placet de abruptis atque nimis altis poëtam loqui, ad quæ non facile eatur ad cædendum ligna. Denique quæ ad finem huius Satyræ de Cuculo dicuntur, maxime intelliguntur ex Plin.lib.xviij.c.xxvj. quæ verba eleganter Doct.tractat in Adagio. Cuculus.

ARGVMENTVM.

In Gracidiam veneficam Neapolitanam, quam Canidiã vocat non vno ioco, inuehitur hac Satyra, in qua Priapum inducit ab illa vexatum, & aliarum veneficijs.

SATYRA VIII.

OLIM truncus eram ficulnus, inutile lignum:
Cum faber incertus ſcannum, faceret ne Priapum:
Maluit eſſe Deum: Deus inde ego furum, auiumque
Maxima formido: nam fures dextra coercet,
Obſcœnoque ruber porrectus ab inguine palus:
Aſt importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa: vetatque nouis conſidere in hortis.
Huc prius anguſtis eiectu cadauera cellis
Conſeruus vilis portanda locabat in arca.
Hoc miſeræ plebi ſtabat commune ſepulchrum,
Pantolabo ſcurræ, Nomentanoque nepoti.
Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
Hic dabat: heredes monimentum ne ſequerentur.
Nunc licet Aeſquilijs habitare ſalubribus: atque
Aggere in aprico ſpaciari: quo modo triſtes
Albis informem ſpectabant oſſibus agrum.
Cum mihi non tantum furesque, feræque ſuetæ
Hunc vexare locum, curæ ſunt, atque labori:
Quantum, carminibus quæ verſant, atque venenis
Humanos animos: has nullo perdere poſſum,
Nec prohibere modo, ſimulac vaga Luna decorum

ASCENSIVS.

OLIM truncus eram) Sicut a principio diximus. Horat. epicureorum dogma diu ſectatus eſt, q ad voluptatem cum corporis, tum animi ſummum bonum trahebant, quo circa etiam morum præcepta nunc ſeuere, non iucunde tradebant, quod & Horatius hic facit, nam volens veneficia atque incantationes ac præſtigias ſtultarum mulierculã taxare, inducit Priapum Deum, ac cuſtodem hortorum id facientem, vel vt id cum voluptate quadam faciat, vel vt innuat id fictitium eſſe. Annotauit.n. Diuus Auguſt. incomparabili vir ſanctus doctrina clarus, Virgil. ex propria perſona Romanorũ regna in Georgicis peritura dixiſſe, q ex Iouis fictione de Iride in Æner.j.dicit. His ego nec metas rerum, nec tempora pono. Imperiũ ſine fine dedi. Diuus aũt Hieronym.huius Satyræ principium etiam citat docens, vel gentiles crediſſe, ſimulacra Deorum Deos non eſſe, nam quis credat penes fabrum eſſe, vt vel Deus, vel ſcamnũ exeat? Dicitur aũt Priapus
Priapus
hortorum Deus propter fertilitatem eorum. Eſt enim fœcunditatis Deus, Nam ob membri virilis immoderatam magnitudinem ex Helleſpõto primum eiectus, deinde pro Deo habitus eſt, vnde Virg. Helleſpontiaci ſeruet tutela Priapi. Loquitur autem Priapus dicẽs primum, quis ſit, & quomodo ſit poſitus cuſtos hortorum in Exquilijs, vbi quondã plebeiorum ſepulchra erant, quæ veneficæ frequentare ſolebant, & nunc vbi habitari cœperunt & coli, abiectis veneficis magnorum virorum eſt habitatio, deinde narrat quomodo veneficia ſua illic exercere ſolebant. Ordo eſt. Ego, inquit, Priapus eram olim truncus ficulnus.i.ex ficu arbore truncata decliuus, exiſtens lignum inutile, cum.i.quando faber.ſ. lignarius, ac ſtatuarius incertus, id eſt dubius an ſupp. faceret ex illo trunco ſcamnum ne pro an Priapum, maluit eſſe Deum.ſ.hortorum, hoc eſt me Priapum.ſ.inde.i.ex ea re, quia maluit eſſe Deum vel inde.i.eo tempore, quo maluit eſſe Deũ, ego ſup ſum Deus, exiſtens maxima formido furum & auium. Nam dextra ſup manus, armata ſ. falce, coërcet fures i.vetat ne accedant, & palus ruber.i.mentula aut penis virilis rubens propter ſalacitatem, porrectus.i. extẽſus, ab inguine obſcœno.i. à pudendis mẽbris, coërcet ſup. fures, hic patet quod in principio diximus, Satyricos Satyros Deos petulantes, & laſciuos induxiſſe, vt per eos obſcœna, & laſciua enunciet, nam eo modo hic Priapum inducit turpiſſima minantẽ, videlicet ſtuprum maſculoſq; ſi hortum ingrediantur,
quod

Protulit os: quin oſſa legant, herbaſque nocenteis,
Vidi egomet nigra ſuccinctam vadere palla
Canidiam pedibus nudis, paſſoque capillo,
Cum ſagana maiore vlulantem. (pallor vtraſque
Fecerat horrendas aſpectu) ſcalpere terram
Vnguibus, & pullam diuellere mordicus agnam
Cœperunt. cruor infoſſam confuſus: vt inde
Maneis elicerent animas reſponſa daturas.
Lanea & effigies erat, altera cerea: maior
Lanea, quæ pœnis compeſceret inferiorem.
Cerea ſuppliciter ſtabat ſeruilibus, vtque
Iam peritura, modis. Hecatem vocat altera, ſæuam
Altera Tiſiphonem. ſerpentes, atque videres
Infernas errare canes: Lunamque rubentem,
Ne foret his teſtis, poſt magna latere ſepulchra.
Mentior at ſiquid: merdis caput inquiner albis
Coruorum: atque in me veniat mictum, atque cacatum
Iulius, & fragilis Pedatia, furque Voranus.
Singula quid memorem? quo pacto alterna loquentes
Vmbræ cum Sagana reſonarent triſtes, & acutum?
Vtque lupi barbam variæ cum dente colubræ
Abdiderint furtim terris? & imagine cerea
Largior arſerit ignis? & vt non teſtis inultus
Horruerim voces furiarum, & facta duarum?
Nam, diſploſa ſonat quantum veſica, pepedi
Diffiſa nate ficus. at illæ currere in vrbem.
Canidiæ denteis, altum Saganæ caliendrum
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
Vincula, cum magno riſuque, iocoque videres.

qood in Priapea ſiue Virgilia-
na, ſeu Ouidiana. obſcœno cer-
te carmine apertius facit, dicēs,
Pedicabere fur ſemel, ſed idem.
Si poſtus fueris his, rumabo &c.
vbi etiam oſtendit falcem habe
re in manu, dicens Quod ſim li
gneus, vt vides Priapus. Et falx
lignea, ligneusq́. penis Prendā
te tamen &c. Illic autem penē
.i. caudam virilem vocat, quem
hic palum. Et autem palus ſe-
cūdę declinationis, & priori lō
ga ſtipes ſicut à gallis, ad quos
vites ligantur, pali vocantur.
Sed redeo ad ordinem. Eſt er-
go formido furum, quia dextra
tenens falcem, & membrum vi
rile ſtupſum minitans arcet fu-
res. Ast. i. ſed, arundo fixa in ver
tice. i. ſummitate capitis mei, ter
ret volucres importunas, & ve-
tat ſupp. eas conſidere. i. locum
capere, dum ſidunt. i. deſcen-
dunt ex aëre, in nouis hortis. i.
paulo ante illic coli cœptis. Cō
ſeruus. i. aliquis cō alio tam de
functo eiuſdem domini ſeruus,
locabat. i. includebat in vili ar-
ca, cadauera, conſerui, ſcilicet
ſui, eiecta. ſ. cum contemptu, cœ
lis anguſtijs, id eſt tugurijs, ac
domunculis ſeu humilibus caſis
miſerorum, locabat inquam pri
us, id eſt antea portanda, id eſt
vt portentur, huc. i. ad hunc lo-
cum. Nam hoc. i. quod hoc lo-
co erat ſepulcrum, ſtabat. i. para
tum erat commune ſepulchrum miſeræ plebi, videlicet Pantola
bo ſcurræ, & Nomentano nepoti. i. guloſo, & luxurioſo, qui pa-
trimonium ſuum abligurierat, ſicut hodie cum perditis homini
bus minamur defore in quo ſepeliantur, dicunt ſibi hoſpitale nō
defuturum. Hic cippus. i. hic ſepulturæ locus, dabat. i. concede-
bat miſeris, & perditis ſepeliendis, in fronte. i. ab ea parte, qua
viam publicam contingit mille pedes, & trecentos ſupp. pedes,
in agrum. i. ab ea parte, qua in agrum vergit, dabat in quam ſic,
ne. i. vt non, vt heredes non ſequerentur. i. non vendicarent ſibi
monimentum. i. hoc ſepulchrum commune. Videntur tamen
Commentarij aliter intelligendum velle, vt ſit ordo. Aliquis
ſupple diues dabat. i. inſcribebat in ſepulchro, hic cippus. i. hoc
ſepulchrum, habeat ſup. vel teneat, mille pedes in fronte, & tre-
centes in agrum. i. agrum verſus. Item dabat. i. inſcribebat, ne he
redes ſequantur hoc monimentum. Et ita hæc verba. Mille in
fronte pedes trecentos cippus in agrum erant ſcripta ab vna par
te ſepulchri, ab alia autem H.M.H. N.S. i. heredes monimētum
hoc ne ſequantur, & ita vt in talibus ſuperſcriptionibus ſolet,
ſubintelligitur verbum, quod conſtruatur cum nominatiuo cip
pus, videlicet habet, aut, tenet, aut vendicat ſibi. Lādinus autem
vult Nomentanum illud ſibi ſepulchrum conſtruxiſſe, quod o-
mnino non placet. Nam mens poetæ eſt notare illos perditos
homines, qui omnibus ſuis conſumptis in communi miſerorum
ſepultura ſepeliendi eſſent, non qui ſibi pompoſam extruxerūt.
Præterea ne irreligioſe Mœcenas, atque alij qui Eſquilias habi
tabant, ſepulchra violaſſe putentur de ſe ſcribit magnitudinem
eius. Sed pergendum eſt. Licet nunc habitare in Eſquilijs. i. il-
lo colle qui vnus ex ſeptem muro Romano incloſis eſt, ſalubri-
bus. i. ſalutem afferentibus, eo quód locus iam mundus à ſpurci-
tijs cadauerum a veneficis olim erectorum, atque licet ſpatiari. i.
deambulare, in aprico. i. Soli expoſito, & mundo, aggere. i. accu-
mulatione terrarum, ab aggerendo. n. dicitur, quo. i. in quo agge-
re, triſtes. i. lugubres aliud cadauer ſepulturi, ſpectabant. i. aſpicie
bant, modo. i. paulo ante, agrum in formem. i. fœdatum, oſſibus
albis. i. eiectis & à pluuia dealbatis, cum. i. quo tempore, fures, &
feræ ſuetæ. i. conſuetæ (diuiſit autem ſyllabam primam, & fecit
triſyllabum, quomodo etiam ſuauis reperitur vexare). i. infeſta-
re hunc locum, non ſunt mihi tantum. i. intantum curæ, atque la
bori, quantum ſupple mihi curæ, & labori ſunt ſupple veneficę,

& incantatrices, quæ verſant. i.
inuertunt, & peruertunt frequē
ter, carminibus. i. per incantatio
nes, atque venenis. i. per venefi-
cia, animos humanos, ego nul-
lo modo poſſum perdere. i. fun
ditus deſtruere, & extirpare, aut
prohibere, ne. ſ. huc veniant has
.ſ. veneficas, ſimul ac. i. mox vt:
Luna vaga. i. mutabilis, aut per
cœlum ſuum errans, protulit os
decorum. i. in quouis nouilu-
nio, quin. i. quo, minus. i. vt nō,
tales ſup. mulieres, legant. i. col
ligant, oſſa. ſ. defunctorum, ad
Necromātiam. ſ. conducere pu
tata, & herbas nocentes. i. faſci-
natorias, ac venenoſas. Vidi
egomet, hoc Tragicum eſſe ſa-
tis Acron admonuerit, niſi lite-
rarum rerumque rudibus hanc
operam ſuſceperimus. Sciat er-
go tardiuſculus, Tragœdiam
eſſe altiſonam, & affectionis ple
nam, plus autem mouent quæ
ſunt oculis ſubiecta fidelibus,
vt dicit auctor noſter in Poëti-
ca. Proinde quia ſe vidiſſe dicit
rem ſtuporis plenam, verſus
Tragice nimirum prolatus eſt.
Ordo eſt. Egomet, inquit Pria
pus, vidi Canidiam, veneficam
illam, & vnguentariam Neapo
litanam, vadere. i. incedere nu-
dis pedibus, exiſtentem ſuccin
ctam pulla. i. nigra palla, vel ne
videatur, vel potius quia Ne-
cromāticis & omnibus rebus ad
inferos ſpectantibus niger color accommodatior. Palla autem
veſtis muliebris maxime græca, & vidi eam vlulantem cūm Sa-
gana maiore. i. prouectioris ætatis, quę duę erant Saganæ, niſi for
te legendum ſic cum Saga. i. venefica maiore. i. peritiore, quā ipſa
ſit & hoc capillo paſſo. i. diſperſo, pallor fecerat vtraſque horren
das. i. terribiles aſpectu, ipſæ veneficæ ſup. cœperunt ſcalpere. i. ef
fodere terram vnguibus, & diuellere. i. dilacerare, mordicus. i. per
morſus ſeu mordendo, agnam pullam. i. nigram, cruor ipſius a-
gnæ confuſus. i. ſimul & mixtim fuſus, ſup. eſt in foſſam, quam
vnguibus fecerant, vt ipſæ elicerent. i. euocarent. inde. i. ex foſ-
ſis, animas Manes. i. ad ſepulchra manentes, daturas reſponſa.
Sanguine. n. credebāt animæ gaudere, & erat effigies, hominea
.i. effictio, lanea. i. ex lana facta: & erat altera. ſ. effigies maior, ce
rea. i. ex cera facta. Lanea ſup. erat qui. i. ideo, vt compeſceret. i. cō
ſtringeret, pœnis. i. per pœnas & compreſſionem, inferiorem. i.
ceream inferius poſitam, cerea ſupp. imago ex cera facta, ſtabat
ſuppliciter. i. humiliter & quaſi ſubiecta, que, pro &, vt. i. quaſi ſup
ple ſtaret iam peritura. i. affligēda, modis ſeruilibus. i. quibus ſer
ui affligi ſolent. i. immaniter & ſine clementia. Altera. ſ. venefi
carum, vocat Hecatem. i. Reginam infernalem Proſerpinam, alte
ra. i. reliqua, ſup. venefica, vocat. i. inuocat ſæuam Tiſiphonem,
Furiam illam infernalem. Tu videres. i. quilibet qui tunc illic
eſſet, videre poſſet, ſerpentes & canes infernas. i. infernales erra
re. i. vagare, circa. ſ. ea loca, & videres Lunam rubentem. i. verecū
dantem, latere poſt magna ſepulchra, ne foret teſtis. i. cōſcia, hu
.ſ. factis veneficarum. Vel ſic, videres rubentem. i. erubeſcentem
de turpibus auſis earum. Et videres veneficas latere poſt magna
ſepulchra, ne Luna aut alius foret teſtis his. At. i. ſed, ſi inquit
Priapus, ego mentior, quid. i. aliquid. i. in aliquo, inquiner. i. per-
mitto vt inquiner, ac polluar, caput. i. habeam caput inquinatum,
merdis albis. i. ſtercore ac oleto de more albo coruorum, atque
Iulius vir ille turpis & infamis, & Pedatia vir ille fragilis. i. (ſi
noui ingenium Poetæ) impotens retinendæ alui, & Voranus fur
.i. turpiſſimus & viliſſimus quiſque veniat mictum, atque caca-
tum in me. (Quid). i. ad quid, ego memorem. i. narrem ſingula,
quo pacto. i. quomodo vmbræ. i. animæ vocatæ ab Inferis loquē
tes cum Sagana alterna. i. alternatim, reſonarent triſte. i. triſtiter,
& acutum. i. acute & ſtridule. Atque ut ſupple uel lege utque. i.
& ut qualiter ipſæ abdiderit. i. occultauerit, furtim. i. ſecrete, cere
cis

ris.i.io terris, barbam lupi. (Nam, vt Plin.ſcribit lupi roſtrum inueteratum veneficijs reſiſtere aiunt, & ob id portis præfigunt) cum dente colubræ variæ.i.maculoſæ, & vt ſupple ignis largior, id eſt ſatis largus, arſerit imagine cerea.i.ex imagine ex cera facta. Vbi nota quòd maluit hypermetrum i.verſum ſuperabundantem in ſyllaba facere, quam minus latine dicere Imagine ceræ. Sic & Virg.in conſimilibus conſimiles hypermetros fecit, cum in alijs apud eum ſyllaba abundans per vocalem ſequẽtem conſumatur. In bis autem videtur quædam implicata ſynæreſis, ſed prolixior ſio. & vt, id eſt qualiter, ego.ſ.Priapus, borruerim.i.horrore præ timore concuſſus formidauerim, voces & Fata, aut ſacta, duarum Furiarum, exiſtens teſtis, id eſt conſcius eius facti, non inultus, id eſt non ſine vindicta id tranſire paſſus. Nam ego ficus, id eſt exiſtens ſtatua ficulna, pepedi, id eſt bombum feci, nate diffiſſa, id eſt diſſoluta & diſploſa, tantum ſupple quantum veſica diſploſa, id eſt compreſſu manuum, cum ſit venti plena, rupta ſonat, at, id eſt ſed illæ, ſcilicet veneficæ, currere ſupple cœperunt, aut currere pro currebant in vrbem, cum, id eſſet ſub mœnibus, & tu videres cum riſu & ioco magno.i.quilibet illic exiſtens videre poſſet, dentes, ſcilicet ſerpentinos, quos ſecum attulerat, aut mortuorum, quos excuſſerat, aut proprios, cum vetula eſſet, excidere, id eſt intercidere. Canidiæ veneficæ illi, & videres alium caliendrum.i.ornamentum capitis, excidere Saganæ.i.alteri veneficæ, & videres cum riſu & ioco herbas, atque vincula.i.licia quædam diuerſorum colorum (de quibus in Bucol.

Terna tibi hoc primum triplici diuerſa colore
Licia circumdo)

Incantata.i.incantationibus affecta, excidere lacertis.i.ex brachijs eius.

Lupi roſtrum

Hypermetrum

NAM fures dextra coërcet. Quia fuſtem tenens figuratur, inquit Acrõ. At in Priapeis falcem habere fingitur. Quod aut poſt aliquot verſus de cippo dicitur. Mille pedes in fronte, ad viam verſum intelligitur, introrſum autem trecentos. Eſt nihilo minus longitudo ſecundùm mille, latitudo ſecundùm trecentos pedes intelligendo. Si quidem omni in re maiori diſtantiæ lõgitudo attribuitur, vt auctor eſt Ptol.lib.j.Geographiæ, cap.vj. Acron tamen contra exponit. Illud autem quod poſtea de luna rubente dicitur, ne forte bis teſtis, poſt magna latere ſepulcra, idem Acron de veneficijs intelligit. Sed quomodo ea latere volebant, ne eſſent conſciæ? Illud Caliendrum etiam ſatis diuerſe à commentatoribus expoſitum. At ſi dentes appoſititios Canidiæ vt vetulæ per iocum ac riſum excidiſſe intelligimus, quadrat nimirum & Saganæ ſuppoſititium crinem, quem pro naturalibus capillis accipiebat, excidiſſe, id quod innuit Acron. Nam quod Gibbam Porphyrion ait, non intelligo. GLAR.

ARGVMENTVM.

Importunam garrulitatem, & ineptias carpit ſuppreſſo nomine.

SATYRA IX.

IBAM forte via Sacra (ſicut meus eſt mos)
Neſcio quid meditans nugarum, totus in illis.
Occurrit quidam notus mihi nomine tantum,
Arreptaque manu, quid agis dulciſsime rerum?
Suauiter vt nunc eſt, inquam: & cupia omnia, quæ vis.
Cum aſſectaretur: nunquid vis? occupo: at ille,
Noris nos, inquit. docti ſumus. hic ego, pluris
Hoc, inquam, mihi eris. miſere diſcedere quærens,
Ire modo ocyus: interdum conſiſtere: in aurem
Dicere neſcio quid puero: cum ſudor ad imus
Manaret talos. ò te Bollane cerebri
Felicem, aiebam tacitus. cum quid libet ille
Garriret: vicos, vrbem laudaret. vt illi
Nil reſpondebam: miſere cupis, inquit, abire,
Iandudum video: ſed nil agis: vſque tenebo,
Perſequar. hinc quò nunc iter eſt tibi? nil opus eſt te
Circumagi: quendam volo viſere, non tibi notum:
Trans Tiberim longe cubat is prope Cæſaris hortos,
Nil habeo, quod agam: & nõ ſum piger: vſq; ſequar te.
Demitto auriculas: vt iniquæ mentis aſellus,
Cum grauius dorſo ſubijt onus. incipit ille.
Si bene me noui, non Viſcum pluris amicum,
Non Varium facies. nam quis me ſcribere plureis,
Aut citius poſsit verſus? quis membra mouere
Mollius? inuideat quod & Hermogenes, ego canto.
Interpellandi locus hic erat. eſt tibi mater?
Cognati? quis te ſaluo eſt opus? haud mihi quiſquam.
Omnes compoſui felices. nunc ego reſto.
Confice. nanque inſtat fatum mihi triſte: Sabella
Quod puero cecinit, diuina mota anus vrna.

ASCENSIVS.

IBAM forte via &c.) Garrulum quendam lepide taxãs, docet ineptam loquacitatem oĩbus fugiẽdam eſſe. Vtitur aũt ſermone valde humili, ita vt ferè neſcias metricone an ſoluto, ſed id non ſine arte, vt non inerti conſtat: Inertibus autem monſtrari paucis non poſſet. Illud tñ dixero, ſolere doctos, iuxta rerum qualitatem & perſonarum cum quibus loquantur varietatem, ſtylũ mutare, nam aliter ad literarum virum & ſcribes & loqueris, aliter ad imperitum, quia ergo cũ imperito ſermonem facit, pedeſtri vtitur ſtylo. Ordo eſt. Ego ibam forte, non quòd fortuitum eſſet ꝙ iret, ſed ꝙ tunc iret, cum ille, de quo locuturus eſt, accurrit in Sacra via, quæ.ſ. à porta Triumphali ad Capitolium ferebat, ibam, inquit, meditans.i.cogitans, neſcio quid nugarum.i.facilium verſiculorum, vbi per modeſtiam verſiculos ſuos extenuat ſicut meus eſt mos, exiſtẽs etiam totus in illis .ſ.nugis.i.totus occupatus in cõponendis quibuſdam verſibus, forte Satyricis, quidam homo notus mihi tantum.i.ſolummodo nomine, accurrit, aut occurrit.ſ.ad me, que pro &, ipſe ſup. ait, arrepta manu.i.poſtquam arripuit manum meam, ò dulciſſime ſupp.amice, quid rerum, id eſt quas res agis? ego inquam.i. reſpondeo, dicit Poëta, ſuauiter .i.ſatis dulciter ſup.ago: vt.i.ſecundũ ꝙ nũc eſt.ſ.ſtatus meus, & cupio.i.volo etiam omnia, quæ tu vis.i.volo tibi complacere in omnibus, hoc autem dicere ſolent volentes diſcedere, ſed cum, id eſt quãdo ille improbꝰ .ſ.aſſectaretur.i.continue ſequeretur me, ego occupio.i.priuſq̃ me alloquatur, alloquor ipſum dicens. Num.i.nõne vis: quid.i. aliquid? At.i.ſed: ille.ſ.accurrens, inquit. O Horati noris.i. noueris ne nos? nos ſumus docti, ego dicit Poëta, inquam.i.dico hic.i.ad hoc dictum illius, tu eris.i.reputaberis: mihi.i.à me: hoc.i.propter hoc, vel pro iãio, pluris.i.maiori precio.i. pluris te propterea faciam ꝙ doctus es, & ego cupiens miſere.i.vſq; ad miſeram afflictionem animi, diſcedere ab illo, ire ſup. cœpi, vel ire.i.ibam: modo.i.aliquando ocyus, & conſiſtere.i.conſiſtebam. interdum.i.aliquando, & dicere.i.dicebam, puero.i.miniſtro meo, neſcio q̃d in aurem cum.i.quando ſudor.ſ.ex oppreſſione illius viri, manaret.i.diſtillaret mihi ad imos talos, ego tacitus, hoc eſt in animo meo, aiebam, o Bolane ſup. dico te felicem cerebri.i.habẽtem felix cerebrum, qui cum ſis cerebroſus illius ineptias & importunitatẽ ferre non poſſes, ſed ſtatim exprobrares, cum.i.quãdo, ille garriret quidlibet.i.quamlibet rem inutilem, & cum ſup.laudaret vicos & vrbem, vt.i.poſtquam, ego nihil rñdebam illi, ipſe inquit, ego video.i.cognoſco iã dudum, tu cupis miſere.i.valde, abire.i.diſcedere à me, ſed tu nil agis.i.fruſtra laboras, ego tenebo ſup.vſque.i.ſemper, & ſupple perſequar.i.ad finem vſque ſequar te, quo eſt tibi iter, hinc.i. ab hoc loco. Nil.i.in nullo, eſt opus.i.expediens, te circumagi .i.quærere diuerticula, vt à me diſcedas. Reſpondet Horat. Ego volo viſere quendam, non notum tibi, trãs Tyberim, is cubat.ſ.ægrotans, longe.i.remote ab hoc loco propè hortos Cęſaris. Gar.reſpondet. Ego nihil habeo quod agam, & ego non ſum piger, ego ſequar te vſque,

Hunc neque dira venena nec hoſticus auferet enſis,
Nec laterum dolor, aut tuſsis, nec tarda podagra.
Garrulus hunc quando conſumet cunque: loquaceis,
Si ſapiat, vitet: ſimulac adoleuerit ætas.
Ventum erat ad Veſtæ, quarta iam parte diei
Præterita: & caſu tunc reſpondere vadato
Debebat: quod ni feciſſet: perdere litem.
Si me amas, inquit, paulum hic ades. inteream, ſi
Aut valeo ſtare: aut noui ciuilia iura:
Et propero, quò ſcis. dubius ſum, quid faciam, inquis:
Te ne relinquam an rem. me ſodes. non faciam, ille,
Et præcedere cœpit. ego, vt contendere durum eſt
Cum victore ſequor. Mœcenas quo modo tecum?
Hinc repetit, paucorum, hominum, & mentis bene ſanæ?
Nemo dexterius fortuna eſt vſus. Haberes
Magnum adiutorem: poſſet qui ferre ſecundas:
Hunc hominem ſi velles tradere. diſpeream, ni
Summoſſes omneis. non iſto viuimus illic,
Quo tu rere, modo. domus hac nec purior vlla eſt:
Nec magis his aliena malis. nil mi officit vnquam:
Ditior hic, aut eſt quia doctior. eſt locus vni
Cuique ſuus. magnum narras, vix credibile. atqui
Sic habet. accendis, quare cupiam magis illi
Proximus eſſe. * velis tantummodo: quæ tua virtus,
Expugnabis. & eſt qui vinci poſsit: eoque
Difficileis aditus primos habet. haud mihi deero:
Muneribus ſeruos corrumpam: non, hodie ſi
Excluſus fuero, deſiſtam: tempora quæram;
Occurram in triuijs: deducam, nil ſine magno
Vita labore dedit mortalibus. hæc dum agit: ecce
Fuſcus Ariſtius occurit mihi carus: & illum
Qui pulchre noſſet. conſiſtimus: vnde venis? &
Quo tendis? rogat: & reſpondet. vellere cœpi:
Et prenſare manu lentiſsima brachia, nutans,
Diſtorquens oculos: vt me eriperet. male ſalſus
Ridens diſsimularet. meum iecur vrere bilis.
Certe neſcio quid ſecreto velle loqui te
Aiebas mecum. memini bene: ſed meliori
Tempore dicam: hodie triceſima ſabbata. vin tu
Curtis Iudæis oppedere? nulla mihi inquam
Relligio eſt. At mi ſum paulo infirmior, vnus
Multorum: ignoſces: alias loquar. hunccine ſolem
Tam nigrum ſurrexe mihi? fugit improbus: ac me
Sub cultro linquit. caſu venit obuius illi
Aduerſarius: &, quò tu turpiſsime? magna
Exclamat voce: &, licet ante ſtari? ego vero
Oppono auriculam. rapit in ius: clamor vtrinque;
Vndique concurſus: ſic me ſeruauit Apollo.

.i. ſemper, vel vſque ad eum locum, Ego, inquit Poeta, demitto.i. deorſum mitto auriculas. vt.i. quemadmodum, aſellus inique.i. non ſatis fortis: mentis.i. animi: cum.i. quando, ipſe aſinus ſubijt dorſo onus grauius quam ſup. poſſit ferre. Ille.ſ. Garrulus incipit ſup. dicere. Si ego bene noui me, tu nô facies.i. reputabis. pluris.i. maioris valoris. Viſcum illum diſertum hominem, & nô facies pluris Varium amicum, quam ſupp. me. Nam quis poſſit ſcribere verſum plures.i. plures, aut, citius, me.i. quam ego? q.d. nemo, quis ſup. poſſit mouere mêbra ſua mollius.i. agilius? ego canto ſup. tam bene: quod Hermogenes.ſ. Tigellius inuideat. Locus interpellandi.i. interrûpendi ſermonem eius erat hic.i. hoc loco, dicit ergo Poëta. Eſt tibi mater.i. habes ne adhuc matrem? Cognati ſup. ſunt ne tibi? quis.i. quibus opus eſt te ſaluo.i. tua ſalute? Reſpondet Garrulus: haud quiſquam.i. nullus ſup. eſt mihi: ego compoſui.i. ſimul poſui in ſedib. ſuis, hoc eſt in ſepulchro oês. Reſpondet Poeta. Felices ſupple ſunt illi, quos ſæpe lauiſti, ego reſto ſup. componendus & interficiendus à te, confice.i. occide me garrulitate tua. Nanque triſte Fatû: quod anus.i. vetula, Sabella.i. ex Sabinis oriûda, cecinit mihi puero.i. cum eſſem puer, & hoc vrna diuina.s. in qua erant diuinationum ſortes: mota.i. concuſſa, vt ſortes caſu educeret, inſtat mihi.i. imminet iam mihi, & vrget me. Carmen autem ipſius anus erat quod ſequitur. Neque dira venena.i. infectiones venenoſæ, auferent ſup. hûc .ſ. puerum, nec enſis hoſticus.i. hoſtilis, auferet.i. tollet è vita, hunc ſup. puerum, nec dolor laterum auferet hunc, aut tuſſis, aut podagra.i. ęgritudo pedum, tarda.i. tardos faciens, ſup. non auferet hunc, quando.i. quando quidem, Garrulus.i. vir linguoſus, côſumet.i. conficiet, hunc.ſ. puerum, que pro &, cum.i. quando, Garrulus.ſ. conſumet hunc, ipſe vitet.i. vitauerit, ſi ſapiat.i. ſapiens ſit, loquaces.i. multum & aſſidue loquêtes, ſimulatq;.i. mox cû, ætas ſup. eius, adoleuerit.i. adulta fuerit. (Ventum erat &c.) Perſequitur reliquam partem itineris ſui cum Garrulo illo. Ordo autem eſt. Ventum erat.ſ. a nobis, hoc eſt nos venimus ad Veſtæ ſup. ædem aut templum, & hoc quarta parte diei iam præterita, & debebat.ſ. ille Garrulus, nunc, id eſt in illa hora caſu.i. a caſu reſpondere vadato.i. illi cui vadem conſtituerat, quod.i. quam rem, ni, id eſt niſi feciſſet, debebat ſup. perdere litem.i. rem ſuam & ius litigandi, & inqt, ſcilicet Garrulus, ſi me amas ades.i. auxilio ſis mihi, paulum.i. modicum, hic.i. hoc loco, aut in hac re, ibi aduerte ſyllabam me, non abſumi per vocalem ſequentem, ſed corripi ſicut in illo Virgiliano. Vale, inquit, Iolla. Reſpondet Horatius. Inteream.i. moriar ſi aut valeo ſtare, ad iudicium.ſ. aut ſi noui iura ciuilia. Et.i. inſuper, propero.i. feſtino, ſupple eo quo ſcis.ſ. me properare, hoc eſt ad amicum trans Tyberim, & ita ſcribendum eſt ſcis, quamuis textus ferè habeant ius, ſupp. mecum profectu-

* Ab hoc verbo velis incipiêdo oîa Gar. dicere & Aciô & Bonfin. teſtatur

rus. Reſpondet Garrulus, inqt. Ego ſum dubius quid faciâ, ne pro an, ego relinquam te. an rê .i. litem meam. Reſpondet Horatius blandiens, ac dicens. Sodes, quod blandientis eſt, q.d. ſi audes, amabo, me ſup. relinquas. Ille ſup. inquit. Non faciam.i. non relinquam te, ſed potius rê meam, & cœpit præcedere, ego, inquit Poëta, ſequor cum victore.i. eo qui me vicit, vt.i. ſecundum quod, durum eſt contendere cum tam importuno homine, hic.ſ. Garrulus, repetit.i. iterum incipit dicere, quomodo Mœcenas tecum ſup. viuit? Mœcenas ſup. dicit Poëta, eſt paucorum hominum, & mentis bene ſanæ, vt ſic in deſperationem induceret Garrulum ne ſperet poſſe ab eo recipi, aut vt ſic honeſte garrulitatem illius refrenaret, & hoc melius, quâ vt dicantur verba Garruli, qui tamen id volet dicere, ordo erit. Quomodo Mœcenas exiſtens paucorû hominum & mentis bene ſanæ, tecum ſupp. viuit? nemo eſt vſus dexterius.i. felicius, fortuna.ſ. proſpera ſup quam tu, q in talis viri familia viuis, tu o Horati haberes magnû adiutorem, q poſſet ferre.i. gerere & ſuſtinere tecum ſecundas partes.ſ. in famulatu & obſequio, ſi velles tradere ſup. Mœcenati cum hominê .i. me. hic.n. ad primam perſonam pertinet. Diſpeream ni.i. niſi, ſi tu me adiutorê haberes, tu ſummoſſes.i. ſummouiſſes omnes è domo Mœcenatis, & ſolus illic regnares reſpôdet Poëta. Non viuimus illic &c. Sunt qui ſic conſtruant, vt dicat Poëta. Diſperream ni ſubmoſſes, hoc eſt expelleres oês qui in domo ſumus, quia nô poſſumus te ferre, nos nô viuimus illic.i. in domo Mœcenatis eo modo, quo tu rere.i. arbitraris, nec vlla domus eſt purior hac.ſ. domo noſtra, nec magis aliena.i. purior his malis.ſ. adulationibus & garrulitatibus, quæ in te ſunt. Nil .s. non aliquid, ditior nô officit .i. non nocet mihi aliqd, vt in aliquo, hic.i. in hac domo nra, vnq.i. quouis tpa. aut quia qs doctior eſt ſup. alteri, non ideo officit hic cuiquam. ſuus.i. proprius locus eſt vnicuique. Reſpondet Garrulus. Tu narras magnum.i. rem magnam, & vix credibile.i. rem vix credibilem. Reſpondet Horat. Atqui.i. ſed certe, ſic habet ſup. res ſe.i. ita tamen eſt, vt dixi. Reſpondet Garrulus. Tu accendis.i. ardentius inſtigas me, quare ego cupiam magis eſſe proximus illi.i. Mœcenati, ô Horati velis tantummodo .i. duntaxat, me iuuare vt recipiat à Mœcenate, tu (quę tua eſt virtus.i. ſecundùm quòd in te eſt virtus) expugnabis.i. impetrabis à Mœcenate quod voles, & ipſe ſup. Mœcenas eſt ſup. talis.i. multum manſuetus, facilis, & exorabilis, qui poſſit vinci.i. exorari. Et ita in perſona aliena taxat facilitatem Mœcenatis, forte ridêtis eum hęc legeret. vnde dictum eſt. Omne vafer vitium &c. Reſpondet Horat. Eoque.i. & ideo, quia ſcit ſe faciliter exorari ſolere, ipſe habet primos aditus difficiles.i. non permittit ſe faciliter à quolibet ſupplicaturo adiri. Reſpondet Gar. Haud.i. non, deero mihi.i. non ero negligens in cauſa mea. Bonfinius tamen

vult

vult etiam illa verba. Eoque difficiles aditus primos habet, eſſe Garruli vt ſit ſenſus. Et eſt ſup. Mœcenas talis qui poſſit vinci, eoque .i. & ideo, quia ſentit ſe facilem & exorabilem, habet primos aditus difficiles, ſed in remedium illius difficultatis vtar perſeuerantia, haud deero mihi, ego corrumpam ſeruos muneribus, & ego non deſiſtam, ſi .i. tametſi, ego fuero exclufus hodie, ego quæram tempora.i.opportunitatem temporis, occurram Mœcenati ſup. in triuijs .i. vijs publicis, deducam ſupp. eum domum. Non ſine magno, alij textus habent. Nil, vt ſit. Vita nil dedit mortalibus ſine magno labore, aut legendo non, ſic. Vita non dedit mortalibus ſup. quidquam ſine magno labore. Dum, inquit Poëta, ille.ſ.Garr. ait hæc: Fuſ. Ariſtius grammaticus exiſtens carus mihi, & qui pulchre noſſet illum.ſ.Gar. occurrit mihi, nos conſiſtimus i.ſimul ſtamus in occurſu.ſ.Fuſcus, & ego, & Fuſcus ſup.rogat.i.interrogat ſup.me, vnde venis, & quo tendis? & reſponde, ſup.mihi.i.interroganti. Ego cœpi vellere.i.vellicare, & pro .i. prenſare .i. velle accipere, manu ſup. mea lentiſſima brachia illius, nutans .i. nutu illi ſignum faciens, & diſtorquens oculos .i. oblique conniuens, vt eriperet me ab illo .ſ. Garrulo. ſed ſup. Fuſcus male.i.multum, & in malum meum. ſalſus.i.facetus irriſor, diſſimulare .i. diſſimulabat .ſ. ſe non intelligere quid vellem, & hoc ridens, bilis .i. cholera, hoc eſt amara indignatio mouens mihi ſtomachum, vrere.i.vrebat, vel cœpit ſupple vrere meum iecur. Et dicebam ſup. ad Fuſcum, certe ò Fuſce, tu aiebas te velle loqui mecum neſcio quid ſecreto.i.in ſecreto. Reſpondet Fuſcus. Ego bene memini ſupple hoc dixiſſe, quamuis non dixerit, ſed ego dicam tibi tempore meliore .i. conuenientiore. Sabbata trigeſima, quæ.ſ.Iudæi maxime obſeruant, ſunt ſup.hodie, vin' .i. vis ne ò Horati, oppedere.i.obtemperare. Iudæis curtis.i.curtatis, præputijs, hoc eſt circuncisis? Reſpondet Horat. Nulla religio eſt mihi vnquam, hoc, vt, Epicureus dixit, ſi generaliter accipiatur. Aut intelligatur ſpecialiter ſic. Nulla ſup. Iudæorum religio fuit mihi vnquam, Reſpondet Fuſcus. At.i.ſed, religio.i.obſeruatio cerimoniarum diuinarum, eſt ſup. mi .i. mihi, ego ſum paulo .i. aliquanto infirmior, exiſtens vnus multorum .i. quales multi ſunt, vel in quo vno ſi moriar, multi mihi immo omnes cenſeantur mori, & ego debeo colere Deum vt mihi vitam conſeruet, ignoſces .i. veniam igitur dabis mihi Horati, ſi nunc ad feſta Iudæorum propero, ego loquar alias .i. alio tempore tecum. Exclamat Horat. vt ille aufugerat. Hunccine.i.hunc ne ſup.æquum, aut dijs placitum eſt. Solem ſurrexe, pro ſurrexiſſe mihi tam nigrum .i.tam infauſtum? Fuſcus ſup.improbus fugit, ac linquit me ſub cultro.i.ſub garrulitate huius hominis qua occidor. Aduerſarius cui.ſ.dies erat conſtituta à Gar. venit caſu.i.à caſu obuius illi, & exclamat magna voce. O turpiſſime quo tu ſup.fugis? & ſup.interrogat, an licet atteſtari (aut, vt alij textus habent, anteſtari) .i. teſtimonium meum contra illum capere, ego vero oppono auriculam.i.præbeo eam vellicandam, vt memor ſiam eius rei teſtis futurus, ergo rapit eum in ius, clamor ſup. fit vtrinque .i. ab vtroque, concurſus ſup.populi fit vndique.i.ab omni parte, & Apollo qui fautor vatum eſt, aut re vera qui in Foro iudiciali ſtat, quapropter à Iuuenale dicitur, Sportula deinde Forum, iuriſq. peritus Apollo, ſeruauit me ſic.ſ.quia ille ad Apollinem .ſ. in ius tractus eſt.

ANTO. IVDÆIS oppede) Hoc verbum vetus eſt, & ſignificat contra pedere. Nam à pedo, pedis, cuius ſignificatio notior eſt, quam vt egeat interpretationis, formatur oppedere, id quod docet Priſc. in x. vtens illius verſiculi teſtimonio. Errant qui exiſtimant oppedere dici, quaſi pedi opponere.

SI bene me noui, non Viſcum pluris amicum) In Porphyrionis commentario, vt plerique habent lib. Tuſcus pro viſcus legitur, ita vt quibuſdam Tucca deſignari viſus ſit. Sed viſcorum mentio eſt etiam ſequenti Satyra non ita longe à fine, vt non ſit tutum quidquam mutare ad librum, qui corruptiſſimi ſunt fidē. Sed & Varum, pro Varium plerique habent lib. Verum de his duobus lib. j. Odarum diximus, Ode xxiiij. quæ quidem ſcire potuimus. [Garrulus hunc quando conſumet cunque) Et Acrone & Porphyrio κατὰ τμῆσιν diſiunctam dictionem quandocunque prolatam aſſerunt, quid autem hoc loco ſignificet, non explicant. Tu vide an non pro aliquando ſit poſita, aut quandoque Natiuam enim ſignificationem hoc loco ſenſus via admittet. [Quod ni feciſſet, perdere litem) In commentario Acronis, ad hæc verba adijcitur, adeſto mihi, quæ quid ſibi velint, cōmiſci non potui. Continuo poſt ad hæc poëtæ verba. Et propero quo ſcis, omiſſa eſt negatio. Et legendum in Acronis commentario. Non oblitus eſt Horatius, quod dixit ſibi viſendum eſſe neſcio quem. Niſi aliter legerit poëtæ verba Acron. Rurſus ſtatim poſt, ad illa verba. Mœcenas quo modo tecum, deeſt, ait, ſed agit legendum. Illa autem. Nemo dexterius fortuna eſt vſus, poëtæ verba ſunt, laudantis modeſtiam Mœcenatis. Qui cum fortunæ beneficio potuiſſet longe maior eſſe, noluit: Ceterum Badius ſæpe poëtæ verba dat Garrulo, & contra. Porphyrion admonet olim duobus punctis interlincta fuiſſe, quæ ſanè hodie non apparent. Verum ea omnia proſequi non eſt noſtri inſtituti. [Hodie trigeſima ſabbata, vin tu) Acron quatuor expoſitiones hic affert, vt eſt copioſus quoties nihil certi afferre poteſt, quarum vtinam vna ſit vera. Iudæi autem quomodo Neomenias dicunt cum ea vox ſit græca? Atqui hoc non mirandum, cum oppedere exponat contra pedem opponere. Badius vero ſubtilius.ſ.obtemperare. Illud autem, curtis, Acron exponit, quia pellicula imminuti ſunt. Quia Moſes Rex Iudæorum, cuius legibus reguntur, negligentia medicinalis effectus, & ne ſolus eſſet notabilis, omnes circuncidi voluit. Hæc ille. Elegans ſanè organum Acron per quod veritatis lucem opprimere conatus eſt demon. Nota autem latinitatem ſiue Acronis, ſiue impoſtoris alicuius, negligentia medicinalis effectus, pro, indigens medicina & notabilis, qui pellicula careret, atque inde omnes ad id coactos, quàm elegans perſuaſio diaboli vt culpetur Moſeos factum, quod à Deo edoctus atque iuſſus erat. [Et licet ante ſtari) Anteſtari legendum, quaſi ea circunſtantibus aliquem teſtem facere, idq. auris attactæ monitione. Vide in Adagio Autem vellere Quidam temere mutauerant in atteſtari, parum memores & quædam alia apud vetere ad eam eſſe formam, vt Anquirere apud Liuium. [Sic me ſeruauit Apollo) Acron hic ſilet. Porphyrion de Homerico ſumptum teſtatur, allegat autem ad hoc Lucilium, quæ verba adeo corrupta ſunt, vt ego reſtituere nequiuerim. Ceterum locus eſſe videatur Iliad. v. vbi Apol. è Diom. manibus eripit Æneam. Quidam ad Apollinem in iudiciali foro referunt, ad quem in ius garrulus ille ab aduerſario tractus eſt, atque ita liberatus Horatius.

GLAR.

SABEL.

ASC. NEMPE incompoſito &c.) Vt ſe contra Lucilij amatores defendat, qui ægre tulerunt quòd dixerat eum lutulentum fluere, oſtendit negligentiam eius, docens præterea nullam inuidiam eſſe id in Lucilium fieri, quod ipſe in alios fecerat, tandemq. ad ſe rediens concludit ſe in his ſcriptis, paucis.i.doctis, qui nimirum pauciſſimi ſunt, lectoribus contentum eſſe, ſatiſq. ſibi fore ſi bonis viris, atque iiſdem amicis ſuis placeat. Videtur autem principium reſponſiuum eſſe ex indignatione. Quaſi Hermogenes, aut quiſquam alius aduerſarius Horatij, & ideo (vt ſit) defenſor Lucilij, dixerit ad Horatium. Tu ne Lucilium aude carpere? ad quod Poëta: Nempe incompoſito &c. hæc enim particula nempe reſponſioni aſſertiuæ congruit. Vnde & Perſius tertiam ſic auſpicatur Satyram, forte Horatium imitatus. Nempe hoc aſſidue &c. ideoq. Acron & Porphyrio Satyræ initium ſic vt nos incipiunt. Sunt tamen qui hos octo verſiculos, quos Philologus non immerito adulterinos cenſet, præponant.

Lucili quàm ſis mendoſus teſte Catone
Defenſore tuo peruincam, qui male factos
Emendare parat verſus, hoc lenius ille

ARGVMENTVM.

In Satyra quarta, cuius initium eſt, Eupolis atque Cratinus, ſcripſerat Lucilium fluere lutulentum, ob quam rem male audiebat. Quare hic ſe purgat id vitij non Lucilio, ſed ſeculo attribuens.

SATYRA X.

NEMPE Incompoſito dixi pede currere verſus
Lucilli. quis tam Lucilli fautor inepte eſt?
Vt non hoc fateatur? at idem, quod ſale multo
Vrbem defricuit: charta laudatur eadem.

Nec tñ hoc tribuens, dederim quoque cetera. nam ſic
Et Laberi mimos, vt pulchra poëmata, mirer.
Ergo non ſatis eſt riſu diducere rictum
Auditoris: & eſt quædam tamen hic quoque virtus.
Eſt breuitate opus: vt curat ſententia: neu ſe
Impediat verbis laſſas onerantibus aures.
Et ſermone opus eſt modo triſti, ſæpe iocoſo,
Defendente vicem modo rhetoris, atque poëtæ,
Interdum vrbani, parcentis viribus, atque
Extenuantis eas conſulto. ridiculum acri
Fortius, & melius magnas plerunque ſecat res.
Illi, ſcripta quibus comœdia priſca viris eſt;
Hoc ſtabant: hoc ſunt imitandi: quos neque pulcher
Hermogenes vnquam legit, neque ſimius iſte
Nil præter Caluum & doctus cantare Catullum.
At magnum fecit: quod verbis græca latinis
Miſcuit. ò ſeri ſtudiorum, qui ne putatis
Difficile, & mirum, Rhodio quod Pitholeonti
Contigit? at ſermo lingua concinnus vtraque
Suauior: vt Chio nota ſi commixta Falerni eſt.
Cum verſus facias, teipſum percontor: an & cum
Dura tibi peragenda rei ſit cauſſa Petilli?
Scilicet oblitus patriæque, patriſque Latini
Cum Pedius cauſſas exudet Poplicola, atque
Coruinus: patrijs intermiſcere petita
Verba foris malis, Canuſini more bilinguis.
Atque ego cum græcos facerem, natus mare citra,
Verſiculos: vetuit me tali voce Quirinus
Poſt mediam noctem viſus, cum ſomnia vera:
In ſiluam non ligna feras inſanius: ac ſi *
Magnas Græcorum malis implere cateruas.
Turgidus Alpinus, iugulat dum Memnona: dumque
Diffingit Rheni luteum caput: hæc ego ludo:
Quæ nec in æde ſonent certantia iudice Tarpa:
Nec redeant iterum, atque iterum ſpectanda theatris.
Arguta meretrice potes, Dauoque Chremeta
Eludente ſenem, comis garrire libellos
Vnus viuorum Fundani. Pollio regum *
Facta canit. pede ter percuſſo forte epos acer,
Vt nemo, Varius ducit. molle atque facetum
Virgilio annuerunt gaudentes rure camœnæ.
Hoc erat, experto fruſtra Varrone Atacino,
Atque quibuſdam alijs, melius quod ſcribere poſſem,
Inuentore minor: neque ego illi detrahere auſim
Hærentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere hunc lutulentum, ſæpe ferentem
Plura quidem tollenda relinquendis. age quæſo,
Tu nihil in magno doctus reprendis Homero?
Nil comis Tragici mutat Lucilius Acci?
Non ridet verſus Enni grauitate minores,
Cum de ſe loquitur non vt maiore reprenſis?
Quid vetat, & noſmet Lucilli ſcripta legenteis
Quærere; num illius, num rerum dura negarit
Verſiculos natura magis factos, & eunteis
Mollius? ac ſi quis pedibus quid claudere ſenis
Hoc tantum contentus, amet ſcripſiſſe ducentos
Ante cibum verſus; totidem cœnatus: Etruſci
Quale fuit Caſſi rapido feruentius amni
Ingenium: capſis quem fama eſt eſſe, librisque
Ambuſtum proprijs. fuerit Lucilius inquam

Eſt quo vir melior, longe ſubtilior illo
Qui multum puer & loris, & funibus vdis
Exhortatus, vt eſſet opem qui ferre poetis
Antiquis poſſet contra faſtidia noſtra:
Grammaticorum equitum doctiſſimus, vt redeam illuc.
Nempe etc.

Quos verſus ſi quis recipere velit legat ſaltem Defenſore tui. non tuo. Hoc lenius ſup. facit ille. ſ. Cato, longe ſubtilior illo. Sunt qui Mecenatem taxari autument, & propter ipſum ab Horatio reſectum hoc caput, quo ablato. Ordo eſt. Nempe. i. certe, ipſe. i. ego dixi verſus Lucili, pro Lucilij, currere. i. fluere, pede incompoſito. i. incondito & lutulento, quis eſt tam inepte fautor Lucili. i. Lucilij, vt non fateatur hoc idem. i. ipſum iocõ ditos habere verſus? (Eſſet quidem inepte fautor eius, q a contra veritatem. Sicut enim apud A. G. legitur, nos debemus amicos colere vſq; ad deos, nam ita q Deum non offendamus ob amicos. Notumq. eſt verbum, amicus Plato, amicus Socrates ſuper omnia autem veritas) At. i. ſed, idem. ſ. Lucilius, laudatur eadem charta. i. eadem pagina Satyræ meæ, q. i. quia, defricuit. i. valde fricuit, hoc eſt taxauit, multo ſale. i. vrbana reprehenſione, vrbem. i. habitantes in vrbe, hoc eſt Romanos, nec tamẽ ego tribuens. i. attribuens Lucilio, hoc. i. defricuiſſe vrbem, dederim. i. attribuerim, quoque. i. etiam, cetera. i. ceteras partes, quæ ad decorum & artem carminis pertinent. Ego non mirer ſic. i. propter facetias & lepores, mimos. i. verſus mimicos. i. ad imitationem pertinentes, Laberi. i. Laberij poëtæ faceti, vt. ſ. mirer Poëmata pulchra. i. ſuum decorum tam rerũ, quam verborum habentia. Ergo deducere rictũ riſu. i. excitare riſum vſque ad rictum. i. deformem apertutam oris auditoris, nõ eſt ſatis, ad hoc videlicet vt Poëma pulchrum dicatur, & tñ quædam virtus. i. quædam ars, eſt quoque. i. etiam hic. i. in hac re, hoc eſt in excitatione riſus, ſed non ſatis eſt, nam opus eſt breuitate vt ſententia curat. i. paucis verbis clare enuncietur, neu. i. ne ue, ſup. ipſa ſententia impediat. i. implicet ſup. ſe verbis onerantibus. i. grauantibus aures. ſ. auditorũ, laſſas. i. fatigatas. Et opus eſt, ad hoc. ſ. vt Poëma ſit pulchrum, modo. i. aliqñ, ſermone triſti. i. ſerioſo, & ſæpe iocoſo. i. delectabili, & opus eſt ſermone defendẽte. i. gerente, modo. i. aliqñ vicem rhetoris. i. obſeruante aliqñ artem rhetoricã atque modo. i. aliquando, defendente ſuper vicẽ poëtæ. i. obſeruantem Artem poëticam, multa enim licent poëtæ, quæ non oratori, & defendente interdum vicem hominis ſup. vrbani. i. vrbane loquentis, parcentis viribus, atque pro. i. extenuantis. i. imminuentis eas. i. vires ſuas, conſulto. i. ex conſilio & deliberatione, q a ridiculum. i. ſermo riſum excitans, ſecat. i. diffinit. vnde ſunt ſectæ philoſophorũ, vel decidit plerunque. i. frequenter res magnas, melius & fortius. i. vigentius, acri ſup. ſermone. i. q ſermo acer & vehemens ac ſerioſus, illi ſup. viri, quibus. i. a qbus viris, Comœdia priſca. i. vetus, eſt ſcripta, ſtabant. i. cõſtabant, vel placebant, hoc. i. propter huiuſmodi ſermonis obſeruationem, ſunt imitandi hoc. i. in hoc, quos. ſ. veteres Comicos, neq; Hermogenes pulcher. i. bene comptus cantator. ſ. neque ille. i. vilis. Simius. i. imitator deformis. ſ. Demetrius, qui me reprehendit, eo q Luciliũ caſtigauerim legit vnquam, exiſtens. ſ. vterq; eorum, nil. i. non aliquid, nõ doctus aliquem poëtam, præter cantare. i. molliter recitare: Caluum & Catullum. i. verſus amatorios Calui & Catulli, qui poëtæ Amabij erant, eorumq. verſus ad cãtum apti. At magnum fecit, ponit obiecta aduerſariorum, docetq. ea quæ indocti mirantur in Lucilio, & potiſſimum q ſermonem græcum admiſcuit, non eſſe laudanda. Ordo eſt. At. i. ſed, ſup. dicunt illi: Lucilius fecit magnum. i. rem magnam, q. i. quia, miſcuit græca ſup. verba latinis verbis. Ad quod reſpondet Poëta: O ſeri ſtudiorum. i. tardi in ſtudijs qui nimia tarde ſtuduiſtis, cum tam parum ſciatis, qui ne. i. non ne, putetis. i. putare debeatis, q. d. minime, difficile. i. rẽ difficilem factu, & mirum. i. rem admiratione dignam, id ſup. qđ contigit. i. ſine labore euenit. Pitholeonti Rhodio illi. ſ. triuiali poëtæ, q cum eſſet natus in confinio vtriuſque linguę, carmina plebeia & vulgaria ſcripſit cõfuſo ſermone, non ex arte, ſed ex vitio, quia neutro ſic peritus erat, vt eo mero vteretur. Verũ obijciat defenſor Lucilli. At. i. ſed, licet. ſ. forte non ſit difficile omnino, tñ ſermo concinnus. i. concinnatus & compoſitus, vtraque lingua. ſ. græca & latina, eſt ſuauior, quam ſi ex altera tantum conſtaret, vt. i. quemadmodũ, ſi nota Falerni vini ſup. i. vinũ Falernum nota dignũ. vt. ſ. in vaſe notato reſeruandũ cuſtodiatur, cõmixta. i. ſimul mixtum: Chio. i. cum vino Chio, eſt ſup. ſuauius quod ex vtroq; reſultat, q̃ alterum merum, quia Falernum eſt paulo auſterius & ardentius, & Chium dulcius & ſegnius

* In ſiluam ligna ferre eſt aliquẽ eis reb⁹ augere vel le qbus ipſe maxime abundet

* Verus eſt ordo, Pollio canit facta regũ pcuſſo ter forte pede. i. trimetro iãbico. Bonhis

Comis & vrbanus: fuerit limatior idem,
Quàm rudis, & Græcis intacti carminis auctor:
Quamque poëtarum ſeniorum turba: ſed ille,
Si foret hoc noſtrum fato dilatus in æuum;
Detereret ſibi multa: recideret omne, quod vltra
Perfectum traheretur: & in verſu faciendo
Sæpe caput ſcaberet; viuos & roderet vngueis.
Sæpe ſtilum vertas, iterum, quæ digna legi ſint,
Scripturus: neque te vt miretur turba labores,
Contentus paucis lectoribus, an tua demens
Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego: nã ſatis eſt equitem mihi plaudere: vt audax,
Contemptis alijs, expulſa Arbuſcula dixit.
Men' moueat cimex Pantilius: aut crucier, quòd
Vellicet abſentem Demetrius? aut quòd ineptus
Fannius Hermogenis lædat conuiuia Tigelli?
Plotius, & Varius, Mœcenas, Virgiliuſque,
Valgius, & probet hæc Octauius optimus, atque
Fuſcus: & hæc vtinam Viſcorum laudet vterque.
Ambitione relegata te dicere poſſum
Pollio, te Meſſalla tuo cum fratre, ſimulque
Vos Bibuli, & Serui, ſimul his te candide Furni:
Compluris alios, doctos ego quos, & amicos
Prudens prætereo: quibus hæc, ſint qualiacunque,
Atridere velim, doliturus, ſi placeant ſpe
Deterius noſtra. Demetri, teque Tigelli
Diſcipulorum inter iubeo plorare cathedras.
I puer, atque meos citus hæc ſubſcribe libello.

ſegnius iritans palatum, q̃ deceat, & ita auſteritas admixta dulcori ſuauem facit cõmixtionẽ. At hoc ea arte rhetorica, quæ vult, vt quoties prompte reſpõdere non poſſis, aliud interroges, reſpondet Poëta interrogatione dicens. Ego percunctor, id eſt interrogo teipſum q. hoc dicis, an cum facias verſus, & cũ dura.i.difficilis & periculoſa cauſa: Petilli.i. Petillij Capitolini ſacrilegi, de quo prius dictũ eſt: rei.i.accuſati ſacrilegio, ſit peragẽda.i.finali actione defendenda tibi.ſ.an tu oblitus priæ & latini patris.ſ.generis Latinorum, malis.i.magis velis, more Canuſini.i.habitatoris Canuſij: bilinguis.i.duarum linguarũ, in quarum cõfinio moratur ſermone mixto vtẽs, intermiſcere verba petita foris.i.externa, q̃ ſup. vti patrio ſermone, cum tñ Pedius Publicola, atq. Coruinus Meſſala vterque vehemens orator & cauſidicus periti ſſimus, caudet.i.omni ſtudio vſque ad ſudoris emiſſionem agat, patrijs.i.latinis ſup. verbis? q.d.ſi hoc malis, erres tota via, contra videlicet morem optimorum virorum agens, innuit autem idẽ faciendum eſſe in ſcribendo qđ in agendo, vnde ſubdit. Atque cum ego natus citra mare.i.in Italia: facerem.i. facere conarer, verſiculos gręcos. Quirinus.i.Romulus, viſus.i.apparens mihi poſt mędiam noctem. cum.i.quo tempore, ſomnia.i.viſiones & apparitiones ſup.ſunt vera, quia tunc purgatum eſt cerebrum ſuperfluis vaporibus, ita vt quæ tunc appareant, à dijs miſſa credantur, vetuit me tali voce videlicet, ô Horati, tu non ſeras, id eſt portes, inſanius.i.cum maiore inſania, ligna ſiluam: ac.i.quam, ſi malis.i.magis velis, implere magnas cateruas Græcorum.i.eorum qui græce ſcripſerunt: prætermiſſis ſup. Latinis, qui tã pauci ſunt. Turgidus Alpinus &c. hic defendit ſe Poeta contra culpantes quòd Satyras ſcribit, dicẽs ſe id facere, quia ad eas ſcribendas quodam modo natus eſt, ſed (vt Propertius dicit) Naturæ ſequitur ſemina quiſque ſuæ, quod probat per varia ſtudia diuerſa ſcribentium, probatque ſe non ad inanem gloriam, aut oſtentationem id facere, cum ſcripta ſua, non referat in ædẽ camœnarum, neque propterea quòd Lucilianos verſus damnauerit, ſe continuo Lucilio meliorem aſſeruiſſe, ſicut nec ſe Lucilius Ennio, cuius verſus reprehendit, cum etiam ipſe Lucilius ſi adhuc viueret multos ſuorum verſuum corrigeret. Ordo eſt. Interea ſupple dum Alpinus poëta malus, turgidus.i.inflatus. iugulat.i.tam male mortem eius deſcribit, vt eum iugulare .i.eius memoriam delere videatur, Memnona.i.filium Auroræ, de quo Virg. in Aeneid. Nunc quibus Auroræ veniſſet filius armis, venerat autem ad Troiam ab Orientali plagas, que pro &, dum defingit.i.male fingit, & quantum in ipſo eſt deſtruit, caput Rheni luteum.i.quod turbide deſcribendo luteum reddit, hoc eſt dum occupatus in rebus nihil ad bonos mores facientibus, ijſque ab extremis mundi partibus petitis perditum carmẽ ſcribit, ego ludo.i.faciliter ſcribo, hæc.i.huiuſmodi carmina Satyrica quæ neque ſonent.ſ.dum recitentur, in æde.ſ. Camœnarum ab Auguſto Apollini & Muſis conſecrata, certantia.i.contendentia cum alijs de palma, & hoc Tarpa.ſ.Metio homine nõ ſatis perito, & exiſtente iudice.i.cenſore, nec redeante iterum, atque iterum ſpectanda theatris, quaſi dicat ego non ſentio me natum ad ſcribenda ea, quæ in theatris.i. ſpectaculis Romanis riſum excitent & applauſum captent, ſua enim cuique eſt vena, vnde dicit, O fundani tu vnus.i.ſolus viuorum, es ſupp potens ad carmen ſcribendum, meretrice arguta.i.callida & ſubtili, & Dauo.i.ſeruo Comico, eludente.i.decipiente, Chremeta.i.herũ ſuum, qui Chremes vocatur, vnde fit accuſatiuus Chremeta, ſicut a nominatiuo Dares fit accuſatiuus Darheta in V. Æneid. &

tu vnus viuorum, es ſup. potẽs, id eſt aptus & idoneus, garrire, id eſt affabiliter componere, libellos Comis.i.Comicos.i.inter omnes mortales Fundanius præcipue ad Comœdiam natus eſt. Pollio canit facta regum pede percuſſo ter.i.valde terſo & compoſito, optimamque ſymetriam habente, aut potius quia Tragœdiam ſcripſit, numero ſenario trimetro Bonfinis (vt ſtatim dicam) aliter legit & conſtruit. Varius Poëta, de quo in Carminibus. Scriberis Vario fortis & hoſtium victor, acer.i. vehementi ſpiritu præditus, ducit.i.apte cõponit, & quaſi dux agit. Epos.i.carmen heroicum, forte.i.neruoſum, & vehemens, ita ſupple ducit vt nemo, quia nemo eius ſimilis eſt Camœnę .i.Muſæ carminum inuentrices, gaudentes rure.i.Georgica, hoc eſt res ruſticas curantes, annuerant, aut annuerunt.i.fauorabiliter prius quam ſcriberet, conceſſerant Virgilio, carmen ſupple molle.i.lene, & facetum.i. facete compoſitum. Non igitur vult Poeta Virg. in Georg. laſciuire, aut molle & facetum ſcribere, ſed eſſe amœno ingenio præditum, & prius quam ſe ad Georgica conuerteret, ludicra mollius ſcripſiſſe, vt forte Priapeiam, & alia quæ illi aſcribuntur, & ideo vſus eſt præterito pluſquam perfecto annuerant, quaſi dicat quàm Georgica ſcriberet. Bonfinis tamen aliter diſtinguit, & Epodum legit, & rura ſic. Pollio canit facta regum pede pèrcuſſo ter forte.i.fortiter. Et nemo ducit Epodum carmen molle atque facetum, vt Varius acer. Camœnæ gaudentes .i.lætæ & bene affectæ, annuerant Virgilio rura &c. ſic ille, ego priorem & lectionem & ſenſum ſequar, tum quòd antiquior eſt, tum quòd non videtur congruum vt Vario acri heroum facinora ſcribenti aſſignet molle, atque facetum, quod autem de Georgicorum grauitate obijcit, diluimus. Hoc.i.hæc res.ſ.opus Satyricum quod ſcribo, erat quòd ego poſſem ſcribere melius Varrone Atacino, experto.i.qui experiẽtiam ac periculum ingenij ſui in eo fecit: fruſtra.i.in vanum, quia non potuit feliciter ſcribere, & quod poſſem ſcribere melius quibuſdam alijs etiam fruſtra expertis, exiſtens minor.i.inferior: inuentore.ſ.Lucilio, neque ego auſim detrahere illi, ſc.licet Lucilio: coronam, ſcilicet lauream, hærẽtem, id eſt adhærentem capiti eius cum multa laude, aut quam viuus obtinuit, aut quæ imagini eius in æde Camœnarum adhæret, vnde eſt illud Perſianum. Quorum imagines lambunt hederæ ſequaces. At.i.ſed: ego dixi hunc.ſ.Lucilium, fluere lutulentum.i.turbidum, luti plenum: ferentem.i.aſſerentem more rapidi fluminis ſępe plura tollenda.i.auſerenda & abijcienda, relinquendis.i.quam quæ eſſent relinquenda (Ex hoc patet illud quod prius dixit. Erat quod tollere poſſis, exponendum eſſe vt nos illic expoſuimus.) Age quæſo.i.quæro a te, vel dic quæſo, tų qui doctus es, nil.i.non aliquid, an ſup. non deprehendis aliquid, in magno Homero, ſupple corrigendum? quaſi dicat ſi id non facis, doctus non es, quia quandoque bonus dormitat Homerus. Nil.i.non aliquid an ſupple Lucilius comis.i. quem tu comem dicis, non mutat aliquid Acci.i.Accij Tragici? q.d.imò. Non.i.nõ ne, ipſe Lucilius ridet.i.irridet, verſus Enni .i.Ennij poëtæ, minores grauitate.i.non habentes grauitatem ſuam, cum.i.qñ, ipſe loquitur de ſe, non vt ſup. de maiore.i.excellentiore, reprẽſis.i.Accio & Ennio? q.d.max.me. Et ſi Lucilius hoc fecit. Quid vetat &.i.etiam, nos legẽtes verſus Lucili.i.Lucilij, quærere.i.diſquirere, num.i.an non, natura.i.ingenium, illius ſ.Lucilij: & num.i.nõ ne natura rerũ dura.i.difficilis ad exprimendũ verſibus negarit.i.negauerit illi verſiculos, magis factos.i.artificioſius cõpoſitos, & euntes.i.incedentes: mollius.i. pedibus aliquantulum molliter cõpoſitis? q.d.nihil vetat. At.i.

ſed,ſi quis contentus claudere quid.i.aliquid,ſiue decens, ſiue indecens, ſenis pedibus .i. hexametro,& contentus tantum .i. ſolum modo, hoc .i. in hac re,amet ſcripſiſſe ducentos verſus ante cibum .s. ieiunus,& totidem.i.alteros ducentos,cœnatus.i.poſt cœnam,quale.i.cuiuſmodi,fuit ingenium Caſſi.i.Caſſij Hetruſci,exiſtens feruentius .i. torrentius & rapidius, amni rapido .i. rapide fluente,quem .ſ. Caſſium,fama eſt eſſe ambuſtum in ſup. proprijs capſis & libris , ſi quis inquam hoc amet , ipſe Lucilius fuerit comis & vrbanus,& idem.ſ.Lucilius, fuerit limatior.i.magis limatus .i. limata ſcribens , vt pro libro ſcriptor ponatur . Limata autem ſunt,quorum ſuperflua ſunt lima quadam & ſcobina abraſa, fuerit ergo limatior .i. magis dicendus limatus auctor,quàm rudis auctor carminis intacti Græcis.ſ.Satyrici, cuius ipſe auctor & inuentor fuit, & fuerit limatior quam turba Poëtarum ſeniorum.i.qui ante Satyrici carminis inuentionem fuerunt,vt Ennius,Pacuuius,Accius. Sanè pro modo dicendi cognoſcendo ſcies puer multos nunc ſic loqui. Hic eſt ditior quam doctior , vbi ego dicam ditior quam doctus. Sic Lucilius fuerit auctor Satyrici carminis limatior quam rudis .i. potius dicendus limatus quàm rudis . Vnde vnius Lucilij epitheta ſunt limatior & rudis, nec ad Homerum (vt Landinus ſomniatur) alterum refertur. Sed ille .ſ. Lucilius,ſi foret delapſus aut dilatus,Fato .ſ. ita volente,& reuoluente vices rerum,in hoc noſtrum æuum .i. ſi rediret in vitam,deterieret .i. oblimaret , ſibi a ſcriptis multa , & recideret .i. amputaret omne quod traheretur vltra perfectum, videtur tractum a ſyrmate .i. caudata veſte,quæ trahebatur, & ipſe ſcaberet ſæpe caput .i. diligentior eſſet & attentior,in verſu faciendo.i.dum verſu faceret,ita quòd raptus ſæpe præter induſtriam ſcaberet caput , & indignatus ꝙ verba inuentis non reſpondeant,roderet vngues viuos.i.ita quòd ſe morderet nec ſentiret priuſquam ad viuum ventum eſſet . Si quis hôc ſciens faceret inſanus eſſet,ſed non qua ſpecie poëtæ inſanire dicuntur,vt in arte Poetica latius viſum eſt.[Sæpe ſtylum vertas &c.) Quia Lucilium carmina ſua caſtigaturum dixerat,ſi ad nos rediret , ideo docet inquam diligentiam carminibus noſtris adhibere debeamus, atque contenti eſſe paucis lectoribus vtpote doctis. Iuxta quod enumerat Poëta aliquot viros bonos, & apprime doctos quibus ſcripta ſua placere deſideret, parui facturus quid Hermogenes,aut Demetrius,ceteriq. id genus futiles & ignari viri de eis cenſeant. Videtur autem alludere ſtatim in principio ad vocabulum,videtur enim verſus à vertendo dici. Neque leges vertat,quia non amplius de Lucilio loquitur. Vt vero Crinitus,Cœliusq. adnotauerunt,Politianus dixit ſtylum vertere eſſe inducendi, expungendiq. cauſa ſtyli partem, exacuminatam ſurrigere qua ſcribimus, altera (quæ retuſior aut latior) proclinata,& ſcriptis delendis in pacta. Quippe Hieron. quoque meliorem ſtyli partem vocat,quæ peiora de auctoribus confodiat.eradatque,hæc Cœl.lib.aiij.cap.axv.Crinitus autem vocat partem retuſam deletilem. Ordo autem eſt. Tu ſcripturus.i.quicunque ſcribere voles,ſup. carmina quæ ſint digna legi iterum .i. ſecundario , vertas .i. communes ſæpe ſtylum , vnde eſt vulgatus verſiculus . Sæpe ſtylum vertat , qui verſum condere curat,neque labores , id eſt adhibeas operam . (Eſt enim verbum laborea) vt turba,id eſt turbati ingenij popellus,miretur te exiſtens contentus paucis,vtpote doctis, qui pauci ſunt,lectoribus . An ò demens tu malis, id eſt magis velis , tua carmina dictari,id eſt pueris vt dictata exhiberi , in ludis , id eſt ſcholis,vnde eſt ludi magiſter , vilibus , quo viles & indocti conueniunt ? Non ego .i. ego non malim placere multis indoctis,quàm paucis doctis. Nam ſatis eſt mihi equitem applaudere.i.egregios viros,alijs ſup.viris contemptis.i.vilipenſis,vt.i. quemadmodum. Arbuſcula mima illa.i.fabularum repreſentatria cum geſtu & imitatione,audax.i.magni animi , dixit explosa.i.poſtquam eſſet exploſa à populo cui non placebat. Plaudere eſt manuum eleuatione cum exclamatione in ſignum admirationis & lætitiæ aliquem laudare . Explodere econtrario cum ſibilo & palmarum concuſſione aliquem eijcere ab eo loco vbi agere inceperat , quando ergo Arbuſcula a populo exploderetur forte quòd verecundius, nec ſatis ſcurriliter ageret, reſpondit audacter ſe paruiſacere, quòd a vulgo exigeretur, dummodo equitibus qui in aiij. primis grad. ſederent,placerent . Men' .i. me ne,moueat ſupp. ad iram aut ad aliter ſcribendum, Pantilius Cimea.i.fœtidus vt Cimea aut Demetrius, quem prius Simium dixit,cruciet ſup.me.i.afficiat animi cruciatu,quòd.i.quia,vellicet.i.laceret ſup.me abſentem,aut quòd Fannius ineptus.ſ.poeta,conuiua Tigelli,pro Tigellij Hermog.Muſici aut cantoris ſupra notati lędat me abſentem ? q.d.minime,quia parui animi eſt à talibus hominibus commoueri . Vtinam Plotius,vir ille bonus & doctus,probet .i. approbet hæc .ſ. mea ſcripta, & Varius, poeta ille bonus,& Mœcenas, poëtarum præſidium,que pro &, Virg. poëtarum doctiſſimus , & Valgius vir item bonus & doctus , & vtinam Octauius optimus, quem vulgo nunc Octauianum vocant,& Fuſcus vir doctiſſimus, & vterque Viſcorum,ambo vtique perdocti viri,laudet hæc.ſ.quæ ſcribo,ego poſſum dicere.i.laudare,vtpote cuius approbationem exoptem,te Pollio, ambitione .i. cupiditate nimia laudis,relegata .i. reiecta, & te ò Meſſala cum tuo fratre,ſimulq. ſup.dicere poſſum vos ò Bibuli, & ſup.te ò Serui,ſimul his te ò candide Furni,que pro &,ego poſſum dicere complures alios doctos & amicos quos ego prætereo prudens .i. ſciens ne prolixior ſim,quibus ſup. amicis & viris bonis ac doctis , ego velim hæc .ſ. ſcripta mea qualiacunque ſint arridere . videtur mihi eſſe hypallage, vt ſit dictum pro eo quod eſſet,quos ego velim arridere his qualiacunque ſint,ſi tamen acceperimus arridere ſimpliciter pro placere,ſicut accipiendum videtur ex eo quod ſequitur : Doliturus ſi placeam ſpe &c. nulla eſt figura , quibus ergo velim hæc noſtra ſcripta qualiacunque ſunt,arridere .i. placere,ſicut qui nobis arrident complacere ſtudent,velim inquam arridere .i. placere,doliturus ſi placeant deterius.i.minus plene,noſtra ſpe .i. quàm ſperamus,ò Demetri & ò Tigelli, ego iubeo.i.volo,te plorare.i.voce quadam fœminea & fracta , ſicut hodie quoque Itali cantant, cantare in cathedras diſcipularum i.puellarum ac mimarum,quas cantum docebant. Hoc autem vltro ſe obtuliſſe poëtę non attendenti videtur,dum ſermonem clauſerat,vnde dicit . O puer .i. vade, citus.i.celer, atque ſubſcribe hoc meo libello .i. adde alijs ſcriptis meis. Aduerte iterum grammatice ſi legatur cito , vt multi tea. habent , vocalem in dictione cito non abſumi,vel quia aſpiratio vim literæ habet , ſicut Æn. Poſthabita coluiſſe Samo hic illius arma , vel quia ſatis putauit corripuiſſe,ſicut ibi . Si me amas &c.

C OE L. R H O D.

POST mediam) Somniale vaticinium prope Solis emerſum,ſedata paulum vaporum,externarumq. rerum cura,contingere proditum eſt literis. Id fieri putatur non ſolum ea de cauſa, quod percocta ciborum mole amplius ſobrij ſumus . Sæpius enim cibo inanes quietem petimus, neque tamen contingit viſionum perſpicuitas . Sed eo item nomine,quod & Solis. Phœbiq. vatis (vt veterum more loquamur) roborari vaticinium ſolet. Sanguineiq. quoque ſpiritus, igneiq. ea hora dominante a claritate ſua ſomniali conferunt claritati &c. Cœl.lib.aiiij.cap. xlij. [Sæpe ſtylum vertas) Stylum , inquit Politian. vertere, eſt inducendi expungendiq. cauſa ſtyli partem exacuminatam ſurrigere,quo ſcribimus,altera,quæ retuſior eſt aut latior,proclinata & ſcriptis delendis impacta . Quippe Hieron. quoque meliorem ſtyli partem vocat quæ peiora de auctoribus confodiat eradatque. Cœl. lib. aiij. cap. axiiij. [Epos acer) Rem apertiſſimam,inquit Bonfinis , ea obſcura & dubia faciemus,ſi epodum legerimus non epos,& rura,non rure,vt ſit ſenſus & ordo . Nemo dicit epodum .ſ. carmen molle atque facetum , vt acer Varius . Et poſtea adijciamus : Camœnæ gaudentes annuerant .i. conceſſerant rura . Virg. j. Georg. vt ſcriberet &c. [Carminis auctor) Auctor .ſ. Lucilius,non Hom. vt Land.nollet non dormitans, ſed profundo ſomno correptus exponit .

G L A R E A N V S.

QVÆ ab initio huius Satyræ viij. ſunt carmina, in pleriſque libris non habentur . At ea videntur vel Horatij vel Simiæ eius . Ablata tamen videri poſſunt etiam poëtæ conſilio, quòd notauerat quendam ex humili genere factum potentem , cum poëta ipſe libertino patre natus eſſet. Legendum autem in verſu vj. Exornatus,non exhortatus,ad eum ſenſum,quo Terentianus Chremes de Syro,adeo exornatum dabo,adeo depexum, vt dum viuat,meminerit ſemper mei. [Nam ſic,Et Laberi mimos,vt pulchra poëmata,mirer) Si dico Lucilium ideo bonum Poëtam quod habet facetias , idem mihi dicendum eſt de Laberio mimographo . Hæc Acron . Quare illud, nam ſic,alij non recte mutarunt in,non ſic,vt Badius excludit . Acronis autem verba hic cito vt menti poëtæ congrua, alioqui me non haberet ſubſcribentem. Et ſane in hac Sat.aliquot locis bina,aliquot terna

na

na videbis Acronis commentaria, aliquando contraria. Vt de Pitholeonte, quem nunc Rhodium facit, nunc de Canuſio, vt ipſe loquitur. Item Lutem Rheni caput, bifariam exponit prorſus contrario ſenſu. Priore ita. Non quia luteum caput, inquit, Rheuus, ſed quod luteum facit ipſe deſcribendo male. Et hæc placet expoſitio. Altera, Luteum, inquit, & ad naturam fluminis retulit, quoniam ſemper turbidum eſt, & ad vitium Alpini poëtæ. Hoc falſum eſt de Rheno, eſt etiam contra Poëtæ & ſenſum & mentem. [Forte epos acer Vt nemo, Varius ducit) Hoc loco eſt Acronis commentario non facile expedies, vtrum Vario molle ac facetum tribuat, an Virgil. Doctiores autem omnes Virgil. attribuunt. Porph. etiam facetum exponit elegans. Meo iudicio Virgilio dare vult poëta naturæ illam ſimplicitatem, qua vehementer enituit. Quintil. etiam pro exemplo adducit hoc ex I. Æneid. carmen. Miratur molem Æneid. magalia. quondam. Sed incredibile eſt quam hoc loco inſaniat annotat. noſter. Nam epodum legendum contendit pro epos, & rura pro rure. Et molle ac facetum ad Varium refert, hoc ſenſu. Nemo ducit epodum. ſ. carmen molle atque facetum vt acer Varius. Camœnæ gaudentes annuerant rura. Virgil. Dic vere circulus mediam de Epodo corripit, & magna audacia poëtæ ſenſum inuertit, ſed piget amplius de eo loqui. [Et Græcis intacti carminis auctor) Hoc ideo dictum, inquit Porph. quia nulli Græcorum hexametris verſibus hoc genus operis ſcripſerunt. Acron idem cum dicat, admiſcet tamen alia propemodum ab his diſſona.

Q. HORATII FLACCI
SERMONVM, LIBER II.

A R G V M E N T V M.

Trebatio iuriſconſulto & Poetæ ſcribens, refutat eos, qui ſe nimium mordacem calumniabantur.

S A T Y R A I.

SVNT, quibus in ſatyra videar nimis acer: & vltra
Legem tendere opus. ſine neruis altera quidquid
Compoſui pars eſſe putat: ſimileiſque meorum
Mille die verſus deduci poſſe, Trebati,
Quid faciam, præſcribe. quieſcas. ne faciam, inquis,
Omnino verſus? aio. peream male, ſi non
Optimum erat: verum nequeo dormire. ter vncti
Tranſnanto Tiberim, ſomno quibus eſt opus alto:
Irriguumque mero ſub noctem corpus habento.
Aut, ſi tantus amor ſcribendi te rapit: aude
Cæſaris inuicti res dicere. multa laborum
Præmia laturus. cupidum pater optime vires
Deficiunt: neque enim quiuis horrentia pilis
Agmina, nec fracta pereunteis cuſpide Gallos,
Aut labentis equo deſcribat vulnera Parthi.
Attamen & iuſtum poteras, & ſcribere fortem:
Scipiadam vt ſapiens Lucillius. haud mihi deero,
Cum res ipſa feret. niſi dextro tempore Flacci
Verba per attentam non ibunt Cæſaris aurem.
Cui male ſi * palpere, recalcitrat vndique tutus.
Quanto rectius hoc: quàm triſti lædere verſu
Pantolabum ſcurram, Nomentanumque nepotem?
Cum ſibi quiſque timet: quanquam eſt intactus: & odit.
Quid faciam? ſaltat Milonius: vt ſemet icto
Acceſsit feruor capiti, numerusque lucernis.
Caſtor gaudet equis: ouo prognatus eodem,

ASC. SVNT quibus in Satyra. Purgat ſe Poëta ab iis, quæ à maleuolis obijciebantur, vtpote quod ex maleuolentia carmen maledicum ſcriberet, oſtendens ita non eſſe, ſed natum ad Satyram ſcribendam non poſſe non ſcribere, præſertim cum nullum bonum lędere intendat, nec ob id amicus minus carus amicis eſſe debeat, ſicut nec Lucilius ſuis, inducit aũt Trebatium iureconſultum, qui cũ an Satyram ſcribere liceat, diſputat, & eſt ferè Dialogus in principio, cuius ea pars quæ Trebatio datur, ſtylum iuridicorum habet, nam ferè futuris vtũtur imperatiuis, ſicut Trebatius hic dicens tranſnanto, habento &c. Multa hic notatu digna habentur, quorum quædam in connexione ordinis habentur, qui talis eſt. Sunt ſup. aliqui, quibus ego videar nimis acer .i. acerbus & vehemens in Satyra ſup. ſcribenda (vnde patet quod etiam Satyras ſcribere fatetur ſe Poëta, licet Sermones maluit appellare) & ſup. ſunt quibus ego videar, tendere opus vltra legem .i. quam lex permittat. Altera pars ſup. hominum, putat quidquid ego cõpoſui eſſe ſine neruis .i. acrimonia, hoc eſt laxum & debile, & putat mille verſus ſimiles meorum ſup. verſuum, poſſe deduci .i. faciliter & tenuiter componi, die .i. ſpatio vnius diei. O Trebati, qui iuriſcõſultus es, præſcribe .i. ſcripto præcipe, indica mihi quaſi per legem latã, quid faciam .i. quid poſſim melius facere vt complaceam, an .ſ. vehementius, an remiſſius ſcribam. Reſpondet Trebatius, quaſi præter opinionem, ac ſi dicat. Quæris quid facias? quieſcas .ſ. a ſcribendis Satyris, & ita neque hos neq; illos offendes, quam rem quaſi inopinatam Poëta intelligere primum non poſſet, quærit, inquis .i. nõne dicis Trebati? ne .i. vt non faciam, omnino .i. penitus verſus? peream animo (quod peius eſt quam corpore) male .i. multũ & in malum meũ, ſi non erat .i. ſi non fuerit, optimum .ſ. horum trium, aut acerbius, aut lenius, aut nihil ſcribere, verum .i. ſed, nequeo dormire, ſup. niſi ſcribam, q.d. naturaliter inſtigor ad carmen ſcriberẽ vſque adeo, vt niſi ſcribendum, dormire non poſſem, ad quod Trebatius iucũde reſpondens, quaſi nihil aliud moueat Poëtam ad ſcribendam Satyram quam vt poſſit dormire, dicit, ij ſupp. quibus opus eſt alto .i. profundo ſomno, tranſnanto .i. volo ac iubeo vt tranent, aut tranſnatent ter, aut vncti .i. oleo ad conſtringendos poros perfuſi ter .i. multum tranſnanto Tyberim. & habento .i. habeant tempore futuro ſeu poſthac, corpus irriguũ, id eſt irrigatum, mero, id eſt puro vino, ſub noctem .i. paulo ante noctem, quia poti bene dormiunt, aut ſi tantus amor ſcribendi rapit te, vt .ſ. aliter dormire nequeas, aude tãquam .ſ. rem arduam & difficilem, dicere .i. carmine laudare res ſupple geſtas inuicti, id eſt inuincibilis, aut nunquam ſuperati Cæſaris .ſ. Auguſti, laturus .i. reportaturus inde multa præmia laborum tuorum. Reſpondet Poeta, O pater Trebati, vires deficiunt, id eſt derelinquunt, me cupidum .i. cupientem facere quod mones. Neque enim .i. nam non, quiuis deſcribat .i. deſcribere poſſit agmina .ſ. Romana inſtructa ad bellum, horrentia, id eſt terribilia pilis, id eſt telis longis Romanorum proprijs, nec quiuis deſcribat Gallos pereuntes cuſpide fracta, id eſt poſtquam cuſpides ſuas fregerint, aut cuſpide Romanorum fracta contra Gallorum armaturas, aut vulnera Parthi .i. illius populi, labentis, id eſt decidentis equo. Reſpondet Trebatius, Attamen, id eſt quamuis non poſſis ſcribere arma Cæſaris, eiuſque victorias heroico carmine, tamen tu poteras ſcribere Cæſarem ſupple & iuſtum & fortem, id eſt deſcribere iuſtitiam & fortitudinem eius, & hoc mediocri ſtylo, vt .i. quemadmodum, Lucilius ſapiens .i. prudenter in hoc agẽs ſupple ſcripſit, Scipiadam, id eſt Scipionem, qui Annibalem deuicit. Reſpondet Poëta. Ego haud, id eſt non, deero mihi .i. vtilitati meæ, cum ipſa res, id eſt opportunitas, feret .i. expoſcet aut dabit. Verba Flacci, id eſt verba mea qui Flaccus ſum, non ibunt per aurem Cæſaris, attentam .ſ. ad maiora negocia, niſi tempore dextro, id eſt opportuno. Multum enim valere putabant antiqui ad felices exitus rerum, opportunitatem, quia ſæpe res honeſta non impetratur, ſi a male affecto petitur. Cui ſupp. Auguſto, ſi tu palpere .i. palpando & molliter tangendo blandiaris, male, id eſt importune ipſe recalcitrat ſicut equus non ferens manum male palpantis. Dicitur autem palpor deponẽs aliter cum datiuo, ſicut hic, aut palpo actiue cum accuſatiuo, ſicut apud Iuuen. Quem munere palpat Carus, recalcitrat ergo exiſtens tutus vndique .i. ab omni parte .i. quod non poſſit adulationibus decipi, infert Trebatius, admiratiue loquens. Quanto rectius, id eſt conuenientius, & decentius ſupple fieret hoc, quam lædere verſu triſti, id eſt Satyrico, hoc eſt maledico, & diffamatorio, Pantolabum ſcurram, & Nomentanum nepotem, id eſt luxuria & gula perditum, quos tamen prius læſit. Poëta. Cum, id eſt quoniam, quiſque timet ſibi .i. honori & famæ ſuæ, quanquam eſt intactus ſupple à vicio, aut à reprehenſione adhuc, & odit ſupple Satyricum diffama

* Palpo pcutore di, qui blandiť, ac ſpem inanem verbis inijcic Tràslatum ab eqſonibus qui plauſu manus blãdiuntur eqs.

ſamatorem. Periculoſum ergò eſt a multis timeri, quod Cic. in ij. Oſ. approbat etiam Ennianis verſibus. [Quid faciam? &c.) Iterum deliberandus quærit Horat. quid ſibi faciendum, probatque carmen Satyricum ſcribendum, quia eo ſolo valet contra vitioſos, & naturaliter quiſque ſe maxime eo defendit, quo maxime valet, quod in pluribus declarat. Et ne petulantia animi potius quam vitiorū expellēdorum deſiderio Satyram ſcribere culpetur rogat Deum, cupitq. vtrumqueoque ita viuere vt Satyræ ſcribendæ materiam non habeat. Ordo eſt. Quid faciam ò Trebati? cum vnuſquiſque naturam ſuam ſequatur, cur Satyram ad quam naturaliter inclinor non ſcribam? Milonius, vir ille ſæpe ebrius & potus ſaltat, vt. i. poſtquam, feruor. ſ. vini acceſſit. i. aduenit, capiti ſemel icto. i. percuſſo vaporibus, & vt numerus acceſſit lucernis, id eſt poſtq̃ candela, aut lucerna, quæ vna eſt, videtur ei gemina, vt ebrijs ſolet, hoc eſt quoties percuſſus eſt furore Bacchico, ad illum. n. alludit quamuis alius ſit ſaltat, quia naturaliter ad hoc inclinatur, cur ego quoties furor poëticus me inuaſit, nō ſcribam ad quod inclinor? Caſtor filius Iouis ex Leda vxore Tyndari, gaudet equis, quia fuit domitor equorum, & prognatus. i. progenitus eodem ouo. ſ. Pollux frater eius geminus, gaudet ſup. pugnis quia pugil fuit. Nota eſt fabula quomodo Iupiter in ſpecie Cygni cum Leda concubuit, vnde illa ouum cōcepit ſicut ex viro alterum ouum, ſed ſm hunc locum ex ouo eodem geniti ſunt Caſtor & Pullux, ſecundū alios ex ouo Iouis Helena & Pollux immortales, & ex ouo Tyndari Caſtor & Clytēneſtra mortales, ſed Pollux inde tuo Caſtore impetrauit, vt diuinitatem ſuam illi cōmunicaret, & viciſſim moreretur, quod ob geminorum ſigni naturam factum eſt. Vnde Virg. in vj. Si fratrē Pollux alterna morte redemit &c. Solent iō nomina confundi, & fabula diuerſimode recitari, huic aūt loco ſufficit oſtendiſſe, quia fratres gemini ſæpe diuerſo ſtudio ad quod inclinantur, incumbant. Quot capita viuunt, totidem ſup. ſunt millia ſtudiorum, me delectat claudere verba pedibus. i. facere verſus, ritu. i. more. Lucili. i. Lucilij hoc eſt Satyricus, Lucili dico melioris vtroq; noſtrum, id eſt te & me. Prudenter laudat hic Luciliū à bonitate, quia malū ſequi turpe eſt. Ille. ſ. Lucilius, credebat. i. mandabat, olim libris velut fidis ſodalibus, arcana. i. ſecreta ſua et vitia, neque decurrens vſquam (aut vnquā)

Pugnis. quot capitum viuunt, totidem ſtudiorum
Millia. me pedibus delectat claudere verba
Lucilli ritu, noſtrum melioris vtroque.
Ille velut fidis arcana ſodalibus olim
Credebat libris; neque, ſi male geſſerat * vnquam
Decurrens alio; neque ſi bene. quo fit vt omnis
Votiua pateat veluti deſcripta tabella,
Vita ſenis. ſequor hunc, Lucanus an Apulus, anceps:
Nam Venuſinus arat finem ſub vtrunque colonus,
Miſſus ad hoc, pulſis (vetus eſt vt fama) Sabellis.
Quo ne per vacuum Romano incurreret hoſtis:
Siue quod Apula gens, ſeu quod Lucania bellum
Incuteret violenta. ſed hic ſtilus haud petet vltro
Quenquam animantem: & me veluti cuſtodiet enſis
Vagina tectus. quem cur diſtringere coner
Tutus ab infeſtis latronibus? ò pater, & rex
Iupiter vt pereat poſitum rubigine telum
Nec quiſquam noceat cupidò mihi pacis, at ille,
Qui me commorit, (melius non tangere, clamo)
Flebit: & inſignis tota cantabitur vrbe.
Seruius iratus leges minitatur, & vrnam:
Canidie Albuti, quibus eſt inimica, venenum:
Grande malum Turius, ſi quis ſe iudice certet.
Vt quo quiſque valet ſuſpectos terreat: vtque
Imperet hoc natura potens: ſic collige mecum.
Dente lupus, cornu taurus petit. vnde, niſi intus
Monſtratum? Scæuæ viuacem crede nepoti
Matrem: nil faciet ſceleris pia dextera. mirum:
Vt neque calce lupus quenquam, neque dente petit bos.
Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.
Ne longum faciam, ſeu me tranquilla ſenectus
Expectat: ſeu mors atris circunuolat alis;
Diues, inops, Romæ, ſeu fors ita iuſſerit, exul,
Quiſquis erit vitæ ſcribam color. ò puer, vt ſis
Vitalis metuo, et maiorum ne quis amicus
Frigore te feriat. quid cum eſt Lucillius auſus
Primus in hunc operis componere carmina morem;
Detrahere, & pellem, nitidus qua quiſque per ora
Cederet, introrſum turpis? num Lælius, aut qui
Duxit ab oppreſſa meritum Carthagine nomen
Ingenio offenſi? aut læſo doluere Metello?
Famoſiſque lupo cooperto verſibus? atqui
Primores populi arripuit, populumque tributim,
Scilicet vni æquus virtuti, atque eius amicis.
Quin, vbi ſe à vulgo, & ſcena, in ſecreta remorant
Virtus Scipiadæ, & mitis ſapientia Læli:
Nugari cum illo, & diſcincti ludere, donec
Decoqueretur olus, ſoliti. quidquid ſum ego, quamuis
Infra Lucilli cenſum, ingeniumque, tamen me
Cum magnis vixiſſe inuita fatebitur vſque
Inuidia: & fragili quærens illidere dentem
Offendet ſolido. niſi quid tu docte Trebati
Diſſentis. equidem nihil huic diffingere poſſum.
Sed tamen vt monitus caueas, ne forti negoci
Incutiat, tibi quid ſanctarum inſcitia legum:
Si mala condiderit in quem quis carmina, ius eſt,
Iudiciumque. eſto, ſi quis mala: ſed bona ſi quis
Iudice condiderit laudatur Cæſare. ſi quis
Opprobrijs dignum latrauerit, integer ipſe:
Soluentur riſu tabulæ: tu miſſus abibis.

.i. in aliquo, alio. i. ad alium cui ſecreta ſua reuelaret, ſi male geſſerat. i. fecerat, neq; ſi bene ſup. geſſerat, quo. i. per quod fit, vt omnis vita ſenis. ſ. Lucilij, pateat veluti ſup. ſit deſcripta in tabella votiua. i. voto oblata, ego ſequor hunc. ſ. Lucilium, ex̃ns anceps. i. incertus, an Lucanus, an Appulus. Nam colonus Venuſinus. i. qui Venuſiu incolit, cuius ego ſum, arat ſub. i. aō. vtrūque finem. ſ. Lucaniæ & Apuliȩ miſſus a Romanis vt eſt vetus fama, Sabellis pulſis. i. expulſis, ad hoc quo ne. i. vt non, vt hoſtis nō incurreret. i. non faceret incurſus, per vacuum. i. locum vacantem milite Romano, ſiue miſſus ſupp. ad hoc, quod altee ſup. gens Appula, ſeu quod Lucania exiſtens violenta incurreret bellum. Sed hic. i. Satyricus ſtylus noſter, haud. i. non petet quenquam animantem. i. viuentem, vltro. i. non laceſſiuus ſine cauſa. Et cuſtodiet me a malefactorib. ſ. me timentibus, veluti. i. tanq̃, enſis tectus. i. incluſus vagina, quem ſup. enſem, cur. i. qua de cauſa, coner diſtringere .i. euaginare tutus. i. dummodo ſim tutus ab latronibus infeſtis .i. quemlibet infeſtantibus? q. d. nulla de cauſa. Vnde exclamat. O Iupiter pater & rex, vt. i. vtinam, telum. ſ. meum, hoc eſt exe cratio, aut vituperatio vitiorū, pereat rubiginę. ſ. contacta longa diſſuetudine, poſitum. i. conditum in vagina, nec quis quā noceat mihi cupido pacis hoc eſt vtinam ſic omnes viuerent, vt non cogar quenquam reprehendere. At. i. ſed, ille qui cō morit, id eſt commouerit me, quod ſup. nolim, quia ego clamo. i. prædico melius eſſe, ſupp. non tangere. i. nō offendere me vitijs ſuis, is ſup. flebit, & cātabitur inſignis. i. infamis, tota vrbe .i. per totam vrbē. Ceruius (mitor quare non ſcribatur Seru.) iudex ille iratus. i. quādo iraſcitur, minitatur leges. i. ſentētiam ex legibus in rebus certis latam & vrnam. i. ſententiam per ſortes datam in rebus dubijs, quod tangitur Æn. i. cum dicitur. Partibus æquabat iuſtis, aut ſorte trahebat, Canidia Albuti. i. Albutij ſup. filia, minitatur ſup. quibus eſt inimica, venenum. Turius iudex ſeuerus & iniquus (tāgit. n. hos per tranſitum more ſuo) minatur ſupp. grande malum. i. perditionem vitæ aut rerum, ſi quis certet ſe. ſ. Turio iudice. ideo autem hoc faciunt, vt quiſque teneat ſuſpectos ſup. eo, quo valet. ſ. præcipue. Vtque .i. & vt, & collige mecum vt. i. qualiter, natura potens imperat (aut imperet) hoc. ſ. quo quiſq; valet terrere, ſic. i. hac inductione, Lupus petit dente, Taurus cornu, aut (vt vult Bonſ.) vtq., &

* vſquā,

& collige mecum, ſcilicet hæc eſſe vera ſic (vt, ſic collige mecum ſit per parentheſim miſertum) Lupos petit deote hoſtes, Taurus cornu &c. vt natura potens imperat. Ego tamen meum legere vt conſuetus ſum. Collige mecum ſic, id eſt inductorie, vt, id eſt qualiter, quiſque terreat ſuſpectos eo quo valet, ſcilicet præcipue, & vt, id eſt qualiter, natura potens imperet hoc. Lupus petit, id eſt inuadit dente, Taurus petit cornu &c. Ideo autem placet non legere vt, id eſt ſicut, natura imperat, quia fruſtra quæreret, addens. Vnde monſtratum eſt ſup. Lupo & Tauro id facere, id eſt eo inuadere, qoo potiſſimum valet, niſi intus, id eſt ab inſtinctu naturali? quaſi dicat à nullo crede, id eſt committe, matrem viuaces, id eſt omnis diu viuentem, nepoti ſæuæ, id eſt crudeli (Sunt qui legant, Scæuæ, vt ſit oomeo proprium) pia dextra naturaliter, ſcilicet quia fœmina nil faciet ſceleris, id eſt nõ interficiet eam, mirum, id eſt putas quod ſit mirum, quod mulier non occidat gladio? vt neque Lupus petit quenqoam calce, id eſt calcibus ſuis, neque bos petit quenquam dente, ſed ipſa nepos, ſcilicet mala, tollet, id eſt auferet è vita, anum, id eſt vetulam melle, id dulciario quoois cibo, vitiato, id eſt infecto & corrupto, cicuta, id eſt ſucco herbę venenatæ. Hic nota, quod nepos olim erat communis generis, vnde nepotis facit, non neptis. [Ne longum faciam) Concludit ſe conſimiliter a natura inſtrui ad Satyram ſcribeodam, nec poſſe eam non ſcribere. Ordo eſt. Ne ego faciam longum, vt breuiter quod ſentio dicam, ſeu, id eſt ſiue, ſenectus tranquilla .i. placida & quieta, expectat me, id eſt ſiue diu & tranquille victurus ſum, ſeu .i. ſiue mors circumuolat me atris .i. funeſtis, alis, id eſt ſiue propediem moriturus ſum, quiſquis erit color .i. diſpoſitio vitæ, hoc eſt quocunque mihi vita ſignanda erit lapillo, ſiue albo ſignificante proſperitatem, ſiue nigro ſignificante aduerſitatem, hoc eſt ſiue viuam diues, ſiue inops, ſiue viuam Romæ, ſiue ſors, aut ſuis ita iuſſerit quòd exul, hoc eſt qualiſcunque fuerit ſtatus vitæ meæ ego ſcribam ſup. Satyram. Reſpondet Trebatius. O puer, vnde patet iouenem fuiſſe, cum ſenior ſcriberet Odas, ego metuo vt ſis vitalis .i. quod non eris dio victurus, & metuo ne quis, id eſt aliquis amicus, maiorum, id eſt potentiorum, feriat, id eſt percutiat te frigore, ſcilicet mortis. Reſpondes poëta, Quid ſup. dicis re metoere hoc? Cum, id eſt quando, Lucilius eſt auſus primus cõponere carmina in huoc morem .ſ. Satyricum & detrahere pellẽ, id eſt tectorum, aut tegumentum, qua quiſque exiſtens nitidus, id eſt candidus & mundus, per ora, id eſt exteriora & in ſuperficie, cederet .i. incederet, exiſtens turpis introrſum, id eſt in conſcientia ſua? num, id eſt nunquid, Lælius & is ſup. qui duxit nomen, id eſt agnomen, meritom, id eſt quod meruit, a Carthagine oppreſſa, id eſt deuicta, ſcilicet Scipio Africanus, qui cum Lælio nobile par amicorum facit, offenſi ſupp. fuerunt ingenio ipſius Lucilij? q.d. minime, aut num, id eſt nunquid doluere, id eſt ægre tulerunt, Metello viro illo præpotente, Læſo .i. quia Metellus lædebatur, hoc eſt carpebatur verſibus Lucilianis, que, pro &, Lupo, viro illo etiam prædiuite, cooperto .i. diffamato, verſibus famoſis .i. diffamatorijs? quaſi dicat minime. Atqui .i. attamen, ipſe Lucilius arripuit, id eſt inuaſit ſtylo ſuo Satyrico, primores .i. optimates vrbis .ſ. Romanæ, & populum ſop. Romanum? tributim .i. per tribus .ſ. exiſtens ſup. æqous .i. concinnus & concors, vni, id eſt ſoli virtuti, atque amicis eius, id eſt eam colentibus. Quin, id eſt quinimmo, inſuper, vbi virtus Scipiadæ, & ſapientia mitis Læli, id eſt Lælij, hoc eſt ipſe Scipio ſtrenuus & Lælius bonus remorant, id eſt remouerant ſe à vulgo, & ſcena, id eſt theatro, in ſecreta, & quo populo non licebat conuenire, ſuliti ſupp. ſunt nugari cum illo, ſcilicet Lucilio, & ludere cum illo, exiſtentes diſcincti, id eſt negligenter culti donec holus, id eſt cibus frugalis coqueretur, quidquid ego ſum, quamuis ſum infra cenſum Lucili, id eſt Lucilij, id eſt quamuis non habeam diuitias, quas ille habuit, & quamuis infra ingenium Lucili, id eſt oon habeam tam bonum ingeoium vt ille, tamen inuidia fatebitur etiam ſupple inuita, id eſt quamuis nolit me vixiſſe ſemper cum magnis viris (hoc dicit Poëta ne forte dicat quis Lucilio diuiti licuiſſe, quod non licet Horatio) & quærens, id eſt is qui quæret, aut nitetur, illidere, id eſt impingere dentem ſuum. ſupp. mihi fragili, id eſt quem fragilem putet, ipſe offendet ſupple dentem illiſiſſe, ſolido, id eſt duro & forti, id eſt inueniet in me reſiſtentiam, ſi quis volet me mordere, niſi tu ò Trebati docte, diſſentis quid, id eſt aliquid vel in aliqoo. Reſpondet Trebat. Equidem, id eſt ego quidem nihil poſſum diffingere, id eſt aliter ſentiens diſtrahere, hinc, id eſt ab hac ſenteotia tua, ſed tamen ſic ſupple aſſentior, vt tu monitus à me, ſupple caueas ne inſcitia ſanctarum legum incutiat tibi quid, id eſt aliquid negoci, pro negocij, ius & iudicium eſt, id eſt iam ſenteotia lata & dijudicatum eſt, ſi ſupple quiſquam condiderit mala, id eſt falſa & detractoria carmina in quenquam. Sunt qui legant, In quem quis carmina &c. Eſto, inquit Horat. i. coocedo quod puniatur per legem ſi quis mala ſupple ſcribat carmina in quenqoam, ſed ſi quis condiderit bona, id eſt veridica ſupple carmioa, quid ſupple de eo fiet? Reſpondet Trebat. Talis laudatur, Cæſare .i. Auguſto, iudice .i. iudicante. Addit Horat. Si quis ipſe exiſteos integer, id eſt inuiolatus, latrauerit, id eſt auide obiurgauerit, dignom, id eſt meritum, ſop. qoid fiet? Reſpondet Trebat. Tabulæ, id eſt libelli contra te facti, ſoluentur, id eſt rumpeotur cum riſu, & tu abibis miſſus, id eſt dimiſſus impunis & iodemnis, ita pooitur ſecunda pro quauis perſona, quocirca legam libentius. Si mala condideris, quia ris, ſyllaba, aut longa, aut ſaltem communis eſt, rit breuis, quæ excuſatur tameo vtcunque, quia in fine dictionis, & principio tertij pedis.

OVO prognatus) Fortaſſe ſimpliciter dictum eſt ab Horat. Hoc tamen ad fabulam reſpicit Ledæ, quæ grauida ex Ioue in cygnom coouerſo, ouum peperit, vnde gemini ſunt prognati Caſtor & Poll. [Et fragili quærens illi) Hæc Horat. ſententia non multum huic abeſt grecorum prouerbio, ξυρὸς εἰς ἀκόνην .i. nouacula io cotem, dici ſolitum io hos, qui forte in eas res inciderunt, in quas minime volebant. Neque eoim nouacula poteſt incommodius cadere, quàm ſi in cotem incurrat. [Tabulæ) Tabulæ, id eſt ſubſellia, ſolueotur riſu, id eſt nimio conſeſſus cachino. MAT. Bōſinis.

GLAREANVS.

MISSVS ad hoc, pulſis (vetus eſt vt fama) Sabellis. Sabelloa maoifeſte accipit pro Sannitibus. Veriſimile eſt. n. bello Sannitico hoc oppidum a Sannitibus poſſeſſum, deinde eis pulſis, Romanos ſunt illuc miſiſſe colonos aduerſus Appulos Lucanosq. pręſidium, vt de Luceria patet lib. ix. ab V.C. apud Liu. Id hac de cauſa admonemus, quod ſæpe alias in hunc poëtam Sabellum exponunt Marſum noſtri commeotatores. [Ceruius iratus leges minitatur & vrnam.) Virg lib. j. Æn. vno item carmine breuiter vtrunque complexos eſt. Partibus æquabat iuſtis, aut forte trahebat. Vt hic Horat. per leges intelligat in certis rebus latam ſententiam, per vrnam in rebus dubijs. Et hunc locũ recte explicoit Bad. [Scæuæ viuacem crede nepori matrem) Ad hunc non recte Scæuam. n. mulierem putauit, & nepotem generis communis, cum locus totus ironicos ſit dictus, vt teſtatur Porph. Scæua autem filius matrem veneno extinxit, in cuius manum iocatur Horat. piam dicendo, quippe Scæua nõ dextra, ſed veneno pugnabat. Illud mala qood iiij. ſequitur verſu, Badium feſellit. Sed id vel ad dextram referri poteſt, vel quod malim ad cicuta. Nam cicuta nominatioi eſt caſus, quaſi poëta dicat innocẽs eſt Scæuæ dextra, mala cicuta tollet anum vitiato melle. [Et qui Duxit ab oppreſſa meritum Carthagine nomẽ) Africanum Scipionem inquit Acron dicit, qui Africam fuoditus, Numantiamq. deleuit, vnde poſtea Numantinus dictus eſt. Hæc ille. De poſteriore poëta loquitur Africano Æmiliano, qui Carthaginem, non Africam (vt Acron habet) Numantiamq. deleuit, & Africanum nomen etiam adoptione habuit. Numantinus autem vbi dicatur non memini. Ex his autem conſtat Lucilium vixiſſe tertio bello Punico, cum Ennius ſecundo. Et Ennium ſuperioris Africani bella ſcripſiſſe, Lucilium priuatam vitam, io gratiam inferioris Scipionis, vt puto, quod ideo admonemus, quod ferè commentatores hæc confundat. Ergo oppreſſa hic exponẽdum extincta. C. aotem Lelius eſt, a quo Cicero Dialogus de amicitia oomẽ habet, Scipioni Æmiliano amiciſſimus. Cos. Anno ab V.C. DCXIIII. Quo tempore multi viaere Metelli ẽe conſulares, de quo autem Lucillius ſcripſerit, certum nobia non conſtat, de Lupo adhuc minus. [Si mala condideris in quenquã carmina) Condideris legendum ſecõda perſona, futurũ freqoenter prodocitur, quamuis ẽt q̃nque corripiatur vicinitate præteriti & ſignificatione, & terminatione. Et mala pro maledica dixit cum Horat. pro vitioſa repetat, vt & Acron & Porph. annotarunt. Sed Horatij verba poſt eſto incipiunt. Ceterum Bad. hic non recte facit nouam interrogationem: Sed ſi qois condiderit bona, quid de eo? Reſpondet Trebat. Talis laudatur Cęſare iudice. Hæc ait Bad. Verum iudice præcedit non ſolom verbum laodatur, ſed etiam condiderit. Quod lector ſtatim videbit. Vltimum autem carmen in poſtremis verbis difficultatem habet, num Poëta de ſe ſecunda perſona pro quauis vſus ſit, an miſſus de Trebatio, pro fruſtratio poſitum intelligamus Porph. etiam tabulæ .i. ſubſellia exponit, quod ego noo intelligo niſi vltimum carmen Trebatio potius demus.

QVÆ

ASCENSIVS.

QVÆ virtus, & quanta bonis) Argumentum iam percurrimus. Dicit ſignanter bonis, quod poteſt exponi inter multa bona, quia illic virtus eminet vbi peccandi poteſtas eſt, nec tamen peccatur. qui ergo inter multa bona parce, non dico auare viueret, veram parſimoniam habere probaretur videtur tamen potius exponendum eſſe bonis ſuper hominibus: quia in malis nulla, virtus eſt, licet quid de genere virtutis faciant, vt licet ſobrie viuant, qui ſua liguriertunt quia plura non habent, habere tamen vellent, non virtutis, ſed neceſſitatis cenſendum erit. Et ita in reliquis. Priuſquam ordinem ponam, hoc quoque, diaero, Ofellum hunc vere ruſticum fuiſſe, nec quouis modo philoſophũ vocat enim eum ſapientem anormem. i. ſine regula & doctrina philoſophica & Minerua craſſa, non à præceptore. ſ. ſed ab experientia accepta. Itaque longe diſſentiendum eſt ab Acrone. nam ſi ſiniſtre ingreſſum ſectam Stoicorum hunc dicamus, nullam ſit eius auctoritas reliqua. Præterea expreſiſſime in hac Satyra docebitur agricolam fuiſſe, & philoſophiæ non rudem, ſed omnino expertem. Ordo eſt. Diſcite quæ & quanta virtus ſit bonis ſup. vitis, vel inter bona multa, viuere paruo .i. paucis contentum. Nec hic Sermo eſt meus. i. hæc doctrina non eſt mea quod dicit, quia cũ ſit Epicureus, videretur forte cõtra ſectam ſuam dicere, cum tamen Epicurus ipſe parciſſime vixerit, holuſculis contentus, nec vitium ſit poëtis nunc hãc, nunc illam inſequi ſectam. Alludit præterea ad opus ſuum, quod Sermonum titulo inſcripſit. hic Sermo ergo non eſt meus, ſed ſup. eſt is, quem Ofellus ruſticus anormis .i. abſque dogmate & norma ſapiens, & ſapiens craſſa Minerua .i. ſapientia inerudita, qualem illiterati habere poſſunt, præcipit ſupp. ſuis vt poſtea videbimus. Sed ſcies grãmatice, quòd anormis hic latina eſt dictio tota. nam græce anomalon primam corripit, itaque non ab a, græca particula, ſed latina deductam dices. hęc autem inſerta ſunt per parentheſim. vnde repetamus) Diſcite inquam non inter lances. i. patinas & menſas nitentes. ſ. vario luxu & ſplendore epularum, cũ .i. quando acies oculorum. ſ. ſtupet. i. ſtupida & hebes ſit, fulgoribus inſanis. i. valde magnis, vt illic: Inſani feriant ſine littora fluctus, vel inſanis. i. inſanos facientibus, & cum. i. quando, animus accliuia .i. inclinatis, falſis. i. ad falſas opiniones, hoc eſt ad laudandas lautiores cœnas, recuſat .i. refugit, meliora .i. vtiliora & eligibiliora, vtpote frugalitatem & parſimoniam perquam eſt mens ſana in corpore ſano. vos autem diſquirite mecum hic verum .i. veritatem rei impranſi .i. adhuc ieiuni & non corrupti ſplendore epularum. Cur hoc .i. forte quæretis cur hoc moneam, ego dicam vobis ſi potero, ideo ſupple hoc monui, quia omnis iudex corruptus examinas .i. diſquirit, male. i. inepte, verum .i. veritatem rei. Tu ſectatus. i. poſtquam venando ſectatus es leporem, ve, pro vel, laſſus. i. laſſatus & fatigatus ab equo indomito, vel ſi militia Romana fatigat te aſſuetum græcari .i. græce iocari aut nugari, ſeu. i. ſiue, pila velox .i. corium vento plenum ac rotundum, quod pedibus ac manibus velociter impellitur, agit ſup. te, & hoc ſtudio .i. exercitio illo quod ſtudioſe facis, fallente .i. imperceptibiliter tranſire faciente, laborem auſterum .i. qui alioqui auſterus eſſet, ſi qs inuictus & coactus faceret, ſeu .i. ſiue, diſcus. i. exercitatio to diſco projiciendo in aera agit .i. impellit & exercet te, pete. i. laceſſe, inuade, percute, aëra. i. aërem cedentem .i. locum dantẽ, diſco. i. globo quodam ac maſſa, quo & qua vires experiuntur ſuas, cum .i. poſtquam, labor .i. exercitatio illa, extuderit. i. eiecerit faſtidia .i. nauſeam ciborum & appetitum, ac famem generauerit, tu ſiccus. i. ſitibundus, & inanis .i. famelicus, ſperne vilem cibum, q.d ſcio id non facies, quia ſic incorrupto & ieiuno omnis cibus, gratus eſt, ne biberis ſupp. aliquid, niſi mella Hymettia .i. ſuauiſſima à loco natiuo ſic dicta, diluta .i. admixta. Falerno .i. acri vino, pro eo quod eſt. Niſi Falerna vina diluta. i. temperata melle Hymettio. Si ſup. promus. i. diſpenſator, qui promat potum aut cibũ eſt foris. i. non eſt domi, & mare atrum .i. nubiloſum, hiemat .i. tempeſtatem mouet defendens piſces, eo q᷑ piſcatores arcet, tũc ſup. panis cum ſale bene leniet .i. ſedabit & placabit, ſtomachũ latrantem. i. famelicum, quia videtur famelicus quaſi catulos habere in ſtomacho, propter crepitus quos edit, & hoc more catuli petentis bolum. Vnde putas ſup. hoc partum. i. acquiſitũ, & inuentum? aut qui. i. quo, ſup. putas datum eſſe quod famelico omnis cibus placet? Rñdet ipſe Poëta, q.d. inde partum eſt, quod ſumma voluptas non eſt in nidore .i. odore ciborũ, caro .i. quos care emitti, ſed ſumma voluptas eſt in re ipſo. i. in appetitu tuo, tu quare. i. expoſte, pulmentaria. i. viliorem victum, ſudando. i. per ſudorem & laborẽ. quia neque oſtrea delicatiſſimũ inſectile, nec ſcarus piſcis, tunc habitus in precio, nec lagois auis leporinas habens carnes, peregrina. i. longe quæſita, poterit iuuare .i. recreare & delectare, pinguẽ vitijs. i. per vitia, hoc eſt ocium & gulam, non aũt pinguem à natura, & album .i. hñtem ventrem ita cibis diſtentum q᷑ albeſcat. Et tñ licet voluptas in te, non in rebus eſt. in pauone poſito ſ. ante te, vix eripiam ſup. eũ, vel vis eripiendo efficiam qo velis potius tergere palatũ tuum. i. irritare & laute afficere, hoc .ſ. pauone quã gallina exiſtens corruptus vanis. i. vanitatibus reꝝ, qa auis raro. ſ. pauo, veneat. i. vendatur auro, & quia pandat. i. pandendo & operiendo oſtentet ſpectacula, cauda picta .i. varijs coloribus quaſi picta ſit ornata. Sic Æn. iiij. Pictæq. volucres, tanq̃. i. perinde ac ſi, quidq̃ pertineat ad rẽ. i. ad guſtum aut bonitatem rei. Nũ .i. nunquid, tu veſceris illa pluma quam laudas, hoc eſt nunqd laudatam a te plumã pauonis comedis? num. i. nunquid, idem honor. i. ornatus, adeſt cocto .ſ. pauoni, qui adeſt crudo? q.d. minime (gula tñ inuenit, vt plumatus apponatur pauo, habet aũt carnẽ difficillimæ digeſtionis, vt ſuper Iuuen. auctoritate D. Auguſtini ꝓbabimus) quamuis

ARGVMENTVM.

Frugalitatem commendat ex Stoicorum ſententia. Nam Ofellus poeta primus Stoicam diſciplinam Latinitati donauit.

SATYRA VII.

QVAE virtus, & quanta bonis ſit viuere paruo:
Nec meus hic ſermo eſt: ſed quem præcepit Ofellus
Ruſticus, anormis ſapiens, craſſaque Minerua:
Diſcite non inter lances, menſaſque niteteis:
Cum ſtupet inſanis acies fulgoribus: & cum
Accliuis falſis animus, meliora recuſat:
Verum hic impranſi mecum diſquirite. cur hoc?
Dicam ſi potero. male verum examinat omnis
Corruptus iudex. leporem ſectatus, equo ue
Laſſus ab indomito, vel ſi Romana fatigat
Militia aſſuetum græcari: ſeu pila velox,
Molliter auſterum ſtudio fallente laborem,
Seu te diſcus agit: pete cedentem aëra diſco.
Cur labor extuderit faſtidia: ſiccus, inanis
Sperne cibum vilem: niſi Hymettia mella Falerno
Ne biberis diluta. foris eſt promus: & atrum
Defendens piſces hiemat mare. cum ſale panis
Latrantem ſtomachum bene leniet. vnde putas? aut
Qui partum? non in caro nidore voluptas
Summa, ſed in te ipſo eſt. tu pulmentaria quære
Sudando. pinguem vitijs, albumque, nec oſtrea,
Nec ſcarus, aut poterit peregrina iuuare lagois.
Vix tamen eripiam, poſito pauone, velis quin
Hoc potius, quàm gallina tergere palatum,
Corruptus vanis rerum: quia veneat auro
Rara auis: & picta pandat ſpectacula cauda:
Tanquam ad rem attineat quidquam. num veſceris iſta,
Quam laudas, pluma? cocto num adeſt honor idem?
Carne tamen quamuis diſtat nihil hac magis illa:
Imparibus formis deceptum te patet. eſto,
Vnde datum, ſentis, lupus hic Tiberinus, an alto
Captus hiet, pontes ne inter iactatus, an amnis
Oſtia ſub Tuſci? laudas inſane trilibrem

vt lupus vrget hac.i.in hac parte inuitat te.ſ.ad imitationem vitæ ſuæ. & canis.i.homo immundus & nimis auarus, vt canis angit.i.conſtringit te ad imitandum ſe, hac.i.per hanc partem. Reſponſio, Is erit mundus, qui non offendat ſordibus.i.auaritia quæ ſordidum facit, atque qui neutram .i. non alteram, qui non eſt cultus miſer.i.vt miſer, in alteram partem .i. neque ſordide, neq; nimis ſplendide, hic.i.huiuſmodi, neque erit ſæuus.i.auſterus & rigidus ac immitis, dum didit.i.diuidit diſtribuit ſeruis ſuis, munia.i.officia, exemplo Albutii.i.Albutij ſenis, nec exiſtens ſic ſimplex vt Neuius, præbebit conuiuiis aquam vnctam, quod ſuperfluum eſt, quia aquam mero mundior eſt vt eligibilior, vel intelligamus Albutium eſſe ſæuum.i.nimis magnificum, ſicut Mars ſtat ſæuus in armis. & ita Neuius erit ſordidus non niſi aqua modicum vnctam conuiuiis ſuis præbens quoque.i.etiam, hoc.i. nimis parcum eſſe, eſt magnum vitium. Ex hoc vltimo verbo approbatur hęc ſecunda ſententia, qa cum parſimoniam laudet, dicit nimiam parcitatem Neuij eſſe vitioſam. ad quod accedit, q & Auidienus nomen ductum ab auiditate videtur ſumptum.

Accipe nunc, victus tenuis quæ quantaqué ſecum
Afferat: in primis valeas bene: nam variæ res
Vt nóceant homini, credas, memor illius eſcæ,
Quæ ſimplex olim tibi ſederit. at ſimul aſſis
Miſcueris elixa; ſimul conchylia turdis:
Dulcia ſe in bilem vertent: ſtomachoque tumultum
Lenta feret pituita. vides, vt pallidus omnis
Cœna deſurgat dubia? quin corpus onuſtum
Heſternis vitijs animum quoque prægrauat vna:
Atque affigit humo diuinæ particulam auræ.
Alter, vbi dicto citius, curata ſopori
Membra dedit: vegetus præſcripta ad munia ſurgit.
Hic tamen ad melius poterit tranſcurrere quondam:
Siue diem feſtum rediens adduxerit annus:
Seu recreare volet tenuatum corpus: vbique
Accedent anni: tractari mollius ætas
Imbecilla volet. tibi quidnam accedet ad iſtam,
Quam puer & validus præſumis, mollitiem? ſeu
Dura valetudo inciderit, ſeu tarda ſenectus?
Rancidum aprum antiqui laudabant: non quia naſus
Illis nullus erat: ſed credo hac mente, quòd hoſpes
Tardius adueniens, vitiatum commodius, quàm
Integrum edax dominus conſumeret. hos vtinam inter
Heroas natum tellus me prima tuliſſet.
Das aliquid famæ? quæ carmine gratior aurem
Occupat humanam. grandes rhombi, patinæque
Grande ferunt vna cum damno dedecus. adde
Iratum patruum, vicinos, te tibi iniquum,
Et fruſtra mortis cupidum, cum deerit egenti
Aes, laquei precium. iure, inquit, Traſius iſtis
Iurgatur verbis. ego vectigalia magna,
Diuitiaſque habeo tribus amplas regibus. ergo
Quod ſuperat, non eſt melius quo inſumere poſſis?

ASC. Accipe nunc, victus tenuis) Recitat cõmoda ſobrietatis, vt ad eam nos alliciat. Ordo eſt. Accipe .i. intellige, audi nunc quæ, & quanta commoda, tenuis .i. modicus, victus .i. ſumptus afferat ſecum in primis.i.primum hoc boni affert quòd tu valeas bene .i.ſanus ſis. Nam vt .i. q res variæ.i.variæ eſcæ noceant homini, credas.i.faciliter credere poſſis, memor.i.ſi fueris memor illius eſcæ .i. cibi, quæ exiſtens ſimplex .i. vniformis, & vnius ſpeciei ſederit .i. placuerit tibi olim, cum.ſ.ſobrius & forte pauper eſſes. At.i.ſed, ſimul .i. immediate poſtquam, miſcueris elixa .i. bullita obſonia aſſis .i. cum aſſatis cibis, & ſimul ac miſcueris conchylia.i.piſces vt oſtrea & conchas, turdis.i.volatilibus delicatis, vt ſunt turdi dulcia .i. ea quæ tibi dulcia erant, dum ingurgitares ea, vertent ſe in bilem .i. amaram choleram, & pituita.i.nocuus humor feret.i.afferet, tumultum.i perturbationem ſtomacho tuo. tu vides, vt.i.qualiter, omnis ſupple homo deſurgat.i.ſurgat, de cœna dubia.i.opipara, vbi propter multitudinem dubitet quid primum ſumat, deſurgat inquam exiſtens pallidus ex nimia oneratione ſtomachi. Quin, id eſt quinimmo, corpus onuſtum .i. oneratum, vitijs.i.crapulis, heſternis .i. pridianis, aggrauat quoque vna, id eſt pariter animum .i. rationem hominis, atque affigit humo.i.rebus terrenis, particulam diuinæ auræ .i. ſpiritus cœleſtis, hoc eſt animam rationalem, quam ex cœleſti arce demiſſam, & eſſe particulam cœleſtis ignis credebant. Vnde Virg. Igneus eſt ollis vigor & cęleſtis origo. Item, Atque auræ ſimplicis ignem. Et Iuuen. Senſum à cœleſti demiſſum traximus arce. Alter .i. qui non eſt crapuloſus, ſed ſobrius vbi .i. poſtquam, dedit ſopori.i.tranquillæ dormitioni membra curata.i.refecta, citius dicto.i.quam dici poſſet, ſurgit vegetus .i. (vt dicuntur) euigilatus & agilis, ad munia.i.officia & miniſteria ſua præſcripta.i.ipſi aſſignata & tamen licet .ſ. ea ſobrietate illa auſterius modo vixerit, tamen poterit, tranſcurrere.i.celeriter ſe applicare quondam.i.aliquando tempore futuro, ad melius .i. vberiorem & auctiorem ſumptum, ſiue annus rediens adduxerit diem feſtum, videlicet natalem, aut ambarualem, aut ſimilem, ſeu.i.ſiue, volet recreare corpus tenuatum, longa ſobrietate, ſcilicet que, pro &, & vbi, id eſt poſtquam, vel quo tempore (ſunt autem hæ duæ dictiones vbique) anni accedent .i. quando ſenior erit, ætas, ſcilicet ſenilis, imbecilla, id eſt fragilis, impotens, volet tractari mollius, id eſt paulo delicatius, quid nam accedat, id eſt addi poſſit tibi guloſe & perdite iuuenis, ad iſtam mollitiem, quam præſumis, id eſt ante tempus debitum ſumis, exiſtens puer.i.multum iuuenis adhuc, & validus, id eſt ſanus, hoc eſt, quid plus poteris tibi lautitiarum facere? ſeu, id eſt ſiue, valetudo.i.diſpoſitio corporis, dura, id eſt ægra & aduerſa, inciderit .i. ſiue ægrotare incipias, & valetudinarius eſſe, ſeu .i. ſiue, ſenectus tarda.i.te tardum faciens ſup. aduenerit? non.n.poteſt incidere ſenectus .i. caſu interuenire, niſi quantũ ad apparentiam, quam propter tribulationes ſeniores apparemus. Siue ergo æger ſis, ſiue ſenex, non poteris lautius ac delicatius viuere, quam nunc puer, validus. Antiqui.i.priſci & maiores noſtri, laudabant aprum.i. porcum ſyluestrem, rancidum.i. qui ex longa conſeruatione cõtraxit ranciditatem. hoc n. vitiũ carnium eſt, ſicut acor vini, & mucor panis vnde ſunt plebei verſiculi. Hic bonus eſt Promus in cuius ſæpe culina mucidus eſt panis, caro rancida pendula vina non ſup. ideo laudabant rancidum aprum, quia nullus naſus .i. nulla vis odorandi, erat illis, ſed ego credo hac mente, quod hoſpes .i. aliquis amicus hoſpitio ſuſceptus, adueniens tardius ſup. quam credebat eum ſuſcepturus.ſ.quis ob eius aduentum aprum coacerat, conſumeret commodius .i. cum maiore commodo quantum ad iudiciũ ſuſcipientis, aprum ſup. vitiatũ .i. corruptum ranciditate ex diuturna conſeruatione, quàm dominus edax.i.qui edax cenſendus eſſet, ſi eum conſumpſiſſet, conſumeret integrum.i.incorruptum. Vtinam prima tellus .i. cum primum coli cœpta eſt, tuliſſet.i.produxiſſe me natum, inter hos.i.huiuſmodi, heroas, id eſt heroicos & ſemideos viros, qui tam frugaliter vixerunt. das aliquid, famæ. reprobat ſtultitiam eorum, qui ſibi gloriam comparare putant ex epularum ſplendore, nimioq. ſumptu. Ordo eſt legendo interrogatiue, Das tu aliquid famæ? Aut ironice ſic, Tu das famæ tuæ aliquid.i.augmentas famam tuam in aliquo, quæ fama comparata ex opinione vulgi exiſtens gratior carmine.i.quam eſſet approbatio poëtæ per carmen ſi ſobrius viueres, occupat autem humanam.i.diuulgatur per homines. Et hoc modo ſenſus eſt, Forte dices quod ſplendide viuendo comparas tibi laudem popularem, quæ tibi gratior eſt, quam ſi ob ſobrietatem laudens carmine aliquo. Porph. tamen aliter intelligit dicens. Hoc Antiſthenes dixiſſe traditur. Is enim cum vidiſſet adoleſcentem luxurioſum, ac aromatibus deditum, miſerum te, inquit, adoleſcens, qui nunquam audiſti ſummum acroama, id eſt laudem tuam, hæc ille. quaſi vero laudis ſit ſua conſumpſiſſe. Et ita exponetur ſic, Tu das, id eſt forte dices quod das aliquid famæ tuæ ex opinione Populi, quæ exiſtens gratior .i. multum grata carmine .i. per carmen, vel quæ gratior occupat carmine .i. per carmen aurem hominum &c. ſed prior ſententia mihi placet. Oſtendit autem talem errare & falli, dicens rhombi, id eſt tales piſces, grandes, id eſt magni, & patinæ, id eſt vaſa eſcaria late patentia ferunt vna.i.pariter, cum damno, ſcilicet rerum dedecus. hoc eſt tantum abeſt vt vere laudari merearis ob talem luxuriam, vt veriſſime vituperari merearis. videtur autem hinc ſumpſiſſe Iuuen. Sat. de rhombo, Adde, ad dãnum & dedecus ſup. patruum

truum.i.fratrem patris tui diſiuncti quia eo viuente non haberes adhuc patrimonium,quod nunc conſumis,iratum ſup. tibi, & vicinos iratos tibi,& ne iniquum .i. incommodum tibi,& cupidū .i. qui aliquando cupidus eris fruſtra.i.incaſſum,mortis,cum .i. quando,æs.i.pecunia,appoſitorie precium.i.vnde habeas preciū laquei,quo.ſ.te deſperantem amiſſis rebus ſuſpendas, deerit tibi egenti.i.quando tam pauper eris, quod non habebis vnde emas laqueum ad te ſuſpendendum. Iure,inquit Traſius, ponit obiectionem in cuius ſolutione docet prodigenetiam omnibus vitioſam,non ſolum .ſ. ijs,qui ad paupertatem rediguntur, ſed etiam tam diuitibus vt vix poſſint inopes fieri. Obiectio autem talis eſt: Aliquis ſup.diues,inquit,aut tu forte inquis Traſius(aut Trallius) vir ille ad paupertatem redactus, iurgatur.i.obiurgatur iure.i.merito,iſtis .i. ex probroſis tuis verbis. Et ſic ſi lib. ita haberent,malem legere inquis, quam inquit, quia prius dixerat in ſecunda perſona, Das aliquid famæ ego habeo magna vectigalia.i.reditus & prouentus etiam priuatos. Nam & Cic. vectigal pro priuatis reditibus accepit, cum ferè publici ſint, vt dicit hic Porph.& ego habeo diuitias amplas.i.ſuffecturas tribus regibus,q.d.non poſſem pauper effici,& ita poſſum ſecure & impune luxurioſe viuere. Ad quod poëta,aut Oſtellus. Ergo ſi tam diues es,quod plus quam ſatis ſit habeas, non eſt ſupple aliquid quo.i.in quo,poſſis inſumere.i.impendere illud,quod ſuperat .i. abundat ,q.d. licet plus,quam opus tibi eſt habeas , tamen non continuo licebit inutiliter expendere, cum ſit in quo honeſtius expendas.

ASCENSIVS.

Cur eget indignus quiſquam te diuite? quare
Templa ruunt antiqua deus? cur improbe caræ
Non aliquid patriæ tanto emetiris aceruo?
Vni nimirum tibi recte ſemper erunt res?
O magnus poſt hac inimicis riſus. vter nam
Ad caſus dubios fides ſibi certius? hic, qui
Pluribus aſſuerit mentem, corpuſque ſuperbum;
An, qui contentus paruo, metuenſque futuri,
In pace, vt ſapiens, aptarit idonea bello,
Quo magis his credas: puer hunc ego paruus Ofellum
Integris opibus noui, non latius vſum,
Quàm nunc acciſis. videas metato in agello
Cum pecore, & gnatis fortem mercede colonum,
Non ego, narrantem, temere edi in luce profeſta
Quidquam præter olus fumoſæ cum pede pernæ.
At mihi cum longum poſt tempus venerat hoſpes:
Siue operum vacuo gnatus conuiua per imbrem
Vicinus: bene erat, non piſcibus vrbe petitis,
Sed pullo, atque hœdo: tum penſilis vua ſecundas,
Et nux ornabat menſas, cum duplice ficu,
Poſt hoc ludus erat culpa potare magiſtra:
Ac venerata Ceres, vt culmo ſurgeret alto,
Explicuit vino contractæ ſeria frontis.
Sæuiat, atque nouos moueat fortuna tumultus:
Quantū hinc imminuet? quāto aut ego parcius,aut vos
O pueri nituiſtis, vt huc nouus incola venit?
Nam propriæ telluris herum natura neque illum,
Nec me, nec quenquam ſtatuit. nos expulit ille:
Illum aut nequities, aut vafri inſcitia iuris,
Poſtremo expellet certe viuacior heres.
Nunc ager Vmbreni ſub nomine, nuper Ofelli
Dictus, erit nulli proprius: ſed cedet in vſum
Nunc mihi, nunc alij. quocirca viuite fortes:
Fortiaque aduerſis opponite pectora rebus.

NAM cur quiſquam indignos ſupple egeſtate, & dignus opulētia eget te diuite,ideſt dum tu diues es? quare antiqua templa Deum .i. Deorum ruunt ,i. decidunt? ò improbe.i.improbande, cur nō emetiris .i. emetiēdo(per quod ſignificatur tam diues quod pecunias metiri poſſet) expendis ex tanto aceruo .i. cumulo pecuniarum aliquid patriæ caræ, non quæ tibi cara eſt, ſed quæ merito ſit. Nimirum.i.certe, vel haud dubie res erunt tibi vni,id eſt ſoli, rectæ,id eſt proſperæ.hoc ironice legetur, aut per interrogationem figuratā, negatiuam reſpōſionem poſtulantem. pauci enim permanent beati. O ſupple tu qui futurus es poſthac.i.poſt hoc tempus, magnus riſus inimicis, id eſt qui ab inimicis tuis, quos tibi nunc plurimos comparas,irrideberis,ſupple dic mihi. vter fidet ſibi certius ad caſus dubios, ne (aut nam) pro an, hic qui aſſuerit .i. aſſuefecerit pluribus ſup. rebus mentem & corpus ſuperbum.i.elatum,an ſupple is qui exiſtens contentus paruo, & metuens futuri .i. de tempore futuro aptarit in pace .i. tempore pacis,hoc eſt pro ſperitatis,idonea bello,id eſt ad bellum, vt , id eſt quemadmodum ſapiens ſup. aptat, hoc eſt an qui voluptatibus ſe aſſuefacit tanquam in eis ſemper, ſecureq̄. victurus ſit,an qui tempore proſperitatis duriter viuit, vi oit vt aſſuetiat malo .i. laboribus,& paupertatibus,ſicut vir prudens in pace, ea quæ ad bellum neceſſaria ſunt diſponit, ne ingruente bello obruatur improuiſus, quaſi dicat certum eſt melius eſſe,laboribus aſſuetum eſſe quam delitijs, quia nihil eſt miſerius quam fuiſſe felicem. Quo.i.& vt, tu credas magis ijs. quæ dico quod , ſcilicet vir prudens tempore proſperitatis & abundantię ſe frugalitati & parſimoniæ aſſuefacit,ſup.probo exēplis. Nam ego adhuc paruus puer , noui hunc Ofellum , de quo loquor,non vſum eſſe latius,id eſt copioſius,operibus,ideſt poſſeſſionibus & fortunis ſuis,integris.i.ex integro ſaluis,quam tu videas ſup.eum vti,nunc operibus acciſis,id eſt imminutis,in agello metato , id eſt vbi miles , qui eum inualit caſtrametatus eſt,aut metato, id eſt occupato ab Vmbreno illic caſtramentati, vel ad menſuram illi pro mercede locato , qui olim proprius erat. victis enim Brutianis , quorum partes ſecutus erat,ab Auguſti militibus poſſeſſionibus ſuis priuatus erat. Ofellum dico fortem,id eſt ſtrenuum colonum,mercede,id eſt mercenarium, cum pecore & gnatis,id eſt auxilio pecoris & liberorum,ex quo & agro conductitio ſtrenue viuit. Noui inquam Ofellum narrantem, id eſt recitando dicentem,ego non edi,id eſt comedi luce profeſta, id eſt procul à feſto, ante feſtum , id eſt die non feſto quocunque eſſet temere .i. quaſi, quidq̄ præter holus cum pede,pernæ .i. cruris porcini.cū parte pulpoſa,fumoſæ .i. fumo induratę,ac ſeu(vel ad cum) .i. ſiue,hoſpes.i.aliquis amicus hoſpitio recipiendus gratis & iure hoſpitalitatis venerat mihi poſt lōgum tempus,ſiue vicinus exiſtens grauatus conuiua venerat mihi vacuo operum .i. ceſſanti ab opere per imbrem.i.propter imbrium vehementiam , bene erat ſup. nobis,nō piſcibus petitis.i.quęſitis, vrbe.i ab vrbe,ſed pullo atque hędo (pullus eſt fętus gallinæ,hœdus capræ, vt notiſſimum eſt vterque autem ruſticis parabilis)tum.i.inde poſt priorem menſam,quæ ſecundū Seruium erat carnium vua penſilis.i.quæ ſuſpenſa conſeruata erat , & nux ornabat ſecundas menſas,quę erant pomorum,& reliquorum fructuum,cum ficu duplice .i. recenti, & arida, aut duplice ficu,quæ duplex, eſt .i. duplici tempora parta ſunt .n. biferæ.i.his ferentes ficus plurimæ. Poſt hoc.i. poſt talem cibationem,erat ludus.i.quædam recreatio animi potare , culpa exiſtente magiſtra , id eſt prohibente nos modū excedere, ſicut magiſter diſcipulos coërcet, hoc eſt timuimus in potādo incurrere culpam , ſicut diſcipuli magiſtrum. nam non erat alius magiſter nobis quem vereremur , præterquam fœditas culpæ , quam incurrere noluimus. Ac,vt ſupp. Ceres,Dea frumenti, venerata,id eſt ſolennitate tali honorata, ſurgeret ita, id eſt per talem feſtiuitatem,alto culmo, explicuit,id eſt exporrexit,& ſine plicis fecit,vino,id eſt potu vini,feria, id eſt ſerioſitatem frōtis contractæ,in rugas , ſcilicet & plicas more triſtium. Noui etiam ſupp. narrantem: Sæuiat fortuna, atque moueat nouos tumultus,id eſt noua bella & expulſiones colonorum veterum , quantum imminuet , id eſt auferet ipſa hinc , id eſt ab hoc ſtatu meo ? quaſi dicat vix quidquam. Quanto aut ego ſupple nitui,aut vos ò pueri,id eſt miniſtri ac familiares mei , nituiſtis .i. ſplendidi fuiſtis,parcius,id eſt magis ſobrie,vt , id eſt poſtquam nouus incola .ſ. Vmbrenus , venit huc .i. in hanc poſſeſſionem meam ? quam ſup.prius nitui.ac vos nituiſtis ? quaſi dicat in nullo. Nam natura non ſtatuit herum propriæ telluris,id eſt terræ,neque illum,nec me,nec quenquam.Ille.ſ.nouus hoſpes Vmbrenus,expulit nos. Hæc aūt dicit non ſine nota temporis ſui , & ita tangit Auguſtum , licet amicum iuxta quod dictum eſt:

Omne

Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico Tangit. Nequities.i. perdita & luxurioſa vita, aut inſcitia.i.ignorantia vafri iuris, aut poſtremum heres viuacior.i.diutius viuens, expellet certe eum .ſ. Vmbrenum ager ſup. qui dicitur nunc Vmbreni ſ.militis, dictus nuper Ofelli.i.meus, erit nulli proprius.i.perpetuus, ſed cedet in vſum.i.cõmodabitur vſus eius nunc mihi, nunc alij, quo circa.i.quapropter, ò pueri, viuite fortes, & opponite fortia pectora rebus aduerſis, q.d. forti animo poteritis fortunam cõtemnere, & in vtraque fortuna lætius viuere. Ex his ergo manifeſtiſſime conuincitur Ofellum fuiſſe verum agricolam, non Stoicũ. nam ſi Horat. eum puer colonum nouit, nuncq. in agro eodem mercenarium viuere, vbi olim dominus viuebat, certũ eſt, quod neque olim, neque nunc Philoſophus ſit, nec facit contra auctoritatem ante dictorum, nam in ijs, quæ ad œconomiam pertinent, experientia ſumma magiſtra eſt. Multa autem ſunt quæ diligens lector per ſe annotare poterit. Non autem placuit Acr. in hoc ſequi. vt ordo ſit: Noui narrantem non temere, ſed noui narrantem, ego temere.i.fere, non edi &c. neque in hoc ſe ſordidum fuiſſe fatetur, ſed frugalem, quia nõ dicit ſe comediſſe ſolum holus diebus profeſtis, ſed holus cum pérna, qui cibus agricolæ ſatis ſplendidus eſt. Notatu autem dignum eſt, quod vicinum dicit ſibi gratum conuiuam fuiſſe, ſignificans per hoc concordiam & beneficentiam inter vicinos ſummopere eſſe ſeruandam. Ponderoſius autem eſt quod prius dixit, quod ſapiens aptat in pace ea, quę ſunt idonea bello, non vt bellum inferat, ſed propulſet. Magnæ autem fortitudinis eſt prouocare quodammodo fortunam, ſicut Ofellus dicens: Sæuiat atque nouos moueat fortuna tumultus. Sed illud iucundiſſimum, ꝙ quanto quis minus habeat tanto contra fortunam armatior ſit. Nihil.n. habenti, nihil auferri poteſt. vnde ſubdit cauſam ſecuritatis ſuæ dicens. Quantum hic imminuet? q.d. minimum. Nec caret pondere ſuo, quod oſtẽdit nullum perpetuum eſſe heredem, graphice autem enumerat ea quibus heredes mutari ſolent, aut per oc quam vitam propriam, aut iniquam cauillationem alicuius aliena iura inuadentis, aut poſtremum per ſucceſſorem, quia morituro nihil perpetuum eſt, nihilq́ a nobis hic perpetuo poſſideri poteſt, niſi de more perpetuum voces, quod ad finem vitæ duraturum eſt. Quod autem in fine dicit. Quocirca viuite fortes, potius crederem Horatij, quam Ofelli verba, eo quod philoſophica ſunt.

PETR. CRIN. HESTERNIS vitijs animum) D. Hieronymus in epiſtola quadam in his Horatianis carm. hoc prouerbium non abeſſe firmat pinguis venter non gignit ſenſum tenuem quod admonet luxu corporis habeſcere mentis aciem. [Non quia naſus) Et naſus in prouerbium abijt pro iudicio, veluti odorari, cuius inſtrumentũ eſt naſus, pro reſciſcere, & ſagaciter deprehenſum, atque animaduerſum cognoſcere. Et odor, pro ſuſpicione.

GLAR. SED quem præcipit Ofellus Ruſticus) Recte Badius hic Acronis ineptias arguit, ſunt enim oppido futiles. Nec ſatis mirari poſſum, quis has nugas tam eleganti poëtæ aſſuerit. Multo digniſſimus erat Horat. vt alios haberet cõmentatores, ſed hoc eius fuit fatum. [Carne tamen quamuis diſtat nihil hac magis illa) Quæ hoc in loco Porph. affert impoſtoris alicuius eſſe puto. [Donec vos auctor docuit Prætorius) Mirum quam hoc loco nec ſerum, nec inter ſe conueniant Acron & Porph. Acron vult Aſellium prætorem deſignari, alios tamen Sempronium velle Porph. Plotium Plancum prætorium, cui ſtatim ſubnectit Rufum prætorium. Plin. lib. x. vbi de ciconijs nihil eius rei meminit. Cornelium tamen Nepotem Auguſti principatu mortuũ, ſcripſiſſe ait, Ciconias magis placere quam grues, nihil addens ipſe ne primus eius rei inuentor eſſet, an alius, quiſpiam. [Hac vrget lupus, hac canis angit) Quidam ad animalis naturam referunt, ſed videtur Horat. ad Lupum Rutilium, de quo priore Satyra & Auidienum Canem, de quo hic retuliſſe, per Rutilium voracem, ac luxurioſum, per Auidienum ſordidum innuens. [In neutram partem cultus miſer) In neutram partem, hoc eſt neque ſordide, neque nimis ſplendide, hoc recte Bad. Sed illud miſer, pro miſere, vel anxie poſitum videtur, vt miſere amat. Eſt enim miſere cultus luxurioſus in vnam partem, ſordidus in alteram moroſe, atque etiam miſere. Porrò luxurioſi exemplum videtur Albutius ſæuus in ſeruos, quod in conuiuijs apparendis non ſatis feſtinarent muniaque obirent quæ illis ipſe iniunxiſſet. Auari autem ac ſordidi exemplum Næuius, qui conuiuijs vnctam.i. ſordidam præbebat aquam. [Rancidum aprum antiqui laudabant) In, laudabant argutia eſt laudabant, inquit, non quia naſus illis nullus erat.i. non quod ignorarent rancidam eſſe factam ex conſeruatione longiore. Sed credo hac mente &c. [Non ego, narrantem, temere edi) Acron cum paulo ante proſcriptum feciſſet Ofellum, & ab initio Stoicum quendam philoſophum, hic concinnantem tamen recte intellexit. At cui connecta aduerb. temere dubitauit ego ad edi referendum puto non ad narrãtem. Et narrantem vt περ αυτινέν ad modum grecum, latine.n. vix ita incluſerit. Et noui recte dixit repetendum eſſe Acron.

ARGVMENTVM.

Damaſippum Stoicum inducit ſecum expoſtulantem quod ocioſus nil ſcriberet, neque commentaretur.

SATYRA III.

SIC raro ſcribis, vt toto non quater anno
Membranam poſcas, ſcriptorum quæque retexens,
Iratus tibi, quod vini, ſomniq́ue benignus
Nil dignum ſermone canas, quid fiet? ab ipſis
Saturnalibus huc fugiſti. ſobrius ergo
Dic aliquid dignum promiſſis: incipe: nil eſt:
Culpantur fruſtra calami: immeritusq́ue laborat
Iratis natus paries dijs, atque poëtis.
Atqui vultus erat multa, & præclara minantis,
Si vacuum tepido cepiſſet villula tecto.
Quorſum pertinuit ſtipare Platona Menandro?
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
Inuidiam placare paras virtute relicta?
Contemnere miſer. vitanda eſt improba Siren
Deſidia: aut quidquid vita meliore paraſti,
Ponendum æquo animo. di te Damaſippe, deæq́ue
Verum ob conſilium donent tonſore. ſed vnde

ASC. SIC raro ſcribis) Inducit Damaſippum ex mercatore ſtulto Stoicum non ſanè prudentem effectum omnes mortales inſanire ac ſtultos eſſe prædicantem & primum ipſum Poëtam, quod deſidię dedi tus rarius ſcribat. In qua re admirandum eſt ingenium Poëtę, qui non ſe reprehendit, ſe reprehendentem tum, ſe tũ alios inducit & eum quidem non reprehenſibilem, nec de re turpi ſanè reprehendentem. non autẽ oblitus moris ſui poëta multa iucunda ſerijs immiſcet. Ordo eſt. O Horati, inquit Damaſippus, interpretatur autem domitor equorum, ſi quis nominis interpretationem poſcat, tu ſcribis ſic.i. in tantum raro, vt non poſcas toto anno.i. (vt dicunt) per totum annum membranam in qua .ſ. ſcribas, quater, retexens .i. reſoluens & deſtruens, quęque ſcriptorum .i. quæcunque prius ſcripſiſti, iratus, id eſt ſuccenſens tibi, quod tu benignus ſomni & vini.i. indulgens ſomno & vino nil, id eſt non aliquid, non canis aliquid dignum ſermone .i. quod ſermonibus, hoc eſt reliquis Satyris tuis aſcribatur, quid fiet ſup. tandem à te? tu fugiſti huc.i. in hunc locum tepidiorem, ab ipſis Saturnalibus.i. poſt ipſa Saturnalia feſta, quæ celebrantur in Decembri, quo menſe maxime viget frigus, cui impatiens erat Horat. Ego ſobrius.i. non potus vt ſoles eſſe, dic aliquid dignũ promiſſis.ſ. Satyris, incipe ſup. ſcribere, nil eſt ſup. quod obliter Calami, quibus in Italia ferè ſcribunt, ſicuti alibi pẽnis, culpantur.i. damnantur, fruſtra .i. ſine cauſa. Hunc locum Perſ. aſſumpſit in Satyrã, cuius principium. Nempe hoc aſſidue, & paries.ſ. ad lecticam tuam cera illitus, natus.i. effectus, dijs atque poëtis iratis .ſ. malo auſpicio cum non conſequatur finem ſuum. (Finis autem eſt. vt ſcribas, quod non facis. Nam poëtę ne carmina quæ noctu occurrerent, perirent, ceratos parietes habebant, & ſtylum appenſum, quo ea ſcriberent. id autem poëtam neglexiſſe arguit) laborat .i. in periculo reprobationis eſt, immeritus.i. citra meritum, & culpam ſuam. Atqui.i. attamen certe vultus.i. facies, erat ſup. tibi, minantis .i. eius qui ſeuere promis

bone ſup. vir Horati, ne fruſtre
re .i. fruſtreris te, hoc eſt ne fru
ſtra tibi placeas, inſanis, & .i. & et
tu, que pro &, oẽs prope .i. quaſi
ſunt ſupp. ſtulti, ſi Stertinius .i.
Stoicus, crepat .i. cũ crepitu do-
cet, quid .i. aliquid veri, vnde .i.
abs quo Stertinio, ego docilis .i.
capax doctrinæ eius, deſcripſi
hæc mira præcepta .i. hæc Para-
doxa. eo tpe quo ipſe ſolatus .i.
conſolatus me, iuſſit barbam ſa
pientem .i. ſapientiæ indicem
creſcere ſupple mihi .i. iuſſit me
philoſophari, atque iuſſit me re
uerti .i. redire, non triſtem .i. hi-
larem, à ponte Fabricio .i. quem
Fabricius ſupra Tyberim ſtru-
xerat. [Nam re male geſta) .i.
poſtquam omnem rem perdide
ram, cum ego vellem me mitte
re in flumen .i. immergere, capi
te operto, vt conſtantius id fa-
cerem. (Ne enim formidine
mortis aut terrore, aut aliquo
alio retinerentur à miſero pro-
poſito, ſolent ſic deſperantes ca
put tegere. vt vno impetu ſe pci
pitent) Ipſe ſup. Stertinius, ſte-
tit dexter .i. vtilis & cõmodus ac
propitius mihi, & inquit caue
Damaſippe facias .i. ne facias (ca
ue, hic tertiæ eſt coniugationis
ſicut in Epiſt. Vade, vale. caue
ne titubes, quia ſecunda corripi
tur) quicquam indignum .i. qd'
homine .n non decet, cuiuſmo-
di eſt ſeipſum ſubmergere, & in
quit, malus .i. pernicioſus pudor
vrget .i. impellit te, qui vereare
.i. verearis haberi inſanus inter
inſanos. Et ſi Damaſippus quæ
rat, quomodo ſunt alij inſani,
quia me deceperunt? Reſpõdet
ad hoc Stertinius. Nam ego in-
quiram primò quid ſit furere, &
ſi ſup. hoc .ſ. furere erit in te ſo-
lo, ego nil .i. non aliquid, non
addam aliquid verbi .i. aliquod
verbum, quo .i. quo minus, hoc
eſt non, pereas .i. moriaris, forti
ter .i. fortiter. Quem mala &c.
deſcribit primo ſtultitiam, indu
cturus varia genera ſtultorum.
Ordo eſt. Porticus & grex .i. to
ta ſecta & ſchola, Chryſippi .i.
ſtoica, in qua plurima ſcripſit
Chryſippus, autumat .i. opina-
tur, aut aſſerit, eum ſup. quẽ ma
la .i. praua & pernicioſa ſtulti-
tia, & quæcunq; inſcitia .i. igno
rantia veri .i. veritatis agit .i. im
pellit cæcum eſſe ſup. ſtultũ ma
ior ergo eſt quicunque malam
ſtultitiam, aut quamuis ignorã
tiam habet inſanus eſt hæc for-
mula .i. hæc propoſitio, hæc ma
xima, tenet populos & magnos
reges, ſup. omnes excepto ſapiẽ
te. Minor eſt ſed omnis tam po
pularis quàm rex, præter ſapien
tem, habet ſtultitiam, aut igno-
rantiam paruam. vnde ſequitur
concluſio, ergo omnis homo
eſt inſanus, quam Stertinius, vt
recitat Damaſippus, ſic proba-
uit. Nunc ô Damaſippe, poſt-

Ambitione mala, aut argenti pallet amore:
Quiſquis luxuria, triſti ue ſuperſtitione,
Aut alio mentis morbo calet: hoc propius me,
Dum doceo inſanire omneis, vos ordine adite.
Danda eſt ellebori multo pars maxima auaris:
Neſcio an Anticyram ratio illis deſtinet omnem.
Heredes Staberi ſummam incidere ſepulchro.
Ni ſic feciſſent: gladiatorum dare centum
Damnati populo paria; atque epulum, arbitrio Arri,
Frumenti quantum metit Africa. ſiue ego praue,
Seu recte, hoc volui: ne ſit patruus mihi. credo
Hoc Staberi prudentem animum vidiſſe. quid ergo
Senſit cum ſummam patrimoni inſculpere ſaxo
Heredes voluit? quoad vixit, credidit ingens
Pauperiem vitium: & cauit nihil acrius: vt ſi
Forte minus locuples vno quadrante periret;
Ipſe videretur ſibi nequior. omnis etiam res,
Virtus, fama, decus, diuina, humanaque pulchris
Diuitijs parent: quas qui conſtruxerit, ille
Clarus erit, fortis, iuſtus, ſapiens etiam, & rex,
Et quidquid volet. hoc, veluti virtute paratum,
Sperauit magnæ laudi foro. quid ſimile iſti.
Græcus Ariſtippus? qui ſeruos proijcere aurum
In media iuſſit Lidya: quia tardius irent
Propter onus ſegnes. vter eſt inſanior horum?
Nil agit exemplum, litem quod lite reſoluit.
Si quis emat citharas, emptas comportet in vnum,
Nec ſtudio citharæ, nec muſæ deditus vlli:
Si ſcalpra, & formas non ſutor: nautica vela
Auerſus mercaturis: delitus, & amens
Vndique dicatur merito. quid diſcrepat iſtis,
Qui nummos, aurumque recondit, neſcius vti
Compoſitis, metuensque velut contingere ſacrum?
Si quis ad ingentem frumenti ſemper aceruum
Porrectus vigilet cum longo fuſte: neque illinc
Audeat eſuriens dominus contingere granum:
Ac potius folijs parcus veſcatur amaris:
Si poſitis intus Chij, veteriſque Falerni
Mille cadis, nihil eſt, tercentum millibus, acre
Potet acetum: age, ſi & ſtramentis incubet, vnde-
Octoginta annos natus, cui ſtragula veſtis,
Blattarum, ac tinearum epulæ, putreſcat in arca:
Nimirum inſanus paucis videatur; eo quod
Maxima pars hominum morbo iactatur eodem.
Filius, aut etiam libertus vt ebibat heres:
Dis inimice ſenex cuſtodis? ne tibi deſit?
Quantulum enim ſummæ curtabit quiſque dierum?
Vngere ſi cauleis oleo meliore, caputque
Cœperis impexa fœdum porrigine? quare,
Si quid vis ſatis eſt: periuras, ſurripis, aufers
Vndique? tum ſanus? populum ſi cædere ſaxis
Incipias, ſeruos ue tuos, quos ære pararis:
Inſanum te omnes pueri, clamentque puellæ.
Cum laqueo vxorem interimis, matremque veneno:
Incolumi capiti es? quid enim? neq; tu hoc facis Argis
Nec ferro: vt demens genitricem occidit Oreſtes.
An tu reris eum occiſa inſaniſſe parentem?
Ac non ante malis dementem actum furijs, quàm
In matris iugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin ex quo eſt habitus male tutæ mentis Oreſtes:

quam .ſ. docui qui ſint ſtulti at-
que inſani, accipe .i. intellige,
nunc quare omnes ſupp. homi-
nes, deſipiant .i. male ſapiant ac
ſtulti ſint, que .i. æqualiter, ac .i.
ſicut tu, omnes dico illi qui po
ſuere .i. indidere tibi inſani no
mẽ .i. agnominando vocaue-
runt inſanum velut .i. quemad-
modum, in ſup. ſiluis, vbi error
pellit de certo tramite .i. certo
itinere, ſup. homines palantes .i.
errabunde vagantes, paſſim .i.
quaſi per ſingulos paſſus ille .i.
vnus eorum, abit .i. aberat, ſini-
ſtrorſum .i. in ſiniſtram partem,
hic .i. alius, dextrorſum .i. in dex
tram partem vnus .i. æqualis, er
ror .i. vitium errorIs eſt vtrique
ſed illudit varijs partibus quia
non in eandem partem aberrãt.
Crede te inſanum hoc modo,
vt ille qui te deridet, exiſtens ni
hilo .i. in nullo ſapientior te, tra
hat caudam .ſ. vulpis .i. ita deri-
deodus ſit, vt his cui pueri affi-
gunt caudam vulpinam vt eum
deridendum notent. vnũ genus
ſtultitiæ eſt timẽtis .i. vnum eſt
genus ſtultorum timentium ni
hilum .i. in nullo metuendum,
vt .i. ac ſi quæratur .i. conquera-
tur, ignis .i. ignes, rupes .i. ſaxa ru
pta & fluuios obſtare in campo
.i. loco plano & capaci. Alterũ
ſup. eſt genus ſtultitiæ, varium
.i. diuerſum, huic .i. ab hoc iam
dicto. & nihilo .i. in nullo ſapiẽ
tius, videlicet ſtultitiæ ruentis
.i. præcipitanter currentis per
medios ignes & fluuios .i. alij
peccant puſillanimitate, alij te-
meritate, Dum autem ſic teme-
rarius ruit clamet amica, clamet
mater, clamet ſoror honeſta, cla
met pater & vxor, cum cogna-
tis .i. conſanguineis & affinibus
clamet .ſ. dicens, hic eſt ingens
foſſa, hic eſt maxima rupes, ſer-
ua .i. ſaluare non præcipiteris, ip
ſe ſequens furorem ſuum non
magis audiuerit .ſ. amicos tuo
cantes, quàm Fuſius, actor Tra
gœdiarum, ebrius .i. cum eſſet
ebrius, ſup. audiuit, cum edor-
mit .i. edormiendo vult repræ-
ſentare, Ilionam .i. filiam Hecu
bæ ſororem Polydori, & hoc
mille ducentis Catienis .i. acto-
ribus perſonam Polydori agen
tibus clamantibus, mater te ap-
pello, ſoror ſepeli me. Hic lo-
cus ſanè iucundus eſt, ſed quia
hiſtoriam tangit non omnibus
vt vereor intellectus. Eſt autem
talis. Iliona filia Priami & He
cubæ nupta fuit Polymneſtori,
cui pater cum iam diffideret re-
bus Troianis, vt aliquid gene-
ris ſui ſupereſſet Polydorum fi-
lium cum grandi pondere auri
commiſit. Polymneſtor au-
tem videns Græcos victores,
Res Agamẽnonias, victriciaq;
arma ſecutus, Polydorum ob-
truncat & auro Vi potitur, vt di
cit Virg. in iij. Æn. De hac au-

tem re facta erat Tragœdia, in qua anima Polydori inſepulti apparuit ſorori, appellans eam matrem vt materna pietate vteretur in ſe ſepeliendo. Hanc autem fabulam cum Fuſiua & Catienus agerent, Fuſius perſonam Ilionæ dormientis & Catienus perſonam Polydori interpellantis, contingit vt Fuſius potus, ac ebrius cum vellet ſimulare dormientem tam profunde dormierit, quòd Catienus clamans altiſſima voce, mater te appello, ipſum excitare non potuit. Quinetiam ſunt qui extinctum, dum dormientem fingeret, velint. Ita dicit, tam demens ac obſtinatus reperitur modo quiſpiam, vt ſi ab errore reuocetur, non plus audiet quam Fuſius audiuit Catienum, etiam ſi mille ducenti Catieni clamarent. Nunc ad reliqua, Ego docebo cunctum vulgum .i. vilem populum (dicitur autem hic aut hoc vulgus) inſanire, ſimilem .i. conſimiliter, huic errori .i. ad hunc errorem. Damaſippus inſanit .i. tu inquit Stertinius, vt nunc narrat Damaſippus, Damaſippe inſanis emendo veteres ſtatuas, quaſi dicat id notorium eſt, ſed quæro ſup. nunquid creditor Damaſippi eſt integræ mentis? quaſi dicat minime. quod in ſequentibus probat. Sed attende quòd textus ferè habent, Integer eſt mentis. vbi grammatice & ſtante verſu dixeris. Integræ eſt mentis. ſed forte propter concidentiam vocalium vitandam dixit integer. malim integræ eſt mentis legere. Eſto .i. concedamus eum eſſe integræ mentis, ſed tamen ſi ego dicam tibi, accipe id ſupple quod nunquam* reddas mihi ne pro an, eris tu inſanus ſi acceperis, an magis excors .i. ſine corde præda quam Mercurius .i. Deus mercium, præſens .i. fauorabilis fert .i. affert tibi, reiecta .i. repulſa a te? quaſi dicat eodem modo inſanior fuit creditor qui Damaſippo perdito homini credidit, quod nunquam eſſet recepturus, quam Damaſippus qui id a venditore auaro, eo animo, quo a Deo vltro offerente acciperet, accepit. Et ſi quis dicat, creditores obligationes a debitore petebant, docet eas exemplo Nerij nihil prodeſſe, dummodo non ſit ſoluendo qui obligationem dedit. Ordo eſt. (Scribe Nerio decem) .i. obliga Damaſippum ei in decem. Reſpondet Nerius, Non ſatis eſt ſupple eum obligatum eſſe, adde centum tabulas Cicutæ, illius fœneratoris nodoſi .i. multis nodis & obligationibus implicantis. adde mille cathenas .i. obligationes tamen Proteus ſceleratus effugiet hæc vincu-

*vnquã

*Lætus

Nil ſanè fecit, quod tu reprendere poſſis:
Non Pyladen ferro violare, auſus ve ſororem
Electram: tantum male dicit vtrique, vocando
Hanc furiam; hunc aliud, iuſſit quod ſplendida bilis.
Pauper Opimius argenti poſiti intus, & auri,
Qui Veientanum feſtis potare diebus
Campana ſolitus Trulla, vappamque profeſtis:
Quondam lethargo grandi eſt oppreſſus: vt hæres
Iam circum loculos, & claueis lætus, ouanſque
Curreret. hunc medicus multum celer, atque fidelis
Excitat hoc pacto: menſam poni iubet: atque
Effundi ſaccos nummorum, accedere plureis
Ad numerandum, hominem ſic erigit: addit & illud,
Ni tua cuſtodis: auidus iam hoc auferet hæres.
Men' viuo? vt viuas igitur, vigila. hoc age. quiduis?
Deficient inopem venæ te: ni cibus, atque
Ingens accedat ſtomacho fultura ruenti.
Quid ceſſas? agedum ſume hoc ptiſanarium orizæ.
Quanti emptæ? paruo. quanti ergo? octuſsibus. eheu
Quid refert morbo, an furtis, peream ne rapinis?
Quiſnam igitur ſanus? qui non ſtultus. quid auarus:
Stultus & inſanus. quid ſi quis non ſit auarus:
Continuo ſanus? minime. cur Stoice? dicam.
Non eſt cardiacus, Craterum dixiſſe putato,
Hic æger, recte eſt igitur? ſurgetque? negabit.
Quod latus, aut renes morbo tententur acuto.
Non eſt periurus, neque ſordidus. immolet æquis
Hic porcum laribus. verum ambitioſus, & audax.
Nauiget Anticyram. quid enim differt? barathro ne
Dones quidquid habes, an * nunquam vtare paratis?
Seruius Oppidius Canuſi duo prædia diues
Antiquo cenſu, natis diuiſiſſe duobus
Fertur: & hoc moriens pueris dixiſſe vocatis
Ad lectum. poſtquam te talos Aule, nuceſque
Ferre ſinu laxo, donare, & ludere vidi:
Te Tiberi numerare: cauis abſcondere triſtem.
Extimui, ne vos ageret veſania diſcors:
Tu Nomentanum, tu ne ſequerere Cicutam.
Quare per diuos oratus vterque penateis,
Tu caue ne minuas: tu ne maius facias id,
Quod ſatis eſſe putat pater: & natura coercet.
Præterea ne vos titillet gloria, iureiurando obſtringam ambos: vter ædilis fuerit, vel
Veſtrum prætor: is inteſtabilis, & ſacer eſto.
In cicere, atque faba, bona tu perdaſque lupinis,
* Latus vt in circo ſpaciere, aut æneus vt ſtes,
Nudus agris, nudus nummis inſane paternis?
Scilicet vt plauſus, quos fert Agrippa, feras tu
Aſtuta ingenuum vulpes imitata leonem?
Ne quis humaſſe velit Aiacem Atrida vetas cur?
Rex ſum. nil vltra quæro plebeius. & æquam
Rem imperito: ac ſicui videor non iuſtus, inulto
Dicere, quæ ſentit, permitto. maxime regum,
Di tibi dent capta claſſem deducere Troia:
Ergo conſulere, & mox reſpondere licebit?
Conſule. cur Aiax heros ab Achille ſecundus
Putreſcit, toties ſeruatis clarus Achiuis?
Gaudeat vt populus Priami, Priamuſque inhumato:
Per quem tot iuuenes patrio caruere ſepulchro?
Mille ouium inſanus morti dedit, inclytum Vlyxem

la, id eſt ipſe debitor verſipellis effugiet eas obligationes, ſicut Proteus Deus maris & cuſtos vitulorum marinorum, & reliqui pecoris marini, effugit vincula eorum, qui dormientem oppreſſerunt reſponſa petituri, vt quarto Georg. Virgil. docet & cum, id eſt quando, tu rapies hunc, ſcilicet perditum debitorem, in iura ridentem, id eſt exultantem de malis alienis, ipſe fiet aper, & modo, id eſt aliquando auis, & modo, id eſt aliquando ſaxum. & cum volet arbor. Sunt qui hæc intelligunt ſimpliciter. vt ſit, Mutabit ſe in varias figuras, ſicut Proteus faciebat. Alij ſignanter ſingula dicta putant, vt per aprum intelligant complices; qui vi eripiant, ſicut reliqui porci clamanti apro ſuccurrunt. per auem celerem fugam, per ſaxum fortem reſiſtentiam, per arborem inuaſionem. Si inſani eſt, id eſt ad inſanum pertinet, gerere, id eſt adminiſtrare & gubernare rem ſuam male, & ſi contra, id eſt econtrario ſani ſupple eſt hominis gerere rem ſuam bene. tunc crede mihi, cerebrum Perilli, illius vſurarij dictantis, id eſt pronunciantis, quod ſcribas, id eſt te ſcribere in obligationis facientis quod tu nunquam poſſis reſcribere .i. perſoluendo delere, eſt multo putridius .i. corruptius & inſanius ſup. quam accipientis. Ego iubeo, inquit Stertinius, audire atque componere togam .i. diſponere ad audiendum attentius. Quiſquis pallet .i. pallidius efficitur, aut mala ambitione, id eſt cupiditate bonorum aut amore argenti, quiſquis pallet luxuria, aut triſti ſuperſtitione, aut calet, id eſt ardet alio morbo mentis, adite vos omnes huc .i. propius me donec ego doceo omnes inſanire .i. inſanos eſſe; Hæc enim genera ſtultitiæ iam dicta hic late patebunt, & primum auaritia. Danda eſt ellebori, primum damnat auaritiam tanquam pernicioſiſſimam peſtem, oſtendens auaros quam maxime inſanos, & quodammodo ſolos inſanire quia omnes peccamus auaritia, id eſt mala quadam cupiditate aut faciendi prohibiti, aut omittendi mandati. Dicit ergo, ad eos purgandos opus eſt ferè tota Anticyra, id eſt omni elleboro naſcenti in Anticyra. Eſt autem herba ad purgandum à noxijs humoribus aptiſſima, præcipue alba, eaque tutiſſime in Anticyra ſumebatur, ad quam ob id magni viri petreniſſe leguntur. Poteſt eſſe & alia cauſa cur totam Anticyram auaris deſtinet, quia videlicet peſſima eſt peſtis & difficile purgabilis, cum ne ſenectutem

tem quidem deſeras,ſed vel maxime vexet. Ordo aũt eſt. Maxima pars ellebori.i.herbæ ab inſania purgãtę,dãda eſt auaris, tanquam maxime inſanis,& neſcio an ratio deſtinet.i. addicat,attribuat,illis.i.auaris, omnem Anticyram.i.omne elleborum illic naſcens, vel quia ſoli auari,vel quia præcipue inſaniunt. Heredes Staberi,illius auari, cui perſuaſum erat ditiſſimum quenque beatiſſimum eſſe (qui vt poſt mortem beatus prædicaretur iuſſit ſummam à ſe derelictam ſepulchro incidi. quod ſi prætermiſiſſent heredes, legauit populo cẽtum paria gladiatorum exhibendorum ab heredibus, & viſcerationem opulẽtiſſimam, cuius rei cognouit populum non ſegnem executorem fore. ne ergo voluntas illa vltima neglectui eſſet,talem pęnam negligentiæ ſtatuit) incidere.i.inciderũt ſepulchro ſummam ſup. omnium diuitiarum eius, exiſtens damnati à Staberu (aut forte Staberio) ni.i.niſi, feciſſet,id hoc eſt incidiſſent in ſepulchru ſummam dare populo centum paria gladiatorum, qui in arena ad ſpectaculum populi concertarent, & ſe mutuo vulnerarent atq; dare epulum .i.viſcerationem, & commune conuiuium, arbitrtu.i. ad arbitrium Arri.i.Arij hominis perditi prodigentia & odiu in auaros,& ſup. dare tantum frumenti, quantum Africa metit. hoc autem hyperbolice dicit quia Africa ferax eſt frumenti. Dixit item Staberus, aut iuſſit incidi,ne ò lector ſis patruus.i.ſeuerus caſtigator mihi (vñ Perſ. Cum ſapimus patruos &c. Solent enim patrui eſſe rigidiores quam patres)ſeu ego volui hoc praue,ſeu recte. Credo,prudentem animũ Staberi (ironice vocat prudentem.i.prouidentem) vidiſſe hoc.i.hoc prudenter putaſſe. Quid ergo ſenſit? hæc ſunt verba poëtæ ad Damaſippum, aut Damaſippi referentis quomodo ad Stertinium,loquebatur, cum.i.quando voluit heredes inſculpere ſaxo.i.ſarcophagu,ſummam patrimoni, pro patrimonij. Reſponſio ipſe credidit quoad.i.quandiu viuit,pauperiem.i.paupertatem. alibi ſignificat damnum,eſſe ſupp. ingens vitium,& nil.i.non aliqd, nõ cauit.i.fugit aliquid, acrius .i.vehementius quàm paupertatem, vt ſi ipſe periret.i.moreretur forte minus locuples ad iuſtam ſummam vno quadrante, ipſe videretur ſibi nequior.i.valde nequam.i.homo nihil quiẽs .i.valens,aut potens. Enim,pro quia,ſecũdum iudicium illius, omnis res, videlicet virtus, fama,decus,diuina,& humana parent.i.obtemperant pulchris di

Et Menelaum vna mecum ſe occidere clamans.
Tu cum pro vitula ſtatuis dulcem Aulide natam
Ante aras: ſpargiſque mola caput improbe ſalſa:
Rectũ animi ſeruas? quorſum? inſanus quid enim Aiax
Fecit, cum ſtrauit ferro pecus? abſtinuit vim
Vxore, & gnato, mala multa precatus Atridis:
Non ille aut Teucrum, aut ipſum violauit Vlyxem.
Verum ego, vt hærenteis aduerſo littore naueis
Eriperem: prudens placaui ſanguine diuos.
Nempe tuo furioſe? meo, ſed non furioſus.
Qui ſpecies alias veri, ſceleriſque tumultu
Permixtas capiet, commotus habebitur: atque,
Stultitia ne erret, nihilum diſtabit, an ira.
Aiax immeritos dum occidit, deſipit, agnos?
Cum prudens ſcelus ob titulos admittis inaneis:
Stas animo? & purũ eſt vitio tibi, cum tumidũ eſt cor?
Si quis lectica nitidam geſtare amet agnam:
Huic veſtem vt gnatæ, paret ancillas: paret aurum:
Rufam, aut Puſillam appellet: fortique marito
Deſtinet vxorem: interdicto huic omne adimat ius
Prætor: & ad ſanos abeat tutela propinquos.
Quid ſi quis gnatam pro muta deuouet agna:
Integer eſt animi? ne dixeris, ergo vbi praua
Stultitia; hic eſt ſumma inſania. qui ſceleratus,
Et furioſus erit: quem cepit vitrea fama,
Hunc circuntonuit gaudens Bellona cruentis.
Nunc age luxuriam, & Nomentanum arripe mecum.
Vincit enim ſtultos ratio inſanire nepotes.
Hic ſimul accepit patrimoni mille talenta:
Edicit, piſcator vti, pomarius, auceps,
Vnguentarius, ac Tuſci turba impia vici,
Cum ſcurris fartor, cum velabro omne macellum,
Mane domum veniant. quid tum? venere frequentes.
Verba facit leno, quidquid mihi, quidquid & horum
Cuique domi eſt,id crede tuum: vel nunc pete, vel cras.
Accipe, quid contra iuuenis reſponderit æquus.
In niue Lucana dormis ocreatus: vt aprum
Cœnem ego: tu piſceis hiberno ex æquore vellis:
Segnis ego, indignus qui tantum poſſideam, aufer:
Sume tibi decies: tibi tantundem: tibi triplex,
Vnde vxor media currat de nocte vocata.
Filius Aeſopi detractam ex aure Metellæ,
Scilicet vt decies ſolidum exorberet: aceto
Diluit inſignem bacam: qui ſanior, ac ſi
Illud idem in rapidum flumen, iaceret ve cloacam?
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum,
Nequitia & nugis, prauorum & amore gemellum,
Luſcinias ſoliti impenſo prandere coëmptas.
Quorſum abeant ſani? creta an carbone notandi?
Aedificare caſas, ploſtello adiungere mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet barbatum: amentia verſet.
Sic puerilius his ratio eſſe euincet amare:
Nec quidquam differre: vtrum ne in puluere trimus
Quale prius ludas opus: an meretricis amore
Solicitus plores. quæro, facias ne, quod olim
Mutatus Polemon? ponas inſignia morbi,
Faſciolas, cubital, focalia: potus vt ille
Dicitur ex collo furtim carpſiſſe coronas:
Poſtquam eſt impranſi correptus voce magiſtri.

uitijs, quas ſup. diuitias, qui .i. quicunque contraxerit,ille erit clarus,fortis,iuſtus, etiam rex, & quidquid volet, hoc ſperauit fore laudi ſibi paratum,diuitijs ſupp. velut in virtute.i.ſicut per virtutem, Stoici ſibi omnia parata dicunt. Dicit ergo hoc ſtomachoſe,ſtoicus,ac ſi dicat, Ille miſer credebat omnia poſſe conſequi per diuitias, ſicut nos qui recte ſapimus, dicimus nos omnia conſequi per virtutem & ſapientiam. Ad quod tunc obijciebat Damaſippus nõdum Stoica diſciplina imbutus. ac ſi diceret,Si dicis Staberum inſaniuiſſe quòd ſic diuitias accumulauerat,quid Ariſtippus Gręcus ſup. philoſophus fecit ſimile iſti ſup.ſic accumulanti? q.d. nihil vtpote qui iuſſit in media Libya ſeruos proijcere aurum quia ipſi ſegnes.i.tardiores propter aurum irent.i.ingrederentur tardius. vter horum inſanior? Reſpondet poëta Damaſippo, aut Damaſippus Stertinio,adducens id, quod Dialectici dicunt adducere inconueniens contra inconueniens nõ eſt ſoluere,q.d. ſi Ariſtippus inſanus fuit non ſequitur Staberũ ſanũ eſſe,quia exemplum quod reſoluit litem.i.quod contra inconueniens aliquod adducit aliud,nil agit.i. non ſoluit,aut nihil probat, hoc eſt licet Ariſtippus inſipienter egit profundendo, non ſequitur Staberum ſapienter egiſſe nimis cuſtodiendo,immo inſaniuit. quod exẽplis probat,dicens. Si quis emat cytharas.i.talia inſtrumẽta muſicalia (quidam male legunt amat) & ipſe comportet eas emptas in vnum ſupple locum,exiſtens nec deditus ſtudio cytharæ,nec vlli Muſæ.i.nullum cõmercium habens cum cytharis, nec ſciens eis vti,ſi non ſutor.i. aliquis neſciens ſuere, aut calceus facere, emat & comportet ſcalpra, quibus corium ſcalpitur,& formas,quibus calcei formãtur, ſi quis auerſus.i.alienus mercaturis, emat & comportet nautica vela, ipſe dicatur vndique delirus & amens,& quidem merito, qui.i. in quo diſcrepat, id eſt diuerſus & differens eſt, iſtis.i.ab iſtis, qui recondit, id eſt abſcondit, & fodit in terra, nummos.i.monetam atque aurum, neſcius.i. ignorans,vti compoſitis .i. accumulatis, & metuens contingere ſupp. quæ compoſuit,veluti ſacrum,id eſt tanquam rem ſacram, ſicut in j. Ser. primi dictum eſt? Si quis vigilet ſemper porrectus .i. extenſus & proſtratus, cum fuſte, id eſt baculo quo fures arceat, ad ingentem aceruum frumenti, neque ipſe eſuriens audeat dominus, id eſt cum ſit dominus, contingere illinc, id eſt

ab illo aceruo granum, ac ipſe parcus veſcatur potius folijs amaris. Item ſi ſup. quis .i. aliquis, potet acre acetum & hoc mille cadis Chij ſup. vini, poſitis.i. locatis, intus.i. in penu. nihil eſt ſup. quod dixi, mille cadis poſitis. Age adhortandi eſt, q.d. dicamus adhuc fortius, qs ſup. natus annos vndeoctoginta .i. lxxix. (Eſt autem vna dictio, ſed, vt dictum eſt in principio, vt magis vulgaris videretur Sermo, voluit Poeta vnam dictionem potiſſimum compoſitam in diuerſis verſibus ponere. Eſt autem idem ac ſi dicat, vnum de lxxx. ſicut duodeoctoginta, lxxviij. & vndeoctogeſimus, ac duodeoctogeſimus dicitur, ſic vndeuigeſimus &c.) ſi ergo talis cubet .i. dormiat ſtramētis .i. in ſtraminio. cui veſtis ſtragula putreſcat in arca exiſtens epulę blattarum .i. nociuorū vermium, ac tinearum, nimirum .i. haud dubie talis, ſup. cum ſit inſaniſſimus, videatur paucis inſanus, eo ꝙ maxima pars hominū iactatur .i. in periculo verſatur, eodem morbo auaritiæ, ſed quiſque laudat quod amat, & tamen non minus inſaniret. vnde exclamat contra eum, O ſenex inimice dijs .i. odio habite à dijs q tibi bona tribuerunt, non quibus fruaris, ſed torquearis, vel qui contra benignitatem deorum facis, cuſtodis vt filius, aut etiam libertus heres ebibat .i. bibendo abſumat hoc quod cuſtodis, ne tibi deſit ſup. aliqd, in qua te ſtulte egre, enim pro quia quantulum .i. quātum modicum, quiſque dierum .i. quilibet dies, curtabit .i. auferet ſummæ ſi cęperis ſaltem in ſenectute, vngere meliore oleo caules, & caput exiſtens fœdum porrigine .i. vlcere fœdo, aut ſcabie impexa .i. quę generata eſt, quia non pecteris? Dicet fortaſſis auarus, Ego non appeto delicias, aut lauticias, modicum mihi ſatis eſt, non peto pecti, aut vngi, aut vncti veſci faciant hoc delicijs aſſueti. Contra ꝙ dicit Stertinius, Siquid vis .i. quæuis res, etiam minima ſatis eſt tibi, quare periura, ſurripis, auferis vndique .i. ex omni parte .i. omnibus quibus potes modis, etiam iniuſtis, accumulas? tun' .i. tu ne, vel tun' .i. tunc ne, tu ſanus ſup. eſſes, ſi incipias cedere .i. percutere ſaxis populū & ſeruos, quos paratis .i. parauerit, hoc eſt emeris tuo ære, q.d. non, quia omnes pueri, que, pro &, puellę clament te inſanum. Et cum .i. quādo tu interimis .i. necas, vxorē laqueo .i. ſtrangulas eam, vt dotem eius habeas, & cum interimis matrem tuam veneno, es tu incolumi .i. ſano capite? Quid enim .i. cur nō dicaris incolumi capite, quia neque facis hoc Ar-

Porrigis irato puero cum poma: recuſat.
Sume Catelle: negat. ſi non des: optat. amator
Excluſus qui diſtat? ait vbi ſecum, eat, an non,
Quo rediturus erat non arceſſitus: & heret
Inuiſis foribus. nec nunc cum me vocet vltro
Accedam? an potius mediter finire dolores?
Excluſit: reuocat: redeam? non ſi obſecret. ecce
Seruus non paulo ſapientior. ò here, quæ res
Nec modum habet, neque conſilium, ratione, modoque
Tractari non vult. in amore hæc ſunt mala, bellum.
Pax rurſum. hæc ſi quis tempeſtatis prope ritu
Mobilia, & cæca fluitantia ſorte, laboret.
Reddere certa: ſibi nihilo plus explicet: ac ſi
Inſanire paret certa ratione, modoque.
Quid? cum Picenis excerpens ſemina pomis
Gaudes. ſi cameram percuſſti forte: penes te es?
Quid cum balba feras annoſo verba palato?
Aedificante caſas qui ſanior? adde cruorem
Stultitiæ: atque ignem gladio ſcrutare: modo inquam
Hellade percuſſa Marius cum præcipitat ſe,
Ceritus fuit? an commotæ crimine mentis
Abſolues hominem, & ſceleris damnabis eundem,
Ex more imponens cognata vocabula rebus?
Libertinus erat, qui circum compita ſiccus
Lauris mane ſenex manibus currebat. & vnum,
Quoddam magnum addens, vnum me ſurpite morti,
Dis etenim facile eſt, orabat: ſanus vtriſque
Auribus, atque oculis: mentem, niſi litigioſus,
Exciperet dominus, cum venderet. hoc quoque vulgus
Chryſippus ponit fœcunda ingente Meneni.
Iupiter ingenteis qui das, adimiſque dolores:
Mater ait pueri menſeis iam quinque cubantis,
Frigida ſi puerum quartana reliquerit: illo
Mane die, quo tu indicis ieiunia: nudus
In Tiberi ſtabit. caſus, medicus ue leuarit
Aegrum, ex præcipiti: mater delira necabit
In gelida fixum ripa: febrimque reducet.
Quo ne malo mentem concuſſa? timore deorum.
Hæc mihi Stertinius ſapientum octauus amico.
Arma dedit: poſthac ne compellarer inultus.
Dixerit inſanum qui me, totidem audiet: atque
Reſpicere ignoto diſcet pendentia tergo.
Stoice, poſt damnum ſic vendas omnia pluris:
Qua me ſtultitia (quoniam non eſt genus vnum)
Inſanire putas? ego nam videor mihi ſanus.
Quid? caput abſciſſum demens cum portat Agaue
Gnati infelicis: ſibi tum furioſa videtur?
Stultum me fateor (liceat concedere veris)
Atque etiam inſanum: tantum hoc ediſſere, quo me
Aegrotare putes animi vitio. accipe: primum
Aedificas: hoc eſt longos imitaris, ab imo
Ad ſummum totus moduli bipedalis: & idem
Corpore maiorem rides Turbonis in armis
Spiritum, & inceſſum: qui ridiculus minus illo?
An quodcunque facit Mœcenas: te quoque verum eſt,
Tanto diſſimilem, & tanto certare minorem?
Abſentis ranæ pullis vituli pede preſſis,
Vnus vbi effugit: matri denarrat; vt ingens
Bellua cognatos eliſerit. illa rogare,
Quanta ne? num tandem, ſe inflans, ſic magna fuiſſet.

gis .i. apud Argos in Gręcia, vbi Oreſtes ſimile fecit, hoc eſt matrē occidit, nec facis hoc ferro, vt demens Oreſtes occidit matrem? q.d. forte dices te non eſſe cenſendum ꝓpterea dementem, quia non facis apud Argos, vbi (quia rarum eſt) Oreſtes indicatus eſt inſanire, ſed Romæ vbi tot ſunt matrum interfectores, vt non videatur inſani hominis, propterea tu non occidis matrem ferro vt Oreſtes, qui, quia hoc fecerat, poſtea inſaniuit, tu vero clam facis hoc veneno, & ita vis te ſanum aſſerere. Ad quod Stertinius, An tu reris eum inſaniſſe parente .i. matre, occiſa .i. ſolum poſtquam matrem occidit, ac non ipſum dementem actum .i. inſtigatum, & impulſum eſſe malis Furijs ad ipſam occidendum, antequam tepefecit ſanguine .ſ. ferrū acutum .i. mucronem in iugulo matris? q.d. tu erras ſi hoc retis. Quin .i. quinetiam ex quo .i. poſtquam Oreſtes eſt habitus .i. reputatus, mentis male tutę .i. non ſatis ſanæ, nil ſanè .i. omnino fecit, vel ni fecit quod tu poſſis reprehendere. Non auſus violare ferro .i. vulnerare, aut occidere Pyladem amicum ſuum, cum quo nobile par amicorum facit. ve, pro vel, Electrā ſororem maledicit tantum .i. duntaxat, vtrique .ſ. Pyladi & Electræ, vocando hanc .ſ. ſororem ſuam Furiam, & hunc .ſ. Pyladē aliud .ſ. opprobrium, quod bilis ſplendida .i. cholera noxia furorem generans iuſſit. Quia ergo nihil tam deteſtabile fecit, poſt occiſam matrem, ſicut cum eā ex furore occideret, parte quòd magis inſaniuit antequam occideret, quam poſtea. Longa eſt hiſtoria, ſed nota, quam in principio Iuuen. recitatā inuenies. & in j. Sat. huius operis tetigimus Clytemneſtra vxor Agamemnonis quo tempore vir apud Troiam ageret, cum Ægyſto adulterium commiſit & redeuntem virum occidit, ob qđ ab Oreſte ſuo, Agamemnoniq. filio occiſa eſt. ob quod facinus Oreſtes ſibi viſus eſt Furias pati, & à manibus maternis vexari, ſed à ſorore & Pylade ad Dianam ductus purgatus eſt, inuenta illic Iphigenia ſorore. Pauper Opimius &c. ponit aliud exemplis deteſtandæ auaritiæ, quod ex ordine patebit qui talis eſt, Opimius vir ille auarus, pauper .i. expers argenti & auri poſiti intus .i. quod abſconditum, aut in arca poſitū habeat, cuius tamen egebat, quia tam deeſt auaro, quod habet, quam quod non habet, qui ſolitus potare feſtis diebus trulla Campana, id eſt vaſculo fictili, quo alij excrementum ventris excipiuntur. Veientanum ſupple vinum

Maior dimidio? num tanto? cum magis, atque
Se magis inflaret: non, ſi te ruperis, inquit,
Par eris. hæc à te non multum abludit imago.
Adde poëmata nunc: hoc eſt oleum adde camino:
Quæ ſi quis ſanus fecit: ſanus facis & tu.
Non dico horrendam rabiem, iam deſine cultum
Maiorem cenſu. teneas Damaſippe tuis te:
Mille puellarum, puerorum mille furores.
O maior tandem parcas inſane minori.

vinum vile, quod Iuuen. Rubellum vocat & ſolitus potare diebus profeſtis.i.nō feſtis, vappam.i.vinum euaporatum oppreſſus eſt quondam.i. quouis tempore præterito, lethargo.i. morbo dormire compellente graui, ſupp. intantum vt heres curret iam lætus & ouans circū claues, & loculos.i.ſacculos pecunia medicus celer.i.expedite curans, atque fidelis.ſ.qui remedium adhibebat, ꝙ ſomnum eſſe cognouit, excitat è ſomno.ſ.lethargico, hunc.ſ.Opimium auarum, hoc pacto.i.hoc modo, ipſe iubet menſam.i.tabulam poni ante lectum ægrotantis atq; ſaccos numorum effundi ſuper eam ſup. atque plures accedere ad numerandum ſup. numos & erigit .i.lecto ſe erigentem facit ſic hominem.ſ.Opimium & addit illud ſup.verbum.ſ.ni.i.niſi, cuſtodis tua ò Opimi, heres auidus.i. cupidus rerum tuarum auferet hæc, aut hoc. Reſpondet Opimius. Men'.i. me ne, viuo.i.viuente ſupp.auferet mea? Addit medicus: Vigila igitur vt viuas. dicit Opim. Age hoc ſup.facio, quid vis ſup. amplius? Ad hoc medicus. Venæ.i.vires deficient .i.deſtituent te inopem .i. impotem vel imbecillem niſi cibus, atque ingens.i.valde magna fultura.i.ſuſtentatio, accedat.i.addatur, ſtomacho ruenti.i.deficienti & labanti. Et cum ille nolet ſumere, addit medicus, Ceſſas tu ſup. aliquid fulcimenti ſumere? Agedum, adhortantis eſt? q.d. ſi vis viuere ſume hoc ptiſanariū .i.hanc potionem hordeaceam? Reſpondet Opim. Quanti emptæ ſup.ſunt oryzæ.i.ordea maiuſcula: Reſpondet medicus, Paruo.ſ.precio emptæ ſunt, ſed auarus non confidens & volens ſcire, inquit: Ergo ſi paruo, quanti ſup. ſunt emptæ? (Iam pueri ſciunt tanti quanti, pluris & minoris ſine ſubſtantiuis in genitiuo conſtrui cum verbis precij, cetera in ablatiuo. & ergo dixit quanti non quanto, & paruo non parui, & octuſſibus, & non octuſſiū) Reſpondet medicus, Octuſſibus.i.octo aſſibus ſup. emptæ ſunt. Ad quod Opimius. Heu heu, quid refert.i.quid intereſt, an ego peream morbo, an furtis, ve, pro vel, rapinis, hoc eſt citius moriar, quàm patiar me ita ſpoliari, vt octuſſibus emam præſentaneum, & ita ſi moriendum, eſt malle morbo quàm ſic mori. Reſpondet ad hoc, vt Damaſippus Stertinio, aut Horat. Damaſippo, Igitur cum certum ſit talem eſſe ſtultum quiſnam eſt ſanus.i. ſanæ mentis? Reſponſio: Is ſup.qui non eſt ſtultus. Quid auarus ſup.eſt. Reſponſio. Stultus & inſanus ſup.eſt quid ſup.dicas ſi quis non ſit auarus eſt ne ſup. continuo .i. ideo, aut ſtatim ſanus? Reſpondet Stoicus aut Damaſippus Stertinio quid potius credo aut Poëta Damaſippo nunc Stoico effecto: Minime ſup. ſanus eſt. Cur ò Stoice minime ſanus eſt. Reſponſio dicam putato Craterum .i. medicum illum peritum dixiſſe, hic æger non eſt cardiacus.i.non patitur morbum cordis, ſi ſup. tunc dicas, Igitur recte eum.i.bene eſt cum hoc homine, que, pro &, ipſe ſupple ſurget, negabit ſup. medicus ergo ſurgere, quòd.i.quia, latus ſup. tentatur morbo acuto, aut quod renes eius reoccantur.i.afficiuntur & torquentur acuto morbo. Eodem modo ſi ſup.hic non eſt periurus, neque ſordidus. Reſponſio: Immolet hic.i.talis, æquis .i. iuſtis, & fauorabilibus, Laribus .i. dijs familiaribus, porcum. dicit alter, Verum ipſe ſup.eſt ambitioſus.i.cupidus nimis honorum, & eſt audax.i.temerarius. Reſponſio: Nauiget Anticyram .i.ad illam inſulam vbi elleboro iure vtatur, vt ſe purget, quia inſanus eſt. Enim, pro quia, quid differt.i.refert, aut diſtat, ne pro an (ſunt enim duæ particulæ) dones barathro.i.profundæ ingluuiei & luxuriæ, quidquid habes, an nunquam vtare.i.vtaris, partis.i.acquiſitis? hoc eſt æque vitioſus eſt, qui deuoret quidquid habet ac qui nullo vtatur. Seruius Oppidius ponit exemplum fugiendæ prodigentiæ, auaritiæ, & ambitionis. Ordo eſt. Seruius Oppidius, vir ſic dictus exiſtens diues Canuſi.i.Canuſij, fertur.i.dicitur diuiſſe.i.diuiſiſſe, duobus natis.i.filijs ſuis, duo prædia antiquo cenſu. Et ipſe moriens fertur dixiſſe pueris.i.filijs ſuis vocatis ad lectum, in quo æger iam moriturus iacebat. O Aule (ſic enim vocabatur alter puerorum) poſtquam ego vidi te ferre.i.portare in ſinu laxo, talos & nuces.i.inſtrumenta ludendi, & vidi te donare & ludere.i.prodigum tuarum rerum quā uis paruarum eſſe, & ò Tiberi (alter enim vocabatur Tiberius) poſtquam ego vidi te triſtem.i.ſollicitum & anxium, numerare .i.diſcere computum, & abſcondere.i.occultare, cauis.i.locis cauatis ſup.rem tuam, ego extimui.i.valde timui, ne diſcors.i.diuerſa veſania.i.furor ageret.i.impelleret vos, hoc eſt prodigentia Aulum, & auaritia Tiberiū, videlicet ne tu ò Aule ſequerere Nomentanum virum nimis prodigum, & ne tu ò Tiberi ſequerere Ciculam .i. vſurarium nimis auarum. Quare .i. quapropter, vterque ſupp. veſtrū oratus per diuos Penates.i.deos familiares noſtros, caueat ſup. tu ò Aule caue ne minuas, & tu Tiberi caue ne facias maius.i.nimis augmentes id, quod pater putat eſſe ſatis, & quod natura coërcet.i.continet intra limites ſuos. Præterea, ne gloria.i. cupido gloriæ, vel ambitio, titillet.i.tentet, & dulcedine ſui irritet vos, ego obſtringam i.obligabo vos ambo iureiurando, vter veſtrum, hoc eſt ſiue tu Aule, ſiue tu Tiberi fuerit ædilis, ve, pro vel, prætor, is eſto.i.volo vt ſit, inteſtabilis.i.expers teſtium, & rerum mearum, & ſacer.i.execrabilis, vt tranſgreſſos vltimæ voluntatis patris ſui. Sic ferè interpretatur, præter Boſſinem qui ambo vult eſſe nominatiui caſus, cenſetq; iniqui, immo inſani patris obſtringere filios, ne eos titillet gloria, cum id non ſit in poteſtate filiorum, ſubaudit verbum fueritis, addit particulam, aut poſt veſtrum, inteſtabilis in tres ſcindit dictiones, vt in annotationibus eius videre eſt, quę me parum mouent. nam certum eſt ambo poſſe accuſatiui caſus dici, vt duo apud Virgil. Si duo pręterea tales Idæa tuliſſet Terra viros &c. & etiam apud hunc alibi. Neque ſenſus eſt Poëtæ: Ego obſtringam vos iureiurando .i. per iuſiurandum obligabo vos, ne gloria vos titillet, hoc eſt cogam vos iurare ꝙ gloria vos nō titillabat. illud enim eſſet inſani patris dictum, ſed quia metu pœnæ arcemur ab illicitis, & alioqui licitis niſi vetita eſſent, ne gloria vos titillet.i.ſua dulcedine tentet, & vt metu pœnæ arceamini, ego iureiurando mihi præſtito, obſtringam vos ambo.i.volo vos ambos iureiurando mihi promittere, vter veſtrum ædilis aut prætor fuerit, is ſacer & inteſtabilis ſit. Quod vero dicit, Latus vt in Circo ſpatiere, vbi legitur lætus, nō diſplicet, quia cum verbo ſpatiere quadrat, nec tamē omnino expungam lætus, eo ꝙ læti ſunt, qui magiſtratum adipiſcuntur, lætitiamq; produnt. Perdas tu ea humilibus parentibus natus, in cicere atque faba. que, pro &, lupinis.i.illis leguminibus quæ ſolebant diſtribui populo ab ijs, qui magiſtratum inierunt, bona.i. patrimonium tuum, vt tu ſpatiere.i.ſpatieris, lætus.i.exultans, aut latus.i.amplus, & pompoſus in circo vbi fiebant ludi Circenſes, aut vt tu ò inſane ſtes æneus.i.habeas ſtatuam æneam in loco publico, nudus agris, nudus numis paternis? Scilicet (ironia eſt,) q.d. ſcire licet, & conatus dignus ſcitu, vt tu plebeius feras.i.reportes, plauſus.i.applauſiones populi, quos i.quales, Agrippa vir magnus & nobilis fert exiſtens item vulpes aſtuta, imitata.i.quæ imitari voluit, leonem ingenuum.i.nobilem ac natiuum, q.d.decet te in pelle tua perſiſtere. [Ne quis humaſſe velit &c.) Poſtquam Poëta noſter oſtendit auaros ſtultos eſſe, ſicut & prodigos, ambitioſoſque, nunc principaliter perſequitur ambitioſos, & potiſſimum Agamemnona, qui vt exercitui ſuo placeret, Iphigeniam filiam ſuam Dianæ ſacrificauit. Fabulę tamen dūt ſuppoſitam eſſe ceruam eius loco vt tangit Seruius ſuper illud ſecundi Aen. Sanguine placaſtis ventos & virgine cæſa &c. Videtur autem induci quiuis plebeius ſicut Therſites apud Hom. audacter in Agamemnona locutus eſt, qui quęrat, cur Aiacem Telamonium ſepeliri vetet. Vnde ſcies, ꝙ cum Achilles iratus ob raptam amicam pugnare nollet, & Patroclus in eius armis Hect. debellando, victusq. & occiſus Achil. armis ſpoliatus eſſet, Thetis à Vulc. filio ſuo alia arma impetrauit multo omnium pulcherrima, quæ mortuo per inſidias Achil. Vlyſſ. & Aiax ſibi vendicauerant, cōtendentes coram Agamem. ceteriſq. principibus in qua contentione vicit facundia Vlyſſ. quam rem ęgre ferens Aiax raptusq. furore in iudices, noctu ſurrexit. & credens ingredi tentoria principum, illicque Vlyſſ. Agamem. ceteroſq. interficere, occidit boues & oues. quam rem poſtridie notam cognoſcens præ verecundia ſeipſum interemit quod reſciens Agamem. ſimulq. qua mente in ſe fuerat, vetuit ſepeliri. Inducitur ergo quis ex plebe ſic Agamem. alloquens. O Atrida.i. Agamem. qui diceris filius Atrei, cur vetas nequis velit humaſſe Aiacem? Reſpondet Agamem. Rex ſum, quaſi dicat. Sic volo, ſic iubeo, ſit pro ratione voluntas quod audiens plebeius dicit. Ego plebeius.i.qui ſum de humili plebe, nil quęro vlterius, quaſi dicat, ſi imperium pro ratione eſt, fruſtra rationem peto. ſed continuo vt quaſi ſimul loqui putentur, addit

Agamem. Et ego imperito.i.impero (vt ſit frequentatiuum pro principali) rem æquam .i.iuſtam, ac pro &, ſi ego videor cui.i.alicui non iuſtus, hoc.ſ.imperando, ego permitto et ſupp. inulto.i.impuni, de quo nullam vltionem quidquid dixerit fecero, dicere id, quod (aut quæ) ſentit. Reſpondet Plebeius: O maxime regum, dij dent deducere claſſem.i.multitudinem nauium tuarum in patriam ſaluam reducere. Troia capta.i. poſtquam Troiam ceperis. Homeri eſt imitatio. Ergo quia hoc permittis, licebit .i.licitum erit, conſulere.i.conſilium abs te petere, & reſpóderet ibi mos conſulenti.i.conſilium petenti, aut licebit tibi ſic à tuis conſilium petere, & tuis tibi reſpódere (In hoc laudatur Horat. ꝙ dum alias res agere videtur, reip. conſulit. Nouit enim quia Mœc.& per eum Auguſtus iſtæc aliquando lecturos eſſet. & ideo voluit eum inducere ad benignitatem, vt facilem acceſſum daret etiam minimis bona conſulentibus) Reſpondet Agamem. annuendo ac iudicando ꝙ liceat. vnde addit. Conſule.i.pete conſilium. Quærit ergo Plebeius. Cur Aiax exiſtens heros.i. vir fortis & quaſi diuinus, ſecundus ab Achill. in fortitudine, & magnitudine putreſcit ſup. inſepultus, exiſtens clarus Achiuis.i. Græcis omnibus ſeruatis a Troianorum impetu, toties.i.tam frequenter? Nonne ſup. hæc facis, vt populus Priami.i. Troianus, & vt Priamus gaudeat (nondum.n. mortuus erat, dum hęc contigiſſe finguntur. Et aduerte non vitioſum eſſe, ꝙ populum prętermiſit, moris.n.eſt Hom. & Virgiliani, ſegregare ducem ab exercitu, vt egregium ſignificent ſicut Troas reliquias Danaum, atq; immitis Achil. ſed pergo, vt inquam gaudeat ſup. eo inhumato .i. ꝙ is iaceat inhumatus.i.inſepultus, per quem tot iuuenes ſup. Troiani caruere patrio ſepulchro? quaſi dij talionem cum eo fecerint. Rńdet Agamem. cauſam aſſignans quia ipſe Aiax inſanus.i.furibundus, dedit morti.i.occidit, mille ouium.i.plurimas oues numerus certus pro incerto, clamans ſe occidere inclytum .i.clarum Vlyſſem & Menelaum fratrem meum vna.i.pariter mecum.i.cum me, dicebat enim dū maiores arietes, aut vitulos occideret habe nūc Vlyſſ arma mihi ſurrepta, habe hoc Agamem. pro iniquo iudicio tuo, & tu Menelaë pro conſilio, aut quid ſimile. Reſpondet Plebeius innuens neminem id debere punire in alio, cuius ipſe culpabilis ſit, & ita Aiacem non debere inſepultum relinquere propter inſaniam, cum Agamem. non minus inſanierit. dicit ergo, cum.i.quando, tu ò Agamem. ſtatuis mactandam.ſ.ante aras.ſ. Dianæ cuius occideras ceruam, dulcem natam.i.filiam Iphigeniam, quæ deberet, tibi dulcis eſſe, pro vitula .i.loco vitulæ, cum potuiſſes Deam placaſſe vitula: Aulide, in illo portu vbi fiebat receptio totius exercitus Græco℞ (quo tempore Agamem. Dianæ ceruam ſagittis traiecit, vnde irata dea fecit vt non poſſent Græci habere ventum nauigandi Troiam, donec placata eſt ea iudicio Calcantis virgine cæſa) & cum ò improbe.i.improbande, ſpargis caput filiæ tuæ immolandæ, mola ſalſa, ſine qua non fiebat ſacrificium (Sinon ij. Æn. Mihi ſacra parari: Et ſalſæ fruges, & circum tempora vittæ) cum inquam tu hæc facis, ſeruas tu rectum.i.rectitudinem animi? q.d. minime. Ad quod Agamem. Quorſum inſanus.i.quo verſus, vel in quam partem dicor inſanus? Addit Plebeius, Quid.n. fecit Aiax, cum ſtrauit.i.proſtrauit pecus ferro? q. d. nihil tam deteſtandū, quia abſtinuit vim.i.violētiam prohibuit ab vxore: & nato.i.filio precatus.i.imprecatus, Atridis.i.vobis inimicis eius multa mala ille.ſ. Aiax, non violauit aut Teucrum filium, ſicut tu filiam, aut Vlyſſ. ipſum.ſ. quem merito odiſſe poterat, ferro.i.mucrone ſuo. Reſpōdet. Verum.i.ſed ego exiſtens prudens placaui diuos ſanguine (artificioſe ſubticet cuius ſanguine) vt eriperem ſup. à deſtructione naues.ſ. Græcorum, herentes.i. affixas eo ꝙ dij vētum prohiberent, in ſup. littore aduerſo.i.inimicis vicino ex oppoſito Troiæ. Vnde Plebeius addit illud quod ille ſubtiliter omiſerat. Nempe.i.nōne certe, furioſe placaſti, ſup. duos, tuo ſanguine .i.filiæ ex te genitæ? Reſpondet Agamem. Meo ſup. ſanguine placaui, ſed non furioſus. Probat Plebeius ꝙ furioſus id feceris dicens: Is ſup. qui capiat alias ſpecies.i.ſimilitudines, veri.i.veritatis (quia omnes decipimur ſpecie recti) que, pro &, ſcelerıs .i.iniquitatis permixtas confuſas tumultu .i. turbatione mentis .i.quicunque perturbatus confundit ſpecies veri & ſceleris, quæ tamen aliæ.i.inter ſe diuerſæ ſunt, vt quia auaritiam ſuam parſimoniam vocat, aut ambitionem magnanimitatem, aut magnificentiam &c. habebitur.i. iudicabitur commotus atque nihilum .i.in nullo diſtabit.i.differentia erit, ne pro an, an erret ſtultitia .i.per ſtultitiam, an ira.i.per iram. Aiax dum occidit agnos immeritos.i.qui non meruerunt ab eo occidi, deſipit.i.male ſapit, & inſans eſt cum tu prudens.i.qui dicis & proſpiciens quid faceres, admittis ſcelus in filiam.i.ob inanes titulos.ſ.vt ſaluator exercitus aut imperator dicaris, ſtas tu animo.i.ſeruas ſtatum.ſ. ratione animi, & cor tumidum.i.inflatum, eſt ne ſup. purum tibi cum vitio.i. cum tū ſis vitioſus? q.d. id fieri non poteſt. Quod alio exemplo probat dicens, Si quis amet geſtare lectica, in qua nobiles matronæ geſtabantur, Agnam nitidam.i.mūdam ouem adhuc teneram, & paret.i.comparet aut emat, huic.ſ. Agnę veſtē, vt gnatæ.i.filiæ ſup. emeret, & paret ancillas, paret aurum, & appellet eam rufam aut puſillam, ſicut faciunt patres blandiēte filiabus paruulis, & ſi deſtinet.i.animo addicat, videlicet Agnam vxorem forti marito, prætor adimat.i.auferat, huic interdicto.ſ. vſu rerum ſuarum, omne ius, & tutela abeat.i.traducatur ad propinquos ſanos, hoc eſt prætor aſſignaret illi tāquam furioſo curatorem. Quid (aut quod) ſupp. dicas, ſi quis deuoueat gnatam .i.filia.i.adiudicet eam morti, pro muta Agna.i.vbi poſſet offerre mutam Agnam; eſt ipſe integer animi? ne dixeris.i.noli hoc dicere. (Aduerte quia iterum textus habet Integer eſt animi, vbi magis grammatice dicas etiam ſtante verſu Integri eſt animi. ſed dixit forte ſicut Virg. Infelix animi) Ergo vbi praua ſtultitia eſt ſicut in te, hic.i.ibidem, eſt ſumma inſania. Is ſupp. qui eſt ſceleratus, erit, &.i.etiam, furioſus.i.nemo ſceleratus eſt, qui non idem furioſus & quem fama vitrea.i.fragilis, ſed ſplendida cepit .i. quicunq; ambitioſus eſt, hunc circūtonuit.i.attonitum & per hoc inſanum fecit, Bellona, Dea belli, gaudens cruentis, ſup. rebus vt armis, & viris, quæ excitat Erinnym.i.furorem bellicum. hæc concluſio videtur eſſe Stertinij vt ſequentia. [Nunc age luxuriam &c.) Poſtquam auaros & ambitioſos inſanire Stertinius docuit, docet nunc prodigos & luxurioſos inſanire dicens, O Damaſippe, age.i.perſequere nunc mecum luxuriam.i.ſuperfluitatem in luxo, veſtitu, ac cetero ſumptu, hoc eſt prodigentiam, & arripe.i.numerum ſtultorum trahe mecum, Nomentanum, virū illum prodigum & perditum luxuria. Enim pro quia, ratio vincit.i.probat euidenter nepotes.i.luxurioſos, & guloſos, ſtultos.i. qui ſtulti ſunt, inſanire.i.etiam inſanos eſſe. Hic.ſ. Nomentanus, ſimul.i.ſtatim, ac.i.poſtquam, cepit.i.recepit, mille talenta patrimoni, hoc eſt de patrimonio ſuo, edicit.i.publice mandat, vt.i. vt piſcator, & pomarius.i.pomorum venditor, & auceps.i. auium captor ac venditor, vnguentarius.i.vnguenti venditor, ac impia turba Thuſci vici.ſ.lenonum & paraſitorum, & fartor.i. farciminum ſtructor, ac venditor cum ſcurris, & omne macellū, id eſt omnis vendens obſonia in macello, quod a Macello, cuius illic domus erat, denominatum eſt, cum Velabro.i.cum omnibus piſces recentes ad Velabrum vendentibus, veniat domum ſup. ſuam mane. Quid tum? ſup. factum eſt. & ſunt verba Damaſippi aut poëtæ interrogantis. Reſponſio: Ipſi venere.i.venerunt frequentes.i.in magna frequentia. Leno (quem è vico Thuſco veniſſe putem: licet Acron maluerit propter negociatores impiam turbā dixiſſe) facit verba (ſunt enim lenones meretricum patroni, & deiectores).i.loquitur pro reliquis tanquam facundior ceteris. vnde dicit, O Nomentane quidquid mihi eſt domi, & quidquid cuique horum eſt domi, crede.i.perſuade tibi, id tuum ſup. eſſe pete vel nunc, vel cras.i.quandocunque voles. Accipe.i.intellige, quid iuuenis equus.i.iuſtus (& hoc ironicos, quaſi æquitatis ſit erga lenones gratum eſſe).ſ. Nomentanus reſponderit, contra hæc, tu ſupp. venator & auceps, dormis ocreatus in niue Lucana, vt ego cœnem.i.in cœna comedam, aprum, tu.ſ. piſcator, vellis.i.auellis & extrahis, ex æquore hyberno.i. hyemali frigore horrenti, piſces, ego ſegnis.i.ignauus nihil agens. (Nam quaſi ſine igne, qui maxime actiuus eſt, ſegnis dicitur) indignus ſup. ſum qui poſſideam tantum ſup. pecuniarum aufer & ſume tibi ò venator decies ſup. ſeſtertium, & tu piſcator tantundem.i.etiam decies ſeſtertium, tu.ſ.leno, ſume & aufer tibi triplex.i. tricies, ſiue a x. ſeſtertia, tu inquam vnde.i.abs cuius latere, vxor vocata.i.quando vocauero eam curris (aut currat).i. celeriter venit ad me, de media nocte.i.etiam tempore medię noctis. Filius Æſopi, ponit aliud exemplum prodigentiæ, ac perditæ gulæ. Ordo eſt. Filius Æſopi, illius Tragœdiarum actoris ditiſſimi, diluit.i.in liquorem reſoluit ac potabilem fecit aceto.i.per acetum, baccam.i.gemmam inſignem, detractam, nō vi, ſed magnitudine precij, ex aure Metellæ potentiſſimæ matronæ (tunc enim in aures deferebant matronæ, & habebant vniones dependentes ab auribus more Ægyptiarum, nobilium).ſ.vt exſorberet ſolidum.i.ex integro & vno hauſtu decies ſupple ſeſtertium. (Et aduerte lector, quia docti libentius dixerunt decies ſeſtertium quam decem ſeſtertia. eſt autem ſeſtertium, ſeu ſeſtertios pondus libræ dimidiatæ quaſi ſemitertium. Dicitur etiam M. Antonius ſuperatus in luxu cœnarum à Cleopatra regina Ægypti vnionum potu.) Qui.i.in quo, fuit ſup. ille filius ſanior,

ac

ac.i.quàm ſi iaceret.i.proijceret, illud idem.ſ.precium in flumen rapidum, vt pro vel, in cloacam.i.receptaculum ſordium? q.d. in nullo. Progenies.i.generatio, proles, Quinti Arri.i.Arrij, exiſtens par fratrum nobile nequitia.i.per nequitiam, & nugis.i.per nugas, & gemellum.i.concors & conforme vt gemelli ſolent amore prauorum, quia conſimiliter & æqualiter prauitati ſtudebant, ſoliti. (Eſt locutio congruare, non voce, Par fratrum ſoliti .i. ipſi fratres) prandere luſcinias.i. auiculas canoras, & ob cantum precioſas, coëmptas.i.ſimul emptas, impenſo.i.magno impendio, quorſum.i.quo verſus.i.in quam partem abeant? ſani ne ſup. ſunt annotandi creta.i. bono lapillo, quo ſani notandi ſunt, an carbone.i. nigro colore, qui malos & perditos deſignat, q.d. ſine dubio notandi ſunt carbone, tanquam inſani. Luſciniæ aut potius Luciniæ, quaſi prima luce canentes, à ſuauitate Philumelæ dicuntur, vel quia Philomela in eam auem verſa dicitur. De hac autem ſic dicit Plin. Huic aui diebus, ac noctibus continuis xv. garrulus cantus eſt, denſante ſe frondum germine. Mirum profecto tantam vocem in tam paruo corpuſculo ineſſe, tam pertinacem ſpiritum, & muſicæ perfectæ modulatum ſonum. Hæc in ore Stelichori poëtæ adhuc infantis cecinit. Certant inter ſe victa morte quieſcit, prius deficiens vita quàm cantu. Audit diſcipulam attente ac corrigit, quapropter illis ſeruorum precium eſt &c. vnde hic impenſo emptas dicit. [Ædificare caſas &c.) ſtulte amantes inſanire docet. Ordo eſt. Si ædificare caſas.i. domunculas ex lapillis, aut fruſtis lignorum repertis more puerorum. & adiungere mures plostello.i. paruo plauſtro vt trahant ipſum. (Quia enim au, in o, longum mutabant veteres indifferenter caulis & colis, caurus & corus, caudex & codex, plauſtrum & ploſtrum &c. leguntur) ludere par impar, aut de nucibus, aut de aciculis diuinando, equitare in longa harundine.i. in canna paluſtri, aut in quauis alia pertica, hoc eſt ſi exercere luſus puериles delectat (aut delectet) barbatum, tunc amentia verſet.i.agat, & impellat eum. Sic ratio euincet.i.inſolubiliter probabit, amare.ſ.meretricio amore eſſe puerilius.i. ſtultius & puero dignius, his ſup. factis puerorum, nec, pro & non, & conuincet non diſferre.i.intereſſe quidquam vtrum tu ludas.i. pueriliter exerceas opus in puluere quale prius ſup. luſiſti, trimus.i.cum eſſes tantū trium annorum, an tu plores exiſtens ſollicitus amore.i.de amore meretricis. Quæro an facias.i.te facturum ſperes id, quod Polemon mutatus.i. ex luxurioſo philoſophus effectus ſupp. fecit olim, hoc eſt quòd ponas inſignia morbi.i. luxuriæ & nequitiæ tuæ vtpote molles, ac muliebres habitus, videlicet faſciolas, quibus mulieres, aut capillos ligant, aut mamillas ſtringunt, cubitale quo cubitum ornant, focalia.i. calamiſtrum in foco calefactū ad criſpandos capillos, vt.i. quemadmodum, ille videlicet Polemon dicitur olim potus.i.ebrius, carpſiſſe quondam furtim.i.ſecrete alijs vix percipientibus, coronas.ſ.quas potus capite impoſuerat, ſed ad collum vſque deciderant. imponebant enim indulgentius poti coronas capitibus ſuis, ſed ipſe carpſit eas ex collo, in quod deciderant, poſtquam eſt correptus.i.reprehenſus, voce magiſtri.ſ. Xenocratis de virtute diſputantis, impranſi.i. adhuc ieiuni, & per hoc maiorem auctoritatem contra crapulam diſputandi habentis, es peditiusq. (vt fieri ſolet) ingenium? q.d. id quidem, quàm pauciſſimis datum, vt ex ſtultis amoribus vere reſipiſcant. Sunt enim ſtulti amatores puerorum ſimiles, qui cito mutantur. vnde ſubdit, Cum tu porrigis puero irato poma, recuſat ſumere. Cum autem dicis, O Catelle, aut Catelle, vt aliqui legunt (ſic adhuc hodie blandiuntur Itali quidam pueris) ſume.i.accipe, negant ſi non des ſup. poma, optet (aut optat) ea accipere. amator excluſus qui.i. in quo diſtat ſupple à tali puero, vbi agit (aut ait).i. diſquirit ſecum, an eat ſupple ad amicam, an non, quo.i.ad quam erat rediturus non accerſitus (aut arceſſitus) .i. ſi non fuiſſet vocatus, & heret.i.dubitat, foribus.ſ. meretricis inuiſis.i. inſpectis, niſi dicas ante fores inuiſas. agit autem ſecum, hoc modo pro parte negatiua, nec.i. non ēt, ego non accedam etiam nunc ſup. ad amicam, cum.i.quamuis, vocet me vltro .i. non requiſita à me deinde pro affirmatiua dicit, an potius me diter finire dolores.i cruciatus quos ſuffero, & quos finiuero per copiam eius? deinde iterum pro negatiua dicit, Ipſa excludit ſupple me, & reuocat ſup. me, totus hic locus eſt quaſi in Eunucho Terentij redeam.i. putas quòd redeam ad eam? non ſupple redeam, ſi.i. tametſi, obſecret ſupp. me ecce ſeruus ſapientior non paulo.i. multo (quod non eſt contra decorum, quia tantus eſt furor amantium, vt ſeruus non amans merito dicatur multo ſapientior domino amante) ait ſupple ò here.i. domine, res quæ nec habet modum.i.moderationem, neque conſilium cuiuſmodi eſt amor, non vult tractari ratione & modo. hæc mala ſunt in amore, bellum, rurſum pax, ſi quis laboret reddere.i. efficere ſibi certa.i.ſtabilia. hæc mobilia prope.i.quaſi, ritu.i.more tempeſtatis & fluitantia cæca forte.i. fortuna (declinatur hæc ſors, & ab hac ſorte, vt iij. Æn. Forte ſua Lybicis tempeſtas appulit oris. quod probat melius legi forte, quam ſorte) talis explicet.i.efficiat nihilo plus. ac ſi.i. quàm ſi, paret inſanire certa ratione, & modo.i.cum ratione & modo. Quid ſupple dicis amator? cum gaudes ſi percuſſi forte cameram amicæ, pomis Picenis ex loco ſic vocatis. excerpens ſemina, hoc eſt cum in morem amentium amatorum, quibus perſuaſum eſt ſi forte.i.à caſu, contigerint grana pomi Piceni cameram amicæ voti compotes fieri, gaudes id tibi contigiſſe, es tu penes te.i. compos mentis tuæ? q.d. non. Quid ſup. dicis? es tu penes te cum feris annoſo palato.i. laborioſo proferes ex antiquo ore verba balba.i.ſemiperfecta ex more balbutientium? qui.i.in quo? ſanior ſup. es hoc faciens puero ſupple ædificante caſas ex lapillis & fragmentis rerum, vt dictum eſt, q.d. in nullo. Adde cruorem.i. perniciem ſtultitiæ.ſ. quæ in amore & non in puero eſt, atque ſcrutare ignem.i.ardore amoris. ſcrutare, inquam modo, an cum.i.quando Marius amator, quidam ſtultus, præcipitat ſe.i.deorſum proijcit ex deſperatione, & hoc Hellada amica eius percuſſa.i. occiſa, fuit ipſe tunc cerritus.i.totus furioſus, & inſanus, an abſolues.i.liberabis hominem.ſ.Marium, crimine.i. per crimen commotæ mentis.i.dices eum non cerritus.i. furioſum fuiſſe, ſed habuiſſe mentem commotam, & damnabis eundem.ſ.Marium, ſcelens.i. dices eum crimen commiſiſſe occidendo Helladem & ſe, ſed ſcelus.ſ.leniuſculum, imponens ex more.i. ſicut moris veſtri eſt rebus, vocabula non propria, ſed cognata.i.vicina proprijs? Hoc Stoice omnino dictum eſt. de Stoicis enim in prima huius dictum eſt, quod nemini parcant, & omnes æqualiter punire velint. Econtrario Stertinius Stoicus nunc ægre fert eos, qui à ſeueritate diſcedentes mitius appellant peccata ſcelera, videlicet quæ manifeſta crimina ſunt. Et ita patet ſententias ſecundum affectionem loquentium eſſe interpretandas. Et hæc de ſtultis amatoribus. Sequentia ſunt de ſuperſtitionibus Libertinus erat, nunc ſuperſtitionem damnat eaq. captos inſanire docet, loquens de quodam libertinæ conditionis, noto quidem, ſed non nominato forte propter legem. Ordo eſt. Libertinus.i.quidam libertinæ conditionis erat, qui ſiccus.i. non ebrius, ſed adhuc ieiunus, nec per inſaniam peccans. quia ſenex, currebat mane.i.tempore matutino, cum ſaniore capite eſſe deberet, manibus lautis.i. lotis, & mundis. quod ad religionem facere putauit ſuperſtitioſus, circum Compita, vbi dijs Laribus ſacrificaret, qui inquam ſic currens, & addens quiddam (aut quoddam) votum magnum orabat dicens, ſupple Dij ſurpite, pro ſurripite (quæ ſyncopa præcipitanter loquentem innuit) me votum.i.ſolum ex omnibus mortalibus mori, etenim ſupple hoc facile.ſ. factu, dijs.ſ. qui omnipotentes ſunt, orabat dico exiſtens ſanus vtriſque auribus, atque oculis ſup. ſanis, ſed dominus eius ſup. cum venderet.i.cum vellet eum vendere, niſi litigioſus.i.ni eſſet litis amator, exciperet.i.demeret à ſanitate mentem ſupple eius.i.diceret eum ſano corpore, ſed non animo aut mente. Chryſippus.i. Dogma Stoicorum à Chryſ. deſcriptum, ponit quoque.i.etiam, hoc.i. inſanire vulgus.i. multitudinem populi, in fœcunda gente Meneni. illius viri, quem per tranſitum taxat. Mater pueri cuiuſdam forte de familia Menenij cubantis in lecto.i.præ ægritudine iacentis, ait, ò Iupiter qui das & adimis dolores (ſimile eſt primi Regum primo) ſi quartana ſupple febris, frigida.i.frigore concutiens, reliquerit puerum, ipſe puer ſtabit nudus in Tyberi, illo die quo tu ò magna Iup. indicis.i. præcipis, ieiunia ſupple celebrari. Si ſupple caſus.i. fortuna, vt, pro vel medicus leuarit.i. leuauerit, ægrum.ſ. puerum, ipſa mater delira.i.ex ſuperſtitione inſaniens, necabit ex præcipiti.i. ea præcipitatione illa, puerum fixum in gelida ripa, que, pro &, reducet febrim quo malo concuſſa mentem.i. quo concuſſam mentem habens hæc facit? ne.i. nonne, malo.i. ſuperſtitioſo timore deorum, q.d. maniſeſtiſſime. [Hæc mihi Stertinius) Concludit narrationem ſuam Damaſipp. dicens ſe omnia ſuperiora à Stertinio audiuiſſe, deinde interroganti poëtæ. cum omnes ſtultos prædicet, quo ipſe morbo inſaniat, dicit quædam leuia, quæ tamen poëta in ſe non admittit. Ordo eſt. Stertinius octauus ſapientum (erant enim prius ſeptem nobiles ſapientes Græciæ) dedit mihi amico ſuo, hæc arma.i. hanc defenſionem, ne compellaret.i.interpellaret & moleſtaret vt ſtultus, poſthac.i. poſt hoc tempus inultus.i.non ſumens vltionem de iniuria mihi illata. qui dixerit me poſthac inſanum, audiet eiudem ſupple verba, quia dicam eum etiam inſanum, atque diſcet.ſ. per me ſtultitiam eius reuelantem, reſpicere pen-

dentia.i.ea quæ pendent.ſ.ſua cuiuſque vitia, tergo ignoto.i.noſtro non aſpecto à nobis, ſed ab alijs, vt alibi dictum eſt. Nam Apologus Æſopi habet, quemlibet portare manticam dependentem ab humeris antrorſum & retrorſum. ſed in parte anteriore ponere aliorum vitia, vt quæ ſæpe inſpicimus, in poſteriore noſtra, quæ nunquam videmus, ſed qui nos ſequuntur ſemper. Reſpondet Horat. cum iucundo riſu, O Stoice ſic vendas (Sic eſt particula aptiſſima precibus, vt, Sic te diua potens Cypri, Sic lucida ſidera &c.) omnia.i.omnes res tuas, pluris.i.maiore precio poſt damnum, quia dixit ſe omnia perdidiſſe, dic ſup. qua ſtultitia putas me inſanire? q. d. id dubito, quoniam non eſt vnum, preciſe ſup. aut duntaxat, genus ſup. ſtultitiæ, ſed multiplex, dic mihi, nam ego videor mihi ſanus. Reſpondet Damaſippus, Quid ſup. mirum eſt ſi tibi ſanus videris? Agaue mater Penthei regis Thebarum, cum.i.quando, portat caput gnati infelicis.ſ.Penthei (quem capta furore Bacchico, loco vituli, aut apri trucidauit) abſciſſum ſupple a ſe, videtur ipſa ſibi tum.i.tunc furioſa? quaſi dicat minime, & tamen furioſa fuit. Conſimiliter licet tu tibi ſanus videris, non tamen continuo ſanus es. Ad quod Poëta, Ego fateor me ſtultum, liceat.i.licitum ſit concedere veris, atque fateor me etiam inſanum.i.fateor quidquid vis, ediſſere.i.declara mihi, tantum.i.tantummodo hoc, quo vitio animi putes me ægrotare. Reſpondet Damaſippus, Accipe.i.audi, dicam tibi, Primum tu ædificas, hoc eſt tu imitaris, longos.i.facis longas & altas domos, cum ſis totus ab imo.i à planta pedis ad ſummum.i.vſque ad verticem capitis, moduli.i.paruæ menſuræ, bipedalis videlicet, & tu idem rides ſpiritum & inceſſum Turbonis, illius gladiatoris, in armis.i.quando armatus incedit, maiorem corpore.i.quam ſit corpus eius. (Proprium ergo declinatur hic Turbo, Turbonis, appellatiuum, quia olim dicebatur hoc turbem, facit huius turbinis) qui .i. in quo, es ſup. tu minus ridiculus.i.dignus deriſione, illo .i. quam ille quem tu derides? q.d in nullo, an quodcunque facit Mæcenas eſt verum .i. veroſimile, quoque.i.etiam, te ſup. facere decere, ea exiſtentem diſſimilem ſup. Mæcenati tanto.i.in tanto (Hoc quoque verbo amicum ridentem tangit, innuens eum multa vti decentia facere) & verum eſt te tanto minorem ſup. Mæcenate, certare.i.contendere ſup. cum eo? q.d. minime, quod probat Apologo quodam Aeſopi. Pullis ranæ abſentis preſſis.i.oppreſſis, pede vituli .i. iuuenis bouis .i. cum ſemel pulli ranæ eſſent oppreſſi à pede bouis, vbi .i. poſtquam, vnus ſupp. illorum pullorum effugit, denarrat matri vt .i. qualiter, ingens bellua eliſerit cognatos.i.reliquos pullos ſecum natos, hoc eſt confratres ſuos, illa.ſ.mater, hoc eſt vetus rana, aut bufo, rogare ſupp. cœpit, aut rogabat tanta ne (aut quanta ne) .i. non ne tam ingens bellua vt ego non ſum, ſup. oppreſſit eos, & ſufflans.i.inflans ſe, rogabat ſup. tandem, num .i. nunquid (quod innuit negationem) ſup. bellua fuiſſet ſic magna vt ipſa ſic inflata. Reſpondit pullus ſup. Ipſa fuit maior ſup. te, dimidio .i. pro dimidio, quod audiens mater iterum inflans ſe interrogabat, num.i.nunquid, ſup. erat tanto maior? & cum ipſa inflaret ſe magis, atque magis, inquit ſup. pullus, ò mater ſi .i. tametſi, ruperis te, tu non eris par illi belluæ, ſup. hæc imago.i.parabola ò Horati, non abludit.i.non aliena eſt multum a te, qui Mæcenati te æquare vis, quod non magis aſſequeris, quàm rana molem bouis. Adde nunc ad ceteros furores tuos Poëmata.i.poeticum furorem, hoc eſt adde camino.i.igni aut fornaci oleum vt magis ardeat, ſicut Poeſis te magis inſanum facit, quæ ſup. Poemata, ſi quis fecit ſup. vnquam, exiſtens ſanus, &.i etiam, tu facis ſanus, ſed notum putat ꝙ poetę inſaniunt (Non tamen poeticus furor vitioſus erat. verum Damaſippo inuiſus) adde inquam Poëmata, non dicam rabiem horrendam, cum tamen ſup. id vere dicere poſſim. Deſine ergo Horati iam cultum maiorem cenſu.i.quam redditus tui ſuppeditant. Ad hæc Horatius, ne conceſſiſſe hæc vitia culpetur ab æmulis, fingit ſe iratum in Damaſippum, dicēs, Damaſippe teneas te tuis.i.inter tuos, & tui ſimiles. Pergit autem impetu petulanti Damaſippus, ac ſi dicat, Non dicam mille furores.i.inſanos amores tuos puellarum, & mille furores puerorum. pergit etiam Horatius, quaſi ſimul loquantur vt irati conuiciatores ſolent, dicens tamen lenius, O maior inſane.i.qui magis inſanis, parcas tādem minori.i.mihi minus inſanienti, quam tu. & ſic diſceſſiſſe ſe innuit.

ANTO. SABEL. POSTQVAM omnis res) Hic introducit Damaſippum ſermocinantem, qui oſtendere volens ſe ære alieno & fœneratorum vſuris omne patrimonium perdidiſſe, per quam eleganter ait. Poſtquam omnis res &c. Nam Romæ in regione Baſilicæ Pauli conſiſtebant fœneratores, qui locus Ianus dicebatur. Quoniam quinque in eo Iani ſimulacra collocata viſebantur, cuius rei meminit Porph. vt alibi ſignat Horat ſic ſcribens in j. Epi. Hæc Ianus ſummus Perdocet. Cic. in vij. Antonianarum Ianum medium ſicut Horat. nuncupauit, & pro eodem ſignificatu accepit &c. Ad Ianum igitur medium ait Damaſip. ſe rem ſuam, hoc eſt patrimonium fregiſſe, quoniam ſub fœneratoribus corruerat in vico Iani conſiſtentibus. Qui ad medium Ianum, pro mercatura ea ponunt, quid ſibi velint ignoro. [Incuber vndeoctoginta) In hac Satyra per quam ſcite dictionem diuiſit, ita vt partem in fine dictionis ſuperioris, partem in principio inferioris carminis collocaret. Nam illud vndeoctoginta pro vna tantum dictione dictum accipere debemus, ſicuti vndeuiginti, vnde triginta veteres dictitarūt. Vndeoctoginta dixit Horat. j. laxa viij. annos habens ætatis, hoc eſt laxa. vnde deeſt vnum, ſicuti interpretatur Priſc. in lib. de ponderibus &c.

MAT. Boſnis. A L I E N A negocia curo) Præfert hic Damaſip. Balneatoris vt vulgo dicitur, exemplar, qui quoniam in ocio viuit, neque ſuis negocijs detinetur, aliena curare ſolet. Doct. Balneator. [Immolet æquis hic) Loquitur de eo poëta qui iam ab inſania reſipuiſſe videretur. inde tranſlatum, quod qui actus in tempeſtate numinis, hoc piaculo ſe conſueuerit purgare. [Nauiget Anticyram) Hinc orationi poëta ſubeſſe prouerbium innuit, quo Stoicu inſanum notat. Nam Strab. lib. Geographiæ ix. duas Anticyras commonſtrat. Et in altera quæ ſit poſt Criſſam oppidum, elleborum naſci, in altera eiuſdem nominis quæ ſit ad ſinum Maliacum & Oetam montem optime temperari, atque in eam quamplurimis è regionibus adnauigari ſanitatis gratias. Lege de his plura apud. [Poſtquam te talos) Talis ac nucibus olim luſitaſſe pueros, vel Horat. teſtis eſt, vnde nuces relinquere, eſt omiſſis ſtudijs ac nugis puerilibus ad grauiora, magisque ſeria conuerti.

COEL. RHOD. F I L I V S Æſopi detractam) Horum verſuum talis eſt intellectus Clodius Æſopi tragœdi filius, vt experiretur in gloria palati (vt inquit Plin.) quid ſaperent margaritæ, ſingulos vniones conuiuis abſorbendos dedit. Cœl. lib. xiij. cap. iij.

GLAR. P O S T Q V A M omnis res mea Ianum Ad medium) Iani ſtatuæ tres erant, inquit idem, ad vnam illarum ſolebant conuenire creditores & fœneratores, alij ad reddendum, alij ad locandum fœnus. Hæc ille. Porph. autem ait omnes ad Ianum in Baſilica ſtabant fœneratores. At lib. j. Epiſt. j. & Acron & Porph. fatentur duas eſſe ad Baſilicam Pauli. Verum quia Horat. medium ait, videntur fuiſſe tres. Meminit Cic. ad finem lib. ij. Off. Sed toto hoc genere inquit, de quærenda, de collocanda pecunia, etiam de vtenda, commodius a quibus optimis viris, ad medium Ianum ſedentibus, quam ab vllis philoſophis vlla in ſcola diſputatur. Vbi male legitur ad medium Ianuæ, ineptiusq. ab commentatoribus in hemicyclo exponitur. Hunc locum primus eruit nobis Doct. vir natus ad hoc, vt errores ex optimorū auctorum libris tollat quemadmodum monſtra ex mundo Hercules. [Cum Ilionam edormit) Quæ hic Acron adfert de Iliona, vt loco fratris, filium poſuerit, ita vt Polymneſtor deceptus filium trucidauerit, abs quo conficta ſint, immo à quo recepta, mirari ſatis nequeo. Ego fabulæ nomen Ilione fuiſſe puto, & Fufium vel eius, vel Hecubes perſonam, Catienum Polydori obtruncati egiſſe. Quod ex hoc carmine apparet, quod in Acronis commentario citatur, Mater te appello, ſoror ò ſurge & ſepelis me, in Porph. commento aliter legitur, quaſi octonarius Iambicus. Sed non ſolum ibidem hic eſt error. Ea omnia ſanare nec poſſumus, nec noſtri eſt propoſiti. [Neſcio an Anticyram) Multum Anticyræ, inquit Acron, dandum eſt auaris, quaſi Anticyra herba ſit, quod plane puto illum exiſtimaſſe, quippe qui paulo poſt dicat, poſuit autem Anticyram pro medicamine ſimile eſt quod paulo poſt exponit dare centum, id eſt ducentas libras, nouem modios grani. Hæc ille. Quis pateretur hæc à puero, ſi quem quis audiret ita delirantem? Nunc editis libris in auctorem tam vetuſtum ac elegantem taleis nugas pro enarrationibus legimus. [Is inteſtabilis & ſacer eſto) Inteſtabiles, inquit Acron, appellabantur, quorum teſtimonium nō valebat. Porph. autem, Antiqui eos, inquit, quos in teſtimonium dimitti volebant. inteſtabiles vocabant. Hæc ille. Multa ſimilia Iuriſperiti. Badius autem inteſtabilis exponit.i.teſtamenti expers, & rerum mearum idque proprius vero hoc loco. Non poſſum autem ſatis mirari inſignem impudentiam noſtri annotatoris, qui tres dictiones ex vna facit ſtabilis in te. & ambo nominatiui caſus cenſet. Præterea poſt veſtrum adijcit, aut contra, & ſenſum, & mentem auctoris. Huic iam audaci corruptori modeſtius quam oportuit reſpondet Badius. Ideo ea repetere ſuperſedebimus. [Quorſum inſanus? quid enim Aiax fecit?)

Badios putat hæc Agamemnonis eſſe verba, at ego puto plebei qui dicat Agamemnoni, quo genere inſaniæ laborauit Aiax qui eum inſanum appellas, cum tu ſis non minus inſanus? quod ſtatim probabit. [Ac Tuſci turba impia vici) Mira eſt contentio auctorum de hoc vico, vbi, & qua parte ciuitatis, quando cœperit, & quare eius turba hic impia dicatur, quos omnes componere non eſt noſtri inſtituti. Hoc autem riſi, quod Annius quidam Viterbienſis egregie ſtomachatus & in Liuium & in Dionyſium Alicarnaſeum, ſub Romulo, auctore Varrone, non ſub Porſena, huius vici nomen fuiſſet vt illi voluere contendat. Deinde turbam impiam dici quod patriam reliquerint, & alioqui religioſiſſimos, quaſi poëta non ſua reſpexerit tempora, & à ſeptingentis annis mutatis mira fieri potuit, nimirum vt tota Roma mutata fuerat ex ſobria in ebriam ita & vicus hic ea religioſo in impium. In Acr. vero commentarijs Aticinis legendum, puto Hetcinijs. [Sume tibi decies, tibi tantundem, tibi triplex) Vt in decies intelligimus centena millia H-S. ita in triplex intelligo tricies centena milia H-S. Hoc eſt ter decies, ſiue ter tantum quantum vel venator, vel piſcatori. Ratioq. ſubiungitur. Vnde vaor media curris de nocte vocata, vel excita, vt Porph. legiſſe videtur. Badius hæc exponit quaſi idem ſit tricis H-S. & triginta ſeſtertia. Item decies H-S. & decem ſeſtertia cum Budæus ingens Galliæ noſtræ ornamentum, hæc in immenſum differre non minus luculenter quam erudite oſtenderit. [Quid cum Picenis excerpens ſemina pomis) Inter Picenum & Picentem, hoc intereſt, Picenum vas dicimus, Picentem, hominem. Hæc Acron, quæ ego corrupta puto. Picenum enim regio eſt prope Vmbros, Anconam vſque tenſa. Picentes vero vicini Lucanis ac Hirpinis. ad alteris origenem ducere, vt Strabo auctor eſt libro quinto ad finem. Atque ignem gladio ſcrutare) Pythagoricum eſt, inquit Porphyr. Doctor. triſariam hoc ab auctoribus magnis vſurpatum docet in Adagiorum volumine, vbi de Pythagoræ Symbolis. Ceterum poëta hoc loco vt oſtendat amatorem inſanum magis puero ædificante caſas hocait, Pueri luſuus, ſtultum illum quidem, ſed innocuum, neque quidquam periculi aduehentem, Amatoris autem ſtultitiam ſæpe cruorem adducere, ſæpe etiam ad crudelitatem prouocare, id quod & de Mario continuo probat. Præterea Ceritus nomen quidam ἀπὸ τοῦ κέρατος deductum putant. Sed ego malim cum Nonio dictum aſſerere: Ceritú quaſi Cereritum.i. Cereris ira percuſſum, atque ideo primum longam, vt in ferrem pro fererem. [Chryſippus ponit fœcunda in gente Menenij) Menenius, inquit Porphyr. fuit illis temporibus inſanus vel certe plebeius, qui tamen videri voluit a Menenio illo, qui ſenatum & populum in gratiá reduxit. Hæc ille. Significat igitur Menenium in hoc ſtultum, quod altioris originis eſſe voluit quam erat. locus autem Porphyr. corruptus erat. [Stoice poſt damnum ſic vendas) In, ſic, videtur eſſe argutia quaſi diceret, ita precor vt omnia védas pluris, modo mihi dixeris qua laborem ſtultitia, vt ſic te diua potéa Cypri. deinde ſatyrica reprehéſio in, poſt damnum. [Aedificas, hoc eſt longos imitaris) Inſaniam oſtendit quod ædificet, deinde quod breuis longos imitetur, innuit pauperem illum velle æquare ſe diuitibus, quod etiam inſaniæ genus non vulgare, etiá ſi frequentiſſimum vulgatiſſimumque. [Maior dimidio) Quidam putant hæc pulli reſpódentis verba eſſe, qui dicere velit matre vitulum dimidio maiorem fuiſſe quam ipſa eſſet cum ſe ſemel inflaſſet, ſed mihi continuatus videtur ſermo matris, quaſi quæ, putet immane monſtrum quod dimidio maius eſſet quam ipſa inflata, ita enim ipſi viſum eſt, & procedit optime iocus apologi ad publli hominis eaxiſtimationem, quam de ſe concipit. [Non dico horrendam rabiem) Mira loci huius variatio tum lectione, tum expoſitione quidam dicam pro dico legunt, quidam define, quidam deſino. Ceterum multæ expoſitiones eſſe poſſunt, eſt tamen velut duorum concertantium ac conuitiantium ſermo, ita vt prope ſimul loqui videantur. Damaſippus igitur rogatus, egregie Horat. Stultitiam obijcit, quod ædificet, quod carmina faciat, quod cultum cenſu maiorem oſtentet. Denique quod & in amorem furat Horat. Contra, Damaſippum admonet vt ſuis ſe teneat, adiecturus fortaſſis aliquid, niſi Damaſippus obturbaſſet, Tandem Horat. tanquam offenſus ac iam abiens, pronunciat Damaſippum maiorem eſſe ſtultum. Quidá etiam hæc verba, non dicam horrendam rabiem, ita intelligit? quaſi dicat horrendam obijceo quia deſino. Sed cultum maiorem cenſus mille furores puellarum puerorumque dicam. Poteſt etiam. iam deſine Horat. vt inter turbans dicere, vt reliqua omnia interturbantur.

ARGVMENTVM.

Inducit Catium Epicureum, qui quattuor libros de natura ſcripſit, arroganter de ſecta ſua differentem, quam hac Satyra ridet Poëta, vtpote qua in voluptate poneret, ſummum bonum.

SATYRA IIII.

VNDE, & quo Catius? non eſt mihi tempus auenti
Ponere ſigna nouis præceptis: qualia vincunt
Pythagoram, Anytique rerum, doctumque Platona.
Peccatum fateor: cum te ſic tempore læuo
Interpellarim: ſed des veniam bonus oro.
Quod ſi interciderit tibi nunc aliquid: repetes mox.
Siue eſt naturæ hoc, ſiue artis, mirus vtroque.
Quin id erat curæ: quo pacto cuncta tenerem:
Vtpote res tenues, tenui ſermone peractas.
Ede hominis nomen: ſimul an Romanus an hoſpes.
Ipſa memor præcepta canam: celabitur auctor.
Longa quibus facies erit ouis, illa memento,
Vt ſucci melioris, & vt magis alba rotundis
Ponere: nanque marem cohibent calloſa vitellum.
Caule ſuburbano, qui ſiccis creuit in agris,
Dulcior. irriguo nihil eſt elutius horto.
Si veſpertinus ſubito te oppreſſerit hoſpes;

ASCENSIVS.

VNDE, & quo Catius?) Catiú ex cœna Naſidieni redeuntem oſtédit poeta cum quo de lautitijs menſarum multa loquitur ſubtiliter ſanè, vt ferè neſcias an ridere velit Poëta Epicureorum quorum ſectator erat, Dogma, an tradere. Eſt (vt dixi) fere in ſermonibus Horatij Dialogus. vnde & Sermones merito nuncupauit, à conſerenda videlicet vltro citroque locutione. Loquitur ergo Poëta dicens: Vnde ſupple venit, & quo ſupp. vadit Catius? Eſt autem modus interrogandi ſuccinctus, & de præſenti tanquam de alio, vt de familiaribus ſolemus. Reſpondet Catius: Tempus ſup. reſpondédi, non eſt mihi auenti.i. cupienti ponere ſigna nouis.i. admiranda præceptis decoctione. ſ. & lautitijs cœnarum, qualia ſupp. præcepta vincunt.i. ſuperát: Pythagoram Samiú illum philoſophum, & Italicæ doctrinæ principem, qui primus philoſophus appellatus eſt. que, pro &, rerú Anyti.i. quem Anytus vt reum accuſauit, & ad mortem compulit, videlicet Socratem, q falſis delationibus Anyti & Melyti in carcere Athenieſi cicuta nectus eſt, que, pro &, alia ſup. vincunt Platona doctum.i. præcepta Pythagoræ, Socratis, & Platonis. Reſpondet Horat. Ego fateor peccatum.i. me peccaſſe, cú interpellauerim, hoc eſt interruperim curſum tuum re appellando ſic, tempore læuo.i. ſiniſtro, hoc eſt importuno, ſed oro vt ſupp. tu bonus.i. benignus & exorabilis: des veniam.i. ignoſcas. quòd ſi aliquid interciderit, id eſt à memoria exciderit modo: tu repetes mox.i. paulo poſt. nam ſiue hoc, ſcilicet repetere poſſe, & memoria complecti, ac multa ſcire, eſt naturæ, id eſt datum tibi à natura: ſiue artis, id eſt acquiſitum ab arte, tu es mirus in vtroque. vel ſic, Siue hoc quod agis eſt naturæ, id eſt pertinet ad ſciétiam naturalem, ſiue eſt artis, id eſt pertinet ad ſciétiam artificialem, tu es mirus in vtroque. Reſpondet Catius: Quin, id eſt quinimo, id erat curæ, id eſt id curabam: quo pacto, id eſt quo modo: ego tenerem memoria, ſcilicet cúcta præcepta, vtpote res tenues.i. ſubtiles, & ita parú perceptibilis, & peractas.i. mihi traditas, tenui.i. modico ſermone. Reſpondet Horat. Æde.i. eloquere.i. dic mihi nomen hominis.i. præceptoris tui, & ſimul æde an Romanus ſup. ſit, an hoſpes.i. peregrinus (forte ſcriptú erat

Ne gallina malum reſponſet dura palato,
Doctum erit viuam mixto merſare falerno.
Hoc teneam faciet. pratenſibus optima fungis
Natura eſt: alijs male creditur. ille ſalubreis
Aeſtate peraget; qui nigris prandia moris
Finiet: ante grauem quæ legerit arbore ſolem.
Aufidius forti miſcebat mella Falerno,
Mendoſe: quoniam vacuis commitere venis,
Nil niſi lene decet. leni præcordia mulſo
Proluetis melius. ſi dura morabitur aluus:
Mutulus, & viles pellent obſtantia conchæ,
Et lapathi breuis herba, ſed albo non ſine coo.
Lubrica naſcentes implent conchylia lunæ.
Sed non omne mare eſt generoſæ fertile teſtæ:
Murice Baiano melior lucrina Peloris.
Oſtrea Circæis, Miſeno oriuntur Echini.
Pectinibus patulis iactat ſe mollet Tarentum.
Nec ſibi cœnarum quiuis temere arroget artem:
Ni prius exacta tenui ratione ſaporum.
Nec ſatis eſt cara piſceis auertere menſa,
Ignarum quibus eſt ius aptius: & quibus aſsis
Languidus in cubitum iam ſe conuiua reponet. *
Vmber, * & iligna nutritus glande, rotundat
Curuet aper lanceis carnem vitantis inertem.
Nam Laurens malus eſt, vlu'is, & arundine pinguis.
Vinea ſummittit capreas non ſemper eduleis.
Fœcundi leporis ſapiens ſectabitur armos.
Piſcibus, atque auibus, quæ natura, & foret ætas;
Ante meum nulli patuit quæſita palatum.
Sunt quorum ingenium noua tantum cruſtula promit.
Nequaquam ſatis in re vna conſumere curam.
Vt ſi quis ſolum hoc, mala ne ſint vina, laboret,
Quali perſundat piſceis ſecurus oliuo.
Maſsica ſi cœlo ſupponas vina ſereno:
Nocturna, ſi quid craſsi eſt, tenuabitur aura:
Et decedet odor neruis inimicus: at illa
Integrum perdunt lino viciata ſaporem.
Surrentina vafer, qui miſcent fece Falerna
Vina: columbino limum bene colligit ouo:
Quatenus ima petit, voluens aliena vitellus.
Toſtis marcentem ſquillis recreabit, & Afra
Potorem coclea. nam lactuca innatat acri
Poſt vinum ſtomacho: perna magis, ac magis hillis,
Flagitat in morſus refici: quin omnia malit,
Quæcunque immundus feruent allata popinis.
Eſt operæprecium duplicis pernoſcere iuris
Naturam. ſimplex è dulci conſtat oliuo:
Quod pingui miſcere mero, mariaque decebit:
Non alia, quam quæ Byzantia putruit orca.
Hoc vbi confuſum ſectis inferbuit herbis:
Corycioque croco ſparſum ſtetit: inſuper addes
Preſſa Venafranæ, quod baca remiſit oliuæ.
Picenis cedunt pomis Tiburtia ſucco:
Nam facie præſtant. Venucula conuenit ollis.
Rectius Albanam fumo durauerís vuam.
Hanc ego cum malis, ego fæcem primus, & alec,
Primus & inueni piper album, cum ſale nigro
Incretum, puris circumpoſuiſſe catillis.

erat hoſtis, quo nomine, vt docet Cic. in officijs, olim externi nominabantur) Reſpondet Catius, Ipſe .i. ego memor .i. quia memor ſum, & vt memor maneam, canam .i. narrabo præcepta ſed auctor cælabitur. Incipit ergo narrare præcepta, quorum primum eſt, Memento ponere .i. anteponere conuiuis, illa ſup. oua quibus ouis facies .i. factura & figura eſt longa, vt .i. tanquam melioris ſucci, & vt magis alba .i. meliora rotundis. Nam pro quia oua ſup. calloſa .i. multos callos habentia, cohibent .i. in ſe tenent, vitellum marem .i. fortem aut meliorem, vel vnde maſculus naſcatur. Caulis, ſi ſupponatur ſup. fine colis (nam vtrunque pro eodem dicitur mutando au, in o, eſt q. interdum ſpecies braſſicæ, interdum tyrſus ille qui per medium cuiuſlibet folij, aut frondis protenditur. vnde pro ea ſpecie ſere accipitur quæ eminentem habet caulem) qui creuit in agris ſiccis, eſt dulcior cole ſuburbano .i. quam is, qui creuit in ſuburbijs. nihil autem eſt eluetius .i. inſipidus (nam ſi res ſaporoſa eluatur perdit gratiam. & eſt vocabulum aptum rei) horto irriguo .i. irrigato & humido. Si hoſpes veſpertinus .i. veſperi inopinatus adueniens oppreſſerit te ſubito, ne gallina quam ei parare vis, exiſtens dura .i. minus tenera, reſponſet palato malum .i. inſipide, tu eris doctus .i. ſcies merſare .i. immerſare eam viuã, Falerno .i. forti vino mixto .ſ. cum aqua, hoc .i. ita merſare, faciet eam teneram. Optima natura eſt fungis pratenſibus .i. in prato naſcentibus. (Eſt autem fungus herba illa boleti ſimilis multum tecta quaſi pileo prælargo. vnde ſic pilea tum Plautus in Trinummo de fungino genere dixit) Creditur .i. fides adhibetur, male .i. periculoſe, alijs ſup. fungis in limo naſcentibus ille peraget ſalubres æſtates .i. ſanus erit per æſtatem qui finiet prandia nigris moris. quæ .ſ. mora, ipſe legerit in arbore ante Solem .i. calorẽ Solis, grauem .i. ingraueſcentem. Aufidius miſcebat mendoſe mella forti falerno & ita faciebat mulſum auſterũ & groſſum in quo peccabat. quoniam nil .i. non aliquid, non decet committere venis vacuis .i. ſitientibus & ieiunis, aliquid niſi lene .i. ſubtile, & non auſterum. tu proluetis .i. ample laueris, melius .i. conuenientius præcordia .i. inteſtina circa cor, mulſo .i. vino dulci, leni .i. ſubtili & non vehementi, quale eſt falernum. Si aluus .i. receptaculum ſordidum dura .i. duros & non faciliter egeſtibiles cibos continens morabitur te, ita quod gerere nequeas. mitilus, aut michilus, conchs nigra cuius in aluum laxat (q.a tamen & conchæ dicit, quaſi vero mitilus concha non ſit, quidam legunt mugilis, ſed & Acron & Porphyrio mitilus) & viles cõchæ ſup. reliquę, pellent obſtantia .i. impedimenta & breuis herba lapathi, pro lapathij, non ſine .i. tamen cum albo ſup. vino, Coo .i. ex Co inſula. Lunæ naſcentes .i. creſcentes implent cõchylia lubrica vt oſtrea. Sed nõ omne mare eſt fertile generoſæ teſtæ .i. nobilis. Nam peloris Lucrina .i. in Lucrino lacu capta, eſt melior murice .i. piſce illo de genere conchyliorum, vnde purpura tinguitur Baiano .i. capto apud Baias Oſtrea oriuntur ſupp. laudata, Circæis .i. in mari iuxta Circæos, echini piſces hirſuti naſcuntur Miſeno .i. iuxta illud promontorium a Miſeno appellatum, Tarentum oppidum illud molle, id eſt vbi molliter viuitur, iactat .i. extollit ſe pectinibus .i. piſcibus illis, patulis .i. largiuſculis. Nec ſibi cœnarum, hactenus de emendis obſonijs, nunc de parandis loquitur. Ordo eſt. Nec quiuis .i. quilibet homo indifferenter, arroget ſibi temere .i. paſſim & temerarie, artem cœnarum ſup. inſtruendarum, non .i. niſi tenui .i. ſubtili ratione ſaporum exacta .i. exacte nota prius. Nec ſatis eſt auertere .i. auferre, piſces emptos a cara menſa .ſ. venditoris, quia ſupp. menſam vendit, hoc eſt non ſatis eſt emiſſe caros piſces, ignarum .i. cum qui ignorat, quibus ſupp. obſonijs aptius eſt ius .i. vt in iure parentur, hoc eſt bulliantur, & quibus aptius eſt ſup. veſci aſſis (Sunt autem tria genera obſoniorũ, elixa .i. bullita, ſed ſine iure comeſtibilia, iuſſulenta .i. in iure cocta, & cum eo comedenda. & aſſa) ſi ſupp. conuiua languidus .i. iam pene ſatur, & non tam auide comedens reponet .i. reclinabit iam ſe in cubitum, tunc aper Vmber, id eſt ex Vmbria nutritus, glande iligna .i. elicis arboris, quæ dulcior eſt curuat (aut curuet,) ſcilicet pondere ſuo, rotundas lances, ſupple illius conuiuæ, vitantis, id eſt fugientis, carnem inertem, id eſt inſipidam, & male coctam aut domeſticam. Sic autem malo legere & conſtruere, quam ſicut Bonfinis qui legit Vmber vt iligna. & conſtruit ſic Vmber cõuiua languidus iam ſe recumbet incubitum .i. iam conſurget, & ſe eriget ad comedendũ, vt, vel vbi .i. poſtquam, aper nutritus iligna glande, curuat rotundas lances vitantis carnẽ inertem .ſ. magiſtri conuiuij &c. Hæc ille. Quę ideo non placẽt, quia recumbere in cubitum nõ eſt ſe erigentis, ſed languidi & defeſſi, aut dolentis. Præterea, quod Vmber ſit epitheton apri non conuiuæ. vt patet quia ſubditur. Nam Laureus, &c. in Vmbria

* Reponet ĩ cubitũ .i. cõſurget. Bõfinis

* Hic vt vel vbi pro & reponendũ, alias nec latina nec Horatiana videbit eſſe lectio ĩ qua & copula, nihil operaret. Bõfinis

bria enim multæ ſunt arbores glandiferæ quæ bonam, & non inertem efficiunt carnem, in Lauretana regione plurimæ paludes, quæ inertem & inſipidam reddunt. Item malim dicere lances conuiuæ vitantis inertem carnem, hoc eſt poſitas ante talem conuiuam, quam regis conuiuij, quia non de rege ſaginando, ſed de conuiuis laute accipiendis diſputat. Nam aper ſup. Laurens. i. in agro Laurẽti captus, exiſtens pinguis vluis. i. herbis paludoſis, & harundine, eſt ſup. malus. i. inſipidus. Vinea non ſummittit. i. clanculum mittit ſemper, capreas edules, hoc eſt capreæ quæ ex vineis afferuntur, non ſemper ſunt edules. i. bonæ ad edẽdum, ſiue de animalibus, ſiue de palmitum retinaculis intelligatur. Sapiens. i. qui bonum guſtum habet, & bene ſapit. ſectabitur armos. i. vicina humeris, leporis fœcundi. i. multos fœtus ꝓducentis. i. cuniculi. Quæ natura & quæ ætas foret piſcibus atque auibus nullis patuit quæſita. i. tametſi eſſet quæſita ante meũ palatum. i. ante q̃ per palatum meum inueni. Sunt ſup. coci, quibus ingenium promittit. i. producit & dat inuenire tantum noua cruſtula. i. genera placentæ ex pane condita, ſed ſupp. nequaquam ſatis eſt conſumere curam in vna re, vt ſi quis laboret ſolum hoc, ne. ſ. vina ſint mala, ſecurus. i. negligens & non curans, quali oliuo. i. oleo oliuæ, perfundat piſces, ſup. non ſatisfecerit. Si tu ſuppones, aut ſupponas, cœlo ſereno aëre. vina Maſſica. i. à monte in quo naſcuntur ſic dicta, ſi quid. i. aliquid, craſſi eſt ſup. in eis, id tennabitur. i. purgabitur, & tenue fiet aura nocturna, & odor inimicus neruis. i. grauis, & nimium penetratiuus eneruans vires, decedet. i. euaneſcet. At. i. ſed illa. ſ. Maſſica vina vitiata. i. vitioſe purgata & colata lino. i. ſacco lineo per quem transfunduntur, perdunt integrum ſaporem, q̃a languida fiunt, ſup. ille vafer. i. callidus, qui miſcet. i. cõmiſcet, vina Surrentina, quæ lenia & tenuia ſunt fece Falerna. i. vini Falerni, quod auſterum & forte eſt, bene colligit. i. accumulat, limum. i. fecem vini Falerni, ouo columbino. quatinus, aut quatenus. i. quoniã vitellus. ſ. oui columbini, vitia. i. effugiens, aliena, id eſt vina alterius naturæ, perit ima. i. fundum vbi limus eſt. quem contrahit. Tu recreabis marcentem. i. languentem ſtomachum qui non habet appetitum, ſquillis. i. piſcibus illis, toſtis. i. aſſis. & tu recreabis potorem. i. eum, qui gaudet potu, cochlea. i. limace, Afra. i. ex Africa. Nam lactuca innatat acri ſtomacho poſt vinum. immorſus. i. qui nihil adhuc eo die momordit, ſicut impranſus, incœnatus &c. i. ieiunus flagitat refici magis perna ſup. ſalita, & adhuc magis hillis, quæ ſunt inteſtina plena carnibus minutim conciſis, quin malit omnia quæcunque, feruent. i. calida ſunt allata. i. apportata. popinis immundis. i. locis vbi ſumma, & cetera pinguia, quæ calida ſumi ſolent, coquuntur, qui haud dubie immundus eſt, operæprecium eſt. i. dignum labore, aut expediens eſt, pernoſcere. i. perfecte noſcere, naturam duplicis iuris. i. liquaminis, in quo obſonia coquuntur, & comeduntur. Simplex ſupple ius, conſtat. i. conficitur e dulci oliuo, quod decebit miſcere pingui mero, & muria. i. liquamine ex ſale indurato & aqua medicato, in quo piſcis ſalſus eſt, non alia. i. non cum alia muria, quam ſup. illa, qua. i. in qua, orca. i. piſcis, aut teſta, Byzantia. i. ex Byzantino mari, putruit. i. liquefacta eſt, vbi. i. poſtquam, hoc. ſ. oleum cum muria & liquamine, inferbuit. i. feruidum effectum eſt, & ſtetit ſparſum herbis ſectis, & croco Corycio, quod optimum eſt. tu addes inſuper illud ſup. oleum quod baca oliuæ Venafranæ, quæ optima eſt, preſſa. i. poſtquam preſſa eſt, remiſit. i. effudit. poma Tyburtia cedunt Picenis ſup. pomis. i. vincuntur ab eis ſucco, nam præſtant. i. meliora ſunt, facie. i. ſuperficie & colore. Venucula ſup. vua conuenit ollis. i. conſeruanda eſt in ollis & tu duraueris. i. duram feceris rectius vuam Albanam fumo. ego primus inueni hanc ſup. vuam, cum malis. i. quibuſdam pomis, ego inueni fecem genus quoddam liquamine, & alec, aliud genus, & ego inueni primus circumpoſuiſſe catillis puris album piper cum nigro ſale.

Immane eſt vicium, dare millia terna macello:
Anguſtoq́ue vagos piſces vrgere catino.
Magna mouent ſtomacho faſtidia, ſeu puer vnctis
Tractauit calicem manibus: dum furta ligurit:
Siue grauis veteri crateræ limus adhæſit.
Vilibus in ſcopis, in mappis, in ſcribe, quantus
Conſiſtit ſumptus? neglectis, flagitium ingens.
Ten' lapides varios lutulenta radere palma:
Et Tyrias dare circum illota toralia veſteis:
Oblitum, quanto curam, ſumptumq́ue minorem
Hæc habeant, tanto reprendi iuſtius illis:
Quæ, niſi diuitibus nequeunt contingere menſis?
Docte Cati per amicitiam, diuosque rogatos
Ducere me auditum, perges quocunque, memento.
Nam quamuis referas memori mihi pectore cuncta:
Non tamen interpres tantundem iuueris. adde
Vultum, habitumq́ue hominis: quam tu vidiſſe beatus
Non magnipendis: quia contigit: at mihi cura
Non mediocris ineſt, fonteis vt adire remotos,
Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.

ASCENSIVS.

IMmane eſt &c.) Nunc præcipit munditias & lautitias quæ debent ſeruari à ſplendido epulone. Ordo eſt. Immane vitium eſt dare macello, id eſt expendere in emendis obſonijs terna millia ſupple ſeſtertium aut nummum, & vrgere, id eſt conſtringere, piſces vagos, id eſt vagari ſolitus anguſto catino, id eſt vaſe eſcario. Magna faſtidia mouẽt ſupple ſe, aut quæ ſequuntur mouent, id eſt excitant ſtomacho, magna faſtidia, id eſt nauſeam, ſeu puer, id eſt miniſter, tractauit calicem, id eſt poculum, manibus vnctis, id eſt craſſis, dum ligurit, id eſt auide exorbet furta, id eſt ius furtiuum, ſiue grauis limus adhæſit veteri crateræ. Quantus ſumptus, quaſi dicat minimus conſiſtit in ſcopis, id eſt virgis, quibus domus verritur, in mappis, quibus manus terguntur, in ſcobe, id eſt illo quod de ſcobina, ſiue lima decidit, quo vaſa purgari ſolent. Ingens flagitium, id eſt peccatum flagitione dignum, eſt neglecti ſupple ſumptus, id eſt ſi negligatur. Ten', id eſt te ne, ſupple docet radere, id eſt contingere varios lapides, qui ſunt in poculis: palma lutulenta, id eſt luti plena? quaſi dicat minime & dare veſtes Tyrias, id eſt ex purpura Tyria, dibapha, id eſt bis tincta quæ illic optima erat. circum toralia, id eſt quibus tori diſcubitorij ſternuntur, aut cooperiuntur. (Quanto hæc quæ dicta ſunt ad munditiam pertinere, habebant minorem curam & ſumptum, tanto iuſtius eſt oblitum, id eſt qui ea obliuiſcatur: aut neglexerit reprehendi. iuſtius dico illis, id eſt quam de illis, quæ nequeant contingere niſi diuitibus menſis? Reſpondet Horat. O docte Cati, tu togatus per amicitiam, & per diuos, id eſt deos, memento me ducere, quocunque tu perges, auditum, ſupple ea præcepta quæ tu auditurus es, hoc autem per Ironiam dicit. Nam quamuis referas, id eſt recites mihi cuncta mente memori, tamen tu interpres non iuueris, id eſt non delectaueris me tantundem, quantum ſupple principalis præceptor. Adde vultum & habitum hominis ſupple talia præcipientis: quem vidiſſe tu beatus non magnipendis, quia contingit, ſcilicet tibi, licet cum difficultate, datum eſt. At, id eſt ſed, cura non mediocris, id eſt ſane magna, ineſt mihi: vt quædam adire remotos fontes, atque haurire ſupple ex eis accepta vitæ beatæ, id eſt quam vos beatam ducitis.

GLAREANVS.

OBSCVRE eſt hoc dictum) Acron exponit marem. i. fortem du..., noſter annotatoꝛ pro meliore, ſed ſenſum tñ non explicant. Propius vero vt, qđ Badius ait marem vitellum, vnde maſculus naſcatur ſi ſupponatur, & cohibent pro, in ſe retinent. Illud calloſa maxime explicatum hoc loco velim, nam callos muros habentia non ſatis facit ad ſenſum eliciendum.

[Et quibus aſſis Languidus in cubitum) Hæc verba coniugenda ſunt, nec diſtinguenda poſt aſſis. Aſſos enim quoſdam cibos ita aliquando placere, ait vt languidum conuiuam rurſus excitent inuitentque ad edendum, qui iam ad nullum cibum amplius ſurrecturus videbatur. Languidus igitur, hoc eſt ſatur, & reponet. i. rurſus ſe eriget à thoro vt comedat. In Vmber autem alia incipit præceptio. Badius ſequentia recte expoſuit, contra inſignem noſtri annotatoris impudentiam & hallucinationem, qui Vmber hoc loco hominis non apri epitheton eſſe exiſtimauit. Sed illa priora, male diſiunxit idem Badius. Nam poſt aſſis colon poſuit, & ſequens carmen ſequenti de Apro præceptioni connexuit, quod non placet. [Vinea ſummittit capreas non ſemper edulcis) Capreas pro hœdis exponit Porph. ſi liber non errat, quod equidem ſuſpicor, quẽadmodum & paulo ante corrupta

rupta ſunt quæ de Vitelli genere, & ſungis ſcripſit, ac de muricum Pelotidumque comparatione. Ceterum ſi ob vites Baccho caper omnibus aris cęditur, vt eſt apud Maronem, non video, quomodo hic locus de animali intelligatur. [Veneucula conuenit ollis) Plin.lib.xiiij.c.ij. Venuculam vocat ollis aptiſſimam, alludens ad hunc Horat.locum, vt opinor. Ceterum de alece & eius generis, alijs, quæ paulo poſt hic poëta numerat, vide eũdem Plin.lib.xxj.c.viij. Horat genere neutro vſurpauit vt Plautus, ſed Plinius fœminino. [Ten' lapides varios lutulenta radere) Badius de lapidibus in poculis intellixit, & palmam de manu. Porphyri de marmore dictum ſcribit. Vnde non dubito pro varios, legendum parios, vt admonuit nos Doct. præceptor noſter. Et palmam de ſcopis intelligendum. Et eſt ſenſus elegans ad illud. [Immane eſt vitium dare millia terna marcello. Anguſtoq. vagos piſces vrgere catino) Sic non decere ut pulchra ſedilia ſordidis cõmaculare ſcobinis, & Tyrias veſtes dare circum illota toralia. Quare cum Porph. hic ſenſus de marmoribus intelligendus, non de lapidibus in poculis.

A R G V M E N T V M.

Ingenio ſe auaros carpit ſub Vlyßis perſona quem apud inferos inducit ſciſcitantem qua arte poßit diteſcere.

S A T Y R A V.

HOC quoque Tireſia, præter narrata, petenti
Reſponde: quibus amiſſas reparare queam res
Artibus, atque modis. quid rides? iam ne doloſo
Non ſatis eſt Ithacam reuehi: patriosque penates
Aſpicere? ò nulli quidquam mentite, vides vt
Nudus, inopsque domum redeam te vate. neque illic,
Aut apotheca procis intacta eſt, aut pecus. atqui
Et genus, & virtus, niſi cum re, vilior alga eſt.
Quando pauperiem miſſis ambagibus horres:
Accipe, qua ratione queas diteſcere. turdus,
Siue aliud priuum dabitur tibi: deuolet illuc:
Res vbi magna niter domino ſene. dulcia poma,
Et quoſcunque feret cultus tibi fundus honorem,
Ante larem guſtet venerabilior lare diues.
Qui quamuis periurus erit, ſine gentem, cruentus
Sanguine fraterno. fugitiuus: ne tamen illi
Tu comes exterior, ſi poſtulet, ire recuſes.
Vis ne tegam ſpurco Damæ latus? haud ita Troiæ
Me geſſi certans ſemper melioribus, ergo
Pauper eris. fortem hoc animum tolerare iubebo.
Et quondam maiora tuli. tu protinus, vnde
Diuitias, ærisque ruam, dic augur, aceruos.
Dixi equidem: & dico: captes aſtutus vbique
Teſtamenta ſenum: neu ſi vafer vnus, & alter
Inſidiatorem * præroſo fugerit homo:
Aut ſpem deponas: aut artem illuſus omittas.
Magna minor ue foro ſi res certabitur olim:
Viuet vter locuples ſine gnatis, improbus vltro
Qui meliorem audax vocet in ius: illius eſto
Defenſor. fama ciuem, cauſaque priorem
Sperne: domi ſi gnatus erit, fœcunda ue coniux.
Quinte puta, aut Publi (gaudent prænomine molles
Auriculæ) tibi me virtus tua fecit amicum.
Ius anceps noui: cauſſas defendere poſſum.
Eripiet quiuis oculos citius mihi; quàm te
Contemptum caſſa nuce pauperet. hæc mea cura eſt
Ne quid tu perdas: neu ſis iocus. ire domum, atque
Pelliculam curare iube. ſis cognitor ipſe.
Perſta, atque obdura: ſeu rubra canicula findet
Infanteis ſtatuas: ſeu pingui tentus omaſo
* Furius hibernas cana niue conſpuet Alpeis.
Non ne vides, aliquis cubito ſtantem prope tangens

A S C E N S I V S.

HOC quoq; Tireſia &c.) Heredipetas.i. petentium hereditatẽ impudentem captationem lepide taxat. Induxit autem Vlyſſem à Tireſia diſquirẽtem quo modo perditas res recuperare poſſet, cui Tireſias tamen det quod per captationem. Sumpta autem eſt occaſio ex Homero, qui in Odiſſea fabulatur, Vlyſſem ad inferos deſcendiſſe, illicq. Tireſiam vatẽm Thebanũ & diuinatione donatum multa rogaſſe de ſtatu ſuo futuro, poſt quæ (vt hic, inquit Poëta) perquiſiuit quo pacto poſſet reparare res ſuas. Ordo eſt. O Tireſia, reſponde ſupp. mihi, ſcilicet Vlyſſi, petẽti quoque.i.etiã hoc.i. hanc rem, præter narrata .i. præter ea quæ narraſti mihi videlicet quibus artibus. atque modis queam reparare res amiſſas. Cum autẽ hæc dicere Vlyſſes, fingitur riſiſſe Tireſias. Vnde ait Vlyſſes. Quid.i. ad quid rides? Reſpondet Tireſias. Iam ne, vel an ne, nõ ne ſatis eſt tibi ò Vlyſſes doloſo.i. doli & fraudis pleno, reuehi (hoc enim videtur eſſe pollicitus) Ithacã.i. ad patriam tuam, & aſpicere Penates patrios.i. patriæ tuæ? Addit Vlyſſes, ò Tireſia ſup. nulli .i. non vlli, non mentire vlli qc quam.i. quamuis rem, vides vt .i. qualiter, ego redeam domum nudus & inops te vate.i. cum tu ſis vates & poſſis me vaticinio tuo dolore quomodo diues fiam, neque aut apotheca, id eſt penus quæ recõdita ſunt domi, eſt intacta.i. non cõſumpta immo conſumpta illic.i. in patria quo propero, aut ſup. neque pecus eſt intactum a procis.i. ab ijs qui Penelopen vxorem meam in matrimonium depoſcunt. Atqui.i. tamen certe, & genus & virtus eſt vilior alga.i. quam herba è mari ad littus, aut fluuio ad ripam iactata, niſi.i. ſi nõ ſit, cum re.i. cum diuitijs, qa vili penditur ſine illis. Quando, reſpondet Tireſias docens qua via poſſit diuitias accumulare videlicet, per adulationes & captationes, in hoc mores ſui temporis notans. Ordo eſt. Ambagibus, id eſt circumlocutionibus obſcuris, ac dubijs ſentẽtijs miſſis quando, id eſt quãdoquidem, tu horres, id eſt exhorres pauperiem, id eſt paupertatem accipe, id eſt audi & diſce qua ratione queas diteſcere, id eſt diues fieri. Si ſupple turdus, id eſt delicatiſſima auis, ſiue aliud priuum, id eſt proprium (quod vulgo non reperitur) dabitur tibi, deuolet, id eſt de te volet. (Et bene, quia turdum dixit, cuius eſt volare) illuc, id eſt ad eũ locum: vbi nitet, id eſt reſplendet magna res: domino exiſtente ſupple ſene, diues venerabilior, id eſt quem tu qui diuitias eius captas magis venerari debes Lare, id eſt quam Deum familiarem tuum, guſtet ante Larem, id eſt priuſquam Lar: dulcia poma (quæ præconia ſunt) & quoſcunque honores, id eſt fructus honeſtos, hoc eſt pulchros: fundus cultus feret, id eſt producit tibi. Qui ſupple diues, quamuis, id eſt quantumuis, erit periurus, id eſt infamis propter periurium, ſine gente, id eſt non generoſus, ſed ignobilis, cruentus fraterno ſanguine, id eſt quamuis fratres occiderit. exiſtens. fugitiuus a patria ſua tamen tu non recuſes, id eſt renuas: illi ire comes exterior, id eſt in exteriore parte, hoc eſt diſtantiore à domibus quę inferior eſt, aut alibi a parte ſiniſtra ſi poſtulet, id eſt ſi requirat a te. Reſpon. Vlyſſes: ſic tamen vt Romanus videatur, quia Damam notat, niſi & Græcum Damam conſimilis vitæ dixerimus vis ne, id eſt mones ne, vt ego tegam latus, id eſt ſim ſatelles a latere incedens, Damæ: viro illi ſpurco, id eſt immundo? O Tireſia ſupple ego, haud, id eſt non geſſi me Troię, id eſt apud Troiam ita, id eſt vt ſic immũdis in ſeruitam, certans.i. contendens ſemper melioribus ſupple me, vt cum Achille, Palamede, Aiace &c. Tireſias. Ergo ſi non vis ita facere, tu eris pauper. Vlyſſes. Ego iubebo animum meũ fortem tolerare .i. ſuſtinere, & perpeti hoc.i. vt in ſeruiam immũdis & turpibus, & ego tuli.i. paſſus ſum, quondam.i. aliquando maiora, tu augur dic protinus, vnde ruam.i. eruam diuitias, & aceruos æris.i. pecuniæ, quæ tunc ærea fuit. Tireſias. Equidem dixi, & dico (ſi vis.ſ. diteſcere tu aſtutus.i. callidus, ne

repue

* Præroſo hamo, hoc eſt accepta à te præda fraudeſtis ſperata hereditate.

* Verſus eſt Furij bibaculi, facete detort⁹, paucis mutatis

Inquiet: vt patiens, vt amicis aptus, vt acer.
Plures annabunt thunni: & cetaria creſcent.
Si cui præterea validus male filius in re
Præclara ſublatus alatur: ne manifeſtum
Cœlibis obſequium nudet te: leniter in ſpem
Arrepe officioſus: vt & ſcribare ſecundus
Heres: &, ſi quis caſum puerum egerit orco:
In vacuum venias. perraro hæc alea fallit.
Qui teſtamentum tradet tibi cunque legendum:
Abnuere, & tabulas à te remouere memento:
Sic tamen, vt limis rapias, quid prima ſecundo
Cera velit verſu. ſolus, multis ne coheres,
Veloci percurre oculo. plerunque * recoctus
Scriba ex quinqueuiro coruum deludet hiantem:
Captatorque dabit riſus Naſica Corano.
Num furis? an prudens ludis me, obſcura canendo:
O Laertiade quidquid dicam, aut erit, aut non.
Diuinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen iſta velit ſibi fabula, ſi licet, ede.
Tempore quo iuuenis Parthis horrendus ab alto
Demiſſum genus Aenea, tellure, marique
Magnus erit: forti nubet procera Corano
Filia Naſicæ metuentis reddere ſoldum.
Tum gener hoc faciet: tabulas ſocero dabit: atque
Vt legat, orabit. multum Naſica negatas
Accipiet tandem: & tacitus leget. inuenietque
Nil ſibi legatum, præter plorare, ſuiſque.
Illud ad hæc iubeo: mulier ſi forte doloſa,
Libertus ue ſenem delirum temperet: illis
Accedas ſocius: laudes: lauderis vt abſens.
Adiuuat hoc quoque: ſed vincit longe prius ipſum
Expugnare caput. ſcribet mala carmina vecors:
Laudato. ſcortator erit: caue te roget: vltro
Penelopen facilis potiori trade. putas ne?
Perduci poterit, tam frugi, tamque pudica?
Quam nequiere proci recto depellere curſu.
Venit enim magnum donandi parca iuuentus:
Nec tantum Veneris quantum ſtudioſa culinæ.
Sic tibi Penelope frugi eſt. quæ ſi ſemel vno
De ſene guſtarit, tecum partita lucellum:
Vt canis à corio nunquam abſterrebitur vncto.

reprehendaris, captes vbique teſtamenta ſenum, neu .i. ne ue, ſi vous & alter ſup. ſenex, vafer .i. callidus & verſutus, fugerit, ſup. te inſidiatorem .i. quem noſcit ſibi inſidiari, & hoc hamo .i. dolo ac fraude, quæ ſub dulcedine verborum & factorom tuorum eſt preroſo .i. prægultato, ſicut piſces & noonuoquam aues ineſcantur hamo, tu tamen non depones ſpem, aut illuſus, non omittas artes. [Magna minot ue &c.) Ponit alia præcepta captandi, dicens. Si rea magna, aut minot certabitur .i. agetur, io foro .ſ. iudiciali, olim .i. quouia tempore futuro vter ſup. cōtendentium viuet locuplex .i. diues, ſine gnatis .i. liberis, qui .ſ. diues improbus, exiſtens audax .i. temerarius aut cōfidens aſtutiæ ſuæ vocet in ius vltro .i. nō vocatus, cum poſſet viuere ſine lite, aliquem meliorem .i. iuſtiorem & meliorem cauſam habētem, tu eſto defeoſor illius .ſ. diuitis, & ſperne ciuem priorem .i. meliorem, & honorabiliorē, fama .i. propter ſamam ſuam booam, & cauſa .i. propter cauſam ſuam iuſtam. Sperne dico ſigoatus .i. filius heres, aut coniux fœcunda erit domi, docet autem modum quomodo quis adibit io tali caſu diuites, adibit enim dicendo, reputo Quinte aut Publi (quæ ſunt prænomina, gaudent autem prænomine molles auriculæ .i. diuitum, quæ blanditijs acquieſcunt) tua virtus fecit me amicum tibi, ego noui ius anceps .i. quod eſt dubij exitus, ego poſſum defendere cauſas, quiuis eripiet mihi potius oculos, quam pauperet .ſ. pauperem faciat te contemptum, nuce caſſa .i. fracta .i. de tanto damno quantum patereris, ſi nux vna caſſaretur tibi, quod tamen minimum eſſet, quia integra comedi non poteſt. Poteſt etiam tranſlatum eſſe à pueris, qui nucibus contendant eas comprimendo, & virtus caſſa fuerit, is eam perdit, caſſa ergo nuce .i. amiſſa re tua per litem, hæc eſt mea cura .i. hanc curam mihi aſſumo, ne tu perdas quid .i. aliquid, neu .i. ne ue, ſis iocus .i. irriſio aut ludibrium, iube eum ire domum, atque curare .i. molliter tractare pelliculam, ipſe .i. tu ſis cognitor ſup. cauſarum, ad quem pertineat cognitio cauſæ eius, perſta, id eſt perſeuera, atque obdura, ſeu, id eſt ſiue Canicula .ſ. ſtella illa, rubra .i. ardens, findet .i. diuidet, ſtatuas infantes .i. mutas vtpote ligneas, ſeu, id eſt ſiue Furius poeta ille, tentus pingui omaſo, id eſt indulgens ventri ſuo tempore brumali, conſpuet, id eſt narrabit inflato & turgido ſtylo conſputas eſſe Alpes, id eſt montes illos altiſſimos Italiam à Gallia ſeparantes, hybernas .i. perpetuam hiemem patientes, aut tempore hyberno præcipue conſputas cana niue, hoc eſt ſiue ingens frigus ſit, ſiue calor, & ſi hoc feceris, aliquis tangens cubito ſtantem prope ſe, ſcilicet inquiet, id eſt dicet, non ne vides vt, id eſt qualiter ſupple eſt patiens .ſ. frigoris, caloris, laboris & cetera, vt, id eſt qualiter aptus, ſupple ſit amicus, & vt, id eſt qualiter, acer, id eſt vehemens defenſor ſit? Et ſic ſupple plures thunni, id eſt magni & pingues piſces .i. diuitea orbi, annabunt ſupple ad oras tuas, vt a te capiantur, & cetaria, id eſt conſeruatoria cete, id eſt magnorum piſcium, creſceot, id eſt augmentabuntur. Præterea, id eſt præter ea quæ dicta ſunt, ſicut, id eſt ſi alicui, filius male validus aletur

• Recoquere eſt ſcudi reddere quod eſt refingere atque mutare, corrigereq́.

ſublatus, id eſt in ſublimi poſitus in re præclara, id eſt valde ſplendida, ne manifeſtum obſequium cœlibis, id eſt quia non inſeruires niſi cœlibi, id eſt non exiſtenti in matrimonio, nudet te, id eſt priuet te gratia & auctoritate, hoc eſt manifeſte captator videaris ea eo quod tantum modo extra matrimoniū viuentibus obſequaris, tu officioſus, id eſt obſequioſus, arripere, id eſt fac arripiaris (eſt enim imperatiui modi verbi paſſiui, niſi dicas arripere) leniter, id eſt dulciter & pedetentim in ſpem, &, id eſt ſimul, vt ſcribare, id eſt ſcribaris, ſecundus heres, &, id eſt ſimul, ſi quis caſus egerit, id eſt impulerit. Orcho, id eſt ad Orchum, hoc eſt infernum, puerum illum, ſcilicet valetudinarium, tu venias in vacuum, ſcilicet herede, id eſt vt ſis heres ſubſtitutus, hæc alea, id eſt hic caſus, qui fortuitus videtur, fallit per raro, id eſt valde raro. [Qui teſtamentum &c.) Timelis eſt, id eſt quicunque tradit tibi teſtamentum legendum, id eſt quicunque volet tibi monſtrare teſtamentum, in quo te heredem inſtituit, memento abnuere .i. recuſare, tanquam non ideo ei ſeruieris vt illi ſuccedas, & memento remouere, id eſt molliter repellere a te, tabulas, id eſt inſtrumenta teſtamenti, ſic tamen vt rapias, id eſt celeriter inſpicias, limis ſupp. oculis, quid prima cera, id eſt prima tabula cerata, in qua tunc ſcribebatur, velut in ſecundo verſu, hoc eſt an tu ibi ſecundus, id eſt ſubſtitutus heres filio valetudinario ſcriptus ſis. Item percurre veloci oculo, an ſupple ſis ſolius ſupple heres, an coheres multis quia Coranus callens ſcriba recoctus, id eſt callidus, & expertus, ex quinque viro, id eſt qui prius erat vnus quinqueuirum, deludet plerunque, id eſt vt plurimum, coruum hiantem, id eſt ſocerum ſuum Naſicam prædæ cupidum. (Tractum eſt ex Apologis Æſopi, in quibus cum coruus caſeum portans à vulpe audiret pulcherrimam fore autem ſi canere ſciret, cupidus laudis cantare cœpit, & caſeum dimiſit, quem vulpecula ridens abſumpſit) que pro &, id eſt Naſica ſocer dabit Corano genero ſuo riſus, id eſt occaſionem ridendi, dederat enim Naſica Corano diuiti, ſed prouectæ ætatis viro filiam ea ſpe vt heres inſtituatur. Ille hoc ſentiens tabulas monſtrare voluit, ſed callidus captor recuſauit, poſtea tamen nihil in teſtamento ſibi legatum reperit præter gemitus & ſuſpiria, ne ſimile ergo teſtamentum hæredipetæ fiat, monet vt celeriter perſpiciat forma teſtamenti. Quia vero hæc contingebant tempore Horatij, & Vlyſſes ad Inferos deſcendiſſe dicitur paulo poſt Troiæ euerſionem, non videretur poëta veroſimile agere, & temporis imperitus eſſe, niſi diceret. Tireſiam per donum vaticinij, quod ab Ioue (vt dictum eſt) ſuſceperat, hæc cognouiſſe quæ ignota erant Vlyſſi. vnde prius de Dama in perſona Vlyſſis non recte locutus ſit niſi Damam Græcum putemus. Nam nunc dicit Vlyſſes. Num, id eſt nunquid ô Tireſia, furis, id eſt furore percitus neſcis quid dicas? an rides, id eſt derides, me prudens .i. ſciens & volens, canendo, id eſt vaticinando, obſcura .i. ignota mihi? ſic & Sybilla in vi Æneidos canebant. Obſcuris vera inuoluens. Reſpondet Tireſias.

O Laërt

O Laërtiade.i.ò Vlyſſes fili Laërtæ,quidquid dicam,aut erit,aut magnus Apollo,etenim.i.certe,non donat mihi diuinare.i.officium diuinandi,eſt,ſcilicet.i.ſcire licet(multi legunt ſ.) eloquere,dic quid iſta fabula volet ſibi. Reſpon. Tire. Tempore quo iuuenis.ſ.Auguſtus,de quo,& illud. Hic illum vidi iuuenē Melibœe)horrendus.i.metuendus Partis,nam coëgit eas ſigna.i.vexilla & inſignia Romana reſtituere exiſtens genus demiſſum.i.deductū ab alto Aenea bonum Antithetō demiſſum ab alto &c. erit magnus tellure.i.in terra,& mari, filia procera.i.procero & oblongo corpore,Naſicæ.i.illius diuitis metuentis reddere ſolidum.i.vnum ſolidum in dotem filiæ ſuæ, nubet Corano. tum .i.tunc, gener.ſ.Coranus faciet hoc quod dictum eſt, videlicet dabit ſocero ſuo tabulas ſup.teſtamēti,atque orabit vt legat ſup. eas, & Naſica accipiet tandem tabulas multum negatis.i.quas negabat ſe velle obtinere, & ipſe tacitus.i.imperceptus à Corano,leget & inueniet nil legatum.i.teſtamento dimiſſum ſibi & ſuis præter plorare,vel quia hoc ſcriptum erat, vel quia cum nil ſcriptum eſſet,id continuo fecit illud ad hæc iubeo &c.aliud præceptum nimis callidum, quo monet captandos eſſe primum domeſticos. Ordo eſt. Ego iubeo ad.i.vltra ea quæ dicta ſunt illud quod ſequitur,ſi forte mulier doloſa.i.callida vt coniux vel concubina, ve pro vel, ſi libertus.ſ.eius temperet.i.moderetur, gubernet, ſenem delirum.i.male ſanum propter ſenectutem, tu accedas.i.adiungaris illis ſocius laudes ſup.concubinam,& libertum eius,ita vt ſe percipiant te laudatos vt in abſens lauderis ab illis,& ita mutuas vices geretis. Nam hoc quoque.i.etiam hoc .i.captare familiares,adiuuat.i.prodeſt,ſed (quis ſibi quiſque primum petit) vincit.i.præſtat,melius eſt longe.i.multo,expugnare.i.ſibi obedientem ſententia efficere, ipſum caput.i.dominum ipſum,qui caput eſt in ea re,quam agis. Si ipſe vecors.i.male cordatus,ſcribet mala carmina,laudato ſup.ea (contra quod Vmbricius apud Iuuen. Librum ſi malus eſt nequeo laudare) ſi erit ſenex ſup.ſcortator.i.ſcortorum,hoc eſt meretricum ſectator libidinoſus caue te roget.i.noli expectare donec te roget: tu facilis .i.obſequioſus cito faciens quod illum velle noris trade vltro.i. non rogatus, potiori.i.ditiori te Penelopem.i.coniugem. ſic n. vocabant coniua Vlyſſis. O Tireſia putas ne, quod iam frugi & tam pudica cōiux vt eſt Penelope mea,poterit perduci ad mœchum.i.diuitem,quam.i.coniugem meam,proci.i.qui eius matrimonium petierunt,nequiere.i.nequierunt depellere recto tramite.ſ.fidelitatis & caſtitatis? Iterum hoc poterit videri negligenter à poëta poſitum, niſi dicamus, quod veriſimile eſt Vlyſſem prius ſtatum domus & coniugis ſuæ didiciſſe, vnde dictum eſt præter narrata. Nam aliter qui ſcire poſſet id coniugem feciſſe, qui nondum in patriam redierat? Tire. Ideo,inquit,caſta manſit enim pro quia,iuuentus.i.turba iuuenum: parca donandi magnum.i.rem magnam,venit ſup.ad eam,nec tantum ſtudioſa Veneris.i.luxuriæ,quantum culinæ,quæ in coquina fit, ſic hoc modo Penelope eſt tibi frugi.i.vt mulier ad frugem.i.vtilitatem domus ſuæ reſpiciens caſta & parca,quæ ſi guſtarit ſemel de vno ſene.i.muneribus ſenis, partita tecum luceſlum.i.dulce lucrum, vnde blande diminutiuo vtitur, ipſa vnum abſterrebitur ſupple à ſene, vt canis nūquam poteſt abſterreri corio vncto.i.pingui ſemel guſtato. Argutiſſime dicit partita ſecum,quia ſi viri ad hoc ſemel deſcenderint: nunquam deinceps iuſtum obijcere oppoſuerint, dicturis propter te & per te feci, tu particeps lucri &c.

A S C. Me ſene &c.) Aliud præceptum fugiendæ immodeſtiæ in obſequēdo. Id,quod dicam, factum eſt me ſene.i.cū eſſem ſenex, dicit Tireſias, quædam anus improba (quantum ad iudicium captatorum)eſt elata.i.è domo ad ſepulchrū portata Thebis,in mea ciuitate (nam erat Thebanus) ex teſtamēto.i.quia hoc præcepit in teſtamento ſuo heres tulit.i. portauit nudis humeris (aut nudus humeris) cadauer eius vnctum largo oleo.ſ.ſi poſſet elabi.ſ.è manibus captatorū mortua,quod via potuit viua. Credo dicit Tire. quod heres capta tot inſtiterit, aut inſtiterat, nimium.i.inſtantiam nimiam fecerit,viuenti.i.dum viueret, tu ergo adito quos captatos vis, cautus,ne.i.vt non,deſis operæ .i.diligentiæ debitæ,ve pro vel, ne abūdes.i.ſuperfluus ſis in opera præſtanda. Garrulus.i.multiloquus, qui garrit vltro.i.non rogatus,offendet virum difficilem, & moroſum.i.cum nimio more & cura loquentem & agētem,hoc eſt non ſis garrulus cū taciturno,non ſileas etiam.i.ne ſis penitus mutus,ſis Dauus Comicus.i.qualis inducitur in Comœdijs, hoc eſt attentator opportunitatem loquendi captutus & obſequioſus, atque ſtes capite obſtippo, id eſt inclinato in terra, quaſi eleuare non audeas, ſimilis multum metuenti. Graſſare, id eſt obrue diuitem, obſequio, id eſt ſeruitio, ſi aura,id eſt ventus auſterus,increbuit.i.frequēs factus ſit,mone vti, id eſt vt,ipſe cautus.i.ſibi cauens,velet.i.cooperiat carum caput. Et ſi eſt oppiſſus, extrahe eum humeris tuis oppoſitis.i.obiectis prævenientibus, turba,id eſt ea preſſura,ſubſtringe.i.parum noda, hoc eſt præbe loquaci aurem tuam, hoc eſt auſculta illum, ſi ipſe importunus amat laudari, vrge eum ſupple laudationibus, donec dixerit ohe quæ ſatietatis vox eſt, & hoc manibus eius iam ſublatis,id eſt ſurſum latis in cœlum,& inſla tumidis ſermonibus vtrem creſcentem, id eſt ſenem gaudentem adulationibus. Cum,id eſt quando,ſenex moriens ſupple leuarit,id eſt leuauerit.i.deonerauerit lōgo ſeruitio & cura ſup.longa,te,& vigilans.i.non ſomnians,audieris certum.i.indubitatum a pronūciante teſtamentum,ſupple hoc quod ſequitur, ſcilicet Vlyſſes ſit heres quartæ partis, clama (ſic enim multi legunt, ſed non ſuo ordine verba ponunt, verum, vt paulo mox dicam, placet vt Dama legamus)cum heiulatu, ſcilicet magno, ergo nunc ſodalis, id eſt carisſimus amicus, cum quo tam dulciter viui, nuſquam eſt, id eſt deceſſit? Clama nunc ergo ſodalis, ſic prius legi,nec velim vt Bonfinis legere Verum Philologus, quia ſcriptum reperit Nūc ergo clama ſodalis &c. Admonitus quantitate poſterioris ſyllabæ quæ in clama verbo eſt lōga, cenſet legendum Dama, & id meo quidem iudicio argutiſſime, vel quod in ſcribendo magna eſt inter cl,& d,ſimilitudo, vel quod Dama aptiſſime ponitur ad exprimendam captatoris demiſſionem, qui viliſſimi hominis nomen, quia ab eo ſcriptus eſt,heres, celebrat vilis enim eſſe nomen oſtēdit illud: Tu ne Syri, Damæ,aut Dionyſi filius, audes &c. Et Perſiana admiratio. Monumenta turbinis exit Marcus, Dama, papæ? & quod maxime facit ad rem,in hac Satyra dictum eſt. Vis ne tegum ſpurco Damę latus:& Sat.vij.Prodis ex iudice Dama Turpis. Ordo igitur eſt. Sparge.i.interſere, ſubinde.i.aliquando, ergo Dama ſodalis.i.ſocius menſæ tam carus mihi,nuſquam eſt .i.extinctus eſt.Diſplicet Bonfinis,quòd ſodalis vocetur rex cōuiuij,quod non fieret ſi ingenium captatorum norit, qui vt benignos prædicēt eos,à quibus vt ſerui habiti ſunt,ſodales fuiſſe iactitant,vnde ſup.acquiram mihi tam fortem, atque fidelem ſup. amicum alium? & ſi potes paulum illacrymare, hoc ſup.eſt celare

Dama

Me ſene quod dicam,factum eſt. anus improba Thebis
Ex teſtamento ſic eſt elata: cadauer
Vnctum oleo largo nudis humeris tulit heres:
Scilicet elabi ſi poſſet mortua: credo,
Quod nimium inſtiterat viuenti. cautus adito.
Ne deſis operæ: ne ue immoderatus abundes.
Difficilem, & moroſum offendet garrulus. vltro
Non etiam ſileas, Dauus ſis comicus: atque
Stes capite obſtipo, multum ſimilis metuenti.
Obſequio graſſare: mone, ſi increbuit aura,
Cautus vti velet carum caput: extrahe tu ba
Oppoſitis humeris. aurem ſubſtringe loquaci.
Importunus amat laudari. donec ohe iam
Ad cœlum manibus ſublatis dixerit. vrge: &
Creſcentem tumidis infla ſermonibus vtrem.
Cum te ſeruitio longo, curaque leuarit:
Et certum vigilans, quartæ ſit partis Vlyſſes
Audieris heres. ergo nunc Dama ſodalis
Nuſquam eſt? vnde mihi tam fortem, tamque fidelem?
Sparge ſubinde: & ſi paulum potes, illacrymare. eſt
Gaudia prudentem vultum celare. ſepulchrum
Commiſſum arbitrio ſine ſordibus extrue. funus
Egregie factum laudet vicinia. ſi quis
Forte coheredum ſenior male tuſſiet: huic tu
Dic, ex parte tua ſeu fundi, ſiue domus ſit
Emptor, gaudentem nummo te addicere. ſed me
Imperioſa trahit Proſerpina: viue valeque.

lare vultum prodentem gaudia. Extrue ſepulchrum permiſſum aut commiſſum, à defuncto, arbitrio ſupple tuó, ſine ſordibus, id eſt honorifice, & fac vt vicina.i. quilibet vicinorum, laudet funus id eſt pompam funebrem, eſſe factum egregia, id eſt magnifice & ſumptuoſe. Si forte quis, id eſt aliquis, cohaeredum, id eſt qui tecum heredes ſunt conſtituti, tuſſiet male, id eſt nimis cum ſignificatione male, id eſt ægritudinis eius, tu dic huic ꝙ ſi ſit emptor ex parte tua, ſeu fundi, ſeu domus.i. ſi vides quod libenter amat partem tuam, dic inquam te gaudentem, id eſt lubentem addicere ſupple illi nūmo.i. modico precio. (Nec enim datum male vertatur, antiqui quod dari poſſet modico mercabantur, aut nummum.i. arram dabat emptor ſicut & hodie, quam denarium dei vocant, in corroborationem contractus) ſed Proſerpina, regina Inferni, imperioſa.i. cuius imperio Inferis parendum eſt, trahit ſupple me, id eſt amouet me, ne amplius tecum loquar, ò Vlyſſe, viue & vale.

COEL. RHOD. TV comes ext.) Hic ſciendum eſt, comitem exteriorem videri ab Horat. dictum, à ſiniſtris aſſectantem. Cœl. lib. v. c. xxix.

ERGO nunc Dama) Ordo eſt. Sparge ſubinde, hoc eſt, frequenter dicito. Hæc.ſ. Ergo nūc Dama ſodalis nuſquam eſt. Vnde mihi tam fortem, & tam fidelem habeo. Ald. Bonſ. autem tunc clama, ſodales, legendum cenſet, vt ſodales ſit vocandi caſus numero multitudinis. ALD. MAN.

OLAERTIADE quidquid dicam erit aut non) Poſt non diſtinguendum & à ſequenti verſu noua ſententia incipienda. Badius non attentus ad munus hoc ab Ioue Tireſiæ datum, etenim pro certe exponit, quaſi aduerbium ſit, & non potius coniunctio rationalis, & magnus Apollo non donat diuinare mihi, contra auctoris & ſenſum & mētem. Notum eſt ridiculum hoc Tireſiæ vaticinium apud omneis. [Ergo nunc Damæ ſodalis) Omnino dama legendum, vt in libro Aldino habetur. Annotator noſter hoc in loco rurſus oſtendit ſe nullius eſſe iudicij nugatorem cum velit legendum eſſe, clama. Sed quia huic Badius ſatis reſpondit, non omittimus. GLAR.

ARGVMENTVM.

Vita ruſtica eius, qua ſe præcipue delectari ait, paucis interim continetur.

SATYRA VI.

HOC erat in votis: modus agri non ita magnus,
Hortus vbi, & tecto vicinus iugis aquæ fons,
Et paulum ſiluæ ſuper his foret. auctius, atque
Di melius fecere. bene eſt. nihil amplius oro
Maia nate: niſi vt propria hæc mihi munera faxis:
Si neque maiorem feci ratione mala rem:
Nec ſum facturus vitio, culpaue minorem.
Si veneror ſtultus nihil horum? O ſi angulus ille
Proximus accedat: qui nunc deformat agellum:
O ſi vrnam argenti fors qua mihi monſtret: vt illi
Theſauro inuento, qui mercenarius agrum
Illum ipſum mercatus arauit diues amico
Hercule: ſi quod adeſt, gratum iuuat: hac prece te oro
Pingue pecus domino facias, & cetera, præter
Ingenium: vtque ſoles, cuſtos mihi maximus adſit.
Ergo vbi me in monteis, & in arcem ex vrbe remoui:
Quid prius illuſtrem ſatyris, muſaque pedeſtri?
Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus auſter;
Autumnuſque grauis, Libitinæ queſtus acerbæ.
Matutine pater, ſeu ſanè libentius audis,
Vnde homines operum primos, vitæque labores
Inſtituunt (ſic dis placitum) tu carminis eſto
Principium. Romæ ſponſorem me rapis: eia
Ne prior officio quiſquam reſpondeat: vrge,
Siue aquilo radit terras: ſeu bruma niualem
Interiore diem gyro trahit: ire neceſſe eſt:
Poſt modo, quod mi obſit clare, certumque locuto.
Luctandum in turba: facienda iniuria tardis.
Quid vis inſane, & quas res agis? improbus vrget
Iratis precibus. tu pulſes omne, quod obſtat,

ASCENSIVS.

HOC erat in votis:) in hac Satyra oſtendit ſe poëta contentum rebus partis; id quòd in prima toties Satyr. faciendum præceperat docetque commoda ruris, quæ vt plene laudet, affert incommoda vrbis, claudens Sermonem iucundo Apologo. Ordo eſt. Hoc.ſ. ꝙ ſequitur, erat in votis.i. in deſiderio meo, videlicet modus, id eſt menſura agri, non ita, id eſt non valde magnus, vbi, id eſt in quo agro, foret, id eſt eſſet hortus herbifer, ſcilicet & fons iugis aquę id eſt perenniter fundens aquā; exiſtens vicinus tecto, & vbi ſuper his, id eſt vltra hæc, foret paulum ſiluæ cæduæ, ſcilicet ad focum inſtruendum. Dij fecere, id eſt fecerunt mihi, auctius, id eſt abundantius & melius; quàm, ſcilicet optaram: bene, id eſt factū eſt ſupple mihi ò nate; id eſt genite, Maiæ, id eſt, ò Mercuri Deus mercium & collator diuitiarum, ego nihil amplius oro, id eſt peto à te, niſi vt faxis, id eſt facias mihi, hæc munera, id eſt hæc dona tua propria, id eſt perpetua, ita quod me viuente ad alium nō tranſeant. Orat autem ſi dignus ſit, quod ſe eſſe innuit, dicens. Oro ſupple ſi ego neque feci rem, id eſt poſſeſſionem meam, maiorem, id eſt ſi non auxi eam mala ratione, id eſt iniuſta aliqua via, aut dādo proximis malum computum, nec ſum facturus rem meam minorem vitio, id eſt per vitium, vel pro vel culpa, id eſt per culpam. Si ego veneror, id eſt honoror, nihil horum, id eſt nullo horum, quę ſequuntur, ſtultus, id eſt ſtulte cupidus; videlicet ſi non opto ò ſi angulus iſte, aut ille, proximus, qui denormat, aut deformat, agellum, id eſt extra normam ponit, cum ſine eo mihi quadratus ſit, accedat, id eſt addatur, & accreſcat agro meo, vocat autem agellum reſpiciens ad cupiditatem auari, cui nihil ſatis magnum videtur. O ſi fors, id eſt fortuna bona, monſtret mihi qua, id eſt quauis via, ſeu ratione vrnam argenti, vt ſupple monſtrauit illi colono videlicet, qui cum ſupple eſſet mercenarius, mercatus illum ipſum agrum, inuento theſauro, id eſt poſtquam theſaurum inuenerat arauit, ſupple illum, exiſtens diues Hercule amico, id eſt fautore, & auxiliatore, & (vt dicit Perſius) dextro, vbi oſtenditur Hercules venerari decimus, vt diuitias conferat, multa hic Perſius, & Iuuenalis ſumpſerunt. Si ergo viuo contentus meis, & ſi quid gratum, id eſt commodum mihi adeſt, iuuat, id eſt delectat me, vel potius ſi ſup. gratum quod adeſt, iuuat, id eſt delectat me. (Et ita legendum eſt, ſi quod duabus dictionibus) ego oro te ò Maia nate, hac prece, ſi laudabili, & honeſta, vt facias domino.ſ. mihi, pecus pingue, & cetera omnia ſupp. omnia præter ingenium, quod ſubtile, non craſſum deſiderat, vnde craſſa Minerua dicta, eo quòd obeſo ventre tardi ſunt ingenio. Et adſis mihi maximum cuſtos, vt ſoles, quod Acron declarat fugi forte ſe liberatum à Mercurio, quia per facundiam, cuius Mercurius Deus eſt. Ergo vbi &c. incipit narrare commoda agri ſui, & id in gratiam Mœcenatis, à quo, vt in Epiſtolis fatetur, illum agrum dono ſuſceperat. Ergo quia id, atque plus quàm optaueram obtinui vbi, id eſt poſtquam ego remoui me ex vrbe in monteis.ſ. Sabinos, & in arcem.i. ſummitatem montis.ſ. aut in tutamen quietis meæ quid illuſtrē.i. illuſtre facere debeam prius Satyris.i. quàm Satyras, & pedeſtri.i. familiari & humili Muſa; qualis eſt Satyra, vt partius dictum eſt? q.d. nihil. (Tractum autem eſt à peditibus, quorum conditio infra equitum eſt) nec mala.i. perniciosa etiam reipublicæ ambitio perdit me, id eſt perdite ſui cupidum facit, nec Auſter.i. ventus ille meridionalis, Græcum vocant Romani, plumbeus.ſ. ab effectu, hoc eſt grauans animos more plumbi, nec Autumnus exiſtens grauis quæſtus.i. magnum lucrum, & magna conquiſitio, Libitinæ, id eſt

Deæ quæ ſepulturis præeſt, acerbæ .i. de morte multorum lætæ, ſup. perdit me. (Putatur autem Venus Libitina dici, & Libitina rij ſunt qui vendorum, aut ſepeliendorum cadauerum curam gerunt) Incipit ergo ſcribere Satyram de rebus præſentibus, hoc eſt ruſticis, dicens. O pater matutine, ſeu ò Iane, ſi ſup. id libentius audis, hoc eſt ſi forte mauis appellari Ianua quàm matutinus, & ita uoluit eiuſdem eſſe nomen, vnde .i. abs quo Deo, homines inſtituunt .i. incipiunt ſtatuere primos labores operum, & vitæ, ſic enim placitum ſupple eſt Dijs tu eſto principium carminis .i. ſine, vt de te primum ſcribam, tu rapis me Romæ .i. quando ſum Romæ, ſponſorem .i. compellor tempore matutino ſponſor eſſe, eia ò Iane, vrge .i. impelle me, ne quiſquam reſpondeat officio .ſ. amico impendendu, aut officio ſalutandi prior ſup. quam ego, & hoc ſiue Aquilo .i. Boreas ventus frigidiſſimus, radit .i. penetrabiliter perſtat terras, ſeu .i. ſiue, bruma .i. tempeſtas, qua dies breuiſſima eſt, trahit interiore gyro .i. breuiore reuolutione, quæ in epicyclo quo interior eo breuior eſt, diem .i. Solem, qui diem producit, neceſſe eſt ire, poſtmodo luctandum .i. contendendum eſt mihi in turba, locuto .i. poſtquam locutus ſum clare, & certum .i. manifeſte, ſupple aliquid quod obſit .i. noceat, mi .i. mihi, quia defendendo clientem, facio aduerſarium eius mihi inimicum, qui mihi nociturus eſt, & facienda eſt mihi .i. a me heri debet ſi volo Romæ viuere, iniuria .i. moleſtia, & offenſo, tardis .i. tarde ingredientibus. Improbus .i. quiuis cerebroſus, vrget .i. impellit, ac pulſat me, iratis precibus .i. imprecans mala, ac maledicens mihi his verbis, ò inſane quid, & quas res uis tibi? pulſes tu omne quod obſtat? Sic enim pulſantes ſe pulſatos quæruntur.

Ad Mœcenatem memori ſi mente recurras.
Hoc iuuat: & melli eſt: non mentiar. at ſimul atras
Ventum eſt Aeſquilias: aliena negocia centum
Per caput, & circa ſaliunt latus. ante ſecundam
Roſcius orabat ſibi adeſſe ad puteal cras.
De re communi * ſcribæ magna, atque * noua te
Orabant hodie meminiſſe Quinte reuerti.
Imprimat his cura Mœcenas ſigna tabellis.
Dixeris experiar: ſi vis, potes, addit: & inſtat.
Septimus octauo propior iam fugerit annus:
Ex quo Mœcenas me cœpit habere ſuorum
In numero: duntaxat ad hoc, quem tollere rheda
Vellet, iter faciens: & cui concredere nugas
Hoc genus. hora quota eſt? Thrax eſt Gallina Syro par?
Matutina parum cautos iam frigora mordent
Et quæ rimoſa bene deponuntur in aure.
Per totum hoc tempus ſubiectior in diem, & horam
Inuidiæ: noſter ludos ſpectauerat vna:
Luſerat in campo, * fortunæ filius omnes.
Frigidus à roſtris manat per compita rumor.
Quicunque obuius eſt, me conſulit: ò bone (nam te
Scire, deos quoniam propius contingis: oportet)
Nunquid de Dacis audiſti? nil equidem. vt tu
Semper eris deriſor ad omneis. di exagitent me:
Si quidquam. quid? militibus promiſſa, Triquetra
Prædia Cæſar, an eſt Itala tellure daturus?
Iurantem me ſcire nihil, mirantur, vt vnum
Scilicet egregij mortalem, altique ſilenti.
Perditur hæc inter miſere lux, non ſine votis.
O rus, quando ego te aſpiciam? quandoque licebit,
Nunc veterum libris, nunc ſomno, & inertibus horis
Ducere ſolicitæ iucunda obliuia vitæ?
O quando faba Pythagoræ cognata, ſimulque
Vincta ſatis pingui ponentur oluſcula lardo?
O noctes, cœnæque deum: quibus ipſe, meique
Ante larem proprium veſcor: vernaſque procaces
Paſco libatis dapibus, prout cuique libido eſt.
Siccat inæqualeis calices conuiua, ſolutus
Legibus inſanis: ſeu quis capit acria fortis
Pocula: ſeu modicis humeſcit lætius. ergo
Sermo oritur, non de villis, domibus ue alienis:
Nec male nec ne Lepos ſaltet: ſed quòd magis ad nos
Pertinet: & neſcire malum eſt, agitamus. vtrum ne
Diuitijs homines, an ſint virtute beati:
Quid ue ad amicitias, vſus, rectum ne trahat nos:
Et quæ ſit natura boni: ſummumque quid eius.
Ceruius hæc inter vicinus garrit anileis
Ex re fabellas: nam ſi quis laudat Arelli
Solicitas ignarus opes: ſic incipit. Olim

ASC. AD Mœcenatem &c.) Dicit in his Sermonib' collocutionem eſſe. inducit ergo Ianum, aut quemuis alium reſpondentem. Ordo eſt. Si tu recurras ad Mœcenatem amicum tuum dulciſſimū, mente memori .i. iam illud agente, (Nam in re delicioſa ſi quis alio animum applicet, nihil voluptatis ceperit, memori ergo mente conſuetudinis, quam cū Mœcenate habuerit & habiturus ſit) quid ſupp. de illo dices, an ne & ipſum triſte? Reſpondet Poëta. Ego non mentiar .i. verum fatear, hoc .ſ. ire ad Mœcenatē, iuuat .i. delectat me, & eſt ſupp. mihi melli .i. ad dulcedinem mellis accedens, tam dulce, vt mel, at .i. ſed, ſimul .i. continuo, vt ventum eſt ſup. ad Exquilias atras, in quibus dictum eſt communem ſepulturam fuiſſe, & Necromantiam obſeruari, centum aliena negocia ſaliūt .i. inſiliunt mihi per caput, & circa latus. Alius ſupp. dicit Roſcius amicus tuus orabat, vt ſupple ad eſſes ſibi cras ante ſecundam, ſup. horam, ad Puteal .i. ad locum illum in Comitio vbi lites agebantur, vel (vt ſcripſit Pub. Victor) ad locum illum in regione vrbis, octaua, illic enim locat Puteal, & Ianos duos, qui eſſet mercatoribus frequens locus, vt recitat Cœl. lib. vj. cap. xij. quo loco quare Puteal dicitur ita diffinit. Comperio in Comitio in gradibus ipſis ad læuam curiæ fuiſſe Actij Nauij ſtatuam, capite velato, quo in loco is cotem nouacula diſciderit. Qui locus, inquit Dionyſius, vocatur a Romanis puteus, vbi ara eſt ſubterranea. Cicero autem in Diuin. Cotem, inquit, & illam nouaculam defoſſam in Comitio, ſupraq. impoſitum Puteal accepimus. Eſt vero Puteal ſicuti apud iureconſultum obſeruabimus Pompōniū Digeſtis de actio. emption. & venditio. quo putei operiuntur, hoc eſt veluti vmbella quædam, aut petaſus, qualem Pyramidibus impoſitū Plinius ſcribit, hæc, & plura ille ibidem. Addit, Inuenio in Græcorum theſauris fuiſſe in Attica iuridicendo ſtationem, ſiue iudiciale forum quod diceretur ἐν φρέατι .i. in puteo. Addit, celonium dici organum, quo aqua è puteo hauritur, factum in formam ciconiæ, vnde & ciconiam quidā latine vocant (vt Flandrici) organum quo onera è nauibus extrahuntur, ſed finem facio. Alius ſup. dicit, O Quinte Horati .ſ. ſcribæ atque nouatæ .i. debitorum nouatores, orabant de re communi, & magna .i. propter magnam vtilitatem vobis communem, vt ſup. meminiſſes reuerti hodie, ac Puteal .ſ. Ste Boſſinis legit, qui ſcribæ, & copulam addendam, ſed non video ei locum aptum. Dure enim ſonat. De re communi, & ſcribæ magna. durius De re communi ſcribæ, & magna niſi legamus De re communi, & magna ſcribæ, atque nouatæ, quod placet, niſi quis malit dicere magna eſſe aduerbium, vt ſit. Scribæ atque nouatæ orabant magna .i. magnopere, de re cōmuni &c. Alij legunt. Atque noua te. Alius ſup. dicit. O Quinte Horati, cura .i. procura, adhibe diligentiam, vt ſup. Mœcenas imprimat his tabellis ſigna. (Erat ergo Mœcenas Auguſto, quod is quem cancellarium vocant, regi Franciæ, habuiſſe autem dicitur pro ſigno effigiem ranæ, vnde dictum eſt ranam Mœcenatis fuiſſe multis timori, cum tamen rana nihil ſit timidius) ſi ſup. tu dixeris, ego experiar .i. ego videbo an potero facere, ipſe addit, Horati tu potes ſi vis, & inſtat .i. inſtanter vrget me, cum tamen non impedierim. Nam ſeptimus annus ſuggerit .i. ſuccedit, aut (vt alij legunt) fugerit .i. tranſierit, iam propior octauo ſup. anno, ex quo .i. poſtquam, Mœcenas cœpit me habere in numero ſuorum ſup. amicorum, & familiarium, duntaxat .i. ſolum modo, ad hoc, quem .i. vt haberet quem ipſe faciens iter, tolleret .i. ueheret ſecum, in rheda .i. curru, & cui vellet concredere nugas .i. res nihil agentes, hoc genus, pro huius generis (ſicut id genus, pro eius generis) Quota eſt hora? Gallina Thrax .i. ex Thracia, eſt ipſe par .i. datus congladiator. Syro, alteri gladiatori? hoc

* Poſt nomen ſcribæ & copulā addit Bōſinis

* Noua te

* Fortunæ filiū de Hor. itelligēdū reor, non de Mœcenate, vt vult Lādinus q maxime abſurdum eſſet & icōgruū Bōſinis

Ruſticus vrbanum morem mus paupere fertur
Accepiſſe cauo, veterem vetus hoſpes amicum,
Aſper, & attentus quæſitis. vt tamen arctum
Solueret hoſpitijs animum: quid multa? neque illi
Sepoſiti ciceris, nec longæ indidit auenæ:
Aridum & ore ferens acinum, ſemeſaque lardi
Fruſtra dedit, cupiens varia faſtidia cœna
Vincere, tangentis male ſingula dente ſuperbo:
Cum pater ipſe domus palea porrectus in horna
Eſſet ador, loliumque, dapis meliora relinquens.
Tandem vrbanus ad hunc, quid te iuuat, inquit, amice
Prærupti nemoris patientem viuere dorſo?
* Vis tu homines, vrbemque feris præponere ſiluis?
Carpe viam (mihi crede) comes: terreſtria quando
Mortaleis animas viuunt ſortita: neque vlla eſt,
Aut magno, aut paruo leti fuga. quo bone circa
Dum licet, in rebus iocundis viue beatus:
Viue memor, quàm ſis æui breuis. hæc vbi dicta
Agreſtem pepulere: domo leuis exilit. inde
Ambo propoſitum peragunt iter, vrbis auentes
Mœnia nocturni ſubrepere. iamque tenebat
Nox mœdium cœli ſpatium: cum ponit vterque
In locuplete domo veſtigia: rubro vbi cocco
Tincta ſuper lectos canderet veſtis eburnos:
Multaque de magna ſupereſſent fercula cœna:
Quæ procul extructis inerant heſterna caniſtris.
Ergo vbi purpurea porrectum in veſte locauit
Agreſtem: veluti ſuccinctus curſitat hoſpes:
Continuatque dapes · nec non vernaliter ipſis
Fungitur officijs, prælabens omne, quod affert.
Ille cubans gaudet mutata ſorte: boniſque
Rebus agit lætum conuiuam: cum ſubito ingens
Valuarum ſtrepitus lectis excuſſit vtrunque.
Currere per totum pauidi conclaue: magiſque
Exanimes trepidare: ſimul domus alta Moloſſis
Perſonuit canibus. tum ruſticus, haud mihi vita
Eſt opus hac, ait: & valeas. me ſilua, cauuſque
Tutus ab inſidijs tenui ſolabitur eruo.

hoc eſt quod par gladiatorum exponetur hodie in harena? nõne Thraa, & Syrus? frigora matutina mordent.i.lædut parum canthos.i.extremitates rotarũ, hoc eſt parum gelantt hac nocte, aut ſi legas cautos, ſenſus erit. Frigora matutina lædunt cautos parum .i. improuiſos, & non veſtitos contra frigus. Et ſup. alia eiuſmodi, quæ deponũtur .i. cuſtodienda dantur, bene .i. ſine periculo, in aure rimoſa .i. nihil ſecreti continenti, hoc eſt quę omnibus palam eſſe poſſunt. Ego ſum ſubiectior, idelt aliquantulum ſubiectus inuidiæ, in diem, & in horam, per totum hoc tempus. (Et ita non erit contra elegantiam quam Valla prætendit, qui vult cum dictione incrementum importante pluraliter loquendum eſſe, vt in dies, & in horas ſubiectior fio. Si tamen eam Poëta non attendiſſe putetur, ordo erit. Ego ſup. factus ſum ſubiectior inuidiæ in diem, & in horam, per hoc totum tempus) ſi ſupple noſter patronus Mœcenas, ſpectauerat vna, id eſt pariter ludos, aut luſerat in campo. omnes ſupple dicunt de me, hic ſupple eſt fortunæ filius. Aduerte, quòd quia modeſtior videretur ſermo, ſi diceret ſe ſpectaſſe vna cum Mœcenate, quàm Mecenatem ſecum poſſet talia eſſe ordo. Omnes ſupple dicunt noſter filius fortunæ .ſ. Horatius, ſpectauerat his diebus.ſ. ludos, & luſerat vna, id eſt pariter ſupple cum Męcenate, in campo .ſ. Martio. Si ſupple frigidus rumor, id eſt qui concutit pectora hominum frigore, id eſt timore .ſ. de tumultuario bello manat.i. diuulgatur per compita (forte ſenſus eſſe poſſet: Rumor frigidus.i mihi nociu°, manat de me per Compita, ſe prior placet) quicunque eſt obuius mihi, conſulit.i. conſilium petit à me dicens. O bone Horati, nunquid.i. non ne aliquid, audiſti de Dacis.i. illis populis bellicoſis. (Nam oportet te ſcire, quoniam contingit propius Deos .ſ. Auguſtum, & Męcenatem, in quorum comitatu ſæpe videris) Reſpondet Horatius. Equidem.i. ego quidem, nil ſup. audiui, vt tu. Et conſultor ait. Eris tu ſemper deriſor ad omnes ſup. indifferenter? Horatij. Dij exagitent.i eijciant me extra omnem locum & perſequantur me, ſi quidquam ſup. ſcio. Et conſultor. Quid ſup. de illo ſentis? Triquetra.i. Sicilia eſt ipſa promiſſa militibus? an Cęſar.ſ. Auguſtus, daturus eſt militibus prædia in tellure Itala.i. Italica? quomodo Cremonenſium, & quorundam Mantuanorum agri dati erant. Ipſi mirantur me iurantem.i. quando ego iuro me nihil ſcire, & mirantur, aut dicunt me vnum mortalem.i. eſſe egregij, & alti.i. profunde, ſilenti.i. ſilentij. Lux .i. dies, aut vita perditur mihi miſero inter hęc .i. dum reſpondeo talia percunctantibus, perditur dico, non ſine votis.i. optationibus huiuſmodi. O rus ſupp. meum, quando aſpiciam ego te, que, pro &, quando licebit ducere iucunda obliuia ſollicitę vitæ, nunc .i. aliquando libris veterum ſupple auctorum legendis, nunc ſomno, & pro.i. horis inertibus.i. ſine arte prętereuntibus, quia ſomnus eſt mortis imago. O quando faba cognata Pythagorę.i. à qua Pythagoras abſtinuit, eo ꝙ putaret in ea ſpeciem ſanguinis eſſe, & in ſanguine forte animam parentis, vnde cognatam vocat Poëta Satyrice ridens, que, pro &, quando holuſcula ſatis vncta, ponentur .i. apponentur mihi in iure cum pingui lardo? O noctes, & ò cœnę Deum .i. Deorum, hoc eſt tranquillæ ſine vitijs, & carnificibus mentium, quibus, ſupple cœnis ego veſcor, & mei veſcuntur ante proprium Larẽ, & paſco.i. nutrio, Vernas procaces.i. ſeruos fallaces, dapibus libatis .i. prægustatis a me. Conuiua ſiccat.i. ebibit, inæqualis.i. inæquales calices, hoc eſt diuerſæ magnitudinis pocula prout cuique libido eſt, aut parum, ſcilicet aut multum bibere, exiſtens ſolutus legibus inſanis, id eſt verendis, ſicut Perſius inſanum magiſtrum vocat ſeu .i. ſiue, quis fortis.i. habens cerebrũ forte contra vini impetum, capit pocula acria.i. acris vini, ſeu ipſe humeſcit, id eſt irrigatur lætius .i. libentius, modicis ſupple poculis.i. vini leuioris. Ergo quia læte, & libere, & ſine inuidia viuimus, ſermo oritur nobis, aut villis .i. poſſeſſionibus & agreſtis habitationibus alienis. Nec ſup. agitamus, num .i. nunquid: Lepos, ſaltator ille notiſſimus ſaltet male, nec ne .i. an nõ ſup male, hoc eſt bene, ſed nos agitamus.i. diſquirimus, id ſup. quod magis pertinet ad nos. (Si vis latine loqui, non dices pertinet, aut attinet mihi, ſed vt hic, ad me) & ſupp. quod malum eſt neſcire, videlicet vtrum homines ſint beati diuitijs ne, an virtute, ve, pro vel, quid trahat nos ad amicitias, ne .i. an, vſus.i. familiaritas, & conſuetudo cõueniẽdo, ne, pro an, rectũ.i. iuſtitia, & virtus, & quæ .i. qualis ſit natura boni, & quid ſit ſummũ eius.ſ boni, hoc eſt quod eſt ſummum bonũ, & in quo conſiſtat. (Gerrius hæc inter &c.) qa inter ruſticos ſe vitã agere dicit, ne ineptius ille philoſophatus arguatur, dicit vicinum ſuum interſeruiſſe Apologũ Æſopi, qui & notus, & in textu facere expreſſus eſt. Ordo autem eſt. Gerrius vicinus noſter, garrit.i. garruloſe explanat inter hæc philoſophica noſtra, fabellas.i. Apologos, aniles.i. quales anus, hoc eſt vetulę garrire ſolent, ſed ex re.i. ex vtilitate, & ad propoſitum pertinentes. Nam ſi quis ignarus .i. ignorans ꝙ miſerum ſit magnas habere opes, quia (vt dicit Iuuen.) Miſera eſt magni cuſtodia cenſus, laudat opes ſollicitas.i. cum ſollicitudine cuſtodiendas, Arelli, illius diuitis, ipſe ſup. Gerrius, incipit ſic fabellam ſuam. Mus ruſticus.i. ruri degens, fertur accepiſſe olim.i. tẽpore præterito cauo.i. loco cauato ſubterraneo videlicet paupere.i. paucis operibus ornato, murem vrbanum.i. in vrbe habitare ſolitum, mus dico ruſticus, exiſtens vetus hoſpes, accepit murem vrbanum veterem amicum ſuum, exiſtens pręterea aſper.i. rigidus, & interius, aut attentus, quæſitis ſup. rebus, ita tamen vt ſolueret .i. relaxaret, hoſpitijs.i. iure hoſpitalitatis, animum arctum .i. ſtrictum & ſollicitum quid multa ſup. dicam? ille.ſ. mus ruſticus, neque inuidit .i. pepercit, ſepoſitis .ſ. particulis ciceris, illius leguminis, nec lõgę auenę, quæ vilior eſt, & minus recolligitur, vt veroſimile ſit murem collegiſſe, & ipſe ferens .i. afferens ore, dedit acinũ .i granum vuæ, aut alterius fructus condenſæ naſcentis, aridum .i. arefactum ad conſeruationem, que, pro &, fruſta.i. fragmenta, lardi .i. carnis porcinæ ſalſæ, ſemeſa, id eſt ſemicomeſta, cupiens vincere.i auferre varia cœna.i. per varietatem ferculorum, faſtidia.i. nauſeam.ſ. moris vrbani, tangentis ſingula.ſ. appoſita, male .i. inepte, & indecenter, dente ſuperbo. Cum.i. quando, ipſe .ſ. ruſticus pater domus, porrectus .i. diſcumbens, in palea horna.i. ſtramento illius anni, relinquens meliora .i. meliores partes da-

piſ.i.epuli ſui,eſſet.i.comederet,ador,quoddam genus ſarris,q; pro &,lolium,granum vile,de quo Virg. Infelix lolium,& ſteriles dominantur auenæ. Vrbanus .ſ. mus,inquit,tandem ad hunc .ſ.ruſticum,ò amice quid iuuat.i.delectat te,patientem .i. parcũ, & egenum, viuere in dorſo nemoris prærupti .i. rupe cuiuſdam nemoris .i. loci ſolitarij,quo nemo accedit ? Si ſup.tu vis (Bonfinis legit Vin' tu.i.vis ne tu,ſed magnopere placet) præponere feris ſiluis homines & vrbem, crede mihi carpe .i. arripe viam, exiſtens comes mihi,crede inquam mihi,quando.i.quandoquidem terreſtria .i. terra genita, viuunt ſortita mortales animas (hæc Epicureorum ſententia digna muribus, quorum animæ nimirum mortales ſunt) neque vlla fuga læti.i.mortis,eſt aut magno,aut paruo,quocirca.i.quapropter,ò bone.ſ.amice. viue beatus.i.indulgens tibi lautus,& ſplendidus in rebus iucundis dum .i. donec,aut tantiſper dum licet,& viue memor,quàm .i. quantum,breuis æui.i.vitæ ſis,hanc ſententiam dat Perſius deſidiæ,& luxuriæ,& ſi quis catholicus ſibi daret,diceret,viue bene .i. ſanctè & honeſte,memor quam ſis breuis æui. Bonf.legit.Quo bone circa,&ita Aldus impreſſit,placetq. quia ſequitur beatus,non enim recte dixerit viue bene beatus, niſi ſit bene.i.multum beatus,ſed ſic non adeo diſiunxerit Poëta hæc ſup.verba,vbi.i.poſtquam dicta ſunt,pepulere.i.compulerunt à loco tuto,& paſtimonia,agreſtem ſup. murem,ipſe leuis.i.aut inconſtans,aut potius geſtiens,& exultans ſpe melioris vitæ,exilit à cauo ſuo,inde ambo pergunt iter propoſitum, & ipſi auentes .i. cupientes mœnia vrbis,ſurrepere.i.ſurrepebant,ea nocturni .i. tempore nocturno, & nox tenebat iam medium ſpatium cœli,cum vterque ponit veſtigia in domo locuplete,vbi.i.in qua domo, veſtis tincta rubro cocco canderet.i.reſplenderet ſuper lectos eburnos .i. ex ebore factos,& vbi multa ſupereſſent de magna cœna, quæ inerant heſterna procul .i. longe eminentia, ita vt muribus acceſſus pateat caniſtris.i.in ſportulis ad hoc extructis, ergo vbi.i.poſtquam hoſpes.ſ.vrbanus qui illic hoſpes .i. receptor erat locauit agreſtem ſup.murem in purpurea veſte,ipſe curſitat veluti .i. tanquam,eſſet ſuccinctus .i. expeditus ad ſeruiendum, & continuat dapes, nec non.i.etiam fungitur ipſis officijs .ſ. miniſtrandi, vernaliter .i. quomodo vernæ i.ſerui miniſtrantes ſolent,prælambens omne quod affert. Ille.ſ.agreſtis mus cubans .i. diſcumbens gaudet ſorte.i.conditione mutata in melius.ſ.& agit lætum conuiua in bonis rebus,cum .i. quando,ingens ſtrepitus valuarum excuſſit ſubito vtrunque ex lectis.ſ.diſcubitorijs, quia ſedebant in triclinio diuitis. (Ad notandum autem,quòd extremum gaudij luctus occupat tuneq. mala plurima obueniunt cum minime verentur,quia cum dixerint pax,& ſecuritas &c.) currere ſup. cœperunt,vel currere.i.currebant pauidi,per totum conclaue.i.triclinium,& ipſi exanimes .i. timore ferè mortui,magis trepidare .i. trepidabant,ſimul.i.pariter,alta domus perſonuit.i.per totum ſonuit, canibus Moloſſis .i. Epirotìcis optimis ad venandum. Tum.i deinde,poſtquam abeunte Promo conuenerunt,ruſticus .ſ. mus ait,haud .i. non opus eſt mihi hac vita, & valeas ſilua,& cauus tutus .i. cauernula, in qua viuo tutus ab inſidis, ſolabitur me tenui .i. modico,eruo .i. illo legumine de genere ipſorum.

MATTH. BONF.

COENA'QVE deum ϑεῶν τροφή.i.cibus deorum,de prælautis epulis dicebatur,propterea quod Homerus fingit deos nectare atque ambroſia victitare,nec ob id vnquam ſeneſcere Doct.

C OE L. R H O D.

COENA'QVE deum) Cœnas deorum in hoc loco, quæ citra omnem ſunt ſollicitudinem intelligo. Cœl. lib. xv. cap.

G L A R E A N V S.

SI veneror ſtultus nihil horum) Veneror pro honoror exponit Badius,non recte meo iudicio, honora tolerabilius eſſet. Sed quidam ſuſpicantur legendum,venor,non veneror,idq. etiã placuit Doct. Denormat autem,verſu ſequenti,& Acron, & Porphyrion legunt,quod item placet. [Matutine pater,ſeu Iane libentius audis) Pudet me legere quæ hoc loco narrat Acron,adeo ineptit. Et ſeptimo deinde verſu. Interiore diem gyro,exponendum,breuiore ſupra horizonta,vel ſupra terram circulo. Badius de epicyclo intellexit, quam ſol etiam epicyclum habeat, Acronis commentarius hoc loco quid dicat vix intelligitur. [De re communi ſcribe magna)Recte Badius hunc verſum reſtituit.De re communi,& magna ſcribæ atque nouatæ. Somniauit hoc quoque annotator noſter ſed aſſequitur,vt ſolet,& recte reprehenditur a Badio. Quidam pro,nouatæ,legunt noua te, per duas dictiones,& placet lectio. [Ad puteal cras) Porphyrion in Epiſtolam viceſimam libri primi. Puteal,ait,Libonis,ſedes prætoris ſunt prope arcum Fabianum, dictum quòd a Libone illic primum tribunal,& ſubſellia collocata ſint. Dionyſius lib. tertio,ſub finem,vbi de Neuio Actio (ita enim ipſe nominat) eius columnam ante curiam prope facum templum fuiſſe ſcribit,patumq. ab eo diſtantem aram cui cos ipſa, & nouacula inſculpta ſint. Locum autem a Romanis Puteum vocari,meminit,& Cic. de Diuin.Sed de his ſatis.[Noſter ludos ſpectauerat)Hic noſter annotator Landinum irridet,quod coniunxerit,noſter filius fortunæ,nec tamen ipſe explicat ſenſum. Acronis enim verba hic non ſatis faciunt lectori. Sed hoc vult dicere poëta. Quoties Mœcenas vel ludos ſpectauerat,vel vna luſerat,omnes ſtatim dicebant me fortunæ filium, neſcientes Mœcenatem me non vti niſi ad ludicra, non ad ſeria. Atque hic ſenſus etiam placuit Doct. Badius non multum aberat à ſcopo,ſed illic non permanſit. [Simul domus alta moloſſis) Simul pro,ſtatim vt,more huius poëtæ,& multorum aliorum auctorum accipitur. Badius exponit pro pariter. Moloſſis autem Epiroticis canibus recte idem exponit,quod Acron malo pro Creticis extulit.

A S C E N S I V S.

IANDVDVM auſculto,Loquitur Dauus ſeruus, qui in Comędijs petulãs, & malus fere inducitur. Carpit aũt dominum ſuum tempore Saturnaliorum. Sunt autem Saturnalia feſta Saturno cõſecrata, quæ in Decembri celebrabantur magna comeſſandi,& computandi licentia,ſummaq. libertate, ita vt ſeruis liceret cum dominis diſcũbere, libereq. in eos quæ vellent dicere. In qua re videntur reſpexiſſe ad ſidus, & ad regem. Ad ſidus quidem,quia frigidum eſt,&ſub frigore ea feſta colebant, ad regem,quia eo regnante aurea erant ſecula, omniaque ſponte naſcebantur, & iuxta legem naturæ viuebant, qua nemo ſeruus habebatur. & ita indulgenter cum libertate quadam etiam ſeruis conceſſa tranſigebantur. Iandudum eſt quaſi iam, & dudum i paulo ante, notat enim modicum, & id continuatum tempus, ſereque verbum præſentis temporis eflagitat,ſicut hic. Eſt ergo ordo,vt per Dialogum loquantur dominus.& ſeruus,ſic.Ego ſeruus auſculto iandudum.i.tam à pauco tempore ex quo.ſ.ſedata eſt fames epulis,& ego cupiens dicere tibi domino meo pauca, reformido.i.retrahor per formidinem. Hora. Dauus ne .i. tu ne qui ſeruus vilisſimus es,auſcultas vt loquaris domino tuo? Reſpondet Dauus.Ita ego,Dauus,exiſtens mancipium amicũ .i.ſeruus fidelis,& amicus domino,& frugi.i.ad frugem,& vtilitatem

• Sunt verba domini.
• Dauus .ſ. Sunt verba ſerui.
• Putes, hoc eſt exiſtimes & iudices, non velis, vt Acrõ exponit. Bõnus.

A R G V M E N T V M.

Inducitur ſeruus,qui data per Saturnalia libertate, ſtomachabatur in herum, quod ex re nata, aliud dicat, aliud faciat.

S A T Y R A VII.

IANDVDVM auſculto: & cupiens tibi dicere ſeruus
Pauca, reformido * Dauus ne: ita Dauus, * amicum,
Mancipium domino,& frugi,quod ſit ſatis, hoc eſt,
Vt vitale * putes. age, libertate Decembri,
(Quando ita maiores voluerunt) vtere: narra.
Pars hominum vitijs gaudet conſtanter: & vrget
Propoſitum: pars multa natat, modo recta capeſſens,
Interdum prauis obnoxia. ſæpe notatus
Cum tribus anellis, modo læua Priſcus inani
Vixit inæqualis: clauum vt mutaret in horas:
Aedibus ex magnis ſubito ſe conderet vnde

Mundior exiret vix libertinus honeſte.
Iam mœthus Romæ, iam mallet doctus Athenis
Viuere, Vertumnis, quotquot ſunt, natus iniquis.
Scurra Volanerius, poſtquam illi iuſta chiragra
Contulit artitulos: qui pro ſe tolleret, atque
Mitteret in pyrgum ta!os, mercede diurna
Conductum pauit. quanto conſtantior idem
In vitijs: tanto leuius miſer, ac ptior ille
Qui iam contento, iam laxo fune laborat.
Non dices hodie, quorſum hæc tam putida tendant
Furcifer? ad te inquam. quo pacto peſsime? laudas
Fortunam, & mores antiquæ plebis: & idem
Si quis ad illa deus ſubito te agat: vſque recuſes:
Aut quia non ſentis, quod clamas, rectius eſſe:
Aut quia non firmus tectum defendis: & heres.
Nequidquam cœno cupiens euellere plantam.
Romæ rus optas: abſentem ruſtitus vrbem
Tollis ad aſtra leuis. ſi nuſquam es forte vocatus
Ad cœnam; laudas ſecurum olus: ac velut vſquam
Vinctus eas; ita te felicem dicis; amasque:
Quod nuſquam tibi ſit potandum. iuſſerit ad ſe
Mœcenas ſerum ſub lumina prima venire
Conuiuam: nemon' oleum feret ocyus? ecquis
Audit? cum magno blateras clamore: fugisque.
* Miluius, & ſcurræ tibi non referenda precati
Diſcedunt. etenim fateor, me dixerit ille
Duci ventre leuem: naſum nidore ſupino
Imbecillus, iners, ſim quid vis, adde popino.
Tu cum ſis, quod ego, & fortaſsis nequior: vltro
Inſectere velut melior? verbisque decoris
Obuoluas vicium? quid ſi me ſtultior ipſo
Quingentis empto drachmis deprenderis? aufer
Me vultu terrere: manum, ſtomachumque teneto:
Dum, quæ Criſpini docuit me ianitor, edo.
Te coniux aliena capit. meretricula Dauum.
Peccat vter noſtrum cruce dignius? acris vbi me
Natura incendit: ſub clara nuda lucerna
Quæcunque excepit turgentis verbera caudæ.
Clunibus aut agitauit equum laſciua ſupinum:
Dimittit neque famoſum, neque ſolicitum, ne
Ditior, aut formæ melioris meiat eodem.
Tu cum proiectis inſignibus, annulo equeſtri,
Romanoque habitu, prodi: ex iudice Dama
Turpis, odoratum caput obſcurante lacerna:
Non es quod ſimulas: metuens induceris, atque
Altercante libidinibus tremis oſſa pauore.
Quid refert vti virgis? feroque necari?
Auctoratus eas, an turpi clauſus in arca,
Quo te demiſit peccati conſcia herilis
Contractum: genibus tangas caput? eſt ne marito
Matronæ peccantis in ambos iuſta poteſtas?
In corruptorem vel iuſtior? illa tamen ſe
Non habitu, mutat ue loco: peccat ue ſuperne,
Cum te formidet mulier: neque credat amanti.
Ibis ſub furcam prudens: dominoque furenti,
Committes rem omnes, & vitam, & cum corpore famã.
Euaſti. credo metues: doctusque cauebis.
Quæres, quando iterum paueas: iterumque perire
Poſsis. ò toties ſeruus. quæ bellua ruptis,
Cum ſemel effugit. reddit ſe praua catenis?

tatem domini reſpiciens, quod ſit ſatis.i.non nimis, hoc eſt vt putes vitale.ſ. mancipium.i.me diu victurum, hæc autem ex petulantia ſeruili dicit, nam Daui, qui more multorum aliorũ ſeruorum à patria nomen traxerunt, vt Syri, Getæ, Afri, à patria petulantiam ſermonis habent, vt Dauus Terentianus, qa ergo vulgo dicebatur tunc, ſicut & nunc multum bonos ac prudentes non eſſe vitales.i.nõ diu viuere, dicit ſe eſſe mancipium amicum, & frugi, quod ſatis eſt, hoc eſt ita vt putetur poſſe diu viuere, quod non fieret, ſi valde frugi, aut amicum eſſet, hunc locum ſic ſemper intellexi, ſed quia Bõtinis ignotum potauit latius explicui. Cum audiſſet Horatius tam libere loquentem, in mentem venit, qa Saturnalia eſſent, vnde ſubdit. Age vtere libertate Decembri, id eſt Saturnaliorum, ſeu Saturnalium (nam vtroque modo declinatur) quando.i.quandoquidem, maiores voluerunt ita, narra, id eſt dic, quod vis, hoc autẽ dicit quaſi putet eum fabulam velle narrare. Incipit autem Dauus dicens. Pars hominum gaudet conſtanter.i.perſeueranter vitijs, & vrget.i.premit inſtãter, propoſitum ſup. ſuum multa pars natat.i. fluitat incerta, modo.i.aliquando, capeſſens.i. capere nitens, recta & iuſta ſunt & obnoxia interdum prauis.i. vitijs. Priſcus notatus eſt ſæpe cũ trib. annellis.i.paruis annulis. & modo.i.aliqñ, læua.i.ſiniſtra manu in qua annuli ferri ſolent, inani.i.ſine anellis. Vixit ergo inæqualis.i.ita diſſimilis ſui, vt mutaret clauum.i.contum, & gubernaculum vitæ ſuæ, to horas.i.per ſingulas horas, & ſup. vt egreſſus ea magnis domibus, conderet.i. abſcondere ſe ſubito, in ſupp. tugurio, Ganea, aut alio loco, vnde libertinus.i. homo libertinæ conditionis, mundior ſupp. q̃ ceteri, aut aliquantulum mundus, vix exiret honeſte, & vt ſup. ipſe mallet iã .i.aliquando, viuere Romę mœchus.i.vbi adulterijs operam daret, cum id videatur Romæ impune licere, & vt mallet iam viuere Athenis doctus.i.vbi doctrinis inſudaret, exiſtens natus Vertumnis.i.dijs, qui bene vertẽdis rebus præſunt, iniqt.i.ſibi non fauẽtibus, quotquot, id eſt quotcunque ſunt quia quidqd inceperat non bene vertebatur ex quo non finierat. hoc ergo exemplum eſt ſecundi membri prius poſiti.i.de natantibus, ac incerte fluitantibus. Subdit exẽplum primi de ijs.ſ. qui vitijs cõſtanter gaudent, dicens, Volanerius ſcurra.i.ſcurriliter vidẽs, poſtquam chiragra.i. cõtractio manuum, iuſta.i.illi debita con

*Miluí Paraſiti nomen

tudit.i.cõfregit illi articulos i. iuncturas digitorum, pauit diurna mercede ſup. miniſtrum qui tolleret pro ſe.i.aſſiſteret lucrum atque mitteret talos.i.taxillos, in pyrgum.i. (ſm Beroaldum) nõ in tabulam luſoriam, quam alij falſo fritillum, alij alueum ſeu alueolum vocant, ſed in vaſculum quo coniecti tali, agitatique poſtea emittebantur ab eis, qui manu fraudem agere putabantur. quanto idem ſupple ſcurra fuit conſtantior in vitijs, tanto ſup. fuit leuius.i.minus, aut tolerabilius miſer. ille eſt acrior.i.vehementior in miſeria, aut lege ille eſt acrius ſupp. miſer, qui laborat.i.fatigatur, iã .i.aliquando, fune contento.i. arcto, & conſtricto. à cõtineor potius q̃ à contendor. (Landinus tamen à contentione deducit) & iam.i.aliquando, fune laxo, hoc eſt tenetur vinculis ſtultitiæ. ac vitiorum nunc arctis, nunc laxis. Hæc ſententia poteſt dici à Dauo dicta, & ita. quia quales ſunt loquentes, tales ſunt ferè ſermones eorum, non approbanda, niſi intelligatur quomodo Apocalyp. tertio frigidus tepido præfertur. vbi ſic dicitur, Scio opera tua, quia neque frigidus es, neq; calidus, vtinam frigidus eſſes, aut calidus. ſed quia tepidus es, & nec frigidus, nec calidus, incipiam te euomere ex ore meo &c. Calidus in ſtatu gratiæ eſt, frigidus ſcit ſe in crimine eſſe, tepidus ſpem virtutis habens, confidit ſibi, & ita eſt in peiori ſtatu, q̃ qui fatetur peccatum ſuum. {Non dices &c.) Verba Horatij, O furcifer Daue non dices hodie, quorſum.i.in quem hæc tam putida verba tua tendant? Furcifer eſt ſeruus fugitiuus, q in fuga deprehenſus, ob quod furcam, ſeu crucem meruit in contumeliam ſuam furcam fert aut notam. Reſpondet Dauus. Ad te inquam ſupple tendunt. Quærit Horat. O peſſime quo pacto ſup. tendunt ad me? Reſpondet Dauus, q.d. Tu inconſtans es, quia laudas fortunam, & mores antiquæ plebis) iuxta quod Ouid. Laudamus veteres, ſed noſtris vtimur annis) & tu idem ſi quis Deus agat te ſubito ad illa.ſ. ad veterum fortunam & mores, tu recuſes vſque.i.ſemper ſup. ire, aut quia non ſentis rectius eſſe quod clamas, ſup. rectius eſſe, aut quia tu non deſcendis firmus.ſ.i opere tuo, hoc eſt cõſtans, & heres.i.dubius es qd facias, cupiens ne quidquam.i. fruſtra, euellere plantam cœno .i.ſordibus vitiorum. Tu optas Romæ.i.quando es Romæ rus, & tu ruſticus.i.exiſtens ruri, tollis.i.extollis ad aſtra vrbem.i. Romam abſentem, exiſtens leuis.i.facilis & inconſtans. Si tu

Non ſum mœchus, ais. neque ego hercule fur: vbi vaſa
Præterea ſapiens argentea. tolle periclum:
Iam vaga proſiliet fra nis natura remotis.
Tu ne mihi dominus, rerum imperijs, hominumq́ue
Tot, tantiſq́ue minor? quem ter vindicta, quaterque
Impoſita haud vnquam miſera formidine priuet?
Adde ſupradictis: quod non leuius valeat. nam
Siue vicarius eſt, qui ſeruo paret: vti mos
Veſter ait: ſeu conſeruus: tibi quid ſum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, alijs ſeruis miſer: atque
Duceris, vt neruis alienis mobile lignum.
Quis nam igitur liber? ſapiens: ſibi qui imperioſus:
Quem neq; pauperies, neque mors, neq; vincula terrét.
Reſponſare cupidinibus, contemnere honores
Fortis, & in ſeipſo totus teres, atque rotundus:
Externi ne quid valeat per leue morari.
In quem manca ruit ſemper fortuna. potes ne
Ex his, vt proprium quid noſcere? quinque talenta
Poſcit te mulier: vexat: foribusque repulſum
Perfundit gelida. rurſus. vocat. eripe turpi
Colla iugo, liber. liber ſum, dic age. non quis.
Vrget enim dominus mentem non lenis: & acreis
Subiecta laſſo ſtimulos: verſatque negantem.
Vel cum Pauſiaca torpes inſane tabella:
Qui peccas minus, atque ego? cum Fului, Rutubæque,
Aut Placideiani contento poplite miror
Prœlia rubrica picta, aut carbone: velut ſi
Re vera pugnent: feriant: vitentque mouentes
Arma viri. ne quam, & ceſſator Dauus: at ipſe
Subtilis veterum iudex, & callidus audis.
Nil ego, ſi ducor libo fumante: tibi ingens
Virtus atque animus cœnis reſponſat opimis.
Obſequium ventris mihi pernicioſius eſt cur?
Tergo plector enim. qui tu impunicior? illa,
Quæ paruo ſumi nequeunt cum obſonia captas.
Nempe inamareſcunt epulæ ſine fine petitæ:
Illuſique pedes vitioſum ferre recuſant
Corpus. an hic peccat, ſub noctem qui puer vuam
Furtiua mutat ſtrigili? qui prædia vendit:
Nil ſeruile gulæ parens habet? adde, quòd idem
Non horam tecum eſſe potes: non ocia recte
Ponere: teque ipſum vitas fugitiuus, vt erro,
Iam vino quærens, iam ſomno fallere curam,
Fruſtra: nam comes atra premit, ſequiturque fugacem.
Vnde mihi lapidem? quorſum eſt opus? vnde ſagittas?
Aut inſanit homo: aut verſus facit. ocyus hinc te
Ni rapis: accedas opera agro nona Sabino.

nuſquam.i.ad nullum vocatus es forte ad cœnã, laudas holus ſecurum.i.quod ſecure domi ſumus, ac velut eas vſque.i.ſemper vinctus.i.coactus ſicut vinctus trahitur, ita dicis te felicem, & amas.i.gaudes, ꝙ nuſquam ſit tibi potandum. Si ſup. Mœcenas iuſſerit ſup. te venire conuiuam ſerũ, vel iuſſerit in te venire ad ſe ſerꝰ.i.ſero, hoc eſt tarde ſub uã.ſ.ſub.i.paulo ante, prima lumina ſup. candelarũ quæ in cœnis accenduntur, tu blateras cũ magno clamore, hoc eſt diſſone clamitas, Nemon'.i.nemo ne, feret ocyus.i.celeriter oleum? audit quis ſup. ſeruorum meoꝝ hæc vel ecquis.i.nunqd aliquis audit? que, pro &, fugis.i.celeriter ad Mœcenatem curris. Miluius.i.paraſitꝰ rapax, vt Miluus & ſcurræ quos inuitarat Mœcenas, diſcedunt precati.i.imprecati tibi, non referenda.i.referri indigna. nolunt.i.illic manere vbi te videot tam vehementem reprehenſorem. Etenim ſi ſup. ille.ſ.Miluius, dixerit coram Mœcenate ad riſus captandos, ego fateor me leuem.i.facilem acquiſitu, & parui momenti virũ, duci ventre, ego ſupinor naſum .i.habeo naſum ſupinatũ.i.ſurſum tractum, nidore.i.ab odore cibariorũ, tu ſup. dicis ꝙ ſit imbecillus, iners, & ſi quid vis ſup. addere adde ꝙ ſit popino.i.popinaꝝ, & ganearum frequentator, & amator hic ſenſus quidẽ bonus eſſet, ſi cohæreret cum ſequentibus, ſed quia cetera dicũtur ex perſona Daui conſtruatur potius ſic, Etenim ille.ſ.Mœcenas, aut alius vir bonus, & clarus dixerit me leuem duci ventre. ego fateor ꝙ ſupinor naſum odore, exiſtens iners, imbecillus, & ſi quid vis addere, adde ꝙ ſum etiam popino, q.d. facile feram ab eo, ſed tu cu ſis quod ego, & fortaſſis nequior.i.minus valens, inſectere.i.patiar ne vt inſecteris me vltro, velut ſup. inſecteris melior.i tanq̃ eſſes melior, & ꝙ obuoluas.i.velles, ob tegas vitium tuum decoris verbis? quid ſup. dices, ſi deprenderis.i.inueneris ſtultior meipſo empto quingentis drachmis.i. ſeruo vili pretio empto? Cum autem hæc diceret, minabatur Poëta capite nutans. vnde Dauus ob libertatem imperterritus ait, Aufer, id eſt deſine, terrere me vultu.ſ.minaci, & teneto manum ne.ſ.me cædas, & ſtomachum (ne mihi iraſcaris) tantiſper ſupp. dum.i.donec, ego edo.i. exprimo (ab e, & do, componitur edo, edis, edidi, edere, editum, editu &c.) ea ſup. documenta, quæ mihi tradidit Criſpini, illius philoſophi, qui Dogmata Stoicorum ſcripſerat, docuit me. Non leues Chryſippi, qui ea tempeſtate Chryſippus non erat. Te coniux &c. incipit notare vitia dominorum. Ordo eſt. Coniux aliena capit.i.illaqueat te amore ſui: meretricula ſup. capit Dauum.ſ.me. loquitur enim Dauus de ſe tanquam de alio, vter noſtrum (non dices noſtrorum hoc eſt ao ego an tu, peccat dignus cruce.i.vt crucifigatur? q.d. tu, quia adulterium eſt grauius fornicatione ſimplici. Vbi acris natura incendit, aut intendit.i. inflammat me libidine, quæcunque ſupp. meretrix nuda excepit clunibus, ſub clara lucerna cerbera caudæ turgentis, id eſt virilis virgę (obſcœnus ſermo ſeruo dignus) aut ipſa laſciua deſuper incumbens agitauit equũ.i.me, vt equũ ſupinum, ipſa dimittit me neque famoſum.i.infamem (iuxta illa ſupp. tẽpora) neque ſollicitum, ne ditior, aut melioris formæ.i.pulchrior, meiat.i.coëat eodem, tu ò Horati cum.i.quando proiectis inſignibus.i.ornamẽtis dignitatis tuæ .ſ.annulo equeſtri, & habitu Romano, prodis.i.emergis, Dama turpis.i.vilis, & vanus, vt Dama ex iudice.i induis perſonam Damæ relicta iudicis, & hoc lacerna.i.veſte oblõga, obſcurante.i. obtegente, caput odoratum, id eſt odoribus, hoc eſt vnguentis perfuſum, tu non es quod ſimulas, tu metuẽs induceris.ſ.in domum adulterij, atque tu tremis oſſa.i.habes oſſa trementia, pauore.i.formidine, altercãte.i.litigante ſup. cum libidinibus, q.a pauor inde retrahit, quo libido trahit. Quid refert viri.i flagellarijs virgis, q; pro &, necari ferro? q.d. ſiue virgis cędaris, ſeu ferro occidaris, ſemper infamis euadis. Et quid refert an eas auctoratus, vt.i.ſeruus, aut gladiator auctione vẽditus, an tu clauſus in turpi arca quo.i.inquam, demiſit te ancilla ſupp. conſcia peccati herilis.i.heræ, ſeu dominæ ſuæ, tangas genibus tuis caput contractum vſque ad genua ſup. præ anguſtia loci? Dic ſup. mihi: Eſt ne marito matronæ (quam tu adulterio polluis) iuſta poteſtas in ambos.i.in te, & in illam? q.d. etiam. & eſt vel.i. etiam, iuſtior poteſtas incorruptorem.ſ.te, vel alium q̃ incorruptam, tamen.i.tametſi, etiam matrona peccat tamen quia nõ tam dedita opera peccat vt tu, minus peccat. ꝙ non tam dedita opera peccet, probat dicens: illa non mutat ſup ſe habitu, vt tu, nec loco, vt tu, quia ad te nõ venit, nec peccat ſuperne.i.a ſuperiore parte, aut in ſideo cuius ſuperos teſtes fecit cum.i. quandoquidem, ipſa mulier, eius.ſ. fragilis eſt natura: formidet te neque credat.i.committat ſe, tibi amãti.i. propter amorem, ſed propter poteſtatẽ tuã, tu prudens.i.volens & ſciens (falſo hic dixeris prudenter aut ſcienter, quia nemo prudenter, aut ſcienter peccat, ſcientes, & volentes omnes) & tu committes domino.i.illi, qui te deprehenſum vt ſeruum tractat: furenti.i. inſanienti omnem rem, & vitam, & famam cum corpore.i.cum membris corporis tui, in quæ.ſ. poteſtatem habet Euaſti.i.ſi euaſiſti, cum fueris quaſi reprehenſus, credo (hoc ironicos dicit) tu metuens, & doctus, cauebis ſup. conſimile reticulum. immo dicit Dauus, tu quæ res.i.ſollicite inueſtigabis, quando paueas iterũ, que, pro &, quando poſſit iterum perire. ò ſup. tu exiſtens toties ſeruus, dic ſup. quæ bellua.i.beſtia, praua.i efferа, cum effugit ſemel cathenis ruptis, reddit ſe iterum ſup. cathenis? Tu forte ais, non ſum mœchus, neque Hercule.i.per Herculem. ego ſum fur, vbi ego ſapiens prætereo vaſa argentea, quia.ſ. non audeo furari, nec tu ſemper mœchari, ſed tolle periculum, iam natura proſiliet, vaga.i.effrenis, & hoc frænis remotis.i.tunc tu mœchaberis, & ego furabor. Tu ne.i.es ne tu mihi dominus, minor.i. inferior

Inferior me,tot & tantis imperijs rerum, & hominum.i.cum tot homines,totq́. res imperitent tibi,& non mihi ? q.d.minime,tu inquam quem vindicta.i.prætoris virga,qua manu mittens contingit ſeruos,impoſita ter & quater, haud.i.non priuet.i.liberet vnquam,miſera formidine.i.qui nequaquam à prætore liber fieri potes. hunc locum aſſumpſit Perſius fere totum. Adde ſupradictis ſup.aliquid,quod non valeat leuius.ſ.minus ad probandum te non eſſe dominum meum. Nam ſiue Vicarius eſt ille qui paret.i.obedit ſeruo, vti veſter mos ait,ſeu conſeruus, quid ſum ego tibi ? q.d.conſeruus,aut vicarius,non ſeruus, nempe.i. nam certe. tu qui imperitas mihi ſeruus ſup. es,vel ſeruit miſer alijs,atque duceris.i.impelleris à paſſionibus animis tui,vt.i.quẽadmodum,lignum mobile.i.turbo,aut trochus,ducitur ſup.neruis alienis.ſ. pueri impellentis ipſum ſcutica. Quiſnam igitur &c. hunc locum ferè totum Perſius in Sat. ſuam tranſtulit, habeturq́. in viro bono Virgilij. quia vero philoſophicus eſt, nec Daui perſonæ congruus, prudenter dixit à Ianitore Criſpini ſe hæc didiciſſe. Loquitur Horat. Igitur ſi ego liber non ſum,quiſnam liber ſup.eſt ? Reſpon.Dauus. Sapiens ſup. liber eſt qui imperioſus ſupp.ſibi,hoc eſt qui affectionibus ſuis imperat,quem neque pauperies,neque mors, neque vincula terrent, qui fortis reſponſare.i.obuiare,& reſiſtere cupidinibus i.cupiditatibus,& affectionibus ſuis, & fortis contemnere.i.ad contemnendum. (Eſt autem locutio de qua Alexander,hanc olim pulchram veteres dixere figuram) honores.ſ.extraneos,non tamen cauſam eorum quæ virtus eſſe debet. & exiſtens in ſeipſo totus teres,atque rotundus.i.ex omni parte totus, ne quid externi valeat morari.i.inhærere, per leue.i.propter leuitatem.i.politiam ac glabritatem (huius contrarium eſt aſperum, quia primam cõ ducit) in quem fortuna ruit ſemper manca.i.impotens. hic Horati,Potes ne cognoſcere quid.i.aliquid ex his vt proprium,q.d. non, quia mulier poſcit te quinque talenta, pro nocte.ſ.vna, vt Lais ſolebat,& vexat te & perfundit te gelida ſupp.aqua,repulſum foribus.i.à foribus ſuis,& vocat te rurſus, eripe liber.i.ſi es vere liber,colla tua turpi iugo (nihil cui turpius quam à meretrice ſubiugari) & age dic ſup.tunc ego ſum liber, ſed tu non quis .i.non vales,à quo,quis,enim pro qa,dominus non leuis.i.non mitis,ſed durus,& rigidus, videlicet amor turpis vrget mentem tuam, & ſubiectat tibi laſſo acris ſtimulos (acris autem in accuſandi caſu numero plurali etiam latine ponitur quia genitiuus ium habet) & verſat.i.frequenter vertit, & impellit te negantem .i.ſi forte ad tempus negaueris. In carmine illo Virgiliano. Vir bonus & ſapiens, latius hunc locum in ſiluis noſtris explanauimus,quas qui non habet,ſciat rotundum cum ſit ſphæricæ.i.vndique circularis figuræ eſſe perfectum,& ita Deus totum vniuerſum tale fecit,extra quod ſecundum philoſophum nihil eſt,& in quo ſecundum eundem nihil deeſt,cum non ſit dare vacuum. veruntamen,quia res minima rotunda eſſe poteſt, vt pupilla culicis,ne ad iuſtam menſuram quid deſit adiecit teres, quod longitudinẽ,& proceritatem addit. Et notus plebeius verſiculus,Haſtam dic teretem,pomum dic eſſe rotundum. Notaq́. eſt Biantis ſententia,Sapientem omnia ſua ſecum ferre,virtutem.i.& ſapientiam, quæ ſua.i.propria cuiuſque bona ſunt. [Vel cum Pauſiaca &c.) Obijcit alia genera ſtultitiæ domino ſuo dicens illum non minus peccare. Ordo eſt. Vel,id eſt etiam, ò inſane cum tu torpes.i.ſtupidus inhæres, & moraris in tabella Pauſiaca.i.à Pauſia depicta,qui optimus artifex fuit,qui.i.in quo peccas minus,atque.i.q̃ ego,cum.i.quando miror placide.i.cũ quiete,poplite contento a curſu.ſ.quo miſſus eram. (Acron tamen etiam alium ordinem inuuit, vt.ſ.intelligatur. de poplite gladiatoris contento in dimicando prœlia.i.certamina,Fului.i.Fuluij,& Rutubæ gladiatorum, aut Laui, picta.i.depicta, in pariete.ſ.ædium priuatarum, rubrica.i terra rubra, aut carbone, ſic inquam picta velut ſi ipſi viri mouentes arma pugnent re vera,hoc eſt ſeriant, & vitent ſup.ictus ferientis ? Dauus ſup.dicitur nequam,& ceſſator,at.i.ſed,ipſe.i.tu,audis ſupp.dicentes, ꝙ es ſubtilis & callidus iudex veterum ſup. rerum. Quaſi dicat non minus vitij eſſe ſtupere in re precioſa, quam vili cum non minus rem exprimant rudiur, q̃ artificioſe depicta. Si ego ducor.i.trahor,libo fumante.i.auiditate libi fumantis,nil ſup.reputor.i.homo nihili, ingens virtus atque animus reſponſat tibi in opimis cœnis.i. tu diceris habere magnificentiam, & magnanimitatem pro magnitudine cœnarum, Cur obſequium.i.indulgentia ventris, eſt pernicioſius mihi,q̃ ſup.tibi, ꝙ autem pernicioſius.i.magis nociuum eſt,patet enim pro quia,ego plector.i.cædor tergo, qui.i.in quo,tu impunitior.i.minus ? captas.i.ſectaris, & frequenter ſumis,illa obſonia.i.illos cibos. (Quidquid enim præter panem eſtur,obſonium dicitur) quæ nequeũt ſumi.i.abſumi pauco ſup. precio ? q.d.in nullo impunitior ſumis precioſa obſonia quam ego vilia. Nempe,id eſt quia certe,epulæ petitæ ſine fine,id eſt modo,& menſura,hoc eſt immodeſte, immarceſcunt.ſ.in ſtomacho, vbi digeri non poſſunt pedes illuſi.i.decepti onere ſtomachi,recuſant ferre corpus vitioſum.i.vitijs,hoc eſt crapulis plenum. An.i.nunquid,hic puer peccat qui mutat.i.commutat ſub noctem.i.tempore cœnæ paulo ante noctem,vuam ſtrigili furtiua.i.qui emit vuam ſtrigili,quam furatus eſt in balneo(eſt enim inſtrumentum quo cutis ſtringitur) & qui vendit prædia parens gulæ nil habet ſeruile.i.ad ſeruum pertinens ? q d. plurimum habet. Adde quòd tu idem non potes eſſe tecum.i.in tranquillitate,aut firmo propoſito,horam.i.per tempus vnius horæ, & ꝙ non potes ponere.i diſponere recte ocia, & tu vitas teipſum, vt erro fugitiuus. (Erro dicitur qui vagatur,& errat. Multa enim nomina ſimilia verbis. vt erro, manduco, mando, comedo,cachinno,lurco palpo,& ſimilia. Declinantur autem hic erro erronis. dicuntur planetæ errones latine, cum tamen ſecundum Plinium nihil minus errent) quærens.i.conans,iam.i.aliquando, fallere.i.amouere curam vino iam.i.aliquando, ſomno.i.aliquãdo potando, aliquando dormiendo. (Iucunde dicit fallere curam. Nam cura dicitur eo quòd cor vrat ſecundum Seruium, qui ergo ſopit cogitationes ſuas ita vt non det eis locum, videtur quodammodo curam fallere) quærens inquam fruſtra.i.ſine effectu. nam ipſa cura atra.i.nociua,& moleſta,& comes.i.comitatrix,premit, & ſequitur te fugacem.i.aſſidue fugere tentãtem. Hæc a Dauo Horatij obijciuntur,quibus is capitur, qui ſe talem ſentit. Nam Poëta ne in ſe admittere huiuſmodi vitia putetur fingit ſe iratum dicens, Vnde mihi lapidem ? Sicut enim ſæpe dixi,& potiſſimum in præambulis Perſianis dicturus ſum, dãda eſt doctori opera, ne culpa redarguat ipſum. Veruntamen quia Satyrici Satyros deos imitantes petulantes ſunt, iocoſa, & ridicula quædam fatentur,ſed non grauia ſcelera. neque hic obiecta pernicioſe ſunt,veruntamen Poëtæ turpia. dicit ergo, vnde ſup.acquiram mihi lapidem ? Reticet verbum propter iram moris eſt enim iraſcentium imperfectum habere ſermonem. Reſpondet Dauus, Quorſum eſt opus ſup. tibi lapidem ? Addit poeta, Vnde ſupple acquiram mihi ſagittas ? Ad quod Dauus,aut homo hic inſanit, aut facit verſus, quod etiam inſanus facit. Et Horatius, Ni.i.niſi, tu rapis te hinc ocyus.i.celeriter tu accedes,aut accedas, agro Sabino nona opera.i.nonus operarius, quia iam octo ſunt.

MITTERET in pyrgum) Quæri ſolet ab eruditis quid ANTO. ſignificet hic pyrgus. Nanque non pauci ex eruditionibus pyr- SABEL. gum eſſe dixerunt alueolum, hoc eſt tabulam luſoriam quam & fritillum appellari exiſtimauerunt. in quo duplici errore labuntur, cum neque pyrgus ſignificet alueolum, neque alueolus pro fritillo accipiatur. Nos autem pyrgũ eſſe dicimus illud vaſculum. quo coniecti tali agitati mittuntur,cuius effigies inſtar turriculæ eſt,vnde nomen mutuatur. Pyrgos enim græce, turris latine ſignificat. Martialis latino verbo vti maluit,& turriculum appellauit. Nanque in Apophoretis lemma eſt turriculæ,quæ in eodem ſignificatu,quo pyrgum accepit Horat. &c.

NON dices hodie quorſum hæc tam putida tendant) Qui- GLAR. dam tandem legunt portendant. Ceterum Acron ait Horatij eſſe,verba cum poſſint etiam ſerui eſſe, tanquam mirantis heri ſilentium. [Etenim fateor me dixerit ille) Quaſi Horatij verba ſunt, inquit Acron. Porphyrion autem ait,ſeruum hoc dicere ſub Horatij perſona,quod mihi quoque probatur,q.d.ſeruus tanto melior ſum te,quod fatear meum peccatum, cum tu hoc non farearis,immo verbis decoris obuoluas vitium. [Peccat ne ſuperne) Porphyrion exponit,quia ſuperior peccet. Landinus, quaſi leuius Doct. putat ſuperne pro externe poſitum, q d. non peccat palam. Et ſanè poeta conatur oſtendere mulierem imbecillitate, non dedita opera peccare. [Quis nam igitur liber) Acron ait eſſe Horatij verba. Sed poſſunt etiam ſerui Daui eſſe tanquam ſecum ratiocinantis apud herum. Neque enim herus nunc tam placidus eſt, vt ab Dauo doceri velit. Quippe qui paulo poſt & lapidem,& ſagittas poſtulet. [Vel cum Pauſiaca torpes inſane tabella) Pauſiæ pictoris meminit Plin. lib.xxj.cap.ij. Porro quæ ſequuntur verba ambigua ſunt, Quod quidam Fuluium Rutubam,ac Placideianum gladiatores fuiſſe exiſtimant, quos in pariete pictos Dauus aſpexit, quo ſenſu Acron videtur expoſuiſſe illud,contento poplite. Alij hos tres pictores fuiſſe eius temporis putant,quorum picturam ſit admiratus Dauus. Cauſam addunt, quod antea Pauſiæ fiat mentio veteris pictoris, nunc horum vt nouorum. Et ſanè laudem annexam habet

hæc pictura, Panſiæ nullam, niſi quod vetuſta ſit. Vnde egregie ſeruus heri iudicium irridet, cum non omnino vetera ſint meliora. Contento autem poplite intelligo Satyricos, aut iocoſe dictum in Placideianum, contractum altero crure. Badius ſeparat Placideianum in aduerbium placide ac ianum, Cur ego non ſcribo.

A R G V M E N T V M.

Fundanium amicum alloquitur, qui Naſidieni Epicurei conuiua fuerat, ſectam ridens, & importuunum luxum. Nam honeſtos, & ſordidos eodem conuiuo acceperat.

S A T Y R A VIII.

V T Naſidieni iuuit te cœna beati?
Nam mihi quærenti conuiuam, dictus here illic
De medio potare die. Sic, vt mihi nunquam
In vita fuerit melius. da, ſi graue non eſt:
Quæ prima iratum ventrem placuerit eſca.
In primis Lucanus aper, leni fuit auſtro
Captus, vt aiebat cœnæ pater. acria circum
Rapula, lactucæ, radices, qualia laſſum
Peruellunt ſtomachum, ſiſer, alec, fecula coa.
His vbi ſublatis, puer alte cinctus, acernam
Gauſape purpureo menſam perterſit: & alter
Sublegit quodcunque iaceret inutile: quodque
Poſſet cœnanteis offendere: vt Attica virgo.
Cum ſacris Cereris, procedit fuſcus Hydaſpes
Cecuba vina ferens, Alcon chium maris expers.
Hic herus, Albanum Mœcenas, ſiue Falernum
Te magis appoſitis delectat: habemus vtrunque.
Diuitias miſeras. Si quis cœnantibus vnà
Fundani pulchre fuerit tibi, noſſe laboro.
Summus ego, & propè me Viſcus Turinus, & infra,
Si memini, Varius, cum Seruilio Balatrone
Vibidius: quos Mœcenas adduxerat vmbras.
Nomentanus erat ſuper ipſum, Porcius infra,
Ridiculus totas ſimul abſorbere placentas.
Nomentanus ad hoc, qui ſi quid forte lateret,
Indice monſtraret digito. nam cetera turba,
Nos inquam, cœnamus aueis, conchylia, piſceis
Longe diſſimilem noto celantia ſuccum
Vt vel continuo patuit: cum paſſeris, atque
Inguſtata mihi porrexerit illa rhombi
Poſt hoc me docuit melimela rubere minorem
Ad lunam delecta. quid hoc interſit: ab ipſo
Audieris melius. tum vbidius Balatroni.
Nos niſi damnoſe bibimus: moriemur inulti.
Et calices poſcunt maiores. vertere pallor
Tum * Parochi faciem nil ſic metuentis, vt acreis
Potores: vel quod maledicunt liberius: vel
Feruida quod ſubtile exſurdant vina palatum.
Inuertunt Aliphanis vinaria tota
Vibidius, Balathroque, ſecutis omnibus imis.
Conuiuæ lecti nihilum nocuere lagenis.
Affertur ſquillas inter murena natanteis
In prima porrecta. ſub hoc herus, hæc grauida, inquit,
Capta eſt, deterior poſt partum carne futura.
His mixtum ius eſt oleo, quod prima Venafri
Preſſit cella: garo de ſuccis piſcis Iberi,
Vino quinquenni, verum citra mare nato,

ASC. V T te Naſidieni &c.) Fundanium, vt dixi, amicum poëta interrogat de cœna Naſidieni, quã Mæcenati, ſodalibusque, ac ſcurris eius parauerat. In qua re nonnihil, vt ſolet, Mœcenatem taxat, ſed in perſona aliena, quaſi ipſe id non ageret. Ordo eſt, & ſunt verba Horatij. O Fundani, vt. i. qualiter cœna Naſidieni beati. i. diuitis (aut poti' ſm Epicureos, beate viuẽtis, eo ꝙ eſt voluptatibus indulgens. Creditur enim præcepta prius à Catio recitata tradidiſſe) iuuit. i. delectauit te? quæro ſupp. hoc à te, tanquam ab experto. nam tu dictus es a familiaribus. ſ. tuis, mihi quærenti conuiuã: potare. i. ꝙ potares, here. i. heri, illic. ſ. apud Naſidienum, de medio die. i. incipiendo à meridie vſque ad cœnam. Reſpondet Fundanius, Sic ſup. iuuit, vt nũquam fuerit mihi in vita. i. quã diu vixi melius. Horatius Dic, aut Da, ſi non eſt graue. i. moleſtum, quæ eſca placauerit. i. ſedauerit prima, ventrem iratum. i. famelicum. Reſpondet Fundanius: In primis fuit aper Lucanus captus in leni Auſtro, quia Auſtro ſtante tenereſcunt carnes, & niſi abſumantur putreſcunt, vt. i. ſm ꝙ pater cœnæ. ſ. Naſidienus aiebat. hoc prudenter addit Fundanius, ne ſe quoque lautitiarum ſtudioſum prædicet. Acria rapula fuerunt ſup. circum. i. in circuitu, & lactucæ, & radices, & ſupple talia qualia peruellunt. i. irritant, ſtomachũ laſſum, videlicet ſiſer, alec, fecula Coa. i. omne genus gari ac muriæ. vbi. i. poſtquam, his. ſ. dictis obſonijs, ſublatis. i. amotis, puer cinctus alte vt ſit expeditior, perterſit. i. vndique terſit, menſam aceruam. i. ex acere arbore precioſa factam, & hoc Gauſape. i. panno villoſo, purpureo. i. purpurei coloris, & alter. ſ. puer, ſublegit. i. clanculum & ex ordine abſtulit de menſa quodcũque iaceret inutile. i. ſuperfluum, que pro &, quod poſſet offendere cœnantis (accuſatiuus eſt). i. cœnãtes, Hydaſpes, puer denominatus à fluuio Parthos pertranſeunte, fuſcus. i. fuſci coloris more patriæ ꝓcedit ferens Cecuba vina, vt. i. quemadmodum, virgo Attica. i. Athenienſis, ſup procedit, cum ſacris Cereris. i. ferens ſacra Cereris in capite, ea enim leniſſime incedebat. Alchon. i. alter miniſter, procedit ferẽs Chium ſup. vinum, expers maris. i. non habens corruptionem, aut admixtionem aliquam ex mari, licet ſit per mare vectum. Hic. i. hoc loco, herus. i. dominus conuiuij ſup. dixit. O Mœcenas, ſiue Albanũ ſupp. vinum, ſiue Falernũ delectat te magis appoſitis. i. ꝙ vina appoſita, Cecuba, & Chia, nos habemus vtrunque. i. liuenter afferemus. Inter clamat Poëta modeſte. vnde non addit O, quod vehementiam notat, dicens: Miſeras diuitias quæ. ſ. hominem perditum faciunt, & de illis ſe iactantem (& id potius dixero ꝙ quod Acron) Sed, aut ſi, ò Fundani, ego laboro noſſe. i. ſcire, pulchre. i. ex ordine, quis cœnantibus. i. de cœnãtibus fuerit tibi vna. i. pariter in eo conuiuio. Reſpondet Fundanius, Ego ſup. fui, ſummus. i. in ſummo loco vnius lecti, & Viſcus Thurinus ex oppido Thurio, qđ eſt in Calabria ſup. fuit prope me, & infra ſup. Viſcũ. i. tertius in ordine fuit, ſupp. ſi memini: Varius Poëta ille Lyricus, & cum Seruilio Balatrone homine perditæ gulæ fuit Vibidius alius paraſitus: quos Mœcenas adduxerat vmbras. i. ſcænicos viros, qui mimos, & ſcurras agerent. Nomentanus, prodigus ille ſæpe notatus ab • Horatio, erat ſupra ipſum. ſ. Vibidium: Porcius, alius perditus homo, erat ſup. infra ipſum, exiſtens ridiculus. i. cum riſu perditus: abſorbere. i. ſorbendo abſumere ſimul totas placentas Nomentanus ſupp. erat aduocatus ad hoc qui. i. vt, monſtraret digito indice. i. indicãte, ſi forte qd. i. aliquid lateret. Erat enim peritus obſoniorum, vt qui in eis totum patrimonium ſuum abſumpſerat, & ita erat à Naſidieno adhibitus, vt precium ferculorum indicaret. Nam cetera turbam, inquam. i. dico nos qui non ſumus gulæ proceres: nec earum rerum ſtudioſi, cœnamos aues, conchylia, piſces celantia. i. occultantia, & in ſe continentia ſuccum, qui ſaporum ſedes eſt, diſſimilem longe noto. i. familiari, & conſueto nobis, & adeo incognito nobis, & propterea niſi fuiſſet adhibitus qui valorem obſoniorum indicaſſet, perdidiſſet dominus conuiuij expenſas ſuas. Nam ſi ruſticus turdum pro mergo comœdit, operam, & expenſas perdiderit, qui appoſuit.) diſſimilem dico noto, vt. i. quemadmodum patuit, vel. i. etiam, continuo. i. ſtatim, cum. i. poſtquam, porrexerit. i. miniſtrauerit mihi, ilia paſſeris. i. illius piſcis. (Nã paſſer etiam piſcis eſt. Ilia autẽ ſunt inteſtina. quæ in piſcibus pinguia, & lautiora eſſe ſolent, vnde

• Qui ſumptũ præbet, & cõuiuas paſcit hoc loco

Dum coquitur: coćto Chium ſic conuenit, vt non
Hoc magis vllum aliud: pipere albo, non ſine aceto,
Quod Methymnæam vitio mutauerit vuam.
Erucas virideis, inulas ego primus amaras
Monſtraui incoquere, illotos Curtillus echinos,
Vt melius muria quàm teſta marina remittat.
Interea ſuſpenſa graueis aulæa ruinas
In patinam fecere trahentia pulueris atri,
Quantum non Aquilo campanis excitat agris.
Non maius veriti, poſtquam nihil eſſe pericli
Senſimus: erigimus. Rufus poſito capite, vt ſi
Filius immaturus obiſſet: flere. quis eſſet
Finis? ni ſapiens ſic Nomentanus amicum
Tolleret. heu fortuna, quis eſt crudelior in nos
Te deus? vt ſemper gaudes illudere rebus
Humanis. Varius mappa compeſcere riſum
Vix poterat. Balatro ſuſpendens omnia naſo,
Hæc eſt conditio viuendi aiebat: eoque
Reſponſura tuo nunquam eſt par fama labori.
Te ne, vt ego accipiar laute, torquerier omni
Solicitudine diſtrictum? ne panis aduſtus,
Ne male conditum ius apponatur? vt omnes
Præcincti recte pueri, comptique miniſtrent?
Adde hos præterea caſus: aulæa ruent ſi;
Vt modo: ſi patinam pede lapſus frangat agaſo.
Sed conuiuatoris, vti ducis, ingenium res
Aduerſæ nudare ſolent: celare ſecundæ.
Naſidienus ad hæc: tibi di, quæcunque preceris,
Commoda dent: ita vir bonus es, conuiuaque comis.
Et ſoleas poſcit. cum in lecto quoque videres
Stridere ſecreta diuiſos aure ſuſurros.
Nullos his mallem ludos ſpectaſſe: ſed illa
Redde age, quæ deinceps riſiſti. Vibidius dum
Quærit de pueris, num ſit quoque fracta lagæna?
Quod ſibi poſcentis non dentur pocula: dumque
Ridetur fictis rerum Balatrone: ſecundo
Naſidiane redis mutatæ frontis, vt arte
Emendaturus fortunam. deinde ſecuti
Mazonomo pueri magno diſcerpta ferentes
Membra gruis ſparſi ſale multo, non ſine farre,
Pinguibus & ficis paſtum iecur anſeris albi,
Et leporem auulſos, vt multo ſuauius, armos,
Quàm ſi cum lumbis quis edat. tum pectore aduſto
Vidimus & merulas poni, & ſine clune palumbes.
Suaues res, ſi non cauſſas narraret earum; &
Naturas dominus: quem nos ſic fugimus vlti,
Vt nihil omnino guſtaremus: velut illis
Canidia afflaſſet peior ſerpentibus Afris.

vnde Iuuen. Vis frater ab illis Ilibus) Atque ilia rhombi alterius piſcis in ſummo precio tunc temporis habiti, inguſtata mihi.ſ.quę nunquam ante guſtaueram. Et ita quia ſe lautitia rum imperiū fateatur potius dixero poëtam quam equitem, quia ſobrietas potius poëtæ quam equiti competit potiſſimum cū in prima huius dictus ſit Poëta elegans eſſe.[Poſt hęc me docuit, proſequitur eandem rem Fundanius dicens, Nomētanus docuit me poſt hæc.ſ.dicta, melimela.i.illos dulces fructus, rubere melius delecta.i.cū delecta capta, ad Lunam minorem.i.cum imminuta eſt. quid hoc.ſ.quòd ad minorem Lunā, & non ad plenam delegantur interſit .i. referat, diſces tu melius ab ipſo.ſ.Naſidieno. Tum .i. poſtquam, cibis refecti ſunt, Vibidius ſcurra, & paraſitus, dixit ſupp. Balatroni, nos moriemur inulti .ſ. de iſto apparatu, niſi bibimus damnoſe .ſ. vſque ad ægritudinem cerebri noſtri, & iacturam domini. Et ſup. hoc dicto, poſcit, aut poſcunt, calices maiores .i. pocula maiora. pallor, indicium timoris, vertere ſupple cœpit, vel vertere .i. vertebat, tum.i.tunc, faciem Parochi .i. domini conuiuij (qui vt Parochus ligna, ſalem, & aquam præbebat) metuentis nil .i.nihil ſit, vt potores acres.i.vehementes, vel q .i. quia, poti .ſ. maledicunt liberios (vnde dictum eſt in j lib. Serm. Sæpe tribus videas lectis cœnare quater nos: E quibus vnus auet quamuis aſpergere cunctos, Præter eum qui præbet aquam, poſt hunc quoque potus) vel quòd feruida vina exſurdant.i.ſurdū, & ſine guſtu faciunt, palatum ſubtile.i.tenerum, & ideo corruptile, vel quod ſubtile eſſe debet pro diiudicandis cibis. Vibidius, & Balatro paraſiti illi vehementes potores, inuertunt .i. euacuant, tota vinaria ſup. vaſa, quibus vina allata ſunt, aliphanis.i.poculis maioribus a loco ſic dictis, & hoc omnibus, qui in eo lecto erant, ſecutis, id eſt ſequentibus. conuiuæ imi.i.in fimi lecti, nihilum nocuere lagenis, id eſt modeſte biberunt. Murena, id eſt piſcis ille affertur in patina, porrecta, id eſt extenſa inter ſquillas alios piſces, narrantes.ſ.in iure ſuo. Herus.i.dominus conuiuij.ſ.Naſidienus, inquit ſub hoc, id eſt cum illa afferretur, hæc.ſ.murena capta eſt grauida, future deterior carne, id eſt minus bonam carnem habitura, poſt partum, id eſt poſtquam peperiſſet. His ſupple piſcibus, eſt ius mixtum oleo, quod prima, id eſt laudatiſſima cella, Venafri, illius oppidi circa quod laudatiſſimum naſcitur oleum, preſſit, & ſupple garo.i.liquamine, aut ſalſamento de ſuccis piſcis Iberi, id eſt mari Ibero capti, & ſup. vino quinquenni.i. quinque annorum, verum.i.ſed nato.i.producto citra mare, hoc eſt in Italia, Chium ſup. vinum, conuenit.i.concordat ſic Coo: ſup. vino: dum.i.quandiu coquitur, vt vllum ſup. vinū, non conueniat ſup. magis, hoc.i.q̄ hoc.ſ.Chium vinum, & mixtum ſup. albo pipere, non ſine.i.cum aceto, quod mutauerit vitio.ſ.acoris, ſeu aciditatis, vuam Methymneam, ab vrbe Lesbi, vbi optimum fit vinum, ſic dictam. Ex optimo enim vino ſolet fieri optimum acetum. Ego, inquit, Naſidienus, docui primus incoquere inulas amaras.i.quas coquendo in illo vino amaras facio, vt appetitum excitent, Cotillus, aut Curtillus, ſup. monſtrauit, vt .i. qualiter, muria remittat.i.temperet, echinos ſup. piſces, illutos, aut illotos.ſ.ſalſedine, melius.i.cōmodius, quàm teſta marina.i.quam liquamen factum de piſce marino teſtato. Sunt qui aliter intelligant, ſed ſuus cuique ſenſus eſt. Interea ſuſpenſa &c. id ferè contingit, vt dum feſtiui, ac læti eſſe cupimus, aliquid moleſtiæ intercidat ſed iucundiſſima eſt narratio, quæ rebus ridiculis graues ſententias intermiſcet. Ordo eſt. Interea dum ſic gloriabundus inuenta ſua narraret Naſidienus, aulæa.i.veſtes intertextæ (cuiuſmodi ſunt tapeta, quæ tamē propeie ſunt dum ſubſternuntur, ſicut aulæa quæ in aulis ſuſpenduntur) ſuſpenſa .i. ſurſum penſa ad arcendos pulueres, fecere.i.fecerunt, graues ruinas .i. caſus, in patinam .i. vas eſcarium, trahentia ſup tantum atri.i.immundi, & nigri pulueris, quantum ſup. pulueris Aquilo.i.ventus ille impetuoſus, nō excitat .i. commouet in agris Campanis, qui tenoſi ac puluerulenti ſunt. Nos .ſ. conuiuæ, veriti grauius ſup. periculum, vi delicet ruinam totius triclini, poſtquam ſenſimus nihil pericli, pro periculi eſſe, erigimur, & animo, & corpore, qui compreſſi, & attoniti eramus. Rufus .ſ. Naſidienus rex conuiuij, flere ſupple cœpit, aut flere .i. flebat, capite poſito .i. inclinato, vt.i.quemadmodum, ſup fleret, ſi filius obiſſet immaturus .i. morte immatura Quis eſſet finis ſupple flendi? q.d. nullus, ni.i.niſi. Nomentanus ſapiens .i. peritus aſſentator, tolleret, id eſt erigeret conſolando amicū .ſ. Naſidienum, ſic.i.talibus verbis. Heu fortuna, quis Deus eſt crudelior in nos .i. in genus humanum, te, id eſt quàm tu? q.d. nullus, vt .i. qualiter (admirantis eſt) tu gaudes ſemper illudere rebus humanis. hæc grauis eſt ſententia de rebus ridiculoſis. Vnde Varius poëta vix poterat compeſcere.i.continere riſum, mappa, quam.ſ.in os ingerebat, aut mordebat. Balatro paraſitus nequam ſuſpendens omnia naſo.i.vafre irridens, ita q ſic ſuſpenſe loqueretur, vt neſcias ſerio, an ioco id dixerit, aiebat, Hęc.i.huiuſmodi.i.dubia, & infortunio ſubiecta eſt conditio viuendi, eoque.i.& ideo fama par.i.æqualis nunquam eſt reſponſura tuo labori.i.nunquam famam conſequeris æqualem laboribus tuis. Te ne.i.nunquid ſup. ęquum, aut iuſtum, aut dijs placitum eſt te torquerier, pro torqueri.i.cruciari, vt ego accipiar laute.i.ſplendide, & opipare, te inquam diſtrictum.i.anguſtiatum omni ſolicitudinis, ne panis ſup. ſit aduſtus, vel ne quis apponatur aduſtus, & ne ius apponatur male.i.indecenter conditum, & vt omnes pueri miniſtrent præcincti, & compti recte?

Adde præterea .i. præter alias ſollicitudines ſuas, hos .i. huiuſmodi, caſus .i. inſortunia (ſed bene alludit ad caſum aulæorum quæ ceciderant) ſi aulæa ruant .i. decidant, vt modo ſup. ruerunt, aut deciderunt. Et ſi Agaſo .i. rudis miniſter, vt ſolent eſſe Agaſones .i. mulorum equorum ve aut aſinorum directores, lapſus pede, frangat patinam .i. vas eſcarium patens, & forte fictile, quia cibus in eo minus contrahit malum ſaporem. Sed res aduerſæ ſolent nudare .i. reuelare, & manifeſtare oculis quaſi nudum qui prius tectus erat obijcere, animum conuiuatoris .i. conuiuia parantis, vti .i. ſicut ducit ſupple animum nudare ſolent, & ſecundæ .i. proſperæ. ſupple res, ſolent cœlare animum conuiuatoris, & ducis, quia fortitudo in aduerſitate potiſſimum perſpicitur, quamuis iuuenes temperatiores in aduerſis quàm lætis. [Naſidienus ad hæc &c. ita ſuſpenſo naſo dixerat Balatro ſuperiora, vt Naſidienus ſe vere laudatum putaret. vnde ſequitur, Naſidienus ſupple reſpondit ad hæc, ſupple dicta Balatroni, O Balatro amice, dij dent tibi quæcunque commoda precaris, aut preceris, ita .i. in tantum es, tu vir bonus, & comis .i. concinnus conuiua. Et ſupple hoc dicto poſcit ſoleas .i. crepidas ſuas, qua eauerat cum torum conſcenderet, tum .i. poſtquam, habitis ſoleis diſceſſerat, tu videres .i. quilibet qui ad eſſet videre poſſet, ſuſurros diuiſos .i. ex diuerſa parte ortos, ſtridere .i. ſtridorem facere (Eſt autem hic á ſtrido tertiæ coniugationes, non á ſtrideo ſecundæ, quia penultimam corripit) in aure ſecreta in quocunque lecto .ſ. Triclinij. Reſpondet Horatius. Ego nullos .i. non vllos, ego non mallem .i. magis vellem, ſpectaſſe vllos ludos bis .i. quam hos quos mihi narras. Sed age redde illa quæ riſiſti deinceps. Reſpondet Fundanius, Vibidius paraſitus ille dum quærit, id eſt percontatur de pueris num .i. nunquid, lagena ſit quoque .i. etiam fracta quod .i. quia pocula .i. potus, non dentur ſibi poſcenti .i. petenti, que pro &, dum, id eſt quando, Vibidius .ſ. quia ſcurram ſcurra ridet, ridetur Balatrone fictis .i. fictitijs rerum, hoc eſt rebus fictis. O Naſidiene tu redis ſecundo .i. iterum, frontis mutatæ .i. habens frontem mutatam, hoc eſt hilariorem, vt .i. tanquam, emendaturus arte .i. induſtria fortunam. deinde pueri .i. miniſtri ſecuti ſupple ſunt, ferentes .i. apportantes, magno mazonomo .i. lance ſic dicta, membra diſcerpta gruis ſparſi multo ſale, non ſine farre, & iecur albi anſeris paſtum .i. enutritum pinguibus ficis, & armos leporum (de quibus dictum eſt, Fœcundi leporis ſapiens ſectabitur armos) auulſos, vt .i. tanquam multo ſuauius .i. rem multo ſuauiorem, quam ſi quis edat cum lumbis .i. cum poſteriori parte. tum .i. deinde, vidimus & .i. etiam, merulas dari adoſto pectore, & palumbes ſine clune, appoſitorie res ſuanis .i. ſoaues, ſi dominus .ſ. Naſidienus, non narraret .i. narrauiſſet, cauſas earum ſupple rerum. Cauſæ autem erant, quia dixit conſeruatas eſſe tantum, quòd medium earum eſſet putrefactum, quia nunc quoque multis viſum eſt nihil ſatis tenerum. aut delicatum, niſi ſit ſemi putidum, quem ſupple dominum, nos vlti .i. ſumentes vltionem (cum enim ſummæ laudis putares laute paraſſe cibos conuiuis gratos, nihil ei triſtius poterat accidere, quam contemptis cibis conuiuas auſugere vltionis ergo genus eſt cibos corruptos non attingere) nos ergo vlti fugimus ſic, vt nihil omnino guſtaremus, velut Canidia, illa venefica Neapolitana de qua prius dictum eſt, exiſtens peior, id eſt veneno ſior ſerpentibus Afris, qui tamen venenoſiſſimi ſunt, efflaſſet, id eſt flatum venenoſum inſpiraſſet, illis ſupple cibis ſemicorruptis.

C OE L. R H O D.

CÆCVBA vina ferens) Vt cuiuis nodus iſte pateat, cuiuſdam piſcatoris viſum eſt apponere oraculum percelebre, eſſe Dionyſium demergendum in mare. Id autem ſignificabat, vino marinam aquam affundi oportere. Facit enim ea defecatius vinum, firmius, & incorruptius. Quoniam aquæ marinæ ratio videri poteſt eo, quod frigiditatem illius exigat caliditas innata, quæ maxime vini reſtinguit vim, corrumpitque. Quod & Plin. lib. xiiij. cap. xix. probat. Nec non Varro, cum circa Liberum patrem delphinos ſcribit verſari. Aſt vina eſſe quædam, quæ non patiantur admixtionem aquæ his prædictis verba Horat. docet. Cœl. lib. xiiij. cap. viij.

ALDVS MANVTIVS.

ADDVXERAT vmbras) Vmbra pro conuiua nonnunquam accipitur, vt hic. Eſt enim ordo. Summus ego, (eram in menſa) & prope me Viſcus Thurinus, & ſi memini infra, erat, Varius, & Vibidius cum Seruilio Balatrone. Nomentanus erat ſoper Mœcen. Porcius ridiculus abſorbendo totas placentas, erat, infra. Nomentanus ad hoc, vt digito indice monſtraret ſi quid (cibi ſuauis) forte lateret. Quos ipſe Mœcenas adduxerat vmbras, hoc eſt, ſecum duxerat ad conuiuium. Conuiuæ autem vmbræ dicuntur, quod ſequantur inuitatos in conuiuium, non ipſi etiam inuitati, vt vmbra corpus.

G L A R E A N V S.

ALCON Chium maris expers) Ergo expers, inquit Acron, quod per terram, non per mare aduectum eſt, quaſi ex inſula vnum illud volauerit .ſ. Rectius Badius hoc exponit, maris expers .i. non habens corruptionem, aut admixtionem aliquam ex mari. [Summus ego, & prope me Viſcus) Conuiuas octo nominat Fundanius, ſe in ſummo, ab altero autem latere Viſcum, & Varium, & Vibidium cum Seruilio Balatrone. Ab altero rurſus latere Mœcenatem cum duobus vmbris Nomentano ac Portio, è quibus Nomentanus ſupra Mœcenatem ſedebat, proxime Fundanium, vt ex ſequentibus clarius patet, quippe qui Fundanium gulæ miſteria tam anxie doceret. Quare ego diſtinguendum puto poſt Vibidius. Nam ſequentia, Quos Mœcenas adduxerat vmbras, de Nomentano ac Portio intelligenda, non de Seruilio ac Vibidio, etiam ſi in Porphyrionia commentario aliter legitur, ea tamen corrupta ſunt, vt noſtri habent libris.

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM

LIBER PRIMVS.

AD MOECENATEM.

PRima dicte mihi, ſumma dicende Camœna:
Spectatum ſatis, & donatum iam rude quæris
Mœcenas iterum antiquo me includere ludo.
Non eadem eſt ætas, non mens. Veianius, armis
Herculis ad poſtem fixis, latet abditus agro:
Me populum extrema toties exoret arena.
Eſt, mihi purgatam crebro qui perſonet aurem:
Solue ſeneſcentem mature ſanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus, & ilia ducat.
Nunc itaque & verſus, & cetera ludicra pono:
Quid verũ, atque decẽs curo, & rogo: & oĩs in hoc ſum:
Condo, & compono, quæ mox depromere poſſim.
Ac ne forte roges, quo me duce, quo lare tuter.
Nullius addictus iurare in verba magiſtri, *
Quo me cunque rapit tempeſtas, deferor hoſpes,
Nunc agilis fio, & verſor ciuilibus vndis
Virtutis veræ cuſtos, rigiduſque ſatelles:
Nunc in Ariſtippi furtim præcepta relabor.
Et mihi res, non me rebus ſubmittere conor.
Vt nox longa, quibus mentitus amica; dieſque
Longa videtur opus debentibus; vt piger annus
Pupillis, quos dura premit cuſtodia matrum:
Sic mihi tarda fluunt, ingrataque tempora, quæ ſpem,
Conſiliumque morantur agendi nauiter id, quod
Aeque pauperibus prodeſt, locupletibus æque,
Aeque neglectum pueris, ſenibuſque nocebit.
Reſtat, vt his ego me ipſe regam ſolerque elementis.
Non poſſis oculo quantum contendere Lynceus:
Non tamen icirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia deſperes inuicti membra Glyconis,

ASC. PRima dicte mihi) Mœcenatem (vt dixi) ſummum amicum, atque patronum ſuum alloquitur ſuſcepti operis ratioñe ſubiuncturus, quæ eſt poſitis ludicris, quod verum atque decens curare. In his enim epiſtolis quædam delectantia interſeruntur, ſed nihil obſcœnum, aut lubricum, Satyraq. dignum conſpicitur. Sunt enim omnia caſta, & ſancta, vt ab eo compoſita qui extremam operam ſe muſis impenſurum teſtetur. Epiſtola dicitur ſcriptum miſſiuum, nam ab ἐπιστέλλω, epiſtello, quod eſt mitto, deducitur. in diminutione reperitur hoc epiſtolium. Dicere eſt ex arte loqui. quomodo loquũtur oratores, qui vbi peroraerint dicunt dixi, & ij qui quemuis laudare volunt. vnde dictũ laudatum interpretantur. Sicut in illo Georg. cui non dictus Hylas &c. Poteſt tamen intelligi hic dicte .i. nuncupare in operibus meis, hoc eſt cui opera mea dicaui, & nuncupaui, dicẽs in principio Carminum: Mœcenas atauis edite regibus. & in principio Sermonum, Qui fit Mœcenas. & in alio Sermone, Non quia Mœcenas &c. Tria autem præcipua opera Mecenati nũcupauit, quorum ordinem videtur depinxiſſe ea eius nominis locatione. nam Carminum opus quod adoleſcentiæ, aut ſaltem iuuenili ætati congruit, & ita primum videtur editum, auſpicatus eſt a Mœcenatis nomine, Mecenas atauis &c. Sermonum quod mediocri, quia virili ætati conuenit medium poſuit, & in primi verſus medio idem nomen. Qui fit Mœcenas. Epiſtolarum autem quod graue dixi, & in ſenili ætate edidit, & ſummam Camœnam inſcripſit, ſic nuncupat, vt nõ niſi completis duobus verſibus Mecenatis nomen apponat, vt videre eſt. Artem Poëticam Piſonibus addixit. quo facto docemur magnis viris non niſi digna præſcribere. Prætereaqui in membranis ſcribunt, quia deſcendendo ſcribunt, ſolent primã ſumma, aut ſuprema vocare. vnde in conſuetudine habetur, vt ſupra .i. prius. Hic tamen ſummam Camœnam vltimam vocat, ab aſcendentibus tracta Metaphora. Ij enim cum in ſummo ſunt progredi non poſſunt. Summus ergo progreſſus Camœnarum (nam & pedibus ingrediuntur verſus) erit Horatio præſens opus, vltra quod non progredietur. Hæc rudis in ablatiuo rude, virga eſt ſine ferro, quæ meritis datur .i. ijs qui aut labore, aut ſenio fracti remittebantur ab officio gladiatorio. ideo autem datam putant eis rudem, vt ea dimicantes dirimant tanquam artis periti. Captat autem ſtatim in principio a Mœcenate beneuolentiam ex beneficio ſuo, quia dicit ſe eum dixiſſe .i. laudaſſe in operibus ſuis, & ea merito Mœcenatis, quia dicit adhuc dicendum, quaſi nunquam ſatis laudatus ſit. Comparat ſibi auctoritatem & gratiam, quia ſe ſatis ſpectatum modeſte fatetur excuſatque ſenium (quia omnia fert ætas, animum quoque) quo minus aptus ſit ad carmina ſcribenda. Et ita difficultate negocij, & vtilitate rei, quia non ludicra, ſed ſalubria dicturus eſt, attentum facit lectorem. Et etiam docilẽ ex rerum propoſitione, vt in ſequentibus videbimus. Ordo eſt: O Mœcenas dicte, id eſt nuncupate aut laudate, mihi .i. à me, prima Camœna .i. primo opere carmine conſcripto, & dicende, id eſt laudande, aut nuncupande, id eſt qui dignus es, vt dicaris, ſumma, id eſt vltima Camœna in præſenti opere tu quæris, id eſt petis includere antiquo ludo, id eſt loco exercitationis conſuetæ, hoc eſt exercitio poëtico, me ſpectatum, id eſt cognitum & probatum ſatis, & donatum iam rude, id eſt virga, qua emeriti gladiatores donabantur, hoc eſt ſatis cognitum, & dignum qui remittatur ab officio poëtico, ſicut gladiator donatus rude, remittitur a munere gladiatorio. Ætas non eſt mihi eadem, id eſt eiuſdem roboris, & mens non eſt mihi eadem, id eſt eiuſdem acuminis, aut non eadem placent ſeni quæ iuueni. Veianius, notus gladiator, latet abditus, id eſt occultatus ocio deditus in agro; & hoc armis, ſcilicet gladiatorijs, fixis ad poſtem Herculis vbi arma ſua figebant, qui eis amplius vti nolebant, latet dico, ne exoret, id eſt precetur, hoc eſt ne cogatur precari populum toties in extrema harena (hoc intelligunt quaſi cogatur populum orare, vt fiat emeritus, & rude donetur, ſed iam potius donatum rude dixero cum Herculi arma dicauerit. Ego igitur intelligo emeritos populo petente aliquando in harena exhibitos, vbi victi orabant populum ne ſinat ſe interimi a victore, & ob id confugerant vſque ad extremam harenam, vt manum porrigat) Eſt, ſcilicet philoſophus, aut verius Apollo, id eſt ratio, & iudicium, ſcilicet qui perſonet mihi aurem purgatam, ſcilicet à prauis affectionibus, hoc eſt qui admoneat me hoc modo: O Horatj, ſolue ſanus, id eſt quandiu ſanus es, mature, id eſt tempeſtiue, equum ſeneſcentem, id eſt te vt æquum ſenio confectum, ne ipſe equus peccet, id eſt deficiat, & ſuccumbat, ridendus, id eſt irridendus, ad extremum, id eſt priuſquam perueniat ad metã, & ducat, id eſt trahat ilia crebris anhelationib⁹ defatigatus.

Vide an not. Fr. Rob. ſuper iſto loco.

Nodoſa corpus nolis prohibere chiragra.
Eſt quodam prodire tenus, ſi non datur vltra.
Feruet auaritia, miſeraque cupidine pectus?
Sunt verba, & voces, quibus hunc lenire dolorem
Poſſis, & magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes. ſunt certa piacula, quæ te
Ter pure lecto poterunt recreare libello.
Inuidus, iracundus, iners, vinoſus, amator,
Nemo adeo ferus eſt, vt non miteſcere poſſit,
Si modo culturæ patientem commodet aurem.

tus. Nunc itaque & verſus &c. ludicra pono, facit (vt dicit) auditorem, ſeu lectorem potius attentum ex rerum deſcribendarum maturitate, quia pollicetur hic nihil deſcripturum quod ludicrum ſit, aut inane, ſed ea duntaxat quę ad vitæ perfectionem pertineant. vnde quia in Arte dictum eſt. Aut prodeſſe volút, aut delectare poetę. Aut ſimul & iucunda, & idonea dicere vitæ. videtur Poëta in libris Carminum voluiſſe delectare, quæ res iuuenili ætati competit, hic vero in vltima Camœna, vbi ſe donatum rude dicit, duntaxat prodeſſe, pręcipue bonis moribus, in Satyra autem quam mediam poſuit, vtrunque facere, quod & re vera effecit. Nam & prodeſt, & delectat plurimum. Quod ergo hic dicit, Verſus & cetera ludicra, per quæ verba etiam verſus inter ludicra reponit, dicemus loqui de Odis, ſeu Carm. nam & hic verſu vtitur, ſed alterius generis, ac qualitatis vtpote doctrinali, qui ſemper grauis eſt. Ludicrum eſt quod ad luſum pertinet, cuius omnis fructus ex voluptate eſt. Eſt enim (ſecundum Vallam) ars ludicra hiſtrionica, & ſcenica. Ludicrum autem ſubſtantiue ſumptum non modo ludus eſt hiſtrionicus, & ſcenicus, ſed quodcunque luſorium opus ac ioculare, etiam ludi publici. Eſt præterea ſecundæ inflexionis non tertiæ, vt contra Priſc. docet lib. j. dictus Valla. Pono .i. depono, vt apud Mart.

Grande cothurnati pone Maronis opus.

Curo. ſ. animo, hoc eſt mecum tacite, & rogo .i. interrogo ab alijs, & ita ſum omnis .i. totus in hoc .i. in inquirendo quod verũ, atque decens .i. honeſtum. Condo, & compono, aut in libris, aut in promptuario pectoris, quæ mox .i. paulo poſt, poſſim depromere .i. accipere in uſum vitę. Rapit tempeſtas, aut metaphora eſt à nauigantibus, aut id dicit, ſe tempori accommodaturum, nam præcepta moralia tempori accommodanda ſunt & loco, vſque adeo, vt quæ hic, & nunc decent, alibi & alias dedeceant. Quæ vero ſub præcepto diuino continentur, vt nunquam non decere poſſunt, ita nunquam non obſeruanda ſunt, Iurare in verba, ita enim addicti nonnulli præceptoribus ſectæ ſuæ ſunt, vt iurati videantur quidquid illi dixerint ſe approbaturos. Hoſpes .i. vt hoſpes, in nulla certa domo .i. in nullius ſectæ opinione permanſurus, niſi tantiſper dum placuerit, rigidusq́. ſatelles .i. conſtans, & incorruptibilis ſectator. In Ariſtippi. ſ. Stoici, cum ipſe ſit Epicureus, & ideo furtim quaſi ad aliena inuenta accedens. Stoici autem (vt Cicero in Officijs docet) optime de moribus diſputarunt. Res .i. præceptiones, aut argumenta philoſophica, vt in Arte:

Rem tibi Socraticæ poterunt oſtendere chartæ.

Non me rebus, hoc eſt ego non cogam intellectum meum ſequi præcepta philoſophorum, ſicut nos in fide quodammodo cogimur credere, quæ intelligere non poſſumus, ſed ea duntaxat præcepta complectar, quæ mihi comprobabuntur. Vt nox longa, oſtendit ſe magno deſiderio fortiter agendi rapi, vtens exemplis eorum, qui maxime deſiderio trahuntur. Id, quod æque pauperibus &c. ex vtilitate ergo ſibi beneuolentiam, quoque comparat. Cetera ea ordine patebunt, qui talis eſt: Itaque, quia ſic admonitus ſum, ego pono .i. depono, & .i. pariter, verſum amatorios, & laſciuiuſculos, & cetera ludicra .i. quæ ad delectationem facerent, & cura quod (aut quid) verum atque decens ſupple eſt, & rogo, id eſt interrogo, & perquiro, & ſum omnis, id eſt totus in hoc, condo, & compono ſupple ea quæ poſſim depromere, id eſt prompte mihi ſumere, mox, id eſt paulo poſt, hoc eſt ego colligo, ea præcepta viuendi, quibus vbi opus erit, vtar. Ac ne roges, id eſt interroges forte, quo duce, id eſt principe philoſophiæ, & quo Lare, id eſt cuius familiæ ſecta, ego tuter, id eſt tutum faciam me, hoc eſt cuius ſectæ auctoritatem, & doctrinam ſequar in hoc opere, ego nullius .i. non vllius, non addictus, id eſt more militis aſcriptus, aut adiudicandus iurare in verba vllius magiſtri, id eſt quaſi iuratus, & ſacramento aſtrictus ſequi dogmata vnius ſectæ, feror hoſpes, id eſt externus, & non domeſticus, quocunque tempeſtas .i. impetus voluntatis, aut commoditas, & opportunitas temporis rapit me. Ego fio nunc .i. aliquando, agilis, id eſt praxi incumbo, & merſor, id eſt immerſor, vndis ciuilibus, id eſt ijs quæ ad ciuilem vitam pertinent, hoc eſt incumbo Ethicæ, id eſt philoſophiæ morali, quæ ad praxin, id eſt operationem pertinet, quaſi dicat aliquando profundis ſpeculationibus me totum dedo aliquando fio agilis, id eſt quæ didici ad operationem applico. Nõ enim ſemper philoſophiæ ſpeculatiuę inſudandum eſt. vnde apud A. Gellium Gallicles Platonicus ad Socratem, Philoſophia, inquit, ò Socrates res eſt elegans ſi modice quiſpiam per ætatem attigerit, at ſi ſupra modum tempus in ea contriuerit, hominum eſt corruptela. Nam ſi quis vel amœno, acrique ſit ingenio, vltraq́. ætatem philoſophetur, neceſſum eſt eum rerum omnium eſſe imperitum, quarum vſum calleat oportet quiſquis honeſtus, probusque eſt futurus. Non ergo ſoli ſpeculationi incumbit, propterea quia veritati potius, quam auctoritati concedendum eſt, ideo ſubdit. Ego cuſtos .i. obſeruator veræ virtutis, & rigidus .i. ſeuerus ſatelles .i. quaſi corporis defenſor, relabor .i. per tranſitum incido, nunc .i. aliquando in pręcepta Ariſtippi, illius Epicurei, & ego conor ſubiungere (ſic enim Acron legit. licet alij ſubmittere legant) mihi res .i. doctrinas philoſophorum, ita vt libere de eis iudicem, & non me rebus. Aut res .i. fortunę bona ſubiungo mihi, non me illis, de quo Acron bene diſſerit, ſed ad ordinem. Vt .i. quemadmodum, nox videtur longa ſupple illis, quibus amica .i. concubina pollicita, ſe venturam eſt, mentita, hoc eſt qui totam noctem ſpectauerunt eam, que, pro &, vt ſup. dies videtur longa, id eſt nimis durare, debentibus opus, id eſt obligatis ad aliquod opus ſingulis diebus exhibendũ, vt glebæ addicti, aut remigio, vt .i. quemadmodum, annus videtur piger, id eſt tarde procedere, pupillis, id eſt patre orbatis, quos dura cuſtodia matrum premit, quia nihil imperioſius muliere, & (vt dicit Iuuen.) intolerabilius nihil eſt, quam fœmina diues, ſic tempora fluunt mihi tarda, & ingrata, quæ tempora morantur, id eſt in mora tenet, ſpem & conſilium agendi grauiter id, quod prodeſt, ęque, id eſt ęqualiter, pauperibus, & locupletibus, id eſt diuitibus, & quod neglectum nocebit ęque pueris, & ſenibus, id eſt omni ſexui, & ætati, hoc eſt id, quod ad philoſophiam pertinet. Nam omnes debent viuere honeſte, & probe, ſeq. decenter regere ſi non habeant alios regendos, reſtat, id eſt reliquum eſt, quia nondum nactus ſum plenam opportunitatem ex ſententia viuendi, eo quòd nondum collegerim normam integram, reſtat vt ipſe, id eſt ego, regam me, & ſoler me his elementis, id eſt paruis principijs, quaſi dicat quia nondum omnia poſſum, non continuo nil faciam, ſed dicam mihi, ò Horati, ſi tu non poſſis contendere oculo, id eſt perſpicere quantum Lynceus, vt ille acerrimi, & acutiſſimi viſus qui per multa millia paſſuum naues in portu vidit, Sunt qui putent eundem eſſe, de quo Solinus dicit ſic: Viſu plurimum pollebat Strabo nomine quem ſuperſpexiſſe per xxxv. millia paſſuum Varro ſignificat ſolitumq́. a Carthagine exeuntem claſſem Punicam numerumq́. nauium manifeſtiſſime è Lilybitana ſpecula notare. Hæc ille. Sit itaque Strabo Lynceus dictus, quòd Lynceos habuerit oculos. licet ergo non poſſim tantum contendere, tamen tu lippus, id eſt debilem viſum, & fluentes oculos habens, non contemnas iccirco inungi, id eſt mederi, hoc eſt licet non omnia potes, non tamen iccirco nihil facies. (Et ita Stoicorum Paradoxon damnat, qui dicunt omnia vitia eſſe paria, ſapientesq́. omnia, & ſolos poſſe, nullumq́. ſapientem eſſe, qui non plene ſapiens ſit) Et (aut nec) quia tu deſperes membra Glyconis illius athletæ, ac luctatoris, inuicti, id eſt fortiſſimi, & quaſi inuincibilis, nolis, id eſt recuſes, prohibere, id eſt arcere corpus, ſcilicet tuum à chiragra, id eſt contractione manum, nodoſa, id eſt nodos neruorum generante? quaſi dicat tu, id eſt ſtulte faceres, quia eſt, ſcilicet ſtatutum, aut laudabile, & conceſſum, prodire, id eſt progredi in virtutibus, tenus quodam, id eſt vſque ad quiddam, id eſt etiam modicum gradum, ſi non datur ſupple prodire vltra, id eſt quilibet conabitur tantum proficere quantum poterit. Si ſupple pectus feruet, id eſt æſtuat, auaritia & cupidine, id eſt cupiditate, miſera, id eſt magna, vel quæ miſeros facit, ſunt verba, ſcilicet philoſophica, ſcripta intelligit, & voces, id eſt doctrinæ quæ viua voce traduntur, quibus poſſis lenire, id eſt mitigare, & reprimere hunc, ſcilicet mentis dolorem, & deponere magnam partem morbi .i. vitij tui. Si ſupple tu tumes .i. inflatus amore laudis, ſunt certa piacula .i. purgamina quę poterunt recreare te .i. facere te quaſi nouum hominẽ, & hoc libello .i. mo

dica

dica parte philoſophiæ. lecto ter.i.diligenter, & pure.i.attente Sine praua cupiditate admixta, inuidus, iracundus, iners.i.accedioſus, vinoſus.i.guloſus, amator.i.libidinoſus.(ſic ita ſeptē peccata mortalia damnat. primo auaritiam ibi. Feruet auaritia, quia eam capitaliter ſemper execratus eſt, vt in Sermonibus vidimus. Deinde ſuperbiam, ibi Laudis amore tumes. & hic quinque reliqua.) nemo dictorum peccatorum eſt adeo.i.intantum ferus .i.ſceleribus efferus, vt non poſſit miteſcere, ſi modo.i.dummodo, commodet.i.præbeat, autem patentem culturæ.i quæ ſinat ſe colere ectus vitijs. Vinoſus dicitur, qui vino nimis indulget, & per hoc guloſus. Amator, & amica, pro luxurioſis accipiuntur, amicus autem pro honeſto.

Virtus eſt, vitium fugere: & ſapięnta prima,
Stultitia caruiſſe. vides, quæ maxima credis
Eſſe mala, exiguum cenſum, turpemq́ue repulſum,
Quanto diuites animi, capitiſq́ue labore.
Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per igneis.
Ne cures ea, quæ ſtulti miraris, & optas:
Diſcere, & audire, & meliori credere non vis.
Quis circum pagos, & circum compita pugnax,
Magna coronari contemnat Olympia, cui ſpes,
Cui ſit conditio dulcis ſine puluere palmæ?
Vilius argentum eſt auro, virtutibus aurem.
O ciues ciues, quærenda pecunia primum eſt,
Virtus poſt nummos. hæc Ianus ſummus ab imo
Perdocet: hæc recinunt iuuenes dictata, ſeneſq́ue
Læuo ſuſpenſi loculos, tabulamq́ue lacerto.
Si quadrigentis ſex ſeptem millia deſunt,
Eſt animus tibi, ſunt mores, & lingua, fideſq́ue:
Plebs erit. At pueri ludentes, rex erit, aiunt,
Si recte facies. Hic murus aheneus eſto:
Nil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpa.
Roſcia, dic ſodes, melior lex, an puerorum
Nenia? quæ regnum recte facientibus offert,
Et maribus Curijs, & decantata Camillis?
Is ne tibi melius ſuadet, qui rem facias; rem,
Si poſſis recte; ſi non, quocunque modo rem:
Vt propius ſpectes lacrymoſa poëmata Puppi:
An qui fortunæ te reſponſare ſuperbe
Liberum, & erectum præſens hortatur, & optat?
Quòd ſi me populus Romanus forte roget, cur
Non, vt porticibus, ſic iudicijs fruar iſdem,
Nec ſequar, aut fugiam, quæ diligit ipſe, vel odit:
Olim quod vulpes ægroto cauta leoni
Reſpondit, referam: Quia me veſtigia terrent
Omnia te aduerſum ſpectantia, nulla retrorſum.
Bellua multorū es capitū. nam quid ſequar? aut quam?

ASC. Virtus eſt vitiū fugere,) Incipit inſtituere virū bonū & ſtudioſum, cui' primum officiū eſt fugere vitiū. Vnde ſcriptum eſt: Declina à malo, & fac bonum. Eſt quidē primum non quia præcipuum. plus enim eſt bonum facere, q̄ malum non facere: enim nemo verum bonum agat, qui mala non deuitet, ſed quia qui ſtudioſus effici vult, primo loco conari debet, vt vitia deuitet, ſicut coloni prius nociua euellunt q̄ bona inſerant agris ſuis. Stultitia, id eſt ſtolida, aut praua opinione, qua omnes peccatores ducuntur, ideoque ſcriptum eſt, Stultorum infinitus eſt numerus. Et quód prudentia huius ſeculi ſtultitia eſt apud Deum. Quod auctor hic exemplis probat, quia paupertatem maximo conatu fugiunt plurimi, quod non facerent niſi praua opinione ducantur, aut ſi ab ea curari velint per prudentium doctrinam. Et ita oſtendit falſam opinionem de auaritia, additque de gloria, & ambitione, dicens quod vix quiſquam præditus virtute corporis contemnat gloriam ob victoriam in certamine Olympico, præter ſapientem, qui ſine puluere, & ſudore palmam obtinuit, non cupiendo, ſed contemnendo, quia neglecta inani gloria virtutem obtinet, quæ pluris eſt quàm aurum, ſicut aurū pluris eſt quàm argentum. Opinio tamen praua mortalium, effectu ipſo contra ſentire probatur, quia videtur pluribus virtus acquirenda eſſe poſt nūmos.i. ſtudendum eſſe virtuti, & honeſtati poſtquam diuites quacunque via euaſerint, credentes nullum honorandum qui non ſit diues. Sed longe aliter eſſe etiam pueri atteſtantur, canentes veteri cantico à maioribus tradito, Rex eris ſi recte facies. Et ita murus aheneus.i.fortiſſimum munimentum, eſto.i.ſit cuilibet, nil conſcire ſibi.i.habere nullius mali conſcientiam, iudice qua ſe nemo nocens abſoluitur. Notum eſt ab eo quod eſt æs æris fieri varia denominatiua, nam & æreus, & æneus, & ahenus, & aheneus (vt hic inde deducitur. Sanè quia æs non cito corrumpitur rubigine, omnia diu durantia ærea vocabant antiqui. vnde ærea vox dicebatur ab Homero, quæ à Virgilio ferrea. Et in primo Carminum dixerat Poeta noſter, Illi robur, & æs triplex Circa pectus erat, &c. Lex Roſcia eſt quam tulit Lucius Otho Roſcius, vt nemini liceret in quatuordecim primis ordinibus, ſeu gradibus in theatro ſedere niſi qui haberet cenſum equeſtrem.i.quadringenta ſeſtertia in cenſu. vnde eſt illud Iuuen.Sat.iij. Exeat, inquit, Si pudor eſt, & de puluino ſurgat equeſtri, Cuius res legi non ſufficit, & ſedeant hic Lenonum pueri quocunque in Fornice nati. Hic plaudat nitidi præconis filius, inter Pinnirapi cultos iuuenes, iuueneſq́. Laniſtæ. Sic libitum vano, qui nos diſtinxit Othoni. Hæc ille. Qui ideo vanus, quia ad cenſum non ad virtutem, aut parentium merita reſpiciendum duxit. Eſt ergo eius lex deterior quam Nenia puerorum decantata, ſcilicet in funere ipſis Curijs, Fabricijs, & Camillis, ceteriſq. maribus.i.virilis animis proceribus Romanis, qui neglecta re virtuti ſtudebant, & ita puerorum Neniam dum viuebant, approbabant, & legem Roſciam, quæ poſtea lata eſt, re ipſa improbant, quia cenſum equeſtrem non curabant. Curius enim Dentatus, qui de Samnitibus triumphauit, legatis Samnitium aurum offerentibus, cum ipſe in foco rapas torreret, malo hæc inquit eſſe (id eſt manducare) in fictilibus meis, & aurum habentibus imperare, quàm aurum poſſidere. Furius quoque Camillus vrbis liberator dictus, in exilio vitam inopem agere, quàm Romæ lautus viuere maluit. Hic autem ponitur pro egregio virtutis amatore. Is ne tibi melius ſuadet, ſuademus, inquit Acró, etiam mala, hortamur ad bona. Secundum quem ponitur Puppi, pro Puppij. Nam Puppius, inquit, Tragœdiographus ita affectus ſpectantium mouit, vt eos flere cōpelleret. inde iſtum verſum fecit. Flebunt amici, & bene noti morte mea. Nam Puppius in me viuo lacrymatus eſt. Alijs videtur puppi eſſe appellatiuum, vt in conſtructione parebit, quæ talis eſt. Virtus eſt fugere vitium, & prima, id eſt primum expetenda ſapientia, eſt caruiſſe ſtultitia, ſed ſtultitia magna eſt diligētius externa bona, quam interna perquirere, & mala vitare, vnde dicit, Tu vides, id eſt quilibet videt. Non enim hic Mœcenatem docet, ne hanc epiſtolam ſic ad Mœcenatem ſcripſit, vt ceteras ad ceteros, quia per hanc dedicat, ac nuncupat hoc opus epiſtolarum Mœcenati, non quem doceat, ſed in cuius gratiam ſcripſerit. Tu ergo vides dicit ad quemlibet loquendo quanto labore animi, & capitis tu deuites ea quæ credis eſſe maxima mala, ſcilicet exiguum, id eſt modicum, cenſum, id eſt theſaurum, aut rerum poſſeſſionem, & repulſam turpem, quam patitur qui honores non exauditus petit. Tu mercator curris impiger, id eſt celer ad extremos Indos fugiens pauperiem, id eſt paupertatem, per mare, per ſaxa, per ignes, & tamen tu non vis credere meliori, & audire & diſcere ne, id eſt vt non cures, id eſt vt nihil facias ea quæ tu miraris, & optas ſtulte, quaſi dicat longe maiori diligentia quæris curas quam diuites, & hoc quia ſtultitia non cares deprauatus vitio cupiditatis. Quod conſimili probat quærens. Quis pugnax, id eſt aſſidue pugnans, aut naturaliter inclinatus ad pugnandum circum Pagos & compita, id eſt in omnibus conuenticulis hominum, contemnat, coronari ſupple per magna Olympia: aut appoſitorie contemnat coronare, quæ ſunt magna Olympia? Reſponſio: Is ſupple philoſophus cui ſit ſpes, & cui conditio palmæ, id eſt victoriæ. [Sit dulcis, ſine puluere,) Hoc eſt philoſophus cui perſuaſum eſt non minus glorioſum eſſe in pace, ſine puluere palmam econtra vitia, & ignorantiam acquirere quam coronam Olympicam: facile contemnet

Olympica

Olympica certamina vepote oon praue affectus, Sic ego, alij aliter exponunt. Compita ſunt quæ competuntur.i.à multis ſimul pecuniæ loca. Vilius argentum eſt auro, docet ſtultos, & praue affectos eſſe plurimos, vt qui rem minoris æſtimandam pluris faciunt quia pecunia minoris eſt quam virtus ea tamen pluris amatur à multis. Ordo eſt. Argentum eſt vilius auro, & aurum eſt vilius virtutibus, & tamen ſupple ò ciues ciues pecunia eſt quærenda primum, & virtus eſt quærenda poſt nummos. Ianus ſummus ab imo perdocet hæc.i.quicũque verſantur inter ſummum Ianum, & imum perdocent hæc. Erant.i.treis ſtatuæ Iani, ad quarum mediam (vt in Sermonibus dictum eſt) maxima fiebant commercia negociatorum quidquid ergo in eo Vico verſatur, non aliud clamat, quam quòd quærenda pecunia primum eſt. Iuuenes & ſenes ſuſpenſi loculos, & tabulam.i. habentes loculos, id eſt ſacculos denariorum pro ſectilium, & tabulam ſuſpenſam læuo lacerto, id eſt brachio recinunt, id eſt cantando memoriæ commendant, hæc dictata, id eſt hæc præcepta à talibus magiſtris tradita. Nam ſi ſex ſup. aut ſeptem millia deſunt quadringentis ſupple millibus, id eſt cenſui equeſtri, quanquam ſupple animus eſt tibi ſupple fortis mores ſunt tibi ſupple probati, & lingua ſupple diſerta eſt tibi, & fides, id eſt fidelitas eſt tibi, tamen ſupple tu eris, id eſt reputaberis, plebs.i.plebeius, & vilis. Sic Bonfinis quoque conſtruendum cenſet, quem viginti annis poſtquam hæc ſcripſeram, nunc primum legi. ſed durum mihi videtur textum reponere, vt reponendum cenſet, vt, ſcilicet legatur, Si quadringentis ſex ſeptem, aut millia deſunt: Et ſi animus tibi, ſunt mores &c. Ego certe illas particulas ſubaudire mallem, quam apponere, ne vera ſæpe etiam vbi nullum eſt metrum coniunctionem abijcimus, vt, Si quadringentis ſex ſeptem millia deſunt. & ſupple ſi, eſt animus &c. vel ſubauditur, concedo eſt animus tibi &c. tamen ſupple plebs eris. At, id eſt ſed, pueri ludentes, dum cantica à maioribus ſuis tradita diſcunt, aiunt tu eris rex, ſi facias recte. Vbi laudandum eſt inſtitutum priſcorum, qui tali ſententia animos ſuorum imbuerunt, vt in virtute principatum collocent. Hic, id eſt huiuſmodi murus eſto aheneus.i.fortiſſimus, quaſi ex ære factus, ſcilicet nil conſcire, id eſt nullius mali conſcium eſſe ſibi, & nulla, id eſt non vlla, non palleſcere, id eſt pallidum fieri vlla culpa. Sodes, blandientis eſt, quaſi dicat ſi audes, & commodum videtur, dic, an lex Roſcia, id eſt quam Roſcius Otho tulit, videlicet ne quis non habens cenſum equeſtrem ſedeat in quatuordecim primis gradibus theatri, quę coëgit multos vſuram exercere, quo diuites fierent eſt melior.i.iuſtior, & commodior, an Nenia, id eſt vulgaris cantilena puerorum. (Eſt.n. Nenia cantilena illa quam præfica, id eſt mulier ad hoc ceteris præfecta canit, dum cadauer ſepeliendum cuſtoditur, in qua commemorat laudes, & virtutes defuncti cum eiulatu, & ploratu magno) quæ, ſcilicet Nenia, offert regnum facientibus recte exiſtens decantata, & id eſt pariter Curijs, &.i. pariter Camillis maribus.i. fortibus, & continentibus viris, quibus perſuaſum erat regnum eſſe recte facere, & paucis contentum eſſe, & ita ipſis defunctis talis Nenia poterat decantari, qualem poſtea pueri à maioribus cantare didicerunt, vt ad virtutem cohortarentur. Curius, & Camillus laudatiſſimi apud Rom. fuerunt, vt Liuius, Valerius, Plinius, alijque prædicant. Ne, pro an, aut nunquid, is ſuadet melius, qui ſuadet, vt ſupple facias rem, id eſt diuitias, ſi non recte quocunque modo poſſis facias inquam rem. vt ſpectes propius.i.coniunctius, puppi, id eſt altiori parti nauis vbi patroni, & gubernatores ſedent, id eſt vt dominus nauis ſpectes poëmata lacrymoſa, id eſt pericula maris ingruente tempeſtate qualia poëtæ in poëmatis ſuis ad lacrymas excitandas recitant, hoc eſt ſic lucro intentus ſis vt proxime ad puppim ſedens ſpectes ſiccis oculis lacrymoſo poëmata.i. materiam poëmatum lacrymoſorum, Aut ſequentes Acronem dicamus, Sic facias rem vt ſpectes propius, id eſt proximo, lacrymoſa poëmata Puppi, illius poëtæ tam amati, vt eius poëmata lacrymas excitarent, hoc eſt vt præ deſiderio terum lacrymas, an ſup. is melius ſuadet qui præſens.i. aſſiſtens, & amicus hortatur, & optat, te liberum cupiditate, & erectum rebus terrenis, reſponſare.i. frequenter obſtare, & cõtumaciter obuiare fortunæ ſuperbę, quaſi dicat is poſterior multo melior hortatur. Quod ſi me populus, fortunæ reſponſare, & ſua ſorte contentum eſſe multo præſtare probat exemplo a ſe ſumpto. Nam cum poſſet iuxta ſtrepitum fortunæ verſari in iudicijs, & collegio iudicum, & illic gloriam mereri, maluit in ocio tuto delitescere. Ordo eſt, quòd ſi populus Romanus roget, id eſt inter roget forte me, cur non fruar hic iiſdem porticibus, id eſt quare cum ſim de collegio iudicum, & verſer cum eis in porticibus deambulando, vbi non agitur res periculoſa, non verſarer etiam cum eis in iudicijs, vbi gloriam mereri poſſem, Nec peo & non, & cur non ſequar ea quæ ipſe populus diligit, & non fugiam ea quæ ipſe odit, ego referam.i. reſpondeam id, quod vulpes cauta reſpondit olim leoni ægroto, interroganti enim leoni (vt Æſopus narrat) cur non ingrederetur regiam ſuam reſpondit vulpes, quia veſtigia terrent me. veſtigia dicit ſpectantia omnia aduerſum.i. te verſus, hoc eſt ad introitum, & nulla ſpectantia retrorſum, id eſt ad egreſſum, hoc eſt quæ omnia ſunt ingredientium. per quod annotauit vulpecula, quòd leo omnes viſitantes ſe deuoraret, ſicut adminiſtratio reipublicæ, & (vt dicunt) curia principum, pauros incolumes emittit, quia qui reip. bene facit, nulli facit, & qui eam offendit, omnes offendit. vnde dicit Horat. ad populum. Tu ea bellua multorum capitum, & ita difficile eſt populo placere, quia quod vni placet, alteri diſplicet. Nam quid ſequar, aut quem, quaſi dicat neſciam. vnde recitat varia ſtudia populi, dicens.

Pars hominum geſtit conducere publica: ſunt qui
Cruſtis, & pomis viduas venentur auaras;
Excipiantque ſenes, quos in viuaria mittant.
Multis occulto creſcit res fœnore. verum
Eſto alijs alios rebus, ſtudijsque teneri:
* Idem eadem poſſunt horam durare probantes?
Nullus in orbe ſinus Baijs prælucet amœnis,
Si dixit diues: lacus, & mare ſentit amorem
Feſtinantis heri. cui ſi vitioſa libido
Fecerit auſpicium: cras ferramenta Theanum
Tolletis fabri. Lectus genialis in aula eſt?
Nil ait eſſe prius, melius nil cœlibe vita.
Si non eſt: iurat bene ſolis eſſe maritis.
Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
Quid pauper? ride. mutat cœnacula, lectos,
Balnea, tonſores: conducto nauigio æque
Nauſeat, ac locuples, quem ducit priua triremis.
Si curtatus inæquali tonſore capillos
Occurri: rides. ſi forte ſubucula pexæ
Trita ſubeſt tunicæ? vel ſi toga diſſidet impar:
Rides. Quid, mea cum pugnat ſententia ſecum?
Quod petijt, ſpernit: repetit, quod nuper omiſit?

Pars hoĩum geſtit) .i.nimis cupit, conducere publica.i.ad temp. ſpectãtia ſunt qui venentur, id eſt captẽt, viduas auaras fruſtris, & pomis, id eſt delicatis cibis decoctis, & per fruſtra miſſis, & qui excipiant, id eſt irretiant ſenes. quo mittãt in vinaria, id eſt in repoſitoria diuitiarum ſuarum, ſicut piſces qui capit aſſimilantur, cuſtodiuntur in viuarijs. Res creſcit multis occulto fœnore verum, id eſt ſed, eſto alios teneri alijs ſtudijs, id eſt concedamus quoſlibet ſuo ſtudio teneri, & in eo verſari, putes ne ſup. quòd ijdem poſſunt durare hora, id eſt per tempus vnius horæ, probantes eadem quæ prius laudauerunt? quaſi dicat minime. Sic autem malui conſtruere, & ſic ſupplere, quam apponere particulam ne, cum Bonfine cenſente ſic legi debere. Idem eadem poſſunt ne horam &c. Si diues dixit: Nullus ſinus, id eſt nullus angulus, nullum receptaculum prælucet, id eſt amœnior, & dulcior eſt, in orbe, id eſt toto mundo, Baijs amœnis, de quibus Iuuen. Ianua Baiarum eſt, & gratum littus amœni Seceſſus &c. Eſt enim regio Italiæ iuxta Lucrinum lacum amœniſſima. lacus, ſcilicet Lucrinus: & mare quod vicinũ eſt. ſentit amorem heri, id eſt domini; feſtinantis, id eſt properantis illuc, cui ſup. hero, ſi libido vitioſa, id eſt concupiſcentia leuis, & inconſtans, fecerit auſpicium, id eſt indicauerit mutandas eſſe ſedes (quaſi auſpicio, id eſt ex auium inſpectione ſine qua nihil magni inchoabãt veteres Romani. vnde auſpicari pro rite incipere accipitur, & auſpicium pro incepto) fecerit ergo auſpicium, id eſt indicium migrandi de Baijs, vos fabri tolletis cras, id eſt poſtridie quam Baias aduenerit, ferramenta, id eſt inſtrumẽta ferrea, quibus prætoria, ad domum cõſtruatis. Thebanum, in illud oppidum

ASC. ∗ Addẽdã hæc arbitror particulã poſt verbum poſſunt vt ſit, Idẽ eadẽ pñt ne horã durare ꝓbãtes. Alias, ſi per iter rogatio ne legas vt legi oportet nõ videbit Horatianus mihi ſermo, & locutio. Bõfinis.

Aeſtuat, & vitæ diſconuenit ordine toto?
Diruit, ædificat; mutat quadrata rotundis?
Inſanire putas ſolennia me: neque rides:
Nec medici credis, nec curatoris egere
A prætore dati, rerum tutela mearum
Cum ſis, & praue ſectum ſtomacheris ob vnguem
De te pendentis, te reſpicientis amici.
Ad ſummam, ſapiens vno minor eſt Ioue, diues,
Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum,
Præcipue ſanus, niſi cum pituita moleſta eſt.

pidum nõ procul à Sora, & Nola. Si ſup. alicui lectus Genialis .i. matrimonialis, in quo liberis generãdis operam det, eſt in aula .i. in domo ſua, quaſi in regia, ipſe ait nil eſſe prius, & nil eſſe melius, vita cęlibe .i. priuata matrimonio, hoc eſt ſecubitu ſi ſup. lectus Genialis nõ eſt, ipſe iurat ſolis maritis eſſe bene. Quo nodo .i. vinculo, teneã Protea .i. hominem tam mutabilem animo, ſicut Protea dicunt mutabilem corpore fuiſſe mutantẽ vultus .i. ſpeciem faciei, qua volũtas indicatur, vt iam hoc velle, iam nolle videatur? De Proteo ad finem iiij. Georg. conſtat quo modo ſeſe captum in varias figuras vertat. eſt autem Deus marinus pecoris Neptuni cuſtos, vaticinio præditus. Quid pauper &c. quia dictum eſt de diuitibus, ꝙ inſtabiles, ac incõſtantes ſint quæri poſſet de paupere. vnde quærit Poëta, aut populus à poëta. Quid pauper ſup. facit? Reſpondet ridet, q. d. non minus ridicula quam diues, mutant cœnacula .i. manſiones ſuas, quas in ſumitate domus ſub tecto conducit mutat lectos conductitios. ſ. balnea, tonſores ſupp. mutat, & nauſeat .i. ſtomachatur, & imperioſus eſt, æque .i. æqualiter nauigio quo migret. ſ. conducto, ac locuples quem triremis .i. nauis ternis remorum ordinibus impellenda, priua .i. propria ipſius, ducit. Si curtatus &c. docet vitia propria, & animi damnabiliora eſſe, quam aliena, aut corporis, cum tamen contra fiat. Ordo eſt. Si ego occurri tibi curtatus capillos .i. habens capillos curtatos (alij curiatus legunt) ſup. a tonſore inæquali .i. inæqualiter tondente, vt operanti dei quod operis eſt, aut inæquali .i. mihi inæqualibus cruribus, vt ob vitiũ corporis inæqualiter tondeat, tu rides. & ſi ſubucula trita .i. pannus attritus (vulgo ſoderaturam, aut duplicaturam appellant, aut potius eſt veſtis interior. vnde Varro, Poſtquam binas tunicas habere cęperunt, inſtituerunt vocare ſubuculam, & induſiam) ſubeſt tunicæ peſæ .i. raſæ, aut tritæ, vel (vt Acron dicit) ad talos demiſſæ ſicut capilli peai demiſſi ſunt. vel ſi toga diſſidet .i. corpori adhæret impar .i. inæqualibus portionibus, tu rides, quid .i. aliquid aut cur? cum .i. quando, mea ſententia .i. iudicium voluntatis pugnat ſecum, & ſpernit quod petijt, & repetit quod omiſit nuper .i. paulo ante, & cum æſtuat .i. ardet cupiditate, & diſconuenit .i. diſpar eſt toto ordine vitæ .i. quidquid facit in tota vita, diruit .i. deſtruit ædificia, ædificat mutat quadrata .i. ea quæ prius voluit habere quadrata, rotundis .i. faciat ea rotunda, quid inquã putas me inſanire ſolennia .i. ſolenniter, quaſi percitum furore ſacro aut Bacchis, aut Cereri, & neque rides, nec credis me egere medici, qui curet me ab inſania, nec curatoris dati à prætore, vt ſolet furioſis dari cum tu ſis tutela mearum rerum, hoc eſt cum ad te tanquam ad amicum pertineat tutela mearum rerum? & hoc eſt cum nihilominus tamen tu ſtomacheris .i. indigneris, ob vnguem ſectum .i. putatum male vnguem, dico amici pendentis de te, & reſpicientis te .i. qui totam ſpem in te collocauit, ad ſummam .i. vt ſemel dicam, quid inter ſtultum, & ſapientem ſit ſapiens. eſt minor Ioue, id eſt Deo, vno .i. in vna re, quia. ſ. mortalis eſt, & ægritudinibus ſubiectus. Eſt enim liber, honoratus, pulcher, & denique rex regum, & ſanus præcipue, quia animo, & corpore, niſi cum pituita, id eſt nociuus humor furorem excitans, eſt moleſta. In hoc Stoicus ridet, qui ſapientem dicebant non dolere.

MATTH. BONF.

ET donatum iam) Quicunque à munere quouis in ocium reſtituuntur, vel ob ætatem, vel imbecillitatem, rude donari dicuntur. Inde ducta metaphora, quod antiquitus gladiatores virga quam rudem appellabant, donabantur, qui hinc Rudiari dicti. Et rudem accipere, pro dimitti à munere. Rudem item donare, pro dimittere. Doct. (Ne populum extrema) In harenam deſcendere, pro eo quod eſt, certamen inire. Harena cedere, pro deſiſtere à certamine, & victoriam vltro concedere. Tranſlatum à gladiatoria pugna. Doct. [Contendere Lynceus) Plutarch. in Comment. quem ſcripſit aduerſus Stoicos teſtatur famam fuiſſe de Lynceo, quod ſaxa, & arbores oculorum acie penetrarit. Apollonius item in Argonauticis Lynceum vſque adeo fuiſſe perſpicacem dicit, vt etiam terram ipſam oculorum acie penetrarit, quæque apud inferos fierent præuideret. Sunt qui Lynceum primum reperiſſe fodinas metallorum æris, argenti, & auri dicunt. Et hinc vulgo natam fabulam quod ea quoq; viderit, quę ſub terra fierent Doct. [Sunt verba &c.) Ex opinione Stoicorum, cupiditates animi morbos appellat, his philoſophia medetur, pharmacis verborum, id eſt monitis ſalubribus. Vt enim corporꝫ morbis pro ratione valetudinis alia atque alia adhibentur pharmaca, ita idem in animi malis nõ eadem adhibenda eſt oratio. Sed interim blandius monendum. interim acrius iurgandum, nonnunquam diſſimulandum, & imprudenti pharmacum admouendum. Vide prouerbio. Animo ægrotanti &c. [Per ſaxa, per ignes) Cum ſignificamus quiduis periculi ſubeundum, per ſaxa, per igneis dicimus, aut per enſes perque ignes. [Sine puluere palmæ) ἀκονιτί .i. citra puluerem, ſic græci dicunt, cum aliqua re citra negocium potitur. Tranſlatum vel ab Aphe .i. à pulueris contactu, quo ſe ſpargebat in palæſtrico certamine congreſſurus. Vel certe à puluere, quo non indecore ſordidari ſcripſit Horat. lib. j. Odarum, eos qui certant Olympia, qui ue bellum gerunt. Doct. [O ciues ciues) Hæc per ironiam dicta ſunt, neque enim ſentit Horat. prius habendam rationem facultatum, quam morum, ſed irridet ſententiam vulgo decantatam, quam his quoque temporibus plerique parentes liberis ſuis ſerio inculcant. Doct. in Prouerb. Quærendæ facultates &c.

GLAREANVS.

EST quodam prodire tenus) Eſt, Landinus exponit pro licet, quod probatur (quodam autem magis placet propter tenus, quam quoddam, vt habent impreſſi libri. Quiddam propter idẽ tenus, locum hic non habet Proximo autem verſu legendum genere maſculino, miſeroſq. Cupidine, auctore Doct. præceptore noſtro. Apud hunc enim poëtam haud aliter reperias, vt puto. [Quis circum pagos &c.) Tria hæc carmina interrogatiuum habent punctum ad finem, non in medio ſecundi poſt, Olympia. Eſt autem ſenſus, pugiles exigui, nempe circa pagos, & compita, neutiquam contemnerent, immo cuperent coronari in Olympicis. ſi quidem ſpem haberent ſine puluere, hoc eſt labore, dulcem ſe poſſe palmam acquirere, hoc eſt victoriam. At illa abſq; labore non contingit. Qui igitur nolit ſudare, vt humiles, pugiles, non poſſunt ſperare victoriam in Olympicis, Ita tu quoq; qui non vis diſcere, & audire, Ne cures ea, quæ ſtulte miraris, & optas, nunquam ſperes animo te quieto cupidinibuſq. vacuum, vllum reportaturum triumphum. [Lacrymoſa poemata Puppi) Quæ Acron de poëta Puppio ſcribit placent, quæ autem alij de puppi altiore nauis parte adducunt inepta ſunt. Veriſimilius eſt, eos qui in quatuordecim primis ſedebant ordinibus, quia propiores theatri pulpito erant, facilius audire potuiſſe poëtarum fabulas, per tranſitum autem notat Puppium, vt inter miſerabiles poëtas qui tamen ſæpius auidius à populo audiebãtur, quàm boni poëtæ, propterea non tanti eſſe eo in loco ſedere, vt ideo rem male facias. Quæ vero Acron citat carmina. Trimetra ſunt Iambica, hoc modo:

Flebunt amici, & morte bene noti mea.
Nam puppius me viuo lacrymatus eſt.
Cras ferramenta Teanum.

Tenua, inquit Acron, ciuitas eſt certe abundans optimis fabris & factoribus. Hæc ille. Miror quis hæc ita aſſuerit, cum Teanum Sidicinorum ſit oppidum in Campania. & aliud item in Apulia. Idem paulo ante cenſum equeſtrem quadringentorum millium æris ait, cum Porphyrion cenſum equeſtrem facit quadringentorum ſeſtertiorum, vt omnes alij claſſici: Illud autem cras Badius exponit poſtridie quàm Baias aduenerit, quod mihi non probatur, ſed indefinitum puto, pro breui tamen tempore.

Ad ſummam ſapiens vno minor eſt Ioue, diues.

Vno Ioue Acron bifariam exponit, vel quia moritur, vel quod in cœlo non eſt. Badius autem quia. ſ. mortalis eſt, & ægritudinibus ſubiectus. Ego credo dictum, vno Ioue minor, q. d. omnes alios vel ſuperat, vel æquat.

Troiani

ASC. TROIANI belli ſeriptotem,) Probe & decenter cómemorat vtilitatem, quam legendis bonis auctoribus quilibet aſſequi poteſt, & potiſſimum legendo Homero quem ingeniorum fonté, Plin. nó immerito prædicat. quippe in quo eſt totius Poeticæ imaginem conſpicere, etiam Donatu ſuper Teret. ſtatim in priocipio céſure. Dicit igitur ſe lecto poëmata Homeri manifeſtius didiciſſe, & quid ſugieodum, & qd ſequeodum q̃ ſi aut Chryſippú, aut Crantora ſummos ſtoicę diſcipliœ profeſſores legiſſet. In Iliade.n. notantur procerum, & principum non ſioe plebeioꝝ clade vitia. Io Odyſſea ſapiétis viri inſtituta. Qui ſua prudécia Circé Solis filiam, & eius amatoria pocula ſuperauit. cum ad eam in Circęis iuxta Italiá de gentem appulſus eſſet vt ex ordine patebit, q talis eſt. O Lolli Maxime. ſ. amicorum, aut ſic cognominate, vt Valerius Max. ego relegi. i. iterum legi. Præneſte. i. in ciuitate Præneſtina, ſcriptorem Troiani belli. i. Homerum, interea ſup. dum tu declamas .i. rhetoricam exerces Romæ. Qui. ſ. ipſe Homerus ſcriptot Troiani belli, dicit planius ac melius, Chryſippo, & Crátore, id eſt philoſophis illis Stoicis, quid ſit pulchrum. i. honeſtum, quid turpe. i. inhoneſtum, quid vtile, & quid non vtile. i. inutile. Audi oiſi quid. i. aliquid, detinet te. i. niſi alio occupatus ſis, cur ego crediderim ita, Fabula. i. ſabuloſa narratio, qua. i. inquam, Græcia narratur colliſa lento duello. i. pugna decennali: Barbariæ. i. Phrygum (quos Gręci Barbaros vocant) & ita erit genitiui caſus, aut colliſa Barbariæ. i. à Barbaria in datiuo, propter amorem Paridis .i. Alexádri filij Priami qui Helenam vxorem Menelai repuit, cootinet ęſtus. i. furores, & iras regum ſtultorum, & populorum ſtultorum. Antenor vous ex principibus Troianis cenſet .i. iudicat præcidere ſup. debere caoſam belli, hoc eſt reſtituendam eſſe Helenam. Quid Paris ſup. cenſet? vt ipſe ſolus regnet, & viuat beatus, ſecundú iudicium ſuum deprauatú, negat ſup. ſe poſſe cogi ad reſtituendá Heleoam. Neſtor rex Pyli ſapiétiſſimus, qui tertiam ętatem attigerat, feſtinat componere. i. finire per pacem lites, ioter Peliden .i. Pelei filium Achillem, & inter Atriden. i. Agamemnonem, amor. ſ. Briſeidis ablatæ ab Agamemoooe Chryſeida reſtituere coacto, vrit. i. incendit, huoc. ſ. Achillem, & ita vtrunque communiter. quidquid reges. ſ. Achilles, & Agamemnon, delirant. i. per ſurorem cómittút, Achiui. i. Gręci populares, plectuntur. i. luunt, puniuntur. Peccatur. i. peccatum committitur intra, & extra muros Iliacos, ſeditione. i. per ſeditiooem dolis, ſcelere atq; libidine, & ira .i. per varia vitia. Rurſus. i. ecootrario. Hom. propoſuit nobis Vlyſſem (appoſitorie) vtile exemplú ſup. ſciendi, quid virtus, & quid ſapientia poſſit. Qui. ſ. Vlyſſes, exiſteos domitor Troię, inſpexit prouidus vrbes, & mores multorum hominum. hoc. n. in principio Odyſſ. atteſtatur Hom. que, pro &, qui pertulit. i. ſuſtinuit ad finem vſqoe multa aſpera, per ęquor latum. i. mare magnum, dum parat ſibi, & dum ſocijs parat reditum exiſteos immerſabilis aduerſis vndis rerú, vel aduerſus .i. oppoſitis vndis rerum. Sed prior eſt melior lectio, ne duo ſint epitheta ſine coniúctione media. Tu ò Lolli noſti voces .i. cantilena Sirenú (quæ tres ſorores dulcedine cátus tranſeontes ſopitos ſubmergebant, qđ à Circe doctus Vlyſſes ſociorum aures cera obſtruxit, & ſe ad malú alligari fecit. Carmen traductú videbis apud Iuuen. & tu ooſti pocula Circes, quibus homines in varias feras vertebat, quæ ſup. pocula Circes, ſi Vlyſſes bibiſſet cú ſocijs exiſtens ſtultus, & cupidus fuiſſet turpis, & excors ſub domina meretrice. ſ. Circe, & ipſe vixiſſet, vt alij canis immundus .i. luxurioſus, vel ſus amicus luto .i. gaudeos volutabro luti. Nos. ſ. qui nihil operamur, nec experimur ſumus oumerus .i. ad numerum hominum pertinentes oon ad robur, aut virtutem, ſicut Terſites apud Humerum auxit, ſed nó meliorem fecit numerum Græcorum, & nos ſumus nati conſumere fruges, quaſi ad oihil aliud vtiles, q̃ ad gulam, exiſtentes ſponſi. i. quales erant ſpooſi. i. qui cupiebant eſſe ſponſi, hoc eſt proci Penelopes, vxoris Vlyſſis, de quibus ipſa dicit in prima Epiſtola Heroidum: Turba ruunt in me luxurioſe proci. Nos ſumus nebulones. i. vani & fœdi vt nebula, & ſumus iuuentus. i. multitudo iuuenum Alcinoi regis, qui Vlyſſem hoſpitio ſoſceperat, hoc eſt oos ſumus tales, qualis fuit iuuentus Alcinoi, operata .i. exercita, plus æquo .i. quám æqoum eſt in curanda cute. i. in molli vita. Cui. ſ. iuueotuti, fuit .i. viſum eſt eſſe, pulchrum dormire, ideſt vſque ad medioa dies, & ducere curam ceſſatum, id eſt vbi ceſſet, vel ad ceſſandum (legit enim Porphyrio ceſſatum, non, Ceſſandum, nec, vt Landinus Ceſſantum) ad ſtrepitum citharæ, dulci enim ſuſurro, ac ſtrepitu citharę proooca bant ſomnum, latrones ſurgunt de oocte ſupple media, vt iugulent .i. interficiant homines nó expergiſceris tu, vt ſerues te ipſum? & hoc interrogatiue, vel ſic. Et tameo ſupple ooo expergiſceris .i. excitaris de ſomno, vt ſerues teipſum ſupple à vitijs. Atqui. i. ſed certe, ſi tu nolis curare ſupple ſalutem tuam, ſanus, id eſt quandiu ſanus es,

AD LOLLIVM.

Homeri poeſin philoſophiæ arcana complecti.

TROIANI belli ſcriptorem, maxime Lolli,
Dum tu declamas Romæ, Præneſte relegi:
Qui, quid ſit pulchrum, quid turpe; quid vtile, quid non
Plenius, ac melius Chryſippo, & Crantore dicit.
Cur ita crediderim, niſi quid te detinet, audi.
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem,
Græcia barbariæ lento colliſa duello:
Stultorum regum, & populorum continet æſtus.
Antenor cenſet belli præcidere cauſſam.
Quid Paris? vt ſaluus regnet, viuatque beatus;
Cogi poſſe negat. Neſtor componere lites
Inter Peliden feſtinat, & inter Atriden.
Hunc amor, ira quidem communiter vrit vtrunque.
Quidquid delirant reges, plectuntur Achiui
Seditione, dolis, ſcelere, atque libidine, & ira
Iliacos intra muros peccatur, & extra.
Rurſus quid virtus, & quid ſapientia poſſit,
Vtile propoſuit nobis exemplar Vlyxem.
Qui domitor Troiæ, multorum prouidus, vrbeis,
Et mores hominum inſpexit: latumque per æquor,
Dum ſibi, dum ſocijs reditum parat, aſpera multa
Pertulit, aduerſis rerum immerſabilis vndis.
Sirenum voces, & Circes pocula noſti:
Quæ ſi cum ſocijs ſtultus, cupidusque bibiſſet:
Sub domina meretrice fuiſſet turpis, & excors:
Vixiſſet canis immundus, vel amica luto ſus.
Nos numerus ſumus, & fruges conſumere nati,
Sponſi Penelopes, nebulones, Alcinoique
In cute curanda plus æquo operata iuuentus.
Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, &
Ad ſtrepitum citharæ ceſſatum ducere curam.
Vt iugulent homines, ſurgunt de nocte latrones:
Vt teipſum ſerues, non expergiſceris? atqui
Si nolis ſanus, curres hydropicus. & ni
Poſces ante diem librum cum lumine: ſi non
Intendes animum ſtudijs. & rebus honeſtis:
Inuidia, vel amore vigil torquebere. nam cur
Quæ lædunt oculos, feſtinas demere: ſi quid
Eſt animum, differs curandi tempus in annum?
Dimidium facti, qui cœpit habet. ſapere, aude:
Incipe. qui recte viuendi prorogat horam:
Ruſticus, expectat dum defluat amnis: at ille
Labitur, & labetur in omne volubilis æuum.
Quæritur argentum, pueriſque beata creandis
Vxor, & incultæ pacantur vomere ſiluæ.
Quod ſatis eſt, cui contingit: nihil amplius optet.
Non domus. & fundus, non æris aceruus, & auri
Aegroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. valeat poſſeſſor oportet,

tu

Si comportatis rebus bene cogitat vti.
Qui cupit, aut metuit, iuuat illum ſic domus, aut res,
Vt lippum pictæ tabulæ, fomenta podagram,
Auriculas citharæ collecta ſorde dolentes.
Sincerum eſt niſi vas: quodcunque infundis, aceſcit.
Sperne voluptates. nocet empta dolore voluptas.
Semper auarus eget. certum voto pete finem.
Inuidus alterius macreſcit rebus opimis.
Inuidia Siculi non inuenere tyranni
Maius tormentum. qui non moderabitur iræ,
Infectum volet eſſe, dolor quod ſuaſerit, & mens,
Dum pœnas odio per vim feſtinat inulto.
Ira furor breuis eſt. animum rege: qui niſi paret,
Imperat: hunc frænis, hunc tu compeſce catena.
Fingit equum tenera docilem ceruice magiſter,
Ire viam, quam monſtrat eques. venaticus ex quo
Tempore ceruinam pellem latrauit in aula,
Militat in ſiluis catulus. nunc adhibe puro
Pectore verba puer, nunc te melioribus offer.
Quo ſemel eſt imbuta recens, ſeruabit odorem
Teſta diu. quòd ſi ceſſas, aut ſtrenuus anteis,
Nec tardum, opperior, nec præcedentibus inſto.

rū cures hydropicus.i.hydropiſi ractus. & hoc tardū erit, quia difficilis eſt euratu morbus ille, & ui.i.niſi, poſces librum cum lumine ante diem, ſi non intendis animum ſtudijs & rebus honeſtis, tu vigil torquebere inuidia vel amore.i.aliqua affectione praua. Senſus eſt. Hominē ſubiectum eſſe curis, aut rerum honeſtarum, aut aliarum, & ideo melius eſſe vt honeſtis inſudemus, nam ſi nō ſurrexerimus poſtquā dormiuimus, quod naturæ ſatis eſt, inuadēt nos in lecto iacentes curæ, aut inuidiæ, aut amores. Nam cur feſtinas tu demere.i.amouere ea quæ lædunt oculos, ſi tu differs in annum tempus curandi ſup. illius, aut illud, quod eſt.i. conſumit, & corrodit animum? q.d. prius animo, q̄ oculis ſuccurrendum eſſe. Aude ſapere & incipere, quia qui bene cœpit, habet dimidium facti. (Principium.n.vniuſcuiuſq; rei potiſſima pars eſt. vt etiā in principio Digeſtoꝶ de origine iuris dicitur) Ruſticus.i.ſtultus & ignarus, qui prorogat.i.extendit annum recte viuendi expectat ſup. eundū .i. quandiu, amnis.i.fluuius perennis, ac iugis defluat. At.i.ſed, ille.ſ.amnis iugis, labitur exiſtens volubilis. & labetur in omne æuum. (Acron prius legit horam non annum) Ruſticus trans amnem agrum habuit quem colere diſtulit, donec areſactum amnem videret, ſed id nunquam contingit, & ideo nunquam coluit, eſt ergo ruſticus qui incipere non audet, ſicut qui craſtinum expectat. vnde Perſius, Iam cras heſternum conſumpſimus, ecce aliud cras. Qui enim hodie non laborat nunquam laborat. Nam qui nunc craſtinus eſt cras hodiernus erit. Quæritur &c. Iterum monet virtutem ſummopere quærendum eſſe, reiecta ſuperflua rerum cura. Ordo eſt. Argentum.i.pecunia, quæritur nobis.ſ.& vxor beata.i.diues, & opportuna, creandis pueris .i. liberis quæritur, & ſiluæ incultæ pacantur.i.domantur (niſi dicamus per phantaſiam poëtam dicere ſiluas pacari facile, dum non vltra quam ſatis eſt eruimus eas) vomere) .i. aratro, hoc eſt facimus noualia, ſed cui contingit quod ſatis eſt nil optet amplius. Nam domus non deduxit, ægroto corpore domini febres, & non deduxit ægroto animo domini curas, fundus non deduxit & cetera aceruus.i.cumulus æris & auri non deduxit febres &c. oportet vt ſup. poſſeſſor etiam minimæ rei qui cogitat bene vti rebus comportatis .i. congeſtis & accumulatis, valeat .i. ſit validus & ſanus. Et eſt duplex ſenſus: Vel quòd nemo poterit vti recte rebus ſuis, niſi valeat.i.ſanus ſit animo, & hic cohæret ſequentibus. Vel q̄ nemo vtens rebus ſuis recte non valeat. Nemo ergo bene vtitur rebus ſuis, niſi valeat .i. animum validum habeat. Nam ita domus, aut res iuuat.i.delectat, illum qui cupit ſup. plura habere, aut metuit quæ habet perdere, vt tabulę pictę iuuant ſup. lippum, & vt fomenta.i.medicamenta, iuuant podagram.i.ęgros pedes habentem, & ſup. citharę iuuant auriculas dolentes ſorde collecta.i. conglutinata in eis, ita quòd ſurdaſter ſit.i.qui parum audit. Nam niſi vas ſit ſincerum.i.incorruptum alieno liquore, quidquid infundis aceſcit .i.fit acetoſum. Sperne voluptatem, quia voluptas empta dolore nocet, hoc eſt quia voluptas & illecebra carnis ſemper dolorem parit, nec eſt repletio cum voluptate, quam non ſequatur exinanitio cum dolore. Auarus eget, ſemper, pete voto .i. deſiderio tuo, certum finem ſup. habendi. Inuidus macreſcit .i. macer fit, rebus opimis .i. pinguibus alterius. Et eſt antitheton macreſcit opimis, qa optimū & macrum opponuntur. vnde nō leges macreſcit. Tyranni Siculi .ſ. Phalaris Agrigētinus, cui bos æneus ad torquēdum factus eſt, & Dionyſius Syracuſanus, non inuenere.i.inuenerunt grauius tormentum. Inuidia, quia inuidus conſumit ſeipſum. Ad quē locum alludit Perſius dicens Satyra iij. An ne magis Siculi gemuerunt æra iuuenci. is q̄ moderabitur .i. modum facit iræ (nō .n. penitus extirpari poteſt in viro forti. vnde in j. Serm. Denique quatinus excidi penitus vitium iræ. Cetera item nequeunt ſtultis hærentia. Nec eſt peccatum ex toto genere. vnde ſcriptum eſt: Iraſcimini & nolite peccare) volet eſſe infectū .i. volet q̄ id non ſit factum, quod dolor aut mens ſup. furioſa ſuaſerit, dum.i.quando, ipſa mens feſtinat pœnas per vim.i.violentiā, odio inulto.i.quandiu odium inultum eſt: Ira eſt furor breuis.i.cōmotio ſubita, eſt.n.ſubita accenſio ſanguinis circa cor. rege animum tuum, qui paret.i.obedit, imperat.i.dominatur. compeſce tu hunc frēnis, compeſce hunc cathena. Magiſter.i.dominator equorum, fingit .i. componit & docet equum docilem .i. quandiu docilis eſt, videlicet in tenera ceruice ire.i.ingredi viā, q̄ eques.i.inſeſſor monſtrat. Catulus.i.canis paruus, venaticus.i. ad venationem deſtinatus ex quo tpe.i.poſt quod tempus, latrauit.i.latratu petijt, & laceſſiuit pellem ceruinam in aula, ipſe militat i.exercet ſe, hoc eſt venatur in ſiluis. O puer adhibe, vel (quia hoc diceretur ſm tertiam coniugationem, quod alibi non repertur, legerem potius) adhibe nunc pectore puro.i.dū pectus purum habes verba.i.præcepta philoſophica & offer te nunc melioribus ſup. præceptoribus. Nam teſta.i.vas fictile præcipue rupeum, tunc.n.teſta dr̄, & odorem præcipue emittit. ſeruabit diu odorem, quo ipſa recens eſt ſemel imbuta.i. vnde primam tincturam cœpit. q̄ ſi tu ceſſas, aut anteis.i. præcedis, exiſtens, ſtrenuus .i.nimis velox.i.ſi mediocritatem non ſeruas, ego nec opperior.i. expecto tardum, nec inſto præcedentibus.i.eis non facio vt præuertam, aut ante eam impedimentū, q.d. meo modulo incedam.

VIXISSET canis immundus) Amica luto dicit, quia nihil minus conuenit roſtro ſuillo, quam deliciæ vnguentariæ, quippe cui id demum dulce olet, quod cœnum olet. Hæc Doct. Nihil cum amaracino ſui. [Nos numerus) Homines nullius bonę rei numerus prouerbio dicuntur. Tranſlatum videri poteſt a calculis ad nihil aliud vtilibus, niſi ad numerum Doct. [Sponſi Penelopes) Voluptatibus mancipatos, nec vllam prorſus rationis lucem capientes, ſponſos Penelopes videtur intellexiſſe Horat. auct. Cœl. lib a vj. cap. viij. [Dimidium facti, qui) ἀρχὴ δ' ἥμισυ παντός.i.principium dimidium totius. Hoc prouerbio ſignificatum eſt, maximam difficultatis partem in aggrediundo negocio ſitam, ſic Auſonius, incipe, dimidium facti eſt cœpiſſe, ſuperſit Dimidium rurſus hoc incipe, & efficias, Doct. GLAR.

AD IVLIVM FLORVM.

Iulium auaritia latenter accuſat hac epiſtola.

IVLI Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius Auguſti priuignus, ſcire laboro.
Thraca ne vos, Hebruſque niuali compede vinctus.

ASC. IVLI Flore) Hāc epiſtolam, vt dicit, ſcribit ad Iulium Floꝶ, qui, vt Acron ſcriptū reliquit, in cohorte fuit amicoꝶ.i.inter amicos Tib. Neronis Claudij, q ab Auguſto imperiū acceperat. fuit.n.natus ex Liuia, & ideo fuit adoptiuus Auguſti, & amicus Horatij. vnde in lib. Carm. Neronū domum plurimū laudauit. Nec vera eſt lectio apud Acronem, vbi ex Iulia natos legitur, quia Suet. in vita eius manifeſte ex Liuia natum aſſerit, quam Auguſtus duxit adhuc viuo, ſed cōcedente marito, vnde priuignus eius fuit. Hūc autem Florum ſub Tiberio in Thracia militantē hac epiſtola multa familiaritate pcontatur pcipue de ſocijs ei⁹ muſicę ſtudioſis, deinde

An freta vicinas inter currentia turreis,
An pingues Aſiæ campi, colleſque morantur?
Quid ſtudioſa cohors operū ſtruit? Hæc quoque curo.
Quis ſibi res geſtas Auguſti ſcribere ſumit?
Bella quis, & paces longum diffundit in æuum?
Quid * Titius, Romana breui venturus in ora s
Pindarici fontis, qui non expalluit hauſtus,
Faſtidire lacus, & riuos auſus apertos?
Vt valet? vt meminit noſtri? fidibus ne Latinis
Thebanos aptare modos ſtudet auſpice Muſa?
An Tragica deſæuit, & ampullatur in arte?
Quid mihi * Celſus agit? monitus, multumq́. monēdus
Priuatas vt quærat opes, & tangere vitet
Scripta, Palatinus quæcunque recepit Apollo:
Ne, ſi forte ſuas repetitum venerit olim
Grex auium plumas: moueat cornicula riſum
Furtiuis nudata coloribus. ipſe quid audes?
Quæ circumuolitas agilis thyma? non tibi paruum
Ingenium, non incultum eſt, nec turpiter hirtum.
Seu linguam cauſis acuis, ſeu ciuica iura
Reſpondere paras, ſeu condis amabile carmen:
Prima feres ederæ victricis præmia. quòd ſi
Frigida curarum fomenta relinquere poſſes:
Quo te cœleſtis ſapientia duceret, ires.
Hoc opus, hoc ſtudium parui properemus, & ampli:
Si patriæ volumus, ſi nobis viuere cari,
Debes hoc etiam reſcribere: ſi tibi curæ,
Quàm te conueniat Munatius. an male ſarta
Gratia nequidquam coit? & reſcinditur? at vos
Seu calidus ſanguis, ſeu rerum inſcitia vexat,
Indomita ceruice feros: vbicunque locorum
Viuitis, indigni fraternum rumpere fœdus:
Paſcitur in veſtrum reditum votiua iuuenca.

de ocqua pars eruditione ſanctis vocet, eodem Iulium multa ſalubriter monet, præcipue vt diuinæ ſcientiæ & paci, ac cōcordiæ ſtudeat. Ordo eſt. O Iuli Flore, ego laboro .i. ſtudeo, & cupio laborioſe ſcire, quibus, pro in quibus oris terrarum Claudius .ſ. Tiberius Nero priuign⁹ Auguſti .i. ex Liuia cōiuge eius & alio marito natus, militet .i. militiam exerceat, ne pro an, Thraca .i. Thracia, & Hebrus fluuius Thraciæ victus .i. impeditus ne fluat, compede niuali .i. perpetua niue, ac glacie, an freta .i. maris concurrentia inter vicinas turres .ſ. Seſtum & Abydon, an pingues campi & colles Aſiæ morentur (ſiue morantur) .i. detineant vos. Et laboro ſcire quid operū ſtruit cohors ſtudioſa .i. literarum, & ego curo ſupp. ſcire, quoque .i. etiam hęc, videlicet quis ſumit .i. aſſumit ſcribere res geſtas Auguſti, hoc eſt qs diffundit .i. extendit, promulgat in longum æuum & bella & paces Auguſti. Nam in verſiſq; clarus fuit. Quid Titius poëta ille ſup. facit, Titius dico venturus breui ſupp. tempore in ora Romana .i. laudationem & admirationem Romanorū, qui non expalluit .i. veritus eſt, ſumere hauſtus Pindarici fontis .i. vnde Pindarus Lyricorū laudatiſſimus Odas auſit, auſus præterea faſtidire .i. reſpuere, lacus, & riuos apertos .i. faciles & probabiles, multiſq́. expoſitos, hoc eſt triuiales, ſeu vulgaria. valet, vt .i. quō. vt .i. qualiter, meminit .i. memor eſt, aut mentionem facit noſtri. Ne, pro an, ſtudeat aptare fidibus .i. chordis, aut Lyricis inſtrumentis, latinis, modos .i. modulos, hoc eſt verſus, Thebanos .i. Pindaricos, quia Pindarus Thebanus fuit, & hoc Muſa auſpice .i. auſpicante, hoc eſt felice ſucceſſu, an deſæuit .i. ſæuus & altiloquus fit, & ampullatur .i. inflatur in arte Tragica. per hoc oſtendit eum aptiorem ad Lyrica, quam ad Tragica. Quid mihi &c. curo etiam ſup. ſcire, quid Celſus, alius poeta ait (mihi adiectum eſt de more loquendi. Nam ſæpe datiuum ponimus) auctore Valla, ad nullum præciſe reſpicientem. (vt, Hic mihi ſemper dormit &c.) Celſus dico monitus & monendus multum, vt quęrat opes ſup. literarius, hoc eſt poëticas. (Priuatas) .i. ſibi proprias & non furtiue vndecunque ablatas, & vt vitet .i. caueat tangere ſcripta quæcunque Apollo Palatinus .i. in æde Camœnarum, hoc eſt in Palatio ab Auguſto ſacratus, recepit, hoc eſt quæcunque publice legenda in ædem Apollinis illata ſunt, ne ſi grex auium .i. (per metaphorā ſumptam ex Apologis Aeſopi) multitudo poëtarum, venerit forte olim, id eſt aliquando repetitum plumas ſuas, ipſe cornicula, id eſt qualis fuit cornicula, nudata coloribus furtiuis, moueat riſum. Nam cornicula ſublegerat ſingulis auibus plumas aliquot, proprijs reiectis atque ita in cœtum auium ingreſſa admirationi fuit, ſed mox cognitis plumis & repetitis nuda derelicta riſum mouit. O Luci, ipſe .i. tu. quid audes? quæ thyma, id eſt quos libros (& hoc per metaphoram ſumptam ab apibus, quę circum thyma, herbas videlicet ſuaues & odoriferas volitantes, redolentia mella colligunt, quomodo Horus optima quęque leges decerpit ſibi quæ placeant) tu circumuolitas agilis, id eſt celer? Ingenium non tibi paruum. non eſt tibi incultum, nec hirtum, id eſt hirſutum vt ager incultus vepribus, & tribulis hirtus eſt turpiter .i. indecenter, ſeu .i. ſiue, tu acuis .i. exerces linguam cauſis ſupp. dicendis, ſeu paras reſpondere iura ciuica .i. ciuilia, ſeu condis, id eſt componis, carmen amabile .i. amatorium, tu feres .i. reportabis, prima .i. præcipua præmia, ederæ victrices .i. victoriam denotantis, quòd ſi tu poſſes relinquere fomenta curarum tu ires ſupp. eo quo ſapientia cœleſtis, id eſt diuina .ſ. Theologia, cuius poëtæ primi profeſſores fuerunt, duceret te. properemus parui & ampli hoc opus, & hoc ſtudium, ſi volumus eſſe cari patrię, que, pro &, ſi volumus eſſe cari bonis, id eſt iuſtis viris. Tu debes reſcribere etiam hoc, an ſup. Munatius ſit tibi curæ, ſup. tantæ quantæ ſup. curæ, conueniat .i. deceat, ſupple tibi eſſe, An gratia male ſarta .i. conſuta compacta conglutinata, inita coit, id eſt conſolidatur, nequidquam, id eſt nullo modo, & reſcinditur .i. ſeparatur. At .i. ſed, ſeu ſanguis callidus, ſeu inſcitia rerum vexat vos feros, ceruice indomita .i. more pullorum equinorum nondum domitorum, vbicunque locorum viuitis, vos viuitis indigni rumpere fœdus fraternum .i. inter vos fratres ictum, iuuenca .i. vitula, votiua .i. quam voui, paſcitur in veſtrum reditum .i. quam mactabo dijs pro reditu veſtro, vbi redieritis.

* Poëta Pindari interpres

* Celſus plagiarius.

AD ALBIVM TIBVLLVM Elegorum ſcriptorem.

Monent amicum, quod pueros deperiret, ſolum ea amare, qua ſe ad immortalitatem potius accenderent expetendam.

ALBI, noſtrorum ſermonum candide iudex,
Quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
Scribere quod Caſsi Parmenſis opuſcula vincat?
An tacitum ſiluas inter reptare ſalubreis,
Cur autem quidquid dignum ſapiente, bonoque eſt?

ASC. Albi, noſtrorum) Hac epiſtola Albium Tibullum Elegorum ſcriptorem certiſſimum & diligentiſſimum vno in pueros amore notatū familiariter alloquitur, monetq́. vt in huius mundi freto nihil ſtabile eſſe putet, ſed ſic viuat, vt quemlibet diem ſupremum ſibi cenſeat, quia bona inſperata gratiora eueniunt. Videtur autem Tibullus huiuſmodi monitis paruiſſe. nam mortis quamſæpiſſime in ſcriptis ſuis ominum præſagio (ni fallor) naturę, nam iuuenis admodum ab ea ſublatus eſt. Ordo eſt. O Albi amice candide .i. ſine inuidia, & arrogantia, integer iudex noſtrorum Sermonum, quid dicā te nunc facere in regione Pedana .i. dictam à Pedo oppido? An ſup. dicam te ſcribere, quod vincat .i. ſuperet, opuſcula Caſſi .i. Caſſij Parmenſis, qui (vt Acrō dicit) aliquot generibus carminum ſtylum exercuit, inter quæ opera Elegias & Epigrammata eius laudatur (fuit autem ſub Caſſio & Bruto tribunus militum. Quibus victis Athenas ſe cōtulit. Quintus aūt Varrus ab Auguſto miſſus, vt eū interficeret, ſtudentem reperit, & perempto

Non tu corpus eras ſine pectore. di tibi formam,
Di tibi diuitias dederunt, artemque fruendi.
Quid voueat dulci nutricula maius alumno;
Quàm ſapere, & fari poſſit, quæ ſentiat; & cui
Gratia, fama, valetudo contingat abunde,
Et mundus victus non deficiente crumena?
Inter ſpem, curamque, timores inter, & iras
Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum.
Grata ſuperueniet, quæ non ſperabitur, hora.
Me pinguem, & nitidum bene curata cute viſes:
Cum ridere voles Epicuri de grege porcum.

empto eo, ſcrinium cum libris tulit. Vnde mulio crediderunt Thyeſtem Caſſi Parmenſis fuiſſe. Scripſerat.n.multas alias tragœdias) An ſup. dicam te tacitū .i.ſpeculatiuū, reptare inter ſyluas ſalubres.i.varia philoſophorum ſcripta curantem quidquid dignum eſt viro ſapiente & bono? Tu non eras corpus ſine pectore.i.ſine anima rationali, qa dij dederunt.(Acron dicit dederunt mediam breuem habere. vnde legendum eſt dederunt, non dederant, quia non eſt dubium quin dederant primam corripiat. Sic in Buc. dicitur. Matri longa decem tulerunt faſtidia menſes. Quod autem dicit deos dediſſe formam, contra Epicureos eſt, & ita poſſet videri ſibi contrarius, cum dicet ſe Epicuri de grege porcum, niſi in prima epiſtola dixiſſet ſe nullius iuratum in verba magiſtri) tibi formam dij dederunt tibi diuitias, & artem fruendi ſup. diuitijs. Quid nutricula voueat.i.vouendo optet maius, dulci alumno, q̄ vt poſſit ſapere & fari, quæ ſentiat & cui gratia, fama, valetudo contingat abūde, & victus mundus, & hoc crumena.i.ſacculo pecuniarū non deficiente. Valetudo dr̄ à valido pro valitudo. vnde ſecūda producitur. Crede inter ſpem & curam, que, pro &, inter timores & iras, oēm diem diluxiſſe tibi ſupremum.i.vltimū, hoc eſt ſic viue, quaſi quotidie moriturus. qui adeo in elegijs ſuis ſæpe mortis meminit, quæ immaturam abſtulit. Hora quæ non ſperabitor.i.mortis ſuperueniet grata.i.vltro vocata, vel (vt quidam textus hn̄t) grate. & eſt ablatiuus ſolus, nam aduerbiū producitur, aut verius (vt dixi) ſic, Crede oēm diem ſupremum, & ita tibi de lucro, quia hora quæ non ſperabitur.i.quæ præter ſpem addetur, ſuperueniet grata. Tu viſes.i.venies viſum, me pinguem & nitidū, cute bene curata.i.habentem cutem bene curatam, cum.i.quando, tu voles ridere porcum.i.hominem voluptuoſum, de grege Epicuri.

AD TORQVATVM.

Cœna iucunda deſcriptio.

SI potes Archaicis conuiua recumbere lectis,
Nec modica cœnare times olus omne patella:
Suprema te ſole domi Torquate manebo.
Vina bibes iterum Tauro diffuſa, paluſtreis
Inter Minturnas, Sinueſſanumque Petrinum.
Sin melius quid habes, accerſe, vel imperium fer.
Iandudum ſplendet focus, & tibi munda ſupellex.
Mitte leueis ſpes, & certamina diuitiarum,
Et Moſchi cauſſam. cras nato Cæſare feſtus
Dat veniam, ſomnumque dies. impune licebit
Aeſtiuam ſermone benigno tendere noctem.
Quo mihi fortuna, ſi non conceditur vti?
Parcus ob heredis curam, nimiumque ſeuerus,
Aſſidet inſano. potare, & ſpargere flores,
Incipiam: patiarque, vel inconſultus haberi.
Quid non ebrietas deſignat? operta recludit:
Spes iubet eſſe ratas: in prœlia trudit inermem:
Solicitis animis onus eximit: addocet arteis.
Fœcunda calices quem non fecere diſertum?
Contracta quem non in paupertate ſolutum?
Hæc ego procurare & idoneus imperor, & non
Inuitus: ne turpe toral, ne ſordida mappa
* Corruget nareis: ne non & cantharus, & lanx
Oſtendat tibi te: ne fidos inter amicos
Sit, qui dicta foras eliminet. vt coëat par,
Iungaturque pari: Brutum tibi, Septiciumque,
Et niſi cœna prior, potiorque puella Sabinum
Detinet, aſſumam. locus eſt & pluribus * vmbris:
Sed nimis arcta premunt olidæ conuiuia capræ.
Tu, quotus eſſe velis, reſcribe? & rebus omiſſis,
Atria ſeruantem poſtico falle clientem.

ASC. SI potes &c.) Ordo eſt. O Torquate, ſi tu potes conuiua meos recūbere lectis Archiacis, id eſt rudibus, ab imperito fabro ſic denominatis, nec times cœnare omne bolus.i.ita quod nihil remaneat in modica patella, aut omnigenū, ego manebo.i.expectabo te domi, ſupremo.i.extremo Sole, hoc eſt ſub Occaſum Solis. Tu bibes vina diffuſa Tauro ſup. facto, iterum.i.ſecūdum, cō ule ſup. hoc eſt ſecundo conſulatu Tauri diffuſa dico inter paluſtres Minturnas, in quibus Marius delituiſſe dr̄, & Petrinū oppidum Sinueſſanum .i. iuxta Sinueſſam. de qua primo Serm. Plotius & Varius Sinueſſæ Virgiliusque Occurrunt. Hoc eſt bibes vinum modicum in paludoſis locis natum, ſi (aut ſin) habes quid.i.aliquid ſup. vini melius, accerſe.i.voca me vt ſim tibi hoſpes, vel fer imperiū meū, qui cum tibi ſim hoſpes ēt rex fuero. Nam paſcentes, hoc eſt alios accipientes, dicebantur reges, quocirca qui ſenatui cœnā dabāt rogabant conſules, aut dictatorē me ad cœnam venirent, ſed ad illos mittebant partem cœnæ, ne qui domi reges erant ſint coacti illos domum deducere, & ita comites fieri ex regibus. Focus ſplendet accenſo.ſ. igni iandudum, & ſuppellex eſt munda .i. mundata tibi .i. propter aduentum tuum. Mitte .i. omitte, delinque, ſpes leues.i.de leuibus, rebus, & certamina diuitiarum, & cauſam .i. defenſionem cauſæ, Moſchi illius diuities. dies feſtus Cæſare nato .i. quo Cæſar natus eſt, hoc eſt natalis Cęſaris, dat cras veniam & ſomnum, licebit impune.i.libere extendere, noctem æſtiuam, quæ breuis eſt benigno ſermone .i. amica confabulatione. Quo.i.ad quid, ſup. optem fortunam (vel ſi legatur fortuna propter penthemimerim dic, quo.i.ad qd ſup. detur mihi fortuna.i.diuitiarum copia) ſi non conceditur vti? q.d. ad nihil. Parcus.i. parce viuens, & nimium ſeuerus ob curam heredis, aſſidet inſano.i. proxime accedit ad inſaniam, ego incipiā potare & ſpargere flores, & patiar haberi.i. reputari, vel.i. etiam, incōſultus .i. bibam quaſi ad ebrietatem. Quid ebrietas non deſignat.i. aperit quod ſignatum & clauſum erat? q. d. nihil non deſignat, ſed quodlibet, ipſa recludit.i.reſerat, operta.i.occultata. Iubet ſpes eſſe ratas.i.firmas, & trudit .i. impellit inermem ad prœlia. vnde dicitur in Georgicis: Bacchus & ad culpam cauſas dedit. vnde etiam Baccho cornoa dantur, & eximit.i.demit animis ſollicitis, onus.i.ſollicitudinē, ac docet artes, quia ebrij confidentius loquuntur & plura ſcire ſe putant, quàm cum ſobrij, quem calices fœcundi.i. magna pocula vini plena, nō fecere.i.fecerunt, diſertum.i.diſerte loquentem? q. d. neminem? & ita quēlibet faciunt diſertū. quem non fecere ſolutum, ideſt quem non ſoluunt in paupertate contracta? Ego imperor.i.iubeor hæc procurare, exiſtēs idoneus, & non inuitus, hęc dico.ſ. ne toral.i.quod toro ſuper ponitur, turpe, & ne mappa ſordida corruget .i. in rugas trahat præ nauſea, nares conuiuarum, necnon.i.etiam imperor procurare, vt cantharus.i.œnophorū, quo vinum afferam, & lanx, qua cibus affertur, oſtendat tibi te.i. tam lucida & ſplendida ſit, vt tanquam in ſpeculo in ea te videas, vel oſtēdat facultates tuas vt iuxta menſuram opū tuarum ſit cantharus magnus, aut paruus, & ſimiliter lanx. ſed prior expoſitio placet. Et imperor procurare, ne ſit qui eliminet.i.extra limen domus ferat foras. dicta inter fidos amicos. Item vt par coëat & pro.i.iungatur pari ego adſumam, vetuſte pro aſſumam. tibi Brutum (Philo-

•Corrugare nares

• .i.conuiuis

logus legit Brutam,ſed non placet) Septimiumque,vel Septitiū, quia Brutus & Septimius pares erant in moribus,& adſumam tibi Sabinum,niſi cęna prior.i.ad quam prius fuerat inuitatus,aut puella potior.i.quam pluris facit,quàm cœnam,detinet ſup. eū. Alij legunt ſummam.i.ad extremam facultatem,ſed ne quod verbum deſideretur,placet adſumam legatur. locus eſt ſup. mihi,& .i. etiam, pluribus vmbris .i. vmbraticis viris,hoc eſt paraſitis & mimis, vel quibuſcunque conuiuis. ſed potiſſimum qui vt vmbra corpus,etiam non inuitati ſequuntur potentis, vt faciunt paraſiti. Sed capræ olidæ.i. fœtores caprini,ſeu hircini ſub alis,de quibus in Annotationibus ſuis late Beroaldus, premunt conuiuia nimis arcta,hoc eſt ne tamen fœtorem afferant tot conuiuæ, paucioribus ſim contentus tu reſcribe quotus velis eſſe.i.quot te cum conuiuas adducere,& omiſſis rebus.i.negocijs tuis,falle poſtico.i.egrediendo per poſticum .i. hoſtium poſterius,clientem .i. conſultorem à te defendendum,ſeruantem .i. obſeruantem & cuſtodientem,atria.i.priorem partem domus, per quam te putat egreſſurum. Hunc autem locum quantum ad capras ita annotauit Beroaldus. Apud Horat. in j. epiſt. lib. verſus ille notiſſimus eſt. Sed nimis arcta &c. quo ſignificat conuiuas & coëpulones nimis arcte diſcumbentes, nimiſq. ob numeroſam multitudinem conſtipatos in menſa lædi fœtore moleſtiſſimo, qui modo hircus,modo caper,modo tragos nominatur à poëtis. nam quæ (vt auctor eſt Cenſorinus) in ſecunda annorum hebdomade, vel incipiente tertia vox craſſior fit,& inæqualis. quod antiqui Latini dicunt hirquitallire,& inde ipſos putant hirquitallos appellari,quòd tunc corpus,hircum olere incipiant. Ariſt. id, quod Latine hirquitallire dicitur Græce vocat tragizin lib. vij. de Animalibus,quam dictionem interpres Ariſtotelicus in latinum vertens caprire dixit. Idem Ariſt. in Probl.auctor eſt,virus hirci illos redolere,qui rem agunt Veneream,quique in ea ætate ſunt, quæ Veneri ſufficiat. Inde fœtorem alarum hircum vocitamus, quæ omnium maxime partium noſtri corporis male olent,propterea quòd immobiles, inexercitatæq. habentur, hinc eſt illud ab Horatio dictum eleganter in Epodo: Cubat hircus in alis, Catullus,caprum appellat illo verſiculo, Valle ſub alarum trux habitare caper. A Martiale tragos Græce nuncupatur. Inde tragos,celereſq. pili,mirandaq. matri Barba. Et quoniam hircus maritum ſignificat capellarum,& accipiuntur pro graueolentia, luculente & feſtiue dixit Ouid. Offendat nares virq paterq. gregis. Cum fœtorem hircinum ſignificare voluiſſet,& ita ab Horat. poëtica quadam venuſtate olidæ capræ appellantur male olentes conuiuæ. ab hirco hircoſus deriuatur. Perſius hic aliquis de gente hircoſa Centurionum.

Q V I D non ebrietas) Plin. ſcr. lib. xiiij. c. xxij. vinum vſqueadeo mentis arcana prodere,vt mortifera etiam inter pocula loquantur homines, & ne per iugulum quidem redituras voces contineant. Lege Prouerb. In vino veritas. [Ne fidos inter amicos) Ex conuiuio nihil foras effutire,ibi Horatius inter iucundi conuiuij commoditates commemorat. Doct. Odi memorem compotorem. [Brutum tibi Septiciumque) Aldus Brutam legit, quæ videtur fuiſſe amica Septicij, vel ſi mauis Septimij,nam vtrunque legitur. Eſt autem ordo vt par coëat,& iungatur pari ad ſummam tibi Brutam & Septicium, & Sabinum, niſi prior cœna & potior amica detinet illum.ſ.eſt locus & pluribus vmbris.i.conuiuis,ſed capræ olidæ.i.graue olentes,premūt, hoc eſt offendunt conuiuia nimis arcta, & hoc propter malum odorem. qui ſolet emitti,cum concauitas illa, quæ ſub alis eſt, nimis incaleſcit. Hæc Aldus. [Pluribus vmbris) Ad hoc prouerbium alluſit. Horat. quod Græci dicunt σκιαὶ .i.vmbræ. Doct. [Sed nimis arcta) Et ibi ad prouerbium alluſio quod eſt: Septem conuiuium. nouem conuitium. Doct. [Sed nimis arcta) Ibi ſignificat conuiuas & coëpulones nimis arcte diſcumbentes, nimiſque ob numeroſam multitudinem conſtipatos in menſa lædi fœtore moleſtiſſimo,qui modo hircus, modo caper, modo tragos nominatur a poetis &c. Et ita ab Horatio poëtica venuſtate, olidæ capræ appellantur. male olentes conuiuæ Ant. Sabel. MAT. Bōſinis.

V I N A bibes iterum Tauro diffuſa) De T. Statilio Tauro hoc intelligo,qui Cos.primū fuit Anno ab V. C DCCXVIII. cum Cæſare Auguſto viij. Ceterum iterum Conſulem, alicubi ſubrogatum puto. Nam in catalogo non refertur. GLAR.

A D N V M I C I V M.

Sapiens nihil commouebitur rebus terrenis, ſed ne cœleſtibus quidem.

NIL admirari, prope res eſt vna Numici,
Solaque, quæ poſſit facere, & ſeruare beatum.
Hunc ſolem, & ſtellas, & decedentia certis
Tempora momentis, ſunt qui formidine nulla
Imbuti ſpectent. quid cenſes munera terræ?
Quid maris extremos Arabas ditantis, & Indos?
Ludicra quid, plauſus, & amici dona Quiritis?
Quo ſpectanda modo, quo ſenſu credis, & ore?
Qui timet hic aduerſa, ferè miratur eodem,
Quo cupiens, pacto. pauor eſt vtrique moleſtus:
Improuiſa ſimul ſpecies exterret vtrunque.
Gaudeat, an doleat: cupiat, metuat ne: quid ad rem?
Si, quidquid vidit melius, peius ue ſua ſpe,
Defixis oculis, animoque, & corpore torpet.
Inſani ſapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltra, quàm ſatis eſt, virtutem ſi petat ipſam.
I nunc, argentum, & marmor vetus, æraque, & arteis
Suſpice: cum gemmis Tyrios mirare colores:
Gaude, quòd ſpectant oculi te mille loquentem:
Gnauus mane forum, & veſpertinus pete tectum:
Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
Mucius, indignum, quòd ſit peioribus ortus,
Hic tibi ſit potius, quàm tu mirabilis illi.

ASC. NIL admirari,) Ordo eſt.O Numici: Nil admirari.i.nullius admiratione ſtupere & capi eſt ppe .i.quaſi vna,que, pro &,ſola res quę poſſet facere & ſeruare beatum. Nemo enim beatus eſt qui quid extra ſe cupit. Sunt ſup.quidam.ſ.Epicurei,putantes deum non curare mortalia qui imbuti nulla formidine.i.nulla religione deorum, ſpectent nulla formidine.i.ſine timore hūc Solē, & ſtellas,& tempora decedentia .i.tranſeuntia certis momentis. Et ſi cœlum ſine admiratione, ac timore illi contemplari poſſunt,quid cēſes,quo modo,quo ſenſu,& quo ore credis munera terræ, vt metalla & frumenta, ſpectanda? Quid cenſes? quomodo credis munera maris ditantis .i. diuites facientis Arabas extremos & Indos? quid cenſes ludicra .i. iocularia & ſcenicos ludos,& plauſus.ſ.populi,& dona Quiritis .i. Romani populi amici .i. munera militaria, aut magiſtratus in rep. Romana,cuius Romulus auctor quo inquā modo credis hæc ſpectāda? q.d. minime cum admiratione reſpectu Solis & ſtellarum.Is qui timet aduerſa .i. contraria,his .ſ. paupertatem aut repulſam, humilemq. fortunam miratur .i. ſtupeſcit fere eodem pacto,quo cupiens ſup. ea haberet,hoc eſt fere æqualis eſt paſſio hęc cupere & oppoſita vereri, nam contraria ſunt circa idem pauor .i. ſtupor mentis eſt moleſtus vtrique tam cupienti, quam timenti,& ſpecies improuiſa.i.improuidentię quædam pars exterret ſimul vtrunque quid ſupp. facit ad rem,an gaudeat ſup. immoderate de bonis præſentibus,an doleat ſup. de malis præſentib' an cupiat ſupp. bona futura, an metuat ſup.mala futura,q d.nihil,qa æque miſer eſt. Si quidquid vidit melius,ve,pro vel peius,ſua ſpe .i. quam ſperauerat, torpet .i. heret,& deficit quodā ſtupore ignauo,& hoc oculis,& animo & corpore defixis .i. illi nimiū affixis.Si ſapiens petat ipſam virtutem vltra quam ſatis eſt.i.ſi velit nimium ſapiēs eſſe (præceptum eſt .n. ad ſobrietatem ſapere)ipſe ferat .i. portet, obtineat nomen inſani .i. inſipiētis & ſi æquus.i.iuſtus, petat ipſam virtutem.i.iuſtitiam. vltra quam ſatis eſt (quia ſummū ius ſumma iniuria) ipſe ferat nomen iniqui,hoc eſt ne virtus quidem & ſapientia poteſt vltra menſurā recte appeti quāto minus fortunæ bona, vnde ſubdit vtēs imperio figurato,quod vetationem innuit I nunc.i.vade ſuſpice .i. ſurſum & cum quadā admiratione aſpice argentum, & marmor vetus.i.ſtatuas marmoreas

Quidquid ſub terra eſt, in apricum proferet ætas:
Defodiet, condetque nitentia. cum bene notum
Porticus Agrippæ, & via te conſpexerit Appi:
Ire tamen reſtat, Numa quo deuenit, & Ancus.
Si latus, aut renes morbo tentantur acuto:
Quære fugam morbi. vis recte viuere? quis non?
Si virtus hoc vna poteſt dare: fortis omiſsis
Hoc age delicijs. virtutem verba putas, vt
Lucum ligna. caue ne portus occupet alter:
Ne Cybiratica, ne Bythina negotia perdas.
Mille talenta rotundentem: totidem altera porro:
Tertia ſuccedant: & quæ pars quadret aceruum:
Scilicet vxorem cum dote, fidemque, & amicos,
Et genus, & formam regina pecunia donat:
Ac bene nummantum decorat ſuadela, Venuſque.
Mancipijs locuples, eget æris Cappadocum rex.
Nec fueris hic tu. Chlamydes Lucullus, vt aiunt,
Si poſſet centum ſcenæ præbere rogatus,
Qui poſſum tot? ait: tñ & quæram: & quod habebo
Mittam. poſt paulo ſcribit, ſibi millia quinque
Eſſe domi chlamydum: partem, vel tolleret omneis.
Exilis domus eſt: vbi non & multa ſuperſunt:
Et dominum fallunt: & proſunt furibus. ergo
Si res ſola poteſt facere, & ſeruare beatum:
Hoc primus repetas opus: hoc poſtremus omittas.
Si fortunatum ſpecies, & gratia præſtat:
Mercemur ſeruum, qui dictet nomina: læuum
Qui fodiat latus: & cogat trans pondere deſtram
Porrigere. hic multum in Fabia valet: ille Velina:
Cuilibet hic faſceis dabit: eripietque curule
Çui volet importunus ebur. frater, pater, adde,
Vt cuique eſt ætas, ita quenque facetus adopta.
Si bene qui cœnat, bene viuit: lucet: eamus,
Quo ducit gula: piſcemur: venemur: vt olim
Gargilius, qui mane plagas, venabula, ſeruos,
Differtum tranſire forum, populumque iubebat:
Vnus vt è multis populo ſpectante referret
Emptus mulus aprum, crudi, tumidique lauemur,
Quid deceat, quid non obliti, cerite cera
Digni remigium vitioſum Ithacenſis Vlyxei:
Cui potior patria fuit interdicta voluptas.
Si, Mimnermus vti cenſet, ſine amore, iociſque
Nil eſt iucundum: viuas in amore, iociſque.
Viue: vale. ſi quid nouiſti rectius iſtis:
Candidus imperti ſi non, his vtere mecum.

moreas veteres, & æra & artes.i. opera artificioſe facta. I nunc & mirare.i.obſtupeſce, Tyrios colores.i.purpuras, cum gẽmis .i.lapillis precioſis. I nunc & gaude, ꝙ mille oculi ſpectãt te loquentem.i.quis diſertis & eloquẽtes es. & tu ignauus.i.operoſus & ſolers, pete mane.i.tempore matutino, forũ.ſ.quo res aſſeruotur venales, & veſpertinus.i.tempore veſpertino, pete tecta.i.granaria, oe mutus (aut Mutius).i.vir diues (ſed forte mutum vocat, qoia indiſertum) emetat.i.metendo euehat, agris dotalibus.i.quos per dotem acquiſiuit, plus frumẽti, quam tu ſup.in foro & eecto emeris (aut de foro iudiciali itelligit, vbi acquirat quo emat) & iodignum ſit.i.indigneris quod hic ortus priorib. (aut peioribus).i.ignobilioribus parentibus ſit potius mirabilis.i.admiratione dign⁹, tibi.i.à te, ꝙ tu illi, hoc eſt qđ tu potius debeas mirari eius diuitias, ꝙ ipſe tuas. Quidqd &c. commemorat oium rerum viciſſitudinem eſſe, oe qs ſibi placeat ob fortunæ applauſum, dicens, ætas.i.loogæuitas tẽporis proferet in apricum.i.ſub ſolẽ aut in lucẽ, quidquid eſt ſub terra.i.occultatum in viſcerib. terræ, & ipſa ętas deſodiet & cõdet .i.abſcoodet nitentia.ſ.metalla, cum.i.quamuis, porticus. Agrippæ quo nobiles coouenium, & via Appi.i.Appij, hoc eſt Appia quam Appius ſtrauit lapidibus Neapolim vſque.i.quiuis locus celebratus, conſpexerit te bene .i.multum notum.i. quãuis ſis ſpectatus & clarius multis, tamẽ reſtat.i.reliquum eſt, te ire ſup. eo quo Numa.ſ.Pompilius rex religioſiſſimus, & Ancus.ſ.Martius rex bellicoſiſſim⁹, deuenit in cineres, quia (vt dicit idẽ in Arte) Puluis & vmbra ſumus. Si latus, aut renes, ſignificat ex omnibus cõſtitutionibus, quod coique optimõ videtur ille maxime amplexãdum, vt de ſiogulis per ordioem patebit ꝙ talis eſt, ſi latus aut renes ſup.tui, teotantor.i. vexantur acuto morbo, quære fugam morbi, q.d.morbo corporali medelam quærimus, ita & meotali quærenda eſt. vnde ſubdit. Vis viuere recte? Reſpondet: Quis non ſup.velit recte vioere? q.d.omoes volumus recte viuere. Addit Poëta: Si vna.i.ſola virtus, poteſt dare hoc (aut hæc).i.recte viuere (q.d.quod ſic, quia veitur indicatiuo non ſubiunctiuo. vnde quidam exponerent, ſi poteſt.i.quia poteſt) tu fortis age hoc.i.ſectare virtutem, omiſſis delicijs.i.voluptatibus quæ virtuti obſtant. Sed ſup.ſi putas virtutem verba .i.fictitiam philoſophorum inuentionem & in ſolis verbis eoꝝ, & non in re conſiſtere, vt.i.qualiter, putas ſupp.aut quidam putant, lucum.i.ſiluam incedulam.i.quæ nunquam inciditor propter lucis ac numinis præſentiam, quam gentilitas illic, vbi lucũ conſecrauit eſſe credebat, quare vetitum eſt in ſacris literis Iudæis ne lucum ſtruant, vt ioquam putas lucum eſſe ligna ſup. ſola ſioe oumine, aut diſcretione à ſiluis non ſacris, hoc eſt ſi oeq; in verbis philoſophorum virturem præcipientium aliquid rei, neque in lucis aliquid numinis putas, caue ne alter occupet portus prior te.i.fac ne quiſquam ſit prior te in portu, qui è nauib. & (vt Perſius dicit) ſitiente camelo merces tollat, hoc eſt totam curam adhibe ad res cumulandas, in qbus beatitudinem collocaſti, ne perdas oegocia Cybiratica.i.ne perdas operam in mercibus Cybiraticis, quę ad te vehuotur ex Cybira magna vrbe in Aſia iuxta Siodam, vt dicit Str.lib.xij. ne perdas negocia Bytina.i.operam in mercib. ex Bythinia aduectis, & fac ſup. vt mille talenta.i.mille grauiſſima pondera ęris, argenti, aut auri rotundeotur.i. compleaotur ſm Acronem, quia omne rotũdum completum & perfectum, vel rotũdentur.i.accipiunt monetam, aut formam pecunię: ꝗ rotunda eſt, & fac altera totidẽ, id eſt altera mille talenta, & porrò vt tertia mille talenta ſuccedaot, & ſup. ea pars, quę quadret .i.quadratum faciat aceruum.i. quarta millia ſup.ſuccedant. Scilicet.i.ſcire licet, hoc eſt ideo certe qa pecuoia regina donat vxorem cum dote, & fidem & amicos & genos.i.gñoſitatem, & formam.i.formoſitatem. Ac ſuadela.i.perſuadendi Dea, aut virtus. Nam Angelus Politianus Suadam & Pitho Deã leporis hic ab Horatio Suadelam dici docet Miſcel.c.aej. Et Venus .i.veouſtas, & gratia diceodi, decorat.i.exornat, bene numatũ, id eſt multo numos habeotem, hoc eſt: ſi perſuaſum eſt nihil poſſe deeſſe, neqoe vxorem diuitem, neque fidem amicos, neq; generoſitatem, neq; formoſitatem, oeque gratiam ac veouſtatem dicendi habita pecunia, totis viribus ei habendæ ſtudeas, quia rex Cappadociam.i. quis dominus multorum ſeruorum ex Cappadocia. de qua re ſic Beroaldus diſſerit. Scribit idẽ Horat.in primo epiſt. Mancipijs locuples eget æris Cappadocum rex. quo verſu ſigoificat quoddã eſſe famuloſus & famulitio numeroſo copioſos, ſed rei nommariæ egentiſſimos, & ita rex Cappadocum noo accipitur ꝓ rege Cappadociæ, ſed pro eo ꝙ maximam habeat familiam ſeruoꝝ. rex.n. alias domiouſ, alias regnator, alias diues ſignificat & ita apud luculentos ſcriptores frequentes ſignificat diuitem, atque potentem, quia diuitibus colitur, & paraſitis. & in hoc ſignificat Iuuen. Mart. & Plaut. accipiuot, & alibi ab Horatio dictum eſt, ſiue reges ſiue inopes erimus coloni. Columella quoque lib.j de ſalutatore loquens ait, Somoium regis ſui rumoribus nuguratur, ſcribit eruduiſſime Donatus regem nomen eſſe ad aliquid, vt dialectici loqountur. vt.o. libertus eſt patroni, ita rex paraſiti, & paraſitus regis. Cappadocas vero ſeruos appellamus à oomine regionis, ex qua venales optimi deportabantor, ſicut Lydum & Syrum priſci nuncuparunt. Sicut: Dauum & Getã vocitamus à Getis populis & Dacis quos olim Dauos vocitatos eſſe exiſtimat Strabo. Ex quo apud Atheoienſes Dauorum & Getarum oomina ſeruilia in vſu erant frequeotiſſimo, & inde apud poëtas Comicos identidem reperies ſeroos Getas, & Dauos appellari. Cappadocis maocipis meminit Perſius. Cappadocas rigida pingues pauiſſe cataſta. Et Mart. ioquit, Quid te Cappadocum ſex onus eſſe iuuat? Ad mancipia quæ ex Cappadocia bona deferebantur alludens Apul. in lib.vij. de Aſino aureo ait, at ille Cappadocum me & ſatis forticulum oſciat.

ciat. Ita ab Horatio rex Cappadocum dicitur dominus mancipiorum, quorum legiones à nonnullis Romanorum locupletiſſimis habebantur vt luculenter tradit Plin. qui in xxxiij. ait, ſeruorum cauſa Nomenclatorem eſſe adhibendum. Rex inquam Cappadocum. i. quiuis dominus mancipiorum, locuples. i. diues, mancipijs. i. ſeruis, ancillis, eget æris, & ita beatus non eſt. tu ergo ne fueris hic. i. rex Cappadocum, vt ſolummodo ſeruos habeas. Innuit etiam vt non ſis Lucullus (aut Lucillius. i. chlamydum duntaxat, hoc eſt rerum ſuperfluarum ciuis, vt Lucullus vnde dicit, Lucullus (vt aiunt) rogatus ſi poſſet præbere ſcenæ. i. ad ludos ſcenicos exhibendos, centum chlamydes. i. (vt nunc dicunt) mantellos, ait. i. reſpondit, qui. i. quomodo, poſſim ſup. præbere tot, ſup. chlamydes (neſciuit. n. an centum haberet) tamen, &. i. pariter, quæram & mittam ſup. tot quot habeo, vel id, quod habebo, & ſcribit ad eum. ſ. à quo rogatus erat paulo poſt, quinque millia chlamydum eſſe domi ſuæ, vt tolleret. i. auferret, partem chlamydum, vel omnes chlamydes. Et ſcribit ſup. ꝙ domus eſt exilis. i. tenuis & paupercula, vbi non ſuperſunt. i. plus quam ſatis ſunt multa, & fallunt. i. latent, dominum. i. poſſeſſorem eorum, & proſunt furibus, qui ea ſine inquiſitione domini furari poſſunt. Ergo ſi ſola res. i. ſi perſuaſum eſt, ꝙ ſola res poſt facere & ſeruare beatum, repetas hoc opus primus, id eſt primo loco, id eſt ante omnia, & omittas hoc opus. ſ. diuitiarum acquirendarum poſtremus. i. poſtremo loco, hoc eſt ſolis diuitijs accumulandis inſudes. Et hæc de virtute & diuitijs, nunc de honoribus & dignitatibus. Si ſpecies. i. ſplendor & ornatus, ac gloria in magiſtratu exiſtentium & gratia. i. fauor popularis, quo ad honores peruenitur, præſtet. i. reddat, aut efficiat fortunatum, hoc eſt ſi id nobis perſuaſum eſt, mercemur. i. emamus ſęuum. i. immitem ſeruum, qui dictet nomina. i. qui pronunciet eligenti populo nomina eligendorum, ſeu Nomenclatorem, vel qui dictet nomina . i. debita ſcribenda, vt obligatos ad ſuffragia præſtanda cogat. ſed prior expoſitio melius cohæret, vt Nomenclatorem. i. nominum pronunciatorem intelligas, qui inſpiret populo quem eligant, & qui fodiat. i. inſtiget pulſet latus populi. ſ. non eſt ſententia ſtatim ſuffragantis, & rogat. ſ. populum, porrigere dextram in ſignum. ſ. fauoris & ſuffragij, trans pondera. i. trans molem denſæ turbæ, aut trans pondera lapidum in via iacentium. Bonfinis hunc ordinem ponit. Mercemur ſeruum qui dictet nomina, id eſt ſcientia omnium ferè nomina, & ſit quaſi Nomenclator quidam nobis & fodiat ſæuum latus. ſ. non cedentium nobis loco cum ſumus tranſituri, & cogat dextram, ſcilicet clientum, vel ſubditorum, transporrigere pondera, id eſt grauia munera ac dona. Hæc ille. Mihi placet ſeruum dicere ſæuum potius quam latus populi, & conſtruere. Porrigere dextram trãs pondera, quam transporrigere &c. hic, id eſt vnus è populo, valet multum in Fabia ſupple gente, aut tribu: ille, hoc eſt alius, in Velina. ſ. gente, hic. i. alius, dabit cuilibet. i. placet, faſces. i. ſummos honores, quòd pro etiam, eripiet, id eſt adimet, importunus. i. nõ habita ratione, cui, id eſt cuicunque volet, ebur curule. i. ſellã curulem eburneam, non niſi ſummis magiſtratibus conceſſam. vt ergo per talem, magiſtratũ obtineas, adopta, id eſt quaſi per modum adoptionis reconcilia tibi, facetus, id eſt facete dicens, frater adde patre, vt. i. ſm quòd cuiq; ætas eſt, vt tibi frater eſſe poſſit, eum fratrem compella, & cuius vt pater, eum patrem. i. omnibus vijs ſtudeas ambire ſi in honoribus beatitudinem conſtituiſti. Si bene &c. nunc de voluptatibus. Si inquit. is bene. i. beate viuit, ſm iudicium tuum, qui cœnat bñ lucet. i. ſatis diei, ac lucis adhuc eſt. (nam licet ſtare non poteſt, & lucet ſcriptum reperi) eamus quo gula ducit, piſcemur, venemur, vt Gargilius (vir perditæ gulæ, qui glorioſum putauit luxurioſe viuere) olim ſup. venatus eſt, qui iubebat plagas. i. retia, venabula. i. arma venantium, & ſeruos tranſire mane. i. tempore matutino, forum differtum. i. repletum, & populum, id eſt per medium fori populoſi. vt vnus mulus è multis. i. quos multos eduxerat, referret. i. reportare. populo ſpectante, id eſt vidente aprum non captum (quia id nequiuit) ſed emptum, & ſi hoc perſuaſum eſt nobis, lauemur crudi. i. crudos & indigeſtos cibos in ſtomacho habentes intremus balnea, & tumidi. i. inflati cibis, obliti quid deceat, & quid non ſup. deceat. digni ſup. exiſtens cera cerite. i. ceritum tabula, in qua nullæ leges ſcriptæ erant, ſicut nos nullam obſeruamus. Nam Cerites victi a Romanis nulla lege dignati ſunt, nec ſuffragijs admiſſi, ideoque cui ius ſuffragiorum ademptum erat Cerite tabula dignus per contumeliam dicebatur. digni ergo cera cerite, id eſt ignominioſa tabula, exiſtens remigium vitioſum, id eſt (per metonymiam remiges vitioſi Vlyſſei Ithacenſis, cui. ſ. remigio voluptas interdicta ab Vlyſſe, ſuit potior patria quæ potiſſima eſſe debebat, ſimulq́. abſtinere à voluptate, vt in patriam rediret, quam tamen ſummum bonum diffinientes potiorem patria dicerent. Aduerte autem lector plurima nomina, quæ apud nos in es longam exeunt, apud Græos in eus exire, & econuerſo vñ hic ab Vlyſſeus ſit genitiuus Vlyſſei, cuius vltima eſt diphthongus. Sicut econtrario in Buc. Virg Orphi dixit à nominatiuo Orpheus. Item quia Cerites. i. Græci, qui vrbem prius Agellinam dictam incolebant, viſi ſunt Latinis ſurdaſtri, cum. n. ſæpe percontarentur quod nam eſſet nomen ciuitatis, illi non intelligentes Latinos & credentes ſe ſalutari, reſalutabant dicentes che rete, hoc eſt ſaluete. Illi corrupto vocabulo dixerunt vrbem Ceritem vocari, ideo quidam dicunt ceram ceritem eſſe, quę ſurdos faciat, ſicut remigium Vlyſſi v cera obſtruſas habẽs aures ſurdum iunt ſuit, Et hæc in eos, quorum deus eſt venter eorum. i. qui in gula ſummum bonum ſibi conſtituunt. Si, Mimnermus vti &c. nunc in eos qui ſummum bonum in libidine venerea collocant, dicit, ſi nil eſt iucũdum. i. delectabile ſine amore, & iocis, vt. i. vt, hoc eſt quemadmodum Mimnermus, ſcriptor eleganter indolentiam ſummum bonum diffiniens, cenſet. i. iudicat. (Philologus auctoritate Suidæ recte cenſet, vt Mimermnus legatur, non Mineremus, neque Minernus, neque Minermus. Scribitur græce Mimermnos, vt in adnotatis patuit) viuas i amore, iocisq́. hoc eſt illud totis viribus amplectere, in quo ſummum bonum conſiſtere putas. quod quia ſcit Numicium in virtute conſtituturum, vtpote virum ſapientem, innuit virtutem ſummopere amplexandam, & eo plurima pars epiſtolæ tendit. Viue, vale ò Numici, & ſi nouiſti quid. i. aliquid rectius iſtis, tu candidus. i. amicus integer, & ſine liuore inuidiæ imparti. i. fac me participem, ſi non ſupp. nouiſti rectius, vtere mecum his. ſ. præſcripta.

Mimernus.

MAT. Boſnis.

E T genus, &) Omnibus quidem nationibus in ore fuit olim illæ ſententia, quæ nunc in vſu eſt, Pecuniæ obediunt omnia. Doct. [Mancipijs locuples) Hoc verſu ſignificat quoſdã eſſe famuloſos, & famulitio numeroſo copioſos, ſed rei nummariæ egentiſſimos. Et ita rex Cappadocum non accipitur pro rege Cappadociæ, ſed pro eo, qui maximam habet familiam ſeruorum. Rex enim alias dominus, alias regnator, alias diues ſignificat &c. Cappadocos vero ſeruos appellamus à nomine regionis, ea qua venales optimi deportabantur. Sabell. [Cerite cera Digni) Olim notati dignos atque improbos, & nequã homines Cerite cera dignos prouerb. vocabant. Nimirum Ceritẽ ceram, inſignem ignominiam appellantes. Acron & Porphyrion huiuſmodi tradunt originem adagij, Romani Ceritibus bello ſubactis eam dixere conditionem, Ne ſuffragij ius haberent, ne leges vllas aut æderent, aut haberent, eamq́ ignominiam abijſſe in adagium. De tabulis Ceritibus ſcr. A. Gell. lib. xvj. cap. xiij. Doct. Plura de hac re inuenies apud Petrum Crinitum de honeſta diſciplina lib. vij. cap. vj. Eget æris Cappadocum rex. Philippus Berol. multis verbis oſtendere conatur, per Cappadocũ regem non intelligendũ Cappadociæ regem, ſed pro eo qui maximam habeat familiam ſeruorum. Et ſæpe apud luculentos ſcriptores, atque adeo apud hunc poëtam Regem pro diuite vſurpari. [Hæc ille. Quæ ſi ita habent, quomodo intelligemus diuitẽ qui eget æris? mancipijs, inquis, diues erat, non pecunia. atqui hoc non videtur veriſimile, magis autem credibile eſt Regẽ Cappadocum populo abundaſſe, non etiam pecunia, quod etiam nõ noſtra ætate pluribus regibus accidit. Ideoq́. in Cappadocum regem poëtæ ſcõma potius crediderim, quod ea tempeſtate Romæ bene licebat.

GLAR.

E T cogat trans pondera dextram Porrigere) Pondera, inquit Acron, lapides qui porriguntur per vias, vel qui per latera expoſiti altiores ſunt, & eſt ſenſus, qui manum porrigant tranſituro. Hæc ille. Sed verba ſunt obſcura. Land. exponit, trans pondera. i. trans turbam quæ ſe obijcit, quæ pondus affert tranſmiſſæ dextræ. Sed neque hæc verba intelligo. Vterque ſane ad hoc tendit vt nomenclator ille conductus ſit, qui viam domino faciat per turbam. Bad. cum præcedentia expoſuiſſet de ſuffragijs extorquendis, cum ad pondera deuentum eſt, trans pondera exponit. i. trans molem denſæ tubæ, aut trans põdera lapidũ in via iacentium. Itaq; nec ipſe mihi viſus eſt intellexiſſe. Ineptiſſimũ aũt eſt quod annotator noſter exponit, & cogat, inquit, dextram . ſ. clientum vel ſubditoꝝ transporrigere pondera. i. grauia munera ad dona. Sed vt tandem definam, hoc loco læuum, nõ ſæuum legendum eſt, vt ſeruum nomẽclatorem intelligamus, qui domini læuum fodiat latus & cogat dñm tranſeuntibus porrigere manum, etiam trans pondera, quæ aliqñ in via tranſeuntes ſeparant dicens hæc verba, hic multum in Fabia gente valet, ille Vellina, ergo manus ei præbenda. Hæc ex Doct. vt pleraque alia.

AD MOECENATEM.

Rationem reddit cur promiſſa non præſtiterit.

QVINQVE dies tibi pollicitus me rure futurum,
Sextilem totum mendax deſideror. atqui
Si me viuere vis ſanum, recteque valentem?
Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti:
Mœcenas veniam: dum ficus prima, colorque.
Deſignatorem decorat lictoribus atris:
Dum pueris omnis pater, & matercula pallet:
Officioſaque ſedulitas, & apella forenſis
Adducit febreis: & teſtamenta reſignat.
Quod ſi bruma niueis Albanis illinet agris:
Ad mare deſcendet vates tuus: & ſibi parcet:
Contractuſque leget. te dulcis amice reuiſet
Cum zephyris, ſi concedes, & hirundine prima.
Non quo more pyris veſcis Calaber iubet hoſpes:
Tu me feciſti locupletem. Veſcere ſodes.
Iam ſatis eſt. At tu quantumuis tollet. Benigne.
Non inuiſa feres pueris munuſcula paruis.
Tam teneor dono. quàm ſi dimittar onuſtus.
Vt libet: hæc porcis hodie comedenda relinques,
Prodigus, & ſtultus donat quæ ſpernit, & odit.
Hæc leges ingratos tulit, & feret omnibus annis,
Vir bonus, & ſapiens dignis ait eſſe paratum:
Nec tamen ignarat, quid diſtent æra lupinis.
Dignum præſtabo me etiam pro laude merentis.
Quod ſi me noles vſquam diſcedere: reddes
Forte latus, nigros anguſta fronte capillos: *
Reddes dulce loqui; reddes ridere decorum, &
Inter vina fugam Cynaræ mœrere proteruæ.
Forte peranguſtam tenuis vulpecula rimam
Repſerat in cumeram frumenti: paſtaque rurſus
Ire foras pleno tendebat corpore fruſtra.
Cui muſtela procul, ſi vis ait effugere iſtinc:
Macra cauum repetes arctum, quem macra ſubiſti.
Hac ego ſi compellar imagine: cuncta reſigno.
Nec ſomnum plebis laudo ſatur altilium: nec
Ocia diuicijs Arabum liberrima muto.
Sæpe verecundum laudaſti: rexque, paterque,
Audiſti coram: nec verbo parcius abſens:
Inſpice, ſi poſſum donata reponere lætus.
Haud male Telemachus proles patientis Vlyxei,
Non eſt aptus equis Ithacæ locus: vt neque planis
Porrectus ſpatijs: nec multæ prodigus herbæ,
Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.
Paruum parua decent. mihi iam non regia Roma,
Sed vacuum Tibur placet, aut imbelle Tarentum.
Strenuus, & fortis, cauſiſque Philippus agendis
Clarus, ab ob officijs octauam circiter horam

ASC. QVINQVE dies) Argumentum patuit, ſed quod de Deſignatore Beroaldus annotauit, recitandum eſt. dicit autem ſic. Idem in epiſt. ad Mœcenatem ſcripta, ſic inquit: Deſignatorem decorat lectoribus atris in cuius loci enarratione labuntur interpretes, & qd Deſignatos ſignificet non ſatis diligeter exponunt, ſed nos omiſſis aliorum interpretamentis noſtra ꝓbemus. Deſignare vetuſtiſſimo ſignificatu eſt rem nouam facere in vtràque partem & bonam & malam ſicuti docet Donatus enarrans illud Terentianum in Adelphis. Modo quid deſignauit. ide Deſignatores dicti ſunt curatores funerum, qui ludis funebribus præſunt, ob eam cauſam, ꝙ i his ludis multa ſiāt noua & ſpectanda. Scribit iuriſconſultus de his, qui notātur infamia: Deſignatores miniſteriū non artem ludicram exercere, ideoque ignominioſos non haberi. & ſane locus iſte à principe, vt verbis iuriſconſul. vtar hodie non pro modico beneficio datus. Ad hoc idem pertinentia verba Senecæ ſubieci ex lib. de beneficijs vj, quæ hæc ſunt. An tu Aruntium, & Aterium, & ceteros qui captandorum teſtamētorum artem profeſſi ſunt, non putas eadem habere, quæ deſignatores & Libitinarios vota? illi quorum mortes optent neſciunt, hi familiariſſimum quēque ex quo propter amicitiam rei plurimum eſt, mori cupiūt. Hactenus Seneca. Senſus autem Horatij hic eſt: Dabis, inqt mihi Mœcenes veniam diutius villicanti, & in agro cōmoranti, q̄ promiſerim, quoniam ęgrotare Romæ formido per dies Autumni peſtiferos, dum Deſignatores hoc eſt pręfecti ludorū funebrium lictoribus atris decorari, & per multorum mortes munia ſua frequenter vſurpant funebribus ludis præſidendo. Ordo eſt. O Mœcenas, ego pollicitus me tibi futurum. i. manſurum rure (pro ruri) hoc eſt in rure, quinque dies. i. per ſpatium quinque duntaxat dierum: ego mendax deſideros totum Sextilem menſem. i. Auguſtum, hoc eſt abſens ſum per totum Auguſtum. Id enim deſideratur quod abeſt, ac deeſt nobis. Atqui. i. ſed certe, ò Mœcenas ſis vis me viuere. i. vt ego viuam recte, & ſi vis videre me valentem: tu dabis mihi timenti ægrotare eam veniam: quem das mihi ægroto, dum. i. quandiu, ficus prima, recens collecta, & dum calor. ſ. vehemens, decorat. i. ornat in officio ſuo præſidentem, deſignatorem. i. ludorū funebrium præfectum lictoribus. i. miniſtris publicis, atris. i. pulla & nigra, hoc eſt lugubria veſtimenta indutis: hoc eſt dum multis moriuntur, & heredes pullati curant ſepulchra p deſignatorem, quem lictores atri in re funerea ſequuntur ornanda, & dum omnis pater & matercula. i. indulgentior mater pallet. i. timet, pueris. i. pro pueris, hoc eſt liberis ſuis, aut timet liberis mortem. (Nam timeo tibi. i. pro te, & timeo te. i. de te, dicimus. Et ſimiliter metuo ac, tranſumptiue palleo) que, pro &, dū ſedulitas officioſa. i. officij & obſequij plena, & opella forēſis. i. opera impendenda rebus forenſibus pro clientibus, adducit febres ſup. letales. vnde ſubdit, & reſignat. i. aperit prius ſignata teſtamēta, quia mortuo teſtatore heredibus reſignatur. i. aperitur teſtamentum, quod ſi bruma. i. tempeſtas brumalis in Decembri videlicet, illinet Albanis agris niues vates tuus ò Męcenas (hoc antē de ſe dicit) deſcendet ad mare vbi tempore hiemali quædā tepiditas eſt & parcet ſibi, & contractus. i. arcto loco ad euitandum frigus (eius. n. impatiēs fuit) leget. ſ. libros philoſophorum, & ò dulcis amice, ipſe reuiſet. i. redibit viſum te cum zephyris. i. ventis dulciter ſpirātibus, in vere flare ſolitis. & reuiſet te ſi concedat (aut cōcedes) cum prima hirūdine. i. cum primo aduentu hirundinum. Non quo more &c. artificioſe ab eo munere Mœcenatem laudat qđ ab eo ꝑcipiat expoſtulat, dicēs. Tu non feciſti me locupletem, eo more, quo hoſpes Calaber. i. q in Calabria hoſpitio accipit, iubet recepto. ſ. veſci pyris, hoc eſt non tu dediſti mihi ea qbus amplius vti nolles, ſed egregia munera, in hoc verum amicū ſignificans. Verus autem amicus dat liberaliter, nec tollit libertatem accipiēdi. Quomodo autem hoſpes det pyra ſubiungit, dicit enim veſcere ſoles ſup. pyris iſtis. Reſpon. amicus. Iam ſatis eſt ſup. mihi. addit hoſpes. Tolle benigne. i. cum bñuolenſia, quantumuis ſup. de pyris, tu feres paruis pueris tuis munuſcula. i. parua munera nō inuiſa. Reſpon. amicus, q. d. gratias habeo hoſpes mi ego teneo. i. obligatus ſum tibi, tam. i. tm̄, quam. i. quantum ſup. tenerer ſi dimittat a te onuſto. i. oneroſo dono, aut legatur onuſtus. vt ſit, quam ſi dimittar onuſtus. i. oneratus dono, hoc eſt (quod vulgo dicitur) tantam gratiam tibi habeo, quātam haberem ſi aſportarem. Reſpon. hoſpes ineptus. in qua reſponſione eſt nodus fabulæ, ac dicit, vt libet ſupp. facito, qa indifferens ſum, ſi enim non acceperis, tu relinquis hęc. ſ. pyra, comedenda hodie porcis. vnde addit Poēta. Prodigus & ſtultus donat quæ ſpernit, & odit. Hæc ſeges. i. plantatio illiberalitatis i animia hominum tulit. i. produxit, & feret. i. producet omnibus annis ingratos, quia nemo gratias referendas putat dari qui ſpernit, & odit. Vir bonus & ſapiens, ait ſup. ſe & ſuum pa

* His verbis iuuenilis indicatur ętas auct. Cœl. li. x. c. 72.

Dum redit: atque foro nimium diſtare Carinas
Iam grandis natu queritur: conſpexit, vt aiunt,
Adraſum quendam vacua tonſoris in vmbra,
Cultello proprios purgantem leniter vngues.
Demetri (puer hic non laue iuſſa Philippi
Accipiebat) abi: quære, & refer, vnde domo, quis,
Cuius fortunæ, quo ſit patre, quo ue patrono.
It: redit: & narrat, Vulteium nomine Menam,
Præconem, tenui cenſu, ſine crimine notum,
Et properare loco, & ceſſare, & quærere, & vti,
Gaudentem paruiſque ſodalibus, & lare certo,
Et ludis, & poſt deciſa negocia, campo.
Scitari libet ex ipſo, quodcunque refers. dic
Ad cœnam veniat. non ſane credere Mena:
Mirari ſecum tacitus. quid multa? benigne,
Reſpondet: negat ille mihi? negat improbus, & te
Negligit, aut horret. Vulteium mane Philippus
Vilia vendentem tunicato ſcruta popello,
Occupat: & ſaluere iubet prior. ille Philippo
Excuſare laborem, & mercenaria vincla:
Quòd non mane domum veniſſet: denique, quod non
Prouidiſſet eum. ſic ignouiſſe putato
Me tibi: ſi cœnas hodie mecum, vt libet. ergo
Poſt nonam venies. nunc in rem ſtrenuus auge.
Vt ventum ad cœnam eſt: dicenda, tacenda locutus,
Tandem dormitum dimittitur. hic vbi ſæpe
Occultum viſus decurrere piſcis ad hamum.
Mane cliens, etiam certus conuiua: iubetur
Rura ſuburbana indictis comes ire Latinis.
Impoſitus mannis, aruum, cœlumque Sabinum
Non ceſſat laudare. videt, ridetque Philippus:
Et ſibi dum requiem, dum riſus vndique quærit:
Dum ſeptem donat ſeſtertia: mutua ſeptem
Promittit: perſuadet vti mercetur agellum.
Mercatur. ne te longis ambagibus vltra,
Quam ſatis eſt, morer: ex nitido fit ruſticus: atque
Sulcos, & vineta crepat mera: præparat vlmos:
Immoritur ſtudijs: & amore ſeneſcit habendi.
Verum vbi oues furto, morbo periere capellæ:
Spem mentita ſeges: bos eſt enectus arando:
Offenſus damnis, media de nocte caballum
Arripit: iratuſque Philippo tendit ad ædeis.
Quem ſimul aſpexit ſcabrum, intonſumque Philippus,
Durus Vultei nimis, attentuſque videris
Eſſe mihi, pol me miſerum patrone vocares:
Si velles, inquit, verum mihi dicere nomen.
Quo te per genium, dextramque, deoſque penateis
Obſecro, & obteſtor: vitæ me redde priori.
Qui ſemel aſpexit, quantum dimiſſa petitis
Præſtent; mature redeat: repetatque relicta.
Metiri ſe quinque ſuo modulo, ac pede, verum eſt.

tatum, non cuiuis, ſed dignis, nec tamen ignorat .i. attamen bene ſcit, quid æra .i. pecuniæ, diſtent lupinis .i. ab illis leguminibus vulgo in Italia habebis. Dignum præſtabo, innuit Poëta vitium illiberalis datoris & virtutem liberalis, nunc innuit officium decentis receptoris, dicens, Ego etiam præſtabo me dignum laude .i. iuxta dignitatem merentis .ſ. de me, hoc eſt exhibebo me non ingratum, nec indignū beneficio tuo ꝙ ſi nolles me vnquam diſcedere .i. ſi voles me ſic ſubiectū tenere, vt ſim ſemper iuxta te, reddes .i. reſtitues mihi forte latus, quod .ſ. habui, quando incepi primū obſequi tibi, & reddes nigros capillos, qui .ſ. nunc cani ſunt in fronte anguſta, piloſa & non caluaſtra, vt nunc eſt, & ita iuuenilem ætatem, q̄ ea habentur, præteriſſe indicat, reddes dulce loqui reddes ridere decoꝝ, & mœrere .i. deplorare, inter vina .i. inter potandum, fugam Cynaræ amicę proteruæ .i. procacis. Vulpecula tenuis .i. macilenta repſerat forte .i. à caſu, per anguſtam rimam .i. fiſſuram & apertura in cumeram frumenti .i. vas vimineum, in quo erat frumentum, & ipſa paſta .i. enutrita, tendebat .i. conabatur rurſus ire foras, corpore pleno .i. repleto, & pingui, fruſtra .i. incaſſum, quia non potuit per anguſtam rimā, exire, cui .ſ. vulpeculæ .i. paruæ vulpi, muſtella ait procul .i. de longe ſi vis effugere iſtinc .i. ab cumera, repetas macra cauum arctum .i. ſtrictum & anguſtum, quem ſubiſti .i. intraſti macra. Si ego compellor (aut compellar) .i. expoſtulor hac imagine .i. parabola, aut exemplo huius, hoc eſt ſi ego cogor priuſquam earā, cuncta relinquere, quæ accepi à te, ego reſigno .i. reſtituo cuncta, nec ego ſatur altilium laudo ſomnum plebis .i. non peto ſolummodo tranquillam requiem, quando ſum ſatur, nec ego muto .i. commuto, aut vendo, liberrima ocia diuitijs .i. precio diuitiarum, Arabum, illorum populorum ditiſſimorum. Tu rex & pater mihi laudaſti ſępe me verecundum .i. à verecundia, tu audiſti ſup. me coram .i. in præſentia te laudantem, nec ſup. ſum abſens .i. in abſentia, parcius .i. magis parcēs, verbo .i. nō minus te laudo nunc abſens, q̄ olim præſens. Inſpice ſi poſſum reponere .i. reſtituere, donata .i. quæ mihi dediſti. Haud male Telem. proles &c. docet exemplis non oīa dona ab amicis accipienda eſſe ſi quidem accipienti nocitura, aut libertatem & tranquillitatem animi ablatura ſint, quorum primum e Odyſſea ſumptum eſt. Ordo eſt. Telemachus proles .i. filius Vlyſſei, quod nos dicimus Vlyſſis, patientis .ſ. laborum & errorum, haud male ſup. dixit reſpondit Menelao, O Atride, locus Ithacæ .ſ. patriæ meæ, non eſt aptus equis, vt .i. vtpote, neque porrectus .i. extenſus planis ſpatijs, nec prodigus .i. productiuus multæ herbæ, ego relinquam tibi tua munera magis apta tibi. Addit, parua decent paruum quod aut Poëtæ, aut Telemachi verbum eſſe poteſt. Roma regia .i. regalis ciuitas, non placet mihi iam, ſed Tybur oppidum illud, vacuum .i. non populoſum, & vacuum reſpectu Romæ aut Tarentum, aliud oppidū, imbelle .i. molle & voluptuoſum. Philip. quidam aduocatus ſtrenuus, & fortis & clarus, agendis cauſis .i. in cauſis agendis, dum redit ab officijs .ſ. forenſibus circiter octauam horam, atque dum ipſe iā grandis natu .i. ſenior & prouectioris ætatis, ita quod nō poſſet bene ambulare, queritur .i. conqueritur: Carinas .i. locum habitationis ſuę, qui in morem carinarum ædificia conſtructa habebat, diſtare nimium a foro iudiciali .ſ. reſpexit (vt aiūt) quendam adraſum .i. libertinæ conditionis, aut ad mollitiē pertinet, ne capilli officiant purgantem cultello leniter .i. (vt dicunt) dulciter, & ſine impetu, aut polite, vngues ꝓprios, in vmbra tonſoris vacua .i. ante domum tonſoris ceſſantis. Puer Philippi accipiebat hoc .i. hoc loco, & hoc tempore, cum ſic videret eum, iuſſa non leue .i. ſiniſtre, & ab reo. reperimus enim læue in reatu, poſſet tamen legi non lenia .i. aſpera iuſſa, videlicet ò Demetri abi quære & refer ſupple reſponſum ab eo vnde .i. de qua domo ſit quis ſit cuius fortunæ .i. conditionis ſit, quo patre ſit, ve pro vel, quo patrono ſit .i. quem patrem, aut patronum habeat. It ſup. puer ad illū ceſſatorem, redit ad Philippum, narrat .i. refert, eum nomine .i. nominari Vlteiu Menam, exiſtentem præconem .i. rerum priuatarum publicum venditorem notum tenui cenſu ſine crimine, & gaudentem properare .i. feſtinare, loco .i. in loco, hoc eſt quādo opportunum eſſet & ceſſare loco, & quærere .i. acquirere in loco, & vti .ſ. quæſitis, & gaudentem paucis ſodalibus .i. commenſalibus & conuictionibus & certo .i. conſueto, & ſuo Lare, & ludis, & campo, poſt negocia deciſa .i. poſt præconia peracta. Addit Philippus, Libet .i. placet mihi, ſcitari, id eſt ſciſcitari, & expetiri ex ipſo quodcunque refers, dic veniat ad cœnam, quod vbi dixerat puer, Mena, ſcilicet Vulteius, non credere, id eſt non credebat, ſane, id eſt multum, & tacitus mirari, id eſt mirabatur quid multa ſup. dicam? puer reſpondet Philippo benigne, aut potius Vulteius reſpondet puero benigne ſe habere & agere gratias domino, ſed non poſſe venire. vnde puer vt redijt, dicit hero ſuo, Ille .ſ. Vulteius, negat mihi ſup. quod petij .ſ. ad cœnam venire, ille improbus negat & negligit te, aut horret .i. timet te. Philippus occupat .i. offendit in foro, mane .i. poſtridie eius diei, Vulteium vendentem popello tunicato, id eſt vili, & humili ſcruta, id eſt vetera menta, id eſt res veteres vſu detritas, & precio ob id diminutas. vnde Cœlius lib. x. cap. lvj. Ego, inquit, eo verbo veteramenta omnifaria ſignificari puto quæ cū vſu iam detrita ſint, precio item diminuta cenſentur hinc ſigni-

ficanter

ficanter ab Horatio vtilitatis appoſita expreſſa, monſtrataque ſunt, Ex qua origine factum, vt ſerutati dicantur viliſſima quæque. Quod vt ſentiam, Lucilius facit apud Gell. noctium Atticarum lib. iij. Quid ni & ſcruta quidem vt vendat ſcrutarius laudat, Perfractum ſtrigilem, ſoleam improbus dimidia tamen vide cetera ibidem, & ipſe Philippus iubet prior. i. priuſquam tam Vulteio viſus eſſet, ſaluere. ſ. Vulteium. Ille. ſ. Vulteius, excuſare ſup. cœpit, aut excuſabat. i. in excuſationem adducebat laborem, & vincla. i. vincula, mercenaria. i. quia cum mercenarius eſſet, obligaretur ad præſtandam operam, quod non veniſſet domum. ſ. Philippi mane. Denique excuſabat, quod non præuidiſſet eum. ſ. Philippum. i. quod non prior eum ſalutaſſet, quia minorum eſt maiores ſalutare priores. Reſpondet Phil. Putato Vultei me ignouiſſe tibi ſic. i. hoc pacto vtpote ſi cœnas hodie mecum. Reſpondet Vulteius, vt libet ſup. faciam. Et Philippus inquit, venies poſt nonam ſup. horam, poſt ortum Solis, nunc ſtrenuus in rem .i. ad rem cumulandam, auge ſup. eam, vt .i. poſtquam, ventum eſt ad cœnam, Vulteius locutus dicenda, tacenda .i. quædam dicenda, & quædam tacenda, dimittitur tandem ſupple ire dormitum, hinc .i. ex hac cœna, vbi piſcis viſus eſt ſæpe decurrere ad occultum hamum .i. vbi Philippus vidit locum eſſe captandi eum. ipſe exiſtens mane cliens, & certus .i. etiam non locatus conuiua, iubetur ire comes rura ſuburbana .i. cum Philippo in ſuburbanum eius, & hoc Latinis ſup. feſtis, indictis. i. denunciatis, quibus .ſ. temporibus ceſſabatur in foro iudiciali, & ita licebat Philippo abeſſe, & hoc mannis .i. equis minoribus quaſi ad manum habendis, impoſitis .ſ. vehiculo. cum autem illuc ventum eſſet, Vulteius non ceſſat laudare arutum, & cœlum. i. aerem Sabinum, quod Philippus videt & ridet, & dum ipſe quærit ſibi vndique requiem. i. recreationem animi, & riſus .i. ridendi occaſiones, & dum dona ſeptem ſeſtertia, & promittit ſeptem mutua .i. mutuo danda, perſuadet Vulteio vt. i. vt mercetur .i. emat agellum, & ſup. Vulteius mercatur nec. i. & ne morer .i. detineam, te vltra quam ſatis eſt longis ambagibus .i. per longos ſermones, ipſe fit ruſticus ex nitido. i. ex vrbano bene culto, & crepat. i. crepare facit ſulcos & mera vineta. i. agros & vineas colit, præparat .i. putat, & reſecat, aut plantat vlmos, quibus vites adhærent in Italia, immoritur .i. vſque ad mortis angorem incumbit ſtudijs & ſeneſcit amore habendi, verum .i. ſed, vbi .i. poſtquam, oues periere furto, & capellæ morbo, & ſeges male proueniens mentita ſup. eſt ſpem, quam de ea conceperat, & bos eſt enectus. i. mortuus arando, ipſe offenſus. i. læſus, & iratus damnis, arripit de media nocte caballum .i. equum, & iratus tendit ad ædes Philippi, quem .ſ. Vulteium, ſimulac .i. ſtatim poſtquam, aſpexit ſcabrum & intonſum ait. O Vultei, tu videris mihi nimis durus. i. ſtrenuus agricola, & nimis attentus ſupple ad rem ipſe Vulteius, inquit, pol .i. pollucem ô patrone, tu vocares me miſerum, ſi velles mihi dicere .i. aſſignare verum nomen. Quod. i. propter quod, ego obſecro .i. per ſacra rogo & obteſto te, per Genium .i. Deum tuum peculiarem per dexteram. i. virtutem tuam, per deos penates, redde me priori vitæ. hæc poſſunt ſecundum Acronem eſſe verba Poëtæ ad Mæcenatem. Is qui ſimul .i. ſtatim vt aſpexit, quantum dimiſſa .i. derelicta, præſtent petitis, redeat mature .i. tempeſtiue repetat relicta, quia verum .i. iuſtum & decens eſt, quenque metiri .i. menſurare ſe ſuo modulo .i. forma ac pede. i. menſura, longitudinis. i. quemlibet conari, quod perficere poſſit.

ANTON. SABEL.

DESIGNATOREM decorat) Deſignare vetuſtiſſimo ſignificatu eſt rem nouam facere, in vtranque partem, & bonam & malam, ſicut docet Don. Inde deſignatores dicti ſunt curatores funerum, qui ludis funebribus præſunt. ob eam cauſam, quod in his ludis multa fiant noua, & ſpectanda &c. Senſus autem Horat. eſt, Dabis mihi Mæcenas veniam diutius villicanti, & in agri commoranti, quam promiſeram. quoniam ægrotare Romę formido per dies autumni peſtiferos, dum deſignatores, hoc eſt præfecti ludorum funebrium lictoribus atris decorantur, & per multorum mortes munia frequenter vſurpant, funebribus ludis præſidendo.

AD CELSVM ALBINOVANVM.

Indicat animi ſe ægritudine laborare, neque quæcunque eorum quæ recta eſſent, ſibi placere.

CELSO gaudere, & bene rem gerere Albinouano
Muſa rogata refer, comiti, ſcribæque Neronis.
Si quæret, quid agam: dic multa, & pulchra minantem,
Viuere, nec recte, nec ſuauiter: haud quia grando
Contuderit viteis: oleamque momorderit æſtus:
Nec quia longinquis armentum ægrotet in aruis.
Sed quia mente minus validus, quam corpore toto,
Nil audire velim: nil diſcere: quod leuet ægrum:
Fidis offendar medicis: iraſcar amicis:
Cur me funeſto properent arcere veterno:
Quæ nocuere ſequar: fugiam quæ profore credam:
Romæ Tibur amem ventoſus: Tibure Romam.
Poſt hæc vt valeat: quo pacto rem gerat, & ſe:
Vt placeat iuueni percuntare, atque cohorti.
Si dicet recte: primum gaudere, ſubinde
Præceptum auriculis hoc inſtillare memento:
Vt tu fortunam, ſic nos te Celſe feremus.

ASCENSIVS.

CElſo gaudere, &c.) Ordo eſt. O Muſa rogata .ſ. à me, refer .i. dic (alloquitur autẽ Muſam, quia carmina ſcribit) Celſo Albinouano comiti & ſcribę Neronis .ſ. Claudij, gaudere & rem bene gerere, hoc eſt ſaluta eum ſic more Græcorum, qui pro ſalute dicunt eupratin. i. bene agere, dic ergo illi gaudere, & bene agere pro ſalute. Nec placet vt rogata exponatur. i. interrogata quia ſalutantes non expectant donec interrogentur præterea ſic videretur ſenſus eſſe, quod poëta gaudet & bene rem gereret, cuius contrarium ſtatim ſequitur, dic rogata. i. orata à me. Si quæret ſupp. Celſus ſic ſalutatus, quid agam, dic me minantem .i. ſuperbe, quaſi minis pollicitantem multa & præclara, viuere nec recte, id eſt vt decet, nec ſuauiter .i. vt volo, & ita non ſibi, ſed conditioni ſuæ imputandum ſignificat, ſi non vt decet viuat, viuentem dicit non ſuauiter, non quia grando contuderit, id eſt contundendo deſtruxerit, vites, aut quia æſtus. i. nimius, quaſi æſtuãs calor momorderit. i. pro parte extinxerit, & areſecerit oleam tractum à capris, quæ quidquid mordent, vrunt. Nec quia armentum ægrotet in longinquis aruis. Sed ideo minus ſuauiter viuentem, quia effectus ſup. minus validus mente, quam toto corpore, nil velim audire, nil diſcere, quod leuet. i. minus dolere faciat me ſup. ęgrum, & quod ſup. offendat fidis medicis .i. moleſte ferã fidos medicos, & quod iraſcar amicis, quærens ſupp. ab eis, cur properent .i. feſtinent, me arcere funeſto. i. mortali, veterno. i. morbo intercuti aggrauante, & animam, & corpus & quod ſequar quæ nocuere, & quod fugiam quę credam profore. i. pro futura, hoc eſt vtilia mihi, & quod ego ventoſus. i. leuis, vt aura, vel ventus, amem Romæ .i. quando ſum Romæ, Tybur, & Tybure .i. quando ſum Tyburi, amem Romã, hoc eſt dic me iniquo animo eſſe, nec ſibi conſtanti, aliquando. n. animus noſter neſcio quo faſtidio afficitur. vnde dictum. Quãdoque humanus faſtidiat omnia ſenſus & tali tędio ſe affectũ dicit Poëta. Percontare. i. interroga, poſt hæc. i. poſtquam hæc dixeris, vt. i. qualiter valeat, quo pacto. i. quo modo, gerat. i. adminiſtret rem, & quo pacto gerat ſe. i. ſeipſum portet, vt .i. qualiter placeat iuueni .ſ. Neroni, & vt. i. qualiter, ſup. placeat cohorti .i. iis in quorum cohorte eſt. Si dicet recte ſup. ſe valere, & illis placere, memento primum gaudere .i. te lætum oſtendere, ſubinde. i. denique, ſed latenter, memento inſtillare. i. leniter infundere auriculis eius hoc præceptum, O Celſe nos feremus .i. tolerabimus te, ſic ſup. vt tu ſup. feres fortunam. i. ſi proſpero ſucceſſu fortunæ ſuperbias, ita quod ceteros faſtidias nos, te quoq; faſtidiemus. Propter hanc autem particulam creditur veriſimiliter tota epiſtola compoſita.

AD CLAVDIVM NERONEM.

Septimium Claudium, Claudio Auguſti priuigno commendant.

SEPTIMIVS Claudi nimirum intelligit vnus,
Quanti me facias. nam cum rogat, & prece cogit,
Scilicet vt tibi ſe laudare, & tradere coner,
Dignum mente, domoque legentis honeſta Neronis:
Munere cum fungi propioris cenſet amici:
Quid poſſim videt: ac nouit me valdius ipſo
Multa quidem dixi, cur excuſatus abirem:
Sed timui, mea ne finxiſſe minora putarer,
Diſſimulator opis propriæ: mihi commodus vni:
Sic ego maioris fugiens opprobria culpæ,
Frontis ad vrbanæ deſcendi præmia. quod ſi
Depoſitum laudas ob amici iuſſa pudorem:
Scribe tui gregis hunc: & fortem crede, bonumque.

ASCENSIVS.

SEPTIMIVS &c. Ordo eſt. O Claudi Nero. Septimius .i. hic amicus noſter, qui hanc epiſtolam perfert, intelligit nimirum .i. haud dubie, vnus .i. vnice & ſingulariter, quanti facias .i. æſtimes & pendas me. nam rogat me, & cogit prece. ſ. vt coner laudare, & tradere tibi ſe exiſtentem dignum mente, & domo Neronis legentis honeſta. per quod eum honeſtū ſignificat, cum .i. quando. ſ. Septimius, cenſet, id eſt iudicat ſupple me fungi munere, id eſt officio amici, propioris, id eſt valde coniuncti, ipſe videt & nouit valdius, id eſt copioſius, meipſo, id quā ego ipſe, quod poſſim ſup. apud te. Quidem, id eſt certe ego dixi multa, cur .i. ob quæ ego excuſatus abirem .i. diſcederem ab eo, & renuerem ſup. ipſum commendare, ſed ego timui ne putarer finxiſſe mea, id eſt poteſtatem meam, minora, id eſt minoris valoris quam ſint, exiſtens diſſimulator propriæ opis, id eſt facultatis, & commodus, id eſt vtilis, & inſeruiens mihi vni, id eſt ſoli. Sic, id eſt & propterea, ego fugiens opprobria maioris culpæ, ſcilicet diſſimulationis in amicum, deſcendi, id eſt periculoſe deueni, ad præmia frontis vrbanæ, id eſt eius quæ minus verecunda eſt, quia ruſticitatis ſignum eſt nimis verecundum eſſe: hoc enim arguit vix cum hominibus bonis conuerſatum eſſe, quod ſi ô Claudi: tu laudas pudorem, id eſt verecundiam & ruborem, depoſitum, id eſt abiectum, ob, id eſt propter iuſſa amici, ſcilicet Septimij, ſcribe hunc tui gregis, id eſt aſcribe hunc tuo gregi, & crede eum fortem & bonum.

AD FVSCVM ARISTIVM.

Varietas in genere vitæ, etiam inter eiuſdem ſtudij homines.

VRBIS amatorem Fuſcum ſaluere iubemus
Ruris amatores, hac in re ſcilicet vna
Multum diſſimiles, ad cetera pena gemelli.
Fraternis animis quidquid negat alter, & alter:
Annuimus pariter vetuli, notique columbi.
Tu nidum ſeruas: ego laudo ruris amœni
Riuos, & muſco circumlita ſaxa, nemusque.
Quid quæris? viuo, & regno; ſimul iſta reliqui,
Quæ vos ad cœlum effertis rumore ſecundo.
Vtque ſacerdotis fugitiuus, liba recuſo:
Pane egeo, iam mellitis potiore placentis.
Viuere naturæ ſi conuenienter oportet:
Ponendæque domo quærenda eſt area primum:
Nouiſti ne locum potiorem rure beato?
Eſt vbi plus tepeant hiemes? vbi gratior aura
Leniat & rabiem canis, & momenta leonis;
Cum ſemel accepit ſolem furibundus acutum?
Eſt vbi diuellat ſomnos minus inuida cura?
Deterius Libycis olet, aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum,
Quàm, quæ per pronum trepidat cū murmure riuum?
Nempe inter varias nutritur ſilua columnas:
Laudaturque domus, longos quæ proſpicit agros.
Naturam expellas furca: tamen vſque recurret:
Et mala perrumpet furtim faſtidia victrix.
Non qui Sidonio contendere callidus oſtro
Neſcit Aquinatem potantia vellera fucum:
Certius accipiet damnum, propriusue medullis;

ASCENSIVS.

VRBIS amatorem) Ordo eſt. Nos amatores ruris: iubemus Fuſcum. ſ. Ariſtiū, cuius in primo Sermonum meminit, amatorem vrbis, ſaluere .i. ſaluum eſſe, ſcilicet .i. ſcire licet, multū diſſimiles in hac re, id eſt quod alter vrbem, alter rus amet, & pene, id eſt quaſi, gemelli fraternis animis, id eſt concordes, & fratres vno partu editi eſſe ſolent, vel vt gemini, Caſtor, & Pollux inter ſe fuerunt, quidquid alter, id eſt vnus noſtrum negat, alter, id eſt reliquus, &, id eſt etiam, ſup. negat, nos annuimus, id eſt conſentimus & volumus aliquid, pariter, id eſt ſimul exiſtentes vetuli, & noti columbi, id eſt quales columbi vetuli, qui diu vnum tectum, ſeu colūbarium ſimul frequentauerunt. Tu ſeruas nidum, id eſt vrbem Romanam, ego laudo riuos amœni ruris, & ſaxa circumlita muſco, ſcilicet lanugine viridi & laudo nemus. Quid quæris, ſupple quid ruri faciam? Ego viuo & regno ſimul. id eſt ſtatim poſtquam vel ſimul .i. & inſuper, ego reliqui iſta. ſ. mūdana & terrena, & per hoc vilia, quæ vos .i. vrbis amatores fertis .i. extollitis ſecundo .i. proſpero, rumore .i. commēdatione magna ad cœlum, & ego recuſabo liba .i. lautitias vrbanas, vt .i. quemadmodum, ſeruus ſup. fugitiuus ſacerdotis ſup. recuſabat, liba, id eſt faſtiditus leuem cibum, & dulciarium, effugit vt vulgarem panem edat. Ego inquam vt ſeruus fugitiuus ſacerdotis recuſans liba, egeo pane vulgari, id eſt obiector cibis vulgaribus (hæc autem omnia allegorice dicit) pane dico iam potiore, id eſt quem iudico potiorē & meliorem placentis mellitis, id eſt melle dulcificatis. Si oportet, vt certe oportet, viuere conuenienter, id eſt conformiter & vt conuenit naturæ, & ſi area, id eſt fundus, eſt quærēda primum .i. primo loco pro ſupp. domo ponenda, nouiſti ne locum potiorem, ſcilicet ad talem aream, rure beato? q. d. ſcio quod non. Et ne ſupp. locus vbi hiemes .i. tempeſtates hybernæ, tepeant plus, id eſt tepidiores ſint, & vbi aura leniat, id eſt demulceat gratior, &, id eſt pariter rabiem canis, id eſt caniculæ ſideris videlicet mordacis, & momenta, id eſt tempora Leonis, cum, id eſt poſtquam. Leo, ſcilicet, hoc eſt ſignum illud cœleſte, furibundus: Vt Leo furibundus, abſumat homines, vt in Iulio & Auguſto ſolet, accepit Solem acutum, id eſt penetratiuum. Eſt ſupple alius locus vbi cura inuida .i. inuidens requiei noſtræ minus diuellat ſomnos, quam ſupple ruri? Nunquid ſupple herba olet, id eſt fragat, aut nitet deterius, id eſt minus bene, lapillis Lybicis, quaſi dicat, non. Et nunquid ſupple aqua purior .i. limpidior, tendit .i. conatur rumpere plumbum .i. grauitatem animi, in vicis .i. cōmunibus habitaculis hoīum quam ſupple illa quæ trepidat .i. præcipitanter delabitur. per riuum .i. alueum, pronum .i. decumbentem? q. d. non. Nempe .i. quia certe, ſilua. ſ. arborum, quæ hortorum

Quàm qui non poterit vero diſtinguere falſum.
Quem res plus nimio delectauere ſecundæ:
Mutatæ quatient. ſi quid mirabere, pones
Inuitus. fuge magna: licet ſub paupere tecto
Reges, & regum vita præcurrere amicos.
Ceruus æquum pugna melior communibus herbis
Pellebat: donec minor in certamine longo
Implorauit opes hominis: frænumque recepit.
Sed poſtquam victor violens diſceſſit ab hoſte:
Non equitem dorſo, non frænum depulit ore.
Sic qui pauperiem veritus, potiore metallis
Libertate caret; dominum vehet improbus: atque
Seruiet æternum: quia paruo neſciet vti.
Cui non conueniet ſua res: vt calceus olim,
Si pede maior erit, ſubuertet; ſi minor, vret.
Lætus ſorte tua viues ſapienter Ariſti.
Nec me dimittes incaſtigatum; vbi plura
Cogere, quam ſatis eſt, ac non ceſſare videbor.
Imperat, aut ſeruit collecta pecunia cuique,
Tortum digna ſequi potius, quàm ducere funem.
Hæc tibi dictabam poſt fanum putre Vacunæ,
Excepto quod non ſimul eſſes, cetera lætus.

torum ſunt ornamenta, oritur inter varias columnas. ſ. ex marmore, aut iaſpide (Vnde Iuuen. in j. Frontonis platani, conuulſaque marmora clamant) & domos quę proſpicit. i. ante ſe videt longos agros, laudatur, hoc eſt vrbanæ delitiæ imitantur ruſticas, quocirca ruſticę potiores probantur, quia naturales. vnde ſubdit, Expelles, aut Expellas, naturam furca. i. per furcam facies virgultum aliquod aliter q̃ naturaliter creſcat, creſcere. tamen recurret. i. redibit, vſque. i. ſemper ſup. in locū ſuū amota furca, & ipſa natura victrix perrumpet furtim mala. i. violēta veſtigia, hoc eſt natura plus q̃ ars poteſt, & ita ſilua præſtat hortis. Is qui callidus. i. credēs ſe callidum, neſcit vellera potātia ſuccum Aquinatem. i. purpuram ſimilem Tyrię, ſed deterior rem contendere. i. certare, & ſimilia videri ſed ooo eſſe, oſtro. i. purpuræ, Sidonio. i. Tyriæ, non accipiet damnum certius & propius medullis. i. quod magis penetret cor, q̃ qui non poterit diſtinguere falſum vero. Illū ſup. quem res ſecundæ. i. proſperæ, delectauere nimio plus ſup. q̃ ſatis, mutatæ. i. aduerſę factæ, quatient. i. concutient. Si tu mirabere. i. miraberis, hoc eſt cum admiratione amabis, quid. i. aliq̃d, tu pones. i. depones ſupple illud inuitus, fuge magna, licet præcurrere. i. excellere in felicitate reges, & amicos regum ſub tecto paupere, dum. ſ. mens diuus eſt. Ceruus equū &c. oſtendit Apologo, vt dixi, libertatem incultam præferendam ſeruituti phaleratæ. Ordo eſt. Ceruus melior pugna (propter cornua. ſ.) pellebat equum herbis communibus. i. quas communiter depaſci ſolebant, donec minor. i. inferior & debilior in certamine lōgo. ſ. equus implorauit opes. i. auxilia hominis, & recepit fræna. ſed poſtquam equus victor cerui diſceſſit violens. i. ſuperbus & infeſtus, ab hoſte. ſ. ceruo, non depulit, id eſt non potuit depellere, dorſo, id eſt de dorſo, equitem. i. inſeſſorem, & fręnum ore.

ſic qui veritus pauperiem, caret libertate potiore. i. quæ potior eſt. metallis, vehet. i. portabit, improbus. i. improbandus dominum, atque is ſupple ſeruiet æternum, qui, aut quia, neſciet vti paruo. & is ſup. ſeruiet ęternum, cui ſua res non conueniet. i. aut maior, aut minor ſit, vt. i. quemadmodum, calceus olim ſi eſt maior pede, ſubuerteret ſup. eūtem in eo, & ſi eſt minor ſup pede, vret. i. conſtringendo inflabit eum. O Ariſti, tu igitur viues lętus tua ſorte, nec dimittes me incaſtigatum, vbi. i. qn̄, ego videbor cogere. i. coarcerua re, aut congregare plura, q̃ ſatis eſt. pecunia collecta imperat, aut ſeruit cuique, exiſtēs digna potius ſequi funē tortum. i. trahi & impelli á poſſidente, q̃ ducere funem tortum. i. implicitū, hoc eſt ducere poſſeſſorem a ſe victum ac vinctum. O Ariſti, ego dictabam. i. puero ſcribenti pronunciabam tibi poſt Phanū Vacunę, Deę á Sabinis multum & antiqua religione cultę, ſiue ea Diana, ſiue Minerua, ſiue Ceres, ſiue Victoria, ſiue demu Bellona putetur, putre. i. vetuſtate putrefactum, dictabam inquam exiſtēs lętus cetera. i. per cetera, aut in ceteris omnibus, excepto quòd non eſſes ſimul. i. mecum, quia te deſiderabam.

GLAREANVS.

ET male perrumpet furtim faſtigia victrix) Badius mala legit, exponitque violenta. Sed idem veſtigia, non faſtigia habet. In libro item Landini veſtigia inuenio, ac ſenſu non minus obſcuro: Alij male ad victrix referunt, vt male victrix pro pertinaciter victrix dictum intelligamus, & faſtigia, ad faſtigia legunt, vt ſit ſenſus, quantumuis recuruemus arborem (nam inde eſt ſumpta metaphora) ipſam tamen contra quam volumus, ad faſtigia peruenire.

AD BVLLATIVM.

Taxat quæſtus cupiditatem in Bullatio, cuius gratia miſſus non currebat.

QVID tibi viſa Chios Bullati, notaque Lesbos?
Quid concinna Sames? quid Crœſi regia Sardis?
Smyrna quid, & Colophon? maiora, minora ne fama?
Cuncta ne præ campo, & Tiberino flumine ſordent?
An venit in votum Attalicis ex vrbibus vna?
An Lebedum laudas odio maris, atque viarum?
Scis Lebedus quàm ſit Gabijs deſertior, atque
Fidenis vicus: tamen illic viuere vellem:
Oblituſque meorum, obliuiſcendus & illis,
Neptunum procul è terra ſpectare furentem.
Sed neque, qui Capua Romam petit imbre, lutoq́ue
Aſperſus, volet in caupona viuere: nec qui
Frigus collegit, furnos & balnea laudat, *
Vt fortunatam plene præſtantia vitam.
Nec ſi te validus iactauerit auſter in alto:
Iccirco nauem trans Aegæum mare vendas.

ASCENSIVS.

QVID tibi viſa Chios &c.) Argumentum patuit, ſed ſi Acronem ſequamur, quomodo dicamus viſas Bullatio inſulas, ſi ad Tyberim ſemper remanens ad alia loca non tranſierat? Dicerem ergo potius. Bullatium varias regiones negociando peragraſſe, ſed iactare ſolitum ſe nuſquam beatum eſſe, quā Romę apud Tyberim. quod Poëta innuit eum ſentire propter pigritiam, ne alio cogatur proficiſci, docetq́ue non in loco, ſed in animo beatitudinem cōſiſtere. Ordo eſt. O Bullati, q̃d Chios inſula illa viſa tibi, & q̃d Leſbos inſula diues vtraque opū, & potiſſimū proi, quid Samos, inſula cōcinna. i. cōcinne. i. vniformiter conſtructa habēs ędificia, q̃d Sardis regia Crœſi illius regis longe ditiſſimi, quod Smyrna & Colophō, oppida illa quę certāt de patria Homeri, exiſtētia maiora vel minora fama. i. quā fama eſt ne pro an, cuncta ſup. iā dicta loca, ſordēt. i. ſordida videntur tibi, prę campo & flumine Tyberino. i. comparatione campi & flumini Tyberini? An vna vrbs. ſ. Roma, venit in votum. i. in deſiderium tuum ex vrbibus Attalicis. i. ſuperbe. luxurioſęque varijs rebus ornatis, ſicut vrbes Attali erant, qui primus veſtes auro intertexere docuit, quę ab eo Attalicę dictę ſunt, hoc eſt caperis ſolius Romę delectatione, propter affluētiam diuitiarum, nam Attalus rex Pergami populum R. heredem inſtituit. an laudas Lebedum, oppidum illud deſertiſſimum iuxta mare, vnde nemo mare ingreſſi audet, odio maris atque viarum? hoc eſt an ideo Romam tantopere laudas, vt non cogaris alio proficiſci, vt etiam ob id Lebedum laudes? tu ſcis quid ſit Lebedus, ſup. vicus deſertior Gabijs & Fidenis vicis, quę olim ciuitates fuerūt opulentę, tamē. i. licet ita ſit deſertus locus, putas ne ſup. quod ego vellem viuere illic, & ego oblitus meorum. ſ. conſanguineorum & familiarium, & obliuiſcen

* Prouerbiū erat prioribus in pauperes, quam

Incolumi Rhodos, & Mitylene pulchra facit: quod
Penula ſolſtitij, campeſtre niualibus auris,
Per brumam Tiberis, ſextile menſe caminus.
Dum licet: & vultum ſeruat fortuna benignum.
Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos abſens.
Tu quamcunque deus tibi fortunauerit horam
Grata ſume manu: nec dulcia differ in annum:
Vt quocunque loco fueris, vixiſſe libenter
Te dicas. nam ſi ratio, & prudentia curas,
Non locus effuſi late maris arbiter aufert:
Cœlum, non amicum mutant, qui trans mare currunt.
Strenua nos exercet inertia: nauibus, atque
Quadrigis petimus bene viuere quod petis, hic eſt:
Eſt Vlubris: animus ſi te non deficit æquus.

aſſiduc frigerēt treme-rentque eos de balneo cogitare & fur no con ducēdo dictitabant. Cęl.lib. 26.c.47.

uiſcendus .i. ubliuioni tradendus, illis.i.ab illis, vellem expectare procul è terra: Neptunū furentem .i. Mare commotum quaſi ſit furore percitum? q. d. minime. Sed neq; qui petit Romam Capua, exiſtens aſperſus imbre & luto, volet viuere in caupona .i. in domo mercenaria vbi ſe curat & ſiccat, nec is q colligit frigus, laudat furnos & balnea, vt .i. veluti ſupp. laudet præſtantia .i. ea quę præſtant plane beatam vitam. Nec ſi Auſter ventus ille validus .i. impetuoſus, iactauerit te in alto, icirco vendas nauem trans mare Ægæum. Rhodos, illa inſula tēperata, & Mitylene pulchra, facit ſup. hoc incolumi .i. homini ſani capitis, & cui animus ſanus, qđ penula .i. veſtis villoſa & condenſa facit, ſolſtitio ſupp. æſtiuali, quod nihil boni eſt, quia in calore nō egemus tali veſte, & quod campeſtre .i. ſubligar, quo pudenda ligantur, & quo luctantes in campo Martio, ne inhoneſte videantur, cinguntur & (vt manifeſtius, dicam .i. quod vulgo brachas vocant) facit ſupple auris niualibus, quod parum eſt, quia ſolum pudenda cooperit dicit idē alijs verbis, & quod Tybeiis fluuius frigidus facit per brumam, & quod caminus .i. ignis facit, menſe Sextili .i. Auguſto. Dum .i. quandiu licet, & fortuna ſeruat benignum vultum, Samos & Chios & Rhodos abſens laudetur Romæ .i. ab exiſtente Romæ, tu ſume grata manu quamcunque (aut quacunque) horā Deus fortunauerit .i. proſperauerit tibi, nec differ dulcia in annum. vt dicas te vixiſſe libenter in quocunque loco fueris. Nam ſi ratio & prudentia aufert curas, & non locus exiſtens arbiter .i. in luco poſitus quaſi ad arbitriū inſpector maris effuſi late, & ſi illi, qui currunt trans mare mutant cœlum, non animum, inertia ſtrenua, id eſt diligentia ſiue arte, exercet, id eſt vexat nos, nos petimus nauibus, atque quadrigis bene viuere, hoc eſt nos facimus nos vehi, aut nauibus, aut vehiculis ad loca amœna, vbi beate ſimus, ſed ideo ſumus inertes, quia quod petis tu qui facis te vehi, hoc eſt beatitudo quam petis, eſt hic, id eſt hoc loco, & eſt Vlubris, in vico illo deſertiſſimo, ſi animus æquus non deficit, id eſt derelinquit te.

COEL. RHOD.

CAMPESTRE niualibus) Apud Hieronymum pro femorale hoc poſitum comperies, quod vulgo ſuccinctorium aut campeſtre vocant. Auguſtinus ciuitatis lib. xiiij. Campeſtria, inquit, latinum verbum non eſt, ſed ex eo dictum, quod iuuenes, qui nudi exercebantur in campo, pudenda operiebant. Vnde qui ita ſuccincti ſunt, campeſtros vulgus appellat. Cœl. lib. x. c. xxj.

ASCENSIVS.

AD ICCIVM.

Iccium Agrippæ procuratorem fortunatum dicit, ſi fortuna bene vtatur.

FRVCTIBVS Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci
Si recte frueris: non eſt vt copia maior
Ab Ioue donari poſsit tibi. tolle querelas.
Pauper enim non eſt cui rerum ſuppetit vſus.
Si ventri bene, ſi lateri eſt, pedibusque tuis: nil
Diuitiæ poterunt regales addere maius.
Si forte in medio poſitorum abſtemius herbis
Viuis, & vrtica: ſic viues, protinus vt te
Confeſtim liquidus fortunæ riuus inauret.
Vel quia naturam mutare pecunia neſcit:
Vel quia cuncta putas vna virtute minora.
Miramur, ſi Democriti pecus odit agellos,
Cultaque: dum peregre eſt animus ſine corpore velox:
Cum tu inter ſcabiem tantam, & contagia lucri,
Nil paruum ſapias: & adhuc ſublimia cures:
Quæ mare compeſcant cauſſæ: quid temperet annum:
Stellæ ſponte ſua, iuſſæ ne vagentur, & errent:
Quid premat obſcurum Lunæ, quid proferat orbem:
Quid velit, & poſsit rerum concordia diſcors:
Empedocles, an Stertinij deliret acumen.
Verum ſeu piſces, ſeu porrum. & cæpe trucidas:
Vtere Pompeio Groſpho: & ſi quid petet, vltro
Defer: nil Groſphus niſi verum orabit, & æquum
Vilis amicorum eſt annona bonis, vbi quid deeſt.
Ne tamen ignores quo ſit Romana loco res:
Cantaber Agrippæ, Claudi virtute Neronis

FRVCTIBVS &c.) Ordo eſt, O Icci, ſi tu frueris recte fructib⁹ Siculis, quos colligis Agrippæ .ſ. Marco, cuius procurator es, vel fructibus Agrippæ .i. ab Agrippa donatis tibi, quos colligis Siculis .i. apud Siculos, nō eſt vt maior copia poſſit donari ab Ioue, quia ſummum bonū eſt ſuis bene frugi, tolle .i. amoue, querelas .i. noli mihi, cōqueri te pauperem eſſe, enim pro quia. is non eſt pauper, cui vſus rerum ſuppetit .i. ſatis abūdans eſt, Si bene eſt ventri ſi bene eſt lateri, ne pro vel pedibus tuis, diuitię regales .i. quales regem deceni, nil poterunt addere maius. Si tu forte abſtemius .i. abſtinens à temeto .i. vino, viuis herbis, & vrtica, exiſtens in medio poſitorum .i. reconditorum tibi, tu viues protinus .i. ideo ſic, vt riuus fortunę liquidus .i. liquide fluens, inauret .i. quaſi aureum faciat te, confeſtim .i. ſubito, vel ſupp. ideo, quia pecunia non poteſt mutare naturam .i. non poteſt te allicere ad largiorem vſum rerum, vel quia tu putas cūcta minora .i. viliora, vna .i. ſola, virtute .i. propter virtutem abſtinens. Miramur ſi pecus edit .i. comedit, abſumpſit, agellos .i. holera aut fruges, quę Democritus aſſidēs cuſtos habebat in agellis, q; pro &, ſi pecus edit culta .i. ea quæ Democritus coluerat, dum animus eius eſt peregre .i. raptus profunda rerum inquiſitione, & eſt veloa .i. alte volans, vſque ad cœleſtium contemplationem? q. d. non debemus poſthac admirari Democritum ſoli philoſophiæ deditum. ſic aliquando captū, vt dum iuxta agros ſuos cuſtos ſedebat, non videret pecora culta ſua ingurgitantia, cum tu nihil, aut parum capias inter tantam ſcabiem, & tanta ſup. contagia lucri, & cum tu cures adhuc .i. licet lucris intentus, ſublimia .i. res ſublimes, videlicet quæ cauſæ compaſcant mare, quod non redundet, cum omnia flumina ipſum intrena, nec terras vndis obruat, cum altius ſit natura, quid temperet annū, qui talem viciſſitudinem ſeruet, ſtellæ, id eſt planetæ an vagentur & errent, ſua ſponte, id eſt ſine motoris, impulſu, an vagentur iuſſe .i. imperio motoris .ſ. intelligentiæ, aut alterius, quid premat .i. occultet, orbem, id eſt partem globi lunaris, obſcurum, id eſt non illuminatum vt in plenilunio, & quid proferat orbem obſcurum, id eſt ad nos vertat partem obſcuram, vt in nouilunio. Quid velit, & qđ poſſit diſcors cōcordia rerum, mire dictum. elementa enim inter ſe contraria & diſcordia ſunt, tamen mutua corruptione ſe conſeruant, & ita diſcordando in hoc quod ſe concordant, conſeruant. an Empedocles philoſophus ille Agrigentinus verſibus. Pythagoricam ſectam complexus, an acumen Stertinij Stoicam ſectam verſibus complexi. de quo in ſecundo, ſermonum dictum eſt,

Armenius cecidit, ius, imperiumque Phraates
Cæſaris accepit genibus minor. aurea fruges
Italiæ pleno diffudit Copia cornu.

eſt,quod ſit ſapientum octauos, deliret.i.inſaniat,q d. verum que inſanire,cum philoſophia ſe neget ornari verbis contenta doceri. veruntamen ſeu tu trucidas.i. auide comedis piſces (qui cariores carnibus Romanis viſi ſemper ſeu porrum & cepe.i.communia,& vilia holuſcula,viere Pompeio Groſpho .i. conſilio eius,& ſi ipſe petet quid à te. defer id ſupple illi vltro. Groſphus nil orabit te niſi verum .i. decens,& æquum.i.iuſtum .ſ. non vana,non friuola,non ſuperflua,non iniqua. Annona.i.prouentus & acquiſitio amicorum, eſt vilis.i.facilis acquiſitu,aut vilipenditur. Simile eſt in Trinummo Plauti,vbi annonam proborum virorum cariſſimam dicit,& improborum prouentum multo vberrimum. non ergo intelliges de annona proponenda amicis,ſed de ipſis amicis. Et tamen ne ignores quo loco.i.in quo ſtatu ſit res Romana .ſ. reſpub. noſtra: Cantaber.ſ.populus, cecidit.i.occiſus eſt virtute Agrippæ Armenius ſupple populus. cecidit virtute Claudi,pro Claudij Neronis, Phraates rex Perſarum accepit ius & imperium Cæſaris, exiſtens minor genibus .i. ſupplicans genibus poſitis,hoc eſt ſubiectus eſt Romano imperio. Copia .i. Dea vbertatis, aurea .i. pulchra aut moda, diffudit Italiæ fruges pleno cornu. alludit ad cornu copiæ Herculi datum.

GLAR. VILIS amicorum eſt annona,bonis vbi quid deeſt. Varie hoc & diſtinguitur,& intelligitur,quidam poſt bonis,quidam ante diſtinguunt. Sed certe omnis ambiguitas, eſt in duabus his vocibus, annona & bonis. Nam annona amicorum intelligi poteſt, vel quemadmodum Plautus in Trinummo ait, Neque quidquam hic vile nunc eſt, Niſi mores mali, vel pro prouentu amicis proponendo. Ita bonis ambiguum,vel viris, vel ſumptibus,ac ex his vt minimum quatuor ſenſus elicere non erit difficile ingenioſo lectori. Et habet hic Poëta quædam talia, vt antea ſæpe admonuimus, vbi grammatici rixentur.

AD VINNIVM ASELLAM.

Quam opportune & prudenter munus offerendum.

Vt proficiſcentem docui te ſæpe, diuque:
Auguſto reddes ſignata volumina Vinni:
Si validus, ſi lætus erit: ſi denique poſcet:
Ne ſtudio noſtri pecces: odiumque libellis
Sedulus importes, opera vehemente miniſter.
Si te forte meæ grauis vret ſarcina chartæ:
Abijcito potius: quàm quò perferre iuberis
Clitellas ferus impingas: Aſinæque paternum
Cognomen, vertas in riſum: & fabula fias.
Viribus vteris per cliuos, flumina, lamas.
Victor propoſiti ſimulac perueneris illuc:
Sic poſitum ſeruabis onus: ne forte ſub ala
Faſciculum portes librorum: vt ruſticus agnum:
Vt vinoſa globos furtiuæ Pyrrhia lanæ:
Vt cum pileolo ſoleas conuiua tribulis.
Ne Vulgo narres te ſudauiſſe ferendo
Carmina: quæ poſſunt oculos, aureiſque morari
Cæſaris. oratus multa prece nitere porro.
Vade, vale, caue ne titubes: mandataque frangas

ASC. VT proficiſcentem. Ordo eſt. O Vinni, tu reddes Auguſto, volumina, ſcilicet carminum, ſignata.i. clauſa & ſigillo munita, vt, id eſt quemadmodum, ego docui te proficiſcentem, id eſt abire volentem reddas dico, ſi erit validus, & ſi erit lætus, denique ſi poſcet, id eſt exigat à te, ne tu pecces ſtudio, id eſt nimio conatu, & importunitate sua, & tu miniſter ſedulus, id eſt diligens, opera vehemente, id eſt in opera mihi præſtanda vehementer importes, id eſt ingeras libellis odium. Si grauis ſarcina meæ chartæ, id eſt faſcis ſcriptorum meorum, vret id eſt comprimet, & lædet forte te, abijcito potius, ſcilicet ex humeris tuis in flumen aliquod, antequam Romam perueneris, potius dico quam tu ferus impingas, id eſt illidas impingendo (muli enim defatigati dum onus excutere parant, ad arbores aut muros clitellas, ſuper quas ſarcinas portant, impingunt vt illidant) clitellas, id eſt ſarcinas tuas, aut thecas librorum tuorum illic ſupple quo tu iuberis perferre, id eſt cum ſueris in conſpectu Auguſti,& tu vertas paternum.i. familiæ tuæ cognomen,ſcilicet Aſinæ in riſum,& fias fabula.i.materia fabulandi & ridendi,ac ſi dicant te verum Aſinum,tu vteris viribus tuis .i. fortiter incedes, per cliuos.i.deſcenſum montium, vbi iumenta laborant, per flumina, per lamas .i. lacunas & ſimul ac.i. ſtatim poſtquam, tu victor propoſiti,id eſt compos voti, conſumato itinere,perueneris illuc.i.ad Aug.tu ſeruabis onus ſic poſitum,quomodo .ſ. nunc poſitum eſt, ne forte portes faſciculum librorũ,ſub ala .i. axilis,aut brachijs tuis,vt.i.ſicut,ruſticus portat agnum, & Pyrrhia mercenaria illa vinoſa .i. vino indulgentior, portat ſup.veſtem globos.i.glomera, lanæ furtiuæ.i.quam furata eſt & vt.i.qualiter,conuiua tribulis .i. cum tribulibus ſuis; portat ſup. ſoleas cum pileolo, quia neque pileum caput, neq; ſoleas pedes ebrij ferè poſſunt, & tu ſeruabis onus ſic poſitum ne narres.i.narrare cogaris quærentibus quid portes, vulgo te ſudauiſſe ferendo carmina, quæ poſſunt morari.i.in mora tenere, oculos & aures Cæſ.i.quibus impeditus non poſſit alijs vocare qui te impediturũ ſint porro .i. ceterum, tu oratus .ſ. à me multa prece, nitere.i.labora efficere quod iuſſi vade, vale, caue ne titubes .i. vacilles, & frangas mandata .i. iuſſa mea.

Iterum caue per tertiam declinationem flexit,quia corripit vltimam,quæ in ſecunda produceretur.

AD VILLICVM SVVM.

Villatica vita laudes enumerat.

Villice ſiluarum,& mihi me reddentis agelli,
Quem tu faſtidis, habitatum quinque focis, &
Quinque bonos ſolitum Variam dimittere patres:
Certemus: ſpinas animo ne ego fortius, an tu
Euellas agro. & melior ſit Horatius, an res.

ASC. VILLICE ſiluarum) In hac Epiſtola quã ad Villicum.i.villę ſuę curatoré, & mercenarium ſcribit multa ſalubriter monet dicens, hoc ordine: O Villice,id eſt cuſtos & gubernator,ſiluarum, id eſt poſſeſſionis meæ ſiluoſæ, & agelli.i.modici agri mei. reddentis mihi me.i.recreãtis me, & facientis me mecum habitare .i. in tranquillitate viuere, quem agellum tu faſtidis,id eſt ſuperbe vilipẽdis,quamuis ſupple habitatum,quinque focis.i. quinque diſtinctis familijs, & ſolitum dimittere Baria, id eſt è loco illo in Sabinis celeberrimo, vt dicit Porphyrio, quinq; bonos patres.i.ſenatores ſecundum eundem, vel quinque bonos patres familias, qui dimittebantur ab illo agello ire Romam,Baria .i. è Baria,non alliciebantur celebritate illius loci, contento agello meo quem tu faſtidis, ò Villice inquam, certemus.i.diſputemus,contendamus inter nos, ne pro an, an ego ſup.euellam fortius animo.i.ex animo,ſpinas.i.vitia,an tu euellas fortius agro meos,ſpinas .i. frutices,

Me quamuis Lamiæ pieras, & cura moratur
Fratrem mœrentis, rapto de fratre dolentis
Inſolabiliter: tamen iſtuc mens, animuſque
Fert: & amar ſpatiis obſtantia rumpere clauſtra
Rure ego viuenrem, tu dicis in vrbe beatum.
Cui placet alterius, ſua nimirum eſt odio, ſors.
Stultus vterque locum immeritum cauſarur inique.
In culpa eſt animus: qui ſe non effugit vnquam
Tu mediaſtinus racita prece rura petebas:
Nunc vrbem, & ludos, & balnra villicus optas.
Me conſtare mihi ſcis: & diſcedere triſtem,
Quandocunque trahunt inuiſa negocia Romam.
Non eadem miramur: eo diſconurnit inter,
Meque, & te, nam quæ deſerta, & inhoſpita teſqua
Credis: amœna vocat, mecum qui ſentit: & odir,
Quæ tu pulchra vocas, fornix tibi, & vncta popina
Incutiunt vrbis deſiderium: video: & quòd
Angulus iſte ferer piper, & tus ocyus vua,
Nec vicinia ſubeſt, vinum præbere taberna
Quæ poſſit tibi: nec meretrix tibicina, cuius
Ad ſtrepitum ſalias rerræ grauis. & tamen vrges
Iampridem non tacta ligonibus arua: bouemque
Diſiunctum curas, & ſtrictis frondibus exples.
Addit opus pigro riuus, ſi decidit imber:
Multa mole docendus aprico parcere prato.
Nunc age quid noſtrum concentum diuidar, audi.
Quem tenues decuere togæ, niridique capilli:
Quem ſcis iuuenem Cynaræ placuiſſe rapaci:
Quem bibulum liquidi media de luce ſalerni:
Cœna breuis iuuat, & prope riuum ſomnus in herba,
Nec luſiſſe pudet: ſed non incidere ludum.
Non iſtic obliquo oculo mea commoda quiſquam
Limat: non odio obſcuro, morſuque venenas.
Rident vicini, glebas, & ſaxa mouenrem.
Cum ſeruis vrbana diaria rodere mauis,
Horum tu in numerum voto ruis. inuidet vſum
Lignorum, & pecoris tibi calo argutus, & horti:
Optat ephippia bos piger: optat arare caballus.
Quam ſcit vterque, libens, cenſebo, exerceat artem.

fruticca, & herbas nocentes, & an ſup. Horatius.i.ego domin⁹ ſit melior.i.ſim præſtantior, an res.ſ.poſſeſſa, hoc eſt an ego ſim melius cultus per me, an res mea per te, quamois pietas Lamiæ, illius nobilis viri, & cura Lamię mœrentis.i.lugentis fratrem & dolentis inſolabiliter.i. qui eſt iocooſolabilis de fratre rapto per mortem.ſ.moratur.i. detinet me, tamen mens & animus fert.i.trahit & impellit me, illuc.i.ad rus vbi tu ca, & amat .i.cupit, rumpere clauſtra obſtā tia ſpatijs.i.tranſcurrere ſpatia quæ me ſecludunt ego dico viuentem rure.i.in iure beatum, & tu dicis viuentem in vibe beatum. Cui ſors alterius placet, & ſup. eſt ſua.i.propria ſors odio, vterque ſtultus, & qui rus damnat, & qui vrbem cauſatur.i.criminatur, inique.i.iniuſte, locū immeritum.i. qui non meruit culpari, aoimus eſt in culpa, qui non effugit ſe vnquam.i. qui vbicunque fuerit, ſemper habet inconſtantiam ſuam. Tu mediaſtinus.i.cum eſſes mediæ vrbis habitator petebas.i.requirebas rura, prece tacita.i.ſecreto voto. tu nunc Villicus. quando in iure viuis, optas vrbem, & ludos & balnea.i.delicias vrbis. Tu ſcis me cooſtare.i.conſtantem & conformem eſſe mihi, & ſcis me diſcerer triſtem à rure quandocunque negocia inuiſa.i.odioſa mihi, trahuot me Romam. Nos non miramur eadem.i.non diligimus eandem rem eo.i.& ideo diſconuenit.i. diſcordia eſt inter me & te. Nā is qui ſentit mecum, vocat ſup. ea loca, quæ tu credis teſqua.i. loca ſpinoſa & difficilia, deſerta & inhoſpita, amœna ſupp.loca, & odit ſup.ea quæ tu putas, aut vocas, pulchra ego video quod fornix.i.locus fornicatioou, & popina.i.coquina: vocta.i.pinguis, incutiont tibi deſiderium vrbis, & video quod angulus iſte quem habitas, feret piper & tus ocyus.i.citiua vua.i.quam vuam. Nec taberna vicina ſubeſt.i. præſto eſt qoæ poſſit præbere tibi vinum, nec meretrix tibicina .i.canens in tibijs, ſubeſt tibi, ad cuius ſtrepitum.i.crepitum cytharæ, aut ſtrepitum pedum ſalias, exiſtens grauis terræ.i.ineptus ad ſaltationem, vel qoem terra ſine ſaltu ferre recuſat, & tameo tu vrges.i.vrgeoter colis arua non tacta iampridem.i. à pluſculis temporibus, ligonibus.i.bidēte, aut marra, aut quouis alio iostrumento ruſtico, & tu curas.i.habilem facis bouem diſiunctum.i.remiſſum ab aratione, & exples, id eſt explicas ipſum foodibus ſtrictis, & ſi imber decidit.i.deorſum cadit.i.ſi inundatio aquarum ex imbribus, riuus.i.impetus aquarum decurreotium, addit tibi pigro opus.i.cogit riuo mearum facere, exiſtens docēdus multa mole.i.varijs obijcibus & aggeribus, parcere agro aprico.i.Soli expoſito. nuoc age audi quid diuidat noſtrum contentum.i. noſtram cōcordiam. Eum, hoc eſt me, quem tenues.i.vilea togæ decuere, & quem nitidi capilli decuere, & quem ſcis immunem.i.ſine damoo, aut periclitatione placuiſſe Cynarę, mulieri illi rapaci, & quem bibulū liquidi ſalerni de media luce, cœna breuis iuuat, & ſomnus in herba prope riuum. nec pudet luſiſſe, ſed pudet noo incidere .i.abrumpere ludum, quiſquam non limat.i.carpit & imminuit, ſicut lima ferrum, aut potius limis oculis videt, quod ſignum inuidiæ eſt (ſicut ibi Tranſuerſa tuentibus hircis) mea cōmoda obliquo odio & non venenat.i.non inficit obſcuro odio, & morſu, vicini rident me mouentem ſaxa, & glebas, tu mauis.i.magis vis, rodere cum ſeruis diaria.i.precia diurni laboris, vrbana.i.qualia dantur io vrbe, hoc eſt cum ego vrbanus ruſtica geram, tu ruſticus vrbana præfers ſeruis duntaxat debita, ſic legit Porph. rodere inquam non reddere, oiſi quod exponit cum ſeruis.i.quando ſeruis. & tu tuis.i.incidis voto in numerū, horum.ſ.ſeruorum vrbanorum. Calo.i.faber lignorum, argutus.i.ſubtilis, inuidet tibi vſum lignorum & pecoris & horti, bos piger optat ephippia.i.equorum ſtramenta, hoc eſt ſellas. Nam vt Philelphus in epiſtolis ait, qoæ nunc ſellæ à ſedendo dicūtur, à priſcis ephippeta dicta ſunt, Optat ergo bos officium equi curſoris & equus piger optat arare. Ego cenſebo.i.iuſtum iudicabo, vt vterque noſtrum exerceat libeos eam artem, quam ſcit.

A D V A L L A M.

Conſulit Vallam de ſalubritate regionis Lucaniæ.

Quæ ſit hyems Veliæ, quod cœlum Vala Salerni
Quorum hominum regio, & qualis via: nam mihi Baias
Muſa ſuperuacuas Antonius, & tamen illis
Me facit inuiſum: gelida cum perluor vnda
Per medium frigus. ſanè myrreta relinqui,
Dictaque ceſſantem neruis elidere morbum

A S C E N S I V S.

Quæ ſit hiems Veliæ,) Ordo compendet ab vltimo verſu ſic. O Valla, par eſt, id eſt iuſtum, & æquum, te ſcribere oobis, & nos accredere, id eſt fidem adhibere tibi. Sic autem potius dixero, quam diuiſis dictionibus ac credere. vt ſit, at nos credere, quia ſic Poëta dixiſſet: Scribere te oobis, ac, oos tibi credere par eſt. tibi inquam ſcribenti, quæ hiems, id eſt tempeſtas hiemalis, ſit Veliæ, id eſt in illo oppido Lucaniæ, & quod, id eſt quale, cœlum, id eſt qualia diſpoſitio aëris ſit Salerni, quod etiam Lucaniæ oppidum eſt, item quorum, id eſt qualium hominum, ſit regio.i. à qualibus hominibus habitetur regio illa & qualis via qua itur eo, quod ſupple ideo quæro. Nam Antonius Muſa, medicus ille Auguſti, dixit ſup. mihi, Baias eſſe ſuperuacuas, id eſt iootiles & tamē facit me inuiſum illis, quia indignantur, quod ſub frigore

vtem

Sulſura contemni, vicus gemit, inuidus ægris,
Qui caput, & ſtomachum ſupponere fontibus audent
Cluſinis, Gabioſque petunt, & frigida rura.
Mutandus locus eſt; & * diuerſoria nota.
Præter agendus equus. quo tendis? non mihi Cumas
Eſt iter, aut Baias. leua ſtomachoſus habena
Dicet eques. ſed equi frænato eſt auris in ore
Maior vtrum populum frumenti copia paſcat:
Collectos ne bibant imbreis, puteos ne perenneis
Iugis aquæ: nam vina nihil moror illius oræ,
Rure meo poſſum quiduis perferre, patique.
Ad mare cum veni: generoſum, & lene requiro:
Quos curas abigat: quod cum ſpe diuite manet
In venas, animumque meum: quod verba miniſtret:
Quod me Lucanæ iuuenem commendet amicæ.
Tractus vter plureis lepores, vter educet apros:
Vtra magis piſces, & echinos æquora celent:
Pinguis vt inde domum poſſim, Phæaxque reuerti:
Scribere te nobis, tibi nos accredere par eſt.
Menius, vt rebus maternis, atque paternis
Fortiter abſumptis, vrbanus cœpit haberi
Scurra vagus, non qui certum præſepe teneret:
Impranſus non qui ciuem dignoſceret hoſte:
Quælibet in quemuis opprobria fingere ſæuus,
Pernicies, & tempeſtas, barathrumque macelli,
Quidquid quæſierat, ventri donabat auaro.
Hic vbi nequitiæ fautoribus, & timidis nil,
Aut paulum abſtulerat: patinas cœnabat omaſi
Vilis & agnini, tribus vrſis quod ſatis eſſet.
Scilicet vt ventres lamna candente nepotum
Diceret vrendos correctos. Menius idem
Quidquid erat nactus prædæ maioris, vbi omne
Verterat in fumum, & cinerem. non hercule miror
Aiebat, ſi qui comedunt bona: cum ſit obeſo
Nil melius turdo: nil vulua pulchrius ampla.
Nimirum hic ego ſum: nam tuta, & paruula laudo;
Cum res deficiunt: ſatis inter vilia fortis.
Verum vbi quid melius contingit, & vnctius: idem
Vos ſapere, & ſolos aio bene viuere: quorum
Conſpicitur nitidis fundata pecunia villis.

vitem loca tepida quærens gelida. facit ergo illis inuiſum, cum .i. quando perluor gelida vnda per medium frigus, cum, ſcilicet illic tepidam habere poſſim, ſanè vicus.ſ.Baianus, inuidus ægris.i.inuidia commotus in ęgros quia eos videre per fictionem non poteſt, quin ſtatim ſanos reddat, gemit.i.ægre fert. myrteta, quæ illic plurima ſunt, relinqui ab iis, qui Gabios petunt, & ſulphura dicta elidere.i.eiicere neruis morbum ceſſantem.i.facientem ceſſare, & tardos ire, hoc eſt podagram, & (vt dicunt) guttam, ſeu articularem morbum contemni, q.d. ęgre fert vicus, quod balnea ſua calida ſulphurata, & ita neruos iuuantia contemnantur, qa qui audent ſupponere Cluſinis fontibus, qui frigidi ſunt, caput & ſtomachum .i. quæuis membra dolentia petunt Gabios & frigida rura, & ergo locus eſt mutandus diuerſoria .i. hoſpitia nota ſunt mutanda, & (vt ſentit Porphyr.) equus eſt pręter agendus .i. per varia loca agẽdus, melius autem ſic locus eſt mutãdus & equus eſt agẽdus præter .i. vltra diuerſoria nota, quod ęqui inuiti ſolent facere. Et ſi quæras. Quo tendis? ipſe eques ſtomachoſus.i.iracundus & moroſus propter morbum, dicet à leua habena.i.ab ea parte qua habenam tenet, hoc eſt a ſiniſtra, iter non eſt mihi Cumas aut Baias, q.d. non tendo quo putas. & id quidem non ſatis ſanus videtur facere, ſed auris eſt equo frænato in ore.i. obedit fræno quod in ore habet. illudq. intelligit ex tractu inſidentis, ſicut nos aure accipimus imperium loquentis, hoc eſt qualiſcũq; ſit eques, oportet equum obtemperare. Item par eſt te ſcribere mihi, vtrum maior.i. ſanè magna copia frumenti paſcat populum, hoc eſt an illic ſit magnus prouentus frumenti, ne.i. an, ſup. homines bibant illic imbres.i. aquas pluuiales, collectos.ſ. in ciſternis. ſic faciunt vbi fontes & flumina deſunt. ne pro an, ſup. bibant puteos perennes.i. per totum annum durantes, aquæ iugis .i. indeficientis, & ita ideo perennes, quia aquæ iugis. Philologus tamen dicit in antiquo exemplari legi, Dulcis aquæ idque ſibi placere, quod non ſint perennes niſi iugis aquæ. mihi etiam ideo placet, quia ſequitur, Nam vina &c. Nam aqua iugis ſi non ſit dulcis, non eſſet vino etiam auſtero, aut inſipido præferenda. Nam nihil moror.i. nullo modo cupio, vina oræ.i. regionis illius, quæ groſſa & auſtera ſunt, ego poſſum perferre & pati quiduis.i. quamlibet indigentiam in meo rure, aut quodlibet vinum bibere, ſed cum venio, aut veni, ad mare, ego requiro generoſum ſup. vinum, & lene vinum.i. penetratiuum, quod abigat.i. expellat curas, & quod manet.i. diffundatur (à mano manas) in venas, & animum, cum ſpe diuite.i. ampla, quia poti magna ſpem habent, & quod miniſtret verba, quia dicaces ſunt ebrij & quod cõmendet me iuuenem.i. iuueneſcentem, & iuuenem apparentem, puellæ Lucanę.i. quam in Lucania inuenirem, & vter (duo enim ſunt) tractus.i. ſaltus & regio, educet.i. enutriat plures lepores, & vter plures apros, vtra æquora cœlent.i. occultent in ſe magis piſces & ſup. ſpecialiter echinos, quia echini etiam piſces ſunt. Vnde prius, Oſtrea Circæis Miſeno oriuntur echini. vt ego poſſim reuerti domum inde.i. ex ea regione, pinguis, & Phæax.i. more Phæacum populi Alcinoi regis, ſomno & vino indulgẽs ac Tardus. de Alcinoo autem & eius iuuentute viſum eſt epiſtola ſecunda. [Menius vt rebus] Hunc Menium, quem quidam perperam Mænium poëtam malum putant, dicit Acron Pantolabũ dictum, quod quidquid aſſerebatur, acciperet. Erat enim, inquit, & vrbanus & mordax. Itaque dabant illi & qui vrbanitate delectabantur, & qui mordacitatem timebant illius. Ordo eſt. Menius ſcurra ille, vt .i. poſtquam, cœpit haberi vrbanus.i. ſectari facetias, quibus victum quæritet, & hoc rebus paternis, atque maternis abſumptis.i. abliguritis, fortiter.i. conſtanti animo exiſtens ſcurra vagus.i. ſe non in vno loco continens, vtpote, qui non teneret certum præſepe.i. qui non ſectaretur quamuis vnam menſam, impranſus.i. cum nondum pranſus eſſet, tunc enim vagabatur, donec prãdium inueniebat, nec qui dignoſceret.i. diſcerneret ciuem, ſupp. ab hoſte.i. peregrino (ſic, ſm Cicer. eſt in y. Offic. peregrinus & externus olim vocabatur) aut ab hoſte.i. etiam inimico, ſæuus.i. immanis, aut ſuetus .i. conſuetus fingere quęlibet opprobria.i. vituperia & cõtumelias, in quemuis.i. quemlibet hominem ſine diſcretione, exiſtens pernicies.i. vt deuorator penetrans tempeſta.i. vt tẽpeſtas ingurgitans, ac barathrũ, id eſt voragu, macelli.i. omnis obſonij in macello venundari ſoliti, hoc eſt homo voraciſſimus & guloſiſſimus, quidquid quæſiuerat, donabat ventri auaro.i. inſatiabili cibis, vt auarus non ſaturabitur pecunia, hic, ſcilicet Menius, vbi.i. quo tempore. vel quoties, nil, aut paulum abſtulerat fautoribus nequitiæ, id eſt guloſis nepotibus, & timidis .i. ambitioſis (aliqui legunt timidis cœnabat.i. in cœna abſumebat, patinas.i. patentes lances, omaſi vilis, & pro, id eſt, agnini, id eſt inteſtinorum arietum, quę vt viliora reijci ſolent illud dico omaſi cœnabat, quod ſatis eſſet tribus vrſis. Scilicet, id eſt ſcire licet, quod ſupple ſic cœnabat omaſum, quaſi contentus eo, vt ipſe correptus, aut correctus, id eſt reprehenſus de ſorditate, diceret Beſtius, id eſt vt Beſtius ſordidus. (Erat enim philoſophorum explosor, eo quod auaritiam deteſtabantur, quam ipſe amabat. Vnde Satyra ſexta Perſius. Sed Beſtius vrget Doctores Graios &c. Et ob eum locum puto hic Beſtium dici non edacem, ſed ſordidum) ſic ergo vt ipſe correptus diceret quaſi Beſtius, ventres nepotum, id eſt guloſorum lurconum, vrendos, id eſt vri dignos, lamna, pro lamina, candente, id eſt ex ardore relucente. Idem, ſcilicet Menius, vbi, id eſt in quo tempore, verterat in fumum & cineres, id eſt concoxerat, quidquid maioris prædæ erat nactus, aiebat, ego non miror Herculem, ſi qui .i. aliqui, comedunt bona, aut bene.i. bonos bolos, cum nil ſit melius turdo obeſo.i. pingui, & rotundis, ac pulpoſis clunibus. (Eſt autem auis delicatiſſima ſecundum Martialem dicentem, Inter aues turdus, ſi quis me iudice certet. [Inter quadrupedes gloria prima lepus) Et cum nil ſit pulchrius .i. ſplendidius, ſm iudicium epulonis, vulua ampla.i. mamma porcina cũ lacte auulſa. maxime ſuis primiparæ. volunt id eſſe quod ſumen vocamus, ſed & fœtus receptaculum vulua vocatur. Nimirum.i. haud dubie, dicit Poëta, ego ſum hic.i. huiuſmodi, nam cum res deficiũt, ego laudo tuta & paruula quæ tutius cuſtodiuntur, exiſtens ſatis

* Diuerſoria nota hic nõ ſyllepſis vt Porph. dicit, ſed accuſandi caſus eſt, & regitur à pręter prępoſitione vt ſic ordo, equ' agẽdus pręter.i. vltra diuerſo. nota. Bõ finis.

tis fortis.i.diuitiarum contemptor inter vilia .i.res viles. (Eſt enim fortitudinis contemnere diuitias. vnde Euander ad Æneam, Aude hoſpes contemnere opes, & te quoque dignum finge Deo de quo loco apud Senecam plura) verum.i.ſed, vbi, id eſt quando, quid melius & vnctius.i.pinguius contingit, ego idẽ aio vos ſolos ſapere & bene viuere, quorum pecunia conſpicitur fundata.i.ſtabilita, & immobilis & quaſi ſtabilis facta, nitidis villis.i.amplis poſſeſſionibus in agro poſitis. Nam villa (vt ſæpe dixi) domus etiam vna eſt in agro villis, aut harundinibus tecta. Significat ergo animum pro rerum qualitate aliter affici. vnde eſt illud in Hecyra Terentiana, Profecto hoc ſic eſt vt puto omnibus nobis, vt res dat ſeſe ita magni, atque humiles ſumus. Sed id prudenter vituperat Poëta, quia talem dicit Menim ſimilem. Quod autem in ſua perſona de alio loquatur, patet ex Epiſtola xiiij.ad villicum data, vbi dicit, Me conſtare mihi &c.

ALDVS MANVTIVS.

IVGIS aquæ, nam) In antiquo exemplari apud me legitur, dulcis aquæ, quo placet, tum quia præcedit, Collectos &c. Nam non poſſunt putei perennes eſſe, niſi etiam ſint iugis aquę. Iugis enim & perennis, idem eſt, ſic iugiter & perenniter.i.perpetuo & aſſidue. Ne videatur igitur bis idem dicere, legendum, dulcis aquæ. Tum etiam ad imitationem Virg. in Buc. Dulcis aquæ ſaliente ſitim reſtinguere riuo.

GLAREANVS.

SI vlla alia inter Horatij Epiſtolas intellectu difficilis eſt, certe hæc vna eſt, & haud ſcio quam bene ab expoſitoribus percepta, nam male expoſitam, non eſt dubium. Hyperbaton ab initio eius ad finem admonent, ſed hoc quoque admonuiſſe oportuit, quoties in medio repetendum. Poëta cum prius vel Cumas vel Baias lauatum iret, vt ad loca conſueta & nota omnibus, nunc Medici Muſæ vſus conſilio mutare vult locum, & vel Veliæ, vel Salerni lauare. Vallam igitur rogat, vt eorum locorum peritum, de cœli qualitate Veliæ & Salerni. Cauſam autem cum quærat adnectit, Quia mutandus locus eſt, & æquus præter agendus diuerſoria nota. Hoc etiam ſcire cupit, vtro in loco maior rerum copia, ac ſalubrior, quod Porphyrion de Baijs ac Cumis intellexit, quaſi Poëta eo ire cupiat, Ego vero de Velia ac Salerno eum loqui intelligo, quod ſequentia omnia plane oſtendunt, Tractus vter plures lepores, &, vtra magis piſcea. Hac Epiſtola videtur velut appendix præcedentis. Nam penultimus verſus apoſtrophen habet ad Vallam. Proſcindit autem Satyrice Menium, quem eundem eſſe Porphyrion credidit, de quo Satyra tertia, libri primi Sermonum, Menius abſentem Nouium dum carperet, Cui ego plane ſubſcribo, vt in primam Satyram eiuſdem libri annotauimus. [Hic vbi nequitiæ fautoribus, & timidis nil) Quidam timidis mutauerant in tumidia, quod non quadrat, Nam erant olim Paraſiti, qui etiam Sycophantæ. Deſcribit autem Menium voracem, ſed aliud atque aliud ſentientem, vt vel abiectat ac vilibus cibis, vel ſplendidioribus vtebatur. Illud etiam Aldinus liber mutauit, ſi qui comedunt bona, in bene, Cum Menius dicat ſe non mutari, ſi qui comedendo abſumant bona. Atque ita etiam legit Dominus Doct. & Badius, quanquam Badius duodecimo huius Epiſtolæ verſu Seſtius legit, pro Menius, non recte vt puto.

AD QVINTIVM.

Inſinuatione vtitur, occaſione capta ex agri ſui deſcriptione.

NE perconteris, fundus meus optime Quinti,
Aruo paſcat herum: an bacis opulenter oliuæ:
Pomis ne, & pratis: an amicta vitibus vlmo:
Scribetur tibi forma loquaciter, & ſitus agri,
Continui montes, niſi diſſocientur opaca
Valle: ſed vt veniens dextrum latus aſpiciat ſol:
Leuum diſcedens curru fugiente vaporet.
Temperiem laudes. quid, ſi rubicunda benigne
Corna vepres, & pruna ferant? ſi quercus, & ilex,
Multa fruge pecus, multa dominum iuuet vmbra?
Dicas adductum proprius frondere Tarentum?
Fons etiam riuo dare nomen idoneus, vt nec
Frigidior Thracam, nec purior ambiat Hebrus:
Infirmo capiti fluit vtilis, vtilis aluo:
Hæ latebræ dulces, etiam (ſi credis) amœnæ
Incolumem tibi me præſtant Septembribus horis.
Tu recte viuis, ſi curas eſſe, quod audis.
Iactamus iam pridem omnis te Roma beatum.
Sed vereor ne cui de te plus, quàm tibi credas:
Ne ue putes alium ſapiente, bonoque beatum,
Neu ſi te populus ſanum, recteque valentem
Dictitet: occultam febrem ſub tempus edendi
Diſſimules: donec manibus tremor incidat vnctis.
Stultorum incurata pudor malus vlcera celat.
Si quis bella tibi terra pugnata, marique
Dicat: & his verbis vacuas permulceat aures:
Te ne magis ſaluum populus velit, an populum tu:

ASC. NE perconteris. Ordo eſt. Optime Quinti, ne perconteris .i. vt non inquiras, an fundus meos paſcat herũ.i.me, aruo.i.fruge in aruo, hoc eſt terra arata naſcẽti, an paſcat opulenter baccis oliuæ, ne pro an, pomis & pratis.i. paſcuis, an vlmo amicta vitibus .i.vineis, hoc eſt ne forte ignores an fundus meus ſit ferax frugis, an oliuæ, an pomorũ, an herbarum, an vini fundus, & ſitus agri ſcribentur, aut ſcribetur, tibi loquaciter.i.garrule & ſatis abunde. Montes ſunt ſup.continui in eo, niſi diſſocientur valle opaca.i.vmbroſa, ſed ſic vt Sol veniens.i.oriens, aſpiciat latus dextrum, & diſcedens.i.occidẽs, vaporet.i.irroret, læuum.i.ſiniſtrum latus, curru fugiente.i.occidente, fingitur enim Sol quadrigis vehi. tu laudes.i.laudare poſſis, temperiem.i.temperamẽtum auræ, quod aut quid, ſi veprea ferant.i.portent, benigne.i.abũde corna rubicunda, & pruna, & quercus, & ilex.i.arbor glandifera, iuuet pecus.ſ.ſuillum multa fruge.ſ.glande, & dominum vmbra, tu dicas Tarentum ciuitatem illam amœniſſimam, adductum proplus.i.illic ſitã frondere. Fons etiam idoneus dare riuo nomen.i.tam magnam aquam effundens vt riuum vocare poſſis, ita vt Hebrus nec frigidior, nec purior ambiat.i.circũeat Thracã.i.Thraciam, fluit aptus, aut vtilis, infirmo capiti, & aptus aluo, quia frigiditate ſua ſedat calorem capitis, & temperat duritiam alui. Hæ latebrę dulces, & ſi credis etiam amœnæ, prętant.i.efficiunt, me incolumem tibi.i.vt tu deſideras, etiã horis Septembribus, quando vẽti Autumnales febres afferre ſolent. Tu recte viuis, ab agri deſcriptione ad animi deſcriptionem tranſiens dicitur, Tu viuis recte, ſi curas eſſe quod audis.i. quod de te dicitur. Nam omnia Roma.i.nos oẽs Romani, iactamus.i.iactanter prædicamus te beatũ, hinc illud Boëtij. Quid me felice toties iactaſtis amici? Sed ego vereor.i.timeo, ne tu credas cui.i.alicui de te pluſq̃ tibi (hinc Perſius, Nec te quæſiueris extra) ve pro vel, ne putes alium à ſapiente & bono .i. qui nõ ſit ſapiens & bonus, eſſe beatũ. Neu.i.ne ne, ſi populus dictitet.i.prædicet te ſanum & recte valentem, diſſimules ſub.i.parũ ante, tempus edendi.i.comedẽdi, febrem occultam.i.latẽtem, hoc eſt ne, vt irreprehenſus impune quiduis comedas, morbum diſſimules, donec tremor incidat manibus vnctis .i. quibus pinguia tractaſti (hunc locum Perſius etiam ſumpſit) Pudor malus, id eſt deteſtabilis ſtultorum celat.i.occultat, vlcera incurata.i.non purgata (cõtra quod Boëtius, Si operam medicantis expectas, oportet vulnus retegas) Si quis dicat bella pugnata tibi .i. à te in terra & mari, & permulceat aures tuas vacuas, id eſt adulationibus patentes, his verbis, Iupiter qui conſulit, id eſt ſalutem procurat tibi & vrbi, ſeruat aut ſeruet, in ambiguo.i.dubio, an populus velit magis te ſaluum, an tu populum, hoc eſt an populus

lus magis tuam ſalutem velit, an tu populi,q.d.nō minus amaris à populo, q̃ illi velis es,tu poſſis agnoſcere laudes Augu-ſti,quē populus patrē patriç vocauit & Auguſtum,& Quirinū quaſi alterum Romulum? Cum tu pateris.i. patienter fers vocari,ſapiens & emendatus .i. ſine mendis & vitijs,dic ſodes,reſpōdes ne tuo nomine.i.agnoſcis, ne has laudes tuo nomini debitas,hoc eſt cum ſic vocaris, reſpōdes ne quaſi tuo nomine vocatus, ao alieno? Reſpondet Quintius,aut Poëta. quia cum idem interrogat & reſpondet, ſolet vti hac particula nempe, Nempe igitur.i.quia certe, ego delector ac.i.ſicut tu, dici.i.appellari,vir bonus & prudens. Ad quod Poët.oſtēdens id ſtulte fieri,ait,Is ſupple.ſ.populus, q dedit hoc.i.has laudes hodie auferet cras ſi volet,vt.i.quemadmodum.ſi detulerit.i.aſſignauerit indigno, faſces.i.ſummos magiſtratus, quibus faſces virgarū per lictores poſt terga ferunt (in ſignum q cædendi poteſtatem habeāt, idem detrahet cras. ſi ſup populus collator talis dignitatis,inquit pone.i. depone meum eſt ſup. id honoris quod geris.nunquid ſup.ego,inquit Poëta,qui talem honorem gero,pono.i.depono,& recedo triſtis? Et ſi idem clamet ſup me furem,&ſi neget me eſſe pudicum,& ſi contendat .i. aſſerat cōtentioſe, me preſſiſſe laqueo collum paternum.i.patrem ſtrāgulaſſe,& ſi mordeat, aut mordeat,me falſis opprobrijs. mutem colores, q d. minime,quia quem iuuat .i. delectat,falſus i. immeritus honos & quem infamia mendax.i.mendaciter inflicta,terret niſi mendoſum & mēdacem? q.d. neminem. Si ergo quæratur, quis eſt vir bonus? Reſpon. poeta, Qui ſeruat conſulta patrum .i. ſenatorum, aut iuriſperitorum,& qui ſeruat leges & iura,quo iudice.i.iudicante,multæ & magnæ lites ſecantur .i. dirimuntur,quo ſup.exiſtente reſponſore.i.fideiuſſore, & quo teſte.i.atteſtante,tenentur.i.ratæ habentur cauſæ. Sed omnis domus .i. tota familia eius, & tota vicinia .i. quilibet videt hunc.i.huiuſmodi ſimulatorem turpem .i. vitioſum introrſum .i. intrinſecus, & ſpecioſum pelle.i.ſuperficie exteriore decora?q.d.ſi talis eſt,nō eſt vir bonus. quod exemplo probat. Si ſeruus dicat mihi: Ego nec furtum feci,nec fugi,ſup.dominum,ego aio ei,tu habes precium .i. mercedem quia non vreris .i. flagellaris vſque ad vibices loro .i.ſcutica. Et ſi ſeruus dicat. Ego non occidi hominem,aio illi, tu non paſces coruos in cruce .i. non ſuſpenderis. Si dicat. Ego igitur ſum bonus & frugi: Sabellus,vir ille qui malos ſeruos habet, negat atque renuit .i. diſſentit quatiendo caput. Enim pro quia,lupus cautus metuit foueam. Solent enim foueæ lupis parari,quas vbi inciderint,exire nō poſſint,ad quas alludere vi qui dixit: Incidit in foueam quā fecit. & accipiter.i.auis illa rapax,

Seruet in ambiguo, qui conſulit, & tibi, & vrbi,
Iupiter: Auguſti laudes agnoſcere poſsis?
Cum pateris ſapiens, emendatuſque vocari:
Reſpondes ne tuo, dic ſodes, nomine? nempe
Vir bonus, & prudens dici delector ego, ac tu.
Qui dedit hoc hodie, cras ſi volet, auferet: vt ſi
Detulerit faſceis indigno; detrahet idem.
Pone: meum eſt, inquit: pono: triſteſque recedo.
Idem ſi clamet furem: neget eſſe pudicum:
Contendat laqueo collum preſsiſſe paternum:
Mordeat opprobrijs falſis? muteme colores?
Falſus honor iuuat, & medax infamia terret,
Quē, niſi mendoſum, & mendacem? vir bonus eſt quis?
Qui conſulta patrum, qui leges, iuraque ſeruat:
Quo multæ, magnæque ſecantur iudice lites:
Quo reſponſare, & quo cauſæ teſte tenentur.
Sed videt hunc omnis domus, & vicinia tota
Introrſum turpem, ſpecioſum pelle decora.
Nec furtum feci, nec fugi, ſi mihi dicat
Seruus: habes precium: loris non vreris, aio.
Non hominem occidi. non paſces in cruce coruos.
Sum bonus, & frugi. renuit, negat atque Sabellus.
Cautus enim metuit: foueam lupus: accipiterque
Suſpectus laqueo: opertum miluius hamum.
Oderunt peccare boni virtutis amorem.
Tu nihil admittes in te, formidine pœnæ.
Sit ſpes fallendi: miſcebis ſacra profanis.
Nam de mille fabæ modijs, cum ſurripis vnum:
Damnum eſt, non facinus mihi pacto lenius iſto.
Vir bonus, oē forum, quem ſpectat, & omne tribunal:
Quandocunque deos vel porco, vel boue placat:
Iane pater clare, clare cum dixit Apollo
Labra mouet metuens audiri: pulchra Lauerna
Da mihi fallere: da iuſtum ſanctumque videri:
Noctem peccatis, & fraudibus obijce nubem.
Quo melior ſeruo, quo liberior ſit auarus;
In triuijs fixum cum ſe demittit ob aſſem:
Non video. nam qui cupiet, metuet quoque porro:
Qui metuens viuit, liber mihi non erit vnquam.
Perdidit arma: locum virtutis deſeruit: qui
Semper in augenda feſtinat, & obruitur re.
Vendere cum poſsis captiuum, occidere noli.
Seruiet vtiliter. ſine paſcat durus: aretque:
Nauiget: ac medijs hiemet mercator in vndis:
Annonæ proſit: portet frumenta, penuſque.
Vir bonus, & ſapiens audebit dicere, Pentheu
Rector Thebarum, quid me perferre, patique
Indignum coges? adimam bona. nempe pecus, rem
Lectos, argentum. tollas licet. in manicis, &
Compedibus ſæuo te ſub cuſtode tenebo.
Ipſe deus, ſimulatque volam, me ſoluet. opinor,
Hoc ſentit, moriar. mors vltima linea rerum eſt.

metuit laqueos ſoſpectos. miluius(quem & miluum dīt)alia auis pdatrix, pullis gallinaceis infeſta, metuit hamum opertū .i.occultatum in fruſto carnis, & tn̄ huiuſmodi ſup.nō ſunt boni, quia boni oderunt peccare amore virtutis. Qui ſeqtur verſiculus. Oderunt peccare mali formidine pęnę adulterinus eſt vt cenſet Philologus, ideo obeliſco eradēdus. vide argumēta eius in adnotatis, quia arguta ſunt. Non.n.inquit,mali,oderunt,ſed metuunt peccare. poſſet tn̄ dici q oderint propter annexam pœnam,ſed hoc eſt metuere. Ex Porph.quoque manifeſte apparet non eſſe appoſitū ab Horat. Tu ergo qui bonus eſſe vis, nihil admittes in te formidine pęnæ,ſi ſpes fallendi eſt ſup. in te.i.ſi ſperas ignorari, tu miſcebis ſacra prophanis .i. oia confundes. Nam cū ſurripis .i. fureris, vnum modium fabę de mille .i. relinquens mille alios modios,damnū eſt mihi lenius .i.magis lenitet ferendū,illo pacto .i. per illud pactum, qa vnū dūtaxat furatus es,facinus.i.crimen facti,non eſt leuius, qa voluntas erat omnia furandi. Vir bonus, quem omne forum, & omne tribunal ſpectat.i.q in foro ſpectabilis eſt cum intus mixtus ſit,& ita per Ironiam bonus eſt,quandocunque placat deos, vel porco,vel boue. clare ſupp. locutus eſt,cum dixit ò Iane pater,& cum dixit ò Apollo,quia ab his honeſta peti ſolent, ſed mouet labra metuens audiri,cū ſup dicit ò Lauerna: Dea furū, & latere volentium,pulchra .i. venuſta(hoc .n. modo blādiuntur)da.i.concede mihi fallere,da videri ſanctum & iuſtum,obijce noctē.i.tenebras peccatis meis, & obijce nubem fraudibus. De Lauerna aūt dicit Acron ſic,Lauerna in via Salaria lucum habet. Eſt aūt Dea furum,& ſimulacrum eius fures colunt, aut q cōſilia ſua volunt tacita. dicta a lauando.(Nam fures lauatores dīr)cū ſilentio preces eius exercentur. Ego,inqt Poëta,non video,quo.i.in quo,auarus ſit melior,& quo ſit liberior ſeruo,cū .i.qn̄,demittit .i. deorſum mittit,& inclinat ſe ob aſſem.i.nūmum,fixum.ſ.clauo à petulantibus pueris,in triuijs.i.vijs publicis. Nam cui cupiet,is ſup.metuet, quoq;.i.ēt porro.i.ſed q viuit metuēs, nō erit mihi vnq̃ liber. Is pdidit arma,& deſeruit locū virtutis,q feſtinet ſemper in augēda re,& obruitur.i.immergitur re,hoc eſt infamis & vitioꝝ ſeruus eſt,ſicut deſertor & abiector armoꝝ ſuoꝝ in bello. Vēdere cū poſſis &c. ſenſus eſt,Qui in bello aliquē capiunt,ius hāt occidendi & ſeruandi, eum autem ſeruant, quem ſibi vtilem ſperant fore. Vnde à ſeruando ſeruus appellatus eſt. Et eo modo dicit Poëta per amaram irriſionem,non debemus occidere auarum,q ſeruus eſt auaritię,qa vtiliter ſeruiet. Ordo igitur eſt. Noli occidere captiuū,cum tu poſſis vendere,ipſe tibi ſeruiet vtiliter,exiſtēs durus.i.robuſtus & conſtās,ſeu paſcat.i.paſtor ſit pecudis,&

aret,

atet,nauiget ac ipſe mercator hyemet.i.hyemem traſigat in medijs vndis.ipſe proſit anuonæ & portet frumenta & penus.i.faciat,vt dicunt,prouiſionem omnium ad victum neceſſariorum. Et quia id facit ab auaritia impulſus certum eſt ꝙ non ſit liber, quia liber neminem timet. quod probat exemplo dicens, Vir bonus & ſapiens audebit dicere, ô Pentheu rector Thebarum, quid indignum coges me perferre & pati? Reſpōdet Pentheus. Adimam bona. addit Vir bonus,q.d.quæ bona? (Non enim bona animi amittenda ſunt)nempe.i.non ne adimes pecus, & rem ſup.reliquam.ſ.lectos argentum? tollas.i.auferas, licet.i.permittitur tibi à me. addit Pen.& tenebo te vinctum ſub ſæuo cuſtode,manicis.i.vinculis manuum & compedibus.i.cathenis pedū. reſpondet Vir bonus. Ipſe Deus ſoluet me, ſimulatque volam .i.vt primum volam,hoc eſt perdurabo donec Deus euocarit me e a carcere mortis huius. nec prius deſinā fortiter viuere, quàm Deus euocarit me, & ita ſemel ſoluet me Deus, quia non prius volam liberari quàm ſoluar. Ego opinor,inquit Poëta,hoc ſentit Vir bonus,videlicet moriar, quia non poteſt homo cogi niſi mori. mors autem peccatum non eſt, & ita nemo inuitus peccat. mors eſt vltima linea rerum.ſ.tranſitoriarum. plura in ȷ. Siluarum noſtrarum de hoc loco diximus.

ODERVNT peccare boni) Hoc ſignate dictum ait Porphyr. primum non timent peccare,ſed oderunt, deinde non metu pœnę,ſed amore virtutis. Abſtinent igitur boni a vitijs illorum odio,& amore virtutis. Praui autem, quia timent pœnas, luporum,accipitrum,miluiorum ſimiles,cum abſtinent à cibis, quos auidi deuorent,idque aut ſouearum, aut laqueorum, aut hamorum metuentes, & propterea ſubiungit ſtatim. Tu nihil &c.[Tu nihil admittes in)Senſus eſt,tu non peccas. Quia times pœnam, nam ſi ſperares poſſe homines fallere, & latere peccatum tuum, nihil non mali faceres. ALD. MAN.

AVGVSTI laudes agnoſcere poſſis) Hæc verba ſi enunciatiue legantur, hoc ſenſu dicuntur vt non dubitet Poëta cantatiſſima carmina etiam Quintium de Auguſto non de ſe dicta intelligere. Si autem interrogatiue, vt legit Porph. agnoſcere pro ſibi adſcribere ſumptum videtur. Et ad hæc quidem verba retulit Poëta,quæ tertio deinde ponit verſu. Reſpondens ne tuo dic ſodes nomine,quaſi diceret ad Auguſti laudes ſiles & bene, hic fortaſſis non ſiles quanquam vane item,qui enim tibi hodie laudem illam tribuit,cras demere poteſt. GLAR.

AD SAEVAM.

Hæc Epiſtola ciuilem facilitatem ſeueræ auſteritati præfert.

QVAMVIS Sæua ſatis per te tibi conſulis: & ſcis,
Quo tandem pacto deceat maioribus vti:
Diſce docendus adhuc, quæ cenſet amiculus: vt ſi
Cæcus iter monſtrare velit: tamen aſpice, ſi quid,
Et nos, quod cures propriùm feciſſe, loquamur.
Si te grata quies, & primam ſomnus in horam
Delectat. ſi te puluis, ſtrepitusque rotarum,
Si lædit caupona: Ferentinum ire iubebo.
Nam neque diuitibus contingunt gaudia ſolis:
Nec vixit male, qui natus, morienſque fefellit.
Si prodeſſe tuis, pauloque benignius ipſum
Te tractare voles: accedes ſiccus ad vnctum.
Si pranderet olus patienter; regibus vti
Nollet Ariſtippus. ſi ſciret regibus vti;
Faſtidiret olus, qui me notat. vtrius horum
Verba probès & facta, doce. vel iunior, audi,
Cur ſit Ariſtippi potior ſententia. nanque
Mordacem Cynicum ſic eludebat, (vt aiunt)
Scurror ego ipſe mihi: populo tu. rectius hoc, &
Splendidius multo eſt, equus vt me portet: alat rex:
Officium facio tu poſcis vilia: verum es
Dante minor? quamuis fert te nullius egentem.
Omnis Ariſtippum docuit color, & ſtatus, & res:
Tentantem maiora, fere præſentibus æquum.
Contra, quem duplici panno patientia velat:
Mirabor, vitæ via ſi conuerſa decebit.
Alter purpureum non expectabit amictum:
Quid libet indutus celeberirma per loca vadet:
Perſonamque feret non inconcinnus vtranque.
Alter Militi textum cane peius & angue
Vitabit chlamydem: morietur frigore, ſi non
Retuleris pannum. refer: & ſine viuat ineptus.
Res gerere, & captos oſtendere ciuibus hoſtes:
Attigit ſolium Iouis: & cœleſtia tentat.
Principibus placuiſſe viris, non vltima laus eſt.

ASC. QVAMVIS Sæua) Hac epiſtola diſertiſſima collegit, præcepta vitæ,quę mittit ad Lollium Sæuam equitem Romanum. Hortatur autem ab initio eum, quomodo amicitiæ maiorum obſequi debeat. Verum quia Sæua reſpondere poſſet ſe nolle cuiquam iſeruire: pluriſque facere quietem vitæ ſolitariæ, ꝗ ſtrepitum regalis fortunę, ideo ponit Poëta diſtinctionem, dicens: Si te grata quies &c. hoc eſt ſi quietem amas,& ſtrepitum ac clamorē deuitas, deſere Romam, & pete Ferentinum, aut ſimile oppidum deſertum: illicq. quiete & beate viue, quod facere poſſis, quia etiam pauperibus ſunt ſua gaudia, ſi videlicet ſua ſorte contenti viuunt, minusq noſci & videri cupiūt. Sin prodeſſe malit amicis & neceſſarijs ſuis, & mollius viuere in domib. regum.i.diuitum, accedat ſiccus ad vnctum.i.illi inſeruiat, & morem gerat vſque adeo patienter, vt dum ille vnctus.i.vnguento delibutus balnea intraturus, & poſtmodū poturus eſt,ipſe ſit ſiccus.i.aut nō potus, vt illi melius obſequat̄, aut non vnctus,ne ex æmulatione illi ſtomachum moueat. Quo circa, qui ſibi duntaxat viuere velit,& paupertatē,ſi pauper ſit,patiēter ferre, non opus haberet diuitibus obſequi,ſicut nec Diogenes Cynicus Alexādro magno inſeruire voluit,carpens ſubinde eam ob rem Ariſtippum ac dicens, Si pranderet holus, hoc eſt ſi Ariſtippus poſſet ſobrie viuere & herbis veſci, nollet regi inſeruire. Verum Ariſtippus ille reſpōdit, ſi Diogenes ſciret vti regibus.i.ſi non eſſet tam ineptus, ꝙ ab omnib. aſpernaretur, faſtidiret holus.i. nollet ſemp holere veſci & ſordide viuere. Diſquirit aūt poëta vtrius ſententia potior ſit, an Diogenis qui iudicauit hoīem nulli debere inſeruire,& potius herbis & aqua veſci, quam ex obſequio lautius viuere,an vero Ariſtippi, qui cenſuit ob lautiorem vitam habendam morē eſſe gerendum diuitibus. Et concludit pro Ariſtippo faciens, quod in prima epiſtola promiſerat. Nunc ad Ariſtippi furtim præcepta relabor. Fuit autem Ariſtippus Philoſophus Cyrenæus,& Socratis diſcipulus, qui primus ex Socratica doctrina quæſtum fecit. Habuitq. ingenium ad omnia facile & paratum. Laudauit autem voluptatem, ob quam in eum ſcripſit Plato, & Diogenes canem regium appellauit. Ordo eſt. O Sæua quamuis ſcis & conſules tibi ſatis per te, quo pacto.i. quomodo deceat te tandem, vti maioribus,id eſt principibus viris, quorum amicitiam tibi cōciliaſti, tamen diſce adhuc docendus, quid amiculus, id eſt paruulus & modicus amicus tuus (intelligit autem ſe Poëta) cenſet,ſupple faciendum, vt id eſt ita vt,ſi cæcus velit monſtrare iter.tamen aſpice ſi, &.i.etiā nos, loquamur quid.i.aliquid, quod cures, id eſt velis, feciſſe proprium.i.tuū ipſius.i.adſcribere inuentis. Si grata quies & ſomnus in.i.vſque ad primam horam.ſ.lucis(quia vidētur tūc Itali primam horam poſuiſſe, quæ prima eſt lucis) ſi puluis & ſtrepitus rotarum lædet, aut lædit.i.offendet te, & ſi caupopona.i.domus in qua vinum & cibus venditur,lædet te, ego iubeo te ire Ferētinum.i.ad illud oppidum in Tuſcia ad viā Latinam,quod deſertum tūc erat. Nam neque gaudia contingūt ſolis diuitibus, id eſt non minus beatus eris,ſi ſecurus i ſolitudine vixeris,ꝙ ſi cum perturbatione in medio diuitum, nec is vixit male,qui fefellit.ſ.ſcientiam hoīum, natus & moriens .i.non ideo quis male vixit, qa ignotus

Non cuiuis homini contingit adire Corinthum.
Sedit, qui timuit, ne non ſuccederet: eſto.
Quid? qui peruenit, fecit ne viriliter? atqui
Hic eſt, aut nuſquam, quod querimus. hic onus horret,
Vt paruis animis, & paruo corpore maius:
Hic ſubdit, & perfert. aut virtus nomen inane eſt:
Aut decus, & precium recte petit experiens vir.
Coram rege ſuo de paupertate tacentes,
Plus poſcente ferent. diſtat, ſumas ne pudenter.
An rapias. atqui rerum caput hoc erat, hic fons.
Indotata mihi ſoror eſt, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, nec paſcere firmus,
Qui dicit: clamat. victum date. ſuccinit alter:
Et mihi diuiduo findetur munere quadra.
Sed tacitus paſci ſi poſſet coruus: haberet
Plus dapis, & rixæ multo minus, inuidiæque.
Brunduſium comes, aut Surrentum ductus amœnum,
Qui queritur ſalebras, & acerbum frigus, & imbreis
Aut ciſtam effractam, ſubducta viatica plorat:
Nota refert meretricis acumina, ſæpe catellam,
Sæpe * periſcelidem raptam ſibi flentis: vti mox
Nulla fides damnis, veriſque doloribus adſit.
Nec ſemel irriſus triuijs attollere curat
Fracto crure Planum: licet illi plurima manet
Lacrima: per ſanctum iuratus dicat Oſirim:
Credite: non ludo: crudeles tollite claudum.
Quære peregrinum, vicinia rauca reclamat.

Ignotus poteſt .n. ignotus etiã in deſerto bene viuere. Si voles prodeſſe tuis.ſ.neceſſarijs & amicis, & tractare teipſum paulo benigoius.i.indulgentius, tu accedes ſiccus.i.adhuc ieiunius, aut minime vnctus, ad vnctum.i.vnguento delibutũ, vt illi melius inſeruias, nec inuidiam excites æmulatione tua. Dixit ſup.quidam æmulus, vt Diogenes, Ariſtippo Epicureo, ſi Ariſtippus pranderet patienter.i. cum patientia egeſtatis, holus.i quamuis herbam in horto naſcentem victus gratia ipſe nollet vti regibus. Ad quod Ariſtippus, Si is q̃ notat.i.carpit me .ſ. Diogenes, aut Antiſthenes, ſciret vti regibus, ipſe faſtidiret .i. aſpernaret holus. doce vtrius.i.(ſi dicere liceat) cuius horum duorum verba & facta tu probes.i.approbes vel tu minor audi, cur ſententia Ariſtippi ſit potior, nã ipſe eludebat Cynicum .i. philoſophũ caninum .ſ. Diogenem, ſic (vt aiunt) ſup.ferè omnes. ego ipſe ſcurror .i. ſcurram ago, mihi .i. ad vtilitatem meam, quia voluptuoſe & lętè viuo, tu ſup.ſcurraris populo.i.excitas riſum populo tua profeſſione, & ita ſcurram agis ad voluptatẽ populi. hoc .ſ. q̃ facio officiũ vt equus

* Obiter notãdũ periſcelidas dici q̃ vulgo gremialia vel trauerſias dictitãt. Menander quoque puellas geſta reperiſcelidas ſcribit. Cęl lib. iij. cap. xliij.

portet me, & rex alat me, eſt rectius & ſplendidius multo. tu poſcis vilia, vere tu es minor.i.inferior dante.i.qui tibi dat, quamuis fert te.i.oſtentans & præfers nullius egentem. Omnis color ſup. veſtrum, & omnis ſtatus & res decuit Ariſtippum, tentantem maiora, & æquum.i.indifferentem, fere præſentibus.i.rebus habitis. contra.i.econtrario, ego mirabor, ſi eum ſup. quem patientia velat duplici panno.i.Diogenem Cynicum, via vitæ conuerſa.i.mutata, decebit, q.d.puto q̃ non. Alter.ſ. Ariſtippus, non expectabit purpureum amictum .i. licet non habeat, non minus tñ incedet, ſed vadet indutus quidlibet.i.quoduis tegumentum. per loca celeberrima.i. per media conuenticula hominum, & feret non inconcinnus.i.concinnus & congruus, vtranque perſonam, tam viliter q̃ precioſe veſtiri, alter .ſ. Cynicus, vitabit chlamydẽ textã Mileti.i purpuream, & ea optima lana, quia ſm Virgilium Mileſia vellera Nymphæ carpebant, peius.i.magis anxie cane & angue (quia credunt purpureus color canibus & anguibus inuiſus. vel ſenſus eſt, Vitabit diligentius cane & angue.i.non quam canis & anguis ſupp. vitant, ſed quam canem & anguem vitaret (& ipſe morietur frigore, ſi non retuleris pannum.i.veſtimentũ ſolitum) hiſtoriam narrat Acron dicens, Aiunt Ariſtippum inuitato Diogene ad balneas dediſſe operam vt prius egrederetur, ipſiusq. pallium induiſſe, illiq. purpureum reliquiſſe. quod Diogenes cum induere noluiſſet ſuum repetens, tunc Ariſtippus increpuit Cynnicum famæ ſeruientem, qui algere mallet, quam conſpici in veſte purpurea) ergo refert, & ſine .i. permitte, vt ſup. viuat ineptus. Gerere.i.recte gubernare res & oſtendere ciuibus hoſtes captos ſup.à ſe, attingit Solium.i.thronum & gloriam Iouis, & tentat .i. conatur cœleſtia, q.d.qui aut priuata, aut publica bene gerit deorum gloriam meretur, & non vltima laus, q.d.proxima ad deos eſt placuiſſe principibus viris. Non cuiuis homini, quia dixit ſummam eſſe laudem principibus placere ducet Adagio & deuerbio veteri eius rei difficultatem, omnia ſi quidem magna laude digna difficilia ſunt dicens, Nec cuiuis. Alij legunt (quod etiam placet) non cuiuis homini. Cuius ſenſus eſt, Sicut (vt in prouerbio eſt) non cuiuis datum eſt adire Corinthum, ita nec cuiuis contingit principibus placere. Hoc deuerbium Acron ad præſentem locum applicans dicit, Cum multi Corinthum nauigantes Laidis amore tenerentur, Ariſtippus hac fama illo perductus, ad Laidem miro amore eius deuinctus eſt. qui cum præ ſe ferret, q̃ non eſſet captus vt ceteri. q̃m dictum eſt, q̃ meretricem habuiſſet, ille reſpondit, habui, ſed non habeo, aut habui, non habitus ſum. Aulus tñ Gellius noctium Attic. lib. j dicit non Ariſtippo, ſed Demoſtheni oratori accidiſſe, q̃ cum Corinthi ad Laidem meretricem diuertiſſet, cunque miſſa dextera in pectus illius quæſiſſet, quãti hoc illaq. reſpõdiſſet, Mille nummum. ſcite adiecit, Non tanti emo pœnitere, ſciens q̃ omnis anima triſtatur poſt coitum. vtcunque eſt ex caritate meretricis illius, & ceteris ſumptibus Corinthi faciundis natum eſt prouerbium, Nõ cuiuis datum eſt adire Corinthũ. Eſt autem vrbs Achaiæ in Iſthmo, quæ eſt in medio maris Ionij & Ægæi conſtructa, vnde bimaris dicitur. fuit aũt varie appellata. Nam primum Cercyra, deinde Ephyra ab Ephyre Nympha, vt ſcribit Pauſanias, poſtea Corinthus à Corintho Iouis filio, aut (vt alij ſcribunt) Oreſtes filio, à quo fuerat reparata, deinde ab occupatoribus Batieis dicta, à quorum factione Tarquinius & Demaratus domo eiecti ſunt, auctore Dionyſio Alycarn. Poſtmodum aũt fuit ab Romanis deleta q̃ viſa eſt ad bellum contra Romanos gerendum opportuna. Vnde dolet Ciceroni deletam eſſe in j. Offic. In cuius autem conflagratione, qua cõmixtio auri, argenti, & cęterorum metallorum facta eſt, inuentum eſt nouum genus æris in ſummo precio habitum, quod æs Corinthum dictum eſt. Fuit præterea rurſus inſtaurata. Sed ad ordinem diuertendum eſt, qui eo difficilior eſt, q̃ allegoricos loquitur. Nam ſenſus eſt, Fateor quidem magnæ laudis & principibus placuiſſe viris, nec contingit .i. datur cuiuis.i.quilibet homini, adire Corinthum .i. obtinere cum commodo ſuo gratiam principum, & ideo ſi is qui timuit ne non ſuccederet.i.qui incaſſum conaretur, ſedit.i.deſedit, & ocioſus ceſſauit. Eſto.i.concedatur, inquit Sæua, aut Poeta, quid ſup.facit, aut quid dices de eo qui peruenit .ſ. ad intentum, hoc eſt in gratiam principum? fecit ne viriliter? Reſpondet, Atqui.i.ſed quo id quæris, aut certe, hic.i.in hoc.ſ.id peruenisse eſt quod quærimus aut nuſquam. Sunt autem diuerſa genera hominum, quia hic.i.quiuis, videlicet qui ſedet horret .i. exhorret & timet onus, vt .i. vtpote, aut tanquam maius paruis animis, vt puſillanimis contingit, & corpore paruo, vt ei quem vires deficiunt, hic.i.alius, qui peruenit videlicet, ſubit .ſ. onus.i. audet, & ita animum habet, & perfert, & ita vires habet. Et ſi q̃a dicat, ſi onus maius eſt, q̃ vt a me perferatur .i. ſi res difficilior, quam vt à me geratur, nunquid ideo vituperabor. Reſpondet Poëta, Aut virtus eſt nomen inane .i. nulli contingens, aut vir experiens .i. periculum faciens, & pro virili ſua moliens, petit recte .i. iuſte & merito, decus & preciũ.i.mercedem, hoc eſt dignus & laude & mercede, etiam ſi non queat perficere quod molitur in re laudanda. Deinde tradit præcepta recte cum regibus.i.diuitibus viuendi dicens, Tacentes de paupertate.ſ ſua.i.verecundi, & modeſti coram rege ſuo ferent ſup.ab eo plus poſcente.i.q̃ is qui aſſidue poſcit. diſtat ne .i. nihil ne intereſt, ne pro an, ſumas pudenter.i.cum pudore an rapias.ſ.auide, aut violenter? q.d. plurimum. Atqui .i. ſed certe hoc .i. pudenter viuere & petere, erat caput rerum, & hic erat fons rerum .i. præcipuum eſt in domo diuitum. Nam is qui dicit regi ſuo, Soror eſt mihi indotata.i.ſine dote. mater eſt mihi paupercula & fundus eſt mihi nec vendibilis, nec firmus .i. ſatis validus, paſcere.i.vt paſcat eas qui loquam, h.d.clamat.i.aperte pronunciat, hoc eſt tantum eſt ac ſi clamet date.ſ.ſorori & matri victum. Alter .ſ. etiam impudens, ſuccinit.i.clanculum & in aurem canit. quadra.i.fruſtum panis quadratæ figuræ, ſuper quod obſonium ponitur & inciditur, vnde inciſorium dicunt, findetur .i. findendo condi videtur, mihi munere diuiduo.i.condiuiſo cum collega meo. Sed ſi coruus poſſet.i.ſciret paſci tacitus.i.ſine garritu, ipſe haberet plus dapis .i.eſcæ, & multo minus rixæ & inuidiæ. Coruus.n.dum cadauer,

aut aliud genus eſcæ inuenit, voce rauca, alias aues ad prædam vocat, cum quibus aut prædæ condiuidenda eſt, aut certandum. ſic autem faciunt qui cum a diuite manus acceperút. illud cum famulis, aut collegis ſuis oſtentant, & ita coguntur condiuidere illis, aut inuidiæ ſubeſſe. Eſt ergo prouerbialiter dictum, & ex Apologis ſumptum. Brunduſium comes, oſtendit exemplo q̃ in gratum ſit diuitibus habere familiares querulosos, & ſine cauſa quærentes ac petentes ſemper aliquid, quanque illud eis inutile ſit. Nam ſic & amicum amittunt & fidem. Vnde dicit, ſi quis comes ductus fuerit ab amico diuite Brunduſium, ſicut Horat. ſe ductum docet in Satyra. Egreſſum magna &c. aut Surrentum, & in via, aut in hoſpitijs quæritur de ſalebris .i. aſperitate viarum. Sunt enim ſalebræ à ſaltu dictæ (ſecundum Nonium) inæqualitates & aſperitatis viarum per quas currus, aut equus, aut homo dum tráſire vult ſalire cogitur, vnde ſumpta metaphora Cicero orationem aſperam & inconcinnam ſalebroſam vocat. Vnde ſecundo de finibus bonorum & malorum, inquit, Hic ſi diffinire, ſi diuidere potuiſſe, ſi loquendi vim, ſi denique conſuetudinem verborum teneret, nunquam in tantas ſalebras recidiſſet. Et lib. v. Venit ad Extremum, hærat in ſalebra. Et de Oratore, Alter enim ſine vllis ſalebri, quaſi ſedatus amnis fluat. Aut conqueritur de frigore. aut imbribus, aut plorat ciſtam quam ſecum vexerat, aut domi dereliquerat fractam, aut viatica furto ſublata. imitatus eſt in hoc meretrices ſemper quærentes, aut cathellam, aut periſcelidem raptam, vt in Truculento Plauti eſt videre. Eſt autem Periſcellis fœminale ornamenti genus, quòd inter cetera ornamenta mulierum ponitur Eſaiæ iij. Græce dicitur, περισκελίς, à περί, quod cum accuſatiuo ſignificat circum vel circa, & σκέλος, quod eſt crus, aut brachium, quaſi ornamentum circum crus, aut brachium. nec ſcribendum eſt perichelis, ſed periſcelis hic autê latinè declinatur. Planus autem hic proprium ſcurræ, ſeu ſycophantæ, & non adiectiuum, quia tunc primam producit, vt adnotauit Beroaldus. Is autem ſæpe finxerat ſibi crus fractum, vnde à multis pietate motis in currum ſublatus, quò voluit, vectus eſt, & demiſſus cum riſu illuſit illis à quibus beneficium acceperat, qua re nota poſt modum, cum illi crus re vera fractum eſſet fruſtra auxilium implorauit. Similem fabulam recitat Æſopus de paſtoribus, qui ſępe lupum inclamantes, agricolantes fruſtra aduocarunt, qui decepti, cum lupus reuera in pecus irruiſſet, vocati in aderant. Vnde dicit ſolet, eam eſſe mendacis mercedem, vt cù vera dicat, ei non credatur. Sed ordinem ponamus, qui talis eſt, Familiaris ſup. diuitis, ductus comes i. vt comitetur, Brunduſiù, aut Surrentum amœnum. i. ad ea oppida Italiæ amęna, qui quæritur .i. deflet, ſalebras .i. aſperitatem viarum, & ſaltus vehiculi, & frigus acerbum. i. acre, & imbres. i. pluuias vehementer imbuentes, & ciſtam, quam in curru habebat, aut domi dereliquerat, fractam & plorat viatica. i. pecunias ad vię oneta, ſubducta. i. furtim ſublata, refert. i. repreſentat, & in memoriam reducit, acumina .i. ſubtilia vaframenta & calliditatis, meretricis, nota. i. iam cognita meretricis dicit flentis ſæpe cathellam .i. paruam cathenam auream, aut argenteam, quam in collo habent, raptam ſibi, flentis etiam ſæpe periſcelidem. i. fœminale, aut brachiorum ornamentum, raptam ſibi, ita ſupple vt .i. vt, nulla fides .i. credulitas, adſit mox. i. paulo poſt, veris damnis, & veris doloribus. Nec ſup. aliquis irriſus ſemel .i. cum riſu deceptus à Plano, ſcurra. & ſycophanta, curràt attollere .ſ. in currum ſuum triuijs .i. in triuijs .i. vijs publicis, quo tres viæ conueniunt, Planum ſycophantam illum fracto crure. i. vbi illi crus re vera fractum eſt, quod ſæpe ſimularat, licet plurima lacryma manet .i. defluat ab oculis, illi .ſ. Plano, & licet ipſe iuratus. i. iureiurando confirmans, per Oſirim .i. illum Deum Aegyptiorum maritum Iſidis, ſanctum. i. religioſe obſeruatum, dicat, credite .ſ. nunc mihi, quia non ludo .i. illudo, aut ludum ago, ſed ſerio loquor. & dicat cum illi abierint, ò crudeles tollite me claudum. i. fracto crure, quia vicinia. i. multitudo viciniorum. (Hoc enim ſignificat vicinia, cum vicinitas ſit propinquitas eorum) rauca .ſ. ex frequenti clamore in eum decepto rem facto, reclamat, ò Plane, quære peregrinum. i. externum, qui te non norit vt te tollat, quia nos a te decepti, te non tollemus. Et ita vult neminem debere petere cuius non egeat, nec ſimulare indigentiam prius quam opus ſit.

FRACTO crure Planum) Vocem hanc Planus A. G. lib. xvj. cap. vij. commemorat inter verba inuſitata, quibus vſus ſic Mimus Laberius, atque ſignificare ſycophantam. Quanquam eodem nomine vſus eſt M. Tullius, eodem ſignificatu in oratione, quam dixit pro Cluentio. Eſt autem dictio Græca πλάνος, ſignificatq́; tum erroneum, tum impoſtorem, Doct. in Prouerb. Tollat te qui non nouit. Vide item Cœl. lib. vj. cap. xxix. & Sabellicum. COEL. RHOD.

GLAREANVS.

FERENTINVM ire iubebo) Liuius lib. j. aquæ Ferentinæ meminit, lib. ij. capitis ferentini. At lib. 7. Ferentinum Hernicorum oppidum facit, quod captum à Romanis paulo ante ſingulare T. Manlij Torquati cum Gallo certamen ſcribit Plin. lib. iij. cap. v. Ferentinum inter Hetruria oppida prope Feſulas ponit, paulo poſt Ferentinates ex agro Falerno numerat. Strab. lib. v. Ferentinum in via Latina poſuit. Quod ſi verum eſt, haud dubie de Hernicorum oppido loquitur hic poete. Badius Thuſcum Ferentinum in via Latina ponit. Sed errat.

AD LOLLIVM.

Taxat Lollij importunam libertatem & nimis odioſam.

SI bene te noui, metues liberrime Lolli
Scurrantis ſpeciem præbere, profeſſus amicum.
Vt matrona meretricis, diſpar erit, atque
Diſcolor infido ſcurræ diſtabit amicus.
Eſt huic diuerſum vitio vitium prope maius,
Aſperitas agreſtis, & inconcinna, grauisque
Quæ ſe commendat tonſa cute, dentibus atris:
Dum vult libertas mera, dici, veraque virtus.
Virtus eſt medium vitiorum, & vtrinque reductum.
Alter in obſequium plus æquo pronus, & imi
Deriſor lecti, ſic nutum diuitis horret;
Sic iterat voces, & verba cadentia tollit:
Vt puerum ſæuo credas dictata magiſtro
Reddere: vel parteis mimum tractare ſecundas.
Alter rixator de lana ſæpe caprina
Propugnat, nugis armatus: ſcilicet vt non

ASC. SI bene. Ordo eſt. O Lolli, liberrime, ſi ego bene noui te, tu profeſſus amicum, metues præbere ſpeciê ſcurrantis. i. ſcurriliter agentis. Vt. i. quemadmodum, matrona erit diſpar atque diſcolor meretrici, ita ſup. amicus diſtabit ſcurræ infido. i. a ſcurra infido. Eſt vitium diuerſum .i. diſtinctum, huic vitio. i. ab hoc vitio ſcurrilitatis prope .i. quaſi maius, videlicet aſperitas agreſtis, & inconcinna, quæ pro &, grauis. i. ſeuera & moleſta, quę commendat .i. commendatam facit ſe, cute tonſa, & atris dentibus, dum vult dici mera libertas, & vera virtus. Virtus aût eſt medium vitiorum, redactum vtrinque .i. ab vtroque extremorum aliqui textus habent, Et vtrinq; reductum. Alter eſt pronus. i. inclinatus in officiû, plus æquo. i. plus quàm æquum, aut iuſtum eſt, & deriſor imi lecti. i. eorum, qui in conuiuijs ſedent in imo lecto. i. ad infimam tabulam. ſic horret. i. cum horrore obſeruat nutum diuitis, ſic iterat .ſ. repetit voces, ſic tollit. i. extollit verba cadentia, vt credas puerum reddere dictata, ſæuo .i. rigido magiſtro, vel vt credas mimû. i. tanquam mimu in ſcæna agere ſolitum, tractare. i. attentare ſecundas partes. (Alter rixatur ſæpe de lana caprina) .i. agit cum amico controuerſiam & rixam de re friuola. vtpote an capræ villis, an pilis, an lana tegi dicâtur, & propugnat i. reſiſtit dictis amici, aut quaſi propugil anteq̃ laceſſatur pugnat. quod malo dicere quàm pugnat pro nugis, vt Boonnis, armatus nugis. i. rebus friuolis dicens ſup. Scilicet (quod ironice aut cum indignatione loquêtis eſt). i. ſcire licet. altera ętas ſordet precium. i. nollem accepiſſe alteram ætatem pro præmio, vt non ſit mihi prîma fides, & vt non elatrê acriter quod placeat vere ambigitur, Horatij ſunt verba hoc ordine: Quid enim .i. quare nô ſordeat illi precium altera vita? & eſt ironia manifeſta, ambigit .ſ. inter eum & amicum. i. dubitatur, an Caſtor plus ſciat an Docilis id eſt

• Id eſt quaſi e-lattãdo acriter defendẽdam.
• Hæc Horatij ſunt verba, nõ ſeueri & aſperi hois. quẽ ſin-ait. Bõſ.

ideſt vter illorum gladiatorum peritior ſit, ſic etiam Bonfinis interpretatur, vt Docilis proprium nomen gladiatoris, qui Caſtori opponatur. credam tñ poſſe dici nomen adiectiuũ. vt ſit an Caſtor plus ſciat an ſupp. ſit plus docilis.i.adhuc docendus. Non.n.vẽ Docilis gladiatoris propriũ. An via Numici .i. quã Numicus ſtrauit melius ducat: Brunduſium, an via Appi.i. Appi. Amicus diues odit & horret ſup. eum quem Venus.i. luxuria (nam Venus in teſſera lucroſa eſt) damnoſa nudat. & quẽ alea .i. ludus aleæ, præceps .i. ſubditus nudat, quẽ gloria .i. cupido gloriæ veſtit & vngit ſupra vires, quem ſitis & fames importuna argenti tenet.i. irretit, & quem fuga & pudor paupertatis tenet. odit inquam exiſtens ſæpe inſtructior decem vitijs, aut ſi non odit regit .i. vult eſſe cẽſor eius, & vult ipſum ſapere plus q̃ ſe, veluti pia mater vult ſup. filium plus ſapere quam ſe, & vult illum eſſe priorem virtutibus, & ait prope .i. quaſi vera, quia parum intereſt q̃n ita ſit, noli contendere mihi .i. mecũ. Verba enim certamen concernentia regunt datiuum reſolubilem in ablatiuum nec ſtaret verſus ſi legas mecũ. ſunt tñ qui legãt meæ vt referatur ad opes: Opes patiũtur ſtultitiam .i. poſſum facere ſtultitiam, quia opulentus ſum, nec mihi id vitio eſt, tibi eſt res paruula toga arcta.i. ſtricta & modica. decet comitem.i. familiarem concomitantem, ſanum.i. ſapientem deſine certare mecum.i. noli, æmulari, ſi vides me pompoſe veſtitum, Eutrapelus ille diues & verſipellis. & animum verſatilem habens, dabat veſtimenta precioſa cuicumque volebat nocere.i. nocumentum inferre. Enim pro quia, beatus.i. is q in illis veſtibus ſe beatũ putat, ſumet noua cõſilia.i. noua inſtituta viuendi, cũ pulchris tunicis, & ſumet ſpes ſup. nouas, dormiet in.i. vſque ad lucẽ, & poſtponet honeſtum officium ſcorto.i. meretrici, & paſcet.i. ad vſuram nutriet, & augmentabit cũ damno ſuo, alienos nũmos. Ad imum.i. ad extremum vitę, erit Thrax.i. gladiator, aut eget mercede.i. pro precio laboris ſui factus mercenarius caballum .i. equum, aut iumentum holitoris.i. venditoris holerum.i. conſumptis ſuis erit viliſſimus miniſter. Neque tu ſcrutaberis.i. rimaberis, inquires vnquam arcanum.i. ſecretum vllius, & tu teges.i. celabis arcanum ſup. commiſſum.i. reuelatum tibi.i. fideicuę, teges inquã tortus.i. quamuis tortus, & vino.i. per potum. ſicut in Arte dictum eſt. Reges dicũtur multis vrgere culullis.

Sit mihi prima fides: & vere quod placet, vt non
Acriter • elatrem: precium ætas altera ſordet.
• Ambigitur quid enim? Caſtor ſciat, an Docilis plus:
Brunduſium Numici melius via ducat, an Appi.
Quem damnoſa Venus, quem præceps alea nudat:
Gloria quem ſuper vireis, & veſtit, & vngit:
Quem tenet argenti ſitis importunaameſque:
Quem paupertatis pudor, & fuga: diues amicus
Sæpe decem vitijs inſtructior, odit, & horret.
Aut ſi non odit, regit: ac veluti pia mater
Plus quam ſe ſapere, & virtutibus eſſe priorem
Vult: & ait prope vera. meæ, contendere noli,
Stultitiam patiuntur opes. tibi paruula res eſt.
Arcta decet ſanum comitem toga. deſine mecum
Certare. Eutrapelus cuicunque nocere volebat:
Veſtimenta dabat precioſa. beatus enim iam
Cum pulchris tunicis, ſumet noua conſilia, & ſpes:
Dormiet in lucem: ſcorto poſtponet honeſtum
Officium: nummos alienos paſcet: ad imum
Thrax erit: aut olitoris aget mercedem caballum.
Arcanum neque tu ſcrutaberis vllius vnquam:
Commiſſumque teges, & vino tortus, & ira.
Nec tua laudabis ſtudia: aut aliena reprendes:
Nec cum venari volet ille, poëmata panges.
Gratia ſic fratrum geminorum Amphionis, atque
Zethi diſſiluit: donec ſuſpecta ſeuero.
Conticuit lyra. fraternis ceſſiſſe putatur
Moribus Amphion. tu cede potentis amici
Lenibus imperijs: quotieſque educet in agros
Aetolis onerata plagis iumenta, caneſque,
Surge: & inhumanæ ſenium depone camœnæ:
Cœnes vt pariter pulmenta laboribus empta,
Romanis ſolenne viris opus, vtile famæ,
Vitæque, & membris: preſertim cum valeas, &
Vel curſu ſuperare canem, vel viribus aprum
Poſſis. adde, virilia quod ſpecioſius arma
Non eſt qui tractat. ſcis quod clamore coronæ
Prœlia ſuſtineas campeſtria, denique ſæuam
Militiam puer, & Cantabrica bella tuliſti
Sub duce: qui templis Parthorum ſigna refixit:
Et nunc, ſi quid abeſt Italis adiudicas armis.
Ac ne retrahas, & inexcuſabilis abſis:
Quamuis nil extra numerum feciſſe, modumque
Curas: interdum nugaris rure paterno.
Partitur lintres exercitus: Actia pugna.
Te duce per pueros hoſtili more refertur.
Aduerſarius eſt frater, lacus, Adria: donec
Alterutrum velox victoria fronde coronet.
Conſentire ſuis ſtudijs qui crediderit te,
Fautor vtroque tuum laudabit pollice ludum.
Protinus vt moueam, ſi quid monitoris eges tu:
Quid de quoque viro, & cui dicas, ſæpe videto.
Percontatorem fugito: nam garrulus idem eſt:
Nec retinent patulæ commiſſa fideliter aures.
Et ſemel emiſſum volat irreuocabile verbum.
Non ancilla tuum iecur vlceret vlla, puer ue
Intra marmoreum venerandi limen amici:
Ne dominus pueri, pulchri, cara ue puellæ
Munere te paruo beet: aut incommodus angat.
Qualem commendes, etiam atque etiam aſpice: ne mox

Et torquere mero &c. & ita, q̃a Ira furor breuis eſt, aut ira.i. nimis irati in te. Nec tu laudabis tua. nec reprehendes aliena, nec panges.i. conficies Poëmata, cũ ille .ſ. amicus tuus volet venari .i. venationi inſiſtere. Nã gratia fratrum geminorũ .ſ. Amphionis, atque Zethi filiorum Anthiopæ ex Ioue, diſſiluit .i. diſperſa eſt ſic.i. per contrarietatẽ ſtudiorũ, donec lyra ſuſpecta .i. odio habita, conticuit ſeuero .ſ. Amphioni, Amphion putatur ceſſiſſe fraternis moribus. tu cede.i. da locũ, lenibus .i. placidis imperijs amici potentis, & quoties amicus potens educet in agros iumenta onerata plagis .i. venatorium retibus, Ætolijs .i. qualibus aper in Ætolia captus dicitur, & quoties educet canes ſup. venaticos, tu ſurge, & depone ſenium.i. ſeueritatem ſenilẽ Camœnæ inhumanæ, quæ eſſet inhumana ſi vetaret amico obſequi, vt tu cœnes pariter cũ eo pulmento .i. pulpoſa obſonia, hoc eſt carnes venaticias, empta.i. cõparata laboribus .ſ. venãdi vtrique communibus, quod ſup. eſt opus ſolenne Romanis viris, & vtile famæ, & vitæ & mẽbris, ne .ſ. torpeant preſertim cũ tu valeas, & poſſis ſuperare vel canem curſu, vel aprum viribus adde ad hos dotes tuas q̃ non eſt, q tractet ſpecioſius .i. decentius arma virilia, vt nebula & arcus. Tu ſcis quo clamore coronæ .i. fauore circũſidentium in morẽ coronę, ſuſtineas prœlia cãpeſtria.i. luctamina in campo Martio. deniq; tu puer tuliſti ſæuã militiã, & pro .i. Cantabrica bella ſub eo duce .ſ. Tiberio, q refixit.i. quæ fixa erant, reſoluere fecit & auferre, templis Parthorum, ſigna ſup. Romana, quę Craſſus amiſerat, & qui dum adiudicat .i. vendicat, & acquirit Italis armis, ſi quid abeſt nondum .ſ. ſubiugatum. Ac ne retrahas te .ſ. ab exercitio militari, & abſis inexcuſabilis.i. nullam excuſationem habens) quãuis nil curas.i. non ideo dico, quaſi cures feciſſe extra numerũ & modum i. menſuram) tu nugaris.i. res leues vt ſimulacra pugnarũ, & non veras pugnas tractas interdum rure paterno, exercitus .i. multitudo iuuenũ a te inſtructorũ partitur.i. contrarias partes inſtruit, lintres .i. leuia nauigia ad magnorũ ſimilitudinem Actia pugna.i. quæ fuit inter Auguſtum & Antonium, apud Actium promontorium, refertur .i. repreſentatur te duce p pueros more hoſtili, frater tuus eſt aduerſarius.i. agit vices aduerſarij, lacus paterno agro vicinus eſt Adria.i. pars Adriatici maris donec victoria velox .i. ſubito adueniens, coronet alterutrum .ſ. aut te aut illum. Is qui credi-

derit te cõſentire ſuis ſtudijs .i. ſi Auguſtus ſciret, ꝙ hoc faceres in conſenſum ſtudiorũ ſuorũ ipſe fautor laudabit tuũ ludum vtroque pollice .i. applaudens vtranque manum leuabit. Nec vellem ſynecdochicos omnino dictum. nam pollice maxime plauſum ſignificamus. vnde eſt illud Iuue. Et verſo pollice vulgi. Quemlibet occidunt populariter. Vt ego moneam te protinus .i. omnino, ſi tu eges quid .i. in aliquo monitoris, videto .i. cõſiderato qd, & cui dicas, de quoque .i. vnoquoq; viro Fugito percontatorem .i. nouarum rerum indagatorem, nam idem eſt garrulus, quia dici ſolet, qui multa inſert, multa effert, qui multa quęrit, multa denunciat. nec aures patulę .i. aſſidue patẽtes ad quęlibet noua audienda, retinent fideliter cõmiſſa .i. credita fidei. Et verbum emiſſum ſemel volat irreuocabile. quod alibi dicitur, Neſcit vox miſſa reuerti. & apud philoſophum. Quod ſemel dictũ eſt, amplius reuocari non poteſt. Ancilla vlla aut puer, non vlceret .i. fęde vulneret, iecur tuum .i. caue ne capiaris amore ancillę aut pueri, intra marmoreũ limen .i. in magnifica domo venerandi amici. quod Virgilio contigiſſe Porphyrio hic atteſtatur, dicens, ꝙ ad Virgilium alludit, cui Alexãdrum puerum Pollio dominus dono dedit. Idem dicit Seruius ad illud Formoſum paſtor Corydo. Quia vero fœdum eſt vulnus, dicit vlceret. Non ergo vlceret iecur tuum, ne dominus pueri pulchri, aut caræ puellæ. beet .i. ditet, & brauium faciat te paruo munere, aut ne ipſe incõmodus .i. nolens tibi id cõmodi facere, angat .i. dolore conſtringat cor tuum. Qualem commendes, ponit alia pręcepta ſummopere attendenda dicens. Aſpice .i. attende, conſidera, qualem cõmendes .i. alicui probes & laudes, aut commendatum facias, ne peccata aliena .ſ. ipſius cõmendati, incutiant mox .i. paulo poſt tibi, pudorem .i. ruborem. Nos, inquit, fallimur, & tradimus ſup. amico, aut viro bono, quondam .i. aliqñ, non dignum .i. indignũ. Ergo ſi ita euenerit tibi omitte .i. deſine, tueri .i. protegere, & defendere eum quem ſua .i. ei propria. non tua culpa, premit, hoc eſt noli de vitio eius tuum facere, ſed dices credebam probũ eſſe, ſi non eſt eijce eum, vt .i. quemadmodum, ſerues .i. ſeruare debes, que pro &, totens .i. tueri debeas notum penitus .i. omnino quaſi pene intus & in cute, ſi crimina tentent eum .i. imponantur ei notum dico fidentem tuo præſidio .i. tuæ protectioni, qui cum circumroditur .i. carpitur, dente Theonino .i. detractorio, qualẽ Theon habuit. Cur autem id facias oſtendit, dicens, En quid vel ecquid .i. non ne in aliquo ſentis pericula ventura paulo poſt ad te? q.d. debes ſentire, nam Tua res agitur, paries cum proximus ardet. Et incendia neglecta ſolent ſumere vires. hoc eſt ſi amicus carpitur immeritus, nec defendis eum, tu das occaſionem etiam tui carpendi, ſicut ſi paries proximi ardet, nec extinguis eum, incendia ad te perueniant. Cultura .i. obſeruantia & obſecutio & famulatus amici potentis eſt, dulcis inexpertis .i. ijs qui nunquam periculum, aut experimentum fecerunt, ſed expertus metuit, quia ſcit quàm grauis & difficilis ſit. Tu age hoc, dum .i. quandiu, nauis tua eſt in alto .i. medio mari, vbi altum eſt ne aura mutata ferat te retrorſum .i. proſpice nunc dum in gratia potentis amici, es ne eam ſubito amittas. hoc autem facies ſi morigerari noris. Nam triſtes .i. ſeueri oderunt hilarem & iocoſi oderunt triſtem, celeres .i. agiles, & præcipites in opere ſuo, oderunt ſedatos .i. lentos & tardos, & remiſſi .i. ſegnes oderunt agilem, & gnauum .i. cito & multa operantem, potores bibuli .ſ. bibaces, de media nocte .i. ſtatim poſt mediam noctem, Falerni .i. boni vini, quale eſt Falernum, oderunt negantem pocula porrecta .i. recuſantem bibere, quãuis tu recuſans iures te formidare vapores nocturnos .i. vapores caput moleſtantes, aut febrem, aut q d obſcenius de me .i. amoue ſupercilio, nubem .i. ſeueritatem, contracta & corrugata frõte, quia modeſtus .i. temperate modum ſeruans, occupat .i. ſibi vſurpat, plerunque .i. plurimũ, ſpeciem .i. ſimilitudinem, obſcuri .i. ignobilis neſciẽtis inter homines viuere, ſicut nimia verecundia ruſticitatem arguit, & taciturnus occupat plerunq; ſpeciem acerbi. Inter cuncta .i. inter omnia, vel ſuper omnia quę facturus es, leges doctos .i. ſcripta doctorum & percũctabere .i. interrogabis ſciendi gratia doctos, adhuc .ſ. viuẽtes qua ratione .i. quo pacto, quo queas .i. valeas traducere, leniter .i. tranquille, æuum .i. tempus vitæ tuæ. ne cupido .i. auaritia inops .i. quæ inopem facit (quia ſemper auarus eget) agitet & vexet te ſemper. Ne pauor .i. formido, nec ſpes rerum vtiliũ mediocriter. cuiuſmodi ſunt bona fortunæ, vexet te. Et tu percũctabere doctos, an ſup. doctrina .i. eruditio & ſcientia, paret .i. generet virtutem per laborem, ne pro an, natura donet .i. gratis & ſine labore conferat. Item qd .i. quæ res minuat .i. diminuat curas .i. ſollicitudines, & qd .i. quę res, reddat te amicum .i. conſentientem tibi, & concordem ſine remorſu conſcientiæ, quid .i. quæ res tranquillet .i. tranquillum faciat, an ſup. bonos .i. adeptio bonorum & dignitatum, an lucellum dulce .i. dulcis acquiſitio diuitiarum an iter ſecretum, & ſemita .i. occulta & ſecreta via vitæ, fallentia .i. quemlibet latentis, hoc eſt an vita ſolitaria. vnde dictum eſt, Nec vixit male qui natus, moriensq. feſellit. O amice quid putas me ſentire, & quid putas me precari, quoties Digentia (nomen eſt proprium appoſitorie) gelidus riuus, quem Mandela (eſt propium loci) exiſtens Pagus rugoſus .i. aſper frigore bibit .i. imbibit reficit .i. recreat me? Quid inquam putas me precari? Precor ſup. vt quod nunc eſt. ſit .i. maneat mihi etiam minus q̃ nunc, vt ego viuam mihi .i. in tranquillitate & ſecuritate, q̃ large opes auferent, quia Miſera eſt magni cuſtodia cenſus viuam inq̃ mihi, id æui quod ſupereſt .i. quod reſtat, aut reliquum eſt, ſi dij volunt quid .i. aliquid ſup. æui ſupereſſe mihi. Et vt ſi mihi bona ſpes librorum, & copia frugis prouiſæ in annum .i. ad totum annum vſque in proximam meſſem, ne ego fluitem .i. inſtabilis vager exiſtens pendulus .i. ſuſpenſus ſpe horæ dubiæ .i. incertæ, qua ſperem mihi prouiſum iri de annona. Sed ſatis eſt orare Iouem .i. ſummum Deum iuuantẽ patrem, qui donat & aufert (Sententia Iob) orare dico, vt det vitam, & ſup. det opes. ipſe .i. ego, parabo mi .i. mihi æquũ animum, q.d. in poteſtate mea eſt, qualis eſſe velim, quia liberum arbitrium habeo, in quod nemo poteſtatem habet, ſicut in vitam, & opes. Plura in Siluis noſtris diximus.

Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur: & quondam, non dignum tradimus: ergo
Quem ſua culpa premet, deceptus omitte tueri:
Vt penitus notum ſi tentent crimina ſerues,
Tuteriſque tuo fidentem præſidio, qui
Dente Thennino cum circumroditur, ecquid
Ante poſt paulo ventura pericula ſentis?
Nam tua res, agitur, paries cum proximus ardet:
Et neglecta ſolent incendia ſumere vires.
Dulcis inexpertis cultura potentis amici
Expertus meruit. tu dum tua nauis in alto eſt:
Hoc age: ne mutata, retrorſum te feret aura.
Oderunt hilarem triſtes, triſtemque iocoſi,
Sedatum celeres, agilem gnauumque remiſſi:
Potorem bibuli media de nocte ſalerni:
Oderunt porrecta negantem pocula: quamuis
Nocturnos iures te formidare vapores:
Deme ſupercilio nubem plerunque modeſtus
Occupat obſcuri ſpeciem, taciturnus acerbi,
Inter cuncta leges, & percuntabere doctos:
Qua ratione queas traducere leniter æuum:
Ne te ſemper inops agitet, vexetque cupido:
Ne pauor, & rerum mediocriter vtilium ſpes.
Virtutem doctrina paret: natura ne donet:
Quid minuat curas, quid te tibi reddat amicum.
Quid pure tranquillet: honos, an dulce lucellum,
An ſecretum iter, & fallentis ſemita vitæ.
Me quoties reficit gelidus Digentia riuus:
Quem Mandela bibit rugoſus frigore pagus:
Quid ſentire putas: quid credis amice precari?
Sic mihi quod nunc eſt, etiam minus: vt mihi viuam
Quod ſupereſt æui: ſi quid ſupereſſe volunt di.
Sit bona librorum, & prouiſæ frugis in annum
Copia: neu fluitem dubiæ ſpe pendulus horæ.
Hæc ſatis eſt orare Iouem, qui donat, & aufert:
Det vitam: det opes: æquum mi animum ipſe parabo.

MIMVM tractare ſecundas) Perſonam primarum partium intelligitur, quæ ſæpius actu ingreditur. cum habeat comœdia quinque actus. Secundarum vero, quæ minus minusq. procedit. Qua in parte, Porph. inquit, ſecundarum partium actores omnia ſubmiſſe agunt. Cœl. lib. v. cap. viij. COEL. RHOD.

BRVNDVSIVM Numici melius via ducit an Appi. GLAR.

Content

Contentionis de lana caprina duo videntur exempla à poëta poſita. Alterum de gladiatorum præſtantia, alterum de meliore itinere, vel Numici, vel Appia via. Strab. lib. v. tres numerat vias Appiam, Latinam, ac Valeriam, quarum Valeria in Marſos ducit. Relinquitur igitur vt per Numiciam viam intelligamus Latinam, etiam ſi non liqueat cur ita dicatur. Nam a numico ſiue numitio fluuio, mi ſyllaba longa eſt, quæ hic corripitur præter conſuetudinem, & huius, & aliorum poëtarum. Quanquam exempla poëta eiuſmodi ſine, vt facile etiam circa ipſa grammaticis de lana caprina contentio incidere poſſit quale eſt de Docilis & Numeco altero proprium ne ſit an adiectiuum, altero, corruptum ne an licentia vſurpatum.

AD MOECENATEM.

In eos qui magnorum virorum vitia imitantur, cum virtutem aſſequi non poſſunt.

PRISCO ſi credis Mœcenas docte Cratino:
Nulla placere diu, nec viuere carmina poſſunt.
Quæ ſcribuntur aquæ potoribus: vt male ſanos.
Adſcribit Liber Satyris, Faunisque poetas.
Vina ferè dulces oluerunt mane camœnæ:
Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus.
Ennius ipſe pater nunquam niſi potus ad arma.
Proſiluit dicenda forum, * putealque Libonis
Mandabo ſiccis: adimam cantare ſeueris.
Hoc ſimul edixit: non ceſſauere poetæ
Nocturno certare mero: putere diurno.
Quid? ſi quis vultu toruo ferus, & pede nudo,
Exiguæque togæ ſimulet textore Catonem.
Virtutem ne repreſentet, moresque Catonis?
Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua:
Dum ſtudet vrbanus, tenditque diſertus haberi.
Decipit exemplar vitijs imitabile, quod ſi
Pallerem caſu: biberent exangue cuminum.
O imitatores ſeruum pecus, vt mihi ſæpe
Bilem, ſæpe iocum veſtri mouere tumultus.
Libera per vacuum poſui veſtigia princeps:
Non aliena meo preſſi pede. qui ſibi fidit
Dux, regit examen. Parios ego primus iambos
Oſtendit Latio, numeros, animosque ſecutus
Archilochi, non res, & agentia verba Lycambem.
At ne me folijs ideo breuioribus ornes:
Quod timui mutare modos, & carminis artem?
Temperat Archilochi muſam pede maſcula Sappho:
Temperat Alcæus: ſed rebus, & ordine diſpar.
Nec ſocerum quærit, quem verſibus oblinat atris?
Nec ſponſæ laqueum famoſo carmine nectit.
Hunc ego non alio dictum prius ore, Latinis
Vulgaui fidicen. iuuat immemorata ferentem.
Ingenuis oculisque legi, manibusque teneri.
Scire velis, mea cur ingratus opuſcula lector
Laudet, ametque domi: premat extra limen iniquus.
Non ego ventoſæ plebis ſuffragia venor
Impenſis cœnarum, & tritæ munere veſtis.
Non ego nobilium ſcriptorum auditor, & vltor,
Grammaticis ambire tribus, & pulpita dignor.
Hinc illæ lacrymæ. ſpiſſis indigna theatris
Scripta pudet recitare: & nugis addere pondus:
Si dixi: rides ait: & Iouis auribus iſta
Seruas. fidis enim manere poëtica mella
Te ſolum, tibi pulcher. ad hæc ego naribus vti

ASC: PRISCO ſi credis) De hoc loco dicit ſic Acron: Hanc Epiſtolam ad Mæcenatẽ ſcribit, In qua demõſtrat pragmaticam ſuam, id eſt cauſam propter quã compoſuerit carmina, ſed prius vituperat, imitatores Cratini, qui docuit nullorum carmina eſſe ſtabilia, ni poculẽta & ebrij eſſent, trahens occaſionem ipſe Cratinus ex Homero & Ennio, in quorum libris laus inuenitur vini. Non tamen poëtas eſſe dixerunt debere vinoſos, qui Cratinus tantæ vinolentiæ fuit: vt foiteus fuerit ſupra pelles recumbere, in quas comedere conſueuerunt. Hoc etiam Epigrãma in monumento eius ſcitatur. In ſuinjectam fabulis negat bonum eſſe poëtam, qui vinoſus non fuerit. Hinc per hanc vinolentiam tantæ libidinis fuit. vt cubiculum ſuum ſpeculis adornaret, quatinus & coitum ſuum ſpectare poſſet. Adſcripſit Liber, Democritus excludis ſub iodicio, ſanos poëtas à numero Muſarum, dicens inſanos in nomerum Faunorum & Satyrorum deorum tranſire quaſi veriores. Vnde per ironiam hic dicit, quòd poſtquam Liber pater inſanos poetas numero ſatyrorum adſcripſit, ipſæ Muſæ etiam mane ſobriæ non fuerunt olentes adhuc vinum nocte potatum. Quid ſi quis veſtem, vultumq́. Catonis imitetur, nunquid etiã virtutibus erit Cato? Cato enim conſul Romanorũm vt terribilior appareret hoſtibus in tonſa barba, & capillis manebat cum diro coloramento, & cum toga exigua vt velocior eſſet. In pede nudo, hoc de quocũque philoſopho. Cato enim nudis pedibus non fuit. Exiguæ togæ qualem fecerit textor, id eſt Rupit Hyarbitam, Hyarbita Maurus fugit regio, ne qui dum Timagenem philoſophum poſt conuiuium & inter pocula declamantem vellet imitari, nec poſſet, iniidia quodammodo diſcerptus eſt. Ex angue cyminum vt pallorem nimium poſſiet imitari. Quoniam cyminum potatum pallidos reddit homines. Seruum pecus, mire ait pecus ſeruum, quoniam negant Stoici quenquam liberum eſſe præter ſapientem. Ordo eſt. O Mœcenas docte, ſi tu credis Cratino

Comico illi priſco. i. antiquo nulla carmina quæ ſcribuntur potoribus. i. potoribus aquæ, poſſunt placere nec viuere diu, vt. i. poſtq̃ Liber. i. Bacchus vini Deus adſcripſit aut adſcribit, poëtas male ſanos. i. furore raptos, Satyris & Faunis, dijs ſiluestribus & petulantibus, ac ferè inſanis, Camœnæ dulces. i. carmina dulcia oluerunt. i. olendo retulerunt, ferè. i. quaſi oẽs, mane. ſ. poſterioris diei, vina quæ videlicet poetæ pridie eius diei potarant nocturna, aut Camœnę quæ erant in familia Bacchi. Homerus arguitur. i. conuincitur, vinoſus. i. vini amator, laudibus. i. pp laudationes vini, quia vinum (vt in Odyſſea) ſæpe laudabit Ennius ipſe pater. i. princeps latini carminis. nunq̃ proſiluit ad dicenda. i. canenda, & diſerte laudãda, arma. i. armorum geſta, vt fecit in libris Annalium, niſi potus. i. ebrius & vino plenus, Ego, inquit Enn. aut quiuis poetarũ eius opinionis, ſed de Romanis vir loquitur propter forũ Libonis, mandabo. i. cõmittam ſiccis. i. ſobrijs & non potis, forũ. ſ. iudiciale, & puteal Libonis. quod quidam ponunt in Comitio, vt oſtendimus in ij. ſerm. Satyr. 5. ex Cœl. Rhod. aut in octaua regione Vrbis ad Ianos duos, vel, vt exponit Porphyr. ad ſedem prætoris, hoc eſt tribunal, quod Libo ad arcũ Fabianum cũ ſubſellijs primus locauit (ſunt qui velint locũ, quo mercatores numularij conuenerant ſignificari) & ego adimam. i. auferam, ſeueris. i. rigidis & eri ſectatoribus magnam abſtinentiam ſeruantibus cantare. i. Poëmatum confectionem. Simul. i. ſtatim poſtq̃, Ennius ſup. edixit. i. velus eſt pcepiſſe, ne pro non. poëtę nõ ceſſauere certare. i. certatim indulgere, mero nocturno, & putere diurno. i. interdiu ſumpto, aut poſtridie q̃ potiterant putebãt. Quid ſup. mihi tales imitatores Homeri & Ennij dicant. Si qs ferus triſtis & tigadus repreſentet Catonem toruo vultu, & pede nudo, & ſimul textore. ſ. rudi, exiguę. i. modicę togæ ne. i. an repreſentet virtutem & mores Catonis? q. d. minime. i. Et conſimiliter vinoſitatẽ Homeri & Ennij imitantes diois nam mentẽ, ac virtutem aſſequi non poſſunt. volt ergo dicere, quia Cato Vticẽſis ad medium vſque noctẽ potaſſe notatus eſt, non continuo qui eius bibacitatem imitetur, etiam virtutem aſ

* Puteal eſt, quo putei aperiuntur, hoc eſt velut vmbella q̃dã, aut petaſos qualẽ pyramidalibus impoſitò Plin. li. 36. ſer. Vide de his plura apud Cœl. li. 6. c. 17.

Ridebit monitor non exauditus: vt ille.
Qui male parentem in rupeis detruſit aſellum
Iratus. quis enim inuitum ſeruare laboret?
Hoc quoque te manet: vt pueros elementa docentem
Occupet extremis in vicis balba ſenectus.
Cum tibi ſol tepidus plures admouerit aures:
Me libertino natum patre, & in tenui re
Maiores pennas nido extendiſſe loqueris:
Vt quantum generi demas, virtutibus addas.
Me primis vrbis belli placuiſſe, domique,
Corporis exigui, præcanum, ſolibus aptum,
Iraſci celerem, tamen vt placabilis eſſem.
Forte meum ſi quis te percontabitur æuum:
Me quater vndenos ſciat impleuiſſe decembreis:
Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

volui miſero mihi &c.) Tu inq̃ dices hoc, vbi quis te læſerit, & ſcis te cogi.i.contrahi in breue .i.in compendium, & non ex toto legi, cum amator plenus.i.ſatur de te. languet.i.languide te amat. quod ſi augur (de ſe loquitur Poëta).i.is qui vaticinatur hæc de te, non deſipit.i.male ſapit, odio ſupp. tui peccantis .i.rem indebitã petentis, tu eris carus Romæ donec ætas.i.forma iuuenilis, deſerat te, vbi.i. cum, cœperis ſordeſcere.i.fieri ſordidus contrectatus manibus vulgi, aut tu taciturnus paſces inertes tineas.i.abijceris in aliquem angulũ, vbi tineæ te demolientur aut fugies Vticam.i. ad eam ciuitatem Aſię celeriter mitteris aut tu vnctus.i.pinguis, ſed ſi (vt Acron ſentit) minatur ex eo futuras opoſtographias.i.Epiſtolarum in tergo inſcriptiones, ita quod Epiſtolæ inuoluantur in chartis vilibus, vt cuſtodiantur ab eis mundæ, melius legitur vinctus, quia in opoſtographijs colligantur Epiſtolæ, erant autem exercitus Romani, tunc Vticæ & Ilerdæ, mitteris inquam vinctus.i.cum chartis in te ligatis. Ilerdam.i.ad eam ciuitatem Hiſpaniæ. Monitor non exauditus, ridebit.i.ego qui te nunc moneo, ſi non exaudior, ridebo cum tibi male ſucceſſerit, vt.i.quemadmodum, ille.ſ.ruſticus iratus, detruſit aſellum male.i.non parentem, immo contrarium facientem, in rupes. Cum enim aſinus periculoſe ad pręcipitium rupis iret, ruſticus eum dirigens cœpit retrahere, at ille vt eſt obſtinata bellua quanto magis retrahebatur, tanto inſtantius acceſſit. quod videns ruſticus, iratus detruſit eum in præcipitium & quaſi dicat Poëta id bene factum, ſubdit, Quis enim laboret ſeruare inuitum? q.d. nemo, hoc quoque.i.etiam hoc malum manet.i.expectat te, tibi haud dubie futurum, vt ſenectus balba .i. balbutiens, occupet te in extrémis vicis, docentem pueros elementa.i.primas literas. Cum autem Sól tepidus.i.tempeſtas verna, admouerit tibi plures aures.i.plures pueros te audituros tu loqueris.i.dices. me natum patre libertino, & in re tenui.i.modica extendiſſe nido, maiores pennas.i.maiores opes, & euolaſſe vltra dignitatem meorum natalium (deſcribit autem ſeipſum Cynice. vt dicit Porph. non diſſimulans humilitatem generis ſui) vt tu addas tantum virtutibus ſupp. meis, quantum demas generi, loqueri ſupp. me placuiſſe primis.i. primoribus vrbis, & belli.i.in bello, & domi .i.in pace quæ, nos domi habitare ſinit, & loqueris me exigui .i.puſilli corporis, præcanum.i. ante tempus canum, aptum Solibus.i.libenter apricantem, celerem iraſci.i.facilem ad iram & cito iraſcentẽ. tamen ſic ſup. vt eſſem placabilis. Si quis forte percõtabitur.i.interrogabit te, æuum meum.i.tempus ætatis meæ, is ſupp. ſciat me, impleuiſſe quater vndenos Decembres.i.tot annos impleuiſſe, dico eo anno, quo Lollius duxit Lepidum collegam.i.ſortitus eſt cum eo conſulatum Romæ. & ita collega Lolli fuit Lepidus.

GLAREANVS.

AVT fugies Vticam, aut vinctus mitteris Ilerdam) Ac per hoc, inquit Porphyriõ, bellorum ciuilium cauſa adhuc illic Romanum exercitum detineri ſignificat. Hæc ille. Quæ quàm vera ſint non video. Nam nouennio ante, finis bello ciuili impoſitus erat ab Auguſto, niſi ob timorem rurſus naſcentis belli illic detinebantur, quod videtur veriſimile. (Me quater vndenos ſciat impleuiſſe Decembres) Hi Coſſ. fuere anno ab vrbe cond. DCCXXXIII. de quibus ſi ſubtraxeris annos dclxxxix. quando L. Manlius Torquatus, Cum L. Aurelio Cotta Cos. fuit. & quando natus eſt Horat. vt in lib.iij. Carminum ipſe cecinit poëta, O nata mecum conſule Manlio relinquentur anni xliiij. ætas Horatij.

ASC. C VM tot ſuſtineas &c.) Excuſat publica negocia & ſacras occupationes Auguſti. quod hactenus ad eum non ſcripſerit. Ordo eſt. O Cæſar Auguſte, cum.i.quãquidem, tu ſolus ſuſtineas.i.ne labantur ſurſum teneas, tot, & tanta negocia, cum videlicet tueris.i. protegas armis & ornes moribus & emẽdes legibus, res Italas, hoc eſt Italicas & potiſſimũ Romanas ego peccem in publica cõmoda, ſi ego morer.i.occupem, tua tẽpa quæ.ſ.reip.impertis (niſi dicas tẽpa.i.aures, quæ ad tempora protenduntur) longo ſermone .i.multorũ verborũ Epiſt. Romulus auctor Romani Imperij, & Liber pater Indorum victor, & Pollux cum Caſtore fratres illi gemini inter Argonautas habiti, recepti poſt ingentia facta in templa deorũ dum colũt terras, & genus hominũ.i.quandiu cũ hominibus verſati ſunt, dum componunt.i.finiunt aſpera bella, dum aſſignant.i.ſuos cuique tribuũt agros dum condunt oppida, plorauere.i.ęgre tulerunt, fauorem ſperatum.i.quem ſperauerũt aſſequi.i.applauſum popularẽm, nõ reſpondere ſuis meritis, hoc eſt minorem meritis ſuis eſſe. Is ſup. videlicet Hercules, qui contudit.i.contundendo (quaſi claua id peregerit) ſuperauit Hydram diram ſerpentem aquatilem, ſæuamq́. (Fabulantur enim debellaſſe cui pro vno capite contuſo, aut amputato bina naſcebãtur, donec igni expugnata eſt quod ad hiſtoriã, quidam referentes, dicunt paludem fuiſſe, cui obſtructo vno meatu bini exoriebantur, donec igni exiccatus eſſet) is ergo qui Hydram contudit, & q ſubegit.i.ſuperauit, nota portẽta.i. duodecim monſtra tam notiſſima, & hoc labore Fatali, quia in fatis erat ſic eum ad cœlos venturum comperit.i.tandem compertum habuit, ac inuenit, inuidiam domari ſupremo, fine.i. morte, quia omnia monſtra ſuperare potuit, præter inuidiam. Enim pro quia, ille ſup. qui prægrauat.i.opprimit, artes infra ſe poſita.i.qui oẽs artes ſibi ſubiectas habet, vrit.i.incendit.ſ.inuidiam, ſuo fulgore.i.ſplendore, nominis ſui, ſed idem extinctus .i.mortuus amabitur. hoc eſt, nullus eorum qui in Deorum numerum recepti ſunt, potuit viuus inuidiam ſuperare, vt meritos honores obtineret. quod tamen tibi datum eſt. Et ita tacite præfert Auguſtum ceteris in deos relatis. nam nos largimur tibi pręſenti.i.adhuc viuenti, & inter nos conuerſanti honores.ſ.diuinos maturo .i. opportunos. quia haud dubie Deus cognoſceris. Et nos ponimus aras iurandas, id eſt iuramento honorandas, hoc eſt apud quas iuremus per nomen tuum fatentes nil tale ortum, & nihil tale oriturum, alias, id eſt quouis alio tempore. [Sed tuus] Digreditur ad carpendum temerarium, iudicium populi in nouis poetis, æſtimandis. Ordo eſt. Sed hic tuus populus, ſcilicet Romanus exiſtens ſapiens & iuſtus in te vno, id eſt ſolo, anteferendo.i.præferendo te noſtris ducibus.i.Romanis, & Graiis, id eſt Græcis, æſtimat, id eſt appreciat, & cenſet, cetera.i.ceteras res nequaquam ſimili ratione, & modo quia cum te viuentem cuilibet defunctorum in bellica gloria præferat, quemlibet defunctorum poetarum etiam optimo viuẽtium in poëtica præfert, & faſtidit, & odit ſupple omnia, niſi ſupp. ea quæ videt ſe mota, id eſt ſeparata & diſtantia, terris, id eſt per interualla terrarum, & defuncta ſuis temporibus, id eſt ſolos ſepultos, aut longe diſtantes in ceteris commendant, exiſtens ſic fautor veterum, vt dictitet, id eſt paſſim dicat, & aſſerat Muſas locutas eſſe in Albano monte, tabulas vetantes, id eſt prohibentes, peccare, id eſt leges duodecim tabularum, quas bis quinque, id eſt decem viri, ſanxere, id eſt ſanxerunt, & fœdera regum æquata, id eſt iuſte & æque percuſſa. vel cum Gabijs, vel cum Sabinis rigidis, quia diu multumque Romanis reſtiterunt, libros pontificum, id eſt annales, & volumina vatum annoſa, id eſt multorum annorum, hoc eſt vetera ſanè. Si quia quæque antiquiſſima ſcripta Græcorum ſunt vel, id eſt etiam optima: Romani ſcriptores penſantur, eadem trutina, id eſt iudicantur conſimili examine, hoc eſt optimi eſſe, qui veterrimi, non eſt quòd loquamur multa, id eſt nollem multum cum talibus contendere, vt qui maniſeſtiſſime falſa aſſerunt, ac ſi dicant, quod nil duri eſt intra oleam, & nil duri eſt in nuce extra, id eſt à parte exteriori, quia vtrunque falſum. Nam olea, id eſt fructus oleæ, hoc eſt bacca habet os, ſeu lapillum durum intus, & nux teſtam duram foris. Nos venimus, id eſt pertingimus (eſt enim præteriti temporis) ad ſummum, id eſt ad ſummam potentiam fortunæ, ita quod non poſſumus eſſe perfectiores, nos pingimus, atque pſallimus & luctamur doctius, id eſt peritius ipſis Achiuis, id eſt Græcis, vnctis, id eſt oleo perfuſis in palæſtra, id eſt nos omnia facimus melius quam Græci? quaſi dicat cur ergo non meliora etiam Poëmata faciamus? Si dies, id eſt longæuitas, reddit Poëmata meliora, vt, id eſt quemadmodum reddit ſupple vina meliora, quæ de amicitia Cicero quoque optima prædicat. ſi ſunt veterrima, ego

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER SECVNDVS.

AD AVGVSTVM.

Tacite commendat ſe & Poetas Auguſto, ratione reddita quod minus ſæpe eum interpellauit ſuis literis.

CVM tot ſuſtineas, & tanta negocia ſolus:
Res Italas armis tuteris: moribus ornes:
Legibus emendes; in publica commoda peccem,
Si longo ſermone morer tua tempora Cæſar.
Romulus, & Liber pater, & cum Caſtore Pollux
Poſt ingentia facta, deorum in templa recepti,
Dum terras, hominumq́ue colunt genus: aſpera bella
Componunt: agros aſſignant: oppida condunt:
Plorauere ſuis non reſpondere fauorem
Speratum meritis. diram qui contudit hydram:
Notaque fatali portenta labore ſubegit:
Comperit inuidiam ſupremo fine domari.
Vrit enim fulgore ſuo qui prægrauat arteis
Infra ſe poſitas: extinctus amabitur idem.
Præſenti tibi maturos largimur honores:
Iurandaſque tuum per nomen ponimus aras,
Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hic populus ſapiens, & iuſtus, in vno
Te noſtris ducibus, te Graijs anteferendo,
Cetera nequaquam ſimili ratione, modoq́ue
Aeſtimat: & niſi quæ terris ſemota, ſuiſque
Temporibus defuncta videt: faſtidit, & odit,
Sic fautor veterum: vt tabulas peccare vetanteis,
Quas bis quinque viri ſanxerunt, fœdera regum
Vel Gabijs, vel cum rigidis æquata Sabinis,
Pontificum libros, annoſa volumina vatum,
Dictitet Albano muſas in monte locutas.
Si, quia Græcorum ſunt antiquiſſima quæque

ego velim ſcire quotus annus arroget.i.ſibi vendicet pretium an ſcriptor qui decidit.i. mortuus eſt abhinc centũ annos. debet referri inter perfectos & veteres, an inter viles atque nouos excludat finis, id eſt deciſio huius quæſtionis iurgia, id eſt diffiniamus certum tempus quo quis perfectus ſit. Reſponſio: is qui perficit centum annos, eſt vetus atque probus. Ad hanc poëta, Quid ſup. dices? is qui deperijt minor.i.recentior vno menſe, vel anno.i.cui deeſt vnus menſis, vel annus ad cẽtenarium, inter quos eſt referendus? ne, pro an, inter ſupple poëtas veteres, an ſupp. inter eos, quos præſens ætas & poſtera reſpuit, id eſt reſucat? Reſponſio populi, Quidem, id eſt certe, iſte qui minor ſup. centum annis breui menſe vel toto etiam anno, ponetur honeſte.i.decẽter inter veteres. Addit Poëta: Ego vtor permiſſo.i.conceſſo, quod.ſ. vnus annus nihil aufert perfectioni, & vello & demo paulatim, vt ſup. vellerem caudæ equinæ.i.alicuius equi, pilos, extrahendo eos ſingulos, demo inquam vnũ annum, & demo etiam vnum, id eſt alterum, dum.i.donec, is qui redit ad faſtos, id eſt ad libros Faſtorum.i.ad annales, in quibus habentur quæ quibuſque annis geſta ſunt, & qui æſtimat, id eſt appretiat. & itetue annis, id eſt iuxta numerum annorum, virtutem & qui nihil miratur niſi quod Libitina.i.Dea quæ ſepeliẽdis corporibus præeſt, ſacrauit, cadet (aut cadat) id eſt decidet ab eo quod probare vult, eluſus.i.deceptus ratione acerui, id eſt cumuli & numeri annorum, ruentis, id eſt decreſcentis. Argumentum tale eſt, Si quis dicat Poëtas propter annos æſtimandos eſſe, quæram quot annos velit habere iuſtum precium, aut enim centum aut plures: Si centum, quæram an dempto vno anno perfectus erit, an nõ. Si non, ergo vnus annus dabit perfectionem. Si ſic, iterum auferam annum & quæram vt prius, donec ad vnum annum deueniam, ſicut (quod ſtatim dicam) Sertorij miles veteranus fecit, aut ruſticus concedens pueris vnum pilum extrahi ex cauda equi, & iterum vnũ donec nihil manſit in ea, tandem deluſus eſt. Si plures, dicat quemuis numerum, & procedã vt prius. Videtur itaque alludere ad Commentum Sertorij. de quo Valerius Max. lib. vij. c. de Vafre dictis & factis dicit ſic, Sertorius ꝓſcriptione Syllana Luſitanorum fieri coactus, cum eos oratione flectere non poſſet, nec cum Romanis vniuerſa acie confligere vellent, vafro conſilio ad ſuam ſententiã perduxit. Duos enim in conſpectu eorum cõſtituit equos alterum validiſſimum, alterum infirmiſſimum, ac deinde validi caudam ab imbecillo ſene paulatim carpi, infirmi a iuuene eximiæ virium vniuerſam conuelli iuſſit. obtemperatum eſt imperio, ſed dum adoleſcẽtis dextera irrito ſe labore fatigat, ſenio confecta manus miniſteriũ executa eſt. Tunc Barbaræ concioni quorſum ea res tenderet cognoſcere cupiẽti, ſubiecit. Equi caudæ conſimilem eſſe Romanum exercitum, cuius partẽ aliquis aggrediens opprimere poſſit vniuerſum conatus proſternere celerius tradiderit, victoriam quam occupauerit. Ita gens Barbara, aſpera, & regi difficilis, in exitium ſuum ruens, quam vtilitatem auribus reſpuerat, oculis peruidit. Ennius &c. oſtẽdit nõ vetuſtiſſimum quẽque eſſe continuo optimum poetam. Quia Ennius exiſtẽs & ſapiens & fortis & alter Homerus, vt dicunt Critici, id eſt ſeueri & rigidi cẽſores, videtur curare leuiter, id eſt vilipendere, quo.i.in quam cenſuram, cadãt promiſſa, id eſt ea quæ pollicitus eſt, & ſomnia Pythagorea, id eſt quibus ſomniauit, quod eſſe Pythagoras, vel ſecutus dogma Pythagoræ dicentis animam de corpore in corpus migrare, ſe accepiſſe Homeri animam. vt in Perſio latius explicabimus, hoc eſt Ennius videtur parum accuraſſe vt pollicita exhiberet, nihil enim aliud videtur dicere ſe animam Homeri ſomniando accepiſſe, & poſſe ſcribere carmina qualia Homerus ſcripſit, & tamen longe inutiliora ſcripſit: Neuius poeta Comicus, non eſt in manibus, id eſt perijt, quod ſignum contemptus eſt, & hæret mentibus, id eſt in memoria hominum eſt, pœna recens ſupple eſt, id eſt ſtatim punitio ſubſecuta eſt quod perijt. vel ſic: Et pœna recens hæret, id eſt inhæret, mentibus, id eſt magnus dolor & mœror eſt ipſum intercidiſſe adeo, id eſt in tantum, ſanctum eſt omne Poëma vetus. Quoties ambigitur vter vtro ſit prior, id eſt (vt diceret Valla) vter ſit prior altero, id eſt quando de vetuſtate contenditur. Pacuuius aufert famam docti. ſenis, id eſt dum diſquiritur quis ſit inter veteres doctus cenſendus, palma datur Pacuuio, & conſimiliter Accius poeta aufert famam alti, id eſt altiſoni, ſenis toga, id eſt fabula togata, Afrani, id eſt Afranij poëtæ veteris, dicitur conueniſſe, id eſt ſimilis fuiſſe, Menandro.i. comœdijs Menandri Plaut. dicitur properare, id eſt leniter fluere, ad exẽplar Epicarmi poëtæ, Sic

Scripta, vel optima: Romani penſantur eadem
Scriptore trutina: non eſt quod multa loquamur.
Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri.
Venimus ad ſummum fortunæ. pingimus; atque
Pſallimus; & luctamur Achiuis doctius vnctis.
Si meliora dies, vt vina, poemata reddit:
Scire velim, pretium chartis quotus arroget annus.
Scriptor ab hinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos, vetereſque referri debet? an inter
Viles, atque nouos? excludat iurgia finis.
Eſt vetus, atque probus, centum qui perficit annos.
Quid? qui deperijt minor vno menſe, vel anno:
Inter quos referendus erit? veteres ne poetas?
An quos & præſens, & poſt era reſpuet ætas?
Iſte quidem veteres inter ponetur honeſte;
Qui vel menſe breui, vel toto eſt iunior anno.
Vtor permiſſo, caudæque pilos, vt equinæ
Paulatim vello: & demo vnum: demo etiam vnum:
Dum cadat eluſus ratione ruentis acerui,
Qui redit ad faſtos, & virtutem æſtimat annis:
Miraturque nihil, niſi quod Libitina ſacrauit.
Ennius & ſapiens, & fortis, & alter Homerus,
Vt critici dicunt, leuiter curare videtur,
Quo promiſſa cadant, & ſomnia Pythagorea.
Neuius in manibus non eſt: & mentibus hæret
Penè recens: adeo ſanctum eſt vetus omne poema.
Ambigitur quoties vter vtro ſit prior aufert
Pacuuius docti famam ſenis: Accius alti:
Dicitur Afrani toga conueniſſe Menandro:
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi:
Vincere Cæcilius grauitate: Terentius arte.
Hos ediſcit: & hos arcto ſtipata theatro
Spectat Roma potens: habet hos, numeratque poetas
Ad noſtrum tempus Liui ſcriptoris ab æuo.
Interdum vulgus rectum videt: eſt vbi peccat.
Si veteres ita miratur, laudatque poetas;
Vt nihil anteferat; nihil illis comparet; errat.
Si quædam nimis antique, ſi pleraque dure
Dicere credas eos: ignaue multa, fatetur:
Et ſapit; & mecum facit: & Ioue iudicat æquo.
Non equidem inſector: delendaque carmina Liui
Eſſe reor: memini quæ plagoſum mihi paruo
Orbilium dictare: ſed emendata videri,
Pulchraque, & exactis minimum diſtantia, miror.
Inter quæ verbum emicuit ſi forte decorum, &
Si verſus paulo concinnior vnus, & alter,
Iniuſte totum ducit. venditque poema.
Indignor quidquam reprehendi; non quia craſſe
Compoſitum, illepide ue putetur: ſed quia nuper:
Nec veniam antiquis, ſed honorem, præmia poſci.
Recte nec ne crocum, floreſque perambulet Attæ
Fabula, ſi dubitem: clament periiſſe pudorem
Cuncti penè patres: ea cum reprehendere coner:
Quæ grauis Aeſopus, quæ doctus Roſcius egit:
Vel quia nil rectum, niſi quod placuit ſibi, ducunt:
Vel quia turpe putant parere, minoribus: & quæ
Imberbes didicere, ſenes perdenda fateri.
Iam ſaliare Numæ carmen, qui laudat, & illud,
Quod mecum ignorat, ſolus vult ſcire videri:
Ingenijs non ille fauet, plauditque ſepultis:

Noſtra ſed impugnat: nos, noſtraque liuidus odit.
Quod ſi tam Græcis nouitas inuiſa fuiſſet,
Quàm nobis: quid nunc eſſet vetus? aut quid haberet
Quod legeret, tereretque viritim publicus vſus?
Vt primum poſitis nugari Græcia bellis
Cœpit: & in vitium fortuna labier æqua:
Nunc athletarum ſtudijs, nunc arſit equorum:
Marmoris, aut eboris fabros, aut æris amauit:
Suſpendit picta vultum, mentemque tabella:
Nunc tibicinibus, nunc eſt gauiſa tragœdis
Sub nutrice puella, velut ſi luderet infans:
Quod cupide petijt, mature plena reliquit.
Quid placet aut odio eſt, quod non mutabile credas?
Hoc paces habuere bonæ, ventique ſecundi,
Romæ dulce diu fuit, & ſolenne recluſa
Mane domo vigilare; clienti promere iura;
Cautus nominibus certis expendere nummos;
Maiores audire; minori dicere, per quæ
Creſcere res poſſet, minui damnoſa libido.
Mutauit mentem populus leuis: & calet vno
Scribendi ſtudio. pueri, patreſque ſeueri
Fronde comas vincti cœnant, & carmina dictant.

Siculi. Cecilius poëta Comicus dicitur vincere.i.ſuperare reliquos, grauitate.ſ.ſententiarum. Terent. dicitur vincere arte.i. obſeruatione artis, & proprietate ſermonis Roma potens, quia rerum domina.i.Romanus populus, ediſcit hos iã dictos poëtas & ſpectat hos, ſtipata.i.compreſſa, arcto theatro.i.quod tantæ multitudini arctam videtur, cum aliter latũ ſit, & Roma habet.i.reputat, & numerat hos poëtas? q.d.alios.ſ. poſt natos non dignos nomine poëtę. Vulgus videt interdum rectum.i.recte, aut quod rectũ eſt, & id callide aſſerit, ne videatur improbare quod prius dixit, ipſum recte de Auguſto iudicare, quem cunctis principibus præfert. Loquitur tamen hic de iudicio in poëtis cenſendis. vnde addit, Et eſt vbi peccat, ab æuo Liui, pro Liuij Andronici.ſ. qui primus Romæ fabulam dedit vſque ſupp. noſtrum tempus. Si ſup. vulgus miratur, & laudat ita veteres poëtas, vt nihil anteferat.i.præferat, & nihil comparet.i.compat, & æquale potet illis, errat.i. male iudicat. Sed ſup. ſi credit (aut credat) eos.ſ. antiquos poëtas dicere quædam nimis antique, & pleraque.i. valde multa nimis dure, & ſi fatetur eos dicere multa ignaue.i.ſegniter & negligenter, ipſe ſapit & facit mecum.i.pro ſententia mea, & iudicio exiſtente æquo.i.propitio, nec auferente verum iudicium, vel Ioue æquo.i.cum Ioue qui æquus eſt, vt Aen. vj. aut æquus amauit Iupiter. De Comicorum autem præſtantia dicit A. Gellius lib. noctium Attic. xv. cap. xxiiij. Sedigitus in lib. quem ſcripſit de poëtis, quid de ijs ſentiat, qui Comœdias fecerunt, & quem præſtare ea omnibus ceteris putet, ac deinceps quo quenque in loco & honore ponat, his verſibus ſuis demonſtrat. Multos incertos certare hanc rem vidimus, Palmam poëtæ Comico cui deferant. Eum me iudice errorem diſſoluam tibi. Contra vt ſi quis ſentiat nihil ſentiat, Cecilio palmam ſtatuo de Comico. Plautus ſecundus facile exuperat ceteros. Dein Neuius qui feruet precio in tertio eſt. Si quid quarto detur dabitur Licinio. Poſt inſequi Licinium facio Attilium, In ſexto cõſequitur hos Terent. Turpilius ſeptimum Trabea octauum obtinet. Non loco eſſe facile facio Luſcium. Decimum addo antiquitatis cauſa Enniũ. Hæc ille. Non equidem inſector, quia acerbius in Liuium Andronicum locutus videri poteſt, purgat ſe poëta dicens, ſe non inſectari carmina Liuiana, nec cẽſere ea eſſe delenda, aut penitus abolenda, quandoquidem ea ſub Orbilio, grammatico aliquando didicerat. Quibus verbis duo innuit: alterum honorem eſſe exhibendum præceptori, vt qui ea damnare nolit, qui præceptori aliquando placuiſſe nouit. Placuiſſe autem Orbilio Liuiana carmina ea ex re probat, quod ea diſcipulis ſuis dictarit.i.ſcribenda, & ita diſcenda legerit, quod non feciſſet niſi ea bona cẽſuiſſet. Sunt enim præceptores (vt Quintil. & vere, & præclare cenſet) animorum parentes, ideoque nil niſi ſanctum docere vellent quocirca Perſius magnifacit quenquam fuiſſe dictatum pueris, dicens Satyra prima. Ten' Cyrratorum centum dictata fuiſſe, Pro nihilo pendas? Alterum eſt honorem quoque doctrinæ & eius auctori exhibendum, oportet.o. (vt Ariſtoteles in Elenchis cenſet) addiſcentem credere. Quin adeo (vt in ſanctis literis Auguſt. legit) niſi credideritis non intelligetis. vnde magna orta ſunt diſcipulorum pro doctrina præceptorum ſuorum certamina. Poëta tamen noſter, qui dixit, Se iuratutum in nullius verba magiſtri, non ſic Liuiana carmina probat, vt etiam vitia excuſet. quod Seneca faciundum ſic commemorat: Non te moueat, inquit, dicentis auctoritas, ſed quid dicatur attende. Sunt præterea duo grammaticis annotanda, quorum prius eſt, que ſyllabam communem eſſe, hoc eſt modo longam, modo breuem. Nam breuem eſſe in conceſſo eſt, produci autem conſtat Aen. iij. Liminaque, laurusq. Dei, &c. & hic meminiq. Plagoſum, alioquin Trochæus pro ſpondeo poneretur. plagoſus autem quod à plagis pro vulneribus deſcẽdit primam producit. Alteram eſt, Memini verbum recte cum verbo pręſentis temporis conſtrui. vt hic, Memini dictare. Et quidem frequẽtius, & (vt multi volunt) rectius, licet in Raudenſem id Valla negat, quam cum præterito. Sed ordo eſt: Equidem.i. ego quidem, non inſector, id eſt perſequor, carmina Liui.i. Liuij, & non reor carmina Liuij eſſe delenda, que, pro &, memini Orbilium: Beneuentanum grammaticum, ſeu ludi magiſtrum, plagoſum.i. multas plagas, & vibices facientem, dictare.i. pronunciare, & interpretari mihi paruo, ſed ego miror ea videri emendata.i. ſine mendis, pulchra & diſtantia minimum, id eſt in minimo diſcrimine, exactis, id eſt ab exacte factis. (Aduerte præter iam dicta minimum eſſe aduerbium ſuperlatiuum, minime negatiuum. Quod enim minimum diſtat, diſtat quidem ſed maxime parum, quod minime, non diſtat) inter quæ ſcilicet Poëmata Liuij, ſi forte verbum decorum emicuit, & ſi vnus & alter verſus concinnior, id eſt conſonantior, paulo.i. modico, quam ceteri, ſupple emicuit indignor totum poëma duci & vendi iniuſte.i. vltra valorem, & indignor quidquam reprehendi non quia putetur compoſitum craſſe, ve, pro vel illepide, ſed quia putatur compoſitum nuper, id eſt non multo ante.i. ideo ſolum reprehendi, quia non diu compoſitum, & indignor non veniam poſci antiquis.i. quòd nõ petatur ignoſcere antiquitati, vtpote rudi adhuc & incultæ, ſed præmia & honorem ſupple poſci.i. ideo aliqua honorari, quòd antiqua, etiam ſi bona non ſint, & noua idcirco reprehendi, quia noua etiam ſi bona ſint. Si ego dubitem an ſupple fabula Attæ Tragœdiarum, aut Comœdiarum ſcriptoris (ſecundùm Acr.) aut Togatarum ſm Porphyr. qui fabulam Matertera inſcribi dicit, vt iam vidimus. Sanè Cœlius lib. xiiij. c. lia. quædam ad huius loci, propterea quòd libri non extant, obſcuri elucidationem affert, dicens. Sciendum in theatri ſcenæque delicias flores item obrepſiſſe, atque crocum & odoramẽta, præcipue cum agerentur fabulæ id, quod per obſcure in epiſtolis ſignificat Horat. cum de Atta Comico Poëta meminit, his verſibus. Recte nec ne crocum &c. Eſt apud Lucilium Attæ eiuſdem mentio. Muginamur, inquit, molimur ſubducimur Atta. Hæc ille. Secundùm igitur Acr. & Porph. ſenſus eſt, An fabula Attæ perambulet, id eſt perambulando ad vnguem deſcribat, recte.i. decenter, nec ne.i. an non (cum tamen indecenter tãtam digreſſionem fecerit) crocum & flores. Secundum Cœliũ vero perambulet, id eſt peragendo fabulam ambulet, per crocum, & flores ſparſos per proſcœnium ac theatrum, nec ne, id eſt an non, cuncti penè patres clament pudorem perijſſe (hoc Perſius ſic:

Frontem de rebus clames
Melicerta periſſe.

Nuſquam eſſe verecundiam, cum iuuenes ſeniores reprehendant. (Et bene patres quia quiſque qua via inſtitutus eſt ſuos ire cupit, quæres hodie quoque multis perniciem affert) cum, id eſt quandoquidem, ego coner reprehendere ea, quæ Aeſopus.ſ. Tragœdiæ. actor, per quem actionem Tull. in dicendo emendauit aut quæ Roſcius doctus, id eſt peritiſſimus fabularum actor egit, vel quia ducunt, id eſt cenſent, nil rectum niſi quod placuit, vel quia putant turpe parere.i. obedire & concedere minoribus, & ſenes fateri perdenda, id eſt deſtruenda, quæ ipſi imberbes, id eſt adhuc impuberes didicere. Ille qui iam laudat carmen Saliare Numæ.i. quod Numa Pompilius religioſiſſimus Rom. rex docuit Salios ſacerdotes Martis cantare dum ſaliendo ancilia ferrent, & qui laudat illud quod ignorat mecum.i. ſicut ego, & vult videri ſcire ſolus, ille ingeniis non fauet, que, pro &, non plaudit.i. applaudit, ſepultis ſcilicet veteribus, ſed impugnat noſtra, & ipſe liuidus, id eſt inuidus, odit nos & noſtra.ſ. opera. quod ſi nouitas fuiſſet tam, id eſt tantum inuiſa Græcis, quàm,

id eſt quantum nobis, quid eſſet nunc vetus aut quid haberet, quod legeret, & quod publicus vſus tereret .i. attereret vſu, viritim .i. per ſingulos viros? q. d. nihil, quia primi non extant, & ſequentes non ſcripſiſſent. vt primum Græcia cœpit nugari .i. incondite ſcribere, bellis poſitis .i. ſedatis; & vt primum cœpit labier .i. labi, in vitium .ſ. ceſſationis, & luxuriæ, æqua .i. proſpera fortuna .i. per proſperam fortunam, ipſa arſit .i. efferbuit nunc .i. aliquando ſtudijs Athletarum .i. pugilum ad Agonem certantiũ, vnde ſunt Iſthmici & Olympici ludi inſtituti, nunc ſtudijs equorum, nunc amauit fabros marmoris, aut eboris .i. ſculptores, & ſuſpendit vultum, & mentem .i. vitalem vultum in imaginibus (de quibus vj. Æneid.

Excudent alij ſpirantia mollius æra:
Credo equidem viuos ducent de marmore vultus.)

In tabula picta, & ipſa eſt gauiſa nunc tibicinibus, & nunc Tragœdijs .i. Tragœdiarum actoribus, velut ſi .i. ac ſi puella infans luderet ſub nutrice, & reliquit matura .i. tempeſtiue, plena .i. iam ſatura, aut potius iam plenis nubilis annis, illud quod petijt cupide, vt pupas, hoc eſt inſtabilis videtur Græcia fuiſſe, vt puellaris animus, ſed Varium & mutabile ſemper Fœmina. Quid placet, aut quid eſt odio .i. diſplicet, quod non credas mutabile? q. d. nihil. Paces bonæ, & venti ſecundi .i. proſperi ſucceſſus græcorum, habuerunt hoc .i. huiuſmodi inconſtantiam. Dulce & ſolenne fuit diu Romæ vigilare mane domo recluſa .i. aperta ſalutaturis, & ſtudere ipſos inuenturis, & promere clienti more pragmaticorum iura, & expendere .i. ad vſuram dare nominibus .i. debitoribus, rectis .i. iuſtis, quibus recte credantur, aut certis .i. à quibus certa expectanda ſit ſolutio. Porph. certis legit, quorum nomina ſuſcribuntur minimos cautos .i. caute datos audire maiores, & dicere minori, per quæ res poſſet creſcere. Et libido .i. indulgentia corporis, quę ocio creſcit, damnoſa .i. damni plurimum rebus afferens, poſſet minus, ſed populus leuis .i. inconſtans, mutauit mentem, & calet .i. feruet, vno .i. ſolo ſtudio ſcribendi, & pueri & patres ſeueri cœnant vincti comas fronde .ſ. lauri, aut ederæ, & dictant .i. ſcribenda pronunciant carmina. Aduerte alios legere certis nominibus.

ASC. IPſe ego) Proſequitur quod inceperat, oſteoſurus commoditates habeat carmina. Ordo eſt. Ego ipſe qui affirmo .i. ſi affirmem me nullos ſcribere verſus, inuenior .i. inueniar, mendacior Parthis, hoc ait Satyrice in Parthos, & ingratulationem Auguſti, & ego vigil prius Sole orto .i. prius quã Sol oriatur, poſco calamum, & chartas, & ſcrinia .i. capſas librorum. Ignarus nauis .i. artis nauigãdi, timet agere .i. gubernare nauẽ, qui non didicit dare ægro abrotanum .i. talem herbam ad medicamentum, non audet dare, q̃a medici promittunt quod medicorum eſt, fabri tractãt fabrilia .i. vnuſquiſque id, quod didicit, ſed nos docti, & indocti ſcribimus paſſim .i. ſine diſcrimine, Poëmata, Sic in Arte, q neſcit verſus tamen audet. Tñ collige ſic, quas virtutes .i. cõmoditates habeat hic error & hæc leuis inſania, quę eſt in faciendis carminibus. Animus vatis .i. poëtæ, nõ temere .i. ferè nunq̃ eſt auarus ipſe amat verſus, & ſtudet ſup. efficere hoc vnũ .i. ſolos verſus & ridet .i. facile patitur, detrimenta .i. amiſſiones rerũ, vt fugas ſeruorum & incendia, domuũ ſ. Non cogitat vllam fraudem ſocio, vt pro vel (produci tur aũt ſicut priusq̃., quia, ſm Seruiũ monoſyllaba cõia ſunt) puerũ pupillo, viuit ſiliqua .i. leguminibus & ſecũdo pane .i. cuius ſ. is farinæ excuſſus eſt, & quanq̃ eſt piger & malus .i. inutilis militię, eſt tñ tũ. vtilis vrbi, ſi das .i. concedis hæc magna .ſ. quæ ad rẽ, ſpectant, iuuari quoque .i. et paruis rebus. Poëta figurat .i. format tenerum & balbũ os pueri, torquet .i. arcet, autẽ .ſ. pueri, iam nunc ab obſcœnis .i. turpibus ſermonibus & format .i. informat, mox .i. paulo poſt & pectus pueri, amicis .i. vtilib' pceptis, exiſtens corrector aſperitatis, & inuidiæ & iræ, eſt .n. poëſię pfeſſio, humanitatis ſtudium, & refert .i. memorię commendat recte facta, & inſtruit .i.

Ipſe ego, qui nullos me affirmo ſcribere verſus:
Inuenior Parthis mendacior: & prius orto
Sole, vigil calamum, & chartas, & ſcrinia poſco,
Nauem agere ignarus nauis timet. abrotanum ægro
Non audet, niſi qui dicit, dare. quod me decorum eſt.
Promittunt medici. tractant fabrilia fabri,
Scribimus indocti, doctique poëmata paſſim,
Hic error tamen, & leuis hæc inſania, quantas
Virtutes habeat, ſic collige. vatis auarus
Non temere eſt animus: verſus amat: hoc ſtudet vnũ:
Detrimenta, fugas ſeruorum, incendia ridet:
Non fraudem ſocio, puero non cogitat vllam
Pupillo: viuit ſiliquis, & pane ſecundo:
Militiæ quanquam piger, & malus, vtilis vrbi:
Si das hoc, paruis quoque rebus magna iuuari:
Os tenerum pueri, balbumque poëta figurat:
Torquet ab obſcœnis iam nunc ſermonibus aurem:
Mox etiam pectus præceptis format amicis,
Aſperitatis, & inuidiæ corrector, & iræ,
Recte facta refert: orientia tempora notis
Inſtruit exemplis: inopem ſolatur, & ægrum.
Caſtis cum pueris ignara puella mariti
Diſceret vnde preces, vatem ni muſa dediſſet?
Poſcit opem chorus, & præſentia numina ſentit:
Cœleſtes implorat aquas docta prece blandus:
Auertit morbos: metuenda pericula pellit,
Impetrat & pacem, & locupletem frugibus annum.
Carmine dî ſuperi placantur, carmine manes,
Agricolæ priſci, fortes, paruoque beati
Condita poſt frumenta, leuantes tempore feſto
Corpus, & ipſum animum ſpe finis dura ferentem,
Cum ſocijs operum, & pueris, & coniuge fida
Tellorem porco, Siluanum lacte piabant,
Floribus & vino Genium memorem breuis æui.
Feſcentina per hunc inuenta licentia morem
Verſibus alternis opprobria ruſtica fudit,
Libertaſque recurrentes accepta per annos
Luſit amabiliter: donec iam ſæuus apertam
In rabiem vertit cœpit iocus: & per honeſtas
Ire domos impune minax. doluere cruento
Dentes laceſſiti. fuit intactis quoque cura
Conditione ſuper communi. quin etiam lex
Pœnaque lata, malo quæ nollet carmine quenquam
Deſcribi. vertere modum, formidine fuſtis
Ad benedicendum, delectandumque redacti.

diſponit, tpa orientia .i. futura, exemplis notis .ſ. rerũ præteritarũ, ſolatur .i. conſolatur inopem & ægrũ. vnde diſcederet puella ignara mariti cũ caſtis pueris, preces .i. orationes ad deos, niſi Muſa dediſſet vatem .i. poëtam, qui hymnos & laudes deorũ cõpoſuiſſet? q. d. à nullo. Chorus q in Tragędijs & Comędijs olim erat & adhuc in templis eſt, poſcit .ſ. deos, opem .i. auxiliũ, & ſentit numina pſentia .i. cito auxiliantia, & chorus blandus implorat aquas cœleſtes .i. pluuias, pce docta .i. à poëtis tradita, & auertit morbos, & pellit pericula metuenda, & impetrat pacẽ, & annũ locupletem .i. abundantẽ frugibus. Dij ſuperi placãtur carmine, & Manes .i. dij inferi placantur, & pacificantur carmine. Agricolę priſci .i. veteres, exiſtẽtes fortes ad ſubeundos labores & reſiſtendũ auaritiæ, & beati, qa contenti paruo .i. modicare, leuantes .i. recreantes corpus tpe feſto .ſ. Compitaliciorũ aut Ambarualiorum poſt frumẽta cõdita .i. repoſita in horreis ſuis & leuantes ipſum animũ ferentẽ .i. patientẽ, dura .i. duros labores, ſpe finis, piabant .i. placabãt cũ pueris ſocijs operũ, & cum cõiuge fida tellurẽ porco (qdã porco legunt, ſed qa tellus Ceres eſt, cui porca offertur dicit. Lãd. porcũ pro porca dictũ) & Siluanum deum ſiluarũ lacte, & piabant Geniũ .i. Deũ generationis & naturæ ſuę, memorem .i. memores facientẽ aut lege memores .ſ. ipſi agricolę breuis æui piabant Genium floribus & vino. Licẽtia Feſcennina .i. fabula qua Feſcennini iocoſa conuitia in feſtis ſuis obijciebãt, inuenta per hũc morem fudit .i. expuit ruſtica opprobria .i. cõuitia, verſibus alternis .i. alterne prolatis, & libertas accepta .i. approbata, per annos recurrẽtes .i. celeriter redeuntes, luſit amabiliter, donec iam ſæuus iocus cœpit verti in apertã rabiem, & cępit ire minãs .i. minabũdus, impune .i. paſſim, & ſine diſcrimine, aut pęna, per domos

Græcia capta, ferum victorem cepit: & artes
Intulit agreſti Latio. ſic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius: & graue virus
Munditiæ pepulere. ſed in longum tamen æuum
Manſerunt, hodieque manent veſtigia ruris.
Serus enim Græcis admouit acumina chartis:
Et poſt punica bella quietus, quærere cœpit,
Quid Sophocles, & Theſpis, & Aeſchylus vtile ferrent.
Tentauit quoque rem ſi digne vertere poſſet:
Et placuit ſibi natura ſublimis, & acer.
Nam ſpirat tragicum ſatis & feliciter audet:
Sed turpem putat in ſcriptis, metuitque lituram.
Creditur, ex medio quia res arceſſit, habere
Sudoris minimum, ſed habet comœdia tanto
Plus oneris, quanto veniæ minus. aſpice, Plautus
Quo pacto partes tutetur amantis ephœbi:
Vt patris attenti, lenonis vt inſidioſi:
Quantus ſit Dorſennus edacibus in paraſitis:
Quàm non adſtricto percurrat pulpita ſocco.
Geſtit enim nummum in loculos dimittere, poſthac
Securus cadat, an recto ſtet fabula talo.
Quem tulit ad ſcenam ventoſo gloria curru,
Exanimat lentus ſpectator; ſedulus inflat.
Sic leue, ſic paruum eſt, animum quod laudis auarum
Subruit, aut reficit. valeat res ludicra ſi me
Palma negata, macrum; donata reducit opimum.
Sæpe etiam audacem fugat hoc, terretque poëtam,
Quod numero plures, virtute & honore minores,
Indocti, ſtolidique, & depugnare parati,
Si diſcordet eques: media inter carmina poſcunt
Aut vrſum, aut pugiles. his nam plebecula gaudet.
Verum equitis quoque iam migrauit ab aure voluptas
Omnis, ad incertos oculos, & gaudia vana,
Quattuor aut plureis aulæa premuntur in horas:
Dum fugiunt equitum turmæ, peditumque cateruæ.
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis.
Eſſeda feſtinant, pilenta, petorita, naues:
Captiuum portatur ebur, captiua Corinthus.
Si foret in terris, rideret Democritus: ſeu
Diuerſum confuſa genus panthera camelo,
Siue elephas albus vulgi conuerteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipſis,
Vt ſibi præbentem mimo ſpectacula plura.
Scriptores autem narrare putaret aſello
Fabellam ſurdo. nam quæ peruincere voces
Eualuere ſonum, referunt quem noſtra theatra?
Garganum mugire putes nemus, aut mare Thuſcum:
Tanto cum ſtrepitu ludi ſpectantur, & artes,
Diuitiæque peregrinæ. quibus oblitus actor
Cum ſtetit in ſcena: concurrit dextera læuæ.
Dixit adhuc aliquid? nil ſanè. quid placet ergo?
Lana Tarentino violas imitata veneno.
Ac ne forte putes me, quæ facere ipſe recuſem,
Cum recte tractent alij; laudare maligne:
Ille per extentum funem mihi poſſe videtur
Ire poeta: meum qui pectus inaniter angit,
Irritat, mulcet, falſis terroribus implet,
Vt magus: & modo me Thebis, modo ponit Athenis.
Verum age, & his, qui ſe lectori credere malunt,
Quàm ſpectatoris faſtidia ferre ſuperbi:

domos honeſtas. Laceſſiti.ſ.honeſti viri, dente cruento.i.diffamatorio, doluere.i.doluerũt, & cura.i. cautio, fuit quoque.i.et intactis.i.nõn laceſſitis ſuper.i. de communi conditione.i.quia potuiſſent, & ipſi cargi quinetiã lex puniẽdi eſt lata, quæ nollet, quenquam deſcribi malo.i.diffamatorio carmine, & ita talium carminum compoſitores vertere.i.verterunt modum.ſ.ſcribẽdi, & hoc formidine fuſtis, id eſt qa verebantur fuſtigari, redacti.i.conſtricti ſi vellent ſcribere ad benedicendum, & ad laudandum.(Valla negat ſe legiſſe apud idoneos benedico cõpoſitum, quod hic tamen vi.)Græcia capta.i.ſuperata armis Romanis, cœpit.i.fabulis ſuis illaqueauit ferum victorem, & pro.i.intulit Latio agreſti.i.in Latium agreſte, artes.i.verſuum cõndẽdorum, & ſic numerus ille Saturnius.i.qui a Saturno vſque ſeruatus erat, horridus.i.incultus, hoc eſt rudis compoſitio carminum, defluxit.i.in deſuetudinẽ abijt, & munditiæ pepulere virus graue.i.venenoſam carptionem, ſed tamen veſtigia ruris.i. ruſticitatis, manſerunt in longum æuum, que, pro &, manent hodie. Enim, pro quia ſupp. R.P. admouit ſerus.i.tarde acumina ingenij ſui, chartis.i. libris græcis, & quietus poſt Punica.i. Carthaginienſia, aut Carthaginienſia bella, cœpit quærere.i. inquirere, quid vtile Sophocles, & Theſpis, & Æſchylus, Tragœdiæ, & veteris Comœdiæ ſcriptores, ferrent.i. afferrent, & tentauit.i.attentauit, quoque i. etiam, rem, ſi.i.an poſſit vertere.i.transferre, digne.i.decenter, & placuit ſibi.i.ſe approbauit, exiſtens ſublimis, & acer, natura.i.per naturam. Nam ſpirat.i.efflat, Tragicum ſupp carmen, & audet ſatis feliciter, ſed putat lituram.i.caſtigationem, & emẽdationem turpem in ſcriptis ſuis, & metuit ſup.eam. Et ita(qđ in arte latius viſum eſt) vult Romanis nõ minus eſſe ingenij, nec ſpiritus poetici, quã græcis (cum tamẽ dixerit in Arte, Graijs ingeniũ, Graijs dedit ore rotundo Muſa loqui, præter laudem nullius auaris) minus tamen eſſe diligentiæ, quæ res acri, & Martio ingenio fere vitio datur. Raro.n.vehemẽs ſpiritu caſtigationis morã admittit. Creditur &c.hic oſtẽdit quo modo Latini conati ſunt Comœdias græc.transferre, & quid difficultatis ille conatus habet dicens longe plus habere difficultatis q̃ videatur, præſertim ſi decorum obſeruetur. Quin adeo in arte cenſuit ad id laborandum ſcribenti Comœdiam, vt facile videatur poſſe imitari, cum ſit difficillimũ. Verba eius illic ſunt. Ex noto fictum carmen ſequar, vt ſibi quiuis. Speret, idem ſudet multũ fruſtraq. laboret. Auſus idem tantum ſeries, iuncturaq. pollet, Tantum de medio ſumptis accedat honoris. Fatetur tamẽ hæc poëta, quia comœdia habet argumentum de medio ſumptũ, facilem habere inuentionem, ſed tanto maiorem deſiderare diligentiã, vt nõ peccetur, quia in re facili vitatu peccãs deteſtabilius peccat quam in difficili. Ideoque Plautus ſummopere laudatur, qui decorum anxie obſeruauit, damnatur contra Dorſennus (aut Dorſennius) q auaritiæ ſtudens ipſum neglexit. Ordo eſt. Comœdia creditur habere minimum.i.maxime parum, ſudoris.i.moliminis & laboris, ac difficultatis, quia res.i.argumentũ, acceſſit.i.non excogitatur. ſed vltro videtur aduenire, ex medio.i.ex conſuetudine viuendi omnibus communi, vel qa quiſque ad libitum argumentum ſibi fingere poteſt. Sed ipſa Comœdia habet tanto plus oneris quanto minus veniæ quia q in re facili peccat, imperitior videtur quam qui in difficili. Aſpice quo pacto Plautus tutetur.i.defendat aut cõſeruet iuxta decorum, partes.i.munus ephœbi.i. adoleſcentis amantis, vt.i.quali ter tutetur ſupp. partes patris attenti, ſup.ad rem, vt tutetur partes lenonis i meretricium productoris, inſidioſi.i.multas inſidias adoleſcentiæ imperitæ ponentis. Quantus ſup.ſit Dorſennius (aut Dorſennus) in paraſitis edacibus.i.aſſidue comedere volentibus, & quam.i.quantum non aſtricto.i.diſſoluto ſocco.i. comico ſtylo, percurrat pulpita.i. quantũ incõditas Comœdias præcipitanter emittat. Enim, pro qa geſtit.i.immodeſte cupit, ita q geſtu deſideriũ ſuũ prodat demittere(aut dimittere) nũmũ in loculos.i.in ſacculũ pecuniarum, hoc eſt qa nimis attentus eſt ad lucrũ cupit potius multũ q̃ bñ ſcribere, ex his ſecurus.i.ſine cura, hoc eſt non curãs, an fabula cadat.i.diſpliceat, an ſtet recto talo.i.an placeat, & decorum ſeruet. Spectator lentus.i.ſegnis, & non attentus exanimat.i.emori facit eũ ſop.quẽ gloria.i.affectatio gloriæ, tulit.i.vexit, ad ſcenã.i.ad locum vbi fabulæ agũtur, curru vẽtoſo.i.leui & vano, ſeu inani, & ſedulus ſpectator inflat eum. Sic.i.ita leue.i.parui põderis ac momenti, & ſic paruũ eſt quod ſubruit, aut reficit animũ auarum, id eſt cupidum laudis. Valeat, id eſt diſcedat à me, & relinquatur res ludicra, id eſt ſcenica, ſi palma negata reducit me macrum & ſi palma.i.victoria donata reducit me opimũ. hoc etiam quod ſequitur, & terret,

Curam redde breuem: ſi munus Apolline dignum
Vis complere libris: & vatibus addere calcar:
Vt ſtudio maiore petant Helicona virentem.
Muta quidem nobis facimus mala ſæpe poetæ:
Vt vineta egomet cædam mea: cum tibi librum
Solicito damus, aut feſſo: cum lædimur, vnum
Si quis amicorum eſt auſus reprendere verſum:
Cum loca iam recitata reuoluimus irreuocati:
Cum lamentamur, non apparere labores
Noſtros, & tenui deducta poëmata filo:
Cum ſperamus eo rem venturam, vt ſimulatque
Carmina reſcieris nos: fingere; commodus vltro
Accerſas; & egere vetes; & ſcribere cogas.
Sed tamen eſt operæprecium cognoſcere, quales
Aedituros habeat belli ſpectata, domique
Virtus, indigno non committenda poëtæ.
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
Cherilus: incultis qui verſibus, & male natis
Rettulit acceptos, regale numiſma, philippos,
Sed veluti tractata notem, labemque remittunt
Atramenta: ferè ſcriptores carmine fœdo
Splendida facta linunt. idem rex ille, poëma
Qui tam ridiculum, tam care prodigus emit:
Edicto vetuit, ne quis ſe præter Apellem,
Pingeret: aut alius Lyſippo duceret æra
Fortis Alexandri vultum ſimulantia. quod ſi
Iudicium ſubtile videndis artibus illud
Ad libros, & ad hæc muſarum dona vocares:
Bœotum in craſſo iurares aëre natum.
At neque dedecorant tua de ſe iudicia, atque
Munera, que multa dantis cum laude tulerunt:
Dilecti tibi Virgilius, Variuſque poetæ:

ret ſæpe audacem poëtã, quod plures numero vt plebei, & minores .i. pauriores (à parum .i. venit) honore vt poëtę indocti, parati depugnare .i. contendere de laude fabularum, ſi eques .i. dignitas equeſtris, diſcordet .i. inter ſe diſſentire videatur, ac non ex toto approbare ipſi poſcūt inter agendum, priuſquam fabula ad medium producta ſit, aut vrſum .i. ſpectaculum vrſi, aut cum vrſo luctantes, aut pugileis .i. gladiatores. Nam plebecula .i. indoctus popolus, gaudet his .i. huiuſmodi ſpectaculis. quod Terent. quoq; in Prologis ſe expertum conqueritur. Verum equitis quoque, dolet poëtę etiam equites tranſtuliſſe voluptatem ab auribus ad oculos .i. ab auditu ad viſum, cũ incertum dixit, & gaudia vana parere. vnde & Maro Æn. j. Animum pictura paſcit inani. Dicit incertos autem oculos, quia faſcinantur, & decipiuntur, aut quia vagi & inconſtantes ſunt, leuiq. momento huc, illuc ue impellũtur. Plaut. tamen certius putat quod viſum quam auditum eſt, dicens, Plus valet oculatus teſtis vnus, quam auriti decem. Ideo aũt de equitibus dolet, quia ſcit plebem inconſtantem. vnde j. Carm. Hunc ſi mobiliũ turba Quiritium. Et Maro Æn. ij. Scinditur incertũ ſtudia in contraria vulgus. Ordo eſt. Verum .i. ſed, omnis voluptas .i. delectatio equitis, migrauit .i. tranſiuit, quoque .i. etiam, ab aure .i. auditu, ad oculos incertos .i. vagos, aut fallibiles, & vana gaudia .i. equites quoque delectantur nunc magis in ſpectandis iucundis & vanitatibus, quam in audiendis pulchris & decoris rerum verborumq. concentibus. Aulæa .i. vela, aut tapeta ſuſpenſa, vbi fabulæ aguntur, premuntur .i. ſtringuntur & impediuntur occultantur, non habent locum in iiij. aut plures horas, dum turmæ equitum, & catervę peditum, fugiunt .i. nolunt amplius intereſſe. Fortuna .ſ. aduerſa eorum, videlicet ſuperatorum trahitur mox .i. paulo poſt, manibus retortis .i. poſt terga ligatis, eſſeda .i. vehicula Belgica, pilenta petorica, naues .i. omnia vehicula quibus victi aduecti ſunt, feſtinant .i. feſtinanter introducuntur, hoc eſt ceſſante, & intermiſſa Comœd. repreſentantur captiui ad gloriã eorum, qui illos ceperunt vt ebur captiuum .i. raptum ab Indis captiuis portatur .ſ. in ſpectaculum triumphi ſimulati, & Corinthus ciuitas illa in Achaia olim ditiſſima, ſeu opulentiſſima, vt prius viſum eſt, ſup. portatur in triumphum, hoc eſt vaſa, aut ſigna ex ære Corinthio portantur Democr. philoſophus ille (qui quidquid videret, quia omnia vanitatem iudicabat, ridebat, ſicut Heraclitus flebat) rideret ſi foret in terra (hunc locum ſumpſit Iuuen.) ſeu .i. ſiue, panthera confuſa .i. commixta camelo, appoſitoræ genus aduerſum .i. inter ſe diſtinctum, & ſiue elephas albus conuerteret .i. ad ſe traheret ora vulgi. Pantheram confuſam camelo, Angelus Polit. Miſcell. cap. iij. Camelopardalim vocari doret, eo quod Græci Pantheram pardalim vocent, notatq. ibidem eiuſdem figuram, quam ſe vidiſſe dicit, a Sultano Laurentio Medici dono miſſam. de qua ſic Berosld. Eſt autem Camelopardalis collo ſimilis equo, pedibus & cruribus boui, capite camelo albis maculis rutilum colorem diſtinguentibus, vnde appellata Camelopardalis, nabuna Aethiopes vocant, vt auctor eſt Plin. in viij. nat. hiſt. hoc eſt illud animal, quod Italici lingua vernacula giraphãm appellant. Scribit Albertus Magnus lib. xxij. de animalibus, ſuis temporibus Federicum Imperatorem Camelopardalim ſecum habuiſſe, & hac tempeſtate Florentiæ viſa eſt dono miſſa Laurentio Medici a rege Aegyptiaco. Senſus Horatij eſt, Riſurum fuiſſe Democritum cui omnia mortalia ridenda videbantur, ſicuti Heraclito flenda ſi P.R. ſtupere vidiſſet aſpectu Camelopardalis, & hoc ideo dictum eſt, quia Plinio, atq; Solino auctoribus, primum viſa fuit Romę ludis Circenſibus Cæſaris dictatoris. Auctor eſt Iolius Capitolinus fuiſſe Romę ſub imperatore Camelopardales decẽ. Errant q exiſtimant ab Horatio ſignificari Camelũ, cum panthera confuſa camelo doctiſſima periphraſi pro Camelopardali accipienda ſit, quę (vt diximus) ca maculis pãtheræ, & capite camelino formatur & ita cũ camelo genus panthera confundit. Rideret dico Democritus, quia ſpectaret populum attentius ipſis ludis .i. quã ipſos ludos .i. plus cogeretur ridere ob ſtultitiam populi, quã propter ſpectacula lodorũ, ſpectaret in quam populum, vt prębentem .i. tanquam eum q præberet plora ſpectacula mimo .i. quam ipſe mimus fabulam agens. putaret autem ſcriptores narrare fabellam aſello ſurdo, eo quod populus neque attenderet, neque ſi qui velint attendere poſſent. Nam quæ voces eualuere .i. eualuerint, aut poſſint peruincere .i. ſuperare ſonum quem noſtra theatra referunt? q.d. nullæ, & ita non poſſent actores tam alte loqui vti intelligantur, quamobrem fruſtra qs bonas fabulas edat. Tu potes .i. quilibet audiens clamores populi in theatro, putet nemus Garganum, quod ad mare Thuſcum eſt, & ſtrepitu aquarum, aut clamore venantium perſtrepit, aut putes mare Thuſcum, mugire .i. ad morem tauri ſonitum edere, cum tanto ſtrepitu ſpectantur ludi & artes, & diuitiæ peregrinæ .i. pompæ veſtium peregrinarum, quibus actor (qui vulgo luſor dicitur) ſtetit oblitus (media breui ab oblino) .i. quaſi re aliena circundatus in ſcena dextera ſup. manus, concurrit læuæ .i. ſiniſtræ manui .i. applauditur concutiendo manus, vel qui ſedebant in dextra & læua concurrunt .i. fit confuſio populi. Si quæratur ab illis qui aufugiunt. Dixit adhuc aliquid ſup. actor præter hoc, quod audiuimus? dicit alius: Nil ſanè, quia qui neſcit quid dictum ſit dicit nil dictum eſſe? vnde Poëta. Quid ergo placet ſup. in ſpectaculis illis? Reſponſio. Lana imitata violas veneno .i. colore adulterino, Tarentino .i. cuiuſmodi ſit apud Tarentum, hoc eſt purpura violacea facta Tarenti, placuit, & ita apparatum non fabulam laudat populus per quod dictum videtur. Poëta reprehendere tanquam ſtultos eos qui fabulas componũt ad quod purgandum ſubdit. Ac ne Auguſte putes me laudare maligne .i. maleuole, hoc eſt cum tacita vili penſione, ea quæ ipſe .i. ego recuſem facere, & quæ (aut cum) alij tractent recte ille Poëta videtur mihi poſſe ire per funem extentum .i. ſecure in re dubia incedere, ſicut funambulus ſuper funem extentum, qui angit .i. anguſtijs ſtringit, irritat .i. prouocat ad iram, & mulcet .i. mitigat, & placat, inaniter .i. in re ficticia, & implet me falſis erroribus .i. qui depingit rem ſcribendo ita q in re ficta veras affectiones cõmoueat, vt .i. quemadmodum magus, qui rem aliter quàm ſit apparere facit, & ponit me modo .i. aliquando Thebis .ſ. quando deſcribit res Thebanas, & ponit modo .i. aliqñ Athenis, quãdo .ſ. narrat res Athenis geſtas .i. ita veriſimiliter res narrat, q qui eas audit, iam ſibi loca fingit in quibus geſtę ſint. Verum .i. ſed, age ò Auguſte ſi vis complere munus .i. officium dignũ Apolline, & addere calcar libris, & vatibus .i. inſtigare vates, vt properanter ſcribant, redde breuem curam, his qui malunt credere ſe lectori, quàm ferre .i. pati, faſtidia .i. ſuperbos contemptus, ſuperbi ſpectatoris. Redde inquam breuem curam, vt petant Helicona, id eſt montem illum Muſis ſacrum, virentem .i. in vigore exiſten-

tem

tem, & placidum maiore ſtudio, id eſt non ſperent adire Muſarum antrum ſine ſtudio, & eruditione. Quia viſi ſunt Horatio ſcriptores ſui temporis ſaltem plurimi, rerum ſuarum præcipites fuiſſe, & caſtigandi curam neglexiſſe. Quidem, id eſt certe nos poëtæ facimus ſæpe nobis plurima mala, id eſt detrimenta, ad veram gloriam conſequendam, vt, id eſt quemadmodum, ſi egomet cædam, id eſt incidam, & putem vinea mea, hoc eſt multa ſibiipſis impedimenta ſunt, ne fructum laborum ſuorum conſequantur, quia importune afferunt ſcripta ſua, ſicut ſi quis intempeſtiue vineas ſuas puteat, cauſa eſt cur vuis careat. Facimus ergo nobis mala cum damus, id eſt offerimus, tibi ſollicito, aut feſſo librum. item cum lædimur, id eſt offendemur ſi quis amicorum eſt auſus reprehendere verſum vnum, hoc eſt quia nolumus caſtigari, cum nos irreuocati, id eſt irreuocabiles, reuoluimus loca iam recitata, id eſt pronunciata coram doctis, & lamentamur, id eſt conquerimur labores noſtros, & noſtra poëmata non apparere deducta tenui filo, id eſt ſubtiliter compoſita, & cum ſperamus rem venturam eo, id eſt ad id, vt ſimulatque, id eſt ſtatim poſtquam ò Auguſte, reſcieris, id eſt perceperis nos fingere carmina, tu commodus, id eſt beneficus acceſſas, id eſt ad te voces, & vetes egere, id eſt diuites facias, & cogas per munera tua ſcribere ſ. carmina. Eſt tamen operæprecium, id eſt dignum, & precium laboris habens, cognoſcere quales æditúos, id eſt præcones, & laudum cuſtodes, ſicut æditui ædium ſacrarum cuſtodes ſunt, habeat virtus ſpectata, id eſt clare viſa, belli .i. in bello, & domi, id eſt in pace, non committenda, id eſt quam nefas eſſet committere poëtæ indigno, id eſt imperito. Cherilus ille poëta malus, ſed notiſſimus qui retulit, id eſt (vt dicunt) recompenſauit, Philippos, id eſt nummos à Philippo Alexandri patre nuncupatos, exiſtentes numiſma, id eſt monetam, regale, id eſt rege dignum, aut a rege inſtitutum, qui retulit inquam verſibus incultis, & male natis, fuit gratus Alexandro Magno Regi, & ita non habuit ſanum iudicium, qui malum poëtam approbauit. Sed veluti, id eſt quemadmodum, attramenta tractata remittunt .i. à ſe mittendo inferunt, notam, id eſt mendum, & labem. ſic ſcriptores ferè ſupple omnes, linunt, id eſt contaminant, fœdo, id eſt incompoſito carmine, ſplendida facta, id eſt geſta potentium. Ille idem rex, ſcilicet Alexander Magnus, qui exiſtens prodigus emit tam care, id eſt tot Philippis, poëma ridiculum, id eſt riſum excitans, & deridendum, vetuit edicto, id eſt per edictum ne quis pingeret ſe, præter Apellem, optimum pictorem, aut ne ſupple alius Lyſippo, id eſt à Lyſippo, optimo ſignorum fuſore, duceret, id eſt protraheret, æra, id eſt ſigna ærea, ſimulantia, id eſt repreſentantia, vultum, id eſt effigiem fortis Alexandri. quòd ſi ò Auguſte, vocares illud ſubtile iudicium videndis, id eſt in videndis artibus, ad libros & ad hæc dona Muſarum, id eſt ſi velis id Alexandrum putaſſe efficere in deligendo Poëta, quod in pictore, & ſculptore, tu iurares, id eſt licite iurare poſſes, ipſum natum in craſſo aëre Bœotium, non omnium ſed rudium, & belluinorum populorum qui iudicium rectum non habent. hoc imitans dicit Iuuen. Veruecum in patria. Bonfinis prolixe de hoc loco diſputat, cenſetque legendum in Bœotium pro Bœotiorum, quod fieri non poteſt niſi ſynæreſis fiat, quia ſecunda producit. Dicitq́. non omnes Bœotios craſſo ingenio eſſe, quod probo, & propterea dici natum non in quocunque aëre, ſed in craſſo Bœotium, id eſt Bœotiorum quorundam. quod non diſplicet. ſed miror eum tam audax in tranſponendis vocabulis ſit, non vidiſſe ſic poſſe conſtrui. Si vocares illud ad libros, & ad hæc dona Muſarum Bœotum pro Bœotidum, quæ ſubtiliſſimæ ſunt, iurares natum in aëre craſſo. Idem Bonfinis acriter confutat ſententiam eorum, qui Boëthum poëtam hoc loco intellectum dicunt, quos ego credam poſſe defendi, ſi dixerint ſic conſtruendum? Iurares Alexandrum ſupple eſſe Boëthum, id eſt ruſticum, & ineptum, vt errat Boëthus poëta ille, & eius malus, natum in aëre craſſo. Et ita per tranſitum taxet Boëthum, & nonnihil Antonium, qui magni fecit illum. Nec obſtat quòd Boethus poſt Alexandrum natus ſit, quia de magiſtri ſui proditore etiam nunc dicere poſſum, hic alter eſt Iudas. Horum lector ſis elector, ego nunc in eam partem inclinor, vt dicam conſtruenda. Dona Muſarum Bœotum ſiue pro Bœotidum, ſiue pro Bœotiorum dictum ſit. At, id eſt ſed, Virgilius & Varius, poëtæ dilecti tibi, neque dedecorant, id eſt dehoneſtant tua iudicia de ſe, neque munera tua quæ tulerunt cum multa laude dantis quia laudabile eſt dignis, & meritis dare. Eſt autem hypermeter verſus habens Tribrachum pro Spondeo, Iudicia neque.

ASC. NEC vultus clarorum virorum apparent magis expreſſi per ſigna ahenea, id eſt ex ære facta. diuiditur autem diphthongus. (Nam ab æs æria, quod per æ, ſcribi debet, ſit æreus, æneus, aheneus, & aëneus, vel interpoſita aſpiratione, aheneus) quam mores, & animi clarorum virorum apparent per opes poëtæ .i. per poëma. Nec ego mallem componere ſermones repentes per humum, id eſt Satyras in humili ſtylo, quàm res geſtas ſupple tuas, & quam dicere ſitus terrarum, & flumina, & arces impoſitas montibus, & barbara, id eſt barbarorum regna & duella, id eſt prœlia confecta, tuis auſpicijs .i. felicibus, & proſperis inceptis per totum orbem, & clauſtra, id eſt clauſuras templi Iani (quod tempore pacis vniuerſalis claudebatur. quod clauſum fuit ſub Octauio, vt Virgil. in primo quoque atteſtatur. Crediturque ea tempeſtate fuiſſe qua exit edictum à Cæſare Auguſto, vt deſcriberetur vniuerſus orbis, qua auctore pacis Saluator noſter natus eſt) clauſtra igitur inhibentia .i. includentia, & exire vetantia: Ianum cuſtodem pacis, & Romam formidatam Parthis, te principe, id eſt ſub tuo principatu, nam ſigna Romana remiſerunt. non mallem inquam ſermones ſcribere quàm hæc dicta, ſi ego poſſum quoque tantum quantum cuperem. Sic Ariſtarchus Homeri caſtigator aiebat, neque ſe poſſe ſcribere quemadmodum vellet, neque velle quemadmodum poſſet. Sed neque maieſtas tua recipit paruum carmen, ne pudor meus audet tentare, id eſt attentare rem, quam vires recuſent ferre. Autem pro ſed, ſedulitas, id eſt diligens conatus, vrget, id eſt impellit eum quem diligit ſtulte, præcipue cum ipſa commendat ſe numeris, & arte, id eſt confidit artificioſæ compoſitioni. Enim, pro quia, dicit citius, & meminit libentius illud, quod quis deridet, quam quod probat & veneratur. Ego nil moror officium quod me grauat, id eſt quod vltra vires meas eſt. Ac neque ego opto proponi vſquam cereus, id eſt in cera formatus, ſicut imagines poëtarum in æde Camœnarum ponebantur, & hoc vultu facto in peius, id eſt pallidiore, & deformiore ab imperito plaſte, quàm modo ſit, nec opto decorari verſibus factis praue, id eſt imperite. Non opto inquam hæc ne rubeam, id eſt erubeam, donatus pingui .i. opimo munere, & ego porrectus, id eſt extenſus, vna cum ſcriptore meo, id eſt cum opere ſcriptoris mei, & meo, deferar, id eſt deporter in capſa operta (aut aperta) id eſt clauſula, quaſi ad ſepulchrum, ſicut deferuntur cadauera, hoc opus meum, & ſcriptoris mei deportaretur, ad vicum vendentem tus, & odores, id eſt aromata odoriferà, & piper, & quidquid amicitur, id eſt veſtitur, & includitur cartis ineptis.

Nec magis expreſſi vultus per ahenea ſigna,
Quam per vatis opus mores, animiq́ue virorum
Clarorum, apparent nec ſermones ego mallem
Repentes per humum, quam res componere geſtas:
Terrarumq́ue ſitus, & flumina dicere, & arces
Montibus impoſitas, & barbara regna, tuiſq́ue
Auſpicijs totum confecta duella per orbem,
Clauſtraque cuſtodem pacit cohibentia Ianum,
Et formidatam Parthis te principe Romam:
Si quantum cuperem, poſſe quoque. ſed neque paruum
Carmen maieſtas recipit tua; nec meus audet
Rem tentare pudor, quam vires ferre recuſent.
Sedulitas autem, ſtulte quem diligit, vrget:
Præcipue cum ſe numeris commendat, & arte.
Dicit enim citius, meminitq́ue libentius illud,
Quod quis deridet, quàm quod probat, & veneratur.
Nil moror officium, quòd me grauat; ac neque ficto
In peius vultu proponi cereus vſquam,
Nec parue factis decorari verſibus opto:
Ne rubeam pingui donatus munere; & vna
Cum ſcriptore meo capſa porrectus aperta,
Deferar in vicum vendentem tus, & odores,
Et piper, & quidquid chartis amicitur ineptis.

Floreſque

PETRVS CRINITVS.

FLORESQVE perambulet Attæ) Conſtat Attam ipſam Comœdiarum auctorem fuiſſe haud incelebrem. ex quo (inquit Horat.) ſi velim nunc Attæ fabulas (vt Critici ſolent) reprehendere, quod in ſcenam vix afferri debeant, omnes me inſcitiæ atque imprudentiæ arguent. Videbor enim addubitare haud ſatis in ſcenas ſuas patreis abſoluere, hoc eſt crocum, & flores perambulare. Quoniam conſuetudo apud veteres fuit, vt cum fabulæ agerentur, flores ibidem aliaq. odoramenta inſpergerentur. Hinc Lucretianum illud in lib. ad Memmium ij. Et cum ſcena croco cilici perfuſa recens eſt. Pet. Crin. lib. de hon. diſc. xviij. cap. iiij.

COEL. RHOD.

OS tenerum pueri) Si quis veteres diligentius euoluerit, certe doctiſſimum quemque hic de poëtica prodidiſſe animaduerteret, veluti ſit ea prima quædam philoſophia, quæ nobis ab incunabulis quodammodo vitæ rationem commonſtret, quid agendum quid ue declinandum, adeo vt nonnulli. Poſtea dicere minus addubitauerint ſolum poëtam eſſe ſapientem. quod etiam cum Pythagoricis comprobat Ariſtoxenes Cœl. lib. iiij. cap. j. [Panthera Camelo) Hoc verſu plane Camelo pardali poëtica circumlocutione deſcripſit. Eſt autem Camelopardalis collo ſimilis equo, pedibus, & cruribus boui, capite camelo, albis maculis rutilum colorem diſtinguentibus, vnde appellata Camelopardalis. Senſus eſt Horat. riſurum fuiſſe Democritum cui omnia mortalium ridenda videbãtur, ſicut Heraclito flenda, ſi P. R. ſtupere vidiſſet aſpectu Camelopardalis. Et hoc ideo dictum eſt, quia Plin. & Solin. auctoribus primum viſa fuit Romæ, ludis Circenſibus Cæſaris dictatoris &c. Errant qui exiſtimant ab Horat. ſignificari camelum cum panthera coëuntem.

GLAREANVS.

SCRIPTORES trutina) In eadem ætate, inquit Acron, quia Græci poëtæ antiquiores ſunt quàm Latini. Quæ verba ſenſum non explicant. Melius Porph. eadem trutina exponit, eodem examine. Et ad illud: Venimus ad ſummum fortunæ, ita idem Porph. ait, Non habet, inquit, quod nobis amplius fortuna iam præſtet, ergo & perfecti poëtę ſumus, ſed hoc intelligi, quam dici a ſe maluit. Hæc ille. Alijs poëta per ironiam loqui videtur. Sed ex Porph. hoc eum dicere puto: Si alijs in artibus vincimus Græcos poſtquam venimus ad ſummum fortunæ, videtur hoc etiam de poëtis, aut de poëmatis, ſed populi R. iudicium in hoc falſum eſt. [Memini quæ plagoſum mihi paruo Orbilium) Hic Seruius apud Acronem, apud Porphyrionem. Sæuus dicitur: Sed poterat hoc errore librariorum accidiſſe. Badius autem in commentario ſuo, q; coniunctionem male legit pro quæ, relatiuo, cum tamen alioqui Horat. carmen recte excudiſſet. [Quatuor aut plures aulæa premuntur in horas) Hæc verba prioribus annectit Acron, & poſtea eum ſecuti Landinus ac Badius. Ad tertiam, vel ad quartam horas, inquit Acron, populus intentus erat, dum poëtæ recitant carmina in ſcena, poſt vero vulgaris populus, qui potius delectabatur ludis quàm carminibus, exorabat magiſtros beſtiarum, vt adducerent, in theatrum, aut vrſum, aut leonem. Hæc ille. Cum poëta hoc dicere velit: Dum populo bellorum ſimulacrum, aut pompa triumphalis oſtenditur, quatuor horis non fatigari, at ſi comœdiam, longe citius. Accerſes, & egere vetes. Quod de accerſo ac eius deriuatione ait Acron, etiam alij tradunt, de arceſſo autem Priſc. allegat vt mihi non ſit dubium longu poſt Porphyrionem tempore vixiſſe Acronem quanquam certum tempus ſcire non poſſumus. [Incultis qui verſibus, & male natis) Porph. ſi lib. non fallit, ſup pro, vt ſi pro incultis verſibus, cum ſit datiui caſus. Dicimus enim tibi refeco acceptum. Philippeos autem intelligit numiſma trium ducatorum hodie. [Bœotum craſſo iurares aëre natum) Craſſo aëre legendum exiſtimo, non in craſſo. Et Bœotum accuſatiuus eſt non genitiuus pluralis. Alexandri iudicium de pictore ac ſculptore probat Poëta, de Cherolo non item. Quod ſi, inquit Alex. ad eum modum præcepiſſet de Cherilo, vt nemo alius præter Cherilum ipſum deſcriberet, merito iurares Alexandrum natum Bœotum craſſo aëre. Sapiens ille annotator, de quo nunc toties, ſongum hic commentarius eſt commentum, in quo ſi vſpiam alibi, certe hoc loco oſtendit ſe glorioſulum, ac nullius iudicij. Putat enim Bœotios nequanquam ſtupidos, ac hebetes dictos, & illud, craſſum aërem, de quibuſdam Bœotijs. non omnibus dici poſſe. Quaſi qui dicat Bœoticum ingenium pro ſtupido, is omnes Bœotios ſtupidos vocauerit. Sed mirum hic Bœotijs timuit, cum Βοιωτία ὗς etiam in Prouerb. venerit. Et Plutar. ipſe Bœot. quiduis potius quàm ſtupidus, hoc referat, & Pindarus in Olympicis Bœoticæ ſuis meminerit pro homine ſtolido. Idem annotator negat Bœotos dici, ſed Bœotios, cum Hom. vbique Βοιωτοὺς vocet quos alij Βοιωτίους. Nec ſimile eſt, quod ille de Brutis ac Heluetijs adducit exemplum. nemo enim hos Brutos, vel Heluetos vocat. Ineptiſſimum autem eſt de Boeto quodam poëta intelligi, de quo Strab. lib. xiiij. diſſerit, cum Βοιὸς prima ſyllaba ſit correpta. Sed multis argumentis colligo hunc neſciſſe Græce, qui tamen in hunc poetam cenſuram adeo acrem inſtituit, vt multos Ariſtarchos vicerit. [Ne rubeam pingui donatus munere) Cum dicit, pingui, ridet. Ego, inquit, nolim decorari turpibus verſibus, ne pingui, id eſt ſtolide compoſito munere donatus rubeam, & cum meo ſcriptore, hoc eſt laudatore deferar in vicum vendentem tus &c. multo porro minus tu ô Auguſte id volea.

AD IVLIVM FLORVM.

Dicit ſe non magis teneri, vt præſtet, quæ non promiſit, quam Mango aliquis qui ſeruum fugitiuum vendidit, non diſſimulato vitio legibus obnoxius eſt.

FLORE, bono, claroq́ue fidelis amice Neroni,
Si quis forte velit puerum tibi vendere natum
Tibure, vel Gabijs: & tecum ſic agat: hic &
Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos,
Fiet, eritq́ue tuus, nummorum millibus octo,
Verna miniſterijs ad nutus aptus heriles,
Litterulis Græcis imbutus, idoneus arti
Cuilibet: argilla quiduis imitabitur vda.
Quin etiam canet indoctum, ſed dulce bibenti.
Multa fidem promiſſa leuant: vbi plenius æquo
Laudat venales, qui vult extrudere, merces.

ASCENSIVS.

FLORE) Senſus eſt. Si ego me vigilem epiſtolarum ſcriptorem dixiſſem, cũ hic pfectus es. quo modo Mangones pueros, & equos laudant, poſſes merito mihi iraſci quòd nihil ſcribam niſi coactus quodãmodo, nũc nullus eſt iuſtæ querelæ locus vbi me prædixeram pigrum. Ordo eſt. O Flore amice fidelis bono, & claro Neroni .ſ. Claudio Tiberio, ſi qs velit forte vendere tibi puerum natum Tybure, vel Gabijs in aliquo loco deſerto vbi rudes, & inculti ſunt mores, & agat .ſ. de pueri valore ſic tecum. hic puer ſup. eſt candidus .i. non morboſus, & pulcher .i. non vitioſus, à vertice .i. ſummitate capitis, ad imos pedes, & fiet, & erit tuus octo millibus .i. pro octo millibus nummorum, futurus ſupp. verna .i. miniſter, aptus miniſterijs .i. famularibus, & obſequijs, ad nutus heriles .i. ad voluntatem domini, imbutus .i. eruditus græcis litterulis pro captu .ſ. ætatis, & idoneus cuilibet arti .i. ad quamlibet artem, tu imitaberis ſup. eũ fingendo, & reformando, quiduis .i. quamlibet perſonam, aut quemlibet artificem, quaſi ſup. (vt intelligit Porphyrio) vda argilla .i. ſicut ex argilla .i. terra tenaci humefacta quamuis ſtatuam facias, ita ea hoc puero quẽuis hominem. Non intelligo, licet cũ Porphyrione ſubaudiam quaſi argilla vda eſſe nominatiui, ſed ſeptimi caſus, ſed nec Porphyrio ipſe (vt opinor) apud quem legendum eſt vda .i. molli, non mollis niſi in exponendo adiecerit verbum ſit hoc

hoc modo, vt ſit, quaſi ſit argilla vda .i. mollis. Acrō vetat legi imitabitur, quia nun eſt pueri quiduis imitari .i. imitando aſſequi. qui tamen velit Maogonem non habita ratione ætatis ipſum omnium rerum plaſten dicere, legere poterit imitabitur, ſed rectius Acroni auſcultaueris, quia ſenſus eſt, vt rudi loquar, tu facies de eo adhuc puero quidquid volueris, ſicut figulus de argilla vda facit quidqd vult. Quinetiam (addit Māgo) ipſe puer canet indoctum ſupp. canticum, ſed dulce .i. iucundū bibenti multa promiſſa leuāt .i. eleuant, & imminuunt (tractum à trutina) fidem .i. credulitatem, vbi .i. quando, is qui vult extrudere .i. tanquam rem iogratam ſibi exigere, venales merces, laudat ſup eas plenius æquo .i. q̄ iuſtum, & equū eſt hoc (ſolent dicere q in ea re maxime peccāt) Nulla res .i. nulla neceſſitas, vrget .i. impellit me .ſ. vt puerum hūc vltra debitum laudem, ego pauper .i. quamuis pauper, ſum in meo ære .i. meo domicio, & iure. Nemo Mangonum faceret tibi hoc. (Māgo eſt q præconio ſuo pueros, puellas, equos canes, aut qd ſimile venundat) & nō quiuis temere .i. quaſi nullus ferret (aut ferat) .i. auferret à me idem .i. nun facerem vnicuique quod tibi facio .i. non libenter dico vnicuique ſecretū vitium quod tibi dico. Licet .n. ſint, qui putent eſſe verba Horatij ad Florum, ſunt tamen haud dubie Māgonis ad emptorem, moris autem eſt q volunt abunde laudare, vt fides habeatur, aliquid vitij fateātur. dicit autem Mango: Hic puer ceſſauit .i. ocioſus inuentus eſt ſemel, & vt ſit .i. ſicut moris eſt, latuit metuens habenæ .i. ſcuticæ pendentis in ſcalis, quia habenam pendebant veteres Romani in media domo. vel, licet Acron reſtagetur ſic, ſemel latuit in ſcalis .i. prope ſcalas metuens (quod hic non eſt quia genitiuum regit) habenæ pendentis .i. ſuſpenſæ des .i. dones mihi nūmos quos peto, ſi fuga excepta .i. ſi q̄ inclinatus ſit ad ſugam, nihil te lædat .i. ſi nō times q̄ fugitiu' ſit, ſis ſecurus in reliquis. ille .ſ. qui emit, inquit poeta, feret .i. afferet preciū exiſtens (vt ego opinor) ſecurus .i. ſine cura, & negligens pœnæ .i. perditionis, quia neſcit quid emat. Tu autem ò Flore, emiſti prudēs .i. ſciens, & volens vitioſum videlicet me, lex eſt tibi dictam, quia dixi me vitioſum, hoc eſt pigrum eſſe, tā tu inſequeris hunc .i. me, & moraris .i. detines & ipedis me, iniqua .i. iniuſta lege. Ego dixi tibi proficiſcenti .i. abeūti a me, me ſup. pigrū & prope .i. quaſi, mancum .i. inutilem, talibus of-

Res vrget me nulla: meo ſum pauper in ære.
Nemo hoc Mangonum faceret tibi. non temere à me
Quiuis ferret idem. ſemel hic ceſſauit: &, vt ſit,
In ſcalis latuit metuens pendentes habenæ.
Des nummos: excepta nihil te ſi fuga lædat.
Ille ferat precium, pœnæ ſecurus, opinor.
Prudens emiſti vitioſum: dicta tibi eſt lex.
Inſequeris tamen hunc: & lite moraris iniqua.
Dixi me pigrum proficiſcenti tibi: dixi
Talibus officijs prope mancum: ne mea ſæuus
Iurgares ad te quòd epiſtola nulla veniret.
Quid tum profeci? mecum facientia iura
Si tamen attentas? quereris ſuper hoc etiam; quod
Expectata tibi non mittam carmina mendax.
Luculli miles collecta viatica multis
Aerumnis, laſſus dum noctu ſtertit, ad aſſem
Perdiderat: poſt hoc vehemens lupus, & ſibi, & hoſti
Iratus pariter, ieiunis dentibus acer,
Præſidium regale loco deiecit, vt aiunt,
Summe munito, & multarum diuite rerum.
Clarus ob id factum, donis ornatur honeſtis:
Accipit & bis dena ſuper ſeſtertia nummum.
Forte ſub hoc tempus caſtellum euertere prætor
Neſcio quod cupiens, hortari cœpit eundem
Verbis, quæ timido quoque poſſent addere mentem.
I bone, quo virtus tua te vocat: i pede fauſto,
Grandia laturus meritorum præmia. quid ſtas?
Poſt hæc ille catus, quantum vis ruſticus, Ibit,
Ibit eo, quò vis, qui zonam perdidit, inquit.
Romæ nutriri mihi contigit: atque doceri,
Iratus gratijs quantum nocuiſſet Achilles.
Adiecere bonæ paulo plus artis Athenæ:
Scilicet vt poſſem curuo dignoſcere rectum:
Atque inter ſiluas Academi quærere verum.
Dura ſed amouere loco me tempora grato:
Ciuiliſque rudem belli tulit æſtus in arma,
Cæſaris Auguſti non reſponſura lacertis.
Vnde ſimul primum me dimiſere Philippi,
Deciſis humilem pennis, inopemque paterni
Et laris, & fundi: paupertas impulit audax,
Vt verſus facerem. ſed, quod non deſit, habentem,
Quæ poterunt vnquam ſatis expurgare cicutæ:
Ni melius dormire putem: quàm ſcribere verſus?
Singula de nobis anni prædantur euntes:
Eripuere iocos, Venerem, conuiuia, ludum:
Tendunt extorquere poëmata. quid faciam vis?
Denique non omnes eadem mirantur: amantque:
Carmine tu gaudes: hic delectatur iambis.
Ille Bioneis ſermonibus, & ſale nigro.
Tres mihi conuiuæ prope diſſentire videntur
Poſcentes varios multum diuerſa palato.
Quid dem? quid non dem? renuis tu, quod iubet alter.
Quod petis, id ſanè eſt inuiſum, acidumque duobus.
Præter cætera, Romæ me ne poëmata cenſes
Scribere poſſe, inter tot curas, totque labores?
Hic ſponſum vocat: hic auditum ſcripta, relictis
Omnibus officijs: cubat hic in colle Quirini:
Hic extremo in Auentino: viſendus vterque.
Interualla vides humane commoda. verum
*Plures * Puræ ſunt plateæ: nihil vt meditantibus obſtat.

ficijs .i. ad talia officia .ſ. ſcribendarum epiſtolarum, ne te ſæuus iurgares .i. obiurgares, q̄ nulla mea epiſtola venerit ad te. Quid profeci tunc? q.d. nihil, ſi tamen attentas .i. aduertere, aut experiri vis, iura facientia mecum .i. pro me, quia ſeruum vitioſum vendit, cumq́. vitioſum prædicat, nun tenetur redibitionis, nec alium præſtare, tu quæreris .i. conquereris etiam ſuper hoc .i. inſuper q̄ ego mendax non mittam tibi carmina expectata, cum tamen nihil mendax ſim, quia nihil pollicitus ſum. Luculli miles, oſtēdit exemplo qui diſpendio rei familiaris angūtur, multa ſubire, quæ opulenti refugiunt. Ordo eſt: Miles Luculli .i. quidam militans ſub Lucullo contra Mithridatē, laſſus .i. fatigatus multis ærumnis dum ſtertit noctu perdiderat .i. amiſerat, viatica .i. pecuniam neceſſariam ad reditum in patriam, ad aſſem .i. q̄ vix aſſem retinuerat, & ipſe poſt hoc .i. talē perditionē effectus ſup. lupus .i. prædator vehemens. & iratus pariter ſibi, quia rē perdiderat, hoſti, quia rem eius deſiderabat, & acer ieiunis dentibus deiecit .i. expugnauit, prę̄ſidiū .i. munitionem, & (vt dicunt) fortalicium regale, immo regis Mithridatis, in ſup loco (vt aiunt) ſumme munito, & diuite multarum rerum, quia illic theſaurus erat, & ipſe miles clarus .i. ſpectatus, & inclytus ob id factum, ornatur honeſtis donis, & accipit ſuper .i. vltra theſaurum inuertum, biſdena .i. viginti ſeſtertia nummum. Prætor .ſ. Lucullus, cupiens euertere forte .i. per hoc tempus neſcio quod caſtellum, cœpit hortari eundem militem verbis, quæ poſſent addere mētem .i. animoſitatem, quoque .i. etiam timido, verba autem erant huiuſmodi. O bone ſup. miles .i. vade, quo tua virtus vocat te .i. aggredere rē tua virtutem dignam, infauſto .i. felici pede, laturus .i. relaturus grādia præmia meritoꝝ. cum aūt ille non iret, inquit Lucullus. Quid ſtas? ille .ſ. miles, catus .i. vafer, & argutus, inqt, poſt hæc: Ruſticus quātumuis .i. quantumcunq; vis ibit, ibit dico eo quo vis, qui perdidit zonam .i. cincturam in qua pecunias ſuas cuſtodierat, hoc eſt nemo eſt tam ruſticus q non ſubit quod vis terribile poſt rerum ſuarum amiſſionem, quia furore quodam tenentur, quia ſua perdiderunt, q.d. Horat. Ego vt miles Luculli, nunc ditior ſum quam, vt pro rebus labores ſcribendi vnicuique ſubeam. De hac re dicit ſic Beroaldus. Non ſimpliciter dictum eſſe exiſtimare debemus, qui zonam perdidit. Sed morem priſcorum exprimere,

mere, qui zonas nummis aureis refertas habebant, quod probatiſſimorum teſtimonijs cõprobatur in primis Tranquilli, qui ſcribit Vitellium zonam ſe aureorum plenam circumdediſſe, Et Apuleij, cuius hæc ſunt verba ex lib. vij. de aſino aur. Plotina pretioſiſſimis monilium, & aureo monetali zonis refertis, in cincta Præterea C. Gracchus fortis orator in oratione, quam habuit ad populum, ſic ſcriptũ reliquit, Itaque Quirites cum Romam profectus ſum, zonas argenti extuli, eas ex prouincia inanes retuli. Tradidit Plut. in Demetrio Soſigenem aureos nummos ccc. habuiſſe in cingulo militari pro viatico. Spartianus quoq. auctor eſt, Peſceniũ Nigrũ iuſſiſſe ne milites in zonis nummos aureos, vel argenteos portarẽt ad bellum, ſed publice commodarent repetituri poſt prœlia quod dederant. Quinetiam Lampridius Alexãdrum Imperatorem Romanum dicere ſolitum ait, Miles non timet niſi veſtitus, armatus, & calciatus, & ſatur, & habẽs aliquid in zonula. & talis eſt Horatiana ſententia. inducit enim militem Lucullianũ, qui factus erat diues, & bene nũmatus. recuſantem ire ad caſtellum oppugnandum, & ita imperatori Lucullo reſpondentem, ibit ad omne periculum ruſticanus miles, & inops, & qui zonam perdidit, hoc eſt qui aureos amiſit, quos i zona milites portare conſueuerũt propterea, ꝗ mendicitas, militaris ad oẽm deſperationem vocat armarum. qui vero ſatur eſt, & aliquid habet in zona timet pericula ſubire. Ad hanc veterum conſuetudinem referẽdus eſt ille Satyrici poëtæ ſenſus, O Brutus & zonam læua, morſuque tenebit. quem Iuue. explanatores præterierunt, nãque ſignificare voluit poëta zonam à naufrago teneri non ſolum manu, ſed etiam mordicus propterea ꝗ zona erat monetali auro referta, quam ne perdat omnibus neruis, viribusque cõtendit. Eccleſiaſtica ſententia præcipit ne æs, hoc eſt pecuniã in zonis habeamus. Romæ nutriri &c. docet ſe philoſophia imbutum, quo innuit ad rem ſe minus attentum. occaſione cuius vitam ſuam ferè percurrit. Ordo eſt. Contingit. i. euenit forte difficulter mihi nutriri atque doceri Romę, quantum Achilles iratus nocuiſſet Graijs . i. datum eſt mihi etiã Romæ diſcere Iliada Homeri. In cuius ſtatim principio inducĩt Achilles iratus Agamemnoni ꝓpter raptam Briſeida, quæ capta ex Lyrneſſo regia Minetis Achilli in ſortem ceſſerat. Ceterum ꝙa Criſeis ex Theba Aetionis pa

Feſtinat calidus mulis, gerulisque redemptor.
Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum:
Triſtia robuſtis luctantur funera plauſtris:
Hac rabioſa fugit canis: hac lutulenta ruit ſus.
I nunc, & verſus tecum meditare canoros.
Scriptorum chorus omnis amat nemus: & fugit vrbes
Rite cliens Bacchi ſomno gaudentis, & vmbra.
Tu me inter ſtrepitus nocturnos, atque diurnos
Vis canere, & contracta ſequi veſtigia vatum.
Ingenium, ſibi quod vacuas deſumpſit Athenas
Et ſtudijs annos ſeptem dedit; inſenuitque
Libris, & curis: ſtatua taciturnius exit
Plerunque; & riſu populum quatit. hic ego rerum
Fluctibus in medijs, & tempeſtatibus vrbis
Verba lyræ motura ſonum connectere digner?
Frater erat Romæ conſulti rhetor: vt alter
Alterius ſermone meros audiret honores:
Gracchus vt hic illi foret: hic vt Mucius illi.
Qui minus argutos vexat furor iſte poëtas?
Carmina compono; hic elegos, mirabile viſu,
Cælatumque nouem muſis opus. aſpice primum,
Quanto cum faſtu, quanto molimine circum
Spectemus vacuam Romanis vatibus ædem.
Mox etiam, ſi forte vacat, ſequere, & procul audi,
Quid ferat: & quare ſibi nectat vterque coronam.
Cædimur: & totidem plagis conſumimus hoſtem,
Lento Samnites ad lumina prima duello.
Diſcedo Alcæus puncto illius: ille meo quis?
Quis? niſi Callimachus? ſi plus adpoſcere viſus;
Fit Mimnermus; & optiuo cognomine creſcit.
Multa fero; vt placem genus irritabile vatum,
Cum ſcribo, & ſupplex populi ſuffragia capto.
Idem finitis ſtudijs, & mente recepta,
Obturem patulos impune legentibus aures.
Ridentur, mala qui componunt carmina: verum
Gaudent ſcribentes; & ſe venerantur; & vltro
Si taceas, laudant, quidquid ſcripſere, beati.
At qui legitimum cupiet feciſſe poëma;
Cum tabulis animum cenſoris ſumet honeſti:
Audebit quæcunque parum ſplendoris habebunt,
Et ſine pondere erunt, & honore indigna ferentur,
Verba mouere loco; quamuis inuita recedant:
Et verſentur adhuc intra penetralia Veſtæ.
Obſcurata diu populo, bonus eruet: atque
Proferet in lucem ſpecioſa vocabula rerum:
Quæ priſcis memorata Catonibus, atque Cethegis,
Nunc ſitus informis premit, & deſerta vetuſtas.
Adſciſcet noua; quæ genitor produxerit vſus:
Vehemens, & liquidus, puroque ſimillimus amni,
Fundet opes; Latiumque beabit diuite lingua.
Luxuriantia compeſcet: nimis aſpera ſano
Leuabit cultu: virtute carentia tollet:
Ludentis ſpeciem dabit; & torquebitur: vt qui
Nunc ſatyrum, nunc agreſtem Cyclopa mouetur.
Prætulerim ſcriptor delirus, inerſque videri;
Dum mea delectent mala me; vel denique fallant:
Quàm ſapere, & ringi. fuit haud ignobilis Argis,
Qui ſe credebat miros audire tragœdos
In vacuo lætus ſeſſor, plauſorque theatro.
Cetera qui vitæ ſeruaret munia recto

tria Andromaches quæ Agamẽnoni contingit, à patre repetita eidem cõmuni conſilio reſtituta eſt, vt exercitus à peſtilentia liberaretur quam Apollinem intuliſſe putabant (erat enim Apollinis ſacerdos) abduxit Agamemnõ princeps exercitus Achilli Briſeida, quam rem grauiter ferens amplius pugnare noluit. quocirca Græci multa, & frequenti clade afficiebantur. Nec poterat precibus, aut donis, aut minis induci vt pugnaret, donec Patroclum cariſſimũ ſocium in armis ſuis ab Hectore occiſum audiuit. quo audito moræ impatiẽs arma petijt, quę illi Thetis mater à Vulcano fabricata porrexit. Quæ omnia idem Homerus effecta dicit ad gloriam Achillis, vt cognoſcatur quãta eius vnius virtus, quo pugnante Gręcia victrix erat, & ceſſante victa. Potius aũt ſic dixero quam ſicut prius. Nam illud totum, Iratus Graijs &c. regitur à verbo doceri loco accuſatiui, Sed ad ordinem redeo, Athenæ bonæ. i. eruditæ adiecere plus artis, aut adiecere plus bonæ artis, quia non ſolũ poëtas Græcos illic audiui, ſed etiam philoſophos. ſ. vt poſſem dignoſcere curuum recto atque quærere verum inter ſiluas Academi. i. inter varias Platonicorum ſententias qui in Academia Athenis verſati ſunt. ſed dura tẽpora. ſ. belli ciuilis, amouere. i. amouerunt me, loco grato. i. à gymnaſio Athenienſi, & æſtus ciuilis belli tulit me rudẽ. i. imperitum rei militaris, in arma non reſponſura lacertis. i. brachijs, hoc eſt potentiæ Cæſaris Auguſti. vnde. i. à qbus armis. ſimul. i. immediate vt Philippi . i. campi illi Theſſalię, vbi bis pugnatum eſt à Rom. dimiſere . i. dimiſerũt primum me humilẽ pennis. i. auxilijs emergendi. deciſis. i. amputatis, & inopẽ paterni. Laris & fundi. i. totius patrimonij, paupertas audax. i. quæ facit audaces, impulit, vt facerẽ verſus. Sed quæ cicutæ. i. herbæ venenoſę, quibus multi enecari ſolent, ſed hic pro forti elleboro ponitur, poterunt vnquam ſatis purgare habẽtem id, quod non deſit. i. ſatis habentem, aut ad ſufficientiam, cui neceſſaria non deſunt. ni. i. ſi non, putem melius dormire quam ſcribere verſus? Anni euntes. i. redeuntes poſt mediũ ætatis (vnde in Arte, Multa ferunt anni venientes cõmoda ſecum, Multa recedentes adimunt) Prædantur. i. auferunt de nobis, ſingula ſup. cõmoda, eripuere. i. eripuerunt . ſ. anni, iocos, Venerẽ. i. coitũ, conuiuia, ludum, & tẽdunt. i. cõtendunt, conantur. extorquere . i. violenter auferre. Poëmata, qui duis ſup. vt faciam, hoc eſt

More; bonus ſanè vicinus, amabilis hoſpes,
Comis in vxorem, poſſet qui ignoſcere ſerui;
Et ſigno læſo non inſanire lagenæ:
Poſſet qui rupem, & puteum vitare patentem.
Hic vbi cognatorum opibus, curiſque refectus,
Expulit helleboro morbum, bilemque meraco;
Et redit ad ſeſe: pol me occidiſtis amici; ∴
Non ſeruaſti, ait: cui ſit extorta voluptas:
Et demptus per vim mentis gratiſſimus error.
Nimirum ſapere eſt abiectis vtile nugis;
Et tempeſtiuum pueris concedere ludum:
Ac non verba ſequi fidibus modulanda Latinis:
Sed veræ numeroſque, modoſque ediſcere vitæ.
Quocirca mecum loquor hæc; tacituſque recordor:
Si tibi nulla ſitim finiret copia lymphæ;
Narrares medicis: quòd quanto plura paraſti,
Tanto plura cupis; nulli ne faterier audes?
Si vulnus tibi, monſtrata radice, vel herba
Non fieret leuius: fugeres radice, vel herba ∴
Proficiente nihil curarier. audieras, cui
Rem di donarent, illi decedere prauam
Stultitiam; & cum ſis nihilo ſapientior, ex quo
Plenior es: tamen vteris monitoribus iſdem?
At ſi diuitiæ prudentem reddere poſſent:
Si cupidum, timidumque minus te: nempe ruberes,
Viueret in terris te ſi quis auarior vno.
Si proprium eſt, quod quis libra mercatur, & ære;
Quædam (ſi credis conſultis) mancipat vſus:
Qui te paſcit ager, tuus eſt: & villicus Orbi
Cum ſegetes occat, tibi mox frumenta daturus;
Te dominum ſentit. das nummos: accipis vuam,
Pullos, oua, cadum temeti: nempe modo iſto
Paulatim mercaris agrum, fortaſſe trecentis,
Aut etiam ſupra nummorum millibus emptum.
Quid refert, viuas numerato nuper, an olim?
Emptor Aricini quondam, Veientis & arui,
Emptum cœnat olus; quamuis aliter putat: emptis
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
Sed vocat vſque ſuum: qua populus adſita certis
Limitibus vicina refugit iurgia: tanquam
Sit proprium cuiquam, puncto quod mobilis horæ,
Nunc prece, nunc precio nunc vi, nunc ſorte ſuprema,
Permutet dominos: & cedat in altera iura.
Sic quia perpetuus nulli datur vſus: & hæres
Hæredem alterius, velut vnda ſuperuenit vndam:
Quid vici profunt? aut horrea? quid ue Calabris
Saltibus adiecti Lucani? ſi metit Orcus
Grandia cum paruis, non exorabilis auro?
Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena ſigilla, tabellas,
Argentum, veſtes Getulo murice tinctas,
Sunt qui non habeant; eſt qui non curat habere.
Cur alter fratrum ceſſare, & ludere, & vngi
Præferat Herodis palmetis pinguibus: alter
Diues, & importunus, ad vmbram lucis ab ortu,
Silueſtrem flammis, & ferro mitiget agrum:
Scit genius; natale comes qui temperat aſtrum:
Naturæ deus humanæ, mortalis in vnum
Quodque caput, vultu mutabilis, albus, & ater.
Vtar: & ex modico, quantum res poſcet, aceruo
Tollam: nec metuam, quid de me iudicet hæres:

quid ſcribam? q.d. dubito. Denique non omnes mirantur, & pro .i. amant eadem, tu gaudes carmine, vel quouis vel Lyrico, hic .i. aliquis delectatur. Iambis .i. mordacibus verſibus, ille .i. alius delectatur ſermonibus Bioneis .i. liuidis iocis, hoc eſt Satyris, & nigro ſale .i. reprehenſionibus amaris, qualibus Bion Ariſtophanis Comicis veteris pater vſus eſt. Tres conuiuę .i. ſi non habeam niſi tres conuiuas. ipſi videntur mihi prope .i. quaſi diſſentire, poſcentes multũ diuerſa vario palato .i. pp varium guſtum, nam alij alia ſapiunt, quid dem .i. quid debeam dare, quid non dem .i. debeam nõ dare ſup. neſcio, quia tu renuis .i. refutatas, quod alter iubet ſup. apponi, & id, quod tu petis eſt ſane .i. multum inuiſum, & acidũ duobus ſup. reliqs. Præter cetera, affert impedimenta quę patitur Romæ, quo minus elegãtia ſcribat poëmata, dicens, Præter cetera .i. vt cetera impedimenta taceam. putas ne .i. cenſes vt me poſſe ſcribere poëmata Romæ inter tot curas, & tot labores? Hic vocat ſponſum .i. vt ſim ſpõſor, hic .i. alius, vocat me auditũ ſup. carmina ſua omnibus officijs relictis, hic .i. alius cubat .i. æger iacet in colle Quirini hic cubat in extremo Auentino .i. in extrema parte collis Auẽtini vterque ſup. eſt viſendus .i. viſitãdus mihi tu vides interualla, quæ ſunt inter montes cõmoda .i. vtilia humanæ ſupp. naturæ, hoc eſt tu conſideras bene ꝙ interualla ſint cõmoda aduerſus dictãdos, vel ſm Acr. Tu vides humane .i. probe, vel more hominum, interualla inter colles illos cõmoda .i. breuia, & hoc ꝑ ironiam. verum plures (aut, vt alij legunt, puræ) plateæ .i. latæ viæ, ſunt ſup. Romæ, vt facilior ſit tranſitus, q̃s nihil obſtet hic meditantibus, immo diest Poëta. Redẽptor .i. exhibitor publici operis, aut qui emit, vt reuendat. calidus .i. feruens in negocio, aut aſtutus, feſtinat, & mulis, & gerulis .i. baiulis, & ingẽs machina torquet nunc lapidẽ, & nunc lignum .i. trabem (quod Iuuen. imitatus eſt) funera triſtia .i. quæ á diuitibus, q̃ triſtes ſe ſimulãt, efferuntur luctãtur .i. cõcertant, plauſtris .i. vehiculis robuſtis, q̃s luctantur vtra retro cedere cogãtur. Canis rabioſa fugit hac .i. per hanc partẽ, & ſus luculenta .i. luto inuoluta, ruit .i. præcipitãter currit, hac .i. per aliam partẽ. I nunc & meditare tecum in tali .ſ. ſtrepitu, & turbatione, verſus canoros .i. bene ſonantes, q.d. id fieri non poſſet, q̃a omnis chorus .i. multitudo ſcriptorũ petit nemus .i. ſolitudinem, vbi nemo eſt, & fugit vrbem (aut vrbes) rite .i. debite exiſtens cliens Bacchi gaudẽtis ſomno, & vmbra .i. requie, & latebris. Tu vis me canere iter ſtrepitus, nocturnos, diurnos, & ſeq veſtigia vatum contracta .ſ. ad rectas leges, & obſeruationes. ingenium quod deſumpſit .i. delegit ſibi Athenas vacuas ſup. & negocijs, & curis, quod dedit ſeptem annos ſtudijs, & inſenuit .i. inueteratũ eſt libris, & curis, exit .i. egreditur à ſtudio taciturnius ſtatua, & quatit .i. concitat plerunque populum riſu, & putas ſup. ꝙ ego dignor hic in medijs fluctibus rerũ, & in medijs tempeſtatibus vrbis, cõnectere verba motura ſonũ lyræ .i. Lyrica carmina deſcribere, q.d. id fieri non poteſt. Rhetor erat Romæ frater conſulti ſup. iuris, ita ſup. vt alter audiret meros honores in ſermone alterius, quia ſemper ſe mutuo laudabant, vt hic .i. alter fratrum .ſ. rhetor, foret illi .ſ. conſulto. Gracchus .i. diſertus orator vt Gracchus, & vt hic .i. alter .ſ. cõſultus, foret illi .ſ. rhetori. Mutius Scæuola, qui .i. in quo, furor iſte .ſ. laudandi, vexat minus arguros .i. ſtridulos poëtas? q.d. in nullo, q̃a mutuo ſe laudãt. Si ego compono carmina Satyrica, & hic .i. alius. Elegos, exiſtẽtes opus miſerabile viſu, & cęlatum .i. effectũ ſup. à nouem Muſis, aſpice primum cum quanto molimine circunſpectemus .i. diſquiramus, ędem .ſ. Apollinis vacuã .i. quo ſit vacua Romanis vatibus mox .i. deinde, ſi vacas (aut vacat) forte ſequere, & audi procul .i. de lõge, quid ferat .i. afferat, & quare, vterque nectat ſibi coronã, q.d. id pro modica re faciunt. Noſ cædimur .i. laceſſimur ab aduerſario, & conſumimus hoſtem totidẽ plagis .i. ita erucior audiendo carmina eius & ipſe audiendo mea, vt q̃ hoſtiliter certant, conſumimus inquã hoſtem, exiſtens Samnitis .i. duri, & inexpugnabiles, & perpetuo rebellantes, lento duello, quale Samnites contra Rom. traxerunt, q̃a (vt Liu. in j. atteſtatur) armis, & conſilio valuerunt, affineſque Romanis fuerunt, ad prima lumina .i. prima luce Ego Lyricus diſcedo Alcæus .i. reputatus Alcæus, quem in Odis imitatus eſt puncto .i. ſuffragio illius cui carmina mea recitaui, ille ſup. diſcedit meo ſup. noto, q̃s ſup. putas? q.d. quæris quis? quis ſup. diſcederet niſi Callimachus .i. cum me facientem Lyrica Alcæum dicat quem vocem faciẽtem Elegos niſi Callimachum? & ſi viſus eſt adpoſcere plus .i. ſi non eſt contentus eo nomine, fit Mimnermus, q duos libros ſcripſit, & creſcit cognomine optimo, ego fero .i. patior multa, vt placem genus vatũ irritabile .i. quod faciliter irritatur, cum ſcribo,

Quod non plura datis inuenerit. & tamen idem
Scire volam, quantum ſimplex, hilariſque nepoti
Diſcrepet: & quantum diſcordet parcus auaro:
Diſtat enim, ſpargas tua prodigus: an neque ſumptum
Inuitus facias: neque plura parare labores.
Ac potius, puer vt feſtis quinquatribus, olim
Exiguo, gratoque fruaris tempore raptum.
Pauperies immunda domus procul abſit. eho, vtrum
Naue ferar magna, an parua, ferar vnus, & idem.
Non agimur tumidis velis * aquilone ſecundo:
Non tamen aduerſis ætatem ducimus auſtres.
Viribus, ingenio, ſpecie, virtute, loco, re,
Extremi primorum, extremi vſque priores.
Non es auarus: abi. quid cetera? num ſimul iſto
Cum vitio fugere? caret tibi pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine, & ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, ſagas,
Nocturnos lemures, portentaque Theſſala rides?
Natales grate numeras? ignoſcis amicis?
Lenior, & melior fit àccedente ſenecta?
Quid te exempta iuuat ſpinis de pluribus vna?
Viuere ſi recte neſcis; decede peritis.
Luſiſti ſatis: ediſti ſatis, atque bibiſti:
Tempus abire tibi eſt: ne potum largius æquo
Rideat, & pulſet laſciua decentius ætas.

* Nauigare ſecūdis vētia, & aquilone ſecū dodicit ille, cui rea ſnia ſuccedunt &c.

ſcribo, & peto ſupplex ſuffragia populi, idem .ſ. ego qui ſcribens ſuffragia poſco, obturem .i. occludam legentibus, impune .i. paſſim, aures patulas, & hoc ſtudijs ſcribendi finitis, & mente recepta à furore poëtico. Ridentur mala, nunc de caſtigatione carminum agit, dicēs. Qui componunt mala carmina ridentur .ſ. ab alijs, verum ipſi ſcribentes gaudent, venerantur ſe, & ſi tacent, laudant ſe vltro, ea iſtētes ſecūdum iudicium ſuum beati quidquid ſcripſerunt. At .i. ſed hic ſup. q cupiet feciſſe poëma legitimum .i. iuxta legem carminis, ſumet cum tabulis .i. quando ſcribere volet animū honeſti cēſoris, & hoc eſt audebit mouere .i. amouere loco ſuo, quæcunque verba habebunt parum ſplendoris, & quæcunque erunt ſine pondere .ſ. ſententiarum, & quæcunq; ferentur .i. dicentur, ſine honore .i. dignitate. audebit dico mouere quāuis recedāt inuita, & verſentur adhuc inter penetralia Veſtę .i. caſta & clauſa adhuc ſint, nec populo adhuc expoſita, imo ne ſcripta quidē. bonus ſup. cenſor eruet ſup. verba obſcurata diu populo .i. nimium obſoleta, atque proferet in lucem ſpecioſa vocabula rerum. Et eruet etiam ea vocabula, quæ memorata priſcis Catonibus, atque Cethegis, ſitus .i. mucor, & lanugo, informis .i. turpis, & vetuſtas deſerta premit nunc .i. quæ multa vetuſtate obſoleta ſunt, & quaſi ſitu victa, & aſciſcet .i. aduocabit in numerum vocabulorum noua ſupp. vocabula, quæ vſus genitor produxerit, aut perduxerit .i. vſque in conſuetudinem duxerit, exiſtens vehemēs (profertur hic biſſyllabum) & liquidus .i. non obſcurus, & ſimilimus puro amni fundet opes .ſ. verborum, & beabit .i. ditabit Latium .i. Italiam, diuite lingua, & compeſcet verba luxuriantia .i. nimis fucata, & leuabit, à leui prima longa, cultu ſano .i. moderato nimis aſpera, & tollet carentia virtute, & dabit ſpeciem ludentis .ſ. in componendo mouebit ſe ea affectione animi, & torquebitur ſi verba rebus non reſpondeant, vt qui mouetur .i. dum nunc Satyrum agreſtem, qui petulans eſt deus, & nunc Polyphemum cyclopa .i. monoculum illum agi. mouetur cui (vt Æn. iij. dicitur) erat lumen vnum, quod torua ſolum ſub fronte latebat. Is autem multum curſu Vlyſſis, & Æneæ, ſocios inſecutus dicitur. Prætulerim &c. Exemplo docet quantum ſibi placeant amatores ſui, quantumq́. delirent. veruntamen bifariam legitur. Nam alij intelligunt ſerio ea perſona poetæ dictum, vt ex Epicureorum dogmate etiam apparentem, & phantaſticam, ſeu imaginariam voluptatem approbet. & ſit ſenſus. Ego malim videri alijs delirus, & iners, dum mea mala .i. ignorantia, & inſcitia, delectant me .i. dummodo ex malis verſibus capiam voluptatem, quàm ſapere, & ringi .i. ægro animo ſic cruciari, vt rictum enormem ore faciam cruciantur autem qui cognoſcunt verſuum ineptitudinem quam caſtigare ea ſententia nequeant. Alijs videtur ſub amara interrogatione legendum, quæ vim negandi habet, vt ſit, prætulerim .i. putas ne q ego prætulerim, q.d. id nunquam fecerim, videri .ſ. alius ſcriptor .ſ. carminum, delirus .i. inſanus ſine norma ſcribendi, & iners .i. ſine arte ſcribendi dum .i. dummodo, mala mea .i. inepta carmina, & vitia in carmine affectanter obſeruata, vt quæ admonitus caſtigare nolim, delectent me vel denique .i. vt quod vltimo loco ſit dicendum, dicam, hoc eſt ſi non delectent, ſaltem fallant .i. lateant me, ita vt præ delectatione non ſentiam ea vitioſa eſſe, quàm ſapere .i. reuera ſapientem eſſe, & ringi .i. ęgritudinem & moleſtiam animi cum rictu prodere, cum nequeam errata ex ſententia corrigere. Quod autem quidam ex re nulla, hoc eſt ex ſola imaginatione voluptatem capiant, probat exemplo cuiuſdam dicens. Fuit .ſ. quidam, haud .i. non ignobilis .i. nobilis, & perſpicuus vir, Argis .i. apud Argos ciuitatem clariſſimam Achaię. eſt tamen Argos etiam in Attica, & in Theſſalia. vnde triplex eſt in Attica Atticum, & in Theſſalia Pelaſgicum, in Achaia Hippium .i. Equinum, q equis abundet. vnde prius, Aptum dicet equis Argos. Eſt autē in ſingulari numero generis neutri, in plurali maſculini. Viſitatum præterea eſt Argis ponere pro aduerbio in loco vnde & Plin. circa finem 16. naturalis hiſt. Argis, inquit, olea etiam nunc durare dicitur, ad quam Io in vaccam mutatā Argus alligauerat. Bonfinis reprehendit Porphyrionem q exponat Argis pro Argiuis, ego vero vtrunque recte dici poſſe arbitror, & Argis pro loco, vt ſic ordo, Fuit Argis ſup. vir, haud ignobilis, & Argis, pro Argiuis Argorum incolis, vt ſit, Fuit vir haud ignobilis .i. bene notus, Argis .i. Argiuis, ſed ad ordinē reuertamur. Fuit ergo quidam vir nobilis apud Argos, Hippium ſeu Achaicum qui credebat ſe audire miros .i. admirandos, Tragœdos .i. Tragędiarum actores. exiſtens ſeſſor, & plauſor lætus .i. hilaris, in theatro .ſ. ſpectandi ludorum loco, vacuo .ſ. actoribus, & populo, exiſtens etiam talis qui ſeruaret, id eſt ſeruare poſſet, recto .i. decente more, cetera munia .i. officia vitæ, vtpote vicinus ſane .i. valde, vel, vt ſano competit, bonus hoſpes amabilis .i. dignus qui ametur ab ijs, quos hoſpitio ſuſceperat, comis .i. affabilis dulcis, & æquus in .i. erga vxorem, & qui poſſet ignoſcere .i. veniam dare ſeruis .ſ. leniter peccantibus, & qui poſſet non inſanire .i. ſe non oſtendere inſanum, & furentem, ſigno lagenæ .i. vaſis in quo optimum vinum aſſeruabat, læſo .i. violato, & fracto per ſeruum, qui vinum exhauſerat, & etiam qui poſſet vitare rupem .i. partem montis abruptam, & aſperam, ad quam allideretur ſi non caueret, & puteum patentem .i. non coopertum, quia ne ſaniſſimus quidem dolo obſtruſum vitare poſſet. Vbi .i. poſtquam, hic .i. dictus vir, refectus opibus .i. facultatibus, & curis .i. diligentia, cognatorum .i. conſanguineorum, & gentilium ſuorum, expulit elleboro .i. veratro, quod (vt in Sermonibus) in Anticyra tutiſſime ſumebatur, meraco .i. puro, & non diluto, nec temperato, quo medici negant, nunc hominem poſſe impune vti, morbum .i. inſaniam, & furorem, bilemq́ue .i. & choleram noxiam, propter quam tali furore, ac phantaſia ducebatur, & redijt ad ſe .i. ad ſanam mentem. vbi quidam legunt: Et redit ad ſeſe, vt ſit redit, pro redijt, ſed quia non cogimur talē licentiam recipere, legendum putem redijt, cuius vltima propter ſyncopem producatur ait. O amici, Pol .i. per Pollucem, vos occidiſtis, & non ſeruaſtis me (dixi albi ſeruo apud doctos eſſe pro quo recentiores ſaluo dicunt) me, inquit, vtpote, cui voluptas eſt ſic extorta .i. vi expulſa, & cui gratiſſimus error mentis, vtpote e quo ſummam capiebat voluptatem, eſt demptus per vim .ſ. ellebori. Quod autem dicit errorem gratiſſimum, oſtendit quibuſdam etiam vitia placere, vnde in Arte ad finem quoſdam incorrigibiles cenſet. Hoc autem non ex ſua ſententia, ſed per irriſionem dictum eſſe, oſtendit quod ſequitur. Nimirum .i. haud dubie, nugis abiectis .i. vt ſerio loquar vtile eſt ſapere .i. ſapientem eſſe, contendere pueris ludum competitium .i. pueris, hoc eſt non amplius ſcribere carmina. vnde in prima epiſtola primi: Verſus &c. ludicra pono. vnde addit: Ac non ſequi verba modulanda fidibus .i. plectris aut chordis, latinia .i. Italicis, non attendere ad concentum verborum & modulos aptiores ad lyram, ſed ediſcere .i. ita diſcere vt memoria teneam, aut edicere .i. præcipere (ſed prior lectio modeſtior eſt) numeros & modos verę vitę, aut vere, vt ſit aduerbium, Quę omnia id volunt, quod Diuus Paulus ſic dicit primo Corint. xiij. Cum eſſem paruulus, loquebar vt paruulus, ſapiebam vt paruulus, cogitabam vt paruulus. Quando autem factus ſum vir, euacuaui quæ erant paruuli &c. Quocirca .i. quamobrem, inquit Poëta, ego loquor mecū tacitus .i. animo, non ore, & recordor .i. corde repeto & reuoluto, hæc .i. huiuſmodi argumenta quæ ſequuntur. O Horati (allo-

quendo autem ſe, docet quemlibet ita facere decere) ſi nulla copia.i.nulla vis, aut abundantia lymphæ .i. aquæ, finiret tibi ſitim vt in hydropicis. Vnde eſt illud apud Ouidium. Quo plus ſunt potæ plus ſitiuntur aquæ, tu narrares medicis.i.diceres medicis, vt alia via te curent. Nulli ne audes .i. audes ne fateri villi .ſ. amico prudenti, quod quanto plura paraſti .i. comparaſti & accumulaſti tibi tanto plura cupis? quia auarus non implebitur pecunia. vnde & Iuuen. Creſcit amor nummi quantum ipſa pecunia creſcit. Ideo ſignificandus eſt talis morbus amico, qui, vt te curet conſulet non augere rem, ſed imminuere cupiditatem, vnde addit: Si vulnus aliquod non fieret tibi leuius radice vel herba monſtrata tibi ab aliquo medico.i.licet applicueris, herbam aut radicem, quam medicam vim habere dixerat, tu fugeres curarier, hoc eſt curari pro eo quod eſt conari vt cureris, radice vel herba nihil proficiente ad curationem vulneris in corpore. Audieras forte ab aliquo auaro, aut male affecto (ſicut à Poëta prius: Hos ſolos animo ſapere, & bene viuere, quorum Conſpicitur nitidis fundata pecunia villis) ſtultitiam prauam diſcedere, illi .i. ab illo, cui dij darent rem .i. diuitias .i. audieras quòd ſani fierent qui diuitias obtinerent, & tamen cum.i.quamuis, tu ſis nihilo.i.nullo ſapiētior .ſ. effectus, ex quo .i. poſtquam, plenior .i. ditior es, tu vteris iiſdem monitoribus. At ſi diuitiæ poſſent reddere.i.efficere te prudentem, ſi poſſent reddere te minus timidum & cupidum, nempe .i. certe, tu ruberes .ſ. merito, ſi quis viueret in terris auarior te vno, q.d. per contrarium, quia te non efficiunt minus, ſed magis cupidum ac timidum tu deberes diuitias vitare. Si proprium, duobus, inquit, modis efficitur res nobis propria, per emptionem & vſucapionem. de ſucceſſione autem hereditaria non loquitur, quia per eam non eſt tranſmutatio dominij, ſed ſucceſſio. fictione enim iuris pater & filius pro vno habentur, & tamen ne illis quidem modis aliquid noſtrum verius efficitur, quam ſi duntaxat fructus emamus, nam quicunque ager nos paſcit eſt noſter, hoc eſt tam commodus ac ſi noſter. Nihil enim amplius ex eo ſumere poſſumus. Parumq; refert an nuper .i. paulo ante hac an olim.i.multo ante hac emeris agrum. Si ergo ſingulis annis perſoluis villico Orbi, pro Orbij, vel alicuius orbi mercedem fructuum, tu nuper emiſti agrum.i.fructum agrorum, paulatim.i.paulatenus, dando fortaſſis xxx. aureos quotannis pro fructibus agri empti trecentis millibus nummum. Sin ſemel ccc. millia nummum numeraſti, & ita diu agrum poſſediſti, tamen olim emiſti. parum autem refert, an nuper, an olim emeris, dum efficere nequeas, vt inemptum cœnes olus. Magni enim faciunt diuites cibis veſci inemptis, ſed errant, quia qui pro agro ſemel pecunias numerauit, pro cunctis fructibus numerauit, & ita nihil ea eo cœnat inemptum. Neque vero quidquam eſt proprium cuiquam, quod tam cito & tam multis vijs amittere, aut derelinquere cogatur. vnde concludit diuitias nihil ad beatitatem facere variaque eſſe ſtudia hominum. Memineris autem Orbi eſſe genitiuum aut à nominatiuo Orbius, quod proprium eſt proprij poſſeſſoris nomen, aut a nominatiuo orbus, vt ſit orbi alicuius qui orbus patre aut filio, & ita familiam non magnam alens fructus vendat. Sancte dicitur Orcum non eſſe exorabilem.i.ab inſtituto flexibilem auro, vt nos à ſtudio auri abſtrahat, cuius amore plurima mala fieri non ignorat. Vnde & Æn. iij. Quid non mortalia pectora cogis Auri ſacra fames? Appellatione autem gemmarum comprehendit omnes lapillos precioſos marmoris, ædificia & ſtatuas, eboris, quæ ex ebore fieri ſolent. Sigilla .i. parua ſigna exculpta, tabellas pictas. Ordo autem eſt. Si proprium eſt quod quis mercatur .i. emit libra, & ære .i. per æs penſum, & per pecuniam paratam, & vſus mancipat.i.vendicat ſibi per vſucapionem quædam, ſi credis conſultis ſup. iuris, ager qui te paſcit eſt tuus & villicus.i.villæ cuſtos, & cultor orbi.i.alicuius priuati patre aut liberis, aut potius Orbi illius diuitis. vt ſit Orbi pro Orbij, cum occat .i. amputat (hinc Perſ. Occa: en ſeges altera in herba eſt) tibi ſegetes, daturus mox frumenta tibi, ipſe villicus ſentit te dominum, quia tu das nummos, & accipis vuam pullos, oua, cadum temeti.i.vini (ſed nota quòd duas in temeti produxit, cum alij corripiant) nempe.i.certe tu mercaris iſto modo paulatim .i. paulatenus, ſeu ſucceſſiue non dando ſemel totam ſummam, ſed partem per ſingulos annos pro fructibus, cum nihil habeas iuris in fundo agrum emptum fortaſſe ccc. millibus nummorum, aut etiam ſupra .ſ. illum numerum (A. Gell. docet rectius dici millibus nummum, quam nummorum, ſed in carmine multa licent) Quid refert .i. intereſt, an ſup. viuas numerato .i. ex eo quod numerata pecunia emiſti nuper .i. paulo ante, an olim .i. multo ante? q.d. nihil refert, quia qui ſe dominum dicit & viuere cibis inemptis, eo quòd viuat ex collectis in ſuo agro, non recte dicit, quia cum agrum emit etiam fructus futuros emit. Emptor quondam.i.à multis annis arui Aricini & Veientis, cœnat holus emptum, quamuis aliter putat, & calefactat ahenum .i. lebetem, aut cacabum, ſub .i. paulo ante gelidam noctem, lignis emptis, quamuis in fundo ſuo creuerint, ſed vocat ſuum vſque .i. per totum, qua .ſ. parte, populus illa arbor adhita certis limitibus.i.ad certos limites poſita & conſita, refugit.i.dirimit, iurgia vicina .i. quæ poſſent eſſe cum vicinis, tanquam .i. perinde ac ſi quidquam (aut cuiquam) ſit proprium, quod puncto horæ mobilis permutet dominos & cedat in altera iura, nunc prece, nunc precio, nunc vi, nunc morte (aut ſorte) ſuprema, hęc omnia Ofellus in Sermonibus commemorauit. Sic, quia nulli datur perpetuus vſus & heres ſuperuenit heredem alterius, velut vnda ſuperuenit vndam, quæ continuo ſuccedit, quid proſunt vici & horrea, ve, pro vel, quid ſup. proſunt Lucani, ſupple ſaltus, adiecti ſaltibus Calabris? quaſi dicat nihil, ſi .i. quia, Orcus .i. infernus, non exorabilis auro, metit .i. occidit, & auſert grandia cum paruis, gemmas, marmor, ebur, ſigilla .i. parua ſigna, ac ſimulacra, Tyrrhena .i. in Hetruria fabrefacta, tabellas, argentum veſtes tinctas murice Getulo, id eſt Tyrio, quia Tyros non longe à Getulis eſt. Hæc autem ferè ſunt hominum delitioſorum diuitiæ. quia his ferè carere poſſumus, præcipue ſi argentum non pro pecunia, ſed pro vaſis argenteis acceperimus. Orcus autem à quibuſdam accipitur pro inferno loco, quaſi ab vrgendo, à quibuſdam pro infero Deo, hoc eſt Plutone. Ait enim in Verrinis Cicero. Vt alter Orcus veniſſe Ætnam, & non Proſerpina, ſed ipſam Cererem rapuiſſe videtur. Sunt autem qui velint Orcum dictum ex eo quòd dij iurabant per ſtygem. Eſt enim ὅρκος iuramentum. Sunt ſupple aliqui qui non habeant .ſ. hæc dicta, eſt ſupple aliquis qui non curat habere pulchre numerum mutat, quia plures ſunt pauperes re quam ſpiritu. Cur alter fratrum .ſ. gemellorum, præferat pinguibus palmetis Herodis, id eſt Iudaicæ regionis, ſeu Palæſtinæ apud Hiericuntā, ceſſare & ludere & vngi, id eſt voluptati indulgere, alter .ſ. gemellorum, diues & importunus mitiget agrum ſilueſtrem, id eſt domet flammis & ferro ab ortu lucis ad vmbram, quod plus eſt, quam ab ortu Solis vſque ad occaſum, Genius, id eſt Deus naturæ, comes, id eſt nobis aſſociatus, qui temperat aſtrum natale .i. horoſcopum natiuitatis. exiſtens Deus naturæ mortalis .ſ. humanæ, mutabilis, id eſt varius in vnumquodque caput, albus, id eſt bonus ſupple aliquibus, & ater, id eſt malus alijs, ſcit ſupple cauſam. Ego, inquit Poëta, vtar & tollam ſupple de modico aceruo, id eſt cumulo rerum paruarum, nec metuam quid heres, ſcilicet meus, iudicet de me. quod, id eſt eo quòd non inuenerit plura datis, id eſt quam dederit mihi ineſcans me (quod Perſius imitatur) & tamen ego idem volam ſcire quantum ſimplex & hilaris, id eſt paucis contentus & rebus ſimplicibus læte vtens. diſcrepet nepoti, id eſt a luxurioſo & prodigo Lucrone, & quantum parcus diſcordet auaro. Enim pro quia, diſtat, id eſt diſcrimen eſt, an tu prodigus ſpargas tua, id eſt res tuas profundas, & dilapides, an neque facias ſumptum inuitus, vt auarus, neque labores parare plura, vt ſuis contentus, ac potius fruaris raptim, id eſt celeriter, ſicut ipſum rapitur tempore exiguo & grato, vt tu puer olim ſupple fruebaris feſtis Quinquatribus, quæ Mineruæ ſacrantur, & quinque diebus ſic dicuntur. Pauperies, appoſitione immunda domus abſit procul ſupple à nobis. Ego ferar ſupple vnus & idem, an ferar magna naue vtrum parua. Nos non agimur velis tumidis, id eſt inflatis, Aquilone ſecundo, id eſt ſequente, & à tergo veniente, id eſt proſpero, id eſt non ſumus in proſperitate ſumma, tamen nos non ducimus ætatem Auſtris, id eſt illis ventis, aduerſis, id eſt contrarijs, id eſt non ſumus etiam in ſumma calamitate, non ſumus extremi primorum, id eſt inter primos, & ſupple priores extremis, id eſt omnino vltimis, viribus, ingenio, ſpecie, virtute, loco, id eſt aut naſcendi, aut viuendi dignitate, & re, id eſt diuitijs, hoc eſt mediocrem conditione in his tenemus, ita quòd ſimus inter primos omnino, & penitus ſupremos. quod ſapiens precatur Prouerbiorum xxx. Mendacitatem, & diuitias ne dederis mihi, tribue tantum victui meo neceſſaria &c. Non es auarus? aut ſecum loquitur, iuxta id, quod dixerat. Quocirca mecum loquor hæc &c. aut more ſuo, & aliorum ſecundam perſonam pro qua vis ponit, hoc eſt tu non es auarus? Hoc eſt dicas mihi quicunque es, an ſis auarus. Et videtur reſpondere quis. Non ſum auarus. ad quod Poëta: Abi, id eſt diſcede, quaſi perfectus & non amplius erudiendus.

Id enim dicere ſolemus ijs quos ad conſumationem pro-

feciſſe

feciſſe applaudimus. Quid cetera.i.quid facis in ceteris vitijs? Videtur autem quibuſdam ad hoc nihil reſpondere, quia, Nemo ſine crimine viuit. Vade ait ſim illos Poëta per modum præcepti. Fuge iam cetera vitia cum iſto.ſ.vitio auaritiæ, quæ radix malorum eſt, ſi ſpectus caret.i.vacat tibi rite inani ambitione, ſi caret formidine mortis, ſi caret ira, ſi rides.i.parui cutas, ſomnia .i.in ſomnia terrores magicos miracula.i.præſtigioſa, ſagas.i.veneficas & faſcinatrices, Lemures nocturnos.i.ſpiritus noctu ambulantes, & portenta Theſſala.i.omne genus veneficarum & ſagarum Theſſaliæ, ſi tu numeras, grate.i.gratantes natales ſupple: tuos; ſi ignoſcis amicis, ſi ſis lenior.i.placatior & mitior accedente ſenecta, quæ ceteros difficiles & moroſos facit, ſi inquam hæc facis, quid.i.ad qd, vel in quo, vna exempta.i.decerpta de pluribus ſpinis.i.vna virtus.ſ.liberalitatis, iuuat.i.delectat te, inter tot vitia? q.d.parum. Sed melius legitur, vt repoſuimus admoniti per Philologum. Num ſimul iſto Cum vitio fugere? caret &c. vt omnia per interrogationem legantur, lego etiam Spinis de pluribus vna. vt ſit ordo, Non es auarus? abi: ſed quid cetera ſup. vitia, num.i.nunquid, fugere.i.fugerunt à te ſimul cum iſto vitio.ſ.auaritiæ? caret pectus tibi ambitione inani? caret formidine mortis & ira? Rides.i.nunquid rides ſomnia &c. Nunquid numeras grate natales.i.annos iam grandis natu? Sic lenior &c. Et cum ille abnuere videretur, addidit. Quid vna ſpina.i.vnum vitium auaritiæ te vt ſpina pungens. Vnde & Chriſtus ſpinis comparauit diuitias, exempta, id eſt extracta de pluribus ſpinis, iuuat te? quaſi dicat parum. Vnde ſi neſcis recte viuere, decede .ſ.ab opinione tua, peritis.i.ad peritos. Tu luſiſti ſatis, tu ediſti .i.comediſti, atque bibiſti ſatis, tempus eſt tibi abire.i.abeundi ab illa, crapula & luxurioſa vita, ne ætas laſciua decentius.i.iuuenilis, hoc eſt iuuentus ipſa, quam magis deceat eſſe laſciuam, quam tenacem, rideat, & pulſet te potum largius.i.abundatius, æquo.i.quam æquum & honeſtum. Et per hoc temperantiam commendat; quæ omnium virtutum ſpecimen & moderamen eſt. Et hæc in præſens Opus.

MATTH. BONF.

IGNOBILIS Argis) Argis, pro Argiuis, exponit Porph. Mihi vero id minime placet, cum locum hic Horat. ſignificet, non gentem, vt Argi vrbs ſit, Argiui vero Argorū incolæ.

GLAREANVS.

ARGILLA quidnis imitabitur vda) Imitabitur, inquit Acron, quidam imitabitur legunt, deeſt a puero alienum, melius ergo legimus imitaberis, & quæ ſequuntur. Sed Acron hæc, quę hic adeo confuſa narrantur, ita ſcripſit non video quid de eo dicere debeam, ſed temporum iniuria corrupta videri poterant ſi non vbique ſibi ſimilis videretur. imitabitur hic legēdum, non imitabatur, non imitaberis. Quod carmen ipſum ac ſenſus ſatis indicant. [Poſt hoc vehemens lupus & ſibi) Lupus ſibi, idem inquit, quia perdere poterat per negligentiam. Hæc ille Porph. autem verba inutilia ſunt, at ego puto ſibi non ad lupus iungendum, ſed ad iratus. Item ad illud, Luculli miles, Porph. ait, Valerianus Seruilianus exercitus, ſed ea verba etiam corrupta ſunt. Non enim de toto loquitur exercitus, ſed de vno quopiam milite, neque enim in ſingulos viginti millia ſeſtertij erogare Lucullus potuiſſet quantumuis diues. Acron ex Porph. verbis deceptus idem credidit. Porph. haud dubie proprium militis poſuit, qui Tribunus exercitus, aut aliud quid fuit, de quo poeta paulo poſt dicturus eſt, quantumuis ruſticus ibit, quanquam eo in loco amphibolon eſt. verum tacus quantumuis ruſticus, inquit, an quantumuis ruſticus ibit? [Præculerim ſcriptor) Aut ironia eſt, aut amara interrogatio, quaſi dicat ego neutiquam prætulerim. Exemplum autem Argut ab aduerſario ita adducitur, vt Pyrrhi a Thraſone apud Terentium, ſolent enim ſtolidi homines ignauiæ ſuæ exempla prætendere. [Tamen veteris montoribus iiſdem) Ego interrogatiue legerem, ſi quidem veteris futurum eſt, non præſens. [Cur alter fratrum) Duo hic Commentarij ſub Porph. nomine leguntur. Sed hoc ſæpius nunc factum. [Naturæ Deus humanæ mortalis) Badius exponit, Genius exiſtens Deus naturæ mortalis.ſ.humanæ mutabilis.i.varius in vnumquodque caput. Hæc ille. At ego puto Mortalis in vnumquodque caput conſtruendum, & vultu mutabilis, vt ſignificet genium cum homine interire. Nec hoc mirum apud hunc poëtam, qui animæ immortalitatem non credidit, nimirum cui des Chriſtiana nullam fidem fecerat. [Terrores magicos) Magos dicimus quaſi magnos, à magnis rebus quas ſe perficere poſſe iactant, ita Porph. Hoc ab impoſtore aliquo adiectum Porph. Magus enim Perſida eſt dictio, qua ſuos ipſi ſapientes vocabant, vt nemo ignorat.

FINIS.

NICOLAI PEROTTI SIPONTINI PRAESVLIS LIBELLVS, DE METRIS ODARVM HORATIANARVM.

NICOLAVS PEROTTVS COELIO PEROTTO FRATRI CARISSIMO S.

EX omnibus immortalis Dei erga me beneficijs duo ſunt, quibus maxime gloriari ſoleo, vnum quod Beſſarionem mihi principem, alterum quod te fratrem præſtiterit. Nam ſi mihi data eſſet facultas, omnia pro arbitrio meo eligẽdi, quid cogitare, nec dicam ſperare amplius potuiſſem? Vt.n.a principe incipiam, nactus ſum pium, beneficum, humanum, liberalem, inaudita te æquitate, ſumma iuſtitia, ſingulari fide, diuina ſapientia, adeo præterea omni genere ſtudiorum eruditũ, vt mihi interdum de eo cogitanti, non tam vnus homo literatus, quàm literæ ipſæ, omnesque bonæ artes in vno homine eſſe videãtur. Nulla res eſt tam facilis, tam abolita, quam ex huius animo velati quodam theſauro non liceat expromere. quàm peritus eſt diuinarum literarum, quàm doctus, & ciuilis & pontificij iuris? Quid eſt adeo in philoſophia abſtruſum, atque reconditum, qđ huic non ſit penitus familiare? quis in mathematicis excellentior? quantum exemplorum, quantum hiſtoriæ, quantum antiquitatis tenet? Num ſermo eius cum græce loquitur, planè Atticus eſt? cum ſcribit latine, Muſæ ipſæ Romanæ loqui videtur. Orationem ipſius Platonicam putes, crebra eſt, aſſidua, copioſa, & Hybernis niuibus ſimilis, in verſibus tantum leporis, dulcedinis ſuauitatis inſerit, vt nihil cœleſtius. Quid epigrammata, quæ nuper in Gemiſtum Platonicum compoſuit, quæque ſubito cum Latina reddiſti, non ne reddere probatiſſimam illam antiquitatem videntur? diſputationes eius ſubtiles, ornatæ, graues, aut facile quemlibet, quo velit impellat & trahat, ita ex tempore loquitur, quaſi iampridem ſcripſerit, videntur ad manum ſenſus omnes inſtructi. Tanta præterea humanitate erga omnes expolitus eſt, vt qui dignitate ſummum locum tenet, facilitatem morum penè infimus videatur. Liberalitatem eius cum inhoſti ex Latinis, tum maxime hoc tempore infeliciſſimi Græciæ populi experiuntur, qui proprijs expulſi ſedibus, ad hunc velut vni eum refugium confluunt. Adde quòd me adeo amanter, benigne, clementer amplexus eſt, vt octauum iam annum nõ ſolum domi, ſed intra ſecretiora cubilia ad curam caſtiſſimi corporis ſui tenuerit, teneatque apud quem quantum gratia & auctoritate valuerim, in propinquorum atque amicorum honoribus expertus ſum. Quæ noſtra familia, qui pater, qui nos omnes, quæ noſtræ fortunæ eſſent, niſi princeps noſter fuiſſet? Nota hæc omnibus ſunt, quidquid ſumus, principis noſtri ſumus beneficio, humanitate, clementia huic vni bona, fortunas, ipſam denique animam debemus. Merito itaque me puto immortale beneficium a Deo conſecutum, quod talem nactus ſum principem quem ſummo ſumma integritate, fide, obſeruantia colam, venerer, adorem, ſceleratus, facinoroſus, nefarius ſim, è conſpectu hominum fugandus, eijciendus, exterminandus. De te vero mi frater quid loquar? an mihi ſecundo loco euenire aliquid dulcius poterat, quam te talem habere germanum? qui mihi vt aſpectu, ac lineamentis corporis, ita & moribus & natura ſimilis euaderes, qui eiſdem, quibus ipſe ſtudijs deditus à me erudireris, doceretis, inſtrueretis, quam ego veluti imaginem quandam meis manibus formarem, atque confugerem. De cuius indole tantam animo ſpem concepi, vt non mediocre decus allaturum te familiæ noſtræ, niſi te nobis fata inuiderint, exiſtimem. At quorſum hęc de me inquies (nam de principe noſtro non miror, quem vbique laudare extollere, prædicare, ſatiari non potes) Nempe quia tuis quoque laudibus ſatiari non poſſum optime & ſuauiſſime frater, ita me ingenium tuum, ita ſtudium, ita mores delectant preſertim in hoc lubrico ætatis, in quo multi adoleſcentes perteluari ſolent. Quanta me nuper voluptate affectum putas, cum me rogaſti, vt vna epiſtola omnia genera metrorum, quæ apud Horatium Flaccum reperiuntur, breuiter comprehenderem, & vnde Lyrici poëtæ dicti fuerint ad te ſcriberem? Ex his enim intelligo non contentum te heroicis, atque elegiacis verſibus, vt ceteri noſtræ ętatis adoleſcentes. ſed ad cetera quoque metrorum genera aſpirare. Quod & optimi ingenij tui, & exactiſſime in ſtudijs diligentiæ teſtimonium eſt. Ego vero vt honeſtiſſimo deſiderio tuo morem geram, & inſtar liberaliſſimi hominis plus etiam quàm à me quęratur prę ſtem, hac tibi epiſtola omnia metrorum genera, quibus non ſolum Horatius, verumetiam Boëtius vſus breuiter annotabo, Si tamen prius quid Lyricorum vetuſtiſſimum nomen ſibi velit oſtendero. Dicti igitur Lyrici ſunt à Lyra, quoniam veteres huiuſmodi carminum ſcriptores ad lyram poëmata ſua canere conſueuerunt. hi apud Gręcos quidem octo feruntur Alcman, à quo Alcmanium metrum dictum eſt: Steſichorus, à quo Steſichoreum, Alcęus, à quo Alcaicum, Ibicus, à quo Ibiceium, Anacreon, a quo Anacreontium, Simonides, à quo Simonideium, Pindarus, à quo Pindaricum, Bacchilides, à quo Bacchilideium. Horum, vt Quintilianus inquit, longe Pindarus princeps, ſpiritus, magnificentia, figuris, beatiſſima rerum & verborum copia. velut quodam eloquentię flumine, propter quod Horatius merito eum credidit nemini imitabilem. Additur ſupradictis Sappho, quàm magiſtram fuiſſe Platonis nonnulli tradunt, à qua Sapphicum metrum appellatum eſt, ita Lyricorum numerus nouem Muſarum numerum implebit, quarum inuocationibus cantus ſuos ordiebantur. Apud Latinos vero tres pręcipue memorantur Lyrici, Horatius Ceſius Baſſus, & Valerius Martialis. Inter hos palmam obtinet Horatius. Solus fere. vt idem Quintil. inquit, legi dignus. nam & inſurgit aliquando, & plenus eſt iucunditatis & gratię, & varijs figuris feliciſſime audax. Secundus Valerius Martialis, quem intellexiſſe Quintilianum arbitror, cum ait: Si quem adijcere Horatio velis, erit Ceſius Baſſus, quem nuper inuidimus. Sed eum longe pręcedunt ingenia viuentium Martialem quippe Quintiliani ætate fuiſſe manifeſtum eſt, ac Ceſij Baſſi vix hac tempeſtate ſupereſt nomen. Vſus autem eſt Horatius in eo libro, qui Odæ inſcribitur vndeuiginti metrorum generibus.

Primum genus eſt Monocolõ, dicitur q́ choriambicum aſclepiadeum, tetrametrum, conſtans ſpondeo, duobus choriambis, & pyrrhichio, ſic enim ſcanditur

Mæce — nas atauis v--v edite re v--v gibus vv

Scripſit hoc metro duntaxat treis Odas.

Lib. j. Ode j Mœcenas atauis edite regibus.

Lib. iiij. Ode xxx. Exegi monimentum ære perennius.

4 8 Donarem pateras, grataq́ue commodus.

-- v--v v-- vvv

Secundum genus eſt dicolon, tetraſtrophon. Primi tres verſus ſunt dactylici, pentametri, ſapphici. conſtat enim trochæo, ſpondeo, dactylo, & duobus trochæis, hoc modo.

Iam ſa -v tis ter -- ris niuis -vv atque -v diræ --

Grandi -v nis mi -- ſit pater -vv & ru -v bente -v

Dexte -v ra ſa -- cras iacu -vv latus -v arces --

Quartus adonios, conſtans dactylo, dimetro, catalectico, hoc eſt dactylo, & ſpondæo, ſiue trochæo, hoc modo.

Terruit -vv Vrbem -v

Scripſit hoc metro ſex, & viginti Odas:

1 2 Iam ſatis terris niuis, atque diræ.
1 10 Mercurij facunde nepos Atlantis,
1 12 Quem virum, aut heroa, lyra, vel acri.
1 20 Vile potabis modicis Sabinum.
1 22 Integer vitæ, ſceleriſque purus.
1 25 Parcius iunctas quatiunt feneſtras.
1 30 O Venus Regina Gnidi, Paphique.
1 32 Poſcimus ſi quid vacui ſub vmbra.
1 38 Perſicos odi puer apparatus.
2 2 Nullus argento color eſt auaris.
2 4 Ne ſis ancillæ tibi amor pudori.
2 6 Septimi Gades aditure mecum,
2 8 Illa ſi iuris tibi peierati.
2 10 Rectius viues Licini, neque altum:
2 16 Otium diues rogat in patenti.
3 8 Martijs cœlebs quid agam calendis.
3 11 Mercuri nam te docilis magiſtro.
3 14 Herculis ritu modo dictus ô plebs.
3 18 Faune nympharum fugientum amator.

Non

3 20 Non vides quanto moueas periclo.
3 21 Montium cuſtos, nemorumque virgo.
3 27 Impios parræ recinentis omen.
4 2 Pindarum quiſquis ſtudet emulari.
4 6 Diue, quem proles Niobea magnæ.
4 11 Eſt mihi nonum ſuperantis annum.
5 18 Phœbe, ſiluarumque potens Diana.

-u---uu-u--
-u---uu-u--
-u---uu-u-u
-uu--

Tertium Dicolon Diſtrophon, primus verſus eſt choriambicus, gliconius, trimeter, conſtans ſpondeo, choriambo, & pyrrhichio, hoc modo.

Sic te -- diua potens -uu- Cypri uu

Sequens eſt aſclepiadeus, hoc modo.

Sic fra -- tres Helenæ -uu- lucida ſy -uu- dera uu

Scripſit hoc metro Odas xij.

1 3 Sic te diua potens Cypri.
1 13 Cum tu Lydia Telephi.
1 19 Mater ſæua cupidinum.
1 36 Et thure, & fidibus iuuat.
3 9 Donec gratus eram tibi.
3 15 Vxor pauperis Ibici.
3 19 Quantum diſtat ab Inacho.
3 24 Intactis opulentior.
3 25 Quo me Bacche rapis tui.
3 28 Feſto quid potius die:
4 1 Intermiſſa Venus diu.
4 3 Quem tu Melpomene.

---uu-u-
---uu--uu-uu

Quartum Dicolon Diſtrophon, primus verſus eſt dactylicus, archilocheius, tetrameter, conſtans tetrametro bucolico, & tribus trochæis: vt,

Soluitur -uu acris hy -uu ems gra -- ta vice -uu veris -u & fa -u uoni --

Sequens item Archilocheius, conſtans ex penthemimere iambica, & tribus trochæis, hoc modo.

Trahunt u- que ſic u- cas - machi -u na ca -u rinas --

Scripſit hoc metro duntaxat hanc Oden.

1 4 Soluitur acris hyems &c.

-uu-uu---uu-u-u--
u-u---u--

Quintum Tricolon, Tetraſtrophon. Primi duo verſus ſunt aſclepiadei, hoc modo.

Quis mul -- ta gracilis -uu- te puer in -uu- roſa u-

Tertius pherecratius, conſtans ſpondeo, dactylo, & ſpōdeo, hoc modo.

Grato -- Pyrrha ſub -uu antro -

Quarto Gliconius. de quo ſupra dictum eſt, hoc modo.

Cui fla -- uam religas -uu- comam uu

Scribit hoc metro ſeptem Odas.

1 5 Quis multa gracilis te puer in roſa.
1 14 O nauis referent in mare te noui.
1 21 Dianam tenere dicite virgines.
1 23 Vitas hinnuleo me ſimilis Chloë.
3 7 Quid fles Aſterie quem tibi candidi.
3 13 O fons Blanduſiæ ſplendidior vitro.
4 13 Audiuere Lyce di mea vota di.

---uu--uu-u-
---uu--uu-uu
---uu--
--uu-uu

Sextum Dicolon Diſtrophon. Tres primi verſus ſunt aſclepiadei, hoc modo.

Scribe -- ris Vario -uu- fortis & ho -uu- ſtium uu

Quartus eſt gliconius, hoc modo.

Miles -- te duce geſ -uu- ferit uu.

Scribit hoc metro Odas nouem.

1 6 Scriberis Vario fortis & hoſtium.
1 15 Paſtor cum traheret per freta nauibus.
1 24 Qui deſiderio ſit pudor, atque modus.
1 33 Albi ne doleas plus nimio memor.
2 12 Nolis longas fera bella Numantiæ.
3 10 Extremum Tanaim ſi biberes Lyce.
3 16 Incluſam Danaën turris ahenea.
4 5 Diuis orte bonis optime Romule.
4 12 Iam veris comites quæ mare temperant.

---uu--uu-uu-
---uu--uu-uu
---uu--uu-u-
---uu-uu

Septimum Dicolon Diſtrophon. Primus verſus eſt heroicus, hoc modo.

Lauda -- bunt ali -uu i cla -- ram Rhodon -uu aut My ty -uu lenem --

Secundus eſt dactylicus, alcmanius, tetrameter, acatalecticus, quatuor enim pedes heroici habet ſiue dactylos omnes, ſiue ſpōdeos, ſiue mixtos, frequentiſſime tamen in tertio pede dactylū, hoc modo.

Aut ephe -uu ſum bima -uu ris ue Co -uu rinthi --

Scribit autem hoc metro tres Odas.

1 7 Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mitylenen.
1 28 Te maris & terræ, numeroque carentis harenæ.
1 12 Quid tibi vis mulier nigris digniſſima barris.

---uu---uu-uu--
-uu-uu-uu--

Octauum Dicolon, Diſtrophon. Primus verſus eſt choriambicus, monometer, ariſtophaneius, conſtans choriambo & amphibraco, ſiue bacchio, hoc modo.

Lydia dic -uu- per omnes u--

Sequens eſt choriambicos, trimeter, ſapphicus, conſtans epitrito ſecundo, duobus choriambis, & amphibraco, ſiue bacchio, hoc modo.

Te deos o -u-- ro ſybarim -uu- cur properes u--u amando -uu

Scribit hoc metro duntaxat hanc Oden.

1 8 Lydia dic per omneis.

-uu-u--
-u---uu--uu-u--

Nonum Tricolon Tetraſtrophon. Primi duo verſus ſunt dactylici, alcaici, trimetri, catalectici, conſtat enim penthemimere iambica, & duobus dactylis, hoc modo.

Vides u- vt al u- ta- ſtet niue -uu candidum -uu

Tertius eſt iambicus, archilocheius, dimeter, hypercatalecticus ſi quidem in primo pede recipit iambum vel ſpondeū in quarto iambum vel pyrrhichium, deinde ſupereſt ſyllaba, hoc modo.

Silua -- labo u- rantes -- gelo u- qua u

Quartus verſus eſt dactylicus, alcmanius, tetrameter, de quo paulo ante diximus, recipitque in tertio pede frequentiſſime trochæum, hoc modo.

Flumina -uu conſtite -uu rint a -u cuto --

Scribit hoc metro xxxvij. Odas.

1 9 Vides vt alta ſtet niue candidum.
1 16 O mater pulchra filia pulchrior.
1 17 Velox amœnum ſæpe Lucretilem.
1 26 Muſis amicus triſtitiam & metus:
1 27 Natis in vſum lætitiæ ſcyphis.
1 29 Icci beatis non Arabum inuides.
1 31 Quid dedicatum poſcit Apollinem.
1 34 Parcus deorum cultor, & infrequens.
1 35 O diua gratum quæ regis Antium.
1 37 Nunc eſt bibendum, nunc pede libero.
2 1 Motum ex Metello conſule ciuicum.
2 3 Æquam memento rebus in arduis.
2 5 Nondum ſubacta ferre iugum valet.
2 7 O ſæpe mecum tempus in vltimum.
2 9 Non ſemper imbreis nubibus hiſpidos.
2 11 Quid bellicoſus Cantaber, & Scytes.
2 13 Ille & nefaſto te poſuit die.
2 14 Eheu fugaces Poſthume, Poſtume.
2 15 Iam pauca aratro iugera regiæ.

2 17 Cur me querelis exanimas tuis.
2 19 Bacchum in remotis carmina rupibus
2 20 Non vſitata, nec tenui ferar.
3 1 Odi profanum vulgus, & arceto.
3 2 Anguſtum amice pauperiem pati
3 3 Iuſtum, & tenacem propoſiti virum.
3 4 Deſcende de cœlo, & dic age tibia.
3 5 Cœlo tonantem credidimus Iouem.
3 6 Delicta maiorum immeritus lues.
3 17 Aeli vetuſto nobilis ab Lamo.
3 21 O nata mecum conſule Manlio.
3 23 Cœlo ſupinas ſi tuleris manus.
3 26 Vixi puellis nuper idoneus.
3 29 Tyrrhena regum progenies tibi.
4 4 Qualem miniſtrum fulminis alitem.
4 9 Ne forte credas interitura, quæ.
4 14 Quæ cura patrum, quæque Quiritium.
4 15 Phœbus volentem prœlia me loqui.

u-uu--uu-uu

u-u---uu-uu

---u--u-u

-uu-uu-u--

Decimum Moοocolon. Verſus eſt choriambicus, pentameter, alcaicus, conſtans ſpondeo, tribus choriambis, & pyrrhichio, hoc modo.

Tu ne -- quæſieris -uu- ſcire nefas -uu- quem mihi quē -uu- tibi uu

Scribit hoc metro tres Odas.
1 11 Tu ne quæſieris, ſcire nefas, quem mihi, quem tibi.
1 18 Nullam Vare ſacra vite prius ſeueris arborem.
4 10 O crudelis adhuc, & Veneris muneribus potens.

---uu--uu--uu-uu

Vndecimum Dicolon Diſtrophon. Primus verſus eſt dimeter, iambicus archilocheius, acatalecticus, conſtat enim amphimacro, qui metrum facit ex duobus iambis, ſiue altero ſpondeo, hoc modo.

Non ebur -u- neque au u- reum uu

Sequens trimeter, iambicus, hipponactius, catalecticus. habet.n. quinque iambos, & ſyllabam, recipit tamen imparibus ſedibus etiam ſpondeum, hoc modo.

Mea u- reni u- det in u- domo u- lacu u- nar u

Scribit hoc metro duntaxat hanc Oden.
2 18 Non ebur, neque aureum.

-u-u-uu

u-u-u-u-u-u

Duodecimum Monocolon, verſus eſt ionicus, ſapphicus à minori, trimeter, acatalecticus, hoc eſt tribus ionicis a minori cōſtans, hoc modo.

Miſerar' eſt uu-- neque amori uu -- dare ludum uu-u

Scripſit hoc metro duntaxat hanc Oden.
3 12 Miſerarum eſt, neque amori dare ludum.

uu--uu--uu-u

-- uu--uu--uu--

uu--uu--uu--

Tertiumdecimum Dicolon, Diſtrophon. Primus verſus eſt heroicus, hoc modo.

Diffu -- gere ni -uu ues, rede -uu unt iam -- gramina -uu campis --

Sequens eſt dactylicus, archilocheius, dimeter catalecticus, hoc eſt conſtans duobus dactylis, & ſyllaba, hoc modo.

Arbori -uu buſque co u-- me -

Scribit hoc metro hanc Oden.
4 7 Diffugere niues &c.

---uu-uu---uu--

-uu-uu-

Quartumdecimum Dicolon Diſtrophon. Primus verſus eſt iambicus, hipponactius, trimeter, acatalecticus, conſtans ſex iambis, recipiensq. etiam ſpondeum imparibus ſedibus, hoc modo.

Ibis -- Libur u- nis in -- ter al u- ta na u- uium uu

Sequens eſt iambicus, archilocheius, dimeter, acatalecticus, conſtans quatuor iambis, admixto interim imparibus ſedibus ſpondeo, hoc modo.

Ami u- ce pro u- pugna -- cula uu

Scripſit hoc metro Odas decem.
5 1 Ibis Liburnis inter alta nauium.
5 2 Beatus ille, qui procul negocijs.
5 3 Parentis olim ſi quis impia manu.
5 4 Lupis & agnis quanta ſortito obtigit.
5 5 At ò deorum quiſquis in cœlo regis.
5 6 Quid immerentis hoſpes vexas canis.
5 7 Quo quo ſcelesti ruitis, aut cur dexteris.
5 8 Rogare longo putidam te ſeculo.
5 9 Quando repoſtum cæcubum ad feſtas dapes.
5 10 Mala ſoluta nauis exit alite.

--u---u-u-uu

u-u--uu

Quintumdecimum Dicolon Diſtrophon. Primus verſus eſt iambicus, hipponactius, trimeter, acatalecticus, de quo paulo ante diximus, hoc modo.

Pecti -- nihil u- me ſi -- cut an u- tea u- iuuat uu

Secundus eſt ſapphicus, conſtans penthemimere heroica & dimetro iambico, hoc modo.

Scribere -uu verſicu -uu los - amo u- re per u- culſum -- grauis u-

Scripſit hoc metro duntaxat hanc Oden.
5 11 Pecti nihil me ſicut antea iuuat.

--u---u u-uu

-uu-uu-u-u---u-

Sextumdecimum Dicolon Diſtrophon. Primus verſus eſt heroicus, hoc modo.

Horrida -uu tempe -- ſtas cæ -- lum con -- traxit et -uu imbreis --

Sequens eſt archilocheius, conſtans dimetro iambico, acatalectico, & penthemimere heroica, hoc modo.

Niues u- que de u- ducunt -- Iouem u- nunc mare -uu nunc ſilu -uu æ-

Scribit hoc metro tantum hanc Oden.
5 13 Horrida tempeſtas cœlum contraxit, & imbres.

-uu------uu--

u-u---u--uu-uu-

Decimumſeptimum Dicolon, Diſtrophon. Primus verſus eſt heroicus, hoc modo.

Mollis in -uu ertia -uu cur tan -- tam dif -- fuderit -uu imis --

Secundus iambicus, archilochius, dimeter, catalecticus, de quo ſupra dictum eſt, hoc modo.

Obli -- uio u- nem ſen -- ſibus uu

Scribit hoc metro duas Odas.
5 14 Mollis inertia cur tantam diffuderit imis.
5 15 Nox erat, & cœlo fulgebat Luna ſereno.

-uu-uu-----uu--

--u---uu

Duodeuigeſimum Dicolon, Diſtrophon. Primus verſus eſt heroicus, hoc modo.

Altera -uu iam teri -uu tur bel -- lis ci -- uilibus -uu ætas --

Alter iambicus, hipponactius, trimeter, acatalecticus, de quo ſupra dictum eſt, hoc modo.

Suis u- et ip u- ſa Ro u- ma vi u- ribus u- ruit uu

Scribit hoc metro hanc Oden duntaxat.
5 16 Altera iam teritur bellis ciuilibus ætas.

-uu-uu-----uu--

u--u-u-uu

Vndeuigeſimum monocolon, verſus eſt iambicus, hipponactius, trimeter, acatalecticus, qualis ſuperior, hoc modo.

Iam iam ef -- fica u- ci do -- manus u- ſcien u- tia u-

Hanc tantummodo Oden hoc carmine ſcribit.
5 17 Iam iam efficaci do manus ſcientiæ.

--u---u-u-u-

F I N I S.

LOCVS

LOCVS HORATII DECLARATVS.

HOratius lib. ij. Od. vbi ſe in formam Cycni tranſitu vaticinatur poſt mortem, ſic ait.

» Non vſitata, nec tenui ferar
» Penna biformis per liquidum æthera
» Vates, inuidiaque maior.
» Vrbeis relinquam. Paulo poſt.
» Iamiam reſidunt cruribus aſperæ
» Pelles, & album mutor in alitem.
» Superne, naſcunturque leues
» Per digitos, humerosque plumæ. Diogenes Laërtius.

Simile quidam, ſed alia de cauſa narrat, vbi de Platone loquitur his verbis.

Λέγεται δ' ὅτι Σωκράτης ὄναρ εἶδε κύκνου νεοττὸν ἐν τοῖς γόνασιν ἔχειν, ὃν καὶ παραχρῆμα πτεροφυήσαντα ἀναπτῆναι ἡδὺ κλάγξαντα, καὶ μεθ' ἡμέραν Πλάτωνα αὐτῷ συστῆναι τὸν δὲ τοῦτον εἰπεῖν τὸν ὄρνιν.

Poëta ſe in Cycnum conuerſum iri vaticinatur, ob ſingulare ingenium, doctrinam, atque gloriam partam ex poëmatum conſcriptione. Socrates vero, dum in gremio ſe Cycni pullum fouere ſomniat, Platonis præſtantiam, & admirabilem eloquentiam vaticinatur. Idem Laërtius teſtatur ex Apollodoro eodem die natum Platonem, quo Delij affirmabant natum in ſua inſula Apollinem, his verbis.

Γεννᾶται Πλάτων, ὥς φησιν Ἀπολλόδωρος ἐν χρονικοῖς, ὀγδόῃ καὶ ὀγδοηκοστῇ ὀλυμπιάδι, Θαργηλιῶνος ἑβδόμῃ, καθ' ἣν Δήλιοι τὸν Ἀπόλλωνα γενέσθαι φασί.

Cur vero Horatius ſe potiſſimum in Cycnum conuerſum iri dicat, id eſt in cauſa, quia Cycnus Apollini erat dicatus, quod declarat Callimachus cum ait.

» Ἡ μὲν ἔφη, κύκνοι δὲ θεοῦ μέλποντες ἀοιδοὶ
» Μηόνιον Πακτωλὸν ἐκυκλώσαντο λιπόντες.
» Ἑβδόμακις περὶ Δῆλον.
» Ἐπεὶ ὁ παῖς τοσσάσδε λύρῃ ἐνεδήσατο χορδάς.
» Ὕστερον, ὁσσάκι κύκνοι ἐπ' ὠδίνεσσιν ἄεισαν.

LOCVS HORATII IN
Poëtice declaratus.

QVo loco Horatius, quale debeat eſſe chori officium in Tragœdia declarat, ſic ait.

Auctoris partes chorus, officiumque virile.
Defendat, neu quid medios intercinat actus,
Quod non propoſito conducat, & hereat apte.
Ille bonis faueatque, & concilietur amice
Et regat iratos, & amet peccare timenteis,
Ille dapes laudet menſæ breuis, ille ſalubrem
Iuſtitiam, legesque, & apertis otia portis.
Ille regat commiſſa, Deosque precetur, & oret,
Vt redeat miſeris, abeat fortuna ſuperbis.

Hoc ipſum etiã affirmat Ariſt. in problematis, ſectione xxxv. vbi quærit, cur in Tragœdiarum choris neque ſubdorio, neque ſubphrygio cantandi genere vti conſueuerint, ait enim Subphrygios modulos ad furorem concitare, & ad arma. Subdorium verso concentum ſtabile quiddam conſtans, ac magnificum ſonare. Ideo non conuenire choris, qui omnia pacate, humiliter, & flebiliter agunt. Non recipit enim chorus perſonas Heroum, aut ducum, ſed popularium hominum, & ignobilium, qui aliorum præſto ſint incommodis. Conuenire igitur Choro concentum, quem veteres Mixolydium vocabãt, aſſerit Ariſtoteles, eſt enim Chorus veluti cliens quidam, curatorq. ocioſus, quippe qui beneuolentiam duntaxat ijs exhibeat, quibus adeſt, quę verba ſi q̃s conſideret attentius, videat idem ab Ariſtot. fuiſſe dictum, quod ab Horatio. Idem ſubinnuit Ariſt. in lib. Poetices his verbis.

» Στάσιμον δὲ μέλος χοροῦ, τὸ ἄνευ ἀναπαίστου, καὶ τροχαίου. κομμὸς δὲ θρῆνος κοινὸς χοροῦ, καὶ ἀπὸ σκηνῆς. καὶ τὸν χορὸν δὲ ἕνα δεῖ ὑπολαβεῖν τῶν ὑποκριτῶν. καὶ μόριον εἶναι τοῦ ὅλου, καὶ συναγωνίζεσθαι, μὴ ὥσπερ παρ' Εὐριπίδῃ, ἀλλ' ὥσπερ παρὰ Σοφοκλεῖ. τοῖς δὲ λοιποῖς τὰ ᾀδόμενα μᾶλλον τοῦ μύθου, ἢ ἄλλης τραγῳδίας ἐστί. διὸ ἐμβόλιμα ᾄδουσι πρώτου ἄρξαντος Ἀγάθωνος τοῦ τοιούτου. καίτοι τί διαφέρει, ἢ ἐμβόλιμα ᾄδειν, ἢ ῥῆσιν ἐξ ἄλλου, εἰς ἄλλο ἁρμόττειν. ἢ ἐπεισόδιον ὅλον.

His ita expoſitis ex Ariſtotelis ſententia, ſubijciam exempla ſingulis præceptionibus Horatianis de officijs Chori, atque ea ex Sophocle, quem omnium maxime probat Ariſtoteles hac preſertim in re, vt licet perſpicere ex ſuperioribus verbis, quæ appoſui. Ac ne mihi omnes eius tragœdias nominare ſit neceſſe, ex Aiace & Electra tantum, omnia proferamus exempla, ſic enim res tota erit facilior, ac certior. [Auctoris partes) Duplex poteſt eſſe ſenſus horum verborum vel vt dicat, Chorum exequi partes Poëtæ, cui cum in dramatis tragicis nihil relinquatur loci, ſi quæ tamen dici videantur debere à Poëta, id proferatur a Choro. Vt tres illi verſus extremi.

» Ἦ πολλὰ βροτοῖς ἔστιν ἰδοῦσιν
» Γνῶναι, πρὶν ἰδεῖν δ' οὐδεὶς μάντις
» τῶν μελλόντων ὅ τι πράξει.

Vel quod magis probo, vt chorus exequatur partes auctoris, & ſuadentis, & diſſuadentis, quid ſit agendum, vel non agendum. Huius rei exemplum eſt in primo choro Aiacis.

» Τελαμώνιε παῖ τῆς ἀμφιρύτου
» Σαλαμῖνος ἔχων βάθρον ἀγχιάλου.
» Σὲ μὲν εὖ πράσσοντ' ἐπιχαίρω,
» Σὲ δ' ὅταν πληγὴ Διός, *Et quæ ſequuntur.*

Officiumque virile) Huius virilis officij veſtigia in hoc eodem loco apparuit. grauiter enim illum caſtigat chorus monetque vt nihil indignum ſuis maioribus, & gloria ante parta agat. [Neu, quid medios intercinat actus) Iam hoc declaratum eſt ex Ariſtotele, qui monet ne quid ſit in tragœdia dictũ à Choro. ἐμβόλιμον. Vitium hoc egregie vitauit Sophocles atque ideo laudatur ab Ariſtotele. [Ille bonis faueat) Vt in Electra. vt audiſſet chorus multa contumelioſe dicta a Clytemneſtra in Electram, quæ lugebat mortem patris, fauens Electræ, ac deteſtans Clytemneſtra ſcelus, atque improbitatem ait.

» Ποῦ ποτε κεραυνοὶ Διός, ἢ ποῦ φαέθων
» Ἥλιος, εἰ ταῦτ' ἐφορῶντες, κρύπτουσιν ἕκηλοι. *Et illic.*
» Εἶμι μάντις ἐγὼ παράφρων
» Ἀ μάντι ἔφυν, καὶ γνώμας
» Λειπομένα σοφᾶς
» Εἶσιν ἁ πρόμαντις.
» Δίκα δίκαια φερομένα χεροῖν κράτη.

Vaticinatur enim exitium Ægiſtho, & Clytemneſtræ ob illorum nefandum ſcelus, quod vbique deteſtatur. [Concilietur Amice) i. magnam præ ſe ferat erga ſuos beneuolentiam, ac iuuandi ſtudium. vt cum Chorus Aiacem quæritans diu fruſtra præ nimio deſiderio ita exclamat.

» τίς ἂν δῆτά μοι τίς ἂν
» φιλοπόνων ἁλιαδᾶν
» Ἔχων ἀΰπνους ἄγρας
» Ἢ τίς Ὀλυμπιάδων θεῶν, ἢ ῥυτῶν
» Βοσπορίων ποταμῶν ἴδρις,
» τὸν ὠμόθυμον, εἴ ποθι πλαζόμενον
» Λεύσσων, ἀπύοι,
» Σχέτλια γὰρ ἐμέ γε τὸν μακρῶν ἀλάταν
» Πόνων οὐρίῳ μὴ πελάσαι δρόμῳ,
» Ἀλλ' ἀμενηνὸν ἄνδρα μὴ λεύσσειν ὅπου. *Et illic.*
» Χωρεῖν ἑτοῖμος, κἀλέγειν δείξω μόνον.
» Τάχος γὰρ ἔργου, καὶ ποδῶν ἅμ' ἕψεται.

Et regat iratos) Vt chorus in Aiace Menelaum iratum, ac cõtendentem cum Teucro, lenit his verbis.

» Μενέλαε μὴ γνώμας ὑποστήσας σοφάς,
» εἶτ' αὐτὸς ἐν θανοῦσιν ὑβριστὴς γένῃ.

Paulo poſt, in altercatione Agamemnonis, & Teucri.

» Εἴθ' ὑμὶν ἀμφοῖν νοῦς γένοιτο σωφρονεῖν
» τούτου γὰρ οὐδὲν σφῷν ἔχω λῷον φράσαι.

Et illic vbi iratus Aiax, a ſe reijcit Tecmeſſam, inqt Chorus.

» Αἴας, ἔχει σ' ἂν εἴ τις ὢν κἀγὼ φρενί.
» Θέλοιμ' ἄν, αἰνοίης γὰρ ἂν τἀκείνης ἔπη,
» Ὦ πρὸς θεῶν ὕπεικε, καὶ φρόνησον εὖ.

Et amet peccare timentes).i.viros bonos. Laudatur à Choro Vlyſſes, qui quamuis infeſtiſſimus eſſet Aiaci dum viueret, contentionem tamen diremit ortam inter Teucrum & Agamẽnonem, ab eoque impetrauit, vt humaretur Aiax.

„ Ὅστις σ' Ὀδυσσεῦ μὴ λέγει γνώμῃ σοφὸν
„ Φῦναι τοιοῦτον ὄντα, μῶρός ἐστ' ἀνήρ, *Et illud in Electra,*
„ Πρὸς δυσσέβειαν ἡ κόρη λέγει σὺ δὲ,
„ Εἰ σωφρονήσεις ὦ φίλη φράσεις τάδε.

In ijs quæ ſequuntur Horatij Carminibus ſenſus eſt, vt Chorus ſe fidei plenum & amoris oſtendat. vt,

„ Ἀλλ' οὖν εὐνοίᾳ γ' αὐδῶ
„ Μάτηρ ὡσεί τις πιστά
„ Μὴ τίκτειν σ' ἄταν ἄταις.

Præterea ſit virtutum omnium laudator, pietatis, parſimoniæ, iuſtitiæ, æquitatis. Optet bonis felicitatem, Malis exitium imprecetur. Horum exempla, qui volet, petat ex Sophocle. nam nos de his rebus fortaſſe etiam nimis multa diximus. Vnum videtur omiſiſſe Horat. quod potiſſimum eſt Chori officium apud Sophoclem, ſolari eos, qui dis cruciantur, in hoc plurimum verſantur chori ſermones. ſed de his hactenus.

DECLARATIO LOCI HORATIANI.

Horatius Epiſtolarum ſuarum lib.ij. Epiſtola vltima, recenſet Argiui cuiuſdam vſuratium, eiuſmodi iſſe, vt videretur ſibi magna cum voluptate audire hiſtriones recitantes poëtarum tragœdias in medio theatro, & ſæpe applauderet recitantibus. eius verba ſunt hæc.

Fuit haud ignobilis Argis.
„ Qui ſe credebat miros audire tragœdos,
„ In vacuo lætus ſeſſor plauſorque Theatro. Paulo poſt.
„ Hic vbi cognatorum opibus, curiſque refectus
„ Expulit elleboro morbum, bilemque meracum,
„ Et redit ad ſeſe. Pol me occidiſtis amici,
„ Non ſeruaſtis, ait, cui ſic extorta voluptas,
„ Et demptus per vim mentis gratiſſimus error.

Locum hunc legerem, animaduerti non diſſimile quiddam narrare Athenæum lib.xij in ipſo fine, his verbis.

„ Ἐν μανίᾳ δὲ ἡδίστην γενομένην οὐκ ἀηδῶς ὁ Ποντικὸς Ἡρακλείδης διηγεῖται ἐν τῷ περὶ ἡδονῆς οὕτω γράφων. ὁ Αἰξωνεὺς Θράσυλλος ὁ Πυθοδώρου διετέθη ὑπὸ μανίας τοιαύτης, ὡς πάντα τὰ πλοῖα τὰ εἰς Πειραιᾶ καταγόμενα ὑπολαμβάνειν ἑαυτοῦ εἶναι, καὶ ἀπεγράφετο αὐτὰ, καὶ ἀπέστελλε, καὶ διῴκει, καὶ καταπλέοντα ἀπεδέχετο μετὰ χαρᾶς τοσαύτης, ὅσην περ ἄν τις ἐκ τοσούτων χρημάτων κύριος ὤν. καὶ τῶν μὲν ἀπολομένων οὐδὲν ἐπεζήτει, τοῖς δὲ σωζομένοις ἔχαιρε, καὶ διῆγε μετὰ πλείστης ἡδονῆς. ἐπεὶ δὲ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Κρίτων ἐκ Σικελίας ἐπιδημήσας συλλαβὼν αὐτὸν παρέδωκεν ἰατρῷ, καὶ τῆς μανίας ἐπαύσατο, διηγεῖτο δὲ οὐδεπώποτε φάσκων κατὰ τὸν βίον ἡσθῆναι πλείονα. λύπην μὲν γὰρ, οὐδ' ἡντινοῦν αὐτῷ παραγίνεσθαι, τὸ δὲ τῶν ἡδονῶν πλῆθος ὑπερβάλλειν.

Idem etiam ſcemel apud Sophoclem de inſaniente Aiace ſuo, ait.

„ Ἀνὴρ ἐκεῖνος, ἡνίκ' ἦν ἐν τῇ νόσῳ
„ Αὐτὸς μὲν ᾔδεθ' οἷσιν εἴχετ' ἐν κακοῖς.
„ Ἡμᾶς δὲ τοὺς φρονοῦντας ἠνία ξυνών.
„ Νῦν δ' ὡς ἔληξε κἀνέπνευσε τῆς νόσου
„ Ἐκεῖνος λύπῃ πᾶς ἐλήλαται κακῇ
„ Ἡμεῖς θ' ὁμοίως οὐδὲν ἧσσον ἢ πάρος.

Veriſſimum autem eſt quod apud eundem legitur Sophoclem,

„ Ἐν τῷ φρονεῖν μηδὲν ἥδιστος βίος.
„ Τὸ μὴ φρονεῖν γὰρ κάρτ' ἀνώδυνον κακόν.

Hæc ſi quis conferet cum Horatianis verſibus, animaduertet eſſe quàm ſimillima, hacque collatione auctorum mirifice delectabitur. vertiſſem in latinum ſuperiora, ſed quia hæc tantum doctis à me ſcribuntur, non committendum putaui, vt mea facilitate quidam Latine ſemidocti, qui literas græcas contemnũt, non agnoſcerent, ſe, quod eas ignorant, magno carere fructu, & voluptate.

LOCVS HORATII INTER punctus & declaratus.

In Epiſtola ſexta libri primi, ſunt hi verſus,
Non quo more piris veſci calaber iubet hoſpes,
Tu me feciſti locupletem, veſcere, ſodes.
Iam ſatis eſt, at tu, quantum vis tolle benigne,
Non inuiſa feres pueris munuſcula paruis.
Tam teneor dono, quam ſi dimittar onuſtus.
Vt libet. hæc porcis hodie comedenda relinques.

Diebus ſuperioribus cum Luca Florentiam eſſem profectus, multis magniſq. de cauſis, nõ prius illinc diceſſi quam Petrum Victorium, qui mihi coniunctiſſimus eſt, virum doctiſſimum publice interpretantem Latinos etiam Græcos auctores audirem. Habebat ille fortaſſe tũ præ manibus eos quos ſuperius ſcripſi. Horatij verſus. in quibus cum multa docte adnotaſſet, illud etiã ingenioſe admodum, etiam perite obſeruauit διαλογισμὸν illum (ſic enim appellatur a rhetoribus) aliter debere interpungi, quã vulgo ſit interpunctus in omnibus exemplaribus. frequenter aũt ſolet, vt omnes norunt, Horat. in ſua poëmata inducere διαλογισμὸν huiuſmodi. Satyr.iij plurimus eſt inter eum, & Damaſippum ſtoicum. item quarta & quinta libri & ij multo apertior Sat.vij. inter eum & ſeruum. Item lib Epiſtolarum.i.in epiſtola ad Quintium, in Ode præterea libri tertij, Quæ ſic exorditur, Donec gratus eram tibi. inter eum & lydiam. Sed redeo ad rem Dialogiſmus ſuperioribus verſibus eſt inter hoſpitem calabrum & hominem alienigenam peregre profectum. Veſcere ſodes ait calaber. Iam ſatis eſt, reſpondit alter. At tu quantum vis tolle benigne. Non inuiſa fe.pue.mu.par. Hæc omnia à calabro dicuntur, ſi nihil mutes à conſueta lectione & diſtinctione verborum. At exiſtimabat Victorius interpungenda eſſe tũ hæc ſic. At At tu quantum vis tolle. Calabri verba benigne, reſpondet alter, quaſi gratias agens. ſubiungit calaber inſtans vt poma tollat. Non inuiſa feres, cui reſpondit alter. Tam teneor dono Tota mutatio eſt in illius dictionis inter puncto, Benigne, vnde oritur altera dialogiſmi pars à perſona reſpondentis.

„ Res patebit multo apertius, ſi ſubſcribantur verſus.
„ Non quo more piri veſci calaber iubet hoſpes
„ Tu me feciſti locupletem, veſcere ſodes.
„ Iam ſatis eſt. At tu quantum vis tolle benigne,
„ Non inuiſa feres pueris munuſcula paruis,
„ Tam teneor dono. quam ſi dimittar onuſtus.

Benigne, eo in loco ſignificat tantundem, ac ſi dicas gratias tibi ago de tanta tua erga me humanitate & liberalitate. Atque id ipſum eſt, quod vno verbo ſæpe exprimit. Ariſtophanes. ἐπαινῶ. At fortaſſe neque illud eſt prætermittendum, ꝙ benigni ij a latinis dicuntur, qui in alterum beneficia, conferunt. & benignitas pro beneficentia & liberalitate accipitur. Cic. ad Att. facilius in timore benigni, ꝙ in victoria grati reperimur, ſic pro Deiot. dicere eſt ſolitus. benigne ſibi à populo R. eſſe factum. Nam benigne alicui facere, eſt beneficium conferre. Ad Atticum ſcribens Cic. ait, benignitas amicorum exhauſta eſt. hic benignitatem intellexit pro liberalitate. Verg quoque lib.j.Æn.cum ait,

„ Ponuntque ferocia Pœni,
„ Corda volente Deo, in primis Regina quietum
„ Accipit in Teucros animum, mentemque benignam

Videtur dixiſſe benignam mentem, quaſi propenſam ad beneficia conferenda. Nec ſecus Catullus, cum ait ſcribens in ingratum.

Omnia ſunt ingrata, nihil feciſſe benigne.
Immo etiam tædet, tædet obeſtque magis.

LOCA QVÆDAM HORATIANA. vbi de vino, & ebrietate ſit mentio, declarata ea Græcis auctoribus.

Veterum Græcorum poëtarum carmina interijſſe, vel ob id maxima dolendum eſt, quòd magna caremus vtilitate etiam voluptate, cum nobis ſit erepta facultas perſpiciendi, qua ratione illorum dicta, ſint imitati noſtri Latini poëtæ. Satis enim conſtat hos nihil ferè niſi ex illorum præſcribo, & imitatione ſcripſiſſe, Tragœdias Ennius, & Pacuuius ſuas verterant a Græcis. Terentius, & Plautus, reliquique omnes Comici inde quidquid ſcripſerunt, ſumpſere. Virgilius omnes ſuos lepores, & veneres ab Homero tranſtulit. Sicque plane exiſtimo in hoc qui non perſpicit imitationem, cum præter paucula quædam, quæ ad vim verborum latinorum pertinent, & elegantiam,

gentiam, nihil omnino vivere. Idem de Horatio dicendum. ſiquidem enim illo ſtudioſius eſt græcos imitatus. quanquam id non ſatis cognoſci poteſt, q̃ græcorum ſcripta, ſicuti ab initio dixi, interierũt. Sæpeſum admiratus in illius carminibus leporem ſummum, & feſtiuiſſimus dicendi genus, quo vtitur multis in locis ſumma cum varietate, dum ad conuiuia, & animi relaxationem hortatur amicos magna cum hilaritate. In hanc ſententiam cum multa legerem ſparſim apud Athenæum, qui nobis fragmenta quædam conſeruauit poëtarum, dum illorum verſus ſuis intexuit libris, animaduerti, non pauca, quæ q̃ ſimillima eſſet Horatianis, ſuſpicatusq́ ſum, inde ea Horatium ſumpſiſſe. adnotaui igitur nõnulla, vt iudicent eruditi, qualia tandem hęc ſint, recteque nec ne ſentiam Athenæus lib x. vbi multa recenſet ea Alcæo poëta, ait hunc fuiſſe ipſius verſiculum.

„ Νῦν χρὴ μεθύσκειν καί τινα πρὸς βίαν πονεῖν
„ Ἐπειδὴ κάτθανε Μυρσίλος.

Priorem verſum ſic reddidit Horatius, Ode penultima libri primi. Nunc eſt bibendum, nunc pede libero pulſanda tellus. Subiungit rationem Alcęus eſſe indulgendũ ebrietati, quoniam periit Myrſilus, quaſi innuat, Cum Myrſilus vir ſummus atque immortalitate dignus perierit, ex hoc facile cognoſcere poſſe nos, omnes eſſe morituros, atque ideo genio indulgendum, & bibendum eſſe, vt q̃ minima cum ſollicitudine vita tranſigatur. Hanc ipſam ſententiam ſæpe exprimit Horatius.
Sed tunc in primis, cum ait.
Huc vina, & vnguenta, & nimium breues
Flores amœnæ ferre iube roſæ.
Dum res, & ætas, & ſororum
Fila trium patiuntur atra.
Cedes coëmptis ſaltibus, & domo
Villaque, flauus quam Tyberis lauit,
Cedes, & extructis in altum
Diuitijs potietur, heres
Diues ne priſco natus ab Inacho
Nil intereſt an pauper, & infima
De gente ſub dio moreris
Victima nil miſerantis Orci
Omnes eodem cogimur, omnium
Verſatur vrna, ſerius, ocyus
Sors, exitura, & nos in æternum
Exilium impoſitura cymbæ.
Eodem in loco Athenæus de Alcæo loquens ait.
„ Καὶ καθόλου δὲ συμβουλεύων φησί
„ Μηδὲν ἄλλο φυτεύσῃς πρότερον δένδρεον ἀμπέλω.
Et hoc Alcæi carmen videtur imitatus Horatius cum ad Varum ſcribit.
Nullam vare ſacra vite prius ſeueris arborem
„ Circa mite ſolum Tyburis, & mœnia Catili,
In eadem Ode, cum inquit Horatius,
„ Non ego te candide Baſſareu.
„ Inuito quatiam, nec varija obſita frondibus.
„ Sub dio rapiam.
Videtur voluiſſe exprimere Menandri dictum.
„ ἐν ἀδελφοῖς.
„ Οὕτω τις ὑποχεῖν ἀναβόα, καὶ δὸς κυα
„ Κυάθους, ἕως κατασείσει μέλλομεν.
Quod declarans Athenæus ait.
„ Κατασείειν δὲ ἔλεγον ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς πότοις ὑπο
„ πιπτόντων, τὴν μεταφορὰν λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν
„ τοὺς καρποὺς κατασειόντων.
Hæc verba ſi quis diligenter conſideret, Videbit qua ratione Horatius dixit, inuitũ quatiam. nam κατασείειν, eſt quatere apud græcos. Eodem in loco reprehendit Athenæus chamæleontem Ponticum, qui cum ignoraret φιλοινίαν Alcęi, interpretatus eſt peperam ipſius carmina quędam, probatque his verbis delectatum fuiſſe magnopere Alcæum vino.
„ Κατὰ γὰρ πᾶσαν ὥραν καὶ πᾶσαν περίστασιν πίνων ὁ ποιητὴς
„ οὗτος εὑρίσκεται. χειμῶνος μὲν ἐν τούτοις.
„ Ὕει μὲν ὁ Ζεὺς, ἐκ δ' ὠρανῶ
„ Μέγας χειμὼν, πεπάγασι δ' ὑδάτων ῥοαὶ,
„ κάββαλε τὸν χειμῶνα, ἐπὶ μὲν τιθεὶς πῦρ.
„ Θέρους δέ.
„ τέγγε πνεύμονας οἴνῳ.
„ Τὸ γὰρ ἄστρον περιτέλλεται
„ Ἁ δ' ὥρα χαλεπά
„ Πάντα δὲ δίψαισ' ὑπὸ καύματος
„ Τοῦ δὲ ἔαρος.
„ Ἦρος ἀνθεμόεντος ἐπάιον, ἐρχομένοιο.
„ καὶ προελθών.
„ ἐν δὲ κίρνατε τῷ μελιαδέος ὅττι τάχιστα κρατῆρα,
Hyeme igitur, æſtate & vere oſtendit ea ipſius verſibus larga potione delectatum Alcæum. Hoc ipſum ſi ita oſtendero in Horatij verſibus expreſſum, vt non modo ſententiæ, ſed & verba quandoque exprimantur, quis non affirmet illum diligentiſſimum fuiſſe græcorum imitatorem? magnamque ex ea re percipiat voluptatem. Hieme dum ſuadet Horatius bibendum, ſic ait,
Vides vt alta ſtet niue candidum.
Soracte, nec iam ſuſtineant onus
Siluæ laborantes. Geluque
Flumina conſtiterint acuto.
Diſſolue frigus, ligna ſuper foco
Large reponens, atque benignius
Deprome quadrimum ſabina
O Taliarche merum dyota.
In his verſibus, quis non videat exactiſſime expreſſa illa Alcæi.
„ Πεπάγασι δὲ ὑδάτων ῥοαὶ
„ κάββαλε τὸν χειμῶνα ἐπὶ μὲν τιθεὶς πῦρ,
Cum ait Horatius,
Geluque
Flumina conſtiterint acuto.
Diſſolue frigus ligna ſuper foco
Large reponens.
Æſtate vero, cum ſodales, vt bibant, monet, his vtitur verbis.
His in reducta valle, caniculæ
Vitabis æſtus, & fide Theia
Dices laborantes in vno
Penelopen, vitreamque Circen,
Hic innocentes pocula Leſbij
Duces ſub vmbra, nec Semeleius
Cum Marte confundet Thyoneus
Prœlia. Alibi.
Tyrrhena regum progenies, tibi
Non ante verſo lene merum cado
Cum flore Mœcenas roſarum, &
Preſſa tuis balanus capillis
Iamdudum apud me eſt.
Eripe te moræ. Paulo poſt.
Iam clarus occultum Andromedes pater
Oſtendit ignem, iam Procion furit
Et ſtella veſani leonis
Sole dies referente ſiccos:
Iam paſtor vmbras cum grege languido
Riuumque feſſus quærit, & horridi
Dumeta ſiluani, caretque
Ripa, vagis taciturna ventis.
In quibus illorum ex exacta imitatio,
„ Τὸ γὰρ ἄστρον περιτέλλεται.
„ Ἁ δ' ὥρα χαλεπά
„ Πάντα δὲ δίψαισ' ὑπὸ καύματος. Cum ait.
Iam Procyon furit.
Et ſtella veſani leonis,
Sole dies referentes ſiccos.
Vere autem, cum Horat. ſodales hortatur, vt largius potent, ſic inquit.
Iam veris comites, quæ mare temperant,
Impellunt animæ lintea Thraciæ.
Iam nec prata rigent, nec fluuij ſtrepunt
Hyberna niue turgidi.
Et quę ſequuntur paulo poſt.
Adduxere ſitim tempora Virgili,
Sed preſſum calibus ducere liberum
Si geſtis, iuuenum nobilium cliens
Nardo vina merebere.
Nardi paruus onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpitijs accubat horreis,

Spes

ſorte euenerant. Sortiebantur iudices Damnatorum iudi-ces ductis ſortibus ex vrna, quod Virgil. Minoi attribuit apud inferos, cum ait,

Vrnam mouet ille ſilentium.

Sortiebantur veteres in Democratia magiſtratus Ariſtot.

„ ἔστι δὲ δημοκρατία, ἐν ᾗ κλήρῳ διανέμονται τὰς ἀρχάς.

Sortiebantur Imperatores Romani dies, quibus ſinguli impe-rabant. Liuius itaque Varro vnius ſors eius diei imperij erat, ni-hil conſulto collega ſignum propoſuit. Sortiebantur pericula, vt de Theſeo, & Minotauro narrat Virgilius.

In foribus letum Androgeo, tum pendere pœnas
Cecropidæ iuſſi (miſerum) ſeptena quotannis
Corpora natorum. ſtat ductis ſortibus vrna.

Pauſanias ἐν τοῖς μεσσηνιακοῖς, in quodã oraculo quod recenſet.

„ Κόρην ἄρχοντι ἐφ᾽ τρίποδι
„ Κλήρῳ λαγχάνειν αἰπυτίδων ἐφ᾽ αἵματος,

Sortiebantur curſores locum in ſtadio. Virg.

Tum loca ſorte legunt.

Sortiebantur milites prædam. Virg.

Si vero capere Italiam, ſceptriſque potiri
Contigerit victori, & prædæ ducere ſortem.

Habebat Reſp. Athenienſium quoſdam magiſtratus. Qui vo-cabantur κληρωτοί, id eſt κατὰ κλῆρον γινόμενοι. quales erant iudi-ces. Mos autem hic erat apud Athenienſes creandorum magi-ſtratuum. Competitores è magno numero paucos, & eos cla-riſſimos eligebant (eligebantur autem ab ijs, qui præerant lectio-ni) & eorum nomina mittebant in vrnam. Vnde κληρούμενοι di-cebantur ij, quorum nomina mittebantur in vrnam λαγχανόμενοι autem, vel λαχόντες, qui ſortibus ductis obtinuerant magiſtra-tus. erant etiam ἐπιλαγχάνοντες qui ſublegebantur primo. Con-ſueuerant enim Athenienſes τοῖς λαγχάνουσι ſubſtituere ἐπιλαγχά-νοντας. vt ſi quando prior ille λαχόντων, aut morbo eſſet impedi-tus, aut morte præuentus, ſubſtitueretur ei in reliquum tempus magiſtratus ὁ ἐπιλαχών. deſignabantur etiam ad priuatas li-tes dijudicandas κληρωτοὶ διαιτηταὶ id eſt arbitri per ſortes ele-cti. nam erant & διαιτηταὶ κατ᾽ ἐπιτροπὴν qui eligebantur ab ip-ſis litigantibus.

LOCVS HORATII DECLARATVS.

IN Epiſtola libri primi Horatius, cum ſe nullius diſciplinæ certum eſſe ſectatorem demonſtrat, philoſophorum, ſed ex omnibus ſe excerpere, quod optimũ videatur, his vtitur verbis.

Nullius addictus iurare in verba magiſtri
Quo me cumque rapit tempeſtas, deferor hoſpes,
Nunc in Ariſtippi furtim præcepta relabor,
Et mihi res, non me rebus ſummittere conor.

Neque vero locus hic eruditione caret, nam ſe ἐκλεκτικὸν eſſe ſignificat poëta. erant autem philoſophi ἐκλεκτικοί. Qui cum nulla haberent peculiaria dogmata, ex ceteris, ſe ligebant, quod optimum eſſe iudicabant, ac veriſſimum. De his meminit Dio-genes Laërtius in prooem. lib. j. his verbis.

„ ἔτι δὲ πρὸ ὀλίγου ἐκλεκτική τις αἵρεσις εἰσήχθη ὑπὸ Ποτάμω-
„ νος τοῦ Ἀλεξανδρέως ἐκλεξαμένου τὰ ἀρέσκοντα ἐξ ἑκάστης τῶν
„ αἱρέσεων.

Talem & Cicero ſæpe in ſuis libris profitetur.

ALTER LOCVS HORATII DECLARATVS.

CVM loquens Horatius de Baccho ait

Addis cornua pauperi,

Videtur alluſiſſe ad antiquorum conſuetudinem, qui Bac-chum κερασφόρον pingebant. Vnde Ouid. lib iiij. Faſt. ait:

Mite pater caput huc, placataque cornua vertas,
Et des ingenio vela ſecunda meo.

Idem alibi dicere videtur Horatius, cum ait.

Te vidit inſons Cerberus aureo
Cornu decorum, Et alibi.
Sæua tene cum Berecynthio
Cornu tympana: Quæ ſubſequitur Cæcus amor ſui, &
Attollens vacuum plus nimio gloria verticem.
Arcani fides prælucidior vitro.

In his ipſis Horatij carminibus, etiam ſi ſatis cognoſci poteſt, cur veteres Baccho cornua attribuebant, non tamen fuit ab re, commemorare aliorum opiniones. Diodorus Siculus duas aſ-fert cauſas, vel quod primus coniungendorum boum auctor fuerit, vel quoniam Hammon pater cornua habuit. Sextus autem Pompeius ait ſimulacro Bacchi propterea cornu apponi, quo-niam qui ebrij ſunt, adeo truces fiunt, vt videantur cornua habe-re. Athenæus lib. ij ex verbis Platonis rationem reddit, cur vete-res Bacchum Tauri, & Pardalis forma exprimebant, his verbis.

„ Πλάτων δὲ ἐν δευτέρῳ νόμων, τὴν τοῦ οἴνου χρῆσιν φησὶ ὑ-
„ γείας ἕνεκα ὑπάρχειν, ἀπὸ τοῦ δὲ κατὰ μέθην κατασκευάσματος
„ καὶ ταύρῳ παρεικάζουσι τὸν Διόνυσον, καὶ παρδάλει διὰ τὸ
„ πρὸς βίαν τρέπεσθαι τοὺς ἐξοινωθέντας. εἰσὶ δὲ οἴκοι θυμικοὶ
„ γίνονται, τοιοῦτος δ᾽ ὁ ταῦρος. Εὐριπίδης.
„ Ταῦροι δ᾽ ὑβρισταί, κ᾽ εἰς κέρας θυμούμενοι.

Taurorum cornibus conſueuerant veteres vti pro poculis. quod, quia fortaſſe non eſt præter rem, de qua verba facimus ſa-tius erit eiuſdem Athenæi teſtimonio confirmare ait igitur.

„ Τοὺς πρώτους λέγεται τοῖς κέρασι τῶν βοῶν πίνειν, δῆ-
„ λον δ᾽ ἐκ τοῦ καὶ μάλιστα λέγεσθαι, ὅταν συμμίσγωσι τῷ οἴνῳ
„ τὸ ὕδωρ, κεράσαι φάσκοντες. καὶ τὸ ἀγγεῖον, ἐν ᾧ κεράννυται ὁ οἶ-
„ νος, κρατὴρ ἀπὸ τοῦ συγκεράννυσθαι ἐν αὐτῷ τὸ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ κέ-
„ ρατος, οἷον κερατήρ, ἀπὸ τοῦ εἰς τὸ κέρας ἐγχεῖσθαι τὸ πόμα,
„ διαμένει δὲ, καὶ ἔτι νῦν ἡ τῶν πρώτων κατασκευή. πολλοὶ δὲ τῶν
„ ποιητῶν παράγουσι πίνοντας τοὺς ἀρχαίους κέρασι.

Qualia vero ex poëtis, & hiſtoricis ad hanc rem probandam adducat teſtimonia, licet vnicuique illic intueri: nam nimis lon-gum eſſet, ſi omnia vellem tranſcribere, quæ ab illo narrantur.

F I N I S.

SERIES CHARTARVM.

* a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t u x y z.
A B C D E.

Omnes Quaterniones, præter *, duernio.

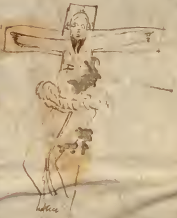
V E N E T I I S,
APVD IOANNEM MARIAM
BONELLVM.
M. D. LXVII.

A01 1464879

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] stando alle porte della chiesa [illegible]
[illegible] 26 [illegible]
[illegible]
[illegible]